Di Gio. Ant.° Pozi. 1602. giug.° – [illegible] –

DICTIONARII SEV REPERTORII MORALIS

PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS ORDINIS DIVI BENEDICTI,

Pars Prima.

Quæ dictiones ferè omnes sacræ Theologiæ studiosis, ac verbi diuini concionatoribus vsui futuras, locorum communium instar, alphabetico ordine complectitur, earumq; significationes moribus quàm optimè accommodat.

Hoc opus quod iam vetustate consenuerat noua hac editione nostra in communem sacræ theologiæ studiosorum gratiam restituimus, & ab erroribus quibus redundabat, expurgauimus.

Duplicem apposuimus Indicem, alter dictionum seriem indicat, alter verò ea quæ in vnaquaque dictione pertractantur breuiter demonstrat.

VENETIIS,
APVD HÆREDEM HIERONYMI SCOTI,
M D LXXIIII.

ORDO ET SERIES DICTIONVM QVÆ IN HOC PRIMO DICTIONARII *volumine continentur.*

A, a, fol. 1
A. 2
Aron. 3
Ab. 5
Abel. 6
Abdias. eo.
Abia. eod.
Abiathar. eod.
Abducere. eod.
Abiec. eod.
Abigail. eod.
Abigere. eod
Abiicere. eod.
Abire. 7
Abisai. 9
Abyssus. eod.
Abominatio. 13
Abortiuus, 16
Abner. eod.
Abraham. 17
Abbreuiare. 18
Abs. eod.
Absalon. eod.
Abscindere. 19
Abscondere. 20
Absentia, abesse 24
Absorbere. 26
Absoluere absolutio. 27
Absque 17
Abstinentia 28
Abuti 32
Ac 33
Achab 34
Accaron 34
Achates eod.
Achaz eod.
Accedere eod.
Accelerare, acceleritas 38
Accendere. eod.
Acceptio personarum fo-
lio 39
Acceptabilis, acceptus fo-
lio 43
Accersire eod.
Aceruus eod.
Acies 44
Acetum eod.
Accidere eod.
Actidis 45
Achimaas eod.
Actio. actiuus eod.
Accingere eod.
Accipere 47
Acquiescere 51
Acquirere 53
Accubare seu accũbere 54
Acuere, acutus 57
Accusare 58
Ad 59
Adam 62
Adaptare eod.
Adamare eod
Adaquare eod.
Adar eod.
Adeps eod.
Adæquare 64
Adeptus adipisci eod.
Addere 64
Adducere 65
Adhærere 68
Adesse 70
Aducere eod.
Adimplere 71
Adinuenire 72
Adire eod.
Adiurare eod.
Adiutorium eod.
Admirari 75
Admiscere 78
Admouere eod.
Admonere eod.
Adnullare eod.
Adolere eod.
Adolescentia eod.
Adonisi 81
Adonibeseth eod.
Adoptio eod.
Adorare 82
Adhuc 86
Aduena 87
Aduentus 89
Aduenire 95
Aduersari 97
Aduertere 99
Aduocatus eod.
Adulsio 101
Adulterium 103
Aer. 105
Affectio, affectus 107
Afferre 108
Afficere 111
Affigere eod.
Afflictio 112
Afduecona 114
Agar eod.
Ager eod.
Agere 118
Agi agitari 119
Actuus eod.
Agilis 120
Agnoscere eod.
Agnus 121
Agon 124
Aggrauare eod.
Aggredi eod.
Aggressus eod.
Agricola eod.
Ait 126
Ala eod.
Alaudo 128
Aleph 129
Alexander eod.
Alleluia 130
Alleuare eod.
Alleuiare eod.
Allicere eod.
Alludere eod.
Alimentum eod.
Alienum 131
Alienigena 132
Alius 133
Alligare 135
Alioquin. 136
Aliquis eod.
Aliquando eod.
Alites 137
Alloqui eod.
Alonge eod.
Altare eod.
Alter 140
Alterutrum 141
Altrinsecus eod.
Alternus eod.
Altitudo eod.
Altissimus 144
Alueus 145
Amalech 145
Amon eod.
Amare 146
Amor mundi 148
Amaritudo 149
Ambitio 151
Ambire. ambitus 154
Ambo eod.
Ambulare eod.
Amen 157
Amicitia eod.
Amica 160
Amictus eod.
Aminadab eod.
Aman. amon. amon eod.
Amorreus eod.
Amos eod.
Amouere. amotus eod.
Amplexari 162
Amplius. amplioe. amplia-
re eod.
Ampotare eod.
An 161
Ananias 163
Anathema eod.
Anathot eod.
Ancilla eod.
Angelus 164
Angulus 168
Angustia eod.
Anima 170
Animal 172
Animus 173
Anna 174
Annus 175
Annunciare eod.
Ante 177
Antequam 179
Antiquus antiquitas eod.
Antichristus 180
Antrum 181
Anulus eod.
Antiochus. antiochia 182
Appellare 183
Apparere 184
Appendere 187
Aperire eod.
Applicare 190
Apponere eod.
Apostata eod.
Apostolus 191
Apprehendere 192
Appropinquare. appropin-
quatio 193
Aptus aptitudo 194
Apud 195
Aqua 195
Aquæductus 198
Aquila eod.
Aquilo 200
Ara 201
Arabs. arabia eod.
Arare 202
Arbitrari eod.
Arbor eod.
Arca 206
Arcus 207
Ardor. ardere 205
Area 206
Arescere ariditas eod.
Argentum 207
Arguere 208
Ariditas 210
Aries eod.
Arma eod.
Armentum 211
Aromata eod.
Arrogantia eod.
Ars. artifex eod.
Arx. arcis 212
Asa 113
Asaph. eod.
Ascalon eod.
Ascendere eod.
Aser 215
Asia eod.
Asinus eod.
Asor 216
Aspectus. aspicere eod.
Aspergere 217
Aspicere 218
Assiduitas 219
Assimilari assimilatio eo.
Assistere. astare eod.
Assyrii 220
Assur eod.
Assumere. assumptio eod.
Attonia 222
At eod.
Attamen eod.
Atque 223
At vbi 224
Attendere eod.
Attenuatio 225
Atterere. attritio eod.
Atrium eod.
Auaritia 226
Audax. audacia 227
Audire 228
Auertere 129
Auferre 230
Augere. augmentum 231
Auis eod.
Auris 232
Aurora 233
Aurum 234
Auster australis 235
Aur 236
Autem 237
Auxilium 238
Azarias 239
Azimus eod
Azotus eod.

B

Baal. Baalim fol. 139
Babylon. Babylonia 240
Baculus 241
Balaam 242
Balthæus eod.
Baptismus. baptizare eo.
Baîis eod.
Beatitudo eod.
Bellum 244
Bene 246
Benedicere 247
Beneficiũ. benefacere 248
Beneplacitum 249
Benignitas eod.
Beniamin 250
Bestia eod.
Bibere 252
Bethel 254
Bethleem eod.
Bis eod.
Bini eod.
Byssus 255
Bitumen eod.
Biuium eod.
Blandiri 256
Blasphemia eod.
Bonitas. bonum eod.
Bona temporalia 258
Bona æterna eod.
Bos eod.
Brachium 259
Breuitas 260
Buccina eod.
Butyrum 261

C

Cadauer 261
Cadere eod.
Capharnaum 263
Caiphas eod.
Caim eod.
Calamitas eod.
Calamus eod.
Calcare 264
Calciare calciamentũ eo.
Chaldæi eod.
Caleph eod.
Calescere 265
Caligo caligare 266
Calix 267
Caluitium. caluus eod.
Calumnia 268
Camelus eod.
Caminus 269
Campestris 269
Campus eod.
Chanaã chananeus 270
Candelabrum eod.
Candor 271
Canere. cantare 272
Canis 273
Canities. canos eod.
Capere. captio eod.
Capillus 275
Capra 276
Caprea eod.
Captiuus. captiuitas eod.
Caput eod.
Carbones 279
Carcer eod.
Charitas 280

Ordo & series Dictionum.

Carmelus 281
Carmen eod.
Carnalia eod.
Caro 282
Castellum 284
Castitas eod.
Castra 285
Casus 286
Cathedra eod.
Cathena eod.
Catulus eod.
Cauda eod.
Cauere 288
Caure.cautus.cautela eo.
Cauerna 289
Caulæ eod.
Causa eod.
Cæcus.& cæcitas eod.
Cædere 291
Cedrus eod.
Celare 292
Celebrare eod.
Cœlum eod.
Cœna 295
Cœnaculum 296
Cemum eod.
Centurio eod.
Cœpit eod.
Cerimoniæ eod.
Cernere eod.
Certamen eod.
Certitudo eod.
Cherub .cherubin eod.
Ceruix 158
Ceruus cessare eod.
Cæteri eod.
Cœtus 299
Cibus eod.
Ciphus 301
Cilicium eod,
Cingulum 302
Cinis eod.
Circa 303
Circulus 304
Circuire.circuitus eod.
Circundare 306
Circuncisio 307
Cithara 308
Ciro eod.
Ciuitas 410
Ciuis 312
Clam eod.
Clamare eod.
Clangor 313
Claritas.clarus eod.
Claudere 314
Claudus.claudicare 316
Clauis eod.
Clauus 317
Clementia 318
Clericus 319
Clypeus eod.
Coaxare 320
Codex eod.
Cogere eod.
Cogitatio eod:
Cognatio . consanguinitas.parentela 321
Cognitio.cognoscere eo.
Colere 323
Color eod.
Coluber 324
Columba 325
columna 326
collidere 327
colligere.collectio eod.
collis 328
collocare eod.
collum 329
comborere eod.
comedere 330
commendare 332
comminuere eod.
comes eod.
commixtio eod.
commissio.cōmittere eo.
commorari eod.
commouere.cōmotio eo.
communitas 333.
communicare eod.
commutare 334
comparare eod.
compati compassio eod.
compedes eod.
compellere eod.
complacere 335
complere . complementum eod,
componere 336
Comprehendere eod.
comprimere eod.
comprobare eod.
computare eod.
computrescere eod.
concedere eod.
concidere eod.
concilium 337
concipere eod.
concitare 338
concordia eod.
concludere eod.
conculcare eod.
concupiscentia eod.
concutere 339
concurrere 340
condemnare eod.
conducere eod.
conferre eod.
confestim eod.
confidere. confidentia eo.
configere 341
confirmare eod.
confiteri 342
constare 343
confortare eod.
confringere 344
confugere 345
confundere confusio eo.
congregare . congregatio fol. eod.
coniunctio . coniungere fol. 347
coniugium 348
conscientia eod.
consecrare 349
consentire.cōsensus 350
consequi eod.
conseruare 351
consideratio. considerare fol. eod.
consilium 352
consuetudo 353
consolatio eod.
conspectus 354
constantia 355
constituere eod.
consummare 356
consumere 357
consurgere eod.
contaminare 358
contemnere 359
contemplatio 360
contentio eod.
contritio 361
contestari 362
continere continentia eodem
contentus 363
continue eod.
continuo eod.
contingere eod.
contra contrarietas eod.
contradicere contradictio fol. 365
contremiscere eod.
contristari eod.
contumelia eod.
conturbare conturbatus. fol. 366
conuallis 367.
conuenire.cōuentus eo.
conuerti conuersus.conuersio eod.
conuersatio 371
conuiuium eod.
conuocare 372
cooperire eod.
copia copiosus eod.
cor eod.
coram 375
cornu 376
corona 378
corpus 381
correctio.correptio 382
corrobare 383
corruere 381
corruptio.corrūpere 384
corus 385
cotidie eod.
cras.crastinum 386
creatura . creator. creare. fol. 387
credere 388
crescere 340
crimen 391
cruciare.crucifigere eo.
crudelitas crudelis 393
cubile cubiculum 394
cubitus 395
cultura cultus eod.
cum,aduerbium eod.
cum,præpositio 396
cunctus, cuncta, cunctum fol. 400
cupere.cupiens eod.
cur eod.
cura 401
currere.cursus 402
currus 404
curuare,curuitas 405
custodire,custodia 406

D

Dagon 408
Damascus eod
Damnare,condemnare folio 409
Damnum eod.
Dan eod.
Daniel eod.
Dare 410
Dauid 413
De 414
Debere 416
Decem eod.
Decimæ,decimus. 418
Decere 419
Decernere,decretum eo.
Decidere 410
Decipere eod.
Declarare eod.
Declinare eod.
Decor, decorare, decorus fol. 421
Decretum 423
Dedicatio eod.
Deducere 424
Deesse 425
Defendere eod.
Deferre eod
Deficere,defectus 426
Defunctus 427
Deiicere 428
Deinceps,deinde,decreto fol. eod.
Delectare,delectatio eod.
Delere 430
deliberatio eod.
Deliciæ,delectatio eod.
Delictum, delinquere eo.
Delonge eod
Delubra 433
Demoliri eod.
Demon,demones,demonium 434
Demonstrare eod.
Denarius eod.
Denegare 435
Dentes eod.
Denudare eod.
Denunciare eod.
Denuo eod.
Deorsum eod.
Deponere 436
Deprecari,deprecatio 438
Deprehendere 439
Deprimere depressio eo.
Derelinquere eod:
Derisio,deridere 441
Descendere,descensus eo.
Describere 444
Deserere,desertus 445
Desertum 446
Desiderare,desideriū 448
Desinere 450
Desolatio,desolatus,desolari eod.
Desperatio 451
Despicere 452
Desponsare, desponsatio, fol. 453
Destinare eod.
Destruere eod.
Desuper,desursum 455
Deterior 456
Detestari eod.
Detineri eod.
Detrahere eod.
Deuotio 457
Deuorare eod.
Deus 458
Deus pro creatura 459
Dexter,dextera 460
Diabolus 463
Diadema eod.
Dicere eod.
Dies 464
Diffamare 468
Differre 469
Difficultas eod.
Digitus eod.
Dignus dignitas 470
Dignitas 471
Diligere,dilectio eod.
Dilectus,dilectio 473
Diligentia 474
Diluculum 475
Dilatare,dilatatio & extensio 476
Diluuium eod.
Dimicare eod.
Dimittere eod.
Dimidium 477
Dirigere,directio 478
Deripere 479
Diruere,dirutus eod.
Dirumpere eod.
Discedere eod.
Discere 480
Disciplina 481
Discipul⁹,& famulus 482
Discordia 483
Discretio eod.
Discumbere eod.
Discurrere eod.
Dissensio,discordia 484
Dissimilis 485
Dissipare eod.
Dissolutio,dissoluere eo.
Dispensator 486
Disperdere eod.
Dispergere 487
Dispetire 488
Displicere eod.
Disponere 489
Disputatio eod.
Distare 490
Distinctio eod.
Distribuere eod.
Diuertere eod.
Diuersitas,diuersus eod.
Diuitiæ eod.
Diuidere 493
Diuinus, diuinare 496
Docere,doctrina eod.
Dolor,dolere 499
Dolus 500
Dominus , dominari eodem.
Domus 502
Donare,donum 506
Donec 507
Dormire 508
Dubium 512
Draco eod.
Dubitare 512
Ducere,dux,ductor eod.
Dulcedo,dulcis 516
Duo 517
Duodecim 520
Duplex,duplicitas 521
Duritia,durus 522
Dum 523

FINIS.

INDEX EORVM QVAE PRIMO HOC DICTIONARII volumine continentur.

A Dictio sumitur pro littera, interiectione & præpositione.a.
A, etiam sumitur effectiuè, inceptiuè, separatiuè, & collatiuè. ibidem. b.
A, significat terminum a quo: sicque a, vnum est diligibile, cui & seruiendum. ibidem c, a, vnum detestabile, a quo fugiendum multipliciter. ibidem d. a, vnum commendabile cui insistendum, a, vnum formidabile, a quo metuendum, & a, vnum nunciabile ad bene vtendum, ibid. e.
Aaron summus sacerdos & pontifex moraliter exponendo de pontifice vel sacerdote multipliciter &c. a.
Ab præpositio significat effectiue, separatiuè, inchoatiuè, & expressiue. a, ab etiam signat separationem laudabilem, damnabilem, & tristabilem, ibidem. b.
Abel Christum vel bonum prælatum ecclesiasticum signat. a.
Abeston lapidis proprietas: nam semel incensus extingui non potest. vide ardor e, perseuerantia d, succendere. c.
Abdias seruus domini interpretatur, multaque per eum signantur. a.
Abia rex Iuda, prælatum vel principem bonum designat &c. a.
Abiathar bonum vel malum potest designare prælatum. a.
Abducere idem est quod tollere, separare, remouere.
Abies arbor &c. a.
Abigail vxor Nabal, interpretaturque patris mei exultatio. a.
Abigere, idest effugare, abiicere.
Abiicere, abiectio aliquando in bono, aliquando in malo sumitur, sitque ideo abiectio quædam laudabilis, quædam terribilis, quædam damnabilis, & quædam miserabilis. a.
Abiicere debemus dignitatem supernalem. ibid. a, abiicere & contemnere debemus rerum facultatem. ibidem b. carnis voluptaté. ibidem c abiicere etiam debemus cordis leuitatem, & considerare mortis aduentum &c ibidem d.
Abiectio quædam damnabilis & vitiosa ibid. e.
Abire quoddam instabile & lutulentum a. quoddam luctuosum ibidem b. quoddā virtuosum. scilicet quādo quis progreditur de bono in melius, & hoc multipliciter ibidem c, abire quoddam gaudiosum. s. beatorum, quoddam vitiosum s. hominum malorum, qui multiformiter mala ambulant via &c ibidem d, & quoddam dolorosum. s. damnatorum &c. ibidem. e.
Abire &c. quædam de imprudentia ad discretionem ibidē e, quoddam de iniustitia ad perfectionem. ibidem f, quoddā de indigentia ad repletionem .i. de mundi amore ad dilectionem æternorum. ibidem g, & abire quoddam de virtute ad vitium. ibid. h.
Abysai frater Ioab consanguineus Dauid, iustus hō intelligitur. a.
Abyssus in sacra scriptura multis sumitur modis, videlicet abyssus inillustrabilis. s. damnatorum a, abyssus insatiabilis. s. animus auarorum. ibidem b, abyssus inscrutabilis. s. diuinitatis. ibidem c, & abyssus inexhaustibilis s. sagacitas perfectorum ibid d.
Abyssus continet in se multa, moraliter exponendo. ibid. e.
Abyssus habet latam capacitaté ibidem e, habet etiam imam profunditatem. ibid. f, nam abyssalis humilitas causat contemplationis promotionem & perseuerantiam ibid. g, abyssus etiam habet mobilitatem obedientiæ & subiectionis ibi b, habet obscuritaté tenebrosæ meditationis, & deiectiuæ conuersationis. ibid. i, habet sonoritatem eloquentis prædicationis. ibid. K, habet stabilitaté expressæ dignationis. ibid. l, habet immensitatem gratiæ, scientiæ, & deuotionis. ibid. m, & habet fructuositatem mundanæ tribulationis. ibidem. n.
Abyssus interpretatur sanctos Thomas multis de causis. ibid. d, & o,
Abyssus etiam signat virum perfectum, vel ipsum deum, sicque abyssus quædam virtuosa. quædam dolorosa, quædā vitiosa, & quædam gaudiosa ibidem p.
Abysso. i. aquarum immensitati inest profunditas, amaritudo, insatiabilitas, & obscuritas ibidem q.
Abyssus accipitur etiam pro tormento doloroso. s pro pœna infernali: nam ibid tria hominum genera hospitabuntur, videlicet fallacis amicitiæ sectatores ibid. u, tenacis auaritiæ professores. ibid. x, & mordacis eloquentiæ detractores ibid. y.
Abyssus etiam sumitur pro homine vitioso, & pro paradiso spatioso. ibidem z.
Abominari, abominari, & abhorrere idem signant. a.
Abominatio quædam frequentanda, quædam detestanda, & quædam formidanda, ibidem. a.
Abominanda est adulatoria verbositas. ibid. b, consolatoria prosperitas. ibid. c, & societas mala ibidem. d.
Abominatio quædam metuēda, qua deus abominatur peccatores, magnatum consultores, & vanæ letitiæ sectatores &c. ibid e,
Abominabiles homines apud deum plures reputantur ibid. f.
Abortiuum signat mortalitatis conditionem, peccati infectionem, & humilitatis dilectionem. a.
Abner signat malum superiorem, Christum mediatorem, bonum prædicatorem, & simplicem seruitorem. a.
Abraham patriarcha summus, sicque quilibet homo sanctus maximé in officio prælationis constitutus intelligi potest. a.
Abraham habuit firmitatis & constantiæ plenitudinem, ibidem b, habuit pietatis & clementiæ plenitudinem ibidem c, habuit veritatis & scientiæ certitudinem, ibidem d, & habuit sanctitatis & iustitiæ longitudinem ibidem. e.
Abbreuiare vide breuitas.
Abs pro separare, vide ibidem.
Absalon signat diabolum plenum deceptione a. subditum ambitiosum b, peccatorem plenum rebellione. ibidē c, Christum vel iustum plenum perfectione ibid d, & iuuenem luxuriosum, ibid. e.
Abscindere sumitur in bono & in malo. a.
Abscinditur vita per mortis necessitatem ibid a, abscinditur gratia per culpæ iniquitatem. Nam aliqui habent abscissum caput, aliqui abscissam manum: aliqui abscissam auré, aliqui cornu abscissum, aliqui vestes abscissas, & aliqui pedes abscissos, & qd moraliter per illud intelligatur ibid. b.
Abscinditur mala societas per prudētiam & sagacitatem ibidem c, & abscinditur damnatus per militiam & seueritatem, ibid. d.
Abscondere multipliciter sumitur &c a.
Absconsio quædam dei ibidem a, quædam hominis ibid. b.
Absconsio quædam vituperabilis ibidem. c, nam absconduntur mali per auaritiam & cupiditatem, ibidem d, per symoniam & tenacitatem. ibidem e, per fraudulentiam & fallacitatem spiritualē ac etiam corporalem. ibid f.
Absconsio quædam desiderabilis. ibid g.
Absconduntse boni per fœlicitatis meditationem. ibiddem h, per prosperitatis detestationem. ibidem i. & per aduersitatis declinationem ibidem K.
Abscondere nos debemus a mundi huius vanitate. ibidem l, & etiā a mundi aduersitate ibidem. m.
Absconsio adhuc quædam est auaritię. ibidem n, quædam verecundiæ. ibidem o, quædam luxuriæ. ibidē p, quædam symoniæ, ibidem q, quædam diuinæ prouidentiæ ibidem r, quædam infernalis miseriæ. ibidem s, quædam æternæ gloriæ ibidem t, quædam eucharistiæ ibid. u, & quædam pœnitentiæ, ibid. x.
Abscōsio adhuc quædam humilitatis, quædam mortalitatis, quædam infirmitatis, quædam fidelitatis, quædā sagacitatis, & quædam timiditatis. ibidem. y.
Absentia abesse in scriptura multipliciter sumitur a.
Absentia quædam iustorum & prudentium. ibid. a.
Abesse a præsumptuosa pompositate ibid. b, abesse a proditiosā fallacitate. ibid. c, & abesse a defectiuosa societate, ibid. d.
Absentia quædam fallacium amicorum. ibid. e, quædam mordaciū detractorum ibid f, & quædam vagantium clericorum ibid. g.
Absorbere. i. deglutire, deuorare. a.
Absorbet mors humanam conditionem ibidem a absorbet auarus terrenam possessionem. ibid a Nā auari absorbent diuitias alienas vt suam satient voluntatem, vt amplient ventrem, idest domum suam, & vt satient voluptatem. ibidem. b.
Absorbet infernus omnium malorum societatem. ibid c, nam absorbentur per inuidiam inflati, per superbiam elati, & per luxuriam

riam ligati.ibidem. d.

Absoluere,absolutio: absoluere, idest a vinculo soluere, liberare & expedire.a.

Absolutio duplex secundùm quòd est duplex forus,scilicet absolutio spiritualis,quæ fit in foro pœnitentiali ibidem a,& absolutio iudicialis. ibidem b.

Absque signat carentiam virtualium bonorum:habentq; illud absque mali,qui hodie fiunt absque consilio & prudentia, absque auxilio & potentia, absque lumine & scientia, ab que dulcedine & clementia,absq; disciplina & temperantia,absq; iugo & obedientia,absque congregatione,concordia & amicitia,absque muro & continentia seu custodia,& absque lege & sapientia a.

Absque signat carentiam malorum criminalium, illudq; pertinet ad iustos & virtuosos,qui sunt absque peccati corruptela multipliciter, ibidem b, signat absq; carentiam bonorum æternalium, & illud ad damnatos pertinet,nam tales sunt absque virtute,salute, iocunditate &c. ibidem c, signat carentiam tormentorum infernalium,illudq; est beatorum,qui in paradiso sunt absq; pauore,terrore,dolore,& alia. ibidem d.

Abstinentia sumitur spiritualiter & corporaliter a.

Abstinendum ab affluentia temporali & prosperitate mundana. ibidem b.

Abstinendum a sagacitate & sapientia seculari vel mundana. ibidem c.

Abstinendum ab incongruis consortiis.ibidem d, abstinendum ab assiduis deliciis .ibidem e, & abstinendum ab iniustitia criminali . ibidem f,

Abstinentia appetenda est ibidem g.

Abstinere debemus:quia sumus hospitati in extera regione ibid.h.

Abstinere debemus,quia hospitati sumus cum aspera legione f carnalibus desideriis ibide i, abstinere debemus:quia impugnati ab aspera passione . ibidem K, & abstinere debemus propter duræ passionis anxietatem,propter diræ legionis societatẽ,& propter nostræ regionis alienitatem.ibidem.l.

Abstinentia stringit carnis luxuriam,frangit carnis lasciuiam,sternit hostis sæuitiam,parit cordis lætitiam:tollit mortis sæuitiam, & confert æternam gloriam,seu diuinam gratiam.ibid. m.

Abstinens.i.moderati victus sit homo sapiens.ibid. m.

Abstinentia quid agere debemus,f.tempore pœnitentiæ. ibid. o.

Abuti,idest male vti.a.

Abutimur multis rebus hac in vita. ibidem.a.

Abusiones claustri 12.& abusiones in ecclesia multæ ibid. b.

Abutimur sensu & sapientia.ibid. c, abutimur affectione & voluntate.ibid.d, & abutimur iurisdictione atque potestate ibid e.

Ac signat multa, videlicet adiunctionem vtilem,sterilem, flebilem & fertilem,sicque iustus habeat ac contritionis,confessionis,deuotionis &c. a.

Ac signat augmentum vitiosum,scilicet profectum in malo,& multiplicationem vitiorum,ibidem b, ac signat augmentum dolorosum,scilicet tribulationum & pœnarum.ibidẽ.c,& ac signat augmentum gaudiosum,ibidem.d.

Achab rex Israel peruersissimus,sicq; prælati & superiores in ecclesia male regentes per eum intelligi possunt &c. a.

Achab potest etiam exponi in bono, signãs quemlibet iustum &c. ibidem b.

Accaron fuit ciuitas philistinorum nobilis,ideo per eam significare possumus mundum,infernum & paradisum.a.

Achaz rex Iuda iniquissimus,ideoq; potest designare malum prælatum. a, potest etiam designare virum iustum & bonum prælatum . ibidem b.

Achatis gemmæ proprietas.annotatiare b.

Accedere,accessus quidam diuinus,nam deus accessit ad hominem carnem assumendo,accedit gratiam infundendo, pœnas inferendo,& mundum iudicando.a, accessus quidam diabolicus, scilicet vt noceat,decipiat & deuictat. ibidem b,accessus quidã humanus, & ille multiplex est . ibidem c, & accessus quidam commendabilis ibidem d.

Accessus vero ad deum per promotionis dignitatem , per affectionis charitatem,& per compassionis lenitatem.ibid.e.

Accedere ad dominum Christum,scilicet ad Eucharistiæ sacramentum, vel ad ecclesiæ dignitates, multa personarum genera prohibentur,ibidem g.

Acceditur ad deum per charitatem & dilectionem,ibid.h,& acceditur ad deum per pietatem & compassionem ibid.i.

Accessus adhuc multiplex f beatificans,iustificans,viuificans,damnificans,& mortificans.ibid.K.

Accelerare, acceleritas in sacra scriptura moraliter loquendo multiplex est, videlicet acceleratio diligentiæ, imprudentiæ, diuinæ gratiæ & pestilentiæ a.

Accendere,accensio quædam numinis,idest dei, quæ fit per amorẽ, dolorem, splendorem & rigorem . a, accensio quædam hominis interioris,scilicet per dilectionem, compassionem &c.ibid. b, & accensio quædam demonis f . . . ionis, tribulationis & æternæ damnationis.ibidem c.

Accenduntur in inferno potẽtes,oppressores,fallaces, adulatores, inuidi,murmuratores &c ibidem e.

Acceptio personarum plurimum a deo reprobatur a.

Acceptio personarum quædam per propinquitatem carnalem ibidem b,quædam per fallacitatem verbalem ibidem c,per elatam prosperitatem . ibid. d, & per velatam humilitatem sicut hypocritæ ibidem a.

Acceptantur faciliter quatuor hominum genera. ibid.f.

Acceptandi siue promouendi sunt prouecti viri ibidẽ.g, humiliter deiecti ibid.h, & veraciter perfecti. ibid i

Acceptabilis Acceptus. Acceptandæ sunt personæ iustiores,res spiritualiores,opera meliora & munera certiora.a,

Accersire i.vocare,adducere &c.vide ibidem

Aceruus,idest acumulatio,& est multiplex,scilicet aceruus meritorum,peccatorum siue vitiorum,iustorum,malorum,diuitiarum, miseriarum,& lætitiarum a.

Acies est conuentus militantium . Est ergo acies quædam strenua iustorum hominum, fatua malorum , nocua demonum & vitiorum,& ardua angelorum.a.

Acetum res acris est & mordicatiua,ideo per acetum potest intelligi omnis asperitas,scilicet compassio dominicæ passionis,contritio &c.talia a.

Accidere,idest contingere vel euenire, scilicet quod ex insperato & subito succedit &c. a.

Accidens mirabilis naturæ Christi signat incarnationem.ibid.b,accidens damnabilis mixturæ,per peccati commissionem.ibid c,& accidens instabilis iacturæ per grauem tribulationem ibid.d.

Accidia est animi torpor , quo quis negligit bona perficere: ideo fugienda.a, accidia etiam mentem indurat,visum obscurat,aurem obturat,& damna procurat,,scilicet corporalia,temporalia,spiritualia,& æternalia ibidem b.

Achimaas fratris mei donus interpretatur a.

Actio,actus,actiua vita, vide de agere,operari,facere.

Accingere pro præparatione & munitione armorum accipitur. a.

Accingi & armari debem' stabilitatis & firmitatis fortitudine. ibi. b, sedulitatis promptitudine ibid.c,mortalitatis mœstitudine. ibid.d, charitatis amicitia ibid. e,castitatis continentia, ibi.f, & voluptatis temperantia ibid. g.

Accingitur homo pœnitentiæ asperitate, constantiæ virilitate, lætitiæ iocunditate,&c alia ibid h.

Accipere idest capere,acquirere , acceptare , procurare & vendicare a.

Acceptio actiua vituperabilis & nociua, scilicet munerum, rerum alienarum,& infernalium pœnarum ibid. b.

Accipere i gratiam acquirere ibid c.

Accipere debemus sapientiæ fulgorem ibidẽ.d, eloquentiæ dulcorem.ibid.e, pœnitentiæ valorem ibid f,apparentiæ nitorem,ibi. g, patientiæ vigorem.ibid.h,amicitiæ ardorem vel feruorem.ibi. i, & continentiæ candorem,ibid.K.

Acceptio passiua mirabilis qua homo a deo accipitur.ibid. l,

Accipitur homo vt temporaliter glorificetur.ibidẽ m, vt æternaliter damnificetur. ibidem o, & vt supernaturaliter beatificetur. ibidem.o.

Accipiunt beati in gloria valoris plenitudinem.ibid. p, splendoris pulchritudinem.ibid r,& honoris celsitudinem ibid s.

Accipiunt martyres virtutem ad perseuerandum , diuinitatem ad fruendum, sapientiam ad contemplandum, fortitudinem ad impetrandum &c.ibid. q.

Accipitur aurum,argentum,vnguentum &c.plura ibid t.

Accipitur etiam aliquum multipliciter.ibid.o.

Accipitris proprietas aotler.d,fons.h.

Acquiescere i.obedire,consentire,concordiam facere vel nutrire a.

Acquiescamus obediendo imperantibus f.Christo & prælatis ibid. b, subiiciendo corrigentibus.ibid.c, compatiendo indigentibus. ibid.d,& consentiendo conuiuentibus ibid.e.

Acquirere i accipere,lucrari,vendicare a.

Acquisitio quædam superni numinis , quædam mortalis hominis, & quædam demonis.ibid.b.

Acquisitio duplex,vitiosa f & virtuosa ibid.b.

Acquisitio gratiæ & virtutis habet bonitatis excellentiam. ibid. c, dignitatis eminentiam ibid.d,& voluptatis affluentiam.ibid. e.

Acquisitio quædam humana damnabilis ibid. g.

Accubare seu accumbere,recumbere & cubare a.

Accubitus multiplex , scilicet floridus & purus , aridus & durus , lucidus & securus, fœtidus & impurus, & horridus atque obscurus b.

Accubitus bonorum est laudabilis in securitate spei confidentis, in humilitate cordis patientis , & in posteritate finis subsequentis. ibidem.b.

Accubitus per patientiam supportatoriam ibid c, & accubitus per prouidentiam futurorum contingentium.ibid.d

Accubitus quidam gratiæ qui est virtuosus.ibidē e, quidam gloriæ qui est gaudiosus multiplicater. ibid. e, quidam malorum qui est vitiosus & odibilis ibid f.

Accumbunt in mundo gulositatis sectatores.ibid f, prosperitati dilectores ibid g, crudelitatis exactores.ibid. h, & carnalitatis fi-cti velatores.ibid i,

Acuere, acutus, acuties multa significat tā in bono quàm in malo a.

Acuties quædam diuinæ punitionis, quædam fraternæ correctionis, quædam mundanæ afflictionis, & quædam hostilis tentationis &c.ibidem. a.

Accusare, accusatio quædam confessionis.a, quædam correctionis. ibid.b, quædam detractionis ibid c.

Accusatio quædam depressionis inductiua.ibidem d. quædam dilectionis destructiua ibidem e, & quædam coniunctionis corruptiua ibidem f.

Ad, præpositio respectiua, sicque ad, pertinet ad creatorem, ad deceptorem, & ad viatorem a.

Ad hominem deus respicit inspirando secretius, reformando discretius, largiendo vberius, castigando seu puniendo strictius, visitando clementius, & iudicando potentius. ibid.b.

Ad refertur ad hominem viatorem ibid.c.

Ad signat finem mortalis naturæ, sicque mors est ad necessitatis, flebilitatis, communitatis &c.ibid.d.

Ad etiam signat motum virtualem ibid e

Ad deum ascenditur per virtutes, & sic proficit charitas iuste fœderata &c.ibi.f, leuitas seu puritas pauperata.ibi.g, bonitas sursum conspicata ibid.h, & deitas supplicata ibid.i

Ad signat motum criminalem.i. affectum malorum ibid. K, signat locum inferoxalem.ibid l, & signat terminum supernalem, scilicet paradisum.ibid m.

Adam signat hominem deiectum, præfectum, & perfectum a, & signat hominem imperfectum.ibid.b

Adadezer rex Syriæ diabolum vel hypocritam signat a.

Adamantis lapidis proprietas.auertere d, pœnitentia.a, potestas. e, recipere e.

Adamare, vide amor vel amare.

Adaquare, vide potare.

Adar mensis duodecimus iudæorum interpretatur ibid. a.

adeps i pinguedo, crassitudo, vel aruina a.

Adeps diuinæ gratiæ est inflammatrix affectionis.ibid.b, ampliatrix deuotionis ibid c, diuisionis religatrix.ibidem.d, & compassionis propitiatrix ibidem e.

Adæquare, vide æqualitas.

Adeptus seu adiscipi.i. acquirere, accipere, vendicare a.

Addere.i.adiungere, accumulare, aggregare, apponere, signatq; multipliciter a.

Additio quædam virtualis ibid. a, quædam criminalis. ibid. b, quætemporalis ibid.c, quædam spiritualis.ibid.d, & quædam miseræ scilicet infernalis.ibid. d.

Additio etiam quædam virtuosa & quædam vitiosa ibid. d.

Adducere.i ad locum ducere vel applicare a.

Adductio virtuosa qua homo ducitur ad deum, & ad gratiam, & ad gloriam ibidem a.

Adductioni ad aliquem locum necessarius est locus expediens.ibid. b, sicque adductio ad regnum cœleste requirit pœnitentiæ maturationem, eminentiæ contemplationem, charitatis copulam, & iustæ æquitatis regulam.ibid.c, & necessaria est virtus obediens. ibidem d, doctor erudiens.ibid e, locus alliciens.ibid.f, & fructus reficiens.ibid g.

Adductio vitiosa, qua abducitur homo de sapientia ad ignorātiam. ibid.h, de dei gratia ad iniustitiam.ibid.i, & de opulentia ad indigentiam ibidem K.

Adducuntur ad Christum vel statum ecclesiæ charitate feruentes, pietate fluentes, puritate nitentes, & humilitate iacentes.ibi.m.

Adhærere, coniungi, & conglutinari idem sunt a

Adhæsio quædam desiderabilis atq; virtuosa.ibidē.a. Nam adhæsio amoris & affectionis habenda est, quia per hanc deitas æterna adamatur ibid b, fraterna charitas copulatur.ibid c, & cœli fœlicitas amplexatur.ibidem d.

Adhæsio quædam vituperabilis atque vitiosa, quædam exasperabilis atque dolorosa, & quædam remunerabilis atque gaudiosa. ibidem e.

Adesse, adest deus ad subueniendum multipliciter.a, diabolus ad decipiendum.ibid.b, impius ad accipiendum ibid.c, & iustus ad nocendum.ibidem d.

Adest bonus ad obediendum, obsequendum, adiuuandum, consolandum, consulendum, & defendendum.ibid.e.

Adest malus ad nocendum, rapiendum & detrahendum.ibid f.

Adijcere.i. adiungere, aggregare &c. a.

Adijcio quædam virtutis.ibid.a, quædam salutis. ibi.b, quædam peccati ibid e, & quædam tormenti.ibid d.

Adimplere i. ad summum implere, & sic adimplentur iusti gratia, beati gloria, boni solatijs, & mali supplicijs & vitijs a.

Adimpleri debemus viscerosis affectibus pietatis pietatis.ibid b, gratiosis prouectibus sanctitatis.ibid.c, & gloriosis successibus voluptatis ibidem d.

Adinuenire, adinuētio, quædam diuina, quam deus instituit & quædam humana s.vitiosa, quam homo contra deum instituit a.

Adire.i.vsque ad terminum ire, & sumitur in bono & in malo. a.

Adiurare.i aliquid iuramento firmare.a.

Adiurat nos deus de veritate dicenda, de pietate tenenda, de tranquillitate seruanda, & de carnalitate vitanda ibid a.

Adiutorium, adiuuare multiplex, videlicet adiuuare dei & hominis, adiuuare bonum, & adiuuare malum ibid.a.

Adiuuare alterum ratione similis naturæ ibidem b, flebilis puncturæ ibidem c, nobilis iuncturæ, ibidem d, & stabilis structuræ ibidem.e.

Adiuuemus nos propter structuræ firmitatem, iuncturæ paritatem, & tacturæ necessitatem ibid f.

Adiuuat etiam deus hominem multipliciter, scilicet cōferendo defensionem ibid.g, roborando perfectionem ibid h, temperando tentationem ibid.i, recreando affectionem.ibidē. K, deprecando indultionem ibid l, releuando depressionem.ibid. m, procurando promotionem.ibid.n, illustrando cognitionem.ibi.o, confortando conditionem.ibid. p, infundendo deuotionem.ibidē q, & influendo fruitionem ibid. r.

Admirari, admirabilis, admiratio est stupor ex re insolita generatus a.

Admiranda sunt fidei sacramenta.ibid.a.

Admirabilis deus ratione summæ præsidentiæ ibid. b, ratione seruilis subiacentiæ ibid c, ratione claræ sapientiæ.ibid.d, ratione patentis euidentiæ ibid e, & ratione ingentis prouidentiæ ibid.f.

Admirabilia sunt virtutum ornamenta ibid g.

Admirari debemus honesti decoris gratitudinem ibid.h, casti pudoris pulchritudinem. ibidē i, veri splendoris lympitudinem.ibidem a, pij dulcoris plenitudinem. ibidem l, & veri amoris magnitudinem ibidem. m,

Admiranda in malis culparum momēta.ibi n, in beatis gloriæ nutrimenta.ibid. o, & in damnatis miseriæ nocumenta.ibid. p, atque admiranda naturæ ordinamenta ibid. q.

Admiscere vide mixtio.

Admouere i.recipere, concedere, vide ibid.

Admouere.i applicare, adaptare vide ibid.

Adnullare.i.aliquid annihilare, destruere, dissipare.vide ibid.

Adolere.i.incendere vel cremare.

Adolitio signat carnis macerationem, mētis inflammationem, cordis deuotionem, & vocis adulationem.ibid. a.

Adolescentia quædam naturalis est vitæ nostræ principium propter faciliorem impressionem, manētiorem durationem, & acceptiorem perfectionem.a.

Adolescentiæ competit corporis fortitudo ibid.b.

Adolescentia operibus bonis insistere debemus ibid.d,

Adolescentia quædam virtualis ibid. d,

Adolescens habeat charitatis fauorem ibid.e, voluntatem paratiorem ibid.f, & puritatem formosiorem, ibid. g.

Adolescētia quædam carnalis, quæ habet cupiditatis ardorem.ibidem h, carnalitatis humorem fœtentem.ibidem i, & mobilitatis fragilitatem.ibidem K.

Adomas filius Dauid a.

Adonibesech rex Hierusalem pugnans contra Iosue &c. a.

Adoptio quadruplex, scilicet numinis, hominis, luminis, & criminis.a.

Adorare quid signat a.

Adoratio quædam virtualis & meritoria, quædā criminosa & damnatoria.a.

Adorans habeat moralem sanctitudinem.ibid b, mentalem celsitudinem.ibidem c, localem aptitudinem.ibidem d, finalem rectitudinem.ibidem e, temporalem congruitatem ibidem f, & pastoralem sublimitatem ibid g.

Adorare debemus multipliciter.ibid h.

Adoratio quædam carnalitatis & luxuriæ.ibidem i, quædam superbiæ & ambitionis.ibidem K, & quædam adulationis atque fallacitatis.ibidem.l.

Adoratores quidam idolorum.ibidem m, quidam sculptilium ibid. n, quidam reptilium. ibidem o, quidem animalium. ibid. p, & quidam hostilium.i.demonum.ibid.q.

Adhuc in scriptura signat imperfectionem, continuationem & superadditionem. a.

Adhuc est bona recuperans. ibid.b, bona reiterans.ibid.c, diu perseuerans ibi.d.& multum exuberans ibid.e.

Adhuc sumi potest in malo, & tunc signat actum imperfectum ibidem f, vitalem defectum.ibidē g, malam perfectionem, ibidem h, amaram

h, amaram siue cupidam affectionem, ibidem i, & æternam damnationem. ibidem. a.

Aduena sumitur multis modis & tam in bono quàm in malo a.

Aduena viuere debet benigniter & reuerenter. ibid b, concorditer & communiter. ibid c, sagaciter & prudenter, ibid d, steriliter siue abstinenter. ibid. e, & fertiliter seu affluenter. ibid f,

Aduentus Christi duplex. s. in carne & ad iudicium. a.

Aduenit Christus in hunc mundum multiformiter ibid. b.

Aduentu Christi quietatur amor desiderans. ibidem c, inflammatur amor confœderās. ibidem d, & procuratur valor virtutum & gratiarum. ibidem. h.

Aduentus Christi diligendus: quia veniendo superat hostis malignitatem ibid. e, reparat mundi peruersitatem ibid f, & declaratur cœli fœlicitas. ibidem. g.

Aduentus Christi fuit causa necessitatis ibid. a, complementum felicitatis ibid m, & fundamentum humilitatis, ibid. n,

Aduentus Christi fuit sine maiestatis diminutione, & sine puritatis defœdatione, ibidem l.

Aduentus Christi æterna diuinitas inclinatur, superna charitas declaratur. ibid. o, & superna claritas eclipsatur. ibid. p.

Aduentus Christi est ventus æstuantium refrigeratiuus. ibid. r, delinquentium exasperans ventus reuerberatiuus vel vituperatiuus. ibidem s, separatiuæ conditionis. ibidem t, & imperatiuæ conditionis. ibidem u.

Adueniet Christus iudicio extremo patenter cum rigore magnæ iustitiæ, & subito apparendo potenter &c. ibid. x.

Aduenire quid significat &c. a.

Aduenit homini spiritualis illustratio ibid. b, criminalis defraudatio. ibid. c, mundialis consolatio. ibidē. d, fraternalis sustentatio. ibid. e, temporalis tribulatio ibid. f, æternalis visitatio, ibid. g, & infernalis condemnatio ibid h.

Aduersari quid signat. a.

Aduersitas triplex, scilicet tentationis, tribulationis, & damnationis. ibidem a.

Aduersatur peccator deo per inconstantiam læuitatis ibi b, per excellentiam vanitatis ibid. c, per inundantiam facultatis. ibid. d, & per obstinationem voluntatis. ibid. e.

Aduersantur animæ multa. ibid. f.

Aduersitas mundana nobis infertur, vt castigemur, informemur, & consolemur. ibid. g.

Aduertere quid signat a.

Aduocatus quid significat, & est duplex, scilicet temporalis & spiritualis. a.

Aduocatio Christi, Mariæ & sanctorum habent bonitatis vtilitatē. ibidem b, pietatis benignitatem. ibidem c, & firmatis stabilitatem. ibidem. d.

Aduocati mali habent regimina consiliària prælationis. ibid f, sunt etiam grauamina subiectionis. ibid. g, sunt peruersæ intentionis, ibid. h, & sunt socij adinoctionis ibid. i.

Adulatio describitur a.

Adulatoris conditio siue intentio, scilicet vt decipiat. ibid. b, vt accipiat. ibid. c, vt placeat. ibid d, & vt lateat. ibid. e.

Adulatio offert verbalem deceptionem. ibid. f, confert promotionē letalem. ibid. g, ligat affectionem mentalem. ibid. h, & legat damnationem pœnalem. ibid i.

Adulterium tripliciter accipi potest &c. a.

Adulterio dissipatur regula creatæ naturæ. ibid. b, segregatur copula iuncturæ ibid c, & excitatur regula diuinæ censuræ. ibid. d.

Adulterium spirituale quid sit ibid. e.

Adulteri promouentur per coniecturarum malignitatem, per pecuniarum cupiditatem, per carnalitatis infectionem, & per affinitatis affectionem. ibidem. f,

Aer in scriptura sumitur multipliciter a.

Aer signat virum perfectum. ibid. b, nam talis habeat existentiæ veritatem, continentiæ puritatem, & influentiæ pietatem ibid. c.

Aeris nomine potest intelligi vir peccator multipliciter, ibid. d.

Aer qui est locus altus, paradisus intelligitur ibid. e.

Affectio affectus, affectio accipitur pro desiderio & amore, suntque affectiones quatuor. a.

Affectiones sunt bonorum & malorum. ibid. b.

Affectionem habeant iusti altam, latam rectam & iustam. ibid. c.

Affectus vero malorum &c. ibid. d.

Afferre quid sit: & in scriptura inuenitur afferre obedientiæ. a. beniuolentiæ. ibid. a. iniustitiæ, ibid. l. & auaritiæ. ibid. m.

Afferre debemus honestatis splendorem. ibidē. b, castitatis candorem. ibid. c, contritionis mœstitudinem. ibidē. d, & durationis fortitudinem ibidem. e.

Afferre etiam debemus doctrinam speculantibus, vigorem militantibus, coronam triumphantibus, veniam pœnitentibus & cætera. ibidem f.

Afferuntur ad deum iuuenes, infirmi, iusti & iniusti. ibid. g.

Affert arbor bene culta & in terra bona, fructus plurimos, intelligendo spiritualiter de homine &c. ibid. h.

Affitere quid significat. a.

Affectio quædam tædij vel laboris, quædam odij vel doloris, quædā viri vel fœtoris, & quædam supplicij, vel terroris. ibid. a.

Affligere quid sit. a.

Afflictio multiplex ibidem. a.

Afflictio quædam virtuosa & quædam vitiosa. ibid. a.

Afflictio sustinenda patienter ibid. b.

Afflictio tribulationis & contritionis diuini respectus, nam respicit tribulatos ad roborandum, ad liberandum, & ad temperandum. ibidem. c.

Afflictio mentalis affectus confert puritatem. ibid. d, & vbertatem. ibidem e.

Afflictio crudelitatis. ibidem. f.

Afflictores affligūtur in dignitatis depressione, in voluptatis abstersione, & in claritatis priuatione. ibid. g.

Affluentia quadruplex, scilicet deliciarum, diuitiarum, virtutum & meritorum, & gloriæ atque præmiorum. a.

Affluentia adhuc quædam temporalis, & quædam æternalis ibi. b.

Affluentia consistit in veritatis cognitione, in voluptatis fruitione, & in charitatis affectione ibid d.

Agar ancilla Abraham & Saræ & sumitur in bono & in malo. a.

Ager multipliciter in scriptura sumitur. a.

Ager sacræ scripturæ colendus ibid. a. ager vero conscientiæ claudendus. ibidem b.

Ager seminari debet per intentionem. ibid. c, circulari per discretionem. ibid d, impinguari per compassionem. ibid. e, & irrigari per deuotionem. ibid. f.

Ager paradisi appetendus multipliciter ibi. g, ager mundi contemnendus. ibid h, & ager abhorrendus. ibid. a.

Ager adhuc multiplex, scilicet crudelitatis, deceptionis, proditionis, & perditionis ibidem. i.

Agere quid signat. a.

Agere virtuosum, & est iustorum. ibid. a.

Agendum operandumque bene requiritur consolatrix spei certitudo. ibid. a, adiutrix dei celsitudo. ibid. b, & roboratrix rei fortitudo. ibidem. c.

Agere vero vitiosum & malorum, vbi ostenditur peccatorum pluralitas, iniquitas, & obscuritas. ibid. d.

Agi i. agitari, agitatur autem quis multipliciter. a.

Actiuus seu vita actiua distinguitur in contemplatiuam & actiuam. ibid. a, nam actiua tuta quo ad statum est securior, quo ad proximum vtilior, & quo ad mentem opulentior ibid. b.

Actiui & contemplatiui sunt in multa differentia. ibid. c.

Agilis, vide læuis, citus, facilis, velox a.

Agnoscere sumitur multis modis. a.

Agnoscere debemus deum, nosmetipsos, proximos, subditos, & benefactores. ibidem. a.

Agnus sumitur multipliciter. a.

Agni proprietas. ibidem. a.

Agnus dici potest vir iustus multipliciter ibid. c.

Agnus signat Christum regem ibid. d.

Agnus etiam habet conditiones defectiuas. ibid e.

Agon, idest certamen, pugna, & accipitur pro tribulatione & tollerantia. a.

Aggrauare, aggrauatio quid sit, & est multiplex. a.

Aggredi, idest inuadere, impugnare, &c.

Agrestis quid signat. a.

Agricola multiplex, scilicet prælatus, præfectus, beatus & mundanus qui agrum colit, a.

Agricola debet spoliari, occupari & roborari, spiritualiter intelligendo &c. ibidem b.

Agricola vero in malo signat mundi diuites & auaros. ibid. c.

Ait verbum in scriptura sumitur multipliciter. a.

Ala instrumentum seu membrum volatus, & sumitur in bono & in malo. a.

Ala extenta, erecta, retenta seu retracta, & perflata ad volitandum. ibidem. b

Alæ affectionis. ibidem. c, dilectionis & charitatis. ibid. d, & discretionis. ibidem e.

Alæ hominis peccatoris, ideo dicitur peccator alatus &c. ibid. f.

Albedo multipliciter sumitur. a.

Albedo multiplex, scilicet puritatis, hypocriticæ fallacitatis, æternæ fœlicitatis, & externæ prosperitatis. ibid. b.

Alcyonis auis proprietas, desiderium f.

Asbestus lapis semel accensus extingui non potest &c. vide succendere a.

Aleph, prima litera alphabeti hæbraici, estque multiplex titulus præpositus. a.

Alexander interpretatur multipliciter: & signat Christum. a.

Alleluia cantus gaudij & exultationis. a,

Alleuare alleuatio, quædam dei, & quædam diaboli a.

Alleuiare. vide de Leuitate.
allicere, idest attrahere.a,
allidere, idest ad aliquid lædere, alliditur enim homo multipliciter.
alimentum quid sit, & est alimentum spirituale.a,
alimenta enim corporalia alliciunt, expediunt & proficiunt, pariterque spiritualia, ibidem.b,
alienum quid sit, sumiturque in bono & in malo.a,
alienus dici potest peccator multiformiter, quia nihil habet commune cum deo, ibid.b, quia agitatur dubietate, ibid.c, quia instigatur peruersitate, ibidem.d, quia spoliatur hæreditate, ibid.e, quia flagellatur aduersitate, ibid.f,
alienigena dicitur qui aliunde genitus est, & per alienigenam intelligitur peccator multipliciter.a,
alienigena hominem solitarium etiam designat, ibid.b,
auis signat hominem leuem & inconstantem, & sumitur in bono & in malo.a,
alius signat hominem ab alijs distinctum propter odium & malignitatem, ibid.b, propter mētis cupiditatem, ibid.c, & propter mundi prosperitatem. ibid.d,
Alius dicitur qui fallacijs palliatur, ibid.e.
Alius etiam potest dici vir perfectus propter vitæ excellentiā, fluidum dulcorem, & feruidum teneorem, ibid.f,
Alligare diuersimode in scriptura sumitur.a,
Alligatus debet tenaciter regulari, ibi b, suaciter inspirari, ibi. c, obedire velociter, ibid.d, & peruenire fœliciter, ibid.e,
Alioquin coniunctio disiunctiua, & signat idem quod vel a,
Aliquis & aliquid multipliciter sumuntur.a,
aliquid vnum spectat ad deum, ibid b, ad iustum. ibid.c, & ad peccatorem, ibidem d,
aliquid dicuntur mundi bona & præcipuè temporalia, ibid.e, & aliquid dicuntur bona spiritualia, idest æterna, ibid.f,
aliquando aduerbium quid signat, & sumitur in bono & in malo.a,
Aliter aduerbium qualitatis mutationem quandam seu contradictionem notat, & sumitur in bono & in malo.a,
Alloqui vide loqui.
a longe signat in bono & in malo.
altare in scriptura multipliciter sumitur.a,
altare dei est cor nostrum per charitatis ardorem, ibidem.b, per vanitatis liuorem & abhorrentiam, ibidem.c, & per honestatis nitorem, ibidem.d,
altare domini, scilicet cor nostrū, sit locus timoris & turbationis, amoris & dilectionis, & doloris atque contritionis &c ibid.e,
Altare ecclesiæ statum siue diuinum cultum signat, ibid f,
altaris ministri habeant euidentiæ claritatem, ibid.g, innocentiæ puritatem, ibid h, constantiæ seu residentiæ firmitatem seu perfectionem, ibid.i, sagacem æternorum affectionem, ibid.k, & internorum feruentem orationem, ibid.l,
Alter multis sumitur modis.a,
alteratio seu mutatio, quædam virtuosa, & quædam vitiosa.a,
alterari si velimus necessarius est actor eduens, ibid b, modus proficiens, ibid.c, & finis sufficiens, ibid d,
Alteratio in malo pro peccatore sumitur.ibid.e.
alteratur homo siue mutatur a bona conuersatione multiformiter &c ibidem.f,
Alterutrum aduerbium sumitur in bono & in malo.a,
alterinsecus diuersitatem signat.a,
alternus, alternatim, idest vicissim &c.a,
Altitudo profunditatem & sublimitatem signat.a,
altitudo profunda multiplex, ibid.a,
altitudo sumitur pro sublimitate æternali, temporali & spirituali, ibidem.b,
altus efficitur quis per terrenorum detestationem, ibi c, per internorum roborationem, ibid.d, per meritorum cumulationē, ibi.e, & per æternorum contemplationem, ibid.f,
alti sunt peccatores per præsumptionem pectoralem, ibid.g, per elationem criminalem, ibid. h, & per promotionem temporalem, ibidem i,
altissimus superlatiuus est ipse deus, quia nihil habet altius supernus a, ergo est indiuisibilis singularitatis, ibid.b, insuperabilis supernalitatis, ibid.c, & ineuitabilis generalitatis, ibid.d,
alueus quid signat.a,
amalech quid denotat a, inde amalechitæ, idest seculi peccatores &c ibidem b,
amon significat ambitiosos &c.a,
amare, amor duplex est, scilicet spiritualis & temporalis, siue diuinus & mundanus. a,
amor calori comparatur, ibid.b,
amor verus fortificat, ibidem.c, pulchrificat, ibidem d, & lætificat ibidem e,
amor noster ad deum fortissimus &c.ibid f,
amare videtur deus ex ostensa benignitate, ibidem.g, expensa sedulitate.ibid h, & promissa hæreditate, ibid. i,
amor mūdi causat ambitionis anxietatem.a, inducit obliuionis ebrietatem, ibid.b, luxuriosam carnalitatem, ibid.c, & penuriosam cupiditatem, ibid.d,
amaritudo quædam temporalis & quædam æternalis a,
amaritudo adhuc quædam mentalis contritionis, ibid b, quædam verbalis confessionis, ibid c, quædam carnis afflictionis, ibid. d, & quædam subsequentis turbationis, scilicet mortis, iudicij, & inferni, ibidem. e,
Amaritudo detestabilis, scilicet culpæ & pœnæ æternæ, ibid f. iudicij seu supernalis iurisdictionis, ibid.g, & æternalis desolationis, ibidem h,
amaritudo infernalis damnationis habet impuritatem maculatiuam, satietatem perturbatiuam, ebrietatem consopitiuam, & anxietatem eneruatiuam, ibid i,
Ambitio quid sit a,
ambitio inflammat desiderium, ibidem b, affectat magisterium, ibid.c, postponit viros virtuosos, ibidem. d, & præponit vitiosos, ibidem. e,
Ambitio habet in repletam vacuitatem, ibidem.f. inquietam mobilitatem, ibidem.g, & indiscretam seu inæstimabilem cupiditatem, ibidem. h,
ambire, ambitus quid significet, vide Circundare.
ambo idest duo signat combinationem, dualitatem &c. & accipitur in bono & in malo.a,
ambulare, idest pergere, progredi, & sumitur virtuosè & vitiosè.a,
ambulare rectè si volumus requiritur spes erigens, ibid.b, lux dirigens, ibid.c, vis diligens, ibid.d, virtus fortificans, ibid.e, sensus rectificans, ibid f,
Ambulando corporaliter requiritur locus alliciens, ibid. g, modus proficiens, ibid. h, & virtus sufficiens, ibid. i,
Ambulatio vero vitiosa, ibi. K,
Amen dictio hæbraica, & signat multa &c.a,
amen signat veritatem & existentiam &c.ibid.b,
amicitia quædam naturalis & quædam acquisita a,
amicitia enim stat ex concordiæ ligamento, ibid.b, fiduciæ iuramento, ibid.c, & constantiæ firmamento, ibid d,
Amicitia falsa & ficta præsentatur in prosperitate, ibid.e, variatur mobilitate, ibid f, & absentatur in aduersitate, ibid.g,
amicitia vera est propter sacramentum rutę fidelitatis, ibid.h, iuuamentum piæ benignitatis, ibid.i, & ligamentum puræ societatis, ibid.k,
amica multiplex, scilicet dignitatis, vtilitaria & securitatis a,
amictus est tegumentum, vestimentum & ornamentum, & est amictus multiplex.a,
aminadab interpretatur multipliciter &c.a,
aman, amon & ammon, illa tria nomina de malis personis intelliguntur in scriptura a,
Amos interpretatur fortis, potens aut robustus, & Christum significat vel prædicatorem, aut prælatum.a,
amorreus interpretatur amarus vel loquens &c. a,
amouere, idest a loco mouere &c & pertinet ad deum, virum iustum, & etiam impium.a,
amplexari quid significat, estque amplexus dei, iusti, impij & diaboli a,
amplius quid significat &c.a,
ampliare, idest augmentare.a,
amputare quid signat, estque amputatio meritoria, damnatoria, & afflictoria a,
an in sacra scriptura multipliciter ponitur a,
anaotas in scriptura sumitur diuersimodè. a,
Anathema in scriptura semper sumitur in malo, & signat maledictionem &c.a,
anathoth, obediens deo intepretatur. a,
ancilla pro famula, serua & ministra sumitur, & in malo accipitur pro anima peccatrice & pro carne a,
ancilla vero in bono sumitur multipliciter, ibid b,
ancilla animam seu personam signat, quæ domino famulari desiderat, ibidem.b,
ancilla habeat in se humilitatem, ibid c, sedulitatem, ibid d, & sagacitatem, ibidem.e,
angelus nomē officij non naturæ, estque angelus bonus & malus.a,
angelus moraliter signat viros prouidos, spirituales &c.a,
angeli sunt dignioris creationis, ibidem b, purioris conditionis, ibidem.c, amplioris subiectionis, ibidem.d, & clarioris cognitionis, ibidem.f,
angelorum ministerium multiplex, ibid.e,
angelo vir perfectus comparari potest & nuncupari angelus propter eminentiæ dignitatem, ibidem. g, residentiæ firmitatem, ibidem. h, Humilitatis subiectionem, ibidem. i, benignissimam compassionem, ibidem. k, sagacissimam discretionem, ibidem. l,
angelici & perfecti viri conditiones multæ, ibid.m,

Angeli mali dici possunt &c ibid.n.
Angulus quid sit: signatq; in scriptura multa a.
Angulus est locus secretior & clausine.ibid. a, rectior.ibidē.b, firmior.ibid c, & tutior.ibid. d.
Angulus vero in malo multiformiter sumitur.ibid.e.
Angulus etiam signat peccatorem.ibid.e.
Angustia quid sit.a.
Angustia quædam detestabilis, quædam cummēdabilis, & quædam contristabilis ibid a.
Angustia infernali securitas excluditur, ibid.c, libertas seu mobilitas concluditur.ibid.d. & pœnalitas includitur.ibid.e
Angustia multiplex, scilicet terrenorum, seculi flagellarum, scilicet tribulationum &c.peccatorum hominum: perfectorū seu contritorum, obstinatorum & damnatorum.ibid.f.
Anima quid sit a.
Anima habeat perseuerantiæ stabilitatem.ibid.b, consonantiæ cōformitatem. ibidem c, & opulentiæ virtutum fœcunditatem. ibidem. d.
Anima viri iusti plures in se habet conditiones ibid.e.
Anima peccantium habet status vilitatem & indignitatem.ibid. f. grauitatem & cupiditatem.ibid.g, & voluptatem atque carnalitatem ibid.h.
Anima peccatrix adhuc multas habet conditiones.etiam ibid.a.
Anima damnata nuda dicitur &c.nudus.c.
Animal multiplex inuenitur in scriptura a.
Animal est homo iustus multiformiter.ibid.b.
Animalium nomina possunt intelligi peccatores.ibid.c.
Animus accipitur in scriptura multiformiter. a.
Animus bonus & sanctus habet claritatem prosperitatis & sapientiæ, serenitatem & tranquillitatem immoderantiæ, durationem perseuerantiæ & sublimitatem eminentiæ.ibid.b.
Animum adhuc boni habent multiplicem. ibid.c.
Animus malus & vitiosus notari potest &c. ibid.d.
Annæ quinque fuere in scriptura sacra, interpretaturque diuinam gratiam multiformiter a.
Anna sumitur pro sancta virgine, vel anima sancta.ibid.b.
Annus quid sit descriptiuē.a.
Annus laboris statum vitæ præsentis signat, videlicet doloris scilicet statum pœnitentium, & valoris, scilicet statum virtutis & gratiæ, curritque per quatuor tempora, scilicet ver, æstatem, autumnum, & hyemem &c ibid.b.
Annus vero in statu virtuoso &c ibid.c.
Annus multiplex, scilicet virtutis & gratiæ, timoris & punitionis, fœtoris erroris, vel corruptionis, horroris, splendoris, seu dulcoris, ibidem.d.
Annunciare.i intimare, narrare, prædicare.a.
Annunciatio multiplex, scilicet confessionis, prædicationis, & angelicæ consolationis.ibid.a.
Annuncians.s.prædicator vel prælatus habeat diligentiæ sedulitatem.ibid.b, eloquentiæ authoritatem.ibid.c, & correctionis asperitatem.ibid.d.
Ante multa significat.a.
Ante etiam designat diuinam æternitatem, præsentem mortalitatem, diligentem præparationem, & præuenientem sagacitatem. ibidem b.
Ante etiam signat tempus iuuentutis. ibid.c, statum sensualitatis vel mundanæ prosperitatis.ibid.d, spiritualitatis & sanctitatis, & æternæ fœlicitatis statum.ibid.e, sagacitatis & sedulitatis.ibidem.f, stultitiæ & fatuitatis.ibid.g.
Ante multiplex, scilicet magnæ vanitatis, simplicitatis, & imbecillitatis, præsumptionis & fatuitatis, audaciæ & proteruitatis.ibidem.g.
Ante sumitur quandoque ordinaliter multiformiter.ibid.h.
Ante etiam sumitur præsentialiter multipliciter.ibid.i.
Antequam quid significat.a
Antequam dicitur de deo.ibidem a, viro iusto.ibidem.b, & peccatore ibidem.c.
Antiqua sine antiquitas quæ mentaliter debet cogitari, humiliter venerari, moraliter imitari, stabiliter amari, salubriter renouari, totaliter detestari, veraciter obseruari, & sagaciter præcaueri seu declinari a,
Antichristus vnde dicatur.a.
Antichristus est filius iniquitatis quantum ad conditionem, operationem, durationem, & damnationem. ibid.b.
Antichristus est diabolus, vel vir iniquus.ibid.c.
Antrum i.fossa, fouea, vel cauerna. vide ibid.
Anulus quid sit &c.a.
Anulus valet ad signandum, ibid.b, portandum.ibid.c, stringendū ibid. d, subarrandum.ibid e, & ornandum.ibid f,
Anulus vero in malo signat mentis instabilitatem, animi cupiditatem, mundi vanitatem, & seculi dignitatem.ibid.g.
Antiochus, antiochia, antiochus rex iniquissimus, & quid signat.
Antiochus rex superbissimus, abominatio.e, altare, e.
Appellare quid sit sumiturque pro litigatione & aliqua promotione.a.
Appellantur, idest nominantur, eliguntur & vocantur, scilicet affluentissimè miserantes.ibidem b, studiosè laborantes. ibidem. c, & eminentissimè contemplantes.ibidem.D.
Apparere, apparitio quædam Angeli. & quędam Dei etiam.a.
Appareat in nobis amicitiæ veritas.ibidem.b, conscientiæ puritas. ibidem.c, euidentiæ claritas.ibidem.d, & opulentiæ raritas. ibidem e.
Apparitio adhuc multiplex.s.decoris, terroris, & dulcoris.ibid.f.
Apparitio dei multiformis: nam apparuit natiuitate, morte, resurrectione, & iudicio extremo apparebit ibidem.g.
Apparitio adhuc dei qua apparet hominibus, nam apparet spiritualiter, sacramentaliter, potentialiter & ministerialiter.ibid.h.
Appendere multis modis sumitur.a.
Appensio multiplex, scilicet contemplatiuorum, discretorum seu prouectorum, iudicum siue prælatorū, fidelium debitorum, peccatorum & sanctorum, atque perfectorum ibid. b.
Aperire quid significat, & est multiplex apertio in scriptura.a.
Aperiat homo cor ad diligendum. ibidem. a, manus ad porrigendum.ibidem.b, aures ad attendendum, & oculos ad aspiciendum ibidem, c.
Apertio visualis per discretionem ibid.d, oris per locutionem.ibi e. & cœli per receptionem.ibid .f.
Apertus est deus multipliciter.ibid.g.
Applicare quid significat a.
Applicatio multiplex, scilicet studiosa, seriosa, gratiosa, & gloriosa. ibidem.a.
Applicatio adhuc multiplex, videlicet bonorū discipulorum, prælatorum, bonorum seu iustorum & beatorum.ibid.b.
Apodis auis proprietas.affectus.c,
apponere quid significat, & sumitur in bono & in malo.a.
appositio multiplex s.virtualium, æternalium, temporalium criminalium, & noxialium ibid.b.
Apostata quid significat &c a.
Apostolus quid importat &c.a.
Apostoli virtutibus dotati fuerunt.ibid b, debitè numerari.ibid.c. propriè nominati ibid.d, & honore sublimati.ibid.e.
apostoli nomen multipliciter sumitur.ibid g.
apprehendere quid significat a
apprehensio multiplex.s.diuina.ibid.a, iusti.ibid.b.impij.ibid.c, & diaboli ibid. d,
apprehensionem mali patiuntur &c ibid e.
apri animalis proprietas, agnus.b, fugere c, oratio.d.
appropinquare, appropinquatio quid sit a.
appropinquare dei & hominis.ibid a.
appropinquatio multiplex, scilicet intime charitatis.ibi.b, & c, excessus dignitatis.ibid.d, processus humilitatis.ibid.e, successus vtilitatis.ibidem g.
appropinquat nobis deus per carnis assumptionem, gratiæ infusionem, gloriæ concessionem: & iudicii executionem ibid.f.
appropinquant persecutores iniquitati, adultores fallacitati, falsi falsi amici malignitati, omnes iniqui infernali pœnalitati, & luxuriosi fœditati ibid.h.
aptus, aptitudo, quid significat.a.
aptitudo spiritualis requirit vt homo per famam bonam sit redolens & odorosus, per constantiam strenuus & vigorosus, & per seruitutem fidelis & amorosus.ibid.b.
apud quid significat, signatq; in scriptura plura.a.
apud multiplex.s.æternum, internum, supernum, modernum, seu fraternum.ibid.b.
apud adhuc multiforme.s.infinitæ capacitatis, temporalis prosperitatis, criminalis iniquitatis, auaritiæ & cupiditatis, & infernalis tenacitatis ibid c.
apum proprietas, acquiescere.b, amicitia, K, angelus.d, appropinquare.b, caute a.
aqua sumitur in bono & in malo.a.
aqua in bono signat gratiam & deuotionem, gloriæ voluptatem & consolationem, lachrymarum inundationem, sapientiæ eruditionem, moralem perfectionem, & naturæ conditionem, & aqua in malo etiam sumitur multipliciter.ibid.a.
aqua etiam signat repræsentatiuam sapientiam.ibid.b, rorificatiuam clementiam ibid c, deuotionem fructificatiuam, ibid.d, & confessionem purificatiuam, ibid.e
aqua vero in malo signat, voluptates, prosperitates, aduersitates &c ibidem, f.
aqua multiplex.s.infructuosæ sterilitatis.ibid.g, defectuosæ labilitatis, ibid.h, & periculosæ aduersitatis ibid. i.
aquæ multæ s. aduersitatis, æternæ fœlicitatis, moralis sanctitatis, &c.alia, ibidem, K.
aquarii signi proprietas adulatio, g.

Aquæductus quid ſignat, & habet conditiones diuerſas &c.a,
Aquæ tauri villæ proprietas mirabilis intrare.m,
Aquila ſignat virum perfectum.a,
Aquila, ideſt vir perfectus ſiue prælatus habeat concuſſionem & clamorem, ibidem.b, diffuſiuam compaſſionem, ibidem.c, diſcretiuam ſpeculationem, ibidem. d, perfectiuam operationem, ibidem.e,
aquila verò in malo plura ſignificat.ibid.f.
Aquilæ proprietas.ecrinus.c, ala.d, alienum. b, altitudo.b, altiſſimus c, annunciare c,
Aquila pugnat cum ceruo &c.præcipitatio.b,
Aquilo quid ſignat a,
Aquilo quidam ſuſtinendus ſeu ferendus, præſentemque tribulationem ſignat, ibid. b, virtutes generat ſeu cumulat, ibid. c, in aduerſitate vitia eneruat, ibid. d, & cœlorum acquiſitionem generat, ibidem e,
Aquilo quidam cauendus, ibid.f, aquilo quidam timendus, ibidē g, & aquilo quidam perendus, ibid.h,
Ara ſumitur pro altari. a,
Ara quædā cordium, quædā manuum, & quædam cultuum, ibid. a,
Araneæ proprietes, princeps. f,
Arabs, arabia ſumitur in bono & in malo.a,
Arare, ideſt colere, laborare.a,
Arbitrari, ideſt reputare, extimere, credere, vide ibid.
Arbor in ſcriptura multis ſumitur modis a,
Arbor crucem ſanctam ſignat, ibid. b,
Arbor crucis eſt indigentium recreatio, ibid.c, fluctuantium ſuſtentatio, ibid.d, & operantium occupatio, ibid.e,
Arbor virtutum perfectum denotat, ibid e,
Arboris conditiones habeat vir perfectus, ibid.f,
Arbor ſignat virum perfectum, nam talis ſit contemplationis turribus elatus, ibid.g, conuerſationis floribus velatus, ibid.h, perdurationis fructibus firmatus, ibid.i, & operationis fructibus etiam ditatus, ibidem. K,
Arbores quædam proferunt mel & fruticem, ſcilicet viſcum querci &c producere. b,
Arca multipliciter in ſcriptura ſumitur.a,
Arca ſignat quamlibet perſonam.ſ.moralem, virtuoſam, & perfectam, ibidem,
Arcæ diſcretionis ſagacitatem hebeamus, ibid.b, conditionis puritatem ſeu ſinceritatem, ibidem.c, & durationis longæuitetem, ibidem. d,
Arca perfecti viri deauretur interius per conſcientiæ puritatem, & exterius per pœnitentiæ aſperitatem, ibid c,
Arca multiplex, ſcilicet ſaluationis, ſanctificationis, & reconuentionis, ibidem. f,
Arcus quid ſit: & quid ſignat a,
Arcus multiplex.ſ.diuini dulcoris, ſeueri rigoris, æterni doloris, humani vigoris, & virtualis decoris, ibid. b,
Arcus, ideſt Chriſti incarnatio, qua inclinata eſt dei ſublimitas, ibi. c, declarata morum formoſitas, ibidē. d, & conſeruata matrie virginitas, ibidem. e,
Ardor, ardere, ardor multiplex in ſcriptura.a,
Ardor quidam afflictionis, ibid.b, quidam dilectionis, ibid c, & quidam correctionis, ibid d,
Ardor malus multiplex, ibid.e,
Area quid ſit, & multiplex area in ſcriptura reperitur.a,
Araneæ proprietas.eijcere c,
Areſcere, ariditas quid ſignificet, & multipliciter inuenitur in ſcriptura.a,
Ariditas ſeu areſcentia quædam toleranda, ibid.b, quædam procuranda, ibid c, quædam temperanda, ibid.d, quidam miſeranda, ibid e, & quædam formidanda, ibid.f,
Argentum accipitur materialiter & moraliter in ſcriptura a,
Argentum quoddam habendum, & quoddam horrendum, ibid. a,
Argentum habet ſoliditetem &c. ſicque perfectus homo habeet perſeuerantiæ ſoliditatem, ibid.b, obedientiæ ductilitetem, ibidem.c, & claræ ſcientiæ luciditatem, ibid.d,
Argentum ſignat diuitias temporales, quæ ſunt fugiendæ, quia carent ſtabilitate, nobilitate, & iocunditate, ibid, e,
Arguere.i.corrigere, reprehendere, caſtigare &c.a,
Argutio ſeu correctio ad prælatos, iudices, prædicatores, megiſtros, & parentes pertinet multiformiter, ibid.b,
Argutor.i.prælatus habeat iuſtitiæ ſeueritatem, ibid.b, clementiæ benignitatem, ibid.d, prudentiæ maturitatem, ibid.e, & ſcientiæ ſagacitatem, ibidem. f,
Argui, reprehendi, increpari, & vilipendi debent quatuor genera hominum peruerſorum &c.ibid. e,
Ariditas, vide areſcere.
Aries ſignat multipliciter in ſcriptura, ſcilicet Chriſtum redemptorem, & Chriſti propugnatorem, ſcilicet martyrem, iuſtum præceptorem, carnalem peccatorem, bonum prælatum, & carnales peccatores, a,
Arma ſunt corporis indumenta ad defenſionem ordinata. c,
Arma conſcientiæ in nobis ſint, quæ mentem roborant.ibid.b, arme cordis & pectoris, arma totius corporis, arma prudentiæ, & arma clementiæ, ibidem. e,
Armentum quid ſignificat. a,
Arometa quid ſignificant, & ad quid valeant. a,
Arrogantia, vide de ſuperbia.
Ars, artifex, quid ſignificent. e,
Ars multiplex.ſ.temporalis, virtualis, & noxialis, ibid. a,
Artifex ſummæ potentiæ, ſcilicet cœlorum creator, magnæ prudentiæ, ſcilicet ſui reformator, & vanæ ſcientiæ, ſcilicet culparum ſectator, ibidem. b,
Ars prædicandi & ſermocinandi.ſermo.c,
Arx quid ſignificat. a,
ara multiplex, ſcilicet perfectionis, contemplationis & habitationis, ibidem. a
aſa rex Iuda primo bonus, poſtea malus.
aſaph fuit de genere Leuitarum, ſignatque viros eccleſiaſticos. a,
aſcalon ciuitas philiſtinorum, quidue ſignificat. a,
aſcendere quid ſignificat. a,
aſcenſus multiplex, ſcilicet iuſtorum, contemplatiuorum, prælatorum, beatorum &c. e,
aſcendunt ſancti paradiſum, quia ibi ſecuritas imperturbabilis, ibidem.c, tranquillitas pacificata, ibidem.d, & hæreditas amplificata, ibidem. e,
aſcenſus.i temporalium contemplatio, ibid. f,
aſcenſio temporalis contemnenda, vt habeatur veritatis ſplendor & cognitio, ibid.f, vt etiam habeatur pietatis dulcor & compaſſio ibid g, vt caueatur prauitatis horror & infectio.ibid.h, & vt obtineatur dignitatis honor & prælatio, ibid. i,
aſcendere qui vult ad prælationis gradum habeat conuerſationem decoris, ibid K, cumulum valoris, ibid.l, oculū ſplendoris, ibid.m, floſculum ntoris, ibid n, & titulum honoris, ibid. o,
aſer patriarcha qualiter interpretatur. a,
aſia quid ſignificat. a,
aſinus quale animal ſit. a,
aſinus ſignat iuſtum ſimplicem & corpus ſimplex, ibid. b,
aſinus animal ſimplex & tardum &c.accubare. e,
aſor ciuitas gentilis fuit.
aſpectus, aſpicere, aſpectus ſumitur actiuè & paſſiuè. a,
aſpectus noſtræ conuerſationis vt ſit apud deum, debemus commutari velociter, ibid.b, occupari viriliter, ibid.c, diligere veracitet & commutari conformiter, ibid. e,
aſpectus Chriſti multiplex &c.ibid. f,
aſpergere quid ſignificat. a,
aſperſio multiplex.ſ. ſperantium & credentium, ibid b, pœnitentium, ibid.c, morientium, ibid.d, indigentium ibid.e, contemplantium, ibid f, delinquentium, ibid. g,
aſpicere quid ſignificat. a,
aſpicere multiplex.ſ dei, iuſti, impii, & diaboli, ibid.a,
aſpicit deus indigentes, ſupplicantes, laborantes, & delinquentes, ibidem.b,
aſpicit etiam iuſtus multipliciter.ibid.c,
aſſiduitas quid ſignificat. a,
aſſiduitas multiplex.ſ virtuoſa & laudabilis, vitioſa & odibilis, doloroſa & damnabilis, gaudioſa & durabilis, ibid. a,
aſſiduè deum orare, bonos frequentare, mandata ſeruare, corpus caſtigare &c.ibid.b,
aſſiduitas mala diſtinguitur &c, ibid.c,
aſſimilari, aſſimilatio quid ſignificat.a,
aſſimilantur boni pœnitentiæ, ſapientiæ, eminentiæ & obedientiæ, ibidem. a,
aſſimilantur mali ſuperbiæ, luxuriæ, & gaſtrimargiæ, ibid.a,
aſſiſtere, aſtare quid ſignificat.a.
aſſiſtere multiplex.ſ.diuinitatis, ibid.a, authoritatis, ibi.b, ſedulitatis, ibid c, & iniquitatis, ibid.d,
aſſyrii qualiter interpretantur, fueruntque infideles. a,
aſſur quandoque ſumitur pro rege, quandoque pro terra aſſyriorū, & ſumitur in bono & in malo. a,
aſſumere, aſſumptio duplex, actiua.ſ.& paſſiua. a,
aſſumitur quis ad religionem, ibidem.b, ad conuerſionem, ibidem, c, ad prælationem, ibidem. d, & ad cœleſtem beatitudinem, ibidem, e,
aſſumunt boni ſcientiam, iuſtitiam, ſapientiam, miſericordiam &c. ibidem. f,
aſteriæ lapidis proprietas.ſtella. c,
aſtutia ſumitur in bono & in malo. a,
a ſub impreſſio quædam.ardor.c,
at ſumitur pro ſed, pro &, & pro tunc. a,
at aduerbium ſignat virum bonum, ibidem. b, & virum malum, ibidem. c,

athlas

Athlas mons Aphricæ & gigas fuit &c. mons.b, percutere.d, pontifex.e.
Attamen dictio exceptiua & affertiua, & fumitur in bono & in malo a,
Atque quid fignificat.a.
Atq; eft virtutum aggregatiuum. ibid b, criminum cumulatiuum, ibi.c, pœnarum augmentatiuum.ibi.d, & gloriæ miniftratiuum, ibidem.e.
Aburi quid fignificat.a,
Attendere quid fignat.a.
Attendenda eft interior morum nobilitas. Ibidem. b, fuperior dei fublimitas.ibid.c, & exterior plebis communitas.ibid.d.
Attendendum eft ab inimico, a falfo amico, ab iniquo, pompofo, & ab hypocrita, ibid.e.
Attenuatio quid fignificat, & fumitur in bono & in malo.a.
Atterere, attritio quid fignat a.
attritio multiplex f.humilitatis, mortis, & iniquitatis.a.
Atrium quid fignificat, & fumitur in bono & in malo.a.
Atrium multiplex, fcilicet deuotorum ibidem.b, clericorum, ibidem.c, beatorum ibidem d, mundanorum.ibidem e, & damnatorum.ibid f.
Auaritia defcribitur.a.
Auaritia vrit affectionem ibid.b, cæcat difcretionem.ibid c, præmit intentionem.ibid.d, auaritia tollit honorem & dignitatem, infert dolorem & aduerfitatem, caufat horrorem & vilitatem, meretur maledictionem & acerbitatem, & perdit iuftorum communionem & focietatem ibid.e.
Auarus per ferpentis conditiones intelligitur.abyffus.x.
Auari abforbent diuitias, poffeffiones &c. abforbere.a.
Audax, audacia poteft effe virtus & vitium.a.
audacia bona fignat conftantiam & virtutē.ibid.a. malo vero præfumptionem & ftultitiam, ibid.b.
audire in fcriptura accipitur pro obedire, aufcultare &c.a.
Audire quoddam dei ibid.a. & quoddam hominis.ibid b.
Audiendum eft dei verbum cum deuotione.ibid.c, cum fubiectione ibid.d, cum attentione, ibid.e, & cum difcretione, ibid.f.
auertere quid fignificat, & fumitur in bono & in malo.a.
auerfio dei a peccatore per incorrectionem ibidem.a. & quoniam non confert protectionem ibidem.b, ac afferendo damnationem ibidem e.
Auertuntur mali multipliciter.ibid.d.
auferre, aufert deus aliqua malis hominibus multipliciter a. & aufert etiam a bonis & iuftis multiformiter.ibid.b.
auferat homo de corde vitia & peccata, & inquietam rixofitatem. ibidem c, indifcretam iocunditatem.ibidem d, & affuetam proprietatem ibidem e.
Augere, augmentum fiue incrementum &c.a.
Augmentum in bono quoddam virtutis, quoddā honoris, & quoddam falutis.ibid.a.
Augmentum vero in malo etiam multiplex, fcilicet in malitijs, diuitijs, & fupplicijs.ibid.b.
auis accipitur in bono & in malo in fcriptura a.
Auis id eft homo perfectus habeat lucriditatem in difcernendo. ibidem b, bonum in operando.ibidem c, & furfum in contemplando ibidem.d.
auris in fcriptura diuerfimodē fumitur a.
auris noftri cordis per patientiam præmanienda.ibid.b, per diligentiam aperienda.ibid.c, per correctionem experienda.ibid.d, & per difcretionem cuftodienda.ibid.e.
Aurora qualiter in fcriptura fumitur.a.
Aurora gloriofam virginem Mariam fignat ibid.a. conditionē mortalem, & gratiam & gloriam fupernalem.ibid.b.
Aurum multipliciter in fcriptura fumitur.a.
Aurum accipitur pro perfectione, gratia & fanctitate.ibid.b.
Auro i.homini perfecto infit firmitatis durabilitas. ibid.c, largitatis ducibilitas.ibid.d, vitæ relucens finceritas.ibid. e, ac mentis deprimens humilitas.ibid.f.
Aurum fignat ruborem charitatis, valorem gratiæ & bonitatis, & fplendorem gloriæ & fœlicitatis, ibid g.
Aufter auftralis ventus a meridie directe veniens a.
aufter fumitur pro æternali fœlicitate.ibidē a. pro imperiali profperitate. ibidem.b, & fpiritusfancti influentia, & per hunc renouatur decor honeftatis, inflammatur feruor voluntatis &c.a.
aut fignat animi libertatem, incertam vanitatem, vitæ fragilitatē, & mentis diuerfitatem a.
Aut etiam fignat virum iuftum multipliciter ibid.b.
Aut virum imperfectum denotat ibid c.
Aut peccatorem multiplici ratione fignificat.ibid.d.
Autem fignat certitudinem increatā, fcilicet deum multipliciter. ibidem a. ordinatam vero ad virum iuftum.idem.b, & fimulatam quo ad peccatores.ibid c.
Autē eft rex digniffimus, lex certiffima, iudex iuftiffimus &c.ibid.d.
Autem habet maieftatem infuperabilem, bonitatem incomparabilem ibid e, ac prauitatem intolerabilem ibid.f.
autem triuphatoriæ aut confolatoriæ quid fignificat.ibid.g.
Auxilium i.adiutorium.a.
Auxilium multiformæ.f.ftabile fiue fragile, firmum vel infirmum, & perfectum feu imperfectum.ibid.a.
Azarias interpretatur continens deum &c a.
Azarias eft nomen conftantiæ, potentiæ, excellentiæ, & innocentiæ ibidem. a.
Azimus dicitur panis fine fermento & quid fignat.
Azotus ciuitas philiftiim, interpretaturq; incendiū vel incendens, & fignat mundum vel diabolum a.

B

BAal vel baalim, idola demoniorum.a.
Baal vel baalim intelligitur diabolus plenus malitia. ibid.b, peccator plenus nequitia ibid.c, & mundus plenus terrena opulentia ibidem d.
Babylon, babylonia regio in caldea, & fumitur multis modis in fcriptura a,
Babylon interior f.peccator.ibid b, exterior fignat mundum multipliciter ibid.c, & inferior qui eft infernus ibid.d.
Babylon confufio interpretatur, eftque ciuitas idolatrarum &c. fletus.c.
Baculus in fcriptura multipliciter fumitur.a.
Baculus multiplex.f.fortitudinis & firmitatis, qui eft crucis, ibid b. militantium feu laborantium ibid c. triumphantium & iocunditatis ibidem d.
Balaam, Balthat, Balthafar &c.
Balenæ pifcis proprietas, appellare.b, aduenire.b, flumen c,
Balthæus eft cingulus honoris.a.
Baptifmus, baptizare, baptifmus eft primum fidei facramentum, criminum piamentum, & gloriæ complementum, ibid.a.
Barbitonfor quidam furatus eft porcum &c.oculus.a.
Bafis quid fit, & quid fignificat a,
Beatitudo quid fit, fumiturq; multipliciter.a.
Beatitudinem vt attingamus requiritur quòd realiter exiftamus quòd humiliter audiamus, & quòd fimpliciter continuamus, ibidem. b.
Beatitudine eft fubiectio fine præfumptione ibid c, dilectio fine diffenfione.ibid d. prælatio fine difpenfione ibid.e, ac duratio fine corruptione.ibid.f.
Beatitudo etiam quædam moralis, & quædam virtuofa ibid g.
Beati accipiunt valoris plenitudinem, fplendoris pulchritudinem, & honoris celfitudinem. accipere. p.
Bellum quid fignificat, fumiturq; in bono & in malo a.
Bellum multiplex.f.confolationis. ibid.b, tribulationis.ibid c, & infernalis damnationis ibid.d.
Bellemus contra carnem per pœnitentiam.ibid e, contra tribulationes per patientiam ibid. f, & contra hoftem per fidem & iuftitiam ibidem g.
Bene aduerbium qualitatis, eftque circunftantia vel adiacentia virtuofa, & denotat, ftatum fufficientiæ multipliciter.f.quā cum ad locutionem, bonam progreffionem, promptam auditionem, claram difcretionem, & alia ibid. b.
Benedicere, benedictio dei fignat gratiam interiorem a, affluentiā exteriorem, ibid.b, & opulentiam fupernalem ibid.c.
Benedicuntur a deo tria hominum genera ibid d.
Benedictio qua homo benedicit deo ibid.e, etiam qua homo benedicit homini ibid f, & qua homo benedicit ret ibid.g.
Beneficium, benefacere, beneficium qualiter fumatur. a.
Beneficium conferendo attenditur conferentis celeritas, patientis neceffitas &c.ibid. b.
Beneplacitum quid fit, & vnde componitur.a.
Benignitas.i.manfuetudo beniuolentia &c.a.
Benignitas dei patet in peruerforum conuerfione, in peccatorum redemptione, & in præmiorum collatione ibid.a.
Beniamin filius Iacob, interpretatur multipliciter.a.
Beniamin fignat hominem perfectum. ibidem. a, & peccatorem. ibidem. b.
Beftia in bono fignat hominem perfectū a. in malo vero fignat diabolum multiformiter.ibidem b.
Beftiæ habent in conditiones aliquas, quia indomitæ, immūdæ, ociofæ &c. fic moraliter hominum peccatorum genera intelliguntur. ibidem e.
Beftia etiam fignat Chriftum ibidem d.
Bethel domus Dei interpretatur, eftque locus dignitatis &c. a.
Bethleem domus panis interpretatur, & eft locus dignitatis &c. a.
Bibere multipliciter in fcriptura accipitur. f. fpiritualiter, materialiter in bono & in malo a.
Bibunt boni fpiritualem fuauitatem. ibidem b. aduerfitatem temporalem

poralem.ibid.c, & felicitatem æternalem ibid.d.
Bibunt mali prosperitatem mundialem multipliciter, ibid e, iniquitatem criminalem ibid f,& aduersitatem infernalem.ibid.g.
Bibere materialiter. ibidem.h
Bis aduerbium,& quid significat a.
Bis in bono intelligitur iterata operatio,iterata castigatio,iterata peccatorum damnatio, in malo iterata inconstantium conditio.ibidem a.
Bini, binarius numerus potest significare in bono, & sic est binarius charitatis, bonæ societatis, malorum vnitatis: & supernæ claritatis. a.
Binarius vero in malo signat diuisionem,discordiam, odium & dissensionem.ibidem b.
Byssus est indumentum purissimum &c. a.
Byssus multiplex.s.temperantiæ & parcitatis,excellentiæ & dignitatis,& apparentiæ & honestatis ibid.b.
Bitardæ auis proprietas,prosternere.a.
Bitumen quid sit,signatq; in bono gratiam & charitatem,in malo vero carnalitatem & voluptatem.a.
Biuium locus est duarum viarum.s.bonorum & malorum.a.
Biuium signat mortem,in qua viæ duæ.s.dextra, quæ vadit ad paradisum,& sinistra,quæ ad infernum tendit.ibid.b.
Blandiri quid sit, quidue significat.a.
Blanditur iustus ad regratiandum, deus ad alliciēdum & malus ad decipiendum.ibidem a.
Blasphemia quid sit &c. a.
Bonitas,bonum triplex in scriptura,scilicet temporale,spirituale, & æternale a.
Bonitatem vitæ habeamus multipliciter.b.
Bonum adhuc multiplex.s.iustitiæ & æquitatis. ibid.c, clementiæ & pietatis ibid.d, diligentiæ & sedulitatis. ibid.e, ac amicitiæ & charitatis ibidem.f,
Bona temporalia in se defectiua sunt, nam malis infectiua: quia nullis sufficiunt,& bonis proficiunt a.
Bona æterna multipliciter sunt appetenda.ibidem.a.
Bona æterna consistunt in visione,fruitione,& quietion.ibi.e.
Bonus & iustus homo futura scrutatur subtiliter,cum malis conuiuit humiliter,&c.alia daniel.a.
Bos in malo carnalitatem signat.a.
Bos in bono signat virum bonum & perfectum, nam talis habeat diligentiam & sedulitatem, patientiam & humilitatem, atque efficaciā & vtilitatem, ibid.b.
Bouis proprietas,charitas c, nobilitas.e.
Brachium multiplex.s.diuinum.a, humanum ibidem. b, & defectiuum. ibidem c,
Brachiorum spiritualium genera quatuor.ibid. d.
Brachia charitatis amplexus.ibid.e,
Breuitas.i curtitas,paruitas.a.
Breuitas multiplex.s.laudabilis,contristabilis,& damnabilis vel illaudabilis,& hoc multipliciter.ibid.a.
Breuitas adhuc multiplex.s.commendanda, contemnenda, sustinenda,&c.ibidem b.
Bubali animalis proprietas, agricola c.
Buccina seu tuba signat scripturam sacram,vel prædicatorem.a.
Buccina prædicationis & doctrinæ multiplex.ibid.a,
Buprestis vermis proprietas, peccatum.b.
Butyrum in scriptura signat spiritualem perfectionem,& gloriam paradisi.a.

C

Cadauer signat mortui animalis corpus,& quoddam est putridum,quoddam horridum, quoddam fœtidum, quoddam aridum,& quoddam floridum. a.
Cadere quid significat,a.
Cadit homo per humilitatem virtualem.ibid.a, mortalitatem naturalem.ibid.b,aduersitatem temporalem.ibid.c.& iniquitatem criminalem, sicque cadunt in peccatum excæcati per ignorantiam, onerati per auaritiam, excitati per inconstantiam, & aggrauati per somnolentiam.ibid.d.
Capharnaum ciuitas prope hierusalem,& quid signat a.
Caiphas homo pessimus &c.a.
Cain primogenitus Adam,signatq; iudæos &c.a.
Caladrii auis proprietas,afflictio c, saluator.d.
Calamitas multiplex.s.pœnæ,culpæ,& miseriæ,vide de miseria.
Calamus quid sit, & quid significat.a.
Calcare, vide in conculcare.
Calciare calciamentū signat mortū sanctitatē, & mūdi facultatē.a.
Calciamenta quædam sunt viuentis &c.ibid.b.
Calciamenta vero animæ sunt multiplicia. ibid c.
Calciamenta Christi humanitatem signant.ibid.d.
Chaldæi sunt feræ & feroces quasi dæmones,& etiā mali dīr &c.a.
Caleph interpretatur canis,vel quasi viride &c.& sumitur in bono pro ecclesiastico & scientifico, bono atque perfecto prælato, in malo vero malum signat prælatum.a.
Calescere,calefacere,concalescere,incalescere.a.
Calor quidam cœlestis & solaris,qui est viuificatiuus,& quidā accidentalis vel elementaris, qui est mortificatiuus.ibid.a.
Calor dilectionis est inflammatiuus.ibid b,contritionis est penetratiuus.ibid.c, deuotionis est resolutiuus.ibid.d, & afflictionis est consumptiuus. ibid.e.
Calor seu feruor multiplex.s.auaritiæ.ibid.f, iracundiæ.ibid.g, & luxuriæ.ibidem h.
Caligo,caligare,caligo quid significat.a.
Caligo multiplex.s.flebilium & pœnitentium.ibid.a,humilium & metuentium. ibid.b, simulantium & fingentium. ibid.c, laborantium & egentium.ibid.d,peccantiū & delinquentium ibid.e. ac ignorantium & errantium.ibid.f,
Calix quid significat. a.
Calix in bono multiplex,s.spiritalis inspirationis,bibuntq; eūtem plantes,temporalis tribulationis, bibunt militantes,& æternalis recreationis,bibunt sancti in patria cœlesti.ibid. a.
Calix in malo etiam multiplex.s.mūdanæ prosperitatis, humanæ iniquitatis,& inferni pœnalitatis.ibid.b,
Caluitium,caluus,caluitium quid significat.a.
Caluitium in bono signat confessionis nuditatem,contritionis flebilitatem,& compassionis largitatem.ibid.a.
Caluitium vero in malo & vitiosum quid signat.ibid.b.
Calumnia sumitur multis modis. a.
Camelus signat hominem gratiis ornatum,superbum,vitiis deprauatum, virum diuitiis accumulatum, hostem malitiis occupatum,& Christum iustitiis coronatum. a.
Camelus podagram patitur, pigritia.b,
Cameleontis animalis proprietas,pulcher.c.
Camelopardalis animalis proprietas,ante.d.
Caminus quid signat,& quod in scriptura reperiuntur.a.
Campestris de campestribus sicut de cāpo,signatq; multipliciter.a.
Campus est locus ad præliandum & spatiandum aptus.a.
Campus multiplex.s.gratiosus ad delectandum,spatiosus ad meditandum,fructuosus ad satiandum,gloriosus ad præmiandum,& laboriosus ad militandum. ibid.b, & campus periculosus ad habitandum.ibidem.d.
Chanaam, chananeus seu chanaan fuit filius cham, diciturq; ipsa terra quam ipse inhabitauit.a.
Chanaan signat mundum & mundanos, impium & auarum, religionem & ecclesiam,paradisum,diabolum & infernum.ibid.b.
Candelabrum quid sit.a.
Candelabrum multiplex,domus interioris.s.animæ.ibid a.domus exterioris.s.ecclesiæ.ibid.b,& domus superioris.s.Christi & sanctorum. ibidem d.
Candelabrum consideratur multipliciter,sic veri ecclesiastici atq; perfecti viri denotantur multiformiter per candelabrum. ibi.e.
Candor quid sit. a.
Candor multiplex,videlicet niueus.s.innocentiæ.ibid.a.lineus.s.castitatis.ibid b, & luteus,scilicet falsitatis ibid.c.
Canere,cantare,cantus in scriptura multipliciter accipitur in bono & in malo. a.
Cantus multiplex.s.laudabilis & meritorius. ibid.a mirabilis & allectorius ibid.g, & damnabilis & deceptorius.ibid.h.
Cantores spirituales abdicare debent opulentiam realem. ibid. b. debent procurare continentiam carnalem ibid.c, debent amputare eloquentiam verbalem. ibid.d, & debent incuruare excellentiam mentalem.ibidem.f.
Cantus malus etiam multiplex est.ibidem e.
Canis signat virū virtuosum quadruplici ratione.s.pcopter fidelitatem,humilitatem,vtilitatem,& sedulitatem.a.
Canis signat etiā virum vitiosum.s.peccatorē multipliciter. ibi.b.
Canis hostem venenosum.s.diabolum denotat.ibid.c.
Canis proprietas,cibus b, prædicator e.
Canum venatorum quatuor genera,quærere.e.
Canities,canus,canities prudentiam & senectutem signat. a.
Capere, captio,capere, idest concludere, ligare,tenere, signatque actiue & passiuē.a.
Capit deus pœnitentes per conuersionem,delinquentes per damnationem.
Capit homo virtutes,homines terrenam & æternam gloriam.
Capit & diabolus per culpam & pœnam.ibid a.
Capitur deus per incarnationem,iustus per conuersionem,& iniustus per deceptionem.ibid. b.
Capitur homo a diabolo per elationem & pompositatem, ibid.c, per affectionem & cupiditatem.ibid.d. & per infectionem & carnalitatem.ibidem e.
Capillus,capilli portandi signant virtuales perfectiones,nā signāt virtutum honestatem,multiplicitatem,amorem & charitate.a.
Capilli ligandi signant cordiales affectiones.ibid.b.
Capilli tondendi signant mundi temporales affectiones. ibid e.
Capra est animal hispidū,squalidū,& fœtidum, & quid de signat.a.
Caprea, idest siluestris capra, & quid significat.a.

captiuus, captiuitas quid sit, & multiplex in scriptura inuenitur, s. corporalis, temporalis, virtualis &c.a.

caput in scriptura accipitur literaliter a. & figuraliter. ibid. b. signatque prælatum qui habeat caput per constantiæ fundamentum, per clementiæ foramentum. ibid e. & per prudentiæ documentum. s. per constantiæ fortitudinem, clementiæ plenitudinem, & prudentiæ claritatem. ibid. d.

caput adhuc figuraliter signat christum, qui est caput ecclesiæ multipliciter. ibidem e.

caput accipitur moraliter siue spiritualiter, quod debet erigi per cœlestium affectionem, velari per conuersionis absconsionem, vngi per refrigerii deuotionem, & purgari per oris cordisq; confessionem. ibidem f.

caput intentionis perditur per auaritiam & cupiditatem luxuriam & carnalitatem, negligentiam & tepiditatem, inconstantiam & duplicitatem. ibidem g.

caput moraliter adhuc signat iuuentutis & vitæ inceptionē ibi. h.

carbones, carbo enim designat pœnitentiā & aduersitatem, amicitiam & charitatem, iracundiam, & inferni violentiam. a.

carbunculi lapidis proprietas, charitas b. carbunculus magnus & preciosus inuentus in India &c opera. e.

carcer quid sit, & qualiter sumitur. a.

carcer multiplex. s. eligendus, negligendus. ibi. a. confringendus, & metuendus. ibidem b.

carybdis maris periculum &c. absorbere. a.

charitas, radix omnium bonorum. a.

charitas amat veraciter. ibid. b. ligat tenaciter. ibid. c. & ditat fœliciter. ibidem d.

carmelus mons fructuosus & pinguis, quidue significat. a.

carmen malorum multiplex. s. alliciens, deficiens, & inficiens. a.

carmen bonorum etiam multiformē. s. contritionis, orationis & compassionis. ibid. b.

carnalia, carnalitas quid sit. a.

carnalitas habet mentem excæcare, inflammare, & eneruare. a.

caro sumitur multis modis, s pro exteriori prosperitate pro interiori voluptate. a.

caro quædam debet macerari per abstinentiam. ibidem b, quædam vegetari ibid. h. quædam extirpari. ibid. i, quædam manducari. ibid. a. & quædam non debet palpari, ibid. l.

caro nostra contēnenda, quia cunctis virtutibus denodata. ibid. c.

castitas quid sit, secundùm Augustinum. a.

castitas virtus formosa. ibid. b. fructuosa. ibid. c. annosa. ibid. d, & famosa. ibidem e.

castitas multiplex, s. mentis, carnis, conuersationis, & gestus accingere. f. prauis affectibus inflammata. ibid. f. & duris tumultibus excitata. ibidem. g.

castoris proprietas. ambulare. h. ædificare d.

castra dicuntur munitiones &c. inde castrum, & quid sit. a.

caro caret mentis puritate, status firmitate. ibid. d. & morum honestate. ibidem c.

castellum quod modis in scriptura sumitur. a.

castra multiplicia. s. temporalia miseriæ. ibid b, spiritualia iustitiæ. ibid. c. mundialia nequitiæ. ibid. d. supernalia lætitiæ. ibid. e. ac infernalia tristitiæ. ibid. f.

casus qualiter sumitur, & a quo deriuatur. a.

casus multiplex. s. fortunæ, mortis & damnationis æternæ. ibi. b.

cathedra nomen magisterii & honoris. a.

cathedra multiplex. s. præeminentiæ prælatorum, videlicet bonorum & malorum, sapientiæ & pestilentiæ. ibid. a.

cathena multiplex, s. aurea, rubea, lignea, & ferrea. a.

catulus quære de leone.

cauda finis corporis animalis multiplex. s. perseuerantiæ longanimitas. a. senectutis longæuitas. ibidē. c. paupertatis calamitas. ibid. d. & falsitatis malignitas. ibid. e.

cauda carent diuites, capti cupiditate, elati garrulitate, infecti malignitate, & decepti subtilitate. ibid. b.

cauete verbum prohibitorium, & quid significat. a.

cauere debemus furorem seuitiæ. a. torporem desidiæ. ibid. b. timorem superbiæ. ibid. c. & fœtorem spurcitiæ. ibid. d.

cautæ, cautus, cautela quid significat, & vnde dicatur a.

cauti & astuti simus ad vtilia procurandum, inutilia refutandum, & pericula præcauendum. ibid. a.

cautus in cōuersatione habeat humilitatē. ibid. b, in operatione sedulitatem. ibid. c. & in compositione maturitatem. ibid. d.

cauerna sumit pro quolibet loco cōcauo, obscuro &c. & qd signat. a.

caulæ quid sint, & signant religionem. a.

causa i. ratio vel negocium. a.

causa subtiliter discutienda. sagaciter inspiciēda, salubriter reiicienda, sinceriter contemplanda, & vtiliter procuranda. ibid. b.

cæcus, cæcitas est priuatio visus, & unde dicatur. a.

cæcus multas habet miserabiles conditiones, signatque peccatorem. ibidem. a.

cæcatur homo per splendorem vanæ scientiæ. ibi. b. per horrorem grauis malitiæ. ibidem. c. per ardorem auaritiæ & cupiditatis. ibid. d. & per humorem immunditiæ & carnalitatis. ibid. e.

cæcitas spiritualis est error vel ignorantia periculosa, & maximè in prælato atque iudice. ibid f.

cæcos generat filios omne animal gulosum, quidue significat. ibi. g.

cædere sumitur pro pertinere seu contingere. pro fugere vel dimittere, pro scindere, verberare, percutere, vel occidere a.

cæsio multiplex. s. correctionis, tribulationis, & dānationis. ibid. b.

cædrus in scriptura quādoq; virū iustū, quādoq; peccatorē signat. a.

cædri conditiones. s. in fructu plenitudinem, in statu fortitudinem in viso pulchritudinem, & in tactu celsitudinē, per quas vir perfectus intelligitur, nam vir iustus sit fœcundatus operum plenitudine. ibi. b habeatq; fortē & stabilē firmitatem. ibi. c, habeatq; sanctæ decentiæ venustatē. ibi. b. & erectam voluntatem. ibid. e.

cædrus signat christum vel eius crucem, virginem Mariam, vel diuites & superbos. ibid. f.

cælare signat hypocriticam fictionem, sapientiam & discretionem & fidelitatem atque rationem. a.

celebrare. i. colere &c. a.

celebritas multiplex. s, temporalis prosperitatis, spiritualis iocunditatis, & æternalis fœlicitatis. ibid. b.

celsitudo multiplex, vide excelsus. s. per totum.

cœlum in scriptura multis sumitur significationibus. a.

cœlum iustum virum multiplici ratione signat ibidem. a.

cœlum influit largius, durat stabilius, relucet clarius, sic in nobis sit pietatis & influentiæ plenitudo. ibid. b. firmitatis & permanentiæ fortitudo. ibid. c. bonitatis & confidentiæ certitudo. ibi. d. & honestatis & apparentiæ claritudo. ibid. e.

cœlum adhuc sumitur pro viro iusto multiformiter. ibid. f.

cœlum etiam signat peccatorem multipliciter. ibid. g.

cœlum denotat paradisum: quia cœlum habet perpetuam claritatem inobfuscabilem. ibid. h. iocunditatem inæstimabilem. ibid. i, & ordinem imperturbabilem. ibid. K. sic & paradisus &c.

cœlorum ordines ponuntur. ibid. l.

cœlum cœlestiaque bona summe debent affectari. nam ibi est securitas inexpugnabilis. ibidem. m, tranquillitas pacis. ibi. n. æternitas indefectabilis, fertilitas inhaustibilis. ibid. o, & stabilitas durabilis. ibidem. p.

cœna, idest conuiuium, prandium &c. a.

cœna in bono multiplex. s. refectio gloriæ, gratiæ, scientiæ, & eucharistiæ. ibid. a.

cœna in malo. s. iniquitatis, qua demones reficiuntur &c. & etiam cœna æternæ aduersitatis. ibid. b.

cœnaculum quid sit descriptiuè. a.

cœnaculū virtutibus sternendū est ipsius cōscientiæ. aspectibus cernendū, paradisi, & despectibus spernendum, gloria mūdi. ibid. a.

cœnei vel cœnis fabula, qui iterum ea fœmina in virum conuersus & cætera pondus. c,

Centum numerus perfectus, & signat in bono & in malo. a.

Centurio qui habet potestatem super centum &c.

Cœpit verbum defectiuum, vide incipere.

Cerastis serpentis proprietas color b. falsitas. c.

Cærimoniæ sunt legis obseruantiæ, vide de mandato & lege.

cernere vide aspicere, respicere.

Certamen capitur pro pugna &c. estq; certamen contra vitia, contra prospera, & contra aduersa. a

Certitudo, certus i. clarus. a.

Certitudo multiplex. s. spei, fidei, & rei. ibidem. a.

Certitudo præcipuè spectat ad iudices huius mundi. ibid. b.

Certitudo adhuc multiplex, videlicet moralis, iudicialis, realis, & mortalis, ibidem. c,

Cherub, cherubin interpretatur sciētiæ plenitudo, signatq; in scriptura animalia Ezechielis, templi picturas & auium figuras. a.

Cherubin signat prælatos, clericos & contemplatiuos. ibid. b, qui habeant discretionis splendorem, ibid. c, correctionis rigorem, ibid. d. & contemplationis sublimitatem, ibid. e,

Chelydri serpentis proprietas, arcus. c, fumus b,

Ceruix qualiter sumitur, reperiturq; multiplex in scriptura. a.

Ceruus signat viros iustos in scriptura. a,

Cerui proprietas. alienū b. alius c. ambitio g. abscondere f, cautæ c.

Cessare quid significat, & potest ea poni in bono & in malo. a.

Cessatio multiplex. s. virtuosa, ibid. b, criminosa. ibidem. c, dolorosa ibid. d. & gaudiosa, ibid. e,

Cœtus. i. congregatio, estque multiplex cœtus secundum diuersa personarum genera. a.

Cœti piscis proprietas. appellare. b,

Cibus multiplex, scilicet corporalis, criminalis sacramentalis, & æternalis. a.

Cibus adhuc multiplex, videlicet temporalis possessionis. ibidē b. spiritualis deuotionis. ibidē. c. doctrinalis instructionis, ibid. d, & æternalis fruitionis qui gustari debet cum deuotione, peti cū oratione, & quæri cum bona operatione. ibid. f.

Cibum nimis salsum comedunt præsumptuosi, crudū inuidi & auari, &

ri,& impurum hæretici.ibid.e.
Ciconiæ auis proprietas. aduentus f, vita, ciconiæ magna pietas a, ciconiæ adulteræ proprietas.lauare c, adulterium.q.
Ciphus. vide de calice.
Cilicium genus vestis vilissimum, & signat pœnitentiæ asperitatẽ & conditionis humilitatem.a.
Cilicium adhuc signat carnis mortificationem.ibid.b, mortis con siderationem.ibidem c, mentis humiliationem.ibid.d, & vocis pronunciationem.ibid.e.
Cingulum.i.baltheus vel zona,& signat in bono & in malo.a.
Cingulum multiplex.s.castitatis,honestatis,charitatis,& dignitatis, potestque aliter distingui.s.pectoris, iecoris, fœmoris,gut turis &c.ibidem. b.
Cinis quid sit,& vnde dicitur.a.
Cineris proprietas.s.sordes abstergere,ignẽ contegere,& humores rodere,sic spũaliter cinis abstergit fæces prauitatis,ibid.b.accendit ignẽ charitatis.ibid.c, & consumit carnem voluptatis. ibid.d.
Cinere asperguntur prælati,elati,viduæ,virgines,reginæ,& pœnitentes.ibidem.e.
Cinis significat peccatores & diuitias.ibid.f.
Cypressi arboris proprietas.adnuare.h.
Circa,idem iuxta,prope,& signat vicinitatẽ,propinquitatẽ &c.a.
Circa multiplex.s.vitiosum.i.propinquitas vitiosa.ibid.a,circa virtuosum.ibid.b, dolorosum. ibid.c, fructuosum. ibid.d, & gaudiosum.ibidem.e.
Circulus quid sit,& multa secũdum diuersas proprietates signat.a.
Circulus signat dei perfectionem.ibid.b, vitæ dimensionem.ibid.c. motus aptitudinem.ibid.d, cœli possessionem.ibid.e, fortemq; correctionem.ibidem.f.
Circuire,circuitus quid sit,& vnde componitur.a.
Circuire debemus virtuosè cœlum & superiora per affectionem. ibid.b, mentem & interiora per discussionem.ibid.c, mundum & laborem per discursionem.ibid.d, & deum atque vtiliora per per amoris deuotionem.ibid.e.
Circuitus vero malitiosus est detractorum,ibid.f,exactorum.ibid. g, & deceptorum,ibid.h.
Circundare.i. circuire, concludere, ligare &c. sumiturque in bono & in malo.a.
Circundare signat conseruationem & retentionem,protectionem & defensionem,& complementum atque repletionem.a.
Circũdare in bono sumitur, & sic prælati circundant ecclesiam & deus circundat innocentes,& circundantur iusti &c. ibid.b.
Circundare vero in malo multipliciter accipitur.ibid.c.
Circuncisio quid sit,& originale peccatum tollebatur per circuncisionem octaua die & quare, nominumque dierum per hebdomadam interpretatio.a.
Circuncisio multiplex.s cordium.i.cogitationum.ibid.b, carnium idest delectationum ibid c, & vorum.i.operationum.ibid.d.
Circuncisio vero in malo quid sit ibid.e.
Cithara instrumentum musicum,sumiturque in scriptura in bono & in malo a.
Cithara multiplex.s.inaniter gloriantium.ibid.a.salobriter lamentantium ibid.b, solenniter prædicantium. ibid.c, spiritualiter exultantium & supernaliter triumphantium.ibid.d.
Cito aduerbium signat celeritatem,mobilitatem & uelocitatẽ.a.
Cititudo siue celeritas obedientiæ habenda,incõstantiæ spernẽda, mundanæ vitæ transitus timenda,& dei clementia optãda.ibi.a.
Cito simus prælatis obedientes ibid b,in bono proficientes.ibid.c. a malo resilientes , ad cœlum transilientes & proximis compatientes. ibidem. d.
Cito vero in malo signat nimiam velocitatem ad malum,sicq; abstinere debemus a cita loquacitate,cita varietate,cita crudelitate,& cita celeritate.ibid.e.
Cititas vel velocitas adhuc alia, qua cito perit mundi gloria , cito transit vitæ copia,cito venit mortis angustia,cito veniet cœli lætitia,& cito veniet Christi iustitia.ibid.f.
Ciuitas descriptiuè quid sit,& vnde dicat,reperiturq; multiplex.a.
Ciuitas multiplex.s.fragilis,quæ signat corporis vilitatem,labilis mundi prosperitatem,nobilis cordis sinceritatem, flebilis inferni acerbitatem,& fertilis signat iustorũ communitatẽ ibi.b,quæ debet esse munda,sctã,læta,opulenta, quieta clara.ibid.c, & vtilis,quæ denotat cœlestem vnitatem,quæ habere debet securitatem inexpugnabilem,tranquillitatem imperturbabilem, sublimitatem indepressibilem,& stabilitatem indefectibilem. ibid.d.
Ciuitas adhuc denotat vnitatem,& concordiã omniũ ciuiũ.ibid.e.
Ciuitas laudanda quæ est in claro,firmo,mundo,pacifico,& fœcundo loco,sic moraliter sit in nobis apparentiæ claritas.ibid f,permanentiæ firmitas.ibid.g, innocentiæ puritas.ibid.h. amicitiæ vnitas.ibid.i, & opulentiæ vbertas ibid.a.
Ciuis quid sit,& quid intelligitur per ciues.a.
Clam.i.occultè, abscondite vel secrete,& est clam prudentiæ, fallaciæ,& nequitiæ.a.
Clamare est cum alta voce sonare &c. a.
Clamor in bono multiplex.s.contritionis, confessionis laudationis,&c.ibidem.a.
Clamor in malo etiam sumitur multipliciter.ibid.a.
Clamor dei ad hominem,& clamor hominis ad deum.ibid.b.
Clamor multiplex,videlicet impetratiuus dei,nam clamat ea pressiuè,incussiuè,& promissiuè, ibid.c, clamor informatiuus.ibi.d. & lamentatiuus.ibid.e.
Clamor in malo etiam multiformis. s. languentis, furentis & dolentis ibid.f.
Clangor est sonus buccinæ seu tubæ &c.a.
Claritas,clarus: claritas multiplex.s.spiritualis, & signat morum, honestatem,ibid.a, claritas æternalis,denotat cœli fœlicitatẽ. ibid.e, & claritas temporalis mũdi prosperitatem designat.ibi.f.
Claritas sapientiæ & discretionis.ibid.b, opulentiæ & bonæ operationis.ibid.c, apparentiæ & famosæ conuersationis ibid. d.
Claudere.i. obstruere , stringere , serare &c. & sumitur in bono & in malo. a.
Clausura multiplex.s.virtuosa.ibi.a,vitiosa ibi.f,& tædiosa.ibi.g.
Claudi debet sensuum vanitas.ibid.b, cordium leuitas.ibid. d, & carnium voluptas.ibid.e.
Claudi debent quinque sensus ibid.e.
Claudus,claudicare,claudicatio in scriptura in bono & in malo sumitur. a.
Claudicatio in rebus est infortunium vel paupertas.ibid.a.
Claudi pœnitentes & homines iusti dicuntur.ibid.a.
Claudi peccatores etiam dicuntur.ibid.b.
Clauis instrumentum ad claudendũ & aperiendum ordinatum. a.
Clauis multiplex.s.potentiæ.ibid.a. scientiæ & iustitiæ.ibid.b.
Clauis potentiæ & iurisdictionis,scientiæ & discretionis.ibid.c.
Clauis in scriptura potest sumi in bono & in malo, sicq; est clauis ad purgandum,stringendum, vrgendum & figendum.a.
Clauis malæ consuetudinis. ibid.b.
Clauis adhuc multiplex.s.ad iungendum,stringendum,& pungendum. ibidem. e.
Clementia, clemens.clementia virtus est, spectatque ad principes & prælatos. a.
Clementia fortificat,fructificat,lætificat,& beatificat.Ibid.b.
Clementia ostenditur exẽplariter.ibi.c. inducitur naturaliter.ibid. d, fortificat spiritualiter.ibi.e,beatificatq; æternaliter.ibid.f.
Clericus.vide in aliis titulis.
Clypeus est armatura defensiua.a.
Clypeus dicitur Christus, iustus,& maximè prælatus, atque scripturarum authoritates ibid.a.
Clypeus in malo dicuntur diaboli, tyranni & hæretici,qui errores defendunt. ibidem.b.
Clypeus patientiæ fortissimus.ibid.c, confidentiæ leuissimus.ibi. d, & scripturarum clarissimus.ibid.e.
Coaxare.vide detrahere.c.
Cocycis auis proprietas,confidere f.
Codex.vide liber.
Cogere.vide compellere,violentia.
Cogitatio est caput & principium omnis operationis , & qualiter in scriptura sancta sumitur. a.
Cogitare debemus sanctè & vtiliter.ibid.b.
cogitatio multiplex .s.pœnitentium,ibid c, contemplantium.ibid. g, & delinquentium.ibid.h.
cogitare debemus vitæ nostræ conditionem,ibidem d.cordium nostrorum affectionem,ibidem e. ac actuum atque morum immutationem,ibidem,f.
Cognatio,consanguinitas, & parentela idem sunt,a.
cognatio est duplex.s.naturalis, ibidem b, & moralis seu spiritualis,ibidem e.
cognitio,cognoscere.i aduertere, perpendere,scire,noscere,a.
cognoscimus per fidem,discretionem,scientiam & prudentiam. ibid.a.
cognoscere debemus res humanas interiores,ibidem b, mundanas & exteriores.ibidem c,diuinas & superiores,ibid.d, subiectas atque inferiores,ibid.e.
cognitio subditorum necessaria,ibidem f.
cognitio multiplex.s.intuitiua,abstractiua,& speculatiua affluentia,c.
colere.i.honorare,frequentare,præparare &c.a.
colitur deus,anima,mundus,& diabolus:colũturque diuites & peccata,ibidem a.
coluntur idola diuersimodè.ibidem b.
colere sumitur pro frequentare,exercere,habitare &c.ibid.e.
cultura multiplex.s.pœnitentium,contemplantium , oberrantiũ, & adulantium,ibid.c.
color est obiectum immediatum visus.a.
color honestæ conuersationis,est turpitudinis velamentũ, pulchritudinis paramentum,ibid.b. & sanctitatis munimentum. ibid.c.
coluber:vide de serpente,& vnde dicitur a.
coluber designat deliciosos,malitiosos, crudeles & tempestuosos, adulatores & verbosos, & detractores atque venenosos,ibi. a.

Columba auis simplex & benigna &c a,
Columba quæ est victu munda, fructu fœcunda, & cantu gemebunda, virum perfectum designat, quia debet esse victu mundus, fructu fœcundus, & cantu gemebundus, ibid.a,
Columbarũ habeamus conditiones. s. sanctam cogitationem, ibid. b, rerum diminutionem, ibid.c, sensus circunspectionem, ibid. d, & mentis eleuationem, ibid.e,
Columba quare spiritussanctus dicatur, ibid f,
Columba etiam peccatores designat, ibid.f,
Columbæ proprietas, alienum b, amicitia d, ancilla d, percussio f.
Columbæ literas deferunt hincinde in Aegypto &c. reuerti.b,
Columna quid sit, & communiter ecclesiæ prælatos signat.a,
Columna sit recta, firma, formosa & erecta sic moraliter prælati habeant iustitiæ rectitudinem, ibid.b, constantiæ fortitudinem, ibid.c, decentiæ pulchritudinem, ibid.d, & eminentiæ celsitudinem, ibidem.e,
Columnarum genera reperiuntur multa, ibid.f.
Collidere accipitur pro concutere, confringere &c.a,
Colligere, collectio i. aggregatio, acquisitio, seu apprehensio. a,
Collectio multiplex. s. dei, ibid e, iusti, impij, hostis & mortis, ibi.d.
Collectio iustorum quando per fidem deo creditur, quando ad statum pœnitentiæ refugitur, quando per mortem hinc receditur, & quando quis ad gloriam recipitur, ibid.b,
Collis signat in bono & in malo.a;
Collis signat vitæ eminentiam. ibid. a, dignitatis excellentiam, ibi. b, & fœlicitatis opulentiam, ibid.c,
Collocare signat quasi complete locare. a,
Collocatio multiplex. s. contemplantium, laborantium, meditantium, pœnitentium, præsidentium, addiscentium, & triumphantium, ibidem. a,
Collum quid sit, signatq; prælatos ac prædicatores. a,
Collum debet esse in altum, nudum, rectum, reflexuosum, virtuosum & clamosum. ibid.a,
Collum superbiæ fastum designat, ibid b,
Collum etiam signat spei fulcimentũ, libertatis animæ munimentum, fortitudinis & constantiæ firmamentum. ibid.c,
Comburere. i. complete vrere, vel cremare &c.a,
Combustio multiplex. s. spiritualis, temporalis, & æternalis, ibid.a,
Combustio quædam præcauenda. ibid.b, quædam sustinenda, ibi.c, & quædam metuenda, ibid.e,
Comburendi sunt carnales vt corrigantur, perfecti vt corrumpantur, & obstinati vt destruantur, ibid.d,
Comburunt alios per iustitiæ seueritatem, seuitię crudelitatem, & malitiæ peruersitatem, ibid.d,
Comburuntur superbia tumentes, luxuria fœtentes, & seuitia pungentes, ibidem.f,
Combustionem tria impediunt &c ibid.g,
Comedere quid sit, & triplex in scriptura inuenitur comestio. s. spiritualis, temporalis, & æternalis a,
Comestio spiritualis multiplex. s. virtutum & meritorum, sciẽtiarum & documentorum, Eucharistiæ & sacramentorum, ibid a,
Comedere debemus nutrimentum sanificatiuum, ibid b, alimentum lætificatiuum, ibid.c, sacramentum viuificatiuum, ibid.d,
Comedunt gulosi, ibid.e, auari, ibid.f, detractores, ibid.g, & inferni tortores, ibid.h,
Commendare sumitur pro laudare, committere, vel custodire.a,
Cõmẽdatio multiplex. s. deuotionis, plationis, & possessiõis, ibid.a,
Comes, vide de societate.
Cometæ stellæ proprietas, apparere g,
Comminuere. i. destruere, dissipare &c.a.
Commixtio, vide de coniunctione & miscere
Cõmissio, cõmittere ponitur pro cõmendare vel pro bellare &c.a,
Commorari, vide de mora, habitare, manere &c. a,
Commouere, commotio in scriptura multiplicititer sumitur.a,
Commotio multiplex. s. timoris & turbationis, doloris & contritionis, amoris & affectionis, ibid.a,
commotio vero in malo fit per inconstantiam, iracundiam, discordiam, & mœstitiam, ibid.b,
communitas signat cõgregationem, societatem &c. & negocia reipublicæ, vtilitatemq; communem &c.a,
cõmunicare, cõmunicatio est sua distribuens, ibi.a, christũ recipiẽs. s. in sacramento altaris, bonis socialiter consentiens, malis imitando obediens, & mala conficiens seu bonos decipiens, ibid.b,
commutare, vide mutare.
comparare i. emere, assimilare, adæquare &c. a,
comparatio multiplex, præsumptiua. s. extimatiua, & conformatiua, ibidem. a,
compati, compassio. vide de fletu, luctu &c.
compedes vincula pedum sunt &c a,
compedes multiplices. s. amoris, timoris, languoris, doloris, & terroris, ibidem.a,
compellere. i. cogere. a,
cõpulsio dei qua peccata dimittimus. ibid.a, mundi qua mundi terrena despicimus, ibid.b, diaboli qua deuicti delinquimus, prælati qua coacti obedimus, & iudicis christi qua delinquentes decimus & perimus, ibid.c,
complacere, vide placere.
complere complementum, completio in scriptura multiplex. a,
completio multiplex. s. rerum seu negociorum. ibid.a, morum, ibid. b, munerum, ibid.c, scelerum & verberum. s. miseriarum & pœnarum, ibidem.d,
cõponere. i. conficere, ordinare, ornare &c.a,
componere multiplex. s. moralis ornatus, verbalis affatus & realis ornatus &c. reponere. b,
comprehendere sumitur pro capere, consequi, acquirere &c.a,
comprehensio multiplex. s. supernę fœlicitatis ibid a, internæ prauitatis vel iniquitatis, ibid.b, & æternæ calamitatis & aduersitatis, ibidem e.
comprimere, vide deprimere.
comprobare, vide probare.
computare. i. numerare, reputare &c.
computrescere, vide putrescere.
concedere, vide dare, tradere, indulgere.
concidere quandoq; pro cadere, scindere, lacerare &c.a,
concisio multiplex. s. fratris destructiua. ibid.a, culpæ punitiua, ibi. b, bonis nociua ibid.c, & mortis inflictiua, ibid.d.
concilium est congregatio hominum discretorum &c.a,
cõciliũ multiplex. s. seditiosum, malitiosum, & perniciosum, ibi.a,
concipere, conceptus in scriptura multiplex.a,
conceptus numinis. s. generatio æterna sapientiæ, credendus, virginis stupendus quo concepit dei filium, ibid.a, spernendus. s. humanus, horrendus. s. mali propositi, ibid.b, habendus vel appetendus. s. virtutum, ibid.c,
concitare. i. prouocare ad iracundiam, commouere &c. vide ibid.
concordia, vide de amore, vnitate societate &c.
concludere, conclusio multis sumitur modis.a,
Conclusio multiplex. s. corporum exterminatiua, ibid.a, criminũ eliminatiua, carnis domitiua, hostis culpæ illaqueatiua, ibid. b, gregis suorum protectiua & conseruatiua, & necis desolatiua & desperatiua, ibidem c,
conculcare siue calcare quid sit, & sumitur multipliciter, nam deus calcat superbos per pœnarum immissionem, prælatus proteruos per correctionem, iustus mundum per contemptum, ibid.a, mundus per oppressionem, ibid.b, diabolus bonos per tentationem, infernus impios per damnationem, ibid.c,
concupiscentia. i. desiderium, affectio, appetitus &c.a,
concupiscere debemus innocentiæ puritatem, ibid. b, sapientissimam veritatem, ibid.c, & affluentissimam voluptatem, ibi.d,
concupiscentia renuit salutaria bona, acuit desideria, destruit virtualia, & construit infernalia, ibid.c,
concutere, vide commouere.a,
concutiunt mentem & statum grauis afflictio. tristis conturbatio adducens timorem, chara dilectio amorem, rerum permutatio stuporem, & mortis damnatio horrorem, ibid.a,
concorrere, vide correre.
condemnare, vide condemnatio.
conducere, vide de mercede.
conferre sumitur pro dare, colloqui & proferre.a,
confestim, idest cito, celeriter, statim &c.
cõfestim pertinet ad deum multiformiter, pertinet ad iustum, impium, diabolum, mortem vel interitum, ibid.a,
confidere, confidentia quid sit, diuiditurq; multipliciter.a,
confidendum & sperandum in deum principaliter: quia dat finalẽ fœlicitatem, mortalem strenuitatem, & mentalem stabilitatem, nam confidentia ista facit homines fœlices & gloriosos, ibi.b, & c, & d, viriles & animosos. ibid e, diuites & gloriosos, ibid.f.
confidunt quidam in corporis fortitudine, diuitiarum plenitudine, amicorum multitudine, & corporali pulchritudine. ibid d.
confidentia quam quis habet ad alterum, sit moderata. ibid.f.
configere, vide affigere.
confirmare. i. complete firmare, roborare, stabilire &c.a,
confirmatio vnum de septem sacramentis. ibid.a.
confirmatio diuiditur multipliciter. ibid.b.
confirmat prælatus seu prædicator simplices & vacillantes. ibid.c.
habeatq; prælatus constantiæ fortitudinem, ibid.d. prudentiæ lymptitudinem. ibid.e, & clementiæ fortitudinem, ibid.f.
confiteri. i. complere fateri, recognoscere &c.
confessio signat laudis glorificationẽ, cuiuscunq; veritatis recognitionem, & peccatorum sacramentalem reuelationem, ibid.a.
confiteri debemus prius sagaciter deliberando. ibi.b, integriter reuelando. ibi.c. actualiter accusando, ibi.d, culpas verbaliter recitando, ibi e, ac verba sagaciter ordinando, ibid f,
confessionis locutio sit vera, cita &c. loqui.c,
conflare qualiter in scriptura sumitur.a,
cõflatura est dei iustitia quæ malos punit, ficta fallacia quæ vanos extrudit, & vera prudentia quæ purum hominem ostẽdit. ibi. a,

Confortare sumitur pro fortificare, stabilire &c. a,
confortare multiplex. s. mundi, diaboli, ibid. a, viri iusti, ibi. b, & dei quæ etiam multa dat, ibidem. c,
confringere, vide frangere, a.
confractio prudentiæ est mali repressiua, stultitiæ boni destructiua, iustitiæ mali punitiua ibid. a, sæuitiæ bonis nociua, spurcitiæ mentis infectiua, ibid. b, & tristitiæ pœnæ inflictiua, ibid. c,
confringuntur multa hominum genera, ibid. d,
confugere, vide fugere.
confundere, confusio. i. mixtio &c. a,
confusio multiplex, s. deceptoria, derisoria, & damnatoria, ibid. b,
confunduntur mali verecundia, ignominia, opprobrio &c ibid. c,
cōgregare, congregatio. congregare est in simul aggregare, quidum significat &c. a,
congregatio multiplex, s. virtuosa perfectorum, vitiosa peccatorū gaudiosa beatorum, & dolorosa reproborum, ibid. a,
congregatio moralis consistit in vnitate, & societate atq; dilectione &c. ibidem. b,
congregatione debemus cōicare per societatem, ibid. c, rorificare per benignitatem, ibid. d, subiecti esse per humilitatem, ibid. e, & conglutinantes per charitatem, ibid. f,
congregatem multiplex. s. laudabilis atque virtuosa, ibid. g, confusibilis & vitiosa, terrenorum inutilis & onerosa, & damnabilis atque dolorosa, ibi dh,
coniunctio, coniungere. i. associare, adhærere, copulare &c a, coniunguntur per charitatem & amorem, per tenernitatem impressionis, ibid. b, conformitatem conditionis ad imitandum, ibid. c, & intimitatem affectionis ad charitatem, ibid d,
coniugium multiplex, honoris a, amoris, ibid. b, & sarcinis oneratum, ibidem. c,
conscientia nostra debet venustari summa puritate, ibid. a, roborari summa firmitate, ibid b, profundari magna humilitate, & mensurari magna æquitate, ibid. c,
consecrare, consecrata dicuntur quæ sunt deo dedicata &c. a,
consecrari domino si volumus, simus munditiæ floribus picturati, ibid. b, decentiæ moribus adornati, nequitiæ gentibus non alligati, temperantiæ viribus subiugati, & perseuerantiæ finibus terminati, ibidem c,
consecratio exemplatur naturaliter, ibid. d, commandatur seu figuratur literaliter, ibid. e, ac operatur virtualiter, ibid. f,
consentire, consensus quid sit &c. a,
consensus mutuus pacis generator, ibid a, fatuus necis propinator ibid. b, & congruus lucis procurator, ibid. c,
consequi i. complete sequi, assequi, comprehendere &c. a,
consequi veniam, gratiam & gloriam, ibid b,
conseruare sumitur pro custodire, facere & implere. a,
conseruant vitam humanam multa pariterq; vitam spiritualem, ibidem. a,
conseruatio dei mandatorum multiplex, ibid. b,
consideratio, considerate, idest præuidere cum deliberatione respicere &c. a,
consideratio propriorū defectuum & scelerum vt corrigantur, bonorum superum vt appetantur, & malorum operum, vt exequantur, idem. b,
consideranda vel meditanda a nobis s. naufragium mundiale, ibi. c, infernale supplicium, ibid d, & supernale solatium, ibid. e,
consideranda adhuc sunt multa &c. ibid. f,
consilium quid sit diffinitiue. a,
consilium habendū indicit natura, designat figura, & præcipit scriptura, ibidem. b,
consilio bono patria gubernatur ibid. c, principum impetus refrenatur, ibid d, & damni pericula declinantur, ibid e,
consolatio est solatii allocutio, & est multiplex, s. externa, temporalis quæ est damnabilis, interna viatorum laudabilis, & superna beatorum durabilis a,
consolatio adhuc multiplex s. spiritualis, ibid. b, temporalis, ibi. c, & æternalis, ibid d,
conspectus, per conspectum enim consideratur virtus considerationis, siue considerantis præsentia. a,
conspectu dei comprobantur perfecti, præmiantur beati protegūtur humiles, iudicantur iniqui, & condemnantur maligni, ibid. b, conspectui diuino assistunt fortes & vi[illegible], mundi & gratiosi, recti non tortuosi, humiles & operosi, flebiles & lachrymosi, stabiles & rigorosi &c ibid c,
conspectui diuino mali apparent vacui sine bonitatis valore, obscuri sine venustatis splendore, exusti a cupiditatis ardore, infecti a carnalitatis horrore, ibid d,
conspectus dei a malis formidandus, ibid. e, a bonis vero pie affectandus, ibidem f,
constantia accipitur pro animi stabilitate & fortitudine, vide de fortitudine & stabilitate.
cōstituere sumitur pro assumere, ordinare, præficere, sublimare &c. a,
constituti in bono sunt religiosi, vt sedeant ad contemplandum, clerici vt doceant ad prædicandum, prælati vt præeant ad gubernandum, ibid. b, & beati vt gaudeant ad conregnandum, ibid. c,
constituti in malis sunt viri impij sine clementia, ignari sine licentia, iniqui sine conscientia, & auari sine sufficientia. ibid. d,
consuetudo quid sit descriptiue. a,
consuetudo mala sensus obscurat, mentes indurat, vires eneruat, & corda inneruat seu ligat, ibid. b,
consummare, consummatio sumitur pro cōplemento perfectiuo, termino finitiuo, & exterminio destructiuo. a,
consummatio multiplex. s. virtuosa. ibidem. b, luctuosa & gloriosa, ibidem. c,
consumatio in malo inuenitur per mortem corporalem, fortunā temporalem, culpam criminalem, & miseriam æternalē, ibi. d,
consumere, consumptio est rei attenuatio vel annihilatio. a,
consumunt abstinentes carnem propriam, ibid. b, culpas noxias pœnitentes, gētes impias præsidentes, & opes in opibus compatientes, ibidem. d,
consumptio multiplex. s. gratiæ. ibidem. e, fortunæ, naturæ, & animæ, ibidem f,
consurgere. i. complete surgere vel simul surgere &c a,
cōsurrectio de inferioribus ad superiora perfectam eleuationē, terrenorum contemptum, & cœlestiū affectionem signat, ibid. a,
consurrectio spiritualis facit dimitti terrenam habitudinem, nam consurgendum est ab infimis & a peccato multiformiter, ibid. b, acquirit etiam virtutum pulchritudinem, requirit animi firmitudinem, ibid c, habetq; sensuum lymphitudinem, ibid. d,
cōtaminare. i. inficere vel fœdare. a,
contaminatio est spiritualis inquinatio vel peccatum &c. a,
contaminatur per luxuriosæ carnalitatis actum, ibid. b, per vitiosæ societatis tactum, per seditiosæ crudelitatis factum, per deliciosæ gulositatis victū, & per iocundiosæ loquacitatis dictū. ibi. c,
contemnere sumitur in bono & in malo. a,
contemnere seipsum tanquam defectiuum, ibidem. b, mundum tanquā deceptiuum, ibid c, & peccatū tanquam infectiuū, ibid. d,
contemnitur deus a peccatoribus, ibid. e, prælatus a susurronibus, ibid f, pauper ab abundantibus, malus a præsumentibus, ibid. g, cruciatus a peccatoribus & paradisus ab ignorantibus, ibid. h,
cōtemplatio quid descriptiue, & pertinet ad viros perfectos &c. a,
contemplanda est æternorum opulentia, creaturarum excellētia, interna sapientia, humana diligentia, & diuina prouidētia, ibi. b,
contentio, contendere accipitur pro cōtradicere, repugnare, rixari, discordare &c. a,
contendunt quidam ex præsumptione inflata, iurisdictione elata, cogitatione maligna &c ibid. a,
contritio. i. destructio, confusio, consumptio &c. a,
contritio debet proini realiter, loqui vocaliter, & pungi mentaliter, ibidem. b,
conteri perfecte volentes habeant in oculis loturam liquoris. s. lachrymationis, ibidem. b, in labiis clamoris lecturam, scilicet con[illegible] citationis, ibidem. d,
conteritur corpus per naturalis resolutionis tractum, ibid. e, peccator per dissolutionis criminalis actum, ibid. f, pauper per fortunalis impugnationis tactum, ibid g, diues per temporalis tribulationis tactum, ibid. h, & damnatus per æternalis desolationis luctum, ibidem. i,
conteret deus in inferno multa peccatorum genera, ibid. k,
contestari est aliquid constanter dicere vel testari. vide dicere.
continere, continentia, continere sumitur multis modis, pro abstinere, pro capere, pro sufficientiam habere &c. a,
continentes & a carnalibus abstinentes propter præceptum quod iniungitur, propter auxilium quod impēditur, propter pretium quod supponitur, & propter præmiū quod promittitur, ibid. b,
continentia multiplex. s. oris, cordis, & operis. & adhuc quædam est maiestatis æternæ, quædam potestatis externæ, & quædam charitatis internæ, ibid. c,
contentus est sufficit quod habet a,
contentus sit princeps gloria, & iurisdictione, miles proprio officio & distributione, ac sacerdos necessariorum assignatione & collatione, ibidem. b,
continue, de continuitate sicut de perseuerantia &c.
continuo sumitur pro statim, cito, protinus &c. a,
cōtinuo in bono, obtemperare maioribus obediendo, adiuuare pauperibus succurrendo, ministrare fratribus seruiendo, in malo vero quia mali solent decipere, deficere, & arescere, ibid. a,
contingere sumit pro pertinere, attingere, aduenire, accidere &c. a,
contingit cæcitas in obstinatis, reuelatio prædestinatis, mala fortuna effrenatis, & mors æterna damnatis, ibid. b,
contra, contrarietas idem sunt, & sunt quædam bona, quædam vero mala. a,
contrarietas dei respectu obstinatorum, prælati respectu malorum, subditorum, & iusti respectu actuum illicitorum, ibid. a,
contrariantur boni transgressoribus, peccatoribus, deceptoribus,

malis ſuperioribus.ibidem b.

Contrariantur mali deo,legi,ſibimet,ſocijs,& cætera ibi.c.

Contrarietas etiam accipitur pro diſcordia,diſſenſione & inimicitia.ibidem.d.

Contrarietas multiplex.ſ.peccatorum & peruerſorum. ibidem.e. exactorum ſeu auarorum.ibid f.ſuperborum & inflatorum.ibi. g.& inuidorum ſeu detractorum ibid.h.

Contradicere,contradictio,vide diſcordia,diſſenſio.

Contremiſcere,vide tremor,timor.

Contriſtari,eſtq; contriſtatio multiplex.ſ.terroris concuſſiui,doloris compaſſiui,timoris defectiui ſtuporis turbatiui,laboris afflictiui,mœroris pungitiui,& rigoris damnatiui a.

Contumelia i. iniuria,confuſio,verecundia a.

Contumelia quam committunt delinquentes: quam ſuſtinẽt iuſti patientes,& quam incurrunt mali decedentes ibid.a.

Conturbare,conturbatus,conturbatio eſt mentis concuſſio cum timore permixto.b.

Conturbatio multiplex, ſcilicet virtuoſa.ibidem b.vitioſa.ibi d. & doloroſa ibidem.e.

Conturbat bonos conſideratio ſuperni numinis.ſ.ipſius dei, deſideratio æternæ gloriæ,præmeditatio vitiorũ noſtrorum,& cætera alia.ibidem.c.

Conuallis ſignat ſtatum humilitatis & perfectæ religionis proſperitatis & terræ poſſeſſionis,mẽtalis & internæ cogitationis &c a.

Conuenire,conuentus.i.ſimul vnorum cœtus,& ſignat ſocietatẽ congregationem,conuentionem &c.a.

Conuentus bonorum & virtuoſorum,quia conueniunt ad eccleſiã ad bella,ad capitulum &c.ibidem b.eſt etiam conuentus malorum & vitioſorum,qui conueniunt contra deum , contra proximum,& contra ſeipſos etiam ibidem e.

Conuerti,conuerſus,conuerſio quæ eſt multiplex a.

Conuerſio dei cunctis mirabilis, ſicq; inuenitur duplex conuerſio ſ.gratioſa. ibidem.b.& rigoroſa ibid e conuerſio vero iuſti quæ eſt laudabilis ibidem d.impii damnabilis.ibidem,i & mundi mutabilis ibidem.k.

Conuerſio vera requirit vt fugiamus ſtatum inficientem. ibidem. e.vt aſpiciat fructum allicientem.ibidem.f vt perficiat actũ ſufficientem.ibidem g & perquirat modum conuenientem. ibid. h.

Conuerſio vt communiter bonum ſignat , ſicq; conuerti debemus a malo ad bonum perfectè &c ibid.l,ergo conuerti debemus ad puritatis candorẽ.ibid.m ad pietatis dulcorem.ibid.n,& ad probitatis vigorem. ibidem.o.

Conuerſatio.i ſimul verſatio,commoratio &c.a.

Conuerſatio bona & honeſta fit in prælatis & religioſis in exemplum aliorum. vnde conuerſatio intuentibus fit gratioſa. ibid.b. fructuoſa.ibidem c.& virtuoſa poſſidentibus.ibid.d.

Conuiuium pro communi refectione,recreatione, & delectatione ſumitur a

Conuiuium multiplex , ſcilicet mundanæ proſperitatis ibidem. a. æternæ fœlicitatis.ibidem.b.& euchariſtiæ ſeu ſpiritualis ſatietatis.ibidem.c.

Conuocare.i.ſimul vocare &c a.

Conuocatio multiplex. ſ.gaudentium ſpiritualiter, prædicantium litteraliter,& conſpirantium ſocialiter.ibidem.a.

Cooperire.i.contegere,velare,eſtq; coopertura multiplex.ſ.gloriæ temporalis,gratiæ ſpiritualis,miſeriæ corporalis &c. ibidem. a.

Copia, copioſus , copia ſumitur pro multitudine ſeu abundantia, eſtque multiplex,ſcilicet terrenorũ,vitiorum,tormentorũ, &c. alia ibidem.a.

Cor ſumitur in ſcriptura pro interiori conceptu & cogitatu a.

Cor noſtrum ſit caſtrum hoſtibus claudendum . ibidem b. aſtrum lumine dotandum.ibidem c. & clauſtrum crimine mundatum . ibidem.d.

Cor noſtrum habeat rectitudinem intentionis.ibid.e.ſanctitudinẽ affectionis.ibid f.& amplitudinem dilectionis.ibidem g.

Cor multiforme habent boni ibidem.h.

Cor mali habent multiplex.ibidem i.

Cor venenatum nunquam liqueſcit nec comburitur &c. perpetuitas.b.

Coram,præſentiam ſignat:poteſtq; intelligi per coram,dei præſentia.ſ.coram in carne ſicut miniſtrator,in mẽte ſicut informator: in ſede ſicut imperator, & in æde ſicut remunerator a,

Coram iuſti præſentia.ſ.coram deo,prælato & epiſcopo.ibi b.& corã præſentia impiorum,qui fallaciter decipiunt ,,voraciter accipiunt,& crudeliter interficiunt ibidem. f.

Coram etiã eſt bonorũ præſentia virtualis,quam perficit morũ plenitudo ibi c perſonalis quam regulat vitæ rectitudo,ibi.d,fraternalis, quam delebit vitæ longitudo ſeu boni plenitudo.ibidem.e.

Cornicis proprietas,aduocatus g.anunciare c,ante.b.

Cornu poteſt ſignare in bono & in malo a.

Cornua dei ſummè metuẽda ibidem.a, iuſti acuenda & præparanda.ibid.b.eccleſiæ honoranda.ibidem. e. & crucis amplexanda. ibidem.d.impii alliganda & reſecanda.ibid.e.& mundi confringenda ſeu diſſipanda ibidem.f.

Corona multiplex. ſ. bonorum virtuoſa in conſtantia, glorioſa dignorum in eccleſia,fructuoſa ſanctorum in patria,vitioſa malorum in cordis corta,& ruinoſa malignorum in mundi gloria,a.

Corona hominum perfectorum vbi concurrunt multa ibidem.b.ſ. corona prælatorum iuſtè præſidentium , magnorum doctorum & ſubtiliter docentium ibidem.d.vincentium viriliter hoſtẽ rebellantem ibidem.e regentium vtiliter plebem ſubiacentẽ.ibid f.& beatorum.ſ.gloriæ Paradiſi.ibi.g.nam ibi eſt corona iuſtitiæ quæ datur mœrẽtibus. ibidem.h corona vitæ quæ datur ſemper viuentibus,corona gloriæ quæ datur alte regentibus , & corona amicitiæ quæ datur clatis parentibus.ibidem.t

Corona aurea quæ aureola dicitur,daturq; virginibus martyribus & doctoribus.ibidem.K.

Corona diuina triplex ſ.carnea.ſpinea,& nubea.ibidem.l.

Corpus omne quod ex materia & forma conſtituitur dicitur. a.

Corpus in bono multis ſumitur modis.ibidem.b ſ.corpus myſticũ ibidem.c.nam tale habet fidei ſplẽdorem , mutuum amorem, & ſpei directorem. ibid.d.corpus cœlicum aggregatur moribus virtuoſis quod eſt corpus virtutum.ibid.e. corpus mortificũ debet ſupponi ictibus doloroſis ibidem ſ. & corpus dominicum debet extolli ictibus ſerioſis ibidem.g.

Corpus vero in malo etiam multiplex.ſ.corpus diaboli,peccati,& impii,ibidem.b.

Correctio,correptio.ſ.caſtigatio,emendatio,reprehenſio &c.a.

Correctio habeat ſeueritatem punitionis.ibidem.b. benignitatem compaſſionis.ibidem c & ſagacitatem diſcretionis.ibid.d.

Correctio ſuſcipienda eſt patientiſſime.ibid.e.tenenda ſapientiſſimè,& reſpicienda metuentiſſime ibid ſ.

Corroborare.i.confirmare,conſolidare,& confortare.a.

Corruere.i.impetuosè præcipitari vel cadere.a.

Corruere multiplex.ſ.iuſtorum,malorum,ægrotorum,magnorum & damnatorum a.

Corruunt tam in peccatum quam tormentorum decem peccatorum genera ibidem.b.

Corruunt etiam ſuperbiam alte ſe leuantes.ibidem.c. fundamentũ firmum nõ habentes,corruunt per iracundiam paſſim offendentes ibidem.d.per imprudentiam ſtulte diſcurrentes,per auaritiã onera ferentes, per immundiciam lubrice incedentes, tentationũ impulſum ſuſtinentes ibidem.e.per ignauiam nimis timẽtes, per infirmitatem & impotentiam deficientes,& per fiduciã mundi auxilijs innitentes.ibidem f.

Corruptio,corrũpere corruptio nihil aliud eſt quam rei diſſolutio, alteratio & deſtructio,eſtq; multiplex corruptio.a.

Corruptio naturæ quã facit mortis neceſſitas.ibid. b. fortunæ quã facit fortis aduerſitas.ibidem.c.gratiæ quam generat culpæ peruerſitas.ibid.d & gloriæ quam impedit pœnæ diuerſitas.ſ. dãnatio æterna.ibidem.e.

Chorus quandoque ſumitur pro mẽſora,chorea,inſtrumento muſico & vero ſic dicto.a.

Chorus ſignat lætitiam ſpiritualem,temporalem & æternalẽ.ibi.b

Coruus proprietas.proiicere a.prouidentia.f.

Cottidie quod diebus ſingulis iteratur,dicitur,accipitur etiam pro ſæpe communiter &c.

Cottidie boni deum diligentes ſolliciti ſine in pluribus.ibid.b.

Cottidie mali & impii laborant multiformiter ibidem.c.

Coturnicis proprietas.ala.b.

Crauans auicula ſine coitu generatur &c. Chriſti reſurrectio.b.

Cras,craſtinum tempus futurũ deſignat,& eſt multiplex.a.

Cras intelligitur diſcretio deliberatiua,ſi volumus vincere hoſtis malitias & ſi volumus fugere nequitias.ibi.b ſi volumus etiã ſacere graues iuſtitias,& ſi volumus edere Chriſti delicias. ibid.c.

Cras.i dilatio procraſtina ſiue neglectiua.conditio mortificatiua.ſ. dies mortis ibid d afflictio dãnificatiua ſ.pœna infernalis,& conſolatio lætificatiua ſ.vita æterna. ibidem.e.

Creatura,creare,creator creare.n.eſt aliquid de nihilo facere, ſic enim ſoli deo creare competit &c.a.

Creaturæ ſ.homini diligenda eſt diuinæ plaſmationis ſublimitas, ibidem.b.eligenda promptæ deuotionis fidelitas.ibidem.c. attẽdenda noſtræ conditionis nobilitas.ibid. d.& oſtendenda noſtræ ſubiectionis humilitas.ibidem.e.

Creator ipſe deus,quia creauit cœlum terram &c.ibid.f.

Credere ſumitur pro obedire,committere,cõſentire,aſſentire, opinari,extimare &c a.

Credendum eſt fidei propter multitudinem populi credentis, ibidem.b.propter certitudinem oculi veritatis docentis . ibid.c. propter fortitudinem tituli manentis.ibid.d.& propter plenitudinem præmii ſequentis ibidem.e.

Credendum diabolo vel hæretico non eſt propter multa.ibi.f.

Creſcere in malo ſignat diuitiarum augmentationem,proſperitatis inquiſitionem,& iniquitatis multiplicationem.a.

Creſcere in bono ſignat profectum & augmentum virtutũ.ibid.b.

Creſcit homo perfectus in virtutibus per mentis radicationẽ. ibidem.c.

dem c, per mentis benignam irrigationem, ibid.d, & per mentis feruorem inflammationem, ibid.e,
Crescat in nobis virtutes.vt nosipsi crescamus multipliciter, ibi.f,
Crimen, vide de peccato.
Chrysoprasi gemmæ proprietas, charitas b,
Christus quale nomen, Christi natiuitas, christi passio &c. alia, vide Christus iii x.
Christus æquiparatur agno multipliciter. agnus d,
Crocodili animalis proprietas. acculare. c,
cruciare, crucifigere, crux, seu cruciatus, crucifixio seu afflictio multiplex in scriptura reperitur. a,
Crux vna qua crucifiguntur viri pœnitentes. ibid.b, qua crucifiguntur miseri patientes seu pauperes indigentes qua crucifiguntur homines delinquentes, ibid c, qua affiguntur dānati in orco iacētes, & qua communicantur Christum contemplantes, ibid.d,
Crucis laudes plures, ibid.e,
Crux est nauis ad transfretandum, baculus ad sustentandum, ibi f, lancea ad pugnandum, scala ad ascendendum, ibid. g, sedes ad quiescendum, & schola ad discendum, ibid.h,
Crux Christi quot lignis facta lignum b,
Crux Christi est signum multiplex, signum.d,
Crux boni latronis in Cypro dependet in aere &c. præsumere e,
Crudelitas, crudelis. crudelitas nihil aliud est quam punitionis excessus. a,
Crudelitas est punitionis excessus, estque demonum metuenda, & hominum renuenda, ibid.b,
Cubile, cubiculum sumitur in bono & in malo a,
Cubiculum purum pro summo numine est vterus virginis Mariæ ibid.b, securum pro tuto agmine. s. fidei & ecclesiæ, ibid.c, secretum pro sacro lumine s. conscientiæ, ibid. e, & quietum in cœli culmine. s. paradisi, ibid.f,
Cubiculum siue cubile ecclesiæ multis potest dici modis, ibid d,
Cubiculum seu cubile in malo reperitur multiplex. s. carnis immundorum, cordis malignorum, mundi auarorū, & inferni damnatorum, ibidem g,
Cubitus certa mensura brachii nuncupata &c qua mensurata fuerunt omnia facta in tabernaculo, & potest spiritualiter etiam intelligi, ibidem. a.
Cuculi proprietas, alienum. c,
Cuius, cui &c. vide quis, cuius, cui.
Cultura cultus. i ritus vel ornatus &c. a,
Cultus diuinitatis multiplex. s. virtuosus obseruantiæ ecclesiasticæ. ibid.a, iniquitatis, idolorum, vitiorum &c. curiositatis ornatus exterioris, pompæ &c. ibid b,
Cum supponitur aduerbium temporis, aliquādo præpositio, & sumitur pro quando, quoniam &c. a,
Cum signat tempus & complementum diuinorum & hoc ad Christi actus multiformiter, ibi. b. operum perfectorum & iustorum. ibi. c, supernorum gaudiorum &c ibid.d, hominum impiorum, ibi. e, infernalium tormentorum. ibid. f,
Cum præpositio coniunctiua & colligatiua, signat concordantem seu ligantem societatem siue bona siue mala fuerit. a.
Cum vnum spectat ad dei maiestatem, ibid b, sicq; deus nobiscum est corporaliter vestitus homine, ibid.c, sacramentaliter velatus tegmine, ibid.d, spiritualiter cum gratiæ lumine, ibid e, supernaturaliter cum gloriæ culmine. ibid f.
Cum pertinens ad iusti societatem seu charitatem, ibid.g, & sic est cum exterius cum innocentibus ad eos imitandum multipliciter, ibid.h, cum interius fœcundatiuum, cum superius copulatiuum, & sunt cum deo in conscientia stabiliter adhærentes, ibi. k, in ecclesia nobiliter præsidentes, ibid l, in patria fœliciter quiescentes, ibid. m, & cum pertinens ad impii prauitatem, ibid n,
Cunctus, cuncta, cunctum, cunctus vniuersitatem seu multitudinē signat, & plus ad personas quam ad res refertur, & hoc in bono multipliciter a, in malo vero cuncti sunt dolosi, pomposi, & ruinosi &c. ibidem b.
Cupere, cupiens. i. feruenter desiderare, sumi potest in bono & in malo, nam cupiunt iusti doctrinam, per quam sacientur, gratiam per quam ædificentur, amicitiam vt cōpatiantur &c. ibid.b
Cupere vero in malo nihil aliud est quam auaritia vel excessiuus appetitus rerum &c. ibid.c,
Cur aduerbium interrogatiuum sumitur inquisitiuè, desolatiuè, reprehensiuè & conquestiuè, & sic accipitur multipliciter a,
Cura i. diligentia, industria, sollicitudo circa aliquid impensa, & propriè pertinet ad prælatos. a.
Curam habeat prælatus de habenda stabilitate ibid.b, sagacitate, ibid.c, humilitate. ibid d, & agenda vtilitate, ibid.e.
curam adhuc habeat prælatus de subditis multipliciter. s. æqualiter iudicando, seueriter castigando, &c. alia ibid.f.
curari possunt & merentur a deo & prælato ibid.g.
currere, cursus, currere est festine seu velociter versus terminum aliquem se mouere: a,
cursus multiplex, scilicet naturalis, criminalis, moralis &c. ibid.a.
cursus bonorum operum debet habere modum sagaciter prosecutiuum, ibid. b, actum celeriter executiuum, ibid.c, & finem principaliter consecutiuum, ibid.h.
currendum est per viam iustitiæ & mandatorum dei multipliciter, quia est curta, recta, lata, & tuta, ibid. d
currere celeriter impeditur homo. s. mundi negociis occupatus. ibi. e, mundi diuitiis onoeratus ibid. f. & deliciosis carnalibusque desideriis eneruatus: sicq; cursus maiorum operum multiplex est, ibidem.g,
currus a currēdo, & quid descriptiuè, etiam currus in scriptura plures spiritualiter habet intellectus. a.
currus christi quem ducit spiritussanctus, in quo vectus, contentus atque portatus, est mater dei, currus in quo habitauit corporaliter, ibid. b, currus in quo habitat personaliter, ibid.c, in quo habitat spiritualiter, ibid.d, in quo habitat figuraliter seu sacramentaliter, ibid.e,
currus iusti per quem fit bonus transitus. s. virtutum, sicq; est currus continentiæ & patientiæ, amicitiæ, ibid.f, currus etiā mundi in quo fit grandis strepitus, ibid g, estq; diaboli, cuius est tristis exitus, & impii, cuius est grauis ambitus, & talis est triplex. s. superbiæ, luxuriæ, & auaritiæ, ibid h.
curuare, curuitas multis accipitur modis. a.
curuitas seu inclinatio multiplex. s. iustorum & humilium, ibid. a, pauperum & flebilium, ibid b, peccatorum detestabilium, ibid. c, & damnatorum miserabilium, ibid d.
custodire, custodia sumitur pro loco vbi aliquid custoditur a.
custodire debemus mentem interiorem. s. nomina virtutes, ibi. b, legem superiorum. s. dei & prælatorum mandata, ibid.c, gregem exteriorem s. subditorum, ibid.d.
custos i. prælatus habeat instam & canonicam institutionem, ibi.e, peritiam & diligentiam pro ingressu, ibid. f, prudentiam & sapientiam in egressu ibid.g,
custodire se debet homo a vitio detractionis & murmurationis, a laqueo deceptionis, a mendacio locutionis, a nequitia arreptionis, & ab immunditia dilectionis, ibid h,
custodit deus tria personarū genera s. charitate feruētes, paupertate seruentes, & sanctitate pollentes, ibid i,
custodire adhuc debemus multa &c ibid. k.

D

DAgon fuit idolum philistinorū, & interpretatur piscis mœroris &c. vel etiam dicitur diabolus. a.
Dalila vxor Sansonis, & quid signat. amor mundi. c,
Damascus ciuitas & caput Syriæ. a.
Damascus dicitur mundus propter nomē significatiuū, ibi. a. propter opus iustificatiuum, ibid.b, & propter finem exterminatiuum, ibidem. c,
Damascus in bono signat ecclesiam, ibid.c,
Damnare, condemnare, condemnatus a,
Damnatio multiplex. s. damnatio quam faciunt iustè præsidentes, ibid.a, quam tollerant viri innocentes, vel faciunt malè iudicantes, ibid.b, damnatio quam faciunt bonis detrahentes, ibid.c, & quam sustinent mali delinquentes, ibid.d,
Damnationem æternam incurrunt multa peccatorū genera, ibi.e,
Damnum semper nocumentum & detrimentum ac similia signat ibidem. e,
Dan est nomen hominis & terræ, & interpretatur causa vel iudicium, & sumitur in bono & in malo a,
Daniel propheta de regio semine natus, & potest significare christum vel quemlibet virum sanctum. ibid a, sicq; bonus & iustus futura scrutatur subtiliter, cum malis conuiuit humiliter, fallaces confundit sagaciter, peruersos corrigit seueriter, & iudicia facit æqualiter, ibid.b,
Dare. i. sua alteri communicare, diffundere vel donare, ibid a,
Dator summus est deus, iustus dator bonus & laudabilis, mundus dator fallibilis, impius dator inutilis, & diabolus dator damnabilis. ibidem. a,
Dator est deus summus & mirabilis, ibid.b, nam dat multipliciter quæ tangunt suam gratiam, ibid c, dat quæ tangunt eius iustitiam ibid.d, dat quæ concernunt suam prudentiam, ibid.e, dat quæ pertinent ad suam gloriam & æternam magnificentiam. s. in paradiso, nam ibid. multiplicia dabuntur dona. ibid f,
Dator iustus est bonus & laudabilis, quia secūdùm diuersos status diuersa tribuit, ibid.g, detur ergo sinceriter, hilariter, sagaciter & vtiliter, ibidem h,
Dare debemus nosipsos, & bona nostra largiter aliis distribuere, ibidem. i,
Datum nostrum debet esse puritatis communificatiuum, ibidē. K, paupertatis subleuatiuum, ibidē. l, & vbertatis consecutiuum, ibidem. m,
Dauid interpretatur manu fortis, vultu desiderabilis, signatque iustum perfectum, & maximè prælatum, ibid. a, sicq; prælatus habeat

beat sanctitudinem in ingrediendo, in animo pietatem, in actibus æquitatem, &c. alia ibid. b,
Dauid propter plurima eius facta potest in scriptura quemlibet virum perfectum & sanctum significare multipliciter, ibid e,
De, præpositio seruiēs ablatiuo casui, & signat recessum a loco vel dependentiam a re vel persona &c. a,
De, signat vitiosam participationem, quæ est fugienda, ibid. b, virtuosam, quæ est acquirenda & promerenda, ibidem. c, rigorosam, quæ est metuenda, ibidem. d, & luctuosam quæ est attendenda, ibidem, e,
De, maximè ad dei filium & virum iustum pertinet, ibid f,
De, etiam signat peccatorem, ibid. g,
Debere verbum obligatiuum, obligationē enim ad aliquid faciendum signat. a, nam debitum mortis nunquam est euitandum, debitum carnis coniugi reddendum, debitū legis semper obseruandum, ibid. a, debitum æquitatis semper tenendum, debitum æternæ aduersitatis a malis persoluendum, & debitum supernæ fœlicitatis quod est promerendum, ibid. b,
Debitum rationis seu iustitiæ reddamus multipliciter, ibid. c,
Decem, numerus denarius est perfectus, nam est complementum & perfectio numerorum &c. a,
Denarius numerus mandata dei statusq; perfectionis & legis obseruantias, multa etiam bona spiritualia perficit &c. ibid. b,
Decem mandatorum obseruatores intelliguntur plurimi, ibi. c,
Decem in malo, transgressores decem præceptorum vel eorū trāsgressiones signant, ibid. d,
Decimæ, decimus, decima, est pars decima cuiuslibet rei &c. a,
Decima multiplex. s. virtualis, quæ soli deo offertur, ibid. a, temporalis, quæ dei ministris confertur, quæ ante legem in lege & sub lege instituta est. ibidem b, & personalis, quæ a deuotis solet inferri. ibidem. c.
Dicere multa sunt quæ expediunt atq; decent, &c. a,
De cernere, decretum decernere nihil est aliud quàm aliquid determinando disponere, statuere, ordinare &c. a,
Decernere ad deum pertinet de regimine vniuersali. ibid. b, ad prælatum vero de regimine populari. Discernat enim prælatus decreta deuotionis quo ad deum, discretionis quo ad proximum, correctionis quo ad seipsum ibid. c, & discernat subditus de regimine proprio singulari & particulari, sicq; discernat humiliter se subiugare, simpliciter deum rogare, & sagaciter facta deliberare. ibidem. d,
Decidere. i. deorsum cadere, vide de cadere.
Decipere. i. defraudare &c. a.
Decipit nos locutio adulatorum. ibid. a, infectio mundi honorum, ibid. b, & suggestio demoniorum. ibid. c.
Decipitur homo in via morum & propria salutis, & in rationis iudicio multis modis. ibid. d.
Declarare i. manifestare &c.
Declinare sumitur pro deriuare, deorsum inclinare, appropinquare &c. a.
Declinat homo cum moritur corporaliter, iustus quando peccat criminaliter, potens cum conuertitur virtualiter & damnatus cum iudicatur sententialiter. ibid. a.
Declinare signat recessum a termino a quo, vel accessum ad terminum ad quem, & sumitur in bono & in malo. ibid. b.
Declinandum est a malis operibus multipliciter. ibid. c.
Declinant etiam mali multis modis. ibid. d.
Decor, decorare, decorus, decor & pulchritudo plerumque vnum pro alio & in bono & in malo sumitur. a.
Decor in anima virtuosa inuenitur qui est in conscientia, & hoc multipliciter. ibid. b, decor honestatis, qui est in apparentia. ibid. c, decor fœlicitatis, qui est in gloria, & iste est multiplex. s. in dominatione potentiori, contemplatione splendidiori, & delectatione vberiori. ibidem. d,
Decor in malo multipliciter accipitur. ibid. e.
Decretum, vide cernere, edicere.
Dedicatio triplex. s. generalis, specialis, & spiritualis. a.
Dedicatio spiritualis fuit ad similitudinem ecclesiæ materialis, & hoc multiformiter. ibid. b.
Dedicationem in veteri testamento fecerunt tres. s. Moyses Salomon, & Iudas Machabæus. ibid. c.
Deducere. i de locis ducere. a.
Deductio bona fit a deo, sancta a iusto, & mala a diabolo. a.
Deducuntur iusti per viam naturæ ad statum finalem, ibid. b, per viam gratiæ ad statum moralem. ibid. c, per viam miseriæ ad luctum pœnalem, ibid. d, & per viam gloriæ ad fructum vitalem. ibidem. e,
Deducuntur mali per viam culpæ, per viam fortunæ, & per viam pœnæ. ibidem. f,
Deesse i. deficere, carere, abesse idem importat. a.
Deesse multiplex, miserorum, imperfectorum, malorum & iustorum. ibidem a.
Defendere est actus charitatis, pietatis, & probitatis &c. a.
Defensio dei summi bellatoris ibid. a, prælati fortis pugnatoris, viri pij dulcis adiutoris, ibidē. b, iusti sui protectoris, & impij sui excusatoris, ibid. c.
Deferre est aliquid alicui vel ad aliquem portare. a.
Deferunt iusti deo sacrificia, proximo beneficia, & malis maleficia. ibidem. a.
Deferunt adhuc iusti deo deuotionem, pauperi subuentionem &c. ibidem. b.
Deficere. defectus sumitur pro non fruitione seu carentia, pro peccare vel errare. a.
Defectus multiplex. s. naturalis, estque mortis & corruptionis qui non euitatur, & est considerandus: quia retrahit mentem a superbia, mentem ad dei auxilium inuocandum inducit, &c plura. ibid. b, defectus etiam virtualis, quem iustus sectatur. ibid. c, criminalis, quo malus grauatur, deficit enim in multis. ibidem. d, temporalis, quo miser arctatur. ibidem. e, & æternalis, qui malis præparatur. ibidem. f.
Defectui subiacent. s. mundi prosperitas, carnis fragilitas, & mentis mobilitas. ibidem. g.
Deficiunt in inferno multa, nam ibi nulla virtus. nulla stabilitas, nullus vigor, &c. alia. adducere. l.
Defunctus. i. mortuus &c. a.
Defunctus signat vitæ terminum naturalem, virum luminum virtualem, & statum criminum noxialem ibid. a.
Deglutire. vide absorbere.
Deiicere i. de alto ad imum impellere, vel deorsum iacere. a.
Deiectio multiplex. s. humilium & perfectorum, flebiliū, mortuorum, fragilium, miserorum. a. criminalium iniquorum multipliciter. ibid. b. & infernalium damnatorum ibid. c.
Deinceps, deinde, decetero signant iterationem, additionem, continuationem, & posterorum cum primis copulationem &c. a, & signāt etiam ista aduerbia bonorum profectum & continuationem. ibi a. vitiorum seu scelerum multiplicationem, futurorum perpetuationem, & mortis inferni successionem. ibid. b.
Deinde multimode refertur &c. vide d, e, f.
Decetero aduerbium adhuc notat plura, ibid. c.
Delectare. delectatio sumitur i bono. & in malo multipliciter. a, b.
Delectatio causatur ex obtenta virtutum multitudine, delectantur enim sic iusti multipliciter ibi. c, nam quædam consurgit ex futurorum sperata certitudine, ibid. d, & quædam ex præmiorum beata plenitudine, & hoc multiformiter, ibid. e.
Delere. i. destruere, dissipare, vel penitus annullare. a.
Delere in bono quando vitia delentur ab anima, quod fit per gratiæ introductionem &c. a.
Delere vero in malo, & sic sumitur spiritualiter quo ad gratiam, temporaliter quo ad fortunā, & æternaliter quo ad gloriā. ibi. b.
Deletio fortuitorum quæ fit exterius in apparentia. ibid. c, & deletio damnatorum quæ fit posterius &c. ibid. d.
Deliberatio. vide de prudentia.
Deliciæ. delectatio distinguitur in vitiosam & gloriosam. a.
Deliciæ spernēdæ quia deficiunt. ibid. b, quia inficiunt. ibid. c, & quia decipiunt. ibid. d.
Deliciæ quædam corporales, quæ sunt peccatorū: quia vires eneruant, mentes proteruant, culpas aceruant, & pœnas reseruant. ibid. e, quædam spiritales & recipiendæ. ibi. f. & quædam supernales & concupiscendæ propter multa &c. ibid. g.
Delictum, delinquere, delictum dicitur quasi derelictū, & delinquo quasi derelinquo, nam delicta sunt peccata quę per omissionem & derelictionem committuntur. a.
Delicta debent profundè meditari per compunctionem, abundè vacuari per confessionem. ibid. a. rotundè declarari per circumscriptionem, sagaciter reuelari per verecundam confessionem, & humiliter precari per orationem. ibid. b.
Delonge dicitur quod valde distat seu separatur ab altero &c. a.
Delonge seu alōge multiplex. s. virorum iustorum, & illud est multiformè. ibid. b. hominum sanctorum & beatorum, hominum peccatorum & damnatorum, ibid. c.
Delos insula nobilis &c. perfectio. b.
Delphin luctabatur cum puero in mari &c. inuenire. f. puer. b, delphin animalis proprietas. ebrietas. b. protegere. a.
Delubra dicebātur idolorum templa, signantque peccatores & eorum status atque domus. a.
Demarchus conuersus in lupum &c. puer. b.
Demoliri. i. destruere, dissipare vel delere. a.
Demolitur conscientia per peccatum spiritualiter, ecclesia per tyrannos temporaliter, & impius seu anima per tormenta æternaliter ibidem. a.
Demolitur vel demoliri patitur deus plura personarū genera. ibi. b.
Demon, demones, demonum denotat peccatum vel peccatorem. a. demones & peccatores multipliciter operantur. ibid. b.
Demones & peccatores nocent insatiabiliter. ibid. c.
Demonstrare. demōstratio est certa & immutabilis alicuius rei ostensio & manifestatio. vide ostendere.

Denarius

Denarius est illud cum quo omnia appreciantur, & ad cuius precium omnia commutantur.a.

Denarius æternæ retributionis ex debito redditur laborantibus, ex condigno traditur obsequentibus.ibid.a. ex gratia datur indigentibus,& ex præcepto restituitur præsidentibus.ibid b.

Denegare. vide negare.

Dentes in corpore triplex habent officium.s. mordere, masticare, & claudere,per quos intelligitur virtus correctionis,discretionis,& locutionis,prælatum denotantes &c.a,

Dentes habeat,scilicet discretionis subtilitatem, correctionis asperitatem.ibid.b, & durationis stabilitatem denotantes.ibid.c.

Denudare i.reuelare secretum. vide reuelare.

Denunciare.vide annunciare.

Denuo. vide Iterum,rursus,& deinde.

Deorsum signat inferiorem deiectionem & statum,siue in bono siue in malo sumatur.a.

Deorsum humilium & perfectorũ concomitatur feruor charitatis, valor bonitatis,decor honestatis,& splendor veritatis,ibid.b.

Deorsum multiplex,scilicet flebilium & deiectorum, seu pauperũ & miserorum,ibi c.peccantium & auarorum.ibi.d.& lugentium atque damnatorum.ibid e.

Deponere.i deorsum ponere,committere,demittere &c.a.

Depositio multiplex.s.luctuosa ibid.b.virtuosa.ibid.c.vitiosa.ibid. d.dolorosa ibid e atque fructuosa ibid.f.

Deprecari, deprecatio, preces.cum deprecari sit actus humilitatis, opus necessitatis,& tributum maiestatis &c.& sic ad deprecationem perfectam plura requiruntur.ibid c.

Deprecatio nostra habeat humilitatem subiectam,sagacitatem discretam. ibid.b. celeritatem completam,continuitatem porrectam.ibi.c. dolorositatem iniectam,& multiplicitatem affectũ, sicque deprecamur pro præteritis vt dimittantur,pro præsentibus vt dirigantur,& pro futuris vt disponantur. ibid, habeatq; charitatem seu vacuitatem deuotam ibid.e.

Deprehendere.vide comprehendere,apprehendere.

Deprimere, depressio, deprimere.i deorsum premere, vel aliquid inferius aggrauare. estq; multiplex depressio. ibid.a.

Derelinquere, linquere, mittere & respuere signant in bono & in malo &c.a.

Derelinquere dei est formidandum:quia deus derelinquit iustos vt mala subeant.ibi.b. malos sub grandi scelere,impios lætari temporali munere,& iniquos in inferni carcere.ibid.c.

Derelinquere iusti,commendandum,mundi,attendendum & diaboli,præcauendum, & impii,abhorrendum. ibidẽ.e. Nam derelinquunt mali deum dum student peccare.ibid.f. s.proximum non adiuuando,sicut mali diuites derelinquunt egenos,falsi amici socios,& prælati subditos. malus etiam derelinquit seipsum se nõ emendando, & malus sua bona terrena non bene ferre valendo. ibidem g.

Derisio, deridere. derisio, illusio, subsannatio pro eodem videntur supponere. a.

Deridentur iusti a malis fortiter, deridet deus peruersos acriter,& diabolus damnatos turpiter a.

Derident vt vituperant libẽter fatui quicquid suis moribus est aduersum,& suis conditionibus contrarium.ibid.b.

Derisores bonis inimicantur, derideotque eos multiformiter. ibidem c. a bonis odiantur & vituperantur,atque ad pœnam reseruantur. ibidem. d.

Descendere,descensus. descẽdere multipliciter accipitur in scriptura,nam quidam descensus est humanus,quidam diuinus, & quidam diabolicus.a.

Descensus humilitatis est mentis quietatiuus.ibid.b. mortis meditatiuus.ibidem c. sordis depuratiuus.ibidem.d. & vultus inclinatiuus. ibidem.e.

Descensus præcauendus & fugiendus.ibid.f. timendus & abhorrendus. ibidem. g.

Descensus humanus quidam ruinosus cunctorum ibid.h.virtuosus iustorum qui multiplex est.ibid i descensus malorum peccatorum etiam multiformis est.ibid.k descensus miserorum. ibid.l. & damnatorum.ibid.m.

Descensus diuinus quo deus diuersimodè ad hominem descendit.s. carnem sumpturus in matris lilio ibid.n. habitaturus in cordis folio seu hospitio.ibid.o. & iudicaturus in regni folio.s.extremo iudicio,eritq; descensus terroris,horroris & valoris.ibi.p.

Descensus vero diabolicus &c.ibid.q.

Describere. descriptio sumitur pro declaratione, numeratione & mensuratione omnium rerum.a.

Describit & depingit homo iustus in cordis tabulis multa ibid.b.

Deserere,desertus.deserere.i dimittere,derelinquere.deserere solẽt mali vitam rectam & æquitatem,iustitiam & veritatem:ac clementiam atque pietatem.ibid.a.

Deseritur peccator gratiis orbatus:quia a deo deseritur,& manibus diaboli dimittitur.ibid.b.quia caret fontium vbertate seu humiditate.s.lachrymarũ fonte:& quia caret gẽtiũ charitate &c.ibi.c.

Deseritur pauper cum fortuna grauatur,sicq; trie personarum genera deducuntur ad desertum, scilicet status principum secularium, status clericorum & regularium: & status hypocritarum singularium. ibidem. d.

Deseritur damnatus cum gloria priuatur.sicq; in inferno positi deseruntur multipliciter. ibid.e.

Desertum locus est qui a paucis vel nemine habitatur, estq; locus siccitatis & sterilitatis, & signat in bono statum pœnitẽtiæ & religionis,in malo autem statum mundanæ conuersationis. ibi.a.

Desertum frequentandum est pœnitentiæ locus.ibid a.sicq; recreari possumus virtutum floribus.ibid.b. vt modulamur diuinas laudibus.ibid.c. & ne superemur a nostris hostibus.ibid.d.

Desertum, idest ecclesia vel religio, frequentandum multiplici ratione. ibidem e.

Desertum vitiosum.s.mundi deuitandum:quia est locus insidiarum & deceptionis.ibidem.f. locus molestiarum & vexationis: quia ibi onagri, struthiones & vulpes &c. & locus penuriarum & tribulationis ibid. g.

Desertum formidandum.s.inferni locus dolorosus.ibid.h.

Desiderare,desiderium.i feruens appetitus, seu feruens cordialis affectio,estq; aliquotiens vitiosum,aliquotiens virtuosum.ibid.a.

Desiderium nostrum sit velox sine tarditate.ibid.b. purum sine fœditate ibid c. & sanctum sine vanitate.ibid d.

Desiderium perfectorum & iustorum, nam tales desiderãt bonum operari cum iugi profectu,deum imitari toto affectu: deum amplexari amoris affatu &c.alia ibid.e.

Desiderium vero iniquorum & malorum qui desiderant carnalia, quæ inficiunt: temporalia, quæ deficiunt: & secularia, quæ non proficiunt.ibid f.

Desiderium beatorum & sanctorum qui vident omnem veritatem, gustant omnem voluptatem,habent altam dignitatem. & cætera alia. ibidem.g.

Desiderabile iustis,videlicet scriptura, virtutes, ecclesia,vel religio & gloria paradisi.ibid.h.

Desinere,idest ab opere vel duratione cessare: & multiplex in scriptura inuenitur.a.

Desolatio:desolatus:desolari. desolatio pro tristitia accipitur: sicq; desolantur iusti profunde meditantes: mali de deo desperantes. a. miseri fortunæ succumbentes, & damnati in inferno lugentes ibidem. b.

Desperatio est vltimum vitiorũ: cui nullum remedium potest adhiberi.a.

Desperatio fugienda & timenda: quia animam iugulat a bonis euertens ibid b. crimina cumulat a recto peruertens. ibid.c. a cœlis exulat ad ima diuertens. ibi.d. & inferis copulat penitus subuertens. ibidem. e.

Despicere.i. vilipendere,contemnere,negligere,odire &c.a.

Despici debent amore dei mundi diuitiæ seu facultates.ibi.a mœstitiæ corporales huius mundi,& eminentiæ personales.s. fortitudinis,pulchritudinis &c ibid.b.

Despiciunt mali iustorum simplicitatem,pauperum calamitatem, & doctorum sagacitatem.ibid.c.

Despectio iustorum, nam despiciunt omnia vana vitia, & omnia mundi corruptibilia & cætera. ibid.d. despectio malorum: quia omnia bona & vtilia despiciunt multipliciter. ibi.e.ac despectio dei & sanctorum ibid.f.

Desponsare,desponsatio per desponsationem intelligitur quæcunque vnio seu coniunctio:siue ipsius animæ cum corpore in natura,seu animæ cum deo per charitatem &c.a.

Destinare.i.aliquid proponere,disponere, vel ordinare &c.

Destruere i.dissipare,ad nihilum aliquid reducere.a.

Destructio multiplex, scilicet culpabilis & vitiosa.ibid b. laudabilis & virtuosa ibid.c. instabilis & ruinosa.ibid.d. tristabilis & rigorosa: formidabilis & periculosa, & destruuntur ibidem quàm plurimi &c ibidem.e.

Desuper,desursum. desuper sumitur pro re superioris: quãdoq; pro parte exteriori,quandoq; pro parte posteriori: & inuenitur multiplex desuper.a.s.desuper supernæ dominationis: sicq; desuper de cœlo varia descendunt.ibid.b.desuper iurisdictionis supernæ, suntq; ibid.collocandi quam plurimi.ibidẽ.c. desuper conuersationis externæ:estq; in conuersatione viri sancti oratio superos adiens,compassio pauperes leniens:deuotio æterna sentiens, & discretio soluta vinciens.ibid. d.

Desuper possessionis terrenæ:contemplationis perfectæ,& affectionis elatæ ibidem. e.

Deterior.i peior. vide de malo & peius.

Detestari.i.abominari,refugere vel horrere.a.

Detestatur deus cuncta nepharia: iustus mala contraria, & malus bona salubria ibid.a.

Detinere sumitur pro perfectè tenere, & detinentur quidam multipliciter.a.

Detrahere, idest aliquid deorsum trahere, vel aliquid de aliquo trahere.a.

detractio

Detractio multiplex .s.virtuosa,rigorosa,& vitiosa, ibidem a.
Detractio vitium locutionis, nam famam alicuius diminuit, & si veris obloquentem,ibid.b, lædit non præsentem, ibid.c, & fœdat audientem,ibid.d,
Detrahere est de sursum aliquid inferius trahere.i.superioris damnatio &c ibidem e,
Deuotio virtus qua quis se totum deo deuouet & dedicat &c.a,
Deuotio quam dator munerum seipso largitur,qua factor siderum hac vita sentitur,& qua quicquid aspetu dulciter lenitur,ibid.b,
Deuorare,deuoratio multiplex,nam quædam carnis consumptiua. quædam virtutū abstersiua,quædā sublatiua & animæ læsiua. a,
Deuoratio adhuc quædā gulositatis & carnalitatis,quædam rapacitatis & crudelitatis,ibid.b,& pœnalitatis & aduersitatis, ibi.c,
Deuorare.vide etiam absorbere.
Deus,nomen dei mirabile affatu,& inscrutabile cogitatu &c.a,
Deus habet eminentiam superiorem cuncta præcellentem,sapientiam cuncta cognoscentem,prouidentiam cuncta gubernātem, & amicitiam cuncta diligentem, ibid.b,
Deus quomodo sit,declaratur multis modis:quia adorandus, propter deitatis excellentiam,ibid.c, formidandus:quia iudex,ibi. d, dignè & purè venerandus,ibidem.e, appetendus & per spem amplexandus,ibid.f, diligendus & frequentandus,ibid.g, & piè requirendus,ibidem a,
Deus pro creatura : quia inueniuntur dij magnæ iustitiæ & perfectionis.s.viri iusti a, dij magnæ vanitatis & deceptionis.s.demonia & idola,ibid.b,dij magnæ prauitatis & infectionis.s.peccata, dij duræ potestatis & inuasionis.s.mundi tyranni & diuites.ibid. d, dij perfectæ fictæ vanitatis & palliationis.s.hypocritæ,ibid.e,
Deus debet adorari affectu mentali,honorari,exaltari &c.cum.b,
Deus timendus & mundus multipliciter.cum.c,
Deus est indiuisibilis singularitatis, insuperabilis supnalitatis &c. altissimus.b, c,
Deus est summe diligendus, honorādus,& metuendus:quia.b,c,d,
Deus habet multa &c.vide quoniam.b, c, d,
Dexter,dextra sumitur pro parte meridiana &c a,
Dextra iusti viri signat eius bonitatem,ibid.b, dextra impij signat eius prauitatem, ibid.c, dei dextra signat eius voluntatem, ibi. d, sicque deus vtitur triplici dextra,s.dextra subleuatiua,ibid.e, dextra potestatiua,ibid.f, & dextra amplexatiua, ibid g, & dextra mundi signat prosperitatem, ibidem h,
Diabolus est subtilis & malitiosus,crudelis & perniciosus, & deceptor insidiosus atq; fallax a,
Diabolus signat moraliter hominem peccatorem & iniquū, ibi.b,
Diaboli mali dicuntur multipliciter, ibidem c,
Diadema,idest regis corona,& signat excellentiam, gloriam, atq; honorem. a,
Diadema supernale ardenter appetendum,ibidem a,& prudenter contemnendum,ibidem b,
Dicere,idest mentis conceptum verbaliter producere, narrare,loqui &c. a,
Dicere est aliquid cum deliberatione proferre &c.ibidem b,
Dicere dei,est magnificum,ibi.c, iusti,veridicum,ibi.d, impij,pestificum seu falsidicum,ibid.e, & diaboli venificum.ibid.f,
Dies nil aliud est quàm latio solis super terram,signatque in bono & in malo. a,
Dies signat gratiæ statum, statum gloriæ, præsentem prosperitatem &c.ibidem a,
Dies habet cognitionis splendorem,dilectionis feruorem, & perfectionis decorem, ibidem b,
Dies etiam signat statum prosperitatis seu præsentis vitæ, sicque malorum prauitas effrenatur, bonorum claritas obfuscatur, & virtutum puritas defœdatur,ibidem c,
Dies adhuc in scriptura multiplex, s. dies vitæ fluxibilis fortunæ mutabilis,ibidem d, dies mortis instabilis,ibidem e, dies gratiæ in qua dominus mundum visitauit, ibidem f, in qua dominus mundum illustrauit multipliciter, ibidem g,& in qua dominus deus seculum reformauit, & est dies pœnitentiæ multiformiter, ibidem h, dies gloriæ qua lætè viuimus,ibidem i,dies culpæ qua malus graditur,ibidem K,dies iudicij qua malus sternitur,ibidem l, & dies inferni qua miser vritur, ibidem m,
Dierum nomina per hebdomadam &c.circuncisio.a,
Diffamare quandoque sumitur pro fama diuulgare, & pro famam auferre. a,
Differre sumitur pro quadam inæqualitate rerum,pro tardatione seu dilatione &c.a,
Difficultas & difficile dicitur quod ad faciendum est graue &c.a,
Difficultas nobilis virtutis excitatiua, ibidem a,debilis vigoris suffocatiua,& meriti maioris augmentatiua,ibidem b,
Difficilia in scriptura reputantur multipliciter, ibidem c,
Difficultas multiplex &c.facilitas.c,
Digitus est membrum quo immediatus operamur &c.a,
Digitus dei qui operatur mirabiliter, ibidem a, & dicitur digitus multipliciter,ibidem b,
Digitus impij qui operatur damnabilia, ibidem c, & digitus iusti qui operatur laudabilia, habetque multos digitos spirituales, ibidem d,
Dignus, dignitas. dignus dicitur qui est aptus vel congruus ad aliquid habendum vel faciēdum,siue bonum siue malum fuerit.a,
Digni sunt iusti omni bono,scilicet scripturas aperire,pro Christo interire,gratiam inuenire &c.ibidem b, sed mali digni sunt omni malo &c.ibidem c,
Dignitas sumitur pro statu eminentiæ & honoris,pro officio prælaturæ &c.estque multiplex,ibidem a.
Diligere,dilectio enim multipliciter in scriptura sumitur. a,
Diligere deum debemus multipliciter, ibidem b,s.vt defluentium sustentatorem,vt fugientium receptatorem, ibid.c, vt pereuntium defensatorem & saluatorem,ibidem d,
Diligendus adhuc deus multis modis,ibidem e,
Diligentes deum & etiam quos diligit,ibidem f,
Dilectus dilecta pro sponso & sponsa,amico & amica &c.a,
Dilectus deus seu christus dicitur multipliciter, ibid.a, s.propter bonitatem acceptabilem,ibid.b, propter castitatem delectabilem,ibid.c, propter charitatem amicabilem,ibid.d, & propter dignitatem honorabilem, ibidem e,
Diligentia est feruor seu motus animi ad aliquid cito aptè & summè peragēdū,& requiritur præcipue in prælatis.a,debent enim iniquos per iustitiam castigare,ibid.b, discordes ad concordiam reuocare,ibid.c, & debiles per potentiam roborare, ibid.d,
Diligenter exercere debet prælatus et vir iustus plurima. ibid.e,
Diluculum est principium diei,possuntque intelligi per diluculum status gratiæ & sanctitatis,status mundanæ prosperitatis,& status iuuentutis. a,
Diluculo, idest iuuentutis tempore debet carnalitas detestari ibidem b, pœnalitas frequentari, ibidem c, & deitas contemplari, ibidem d,
Dilatare,eleuatio,& extensio idem significant. a,
Dilatatio virtuosa quando cor dilatatur in deum & proximum. a, & vitiosa,s.ipsa auaritia cæteraq; alia,ibid.b,
Diluuium est abundantia et inundantia imbrium & aquarum &c. & est diluuium et abundantia gratiarum, diluuium et redundantia nequitiarum,et diluuium et inundantia miseriarum.ibi.a,
Dimicare,vide de bello, pugna et prælio.
Dimittere,idest remittere,sustinere,liberare etc.
Dimissio dei multiplex, ibidem a, dimissio diuinæ tollerationis et dilatationis,obliuionis,seu repulsionis,ibid.b,diuinæ ordinationis et positionis seu durationis et institutionis, ibid.c, dimissio iusti qui dimittit multa, ibidem d, et dimissio impij multiplex, ibidem e,
Dimidium signat morum imperfectionem. a, largam distributionem,et vitæ breuiationem,ibid.b,
Diomedis fabula. consecrare. d,
Diomedearum auium proprietas mirabilis etc.templum. b,
Dictami herbæ proprietas. pœnitia e, partus.c,
Dirigere,directio, dirigere sumitur pro rectè agere seu rectè ducere et cætera a,
Dirigere officium est sapientis,præsidentis,instruentis,et pœnitentis, ibidem a,
Directio nostra habeat deum pro rectore, ibid.b, qui dirigit iustitiæ viribus adæquatos,modestiæ moribus antiquatos,et cōstantiæ viribus roboratos ibid.c, habetque legem pro splendore seu ductore. ibidem d, iustum pro motore.ibidem a, ac cœlum pro tractore. ibidem f,
Diripere . vide rapere . Diripiuntur tamen spiritualiter multipliciter. a,
Diruere,dirutus. vide destruere.
Dirumpere. vide rumpere.
Discedere denotat separationem & diuisionem a loco & persona & cætera. a,
Discedere enim dei metuendum, diaboli diligendum, iusti eligendum,& impij negligendum.ibid. a,
Discedit iustus ab iniqua societate,a vitiorum iniquitate,& a seculari authoritate.ibid b,
Discedit impius a deo per peccatum,a seipso per discordiam,& a fide per idolatriam.ibid c,
Discere,idest scire incipere,suntque discenda,s.bonum sapere ad sapientiam,& bonum facere ad vitam. a,
Discere requirit doctoris congruitatem.ibid b,laboris sedulitatem ibid.c, prosperitatis tenuitatem,societatis habilitatem,& natiuitatis longinquitatem. ibid.d,
Discere debemus operabilia.ibid.e,
Disciplina sumitur pro mortali perfectione & pro pœnali correctione. a.
Disciplina infert corpori dolorem.ibid b,aufert ocij torporem.ibi. c, & confert gloriæ dulcorem. ibid.d,
Disciplina ac morum compositio tenenda multipliciter. ibid.d,
Discipulus & famulus. discipulus enim multis sumitur modis. a,

Discipuli deū, idest obedietes & subditi vt efficiamur, requiritur labor & vitæ asperitas, qua sustineamur, ibid.a, humilitatis dulcor, quo exerceamur, & bonoris dignitas, qua obediamur. ibid.c,
Discipuli conditiones plures, ibidem d,
Discordia. vide dissensio.
Discretio. vide de sapientia, & prudentia.
Discumbere sumitur pro in conuiuio sedere &c.a,
Discubitus multiplex. s. gratiæ, qui est perfectorum, ibid.a, discubitus culpæ, peccatorum, ibid.b, ecclesiæ, clericorum, & gloriæ seu patriæ, beatorum, ibid e,
Discurrere, discursus enim est continuus & frequentatus cursus, signatq; profectum seu motum boni operis vel etiam mali. a,
Discursus quidam condemnabilis & virtuosus, quidam vero vitiosus, ibidem a,
Dissensio, discordia. vide de bello & pugna &c.a.
Dissensio siue discordia generatur e a detractorum peruersitate loquaci, ex auarorum cupiditate voraci. ibid.b, ex animorum diuersitate procaci, ex superborum crudelitate rapaci, ibid.c, & ex tentatorum iniquitate fallaci. ibid.d,
Dissimilis. vide similis.
Dissipare nil aliud est q̃ aliquid constructū & ædificatū destruere. a.
Dissipatur culpæ beneficium gratiarū splendore, virtutis ædificium culparum horrore, fortunæ beneficium pœnarum terrore, ibi.b, & animæ fortalitium gehennæ dolore, ibid.c,
Dissolutio, dissoluere. dissolutio quid sit descriptiuè, signatq; in bono & in malo a,
Dissoluuntur iusti per dolorem contritionis, per timorem considerationis, & per valorem considerationis, ibid b,
Dissolutio de sui natura multa significat, ibid.c,
Dispensator propriè dicitur qui aliena habet bona distribuere, ac aliis erogare, sicut prælati dispensant sacramenta fidelibus, beneficia sufficientibus, & bona temporalia diligentibus &c.a.
Disperdere i. destruere, corrumpere, & sonat semper in malo. a,
Disperdit deus tam tēporaliter q̃ æternaliter multipliciter, ibid.b,
Dispergere est res ab inuicem separare. a,
Dispersio multiplex. s. virtuosa, cum diuitiæ distribuuntur, ibid. a, vitiosa, cum concordiæ destituuntur, ibid.b, dispersio propriè distractionis. ibid.c, anxiæ dissensionis, ibid.d, noxiæ diffusionis. ibi. e, atq; dispersio dolorosa cum blanditiæ longe pelluntur, ibi.f.
Disperire, disperitio qua disperit homo per culpam temporalem & miseriam &c. & sic omnium peccatorum genera dispereunt generaliter. a,
Displicere, displicentia multiplex. s. dei, qua sibi displicent malorū genera. a, iusti, qua displicent propria scelera. ibid.b, & mali, quæ displicent virtutum munera. ibid.c,
Disponere, dispositio. i. ordinatio & prouisio regularis &c.a,
Dispositio multiplex. s. diuina, quæ omnia manifestè disponit, naturalis, spiritualis, & supernalis, ibid.b,
Dispositio vero humana quædam passiua & quædam actiua, ibid.c,
Disponere nos debemus bene & modestè multiformiter, ibid.d,
Disputatio est diuersorum opinatio, varia assertio &c. & fit disputatio multipliciter, ibid.a,
Distare. vide differre, diuidere.
Distinctio plurima reperitur &c. vide diuisio, separatio &c.
Distribuere est aliquid pluribus partiri & tribuere &c. estq; distributio plurima &c.a.
Diuertere. i. deorsum seu de loco aliquo vel itinere se diuertere seu declinare, estq; diuertere actus prudētiæ, stultitiæ, & clemētiæ. a
Diuersitas, diuersus. diuersitas, idest contrarietas, multiplicitas, & varietas &c.
Diuitiæ accipiuntur in bono, suntq; virtutes & gratiæ &c. in malo vero signant bonorum temporalium facultates &c. a,
Diuitiæ spirituales consistunt in charitatis ardore, in castitatis candore, & in bonitatis valore, ibid.b,
Diuitiæ temporales in bonis bonæ sunt & vtiles: in malis vero malæ & illaudabiles, ibidem c,
Diuitiæ quantum ad affectum debent detestari multipliciter. ibi.d sperni, quia faciunt superbire ibid e, diuitiæ etiam sunt causa litium & guerrarum, ibid.f, faciunt laborem subiri, ibid.g, diuitiæ contemnendæ, quia faciunt cœlum denegari, faciunt deum non timeri, & plura alia, ibidem h, & diuitiæ. s. paradisi affectandæ &c. ibidem m,
Diuitiæ quæ hominem locupletant spiritualiter sunt multæ, ibid.i,
Diuitiæ malè operantur plurima, ibid.K,
Diuites boni & iusti multi fuerunt, & ideo etiam diuitiæ sunt vtiles, dum tamen in mente non habeantur, sed pauperibus distribuantur, iniquè non acquirantur, & auare non custodiantur, ibidem l,
Diuidere, idest disiungere, segregare, dispergere &c. sumiturque in bono & in malo &c. a.
Diuidere in bono accipitur pro largitate distributiua, pro prudentia ordinatiua, & pro discordia segregatiua &c ibid. a,
Diuisio vitiosa inquantum signat discordiæ separationem, ibidē.b, oriturque illa ex supernorum obliuione, ex terrenorum affectione, & ex detractorum suggestione, ibid.c,
Diuisio vero virtuosa sumitur pro erogare, distribuere &c. ibid.d.
Diuisio adhuc quædam est liberalitatis, & cōcomitantur illam terrenorum multiplicatio, egenorum refrigeratio, & vitiorum eliminatio, ibidem e,
Diuisio etiam qua vtitur deus, ibidē.f, qua vtitur iustus, ibid.g, & qua vtitur malus, ibid.h,
Diuinus. diuinare dicitur res diuinas sibi attribuere, vel diuina opera exercere &c & etiam in malo accipitur, ibid.a,
Docere, doctrina. docere est nomen authoritatis, doceri vero nomen vtilitatis. a,
Doctor debet nocumenta tollere, continuè studere, & dicta factis adimplere ibid.b,
Doceri & instrui debemus in rebus vtilibus & honestis ad acquirendum titulum virtutum gloriosum, ibid.c, ad tollerandum stimulum rigoris fructuosum, ibid.g, & ad procurandum oculum splendoris luminosum &c. ibid h.
Docet nos deus plurima, ibid.d, bonus doctor, prædicator vel prælatus docet multiformiter. ibidē.e, docet etiam aliquando impius bonitatem &c ibid. f,
Doctrina bona & sana habeat subtilitatem, vtilitatem, suauitatem, facilitatem, authoritatem, & preciositatem. ibid.a.
Doctrinam bonam mali non curant ibid.i,
Dolor. dolere, dolor multiplex in scriptura. s. virtuosus, vitiosus, & tœdiosus. a.
Dolere debemus de commissione lætalium delictorum. ibidē.b, de immissione tormentorum. s. mundi tribulationibus. ibid.c, & de gaudiorum amissione ibid.e,
Dolor huius mundi sentitur multipliciter. ibid.d,
Dolus, fraus, astutia & deceptio idem sunt. a,
Dolus multiplex. s. detractorum, auarorum. ibid.a, & proditorum seu deceptorum. ibid b,
Dominus, dominari dominus nomen authoritatis, potestatis, iurisdictionis & prælationis &c. a,
Dominium diuinum seu cœleste est valde timendum & honorandum, nam ipse dominus est timendus & amādus, qui habet conditionem liberiorem ibid.a, dilectionem vberiorem, ibid.b, & prælationem superiorem ibi.c, dominium vero mundanæ prælationis. ibid.d, & sic bonus iudex, prælatus, & dominus habeat constantiæ vigorem, ibid.e, clementiæ dulcorem. ibid.f, & iustitiæ vigorem, ibidem.g,
Domus multiplex. s. corpus in quo anima commoratur, mundus in quo totus mundus hospitatur, & sepulchrum in quo corpus sine anima copulatur. a.
Domus diuinæ multæ. ibid.b, & domus mundanæ &c. ibid.c,
Domus adhuc quædam laboris. s. mundi. ibid.d, honoris. s. status ecclesiæ. ibid.e, dulcoris. s. gloriæ paradisi. ibidem.f, & horroris. s. infernalis ibidem g,
Domus frequentanda per deuotionem, per compunctionem. ibid. h, per orationem. ibid. K, & per affectionem & contemplationem ibidem m,
Domus etiam potest dici conscientia impij multipliciter. ibid. i,
Domum ecclesię indicant homines simplices & innocentes, stabiles & patientes, humiles & abstinentes, & cæteri multi. ibid.l,
Donare, donum multipliciter in scriptura sumitur. a,
Donū quoddam dei, quia deus dat hominibus dona spiritualia multipliciter. ibid.a, dat temporalia & etiam æterna. ibidem.b, donum quoddam iusti renunciandum. ibidē.c, & quoddam impii abominandum. ibid.d.
Donec idem est quod vsque vel vsquequo &c. multipliciter etiam sumitur. a.
Donec vnum inuenitur excludens legales austeritates. ibid.b, excludens culparum peruersitates. ibid. c, excludens virtutum vtilitates. ibid.d, excludens mundanas vanitates, excludens magnorum nobilitates. ibid.e, excludens gaudiorum iocunditates, & excludens inferni pœnalitates. ibid. f,
Dormire in scriptura multis sumitur modis. a,
Dormitio multiplex, videlicet virtuosa. s. deuotionis. ibid.a, dormitio detestanda. s. peccati. ibid.d, dormitio ineuitabilis & dolorosa. s. mortis ibidē.i, & dormitio summè laudabilis & gloriosa, s. paradisi. ibidem x,
Dormitio bona. s. deuotionis & contemplationis quæ debet esse sine calore auaritiæ. ibid.b, sine clamore iracundiæ. ibid.c, & sine horrore immunditiæ. ibidem. d.
Dormire hominem in peccato faciunt, s. adulatoris deceptio. ibidē. e, carnalitatis infectio. ibid.f, cupiditatis affectio. ibid.g, & tepiditatis seu negligentiæ compactio. ibid.h,
Dorsum quid sit descriptiuè. a.
Dorsum multiplex, videlicet dei, s. diuinæ indignationis. ibid.a, dorsum iusti perfectę sustentationis. ibid.b, & dorsum peruersæ obstinationis. ibidem.c.
Draco quid sit, & quale animal. a,

Draco diabolus dicitur:quia ad nocendum homini præparatus, ad resistendum angelis ordinatus, ad deuorandũ animas dilatatus, Christo mirabiliter subiugatus,& ad infernum perenniter condemnatus,ibidem a.
Draco dicitur quilibet superbus & præsumptuosus,auarus & ambitiosus,iracundus & litigiosus,& cæteri.ibid.b.
Dracones bonis aduersantur, mundo dominantur, & a deo tribulantur,ibidem e.
Draco etiam Christum & hominem iustum designat,ibid.d.
Draconis proprietas accusare d, ambitio b, princeps f.
Dracones auaros deuotant &c absorbere b.
Draco suum nutritorem clamantem nomine a captoribus liberauit.in sermone:Videte quomodo caute &c. g.
Dromedarii animalis proprietas.amare.c, sufficientia.b.
Dubitare, dubitatio multiplex,scilicet sapientium,imbecillium & desperantium. a.
Ducere, dux, ductor. ducere est aliquid ad aliquem locum dirigere &c.a.
Dux signat prælatum,superiorem & prædicatorem.a.
Ducere debet prælatus seu prædicator subditos vel auditores ad veritatis cognitionem,ad sanctitatis perfectionem,& ad cœlestem affectionem ibid.b.
Ductus quidam dei,quo omnia reguntur,ibid.c, quia ducit nos ad baptismum, vt ibi mundemur, ad desertum, vt ibi probemur, ad iudicium, vt ibi examinemur, & ad paradisum, vt ibi iocundemur, ibidem d.
Ductus prælati,quo subditi ducuntur,ibid e, atq; ductus iniqui,per quem mali aguntur ibidem n,
Ducis descriptio quantum ad propriam conditionem, nam eius conditio sit virtuosa:quia habere debet ætatis debitum sufficiẽs complementum.ibi f, humilitatis solidum fundamentum.ibi.g, & moralitatis inclytum ornamentum.ibid.h, eius etiam electio sit seriosa.ibid.i, eius prælatio gloriosa seu fructuosa,nam sic electus & promotus debet benigniter conniuere.ibid.k, viriliter dirigere,ibid.l, & seduliter assistere.ibid. m,
Dulcedo,dulcis. dulcedo multipliciter sumitur in scriptura. a.
Dulcedo detestabilis & vitiosa multiplex.s. mundanæ prosperitatis,carnalis impuritatis, & verbalis fallacitatis, ibid.a, dulcedo virtuosa,quæ est in ore,corde & opere.ibid b, & dulcedo paradisi gloriosa.s.visionis,fruitionis,& dilectionis.ibid.c.
Duo,binarius numerus multipliciter in scriptura reperitur.s.in bono & in malo. a.
Duo numerus in multis reperitur naturis designatur in figuris, & commendatur in scripturis. ibid.b.
Duo si fuerimus per charitatem, erimus clementiæ largioris. ibidem c, erimus scientiæ clarioris. ibidem d, & erimus constantiæ fortioris, ibidem e,
Duo in bono combinati, associati & coniuncti multipliciter.ibi.f.
Duo charitas præcepta dicuntur multiformiter. ibid.g,
Dualitates comparari possunt ad multa. ibid. h.
Dualitas vitiosa reperitur multipliciter.ibid i,
Duodecim,duodenarius numerus significat in bono & in malo.a.
Duodena quædam tenenda,quædam habenda.ibid.b,quædam credenda,quædam imitanda, quædam affectanda, ibidẽ.c, & quædam detestanda,ibidem d.
Duplex,duplicitas seu duplatio multiplex in scriptura reperitur.a.
Duplatio multiplex, videlicet virtuosa.s meritorum & bonorum operum.ibid a, vitiosa.s.peccatorum ibid b, dolorosa.s tormentorum ibid.d, & gaudiosa s gloriæ paradisi,ibid e.
Duplicitas etiam multiplex.s.intentionis,locutionis,& operationis,ibidem c.
Duritia, durus. duritia in scriptura multis sumitur modis in bono & in malo. a.
Duritia virtuosa habenda,ibid.a, vitiosa cauenda.ibid.b, & dolorosa timenda.ibid.c.
Dum,dudum, nondum, seu necdum, sunt aduerbia temporis & significant tempus præsens,præteritum,& futurum.a.
Dum multiplex.s.naturæ, labentis vitæ. ibid.a, fluentis fortunæ, gloriæ mundanæ,lędentis fortunæ,aduersæ miseriæ,iacturæ prę mentis seu stringentis mortis ibid b, gratiæ fulgentis,iusti hominis multiplex.s ibidem c, peccati nocentis,peccatoris,& tormenti furentis,pœnæ infernalis, ibid.d.

F I N I S.

IN DICTIONARIVM SEV MORALE REPERTORIVM PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS ORDINIS D. BENEDICTI:

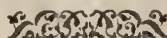

A

PROLOGVS.

A.a. DOMINE Deus ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Sicut dicit Bern. in quodã sermone. Cõsiderãti tibi q̃d sis, occurrit tibi hõ nudus, & pauper, miser & miserabilis. Dolẽs q̃ hõ sit. Erubescẽs q̃ nudus sit, plorans & murmurãs q̃ sit. Reuera istud. n. est ꝓpriũ hominis scire, flere. Puer. n. nascit flẽdo, & a. interiectionẽ dolentis clamãdo, miseriã ad q̃ intrat eiulãdo testatur. Solus. n. Zoroastes in hora natiuitatis legit risisse, oẽ verò reliquũ genus mortaliũ inuenitur fleuisse. Quid igitur de me dicã, sum quidẽ mortalis hõ similis alijs hominibus de genere illius qui primo formatus Adã. Et ideo cũ humanas miserias experiar omni die nõ restat nisi q̃ petã. Quis dabit capiti meo aquã & oculis meis fontẽ lachrimarũ & plorabo die ac nocte, vt & lachrymæ meæ sint mihi panes & cum fletu miscéã potũ meũ, Super oĩa aũt debeo lamẽtari qui opus tanti laboris & redij præsumpsi suscipere, & negotiũ quod meã excedit potentiã, scientiã, eloquentiã & virtutem, s. præsens morale repertoriũ inchoare. Sicut. n. iã dudum in prologo reductorij mei promiserã, tractare propono de quolibet vocabulo prædicabili ẽm ordinem alphabeti. s. verbum quodlibet exponendo dilatando, distinguẽdo, auctoritates diuidendo, exempla naturalia, figuras & enigmata applicando. & ẽm naturam vocabulorũ de diuersis materijs pertractãdo cũ efficacia proponebã. ¶ Nunc verò quamuis prædictum opus compleuerim, quia cũ ipsum iterum necesse, habui reuidere & multa omissa inserere, & totum opus corrigere & supplere cũ ad hoc non suffecerit, ingenij mei tenuitas. Imbecillis potissimè, cũ stultissimus sim virorum, & sapientia hnim non sit mecũ, non est mirum si doleo, & sic prædicta verba recipio cum Hieremia flebiliter lamentando A.a.a. dñe Deus ecce nescio loqui. &c. ¶ Dico enim primo. A. quia sum rudis ad intelligendum. Secundum a. dico, quia sum hebes ad inueniẽdũ. Dico tertiũ a, quia sum elinguis ad dictãdũ & ad perorandũ. Triplici. n. virtute indigeo in hoc opere consumando. s. Intellectiua, quæ sit ingeniosa. Inuentiua quæ sit prompta facilis & studiosa. Traditiua, quæ sit eloquens & seriosa. Nunc verò quia inuenior minus habẽs, deficiens in pondere, numero, & mensura. Pondere dico profunditatis intellectiuæ. Numero multiplicitatis inuentiuæ. Mensura venustatis eloquentię traditiuæ, merito tristor & doleo & A. lamentabiliter sæpe dico. A.a.a. In quibus verbis

Exprimitur doloris grauitas.
Ostenditur clamoris ruditas.
Prætenditur vigoris paucitas.

Primũ probat replicatio vocalis. a. a. a. Sed ẽm supplicatio regalis, dñe deus. Sed tertiũ impeditio verbalis, nescio loqui. Quartũ verò imperfectio carnalis, puer ego sum. ¶ Hic igitur dico q̃ exprimitur desolatio mẽtalis, cũ dicitur triplex. a. Triplex. n. causa dolendi inest homini. Propter culpam præteritã. Propter miseriã p̃sentẽ. Propter pœnã futurã. qa (ẽm Hiero.) hoĩs ingressus ẽ miserabilis. Progressus ẽ culpabilis. Egressus pœnalis & dãnabilis. Triplex aũt culpa vel vitium ĩest hoĩ. Et ideo non mirũ sit tribus vicibus replicet. a. Peccat. n. homo ex impotẽtia. Peccat ex ignorantia. Peccat ex proteruitate, vel malitia. Iterũ peccat tripliciter. s. Peccato cordis. Peccato oris Peccato operis. Iterũ peccat tripliciter. s. In deũ, In se, & in ꝓximũ. Et ideo pro ista triplicitate culpę non immeritò tripliciter dicit. a. Vnde Ezech. 4. Comedent filij Israel panem suum pollutum inter gentes & dixi a.a.a. dñe deus. ¶ Iterum triplex inest homini miseria. s. Indigentiæ, Impotentiæ, & Ignorantiæ Vel triplex miseria sicut Laboris, Timoris, Lãguoris. Vel triplex miseria, s. fragilitas carnis, hebetudo mẽtis, & timor mortis. Idem similiter de ista triplicitate triplicis miseriæ potest. s. dici triplex a. Ioelis. 1. Vocate cetũ congregate senes & clamate, a.a.a. Iterum triplex inerit hoĩ miseria. Pęna afflictionis corporũ. Pœna amissionis amicorũ. Pœna pditionis rerũ. Vel si sit in iferno, Pena carẽtiæ visionis Pœna vermis vel remorsionis. Pœna sensus ignis, vel afflictionis, vel Pęna carceris ineuasibilis. Pęna desperationis finiæ irreuocabilis. Pœna horrens demonũ quorũ societas est ineuitabilis. Ideo de ista triplici pęnali triplicitate debet dici triplex a. Vñ Ezec. 21. Ego succẽdã ignẽ in te, & obruã in te omne lignũ viride & aridũ nõ extinguet flãma succẽsionis. Sequit, Et dixi. a. a a. Sic igit patet quomodo hõ debet plangere, & pro miseria, & pro pœna, dicẽdo a.a.a. Exprimit igit desolatio mẽtalis. ¶ Secũdò dico q̃ hic requirit miseratio regalis dñe deus inquit. Necesse. n. habeo deũ requirere & eius misericordiam implorare. Sicut. n. dicit Plinius Expertũ est Leones flecti precibus, sicut exemplificat de muliere Getula, quæ in deserto Leonem famelicum inueniẽs se mulierẽ pauperẽ, vilem prædam tam generoso Animali allegans ipsius irã flexit, & sui liberationem precibus impetrauit. Multo fortius igitur generosus ille Leo de Tribu Iuda aurem suã meis precibus inclinabit, & in hoc ope faciendo auxiliabitur & fauebit. ¶ Dico igit cũ p̃s. Dñe deus meus in adiutorium meũ intẽde. Vę & regratiando referã illud p̃s. Deus dominus & illuxit nobis. Requirit igit miseratio regalis. Domine deus. B ¶ Tertiò dico q̃ hic ostẽditur impeditio verbalis. Nescio inq̃ loqui Et verè nescio loq̃ ea, s. eloquẽtia qua deceret. Qoia. s. cũ apostolis nescio Dei magnalia varijs loqui linguis, sed potius noui instar Cocodrilli (q̃ lingua caret) loqui phitonicẽ rauca voce. Esaiæ. 29. Erit quasi vox Phitonis vox tua, & de humo eloquium tuũ mussitabit Spero tñ q̃ ille qui fecit elinguem. Moysen eloquentem, & qui linguas infantium facit disertas, dissolnet vinculũ linguæ meæ, & faciet rectè loqui. ita q̃ cum me inuitũ turpe loquentẽ viderint, mirabũtur. Dicit igit impeditio verbalis. Nescio inquit loqui Nee. 13. Filij eorũ ex media parte loquebant azoticẽ, & nesciebãt loq̃ Iudaicè. ¶ Quartò dico q̃ hic oñdit imperfectio moralis. Puer inq̃t ego sum, C & verè puer, sed potius sensibus q̃ ætate, & poti⁹ dictus a spurcitia q̃ a puritate. Puer. n. habet triplex incõmodũ, s. Impotentiã, Ignorãtiã, Immũditiã. Si verè cũ ego sim ignorãs, impotẽs & imundus, satis possum nomine pueri nominari. 3. Re. 3. Ego sum puer paruulus ignorãs introitũ meũ & exitũ. Verũ quia quidã sunt pueri ingeniosi & sortiunt aiam bonã, ideo vereor ne fortè non ꝓficiat excusatio. Hiere. qui. s. cũ se diceret puerũ & ignarũ, audiuit dominũ sic loquentẽ. Noli (inquit, dicere, quia puer ego sum, quia ad oĩa quæ mittam te ibis, & quæ mãdauero tibi loqueris ad eos. Ecce dedi verba mea i ore tuo Sic igitur non obstante imperfectione morali, quia puer. Impeditione verbali, quia nescio loqui. Desolatione mẽtali. a.a.a. Sed potius suffragante supplicatione seu oratione vocali, qua s. dico. Dominus deus. ¶ Et ecce ego frater Petrus Bercharij, ordinis sancti Benedicti, monachus Pictanico solo natus ẽm partẽ laborum meorum scilicet Morale repertorium incipio ipsumq; reuerendissimo in Christo patri ac domino meo domino Petro de Praris Epo Pœnę, ac sctẽ Romanæ ecclesiæ vicecancellario Cardinali, cuius sum ego familiaris domesticus apud ipsum duodecim annis nutritus, præsens opus ingenij mei, manuumq; mearum offero laborum, & præsento ad laudem scilicet ac gloriam omnipotentis Dei. Qui viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

DICTIONARII

PARS PRIMA.

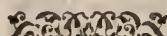

A 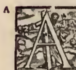IN primis notare possumus q̃ ista dictio. A. tripliciter potest sumi. Sumitur. n. ꝑ litera principatiua Pro interiectione dolenti & lamentatiua. Pro præpositione ablatiua. Primo modo per à, possum intelligere rerum oim principiatorem. Per ſm possum accipere hominem miserum & viatorem. Per tertium vero hominem impium & peccatoré. Primo .n. modo a. est prima litera alphabeti significās illum qui in ordine rerum est primus. s. Deum qui de seipso dicit Apocal. 1. Ego sum alpha & o. principium & finis. Alpha enim. Gręcè, idem est quod A, latinè. Secundò est interiectio dolentis & sic potest significare humanam conditioné, quæ. s. tota est flebilis & inanis. Vnde ista est illa prima vox quam puer ad hanc miseriam veniens statim clamat dicés à, quasi dolendo ꝑ miseria quam intrauit. De qua Sap̄. 7. Ego natus accepi cómunem aerem & in similiter factam decidi terram & primá vocé similé omnibus emisi plorans. Tertiò modo à. é ꝑpositio ablatiua deseruiens ablatiuo. i. mundi principibus. Et sic pōt mihi significare viros superbos qui semꝑ alijs volunt pręponi, & maximè præpositos & bailliuos qui deseruiunt ablatiuo, quia sempee student alienum auferre, vel seruiunt ablatiuo. i. mūdi principibus, quia nō cessant auferre bona subditorú suorú, x. Corin. 7. Damasci præpositus gentis Arethe regis voluit me cōprehēdere. Vñ de tali. à. pōt dici illud q̃ scribit̃ in ꝑs. A viro iniquo eripè me. ¶ De primo a. initiatio potest dicere quicquid dicit̃ de deo vel ét principio. vel de primò. De secundò à. satis est dictum supra immediatè in ꝓlogo. De tertiò verò à. quod qs in scriptura quod. s. est præpositio aliquid est dicendum. Dicendum igitur quod à. sumitur quadrupliciter, scilicet

B Effectiuè. | Inceptiuè. | Separatiuè. | Collatiuè.

Significat dico effectiuè vel causatiuè, & sic dicitur in ꝑs. A dño factum est istud & est mirabile in oculis nostris. Itē sumitur inceptiuè, quia. s. à, denotat inceptionem à tpe vel a loco. A tpe, sicut dicitur illud Ecclesia. 18. A mane vsq; ad vesperam immutabit̃ tps. A loco, sicut illud in ꝑs. Dña bit̃ à mari vsq; ad mare &c. Itē sumit̃ separatiuè seu sublatiuè, sicut illud Ecclesi. x1. Quasi à facie colubri fuge pc̄tm̄ &c. Itē sumit̃ collatiuè sicut illud ꝑs. Dixit dñs dño meo, sede à dex-

C tris meis. ¶ His igit̃ præmissis possumus dicere q̃ cum à, semꝑ significet terminum à quo possumus moraliter dicere qđ est.

Vnum à. diligibile, cui seruiendum.
Vnum à. detestabile, à quo fugiendum.
Vnum à. commendabile, cui insistendum.
Vnum à. formidabile, à quo metuendum.
Vnum à. nunciabile, quo bene vtendum.

¶ Dico q̃ est vnū à. diligibile cui est seruiendū. & sic à significat deū, à ouo sicut à causa primaria bona cūcta procedūt, qa sicut dicit̃. Iacobi. 1. Omne donum optimū, & omne datū perfectū, de sursom est descendēs à patre luminū. Sicut. n. à fonte exeunt riuuli, à sole ꝓcedunt radij, à stipite prodeunt flosculi, sic verè a deo exeunt cuncta bona. Christus. n. à patre ꝓcessit. Ioā. 16. Exiui à patre, & veni in mundū. Et à Christo omne bonum successit. Ecclesia. 1. Omnis sapiētia à domino deo est. Et ad... quod ab ista causa prima nos accepimus.

Timorem. | Honorem. | Splendorem. | Vigorem.

Timoré dico vnde in ꝑs. Timebūt qui habitāt terminos à signis tuis Itē honorem, Vnde Baruch. 5. Circūdabo te diploide à deo iustitiæ, & imponét mitrá capiti tuo honoris æterni. Item splédorem. 2. Corin. 3. Gloriā dñi speculantes transformamur à claritate in claritatem. Item vigorem vnde in psalmista. Cadēt à latere tuo mille & decé milia à dextris tuis. &c. Et istud. Esto nobis domine turris fortitudinis, à facie inimici. Istud est vnum. à. diligibile cui est seruiendum. A

¶ Secundò dico q̃ inuenitur vnum. à. detestabile à quo fugiendum est. Et sic dico quod à. potest significare.

Mundum qui deficit. | Carnem quæ allicit. | Culpam quæ inficit. | Hostem qui interficit. | Mortem quæ deglutit. | Falsum amicum qui decipit.

Fugiamus ergo à mūdo deficiente, vnde Numeri. 16. Recedite à tabernaculis impiorum hominem &c. Fertur. n. quod Vulpes apposita aure auscultat si glacies sit fortis antequam desuper transeat, q̃ si audierit aquam subtus, tunc (quia fragilis est) recedit à loco & aliā viā quærit. Sic & nos à mūdo, qa fragilis est periculosus & defectiuus, fugiamus, & locū aliū. s. statū salutis q̃ram᷒. Act. 2. Saluamini à gñatiōe hac praua Item separemur à carne alliciēte. Et sic oportet fugere.

A malis mulieribus.
A falsis adulatoribus.
A detractoribus & seductoribus.

Exēplo Herculis qui (sicut dicitur in historia Troiana) transiturus ꝑ loca syrenarū clausit aures & bene cauit à cātibus earūdē ne forsitan sopiret̃. Sic & nos aures claudamus, & à mulierū, adulatorū, & deceptorū cātibus caueamus. De muliere n. dicit̃ Prouerb. x. Eruaris à muliere aliena & ab extranea q̃ mollit sermones suos. Et Ecclesi. 9. Auerte faciē tuá à muliere compta. Et causa reddit̃ Ecclesi. x5. vbi dicit̃ q̃ à muliere initiū fc̄tm̄ est pc̄ti & ꝑ illā oés morimur. De adulatore autē dicit̃ in ꝑs. Dñe libera animá meā à labijs iniquis & à lingua dolosa De detractoribus verò dicit̃ Prouer. 4. Remoue à te os prauū, & detrahētia labia longā fac à te. Igit̃ fugiamus à carne alliciēte. ¶ Itē recedamus à culpa inficiēte. Auis. n. si sciret periculū, libēter fugeret laqueū. Et homo si sciret imminere morté, caueret ꝓtinus à veneno. Sic & nos cauere debemus sagaciter à pc̄tó. Vñ. illud Ecclesi. x1. Quasi à facie colubri fuge pc̄tm̄. Et iō Dauid petebat fugere & liberari à laqueò quē statuerūt sibi, & à scādalis operantiū inquitaté. A sagitta volante in die à negotio perambulāte in tenebris. &c. ¶ Itē caueamus ab hoste interficiēte. s. à diabolo; de quo. s. liberari petebat ille qui dicebat in ꝑs. Erue à framea deus aīam meā & de manu canis vnicā meá. ¶ Item caueamus à morte deglutiēte scil̄ ab inferno, sicut se gaudebat cauisse Ecclesi. 51. Liberasti me dñe à rugiētibus præparatis ad escā, à præssura flāmæ quæ circūdedit me. &c. Sicut. n. dr̃ Eccl̄i. 1. Sapiētia liberauit me à morte. ¶ Itē caueamus à falso amico decipiēte, dicēte illud psal̄i. Declinate à me maligini & scrutabor mandata mei dei. Sic igit̃ patet q̃ est vnū à. detestabile à quo fugiēdū. ¶ Tertiò dico q̃ est vnū à. cōmēdabile cui insistēdū. Et sic à. significat terminū à quo, bonū. E s. deū, virtutes, legé, mádata, & similia. Separatio. n. à tali termino est mala, pseuerátia est bona. Nā sicut corpora cęlestia nūq̃ recedūt à cœlo, sic nec hō debet recedere ꝑ pc̄tm̄ à deo. Vñ in ꝑs. A iudicijs tuis nō declinaui. A mádatis tuis intellexi. Et ꝓpter hoc petebat dauid à dño dicēs. Ne ꝓijcias me à facie tua & spiritū sc̄tm̄ tuū ne auferas à me. A tali. n. termino nūq̃ é recedēdū, sed ibi poti᷒ ꝑmanēdum. Quo ibo (inq̄t dauid) à spū tuo & quo à facie tua fugiam. q. d. ista esset mala receptio & separatio hois à deo. Et ét separatio dei ab hoīe. de qua dicebat dauid. Ne auertas facié tuá à me, ne declines in ira à seruo tuo &c. similia. Iste est igit̃ termin᷒ cōmēdabilis, cui īsistēdū. ¶ Sed quartò dico q̃ est vnū à formidabile. à quo metuēdū. Et istud significat dei iudicia & pęnas etiá infernales. De iudicio enim dicitur in ꝑs. A iudicijs tuis timui, & à lege tua non declinaui Et alibi. A voce tonitrui tui formidabunt. De inferno verò dicitor Esa. x1. Fugerūt à facie gladij imminētis à facie arcus extenti à facie grauis ꝑlij. Istud ēst igitur à formidabile à quo mu tuen dum.

metuendum. ¶ Sed quinto dico q̃ est vnum à, nunciabile, quo
bene vtendum: & sic terminus à quo significat principium vi
tæ nostrę, à quo. s. semper est bonis operibus insistendum. Vn-
de Ecclesi, 55. Ambulauit pes meus iter rectum in iuuentute
mea & sic de alijs. Vide si vis vbi Liberare. Recedere. Fugere,
Abstinere. Eripere. Et alijs titulis similibus in quibus omni-
bus satis inuenies de A.

A **Aaron.** Cum Aaron fuerit summus sacerdos & ponti-
fex legis dei à deo principaliter electus & eidé
præcipuè dedicatus. Videtur q̃ per Aaron potest intelligi vir
pfectus, & maximè ecclesiasticus vel prælatus. Sicut enim ea
scriptura patet Aaron fuit

Ex hebręis natus
Hebręis prælatus.
A domino datus.
Limphis deputatus.
In monte leuatus.
Eloquens & gratus.
Propheta vocatus.
Mons interpretatus.
Sceptro decoratus.
Deo dedicatus.

Sic verè dico moraliter loquendo.
q̃ sacerdos vel pontifex ea hębre-
is debet accipi. s. de proprio grege
vel etiã si sibi reperiaẽ idoneus, vt
possit dicere cũ apostolo. illud. 2.
Corin. 11. Hæbrei sunt & ego. Fi-
lij Israel sunt, & ego Vñ de Aaró
hæbreo dicitur. Exod. 6. Quod ip
si Aaró acceperat vxorem hębreã
q̃ est côtra multos electores qui al
ter alteri inuidentes vix volunt in alterutrum consentire, sed
potius nituntur extraneos quam socios intraneos eligere & p
mouere, similes perdici quæ alienos fętus in nido suo recipit
à quibus postea modicum lucrum capit. Sic & isti qui volunt
recipere socios in magistros côtra doctrinam domini. vt dicit
Deutero. 17. Ideo fit q̃ propter lites, côtentiones & côtrouer-
sias eorum dñs Papa totũ reseruat, & sic recipiunt alienos con
B tra illud Prouerb. 5. Nõ sint alieni principes tui, ¶ Debet igit
pótifex ea pprijs accipi vel assumi, ipse debet Hæbreis pręfici
vel præferri. Aaron. n. fuit promotus in alieno populo sed in
suo. Nume. 20. Aaró pergat ad populum suum, q̃ est côtra am
bitiosos, qui nõ côtenti collegio, vel ẽt, ppria nituñ pfici alie
na. Est etiã contra prælatos gyrouagos, qui côtẽnẽtes obseruã
tias regulares captant officia principũ & frequẽtãt curias se-
culares, & dimittunt ecclesias pprias vt palpent curias alienas
similes vulturi qui exercitus dicitur frequentare, vt de cadaue
ribus qui ibi abundans valeant se replere, quia verè tales qui
bene dicuntur vultures id est volantes tardè eo quod per côtẽ
platioñẽ volare nõ possunt exercitus & curias frequentans. vt
de cadaueribus. i. donis & muneribus se repleant atq; pascant
Figurati in filio prodigo, q cum paternã domum reliquisset,
& bona sua in aliena patria cõsumpsisset, cupiebat impleri de
siliquis quas porci mãducabans. Sic tales ecclesiastici domos
& beneficia deserẽtes, & dona sua alibi q̃ in suis ecclesijs expẽ-
dentes alicui ciuium regionis. i. alicui regi vel principi adhæ-
rent, vt ei seruientes in pascendis porcis. i. in gubernãdis secu-
laribus subditis se occupãt, & de siliquis porcorum. i. de mune
ribus secularium impleri cupiunt & affectant. Esaiæ. 1. Omnes
diligunt munera sequuntur retributiones. Nõ sic igitur, quia
iste debet hæbreis præfici, & suis proprijs assignari, & si quan
doq; p negotijs ecclesiæ ipsos dimiserit debet ad eos cito re-
uerti. Leuiti. 16. Reuerteẽ Aaron in tabernaculum testimonij.
C ¶ Tertiò dico quod iste debet à dño dari, quia. s. Aaron à Deo
propriè fuit in sacerdotẽ electus, sic verò nullus debet p ambi
tioñẽ se ingerere, sed à deo vocari. i. iustè & canonicè se infer-
re Hæbreo. 5. Nec quisquam sumat sibi honorem, sed qui voca
tur à deo tanq̃ Aaron. Et in Psal. dicit. Aaró quẽ elegit ipsum.
Nã sicut vapores terrei nõ ascendunt sursum nisi tracti radijs,
solaribus, sic nec hõ debet pmoueri nisi tractus diuinis inspira
tionibus Ioan. 6. Nemo potest venire ad me, nisi pater meus
traxerit eum, Q̃d tñ est contra ambitiosos, q. s. more palearum
nõ radijs solaribus, sed turbinis dyabolici impulsibus eleuanẽ
Et ideo finaliter in infernum cadere & etiam hic quandoque
per infortunia comprobantur. Psalm. Deiecisti eos dum alle-
uarentur, quia sicut dicitur. Mathęi. 15. Omnis plantatio quã
nõ plantauit pater meus eradicabit. Nõ sic qa verus dẽt a dño
D pmoueri & dari. ¶ Quartò ipe debet liphis deputari. de Aaró
n. legimus, quod antequã ministraret lotus fuerit. Leuiti. 8. Ob
tulit Aaró & filios eius, cumque lauisset eos vestiuit pontificẽ
subula linea. Sic verè ecclesiasticus antequam ad altare acce-
dat & antequã officium dignitatis assumat, debet aqua lachry
marum & purificatione confessionis lauari, & à cunctis vitio
rum sordibus & côtagijs atq; maculis expiari. Exemplo leęnę
quæ fornicata cum pardo se balneat & antequam corã leone
appareat sese lauat, sic & nos à vitijs nos purgemus vt sic corã
Leone iustitiæ Christo in sacramento altaris vel in dignitatis
officio dignè & laudabiliter ministremus. Vnde Exodi. 40. La
ueruntque Moyses & Aaron & filij eius manus suas & pedes
cum ingrederentur tectum fęderis. Iste igitur debet aquis de-
putari ¶ Quintò dico q̃ iste Aaron debet in altum leuari. De E
Aaron. n. legitur. Exo. 30. Cum Moyse legẽ accepturo montẽ
ascendisse ad denotandum quod ecclesiastic. debet esse sursum
per contemplationem leuatus, & cum Moyse. i. cum Chri-
sto per deuotionem eleuatus. Et ideo Exodi. 19. Non poterit
vulgus ascendere in montem Synai. Sequitur. Ascendesq; tu
& Aaron tecum. Debet igitur in altum leuari. ¶ Sexto dico q̃ F
iste debet eloquenter fari, decet. n. prælatum quod sit eloquẽs
ad prædicandum & docendum, quod etiam in Aaron figura-
tũ est, in cuius tunica erant tintinabula quæ in ingressu taber-
naculi resonabãt, sicut dicitur. Exodi. 29. Quia: s. sonus diuinæ
laudis, orõnis, confessionis, prædicationis, debet in ecclesiasti
cis inueniri. Vnde Exodi. 5. Aaron frater tuus leuites scio q̃
eloquens est. ¶ Septimò dico q̃ iste debet ppheta vocari, quia
s. de rebus futuris occultis arduis & ignotis debet tractare &
bona paradisi, pœnas inferni, pericula mundi, terrorem iudi-
cij meditari. Exodi. 5. Aaró frater tuus erit ppheta. ¶ Octauò
dico q̃ iste debet sceptro decorari. De Aaró. n. legitur q̃ iste
habuit virgam floridam. Numeri. 17. Ad denotandum q̃ præ-
latus debet habere virgã iurisdictionis, qua debet discolos ca
stigare. Sed de hoc vide infra lasius in vltimo. §. ¶ Nonò verò
dico, q̃ iste debet mõs interpretari, quia. s. Aaró interpretatur
mons fortis vel montanus. Et potest significare prælatum vel
quemlibet virum perfectum, qui reuera debet esse fortis per
constantiæ & perseuerantię firmitatem. Mons & montanus p
affectionis, perfectionis, & contemplationis sublimitatem. Si-
cut. n. mons a vallibus segregatus sursum versus cœlum eleua
tus lucis radijs clarius illustratur, sic verè prælatus debet esse
ab alijs distinctus & segregatus per vitæ perfectionem. Eleua
tus per cęlestium contemplationem. Clare illuminatur p sciẽ
tiæ distinctionem. Et sic eris Aaron mõs. s. Et tales ad modum
Aaron sunt summè digni q̃ ad sacerdotium, & ad gradus ec-
clesiasticos assumantur. Ideo de talibus dicit. Ecclesi. 45. Excel
sum fecit Aaró de Tribu Leui statuit ei testamẽtum æternum.
& dedit illi sacerdotium gentis. Aaron. n. i. quilibet vir eccle-
siasticus qui debet sumi ad sacerdotium per prælatorem. Debet
esse excelsus per confessionis contemplationem, & habere te-
stamentum per legis discretionem, æternum per perseueran-
tiæ durationem. Ideo iste debet esse similis aquilæ q̃ altissimè
volat, clarissimè videt, liberalissimè diuidit, acutissimè pũgit.
Sic verè vir ecclesiasticus & prælatus per contemplationẽ vo
lat altissimè, per distinctionem videt clarissimè, per compas-
sionem donat largissimè, per correctionem pũgis durissimè.
Debet igitur mõs interpretari. ¶ Decimò dico. Quod iste de- G
bet deo dedicari, quia. s. talis Aaron figurari potuit. Exodi. 28.
& 30. Primo præcipit q̃ Aaró & filij eius assumanẽ ad sacerdo
tium, & ad ministrandũ deo in tabernaculo fęderis. Sed ad hęc
multa erant necessaria, quia primo oportebat q̃ eligerentur, se
cũdò q̃ vestirenẽ, tertiò q̃ cõsecrarẽtur, quartò q̃ vngerentur.
quintò q̃ sacrificia ministrarẽt, sextò q̃ sibi portionẽ a sacrifi
cio reciperẽt, septimò q̃ dño offerrent sacrificia ac etiam psen
tarẽt, sicut oĩa dicũtur in diuersis locis. Leui. 8. & Exodi. 19. &
28. & alijs locis pluribus. Reuera tales conditiones debẽt ha-
bere ecclesiastici, qui ad dignitatem sacerdotalem & admini-
strationem dei in tabernaculo ecclesię militantis præ cæteris
sunt assumpti. Isti. n. primo debẽt eligi per sagacẽ superiorum
discussionem, quia s nõ debet assumi per acceptionem perso-
narũ, vel munerũ nec per carnis affectionẽ, sed tñ illi qui sunt
pbatæ vitæ & honestæ, videlicet Aaró & filij eius, i. boni & iu
sti & eorũ imitatores. Ideo dicitur Leui. 29. & Exodi. 28. Aaró
& filios eius applicabis ad ostium tabernaculi. Et Exodi. 28.
Applica ad te Aaron & filios eius de medio populi, vt sacerdo
tio fungantur mihi. Tabernaculum dei est ecclesia trium-
phãs, cuius ostium & ingressus est ecclesia militans in hac vita
Item dico quod isti debent vestiri & parari per moralem con-
uersationem scilicet vestimentis gratiarum & virtutum, &
paramentis honestæ conuersationis. Exo. 28. ca. Facias Aaron
fratri tuo vestem sanctam in gloriam & decorem, quod est
contra multos qui in ecclesia videntur toti nudi, quia scilicet
oĩa pudibũda sua. i. oĩa mala opera sine velamẽto publicè fa-
ciũt & imprudẽter. Vnde possunt dicere illud Esa. 3. In domo

mea non est panis neq; vestimẽtum. Vide infra in titulo de ve
stibus, vbi inuenies de vestimentis Aarõ. ¶ Itẽ tertiò isti debẽt
cõsecrari p spiritualẽ deo dedicationem. Et hoc est cõtra illos
qui carni & mundo se dicãt, & dei officiũ & seruitiũ ptermit-
tũt. Leui. 8. Fundens oleum sup caput Aarõ cõsecra. ¶ Itẽ quar
tò isti debent inungi oleo sacratissimo p pietatem & cõpassio-
nẽ, quia. s. sicut illi vngebant oleis & vnguentis, sic verè isti de
bent esse vncti oleo & vnguẽto fluidæ pietatis, quia sicut oleũ
facit manus lenes & fluidas, ita q & quicquid ibi est & tenet, fa-
ciliter labit, sic vera pietas facit manus hominũ ita fluidas qđ
bona temporalia facit faciliter inde cadere, & ad alios p largi
tatis opa vel charitatis dona ptrãsire Vñ de liberalitate talium
dicitur. 2. Paralip. 35. Filij Aarõ sibi & sacerdotib' nouissimis,
qđ tñ est cõtra multos modernos qui nõ habent manus vnctas
nõ fluidas, sed tenaces, qa verò moderni ecclstici nõ sunt fluidi
p elemosynã, pietatẽ, & largitatẽ, sed sunt tenaces p auaritiæ
cupiditatem & parcitatem. Cõtra quos dicitur Esai. 20. Aaron
vnges & filios eius, sctificabisq; eos vt sacerdotio fungãtur mi
hi. ¶ Item quintò isti debent ministrare in tabernaculo p sedu
lã occupationem. Sed verè ecclesiastici habent diuina sacramẽ
ta in tabernaculo ministrare. Vnde. 1. Parali. 23. Separatus est
Aaron vt ministraret in sctã sctõrum ipse & filij eius in sempi
ternũ, qđ est contra illos qui se occupãt in ministrãdis mundi
negotijs, non diuinis. ¶ Item sexto isti habent accipere certam
portionem oblatorum per temporalẽ sustentationem. Dignus
est. n. operarius mercede, sua quia qui seruit altari, debet viue-
re de altari Moraliter verò dic, quia sicut dicitur Leui. 7. Sacer
dos accipiebat de sacrificijs pellẽ, pectus, armum dextrum, &
stomachum. Per pellem quæ oia velat, intelligitur honesta cõ
uersatio. Per pectus vbi est cor intelligitur discreta meditatio
Per armum dextrum vbi est robur aialis, intelligitur fortitu-
do firmitatis. Per stomachum aũt qui cibos receptos non reti-
net sibi sed alijs membris mittit, intelligitur perfecta amplitu-
do circũstãtiæ vel clementiæ, pietatis, & largitatis. Quæ quidẽ
quatuor ecclesiasticus quilibet debet ad partem sua retinere,
accipere, & habere. Quia verè pellis honestæ conuersationis.
Pectus discretæ meditationis. Vẽter fluidæ cõpassionis. Arm'
solidæ pfectionis, debet ad ptẽ virorum ecclesiasticorũ distri-
bui, vel cõcedi. Quod tñ est hodie cõtra multos, qui sunt in sta
tu ecclesiastico, qui nõ sunt hodie p cõuersationẽ operti, sed
p insolentiam sunt aperti. Nõ sunt p meditationem cogitãtes,
sed p lassitudinem deficientes. Non sic charissimi, sed habea
mus istas quatuor cõditiones. Vnde Leui. 7. Pectusculũ quoq;
erit Aarõ & filiorum eius armus quoq. dexter. Ostendit igitur
quod ecclesiastici debent esse examinati p discretionem. Ap-
H plicabit inquit ad te Aarõ. ¶ Si vis diuidere auctoritatem illã
prędictam Exo. 28. Applica ad te fratrem tuum Aarõ & filios
eius de medio filiorũ Israel, vt sacerdotio fungãtur mihi, vbi
ostenditur quod ecclesiastici, & maximè ordinãdi, & pmouen
di, debent esse examinati p discussionẽ. Applica inquit eos ad
te Concathenati per dilectionem, fratrem inquit tuum. Sup-
peditati p subiectionẽ, filios inqt eius. Dissociati p distinctio-
nẽ, quia debent assumi, de medio filiorũ Israel. Debent igitur
primo ecclesiastici per discussionem examinari, & hoc osten-
dit cũ dicit. Quia ipse applicet eos ad se. s. discernendo, discu-
tiendo, &. videndo, quales sunt, si sunt dignitãto officio. Simia
n. istam habet discretionem, qđ quicquid in ventrem recipit,
primo ad nares applicat. vt p odorem discernat, vtrũ sibi sit cõ
gruum vel nociuum. Sic verè charissimi plãtus superior quic-
quid in ventrem suum, id est in ecclesiã vel claustrum recipit.
s. ad ecclesiasticã dignitatem vel pmotionem. Primo debet ad
se applicare, & respicere & odorare, quid & quale, & p discre-
tã discussionem & examinationem vt sic possit cogitare si di-
gni fuerint vel indigni, vt eos recipiat vel repellat, vnde illud
prædictum Exo. 29. Aaron & filios eius applicabis ad ostium
tabernaculi. Quod est contra illòs, qui indistinctè & sine di-
I scussione promouent vniuersos. Sed nõ sic ¶ Secũdò dico qđ
ipsi debent esse concathenati per dilectionem, fratrem inquit,
tuum quia. s. ipsi debent alter alterius esse frater per dilectio-
nem & amorem, & alter alterum diligere sicut fratrem, Com-
muniter. n. omne animal diligit speciem suã. Istud patet de ele-
phãtibus, qui miro modo se diligunt, intantum quod si vnus
eorum in terram ceciderit, alij in adiutorium eius accurrunt,
ipsumq; si possunt erigunt, quod si non possunt compatiendo
barriunt atque plangunt. Sic verò charissimi nos alij ecclesia
stici qui omnes sumus fratres & filij eiusdem patris, & in ea-
dem domo. s. in ecclesia commorantes. Quia sicut dicit Mala-
ch. 2. Pater vnus est oĩm nostrum. Nos dicò si sumus veri ele-
phãtes & boni Christiani, debemus alter alterum diligere, &
fouere. Quod si fortè vnus nostrum ad terram, id est ad infi-
mũ statum p aliquod infortunium ceciderit, nos alij pro posse
nostro debemus eum iuuare & releuare, & confortare, vel sal-
tem si proficere ei non possumus, barritum doloris & compas-
sionis debemus ei ostendere & monstrare, quod bene fuit figu- A
ratum in vestimentis Aarõ. Cum. n. esset & superhumerale in
istis tamen erant anuuli, & cathenæ, quibus vnum cum altero
fortissimè ligabatur. Aaron charissimi, in isto loco significat
deum vel etiam ecclesiasticos fundatores, quorum si vestimen
ta sunt ecclesiasticæ psonę q sibi adherẽt. Sed inter istos aliq
dicunt rationale iudicij, & isti illi qui in ecclesia habent alios
iudicare, & secundum rationẽ seipsos & alios gubernare. Alij
autem dicuntur superhumerale, quia. s. hi negotia ecclesiasti-
ca habent super humeros sustinere. Primi se habent per modũ
contemplatiuæ vitæ. Isti se habent per modum actiuæ. Sed ta-
m omnes isti debent habere anulos & cathenas firmissimæ
charitatis, quibus alter debet alteri stringi pariter & ligari per
amicitiæ fraternitatem, quia sicut dicitur. 1. Iohannis. 4. Qui
non diligit fratrem suum quem videt, deum quem non videt
quomodo potest diligere. Et tamen proh dolor, verificatũ est
hodie illud Micheæ. 7. Vir fratrem suum venatur ad mortem,
& inimici hominis domestici eius. Quia hodie ille in quo ho-
mo magis sperat, ipsum magis decipit & ipugnat, & tales sunt
similes canibus, quia quamuis sint eiusdem patris, sæpe tamen
ppter vnum os modicum, alter alterum impetit atq; mordet.
Si etiam vnus canis ab aliquo fuerit verberatus, alij non cur-
runt ad eum adiuuandũ, sicut faciunt elephantes, immo om-
nes currunt ad eum mordendum & laniandum. Sic verè ho-
die ecclesiastici sunt ita canini, cupidi, s. & ambitiosi, qđ quam-
uis sint eiusdem patris & matris, collegij, fidei, & religionis vil
læ vel patriæ vel cognationis, pugnant tamen; hodie vnus con
tra alium litibus, rixis, discordijs, cõtẽtionibus, & querelis, &
maximè quando aliquod os, s. aliquod officium, præbendũ, vel
beneficium, vel aliquod aliud temporale est inter eos diuiden
dum. Quando etiam aliquis percutitur aliquo infortunio pau
pertatis vel tribulationis, verè alij non currunt ad ipsum adiu
uandum, sed magis ad eum plus grauandum. Ista possunt figu
rari. Gene. 13. vbi Loth & Abraã nequibãt habitare communi-
ter, quia erat possessio eorum nimia, & facta est rixa inter eos,
& diuisi sunt alter à fratre suo. Sic verè charissimi inter eos q
habent possessiones nimias, sępe oritur rixa & contentio, quã-
uis sint fratres & affines, & alter à fratre diuiditur per discor-
dias, odia, seu lites. Charissimi nõ sic odiamus sed diligam' in
inuicẽ, fratẽ inquit tuum. vnde Gene. 13. Ne queso sit iurgium
inter me & te, fratres. n. sumus vt sic dicatur illud. 1. Paralipo
24. Miserunt sortes cõtra fratres suos, s. filios Aarõ omnes, sors
equaliter diuidebat. Et. 1. Leuitæ parauerunt sibi & fratribus
suis filijs Aaron, debent igitur esse ecclesiastici concathenati p
dilectionẽ vt fratrẽ tuum. ¶ Tertio dico debẽt esse humiliati K
per subiectionem, filios inquit eius, quia sicut videmus q filij
familias quandiu sunt cum patre viuunt in humilitate, obediẽ
tia & subiectione, sic & nos alij ecclesiastici qui sumus spũales
filij Dei patris per adoptionem & spãlem vocationẽ, debemus
esse obedientes, humiles & subiecti, iuxta illud Ephe. 5. Filij
obedite parentibus vestris. Et istud est contra multos qui non
sunt obedientes. sed suphientes, non sunt humiles, sed importa
biles, nõ sunt subiecti, sed cũctis vitijs sunt infecti. Heu proh,
dolor, quam iniquos filios habet hodie ecclesia, quibus p cer
to potest dici illud Esa. 1. Ve gẽti peccatrici, populo graui cor
de, semini nequã, filijs sceleratis. Moderni. n. clerici nõ vident
esse legitimi, sed bastardi. Sicut. n. leęna quandoque maculat à
lepardo, qui cũ eo adulterat, ita q filius genitus non est leęna
sed lepardus, degenerans a nobilitate leonina, nec leoni similis
quoquo modo sic verè quandoque accidit, immo communius,
q pardus. i. diabolus adulteratur cum leęna. i. cũ ecclesia, quæ
reuera est vxor leonis de tribu Iuda. i. Christi. Et in ista gene-
rat, & producit diabolus multos filios spurios. i. multas malas
personas quas ibi per symoniam, vel per carnis affectionem,
vel per munerũ acceptionem multipliciter introducit, ita q
isti nõ sunt similes leoni Christo per imitationem, sed pardo.
i. diabolo, & ideo isti sunt hodie leopardi. i. crudeles, & iniq fi-
lij ecclæ spurij & bastardi. De hoc Oseæ. 2. Filij fornicationũ;
quia fornicata est mater eorũ. Et nota si vis quomõ Leopardus
diligit

diligit stercus humanum, & ideo salit in arborem vbi venator ipsum posuit, cadensq; sup palos acutos interficit. Sic isti ambitiosi diligētes stercora diuitiarū, saliūt p ambitionē sursum ad arbores dignitatū, vt talia stercora diuitiarū sibi a venatore diabolo præparata deuorēt & acquirāt. Et ideo finaliter isti cadūt sup palos acutos pœnæ infernalis, sicut dicit Mat. 18. Qui se exaltat, humiliabit. Nā vt dicit Gre. Sepe in altū tollit, vt cadēs fortius cōfringat. Quod bene figuratū est in duob' fatuis filijs Aaron Aadab & Abin, qui ignē alienū intulerūt in tabernaculo, & ideo interierūt. Leui. 10. Sic verè mali filij Christi. s. mali ecclesiastici in tabernaculo ecclesiæ ignem alienū. s. ardorem auaritiæ & luxuriæ introducentes, mortis æternæ, iaculis

L perimuntur, ¶ Et nota si vis q filij Aaron. i. viri ecclesiastici

Filij deuotionis.
Filij sanctificationis.
Filij laudis & iubilationis.
Filij honestæ conuersatiōis.

De deuotiōe potest dici illud 1. Paral. 6. ca. Aarō & filij eius adolebūt incēsum. De sanctificatione dicit Neæ. 12. Leuitæ sanctificabāt filios Aarō. De laude & bñdictione dicit in ps. Domus Aaron bñdicite dño. De cōuersatione verò dicit Exo. 28. Filijs Aarō tunicas parabis &c. Non sic charissimi, nō simus leopardi, sed simus veri leones, non simus ecclesiæ filij spurij, sed legitimi, qa verè sicut filius spurius nō hēt ius in hæreditate sic tales spurij ecclesiæ indignè & indebitè pmoti, nullū habent ius in hæreditate nec in patrimonio crucifixi, nec i bñficijs ecclesiasticis pperā impetratis. vñ dicit Iudi. 11. Hæres in domo nr̃a esse nō poteris, quia de adultera natus es. Simus igit veri filij, qa q filius, & hæres p deū. Gal. 4. Debēt igit ecclesiastici

M esse humiliati p subiectionē. filios inquit eius. ¶ Quartò debēt esse ecclesiastici dissociati p distinctionē, qa. s. debēt esse separati ab alijs p vitæ sanctitate & excellētia, sicut ab alijs diuidūtur per dignitatē & eminētiā. q ondit cū dicit q de medio filiorū Israel fuit assumptus Aaron & filij eius. Videmus. n. q corpora cęlestia nō solū sunt distincta ab istis inferioribus situs sublimitate, immo ēt formæ & appatētiæ nouitate & claritate. Sic verè ecclesiastici nō solū debēt distingui ab inferioribus laicis & seculiaribus quātū ad sublimitatē, immo ēt quātū ad claritatē sagacitatis, & nobilitatē totiʹ bonitatis. De medio inquit filiorū Israel. Qđ est cōtra modernos multos, qui reuera peiores sunt in pluribʹ q̄ seculares, quia sicut dicit Oseæ. 4. & Esa. 24. Sicut populʹ, sic & sacerdos. Hodie. n. nō est distinctio iudęi & græci. Nō sic charissimi, sed distinguamur p vitæ, sanctitate, ab alijs xpianis. vñ Nume. 8. Cōsecrabis oblatos dño, ac separabis de medio filiorū Israel. Vñ. 1. Para. 23. Separatus est Aaron vt ministraret in sancta sanctorū, ipse & filij eius in sempiternū. Et sic potest q ecclesiastici debēt esse p discussionem examinati, p dilectionē cōcathenati, p subiectionē hūiliati, & p distinctionē electi & cōsignati. Itē nota q Aarō, sicut dicit Num. 17. taliter fuit electus, fuerūt. n. plures, quia vnus de qualibet tribu, quibus datæ sunt singulæ virgæ, virga aūt Aaron statim frōduit, floruit, & fructificauit, virgę aūt aliorū in siccitate pristina pmāserūt. Ex hoc aūt signo cōfirmatus fuit Aarō in sacerdotiū. Sic reuera charissimi hodie in ecclesia sunt multi qui habēt virgas. i. iurisdictiariā potestatē, qua. s. subditos habēt corrigere & castigare, sed verè quasi oēs habēt istas virgas siccas sine humore alicuius grę, & deuotionis, quia sicut virga sicca pcussum grauius lędit, sic isti cū virga iurisdictionis suæ ledūt subditos, excoriāt & molestāt. Sed verè Aarō montanus. i. contēplatiui & insti plati, habēt virgā iurisdictionis nō tm̃ siccā, imo cū floribus honestæ cōuersationis & cū fructibʹ boni operis. Et ideo tales debēt assumi ad gradū sacerdotū, & ecclesiasticæ prælationis. De tali virga dicitur in ps. Virgam virtutis tuę emittet dñs ex syon. Tales. n. a dño emittunt & promouent in Syō. i in ecclesia, qui habēt virgā virtutis & pfectionis ad prælationē & dominationē. Sed verè de modernis pōt dici illud Ezec. 7. Floruit virga, germinauit supbia in virga iniquitatis. Virga. n. i. iurisdictio modernorū est & virga iniquitatis, nō ęquitatis, virga supbiæ, nō iustitiæ, virga germinās per tēporales possessiones, nō p virtutū pfectiones, virga florida per ornatus & curiositates, nō per bonos affectus & volūtates.

N ¶ Vel expone q virga est beata virgo, quia sicut virga quāto in arbore altior, tāto gracilior, sic ista quāquā esset altissima, tñ fuit humillima. Et sicut virga florē cōcipit nō ex cōmixtione seminis, sed virtute cęlestis influentiæ vel caloris, sic verè ista florē. i. dei filiū cōcepit nō ex semine virili, sed sine cōmixtione & corruptione, p influētiā Spiritussancti, figurata p illam virgam Aarō quę fuit sicca. quia ista caruit humore omnis carnalitatis, & tñ nulla alia florēte. i. nulla alia virgine patiēte, ista emisit florē humilitatis, & fructum diuinitatis. Sed nota q ista virga dicit fuisse amygdalina, quæ est arbor cuius fructus febres reprimit. Quia verè Xps, quæ est fructus huius arboris, febres. i. ardores tentationū reprimit & refrenat. Et sicut virga Aaron fuit posita in arca testamēti in reuerentiā, sic verè sancta virgo posita est in arca paradisi. vnde Hebręo. 9. Arca testamenti habens manna, & virgā Aaron, quæ fronduerat. Talem igitur virgam. s. beatam uirginem, debet Aaron, id est vir ecclesiasticus per deuotionē habere, & ea mediante gregem suū gubernare, dicēs domino illud ps. Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Quāuis Aaron esset probus & sctūs homo, multos tñ habuit inuidos & murmuratores. Vñ dicit Nume. 16. q chore & sua cōgregatio præ inuidia voluerūt esse sacerdotes, & offerre incēsum, cū nō essent electi a dño, sed egressus ignis deuorauit eos. Aaron aūt qui erat verè sacerdos, nūquā læsus fuit ab incēdio. Cū verò in tabernaculo ecclesiæ sint duo gña sacerdotū. s. Aarō. i. boni & iusti a deo electi, & multi alij mali qui se ingesserūt nō vocati, sed fauore pce vel precio fores ecclesiæ introeūt malo modo, sic est q semp tales iniqui murmurāt cōtra bonos. ps. Irritauerūt Moysen i castris Aarō sanctū dñi. Sed verè deus miro modo distinguit inter eos, quia s. tales iniquos cōburit p finalē inferni dānationē, & ēt in psenti pmittit eos cōburi p auaritiā, symoniā & ambitionē, irā, inuidiā & detractionē, Aarō aūt. i. bonos a talibʹ incēdijs pseruat Vñ in ps. Flāma cōbussit pctōres. Aarō qui interpretat mōtanus, potest significare diabolū vel quēlibet supbū, qui semper affectat esse in mōtibus dignitatū. Et talis potuit figurari Exodi 32. vbi dicit q cū Moyses esset absens Aarōq; fuisset dimissus in loco eius, fecit Aarō vitulōs aureos populō, & adorauerūt deos alienos, ppter quod, post modū periit. Sic verè qñ in aliqua ecclesia vel patria absens est Moyses. i. qñ deficit ibi bonus platus, qui p Moysen designat, & qñ Aaron mōtanus. i. malus & supbus platus principat ibi, tūc verè populus faciliter inclinat ad deos alienos alios. s. ad aurū & argētū, diuitias, carnē & mūdū, & tales deos sequit, diligit & frequētat p auaritiā luxuriā & ambitionē, ppter q in fine ppetuo perimūt, quia sicut dicit Prouer. 18. Regnātibus impijs ruinæ hoium. Vel p Aarō intellige supbū diabolū, qui absente Moyse. i. Xpo in ecclesiam introducit idola. i. vitia & pctā, & facit p suas suggestiones q populus adoret diligat & honoret vitulos aureos. i. diuitias & pctā &c sicut supra. Vel vitulos aureos. i. malos prælatos quos ibi præficit, qui sunt vituli p superbiā & luxuriā, & sunt aurei per diuitias & superbiam, & ideo finaliter talis populus moritur, per peccatum & etiam per tormētum. Vide de Aarō infra de sacerdote, & alijs locis pluribus.

Ab.

Nota q ista pręposirio ab. idem videtur significare sicut à, nec videtur esse differētia, nisi quia a ponitur qñ sequitur dictio quæ incipit per consonantem, sicut cū dicitur à deo vel à domino. Ab vero tunc ponitur quando sequitur dictio incipiens per vocalem, sicut dicitur ab origine mundi, vel ab æuo. Igitur quicquid dictum est de à potest dici de ab, quia. s. ab significat terminum à quo sicut à, siue sic. A

Terminus constitutiuus vel effectiuus.
Terminus separatiuus vel diminutiuus.
Terminus incboatiuus vel inceptiuus.
Terminus collocatiuus vel distinctiuus.

Significat dico effectiuè, sicut Heñ. 10. vbi dicit. Ab his diuisæ sunt insulæ gentiū. Et Mat. 2. Diligēter didicit ab eis tempus stellæ. Et in ps. Ego aūt cōstitutus sum rex ab eo super syō mōtū sanctū eius. Itē signat separatiuè, sicut Neæ. 9. vbi dicit. Separatum est semē filiorū Israel ab omni alienigena. Item signat inchoatiuè, sicut Ecclesi 24. Ab initio & ante secula creata sum &c. & Iob. 31. Ab infantia creuit mecū miseratio. Itē signat localit vel expressiuè, sicut in ps. vbi dicit. A solis ortu vsq; ad occasum ex syon species decoris eius. Et illud Lucæ. 14. Multi venient ab àquilone & austro &c. Secundum igitur q est quædā separatio bona vel mala, possumus distinguere de ista dictione ab. Et sic nota quòd est.

Separatio laudabilis.
Separatio dānabilis.
Separatio tristabilis.

Separatio laudabilis est quando quis separatur ab hostis suggestione. A carnis infectione. A mundi deceptione. A mala societate & fęderatione. Et sic loquitur ps. Ab omni via mala prohibui pedes meos. & sic petebat Dauid alibi dicens. Eripe me domine ab homine malo. & sic de alijs similibus. Separatio dānabilis est qñ quis se-

paratur a deo & sanctis. Mat.25. Separabit eos abinuicē, sicut pastor segregat oues ab hędis. Separatio tristabilis erit in die iudicij, qñ dānati separabunt a societate sanctorum. Exo.25. Quicūque volēs occidere pcusserit hoīem, ab altari meo euelles eū. De hoc aūt ꝙ ab signat principiū, iuētutē, originē vel ingressum, vtpote qñ dicitur ab initio, ab ęterno, ab infantia, ab adolescentia, ab vtero, ab origine mundi &c. vide in dictis titulis, vbi satis inuenies de ab. vbi autem significat locum seu separationem vel digressum a loco vel a re vel a persona, vide vbi aquilo, vbi venire, recedere & similia.

A **Abel.** Nota ꝙ Abel fuit ab Adā genitus, Ouib⁹ deditus Offerēs cœlitus, A fratre proditus. Et dico ꝙ per Abel pōt intelligi xp̄s, quem adam, i. deus genuit qui ouibus. i. fidelibus præfuit, qui seipsum in holocaustum obtulit, quem frater suus Caim. s. populus iudaicus occidit & de medio sustulit. Lucæ.11. A sanguine abel iusti &c. Vel dic ꝙ hæc dictio significat bonum ecclesiasticū vel prælatum, qui cum sit pastor ouiū, & deo sacrificiū offerat, a fratre suo Caim. i. a populo laicorum quotidie molestatur: vel per infamationes occiditur, & grauatur. Vel dic ꝙ abel signat hominem, quia abel interpretatur luctus, vanitas, vel miserabilis, quia. s. homo naturaliter est vanus, miserabilis, luctuosus &c. Ideo de homine potest dici illud Gen.3. Vbi est Abel frater tuus? &c. q.d. Iste non habet existentiam longam, immò transit vt vanitas & recedit.

A **Abdias.** Interpretatur seruus domini, domino seruiēs deum detestans, domino electus, & iste fuit ꝓpheta, qui cum esset in seruitio regis Achab, cū prophetæ domini occiderentur a Iezabele, iste plurimos abscondit, & pauit, & a crudelitate suæ dominæ liberauit, propter quod, vt fertur, ipsum dominus spiritu prophetiæ ditauit. Iste igitur potest significare

Bonum seruitorem, quia domini seruus.
Bonum prædicatorem, quia domini testis.
Bonum superiorem, quia domino electus.
Bonum magistrum seu doctorem, quia propheta.
Bonum dispensatorem, quia pauit prophetas.
Bonum apparitorem, quia crudelitati dominæ suæ non obediuit, sed innocentes potius liberauit. Vnde de tali Abdia dicit. 3. Regum.18. Abdias autem timebat dominum.

A **Abia.** Abia fuit rex Iuda, & quia ex toto sperauit in domino, ideo Hieroboam cū suo populo superauit. Interpretatur autem pater dominus, vel patris dominium, seu pater ibi fuit, Hieroboam autem diuisio populi interpretatur Igitur per Abiam potest intelligi quilibet bonus prælatus vel princeps, qui est pater & dominus subditorum. Pater dico nutriendo & amando, & dominus gubernando, quia. s. talis confidit in domino, hostes spirituales & temporales superat, & gloriosè imperat & triumphat. 2. Paral.13. Regnauit Abia super Iudā. Et breuiter talis causa notabili regit & regnat, quia vbique videntur ipsius bona facta, ita ꝙ bene potest dici ꝙ pater ibi fuit, & ꝙ ibi est dñiū patris, non tyranni, ita ꝙ subditi possunt dicere illud Malachiæ.2. Pater vnus est oīm nostrum.

A **Abiathar.** Nota ꝙ Abiathar pōt sumi in bono & in malo. In bonò enim potest significare bonum prælatum vel religiosum. Fuit enim sacerdos domini, & valde fidelis regi Dauid, & ꝓ eo etiam habuit multa pati, nec eum in necessitate dimisit. Et interpretatur pater meus ros, quia scilicet iustus debet esse sacerdos. i. sacra docēs, & regi Dauid. i. Christo perseuerans & fidelis. Et debet dici pater per charitatem, & ros etiam per rorifluam pietatem. Item in malo pōt significare malum prælatum & vitiosum. Abiathar enim filiū Adoniæ ambitiosi fouit, & eum etiam in regem sublimare voluit. Et interpretatur pater meus suscitans peccatum, vel pater peccato vigilans. Sic verè malus pater vel malus prælatus, qui s. ad peccatum vigilat, & suis malis exemplis peccata suscitat, semper solet ambitiosis fauere, & eos cōtra iustitiā ꝓmouere.

A **Abducere.** Idem est quod tollere, separare, remouere, sicut testatur Apostolus ad Hebræ.13. Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci. vide autem in titulis supradictis.

A **Abies.** Vide in tabula.

A **Abigail.** Fuit vxor Nabal, & sciuit taliter flectere irā Dauid donis & precibus sibi missis, quod virum suum Nabal fatuum non occidit, & quam tandem in vxorem accepit, sicut dicitur. 1. Regum.25. Quæ interpretatur patris mei exultatio. Significare potest virginem gloriosam, quæ scilicet virum suum. i. genus humanum a morte æterna liberauit. Dauid. i. filij dei iram placauit, & ei per beatam incarnationem vxor extitit. Et ideo patris sui Adam & humani generis exultatio facta fuit &c.

Abigere. Idem est quod effugare, abijcere, vide infra de effugare & de abijcere.

Abijcere. Abiectio aliquando fit in bono, aliquando in malo. Et sic dico quod est A

Quædam abiectio laudabilis.
Quædam abiectio terribilis.
Quædam abiectio damnabilis.
Quædam abiectio miserabilis.

Est ergo quædam abiectio laudabilis, & virtuosa & ista est quando homo abijcit a se illa quæ sunt sibi contraria salutem. Natura enim si sit potens, per se abijcit superflua & nociua & maximè quādo iuuat aliqua medicina. Sic & nos adiuuat medicina verbi dei & gratiæ diuinæ, debemus abijcere & fugere contraria & nociua, & illa quæ superfluunt ad salutem. Vnde Ionæ.3. Surrexit rex de solio suo, abiecit vestimentum suum, & indutus est sacco, & sedit in cinere. Ecce igitur hæc quatuor quæ sunt a bonis abijcienda & si non actu. tñ affectu contēnēda & fugienda. Abijcere enim debet homo dignitatem supernalem. Surrexit inquā de solio scilicet temporalium facultatum. Abiecit vestimentum suum. i. corporalem voluptatem. Indutus est sacco. i. cordialem lenitatem. Sedit inquam in cinere. Abijce igitur & contemne mundi dignitatem, quia scilicet tu debes surgere de solio mundanæ dignitatis, ipsamque vilipendere in corde tuo & abijcere. Videmus enim quod apes quando portant mel nō volant altè, immo bassè circa terram. Sic verè si mel gratiæ & deuotionis voluerimus conseruare, necesse est quod alta loca dignitatum officiorum & bonorum abijciamus. Surrexit inquam de solio, quia solia prælaturarum officiorum & honorū non debemus quęrere vel amare, iuxta illud Ecclesi.7. Noli quærere a principe ducatum, neque a rege cathedram honoris. Quod est contra ambitiosos, qui semper quęrunt & appetunt loca alta, & ibi pro posse, fauore, prece vel precio ascendum, quanquam indigni, similes hederæ, quæ est arbor debilis & infructuosa, quæ tñ ascendit super altas domos & turres, & hoc non virtute propria, sed virtute alicuius alti muri, vel alicuius altæ arboris cui innectitur. Sic verò ambitiosi quāuis sint debiles & infructuosi, viles & defectuosi, steriles atque vitiosi, illi tamen semper nituntur ascendere per ambitionem ad alta loca prælationum & honorum. Et inde est ꝙ multi mali hodie altis turribus & ecclesijs præficiuntur. Sed hoc non virtute propria, sed quia ipsi adhęrent per affinitatem & familiaritatem alicui altæ arbori vel muro. i. alicui magno principi vel prælato, cuius quandoque per fictam bonitatem & applausum ita fiunt familiares, quod per eum promouentur. Ideo de talibus bene loquitur Inno. lib. de miseria humanę conditionis. Ambitiosus semper est pauidus, semper attentus ne dicat quod displiceat, humilitatem simulat, honestatem mentitur affabilitatem exhibet, benignitatem ostēdit, subsequitur & obsequitur, cunctos honorat, vniuersis inclinat, frequenter curias visitat, optimates assurgit & amplexatur, applaudit & adulatur. Bene nouit illud poeticum. Et si nullus erit puluis, tamē ex cute nullum. Non sic charissimi non sic, sed abijciamus mūdi dignitatem, vt sic de mundi dignitatibus dicatur illud. 2. Reg.1. Montes Gelboe nec ros nec pluuia veniant super vos, quia ibi abiectus est clypeus fortium. Surrexit inquam de solio suo. vt de nobis dicatur illud Esa.47. Descende, sede in puluere, non est solium vltra finem chaldęorum. ¶ Secundò debemus abijcere & contemnere facultates. B Abiecit inquam vestimentum suum. Sicut enim videmus ꝙ arbores in hyeme abijciunt vestimentum suum scilicet folia, & in æstate recipiunt alia noua pro eisdem, sic verè nos debemus modo in hyeme præsentis vitæ turbulenta abijcere contemnere, distribuere & erogare folia & vestimenta nostra. i. exteriora mundi bona, quæ secundum Grego. nihil aliud sunt quàm quædam corporis indumenta, vt si in ęstate. i. in tempore prosperitatis ęternæ ipsa recuperare possimus tota noua, quia scilicet bona ęterna habebimus, pro caducis. Abiecit inquam vestimentum suum. Figura ad hoc. 4. Regum.2. vbi dicitur quod cum Helias ascēderet in cœlum, abiecit & dimisit pallium suum. Ad deuotandū ꝙ illi qui volunt ascēdere in cœlū, necesse habent vestē bonorum temporalium abdicare, ꝙ si nō actu, saltem affectu. Et hoc est cōtra cupidos & auaros, qui istud vestimentum nolūt dimittere,

dimittere, ſed ſibi fortius aggregare. Nam ſicut frigore inualeſcente ſolẽt hoîes veſtimenta nõ abijcere, ſed ea ſibi aſtringere, & ita eis ſe inuoluere', ſic verè quia hodie tales frigore indeuotionis ſunt arctati, ideo couſtringuntur per paritatẽ, & in veſtimentis bonorum temporaliũ ſe innoluũt per eorũ affectũ & cupiditatẽ. Dicũt.n. illud Apoc. 16. Beatus qui cuſtodit veſtimenta ſua, ne nudus ambulet. Quia ſicut dicitur Prouerb. 26. Non eſt bonũ ꝙ hõ amittat palliũ ſuũ in die frigoris. Non ſic chariſsimi, ſed abijciamus rerũ facultates. Abiecit veſtimẽ
C tũ ſuũ. ¶ Tertiò dico ꝙ debemus abijcere carnis voluptatẽ, quia debemus eſſe induti ſacco. quod eſt indumentũ aſperũ, ꝑ ꝙ pęnitentiæ aſperitas deſignatur, per quã abijcitur carnis voluptas. Sicut.n. videmus ꝙ arbores abijciunt & emittũt in ęſtate humorẽ groſſum & viſcoſum, ſicut apparet de pinis & ciuis, ſic verè chariſsimi nos debemus a nobis abijcere omnem viſcoſitatẽ carnalitatis & voluptatis, quia debemus indui ſacco. i. duritiæ penitẽtiæ & aſperitatis. iuxta illud Iob 16. Saccũ cõſui ſuper cutẽ meã. vt de tali abiectione dicatur illud Geñ. 21. ꝙ Agar abiecit puerũ ſubter vnã arborẽ. Puer.n. carnis impuritatẽ ſignificat, quã arbore crucis vir prudẽs abijcit atq; domat. Et iſtud eſt cõtra delicioſos, qui voluptates nõ abijciunt, ſed recipiũt, nõ deſpiciunt, ſed aſpiciũt, nõ deteſtantur, ſed eas totis viribus amplexantur. Non ſic, ſed abijciamus oẽs voluptates Indutus eſt inquã ſacco. ¶ Quartò dico ꝙ nos debemus abij-
D cere cordis leuitatẽ. Sedit inquã in cinere Per ſe ſedere.n. intelligitur quies & ſtatus, per cinerẽ aũt intelligitur memoria mortis & noſtræ incinerationis, quia verè ſi hõ ſedet in memoria mortis ſuæ, oẽs motus leuitatis pęnitus abijcitur, ita ꝙ hõ abijcit & vilipẽdit ſeipm, & efficitur humilis & quietus. Eſt.n. cõſideratio mortis ſimilis cuidã lapidi precioſo qui dicitur galactites, qui eſt lapis colore cinereus, qui incluſus in ore mentẽ turbat, circũdatus collo, vbera lacte replet, ſi cum aqua tritus fuerit, & oues inde aſpergantur, lacte non modico fecundantur, alligatus femori, facilè facit partũ. Talis eſt cõſideratio mortis. Iſta.n. eſt cinerea, ꝑꝑ hõ ꝙ cinis noſtræ reſolutionis ꝑ eã inuenitur. Iſta igitur primo mentẽ turbat, quia. ſ. facit hoiem timidũ & turbatũ, & a leuitate & inſolẽtia alienũ. Sic ẽt hõ ipm circũdederit & alliganerit mẽti ſuæ, verè lac niueũ dulcis cõpaſsionis affluẽter habebit, maximè ſi fuerit ouis ſimplex, bonus & benignus. Et parte bonorũ operũ faciliter facit. Et iõ faciam⁹ ſm documẽtũ Hieronymi, in q̃dã epiſtola vbi dicit. Memẽto mortis, & nõ peccabis, quia qui ſe moriturũ quotidie recordatur, vilipẽdit pñtia, & accelerat ad futura. Habeamus igitur cõſiderationẽ mortis. Sedit inquã in cinere. vt ſic dicat quilibet illud Iob. 16. Operui cinere carnẽ meã. Bñ igitur dicebat Dauid. Elegi abiectus eſſe in domo dei mei &c. Eſt igitur abijciẽda leuitas mẽtalis, voluptas carnalis, facultas mũdana, dignitas hũana. Iſta igitur prima abiectio, quæ eſt laudabilis & virtuoſa.
E ¶ Secundo vlterius dico ꝙ eſt q̃dã abiectio dãnabilis & vitioſa. de q̃ Iudicũ. 1. Remiſerũt eos vacuos, & ſine honore abiecerunt. vbi oñditur ꝙ eſt q̃dã abiectio infidelitatis. Vacuos inquit. Itẽ alia abiectio iguobilitatis. Sine inquit honore. Quidã igitur abijciunt infideliter. Remiſerũt inquit vacuos. Et iſtud potiſſime facit diabol⁹, vſurarius, mala mulier. Iſti.n. ꝓmittũt plenitudinẽ, vt introducãt vacuitatẽ. Iõ iſti sũt ſimiles araneæ, q̃ primo in laqueis ſuis capit muſcã, & ſtatim trahit eã ad foramen & cauernã ſuã, & ibi ſugit oẽm hũorẽ eius, & ſtatim poſtquã ipam videt vacuã ab hũore, eijcit eã. Sic verè chariſsimi diabolus inuoluit hoiem in laqueis malarũ ſuggeſtionũ & tẽtationũ. Vſurarius pauperes in laqueis falſarũ ꝓmiſsionũ. Mulier luxurioſum in laqueis malorũ geſtuũ, aſpectuũ & verborũ. Qui oẽs cũ ita capti fuerint, ꝓ certo ſtatim euacuant hũore ſuo. Demon.n. ſugit hũorẽ gratiæ & deuotionis. Vſurarius humorem tpalis poſſeſsionis. Mala mulier humorẽ diuitiarum & ſubuẽtionis, & tũc hoie euacuato, ſtatim abijcitur, nec ab eo ampli⁹ reputatur. Mulier enim abijcit ribaldum ſi non habet ꝙ donet vſurarius pauperem ſi nõ habet quod vendat, diabolus peccatorẽ. ſ. a vita iſta ꝑ mortẽ, ſi nõ habet humorẽ gratię qui eũ defendat Hiere. 14. Reportauerũt vaſa ſua vacua. Iſtud fuit figuratũ Iudicũ. 16. vbi Sanſon tonſus eſt a Dalila, & poſtea abiectus ab ea, & traditus philiſteis. Sic diabolus, vſurarius, & mulier tondẽt hoiem, & auferũt ei capillos, diabolus capillos virtutum & gratiarum, vſurarius capillos & vellus pratorum & vinearum, mulier autem vellus veſtium & pecuniarum. Et tunc abijcitur miſer homo, vt dictũ eſt, & philiſteis traditur. i. vermibus in ſepulchro, & ignibus in inferno. ſ. pctõr, balliuis & aduocatis. ſ. pau p. Et breuiter iſti ſunt opꝓbriũ hoĩum, & abiectio plebis. Vacua.n. eſt ſpes illorũ, & labores ſine fructu. Sap. 4. Alij etenim abijciũt ignobiliter a deo, & iſti sũt peccatores iniqui quos deus abijcit a gratia ſua, qui ſunt ſimiles ei quẽ iudes abijcit cõdẽnãdo vt ſuſpẽdatur Sic iſti adeo eiecti & ꝓprię voluntati dimiſsi, infernali patibulo deputantur. Nã ſicut ribaldus a taberna abijcitur poſtq̃ totus nudus, ſic pctõr a mũdo tot⁹ nudus abijcitur in infernũ, poſtq̃ q̃cquid hẽbat, gratias. ſ. & virtutes male viuẽdo cõſumpſit in hac vita. Hõ.n. ſolet abijcere illud de quo non curat. Sic deus tales ſm occultas regulas ſuæ prædeſtinationis abijcit. 1. Reg. 15. Abijcit te dominus, ne ſis rex ibidem. Iſta eſt igitur abiectio terribilis & luctuoſa.

Abire. Nota ꝙ omnes actus humani non ſunt niſi vnũ abire, oia.n. conſiſtunt in tranſitu & motu, ſiue bona fuerint ſiue mala. Sicut enim ex ſcriptura poſſumus elicere, nos inuenimus. A

Abire fluctuoſum, quod eſt temporalitatis.
Abire luctuoſum, quod eſt mortalitatis.
Abire virtuoſum, quod eſt ſagacitatis.
Abire gaudioſum, quod eſt fœlicitatis.
Abire vitioſum, quod iniquitatis.
Abire doloroſum, quod eſt pęnalitatis.

¶ Dico igitur ꝙ eſt vnũ abire inſtabile & fluctuoſum, & iſtud eſt abire oim tpaliũ, quæ ſ. cõtinuè abeũt, tranſeũt & recedũt, ſiue ſint ꝓſpera, ſiue aduerſa. De ꝓſperis dicitur in ps. Abierũt in ſicco flumina. De aduerſis verò dicitur Cañ. 2. Hyems tranſijt, imber abijt & receſsit, ſurge amica mea, & veni. Etiã celeſtia & terreſtria localiter vel formaliter ꝑ quaſdã mutationes abeũt. Vñ dicitur Apocal. 20. & 21. Primũ.n. cœlũ & prima terra abijt, & mare iã nõ eſt. Iſtud eſt igitur abire fluctuoſum. ¶ Se- B
cundo dico ꝙ inuenio abire luctuoſum, & iſtud eſt curſus ad mortem. Oẽs.n. cõtinue de vita ad mortẽ abeunt, & procedũt. Vñ Thob. 8. Abierũt vt foderent ſepulchrũ. Et de illo qui iam diu mortuus eſt, ac ſi rñderet illi quæſtioni Cañ. 5. Quo abijt dilectus tuus? dicitur Prouerb. 6. Non eſt vir in domo. i. in corpore. abijt via longiſsima. ſ. in mortẽ. In die plenæ lunæ. i. in reſurrectione reuerſurus eſt. Et iſtã abitionem ꝑſentiẽs Dauid dicebat in ps. Remitte mihi vt refrigerer prinſquã abeã, & ampli⁹ nõ ero. Iſtud ẽ igitur abire luctuoſum. ¶ Tertio verò dico ꝙ inue- C
nitur abire virtuoſũ, & ẽ iſtud qñ hõ abit & progreditur de bono in melius, vel de malo in bonum. Et ſic nota ꝙ eſt abire.

Ad pęnitentiæ refrigerium.
Ad obedientiæ miniſterium.
Ad ſapientiæ magiſterium.
Ad deuotionis oratorium.
Ad cõtemplationis ꝓmontorium.
Ad confeſsionis purgatorium.
Ad prædicationis clamatorium.
Ad virtutum viridiarium.
Ad ſepulchri dormitorium.
Ad iudicij conſiſtorium.
Ad inferni conflatorium.
Ad paradiſi refectorium.

Abeamus ad penitentiæ refrigeriũ 2. Reg. 4. Abierunt ꝑ viã deſerti. Itẽ ad obediẽtiæ miniſteriũ. 3. Regum 17. Abijt & fecit iuxta verbũ dñi. Item ad deuotionis oratoriũ. Mat. 26. Abijt & orauit tertio eũdẽ ſermonẽ. Itẽ ad contẽplationis ꝓmontoriũ. 2. Paral. 1. Abijt cũ vniuerſa multitudine in excelſum. Item ad confeſsionis purgatoriũ. vñ Ioan. 8. Abijt & lauit, & venit videns. Abijt ergo pęnitẽdo, lauit cõfitendo, venit vidẽs miſericordiã conſequendo. Item ad prædicationis clamatorium. 2. Reg. 20. Abijt Amaſa vt conuocaret Iudam. Item ad virtutũ viridiariũ 1. Reg. 18. ca. Surgens Dauid abijt in Accaron, quod interpretatur paſtura, ſignans virtutes, quæ ſunt paſcua animarum Itẽ ad ſepulchri dormitorium ſcilicet, cogitando de morte. 1. Reg. 22. Abijt Dauid, & latuit in ſpelũca &c. 1. Reg. 2. Elchana abijt in Ramatha, quod interpretatur, mortem vidit. Item ad iudicij conſiſtorium. Ioan. 10. Abijt iterum trans Iordanem. Iordanis enim interpretatur riuus iudicij. Item ad inferni conflatorium quia ſcilicet per conſiderationem neceſſe eſt abire aliquoties in infernum. 2. Regum. 5. Abijt rex ad Iebuzeũ, quod ſcilicet interpretatur vallis męſtitię, ſignificans infernum. Item ad paradiſi refectorium. Vnde. 1. Paral. 11. Abijt Dauid & omnis Iſrael in Hieruſalem. Vnde. 2. Reg. 3. dicitur quod Abner abijt vt loqueretur Dauid in Ebron, quod interpretatur viſio ſempiterna. Iſtud eſt igitur abire virtuoſum, de quo. ſ. modo qui abierit, ſaluus erit, iuxta illud. 1. Reg. 19. Abijt itaq; Dauid, & aufugit, atq; ſaluatus eſt. In tali igitur abitione eſt perſeuerandum & nunquam ab itinere recedendum, iuxta illud. 2. Reg. 1. Sagitta Ionathæ nunquam abijt retrorſum. Eſt igitur vnum

D abire virtuosum. ¶ Quartò dico ꝙ est vnum abire gaudiosum, & istud est abire beatorum, qui post præsentem miseriā abeunt ad gaudia paradisi. 3. Reg. 13. Abijt Israel in tabernacula sua. Vide supra immediatè. ¶ Quintò dico ꝙ est vnum abire vitiosum, & est illud quo mali qui nūquam habent statum semper abeunt & transeunt ad iniqua. Abeunt enim de bono in malum multiplici mala via, videlicet.

Per iniquitatem.
Per fallacitatem.
Per Cupiditatem.
Per carnalitatem.
Per pompositatem.
Per vagabilitatem.
Per infidelitatem.

Dico per iniquitatem. 1. Machab. 6. Abierūt ad regem viri iniqui. Secūdo per fallacitatem. Mat. 22. Abeuntes Pharisei, cōsilium inierunt vt Iesum caperent in sermone. Et in ps. 1. Beatus vir qui non abijt in consilio impiorum. Tertiò per cupiditatem, sicut ille qui abiens fodit in terram, & abscondit talentum. Et ad litteram auari fodiunt in terra talentum. vel spiritualiter loquendo, in terra. i. in bonis terrenis abscondunt talenta sua. i. dona & ingenia sibi a deo concessa. Vñ de auaritia talium potest dici illud Ozeæ. 5. Effraim fractus iudicio: quoniā cepit abire post sordes. Et tamen Eccle. 31. dicitur Beatus diues qui inuentus est sine macula, & qui post aurum non abijt. Item quarto abeunt per carnalitatem. Hiere. 7. Abierunt in voluptatibus, & in prauitate cordis sui mali. Quintò per pompositatem, exemplo Iudę, de quo dicitur Mat. 27. ꝙ abiens laqueo se suspendit quare. s. pomposi laqueo malæ complacentiæ in altum per iactantiam & inanem gloriam se suspendunt. Sextò per vagabilitatem, sicut inconstātes, & insolentes & vagi. Esa. 57. Abijt vagus in via cordis sui, vias eius vidi, & dimisi eum. Septimo per infidelitatem. s. per idololatrias & sortilegia. Hieræ. 13. Abierunt post deos alienos. Istæ sunt viæ per quas mali
E abeunt per abire vitiosum. ¶ Sextò vero principaliter dico ꝙ est abire dolorosum, & est illud per quod dānati in morte abeunt in tormentum. Hiere. 14. Propheta & sacerdos abierunt in terram quam ignorabant. Threno. 1. Abierunt in captiuitatem ante faciem subsequentis. ¶ His igitur præmissis, dicendum est aliquid latius de abire virtuoso, quod. s. est quādo homo abit de vitijs ad virtutem, de malo ad bonum, de mundo ad patrem. Lu. 19. Homo quidam nobilis abijt in regionem lōginquam, accipere sibi regnum. In quibus verbis ostenditur quod nos debemus abire de imprudentia ad discretionē. Homo. De iniustitia ad perfectionē. Nobilis. De indigētia ad refectionem, & de ignominia ad prælationē: quia abijt in regionem longinquam, accipere sibi regnum. Debet. n. homo abire

Ad scientiam, vt doceatur.
Ad iustitiam, vt cōpleatur.
Ad cœli opulentiā, vt repleatur.

Abire igitur debet de imprudentia ad discretionē, quod notatur cum dicitur. Homo quidam. Est. n. homo aīal rationale, ad denotandum ꝙ nos debemus esse rationabiles & discreti, & s̃m rationem dirigere actus nostros. Et istud proh dolor est contra multos, qui ratione non videntur homines sed bestiæ, rationes videnē pœnitus amisisse, quia. s. s̃m sensum non s̃m rationem faciūt facta sua. Tales maximè sunt illi quos mundi prosperitas excecauit, qui non cogitant de futuris, contenti de præsentibus, sicut sunt mundi diuites, luxuriosi & auari. De istis loquitur ps. Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Iumentis inquit. Homo. n. habet faciem & staturam erectam, ad denotādum ꝙ cor eius debet esse erectum superius ad Deū & ad cœlestia p desiderium & affectum. Sed isti sunt similes iumētis, quia cor & mens ipsorum ad terram per auaritiam inclinatur. Isti sunt similes simiæ, quæ habet humanam effigiem, veruntamen caret humana ratione: pilosus etiā est eius vultus, & statura vertitur versus terram. Et sicut dicit Plini. simia in plenilunio multum lætaē, & in defectu tristatur. Reuera tales sunt mundi diuites qui quamuis effigiem hñt hūanam, tamē non rationem, quare mens eorum deberet esse erecta ad æterna, ipsi tamen more simiæ inclinantur inferius per auaritiæ appetitum ps. Stat[illegible]runt oculos suos declinare in terram. Isti etiam sunt [illegible]ellere diuitiarum penitus inuoluti. Et ideo isti lætantur in plenilunio, qua tota lætitia mundanorum est quando luna. i. defectibilis prosperitas ad plenum eis lucet, iuxta illud Esa. 40. Ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui. Sed proh dolor in fine mensis. i. in fine huius vitæ ista lunæ claritas deficiet, quia mundi prosperitas eis cessabit, & tunc erūt tristes in inferno. Ezec. 31. Mœrere faciam omnia lumina cœli. i. claros mundi diuites & potentes quia certè solem nube tegam. i. corpus impiorum ipsorum, quod solum lucere in sua patria videbatur, nube sudarij inuoluam, & luna. i. mundi prosperitas non dabit de cetero lumē suum. Nō sic charissimi non sic. Non simus simiæ nec iumenta, sed veri homines rationabiles & discreti, quia verè nos debemus abire de imprudētia ad discretionem. Homo quidam. Ad hoc. n. debemus abire, vt de imprudentibus docti simus, & vt de bestijs vel lapidibus homines simus, exemplo imaginis eburneę Pygmaleonis, quæ cum esset eburnea sine sensu, in hominem secundum fabulas est mutata. Abijt inquit homo. Ruth. 1. Facta est fames in terra, abijtque homo de bethleem Iuda vt peregrinaretur, vt sic quilibet talis possit dicere illud Apoc. 10. Abij ad angelum dicens vt daret mihi librum. Angelus enim signat subtilem doctorem, liber autem significat sciam & doctrinam. Abeamus igitur de imprudētia ad discretionem. ¶ Se- F
cundo dico ꝙ debemus abire de iniustitia vel iniquitate ad perfectionem. Nobilis inquit, quia. s. rusticitatem vitiorum debemus relinquere, & ad virtutū nobilitatem abire & transire. Nobilis inquam. Nam sicut videmus ꝙ cinis de sua vili cōditione transit, & mutatur in nobilem & claram naturam. s. in vitrum, sic verè nos debemus conuerti & mutari & abire de vili conditione. s. de statu peccati ad nobilē. s. ad statum virtutum. Nobilis inquit. vt de quolibet possit dici illud Prou. vlt. Nobilis in portis vir eius. Vñ Cassi. super Matth. Ille se clarū & nobilem esse putet, qui seruire vitijs dedignatur. Ista conuersio & abitio fuit figurata Apoc. 21. ca. vbi dicitur. Primum enim cœlum & prima terra abijt, & mare iam non est. Cœlū quod est superius sine conditione signat animam, quæ est de superiori & spūali natura. Terra autem significat corpus terrenum & mortale. Mare autem significat amaritudinem in peccato. Dicam igitur ꝙ primum cœlum & prima terra. i. primæ conditiones & animæ & corporis defectuosæ & vitiosæ debēt abire & recedere, & mare. i. pc̄ti amaritudo nō debent in nobis de cetero reperiri, iuxta illud Roma. 12. Renouamini spū mentis vestræ. Et istud est contra multos qui reuera non mutantur de malo in bonum, sed potius de bono in malum. De quibus dicitur Hiere. 7. Non audierunt neque inclinauerunt aurem suam, sed abierunt in voluptatibus suis, & in prauitate cordis sui mali. Non. sic, sed nobilitatem virtutis acquiramus. Nobilis inquit. Debemus igitur abire de iniustitia ad pfectionem. Nobilis. ¶ Tertio debemus abire de indigentia ad G
repletionem. s. de amore mundi ad amorem æternorum, quia. s. nos debemus abire per desiderium & affectum de mundo indigenti & sterili, ad regionem lōginquam paradisi, vt ibi possimus accipere nobis regnum. Planta vt communiter non bene proficit in loco in quo est nata, immo vtile est ꝙ transplantetur vt proficiat & crescat, Sic verè homo qui per affectum & desiderium vult moram contrahere in loco vbi est natus. s. in mundo, vix potest proficere, immo verè necesse est ꝙ alibi s. in paradiso per affectum & desiderium transplantetur, & ꝙ ibi iam per contemplationem & considerationem accipiat regnum suum. Vñ dicit Amb. lib. de virginitate. Discite in hoc mundo supra mundum esse, & si corpus in mundo geritis, animus nobilitat in æternis. exemplo virginis gloriosæ, de qua dicitur Luc. 1. Exurgens Maria abijt in montana cum festinatione. Abeamus igitur in regionem longinquam accipere nobis regnum, vt sic dicamus illud Ioan. 19. Regnum meum nō est de hoc mundo. Heu proh dolor, hodie multi non sic, quia hodie quilibet appetit regnare in terra sua. s. in mundo, & ibi habere regna & possessiones & officia & beneficia, & de terra longinqua paradisi pœnitus nihil curant. Isti sunt similes columbis, quæ in illo loco vbi natæ sunt & nutritæ semper volunt nidificare & pullificare, quamuis tam ipsæ quam omnes prædecessores sui ibi cōsueuerint amittere pullos suos. Sic verè fatui peccatores non volunt alicubi per affectionē morari, nisi in mundo, vbi ipsi nati & nutriti, nec alibi volunt cor suum transferre, quamuis tam ipsi quam alij fructus suos. i. diuitias acquisitas perdere & amittere, & ibidem postea derelinquere consueuerunt. Ideò dicitur Ozeæ. 15. Effraim sicut columba seducta non habens cor. Vñ sunt illi de quibus dicitur Ioan. 18. Abierunt retrorsum, & ceciderunt. quod potissime de malis ecclesiasticis dici potest, qui. s. abire ante se ad bona paradisi nesciunt, sed retro ad bona mundi quæ dimiserant, retrocedunt. Non sic charissimi non quia verè nos debemus abire de mundi indigentia ad cœli refectionem & repletionem de mētis iniustitia ad morū perfectionem, de cordis imprudentia

H prudentia ad mentis discretionem. ¶ Adhuc aduerte quod est quoddam abire vitiosum, quando.s.de virtute ad vitium abitur, sicut faciunt mali, de quibus potest dici illud Ioan. 6. Multi discipulorum abierũt retro, & iam cum illo non ambulant. vbi videtur ꝙ mali abierunt & recedunt a deo per mentis ostinationem. Abierunt inquit retrorsum. Item per pacis dissipationem. Cum illo inquam non ambulant. Sunt igitur mali ostinati, quod ostenditur, quia ipsi vadunt retro, quia sicut cancer non vadit ante, immo semper vadit in retro, sic mali & ostinati nihil rectè volunt facere, immo semper retro & econtrario veritati, figurati per vxorem Loth. Gene 19. quæ contra domini mandatum respexit retro, & ideo mutata est in statuã. Sic verè tales volunt respicere retro & obliquè ad cõtrarium diuinæ voluntatis, & ideo fiunt statuæ, quia.s.in inferno perpetuò statuẽtur. ps. Iordanis cõuersus est retrorsum. ¶ Quartò dico ꝙ mali recedunt a Dei societate. Iam inquit cum illo non ambulant. quia verè mali non curãt de societate nec Dei nec proximi, immo cum omnibus volunt habere guerram, & dissensionẽ, similes auibus prædalibus, quæ solæ volunt viuere, & alias impugnare, qui sicut dicitur. 2. Thessa. 2. Deo nõ placent, & cunctis hominibus aduersantur.

A **Abysai.** Nota ꝙ Abysai fuit frater Ioab, Consanguineus Dauid, Miles bellicosus & fortis, peregrinationis bellorum & negociorum ipsius Dauid indiuiduus comes, qui interpretatur patris mei incẽsum mihi: vel patris mei sacrificium meum, & alio modo, pater salutis meæ, vel patris salutare mihi. Per istum igitur accipe quemlibet virum iustum, Dauid. i. Christi per gratiam proximum & amicum, contra vitia bellicosum, Christi negociorum comitem, & tribulationum eius participem & vicinum, qui cum sit pater salutis, de se tamen patri nostro Deo facit sacrificium & incensum. 2. Reg. 21. Præsidio fuit Dauid Abysai filius Saruiæ.

A **Abyssus.** Exaltauit illum. Ezech. 13. Quoniam charissimi abyssus est locus vbi est tanta aquarũ abundantia, ꝙ dato ꝙ totus mundus ibidem hauriret nunquã exhauriret, propriè Maria talis abyssus est cuius aquarum. i. gratiarum tam eximia est plenitudo, ꝙ nunquam ipsam exhaurit deuotè haurientium. i. orantium multitudo. Deus enim istã abyssum videtur fecisse, vt adaquaret populum suum velut in abysso multa. ps. quia secundum Bern. de plenitudine eius accipiunt vniuersi. Vñ propriè ista est illa terra filijs Israel repromissa, de qua dicitur Deut. 8. Dominus deus tuus introducet te in terram bonam, terram riuorum atque fontium, in cuius campis & montibus erumpunt fluuiorum Abyssi. Igitur de abysso tractaturi, istam abyssum angelico aue salutemus, de eius plenitudine gratiæ stillicidia hauriẽtes. Abyssus ergo multis modis sumitur in scriptura, quia.

Est abyssus inillustrabilis.
Est abyssus insatiabilis.
Est abyssus imperscrutabilis.
Est abyssus inexhaustibilis.

¶ Abyssus inillustrabilis est locus damnatorum. s. infernus, qui dicitur abyssus, ab a quod est sine, & byssus candor, quasi sine candore. Iob. 38. Nunquid ingressus es profundum maris, & in nouissimis abyssi deambulasti? Nunquid apertæ sunt tibi portæ mortis, & ostia tenebrosa vidisti? Et Apoc. 20. dicitur ꝙ angelus ligauit draconem, & misit eum in abyssum.

B ¶ Secundò abyssus insatiabilis est animus auarorum. Vñ auarus est ille puteus abyssi ardoris insatiabilis de quo dicitur Apoc. 9. Ioannes stellam vidit in terram cecidisse, & data est ei clauis putei abyssi, & aperuit puteum abyssi, & ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magnæ. Auarus. n. dicitur stella, propter splendorem prosperitatis, dicitur cadere in terram, propter curam terrenæ facultatis, dicitur puteus abyssi, propter profunditatem insatiabilitatis, dicitur habere fumũ fornacis, propter affectũ cupiditatis.

C ¶ Dixi tertio ꝙ est abyssus imperscrutabilis, videlicet diuinitatis profunditatis. Deus. n. & res diuinæ dicuntur abyssus, eo ꝙ propter profunditatem suæ immensitatis non possunt ab hominibus perscrutari, nec cognosci, aut apprehendi, quia sicut sapiens Eccles. 1. dicit, Arenam maris & pluuiæ guttas quis dinumerauit? Altitudinẽ cœli, & latitudinem terræ, & profundum abyssi quis dimensus est? Sapientiam dei præcedentem omnia quis inuestigauit. q. d. Imperscrutabilia sunt. ps. Iudicia tua abyssus multa.

D ¶ Dixi quarto ꝙ est abyssus inexhaustibilis, & est sagacitas perfectorum seu subtilitas sapientum & doctorum, quia pro certo abundantia scientiæ & sapientiæ, necnon virtutum & gratiæ ipsorum sanctorum doctorum ecclesię abyssus dicitur, eo ꝙ inexhaustibiliter ibidem omnis populus adaquatur, de aquis inexhaustibilibus suarũ scientiarum totus hortus ecclesiæ irrigatur. Vñ illud supradictum. In cuius montibus erũpunt fluuiorum abyssi. vt sic de quolibet sanctæ Ecclesiæ doctore dicatur illud Ecclesi. 24. A mari. n. abundauit cogitatio eius, & consilium eius velut in abysso magna. Et sequitur statim de sapientia talis viri. Ego sapientia effudi flumina, ego quasi trames aquæ immensæ de fluuio, ego quasi fluuius dorix exiui de paradiso, dixi, rigabo hortum plantationum. Et quia charissimi beatus Thomas, qui etiam abyssus interpretatur abyssum totius scientiæ in se continuit & habuit, hinc est ꝙ de tali abysso suarum scientiarum & gratiarum cõgruè ponn thema meum, Abyssus exaltauit eum. vbi supra. Igitur dico charissimi ꝙ iste beatus doctor, verbis istis a tribus principaliter commendatur, quia videlicet A figuratiua promotione iste nominatur figuraliter, quia dicitur Abyssus. A prærogatiua prælatione iste sublimatur supernaliter, quia Exaltauit. A demonstratiua perfectione iste prædicatur demonstrabiliter, quia dicitur Illum. Dico igitur primo ꝙ iste commẽdatur a quadam nominatione, quia dicitur Abyssus. Video. n. in mundo ꝙ preciosæ reliquiæ non nudæ hominibus ostendũtur, immo crystallis vel alijs operculis conteguntur. Video & ꝙ fructus arborum natura folijs operit, ipsosque sub velamine contegit & abscondit. Video insuper ꝙ notabilia facta scripturæ non nudæ & publicæ demonstrantur, immo sub figuris, & enigmatibus inuoluuntur. Modo sic est ꝙ iste beatus potest cõparari reliquijs preciosis, potest æquiparari arboribus fructuosis, potest insuper assimilari operibus & negotijs gloriosis, quapropter bene concludo ꝙ ipsius proprietates debuerũt nobis nominari & dici sub quibusdam nominibus obscuris & enigmatibus tenebrosis. Igitur iste abyssus dicitur, & sub isto nomine ipsius virtus multiplex designatur. Et sic dico bene ꝙ iste commendatur a quadam figurali nominatione. Abyssus inquit. vt sic de talis nominis operculo intelligatur illud ps. Abyssus sicut vestimẽtum amictus eius. Et videte ꝙ per istud vocabulum abyssus, quæ nihil aliud est quam aquarum immẽsitas, & potissimè marinarum (sicut de mari rubro & submersione Pharaonis dicitur Exo. 15. ꝙ abyssi operuerunt eos, descenderunt in profundum quasi lapis) potest propriè intelligi iste sanctus, iste doctor, & etiam quilibet ecclesiasticus, & maximè religionis suæ & professionis sectator. Habet. n. abyssus E

Latam capacitatem.
Imam profunditatem.
Certam mobilitatem.
Fuscam obscuritatem.
Magnam sonoritatem.
Certam stabilitatem.
Plenam sonoritatem.
Multam diuersitatem.

Sic verè iste fuit capax, propter latam dilectionem, profundus, propter humilem affectionem, mobilis, propter sedulam subiectionẽ, obscurus, propter deiectam conuersationem, sonorus, propter altam prædicationem, certus & limitatus, propter repressam euagationem, plenus & immensus, propter scientiæ, seu gratiæ redũdationem, fructuosus, propter mundanam tribulationem. Prosequamur igitur charissimi istas proprietates istius abyssi, & ipsas ad vtilitatem nostram tam de ipso quam de quolibet religioso & ecclesiastico moraliter exponamus. Et dico primo ꝙ abyssus habet latam capacitatem, quia pro certo iste habuit latitudinem & charitatem dilectionis. Nam sicut latitudo abyssi tanta est ꝙ ipsa continet omnes aquas, non solum dulces immo etiam amaras, sic verè vir iustus debet habere charitatem ita latam & extensam, quia omnes homines debet cõtinere, non solum dulces. i. amicos, familiares, & notos, immo etiam amaros. i. inimicos, extraneos & remotos, vt sic de ipsa charitatiua cõtinẽtia possit dici illud Ionę. 2. Abyssus vallauit me, pelagus cooperuit caput meum. Quod tamen est contra multos qui non videntur esse lati, sed stricti, non extenti, sed retenti, non capaces & charitatini sed aliorum fugaces & suiipsius constrictiui & conclusiui. Et ideo isti videntur esse similes cuidam vasi de quo loquitur Arist. quod si fiat de cera virginea vndique clausum, & ponatur in mari, intrabit in eo aqua dulcis, veruntamen non amara. Sic verè tales qui in mari istius mundi amari sunt positi, videntur vndique constricti & clausi. quod bene apparet, quia in corde suæ affectionis & charitatis bene potest intrare aqua dulcis. i. illi qui sunt eis dulces & delectabiles. s. consanguinei & amici. Sed pro certo aqua amara. i. tristabiles & amari. s. inimici & extranei nunquã intrant capacitatem cordis sui. quod bene patet de mundi principibus & prælatis, qui non curant promouere, nec in corde

per dilectio-

nē habere, nisi cōsanguineos & amicos, dimittētes quamquā sint digniores, extraneis longinquis. Isti igitur nō sunt abyssus lata: sed abyssus constricta & congelata, de qua Iob. 38. dicitur. In similitudinem lapidis durantur aquæ, & superficies abyßi constringitur. Non sic iste & non sic quilibet bonus ecclesiasticus: quia pro certo iste habuit latam capacitatem, cha-

F ritatem dilectionis. ¶Secundò dico q̄ iste habuit imam profunditatem humiliatiuę affectionis. abyssus.n. tantam profunditatē habere noscitur, q̄ in plerisq; locis eius fundus non inuenitur. Et ideò dicit abyssus ab a, quod est sine, & basi, quasi sine basi.i. fundamēto & fundo. & reuera talis fuit hic, & talis debet esse quilibet ecclesiasticus: quia verè iste debet esse p humilitatem ita profundus, ita debet se in imum per sui despectū subijcere, q̄ cūctis debet humiliter subiacere, vt sic dicat humilitas sua illud Eccle. 24. Girum cęli circuiui sola, & profundū abyßi penetraui. In fluctibus maris perambulaui, & in omni loco steti, & in omni populo & gente primatū habui. Et verè bene loquitur profunditas & humilitas istius abyssi, quia verè humilitas est illa virtus quæ girum cęli circuit contemplatione & occupatione, quæ in fluctibus maris.i. in tribulationis amaritudine ambulat patientia & mente, quæ in omni loco stat perseuerantia & duratione, & in omni populo primatum accipit exaltatione & promotione, quia procul dubio ista humilitas abyssalis.

G Promotionem facit acquirere.
Contemplationem solet inducere.
Perseuerantiam solet efficere.
Et mundi tribulationes solet vincere
& contemnere.

¶Istam igitur talem profundam humilitatem habuit: quia .s. ad modum abyssi: sicut bonus religiosus se quātum potuit profundauit, & ideò sciarum plenitudinem acquisiuit, quia.s. sicut aquæ fluūt ad vallem & locū profundiorē: sic vera scia ad virū humiliorem, quia sicut dicitur Prouerb. 2. Vbi fuerit humilitas: ibi & sapientia. Vnde de ista humilitate abyssali dicitur Deut. 33. De benedictione dñi terra eius, de pluuijs cęli & rore atq; abysso subiacente. Sed procul dubio ista sunt hodie cōtra multos ecclesiasticos & religiosos, qui.s. non habent humilitatem, sed pompositatem, nō quęrūt in profundo subesse sed ambiunt in supremo præesse: non diligunt statum subiectionis, sed appetunt statum prelationis. Abyssus.n. q̄q̄ naturaliter habeat esse profunda: veruntamen valde est fumosa, valde est spumosa, valde est fluctuosa & tempestuosa. Sic verè dato q̄ de esse religionis sit humilitatis profunditas, inuenio tñ q̄ inter ipsos abūdat inuidiarū & discordiarum fluctuositas, pomparum & superbiarū feruositas, detractionum & iniuriarum spumositas, sicut ad sensum apparet & patet de multis religiosis, qui magis prompti sunt ad detrahendum, magis pomposi ad præsumendū, magis fluctuosi ad inuidendum q̄ plurimi seculares, ita q̄ tales figurari possunt Apocalyp. 17. vbi dicitur q̄ Ioannes vidit bestiam vnam magnam mirabiliter, plenam nominibus blasphemiæ, quæ portabat illam mulierem quę erat ebria sanguine martyrum Iesu. Sequitur quod angelus dicit Ioan. Bestia inquit quam vidisti, fuit & non est, & ascensura est de abysso, & in interitum vadit. Ista bestia significat malos clericos & religiosos, qui procul dubio hodie portant & sustinent mulierem ebriam sanguine martyrum Iesu.i. malos principes, vsurarios & raptores, qui pleni sunt sanguine martyrum.i. substantia pauperū Christi, vel bonis ecclesiarum & martyrum, quia reuera tales non reprehendunt, sed ipsis fauendo applaudunt. Isti sunt pleni nominibus blasphemiæ: quia pro certo non cessant superioribus detrahere, omnem statum & populum contēnere, se solos bonos credere, & alios blasphemare, de quibus dicitur in canonica Iudę. Dominationem spernunt, maiestatem aūt blasphemant. Et sequitur. Hi sunt murmuratores querulosi s̄m desideria sua ambulātes, & os illorum loquitur superbiam. Et qd sequitur? Certè procul dubio q̄ bestia quam dicit figura, fuit & nō est. sic religiosi nostri fuerūt antiquitus, nec tot sunt hodie, quot fuerunt. Pro certo fuit, & non est, quia.s. antiquitus fuerunt in summa morum perfectione: sed modo sunt in contraria conditione, sicut dicitur Apoca. 21. Primum cœlum & prima terra abijt, & mare iam non est. Et hoc est quod sequit in figura: quia inquit ista bestia ascēsura est de abysso, & in interitum vadit, quia vt breuius concludatur, isti de abysso.i. de humilitatis profundo ascenderūt per superbiam & processerunt, & ad interitum vitiorum accesserunt. Vnde Bernardus. Hi volunt esse humiles sine despectu, pauperes sine defectu, bene vestiti sine solicitudine, delicatè pasti sine labore, alijs adulantes, alijs detrahentes, mordaces vt canes, fallaces vt vulpes, superbi vt leones, rapaces vt lupi. Hi volunt esse sine auctoritate iudices, sine visu testes, falsi accusatores omni veritate carentes, hæc ille. Ascensura est igitur illa bestia & in interitum vadit. Sic non sicut iste beatus charissimi: quia pro certo nunquàm de abysso perfectæ humilitatis ascendit, sed in eius profundo cōtinuè latitauit, vt sic de eo & similibus dicatur illud. Exod. 15. Abyssi operuerunt descenderūt in profundum quasi lapis. Habuit igitur iste profunditatem humiliationis.

¶Tertiò dico quod iste habuit perfectionis abyssum: quia habuit mobilitatem obedientiæ subiectionis. Abyssus.n. semper H
est in motu & in fluxu, fluit.n. continuè & refluit & nunquā à motu quiescit, & hoc quia motum lunę sequitur. Et secūdum eius influentiam se dirigit atq; regit, sic verò bonus religiosus & subditus semper debet esse in motu obediētiæ & subiectionis, nec non in motu diligētiæ & bonæ sedulitatis ad hoc: quia debet sequi motum & imperium lunę.i. prælati vel dei. Deute. 18. Eruperunt fluuiorum abyssi, sicut proculdubio fuit iste qui deo atq; pręlato semper voluit obedire, & ad eorum imperium ad bona opera sedulò se mouere, diligentia.n. sua & motus laborum suorum quos exercuit studendo, legēdo, scribendo, dictando, est omnibus manifesta, ita quod propriè pōt dici de eo illud psal. Iudicia tua abyssus multa. Quod est contra multos qui per obedientiam & diligentiam nō sunt mobiles, immo per negligentiā & inobedientiam sunt instabiles & immobiles, in aliquibus.n. partibus septētrionis. Abyssus.i. aqua maris propter excessum frigoris congelatur, & contra naturā suam cōstringitur, & à motu proprio retardatur. Sic verè frigus indeuotionis, multos religiosos & clericos ita cōstringit, quod per obstinationem gelantur, ita quod motum obedientiæ & diligentiæ eis tollit Iob. 38. Superficies abyßi constringitur. Et illud Iob. 41. Estimabit abyssum, quasi senescētem.i. præ frigore se mouere non valentem religiosè. Sic iste procul dubio habuit mobilitatem obedientiæ subiectionis.

¶Quartò dico quod iste habuit perfectionis abyssum: quia habuit obscuritatem tenebrosæ meditationis & deiectiuæ conuersationis. Abyssus.n. propter maximam profunditatem magnam habet obscuritatem, immensitatem.n. aquæ suæ lux non penetrat. Et ideò obscuritate lucis carentia ibi causat. Sic verè perfectio viri iusti debet esse obscura.i. in exteriori conuersatione humilis & abiecta, & ab omni luce curiositatis pęnitus aliena, vt sic de deiectione viri boni dicatur illud Gen. 1. Tenebrę erant super faciem abyßi, & spiritus domini ferebatur super aqua: quia pro certo erant. I

Tenebræ deiectæ conuersationis.
Tenebræ mesticiæ & contritionis.
Tenebræ solitariæ meditationis.

Quia pro certo debent abyssum, idest perfectionem humilis religiosi tegere, vt sic spiritus domini super aquas affectionum suarum continuè posit ferri, & sic fuit de isto: quia non curauit hominibus apparere, sed deo obscurè.i. secretè & solitariè voluit viuere, cōpositioni mentis vacare, de mundi negotijs non curare, & quia famā seculi despiciebat, ipsam meruit super oēs acquirere & habere. vnde Alanus de complanctu naturæ. Hæc est famæ bonę gloriosa proprietas, vt appetitores suos cōtemnat & appetat contemptores, hunc fama fugiendo sequitur quam insequendo perdit. vnde Sene. in prouerbijs. Vis omnibus esse notus, prius effice vt neminem noueris. Quod est contra multos religiosos, qui nolunt habere obscuritatem, sed luciditatem. Nolunt esse in obscuro solitariæ meditationis, sed magis in claro publicę negotiationis: qa magis quærunt hominibus placere vestibus: quā moribus, magis volunt esse mundo famosi, quam dño virtuosi. vnde Ber. in epi. t. Labor inquit & latebrę & voluntaria paupertas sunt insignia monachorum, nostri autē oculi omne sublime vident, nostri pedes omne forum circuieunt nostræ linguæ in omnibus consilijs audiuntur, nostræ manus omne patrimoniū partiuntur. Et breuiter multi sunt hodie religiosi qui magis videntur esse seculares quam regulares, & procul dubio ex hoc non fiunt famosiores, sed in dei & hoim repugnatione fama & moribus viliores: quia.s. sicut odor rosæ melius in loco obscuro quam in sole seruatur, sic verò odor bonæ famæ in obscuro solitudinis viget, in sole aūt.i. in publico euaporare & deficere comprobatur Vnde & Petrus Rauē. in quadam epistola dicit. Quot qui omni tpe venātur famam seculi, omni tempore sunt infames Non sic charissimi nō sic: quia pro certo iste fuit

abyssus

abyssus obscurus & à mundi visibus (sicut potuit) occultatus.
Et sic dico, quod iste habuit obscuritatem deiectiuæ cōuersatio-
K nis, & obscuræ meditationis. ¶ Quintò dico, quod iste dicit abys-
sus: quia habuit sonoritatē eloquentis prædicationis: quia pro
certo sicut abyssus cum aquis suis & fluctibus semper emittit
sonitum & strepitum, ita quod possis à longè audiri, sic iste me-
diantibus aquis sciarum suarum, ita per prędicationem sonuit
& clamauit, quod in omni terra auditus fuit. ps. In oēm terrā
exiuit sonus eorū. Ita quod de tali abysso propriè dicitur illud. ps.
L Dedit abyssus vocem suam. ¶ Sextò dico, quod abyssus habuit sta
bilitatem repressæ dignationis. Sicut.n. videmus quod abyssus,
hoc est dicta aqua maris habet littora quæ sistunt, & reprimūt
flatum suum, quæ.s. vltra nō progreditur, sed infra certos ter-
minos à Deo constitutos sistitur & tenetur. Sic iste littora di-
uinorum mandatorum & regularium statutorū, necnon clau-
stralium terminorum pro limitibus habuit infra quę signa in-
dignationibus & ambitionibus corpus suum tenuit, ita quod à
cunctis & animi & corporis motibus, vagationibus, fluctibus,
& fluxibus se repręssit. Vnde dicitur Prouer. 8. quod certa lege &
gyro vallabat abyssos. Et sequitur, quod legem ponebat aquis
ne transirent fines suos: quæ tñ hodie sunt contra multos reli-
giosos qui pro certo non videntur certos limites habere, im-
mo totus mundus claustrum ipsorum videtur esse, ita quod illud
Senecæ epistolę videntur dicere Vni angulo nō sum natus pa-
tria mea totus est mundus. Et pro certo isti non curant in suis
beneficijs, & claustris & conuentibus stare. Sed nūc ad roma-
nam curiam ire, nunc per vicos & plateas transire, & de domo
in domum, de vico in vicum, de hospitio ad hospitium discur-
rere & vagare. non vacant.n. studijs, sed negotijs, non cōtem-
plationi, sed visitationi, nō marginibus librorum, sed curijs &
monitionibus dñorum. Ita proculdubio videntur hodie prę-
cipuè inter religiosos mendicantes qui tñ temporalitatem non
habent ipsi tñ in discursu prę ceteris se delectant. Quod vtiq;
Zach. 6. pōt figurari, vbi dicit. Quia ipse vidit quattuor qua-
drigas quę exibant de medio duorum montium æreorum: vna
habebat equos rufos, alia habebat equos nigros: Alia habebat
equos albos: Quarta verò habebat equos varios, & fortes qui
quęrebant discurrere per vniuersum orbem. Iste.n. quattuor
quadrigæ carissimi, significant quattuor ordines.s. ordinē Ci-
stercien. & illos qui rotantur de veteri ordine, & ibi sunt equi
rufi.i. monachi qui portant rufum habitum. Item ordinē beati
Benedicti, vbi sunt equi nigri.i. subditi portantes habitum ni-
grum. Item religionem sancti Augustini, vbi sunt equi albi.i.
subditi portantes habitum album. Item religionem mēdican-
tium, vbi sunt equi varij.i. religiosi portantes inter se habitum
varium & distinctum, sed vt melius applicem: Quattuor qua-
drigæ sunt quattuor religiones mendicantes quæ inter duos
montes æreos.i. in stiria duorum testamentorū versantur, equi
etiam rufi & quadriga suot Minores, nigri sunt Augustinēses.
Albi verò Carmelitæ, sed varij sunt fratres prędicatores q ad
literam habitum varium.s. ex nigro & albo portant, qui etiam
inter cæteros dicuntur fortes ad sustinendum fidei firmitatem
& sciæ veritatem. Sed quid pro certo de istis equis quattuor
istis quadrigæ, siue accipiantur de mendicantibus in genera-
li, siue de prædicatoribus in speciali, dicit in figura quod isti quę-
rebans discurrere per vniuersum orbem: quia pro certo vt su-
pra dixi multi sunt inter istos qui plus debito discurrūt, & ma
gis in secularibus negotijs, q̄ in claustri suspirijs exęquauerūt.
Prosper in lib. de vita cōtemplatiua dicit sic. Sunt quidam qui
conuersi expressiuis motibus nihil abijciunt: quia non mutan-
tur mense sed veste, non actu sed habitu, non opere sed sermo-
ne. In religione.n. seculariter viuunt opinionem pro virtute
quęrunt, prædicant magna, nō faciunt, accusans vicia, nec de-
uitant, Publicè sibi displicere simulant quod occultè com-
mittunt ijdem magis student videri, q̄ fieri. Hæc ille. O charis
simi non sic iste: quia pro certo nō fuit vagus, sed more abyssi
repressus & legibus arctatus, & infra limites religionis & iu-
stitiæ constitutus, ita quod fuit de illis abyssis de quibus dicitur
Exod. 15. Et congregati sunt abyssi in medio mari. Igitur iste
habuit stabilitatē repssę dignationis vel diuagationis. ¶ Septi-
mò dico, quod iste habuit immensitatem gratiæ scientiæ & deuo-
tionis, sicut.n. abyssus habet immensitatem aquarum, sic iste.
immensitatem gratiarū & scientiarū, & sicut ex abysso erum-
punt fontes & flumina quibus terra irrigatur, sic ab isto pro-
rumpunt diuersæ doctrinæ quibus ecclesia fęcundatur. Et re-
uera iste fuit quædam (quantum ad scias) inhaustibilis abys-
sus, sicut patet doctrinæ suæ profunditatem & immensitatem
consideranti. Vnde propriè pōt dici illud Prouer. 3. Sapientia
ipsius erupuerunt abyssi, & nubes rore concrescunt. Cuius tñ
hodie in eccña paucos inuenio successores. Sed pro certo ma-
gis hodie studemus nos alij ecclesiastici in populis, q̄ in Pauli
epistolis. magis in salmone q̄ in Salomone, magis in negotio-
rum cura q̄ in sacra scriptura. Es ideò proculdubio multi sunt
qui non sunt abyssus per redundantiam: sed potius per obscu-
ram ignorantiā, vt iam voluptati tales abyssos siccanti, possit
dici illud Esa. 51. Siccasti mare aquam abyssi vehemens. Non
sic iste: quia pro certo ipse immensitatem gratię & deuotionis
habuit, ita quod Deo & de eius immensa scia potest dici illud. ps.
Quod Deus petram interrupit in eremo, & adaquauit.s. fi-
lios Israel, velut in abysso multa. Dic si vis quare dicit petra.
¶ Octauò dico, quod ista abyssus habuit fluctuositatem mundanæ N
tribulationis. Quia pro certo sicut abyssus nunquàm est sine
fluctibus, sic nec iustus sine tribulationibus. Igitur ista abys-
sus fluctuosa fuit: quia.s. fluctus turbationis, timoris Dei, hor-
roris sui, & terroris inferni, necnon & laboris cōtinuè habuit
& portauit. Vnde ipse fuit de illis de quibus dicitur in psal.
Viderunt te aquæ Deus, viderunt te aquæ & timuerūt & tur-
batæ sunt abyssi. ¶ Ecce igitur charissimi, quod beatus Thomas O
qui interpretatur abyssus, fuit abyssus propter Timoris flu-

Turbata.	ctuositatem. Sientiæ fertilitatem. Persi-
Repleta.	stentiæ stabilitatem. Prædicationis so-
Luminata.	noritatem. Conuersationis solicitudinē.
Sonora.	Obedientiæ promptitudinem. Humili-
Obscura.	tatis lassitudinem, & Charitatis ampli-
Agitata.	tudinem. Et sic dico, quod iste fuit abyssus
Profundata.	interpretatus & nominatus, & abysso
Capax & dilatata.	assimilatus & cōparatus. Es ideò à sum-

mo abysso Deo, ad abyssum opulētię Paradisi exaltatus. Iuxta
illud psal. Abyssus abyssum inuocat. Et sic bene dico, quod iste
commendatur à figurali nominatione. Abyssus inquit: quia.s.
sub isto nomine & iste sanctus & ipsius multiplex nominatur.
¶ Item dico, quod abyssus vt communiter accipitur pro profun-
ditate, est imperscrutabilis & accipitur pro profunditate diui
nę sapientiæ, sicut Ecclesiastici. 1. Profundum abyssi quis in-
uestigabit? Aliquando pro immēsitate eternæ gloriæ, sicut in
psalmo. Adæquauit eos velut in abysso multa. Aliquando pro
profunditate eternæ miseriæ, vnde in psal. Descenderunt vsq;
ad abyssos. Aliquando pro perfecto viro & pro profunditate
humilitatis & iustitiæ seu etiam scientiæ, vt dicitur Abacuc.
3. Dedit abyssus vocem suā. Aliquando pro profunditate scri-
pturæ. vt Ecclesia. 24. Profundum abyssi penetraui. Aliquādo
pro peccatore seu pro profunditate obstinationis & malitiæ.
sicut Gen. 1. Tenebræ erant super faciem abyssi. ¶ Aduertē P
igit, quod hic intendo de abysso facere mētionem inquātum po-
test significare virum perfectum, vel etiam ipsum Deum &
inquantum potest significare vitam æternam. Dico igitur, quod
quadruplex est abyssus, scilicet.

Virtuosa.	Virtuosa est Deus, vel quilibet vir perfe-
Dolorosa.	ctus. Et de hoc pōt dici illud Iob. 38. Nun-
Vitiosa.	quid ingressus es profundum maris, & in
Et gaudiosa.	nouissimis abyssi deambulasti? Nunquid

sunt apertę portę mortis & ostia tenebrosa vidisti? Ecce igi-
tur quod in verbis quattuor ostenduntur quæ competūt cuilibet
viro iusto, sm quattuor conditiones quę in abysso possuns re-
periri. ¶ Est.n. in abysso, quod idem est quod aquarū immen- Q
sitas. Profunditas. Amaritudo Insatiabilitas, & obscuritas. Di-
co igitur sm ista, quod homo perfectus habet quattuor cōditio-
nes. Debet.n. habere humilitatis infinitatē. Profunda inquit.
Mobilitatis agilitatem, mare inquit. Dilectionis capacitatem,
apertæ sunt portæ mortis. Discretionis luciditatem, ostia te-
nebrosa vidisti. Habet igitur vir perfectus infinitatem humi-
litatis, quod ostēditur cum dicitur profundum. Sicut.n. abys-
sus habet profunditatem inferius in infimis, ita quod fundus eius
vix pōt inueniri, sic vir perfectus semper per humilitatē alijs
se reputat infimiorem & inferiorem, minus dignum & minus
valentem. Ideò sibi pōt dici illud psal. Nimis profundæ factæ
suns cogitationes tuæ. Et hōc fuit figuratum Iob. 55. vbi dici-
tur. Feruescere faciam quasi ollam profundum maris, & po-
net quasi cū vnguenta bullient. Mare.n. significat virum perfe
ctum amarum per contritionem & per mortis meditationem.
Profundum eius est cor ipsius infimum per humilitatē & de-
iectionem, quod pro certo quasi olla per æternorum desiderium
feruet

feruet & bullit,ſicut vnguenta per pietatem, & cõpaſsionem.
Heu proh dolor q pauci ſunt hodie qui habeāt iſtam profun-
dam humilitatem. Moderni.n.non quærunt eſſe in profundo,
ſed in ſuperficie non in infimo animo gradu depreſſo, ſed ex-
celſo,non in humilitate,ſed in vanitate, nõ in paupertate, ſed
in dignitate,videntur allegare illud Sene.in epiſtola.Non ſo-
lum quod minimum,ſed quod peſsimũ in fundo eſt,illud ma-
ximè verum eſt de ambitioſis,qui pro certo ſunt ſimiles flam-
mæ:quia ſicut flamma ſemper nititur ſurſum aſcendere , & vt
ſurſum aſcendat,circumquaque ſe agitat & ſe mouet.Sic verò
ambitioſus ſemper nititur aſcendere ad honorem & ad offi-
cium ad dignitatem & ad hæc continuè ſe agitat & laborat.
Modò.n.ſe deflectit ad vnam partem,modo ad aliã,modo tra-
ctat cum vno,modo cum alio, breuiter nunquàm quieſcit cor
eius tñ nititur aſcendere. Et ſicut flamma combuſſit circum-
iacentia ligna,ſic verò ambitioſus nititur alios ſuperiorea cõ-
burere & inflammare precibus atque donis.Ideò de iſtis dici-
tur à Bern.ad Eugenium lib.3. O inquit ambitio ambientium
crux quæ omnes torques omnibus places , nil acrius cruciat,
nil moleſtius inquietat,& cum apud miſeros mortales, nil ce-
lebrius negotijs eius. Non ſic chariſsimi, non, ſed habeamus
humilitatis infinitatem.Profunda inquit,vt ſic de tali profun-
ditate abyſsi.i. viri iuſti , poſsit ipſe dicere illud Eccleſiaſtici.
23.e.Gyrum cęli circuiui, profundum abyſsi penetraui, & in
R maris fluctibus ambulaui. ¶ Secundò debemus habere mobi-
litatis agilitatem : quia ſicut abyſſus vel aqua maris continuè
& faciliter mouet , ſic nos debemus eſſe agiles & mobiles per
obedientiæ velocitatem,& per diligentiæ ſedulitatem . Et hoc
oſtenditur cum dicitur Maris:quia.ſ.ſemper mare eſt in motu
& nunquàm ceſſat fluere aut refluere , ſic verò nec nos debe-
mus ceſſare à motu & fluxu obedientiæ & ſubiectionis , nec à
motu diligẽtiæ,& bonæ operationis. Et ideò de iſto motu ma-
ris dicitur in p̃s.Moueatur mare & plenitudo eius.Nam ſicut
motus maris ſm Ariſtotelem ſeruat illud à putredine, ſic ve-
rò motus iſte ſpiritualis ſeruat hominem à corruptione pec-
cati. Ideò de bonis mobilibus & agilibus dicitur. Deutero.8.
Erumpunt fluuiorum abyſsi. Et iſtud eſt contra pigros & de-
litioſos, & deſides qui non mouentur per aliquod bonũ opus,
nec per obedientiam ad prælatos. Et ideò iſti non ſunt ſimiles
mari, nec ſunt abyſſus ſe mouẽs , ſed abyſſus dormiẽs atq; ia-
cens.De quo Gen.8.Clauſi ſunt omnes fontes abyſsi. Et Gen.
49.c. De benedictionibus abyſsi iacentis deorſum. Sed verè
poſſunt lacui comparari, qui eſt aqua dormiẽs & immota,quę
vt communiter continet vermes & ranas,& circa ſe conſueuit
arbores & herbas infructiferas nutrire, & quia non mouetur,
Ideò faciliter corrumpitur & putreſcit , ſic verò ſunt pigri &
delitioſi inobedientes , & obſtinati : quia tales ſemper volunt
quieſcere & dormire , nec per aliquem laborẽ vel exercitium
ſe mouere . Et tales pro certo conſueuerunt in ſe nutrire ver-
mes malarum affectionum & deſideriorum peruerſorum, ra-
nas.i.clamorem detractionis & malorum verborum vanarũq;
locutionũ . Et arbores infructuoſas.i. perſonas inutiles.vt ſunt
meretrices & hyſtriones ſolẽt circa ſe habere & de bonis ſuis
nutrire . Et ideò tales per peccata plurima corrumpuntur. Et
maximè per gulam & luxuriam , auaritiam & inanẽ gloriam.
Et de iſtis dicitur in p̃s. Fiant immobiles quaſi lapis. Non ſic
chariſsimi,ſed moueamur & laboremus: quia bonorum labo-
rum glorioſus eſt fructus.Sapiẽ.3. Habeamus mobilitatis agi-
S litatem. Maris inquit. ¶ Tertiò debet habere vir perfectus di-
lectionis capacitatem . Apertę inquit ſunt tibi portæ mortis .
Mors.n. quæ omnia recipit , ſignat charitatem quę oẽs,ſ.ami-
cos & inimicos capit. Canti. 8. Fortis eſt vt mors dilectio. Si-
cut.n.abyſſus eſt locus apertus ad recipiẽdum oẽs aquas tam
dulces q̃ amaras,ſic verò cor noſtrum debet eſſe apertum, ca-
pax,& latum,ad recipiendum per amorem & dilectionem oẽs
aquas,i. oẽs homines nõ ſolum dulces.i.bonos & amicos, im-
mo etiã amaros.i. malos & inimicos : quia.ſ.diligere debemus
bonos & malos, amicos & inimicos, amicos in Deũ, inimicos
propter Deum . Apertæ ſunt inquit tibi portæ mortis: quia.ſ.
portæ cordis ſui debent omnibus eſſe apertæ. De hoc Apoca.
12.Apertum eſt oſtium in cœlo,oſtium n.charitatiuorum de-
bet ad literam omnibus eſſe apertum. Iob.31.Foris non man-
ſit peregrinus oſtium meum viatori patuit , vt de pauperibus
dicatur , q ipſe adaquauit eos velut in abyſſo multa. Et illud
Gene.8. Rupti ſunt oẽs fontes abyſsi,& cataractæ cœli apertæ
ſunt. Et hoc eſt contra multos qui ita ſunt clauſi per parcitatẽ
nec non per odium & rancorem , & per inuidiam & liuorem,
q nullum volunt recipere per amorem in atria cordis,nec etiã
in oſtio domus ſuæ. Quod ſi aliquem recipiunt,ipſi pro certo
non recipiunt,niſi notos,familiares & amicos.Iſti ſunt ſimiles
vaſi facto de cera virginea & ex omni parte clauſo, in quo ſm
Ariſtotelem ſi ſit in mari,aqua dulcis intrat,amara nõ,ſic verè
iſti tenent ita ſe clauſos, q ipſi intra cor ſuũ non recipiunt per
amorem & dilectionem niſi aquã dulcem,i.niſi illos qui ſunt
ſibi dulces benigni,familiares & amici. Aquam aũt amaram.i.
illos quos inueniũt amaros per correctionem : vel amaros per
illatam vexationẽ.ſ.inimicos, nullo modo reciperent vel ama-
rent Iuxta illud Treno.1. Non crediderũt omnes habitatores
orbis,non ingrederetur hoſtis per portas Hieruſalem. Vnde
tales abyſsi non ſunt aperti : ſed ſemper potius clauſi. Vnde
Prouerb.8. Certa lege vallabat abyſſos. Et illud prædictum.
Clauſi ſunt abyſsi ſimiles illi mari ſeu abyſſo quæ eſt in ſepten
trione, quæ.ſ.virtute frigoris congelatur . Sic iſti per indeuo-
tionem & auaritiam cõſtringuntur. Iob.39. Superficies abyſsi
conſtringuntur.Non ſic chariſsimi.ſ.habeamus dilectionis &
charitatis capacitatem. Vnde Bernard in epi.2.O bona mater
charitas quæ ſiue foueat infirmos, ſiue exerceat prouectos , ſi-
ue arguat inquietos diuerſa exhibẽs diuerſis ſicut filios diligit
miſeros & vniuerſos. ¶ Quartò dico, q debemus habere di-
ſcretionis luciditatem.Nam ſicut abyſſus habet naturam per-
ſpicuam & dyaphanam,& tamen obſcura eſt propter profun- T
ditatem , ſic verè bonu debet habere virtutem perſpicuæ di-
ſcretionis, & tñ cum hoc obſcuritatem timoris mortis & fina-
lis turbationis, & hoc oſtenditur cum dicitur. Oſtia tenebro-
ſa vidiſti : quia verò homo ſemper debet videre & cõſiderare,
& in mente habere oſtia mortis , ſepulcri , & purgatorij, quæ
valde ſunt horribilia & tenebroſa: quia illa eſt terra tenebro-
ſa & operta mortis caligine , ſicut dicitur Iob. 10. Iuxta illud
Hiere.2.Vide vias tuas in conualli. Dañ.3. Benedictus eſt qui
intueris abyſſos.Et iſtud proculdubio eſt hodie cõtra multos:
quia verè quaſi nulli præuident de morte nec præcogitant.Et
ideò ſicut cęcus qui non præuidet præcipitium ſubito quan-
doq; cadit in ipſum.Sic quia iſti qui per mundi proſperitatem
excecati ſunt,non vident nec aduertunt ad præcipitium mor-
tis & inferni , ideò ſæpe accidit q ſubito cum non ſperant ca-
dunt in ipſum.Ideò de talibus dicitur Treno.1.Sordes eius in
pedibus eius,nec recordata eſt finis ſui. Non ſic igitur chariſ-
ſimi,ſed habeamus diſcretionis luciditatem,dilectionis capa-
citatem , ſedulitatis nobilitatem , humilitatis profunditatem .
Et ſic patent quatuor membra auctoritatis. ¶ Accipitur igitur
abyſſus pro homine virtuoſo. ¶ Item accipitur pro tormento
doloroſo.ſ.pro pęna inferni.Et de hoc põt exponi illud.Apoc.
20.Vbi ipſe vidit Angelum habẽtem clauem abyſsi,& cathe- V
nam magnam & apprehendit draconem ſerpentem magnum
qui eſt diabolus & ſathanas & ligauit eũ , & miſit in abyſſum
clauſitq; & ſignauit ſuper eum.Angelus iſte eſt Chriſtus,qui
dicitur Angelus magni conſilij Eſay.9. Abyſſus eſt infernus
& pœna ęterna inſatiabilis & profunda. In abyſſo igitur eſt
cathedra.i.æternitas durationis : quia ipſi ſunt incluſi & inca-
thenati perpetuò.Et ibi eſt clauis diuinæ ſententiæ & ordina-
tionis,quæ.ſ.eos includit, & in iſta abyſſo ligãtur & perpetuò
includuntur. Draco, ſerpens antiquus, diabolus & ſathanas.
In quibus verbis tria genera hominum oſtenduntur , quæ in
abyſſo inferni perpetuò hoſpitabũtur videlicet. Fallacis ami-
citiæ ſectatores Draco.Tenacis auaritiæ profeſſores Serpentẽ
antiquum.Mordacis eloquentiæ detractores Diabolus inquit
& ſathanas . Debent igitur in infernali abyſſo illi qui ſunt fal-
lacis amicitiæ ſectatores,& illi qui ſunt ſocij,& concordes,&
amici in malo,quod oſtenditur cum dicitur,ibi eſt draco. Di-
cit.n.Pli. lib.8. ca.14. q dracones per flumina & maria veliſi-
cant ad paſcua meliora. Et tunc (ſicut dicitur) decem vel vn-
decim inuicem ſe coniungunt, & ſe per caudas colligãt vt per
mare ſecuri circũeant & trãſnatent . Sunt autem dracones ſm
Iſidorum criſtati quibuſdam fiſtulis , quibus attrahunt ven-
tum,linguam habent venenoſam.Et ideò ictu & morſu vene-
nant & vulnerant quos inuadunt. Pro certo chariſsimi, tales
ſunt mundi peccatores,& maximè diuites auari,cauſidici, of-
ficiales & balliui , & etiam cæteri diuites & potentes tam ec-
cleſiaſtici q̃ ſeculares. Iſti.n.ad modum draconũ ſunt ſitibun-
di per auaritiam, ſunt & criſtati & mitrati per dignitatis emi-
nentiam, ventum vanæ laudis attrahunt per vanitatem & Ia-
ctantiam,linguam etiam habent venenoſam per falſorum ver-
borum

borum fraudulentam deceptionem & malitiam. Et ideò ipsi
lędunt alios circunstantes.f. pauperes & vicinos per iniustitiã
& violentiam. Et hoc pro certo: quia tales se colligãt inuicem
per confędeartionem & concordiã: quia tales mali seinuicem
cõglutinant vt possint alijs pręualere, & alios lędere & graua
re: quia sicut videmus ad sensum tales se inuicem taliter susti-
nent, quod nullus pauper potest ab eis ius suum reportare, vn
de dicitur Prouer. 1. Marsupium omnium sit vnũ nostrum. Et
in ps. Astiterunt.n. reges terræ, & principes cõuenerũt in vnũ
aduersus dñm. Et sic tales hodię discurrũt sicut dracones per
mare huius mundi, & accipiunt & occupãt pabula meliora.i.
officia & beneficia, pinguiora: quia sicut dicit in ps. Ecce ipsi
peccatores in seculo obtinuerunt diuitias. Sed pro certo cha-
rissimi, sicut draco à nigris Æthyopibus cõmeditur, sic tales
malitiosi à nigris demonibus finaliter deuorabuntur, vnde ps.
Cõtribulasti capita draconum in aquis, dedisti eum escã po-
pulis Æthyopũ. Erũt igit in abyssis inferi illi qui hñt amici-
tiam fallacem draconis. Apoca. 24. Sicut draconẽ in abyssum.
Quia verè isti sunt qui fm psal. ascendunt vsque ad cœlos, sed
modo descendunt vsq; ad abyssos aïa eorum in malis tabesce-
X bat. ¶ Secundò erunt ibi qui hanc auaritiam tenacẽ. Serpen-
tem inquit, per serpentem.n. oẽs intelligũtur, auari multiplici
ratione. Serpens.n. fm q̃ dicit Ioannes de sancto Egidio, ha-
bet carnem frigidam, quæ commesta lepram occultat, ventre
& pectore terram tãgit, tortuosè incedit, vmbrã diligit, vena-
tur, sibilat. Aues odit & eorũ oua vorat. Iacta etiam & vomita
resumere consueuit, oblique etiam respicit, quia.f. non ante se,
sed circũcirca, & hoc quia oculi eius non sunt in fronte, sed in
lateribus. Reuera charissimi, per oïa talis est auarus. Primò
enim dico, quod ipse est frigidus per indeuotionem & cõpas-
sionem, lepram.i. peccata sua abscondit per defensionẽ & exe-
crationem, & per suorum cõtractuum palliationem & occul-
tationem. Ex pectore.i. ex corde. Ex ventre.i. ex corpore terrã
tangit, per terrenorum affectum appetitum & dilectionẽ, tor-
tuosè incedit per fraudem malitiam & cauillationẽ Vmbram
etiam diligit.i. malorum suorum actuum occultationem: quia
oïs qui malè agit odit lucem. Ioannis 3. Aues.f. quæ non semi-
nant neque metunt.i. religiosos & pauperes odit, eorum oua
idest eorum diuitias deuorat per vsuram, rapinam & excoria-
tionem, vel aues.i. spirituales & bonos odit, & eorũ oua.i. eorũ
bona opera odit & deuorat per detractionem, sibilat & vena-
tur per fallacem suggestionem & promissionem. Iacta & euo-
mita.i. illa quæ alijs restituerant, vel peccata quæ per cõfessio-
nem dimiserant resumunt per malorum suorum refectionem.
Iuxta illud Hieręe. 2. Quã vilis facta es nimis iterans vias tuas.
Obliquè etiam respiciunt per inuidiam & proditionem: quia
scilicet ita sunt inuidi quod vix possunt aliquem respicere re-
ctis oculis. Iuxta illud 1. Reg. 18. Non rectis igitur oculis re-
spiciebat Saul Dauid. Quia verè oculi cordis sui nõ sunt aper
ti ante.f. ad bona æterna per æternorum desideriũ & contem-
plationem, sed in lateribus.f. ad bona mũdi quæ sunt circa nos
per auaritiã & ambitionem. Iuxta illud Ecclesia. 7. Oculi autẽ
stultorum sunt in fines terræ. Et ideò sicut videmus quod ser-
pens habet proprium habitaculum in cauernis terræ, sic verò
propria domus auarorum in inferno, quæ est infrà terrã. Ser-
pentem inquit antiquum. Et nota quod iste dicitur serpẽs an-
tiquus sic verò auarus quãto magis senescit & antiquatur, tã-
to magis fit serpentinus tenax, fallax, cupidus & ambitiosus.
Et ideò de talium serpentum damnatione dicitur Esa. 27. In
die illa visitabit dominus in gladio suo duro, & grandi, & for-
ti, super Leuiathã serpẽtem tortuosum, & occidet qui in mari
est. Erunt igitur in abysso.i. in inferno illi qui habent auaritiã
tenacem. Psal. Deducit eos in abyssis, sicut in deserto. Abyssus
enim abyssum inuocat: quia.f. cum ipsi sunt abyssi insatiabiles,
Y iustum est quod in abysso inferi requiescant. ¶ Tertiò quod in
isto abysso erunt illi qui habent eloquentiam mordacem.f. de-
tractores qui dicũtur diabolus & sathanas. Diabolus.n. inter-
pretatur criminator. Sathanas interpretatur aduersarius: quia
verè detractores sunt omnium hominum aduersarij: quia om-
nes volunt criminari, & de omnibus murmurare, contra illud
Leui. 19. Non erit susurro aut criminator in populis. Isti sunt
similes serpenti qui habet linguam ita venenosam, quod pro-
pter malitiam veneni, ita cito vertit eam, quod videtur habere
duas linguas, vel linguã bifurcatam. Sic verò detractores ha-
bent linguam, ita corruptam & venenosam, q̃ ipsam facillimè
vertunt ad partes diuersas: modo.f. detrahendo de vno, modo
de alio, modo de bono, modo de malo, modo de amico, modo
de inimico. Duas aũt linguas videt hre.i. duo gña verborum.f.
adulationẽ in præsentia, detractionẽ in absentia. De hoc Ber-
nar. in serm. super Canti. Detractores cũ verecundia simulata,
vultu męsto, voce plangenti, supercilijsq; dimissis (ac si rectẽ
zelo charitatis loquerentur) solent vitę detrahere proximorũ.
Quod quidam ad hoc faciunt vt attẽtius audiantur. Sed sicut
hospitiũ demonũ est infernus, sic verè infernus erit hospitium
detractorum. Iuxta illud Mat. 16. Vade retro sathanas scanda-
lum mihi es. Iudicũ. 9. Tenuit pedes eorũ abyssus. Et sic patet,
quod in abysso inferni erunt illi qui habent eloquẽtiam mor-
dacem, auaritiam tenacem, amicitiam fallacem. Patet igitur,
quod abyssus sumitur pro tormento doloroso. ¶ Tertiò patet Z
q̃ ipse sumitur pro homine vitioso. Abyssus enim.

Est tenebrosa.
Est fluctuosa.
Est vorax & spatiosa.

Sic verò peccator est tenebrosus per
ignorantiã. Gen. 1. ca. Tenebræ erant
super faciem abyssi. Et fluctuosa per
turbulentiã & tristitiã ps. Turbatæ sunt abyssi multitudo so-
nitus aquarũ. Itẽ est vorax & spatiosa pec auaritiam. Vnde de
pauperibus potest dici illud Exod. 15. Abyssi operuerũt eos.
Sumitur igitur pro homine vitioso: sed videas in principio.
¶ Quartò potest sumi pro Paradiso loco spatioso, vbi scilicet
est locus inhostibilis omnium bonorum. Vnde de beatis dici-
tur in Psal. Quod Deus adaquauit eos velut in abysso multa.
Et hæc de abysso sufficiant.

Abominatio. Abominari & Abhorrere, idem A
est quod refugere, cõtemnere, vi-
lipẽdere, detestari. Et est triplex detestatio.f. abominatio ma-
lorum, qui abominantur omne bonũ. De quo in Psal. Posue-
rũt me abominationẽ tibi. Item est abominatio bonorum, qui
aboiant omne malũ Vñ in Psal. Iniqtatẽ odio habui & abho-
minatus sum. Itẽ est abominatio ipsius Dei, qua ipse aboiantur
omne peruersum. Et de hoc Prouer. 18. Aboiabiles Deo qui
agunt impie est igitur quoad præsens triplex abominatio.

Quædam quæ est Frequentanda.
Quædam quæ est Detestanda
Quædam quæ est Formidanda.

Est dico abomina-
tio quæ debet fre-
quentari. Et hæc est
illa, qua quilibet vir perfectus debet abominari oïa. Sicut.n.
videmus q̃ natura qñ per medicinam est adiuta, abominatur
humores corruptos & nociuos ipsosq; euacuat & dimittit, sic
verò homo qñ à medicina diuinæ gratiæ adiuuatur, tunc ipse
aboiatur humores.i. vitia & peccata, demones, infernũ, mun-
dĩ prospera, & societates malas, & cętera similia, ipsaque fugat
& expellit. Et ideò de tali abominatione põt intelligi illud
Esay. 1. Incensum abominatio est mihi, Neomeniã & sabbatũ
& festiuitates alias non feram iniqui sunt cętus vestri. In qui-
bus verbis ostenditur, quod nos debemus abominari, videli-
cet. Verbositatem adulatoriã Incensum abominatio est mihi.
Prosperitatẽ cõsolatoriã Neomeniam & sabbatũ. Societatem
inquinatoriã Iniqui sunt cętus vestri. Est igitur abominan- B
da Adulatoria verbositas, quod notat cum dicitur. Incensum,
quod incensum nihil aliud est nisi fumus euaporãs à thuribu-
lo, qui olfactum delectat, intelliguntur verba adulatoria, qui à
thuribulis.i. ab adulatoribus euaporantur, ita q̃ olfactus.i. ap-
petitus vanæ laudis ex talibus delectatur. Et istud pro certo
debet homo abominari: quia sicut venenum est de se abo-
minabile quamuis cum dulci melle propinetur, sic verò ver-
ba adulatoris quæ nihil aliud sunt q̃ venenum & falsitatis &
mendacij melle, idest verborum dulcedine palliatum, debent
ab omnibus abhorreri. Incensum.n. abominatio est mihi. Et
ideò adulatoribus debet dici illud Hieręe. 6. Vt quid mihi thus
de saba offertis, & calamum suaue olentem. Per thus.n. & ca-
lamum quæ sunt species aromaticæ, intelliguntur verba sua-
uia adulatorũ, quæ pro certo nos debemus resecare, & abo-
minari: quia sicut dicitur Prouer. 17. Et qui condemnat iustũ,
& qui iustificat impium, vterque abominabilis apud Deum.
Sunt adulatores similes cuidam vermi abominabili, qui di-
citur sanguisuga, qui est vermis mollis & fluxuosus, os habẽs
triangulum, & in ore fistulam habet cum qua sanguinem su-
git, venenosis sæpe insidet, vt eorum sugat humorem. In aqua
aũt calida & in tpe calido facilius se applicat ad sugiendum,
vt dicit Isidor. Reuera tales sunt adulatores qui sunt vermes
abominabiles & despecti. Isti enim primo sunt molles: quia
scilicet in mollitie delitiarum volunt viuere, flexuosi autem
sunt quia.f. se deflectunt ad partẽ illam quam credũt placere,
sicut faciebat quidam hystrio cuiusdam Regis, qui Rege in-
firmante

firmante fingebat se infirmū Rege tristi tristabatur, læto similiter lætabatur, vnde illi possunt dicere illud 1. Cor. 9. Omnibus omnia factus sum, vt oēs lucrifaciam. Isti etiam habent os triangulum: quia verè os talium in tres augulos. i. in tria verborum genera est diuisum. s. in adulationē, mendatium, & detractionem. Nam qñ alicui adulātur, necesse est vt de eius inimicis mendaciter detrahaat & loquantur. Vnde isti sunt signati per illam bestiam quæ habebat tres ordines dentium in ore suo. i. tria genera verborum. Nā isti habent fistulam in ore suo. i. fallacem dulcedinem verborū, cum qua verè ipsi sugunt & attrahunt sanguinem & temporalia, officia & beneficia, diuitias atque dona: quia ad hoc est tota adulatorum intentio aliquid quod placet dicere, vt lucrum valeant reportare, de hoc dicit Alanus in libro de complanctu naturæ. Quid est inquit adulatorum vnctio, nisi donorum emunctio? quid commendationis allusio, nisi prælatorum delusio? Quid vanæ etiam laudis arrisio, nisi ipsorum derisio? Et ideò isti vermes, scilicet adulatores, insident rebus & cadaueribus venenosis idest, malis principibus & prælatis, qui tales semper secum habere volunt, & quos isti libēter audiunt & auscultant: quia verè isti eos tpe calido & aqua calida. i. tpe prosperitatis incitant, visitant & frequētant, vt humorem. i. dona, lucra, & commoda ab eis attrahant atq; sugant. Ideò de talibus loquitur Hugo de sancto Victore. Adulator est amicus in obsequio, hostis in aīo coopertus in omni verbo turpis in omni facto, lætus ad prospera, fragilis ad aduersa. Inflatus ad obsequia, anxius ad opprobria. Immoderatus ad gaudia, facilis ad humana, difficilis ad honesta. Incensum inquit abominatio est mihi. Et hoc bene signatur Ezechie. 8. Vbi inter abominationes quas ponit dicit sic. Ingredere & vide abominationes. Sequitur. i. vnusquisque habebat thuribulum & vapor nebulæ de thure consurgebat. Et bene dicit, vnusquisque: quia verè omnes diligūt hodie adulari. Videtur. n. audiuisse istos versus. Si quis honorari cupiat atque laudari, simul atque ditari, discat adulari: q a tales sunt mō chari. Non sic charissimi. s. abominemur incensum. i. adulatoriam fallacitatem. Vnde in Psal. Incensa igni & suffossa ab increpatione vultus tui peribūt. Isti igit̄ sunt abominandi. Et est contra multos: quia hodie prælati & principes non abominantur adulationem, sed correctionem, non viros mēdaces, sed viros veraces nō verba deceptiua, sed verba correctiua. Ideò de talibus dicitur Amos. 5. Oderunt in porta corripientem & loquentē perfectè abominati sunt. Non sic charissimi, sed abominemur incensum. i. adulatoriam fallacitatē. Psal. Incēsa igni & suffossa ab increpatione vultus tui peribūt.

C ¶ Secundò debemus abominari consolatoriam prosperitatem Neomeniam sabbatum, & festū & araneam &c. annulosa habentia corpus infectum & rotundum mirabiliter odiunt fugiunt, & abominantur, & detestantur oleum vt dicit Aristoteles libro de Animalibus. Et ratio est: quia pro certo oleum est talium animalium infectiuum, & etiam interfectiuum. Sic verò nos alij debemus fugere abominari, & horrere oleū. i. pinguedinem mundanæ prosperitatis: quia verè ista est quæ suos dilectores & illos quos inungit, inficit, & interficit, & corrūpit per diuersa vitia & peccata. Psal. Oleum aūt peccatoris non impinguet caput meum. Et hoc ostenditur cum dicitur. Neomeniam & sabbatum & festiuitates alias non feram: quia scilicet requiem & festiuitatem mundanæ prosperitatis, Neomenia etiam quod erat festum lunæ. i. gaudium temporalis & defectiuæ claritatis, & dignitatis & auctoritatis, quæ per lunā signantur debemus non ferre, sed fugere potius & horrere, de hoc Treno. 2. Obliuioni tradidit in syon festiuitatem & sabbatū. Sed heu pro dolor multi hodie non sic: quia mundi prosperitas hodie non abominatur, sed affectatur. Non negligitur, sed diligitur. Non vituperatur, sed desideratur. Nō occultatur, sed amplexatur, quinimmo pro certo sic est hodie q̄ prosperitas temporalis tm̄ diligitur, q̄ prosperitas spiritualis cōtemnitur & vilipenditur. Et ideò videtur q̄ moderni sunt similes mulieri prægnanti, quæ cum de nouo concepit perdit rectum appetitum, & terram & carbones, & malos cibos quos gustus inordinatus debet abominari ipsa eligit, bonos autem cibos quibus gustus debet delectari, ipsa negligit & contemnit. Sic verè homo quem diabolus amore mundanæ prosperitatis impregnauit, habet vt cōiter appetitum. i. affectum & desiderium dissipatū totaliter & submersum. Et ideò tales abominantur illa quæ de se sunt delectabilia. s. bona spiritualia & æterna. Delectantur autem in illis quæ de se sunt abominabilia. s. in mundi prosperis delitijs & diuitijs, & etiam in vitijs & peccatis. Iuxta illud Esa. 66. Anima eorum in abominationibus suis delectata est. Nam sicut videmus, quod vēter saturatus non bene inuenit saporem in cibis quāquām delitiosis, sic verò illi qui sunt saturati, & pleni amore terrenorum & mundi prosperorum, non inueniunt in rebus spiritualibus saporē, immo abhorrent & abominantur. Iuxta illud Prouer. 27. ca. Anima saturata calcabit fauum, esuriēs autem etiam amarum pro dulci sumet. Isti sunt similes Falconi, qui qñ habet guttur plenum abominatur venire ad reclamatorium magistri sui, immo circūquaque volat & fugit, ita q̄ aliqñ perditur. Sic verò tales qui pleni sunt mūdi diuitijs & delitijs parū pro certo reputant reclamationē Christi, & suorum prædicatorū, immo ipsum fugiunt & abominantur. Et ita q̄nq; fiunt vagabundi per vitia & peccata, q̄ totaliter perdūtur. s. corpore & anima. Et ideò isti fuerunt figurati Exod. 16. & Numeri. 11. In filijs Israel, qui in deserto abominabantur manna, quàmuis esset dulcissimum. Porros autē & cepas, & allia Ægypti (quæ sunt cibi quæ faciunt hominem fętere, & calorem inflammant) diligebant & desiderabant. Sic verè multi sunt in deserto huius mundi, qui pro certo abominantur manna. i. bona spiritualia & æterna. s. bona gloriæ æternæ, gratias virtutes & sacramēta, & maximè eucharistiæ, quæ de se sunt dulcia & sapida aīæ deuotæ: quia sicut dicitur in p̄s. Omnē escam abominata est aīa eorum. Et ideò sequitur. Appropinquauerunt vsque ad portas mortis. Sed verò porros & allia. i. bona istius Ægypti, istius mundi, quæ ardorem auaritiæ nutriunt & augmētant, ipsi desiderant & affectant, de bonis dulcibus spiritualibus non curantes. Iuxta illud Iob. 33. Abominabiles fiunt ei in vita sua panis, & cibus ante desiderabiles. Non sic charissimi non sic, sed abominemur mundi prosperitatem: quia sicut dicitur. Prouer. 21. Victimę impiorum abominabiles victimę iniquis, bona mundi. ¶ Tertiò abominemur malam societatem. Iniqui sunt inquit cœtus nostri. Aues nobiles non frequētant societatem, immo solitariè volunt esse. Sic verò nobiles & virtuosi, abominantur esse in societate mala, ipsamq; fugiunt & declinant. Iniqui sunt inquit cœtus nostri: quia. s. cœtū iniquorū & malorum debemus fugere & detestari, vnde in p̄s. Iniquos odio habui, legem aūt tuam dilexi. Et alibi. Iniquitatem odio habui & abominatus sum. Istud fuit figuratū Leui. 11. vbi dicitur. Omne quod reptat super terrā abominabile erit vobis: quia reptilia quæ sunt in terra hoc est in mūdo, hoc est dictū, omnia mala genera hominum iniquorum qui reptāt & qui versantur circa terram. i. circa tēporalia & terrena, debemus abominari fugere pariter & detestari. Ista reptilia sunt serpentes tortuosi. i. fallaces & proditores, busones inflati. i. superbi & contēptores, scorpiones qui labūt & pungunt. i. adulatores & detractores &c. similia. Sed heu proh dolor, hodie multi sunt qui non abominantur malam societatē, immo pro certo ipsam diligunt & frequentant, similes mari mortuo seu lacui alfati: q a s̄m Isid. & Sol. In se bene recipit res mortuas, eijcit aūt res viuas. Sic isti peccatores mortuos diligūt, societatem verò bonorum & viuorum non recipiunt, sed contemnunt. Istud de istis malis principibus & prælatis qui semper volunt in seruitijs suis malos homines. s. mēdaces, adulatores, detractores, falsos accusatores, & raptores, hystriones & ioculatores. Cæteri aūt inferiores volunt habere mulieres, & cętera similia. Et breuiter mala societas hodie eligitur, & bona vilipenditur & fugatur. De quo Prouer. 14. Ambulans recto itinere & timēs Deum despicitur ab eo qui infami graditur via. Isti sunt similes Porco qui multum diligit societatem aliorum Porcorum in luto & cęno, societatem autem lapidum preciosorum, & margaritarum abominantur & abhorrent. De quo dicit Mat. 7. Nolite ponere margaritas ante Porcos. Sic verè mundi peccatores & maximè porci. i. luxuriosi plus diligunt alios malos socios sibi similes, cū quibus in luto peccatorum versantur quam preciosas margaritas. i. quā viros iustos, prouidos, & honestos. vnde Prouerb. 29. Abominantur impij eos qui in recta sunt via. Non sic charissimi sed abominemur malam societatem, mūdi prosperitatem, vanam verbositatem: Est igitur quędam abominatio frequentanda. ¶ Nota vlterius, E quod est quædā abominatio metuēda, scilicet illa qua Deus abominatur peccatores. Nā sicut dicitur Prouerb. 15. Abominabilis domino vita impij. Et illud psalmis. Abominatus est Deus hæreditatem suam, & possessionē suam spreuit. Circa quod nota, quod hæreditas domini est cor humanum, quod

iure

Iure hereditario ei debetur, nec alicui alij debet dari, Iuxta illud Prouerb.23. Fili præbe mihi cor tuum. Istam autem hæreditatem & possessionem abominatur dñs propter ipsius immunditiam. Nam sicut dicit ille. Taxus naturaliter odit Vulpẽ. Vulpes aũt videns quod nõ põt præualere contra Taxũ, intrat cauernam eius, & inficit eam stercoribus suis, qđ vidẽs Taxus abominatur cauernam suam, ipsamq́; derelinquit. Taxus mundi aial est Christus, Vulpes aũt fraudulentus est Diabolus, q pro certo q̃sq; fœdat cor humanum malis cogitationibus, & affectionibus & desiderijs, & cęteris vitijs & peccatis figuratus per Antiochum, qui abominandũ Ydolum posuit in Templo figuratus etiam per Absalonem qui patris concubinas fœdauit propter qđ pater abominans, eas à se in Domũ segregatas, eiecit, & eas amplius non cognouit.i. de Absalon. ¶ Sic verò Antiochus.i. Diabolus qui est Rex super oẽs filios superbię Iob.20. Ponit in Templo cordis Ydola abominabilia peccatorum, & tũc Taxus Christus abominatur & dimittit eum: quia sicut dicit Prouerb.15. Abominationes dño cogitationes malę. Apis.n. abominatur alueare suum qñ non est mundum, sic Deus cor nostrũ. vñ faciamus sicut Iosias.2. Paral.ca.34. Quia abominationes abstulit de terra Israel. Sic verè de terra Israel idest de corde nrõ qđ debet dici Israel.i. videns Deum p contemplationem & affectionem, debemus auferre abominationes vitiorum & peccatorum. Leo abominaẽ Leęnam si qñ cum Pardo fuerit fornicata, nisi priusq̃ ante ipsum veniat in flumine sit lota, ipsamq́; interficit & occidit. Sic verò Deus qui est Leo de Tribu Iuda radix Dauid. Apo.5. Abominatur Leęnam vxorem suam.i. aiam Christianam & per baptismum copulatam, & per fidem desponsatã, qñ cum Pardo crudeli.i. cũ Diabolo vel mũdo per peccatum fuerit fornicata, licet eidẽ prius fuerit amicabilis & dilecta, nisi forte per cõfessionẽ lota fuerit & mundata, & de hoc Eze.16. Abominabilem fecisti decorem tuum, & dimisisti pedes tuos omni transeunti & multiplicasti fornicationes tuas: quia verè Deus abominatur decorem aiæ qñ videt qđ cum mundo, carne, & demone fornicatur, & qđ pedes affectuum & amoris sui diuidit cõtrarijs & diuersis. Et ideò sicut videmus qđ homo solet abominari vxorem adulteram, ipsamq́; à lecto suo separare, sic verò Deus aiam peccatricem abominatur, ipsamq́; à lecto suo.i. à requie Paradisi separat, diuidit, & disiungit. figura ad hoc Apocal. vlti. vbi diciẽ. Quod in ciuitate noua Hierusalem nõ intrabit aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens aut mendatium, sic verò in illa superiori Hierusalem.s. in Paradiso non intrant illi qui sunt per luxuriam coinquinati, per malam famam abominati, & per mendatium contaminati, sed tñ (sicut ibidẽ diciẽ) qui scripti sunt in libro vitæ. dicitur. Prouerb.3. Ne æmuleris hominem iniustũ neq; imiteris vias eius, qm̃ abominatio dño [illegible]is illusor. Quia verò illusores & iniusti & cęteri peccatores [illegible]nt abominabiles apud Deum, & à nobis etiam non debent [illegible]uitari vel æmulari, sed magis haberi abominabiles & despe[illegible]i. figura est Ezechię.8. vbi dicitur. Ingredere & vide abomi[illegible]ationes pessimas quas isti faciunt. Et ingressus inquit vidi & [illegible]cce omnis similitudo reptilium aialium abominatio & vni[illegible]ersa Ydola domus Israel depicta, & in circuitu erant in pa[illegible]ete per totum. Et dicitur ibi, ꝙ multi homines seniores erãt [illegible]te istas picturas & thurificabant eas, & de thure nebula cõ[illegible]rgebat. Item dicit ꝙ cum alibi se diuertisset, ipse vidit abo[illegible]nationes maiores, & vidit ibi mulieres quæ plangebãt Ado[illegible]dem: qui fuerat quidã iuuenis pulcherrimus qui à Paganis [illegible]debatur reuicturus, pro co.s. quia cum amatus esset à Vene[illegible] Dea, & tandem ab Oyon occisus, in florem per eam est mu[illegible]s. sicut ponit Ouidius metha. libr.9. Vertit ad hæc se Pro[illegible]ta ad aliam partẽ. Etiam inuenit abominationes maiores: [illegible]a inuenit ibi plures viros qui adorabant ad ortum solis, & [illegible]sa sua verterunt ad altare. Causa autem quare isti faciebãt [illegible]a abominationes (sicut ibi dicitur) erat: quia credebant ꝙ [illegible]quisset dña terram & ꝙ dñs non videret. Respiciamus figu[illegible] istam & pro certo inueniemus quatuor genera hominũ: [illegible] abominatio sunt apud Deum. Et isti sunt mundani diuites [illegible]e peccatores horum satellites, atq; consultores mundi lę[illegible], nam sectatores Christi ecclesiæ praui seruitores. Patet [illegible]r quod Deus abominatur mundanos diuites peccatores. [illegible]ti significantur per reptilia aialia & ydola domus Israel. [illegible]. dicunẽ reptilia: quia.s. ipsi reptant circa terram & terre[illegible]er auaritiam & sunt venenosi per iniustitiam & malitiam. [illegible]dicunẽ aialia: quia.s. crudeles per rapinã & violẽtiã, & maximè principes & prælati. Sunt ẽt ydola domus Israel: quia.s. ab alijs adorãtur per reuerẽtiã, & obedientiã. Et isti dicuntur depingi in parietibus: quia sicut pictura non habet existentiã, sed apparẽtiã tñ, sic verò tales ita sunt vani & ficti, qui nõ hñt nisi per apparentiam gloriæ mundanæ, quæ ad modum picturę faciliter dissipatur: quia s̃m Senecam. Nihil qđ simulachrũ & fictũ est põt esse diuturnũ, nec habent etiã nisi apparentiam in promissis: quia.s. multa promittunt & pauca reddũt. Tales igitur sunt Deo abominabiles: quia sicut dicit Lucæ 16. Quod altũ est apud hoies, abominatio est apud Deum. Isti sunt igiẽ mundani præcessores. ¶ Secundò dico, qđ Deo sunt abominabiles magnatum consultores Et isti signãtur per seniores qui thurificabant coram reptilibus: quia verè dato quod in curijs principum & prælatorum malorum, sicut seniores scia & ętate pollentes in ipsorum officijs cõstituti, & eorum factores & consiliatores, cum cõiter oẽs student thurificare & adulari, & nebulam vanorum verborum, detractionum, adulationũ, falsarum accusationum, consiliorum malorum, & exactionũ coram eis eleuari. Prouerb.27. Pauperem falsè accusando, & cõtra eũ consilia dãdo, vbiq; abominabilis est apud Deum: quia vix inuenitur vnus in seruitio dñorum: qui non studeat pro posse adulari: quia alias nec diligeretur, nec bonus reputareẽ: sed arrogãs & superbus: Ideò dicit Hiero. ad Celantiam Isto maximè tpe regnat vitium adulationis: quia pro certo grauissimum est quia humilitatis & beniuolentię loco assumitur. Et ita hodie sic qui adulare nescit, aut superbus, aut inuidus reputetur. Sunt ergo Deo abominabiles malorum consultores: quia non audent eos reprehẽdere, sed semper volunt placere. ¶ Tertiò sunt abominabiles vanæ lętitię sectatores, & illi plangunt Adonydẽ.s. iuuenes & iuuenculæ, qui hodie faciunt suos planctus & suspiria de Deo amoris. Et in ista leui lętitia & vanitate ponũt cor desiderium & affectum: quia hodie vix tales loquuntur nisi de suis inanibus amoribus, & lætitijs, desiderijs, ac męstitijs, sed verè illi qui modo sunt męsti propter talẽ fatuum amorem, erunt mesti finaliter in Inferno, & de flamma ignis mali amoris quẽ hi vident sustinebũt ignem perpetuum quem non vident Ezechiel.15. De igne egrędientur, & ignis consumet eos. Isti sunt ergo vanæ amicitiæ & lætitiæ seu vanæ tristitiæ sectatores. ¶ Quartò dico qđ Deo sunt abominabiles mali ecclesiæ sectatores. Et isti signantur per illos qui adorabant ad ortum solis, & qui vertebant dorsum ad altare. Et verè moderni ecclesiastici vertunt faciem ad ortum solis.i. ad lucem & splendorem prosperitatis mũdanæ. Et ad altare.i. ad ecclesiam Dei, & ad seruitium eius vertunt dorsum. Sicut patet de illis, qui in æstate receptis fructibus statim recedunt & vertunt dorsum. De canonicis cathedralibus qui intrant vt habeant distributionem, sed statim vertũt dorsum & recedũt. Et breuiter quasi oẽs moderni ecclesiastici, & religiosi, & seculares vertunt dorsum, Christo & vtilitati ecclesiæ & bonis spiritualibus. Iuxta illud Hiere.2. Dorsum non faciem verterunt ad me. Et ideò verè dñs oñdit dorsum suum: quia.s. non videtur de eis curare: quia dimittit eos in manus principum & tyrannorum: qui persequuntur & infestant. Vnde ipse dicit Hiere.40. Dorsum & non faciem oñdam eis in die perditionis ipsorum dicit dñs. Isti igitur sunt abominabiles Deo & mundo: quia hodie ecclesiastici propter malam vitã suam, nec diligunt, nec reputãtur ab aliquo. Ideò de talibus dicitur Mala.2. Abominatio facta est in Israel & in Hierusalem: quia contaminauit Iudas sanctificationẽ dñi, qui dilexit & habuit filiam alieni Dei. Iudas confitens & glorificans signat ecclesiasticos qui Deũ debent glorificare, & peccata populi confiteri. Alienus aũt Deus est mundus qui à nobis sicut Deus colitur, cũ tñ deberet vt alienus repelli. Filia autem istius est prosperitas. In Israel igiẽ & in Hierusalem.i. in ecclesia quæ dicitur Israel videns Deum. Per discretionẽ, & contẽplationem, dicitur Hierusalem, pacifica per concordiam & fidei vnionem. Et hodie pro certo magna abominato. Quare? Quia certe Iudas.i personæ ecclesiasticæ contaminant hodie per sua vitia, & peccata totam sanctificationem dñi.i. totum statum ecclesiasticum. Et hoc quia certe ipsi diligunt filiam alieni Dei.i. prosperitatem quam deberẽt alienam reputare & refutare. Sed pro Deo quæ est causa quare ista quatuor genera hominum hodie committunt tot abominationes? pro certo: quia ipsi videntur credere ꝙ dñs reliquit terram, & ꝙ dñs non videt. Non enim videntur imaginari ꝙ Deus eos videat, nec ꝙ eos puniat in futurum. Dicunt.n. illud Iob.37. Nubes latibulum suum, nec nostra cõsiderat.

siderat. Abominationes ergo sunt Deo mali ecclesiæ seruitores. Malorum diuitum consultores vanæ lætitiæ sectatores, & mali seculi prædecessores. Vnde de muliere ebria sanguine martyrum Iesu qui portabat vasculum plenum abominatione. &c. ¶Si autem vis notare dic ꝙ apud Deum & homines abominabiles reputantur.

Fallaces mercatores.
Mendaces locutores.
Mordaces detractores.
Dolosi seductores.
Sanguinis effusores.
Superbiæ sectatores.
Luxuriæ possessores.
Crudelitatis actores.
Infidelitatis fautores.

De malis mercatoribus dicitur Prouerbio. 20. Abominatio apud dominum pondus, & pondus De mendacibus dicitur. Prouerb. 12. Abominatio dño labia mendacia De detractoribus dicit̃ Prouerb. 24. Abominatio dño detractor. De deceptoribus verò dicit̃ in p̃s. Virũ sanguinũ & dolosum abominabitur dñs. De superbis dicitur Hester. 14. Tu scis ꝙ abominer signum superbiæ, & Prouerb. 16. Abominatio dño oĩs arrogans. De impijs & crudelibus dicitur. Prouer. 16. Quod abominabilis dño vita impij. De hæreticis & infidelibus dicitur 3. Regum 21. Quod ille malus rex factus est abominabilis tñ ꝙ sequitur ydola. De luxuriosis verò dicitur. Ezechiel. 22. Abominationem in vxorem proximi sui potissimè aũt peccatum contra naturam est abominabile etiam apud alios peccatores. Sicut. n. dicunt medici quod colera innaturalis. s. colera nigra ita est vilis & corrupta, quod etiam muscæ non tangunt, sed abominantur ipsam. Sic verè etiam ipsi mali peccatum innaturale, & sodomiticum detestantur. vnde Leuiti. 18. Cũ masculo non commisceris coitu fęmineo, quia abominatio est. Et breuiter multis viris abominabilibus & multis vitiorum abominationibus est hodie plenus mundus, & etiam ecclesię Dei status. Hiere 16. Abominationibus impleuerunt ciuitatẽ meã. Et ideò quia viti abominabiles dñi, abominari videtur. Iuxta illud Iob. 19. Abominati sunt me quondam cõsiliarij mei. Non est mirum si ipsos abominatur, & si eos præ ceteris detestatur. vnde in p̃s. Iratus est dominus furore in populum suũ, & abominatus est hæreditatẽ suã. Et hæc de abominatione sufficiãt.

A **Abortiuus.** Nota ꝙ ille abortiuus dicitur qui ex vtero matris nascitur mortuus. Et sicut possum perpendere signat tripliciter in scriptura.

Signat enim.
Mortalem conditionem
Peccati infectionem seu voluntatis corruptionem.
Humilitatis dilectionem.

Signat dico mortalem cõditionem. Vita. n. præsens est ita breuis & misera, ꝙ quasi videt̃ mori antequàm nasci. Iuxta illud. Sap. 5. Nos statim nati desinimus esse. Et ideò bene potest hoc abortiuo cadaueri comparari, & maximè per peccatum originale ante moritur q̄ nascatur. vnde Iob deplangens istam miseriam dicebat Iob. 3. Quare non in vulua mortuus sum? Sequitur. Nunc. n. dormiens silerem, aut sicut abortiuum absconditum non subsisterem. Item signat peccati infectionem. Peccatum enim mortale est sicut malus fœtus qui mortuus & corruptus in opus nascitur ab ipso vtero voluntatis, sicut ex multis causis mulier parturit abortiuum, scilicet. Ex tonitrui cõcussione. Ex lapidis percussione. Ex sanguinis effusione seu mutatione vel intuitione. Ex herbarum confectione & deliberata machinatione Sic aĩa fœtum boni propositi quod concepit, emittit mortuum p̃ peccatum in vtero volũtatis, & spiritualiter multis causis scilicet

Per tonitruum dyabolicæ tentationis
Per percussionem timoris & turbationis
Per euacuationem sanguinis, idest
Per obliuionem dominicæ passionis, &
Per confectionem malæ doctrinæ & erroneæ eruditionis.

Ista. n. oĩa abortũ spiritualẽ faciunt, bõnũ propositũ occidũt, & fœtum mortuum. i. mortale peccatum emittũt. Signat igitur peccati infectionem, seu operis imperfectionem. Nume. 12. Obsecro dñe ne imputes nobis hoc peccatum, nec fiat hęc quasi mortua & vt abortiuum qđ proijcit̃. Et ideò peccatori necesse est ꝙ bibat de fõte Lépnas, quæ est in Arcadia. De quo dicit Isido. ꝙ conceptus adunat, & quod virtutem receptiuam innuans non finit fieri abortum, talis fons est lachrimatio vel deuotio, elemosyna, vel compassio: quia pro certo qui istum gustauerit & habuerit abortiuum peccati seu imperfecti operis non faciet, sed conceptum boni propositi retinebit Iob. 21. Bos eorũ peperit & nõ abortiuit, Vacca peperit, & non est priuata fętu suo ¶ Item dico, ꝙ signat humilem delectionem: quia. s. humilis se reputat abortiuum, inquantum. s. videt ꝙ per peccatum originale prius innenitur mortuus q̄ sit natus. Et inquantum vili conditioni, & modicæ reputationi naturaliter est subiectus. Vnde Apostolus de seipso dicit. 1. Corin. 15. Nouissimè autem dominus Iesus tanquàm abortiuo visus est & mihi &c.

Abner. Nota ꝙ Abner potest mihi significare.

Malum superiorem.
Christum mediatorem
Bonum prędicatorem
Simplicem seruitorem.

Dico igitur ꝙ signat malum superiorem: quia s. Abner fuit Princeps exercitus Regis Saul qui cũ deberet quadã vice custodire Regem dominum suum, obdormiuit & eum in periculo dereliquit. Ideò dicitur ei. Filij mortis estis vos qui non custodistis Christum domini, sicut dicitur 1. Regum 26. Iste Abner Regem constituit Ysboseth, nec voluit quod Dauid regnaret, sicut dicitur 2. Regum 2. Item iste auersa hasta occidit Asahel cursorem velocissimum 2. Regum 2. Finaliter iste fuit à Ioab fratre eius Asahelis interfectus, sicut dicitur 3. Regum 3. Talis pro certo signat multos malos, qui hodie principantur in exercitu ecclesiæ militantis vel etiam in mundo Isti enim sunt dormientes per negligentiam, & ideò Regem Christum, nec eius ecclesiam, nec eius pauperes custodiunt vt deberẽt, propter quod mortis filij possunt dici. Isti enim sunt sicut formido in cucumerario qui nihil custodit, sicut dicitur Baruch. 6. Isti etiam Regem constituunt Ysboseth, qui interpretatur vir cõfusionis: quia scilicet mali principes & prælati cõstituunt hodie Reges & Magistros ecclesię & patriæ Ysboseth, idest viros confusionis, malos & inutiles personas quibus dant officia & beneficia, tam ecclesiastica q̄ mundana. Isti ẽt. s. prælati & malẽ principes occidũt Asahel cursorẽ velocẽ auersa hasta. Per hastam. n. intelligit̃ potestas iudiciaria, quę debet esse recta & iusta, rigida, & acuta ad malos puniendum & iustos defendendũ. Sed verè istam hastam isti sæpe auertunt & peruertunt, vt possint occidere impugnare & molestare Asahel, qui interpretatur plasmatio Dei idest bonos subditos & simplices, qui sunt Dei plasmatio & creatura, qui velociter ad Paradisum currũt, quia s. isti auersa hasta. i. corrupta iustitia, & sub dissimulatione iudiciariæ potestatis imponunt tallias, exactiones & subuentiones, bonis subditis atque iustis, ipsos etiam sæpe ad literam interimunt & occidunt. Sed verè frater eorum Ioab idest Christus in die iudicij vindicabit, & istos malefactores per æternam condemnationem occidet, & vulnerabit. Ioab. n. qui interpretatur pater vel inimicus signat Deum patrem, qui talibus occidetur finaliter inimicus. Ideò cuilibet pauperi & iusto dicit dominus Christus illud Gen. 15. Inimicus ero inimicis tuis, & affligẽtes te affligam, signat igitur malum superiorem. ¶ Secundò dico, ꝙ signat Christum mediatorem. Abner enim interpretatur, pater lucidus vel patris lucerna. Iste sicut dicitur 2. Regum 3. Adduxit ad Dauid vxorem suam Michol: quia à patre suo Saul, alteri viro fuit nupta, voluit etiam totũ Israel subiugare Dauid. Sed timẽs Ioab ꝙ Dauid faceret eum Magistrum & Ducem exercitus sui occidit eum in dolo quasi pacificè cõsulens cum eodem. Dauid est Deus pater: quia Dauid interpretatur vultu desiderabilis & manu fortis: quia scilicet Deus pater est miserabilis. s. quãtum ad bonos misericordiam faciendo. Manu fortis, quãtum ad malos iustitiam exercendo, vxor eius est anima humana christiana, quam sibi per creationem desponsauit. Saul qui est pater istius signat mundum qui Saul interpretatur abutens: quia mundus abutitur omnibus bonis sibi concessis, quia scilicet iste filiam suam, id est animam vel humanam naturam, alteri viro q̄ Deo patri. s. vitijs & peccatis copularat. Ioab qui interpretatur inimicus est diabolus, qui est humani generis inimicus. Dico igitur ꝙ Abner, id est Christus qui est Dei patris lucerna, voluit ad Dauid, idest ad Deum patrem reducere vxorem suam, idest animam Christianam, à Saul, idest à mundo cum multis vitijs prostitutam, tunc verò Ioab, idest inimicus diabolus vel populus Iudaicus sibi inuidens, ipsum occidi, & interimi procurauit. vnde Math. 13. Inimicus homo hoc fecit. ¶ Tertiò signat verum prædicatorem: quia quando Abner, idest bonus prælatus, vel bonus prædicator, vel quicũque alius vir perfectus qui reuera potest dici, pater lucidus per honestatem patris, lucerna per scientiæ claritatem, qui animam vxoris Dauid, idest Christi nititur ad eum reducere doctrinis, scilicet & exemplis, statim adest Ioab idest diabolus qui timet ꝙ Dauid, idest Christus præficiat istam superius in Paradiso, sibi arridet per suggestiones & delectationes, ipsumque percutit per tentationes,

tentationes & eum occidit per consensus & operationes. ¶ Quartò signat &c. Et sic contra inuidos, qui statim cum vident ꝙ Dauid, idest aliquis Rex vel dominus, vult abner, idest aliquam bonam personam præficere & promouere, statim in dolo & fallacia occidunt eum per falsas diffamationes, bonumque suum impediunt quantum possunt, quia considerat peccator iustum & quærit mortificare eum ps.

A **Abraham.** Cum Abraham fuerit summus patriarcha, & Domini specialis amicus, videtur ꝙ per Abraham potest intelligi quilibet bonus sanctus, & maximè in officio prælationis patriarchatus seu dignitatis ecclesiasticæ constitutus. Abraham.n. Deum amauit & coluit, patriam propriam ad eius mandatum deseruit, Loth captiuum saluauit, & eripuit, proprio filio ipse parcere noluit, sed eum occidere voluit: Terræ sanctæ & incarnationis filij promissionem habuit, nominis mutationem & augmentationem recipere meruit sacramentum circuncisionis accepit. Et tandem in Adæ sepulchro in spelunca duplici fęliciter occubuit, sicut hæc omnia patent in libro Genesis in diuersis capitulis.s. à capi. 12. vsq; ad cap. 24. Sic verè per omnia vir perfectus debet Deum amare & colere Gene. 21. Abraham plantauit nemus. Et sequitur ꝙ ibi inuocauit nomen Dei æterni. ¶ Item debet quantum ad affectum pro Deo parentes & patriam dimittere & in mundo sicut peregrinus manere. Genę. 12. dicit Dominus ad Abraham. Egredere de terra tua, & de cognatiōe tua, & de domo patris tui, & veni in terram quam monstrauero tibi: quia .s. boni debent patriam & parentes, quandoq; dimittere, vt Deo & animo suo possint liberius intēdere & vacare. Vnde Genesis 20. Abraham peregrinatus est in Geraris. ¶ Itē fratrem suum Loth, qui interpretatur declinans.i. propriū affectum, quem rex Babylonis diabolus vna cum alijs malis regibus.i. cum vicinis per malas complacentias detinebat captiuum, debet liberare & eripere. Et proprium filium.i. propriū corpus debet per pœnitentiam morti.i. mortificationi & macerationi (si necesse est) dare, & Domino inclinare & immolare, Genesis.22. Vocauit Deus Abraham dicens. Tolle filium tuum quem diligis Isaac, & offeres mihi illum in holocaustū. ¶ Item debet semetipsum ab omni superfluitate & vitio, per continentiam circuncidere & purgare. Genesis 17. Abrahā nonaginta erat annorum quando circuncidit carnem præputij sui. Si talis igitur fuerit, tunc Deus proculdubio nomen ēt per prælaturam temporalem forsitan mutabit & augmentabit, & eum Abraham.i. patrem multarum gentium.i. pręlatū & principem nominabit dicens.s. illud Genesis. 17. Non vocabitur nomē tuum Abram, sed appellaberis Abraham, quia patrem multarum gentium constitui te. Sic ēt Dn̄s terram, promissionis paradisi sibi promittet & dabit, & filium suum, per visionem beatam eidem communicabit. Lucæ.1. Iusiurandum quod iurauit ad Abraham patrem nostrum daturum se nobis, & eum cum Adam, idest cum patriarchis & sanctis in spelunca duplici paradisi, vbi.s. duplex stola beatis dabitur, sepeliet & locabit. Genesis 25. Fuerunt dies vitæ Abrahæ. 195. anni, & mortuus est in senectute bona, prouectæque ætatis in spelunca duplici. Talis igitur sanctus pōt dici Abrahā, ad quē debemus sicut ad exemplar totius perfectionis attendere, & ad imitationem ipsius anhelare. Iuxta illud. Esa.51. Attendite ad Abraham patrem vestrum & merito. quia iste fuit in oībus virtuosus. Vnde Genesis.24. Erat autem abraham senex

B dierumq; multorum. In quibus quattuor ostenduntur à quibus iste Abraham commendatur. Iste.n. habuit firmitatis, & constantiæ fortitudinem. Veritatis & scientiæ certitudinem. Pietatis & clementię plenitudinē, Sanctitatis & iustitiæ longitudinem. Probat firmitatem verbum substantiuum. Erat, Probat veritatē signū assertiuum. Autē i. certè. Probat pietatem nomen nutritiuum Abraham.i. pater. Probat sanctitatem tp̄s duratiuum.s. perseuerantia senex &c. Dico igitur ꝙ iste, Abraham habuit fortitudinem, quod ostenditur qn̄ dr̄. Erat quod est verbum substantiuum signans existentiam permanētem, quia.s. iste semper fuit in constantia permanens atq; fortis & contra tribulationes stabilis atq; fortis firmus, similis illis auibus quæ s̄m Solinum Caristiæ nominantur, quæ quādā soliditatem habent, qua præualent contra ignes, ꝙ per ignes impunè transeunt, & ignes ipsos non vulnerant, & affligunt, sed sine detrimēto in ignibus sani viuunt. Vnde etiam de isto Abraham ꝙ in vrbe Chaldeorum in igne fuit deiectus, sed sine læsionę mirabiliter fuit liberatus. Sic verè viri sancti tantā spiritus constantiam habuerunt, ꝙ ignes spirituales & corporales.s. Mundi tribulationes. Auaritiæ inflammationes. Iræ, inuidiæ, & luxuriæ æstuationes fortiter superauerunt nec eis succūbuerunt, sed victoriose sine damno sui restiterunt ps. Igne me examinasti & non est inuenta in me iniquitas. vnde etiam de Abraham dr̄ Nee. 9. Deus tu elegisti Abraham, & eduxisti eum de vrbe Chaldeorum, & posuisti nomen eius Abrahā & inuenisti cor eius fidele coram te. Erat inquit hoc ē dictum, ꝙ ipse non deficiebat, sed permanens & stabilis semꝑ erat, vnde Iob.1. Erat vir ille iustus & rectus & timens Deum & recedens à malo. Et si quis quærit, quis erat, vbi erat, ad qđ erat, cuius erat, Respondeo ad oīa per hoc verbū. Erat. Quis inquis erat? Respōdeo Io.5. Ipse erat lucerna ardens & lucēs, Vbi inquis erat? Respondeo Ioan.1. In mundo erat & mundus per ipsum factus est.i. reparatus est. Ad quid inquis erat? Respondeo ad illuminandum, ad prædicandum, ad docēdum Ioan.1 Erat lux vera quæ illuminat omnem hominē venientē in hunc mundū. Cuius erat? Respondeo Christi. Marci 15. Verè hic hō filius Dei erat. Et breuiter nos possumus concludere illud Lucæ. 23. Verè hic hō iustus erat. Patet igitur, ꝙ hic habuit fortitudinē firmitatis in tolerādo. Erat inquit. Qđ proh dolor est hodie contra multos, de quibus.s. non pōt erat sed fuerat dici: quia.s. ipsi nō sunt stabiles vel permansiui, sed potius inconstantes & defectiui. De quo Hiere.4. dicitur. Vidi montes, & ecce mouebantur & colles & conturbati sunt, Intuitus sum & non erat hō. Et ibidem dr̄. Aspexi terram, & ecce erat vacua & cęlos & non erat lux in eis. Isti igitur non erant sed fuerant, quia non sunt constantes, sed potius desistētes, quia.s. Montes alti & superiores. Colles.i. medij & collaterales. Homo aīal rationale.i. clerici & sapientiores. Terra.i. rustici & inferiores. Cęli.i. luminosi & regulares. In multis patiuntur eclypsim. ita ꝙ de multis istorum melius verificatur, fuerant q̄ erant, quia.s. ipsi per inconstantiā cōmouentur. Per imbecillitatem conturbantur ac si non essent hoīes. Per ignorantiā occultantur, vel obscuran[illegible] & sunt vacui ab oī gratia. & non est lux in eis.i. scientia vel bona apparentia. De quolibet inconstanti potest dici illud ps. Vidi impium superexaltatū & eleuatū sicut cedrus lybani. transiui, & ecce nō erat. Sed non sic iste Abraham, quia proculdubio semper erat.

Erat subtilis & ingeniosus	Sed non sic iste Abraham,
Erat diligens & operosus	quia proculdubio semper
Erat per compassionem infirmus & viscerosus.	erat. Qđ iste esset intelligēs & ingeniosus dr̄ Sapien. 8.
Erat beatæ virgini deuotus & obsequiosus.	Puer erā ingeniosus & sortitus sum aīam bonā. Itē ꝙ

esset diligens & operosus patet. Prouer. 18. Qn̄ appendebat fundamēta terræ cum ipso eram cuncta cōponens. Itē ꝙ esset cōpatiens & viscerosus patet Ioan.4. vbi dr̄ Qđ erat quidam regulus cuius filius infirmabatur capharnaum, qui.s. regulus pro ipsius cura venit ad Iesum. Itē ꝙ esset beatæ virgini deuotus & amorosus patet Ioan. 11. vbi dr̄. Huic erat soror nomine Maria. Et breuiter de isto Abraham qui talis & tantus erat, potest dici illud Gen. 13. Erat Abraham diues valde in possessione auri & argenti. Auri dico sapientiæ. & argenti eloquētiæ vel auri soliditatis, & constantiæ. & argenti puritatis & cōtinentiæ. Patet igitur ꝙ iste Abraham habuit fortitudinē firmitatis. Erat inquit. Iudicum.8. Pater nr̄ Abrahā, tentatus ē & per multas tribulationes probatus, amicus Dei effectus.

¶ Secundò dico, ꝙ iste habuit plenitudinem pietatis. quia dr̄ Abraham quod interpretatur pater multarū gentium. Pater vero qui habet liberos enutrire naturaliter est pius, nomen est pietatis. Sicut.n. inter fœminas parentes solent filios diligere, defendere, & nutrire, sic iste subditos, & alios christianos tanq̄ filios dilexit, ipsosq; documentis & eleemosynis nutriuit, & oratione defendit, iurisdictione protexit. Sed de hoc, vide 1. titu. de patre Abraham. Vn̄ Eccle.44. Abrahā magnus pr̄ iustus multitudinis gentiū nō ē inuent⁹ similis illi. Et si vis dilata, qm̄ Abrahā duos filios habuit. sicut dr̄ Galath. 4. Et expone qūo prælati habent subditos bonos & malos &c. Vide eam infra & inuehe etiā de malis patribus qui filios deuorant sicut infra. Ita ꝙ iam multis pōt dici illud Lucæ.3. Ne ceperitis dicere patrem habemus Abraham immo pro certo de prælatis, & principibus potest dici illud Ezechiel. 16. Pater tuus Amorreus & mater tua Cethea. C

Expune & nota. ꝙ iste Abraham fuit.
Pater verus per spei consolationem.

Pater iuſtus per morum compoſitionem.
Pater videns per contemplationem.
Pater credens per fidem & mentis illuminationem.

De iſtius igitur lętitia & ſpei conſolatione, pōt dici illud Lucæ. 10. Abrahā pater veſter exultauit vt videret diē meū, vidit & gauiſus eſt. De inſtitia & perfectione dr̄. 2. Paralyp. 36. cap. Tu Deus non poſuiſti pœnitentiā iuſtis Abrahā Iſaac, & Iacob, qui non peccauerunt, &c. De ipſius contemplatione, poteſt dici illud Geneſis. 22. Eleuans Abraham oculos vidit, locum procul. De eius aūt fide & illuminatione, dr̄. Roma. 3. Credidit Deo Abraham & reputatū eſt ſibi ad iuſtitiā. Iſte ē igitur Abraham inquit, vnde de eo poſſumus dicere illud Ioānis. 8. Nunquid tu maior es patre, noſtro Abrahā? Patet igiť.

D Quod iſte habuit plenitudinem pietatis. ¶ Tertiò dico, quod iſte habuit certitudinē veritatis, quod oſtenditur cum dicitur Autē, ꝙ idem eſt quod certè. In verbo.n. & opere fuit certus, & non mendax ſuperſtitioſus aut fictus, nec etiam hypocrita, ſeu vanus. Ioannis. 8. Ego aūt veritatē dico. Sicut.n. videmus quod illud ſpeculum dr̄ verum & certum quod oſtendit imaginem prout eſt in re ſiue pulchra fuerit ſiue turpis. Sic verò ille verus, & certus dicitur, qui ſine qualibet fictione ſe talem qualis eſt fatetur. Quod tn̄ eſt contra multos, qui.ſ. ſunt ſimiles Polypis qui ſunt Piſces, qui dū ſunt in mari ſæpiſſimè mutant colorem. Induunt.n. morè Cameleontis formam coloris rei cuiuſlibet conuicinæ. Ita quod de iſtis vix poteſt ſciri quid ſint dum ſunt in mari, ſicut ait Plinius libr. 14. & 28. ca. Sic verè multi ſunt ficti & picti, quod colorem conuerſationis mutant & variant multis, ita quod vix de eis poteſt ſciri, qui vel quales interius exiſtant. Omnibus.n. cōformare ſe volunt & cuilibet applaudere, & ſe bonos oſtendere quærunt & ſic malitiam ſuam tali colore contegunt & abſcondunt. Iſti igitur non ſunt ſpecula vera & plana, ſed potius ſicut ſpecula concaua imaginem alio modo quàm ſit reddentia, & oſtendentia. Ideò cuilibet tali perſonæ poteſt dici illud. Ezechie. 16. Feciſti tibi imagines maſculinas & fornicata es in eis, ſumpſiſti veſtimenta tua multicoloria & veſtita es eis, iſti.n. imagines maſculinas ideſt bonam conuerſationem oſtendunt, ſed cum ea fornicari dicuntur, pro eo, ꝙ ipſam faciliter prætendunt inquantum ſub veſtibus multicoloribus fictionem ſuæ nequitiæ veritatem abſcondunt. Non ſic iſte quia iſte fuit, Autem, vt de iſto autem dicatur illud Actuum. 11. Aperiens autem Petrus os ſuum dixit. In veritate. Et de iſto Abraham dicatur illud Gen. 20. Orante aūt Abraham, ſanauit Deus Abymelech. Et ſi vis dilata de iſto autem ſicut infra in loco ſuo. Patet igitur ꝙ iuſtus habet certitudinem veritatis autem inquit.

E ¶ Quartò dicendo, ꝙ iſte habuit vel quod nos habere debemus longitudinem bonitatis: quia.ſ. diu debemus perſeuerare in bono, quod oſtenditur, cum dr̄. Senex, in bono.n̄. debemus ſeneſcere vſq; ad mortem in bono conſiſtere & manere. Vide primo de ſene in bono ſignificato applica & allega, Gene. 25. Abraham mortuus eſt in ſenectute bona. Patet igitur ꝙ quilibet ſpiritualis Abraham, debet habere longitudinem in perſeuerando. Certitudinem in perorando. Plenitudinem in miſerando, fortitudinem in tolerando. Iſte eſt igitur Abraham ad quem debemus attendere, cui debemus obedire, & eius nos conditionibus debemus conformare. Attendere dico ſicut ad exemplar virtutum. Vnde illud prædictū Eſaiæ 51. Attendite ad Abraham patrem veſtrum. Obedire etiā quia pater multarum gentium, prima. Pe. tertio. Sara obediebat Abraham. Conformare inſuper ſicut regulæ omnium bonorum. Io. 8. ca. Si filij Abrahæ eſtis opera Abrahæ facite. Ec ſic patet quomodo per Abraham pōt intelligi populus Iudaicus, inquantum.ſ. circuncisionem tenuit. Gene. 17. Et inquantum Arietē hęrentem cornibus.i. Chriſtum in cornibus Crucis poſitum immolauit. Ge. 22. Sed de hoc vide alibi,

Abbreuiare.
Vide vbi breuitas.

Abs.
Nota ꝙ Abs vt communiter ſumitur pro à ſeparatiuo, ſicut illud Pſalmiſtæ, Perdidiſti omnes, qui fornicantur abs te. Et Matth. quinto. Erue eum & proijce abs te. Vide de hoc ſupra de A & de Ab.

A Abſalon.
Nota ꝙ Abſalon multipliciter ſignat in ſcriptura. ſignificat.n. Demonem proditioſum Subditum ambitioſum. Humilem religioſum. Dei filium generoſum vel glorioſum. Iuuenem luxurioſum. Hominem pernicioſum. ¶ Signat dico primo. Dyabolum plenum deceptione. Abſalon.n. Amon fratrem ſuum ad conuiuium vocauit & occidit, & tandem patrem ſuum de regno fraudulenter eiecit. vt habetur. 2. Regum. 13. & 15. Sic diabolus fratrem ſuum hominem ad conuiuium gulæ, vel mundi proſperitatem vocat, vbi per multa vitia ipſum necat. Patrem verò ſuum.i. Deū de regno ſuo, i. de cordibus fidelium quotidie eijcit, & ibi loco ipſius regnum ſumit. 3. Regum. 16. Irruens Zambri percuſſit Hela & regnauit pro eo. Et ſicut iſte vt patrem eijceret amplexans & oſculans populum ſub ſpecie boni alliciebat dicens. 2. Regum. 17. Quis me conſtituat iudicem ſuper terrā, vt iuſtè iudicem? Sic diabolus populū ciuitatis, id eſt ſenſus, corporis mediantibus oculis ſuggeſtionū & delectationum, decipit, & ſic ſub ſpecie boni trahit homines ad conſenſum, vt ſuper eos ſumat regnum. Iob quadrageſimo. Ipſe eſt Rex, ſuper omnes filios ſuperbiæ. Et ſicut iſte fœdauit concubinas patris, propter quod Dauid eas abominans, amplius non cognouit, ſed in domo ſeparata habitare coegit. Sic diabolus, animas Chriſti ſponſas inficit, propter quod ipſas abominatur & refugit & in domo inferni ſeparat, & dimergit. Pſalm. Abominatus eſt hæreditatem ſuam. Abſalon enim interpretatur amaricatio: quia ſcilicet & diabolus & mundus amaricationem culpæ & pœnæ finalis introducunt. Iſte enim fuit ſicut Auceps qui vocat auem ad pabulum vt occidat. Sic verè diabolus animam ad mundi proſpera. Nam Abſalon volens occidere Amon fratrem ſuum, parauit ſibi conuiuium, maximum ſicut conuiuium Regis. Cumque Amon ſatis bibiſſet occiſus eſt à ſeruis Abſalon. Dixerat enim Abſalon, ſeruis ſuis. Obſeruate vſque cum temulentus fuerit Amon vino, percutite & occidite, nolite timere, ego ſum qui præcipio vobis. Roboramini & eſtote viri fortes. Abſalon igitur eſt diabolus qui nihil aliud eſt, quàm amaricatio animarum. Amon autem qui interpretatur dolens eſt homo, qui eſt frater diaboli, quia ſcilicet ab eodem patre, ſcilicet Deo creati ſunt ambo, qui etiam dolens & flebilis in hac vita poteſt dici. ¶ Ideò poteſt dicere homo illud Iob. 30. Frater fui Draconum & ſocius Strutionum. Sic eſt tamen quòd iſte Abſalon ſemper deſiderat per culpam & per pœnam occidere fratrem ſuum, ſcilicet hominem. Et ideò pro certo ipſe, quando parat conuiuium ſibi, ideſt feſtum mundanæ proſperitatis vocat eum ad delitias, diuitias & honores, vbi cum vino & ceteris mundi bonis ſcientijs, & delitijs ebrius fuerit, temulentus & repletus ſubito dum non aduertit veniunt ſerui Abſalon.ſ. mors, & infirmitates quæ ipſum vulnerant, & occidunt, Eſaiæ. 26. Subito dum non ſperatur veniet contritio eius. ſrater enim fratrem ſuum venatur ad mortem. ſicut dicitur Micheæ. ſeptimo. Vel expone ad literam contra proditores, qui homines vocant ad domos, & ad conuiuia ſua, vt ipſos ſub ſpecie amicitiæ poſſint decipere. Vel pone contra vitium gulæ. Et pone quòd Draco tunc inuadit Elephantem, quando videt eum potu grauidum, & cetera. ſicut ſupra, de abſtrahi. ¶ Figura de Abſalon dyabolus, qui quando in cōuiuijs, & epulis videt hominem temulentum, & ebrium ſtatim præcipit ſeruis ſuis, ideſt tentationibus carnis & mentis, vt ipſum inuadant, & malos conſenſus, & actus eum occidant. Benè igitur conſulitur Prouerbiorum. 23. Noli eſſe temulentus conuiuijs peccatorum Benè ergo dicitur ſecundo Regum. 13. cap. Cum temulentus fuerit Amon percutite eum, & interficite, verba ſunt ipſius Abſalon. Signat dico diabolum plenum proditione. Secundò dico, quòd Abſalon ſignat malum ſubditum plenum ambitione, ſicut Iupiter (ſecundum Poetas,) fingitur patrem ſuum à regno expuliſſe, B & hoc quia cum Saturnus, qui eſt ſupra habeat circulum altiorem, Iupiter quandoque vſque ad illum circulum attingit ac ſi cum Saturno luctare vellet, ipſumque expellere, de propria manſione. Tales ſunt multi mali in Eccleſia, qui cum Saturno, ideſt cum Prælato, & ſuperiore ſemper volunt luctare, ſcilicet rixis, contentionibus, diſcordijs, & querelis, ipſumque per ambitionis vitium de ſuo circulo, id eſt officio vel beneficio expellere, vt ipſum valeant vſurpare. Figura. ſecundo Reg. 15. vbi dicitur, quòd Abſalon filius Dauid ab exilio reduxerat applaudebat venientibus ad curiam patris, ipſoſque oſculabatur & demulcebat vt ipſum in Regem eligerent, patremque ſuum deponerent, & fugarent. Et ſic factum eſt, vt patrem proprium de Regno deiecerit. Sic verè ſunt hodie multi falſi, & malitioſi, quòd quamuis pater eorum. ideſt prælatus ſuperior ſit Dauid, ideſt

bona persona & perfecta. quamuis etiam ipsos a exilio. i. à statu paupertatis eduxerit, ipsosq; promouerit, ipsi ambiunt ad regimen officium & beneficium eius. Et benè accidit q̄ fraudulenter osculis & applausionibus attrahunt corda aliorum, & faciunt sibi currus & æquites, i. faciunt sibi partes: aggregāt ad se & ad sua vota aliquam partem ecclesiæ, collegij, vel conuentus, & tandem faciunt conspirationem contra patrem & prælatum suum, pugnantq; contra eum per lites, afflictiones & controuersias, ipsumq; quidoq; de regno, i. officio suo, deponunt, & regnant loco eius. Vnde dr̃. Micheæ. 7. filius cōtumeliā facit patri & inimici hominis domestici eius. Signat
C igitur subditū plenum ambitione. ¶ Tertiò dico quod signat peccatorem plenum rebellione, vel infectione. Sicut. n. dicitur. 2. Regum. 18. Absalon vt obtineret regnum contra patrem debellauit. Sed dum esset in regno vel in prælio adhęsit, frondibus cuiusdam arboris, & ibi remansit suspensus per cesariem capillorum, & tandem venit Ioab qui inuenit eum sic hęrentem, & infixit tres lanceas in corde eius, & sic mortuus est. sicut dicitur. 2. Regum. 18. Absalon est peccator, qui amaricatio est animæ suæ propriæ per æternam damnationem, q̄ sibi procurat. Iste igitur vt habeat regnum & gloriam huius mundi præliatur per vitia & peccata contra Dauid, id est cōtra Deum patrem suum. Itaq; quandoq; accidit q̄ ipse in mūdo isto inuenit arborem mundanæ prosperitatis, cui. s. statim, adhęret cum capillis. i. cum affectionibus & desiderijs mentis suæ quæ est à capite, idest à corrupta intentione progrediuntur. Sed verè quando Ioab qui interpretatur inimicus. i. diabolus videt hominem sic hęrentem arbori prosperitatis, ipse pro certo statim infigit in cor eius tres lanceas. i. tria genera peccatorum. Prima lancea est mala consuetudo, qua. s. homo paulatim deflectitur ad peccatum. Secunda lancea est obstinatio, qua. s. homo induratur in peccato, & quasi videtur sibi impossibile q̄ resiliat. Tertia autem lancea est desperatio, q̄ scilicet homo corporaliter desperat se posse saluari, & quando vtitur præsentibus vt æternis, & quando sperat in futurum damnari, & in hoc seculo facit omne malum, quod potest, & sic finaliter per damnationem æternam interficitur. Ideò dicitur. Ecclesiastici. 26. A tribus timuit cor meum, &
D in quarto facies mea metuit. signat igitur peccatorē. ¶ Quartò. Absalon signat Christum, vel etiam virum iustum plenū, perfectione Absalon sicut dicitur. 2. Regum; 14. Filius regis, Dauid fuit pulcherrimus, quia à planta pedis vsq; ad verticē non erat in eo vlla macula. Cesariem etiam habebat pulcherrimam, quæ à mulieribus annis singulis carissime comparabatur. Absalon qui interpretatur pater pacis, signat viros pacificos & perfectos, qui sunt filij regis Christi, quia sicut dicitur, Mat. 5. Beati pacifici quoniam filij Dei vocabuntur, Et maximè bonos ecclesiasticos, prælatos, & religiosos: quia isti debēt esse ita puri, sc̄ti, & mundi, q̄ nulla peccati macula debet in eis apparere, nec in capite intentionis nec in pede affectionis. Capillos etiam, i. exteriorem conuersationem & apparentiam
C. debent habere pulcherrimam & honestam, intantum q̄ mulieres, i. viri seculares & imperfecti ipsam possint vt sibi necessariam vendicare & permutationem & exemplum sibi appropriare, & etiam cōparare, vt de talibus possit dici. Sine macula sunt ante thronum Dei. Apoc. 14. Vel dic q̄ Absalon est, Christus filius Dei patris &c. sicut supra. Et pone sicut Absalon occidit Amon in vindictam Thamar sororis suæ, quam ipse corruperat, sic Christus diabolum qui occidit animam per peccata in iudicio condemnabit. Et sicut Absalon adhęrens, ramis à Ioab interfectus est. Sic Christus adhęrens Cruci, à Iudæis occisus est, 2. Regum, 18. Absalon filius regis mortuus
E est. ¶ Quintò dico, q̄ Absalon signat luxuriosum iuuenem cū leui conditione: quia scilicet iste erat pulcherrimus, capillis plenus, & sine macula, sic luxuriosi iuuenes pulchri, & compti, & in capillis curiosi, qui scilicet sunt apud fatuas, iuuenculas multum chari.

A **Abscindere.** Nota q̄ abscindere, idē est q̄ partem à parte diuidere, & maximè, quando talis diuisio fit gladio mediante. Possumus igitur notare, quod abscindere sumitur & in bono & in malo. s. Abscindere

- Mortalitatis.
- Iniquitatis
- Sagacitatis &
- Pœnalitatis

Abscinditur igitur vita per mortis necessitatem. Vnde Esa. 53. Abscissus ē de terra viuentium. Mors. n. sicut scissor pannorum, qui. s. illud quod multo labore & diuturno, tempore orditum est, subito rumpit, & scindit. quia vitam humanam multis diebus, & laboribus compositam mors subito diuidit & scindit. Abac. 3. Abscindetur de ouili Pecus, vnde Esa. 38. Præcisa est velut à texente vita mea dum adhuc orditer succidit me. Mors enim est sicut Securis Dei, cum qua in silua mundi succindit arbores & ramos, idest personas, & status eorum, figura. Dan. 4. Vbi arbor pulcherrima, & rami ipsius succisi. Vbi dicitur. Succindite arborem & præscindite ramos eius. ¶ Secundò absciditur, & corrumpitur gratia, B
per culpæ iniquitatem, peccatum enim est gladius diaboli cum quo abscindit chordam diuinæ gratiæ, cum qua nauis animæ est ad portum salutis ligata, vt per mare huius mundi, per vana desideria fluctuare cogatur: & vt finaliter, per mortis æternæ periculum confringatur. Actuum. 17. Absciderunt milites funes scaphæ. Sicut enim dicit Plinius. Fœmina palma non fructificat, nisi palma mascula sit coniuncta, quòd si quis masculam absciderit, fœmina sterilescit. Sic verè cum Christus, & anima sit sicut palma mascula, & fœmella, ista est veritas, q̄ nisi sibi Christus per peccatum abscindatur, statim ista fœmina, idest anima à fructu bonorum operum desiccatur ita, q̄ peccatores possunt dicere illud. Ezechiel. 37. Aruerunt ossa mea, perijt spes nostra & abscisi sumus. Ista est igitur abscisio, quæ fuit per culpam, & iniquitatem. Sed circa hæc nota, quòd aliqui habent, Abscisum caput rectæ intentionis, Abscisam manum bonæ operationis, Abscisam aurem obedientiæ, & auditionis, Abscisum cornu potentiæ & iurisdictionis, Abscisam vestem Dei vnitatis, & communionis. Abscisos pedes bonæ affectionis. Illi qui habent caput abscisum sunt malitiosi, qui scilicet, in nullo actu cum bona intentione procedunt, figurati in Holoferne. Iudic. 13. Cui quædam mulier caput abstulit dum dormiret, quia, scilicet mala mulier malitia abscindit capita, idest intentionem debitam iniquorum. Vnde. 2. Regum. 20. Abscisum caput Sibæ filij Bochri proiecerunt ad Ioab. ¶ Item illi, qui habent abscisam manum, sunt desidiosi, qui, scilicet nullum bonum operari volunt, ac si rectè haberent, manus abscisas, figurati in Dagon Idolo. 1. Regum. 5. Quod fuit inuentum super Limen ostij templi sui, capite, & duabus palmis abscisis, quia scilicet desidiosi & pigri, (ac si esset Idolum insensibile) sine motu videntur manus, & palmas, idest executionem bonorum operum, & etiam caput bonæ conscientiæ perdidisse. Dan. 2. Abscisus est lapis de monte sine manibus. ¶ Item illi, qui habent aurem abscisam, sunt obstinati, & litigiosi, qui scilicet aurem debitę attentionis, & obedientiæ, & auditionis non habent, similes Orpasce, qui cū Rex Persarum tantus fuisset, & cum à concubina proditus esset aures habere abscisas, Regno pulsus, & occisus est. vt dicit Iustinus libr. 1. quia scilicet regnum Paradisi merentur perdere qui auribus obedientiæ dignoscuntur. Figurati in illo seruo sacerdotum, cui Petrus abscidit auriculam eius dexteram. Petrus enim dictus à Petra, potest significare diabolum: quia petreus, & obstinatus existit, qui. s. obstinatis, aurem dextram. s. voluntatem audiendi spiritualia, & obedientiæ tollit. Aurem tamen sinistram, idest voluntatem audiendi cantilenas, & alia inutilia eis dimittit. Eze. 24. Nasum tuum & aures præscindet. Nasum dico deuotionis, & aures auditionis. Item illi, qui habent cornu abscisum, sunt imbecilles, prælati, & delitiosi, qui. s. cornu potentiæ, & audatiæ perdiderunt. Hiere. 48. Abscisum est cornu Moab. ¶ Item illi, qui habent vestes abscissas, sunt Scismatici & perniciosi, qui s. vestem Christi inconsutilem, idest Ecclesiam, per scismata, diuidunt, & abscidunt. Figurati in Dauid qui abscidit oram clamidis regis Saul in spelunca. 1. Regum. 24. qui. s. Hæretici in speluncis, & abditis, vbi. s. tenent sua conuenticula præscindunt clamidem regis Christi, idest Ecclesiæ vnitatem, peiores illis, qui eum crucifixerunt, qui scilicet tunicam eius inconsutilem scindere, vel diuidere noluerunt. Figura etiā in illis seruis Saul, quibus Rex Amon præscidit vestes, vsque ad nates. 2. Reg. 10. Quia verè Scismatici, ita sunt hodie per regem Amon, idest per diabolum abscisi, & truncati, & vestis suarum Ecclesiarum, ita est diuisa, quòd ipsorum manifestè apparent omnia pudibunda, & vilitas, seu miseria sui status. Primo. Parali. decimonono. Præscidit tunicas eorum à naribus, ideò Dauid dicitur. 1. Regum 24. Quod ipse percussit cor suum eo quòd abscidisset oram clamidis Regis Saul. ¶ Item illi, qui habent pedes abscisos sunt odiosi, qui scilicet, pedibus bonæ affe-

ctionis carent, ita quòd mentem ſuam ad charitatem aliquem diligendum non transferunt neq; portant. Figurati.n. 2. Mac. 7. Vbi rex peſſimus Anthiochus linguam, manus, & pedes, Machabæo præſcidit, quia.ſ.malus rex præſcindit illis linguã, bonæ locutionis, manus bonæ operationis, pedes bonæ affectionis. Sic igitur patet ꝙ diuerſimodè abſcinditur & rumpitur gratia, per culpæ iniquitatem, quod eſt ſecundum. Tertiò dico, ꝙ abſcinditur mala ſocietas vel etiam culpa & iniquitas per prudentiã & ſagacitatem. Rami.n.ſuperflui abſcinduntur de arbore, vt fructificet. Membrum putridũ ſcinditur de corpore ne infectionem multiplicet. Infirmitas abſcinditur à carne ne hominem occidat. Sic prælatus debet abſcindere de corpore Eccleſiæ perſonas corruptas & præcipuè hæreticos, ad Gal. 5. Vtinam abſcindantur qui vos conturbant. Homo etiã debet à mente ſua abſcindere malos mores & conditiones vitioſas. Eccleſiaſtici. 10. Breuem lãguorem præſcidit medicus. Ideò de mala muliere dicitur. Eccleſiaſti. 25. A carne tua abſcinde illam ne ſemper te abutatur. Et de mala operatione dicitur. Matth. 9. Si manus tua ſcandalizat te, proijce abs te. Abſcinditur igitur malum per prudentiam, & ſagacitatem.

¶ Quartò dico, ꝙ abſcinditur damnatus per iuſtitiam & ſeueritatem. Sicut. n. membra putrida abſcinduntur & in ſterquilinium eijciuntur, ſic damnati à congerie bonorum tollentur & in inferni ſterquilinium ponentur. In corpore Serpentis ſi diuidatur, pars quæ remanet cum capite, viuit: pars verò abſciſſa moritur, ꝗuis diu reſpirare, palpitare, & ſe mouere ſeruatur. Serpens eſt Chriſtus ſm Auguſtinum in ſermone. Corpus eius eſt congeries omnium chriſtianorum. In iudicio igitur illi qui remanebunt cum capite.i. cum Chriſto viuent in æternum. Illi verò qui per ſententiam ab eo præſcindentur, ſ. improbi & reprobi, quibus dicetur. Ite maledicti in ignem æternum, morientur. Et cum per remorſum conſcientiæ ſemper palpitare noſcentur. Ideò de tali abſciſſione damnatorum dicitur: Eſaiæ. 18. Abſcindentur, excutientur, & relinquentur auibus montium & beſtijs terræ. Sic igitur habetur, quomodo eſt quadruplex abſciſſio, ſ. reproborum, iniquorum, vicinorum, & viatorum.

A **Abſcondere.** In ſcriptura accipitur multiformiter. Eſt.n. abſconſio Dei & hominis. Dei, & hæc dupliciter, vna.ſ. terribilis, & alia delectabilis. Terribilis eſt qñ non ſe abſcondit à peccatoribus. Et ſic abſconſio idem eſt ꝙ contemptus ſeu abominatio ſeu æterna damnatio. Et de hac dicitur Deuter. 32. Abſcondam faciem meam, ab eis: & conſiderabo nouiſsima eorum. Vel abſconſio Dei, idem eſt quod ſua petitio adiutorium & defenſio, & etiam æterna conſolatio. Et de hac dicitur. Iob. 14. Quis mihi hoc tribuat vt in inferno protegas me & abſcondas me donec pertrãſeat furor tuus, & conſtituas mihi tempus in quo recorderis

B mei. ¶ Item alia eſt abſconſio hominis, & hæc eſt ſimiliter duplex.ſ. vna commendabilis, alia vituperabilis. Commendabilis eſt quando boni de proprijs meritis & viribus non præſumentes ſe abſcondunt per humilitatem & fugiunt occaſiones peccatorum. Et de hoc dicitur Io. 8. Ieſus autem abſcondit ſe & exiuit de templo. Eſt etiam abſconſio mala & vituperabilis quando.ſ. homo abſcondit ſe à Deo & à proximo. A Deo propria peccata ei celando. Et de hoc dicitur prouer. 23. Qui abſcondit ſcelera ſua non dirigetur in terra. A proximo bona ſua ei negando, & ab eo neceſſitatis tempore fugiendo: & fraudes occultè & fallaciter procurando. Et de hoc prouer. j.

C Abſcondamus tendiculas contra inſontem. ¶ Alijs modis, & multis accipitur abſconſio in ſcriptura, ſed hæc exempli gratia ſufficiant & de duobus vltimis aliquid proſequamur. Dico igitur primo, ꝙ eſt quædam abſconſio vituperabilis: & iſta eſt abſconſio, qua abſconduntur mali, & à Deo, & à proximo & maximè diuites, qui re uera ſunt ſimiles Ericio: quia ſecundum Ariſt. li. 1. de animalibus. Et Iſid. li. 11. Ethimol. Ericius eſt animal ſpinis vndiq; circunſeptum, quæ ſunt ei loco armaturę. Nam quando à canibus impetitur ſtatim ſe inuoluit, & abſconditur, ſpinas etiam ſuas eis obijcit, & ſic tangi à canib⁹ non audetur. Et iſtud animal ſicut dicit Ariſto. li. 3. ſuper alia animalia debilis eſt auditus. Re uera chariſſimi, tales ſunt diuites, & peccatores mundi. Primo. n. ipſi habent ſpinas, pro armatura. Et iſtæ ſignant mundi diuitias quæ pungunt, & ſollicitant cor humanum. Signant etiam verba pungitiua; iniurioſa & corroſiua, mordacia & detractoria, quibus omnibus mundani diuites ſunt armati. Ideò poteſt eis dici illud. Iudicum. 7. Conteram carnes veſtras cum ſpinis & tribulis deſerti. Iſti igitur quandoque perſequuntur à Canibus, dico temporalibus & ſpiritualibus. Canes ſpirituales ſunt prædicatores, qui contra tales habent latrare & eos corrigere & mordere, & Lupum, i. diabolum ab ouili dominico effugare. Canes etiam temporales ſunt principes & prælati: qui etiam volunt quandoque perſequi & per cenſuram iudiciariam caſtigare. Sed verè iſti optimè ſe ſciunt inuoluere & abſcõdere per multas falſitates, palliationes & excuſationes & per hypocriſis fictiones. Nam contra morſuram canum id eſt peccatorum & contra eorum correctionem optimè ſciunt ſe abſcondere, & inuoluere, & ſua crimina excuſare, & in confeſſione & alias cęlare, tegere, vel negare, & eis etiam ſpinas.i. mala verba, & pungitiua obijcere, & eos quandoque diffamare. Et propter hæc tales Canes vix audent eos tangere, ſicut ad literam videmus quòd prædicatores moderni non audent diuitibus dicere veritatem, quia ſicut dicitur, prouer. 4. Qui arguit deriſorem, ipſe ſibi iniuriam facit.ſ. deriſor. Item quando Canes temporales ideſt mundi principes, & prælati eos volunt perſequi & corrigere pro certo, ita caute & malitioſè ſciunt, ſe abſcondere, & inuoluere per palliationem ſuorum malorum, contractuum, & vſurarum, & ſymoniarum, ꝙ etiam vix poſſunt ab aliquo tangi, & maximè quia, quando vident ꝙ aliqui eos perſequuntur ſtatim obijciũt eis ſpinas, ideſt diuitias ſuas offerendo, ſcilicet munera, atque dona. Et ſit ꝙ propter ſuam abſconſionem & ſpinarum ſuarum obiectionem incorrecti & intacti ab omnibus dimittuntur. Et ideò tam prædicatores, quam prælati, quam etiam principes ceterique iudices huius, mundi poſſunt dicere illud. Eſaiæ. 64. Non eſt qui conſurgat & teneat te, abſcondiſti faciem tuam à nobis. Sed ſcitis qualiter ſit de Ericio, pro certo quamuis in terra poſitus optimè ſe inuoluat, & abſcondat, ita quòd ſua interiora nequeant videri, quando tamen in aqua ponitur: tunc ſtatim explicatur, & extenditur & oſtenditur, & ſic ſuorum viliũ membrorũ qualitas quæ prius erat abſcondita reuelatur. Sic verè chariſſimi quamuis mundi diuites & peccatores ſint modo in terra ideſt in iſta temporali vita mirabiliter inuoluti & abſconditi, ita ꝙ interiora ſua vix videntur aut ſciuntur: quando tamen in aqua æternæ miſeriæ fuerint in inferno poſiti & ſubmerſi, tunc procul dubio omnia pudibũda ſua omnia crimina & vitia ipſorum omnibus intuentibus apparebunt, quia ſcilicet in inferno & iudicio alter alterius crimina intelliget, & cognoſcet. Vnde Eſa. 47. Reuelabitur crimen tuum & ignominia tua, & videbitur opprobrium tuum. Et iſti pro certo, debiliſſimi auditus, quia verè non poſſunt audire correctionem, verbum Dei, vel prædicationem. Vnde Hiere. 6. Incircuncisæ aures omnium & audire non poſſunt. Habent igitur iſti abſconſionem vituperabilem. Iob 22. Omnes tenebræ abſconditæ ſunt. Tenebræ dico, ideſt mali & ideò de multiplici, abſconſione mala malorum poteſt exponi illud quod dicitur, Iob. 18. Exardeſcet contra eum ſitis, abſcondita eſt in terra pedica eius & decipula illius ſuper ſemitam. In qua quidem D authoritate aduertendum eſt, quòd mali tripliciter abſconduntur. Abſconduntur enim per auaritiam & cupiditatem. Exardeſcet inquit contra eum ſitis. Per ſymoniam, & tenacitatem. Abſcondita eſt inquit in terra pedica eius. Per fraudulentiam & fallacitatem decipula inquit eius ſuper ſemitam. Dico ꝙ eſt quædam abſconſio auaritiæ, & cupiditatis. Et hæc eſt quando auari ardore acquirendi & habendi, & inflammati abſconduntur, ſcilicet ab hominum frequentia, ne ipſos oporteat aliquam facere largitatem. Abſcondunt etiam ſua.ſ. bladum & vinum & alia, ipſaque per auaritiam accumulant & reſeruant, nullam inde eleemoſynam facientes. 4. Reg. 7. Abſcondent leproſi aurum & argentũ. Ideò iſti ſunt ſimiles Lupo, qui eſt animal voraciſſimum, qui cibos quos nõ poteſt comedere reponit & abſcondit, ita ꝙ quandoq; ipſi per diuturnam cuſtodiam computreſcunt. Sic verè mundi diuites & auari cauſã voracitatis auaritiæ, crudelitatis & violentiæ ſunt repleti, quòd cibos, id eſt bona ſua temporalia quæ eis ſuperſunt & ſuperfluunt non diuidunt alijs per largitatẽ, eleemoſynam, & pietatem, immò pro certo ipſa abſcondunt, & reſeruant, & continuò accumulant & augmentant, ita ꝙ quãdoq; totum corrumpitur & putreſcit propter nimiã cuſtodiã. Et ideò iſti ſicut Lupus viuunt de ſanguine animalium innocentium, ſic verè tales auari excoriant, & exhauriunt innocentes, pauperes, & vicinos, & eorum carnes & ſangui-

& ſanguine ſe ſatiant &replentur, Et ideò dicitur Hiere.5.Per
cuſſit eos Leo de ſilua Lupus ad veſperam vaſtauit eos. Iſti
fuerunt ſignificati. Ioſue.8 vbi dicitur. Quod bona Hierico,
fuerunt anathematizata: fuit tñ vnus qui dicebatur Achor,q.
auaritia ductus abſcondit in terra de bonis illius ciuitatis,ſ.re
gulam vnam auream & pallium aureum.quare oportuit ꝙ eſ-
ſet poſtmodum lapidatus.ſ.quia contra Domini præceptum,
abſconderat illa bona. Re uera charisſimi tales ſunt multi.
Conſtat autem ꝙ bona ciuitatis huius mundi anathematiza-
ta,excommunicata,& interdicta ſunt, & inhibitum eſt nobis
ne aliquis de bonis ſuis aliquid per auaritiam recipiat aut ab-
ſcondat.Iuxtà illud.1.Io.2.Nolite diligere mundum, neque
ea,quæ in mundo ſunt.Sunt tñ ibi multi,ſ cupidi & auari, qui
bene dicuntur Achor,qui interpretatur fratris triſtitia: quia
iſti fratres & vicinos ſuos & illos qui cum eis habent conuiui
dere triſtificant & infeſtant. Iſti dico de bonis ciuitatis illius,
interdictæ.ſ.mundi, abſcondunt per auaritiam, & recludunt,
& aurum & argentum ſine neceſſitate accumulant, & reſer-
uant contra Domini voluntatem. Quapropter finaliter acci-
dit ꝙ à Dei ſententia, & temporaliter & æternaliter puniun-
tur. Vnde Matth.25. Abiens fodit in terram,& abſcondit pe-
cuniam Domini ſui. Eſt igitur in iſtis abſconſio cupiditatis in
acquirendo. Contra eum inquit exardeſcet ſitis. Vnde Eſaiæ.
E 9. Multitudo eorum ſiti exaruit. ¶ Secundò eſt in eis abſcon-
ſio tenacitatis in reſeruando. Abſcondita eſt inquit in terra pe
dica eius. Dicit ille Plinius lib.29.ca.6. Quod Pauo habet fe-
ces medicinales,& quia Pauo inuidet ſaluti hominum,iõ ſter
cora egeſta quantum poteſt abſcondit,dato quod ei aliquam
vtilitatem amplius nõ faciant:qa non vult quod homo exinde
vtilitatem aliquam ſortiatur. Idem facit Ceruus de cornu ſuo
dextro: quia cum ſit medicinale ipſum quantũ põt abſcondit,
ne homini proficiat,quamuis nihil poſſit proficere ſibijpſi,ſi-
cut dr̃ in illo libro. Verè tales ſunt parci & tenaces huius mun
di,habent.n. diuitias quæ dicuntur cornu dextrum,& quæ di
cuntur ſtercora. Iſta.n.cum propriè ſint ſtercora ſm apoſto-
lum Philippenſ. 3.Omnia inquit reputaui quaſi ſtercora, &
tñ ſunt cornua diuitum & potentum quibus mediantibus, in
ſuperbiam efferuntur,& ab eis pauperes impetuntur. Et iſtæ
pro certo poſſunt eſſe vtiles & medicinales pauperibus & æ-
genis. Sed verè iſti videntur inuidere eorũ vtilitati: quia iſti
ſua cornua & ſtercora, de quibus tñ ipſi non percipiunt, ali-
quam vtilitatem: quia .ſ. præ parcitate non audent eis vti: ita
abſcondunt ſeruant & recludunt, ꝙ non poſſunt ab aliquo re
periri: quod oſtenditur cum dicitur. Abſcondita eſt in terra,
pedica eius. Diuitiæ autem dñr pedica: quia.ſ.pedes,i.affectus
diuitum ligant,irretiunt,atq; tenent. Et tales pedicæ. i.taliũ,
diuitiæ,pro certo abſconduntur ab eis in terra,i. in occultis la
tibulis & ſecretis.Iõ iſti poſſunt dicere illud. Matth. 25.Abij
& abſcondi talentum tuum in terra. Tales ſunt figurati in il-
lis leproſis 4.Reg. 7.vbi dicitur ꝙ quidam viri.ſ. quattuor le-
proſi intrauerunt in caſtra Regis Syriæ: & ibi biberunt & co
mederunt, & ibi aurum & argentum & veſtes plurimas inue
nerunt,quæ ſtatim abſconderunt. Sic verè illi lepram diuitiæ
patiuntur, quæ ad modum lepræ ad poſteros tranſmittitur:
quia.ſ.vſurarius docet filios ſuos vſurare, raptor ſuos rapere,
fraudator fraudare. Illi dico qñ intrant tabernacula & caſtra
huius mundi pro certo bibunt & comedunt diuitias infinitas,
ita ꝙ efficiuntur pleni diuites & ſaturi. Sed pro certo illud, ꝙ
ipſi non poſſunt comedere nolunt alijs diſtribuere,ſed magis
volunt abſcondere & ſeruare per vitium parcitatis. Et ſic be-
nè dico ꝙ eſt quædam abſconſio tenacitatis in ſeruando Hie-
re. 13.Tuli lumbare de loco in quo abſconderam, & ecce cõ-
F putruerat: ita vt nulli vſui aptum eſſet. ¶ Tertiò dico ꝙ eſt a-
lia abſconſio fallacitatis in fraudendo. Et iſta oſtenditur qñ di
citur. Decipula eius ſuper ſemitam. Decipula dicitur a deci-
piendo: quia.ſ.in ſpiritualibus & in corporalibus aliqua abſcõ
duntur: vt talia decipiantur. Iſtud patet in ſpiritualibus,quan
tum ad demones: quia re uera ſub multis palliationibus & fi-
ctionibus,fictiones abſcondunt ſe per tentationes,vt ita poſ-
ſint animas defraudare. Peccata etiam quæ ſpiritualia ſunt,
ſub delectabilibus ſunt abſconſa. Et ideò videtur ꝙ tam demo
nes,quàm peccata ſunt ſimiles cuidam vermi.ſ. ſerpenti, qui
dicitur Enidros: quia ſicut dicit Plinius & Iſidorus,in herbis
& in luto inuoluitur & abſconditur,& dum dormit Cocodril
lus, illabitur in os eius, & in ventrem ingreditur, & ſicut ſa-
gitta corrodit,atq; perforat ventrem eius, & ſic eum interfi-
cit & occidit, ſicut dicit Plinius & Iſidorus. Rectè talis ẽ dia-
bolus, & peccatum: quia verè iſti latent in herbis.i. in delitijs
huius mundi, & hoc fit: quia inſidiantur ſemper Cocodrillo,
in fluuio dormienti.i.in illis,qui in fluuio mundanæ proſperi-
tatis dormiunt & quieſcunt,& ideò dum vident eos conſopi-
tos in mundi proſperis, ipſi pro certo dilabuntur in ventrem,
eorum,per delectationẽ & conſenſum,& tunc corrodent ven
trem eorum per malum deſiderium & effectum, ipſoſq; occi-
dunt per iniquorum operum complementum. Vnde in Pſal.
Abſconderunt ſuperbi laqueum mihi. Iſta igitur abſconſio,
& deceptio fit in rebus ſpiritualibus. Sed adhuc dico ꝙ fit a-
liud in rebus corporalibus: quia verè vix eſt aliquis, qui non
nitatur in abſcondito.i.in occulto alios defraudare,patet in v-
ſurarijs & in hypocritis,qui pro certo ſunt ſimiles regulo vel
Ceraſtę, qui eſt ſerpens venenoſus,cornua,tñ habet ſicut mo
to,& ideò in vijs publicis inſidiatur tranſeuntibus animalibꝰ.
Nam totum corpus abſcondit & cornua ſua quæ depicta ſunt
oſtendit,quæ etiam ſunt pulchra & depicta & ideò beſtiæ,qñ
tranſeunt non aduertunt, immo credunt eſſe cornua Mutõis.
ſed cum propè ipſum fuerunt, nõ Mutonem, ſed Regulum ſe
oſtendit: quia eas interficit & occidit. Re uera tali modo ſe ab
ſcondunt vſurarij & hypocritæ & ceteri deceptores. Cum.n.
iſti ſunt reguli.i.peccatores & venenoſi habent tamen ſemper
aliquid mutonium.ſ.apparentiam & eloquentiam dulcẽ ſim-
plicem & honeſtam. Et ideò abſcondunt,& celant corpus ſuũ
ſerpentinum.i.venenoſitatem ſuæ malæ intentionis, & oſten-
dunt illam partem quam habent ouinam.ſ.dulcedinem falſo-
rum verborum & fictæ apparẽtiæ,& ſic homines decepti cre
dunt eos Mutones .i.ſimplices, & fideles appropinquant ad
eos eorum ſocietatem ſectando. Et tunc pro certo oſtendunt
ſe eſſe Regulos non Mutones: quia.ſ.illos pungunt & inuene-
nant & occidunt. Iſtud patet de vſurarijs, qui ita benigni-
ter ſe habent primo ad homines mutuando & promittendo ꝙ
quaſi videntur eſſe Mutones. Sed verè in fine ipſos pungunt,
& exhæredant, & ſe oſtendunt eſſe regulos venenatos, hypo-
critæ etiam & hæretici propter ſuam honeſtam apparentiam,
attrahunt ad ſe & ad ſua colla iuuenculas mulieres, ſiuntq; ip
ſarum confeſſores,ſed in fine quandoq; accidit, ꝙ ipſi ſe regu
los eſſe demonſtrant: quia per luxoriam ipſas inuenenant, &
impregnant. Item de talibus dicitur. Gen.49. Fiat Dan colu-
ber in via & Ceraſtes in ſemita. Dicitur igitur iſta abſconſio,
decipula ſuper ſemitam & ideò dicitur Hiere. 5. Sicut Deci-
pula plena auibus, ſic domus eorum plena dolo. Et ideo de
quolibet tali deceptore & hypocrita põt dicere illud Eſa. 53.
Quaſi abſconditus vultus eius & deſpectus, quare non repu-
tauimus eum. Eſt igitur, Quædã abſconſio fallacitatis. Quæ-
dam abſconſio tenacitatis. Quædam abſconſio cupiditatis.
Et ſic dico ꝙ eſt abſconſio vituperabilis. ¶ Secundò dico, ꝙ G
eſt quædam abſcõſio deſiderabilis,& hæc eſt qñ homo abſcõ
dit ſe per humilitatem qñ.ſ.non reputat ſe dignum corã alijs
apparere,ſicut.n.videmus ꝙ Cuniculi abſcondunt ſe ne inue
niantur qñ perſequuntur intrant cauernas ſuas,vt celentur &
occultentur: quia ſi exterius remanerent eſſent in periculo, ꝙ
caperentur,ſic verè ſapientes qñ vident ꝙ mundus vult eos,
capere ad partem ſuam & in proſperis promouere, ipſi debẽt
fugere & ſe abſcondere & in terram & cauernam proprij ſe-
pulchri futuri per conſiderationem intrare.ſ.mortem propriã
conſiderando, & ſic à periculo ſe ſanare. Et ideò conſulitur
cuilibet viro iuſto Eſa. 27. Vade populus meus intra cubicu-
la tua claude oſtia tua ſuper te & abſcõde te modicum ad mo
mentum donec pertranſeat furor meus. In quibus verbis oſtẽ
ditur ꝙ boni ſe abſcondunt. Per fœlicitatis meditationẽ,quia
intra in cubiculum tuum. Per proſperitatis deteſtationẽ: quia
claude oſtia tua. Per aduerſitatis declinationem,quia abſcon-
dere,quia do.pertran.fu. ¶ Abſcondamur igitur meditando H
fœlicitatem. Mergulus eſt quædam auis,quæ ſtatim qñ ab ali-
quo impetitur ad aquam fugere conſueuit, & in aqua taliter
abſconditur,ꝙ à ſuis perſecutoribus,nec læditur,nec capitur,
nec grauatur,vt dicit Iſidorus. Verè ſic debent facere boni &
iuſti,quia pro certo quando patiuntur aliquas perſecutiones
exterius in hoc mundo,iſti ſtatim debent refugere ad aquam
& ad voluptatem æternæ,& ſupernæ fœlicitatis,& ibi per me
ditationem & conſiderationem ſe abſcondere.ſ.cogitando, ꝙ
ſm apoſtolum. Roma.8. Non ſunt condignæ paſſiones huius
temporis ad æternam gloriã quæ reuelabitur in nobis. Et ſic
pro certo nulla exterior aduerſitas ipſum poterit ſuperare.

Figura. 3. Reg.17. vbi cum Helyas perſeqneretur ab Achab
nequiſſimo Rege Iſrael, dictum eſt ſibi, Vade contra orientē,
& abſconde te in torrente Carith, & ibi de Torrente bibes.
Carith interpretatur cognatio, & ſignat torrentem & affluen
tiā gloriæ Paradiſi, vbi.ſ.ē cognatio perpetui amoris & firmita
tis. Nā quandoq; Achab rex Iſrael.i.diabolus vel aliquis ma-
lus Princeps vel prælatus, nos proſequitur, pro certo optimū
conſiliū eſt ꝙ fugiamus ad torrentem Carith.i. ad conſidera-
tionē gloriæ Paradiſi, & ꝙ ibi per affectum, & deſiderium ab-
ſcondamur, & ꝙ de iſto torrente per contēplationē potemur,
& inebriemur, & ſic ab impijs non lædemur, & ideo pōt dici,
Chriſto illud Pſal. Torrente volūtatis tuæ potabis eos, qm̄ a-
pud te eſt fons vitę. Et in hoc fœlicitatis æternæ meditatio o-
ſtenditur cum dr̄. Intra in cubicula tua: quia.ſ. Paradiſus eſt
cubiculum vbi eſt perfecta requies & æterna, vnde in Pſalm.
Lętabuntur in cubilibus ſuis. Abſcondamur igitur meditan-
do fœlicitatem Pſal. Proſpexit me in abſcondito tabernaculi,
I ſui. ¶ Secundo abſcondamur deteſtando proſperitatem. Clau
de inquit oſtia tua. Videmus.n.ꝙ Bubo, & aliæ aues noctur-
næ, quæ debilem habent viſum, deteſtantur & fugiunt lumi-
nis claritatem & eidem oculos ſuos claudunt, & ab ea etiam
ſe abſcondunt, charistimi Nos omnes ſumus aues nocturnæ:
quia.ſ. viſus noſtræ diſcretionis eſt multum debilis & infirm⁹.
Et ideò verè lux & claritas proſperitatis mundanæ, nobis nō
debet placere, ſed pro certo debemus fugere, & horrere, & ei
oculos cordis noſtri, & etiam corporis ſenſus debemus clau-
dere, & ab ipſa pro poſſe nos abſcondere & celare, quia ſicut
excellens claritas; lædit viſum. Vnde videmus ꝙ infantuli qui
debilem viſum habent à lumine abſconduntur. Sic verè mun
di proſperitas humanum viſum & ſenſum corripit, & lædit ꝑ
diuerſa peccata: Et ideò eſt vtile ꝙ ab ea abſcondamur: quia
verè Deus ſuos infantulos.i. bonos quos diligit ſummè abſcō
dit ab huiuſmodi luce. Ideò dicitur. Prouer. 27.c. Aſtutus vi-
dens malū abſconditus eſt. Sed heu proh dolor pro certo non
ſic: quia hodie moderni proſpera non deteſtantur, ſed ample
xantur. Non ea negligunt, ſed ea diligunt. Non ea ſicut decet
fugiunt, ſed ea capiunt. Non ea declinant, ſed eis totis viribus
inclinant. Iſti ſunt ſimiles Papilioni qui non fugit lumen, im-
mo ipſum mirabiliter frequentat. Et ideò circa lampadem ta
liter volat, ꝙ eius alæ comburuntur, & tandem in oleum ca-
dit, & ibidem ſubmergitur. Sic verè mundi peccatores tm̄ di
ligunt lucem mundanæ proſperitatis, quæ reuera nihil aliud
eſt quam quædam lampas clara & pulchra cito frangibilis &
diſſipabilis, in qua eſt ignis diuitiarum & cupiditatis, & oleū
delitiarum & voluptatis, circa eam volitare, ipſamq; frequen
tate mirabiliter delectantur. Et ideò ſæpè accidit, ꝙ alæ ſuæ,
i. ſuæ gratiæ & virtutes igne concupiſcentiæ comburuntur, &
ipſi in oleo delitiarum per luxuriam ſubmerguntur, & ſic mi-
ſeri Papiliones dum in iſta lampade non attendunt ardorem,
ſed ſplendorem, per ipſam æternaliter moriuntur. Nō ſic cha
riſſimi ſed abſcondamur à mundi proſperitate. Claude inquit
oſtia tua.i. ſenſus tuos ſuper te. Ideò de hoc poteſt dici illud. 2
Reg. 13. Eijce eam & claude oſtium poſt eam. Abſcondamur
K igitur deteſtando proſperitatem. ¶ Tertiò Abſcondamur de-
uitando aduerſitatem. Abſcondere inquit modicum donec ꝑ
tranſeat furor meus, quia verè ſapiens quando videt tribula-
tionem benè ſe ſolet ad tempus abſcondere & abſentare. Sed
circa hæc nota ꝙ duplex eſt aduerſitas. Vna.ſ. quæ impugnat
mentem. ſ. inanis gloria & vanitas tentationis: quia peruerſi-
tas. Alia eſt quæ impugnat corpus, & iſta eſt tribulationum,
exteriorum aſperitas. Et verè ab vtraq; neceſſe eſt hominem,
L aliquoties fugere & abſcondere ne ſuccumbat. ¶ Et primo
dico ꝙ à vanitate debemus nos abſcondere, ſicut dicit Iſydo.
& Pli. Ceruus qn̄ eſt pinguis nō libenter vadit per vias publi
cas: quia ſcit, ꝙ ibi poſſunt eſſe multa pericula, immo quantū
pōt in ſiluarum profunditatibus ſe abſcondit Sic verè illi qui
ſunt gratijs & virtutibus impinguari non præſumunt de pro-
prijs virtutibus. Et ideò à vijs publicis, à locis, officijs, & ſtati
bus communibus, vbi poſſunt eſſe multa pericula, multæ va-
nitates, multæ tentationes, multæque occaſiones peccandi fu-
giunt & recedunt, & per humilitatem ſe abſcondunt & ab hu
manis viſibus ſe abſentant, ne fortè per inanem gloriam & tē
tationem capiantur. Nam ſicut videmus ꝙ candela abſcondi-
tur & in laterna includitur, ne à venti turbinibus extinguatur
ſic verè boni luminoſi & virtuoſi à vento inanis gloriæ ſe ab-
ſcondunt, ne fortè lumine ſuæ perfectionis vanitatis, & præ-
ſumptionis flatibus extinguantur. Et illud eſt quod dicitur.
Eſa. 32. Erit inquit quaſi vir, qui abſcondit ſe à vento & celat
ſe à tempeſtate. Sed heu proh dolor multi non ſic, quia verè
multi moderni non ſe abſcondunt ſed ſe exponunt, non ſe ab-
ſentant, ſed ſe præſentant, non quærunt per humilitatem latita
re, ſed per iactantiam hypocriſim & vanitatem ſe aſpectibus,
hominum præſentare. Et maximè tales ſunt hypocritæ, qui
ſunt ſimiles barbitonſoribus qui omnes bacinos.i. pelues ſuos
lucentes, & fulgentes, ſolent non abſcondere, non celare, ſed
omnibus manifeſtare, ſic verè hypocritæ ſi habeāt aliqua ope
ra fulgentia & bona, ipſi pro certo non abſcondunt ea, ſed ip-
ſa pro viribus manifeſtant, vt exinde ventum recipiant vanæ
laudis. Contra illud. Ne facias iuſtitiam tuam coram homini-
bus, vt videaris ab eis. Matth. 5. Chariſſimi non ſic, ſed pro
Deo abſcondamus nos à mundi vanitate. ¶ Item chariſſimi M
abſcondamus nos à mundi aduerſitate, ſicut.n. videmus ꝙ lu
pus aliquando abſcondit ſe à canibus donec omiſerint, ſic ve-
rè diſcretus homo abſcondit ſe benè à canibus.i. à tyrannis &
perſecutoribus quouſq; eorum malitia ceſſauerit. Exemplo
Chriſti, quando Iudęi voluerunt ipſum lapidare, abſcondit ſe
& exiuit de templo, & hoc figuratum in Dauid, qui abſcondit
ſe à facie Saulis, qui eum quærebat interficere, ſicut dicitur. 1.
Regum. 20. Item in Ioas. 2. Parali. 22. quem Achaa volebat in
terficere, ſed abſconditus eſt & ſaluatus. Item in Moyſe quem
Pharao præceperat interfici, ſed duobus menſibus abſcondi-
tus eſt, quia verè chariſſimi bonum eſt cedere malitiæ, & ad-
uerſitati, quouſque pax fuerit reformata. Nam ſicut dicitur,
Moyſes poſt huiuſmodi abſconſionem factus eſt legiſlator.
Ioas autem & Dauid facti ſunt reges, ſic verè chariſſimi, ſę-
pè accidit quod illi qui in talibus aduerſitatibus ſe abſcondūt
& ad tempus diſſimulant, expectant ad magnas dignitates, &
ad magna bona finaliter perueniunt & attingunt. Iuxtà illud
Roman. 12. Non vos defendentes chariſſimi, ſed date locum
iræ. Et iſtud eſt contra iracundos, fatuos, & ſuperbos, ſimiles
Leoni qui tanta ſuperbia ducitur, quod ſe à venatoribus, ab-
ſcondere dedignatur. Et ideò ſæpe accidit ꝙ occiditur & vul-
neratur à iaculis venatorum, ſic verè multi, qui volunt ſubter
fugere, nec ſe à tentationibus & tribulationibus, abſcondere,
præ ſuperbia. Et ideò ſæpè accidit, ꝙ ipſi pereunt & ſuccum-
bunt, dicunt.n. ſuperbi illud Iob. 13. A facie tua non abſcon-
dar, manum tuam longè fac à me, & formido tua non me ter
reat. Non ſic, ſed abſcondere modicum ad momentum, donec
pertranſeat furor, vnde Abacuch. 3. Ibi abſcondita eſt fortitu
do eius. Debemus igitur abſcondi chariſſimi, aduerſitatem de
uitando, fœlicitatē contemplando. Et hæc eſt abſconſio deſi-
derabilis, ſicut alia eſt abſconſio vituperabilis. Nota vlterius, N
quod multa ſunt alia gn̄a abſconſorum. Eſt.n. abſconſio.

Auaritiæ.
Verecundiæ.
Luxuriæ.
Symonię.
Diuinæ prouidentiæ.
Æternæ gloriæ.
Euchariſtiæ.
Pœnitentiæ.
Et infernalis miſeriæ.

Eſt igitur primo abſconſio auaritiæ,
Et hæc eſt quando non abſcondit ſe,
& inuoluit in terra per immoderatū,
affectum & deſiderium terrenorum.
Et iſti ſunt ſimiles Talpis & Cunicu-
lis, qui quaſi ſemper volunt eſſe inclu
ſi in terra. Nam terra videtur eſſe ip-
ſorum habitaculum & cubile, ſed ſæ-
pè accidit ꝙ infra cauernas ſuas ca-
piuntur & occiduntur, ſic verè chariſſimi ſunt auari, & cupi
di, quia reuera in terra, ideſt in terrenis & temporalibus tali-
ter ſe abſcondunt per auaritiam, ꝙ ibi videtur eſſe ſua man-
ſio ſempiterna. Sed verè ſæpè accidit quòd ibi occiduntur tē-
poraliter & æternè. Figura Ioſue. 10. Vbi dicitur quòd quin
que reges abſconderunt ſe in ſpelunca vna, & ſtatim Ioſue ap
poſuit vnum magnum lapidem ad oſtium ſpeluncæ, ita quòd
exire, nec fugere nequierunt. Et ſic finaliter inde eos extraxit
& occidit. Iſti reges poſſunt ſignificare mundi diuites & aua
ros, qui hodie quaſi totum mundum regunt, quia verè iſti ho-
die ſe abſcondunt in cauernis.i. terrenis diuitijs, atque rebus,
per auaritiam & ardorem. Et ideò iſti includuntur cum quo-
dam magno lapide, per quem ego intelligo duritiem obſtinan
tiæ eius, & pondus malæ conſuetudinis: quia verè Ioſuæ qui
interprætatur dominatio, ideſt diabolus, qui talibus domi-
natur, mundanos diuites infra cauernam auaritiæ, & amo-
ris terrenorum taliter includit tantoque pondere malæ con-
ſuetudinis eos recludit, quòd exinde fugere nequeunt,
nec exire, immo in iſta cauerna vel ſpelunca perſeuerant vſ-
que ad mortem, ſicut ad oculum videmus. Et ideò ibi
capiun-

capiuntur per mortem temporalem, & occidūtur ꝑ mortē æternalem. Et de hoc poteſt dici illud. 1. Reg. 13. Abſconderūt ſe in ſpeluncis & in abditis, & in petris, & in antris, & in ciſternis.

O Iſta eſt igitur abſconſio auaritiæ. ¶ Secundo dico ꝙ ē abſconſio verecundiæ, qñ.ſ. præ verecundia non vult confiteri, vel aliquod bonum opus facere omittit. Et tales ſunt ſimiles Leoni. Dicit.n. Hieron. in glo. ſuper Eze. 19. ꝙ Leo ſic capitur & venatur, dicitur.n. ꝙ ſiunt duæ foueæ. Prima in qua ponitur aliquod delectabile Leoni.ſ. aliquod cadauer. Secunda fit iuxta. ita ꝙ de vna poteſt intrare ad aliam, & in illa ſecunda ponitur vna ciſta ſeu pedica, quæ faciliter clauditur cum intratur: Leo verè ſameſcens videns illud cadauer propter illud habendum intrat in foueam primam, & dum comederit videt ꝙ non poteſt exire propter profunditatem foueæ, & tunc intrat in ſecundam foueam vt abſcondatur, in quam cum intrauerit in ciſterna includitur, de qua vlterius exire non pōt, ſed in illa captus detinetur, & in illa foris extrahitur & cathenis & vinculis alligatur. Leo iſte chariſſimi eſt homo: quia ſicut dicitur Ezechiæ. 32. Leoni gentium aſſimilaui te. Fouea prima eſt peccatum, vbi pro certo ſemper eſt aliquod cadauer, i. aliquod delectabile. Secunda fouea eſt verecundia confitendi, in qua homo faciliter ingreditur de peccato, & inde pro certo ſemper eſt vna ciſta ſeu pedica, i. obſtinatio, vel deſperatio ſeu mala conſuetudo, in qua pro certo homo ſtatim includitur, ꝙ in iſta ſecunda fouea ſiunt ingreſſus.ſ. verecundia cōfitendi. Dico igitur chariſſimi ꝙ quando Leo.i. homo ſameſcit, per mala deſideria pro certo venator diabolus præparat, ſibi aliquod cadauer.i. aliquod delectabile.ſ. diuitias vel delitias, vtpote: quia in cogitatione repræſentant ſibi per ſuggeſtionē aliquam mulierem, vel aliquam prædam, vel aliquod temporale. Et tunc fatuus Leo pro iſto cadauere habendo intrat in foueam peccati, conſentit in luxuria, auaritia, vel ſymonia. Tunc autem quando iſtam foueam multum profundam inuenit, & difficilem ad exeundum: quia.ſ. difficilè eſt exire ſibi à peccato, & difficilè eſt carere aſſuetis delectationibus, pœnitentiam facere, & ſimilia. Tunc verè intrat in ſecundam foueam.ſ. in verecundiam, & in propoſitum non confitendi, ibique vult ſe abſcondere & latere, quia ſicut dicitur Prouerbiorum. 18. Impius cum in profundum peccatorum fuerit contēnit. Et tunc iſte includitur in ciſta malæ conſuetudinis, obſtinationis, & deſperationis, de qua amplius non exit. Et iō à diabolo per temporalem mortem de terra contrahitur & vinculis damnationis perpetuæ obligatur. Ideò dicitur Ezechie. 19 De Leone figuratiuè. Miſerunt eum in caueam in cathenis, adduxeruntq; eum ad regem Babylonis miſeruntq; eum in carcerem, quia verè cum tales intrauerunt caueam peccati & verecundiæ ſtatim ligantur cathenis malæ conſuetudinis, & per damnationem æternam ad regem Babylonis.i ad diabolū deducuntur & in infernali carcere recluduntur. Et talis verecundiæ abſconſio fuit figurata Gen. 3. vbi dicitur ꝙ Adam & vxor ſua poſtquam peccauerunt ſe cognoſcentes eſſe nudos, præ verecundia timuerunt coram Domino apparere, & abſcōderunt ſe. dicens.ſ. Adam. Vocem tuam Dñe audiui & timui, eo ꝙ nudus eſſem & abſcondi me, ſic verè chariſſimi Adā, & vxor eius.i. vir & mulier qñ peccauerunt mortaliter & vident ſe nudos gratijs, & virtutibus, ipſi pro certo timent & deſperant ſe non poſſe redire ad gratiam, & ſe non poſſe abſtinere, à peccato. ¶ Et ideò deſperant & proponunt non confiteri & abſcondunt ſe pre verecundia a facie domini vel à facie ſui vicarij ſacerdotis, & maximè qñ vocem domini.i. ſacram ſcripturam audiuit dicentem. Eze. 18. Anima quæ peccauerit ipſa morietur. Ideò bene docet. Eccle. 16. dicens. Non dicas à Deo abſcondar. Et merito, quia ſicut dicitur Prouer. 22. Qui abſcondit ſcelera ſua non dirigetur. Iō dr̄ in Pſal. Iniuſtitiam

P meam non abſcondit. Eſt igitur abſconſio verecundiæ. ¶ Tertiò dico ꝙ eſt abſconſio luxuriæ. Dicit.n. Pli. ꝙ Vrſus qñ vult coire cum vrſa quærit locum ſecretiſſimum, quia ſummè verecundatur qñ videtur in illo actu. Conueniunt aūt ſimul, nō ſicut animalia bruta, ſed ſicut vir & mulier. Sic verè luxurioſi multum volunt eſſe in abſcondito & in ſecreto, quia actus de ſe eſt vilis, turpis, & verecundus. Et ideo tales loca & tempora abſcondita quærunt ſibi, quia ſicut dicitur Io. 3. Omnis qui malè agit odit lucem. Et Iob. 24. Oculus adulteri obſeruabat caliginem. Vnde Dan. 13. Venit ad Suſannam adoleſcens, qui erat abſconditus & concubuit cum ea. Et cum hodie iſta regula fallit in multis qui ita ſunt inhoneſti & inuerecundi, ꝙ luxuriā ſuā non abſcondunt ſed eā iactando & alijs manifeſtāt, de quibus Eſa. 3. Peccata ſua ſicut Sodoma prædicauerunt, nec abſconderunt. Eſt igitur abſconſio luxuriæ. ¶ Quartò dico ꝙ Q eſt abſconſio ſymoniæ, & iſtam committunt illi qui abſconditi non per viam communem, ſed per dona preces & munera, intrant in Eccleſiam. Et iſti fuerunt figuratum. Dan. 14. vbi dicitur ꝙ cum coram idolo Bel apponeretur quotidie maxima quantitas cibariorum, venerunt de nocte per abſcōditos meatus ſacerdotes, & vxores, & paruuli quæ totum comedebant, & tamen opinio plebis erat, ꝙ Bel ipſa comederet & voraret. Chariſſimi per templum illud quod erat in Babylone ſignatur eccleſia militans quæ in Babylone.i. in confuſione huius mundi verſatur. Per Bel quod interpretatur vetuſtas, intelligo Deum qui eſt vetuſtiſſimus & æternus, vnde etiam ipſe dicitur antiquus dierum. Dan. 7. Qui in templo Eccleſiæ adoratur, colitur, & ſeruitur. Coram aūt iſto idolo.i. coram Chriſto fuerunt antiquitus appoſita multa cibaria.i. multa bona tēporalia quibus Eccleſia ipſa ſecularibus eſt dotata. Et pro certo ad hoc ſactum eſt, vt Bel.i. Chriſtus per ſe pauperes ſuos, ipſa comederet, quia.ſ. iſta fuit intentio Eccleſiæ, ꝙ Chriſtus, & ſui pauperes de bonis eccleſiaſticis ſeruirent, & ꝙ boni qui ſunt membra Chriſti ibidē promouerentur. Iō dicebat Chriſtus Malac. 3. Inferte omnem decimam in horreum meum, vt ſit cibus in domo mea. Sed prohdolor iſtud hodie nō ſic, quia verè hodie ſacerdotes.i. malæ vxores & viri molles imbecilles & effœminati, paruuli.i. infantes ignorantes & malè informati, intrant hodie in templum Eccleſię, per abſcōditos meatus ſymoniæ, vel carnalis amicitiæ, qui omnia bona Eccleſię quæ pro Chriſto & ſuis fuerant appoſita deuorant & manducant. Bel autem pro quo totum fuerat appoſitum, i. Chriſtus & ſui pauperes nihil exinde comedunt neq; bibunt. Et ad hoc etiam facit figura. 2. Macha. 8. dicitur. Iudas inquit & qui cū eo erant introibant latenter in caſtella conuocantes cognatos & amicos, latenter.n. non publicè, neq; iuſtè introeunt, ſed introeunt hodie in caſtella.i. in Eccleſias multi.ſ. prece vel prætio, vel ſauore, ibiq; ſiunt prælati & in magnis officijs conſtituti, & tunc pro certo ipſi conuocant ad ſe.ſ. ad inferiora officia & beneficia cognatos, compatriotas, & amicos, quibus bona Eccleſiæ diſtribuunt & propinant, & illis qui ſunt filij Eccleſiæ, qui ſunt de alienis partibus pœnitus nihil donant. Ita ꝙ quilibet talis poteſt dicere illud Eſa. 49. Loquendo de ſuperiore. In pharetra ſua abſcondit & poſuit me, ſicut ſagittam electam. Iſta etiam abſconſio ſe poteſt ad munera ſymoniacorū, oſtendere, ſ. ipſa in abſcondito ſolent dare & accipere. Ambitioſus.i. ſymoniacus inſidiatur in abſcondito quaſi Leo in ſpelunca ſua. ſupple ad munera danda & recipienda. Audiunt.n. illud Prouer. 21. Munus abſconditū extinguit irā. Et illud Prouerbio. 9. Panis abſconditus ſuauior. Sed adhuc ſi volumus chariſſimi alio modo poſſumus exponere quid eſt dictū, quia verè ſacerdotes templi Eccleſiæ, de nocte in abſcondito & occulto introducunt ſuas vxores, ideſt concubinas, filios etiam, & filias, qui de patrimonio Chriſti nutriuntur, vnde Chriſti pauperes viuere debuiſſent. Eſt igitur abſconſio ſymoniæ.

¶ Quintò dico ꝙ eſt abſconſio diuinæ prouidentiæ. Nā ſicut R videmus, quod ſolis claritas in nocte abſconditur, vt in mane iterum oſtendatur, ſicut etiam videmus ꝙ mercator theſaurū abſcondit, vt ipſum neceſſitatis tempore oſtendat & exponat, ſic Deus, quandoq; abſcondit hominem per paupertatem vel aduerſitatē, ita ꝙ nō reputatur, nec videtur, nec de eo fit mentio aliqualis, ꝙ tempore ſtatuto & à Deo occultè ordinato ſua claritas oſtenditur, & ipſe hominibus manifeſtatur, reputatur & promouetur, exemplo Chriſti, qui diu fuit in vita iſta abſconditus.ſ. 30. annis, & tandem tempore ſtatuto ſuam claritatem declarauit. Sicut. n. Strutio abſcondit oua ſua in arena, q̄ tandem virtute ſolis in aues transformantur & de ſabulo exeunt & apparent, ſic multi primo abſconduntur & latent in ſabulo paupertatis, & ſunt in infimo ſtatu, ſed finaliter virtute ſolis. i. virtute Dei, ipſi exeunt ſabulum paupertatis, & apparent, & promouentur & ſiunt aues, ideſt viri magni, & ſublimes. Vnde Iob. 39. Abſcondit in arenam oua ſua. Iſtud etiam patet in ſpiritualibus, quia multoties, Deus dimittit hominē in peccatis per magnū tēpus, vt ipſe eſt vilis abſconditus & deſpectus & à nemine reputatus, ſed qñ accidit quod ſol iuſtitiæ viſitat eum radijs ſuæ gratiæ. ſcilicet in tempore à Dei prouidentia ſtatuto, & ſic facit ipſum exire, de ſabulo, ideſt de ſtatu peccati, & transformat ipſum in auē

ideſt in virum perfectum & ſpiritualem. Exemplũ de Paulo
& Magdalena qui primo fuerunt abſcõditi in vitijs, & pc̃tis.
Finaliter aũt tempore a Deo ſtatuto vocati ſunt & cõuerſi &
perfectiſsimi ſunt effecti, quia ſicut dr̃ Rom. 5. Vbi abunda-
uit delictum ibi ſuperabundauit gratia. Et hoc fuit figuratũ,
Hiere. 43. Vbi Deus præcepit. Hiere. ꝙ ipſe acciperet lapi-
des grandes, & abſconderet eos ſub muro, quia illic ſuper ip
ſos lapides erat poſtmodũ ſoliũ regis Babylonis ſtatuendũ &
ponendũ, ſic verè Deus mulrories vult, ꝙ illi qui ſunt lapi-
des prætioſi.ſ. viri iuſti & perfecti, lateant & abſcõdantur vſ-
qne ad tempus, ſicut patet de multis qni & quorũ ſufficientiæ
non videntur, ſicut Demetrius de ſe dicit ſm Senec. in Epi-
ſtola. Veni in Athenas inquit, Demetrius nemo me ibi vnq̃
agnouit. vnde Abacuch. 3. Ibi abſcondita eſt fortitndo eius,
ſed finaliter Deus facit eos ſedes ſapiẽtiæ in quibus Reges &
Principes requieſcunt ſpiritualiter etiam Deus permittit, ꝙ
lapides & obſtinati.ſ.peccatores qui diu in peccato latuerant
fiant per gratiam ſedes. Ideò iſti dicuntur Iob. 12. Lãpas con
tenta apud cogitationes diuitũ parata ad tẽpus ſtatutũ. Et ta-
li abſconſiooe poteſt intelligi illud. Dentero. 32. Nonne hæc
abſcondita ſunt apud me, & ſignara in theſauris meis? Nam
chariſsimi in ſecretiſsimis theſauris æterni Dei, & occultæ ꝓ
uidentiæ prædeſtinationis, & ordinationis, abſconditum eſt
& ſignatum, ſtatutum, & ordinatũ: quicquid per ipſum Deũ
erga homines eſt agendum. Hæc eſt igitur abſconſio diuinæ
S prouidentiæ. ¶ Sextò dico, ꝙ eſt abſconſio infernalis miſeriæ,
ſicut.n. videmus ꝙ cadauer in terra abſconditur, ſic verè ani
ma peccatrix quæ ad modũ cadaueris diuerſis vitijs eſt cor-
rupta. In terra.i.inferius in inferno abſconditur & celatur.
Lucæ. 15. Mortuus eſt diues & ſepultus eſt in inferno. Eſa. 42.
In domibus carcerum abſconditi ſunt Et Hiere. 13. In abſcõ
dito plorabit anima. ¶ Item eſt abſconſio æternæ gloriæ. Lu
T na enim qñ cũ ſole coniungitur tunc à nobis abſconditur, nec
videtur, iterum tñ venit tempus quo ſua claritas declaretur,
ſic verè qñ homo coniungitur ſoli iuſtitiæ in gloria, tunc per
noctem huius vitæ nobis abſconditur nec videtur. Veruntamen
finaliter in die iudicij nobis iterum per reſurrectionem
poterit apparere. Vnde Iob. 37. In manibus abſcondit lucem
& præcepit ei: vt rurſus oriatur. Eſt igitur abſconſio æternæ
gloriæ, vnde etiam de abſconſione æternæ gloriæ dicitur in
pſalm. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ dñe, quã ab-
V ſcondiſti timentibus te. ¶ Septimo eſt abſconſio Euchariſtiæ:
quia.ſ. corpus Chriſti abſconditur in ſacramento. Sicut.n.vi-
demus, ꝙ cibi delicati aliquando in paſta ſiue pane abſcon-
duntur, ſic & in ſacramento altaris ſub panis ſpeciebus abſcõ
ditur corpus Chriſti. Figura. 1. Mach. 1. Vbi dicitur. Quod
Sacerdotes abſconderunt ignem in puteo, & finaliter inuenta
eſt ibi aqua craſſa, ſic verè in puteo, ideſt in ſacramẽto altaris
quod rectè dicitur puteus, pp profunditatem imperſcrutabi
litatis virtute verborum indifferenter abſcondete ignem diui
nitatis, quia.ſ. Deitas eſt in ſacramento altaris, propter per-
fectam & inſeparabilem vnionẽ, quam habet cũ humanitate,
humanitatis aũt eſt virtute verborum. Ibi etiam inuenitur a-
qua craſſa.i. abundantia gratiarũ. Iõ dicitur Eſa. 45. Verè tu
X es Deus abſconditus. ¶ Itẽ eſt abſconditus pœnitentia qua.ſ.
bomo abſcondit peccata ſua, ne à Dei iuſtitia videantur, &
ne inueniantur, ſicut latro qui abſcondit furtũ ne ſuperinue-
niatur, & cnm eo ſuſpẽdatur. Figura. Exo. 3. vbi dr̃ quod Moy
ſes occidit qnendã ægyptiũ, qni fecit violentiã cuidã hæbræo,
qui timens ꝙ puniretur abſcõdit eum ſub ſabulo. Itẽ Moyſes
ſignat quẽlibet bonũ virũ. Egyptius aũt infidelis ſignat pec-
catum, hebræus ſignat animam chriſtianam, qñ igitur Moy-
ſes .i.homo videt ꝙ ægyptius.i. peccatum grauat aĩam ſuam,
ipſe pro certo debet eum per contritionẽ occidere per cõfeſ-
ſionem eijcere, & ſnb ſabulo pœnitentiæ per ſatisfactionẽ to
taliter abſcondere. Et ſic à Dei inſtitia ad pnniendum nequi-
bit amplius reperiri. Eſaiæ. 40. Abſcondita eſt via mea à do-
Y mino. ¶ Itẽ nota ꝙ eſt abſconſio.

Humilitatis.	Primo humilitatis, videmus enim ꝙ granũ
Mortalitatis.	in terra abſconditur, vt multiplicetur. Ra-
Infirmitatis.	dix etiam in terra abſconditur, vt arbor fru
Et ſagacitatis	ctib9 amplietur, ſic verè charisſimi ad hoc
Fidelitatis.	quod poſsit gratijs & virtutibus augmenta
Et iniquitatis.	ri, & fructibus bonorum operũ ampliari,

neceſſe eſt ꝙ in terra.i.infra mortalitatẽ propriam per ſuã ter
reſtreitatis conſiderationem abſcondatur, vel in terra.i. infe-
rius in gradu infimo per humilitatem, vnde Apoc. 6. Abſcon
derunt ſe in ſpeluncis. ¶ Item eſt abſconſio mortalitatis, quia
ſicut ſemen abſconditur vt renaſcatur à terra, ſic homo per
mortem, vt renaſcatur per reſurrectionem. Nam ad modũ ſe-
minis ad hoc ꝙ bomo poſſet habere fructus & augmẽtũ æter
næ beatitudinis, neceſſe eſt ꝙ primo ſub terra per mortẽ ab-
ſcondatur. Et ſicut radix & ſemen abſconſum aliquando ver-
mibus corroditur, ſic verè homo cum per mortẽ fuerit abſcõ
ſus.ſ.in ſepulcro quantum ad corpus. In purgatorio, vel in in-
ferno, quantũ ibi vermibus in ſepulcro, vel ibi ignibus & de-
monibus. In purgatorio vel in inferno corroditur & voratur.
Ideò Eſa. 42. In domibus carcerũ abſconditi ſunt & facti ſunt
in rapinã, & nõ eſt qui eruat & in direptionem, nec eſt qui di-
cat redde. Et ſic oſtenditur abſconſio mortalitatis. Vnde in re
ſurrectione poterit dici illud. 1. Reg. 14. En Hebræi egrediun
tur de cauernis in quibus abſconditi fuerant. ¶ Tertiò dico ꝙ
eſt abſconſio infirmitatis, qñ.ſ.homo timet vbi non eſt timen-
dum & abſcondit ſe, vbi deberet apparere, ſicut ſunt multi &
imbecilles prælati, qui tempore aduerſitatis fugiunt, & ſe ab-
ſcondunt, nec tyrannis & principibus ſe opponunt, tales etiã
ſunt falſi amici, quia tempore aduerſitatis abſconduntur, tem
pore tñ proſperitatis apparent & oſtenduntur. Iſti ſunt ſimi-
les Gliribus, qui ſunt animalia, quæ in hyeme abſcondunt ſe,
& dormiunt per totã hyemẽ. In vere aũt & in æſtate euigilãt,
& apparent, ſic verè chariſsimi falſi amici & vecordes, & in-
firmi eccleſiaſtici, in hyeme.i.in tempore aduerſitatis & pau-
pertatis abſcondunt ſe ab hominibus, & etiam ab eccleſiaſti-
cis Dan. 10. Fugerunt in abſconditũ, ego aũt relictus ſum ſo
lus, in æſtate aũt proſperitatis optimè inueniuntur, qñ.ſ.fru-
ctibus aliorum poſſunt repleri & habere emolumentum. De
iſtis dicitur Eccle. 6. Eſt amicus ſocius menſe, ſed non perma
nebit in die vacuitatis. ¶ Item dico ꝙ eſt abſconſio fidelitatis
qm̃ ſicut videmus ꝙ theſaurus abſconditur vt celetur, ſic ve-
rè conſiliũ debet abſcondi & celari fideliter & ſecretè. Thob.
12. Sacramentũ regis abſcondere bonũ eſt. Quartò eſt abſcõ
ſio ſagacitatis, qñ.ſ. eccleſia vel religio abſcõdit hoĩem ſagaci
ter infra clauſtra ſua, ne ei à mundo auferatur. Iſta facit ſicut
vxor Pauonis quæ abſcondit oua ſua ne à Pauone inuenian-
tur, quia ſi Pauo inuenerit ipſa ſibi ſubtrahit atq; frangit. Pa-
na ſignat religionem quæ pro certo eum à Pauone.i. à mun-
do conceperit aliqua oua.i aliquos filios & in clauſtra ſua re-
ceperit, ſummè cauet ne pater eorum Pauo.i.mundus eos in-
ueniat & ei auferat atq; tollat, ꝙ ſicut videmus mundus mul
tum nititur iuuenes de clauſtro extrahere, niſi ſagaciter ab-
ſcondantur. Figura Gen. 31. vbi Rachel abſcondit ydola pa-
tris ſui, & ea furata eſt, ſic verè contemplatiua religio, quæ ꝑ
Rachel denotatur, libẽter furatur & ſubtrahit patri ſuo.i. mũ
do idola ſua.i. filios & iuuenes qui ſunt eius idolum, & ſimili-
tudo, ipſosq; abſcondit in clauſtris ſuis, ne pater eorum mun-
dus.i.ipſorum carnalis parentela illos ſibi ſubtrahat atq; tol-
lat. Et aduerte ꝙ Deute. 23. præcipitur, ꝙ ſeruus, qui ad vos
confugerit proprio dño non reddatur, ſic verè religio ſeruos
mundi vel diaboli.ſ.ſeculares, qui ad eã confugiunt nõ debẽt
amplius eis reddere, ſed ſibi potius retinere, vnde Eſa. 16.
In perſona Dei dicitur religioni vel eccleſiæ. Abſconde fu-
gientes & vagos, ne perdas apud te latitabũt profugi mei. &c.
¶ Abſconſio etiam ſagacitatis eſt, qñ bomo videns periculũ,
& occaſionem mali, & abſcondit ſe cedendo malitiæ. Exem-
plo Chriſti de quo dicitur Ioan. 8. ꝙ quando voluerunt ipſũ
lapidare. Ieſus aũt abſcondit ſe, & exiuit de templo, vñ Pro-
uer. 22. Callidus videt malum & abſcondit ſe. Et eſt alia ab-
ſconſio. Iniquitatis, qñ.ſ.homo abſcondit ſe in conſpectu ho-
minum vt faciat mala opera ſua, & iſti figurati ſunt Ezechi. 8.
Certè vides quæ ſeniores faciunt in tenebris vnuſquiſque in
abſcondito cubilis ſui. Et dicit ibi ꝙ ipſe vidit maximas abo
minationes &c. Dic figuram iſtam, ſicut ſupra ti. de Abſcon-
ſione vbi diuiditur & exponitur. ¶ Item eſt alia abſconſio ti-
miditatis; vnde Apo. 6. Dicitur ꝙ omnes gentes abſconderũt
ſe à facie agni. &c. Vide eã.c. de agno, ſic igitur apparent duæ
auctoritates diuiſæ de abſconſione & duæ diſtinctones.

Abſentia. Abeſſe.

Nota ꝙ in ſcriptura reperi
tur multiplex abſẽtia vide-
licet. Abſentia prudentium, & iuſtorum. Abſentia fallacium
amicorum. Abſentia mordacium detractorum. Abſentia va-
gantium clericorum. ¶ Abſentia iuſtorum eſt, quãdo quis ſe A
abſentat à vitijs & ab hominibus malis & ab occaſionibus, &
locis

locis periculosis, & sic accipitur Eccle. 9. vbi dicitur. Longè abesto ab homine potestatem habente occidendi & non viuificandi. Et ista procul dubio est bona absentia, quãdo aliquis abest rebus & locis vitiosis & corruptiuis. Naturaliter.n. oĩa animalia absentãt se à loco vbi sibi vident periculum imminere, quod multo fortius facere debet homo. Et de ista dr̃ Eccl. 15. Longè.n. abest à superbia & dolo, viri mendaces nõ erunt illius memores. In quibus verbis tria ostenduntur. A quibus
B se debet homo absentare. ¶ Debet.n. abesse à præsumptuosa pompositate. Longè inquit abest à superbia.i. à proditiosa fallacitate, à dolo inquit.i. defectuosa societate, quia viri mendaces non debent esse eis memores. Abesse igitur debet à pompositate præsumptuosa, à superbia inquit longè abest, sicut dicitur ibi. Apes quando portant mel absentant se à vento quanto plus possunt, quia timent ꝙ mel earum desiccetur per ventum, lapillum etiam solent in pedibus suis portare ne per venti violentiam agitentur, sic verè homo qui.

Mel dulcedinis & compassionis.	Continet atq; portat, de
Mel gratiæ & deuotionis.	bet se absentare à loco,
Mel scientiæ & discretionis.	inanis præsumptionis &
Mel virtutis & perfectionis,	elationis, ne forte si ex-

inde superbiat desiccetur. Item lapillum sepulcri quo in morte est operiendus debet portare per mortis considerationem, vt sic inferius magis ponderet per humilitatem, ne circunferatur per iactantiam, & agitetur per vanitatem. Iuxta illud Eccle. 5. Non te extolles in omnem ventum. Sed heu proh dolor multi hodie tm̃ delectantur in inani gloria, ꝙ vix est aliquis, qui à vẽto huiusmodi se absentat, immo oẽs qui aliquod bonum faciunt vento inanis gloriæ se exponunt. Vnde Tullius. Gloriam adeò immoderato affectu quærimus, vt magis, boni videri esse, & magis mali esse volumus quam videri. Vnde Poeta, Falsus amor iurat mendax infamia terret. Nõ sic charissimi non, sed longè absimus à superbia. Thobi. 4. Superbiam in tuo sensu nunquam dominari permittas, ab ipsa enim sumpsit initiũ omnis perditio. Abesse igitur debemus à pompositate præsumptuosa. 2. ad Corin. 11. Mihi autẽ absit
C gloriari &c. ¶ Secundò debemus abesse à fallacitate proditiosa, quia dolo vnumquodq; se debet absentare à suo contrario, duo contraria non simul bene conueniunt, sicut regula recta non bene applicatur rei gibbosæ, vel tortuosæ. Modo sic est ꝙ fraus, dolus & tortuositas & proditio malitiæ & falsitatis sunt cõtraria homini, quia homo naturaliter est planus verus & rectus, sicut patet in synderesi conscientiæ, vnde dicitur Eccle. 7. Hoc inueni ꝙ fecit Deus hominem rectum. Et iõ se homo debet ab isto suo contrario absentare & elongare, quia non debet esse fallax proditor aut dolosus. Et dolo inquit, vt de eo dicatur illud. Ioã. 1. Ecce verè Israelita in quo dolus non est. Sed heu pro dolor multi hodie non sic, quia verè hodie quasi totus mundus gubernatur per malitiam atq; fraudẽ quia in sęculo & in clero, quando homo non potest habere alienũ per potentiam, ipse studet habere eum cum dolo & malitia. Sicut patet de malis mercatoribus, vsurarijs, & auaris, malis etiam clericis, qui sæpe per dolum & malitiam intrant, in Ecclesiam sanctam Dei. Ideò verificatur illud hodie Hiere. 6. A maiore vsq; ad minorem omnes student auaritiæ. A Propheta, vsque ad Sacerdotem omnes faciunt dolum. Isti faciunt sicut Aranea. Nam sicut dicit ille est quoddam genus, Araneæ, quæ venatur laterculũ, quia filijs suis circumligat eũ & saltat sup eũ, & occidit. Sic venenosi & malitiosi primo caute circumligãt & inuoluũt laterculos.i. simplices in filijs suis.i. laqueis malitiarum suarum, & malis contractibus suis, & quãdo vident os eorum bene esse ligatum qñ.s. sunt bene per verba & promissiones & obligationes ligati, tunc verò eos inuadunt, exhæredant, & occidunt. Iuxta illud Prouer. 6. Illaqueatus es verbis oris tui, & captus es proprijs sermonibus. Ideò de talibus dolosis dicitur Hier. 9. Dolum locuta est in ore suo pacem cum amico suo loquitur & occultè ponit insidias. Nõ sic charissimi non: sed absimus à proditiosa fallacitate. Dolo inquit. ¶ Tertiò dico ꝙ abesse debemus à defectuosa societa
D te, quia.s. viri mendaces non debent esse nostri memores, quia .s. ab istis debemus nos absentare, nec eorum societatem frequentare, homo enim libenter se absentat à societate reptiliũ & ferarum, & hoc; quia scit ꝙ ista possunt eum lædere vel corrumpere quoquo modò, sic verè homo debet se absentare, à malorum societate, & maximè crudelium tyrannorum, & reptilium.i. fallacium mundorum, mendacium, & luxuriosorum quia sicut dicitur Eccle. 13. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea, & qui communicauerit superbo induet superbiam. Et illud est proculdubio contra multos qui frequentant libẽtius malam societatem q̃ bonam, potentes.n. & prælati volunt habere societatem mendacium & adulatorum; quia si sit aliquis qui audeat eis dicere veritatem ipsi nolunt: quia non amat pestilens eum qui se corripit. Prouer. 15. Isti fuerunt signati. 3. Reg. 12. In illo Roboam qui habet secus iuuenes & lasciuos, non senes & prouectos. Et ideò vsus eorum consilio perdidit regnum suum, sic verè multi sunt qui dum nolunt bonam societatem, sed malam & leuem ipsi perdunt regnum Paradisi. Iuuenes etiam nostri nolunt bonam societatem, immo plus amãt videre iuuenculas, q̃ maturos & prouidos sacerdotes. Iuuenculæ etiam nostræ plus diligunt verba vetularum, q̃ prędicationes bonorum prædicatorum. Et breuiter quasi totus mundus delectatur in mala societate. Et hoc est pessimũ quia verè bona societas multum iuuat. Et econtra mala societas multum nocet. Est enim homo similis cuidam planetæ qui dicitur Mercurius, qui est instabilis virtutis, quia cũ bonis planetis coniunctus efficitur beneuolus, cum malis efficitur maleuolus, sic verè homo si bonos frequentet, fit bonus, s. eorum documentis & exemplis, & econuerso si malos malus, quia cũ sancto sanctus eris & cum peruerso peruerteris. Non frequẽtemus igitur viros mendaces: quia sicut dicitur. 2. Petr. 2, Magistri mendaces introducũt sectas perditionis, sic igitur patet, ꝙ absentes esse debemus defectuosæ societati proditiosæ fallacitati, præsumptuosæ pompositati. Sed de tali absentia, vide ibi sanctitudo, vbi elongare fugere, & ideo ista est igitur absentia prudentium & bonorum. ¶ Secundo dico ꝙ est absen- E
tia fallacium amicorum. Isti.n. licet in prosperitate sint fœlices, in aduersitate tñ semper sunt absentes. Isti sunt similes Hirundinibus qui tantummodo veniunt in verè & in æstate, qñ tempus est serenum & quando fructus abundant, sed in hyeme quando ventus frigidus & pluuiæ instant & terra fructibus est nudata, tunc taliter se absentant ꝙ nõ possunt inueniri, sic verè falsi amici, quando prosperitas inest, & quando in terra idest in homine possunt inueniri fructus diuitiarum, lucrum & emolumentum, tunc verè ipsi veniunt & se præsentant, & optimè inueniuntur. Sed pro certo si tempus hyemis.i. tribulationis aduenerit si contingat hominem tribulationem frigoribus infestari & fructibus diuitiarum per paupertatem, nudari, tunc pro certo ipsi absentat se, nec amplius videntur, vel inueniuntur: quia si habueris conuiuet tecum, si nihil habueris dereliquet te, Eccl. 13. Absens inquit corpore. Et de hoc Eccl. 27. Non.n. eos capies quoniam longè abest effugit.n. sicut Caprea de laqueo. ¶ Tertiò dico ꝙ est absentia mordaciũ F
detractorum: quia verè isti, quando volunt malè iudicare, & alijs detrahere, & mordere, ipsi quærunt absentiam & nõ pœnitentiam. Similes Ranis quæ in absentia coaxant & clamant. Sed qñ homo venit in præsentia nihil dicunt, sic detractor in absentia loquitur, s. si hominem in præsentia viderit nihil dicit. Vnde quilibet talis potest dicere illud 1. Corr. 6. Ego aũt absens corpore præsens aũt spiritu iã iudicaui eum. Tales.n. pessima iudicia dicunt de hominibus. Ideò de istis dicitur. Prouer. 13. Parata sunt derisoribus iudicia. Est igitur absentia mordacium detractorum. ¶ Quartò dico ꝙ est absentia, vagantium clericorum: quia.s. quidam sunt ecclesiastici qui à suis beneficijs continuè sunt absentes, & extra sine causa rõnabili sunt vagantes, similes Cicadis quæ in æstate, quando. scilicet fructus abundant inueniuntur, & cantantes in arborib. audiuntur sed in hyeme nunquam reperiuntur. Sic isti solum tempore recipiendorum fructuum in suis ecclesijs sunt præsentes, & quandoq; etiam ibidem psallantes & domino seruiẽtes. Alijs verò temporibus qñdo nihil possunt recipere sunt absentes, sicut de canonicis secularibus summè patet. Et pro certo talis absentia est mala. Constat enim ꝙ in absentia prælati vel curati populus faciliter labitur ad iniqua, sicut apparuit in Moyse, qui quamuis esset absens ex iusta causa, populus tamen ipso absente idolatriam incurrit, sicut dicitur Exo. 32. Sic verè absente prælato subditi incurrunt, quandoq; hæreses, & peccata. Gen. 44. ca. Ipso absente non audemus videre faciẽ viri. Patet igitur ꝙ ẽ quadruplex absentia, sed vide infra in multis locis, sicut tabula te cõducet. ¶ De isto verò verbo Absit q.d.s. depẽdet abesse possumus notare ꝙ cũ Absit sit verbũ detestatiuũ & cuiusdã displicẽtię execrabiliter ostẽsiuũ nos possumus dicere per absit quod à nobis est detestanda

Iniustitia

- Iniustitia
- Immunditia
- Idolatria
- Auaritia
- Adulatio seu bládiria.

De iniustitia dicitur Gen. 18. Absit à te vt rem hanc facias & occidas iustum cũ impio. De immunditia seu luxuria dicitur. 1. Cor. 6. tolles ergo membrũ Christi, faciès membrum meretricis absit. ¶ Item de idolatria dicitur Iosue. 24. Absit à nobis vt derelinquimus dominum & seruiamus dijs alienis. ¶ Item de auaritia dicitur. 1. Para. 40. Absit vt in conspectu Dei mei hoc faciã & sanguinem istorum virorum bibam. Item de vana gloria. 2 Cor. 11. Mihi aũt absit gl'ari. ¶ De adulatione verò dr̃ Iob. 17. Absit à me vt iustos vos iudicem. &c.

A **Absorbere.** idem est q̃ deglutire, & deuorare & accipitur, vt communiter pro voracitate & insatiabilitate. Vnde nota q̃ absorbere est cõe morti, auaro & inferno. Absorbet enim mors humanam conditioné, absorbet auarus pauperum possessionem. Absorbet infernus malorũ congregationem. ¶ Dico igitur primo q̃ mors absorbet humanã conditionem, quia sicut Mare absorbet oia flumina nec impletur, sic mors oia corpora, vnde. 1. Cor. 15. Mortale absorbetur, vide infra de morte, vbi multa. Absorbet igit̃ mors conditioné humanã. ¶ Secundò dico q̃ absorbet auarus possessioné terrenã. Est. n. in mari gnodda periculũ quod dr̃ Charibdis, qui est locus profundissimus qui cõtinuè aquas absorbet imo & naues quæ in Mari circumiacentes sunt & Pisces, & alia circumiacentia, per istã voraginé absorbentur, & iterũ certis horis per eã emittuntur. Et iõ scientes nautæ periculũ, ad eundé nullatenus appropinquant. Tales pro certo sunt auari, quia verè ipsi volunt absorbere, & deuorare quicquid est iuxtà eos, quia. s. Auarus prata, vineas, domos, & alia vicinorũ bona vult absorbere, rapere, attrahere, & sibi accumulare, ipsa tñ in morte euomit, & emittit, & remanet vacuus & inanis. Iuxtà illud Iob. 30. Diuitias quas deuorabat, euomet, & de ventre eius extrahet eas Deus. Et iõ pro certo periculũ é iuxtà illas scyllas. i. iuxta tales insatiabiles incedere & morari. Iõ possunt cõqueri pauperes, & dicere illud Hie. 51. Absorbuit me quasi Draco impleuit ventré suũ teneritudine mea. Auari n. & cupidi absorbẽt hodie per auaritiã & ambitioné quicquid habent alij, iuxta ipsos, qui dico ad modũ Draconũ sunt, per concupiscentiam inflammati, & ventré suũ. i. suã domum, & sua interiora implent teneritudine aliena. i. bonis & diuitijs vicinorum.

B ¶ Ecce igitur q̃ auari absorbent diuitias alienas triplici rõne. s. Vt satiét voluntaté. Draco inquit. Vt amplient vétrem. Implent ventré suũ. Vt satient voluptaté, quia volũt habere teneritudiné. Volunt igitur voluntaté satiare. Draco inquit. Est igitur Draco aial calidissimum & ita inflãmati ardoris q̃ anhelitus suus aeré inflãmat, ita q̃ igné videtur spirare. Et pp hoc pro siti hmõi téperanda, Draco per Mare, & flumina graditur, vt absorbendo aquã sitis temperetur. Verè tales sunt auari, quia verè isti sunt ardẽtissimi per auaritiã, ita q̃ aerem. i. patriã circumiacentem per exactiões, vsuras, & rapinas, destruunt, dissipant, depauperant, & inflammant. Igné enim rapinæ & excoriationis sp emittere consueuerunt. Sunt. n. ita per ambitioné & auaritiã sitibundi, q̃ aquas. i. diuitias quę more aquæ citò defluunt, attrahunt, rapiunt, & absorbent, vt sic sitim suæ auaritiæ satient, téperent, & refrenẽt, quod tñ impossibile est, quia sicut dr̃ Prouer. 13. Venter impiorũ insatiabilis. Iste aũt ardor insatiabilis absorbẽdi figuratus est Iob. 40 vbi dr̃ de Behemoth bestia insaturabili. i. de diabolo. Absorbebit inquit fluuiũ & nõ mirabitur, habet enim fiduciã q̃ fluat Iordanis in os eius, quia auari bestiales & diabolici absorbent hodie fluuiũ. i. diuitias, seu mũdanã prosperitaté, q̃ sp est in fluxu, & refluxu vt. s. satient suã cupiditaté quod tñ nõ fit, quia dato, q̃ ipsi habeãt magnũ fluuium. i. maximã copiã diuitiarũ, ipsi tñ de hoc nõ mirantur, immo sp cupiunt ad maiora, & sperant, q̃ Iordanis. i. ois aliorũ abundantiã influat in eisdé, quia sm Sene. Hoc habet pessimum cupiditas, q̃ non respicit vnde veniat, sed quo vadat, homo. n. auarus & ingratus non aduertit, vñ venerit. s. ex qua humili plebe, vel infimo statu vel exili conceptione & natiuitate. Sed verè semper habet oculũ, quo tendat, quia semper sperat aliquid amplius acquirere, & gradum scandere altioré, isti sunt igitur Dracones insatiabiles, Ideò cuilibet talium põt dici illud Ezech. 31. Leoni gentiũ assimilaui te & Draconi qui est in Mari, assimilantur enim Leoni per crudelitatem, Draconi, quia sunt in Mari. i. in amaritudine per solitudinem & fluctuositatem. Volunt igitur isti absorbitores voluntariè satiare. Draco absorbuit inquit, vñ isti, videntur dicere illud. Esa. 41. Dissipabo & absorbebo simul. ¶ Item isti absorbent, quia volunt facultatem ampliare. Impleuit inquit ventrem suum. i. domum suã, & interiora sua volunt implere diuitijs alienis. Sanguisuga sugendo & absorbendo attrahit sanguinem alienum, sic verè auari absorbẽt per auaritiã, vsuram, rapinam, diuitias aliorum, vt ventré suum. i. domum & hospitiũ impleant & augmentant. Figurari per illũ leprosum Lucæ. 15. Qui cupiebat implere ventré suum de micis quæ cadebant de mensa diuitis. Mensa. n. mali diuitis. i. diaboli est mundus micæ huius mensæ sunt bona huius mundi, q̃ pro certo non sunt nisi modicæ micæ quædã paruæ reliquiæ, quas cupit absorbere, & quibus desiderat se replere cupida mens auarorũ. Absorbent igitur isti diuitias, quia volunt facultatem ampliare. Iuxtà illud Psal. Impleta é terra. i. auarus possessione sua. s. ò pauper Abacuch. 1. Bibent oẽs gentes iugiter & absorbebuntur. ¶ Tertiò, quia volunt voluptaté satiare teneritudine inquit mea. quia. s. cibos teneros, molles, & delicatos volunt habere. Et hoc multi delitias absorbent, vt tandem delitijs possint vti sicut. n. videmus q̃ Capræ in arborib. eligunt parté teneriore, sic verè diuites in isto mundo eligunt illud quod est tenerũ & delicatũ. Vñ de istis delicatis dr̃ Abd. 3. Bibent & absorbebunt & erũt quasi non sint. vñ dr̃ Hester. 15. Præ delitijs & nimia teneritudine corpus ferre non sustinens. Et sic igitur patet q̃ est quędam absorbitio auaritiæ, & q̃ absorbet auarus possessionem terrenam. C

¶ Secundo principaliter dico q̃ absorbet infernus insanam congregationem. i. societatem omnium malorum. Infernus. n. absorbet & deuorat oẽs malos, vbi nota quod infernus est similis Ceruo, qui cum naribus absorbet Serpentes de cauernis suis, & ipsos mãducat, vt dicit Isido. Sic verè diabolus absorbet peccatores, serpentinos, fallaces, ac venenosos de cauernis huius mundi vt ipsos in vtero suo. i. in interioribus inferni deglutiat & transporter. Ideò in persona Dei iudicantis & inferni recipientis, põt exponi illud Esa. 42. Tacui semper silui patiens fui, quasi pariens loquar dissipabo & absorbebo simul desertos faciam, montes excelsos & colles & germé eorum exsiccabo. Deus. n. charissimi in vita ista multum patiens est tacet & silet non exercet strepitum iustitiæ, nec punit quemlibet delinquentem, quia sicut dr̃. 2. Pe. 3. Patienter expectat Deus nolens aliquem perire. Sed pro certo in die iudicij loquitur in modũ mulieris patientis. s. rigidè & austerè dicens. Ite maledicti in ignem æternum. Mat. 25. Et ibi pro certo dissipabit exsiccabit & absorbebit. i. ab inferno absorberi mandabit simul in vna massa miseros peccatores. D

¶ Ibi etiam desertos faciet tria genera malignorum, videlicet. Per inuidiam inflatos, quia sicut montes, Per superbiã elatos. Et isti sunt colles. Per luxuriam ligatos. Et isti sunt germina. Absorbentur igitur illi qui inflati sunt, p inuidiam. Inuidia. n. facit hominem tumidum & inflatum. Mõtes inquit, qui. s. in se sunt tumidi, & etiam quandoq; continét in se ignem, sic inuidi ita inflati sunt, q̃ quandoq; via possunt dicere verbum. Ita. s. in corde suo per inuidiam sunt ardentes, Eccl. 40. In ventre impij ignis ardebit, sicut igitur quandoquo terremotus concutit montes & sm Sene. Facit eos sub terra in vastis specubus absorberi, sic verè terremotus diuini iudicij, istos in inferno sub terra facit absorberi, & in loco miseriæ, & luto fecis recludi. Et isti fuerunt figurati per illũ Dathã & Abyron. Num. 16. Qui inuidi super Moysen & Aarõ seruis Domini voluerunt sacerdotium vsurpare, & ad mandatũ Moysi noluerunt venire, & iõ aperta est terra, & absorbuit eos, & descẽderunt ad infernum viuentes. Reuera patres charissimi tales inuidi sunt hodie multi in ecclesia. Quod si Aaron ad sacerdotium. i. aliqua bona persona ad aliquod bonum promoueatur, statim aderunt Dathan & Abyron. i. detractores inuidi, & oblocutores superbi & contradictores, qui etiam Moysi. i. prælato iusto & bono obedientiam contemnũt, qui quidẽ indignantur qñ alius præter ipsos ad officium promouetur. Et isti dicuntur Dathan, quod interpretatur donum sufficiẽs Et Abyron quod interpretatur pater murmurans, quia. s. tales qui videntur esse patres rõne auctoritatis, & tñ sunt murmuratores rõne iniquitatis & mordacitatis sunt sufficientes q̃ E ipsi diabolo perpetuo sint dotati. Et ideò terra ipsos finaliter absorbebit, vnde in Psal. Aperta est terra & deglutiuit Dathã & operuit super congregationem Abyron. Isti igitur sunt mõtes. s. tumidi per inuidiam. Ideò dicitur. Exo. 19. Totus mons Synai fumigabatur. Isti. n. habent intus ignem inuidiæ absconditum, qui eos stimulat & comburit, ideò fumũ detractionis, blasphe-

blaſphemantur, & diffamationes contra alios fulminant, & emittunt, vnde de tali igne inuidiæ poteſt exponi illud. Nume. 11. Orauit Moyſes & abſorptus eſt ignis. Abſorbet igitur infernus illos qui per inuidiam ſunt inflati. Montes inquit, quia ſ. mons eſt locus tumidus & inflatus. Item abſorbet infernus, illos qui per ſuperbiam ſunt elati. Excelſos inquit colles. Collis. n. excelſus à valle eſt remotus ventis & flatibus expoſitus, & ſurſum in aere ſublimatus, fit aũt talis collis excelſus qñq; propter ventum interclusum, qui terram ſurſum eleuat, & facit vnum magnum collem. Finaliter cum terra rũpitur, & ventus exit, & ſic totus collis ille interius abſorbetur, ſicut cõſuetum eſt fieri in terremotu, ſic verè chariſſimi, qñ ventus ſuperbiæ & vanitatis includitur in homine, ipſe pro certo efficitur, altus & excluſus in ſua reputatione, ſed verè, qñ terra. i. corp⁹, ſuum rũpitur per morté, tunc ventus vanitatis qui ipſum eleuabat deficit, & ipſe abſorbetur quantũ ad animã inferius, in inferno. Et hoc fuit figuratum. Nume. 11. vbi dicitur. Quod accenſus eſt quidam ignis maximus qui comburebat filios Iſrael. Sed ad præceptum & orationé Moyſis ignis ille abſorpt⁹ eſt terra. Ignis chariſſimi qui ſemper ſurſum aſcendit, ſignat ſuperbos qui ſemper volunt alijs præeſſe, & præeminere, & alios per rapinam & crudelitaté cõburere & ardere. Et iõ tales in vita iſta comburunt infeſtant cruciant & affligunt, per ſuas exactiones filios Iſrael. i. ſubditos & vicinos ſimplices atque iuſtos, ſic verè finaliter iſti abſorbebuntur infra terrã inferius in inferno. Ideò iſti ſunt de quibus dicitur Deuter. 11. Quos aperto ore terra abſorbuit. Colles inquit excelſos. Et hoc poteſt dici illud. Abacuch. 3. Incuruati ſunt colles mundi. i. alti & ſuperbi, qui. ſ. in morte in inferno incuruantur. Abſorbentur igitur illi, qui per ſuperbiam ſunt elati. ¶ Tertiò abſorbentur illi, qui etiam per molliciem ſunt roborati. ſ. delitioſi qui nomine germinis intelliguntur, germen inquit, quia ſicut germen & tenerum & molle eſt, ſic delitioſi ſunt teneri & molles, nullum poſſunt laborem pœnitentiæ ſuſtinere. Et ſicut videmus ꝙ talia germina faciliter deſiccantur abſorbentur & annihilantur gelu. ſ. vel calore, ſic verè qñ frigus vel tẽpeſtas æternæ dãnationis euenerit, qñ etiã calor. i. ardor mortis & diuini iudicij ingruerit, tunc talia germina tales molles, delicioſi & luxurioſi ſiccabuntur abſorbebuntur, & annihilabuntur. ſ. in inferno. vnde Abacuch. 3. Abſcondetur de ouili pecus, & non erit germen in vineis. Illi. n. qui ſunt pecus, per carnis luxuriã & petulantias, illi, qui ſunt germen per teneritudinem & delicias. Illi dico abſcindentur per morté tẽporalé & æternã de ouili. i. de congregatione aliorum conſimiliũ, & de vinea mundanæ proſperitatis pœnitus auferẽtur. Et hoc fuit figuratũ. Apoc. 12. vbi dicitur. Quòd terra aperuit os ſuũ & abſorbuit vnum fluuium qui ſequebatur vnam mulierem, vt attraheret eam, qui quidem fluuius de ore vnius draconis, fuerat editus & emiſſus, ſic verè chariſſimi terra abſorbebit inferius in inferno illos qui ſunt fluuij. i. fluxibiles & delicioſi, & illos qui ſequuntur mulieres. ſ. illos, qui ſunt incontinentes, & luxurioſi, quos ſ. draco. i. diabolus ab ore ſuæ prauæ ſuggeſtionis, euomit, & emittit ad ſua mala opera facienda. Ideò de abſorbitione taliũ poteſt dici illud. 1. Corin. 15. Abſorbeatur illud quod mortale eſt. Et ſic patet quòd actus abſorbendi eſt communis in inferno pariter & auaro.

A **Abſoluere. Abſolutio.** Nota ꝙ abſoluere idem eſt, ꝙ à vinculo ſoluere, liberare & expedire. Sumitur autem communiter abſolutio, pro iudiciali, vel pœnitentiali ſententia, liberatiua, vel à crimine, ꝙ apponitur, vel à culpa, quę metuitur, expeditiua, Duplex eſt igitur abſolutio, ſm, ꝙ eſt duplex forus. Eſt igitur abſolutio tẽporalis, quæ fit in foro iudiciali. Eſt abſolutio ſpiritualis quæ fit in foro pœnitentiali. Prima debet habere iuſtitiæ, rectitudiné. Secunda debet habere clementiæ, plenitudiné. Prima fit per iudicij prolationem. Secũda fit per manuũ ſacerdotalium, appoſitionem. Prima tollit temporalem, punitionem. Secunda tollit æternalem damnationem. Prima reſtituit bonam famam. Secunda reſtituit gratiam, & tandem, æternæ gloriæ confert palmam. ¶ Dicamus igitur aliquid de abſolutione ſacramentali, quæ habet pietatis plenitudinem, ſicut video, ꝙ Deus in natura, quaſdam res naturales, & cauſas voluit ponere, quæ poſſent, ligata ſoluere, & conſtricta, laxare ſicut patet, quia terra congelata caloris influentia ſoluitur humor compactus in corpore medici diligentia, & medicinæ efficacia laxatur, ſic verè Deus ſpiritualiter quaſdã virtutes ſupernales conſtituit, ſ. ſacramentum pœnitentiæ, & poteſtaté, ſacerdotis, quibus & quorũ miniſterio, homo congelatióne vitiorum abſoluitur & oĩs compago criminũ relaxatur. Et iõ videtur, ꝙ ſacerdotes ſint ſimiles quibuſdam populis qui in prouincia Elladis eſſe ſolebant, qui. ſ. ſm crateni pergameni tantę virtutis erant, ꝙ ſolo tactu manuum adiuuabant venena & hominé à periculo liberabant. Tales etiã populi fuerunt Scilli quidam populi Affricani, qui ſm Plinium a venenoſis nõ ſolũ nõ lædebantur, immo venenati curabãtur per eos. Reuera talis eſt populus ſacerdotum, quia pro certo ſolo tactu, & appoſitione manus hominé per abſolutioné ſacramentalé à peccatorum venenis eximunt & ſanitaté gratiæ introducunt. Iſti .n. ita debent eſſe ſancti & mundi, ꝙ à venenis vitiorum lędi nequeant, vt ſic dignę ab alijs venena vitiorum per abſolutionem abſtergant. De tali igitur abſolutione põt intelligi illud, Mar. vltimo. Super ægros manus inponent, & benè habebũt, & ſi mortiferum quid biberint nõ eos nocebit. Aduerte tñ, ꝙ Iuſtinus in libro dicit. Quod cũ Cleopatra Ægypti Regina, & Antonij cõcubina ſpe vitæ amiſſa venenum aſpidum bibiſſet, & ſic dormiendo perijſſet, & occubuiſſet; ſcilli aditi fuerunt, qui venenum extrahere, & eam ad vitam reducere nequierũt quia pro certo chariſſimi illi qui voluntariè venenum peccati bibunt, & aſpidi diabolo ſe tradunt, & in peccato delectantur, & dormiunt per ſcillorum appoſitioné. i. per ſacerdotum, abſolutionem nullatenus, reuiuiſcunt. Solus. n. pœnités abſoluitur, & ſolus ille cui peccatum diſplicet, per abſolutionis remedium liberatur. Ideò Aug. ſuper illud Pſal. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes. &c. de fletu pœnitentiæ dicit ſic. Fletus eſt cibus animarum, corroboratio, ſenſuum, abſolutio peccatorum, refectio mentium, lauacrum culparum, quia re ueracũ fletu, & dolore contritionis & cum voluntario propoſito bonæ intentionis debet homo ad ſacerdotem accedere, ſi vult abſolutionem debitam reportare, vt ſic Deo, & ſacerdoti dicat, aia illud Tho. 3. Ad te Domine faciem meam conuerto, ad te oculos meos erigo, peto Domine vt de vinculo huius imperij abſoluas me. Iſta eſt igitur abſolutio ſacramétalis, ſ. de hac vide infra de confeſſione, & pœnitentia. Et de ligare. Soluere. Tangere manus, & in alijs ſimilibus titulis. ¶ Secundo dico, ꝙ eſt abſolutio iudicialis, quæ ſ. debet habere iuſtitiæ rectitudinem, ſicut. n. dicit ſcriptura, & qui iuſtificat. i. qui abſoluit impium, & qui condemnat iuſtum, vterque abominabilis eſt, apud Deum. Prouer. 17. Statera. n. ſi ſit recta, & vera ſemper flectitur ad illam partem, quæ ponderat, ſic verè iudex, vel prælatus, ſi iuſtus fuerit ſemper inclinatur, & fauet ad abſolutionem, vel promotionem illius partis, quæ plus habet de pondere meritorum. Ab altera vero parte quæ minus habet de iuſtitia, & bonitate recedit, & ab ea eleuatur, & eam condénat, deſerit, & dimittit, iuxtà illud quod pręcipitur. Deut. 25. Quod .ſ. illi, quem iuſtum inuenerint iuſtitiæ palmam dabunt, illum verò, quem impium, condemnabunt. Iſta tñ ſunt contra impios iudices iniuſtos, qui libentius, abſoluunt malos, q̃ iuſtos. Res. n. Gibboſa, & tortuoſa nunq̃ benè coniungitur, cũ re recta. Benè igitur vnitur, & cõiungitur cum re alia tortuoſa, ſic verè tortuoſi, & mali iudices nunq̃ benè applicantur, cum hominibus bonis, rectis, & iuſtis: tales. n. non ſolent diligere, nec eorum parté fouere, nec pro eis iudicare. Sed reuera ad homines tortuoſos, & iniuſtos, ſolent amplius accedere & eos abſoluere, & contra iuſtitiam ſuſtinere, contra quos. Eſa. 5. Væ q̃ iuſtificatis impium pro muneribus, & iuſtitiam iuſti aufertis ab eo. Benè. n. figurati ſunt. 3. Macha. 4. vbi dr. Quod Antiochus rex iniquus Menelaum vniuerſæ nequitiæ reum criminibus abſoluit, pro quo. ſ. Ptholomęus quidam princeps promiſſis pro reo muneribus interceſſit, miſeros verò innocétes, morte damnauit, quia verò Antiochus qui interpretatur pauperis ſilentium. i. malus iudex coram quo pauperes non audét loqui, nec iuſtitiam petere, ſemper ſolet Menelaum qui interpretatur maledictus. i. quemlibet impium, & maledictum abſoluere, dum tñ munera det, aduocati videantur intercedere, bonos verò ſi ſint pauperes, & miſeri condénare, ſed pro certo tales deberent intelligere illud Senecæ dicentis. Ille ſe damnat qui nocentes abſoluit. Sic igitur patet, ꝙ duplex eſt abſolutio, ſed ad præſens gr̃a breuitatis ſufficit qđ dictũ eſt de vtraque. Vide in alijs titulis. ſ. de Iudice. đ Iuſtitia. de Munerib. Et de acceptione pſonarũ, q̃a hic valdè paucæ sũt auctoritates.

Abſq; Cum iſtud vocabulum Abſque ſit dictio priuatiua, põt vocari, q̃ cõſeruatiua vocabuli cui adiungitur

iungitur, potest significare vel bonum vel malum. Sic igitur dicam q per absque potest denotari.

Carentia virtualium bonorum.
Carentia criminalium malorum
Carentia temporalium donorum
Carentia spiritualiũ gaudiorum
Carentia infernaliũ tormentorum

Primum absque, habent vani peccatores. Secundum Asq; habent iusti, viatores. Dico igitur primo q signat carentiã virtualiũ bonorũ, & istud est illud Absq; quod habent mali, qui s. sunt absq; gratia diuina, & absq; moribus, & operibus virtuosis. Ossa.n. Leonis sunt absq; medulla, sicut dicit Solinus, sic verè ossa diabob.i.peccatores sunt hodie absque medulla gratiæ & virtutum. Et sic nota q mali sunt hodie Absq;.

Consilio prudentiæ
Auxilio potentiæ
Lumine scientiæ
Dulcedine clementiæ
Disciplina tẽperantiæ
Iugo obedientię
Cõgregatione amicitię
Clausura cõtinentiæ,

Dico igitur q mali carent consilio & prudentia, similes mulieribus, pœnitentiæ & castratis quæ sunt, vt communiter absque barba, quę s. prudentia dignos consueuit designare, quia reuera pctõres qui sũt mulieres & effęminati, qui sũt pueriles parum informati, qui sunt à generatione & productione bonorum operum castrati & priuati sunt absq; barba prudentiæ, & sine consilio sapientiæ, & doctrinæ. Deut.32. Gens absq; consilio & sine prudentia vtinam saperent, intelligerent, & nouissima prouiderent. ¶ Item mali sunt absq; auxilio & potentia. Non habent.n. ptãtem resistendi vel se à diabolo defendendi. Iudicum.5. Ingressi sunt sine arcu & sagitta & absq; scuto & gladio. Item sunt absq; lu-

D mine & scientia similes Talpæ, quæ naturaliter caret visu, & figurati in cœco nato, quem natura creauerat absque oculis, sic isti oculis clari intellectus carent, & visum discretionis nõ habent, ita q ipsi possunt dicere illud Esaiæ.49. Nos oẽs sicut oues errauimus & quasi cœci absque oculis attractauimus.

¶ Item sũt absq; dulcedine & clemẽtia sicut de Ligdamo Syracusano dicit Solynus, quia ossa eius depræhensa sũt absque medulla dulcifluæ pietatis & misericordiæ clementiæ aut bonitatis. Oseæ.1. Voca nomen eius absque misericordia. Et isti sunt potissimè diuites & delitiosi, quia.s. nunquam sudasse nec laborasse reperiuntur Psal. In labore hominum nõ sunt: quia s. isti sunt qui absque medulla misericordiæ inueniuntur. ¶ Itẽ isti sũt absq; disciplina & temperantia. Figurati. Ezechi.22. vbi dicitur. Quod prophetæ eorum leniebant absq; temperamento videntes vana & diuinantes mendatia: quia.s. prophetæ istorum.i. demones & adulatores qui vaticinantur eis falsa, leniunt eos, s. applaudẽdo & delectando, & hoc sine temperantia.i sine moderamine disciplinæ. Ezech.13. Dic eis quid liniunt absq; temperamento q casurus sit. ¶ Item sunt absq; iugo & obedientia similes Onagro, qui nunquam potest subiyci iugo sicut nec isti obedientiæ. Iob.39. Quis dimisit onagrũ liberum & vincula eius, quis soluit? Item de istis dicitur Oseę. 7. Reuersi sunt vt essent absque iugo. ¶ Item isti voluut esse, absque congregatione concordia & amicitia. ps. Asq; Synagogis facient vos. ¶ Item isti volunt esse absque muro & continentia seu custodia, quod potissimè pertinet ad religiosos, q non possunt morari in claustro, similes aquæ illius fontis quę nullum vas põt continere præter vngulam equi, sic istos nulla clausura. vnde Zacha.2. Absque muro habitabitur Hierusalem & Prouer.18. Sicut vrbs patens & absque murorum ambitu sic stoltus. ¶ Item isti volunt esse absque lege & sapientia sicut patet de indeuotis, de quibus dicitur.2. Parali.15. Transibunt aũt multi dies in Israel absque Deo, doctore, sacerdote, & lege. Istud est igitur vnum Asq; quod pertinet ad malos, q

B s. habent carentiã bonorũ virtualiũ. ¶ Secundò dico q est vnum Absque, quod signat carentiam malorum criminaliũ, & istud est quod pertinet ad iustos & virtuosos, qui.s. volunt esse absq; corruptela peccati. Figurati in agno Paschali, de quo dicitur, Exo.12. Quod debebat esse agnus sine macula masculus anniculus, vbi nota quòd iusti sunt Absq; malitiæ prauitate: quia agnus. Asque luxuriæ fœditate: quia absque macula. Absq; inconstantiæ debilitate: quia masculus. Absq; obstinationis antiquitate, quia anniculus, sunt igitur isti absq; malitiæ deprauatione: quia sunt agnus Leuit.2. Omnis oblatio quę offertur dño absq; fermento erit. Fermentum.n. signat malitiã, sicut patet.1. Cor.5. in fine. Itẽ isti sũt absq; inquinatione Absq; macula inquit Iob.15. Tunc leuare poteris faciẽ absq; macula. ¶ Item isti sunt absq; inconstãtiæ defectione: quia nõ masculus non fœmella, vnde ipsi sunt absque timore & imbecillitate fœminea Deut.11. Absq; timore habitabitis. ¶ Item isti sunt absq; malæ consuetudinis obstinatione, quia sunt anniculi, Leui.14. Offert ouem anniculam absque macula, vide infra. De agno, vbi videbis prædictam auctoritatem prosecutam cum concordantiys vocabulibus. Et breuiter isti habent,

carentiam malorum criminalium. ¶ Tertiò dico, q vnum est, C
Absq: quod signat carentiam bonorum æternalium, & istud est Absque damnatorum, qui.s. sunt absque lætitia in inferno. Nota q isti sunt Absque.

Virtutis fortitudine.
Salutis certitudine.
Iucunditatis quietudine.

Quod sint absq; virtute, patet Treno.1. Vbi dicitur. Abierunt absque fortitudine ante faciem tribulantis Item q sint absque salute, patet Esa.43. Vbi Dominus dicit. Asque me non est Deus, & absq; me non est saluator. ¶ Item q sint absq; iucunditate patet. Esa.44. Vbi animæ desolatæ dicitur. Paupercula tempestate, cõuersa absque consolatione vlla. Sic patet q absq; signat carentiam gaudiorum supernalium. ¶ Quartò dico, q absq; signat quandoque

carentiam tormentorũ infernaliũ, & istud est absque beatorum, qui re uera in Paradiso sunt Absq;. D

Pauore
Terrore
Dolore
Indigentia
Auaritia
Verecundia

Absq; dico pauore. Leuit.26. Absq; pauore habitabitis. &c. Absq; terrore. Prouer.25. Iustus aũt confidens quasi Leo absq; terrore erit. Absq; dolore insuper, quia.s. ibi, non erit bellũ nec gladius.i. aliquid doloro sum.3. Reg.22. Transierunt tres anni absq; bello. Absq; penuria etiam erat, quia sicut dicitur. Deut.8. Dabit tibi dñs terram olei & mellis vbi absq; vlla penuria comedas. Erunt nihilominus absque auaritia: quia.s. nullus appetet aliena bona, immo quilibet alteri communicabit propria. Deutero.23. Fratri aũt dabis absq; vsura. Ipsi ẽt erunt absque verecundia. Vnde de Ruth.i. de beata anima dicitur Ruth.2. Vt sit verbum Dei ad Angelos. De nostris aũt manipulis proiycite ex industria & remanere permittite, vt absq; rubore colligat. Sic igitur patet qũo ista propositio Absq; potest quadruplicem carentiam designare. Non applico alias prosecutiões, gratia breuitatis. Vide infra de Sine.

Abstinentia.

Potest accipi dupliciter, spiritualiter & corporaliter. Spiritualiter qñ quis abstinet à vitiys & peccatis & rebus illicitis. Corporaliter ẽt qñ abstineta rebus licitis. vt. s. Deo placeat & carnem edomet & deuincat. Sunt quædam animalia quæ sunt magnæ abstinẽtiæ & ieiuniy, vt sunt serpentes. Et pro certo talia sunt ingeniy cautioris, & vitæ etiam longioris, sic verè charissimi illi, qui sunt abstinentes. s. à delitiys corporalibus, etiam vitiys spiritualibus, tales dico sunt ingeniy sanioris, sensus clarioris, & sapiẽtiæ subtilioris. Istud fuit figuratum Dan.1. Vbi dicitur. Pueri qui erant de semine regio, & de filiys Israel noluerunt comedere de cibis delitiosis mensæ regis Nabuch. ne per hoc macularentur, sed tm̃modo leguminibus fuerunt contenti. Et sic actum est q isti fuerunt pulchriores & in scientia clariores. Charissimi rex iste designat diabolum qui verè in Babylone.i. in mundo, vbi est perpetua confusio principatur: quia sicut dicitur Iob.41. Ipse est rex super oẽs filios superbiæ. Iste rex habet in ciuitate huius mundi mensam suam quæ est mũdi prosperitas in qua pro certo sunt duo genera ciborũ. s. corporales & spirituales. Corporales cibi sunt diuitiæ & delitiæ, Spirituales aũt sunt vitia & peccata. In ista Ciuitate sunt aliq pueri, qui sunt de semine regis Christi qui est rex regum. Iob. 8. Semen Abrahæ sumus. Et istos pro certo multum cupit diabolus nutrire de cibis mensæ suæ, quia multum vult q ipsi ament & acquirant diuitias & delitias & vitia & peccata, & iõ suggerit q ipsi fiant raptores, symoniaci, auari, gulosi, delitiosi. Dicit.n. Can.5. Venite amici mei & bibite, &c. Sed verè illi qui sunt sapientes, summè cauent de istis cibis Babylonicis immo faciunt abstinentiam ab eisdem: quia sicut dicitur Eccle.3. Cor sapiens abstinet se à peccatis: quia qui cibis mundanæ prosperitatis, vtitur faciliter polluitur. s. per auaritiam, & luxuriam, & pro certo isti erunt sapientiæ clarioris, apparẽtiæ pulchrioris & essentiæ melioris, & vitæ etiam longioris: quia non solum temporaliter, immo etiam æternaliter semper viuent. Vnde Eccle.37. Propter crapulam multi perierunt, qui autem abstinens est, adiyciet vitam. Et ideò figura facit ad hoc illud Iudicum.13. Vbi Angelus apparens Manueli dictauit sibi qualiter Sãpson deberet regere vitam suam dicens Abstineat inquit, & quicquid ex vinea nascitur non comedat,

vinum

vinũ & ficerã non bibat, nullo vescatꝰ immũdo. Et ecce: quia
sicut medicus dictat dietã infirmo & docet cibos infirmum, à
quibus debet abstinere, sic verè iste Angelus verbis istis do-
cet tria à quibus principaliter est abstinẽdum. Et ista tria sũt.
Prosperitas mundana Vinea nascitur. Sagacitas humana Vi-
num & siceram non bibat. Iniquitas insana, Nullo inquit ve-
B scatur immundo. ¶ Abstineamus igitur ab affluentia tempo-
rali. Quicquid inquit de vinea nascitur non comedat. Vinea,
charissimi signat mundum. Ista est.n. vinea ad quam misit pa-
terfamilias seruum & filium, quos cum agricolæ occiderunt,
sicut dicitur, Matth. 22. quia.s. & Christus Dei filius, & pro-
phetæ, & Apostoli in huius mundi vinea sunt occisi. Illud
autem quod de ista vinea nascitur, est mundana prosperitas:
quæ continet racemos.i. diuitias, continet vinum.i. delitias, cõ
tinet etiam ramos.i. gradus & eminentias. Debemus igitur ab
stinere ab illis, qui in vinea huius mũdi nascuntur.s. à diuitijs,
delitijs, & eminentijs. Iuxtà illud Iob. 24. Non ambulet, per
viam vinearum. Nam mundus & mundana prosperitas est re
ctè similis cuidam arbori quæ dicitur Taxus, quæ s̃m Isid. lib.
17. eths. est arbor venenata, & de fructu eius eliquatur liquor
nimis enim laxat, caro eius.i. ligni substantia ignem Græcũ
seruat inextinguibilem, vmbra etiam eius dormientibus est
mortifera & nociua: vt dicit Dioscorides. Arbor est magna,
& procera, ramos habens grossos & flexibiles, de quibus Par
thi faciũt arcus suos, vñ Poeta. Taxi tẽduntur in arcus. Re ue
ra talis videtur mundus & mundana prosperitas: quia verè ni
hil est ibi qđ sit venenosum animæ christianæ. Est.n. ibi lignũ
fictum seu caro, & signat diuitias temporales, quæ in rebus
suis.i. granis, vasis, pecunijs, & vestibꝰ, &c. fructus eius signat
delitias corporales, succus aũt eius signat scientias seculares,
Vmbra eius signat eminentias populares, quæ pro certo om-
nia sunt animæ venenosa, quia.s. ipsam inuenenant per diuer-
sa vitia & peccata. Caro.n. eius.i. diuitiæ inuenenant per aua-
ritiam, quia verè ignem auaritiæ agunt, & seruant inextingui
bilem: quia vermis eorum non moritur ignis eorum nõ extin-
guetur. Esa. 66. Fructus eius.i. delitiæ inuenenant per luxuriã
& infectionem. Succus eius.i. scientiæ inuenenant per arrogã
tiam & præsumptionem. Nam taliter laxant voluntatem, per
malum desiderium & affectum, qꝫ introducunt mortem & dã
nationem: quia sicut dicitur Rom. 8. Prudentia carnis mors ẽ:
Quòd bene fuit figuratũ in illo Ezechia, Sedechia, qui sicut
dicitur in historia scholastica. Bibit in aula Babylonis pocu-
lum laxatiuum: quia cæcus erat & non videbat quid bibebat,
& sic coram omnibus ignominiosè laxatus est, sic vere mun-
di sapientes & diuites quorum oculus intellectualis est, per di
uersa vitia excæcatus, bibunt hodie in Babylonis aula.i. in au
la huius mundi poculum laxatiuum.s. mundi delitias & scien
tias; & pro certo ipsi ignominiosè laxantur ad multa vilia o-
pera & inhonesta. Ideò pôt eis mundus dicere illud. Hiere. 8.
Potum dedi vobis aquam fellis. Item vmbra istius arboris.i.
eminentia dignitatis, quæ faciliter deperit, sicut vmbra est si-
militer venenosa: quia verè animam inuenenant per superbiã
crudelitatem, & violentiã. Nã sicut videmus illi, qui sunt, sub
vmbra mundanæ prosperitatis sunt hodie intoxicati & inue-
nenati per diuersa peccata, & ideò mortem æternã incurrunt
finaliter in inferno. Et tunc dicẽt illud Hier. 6. Ve nobis: quia
declinauit dies & factæ sunt vmbræ longiores vesperi. Nã qñ
dies & lux prosperitatis defecerit, qñ eius vmbra temporalis
dignitatis transierit, qñ.s. vesper mortalis necessitatis aduene-
rit, tunc verè talibus erit væ.i. maledictio damnationis æternæ
Ista est igitur taxus.i. mundus cuius oẽs particulæ sunt aĩæ pe
riculosæ & nociuæ: quia breuiter sicut dicitur. 1. Ioan. 2. Om-
ne quod est in mundo, aut est concupiscentia oculorum, aut
cõcupiscentia carnis, aut superbia vitæ. Et ideò dicitur ibidẽ:
Nolite diligere mundum neq; ea quæ in mundo sunt. Ista est
igitur vinea mundanæ prosperitatis à qua est abstinendum.
Quicquid inquit ex vinea nascitur non comedes. Et iõ ista vi
nea figurari potest Prouer. 24. Per agrum inquit hominis pi
gri transiui & per vineam viri stulti, & ecce totum repleuerãt
vrticæ & spinæ & maceria lapidum destructa erat. Homo.n.
piger est diabolus qui est homo quantum ad scientiã & rõnẽ;
piger quantum ad bonã operationẽ. Ager aũt & vinea istius,
est mundus & mundana prosperitas, quæ re uera plena est vr
ticis.i. delitijs quæ faciunt pruriginẽ & ardorẽ, spinis.i. diuitijs
quæ generant punctionẽ sollicitudinẽ & laborẽ. Maceria & la
pidum.i. clausura regularium statuorũ.i. diuinorũ mandatorũ

destructa est per violentiã pctõrum & furorẽ. vnde Esa. 5. De
struam sepem eius & erit in direptionem. Abstineamus igitur
charissimi ab affluentia temporali. Act. 5. Abstineant se à con
taminationibus.i. à prædictis bonis prosperitatis mundanæ.
¶ Secundò est abstinendũ à sapientia seculari, vinũ inquit, & C
siceram non bibet. Elephas, qñ est ieiunus facilius triumphat
de Dracone. Draco.n. qñ videt Elephantẽ potu grauidum li-
bentius inuadit ipsum & facilius præualet contra eum, sic ve-
rè charissimi Draco diabolus minus potest præualere contra
illos, qui sunt ieiuni & abstinentes à potu sapientiæ secularis,
q̃ contra illos, qui isto potu sunt ebrij & repleti. Nam pro cer
to qñ diabolus hominem grauidum tali potu inuenit imbutũ
sapientia seculari facilius inuadit eum per suas tentationes.s.
tentando de superbia, vel arrogantia, de præsumptione, de in
uidia, de ambitione, & de ceteris peccatis spiritualibus. Et bre
uiter verum est illud quod dicitur. 1. Corin. 3. Sapientia huius
mundi inimica est Deo, legi.n. iustitiæ non est subiecta: quia
sicut dicitur Zach. 3. Ista est sapientia terrena aĩalis & diabo-
lica. Dr̃.n. sapientia mundi terrena pp cupiditatẽ, aĩalis pp an
nexam fallacitatẽ, diabolica propter annexam peruersitatem.
Terrena dr̃: quia verè sicut Talpa optimè, & sapienter se scit
regere in terra, extra aũt non, sic mundi sapiẽtes in terra.i. ter
renis negotijs sciunt optimè se habere: quia.s. ibi habent suas
vias subterraneas.i. suas cautelas & malitias & etiam suos mo
dos acquirendi temporalia, ita qꝫ de vna via ad aliam faciliter
se conuertunt. Sed verè extra terram.i. quantum ad illa, quæ
non tangunt terram, nec terrena.s. in negotijs spiritualibus ne
sciunt se regere & ratio est: quia cæci sunt. Excæcauit.n. eos
malitia eorum. Sapi. 2. Itẽ ista est sapientia aĩalis, sicut.n. aĩalia
habent quandam industriam & sapientiam naturalẽ, de qua
vnũ aliud decipit & fraudat, sicut patet de Vulpe quod est a-
nimal fraudulentũ & mirabilẽ habet industriã & sagacitatem
ad decipiendum pullos & Gallinas & alias auiculas innocen
tes, & dicitur Vulpes quasi volupes, eo qꝫ volubiliter & tor-
tuosè, & nunquam rectis itineribus incedit. Tales pro certo
sunt mundi sapientes: quia verè mirabilẽ habent industriam,
ad alios defraudandum. Isti.n. nunquam rectè incedunt, sed
fraudulenter, tortuosè, & malitiosè, auiculasq; innocentes.i.
pauperes simplices & vicinos lædunt per suam sapientiam &
defraudant: quia sicut dicitur Hiere. 4. Sapientes sunt, vt fa
ciant mala bene autem facere nescierunt, patet de aduocatis,
quorum sapientia & subtilitas aufert alijs iura sua. Ista igitur
habent annexam fallacitatem: quia animalis, sed adhuc dico,
qꝫ habent annexam peruersitatem, quia diabolica. Nam dia-
bolici habent scientiam subtilissimam. Sunt tamen ita peruer
si & obstinati, qꝫ ipsa non vtuntur nisi contra omnimodam g
rationem, & ad Dei & hominum propugnationem, sic verè
multi sunt ita obstinati in malum qꝫ quamuis habeant subtilis
simum ingenium & sapientiam & scientiam naturalem subti-
lem & claram, ipsi tñ ipsam peruertunt ad Dei & hominum,
nocumentum & impugnationẽ, & ad suijpsius damnationem.
Vnde Sene. in Epistola loquens de Marcellino dicit sic. Est in
quit subtilis ingenij, sed tendens in prauum: quia.s. sicut dr̃. 2.
Thes. 2. Deo non placẽt, & cunctis hominibus aduersantur.
Ab ista igitur mundi sapientia terrena, aĩali, & diabolica debe
mus abstinere. Et hoc datur intelligi, qñ dr̃ Vinũ & ficerã nõ
bibet. Per vinũ quod ẽ potus obliuionis & æbrietatis inductĩ
uus, iræ & phrenesis excitatiuus. Et sicerã q̃ ẽ potus inflatiuꝰ,
intelligo sapientiã mundialẽ, q̃ pro certo inducit Dei & proxi
mi obliuionẽ, iræ, & arrogãtiæ cõmotionẽ, pñsũptionis & super
biæ inflaturã & elationẽ. 1. Cor. 8. Sciẽtia inflat caritas aũt edi
ficat. Istã igit̃ nõ debemus bibere, sed ab ea potius abstinere.
Ecc. 2. Cogitaui à vino abstrahere carnem meam, vt animũ
meum transferrem ad sapientiam, supple veram. Et maximè
nos alij ecclesiastici circa diuina officia occupari, debemus
à superfluis & secularibus abstinere, nisi fortè inquantum fa-
ciunt ad vtilitatem ecclesiæ, & ad suarum regimen facultatũ,
quia tunc ista non dicitur sapientia secularis: sed potius spiri-
tualibus, qñ.s. ad finem debitum ordinatur à tali abstinentia
talium delitiarum & scientiarum, quam.s. ecclesiastici debent
habere, fuit nobis figuratum Nume. 6. vbi dicitur. Quod cũ
aliquis volebat esse domino consecratus & nazareus à tribus
debebat specialitẽr abstinere, videlicet ab ornatu suorum ca
pillorũ: quia ipsos debebat abradere & abscindere. Itẽ à sique
tia occisorum & mortuorum: quia.s. nullũ mortuũ, nec patrẽ,
nec matrem, nec alium debebat visitare, vel frequentare, nec
in eo-

in eorum obsequijs interesse. Item ab omni gustatione vino-
rum: quia nec vinum nec aliquid quod possit inebriare debe-
bat bibere, nec vuam nec aliquid quod de vua nascitur man
ducare. Et sic efficiebatur sanctus & nazareus & plenariè do
mino consecratus. Re uera charissimi nos alij ecclesiastici su
mus Deo specialiter dedicati, & ad eius seruitiū specialiter de
putati, & iō debem⁹ esse nazarei, & nazareni. i. viri floridi vir-
tuosi, & honesti, sed ꝓ certo ad hoc est nobis necesse abstine-
re, à tribus. A superfluis diuitijs, Ab incōgruis cōsortijs. Ab
assiduis delitijs. Dico primo ꝙ abstinendū est à diuitijs super-
fluis, & hæc intelliguntur ꝑ capillos qui non sunt de essentia
corporis, imò sunt quasi superflui in natura & sine detrimēto,
corporis possunt abradi, sic verè diuitiæ nō sunt nobis substā-
tiales, nō sunt de humana quidditate, sed de mundana supflui
tate. Nō sūt de hominis natura, sed de seculi factura. Et tñ pri-
mo & principaliter debemus abstergere, radere, & euellere,
per contemptū & abominationem, & ab ipsis nos expedire, ꝑ
largitatē, pietatē, & compassionē, & bonorū tēporaliū libera-
lē distributionē. vñ Ezech. 5. Sume tibi gladiū acutū radentē
tibi pilos. Gladiū dico acutū, hoc est dictū virtutē pietatis, &
liberalitatis, q̄ pilos diuitiarū distribuit, eradicat, & euellit.
D ¶ Itē debemus abstinere ab incongruis consortijs, & hoc dat
intelligi per hoīes mortuos: quia verè si aliquis hō sit mortu⁹,
per diuersa vitia & peccata, ita ꝙ vitā grē, scientiæ, & morū
non habeat, ēt si fuerit pater noster, frater, & soror, vel quan-
tuocunq; nobis familiaris & affinis ipsū tñ debemus vitare,
nec eius consortiū frequētare, sed magis fugere, & declinare,
ne fortè per eū corrūpamur. Et de hoc Leuit. 21. dr̄. Nō cōta
minetur sacerdos in moribus ciuiū suorū, non tm̄ consangui-
E neis & propinquis, sed ēt nec malis. ¶ Item debemus abstine
re ab assiduis delitijs, vel ēt sciētijs. Et hoc datur intelligi per
vuas q̄ sunt dulces hæ sunt delitiæ, per vinū quod inebriat, hæ
sunt scientiæ. Delitiæ dico corporales & scientiæ dico secula-
res, & iō dr̄ Prouer. 31. Noli regibus dare vinū. Reges. n. dñr
ecclesiastici & perfecti: quia. s. se & alios hñt regere dirigere,
& gubernare. Et sic bene patet ꝙ debemus abstinere à sapien
tia mundiali, vinū inquit & sicerā non bibat. ¶ Tertiò dico, ꝙ
F debemus abstinere ab iniustitia criminali. Nullo inquit vesca
tur immundo: quia verè illa, quæ sunt immunda. s. vitia, & pec
cata non debemus vesci, nec comedere. i. nobis appropriare,
vel incorporare, sed ab eis abstinere. Sicut. n. videmus ꝙ hō li
benter abstinet à veneno: quia scit ipsum sui corporis corru-
ptiuum. Sic verè à peccato debemus abstinere quod est aiæ,
corruptiuū & inuenenatiuū atq; ēt mortis perpetuæ inducti-
uum. Nullo inquit vescatur immūdo. i. nullo pctō, iō vt sit cri
minum & vitiorū de quolibet posset dici illud Sap. 2. Absti-
net se à vitijs vestris tanq̄ ab immunditijs, sicut de Thobia bñ
dr̄ Thobiæ. 1. Quod ipse filiū suum ab infantia timere Deum,
docuit, & abstinere ab oī pctō. De immunditijs aūt pctōrum
vide infra titulo suo. Et sic bñ dico ꝙ abstinendū est ab im-
munditia criminali, à sapientia mundiali, ab affluentia tem-
porali. ¶ Itē ad hoc nota de abstinentia quæ est appetenda, &
G ad hoc etiam nos inducunt exempla aīaliū brutorum dicit. n.
Plinius quod Leo habet vrinam valde fetentem, q̄ more Ca-
nis leuato crure eijcit & expellit. Et dicit qñ se videt repletū,
& ꝑ repletionē ad cursum inhabilē, solet ꝑ tres dies cōtinuè
ieiunare. Sic pro certo charissimi: quia vrina. i. fetolentia pec
catorū coram Deo & Angelis valde fetet: quia etiam ita su-
mus repleti delitijs & vitijs ꝙ ad cursum bonorū operū sum⁹
inhabiles & inepti. Ideò crus. i. spē & affectum super quē niti
mur debemus sursum ad Deū dirigere per deuotionē: vrinā,
istam. i. vitia, & peccata expellere ꝑ confessionē, & à carnis de
litijs, à peccatisq; & vitijs abstinere per carnis afflictionē, &
macerationē, vnde dicit Grego. Nos inquit qui per cibū à Pa
radiso cecidimus, per abstinentiam resurgamus. Est. n. abstinē
tia similis cuidā venæ terræ, quæ dr̄ Ram. q̄ sicut dicit Cicero,
est terrea frigida & sicca & mirabilē habet potentiā restringē
di: quia restringit sanguinē vndecunq; fluat. Talis verò est ab
stinentia: quia ista debet esse terrea per mortis meditationem
Frigida per diuini terroris concussionē, sicca per omnis vo-
luptatis abdicationem: quia verè restringit sanguinē. i. carna-
les & sanguineos appetitus per ratiōis moderationē. Et iō. 1.
Pet. 2. dicitur. Obsecro vos tanquā aduenas & peregrinos ab-
stinete vos à carnalibus desiderijs quæ militant aduersus ani
mā. In quibus verbis ostenduntur tria ꝑꝑ quæ debemus habe
re virtutē abstinentiæ. s. quia sumus exteris partibus hospitati
peregrinos inquit: quia sumus asperis hostibus sociati. s. car-
nis desiderijs: quia sumus verbis ictibus impugnati. Militant
aduersus aīam. ¶ Dico primo ꝙ debemus abstinere: quia su- H
mus hospitati in extera regione: quia. s. nos sumus aduenæ, &
peregrini. Aduena dr̄ quasi aliunde ueniens, peregrinus: quia
alienas partes peragrans, & signat hoīem viatorem qui in mū
dum istum aliunde venit per natiuitatem. s. à Deo, ibi etiā si-
cut in loco alieno peragrat & moratur. Heb. 13. Non habe-
mus hic manentem ciuitatem. Et ideò sicut videmus ꝙ pere-
grinus dum est in peregrinatione parū curat de cibarijs deli-
catis, nec de notitijs hominum illius terræ in qua est. Et hic
quia scit ꝙ ibi non diu morabitur, & quia etiam sperat ꝙ cito
ad domū propriā reuertet, vbi sibi poterit parare cibaria de-
licata, sic verè charissimi: quia in mundo isto sumus sicut ad-
uenę & peregrini: quia. s. sicut dicit Apostolus. 2. Corinth. 5.
Quandiu sumus in corpore peregrinamur à Dño, non debe-
mus curare, nec de fauore hominum, nec de curiosa præpara
tione cibariorum & delitiarum, sed magis ab eis abstinere.
Et hoc quia in istis partibus. i. in misera vita ista parum sumus
moraturi, & etiam qñ ad hospitiū nostrū. i. ad Paradisū, & ad
Deū reuenerimus ibi lautas delitias æternę glorię inueniem⁹.
Aduenas igitur & peregrinos. Ideò pōt dicere quilibet illud
Psal. Aduena ego sum apud te & peregrinus sicut oēs patres
mei. Sunt. n. charissimi in mundo isto duo gña hoīum. Quidā
qui parū comedunt de mane & isti optimè comedunt de sero.
Alij autē sunt qui multū comedunt de mane, & isti nihil pos-
sunt comedere de sero, sic verè in mundo isto duo sunt gene-
ra hominū. s. abstinentes & viatores. Abstinentes sunt illi, qui
parum comedunt, & qui faciunt abstinentiam de mane vitæ
præsentis, & isti pro certo in sero. i. in tempore mortis & alte-
rius vitæ optimè comedent. s. in paradiso, vbi satiabūtur æter-
næ gloriæ voluptate. Iuxta illud Psal. Satiabor cum apparue-
rit gloria tua. Sed verè gulosi qui in mane huius vitæ, se re-
plent diuitijs delitijs, atq; cibis, in sero alterius vitæ nihil pe-
nitus poterunt manducare: quia. s. famæ æternæ miseria cru-
ciabuntur. Figurati per illum diuitem, & per illum pauperē,
Lu. 16. Quia pauper Lazarus qui in mane huius vitæ parum,
comederat: quia. s. cupiebat saturari de micis quæ cadebant,
de mensa diuitis, & nemo illi dabat. Iste dico in sero. i. post
mortem optimè cenauit & recreatus fuit: quia. s. ipse positus,
cum bonis animabus in sinu Abrahæ. Diues aūt epulo qui in
mane huius vitæ æpulabatur quotidie splendidè, qū venit se-
ro. i. tempus mortis, tunc verè ipse pessimè cenauit: quia, scili
cet mortuus est, & sepultus in inferno vbi ēt indiguit gutta a-
quæ, sicut dicitur ibidē: quia sicut dicit Hiero. Impossibile est
ꝙ homo duplici prosperitate fruatur temporali. s. & æterna.
Et ꝙ hic ventrem impleat ibi mentem. Sumus igitur peregri-
ni in vita ista charissimi. Et iō delitijs, nec de lauto matutino,
prandio non curemus, sperantes, ꝙ qñ post mortem in domo,
Paradisi erimus, ibi plenariè comedemus: quia. s. tunc non eri
mus hospites nec aduenæ, sed tunc erimus ciues & domesti-
ci Dei, sicut dr̄ ad Ephe. 2. Abstineamus modo charissimi:
quia sumus hospitati, in extera regione, peregrinos inquit, &
aduenas. ¶ Secundò debemus abstinere: quia sumus hospita- I
ti cum aspera legione. s. carnalibus desiderijs, homo. n. qui ho
spitibus capitalibus habet necesse communicare, debet caue
re & abstinere à cibis qui sibi apponuntur, ne fortè hostes suā
sibi misceant aliquid venenosi, sic verè charissimi nos qui ne-
cesse habemus conuersari cum hostibus nostris capitalibus,
s. cum carnis desiderijs & motibus, debemus abstinere à ci-
bis delitiæ huius mundi: quia verè si eis indiscretè utimur, & fa
ciliter isti inimici nostri. s. carnis desideria miscebunt aliquid
venenosum. s. aliquod peccatū, vt puta luxuriam, ebrietatem,
pigritiam, &c. Et iō dr̄. Rom. 8. Spiritu ambulate & desideria
carnis non perficietis. Est. n. abstinentia similis cuidam arbo
ri quæ dicitur Mirtus, quæ crescit iuxta mare, & multum est
restrictiua. i. medicinalis. quia valet contra morsus scorpionū
& contra multas alias passiones vt dicit Dyoscorides, talis est
abstinentia: quia verè qñ iuxta mare. i. iuxta amaritudinē con
tritionis vel considerationis moritur, & infirmitatis sue est
medicinalis spiritualis: quia verè virtutem habet restrictiuā,
quia. s. restringit vitia & peccata & morsus & punctiones ten
tationes, & suggestiones Scorpionū in facie. i. in principio la
bunt ꝑ delectationē. In cauda aūt. i. in fine pungūt ꝑ æternam
damnationē. Istorū dico Scorpionū ictus & puncturas absti-
nentia resecat atq; sanat. Iō dicit Isido. in lib. 2. de sūmo bono

Libidinis

Libidinis ignes ciborũ fomẽtis increſcunt. Corpus aũt quod
abſtinentia frãgit tẽtatio nõ exurit. Et hoc bñ figuratum fuit.
Dan. 3. In illis pilis abſtinentib. Sydrach, Miſac, & Abdena-
go quos fornax nõ cõbuſſit, ſic verè chariſſimi ardor, & for-
nax tentationũ carnaliũ nõ cõburit illos qui in abſtinẽtia pſe-
uerant. Eſaię, 43. Cum tranſieris p ignẽ, flãma non nocebit te.
Habeamus igitur chariſſimi abſtinentiã qua ſimus cõbinati,
K cũ tremera legione. ſ. cũ carnalib⁹ deſiderijs. ¶ Tertiò dico ꝙ de
bemus abſtinere, quia ſumus impugnati ab aſpera paſſione:
quia. ſ. militant aduerſus aĩã. Miles, qui eſt cõmiſſurus prælũ
abſtinet, nec cibis ſe replet vt melius valeat cõtra hoſtem, ſic
verè chariſſimi: quia nos habemus militare contra hoſtẽ. ſ. car
nẽ neceſſe eſt ꝙ abſtinẽtiã habeamus, vt de hoſte iſto facilius,
triumphemus. Militant inquit aduerſus aĩã; quia ſ. militia eſt
vita hoĩs ſup terrã Aues. n. q̃ ſiccioris ſunt naturæ, fortioris,
ſunt virtutis & altioris volatus ſicut patet de auibus prædali-
bus q̃ naturaliter non ſunt pingues imò ſunt ſiccæ & macræ,
quia. ſ. ceteris melius præualent contra alias aues, ſic verè cha
riſſimi illi qui ſunt ſicci per abſtinentiam & temperantiã ſunt
volatus altioris p cõtemplationẽ & virtutis fortioris p conſtã
tiã & perfectionẽ: quia ſ. facilius pualent cõtra hoſtes. Figura.
Exo. 15. vbi dr̃. Quod filij Iſrael qui de Pharaone triumpha
uerunt, ambulauerũt p ſiccũ in medio mari. Et ſic præualue-
runt cõtra potẽtiã Pharaonis, quia pro certo illi, qui volũt eſ-
ſe ſicci p abſtinentiã & ambulare p mare. i. p amarã penitẽtiã
præualẽt cõtra Pharaonẽ, i. cõtra carnis tentationẽ & violen-
tiã ẽt diaboli. Et iſtud proh dolor eſt contra multos qui nõ q̃-
runt viuere in ſiccitate, ſed in voluptate. Nõ in abſtinẽtia, ſed
in delitijs, nõ in cõtentionis puritate, ſed impudicitiæ fœdita-
te: quia ſm Hiero. Venter ſaturatus faciliter ſpumat in libidi-
nẽ. Iſti ſunt ſimiles Porco qui in hyeme multũ pp motus par
citudinẽ impinguatur, ſic verè chariſſimi, Porci, i. hoĩes deli
tioſi qui in hyeme huius turbulentæ vitæ parũ mouentur per
pœnitentiã & laborẽ, multis hodie delitijs impinguantur, ſed
verè qñ æſtas. i. fœtuor mortis iuditij, vel inferni eis aduenit,
tunc non erũt pingues, ſed tenues, nõ erunt in quiete, ſed in la
bore. nõ erunt in delitijs, ſed in ſupplitijs, nõ erunt in glĩa, ſed
in miſeria. Et iõ dr̃ Eſa. 10. Attenuabitur glĩa Iacob, & pin-
gues carnes eius marceſcent. Nõ ſic chariſſimi. Nõ impingue
mur per delitias, ſed ſimus ſicci & macri p abſtinentias, vt ſic
poſſimus præualere cõtra carnis & hoſtis nequitias & aſtu-
tias, quia. ſ. iſta ſunt, quæ militant aduerſus aĩam, vt ſic nos poſ
ſimus dicere illud. 2. Cor. 10. in carne ambulãtes non ſm car-
nem militamus, arma enim noſtræ militiæ non ſunt carnalia,
ſimus igitur abſtinentes.

L Propter duræ paſſionis anxietatem
Propter diræ legionis ſocietatem
Propter nr̃æ regionis alienitatẽ
Item nota ꝙ abſtinentia
Stringit carnis luxuriam
Frangit carnis laſciuiam
Parat cordis lætitiam
Tollit mortis triſtitiam
Confert diuinam gratiam

Dico primo, ꝙ iſta
ſtrĩgit carnis luxuriã.
Eſt. n. abſtinẽtia ſimĩs
plũbo, de quo dicit,
Galenus. Qđ ſi plum
bi lamina ſup lũbos,
ponaẽ venenũ reſtrin
git. Dicit. n. Dyoſcori
des, qđ Saphir⁹ ẽ talis
virtutis, ꝙ sãguinẽ & ſudorẽ hẽt reſtringere. Verè talis ẽ abſti
nẽtia iſta, & cõparaẽ plũbo, pp põdus diuini timoris, ꝙ eã de-
bet cõcomitari. Cõparaẽ Saphiro pp honeſtatẽ cęleſtis colo
ris, quo debet abſtinẽs adornari. Et iſtã ꝓ certo ſi carni appli
caueris, & ſi eã tecũ habueris & portaueris, à te ꝓ certo reſtri
get refrenabit, auertet & abdicabit venenũ luxuriæ, & volu-
ptatis, & ſanguinẽ, & ſudorẽ gulæ caſtrimargiæ, & carnalita-
tis. Figura. Mat. 9. vbi dr̃. Quod illa mulier q̃ ſanguine fluebat
tacta veſte Ieſu ſanata eſt, & fluxus ſui ſanguinis ẽ reſtrictus.
chariſſimi veſtis Ieſu ẽ abſtinẽtia. Iſta. n. induit in deſerto vbi
ieiunauit. 40. dieb⁹. & 40 noctib⁹. Iſtã igiẽ veſtẽ. i. lapidẽ ꝑtioſũ
ſi habuerim⁹ & portauerim⁹ oẽm ꝓ certo fluxũ sãguinis. i. gu
læ & luxuriæ voluptatẽ in nobis deſtruet & reſtringet. Ezech.
16. Mundaui ſanguinẽ tuũ ex te. ¶ Itẽ dico ꝙ abſtinentia fran
git carnis laſciuiã. ſicut. n. equus impinguatus recalcitrat, ma-
ceratus aũt fame pacificè operatur, ſic verè chariſſimi caro,
nr̃a q̃ equus nr̃: qa ſicut dr̃ Eſa. 30. Equi eorũ caro & nõ ſpũs.
Iſte igitur qñ delitijs carnalib. ſ. impinguaẽ recalcitrat contra
ſpritũ & rebellat. Si aũt fuerit p abſtinẽtiã maceratus, tũc oĩs
pęnitentia in patiẽtia ſubſtinebit. Eſt. n. abſtinẽtia ſicut frenũ,
quo caro nr̃a ſtringiẽ & teneẽ. vñ Eccle. 33. Operaẽ in diſcipli
na & querit requieſcere, laxa manus illi, & q̃ret libertatẽ: quia
ſicut dr̃ Prouer. 29. Qui delicatè nutrit ſeruũ ſuũ inueniet eũ
in tpe cõtumacẽ. ¶ Tertiò dico ꝙ abſtinẽtia ſternit hoſtis ſeui M
tiã, dicit. n. Ambro. in Exameron. Qđ ſi hõ ieiunus cõtra ſer-
pẽtẽ ſpuerit ſerpensq̃; de illo ſputo guſtauerit morieẽ: quia ſi-
cut ſputũ ſerpẽtis eſt homini venenũ, ſic ẽt ſputũ ieiuni hoĩs,
ẽ ſerpẽti venenũ, ſic verè chariſſimi ſi hõ ſit ieiunus & abſti-
nẽs ſputũ qđ ex eius ore procedit. ſ. oratio ſiue cõfeſſio ſerpen
tẽ. i. diabolũ vel carnis malitiã ꝓſternit. Vñ Auguſti. in quodã
ſermone. Ieiuniũ, purgat mẽtẽ, ſubleuat ſpiritũ, carnẽ ſpiritui
ſubijcit cor facit tribulatũ. ¶ Quartò dico ꝙ abſtinẽtia parat
cordis lætitiã: quia aues, q̃ parũ comedunt dulcius cantant, vt
ſunt aues paruæ, & quæ multũ comedũt horribiliter cantãt &
præcipuè comedentes carnes, vt Aquilæ, atq; Corui atq; quæ
multũ potãt ſp in aqua exiſtẽtes, vt Anſeres & Anates, ſic hõ
parũ comedẽs p abſtinentiã corã Deo dulcius modulatur, ſed
guloſi q cibis & carnib⁹ ſẽp veſcuntẽ, & ſuffunduntẽ aquis deli
tiarũ, cantãt horribiliter corã Deo, iurãdo blaſphemãdo, men
tiendo. Et tales delitioſi cõparãtur Anſerib⁹: quia ſemp volũt
eſſe in luto & in fecibus p luxuriã. Itẽ cõparantur Coruis: qa
ſẽp volunt comedere carnes hominũ p dentis detractionẽ. Iõ
præcipitur cuilibet. Prouer. 23. Noli eſſe in cõuiuio potatorũ,
nec illorũ qui carnes offerunt ad veſcendũ. Delitioſi. n. in con
uiuijs & potibus ſuis, cõſueuerunt vt cõter carnes aliorũ, p
detractionẽ vorare. Sed econtra abſtinẽtes ſolẽt venenũ extin
guere, ſed lætè & hylariter cuilibet congaudere. Eſa. 14. Lęta-
re ſterilis, vnde de ſiccitate & ſpirituali lætitia abſtinẽtiũ, põt
dici illud pſ. Pingueſcẽt ſpecioſa deſerti & exultatione colles
accingentur. ¶ Quintò dico ꝙ abſtinẽtia tollit mortis ſeuitiã.
Videmus ꝙ infirmus aliqñ euadit mortẽ qñ minuit ſibi sãgui
nẽ, ſic verè chariſſimi qñ hõ vult vitare mortẽ æternã neceſſe
eſt ꝙ qñq; de ſanguine carnaliũ delitiarũ aliqđ ſibi tollat per
abſtinentiæ parcitatẽ. Sed quidã ſunt ſimiles illis qui ſibi mi-
nuunt de manu qui ſtatim ponunt eã in aquã & ẽt in manu ba
culũ nõ accipiunt, ſic verè multi, qui qñ in quadrageſima ſan
guinẽ. i. carnis delitias derelinquunt, ſtatim refugiunt, ſ. ad deli
tias Piſciũ baculũq; pęnitentiæ non aſſumũt. Iuxtà illud Mat.
10. Nolite portare baculũ, &c. Iſta igitur tollit mortis ſeuitiã,
i. dãnationẽ æternã. Eccl. 37. Qui aũt abſtinẽs eſt adijciet vitã.
¶ Sextò dico ꝙ abſtinẽtia cõfert æternã glĩam ſeu diuinã gra-
tiã. Dicit. n. Iſaac in dietis, ꝙ aĩalia q̃ ſunt parui cibi, & potus
ſunt acceptabilia & vtilia ad comedendũ multũq; comeden-
tibus præferuntur. ſic verè illi, qui parũ ſunt comedẽtes p ab
ſtinentiã Deo & Angelis p gratiã in præſenti, & p glĩã in futu
ro ſunt accepti. Illi aũt q hic p gulæ voracitatem multũ come
dunt ab his tanq̃ inutiles reprobantur. ¶ Itẽ nota ꝙ ſicut vide N
mus ſunt quædã aĩalia, q̃ ſunt magnæ voracitatis vt Leo, &c.
rapacia. Quædã moderati victus, vt hõ, q̃dã parciſſimi victus
vt ſerpẽs, ſic verè in mundo ſunt aliqui nimiæ voracitatis, ali
qui nimiæ parcitatis. Primi ſũt Leones & Lupi. ſ. mũdi princi
pes, & raptores q multũ volũt lautè comedere ſumptib⁹ alio
rum. Alij aũt ſunt Serpentes fallaces & tortuoſi. ſ. Hæretici, &
hypocritæ qui ſunt parciſſimi victus p immoderatã & fictam
abſtinentiã vt. ſ. mundo placeant, & vt ab alijs in reuerẽtia ha
beantur. Sed verè illi q ſunt ſapientes ſeruãt mediũ: quia nec
multum nec modicum comedũt, quia. ſ. nõ volunt eſſe Lupi,
neq; Serpẽtes, ſed volũt eſſe hoĩes vtentes rõne in cuius ſignũ
hõ hẽt os valde modicũ reſpectu corporis ſui, & iõ moderatè
ad ſufficiẽtiã debet comedere, ſicut. n. dicit Hiero. ad ruſticũ.
Tẽperatus cibus corpori & aĩæ vtilis ẽſt. Itẽ nota ꝙ abſtinen-
tia nõ eſt in ciborũ aſperitate, quod patet, quia Boues, & Aſi-
ni magis eſſent abſtinentes qui viliora & groſſiora manducãt.
Iſtud dicit Augu. Adã. n. nõ peccauit in carne, ſed in pomo.
Eſau in Lenticula non in Porco. ¶ Itẽ nota ꝙ Chriſtus fuit ſi-
bi parcus & alijs largus: quia eſuriẽs noluit lapides in panem
mutare, ſicut dr̃ Math. 4. & Lucæ 4. Alijs tñ indigentib⁹ & eſu
rientibus aquã mutauit in vinũ, ſicut dr̃ Ioã. 2. Lupus & Leo,
aliqñ per aliquot dies ieiunant, ſed tñ plus vna vice comedũt
q̃ cunctis diebus ieiunij comedere debuiſſent, ſic verè faciũt
multi ad literam, vnde Hiero. Melius quotidie parũ q̃ raro ſa
tis ſumere. Pluuia illa optima eſt quæ ſparſim cadit in terram.
In principio ieiunij quadrageſimalis fiunt aliqua. Cineres. n.
accipiũtur, Cruces & altaria cooperiuntur, genuflexiones in-
cipiuntur, gloria & alleluya & ceteri cantus lætitiæ dimittun
tur, mandata in abbatijs frequẽtantur, ſic verè qñ tu facis ab-
ſtinẽtiã tu debes accipere cineres. i. mortis recordationẽ, ve-
lare crucẽ tuæ afflictionis, altare tuæ orationis & deuotionis,
per

per humilitatis absconsionē, genua cordis flectere per deuotionē, gl'ia, & alleluia & lætitia oēm dimittere, ꝑ tristē pc̄tórū meditationē, mādatū misericordiç facere ꝑ eleemosynarū largitionē. Accipe igit̃ cineres cōtra sup̄biā. Cooperi te cōtra inanē gl'iā. Flecte genua contra iracundiā. Dimitte alleluia cantū lætitiæ contra inanē lasciuiā. Fac processiones cōtra accidiā. Fac mandatū in quo sit refectio pauperum cōtra auaritiā. Qñ aliquis minuitur nō sentit dolorē minutionis, imò ibi moritur nisi de aqua extrahatur, sic verò illi, qui in aqua.i.in cibis delitiosis aquaticis se immergunt non sentiunt nec est eis tristè, si minuuntur, & si eis sanguis delitiarum carnalium subtrahat̃. Et iō isti per peccatum moriuntur, nisi de aqua.i. de aquaticis delitijs per abstinentiā extrahantur, sicut.n. illi qui debent incurrere mortē contemperant ipsam intrando aquam vt dictū est, sic verè, quia abstinentia à carnalibus, est delitiosis quædā mors. Ideo contemperant ipsam fugiendo ad aquā.i.ad species & ad Pisces sine dolore mortem abstinentiæ patiunt̃. Iuxtà illud Prouer.23. Verberauerunt & non dolui: quia.s.tales, vulnera, & verbera abstinentiæ non sentiunt. Medicus vidēs infirmum, in periculo imponit ei dietam in pane & aqua, & carnes & vinum penitus sibi tollit, sic verò qō medicus spiritualis Deus videlicet vel sacerdos, videt q̄ infirmus peccator est in periculo mortis æternæ pro certo debet eum retrahere à carne, & vino, & a ceteris delitijs per abstinentiam & dietā, etiam panis & aquæ.i.victus sibi imponere parcitatem. Figura Gen.18.& 21. vbi dr̃. Quod cum Agar (quæ interpretatur somnians festum) contēpsisset dn̄am, filiusq; eius contra filiū dn̄æ rebellasset, Abrahā imposuit sibi vtrem aquæ & panem, & fugauit eam de domo sua, sicq; caro nostra quæ sp̄ habet festa & solatia somniare, rebellat contra dn̄am suā.i.aīam: filiusque suus.i. carnalis appetitus pugnat contra filium dn̄ę.i. contra spirituale desideriū aīæ: iō Abrahā.i.sacerdos & Deus panem & aquam.i. arctā dietā abstinentiæ debet sibiimponere, vt eam possit sibi subijcere, quia alias sp̄ caro (q̄ ancilla est,) vult suæ dominæ rebellare, quia sicut dr̃ ad Gal.5. Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Vide alia de abstinentia, in cap. de Ieiunio.

A **Abuti.** Nota q̄ abuti idem est q̄ malè vti. Et dicitur ab a q̄ est contra, & vti quasi contra rationē vti. Nota igitur q̄ abutimur multis rebus in hac vita, videlicet.

Corpore
Tempore
Loco
Censu &
Sensu

Et primo corpore. Abusor.n.dr̃ Papaliū literarum qui cōtra intentiōnē papæ eis vtit̃, sic verè, quia pc̄tóres corpore vtunt̃ contra Dei voluntatem ideò dici possunt abusores Datum est.n.nobis corpus sicut Bos ad laborandum, non sicut Porcus ad impinguandum.

Non sicut vestimentum ad consumendum.
Non sicut thesaurus ad reseruandum.
Non sicut nauis ad transeundum
Non sicut domus ad inhabitandum
Non sicut tentoriū ad transmutandum
Non sicut castrum ad muniendum
Non sicut templum ad ornandum

Sed verè oībus his abutimur, & corp⁹ nr̄m cōtra Dei voluntatē, sicut Porcū impinguam⁹, sicut thesaurum reseruam⁹, sicut domū inhabitamus, sicut castrum præparamus, sicut tēplum adornamus. In ps. Filiæ eorū cōpositæ circomornatæ, sicut similitudo tēpli. Iō breuiter, de carne pōt intelligi illud. Eccl.26. In filia nō auertente, sed firma custodia ne inuenta occasione abutatur se. Filia aūt non auertens se, est caro vel mens vel fragilis natura q̄ à rebus nociuis nō se auertit. Sup̄ ista igit̃ est custodia firmanda ne.s.abutatur se.s.laxādo se ad gulæ, vel luxuriæ voluptatē. De abusu vero carnis inquantū signat pc̄tū contra naturā nō intendo hic aliud dicere ꝓp paucitatē auctoritatū vocaliū, sed vide infra de Sodoma. ¶ Itē alij abutunt̃ loco, & tp̄e: quia.s. cū breue tp̄s huius vitę sit nobis concessū ad bona opa facienda, nos tñ expendim⁹ illud econtrario in malis operib⁹ & iniquis. Itē cū Deus dedit nobis locū sanctæ Ecclesiæ vel religionis pro suo seruitio faciendo & Paradiso acquirendo, nos tñ abutimur, q̄a nec Dei seruitiū sicut debem⁹ facimus, nec paradisum acquirimus. Iō Iob.24.dr̃. Dedit ei dn̄s locū pœnitētiæ & ipse abutitur eo in sup̄biā. Loc⁹.n. pęnitētię ē eccl'ia, vł religio. Sed ꝓ certo mūdani eccl'iastici & religiosi isto loco multiplicit̃ abutūt̃.

B Vñ dicit Hugo.5 t.ð claustro aīç q̄ 12.sūt abusiōes claustri.

Prælatus negligens
Discipulus inobediens
Iuuenis ociosus
Senex ostinatus
Monachus curialis
Religiosus causidicus
Habitus preciosus
Cibus eaquisitus
Rumor in claustro
Lis in capitulo
Irreuerentia in altaris officio
Dissolutio in choro
Sapiens sine operibus
Senex sine religione
Adolescētes sine obedientia
Diues sine eleemosyna
Femina sine pudicitia
Dominus sine virtute
Christianus contentiosus
Pauper superbus
Rex iniquus
Episcopus negligens
Plebs sine disciplina
Populus sine lege

Item mundus est locus, qui.s.secularibus est datus ad statū coniugalē seruandum, vel ad eleemosynas faciendum. Et ad in actiua vita benè & sāctè viuendum. Sed reuera multi abutuntur isto loco. quia.s in mundo sunt multæ abusiones, sicut dicit Cyprianus de.12.abusionibus videlicet. Item adhuc potest dici q̄ in ecclesia sunt multæ abusiones, sicut.n.abusio esset, quod pullus præficeretur matri suæ. Item q̄ pulli darentur Accipitribus & Miluis in custodiam. Item q̄ ipsis pullis committeretur custodia Accipitrum & Miluorum, sic verè abusio est quod pullus, i.inuenis & inscius præficiatur matri suæ.s.Ecclesiæ, & q̄ ipse regat à quo debet regi. Itē q̄ prę ficiat̃ Miluis & Coruis.i.mundi raptoribus, principibus, & tyrannis. Item q̄ ipsis pullis.i.simplicibus christianis ipsi vultures & Accipitres.i.malæ personæ raptores & crudeles in ecclesia præferantur. Et cum oīa ista sæpissimè accidunt in ecclesia. Iō dicit Gibertus in quodam sermone. Ridiculosa res ē aut certè magis periculosa, speculator cæcus, doctor inscius, præcursor claudus, prælatus negligens, præco mutus. Itē alij abutuntur censu.i.diuitijs: quia quidam sunt qui eas acquirūt sicut raptores & vsurarij. Alij qui eas indebitè seruant, sicut auari. Alij qui eas indebitè expendunt sicut prodigi. Et sicut illi qui eas non in vsibus debitis ponunt sicut maximè sunt ecclesiastici qui cum eainde deberent nutrire pauperes, ipsi tñ nutriunt meretrices. Figurati per illos sacerdotes Bel, quorū concubinæ & filij comedebant illa quæ apponebantur Beli. Vide eam. s̄.de Abscondere infra de Symonia in fine literæ, K. Isto etiam censu.i. prosperitate & ptāte temporali abutuntur principes & tyranni, qui sub dissimulatione iustitiæ & sub vmbra iudiciariæ potestatis faciunt multa mala.s.rapinas, extorsiones, exactiones, & ēt corporales inuasiones. ¶ Item alij abutuntur sensu & sapientia, & isti sunt mundani sapientes, & C
aduocati, qui cum deberent sensu suo rōnabiliter, & s̄m Deū vti, Ipsi tñ conuertunt illud ad malitias & cautelas, & quia priuilegium meretur amittere qui commissa abutitur ptāte. Iō tales abusores sensus & rationis ipsum, vt communiter in morte amittunt, quando sensu potius indigerent. Istud fuit figuratum Gen. 34. vbi dr̃. Quod cum Iacob patriarcha haberet filiam pulcherrima quæ dicebatur Dyna, egressa est in vrbē Sichē, & statim filius regis illius ciuitatis adamauit et rapuit eā, & abusus est ea ipsamq; deflorauit, quod videntes fratres sui, filij Iacob ingressi sunt vrbem & tulerunt sororem suā de domo Sichen, ipsosq; ꝓp abusum sororis vulnerauerunt & occiderunt dicentes. Nunquid sorore nostra, vt scorto abuti debuerunt? Iacob patriarcha charissimi signat Christum, qui ē pater & patriarcha omnium nostrū, qui dr̃ Iacob, qui interp̄tatur luctator, qui.s.contra diabolū in cruce luctauit. ¶ Itē ꝓ certo charissimi plures hēt filios speciales.s. Angelos q̄ ꝓ certo vnā hñt sororē specialē & amicā. videlicet sapiētiā iuxtà illud Prouer.7. Dic sapientiæ soror mea es, & prudentiā voca amicā meā. Rex ciuitatis Sichē signat rges, prælatos, atq; principes. Mūd⁹.n.dr̃ Sichē qd̄ interp̄tatur laborās, q̄a.s. mūd⁹ nō cessat cōtinuè laborare. Hier.9. Vt iniquè agerēt laborauerūt. Fili⁹ isti⁹ regis signat gen⁹ aduocatorū mūdiq; sapiētū, q̄ ꝓ certo sūt hodie regū & principū filij & familiares p̄ ceteris, q̄a igit̃ ꝓ certo filiū regis Sichē.i.filij hui⁹ seculi.s. Aduocati vsurpāt hodie sibi sororē filiorū Iacob.i.sapiētiā & sciētiā, q̄ ē soror Angelorū. Sed verè cū ista isti abutunt̃ multipliciter.s. conuertēdo eā ad fraudes, & ad malitias & cautelas, & ideò quid faciunt finaliter Iacob & filij sui.i. Christus, & Angeli? qui pro certo talibus sororē suā.i.sapientiā qua abusi fuerunt dum viuebant sicut patet sæpissimè in morte taliū vbi ipsi priuāt̃ vsu rōnis, ita q̄ de rebus suis nesciunt ordinate, multotiens etiam subito moriuntur, ipsos etiam per dānationē æternā vulnerāt & occidunt. Iō de talibus dr̃. 1. Cor.1. Perdam sapientiam sapientum & intellectum prudentiū reprobabo. Isti igitur abutuntur sensu & subtilitate. ¶ Sed adhuc dico, q̄ aliqui abutun- D
tur affectione, & voluntate. Et isti figurati sunt. Iudi. 19.
vbi

vbi dicitur. Quod quidam leuita cum vaore sita intrauerunt ciuitatem Gabaa post occasum solis & venerunt viri ciuitatis & abusi sunt vxore sua per totam noctem, & occiderũt eã post vsum, tunc vir eius videns vxorem suam mortuam, scindens eam in 12. partes, ita q̃ totus Israel cõgregatus destruxit illos malefactores. Charissimi per ciuitatem istam intelligo hoiem quemlibet qui põt dici Gabaa, quod interpretatur vallis alta: quia homo est vallis.i. bassus & infimus quantũ ad corpus, altus aũt & nobilis quantũ ad aĩam. Iste vir & leuita signat intellectũ & rõnem, quę de se est multũ virilis & virtuosa. Vaor aũt eius signat voluntatẽ quæ cũ intellectu est maritata & cõiuncta Pp̃lus nequã istius ciuitatis sunt mali motus & sensus corporis & mala desideria carnis nr̃æ. Dico igĩ q̃ postq̃ sol.i. diuina grã hoiem occubuerit, tũc verè pp̃lus ciuitatis Gabaa.i. mali motus corporis & carnis nr̃æ insurgunt cõtra leuitã & vaorem eius.i. contra rõnẽ & voluntatem, ita q̃ istã vxorẽ.s. voluntatem eã abutendo ipsam per diuersas malas cõplacentias maculando p̃ diuersa pc̃tã mortalia perimunt & occidunt: qa aĩa quę peccauerit ipsa morietur. Ezech. 18. Quid igitur debet facere vir suus.s. motus rõnis qñ videt eã mortuã per pc̃m̃ propter huius abusionẽ? Pro certo multũ debet dolere, & iõ verè ipse debet eã scindere per asperã cõtritionẽ Tribubus Israel.i. Tribubus sanctorũ qui sunt in Paradiso q̃ dicunĩ Israel.i. Deũ videntes, dẽt eã cõmittere p̃ deuotã orõnẽ & p̃ sui subsidij implorationẽ, vel ẽt ad diuersos sc̃tõs ipsam mittere p̃ pegrinationẽ & sic filij Gabaa.i. motus carnis & corpis poterũt destrui & euelli.s. filiorũ Israel.i. sanctorũ auxilio mediante. Vñ 1. Reg. 4. Egressus est Israel obuiã Philisteis Israel enim.i. societas sanctorum multum obuiat Philisteis.i. motibus carnalibus qñ de nocte supplicatur, quid igĩ abutũtur affectione & voluntate. ¶ Septimò dico, q̃ quidã abutuntur iurisdictione & ptãte, Leo enim habet ptãtem super aĩalia: quia Rex eorum. Sed verè ista ptãte multũ abutiĩ: qa cũ sm̃ naturã sui nominis: qa Leo Græcè idem est q̃ Rex Latinè, deberet ea regere & gubernare, ipse tñ deuorat & mãducat. Sed verè mũdi principes & prælati, iudices & pariter balliui sua abutuntur mirabiliter ptãte: quia cum sint Reges & superiores aliorũ deberẽt ipsos regere, gubernare & ordinare, sed verè ista ptãte sibi cõmissa multipliciter abutuntur: qa verè subditos suos excoriant & deuorat per rapinas contra quos Hester. 13. dicitur. Cũ vniuersum orbem meæ ditioni subiugassem nolui nequaq̃ potentię abuti magnitudine, sed clementia & lenitate gubernare subiectos &c.

A AC. Nota q̃ ac, at, et, atq;, etque pro eodẽ supponũt. Sunt.n. dictiones copulatiuę & cõiunctiuę, & verbi ad verbum sniæ ad sententiam ligatiuæ & additiuæ, sic igitur dicam q̃ ac, signat superadditionem siue bonam siue malam.

Dicam igitur q̃ ac signat.
Adiunctionem vtilem, quæ fit de gratija & virtutibus.
Adiunctionem sterilem, quæ fit de peccatis & criminibus.
Adiunctionem flebilem, quæ fit de tormentis & verberibus.
Adiunctionem fertilem, quæ fit de præmijs & muneribus.

Primum ac: spectat ad perfectos
Secundum ac, spectat ad Infectoa
Tertium ac, spectat ad damnatos
Quartum ac, spectat ad beatos
Perfectis additur virtutum titulus
Infectis additur culparum cumulus
Damnatis additur pœnarum stimulus
Beatis additur bonorum riuulus

Dico igitur primo q̃ per ac, denotaĩ augmentum virtuosum hoc est dictũ profectus in bono & accumulatio virtutum & istud est vnum ac qd̃ facit homines virtuosos & bonos, sicut Iob legitur Iob. 1. Quod vir ille erat simplex & rectus ac timens Deum & recedens à malo. Ecce quot virtutes sunt additæ isti viro scilicet simplicitas & innocentia rectitudo atque iustitia Dei, timor & patiẽtia, fuga mali & sapientia. Igitur notabis q̃ boni debent proficere.

Per contritionem, crimina deflendo
Per confessionem, maculas tergendo
Per deuotionem, dominum quærendo
Per durationem, cum domino manendo
Per discretionem, dominum videndo
Per compassionem, cum Christo dolendo
Per religionem, terrenis cedendo
Per dilectionem, firmiter hęrendo
Per cognitionem, occulta sciendo
Per orationem dulciter loquendo

Omnes enim istæ virtutes viro iusto superaddũtur, & associãtur, sicut per ac in scriptura notatur, habeat igiĩ iustus ac contritionis, peccata deflentẽ psal. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte & Hiere. 9. dicitur. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum? & plorabo die ac nocte. ¶ Item habeat Ac, confessionis maculas stergentem Leuit 15. Lotis vestibus ac toto corpore in aquis viuis erit mundus. ¶ Item habeat Ac, deuotionis dominum quærentem 2. Paral. 14. Confregit Aza statuas lucosque succendit & præcepit Iudæ vt quæreret dominum & faceret legem. ¶ Item habeat Ac, durationis cum Deo manentem, hoc est dictũ virtutum perseuerantiam. Leuitici. 8. Die ac nocte manebitis in tabernaculo obseruantes custodias domini. ¶ Item habeat ac, discretionis & contemplationis dominum videntem Exo. 24. videruntq; Deum & comederunt atque biberunt. ¶ Item habeat Ac, compassionis pro Christo dolentis idest compassionis passionis & sanguinis Christi Exo. 12. Sument de sanguine ac ponent super vtrunque postem. ¶ Item habeat Ac, discretionis impios horrentẽ, seu ac religionis terrenis cedentẽ, Leuit. 8. Leuitas consecrabis oblatos dño, ac separabis de medio filiorum Israel vt sint me. ¶ Item habeat Ac, dilectionis omnibus hęrentem Exo. 21. Diligo dominum meum & vxorem ac liberos Phi. 2. Oro vt charitas vestra magis abundet. ¶ Item habeat Ac, cognitionis omnia scientem Dan. 5. Scientia intelligentiaq́ue ac sapientia ampliores inuentæ sunt in te. ¶ Item habeat Ac, orationis dulciter loquentis. Gen. 31. Consolatus est eos & blande ac leniter est locutus. Leuit. 4. Rogabitque pro eo sacerdos & pro peccato eius ac dimittetur ei. Patet igitur quòd per ac, intelligitur augmentum virtuosum.

¶ Secundo dico, quòd per Ac, intelligitur augmentum vitiosum, scilicet profectus in malo & multiplicatio vitiorum, sicut enim vocabula vocabulis per ac, in oratione iunguntur, & orationis series contexitur & formatur. Sic dicam quod diabolus solet malos inuicem per malam concordiam ligare & coniungere & mala malis accumulare, & adiungere, vt sic orationem diabolicam idest vitiorum congeriem valeat colligare. Dicam igitur quòd per ac, intelligitur omnis superadiunctio peccati vel quicunq; profectus in malo. Nota igitur q̃ mali proficiunt. B

In duritia cordis obstinati.
In tristitia vultus conturbati.
In blanditia verbi palliati
In nequitia actus deprauati
In malitia dicti venenati

Proficiunt igitur ac crescunt in duritia obstinati tenoris Exo. 14. Indurabo cor eius ac persequetur vos Item in tristitia conturbati stuporis Exod. 20. Perterriti ac pa. Item in blanditia palliati sermonis seu dulcoris, scilicet in adulatione contra illud quod dicitur. Leui. 2. nec quicquàm fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio domini. Mel enim adulationem signat. Item in nequitia cumulati erroris psal. Die ac nocte in me iniquitas & labor in medio eius & iniustitia. Item in malitia venenati doloris Apoc. 12. Proiectus est accusator fratrum nostrorum qui accusabat eos die ac nocte. Istud est igitur vnum ac, quod cõcernit augmentũ vitiosum. ¶ Tertiò dico q̃ ac, quandoq́; concernit augmentum dolorosum, scilicet aggregationum tribulationum & pœnarum. C

Et sic signat.
Fatigationem & laborem
Desolationem & merorem
Tribulationem & dolorem

Multiplicatur dico in damnatis labor & fatigatio. Hiere. 16. Seruietis ibi Dijs alienis die ac nocte, scilicet demonibus in Inferno qui non dabunt vobis requiem. ¶ Item meror & desolatio Hiere. 9. Super montes assumas fletum & lamentum Item dolor & tribulatio Apo. 20. Cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum. Ac igitur concernit & signat augmentum dolorosum. ¶ Quartò dico, quòd ac, signat augmentum gaudiosum, scilicet gloriam Paradisi, quæ addetur iustis post transitum huius vitæ Lucæ 14. Voca inquit pauperes ac debiles, cæcos ac claudos introduc huc. Vt sic Deus figuretur in illo Assuero Rege, de quo dicitur Hester. 1. Quod ipse fecit conuiuium grande principibus & suis coram se vt ostenderet diuitias gloriæ & regni sui, ac magnitudinem & iactantiam potentiæ suæ. Sic igitur patet quomñ ac, potest referri ad virtualia, ad criminalia, ad infernalia, ad supernalia, si verò ad Deum velis referre, dic q̃ iste ac, coniunctiuus & adiunctiuus, coniungit enim per charitatem, & per diuinæ & humanæ naturæ societatem. Adiungit verò iustis gratiam & bonitatem, beatis gloriam & felicitatem. Damnatis verò miseriam & calamitatem, quæ scilicet omnia possent probari per ac, sed transeo causa breuitatis. D

Achab. Cum Achab fuit Rex Israel peruersissimus bene possunt per eum designari illi qui in Israel idest in ecclesia malè regunt, vel etiam illi qui in quibuscunque dignitatibus vel officijs malè presunt. Et sic notabo quòd Achab fuit.

Auaritia deprauatus
Iniustitia effrenatus
Idolatria maculatus
Impatientia conturbatus
Cum Iezabele maritatus
Ictu sagittæ vulneratus
Sanguis canibus suis datus

Sic verè impij superiores inflammantur per auaritiā Exemplo istius de quo cōcupiscentia dicitur 3. Reg. 21. Quod ipse concupiuit vineam Naboth vt sibi faceret hortum olerum. Sic isti agros & vineas vicinorum & subditorum ad literam suis hortis & possessionibus adiungunt. Item isti effrenantur ad iniustitiam sicut iste qui per Iezabelem occidit Naboth, nec homicidium eius puniuit, eo ꝙ hæreditatem suam sibi vendere noluit, sicut dicitur ibidem. Quia sæpe contingit ꝙ mali iudices multa scelera committunt quando possessiones aliorum pro libito habere nō possunt, idolatriæ etiam seruiunt, sicut de isto dicitur 3. Re. 16. Qui seruiuit Baal & fecit sibi Templum & Idolū: quia. s. isti Idolis suis i. suis magistris plus debito seruiunt, & eos pro Dijs colunt, & de exactionibus quas procurant templa & palatia ipsis construunt, & faciunt sępe tamen ꝙ per impatientiam turbantur, sicut de isto legitur 3. Regum 20. Qui cū reprehēderetur à Propheta de hoc ꝙ impiū Regē Syriæ non puniuerat furibundus & audire contemnens venit in Samariam: quia verè isti noxios sæpe dimittunt impunitos vel prece vel precio incorrectos, & si ab aliquo Propheta. i. ab aliquo probo viro reprehēduntur, statim ad furorē & ad iracundiā prouocantur. Prouerb. 15. Non amat pestilens eū qui se corripit. Iezabeli etiā sunt maritati, quæ interpretatur fluxus sanguinis, & signat malas mulieres quas tales diligunt, quarū instinctu faciūt multa mala, sicut iste instinctu vxoris suæ rapuit vineam Naboth adorauit Idola &c. 3. Reg. 21. Concitauit Achab Iezabel vxor sua & abominabilis effectus est. Isti igitur finaliter sagitta suæ damnationis læduntur, à canibus Infernalibus deuorantur 3. Reg. 21 Si mortuus fuerit Achab in
B ciuitate comedent eum canes. ¶ Si vis expone in bono, & dic ꝙ Achab qui fuit Rex Israel, qui interpretatur videns Deum & reprehensus humiliauit se, ita ꝙ scidit vestem, operuit cilicio carnem suam, ieiunauit, cubauit in sacco & ambulauit demisso capite sicut dicitur 3. Re 21. in fine & interpretatur frater patris, & genuit Ioram qui interpretatur dominus excelsus, potest significare quemlibet virum iustum: quia iste dicitur Rex eo ꝙ bene se & alios regat per prudentiam & discretionem. Dicitur Rex Israel quia videt Deum per fidem & cōtemplationem, dicitur reprehēsus timuisse, quia timet & prælatorum iustorum & prædicatorum redargutionem. Dicitur vestem scidisse, eo ꝙ vestem suæ temporalis possessionis scindit & diuidit per elemosynarum dispensationem. Operuit se cilicio. i. asperitate pœnitentiæ per delitiarum abdicationem. Ieiunat & cubat in sacco per abstinentiæ macerationem. Incedit demisso capite, per humilitatem & subiectionem, & per diuini timoris cōturbationem, & sic iste vocatur frater patris sui Christi, per ipsius imitationem, & generationem. Ioram. i. iustos dominos per iustam dignorum & bonorum promotionem. Ideò de tali Achab dicit dominus 3. Re. 21. Nonne vidisti Achab humiliatum corā me? quia humiliatus est mei causa non inducam malum in diebus.

Accaron. Nota ꝙ Accaron fuit nobilis ciuitas Philistinorū, & ideò ista potest significare mundum, Infernum, Paradisum. Signat enim mundum qui debet horreri: quia Accarō interpretatur sterilitas: quia scilicet mūdus est sterilis omni bono. Accaron enim erat ciuitas Paganorum, & mundus est ciuitas pessimorum qui scilicet dicuntur Philistijm poculo ruentes: quia potu iniquitatis exhausto ipsi ruunt finaliter in Inferno. vnde Amos 1. Conuertam manum meam super Accaron & peribunt reliquiæ Philistinorum. Item Accaron signat Infernum qui debet timeri. Accaron. n. interpretatur sterilitas aut eruditio tristitiæ & talis est Infernus, qui scilicet est ciuitas Philistinorum, idest Demoniorum iuxta illud 4. Reg. 1. Item consulite Beelzebub Deum Accaron sterilis & inanis, & ibi in tristitia erudiuntur damnati cognoscere semetipsos. Zach. 9. Dolebit nimis Accarō, quoniam confusa est spes eius. ¶ Item Accaron potest significare Paradisum, qui debet optari, qui scilicet Accaron interpretatur pascua gregis: quia scilicet in Paradiso est vera pascua gregis Christi Eze. 34. In montibus Israel erunt pascua earum. Ideò dicitur 1. Reg. 6. Quod Philistei miserunt arcam Dei in Accaron. Philistei enim sunt mundani tyranni, qui scilicet per tribulationes quas inferunt mittunt arcam Dei, idest animam sanctam in Accaron idest in pascua beatitudinis Paradisi psal. In loco pascuæ ibi me collocauit.

Achates. Vide infra de lapide.

Achaz. Fuit Achaz Rea Iuda iniquissimus: quia sicut A
dicitur 4. Reg. 16. ꝙ iste non fecit quod placitū erat domino, immo fudit statuas Baalim, altare Templi deposuit ad instar altaris Damasci, ibi nouum altare erexit. Iste igitur potest designare malum prælatum, qui in Iuda, idest in ecclesia non studet facere quod Deo placet, sed magis quod domioo displicet 1. Thessa. 2. Deo non placent, & cūctis hominibus aduersantur. Achaz enim interpretatur apprehendēs fortitudinem: quia scilicet isti prece & precio prælaturarū & diuitiarum, fortitudinem apprehendunt. Isti enim in ecclesia facies erigunt, s. in promotionibus statuas Baalim. i. illi qui hodie per prælatos malos: quia scilicet Baalim interpretatur deuoratores, qui verè nostri status Baalim, idest illi qui per prælatos malos in ecclesia promouentur per auaritiam & gulam nituntur omnia deuorare 1. Pet. 5 Tanquàm Leo rugiens circuit quærens quem deuoret. Isti etiam altare antiquum idest cultū diuinum quē moyses. i. antiqui patres & disciplinas regulares in Templo statuerant, deponunt, & in fauorem Regis Assiriorum idest in fauorem secularium altaris Damasci similitudinem idest secularium morum nouitates introducunt. Vnde 2. Paral. 28. Direptis itaq; Achaz omnibus vasis domus Dei clausit ianuas Templi & fecit sibi altaria. &c. Isti enim vasa domus Dei, scilicet thesaurum ecclesiarū suarum quos alij obseruauerant expendunt, ianuas. i. cultum diuinum claudūt, & volunt altaria noui cultus idest ritum morum secularium introducunt. ¶ Sed si vis adhuc potes dicere, ꝙ Achaz potest B
significare virum iustum & bonum ecclesiæ prælatum. Achaz enim interpretatur conuertens apprehendēs seu cōuersus visioni: quia. s. isti conuertunt alios prædicando, conuertuntur etiam visioni cœlestium contemplando. Apprehendūt etiam, scilicet brauium vitæ æternæ bene viuendo & operando, & sicut iste Achaz fuit Rex Iuda & dominus Hierusalem, & pater Regis Ezechiæ qui fuit iustus, & fecit famosum horologium, sicut dicitur Esa. 38. Sic bonus prælatus est Rex Iuda qui interpretatur confitens, & Rex Hierusalem qui interpretatur visio pacis, in quantum iste libenter exercet laudem & confessionem, & in quantum ipse studet seruare pacem, charitatem, & vnionem. Generat etiam filios iustos, per bonorum promotionem, & facit horologium quod. s. sonat in omnibus horis, per diuini officij celebrationem, & per horarum canonicarum decātationē. Esa. 7. Locutus est dominus ad Achaz &c. Patet igitur ꝙ Achaz potest significare in malo & in bono.

Accedere. Nota ꝙ generaliter loquendo multiplex est accessus. s. diuinus, humanus, diabolicus. A
Est igitur dico accessus diuinus & deus accedit ad hoīem.

Carnem assumendo.
Gratiam infundendo.
Pœnās inferendo
Mundum iudicando.

Primo igitur Deus accessit per carnis assumptionem. Figuratus in Moyse, de quo dicitur Exod. 20. Moyses accessit ad caliginem. Caligo enim signat carnis obumbrationem. Item iste quotidie accedit per gratiæ infusionē more medici. s. qui accedit ad infirmū dans electuaria, vel vnguentū. Ezech. 22. Accedit tibi bona gratia. De hoc vide infra in litera g. Item accedit per pœnarum, seu tribulationum illationem sicut. s. chyrurgus qui accedit cum rasorio ad infirmum sciodendum, vt eum curet. De quo Luc. 7. Accedens Iesus tetigit loculum dicens. Adolescens tibi dico surge Tangere enim correctionem signat. Itē iste accedit ad iudicij executionem Malach. 3. Accedam ad vos in iudicio. Iste est igitur accessus diuinus, vide si vis prosecutiones infra de aduentu. ¶ Secundò dico, ꝙ est accessus diabolicus: quia scilicet B
diabolus semper paratus est accedere. Vnde de diabolo dicitur Matth. 4. Accedens tentator dixit Iesu. Mitte te deorsum, dic vt lapides isti panes fiant &c.

Vt noceat.
Vt decipiat.
Vt deijciat.

Iste enim est sicut Iudas, de quo dicitur Mat. 26. ꝙ accedens ad Iesum, ait Rabi. Primo enim salutauit, postea cōfutauit.

Istu

Iste potest figurari in Abimelech Iudic.9.&c. vide in vltimo.
C T. Iste igitur est accessus diabolicus. ¶ Tertiò dico, ꝙ est accessus humanus, & iste proculdubio est multiplex: quia. s. iste est

Accessus ad Deum per gratiam:
Accessus ad seipsum per sui notitiam
Accessus ad proximum per amicitiam
Accessus ad Paradisum per gloriam
Accessus ad ecclesię gradum per iustitiam
Accessus ad peccatum per nequitiam
Accessus ad mundum per auaritiam.
Accessus ad Infernum per damnationem.

Est igitur 1. Accessus ad Deum, qui per grãm fit & dilectionem & orationẽ. vnde de discipulis in periculo existentibus dicitur Matth. 8. Accesserunt & suscitauerunt eum dicentes. Domine salua nos perimus, vide infra in litera. C. Item est accessus ad semetipsum qui fit per sui notitiam & cognitionẽ. De quo dicit in ps Accedet homo ad cor altum. i. ad cor profundum, & exaltabitur Deus. ¶ Item est accessus ad proximũ qui fit per dilectionem & subuentionem Matth. 4. Accesserunt Angeli & ministrabant ei. Ministrare enim subuentionem signat. Item est accessus ad Paradisum, qui fit per gloriæ assecutionem. vnde de beatis potest dici illud Thob. 9. Cum oẽs dixissent amen, accesserunt ad cõuiuium. Sed de hoc vide infra in litera. E. ¶ Itẽ est accessus ad ecclesiam qui fit per iustã promotionẽ. Ezech. 44. Filij Israel accesserunt vt ministrẽt mihi, & stabũt in conspectu meo. Sed de hoc vide bene in litera. B. ¶ Item est accessus ad peccatum qui fit per malum cõsensum & operationem, de quo dicitur Ezech. 1. Maligne accessistis ad eum. ¶ Item est accessus ad mundum qui fit per terrenorum amorem & ambitionem, ita ꝙ mũdus vocat suos Esa. 57. Accedite huc filij auguratricis semen adulteræ & fornicariæ Mundus enim est ciuitas auguratrix & fornicatrix. ¶ Itẽ est accessus ad Infernum qui fit per damnationem De quo dicitur Iudith. 7. Filij Moab & Amon accesserũt ad Holofernem. i. ad Luciferum, vel Holofernes interpretatur infirmans vitulum saginatum: quia. s. in Inferno vituli saginati. i. diuites & infirmati subiacent sempiternæ. Iste est igitur accessus humanus tam bonus. s. q̃ ma-
D lus. ¶ Item dico ꝙ accedere idem est ꝙ venire, astare, appropinquare, & attẽdere. ¶ Notandum igitur ꝙ est quoddam accedere commendabile. Et est accedere vituperabile. Dico igitur ꝙ accedunt aliqui commẽdabiliter & isti sunt boni & iusti, qui Deo volunt esse propinqui & iusti & sibi mẽtaliter per charitatem vniti. Sicut enim videmus ꝙ omnia quæ sunt, accedunt naturaliter ad suum originale principium sicut fluuius ad mare, lapis ad terram ignis ad sphæram. Sic verè homo debet accedere, coniungi & appropinquare ad Deum, qui est omnium rerum principans principium & origo. Nã sicut res non potest perficere, quietari nisi quousq; ad suum originale principiũ excesserit eiq; fuerit copulata. Sic verè homo si per peccatum à Deo disiungatur non potest perfectam requiem anuenire, nec sua põt conscientia cõsolari quousque per grãm reuersus fuerit & accesserit ad eundem. Vnde Greg. 25. mora. Tot gressibus anima ad Deum accedit, quot bonis moribus mentis proficit, tot gressibus longe, quot malis cogitationibus, decrescit. Et ideò de tali morali accessu potest exponi illud Mat. 26. Accessit ad eum mulier habens alabastrum, vnguenti pretiosi In quibus verbis ostẽditur, ꝙ tribus modis ad Deum fit accessus, videlicet.

E Per dignitatem promotionis
Per charitatem affectionis
Per leuitatem compassionis

Ad Deum inquit Accessit mulier hñs alabastrum vnguenti.

Dico igitur ꝙ quidam accedunt ad Deum per dignitatem & promotionem. Ad Deum inquit. Et istę sunt personæ ecclesiasticæ & maximè prælati, qui habent accedere ad Deum & ad ecclesiastica sacramẽta & etiam accessores ipsius Dei possunt dici quod reuera magna dignitas debet dici. Sicut enim videmus ꝙ corpora quæ magis accedunt ad cœlum sunt nobiliora & digniora, sicut patet de stellis quæ sunt.

In substantia solidę.
In efficatia fluidæ.
In apparentia lucidæ
In situs sublimitate.
In motus velocitate
In actus nobilitate.
In naturę dignitate.
Ab istis inferioribus separacitatę.

Sic verè charissimi nos alij ecclesiastici, q accedimus & appropinquamus ad firmamẽtũ p gradũ & statũ ecclastice dignitatis, debemus esse ceteris inferioribus. i. laicis & secularibus digniores & meliores etiã in moribus sanctiores, & ideo debemus eẽ sicut stellæ. s.

Solidi per constantiam & Firmitatem
Fluidi per clementiam & Pietatem
Lucidi per scientiam & Claritatem
Sublimes per contemplationem
Veloces per bonam operationem
Nobiles per omnimodam perfectionem

Ab inferioribus separati per excellẽtiam & distinctionẽ & per virtuosam cõditionẽ. Ad eum.

Et ideò ecclesiasticis potest dici illud Nume. 16. Separauit vos Deus Israel ab omni populo & iunxit sibi vt seruiretis ei in cultu tabernaculi, & staretis coram frequentia populi & ministraretis ei. Idcirco accedere fecit ad se. Sed heu prohdolor non sic: hodie ecclesiastici sunt secularibus peiores, & laicis in pluribus nequiores. Et ideò videtur, ꝙ ecclesiastici sunt similes Saturno, qui est quidam planeta cœlo propinquissimus, & ideò communi iure debet cœli influentiam participare plenius q̃ ceteri planetæ, & tamen iste est planeta.

Malenolus.
Tardus.
Terreus.
Retrogradus.
Er siccus.
Nocturnus.
Ponderosus.
Er pallidus

Et ideò in fabulis secũdum Isido. iste F depingitur vnus senex, tristis & tenẽs falcem. Tristis: quia fingitur à filio suo fuisse castratus, cuius virilia proiecta in mari Venerem creauerunt. Cum falce etiam pingitur: quia ad modum falcis multum nocet retrogradiendo. Reuera charissimi tales sunt aliqui ecclesiastici. Isti enim qui quantum ad gradum dignitatis sunt firmamẽtum i. Deo propinquissimi: quia. s. iuxta ipsum in ecclesia vt quia sunt religiosi & clerici. Et ideò deberent participare eius influentiam, & se eidem pro viribus conformare Et tamen ipsi quandoq; sunt ceteris nequiores: quia isti sunt Maleuoli, per malitiam. Tardi, per pigritiã. Terrei, per auaritiam. Frigidi, per indeuotionem. Sicci per Incompassionem. Nocturni per ignorantiæ eradicationem. Põderosi, per negligentiæ im nobilitatẽ. Pallidi per inuidiæ & odij manifesta excoriationem. Nocent etiam retrogradiendo per falsam cauillationem, & per retrodictam detractionem, castrantur à filijs, per bonorum ecclesiæ indebitam deuastationem per suos peiores filios & vepres: quia s. filij & concubinæ talium castrant & depauperant eos. Er ideò isti possunt depingi senes, per malorum operationem inueteratam. Tristes per odium & desperationem, habentes falcem secantem. i. rapinam, carnalis enim parentela ecclesiasticorum ipsos hodie depauperat atque castrat. Figura Danielis 14 De filijs & concubinis sacerdotum qui comedebant illa quę apponebantur Bel. Vide supra de Abscondere, Isti igitur non sunt meliores, eo ꝙ ad Deum accesserunt, per ecclesiæ dignitatem, sed potius nequiores: quia sicut Saturnus est planeta mortificatiuus, sm Marcianum & Ptholomęum. Sic verè mali ecclesiastici mortui sunt in se, per malam vitam & mortificatiui aliorum per mala exẽpla, ideò de talibus malis accessoribus dicitur. Nume. 7. Quisquis accedit ad tabernaculum morietur. Isti enim sunt qui ambitiosè se ingerunt, & qui non vocati accedunt. Econtra verò iusti videntes periculum animæ & sacramentorum ecclesiæ dignitatem, timent accedere & diuinum iuditium solent cum reuerentia formidare. Figurati Deutero. 5 vbi dicitur. Quod filij Israel videntes montem ardentem & fumigantem timuerunt propè accedere. Mons enim est Deus, qui per minas fumat, & punitiones ardet, quæ qui bene considerat, accedere timet, & vt tutius viuat in inferiori statu se tenet, Heb. 12. Non accessistis ad tractabilem ignem veruntamen aduerte quibusdam accidit, sicut Plinio Philosopho, qui cum classe iuxta Montem Ethna ardentem transiens, nimis propè Montem accessit, & ideò ignis ipsum & suos combussit. Sic verè indigni qui ad istum ignem & ad officia ecclesiastica accedunt, combustionẽ æternæ damnationis incurrunt. Nume. 3. Si quis alienus ad-
ministrandum accesserit, morietur. ¶ Vnde nota ꝙ multa ge- G
nera personarum prohibentur accedere ad dominum. s. ad eucharistiæ sacramẽtum, vel ad dignitatis ecclesiasticæ gradum videlicet. Duplices & adulatores, crudeles & flagellatores, hęretici & deceptores, polluti vitijs & peccatores. Duplicibus enim dicitur Ezech. 1. Non accesseris ad eũ duplici corde. De crudelibus verò dicitur in psal. Non accedat ad te malũ & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. De hæreticis autẽ dicitur Nume. 17. Ne quis accedat alienigena, & qui non est de semine Aaron ad offerendũ incẽsum dño Alienigena. n. propriè est Deo hęreticus qui est extra eccłiã. De immaculatis aũt & immundis peccatoribus dicitur Leui. 21. Ois q hẽt maculam non accedet offerre hostiam domino. Maculam dico, scilicet symoniæ, luxuriæ, vel inuidiæ &c. Sed nota proh-

dolor ꝙ ista hodie non seruantur: quia reuera hodie ad dominum & ad ecclesiastica beneficia & officia

Accedunt ignorantes.
Accedunt inconstantes
Accedunt discordantes.
Accedunt desperantes.
Accedunt detrahentes.

Dico primo ꝙ illis diebus ad ecclesiam & ad Christum Accedunt ignorantes. Isti sunt cæci qui nihil vident. Figurati per illos de quibus dicitur Matth. 21. vbi cum prius dominus dixisset de ecclesia. Domus mea, domus orationis vocabitur, vos autẽ fecistis illam speluneam latronum. Subditur. Accesserunt ad eum cæci & claudi in Templo. Item accedunt incõstantes, scilicet homines imbecilles. Figurati in illa ancilla ostiaria. De qua Matth. 21. Accessit ad Petrum Ancilla ostiaria. Isti enim non sunt nisi Ancillæ, & istud maximè potest referri ad quosdam beneficiatos, qui non sunt nisi Ancillæ in beneficijs suis: quia habent nomen, & magistri eorum habẽt vtilitatem. Item accedunt ad eum discordantes, figurati in illis ossibus Ezech. 37. Qui accesserunt ad ossa ita vnusquisque ad iuncturam suã. Ebrioli enim & litigiosi inuicẽ se considerant & more ossium semper clamant. Item accedunt ad eum desperantes scilicet quidam qui non videntur aliquid sapere de futuris, sed tãtum de præsentibus cogitantes. Figurati in Saduceis qui non credebant, nec Animam, nec Angelum, nec Resurrectionem esse post mortem sicut dicitur. Act. 24. & Matth. 22. Accesserunt ad eum Saducei. ¶ Item accedunt ad eum detrahentes. Figurati in Phariseis, qui interpretantur diuidentes: quia detractor diuidit charitatem. vnde Matth. 16. Accesserunt ad eum Pharisei &c. Non sic charissimi nõ sic. Sed accedant ad Christum boni & iusti. Acceditur ergo ad Deum per dignitatem & promotionem Ad eum inquit. Ideò cuilibet ecclesiastico dicit Deus illud Exod. 19. Ascende ad me in montem & esto
H ibi. ¶ Secundò acceditur ad Deum per charitatem & dilectionem, quod ostenditur cum dicit. Accessit mulier. Per accessum mulieris quæ summe naturaliter afficitur ad illud quod amat, intelligitur affectus amoris & dilectionis, per quem acceditur & appropinquatur ad Deum. Nihil enim potest melius ire ad terminum q̃ termino se vnire. Sic verè quia amor & charitas faciunt hominem vnire Deo & coniungi, bene dico per charitatem & dilectionem ad Deum est accessus. Videmus enim ꝙ ferrum, quando est frigidum nunquàm potest cum alio ferro vniri, nec ad id perfectè accedere, sed quando ferrum ignitum fuerit ad aliud ferrũ faciliter accedit & cum eo vnitur, coniungitur atq; ligatur. Sic verè charissimi homo quando est frigidus per intentionem nunquàm potest Deo appropinquare nec ad eum perfectè accedere, nec cum eo se vnire: quia sicut dicitur Ezech. 12. Longè est dominus ab impijs, sed quando homo ignitur, & inflammatur per incendium charitatis, tunc cum Deo cõiungitur & vnitur, & ad eum appropriat & accedit: Mulier ergo accessit. Figura. Luc. 8. Vbi quædam mulier, quæ fuerat in fluxu sanguinis multis annis accessit ad Iesum, & tetigit fimbriam vestimenti eius & sanata est. Et dictum est ei, filia fides tua te saluam fecit, vade in pace, sed verè charissimi quàmuis homo multis temporibus patiatur fluxum sanguinis idest fluxum vitiorum, si tamen fuerit mulier idest affectiuus & charitatiuus, & accesserit ad Christum per fluentem dilectionem & affectionem, tetigeritq; per imitationem vestimentum idest ipsius conuersationem ipse pro certo sanabitur, fluxus vitiorum in eo siccabitur, fides ipsius à Deo commendabitur, & pax & requies promittetur.

Ideò dicitur in persona Dei cuilibet illud Gen. 27. Accede ad me vt tangam te. Quia reuera charissimi nos debemus accedere, per amorem & dilectionem, & ad Deum, & proximum, secundum ꝙ charitas nos obligat vni magis q̃ alijs figura ad hoc. Ezech. 37. vbi dicitur. Quod Ezechiel vidit vnum campum magnum plenum ossibus siccis. Et prophetaui inquit ossibus istis & factus est sonus, & ecce commotus & accesserunt ossa ad ossa, vnumquodque ad iuncturam suam. Et vidi & ecce super ea nerui & carnes ascenderunt & extenta est super ea cutis, & ingressus est in ea spiritus, & vixerunt steteruntq; super pedes suos, & visus est exercitus grandis valde.

Re uera campus iste potest significare planiciem huius mũdi vel etiam ecclesiæ militantis. Ossa verò ista possunt significare multitudinem hominum huius vitæ, qui reuera naturaliter sunt sicci per carentiam humoris gratiæ & deuotionis, & modum odium duri per indomabilitatem obstinationis. Sed tamen quandoque accidit quod Ezechiel eis prophetizat idest ꝙ aliquis prædicator euangelizat talibus Regnum Dei. Et tunc verè debent accedere ossa ad ossa idest homo ad hominem & etiam ad Deum per charitatem & dilectionem vnumquodque ad iuncturam suam: quia verè in corpore ecclesiæ membra debent inuicem accedere per charitatem & alter ad alterum propinquare, debet etiam quilibet collocari in iunctura sua idest in statu officio & beneficio suo, per pacis & concordiæ vnitatem. Quod est contra ambitiosos qui in iuncturis proprijs non sunt contenti, immo nituntur semper accedere ad alienas metas idest ad aliena officia: quia alijs debentur & non sibi. iuxta illud Matth. 28. Accesserunt & tenuerunt pedes Iesu, vnumquodque ergo debet accedere ad iuncturam suam & non ad alienam, & sic si quilibet est contentus loco & statu proprio, & alijs per charitatem ligatus tunc pro certo ipsi acquirent neruos concordiæ & vnionis, carnem fluidæ compassionis, cutem honestæ conuersationis, spiritum diuinæ inspirationis, vitam gratiæ & deuotionis. Et stabunt super pedes suos. Per virtutem fortitudinis & perfectionis Et ideò de tali accessu, & de tali coniunctione charitatiua potest exponi illud Act. 8. Accede & adiungè ad currum istum, sed heu proh dolor ꝙ talis accessus charitatis est hodie rarus in ecclesia: quia hodie alter ad alterum non accedit nisi per odium, irã, inuidiam & malignitatem, à Deo autem recedunt per culpam & iniquitatem. vnde Iob. 34. Quasi ex industria recesserunt à Deo. Et maximè tales sunt mutabiles & leues: quia sicut dicitur Lucæ 8. Ad tempus credunt, & tempore tentationis recedunt. Tales autem sunt falsi amici qui optimè accedunt tempore prosperitatis, sed si aduersitas aduenerit statim recedunt. Similes locustis & muscis quæ in æstate accedunt, in hyeme autem recedunt. Sic verè falsi amici per falsam amicitiam accedunt ad hominem dum status & æstas prosperitatis durat, sed si hyems tribulationis & paupertatis venerit tunc verè ipsi ab ipso fugiunt & recedunt De quibus Iob. 6. Necessarij mei recesserunt à me: Non sic charissimi, sed accedamus ad Deum & ad proximum per charitatem & dilectionem Accessit inquit mulier vnde Luc. 8. dicitur. Quod mulier accessit & tetigit fimbriam vistimenti Iesu. Et si vis dic de accessu charitatiuæ familiaritatis quæ fit in deuotione & oratione & illud Bern. Securum accessum habet homo ad dominum &c. ¶ Tertiò accedamus ad eum per pietatem & com- I
passionem, habens inquit alabastrum vnguenti preciosi. Sicut enim videmus ꝙ volens accedere ad remotas partes, facilius & leuius accedit ibi per aquam q̃ per terram, nauigando quàm peditando. Sic verè charissimi, si nos volumus accedere ad Deum & ad Paradisum, pro certo facilius & leuius accedemus per aquam fluidæ pietatis scilicet faciendo elemosynas & opera misericordiæ quàm alias. Quia verè ista est leuior & breuior via eundi ad Deum. Et hoc ostenditur cum dicitur, vnguẽti preciosi: quia reuera vnctura & linitura pietatis facit accedere ad Deum, & etiam ad Paradisum. Figuratur ibi Luc. 7. vbi dicitur. Quod mulier intrauit ad Iesum penes Symonem recumbentem, & stans retro secus pedes eius cepit eos rigare lachrymis, capillis tergere, ore basiare, vngueuto vngere atque delinire. Talis mulier pro certo debet esse quilibet Christianus quia mulier dicitur, quasi mollis aer: quia scilicet Christianus esse deberet aereus per conscientiæ puritatem, & mollis per amicitiam & benignitatem. Iste enim cum vngento dulcis & fluidæ pietatis debet accedere ad Iesum. Quomodo. Certe, quia ipse debet venire retro, & occultè & abscondere pedes Iesu idest pauperes Christi qui more pedum sunt inferius circa terram in statu infimo & depresso. Istos dico debet multipliciter adiuuare scilicet affectum compassionis emittendo, osculum dilectionis imprimendo, capillos & vellus exterioris possessionis expendendo, vnguentum dulcis pietatis & benignitatis eis misericorditer largiendo. Et tunc dicetur de eis illud quod de ista muliere dictum est. Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum Ideò de isto vnguento potest dici illud Ezech. 16. Laui te aqua & vnxi te oleo. Quod præcipuè verum debet esse de personis ecclesiasticis, qui præ ceteris hominibus debent habere vnguentum & oleum pietatis, quod fuit figuratum in Aaron qui in consecratione sua oleo vngebatur &c. sicut supra dictum est de Aaron. Ita quòd de isto accessu qui fit per pietatem potest dici illud Matt. 20. Accessit ad eum mater. Mater. n. nomen est pietatis. Acceditur igitur ad Deum K
charissimi per pietatẽ & cõpassionẽ, per charitatẽ & dilectionem,

nem, per dignitatem & prælationem. Nota adhuc in scriptura inuenitur.

Accessus beatificatiuus
Accessus iustificatiuus
Accessus viuificatiuus
Accessus damnificatiuus
Accessus mortificatiuus

Est dico accessus beatificatiuus, & iste est accessus, quo anima post mortem accedit ad paradisum. Super quo nota ꝙ omnis res naturaliter accedit ad suum terminum & ad suum finem. vnde videmus ꝙ omnis res quæ est in motu naturaliter accedit ad quietem, quia.s.quies est terminus motus. Sic verè charissimi cor nostrū naturaliter debet accedere per desiderium & affectum ad quietem gloriæ paradisi: quia æterna gloria nihil est aliud q̄ terminus & conclusio omnium motuum & laborū. Et istum accessum acquirit anima beata quando Deo coniungitur per beatificam visionem. Figura ad hæc Hester. 4. vbi dicit. Quod Assuerus Rex Maximus vidit Hester ornatam quæ stabat in atrio domus Regiæ & placuit in oculis eius, & extendit ei virgam auream, quæ accedens osculata est summitatem virgæ & dixit ei Rex. Quid dicis Hester Regina quæ est petitio tua? etiam si dimidium Regni mei petieris dabo tibi. Charissimi per Hester Reginam intelligitur anima, quia Hester interpretatur abscondita.i.aīa quæ in corpore absconditur & celatur. Assuerus interpretatur beatificans, iste est Deus qui aīas beatificat post hanc vitā. Sceptrum quod nihil aliud est q̄ virga Regia signat dignitatem & eminentiā gloriæ Paradisi. Quando igitur charissimi Hester Regina.i aīa Christiana Regi Christo copulata per baptismum, postq̄ de abscondito latibulo corporis egressa fuerit steteritq; in atrio domus Regię.s.in Paradiso, tunc verè Assuerus beatificans Deus Rex & Rector totius vniuersi, statim extendit sibi virgam auream i.dignitatem æternæ beatitudinis: quia verè quādo Christus videt animam paratam gratijs & virtutibus, tunc verè multum placet in oculis eius. Et ideò extendit sibi virgam i.dignitatem æternæ gloriæ, ad quā ipsa accedens delectatur ipsamq; apprehēdit amplexatur & osculatur & à Rege Christo coram Angelis honoratur. Vnde Hester. 15. Noli metuere non morieris accede ergo & tange sceptrum. Vbi ostenditur ꝙ ad Deum & ad æternam gloriam acceditur, per fiduciam & securitatem. Noli inquit timere per constantiam & stabilitatem non morieris.i.non deficies per iustitiam & seueritatem, tange inquit sceptrum prosequere si vis istas tres diuisiones iste est ergo accessus beatificans. ¶ Secūdò dico quod est accessus iustificās, & iste est accessus ad ecclię promotiōes: quia.s nullus debet accedere, nisi iustus, sicut supra visum est. Corpora superiora quę soli sunt propinquiora sunt vt cōiter clariora, sicut patet de sphæra ignis & superioris partis aeris, vbi turbines, caligines & nebulæ non ascendunt. Ideò partes illæ in claritate perpetua perseuerant. Sic verè charissimi illi qui ad solem iustitiæ, & ei sunt propinqui per ecclesiasticum gradum deberent ceteris esse clariores, per sapientiam & scientiam, & puriores per innocentiā. Et ideò dicitur in ps. Accedite ad eum, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur. Sed nota ꝙ quidam sunt similes Lunæ, quæ quanto magis accedit & appropinquat ad Solem, tanto magis perdit lumen quantum ad nostrum visum, & quanto minus habet de luce tanto magis est corrupta. Sic verè charissimi illi qui appropinquant, & accedunt ad Solem iustitiæ Christum per ecclesiasticam dignitatem. Isti dico nō sunt ceteris clariores per scientiam, immo obscuriores per ignorantiam: quia verè illi qui sunt in ecclesia, quod dolendum est, Deo propinqui, lumine gratiæ & sapientiæ, præ ceteris sunt priuati. Et quamuis ipsi sint obscurissimi & insufficientissimi tamē ipsi per superbiam pompam elationem & præsumptionem, præ ceteris hominibus sunt coronati. Et certe melius esset talibus ꝙ ipsi essent sine beneficio, q̄ ꝙ indigni accederent ad dominum non vocati. Quia verè ex hoc incurrere promerentur æternæ iudicium vltionis: quia sicut dicitur Nume. 3. Externus qui ad ministrandum accesserit morietur. Figura de Osia Rege Iuda. 2. Paral. 26. Qui voluit vsurpare officium Sacerdotis & ingressus est Templum & adolere voluit incensum super altare thymiamatis, quāmuis non esset Sacerdos, nec de genere Sacerdotum, & statim orta est lepra in fronte eius, & de Templo etiam est eiectus, & fuit leprosus toto tēpore vitæ suæ, habitauitq; in domo separata, regno Reginæ spoliatus. Sic verè charissimi illi qui non sunt Sacerdotes idest sacra docētes, nec Sacerdotum idest Christi & sanctorū filij vel imitatores, hodie accedunt ad ministrandum in Templo ecclesiæ: quia scilicet tales hodie promouentur & in ecclesia ad dignitates, officia, & beneficia sublimantur. Et ideò tales sunt hodie leprosi & corrupti & luxuriosi, & finaliter ipsi eijciuntur de Templo ecclesiæ, & Regno Paradisi priuantur, & in domo separata in Inferno perpetuò commorantur. Sapientes sunt ergo qui non ambiunt istum accessum vnde dicitur Exod 34. Quod filij Israel & Aaron videntes cornutam faciem Moysi timuerunt propè accedere. Quia verè illi qui sunt boni & iusti & filij Israel idest Deum videntes & contemplatiui, timent accedere per ecclesiasticas promotiones propè Moysen i propè Deum Et quare? Certè quia ipsi bene vident cognoscunt, & percipiunt ꝙ ipse habet cornua idest rigorem iustitiæ & austeritatis: quia ipsos paratus est lædere & ferire nisi faciant debitum suum. Iste est igitur accessus iustificans. ¶ Tertiò dico, ꝙ est accessus viuificans, & iste est accessus Dei ad hominē per gratiam & inspirationem bonam. Sicut enim sol certis temporibus accedit ad nos, & in suo accessu facit omnia reuiuere, florere, & fructificare. Sic verè Deus quando accedit ad hominem peccatorem ipsum per suam gratiam visitando, ipse pro certo facit eum reuiuere per gratiam & virtutes, & flores bonarum affectionum, fructusq; bonarum operationum producere & proferre. Figura Lu 7. Vbi mortuus efferebatur vnicus filius matris suæ, & hæc vidua erat, & turba ciuitatis multa cū ea. Motus autem Iesus super ipsam accessit & tetigit loculum, hi autem qui ferebant steterunt Et ait. Adolescens tibi dico surge, & resedit qui erat mortuus & cœpit loqui, & dedit illum matri suę. Mater autem ista, charissimi est ecclesia quæ omnes fideles portat, & infra vterum fidei concipit atque nutrit quæ reuera à multis turbis & populis linguis & nationibus est hodie circūsepta. Sed verè sæpe accidit quod filius suus idest homo Christianus moritur per peccatum mortale, & ad foueam Infernalem effertur. Illi aūt qui efferunt ipsum sunt quatuor, s.

Spes longę vitæ
Spes futuræ pœnitentiæ
Complacentia delectationis
Displicentia satisfactionis

Sed quid, verè quandoque Christus respicit huiusmodi mortuum peccatorem, & motus misericordia accedit ad eum per suæ gratiæ inspirationem, tangit etiam loculum in quo portatur.i. statum suum vel corpus per aliquā tribulationē & sic reuiuiscit qui erat mortuus, per gratiæ susceptionem & per cordis contritionem & conuersionem, & loqui incipit per confessionem & gratiarum actionem, & maximè quando sibi dicitur. Adolescens surge, per monitionem & prædicationē, & de tali accessu potest dici illud Gene. 27. Accede ad me vt tangam te, quod etiam potest esse verbum prælati subditum examinare volentis. Sed vide eam super illo verbo Tangere, iste est ergo accessus viuificans. ¶ Quartò dico ꝙ est accessus damnificans, & iste est ille quo per affectionem, & auaritiam acceditur ad terrena. Papilio incautè accedens circa lumē cōburitur. Sic homo dum incautè ad lumen mundanæ prosperitatis accedit per tentationes comburitur atque perit. Figura de Abimelech Iudicum 9. Qui indiscretè accedens iuxta turrim altissimam quæ erat in ciuitate vt ignem supponeret proiecit quædam ancilla fragmen vnius molæ & allisit cerebrum eius. Turris charissimi est excellentia status mūdani ad quam homo multum cupit attingere, vt ignē rigoris & iurisdictionis ibidem possit attendere & nutrire. Et ideò ad istam turrim per ambitionem immoderatam quandoque tam incaute appropiat & accedit, ꝙ ancilla idest caro mittit sibi lapidem molarem idest aliquam fortem & duram tentationem ipsumque per diuersa peccata mortalia dissipat & prosternit. Ideò bene dicitur 2. Reg. 11. Quare accessistis ad murum an ignorabaris quod multa desuper tela mittantur. Iste est ergo accessus damnificans. ¶ Quintò dico, quod est accessus mortificans, s. ille quo diabolus accedit ad tentandum, figuratus in illo Abimelech &c. Abimelech enim est diabolus qui accedit quotidie ad expugnandum turrim cōscientiæ, & summe nititur apponere, & tibi ignem concupiscentiæ, iræ, auaritiæ, & luxuriæ. Et ideò ancilla conscientiæ, scilicet, debet accipere molam.i.considerare lapideam duritiem mortis Iudicij & Inferni, vel fragmentum molæ.i. fracturam corporis nostri per mortem & inde ferire Abimelech diabolum in caput eius.i.in suæ tentationis principium. s. statim ꝙ cogitationem & delectationem immittit, & sic caput & principium suum taliter frangere quòd contra turrim conscientiæ nequeat præliare. De tali autem accessu dicitur Mat. 4. Accedens tentator dixit

ei,ſcilicet conſcientiæ & voluntati.Mitte te deorſum.Ideò bene docet Eccleſiaſtici. 3. Fili accedens ad ſeruitutem Dei ſta in iuſtitia & timore , & præpara animam tuam ad tẽtationem.

A Accelerare.Acceleritas.

Nota ꝙ in ſcriptura inuenitur acceleratio , ſeu celeritas multiplex.Moraliter loquendo. Eſt enim

- Celeritas laudabilis
- Celeritas damnabilis
- Celeritas amabilis
- Celeritas terribilis

Prima eſt acceleratio diligẽtiæ.Secũda eſt acceleratio imprudentiæ. Tertia eſt acceleratio Dei gratiæ.Quarta eſt accleratio peſtilentiæ. ¶Dico ergo,ꝙ eſt acceleratio diligentiæ ſeu obedientiæ quando.ſ.homines illa quæ tenẽtur facere promptè,& celeriter exequuntur,ſimiles araneæ, quæ quàmuis ſit modicum animal tamen celeriter facit telam & etiam ordinatiſsimè facit ipſam:quia reuera quilibet debet bona opera & iniuncta officia celeriter exequi & omnia honeſtè & celeriter ordinare. Similis etiam vento qui eſt impręſsio valde celeris motus.vnde Ezech.43. Eius imperio accelerauit ventus.Vnde nota,ꝙ celeriter bonum facere tria faciunt ſeu cauſant . Vel celeriter à malo deſiſtere vel ad Deum accelerare & currere.

- Timor concuſsiuus
- Dolor impreſsiuus
- Vigor innatiuus

Accelerat ergo homo ratione timoris : quia verè qui Deum timet nunquàm per deſideriũ tepere ſolet.Exemplo 2.Paral.26.Oziæ Regis Iuda,Qui adolendo incenſum lepra percuſſus eſſet , eo ꝙ alienum officium vſurparet territus plaga accelerauit egredi.Item accelerat ratione doloris , dolor enim & tribulatio faciunt hominem celeriter bene agere. Exẽplo molendini quod tunc celerius currit quando maior vis fluminis ipſum impellit.Etiam nauis celerius ad portum accelerat quando maior vis fluminis ipſam portat . Quia reuera quanto eſt maior tribulationis impetus, tanto eſt ad Deum celerior mentis curſus & celerius accingitur cœli portus. pſal. Multiplicatæ ſunt infirmitates eorũ poſteà accelerauerunt,quod eſt contra pigros &c. Item accelerat ratione vigoris : quia ſcilicet celerius currit iuuenis q̃ ſenex eo ꝙ maioris (vt communiter) eſt vigoris.Sic illi qui maiori vigore gratiæ replentur bonum celerius operantur . Sapien.2. Vtamur creatura tanquàm in iuuentute celeriter. Sic ergo patet,ꝙ eſt acceleratio diligentiæ. ¶Secundò dico, ꝙ eſt acceleratio imprudentiæ quia ſcilicet imprudentes nimis celeriter & nimis indeliberatè & præcipitanter operantur. Planeta enim quanto terræ propinquior, tãto videtur eſſe in motu celerior. Et hoc quia celerius complet curſum, Sic verè illi qui ſunt terrei.i. terrenis bonis propinquiores per auaritiam, & à cœlo remotiores per nequitiam ſunt celeriores per pręcipitem violentiam,& per indeliberatam imprudentiam. Vnde de iſtis dicitur à diabolo illud Eſa.8. Accelera ſpolia detrahe feſtina prędari.Compara iſtos Tygridi,qui pro eo Tygris(qđ idem eſt ꝙ ſagitta) dicitur eo ꝙ more ſagittæ celeriter currit & graditur.Sic iſti more ſagittæ iactibus ſuis pręcipites & contra pauperes ſunt crudeles Figurati.2. Mach.9. in illo nequiſſimo Antiocho , de quo dicitur ꝙ cum iret in Iudęam contra Iudæos , ſuperbia repletus ignem ſpirans omnino in Iudæos præcipiens accelerari negotium,contingit illum impetu euntem de curru cadere:quia reuera ſępe fit,ꝙ illi in multa infortunia ruunt qui impetuosè celeriter & præcipitanter cum ſuperbia alios lædere quærunt. Iſta eſt ergo acceleratio imprudẽtiæ.Tertiò dico,ꝙ eſt acceleratio diuinæ gratiæ.Deus enim celeriter dat aliquibus ſalutẽ poſtquàm immiſerit tribulationem & peſtem.vnde Baruch.4.Sicut enim viderunt vicini captiuitatem veſtram, ſic videbũtin celeritate ſalutem veſtram. ¶Quartò eſt acceleratio,peſtilentiæ & hęc eſt quod dum non aduertit homo in proſperitate exiſtens,infortuniũ eius celeriter venit.2.Pet.2.Dominum inquit negant ſuperducentes ſibi celerem perditionem . Arbores enim & herbæ quæ celeriter creſcunt,celeriter pereunt,vt patet in cucurbita quę valde celeriter venit ad complementum , ſed ſtatim ſiccatur & venit ad detrimentum.Sic verè qui ſubito fiunt diuites celeriter per infortunia ſiccantur & temporaliter & æternaliter tribulantur.Sapien.3.Si celerius defuncti fuerint,non habebunt ſpem in die agnitionis.

A Accendere.

& ſuccendere pro eodem ſignificant Et eſt accendere ignem in aliqua materia combuſtibili miniſterialiter producere,& eam etiam inflammare. Sicut ergo moraliter loquendo diuerſa ſunt genera ignium,ſic ſunt diuerſa genera accenſionum. Et ſic nota ꝙ in ſcriptura reperitur Accenſio.

- Flaminis,ſeu
- Numinis.
- Hominis
- Demonis

Eſt dico accẽſio numinis ideſt Dei qui ſcilicet in ſcriptura comparatur igni Deut.4.Deus noſter ignis conſumens eſt,& ideò ad modum ignis accenditur in quantum cum feruore aliquid operatur.Et poſſum notare ꝙ Deus moraliter loquendo accenditur multis modis.Nam iſte accenditur.

- Per amorem
- Per dolorem
- Per ſplendorem
- Per rigorem

Prima ergo accenſio amoris fuit in carnis aſſumptione, multum enim fuit accenſus ardens & feruens amor quando pro nobis carnem aſſumpſit.pſal.Ignis à facie eius exarſit carbones ſuccenſi ſunt ab eo. Similis enim fuit illi igni qui eſt in monte Ethna qui continuè ardet & accenditur & tamen illa terreſtris montis materia propter ignem non conſumitur. Sic verè iſte ignis Deus in monte totius perfectionis ideſt beata Virgine per incarnationem fuit accenſus,& tamen ſuę virginitatis pudor nõ fuit ibi conſumptus,nec in aliquo diminutus,figuratus in illo igne Exo.3.Vbi rubus ardebat & accendebatur,& tamen non comburebatur.pſal.Ignis accenſus eſt in Iacob. Iſta enim fuit accenſio amoris quę fuit in carnis aſſumptione.¶Secunda accenſio doloris fuit in crucis paſsione & afflictione , ibi enim fuit Chriſtus Phęnici ſimilis , qui inter ligna aromatica ſuccendit & incinerat ſemetipſum. Sic iſte inter ligna crucis fuit per dolorem accẽſus & per humilitatem incineratus Tren. 2. Succendit in Iacob quaſi ignem flammæ deuorantis in Gyro. ¶Tertiò eſt accenſio ſplendoris quæ facta fuit in ſpiritus miſſione . Aliqua enim ſunt animalia quæ mittunt ignem quo aer accenditur quem attingit ſicut legitur de dracone. Sic Chriſtus ignem Spiritus ſancti emiſit qui mũdum per amorem accendit & eum per fidem & ſcientiam illuminauit Lucę. 2. Ignẽ veni mittere in terram & quid volo niſi vt ardeat,lucernæ enim igne accendunt̃, & poſt per iſtum ignem domũ illuminare noſcũtur . Sic Chriſtus ſicut bonus ſacriſta lucernas.i. ſanctos igne Spiritus ſancti ſuccẽdit,& ſic per eos domum eccleſię illuminat vnde.1.Mach.4 dicitur. Quod in Templo dedicato & purgato accendunt lucernas ſuper candelabrum . ¶Quartò eſt accenſio rigoris quę fiet in iuditij executione,& quotidie fit in tribulationum immiſsione & malorum punitione.Deus enim eſt ſicut Calx viua,quę.ſ.aqua accendit oleo extinguitur. Quod Aug.de ciuitate Dei numerat inter mundi mirabilia, talis eſt Deus. Iſte eſt qui aquis ideſt culpis & peccatis noſtris ſuccenditur per iuſtitiam ad vindictam. Oleo tamen.ideſt operibus miſericordię ardor & ſuccenſio ipſius mitigatur. pſal.Accendetur velut ignis zelus tuus. Iſte eſt ignis accenſus deuorauit extremam partem caſtrorum populi contra Deum murmurantis ſicut dicitur Nume 11. Quia reuera ignis diuinæ iuſtitiæ contra illos accẽditur quorum murmuribus blaſphemijs & iniurijs ſpiritus rigoris ipſius excitatur. Iud.8.Non eſt iſte ſermo qui miſericordiam prouocat,ſed potius qui iram excitet & furorem accendat.Iſta eſt ergo accenſio Dei quæ eſt amoris,doloris,ſplendoris, rigoris. Inuenitur ergo accenſio numinis ſuperioris. ¶Secũdò principaliter dico ꝙ inuenitur accenſio hominis interioris , homo enim accenditur interius.

- Per dilectionem
- Per compaſsionem
- Per contritionem
- Per zelationem
- Per diſcretionem.

Primo dico , ꝙ accenditur per dilectionem & amicitiam: quia.ſ.viri boni faciliter amant , ſimiles Criſolito, B cuius quædã ſpecies quę dicitur Criſolentus facillimè rapit ignem , ſicut etiam de ſpeculo concauo apparet quod cum oſtẽditur radijs ſolaribus,ſtatim accẽditur ibi ignis, ſi pannus vel materia cõbuſtibilis adhibetur. Sic verè corda bonorum quæ ſunt ſicut Criſolitus precioſa per humilitatẽ , & per puritatem ſpecularia atque mũda faciliter rapiunt ignem amoris , quo.ſ.per deſiderium accenduntur, & in amorem Dei & proximi inflammantur. Ignem etiam compaſsionis qui pungit & accẽdit cor ipſius qñ videt miſerias aliorum. Item ignem contritionis qñ cogitat propria ſcelera . Item ignem zeli iuſtitiæ & æquitatis, quando videt iniuſtitias alijs fieri. Item ignem luminoſæ eruditionis quando.ſ.verbum Dei,vel bonum documẽtũ ſibi per aliquem inſtillatur faciliter rapit,qui cor ipſius ſtimulat & accendit. vnde de accenſione dilectionis põt dici illud Lucę 20.

Accenso igne in medio atrij erat Petrus in medio circunstantium suppl. Et 2. Mach. 1. Dicitur. quod cum perfusi essent lapides aqua. s. accensa est in eis flamma : quia. s. qui aqua perfunduntur faciliter per dilectionem accenduntur. ¶ De accensione autem compassionis potest dici illud Actuum. 28. Accensa pira reficiebant. s. paulus & alij naufragosi. ¶ De accensione verò contritionis potest dici illud psal. Ignis accensus est in Iacob, & ira Dei ascendit in Israel. Ira dico. i. displicentia de peccato De accensione verò iustitiæ & zelationis potest dici Eccl. 32. Qui timent dominum inuenient iudicium iustum & iustitias quasi lumen accendent. ¶ De accensione verò discretionis dicitur. Esa. 5. Omnes vos accedentes ignem accincti flammis ambulate in lumine ignis vestri. Ita est ergo accensio hominis interiotis. ¶ Tertiò principaliter dico, quod inuenitur accensio demonis deterioris, demon enim est sicut fornarius qui diuersos malos ignes accendit, & homines estuat & succendit, vnde nota quod diabolus Accēdit ignem temperationis Accendit ignem tribulationis Accendit ignem æternæ dānationis Accendit dico ignem Temperationis: qnia reuera diabolus ardorem malorum desideriorum accēdit & sic ignibus auaritiæ, luxuriæ, & discordiæ succendit Baruch. 1. Ceperunt Chaldęi Hierusalem & succēderunt eam igni. Chaldęi enim quasi dęmones interprętantur. Sicut enim Plini. dicit in fin. 2. lib. Multa enim est quoddam bitumen quod statim cum tāgit aliquod solidum accenditur & tactu vt ait fugientes sequitur, aqua vel liquore non extinguitur, sed solum arena vel puluere superatur. Inuenitur autem istud bitumen, vt ait in vrbe commagenæ. Reuera tale bitumen signat diaboli tētationem: quia reuera ista est quæ fortius accenditur quod cum solidam materiā idest fortem & resistentem hominem experitur: quia. s. diabolus contra tales atrocius debacchatur, & luctatur. Hie. 46. Fortis impegit in fortem. Iste etiam sequitur fugientes: quia pro certo ignis tentationis non consueuit quiescere statimq; cum inceperis fugere, sed potius solet te persequi & inuadere, ita quod vbicunque declinaueris te poterit inuenire. psal. Non est qui se abscondat à calore eius, aqua ergo delitiarum ignem hunc non extinguit, sed potius ipsum irritat & accendit. Hiere. 21. Succendetur & non sit qui extinguat. Solus enim puluis idest mortis memoria & arena idest asperitas pęnitentiæ istam succensionem extinguunt & omnem diabolicam tētationem cōpescunt, & si vis scire qs est iste ignis diabolus, dico quod iste est.

D Ignis luxuriæ
Ignis discordiæ
Ignis malitiæ
Ignis inuidiæ
Ignis seuitiæ
Ignis iraeundiæ
Ignis auaritiæ.

Isti enim sunt quidam mali ignes quos diabolus per se & per alios nutrit & per quos ciuitates Christi idest animas cōcremat & succendit Figura 4. Regum. 8. vbi Benadab Regi Syriæ dictum est de filijs Israel. Ciuitates eorum munitas igne succendas, iuuenes eorum interficies, paruulos allides, & pręgnantes diuides. Iste enim Rex Gentilis signat Diabolum qui. s. ciuitates cordium non cessat prædictis malis ignibus soccendere. Iuuenes idest omnem fortitudinem in eis perdere, paruulos idest humilitatem & innocentiam ab eis tollere, & pręgnantes. i. conceptum boni propositi in ipsis perimere. Dan. 3. Pręcepit Rex vt succenderetur fornax septuplum. i. septem peccatis generibus igniū. Aduerte tamen quod ibi dicitur quod ministri non cessabant succendere fornacem Babylonicam: quia reu era Rex Babilonis idest confusionis diabolus ad succedendum fornacem ignium prædictorum multos habet malos ministros. Non enim est dare aliquem ignem de prædictis quin habeat adiutorem, sicut patet quod luxuriam succendunt Lenones. Discordiam succendunt detractores, Malitiam mali consultores. Inuidiam adulatores Iram instigatores. Auaritiam succendunt vxores & seruitores. Omnibus enim istis modis, malis ministris vtitur diabolus ad ignes diabolicos succēdendū. Vnde de istis septē dicit Ezech. 39. Succendent eā igni septem annis, heu prohdolor talibus ignibus est hodie succensa ecclesia de qua plangens Dauid dicebat in psal. Incenderunt igni sanctuarium tuum, in terra destruxerunt Templum tuum, polluerunt Tabernaculum nominis tui. Et 2. Paral. 36. Incenderunt hostes domum domini. Religio incensa est igne diabolico. Ezech. 49. Incenderunt electam ciuitatem. De mundo etiam quòd talibus ignibus sit accensus, dicitur Hiere. 51. Paludes incensæ sunt igni. Et si vis dic quòd sicut fornacis Babylonis ignis erumpens ministros succensionis occidit, sic tales mali instigatores qui alios ad peccatum succendunt, mortem & damnationem incurrunt: quia sicut dicitur Roman. 1. Non solum qui talia agunt digni sunt morte, sed qui eis consentiunt. Sic igitur patet quòd diabolus accendit ignem tentationis ¶ Secundo dico quod ipse succendit ignem tribulationis. Sicut enim aurifaber succendit fornacem in qua mundantur metalla. Sic diabolus accendit tribulationes vt ibi affligantur iusti. Hier. 1. Ollam succensam ego video & facies eius à facie Aquilonis. ¶ Tertio verò dico quòd isti succendunt ignem æternæ damnationis: quia scilicet ignis inferni idest punitio malorum per diabolum succenditur inquantum per eum procuratur. Est enim vnum bitumen quod dicitur napba quod secundum Plinium est valde cognatum ignibus, rapit enim ignem vndequaque extensum. Vnde secundum Albertum cum tali bitumine solebant facere falsa miracula: quia scilicet capita luminarium quæ erant in alto talis bitumine liniebant, & post à longè ignem vel cādelam præsentabant, & sic subito ignis capiebatur in alijs, quod simplices per miraculum factum existimabant. Talis conditionis videntur esse animæ damnatæ, sunt enim cognatę ignium infernalium: quia reuera ignis inferni statum post mortē in eis rapitur à quo miserabiliter succenduntur Esa. 1. Ciuitates vestræ succensæ sunt igni. Et si volumus possumus notare quod in inferno succenduntur.

Potentes oppressores
Fallaces adulatores
Inuidi murmuratores
Discordiæ inflammatores
Malitiosi exploratores
Luxuriosi inquinatores
Duri perturbatores.

Incenduntur ergo pauperum oppressores, scilicet tyranni & potentes, E
Vnde 3. Re. 9. Cepit Gaaer succenditque eam. Gazet enim interpretatur robuste consurgens & signat tyrannos ¶ Item incēduntur falsi adulatores, qui scilicet figurantur in Sicelech: quæ interpretatur vox desecata: quia isti habent vocem defecatam & placentem 1. Reg. 30. Amelechitę succendunt Sicelech. Isti enim sunt qui nunc incendunt thura adulationum, sicut dicitur 1. Macba. 1. In plateis incendebant thura, & ideò iustum est eos incendi igne tribulationum. ¶ Item incenduntur in inferno inuidi detractores. Isti sunt Dagon: qui interprętatur piscis meroris: quia scilicet inuidi semper sunt in merore. 1. Macba. 11. Ostenderunt ei Templum Dagon succensum. ¶ Item succenduntur discordiæ succensores, de quibus scilicet dicitur Ecclesia. 28. Homo iraeundus incendit litem. Et isti figurātur in Azoto, quod interpretatur incendium, de quo. 1. Mach. 10. Ionatas succendit Azotum. ¶ Item succenduntur mali exploratores illi scilicet qui non cessant explorare facta aliorū, vt semper habeant vnde noceant. Et isti figurantur in Syon quæ interpretatur specula. Tren. 4. Succendit ignem in Syon ¶ Item succenduntur duri perturbatores: qui figurantur in Iacob: qui fuit luctator & interpretatur supplātator: quia scilicet illi qui alios luctando perturbant, & ipsos in pace viuere non permittunt, sed potius ipsos decipiunt & supplantant in inferno cremantur. Vnde in psal. Ignis accensus est in Iacob. ¶ Item succendūtur luxuriosi inquinatores. De quibus Oseæ. 7. Omnes adulterantes quasi Clibanus succensus. Isti figurati sunt in Damasco, qui interpretatur sanguinem propinans, vel sanguinis osculum: quia scilicet luxuriosi semper habent in osculis, & labijs suis sanguinem fęditatis admixtum Hiere. 49. Succendam ignem in muro Damasci. Patet ergo quomodo inuenitur multiplex incendium in scriptura.

Acceptio personarum.

A Deo plurimū reprobatur: quia A
sicut dicitur Roman. 1. Non est acceptio personarum apud Deum vnde Act. 10. In veritate comperi quòd non sit acceptor personarum Deus. Non vult enim Deus quòd res vsibus communibus deputata in specialibus commodis expendatur. Et idem persona publica siue iudex, siue prælatus qui vsibus communibus populi deputatur non debet per acceptionem personarum ita vacare ad particularium commoda amicorum, quòd publicum amittatur, debet enim esse iudex vel prælatus sicut aqua quæ de sui natura est indifferens secundum Isidor. ad omnem colorem & saporem, nec ad aliquid est determinata, determinat tamen se secundum qualitatem terræ per quam transit, quia si transit per calidas, vel per dulces, vel per salsas terræ venas, efficitur calida, dulcis seu salsa. & inde est quòd aliquæ aquæ siue in puteis, siue in fontibus inueniuntur salsæ, calidæ, seu dulces. Sic verè charissimi debet esse de quolibet prælato vel iu-

dice ecclesiastico, vel mundano: quia verè ipse debet esse indifferens, & indeterminatus ad omnes colores & sapores, idest ad omnes personas sibi subiectas: quia.s.non debet plus accedere ad vnum q̃ ad alium per acceptionem personarũ, immo in tali indifferentia æquitatis & iustitiæ debet ęqualiter ei esse cura de omnibus sicut dicitur Sap.6. Verùtamen ſm venas terræ per quas transit.i.ſm conditiones personarum quibus preest, conditiones suas debet conuertere & mutare, vt cum falsis falsus, cũ dulcibus dulcis, cum bo o bonus cum malis austerus continuè debeat inueniri. Nõ.n.debet dici affectio personarum, nec acceptio, sed ſm merita personarum prælatus istũ promouet, illum punit, cum diuersitas promotionis non procedat ex inæqualitate acceptionis, sed ex inæqualitate suæ cõditionis. Et ideò contra acceptatores dicitur Deut.1. Siue ciuis sit ipse, siue peregrinus, nulla erit distãtia personarum, ita paruum audietis vt magnum, nec accipietis cuiusquàm personam: quia Dei iuditium est. Et ecce ꝙ per istas quattuor personas quę hic exprimuntur.s. Ciuis, peregrinus, magnus, & paruus. Intelliguntur quattuor hominum species, quibus præcipuè contingit per acceptionem personarum, qui propter hoc sunt specialiter interdicti. Et isti sunt illi qui habẽt Carnalem propinquitatem, Ciuis, Verbalem duplicitatem, Peregrinus. Elatam sublimitatem Magnus. Velatam humilitatem Paruus

B ¶ Isti enim sunt consanguinei, adulatores, diuites, hypocritæ. Accipiuntur igitur quidam per propinquitatem carnalem. Ciuis inquit: quia verè multi sunt qui, nec promouent nec expediunt, nisi illos qui sunt ciues, compatriotę, familiares, consanguinei & vicini. Et tales sunt similes quibusdam animalibus quæ dicuntur Glires, de quibus dicit Pli. lib.8. capit.57. Quod socios suos multum diligunt, contra alios verò pugnãt, & parentes suos nutriunt, atq; fouent. Reuera multi sunt hodie tales prælati, principes, iudices, & magnates: quia verè in suis iudicijs & promotionibus multum sunt fauorabiles suis parentibus, socijs & vicinis, familiaribus & amicis, ipsosq; in causis & litigijs suis iustè vel iniustè fouent & sustinent cõtra omnes, & eos multotiens, quanquàm indignos, promouent & exaltant. Alios aũt longinquos, & remotos impugnant, multipliciter & infestant. Istud maximè patet in malis iudicibus, & etiam aduocatis qui socios suos inuicem sustinẽt alios autem non. Istud etiam est contra malos prælatos, qui quandoque nimis sunt fauorabiles parentibus suis in prẹiudicium aliorum ipsosque sustinent in suis criminibus contra iura. Isti igitur faciunt contra illud quod dicitur Mat.5. Diliges amicũ tuum & odio habebis inimicum tuum. Isti igitur sustinent ciues suos. Vnde Amos.4. Super vnam ciuitatem plui, super aliã nõ plui, heu charissimi sic non debet esse, immo verè omnis iudex & prælatus summe debet cauere vt semper teneat æquitatem. Sicut enim videmus. Agricola spargit semen suum æqualiter quantum potest super terram. Et ideò manum cum gressu cõcordat vt ęqualiter seminet semen suum. Veruntamen quando in diuersis terris seminat bene consueuit in pingui & in bona terra magis spargere de semine q̃ in macra. Sic verè charissimi. Agricola.i.prælatus vel iudex semen beneficiorum, ecclesiasticorum, & aliorum, bonorum debet distribuere, ſm iustitiæ æquitatem. Non vni multum, alteri parum per acceptionẽ personarum. Et ideò gressus affectionum suarum, cum manu operationum debet proportionare vt instè & ęqualiter faciat facta sua, quia sicut ager non ęst pulcher quando in vno loco multum, & in alio parum de semine spargitur. Sicut nec collegium, conuentus vel ecclesia bene ordinatur, vbi vnus esurit, alius ebrius est, nisi forte terrę pinguedo vel macies idest personarum sufficientia, aut insufficientia hæc requirat: quia tunc debet erga eos inæqualiter se habere, alias non. Figura. Deute.18. Vbi dicitur, ꝙ si aliquis leuita veniret ad ministrandum in Templo de aliqua longinqua ciuitate, alij qui erãt ibi prius, debebant recipere & eandem ciborum portionem debebat recipere sicut & ceteri. Sic verè charissimi si in Templo idest in ecclesiastico collegio vel conuentu sunt aliqui extranei, vel longinqui ipsi pro certo debẽt ab alijs fraternè & charitatiuè tractari, & eandem portionem de bonis ecclesiæ accipere, sicut alij qui magis sunt prælatis noti familiares & vicini. Vnde Ezech.47. Possidebitis eã singuli ęquè vt frater suus, sed non sic mali: quia verè ipsi accipiunt personas per propinquitatem carnalem Ciuis, dicendo scilicet ipsius suis carnalibus parentibus illud Ephe.5. Fratres iam non estis hospites &

C aduenæ sed estis ciues sanctorum & domestici Dei.

¶ Secundò dico. Quod alij accipiuntur per fallacitatem verbalem. Peregrinus, quia scilicet multi sunt qui fallaces, verbosos, & duplices adulatores magis q̃ alios bonos sustinent, promouẽt atque fouent, Ventus enim perflans aquam, facit eam esse inæqualem. Aqua enim de sui natura habet esse æqualis. Et ideò secundum Isido. Aqua dicitur quasi æqua. Veruntamen quãdo ventus flat in aquæ superficiè, inæqualitatem ibi generat & inducit. Sic verè charissimi, quamuis in aqua idest in pręlato habeat esse æqualitas distributionis & dispensationis, ita ꝙ ceteris paribus non debet vnum magis q̃ alium promouere, nec ad vnam partem magis q̃ ad aliam declinare. Veruntamẽ sic est ꝙ ventus adulationis sic hodie perflat istis aquam idest prælatos fluxibiles atque molles, ꝙ inæqualitas affectionis & acceptionis in eis generatur, quia verè multotiens accidit, ꝙ prælati non promouent aliquos, nisi secundum ꝙ vel ipsi vel alij pro ipsis flant, sibilant applaudunt loquũtur, & adulãtur. Et tales adulatores designantur sub nomine peregrinus. Peregrinus enim dicitur à peregrè qđ secũdum Priscianum est aduerbium commune: quia scilicet indifferenter se habet ad omnem locum & ad omne tempus: quia competenter potest dici peregre venio, peregrè sum, peregrè vado, peregrè ero. Tales verò sunt adulatores: quia ipsi se reddunt communes ad omne propositum, & ad omne quare, & ad omne tempus & locum quantum est de verbali apparentia, sed verè ipsi sunt peregrini idest alieni: quia scilicet cor eorum alienum est ab illis qui proferunt verba sua. Esa.29. Populus istę labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me & de talibus falsis peregrinis dicitur Sopho.1. Visitabo inquit super omnes qui induti sunt veste peregrina, & visitabo super omnem qui arroganter ingreditur super limen in die illa quæ impleuit domum domini Dei sui iniquitate & dolo. Isti enim accipiunt & accipiunt, qui scilicet accipiuntur à prælatis & accipiũt etiam beneficia sua quæ alijs debebãtur ps. Epatum eius accipiet alter, isti igitur accipiuntur propter verbalem duplicitatem. Peregrinus inquit.

¶ Tertiò dico ꝙ quidam accipiuntur propter elatam prosperitatem. Magnus inquit, quia scilicet, qui D sunt magni vel in diuitijs, vel in parentibus, vel in eminentijs, vel in honoribus, quanquàm sint insufficiẽtes in moribus hodie promouentur, sustinent, & contra iustitiam aduersus pauperes roborantur, & ab omnibus acceptãtur, pauperes autem reprobantur & refutãtur: quia sicut dicitur Prouer.14. Etiam proximo suo pauper odiosus erit. Amici verò diuitum multi. Et ideò sic est nobis hodie sicut de strutione. Strutio enim sicut dicitur in Glo. & in Moralibus super Iob.39. Talis est cõditionis, ꝙ oua sua in sabulo ponit & statim obliuiscitur eorũ, nec recolit de ipsis quandiu in sabulo fuerint, sed tandem illa oua calore solis in sabulo fouentur, & Pullus ibi generatur, & tunc cum Strutio viderit ꝙ ouum suum factum est Pullus ipsum sicut suum recipit, recolligit, atque nutrit, quem primitus in sabulo contemnebat. Strutio charissimi signat acceptorem personarum qui verè nullum recolligit, nec iuuat quem in sabulo idest in asperitate & sterilitate tribulationis & paupertatis viderit hæreditare dato quod isti sunt oua sua, idest de suo sanguine & parentela, immo ipsos obliuiscitur & recipere dedignatur, sed verè illos qui sunt extra sabulum paupertatis scilicet diuites homines & potentes istos dico recolligit & acceptat, & eos iure vel iniuria promouet & exaltat. Sæpe enim accidit, quòd homo dum est in statu paupertatis etiã à parentibus contemnitur & ab eis abhorretur: Sed si virtute solis idest virtute Dei occultæ prouidentiæ pullus effectus fuerit idest magnus & diues, tunc ab eis cognoscitur recolligitur & fouetur: quia diuitiæ addunt amicos plurimos, à paupere autẽ & hi quos habuerat recesserunt. Prouer.19. Nam ad statum prosperitatis deueniens recipitur qui existens in paupertatis sabulo spernebatur, & hoc multum irrationabile est quod homo, scilicet accepteтur propter prosperitatem annexam vnde dicit Hieronymus, super Malach.2. Inter omnia peccata sacerdotum, hoc maximum notatur, quando non causas sed personas considerant & despecto iusto paupere, diuites iniustos honorant. Et si talis acceptio diuitum in omnibus sit reprehensibilis, præcipuè tamen debet in iudicibus reprehendi, quibus ex officio incumbit iustę iuditium æquitatis. Et ideò tales debent esse iusti æqui pariter & correcti. Cuius tamen contrarium in multis proh dolor, hodie inuenitur & reperitur. Sicut enim videmus quòd virga de sui natura habet esse recta, quandoque tamen taliter incuruatur quando est nouella,

quòd

quòd incurtuata induratur, ita quòd nõ potest amplius rectificari, quinimmo potius frangitur quam ad rectitudinem reuocetur. Sic verè iudex qui debet esse virga ad alios corrigẽdum, de sui natura officij habet esse iustus, rectus, & ęquus Sępe tamen contingit, ꝙ per acceptionem personarum efficitur curuus, falsus & tortus, & ad vnã partem magis quam ad aliã inclinatus. In qua curuitate aliquotiens, taliter per malã consuetudinem induratur, quod vix aut nunquam potest ad ęquitatem rectitudinis peruenire. vnde Hiere. 13. Si mutare potest Æthiops pellem suam, & pardus varietates suas, & sic vos poteritis bonum facere cum didiceritis malum, quia breuiter homines indurati in malis consuetudinibus, & maximè ad acceptionem munerum aut personarum vix aut nunquam possunt amplius resilire. Sicut.n. virga curua nunquam efficitur recta nisi primo in igne dissoluatur & molliatur, sic nec tales efficiũtur iusti nisi igne spũssancti fuerint per inspirationem & gratiam emoliti, & sicut virga non lędit hoiem benè vestitum sed nudum, sic verè tales mali iudices non lędunt, nec corrigunt nec puniũt, nec castigant illos qui diuitiarum temporaliũ vestimenta deferunt. s. diuites & potentes, sed verè illos qui sunt nudi a diuitijs per paupertatem ipsi lędunt, trucidant & affligunt, quando siue iustè, siue iniustè contra ipsos suam exasperant potestatem. Figuratus. 1. Reg. 15. vbi Saul rex iniquus pepercit pinguioribus Amalech, quicquid autem vile & reprobũ fuit demolliti sunt. Sic verè charissimi mali reges iudices, & prælati parcunt hodie per acceptionem personarum pinguioribus Amalech, id est malis diuitibus & iniquis, pauperes autem viles reprobos & depressos demolliuntur trucidãt prædantur. De talibus loquitur Innocentius de conditione vilitatis humanæ. Pauperũ causas cum mora negligitis, diuitum cum instantia promouetis. In illis rigorem ostenditis, in istis ex mansuetudine dispensatis. Illos cum difficultate respicitis. Istos cũ fauore tractatis. Illos negligenter auditis. Istos subtiliter auscultatis. Accipiuntur ergo personæ quæ habent elatam

E prosperitatem. Magnus inquit. De quibus dicitur. Act. 11. ca. Hęc est virtus Dei quæ dicitur magna. Quartò autem dico, ꝙ accipiuntur personæ illorum qui habent velatam humilitatẽ, sicut sunt hypocritæ, qui per suam fictam humilitatem multotiens à maioribus acceptantur. Paruus. isti.n. sunt parui quantum ad apparentiam humilitatis, parui.i. parum virtuosi, parui idest parum veri, quia verè tales vt communiter non sunt nec veri, nec valentes, nec virtuosi quamuis parui & humiles videantur, tales videntur similes quibusdam serpentibus qui videntur esse minimi quãtitate, & tamen sunt maximi in nocina venenositate. vnde dicit Isid. de ipsa, & allegat poetam, ꝙ est serpens tantæ exiguitatis quod cum calcatur vix videtur. Et ideo illius venenum citius interficit, quam ab illo qui percutitur sentiatur, sic verè charissimi inter homines quidam sunt magnæ exiguitatis per fictam humilitatem, sunt tamẽ magnæ venenositatis per iniquam falsitatem, sicut sunt hypocritæ, qui propter suam fictam humilitatem & paruitatem non videntur, nec cognoscuntur, quia. s. sua malitia contegitur & celatur, immo propter hoc multotiens magis reputantur, & acceptantur, & promouentur, & ad conuentus ecclesiasticaq; officia & beneficia sublimantur. Sed sępissime accidit quod illos qui eos calcant, id est, qui eos corrigunt in castigando inuisibiliter & impceptibiliter inuenenãt & occidunt, s. in absentia eos diffamando, faciliter eis damnum eorum procurando, & eis mordaciter detrahendo. Et de tali fallaci prauitate loqtur Hester. 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum. Isti.n. qui primo sunt fontes parui, per fictam humilitatem, quando vident personam suam maioribus acceptatam, & quando vident quod iam sunt radicati & introducti in collegio, officio vel beneficio, tunc pro certo bene volunt crescere in fluuium magnum & bene volunt apparere & reputari magni fluuiales & excellentes & auctoritatem in alios vsurpantes. Ideo pulchrè loquitur Bern. de talibus. Hypocritæ inquit volunt esse humiles sine despectu, pauperes sine defectu, bene vestiti sine sollicitudine, delicatè pasci sine labore, alijs adulantes & alijs detrahentes, mordaces vt canes, dolosi vt Vulpes, superbi vt Leones, rapaces vt Lupi, lasciui vt vrsi, ibi volunt esse sine auctoritate iudices, sine visu testes, postremo falsi accusatores, &

F omni virtute carentes. Ista ergo sunt quatuor genera hominũ qui faciliter acceptantur. s. illi qui habent.

Velamentum humilitatis
Fundamentum prosperitatis
Parlamentum fallacitatis
Ligamentum propinquitatis.

Inter paruum & magnum peregrinum & ciuem nulla apud maiores debet esse distantia personarum. Ita inquit debet audiri vnus sicut alius, quia dei iudiciũ est. Ideo bene dicitur Leui. 19. Non consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis. Inter aquam putealem vel lacualẽ, & pluuialem talis est differentia, ꝙ fluuialis putealis vel lacualis non irrigat nisi terram sibi contiguam & vicinam, sed illã quãdoque taliter irrigat & humectat ꝙ ibi facit crescere multas herbas inutiles atque malas. Pluuia autem quæ de cœlo venit omnem terram circumiacentem consueuit, æqualiter irrigare, sic verè charissimi cum in mundo sint duo genera hominum superiorum boni & mali, acceptatores personarũ & iusti. Quidam sunt qui sunt sicut lacus vel puteus.i. terrestri modo in ecclesia introducti, s. prece precio vel fauore. Quidam etiam pluuia. s. boni in cœlo, & cœlesti inspiratione deriuati vocati & promoti. Illi pro certo qui sunt terrestres puteales, & lacuales. s. acceptatores personarum non irrigant, nec humectant per beneficiorum suorum collationem nisi terrã propinquam.i. nisi suos parentes, amicos & propinquos, familiares pariter & vicinos quos quandoque taliter impinguant, ꝙ malæ herbæ.i. mala desideria & vitia & peccata in eis affluũt, & abundant. Sed verè illi qui sunt sicut pluuia. s. cœlestes spirituales Iusti & boni à deo promoti & introducti, tales dico omnem terram circumiacentem.i. omnem populum sibi subiectũ æqualiter & sine personarum acceptione suis beneficijs quantum in se est irrigant fecundant fm merita personarum. Vnde Leui. 6. Cunctis filijs Aaron æqualiter per singulos diuidetur.

¶ In Æthyopia secundum Isido. & Plini. sunt quidam populi qui dicuntur Blenui qui non habẽt caput, & oculos habẽt pectori infixos, sic verè charissimi i Æthyopia regione exusta.i. in mundo isto qui igne luxuriæ & auaritiæ cõburitur & ardetur, sunt multæ malæ personæ publicæ tam in seculo quam in claustro quæ pro certo videntur esse monstra in natura. Carent.n. capite.i. recta intẽtione, quia. s. in omnibus suis actibus ipsi non attendunt nisi ad proprium lucrum non ad vtilitatem communem. Oculos etiam habent in pectore circa cor, quia. s. isti non habẽt oculos nisi ad illos qui in eis sunt in corde per affectionem particularem. Ad istos.n. conuertunt oculos suos promouendo & exaltando. De istis dicitur figuraliter Iudith. 14. Ecce Holofernes iacet in terra & caput eius nõ est in eo, quia. s. cum esset dux exercitus Nabuch, & quadam die nimis potatus obdormiret, Iudith quę erat quædam mulier abstulit sibi caput, sic verè charissimi Holofernes qui interpretatur infirmitas discessionis vel firmans vitulum saginatũ. idest malus Iudex princeps vel prælatus qui est dux & ductor in aliquo exercitu.r in aliqua villa vel patria, collegio vel ecclesia regione vel religione q dicitur infirmitas discessionis, quia. s. ipse est causa infirmitatum spiritualium litium & dissensionum, vitulos etiam saginatos.i. diuites & impinguatos firmat stabilit & supportat. s. per personarum acceptionem. Talis dico multotiens vacat potibus & solatijs mundanæ prosperitatis, ita ꝙ per negligentiam efficitur somnolentus, & sic qñque accidit ꝙ Iudith quædam mulier.i. carnalis affectio & psonalis acceptio ipsum inuadit, & caput rectæ intentionis sibi tollit & in terram.i. amorem terrenorum ipsum per auaritiam detrahit & prosternit. Lu. 19. Ad terram prosternent te, & nõ derelinquent super te lapidem.i. aliquam constantiam vel virtutem. Dicit Plini. lib. 8. ꝙ sunt quædam animalia quæ incolis terræ in qua morantur sunt innoxia quæ tamen extraneis plurimum sunt infesta. Vnde dicit ꝙ Angues circa euphratẽ incolas terrę non lędunt. Alios autem de alijs partibus venientes ibidem percutiunt & occidunt. Dicit etiam Plinius quod Aristoteles tradit in quodam monte à scorpionibus incolas non lędi, sed alios enecari. Sic charissimi per serpentes & scorpiones intelligo peruersos iudices principes & prælatos, qui serpunt per auaritiam super terram, & vt noceant more scorpionis fallaciter blandiuntur. Isti.n. non nocent incolis terræ suę i. parentibus vicinis & notis & amicis, quia. s. istos non puniũt etiam delinquentes sed verè omnes extraneos quanquam bonos & iustos rapinis & exactionibus siue iustè siue iniustè cruciant puniunt & affligunt. Contra illud Deut. 16. non accipies personam nec munera. Lupus fm Homerum istam habet astutiam quia prædam non capit iuxta littus vbi catulos suos nutrit, immo vadit longè ad prædandum. Et hoc facit ne contra se & catulos suos odium prouocet vicinorum, sic verè acceptores personarum non nocent, nec deprædantur illos qui sunt iuxta se &

iuxta se & iuxta catulos suos.i.illos qui sunt amici& propinq
sibi & catulis.i.filijs& parentibus suis, immo iure vel iniuria
tales sustinent atque fouent, sed verè eos qui sunt longè qui
nihil eis attinent, nec sunt noti vel familiares sui vel suorum
impositionibus & exactionibus impetunt & infestant Iob 39.
De longè contemplatur escam. Et loquitur de aquila cuius est
talis natura quod iuxta nidum suum non prædatur sed longè
&c. Expone sicut supra ꝭm Marci.c.4. Inter planetas sunt qui-
dam boni simpliciter & isti tam suos quam non suos semper
iuuāt, vt est Iupiter & Venus. Alij sunt mali totaliter, qui quā-
uis semper faciant bonum, non suis tamen semper faciunt ma-
lum, sicut est Saturnus, & Mars, alij sunt mediocres qui suis
semper bonum faciunt, non suis autem nunc bonum faciunt
& nunc malum, sic verè inter Stellas superiores. idest princi-
pes, iudices, & prælatos & etiam inter alios quoscunque est
magna differētia, quia sicut dicitur. 1. Corin. 16. Stella differt
à Stella in claritate. Sunt.n.quidam simpliciter beneuoli.s.in-
sti perfecti, & sancti viri. Et isti pro certo sine acceptione per-
sonarum tam suos quam non suos, tam propinquos quam re-
motos adiuuant spūaliter & temporaliter quantū possunt. Vn
de isti sunt similes patri suo qui solem suum facit oriri super
bonos & malos, Mat. 5. Alij autem sunt simpliciter mali.s. ra-
ptores, Crudeles iniusti & iniqui & personarum acceptores.
Et isti bene iuuant suos.s.parētes, familiares, amicos & notos.
Sed verè non suos.s.extraneos semper consueuerūt nocere, &
eos detractionibus, deceptionibus, exactionibus & inuasioni-
bus multipliciter infestare. Alij autem sunt mediocres qui nō
sunt pœnitus boni, nec pœnitus mali qui suos semper iuuant
alijs autem nunc conferunt bonum & nunc malum. Et breui-
ter hic possumus dicere, qđ nullus est planeta ita maleuolus
quin suos iuuet s.nunc iuuet nunc noceat alienos, sic verè nul
lus debet esse ita malus qui non saltem suos.s. parentes & no-
tos vel subditos suos qui in cōstellatione sua. idest iurisdictio-
ne sua sunt adiuuet & supportet, quicquid faciat alienis, quod
est contra auaros, impios & crudeles, qui etiā proprijs amicis
& vicinis& parentibus sunt infesti Contra quos. 1. Thim. 5. di
citur. Qui suorum & maximè domesticorum curam non ha-
bet fidem negauit, & est infideli deterior. Oculus quandoque
decipitur ita ꝙ vnum indicat esse duo. Et hoc fit quando aliqa
humor vel vapor grossus turbat oculum. Vel etiam quādo est
aliquod intermedium inter oculum & rem visam, sic verè cha
rissimi quando oculus noster est turbatus ꝑ acceptionem per
sonarum ita ꝙ nos videmus aliquam personam mediante ali-
quo grosso medio.s.carnali affectione vel cordiali odio, vel in
uidia vel rancore, tunc verè oculi nostri iudicium faciliter de
cipitur discernendo, quia.s.vnum credimus esse duo, bonum
illius quem diligimus credimus in duplo maius, quam sit,
& similiter malum illius quem odimus. Ideo bene præcipitur
in euangelio Nolite iudicare ꝭm faciem, sed verum iudicium
iudicate. Nimia propinquitas quandoque impedit verum iu-
dicium, quia aut res visa pœnitus non videtur sicut fit quando
est immediate super oculum, aut saltem maior videtur esse q̃
sit ꝭm rei veritatē, sicut apparet de Luna quæ quāuis sit minor
ceteris Stellis videtur tamen omnibus esse maior & hoc fa-
cit quia nobis est propinquior, sic verè charissimi nimia pro-
pinquitas cognationis, familiaritatis, vel affectionis im-
pedit hodie certè iudicium rationis, quia verè aut illud quod
diligitur pœnitus non videtur vt quia tantus est amor qđ hō
non considerat aliquod malum, nec aliquam ineptam condi-
tionem quæ sit in illo, vel saltem ipsum maiorem, vel valentio
rem reputat quam ceteros & etiam meliorem quamuis cōtra-
rium sit de facto quod totum facit propinquitas affectionis &
inæqualitas acceptionis. De hoc Grego. in Omelia. Iudicare
de subditis digne nequeunt qui in subditorum causis non me
rita, sed odium vel gratiam attendunt. Nota ꝙ sicut videmus
ꝙ sol virtutē suam generaliter distribuit omnibus hoībus quā
tum in se est, veruntamen ꝭm capacitatem & conditionē crea
turarum ꝭm magis & minus influentiam suam variat in eis-
dem, sicut patet de corporibus magis puris, quæ magis ab eo
illuminantur, sicut est aer & ignis, sic verè bonus prælatus vel
quęcunque bona persona publica quantum est de se, debet in
fluentiam suorum beneficiorum tam temporalium quam spi-
ritualiū cunctis æqualiter distillare sine acceptione aliquarū
personarum. Veruntamen quia creaturæ inferiores.i.homines
sibi subiecti sunt diuersimodè dispositi, quia alij sunt alijs me
liores, & etiam puriores, ꝭm hoc potest superior suam influen

iam variare vt.s.secundum merita & exigentiam personarum
alios plus quam alios illuminet promoueat & exaltet. ideo po
test dicere quilibet talis illud Iob. 32. Non accipiam personā
viri, & deū homini nō æquabo, vbi tres personæ ostenduntur
quas sine acceptione pōt prælatus debitē ꝑmouere. videlicet G
Moraliter prouectos, viri
Humiliter deiectos, homini
Veraciter perfectos, deum.
Primo igitur sunt promo
uendi illi qui sunt morali
ter prouecti. Viri inquit.
Sicut.n.videmus ꝙ tunc mater parit & emittit filium quando
est bene formatus & ꝑfectus, & in vtero aiatus & completus.
Sic verè prælatus tunc debet parere emittere & ad exteriora
officia & beneficia promouere subditum quando videt eum
in virtutibus & moribus formatum & donis & gratijs anima
tum, sed heu proh dolor videtur ꝙ multę matres hodie pariāt
abortiuum. Mulier.n.prægnans quando nimis premitur, vel
quando aliquo graui & ponderoso percutitur tunc ita lædit ꝙ
non potest expectare ꝙ fœtus in vtero formetur & compleat,
immo ante tēpus abortiuū parturit & emittit. Sic charissimi
per mulierē possum intelligere mollem imbecillē & affectuo-
sum principem iudicem vel prælatum, qa mulier dicitur quasi
mollis aer. Per ventrem suum possum intelligere claustrum,
collegium subiectum, territorium, capitulum vel conuentum
villā, patriam, regionem. fętus ibi existēs.i.clericus & religio-
sus, vel etiam alia persona subdita quęcunque in vtero religio
nis vel ecclesiæ, territorij vel patriæ, habitat vel moratur. Par-
turitio autem est ad aliquod beneficium vel officium emissio,
& promotio. Accidit igitur charissimi ꝙ quandoque mulier.
i.affectuosus princeps vel prælatus in vtero suo.i.ecclesia, con
uentu, dyocesi, patria vel villa habens aliquem fœtū informa
tum, qui.s.non est formatus per gratias & virtutes, nec per sciē
tiæ disciplinam.s.aliquam personam insufficientem ita ꝙ non
est tempus ipsum pariendi.i. ad aliquod officium seu benefi-
cium emittendi, quandoque tamen comprimitur.s. affectione
carnis, vel precibus amicorum vel principum & magnatum,
quandoque etiam iste percutitur aliquo graui & ponderoso.
i.cum magno sacco pleno pecunia, & tunc ipse compellitur
emittere, promouere, perficere & parere abortiuum .i. perso-
nam inutilem & ineptam quod hodie apparet in multis prin-
cipibus & prælatis, qui donis fauoribus & precibus hodie cō
stituunt in officijs, & beneficijs iudicaturis & præposituris &
alijs, ignorantes & improuidos & iniquos. ideo dicitur Esa. 3.
Dabo pueros principes eorum & effęminati dñabuntur eis. Il
li.n.qui sunt pueri per insufficientiam fiunt hodie principes ꝑ
temporalem potestatem & potentiam, & illi qui sunt effęmina
ti per incostantiam, dominantur per eminentiam, non sic. sed
viri debēt promoueri non abortiui, non accipiam inquit per-
sonam viri.s.eum repellendo, sed eum promouendo. Vñ Geñ.
47. Si quos nosti viros industriosos constitue eos magistros
pecorum meorum. Debent igitur promoueri sine acceptione
illi q̧ sūt moraliter ꝑuecti viri nō pueri vel ignari. vnde ps Nō
accipiam de domo tua vitulos neq; de gręgibus tuis hircos.
¶ Secundò illi qui sunt humiliter deiecti.i.homini. Sagitta quā H
to magis chorda deprimitur tanto citius & altius eleuatur, sic
verè illi qui in hoc mundo sunt humiles & depressi, debent ci
to & altè promoueri & eleuari. Et ista humilitas ostēditur cū
dicitur, homini, quia.s.homo de sui natura est animal mite, fle
bile, imbecille, nudum & debile & fragile, per quē omnis sta-
tus humilitatis & deiectionis pōt competenter notari. Ideo de
promotione talium potest dici illud Ecclesi. 17. Deus de terra
creauit hominem, & secundum se vestiuit illum virtute, deus
enim.i.pręlatus de terra.i. de statu infimo creare & erigere ho
minem,.s.personam humilem atque mitem, & ipsum per pro-
motionem vestire potentia & virtute.i. bonorum temporaliū
facultate & dignitatis etiam maiestate, heu proh dolor. sic nō
faciunt homines multi, quia verè ipsi non dant officia vel be-
neficia humilibus & deiectis, immo tantum superioribus di-
tioribus & prouectis & maximè familiaribus & propinquis.
Isti non creant homines, sed magis bestias & busones. Isti nō
promouent hodie humiles, sed magis omni bonitate steriles
Et ideo sic videntur hodie errare prælati ecclesiastici, & etiā
alij in promotionibus quas faciunt, sicut errat natura in crea-
tione ranæ, cum natura deberet creare hominē perfectum &
completum. Aliquando tamen habet parum de materia, ita ꝙ
non potest omnia membra corporis perficere propter mate-
riæ paucitatem, & tunc materiam quam habet distribuit in-
æqualiter, quia membris quæ sunt prope cor.s.capiti & pecto
ri satis

ri satis dat de ista materia, membris autem inferioribus & remotis à corde, s. pedibus & manibus quasi de eis non curans, quasi nihil dat de materia sua, & inde est ꝙ membra cordi propinqua sunt nimis magna. s. caput, & pectus, membra autem extrema & à corde remota sunt nimis parua, sicut de pedibus & manibus est ostensum. charissimi, per naturam possumus intelligere prælatum vel quemcunque publicum dispensatorem, per corpus quod ista natura habet regere & formare, intelligo quemcunque locum ecclesiasticum, collegiū, vel conuentum, quod talis habet gubernare, quia sicut dicitur ad Roma. 12. Multi vnum corpus sumus in Christo, materiam quam habet distribuere sunt bona temporalia, officia, beneficia & præbendæ, quia igitur charissimi materia huiusmodi, s. bona temporalia, est ita defecti nosa ꝙ nō potest sufficere pro omnibus mēbris, idest pro omnibus personis, quæ sunt in ecclesia vel conuentu, quia etiam tantum hodie creuit ambitio, ꝙ vix sufficeret pro vno, ideo natura, idest prælatus ipsam etiam inæqualiter dispensat, quia membris quæ sunt ꝓpe cor suum. s. familiaribus & amicis & parentibus, & propinquis quos habet propè cor dat multum de ista materia. s. de bonis temporalibus ecclesiæ, ita ꝙ facit eos grossos diuites & inflatos, illis autem qui sunt in extremis & longè à corde suo ad quos non habet particularem affectionem, & maximè pedibus qui tangunt terram, i. humilibus & depressis qui in terra moralitatis suæ continuè cogitant, vel in terra. i. in statu infimo perseuerant. talibus dico nihil dat de ista materia, nec promouet eos ad officia vel beneficia. Et ideo isti sunt parui, exiles & informes & nihil inter alios reputati. Alij autem sunt de istis beneficijs nimis pingues, & in diuitijs dilatati. Vnde 1. Corin. 11. Alius quidem esurit, alius ebrius est. Non sic ebarissimi non sic, quia rōne nō obstante aliqua exceptione, promoueri debent humiles & deiecti. homini inquit. ¶ Tertiò debent promoueri veraciter perfecti. s. boni & iusti qui dei nomine designantur, Deum inquit, in ordine vniuersi, res quanto est melior, perfectior & nobilior tāto natura dat sibi locum perfectiorem & nobiliorem, sic verè charissimi debet facere princeps & prælatus, quia quanto videt aliquem subditum suum habere maiorem scientiarum & virtutum bonitatem, & nobilitatem, tanto ipsum debet præficere ad altiorem dignitatem & sublimitatē. Deū inquit. Vnde in ps. Ego dixi dij estis & si. ex. o. Nam ſm vegetium lib. de arte militandi. Tunc bene respublica regitur quando non fit maior nisi qui melior. Sed verè videtur ꝙ multi prælati sunt similes Bidello, qui in scholis assignat loca scholaribus vniuersis qui in tali assignatione nou considerat merita personarum, immo secundum ꝙ plura munera dant ei vel secundum ꝙ sunt nobilioris parentelæ loca eis distribuit meliora, sic verè sunt multi iudices, & prælati, qui loca & officia & beneficia habent alijs assignare, qui recte sunt quasi Bidelli Dei in scholis ecclesiæ militātes, quia ve isti non distribuunt hodie ista loca secundum merita personarum, quia vt communiter non dant melioribus meliora, immo secundum ꝙ plura dona ab eis recipiunt, vel secundum ꝙ eos vident nobilioris & potētioris parentelæ ſm hoc multoties locus eis nobilior assignatur. vnde Innocentius de vilitate conditionis humanæ. Vos non attenditis merita causarū, non personarum, non iura sed munera, non ꝙ ratio dictet, sed quod vos affectet, non quod cor sentiat, sed quod mēs cupiat, nō quod liceat sed quod libeat. Et breuiter sicut videmus ꝙ canis vt communiter non nutrit pullum nisi quem scit vel credit se procreasse secundum Isido. Sic verè multi sunt prælati qui nullum promouent, nutriunt vel exaltant, nisi illos quos ex se. i. ex ipsa parentela, familia vel patria nouerint procreatos. vnde Hiero. Multa mala nos compellit facere carnalis affectus, & dū corporum respicimus propinquitatē Dei offendimus maiestatem. Patet ergo ꝙ sine acceptione debent promoueri veraciter perfecti, Deū, humiliter deiecti, hominum moraliter prouecti, viri, &c.

Acceptabilis. Acceptus.

Nota ꝙ illud dicitur acceptabile ꝙ est placitum alicui & ab eo approbatum tanquam melius & magis vtile. vnde no. quod in scripturis repetitur

A Acceptio personarum
Acceptio rerum
Acceptio operum
Acceptio munerum

Acceptandæ. n. sunt à Deo & à nobis ꝑsonæ iustiores res spirituáliores opera meliora munera certiora. de ꝑsonis. n. sanctus dicitur. 1. Reg. 18. Acceptus erat in cōspectu vniuersi populi. De rebus etiam spiritualibus. s. virtutibus & sacramentis ꝙ debent acceptari, dicitur. 2. Corin. 6. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc d. s. De operibus autem virtualib⁹ dicit psal. Tunc acceptabis sacrificium iu. obl. & ho. De muneribus vero beatis quæ præ terrenis operibus sunt amanda dicitur Sap. 3. Dabitur inquit eis fidei donum electum, & sors in templo dei acceptissima. Dicit tamen ꝙ sicut impetrantes habent tempus determinatū à iure in quo possunt beneficia impetrare ꝙ si transierint non plus possunt, sic verè deus in iure suæ æternę dispositionis nobis assignauit certum tempus. s. vitam istam in quo. s. beneficium æternæ beatitudinis promerendo possumus acceptare. Alias si transierit necesse erit beneficio nos carcere, vnde de isto tempore merendi dicitur. 2. Corin. 6. Tempore. n. accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te: His ergo omissis dic quod soli iusti sunt deo acceptabiles & probati. De Hostia verò dicitur Leui. 1. ꝙ Hostia acceptabilis erat deo quæ erat masculus sine macula deo oblata ad ostium tabernaculi, & super caput eius manus est posita, quia reuera illi proprio domino sunt acceptabiles & placentes qui sunt masculi per vtilitatem constantiæ sine macula per carentiam luxuriæ. Ad ostium tabernaculi per dedicationem diuini seruitij & obedientiæ, manusq; sibi super caput imposita ꝑ absolutionem a reatu cuiuslibet nequitiæ. Deus n. non acceptat nec ap ꝓbat in seruitio, nec in gradu ecclesiastico Hostias maculatas. i personas vitiorum maculis deprauatas sicut patet Leui. 21. Vbi albuginosus, crinosus, cæcus, clau dus, excaudatus, à sacrificio pellebatur à ministerio. Aues etiam nō quęcunque erāt acceptæ sacrificijs, sed solum aues gemebundæ. s. turtures & columbæ, sicut dicitur Leui. 1. quia breuiter soli iusti qui moribus sunt sani & integri, & per pœnitentiam gemebundi & more turturis & columbæ simplices benigni domino sunt accepti, & ab eo in ecclesia & in cœli gloria approbati Ad Tytum. 2. Dedit semetipsum pro nobis vt mūdaret sibi populum acceptabilem. Igitur siue fiat mentio de personis siue de operibus siue de rebus. dic ꝙ semper bona sunt acceptabilia nunquam mala. Nota tamen ꝙ sicut pueri qui carent recto iudicio magis eligunt & acceptant res inutiles quam vtiles, pomum quam castrum, auem quam clauem. Sic peccator quandoque plus acceptat & approbat mala quam bona, mundana quam æterna, nepotulos ignorantes quam extraneos sapientes, similes rusticis qui acceptant falsam monetam pro vera quando vident eam deauratam. Non sic pro certo, sed soli iusti & bona spiritualia sunt acceptabilia apud deum. Ideo petebat sapiens informari. Mitte sapiētiam de cœlis sanctis tuis vt sciam quid acceptum sit apud te. Dic igitur de acceptabilibus bonorum illud quod scribit Prouer. 14. Acceptus est regi minister intelligens. vbi aduerte ꝙ deo sunt accepti & grati viri stabiles & patientes. Est inquit. Viri humiles & seruientes. Minister inquit. Viri subtiles & sapientes. Intelligens inquit. Prosequere si vis, quia paucæ sunt auctoritates sub isto significato. Sed vide in alijs titulis similibus. s. vbi Placere. Eligere. Bonum. Melius idoneum. Dignus &c. Vide supra de acceptione personarum, & infra de accipere in prin.

Accersire.

Nota ꝙ accersire & accire idem est ꝙ vocare vel appellare seu ad se adducere vide infra de vocare &c.

Aceruus.

Aceruare. Nota ꝙ aceruus est idem quod accumulatio seu aggregatio, & potest significare multitudinem siue bona fuerit siue mala. Vnde nota ꝙ in scriptura inuenio Aceruum

Meritorum
Peccatorum
Iustorum
Malorum
Diuitiarum
Miseriarum
Læticiarum

¶ Et ideo est aceruus meritorum ꝙ est appetendus sicut. n. agricola fructus segetum congregat in aceruos sic iusti post pœnitentiæ agriculturam acquirunt cumulum meritorum. Vnde Ecclesi. 20. Qui operatur terrā suam inaltabit aceruum frugum. Vnde ille est aceruus frugum de quo dicitur sponsæ Can. 7. Aceruus tritici vallatus lilijs, Item est aceruus vitiorum qui est fugiendus. Mali. n. coaceruant sibi cumulum vitiorum. Vnde de peccatore dicitur Iob. 8. Supra aceruum petrarum radices eius densabuntur, & inter lapides commorabitur, lapides eius signant vitia, in quibus radices cordis malorum signantur, & quamuis iste sit lectus durissimus ibi tamen delectabiliter commorantur. similes lepori qui in aceruo lapidum aliquotiens facit lectum, figuratus in acbor Iosue. 7. Super quem lapidum

aceruum

acerumm congesserũt. Achor.n. qui interpretatur turbatio vel tumultus se peruertens aut peruersio signat pctõré, qui.s.suis malis dictis & factis turbat & pũertit alios sine causa, iste ergo non solum lapidibus.i.pctis mortalibus obruitur, immo etiam aceruos lapidum.i. cumulum vitiorum super eum aggregat vt pondere iniquitatum pressus de cetero nõ leuetur. 2.Reg.18. Posuerũt acernum lapidum super Ahsalon.¶ Item est aceruus iustorum qui est frequẽtandus, iusti.in aceruo esse dicuntur inquantum simul per charitatem & concordiam aggregãtur. Vnde de iustis potest dici illud Ezec.3. Veni ad aceruum nonarum frugum, iste est aceruus iustorum qui habitat iuxta fluuinm Chobar. quod interpretatur grauitudo, idest iuxta proffuuiũ granedinis & tribulationis morãtur. Item est aceruus malorum qui est declinandus, diabolus .n. aggregat peccatores per malas confederationes in aceruum.i.in vnum, vnde de malis dicitur Iob.24. Inter aceruos eorum meridiati sunt qui calcatis torcularibns sitiunt. Isti.n.sunt acerui auarorum, qui s.dato ꝙ calcent torcularia.i.quod habeant plenitudinem semper tamen sitiunt mundi bona. De aceruo autem malornm sunt illi de quibus dicitur.2.Thimo.4. Coaceruabũt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertent &c.¶ Item est aceruus diuitiarũ sicut Eritius ꝙ se volutat in aceruo pomorum. Soph.3. Siccitas spinarum & acerui salis erunt supple filijs Amon. Dic quare diuitiæ comparantur spinis & sali. ¶ Item est acernus miseriarum qui est metuendns.s.in inferno, vbi erit aceruus & cumulus tormẽtorum. Esa.7. Erit damascus sicut aceruus lapidum in ruinam. Hier.50. Lapides redigite in aceruos & interficite eã. ¶ Itẽ est acerus lętitiarum.i. paradisi gaudiorum qui est affectãdus. vnde Iob.5. Ingrediens in abundantia sepulchrum sicut infertur aceruus in tempore suo. Non posui hic figuras vel exempla, qa sterile est vocabulũ, sed vide de cõgregatione & similibus.

A **Acies.** Nota ꝙ acies idem est ꝙ congregatio vel conuentus hoium armatorum vel ad malitiam paratorũ Igitur cum sint plura genera militantiũ necesse est distinguere plures species acierum. Nota ergo ꝙ est Acies.

Strenuua	¶ Prima signat militiam istorum, & de
Fatua	tali acie intelligit illa Laus spõsæ. Cañ.
Nocua	6. Pulchra es & decora filia hierl̃m ter
Ardua	ribilis vt castrorũ acies ordinata. Acies.

n. iustorum debet esse pulchra per honestatẽ, terribilis per vitæ singularitatem vel per audaciæ streunuitatem ordinata ꝑ prudentiam & tranquillitatem. Secunda est acies malorum qui.s.militãt cõtra bonos.1.Re.4. Instruxerũt philistęi aciẽ cõtra Israel. Tertiã est militia demonũ & vitiorũ qui.s.ordinant acies suas cõtra animã Christianã.2.Re.10. Duxerũt aciẽ Syri contra Dauid & pugnauerunt contra eum. Et no.ꝙ.1.Paral.18. dicitur quod rex Israel vulneratus in acie contra suos, dicit aurigæ. Educ me de acie quia vulneratus sum, quia reuera in ista acie multi reges Israel.i.multi iusti aliquot tentationibus vulnerantur. Quarta est acies angelorum. vnde de ista est illa de qua supra dictum est. Terribilis vt castrorum acies ordinata. Terribilis.n.est, s.demonibus cõtra quos ipsi pugnãt & illud vide in alijs titulis de bello & congregatione.

A **Acetum.** Cum acetum sit res acris & mordicatiua incisiua & vulneratiua, purgatiua & mundificatiua. Possumus notare quod per acetum potest omnis asperitas denotari siue bona fuerit, siue mala & sic dico ꝙ per acetum potest intelligi. Compassio dominicæ passionis. Contritio mentis affectionis. Afflictio mũdi tribulationis. Detractio acris murmurationis. Destructio futuræ dãnationis. ¶ De passione.n. dicitur cuilibet animæ deuotæ illud Auth. 2. Accede huc & intinge buccellam tuã in aceto. Et cetera vide in tabula quia valde paucæ sunt auctoritates.

A **Accidere.** Accidens. Nota ꝙ accideos dicitur illud secundum logicos ꝙ adest vel abest præter subiecti corruptionem. In scriptura autem accidens dicitur quicquid quacunque causa præcedente contingit euenire & sic accidere idem est quod contingere vel euenire. Et potissimè in scriptura refertur ad infortunia, & ad casus qui subito & ex insperato succedunt Veruntamẽ ad hoc aduertẽdum, quia vbicunque ponitur accidens in scriptura semper accipitur in malo & signat infortunium vel iacturã. Et ideo quia nescitur ad quẽ finẽ talia accidentia immittunt vel ex qua causa ex dei prouidẽtia permittuntur merito quãdo accidunt à prudentibus metuuntur. Ista est.n. veritas quia sicut ista accidentia, & istę impressiones temporum quæ hic quotidiẽ accidunt proueniunt vt communiter ex influentia cęlestium corporũ & stellarum secundum Arist. & astrologos, sic verè accidentia infortuniorum proueniunt ex occulta influentia & prouidentia ordinationis & prouidentiæ dei, & ex ministerio angelorũ. sicut.n. dicit. Hiero. Omnia prouidentia dei aguntur & quod creditur esse pœna, medicina est, quia ergo scite possumus quod talia accidentia ab æterna lege proueniũt ideo nullus debet de eis dolere, sed ea potius æquanimiter sustinere iuxta illud Prouer.12. Nõ contristabit iustum quicquid ei acciderit. Exemplo Aaron qui videns duos filios suos ex casu combustos coram domino, non legitur contra deũ murmurasse, sed audito ꝙ à domino processerat in patientia tacuisse, & solũmodo hoc dixisse Leui 10. Mihi autẽ accidit quod vides. vnde Seneca in quadam epistola dicit ꝙ sapiens superioribus obediet, fortunæ contumaciter resistet, deum sequetur, casum feret. Aduerte tamen ꝙ secũdũ quod video quod aliqua sunt accidentia quæ substantiam perficiunt aliqua quæ substantiã inficiunt aliqua quæ substantiam destruunt & afficiunt. secundum hæc ego possum notare qđ est dare loquendo spiritualiter Accidens mirabilis naturæ. Accidens damnabilis mixturæ. Accidens tristabilis iacturæ. ¶ Primum accidens signat Christi incarnationem. nunquam.n. res ita mirabilis accidit in hoc mundo. Istud.n. fuit illud prodigium seu illud accidẽs mirabile de quo facit. Pli. mentionem. d.s.li.13.c.a 1.ꝙ sub Papirio & Cecilio consulibus nocte accidit quod lumẽ de cęlo ita fulsit ac si esset verissimè clara dies. Aliud etiam accidit vt ait ꝙ clipeus ardens ab occasu ad ortum visus est transcurrere sub Varrone & Mario consulibus. Reuera tale accidens apparuit quod illud lumen cœleste, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, s. dei filius benedictus in media nocte secundum aliquos, mundi & carnis tenebras ingressus est ita quod tunc mundum per fidem illuminauit & errorum tenebras effugauit p̃s. Nox sicut dies illuminabitur & Esa.9. Populus gentium qui ambulabat in tenebris vidit lucẽ magnã. Ipse.n. fuit clipeus ardẽs clipeus dico ꝑ defensionẽ ardens & flãmãs per dilectionem quia sicut dicitur Hebrę 5. Sermo domini ignitus clipeus est omnibus sperantibus in se. Iste enim clipeus per beatam incarnationem visus est per mundum transcurrere & de loco ad locum corporaliter transire vt sic nos posset à nostris spiritualibus hostibus liberare. De isto ergo accidens figuratum Apoc.18. vbi vidit angelum descendentem de cœlo, & terra illuminata est maiestate eius. Ideo de isto accidenti mirabili possumus dicere illud.1.Reg. 10. Quęnam res accidit filio Cis.q.dicat mirabilis. Et nota qđ humana natura Christi propriè dicitur accidens, quia.s.per modum accidentis in substantia fuit humanitatis dependentia in verbi suppsito determinata, istud est accidens mirabilis naturæ quod signat verbi incarnationem. ¶ Secundò est accidens damnabilis mixturæ quod signat pcti commissionem sicut enim videmus quod accidentia quandoque corrumpũt substantiam sicut patet quod calor accidentalis quandoque corrumpit naturalẽ, patet de febre de qua homo moritur vel in vino quando per calorem acescit, sic verè dico qđ quandoque accidit homini calor accidentalis & malus.i.concupiscẽtia carnalis vel mundialis quæ pro certo per diuersa pctã calorem naturalem, s. charitatem & gratiam corrumpit & hominem malum & acetosum facit quod bene figuratũ fuit. 2.Regum.16. vbi dicitur quod accidit vt surgeret Dauid de strato suo post meridiem & deambulans in solario vidit Bersabeæ se lauantem ex aduerso in solario domus suæ qui statim concupiuit eam & postea impregnauit, & tandem virum suum occasione ipsius interfecit. Re uera tale accidens sæpe contingit homini, post meridiem enim mundanæ prosperitatis quando quis surgit de strato.i. de statu infimæ paupertatis sępe accidit quod calor accidentalis.i.carnalis concupiscentia in ipso nascitur per quam adulteria & homicidia peragit, & sic calor charitatis & gratiæ in eo dissipatur Geñ.40. Accidit vt peccarent duo. ¶ Tertiò dico quod est accidens terribilis iacturæ, ꝙ signat granem tribulationem sicut enim quandoque accidit de nube fulmẽ prũpere, per quod contingit vicinam patriam tribulari. Sic verè quotidie à nube superioris diuinæ latentis iustitiæ & prouidentiæ quotidie accidunt & veniunt fulmina infortuniorum quæ turbant homines & molestant. Sic enim dicit Pli.li.13.ca. de prodigiosis pluuijs. quandoq; accidit ꝙ à nubibus pluebat lac, sanguis, caro, lana, ferrũ, lateres, lapides sicut eaem-

B

C

sicut exemplificat ibidem quo tempore singula euenerunt, qa procerto a nubibus.i.à Dei occulta ordinatione quãdoq; diuersa accidunt in hoc mundo, quia.s. iste nobis pluit carnes.i. Eucharistiam & proprium corpus in sacramẽto ps. Pluit illis sicut puluerem carnes. Item lac & lanam.i. dulcedinem temporalis prosperitatis. ps. Pluit illis manna ad mãducandũ & alibi. Qui dat niuem sicut lanam. Item ferrum lateres & lapides.i. duritiem infortuniorum & aduersitatis.4.Re.6. Accidit q caderet ferrum de manubrio. Et breuiter ista est veritas qd ista infortunia quo ad nos videntur accidentia, & à casu sine causa veniẽtia, apud Deum ista sunt ordinata & certa & quadam æterna lege, & Dei ordinatione emanantia sicut de rege Achab legitur.2.Paral.18.q Deus ordinauerat ipsum occidẽdum in prælio & tamen ibi dicitur quod accidit quod vnus in incertum iaciẽs sagittam percussit regem ex qua, scilicet percussione mortuus est vespere. Ibi ergo fuit certitudo ex parte Dei ordinantis. Casus verò & accidens ex pte militis in incertum iacientis, sed proculdubio fatui non considerant ista, qa .s.accidentia talia non credũt ex causis diuinis & propter pctã
C nostra procedere, cum tamen scriptum sit. Quicquid mali patimur pctã nostra meruerunt. Et ideo reprehenditur Ecclesi.5.vbi dicitur. Ne dixeris peccaui & quid accidit mihi tristè Deus.n.est patiẽs redditor. Sicut legitur de vno qui mouebat alium ad deierandum dicens, q ipse pluries deierauerat, nec vnquam ei malum acciderat, vox verò de cœlo audita est. Falsum est inquit, quia propter primũ periurium domus tua combusta est, propter secundum oculum perdidisti, & adhuc restat tibi maior interitus Sic ergo patet quomodo accidens potest accipi tribus modis vide infra de Aduenire & de fortuna & hæc sufficiant &c.

A **Accidia.** Nota q accidia est quidã animi torpor quo qs negligit bona inchoare, & fastidit inchoata perficere, sicut dicit Bern. in quodam sermone, & sic possumus notare q istud est vitium mirabiliter detestandum. Vitia enim quæ sunt contra naturam sunt plus ceteris fugienda. Cũ igitur natura ad hoc fecit hominem vt laboret sicut dicitur Iob.5. Homo nascitur ad laborem, Restat q accidia est contra naturam, & ideo fugienda. Istud bene videbantur percepisse Romani, de quibus dicit Aug. li.4.ca.16. de ciui. dei q multos deos qui credebantur impellere homines ad motum receperunt in ciuitate Romani, & eos inter deos publicos.i. inter illos deos qui curam reipublicæ habebant templis eorum constructis in Roma cum diligentia coluerunt. Veruntamen dea quies in vrbe non fuit recepta, sed extra vrbem templũ ipsius est constructum, noluerũt.n. aliquem deum habere secum qui posset quietem aut desidiam procurare, nec propter laborem deditum eneruare. Si igitur Romani populum pigrum habure nolebant, multo fortius dominus odit eos, & de ciuitate paradisi eijci eos facit, quietemq; corporis & accidiæ valde spernit. vnde Prouer.22. de diligentibus dicitur. Vidisti hominẽ velocem in opere suo coram regibus stabit. Et ideo Grego. in glo. sup Exo.12. dicit sic. Nemo in huius vitæ itinere torpeat, ne in patria locũ perdat. Et aduerte q accidia seu pigritia debet horreri, quia proculdubio Accidia

B Mentem indurat
Visum obscurat
Aurem obturat
Damna procurat

¶ Dico q accidia mentem indurat oõia.s. homo negligens & piger dissuescens ab exercitio virtuoso paulatim induratur in malo à quo finaliter non mutatur, sicut.n. à fide dignis audiui, In Lotoringia est vnus fons qui in hyeme fluit, in æstate siccatur, sed in hyeme quandu fluit aqua est limpida & serena, in æstate verò quando cessat fluere vel currere aqua mutatur in vnum lapidem qui omni anno extrahitur ab incolis, vt rediente hyeme fluat aqua, sic verè est de multis, quia.s. quandiu currunt & fluunt.i. quandiu laborant & bonis exercitiis intendunt sicut in hyeme.i. in tribulationis tempore facere solent, tandiu dico in puritate conscientiæ persistunt, quando verò à fluxu & motu exercitij per accidiam desistunt sicut.s. in æstate prosperitatis solitum est fieri apud multos, tunc paulatim per malas consuetudines indurescunt ita q per obstinationem in deuotione finaliter lapis fiunt. Figurati in Nabal fatuo, sed diuite. 1.Reg.25. De quo dicitur ibidem. q emortuum est cor eius intrinsecus & factum est quasi lapis. Et ista non solum sunt vera de induratione voluntatis circa moralia, immo etiam de induratione intellectus & ingenij circa intellectiua. Vnde de instructione nouitiorum dicit Hug. q sine exercitio ingenia in arterijs, & brachia in corporibus irrigescunt. patet igitur qd accidia mentem indurat. ¶ Secundò dico quod accidia visum obscurat. Constat.n. q visus intellectus & claræ cognitionis obtunditur quando homo per studium vel exercitium non mouetur, loricæ.n. & alia arma ferrea per motum & contractionem clarificantur & splendent. Per quietem verò rubiginantur & fetẽt, sic verè ingenia, mentis speculatione per exercitium & motum diligentia illuminantur. Per accidiam verò hebetantur & per desidiam obscurantur. Vnde Cassiod. in epistola. Natura humana ocijs hebetatur, duris autem laboribus eruditur. Vnde etiam Seneca in epistola. Non refert vtrũ studium omittas vel intermittas, igitur accidia visum obscurat. ¶ Tertiò dico q accidia aurem obturat, Constat.n q accidiosi & desides raro volũt audire verbum Dei vel monitionẽ cuiuslibet viri iusti, non volunt.n. audire quod dicitur, quia timẽt non posse facere q iubetur. Vñ Sene. in epistola. 72. Non putant desidiosi ab alijs posse fieri q ipsi facere nõ possunt. Ex infirmitate.n. sua de virtute aliorum ferunt sententiam. Nam hæc ad quæ imbecilles sumus dura & intolerabilia credimus, non quia hæc difficilia sunt, sed quia nos fluidi & inermes sumus, vide infra de auro, & de lurditate, dic si vis q dormiens nihil audit, sic piger ad nullum bonum intendit. Per dormientem.n. intelligitur piger, sicut dicit Prouer.6. Vsquequo piger dormis. Et Prouer.19. Pigritudo immittit soporẽ, accidia igit aurem obturat. Quartò dico q accidia damna procurat. Constat.n. quod desidiosi incurrunt Damna

Corporalia
Temporalia
Spiritalia
Et æterna

Incurrunt dico damna corporalia, quia corpus faciliter infirmat qñ per accidiã corporeis congruis exercitijs non mouet. ¶ Itẽ procurat damna tpalia, quia.s. qui per pigritiam inuoluit solet paupertati succũbere nec ditat. Vñ Prouer.21. Omnis aũt piger in egestate est. ¶ Itẽ procurat dãna spiritalia, quia.s. per accidiã incurrũt multa mala pctã. Sextalis.n. serpẽs est in motu tardissimus, est tamẽ mirabiliter venenosus quamuis multis coloribus sit depictus. Sic verè illi q sunt tardi & desidiosi, sunt præ alijs vitiosi, & per diuersa crimina venenosi q̃uis isti præ ceteris sint qñq; in conuersatione multi coloris. vnde Sen. in prouer. In mille facinorum furias mens otiosa discurrit. ¶ Itẽ procurat dãna æternalia, quia sicut dicit Bern. in sermone quodam. Otiositas est mater nugarum nouerca virtutũ, virium suffocatrix, superbiæ nutrix, gehẽnæ, pcuratrix. patet igitur quomõ accidia mala procurat, mentẽ obscurat, indurat &c. transeo quia paucæ sunt auctoritates. Vide de otio, pigro, dormire, somno, quiete &c.

Achimaas. Interpretat fratris mei onus vel fratris mei assumptio. Fuit aũt sacerdos domini comes fugæ Dauid & exilij, qui.s. currens p cõpendiũ victoriam sociorũ Dauid nũciauit eidẽ. Cauit tñ bene quia de morte Absalon noluit facere mentionẽ, sciebat.n. q super hoc rex doleret. Igit iste sacerdos significare potest bonũ prędicatorẽ, qui.s. onus fratris debet dici, p eo q onus pniæ fratribus suis .i. alijs christianis imponit, & fratris etiam assumptio dicitur, pro eo q alij christiani ad gratiam & gloriam p eum assumũtur. Psal. Dñi est assumptio nostra & sancti Israel regis nostri Iste igit Dauid Christũ per imitationẽ in suis tribulationibus comitat. Istu currẽs per cõpendiũ pœnitẽtiæ victoriã sanctorũ protestatur. Iste etiam de morte Absalonis tacet quia.s. magis ad misericordiã quam ad iustitiã inclinatus de peccatorũ mortibus & de aliorum infortunijs non lętatur. Ezech.18. Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat.

Actio. Actiuus. Actiua vita vide infra de agere, de operari & de facere, & etiam vide post agere vbi ponitur. A

Accingere. Idem est quod præparari, circundari & muniri. Et accipitur vt communiter p præparatione & munitione armorum. Vnde nota qd est accingi diuinum, & accingi humanum. Deus.n. accingitur potentiæ magnitudine. Psal. Accingis potentia qui conturbas profundum maris & sonum fluctuum eius. Homo verò accingit virtuali fortitudine. Prouer.13. Accinxit fortitudine lumbos suos. Dicamus igitur aliquid de accinctione virtutũ qua.s. iusti contra demones accinguntur. Sicut enim videmus quod milites accingunt se armis suis vt semper sint parati defendere se. Sic verè spiritualiter homo debet accingi virtutibus & gratijs vt ad impugnandum hostes spirituales continuè sit paratus. Iuxta illud quod dicitur in Psal. Accingere gladium

tuum

tuum super femur tuum potentissime. Et præcipuè per accinctionem in scriptura communiter intelligitur armatura pœnitentiæ qua homo armatur, & accingitur contra carnem vt sic de quolibet posset dici illud. 4. Regum. primo. Vir pilosus occurrit nobis Zona pellicea accinctus renibus. In quibus verbis ostenditur quod homo debet accingi Stabilitatis fortitudine. Vir. Sedulitatis promptitudine. occurrit. Mortalitatis mestitudine, pellicea. Charitatis amicitia. pilosus. Castitatis continentia. Zona. Voluptatis temperantia. Accinctus renibus.

B ¶ Debes igitur accingi & armari fortitudine firmitatis, vir inquit habens dimicare cum forti pugile, strennuo & experto, necesse habet φ sit armis & viribus præmunitus. Sicut videmus quod quia elephas habet dimicare cōtra draconem, ideo necesse est quod sit animal fortissimū. Quia etiam Leo habet dimicare contra pardum, ideo necesse est quod fortitudine sit munitus quia breuiter tanto vnum contrarium debet esse fortius quanto fortiori cōtrario obijcitur. Et ideo charissimi, qa nos habemus fortissimum contrarium. s. diabolum, quia sicut

C dicitur Iob. 41. Non est potestas super terram quæ comparetur ei qui factus vt nullum timeret quia. s. iste est Draco fortissimus rex serpentum. Bene dico qđ necesse est φ fortitudine virtute & constantia simus accincti pariter & armati vir inquit, qui. s. debemus esse viri. i. viriles virtuosi vigiles & vigorosi. Ideo dicitur Iob 38. Accinge sicut vir lumbos tuos. Et istud proculdubio est hodie contra multos qui non virtuosi sed vitiosi. Non vigorosi, sed desidiosi. Non sunt in fortitudine gloriosi sed magis in lassitudine debilitati & mæstitia defectuosi, & ideo isti nō viri, sed mulieres merito possunt dici, & hoc maximè verum est de mollibus, & delitiosis principibus & prælatis qui nihil agūt, omne opus eorum imperfectum est & muliebre. Esa. 3. Populum meum exactores sui spoliauerūt mulieres dominatæ sunt ei. Et ideo videtur φ moderni ecclesiastici non sunt viri. idest virtuosi, sed viri. idest virides teneri & delitiosi, vel viri. idest virulēti atque venenosi. Et ideo videtur φ tales fuerunt figurati. 1. Reg. 17. Egressus est vir spurius de castris philistinorum nomine Goliad de geth. altitudinis sex cubitorū armatus armis æreis qui exprobrabat agmen Israel. Sed finaliter Dauid proiecit contra ipsum lapidem cū funda & interfecit eū. Reuera charissimi tales viri spurij sunt hodie multi in ecclesia sctā Dei, quia. s. isti non sunt à legitimo viro ecclesiæ. s. à Christo geniti vel promoti per debitam promotionem vel vocationē, immo verè à diabolo adultero sunt per symoniam vel per carnis affectum introducti in ecclesia vel promoti. Isti enim dicuntur venire de castris philistinorū qui interpretantur poculo ruentes, quia verè isti sunt de secta & de exercitu demonum qui de empyreo corruerunt, dicuntur etiam de geth. qui interpretatur opprimens, quia verè mali ecclesiastici subditos suos opprimunt & infestant. Isti etiam præ ceteris sunt armati ære. i. pecunia quam scilicet nō cessant per cupiditatem acquirere habēt etiam maximam altitudinē. s. in temporali eminentia & habent lanceam temporalis potestatis munitam ferro atrocis crudelitatis. Et ideo filijs Israel. i. bonis & iustis improperia & iniurias faciunt atque dicunt qa sicut dicitur Ecclesi. 33. Contra bonum malum est, & contra vitam mors, sic & contra virum iustum peccator. Et ideo Dauid. i. Christus finaliter laxabit contra istos fundam occultæ suæ sententiæ & percutiet eos cum lapide. i. cū duritie mortis æternæ, ipsosq; deijciet, & proijciet. Ideo de talibus potest dici illud. 2. Reg. 18. Egredere vir sanguinum belial reddet tibi Deus sanguinem domus. Saul quoniam inuasisti regnum. Talibus enim viris sanguinum & dolosis, qui verè & communiter non dimidiant dies suos qui etiam regnum ecclesiæ, & ecclesiastica beneficia per ambitionem inuadunt finaliter qñ egredientur à corpore reddet Deus sanguinem. i. pœnam vltionem & vindictam. Non sic charissimi non sic, sed simus accincti stabilitatis fortitudine vir inquit. vt sic simus de illis de quibus dicitur. 1. Paral. 7. Hi omnes accincti ad prælium viri fortissimi. ¶ Secundò debemus accingi sedulitatis promptitudine occurrit, quia. s. ita debemus esse prompti.

Ad obediendum prælatis. Quia debemus rectè oc
Ad compatiendum subditis currere & nos ei pñtare.
Ad subsequendum proximis Occurrit inquit. 1. Ma-

cha. 10. Occurrit ei frater eius Symon in adiutorium. Symon interpretatur audiens, quia verè statim φ nos audiuimus voluntatem prælati & necessitatem proximi nos debemus occurrere & circa eum sedulè laborare Et nota φ dicit In adiutoriū quia verè omne animal naturaliter diligit speciem suā & vno læso cetera quæ sunt de eadem specie contrillantur, occurrūt & consolantur sicut patet de porcis & elephantibus quorum vno clamante ceteri occurrūt vt adiuuēt. Sic verè charissimi nos alij alterum diligere & ipsum in suis necessitatibus miserijs & clamoribus adiuuare & ei obsecrando occurrere ac etiam obuiare debemus. Vnde Esa. 21. Cum panibus occurrite fugienti. Vnde etiam cuilibet misericordi potest dici illud Psal. Accingere gladio tuo supple ad scindendum Panem egenis, quod est contra multos qui nec prælatis volunt occurrere obediendo, nec proximis suis subueniendo, immo prælatis suis occurrunt per obstinationem, conspirationem, inobediendo, rixando, & appellando. Proximis suis etiam occurrūt eos exhæredando & per violentiam opprimendo. Figura Exo. 14. vbi dicitur fugientibus ęgyptijs occurrerūt aquę, quæ scilicet eos inuoluerunt & in profundum submerserunt. Quia verè aquæ. i. fluxibiles peccatores hodie occurrūt ęgyptijs nigris. i. pauperibus & egenis ipsosq; per rapinas & extorsiones vsuras & deceptiones inuoluunt, destruunt & confundunt. Non sic charissimi, sed accingamur sedulitatis prōptitudine. ¶ Ter- D tiò accingamur mortalitatis mestitudine. Pellicea inquit. Pellis enim quæ detrahitur ab animalibus mortuis signat memoriam mortis qua pro certo nos debemus esse accincti & armati, milites enim quandoq; corijs & pellibus accinguntur & armantur. Pelles etiam aliquorum animalium sunt medicinales, sicut Pellis serpentis & Pellis Leonis quæ sanat emorroydas si supersederit patiens vt dicit Solinus. Sic verè charissimi milites Christi. i. fideles debent esse accincti & armati Pellibus mortuorum. i. memoria mortis contra iacula Hostium. i. contra vitia & pctā, & maximè contra luxuriam & superbiam quia verè talis Pellis. i. memoria mortis & mortalitatis nostræ A medicinalis est contra peccata & maximè Pellis serpentis & Leonis. i. memoria mortis malorum fallacium crudeliū & raptorum, qui. s. vt communiter male moriuntur. Si quis super talibus pellibus sederit idest in talium morte cogitauerit tunc emorroyde, idest fluxu sanguinis & Voluptate luxuriæ & aliorum vitiorum poterit sanari, quia sicut dicit Gre. Nihil adeo valet ad domandum carnis vitia, sicut cogitare qualis erit caro moritura. Figura. 1. Re. 5. & . 6. ca. de philistęis qui patientes infirmitatem in membris pudibundis fecerunt sibi sedes pelliceas sic verè illi qui in membris pudibundis. i. in genitalibus patiuntur infirmitatem luxuriæ debent sibi facere sedes pelliceas, quia. s. ipsi debent sedere per iugem meditationem in pellibus mortalitatis humanæ. Exo. 12. Renes vestros accingetis, calciamenta habebitis in pedibus vestris. Calciamenta. n. signant mortis memoriam, quia scilicet sunt de mortuis animalibus, qua pro certo nos debemus esse accincti, & calciati. Hiere. 6 Accingere cilicio & conspergere cinere luctum vnigeniti tibi fac planctum amarum. Accincti enim debemus esse cilicio pœnitentiæ, & asperitatis, cinere. i. memoria nostræ incinerationis & mortalitatis luctu etiam amaræ contritionis, & planctu lachrymosæ cōfessionis. Et sic bene dico φ nos debemus esse accincti mortalitatis mestitudine. Pellicea inquit.

¶ Quartò debemus accingi amicitia charitatis, pilosus inquit B quia sicut res pilosa est magis calida sicut patet de foderaturis sic nos debemus esse pilosi, id est calidi feruentes & charitatiui, quia. s. in amore Dei & proximi debemus esse feruētes & inflāmati. Vnde Gene. 27. Nosti φ Esau frater meus homo pilosus sit. Esau enim interpretatur faciens, quia verè illi qui sunt Esau facientes per bonorum operum executionem qui sunt etiam fratres per verę amicitiæ executionem qui sunt et homines per sapientiam & rationem tales dico pilosi sunt per charitatem & dilectionem. Et ideo talis accinctio charitatiua potuit figurari. Dan. 10. vbi ipse vidit virum vnum vestitum lineis, & renes eius accincti auro obrizo, per amicitiæ charitatem. Aurū enim quod rubet et splendet charitatem signat in scriptura. Sed heu proh dolor quā pauci sunt hodie tales pilosi & foderati armisq; charitatis accincti, homo enim inter animalia minus pilosus est, quia etiam homo nascitur nudus sine pilis & cornibus, & sine alijs munimētis. Et pro certo charissimi multi seruant adhuc suam originalem conditionem, quia scilicet nudi sunt frigidi & congelati, & foderatura charitatis alijsq; virtutum munimentis priuati, & hoc maximè illi qui homines, id est rationales, s. mundi sapiētes ecclesiastici & alij quia plus quā animalia. i. plus quam laici & seculares sunt omnibus gratijs denudati. nolunt enim acquirere foderaturam

virtutum

virtutum dicentes illud Iob.1. Nudus egressus sum de vtero matris meæ nudus reuertar illuc, sed sicut videmus ꝙ homo accidentaliter & post originis nuditatem acquirit pilositatem & capillorum ornamentum & vtilitatem, Sic homo quiquam à naturali origine careat charitate, debet tamen ipsam accidētaliter per gratiam procurare. Figura Geñ. 27. vbi Iacob qui erat lenis & sine pilis accepit aliunde foderaturam.s. de pellibus hedorum quas circuncinxit manibus suis, & sic acquisiuit & habuit benedictioné. Sic verè charissimi foderaturam charitatis si non habuerimus, debemus alibi procurare & pellibus. i. exemplis & conuersationibus hedorum. i. Sanctorum præcedentium nos inuoluere, & per imitationem velare tegere & vestire, & sic possumus benedictionem cœlestis gloriæ vendicare. Ideo dicitur. 1. Reg. 19. Pellem pilosam caprarum posuit ad caput Dauid. Simus igitur accincti charitatis amicitia, pilosis, vt sic de ardore charitatis dicatur nobis illud Esa. 50. Accendētes ignem omnes vos accincti flammis ¶ Quintò
F simus accincti castitatis continentia quod ostenditur cum dicitur. Vir iste habebat Zonam. Per Zonam enim quæ corpus stringit intelligitur castitas quæ corpus à luxuria retrahit & restringit qua pro certo nos esse debemus accincti similes cuidam lapidi precioso qui dicitur Onicbinus qui aliquando inuenitur rubens aliquando niger semper tamen inuenitur Zonis candidis circuncinctus, sic verè charissimi simus nigri per pœnitentiæ austeritatem vel per humilitatis vilitatem, siue simus rubei per feruentem charitatem semper tamen debemus Zonis candidis. i. puritate castitatis circuncingi. Figura Leui. 16. vbi dicitur de sacerdotibus. Tunica linea cidarim lineam proponet capiti. Per linum enim in scriptura intelligitur candor castitatis & puritatis quæ reuera in nos quadruplex debet esse. ¶ Est enim castitas mentis quæ per tunicam lineam denotatur quæ.s. interius subeus aliam vestem solet vestiri sicut conscientia latitat subtus carnem. Est etiam castitas carnis & hæc significatur per femoralia linea quæ.s. femora & genitalia operiunt. ¶ Est insuper castitas conuersationis, & hæc est Zona linea quæ vestes stringit, quia.s. vestes honestatis debent p charitatem ornari. ¶ Est etiam castitas gestus, & hæc intelligitur per cidarim lineam quæ caput ornabat. In quo quidem quinque sensus corporales vigent, ad denotandum ꝙ castitas debet apparere in aspectu oculorum, in auditu verborum, in locutione & gestu & ceteris similibus. Et de tali modo accingendi dicitur de forti muliere. Prouerb. 31. Accinxit fortitudine lumbos suos. Et de Samuele. 1. Regum. 2. ꝙ ministrabat in templo accinctus ephod lineo. Et istud prob dolor est contra multos qui reuera non habet istam quadruplicem castitatem. Aliqui enim carent castitate conscientiæ, sicut hypocritæ, qui sunt similes cignis qui habent plumas exterius albas, carnem autem interius habet nigram, sic isti quamuis exterius in apparentia sint albi per fictam charitatem, interius tamen in conscientia sunt nigri & corrupti per luxuriæ fœditatem. contra quos Matth. 23. Vę uobis hypocritæ qui mundatis quod de foris est, intus verò repleti estis rapina & iniquitate. Item aliqui non habent castitatem in carne, quia sicut videmus, Omnis caro corruperat viam suam. Geñ. 6. Item castitatem non habent inhonesti aliquando gestus cõuersatione, quia sicut videmus in populo & in clero in seculo & in claustro, & viri & mulieres portant hodie habitus meretricios & pœnitus inhonestos Aliquando etiam nõ habent honestatem in sensuum coerctione, quia & loquendo & audiendo, & aspiciendo moderni derogant castitati. Et ideo de ista quadruplici incontinentia opposita quadruplici castitati potest intelligi illud Ezech. 7. Venit finis super quattuor plagas terræ, id est super quattuor partes castitatis quæ per terram frigidam denotatur. Non sic charissimi non sic, sed simus accincti castitatis cõtinentia, Zona. 4. Regum. 4. Accinge lumbos tuos, & tolle baculum &c. ¶ Sextò debemus accingi volnptatis temperantia. Accinctis inquit reni-
G bus Per renes enim intelligitur voluptas & carnalitas. Iuxta illud Psal. Increpuerunt me renes mei, qui pro certo debent à nobis per temperantiam accingi, restringi pariter & arctari Figura. 4. Regū. 4. ꝙ quando Helyseus tradidit baculum suo seruo Giesi, & misit eum ad suscitādum filium viduæ mortuū, ipse præcepit sibi ꝙ accingeret lumbos suos. Quia verè charissimi Deus præcipit & mandat quòd serui sui. i. Christiani, & maximè ecclesiastici quibus ipse tradidit baculum regiminis pastoralis, & qui in mundo sunt missi ad peccatores mortuos per gratiam suscitandos, sint accincti lumbos, & per carnalium temperantiam, & per refrenationem luxuriæ & carnalitatis, quia secundum Greg. lumbos enim præcingimus dum carnis luxuriam, per continentiam coarctamus. Debemus igitur accingi temperantia voluptatis. Continētia castitatis. Amicitia charitatis Męstitudine mortalitatis. Promptitudine sedu-
litatis. ¶ Vir pilosus inquit occurrit nobis Zona Pellicea accinctis renibus. Nota ꝙ homo accingitur pœnitentię asperitate. H
Constantiæ virilitate. Lętitiæ iucunditate. Eminentiæ dignitate. Verecundiæ imbecillitate. Primo igitur accingitur homo asperitate pœnitentiæ ideo dicitur. 3. Reg. 20. Accinxerūt saccis lumbos suos. Hiere. 49. & 4. Macha. 3. Accinctæ sunt mulieres cilicijs. & Esa. 15. a b. & Iohel. 1. Quasi virga accincta sacco. ¶ Item accingitur homo constantiæ virilitate. de hoc Psal. Accingere gladio tuo super femur tuum potētissime. & 1. Macha. 3. Accingimini filij potentes, & estote parati. Et Gen. 49. Gad accinctus prælabitur ante eum. Et. 1. Reg. 2. Infirmi accincti sunt robore. Et. 2. Reg. 21. Dauid erat accinctus ense nouo. Et Abacuc. 3. Vt ascendam ad populum accinctum nostrum. ¶ Tertiò est accinctio lætitiæ iucunditate. Vnde in Psal. Exultatione colles accingētur. ¶ Item accingitur homo eminentiæ dignitate, sicut sacerdotes paramentis ad quod faciunt omnes figuræ suprapositæ. Et. 2. Reg. 6 Dauid autem erat accinctus ephod. s. in dedicatione arcę ¶ Item accingitur homo verecundiæ imbecillitate. Esa. 8. Accingite vos & vincemini

Accipere. Idem est quod à se capere, & idem est qđ acquirere, vendicare, acceptare & sibi pro- A
curare. Nota igitur ꝙ duplex est acceptio, actiua scilicet & passiua, quia scilicet homo accipit & accipitur. Accipit dico, scilicet quando homo accipit & acquirit illa quæ sunt animæ salubria vel etiam quandoque inutilia & nociua. Vnde de acceptione virtutum dicitur Iudith. 14. Accipiat vnusquisqȝ arma sua. i. gratias & virtutes, Item homo quandoque accipit, scilicet ad gloriam temporalem vel ęternā. Et sic dico quod est acceptio passiua duplex, scilicet gloriæ temporalis, quando quis accipitur ad aliquam dignitatem. Vnde in Psal. Misit de summo & accepit me. & gloriæ æternalis quando quis acquirit & accipit, vel etiam accipitur ad æternam fœlicitatem
Vnde Ioannis. 14. Veniam & accipiam vos ad meipsum. ¶ Irē B
adhuc dico quod est quædam actiua acceptio vituperabilis & nociua, & hæc est quadruplex, scilicet.

- Munerum personarum
- Rerum alienarum
- Infernalium pœnarum
- Iudicium personarum

Acceptio munerum de qua dicitur. 1. Reg. 8. Acceperūt munera & peruerterunt de qua Roman. 2. Non est personarum acceptio apud deum. ¶ Rerum alienarum sicut sunt auari & raptores qui accipiunt per fraudem & rapinam. De hoc. 1. Macha 1. Accepit spolia terræ Ægypti. ¶ Item acceptio tormētorum. Vnde Matth. 23. Propter quod amplius accipietis iudicium, & Ioannis. 19. Accipite eum vos & crucifigite.
De istis aūt omnibus nõ omnia, sed aliqua prosequamur. ¶ Di- C
camus de acceptione actiua quæ est vtilis & virtuosa. Est igitur accipere idem ꝙ gratia acquirere. ¶ Videmus enim quod omne quod est nititur naturaliter accipere & acquirere illud quod est sui ipsius perfectiuum nutritiuum & allectiuum. Sicut enim videmus de accipitre qui est auis clari visus, alti volatus, & audacis motus, & appetitus, qui dicitur accipiter ab accipiendo, eo ꝙ accipiendo prædam suam diligenter circunspicit, & attendit, sic verè charissimi nos alijs pro posse nostro debemus accipere, & acquirere prædam, nostrā. s. gratiam & virtutes, quæ reuera sunt animæ nutrimenta perfectiones & oblectamenta, & sic dicemur accipitres ab accipiendo, & maximè si fuerimus ad modum accipitris clari visus per discretionem, alti volatus per contemplationem, audacis appetitus per constantiam & perfectionem. Et ideo de illis gratijs & virtutibus quæ homo pręcipuè debet adquirere & accipere potest exponi illud Exo. 25. vbi nominantur illa quæ fuerunt à Moyse accepta à populo ad tabernaculum fœderis construendum, vbi dicitur. Ista sunt quæ accipere debetis. Aurum & argentum, & ęs, hyacintum, purpuram, coccum, bis tinctum & & bissum Ecce igiť in ista figura multæ gratiæ virtutes quas nos debemus accipere & acquirere ad hoc ꝙ mens nostra efficiatur tabernaculum & habitatio regis Christi. Debemus enim accipere Sapientiæ fulgorem Aurum. Eloquētiæ dulcorem Argentum. Pœnitentiæ valorem Æs. Apparentiæ nitorem Hyacintum. Amicitiæ feruorem Coccum. Continentiæ
candorem Bissum. ¶ Debemus primo accipere fulgorem sapientiæ. D

pientiæ. Aurum. Per anrum enim quod præ ceteris metallis plus splendet & quod secundum Isido. inter colores & metalla obtinet principatum intelligitur sapiētia atq; discretio circumspecta, quæ & splendorem honestatis continet & valoré totius bonitatis. Ista enim inter alias virtutes est principalior quia omnes aliæ per eam regulantur componuntur & etiam ordinantur. Et sicut aurum est medicinale quid & virtuosum quia secundum Platearium aurum habet virtutem confortatiuam superfluorum à corpore abstersiuam sincopis curatiuá & lepræ præseroatiuam, sic verè sapientia diuina ratio & discretio est animæ medicinalis, quia. s. per istam desperati confortantur, superflua. i. diuitię absterguntur, & largiuntur, sincopis quæ est timor cordis. i. remorsus conscientiæ mitigatur lepra. i. peccatum luxuriæ præseruatur, & sicut anrum habet soliditatem ductibilitatem & ruboris formositatem. Sic verè sapientia & discretio semper habet annexam soliditatem constantiæ ductibilitatem obedientię rubnrositatem charitatis & amiciciæ. Et ideo consulit scriptura Apoc. 3. Suadeo tibi emere aurum ignitum probatum vt locuples fias, & non appareat confusio tua. Aurum enim diuinæ sapiētiæ est ignitum per anneaam charitatem probatum per amotá falsitatem præseruat à confusione æternæ damnationis. Inducit locupletationem supernæ possessionis. Et sic igitur debemus habere fulgorem sapientiæ aurom. Et ideo ista acceptio sapientiæ fuit figurata Apoc. 10. vbi dicitur. Accepi librom de manu angeli & deuoraui, & erat in ore meo tanquam mel dulce & cum deuorassem eum amaricatus est vēter meus. Charissimi. Angelus iste signat Christum qui dicitnr Angelus testamenti. Malachię. 3. qui librum sacræ scripturæ, & diuinæ sapientiæ continet atq; portat sicut dicitur Col. 2. Iste est in quo omnes sunt thesauri sapientiæ abscooditi. librum igitur scripturæ & sapientiæ debemus accipere & recipere per humilitatem & deuotionem ipsum deuorare per studinm lectionem & meditationem, & inueniemus eum dulcem sicut mel per promissionis consolationem, amarum autem cordi pro certo per damnationis comminationem. ideo de tali acceptione dicitur Prouer 8, Accipite disciplinam meam, & non pecuniam & doctrinam magis q̄ thesaurnm eligite. Accipite igitur sapiētię fulgorem. Aurum inquit.

E ¶ Secundò accipiamus dulcorem eloquentiæ argentū. Argentum. n. dulcissimè sonat, colorem candidum portat, balsamum optimè reseruat, & iaspidis virtutem iuuat. Nam vt dicit Isid. & Dias. Iaspis plus valet in argento quam auro. Balsamus autem in vase argenteo melins reseruatur. Reuera charissimi tale argentum debemus accipere & acquirere, quia. s. dulcissime debemus sonare per eloquentiæ benignitatem, qa scilicet temperate & ordinate ac moderate dulciter ac amicabiliter debemus proferre verba nostra secundum personæ & negotij qualitaté, nā secundū Cassio. super ps. 73. Eloqués est ille qui scit parua summisse, magna granditer, & media dicere temperate, qui scit inuenire præclare; annnnciare magnifice, aperte disponere, varie figurare. Et in isto argēto balsamns diuinæ gratiæ melius reseruatur, & iaspis diuinę scientiæ plus valet proficit & reputatur. Ideo dicitur Prouer. 10. Argētum electum lingua iusti, quia secundum psal. Eloqnia domini, eloquia, casta, argentum igne examinatum, probatum terræ purgatum, septulum. Et istud est hodie contra multos ad quos ptinet habere argentum eloquentiæ docendo & prædicando vel ex statu sicut sunt mendicantes religiosi, vel ex officio, sicut sunt prælati quorum tamen multi qui nec aurom accipiút nec argentum, nec sapientiam, nec eloquentiam profitentur sed magis ignorantiam, & infacundiæ ruditatem. Vnde quilibet potest dicere Act. 3. Argentum & aurum non est mihi. Vnde de ista acceptione eloquentiæ potest dici illud. 1. Mach. 11. Accepit Ionathas argentum & aurum & vestem, & abijt. Ionathas enim interpretatur columba signans, qnia viri simplices & benigni auro sapientiæ argento eloqnentiæ & veste spiritualis apparentiæ sunt mnniti, & accedere ad regé Christum præ alijs digoi. Aduerte tamen probdolor q quidam bene accipiunt argentum non proculdubio inquantum signat pecuniā &c. Vide infra de argēto & de munns. 4. Reg. 4. Núc aút accepisti argētum & vestes accepisti vt emas oliueta &c. sed lepra Naaman adhęrebit tibi. Non sic charissimi, sed accipiamus & acquiramus dulcorem eloqnentiæ argentum.

F ¶ Tertiò accipiamns valorem pœnitentiæ æs inquit. Per æs enim quod secundnm plate. si combustum fuerit habet virtutem dissoluendi, consumendi, vulnera purgādi, oculos abstergendi, & carnes superfluas corrodendi, & eas crescere nó permittendi, intelligitnr virtus pœnitentiæ, quia verè si igne diuini amoris fuerit adnsta tunc verè mnltiplicem habet valorem. Dissoluit enim per contritionem, purgat per confessionem, consumit per satisfactionem, oculos mentis abstergit, p claram discretionem. Carnes superfluas. i. carnes voluptatis destruit per abstinentiam, & carnis macerationem. Et sanitatem spiritualem inducit per virtutis restaurationem, & ideo acceptio & susceptio amaræ pœnitentiæ nobis figuraliter innuitur. Mat. 1. Noli inquit timere accipere Mariam coniugé tuam. Maria enim. i. amara pœnitentia debet esse coniuna nostra nobisque copnlata & coninncta eiusqne amaram prosperitatem non debemus formidare vel timere, quia sicut dicitur Iob. 6. Qui timet pruiná veniet super eum nix. Pruina enim quæ de terra venit est pœnitētia temporalis, quam qui timuerit & accipere neglexerit nix quæ de cœlo venit. i. pœna ęterna à cœlesti sententia inflicta super eum veniet & descendet Paueant igitur delitiosi qui nnllam volnnt pœnitentiam sustinere, quia verè bene possunt ęternæ pœnæ miseriam expectare. Quia sicot dicitur Lucæ. 13. Nisi pœnitētiam egeritis, omnes simnl peribitis. Æs inqnit. & ideo hoīs pœnitētes possunt signari Exo. 27. vbi dominus præceperat Moysi q ipse faceret altare de lignis Sethim quod erat ineremabile lignum & imputribile, & q operiret illud ære, & q haberet tres cubitos in altitudine; & tres in latitudine quadrangulis, & q ibi faceret vnam craticulam in modnm retis quæ ligna concremanda sustineret, q etiā ibi faceret anulos in angulis eius quibus portaretur, & quòd faceret ad ministerium eius vasa quibus cineres & ignis reciperentur, forcipes & forciunculos, & qd omnia essent ęrea, vectes etiam duos de lignis sethim opertos laminis æreis quibus positus in anulis altare portaretur, & debebat esse concanum intrinsecns & non solidnm, sed inane sicut dicitur Leui. 6. Ignis in altari meo semp debebat ardere, charissimi per altare illud potest intelligi vir pœnitens & ét quicunqne perfectns in quo deberent Deo Hostiæ bonorum operum immolari. Iste debet esse de lignis sethim per virtutem perseuerantiæ, quia nec aquis lusnriæ, nec igne auaritię debet putrefieri vel cremari. Iste debet operiri ęre. i. virtute pœnitentiæ iuxta illud Deut. 33. Ferrum & ęs calciamentum eius. Iste debet esse quadrus per quattuor virtutes Cardinales Habet etiam tres cubitos in altitudine hi sunt. Spes, fides, charitas. Item tres in latitudine hi sunt. Contritio, confessio, & satisfactio. Iste debet habere craticulam, hęc est virtus patiétię, quę ligna, id est tribulationes sustinet atque portat. Item iste debet habere anulos volubiles, id est volubilitatem obedientiæ. Item vectes ad eum portandum. i. virtutem spei & fiducię Debet etiam habere vasa ad ministerinm suum, scilicet vas ad ignem continendum, hęc est virtus affectionis & amicitiæ in qna ignis debet ardere perpetuæ charitatis. Debet etiam habere vas ad cineres recolligendum, hęc est memoria mortis & cōsideratio quæ cineres mortalitatis recolligit & reseruat. Debet etiam esse concauus per humilitatem non solidus, quę erant instrumenta ad accipiendum carnes, per quod intelligo compassionem & pietatem, quæ carnem proximi accipit tanquam suam, & omnia ista debēt esse ærea vel ære operta per anneaam pœnitētiam & asperitatem quę per æs sicut dictum est designatur. Ideo de homine pœnitente potest dici illud Deu. 8 Cuius lapides ferrum sunt & de cuins montibus ęris metalla fodiuntur, lapides enim ecclesiæ. i. inferiores debent esse ferrum per constantiæ firmitatem & habere ęs. i. pœnitētię asperitatem. Ideo de perfectis viris dicitnr Iob. 38. Nunquid manus tua operata est cœlos qui solidissimi quasi ęre firmati sunt. Vnde de acceptione pœnitentię potest dici illud Apoc. 3. In mente habe qualiter acceperis & audieris & serua, & pœnitentiam age. Debemns igitur accipere valorem ęs.

G ¶ Quartò nitorem apparētię, hyacinthum inquit. Per hyacinthum enim qui colorem habet cœlestium intelligitur cœlestis apparentia, & conuersatio quæ in nobis debet pręcipuè pręlucere. Iuxta illud Hiere. 10. hyacinthus & pnrpura indumentum eorum. Figura Exo. 25. vbi præcipitur quod ipsi accipiant pelles hyacinthinas ad operiendum tabernaculum, quia verè pellis & opertura nostra. i. exterior conuersatio debet esse hyacinthina. i spiritnalis, & cœlestis Phil. 3. Conuersatio nostra in cœlis est Quod est contra multos quorum conuersatio non est cœlestis sed terrestris, non honesta sed molesta, non modesta sed mortifera alijs vel funesta. Et potissime

tales sunt luxusiosi, quia leuis insolens conuersatio talium nõ est cælestis nec spiritualis, sed potius sanguinea vel carnalis, nigra, turpis, inficiẽs, & lętalis. Vnde sicut videmus q pix quę nascitur alba propter ignis decoctionem tandem efficitur nigra, digitos maculans contingentis, sic verè multi sunt quamuis in principio habeant albam .i. puram & honestam conuersationem, quandoq; tamen accidit q in igne luxuriæ & carnalitatis coquuntur, tunc nigri coloris infamis & turpis & infectiuæ conuersationis efficiunt aliosq; per sua mala exẽpla dicta & facta inficiũt & corrũpũt, vnde ipsi possunt dicere illud Tren.5. Pellis nostra sicut clibanus exusta est. Isti igit nõ accipiũt bonã cõuersationẽ sed malã. Figurati per Anthiochum. 1. Macha. 1. Qui accepit spolia terræ Ægypti, quia .s. isti accipiũt spolia .i. cõuersationẽ ægyptiacã nigrã, fętidã, & corruptã Ægyptij .n. declinant ad nigredinẽ. Et ideo de ista acceptione cõuersationis honestæ potest dici illud Exo.28. Accipiunt aurũ & hyacinthũ & purpurã coccũq; bis tinctũ & bissum. De istis autẽ quatuor coloribus vide infra. Patet igitur q nos debemus accipere apparẽtiæ nitorem, pœnitentiæ valorem, eloquentiæ dulcorem, sapientiæ splendorem & fac paragraphos de residuo auctoritatis, & dic, ita dicitur Exod. 25. Hæc sunt inquit q̃ accipere debetis, sequitur purpurã coccũ bis tinctũ & bissum, vbi ostenditur q nos debemus accipere Patientiæ vigorẽ. Purpurã. Amicitiæ feruorẽ. Coccũ. Continẽtię candorem. Bissum. Accipiamus igitur vigorẽ patiẽtiæ qui per purpuram denotat̃, qui est color roseaceus, quia sicut rosa tãti est vigoris q quanto plus teritur tanto plus fragrat, sic verè virtus patiẽtię tantæ est perfectionis, q quanto magis per tribulationes teritur, tanto in robore cõstãtiæ fortius cõualescit. Purpurã igitur debemus accipere .i. patiẽtiæ firmitatem, quod est contra multos qui aliquid volunt in patientia sustinerę similes camelis qui gibbum portant super dorsa quorum cõsuetudo talis est q si magister eorum paulo plus solito ipsos oneret vel vltra consuetum terminũ eos ducat ipsi ex toto resistunt onusq; reijciunt & repellunt, vt dicit Isid. & Pli. Sic verè sunt multi qui si à magistro & prælato suo aliquo graui vel difficili præcepto plus solito onerentur ipsi statim impatientia moti ꝑ obstinationem & inobedientiam totaliter resistunt & per desperationem totum onus iniunctum reijciunt & dimittunt, & maximè sunt tales illi qui portant gibbum .i. inflaturam superbiæ & vanitatis. Vnde Hiere. 2. A seculo confregisti iugũ rupisti vincula dixisti non seruiam. Non sic sed habeamus patientiæ vigorem. Purpuram inquit. Vnde Ioh. 19. Exiuit Iesus portans spineam coronam & purpureum vestimentum. Homo .n. q habet purpureum vestimentum .i. virtutem patientiæ faciliter portat & sustinet spineam coronam .i. asperitatem pœnitentiæ. Debemus igitur accipere vigorem pœnitentiæ. purpuram. Vnde patiens est ille qui dicit in Psal. Calicem salutaris accipiam & nomen domini inuocabo. ¶ Secũdò debemus accipere ardorem amicitiæ quæ designatur per coccum bis tinctũ qui est color igneus & ardẽs, per quem ardor & igneitas charitatis notatur, qua .s. nos debemus erga Deum & proximum inflammari, & ideo dicitur Coccus bis tinctus ꝓpter binam Dei & proximi charitatẽ, vnde cuilibet viro charitatiuo põt dici illud Ezech. 27. Secretum & coccum proposuerũt in mercato tuo .i. in conscientia tua. Et hoc est contra multos qui nec dei nec proximi habẽt amorem, immo pleni sunt odio inuidia & rãcore. Iste .n. coccus .i. color rubeus q nobis pręcipitur accipi dicitur coccus bis tinctus ad notandum q̃d erat color intensè flammeus, ardens, igneus, & rubicundus, q signat, q amor noster debet esse firmus, feruẽs, verus, integer, & perfectus. Sed verè istum coccum habent hodie multi multum male tinctũ & multum superficialiter & imperfectè, illi scilicet qui tantũ amant in ꝓsperis & non in aduersis, illi qui amant hominem non propter se, sed propter sua. Illi qui amãt non veraciter, sed apparenter. Sic est .n. de amore sicut de calore, sic est .s. q calor exterior facit euaporare & mortificari calorem interiorem naturalem sicut patet in aceto vbi calor exterioris rumpit & mortificat calorem substãtiæ interioris & sic illud quod erat vinũ efficitur acetum. Illud quod erat calidũ & humidum efficitur frigidum & siccum, sic verè charissimi contingit hodie q multi habent tantum calorem & ardorem exterius quantum ad bona temporalia vel exterius .i. in fallaci apparentia q interius in substantia .i. in conscientia remanent frigidi per indeuotionem & sicci per incomp[illegible]sionem, sicut patet de illis qui per auaritiam diligunt exterius mundi bona qui reuera interius per verum cordis amorem non diligunt, nec proximum, neque Deum, quia qui dicit se amare deum & mandata eius non custodit, mendax est & veritas in eo non est. 1. Ioh. 2. Coccum inquit bis tinctum. Vnde Nume. 19. præcipitur quod sacerdos coccum bis tinctum in ignem mittat, ad denotandum quòd coccus ardorem charitatis designat. Exod. 28. Accipient purpuram & coccum bis tinctum. Accipiamus igitur feruorem amicitiæ. ¶ Tertiò accipiamus candorem continentiæ. K Bissum inquit Bissus enim qui est color albissimus & purissimus signat virtutem castitatis quæ inter ceteras virtutes est viridior & purior & Deo & Angelis, & etiam hominibus gratiosior, Ideo de casta persona dicitur Prouerb. 31. Bissus & purpura indumentum eius. Et hoc est contra multos qui reuera non habent nec accipiunt castitatis candorem, sed carnalitatis fetorem, nec puritatis albedinẽ, sed fęditatis nigredinem, non continentiæ puritatẽ sed luxuriæ vilitatem. Isti debent facere consilium Thob. 6. Accipies inquit virginẽ cum timore Dei. Castitas .n. est virgo pura munda pulchra & placida, & ideo debemus dicere cũ Samsone Iudic. 14. Hanc accipe mihi, quia placuit oculis meis, sed ecõtra isti facrũt sicut Oseæ qui accepit mulierẽ meretricẽ & fornicariã. Ista est luxuria q̃ cũ omnibus & secularibus & religiosis & maioribus & minoribus vult fornicari & mechari. Nõ sic charissimi, sed habeamus Bissum purissimę castitatis vt cuilibet possit dicere illud. Eze. 16. Cinxi te bisso, calciaui te hyacintho. Accipiamus igit̃ candorẽ castitatis, feruorem charitatis, & vigorẽ patiẽtiæ & firmitatis, quia hæc sunt quæ accipere debemus. Ista est igit̃ acceptio actiua & cõmendabilis. ¶ Secũdò dico q est acceptio passiua q̃ est mirabilis, & ista est illa q̃ hõ à Deo accipit̃ & ad diuersa ꝑ eã ordinat̃. Vñ nota q̃d Deus accipit hoiem, sicut hõ pecuniã de arca sua accipit vt eã in vsus suos expẽdat, sicut aurifaber metallũ vt illud diuersimodè figuret & cõponat, sicut scissor pãnũ vt eũ scindat, sicut magister discipulũ vt eũ à magisterio repellat vel eligat, breuiter .n. ista est veritas q sicut artifex accipit materiã, vt ea vtat̃ ꝓ voto ad bonũ .s. vel ad malũ, sic Deus ꝑ suã ordinationẽ accipit hoiem vt eo vtat̃ sicut sua creatura, & vt ipsum trãsformet in aliã formã .i. in aliũ statũ siue bonũ siue malũ ſm dispositionẽ suæ ꝓpriæ volũtatis q hñ supponit Apostolus Ro. 9. vbi ait q Deus ad modũ figuli facit de eadẽ massa vas in honorem, vas in cõtumeliam, vt eam beatificet & coronet, quia reuera homo quandoque à Deo accipitur & ad mundi prælationem vel ad cœli fruitionem, & etiam quandoque ad infortunium & tribulationem. Ideo dicit dñs Ioh. 14. Veniã & accipiã vos ad meipsum, vbi ostendit quod Deus accipit hoiem

Vt téporaliter glorificetur. Veniam — Accipit homo vt glorificetur temporaliter. M
Vt æternaliter dãnificetur. Accipiam vos
Vt supnaliter beatificet. Vos ad meipsum

veniã. Radius solis veniẽs ad terram vapores puros ibi accipit, vt ipsos sursum eleuet & exaltet, sic verè Christus veniẽs ad hominẽ ꝑ suã gratiam & visitationem, & per suam specialem vocationem accipit ipsum per electionem & eum exaltat per promotionem, maximè si purus & sanctus fuerit per vitæ & morum perfectionem. veniam inquit. Et ideo potest dicere dominus illud Exod. 20. Veniam ad te & benedicam tibi. Sed heu quam multi sunt hodie qui non expectant quòd Deus veniat & accipiat & promoueat eos, immo verè ipsi se ingerunt quantum possunt ad ecclesiasticas promotiones & sępe accidit quòd Symoniacè vel alias indebitè promouentur. Sed pro certo talibus accidet sicut Leopardo, qui vt accipiat stercus humanum arborem &c. sicut supra de Absalon. Non sic charissimi, sed Dei vocationem expectemus, quia verè ipse accipit hominem vt glorificetur temporaliter. Exemplum de Dauid, de quo dicitur in Psal. De post fetantes accepit eum &c. ¶ Secundò accipitur homo vt damnificetur personaliter, N Accipiam inquit. Accipere enim idest acutè vel acerbè vel acriter capere, & hoc fit quando per mortem æternam Deus accipit & tollit de medio peccatorem, sicut enim venator accipit feram cum canibus suis, quos post eam mittit tandem detracta pelle ipsam ad ignem coquit ipsamq; deuorat & consumit sic verè, quãdo dominus in nemore huius vitæ satis sustinuit, aliquam feram idest aliquem ferum hominem & crudelem, tandem canes suos scilicet infirmitates & mortem post eum mittit ipsumque in districtu iudicij accipit & detracta pelle temporalis possessionis ipsum ad statum paupertatis deprimit, & etiam ignibus in-

ferni ipsum applicat,& per æternam damnationem dentibus suæ iustitiæ ipsum vorat. Accipiam inquit. Castor enim sicut dicit Plinius ita tenaciter accipit cum dentibus qđ non solum carnem perforat, immo etiam ossa interius frangit, sic verè dominus cum dentibus suæ iustitiæ ita acriter accipit hominem peccatorem,ꝙ non solum carnem.i. temporalem substantiam sed per infortunia vel carnem exterius lędit per mortem temporalem immo etiam interiora ossa.i. animam frangit per æternā damnationem. Et ideo tam Deo quā angelis quam infernalibus tormentis possunt dici illa verba Ioh.19.Accipite eum vos & crucifigite.Accipitur igitur ho-
O mo vt damnificetur æternaliter.¶ Tertiò accipitur vt beatificetur æternaliter. Ad meipsum inquit. Leo.n.quando famescit taliter accipit prædam, facit.n.quendam circulum circa alia animalia cum canda propria quam imprimit terræ,& tūc oia animalia quæ sunt infra illum circulum statim stupida, de circulo exire pœnitus nunquam audent sed expectant edictum & iudicium regis sui.s.Leonis,& tunc ipse venit & quodcunque voluerit accipit ad ptem suam.Et vt communiter ipse accipit de pinguioribus q̄ sint ibi.Charissimi Leo iste est Christus qui dicitur Leo de Tribu Iuda. Apoca.5. Iste autem Leo à principio quendam circulum circa alia animalia .s. circulū humanæ durationis & ambitum humanæ vitæ exemplauit, quem pro certo nullum animal.i.nullus homo potest vel audet prætergredi quoquo modo, nec limitatum vitæ terminū pertransire Iob.14. Constituisti terminos eius qui præteriri non poterūt,quinimmo omnes stupidi sumus circa istum circulum,scientes ꝙ omnibus mori est necesse.Statutum est hominibus semel mori Hebreo.9.ideo ꝓ certo iste Leo quando sibi placet ipse accipit ad partē suam & ad seipsum sicut rex omnium animalium illum quem vult ipsumque per mortem eligit.vt eū ad partē suā.s. ad beatitudinem gloriæ transferat & transportet.Et vt cōmuniter ipse accipit & sibi appropriat magis pingues.i. magis virtuosos & bonos, Ad meipsum inquit. Ideo Christus cuilibet tali potest dicere illud Exod. 20. Ascende ad me in montem & esto ibi.Et Apocali.22. Qui sitit veniat ad me & bibat aquam vitæ gratis . Accipitur igitur homo vt glorificetur, vt dānificetur, vt beatificetur . Nota ad hæc ꝙ sicut operarius in sero mercedem recipit, sic boni post diem huius vitæ dum sero mortis advenerit accipiunt mercedem gloriæ Paradisi.vnde dicitur Matthei 19. Quicunq; reliquerit patrē & matrē &c.pp me cētuplū accipiet & vitā ęternā possidebit Mat.20.vbi dicit ꝙ illi qui in vinea dni laborabant in sero fuerunt vocati per procuratorē patrisfamilias,& pro mercede laboris acceperunt singulos denarios. Sic verè charissimi illi qui in vinea ecclesiæ laborāt per pœnitentiā in sero huius vitæ declini nostræ durationis, mors quæ est ꝓcurator Dei patris vocat eos & tollit de labore huius vitæ, & redditur eis merces pro labore,quia.s. ipsi accipiunt singulos denarios.i.siogult accipiunt æternæ gloriæ portionē.i. diuinā distributionem quæ quidē gloria per denariū qui est pfectus numerus denotatur.Ideo dicitur.1.Corint.3. Vnusquisq; propriā mercedē accipiet fm suum laborem.Et ideo de quolibet beato potest dici illud Sap.5. Accipient iusti regnum & decorem & dyadema de manu domini.In quibus verbis ostenditur ꝙ beati accipiunt in gloria

Valoris plenitudinem.Regnum. Splendoris pulchritudinem.Decorem. Honoris celsitudinem.Dyadema. Incst.n. talib' valoris plenitudo,quia ipsi habent regnum & sunt reges,quia.s.ipsi principātur & imperant omnibus creaturis.Regnum.n.est nomen valoris & potestatis,cum.n.materia informis diuisa fuerit in duas partes.s. in materiam elemētalē & cœlestē,ipsa tamen pars huius materiæ quæ formam celestem accipit , maiorem fortitudinem & nobilitatem acquisiuit quam alia elemētalis , quia.s.illa est cōtenta forma propria.Et ideo illa superiora corpora non corrumpuntur nec secundum philosophū malesicium machinātur,nanq; appetitus materiæ per formam celestem sunt repleti,terminati & adequati.Ideo ipsa corpora in virtute potestate,quantitate, equalitate perpetua sine corruptione aliqua ꝑseuerant,quod tamen in corporibus elementalibus inferioribus ex contraria causa contrarium reperitur . Sic verè eo loquendo spiritualiter.Constat ꝙ ad modū materię humanę natura bonorum distincta est in duas ptes,quia quidam sunt elementales inferius in ecclesia militante. Alij autem sunt iam superius in cœlo in ecclesia triumphante.Sed quid?pro certo,il li qui sunt superius, accipiunt & acquirunt multo maiorem potestatem & nobilitatem,quā isti qui sunt inferius in hac vita,nam quia forma cœlestis.i.gloria æterna & visio beatifica replet & perficit oēs appetitus innatiue.i.oēs affectus & desideria volontaria, Ideo ipsa corpora cœlestia.i. ipsi beati in nobilitate & virtute sine corruptione & mortalitate perpetuo ꝑseuerant.Nos autem alij inferiores qui sub huius mūdi viuimus elementis,quia forma elementalis.i.gratia vel temporalis affluentia non ꝑficit neq; replet oia desideria cordis nostri in Deo,necesse est ꝙ sepe & in natura & i moribus patiamur aliquam corruptelam.Et ideo de beatis qoi iam acceperunt illam ptātem & istud regnum,dicitur Apo.5.Dignus est agnus qui occisus est accipere virtutem & diuinitatem,sapientiam, fortitudinem honorem & benedictionem.Illi.n.qui sunt agni per benignitatem & qui sunt occisi ad litteram , sicut martyres fuerunt vel occisi.i.sanguine carnalitatis priuati per castitem · isti dico digni sunt accipere

Virtutem ad perseuerandum
Diuinitatem ad fruendum.
Sapientiam ad contemplandum
Fortitudinem ad impetrandum
Honorem summæ dignitatis
Gloriam summæ famositatis
Benedictionem æterne delectabi- lis voluptatis. Iō P istis dicit.t. Regum.10. Accipe benedictionē de præda mea. Isti igitur accipiunt regnum Luc.19.

Homo quidā nobilis abijt in regionem longinquā accipere sibi regnum . sed heu prohdolor tale regnum non est hodie in hoc mundo,quia verè totum regnū temporalis prosperitatis

Nec est forte
Nec est stabile
Nec est durabile
Nec est firmum

Ideo de regno mundi dicitur Exech.17.Fortes terræ tollet vt sit regnum eius humile, & non eleuetur . Accipiunt igit beati valoris plenitudinem.Regnum inquit.¶ Secundò acci- Q piunt splendoris pulchritudinem. Decorem inquit. Cinis quā uis sit vilis & despectus,qn tamen per ignis compurgationem efficitur vitrum,tunc claritatem accipit & splendorem,& efficitur corpus lucidum pernium & transpares. Sic verè charissimi,quamuis homo sit cinis.i.vilis,rudis,corporeus & carnalis,qn tū per ignē.i.p mortis confractionē & per purgatorij afflictionē transierit,ipse ꝓ certo fiet vitrū.i.beatus & gloriosus, & accipiet decorem splēdorē claritatē & formositatē, quia sicut dicitur Sap.3.Fulgebunt iusti in conspectu Dei. Et ideo de quolibet beato potest dici illud Prouerbi.31. Fortitudo & decor indumentum eius. Corpus.n.quāquam sit in vita ista rude debile & deforme, in patria tū erit pulchrū , lucidū forte solidum & decorum vnde in Psal.Magna est gloria eius in salutari tuo, gloriam & magnum decorem impones super eum.Vnde Eccles.32. Recumbe vt lateris vt ornamentum gratiæ accipias & coronam & dignitatem consequaris. Accipiunt igitur splendoris pulchritudinem & decorem.¶ Tertiò R accipiunt honoris celsitudinem.Dyadema inquit, quod est signum maximi honoris & regiæ potestatis. Nam sicut rex coo suevit coronare vxorem suam & filiū dyadema imponere , sic Christus animam beatam corona æternæ gloriæ,& dyadema te æterni honoris cornabit & honorabit.vnde Baruch.5.Imponet dominus mitram capiti tuo honoris æterni. Et de quolibet peccatore potest dici illud Cant. 3. Videt regem Salomonem in dyademate. figura Hester.6.vbi dicitur. Homo quem rex honorare vult debet indui vestibus regijs & imponi super equum qui est de sella regis & accipere regnum dyadema super caput suum & dicatur, sic honorabitur quemcunque rex voluerit honorare.charissimi talis homo est quicunque rex beatus, quem pro certo rex Paradisi honorare decreuit.tria igitur honoris insignia sunt sibi necessaria.s.vestes regiæ,equus regius,regiū dyadema, Vestes regię sunt quatuor dotes corporis scilicet agilitas,subtilitas,impassibilitas & claritas.Equus regius est requies æternitatis in quo homo perpetuo habet quiescere & sedere.Regium dyadema est honor excellentissimæ dignitatis quo perpetuo homo beatus decorat, insignitur,& coronatur,quia sicut dicitur Iacob. 1. Vir eum ꝓbatus fuerit accipiet coronam vitæ quam repromisit Deus diligentibus se.Et sic bene dico ꝙ beati accipiūt honoris sublimitatem, splendoris formositatem, vigoris auctoritatem seu potestatē igitur ꝙ sicut dicit Apostolus:.1.ad Corint.4. Quid habes inquit ꝙ non accepisti?si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis ? quia reuera istud est certum , homo de se nihil habet gratiæ vel virtutis nisi acceperit aliūde . Cū enim arbores

enim arbores in hyeme nudæ ſint, conſtat ꝙ etiam ſemper nudæ manerent, quodq; fructus flores & folia niſi illa omni anno deſuper acciperent non haberent, & niſi à ſole & Stellis influentiam obtinerent. Sic reuera hõ nudus omnibus naſcitur, quia ſm philoſophũ, ipſe eſt ſicut tabula raſa in qua nihil depingitur, ita qđ nec folijs eloquentiæ, floribus ſanctimoniæ, fructibus boni operis & virtuoſæ efficatiæ munit niſi iſta deſorſum accipiat & à diuina gratia cõſequatur. Bene igitur docet Mat. 10. Gratis accepiſtis gratis date. Cum.n.oĩa opera noſtra ſiue ſint bona naturæ, gratię vel fortunæ, à Deo accepimus, Iuſtũ eſt ꝙ ea alijs qui non habuerint gratis demus, qđ eſt contra ſymoniacos & auaros, qui bene volũt accipere, ſed poſtea nihil dare. ſimiles illi fillo de quo legitur ꝙ à fillo iries animalia armenta ſua petebat, & ſine refutatione accipiebat. Qui cum omnia ꝑ improbã importunitatẽ habuiſſet finaliter puer ab ipſo vnũ taurũ repetijt, quẽ tñ ipſe qui cuncta ab eo acceprat puero dare denegauit. De quo cũ puer doleret ita ꝙ præcipitare ſe vellet ſm fabulas io olorẽ eſt mutatus, qui eſt auis gemebũda, hoc eſt dictu, ꝙ exinde gemuit & doluit & de alterius ingratitudine triſtis fuit. Cõtra tales igitur filios dicitur Eccle.4. Non ſit porrecta manus tua ad accipiendum & ad dãdum collecta. Non ſic chariſsimi non ſimus filli, ſed ſimus prudentes virgines quæ accipiẽtes lampades .i. virtutes exierũt obuiã ſponſo. Accipiamus igitur vt demus & vt alijs diffundamus. Conſulo igitur quod accipiamus

Aurum.	Dico igitur ꝙ nos debemus accipere au-
Puerum.	rũ ſapiẽ. 1. Macha.4. Acceperunt aurum
Argentum.	multũ. ¶ Secundò accipiamus puerũ in-
Vnguentum	nocentiæ. Mat.2. Accipe puerũ & matrẽ
Talentum	eius & fuge in ęgyptum. Mater.n. inno-
Gladium	cẽtiæ eſt iuſtitia, q̃ debet haberi in ęgy-
Spolium	pto.i.in obſcuritate pęnitentiæ. ¶ Tertiò
Brauium	accipiamus argentum eloquentiæ: 1. Ma
Conſilium	cha.11. Accepit aurũ & argẽtũ. ¶ Quar-
Panem	tò accipiamus vnguentum miſericordię
Ignem	vnde Ioã.12. dicit de Magdalena, ꝙ ipſa
Virginem	accepit libram vnguenti precioſi & ef-
Vxorem	fudit ſuper caput Ieſu, & impleta eſt do
Doctrinam	mus ea odore vnguenti. Opera.n. miſeri
Diſciplinam	cordiæ inter alia ſunt magis fragrantia
Mariam	& famoſa. ¶ Quintò accipiamus talentũ
Lintheum	.i. pondus & libram iuſtitię. Mat.25. Ac-
Clipeum	cedens qui quinq; talẽta acceperat, dixit.
Spiritũ Sanctum	Ecce alia quinque ſuperlucratus ſum.

T ¶ Sextò accipiamus gladium orationis. Eſa.21. Surgite principes accipite gladium. ¶ Septimò accipiamus ſpolium bonæ cõuerſationis. 1. Macha.5. vbi dicitur ꝙ Antiochus cepit Hieruſalem & accepit ſpolia eius. ¶ Octauo accipiamus brauium æternę retributionis. 1. Corint.9. Omnes quidem currũt ſed vnus accipit brauium ¶ Nonò accipiamus conſilium ſanæ diſcretionis. Eccleſi.6. Accipe conſilium intellectus. ¶ Decimò accipiamus panem ſpiritualis refectionis. Mat.26. Accepit panem & gratias agẽs benedixit. ¶ Vndecimò accipiamus ignẽ charitatis feruentis & dilectionis. vnde de Neęmia legitur. 2. Macha.1. qđ iuſsit ſacerdotes accipere ignem & abſcondere. ¶ Duodecimo accipiamus vxorem.i.copulam bonæ amicitię & ſocialis federationis. Tho.1. Accepit Annã vxorem ſuam. Et Thob.7. Non luxuriæ cauſa accepi vxorem meam. ¶ Decimotertiò accipiamus virginẽ puritatis cõtinentiæ, & mundanę affectionis. Thob.6.c. Accipies virginem cũ timore dei. & Heſter.1. Accipiat mundum muliebrem. ¶ Decimoquartò accipiamus doctrinã & eruditionem. Prouer.21. Doce iuſtum & feſtinabit accipere. ¶ Quintodecimò accipiamus diſciplinã & correctionem Prouer.8. Accipite diſciplinam & non peccabitis. ¶ Decimoſextò accipiamus Mariam.i. pœnitentiã & amaram contritionẽ Matthei.1. Noli timere accipere Mariam coniugem tuam. ¶ Decimoſeptimò accipiamus clypeũ. i. audaciam & defenſionem Eccleſi.37. Contra Hoſtem accipiet ſcutum. ¶ Decimooctauò accipiamus linteum .i. mundificantem confeſsionem. Ioh.13. Cum accepiſſet linteum pręcinxit ſe & lauit pedes diſcipulorum ſuorum. ¶ Decimononò accipiamus Spiritum Sanctum. id eſt gratiam & perfectionẽ. Act.1. Accipietis virtutem ſpiritusſancti ſuperuenientis in vos Et ſic verificabit illud Ioh.1. De plenitudine eius omnes acce-
V pimus. ¶ Itẽ adhuc nota ꝙ aliqui accipiunt alienum multipliciter. Quidam per fraudem & cauillationem. Vide de fraude Alij per rapinam & exactionem. Vide de rapina. Alij per munerum receptionẽ, & ideo de talibus malis acceptionibus dicitur. 1. Macha.1. vbi loquitur de Alexandro magno. Conſtituit prælia multa & omnium obtinuit munitiones, & interfecit reges terræ, & tranſiuit vſque ad fines eius, & accepit ſpolia magnitudinis gentium, & ſiluit terra in conſpectu eius, & congregauit exercitum fortem nimis, & obtinuit regiones gentium & tyrannos, & facti ſunt ei in tributum. Chariſsimi rex iſte Alexander poteſt verè ſignificare mũdi diuites & auaros, qui in hoc mundo imperant atque regnant. Iſti enim hodie conſtituunt prælia multa quia per lites & controuerſias ipſi impugnant hodie contra omnes, quia deum non timent, & cunctis hominibus aduerſantur. 1. Theſſal. 2. Et ideo tales pertranſeunt hodie vſque ad fines terræ, quia hodie occupãt omnem terram & accipiũt patriã, & munitiones.i. bona immobilia & ſpolia .i. bona mobilia multitudinis gentium vicinarum, ita ꝙ in conſpectu eorum ſilet omnis terra, quia nullus eſt qui audeat contra eos loqui verbum, Iſti enim congregant ſibi exercitum amicorum quorum contrahũt ſocietates & etiam ipſos tyrannos .i. mundi nobiles & potentes principes & etiam prælatos, faciunt tales hodie per ſuas fraudes & vſuras ſibi tributarios & ſubiectos, ſicut ad litteram patet de vſurarijs & aduocatis, qui à magnatibus accipiunt penſiones & breuiter iſti occupant quaſi totius ſeculi regiones, quia verè diabolus dedit eis regiones gentium, & labores populorũ poſſederunt. De talibus igitur poteſt dici illud ꝑs. Cepiſti captiuitatem, accepiſti dona in hominibus. Et nota ꝙ mali habent multiplicem acceptionem. ſ. auaritiæ, vanæ glorię, violẽtiæ, peſtilentiæ. De auaritia dicit Pſal. Epatum eius accipiat alter. Et 1. Regum.8. dicitur de filijs Samuelis, ꝙ ipſi acceperunt munera & peruerterunt iudicium De vanagloria dicit Ioã.5. Gloriam adinuicem accipitis. De violentia dicitur in perſona pauperis ipſis tyrannis illud Ioannis. 19. Accipite eũ vos & crucifigite. Et de peſtilentia damnationis quam. ſ. mali finaliter accipient dicitur Luc.20. Propter hoc accipient damnationem maiorem Vide de acceptione munerũ, vbi munus Sequitur de acceptione perſonarum.

Acquieſcere.

Idem eſt quod obedire, conſentire, concordiam facere vel nutrire. Nota igitur ꝙ ſicut videmus ꝙ materia habet obedire & acquieſcere artifici ad hoc ꝙ exinde aliqua forma nobilis producat, ſic verè homo acquieſcere conſentire & obedire debet artifici ſuo. ſ. Deo prælato doctori & ſuperiori, & ſe ei pro viribus conformare, vt ſic forma nobilis gratiæ, ſcientiæ, vel gloriæ in ipſo valeat introduci. & de hoc Seneca in prouerbijs. Et Iob. 22. dicitur Acquieſce igitur ei & habeto pacem. Vbi oſtendit quod nos debemus acquieſcere multipliciter. A

Obediendo imperantibus. Acquieſce.
Subijciendo corrigentibus. Ergo.
Compatiendo indigentibus. Ei.
Conſentiendo conuiuentibus. Habeto pacem.

Acquieſcamus igitur imperantibus obediendo. Et hoc oſtenditur cũ dicitur. Acquieſce ꝙ eſt imperatiui modi ad denotãdum ꝙ illis qui habent auctoritatem imperandi. ſ. Deo, pręlato, & ſuperiori debemus acquieſcere & ei obedire, ſicut dicit Pli. & Ambroſius in Exameron. Quando rex apum extra alueare volat apes eum ſequuntur & ei mirabiliter obſequuntur, quia quælibet eius obſequio ſe offert & ei proxima cupit eſſe & ſi qua earum defecerit vel ab acie errauerit, odore perſequitur & ſentit vbicunque contigerit ipſum præceſſiſſe, & vbicunque rex præceſſerit, ibidem etiam caſtra figunt, regem etiam fatigatum portant. Rege viſo totus exercitus animatur & eo perdito, totus dilabitur & ad alium regem fugit. Apes enim vt dicunt, nequeunt eſſe ſine rege. Reuera chariſsimi per regem iſtum poſſumus intelligere Chriſtum, qui eſt rex & rector totius vniuerſi, & qui principaliter in alueari ideſt collegio Sanctę matris eccleſiæ principatur. Per iſtum etiam poſſumus intelligere, quemlibet prælatum, & rectorem alicuius eccleſiæ, capituli, collegij vel conuentus. Nam pro certo Chariſsimi, iſtos reges noſtros debemus ſequi per obedientiam, & ſubiectionem in eis acquieſcere, & obſequi per ſedulitatem, & deuotionem. Eis pro poſſe debemus eſſe proximi per amorem & dilectionem & eorum obſequijs nos offerre per voluntariam executionem. Vnde Luc.22. Sequimini eum quocunq; introierit, quia ſicut dicitur Eccleſi.23. Nihil dulcius quam attendere mandatis, B

gloria magna sequi dominum. Nã vbicũque rex noster Chri-
stus vel prçlatus præcesserit bonum exemplum dando, & vbi
cunque se inclinauerit suam nobis voluntatem ostendendo, ꝓ
certo nos debemus eum sequi, eum imitando, & eius volunta
tem per obedientiam adimplendo. Ipsum etiam debemus sup
portare adiuuando & cõpatiendo, vel in se, vel in subditis &
in membris. Figura ad hoc Ezech. 1. vbi dicitur ꝙ ipse vidit
quattuor rotas super terram, & erat inquit rota in medio rotç
& vbicunque declinabat quæ prima erat sequebantur & cete
ræ, & erant rotæ in circuitu eius plenæ oculis ante & retro.
Reuera charissimi, tales rotæ debemus esse nos alij ecclesiasti
ci & religiosi. Quia verè sicut rota est mobilis & vertibilis sic
nos debemus esse mobiles & vertibiles per obedientiæ volu-
bilitatem, celeritatem & velocitatẽ. vnde Eze. 10 Rotas inqr
ipsas ante me vocabis volubiles. Et istæ rotæ debent esse oc-
cultæ ꝑ discretionẽ & esse rota in medio rotæ ꝑ mutuã chari
tatẽ & dilectionẽ, q̃a. s. q̃libet debet fratrẽ suũ ĩ medio sui. s. in
corde habere, & ipsũ secum gerere ꝑ mutuã charitatẽ & affe-
ctionẽ, & vbicũq; prima est super nos. s. superior & prælatus,
ceteri. s. nos alij subditi debemus eũ sequi per obediẽtiã & su-
biectionem & imitationem. vnde Mat. 8. Magister sequar te
quocunque ieris. Rege etiam. i. prælato viso totus exercitus. i.
totus populus sibi subditus debet gaudere consolari & lætari
Iuxta illud. Gauisi sunt discipuli viso domino. Ioh. 20. Ipso
etiam absente per mortem vel etiam ad litteram ipso extra ec
clesiam suam diuagante, vel eo malè regente totus iste exerci
tus dilabitur & tristatur, & in deterius inclinatur. Prouer. 11.
Vbi non est gubernator populus corruet, quod maximè patet
quando collegium caret prælato ante electionem. Exemplum
de Apostolis, qui Christo absente & mortuo tristati sunt, ipso
q́ue resurgente lætati. Et breuiter populus non potest esse vti
liter sine rege & sine principe iudice vel etiam rectore, quod
est contra illos qui dimittunt beneficia in vacatione diutina,
nec vt deberẽt prouident sed sibi fructus retinẽt atque seruãt
& leuant qđ ẽt est contra proteruos qui gaudent in vacatio-
ne ecclesiæ, & in absentia iudicis vel prælati, quia. s. nonnũquã
valent inuenire aliquem correctorem dicentes illud Oseæ. 10.
Ecce Deum non timemus & rex quid faciet nobis. Nõ sic cha
rissimi non, quia verè nos debemus acquiescere & obedien-
do imperantibus. Acquiesce inquit, quod est imperatiui mo-
di. Et de hoc Gen. 27. Nunc igitur fili acquiesce cõsilijs meis.
Sed heu quam pauci sunt hodie tales veri obedientes qui bo-
nos prælatos diligant ac sequantur, & qui eis obediant acquie
scant & obsequantur. prohdolor moderni non sunt obedien-
tes sed odientes, non prælatos sequentes, sed eos persequentes
non eos diligentes, sed per contumaciam negligentes. charis-
simi non sic. sed obediamus & acquiescamus imperãtibus, q̃a
sicut dicitur. 1. Reg. 15. Quasi peccatum ariolandi repugnare
C & quasi scelus ydolatriæ nulli acquiescere. ¶ Secundò acquie
scamus subijciẽdo corrigentibus, quod oñdit eũ dicit ergo. ꝙ
signat argumentum, reprehensionem, & castigationem, vt si
ꝑlat' dicat ergo fac hoc ergo quare fecisti hoc. ergo nõ facias
amplius & hæc similia. & huiusmodi correctioni debemus ac
quiescere, non per impatientiam reclamare, quod etiam verũ
est in disputationibus, quia. s. veris & sanctis opinionib' est ac
quiescendum non in obstinatione manendum, nec proteruè
per sophismata rebellandum, quia sicut dicitur Prouer. 13.
Qui acquiescit arguenti glorificabitur Et ideo debemus esse
similes auro, quod inter metalla est ponderosius, splendidius
solidius, firmius & ductilius. Nam aurum sub malleo non fin-
ditur, sed secundum voluntatem artificis in bracteas renuissi-
mas dilatatur, si tamen bene fuerit à sordibus depuratum,
percussum etiam non resonat neque clamat, nec in igne con-
sumitur sed purgatur. Reuera charissimi, tales debemus esse
nos, quia verè debemus esse ponderosi per maturitatem, splẽ-
didi per sapientiæ vel apparentiæ luciditatem, firmi & solidi
per patientiæ stabilitatem, ductibiles per correctionis humi-
litatem. Nam sub malleo correctionis, aut igne tribulationis
non debemus findi vel rumpi per bonorum operum defectũ,
& discontinuationem, nec sonitum murmurationis emittere
per impatientiam & detractionem. nec ibi consumi per despe
rationem, sed artifici. i. Deo & superiori nostro acquiescere. &
secundum voluntatem eius nos ducere & regere per obedien
tiã & subiectionẽ. & nos etiam dilatare per charitatẽ & dile-
ctionẽ. Et iõ docet Prouer. 15. Qui acquiescit arguẽti posses-
sor est cordis. ideo nos instruit Prouer. 3. Non deficias cum à
Deo corriperis, quia quem diligit dominus corripit, & quasi
pater in filio complacet sibi. Sed heu prohdolor multi nõ sic,
quia verè corda multorum tanta superbia sunt repleta ꝙ nul-
lam correctionem volunt sustinere, immo statim clamant per
murmurationem, impatientiam, discordiam, litem, & rumpũ-
tur & consumuntur per desperationem & per apostasiæ cor-
ruptelam, sicut pater de malis religiosis, & isti sunt similes au
ro sophisticato. Nam quando aurum non est bene purum, sed
habet æs vel auricalcum immixtum, tunc malleatum corrũ-
pitur, atque nec pro forma introducenda ad voluntatem artifi
cis potest duci, sed verè quia multi hodie habent admixtum
aurichalcũ quod videtur esse aurum quod non est. i. hypocri
ticam fictionem, Ideo pro certo non põt malleatores tribula-
tionum & reprehensionum in patientia sustinere. immo per
impatientiam sçpissimè deficiunt & rumpuntur. vnde Exo. 6.
Non acquieuerunt ei propter angustiam spiritus opusq́ue du
rissimum. Nõ sic charissimi, sed acquiescamus corrigentibus
nos per subiectionem. Igitur inquit. De isto ergo potest dici il
lud Ioh. 18. Ergo rex es tu? tu dicis quia rex ego sum. q. d. O
tu ergo. i. o tu corrector, tu es rex & rector, ideo acquiescendũ
est. vnde Esa. 7. Audite ergo domus dauid &c. Vide infra de
isto correctore in loco suo. Igitur acquiescamus corrigenti-
bus per subiectionem. ¶ Tertiò acquiescamus indigentibus ꝑ D
compassionem. ei inquit. Nam per istud pronomẽ ei, quod est
ꝓnomen generale intelligo mundi miseros & depressos. quos
diuites non dignantur hodie proprijs nominibus nominare.
sed eos solẽt appellare sub nominibus generalibus & remotis
dicentes ille vel illa &c. talibus igĩ miseris debemus acquie-
scere eis compatiendo, ipsorumq́ue miseriam consolando, ad-
iuuando, & eis subueniendo, vt de quolibet paupere dicatur.
Iste est tenete eum, tenete. i. in memoria per recordationem
& affectionem. talis est affectio inter passeres, quia si vnus
currit in laqueum alij ad clamorem eius accurrunt, &
quasi eius clamoribus acquiescentes ipsum nituntur pro vi-
ribus liberare. vt dicit Plinius. Sic verè charissimi, si ali-
quis frater noster vicinus vel amicus laqueo paupertatis vel
tribulationis fuerit depreheñsus, statim pro certo ꝙ ad nos cla-
mauerit nostrum auxilium implorando, verè nos debemus ac
quiescere compati & accurrere & ipsum pro viribus adiuua-
re & de paupertatis vel tribulationis laqueo liberare, & de ta
li acquietione potest intelligi illud ꝙ dicitur de præconio ad
Rom. . Mar. 8. Acquiescunt omnibus quæ postulantur ab eis.
Sic enim videmus ꝙ Leo parcit animalibus prostratis & qua
si veniam implorantibus. Nam ex nobilitate regalis animi ta-
libus acquiescit & indulget ipsaque tangere non dignatur. vt
dicit Isido. Sic verè illi qui habent regalem animum. i. libera-
lem beneuolũ & benignum, quando vident inimicos suos vel
etiam alios ad terram prostratos. i. de statu proprio cecidisse,
& ad statum infimum deuenisse, certe ipsi debent ei compati,
& ei humiliato poscenti veniam indulgere, & eum non de-
bene lædere sed iuuare, exemplo Dauid qui eum posset occi-
dere Saul inimicum suum ei pepercit. 1. Reg. 24. & 26. vnde
dicitur. 1. Macha. 2. Nonne Dauid in misericordia sua conse-
cutus est regnum? vnde si esurierit inimicus cibum da illi. vn-
de Deut. 32. Mihi vindictam & ego eis retribuam. Ecclesi. 28.
Qui vindicari vult à Deo inueniet vindictam. vnde Hugo.
Nobile genus vindictæ indulgere, sic non faciunt crudeles,
non parcunt tribulato, sed q̃ñ possunt præualere nitũtur. vel
iniuria vsq; ad vnguem vindicare. Prouer. 6. Q̃m Zelus & fu
ror viri non parcet in die vindictç, nec acquiescet, eiusque
precibus nec recipiet ꝓ redẽtione dona plurima, nõ sic charis
simi, sed acquiescamus indigẽtibus, cõpatiendo ei inquit Sap.
3. Fideles in dilectione acquiescent illi. ¶ Quartò debemus ac E
quiscere conuiuentibus consentiendo, quia illis qui conuiuũt
nobiscum, debemus esse acquiescentes concordes consenta-
nei & pacifici & benigni, ꝙ ostenditur cum dicitur Habeto
pacem. Sicut. n. videmus, ꝙ animalia quæ sunt similis & cõfor
mis ditionis & naturæ sibi inuicem acquiescunt & cõsentiũt.
& inter se pacificè cõuersantur. Sicut videmus de ouibus, bo
bus, & ceruis elephantibus, & ceteris mansuetis aĩalibus, quç
gregatim viuere cõsueuerũt, & inter se pacificè cõuersari. Sic
verè, nos qui sumus similis conditionis & conformis, quia. s.
omnes sumus christiani ecclesiastici vel religiosi, debemus ac
quiscere inuicẽ vel cõsentire, & pacẽ & cõcordiã alter ad alte
rum custodire. Habeto inquit pacẽ Marci. 9. Habete pacem
inter vos. Iuxta illud Ioan. 16. Pacem meam do vobis, pa-
cem relinquo

cem relinquo vobis. Sed heu prohdolor quia pauci sunt hodie qui habeant inter se veram pacem, quia verè sicut videmus mundus totus est in discordia & in lite. vnde Hiere. 12. Non est pax vniuersæ carni dicit dominus. Dicit enim Pli. & Amb. ꝙ multis causis pugnant inter se apes, sed modico iactu pulueris vel lapidis ipsorum controuersia quietatur. Sic verè hodie charissimi inter nos ex multis causis oritur & rixa & contentio. Et multis occasionibus fœdus pacis & vinculum dissipatur. Sicut ad litteram videmus de superbis & ambitiosis, qui non possunt habere pacem inter se, sed pugnis, litibus, verbis, minis, iniurijs, & detractionibus, alter ab altero impugnatur quia sicut dr̃. Hie. 16. Abstulisti pacem à populo isto Sed verè humana dissensio modico puluere vel lapide dissipatur, quia s. quando nos fuerimus lapide scilicet sepulchri & terræ puluere cooperti. s. in morte, tunc omnis nostra dissensio finietur, quia s. tunc oportebit nos pugnare vel cum vermibus in sepulchro, vel forte cum demonibus in inferno, vel forte cum ignibus in purgatorio. Et propter hoc optime docet sap. Ecclesi. 28. Memento nouissimorum & desine inimicari. Non sic charissimi, sed acquiescamus per mutuam concordiam & pacem vnde. 4. Reg. 14. Percussit fœdus coram domino vt suscitaret verba fœderis acquieuitque populus in pacto. Acquiescamus igitur inuicem concorditer consentiendo. Benigniter compatiendo. Patienter subijciendo Reuerentur obediendo. Et hæc de acquiescere sufficiant gratia breuitatis.

A **Acquirere.** Idem est ꝙ accipere lucrari, vendicaro ad se querere. Nota igitur ꝙ inuenimus multiplicem acquisitionem scilicet

Acquisitionem numinis — Numinis dico, q. a. s. deus
Acquisitionem hominis — acquisiuit sibi ecclesiam.
Acquisitionem demonis — Acquirit sibi animas, &

acquisiuit nobis cœlestem patriam. De acquisitione ecclesiæ dicit Hiero. Esponens illud ps. Dabo tibi gentes hæreditaté tuam, hæreditas quippe filio Sancta ecclesia data est, quam nõ moriés pater ei reliquit, sed ipse eá sua morte mirabiliter acquisiuit. De acquisitione verò animarum dicitur. 1. Petr. 2. Vos estis genus electum regale sacerdotium gens sancta populus acquisitionis. De acquisitione verò cœlestis patriæ per Adam perditæ, dicit ꝙ Deus deduxit eos. s. Sanctos patres in monté sanctificationis suę, montem quem acquisiuit destera eius. Est

B igitur quædam acquisitio superni numinis. ¶ Secundò dico ꝙ est acquisitio mortalis hominis. Et sic nota ꝙ est duplex acquisitio quo ad præsens. s. vitiosa, & virtuosa. Vitiosa qñ hõ acqrit

Mundanorum prosperitatem — Et dicitur hic Sap. 1.
Vitiorum fœditatem — In iustitia mortis est
Tormentorum pœnalitatem. — acquisitio.

Sicut vidimus quod latro acquirendo rem furatam acquirit sibi crimen furti, & exinde pœnas. Sic verè auarus dum auare acquirit crimen auaritiæ & exinde suspendium mortis æternæ. ¶ Item nota ꝙ est acquisitio virtuosa, quando. s. homo acquirit gratias & virtutes dona merita & gloriam æternam & istam pro posso nostro debemus acquirere & procurare, omnis enim res appetit naturaliter suam perfectionem pro posse vendicar & acquirit. Sicut videmus de arbore quæ non cessat continuè moueri & crescere quousque acquirat debitum complementum. Sic verè charissimi, virtutes & perfectiones debemus pro posse acquirere, & continuè de virtute in virtutem crescere & proficere quousque acquisierimus complementum, donorum, virtutum scientiarum & gratiarum, & augmentum gloriæ Paradisi. Et de ista acquisitione potest dici illud Prouer. 3. Melior est acquisitio eius, negotiatione auri & argenti primi & purissimi fructus eius. In quibus verbis ostenditur ꝙ nos debemus acquirere complementum perfectionis triplici ratione. s. Propter bonitatem qua cunctis præfertur. Melior est Propter dignitatem ad quá hoc refertur. Acqui. ne. au. & ar. Propter voluptatem quæ per hanc confertur, primi & purissimi fructus

C eius. ¶ Habet igitur charissimi acquisitio gratiæ & virtutis bonitatis excelléntiam quia melior est. Illa enim acquisitio est bona per quam rudis materia ad formam nobilem trásmutatur. Sicut videmus quod cinis quę est turpis & vilis conditionis in igne, quandoque taliter disponitur quòd efficitur vitrum, & sic acquirit pulchritudinem, claritatem, formositatem, puritatem, & perspicuitatem Sic verè charissimi, dico quòd acquisitio spirituum est melior, quia scilicet exinde acquiritur forma nobilis qua homo efficitur

Clarus per discretionem — Et sic igitur illa
Pulcher per honestam cõuersationẽ — acquisitio habet
Purus per castitatem — bonitatem escel-
Perspicuus per veritatem. — lentiæ Melior in-

quit, Ideo de ista acquisitione potest dici illud Prouer. 8. Melior est sapientia cunctis opibus, & omne desiderabile non potest ei comparari. Illud enim est melius quod à meliori principio immediatius emanat, & ꝙ ad finem meliorem ordinatur. Et ideo spiritualia quæ à Deo principiantur & originátur immediatè & ad optimum finem. s. ad æternam beatitudinem ordinantur bona & optima possunt dici & ideo debent præ ceteris procurari. Iusta illud. 1. Corin. 14. Emulamini charismata meliora. habet igitur ista acquisitio bonitatis escellentiam.

D ¶ Secundò dico ꝙ ipsa habet dignitatis eminentiam, quia præfertur negotiationi auri & argenti. Et bene. Sicut enim videmus ꝙ corpora superiora præferútur inferioribus; quia. s. incorruptibilia sunt & inuariabilia, & nobilissima & simpliciter digniora. Sic verè charissimi bona spiritualia & eorum acquisitio bonis inferioribus præferuntur, sicut nobiliora & digniora. Et ideo hic nominat duo bona temporalia, quorum acquisitio non potest acquisitioni spiritualium comparari, quæ tamen præciosissima ab hominibus reputitur. s. Splendor sciétiarum. Negotiatione inquit Auri. Valor diuitiarum. Argenti inquit, quod etymologizatur, quasi ardens gentem, quia. s. argétum & pecunia facit gentes, per auaritiam ardere & æstuare. Istorum enim acquisitio est laboriosa, timorosa, & dolorosa, laboriosa in ingressu, timorosa in progressu, dolorosa in egressu. Laboriosa quando acquiritur. Timorosa quando seruatur. Dolorosa quando perditur. Et ideo videtur de multis diuitibus & sapiétibus, ꝙ ipsi sint similes griphis, quæ sunt aues & aquilæ à parte anteriori, & sunt Leones & bestiæ à parte posteriori. Hi in montibus hyperboreis custodiunt aurũ & argétum & lapides preciosos, quorum tamen possessio & acquisitio non est eis vtilis, quia. s. eis non vtuntur, sed est magis eis damnabilis, quia istorum custodia dat eis sollicitudinem & laborem, sicut dicit Isido. Sic verè in montibus hyperboreis qui sunt frigidissimi. i. in excellentijs, officijs, & dignitatibus huius mundi vbi frigus indeuotionis abundat, principantur hodie multi griphis. i. multæ malę personæ quæ sunt sicut Aquilæ per volatum superbiæ, & varietatis. Et sicut Leones per impetum sęuitię & crudelitatis, quia reuera quandoque habent in custodia sua aurum sapientiæ secularis, & argentum opulentiæ téporalis, ita ꝙ bene potest talibus dici illud Ca. 1. Murenulas aureas faciamus tibi vermiculatas argento. Isti enim acquirunt Murenulas. i. ornamenta & paramenta auri & argénti. i. scientiarũ & diuitiarum. Sed verè sępe accidit ꝙ talis possessio & acquisitio eis non proficit, quia. s. ea nõ vtuntur. Multi enim sunt ita pusillanimes vel ita præsumptuosi, ꝙ licet habeant aurum sapientiæ, tamen ipsi nolunt eo vti. s. proximos iuuando, consulendo & instruendo, & hoc malum quia sicut dicitur Luc. 12. Seruus sciens voluntatem domini sui, & non faciens plagis vapulabit multis. Et Iacob. 4. Scienti bonum facere & non faciéti, peccatum est illi. Item alij sunt ita parci & tenaces, ꝙ licet habeant argentum diuitiarum, ipsi tamen nõ audent nec sibi nec alijs de necessarijs prouidere, & hoc pessimum, quia sicut dicitur Ecclesi. 14. Viro cupido & tenaci absque ratione est substantia. Talium igitur acquisitio non proficit, sed suo possessori nocet multipliciter & officit. vnde Ambro. super Lucam. 12. Frustra coogregat opes qui his vti nescit. Nec enim nostra sunt quæ non possumus auferre nobiscũ sed sola virtus comes est defunctorum, sola nos sequitur misericordia quæ tabernacula defunctis acquirit æterna. Acquiramus igitur charissimi, non temporalia sed spiritualia, quia verè istorum acquisitio habet dignitatis eminentiam, quia scilicet melior est negotiatione auri & argenti. Prouer. 4. & Prouer. 16. Acquire prudentiam, quia melior est cunctis opibus.

E ¶ Tertiò dico quia ipsa habet voluptatis affluentiam, quia. s. ista habet voluptatem & affluentiam gloriæ Paradisi, quod ostenditur cum dicitur, Primi & purissimi fructus eius. Fructus. n. quod est illud vltimum quod reportat agricola de arbore, signat præmiũ gloriæ Paradisi, q̃ pro laboribus pęnitentiæ reportamus. Et ideo videẽ ꝙ Paradisus est similis quibusdá insulis quæ sunt in oceano quæ dicunẽ insulæ fortunatæ, de quibus dicit Isido. ꝙ omniũ bonorũ copia sunt repletæ. Ibi. n. fructuũ omniũ maxima abundantia & maximè in vna, vbi oĩ tépore fructus, abundat, ita vt nunquam desit comedere volentibus, Ibi auium dulcis melodia. Ibi lactis & mellis affluentia.

Ibi caprarum & ouium multitudo. Et ideo antiqui poetę & gentiles ibi crediderunt esse paradisum. Et propter hoc vt dicitur vocauerunt illas insulas fortunatas. Reuera talis est paradisus, quia ibi verè est omnium bonorum opulentia. Est.n. ibi fructuum & delitiarum affluentia. Auium.i. beatorum deū laudantium & gratias agentium consonantia. Dulcedo lactis & mellis.i. requies deuotionis & consolationis. Oues & capræ quæ gregatim vadunt.i societas concordantiæ vnitatis & coniunctionis. Caues etiam quæ sunt animalia fidelissima.i. firmitas fidelitatis & amoris & dilectionis, & ideo iste locus potest
B dici propriè insula fortunata. Paradisus enim dicitur, quia ibi est paratus domini visus. Fortunatus, quia omnium bonorum fortuna ibi abundat. Insula etiam dicitur, quia.s. nullus potest ibi intrare nisi per mare tribulationis pęnitentiæ amaritudinis & laboris, quia sicut dicitur Actuum.14. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei, sed transacta amaritudine huius maris quando ad istam insulam peruenitur, tāta copia fructuum ibi potest inueniri acquiri & possideri.i. tāta volupeatis dulcedo, φ ibi potest totus voluptatis appetitus, & tota animæ capacitas satiari. Iuxta illud psal. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Nam sicut dicit Isido. Est quædam regio in Aphrica ita fertilis, φ ibi iacta semina in cētuplum augmentantur. Sic verè paradisus est ita fertilis, φ si ibi per elemosynam, pœnitentiam, & ceteras virtutes semen bonorum operum seminaueris fructum centesimum qui est perfectus numerus.i. perfectionem & opulentiam æternæ gloriæ reportabis. Geñ.27. Seminauit Isaac in terra illa & inuenit in anno illo centuplum. Et Mat.19. Centuplum accipiet & vitam æternam possidebit. & Mat.13. dicitur Semē cecidit in terram bonum & ortum fecit fructum centuplum. Heu Deus pro certo insula non est mundus, quia verè in mundo non est

Bonorum abundantia, sed indigentia.
Non opulentia, sed indigentia.
Non melodia, sed tristitia
Non concordia, sed controuersia.
Non fidelis amicitia, sed amicitia falsa.

F Et ideo ibi non abūdat fructus perfectæ dilectionis, immo ista regio caret fructibus fruitionis. vnde Sap̄. 3. Vacua inquit est spes illorum & labor eorum sine fructu. Et ideo mundus non est similis insulis fortunatis, immo est similis cuidam monti, q est propè Siciliam qui dicitur mōs Ethna. sed Ethna vbi non crescit aliquis fructus. sed perpetuis incendijs spiratur. Sunt enim ibi cauernæ sulphure plenæ, & ex collisione vēti qui generatur ex fluctibus maris contigui, Sulphur illud quod est calidum inflammatur. Et sic dicitur φ ibi audiūtur quædam voces lamētantium. & ideo infernorum spiraculum creditur ibi esse, sic verè charissimi mundus est hodie plenus infinitis incendijs.s. incendio auāritiæ & cupiditatis. Incendio sæuitię & crudelitatis. Incēdio luxuriæ & carnalitatis. Sunt enim ibi cauernę sulphureæ.i. homines peccatores cauati & defectiui sulphurei in fames & fetidi, qui pro certo ad flatum vēti.i. ad suggestionem tentationis, quæ à mari.i. à diabolo mouetur spirat faciliter istos ignes. Eccles. 12. Apertio oris eius inflammatio. Et ideo in hoc mundo audiuntur hodie multi miseri lamentātes, illi.s. qui istos ignes crudelitatis & cupiditatis ab istis cauernis sulphureis.s. ab istis raptoribus & vsurarijs patiuntur. De quibus bene dicitur Iob.24. De ciuitatibus fecerunt viros gementes & animæ volantium clamabunt, & Deus inultum abire nō patietur. Et ideo mundus infernus i. locus crudelitatis & insatiabilitatis ꝓpriè potest dici iuxta illud Prouer.15. Infernus & perditio non implebuntur, sic & oculi hominum insatiabiles. In isto etiam monte non sunt hodie fructus bonarum operationum, vel dulcedo perfectarum delectationum. Ideo potest figurari Matth.21. in illa ficulnea in qua dominus non inuenit fructus, sed folia, & ideo maledixit ei & aruit. Sic vere in mundo satis est de folijs.i. de apparentia & de verbis. sed verè nihil est ibi de fructu bonitatis & perfectę voluntatis. Et ideo dominus mundo maledixit Mat.14. Vę Mundo ab scandalis. Et propter hoc iste mundus est hodie totus aridus, quia.s. ipse caret gratiæ & deuotionis. Luc.4. Natū aruit, quia non habuit humorem. Ideo dicitur in Psal. Dedit erugini fructus eorum, & labores eorum locustæ. Non sic Paradisus, non charissimi, quia verè primi & purissimi fructus eius. Primi quantum ad promotionis honorem. Purissimi quātū ad visionis splendorem. Fructus eius quantum ad fruitionis dulcorē. Et ideo talis locus debet acquiri & procurari. vnde.2. Thessa. 2. Vocauit nos ꝑ euangelium nostrum in acquisitione gloriæ. Et sic patet φ est acquisitio commendabilis. ¶ Secundo dico G
quòd est acquisitio humana quæ est damnabilis. Et ista est ꝓ certo quando homo

Acquirit culparum montem & cumulum
Acquirit gazarum pontem & baculum
Acquirit pœnarum fontem & riuulum.

Dico igitur φ mali acquirunt cumulū diuitiarū nequitiarū & dic φ peccatū est sicut monile Vulcani φ quicunq; habebat vel acquirebat peribat, sic pctm̄ &c. Sap.1. Iniustitia mortis est acquisitio. Itē mali acquirūt cumulū diuitiarū similes formicis quæ in granis aggregatis se cumulāt. Apibus quæ flores aggregāt. Ericijs quæ poma cōglobāt. Et ideo de istis dicitur Baruc.3. Thesaurizant aurū in quo cōfidūt hoīes, & non est finis acquisitionis eorū. Item mali acquirunt riuulum miseriarū.s. pœnas inferni. de quo ad Rom.4 Qui autem resistunt ipsi damnationem acquirunt. ¶ De acquisitione autem demonis vel pręedicatorum qui diuersimode acquirunt animas, omitto gratia breuitatis. Et sufficię de acquirere ad præsens.

Accubare seu Accumbere. A

Recūbere Cibare. Cum accubitus sit ꝓpriè locus stratus vel lectus ad quiescendum, & accubandum vel ad cubitum ponendum vel ad innitendum factus. Possumus dicere φ in scriptura multiplex accubitus inuenitur. Est enim accubitus

Floridus & purus
Aridus & durus
Lucidus & securus
Fetidus & impurus
Horridus & obscurus.

Accumbūt igiť iusti virtutum floribus. de quo dicitur Ezech. 34. In verbis virentibus in pascuis pinguibus accubare eos faciam & oues meas. ¶ Item accumbunt mundani terrenis operibus.s. in amore terrenorum, quæ sunt per nimiam sollicitudinem nimis dura. Amos.2. Super vestimentis pignorata accubuerunt. Vestimenta igitur s̄m Grego. sunt bona temporalia. ¶ Item accumbunt beati securis turribus.s. in Paradiso Sophoniæ.3. Pascentur & accubabunt & nō erit qui exterreat. ¶ Itē accumbunt mali culparum fecibus. Vnde.2. Reg.13. de Amō luxurioso dicitur. Accubuit Amō & egrotauit. ¶ Item accumbunt damnati inferni ignibus. Accubabunt in medio eius gregis omnes bestiæ gētiū, & onocrotalus, & imber, & ericius, & in liminibus eius morabuntur. Per ista.n animalia accipiūtur diuersa genera peccatorum. His igitur præmissis nota φ est accubitus seu recubitus bonorum qui est laudabilis. Et est accubitus malorum q est odibilis. ¶ Primo igitur videamus de B
bonorum accubitu laudabili. Sicut enim videmus ad oculum φ omne animal indiget quiete & accubitu post laborem, Sic verè omnis postquam satis laborauerit in negocijs huius mūdi, necesse est φ aliquādo aliquam quietem spiritualem, & aliquem mentalem accubitum consequatur. Et de hoc potest exponi illud Geñ.49. Isacbar asinus fortis accubans inter terminos. Ecce hic ostenditur quod boni diuersimodè requiescunt & accumbunt videlicet

In securitate spei confidentis
In humilitate cordis patientis
In posteritate finis subsequentis.

Sit igitur in nobis spei securitas confidentia, quod ostenditur cum dicitur Isachar. quod interpretatur dominum memorās Item cordis humilitas & patientia, quia debemus esse asinus fortis. Item sit in nobis finis posteritas cum præuidentia, quia .s. debemus habitare inter terminos. Est igitur requies seu accubitus in confidentia sustentatoria. hoc est dictu in spe & fiducia ipsius Dei. Isachar elephas accumbit & dormit innixus arbori. habet enim tantam corporis grauitatem, quòd si ad terram accumberet dormiendo nunquam posset se amplius leuare. Et ideo necesse est quòd totus erectus super poplites anteriores dormiat, & φ innitatur arbori dum accumbit. Reuera charissimi, per elephantem possum intelligere quemlibet virū iustū qui in vita ista peragrat memoria mundi huius. Istę enim necesse habet alicubi accumbere & requiescere per desideriū & affectū. Modo sic est φ iste naturaliter est grauis & ponderosę conditionis, quia.s. hō naturaliter est grauis & ponderosus ad bonum faciendū, & inclinatus ad malum exequēdum, quia sicut dicit Geñ.8. Sensus & cogitatio hominis prona sunt ad malum ab adolescentia sua. Et ideo si homo velit accum-

lit accumbere terræ & quiescere circa terrena, pro certo vix aut nunquam poterit se erigere ad æterna, immo erit in periculo ꝙ ibi per auaritiam taliter infigatur ꝙ nūquam amplius erigatur. Quid debet igitur facere? verè ipse debet accumbere totus erectus sursum ad æterna per desiderium & affectionem Debet etiam inniti arbori.i. deo per fiduciam & per spem & deuotionem & ita requiescet sine periculo per mentis consolationem. Et hoc ostenditur cum dicitur Isachar, quod interpretatur memorans dominum, quia verè ita debet sperare, & confidere in domino, ꝙ ipsum semper debet continuè memorare, & mentali memoriæ commendare, quia beatus homo q confidit in domino. Hiere. 17. vnde Deut. 33. Lætare zabulon in exitu tuo & Ysachar in tabernaculis tuis. Homo.n. qui dicitur Zabulon.i. defluens per mortalem, conditionem, debet esse sicut Ysachar in tabernaculis, & fiduciam & deuotionē habere Iuxta illud Esa. 32. Sedebit populus meus in multitudine pacis in tabernaculis fiduciæ in requie opulenta. Sed verè charissimi, videtur ꝙ multis accidit sicut elephanti, qui quandoque non eligit fortem arborem ad innitendum, immo innititur arbori interius concauæ, vel à venatore secatæ, & tunc arbor illa statim frangitur, ipseq; cadit & occiditur. Sic verè homo quandoque non innititur per spem & fiduciam forti arbori.i. deo & sanctis, immo quandoque accumbit super arborem putridam.i. super carnem & carnalem amicitiam quandoque super arborem secatam & insolidam.i. super mūdum & mundanam prosperitatem & opulentiam Quandoque super arborē ventis expositam.i. super honorum eminentiam, quę quidem cito ei deficiūt. ipsoq; cadente per mortem venatores inferni ipsum interficiūt & occidunt. Et ideo mundus & mundana ꝓsperitas figuratur in baculo harūdineo ægypti. de quo Esa. 36. Ecce inquit cōfidis in baculū istum harūdineum ægypti, cui si innixus fuerit homo, intrabit per manum eius & perforabit eam, sic Pharao rex ægypti omnibus qui confidūt in eo. Egyptus iste charissimi, signat mūdum, quia Egyptus interpretatur tenebrę, & mundus iste ꝑ ignorātiā tenebrosus, baculus istius Egypti est mundi ꝓsperitas quæ verè est baculus.i. sustentatio fatuorū, qui est harūdineus, quia.s. non est solidus neq; firmus sed defectibilis & inanis citoq; ad modū harundinis dissipatur, frangitur & deletur. Rex autē Pharao qui istum baculum & istū Egyptū.i. mundū, & mūdi ꝓsperitatem gubernat, signat mūdi principes & potētes qui mundum & sua ꝓspera habent in manu sua, qui etiā dicunt Pharao, qui interpretatur nudans denegans & discooperiens, quia verè isti denegant pauperibus pietatē, & subditos & vicinos suos per rapinam & exactionē discooperiūt & denudāt. Iob. 24. Nudos dimittūt homines vestimenta tollentes. Maligni & fatui confidunt in Egypto.i. in mundo etiam innituntur per confidentiam super baculo eius harūdineo.i. super mundi prosperitate, & super Pharaone rege eius, super mundi diuitibus & potentibus, quæ tamen omnia cito deficiunt & franguntur, & sic decipiuntur innitentes. Sicut quotidie videmus ad oculum de multis, qui sperantes in se quos promissionibus alliciunt, suis fraudulentijs decipiunt. Et ideo dicitur in psal. Bonum est confidere in domino, quam cōfidere in homine. Et ideo stultus est elephas.i. homo qui accumbit per confidentiam super istis. Ideo bene dicitur Ecclesi. 30. Cum aliena muliere ne sedeas nec accumbas super cubitū eius. Aliena.n. mulier est mundana ꝓsperitas, quæ.s. est more mulieris mutabilis atq; vana super quam non est aliqualiter per amorem & confidentiam accumbendum. Non sic igitur charissimi, sed innitamur forti arbori.s. Deo & super eum accūbamus ꝑ confidentiam sustētatoriam, ysachar. Exemplo beati Ioannis de quo legitur Ioha. 13. ꝙ ipse recubuit in Cena super pectus domini. ¶ Secūdò accumbamus & requiescamus per patientiam supportatoriam. Asinus inquit fortis. Nam sicut videmus ꝙ tutum est accubare in castro forti & firmo, ꝙ non timet machinas bellatorum. Sic verè tutum est accumbere spiritualiter quiescere & dormire in virtute patiētiæ & humilitatis quæ nihil aliud est, quam quoddam castrū spirituale quod non potest dissipari nec destrui tribulationibus quibuscunq;. Et hoc ostenditur cum dicitur asinus fortis, quia.s. debemus esse asini, per humilitatem, fortes per patientiæ firmitatem. Est enim asinus secundū Isido. animal simplex & tardū humanis nutibus obediens & subiectum, obliuiosum, oneriferum, patiens oneris itineris & laboris, vili & modico vtens cibo. Inter spinas & tribulos quærēs victum. Talis pro certo debet esse vir fortis humilis & perfectus, quia iste debet esse simplex.i. sine plica malitiæ per innocentię puritatem, tardus per temperantiæ maturitatem, obliuiosus.s. iniuriarum per clementiam & pietatem, subiectus.s. maioribus per obedientiam & humilitatem, vtens modico cibo per abstinentiam & sobrietatē. Inter tribulos quærens victum per pœnitentiam & asperitatem, oneriferum & laboriosum per patientiam & longanimitatem. Ideo de talibus asinis patientibus potest intelligi illud Gen. 44. Oneratis asinis reuersi sunt in oppidū. Et sicut videmus ꝙ asinus est fortior in parte posteriori quā anteriori, sic homo debet fortior & potentior esse in posteriori parte senectutis, quam anteriori iuuentutis. 2. Corin. 12. Cum autem infirmor, tunc fortior sum. Sed heu proh dolor quā pauci sunt hodie tales asini in mundo.s. viri patiētes, videtur enim adimpletum hodie verbum Pli. lib 9. c. 44. qui dicit ꝙ in frigidissimis regionibus vt est Pontus non inueniūtur asini. Sic verè quia mundus est frigidissima regio per indeuotionem, quia.s. amor diuinus ardorque charitatis ibidem non ardet, Ideo nulli vel pauci asini.i. viri patientes & humiles insunt ibi. Et ideo videtur impleta figura Exodi. 13. Primo genitum asini mutabis oue, quia verè isti qui deberent esse asini.i. fortes, patientes, humiles & stabiles, s. clerici & religiosi, & etiam alij christiani mutati sunt hodie in oues.i. in viros molles instabiles & imbecilles. Non sic charissimi non, sed simus asini virtuosi & patientes in tribulationibus resistentes. Figuratū. 3. Reg. 13. per illū asinum prophetæ mortui quem Leo occiderat, qui stabat iuxta cadauer magistri sui de quo dicitur ibidem ꝙ non comedit Leo de cadauere nec læsit asinum. Quia verè charissimi, illi qui sunt verè asini.i. humiles & patientes qui iuxta cadauer prophetæ mortui.i. iuxta Christum mortuum stant per suæ mortis meditationem, à Leone.i. à diabolo & ceteris crudelibus, nec ab eorū tormētis & tribulationibus læduntur nec grauantur. Ideo dicitur Ecclesi. 33. Cibus, & virga & onus asino, panis & disciplina & opus seruo. Accumbamus igitur & quiescamus per patientiam cuncta sustinentes. Et de tali accubitu fortitudinis & patientiæ dicitur illud prędictum Soph. 3. Pascentur & accubabunt & non erit qui exterreat D ¶ Tertiò accūbamus per præuidentiam in mortem cogitati.i. accumbamus in consideratione mortis & futurorum contingentium. Accūbamus inquit inter terminos. Nam per meditationem & considerationem debemus accumbere vel dormire inter terminos mortis, iudicij, purgatorij, & inferni. Isti sunt fines conclusionis & vię nostræ. Et ideo nos debemus facere sicut quædam belua quę dicitur vitulus marinus, quæ cubat & habitat inter terminos maris & terræ. In terra enim cubat sicut bestia & ibi parturit fętus suos. In mari autem natat & ambulat sicut piscis, & ista belua super omnia animalia opprimitur graui somno. vt dicit Pli. lib. 7. c. 12. Verè charissimi, sic debemus facere, quia verè nos debemus cubare in terra per considerationem nostræ terrestreitatis & mortalitatis. Item natare per mare idest per amaritudinem mortis, purgatorij, iudicij & infernalis asperitatis, habere somnum idest requiem contemplationis æternę fœlicitatis. Et ideo de ista duplici consideratione scilicet prosperitatis & asperitatis, & de isto vitulo potest dici illud Esa. 17. Ibi pascetur vitulus & ibi accubabit. Vitulus enim iste.s. homo contemplatiuus & consideratiuus pascetur ibi scilicet in paradiso, per opulentiæ contemplationem & ibi accubabit in morte, in iudicio, purgatorio & inferno, per diuinæ iustitiæ meditationem. Heu proh dolor quā pauci sunt hodie tales vituli, quia verè vix inuenitur hodie q cogitet vel qui præuideat de futuris, quod maximè verum est de mundi diuitibus quos misera prosperitas taliter delectat, ꝙ non considerant finem suum. vnde Tren. 1. Sordes eius in pedibus eius nec recordata est finis sui. Tales sunt similes ranis quæ sunt animalia in aquis dulcibus habitantia, causa carentia, semper clamantia, superuenientes timentia, & fugentia, animalia etiam sunt lutosa, venenosa, sub ventre sunt maculosa, abominabilia & odiosa. Verè tales sunt multi diuites & potentes. Isti enim in aquis dulcibus deliciarum habitant & morantur. Cauda etiam quæ est finis corporis idest memoria sui finis, & consideratione futurorum pœnitus sunt priuati. Iuxta illud Esa. 3. Auferet à te dominus caput & caudam. Et ideo tales sunt hodie clamantes per iactātiam detractionem, & discordiam, timorosi per ignorantiam, aquosi per luxuriam, lutosi per auaritiam, venenosi per malitiam, maculosi per macularum.i. peccatorum abundātiam. Et ideo cunctis hominibus.i. cunctis personis bonis &

rationabilibus sunt odiosi, abominabiles superstitiosi. Non sic charissimi, non careamus cauda.i. memoria nostræ finis, non ranæ, sed simus vituli marini, & accumbamus inter termi nos accidentium futurorum, vnde Ecclesi.7. In omnibus ope ribus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non pecca bis. Accumbamus igitur

Per præuidentiam consideratiuam
Per patientiam humiliatiuam
F Per confidentiam corroboratiuam.

Iste est igitur accubitus gratiæ qui est virtuosus qui bene fuit figuratus Mat.26. vbi mulier effudit præciosum vnguentum super caput domini recūbētis. Quia reuera qui prædictis modis in deo recubuerit mulier mollis aer.i. diuina misericordia ipsum vnguento præcioso consolationis & gratiæ deliniet. vnde Marci.6. & Lucæ.9. dicitur ꝙ dominus præcepit ꝙ facerent turbas accumbere super herbam. herba enim signat consolationis refrigerium. Iste est igitur accubitus gratiæ qui est virtuosus. ¶ Secundò principaliter dico qđ inuenitur accubitus gloriæ q est gaudiosus. Circa quod nota ꝙ animalia postquam plena fuerint & satiata, solēt requiescere accumbere & sedere. Sic verè animæ beatorū. quæ æterna visione & fruitione fuerint satiatæ, tunc per æternam consolationem securitatem & delectationem requiescunt pariter & accumbunt. vnde Ezech.34. Requiescent in herbis virētibus & in pascuis pinguibus pascentur, super montes Israel pascā eas & accubare eas faciam. Istæ herbæ, ista pascua, isti etiam montes signant Paradisum, quia.s. ibi est viror æternitatis, nū quam senescens. Pascua nunquam arescens. Montes.i. sublimitas auctoritatis nunquam decrescens seu euanescēs Iste est.n. accubitus gaudiosus & lętus

Ratione societatis
Ratione satietatis
Ratione auctoritatis
Ratione suauitatis.

Et primo ratione societatis. Cō stat enim ꝙ ibi est bona societas, quia vt dicitur Mat.8. Sancti venient ab oriente & occidē te & recumbēt cum Abraham. Ysaac & Iacob in regno meo. ¶ Item ratione satietatis, quia.s. in illo accubitu Sancti habebunt satietatem æternam. vnde Luc.24. Dum Iesus recumberet cum illis accepit panem & fregit & porrigebat illis. ¶ Itē ratione auctoritatis. Lucæ.22. Quis maior est, an qui ministrat nonne qui recumbit? ¶ Item ratione suauitatis. Canti.1. Cum esset rex in accubitu suo nardus mea dedit odorem suauitatis. Est igitur quidam accubitus beatorū qui est gaudiosus. ¶ Sed adhuc nota ꝙ est accubitus malorum qui est odibilis, seu vitiosus. Sed enim videmus ꝙ bestiæ accumbunt & requiescunt secundum proprietatem conditionis & naturæ. Sic verè charissimi, homines bestiales & animales.i. ipsi peccatores in seculo isto diuersimode requiescunt. Et ideo de maiori cohabitatione accubitu & quiete potest exponi illud Esa.11. Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hedo accubabit. Ecce igi ꝙ hic ostenduntur quattuor genera hominum peccatorum, qui in hoc mundo diuersimodè accumbunt, habitant & requiescunt. videlicet

G Sectatores gulositatis. Lupus
Dilectores prosperitatis. Agnus
Exactures crudelitatis. Pardus
Compertores carnalitatis. Hedus.

Dico igitur primo quòd in mundo habitant & accumbunt gulositatis sectatores. Et isti intelliguntur sub nomine Lupi, Lupus enim secundum Aristo.lib.8. de animalibus est animal vorax & gulosum qui quando esurit nimis comedit, qui postquā fuerit satiatus multum appetit ludere, tandem accumbere, quiescere & dormire. Et ideo quandoque rapit puerum cum quo primo din ludit, sed finaliter eum occidit, & est animal valde vigil & mirabiliter timet ignem. Verè charissimi, tales sunt gulosi, quia verè ita sunt voraces ꝙ vltra necessitatem cibis & potibus se satiant atque replent, qui ad litteram post satietatem volūt ludere, accumbere, quiescere & dormire & cum puellis.i. cum iuuenculis mulieribus solatiare & ludere, & tandem ipsas per luxuriam corrumpere & spiritualiter occideru vel fędare. Tales etiam sunt, quia.s. circa carnis delitias volunt summopere vigilare. Ignem etiam timent, quia verè tales delitiosi mirabiliter timent ignem pęnitentiæ & asperę disciplinę. Ideo de tali accubitu potest intelligi illud Exo.32. Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere. tales fuerunt figurati in viris illis qui post nimium potum oppugnauerunt Loth, vt iuuenes ad se ingressos fœdandos daret. Genesis.19. De hoc Gregorius in moral.lib.1 Pœnè semper epulas comitatur voluptas. Nam dum corpus in refectionis delectatione soluitur, cor ad inane gaudium relaxatur. Et de istis Lupis potest intelligi illud Geñ.49. Beniamin Lupus rapax mane comedit prędam & vespere. Accumbunt igitur & quiescunt gulositatis sectatores Lupus, vnde potest dici illud Esa.27. Pascet vitulus & accubabit. Vitulus enim, carnales designat qui figurati sunt Iudith.13. Vbi dicitur ꝙ Holofernes recūbebat in ebrietate & ideo mulier occidit eum, quæ verè mulier.i. luxuria faciliter solet occidere illos qui ebrietate & delitijs solent recumbere. ¶ Secundò dico ꝙ in mundo isto habitant, & accumbūt Prosperitatis dilectores. Agno inquit. Per agnum enim qui dicitur ab agnoscendo, quia.s. inter mille oues matrem suā agnoscit. Intelligo dilectores huius mundi, qui optimè agnoscunt matrem suam.i. mundi prosperitatem ipsamque more agni diligunt & amplexantur, obediunt & sequuntur. Et sicut videmus ꝙ agnus genua flectit, balatū emittit, caput erigit, & quasi super terram accumbit, vt vbera matris sugat, Sic verè tales ad matrem suam.i. ad mundum caput intentionis erigunt, balatus etiam multarum supplicationum emittunt, genua.i. affectiones cordis sui ad terram.i. ad terrena deflectunt, & super terram.i. super amorem temporalium totaliter incumbunt, vt vbera prosperitatis sugere valeāt, acquirere, & habere, quæ etiam omnia ad litteram videmus de ambitiosis, qui ad matrē suam.i. ad mundi principes & prę latos caput erigunt per fictā dilectionem, balatum emittunt.i. pręcum supplicationem, genua flectunt, per fictam humilitatem, super terram accumbūt per fictę reuerentiæ multiplicitatem. Et hoc totum vt vbera matris sugant.i. vt lac mundanæ prosperitatis de vberibus matris.i. de beneficijs & dignitatibus & officijs mundanorum principum & prælatorum sugant, recipiant & acquirāt, quod maximè de ecclesiasticis est verum. Ideo de eis potest dici illud Amos.2. Accubuerunt iuxta altare & vinum damnatorū bibebant Dei sui. Mali enim ecclesiastici hodie iuxta altare, & iuxta Sancta sanctorum accumbunt & in corporalibus delicijs requiescunt. Vinumque damnatorum.i. mundi prosperitatem de qua damnati peccatores inebriātur, bibunt & hauriunt atque sugunt. Tales fuerunt figurati.1. Reg.13. in illo Amon qui languere se simulauit & accubauit super lectum & quasi egrotare cepit. Et cū rex Dauid pater suus visitaret eum tradidit ei Thamar sororem suam pro cuius amore languebat ad ministrandum ei, quod cō rex fecisset, oppressit & corrupit eam, propter quod etiam ipse postmodū peremptus est. Amon iste charissimi, qui interpretatur populus dolens, & populus iniquus, signat mundi ambitiosos & huius seculi dilectores, qui ꝓ certo multis iniquitatibus sunt repleti. Thamar quæ interpretatur amara, signat mundi prosperitatem, quæ infernalem amaritudinem male vtentibus introducit. Amon igitur.i. ambitiosus multotiens fingit se esse languidū & humilem & benignum, & accumbit etiam super lectum fictæ humilitatis, vt Dauid pater suus.i. princeps superior vel prælatus ipsum visitet & confortet, & vt sororem suam Thamar.i mundi prosperitatem, officium vel beneficium, vel dignitatem, pro cuius amore & affectione languet, eidem conferat & ministret, quod si forte fecerit, ipsumq; sicut optat promouerit, statim per suam malam vitam sororem suam, hoc est dictā administrationem sibi commissam destruit & dissipat & corrumpit. Nam sicut agnus primo est mansuetus, sed finaliter acquirit & assumit cornua, & efficitur aries, durèque percutit atque ferit, sic verè multi sunt qui primo videntur esse agni, mites, humiles & benigni, sed verè quando fuerint promoti & assumpti, ipsi efficiuntur arietes, quia.s. cornua superbiæ & crudelitatis accipiunt, & subditos suos dure per rapinas feriunt & percutiūt. vnde de talibus potest dici illud Esa.65. Lupus & agnus pascentur simul, & Leo & bos comedent paleas, simul enim in eadem persona pascitur & moratur agnus & lupus, bos & Leo, quia.s. qui primo sunt boues & agni per fictam humilitatem efficiuntur finaliter Lupus & Leo per aptam crudelitatem & rapacitatem, vt.s. paleas.i. bona temporalia comedant per cupiditatem. Exemplum de Saul, qui primo sine promotione fuit humilis, tandem factus rex, factus est pessimus. Accumbunt igitur & habitant in hoc mundo prosperitatis dilectores. Agnus inquit. vnde de istis dicit Matth.23. & Luc.22. ꝙ ipsi amant primos recubitus in cęnis, primas cathedras in Synagogis, salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabi. super quo dicit Chrysostomus super Mat. Nō inquit increpat eos qui in primo loco recūbunt, sed qui amāt primos recubitus, ad voluntatem vituperationem refertus,

non ad

non ad factũm; ſine cauſa enim in loco ſe humiliat qui corde
H ſe præfert. Accumbunt proſperitatis dilectores. ¶ Tertio dico
q ibi habitanr & accumbunr crudelitatis exactores. Pardus
inquit. Pardus.n.vt dicit Pli.& ſm glo.Oſeæ 14. eſt aĩal velo-
ciſsimum, preceps ad ſanguinẽ,& crudele, more pãtheræ di-
uerſis maculis picturatum. Eſt etiam animal libidinoſum quia
cum vxore Leonis adulteratur, & inde gignitur Leopardus;
valde etiam eſt crudelis qñ ſui catuli rapiuntur. Reuera cha-
riſsimi, tales Pardi ſunr hodie multi in mundo.ſ.viri crudeles,
impij & raptores,& maximè tyranni,principes & balliui,qui
pro certo ſunt crudeles & ſine pietate, & ad ſanguinẽ.i.ad oc-
ciſionem vel vindictam, vel ad ſubſtãtiam pauperum ebiben-
dam ſunt per rapinam præcipites & veloces. Abacuch.1. Le-
uiores Pardis equi eius. Sunt etiam tales picti & ornati diuer-
ſis maculis.i. diuerſis fraudulentijs & cautelis, quibus pellis
ſuæ cõuerſationis verſipellis multipliciter variatur: quia.ſ.ta-
les habent multos modos fraudulentos quibus poſſunt alios
defraudare vel deprædari. Vnde Hiere.13. Si mutare poteſt
Ethiops pellem ſuam,& Pardus varietates ſuas, ſic & vos po-
teritis bonum facere cum didiceritis malum. Tales etiã ad li-
teram ſunt libidinoſi, & vxores inficiunt aliorum. Ideò de ta-
libus poteſt dici illud Hiere.5. Equi amatores in fœminas &
emiſſarij facti ſunt, vnuſquiſq; ad vxorem proximi ſui hinnie-
bat. Et ideò tales Pardi potuerunt figurari Danielis 7. vbi di-
citur q beſtia tertia ſimilis erat Pardo, & habebat alas ſicut
Auis quattuor ſuper ſe,& habebat quattuor capita,& poteſtas
data eſt ei. Sic pro certo chariſsimi, tales crudeles & tyranni,
& maximè prælatorum & principum officiales, judices, clien-
tuli,& balliui, ſunt hodie quaſi Pardus per fraudulẽtiam ver-
ſipellem. Dicuntur etiam beſtia tertia: quia.ſ.iſti non erunt in
Paradiſo, nec in Purgatorio, ſed in tertio loco.ſ.in Inferno fi-
naliter locabuntur. Iſti igitur habẽt hodie plura capita.i.plu-
res capitaneos, penſionarios & magiſtros, de quorum curijs
& familijs iſti ſunt. Alas etiam habent plures.i.plures collate-
rales auxiliarios & fautores, quibus auxiliantibus ad alta offi-
cia & beneficia prouehuntur & promouentur & exaltantur.
Et ideò bene ſequitur q poteſtas data eſt eis: quia.ſ.tales ha-
bent hodie in manu ſua quaſi totius ſeculi poteſtatem: quia nõ
eſt poteſtas ſuper terram quæ cõparetur ei. Iob.40. Iſte eſt igit
accubitus crudelitatis. Et de hoc Gen.49. Requieſcens accu-
buiſti vt Leo & quaſi Leęna. In mundo igitur iſto habitant &
I accumbunt crudelitatis duræ exactores. Pardus. ¶ Quartò
dico q ibi accumbunt carnalitatis ficti velatores.ſ.hypocritæ,
q nomine hedi intelliguntur. Nã ſicut hedus exterius eſt ma-
cer & hirſutus, interius tñ eſt mollis pinguis nitidus & carno-
ſus, ſic verè chariſsimi, hypocritæ & falſi religioſi, exterius in
apparentia & conuerſatione ſunt ſicci per fictam abſtinẽtiã &
paupertatem & aſperitatẽ. Sunt etiam hirſuti per veſtium &
habitus ruditatem atque vilitatem. Interius tamen ſubtus pel-
lem.i.ſubtus exteriorem conuerſationem, ipſi ſunt molles &
carnoſi per luxurię voluptatem: quia ibi ſua carnalitas eſt ve-
lata,ſ. per hypocriſis falſitatẽ. Et ideò ſicut hedus finaliter effi
citur hircus, quod eſt animal torui aſpectus & fetidiſsimi odo
ris, ſic verè tales non obſtãte hirſuta pelle ſuæ hypocriticæ fi-
ctionis efficiũtur hirci.i.luxurioſi cum Toruo aſpectu, quia.ſ.
luxurioſi ſemper habent oculos ad partem & ad latera.ſ.per vi
cos & plateas, vt videant ſi ſit aliquid quod delectet, & maxi-
mè hoc faciunt hypocritæ religioſi, qui toruè ſub ſuo capu-
tio reſpiciunt inuiſibiliter vndequaq; qđ ipſi ſunt grauiſsimè
odoris.i.peſsimæ infamiæ & fœtentis nominationis: quia.ſ.lu-
xurioſi poſt ſe relinquunt veſtigia ſuæ fetidæ malæ famę. figu-
rati in ipſo Amon, ſicut ſupra dictum eſt, qui finxit ſe egrota-
re,& accubauit vt poſſet corrumpere ſororem ſuam. Quia ve-
rè multi ſunt qui fingunt ſe per hypocriſim eſſe infirmos.i.hu
miles & religioſos vt poſsint decipere & corrumpere ſorores
ſuas.i.iuuenculas chriſtianas. Et de tali hedo põt intelligi il-
lud Matt.25. Statuet hedos à ſiniſtris: qa.ſ.iſti poſiti ſunt in ſi-
niſtro obſcuro & abſcondito hypocriticæ falſitatis. Cõtra ta-
les præcipitur Exod. 13. Non coques hedum in lacte matris
ſuæ. Mater ipſorum eſt mundus, cuius lac ſignat dulcorem de-
litiarum, in quo pro certo iſti hedi contra Dei pręceptum per
feruorem luxuriæ decoquuntur. Mat.3. Recumbebat autẽ ſo-
crus Simonis febricitans. Iſti enim ſunt qui recubitus primos
diligunt, & ſuper carnem & mundum mente & affectione re-
cumbunt,& tñ per fictam humilitatem recubitus vltimos eli-
gunt, vt amplius honorentur,& vt humiles reputentur, nouiſ-
ſimi recumbere ſæpe quærunt. Iuxta illud Luc.14. Cum inui-
tatus fueris, recumbe in nouiſsimo loco, vt veniens qui te inui
tauit, dicat tibi, amice aſcende ſuperius, & erit tibi gloria corã
conuiuantibus. Super quo dicit Chryſoſto. ſuper Mat.23. Ali-
quis inquit iactator audiens laudabile eſſe in vltimo loco re-
cumbere, diſcumbit poſt oẽs, ſed non ſolum iactantiam cordis
non dimittit, ſed adhuc aliam iactantiam humilitatis acquirit.
Accumbunt igitur carni,& habitant in hoc mundo ſectatores
guloſitatis. Dilectores proſperitatis. Exactores crudelitatis.
Velatores carnalitatis. Et hoc de accumbere vitioſo, luxurio-
ſo,& doloroſo.

Acuere. Acutus.

Nota q acuties põt multa ſi- A
gnificare tam in bono q̃ in ma
lo. ſignificat.n. omne illud quod pungit, & omne illud qđ pe-
netrat atque ſcindit. Sic igitur dico q acutus ſignat

Diuinæ punitionis puncturam
Fraternæ correctionis vſturam
Mundanæ afflictionis rupturam
Hoſtilis tentationis iacturam
Verbalis prædicationis ſcripturam
Subtilis intellectionis naturam
Noxialis detractionis raſuram
Æternalis damnationis roſuram.

Dico igitur q eſt
acuties diuinę pu
nitionis. Et illa ni
hil aliud eſt q̃ ſe-
ueritas ſuæ iuſti-
tiæ, quæ quando-
que inuenit aſpe
ra & acuta. Aqui
la.n. quæ eſt Rex auium, habet roſtrum & vngues acutos. Leo
qui eſt Rex animalium, idem habet. Sic verè Deus qui eſt Rex
Regum acuitate ſeueritatis viget, non ſolum roſtro, ſed etiam
vngue.i.non ſolum verbo, ſed etiam opere. Ore dico: quia acu
te loquitur comminando. Figuratus Apo.1. in illo homine qui
habebat in ore gladium biſacutum. Item opere: quia ſeuere &
aſpere penetrat puniendo. Figuratus Apoc.14. in Angelo qui
habebat falcem acutam, & vindemiauit botros vineæ terræ,
quia.ſ. Angelus teſtamenti Deus cum falce acuta ſuæ iuſtitiæ
ſæpe punit, truncat,& vindemiat peccatores, q ſunt vinea dia-
boli ſeu mundi. Iſta eſt ergo acuties diuinæ punitionis. ¶ Se- B
cundò dico q eſt acuties fraternæ correctionis Prælatus.n.&
ſuperior debet eſſe acutus & ſeuerus,& in corde iuſtitiam ze-
lando,& in ore redarguendo,& in opere caſtigando. Ignis.n.
tendit ſuperius in acutum, ſic prælatus vel ſuperior debet ſur-
ſum in Deũ ferri,& per ſeueritatẽ iuſtitiæ acui, & in ore ignis
ſplẽdore diſcretionis lucere,& ardore charitatis feruere. Ac-
cipitres.n. & aliæ Aues nobiles valde habent pectus acutum.
Sic verè viri perfecti & morali virtute & conditione nobiles,
pectus cordis & animi debent acutum per zelum iuſtitiæ, &
per remorſum conſcientiæ habere, ita q omnis actus iniuſtus
debet eis diſplicere,& iniquos debent ſeueriter & acutè redar
guere & punire. Figurari in illo gladio de quo dicitur Ezech.
21. Gladius acutus eſt & limatus, vt ſplendeat limatus eſt, vt
cedat victimas exacutus eſt. Compara ſi vis tales gladios ma-
lis &c. Vide infra de gladio. ſic igitur dico q eſt acuties frater-
næ correctionis. ¶ Tertiò dico q eſt acuties terrenæ afflictio- C
nis. mundus.n. eſt ſicut arbor ſpinoſa quę ex oĩbus partibus eſt
acuta. Iſte.n. eſt ſicut Iuniperus acuta folijs, quę diutiſsimè ſer
uat ignem. Sic verè mundus qui ignem concupiſcentiæ ſeruat
in omnibus ramis ſuis & in cunctis partibus ſtatus ſui, plenus
eſt acutie & punctura ſollicitudinũ & laborum: quia ſiue ſint
ſcientiæ, ſiue diuitiæ, ſiue delitiæ, ſiue etiam honores & emi-
nentiæ, ſemper eſt ibi plus de punctura q̃ de vnctura, plus de
miſeria q̃ de lætitia, plus de labore q̃ de dulcore. Ideò ſibi põt
dicere illud pſal. Sagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent. Eſt
igitur acuties terrenæ afflictionis ¶ Quartò dico q eſt acuties D
hoſtilis tentationis. Tentatio.n. diabolica acuta dicitur: quia.ſ.
vſque ad cor penetrare dignoſcitur. Iſte eſt.n. ſicut Hiſtrix vel
Porcus ſpinoſus, qui.ſ. vndiq; aculeis circũſeptus cõtra quem
voluerit illam quam voluerit proijcit ſicut ſagittam & telum.
Sic verè diabolus puncturis tentationum munitus illum acu-
leum.i. illud genus tentationis quod videt ſibi expedientius,
proijcit,& nunc hunc, nunc illum perentit atque lædit. Vnde
iſta eſt illa nouacula acuta, de qua dicit pſal. Sicut nouacula
acuta feciſti dolum. Et de iſta acutie dicitur Eccleſiaſtici 28.
quaſi rumphea biſacuta omnis iniquitas. Iſta biſacuta dicitur
quia per eam corpus & aĩa perforatur. Iſta eſt igitur acuties
hoſtilis tentationis. ¶ Quintò dico q eſt acuties verbalis locu- E
tionis vel prædicationis. Lingua.n. prædicatoris dicitur pro eo
q acutè feruenter & pungitiuè alios penetrare tenetur. Vnde
prædicator debet eſſe ſicut cõcha illa marina de qua purpura
tingitur. quę ſm Pliniũ lib.9.c.32. habet linguã magnitudine
digitali,

digitali, ita.s.acutam & duram, ꝙ alia cóchylia perforat, ꝗuis testea sint & dura, & eorum carnibus vescitur & nutritur, sub lingua verò venam habet à qua preciosus liquor euomitur de quo purpura spiratur. Sic verè prædicator linguam debet habere qñq; acutam, asperam, & seueram: quia.s.alios debet redarguendo, comminando, & timorem incutiédo penetrare & pungere, & carnes eorú, carnalem vitá reprehendendo, mordere & pro posse cósumere & delere. Deut. 32. Gladius meus deuorabit carnes. Preciosum etiam liquorem sanctæ doctrinę debet emittere, quo possit per charitatis ardores seu per verecundiæ ruborem seu etiam per honestatis decorem seu compassionem Christi sanguinis & doloré aías purpurare. Hiere. 10. Hyacinthus & purpura indumentum eorum. Ideò de ista acutie linguæ pôt dicere illud prædictú Esa.49 Posuit os meú quasi gladiú acutú, sub teguméto manus suæ protexit me &c.

F Iste est igitur acuties verbalis prædicationis. ¶ Sextò dico ꝙ est acuties subtilis: quia.s.acutum ingenium ad modú fulguris ignei & splendentis penetrat omnia, quamuis sint difficilia atque dura, similis Lynci vel Aquilæ quæ visum habét limpidú, & subtilem etiam discretionis actú, dicens illud Sapientiæ 8.

G Iuuenis & acutus inueniar in iudicio. ¶ Septimò dico ꝙ est acuties noxialis detractionis: quia.s.detractores habent linguã & dentes acutos, quibus lædunt & lacerant vniuersos. Dentes enim acuti citius nascuntur ꝗ plani, sm Auicenná, in quo notatur ꝙ de ore malorum detractoria & acuta verba citius hodie prorumpunt ꝗ vera plana & dulcia. psal. Lingua eorú gladius acutus Et alibi. Acuerunt linguam suam sicut serpentes, venenum aspidum sub labijs eorum. ¶ Octauò dico ꝙ est acuties æternalis damnationis. Pœna.n.ęterna & sententia iudicis acuta dicútur: quia nullus est ita fortis aut potens, quin ab eo dolore & timore & miseria penetreť. vnde in psal. Sagittæ potétis acutæ cum carbonibus desolatorijs. Sic igitur patet quomodo acuties sumitur multis modis. sufficit igitur, vide infra vbi gladius. spina. & vnguis. scindere. pungere &c.

A **Accusare.** Idem est quod contra aliquos cudere, ipsumq; verbis & impositionibus increpare. Et est multiplex accusatio in scriptura scilicet accusatio

Confessionis
Correctionis
Detractionis
Ambitionis
Exactionis
Deceptionis
Perditionis.

Duæ primæ sunt bonæ, ceteræ quattuor sunt peruersæ. Prima est igitur cófessionis, qñ.s. homo in foro conscientiæ constituit vnam speciem iudicij, facitque de ratione iudicem, de synderesi accusatoré & Dei procuratorem, de volútate reum, de sacerdote tabellionem, de confessione accusationis lectorem, de pœnitentiæ impositione latorem, & de satisfactione executoré. Et de ista accusatione diciť Prouer. 18. Iustus in principio accusator est sui. vnde Chrys. sup Mat. Homilia 51. Si vis accusare, accusa teipsum. si vis linguá acuere, aduersus peccata tua acue. Et ratio redditur in glo. Io.3. vbi

B dicitur ꝙ initium boni est accusatio mali. ¶ Secundò est accusatio correctionis, qua.s.prælatus accusat subditum, defectus suos ei ostendendo vt corrigatur & emendetur. vnde Augu. de sermone domini. diciť ꝙ accusare vitium, officium est bonorú. Sicut.n. videmus ꝙ Aquila pullos suos verberat, ipsosque rostro & vnguibus pungit & lacerat, vt de nido suo egredi, & ad volandú assuefacere exterius eos progredi faciat, sic verè prælatus pullos.i.subditos rostro i. verbis accusationibus & interpretationibus, vnguibus.i.verberibus & punctionibus habet aliquotiens pungere, mordere, corrigere, & castigare, vt sic de nido.i.de amore mundanæ voluptatis exeant per contemptú, vt sursum ad bona æterna volent per desiderium & affectioné. Et talis accusatio seu correctio est in patiétia sustinenda. Exéplo Christi Matthei 27. Qui cú accusaretur à principibus sa-

C cerdotum, nihil respondit. ¶ Tertiò est accusatio detractionis, qua scilicet detractores hominem accusant, eidem crimina imponentes, ipsumque per venenum detractionis mordentes & inficientes. Tales sunt similes Crocodillo qui est bestia venenosa, quæ in aqua peragrat & in terris. Ista enim naturaliter odit cętum, & contra ipsum in mari pugnat & contra alios pisces qui ipsum sequuntur. Sed quando videt ꝙ non potest contra eum præualere, emittit de ore suo fumum venenosum, & aquam circumiacentem inuenenat & corrumpit, & hoc facit vt per hmói venenum possit cętum cum suis piscibus enecare. Quod videns cętus fumum odoriferum ad modum ambrę econtrario de ore mittit, & sic totam primi fumi malitiam repellit, & sic se atq; suos sequaces liberat & defendit. Reuera charissimi, multæ tales pugnæ hodie sunt in mari huius mun-

di. Cętus.n. odoriferus, signat bonos famosos & perfectos viros, & maximè bonos ecclesiasticos & prælatos, quos alij pisces.i. simplices seculares per imitationem & subiectioné hñt sequi. Crocodillus autem signat venenosos detractores, qui in aquis deliciarum semper volunt viuere, & contra cętum.i.cótra bonum prælatum non cessant rixis & cótentionibus & detractionibus præliari. Esa.7. Ascendit Rex Rasim in Hierusalem ad præliandum contra eum. sed Crocodillus.i.detractor videt ꝙ non pôt præualere, cóuertitur ad astutias & fumum.i. verba infamatoria emittit de ore suo contra ipsum, in figura Apo.9. vbi dicitur ꝙ fumus ad modum fornacis magnę de puteo abyssi ascendit, qui obscurauit solem & aerem, cum quo ét locustæ armatæ de puteo prodierunt: quia.s.fumus diffamatoriæ locutionis, qué puteus abyssi.i.malitiosus detractor emittit, qñq; solem & aerem.i.bonam personam claram & sapienté & puram solet obtenebrare, & famam ipsius obscurare. Et locustas.i.malos sequaces & socios solet secum educere & habere, quorum societate vallatus bonis solet officere & nocere, qa pro certo cú vnus malus puteus.i. vnus malus profundus malitia insurgit in collegio, statim adest multitudo locustarum.i. multitudo sequacium peruersorum. psal. Dixit & venit locusta & brucus cuius nó erat numerus. Sed verè ille debet emittere fumum odoriferum & odorem bonæ famæ & fragrátiam sanctæ & honestæ cóuersationis, & sic infamationem venenosæ accusationis fugabit, & inuidi detractoris malitiam superabit, & se & sequaces suos feliciter liberabit, ita ꝙ sibi poterunt dicere illud Cant.1. In odore vnguentorum tuorú curremus, oleum effusum nomen tuum. & ista potissimè sunt vera de illis qui insurgunt contra bonos prælatos, & cótra suos pisces.i. contra sequaces, familiares & notos, & ab eo debitè promotos qui.s. inuidia stimulante cótra eos pugnant per appellationes, ipsosq; cupiunt inuenenare per falsas accusationes, sed iustitia triũphante vincuntur. vnde Chry. super Mat.4. dicit sic. Si vos cum diligétia vitam duxeritis, accusatores lucernam vestram non poterunt obumbrare. Figura ad hæc Apoca.12. vbi dicitur ꝙ signum magnú apparuit in cœlo: quia ibi apparuit quędam mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. Et dicitur ibi ꝙ ista mulier nolebat parere, sed quidam draco magnus, serpens antiquus, qui accusabat fratres nostros, insidiabatur vt capra parturiés. Et dicitur ibi ꝙ filius eius raptus est ad Deum, & tunc factum I est prælium magnum in cœlo: quia Draco & Angeli sui præliabantur cum Michaele & Angelis suis, sed Draco proiectus est in terram & Angeli eius cum eo. Qui vidés se proiectum, persecutus est mulierem quæ pepererat filium, sed datæ sunt mulieri alæ vt volaret in solitudinem, vt aleretur ibi. quod videns Draco aperuit os suum, & euomuit quendam fluuiú qué misit post mulierem vt traheret eam. Sed adiuuit terra mulierem & absorbuit flumen, & sic de Draconis manibus est soluta. quod videns Draco se nó posse præualere, abijt facere prælium cú reliquis de semine mulieris. Reuera charissimi, istud magnum signum apparet hodie multipliciter in cœlo.i. in ecclesia sancta Dei. Est.n. ibi quandoque mulier.i. pius & benignus prælatus, qui amictus est sole.i. dilectione magnæ claritatis, & sub pedibus calcat & contemnit lunam mũdanæ prosperitatis, & coronatus est stellis.i. gratijs & virtutibus atque donis magnæ sanctitatis. quæ quidem mulier qñq; necesse habet parere.i. aliquod officium alicui cócedere & eum promouere. Et de tali muliere pôt dici illud Eccle.26. Sicut sol oriés in mundo in altissimis Dei, sic mulieris bonæ species in ornamentis domus suæ. Michael & Angeli eius significant bonos subditos & perfectos. Draco aút & sui Angeli significant detractores, inuidos, ambitiosos, & malitiosos qui dicuntur serpétes antiqui, & fratres suos accusant per inuidiam, qui etiam semper insidiantur mulieri.i. bono prælato vt partum eius.i. beneficiú quod habet conferre, sibi valeant vsurpare. Veruntã iste fętus.i. istud beneficium qñque rapitur ad Deum.i. alicui bono cóceditur sm Dei voluntatem, & tunc pro certo oritur prælium & disceptatio inter Draconem & Michaelem.i. inter malos, inuidos, atque bonos. Draco.n. iste pugnat prælatú diffamando. Michael pugnat ipsum sustinendo & applicando Et breuiter qñq; fit ꝙ iste Draco.i. detractor & accusator proijciť in terram.i. dimittitur in statu infimo.i. in promotione, & tunc pro certo ipse irascitur contra mulierem.i. contra prælatum suum, & incipit eum persequi, & facit contra eum conspirationes,

tiones, excitat lites & dissensiones, commouet rixas & appellationes, ita q multotiens ipse compellitur fugere in solitudinem.i.adire Curiam Romanam vt ibi tueatur, alatur, & defendatur. Iuxta illud psal. Ecce elongaui fugiens & mansi in solitudine. Sed verè iste Draco non propter hoc cessat: quia verè post ipsam ipse mittit & vomit magnũ fluuium.i.magnos fluctus infamiarum & accusationum, vt faciat eum trahi destitui & deponi, sed finaliter terra.i.stabilitas suæ iustitiæ ipsum adiuuat. vel terra.i.terrena munera, vel terra.i.aduocatorum sagacitas quæ aperit os.s.ad eum excusandũ. Et sic ista mulier.i. iste prælatus de Draconis periculo liberatur. vt dicat illud Eccle. 50. Liberasti me dñe de Leonibus præparatis ad escã. Sed tunc quid faciat malitiosus Draco? pro certo qñ videt se non posse præualere contra istum, ipse conuertitur ad persequendum eos de gñe suo.s.familiares, notos & amicos, quod est iniquissimum: quia pater non portabit iniquitatem filij, nec filius portabit iniquitatem patris. sicut dicitur Ezec. 18. Et ideò de talibus falsis accusatoribus & detractoribus dicitur Apo. 12. Nũc facta est salus & virtus & Regnum Dei nostri: quia proiectus est accusator fratrum nostrorũ qui accusabat illos. Apo. 12. vbi ostenditur q talis detractoria accusatio.

Est inductiua depressionis. Proiectus est
Est destructiua dilectionis. Accusator fratrum
Est corruptiua coniunctionis. Nostrorum inquit.

D ¶ Nota. per falsas accusationes sublimitas deprimitur: quia homo proijcitur de statu suo & gradu. Proiectus est inquit. Ipse etiam qui detractoriè alios accusat, ab oĩbus proijcitur, vilipẽditur & calcatur. Item fraternitas corrumpitur, fratrum inquit: quia.s.semper habẽt ponere inter fratres discordias. ¶ Itẽ communitas disrumpitur. nostrorum inquit.s.quia vnitas cõiunctio vel communitas ab impijs detractoribus & falsis accusatoribus rumpitur & cassatur. vnde Eccle. 28. Susurro & bilinguis maledictus, multus enim turbauit pacem habentes. Et ista communitas ostenditur in pronomine nostrorum: quia signat communitatem, concordiam, & vnitatem. Dicamus igitur q accusatio inducit depressionem, proiectus est Draco. Pugnat contra Elephantem vt eum ad terram proijciat & prosternat, & vt sanguinem eius bibat. Nam Draco qui habet ardorem insatiabilem, de altis arboribus super Elephãtem insilit, & vt bibendo sanguinem eius qui est frigidus, ardorem suum temperet, ipsum impetit & inuadit, & cũ cauda sua pedes ipsius ligat, ipsumque cadere compellit, & sic sanguinem eius ebibit atque sugit, vt dicit Plin. Reuera charissimi, sic fit hodie multipliciter. Draco.n.signat mundi cupidos & auaros, & maximè officiales prælatorum & principum, fraudulentosq; causidicos, vsurarios & ballinos, qui pro certo ardorem & sitim auaritiæ habent inextinguibilem. Per Elephantem qđ est aĩal simplex & benignum, intelligo personas beneuolas & benignas, sanguine.i.temporali substãtia & diuitijs opulentas. Sic est hodie quasi per totum mundum, & maximè in curijs principũ & magnatũ, q Draco.i.auarus vel ambitiosus summe desiderat bibere & acquirere sanguinem Elephantis.i.officium vel beneficium vel temporalem substantiam suorum simplicium vicinorum, vt ardorem suæ auaritiæ temperet & refrenet. Et ideò iste insidiatur eis per fraudes & explorationes: quia.s.malitiosi & detractores aliorum facta explorare nõ cessant, vt eos qñ placuerit valeant accusare. Mat. 3. At illi obseruabant eum si sabbato curaret hoiem vt accusarẽt eũ. Tandem verò comperta occasione, pugnat contra ipsos per lites & dissensiones, insilit in eos per fortes accusationes, pedes eorũ ligat, per fraudes pactiones & deceptiones. Et sic eos à statu proprio proijcit & cadere compellit, per paupertates & oppressiones, & sanguinem eorum.i.substãtiam temporalem officium vel bñficium bibit & sugit p rapinas & exactiones. vñde dicitur Nume 23. Non accubabit Leo donec rapuerit prædam, & occisorum sanguinem bibat. Et tales fuerunt figurati in seruo Miphyboseth, qui accusauit eum coram Dauid, & sic obtinuit medietatem possessionis eius. Sic verè hodie illi qui dñt esse serui.i.viles, & depressi.s.malæ personæ, accusãt hodie corã Dauid.i.corã Regibus magnatibus qbus adulant Miphyboseth.i.bonas psonas qbus deberẽt seruire, & sic multotiés acquirũt eorum hæreditates officia, bñficia & præbendas, ipsosq; exinde proijciunt atq; priuãt. Ideò tales oppressi possunt dicere illud psal. Proiectus sum à facie oculorum tuorũ.

E Inducit igit accusatio oppressionem. Proiectus inquit. ¶ Scđo dico q ipsa corrũpit dilectioné. Accusator inquit fratrũ: qa ét amorem fraternũ destruit accusator. Exẽplum de Ioseph qui accusauit fratres apud patrẽ crimine pessimo, ideò oderũt eũ. ita q eum respicere nolebant. Gen. 37. Frater.n.fratrem venat vsq; ad mortẽ, & inimici hois domestici eius. Micheæ. 7. ¶ Ter- F
tio dico q accusatio coniunctioné destruit. Non est.n ita perfecta coniunctio vel concordia, quin per accusationem, oblocutionem, iniuriã, infamiã & detractionem dissipetur & ét separetur. Nostrorum inquit, quod est pronomen cõe. Et de hoc põt dici illud Iosue. 5. Noster es an aduersariorũ, quasi diceret, si tu non es noster, tu es aduersarius. Patet igit q accusatio vel detractio corrumpit dilectioné, dissoluit coniunctioné, inducit oppressionem. Et ideò istis detractoribus & adulatoribus, qui.s.non cessant alios accusare, accidit sicut Coruo, qui sm fabulam Ouidij albus esse solebat, sed quia soli cuius auis erat Coronidé amicã suam de adulterio accusauit, & stuprum quod insidiãs vidit, reuelauit, propter quod sol Corodé in interfecit, propter huius delationé fuit punitus, & de albo in nigrum colorem mutatus. In quo notatur q qui adulando magistris suis alios accusant, & qui aliorum facta insidiando explorant, triste præmium & non tam fauorem q̃ odium reportant. Figurati in accusatoribus Danielis qui missi fuerunt in lacum Leonũ, vbi fuerunt à Leonibus deuorati. Sicut dicitur Danielis 14. quia.s.tales in loco Inferni cum Leonibus.i.cum Demonibus proijcientur, vbi à Demonibus vorabũtur. Deutero. 19. Si steterit testis falsus aduersus hominem, reddetur ei sicut fratri suo facere cogitauit. De alijs autem accusatoribus scilicet Demonum & vitiorum quę fient in iuditio, Vide infra titulo de iuditio & de conscientia &c.

D. Nota q ad præpositio est quædam dictio respectiua significans scilicet illum aspectum quem aliquis habet ad aliud, significat.n. terminum terminantem dependentiam motus seu actus. Et sic dico q est A

Vnum ad quod pertinet ad creatorem
Vnum ad quod pertinet ad deceptorem
Vnum ad quod pertinet ad viatorem.

¶ Est igitur vnum ad quod pertinet ad creatorem: quia scilicet Deus habet suam attẽtionem & suum respectũ ad res, & ad prouidentiam rerũ, siue eas per misericordiam diligẽdo siue per iustitiam respuendo. Vnde Genes. 4. Respexit dñs ad Abel & ad munera eius, ad Cayn verò & ad munera eius non respexit. ¶ Item est aliud ad, quod pertinet ad deceptionem & fraudé, & quicquid facit, facit ad hominis nocumẽtum. Vnde Diabolus est ille qui dicit illud Ezech. 38. Ascendam ad terrã absq; muro veniam ad quiescentes habitãtesq; securè. Sequitur. Vt diripias & inuadas prædam. Et illud Ezech. 21. Mucro mucro euagina te ad occidendum. ¶ Itẽ est aliud quod pertinet ad viatoré.s.ad hoiem q rectè propriè dicit adiq a.s.ipse nõ est nisi quædam dependentia ad aliud. Conditio.n.sua nullum statum habet, immo tendit ad aliud incessanter. Vnde homini põt dici illud Ezech. 21. Vade ad dextram siue ad sinistrã quocunque faciei tuæ est appetitus. De primo igitur & de vltimo ad, aliquid dicendum est. Igitur primo & principaliter dicamus q est vnũ ad, quod pertinet ad Deum creatoré. Et iste est vt dixi respectus quem habet ad creaturas, & maximè ad hominem. Tota.n.influentia superiorum ordinatur ad regimen inferiorũ, sicut patet quia signa coelestia & planetæ respiciunt corpora inferiora & accidentia, & ea diuersimodè ordinat sua influẽtia beneuola vel maleuola. Sic reuera Deus qui est summus & superior oculos suos præcipuè ad homines & ad eorũ regimen dirigit, & eos beneuolentia misericordiæ, & maleuolentia iustitiæ ordinat & componit. Vnde de isto ad.i.de generali cura quam habet Deus de homine, põt dici illud Ioa. 14. Audistis quia dixi vobis, vado & venio ad vos q.d. tantam curam habeo ad vos vel de vobis, q ad vos vado atque venio. In quibus verbis ostenditur quintuplex ad.i.quintuplex respectus quem Deus habet ad hominem, videlicet

Ad inspirandum secretius
Ad reformandum discretius
Ad largiendum vberius
Ad puniendum seuerius
Ad visitandum clementius
Ad iudicandum potentius.

¶ Audistis inquit q.d. audiri potest Secretam inspirationẽ probat verbũ incertum. videri nõ. Discretam informationem probat dictum apertum. Dixi. Vberem largitionem probat lucrum repertum: Vobis. Seueram indignationem probat signum expertum. Vado. Benignam visitationem probat iter incertum. Venio. Finalem iudicationem probat agmen cõsertum. B

eum. Vos. Dico primo q; Deus respicit ad hominem secretius inspirando: quia.s. ipse est sicut consiliarius secretus, qui per gratiam interius inspirat bonos actus & virtuosos habitus & conceptus dicens homini illud Exod. 22. Veniam ad te & benedicam tibi. Sicut enim radius exit à facie, & transiens vsque ad speculum erit ibi imago intuenti, sic radius diuinæ gratiæ à Deo trãsit ad hominem & in speculo cordis suam sanctã imaginem repræsentat, & eum per sanctam imitationem in suam imaginem trasfigurat Gen. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram Et talis ad.i. talis inspiratio secreta hic ostenditur, quando dicitur. Audistis: quia.s. talis affectus vel aduentus vel respectus diuinus ad hominem nõ potest occultè videri, sed solum potest credi & audiri. vnde Iob. 9. Si venerit ad me non videbo eum, si abierit non intelligam eum. Sicut enim dicitur Ecclesia. 9. Homo nescit vtrum odio vel amore dignus sit. Et ideò homo ignorat si ad eum venit dominus vel recedit. Sic igitur patet q; Deus habet ad hominem respectum inspiratiuum. ¶ Secũdò dico q; Deus habet ad hominem respectum informatiuum: quia.s. per scripturã & sanctos mittit ad hominem verba sua, vt ipsum instruat & informet. vnde ipse est qui dicit illud Prouerbio. 8. O viri ad vos clamito, & vox mea ad filios hominũ, intelligite paruuli astutiam, & insipientes animaduertite. Iste respectus informatiuus ostẽditur cum dicitur Dixi. Gen. 12. Dixit Dominus ad Abraham. Egredere de terra tua &c. Iste est igitur respectus informatiuus. ¶ Tertiò dico q; Deus habet ad hominem respectum seu affectum muneratiuum. Et iste est qñ dñs mouetur ad hominem promouendum & ad eum temporaliter vel æternaliter extollendum. Calor enim solaris descensus inferius ad vapores ipsos assumit & eos sursum eleuat & extullit, & in nubes etiam eos vertit & exaltat. Sic calor & feruor diuinæ charitatis quandoq; respicit ad hominem & eum temporaliter exaltat, & etiam quãdoq; æternaliter ipsum ditat. Vnde ipse est qui dicit illud Io. 14. Veniã & accipiam vos ad me ipsum. ¶ Quartò dico q; Deus habet ad hominem respectum castigatiuũ seu punitiuum: quia.s. sicut motus lapidis est deorsum ad terram descendere & eam percutere. Sic motus diuinæ iustitiæ tendit ad hominem terrenum & peccatorem, vt ipsum corrigat tribulationibus & conuertat dicens illud 1. Corinth. 4. In virga veniã ad vos, vel si conuerti noluerit vt ipsum conterat & cõfundat. Sicut enim Latro venit ad domum diuitis vt eam spoliet, & Lupus venit ad gregem vt eum laniet: Sic Deus venit ad tales vt eos temporaliter & æternaliter sauciet & vt per infortunia temporalia vel per mortẽ corporis & animæ eos grauet. vnde dominus etiam dicit illud Apocal. 2. Veniam ad te tanq̃ fur, & nescies qua hora veniam. Et istud ostenditur cum dicitur Vado, quod est signum displicentiæ & dedignationis: quia.s. tunc Deus videtur ad homine vadere & recedere quãdo eum puniẽdo ad ipsum solet venire. Io. 14. Quo ego vado, vos non potestis venire: quia vado ad patrem. Patet igitur q; ad, signat effectum castigatiuum seu indignatiuum. ¶ Quintò dico q; Deus habet ad hominem affectũ visitatiuum seu charitatiuum. Deus enim tãtam affectionem ad hominem habuit q; ipse venit ad eum personaliter factus homo, similis Vnicorni qui vltro venit ad Virginem figuratus in Columba. de qua Genesis 8. dicitur q; ipsa venit ad Noe ad vesperam &c. quia.s. in vespere mundi Dei filius simplicior q̃ Colũba venit ad hominẽ in arca vteri virginalis. de qua Bernardus de militia ipsius. venit medicus ad egrotos, redemptor ad venditos. Ad errantes via. Ad mortuos vita. Et Ambrosius super Lucam dicit q; venit iustus ad peccatores, Pius ad impios, Humilis ad superbos. Habet igitur ad hominem affectum charitatiuum seu visitatiuum. ¶ Sextò dico q; ipse habet ad hominem aspectum ordinatiuum seu iudicatiuum, quod.s. fiet in iuditio, quando dominus.s. Ioh. dicet. Surgite mortui venite ad iuditium. vnde de isto ad, dicitur Esa. 3. Stat ad iudicandum dominus, stat ad iudicandos populos, dominus ad iuditium veniet. Istud autem iuditium ostenditur cum dicitur Vos ad vos, quod est terminus ad quem refertur oratio vel disputatio. Et signat etiam multitudinem aggregatam: quia scilicet in iuditio populi cõgregabuntur. & contra eos dominus disceptabit. Ad vos inquit. vnde dominus videtur omnibus dicere illud Phil. 2. Veniam ad vos cito Sic igitur patet q; ista dictio ad, sex modis re-
C fertur ad creatorem. ¶ Sed secundò dico q; ad, potest referri ad hominem viatorem. Constat enim q; homo mortalis semper tendit ad aliud, nec habet subsistentiam solidam in seipso. Et ideò iste potest propriè significari per ad, quod habet dependentiam siue statu, & signat motum & fluxum ad terminũ terminantem. Multi enim sunt termini, & ad multos fines in hac vita. Est enim

Terminus mortis	Isti enim sunt quinque termini ge-
Terminus virtutis	nerales ad quos diuersimode flecti-
Terminus peccati	tur omnis homo, similis flori Rosæ,
Terminus Inferni	quæ scilicet in quinque partes folia
Terminus Paradisi.	sua mittit, & ad quinque partes bar-

bulas suas vertit, figuratus in probatica piscina quæ habebat quinque porticus & egressus. Sic verè homo qui flori merito comparatur: quia sicut dicitur Iob. 13. Ipse quasi flos egreditur & conteritur & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet, continuè vertitur ad aliquem prædictorum exituum vel etiam terminorum. ¶ Primo igitur dicamus q; ad si- D
gnat fluxum naturalem mortalis naturæ. Homo enim est similis aquæ quæ semper currit ad partem decliuem & à centro ad extremitates continuè labitur & currit. Sic verè homo continuè currit ad mortem nec cessat fluere & deficere quousq; ad extremitatẽ peruenerit, & quousq; à mortis flumio fluxus eius terminetur. Vnde de quolibet potest dici illud Io. 20. Surgens Petrus cucurrit ad monumentum. de quo lamentando dicebat Ezechias Esa. 38. Ego dixi in dimidio dierum meorum vadam ad portas Inferi. Et nota q; istud est

Ad necessitatis	¶ Dico primo q; mors est necessitatis.
Ad flebilitatis	Vnde Dauid de puero mortuo dicit
Ad communitatis	2. Reg. 12. Ipse non reuertetur ad me,
Ad securitatis	ego autem magis vadam ad eum ¶ Itẽ
Ad iucunditatis	est mors ad flebilitatis. vnde de Maria
Ad aduersitatis.	dicitur Io. 11. q; ipsa vadit ad monu-

mentum vt ploret. ¶ Item est ad communitatis. Omnes enim tendunt ad istud ad Eccle. 3. Omnia pergunt ad locum vnum. ¶ Item est ad securitatis: quia.s. illi qui sunt mortui habẽt certitudinem status sui. vnde Sapien. 5. ¶ Est ad iucunditatis seu felicitatis.s. quãtum ad bonos. Apo. 3. Esto fidelis vsq; ad mortem, & dabo tibi coronam gloriæ. ¶ Item est ad, aduersitatis.s. quantum ad malos quia.s. mors malorum est illis initium tormẽtorum. vnde Prouer. 2. Inclinata est ad mortẽ domus eius, & egressus eius ad Inferos penetrabit. Et breuiter homo potest comparari soli qui ab Oriente ad Occidens currit, & cum diu circuerit, finaliter ad Occidentis terminum se deflectit. Sic verè homo ab Ortu natiuitatis ad Occasum mortis nõ cessat currere, nisi lumen vitæ suæ dinoscitur occultare. Eccle. 8. Oritur sol & occidit & ad locum suum reuertitur: quia sicut dicitur in psal. A Solis Ortu vsque ad Occasum species decoris eius, quasi dicat. A iuuẽtute vsque ad senectutem mutatur omnis species atque decor. Ecclesia. 18. A mane vsque ad vesperam immutabitur tempus. Patet igitur q; ad, signat fluxum naturalem. ¶ Scd'ò dico qd' ad, signat motum virtualem. Sicut E
enim arbor per varias alterationes proficiscitur ad debitum complementum, vtpotè q; de natura herbę ad naturam arboris trãsit, tandem folia acquirit & de folijs ad flores ad fructus peruenit & attingit: Sic verè anima de natura transit ad gratiã & ad virtutem, de virtute verò transit ad glorię fructum & ad æternam beatitudinem & salutem. Iste enim est bonus profectus per quẽ attingitur vtilis terminus seu fructus, sicut enim per gradus ascenditur ad honores, Sic ad Deũ ascenditur spiritualiter per virtutes. vnde de tali ad, idest de motu & profectu ad Deum & ad perfectionis statum dicitur Esa. 2. Venite F
ascendamus ad montem domini. Mons enim perfectionem signat. Vbi aduertè q; iste profectus virtutum qui denotatur per ad, potest melius perfici & compleri

Per adiutorium superni fęderis Venite
Per dimissorium externi ponderis Ascendamus
Per attractorium superni numinis Ad montem
Per directorium æterni sỵderis Domini inquit.

¶ In isto enim profectu virtutum ligato fędere fortificamur Ideò venite. Contempto pondere leuificamur. Ideò ascendamus. Ostenso numine lætificamur. ad montem. Conspecto sydere rectificamur. Ideò dico, domini. Dico igitur q; ad istum profectum proficit charitas iustè fęderata. Et hoc ostenditur cum dicitur Venite quod est verbum conuocatiuum plurium in vnum adiunctiuum. Quando enim plures causæ coadunãt facilius pertingitur ad effectum. Sic verè quando homo per charitatem pluribus est adiunctus, & per consequens quando à pluribus est adiutus tãto fortior in virtutibus est profectus.

Sicut

Sicut enim dicitur Prouerb.18.Frater qui adiuuatur à fratre, quaſi ciuitas firma.Sequitur.Turris fortiſsima nomen domini ad eam fugit iuſtus & ſaluabitur. Venite inquit.vnde ipſe dominus dicit Mat.11.Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis,& ego reficiam vos.

Et nota ꝙ nos debemus venire ad
Ardoris refrigerium
Amoris deſiderium
Doloris purgatorium
Vigoris exemplarium
Obedientiæ miniſterium
Miſericordiæ rigatorium
Pœnitentiæ reductorium
Beneficentiæ refectorium
Sapientiæ vel auditoris magiſterium.

¶Veniamus igitur ad refrigerium ardoris ideſt ad profluuium lachrymarum quæ ardorem concupiſcentię refrigerat, de qua Eſa.55. Omnes ſitientes venite ad aquas.¶Itē ad deſiderium amoris.pſal. Sitiuit anima mea &c. ¶Item ad purgatorium doloris, dolor enim contritionis animam purgat & ciuitatem procurat. vnde iſta eſt porta ferrea de qua dicitur Actuum 12. Venerunt ad portam ferream quæ ducit ad ciuitatem.¶Item ad exemplarium vigoris: quia ſcilicet ad bona exempla aliorum ſemper debemus aſpicere. Prouerb.6.Vade ad formicam o piger & conſidera vias eius & diſce ſapientiam. ¶Item ad miniſterium ſapientiæ. Eſa.49. Ad omnia quæ mittam te ibis, & omnia quæ mandauero tibi loqueris ad eos. ¶Item ad rigatorium miſericordiæ.Thobiæ 3. Ad miſericordiam venire licebit. ¶Item ad reductorium pœnitentiæ.Oſeæ 6.Venite reuertimini ad dominum.Et Ioelis 2. Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio & fletu &c. ¶Item ad refectorium elemoſynæ ſeu beneficentię.vnde pſal. Oculi mei ad fideles terræ vt ſedeant mecum. ¶Item ad ſapientiæ magiſterium.vnde 3.Reg.10. Veniebant de cunctis populis ad audiendam ſapientiam Salomonis.Bene igitur dico ꝙ ad multiplicem bonū profectum proficit charitas iu-
G ſtè fęderata. Venite inquit. ¶ Secundò dico ꝙ ad hoc proficit leuitas ſeu puritas ære pauperata quæ oſtenditur cum dicitur Aſcendamus. Aſcendere enim ſignum eſt leuitatis. Ille etiam qui aſcendit terram & inferiora dimittit. Ille inſuper qui ſurſum vult aſcendere, debet ſeipſum à ponderibus expedire.Iſta autem omnia facit paupertas ſpiritualis: quia ſcilicet iſta onera terrenorum bonorum contemnit & abdicat.& ideò mentem leuem & liberam faciens ad profectum bonorū operum ipſam parat. Aſcendamus inquit.vnde Act.3. Petrus & Ioannes aſcenderūt in Templum ad horam orationis nonam. Sequitur autem ꝙ Petrus dixit. Argentum & aurum non eſt mihi. Igitur ad profectum virtutum proficit puritas ære pau-
H perata.Aſcēdamus inquit ¶Tertiò dico ꝙ ad hoc proficit bonitas ſurſum cōſpicata.Ad montem inquit. Mons enim Paradiſum deſignat cuius bona trahunt ad profectum, ſicut enim ait Grego.Conſideratio pręmij minuit vim flagelli. & iſte citius excitatur ad curſum qui ante ſe videt brauium. Et ideò brauium ſeu pręmium curſorum in altum ponitur,vt ad illud contentius concurratur. Iſtud igitur cœleſte munus ſui precioſitate debet nos trahere,vt ad illud per virtutes debeat quilibet feſtinare.Pone exemplum de Gruibus quæ alte aſcendunt vt videant ad quas partes debeant tranſuolare.Pone etiā quomodo Hyrundines & aliæ quædam aues omni anno tranſuolant ad pabula meliora. Sic verè & nos debemus per profectum bonorum operum traſuolare, & ſurſum in ſpei altitudine conſiſtere,vt ad paſcua meliora ſcilicet ad gloriam Paradiſi quæ promittitur,poſsimus efficaciter anhelare.Ad montem inquit.Mons enim altę conuerſationis & ſublimis contemplationis eſt aſcendendus.& exinde fructus æternæ gloriæ ſpeculandus. Figura de Helya, qui in ſolitudine cibi ſumpti ambulauit vſque ad montem Dei.Et dicitur ibi ꝙ in mōte vidit dominum tranſeuntem,ſicut patet 3. Reg.19. quia ſcilicet qui in fortitudine cibi gratiæ doctrinæ vel euchariſtiæ ad montem cōtemplationis ſeu perfectionis tendit, dominum ibi inuenit, & cœleſte munus & præmium circūſpicit ad quod currit.vnde dominus dicit Exod.17.Aſcende ad me in montem. Igitur ad profectum virtutum proficit bonitas ſurſum conſpicata.
I ¶Quartò dico ꝙ ad iſtum virtuoſum profectum proficit deitas piè ſupplicata. Domini inquit. Dominus enim ſicut benigniter manum ad mitem porrigit, vt ad eum per bona opera trāſcurratur.Nauis enim ad portum non peruenit, niſi quando ventus ipſam excitat & impellit, ferrum etiam ad magnetem non vadit, niſi quia ipſe lapis influens ipſum trahit, ſolſequium etiam nunquàm ad ſolem ſe vertit,niſi quia ipſe ſol occultè in ipſum influit ſiue agit. Sic verè loquendo moraliter nullus poteſt ad Deum per bona opera properare, niſi ipſum ipſemet per ſuam gratiam voluerit adiuuare, & ad hoc trahere & monere.Io.6. nemo venit ad me, niſi pater meus traxerit eum. Ad iſtum igitur debemus recurrere & eū humiliter requirere & ſuum pium auxilium implorare. pſal. Ad te leuaui oculos meos qui habitas in cœlis. Vnde nota ꝙ nos debemus attendere & per affectionem tendere ad
Eum videndum contemplationis ſpectaculo
Eum quærendum ſupplicationis oraculo
Eum guſtandum recreationis poculo
Eum tenendum amoris & affectionis cenaculo
Eum fouendum dilectionis & compaſsionis roraculo.

¶Igitur ſurgamus mentaliter ad Deum videndum oculo cōtemplationis. pſal. Oculi mei ſemper ad dominum. Exemplo Aquilæ quæ libenter reſpicit ad ſolem. vnde illud Ego autem ad dominum aſpiciam. ¶Item ad Deum quærendum vel requirendum Oraculo ſupplicationis: quia ſicut puer læſus clamando venit ad matrem, ſic homo in tentationibus vel tribulationibus debet recurrere ad Deum patrem. Exemplo filij Prodigi.Lucę 15.habetur,qui dicebat poſt famem & miſerias quas ſuſtinuerat iſta verba.Quanti inquit mercennarij in domo patris mei abundant panibus,ego autem fame pereo, ſurgam & ibo ad patrem meum.Ideò & nos ſimiliter dicamus & ad ipſum per orationē clamemus cū pſal. Clamabo ad Deum altiſsimum Deum qui bene fecit mihi. Et maximè, quia iſte eſt qui libenter audit clamātes & auxiliū eius requirētes. pſal. Ad dominum cum tribularer clamaui & exaudiuit me ¶Item attendamus ad Deum guſtandum pabulo deuotionis, ſimiles Ceruo,qui ſitibundus currit ad fontem vbi ſcit plenitudinem aquæ. Sic & nos non debemus mundi bona per complacētiam guſtare, ſed ad Deū qui eſt vera ſatietas animæ anhelare. pſal. Quemadmodum deſiderat Ceruus ad fontes aquarū, ita deſiderat anima mea ad te Deus.Sitiuit anima mea ad te Deū &c. vnde ipſe eſt qui dicit Mat.11.Venite ad me & ego reficiā vos. ¶Item properemus ad Deum tenendum cęnaculo amoris & affectionis. pſal. Accedite ad eum & illuminamini. Et Ioā. 6. Qui venit ad me non eijciam foras.¶Item debemus accedere ad eum fouendo.ſ.in perſona pauperum roraculo compaſsionis.vnde Mat.25.Eſuriui & dediſtis mihi manducare. Sequitur In carcere eram & veniſtis ad me. Sic igitur patet ꝙ Deus eſt affectandus & feruenti deſiderio ſupplicādus. quod totum probat præpoſitio ad in dominum inquit. pſal. Clamauerunt ad dominum cum tribularentur, & de neceſsitatibus eorum liberauit eos. Dico igitur ꝙ ad profectum virtutum qui intelligitur per ad,proficiunt vt viſum eſt
Deitas ſupplicata
Bonitas conſpicata
Puritas non grauata
Charitas fęderata.

Quæ oſtenſa ſunt in auctoritate prædicta. Venite aſcendamus ad montem Domini.Patet igitur ꝙ ad, ſignat.ſ.motum virtualem.

¶Tertiò principaliter dico ꝙ ad,ſignat motum criminalem.ſ.
affectum malorū qui ſemper machinantur ad malum,& ſem-
per inclinantur ad peccatum vt cōmuniter. In fructibus enim K
cedri ſic accidit ꝙ ſi vnum putreſieri contingat ille corruptus omnes alios fructus facit ad partē ſuam pendere, & oēs ramos arboris ſolet ad partem ſuam inclinare,ſic verè quādo fructus corruptus i.peccatum mortale generatur in arbore.i.in corde vel in pectore, ſtatim omnes rami affectionum & omnes fructus operationum à rectitudine iuſtitiæ flectūtur & ad malum inclinantur. Vnde de tali ad.i de tali inclinatione & putrefactione malorum poteſt dici illud pſal. Aſcendunt vſq; ad cœlos,deſcendunt vſq; ad abyſſos, aīa eorum in malis tabeſcebat Et nota ꝙ mali inclinantur
Ad rapacitatem Auaritiæ
Ad fallacitatem Amicitiæ
Ad crudelitatem Iniuſtitiæ.

¶De rapina poteſt dici illud Eſa.56.Omnes beſtiæ agri venite ad deuorandum. De auaritia & cōcordia mala talium dicitur Eſa.34. Ibi cōgregati ſunt milui alter ad alterum.De iniuſtitia & violentia dicitur Iob.24. Vigilanteſq; ad prædam præparant panem liberis. Sic igitur dico ꝙ ad,ſignat motum criminalem.
¶Quartò dico ꝙ ad, ſignat locum Infernalem,Iſte enim eſt
terminus concluſiuus & finalis ad quem omnes mali finaliter L
perueniunt & attingunt. Sicut.n.mare eſt locus plenus aquis amaris fluctibus & periculis & beluis crudelibus & iniquis ad quem oīa flumina finaliter applicantur ſicut ad hoſpitiū proprium

prium seu domum, Sic Infernus est locus amarus & periculosus, ad quem veniunt finaliter oẽs flusibiles peccatores. vnde de isto ad.i. de damnatis dicitur illud Hiere. 15. Qui ad mortẽ ad mortẽ, & qui ad gladium ad gladium qui ad captiuitatẽ ad captiuitatem, qui ad famẽ ad famẽ Et visitabo super eos, quattuor species dixit dñs, gladiũ & occisionẽ, & Canes ad lacerandum, volatilia & bestias ad deuorandũ. Patet igitur qũo signat terminũ infernalẽ. ¶ Quintò verò dico q ad, qñq; signat termi-
M num supernalẽ. s. Paradisum. Elementa. n. habẽt motum suum à centro ad circũferentiam & ab inferioribus ad superiora. Sic iusti finaliter sursum habent ascendere, & ad cœli circũferentiam declinare. Vnde nota q beati finaliter ascendunt scilicet

Ad locum luminis
Ad locum fluminis
Ad locum culminis
Ad locum numinis.

A scendũt inquit ad locum luminis vt consulentur. vnde in psal. Accedite ad eum & illuminamini, & facies vestræ non cõfundẽtur. ¶ Item ad locum fluminis vt satientur vnde Christus dicit Ioã. 7. Siquis sitit veniat ad me & bibat. psal. Sitiuit anima mea ad Deũ fontẽ viuũ. ¶ Item ad locũ culminis vt honorentur. Vnde sancti possunt dicere illud psal. Trãsibo in locum tabernaculi admirabilis vsq; ad domũ Dei. ¶ Item ad locum numinis vt saluẽtur & pręmientur vnde Gen. 32. Vidi Deum facie ad faciẽ, & salua facta est anima mea. Vnde etiam de isto pręmio dicitur Luc. 21. Omnia parata sunt, venite ad nuptias. Patet igitur qũo ad, signat Paradisum, Infernum, peccatum, virtutem & mortem. Hæc sufficiant de ista præpositione ad.

A **Adam.** Nota q Adam potest significare multipliciter, signat enim.

Hominem deiectum
Hominem præfectum
Hominem perfectum
Hominem infectum
De limo creatum
Serpente fraudatum
Labori dicatum
Exilio datum
Adam nominatum
Morti subiugatum.

Significat dico primo hominem deiectum scilicet hominem viatorem, & mortalem. ¶ Adam enim fuit, Sic pro certo homo de sui natura est vilis carneus & limosus per fragilem conditionem. Item à serpente & ab vxore idest à diabolo & à carne faciliter decipitur per continuam tẽtationem. Item labori & miseriæ subijcitur per tribulationem & afflictionẽ. Item in exilio deijcitur. s. in mundo per incolatus prolongationem. Item Adam propriè dicitur propter nominis interpretationem: quia. s. iste interpretatur terrenus vel indigentia propter materiã de qua est, & propter alieni soli inhabitationem, & finaliter morti exponitur propter finalem corporis resolutionem. Ideò breuiter quilibet mortalis homo potest dicere illud Zachariæ 13. Homo agricola ego sum, quoniã Adam exemplum meũ ab adolescentia mea. ¶ Secũdò dico q Adam signat hominem præfectum & maximè ecclesiasticum vel prælatum. Adam enim fuit

A Deo formatus
Primus homo datus
Bestijs prælatus
Opere grauatus
Custos deputatus
Testis interpretatus.

Talis Adam est quilibet prælatus bonus: quia. s. à Deo constituitur, & non à carne vel à diabolo promouetur. psal. Ego aũt constitutus sum Rex ab eo super Syon. primus & principalis prælatus & dominus aliorum omnibus subditis præficitur. Gen. 22. Curuentur ante te filij matris tuæ, esto dominus fratrum tuorum. orti ecclesiæ & terrestris custos & accola efficitur. Canti. 1. Posuerunt me custodem in vineis. operibus & laboribus vigilijs & sollicitudinibus, præ omnibus supponitur. exponit, psal. Exibit homo ad opus suum. Et ideò iste testificans interpretatur: quia ad testificandum & pręđicandum hominibus voluntatem diuinam principaliter ordinatur. vnde in psal. Testis in cœlo fidelis. Iste igitur ille Adam de quo. 1. Corin. 15. Factus est primus homo Adam in animam viuentem. Signat igitur Adam præfectum. ¶ Tertiò dico q Adam significat hominem perfectum idest virum iustum. Adam videns se nudũ abscondit se &c. Vide supra de abscondere. Adam accepit pomum à muliere &c. Vide infra de Serpente, & de Muliere. Adam interpretatur testificans eos vel testimonium eorum vel homo aut terrenus siue indigentia siue terra rubra, aut desiderabilis. Adam igitur qui erat dominus omnium & cuius viribus omnia animalia sunt subiecta, signat Christum, prælatum vel virum perfectum, qui in sua subiectione habet subditos & vicinos: qui debet esse testificans. Testificans per veritatem. Homo per sagacitatem vel benignitatem. Terrenus per humilitatem. Rubrus per charitatem Desiderabilis per omnimodam sanctitatem. Oseæ 11. In funiculis Adam traham eos in vinculis charitatis. Signat ergo Adam virum perfectum. ¶ Sed secundo dico q Adam potest significare hominem imperfectum. Nam Adam qui per peccatum totum mundum destruxit signat malum prælatum vel etiam quemlibet peccatorem, cuius regimẽ malum, vel cuius peruersum exemplum est alijs in ruinam & potest dici.

Testificans per falsitatem
Homo per fragilitatem
Terrenus per cupiditatem
Indigena per virtutum sterilitatẽ & paucitatẽ
Rubrus per carnalitatem.

¶ Desiderãs per malorũ appetitiuam multiplicitatem.

Ideò de talibus dicitur Oseæ 6. Sicut Adam transgressi sunt pactum. Roma. 5. In Adam omnes moriuntur. vide infra vbi. Apellare.

Adadezer. Nota q Adadezer fuit Rex Syriæ qui habuit prœlium contra Dauid, à quo tamen fuit superatus & victus, sicut dicitur 2. Reg. 8. Interpretatum autem Adadezer præcipuus separator. signat igitur diabolũ: qui Dauid. i. Deo semper est cõtrarius, & tñ ab eo fuit victus: qui etiam Syriæ quæ interpretatur sublimis, Rex dicitur, pro eo q iste cunctis superbis & sublimibus principatur. Iob. 40. Ipse est Rex super omnes filios superbiæ. Dicitur etiam separator pręcipuus: quia. s. iste animas à Deo separat, & secum in peccatum trahit, & in Infernũ ducit & collocat. Prouer. 16. Vir verbosus separat principes, vel dic q iste signat hypocritã vel detractorẽ: quia. s Adadezer interpretatur testimoniũ fortitudinis, sanctificatio sine fortitudine, vel testificatio sanctificationis seu decorum auxilium vel pręcipuus separator: quia pro certo hypocrita quantum ad verba dat testimonium sanctificationi fortitudini & virtuti. Iste verbaliter cõmunes dat virtutes, & tamen sine sanctificatione sine fortitudine in quantum scilicet ipse habet sanctitudinem apparentem, sed nullatenus existentem. Et dicitur decorum auxilium quantum ad pulchram cõuersationem: sed tamen ipse separator precipuus per detractoriam odij seminationem. Dicitur etiam Rex Syriæ. i. sublimis per inanem gloriam & elationem. Dauid tamen idest Christus ipsum conteret & vincet per finalem Inferni damnationẽ 1. Paraly. 18. Percussit Dauid Adadezer Regem.

Adamare. Vide infra vbi amor, vel amare. Nota tamen q vt communiter in scriptura adamare sumitur pro corrupto amore, sicut de dyna dicitur Gen. 34. q Sichen adamauit eam & rapuit. Et de Salomone 3. Reg. 11. q ipse adamauit alienigenas &c.

Adaquare. Vide vbi portare. Et si vis dic q in scriptura inuenitur adaquare doctrinæ gratiæ & gloriæ. Doctrinæ dico qua. s. prædicator adaquat auditores, dicẽs Gen. 24. Bibi & adaquaui Camelos. Gratiæ etiam. vnde gratia est ille puteus de quo dicit Gen. 29. q ex illo adaquabantur greges. Gloriæ insuper vnde de filijs Israel dicitur in psal. q Deus adaquauit eos velut in abysso multa.

Adar. Apud Iudeos erat mẽsis duodecimus, & interpretatur palliũ vel sublimis seu testis vigilans, aut seruus suscitator, vel alio modo interpretatur grex vel populus. Applica si occurrit & dic iste mensis signat virum iustũ: quia scilicet debet dici mensis à mene quod est defectus: quia debet esse defectiuus per paupertatẽ. Debet esse duodecimus p duodecim articulorum fidei credulitatem. Debet esse pallium per adiutorium & per pietatem. Item debet esse sublimis per contemplationem, testis per veritatis scripturæ & fidei affirmationem, vigilans per diligentiam & discretionem. Seruus per obedientiam & subiectionem. Suscitator. s. peccatorum in vitijs dormientium per prædicationem & correctionem. A

Adeps. Idẽ est q pinguedo, crassitudo aruina. Et aliquando accipitur pro medulla. Et potest accipi in bono & in malo. In bono enim significat.

Gratiam & deuotionem
Timorem & dilectionem
Concordiam & coniunctionem
Benignitatem & compassionem.

¶ Nam sicut videmus q pinguedo nutrit, inflammat, conglutinat & remollit, sic verẽ diuina gratia

Per deuotionem nutrit
Per dilectionem ignit
Per coniunctionem vnit
Per compassionem lenit.

¶ Et ideo de quolibet viro perfecto possum intelligere illud Iob. 21. Viscera eius plena sunt adipe, & medulla ossa illius irrigantur. In quibus verbis ostenduntur

ostenduntur quattuor effectus diuinę gratiæ secundum quat-
tuor proprietates quæ possunt in adipe reperiri quę superius
sunt expressæ. Est enim diuina gratia Affectionis inflamma-
trix. Viscera eius. Deuotionis ampliatrix. Adipe. Compas-
B sionis irrigatrix. Medulla ossa illius. ¶ Dico igitur quòd diui-
na gratia est inflammatrix affectionis. Videmus enim quòd
adeps est nutrimentum ignis, sicut patet in lampade. Nam res
inuncta adipe, facilius inflammatur. Verè charissimi, talis est
gratia Dei. nam ista est propriè nutrimentum ignis charitatis:
quia pro certo mens quæ adipe diuinæ gratiæ est inuncta per
charitatis incendium, faciliter inflammatur, quod ostenditur
cum dicitur Viscera: quia. s. facit hominem viscerosum, chari-
tatiuum & affectuosum. vnde Phili. 1. Quomodo cupiam om-
nes vos esse in visceribus Iesu Christi. Et talis adeps fuit figu-
ratus Leuit. 3. vbi dominus pręcepit sibi offerri de hostia paci-
ficorum adipem quæ operit vitalia, & omnem pinguedinem
quæ est intrinsecus: quia verè dominus vult ꝙ de hostia paci-
ficorom idest de personis pacificis & modestis tota adeps quæ
operit vitalia mēbra idest cor vbi est sedes vitę, hoc est dictu
amor & affectio cordis eidem offeratur & distribuatur, & ꝙ
in alios vsus non expendatur: quia sicut dicitur Leuit. 3. Om-
nis adeps domini erit iure: quia. s. Deus sibi retinuit omnē adi-
pem dilectionis, amoris & affectionis. Heu proh dolor talem
adipem non habent hodie multi: quia verè multi sunt qui non
habent vncturam charitatis, sed carnalitatis, nō pinguedinem
affectionis, sed infectionis. Non adipem charitatis & dilectio-
nis, sed prosperitatis & tēporalis possessionis Et tales sunt simi
les Porco, qui est animal quod mirabiliter inpinguatur, in tm̄
ꝙ quandoque præ pinguedine perdit oculos & in hyeme pro-
pter paucitatem motus maximam acquirit pinguedinem, in
æstate propter motum à pinguedine depauperatur, sicut dicit
Isid. & patet ad sensum. Veruntamen pinguedo ipsius Deo an
tiquitus erat abominabilis, nec eius sacrificijs erat apta, sicut
dicitur Leuit. 11. Reuera charissimi, tales sunt hodie multi, q
pro certo ita sunt operti, ꝙ visum discretionis & cōtemplatio-
nis amiserunt, qui. s. non præuident nec cogitāt de futuris, im-
mo per diuersa vitia facti sunt cęci. Iuxta illud Lucę 18. Cęcus
sedebat secus viam mēdicans. Isti enim sunt cęci qui per igno-
rantiam sedent, per negligentiam mendicant, per auaritiam
sunt secus viam .i. in publico per iactantiam. Nam pro certo
in hyeme. i. in ista nebulosa vita mali parum laborant, & ideò
multam pinguedinem prospetitatis vel etiam carnalitatis ac-
quirunt & exinde etiam ad multa vitia prolabuntur: quia sicut
dicitur in psal. In labore hominum non sunt & cum homini-
bus non flagellabuntur. Ideò tenuit eos superbia, operti sunt
iniquitate & impietate sua, prodijt quasi ex adipe iniquitas eo
rum transierunt in affectum cordis &c. Et ideò talis pinguedo
carnalitatis vel prosperitatis est Deo abominabilis, nec etiam
vult sibi præsentari. vnde Esa. 1. Adipem pinguium, holocau-
sta arietum, sanguinem vitulorom, agnorum, & hyrcorum no
lui. Sed verè quando veniet æstas .i. feruor Iudicij & Inferni,
tūc oportebit istos esse in labore perpetuo in Inferno. Et ideò
tunc carnibus mundanę prosperitatis & pinguedine volupta-
tis priuabuntur, paupertate & macerie grauabuntur. Esa. 17.
Pingues carnes Iacob marcescēt. Nam dicit Bernard. Iustum
est ꝙ qui in laboribus hominum non sunt in laboribus demo-
num occupentur. Et ideò de talibus dicitur in psal. Ne timue-
ris cum diues factus fuerit homo &c. quoniam cum interierit
non sumet &c. Sequitur. Laborauit in æternum, & viuet ad-
huc in finem. Heu charissimi nō sic. Non acquiramus pingue-
dinē prosperitatis, sed magis adipem charitatis: quia verè ista
C est quæ est inflammatrix affectionis. Viscera inquit. ¶ Secundò
dico ꝙ diuina gratia vel charitas est ampliatrix deuotionis,
quod ostenditur cum dicitur plena. Sicut enim bona & natu-
ralis pinguedo reficit & nutrit corpus, venas & sanguinem re-
plet. Sic verè gratia vel charitas mentem per deuotionem nu-
trit, reficit & impinguat, & venas conscientiæ sanguine deuo-
tionis implet. Et ideò dicebat Dauid illud psal. Sicut adipe &
pinguedine repleatur anima mea Sic enim ros cœlestis im-
pinguat animam per deuotionem ipsamque satiat & replet, &
hoc maximè facit ros ille spiritualis qui de cœlo venit. i. cor-
pus Christi: quia iste animam per deuotionem & per gratias
& virtutes reficit atq; nutrit. vnde in psal. Cibauit illos ex adi-
pe frumenti & de petra melle saturauit eos. Boni enim ciban-
tur frumento idest sacramento seu nutrimēto refectionis. Pe-
tra. i. firmamento durationis, melle. i. lenimento deuotionis sa-
turantur. s. complemento perfectionis. Et istud figuratur Le-
uit. 3. vbi dominus præcepit ꝙ adeps qui operit ilia. i. membra
nutritiua eidē offeratur. Iste adeps est deuotio quæ nutrit ani-
mam spiritualiter, dum. s. per eam pascitur in pascuis virtutum
per considerationem & contemplationem. vnde in psal. In lo-
co pascuæ ibi me collocauit, quam pro certo Deus præcipuè
vult sibi offerri. Heu proh dolor istum adipem habent nūquā
delitiosi: quia verè isti non sunt pleni deuotione, sed carnalita-
te luxuria, & infectione. Isti sunt similes Gliribus qui per to-
tam hyemem dormiunt, & dormiendo mirabiliter pinguan-
tur. Sic verè delitiosi in hyeme huius vitæ turbulentæ sunt in
dormitione, solatio & quiete, nec aliquid cogitant de futuris.
Ideò per luxuriam, gulam, voluptatem, & carnalitatem mira-
biliter impinguantur. Et ideò dicitur Hier. 7. Filij colligunt
bona, patres succendunt ignem, mulieres cōspergunt adipem
ad faciendum placentas Reginæ cœli: quia breuiter & patres
& mulieres & filij & omnis sexus & conditio vult hodie pla-
cere familiari & obedire reginæ cœli. i. luxuriæ quæ in cœlo
quod dicitur à celando. i. in loco celato, secreto, abscondito, &
priuato suam vult exercere iurisdictionem & regnum: quia si-
cut dicitur Iob. 24. Oculus adulteri obseruat caliginem, vel in
cœlo. i. in statu superiorum & maiorum, vel in cœlo. i. in statu
ecclesię vel religionis, vel in cęlo insta quod sunt omnes crea-
turæ. i. in toto mundo dominatur & imperat atq; regnat. Nam
alij præparant ligna. i. mala exempla. Alij succendunt ignem. i.
mala verba sicut sunt maquerelę. Alij conspergunt adipem. i.
mala desideria. Alij faciunt placentas. i. mala opera, vel simu-
lata & placida obsequia, vt istam regionem. s. carnalitatem &
luxuriam venerentur. Non sic charissimi non habeamus pin-
guedinem carnalis infectionis, sed adipem gratiæ & deuotio-
nis. Ista est igitur ampliatrix deuotionis. Plena sunt inquit Ezec.
39. Comedetis adipem in saturitate. Ita de tali plenitudine di-
cat anima illud Ecclesi. 24. In plenitudine sanctorum detentio
mea. ¶ Tertiò dico ꝙ charitas seu gratia est religatrix diuisio- D
nis: quia. s. per diuinam gratiam & charitatem religatur, quod
ostenditur cū dicitur Adipe. Sicut. n. diuersa metalla non con-
solidantur nec vniunt nisi mediante aliquo adipe seu liquore,
sed semper oportet ꝙ sit ibi aliquod vnctuosum. Sic verè nec
diuersa & contraria corda possunt per concordiam vniri vel
consolidari vel coniungi nisi gratiæ vel charitatis adipe me-
diante. immo verè necesse est ꝙ iste adeps interueniat ad hoc
ꝙ nos per pacem & concordiam vniamur. Et hoc fuit figura-
tum Leuit. 7. Vbi dominus retinet adipem bestiarum quæ pa-
cificè & gregatim viuunt dicens. Adipem ouis & bouis & ca-
præ non comedetis. Ad denotandum ꝙ adeps est cōiunctio &
amor hominom pacificorum, etiam Deo placitus & acceptus.
Et istud est contra illos qui non quærunt societatem simpliciū
& humilium & bonorum, sed magis iniquorum & peccatorū
infamium & infectorum rapacium atque raptorum quorū ta-
men consortium est à Deo interdictum. figura Leuit. 7. vbi do-
minus repudiat à suo sacrificio adipem mortuorum: quia verè
adeps. i. coniunctio concordia & vnio cadauerum. i. personarū
corruptarum mortuarum per peccatum & per infamiam in-
fectarum est à Deo reprobata & nobis etiam interdicta. vnde
Leuit. 3. Nec sanguinem nec adipem omnino comedetis. Non
enim debemus comedere. i. nobis incorporare per complacē-
tiam sanguinem vel adipem. i. amicitiam & cōiunctionem car-
nalem & sangoinem hominum iniquorum. Nō sic igitur cha-
rissimi, sed habeamus adipē gratiæ & charitatis: quia verè ista
est religatrix diuisionis, vel copulatrix coniunctionis. Adipe
inquit ¶ Quartò dico ꝙ ipsa est propitiatrix compassionis, qđ E
ostenditur cum dicitur ꝙ medullis illius ossa irrigantur, sicut
enim medulla quæ est quædam pinguedo irrigat & humectat
totum corpus & maximè ponitur in medio ossium vt per me-
dullæ molliciem ipsorum durities & siccitas temperetur. Sic
verè diuina gratia vel charitas cor & mentem per pietatē ir-
rigat & remollit ipsumq; per piam compassionem humectat.
Et ideò ossa corporis ecclesiæ. s. religiosi ecclesiastici vel præ-
lati, qui inter ceteros debent esse firmiores, & carnes fluxibi-
les & debiles peccatores debent confortare & sustentare. Isti
dico debent semper in medio sui. s. in corde habere medullam
idest mollitiem & liquorem mellifluæ pietatis: quia verè quā-
quàm homo exterius appareat durus osseus & austerus per iu
stam correctionem & rigorem. Interius tamen in corde debet
esse mollis medullosus & benignus per dulcissimam pietatem
Et ideò videtur ꝙ talis adeps talisq; medulla sit similis adipi
leonis,

leonis, de quo dicit Plinius lib. 28. c. 8 ꝙ faciẽ mundificat candoremq; sibi seruat, tumores oculorũ sanat maximè si oleum rosaceum eidem adiungatur. Et isto adipe si quis inũctus fuerit, morsus reptilium non timebit. Reuera talis est adeps dulcedo pietatis & compassionis quam præcipuè Leo de Tribu Iuda Christus habuit & seruauit. Ista enim faciem. i. mentem mundificat & candidat & dealbat per innocentiæ puritatem. tumores etiam oculorum. i. superbiam & inflaturã oculi cordialis sanat. s. per humilitatem & morsos reptilium. i. tentationes demonum & motus desideriorum carnaliũ fugat per constantiæ firmitatem, & maximè si oleom rosaceum. i. dulcor & compassio sanguinis Iesu Christi eidem adiũgatur: quia verè homo pius & misericors Christi passionis & fraternæ miseriç compassiuus vix aut nũquàm, teste Hieronymo, moritur mala morte. Et ideò talis adeps potuit figurari Dan. 14. vbi dicitur ꝙ Daniel tulit picẽ adipẽ & pilos coxit pariter & dedit in os draconis & diruptus est. Sic verè charissimi, si nos habuerimus picem tenacis concordiæ & pietatis. Adipẽ viuacis clementiæ & vnitatis. Pilos mordacis pœnitentiæ & vilitatis. Cocturam feruentis amicitiæ atque charitatis. Nos pro certo poterimus contra draconem, idest contra carnem & diabolum præualere. Habeamus igitur medullã pietatis, medollis inquit ossa illius irrigantur, quia verè Deus constituit populum suum super excelsam terram vt comederent hircos cum medulla tritici & sanguinem vuæ biberent meracissimũ. Hircos dico quorum pellis hirsuta est per humilem exterius conuersationem medullam tritici idest benignitatem & affectionem sanguinem vuæ idest sanguinis, & charitatem & gratiam Dei: quia mera est ista

F Religatrix per coniunctionem
Inflammatrix per affectionem
Irrigatrix per compassionem.

Præcipit ergo dominus Leuitici 3. ꝙ sibi offerentur quattuor genera adipum. s. adeps qui operit ilia & nutritiua. Adeps qui operit renes, qui sunt membra genitalia. Adeps qui operit intestina. Iste quadruplex adeps signat quadruplicem amorem vel affectionem quam sibi Deus præcipit offerri & ad eius laudem & gloriam ordinari. s. Amorem propriç vitæ, hoc est adeps qui operit vitalia. Item amorem filiorum, hoc est ille qui operit renes, vbi est vis generatiua. Item amorem amicorũ, hoc est ille qui operit intestina. Item amorem temporalium, hoc est adeps qui operit nutritiua. Ideò dicitur ꝙ omnis adeps erit domini ibidem.

Cetera vide de pinguedine.

A **Adæquare.** Vide vbi Æqualitas.

Adeptus seu Adipisci. Idem est quod acquirere, accipere, vẽdicare, & comprehendere. Communiter autem adipisci pro acquisitione gloriç vel salutis accipitur, sicut ad Hebrços 11. dicitur. Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones. Vbi no. ꝙ sancti laborauerunt viriliter, operati sunt iustitiam. Triumphauerũt nobiliter, vicerunt regna. Reportauerunt vtiliter, adepti sunt repromissiones. Vide infra de operari, de vincere & repromissione

Addere. Nota ꝙ addere idem est ꝙ adiungere accumulare, aggregare, apponere, & signat multipliciter in scriptura. Signat enim accumulationẽ virtutum, culparum, diuitiarum, gloriæ, miseriæ: quia proculdubio

Iustis additur virtutum riuulus
Malis additur culparum cumulus
Auaris additur gazarum baculus
Damnatis additur pœnarum stimulus
Beatis additur gloriæ titulus.

¶ Dico igitur ꝙ est quædã additio vel iteratio virtualis. Et ista proculdubio est illa qua boni in virtutibus proficiunt, & qua virtutes virtutibus semper adduntur psal. Ibunt de virtute in virtutem &c. Sicut. n. nonnullç sunt arbores quæ ita abũdant in fructibus ꝙ semper fructus fructui additur, & vno collecto alius floret & alius maturitatem sumit, sicut de malo persico dicunt tam Plinius q̃ Solinus. Ceruis etiam omni anno addũtur cornua quæ sunt ipsis contra aduersa oia munimenta, & proprij capitis ornamenta. Sic pro certo boni & iusti semper debent virtutes virtutibus addere, & semper in melius proficiendo spiritualia cumulare, & bonorum operum fructus fructibus aggregare, vnde Prouerb. 1. Audi fili mi disciplinam patris. Sequitur. Et addetur gratia capiti tuo & torques collo tuo. Ista est igitur additio virtualis quod ẽt bene figuratur Iob vlti. vbi dicitur ꝙ dominus respexit ad patientiam, & addidit cuncta quæ sua fuerãt, addidit duplicia. Quia reuera sçpe accidit ꝙ diuina gratia taliter respicit hominem ꝙ virtutes suas duplicat, & addens alteram alteri spiritualiter hominem ditat. Eccle. 48. Retro redijt sol & addidit vitam Regi. Vbi nota ꝙ ad augmentum & additamentum virtutum proficit

Consideratio præteritorum. Retro redijt.
Illuminatio meritorum. Sol.
Inuestigatio posteriorum. Addidit Regi.

¶ Ista est igitur addditio virtualis, desideratio superiorum seu vtiliorum vita est. B

¶ Secundò dico ꝙ est additio criminalis. Et hæc est quando homo semper addit & accumulat peccatũ peccato, pone si vis de peccatore cõtinuè peccante, quem heremita duxit ad nemus vbi inuenit hoiem q̃ fecerat onus lignorum quod non poterat leuare, & tamen semper addens ligna, iterũ tentabat si leuare posset, quod non valens, iterum ligna superaddebat, & sic quanto minus poterat onus leuare, tantu plus studebat lignis apponere, talis inquit heremita es tu qui cum fasciculum criminum tuorum portare non possis, crimina tñ criminibus semper addis. Iudic. 4. Addiderunt filij Israel facere malum coram dño, cõtra illud Eccles. 29. Fili peccasti, ne iterum addas facere. Dic etiam de mala societate ꝙ fit quædam additio mala: quia. s. mali libẽter ad inuicem sibi adduntur 1. Macha. 4. Additi sunt ad eos exercitus Syriæ. Ista est igitur additio criminalis. ¶ Tertiò dico ꝙ est additio temporalis. Et ista quãdo homo addit & aggregat diuitias incessanter, sicut faciunt auari qui non ponunt statum in rebus. vnde Seneca dicit, ꝙ hoc habet pessimum auaritia: quia non respicit vnde veniat, sed quo tendat: quia. s. ista non ponit finem in quæsitis, immo continuè cogitat de quçrendis, vnde auari videntur similes illi qui continuè crescebat. ita ꝙ omni die vnum cubitum ad staturam suam addebat, in tñ aũt cubitum cubito addidit ꝙ vsque ad cœlum creuit. ita ꝙ motũ cœli retardare conatus ictu fulminis à Dijs timẽtibus percussus occubuit. Sic reuera hodie sunt multi: qui non cessant statui suo aliquid superaddere, & agrum agro, cubitum cubito, minimum minimo quotidie cumulare Esa. 5. Vç qui cõiungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis. ita ꝙ isti vsq; ad cœlum. i. vsque ad altum mundi statum vidẽtur crescere & ordinem cœli i. consuetudines patriç totumq; statum & quietem vicinorum student pro viribus impedire in quãtum omnibus volunt per violentiam & potentiam se præferre, & maximè cœlum. i. statum ecclesiæ perturbare, & motus & iurisdictiones ordinem & iura eorũ per iniustitiã retardare. Quapropter sæpe fit ꝙ Dij. i. Deus & Angeli indignati solent contra tales insurgere, & eos per tẽporalia infortunia vel per mortem subitam & tormenta Infernalia fulminare, ita ꝙ tunc potest dici illud Esa. 14. Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer qui mane oriebaris, corruisti in terram qui vulnerabas gentes qui dixisti in corde tuo. In cœlum ascendam, super astra Dei exaltabo solium meum, ascẽdam super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Veruntamen ad Infernum detraheris in profundum lacus: quia breuiter ista sunt vera ꝙ illi qui cõtra exigentiam proprij status nituntur ad cœlum ascendere. i. se conditioni altorum & nobilium assimilare & adçquare statum & iura cœli. i. ecclesiæ perturbare, gentes ẽt. i. pauperes per potẽtiam vulnerare, tales dico per infortunia solent cadere & in Infernum ruere, in lacum miseriæ declinare. Ideò de tali additione dicitur Iob. 40. An extrahere poteris leuiathan hamo, fune ligabis linguam eius, nunquid pones circulum in naribus eius &c. Leuiathan. n. interpretatur Additamẽtum, significans tales auaros qui quotidie addunt diuitias, & ideò finaliter hamo mortis de mundo extrahuntur, fune damnationis ligantur & circulo. i. perpetuitate pœnarum tenentur. De talibus igitur additiuis dicit 1. Mach. 11. Rex Ægypti quærebat obtinere Regnum Alexãdri dolo, & addere illud Regno suo. Ista est igitur additio temporalis ¶ Quartò dico ꝙ est additio D gloriæ, quæ est spiritualis. Et ista est additio qua Deus addit animæ gloriam post gratiam, secundam stolam post primam. Et de hoc põt exponi illud 1. Mach. 10. Rex Alexander addidit adhuc glorificare Ionathan, & misit illi fibulam auream, sicut. s. arbori post florem additur fructus, & sicut homini post laborem additur requies atque lectus, & post famem additur cibus. Figura Danielis 4. vbi dicitur ꝙ postquàm Nabuchodonosor de bestia factus iterũ fuit homo, magnificentia amplior addita fuit sibi: quia pro certo quãdo quis de bestia in hoiem, de malo in bonum, de peccatore in iustum reuertitur, magni-

ficentia

ficentia æternæ gloriæ eidem finaliter additur Eccl.45. Addidit dñs Aaron gloriam & dedit illi hæreditatem & primitias
E fructuum terræ. ¶ Quintò verò dico, q est additio miseriæ, q est infernalis, & hæc est illa qua damnatorũ miseriæ cumulantur & alteræ alijs continuè aggregantur. ps. Quem tu percussisti persecuti sunt & super dolorem vulnerum meorum addiderunt. Sic igitur patet q multiplex est additio in scripturis. Et si vis dic adhuc de additione virtuosa. ¶ Nota igitur q est additio virtuosa, quando. s. boni addunt gratias & virtutes bona opera & meritoria. Et de hac dicitur Esa.29. Oculi cæcorum videbunt, & addent mites in dño lætitiam vbi ostenditur, q nos debemus addere & aggregare. s.

Sagacitatis lumina. videbunt
Benignitatis flumina. mites
Iucunditatis carmina. lætitiam.

Item est additio vitiosa qua. s. homo addit, vitia & peccata malas consuetudines malos mores. Et de hoc dicitur Iudi.4. addiderunt filij Israel facere malum in conspectu dñi & tradidit illos in manu Iabin regis Chanaam, vbi ostenditur q talis additio vitiorũ abdicat fidelitatẽ, quia. s. ipsi filij Israel hæc faciũt, vendicat iniquitatem, facere inquit malum. Implicat inhonestatem, quia in cõspectu dñi. Applicat dãnositatẽ, quia ex hoc tradit homo in manu Iabin. i. diaboli qui est rex Chanaan. i. inferni, &c. Vide prosecutiones in suis titulis.

A **Adducere.** Idem est q ad locum ducere, vel ad se ducere. Et idem est q applicare. Nota igitur q est adductio virtuosa. Et est quædam vitiosa. Virtuosa est illa qua homo adducitur ad Deum & ad gratiam & ad gloriam. Nam sicut homo adducit amicum suum

Ad conuiuium vt recreetur
Ad hospitium, vt hospitetur
Ad studium, vt informetur
Ad prælium vt coronetur,
Sic ducit amicos suos ad conuiuium recreationis
Ad prælium tentationis
Ad studium discretionis
Ad hospitium gratiæ & deuotionis
Ad conuiuium æternæ gloriæ

Et ideò de adductione hominis ad gratiã, & gloriam potest quilibet bonus dicere illud Ezechie 8. Eleuauit me spiritus inter cœlum & terram & adduxit in Hierusalem in visione Dei. In quibus verbis respondetur ad oĩa quæ possunt quæri de homine, qui adducitur de loco ad locum. Si quæritur quis adduxit? Respondetur spiritus, si quæritur, quõ? Eleuando inter cœlum & terram. Si quæritur vbi? Respondetur in Hierusalem. Si quæritur ad quid. Respondetur in visione Dei, idest ad videndum Deũ. Dico igitur, quòd sicut homini qui adducitur ad aliquem locum necessarius est.

Modus expediens
B Virtus obediens
Doctor erudiens
Locus alliciens
Finis sufficiens.

Sic verè homo qui vult adduci ad statum gratiæ & gloriæ, debet habere modum expedientem inter cęlum & terrã. Motum obedientem, quia debet leuari. Ducem erudientem, quia spiritum. Locũ allicientẽ Hierusalem. Finem vel causam sufficientem. s. vt habeat visionem Dei. ¶ Dico igitur primo, q necessarius est modus expediens. Sicut. n. ille qui adduci vult ad aliquem locum, necesse habet q ẽm modũ debitum ibi vadat. Sic verè si homo vult adduci ad Paradisum, necesse est q modũ tutũ & honestum eligat & assumat. Nam sicut ad conclusiones non põt perueniri nisi per pręmissa & per media. Sic nec ad Paradisum potest homo adduci, nisi per præcedentia media vel præmissa, quæ nihil aliud sunt quam gratiæ & virtutes. Et hoc ostenditur cũ dr̃, q talis debet esse inter cœlum & terrã vbi iste modus describitur, Quantũ ad regulã æquitatis, inter. i. in medio. Quantum ad copulam charitatis, inquit q est coniunctio. Quantũ ad arcem contemplationis cęlum & terram inquit. Quantum ad iacturam macerationis seu inclinationis.

Nam maceratio pœnitentiæ
Contemplatio eminentiæ
C Et copula fortis charitatis
Et regula iustæ æquitatis.

Sunt propriè quidam modi perueniendi ad regnum. Inter cœlũ inquit, & terram. Et ideò q ibi sit necessaria pœnitentia, habetur Deut. 29. vbi dicitur. Adduxit nos per desertum quadraginta annos. s. de Ægypto ad terrãm promissionis, ad denotãdum q de Ægypto, i. de mundo ad terram Paradisi non peruenitur, nisi per desertum pœnitentiæ deducamur. ¶ Item q ibi sit necessaria contemplatio, patet in ps. vbi dr̃. Emitte lucem tuam, & veritatẽ tuam, ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montẽ sanctũ tuũ & in tabernacula tua. Nam per lucem contẽplationis, & per veritatem discretionis, adducitur homo ad montem, & ad tabernaculum æternæ refectionis. inter cœlũ & terram inquit, vt accipiat prædam suam, sic verè homo debet se à terra. i. à terrenis sursum ad cœlum & ad cœlestia eleuare per desiderium & affectum, vt sic pręd am æternæ gloriæ valeat adipisci Et de hoc potest exponi figura 2. Regum 24. vbi dr̃. Eleuans, Dauid oculos suos, vidit angelum stantẽ inter cœlũ & terram euaginato gladio, versum contra Hierusalem. quia verè illi, qui sunt boni, & angelici, debent stare per constantiæ firmitatem inter cœlũ & terrã. Per contemplationis sublimitatem euaginantes gladiũ. i. eleemosinã vel orationẽ, versi ad Hierusalẽ. i. ad paradisũ per desideriũ & affectionẽ. Sed pro certo charissimi, hodie multi non sic, sunt. n. multi qui nõ se vertunt ad paradisum, sed ad mundũ, nõ ad Hierlm, sed ad Babylonẽ, nõ habent gladiũ orationis, sed crudelitatis & exactionis. Non sunt stantes per firmitatẽ, sed cadentes per fragilitatẽ. Non sunt inter cœlum & terrã per contemplationẽ imò ibi sunt p superbiam & elationẽ, quia sicut res quæ est inter cœlũ & terrã non est stabilis, sed mobilis, non est firma, sed infirma, nõ in vno loco stabiliter cõmoratur, sed à ventis & turbinibꝰ agitatur, sicut patet de nubibus, sic verè multi superbi sunt sursũ inter cœlum, & terrã. i. inter statum summũ quẽ nõ possunt attingere, & statũ infimum quẽ non contenti tenere per superbiã extolluntur. vbi pro certo non sunt in vno proposito stabiles, sed per vana desideria mobiles, non per sufficientiam firmantur, sed per ambitionẽ ventis superbiæ, & elationis turbinibus diabolicæ suggestionis de loco ad locum, de officio ad officium de beneficio ad beneficiũ, & de desiderio ad desideriũ agitantur. Id dr̃ Zacha.5. Eleuauerunt amphorã inter cœlum & terrã. Et si vis pone totam figurã de amphora in qua erat inclusa mulier quæ dicebatur impietas &c. sicut infra ti. de impietate. Non sic charissimi. Non simus inter cœlum & terrã per superbiã & elationẽ sed magis p desideriũ & affectionẽ & per cœlestiũ contẽplationẽ, quia pro certo charissimi, ad hoc q hõ adducatur in paradisũ, iste est modus, & hoc primũ auctoritatis. ¶ Secundò dico q necessarius est motus expe-
D diens, leuauit me inquit. Nam sicut videmus q vt aliquis alicubi adducatur, necesse est q moueatur & q ductori suo, et obediat & eũ sequatur, sic verè ad hoc vt ad Deũ adducamur necesse est q per agilitatem bonorum operum moueãmur, & q ductori nostro. s. Christo obediamus & obsequamur, quod ostenditur cum dr̃. Leuauit me, quia sicut res quæ leuata de terra, facilius mouetur & agitatur, sic si cor nostrum leuatum fuerit à terrenis, faciliter per obedientiam mouebimur, & ad cœlestem gloriam adducemur. Ideò dicamus. Luc.21. Respicite & leuate capita vestra. Respicite per discretionis sagacitatem. Leuate per subiectionis sedulitatẽ. Capita. i. corda per intentionis sublimitatẽ. Quæ sunt nostra per coniunctionis cõmunitatẽ. Et ideò de tali adductione obedientiæ põt dici illud Io.10. Illas oues oportet me adducere & vocẽ meam audient Nam sicut oues quæ vocem pastoris audiunt, adducuntur ad domum, ne à lupis deuorentur, sic verè illi qui sunt oues. i. simplices & humiles & pastori suo. i. Christo vel prælato obedientes & vocem mandatorum suorum audientes & perficiẽtes, isti dico domum paradisi finaliter adducentur & à lupis infernalibus non tenebũtur. Est igitur necessarius motus obe-
E diens. ¶ Tertiò est necessarius ductor erudiens, spũs inquit. Nam sicut ille qui alicubi vult adduci, & maximè ad locum propinquum & remotũ, necesse habet q habeat aliquẽ ductorem de partibus qui ipsum dirigat ne oberret, sic verè quia nos debemus ire in regionẽ longinquã paradisi, quæ nobis pęnitus est ignota, necesse est q habeamos doctorem qui sit de illis partibus. s. Christum vel spiritum sanctum qui nos dirigat & conducat. ps. Spiritussanctus deducet me in terrã rectã Nam sicut Elephas naturaliter diligit hominem, & ideò videns eum deuiatum adducit eum ad iter rectum, sic verè Christus vel Spiritussanctus qui mirabiliter humanum genus diligit, quando videt hominem deuiatum in hoc mundo per errores & peccata, solet quandoque ipsum per suam gratiam visitare & ad rectum iter salutis adducere vel minare, quod est contra malos prælatos, qui gregem suum nõ adducunt per bonam doctrinam, & exempla, ad terram rectam gratiæ & virtutum vel gloriæ paradisi, imo verè quod dolendũ est, adducunt eos in deuium mortis æternæ, similes Sturioni quẽ propter pulchritudinem pellis sequũtur, multi

alij multi pisces sperantes ab eo defendi, ipse autem adducit eos in os Balenæ, quæ ipsos retinet & transglutit, sic verè multi sunt, qui suos subditos & sequaces dum eis per mutationem se conformant adducunt ad os Balenæ, i. diaboli & ad mortis æternæ periculum. s. per sua mala exempla & documenta. Iō in persona subditorum lamentatur Hiere. Tren. 3. Meminauit & adduxit in tenebris & non in lucé, quia verè multi sunt qui per malos doctores Ecclesiasticos minantur & adducuntur in tenebras æternæ miseriæ, & non in lucem æternæ lætitiæ, quia, sicut dicitur Matt. 15. Si cæcus cæco ducatū prebeat ambo in foueam cadūt. Figuratū in Nabuchodonosor de quo dr̄. 4. Reg. 24. ꝙ ipse cepit regem & principes, fabrum, & inclusorem de Hierusalem & adduxit eos in Babylonem. In quo notatur. ꝙ rex Babylonis. i. prælatus confusionis, malus superior, vel malus doctor ducit hodie in Babylonem. i. in infernum per mala documenta & exempla, & per mala etiā incitamenta reges & principes & alios inferiores, quod maximè verum est de consiliarijs & adulatoribus & malis seruitoribus regum & principum & magnatum, suis malis consilijs, & vitiorum incitamentis, vnde quilibet talis fraudulentus, de magistro suo potest dicere illud Eze. 12. Extendam super eum rete meum & capietur in Sagena mea & adducam eum in Babylonem. Non sic charissimi, sed obediamus bono doctori spiritui sancto & spirituali, quia talis est necessarius. s. doctor erudiens. Gen. 8. Adduxit spiritum super terram, & imminutæ sunt aquæ. Quartò est necessarius locus alliciens, qn̄ F aliquis adducitur ad aliquem locum multum amenum, pōt eum mouere, loci quem deserit sterilitas, & loci ad quē vadit amenitas, sic verè quia dum adducimur de hoc mūdo ad Paradisum nos relinquimus locum indigentiæ & sterilitatis, sæuitiæ & crudelitatis discordiæ, & rixositatis, & vadimus ad locum opulentiæ & fertilitatis, iustitiæ, & æqualitatis, concordiæ, & vnitatis fiduciæ & securitatis. Benè dico ꝙ ibi debemus attrahi, & moueri, quod ostenditur cum dicitur Hierusalem, quæ interpretatur visio pacis, vel pacifica, quia. s. locus ille habet pacem perpetuam & securam Vnde. 2. Reg. 14. Surrexit igitur Ioab & abijt in Gersan & adduxit Absalon in Hierusalem. vbi ostenditur ꝙ istam adductionem facit temporalis abominatio facultatis. Surrexit Ioab virtualis illuminatio claritatis. Abijt in Gersan, quod interpretatur applicans lumen. Pectoralis amaricatio. Nam charissimi, si temporalem possessionem abominetur, si per virtualem discretionem illuminemur, si per pectoralem contritionem amaricemur, non est dubium ꝙ ad Hierusalem recreationem adducemur. Vnde dicetur nobis illud. 2. Regum. 13. Veni mecum in Hierusalem, quod est contra dilectores, qui nec mundi miserijs retrahuntur, nec cœlestibus solatijs attrahuntur. Et ideò ad cœlestem Hierusalem non adducuntur, sed finaliter cum merore ad inferos perducuntur. Non sic charissimi, sed adducamur ad Deum & ad Paradisum, quia verè ad hoc incitat, locus alliciens. Vnde de Adonibezeth quod interpretatur dominus iustus dicitur Iudic. 1. ꝙ adduxerunt eum in Hierusalem. G ¶ Quintò ad hoc nos debet mouere finis proficiens, vel causa sufficiens, vel fructus reficiens, quia. s. ibi poterimus videre Deum facie ad faciem. In visione inquit Dei, sicut enim premium & lucrum mouet hominem ad hoc ꝙ alicubi adducatur sicq; maximum lucrum & premium nobis promittitur. s. visio Dei. quæ est tota merces, multum debemus moueri per desiderium & affectum quo ad illud cœleste palatium adducamur. In visione inquit Dei, quia. s. ibi videtur per essentiam intrinsecè & immediatè sm̄ Apostolum. 1. Cor. 13. Videmus inquit nunc per speculum in enigmate tunc autem facie ad faciem, quia sicut dicitur in ps. Ibunt de virtute, in virtutem videbitur Deus eorum in syon, ad quod requiritur, effectus operationis, ibunt. Profectus occupationis. De virtute in virtutem. Respectus vel aspectus contemplationis, Videbitur. Fastigium dominationis. Deus eorum. refugium recreationis. in Syon. Quod interpretatur specula, quia. s. ibi videt̄ Deus & speculatur. Nam sicut sm̄ Plinium in India sunt quidam philosophi, qui circa littus maris de mane, vsq; ad vesperam solem in claritate sua irreuerberatis oculis intuentur, sic verè in paradiso sunt beati philosophi. s. sancti & angeli, qui circa mare. i. circa affluentiam beatitudinis perpetuò persistētes solem. i. Deum irreuerberatis oculis per beatam visionem & contemplationem perpetuò speculantur, visionem inquit, Dei. Vnde Ezechie. 42. figurantur tales, vbi dr̄. Facta est super me manus Domini, & adduxit me in visionibus Dei in terrā Israel, & dimisit me super montem excelsum nimis super quē erat quasi edificium ciuitatis vergentis ad austrum. Manus. n. B Dn̄i misericordiæ Dei nostri fit quādo super hominē ipsum visitando, & adduxit eum in terram Israel. i. in terram Deum videntium beatorum. s. & angelorum & statuit super montem excelsum. i. super celsitudinem cœli empyrei, & hoc in visionibus Dei. i. vt ibi deum videat & cognoscat in quo loco, pro certo est ciuitas. i. ciuium vnitas, collegium, & communitas, beatorum quæ pro certo vergit ad austrum. i. ad prosperitatē & affluentiam omnium bonorum gaudiorum. Nam per partem australem in qua est sol & ceteri planetæ qui subsunt circulo Zodiaco quæ est pars fertilior, intelligitur fertilitas, atq; prosperitas gloriæ æternæ, in qua sol. i. Deus, planetæ, i. sancti sub ipso circulo Zodiaco. i. in ipso ambitu cœli empyrei qū morantur. Et ideò pulchrè loquitur August. 22. de ciui. Dei. de ista visione. Ibi inquit vacabimus & videbimus, & amabimus, & laudabimus. Ecce quod erit in fine sine fine: sequitur. Nam quod Deus preparauit diligentibus se mente non capitur, spe non attingitur, charitate non comprehenditur, cuncta desideria transgreditur, acquiri pōt, æstimari non potest, sequitur. Ibi tota virtus erit videre quod amas, & summa felicitas amare, quod videas. Vbi beata vita in suo fonte bibitur, vbi veritatis visio clarissimè aperitur. Sic igitur patet quod nos debemus adduci ad Deum & ad Paradisum; quia hæc A nobis ostenduntur.

Causa sufficiens
Locus alliciens
Doctor erudiens
Motus obediens
Modus expediens.

Nota adhuc ꝙ est alia adductio, virtuosa de qua dictum est. ¶ Sed H etiam est & alia adductio vitiosa, & hæc est multiplex: vna qua adducitur de sapientia ad ignorantiam. De dei gratia ad iniustitiam. De affluentia ad indigentiam. De mundi gloria ad pestilentiam. ¶ Adducitur. n. homo, de sapientia ad ignorantiam, quando in vita ista sapiens est in temporalibus, sed ad mortem veniens excæcatur, in spiritualibus, quia verè sæpe accidit ꝙ mundani sapientes quando veniunt ad mortem amittunt sensum, & discretionem, ita ꝙ de rebus suis nesciunt ordinare, similes Buboni qui ad lumē Lunæ benè videt, sed ad lumen solis si trahatur lumen ipsius debilitatur & sui luminis claritas obfuscatur. sic verè multi sunt qui in lumine sapientiæ lunaris & prudentiæ mundanæ optimè vident, dum durat nox huius turbulētæ vitæ, sed verè qn̄ deducuntur ad lumen solis, qn̄ necesse est eis tractare sciētia spirituali maximè in morte, qn̄ summè de anima est cauendū, tunc verè ipsi nihil vident, quia iusto Dei iudicio fit. teste Grego. vt peccator moriens obliuiscatur sui qui dum viueret oblitus est Dei. sui. n. obliuiscuntur tales, quia. s. de salute sui ipsius nesciunt cogitare conterendo, & confitendo vel de rebus suis ordinando, & hoc quippè iustè. Nam quandiu viuunt sapientiam suam vendunt, non mirum si in morte deficit eis, quia sicut dr̄ Ezech. 7. Vnusquisq; ad illud quod vendidit nō reuertetur amplius. & de tali adductione dicitur Iob. 12. Ipse nouit decipientem & eum qui decipitur, & adduxit cōsiliarios in stultum finē, & iudices in stuporē. Ista est igitur adductio de sapientia ad ignorantiam. ¶ Secundò est adductio, de I Dei gratia ad iniustitiam, & istam adductionem facit diabolus peccatoribus leuibus, & perseuerare volentibus. Nā sicut Auceps cum dulci sibilo & cum modico pabulo attrahit auē ad laqueum & per consequens ad mortem, sic verè diabolus, sibilo suæ malæ suggestionis & pabulo alicuius delectationis, trahit & adducit hominem ad laqueum peccati, & tentationis & per consequens ad mortem æternæ damnationis. Ideò pulchrè loquitur talibus in figura nauis Ezech. 27. Repleta es inquit & glorificata es in corde maris, in aquis multis adduxerunt te remiges tui, ventus austri contriuit te in corde, maris. talis. n. nauis est homo qui fluctuat per tentationes, & tribulationes in hac vita. Remiges aūt eius sunt vana desideria quibus ista nauis per fluctus huius seculi agitatur. ventus, auster, q est calidus & humidus signat mūdi prosperitatē, vbi calor auaritiæ & humiditas luxuriæ reperitur. Cor maris signat profunditatē, quod dr̄ cor, quia est in medio terræ, dr̄ mare pp amaritudinē tormentorū, aquæ aūt multæ signant inundationē tentationum. Dico igitur ꝙ nauis. i. homo qn̄ repletur s. mundi diuitijs & facultatibus, glorificatur in eminentijs, & dignitatibus. Et ideò accidit ꝙ remiges eius. i. vana humana desideria adducunt eum in aquis multis, idest inundatione,

fortium

fortium tentationum & peccatorum.de quibus Tren.3.Inun-
dauerunt aquæ super caput meum,dixi perij. Ita q mediante
austro prosperitatis mundanæ in cor maris.i.in infernum cō-
teritur& cassatur.ps.Transferentur montes in cor maris.Aba
cuc. 3.In mari via tua & semita tua in aquis multis. Et sic pa-
tet q homo adducitur de Dei gratia ad iniustitiam quod figu
ratur Dan.3. vbi dicitur q rea Babylonis præcepit q adduce
rentur Sydrach & Misac & Abdenago,& mitterentur in for-
nacem ignis,quia.s.dyabolus rea confusionis studet, vt boni
pueri viri iusti ad fornacem adducantur & ibi igne concupi-
K scentiarum crementur. ¶Tertiò dico q adducitur homo de
opulentia ad indigentiam, & etiam de mundi gloria ad pesti-
lentiam.Sicut.n.videmus q bos quando est bene impingua-
tus,adducitur ad macellum vt ibi mactetur, sic verè homo in
ista vita qui impinguatus fuerit in mundi prosperitatibus, &
honoribus, sæpissimè accidit q in fine ipse ad mortem, & ad
macellum indigentiæ & pestilentiæ sempiternę figatur. Nu
me.20. Ascendere fecisti nos de Ægypto, & adduxisti in lo-
cum istum pessimum qui non potest seri nec ficum gerit, nec
vineas, nec malogranata, insuper & aquam non habet ad bi-
bendum.Namq; pro certo Deus mortem corporalem quam
inducit in peccatores, de Ægypto.i.de tenebrosa mundi pro-
speritate deducit,ipsosq; in locum pessimum.s.in infernum p
suam sententiam detrahit & adducit. qui re uera dicitur lo-
cus pessimus propter quattuor indigentias quæ sunt ibi, quia
s. ibi non est ficus nec vinea,nec malogranata,nec aqua.Deest
n.ibi Constantiæ iuuamen.s.Ficus.Lætitiæ solamen.s. Vinea
charitatis ligamen. cōitatis & charitatis. Malogranata. Pieta
L tis libamen, aqua. ¶Dico igitur q in inferno non est iuuamē
stabilitatis quod ostenditur cum dicitur q non est ibi ficus.
Nam per ficum intelligo virtutem fortitudinis, quia sm Isid.
Ficus fortificat hominem comedentem. Et ideò dicit q athle
tæ qui debebant bellum committere solebant antiquis tempo
ribus Pythagoræ ficubus nutriri. Sic verè virtus constantiæ,
& fortitudinis hominem roborat, perficit, stabilit, atq; iuuat.
Et ideò nos alij qui in studio huius vitæ in qua quidem om-
nes currunt, sed pauci accipiunt brauium, habemus stare in
bello tentationum & tribulationum isto cibo.s. ficubus, hoc
est dictu virtute constantiæ & fortitudinis debemus principa
liter educari. Iuxta illud. 1. Reg. 17. Esto vir fortis & prælia
re prælia domini, & talis cibus pro certo non est in inferno.
Quia ibi.

Nulla virtus — Quia.s.nulli habent fortitudi
Nulla stabilitas — nem tormentis & demonibus,
Nullus vigor — resistendi. Ideò damnatis po-
Nulla virilitas — test dici illud Hier. 5. Phare-
Nullus status — tra eius quasi sepulchrum pa-
Nulla firmitas — tens comedet omnes sagittas,

tuas & panem tuum, deuorabit filios tuos& filias gregem tuū
& armenta tua, comedet vineam tuam & ficum tuam,& con-
teret vrbes munitas tuas in quibus habebis fiduciam.Et loq-
tur de potentia regis Babylonis qua cōminatur populū Israel
pctōrem.Iste.n.Nabuchodonosor charissimi signat diabolū,
qui est rex Babylonis. i.confusionis pharetra eius signat infer
num in qua sagittæ suæ crudelitatis inueniuntur quæ benè dr
esse sicut sepulcbrum,quia sicut sepulchrum est locus fœtid9,
vbi mortui tm̄modo reponuntur & non viui. Sic inferous est
locus fœtidus,quia dr esse ignis sulphur & spiritus procellarū
Locus etiam in quo mortui.i.peccatores & non viui.i.verè iu
sti & reponuntur & reconduntur. Iste igitur locus ista pharc
tra.s. infernus deuorat consumit & annihilat omnia bona dā-
natorum.i.quantum ad ipsos.Nam dum ipsos de medio sub-
trahit, ipse aufert ei sagittas temporalis potestatis,quibus vi-
cinos,& pauperes multis inuasionibus sagittabant. Item pa-
nem corporalis saturitatis quem ipsi soli deuorabant. nec ali-
quid pauperibus erogabant filios & filias .i. solatium suæ cor
poralis consanguinitatis propter quos post se ditandos pau-
peres exhæreditabant greges & armenta temporalis faculta-
tis continuè accumulabant.Vineas iucunditatis & fictus for-
titudinis & fraternitatis quibus illos impugnabant. vrbes ét
munitas, idest potentes viros suæ amicitiæ & societatis, in
quibus in hoc seculo confidebant,& qui ipsos in suis iniquita-
tibus sustinebant. Et ideò de fortitudine,potestate, prosperi-
tate, talium perdita & auulsa potest dici illud Abacuc.3. Fi-
cus enim non florebit, & arua non afferent cibum, quia verè
isti non habent fortitudinem, quia non sunt ficus.non habent
pulchritudinem,quia non florent.non habent plenitudinem,
quia sua arua non afferunt eis cibum &c. Igitur benè dico, q
in inferno deficit iuuamen stabilitatis. vbi inquit non est fi-
cus.Vnde de fortitudine talium amissa,dicitur Naū.3. Miles
captiuus ductus est,ancillæ eius minabantur gementes. ¶Se- M
cundò dico q ibi deficit solamen iucunditatis, quia nō est ibi
vinea, & per consequens non est ibi vinum quod lætificet cor
hominis.s. virtus gaudij, & lætitiæ,iucunditatis & consola-
tionis quinimmo ibi est dolor,mestitudo atq; tristitia sempi-
terna sicut enim Simia,teste Isido. in plenilunio lætatur, sed
in defectu lunæ tristatur,& hoc quia humor in cerebro suo,
in plenilunio abundat in defectu lunæ minuitur,sic verè pec-
catores qui dum durat luna mutabilis huius vitæ sunt in læti
tia gaudio & iucunditate,quādo luna ista eis deficiet.s.in mor
te tunc in inferno perpetuis desolationibus tristabuntur, &
causa est quia verè humor prosperitatis & delitiarum, qui in
plenilunio huius vitæ abundabat,tunc pro certo eisdem defi
cit atque cessat. Et ideò lamentantur damnati Treno.3.Cessa-
uit gaudium cordis nostri versus est in luctum cantus noster ¶
cecidit corona capitis nostri. væ nobis quia peccauimus. Ta-
les enim habent desolationem, quia cessauit gaudium cordis
nostri. versus est &c. depositionem cecidit corona capitis.p.
condemnationem,vt inquit nobis quia peccauimus. Et ideò
de defectu talis vineæ & de mundanæ lætitiæ commutatione,
quærit scriptura in persona damnatorum. Hiere.2. Quomo-
do inquit conuersa es in prauum vinea aliena. Nam vinea
mundanæ consolationis quæ rectè est aliena à Deo conuerti-
tur talibus in prauum, idest damnationem,tristitiam & mero
rem. Et sic igitur dico, quòd locus ad quem adducuntur ma
li non habet solamen iucunditatis non est ibi vinea. ¶Tertiò N
dico, quòd iste locus est pessimus quia scilicet non est ibi li-
gamen communitatis & charitatis,quod ostenditur cum di-
citur, q non est ibi malogranatum quod sub vna theca conti-
net multa grana quæ cum quibusdam mollibus intermedijs,
se constringunt & sibi inuicem sunt coniuncta. Intellign cha
ritatem & concordiam,quæ sub vna theca. idest in vna domo
Ecclesia vel collegio,plura grana.i. plures personas continet
atq; nutrit,quæ mediantibus parietibus mollis benignitatis,
rubeæ & charitatiuæ sibi per concordiam inuicem sunt vnitę
& maximè talis concordia est in Paradiso.vbi dicit Deus ani
mæ beatæ ibi dabo tibi poculum ex vino condito, & mustum
granatorum meorum. Can. 8. Quia verè animæ beatæ, ibi
potant vinum æternæ consolationis conditum melle.i. dulce-
dine contemplationis cum malis granatis amoris & discretio
nis. Sed proh dolor ista non in inferno, quia verè ibi non est
dilectio nec concordia, nec consolatio. Sicut enim videmus,
quòd scintillæ quæ de fornace exeunt non sunt vnitæ, nec cō
iunctæ, immo per violentiam vna ab alia segregatur, di-
spergitur & se mouetur. Sic verè animæ damnatæ propter vio
lentiam ignis quo inflammantur diuiduntur ab inuicem, per
iram, turbationem tristitiam, & desperationem, & etiam
frater contra fratrem sicut narratur de vno vsurario, & filio
eius, quos alius filius factus religiosus vidit in inferno de-
scendentes vicissim, vt duas situlas in puteo, & se inuicem
mordentes, & maledicentes pater dicebat filio se propter ip
sum damnatum dum, scilicet malè acquisierat vt eum dita-
ret. Filius etiam maledicebat patri eo q propter bona ipsius
male acquisita in quibus ei successerat damnabatur. Et de ri-
xa talium potest dici illud Esa.5.Effraym vorabit Manassen,
& Manasses Effraym simul ipsi contra iudam. Nam Manas-
ses qui interpretatur obstupescens vel obliuiosus. Et Effraym
qui interpretatur fertilis signat damnatos, qui prius fuerunt
fertiles in hac vita tandem in pœnis infernalibus sunt obstu-
pentes & obliuiosi.s. acerbitate pœnarum. Isti dico se inui-
cem per odia & detractiones dicuntur deuorare, & tandem
contra Iudam, idest contra Deum conquerendo & murmu-
rando simul inuicem conuenire. Et ideò defectus, talium
malorum granatorum, idest amoris, & vnitatis figuratur,
Ioel.primo. vbi dicitur. Vinea confusa est, & ficus elanguit
malum granatum & palma,& omnia ligna agri aruerunt quo
niam inquit perijt gaudium a filijs hominum. Tales sunt si-
ne liquore consolationis, quia non habent vineam. Sine dul-
core deuotionis,quia non est ibi ficus. Sine rubore dilectio-
nis, quia non habent malum granatum. Sine virore formo-
sitatis, quia non est ibi palma. Sine vigore stabilitatis,
quia nō sunt ibi ligna. Sine canore iucunditatis,quia ibi perit

gaudium à filijs hominum. Sic igitur patet q locus inferni ad quem adducuntur damnati est pessimus, quia.s.ibi deficit liga-
O men communitatis & charitatis malum granatum. ¶ Quartò dico ipsum pessimum, quia ibi non est libamen benignitatis, & pietatis, quia non est ibi aqua quæ signat feruorem pietatis & refrigerium tormentorum quæ re uera noia sunt ibi, quia ibi non inuenitur pietas sed crudelitas, non refrigerium ardoris, sed conflatorium meroris, non pœnarum temperamentũ, sed tormentorum additamentum. Exemplum de diuite, qui in toto inferno non potuit inuenire guttam aquæ.i. aliquantulũ misericordiæ, sicut dicitur Lu. 16. Vnde Esa. 55. Deficient pisces sine aqua & morientur in siti. Quod autẽ in inferno nõ sit aqua.i.refrigerium tormentorum & dulcor pietatis patet Esa. 34. vbi dicitur. Conuertentur torrentes eius in picem, & humus eius in sulphur, & erit terra eius in picem ardentem nocte & die non extinguetur. vbi ostenditur q ipsi sunt. Ligati solidè, quia ibi est pix. Locati fætidè, quia ibi est sulphur. Acriter igniti, ardentem. Iugiter puniti die ac nocte non extingue-
P tur. ¶ Iste est igitur locus pessimus ad quem adducuntur peccatores quando de Ægypto huius mundi educuntur. Et ideò talis talium adductio & eductio fuit figurata 4. Reg. 25. vbi dicitur, q serui regis Babylonis apprehenderunt Sedechiam in planitie Hierico, & adduxerunt eum ad regem Babylonis in reblatha, omnes autem bellatores, qui erant cum eo dispersi sunt & reliquerunt eum. Rex autem Babylonis excæcauit eum filiosq; eius coram ipso occidit, & vinxit eum cathenis, & adduxit Babylonem. Charissimi rex iste Babylonis signat, diabolum, qui est rex super omnes filios superbiæ, sicut dr̃ Iob. 40. Qui in Babylone.i.in confusione inferni imperat atque regnat. p Sedechiam regem iniquum intelligo malos diuites & potentes, per Hiericho, quod interpretatur luna intelligo mundi mutabilitatem & prosperitatem, per reblatha, quod interpretatur multum hoc intelligo mortem, vbi re uera multum hoc.i.totum hoc, quia quicquid totũ venit hoc & totum adducitur ad mortẽ. Dico igitur q dum Sedechias, .i. diues iniquus est in planitie Hierico.i.in planitie mundanæ prosperitatis, sæpe accidit, q serui regis Babylonis diaboli. s. tribulationes, infirmitates, aduersitates veniunt ad ipsum, & apprehendunt eum, & adducunt primo in reblatha.i.in mortem corporalem vbi re uera ipse inuenit regem Babylonis. i. diabolum vbi etiam bellatores qui cum ipso erant.i.mundani amici.s. vxor filij & alij qui ei dum viueret assistebant ipsum deserunt & relinquunt, nec de ipso amplius curant. Iuxtà illud ps. Amici mei & proximi mei de longe steterunt & vim faciebant qui querebant animam meam.s.demones. Et quid charissimi? pro certo tunc temporis talis Sedechias talis diues excæcatur. Quia sicut videmus mali diuites in mortem, fiunt cæci, quia non præuident damnationem æternã, nec volunt confiteri & alienum restituere vel emendare, Et ideò filij ipsorum interficiuntur, quia per bona ipsorum malè acquisita filij eorum qui in eis succedunt incurrunt mortem æternã Ipsi aũt vinculis & cathenis æternæ dãnationis ligantur, & in Babylonẽ.i.in infernũ ad pœnales miserias adducuntur. Et iõ quia pessimi sunt ad locum pessimum banniuntur. Ezech. 7. Adducã iquit pessimos de gẽtib' & quiescere faciã supbiã potentũ angustia superueniẽte. Est igitur locus pessimus ad quẽ s.dãnati adducuntur, quia carent istis quattuor bonis.s.

Libamine pietatis
Q Ligamine charitatis
Solamine iucunditatis
Iuuamine stabilitatis

Si vis adhuc nota quòd Christus ad statũ ecclesiæ vel religionis, vel ad locũ æternæ habitationis sibi vult adduci per illos ad quos pertinet.s. per prædicatores & prælatos quattuor genera personarum.s.

Charitate feruentes
Pietate fluentes
Puritate nitentes
Humilitate iacentes.

Vult igitur sibi adduci illos qui feruent per charitatem & isti sunt fratres Ioseph. De quibus Gen. 42. Fratrẽ vestrum ad me adducite. Item illos qui fluunt pietate, signatos per patrem Ioseph. Pater .n. qui nutrit est nomen pietatis Gen. 45. Nunciate patri meo gloriam meam, festinate & adducite eum ad me. Item illos qui nitent puritate. Psalm. Adducentur regi virgines. Item illos qui iacent humilitate. Gene 43. Non videbitis faciem meam nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis mihi. Minimum dico. s.per humilitatem. Tales igitur vult sibi Christus adduci & in suo seruitio & in ecclesiæ gradibus promoueri. Sed quid? pro certo moderni ductores nostri.s.superiores non adducunt hodie ad Christũ, nec ad ecclesiæ Chri statũ, tales personas, sed potius inutiles & peruersas. Vñ nota q isti ibi hodie promouent, & adducũt.

Insania frementes
Luxuria fetentes
Infamia squalentes
Superbia tumentes
Scientia carentes

De insanis & frementibus dicitur. 1. Reg. 21. Vidistis hominem insanũ, quare adduxisti illum ad me? nunquid desunt vobis furiosi. De luxuriosis & incontinentibus dicitur. 2. Para. 2. Salomoni adducebantur equi de Ægypto. Equi.n. luxuriosos designant Hiere. 5. Equi amatores in fœminas. De infamibus dicitur. 1. Reg. 30. Inuenerunt virum Ægyptium & adduxerunt eum ad Dauid. Ægyptius.n. qui interpretatur tenebrosus, qui est populus squalidus & subniger squalorem infamis conuersationis designat. De superbis autem & inanibus dicitur Hester. 1. Quis assuerus præcepit adduci reginam vasti, vt ostenderet cunctis populis pulchritudinem eius, quæ propter superbiam suam cito post deposita est. De ignorantibus autem dicitur. 2. Para. 17. q Arabes adducebant pecora ad Iosaphat pecora.n. ad Iosaphat regem hierusalem adducuntur quando ignorantes & hebetes in ecclesia promouentur.

Adhærere. Coniungi & conglutinari idem sunt. Et signat amorem & dilectionem, socie- A
tatem & coniunctionem siue in bono siue in malo. Nota igit, q quadruplex est adhęsio. videlicet. Desiderabilis atq; virtuosa. Vituperabilis atq; vitiosa. Exasperabilis atq; dolorosa. Remunerabilis atque gaudiosa. ¶ Adhæsio desiderabilis signat Dei dilectionem. de qua. 2. Reg. 20. Adduxerunt regi viri Iuda proximi socialem coniunctionem. Actu. 17. Quidam viri adhærentes paulo crediderunt taciturnam locutionem. ps. Adhæreat lingua mea faucibus meis. ¶ Item vituperabilis, signat perseuerantiam in peccato. ps. Adhæret tibi sedes iniquitatis. Item adhæsio exasperabilis signat perseuerantiam pœnæ æternæ quæ adhærebit damnatis. Baruch. 1. Adhæserũt nobis mala multa. Item adhæsio remunerabilis seu delectabilis, signat perseuerantiam æternalium gaudiorum quæ. s.adhærent beatis perpetuo. Hiere. 13. Sicut adhæret lumbare lumbis viri sic agglutinaui mihi domum Israel. De duabus igitur primis adhæsionibus aliquid est dicendum. ¶ Est igitur prima adhæsio desiderabilis, quam debemus acquirere, qua scilicet nos debemus adhærere Deo & bonis æternis. Videmus enim q res glutinosa sicut est cera calefacta facilis est adhæsionis, faciliter enim adhæret omni rei cui applicatur. Sic verè charissimi cor nostrum si fuerit glutinosum per affectionem, calefactum per dilectionem, faciliter adhærebit per coniunctionem. Et ideo de quolibet sic adhærente possum intelligere illud Luc. 15. quod dicitur de illo filio quòd adhæsit vni ciuium regionis illius. vbi dicitur q adhæsio amoris & affectionis est habenda triplici ratione.s.quia. Per hanc adamatur Deitas æterna. vni adhæsit. Per hanc affectatur bonitas superna. Regionis. Per hanc copulatur vnitas fraterna. Ciuium inquit. ¶ Dico igitur quòd per hanc æterna Deitas ada- B
matur. vni inquit adhæsit, idest Deo. Omnia quæ sunt naturaliter appetunt suo principio adhærere, patet in lapide sursum iactato qui naturaliter habet descendere vt terræ, quæ suum est principium adhęreat, sic verè charissimi, quia De' est vnum omnium rerum principium, ideò omnes debemus ad istum descendere per deuotionẽ, & ei adhærere per charitatem & dilectionẽ. Iuxta illud. ps. 72. Mihi aũt Deo adhærere bonũ est & ponere in domino spẽ meã, Et hoc oñditur, qñ dr̃ vni. quia per vnum intelligo Deum qui est vnus simplex in essentia. De hoc Deu. 6. Audi Israel Deus tuus vnus est. Et iõ nos debem' esse similes cuidã pisci q dr̃ Etherius. qui sicut dicit Pli. & ẽt Aug. qñ sentit venire tẽpestatẽ timẽs, q p fluctuũ violẽtiã extra mare pijciat, ita fortiter adhęret lapidi seu terræ, q nõ põt moueri, sic verè charissimi ita debemus adhærere, & cõiungi Deo p fidẽ & charitatẽ qui.s.dr̃ terra & lapis pp incõcussibilẽ firmitatẽ & stabilitatẽ, q siue fluctus tẽtationũ ingruat siue tẽpestas tribulationũ inualescat ipsum nullatenus dimittamus, sed eidem per fidẽ & fiduciã amorẽ, & amicitiã, stabilitatẽ & perseuerantiã adhærẽtes nos cõtinuò eũ ipso coniungamus, ne forte extra mare.i.extra statũ pœnitentiæ & gratiæ repellamur. Vñ Thob. 10. Oĩa in te vno habẽtes nõ te debemus dimittere. Et istud est hodie contra multos, qui pro certo Deo non adhærent per fiduciam & amorem nec ei coniungunt per perseuerantiã firmiorẽ, imò verè si quãdoq;
contingit

contingit ꝙ ci adhæreant per gratiam statim modica tempe-
state tentationis ab eo segregantur & euellnntur, & eius ini-
mico.s.diabolo, mūdo, & carni adhærent per pctīn. Iō de tali-
bus possum adducere illud Gen. 1. Et matth. 19. Relinquet
homo pr̄em & matrem & adhærebit vxori suæ. homo. n. talis
s. peccator inconstans impersenerans detestatur honorem nu
minis, patrem inquit. Non sectatur honorem virginis. matrē
suam. Amplexatur horroram criminis. Adhæret vxori suæ. i.
iniquitati: quæ est filia diaboli quam ipse cum peccatoribus,
maritat, quod matrimonium. Proloquitur in suggestione. Ce
lebratur in delectatione. Copulatur in consensu. Consumma-
tur in operatione. Non sic charissimi non, sed pro Deo adhæ-
reamus Deo per fiduciam fidem deuotionem & affectionem,
quia iste est vnus. Vnde Luc. 16. Vni adhærebit & alterum
contemnet. Deut. 4. Adherebitis dn̄o deo vr̄o, & nos etiā ef-
ficimur vni cum eo. q̄n eidem taliter adhæremus, quia sicut
dicitur. 1. Cor. 6. Qui adhæret Deo vnus spiritus est. Dico igi
tur ꝙ per charitatiuam adhæsionem superna Deitas adama-
C tur. ¶ Secundò dico ꝙ per eam fraterna charitas seu vnitas, co
pulatur. Ciuiū inquit sicut videmus diuersæ res p̄nt effici vnū
per fortem adhæsionem, sicut videmus de diuersis lapidibus
in pariete quæ mediāte cemento ita adhærent inuicem ꝙ vide
tur esse vnum, sic verè charissimi nos alij, qui sumus diuersi
& diuisi naturaliter, quia diuersa sumus indiuidua, per fortē
adhæsionem charitatis debemus effici vnum vnitate. s. frater-
næ concordiæ, pacis, societatis & coniunctionis, quod osten-
ditur cum dr̄ ciuium quia ciues sunt illi qui in ciuitatibus si-
mul viuunt. & dicitur ciuis, s̄m Hugo. à cio cis. quod idem est
quod aduoco, cas. eo ꝙ aduocantur ad eandem cohabitatio-
nem. vel coeo, cois, quod idem est quod coniungo gis. & est ci
uis cōis generis, quia fratres, socij, vicini, & amici habēt coha
bitare per societatem, coniungi & copulari & esse cōes ꝑ mu
tuam charitatem & per concordiæ pacificam vnitatem. Et iō
bonis pōt dici illud Ephe. 2. Fratres iam non estis hospites, &
aduenæ sed estis ciues sanctorum & domestici Dei. Et de hoc
Iob. 13. Pelli meæ consumptis carnibus adhæsit os meū, quia
verè pellis & ossa quæ sunt diuersa in corpora, & nos alij quā-
uis sumus diuersi conditione & natione, debemus inuicem
adhærere per pacificam vnitatem, & hoc consumptis carni-
bus. i. non habito respectu ad carnis affectionem, vel ad lucrū
carnalis vtilitatis vel prosperitatis, quia. s. homo debet diligi,
propter se non ꝑꝑ sua, quia verè sicut metalla non possunt ad
hærere perfectè si sit aliquid intermedium vtpotè puluis, vel
aqua, immo necesse est ꝙ metalla nuda se contingant q̄n con
solidantur, sic verè illa non est perfecta adhæsio vel amicitia,
quæ adhæret alteri medianre aqua delitiarum vel pulnere di-
uitiarum, & medianre aliquo lucro temporali, immo verè ne
cesse est ꝙ homo nudus. i. non consideratis circumiacentibus,
tangatur, & ametur, & ad hoc ꝙ iste amor & ista adhæsio ali-
quam habeat firmitatem, quia verè alias si nos amamus ho-
minem, propter nr̄m commodum, talis amicitia non dura-
bit. Et tñ proh dolor vix inuenitur aliquis qui alium diligat,
nisi ꝑꝑ propriam vtilitatem, quia homo veniens ad aduersita
tem vel paupertatem nullum pœnitus inuenit amicum. Vnde
Sene. epistola. 9. Quemadmodum cepit sic desinet, necesse est
n. vt initia & exitus inter se congruant. Qui est. n. vtilitatis cā
assumptus, tandiu placebit quandiu vtilis erit. etenim floren-
tes amicorum turba circunsidet circa aurē euersos solitudo,
& desertum, & deinde amici fugiunt, vbi probantur. Isti igi-
tur non adhærent consumptis carnibus, similes Lapathi, qui
sicut non adhæret homini nisi vestito, sic nec isti diligunt ho
minem nisi diuitē. p̄s. Adhæsit os meum carni meæ. Os meū,
i. fictus amicus adhæret carni. i. prosperitati. Non sic charissi-
mi non, sed habeamus adhæsionem charitatis & dilectionis,
quia per hanc fratrum communitas copulatur. Rom. 12. Ad-
D hærentes bono, odientes malum. ¶ Tertiò est habenda ad-
hæsio amoris, quia per hanc cœli fœlicitas amplexatur. Re-
gionis inquit. Videmus quod animalia libentius adhærent v-
beribus pascuis. sicut dicit Solinus ꝙ Salmo q̄n inuenit aquā
dulcem, tanto amore ei adhæret ꝙ nunquam vult reuerti am
plius ad amaram, sic verè charissimi vberibus pascuis regio-
nis paradisi & fertilitati bonorum æternalium debemus adhę
rere per affectionem, amorem, desiderium & contemplatio-
nem. Tanta est. n. dulcedo illius fontis. s. voluptatis, ꝙ nullo
modo reuerti debemus ad aquam amaram prosperitatis mun
danæ. quæ quidem amara dicitur, quia æternam amaritudi-
nem introducit. Sed ipsam debemus fugere, vilipendere, de-
testari, & regioni, paradisi fontique voluptatis æternæ perpè
tuò adhærere. Iuxtà illud Esaiæ. 54. Aduena ad eos adiunge-
tur, & adhærebit domui Iacob. Nos enim qui sumus adue-
næ & peregrini in misera vita ista, debemus adhærere & ad-
iungi per affectionem & contemplationem domui, idest re-
gioni paradisi, quæ est domus Iacob, idest Christi strenui,
luctatoris, & ad eos, idest ad sanctos & beatos qui ibi sunt, ad
iungi per spem, desiderium & affectum. regionem inquit, vt
de quolibet nostrum dicatur Luc. 19. Homo abijt in regionē
longinquam accipere sibi regnum. Regio enim longinqua est A
paradisus, ad quam pro certo nos debemus abire per contem
plationem, vt regnum paradisi nobis accipiamus & occupe
mus per affectionem. Et hoc est hodie contra multos, qui
pro certo non adhærent cœlestibus sed temporalibus, non
diligunt æterna, sed externa, non capiunt fęlicem regio-
nem, sed mundanæ prosperitatis possessionem. Isti sunt si-
miles Asino & Capræ, qui non delectantur in bonis pascuis,
sed adhærent cardonibus, & tribulis, atque spinis, sic verè
tales non curant hodie de vbertate regionis, nec adhærent,
nec in bonis æternis delectantur, nec in eis cogitant, nec
ea contemplantur, immo verè adhærent cardonibus tribu-
lis & spinis, id est bonis temporalibus, & terrenis. Psalm.
Adhæsit pauimento anima mea, quæ re uera propter punctio
nes, & miserias, tribulationes & angustias, quæ ibi sunt, pos-
sunt spinis & tribulis comparari. Et de tali adhæsione potest
dici illud primo. Corinth. 6. Qui adhæret meretrici vnum
corpus efficitur. Meretrix enim charissimi est mundus, qui
non quærit nisi proprium lucrum. Iste igitur qui adhæret bo
na sua diligendo, vnum corpus efficitur cum eodem, & per
consequens esse desinit membrum Christi, quia scilicet mem-
brum duorum corporum esse non potest. Non sic charissi-
mi non, sed pro Deo adhæreamus Supernæ fœlicitati. Fra-
ternæ communitati. Æternæ deitati. Patet igitur quòd est q̄-
dam adhæsio desiderabilis quam debemus eligere. ¶ Item E
dico secundo quòd est adhæsio vituperabilis, quam debe-
mus contemnere, scilicet illa qua homo præeligit, & adhæ-
ret temporalibus delectationibus, diaboli suggestionibus, &
malis societatibus. Sicut enim videmus quòd metalla nobi-
lia non adhærent faciliter ignobilibus, sicut patet de auro,
quod non potest adhærere ferro, & inde est quod ferrū quan
tum est de se vix aut nunquam potest deaurari, sic verè cor
humanum quod de se est nobilissimum, nunquam debet istis
ferreis & ignobilibus bonis terrenis per auaritiam, nec bo-
nis dalectabilibus & carnalibus per luxuriam adhærere quia
talis adhæsio est vitiosa. Et hoc est contra multos, qui tem-
poralibus ita adhærent per auaritiam, & carnalibus, per lu-
xuriam, quòd vix possunt per aliquam violentiam correctio
nes, & prædicationis separari, similes Lampredæ, quæ est
piscis sine ossibus & mollissimus. Et secundum Isido. ista coit
cum Serpente, & lapidibus ita fortiter adhæret quòd vix po-
test auferri, sic verè mundi peccatores, qui ita sunt molles,
carnales & delitiosi fluxibiles & defectuosi, quòd nihil pœ
nitus est eis osseum seu firmum, qui etiam coeunt cum dia-
bolo serpente per diuersa vitia & peccata. Isti dico fortissimē
adhærent per malas consuetudines, desideria & affectiones,
lapidi seu terræ, id est istis bonis inferioribus & terrenis,
quia scilicet sicut dictum est, ipsi adhærent diuitijs & hono-
ribus per ambitionem & auaritiam. vnde p̄s. Adhæsit pauimē
to anima mea. Et ideò talibus finaliter adhærent multa mala,
scilicet vitia, & peccata & infernalia tormenta. Vnde Ba-
ruch. primo. Adhæserunt nobis multa mala. Et Hierem. 42
Fames adhærebit vobis in Ægypto & ibi moriemini. In Ægy
pto enim id est in inferno adhærebit fames æternæ damna- F
tionis illis qui modo adhærent bonis mundi fame, idest
eum desiderio auaritiæ & ambitionis, vbi ostenditur, quòd
damnatis adhæret obscuritas ineuitabilis, quia sunt in Ægy-
pto, quod interpretatur tenebræ. Item edacitas insatiabilis,
quia ipsi habent famem. Item pœnalitas inęstimabilis, quia ip
si moriuntur. Alij autem adhærent bonis carnalibus, per
luxuriam, figurati in illo filio Sychen cuius anima adhæsit
Dynæ filiæ Iacob, ipsamque corrupit, propter quod tam ipse
quàm domus sua perierunt. sicut dicit Genes. trigesimo-
quartò. Sic verè charissimi illi qui adhærent per luxuriam
iuuenibus mulieribus, aliquando & temporaliter & æterna
liter occiduntur. Et ideò talibus adhæret lepra Naaman, 1.

luxuria, sicut dicitur. 4. Regum. 5. Lepra Naaman adhærebit tibi, Item nota q sicut illi qui submerguntur tenaciter adhærent rebus quas primo inueniunt, sic peccatores in vitijs submersi istis mundi bonis, quæ circa se inueniunt solent per nimium affectum tenaciter adhærere, & maximè illis, quæ primo. i. in adolescentia solent frequentare, de alijs verò. s. de spiritualibus non curare. Et ideò de malis nota q aliqui adhærēt diuitijs per auaritiam. Alij delitijs per luxuriam. Alij eminētijs per ambitionem, & superbiam, Alij diuitibus amicis, per adulationem & blanditiā primo. &c. Et isti similes sunt arbori, quæ semper adhæret terræ, sic isti terrenis per auaritiam, figurati in filio prodigo. vt scribitur Lucæ. 15. Qui adhæsit vni ciuium. i. mundo, & hæreditatem. i. gratiam & gloriam dissipauit per diuersa peccata viuendo luxuriosè. i. temporalibus superfluè vtendo. Secundo, &c. Et isti sunt similes ossibus, q semper adhærēt carnis sic, deliciosi carnalitati adhærēt, figurati in filio Sychen qui adhæsit Dynæ, sicut dictum est supra. Tertiò. &c. & isti sunt similes Hederæ, quæ semper adhæret arbori vt in altum ascendat, sic isti per ambitionem adhærent arboribus dignitatum vt sursum ascendere valeant ad honores. Figurati in Absalon qui adhæsit quercui & occisus est. Quartò &c. quia adulatores. i. falsi amici vix possunt auelli ab homine quandiu inueniunt ibi lucrum, similes Sanguisugæ, quæ ita fortiter adhæret homini in aqua reperto q auelli nequit nisi primo suxerit quantum cupit, sic verè isti, qui nō quærunt nisi sugere diuitias alienas, vix aut nunquam possunt euelli à curijs & hospitijs diuitum in aqua prosperitatis & voluptatis viuentium quandiu ibi reperiunt ad sugendum, vnde Draconi. i. diuiti dicitur Ezec. 29. Draco magne qui cubas in medio fluminum, sequitur. Pisces tui squamis tuis adhærebunt. Non sic charissimi, sed adhæreant nobis, boni & iusti, per amicitiam & societatem. Psalm. Innocentes, & recti adhæserunt mihi. Patet igitur quòd multiplex inuenitur adhæsio in scriptura.

A **Adesse.** Nota q adesse signat præsentiam & promptitudinem partitiuam. Et sic dicam, q pertinet ad Deum, ad iustum, ad diabolum, ad impium. Adest Deus, vt subueniat. Adest iustus, vt obediat. Adest diabolus vt decipiat. Adest impius vt accipiat. ¶ Dico igitur q Deus adest ad subueniendum, quia. s. Deus vbique est præsens & semper est paratus adesse si fuerit qui requirat. Adesse. n. diuinum signat suam præsentiam quam exhibuit in beata Incarnatione. Suam præsentiam quam exhibuit in rerum administratione. Suam præsentiam quam exhibet in gratiæ collatione seu in adiutorio & subuentione. Suam præsentiam quam exhibebit in animæ beatificatione & in gloriosa apparitione. Deus. n. adest per beatam incarnationem & per sacramenti Eucharistiæ distributionem. Esaiæ. 41. Primus ad Syon dicet ecce adsum. Item adest per rerum vbique administrationem. Psalm. Si ascendero ad cœlum, tu illic es, si descendero ad infernum, ades. Item Deus adest per gratiam & subuentionem. Ioannis 11. Magister adest, & vocat te. Et de Ioseph vendito dicitur, q Deus in fraude & circunuentione fratrum illi adfuit. Deus. n. similis est Accipitri qui vbicunq; prædam paratam viderit, statim adest ad eam capiendum. Sic Deus statim quando mētem hominis videt paratam & dispositam, solet adesse & eam sibi assumere, & ad eam accedere & eam adiuuare. Vnde Esaię. 58. Tunc inuocabis, & ipse exaudiet, clamabis, & dicet ecce adsum. Item Deus aderit per gratiæ collationem vel per beatificam apparitionem. tunc. n. principaliter aderit, qn̄ se intimarum omnibus exhibebit. 2. Macha. 1. Tempus adfuit quo sol refulsit qui prius erat in nubilo Et Esa. 52. Ego ipse, qui loq̄bar, ecce assum. Patet igitur quomodo Deus adest ad subue-

B niendum. ¶ Secundò dico q diabolus adest ad decipiendum semper. n. diabolus se studet exhibere præsentem, vt noceat, seu decipiat innocentem. vnde Iob. 1. dicitur q cum comparerent filij Dei coram Domino, adfuit inter eos sathan, supple ad nocendum ipsi Iob, & ad tribulationem ipsius impetrandum. ¶ Tertiò adest impius ad decipiendum. Mali. n. sem-

C per volunt esse præsentes ad accipiendum, ad importunè petendum, ad explorandum, & ad detrahendum, & ad mala, omnia faciendum. Vnde iste est sicut vultur. De quo dicitur,

D Iob. 39. q vbicunque senserit cadauer, statim adest. ¶ Quartò adest iustus ad obediendum, quia. s. iustus se exhibet Deo, & superiori, & amico, & inimico. Deo dico vt ei consentiat, & vt per contemplationem & dilectionem ipsum assotiēt, & p deuotionem assideat, dicens illud Prouer. 8. Quando præparabat cœlos aderam, cum eo cuncta componens: vt ei obediat. Sicut Dauid qui erat rex, fuit dictum de Nathan. 3. Regum. 1. Adest Nathan propheta. Item amico vt ei proficiat, & vt ipsum adiuuet, & succurrat. sicut inuocans ausilium cōtra Gabaa dixit filijs Israel ad suum adiutorium congregatis Iudi. 20. Adestis oēs filij Israel, decernite q̄d facere debeatis Item inimico vt ipsum corrigat, & redarguat, sicut de Helia, dicitur q dato q sciret q Achab rex ipsum persequeretur odio capitali, nihilominus pro eo corrigendū exhibuit se presentem. 3. Regum. 18. Adest Helias. Et breuiter de bona prōptitudine voluntatis quam habet homo, dicit q potest accipi in bono, & in malo. In bono scilicet, quando homo adest, idest præsto est Ad

E
Obediendum
Obsequendum
Adiuuandum
Consolandum
Consulendum
Et defendendum.

Et de ista promptitudine, voluntatis dicitur Iob. 38. Nunquid mittes fulgura, & ibunt, & reuerentia dicent tibi assumus? Vbi ostenditur q promptitudo obsequij, auxilij, & obedientiæ, debet habere timorem magisterij. Nunquid mittes. Feruorem desiderij. Fulgura. Vigorem ministerij. Reuerentia dicent tibi assumus. Talis qui vult adesse, necesse est, Vt timeat. Vt ardeat. Vt redeat. Debet igit obediens habere timorē, quia. s. ipse debet timere magistrum & prælatum suum, q̄d ostenditur cum dicitur. Nunquid mittes. q. d. Ipse habet aliquem qui potest eum mittere. Esa. 6. Ecce ego, mitte me. Item debet habere desiderij feruorem. Ibunt fulgura. Abacuch. 3. Ibunt in splendore fulgurantis hastæ tuæ. Item debet habere ministerij fulgorem, quia. s. non debet reddere grauē, immo dato, q modo reuertatur de executione alicuius mandati, semper tñ debet esse vigorosus in obedientiæ ministeriū, & dicere. Adsumus. Esa. 63. Tunc inuocabis, & ipse exaudiet clamabis, & dicet adsum. Item potest accipi in malo. quando scilicet homo adest.

Ad nocendum
Ad rapiendum
Ad detrahendum.

Iob. 1. Adfuit etiam inter filios Dei Sathan, vel ad peccandum, vel delitias frequentandum. Vnde Iob 39. Vbicunque senserit cadauer, statim adest. Vide prosecutionem de præsentia, &c.

A **Adijcere.** Nota quòd adijcere accipitur pro iterare. multiplicare. adiungere, aggregare. Et sic possum notare q est Adiectio virtutis quæ præcipit, Adiectio salutis quæ promittitur, Adiectio culpatum quæ prohibetur, Adiectio pœnarū quæ adhibetur. ¶ Est igitur primo adiectio virtutis quæ dicitur haberi, quia. s. iusti debent virtutes virtutibus adijcere, & bona opera iugiter iterare. p̄s. Adijciam sup omnem laudem tuam, Deus etiam ipsis iustis virtutes adijcit & eos multiplicat & extollit. p̄s. Adijciat Dominus super vos, super vos & sup filios vr̄os. Adijcietur. n. iustis. Regula, ne possint errare. Perseuerantia ne possint cessare. Gratia vel venia ne se possint excusare. De disciplina dicitur Eccle. 15. Adiecit mandata, atq; pręcepta. De perseuerantia dicitur. in p̄s. Dies super dies regis adijcies, annos eius vsque in diem generationis & generationis. De gratia verò seu misericordia, quæ à Deo nobis continuè adijcitur, potest dici illud. 1. Regum. 3. Adiecit Dominus vocare Samuelem. Et Esa. 7. Adiecit Dominus loqui ad Achaz. Ista est igitur adiectio virtuosa, quam adiectionem non habent mali. qui. s. non adijciunt p pęnitentiam resurgere qr̄ cadunt, Amos. 5. Domus Israel cecidit, & non adijcit vt resurgat. Virgo Israel proiecta est in terram suam, & non est qui suscitet eam. Ista est igitur adiectio

B virtuosa quæ debet haberi. ¶ Secundò dico q est adiectio salutis, quæ debet mereri, quia. s. post gratiam adijcit gloriam, de quo Math. 6. Primum quærite regnum Dei, & hæc omnia

C adijcientur vobis. ¶ Tertiò dico q inuenitur adiectio peccati, quæ debet caueri. Et ista est qn̄ hō continuè peccādo adijcit pc̄m̄ pc̄tō. 2. Para. 28. Quare adijcere vultis super peccata vestra. Tales sunt illi qui faciliter recidiuant, & qui per obstinationem semper adijciunt peccata ad peccata, contra illud, Eccle. 5. Ne adijcias peccata super peccata. Et nota q nō est adijciendum. Ad peccatum per iterationem. Ad mandatum, per transgressionem Ad sapientiæ virum per inanem locutionem. Ad sufficientiæ statum per inanem gloriam. De peccato q non sit ei aliquid adijciendum, patet, quia s̄m medicos, simile additum suo simili facit furere. Vnde Eccle. 21.

Peccasti:

Peccasti, ne adijcias iterum. De præcepto verò ꝙ non per trásgressioné vltra aliquid est faciendú, patet Deu. 12. Non addas quicq̃ quicq̃ nec diminuas. De verbis ꝙ non sit aliquid ꝑ multiloquium superaddendum, patet Ecclesi. 11. vbi dicitur. In medio seniorum ne adijcias loqui. Iob. 29. Verbis meis addere nihil audebant. De inani gloria verò ꝙ. s. non occasione eiꝰ aliquid sit plus solito faciendum, sicut scilicet faciunt illi, q tot onera pœnitentiæ superaddunt ꝙ sustinere nequeunt, sed succúbunt, habes Esa. 23. Non adijcies vltra & glorieris. i. occasione vanæ gloriæ non adijciendum onus pœnitentiæ, supra vires. &c. Igitur dico ꝙ est adiectio peccati, quæ debet eauen.

D ueri. ¶ Quartò dico ꝙ est adiectio tormenti, quæ debet horreri, quia. s. damnatis continuè adijciuntur tormenta. Hiere. 45 Veh mihi quia addidit Dominus dolorem dolori meo, laboraui in gemitu meo, & requiem non inueni. Istis. n. adijciuntur, tormenta, nec Deus adijcit aliqua solatia vel oblectamenta, sicut. n. ipsemet dicit Oseæ. 1. Nō addā vltra misereri eis & ibidem. 9. non addam vt diligam eos. Et ideò de quolibet tali, dicitur Esai. 24. Corruet, & non adijciet vt resurgat. Patet igitur ꝙ quadruplex adiectio generaliter inuenitur. Vide supra, de addere, & infra de apponere, adiungere, congregare, &c.

A **Adimplere.** Idem est ꝙ vsque ad summum implere, vel vt ad perfectum. Et nota ꝙ adimplentur Iusti gratia. Beati gloria. Boni solatijs. Mali supplicijs, & etiam vitijs. ¶ Primo iusti gratia. Vnde Hiere. 31. Populus meus adimplebitur bonis. Item beati gloria. ꝑs. Adimplebis me lætitia cum vultu tuo. &c. Item boni solatijs, Act. 2. Adimplebis me iucunditate. Item mali supplitijs, Eccl. 10. Qui tenuerit illum, adimplebitur maledictis. Et nota ꝙ de bonis potest exponi illud Eccl. 50. Manauerunt Putei aquarum, & quasi mare adimpleti sunt supra modum. vbi nota ꝙ debemus adimpleri Viscerosis affectibus pietatis. Manauerunt. Gratiosis profectibus sanctitatis. Putei aquarum. Gloriosis successibus voluptatis. Quasi mare inquit adimpleti sunt.

B ¶ Dico primo ꝙ debemus adimpleri affectibus Pietatis viscerosis, quod ostenditur cum dicitur, Manauerunt, quia. s. nos debemus manare affluere & distillare per continuam pietaté, & foris ad alios nostrorum beneficiorum riuulos diffundere, & deriuare, similes cuidā lapidi qui vocatur Enidros: qui séper & perpetuo stillat aquam. Ideò dicitur in lapidario. Perpetui fletus lachrymis distillat Enidros. Qui velut ex pleni fontis scaturigine manat. Nam iste lapis sine discontinuatione, & sine sui diminutione perpetuo semper stillat. Cuius potest esse ratio, quia sua occulta virtute aerem contiguum, in aquam condensat, congelat, & conuertit, & sic semper videtur aquam emittere & guttatim perpetuo emanare. Sic verè charissimi vir pius & misericors semper & cōtinuè debet stillas eleemosynarum & beneficiorum temporalium emanare, emittere, & stillare, & alijs indigentibus erogare sine discōntinuatione, scilicet perseueranter. Iuxta illud Prouer. quinto. Deriuentur fontes tui foras: & in plateis aquas tuas diuide. Nam aerem contiguum, i. exteriorem substantiam temporalem debet conuertere in stillas & in pluuiam i. in eleemosyná & beneficia. Et si aquam istam continuè emittamus, nunquá tamen diminuemur per pauperiatem, quia qui dat pauperi, nunquam indigebit. Prouer. 28. Quia. s. sicut circa illum lapidem nouus semper introducitur aer, & sic semper inuenit quid condenset, & sic sine diminutione continuat stillas suas, sic Deus semper per occultam prouidentiam introducit nouum aerem, i. nouas diuitias circa illos, qui affluunt pietate. Et ita possunt stillas eleemosynarum continuò emittere, vt dictum est. Vnde de Ioanne eleemosynario dicitur, ꝙ quanto plus dabat, tanto plus abundabat. Vnde Luc. 6. Date & dabitur vobis. Quæ omnia non solum debent esse vera de eleemosyna temporali, immo etiam de spirituali, s. de eruditiōe, doctrina, & prædicatione, quia verè vir pius, & discretus, & maximè religiosus, clericus & prælatus debet aerem. i. sacrá scripturam in stillas & in pluuiam. i. in verba sua, & informatoria conuertere, & sic debet alios per prædicationem, doctrinam, & eruditionem, misericorditer irrigare. Iuxta illud Esa. 31. In illa die stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac & mel. Contemplatiui debent iugiter dulcorem mellis, & lactis. i. beneficiorum spiritualium & temporalium distillare, Ideò de tali manatione potest dici illud Ezechiel. 31. Flumina eius manabant in circuitu radicum eius. Et loquitur de quadam arbore altissima & pulcherrima. Quia verè vir perfectus quí potest comparari arbori altæ, per contemplationé, arbori pulcherrimæ, per honestam conuersationé, debet habere, s. eleemosynarum & doctrinarum flumina per pietatis, compassionem. Sicut enim fluuius non potest se continere, quin exeat & quin aquam suam continuè distribuat, atq; mittat, sic verè nec nos debemus nos continere, quin aquas quas habemus. i. scientias & diuitias continuè alijs diffundamus, Ostenditur igitur hic ꝙ pietas debet habere, Vbertatem irrigatiuam, quia in circuitu debet effluere & manare. Charitaté constitutiuam, quia à radice, idest à corde debet exire per charitatem non ab hypocritica falsitate, radicum inquit eius. Et sic benè dico ꝙ nos debemus adimpleri pietatis affectibus viscerosis. Vnde de ista adimpletione pietatis potest dici illud Iudicum. Misericordia nobis & charitas adimpleatur.

Manauerunt inquit. ¶ Secundò debemus adimpleri sanctitatis virtutibus gratiosis, quia scilicet debemus esse putei aquarum. Quia sicut puteus, & cauerna profunda aquis tamen est irrigua & fecunda. Sic verè quilibet homo bonus debet esse puteus profundus & infimus per humilitatem, plenus aquis, idest gratijs & virtutibus per perfectionem & sanctitaté quibus scilicet mens possit irrigari spiritualiter, & etiam fecundari. Iuxta illud Canticorum. 4. Puteus aquarum viuentium quæ fluunt impetu de Libano, vbi ostenditur quòd gratiæ & virtutes nostræ debent habere Absconsionem. Puteus. Durationem. Aquarum viuentium, quæ scilicet non sistunt. Voluntatis promptitudinem. Quæ fluunt impetu. Charitatis pulchritudinem. De libano. Sed heu proh dolor charissimi talis puteus iam non sunt auari, quia verè isti non sunt putei, per gratiarum redundationem, sed per vitiorum & cupiditatum abundantiam. Puteus enim est profundus & obscurus, aquas suas exterius non diffundit vt communiter, immo eas, reseruat in cauerna & concauitate sua sibiipsi. Puteus etiam indiget quòd aqua ipsius moueatur, alias facillimè putrescit. vere tales putei sunt cupidi & auari, Quia verè isti sunt profundi per inuestigabilé fallacitatem & deceptionem. Iuxtà illud Hiere. 17. Prauum est cor hominis, & inscrutabile, & quis cognoscet illud? Sunt etiam obscuri per suorum malorum contractuum velamentum, & absconsionem, aquam ét idest sua bona temporalia quæ rectè sunt fluibilia sicut aqua alijs non diffundunt per eleemosynarum distributionem, immò in concauitatibus suis. i. in arcis & latibulis ea seruant, ꝑ auaritiam & parcitatem, ita ꝙ multotiens ibidem putrescunt, per nimiam custoditioné, sicut ad sensum videmus de Blado, vino, & pannis diuitum auarorum & vsurariorū, quæ ꝑꝑ nimiam custodiam in putredinem conuertuntur. Iaco. 5. Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt, & vestimenta vestra à tineis comesta sunt, argentum vestrū eruginauit. Nā sicut puteali aquæ necessarium est ꝙ ibi sæpè hauriatur ad hoc ꝙ non putrefiat, quia. s. motus reseruat à putrefactione, & inde est ꝙ aqua tāto melior est & purior, quāto ibi sæpius hauritur. Sic verè charissimi necesse est ꝙ ad aquas diuitiarum nostrarū sæpè eleemosynarum largam distributionem faciamus, ne forte putrescant per nimiam reseruationé. Quia aquæ diuitiarum nostrarum tanto sunt apud Deum meliores, quāto pro erogādo pauperibus sæpius ibidé haurimus. haurite igitur & ferte architriclino. Debemus igitur impleri charissimi sanctitatis virtutibus gratiosis. 1. Pet. 1. Gratia vobis & pax adimpleatur. Puteus inquit aquarum.

D ¶ Tertiò adimpleamur voluptatis excessibus gloriosis vel fructuosis. Quasi mare inquit adimpleti sunt, quia. s. sicut mare habet redundantiā & abundantiam aquarum inexhaustibilem, & indefectibilem abundantiam voluptatis, & ideò sicut mare tunc est summè plenum, qñ Luna est plena. Sic verè charissimi qñ Luna. i. quando mutabilis voluntas nostra est plena lumine. i. gratijs scientijs donis virtutibus, tunc verè ei paratur plenius mare, idest plenior & amplior abundantia voluptatis æternæ, Ephe. 1. Omnia nobis adimplentur. Ideò cuilibet potest dici illud Esai. 60. Tunc videbis & afflues, & mirabit̃ & dilatabitur cor tuū, qñ conuersa fuerit ad te multitudo maris. In quibus verbis describitur æterna gloria. Ea sapientiæ limpitudine. Quia tūc videbis. Ex opulentiæ plenitudine. Quia tunc afflues. Ea charitatis amplitudine, quia tunc dilatabitur cor tuum. Ea voluptatis magnitudine. Qñ conuersa fuerit ad te multitudo maris. Ideò de adimplemento gloriæ dicitur illud ꝑs. Adimplebis me lætitia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua. Ideò dico ꝙ debemus adimpleri in æterna benignitate, seu

pietate virtutum fertilitate, seu vbertate, celesti felicitate, seu voluptate. &c.

A **Adinuenire.** Adinuentio. Nota q adinuentio idẽ est quod noua inuentio vel ordinatio Et est adinuentio diuina & humana. ¶ Diuina adinuentio signat illa quæ Deus adinuenit vel instituit, & quæ ad salutem, mortalium ordinauit, sicut sunt articuli fidei, sacramenta ecclesiæ, mandata decalogi, opera pietatis. Ista.n.à Deo sunt inuenta & ad salutem hominũ ordinata.de quibus Esa.12. Notas facite in populis adinuentiones eius. Et merito, quia sicut dicitur Baruch. 3. Hic adinuenit omnem viam disciplinæ. Et ideò Dauid dicebat Domino illud Psal. In adinuentionibus, tuis exercebor. ¶ Humana adinuentio signat illa vitia, quæ humana solertia contra Deum adinuenit, & potissime adinuentio signat illa vitia ad quæ natura non inclinat, sed ars, & malitia ipsa sibi adinuenit & procurat, sicut ẽ idololatriã, sodomia, infidelitas, & malitia. de idololatria dicitur Sap.14. Superfluitas hominum hæc adinuenit. De sodomia dicitur in Psal. Fornicati sunt in adinuentionibus suis. Seneca.n. in quadã declamatione dicit q natura melius formauit cõcubitus aĩaliũ, q̃ humanos, quia.s. animalia non inueniunt aliud q̃ natura suadet, vilis autem & corrupta humana imaginatio adinuenit istos modos. Sapi.13. Adinuentio illorum, corruptio. De infidelitate verò & malitia dicitur Michee.3. Nequiter egerunt, in adinuentionibus suis. Quocunque autem modo accipiatur adinuentio humana, semper vt communiter in malo signat. Et semper meretur iudicium atq; pœnam. Oseæ.12. Iuxtà adinuentiones tuas reddet tibi. Et Oseæ. 7. Circundederunt eos adinuentiones eorum.

A **Adire.** Idem est quod vsq; ad terminum ire. Et potest significare in bono & in malo. In bono.n. significat. Motum affectionis. Arcum orationis. Statum æternæ saluationis. De affectione seu deuotione dicitur Lucæ.8. q illi nõ poterant adire Hierusalem præ turba. Turba.n. sollicitudinũ & cogitationum aditum impedit. De oratione dicitur Sapi.8. Adij Dominum, & deprecatus sum, &c. De beatitudine verò potest accipi illud Hebre.4. Adeamus cum fiducia ad thronum eius, &c. In malo signat malam supplicationem proditorum, adulatorum interuentionem & ad maiores interpellationem. De quo Act. 25. Adierunt principes sacerdotum postulantes aduersum Paulum. Breuiter loquendo, adire semp videtur includere supplicationem, & requisitionem, siue bona fuerit siue mala. Vide infra vbi Ire.

A **Adiurare.** Idem est quod aliquid iuramento, vel sub iuramenti fidelitate vel firmitate requirere vel mandare. Vnde iurans est ille qui iuramentum facit. Adiurans est ille qui iuramentum recipit vel imponit. 1. Reg. 24. Adiurauit Saul populum dicens. Maledictus vir qui comederit panem vsque ad vesperam. Et Gen.24. Adiurauit me Dominus meus. Ideò dico breuiter q adiurare idẽ est, quod aliquid firmiter præcipere vel inhibere. Et si vis, dic q Deus adiurat nos, & quòd nos sumus adiurati, idest firmiter requisiti de quattuor, scilicet,

De veritate dicenda
De pietate tenenda
De tranquillitate seruanda
De carnalitate vitanda

¶ Dico igitur q nos sumus adiurati de dicenda veritate. 2. Paralip. 18. Iterum atq; iterũ te adiuro vt non loquaris mihi nisi quod verum est. Item sumus adiurati de tenenda pietate. Gen.50. Ascende, & sepeli patrem tuum sicut adiuratus es. Item sumus adiurati de seruanda pace, & tranquillitate. Can.3. Adiuro vos filiæ Hierusalem per Capreas hinnulosq; Ceruorum, ne suscitetis neq; euigilare faciatis dilectã. Deus n. vult q dilecta sua.i. anima stet in tranquillitate, & pace, & ideò ipse adiurat filias Hierusalem.i. potentias sensitiuas, per Capreas, & Hinnulos, i. per sanctos & sanctas ne ipsam, per sollicitudines suscitent aut euigilent. Item sumus adiurati, de vitanda carnalitate, vnde Gene. 24. Adiurauit me Dominus, meus ne acciperem filio eius vxorem de filiabus Chanaã, Filiæ.n. Chanaam sunt delitiæ carnis. Patet igitur quõ adiurati, & obligati sub præcepto sumus ad bona plurima facienda, & hæc sufficiant.

A **Adiutorium.** Est multiplex in scriptura. scilicet.

Adiuuare Deũ
Adiuuare hominis
Adiuuare bonum
Adiuuare malum.

¶ Nota igitur q nos debemus alter alterum adiuuare. Apes n. vt dicit Ambro. & Pli. inuicem se adiuuant, vnde qñ vna venit de foris, ad alueare onusta floribus, tres vel quattuor de alijs statim assunt ad eam adiuuandum & exonerandum. Sic vere charissimi quotiens videmus aliquam apem.i. socium nostrum oneratum aliquo vitio vel negotio vel aliqua tribulatione, vel paupertate, verè nos statim debemus iuuare.s. eleemosynis, orationibus, beneficijs, & subuentionibus, & alter alterum ꝓ viribus supportare. Iuxta illud Gal.6. Alter alterius onera portate, quia sicut dr̃ Prouer. 18. Frater qui adiuuatur à fratre, sicut ciuitas firma, vbi ostenditur triplex ratio qua debemus alter alterum adiuuare.s. ratione similis naturæ. Frater. Ratione flebilis iuncturę. Adiuuatur. Ratione nobilis iuncturæ. Ciuitas. Ratione stabilis structuræ. Firma. Nam nos habemus similem humanitatem Frater. Nam in illo videmus flebilẽ necessitatem. Adiuuatur. Nam nos hæremus per iuncturam, & communitatem. Ciuitas. Nam sic manemus per fortem stabilitatem. Firma. ¶ Primo igitur debemus nos iuuare ratione similis naturæ, vt patet de Elephantibus, qui inuicem se diligũt atq; iuuant. Vnde dicitur à Solino libro de mirabilibus mundi, q inter Elephantes maxima est cura alteri de altero. Nam fortiores, alios vulneratos & fessos inter se recipiunt, & eos magis q̃ se adiuuant & defendunt, qñ etiam vnus ipsorum innitens arbori, arbore fracta cadit in terrã, vnde.s. de se non põt plus surgere propter corporis grauitatem, tunc eo clamante, & barriente alij occurrunt, ipsumque adiuuant pro posse, & subleuant, quod si forte nequeunt, cum eo præ compassione barriunt atque plangunt. vt dicit Idem. Re vera charissimi tales debemus esse. Constat.n. q nos sumus eiusdem naturæ, & speciei, quia omnes sumus homines. nam sicut Elephas est animal mansuetum, quia sicut dicit Plinius li. 8. cap. 1. Memoriã & intellectum in multis habere videtur, sic homo naturaliter est mansuetus, ratione & memoria præditus & donatus. Et iõ vere inter nos debet esse maxima amicitia, pietas, & societas, & maxima cura alteri de altero, quia verè nos debemus bona aliorum nostra reputare congaudendo & aliorum mala condolendo. Quia sicut dicitur. 1. Corin. 12. Nos oẽs vnum corpus sumus in Christo, alter autem alterius membra. Siquid autem, inquit, patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra, fessos.n. tentationibus, vulneratos tribulationibus, miserijs, & paupertatibus vel criminibus, debemus nos, qui sumus fortiores. s. diuitijs potentijs, & scientijs, virtutibus, & gratijs, adiuuare, defendere & tueri. Et temporaliter subueniendo, & spiritualiter orando vel instruendo, corrigendo, & castigando, supportando, & miserando. Iuxta illud Ro.15. Debemus inquit nos firmiores imbecillitatem infirmorum sustinere. Vnde quando accidit q vnus nostrum cadit in infirmitatem, fracta arbore humanæ viuacitatis, vel cadit etiam in paupertatem & tribulationem fracta arbore prosperitatis humanæ, & confidentiæ humanæ & securitatis cui innitebatur, tunc verè alij audito barritu, planctu, & querela ipsius, & auxilij imploratione, quando.s. dicit. Miseremini mei miseremini mei saltem vos amici mei, debent ad eum conuenire, & ipsum suis consolationibus ab infirmitate, suis orationibus, & eleemosynis à peccato & purgatorio, suisq; temporalibus beneficijs à tribulatione & paupertate adiuuare, & benigniter, in quantum possunt subleuare, q si forte nequiuerimus subuenire, saltem barritum doloris & compassionis debemus emittere, & per pietatem cum eo condolere. Figura de amicis, Iob.3. & vltimo. Qui audito suo infortunio ad eum conuenerunt vt consolarentur eum, condoluerunt & fleuerunt, & pro eius releuatione oues & Arietes & cetera munera præbuerũt Et ideò. 1. Macha.3. dicitur Adiuuabant eum omnes fratres, sui, & omnes qui se coniunxerant cum patre eius. Adiuuemus igitur nos charissimi, quia sumus eiusdem naturæ. Frater inquit à fratre. Et q istud debeat esse verum, satis videtur, per figuram Gen. 2. Vbi dicitur, q cum Adam solus esset creatus creauit Deus adiutorium simile sibi.s. mulierem. Quod est cõtra multos similes canibus qui non parcunt nec fratri, nec patri, immo si vnus eorum percutitur, omnes alij canes currũt, non ad eum adiuuandum, sed mordendum, & impugnãdum. Sic verè multi sunt qui videntes fratres suos notos & vicinos percussos aliqua tribulatione vel paupertate, tunc nituntur ipsos mordere, infestare, & exhæredare vel in se, vel in suis, sicut patet de istis qui insurgunt contra homines mortuos, filios eorum inuadendo & impugnando, &c. Ideò dicitur Micheæ. 7. Frater fratrem venatur ad mortem, & inimici hominis do-

nis domestici eius. Vnde iam verificatur illud Gene. 2. Adæ verò non inueniebatur adiutor similis sibi q.d. Omnia alia iuuant hominem nisi homo, qui.s.est sibi similis & conformis. Non sic charissimi non, sed alter alterum adiuuemus, quia su

C mus natura similes, frater à fratre. ¶ Secundò debet alter alterum iuuare ratione iuncturę flebilis, quod ostenditur cum dicitur. Adiuuatur, quia.s.supponendum est quando aliquis adiuuatur, ꝙ ipse patitur indigentiam aliqualem & aliud præiudicium & iacturam. Est Scarus piscis, qui comparem suum diligit miro modo, vnde si vnus sit captus, & nitatur exire de sportula piscatoris, statim alius videns ipsum luctantem, ipsum adiuuat, & caudam eius apprehendens in ore, ipsum extrahit quantum potest. vt dicit Pli.lib. 32.c.2. allegans Ouidiū in libro qui Halieuticon dicitur. Sic verè alter nostrum debet alterum dirigere & iuuare. N.i.si quis inclusus & captus fuerit in aliqua sportula piscatoris.i.aliqua tribulatione vel paupertate, vel etiam in purgatorio vel pctō, pro certo alij si possunt, debent ipsum extrahere adiuuare & liberare, & cum ore.i.cū verbis supplicationibus, consolationibus, instructionibus, & præcibus, & orationibus ipsum eripere, vel saluare. ps. Adiuuit pauperem de inopia. Et maximè qñ videmus ꝙ ipse luctatur.i.ꝙ ipse facit debitum suum & posse suum de exeundo. figura habetur Deut. 22. vbi dicitur, ꝙ si Asinum inuenimus sub onere cecidisse, non debemus eum præterire, sed eum ab onere liberare. Sic verè si inuenerimus vnum Asinum.i. vnū pauperem detentum sub onere tribulationis & paupertatis, non debemus eum præterire, quasi de eo non curantis, immo debemus ipsum pro viribus liberare. Ecclesi. 4. Ne verearis proximum tuum in casu suo. Et. 1. Macha.8. Si genti Iudæorum prius acciderit bellum, adiuuabunt Romani ex animo, prout eis tempus pmiserit. vbi describitur istud iuuamen.

Vt necessarium. Si acciderit
Vt voluntarium. Ex animo
Vt saluatorium. Iuuabunt.

¶ Quod est contra multos, q nulli tribulato vel misero miserantur, similes, quibusdam fatuis populis Orientalibus qui sunt inter Tartaros, qui ex ritu suo habent ꝙ nulli compatiuntur misero nulli dant eleemosynam egeno, nulli condolent tribulato, habēt ꝙ nunquam debent iuuare vel quem debent, sed decernunt derelinquere, vel paupertate damnare. Istam.n. fatuam opinionē videntur habere hodie quidam apud nos, qui videlicet nulli desolato infortunato subueniunt seu parcunt. ps. Infirmati sunt, nec fuit qui adiuuaret. Sed more canum contra tales latrant potius, & insurgunt, qui.s.ita fatui sunt, ꝙ ad fortunæ varietatem non aspiciunt, & ꝙ ad opera occultæ Dei prouidentiæ nō attendunt. Cōstat.n.ꝙ Deus pauperes esse voluit & pp eos, & propter nos, pp eos.ne diuitijs perperam vterentur, propter nos etiam, vt virtus pietatis in eis exerceretur, vt sic in eis mediante pietate, quæ ad oīa valet fm apostolū, quilibet mereretur. Ideò dicitur Deut. 15. Non deerunt pauperes de terra tua. Et Dominus Io. 12. Pauperes semper habebitis vobiscum. &c. Non sic charissimi non, sed alter alterum adiuuemus, & maximè illos, qui subsunt oneri naturæ flebilis

D ¶ Tertiò adiuuare debemus alter alterum, ratione iuncturæ nobilis, quia s.nos sumus quasi ciuitas, quæ dicitur quasi ciuium vnitas, quia sicut ciues in illis quæ tangunt communitatē, sunt iuncti sibi & indiuisi, & alter alterū adiuuat, sic verè nos qui sumus eiusdem ciuitatis.s.Ecclesiæ, debemus alter alteri, iungi, per amicitiam & vnitatem. Et alter alterum adiuuare per beneficiorum & subuentionū largitatē & p mutuā charitatem. Nam sicut Glires socios suos diligunt atq; iuuant, vt dicit Plini.lib. 8. cap.58. Sic verè saltē socios concines & amicos & coniunctos debemus diligere, & iuuare, & eisdem pro viribus subuenire. & de hoc pōt exponi illud ps. Hierusalem quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio &c. ciuitas ergo Hierusalem, quæ interpretatur pacifica, signat bonorum pacificam vnitatem, quorū participatio, adiutorium, & prouisio debet esset in idipsum, quia.s.in idipsum.i. vnitate & dilectione debet alter alterum adiuuare. Sed pro certo parum valet, hodie talis coniunctio vel vnitas, quia dato, ꝙ homines sint eiusdem ciuitatis, collegij, vel vnitatis, vix tamen aut nunquā volunt alter alterū adiuuare immo quod peius est, magis hodie contrariantur vicinis suis & coniunctis, & maior inuidia briga & rixa vel dissensio inter eos seminatur, q̄ in alijs extraneis & remotis. Et de hoc dicitur Hiere.49. Incenderūt electam ciuitatem. Et Esa.19. Concurrere faciam Ægyptios aduersus Ægyptios, & pugnabit vir contra fratrem suum, & vir contra amicum suum, & ciuitas contra ciuitatem, & regnum aduersus regnum. Vbi ostenditur ꝙ tria sunt hominum genera, quorum alter alterum non adiuuat.s. Vmbrositatis tegimine cęcati Ægyptij, qui interpretantur vmbrosi. Carnalitatis inguine ligati frater, & amicus, supple carnalis. Sublimitatis culmine locati regnum inquit contra regnum. Tenebrosi enim Ægyptij. i. diuites & auari quos mundi prosperitas excæcat & obscurat. Item fratres & amici carnales & mundani. Item illi qui in mundi dignitatibus & diuitijs & officijs, sunt constituti, tales dico alter alterū non adiuuant, imò præ cupiditate, falsitate, inuidia, & malignitate se lacerant, & impugnant. Quia sicut dicitur. Prouer. 13. Inter superbos sunt iurgia. Eccle. 51. In tempore superborum sine adiutorio. Nō sic charissimi, sed alter alterum adiuuemus, quia verè ad hoc

tenemur ratione iuncturæ subtilis. ¶ Quartò ad hoc tenemur E
ratione structuræ stabilis. firma inquit. Sicut.n. videmus ꝙ in domo ponuntur columnæ plures, firmæ, & stabiles, vt vna aliam adiuuet & supportet, vt sic domus firmior, & stabilior possit esse, sic verè charissimi, in vna domo fidei, & ecclesiæ, religionis, & patriæ, sunt plures columnæ.i.plures personæ, quarum debet altera altera in suis affectibus adiuuare, vt sic ipsarum domus & communitas stabilior & firmior possit esse. Firma inquit. Tunc.n. totum melius regitur, & etiam conditio fortior & stabilior reperitur, quando partes à partibus adiuuantur. Ideò Martha dicebat Dño Luc. 11. Domine non est tibi curæ, ꝙ soror mea relinquit me solam ministrare? dic ergo illi vt me adiuuet. q.d. Tunc ero firmior & fortior qñ adiuta fuero per eandem. Et Luc. 5. Innuerūt socijs qui erant in alia naui ꝙ venirent & adiuuarent eos. Firma inquit. Vnde. 1. Mach. 1. Edificauerunt ciuitatem Dauid muro alto & firmo. Vbi nota ꝙ ad hoc ꝙ per adiutorium ciuitas religionis, vel Ecclesiæ, sit firmata, quattuor principaliter requiruntur, videlicet. Laboris diligentia. Edificauerunt. Vigoris permanentia, quia.s.nos debemus esse Dauid. Amoris consonantia, ciuitatem.i.ciuium vnitatem. Valoris confidentia, Muro alto, & firmo. Et ista proh dolor sunt hodie cōtra multos, qui pro certo non vacant ad Ecclesiæ, vel religionis ædificationē, sed destructionem. Non.n. habent diligentiam, sed negligentiam, nō consonantiam, sed discordiam. Non confidentiæ firmitatem, sed inconstantiæ debilitatem. Et ratio est, quia verè quilibet, vacat ad propriam vtilitatem, & relinquit communem. Et iō illa quæ sunt cōmunia, sunt hodie in multis locis pessimè gubernata. Propter hoc arguuntur hodie multi. Aggei. 1. Quia inquit domus mea deserta est, & vos festinatis vnusquisq; in domum suam, pp hoc super vos prohibiti sunt cœli, ne darent rorem, & terra prohibita est ne daret germen suum. Nā quia hodie multi ecclesiastici præferunt priuatam vtilitatem communi, ideò cœlum.i.Deus non mittit eis rorem suæ gratiæ, & etiam terra non profert prosperè fructus suos. Non sic charissimi, sed simus similes Formicis, quæ in cōmunitate viuunt, pro communitate laborant, & sese inuicem adiuuant & confortant. Quia verè fm Aristo. 3. Ethi. Bonum quod est cōius, est diuinus. Adiuuemus nos charissimi.

Propter structuræ firmitatem
Propter iuncturæ paritatem
Propter iacturæ necessitatem.

¶ Quia per hoc roboramur. virtutū, structura. Firma. F
Quia simul copulamur communi iunctura. Ciuitas. Quia ad hoc excitamur flebili iactura. Adiuuatur. Quia ad hoc inclinamur cōmuni natura. Frater à fratre. Nota ꝙ Deus adiuuat hominem.

Sicut pater filium nutriendo
Sicut tutor pupillum gubernando
Sicut doctor discipulū instruendo
Sicut ductor exercitū dirigendo
Sicut prelatus subditū corrigendo
Sicut Dñs famulū præmiando.

¶ Est. n. in rebus tanta consonantia, ꝙ semper superior adiuuat inferiorem in suis effectib⁹. Vnde etiam dicit Ptolemeus ꝙ stellæ fixæ cum cœlestibus orbibus cooperātur planetis inferioribus in suis influentijs & proprietatibus. Sic verè charissimi dico ꝙ res, superiores.s.ipse Deus, Angeli, & sancti, habent iuuare & cōfortare nos alios inferiores, & nos etiam per suam gratiam visitare, & nos in nostris actibus gubernare. Et ideò Deus pulcherrimè describitur Eccl.34. Protector inquit potentiæ, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, vmbraculum meridiani, deprecatio offensionis, adiutorium casus, exaltans animā, illuminans oculos, dans sanctitatem & vitam & benedictionem. In quibus verbis ostenditur ꝙ Deus adiuuat suos, Conferendo

ferendo defensionem. Protector potentiæ. Roborando perfe-
ctionem. Firmamentum virtutis. Temperando tentationẽ. Re
gimen ardoris. Recreando affectionem. Vmbraculum meri-
diani. Concedendo indultionem. Deprecatio offensionis. Re-
leuando depressionem, Adiutorium casus. Procurando pro
motionem. Exaltans animam. Illustrando cognitionem. Illu
minans oculos. Confortando cognitionem. Sanitatem. Infun-
dendo deuotionem. Vitam. Influendo fruitionem.s. Benedi-
G ctionem æternam. ¶ Dico igitur primo q Deus confert defen
sionem quia.s. ipse protector potentiæ. Nam sicut Elephas te
ste Solino videns hominem errantem, ipsum ad viam publi-
cam reducit, & si Draco ei nocere voluerit, ipsum adiuuat
protegit & defendit, sic verè charissimi, Deus per suas inspi-
rationes, vel etiam per suas correctiones, hominem per vi-
tia deuiatum, ad viam salutis, hoc est ad statum gratiæ redu-
cit, ipsumq; contra Draconem diabolum vel etiam contra a-
lios tyrannos, & etiam contra mundi & carnis tentationes, &
tribulationes defendit protegit atq; iuuat, quando.s. per spem
fiduciam, & orationem eius auxilium implorat. Et idẽ dicitur,
in ps. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venan-
tium. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Et sequitur.
Adiutorium nostrum in nomine Domini, quod ostenditur cũ
dicitur. Protector potentiæ. Vnde Gen. 15. Noli timere Abra
ham, quia ego protector tuus sum. Adiuuat igitur per defen-
sionem. vnde in ps. 36. Adiuuabit eos Dominus, & liberabit
H eos à peccatorib⁹, & saluabit eos, quia sperauerũt in eo. ¶ Se
cundò adiuuat Deus roborando perfectionem.s. fortificando
hominem ad resistendum. quia ipse est firmamentum virtutis
similis Cypresso, quæ sm Isido. imputribilis & solidæ est na-
turæ, & ita firma q oneri nunquam cedit, sed semper in eadẽ
remanet firmitate. Et ideò inde fiunt fortissimæ columnæ ad
ædificia sustinenda. Et ista est arbor rotundissimæ figuræ, &
iucundissimi odoris, nam figura eius rotũda est & in altum a-
cuta. Talis verè charissimi est ipse Deus, & tales etiam debe
mus esse. Est enim rotundus per perfectionẽ, quia figura sphe
rica est perfectior figurarum. Est in sursum acutus per contẽ
plationem & æternam prælationem. Est imputribilis per im-
mutabilem durationem. Malach. 3. Ego Deus qui non mutor.
Est inflectibilis per inconcussibilem firmitatem. Iucundi odo
ris per suæ famosæ fragrantiæ suauitatem. Et ideò iste est fir-
ma columna, stabilis, atq; sana, cui quilibet potest inniti per fi
duciam, & sanitatem, quia.s. quandiu homo ei innixus fuerit à
statu gratiæ & perfectionis nunquam cadet, quia ipse sustinet
& roborat perfectos firmamentum virtutis. ps. Dominus fir-
mamentum meum & refugium meum. Adiutor meus & libe-
rator meus. Ideò de tali adiutorio dicitur in ps. Deus noster,
refugium & virtus, adiutor in tribulationibus. Ipse.n. est qua-
si Cypressus in monte Syõ & quasi palma exaltata in Cades.
vbi suam firmitatem notat. Famositas nominata, Cypressus.
Auctoritas sublimata, quia in monte Syon. Fertilitas amplia-
ta, quasi palma. Iniquitas abdicata. In cades, quod interpreta-
tur mutata. Tales hodie non sunt multi, quia ita sunt fragiles,
& debiles, q nulli oneri tribulationis vel tentationis, possunt
aliqualiter subsistere, immo statim per peccatum & per impa
tientiam, per leuitatem, & inconstantiam deficiunt & frangũ
tur. Contra illud Senecæ. Vtere officio quod semel sumpsisti,
turpe est oneri cedere. Deus igitur per suam firmitatem ro-
borat perfectionem. ¶ Tertiò iuuat, quia temperat tentationẽ
I Tegimen inquit ardoris. Sicut.n. Tegimen domus iuuat illos,
qui in domo sunt, quia.s. temperat eis ardorem solis, vel aeris,
exterioris, sic verè Deus illos qui sunt infra se per gratiam, &
charitatem, præseruat ab ardore solis.i. à feruore tentationis,
interioris, quæ est de luxuria, & exterioris, quæ est de auari-
tia. Ideò dicebat. Esa. 49. Sub tegumento manus suæ protexit
me. Figuratus in nube quæ filios Israel conducebat. Exo. 13.
quæ.s. de die erat densa & rorida, contemperans eis ardorem
solis, & eos contra calorẽ adiuuãs & confortãs. Sic Deus, &c.
Vnde de tali adiutorio contra tentationis ardorem, dicitur. 2.
Para. 26. Adiuuit eum Dominus contra Philistijm, quod etiã
figuraliter signatur Hiere. 28. vbi dicitur. Dixit ad me Ana-
nias filius Azur (qui.s. interpretatur adiutor lucidus.) Contri
ui iugum regis Babylonis.i. diabolicę tentationis. Et istud est
propriè adiutorium manutenentiæ diuinæ, quando.s. Deus te
net hominem ne succumbat tentationi, ipsamq; ei contempe
rat, sicut mater iuuat filium paruulum manu tenendo eum ne
cadat in lutum. Ideò dicat homo illud ps. Nisi quia Dñs adiu
uit me, paulò minus habitasset in inferno anima mea. ¶ Quar K
tò Deus recreat refectionem, quia est vmbraculum meridia-
ni. supple caloris. Sicut.n. vmbraculum tempore æstiuo in
meridie recreat viatores, sic Deus, in ęstu tribulationũ huius
mundi per deuotionem & gratiam recreat homines atq; iu-
uat. Ideò dicat homo Cant. 2. Sub vmbra illius quem deside-
rabam, sedi & fructus eius dulcis gutturi meo, vbi ostenditur
q vmbra, memoria, vel fiducia Dei, Crucis, vel Paradisi.

Laborem abijcit. Sedi sub vmbra illius.
Amorem reficit. Quem desiderabam
Dulcorem conficit. Dulcis gutturi meo
Vigorem perficit. Fructus inquit eius.

Et ideò si-
cut Elephã
tes frequen
tant vmbrã
palmæ, & eius fructu vescuntur, sic nos debemus frequen-
tare per deuotionem, vmbram.i. memoriam Crucis, Paradisi
& Dei, vt fructibus suæ gratiæ & gloriæ satiemur. Sed ecõuer
so quidam sunt, similes Heliæ, de quo dicitur. 3. Regum. 18.
q dormiebat sub vmbra vnius Iuniperi, quæ est arbor pungi
tiua, & per vnum annum possunt cineres eius seruare ignem
Græcum, vt dicit Isid. Talis pro certo est mundus, sub cuius
vmbra, i. sub cuius prosperitate quiescunt & dormiunt pecca
tores, quia verè iste est pungitiuus per diuersas tribulationes
& ignem auaritiæ continuè seruat per cupiditates & ambitio
nes. Ideò de mundi diuitibus dr Iob 40. Sub vmbra dormit in
secreto thalami in locis humentibus. Non sic charissimi, sed
sub vmbra Dei, quia verè ipse recreat affectionem. ¶ Quintò L
dico q ipse præparat indultionem, quia ipse est deprecatio of
fensionis, quia.s. pro quacunque offensione ipse est deprecabi
lis, & pro omni crimine potest cum fiducia deprecari, quia
semper paratus est indulgere, similis Leoni qui parcit anima-
libus quæ coram eo se prosternunt. Sic verè Christus illis par
cit qui veniam implorando prosternunt se humiliter coram
eo. quod est contra vindicatiuos, qui nulli volunt parcere de-
linquenti, immo etiam vsq; ad vnguem omnia volunt punire,
similes Castori, cui non sufficit frangere carnem quam mor-
det immo præ rabie crudelitatis & ossa frangit, sicut Plinius,
lib. 8. naturalis Historiæ dicit, exemplificans de muliere Go-
tulica quæ Leonem famelicum in deserto reperiens, ne deuo-
raretur precibus & allegationibus impetrauit. Sic verè multi
sunt quibus non sufficit carnem exteriorem.i. temporalẽ sub-
stantiam inimicorum suorum lædere, nisi etiam ossa.i. corpo-
ra & personas valeant flagellare. Contra quos. 2. Reg. 2. Nun-
quid vsque ad internetionem gladius tuus deseuiet? Non
sic Christus, quia vere ipse indulget deprecantibus. depreca
tio offensionis. Ideò dicamus. Exaudi Deus orationem meã,
cum deprecor. Dicat igitur quilibet deprecando, illud psal-
mi. Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuan
dum me festina. Quod tamen est contra multos, qui ad Dei
adiutorium in suis necessitatibus non recurrunt, sed potius,
in suis diuitijs & etiam in mundanis amicitijs, confidunt. vn-
de in ps. Ecce hõ qui non posuit Deum adiutorem suum, sed
sperauit in multitudine diuitiarũ suarũ, & præualuit in vanita
te sua. Iste igitur præparat indultionem, deprecatio inquit of
fensionis. ¶ Sextò adiuuat, quia releuat depressionem. Adiuto M
rium inquit casus, quia.s. quando homo cadit per aliquam tri-
bulationem paupertatem, vel depressionem, peccatum vel of
fensionem, Deus releuat.s. gratiam vel temporalem substan-
tiam concedendo, sicut homo Asinum suum quem videt ceci
disse. quod est contra multos qui aliquem pauperem nolunt
iuuare, vel subleuare. ps. Et pauperem cui non erat adiutor.
Sed Deus non sic, quia sicut dicitur Roma. 8. Spiritus adiu-
uat infirmitatem nostram. Releuat igitur depressionem. ¶ Se N
ptimò dico q ipse adiuuat procurando promotionem tempo
ralem & æternam. Exaltans inquit animam. Sicut enim res
in igne positæ quandoq; taliter aduruntur q per ignẽ de for-
ma vili ad formam nobilem reducuntur, sicut patet de cine-
re qui per ignem efficitur vitrum, sic vere artifex Deus quan
doq; de igne tribulationis adducit hominem ad formam no-
bilem dignitatis & promotionis, quia qñq; Deus permittit ho
mini multa aduersa venire, vt ipsum finaliter ex aliqua occa-
sione faciat exaltari. Exemplum de Ioseph, qui fortè nunquã
fuisset Dominus Ægypti, nisi proditiosa fratrum venditio, do
lor, & carceris mancipatio, fallax mulieris accusatio præcessis
set, quia Deus per multas deductiones scit elicere conclusio-
nem suam.s. suorum honorem & promotionem, quia nouit
suos Deus de tentatione eripere. 2. Thimo. 2. Exaltans inquit,
Vnde Eccl. 51. Dñe Deus meus exaltasti super terrã habita-
tionem

tionem meam.sequitur. Et non derelinquas me in tempore superborum sine adiutorio. ps. Posui adiutorium in potente, & exaltaui electum meum in plebe mea. Procurat igitur Deus
O promotionem. ¶ Octauò dico q ipse illustrat cognitionem. Illuminans inquit oculos.s. interius. Sicut.n. Hirundo pullos in nido excęcatos illuminat sueco Chelidoniæ, oculos eorum adiuuat, & sanat eos à cæcitate, ipsorumq; oculos illuminat, sic Deus videns hominem per vitia excæcatum, quandoq; adhibet succum amarum Chelidoniæ.i.amaritudinem tribulationis vel infirmitatis, vel considerationem amaritudinis mortis iudicij & inferni. Et sic eos contra cæcitatem peccati adiuuat, & oculos mentis ipsorum illuminat per gratiam & illustrat. Tale adiutorium petebat Dauid. Illumina Domine oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte, ne qñ dicat inimicus meus præualui aduersus eum. Iob.26. Cuius adiutor es, nonne imbecillis? Cui dedisti consilium? illi forsitan qui nó habet sapientiam? Iste igitur adiuuat illustrando cognitioné.
P ¶ Nono dico q Deus confortat conditionem. Sanitatem inquit, quia.s. ipse confert bonitatem mentis & corporis, & sic humanam fragilem infirmitatem confortat ps. Sana me Domine, qm conturbata sunt omnia ossa mea. Istud.n. est maximum adiutoriū.s. sanitatem spiritualem conferre, & hominé à periculo liberare. Ad Ro.8. Spiritus adiuuat infirmitatem nostram. Adiuuat igitur Deus confortando conditionem.
¶ Decimò dico q ipse infundit deuotionem. vitam inquit, qa.s. deuotio est vita animæ. ps. Vitam & miam tribuisti mihi. Cęli & stellæ per eorum occultam influentiam, s̄m Ptolomęum, in Almagesto, infundunt viuentibus vitam vegetabilé, & sensitiuam, quia sine influentia cœlesti nihil posset viuere. Sic verè charissimi cœlum.i. Deus, stellæ.i. sancti & Angeli nobis, alijs qui sumus inferius in hoc mundo, vitam deuotionis, & gratiæ subministrant, quia sine ista influentia nihil potest, in mundo per gratiam vegetare. Et sicut videmus q lapides nó participāt vitam eorum, quia.s. ista cœli influentia propter eorum indispositionem & duritiā ipsos nos penetrat, nec viuificat, neque iuuat, sic verè duros, obstinatos, crudeles, & lapideos peccatores, pp eorum indispositioné nó viuificat, neq; p gratiā & deuotioné vegetare facit. Vnde Esa.30. Morićtes nó viuant, Gigantes nó resurgāt. ps. Non sit illi adiutor, nec sit, qui misereator. Non sic charissimi, sed disponamus nos per pœnitentiam & confessionem, quia verè Deus paratus est infundere, sicut dictū est, gratiā & deuotioné. Vitā inquit. ¶ Vndecimò dico q Deus addiuuat influendo fruitioné.s. cœlestis
R gloriç. quod nota super verbo benedictionę. vt sic de quolibet dicatur illud Eccl. 44. vel Sap. 11. cap. Benedictioné omniū gentiū dedit illi. Et sequitur. Coronam aureā posuit super caput eius. Istud est aūt summū & vltimū adiutoriū, quod.s. supplet oés defectus. Ideò quilibet beatus potest dicere illud ps. Adiutor meus tibi psallam, quia tibi Dñe misericordia, tu reddes vnicuiq; s̄m opera sua. Et illud ps. Tu dñe adiuuisti nos, & consolatus es nos. Dico igitur q Deus adiuuat nos, dando fruitionem. Infundendo deuotionem. Illustrando cognitioné. Confortando conditioné. Procurando promotioné. Releuando depressionem. Concedendo indulsionem. Temperando tentationem, Roborando perfectionem, Offerendo descensionem Et propter hoc debemus suum adiutoriū implorare Vnde ps. Adiuua nos Deus salutaris. &c.

A **Admirari.** Admirabilis. Nota quòd admiratio nihil aliud est quam stupor ex aliqua insolita re in aio generatus. Cum igitur res possint diuersimode insolitæ & excellentes dici.s. in bonitate vel malitia, hinc est, q admiratio potest accipi multis modis. Est admirabilis.g

Voluntas sacramentorum
Bonitas sanctorum
Prauitas malorum
Grauitas tormentorum
Affluentia gaudiorum
Status vniuersorum
Actus iudiciorum.

¶ Ista tantum sunt septé mirabilia, quæ multo plus debent à nobis admirari, quam illa septem mundi mirabilia de quibus faciunt historiæ mētionem. Dico igitur primo, q admiranda sunt fidei sacramenta, quia reuera miraretur qui bene consideraret mysterium incarnationis, & virginalis parturitionis. Eucharistiæ consecrationis. Resurrectionis & ascensionis. Sicut.n. videmus q simplices admirantur solis ortū, quia nesciunt vnde venit, admiratur solis eclypsim seu defectū, quia nesciunt qūo deficit, admirantur solis nubeū velamētū, quia nesciunt vbi se abscondit admirantur solis oc casū, qa nesciunt quo vadit, Sic verè dico q circa solé iustitiæ Christū, multa sunt admirāda,s. q̄ mirabiliter a matre nascit, q̄ mirabiliter nube accidētiū in sacramēto Eucharistię abscōditur & tegitur, q̄ mirabiliter in cruce eclypsatur & moritur, q̄ mirabiliter resurgendo, & ascendendo occidit & reuertit. Et ideò de isto legitur Esa. 9. q vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius, Deus fortis, pater seculi futuri, princeps pacis. Quid.n. mirabilius, q̄ ordinem rerū mutari? Deū hominem fieri? & genus humanū, quod mirabiliter conditū fuerat, mirabilius reformari? vt dicitur in collecta. Deus qui humani generis dignitatem mirabiliter condidisti, & mirabilius reformasti. Istud est mirabile signum, quod semel accidit in natura. de quo dicit Orosius in orchesta mūdi, q ante s̄m bellum Punicū multa mirabilia prodigia prouenerunt. Vnde dicunt q in Aphrica Sol & Luna visa sunt pugnare, cœlum in duo diuisum est, & tandé visum est ardere, littora etiā Maris, tunc arserunt. Et sic hæc & alia prodigia mundū in admirationé traxerunt. Sic verè dico, q in bello punico.i. in bello rubeo & sanguineo, i. in incarnatione vel passione (punicus.n. color, ad rubedinem vergit) admirabilia prodigia, & cursum naturæ excedentia, videtur Deus in incarnatione verbi fecisse, qa.s. sol immutabilis.i. Deus, & Luna mutabilis.i. natura tunc inuicem pugnauerunt, qñ.s. Deus mortalis & homo immortalis facti fuerunt, qñ cōtra naturam per Dei potentiam virgo parturit, & quando in cruce per symbolicam communicationé Deus moritur, & homo resurgit. Illud etiam mirabile signū videtur innuere Dionysius in Epistola historialiter, vbi dicit q ipso existente in Ægypto in ipsa hora dominicæ passionis, ipse vidit lunam quæ erat in solis oppositione, vsq; ad solé contra propriū cursum accedere, & se sibi submittere vel supponere, & eclypsim quæ tunc accidit sic causare, & tandem subito ad locum in quo prius fuerat recessisse. Ista igitur fuit pugna mirabilis, qua sol, & luna.i. Deus & natura pugnauunt, & tamen non obstante vtriusq; contradictione naturali, & pugna insimul conuenerunt, Abacuc. 3. Sol & Luna steterunt in habitaculo suo. Tunc igitur cœlum est visum diuidi, per Dei ad mundum descensionem. Esa. 64. Vtinam dirumperes cœlum & descenderes. Tunc cœlum ardere visum est.i. ipse, Dei filius per ipsius dei morté & passionem. Littus etiam maris.i. ipse fluctuosus mundus tunc arsit per charitatis inflāmationem. vnde. 2. Petri. 3. Cœli ardentes soluentur. Elementa aūt ignis ardore tabescent. Et ideò admiratio de talis solis prodigio satis videtur figurata. 4. Reg. 19. vbi dr̄, q cum sol retrocessisset tempore Ezechiæ regis Iuda, admirantes Babylonij rerū ordinem mutatū, inquirentes à suis idolis quid hoc esset, audiuerunt q hoc acciderat propter Ezechiam regem, sicut dicit Iosephus, quapropter miserunt nuncios ad eum, vt interrogarent eum de portento quod acciderat super terram quia.s. istud est verum q talis solis iustitiæ eclypsis & mutatio & retrocessio & humiliatio valde fuit admirabilis & stupenda, quæ tamen propter Ezechiam regem.i. propter genus humanū infirmū vt salutem reciperet fuit facta. Et ideò breuiter de tali admiratione potest dici illud Abacuc. 1. Aspicite in gentibus & videte, admiramini & obstupescite, quia opus factum est in diebus vestris quod nemo credet cū enarrabitur. Et ideò Dauid dicebat in psalmis. Dñe dominus noster q̄ admirabile est nomen tuum in vniuersa terra. Vbi aduerte, q deus est admirabilis propter multa videlicet q,

Hic cunctis præsidet eminenter. Domine dominus
Hunc homo possidet adhærenter. Noster
Hic cuncta præuidet sapienter. quam admirabile
Hic cunctis euidet luculenter. Nomen tuum
Hic cuncta prouidet diligenter. In vniuersa terra.

¶ Dico igitur q iste est admirabilis ratione summæ præsiden- B
tiæ. mirū.n. est q vnus omnibus præsideat, & q vnus habeat dominium super omnes, & tñ sic est de isto. Dñs inquit Eccl. 50. Vnus est altissimus dominus oium, omnipotens rex potés & metuendus nimis, sedens super thronum suum dominans Deus. vnde sicut dicit Plinius libro.8. Elephantes inuenientes vestigium hominis in harena deserti, statim admirantur, & stupent, & ac si ipsum naturali instinctu dñm animalium cognoscerent, statim retrocedunt & timent. Sic verè cū Deus sit dñs oium singulariter, ita q dominium suum apparet in vestigio creaturarum suarum, ipsum procul dubio debemus timere, & cum admiratione formidare, & ex hoc à peccatis retrocedere & cessare. Quod bene figuratur Hester 15. vbi dicitur

citur, q cum Hester regina vidisset Assuerum regem indutũ, vestibus regijs, auro, & lapidibus refulgentem, aspectu terribilem, & in solio præsidentem, necnon furorem animi ardentibus oculis indicantem, in pallorem colore mutato corruit, & lassum super ancillam caput reclinans, in hæc verba prorupit. Vidi te dñe quasi angelum Dei, & conturbatum est cor meũ præ timore gloriæ tuæ, valde.n. mirabilis es, & facies tua plena est gratiarum. Assuerus charissimi, qui interpretatur beatificans, signat Deum. qui præmiat & beatificat oēs sctõs. Iste.n. sedet in solio maiestatis supernæ in qua dominatur, & præsidet vniuersis, qui etiam indutus est vestibus regijs. i. suis exterioribus creaturis, lapidibus ẽt pretiosis. i. sanctis hominibus & virtuosis, quia. s. in creaturis, & sanctis sunt quidam ipsius exteriores ornatus, qui ipsum reddunt mirabilem & stupendum ṗs. Mirabilis Deus in sanctis suis. Hic (inquit) Assuerus terribilis apparet in aspectu, quia gladium iustitiæ secum tenet. Nam sicut oculi eius super iustos ad pręmiandum, ita & super peccatores ad puniendum. Vnde ipse est ille, de quo in ṗs. Gladium suum vibrauit. Et alibi. Tu terribilis es dñe, & qs resistet tibi? Iste verò stat in solio. i. in cœlo empireo. ṗs. Dominus in cœlo sedes eius. Necnon furorẽ animi prætendit cõtra peccatores, affectum furientis producens continuè, sicut patet in occultis iuditijs & ẽt aliqñ manifestis. Sed hic ardentibus oculis apparet, quia & sagittas suas ardentibus effecit. hunc igitur admiratur Hester. i. abscondita. s. aĩa rationalis, q̃ realiter abscondita est & celata sub corpore, sed ẽt abscondita quo ad operationem suã, quia cum illa sit cui nihil debet esse absconditũ, ratione suæ limpidissimæ cognitionis, quandiu tamen corpori est coniuncta, oĩa sunt ei abscondita, imò ẽt ipsa sibimet absconditur teste Augustino. Quid.n. (inquit) anima mea cũ tibiipsi sis præsens teipsam non cognoscis? certè quia mole corporis es grauata. etiam est per corpus aliqualiter excęcata. vnde & quæ sibi separata sunt & erunt manifesta, abscondita sunt ei dum corpori est cõiuncta. Nunc igitur abscõdita sunt ab oculis tuis. Potest dici animæ cuiuslibet. Hæc tñ abscondita, est regina, quia ipsa regit corporis membra cuncta. Ad imperium.n. aĩæ & eius præsentiam mouentur, omnia membra, qua nõ operante operatio cessat oĩs. Hæc igitur Hester in pallorem mutato colore corruit, quippe ipsa considerans Dei pulchritudinem eius amore inflammata rubescit. Sed considerans eius passionis turpitudinem, eius dolore nigrescit. Nigra sum, sed formosa. &c. Sed considerans & cogitans iudicij seueritudinẽ, eius timore pallescit, in quo cũ dolore diutius sistit. Posteriora dorsi eius in pallore auri, quia beatus homo qui semper est pauidus. Hęc postea caput habet lassum, & super ancillam reclinat, quando vacans à contẽplatione, carnis necessitatem procurat, & circa regimen propriè carnis vacat, dicens isti ancillæ suæ propriæ carni illud Gene. 16. Agar ancilla Sarai vnde venis, & quo vadis? Tandem in hæc verba prorupit. Vidi te dñe, &c. Et valde mirabilis es inquit. &c.

C ¶ Secundo dico q admirabilis est ipse Deus ratione seruilis subiacentiæ. Noster inquit. Mirum est q noster est eius sumus, nec tam mirum, quia eius sumus effectiuè. Nos aũt populus eius, &c. Sed ipse noster est possessiuè. Sic.n. Deus naturam humanam sibi vniuit, vt esset noster per incarnationẽ. Gen. 27. Caro.n. & frater noster est. Sic & dum ab eo effecti, siue reparati sumus per gratiam ipse noster est per spiritualẽ adhæsionẽ. Non.n. est alia natio tã grandis quæ habeat Deos, appropinquantes sibi sicut adest nobis Deus noster. Vnde ipse videtur esse similis Leoni regi aĩalium, qui q̃uis sit verè syluestris naturæ, qñq; tamen repertum est q homini se donabat & se humanis vsibus dedicabat, qñ. s. hominẽ erga se beneficiũ sentiebat, sicut exemplificatur in vita beati Hieronymi in historia transmarina. Sic re uera Deus quanquam de sui natura sit ab humana conditione valde extraneus, se tamen hominibus gratis & iustis consueuit dare, & eorum seruitijs se spiritualiter deputare. Luc. 1. Locutus est ad Abrahã patrem nostrũ daturũ se nobis. Et ideò de tali mirabili potest dici illud Dan. 3. in persona humanæ naturæ. Signa & mirabilia fecit, apud me Deus excelsus &c. Vnde ipse Deus est sicut ignis, qa Deut. 4. Deus noster, ignis consumens est. de quo. s. dicit Dyonisius ca. 12. de angelica hierarchia. q dato q sit incognitus, immensurabilis, & inuisus, ipse tamen in omnibus, & per oĩa dare se venit, tradens se omnib' quoquo modo appropinquãtibus sibi. Sic pro certo iste ignis Deus omnibus se confert, & cõicat, & cunctis dignè ipsum requirẽtibus seipsum dat. Vnde dicit beatus Thomas de officio corporis Christi. Se nascens dedit socium, conuescens in edulium, se moriens in prætium, se regnans dat in præmium. Iste igitur videtur noster. Iste est ipse noster de quo Baruch. 3. quia post hæc etiam in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Patet igitur q deus est admirabilis ratione seruilis subiacentiæ, noster, inquit.

D ¶ Tertiò dico q ipse est admirabilis ratione præclaræ sapientiæ quod notatur cum dr̃. Admirabile, quia. s. nihil mirabilius in natura quam q omnia vno intellectu concipiantur, & ab vna intelligentia cognoscantur. quod tñ est in isto, quia. s. oĩa nouit, præterita & futura. Vnde Deus videtur esse sicut illud admirabile speculum de quo narratur q tantæ quantitatis erat q cum positum esset supra muros vnius vrbis obsessæ, cũcta opposita apparebant ibidem, ita q milites exercitus aduersarij foris stantes dum se ibidem videbant, copiositatem militum in vrbe credebant. Illi etiam de ciuitate, quid exterius faciebant aduersarij, in suo speculo cognoscebant, & hoc quia in illo q in loco eminentissimo erat situm, omnia opposita resultabant. Sic verè in speculo æterno. s. in Deo omnia relucẽt & nitent, & cuncta quæ sunt scibilia, ibi patent, ita q oĩa quæ sunt ab eius sapientia, ibi intrinseca intuentur, & à beatis ipsum contemplantibus in ipso cognoscuntur, ipse.n. est vt dicitur Coloss. 1. In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi, quia sicut dicitur Sapi. 8. vbi de sapientia diuina fit mentio, scit præterita, & de futuris æstimat, scit versutias sermonum, & dispositiones argumentorum, signa & mõstra scit antequam fiant, & euentus temporum & seculorũ. Et ideò de mirabilitate istius sapientiæ & scientiæ dicitur, in ṗs. Mirabilis facta est scientia tua, confortata est, & non potero ad eam. Est igitur Deus admirabilis ratione præclaræ sapientiæ. Admirabile inquit.

E ¶ Quartò dico q iste est admirabilis ratione patentis euidentiæ. Nomen inquit tuum. Mirabile.n. est q res incognita nominetur, & q ille cuius natura est incõprehẽsibilis, ab intellectu creato aliqualiter cognoscatur, quod tamen ita est, quia. s. Deus ea suis effectibus cognoscitur, ita q à nobis sibi nomen imponitur, dato q propriè quid sit à nemine cognoscatur. Nomen tuum inquit. Figuratus in illo angelo qui luctatus est cum Iacob Gen. 32. Item in illo angelo qui apparuit Manue. Iudic. 13. Item in illo qui conduxit filium Thobiæ. Thobiæ. 1. quorum. s. quilibet requisitus quod esset nomen suum, sic legitur respondisse. Cur quæris nomẽ meum quod est mirabile? quia pro certo sicut dicitur Esa. 9. Vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius. &c. Vide infra de nomine, & ibi pone de nominibus Dei. Est.n. admirabilis ratione patentis euidentiæ. Nomen inquit tuum.

F ¶ Quintò dico q ipse est admirabilis ratione seu ingentis seu latentis prouidentiæ, quæ. s. ostenditur cum dicitur. In vniuersa terra. Mirum est.n. q vnus vniuersam terram regat & sustineat, & q ad regimen vniuersorum per totius orbis circuitum ipsius prouidentia extendatur. Et tamen sic est de Deo, & ideò mirabilis potest dici. Ipse.n. similis est lunæ, cuius occulta influẽtia & fluxũ maris causat, & in ossibus animalium medullarũ augmentum vel decrementum in vniuerso mundo efficit, & procurat. Sic verè influentia & prouidẽtia occulta ipsius Dei qui. s. est luna perfecta, in æternum, & testis in cęlo fidelis, mare magnum & spatiosum. s. mundum & motus & fluxus suorum actuum siue accidentium regit & dirigit, & augmentum vel detrimentum omnium temporalium sua occulta & mirabili prouidẽtia manu ducit. ṗs. Qui nauigant mare in nauib', ipsi viderunt opera domini & mirabilia eius in profundo. In vniuersa terra inquit. ṗs. In vniuersa terra iudicia eius. Sic igitur patet qũo Deus est admirabilis. Quia pręuidet, quia euidet, quia prouidet, quia subsidet. Et hoc est primum principale,

G Sic ergo dico q admirabilia sunt in Deo fidei sacramenta. ¶ Secundò principaliter dico q admirabilia sunt virtutũ ornamenta, quia. s. mirabile est spectabile videre hominẽ bonis moribus ornatum. Sicut.n. arcus cœlestis reputatur admirabilis propter pulchritudinem colorum, Sic iustus propter pulchritudinem virtutum. Compara iustum pantheræ, cuius colorem & odorem admirantur stupendo animalia vniuersa. Sic iustus debet ab alijs admirari propter odorem famosæ redolentiæ & propter colores virtutum & gratiæ. Vnde de arcu cœlesti dicitur Eccle. 43. Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus, & super hymbrem eius expanescet cor. Vnde nota q admirari possumus in homine Honestatem vernantis decoris. Pulchritudinẽ. Puritatẽ florentis pudoris.

Candoris

Candoris eius. Veritatem fulgentis splendoris. Admirabitur
oculus. Pietatem fluentis dulcoris. Super hymbrē eius. Cha
ritatem feruentis amoris. Expauescet cor. Probat honestatē,
decens gratitudo. pulchritudinem. Probat puritatē alba pul-
chritudo.candoris eius. Probat veritatem clara limpitudo.
Admirabitur oculus. Probat pietatem aquæ plenitudo hym-
brem eius. Probat charitatem mentis hebetudo. Expauescet
cor. Igitur dico ꝙ mirari debemus honesti decoris gratitudi-
nem. Pulchritudinem inquit, quia.s.pulchritudo morum est
admiranda,& cum stupore & extasi delectabiliter est viden-
H da.Color.n.est obiectum visus & obiectum potentiæ. Sic verè
honestatis decor obiectum est benè ordinati affectus, & eum
etiam recreat, perficit & custodit. Vnde Eccle.40. Gratiam &
speciem desiderabit oculus & super omnia virides sationes.
Pulchritudo.n. conuersationis & morum, super omnia men-
tem intuentis delectat, & ad bonum ipsum excitat & inclinat.
Vnde etiam sponsus sponsam suam de pulchritudine commē
dabat dicens.s.Cant.1. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu
pulchra, oculi tui columbarum. Et Iudith.9. Mirati sunt ni-
mis pulchritudinem eius. Vide infra de Cedro. C.vbi inue-
nies de pulchritudine honestatis quę proculdubio est miran-
da. Quod tamen est contra multos, qui.s. non delectantur in
pulchritudine morum, sed potius in pulchritudine florum,
non in pulchritudine virtuali, sed in pulchritudine corporali.
sicut sunt fatui iuuenes, quos pulchritudo corporis & propria
& aliena allicit ad pctm̄. Figurati in Naaman, qui interpreta-
tur decorus vel pulcherrimus. de quo legitur, 4. Reg.5. ꝙ ipse
q̄q̄ esset diues & nobilis, nihilominus ipse erat leprosus, quia
s.hodie illi qui sunt corporaliter pulchri q̄uis in naturalibus
gratijs diuites, fiunt faciliter per luxuriam in se.s.corrupti &
aliorū corruptiui, & spūaliter deceptiui. Prouer.31. Fallax
grā & vana est pulchritudo. Et breuiter aspectus & admiratio
talis pulchritudinis est periculosus, quia.s.inducit hominē ad
peccatum. Fabulosè dicitur de Gorgonibus ꝙ fuerunt virgi-
nes tantæ pulchritudinis ꝙ cum haberēt capillos serpentinos
omnes qui eas videbant in lapides mutabantur. De quibus et
dicit Ouidius ꝙ cum treā essent sorores, vnicum oculum ha-
bebant, quem altera ab altera mutabat. Periculosum igitur
erat istas aspicere, quia necesse erat in lapides se mutare. Ta-
les proculdubio sunt mulieres malæ, & pulchræ, quia.s.istæ
sunt vnius oculi per malitiā consimilem, quia.s. quasi omnes,
sunt percussæ eodem baculo. Vna etiam alteri oculum suum,
mutuat, inquantum altera alteram in muliebribus malitijs, in
aspectibus impudicis informat, & malè & impudicè aspi-
ciendi altera alteri exemplum dat. Oculos habentes plenos,
adulterij.1.Petr.2. & breuiter sic fit ꝙ illi qui tales aspiciunt,
periculum peccatorum incurrunt, in lapides commutantur,
inquantum.s.sensum & motum deuotionis bonæ operationis,
perdunt & duritiam obstando acquirentes in viros malos, &
reprobos conuertuntur. Vnde Eccl 9. Auerte faciem tuam à
muliere compta. Sequitur. Speciem mulieris alienæ admirati
multi reprobi facti sunt. Et Job.40. Cor eius indurabit quasi
lapis. Capilli etiam eorum serpentes sunt inquantum tortuosi
& pectinati. alijs venenosi & materia & occasio peccādi fiūt.
Iudith.16. Colligauit Cincinnos suos mitra ad decipiendum
eum, sandalia eius rapuerunt oculos eius. Admiremur igitur
pulchritudinem morum non corporum, quia pro certo iustus
& moralis & honestus homo est ille sol de quo dicitur Eccle.
43. Sol in aspectu annuncians in exitu, vas admirabile, opus
excelsi. Admiremur igitur honesti decoris gratitudinem. Pul
I chritudinem inquit. ¶ Secundò dico ꝙ admirari debemus ca
sti pudoris pulchritudinem. Candoris inquit.& castitatem de
signat. Vide infra de candore.& infra vbi lux. Et prosequere,
sicut habetur ibi. Et reuera mirabile est ꝙ homo carneus non
est carnalis & ꝙ homo in concupiscentia genitus fiat castus.
Vnde persona casta potest dicere illud Sapien.8. In cōspectu
potentum admirabilis ero, & facies potentum mirabuntur
me. Et benè dicit admirabilis, quia viri casti ore ceteris sunt,
apud magnos amabiles & mirabiles. Miremur igitur casti pu
K doris pulchritudinem. ¶ Tertiò admiremur veri splendoris
limpitudinem.i.sapientiæ certitudinem, quod ostenditur, cū
dicitur. Admirabitur oculus. Oculus enim admiratur, super
claritatis solaris excellentia. Sic verè oculus mētalis debet ad
mirari super sapientiæ rationalis eminentia. ps. Anticipaue-
runt vigilias oculi mei turbatus sum, & non sum locutus. Mi-
rum est.n.ꝙ creatura corporalis & mortalis sapientiam ha-
beat, & ꝙ homo de terra plasmatus Deo, & angelis compar
fiat. Ideò dominus admiratiuè dicebat Iob 28. Quis posuit in
visceribus hominis sapientiam? q.d. Mirum est. Figura de re-
gina Saba. 3. Regum.10. quæ mirabatur in sapientia Salomo-
nis Mat.7. Admirabantur populi super doctrina eius. Mire-
mur igitur veri splendoris limpitudinem. Quod est tn̄ contra
mundanos, qui limpidos & veros scientificos philosophos nō
mirantur, sed ipsos quasi nihilum reputantes, quasi sterquili-
nium detestantur. ¶ Quartò dico ꝙ admirari debemus in vi- L
ro iusto pij dulcoris plenitudinem. Super hymbrē inquit eius
Mirum est.n.in natura ꝙ nubes & pluuiæ sursum in aere ge-
nerantur, quibus terra inferius irrigetur. Sic verè in aereis,
idest in quibusdā bonis personis admirabilis est pietas, & hu-
mectosa benignitas, quæ.s.terram, i. inferiores pauperes bene
ficijs irrigat, & eos spiritualiter & temporaliter vegetat, & fe
cundat. hymbrem inquit. Esaiæ.55. Descendit hymber & nix
de cœlo, & inebriat terram. Pone si vis de Enhydro lapide q
continuè stillat aquam. Vide supra de abscondere in littera A.
Et nota ibi, quod valde est mirabile in natura, ꝙ aqua non cō
sumitur in lapide. Ideò de talibus benefactoribus pauperum
dicitur Matth.7. Locutus est mutus, & admiratæ sunt turbæ,
dicentes Mar.7. Bene omnia fecit, surdos fecit audire, & mu
tos loqui. Admiremur igitur pij dulcoris plenitudinē. ¶ Quin M
tò admiremur veri amoris magnitudinem. Expauescet inquit
cor. Verus.n. amor habet stupefacere & quasi insensibile red
dere. Et etiam amor & charitas aliorum nos habet in admira
tionem ducere, & ad amorem etiam inuitare, quia reuera illi
sunt præ ceteris admirabiles & spectabiles, qui in vero amo-
re sunt firmi atq; stabiles. Ideò dicitur Esa.60. Tunc videbis,
& afflues, & mirabitur, & dilatabitur cor tuum. Et breuiter,
dico ꝙ perfecti viri.s.amorosi, dulcorosi, luminosi, casti seu pu
dorosi, honesti, & gratiosi sunt, quando inueniuntur admirā-
di & coram Deo & coram hominibus honorandi. Vnde de vi
ro perfecto dicitur Eccle.24. In plenitudine sancta admirabi
tur. In multitudine electorum habebit laudem, & inter bene-
dictos benedicetur. Sic igitur patet quomodo admiranda sūt
in iustis virtutum ornamenta. ¶ Tertiò principaliter dico, ꝙ N
admiranda sunt in malis culparū monumenta, quia re uera q-
dam sunt hodie ita mali & tot culpis & vitijs pleni, ꝙ in suo
genere sunt admirabiles, & stupendi. Monstra enim quæ in
natura sunt deformia, reputantur admirabilia, sicut patet, qa
tunc deducimur in admirationem quando de Cyclopibus &
Cynopibus de acephalis, & de cynocephalis audimus fieri
mētionem. Sic verè dico ꝙ illi qui sunt in moribus mōstruo-
si & vitiosi, per vitiorum abundantiam alijs venenosi, & in
membris virtutum defectuosi deformiter, alijsq; terribiles &
periculosi, in suo genere sunt admirabiles & alijs horribiles,
& infames. Compara ipsos si vis illi mirabili bestiæ quæ dici
tur manticora. Vide de ea vbi facies. C.finis.b. homo.b.& po-
ne figuram Apoc.18. de muliere ebria sanguine martyrum,
Iesu, de qua dicit Ioannes ꝙ miratus est cum vidisset eam. Vi-
de infra Ebrietas, vel pone figuram de bestia quarta, quæ erat
mirabilis & terribilis, & habebat dentes & vngues ferreos,
deuorabat & comminuebat, & reliqua pedibus conculcabat
Dan.7. Vide etiam infra, Dentes, & infra vbi Ferrum. Aduer-
te autem ꝙ non solum admiranda est in malis culparum infe-
ctio, immo etiam promotio subita, & subitus casus & destitu-
tio, subito enim & mirabiliter ascendunt. Figurati Apoca.13
in illa bestia quæ ascendit de abisso, cui draco dederat maxi-
mam potestatem, ita ꝙ mirata est vniuersa terra, & adoraue-
runt bestiam, dicentes. Quis poterit pugnare cum bestia. &c.
Sic etiam tales iniqui hodie virtute Draconis diaboli per pro
motiones ita ascendunt de abysso.i. de statu infimo & profun
do ꝙ omnibus stupor & admiratio fiunt. Tantam etiam pote-
statem à diabolo sortiuntur, ꝙ quasi ab omnibus adorantur.
Item isti subito & mirabiliter deficiunt & pereunt. Figurati
Eze.26. in ciuitate Tyri. cui ibidem dicitur sic. Principes ma
ris in terra sedebunt, & attoniti super repentino casu tuo ad-
mirabuntur, & assument super te lamentum &c. Sic igitur di
co ꝙ admirabilia sunt in impijs malorum detrimēta ¶ Quar- O
tò principaliter dico ꝙ admiranda sunt in beatis gloriæ nutri
menta vel munimenta, locus enim & actus & fructus beato-
rum miranda sunt & stupenda. Vnde de loco dicitur in ps.
Transibo vsque ad locum tabernaculi, vsque ad domū Dei.
De fructu verò admirabili & de beatitudine inexterminabili
dicitur.1.Pet.2. Admirantes virtutes eius qui nos de tenebris
vocauit

P vocauit in admirabile lumen ſuum. ¶ Quintò verò principaliter dico quòd admiranda ſunt in damnatis miſeriæ nocumẽta.ps. Admirati ſunt, turbati ſunt, commoti ſunt, tremor apprehendit eos. ¶ Sextò vero dico quod admiranda ſunt naturæ ordinamenta, quia re uera ordo rerum & naturæ opera digna ſunt omni admiratione, & omni laude & commendatione, & etiam diuinorum ſtatutorum iuditiorum & parlaméta, & dictamenta.ps. Mirabilia opera tua, & aĩa mea cognoſcet, nimis. Qui.n benè conſideraret ordinem rerum, tam cœleſtium q̃ terreſtrium, & qui benè conſideraret quot mirabilia ſunt naturæ, pro certo inueniret materiam admirandi. inueniret.n.in ſtellis mirabiles influentias. In lapidibus mirabiles efficacias. In aquis mirabiles proprietates. In plantis mirabiles varietates. In animantibus mirabiles contrarietates. In iuditijs etiam Dei mirabilia ſunt ſcilicet quomodo quandoq; bonos deprimit, malos promouet, iuſtos cadere permittit, & malos ad ſalutem reuocat & ad miſericordiam admittit. vide de prouidentia Dei. Et de iuditijs. Ideò dicitur Eccl. 43. Admirabile opus excelſi. Et ſufficit. Vide infra de mirari.

Q

Admiſcere. Vide vbi Mixtio vel compoſitio, vel aggregatio. videlicet in tabula.

Admonere. Idem eſt q recipere, cõcedere, cõſentire, &c. Vide in tabula.

Admouere. Idem eſt q applicare, adaptare. &c. Vide in tabula.

Adnullare. Idem eſt q aliquid adnihilare, deſtruere, diſſipare. Vide in tabula.

A **Adolere.** Nota q adolere idem eſt quod incendere, vel cremare, ſed potiſſimè refertur ad adolitionem ſeu cremationẽ holocauſti & incenſi, quod fit q̃ſi offertur in altaribus vel crematur. Vide infra de eremare & de incendere, & præcipuè de incenſo, quia ſm q moraliter loquendo in ſcriptura incenſum multiplex innenitur, ſm hoc multiplex eſt adolitio.ſ.bona ſeu mala. Sed ſi vis, dic q in ſcriptura adolitio ſignificat.

Carnis macerationem Mentis inflammationem Cordis deuotionem vel orationem Vocis adulationem.	Signat dico aſperitatẽ pœnitentiæ, & corporis maceratiõnẽ. vnde Leui. 1. dr de carnibus

hoſtiæ q oblata omnia adolebit ſacerdos ſuper altare. Item ſignat mentis ardorem & dilectionem. Vnde Leui.4. dr q ſacerdos omnem adipem tollet adolebitq;. Adeps.n. qui conglutinat, & ignem nutrit, charitatem ſignat. Leui.8. Adipem adoleuit igni. ¶ Item ſignat orationem & deuotionem. vñ de altari aureo dicitur Exod. 40. quòd adolebit ſuper eo incenſum domino.ſ. Aaron, vel ſacerdos, & 3. Regum. 22. Adolebant incenſum in excelſis, &c. Vide infra de incenſo & de thure &c. ſufficit.

A **Adoleſcentia.** quantum ad præſens mihi occurrit q adoleſcẽtia poteſt accipi tripliciter. Eſt.n. adoleſcentia naturalis, virtualis, & criminalis. Naturalis idem eſt q iuuentus, & principium vitæ noſtræ. Virtualis idem eſt q vitæ & virtutũ & morum perfectio. Criminalis idem eſt q ignorantia vel leuis & inſtabilis conditio. ¶ Dico igitur primo q eſt iuuentus ſeu adoleſcẽtia naturalis, & iſta eſt ſicut cera mollis q̃ faciliter recipit impreſſionem ſiue pulchram ſiue turpem. Sic verè adoleſcens qui adhuc eſt, mollis, tener, & flexibilis, faciliter recipit impreſſionem gr̃æ, vel peccati, ſm q ſibi vnum magis q̃ aliud applicatur, Et io ſicut videmus q plantula noua debet teneri recta, & cum aliquo recto ligno ligari, quia ſi permitteretur in curuitate aliqua indurari, nunquam poſſet amplius rectificari, ſic poteſt adoleſcens per correctionem & inſtructionem lignis rectis.i. bonis & iuſtis perſonis alligari per ſocietatem & coniunctionem, quia animal ſi in curuitate alicuius vitij per malam conſuetudinem induretur vix aut nunq̃ amplius ad rectitudinem commutatur. vnde Prouer. 22. Adoleſcens iuxta viam ſuam, & cum ſenuerit non recedet ab ea. Et Tren. 3. Bonum eſt viro cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua. vbi oſtenditur, q bonum, immo neceſſe eſt q homo ab adoleſcentia ſua virtutibus applicetur, quadruplici ratione.ſ. propter temporis aptitudinem. Ab adoleſcentia. Propter corporis fortitudinẽ, Viro. Propter oneris aſperitatem. Portauerit iugum. Propter muneris vtilitatem, quia bonum.i. vtile Vel quia tempus ad hoc eſt congruum. Ab adoleſcentia. Quia corpus eſt ſtrenuum. Viro. Quia opus nimis eſt arduum. Portauerit iugum Quia munus datur proficuum. Bonum. Debet igitur ad hoc mouere temporis aptitudo. Ab adoleſcentia inquit, quia verè adoleſcẽtia eſt tempus propriè aptum ad conuerſionem & emendationem. Et triplici ratione, Propter

Faciliorem impreſſionem Manentiorem durationem Acceptiorem perfectionem.	¶ Eſt.n.in adoleſcentib' facilior impreſſio. Nam ſicut dicit Iſaac in dictis.

Carnes aĩalium iuuenilium ſunt humidæ, flexibiles, atq; molles, & ideò facilius digeruntur. Nam quando in ſtatu veniũt, duriores ſunt, & ad digeſtionem & conuerſionem magis ineptæ. Sic verè chariſſimi, illi qui ſunt in iuuenili ætate, ſunt naturaliter molles: flexibiles, humidi, ducibiles, & benigni, & ideò tunc eſt facilius eos dirigere, inſtruere, conuertere, corrigere, informare.ps. In quo corrigit adoleſcentior viam ſuã. Nam qñ ad ſtatum crementi perueniunt, tunc per malas conſuetudines in vitijs indurantur, ita q non faciliter conuertuntur, ſicut videmus ad ſenſum. Ideò de talibus duris & obſtinatis poteſt dici illud Eſa.48. Scio quia durus es, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ænea. ¶ Item in adoleſcentibus eſt manentior duratio, quia.ſ. quod in adoleſcentia addiſcitur, manentius & firmius retinetur, quia iuxta commune dictum verſiculi Quod noua teſta capit, inueterata ſapit. Vnde Prouer. 22. Adoleſcens iuxta viam ſuam etiam cum ſenuerit non recedet ab ea. Et ideò ſic debet eſſe de nobis ſicut eſt de Apibus. de quibus dicit Ariſtotel. & Ambro. in hexameron. q ipſæ recolligunt mel primo in pedibus anterioribus, deinde trãſmittunt illud ad pedes medios, tandem ad poſteriores, & tũc cognoſcitur in eis ponderoſitas, & ſic volant ad ſuum alueare. Pedes anteriores ſignant partem anteriorem, & primã partem ætatis noſtræ.ſ. ſtatum noſtræ adoleſcentiæ. Medij mediũ vitæ.ſ. iuuentutem & virilitatem. Poſteriores vltimum vitæ, ſ. ſenectutem. Nos igitur chariſſimi, debemus recolligere mel deuotionis & gratiæ, & bonorum operum in primis pedibus, i. in primo tempore iuuentutis atq; per perſeuerantiam debemus remittere vſq; ad medios pedes: i. vſq; ad medium vitæ, tandem vſq; ad poſteriores.i. vſq; ad finem vitæ, & ſenectutẽ vt ſic mel deuotionis & gratiæ in prima ętate adoleſcẽtia colligatur, & vſq; ad ſenectutis poſterius perſeueret, vt ſic gratijs & virtutibus onerati ad alueare paradiſi finaliter atq; fœliciter volitemus. Mane igitur ſemina ſemen tuum, & veſpere ne ceſſet mãnus tua. Quod eſt contra multos ſimiles vaſis, quæ ſiunt de Oricbalco, quæ in ſui nouitate ſunt ſplendidiſſima & pulcherrima, ſed tãdem paulatim palleſcunt in fine autem ex toto rubiginantur & deturpantur, ita q liquores contentos corrumpunt & inficiunt ſi diu in eis ſeruantur. Sic verè multi ſunt qui in iuuentute per bona opera rutilant, atque ſplendent, ſed verè quantũ plus viuunt, tantũ plus palleſcunt & à virtuali pulchritudine deficiunt, ita q in fine & ſenectute efficiuntur turpes & rubiginoſi per diuerſa vitia & peccata, ita q quicquid in eis continetur, ſ. verba opera & exempla, totum inuenitur putridum corruptum & infectum. Mors in olla vir Dei.4. Regum.4. Non ſic boni, quia verè in bonis adoleſcentibus eſt manentior duratio. Item eſt in eis acceptior perfectio, quia.ſ. ceteris paribus plus placent Deo bona facta à iuuene, quàm à ſene. Exemplum de beato Ioanne qui erat adoleſcens amictus ſyndone ſuper nudo Matt. 14. de quo tñ legitur q ipſe erat diſcipulus ille quem diligebat Ieſus. Io. vlti. Vnde de Dauid, qui interpretatur vultu deſiderabilis. dr. 1. Regum.17. Erat adoleſcens rufus & pulcher aſpectu. Margarita.n.q̃ in mane concipitur, melior eſt cãdidior & pulcbrior, quàm illa quæ in veſpere generatur. vt dicit Dyoſ. & Iſido. Sic verè chariſſimi illi qui in mane iuuentutis & ab ipſo tempore adoleſcentiæ concipiuntur in gratia, & in eſſe virtuali, producuntur, meliores ſunt ceteris paribus, & Deo acceptiores & in ſe puriores per innocentiam, pulchriores per apparẽtiã, candidiores per innocentiam quam illi qui in tempore ſenectutis ad Deum conuertuntur, quia.ſ. tunc eſt homo ſicut ſtella matutina in medio nebulæ. Eccle. 50. Et ſic igitur dico, q quia in tempore adoleſcentiæ homo cõuerſus eſt perfectionis acceptioris, & durationis manentioris, impreſſionis facilioris. Bene dico q ad huiuſmodi conuerſionem in adoleſcentia faciendam nos debet mouere temporis aptitudo. Ab adoleſcentia inquit. Ideò faciamus, q de nobis poſſit dici illud Hiere. 48. Fertilis fuit Moab ab adoleſcentia ſua, requieuit, in fecibus ſuis, nec eſt transfuſus de vaſe in vas. Idcirco permanſit guſtus eius in eo, & odor eius non eſt immutatus. Nos

enim

enim debemus esse fertiles per bonorum operũ abundantiã, per longitudinis permanentiam, requiescere in fecibus p nostræ vilitatis reminiscentiam, non esse transfusi per peccatorum interruptionem, habere gustum per æternorum deuotionem, & etiam odorem per bonæ famæ diffusionem. Debemus igitur ab adolescentia in bonis occupari, quia hęc requirit
B aptitudo. ¶ Secundò dico ꝙ ad hoc competit corporis fortitudo. viro inquit. Homo qui necesse habet fortem inimicũ, inuadere, hoc potissimè debet facere illo tempore qñ melius, poterit armorum pondera sustinere, & qñ maiori solet fortitudine abundare. Et ideo quia nos habemus fortes inimicos, scilicet mundum, carnem, & diabolum inuadere, & eis pro viribus repugnare, ideò necesse est ꝙ illo tempore quo corpus, est fortius & virtuosius ad arma bonorum operum sustinẽda, s. od scutum patientię, ad loricam pœnitentiæ, baltheum constrictiuum amicitiæ, Galeam quæ caput intentionis protegit, veritatis & iustitiæ lanceam quæ à longè percutit, orationis ensem qui ex omni parte scindit, asperæ correctionis videlicet, in tempore adolescentiæ istos hostes per bona opera inuadamus. viro inquit, quia. s. dũ sumus viri, i. fortes & virtuosi. s. in ætate adolescẽtia ista debemus opera frequẽtare. Exemplũ de Goliath. 1. Reg. 18. De quo dicitur ꝙ ipse erat vir bellator ab adolescentia sua. Quia verè bella bonorum operum, & laborum debemus ab adolescentia, atq; dum sumus iuuenes frequentare. 1. Mach. 16. Expugnauimus hostes ab adolescentia. quod etiam patet exemplo naturali de apibus. Inter apes talis est ordo, ꝙ illæ quæ sunt fortiores & iuniores, exeũt ad laborem & ad flores ad alueare portandos, seniores autem in alueari remanent in quiete, vbi mella, & mansiones custodiunt, vt dicit Plinius. Sic verè charissimi inter nos qui sunt iuuenes fortes, s. & virtuosi debent exire ad laborem exterioris, diligentiæ, asperioris pœnitentiæ, & ad flores honestatis apparentiæ, & etiam ad flores temporalis substantiæ, ipsámque debent ad alueare conuentus vel ecclesiæ aggregare, & senes & debiles suis laboribus fouere pariter & nutrire. Senes autẽ & debiles qui corporis fortitudine sunt priuati, circa mellis distinctionem. i. circa dulcoris & deuotionis & orationis confectionem & cœlestis mansionis preparationem debent sustinere & vacare, Quia. s. in ecclesia iuniores debent per suos labores senibus de temporalibus prouidere, & senes per suas orationes debent iuuenes confortare, vel iuuenes. i. seculares debent senibus. i. maturis religiosis & ecclesijs de floribus. i. de temporalibus prouidere, quæ re vera sunt transitoria more floris, senes autem debent eis de melle. i. de dulcore spiritualium, vt dictum est, prouidere. quia sicut dicitur. 1. Cor. 9. Si spiritualia seminauimus vobis: non magnum est si vestra, carnalia metamus. Est igitur in adolescentia corporis fortitudo. viro inquit. 1. Regum. 18. Esto vir fortis, & præliare bella
C domini. ¶ Tertiò dico ꝙ in adolescentia debemus operibus insistere, & ꝙ ad hoc debet mouere oneris grauitudo. Sicut. n. onera grauia & edificia ponderosa debent imponi nouis columnis, quia. s. magis sunt fortes stabiles, atq; firmæ, non antiquis nec putridis nec corruptis, sic vere, quia nobis incumbunt grauia onera. s. tentationum, tribulationum, & laborum & operationum, idcirco fortibus columnis. i. corporibus dum sunt in nouitate adolescentiæ, & iuuentutis fortitudine, & vigore debemus imponere, non columnis putridis. i. corporib⁹, senibus, debilibus & infirmis. quod ostenditur cum dr̃. Portauerit iugum, quia. s. iugum diuersarum tribulationum, laborum & operationum statutorum & mandatorum, necesse habemus per obedientiam tolerare. Vnde Eccl. 49. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & iugum grauè super filios Adam à die exitus de ventre matris suæ, vsque in diem sepulturæ eorũ. Sed verè de multis potest dici illud Hiere. 2. A seculo confregisti iugũ, rupisti vincula. Mali. n. rumpunt & frangunt per transgressionem iugum. i. punitionem, impositiones & vinculum, s. statutorum ligaturas & obligationes. hoc potissimè est in religione, vbi multi sunt ita obstinati & superbi, quòd nulli iugo obedire volunt, siue submittere colla sua, immo sæpe accidit, quòd per insolentiam & apostasiã, omnia dissipant, atq; frangunt, similes Rhinoceronti, quæ est bestia ita indomita, ꝙ nullo potest iugo vel vinculo contineri. Sic verè nec isti vinculis regularis obseruantiæ nec iugo laboris, & obedientiæ possunt subijci, vel submitti. Nam s̃m Plinium Rhinoceros viuus capi non potest nisi fortè puellaris virginitas ipsam domet. Sic verè isti mali obstinati, & effrenati capi nequeunt vel concludi in regularis vinculis disciplinæ, nisi fortè puellaris virginitas, idest influentia virginis gloriosæ ad hoc sua gratia operetur. Et ideò de tali Rhinoceronte loquitur Iob. 39. Nonne volet Rhinoceros seruire tibi? aut morabitur ad præsepe tuũ? nunquid alligabis eum ad arandum loro tuo? aut confringet glebas tuas post te? quasi diceret non. Obstinati enim sunt quo ad subiectionem, presumptuosi quia nolunt seruire, quo ad durationem defectuosi, quia non morantur ad præsepè. i. in claustro, quo ad operationem delitiosi quia. s. non arant, nec glebas sui corporis confringunt per pœnitentiam, quo ad prætéritionem iniuriosi, quia. s. non alligantur loro disciplinæ. Non sic charissimi, sed in adolescentia laboremus, quia ad hoc debet mouere laboris seu oneris grauitudo. portauerit inquit iugum. Dicat igitur quilibet illud Zacha. 12. Homo agricola ego sum, qm̃ Adam exemplum meũ, ad adolescentia mea, quia sicut dicitur ad Gala. 6. Vnusquisq; onus suum portabit. ¶ Quartò quia ad hoc monet munerum plenitudo, quia verè sicut vinea, quæ in sui nouitate benè colitur, vberiorem fructum portat, sic verè homo qui in adolescentia per pœnitentiam & correctionem benè colitur, plures & meliores fructus virtutum & præmiorum in vita sua recipit & etiam in futura, quod ostenditur cum dicitur Bonum est, quia. s. bonitas gratiæ & gloria per virtutis opera generatur. Sicut dicit auctor de apibus. Apes in vere & autumno cõficiunt mel, sed id quod fit in vere, magis est bonum, propter illatum nouitatem & puritatem. Sic verè quamuis in verè iuuentutis & in autumno senectutis possunt homines conficere & acquirere mel. i. dulcorem virtutum gratiæ & gloriæ illud tñ quod in vere iuuentutis acquiritur, quando. s. flos affectionis purior est, melius debet merito reputari. iuxtà illud. Prouer. 25. Comede fili mel, quia bonum est. Et ideò charissimi per adolescentiam applicemus nos bonis operibus, quia hic requiritur fructus plenitudo pœnę mestitudo, status fortitudo, & temporis aptitudo. Est igitur adolescentia naturalis. D
¶ Secundo dico ꝙ est adolescentia virtualis. Nam sicut adolescens abundat in virtutibus naturalibus, sic verè nos debemus abundare in virtutibus moralibus. Et ideò quilibet, bonus & virtuosus potest dici adolescens. i. bonis moribus iuuenescens. Ideò de quolibet tali potest dici illud Marci. 14. Adolescens quidã sequebatur eum. s. Iesum amictus syndone. Nã sicut ætas adolescentiæ est naturaliter feruentior subiectior, & purior, sic verè boni debent esse:

Feruentioris charitatis. adolescens
Parentioris voluntatis. Sequebatur eum.
Parationis puritatis. Amictus syndone
Debet igitur iustus seu moralis adolescens
Charitatis facibus ardere
Dignitatis iussibus parere
Honestatis floribus splendere.

¶ Debent igitur habere charitatem feruentiorem. Nam sicut B
in æstate magis viget calor naturalis, sic verè in viris perfectis magis abundat calor & feruor spiritualis. s. ignis amoris, & charitatis, quod ostenditur cum dr̃ Adolescens, quia adolescens dicitur ab adoleo les, quod idem est quod incendio, dis. eo ꝙ ętas illa est tota incensa per calorem naturalem. Vnde in psal. Ibi Beniamin adolescentulus in mentis excessu. Nam si de bonis quæritur vbi sunt? respondetur, ibi. s. in statu gratiæ. Qui sunt ipsi? sunt Beniamin. i. filij & dilectores prosperitatis æternæ. Quales sunt ipsi? sunt adolescentuli. i. fortes feruentes & virtuosi. Quid agunt? pro certo ipsi sunt in mentis excessu. i. in mentali feruore affectione cogitatione & meditatione & contemplatione. Sed verè proh dolor non sic, quia verè multi sunt hodie adolescentes corpore, qui non sunt adolescentes mente, & multi qui non sunt nec corpore nec mente, Nam sicut vinum naturaliter est calidum & humidum, & tamen propter exteriorem calorem abundantem humor eius consumitur, & calor eius destruitur, sicut patet in aceto, & sic non est amplius calidum, nec humidum sed frigidum, & siccum, sic verè multi, quandoq; sunt boni. i. viri perfecti, & Dei & Angelorum gratia lętificati, calidi per charitatem, humidi per pietatem, sed calor exterior. i. ardor & amor exterior bonorum. i. delitiarum & diuitiarum, ipsorum virtutem, & naturam per auaritiam & luxuriam corrumpit, ita ꝙ ipsi efficiũtur frigidi per indeuotionem, & sicci per incompassionem. & ideo tales non sunt vinum per aliorum consolationem, sed sunt eis in acetum per tribulationum mortificationem, quia scilicet

scilicet ipsi sunt aliorum mortificatiui per rapinã & veaationem, & ideò vicini eorum possnut dicere illud psalmistæ. In siti mea potauernnt me aceto. Verbum potest esse pauperum & vicinorum. Non sic ebarissimi non, sed simus adolescentes spirituales.s.feruentioris charitatis. Adolescens inquit.

F ¶ Secũdò simus paratioris voluntatis. Sequebatur eum. Sicut enim adolescentes sunt senibus magis flexibiles, & agiles, (sicut enim adolescẽtib' filijs diuitũ & potẽtũ solet assignari magister & pedagogus, qui eos instruat & informet, quẽ ipsi sequuntur, & ei obediunt) sic vere viri qui perfectè humiles obedientes & agiles sunt, magistros sibi assignatos.s. Deum, & prælatos suos per humilitatem & obedientiam sequuntur, eorumq; votis, desiderijs, & mandatis suam paratam exhibent voluntatem. vnde.1.Petri.5. Similiter adolescentes subditi estote senioribus. omnes.n. inuicem humilitatem insinuate. vbi ista subiectio commendatur. Ex concordiæ vicissitudine. Similiter inquit & inuicem, Ea constantiæ fortitudine. Estote Ex fundamento perfectionis. Humilitatem. Ea documẽto discretionis. Insinuate. Et ista subiectio obedientiæ ostenditur, quando dicitur. Sequebatur eũ.s. Iesum, quia verè Iesum Dei filium vel Iesum saluatorem.i. bonum & iustum prælatum debemus sequi, & ei obedire & obsequi. Vnde Seneca in prouerbijs dicit. Oportunum est maiorum sequi vestigia, si rectè præcesserint. Quod est contra multos, qui re uera non videntur, esse iuuenes, immo senes sunt, tardi & ponderosi nec ad sequẽdum alios sunt apti. Sic multi sunt in vitijs antiqui, & per malas consuetudines aggrauati, pigritia & negligentia hebetati, à sententia etiam discretionis & sapientię spoliati, quòd nec Christum nec prælatum per subiectionem, & obedientiam volunt sequi, sed magis illum per diuersa vitia persequi, nec volunt istis aliqualiter obedire, sed magis eos contemnere & odire. Vnde videtur quòd multi sunt similes lupis, qui secundum Homerum libro de pugnis & astutijs bestiarum, quando senescunt sunt, pessimi, quia cum tunc propter corporis grauitatem nequeat bestias venari, conuertuntur ad homines impugnandum, occidendum, & deuorandum. Sic verè multi sunt qui in vitijs, antiquantur, & per grauitatem & ponderositatem negligẽtiæ taliter hebetantur, quòd ipsi non curant nec possunt contra bestias.i. contra motus bestiales & sensuales resistere.s. carnalia desideria reprimendo, Deo & prælatis obediendo, & se in bonis actibus occupando, immo vere ipsi nituntur impugnare, homines.i. motus & actus rationis.s. Deum & prælatos contẽnendo & per obstinationem & negligentiam tepescendo. Ideò de illis potest dici illud Eze.19. Leo factus est, & didicit capere prædam, hominesq; deuorare. Tales etiam Lupi, aliter exponendo, possunt dici cupidi & auari, qui verè ad litteram quanto sunt seniores, tanto sunt nequiores, & ad auaritiam promptiores, quia teste Seneca. Cum cetera vitia nobis senescentibus senescant, sola auaritia iuuenescit. Et in hoc maximè sunt nequissimi, quia.s. ipsi non nocent bestijs & malis crudelibus & iniquis, immo ipsos sustinent atq; fouent, sed verè homines.i. bonos & simplices & benignos rationabiles & iustos ipsi per rapinas fraudes & vsuras quantum possunt destruunt & impugnant. Non sic charissimi, nõ simus senes, tardi, pigri, & iniqui, sed simus adolescentes, obedientes.s. & subiecti. Sequebatur inquit eum. vt sic quilibet possit dicere illud Matt.8. Magister sequar te quocunque ieris &c. Simus

G igitur charissimi paratioris voluntatis. ¶ Tertiò simus patentioris vel formosioris puritatis. Amictus syndone. Adolescentes sunt vt communiter quo ad substantiam puriores, & etiã quo ad decentiam pulchiores, quia.s. natura non est in eis superfluis & corruptis humoribus defedata, sed sanguine rigata puriori, & ampliori pulcbritudine decorata. Sic verè boni sunt & debent esse substantię purioris per innocentiam intrinsecam, & apparentiæ pulchrioris per continentiam extrinsecam, quod ostenditur cum dicitur. Amictus syndone, quæ est pannus lineus candidus atq; mundus & signat cordis, & corporis puritatem. Et ideò nos debemus esse sicut Ioseph. de quo dicitur Matth.27. quòd ipse accepto corpore Christi inuoluit in syndone munda. Et Marci.15. quòd Ioseph mercatus est syndonem. Quia verè Ioseph. qui interpretatur augmentum idest illi qui volunt in gratijs augmentari, debent mercari, & acquirere syndonem.i. cordis & corporis puritatem. De talibus adolescentibus dicitur.1. Reg.18. Erat autem adolescens rufus & pulcher aspectu decoraq; facie, vbi talis puritas commendatur.

A constantiæ firmitate. Adolescens
A clementiæ pietate. Rufus.i. sanguineus
Ab apparentiæ venustate. Pulcher aspectu
A cognoscentiæ sanitate. Decora facie.

¶ Sed heu proh dolor videtur quòd pauci sunt hodie, qui tali adolescentia sunt dotati, quia verè multi sunt hodie, qui non habent,

Innocentiæ puritatem, sed luxuriæ fœditatem
Non decentiæ venustatem, sed insolentiæ leuitatem
Non scientiæ sanitatem, sed inscitiæ prauitatem
Non continentiæ castitatẽ, sed potius luxuriæ carnalitatẽ.

¶ Et ideò tales non sunt propriè adolescentes, immo decrepiti seu senes, qui viscosi sunt, phlegmatici & immundi, similes Simijs, quæ in iuuentute sua satis sunt mundæ, in senectute autem sunt immundæ. Masculi autem in senectute fiunt fœtidi, & immundi, cunctis abominabiles, & despecti. Sic verè mundi sunt, qui quandiu durant, & perseuerant in adolescentia virtuosa, & in statu gratiæ, & virtutis, ipsi sunt puri, & mundi per innocentiam & castitatem. Sed verè quando per vitia & per malas consuetudines antiquantur tunc fiunt immundi per luxuriam, corrupti per perseuerantiam, & fœtidi per infamiam, despecti, & abominabiles, per omnium contemptum, & displicentiam. psalm. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt, &c. Et ideò tales mali, adolescentuli possunt dicere illud psalm. Adulescentulus sũ ego & contemptus. Et tales fuerunt figurati Luc.15. in adolescentiore filiorum, qui acceptam portionem dissipauit cum meretricibus, viuendo luxuriosè. Sic verè charissimi tales à patre suo Christo acquirunt & accipiunt in baptismo portionem suam, scilicet gratiam & innocentiam, ipsam dissipauit & consumunt per diuersa vitia & peccata, & maximè viuendo luxuriosè, & fœtide & immundè. Non sic charissimi non, sed pro Deo habeamus patentem puritatem, paratamq; voluntatem, feruentem charitatem. Et ista est adolescentia virtualis, de qua virtuali adolescentia pulchre loquitur scriptura Iob.29. dicens sic. Quis mihi det, vt sim iuxta menses pristinos, sicut fui in diebus adolescentiæ meæ, quando

H petra fundebat mihi riuos olei? ¶ Circa tertium nota, quòd est adolescentia carnalis, quia per adolescentiam intelligitur, status vitiorum & peccatorum. Et ideo de tali adolescentia potest intelligi illud Ecclesi.11. Adolescentia & voluptas vana sunt. vbi ostenditur quòd secundum tres conditiones, quæ sunt in adolescentia corporali, tria sunt vitia in adolescentia criminali. Sunt enim adolescentes naturaliter feruidi, humidi, fluidi, secundum quas tres conditiones peccator cupiditatis facibus inflammatur, quantum ad calorem, adolescentia, carnalitatis fecibus inquinatur, quantum ad humorem, voluptas, stabilitatis viribus spoliatur, quantum ad fluitionem, Vana sunt inquit. Habent igitur mali adolescentes.i. peccatores.

Cupiditatem ardentem
Carnalitatem fœtentem
Fragilitatem fluentem.

Habent dico ardorem cupiditatis. Nam sicut calor naturalis abundat in iuuenibus, qui naturales motus, & appetitus incitat, & inflammat, sic peccatores abundant, in ardore, & calore cupiditatis, per quã motus & appetitus desideriorum suorũ inflammat per auaritiã, quod ostenditur, cum dicitur. Adolescentia. quod dr ab adoleo, les. quod idem est quod incendo, dis. ad notandum quòd tales ardore auaritiæ, sunt incensi. Nam mundana prosperitas est similis cuidam fonti qui est in Africa, de quo dicit Isid. quòd faces ardentes ibi extinguuntur, & extinctæ ibi reaccenduntur. Similis fons est in Gallia in Grationopoli in Delphinatu Viennensi, sicut audiui ab Episcopo dicti loci, de quo Augustin. etiam facit mentionem de ciuitate Dei. libr.20. cap.5. Sic verè in mundo & in mundi prosperis illi qui sunt ardentes per charitatẽ, extinguuntur per iniquitatem, indeuotionem, tepiditatẽ. Illi qui sunt ibi extincti, qui.s. nõ sunt per ardorẽ auaritiæ inflammati, si in fonte isto.i. in mundi prosperis immergantur, statim eorum desideria per auaritiam inflammantur. Sicut n. pinguedo ligna facilius inflammari facit si inuncta ea fuerint & linita, sic pinguedo mundanæ prosperitatis, cor quod exinde linitur per complacentiam, facit per auaritiam inflammari. Esa.66. Accendentes ignem omnes vos accincti flammis. Et nota quòd dicit accincti flammis, quia tales accincti sunt & armati flammeis mundi diuitijs, quæ cor humanum

num, per auaritiam comburunt. Psal. Flamma combussit peccatores. Et tales adolescentes fuerunt figurati in illo Mart. 19. cui præcepit Iesus ꝙ ipse venderet omnia bona, & daret pauperibus, qui cum esset diues valde, abijt tristis. Sic verè illi qui sunt diuites & diuitijs alligati, nihil reputant tam tristabile q̄ ab amore diuitiarum recedere, & bona sua pauperibus erogare. Ideò de tali adolescentia potest intelligi illud Iob. 2a. Ossa illius implebuntur vitijs adolescentiæ suæ. Habent igitur ar-
I dorem cupiditatis inquit. ¶Secūdò isti habent humorem carnalitatis. voluptas inquit. Sicut enim videmus ꝙ adolescentes plus habent de humore radicali, sic verè peccatores magis habent de humore carnalitatis, luxuriæ, voluptatis, quæ rectè est quasi radicalis & interiosecus humanæ conditionis naturalis appetitus. Ezech. 23. Fornicati sunt ab adolescentia sua Voluptas inquit. Nam vt dicit Isaac. Pisces recentes sunt communiter viscosi & humidi, ideò indigent ꝙ saliātur vt eorum superflua humiditas consumatur. Sic verè charissimi qui sunt spiritualiter recentes scilicet personæ insolentes & immaturæ, solent abundare in humiditate & viscositate luxuriȩ & carnalitatis, malaque nutrimenta idest mala verba & exempla alijs vt communiter administrant, & ideò summe indigent ꝙ per sal idest per condimentū discretionis, vel per sal idest per acritudinem correctionis & tribulationis à suis humidis carnalibus voluptatibus desiccentur. Figurati io illo adolescente Lucæ 7. qui efferebatur mortuus, cuius loculum Iesus tetigit dicens, Adolescens tibi dico surge, & sic fuit resuscitatus. Sic verè quando homo est mortuus per peccatum & maximè per luxuriam, quæ ad modum mortui fętet, qui effertur ad foueam Infernalem, non resuscitatur per gratiam, nisi Iesus tangat loculum corporis sui per correctionem & tribulationem, Et nisi dicat, adolescens tibi dico surge. Vide figuram istam melius expositam vbi supra. Accedere. Et voluptas. ideò dici illud Ecclesi.2. Non prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur. Et ideò cuilibet tali adolescenti, idest cuilibet personæ carnali posset dici illud Eccles. 16. Non es inquit recordata dierum adolescentiæ tuȩ quando eras nuda & confusione plena & conculcata in sanguine tuo, edificasti tibi lupanar, & fecisti tibi prostibulum Habent igitur tales humorem carnali-
K tatis. ¶Tertiò dico ꝙ ipsi habent fluorem mobilitatis. Sicut enim adolescens naturaliter est mobilis leuis & instabilis & etiam in corde debilis, sic peccator habet mobilitatem inconstantiæ, lenitatem insolentiæ, debilitatem negligentiæ. Sunt enim debiles ad bene operandum, leues ad lasciuiendum, mobiles & instabiles ad perseuerandum. Quod ostenditur cum dicitur. Vana sunt quia.s. res vanæ sunt illæ quȩ non sunt durabiles, nec habent stabile fundamentum. Sic verè tales sunt ita vani ꝙ non sunt in suo proposito stabiles neque firmi, sed per inconstantiam mobiles & infirmi. Vana sunt opera & risu digna. Tales sunt similes Cameleonti cuius pellis non est determinata ad aliquem colorem, immo colorem suum secundum circunstantes colores variat atque mutat. Oculos etiam habet multum mobiles, & sæpissime eos gyrat. Parum habet de sanguine & parum de carne, splene caret, vt dicit Isidor. & Anicen. Reuera tales sunt multi huius mundi peccatores: quia ita habent oculos cordis mobiles & vertibiles per varios & multiuolos appetitus ꝙ nunquàm in eodem proposito perseuerant, immo de vno proposito ad aliud facillime se conuertunt. Eccle. 20. Oculi eius septemplices sunt. In eodem etiam colore virtutis & perfectionis & bonæ conuersationis non perseuerant, immo sm colores rerum exteriorum idest secundum aliorum circunstantium mala exempla facilter de colore ad colorem idest de virtute ad vitium se conuertunt. Eccles. 16. Sumpsisti vestimenta tua multicoloria. Et breuiter isti nihil habent de splene, vbi est sedes melancholiæ (quȩ causa tristitiam) idest de merore timoris & considerationis, parum de sanguine & de rubore pietatis & compassionis. Numeri. 12. Caro eius deuorata est à lepra. Et ideò de talibus adolescentibus potest dici illud Gen. 8. Sensus autē & cogitatio in malum prona sunt ab adolescentia sua. Heu charissimi, pro Deo non sic, non simus Cameleontes secundum istam conditionem, sed simus Cameleontes secundum aliam expositionem Habeamus igitur oculos cordis mobiles per agibilium circūspectionem, variemus colores conuersationis per circunstantium mutationem. Abdicemus carnem & sanguinem idest voluptatem & carnalitatem. Non habeamus splenem, qui ridere facit.i. mūdi facultatem & prosperitatē, quæ.s. risum introducit. hoc est dictu. cordis vanitatem & iucunditatem. vertere.n. debemus oculos discretionis nostræ ad considerandum, nunc temporalem vanitatem, nunc æternalem fœlicitatē, nunc infernalem aduersitatem. Itemq; colores debemus mutare: quia verè quicquid de coloribus morum & perfectionum in alijs quæ circa sunt viderimus, totum debet in pelle cōuersationis nostræ p imitationē apparere, vt nobis possit dici illud Ezec. 16. Laui te aqua, & emundaui sanguinem tuum ex te, & vnxi te oleo, & vestiui te discoloribus, & calciaui te hyacintho, & cinxi te bysso. vbi ostenditur ꝙ nos debemus

Vendicare corporis puritatem Laui te aqua
Abdicare carnis fęditatem. Mundaui sanguinem tuum
Conseruare dulcēm pietatem. Vnxi te oleo
Procurare morum honestatem. Vestiui te discoloribus
Refrenare iunctam voluntatem. Calciaui te hyacintho
Acceptare mundam castitatem. Cinxi te bysso.

Sed verè charissimi non sic mali & peruersi, sed verè ipsi sunt sicut dictum est, per inconstāriam fluidi, per luxuriā humidi, per auaritiā feruidi. Et sic est dictū de adolescentia criminali.

Adonias. fuit filius Dauid primogenitus, qui sine licentia patris regnare volens confœderauit sibi Ioab Principem exercitus patris sui & Abyathar Principem Sacerdotum, & instructo cōuiuio Regium etiam nomen assumpsit. Pater verò eius hoc sciens, ipsum à Regno repudiauit, & Salomonem minorem filium in Regnum loco ipsius sublimauit. sicut dicitur 3. Reg. 1. Adonias eleuabat dicens. Ego regnabo. Et dic ꝙ sicut Adonias petijt Sunamitem, vt sic cum ea Regnum vsurpare valeret, propter quod etiam in Templo fuit occisus, sicut patet ibidem, sic illi qui qui Sunamitē idest beneficia ecclesiastica petunt, & dignitatibus ecclesiasticis desponsari quærunt, videlicet vt regnent & præsint & non prosint, à Salomone idest à Christo finaliter occidentur. quando scilicet in ipso Templo Ecclesiæ prope altare domini mortis temporalis & æternæ sententia punientur &c. A

Adonibeseth. Nota ꝙ Adonibeseth fuit Rex Hierusalem: qui pugnauit contra Iosue & filios Israel aggregato sibi exercitu & conuocatis Regū auxilijs Gentilium, cōtra ipsos visus est præualere, & Gabaonitas qui ad Iosue confugerant extirpare. Fuerunt tñ à Iosue victi, & in speluncam admoto lapide reclusi, & tandem interfecti sunt & suspēsi. Et interpretatur Adonibeseth dñs pacis vel dominator iustitiæ. Talis potest significare quemlibet Regem & Prælatum Hierusalem terrestris idest ecclesiæ militantis: qui.s. pacis & iustitiæ dñs debeat esse, qui tñ quandoq; ita fit in regimine suo malus ꝙ contra Iosue & filios Israel idest contra Christum & viros iustos pugnat, & ad suum auxilium Reges Gentiles idest seculares Principes sibi confœderat atq; vocat, & illos qui ad Iosue.i. ad Christū confugiunt.s. simplices pauperes atque iustos exactionibus atq; depressionibus plus impugnat. Psal. Ecce Reges congregati sunt, cōuenerunt in vnū aduersus dominum & aduersus Christum eius Sed reuera finaliter tam isti q̄ sui adiutores à Iosue vincunt idest à Christo, & in spelunca sepulchri apposito lapide concluduntur, & in Inferno finaliter suspenduntur. A

Adoptio. Nota ꝙ adoptare nihil aliud est q̄ aliquem qui non est filius naturalis, in filium voluntariè recipere, vel habere, & ad certam portionem hæreditatis tanquam proprium, & naturalem filium ordinare. Et sic igitur dicam ꝙ est A

Adoptio numinis
Adoptio hominis
Adoptio luminis
Adoptio criminis

¶Dico primo ꝙ est adoptio numinis: quia scilicet Deus adoptat homines per gratiam, & eus cum vnigenito & cum naturali filio suo ad hæreditatē æternam admittit, & sic datur homini per gratiam quod non habuerat per naturam: quia cum homo sm Apostolum sit filius iræ, ipsum tñ facit per gratiam filium gloriæ. Ista est.n. quæ hic inchoatur per gratiam, iuxta illud Galath. 4. Misit Deus filium suum vt adoptionē filiorum Dei reciperemus. In fine verò complebitur per gloriā Rom. 13. Adoptionem filiorum Dei expectamus. Deus enim facit sicut illa species Aquilæ quæ dicitur Ossifragus. De qua dicit Plinius quòd pullos ab alijs auibus eiectos & derelictos recipit, & in nidum suum deferens eos nutrit. Sic verè: quia parentes nostri Adam & Eua eiecerunt nos de Paradiso, ideò verus ossifragus Dei filius per incarnationem ad nos

venit,& nos in suos filios adoptauit, & in nidum Paradisi de-
ferens æternę gloriæ vberibus nos nutriuit.Ephe.1.Prædesti-
nauit nos Deus in adoptionem filiorũ. Iusti igit̃ filij Dei ado-
ptiui.Christus autem filius solus naturalis eius. Cuius cõtra-
rium Arrius asserebat qui.s.astruens Christum creaturam es-
se,& à Deo in filium adoptatum, instar Iudæ proditoris cre-
puit,& in Constantinopoli dum ad latrinas secederet, intesti-
na profudit, sicut ponitur in historia tripartita. Ista est igitur
B potentia numinis. ¶Secundò dico ꝙ est adoptio clemẽtis ho-
minis:quia s.homo pauperes per charitatem quasi in filios si-
bi adoptat,in quantum bona sua ipsis communicat atq; donat.
sicut de filia Pharaonis dicitur Exo.2.ꝙ ipsa Moysen adopta-
uit in locũ filij. Sed de hoc vide infra de eleemosyna, de Pau-
C peribus,& Misericordia &c.¶Tertiò est adoptio gratię lumi-
nis.i.adoptio virtutum: quia.s. cum homo nascatur cum vitio
originali & naturali,virtutes naturaliter non possidet,nisi ip-
sas ex accidenti recipiat & adoptet. Sicut enim dicit Seneca.
Virtutes magistro indigent,sine magistro vitia discũtur, hor-
tus.n. cordis & corporis nostri spinas & tribulos solũ germi-
nat nisi quando homo virtutes adoptat,& eas ab extrinseco si-
bi inserit atque plantat. Mat.21. Homo quidam plantauit vi-
neam.¶Quartò verò dico ꝙ est adoptio culpæ vel criminis.Si
cut.n.dicitur Eccles.8. Deus fecit hominem rectum, & tñ ipse
aliunde vitia adoptat,qñ voluntariè delinquit & peccat, & ea
sibi radicaliter assimilat & acceptat. vnde de talibus filijs põt
dici illud Esa.1.Væ semini nequã,filijs sceleratis &c. Sufficit.

A **Adorare.** Idem est quod ad plenũ orare, & idem est quod supplicare, veniam quærere, gratias
agere,reuerentiam facere, gratiam implorare, personam ho-
norare, & ei obedire & seruire. Quantum ad præsens autem
dico ꝙ adoratio est duplex.s.
Virtualis & meritoria
Criminalis & damnatoria.
¶Meritoria est illa qua
adoratur Deus & San-
cti,quæ dicitur Latria quantum ad Deum. Dulia quantum ad
Sanctos & res Sanctas.Damnatoria est illa qua adoratur Dia-
bolus, & dicitur Idololatria, & alia qua adoratur mundus &
res mundanæ & dicitur hyperdulia. Dicamus igitur primo ꝙ
est adoratio meritoria,qua.s.Deus debet adorari Circa ꝙ no-
ta ꝙ omnis res in suis necessitatibus recurrit ad illud quod ei
pręficitur in natura,vt cum ipso reperiat auxilium & iuuamẽ.
Istud videmus de quadam bestiola quæ dicitur orix quæ per
totam hyemem dormiens in ortu caniculæ euigilat quæ vidẽs
visum suum debilitatum in dormiendo recurrit ad illam stel-
lam ipsamq; attentis oculis cõsiderat, ac si recte ipsam ex cer-
ta scientia adoraret, quod vtique facit vt per stellæ claritatem
sui visus obscuritas temperetur.sicut dicit Pli.& Isido.Reuera
charissimi sic debet esse de nobis: quia verè quotiens aliquam
necessitatem,infortunium vel aduersitatẽ patimur, necesse est
ꝙ ad nostros superiores.s.ad Deũ & Sanctos ipsos deuotè ado
rando & supplicando celeriter recurramus.vnde Esa.49.Vul-
tu in terram demisso adorabunt te.Nam si somnus.i.dulcor &
requies terrenorũ nos excæcauerit per peccatũ, oculosq; cor-
dis nostri lumine diuinæ gratiæ,discretionũ, in toto vel in par
te priuauerit, pro certo charissimi nos debemus recurrere ad
stellam caniculam.i.ad Deum,ad gloriosam Virginem, vel ad
Sanctos, qui dicuntur stellæ propter claritatem, dicuntur ca-
niculę propter fidelitatem:quia.s.canis est animal fidelissimũ,
& ad ipsum debemus oculos cordis aperire per cõfessionem,
ipsum respicere per contemplationem, ipsum adorare per de-
uotionem,coram eo stare per perseuerantię durationem.& sic
poterimus lumen recipere per discretionẽ,& per diuinæ gra-
tiæ susceptionẽ. vnde in Psal. Accedite ad eum & illuminami-
ni,& facies vestræ non confundentur.Et hoc maximè fieri de-
bet in ortu istius caniculæ.i.in die ortus.i.natiuitatis seu appa-
ritionis domini seu beatæ Virginis, vel etiam in festo cuiusli-
bet sancti, vbi ipse Christus vel ipse sanctus nobis specialiter
oritur vel apparet. Figura Mat. 2. Vbi magi prius infidelitate
detenti,visa stella & cognito Christi ortu,venerunt eum ado-
rare,& ei thus & myrrham & aurum obtulerunt,& sic per fi-
dem illuminati fuerunt. Sic verè charissimi nos debemus ad
stellam.i.ad Deum & Sanctos venire per deuotionem, & eum
adorare per fidem & honorationẽ,& ei offerre thus.i.fragran-
tem orationem. Myrrham.i.amaram pœnitentiam & corre-
ctionem.Aurum.i.claram sapiẽtiam & discretionem. & sic il-
luminabimur per gratiæ & fidei susceptionem,dicentes.Vidi-
mus stellam eius in Oriente,& venimus cum muneribus ado-
rare dominum.Et ideò de quolibet tali põt dici illud 1.Reg.1.
Ascendebat vir ille de ciuitate sua statutis diebus vt adoraret
& sacrificaret dño exercituum in Sylo. In quibus verbis sol-
uuntur ad oẽs quęstiones quæ solent fieri de homine qui vult ali
quid facere. Soluitur.n.hic ad istas circũstantias. Quis, quo-
modo,qñ,ad quid,cui,& vbi.Ostenditur.n.quis debet esse,qui
Deum deprecatur & adorat:quia debet esse vir ille. Quomo-
do hoc debet esse: quia ascendendo de ciuitate sua. Qñ: quia
statutis diebus. Ad quid,vt sacrificaret. Cui, dño exercituum.
Vbi,in Sylo. Diuide prædictam auctoritatẽ aliter si vis, & dic
quod necessarium est. Potenter insistere virtutis actibus. Vir
ille. Patẽter insistere in tutis gradibus. In sylo.Feruẽter ei as-
sistere in salutis foribus.Ascendebat. Mentem subijcere cultu
reuerendo.Vt sacrificaret.Aptum eligere tempus pro agendo.
Statutis diebus.Laudes depromere numini verendo.Domino
Deo exercituũ. Est igitur necessaria Moralis sanctitudo: quia
debet esse Vir ille.Mentalis celsitudo:quia debet ascendere de
ciuitate sua. Localis aptitudo: quia in sylo. Finalis rectitudo
quia vt sacrificaret. Electio temporis competẽtis, statutis die-
bus. Prælatio numinis excellentis. Domino Deo exercituum
¶Debet igitur adorans habere sanctitudinem moralem: quia B
debet esse vir ille. Vir dico qui dicitur à virtute. ille, quod est
pronomen relatiuũ: quia verè tales qui volunt à Deo aliquid
impetrare,debent esse virtuosi & relatiui.i.Dei & Sanctorum
repræsentatiui,sequendo ipsorum regulam & exemplum.Iob.
1.Vir ille erat iustus simplex & rectus & timens Deum. vnde
Sopho.2.Adorabunt eũ viri de loco suo.quia verè Deus vult
adorari à viris & virtuosis:quia.s.taliũ oratio magis apud Deũ
reputatur, & etiã facilius expeditur. Sicut enim dicit Plinius.
Thus quod in arbore antiqua nascitur,magis valet. Thus etiã
quod in insulis,melius,sicut credũt quidam.vt dicit Isido. Sic
verè charissimi illi viri vel illæ arbores quę sunt antiquæ.i.vi-
ri discreti prouidi & maturi virtuosi & honesti, & maximè
qui sunt in insulis pœnitentię asperitatis,qui.s.in mari.i.mun-
di amaritudinibus sunt vallati & vndiq; circũcincti,tales pro-
ferunt melius thus orationis: quia.s.oratio taliũ est melior ef-
ficacior & Deo etiam acceptior. ideò dicebat Dauid. Ascẽdat
oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Et istud est cõtra
multos qui non sunt nec boni, nec iusti, nec viri, nec virtuosi.
Et ideò eorum adoratio non est vtilis nec accepta. Iuxta illud
Io.9.Scimus quia Deus peccatores non audit. Debent igitur
Dei adoratores esse viri idest iusti & virtuosi. Vbi notandum
ꝙ iusti adorant Deum tripliciter scilicet
Reuerendo
Obediendo
Gratiam agendo.
Reuerendo sicut Abraam
Gen. 18. qui occurrit in
occursum Angelorum,&
adorauit in terram, in signũ ꝙ nos debemus occurrere in oc-
cursum hominum valentium,Dei & etiam sanctorum, & eos
etiam per reuerẽtiam adorare. Item obediendo sicut Abraam
Gene.22. Qui dixit filijs suis. Expectate hic cum Asino quo-
usque properantes adorauerimus, postea reuertemur ad vos:
quia.s. homo perfectus debet properanter & celeriter adora-
re Deum, & completa vnius executione mandati in idipsum
reuerti.Item gratias agendo, sicut filij Israel Exodi.4. Qui cũ
audierunt ꝙ visitasset dominus Israel, & respexisset afflictio-
nem, adorauerunt proni. quia scilicet quãdo Deus nos visitat
bona conferendo, quãdo etiam respicit afflictionem nostrã de
malo liberando,verè nos debemus eum adorare gratias agen-
do. Sic igitur dico ꝙ Dei adoratores debent habere sanctitu-
dinem.¶Secundò dico ꝙ adorans debet habere celsitudinem C
mentalem.Ascendebat inquit de ciuitate sua. Est enim neces-
sarium ꝙ ille qui vult aliquid impetrare ab aliquo, vadat ad
locum vbi ipsum nouit conuersari. Et quia Deus sursum in
cęlo versatur,ideò qui ab ipso vult per orationem aliquid im-
petrare, necesse est quòd ibi ascendat vt eleuetur per deside-
rium & affectum, & quòd de ciuitate sua idest de tumultibus
huius mundi se subtrahat & extollat.Ascendebat inquit de ci-
uitate sua. Vbi nota quòd talis ascensio debet fieri per cordis
humilitatem. Per pacis communitatem. Per cordis humili-
tatem dico,quando dicitur ascendebat.In quo verbo innuitur
ꝙ ante ascẽsum locum infimum tenebat.i.humilitatẽ.Sicut.n.
dicit Plinius ꝙ sunt quædam Aquilæ quæ in terra & in aqua
& in aere capiunt prędam suam,sic verè sunt quidam qui prę-
dam diuinorũ beneficiorũ adorando & supplicando aliquan-
do capiunt in terra idest in infimo humilitatis, aliqñ in aqua
idest in dulcorę deuotionis, aliquando in aere idest in excelso
contem-

contemplationis. Nam per humilitatem, contemplationem, &
deuotionem potest diuina gratia vẽdicari. Et est figura 1. Reg.
25. de quadam muliere dicta Abigail. quæ ascendit super asi-
num suum, & venit in occursum Dauid. Quem cum vidisset,
adorauit super terram, ipsiq́; munera obtulit, & sic irã ipsius
placauit, & indulgentiam Nabal viro suo qui Dauid offende-
rat impetrauit, & rerum suarum liberationem suis precibus
procurauit. Sic verè charissimi qui vult placare Dauid idest
Deum nobis per peccatum offensum, & sui & suorum libera-
tionem impetrare, debet ascendere super asinum .i. se eleuare
supra & vltra carnem per contemplationem & affectionẽ, de-
bet occurrere Dauid .i. Christo, per amorem & deuotionem.
Debet etiam eum adorare super terram, per humilitatem &
deuotionem, debet etiam ei munera offerre per pietatẽ & cõ-
passionem vel in se vel in membris suis. & sic poterit impetra-
re Dei & hominum placationem. Ideò dicitur Exo. 19 Ascen-
de ad me in montẽ, & esto ibi. Fit igitur talis ascẽsus per cor-
dis humilitatem. ¶ Secundò habet fieri per pacis communita-
tem: quia .s. qui est in odio, ira, vel inuidia & discordia, pro ni-
hilo Deum adorat. Ideò necesse est ꝙ sit in pace, charitate, cõ-
cordia & vnitate. De ciuitate inquit sua. q. d. ipse habebat ciui-
tatem .i. ciuilem vnitatem. Vnde Esa. 17. Adorabunt in monte
sancto in Hierusalem, quæ interpretatur visio pacis, in qua .s.
debet fieri adoratio nostra. Quod est contra multos qui non
habent pacis vnitatem, sed rixarum malignitatem, non affe-
ctionẽ sed infectionem, non deuotionem sed ambitionem, non
humilitatem sed pomposıtatem, non contemplationem sed tẽ-
poralium amorem & dilectionem. Et ideò tales non habent
iustam nec vtilem adorationem. Contra quos Eccles. 28. Ho-
mo homini reseruat iram, & à Deo quærit medelam q. d. fru-
stra fit. Non sic charissimi, sed habeamus celsitudinem menta-
D lem. Ascẽdebat &c. ¶ Tertiò habeamus aptitudinem localem:
quia .s. in loco opportuno .s. in statu gratiæ & infra ambitum fi-
dei debemus adorare in sylo, quod interpretatur amissio, &
erat locus vbi priusq̃ Tẽplum fundaretur, Deus adorabatur,
ad significandum ꝙ in fide ecclesiæ vbi peccata euelluntur à
cordibus nostris, & vbi Deus in præsenti colitur & adoratur
quousque veniamus ad Templum gloriæ Paradisi, debemus
facere adorationem nostram. vnde 1. Reg. 1. Adduxit Samue-
lem in domo domini in sylo. Et ideò de tali locali aptitudine
potest figuraliter dici illud Apo. 22. Hic Deum adora. Locus
enim aptus & deuotus multum facit ad deuotam orationem,
& multum etiam solet mentem mouere. Sicut enim cœlestes
influentiæ plus influunt & abundant in vno loco q̃ in alio ſm
aspectus magis directos vel indirectos ſm Albertum de natu-
ra locorũ, sic verè certa sunt loca Deo locata per spiritualem
dedicationem placida & accepta & ad impetrandum influen-
tiam diuinæ gratiæ opportuna, sicut .s. sunt Templa ecclesię &
altaria 1. Paral. 32. Coram altari adorabitis &c. Eligamus igi-
tur aptitudinem localem. In sylo inquit .s. vbi erat antiquitus
tabernaculum & interpretatur dimissio seu restitutio: quia .s.
in ecclesia quando ibi adoratur deuote, peccata dimittuntur,
& virtutes restituuntur. Psal. Adorate dominum in atrio san-
E cto eius &c. ¶ Quartò debemus habere rectitudinem finalem,
vt sacrificet inquit. Quia quando adoramus, habere debemus
rectam intentionem .s. vt Deum honoremus, mala à nobis pel-
lamus, nobis vtilia procuremus: quia recte talis oratio est sa-
crificium Dei, eiq́; gratiosa & accepta. Iuxta illud Psal. Sacri-
ficium Deo spiritus cõtribulatus. Vnde Exo. 21. Eamus viam
trium dierum in solitudine, vt sacrificemus Domino Deo no-
stro. vbi ostẽditur ad hoc necessariam esse progressionem. Ea-
mus viam trium dierum idest per spem, fidem & charitatem
Digressionem localem: quia in solitudine debemus esse, & di-
gredi & fugere à tumultu negotiorum huius mundi. Incẽsum
causale. vt sacrificemus domino Deo nostro. Proficit enim ad
deuote orandum
Virtualiter progredi. Ibimus viam — Manualiter con-
Actualiter digredi. In solitudine. — gredi. vt sacrifi-
cemus inquit .i. vt bona opera faciamus. Et sic patet ꝙ nos de-
bemus habere finalem rectitudinem. quod est contra illos qui
adorant Deum in temporali prosperitate pro carnali corpo-
ralitate & pro suorum inimicorum damnositate, quibus dici-
tur Iac. 3. Petitis & non accipitis, eo ꝙ malè petatis. Non sic
igitur charissimi, sed habeamus vt dictum est, rectitudinem
F finalem. ¶ Quintò dico ꝙ nos debemus captare congruitatem
temporalem. Statutis inquit diebus: quia .s. ſm ꝙ dies est san-
ctior & celebrior, magìs debemus orationi insistere & vacare.
Dicit Plinius lib. 8. c. 1. ꝙ super oĩa animalia Elephantes sunt
maioris discretionis. dicit enim ꝙ Elephãtes in nouilunio cõ-
ueniunt, in flumine se abluunt & nouo syderi communiter se
inclinant, & sic ad loca sua redeunt atque vadunt. Charissimi
per nouilunium possum intelligere quodlibet festum. vbi Lu-
na .i. Christus vel beata Virgo vel ille sanctus de quo fit festũ,
specialiter oritur & apparet, maximè qñ de Christi ortu vel
Virginis in mundo vel aliorum sanctorũ ortu in Paradiso spi-
ritualis solennitas celebratur, tunc enim debemus simul con-
uenire per fidei & concordiæ vnionem. In aqua nos lauare per
deuotionem & lachrymarum effusionem. Lunæ .i. Deo & san-
ctis nos inclinare per reuerentiam, adorationem, & gratiarum
actionem, & sic loti & purificati ad domum nostram .s. ad Pa-
radisum poterimus redire per æternæ glorię adeptionem. Sta-
tutis inq̃t diebus .s. in diebus festiuis ab ecclesia statutis 1. Ma-
cha. 1. Isti sunt dies quos celebrare debetis. Io. 12. Conscende-
rant vt adorarent in die festo. Quod est contra multos qui in
diebus festis non adorant, immo ludos & choreas, prostibula
& tabernas plus q̃ in alijs visitant & frequentant, de ecclesia
autem pœnitus nihil curant, ipsamq́ue non adeunt nec subin-
trant. figurati Ezech. 8. in illis qui vertebant dorsum ad altare,
& adorabant ad ortum Solis. Vide supra de abominatione, vbi
bene exponitur. Non sic charissimi, sed obseruemus congrui-
tatem temporalem. ¶ Sextò debemus attendere sublimitatem G
pastoralem: quia .s. non debemus adorare carnem sicut luxu-
riosi, qui flectunt genua sua coram mulieribus. vnde Eccles.
46. Nudasti femora tua, curuasti genua tua mulieribus, dedi-
sti maculam in gloria tua. Et loquitur Salomõ Item nec mun-
dum nec diuitias sicut cupidi, contra quos Esa. 2. Adorauerũt
opus manuum suarum. Item nec Diabolum sicut faciunt su-
perbi. Sopho. 1. Adorant super tecta militiam cœli .s. pastorem
nostrum Deum sicut faciunt iusti. quod ostenditur cum dici-
tur. Dño Deo exercituum. Et de hoc dicitur Mat. 4. Dominum
Deum tuũ adorabis, & illi soli seruies. Vbi ostenditur ꝙ Deus
est adorandus Propter incommutabilem bonitatẽ: quia Deus.
Propter inexhaustibilem pietatem quia tuus. Propter insupe-
rabilem potestatem. quia dñs. Propter incõparabilem digni-
tatem: quia solus. Et ideò sicut Elephas ſm Pliniũ est animal
boni intellectus, in tantum ꝙ docetur cognoscere Regem, &
ipsum adorare, & in signum reuerentiæ coram eo genua ali-
quãtulum incuruare, sic verè charissimi nos Regem nostrum
scilicet Christum debemus cognoscere per fidem & discretio-
nem, ipsum adorare per obedientiam reuerentiã & subiectio-
nem, & coram eo genua cordis inclinare per benignitatem &
deuotionem. Vnde 1. Paral. 19. Inclinauerunt & adorauerunt
Regem Deum. quod est contra eos qui adorant Diabolum, &
carnem, & mundum. Diabolum, eius suggestionibus obediẽ-
do. figurati in Sennacherib. Qui cum adoraret in Tẽplo Ne-
frat Deum suum, duo filij occiderunt ipsum. Sic verè dñ pec-
cator huius mundi adorat Diabolum ei obediendo, statim ad-
sunt duo filij sui .s. delectatio & cogitatio, qui ipsum percutiũt
per malos consensus, & ipsum interficiunt per malos actus.
De talibus dicitur 3. Reg. 18. Seruiuit Baalim, adorauitq́; eũ.
talia etiam voluit Diabolus quòd Christus faceret sibi, dicens
Lucæ 4. Hec omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. Sed be-
ne sciuit Christus per scripturam soluere ad obiecta. Item alij
adorãt carnem .s. mulieres per luxuriam, sicut supra dictum est
de Salomone. Alij mundum & diuites mundanos. Nõ sic cha-
rissimi non, sed adoremus dominum Deum exercituum. Iux-
ta illud Psal. Omnis terra adoret te Deus, & psallat tibi. Attẽ-
damus igitur in oratione nostra
Sublimitatem supernalem
Congruitatem temporalem
Finalem rectitudinem
Localem aptitudinem
Mentalem celsitudinem
Moralem sanctitudinem
¶ Nota ꝙ adorare debemus
Vt Deus pacificetur
Vt homo concilietur
Vt sensus illuminetur
Vt demon exuperetur
Vt anima purificetur
Vt gloria destribuatur
Vel vt gloria lucrificetur.

¶ Nam primo
adoratio Deum
pacificat. Nu.
23. vbi cũ An-
gelus euagina-
to gladio vellet
occidere Balaã H
eo ꝙ auaritia
ductus Regi Pa
gano erat fauo-
rabilis, ipse ado
rãdo pronus in
terra ipsum pa-
cificauit. Sic

verè quando Angelus testamenti Christus euaginato gladio suæ occultæ sententiæ mortis æternæ vulnera vult inferre, eo q. s. Balaam. i. peccator cum Rege Pagano. i. Diabolo vel mũdo fauorem contrahit & amorem, tunc si ad orationem, honorem, reuerẽtiam, & supplicationem cõuertimur, ipsum nobis reconciliamus, & mortis æternæ gladium declinamus Adorẽt te filij patris tui. Gen. 40. ¶ Item adoratio reconciliat. s. hominem cum homine, fratrem cum fratre. figura Gen. 32. Vbi Iacob timẽs Esau fratris sui iram, qui intentauerat sibi mortem, occurrit & adorauit pronus in terra septies, & sic reconciliatus est sibi frater suus. Sic verè si aliqs frater noster nobis iratus fuerit, humiliemus nos ei adoremus & honoremus, & sic cum eo poterimus cõcordare. ¶ Item adoratio illuminat. figura Tho. 12. Vbi iuuenis Thobias primo Deum adorauit, deinde felle piscis oculos patris sui liniuit, & sic ipse visum recuperauit. Sic verè charissimi si pater noster. i. ratio nostra excæcata, fuerit per peccatum, maximè stercore Hirundiũ. i. amore temporalium, quæ ab Apostolo Phil. 3. stercora nuncupantur, adoremus primo Deum per reuerentiam & deuotionem, & felle amaritudinis liniamus oculos cordis nostri, per considerationem, & sic poterimus illuminari per discretionem, fidem, gratiam & contemplationem. Sap. 16. Ad ortum Solis te oportet adorare. ¶ Item quarto. Adoratio Demonem superat, similis lapidi gagati qui est lapis niger, de facili conbustibilis, fere sicut thus, cuius fumus Serpẽtes fugat, Demoniacos prodit, & Demonibus contrariatur, sicut dicit Isid. Sic verè si homo fuerit niger per humilitatem, combustibilis per charitatem, tunc verè eius fumus idest eius oratio quæ ab ipso emanat & eleuatur, habet Serpentes idest motus carnales quæ in corpore nostro serpunt, & etiam Demones idest Demonum tentationes superare vincere pariter & fugare. figura Tho 8. Vbi per orationem Thobiæ & per fumũ iecoris piscis Demõ Hasmodeus qui luxuriosos occidebat fuit fugatus, & p Raphaelem in deserto ligatus. Quia verè si Deum per deuotionẽ adorauerimus, & fumum deuotæ orationis emiserimus, tunc Demonem qui luxuriosos interficit. s. spiritum fornicationis fœliciter deuincemus, fugabimus & pellemus. Omnis terra igitur adoret te Deus & psallat tibi. Sicut enim dicitur Matth. 17. Hoc genus demoniorum non eijcitur nisi in oratione & ieiunio. ¶ Item adoratio animam purificat. Figura Act. 8. Vbi Eunuchus Reginæ Æthiopum qui venerat adorare in Hierusalem, & qui librum Esaiæ legebat, meruit baptizari. Sic verè illi qui Deum adorãt per deuotionem & humilitatem, sunt Eunuchi per castitatem, sunt cum Reginis Æthiopum idest cum nigredine squaloris & abstinentiæ per pœnitentiæ austeritatem, qui legunt libros scripturæ, per studij sedulitatem. Isti dico merentur purificari & baptizari, per innocẽtiæ puritatem. Iuxta illud. Adorate eum omnes Angeli eius idest omnes puri homines. ¶ Item adoratio Dei vitam continuat, figura Esa. 38. vbi Ezechia flente & adorante, additi sunt vitæ suæ 15. anni. Sic verè orando & supplicãdo, vitam naturæ gratiæ & gloriæ augmentamus ¶ Item gloriam procurat. Exemplum de Miphiboseth, qui occurrens Dauid & eum adorans excusauit se, & mediam hæreditatem suam sibi restitui procurauit. Media pars ista significat Paradisum, quæ adorando impetratur, Alia pars est mundi prosperitas, quam Deus per adorationem non præstat sed ipsam seruis proditiosis idest vilibus peccatoribus distribuit & reseruat. psal. Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo obtinuerunt diuitias. ¶ Item nota q est adoratio nobis prohibita & damnosa scilicet adoratio

I Luxuriæ & infectionis
Superbiæ & ambitionis
Iactantiæ & adulationis.

¶ Circa quod aduertendum quòd peccatores faciũt hodie Deum de creaturis, eas immoderatè amãdo & adorando. Itẽ videtur q hodie est quadruplex Idololatria sicut erat antiquitus, realis, quod vtique summe est fugiẽdum Et de hoc dicitur Esa. 2. In die illa proijciet homo Idola argenti sui & simulachra auri sui quæ fecerat sibi vt adoraret talpas & vespertiliones. In quibus verbis secũdum quattuor Idololatrias quæ in mundo solebant esse, ostenduntur quattuor malæ adorationes, quæ sunt à nobis vt Idololatriæ fugiendæ. Quidam enim solebant adorare bestias, quidam stellas, quidam statuas, quidam ignem. Sic verè charissimi est hodie adoratio inquinatæ carnalitatis, quũ ad bestias. Vespertiliones inquit. Imperatricis pompositatis, quantum ad stellas, quæ scilicet splendent similitudine auri & argenti, quod scilicet etymologizatur argentis. argenti sui & auri inquit. Adulatricis verbositatis quantum ad statuas. Idola inquit & simulachra. Inflammatricis crudelitatis, quantum ad ignem. talpas inquit. Dico primo q est adoratio carnalitatis & luxuriæ. sunt enim quidam qui tanto errore decipiuntur, q quandoq; dicuntur bestias adorare. sicut dicitur de Tartaris, qui illam bestiam cui primo in mane obuiant, illa die faciunt Deum suum. Sic verè luxuriosi de malis mulieribus bestialibus & luxuriosis faciunt hodie Deum suum, ipsasq; colunt per luxuriam & adorãt, quod datur intelligi sub nomine vespertilionis, quod est animal carnosum, quod nihil habeat osseum neque firmum, cuius sanguis in membro inde linito pilos crescere non permittit. Sic verè carnosæ mulieres nihil habent osseum virtuosum vel firmum. sanguis etiam. i. luxuria talium pilos. i. diuitias in homine crescere non permittit & tamẽ luxuriosi istas diligunt & adorãt. Ideò de talibus dicitur 3. Regum 9. Corruit in terram & adorauit. Ista igitur est adoratio luxuriæ, qua. s. luxuriosi adorant & colũt pulchras mulieres & malas. figura Apo. 13. Vbi quædam bestia cornuta ascendit de abysso; cui draco dederat magnam potestatem, fortitudini cuius nihil poterat resistere, quæ fecit bellum cũ sanctis, & deuicit eos. Et vidit Ioannes vnam secũdam bestiam quæ habebat cornua sicut Agnus, & loquebatur sicut draco, cui data est potestas magna à prima bestia, & fecit ignem descendere in terram, & fecit q omnes homines pauperes & diuites tribus & linguæ adorarent primã bestiam, & acciperent imaginem eius in frontibus eorum & numerum nominis eius. Sed finaliter tam prima bestia q̃ secunda tam omnes qui characterem & nomen eius portauerunt, missi sunt in stagnũ ignis & sulphuris. Bestia ista prima charissimi est mala mulier bestialis & luxuriosa cornuta coronata & parata, cui pro certo draco i. diabolus dat hodie tantam potestatem q pauci sunt qui ei resistant. Nam contra sanctos & G bonos taliter præliatur per suos gestus nutus & affectus, q ipsos vincit detrahendo ad luxuriam & peccatum. Exemplum de Dauid Salomone & Sampsone. Ideò dicitur 3. Esdræ 4. Forte est vinum. Fortis est Rex Fortiores sunt mulieres. Bestia secunda quæ huic famulatur, representat vetulas maquerelas; quæ reuera habent cornua idest introitum & ingressum sicut Agnus: quia s. blandiendo & benigniter Iuuẽculas alloquuntur, loquuntur autẽ sicut draco. s. insidiando & decipiendo & venenando. Et breuiter istæ Vetulæ per suas malas suggestiones & inductiones faciunt ignem descendere in terram. i. ardorem concupiscentiæ & luxuriæ. Mat. 9. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? faciunt ita q omnis status & conditio i. de omni statu aliqui, siue sit liber siue seruus, siue sit secularis vel religiosus, sit etiam diues aut pauper, paruus vel magnus, adorãt bestiam primam. i. malas mulieres iuuenes & formosas. Et ideò multi sunt qui ita habent imaginem & nomen. i. pulchritudinem & famam talium impressam in cordibus suis per improbum amorem, q etiam in frontibus idest in apparẽtia eorum potest percipi siue legi qui etiam ad litteram litteras nominis ipsarum scriptas deferunt, & earum characteres donaria & insignia gerunt. Sed verè charissimi finaliter tam prima bestia quàm secunda quàm etiam portantes characterem & imaginẽ eius. i. tam mala mulier q̃ vetula, quàm sui mali dilectores in stagno ignis & sulphuris. i. Inferni fœtoribus & ardoribus inuoluuntur: quia ignis sulphur & spiritus procellarum pars calicis eorum. Ista est igitur adoratio luxuriæ & infectionis. ¶ Secundò est adoratio superbiæ & K ambitionis: qua scilicet superbi volunt ab alijs adorari & venerari. Quidam enim antiquitus adorabant Stellas superiores, & quia videbant eas splendere, credebãt eas esse Deos Sic verè Stellæ idest superiores & potẽtes per prosperitatem fulgentes, hodie ab alijs sicut Dij honorantur & adorãtur quod ostenditur cum dicitur. Simulachra auri & argenti. quod est metallum splendens & magnæ reputationis, & ignat diuites & potentes Psalm. Simulachra gentium argentum & aurum opera manuum &c. Ideò dicitur 2. Paral. 24. Adorauit omnem militiam cœli. Figurati in Aman. Hester. 3. Cui omnes serui Regis qui in foribus palatij versabantur flectebant genua, & adorauerunt eum, Solus autem Mardocheus non flectebat, nec adorabat eum, quod cum ipse audisset, iratus est valde, & ideò mortem sibi & suis parentibus procurauit, nisi aliud dominus ordinasset. Sic verè superbi ab hominibus volunt adorari, laudari & magnificari. quod si quis facere noluerit, damna non modica sibi parant, nisi forte per Dei occultam prouidentiam

prouidentiā aliud ordinetur. Sed sicut prouidēte Deo Aman suspensus est in patibulo qđ pro iusto parauerat Mardocheo, sic verè sæpe ex Dei prouidētia fit q̄ in eodem periculo quod quis iniustè & malitiosè alteri parat, ipse perit: quia qui fodit foueam, incidet in illam. & qui statuet lapidem proximo, offendet in illo. & qui laqueum pro alio ponit, peribit in eo. Facienti nequissimum consilium, super eum deuoluetur. Eccle. 27. Ista

L est igitur adoratio ambitionis & pomposistatis. ¶ Item est adoratio Adulationis & fallacitatis, Idola inquit q. s. adulatores adorant & magnificant diuites & potētes scilicet eis assistendo & obsequendo & alijs detrahendo, & cetera similia. Sicut enim antiquitus solebant adorari Idola & Simulacra: quę muta & surda & sine vita in Templis super altaria præficiebantur & colebantur, sic hodie in mundo & in Templo Ecclesiæ & alibi preficiuntur altaribus multę statuę, quæ pœnitus nullius sunt valoris, & tamē isti præ ceteris volunt adorari, & ab adulatoribus adorari & honorari, & verbis suis decipi & laetari. figura Dan. 2. vbi Nabuchodonosor Rex erexit quandam statuam auream, coram qua voluit citharizari, & ipsam ab omnibus adorari. Sic verè quandoque Diabolus Rex Babylonis idest confusionis erigit in statu prælationis vel in aliquo officio publico statuas idest personas insufficientes, dum tamen sint aureæ per diuitias, ita q̄ possint munera præsentare. non enim legitur fuisse erecta statua lapidea vel lignea, sed aurea. quia scilicet ad litteram hodie aurei non lapidei promouentur, & diuites non pauperes in dignitatibus eriguntur. Et ideò tales volunt ab omnibus per adulationem & reuerētiam adorari, & in fistulis idest verbis deceptorijs iucundari. Vnde de istis dicitur Osee 7. In malitia sua lætificauerunt Regem, & in mendatijs suis principem scilicet ipsi adulatores. De istis Idolis potest dici illud Dan. 14. Erat Idolū apud Babylonios nomine Bel. hen proh dolor quot sunt hodie talia Idola in Ecclesia. Non enim verificatur hodie verbum Balaam Nume. 23. Non est inquit Idolum in Iacob, immo verè fere verificatur hodie illud 1. Paral. 16. Omnes Dij populorum Idola. Vide si vis figuram istam de statua Nabuchodonosor, vide infra Capit. G. Ista est igitur adoratio accusationis & crudelitatis: qua. s. crudeles & iniqui volunt à suis familiaribus adorari. Talpas inquit, & argenti sui. Sunt enim aliqui qui adorare solebant ignem, sicut Babylonij & Assirij, qui s'm magistrum in historia ecclesiastica: quia videbant q̄ ignis deuorabat & consumebat omnia sibi apposita, ipsum tanquam Deum adorare & colere voluerunt. Sic verè crudelissimi sunt hodie multi: qui de igne rapinę & crudelitatis faciunt Deum suum, & etiam de personis igneis crudelibus rapacibus & iniq. s. de malis principibus & tyrannis qui omnia deuorant & consumunt. & isti sunt Babylonij, quod interpretatur viri confusionis. s. mali officiales, Iudices & balliui: qui tales malos principes adorant & colunt & exercitium crudelitatum & rapinarum. qui designātur in illis qui adorant argentum & talpas. quia argentū etymologizatur arsio gentis, & talpa est bestia carens oculis: quia semper versatur in cauernis terræ. per quod significantur mali diuites & tyranni: qui cum sint carētes oculis claræ discretionis, & cauernas bonorum temporalium frequentantes, ipsi tamen per rapinas & exactiones iniurias & turbationes sunt arsio & combustio aliorum. s. gentium vicinarum. Hiere. 6. Argētum reprobum vocate eos: quia dominus proiecit illos. De tali etiam argento loquitur 4. Reg. 4. vbi dicitur q̄ argentum non erat alicuius precij in Hierusalem. quia pro certo in cœlesti Hierusalem tales non appreciantur nec reputātur. Iuxta illud Sapien. 7. Tanquam lutum estimabitur argentum in cōspectu illius Et ideò tales crudeles adoratores figurātur Apo. 13. in illa bestia prima & secūda, de qua dictum est. In primo membro auctoritatis &c. Dic q̄ prima bestia est malus princeps vel diues, qui præliatur in vita ista, & præualet cōtra sanctos. i. contra simplices & innocentes. Bestia secunda est malus balliuus vel officialis, qui nomine bestiæ primæ. i. magistri sui facit signa magna, & etiam ignem rapinæ & excoriationis facit in patria descendere & venire: qui & primam bestiam. i. magistrum suum & imaginem eius idest vxorem & filios facit ab alijs adorari scilicet munera offerendo & emeodas soluendo, gagiando. Vnde Michææ. 7. Princeps postulat, & iudex in reddendo est &c. Vide Augustinum in ciuitate Dei. Sic igitur patent quattuor genera Idololatriæ quę debemus proijcere & horrere scilicet.

M Crudelitatis inflammatricis
Verbositatis adulatricis
Pompositatis imperatricis
Carnalitatis inquinatricis

Nota adhuc q̄ illud propriè adoratur quod pro Deo colitur & amat. Et ideò quia Hyperdulia & Idololatria sunt mali honores & malæ adorationes quæ exhibētur Diabolo & creaturis, possumus adhuc notare q̄ sicut antiquitus gētiles de diuersis Demonijs faciebant Deos suos, vtpote quidam adorabant Iouem, quidam Appollinem, quidam Bacchum, quidam Saturnum, quidam Venerem, quidam Cererem, quid i Martem, sic etiam hodiernis temporibus homines de improbis creaturis faciunt Deos suos, in quantum scilicet res & personas inutiles adorant honorant amant & promouent tanquām Deos. Dicam igitur q̄ secundum scripturam

Quidam adorant altilia
Quidam adorant sculptilia
Quidam adorant reptilia
Quidam adorant fictilia
Quidam adorant bestilia.

¶ Dico igitur q̄ inuenio adoratores altiliū idest volatiliū superborum: quia scilicet nostri superiores, nobiles & domini, qui ratione volatilis superbiæ & alatæ potentiæ qua funguntur, alti & altiles possunt dici, volunt hodie adorari, & ab hominibus plus debito reuereri, similes illi Medeæ seu illi Circæ magæ, quæ tantæ fingitur fuisse potentiæ q̄ sydera retro vertebat flumina reciprocabat, & Lunam descendere & coram se spumare & herbas inficere compellebat. sicut ponit Ouid. libro 7. de transformatis siue Methamorphoseos. Et de hoc etiam facit mentionem Augu. de ciui. Dei lib. 21. Quia reuera isti superbi volunt q̄ omnia ipsis obediant, & qđ oia ipsos honorent & adoreot, & q̄ ipsa luna & sydera idest ipsi alti clari & nobiles eorum iussibus condescendant. Figurati in Ioseph Gen. 37. Qui se somniasse dicebat. Videbam inquit Solem & Lunā & Stellas vndecim adorare me. Videbam etiam nos ligare manipulos in agro, & quasi cōsurgere manipulum meum & stare, & manipulos vestros adorare manipulum meum. De quo quidem somnio pater suus ipsum increpans ita dixit. Quid inquit sibi vult hoc somnium? Nunquid ego & mater tua & fratres tui adorabimus te super terram? quasi dicat. Iniustum est. Sic verè dico q̄ tales præsumptuosi videntur imaginari & somniare q̄ à Sole Luna & Stellis idest à quibuscunque claris & nobilibus personis debeant adorari, & q̄ etiam manipuli eorum idest ipsorum familiares & officiales consanguinei & nepotes digoi sint erigi & stare, & ab alijs manipulis idest ab alijs q̄buslibet bonorari. Istud potissimè patet in collegijs ecclesiasticorum, inter quos semper est dare aliquos præsumptuosos qui præ alijs se reputant honorabiles & reuerendos, & ab omnibus etiam adorandos, & per adulationem palpandos, suos etiam maoipulos idest suos recommendatos & sibi fauorabiles volunt alijs præfici & præ alijs promoueri. Et breuiter isti sunt qui à parētibus & à fratribus idest à maioribus & paribus volunt adulatoriè venerari. dicentes scilicet illud Mat. 4. Omnia tibi dabo si cadens honorauerís me. Aduertant tamen isti q̄ sicut iste Ioseph qui à fratribus somniauerat adorari, à fratribus fuit venditus & expulsus. Sic tales præsumptuosi qui tantos honores appetunt, & se & suos adorari & reputari plus debito volunt, odium aliorum in se & suos prouocant, & expulsionem & damnum inde reportant. Gene. 37. Hęc autem causa somniorum inuidiæ & odij fomitem ministrauit. Nā sicut dicitur Apo. 19. Bestia quæ ab omnibus gentibus fuerat adorata, in stagno ignis & sulphuris est sepulta. Patet igitur q̄ sunt quidam adoratores altilium. ¶ Secundò dico q̄ sunt quidam adoratores sculptilium. N Et isti pro certo vt communiter sunt maiores & superiores, quos scilicet Diabolus tanta excitate percutit q̄ vix est dare aliquem quin habeat semper aliquod sculptile quod adorat, idest aliquam personam inutilem quam quasi pro Deo colit, & cui plus debito credit, & quā prę alijs diligit & honorat, sicut potissimè de illis qui nimis diligunt nepotulos, & qui quàmuis sint ad litteram more sculptilium hebetes, & ignari, ipsos reputant esse Deos, ita q̄ ad nullos alios habent oculos præter illos, cum scriptum sit in Psalmis q̄ confundantur qui adorant sculptilia, & qui gloriātur in simulachris suis. Pone figuram de statua aurea erecta quā ipse Rex adorauit Dan. 14. & noluit ab alijs adorari. sicut supra. Vel dic q̄ ipsi figurantur in illo Dario, Dan. 6. qui fecit edictū q̄ nullus adoraret de triduo Deum aliquem nisi suum. Vnde Esa. 2. dicitur q̄ opus manuū suarum adorauerunt quod fecerūt digiti eorū: quia. s. isti videntur adorare illos quos ipsimet

creant & fabricant idest illos quos ipsimet de nihilo faciunt & exaltant. Isti igitur sunt qui adorant sculptilia. psal. Fecerunt vitulum in Oreb, & adorauerunt sculptile. Sunt igitur
O quidam adoratores sculptilium. ¶ Tertiò dico quòd sunt quidam adoratores reptilium. Et isti pro certo sunt fatui mundani qui non adorant neque honorant nisi illos qui circa mundana sciunt repere & in terrenis operibus procedere & valere scilicet mundi diuites & aduocatos, & mundi sapientes & in officijs constitutos. Hodie enim nullus Philosophus, nullus Theologus, nullus etiam homo sanctus adoratur seu etiam reputatur, quinimmo totus honor seculi ad reptilia idest ad mundi diuites & sapientes transfertur. Vnde nota quòd hodie adorantur.

Lautè conuiuantes
Cornua ventilantes
Dolo pestilentes
Sensu rutilantes
Terram habitantes
Fictè volitantes.

¶ Igitur dico quòd hodie præ ceteris adorantur & commendantur illi qui lautè volunt conuiuari. Sic enim dicitur Danie. 14. Babylonij adorabant Bel. qui pro eo dicebatur Deus ꝙ cibos innumeros comedere credebatur: quia verè illi hodie Babylonij viri confusionis illos præcipue reputant & honorant qui festa & conuiuia lauta parant. ¶ Item adorantur illi qui proteruè solent alios ventilare. Et ista est bestia quæ ascendit de abysso, quæ bellum faciebat cum omnibus, quam omnis populus adorabat, sicut dicitur Apoc. 13. Quia reuera isti præ ceteris hodie reputantur, à quibus alij impugnantur & superantur. ¶ Item adorantur qui dolo sciunt alios defraudare scilicet malitiosi & cautelosi fallaces astuti & dolosi. Figurati in Dracone quem adorabant Babyloni sicut dicitur Dan. 14. Draco enim secundum Augu. animal est astutum. Leo inquit aperte irascitur, Draco occultè insidiatur. Vnde Apo. 13. Adorauerunt Draconem. ¶ Item adorantur qui sapientia terrena solent præ alijs rutilare. Et isti sunt illa militia cœli de qua dicitur Deut. 17. Adoramus Solem & Lunam & omnem militiam cœli. Sol enim Luna & Stellæ propter splendorem signant seculi sapientes. ¶ Item adorantur illi qui in terra & terrenis solent cor suum ponere & illud mentaliter habitare, diuites. s. vsurarij & potentes, figurati in talpis, quas filij Israel adorabant sicut dicitur Esa. 2. quia scilicet talpæ habitant infra terram. Figurati etiam in Idolo Baal, qui interpretatur habens: quia. s. illi qui hodie habent diuitias, præ ceteris honorantur. Vnde de Rege Achab dicitur 3. Regũ. 22. ꝙ ipse seruiuit Baal & adorauit eum. ¶ Item adoratur illi qui sciunt fictè volitare, sicut hypocritæ: quia. s. quidam filij Israel sicut dicitur Esa. 2. adorabant vespertiliones quæ videntur aues & non sunt: quia scilicet carent pennis. Sic hypocritæ qui iusti videntur & non sunt: quia pennas virtutum non habent licet videantur habere, propter suam hypocrisim honorantur, & à simplicibus præ alijs reputantur. Vnde de imagine lignea dicitur Esa. 44. ꝙ artifex lignarius fecit imaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo, fecit Deum & adorauit, fecitq́; sculptile & curuatus est ante illud. Igitur sunt reptilia diabolica quæ à fatuis peccatoribus adorantur Pone si vis figuram Ezechi. 8.
P quæ ponitur supra de Abominatione reptilium. ¶ Quartò dico ꝙ sunt adoratores fictilium. Et isti sunt qui adorant & excessiuè diligunt bona mundi, quæ non sunt vera bona sed ficta, sicut sunt diuitiæ, mulieres, & eminentiæ, quæ omnia figurantur in imagine bestiæ Apo. 13. Quam quicunq́; adorauerunt, in stagnũ ignis missi sunt. Quia reuera qui imagines pro rebus, fictitia pro veris adorãt, æternæ mortis combustionem
Q inde reportant. ¶ Quintò autem dico ꝙ sunt adoratores hostilium. s. demonum: quia. s. multi sunt qui adorant hostes humanæ naturæ demones. Nam & mali Angeli volunt adorari, & horrẽdis superstitionibus volunt coli, sicut de quodam Idolo Indiæ, narrat Adoricus, ꝙ sanguinẽ quadraginta virginũ quisq; petebat. Boni verò Angeli se adorari non permittunt, sed oẽm orationẽ Deo faciendã describunt. sicut patet Apo. 19. de Angelo quem Io. voluit adorare, qui protinus dixit sibi. Vide ne feceris, conseruus. n. tuus sum & fratrum tuorum. Adoratores enim isti sunt hęretici sortilegi Idololatræ & negromãtici &c. Contra quos Deut. 20. Si adoraueris Deos alienos, prędico tibi ꝙ pereas &c. sufficit &c. Vide infra de Colere.

A **Adhuc.** Nota ꝙ adhuc signat in scriptura

Imperfectionem
Continuationem
Superadditionem.

¶ Imperfectionem dico. adhuc. n. signat illud quod adhuc est in fieri, & quod necdũ est cõpletum, sicut illud psal. 38. Dum adhuc ordirer succidit me. necdum. n. hæc orditio erat completa. ¶ Cõtinuationem etiam quãq; signat. sicut Gene. 18. dicitur ꝙ Abraam adhuc stabat coram domino. ¶ Augmentum verò & superadditionem designat sicut in psal. dicitur. Adhuc multiplicabuntur in senecta vberi. Adhuc igitur applicando ad mores, quandoq; signat in bono, quandoq; in malo. Et primo dico ꝙ adhuc in bono signat

Statum pœnitentiæ recuperatum
Motum insistentiæ reiteratum
Fluctum affluentiæ desideratum.

¶ Dico igitur ꝙ est vnum adhuc bona recupans, & istud signat pœnitentiam, quæ. s. adhuc idest post lapsum peccati recuperat gratias & virtutes. vnde de tali adhuc, dicitur Esa. 29. Nonne adhuc & in modico & in breui cõuertetur libanus in Chermel, & Chermel in saltum computabitur? Iste est enim processus pœnitentiæ: quia scilicet in modico & in breui. i. cito & velociter Libanus qui interpretatur cãdor gloriæ mundialis & omnis curiositas temporalis debet conuerti in teneritudinem & mollitiem compunctionis, & sic computatur chermel in saltum. quia. s. eo modo saltus fit altæ & eleuatæ contemplationis, & saltatur ad fructum æternæ refectionis. arbor enim quæ in hyeme mortificatur, ad æstatem reuertitur iterum ad virorem. Sic verè peccator qui siccus est & indeuotus dum est in hyeme peccati, adhuc potest per pœnitentiam reuiuere & ad statũ salutis & gratiæ reuenire. vnde illud psal. Adhuc multiplicabuntur. Et aduerte ꝙ adhuc pœnitentiæ

Dolorem induit
Lachrymis imbuit
Vitia destruit
Virtutes tribuit
Cuncta restituit.

Dico igitur quòd istud adhuc pœnitentiæ solet dolorem induere & ostendere scilicet pro culpa præterita. vnde Roma. 8. Omnis creatura ingemiscit & parturit vsque adhuc. ¶ Item solet conscientiam lachrymis imbuere & compluere. vnde Genes. 7. Adhuc post dies 7. pluam super terram 40. diebus. Item solet congeriem vitiorum destruere. Ionæ 3. Adhuc 40. dies, & Niniue subuertetur. Niniue dico idest ciuitas diaboli idest congeries vitiorum. Item solet virtutes tribuere, & ad iustitiam reducere. psal. Adhuc pusillum, & non erit peccator. ¶ Item solet omnia bona restituere. vnde Ezech. 36. Adhuc in hoc inuenient me domus Israel vt faciam eis, multiplicabo eos sicut gregem hominum, vt gregem sanctum, vt gregem Hierusalem. Ecce igitur est vnum adhuc bona recuperans scilicet pęnitentia. ¶ Secundò dico quòd est vnum adhuc bona reiterãs. C
Et sic dico ꝙ adhuc signat profectum bonorum operũ & virtutum. quodlibet enim bonum opus est quasi vnum adhuc idest quasi vnus altus passus superadditus ad eundum in cęlum. Natura enim nunquàm est contenta aliquod solum producere, immo nititur aliud vlterius parturire. Cœlum enim non solum mouebitur hodie, immo adhuc cras & post cras continuè mouebit se. Sol non solum hodie mundum illuminat, immo ipsum adhuc cras illuminabit. Arbor nõ solum in isto anno fructificat, immo etiam adhuc anno sequenti fructificabit. Roman. 8. Creatura parturit vsque adhuc. Sic verè nos semper aliquid adhuc debemus boni agere. Et per profectum bonorum operum continuè pullulare. Figura 4. Regum 4. vbi dicitur quòd cum illa mulier impleffet omnia vasa sua oleo, vocans puerum dixit sibi. Affer mihi adhuc, vas supple vt impleam. Ac si diceret. Nunquàm est à bono opere cessandum sed infusioni olei vel acquisitioni gratiæ & virtutum continuè insistendum. Apo. 22. Qui iustus est, iustificetur adhuc, & sanctus, sanctificetur adhuc. Istud est igitur vnum adhuc bona reiterans. ¶ Tertiò dico ꝙ est vnum adhuc diu perseuerans. sicut cum dicitur Adhuc facit hoc. Adhuc viuit. Adhuc est in D
tali loco. tale enim adhuc idest perseuerantiam in bono diligit Deus. Figuratur in Rege Israel. qui Benadab dixisse fertur 3. Reg. 20. Si adhuc viuit frater meus est. Et ideò nota ꝙ adhuc perseuerantiæ, est continuandum.

Fortiter sustinendo
Vtiliter loquendo
Innocenter viuendo
Humiliter agendo

Dico igitur fortiter sustinendo. vnde Apo. 6. Sustinete adhuc tempus modicum donec impleatur numerus fratrum vestrorum. ¶ Item vtiliter loquendo. Genes. 18. Obsecro ne irascaris si loquar semel ad dominum meũ

¶ Item

¶Item innocenter viuendo. Iob. 2. Adhuc permanes in innocentia tua, benedic Deo & morere. ¶Item humiliter agendo. 1. Regum 1. Samuel puer erat adhuc infantulus. Istud
E igitur est vnum adhuc diu perseuerans. ¶Quartò dico quòd est vnum adhuc multum exuberās, & istud adhuc signat gloriam Paradisi, quæ adhuc à fidelibus expectatur. Deus n. non solum dat stolam primam, sed adhuc superaddet & reliquam. vnde Christus videtur dicere cuilibet iusto illud Io. 12. Glorificaui, & adhuc glorificabo. Istud est. n. illud adhuc quod nobis deficit quàdiu sumus in hac vita De quo Lu. 18. Adhuc tibi deest vnum. s. gloria ęterna, quę est vltimum bonum adhuc. Bonus. n. princeps adhuc pōt satiare, promouere, exaltare bonum militem vel vasallum, liberalis etiam prælatus adhuc solet amplius beneficiare suum nepotulum & amicum. Sic verè Deus amicis nō solum per gratiam bene facit, sed per gloriam ditat. Zach. 1. Adhuc affluent ciuitates meæ bonis, & consolabitur adhuc dñs Syon, & eliget adhuc Hierusalem. Sic igitur patet quō in bono significato adhuc denotat Gloriæ beatitudinem, Perseuerātiæ longitudinem, Proficientiæ apeitudinem Pęnitentiæ mestitudinem. ¶Item dico q adhuc potest sumi in malo significato. Et sic adhuc significat.

Actum imperfectum	Primo significat Actus imper-
F Vitalem defectum	fectionē: quia. s. hoīes imperfe-
Iniustum profectum	cti nō sunt nisi vnū adhuc: quia
Ardentem affectum	videnť esse in fieri, & non in fa-
Damnosum effectum.	cto esse, similes arbori quæ ad-

huc est in flore, quæ modica occasione siccatur, & tota ipsius perfectio præpeditur. Io. 12. Adhuc modicum lumen in vobis est. Vnde hypocrita cuius status imperfectus in scriptura legitur, comparatur Scirpo. de quo dicitur Iob. 8. q cum adhuc sit in flore, nec carpitur manu, ante omnes herbas arescit. Similes videtur illi vni pisci qui dicitur Ephimeron, qui eadē die moritur qua nascitur. Vnde Seneca. Stultitia semper incipit viuere. Et ibidem. Nihil turpius q̄ senex incipiens viuere. ¶Secūdò dico q adhuc signat vitalem defectionem seu vitæ modicā durationem. humana. n. vita non est nisi adhuc. i. quædam mora breuis, defectibilis, incompleta: quia. s. dum homo non aduertit, & dum adhuc est in fieri, vita sua deficit, & mors venit. Esa. 38. Dum adhuc ordirer succidit me. Vnde de malis & de eorum vita dicitur in psal. Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos. Et alibi Adhuc pusillum, & non erit peccator. etiam breuitas moræ ipsius saluatoris po-
¶ tuit significari per adbuc. sicut dicit̃ Io. 14. vbi ipse dixit. Adhuc modicum, & mūdus iam me non videt. & eiusdem 7. Adhuc modicum tempus vobiscum sum &c. & sic signat breuem
G durationem. ¶Tertio dico q adhuc signat malam perfectionē idest malorum actuum exercitium & continuationem. Mali. n. nunq̄ ponunt terminum in peccando, immo semper quærunt adbuc superaddere peccata iterando. Hiere. 3. q̄ vilis facta es nimis, iterans vias tuas. Vnde in psal. dicitur. Et apposuerunt adhuc peccare ei, & in iram excitauerūt eum in excelso in aquoso 4. Reg. 9 Adhuc vigent fornicationes Hiezabel. Et
H Apoca. 22. Qui nocet, noceat adhuc. ¶Quartò dico q adhuc signat auaram affectionem: quia auarus semper nititur ad aliquid adhuc habendum. Micheæ 6. Adbuc ignis in domo impij, thesauri iniquitatis, & mensura minor iræ plena. Et ad litteram ibi loquitur de vsurarijs & auaris qui similes sunt Cani qui transiens super pontem cum frusto carnis in ore, cum videret vmbram carnis in aqua, non contentus illa quam habebat, sed adhuc aliam quærēs, aperuit os, & totū perdidit. Semper. n petit adhue improbus & auarus ambitiosus & importunus, dicens illud 4. Reg. 4. Affer mihi adhuc propter quod sæpe fit q nec illud quod cupiebat acquirit, immo etiam illud quod tenebat, perdidit. Significat igitur cupidam affectionem. ¶Quintò dico q adhuc in malo signat æternā damnationem, illa. n. est vltimum pessimum Adhuc, quod peccatoribus reseruatur. de quo Exod 11. Adhuc vna plaga tangam Ægyptum. Quod figuratur. Apoca 11. Vbi dicitur. Væ vnum abijt, sed adhuc veniunt duo væ, vnum væ. s. culpa quantum ad actum transitorium abijt, sed verè adhuc peccatoribus post hanc vitam restant duo væ. s. damnatio corporis & animæ, vt sic post væ culpæ sequatur væ duplicis pœnæ, & miseriæ. Apoca. vltimo. Qui in sordibus est sordescat adhuc. Qui in sordibus dico est culpe, sordescat adhuc scilicet in sordibus miserię. Et sic igitur patet quomodo adhuc signat nouem modis tam in bono, q̄ in malo. Et sic sufficit &c.

Aduena. Est ille qui aliunde aduenit, & est idē q peregrinus, extraneus, alienus. Et potest accipi A
in bono & in malo. In malo signat hominem peccatorē, in bono, seculi contēptorem, in neutro, fragilem viatorē. Quod seculi contēptorē, patet in psal. Aduena ego sum apud te, & peregrinus sicut oēs patres mei. q fragilem viatorem. Gēne. 19. vbi Loth dictum est. Vt aduena ingressus es. Et Genes. 23. dixit Abraham. Aduena & peregrinus sum apud vos. Itē signat hominem peccatorem: quia aduenæ non vescebantur de sanctificatis, & maximè de Agno Paschali. Exo. 12. Ideò sanctis, non peccatoribus dicitur Eph. 2. fratres iam non estis hospites & aduenæ. Item signat bonum actiuum mūdi habitatorē: quia seculares respectu ecclesiasticorum sunt aduenę & minus domestici. Sed contingit in ciuitatibus q aduenæ sint ciuibus ditiores, sic in ecclesia fit q seculares sunt clericis meliores. vnde Ecclesiasticis loquitur dñs Deute. 18. Aduena qui versatur tecum, ascendet super te, & erit superior, tu autem descendes, & eris inferior. ¶Item accipitur pro homine perfecto, qui se reputat peregrinum in vita ista, nec ibi moratur, cor suum ponendo in patria bonaq; mundi non sua propria reputādo. vnde in Epistola Didimi ad Alexandrum. Nos nō sumus incolæ huius mundi, sed aduenæ, & sic in mundum venimus, vt ibi nō liceat cōsistere, sed trāsire. Et sic de viris perfectis qui hic sunt aduenæ, & finaliter ciues in Paradiso, dicitur Esa. 5. Pascentur Agni iuxta ordinem suum, & deserta in vbertatem versa comedent aduenæ. Vide quattuor virtutes perfectorum secundum quattuor proprietates aduenarum. Aduenæ enim debent viuere.

Benigniter	¶Sic perfecti debent viuere in beni-
Reuerenter	gnitate & reuerentia. Agni. In com-
Concorditer	munitate & concordantia. iuxta. In
Patienter	sagacitate & patientia. Ordinē. & sic
Steriliter	erunt in fertilitate & opulentia. quia
Abstinenter	in vbertatem versa comedent. ¶Di- B
Fertiliter	co primo q debent habere reueren-
Affluenter.	tiam & benignitatē sicut aduena qui

non viuit superbè nec austerè. sic boni debēt reuerēter & humiliter viuere Igitur dicitur Agni: quia Agnus est animal lenissimum & humilissimū, quod victualia non congregat, nec mansionem sibi parat. Sic verè vir perfectus, humilis & mansuetus, sic verus aduena non congregat superfluè, nec aliquid sibi appropriat temporale, nec in mundo querit finalem mansionem habere. vnde ad Heb. 13. Non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram exquirimus. Vnde Hiere. 11. Ego quasi Agnus mansuetus qui portatur ad victimam. quasi Agnus per humilitatem, mansuetus per benignitatem. Portatur ad victimam tribulationum, per patientiæ & obediētiæ ducibilitatem. Et istud est contra multos qui reuera in mundo isto nō se habent sicut aduenæ, sed sicut hæreditarij domini & compatriotæ: quia non habent humilitatē, sed pompositatem, non benignitatem, sed crudelitatem, non patientiæ firmitatē, sed magis iracundiæ ferocitatem. Et ideò isti non sunt Agni, immo verè sunt Leones atque Pardi, quæ sunt animalia crudelia, carnes bestiarum innocentium comedētia, & eas in posterum aggregantia & reseruantia, & cauernas & latibula sibi edificātia. Sic verè mundi cupidi & raptores bestias innocentes. i. pauperes & vicinos exhæredant, eorumq; carnes. i. substātias temporales per rapinam fraudem & vsuram sibi accipiunt & accommodant, & sibi ipsas in posterum auarè accumulant & reseruant, & cauernas & latibula idest domos castra & palatia ac si perpetuò ibi essent mansuri, superfluè sibi parāt, in quibus ita tuti habitant, ac si non essent aduenæ, & ac si non essent de hoc seculo recessuri. Ideò & de talibus potest dici illud Ezech. 31. Leoni gentiū assimilaui te & Draconi qui est in mari. Tales. n.

Sunt Leones per crudelitatem
Sunt Dracones per cupiditatem
Sunt in mari per fluctuosam prosperitatem.

¶Non sic charissimi, sed simus aduenæ mites & benigni sicut Agnus, similes Moysi, qui erat mitissimus. De quo scribitur Act. 7. q ipse fuit aduena in terra Madian. & viuamus benigniter atq; reuerēter. ¶Scdò viuamus cōiter atq; concorditer seu C
cōcorditer. Sicut. n. videmus q aduenæ q sunt in terra aliena, viuūt pacificè & qetè, & sunt plures aduenæ simul, & solēt inter se habere pacem & vnitatē amorē & familiaritatē [illegible] concordiā & benignitatē Sic verè charissimi nos q sumus aduenæ in hac vita, debemus habere inter nos concordia & amorem &

fedus & amicitiã ampliorẽ. Sicut.n.dicit Petrus Alphonsi in
dialogo suo : Cameli sunt talis conditionis quòd illi qui sunt
eiusdem societatis, semper volunt simul comedere. Vnde si
vnus comedere nequeat, solent alij ieiunare, quapropter si eo
rum aliquis sit infirmus, necesse est quod de societate tollaẽ,
alioquin alij propter eius ieiunium morerentur. In hoc igitur
docet nos scriptura, ꝙ nos qui Christiani eiusdem ritus condi
tionis & fidei & societatis sumus, mutuæ charitatis & confor-
mitatis, & nullius singularitatis esse debemus. Et hoc quidem
ostenditur cum dicitur Iuxta, quia.s. vnus debet esse iuxta aliũ
per propinquitatem pacis concordiæ & dilectionis, vt sic al-
ter de altero dicat illud. 3. Regum. 13. Ossa illius pone iuxta
ossa mea. Iuxta enim similitudinem conformitatem & propin
quitatem designat. Quod est contra multos qui reuera in vi-
ta ista non volunt viuere pacificè nec quiete, nec volunt esse
iuxta per pacem & concordiam, immo verè longè sunt alter
ab altero per contentionem brigam & discordiam, & inuidiã,
per rixam iracundiam & litem. iuxta illud Psal. De longè ste-
terunt, & vim faciebant. Isti enim sunt longè, fugiendo, stete-
runt, appropinquando, vim faciebãt, alios realiter & verbali-
ter impugnando. Sicut enim videmus, animalia mansueta vo
lunt viuere in societate & communitate, sicut sunt cerui, ona-
gri elephantes, oues, & boues, & passeres & columbæ. Sed illę
aues & bestiæ quæ de carnibus viuere cõsueuerunt, sicut sunt
Leones vultures & aquilæ, nec in pace nec in societate viuere
didicerunt. vnde dicit Auicen. lib. 1. ꝙ quædam animalia sunt
vrbana, quædam agrestia, sed inter cetera homo non potest vi
uere solus, formicę, & apes in hoc sibi communicant ꝙ in con
sortijs viuunt, & breuiter animalia quæ non comedũt carnes
viuunt pacificè, animalia autem carnes comedentia non. Sic
verè charissimi illi qui sunt personæ mansuetę, habent viuere
pariter & coniunctim in societate, communitate, concordia
& pace, & charitate. Nam illi qui sunt oues quantum ad saga-
citatem discretionis, cerui quantum ad velocitatem bonæ ope
rationis & obedientiæ & subiectionis, Onagri quãtum ad cla
morem prædicationis confessionis orationis & gratiarũ actio
nis. Apes quantum ad mellificationem gratiæ & deuotionis,
Formicæ quantum ad laborem diligentiæ & occupationis,
Tales dico non possunt soli viuere per solitudinem odij & in-
uidiæ partialitatis & diuisionis, immo verè tales volunt in cõ
munitate pace atque concordia permanere. 1. Macha. 8. Om-
nes obediunt vni, & zelus & inuidia nõ est inter eos. Omnes
inquit, ecce communio. obediunt, ecce subiectio, vni, ecce pręlatio seu ordinis dispositio. Et zelus & inuidia nõ est inter eos,
ecce pacis & concordiæ conuentio. Sed verè alij sunt qui cõ-
edunt carnes crudas. s. crudeles, homicidæ, iracundi, inuidi &
detractores vsurarij atque raptores, qui reuera possunt dici
propter crudelitatem Leones vultures & Dracones. Isti dico
de societate pace & amicitia communitate & concordia nihil
curant, alter ab altero per lites & discordias segregatur & per
partialitatis odia & inuidias solutus & solitarius diuagatur:
quia sicut dicitur Esa. 57. Impij quasi mare feruens quod quie
scere non vult, & non est pax impijs dixit dominus. Nõ sic cha
rissimi non, sed pro Deo simus boni aduenæ, & veniamus co-
muniter atque concordanter. Iuxta inquit. Prouer. 27. Melior
est vicinus iuxta, quam frater longè. Isti sunt igitur boni adue
næ qui. s. adhærent & coniunguntur Deo & proximo charita
tiuè. Deo dico. Esa. 56. Filius aduenæ quę adhæret domino. ꝓ
ximo etiam. vnde Esa. 54. Aduena quondam tuus adiungetur
tibi. viuamus igitur communiter atque colliganter. Iuxta in-
D quit. ¶ Tertiò viuamus sagaciter atque patienter. Aduenæ so-
lent in terra aliena multa patientia tolerare, & se in omnibus
gerere & ordinare sapienter & maturè. Sic verè in ista patria
huius mundi aliena debemus tribulationes & opprobria in
patientia sustinere. Non vindictam quærere de quocũq; ne, sed
maturè sapienter & ordinatè cũ omnibus nos habere. ꝙ osten
ditur cum dicitur secundum ordinem, quia. s. nos debemus vi
uere prudenter & ordinatè. Nam sicut videmus ꝙ Stellæ non
sunt in diuersis circulis ordinatæ, & quælibet est contenta lo-
co suo, ita ꝙ quamuis vna iuxta aliam transeat, ipsam tamen
in suis effectibus non perturbat, sicut dicit Martianus, sic vere
charissimi nos qui debemus esse Stellæ per celsitudinem per-
fectionis, debemus viuere ordinatè prudenter & maturè, &
cum simus in cęlis in diuersis circulis. i. in diuersis statibus of
ficijs & beneficijs & mansionibus ordinati & situati, quilibet
tamen habet & debet esse contentus loco, statu, gradu, & offi-
cio sibi dato. Iuxta illud. 4. Regum. 14. Contentus esto gloria,
& sede in domo tua. Nam circulos loca & officia vicinorum
nostrorum non debemus per ambitionem appetere, vel man-
sionẽ impetere, nec eos per dissensionem in suis actibus per-
turbare, sed sine ambitione nos cum omnibus ordinare. Iuxta
illud iudicum. 5. Stellæ manẽtes in ordine & cursu suo aduer
sus Sysaram pugnauerunt. Simus dico Stellæ manentes per
stabilem perseuerantiam, simus in ordine & cursu per mobi-
lem obedientiam, simus aduersus Sysaram. i. aduersus diabo-
lum pugnantes per virilem experientiam. Vnde de talibus ad
uenis ordinatè viuentibus & vicinis non contristantibus, di-
citur Deut. 10. Aduenam non cõtristabis, & non affliges eum,
aduenæ enim ipsi fuistis in terra ægypti. Et sic bene dico ꝙ
oportet nos viuere sagaciter atque patienter ¶ Quartò dico E
viuamus steriliter siue abstinenter. Nam sicut aduenę & peru
grini non solent quærere nec viuere delicatè, immo in absti-
nentia & parcitate, sic verè nos alij in isto mundo non debe-
mus quærere delitias & carnalitates, immo debemus viuere
in abstinentia & parcitate, & esse contenti sufficientia victus.
quod ostẽditur cum dicitur Deserta. quia verè sicut locus est
desertus sine delitijs, sine solatijs, sine tumultibus, & sine fru-
ctibus, sic verè nos debemus viuere in deserto abstinentiæ &
pœnitentię, vbi non sunt delitię carnalitatis, solatia mundanæ
iucunditatis, tumultus peruersæ rixositatis, nec fructus tem-
poralis prosperitatis. Lucæ. 4. Ductus est Iesus à spiritu in de-
sertum. i. in locum abstinentiæ. Et ideo sequitur ꝙ ibi ieiuna-
uit quadraginta diebus. & hoc est contra delitiosos qui in mũ
do isto non quærunt neque diligunt nisi delitias corporales.
vnde in Psal. Ponam desertum in stagna aquarum, quia verè
desertum. i. sterilitatem & siccitatem abstinentiæ ipsi commu
tant in stagna aquarum. i. in vbertatem corporalis opulentiæ
Non sic, sed sicut aduenæ viuamus, steriliter seu abstinenter.
1. Pe. 2. Obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos abstine
te vos a carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam
similes pellicano, quæ est auis magnæ abstinentiæ & maximę
siccitatis, & semper habitat in deserto. Sic nos debemus esse
sicci, macri, & abstinentes, & in deserto abstinentiæ commo-
rari. Psal. Similis factus sum pellicano solitudinis. ¶ Quintò F
quod nos finaliter poterimus viuere fertiliter seu affluenter.
Sicut enim aduena parcè & discretè viuendo, quandoq; ue in
terra aliena acquirit multa bona & hæreditates & possessio-
nes, vnde postmodum lautè viuit, sic nos in vita ista si parce
& prudenter velimus viuere, poterimus acquirere possessio-
nem gloriæ Paradisi, qua postmodum in affluentia perfrue-
mur, quod ostenditur cum dicitur. In vbertatem versa adue-
nę comedent. Et tunc nobis poterit dici illud Ephe. 2. Fratres
Iam non estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sanctorum, &
domestici Dei. Vnde ista affluentia commendatur ab affectio
ne charitatiua, fratres, à duratione non defectiua, quia iã non
estis hospites & aduenæ, à communione concordatiua, quia
iam estis ciues sanctorum, a prælatione derogatiua, quia estis
domestici Dei. Vt igitur charissimi, nos possimus in posterũ
viuere in affluentia, viuamus prius in abstinentia, in sapientia
in patientia, in concordia, in reuerẽtia. Et sic erimus boni ad-
uenæ Et ideo de talibus aduenis dicitur Zach. 7. Viduam &
pupillum & aduenã & pauperem nolite calumniari, quia re-
uera sine per aduenas intelligantur pauperes & egeni, siue vi
ri iusti & perfecti, siue etiam ad litteram extranei & egeni, do
minus solet tales diligere & dirigere, & de ipsis curam gerere
& eos defendere & iuuare. Psal Dominus custodit aduenas,
pupillum & viduam suscipiet. ¶ Adhuc autem videtur vnum
exemplum satis mirabile, sicut enim à fide dignis audiui, in
gallijs in illa parte Pictauiæ quæ Xanctonia nominatur, pro-
pè castrum Sibisiæ fertur esse quoddam cimiterium cuius ter
ra plus fauet extraneis & aduenis, quam propinquis, quia. s. si
quis extraneus ibidem moritur, statim in dicto cimiterio sibi
conformis & præparatus tumulus à casu fodientibus inueni-
tur. Si verò aliquis de compatriotis & vicinis decesserit, terra
solum, & nullus tumulus apparebit. Aliud autem simile cimi
terium, audiui esse in Vasconia in dyocesi Agenensi. Aiũt
autem prædicti Xanctoniæ Pictauienses in territorio dicti ca
stri cimiterium quoddam esse vbi pro eo hodie non sepelitur
aliquis, quia antiquitus si ibi sepeliebatur corpus hominis, sta
tim à terra reijciebatur, & nunquam infra terram mortuus re
cipiebatur. Cuius simile dicit antiquitus fuisse Geruasius in
insula Cypri, sed cessasse euomitionem corporum propter
crucem

crucem boni latronis quam ibi Helena dereliquit. Sic reuera dico ꝙ Deus qui reuera est terra, quæ in æternum stat. Eccle. 1. & cimiterium in quo mentes nostræ sunt per deuotionem condendæ, misericordius se solet habere ad præfatos mundi aduenas & pauperes, quam ad seculi diuites, qui sunt propriè mundi ciues. Ipsos enim solet suscipere, & eis necessaria procurare, & ex quo hic non habēt alium adiutorem, solet de eis temporaliter & æternaliter cogitare. Vnde Psal. Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor. De alijs verò qui hic temporales habent fauores, non se sic solet intromittere vel curare. quod etiam nos debemus facere, quia. s. cæteris paribus plus debemus fouere extraneos quam vicinos. Leui. 19. Si habitauerit aduena in terra vestra, non exprobretis ei, sed diligetis sicut vosmetipsos. quod tamen est hodie contra multos, qui scilicet omnes extraneos vilipendunt, & eos quārum possunt suppeditant & confundunt, quod maximè faciunt mali iudices, qui per acceptionem personarum solos familiares, compatriotas, & consanguineos promouent, alios verò tribulant, & molestant, similes Diomedijs auibus, de quibus dicunt Solinus & Aug. de ciuitate Dei lib. 18. c. 16. ꝙ Græcis compatriotis suis applaudunt, quoscunque verò alios percutiunt atque lędunt. sic isti. Vnde Sap. 19. Alij quidem ignotos non recipiebant aduenas, alij autem bonos hospites in seruitutem recipiebant. Vide si vis magis ad plenum de diomedijs, in reductorio tuo morali. libro. 8.

A **Aduentus.** Christi est duplex in scriptura. Scilicet aduentus in carnem. Et aduentus ad iudicium. Primus fuit amorosus, sed secundus rigorosus. Primus fuit clementiæ, sed secundus iustitiæ. Primus fuit pietatis sed secundus seueritatis. Sicut .n. videmus ꝙ acus habet duas extremitates, primam quæ est persorata, sed non pungit, sed fila in se recipit, vltimam quæ multum est acuta, quæ dire persorat atque lędit, sic verè Christus habet duas extremitates. s. duos aduentus suos. Primum in carnem, secundum ad iudicium. Primus non fuit acutus per iustitiæ seueritatem, sed hebetatus per clementiæ benignitatem, & persoratus per clauorum & lanceæ asperitatem, fila. i. fragiles peccatores in se recipiens per fidē & charitatem. Sed verè vltimus erit alterius cōditionis, quia pro certo ipse erit acutissimus seuere iudicando pungitiuus iniquos condemnando, pęnetrans vsque ad intima examinando, & pœnam æternam vsque ad interiorem animam infligendo. Ideo de sentētia iudicis dicitur Heb. 4. Viuus est sermo Dei & efficax, & pœnetrabilior omni gladio ancipiti. ¶ Aliquid igitur primo de aduentu eius in carnem circa pręsens opusculum differamus, & dicamus primo ꝙ quamuis Sol per totam noctem à nostris visibus lateat, solet tamen oriri finaliter, accidere & venire, diem in terris facere, & mundū præsentialiter visitare. Sic verè quamuis sol iustitiæ Dei filius diu à nostris visibus latuisset, & propter noctem. i. propter obscuritatem peccati Adæ suam nobis præsentiam occultasset, finaliter tamen voluit ad mundum istum, per carnis assumptionem accedere & venire, diuinæque gratiæ diem causare & facere, atque mundo claritatem suæ præsentiæ demonstrare. Vnde de ipso potest dici illud Esa. 60. Venit lumen tuum Hierusalem, & gloria eius super te orta est. Et merito dicitur lumē, quod scilicet infinitas vtilitates nobis confert, significans Christum, qui super omnes in hoc aduentu nobis vtilia procurauit. Quapropter possum breuiter notare quòd in hoc aduentu ille Venit vt

B Liberator potentissimus
Visitator clementissimus
Medicator prudentissimus
Præmiator fecundissimus
Prædicator feruentissimus
Informator scientissimus
Imperator sublimissimus
Consolator benignissimus
Illustrator præclarissimus.

¶ Dico igitur primo quòd ipse venit vt strenuissimus liberator, & ideo aduentum suum petebat. Dauid in Psalm. 79. illud dicens. Veni ad liberandum nos domine Deus virtutū. ¶ Item venit vt clementissimus visitator. vnde Geñ. 37. dixit Iacob filio suo Ioseph. Fratres tui pascunt oues in Sichimis, veni, mittam te ad eos. Et. 1. Reg. 17. Fratres tuos visitabis &c. ¶ Item venit vt prudentissimus medicator. vnde iste est ille medicus qui dicit de paralytico Mat. 8. Ego veniam & curabo eum. ¶ Item venit vt fecundissimus præmiator. Vnde ipse potest dicere illud Geñ. 30. Modicum habuisti antequam venirem ad te, nūc autem diues effectus es. ¶ Item venit vt feruētissimus prędicator. Vnde ipse dicit Mat. 9. Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. ¶ Item venit vt scientissimus informator. Vnde iste est cui dicitur Ioan. 3. Rabi scimus quia à Deo venisti magister. ¶ Item venit vt sublimissimus imperator. Vnde de isto dicitur Zachariæ. 9. Ecce rex tuus venit. ¶ Item venit vt benignissimus consolator. vnde de isto dicitur Ioan. 20. quòd cum fores essent clausæ vbi erant discipuli cōgregati propter metum Iudęorum, venit Iesus ianuis clausis, & dixit eis. Pax vobis. ¶ Item venit vt præclarissimus illustrator. Vnde iste est qui dicit Ioan. 12. Ego lux veni in mūdum. Ecce igitur quot sunt vtilitates istius Christi aduentus Et ideo petebat humanum genus istum aduentum Can. 5. Veniat dilectus meus in hortum suum. vbi ostenditur ꝙ ista supplicatio triplici ratione debuerat exaudiri. Propter clamorem optatiuum. Veniat. Propter amorem coniunctiuum. Dilectus meus. Propter virorem attractiuum. In hortum suum. Sicut enim sol in aduentu suo tria facit beneficia, præstat. s. remediū languoris, incendium caloris, stipendiū nitoris, quia. s. omnia facit nitere & florere, sic Christus in suo aduētu fuit remediū desiderantium refrigeratiuum, Veniat. Incēdium confœderantium euisceratiuum, Dilectus meus. Stipendium perseuerantium exuberatiuum, In hortum suum. ¶ Dico igitur primo ꝙ C in Christi aduentu quietatur amor desiderans. Veniat. Nam sicut dictum est, sol in suo aduentu ad terram est remedium & refrigerium infirmorum, sicut patet, quia multæ sunt infirmitates quæ in solis ortu & aduentu temperantur, & sic infirmorum desideria quietantur. Sic verè Christus in suo aduentu temperauit & refrigerauit infirmitates tentationum & tribulationum, & ideo desideria sanctorum patrum recreauit & quietauit, qui quidem appetitus & desideria ostenduntur quando dicitur, quod est optatiui modi q. d. Si venerit, ipse potest omnes appetitus & desideria, & optatus concludere, finire, & quietare. Et ideo sanctus pater poterat dicere tunc, & ēt quælibet anima deuota potest dicere nunc, illud Cant. 4. Surge aquilo, veni auster, persla hortum meum. Filius enim Dei dicitur aquilo, qui est ventus frigidus, propter iustitiam, Auster, qui est ventus mollis, propter clementiam. Et iste in aduentu suo perflat hortum ecclesiæ vel conscientiæ per suam gratiā & misericordiam. Veniat igitur dicebat humana natura & sancti patres. Secūdum Iorach in libro suo. Serpens murenam sibilo euocat, & à pfundo fluuij ipsam suo sibilo ad littus trahit, emissoque veneno suo cum ipsa contrahit copulam & exinde fetus bonus generatur, non serpenti similis, sed murenæ similis. Reuera charissimi, per istam murenam intelligo diuinam naturam vel personam, quæ ab æterno in fluuio beatitudinis habitauit. Per serpētem intelligo humanum genus, quod venenosum & serpentinum fuerat per peccatum, quod à principio sibilauit per feruentia desideria, vt istam murenā scilicet personam filij Dei de fluuio Paradisi ad littus traheret huius mundi. sicut patet de prophetis qui deuotissimè sibilabant. Esa. 64. Vtinam dirumperes cœlum & descenderes. Et breuiter tantum fuit à parte humani generis sibilatum, ꝙ ista murena, diuina persona, venit ad littus huius mundi, accessit ad serpentem. i. ad hominem, & cum eo per beatam incarnationem voluit matrimonialiter copulari, ita ꝙ fetus exinde resultans. i. Christus nullum serpentinum venenum habuit qa scilicet nulla vitia humani generis contraxit, immo semper sine diminutione murenicam naturam retinuit. i diuinā. Io. 4. Sibilum auræ lenis audiui. Sic etiam charissimi, si nos volumus ꝙ ista murena, Dei filius, veniat ad nos per suam gratiā, pro certo non restat nisi ꝙ dimittamus venenum peccatorum per confessionem, & ꝙ sibilemus per desiderium & affectionem, & per deuotā orationem, & statim pro certo ipse aderit per suę gratiæ infusionem, & per sui adiutorij distributionem & nobiscum copulabitur per charitatem & dilectionem. Clamabis, & ipse exaudiet, vociferabis, & ipse dicet ecce adsum Esa. 58. Sed heu prohdolor quot sunt hodie alia genera sibilorum in mundo. ¶ Sibilat enim diabolus, vsurarius, & luxuriosus, & peccator venenosus. Serpens enim. i. diabolus sibilat p suggestionem & tentationem, vt murenam. i. animam de fluuio deuotionis extrahat, & eam ad littus mundi per amorem terrenorum attrahat, vt sic cum ipsa per vitia & peccata societatem contrahat. Ezech. 27. Sibilauerunt super te. s. diabolus, caro, & mundus, & ad nihilum redacta es. ¶ Item sibilat vsurarius, quia verè serpentes venenosi & malitiosi vsurarij & auari sibilāt hodie murenis. i. pauperibus & vicinis per falsas inductiones,

ctiones,suggestiones,& promisiones , vt sic eos ad copulam
suam.i.ad malos contractus inuocent & indrcanr , vr eos du
fluuio suo.i.de hæreditatibus suis exrrahant & euellant.¶ Itẽ
sibilat luxuriosus. Nam quando serpens corruptus & veneno
sus.i.luxuriosus vult prouocare ad copulam suam murenam
idest iuuenculã mulierem,ipse verè mittit sibi sibilum suum.
i.malas sugestiones & promisiones,vel sibilum suum.i. vetu
lam maquerellam,& sic eam sępe ad sui corruptam copulam
attrahit & inclinat,quia corrumpunt bonos mores colloquia
praua. ¶ Item sibilat peccator vitiosus.quando enim serpens.
i.peccator vult admitti ad copulam murenæ idest ad copulã
Christi sacramento,quandoque accidit in quadragesima.s. ꝙ
ipse sibilat per orationem venenum peccatorum suorum euo
mit per confesionem,& sic ad copulam murenæ.i.Christi in
paschate admittitur per sacramenti communionem. Veruuta
men transacto actu istius copulę,transacto festo paschatis, ad
venenum vomitum.i.ad peccata dimissa reuertitur per recidi
uationem & in ipsum reuersionem. 2. Pet. 2. Canis reuersus
ad vomitum,& sus lota in volutabro luti.vbi describitur talis
peccator vt irreplebilis cupiditatis carnis, quia non satiatur,
vt commutabilis debilitatis,quia reuertitur ad vomitum , vt
inquinabilis carnalitatis,quia dicitur sus, vt impurgabilis fe-
tiditatis,quia dicitur sus lota in volutabro luti. Quia verè ta
les peccatores sunt fetidi & impurgabiles,sunt carnales & in
quinabiles,sunt debiles & muliebres , sunt cupidi & irreple-
biles.Non sic charisimi,sed sibilemus ad Deum per feruorẽ
deuotionis & orationis , quia verè in suo aduentu quietatur
amor desiderans.s.desiderium sanctorum patrum , vt dictum
est.Veniat inquit Deus.cuius aduentu gaudebat Esaias dicẽ-
do Esa.14. prope est vt veniat tempus eius , & Dies eius non
elongabuntur,miserebitur enim dominus Iacob, & Israel sal
D uabitur.¶ Secũdò dico ꝙ in Christi aduentu inflammat amor
confederans.Dilectus meus inquit.Sol quando ad terram ap-
propinquat & venit,causat calorem in mundo . Nam vt dicit
Isido.per reflexionem radiorum solarium ad corpus opposi-
tum.s.ad terram præsentialiter calorem amoris,affectionis,&
charitatis in seculo generauit. Nam quia tũc radius Solis Dei
patris,videlicet ipsa persona filij,fuit inclinatus per humilita
tem vsque ad terram.i.vsque ad terrestrem humanam naturã,
ibique per beatam incarnationem se reflexit , Ideo calorem
amoris & charitatis.s.eius erga nos & nostri erga ipsum cau-
sauit & generauit,quod ostenditur cũ dicitur Dilectus meus
Can.5.Dilectus meus candidus & rubicundus,electus ex mi
libus.vbi amor ipsius commendatur Ex innocentiæ puritate.
Candidus.Ex verecundiæ venustate.Rubicundus. Ex excel-
lentia bonitatis. Electus.Ex eminentia sanctitatis.Ex milibus
Et ideo de isto feruore motiuæ dilectionis dicitur Lucæ . 12.
Ignem veni mittere in terram , & quid volo nisi vt ardeat?
E ¶ Et aduertamus charisimi ꝙ multiplici ratione debemus di
ligere Dei filium in isto aduentu.s. quia Hostis malignitas ꝑ
hunc superatur,quia mundi peruersitas per hunc reparatur,
quia cœli fœlicitas per hunc declaratur. Iste enim veniendo
superat Hostis malignitatem.Elephas enim quandoque cadit
in foueam vnde non potest surgere, & tunc venit vnus vena-
tor qui pungit ipsum lancea,tandem venit alius venator quẽ
quasi adiuuans Elephantem de fouea liberat,eique pabulum
administrat Quod videns Elephas,ipsum liberantem , tanto
amore diligit , quod statim domesticatur & tanti beneficij
memor ipsum sequitur , & seipsum de cetero gubernari per-
mittit.Elephas charisimi,est homo qui à primaria sui condi
tione cecidit in foueam peccatorum , quã sibi venator diabo-
lus in tentatione Adæ in huius mundi nemore præparauit.
Psal. Foderunt ante faciem meam foueam , & inciderunt in
eam.In qua quidem fouea iste venator diabolus hominem lã
ceis diuersarum tentationum & tribulationum pungebat. Et
ideo secundus venator Christus in isto aduentu cum venit,
primum venatorem diabolum fugauit contra ipsum in cruce
pugnauit,& Elephantem.i.humanum genus de fouea pecca-
ti,de mortis etiam & inferni iurisdictione liberauit , sibi etiã
pabulum sui proprij corporis præparauit. & ideo tanti bene-
ficij memores,ipsum summè debemus diligere , & ipsum per
bona opera sequi,& iugiter obedire. Nos igitur diligamus eũ
quia ipse prior dilexit nos.1.Ioan.4. Veniendo igitur ipse su-
perat hostis malignitatem.Esa.35.Ipse veniet,& saluabit nos,
F supple ab hostis malignitate &c. ¶ Secundò est diligendus,
quia veniendò reparat mundi peruersitatem, similis ciconiæ,
quæ in hyeme propter frigoris tempestates deserit nidum,suũ
sed in æstate reuertitur ad eundem, ipsumque inueniens disi
patum,diligenti studio reparat & reformat.Sic verè Deus in
primo propter tempestatem peccati Adæ quasi visus fuit de
nido suo.s.de ecclesia, mundo, & humana natura recedere &
abire,dum.s.sibi subtraxit gratiam & gloriam . Sed pro certo
adueniente tempore veris.i.tempore gratiæ & legis nouæ, &
finito tempore hyemis.i.legis antiquæ, ista ciconia Dei filius
voluit per beatam incarnationem ad nidum suum.i. ad mun-
dum ad ecclesiam & ad naturam humanam venire & reuerti
Et quia iste nidus disipatus erat pluribus vitijs & peccatis.
Ideo voluit ipsum donis & gratijs & virtutibus reparare. Iõ
dicebat Zach.1.Reuertar in Hierusalem in misericordijs , &
domus mea edificabitur in ea.Vnde.1.Macha.10. Venit Iona
thas in Hierusalem.sequitur. Et cepit edificare & innouare
eam.Diligamus igitur Christi aduentũ,quia verè ꝑ hunc re-
paratur morum peruersitas.¶ Tertiò diligamus,quia per hũc G
declaratur cœli fœlicitas , sicut enim hirundo per hyemem
non videtur,quia tũc in remotis vel transmarinis regionibus
creditur habitare,in verè tamen solet venire,& æstatem pro-
pinquam , temporisque nouitatem suo aduentu infallibiliter
declarare,sic Dei filius q ab æterno in vltramarinis partibus:
i.in Paradisi remotis partibus habitauit , ita ꝙ in istis nostris
partibus per præsentiam corporis nullatenus videbatur, fina
liter voluit venire,& per nostræ naturæ assumptionem mun-
do visibilis apparere. Iuxta illud Baruc.3. Post hæc in terris
visus est,& cum hominibus conuersatus est. & suo benedicto
aduentu tempus nouum gratiarum & virtutum æstatem etiã,
in qua sunt fructus.i.vbertatem fœlicitatis æternæ huic mun-
do voluit declarare,præuenire,& nunciare,distribuere pari-
ter & donare Vnde illud prædictum Esa.6. Venit lumen tuũ
Hierusalem,& gloria domini super te orta est. Aduentus au
tem iste figuratur Hier.8.Turtur et hirũdo & ciconia cogno-
uerunt tempus aduentus sui.Turtur enim qui summè compa
rem suum diligit, in tantum ꝙ eo mortuo nulli alij se coniun
git,signat animam , quæ comparem suum.i.corpus intantum
diligit ꝙ post eius separationẽ nulli alteri copulat̃ . Ciconia
aũt quæ carnibus & piscibus vescitur , signat carnem huma-
nam,cuius carnes & pisces sunt propria nutrimenta. Hirun-
do autẽ quæ est auis agilima,signat diuinitatem,quæ est agi-
litate & virtute plenisima.Ista igit̃ tria quæ in Christo Deo,
& homine fuerunt,Turtur,hirũdo,& ciconia.i.diuinitas ani-
ma & corpus,modo cognouerunt tempus aduentus sui,quia.
s.per beatam incarnationem ad mũdum præsentialiter in vno
homine Christo istis temporibus aduenerunt,qui.s.aduenieñs
vt dictum est declarauit Cęli fœlicitatem,Reparauit morum
peruersitatem Superauit hostis malignitatem. Propter quod
merito diligendus est,& super omnia venerandus, Et ideo be
ne dico ꝙ per istum benedictum aduentum inflãmatur amor
confederans,Dilectus inquit meus.quod bene videtur suppo
nere sponsa Cañ.7.vbi dicit.Veni dilecte mi.¶ Tertiò dico ꝙ H
per istum aduentum procuratur valor .s. vbertas virtutum &
gratiarum & fertilitas etiam gloriæ sempiternæ . quod nota-
tur cum dicitur. In hortum suum. Nam sicut sol adueniens &
appropinquans in verè ad terram, facit eam & arbores eius,
radio suæ influentiæ virere,florere,fructus quoque multipli-
ces generare, sicut etiam agricola veniens ad hortum suum,
ipsumque diligenter excolens & frequentans facit eum fru-
ctificare,sic verè ille sol iustitiæ & cœlestis agricola Christus
Deus noster,dum per beatam incarnationem ad hortum suũ.
i.ad ecclesiam, ad mundum , vel ad animam voluit aduenire,
ipsamque per doctrinam & prædicationem rigare , per corre
ctionem & per pœnitentiam colere & putare, ipsum fecit vi-
rere per honestatem,florere per virtutum amenitatem, fructi
ficare per æternæ beatitudinis voluptatem, vt sic ipsi personę
diuinæ dicat ecclesia vel anima de seipsa illud Cañ. Veni in
hortum meum soror mea sponsa. Hortus igitur iste est eccle-
sia vel anima virtuosa,quia sicut hortus clauditur,foditur pu
tatur,rigatur,purgatur,& sic fructibus pluribus fecundatur ,
& auibus dulciter cãtãtibus frequẽtatur , sic vere ecclesia vel
anima post Christi aduentũ fuit. Per mãdatorũ custodiã clau
sa.Per pęnitẽtiam fossa. Per correctionẽ putata. Per deuotio-
nẽ rigata. Per cõfesionẽ purgata. Et sic fructib' virtutũ gra-
tiæ & glorię fuit multipliciter fecũdata,& ex tũc ab auibus.i.
ab angelis vel à viris contemplatiuis modulãtibus & Deum
magnificantibus frequentata.In Psal.Super ea volucres cœli
habitabunt

habitabunt &c.Cant.4. Hortus concluſus,ſoror &c. Vbi de-
ſcribitur eccleſia vel anima Vediſcretionis regulis vallata,qa
hortus conclusus.Vt dilectionis nodulis ligata,quia ſoror.Vt
compaſsionis ſirulis rigata, quia fons &c. Sic igitur patet qđ
in Chriſti aduentu procuratur valor exuberaos &c.¶ Adhuc
nota circa Chriſti aduentum,ꝙ legatus à ſede Apoſtolica de
ſtinatus tria attendit.Locum deputatum.Tempus limitatum.
Modum ordinatum . Sic in Chriſto legato fideliſsimo ad re-
belles huius mundi,attendimus Loci deputationem,quia ve-
nit in mundum.Temporis limitationem,quia non erat ibi mā
ſurus.Modi ordinationem,quia venit humiliter.Hæc tria cō-
tinentur Iob.38.vbi dicitur.Huc vſque venies.vbi oſtenditur
Termini deputatio. Huc.Temporis limitatio,Vſque. Operis
ordinatio, venies. Vel oſtenditur ꝙ Chriſtus fuit nobis Sup-
plementū neceſsitatis,Huc.Complemētum fertilitatis,Vſq;.
X Fulcimentum humilitatis,Venies. ¶ Fuit primo Chriſti ad-
uentus neceſsitatis,ſupple,quia venit huc.i. ad iſtum mūdū
indigentem vt per ipſum ipſius indigentiæ ſupplerentur. Si-
cut enim pluuia de ſurſum adueniens ad terram aridam & ſic
catam , ſupplet eius indigētiā & defectum, ſic verè Dei filius
veniens & deſcendēs per incarnationem ad terram ſiccam &
aridam.i.mundum à gratiarum & virtutum humoribus deſic
catum,ſuppleuit eius ſpiritales miſerias & defectus . Et ideo
admirantes de iſto aduentu poſſumus ſibi dicere illud Matt.
22. Amice quo modo huc intraſti . Et ipſe poteſt reſpondere
ꝙ ipſe intrauit ſeruato ſolio maieſtatis,ſeruato lilio caſtitatis,
L ſeruato folio puritatis.¶ Intrauit.n.ſine maieſtatis diminutio
ne.Sicut.n.imago intra ſpeculum efficitur , & tamen in ſe nō
minuitur vel mutatur , ſic Dei filius carnem aſſumpſit & in
mundum venit , ibique factus eſt viſibilis per carnis aſſum-
ptionem,& tamen celſitudo ſuæ maieſtatis,deitatis, & diuini
tatis,non fuit,propter hoc diminuta,nec in aliquo commuta-
ta.Eccle.42.Neque adiectum eſt,neque minuetur neque eget
alicuius auxilio . Ideo dicitur Matt.22. Intrauit rex vt vide-
ret diſcumbentes.Rex inquit,quia.ſ.propter iſtum introitum
non deſijt eſſe rex.Item intrauit ſine caſtitatis violatione . Si-
cut enim ſol intrat & exit per vitrum ſplendidum & purum
ſine vitri fractione & deſtructione,coloratur tamen ſm colo-
rem vitri,ſic verè ſol iuſtitiæ Dei filius per vitrum ſplēdidiſ-
ſimum.i.per corpus virginis puriſsimæ intrauit per incarna-
tionem, exiuit per natiuitatem ſine ſuæ puritatis & caſtitatis
aliqua læſione , ibique coloratus fuit & exteriori apparentia
picturatus ſm ipſius vitri qualitatem,quia.ſ.ibi formam ſerui
accepit,habitu inuentus vt homo.ad Philipp.2.Et ideo dici-
tur Ioan.22.Venit Ieſus clauſis ianuis,quia.ſ.ianuæ beatæ vir
ginis fuerunt clauſæ per integritatem, puritatem , & caſtita-
tem,ante partum & in partu & poſt partum. Figuratæ Ezec.
44.vbi dicitur . Erat porta in domo domini clauſa.ſequitur.
Porta hæc clauſa erit,& non aperietur, & vir non tranſibit p
eam , quoniam dominus Deus Iſrael ingreſſus eſt per eam.
Eritque clauſa principi,& ſedebit in ea.Talis porta pro certo
eſt beata virgo,quamuis Deus Iſrael princeps totius vniuerſi
in iſto benedicto aduentu ſederit in iſta per ſpacium nouem
menſium,& per iſtam tranſierit incarnando & naſcendo,fuit
tamen ſemper clauſa per virginitatem , illęſa pariter & inta-
cta per integerrimā caſtitatem nec vnquā fuit aperta per ali-
quam voluptatem mali deſiderij, nec vir trāſiuit per eam per
aliquam luxuriam . Vnde.2.Parali.23. Fecerunt deſcendere
regem & introire per medium portę domus domini.vbi com
mendatur iſte introitus Ab humilitate mundo declarata,Fe-
cerunt deſcendere. A ſublimitate dignè nominata , Regem
inquit.A virginitate Deo dedicata,quia.ſ.beata virgo eſt por
ta domus domini . ¶ Sed adhuc dico ꝙ ipſe intrauit huc ſine
puritatis defędatione.Sicut.n.lux intrat ſuper feces,& tamen
ſua puritas non contrahit maculam aliqualē,ſic verè Deus in
trauit per incarnationem & aduentum eius ſuper feces.i.ſup
mundum fetidum & corruptum , & fecibus .i. peccatoribus
fuit in hoc mundo ſociatus & coniunctus,& tamen ſua puri-
tas nequaquā extitit maculata,immo ſemper eſt & fuit in pu-
ritate perpetua perſeuerans,quia ſicut dicit Sapiē. 7. Candor
enim eſt lucis æternæ,& ſpeculum ſine macula, & imago bo-
nitatis Dei. Quomodo igitur huc intraſti,ſolutum eſt. Et idō
ſapiens illa mulier.2.Regum.20.dicebat Ioab. Appropinqua
huc Ioab & loquar tecum.Sic verè ſapiēs mulier eccleſia vel
humana natura dicebat antiquitus Chriſto ꝙ ipſe appropin-
quaret huc.i.ad mundum iſtum per aduentum in carnem , vt
ſcilicet per eum defectus ipſius ſupplerentur.Nam ſicut lux
incorporat ſe aeri,& ſic defectus ipſius ſupplentur,quia.ſ.per
eius aduentum aeris obſcuritas fugatur,ſic verè Dei filius ve
niens huc in hunc mūdū,& aeri.i.obſcuræ & caliginoſę natu
ræ humanæ ſe copulans defectus ipſius ſuppleuit,quia obſcu
ritatem errorum & ignorantiæ ab ea effugauit.Fuit igitur ad
uentus neceſsitatis ſupplementum. huc inquit. 4. Regum.8.
Vir Dei venit huc. ¶ Secundò dico ꝙ Chriſti aduentus fuit
fœlicitatis cōplementū . Et hoc oſtēditur cum dicitur vſque. M
vſq; enim eſt aduerbium quod ſignat terminum finem & cō-
plementum.Ad denotandum ꝙ Chriſti aduentus fuit finis &
terminus vitiorum,& virtutum complementum & præmio-
rum.Sicut.n.glorioſus & ſapiens artifex non libenter dimit-
tit opus quod incepit,imperfectum & incompletum,ſic verè
Deus qui vniuerſum mundum inceperat & fecerat,noluit ip
ſum incompletum dimittere,immo ſeipſum qui eſt principiū
voluit finire.i.homini vltimo creato per incarnationem con-
iungere,vt ſic totum vniuerſum perficeret & compleret. Ip-
ſe enim fuit complementum cęleſtium terreſtrium , & infer-
norum.Cœleſtium.ſ.Angelorum,eorum ruinam reparando
Terreſtrium.ſ.viatorum,eos in tentationibus adiuuando.In-
fernorum.ſ.ſanctorum patrum qui in limbo erant,eos ad cęli
quietem & gloriam deducendo.Ideo de tali complemento lo
quitur.2.Parali.7.Compleuit Salomon domum domini . vbi
videtur ꝙ iſte aduentus eſt ſimilis cuidam lapidi precioſo qui
dicitur Ceraunina. De quo dicit Iſido.& Dyoſco. ꝙ eſt lapis
germanicus,rutilans vt flamma quæ venit de nubibus, vbi in
locis tonitrui & cum tonitruo generatur , & exinde inferius
deriuatur. Cuius virtus eſt,perſonam , domum , & locum in
quo eſt,à fulmine & tonitruo tutum reddere. facit etiam cau
ſas vincere,& ſuauiter dormire. Reuera chariſsimi , talis eſt
Chriſtus qui reuera fuit lapis precioſiſsimus, ſurſum in ven-
tre nubis.i.puriſsimę virginis ꝓcreatus & incarnatus,vbi re-
uera erat locus tonitrui.i.ſpiritusſancti,qui tonitruo compara
tur,& exinde in iſto aduentu ad nos inferius deriuatus. Nam
iſte habet mirabilem ꝓtātem,quia verè ſi homo iſtum habeat
per gratiam,fiduciam,& amorem,fulmen æternæ damnatio-
nis non timebit . In cauſis etiam mūdanarum tentationum &
tribulationum præualebit,& ſomnū ſuauem æternæ delecta-
tionis & fœlicitatis finaliter obtinebit.Et ſic ipſum, lapis iſte
ſic deſcēdēs & veniēs,& tēporaliter ꝑ virtutes,& ęternaliter
ꝑ gloriā perficiet & complebit. Et ideo de iſto cōplemēto &
de iſto vſq; pōt dici illud Io.2. Implete inqt hydrias aqua. Et
ſequit.Et impleuerunt vſque ad ſummum.Iſtud cōplementū
accipiunt boni in vita iſta per gratiam,& finaliter per gloriā.
Ideo dicitur Sapien. 18. Vſque ad cœlum attingebat ſtans in
terra,Boni.n.qui ſtant per conſtantiæ firmitatem in terra per
humilitatem, attingunt per contemplationem vſque ad cœlū
ideſt vſq; ad cœleſtium virtutum complementum & perfe-
ctionem.Heu Deus quam pauci ſunt hodie qui ſunt comple-
ti talibus complementis,quia proh dolor multi ſunt qui non
ſunt completi in virtutibus,ſed in criminibus.Non in gratijs
ſed in vitijs.Non in gloria,ſed in miſeria. Iſti igitur non ha-
bent iſtud vſque ſed habent aliud de quo dicitur Pſal.Aſcen-
dunt vſque ad cœlos,& deſcendunt vſque ad abyſſos , anima
eorum in malis tabeſcebat.Mali.n.aſcendunt per ambitionem
vſque ad cœlos.i.vſque ad excelſam prælationem.Et ideo de-
ſcendunt finaliter per Dei iudicium & ordinationem , vſque
ab abyſſos per æternam damnationem. Et ideo anima talium
finaliter tabeſcet & deficiet per triſtitiam & deſperationē. Nō
ſic chariſsimi non.Non habeamus complementum vitiorum
ſed meritorum,non culparum,ſed gratiarum,non tormento-
rum,ſed pręmiorum.Quia verè chariſsimi,Chriſti aduentus
fuit(vt dictum eſt) fœlicitatis complementum.vt de iſto ad-
uentu exponatur illud.2.Paral.12.Seſach venit vſque ad Hie
ruſalem.Seſach.n.interpretatur magnus , ſignans Chriſtum,
qui eſt dextera Dei patris, qui ad Hieruſalem,ad litteram,ve
nit . Vbi ſuum vſque.i.ſuum complementum perfecit,quia ſi-
cut dicitur in Pſal.A ſolis ortu vſque ad occaſum ex Sion ſpe N
cies decoris eius.¶ Tertiò dico ꝙ Chriſti aduentus eſt humi-
litatis fundamentum,Venies inquit . Venire enim idem eſt ꝙ
de termino à quo vſque ad terminum ad quē ire . Et quia Dei
filius venit de termino à quo.i.de excellentia ſublimitatis ip-
ſius diuinitatis,& de cœleſti habitaculo ad terminum ad quē.
i.ad mundi infirmitatem , & ad naturę humanæ vtilitatem,
ideo dico ꝙ ibi apparuit humilitatis maximè fundamentum.

Venies

Venies inquit Est enim humilitas qđ rex venit ad populum,
doctor ad discipulum, dominus ad famulum. Et ideo de humi
litate & vtilitate sui aduentus loquēs Augu. Venit inquit me-
dicus ad egrotos, redemptor ad perditos, ad errantes, via, ad
ignaros, veritas, ad mortuos, vita. Heu Deus quam pauci sunt
hodie qui velint venire ad humilitatem, aut ad facta & negotia
modica, aut ad promotiones onerosas & laboriosas, sicut fecit
Christus. Quia verè charissimi, hodie non quæruntur humilia
sed sublimia, non onerosa, sed gloriosa, non spiritualia, sed tem-
poralia, non cœlestia, sed terrestria, non inferiora, sed superio-
ra. Moderni enim sunt similes Lepori, qui optime ascendendo
& currendo venit ad montem, sed difficiliter descendit ad val-
lem. & ratio est, quia pedes sui anteriores sunt pedibus posterio
ribus breuiores, & ideo magis potest currere versus montem
quam versus vallem. Sic verè sunt multi ita ambitiosi ꝙ semp
volunt ascendere ad dignitates & ꝓmotiones, & optime sciunt
currere & venire ad montes. i. ad excellentias dignitatum, sed
ad valles. i. ad status humilitatis, ad opera laboriosa, ad bene
meritoria & onerosa, ipsi ꝓ certo non veniunt nec accedunt.
Et est ratio: quia cum ipsi habeāt pedes affectionum ante & re-
tro, Ante dico. i. ad bona Paradisi, ad quæ oportet nos trahere
Retro etiam. i. ad bona mundi, de quibus oportet nos viuere,
Posteriores pedes. i. affectus ad temporalia, sunt anterioribus
spiritualibus longiores, largiores, & ampliores, & ideo isti plus
diligunt ascēdere per superbiæ vanitatem, quam descendere
per virtutem & humilitatem. Et ideo figuraliter potest de eis
dici illud Ezech. 1. Ecce ventus veniebat ab aquilone, nubes
magna, & ignis inuoluens. Isti dicuntur ventus propter vanita
tem, dicuntur nubes propter voluptatem, quia nubes est humi
da, dicuntur etiam ignis propter crudelitatem, dicuntur inuol-
uentes propter cupiditatem & rapacitatem, dicuntur venire
ab aquilone. i. à peccato per iniustam promotionem ad excellē
tiam & dignitatem. Heu nō sic Christus, quia magis quærebat
infirmitatem humilitatis, quam celsitudinem dignitatis. hoc ap
paruit Ioan. 6. vbi ipse fugit quando voluerunt ipsum facere re
gem. Et ideo sicut dictum est, bene dico ꝙ suus aduētus fuit hu
militatis fulcimentum, fœlicitatis complementum, necessita-
tis supplementum. Et sic bene dicitur, hucusque venies. & hoc
sufficit ad p̄sens. Sed vide de Christi incarnatione in alijs mul-
tis materijs, sicut est mare, appropinquare, & descendere. ¶ Ad
huc nota quòd sicut lux de se est impassibilis, indefectibilis, im
mortalis, & ab humana habitatione ita remota, ꝙ suum origi-
nale principium non potest à nobis percipi & palpari, rebus ta
men corporalibus, mortalibus, & defectibilibus se incorporat,
& de remotissimus suis habitaculis hic apud nos subito se præ
sentat, sic verè charissimi, Dei filius nobis ab ęterno incogni-
tus sua propria natura, impassibilis, indefectibilis, immortalis,
qui, quantum ad corporalem præsentiam, à mundo fuit remo-
tissimus ab æterno, quia longè est dominus ab impijs Ecclesi.
12. rebus tamen corporalibus. s. humanis carnibus & sanguini
bus voluit incorporari per istum aduentum, & in eis incarna-
ri, & a remotissimis habitaculis Paradisi, hic nobiscum cor-
poraliter subito præsentari. Et ideo dicebat illud Ioan. 12. Ego
lux veni in hunc mundum. In quibus verbis ostenditur ꝙ sicut
lux corporalis habet nobilitatem, luciditatem, caliditatem, sic
verè lux spiritualis Christus dinoscitur habuisse nobilitatem
dignitatis Ego pronomen primitiuum. Luciditatem claritatis,
Lux, Caliditatem charitatis, Veni in mundum. Ecce igitur qđ
hic ostenditur Nobilitatis dignitas humiliter inclinata. Lucidi
tatis claritas humiliter eclypsata. Caliditas charitatis benigni-
O ter declarata. ¶ Dico igitur ꝙ in isto benedicto aduentu super-
na diuinitas inclinatur. Ego. s. Nam per istud pronomē ego, qđ
est primitiuæ speciei, & primæ personę, & nominatiui casus, &
numeri singularis intelligitur excellentia ipsius dignitatis, quę
re uera propter sui excellentissimam dignitatem est in primiti-
ua. s. specie intellectualium, immo, propriè loquendo, super om
nem speciem atque genus. primæ etiam est personæ, quia. s. ipse
est qui dicit Apoca. 1. Ego sum primus & nouissimus princi-
pium & finis « &. » Iste etiam propter suas virtutes & perfe-
ctiones nominatiuus est & nominabilis, & dignus ab omni-
bus nominari. Esa. 44. Ego dominus, hoc est nomen meum.
Numeri etiam est singularis. s. solus in dignitate, singularis in
maiestate, vnus & vnicus, in diuinitate. Et ideo de ista singula-
ri excellentia dignitatis potest intelligi illud psalmistæ. Singula
riter ego sum. vbi ostenditur ꝙ Deus est Eminentis perfectio-
nis, quia singularis. Residentis durationis, Sū. Præsidentis præ-
lationis, Ego. Et tamen charissimi, ista prælationis præsidentia
Durationis residentia, Perfectionis euidentia fuit in isto tempo
re per summā humilitatem ad nos inferius inclinata, quādo. s.
in isto benedicto aduentu quasi visus fuit sublimitatem suam
relinquere, & hic inferius nobiscum præsentialiter in humano
corpore se trāsferre. Et ideo dicebat illud Esa. 52. Propter hoc
sciet populus meus nomen meum, quia ego qui loquebar, ipse
adsum. Et ideo videtur ꝙ iste ego. i. dei filius sit similis cuidam
lapidi, qui dicitur topazion, qui est lapis splendens, rarus, & ful
gidus, & omnium gemmarum & lapidum superans claritatem
ceteris maior & pulchrior, accipientes recreans & delectans,
& ideo in thesauris regum & principum nihil preciosius inue
nitur. Inuenitur enim tantæ magnitudinis ſm Pl. ꝙ Ptolemeus
Philadelphus fecit exinde imaginem quattuor cubitorum. Re
uera charissimi, nihil preciosius est quam ipse Deus in hoc ad-
uentu humiliter incarnatus. Ipse. n. est rarus, quia non nisi vnus
De[illegible]. 6. Dominus Deus tuus vnus est. Iste etiam est splendens.
s. ab æterno habet & habuit splendorem gloriæ sempiternæ. Et
ſm apostolum. s. ad Thim. 6. Lucem inaccessibilem inhabitat.
Et ideo omnium gemmarum & omnium creaturarum clarita-
tem & bonitatem superat & excellit, & aspiciētes. i. bonos via-
tores, contemplantes, vel sanctos & Angelos ipsum in patria
speculantes delectat, recreat & confortat, quia ipse est in quem
desiderant Angeli prospicere. Iste etiam omnibus rebus potest
dici maior & quidditate, dignitate, & bonitate, qa. s. ipse est in-
finitus & immensus. Et ideo de sua incomprehensibili infinita-
te pulchrè loquitur scriptura Iob. 11. Excelsior cœlo est, & qd
facies? ꝓfundior inferno, & vnde cognosces? longior terra mē-
sura eius, & latior mari. Et ideo pro certo charissimi, tantę ma
gnitudinis fuit iste lapis, ꝙ ipse se extēdit vsque ad nos per bea-
tam incarnationem, ita ꝙ Philadelphus, qui à philos, quod est
amor. i. spiritussanctus qui amor est amborum. s. patris & filij,
istum fabricauit in imaginem. i. in hominem imaginatū & cor-
poreum, faciamus hominem ad imaginem & similitudinem.
Genes. 1. Et ista imago. i. iste Christus incarnatus dicitur esse
quattuor cubitorum, propter quattuor substātias quæ in Chri
sti constitutione conueniunt duas. s. corporales quæ sunt caro
& sanguis, & duas spirituales. quæ sunt Deus & anima, & bre-
uiter loquendo, nihil isto preciosius, nihil isto nobilius, nihil
isto melius vel tutius ī thesauro Paradisi, nec ēt in thesauro de
uoti cordis humani. Et iō dicebat Iob. 28. Trahit sapiētia de oc
cultis. Nō adęquabitur ei topaziō de Æthiopia, qa. s. illi q dr̄ sa
pientia paternæ discretionis, q de occultis æternæ p̄destinatio-
nis trahitur. sed ad humilitatē incarnationis, isti dico qui est ca
ptiuus æternę cōditionis, nō pōt adęquari vel comparari topa-
zion de ęthiopia. i. valor alicuius mundanæ perfectionis. Iste
est igitur. s. superna dignitas inclinata. Ego inquit. Quod est cō
tra multos, quia verè proh dolor illi qui habent hodie altas di-
gnitates nolunt inclinari, sed sublimari. Non diligunt humilita
tem, sed pompositatem, nolunt deiectionem, sed prælationem
nolunt descendere per subiectionem, sed magis ascendere per
ambitionem. Et ideo multi præ superbia dicunt illud quod in
persona babylonis dicitur Esa. 47. Ego sum, & non est præter
me amplius. quia. s. tales credūt plus valere quā omnes alij. Sed
non sic Christus, quia pro certo in suo benedicto aduentu su-
perna dignitas inclinatur. Ego inquit. Mat. 8. Veniam & cura-
bo eum. i. humanum genus languidum & infirmum. ¶ Secun- P
dò dico ꝙ in Christi aduentu æterna claritas eclypsatur. s. lux.
Lux quandoque tantam habet excellentiam claritatis ꝙ huma
nus oculus ipsam non posset nudam videre, maximè quādo est
debilis & infirmus. Et ideo oportet ꝙ aliquo medio interposi-
to ostendat, ꝓ ꝙ sua excellētia aliqualiter retundatur. Quia si-
cut dicit phūs. Excellētia sensatorum corrūpit sensum. & inde
est ꝙ infirmis & incarceratis & habētibus debilē visum ostēdi
tur lumen in laterna, vt. s. claritas luminis debilitati sensus con
temperetur. Sic verè charissimi quia claritas & excellentia dei
tatis tanta est ꝙ humanus oculus est ad eius cognitionem tota-
liter ineptus, improportionatus, & debilis & infirmus, ideo pa-
ter voluit ipsum quodam intermedio in quadam laterna no-
bis ostendere. s. in corpore humano, vt se cordi nostro infirmo,
& peccatorum carceri à principio seculi mancipato sua clari-
tas aliqualiter hebetata, & obfuscata, & eclypsata contēperare
tur & proportionaretur Lux inquit. & propter hoc Esa. 58. dici
tur. Orietur in tenebris lux tua. lux enim diuinitatis fuit orta in
tenebris humanitatis. Vnde Iob. 17. Rursum post tenebras spe-
ro lucem quia. s. post cognitionem tenebrarum humanitatis in

via, speramus videre facie ad faciẽ lucem diuinitatis in patria. Istud autem totum fuit in isto aduẽtu, quando verificatum est illud Esaiæ.60. Venit lumen tuum Hierusalem, & gloria domini super te orta est, quia ecce tenebræ operient terram. De ista autem offuscatione claritatis æternæ habemus exemplum mirabile in natura. Dicit.n. ille Isido. ꝙ est quidam lapis preciosus qui dicitur eliotropium, qui est lapis viridis sanguineis venis respersus, qui si in aqua positus, solis radijs cõfundatur, ipsum aerem ita immutat & obnubilat, ꝙ sol sanguineus & eclypsatus esse videtur. Vnde dicitur in lapidario. Sanguineum reddit mutato lumine solem, Eclypsimq; suam terris effundere cogit. Et ideo dicitur ab beli, quod est sol, & tropos cõuersio, quasi solem conuertens in sanguinem. Reuera charissimi, videtur ꝙ talis lapis fuit istis temporibus beata virgo. Ista fuit viridis per honestatem, sanguinea per verecũdam castitatem, in aquis posita per deuotionem & pietatem. Nam ista quando solis radius.i.gratia & influentia filij Dei ipsam per Gabrielem visitauit, tunc verò totum aerem.i. totum cursum naturæ mirabiliter mutauit, quia.s. ipsum solem iustitiæ Dei filium fecit per carnis assumptionem esse sanguineum, & ab excellentia sui luminis aliqualiter eclypsatum. Et ideo dicitur Eliotropium.i. solis conuersio, quia.s. in isto benedicto aduẽtu sol iustitiæ Dei filius fuit in suo vtero conuersus in hominem & mutatus. Vnde Iohel.2. Sol conuertetur in tenebras, & Luna in sanguinem Nã sol.i. splendor æternæ & inoffuscabilis claritatis, Luna etiã, idest natura vel persona perpetuæ durabilitatis conuersi sunt in sanguinem nostræ humanitatis, & in tenebras humanæ mortalitatis. Istam conuersionem desiderabat Dauid in Psal. Conuertere domine vsquequo, & deprecabilis esto super seruos tuos. Et non ponitur in Psal. alibi nisi vbi dicitur. Deus tu cõuersus viuificabis nos, & plebs tua lætabitur in te. Quia verè charissimi, quando Dei filius fuit per aduentum & incarnationem in hominem conuersus & mutatus, populus eius fuit vita gratiæ viuificatus, & æterna lætitia iucundatus. Moraliter autem exponendo, possumus dicere ꝙ cum nos fuerimus elitropium per viriditatem honestatis, per sanguinitatem benignitatis, positi etiam in aqua deuotionis, pcussi radijs diuinæ gratię & illstrationis, tunc verè nos conuertemus nobis solem Christum in sanguinem pietatis & compassionis, quia.s. quantum ad nos ipse fiet sanguineus.i. pius, dulcis, & benignus, & à rigore suæ iustitiæ misericorditer eclypsatus. Iste est igiť lux. Ideo sibi dicitur illud Esa.49. Dedi te in lucem gentium. Et nota ꝙ iste bene dicitur lux, quia proculdubio sicut lux est naturaliter

Illustratiua
Inflammatiua
Consolatiua
Iucundatiua,

¶ Sic Christus in suo aduentu nos illustrauit per veritatis informationem. Io.3. Lux venit in mundũ & dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. ¶ Item nos inflãmauit per charitatis ęstuationem Luc.12. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? ¶ Item nos confortauit per benignitatis consolationem. Ioan.14. Non vos relinquam orphanos, vado & venio ad vos. ¶ Item nos etiam iucundauit per hilaritatis ministrationẽ. Et sic dicitur Ioan.20. ꝙ venit Iesus ianuis clausis, & dixit eis. Pax vobis. Et sequitur. Gauisi sunt igitur discipuli viso domino. Ista est igitur lux vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. & tamen sui eum non receperunt. Ioan.1. Sic igitur charissimi, dico ꝙ in Christi aduentu superna claritas eclypsatur. ¶ Tertiò dico ꝙ in Christi aduentu superna claritas declaratur. Veni inquit in mundum. Sicut enim ignis inferius veniens & descendẽs, inuenitur in se feruens & calidus, alia ẽt se cõtingentia calefacit & vrit, sic verè dei filius ad nos inferius veniens incarnatus ostendit in seipso habere calorem, amorem, feruorem, & charitatem, ipsamque quantum potuit ad alios destinauit. Veni inquit in mũdum. Et ideo ipse dicit Luc.12. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Et ideo videtur ꝙ Dei filius fuit similis in aduentu cuidam lapidi qui dicitur pyrites qui rectè videtur esse naturæ igneæ, quia quicquid ab eo tangitur, statim comburitur, & inflãmatur. Est enim lapis colore igneus & fulmineus scintillarum etiam emissiuus. vt dicit Isido. Reuera talis est Christus in suo aduentu, quia verè ipse fuit totus flammeus igneus, & fulmineus per feruentissimam charitatem, & ideo quasi totũ mundum succendit isto igne, & maximè illos qui ipsum tangebant.s. fideles discipulos & amicos. Nam sicut illi qui volunt eijcere serpẽtes de insula piperis piperq; ad partẽ suã sumere, ponunt sibi ignem, vt serpentes effugent, & ipsum piper decoquunt & denigrant, sic verè Deus in insula huius mundi ignẽ charitatis & amoris in suo aduentu accendit, & sic serpentes.i. demones effugauit, & piper suum.i. fideles suos ad partem suã accepit, ipsosq; per charitatem decoxit & inflammauit, & per humilitatem & etiam patiẽtiam denigrauit. Et ideò de isto aduentu potest dici illud Ioan.18. Venit illuc cum laternis & fustibus & armis. Vbi nota ꝙ Christi aduentus Inflammat desideria, quia venit cum laternis. Reuelat iustitiam, quia venit cũ fustibus. Condemnat vituperia, quia cum armis. Et potissime charissimi, ista duo vltima facit & faciet Christi aduentus ad iudicium, quia sicut ignis habet illuminare, habet consumere & conflagrare, sic verè Dei filius veniens ad iudicium reuelabit & illuminabit abscondita tenebrarum.s. vitia & peccata, quia non est opertum quod non reuelabitur, neque occultum quod non sciatur. Marc.4. Quilibet enim leget in cõscientia alterius qualibus fuerit vitijs irretitus. Consumet.i. deuorabit, quia.s. ardore & rigore suæ aspertimæ iustitiæ damnatos atq; reprobos inflammabit, ipsosque in inferno perpetuo deuorabit. Cuius quidem signum erit ignis ille conflagrationis qui faciem iudicis præcedet. De quo dicitur in Psal. Ignis ante ipsum precedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. de quo etiam dicitur.2. Pet.3. Adueniet dies domini sicut fur, in quo cęli magno impetu transient, elementa calore soluentur, terra autẽ & quæ in ipsa sunt omnia opera exurentur. Tunc.n. erit Christus realiter sicut pyrites igneus & flammeus, quia.s. damnatos igniet & inflammabit, & contra ipsos duram suam sententiam fulminabit dicens illud Mat.25. Ite maledicti &c. Nam sicut vt supra dictum est, ignis missus in insula, serpentes facit fugere, & sic piper purgatum remanet in arena, sic verè ignis diuini rigoris & sententiæ, serpentes.i. damnatos, & demones, vsque ad inferni profundum fugabit, & sic piper.i. electos suos ab eorũ fędo consortio separabit, ipsosque in horreo Paradisi recolliget & locabit. Ipse quasi ignis conflans, & mundabit filios Leui. Malach.3. Psal. Deus noster manifestè veniet, Deus noster, & non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida. Sed non sic in aduentu isto non, quia verè vt dictum est in isto aduentu Inflammatur fraterna charitas. Veni. Declaratur superna veritas. Lux. Inclinatur æterna dignitas. Ego. ¶ Item nota ꝙ de quadruplici aduentu Christi potest intelligi auctoritas illa Ezech.1. Ecce inquit ventus turbinis veniebat ab Aquilone, nubes magna, & ignis inuoluens. vbi aduertendum est quod sicut rex ad ciuitatem suam venit quadruplici ratione scilicet

Vt consoletur & concordetur
Vt visitetur & castigetur
Vt reparetur & construatur
Vt condẽmnetur & destruatur,

¶ Sic verè christus ad mundũ istum dicitť quadrupliciter aduenire. videlicet Per dulcoris consolationem, quia ventus. Per rigoris castigationem, quia turbinis ab Aquilone. Per pœnitẽtiæ visitationem, quia nubes. Per iustitiæ executionem, quia ignis inuoluẽs. Deus.n. Per gratiã nos recreat & defendit. Ventus. Per rigorem nos corrigit & offendit. Turbinis. Per turbationem nos reparat, & infundit. Nubes. per aduentum autem ad iudicium malos exterminat & cõfundit. Diuidamus adhuc aliter, & dicamus ꝙ Christi aduentus est Recreatiuus æstuantium, Ventus. Castigatiuus delinquentium. Ab Aquilone, & turbinis. Reparatiuæ conditionis, Nubes. Imperatiuæ prælationis, Ignis. ¶ Dico primo ꝙ Christi aduentus est æstuantium R refrigeratiuus, Ventus. Sicut.n. ventus suo flatu recreat ęstuantes, Et sicut rex veniens ad suam ciuitatem, confortat laborantes, concordat discordantes, & roborat militantes, Sic Dei filius quando venit ad ciuitatem suam.i. ad animam per gratiam, ipsamque flatu bonarum inspirationum vegetat, tunc (dico) solet æstum tentationum temperare, laborem pœnitentiæ confortare concordiam cum Deo & Angelis procurare, & bonorum operum militiam roborare. Iste igitur est ventus, qui.s. refrigerat & confortat. Vñ.3. Reg.18. vbi dř ꝙ obtenebrati sunt cœli & ventus & nubes, & facta est pluuia grãdis. Nãq; quãdo à cœlo.i. à Deo venit obtenebratio considerationis, & ventus gratiæ & diuinæ ĩspirationis, nubes pietatis, & deuotionis, tũc fit in corde humano pluuia grandis spiritualis consolationis. Ideò de isto aduentu dicitur Hiere.2. In desiderio animæ suæ attraxit ventum. Sed heu proh dolor quam pauci sunt hodie qui attrahant istum ventũ, aut ad quos veniat ventus iste. Multi.n nolunt ad se venire ventum gratiæ.s. superbiæ, nõ ventum inspirationis sed præsumptionis, non ventum diuinæ influentiæ, & bo-

Q (left margin, beside the line "Ioan.1. Sic igitur charissimi … superna claritas eclypsatur.")

tiæ & bonitatis sed ventum diabolicæ pestilentię & pompositatis, ventumque inanis gloriæ & vanitatis. Et ideo de multis potest dici hodie illud Hieremiæ. 14. Onagri steterunt in rupibus attraxerunt ventum quasi dracones, Vbi nota tria genera hominum qui ventum attrahunt vanæ laudis. s. nobilitatis viribus dotati. Onagri inquit. quod. s. teste scriptura Iob. 39. est animal liberum. Item sublimitatis curribus elati, qui. s. stant in rupibus dignitatū. Item cupiditatis facibus artati. Dracones inquit. Sed heu Deus quot sunt tales in ecclesia, qui. s. per cupiditatis ambitionem, per sublimitatis elationem, per nobilitatis præsumptionem, ventum vanitatis & superbiæ attrahunt incessanter. Et ideò proh dolor videtur quod ecclesia est hodie similis cuidam regioni quæ dicitur Eolia, quæ est regio ventorum, in qua sunt cauernæ plenæ sulphure, quæ flatu ventorū accensæ, continuè ignem spirant secundum Isido. Reuera charissimi, talis regio videtur hodie esse & mundus & ecclesia, quia verè ibi flant hodie venti infinitatum vanitatum. s. ventus Præsumptionis, Ambitionis, Turbationis, Inuidiæ, Superbiæ Arrogantiæ, Inanis gloriæ, & iactantiæ, vanitatis & pompositatis, & præsumptuosæ nobilitatis. Et ideò ista potest dici Eolia regio ventorū. Ibi. n. sunt hodie multæ cauernæ. i. multi concaui peccatores, qui quasi sunt pleni sulphure. i. mundi prosperitate ardēte & fętente, Ideò ad flatum istorum ventorum semper spirare ignem videntur scilicet. Ignem

Luxuriæ & fęditatis.
Seuitiæ & crudelitatis
Auaritiæ & cupiditatis
Iniustitiæ & rapacitatis.

Et ideò de tali aduētu dicitur Iob. 1. Ventus inquit vehemens irruit à regione deserti, qui irruit super angulos domus, & oppressit filios Iob. Sic verè talis ventus qui à deserto. i. à diabolo procedit, subuertit hodie domum ecclesiæ sanctæ matris & filios Dei. s. ecclesiasticos & Christianos interficit per vitia, & finaliter destruit per tormenta. Iste est etiam ventus viens qui siccauit hederam Ionæ, quia. s. tales improbi venti siccant hodie & destruunt quicquid hodie in ecclesia viride & virtuosum inueniunt. vnde de aduentu talis venti dicitur Mat. 7. Venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt super domum illam, & cecidit. Heu charissimi, non sic Christus non, quia verè ipse venit animam à tentationibus refrigerare, & bonis omnibus fecundare, similis illi vento qui dicitur fauonius, qui dicitur à fouendo, eo quod super terram veniens omnia vegetat atque fouet. Et ideò Deus venit in mentem humanam

Ad mentem illustrandum
Ad mentem expiandum
Ad mentem inflammandum
Ad mentem fecundandum.
Ad tecum spatiandum
Ad tecum hospitandum

¶ Iste. n. veniendo solet illuminare. Esa. 60. Venit lumen tuū Hierusalem. Item veniendo solet expurgare. Malach. 3. Venit ad templum sanctum suum dominator dominus &c. Sequitur. Ipse. n. quasi ignis conflans, & purgabit filios Leui. Item veniendo solet habitare. Io. 14. Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Item veniendo solet inflammare. Lucæ. 12. Ignem veni mittere in terram. Item veniendo solet animam virtutibus fęcundare. vnde Apoca. 22. Ecce venio cito, & merces mea mecum est. Patet igitur charissimi, quod primus Christi aduentus est æstuantium refrigeratiuus. vētus inquit.

S ¶ Secundò dico quod Christi aduentus est delinquentium exasperans, reuerberatiuus, vel vituperatiuus. Et iste est quidam aduentus diuinæ correctionis, quo aliquando venit ad peccatorem, vt ipsum per temporales tribulationes corrigat & ad viā salutis redigat & reducat. Nam sicut rex aliquando venit ad ciuitatem suam rebellem, vt eam puniat & castiget, sic Christus aliquando venit ad hominem peccatorem Deo contrarium & rebellem, vt ipsum per tribulationes & infirmitates edomet & deuincat. 1. Corint. 4. In virga veniam ad vos. Et hic aduentus ostenditur cum dicitur quod turbo veniebat ab Aquilone. Vētus. n. qui ab Aquilone venit, est frigidissimus & ideò lutū desiccat, & aquam congelat, puluerem abstergit corpus constringit, flores euellit, & vestimenta sumere compellit. Sic verè per omnia facit ventus aduentus diuinæ correctionis & tribulationis Ista. n. quādo à Deo nobis aspere immittitur, desiccat lutū carnalitatis, cōgelat & fortificat aquā fluxibilitatis, fragilitatis astringit puluerem cupiditatis, tollit & euellit flores curiositatis, astringit corpus. i. mentem, ne per desideria vana defluat, facit sumere vestimenta gratiarum & virtutum, vt homo per charitatem affluat. Et de hoc Ecclesi. 43. Frigidus ventus aquilo flauit, & gelauit crystallus ab aquis, quia. s. per frigus correctionis, per Aquilonem tribulationis, gelatur aqua carnalis infectionis, & efficitur crystallus spiritualis perfectionis. Nam secundum Aristo. flante vento Aquilonis masculi generantur & flante austro fęmellæ. Sic verè charissimi, quandoque per Aquilonem tribulationis homo efficitur masculus & perfectus, qui in austro mundanæ prosperitatis esset fœmineus. i. peccator fluidus & despectus. Iob. 37. Ab Aquilone aurum venit. i. virtus & perfectio. Et breuiter. Deus quandoque venit subito dum non speratur, ipsum fortunæ casibus submittēdo, & eum subito de mundo aliquotiens auferēdo vnde dicitur Lucæ. 12. quod si dixerit seruus ille, moram facit dominus meus, & ceperit comedere & bibere, & percutere familiam, veniet dominus serui illius die qua nescit, & hora qua ignorat, & partem eius ponet cum infidelibus. Et sequit. Sic & vos estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet. Sic igitur charissimi, aduentus est delinquentium reuerberatiuus. ¶ Tertiò dico T quod Christi aduentus est reparatiuæ conditionis. Sicut rex veniens ad ciuitatem si inuenit eā desolatam & dissipatam, solet eam reparare & restaurare, sic Christus ciuitatem ecclesiæ voluit personaliter visitare per incarnationē, & ipsam donis, virtutibus, & gratijs reparare. Quod ostenditur cum dicitur Nubes. Nam sicut nubes naturaliter est media inter cœlum & terram, aquam & pluuiam mundo mittit, per quam sterilitas effugat & bonorū fertilitas procurat, sic Dei filius qui inter cœlū & terrā. i. inter Deū & hoīs est medius, gratiarū affluētiā nobis misit, & maximè in passione, quia tūc ista nubes perforata & aperta gratiam suam per quinque riuulos distillauit, & sic mundum sterilem & aridum bonis operibus fęcundauit, & eum reparauit & restaurauit, & per fidem & gratiam reformauit. Nubes inquit. Iudic. quinto Cœli & nubes distillauerunt aquis. Ista nubes bene fuit signata Ezech. 1. vbi ipse vidit vnam similitudinem in qua erat vnum animal quod habebat quattuor facies. s. à parte ante faciem hominis, à parte dextra faciem Leonis, à parte sinistra faciem bouis, & desuper faciem aquilæ. Reuera charissimi, talis nubes fuit Dei filius benedictus in suo aduentu. Ipse. n. non solum fuit nubes, immo etiam fuit animal quattuor facierum, secundum quattuor eius status. Fuit enim homo quantum ad incarnationis humilitatem. Vitulus quantum ad passionis toleratam acerbitatem. Aquila quantum ad ascensionē. Homo per temperantiæ sanctitudinem. Bos per constantię fortitudinem. Leo per iustitię rectitudinem. Aquila per prudentiæ lympitudinem. Homo in anteriori iuuentutis. Bos in sinistra aduersitatis. Leo in dextra prosperitatis. Aquila in superiori dignitatis. Sicut enim Aquila de supremo suo habitaculo videt pisces in aqua natare, ad quos subito descendens, prędam suam accipit, & tandem reascēdit, sic Dei filius misertus pisciculis peccatoribus quos in mari huius mundi videbat vagari, subito venit ad eos per incarnationem, prædamque suā id est humanam naturam assumpsit, & tandem sursum ad celsitudinem Paradisi iterum reascendit. Figura Ezech. 16. vbi dicitur. Aquila grādis longo membrorum ductu, plena plummis, venit ad Libanum, tulit medullam cedri, & summitatem frondiū eius auulsit illam in terram Chanaam, & in vrbe negotiatorum posuit illam. Ista Aquila charissimi, est Dei filius, qui reuera dicitur plenus plūmis. i. virtutibus atque donis & varietate omnium gratiarum. Longa etiam membra dicitur habere, quia sicut dicit secundus philo. Deus est sphera incircunscriptibilis, cuius centrum vbique est, circunferentia nusquam. Iste dicitur venire ad Libanum ad litterā, quia. s. ad terram illam in qua est Libanus. s. ad Iudeam per incarnationem voluit aduenire. Et ad quid? certe vt tolleret medullam cedri. Cedrus enim excelsior inter omnes arbores est, humana natura, humilior inter omnes naturas, & istius Cedri medulla pars scilicet purior & melior. est illa portio humanæ naturæ quam sibi Dei filius in virgine copulauit. Ad Libanum igitur. i. ad Iudeam & ad mundum ista Aquila venit, medullam Cedri. i. florem humanæ naturæ sibi per incarnationem assumpsit, quam in terram Chanaam. i. cœlum in vrbem negotiatorum, id est in Paradisum, vbi perfecti negotiatores. i. sancti habent perpetuam māsionem, ipsam secum in ascēsione sua finaliter transportauit. dicens illud Io. 16. Exiui à patre, & veni in mūdum, & iterum relinquo mundum, & vado ad patrem. Exiui dico à patre per æternalem generationem. Veni in mundum per temporalem incarnationem. Relinquo mundum per corporalem resurrectionem. Vado ad patrem per supernalem sublimationem ascen-

nem ascen-

nem ascensionem & promotionem. Et ideo pulchre loquitur Beda super Cant. lib. 3. Venio inquit vt errantes corrigam, vt infirmantes adiuuem, vt dubitantes confirmem vt bene agentium fructibus pascar, vt certantes defendam, vt vincentes coronem. Et reuera charissimi, loquendo de nobis moraliter, tales Aquilæ debemus nos esse, & etiam talia animalia. Debemus. n. esse Aquilæ, per contemplationis lympitudinem sumentes medullam. i. dulcedinem pietatis & compassionis, habere plumas multas gratiarum & perfectionis, longa membra perseuerantiæ & durationis, & nos ipsos transferentes ad vrbem æternæ negotiationis, fœlicitatis, & consolationis.

Quattuor etiam facies debemus habere, quia verè à parte ante, id est præsentia nos debemus esse homines per benignitatem, à parte sinistra, id est in aduersitate debemus esse boues per constantiæ firmitatem. In dextera prosperitatis debemus esse Leones, quod est animal liberale, per clemētiæ pietatem. A parte autem superiori. s. in statu dignitatis nos debemus esse Aquilæ per contemplationis sublimitatem. Sed vere multi sunt quibus ista competunt sm alium modum exponendi. Multi. n. à parte anteriori, id est in præsentia sunt homines p blandimentum adulationis & deceptionis, sed in parte sinistra id est in absentia sunt bones per mugitum detractionis, & diffamationis. In dextera prosperitatis sunt Leones per sæuitiam & crudelitatē. In superiori statu dignitatis sunt Aquilæ per superbiam & prosperitatem. Non sic Christus in aduentu suo non charissimi, quia verè iste fuit nubes per reparatiuam conditionem. Et de hoc Iob. 17. Nubes latibulum suum. Et illud psal. Operit cęlum nubibus, & parat terræ pluuiam. Luc. 21. Videbunt filium hominis venientem in nube. Habuit igitur Christus in aduentu conditionem reparatiuā.

V ¶ Quartò dico q ipse habuit conditionē imperatiuam. Ignis inquit inuoluens. Et istud potissimè pertinent ad vltimum Christi aduentum. s. ad iudicium. Nam sicut rex quādo venit personaliter ad ciuitatem rebellem, vt ipsam quandoque destruat & confundat, & ibi rigorem suæ vindicationis ostendat, sic verè Dei filius finaliter veniet personaliter ad hunc mundum sicut ad locum impium & rebellem vt per rigorem iustitiæ ipsum in iudicio destruat, & vt potestatem suæ iustitiæ omnibus manifestet. & hoc ostenditur cum dicitur Ignis inuoluens. quia verè sicut ignis omnia deuorat & cōsumit, sic Christus in iudicio ad modum ignis peccatores deuorabit p suam sententiam, & ipsos in inferno inuoluet & alligabit. De hoc Esa. 66. Dicitur. Ecce dominus in igne veniet quasi turbo. vbi ostenditur q Christus veniet ad iudicium Patenter,

X Ecce. Potenter, Dominus. Ardenter, In igne. ¶ Primò dico patenter, quia. s. ipse veniens apparebit. Totus. n. mundus, sicut dicitur Iohel. 3. erit in valle Iosaphat & in aere circunstāti, & ipse Christus de cœlo veniens, & super montem olueti descendens, se sursum in aere in forma serui in qua iudicaturus est, omnibus demonstrabit. quod ostenditur cum dicitur Ecce. vnde Apoc. 1. Ecce venit cum nubibus, & videbit eum omnis oculus. Patenter etiam fiet iudicium quo ad alios, quilibet de socio suo sciet & cognoscet, in conscientia sua leget quare debet saluari vel damnari. Sicut enim in æstate nidus in arbore propter folia nō apparet, in hyeme autem defluentibus folijs omnibus declaratur, sic verè charissimi, in nobis dum durat ęstas huius vitæ, vix possunt apparere vitia nidusque diaboli qui in nostra conscientia hospitatur, l. propter folia excusationum, quæ nostra interiora contegunt atque velant. Sed quando hyems. s. asperitas iudicij aduenerit, tunc omnia talia cessabunt & per consequens nidus peccatorum, nostræ malæ conscientiæ omnibus apparebunt Esa. 1. Erubescetis inquit super hortis quos elegeratis cum fueritis sicut quærcus defluentibus folijs, & quasi hortus sine aqua. fiet igitur iudicium Patenter. Vnde illud psal. Deus noster manifeste veniet. ¶ Secundò fiet potēter Dominus inquit. Et de hoc 1. Regum. 2. Dominum formidabunt aduersarij eius, & super ipsos in coelis tonabit. Vbi nota q iudicium comparatur tonitruo, quia tonitrum nihil est aliud quam ruptio & diuisio nubium. Et ideò sm densitatem vel raritatem nubium tonitrū diuersimodè sonat, nunc alte, nunc basse, nunc mediocriter. Sic verè Dei iudicium & diuina sententia nihil aliud est quā diuisio nubium. s. hominum, agnorum ab hedis, bonorum à reprobis, saluandorum à damnandis & e cōuerso. Et ideò sm diuersitatem meritorum & demeritorum istarum nubium. i. istorum iudicandorum ipsum tonitrum. i. ipsa Dei sententia inęqualiter resonabit. s. nunc alte & horribiliter & terribiliter damnatos condemnando. dicens illud. Ite maledicti in ignem æternum &c. Item nunc basse & benigniter. s. beatos aduocando & dicendo. Mat. 25. Venite benedicti patris mei, percipite paratum vobis regnum ab origine mundi. & sic bene dico q iudicium fiet potenter. Mat. 24. Videbūt filium hominis venientem in nubibus cœli cum potestate magna & maiestate. ¶ Tertiò dico q iudicium fiet. s. cum rigore magnæ iustitiæ. Ideò dicitur. In igne veniet & quasi turbo. quia sicut dicitur ibidem Esai. 66. In igne dominus diiudicabit, & in gladio suo ad omnem terram. Veniet igitur ardenter & rigorosè. Vnde Mat. 24. dicitur q sicut exit fulgur ab oriente, & apparet in occidente, sic erit in aduentu filij hominis. Et si vis, compara Christum venturum ad iudicium fulguri, quia fulgur cito venit, clare lucet, violēter ardet, & cum tonitruo apparet. Sic verè Christus subito Veniet, apparendo cum celeritate. Veniet ardens, & cum seueritate. Veniet illuminans, & cum claritate. Veniet tonans, & cum maiestate. Dico igitur q veniet subito apparendo. Et ideò iste dicitur venire sicut fur. primæ ad Thes. 5. pro eo q ex insperato veniet. vñ. Apoc. 3. Ecce venio cito. ¶ Dico autem q veniet asperè vrendo quia. s. malos seueriter lædet & vret Esa. 66. Ecce dominus in igne veniet. Dico insuper q veniet clare illuminando quia tūc cōscientiæ alterutrum patebunt. 1. Corint. 4. Veniet dominus q illuminabit abscondita tenebrarum &c. Dico nihilominus q veniet magnificè tonando, quia. s. ipse veniet cum maiestate. Vnde Mat. 25: Cum venerit filius hominis in maiestate sua & Angeli eius cum eo. Et Esai. 3. Ecce dominus veniet &c. Et sic igitur potest apparere quod aduentus Christi secundum statum ipsius quattuor habet. Prælationem imperatiuam, Cōditionem reparatiuam, Correctionem depuratiuam, Infusionem consolatiuam. Et hæc sufficiont ad præsens. Sed vide de Christi incarnatione, & in multis alijs materijs, sicut est Venire. Appropinquare, & Defendere.

Aduenire. Idem est quod ad aliquem locum venire A vel ad aliquem hominem venire, vel ad aliquid venite. Et est idem aduenire quod accidere, Accedere, Appropinquare. Est igitur aduentus multiples in scriptura. Aduenit enim homini Temporalis tribulatio, Æternalis condemnatio, Fraternalis adiuuatio, Spiritualis illustratio, Supernalis cōsolatio, Mūdialis visitatio. ¶ Nota igitur quod homini quandoq; aduenit vel accidit q à Deo salubriter inspiratur, q à malis fallaciter defraudatur, q in bonis vberiter prosperatur, q à iustis benigniter adiuuatur, q in mundo seueriter tribulatur, q in cœlo fœliciter sublimatur, q in inferno crudeliter tomulatur. ¶ Aduenit igitur homini spiritoalis B illustratio, & hoc nihil est aliud quam gratia Dei, spiritussancti dona, & virtutes & merita. Nā sicut fortis ventus vel aquarum inundatio quandoque sic aduenit q arbores eradicat & subuertit, sic verè qñq; ex occulta Dei ordinatione aduenit inondatio gratiarū, & ventus & inspiratio spiritussancti, quia arbores quæ terræ inhærebant. i. peccatores qui temporalia & peccata diligebant, per contritionem & conuersionem de huiusmodi terra eradicat atq; tollit. sicut patet in multis peccatoribus qui per diuersam gratiam ad Deum subito conuertuntur. Exemplum de Paulo & Magdalena. Vnde Act. 2. Factus est repente de cœlo sonus aduenientis spiritus vehementis. Et ideò videt q dominus sit similis Balenę. Fœtus enim Balenæ dum incautè appropinquat ad littus, aliquando adhæret Zabulo, ibique recedente mari propter paucitatē aquę sistitur ita q matrem suam sequi nō præualet in profundum. Et ideò mater videns eum in periculo, de profundo maris apportat & euomit super ipsum magnam quantitatem aquæ sicut flunium, & sic cum illa aqua à Zabulo & à littore retrahit, & à piscatorū periculo ipsum liberat & reducit. vt dicit Iorath in libro suo. Balena est Deus, cuius fœtus est homo Accidit igitur charissimi, q iste fœtus. s. homo qui in mari pœnitentiæ vel diuinæ gratiæ, per spem & fidem ambulās, sequitur matrem suam. s. Deum imitando & ei obediendo, quandoque incaute ad littus huius mūdi per amorem & desiderium appropinquat, & Zabulo. i. mundi sterilibus diuitijs atque bonis taliter per affectum adhæret, q de mari diuinæ gratię exit, sicque Christum sequi per bona opera dimittit. Quod vidēs ista pia mater Christus quandoque euomit super ipsum magnam quantitatem aquarum, gratiarum. s. & virtutum, & flumen donorum spiritussancti. Et isti fluctus aduenietes ipsum

ad mare

ad mare diuinæ gratiæ.i.ad statum pœnitentiæ per cõuersionem attrahunt,& à littore mundi & ab amore bonorum temporalium,& per cõsequens ab infernalium piscatorum periculo ipsum retrahunt & educunt. Figura Apoca.12. vbi dicitur q̃ quidam Draco misit quendam magnum fluuium vt attraheret vnam mulierem quæ fugiebat ad desertum. Sic verè charissimi Christus qui dicitur serpens æreus in scriptura, quandoque de speciali gratia mittit & emittit vnum magnũ fluuium gratiarum & donorum, vt vnam mulierem id est debiles & fragiles peccatores, qui ab ipso fugiunt & recedunt, & ad solitudinem huius mundi per auaritiam,& immoderatum affectum accedũt, ad se attrahat, & vt eos de mortis æternæ periculo liberet & reducat. Ideò dicat quilibet peccator Deo illud Cant.1. Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum. Est enim gratia & misericordia diuina sicut vnguentum attractiuum, quo Deus attrahit peccatores ad salutem.& hoc ostenditur cum dicitur Respiciens dominus q.a.s.dñs respicit hoĩem, suã gratiã infundẽdo. Et de hoc Ecclesi.11. Est homo marcidus, deficiens virtute, abundans autem paupertate, & oculus domini respexit illum in bonũ. Sic igitur patet q̃ homini aduenit visitatio spiritalis.

C ¶ Secundò dico q̃ homini accidit criminalis defraudatio.quia.s.sæpe accidit q̃ auari & vsurarij ficti & falsi amici decipiunt hominem suis verbis fallacibus & promissis, similes balenæ &c. Sic verè vsurarij quando volunt q̃ aliquis vicinus eorum separetur à terra, id est à temporali sua possessione, quando.s. ipsum volunt trahere ad se, vt eis det, vẽdat, aut distrahat bona sua, quando etiam ipsum ad mare.i. ad amaritudinem paupertatis & exhæredationis volunt perducere, ipsi pro certo operiunt eum fluctu magno fallacium promissionum, quia scilicet bona sua accommodant, & promittunt facere multa bona,& nunq̃ ei deficere, sed ipsum iuuare,& sic per fluctus suarum deceptionum ipsum ad mare i. ad amaritudines exhæredationis, tribolationis,& paupertatis perducunt. Istud etiam patet in malis mulieribus quæ fluctibus verborum suorum ita attrahunt homines & decipiunt, q̃ priuant eos à terra sua, id est à prosperitate bonorum, ipsosque perducunt ad amaritudinem paupertatis. Istud etiam patet in falsis raptoribus & balliuis, qui fluctibus accusationum, impositionum & exactionum, separant homines à bonis suis terrenis, & eos sequi & obedire compellũt, ipsosque ad mare.i.ad multas amaritudines conuenire procurant. Vnde Iob. 9. Non concedit quiescere spiritum meum,& replet me amaritudinibus. Figurati in illo Dracone &c. sicut supra. Sic verè Draco.i. vsurarius, balliuus, vel raptor, mulier, vel fictus & deceptor amicus, fluctibus falsorũ beneficiorũ, promissionum, verborum deceptionum & accusationum, mulierem.i. pauperes vicinos ad se trahunt,& eus bonis proprijs spoliant. Et de ista aduentione dicitur Prouer.1. Ego autem in interitu vestro ridebo, cum vobis quod timebatis, aduenerit. Verba sunt deceptorum. Patet igitur q̃ homini aduenit noxialis defraudatio.

D ¶ Tertiò dico q̃ ei aduenit consolatio mundialis, sicut videmus qđ homo subito de paupere fit diues. Sicut enim videmus q̃ aqua per occultos meatus à mari veniens, facit crescere fontes & fluuios atque riuos & exuberare, sic verè diuitiæ quas occultè per fraudes & vsuras homo acquirit, faciunt eũ diuitem atque plenum, ita q̃ influentia maris, id est diaboli status eorum abundans,& exaberans est. Vnde Iob.12. Abũdãt tabernacula prædonum qui audacter irritant Deum. Vnde de aduentione tali quo ad malos dicitur Exo.14. Iam aduenerat vigilia matutina,& ecce respiciens dominus super castra Ægyptiorum per columnam ignis & nubis, interfecit exercitum eorum. Deus enim dando Ægyptijs, id est malis, bona temporalia & nubes diuitiarum concedendo, videtur eos dulciter respicere. Finaliter tamen solet eos cum columna ignis infernalis interficere & delere. Et nota q̃ status talium dicunt castra Ægyptiorũ. Ægyptij qui interpretant tenebrosi, significant mundi diuites peccatores, qui obscuri sunt per peccata, quorum pro certo status hodie in tantum crescit, qđ castris.i. antiquis statibus comparatur. Sicut patet de causidicis & balliuis, ita q̃ ipsi sunt terribiles pauperibus vt castrorum acies ordinata. 1.Reg.28. Vidit Saul castra philistinorũ, & timuit. Et ideò diabolus facit talibus sicut Balena, quæ vomit fluuium post fœtum suum. sicut dictum est supra. Sic verè diabolus quando timet q̃ homo adhæreat terræ.i. Deo per fiduciam iustitiam & gratiam,& q̃ ad littus diuinæ gratiæ se conuertat, ipse pro certo quãdoque facit q̃ aduenit super eũ per vomitũ diabolicæ occultæ malitiæ, vnus magnus fluuius prosperitatis, vel etiam fluuius malarum tentationum & suggestionum (vt quando procurat q̃ sit Diues & potens) & sic ipsum ad se per multa peccata attrahit, & ad mare infernalis amaritudinis secum ducit. Figura Apo.12. vbi Draco misit fluuium post mulierem, vt faceret ipsam attrahi, ne fugeret in desertum. Sic verè draco, venenosus diabolus, quando videt hominem à se fugere,& ad desertum pœnitentiæ statumque gratiæ euolare, conatur post eum mittere vnum magnum fluuium prosperitatis mundanæ, vel etiam magnum fluuium tẽtationum, delectationum, & malarum suggestionum, vt ipsum ad se retrahat,& ad peccatum attrahat & adducat. Ideò Hiere.51. dicitur. Absorbuit me quasi Draco. Et ideò de fluuio isto & etiam de talibus potest dici illud Iob. 22. Nũquid semitas seculorum custodire cupis, quas calcauerunt viri iniqui, qui sublati sunt ante tempus suũ,& fluuius subuertit fundamenta eorum? vbi ostendit tres rationes quare, debemus isti fluuio non obedire, sed terræ id est Deo firmiter obedire, & non fluuio mũdanæ prosperitatis nos implicare.s. quia Dei correctio nos restringit qui.s.dicit. Nunquid semitas seculorum custo.&c. Quia praua correctio nos restringit.s. viri iniqui eam calcauerũt. Quia breuis duratio cõminatur, q.a sublati, sunt ante tempus suum. Quia grauis damnatio memoratur, fluuius inquit subuertit fundamenta eorum. Aduenit igit̃ homini, vt dictum est, consolatio mundialis. vnde ipsis diuitibus potest dici illud Iacob. 5. Agite nunc diuites plorate & vlulate in miserijs vestris quæ aduenient vobis. Et nota q̃ non solum tentationes & tribulationes dicuntur miseriæ, verumetiam nunc mundi consolationes. Vnde Sene. in epistolu Illos potius miseros dixerim qui nimia fœlicitate torpescũt.

¶ Quartò aduenit homini sustentatio fraternalis, quia.s. quilibet debet aduenire fratri suo si videt eũ indigere vt ipsum adiuuet & sustentet. similis Balenæ, cuius fluctus adueniens liberat filium à Zabulo & pericule. sicut dictum est supra. Sic verè si aliquis fœtus noster.i. aliquis consanguineus vel amicus deueniat ad Zabulum.i. ad sterilitatem paupertatis & ad asperitatem aduersitatis,& perdat plenitudinem maris, id est affluentiam prosperitatis, pro certo nos debemus ei fluuium beneficiorum mittere,& ipsum ad mare.i. ad affluentiam status sui reducere,& à Zabulo aduersitatis & paupertatis, à piscatoribus etiam id est à suis inimicis pro viribus liberare. Aliam etiam sustentationem & visitationem spiritualem debemus proximis nostris facere, quia verè si videmus eos adhærentes terræ.i. peccatu, vel terræ.i. temporalibus per auaritiam, vel terræ.i. tristitiæ, nos debemus eis mittere fluuium consolationum, instructionum,& informationum,& ipsos ad mare.i. ad statum gratiæ, veritatis,& gloriæ reducere & attrahere,& à piscatoribus demonibus liberare. Figura etiam in Dracone qui mittit fluuium post mulierem, vt dictum est, quia.s. si videmus aliquem de nostris qui appropinquet deserto paupertatis, peccati, vel inferni, nos debemus sibi mittere fluuium beneficiorum, consolationum, instructionum, vt eũ ad viã salutis & gratiæ retrahamus. Et talis fraternalis, spiritualis,& temporalis sustentatio ostenditur cũ dicitur Colũna. quia.s. debemus esse alter alterius columna, fundamẽtum & fulcimentum. Et ideò de talibus post dici illud.3. Reg.7. Cumque statuisset columnam dextram, vocauit nomẽ eius Iachin.i. firmitatem. vbi ostenditur quod debemus alter alterum sustentare triplici ratione .s. Quia ad hoc sumus deputati. Cumque inquit statuisset. Quia per hoc sumus sublimati, Vocauit inquit nomen eius. Quia per hoc sumus roborati, Iachin.i. firmitatem. Quod est contra multos similes columnis plumbeis, quæ exterius sunt pulchræ, interius autem cõcauæ atque vacuæ,& ideò facillime franguntur. Sic verè falsi fratres & amici videntur in apparentia esse veri, sed intus in corde sunt vani, & ideò faciliter fallunt atque decipiunt & franguntur, nec in amicitia perseuerant. Figurati per baculũ arũdineum Ægypti. de quo supra ti. de Accubat. Heu charissimi non sic, sed simus Iachin.i. veri, stabiles,& in amicitia permanentes. Vnde cuilibet tali benefico adiutori potest dici illud Sap.16. Misericordia tua domine adueniẽs curabat illos. Patet igitur quòd homini Aduenit sustentatio fraternalis.

¶ Quintò aduenit homini tribulatio temporalis, quia.s. sicut aurifaber aurũ in igne purgat, sicut etiam medicus per ignẽ vulnera sanat, sic Deus vel etiam prælatus quando videt hominem

minem impurum, & diuersis vitijs vulneratũ, adhibẽt ignem correctionis & tribulationis, vt ipsum purificent atq; sanent. quia sicut dicitur Ecclesi.2. In igne probatur aurum & argentũ, homines verò receptibiles in camino humiliationis. Et iõ tam Deus quam bonus prælatus sunt similes Balenæ, quæ sicut dictũ est fluctũ euomit super fœtum vagantẽ & hærẽtem terrę vt.s.ipsum liberet à periculo. Sic quando aliquis incautè vagaĩ circa littus huius mũdi, ita ꝙ Zabulo.i. re delectabili ꝑ immoderatũ affectũ adhæret, vtpote diuitijs, delitijs, vel eminentijs, per luxuriam, auaritiã, superbiã, ita ꝙ matrẽ suam.s. Deum vel prælatũ non sequitur obediendo vel operãdo Tũc verè Deus qui nõ vult hominem perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti, sicut dicitur.2.Pet.3. vel etiam bonus prælatus euomit super ipsum quandoque magnum fluctum maris aquæ.i.amaritudines tribulationum, & correctionũ, vt eum ad profundũ maris, id est ad statũ pœnitentiæ reducat, & à piscatoribus inferni liberet, atque saluet. Figura de Dracone q̃ misit fluuium vt attraheret mulierem quæ fugiebat in desertũ. Quia vere Deus quando videt hominem fugere per vitia & peccata ad desertum inferni, ipsum quandoque cum flumine fortis tribulationis attrahit & adducit. Prælatus etiam subditum volentem fugere ad desertum mundi per apostasiam vel per nimiam mundanorum implicationẽ, ipse pro certo debet sibi mittere fluuium.i.dulcem & benignam monitionem & instructionem, quod si nolit, debet adhibere duram & fortem correctionem, vt ipsum reducat ad saluationem. Ideò dicebat Dauid. Omnes fluctus tuos induxisti sup me. Vnde de aduentu huiusmodi correctionum & tribulationum dicitur Cant.2. Tempus putationis aduenit. Putatio enim sectionem tribulationis designat. Aduenit igitur homini tribulatio temporalis. ¶ Sextò aduenit homini sublimatio seu visitatio

G æternalis.s. æterna gloria. de cuius aduentu dicitur Matt. 6. Adueniat regnum tuum. Nam sicut nubes naturaliter est humida, ita q̃d pluuia eius adueniens, terram aridam irrigat & fecundat, sic verè Deus qui pius & roridus est naturaliter humorem æternæ affluentiæ terræ aridæ, id est bonis & penitentibus tribuit & diffundit. psal. Qui operit cœlum nubibus, & parat terræ pluuiam. Et ideò adhuc videtur ꝙ Deus est similis Balenæ, quia.s. quando videt ꝙ fœtus suus.i. bonus Christianus satis diu adhæsit terrenæ vitæ, vel statui pœnitentiæ, ipse pro certo immittit fluctus infirmitatis & mortis, & sic cũ ad profundum maris, id est ad profundum Paradisi, & ad affluentiam voluptatis æternæ secum trahit & eum à venatoribus inferni & mundi, & à cũctis periculis liberat atq; sanat. Esa.60. Tunc videbis, afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum quando conuersa fuerit ad te multitudo maris. Sic igiĩ aduenit homini supernalis visitatio. ¶ Septimò dico ꝙ aduenit ei infernalis cõdemnatio Et ideò adhuc diabolus est similis Balenæ, quia quãdo videt ꝙ fœtus suus, id est peccator bene adhæret per desiderium & affectum terræ, id est bonis terrenis, atque ꝙ non cogitat de futuris, sed per diuersa vitia eirca littus huius mundi vagatur, tũc verè mittit ei fluctus infirmitatis & mortis vt eum per damnationem æternam ad profundum maris, id est ad inexhaustibilem amaritudinem inferni secum ducat. Figura in Dracone qui cũ fluuio volebat ad se trahere mulierem, quia Draco diabolus mulieres, id est fluxibiles peccatores ad se in infernũ trahit, quando fluctus mortis eis mittit. Et ideò de tali aduentu pœnæ æternæ dicitur Iacob.5. Agite nunc diuites plorate & vlulate in miserijs vestris, quæ aduenient vobis. Vbi damnatio inferni describitur A mentali merore. Plorate. A verbali clamore. Vlulate. A pœnali dolore. In miserijs vestris quæ aduenĩẽt vobis. & Apocalyp.11. dicitur. Iratę sunt gentes, & aduenit ira tua, & tempus mortuorum iudicari & reddere mercedem seruis tuis. Sic igitur patet charissimi quod homini aduenit Infernalis calamitas, Æternalis fœlicitas, Temporalis aduersitas. Mundialis prosperitas, Fraternalis subuentio, Criminalis deceptio, Spiritualis infusio. Et hęc sufficiant de aduenire ad pręsens &c.

A **Aduersari.** Idem est quod contradicere, Rebellare, Opponere, Inimicari, Infestare, Impugnare & tribulare. Circa quod nota quod est triplex aduersitas, scilicet

Tentationis
Tribulationis
Damnationis

Tentationis est illa qua scilicet mundus, caro, dæmona diuersa mouent prælia. Mundus enim aduersatur tentando de auaritia, Caro de gula, pigritia, & luxuria, Diabolus de odio, inuidia, desperatione, ambitione, & superbia vnde Numer. 33. Aduersabuntur vobis in terra habitationis vestræ. Et de talibus aduersationibus vide titu. de Tentatione. ¶ Itẽ est aduersatio tribulationes qua aduersatur nobis Deus, vt ab iniquitatibus retrahamur. De qua Numeri.22. Ego veni vt aduersarer tibi, quia peruersa via tua, mihique contraria. qua etiam aduersatur nobis mũdus, vt suis impugnationibus terreamur. Contra quod Phil. 1. Ne terreamini ab aduersarijs. qua etiam aduersatur nobis Diabolus vt à bonis operibus retrahamur. 1.Petri.5. Aduersarius vester diabolus tanquam Leo rugiens circuit quærens quem deuoret. ¶ Item est aduersitas damnationis, & de hac Iob.30. Mutatus es mihi in crudelem, & in duritiã manus tuę aduersaris mihi. Et de istis aduersitatibus & earum obuiationibus, qualitatibus, & conditionibus vide in suis titulis. Sed nota hic quod aduersarius idem est quod rebellis, cõtrarius, inimicus. Et ideò aduertendum est quod sunt aduersarij contrarij & inimici Dei, quibus etiam Deus est inimicus scilicet peccatores. de quibus dicitur Exodi. 23. Aduersor impium dicit dominus. Item aliqui sunt aduersarij hominum. Item aliqua sunt aduersaria animarum. Dicamus igitur primo de aduersarijs Dei, id est de peccatoribus. Et dicamus quod illa res est magis contraria alteri, quæ habet qualitates magis contrarias. sicut patet de igne & aqua, quæ ex omnibus suis qualitatibus sibi inuicem cõtrariantur. quia scilicet ignis calidus est & siccus. Aqua autem frigida & humida. Sic verè charissimi peccator ex nibus suis qualitatibus est Deo cõtrarius rebellis. & Deus ignis, iste aqua. Deus dico est ignis.s.

Per dilectionem calidus
Per desertionem frigidus
Per potentiam actiuus
Per clementiam purgatiuus
¶ Peccator autem est aqua.s.
Per leuitatem mobilis
Per carnalitatem fluxibilis
Per defectionem humidus
Per indeuotionem frigidus.

Ideo dico q̃d Deus & peccator sunt inuicem aduersarij. Et ideò sicut duo aduersarij solent se inuicẽ impugnare, & fortis contra debilẽ præualere, sic peccator & Deus inuicẽ, se impugnãt quia.s. peccator impugnat Deum inobediẽdo, peccãdo, & contra voluntatem eius faciendo, Deus autem impugnat peccatorem, in peccatis eum dimittendo, prospera ei conferendo, & tandem mortem æternam infligendo, quia.s. Deus est fortior, & ideò in fine pręualet cõtra istum. vnde Leui.26. Si inquit, non audieritis me, sed ambulaueritis cõtra me, ego autem incedam aduersus vos in furore contrario, & corripiã vos septem plagis propter peccata vestra. Septem inquit, id est vniuersis plagis, pœnis, miserijs, & tormentis. Et propter hoc de quolibet Dei aduersario peccatore dicitur illud Iob. 15. Cucurrit aduersus Deum erecto collo, & pingui ceruice armatus est. In quibus verbis ostenduntur quattuor quę peccatorem Dei constituunt inimicum, videlicet

Leuitatis inconstantia Cucurrit
Vanitatis extollentia. erecto collo
Facultatis inundatio. Pingui
Voluntatis obstinatio. Ceruice.

¶ Dico igitur ꝙ peccator aduersatur Deo per inconstantiam leuitatis. Cucurrit inquit. Sicut enim videmus quod ille qui tenetur alicui seruare cõstantiam & fidelitatẽ, efficitur eius aduersarius quando eam sibi frangit, sic verè homo qui Deo tenetur esse fidelis & constans, & nulla aduersitate vel voluptate ab eo euelli, quia fit quandoque leuis, imperseuerans, insolidus & inconstans, ideò Dei aduersarius efficitur, & eius inimicus reputatur. Cucurrit inquit aduersus Deum &c. Nam sicut ille qui currit, non stat in eodem loco, sed de loco ad locum incessanter & velociter se transportat, sic verè multi sunt qui non stant in eodem loco idest in eodem proposito per cõstantiæ firmitatem, immo de loco ad locum, de desiderio ad desiderium, de bono ad malum, faciliter se conuertunt per inconstantiæ leuitatem. Vnde Prouerb.4. Pedes eorum ad malum currunt & festinant. Et ideò multi sunt similes cuidam bestiæ mirabili quæ dicitur hyena. quæ secundum Plin. non perseuerat in eodem sexu, immo mutat sexum contra naturã omnium bestiarũ, quia in vno tẽpore inuenitur sexus masculini, & in altero fœminini, & est aĩal ꝙ se fingit habere vocẽ humanã. Et ideò tabernacula pastorum frequẽtat, & ad se canes eorum euocat, vt eos deuoret & consumat. Reuera charissimi, tales sunt multi peccatores, quia verè multi sunt qui

B

In eodem sexu id est in eadem conditione, bonitate, & perfe-
ctione, minimè perseuerant, immo multotiens per leuitatem
& inconstantiam mutant sexum id est conditioné & volunta
tem, quia verè aliquando inueniuntur masculi.i.viri iusti bo-
ni & perfecti, fortes & fideles amici, vt videtur. Sed pro certo
sępe accidit quod ipsi ab isto statu mutantur, & inueniuntur
fęmellæ id est praui peccatores & iniqui. Istud patet de illis
qui in paschate videntur Deum diligere & cum eo se tenere,
quia.s.tunc sunt masculi boni & confessi & contriti, qui sta-
tim post efficiútur fęmellæ, & sicut prius, impij & iniusti. Pa-
tet etiam in mundi amicis, qui quando creduntur esse mascu-
li id est fideles & firmi, ipsi inueniuntur fę mellæ.i.debiles at-
que falsi. Masculi sunt in prosperis, sed fœmellæ in aduersis.
Masculi sunt in promissione, sed fœminæ in executione. Ma-
sculi sunt in apparentia, sed fœminæ in existentia. Et ideò isti
Deo & mundo non sunt amici, sed potius aduersarij & inimi
ci. Et de hoc dicitur Eccles.37. Sodalis amico iucundabitur
in oblectatione, & in tempore tribulationis aduersarius erit.
Isti scilicet falsi mundi amici, vocem se fingunt habere huma
nam, quia.s.fingunt se esse homines bonos & iustos, prouidos
& maturos, & cum tamen sint bestiæ, & iniqui scilicet & cru
deles. tabernacula id est curias principum & pastorum fre-
quentant, vbi verbis suis fictis & adulatorijs canes.i. iudices
& prælatos dominici gregis custodes ad sui amorem aduo-
cant & appellant, ipsosque decipiunt & defraudant. Isti igi-
tur non stant immo currunt, nec in eodem perseuerát, immo
motibus inconstantiæ semper subsunt. Cucurrit inquit aduer
sus Deum vnde.1.Regum.17.Festinauit & cucurrit ex aduer
so Et Hiere.23.Est cursus eorum malus, & fortitudo eorum
dissimilis. Isti igitur sunt aduersarij propter inconstantiæ le-
C uitatem. ¶ Secundò sunt alij aduersarij Dei propter extollen-
tiæ vanitatem. Erecto inquit collo. Superbi enim sunt erecto
collo, qui scilicet se non dignantur ad alios inclinare, immo
seipsos præ ceteris reputantes, elati & erecti sicut stipites so-
lent ire. Similes Leoni, cuius collum est inflexibile, semperq;
rigidum & erectum, & est animal bestiarum simplicium ini-
micum, sanguinis cupidum atque vorax, & ideò superbissi-
mum & crudelissimum animal reputatur. Sic verè charissi-
mi, illi qui sunt hodie leones per crudelem rapacitatem, qui.s.
sanguinem & aliorum substantiam deuorant, & simplicibus
pauperibus & vicinis se reddunt aduersarios inimicos, isti di
co sunt hodie superbissimi, ita qđ collum eorum, idest mens
& intentio per humilitatem nequeunt flecti, immo semper
habent collum per superbiam rigidum & implicabile, & per
humilitatem inflectibile. Et ideò de istis tam Dei quam pau-
perum aduersarijs potest dici illud.1.Petri.5. Aduersarius ve
ster diabolus tanquam Leo rugiens circuit quęrens quem de
uoret. Habent enim tales
Nequitiæ peruersitatem. Aduersarius
Superbiæ pompositatem. Leo
Iactantiæ verbositatem. Rugiens
Seuitiæ crudelitatem. Quærens quem deuoret.
Et hæc sua superbia ostenditur cum dicitur Erecto collo. Et
ideò dicitur Esa.3. Eleuatæ sunt filiæ Syon, & ambulauerunt
extento collo. & sequitur. Decaluabit dominus verticem filia
rum syon & crinem earum nudabit. filiæ syon, sunt personæ
superbæ, quæ dicuntur filiæ syon, quod interpretatur specula
quia scilicet tales omnia volunt speculari videre & explorare
indagari & perscrutari. Sed verè quia isti modo ambulant ex
tento collo per superbiam, ideò finaliter vertex suæ superbiæ
decaluabitur & crinibus mundanæ prosperitatis & gloriæ nu
dabitur ꝑpter extolléitiæ vanitatem. Erecto inquit collo Ec-
clesi.36. Extolle aduersarium. Ideò de istis dicitur.1. Thessal.
2. Deum non timent, & omnibus hominibus aduersantur.
D ¶ Tertiò dico qđ quidam sunt Deo aduersarij propter facul
tatis inundationem. Pingui inquit. Sicut enim ille qui accipit
munera ab aduersario alicuius, ipsius aduersarius céśetur, sic
illi qui ab aduersario Dei.s.à mundo accipiunt munera sua.s.
delectatus, & prospera, & maximè indebitè & iniustè, tales di
co Dei aduersarij possunt dici. & talia mundi prospera osten-
duntur quando dicitur Pingui. Per pinguedinem intelligitur
mundi prosperitas, quia sicut res pingues ignem inflammant
sic verè mundi prospera ignem luxuriæ & auaritiæ inflam-
mant excitant stimulant & augmentant. Et ideò dicitur Pro-
uer.21 Qui amat vinum & pinguia, non ditabitur supple di-
uitijs Paradisi. Quia sicut dicitur in Psal. Prodijt quasi ex adi
pe iniquitas eorum. Sicut enim animalia pinguia recalcitrát,
sicut patet de equo, ludunt, sicut patet de vrso, luctantur, sicut
patet de tauro, sic verè isti qui per ꝓsperitatem facti sunt pin-
gues, recalcitrant Deo & prælatis per inobedientiam, ludunt
per inanem gloriam, luctantur.s.contra pauperes per exactio
nem rapinam & iniustitiam. Et ideò dicant pauperes illud ps.
Tauri pingues obsederunt me. Ideò de mundi diuitibus dici-
tur Hiere.5. Domus, inquit eorum plenæ dolo, magnificati,
ditati, ĩpinguati sunt & dilatati, & ꝑterierút sermones meos
Mali enim hodie per dolum, fraudem, rapinam, & vsurá ma-
gnificantur, impinguantur, & dilatantur, & Dei mandata trá
sgrediuntur. Et ideò finaliter concludetur illud psal. vbi dici-
tur. Occidit pingues, eorum, & electos Israel impediuit. quia
scilicet tales ad modum bouis ad hoc permittútur in pascuis
huius mundi per diuitias & delitias impinguati, vt in infer-
no finaliter occidantur. Ideò de talibus aduersarijs potest di-
ci illud psal. Irritat aduersarius nomen tuum in finem. Et fina
liter dicent pauperes illud Exo.15. In fortitudine manus tuę
deposuisti aduersarios meos. Patet igitur ꝙ isti sunt Dei ad-
uersarij, propter opulentiæ vbertatem. ¶ Quartò sunt sibi alij E
qui aduersarij propter pertinacię fatuitatem propter volunta
tis obstinationem. Ceruice inquit. quia.s. homines ceruicosi
& obstinati, Deo per multa vitia se opponunt. Sicut enim res
dura & res mollis sibi inuicem aduersantur & contrariantur,
sic verè illi qui sunt duri, inobedientes, obstinati & indo-
mabiles Deo, qui est sicut mollissimus ligni vermiculus, sunt
aduersarij, contrarij & rebelles. Ideò tam Deus quam præla-
tus potest dicere talibus illud Iob.30. Mutatus es mihi in cru
delem, & in duritia manus tuæ aduersatis mihi. Et ideò tales
obstinati sunt similes Rhinoceronti seu vnicorni, quod non
habet nisi vnum cornu in fronte quod est ceruicosum, intan-
tum ꝙ non potest capi, ligari, vel domari. Sic verè charissimi
& in ecclesijs & in claustris sunt multi ita ceruicosi, ita inobe
dientes & obstinati, ꝙ etiam in fronte, idest in apparentia por
tant cornu superbiæ, inuasionis, rixæ & dissensionis, iniuria-
rum, & malæ responsionis, quia.s. prælatis & maioribus sem-
per sunt parati opponere frontem suam aperte & indomite, ir
reuerenter respondere. Et breuiter tales vix possunt concludi
vel capi corrigi vel domari. Vide supra de adolescétia. vbi dif
fusius dicitur. Et ideò talibus ceruicosis & indomitis loquiť
scriptura Esa.48. Scio enim quod durus es tu, & neruus fer-
reus ceruix tua, & frôs tua ærea. vbi ostenditur quod isti sunt
diffamati. Scio enim. q.d. ab omnibus sunt ęstimati quales in-
domiti, durus es tu. Induratique sunt, ferrei obstinati. Ceruix
tua. effrenati, quia ipsi habent frontem. Concitati, quia ipsi
sunt ærei idest faciliter clamantes & iniuriosi. Sicut enim fer-
rum est durissimum metallum, nec domari pôt nisi fortiter
igniatur, sic etiam æs est ita sonorum, quod quamuis modicú
percutiatur, statim clamat, sic verè tales ita sunt obstinati, &
per malas consuetudines indurati, quod domari nequeút vel
conuerti nisi igne fortis tribulationis, & correctionis suffra-
gâte. Ita etiam sunt sonori & litiginsi, brigosi & iniuriosi, ver
bosi etiam & clamosi, quod si à Deo vel prælato aliqua tribu
latione vel correctione tanguntur, statim sonant, litigant atq;
clamát.s. impatientia, Deum etiam blasphemijs feriendo, mi-
nas & iniurias fulminando, & prælato & suis sequacibus de-
trahendo. psalm. Aduersum me omnes cogitationes eorum in
malum. Et ideò talibus ceruicosis loquiť Deus Deu.31. Scio
inquit contemptionem tuam & ceruicem tuam durissimam F
adhuc enim viuente me & ingrediente vobiscum semper có-
tentiose egistis contra dominum &c. Sic igitur apparet quod
Deo sunt aduersarij illi qui sunt
Obstinatæ voluntatis
Cumulatæ facultatis
Effrenatę vanitatis
Euagatæ leuitatis.
Item nota quod sunt alij
qua quæ sunt animę có-
traria & aduersa. Sicut
enim dicitur in Hexa-
meron. Multa sunt quæ grauant apes, & eis aduersantur scili-
cet ventus, pluuia, puluis, & etiam fętor grauat eas maximè.
Sic verè charissimi multa sunt quæ animæ aduersantur, scili-
cet ventus diabolicæ suggestionis. Matt.14. Erat enim ven-
tus contrarius illis. Item pluuia carnalis delectationis, & ma
ximè quando concomitatur fœtor luxuriæ & infectionis.
Galla.5. Caro concupiscit aduersus spiritum. Et.1. Petri.
2. Abstinete vos à carnalibus desiderijs, quæ militant ad-
uersus animam. Item puluis temporalis possessionis. vnde Ex
odi. 8, Percute puluerem terræ, & sint cinifes in omni terra
Ægypti.

Ægypti.¶Item nota quod mundana aduersitas
Nobis infertur vt castigemur
Nobis offertur vt informemur
Nobis offertur vt consolemur &c.

Concordare si vis vide de tribulatione. Sed si vis adhuc potes dicere ꝙ sicut in natura sunt aliqua quæ à sua totali complexione sunt alijs contraria & aduersa, sicut patet de venenis, quæ aduersantur humanæ complexioni, sicut etiam patet de penna Aquilæ, quæ quadam occulta virtute aduersatur pennis gallinarum, ipsas.s.consumit & rodit, sic verè dico ꝙ in moribus quidam sunt alijs contrarij & aduersi, & eorum inuenenatiui, & nociui, & quasi à tota specie ad nocendum omnibus alijs apti nati, sicut patet de quibusdam obstinatis & peruersis, qui bonis omnibus aduersantur, & qui semper rodere & infestare alios moliũtur. psal. Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta. Vnde nota ꝙ tales peruersi solent aduersari Deo superbiendo, iusto contrariando, alijs malis rebellãdo. Quod aduersent Deo, patet Deut.9. vbi dicitur duro populo. Semper enim aduersus dominum contendisti. Item ꝙ aduersentur sibi ipsis mutuo, patet.1. Corint.4. vbi dicitur. Vnus aduersus alterum inflatur. Sicut enim ponit Plinius, aliquæ sunt herbæ venenosæ sibi inuicem contrariæ & aduersæ, intantum ꝙ quamuis quælibet hominem occidat si tamen homini vna earum deuenenato altera detur, illum sanat, & aduersus aliud venenum pugnans hominem liberat atque saluat. Sicut exẽplificat idem Plinius de pardalianche herba venenosa quæ sanat hominem à veneno scorpionũ qđ vtiq; ad hoc applicabile est, quia etiã ipsi venenosi & malitiosi pctõres sibi inuicem aduersantur, & inter se etiã præliantur & contrariantur, & diuersis iris, litigijs & odijs concitantur. quod vtiq; quandoque bonis est vtile, quia.s.dum mali cõtra se inuicem occupantur, à nocumento corporis humani.i.bonorum hominum impediũtur. Gal.5. Hæc.n.inuicem sibi aduersantur. Sufficit. vide infra de contrarietate.

A **Aduertere.** Idem est quod ad aliam partem vertere. Auertere verò est ab aliquo loco vertere. Et sic videntur supponere pro eodem. Vide infra de Auertere &c.

Aduocatus. Est ille qui pro iustitia alicuius causę vel personæ apud aliquẽ iudicẽ interA pellat. Et ideò sicut duplex est curia.s.temporalis & æterna, ideò possumus distinguere duo genera aduocatorum.s. Temporales, & isti sunt illi qui in causis & curijs huius mundi pro negocijs aduocantur. Itẽ spirituales, & isti sunt illi qui ꝓ nobis apud Deum deprecantur, sicut sunt sancti, beata virgo, Christus, qui apud Deum pro humanis negocijs interpellãt, In generali igit loquamur de iusto & legitimo aduocato. Et dicamus illud.i.Ioannis.2. Aduocatum habemus apud patrẽ Iesum Christũ iustum Vbi ostenduntur tres conditiones quę in Christo aduocato humani generis esse dignoscuntur, quas etiam quilibet iustus debet habere, videlicet
Vtilitas bonitatis. Iesum
Benignitas voluntatis. Christum.
Stabilitas firmitatis. Iustum.

Dico igitur ꝙ aduocatio Christi vel Mariæ vel cuiuslibet sancti habet Bonitatis vtilitatem, Iesum, qui interpretatur saluator. Sicut enim corpora superiora sunt vtilia, quia saluant, iuuant, & defendunt ista inferiora, ipsaque & eorum actus regulant & gubernant, secundum philosophum. Sic verè Christus & sancti nobis sunt vtiles atque boni, quia per eorum aduocationem orationem & interpellationem apud Deum nos qui sumus inferius in hoc mundo, regulamur, dirigimur, & iuuamur. quod etiam debet esse in aduocatis huius mundi, quia scilicet per eorum patrocinia bona & vtilia debent omnia inferiorum negocia gubernari & sine debito terminari. Quod ostenditur cum dicitur Iesum. quod saluator interpretatur. quia scilicet isti debent esse salus & auxilium aliorum, vt de quolibet dicatur illud psal. Operatus est salutem in medio terræ. Et hoc est hodie contra multos, qui pro certo non sunt negociorum & partium saluatores, sed potius destructores. De hoc narratur in fabulis quod pica videns nidum suum ab auibus prædalibus infestari, furata est vnum ouum accipitris, & fouit illud cogitans quod pullus natus optimè defenderet nidum suum, Cuius contrarium factum est, quia cum pullus natus quadam Die esuriret, ipsam picam quæ ipsum fouebat, deuorauit. Sic verè charissimi, pica id est pauper homo videns nidum suum idest possessionem, statum vel hæreditatem suam ab auibus prædalibus id est à mundi raptoribus, vsurarijs & diuitibus infestari, ipse conducit ouũ accipitris, ouũ diaboli idest aliquem malum aduocatum, ipsumque fouet salarijs atque donis, vt scilicet causam & hæreditatem suam sibi protegat & defendat. Sed pro certo sæpe accidit quòd iste accipiter idest malus aduocatus qui dicitur accipiter, ab accipiendo.s.munera, fame tristitiæ cruciatur, ita quod cibus quem apportat sibi pica, id est salaria quæ dat sibi pauper, sibi non sufficiunt, ideò in suum insurgit patronum, atque suum interficit nutritorem, scilicet ipsum prodẽdo, negocium eius remisse tractãdo, & cum parte opposita paciscẽdo. Esa.8. Cum esurierit, irascetur, & maledicet regi suo. Isti igitur non sunt Iesus, non sunt saluatores, vel veri defensores immo remissisissimi tractatores, pecuniarum absorptores, partium depauperatores, sceleratissimi proditores. Ideò de talibus põt dici illud Marci.16. Iesum quæritis Nazarenum crucifixum, non est hic. Quando enim maria.i.aliquis amarus & tribulatus credit venire ad Iesum, ad bonum aduocatum vt ipsum vngat salarijs & donis, pro certo potest sibi dici Surrexit Nazarenus crucifixus, non est hic. hoc est dictu quod pars aduersa crucifixit ipsum, pecuniam cruciatam sibi dando, & ideò non est hic, quia scilicet non adimplet quod promisit. O Deus quot sunt hodie tales crucifixi. Non sic charissimi non, sed exemplo Christi habeamus bonitatis vtilitatem. ¶Secundò dico quòd Christus aduocatus noster habuit Pietatis benignitatem. Christum inquit. Christus enim interpretat vnctus, quia scilicet bonus aduocatus debet esse vnctus & linitus per pietatem & benignitatem, quia scilicet pauperes debet misericorditer adiuuare. Quod est cõtra multos qui nolunt vngi pietate, sed donorum multiplicitate & mundana prosperitate. Et ideò ipsi non habẽt benignitatem, sed seuitiam & crudelitatem. Nam sicut res inuncta faciliter inflammatur, sic verè aduocati qui donis & lucris quotidie inunguntur, per cupiditatem & crudelitatem faciliter inflammantur. Et inde est ꝙ tales sine aliqua pietate pauperum munera accipiunt, ipsos in suis causis decipiunt, alienas diuitias depascuntur per fraudes & rapinas hæreditates alias assequuntur. Tales sunt similes pardo. Pardus enim est animal crudele, præceps ad sanguinem, cuius pelles varijs maculis picturantur, qui mirabiliter est crudelis, quando filios suos ꝑdit, vt dicitur Oseæ. 13. Reuera charissimi, tales sunt hodie mali consiliarij & aduocati. quia verè ad litteram crudeles, & præcipites possunt dici, quia scilicet magis sunt proni ad condemnandum quam ad absoluendum. Delectat enim eos videre sanguinem id est iudicium, condemnationem, mortẽ, & pœnam psal. Veloces pedes eorum ad effundẽdum sanguinem. Veloces dico, quia scilicet multi sunt qui velociter & sine deliberatione ad sententias proferendum prorumpunt, Et isti pro certo charissimi, infinitis sunt oculis & maculis picturati, id est cautelis & malitijs, fraudibus & nequitijs toti pleni, quia vix aut nunquam deficit eis malitia vel cautela ad quodcunque negocium, siue etiam iustum siue iniustum fuerit, protrahẽdum. Ideò de eis loquitur Cassiodorus multum seriosè. Hi inquit sunt quorum si nares afflauerit cuiusdam rubiginosi aura marsupij, confestim videbis in illis & oculos Argi, & manus Bryarei, Harpyiarum vngues, & periuria Laomedõtis, & Vlissis argutias, & Simonis fallacias & fidem Polymnestoris, pietatem Pigmaleonis, Architophel consilia Absalonis oscula. Et ideò tales pardiversi pelles fuerunt figurati Ezechie. 1. in illa bestia quæ erat plena oculis ante & retro, quæ etiam habebat quattuor facies, à parte ante habebat faciem hominis, à parte sinistra bouis, In dextera Leonis à parte autem supra erat facies Aquilæ. Reuera charissimi, tales sunt mundi sapientes, causidici & balliui, quia verè isti in circuitu sunt pleni oculis id est fraudibus malitijs & cautelis, ante scilicet & retro. Hoc est dictu. quantum ad præterita & futura, quia scilicet isti vident, clarissime in negociorum regimine mundanorum. quia filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. Luc. 16. vnde Zach.3. Super lapidem vnum septem oculi sunt. Vbi nota. isti sunt Induratæ voluntatis. Lapidem. Consummatæ prauitatis, Septem. per quod intelligitur vniuersitas. Informatæ claritatis, Oculi sunt. Et isti pro certo habẽt quattuor facies, id est quattuor status & decursus vitæ suæ. videlicet,
Statum primitiuæ paupertatis
Statum laboris & pœnalitatis
Statum sequentis prosperitatis

Pars.n. ante, quę est prima, significat statũ iuuentu-

Statum honoris & dignitatis. tis, quãdo.s.incipiũt
esse aduocati, balliui, & consiliarij. Et in ista parte isti sunt ho
mines, quia homo est animal naturaliter nudum, & mansue-
tum, quia.s.tunc iu suo ingressu isti sunt nudi per paupertatẽ,
quia vt communiter, ipsi veniunt de humili plebe. Sunt etiã
tunc mansueti & affabiles, per benignitatem. Pars siuistra in
scriptura signat aduersitatẽ & pœnalitatẽ. Et in isto p certo
sunt boues.i.diligentes & laboriosi.s.in suis causis, officijs, &
negocijs propter lucrum, quia vt communiter, plus laborant
tales ad suam damnationem, quam boni ad suam saluationem
Hie.9. Docuerunt linguam suam loqui mendacium, vt inique
agerent laborauerunt. Pars dextera signat statum prosperita
tis. psal. Delectationes in deatera tua. Et pro certo iu ista par-
te vos inuenietis faciem Leonis, quia isti quaudo ad prosperi
tatem veniunt efficiuntur.s.impij raptores & crudeles. Ezec.
19. Leo factus est, & didicit capere prædam. Et vt dicit poeta
Crudelius nihil est homine cum surgit in altũ. Pars superior
signat statum dignitatis, officij, vel sublimitatis. Et ibi pro cer
to tu inuenies faciem Aquilæ, quia verè tales quando ad sta-
tum dignitatis prælationis iudiciariæ vel alicuius excellentię
perueniunt, pro certo ipsi efficiuntur Aquilæ, quæ est auis al
tè volans acute pungens, sanguinem & carnem comedens,
& auiculas innocentes deuorans & consumens quia verè ta-
les volant per superbiæ vanitatem, acute puugũt per exactio
nis rapacitatem, sanguinem vorant per sæuitiæ crudelitatem
Auibus simplicibus.i.pauperibus subditis & vicinis sunt ini
mici per iniustitiam & iniquitatem. Et de illis loquitur Hie-
re.49. Ascendet quasi Aquila, & volabit, extendet alas super
Bosram.i.circa totam circumiacentiæ patriam per rapinam
& cupiditatem. Non sic Christus non charissimi, quia ipse
fuit vnctus p pietatem benignitatis. ps Vnxit te Deus Deus
D tuus oleo. ¶ Tertiò dico q Christus aduocatus noster habuit
firmitatis stabilitatem. Iustum inquit. Iustum.n. est illud qđ
nihil habet superfluum nec aliquid diminutum. Sicut & re-
ctum est illud quod nec ad vnam partem flectitur nec ad aliã,
sed in æqualitate & rectitudine debita perseuerat. Qualis p
certo debet esse aduocatus, quia ad ipsum pertinet esse iustũ.
Sicut enim columna debet esse recta & firma, sic aduocatus
debet esse rectus per iustitiam, & firmus per constantiã. sicut
fuit Christus, qui apud Deũ patrem iuste & firmiter pro pec
catoribus intercedit. vt sic talibus cõsiliarijs & aduocatis bal
liuis & iudicibus possit dici illud psal. Iustus es domine, & re
ctum iudicium tuum. Et hoc est contra multos qui reuera nõ
sunt iusti nec veri nec stabiles neque firmi, immo & facillimè
de parte ad partem, de proposito ad propositũ, de vno ad aliũ
se conuertunt, similes ligulæ stateræ, quæ statim se inclinat ad
illam partem vbi plus ponderat de pecunia. Vnde dato q mo
do ad vnam partem pondetat, si tamen maius pondus pecu-
niæ iu parte altera apponatur, ad illam protinus inclinatur.
Reuera tales sunt mali aduocati, qa quãuis sint ex vna parte
retenti, dum tamen pars alia habeat maius pondus.i.dum of-
ferat maius munus, ipsi statim ad eam se cõuertunt. quia sicut
dicitur Ecclesi.10. Pecuniæ obediunt omnia. Sicut enim ca-
meleon ad modicu flatũ vẽti mutat colorem, sicut dicit Ari-
stoteles, Sic aduocati, mali officiales & balliui, ad flatum pro
missionum munerum & donorum ipsi mutant colorem suũ,
quia si videntur esse vnius coloris.i.ex vna parte, si tamen in-
suffletur per promissiones & dona in aures eorum, ad colo-
rem oppositum.i.ad partem contrariam se conuertunt publi-
cè vel occultè. Nam sicut gallus q est supra cãpanile ad flatũ
venti se mutat de parte ad partem, sic verè tales qui supra cã-
panilia altarum dignitatum præsidẽt, ad flatum munerum &
promissionum firmitatem propositi & fidelitatis stabilitatis,
deserunt, & ad partem alteram occultè vel publicè se conuer
tunt. ita q de eis potest dici illud Sap.16. Vniuscuiusque vo-
luntati deseruiens, ad quod quisque volebat conuertebatur.
Non sic charissimi Christus non, quia verè ipse vel beata vir
go, vel iste sanctus qui aduocatus noster est apud Deum, ha-
bet sicut & boni aduocati debent habere

Firmissimam stabilitatem
E Pijssimam benignitatem
Verissimam vtilitatem.

¶ Adhuc nota quòd sub nomine aduoca
torum possunt intel
ligi mali & fraudulẽti consiliarij & balliui principum, & po
tentum, qui eos ad exactiones faciendas, rapinas exercendas,
iniustitias committendas præmuniunt & informant. Et pos-
sunt tales iniqui comparari, Salamandræ, quæ circunstan-
do arborem, spuma sua inuenenat fructus. Cuius quidẽ na-
tura est in igne posse viuere, & sine consumptione durare, vt
dicit Pli.li.24.ca.9. Reuera charissimi, tales sunt iniqui mali
sapientes, quia verè quaudo aliquam arborem.i.aliquem prin
cipem vel prælatum circunstant, & ei astant, ipsi pro certo cũ
sua spuma venenosa.i. verbis suis & consilijs fraudulentis &
peruersis omnes ramos eius, id est omnes ipsius subditos in-
uenenant, inficiunt & corrumpunt, quia.s.ipsi consulunt fie-
ri exactiones tallias & rapinas. Esa.19. Sapientes consiliarij
Pharaonis dederunt consilium insipiens. Isti etiam in igne
viuunt, quia.s.dum sunt in vita ista, semper volũt esse in igne
auaritiæ, luxuriæ, iracundiæ, post mortẽ aũt erũt in ignẽ ęter
nalis miseriæ, vbi sine defectu aliquo perpetuo mori non po-
terunt vel finiri, & sic fiet vt de igne culpæ transeant ad ignẽ
pœnæ. Ezech.15. De igne egredietur, & ignis consumet eos.
Ibi etiam mori non poterunt. psal. Laborabit in æternum, &
viuet adhuc iu finem. Et propter hoc de talium venenoso cõ-
silio potest dici illud psal. Super populum tuum malignaue-
runt consilium. In quibus verbis peruersa talium cõsilia qua
druplicitер describuntur, scilicet

Prælationis regimine. Super inquit
Subiectionis grauamine. Populum tuum
Ab intentionis iniquitate. Malignauerunt
A cõiunctionis peruersitate. Consilium à cõ, quod est simul,
& sileo siles.

Habent igitur primo tales mali consiliarij regimina prælatio
nis. quod ostenditur cum dicitur Super. Quia verè tales sunt F
hodie in curijs regum, principum, prælatorum super alios cõ
stituti. Sicut enim accipiter à magistro suo diligitur eo.s.qđ
accipiter prædam & pro se & pro magistro suo accipit & prę
datur, super pertica ponitur, & super manum honorabiliter
deportatur, sic verè tales mali consiliarij, balliui, & aduocati
à magistris suis.s.prælatis & principibus honorantur, & sup
pertica dignitatum, & in officiorum celsitudine collocantur
ab ipsis. Et ratio est, quia verè ipsi magistri de eorũ prædis, ex
actionibus, & rapinis, & de lucris, & cõmodis, tallijs, & emẽ-
dis taliũ, fraudibus, circũuẽtis, & exactis sentiũt se habere emo
lumentum. vnde Gene.25. Isaac diligebat Esau, eo quod de
venationibus eius vescebatur, quia.s.ipsi prædantur pro se &
pro magistris suis. Et iõ sicut videmus q accipiter syluestris
non tantum lædit auiculas innocẽtes sicut domesticus dome
sticas & hoc quia syluestris tantum habet prædari pro se, do-
mesticus autem habet prædari pro se & magistro suo, sic ve-
rè inter latrones publicos & priuatos talis est differentia qa
latrones & raptores publici non tantum lædunt aut damnifi-
cant rempublicam, vt priuati latrones.s.causidici, & consilia
rij, & balliui. Et ratio est, quia illi pro se tantummodo habent
rapere & vltra non, quia semp timent suspendium. Isti autẽ
& pro se & pro magistris suis habent exigere & extorque-
re, qa alias nisi magistris suis proficerẽt, ipsos in suis officijs
& curijs non tenerent. Et vlterius, quia isti de suis exactioni-
bus nihil timent, ideò & mundum præ ceteris dãnificãt atqȝ
grauãt. Super inquit. Ideò dicãt pauperes illud ps. Super me
cõfirmatus est furor tuus, & oẽs fluctus tuos induxisti super
me. Verba sunt ipsorũ pauperũ ad prælatos & principes, qui
furorẽ suũ & fluctus suos.i.ipsos malos cõsiliarios & balliuos
furibũdos, litigiosos, & fluctuosos inducũt & cõstituũt super
eos. Quod figuratũ est Apoca.9. vbi dicitur q illæ locustæ ha
bebãt regẽ sup se Angelũ abyssi, qui hebraicè dicebatur ab-
addõ, græce aũt apollion, latine verò exterminãs. Quia reue-
ra charissimi, tales mali qui sunt reges & rectores sup locu-
stas.i.super pauperes subditos constituti, possunt dici Angeli
per subtilitatem, abyssi per malignitatẽ, exterminantes per ra
pacitatem. Habent igitur tales consiliarij mali regimina prę- G
lationis Super inquit &c. ¶ Secundò dico q ipsi sunt, graua
mina subiectionis, qa.s.sicut totus respectus & affectus figu-
li est supra lutum suum ad id conculcandum & decoquẽdum
sic totus respectus taliũ est super subditos ad eos conculcan-
dos, grauandos, spoliandos, & deprimendos, & tribulationũ
ignibus decoquendos. Super populum tuũ inquit. Tales sunt
similes cornicibus, quæ secundum augures dicuntur curas
hominum agere suo gestu & cantu, insidiarum abscondita re
uelare, futura, & maximè pluuiam prædicere, vt dicit Isido.
& Plinius. Sed quicquid sit de opinione augurum, Istud
tamẽ verum est quod ista auis incolis est nociua, quia eorum
semina diripit & deuastat, ipsosque suis clamoribus horridis
sæpe tur-

ſępe turbat. Aues etiam nobiles,ſ. Accipitrem & Aquilā ſuis
clamoribus perſequi non formidat.ea quo ſæpe accidit quod
aues nobiles indignatæ ipſam percutiunt & occidunt. Rcue-
sa charißimi tales ſunt mundi ſapientes & præcipuè aduo-
cati. Iſti enim à fatuis auguribus.i.à mundanis creduntur to-
tum mundum regere,& ſuo geſtu & cantu.i.ſuis dictis,factis
& conſilijs,totius mundi regimen pertractare,cauſarum euē
tus prædicere,& ipſarum abſcōdita reuelare,& pluuiam pro
ſperitatis promittere ſe donare. Sed reuera qualitercunq; de
huiuſmodi mnndanorum augurum ſit opinio, iſtud tamen
poſſumus videre & dicere ꝙ tales incolis terræ in qua ſunt.i.
vicinis ſuis & ſnbditis ſunt infeſti,quia.ſ corum ſemina.i.bo-
na temporalia per rapinas & exactiones deuorāt,& ipſos ſuis
horridis comminationibus,clamoribus,& terorib9 pertur-
bant. Aues inſuper nobiles.i. ipſos bonos & generoſos viros,
qui ſuis magiſtris ſubſunt, ꝑſequi & inuadere ſuis malis ex-
actionibus & conſilijs non formidant, ex quibus aliquando
mortis ſolatiū recipiunt & reportant.quia verè tales ita ſunt
præſumptuoſi,obſtinati,ſuperbi, & ceruicoſi, & in potentia
magiſtrorum ſuorum ita confiſi,ꝙ nulli quāquam nobili,vo-
lunt reuerentiā aliquam exhibere,quia ſicut dicitur. 1. Theſſ.
2. Deum non timent,& cunctis hominibus aduerſantur. Et ſi
cut videmns ꝙ cornices gregatim volant,pullos ſuos cadaue
ribus nutriunt,& quanto plus viunnt,tanto plus nigreſcunt,
ſic verè tales mali gregatim volant, quia.ſ. omnes videntur
vnius gregis & ſocietatis, quia alter alternm adiuuat & ſup-
portat,pullos etiā ſuos.i.filios & ſucceſſores de cadaueribus.
i.de bonis & diuitijs corruptis.i. corrupto modo acquiſitis
nutriunt atqne ditant. Et quanto plus in hoc mundo viuunt,
tanto per peccata & vitia plus nigreſcunt. Baruch.6. Nigræ
ſnnt facies eorum de fumo qui in domo fit. Iſtorum igitur cō
ſilia ſunt grauamina ſnbditorum. Populum inquit tuum. Et
de hoc dicitur in pſal. Populum tuum domine humiliauerūt,
& hæreditatem tuam vexauerunt. Deſcribitur igitur conſi-
H lium talium ab exactionis auſteritate. ¶ Tertiò deſcribitur ab
intentionis peruerſitate. Malignauerunt inquit,quia.ſ.inten-
tio talium improba eſt & maligna,quia quamuis fingāt ſe ex
iuſtitia procedere, intentio tamen eorum corrupta eſt, quia
ſemper eſt per malitiam vel auaritiam fermētata. Sicut enim
Vulpes eſt animal fraudulētum & malignū, pedes habet tor
tos,& nunquam rectè incedens,gallinarum & pullorum ini-
micum,ſic verè tales fraudnlēti ſunt & maligni,& nunquam
in actibus ſuis rectè,iuſtè,vel planè incedunt, immo tortuoſe
cauilloſe, fraudulenter & malitioſe, pes ſuæ intentionis, &
affectionis ſemper ſolet eſſe tortuoſus & claudus, & per ma-
litiam & rapinam & auaritiam ſemifractus. Ideò de illo ma-
ligno achas dicitur. 4. Reg. 16. Ambulauitque non rectè. Et
nota ꝙ coruus naturaliter eſt amicus Vulpis, & pugnat pro
ea contra taurum & taxum. Iſta tamen amicitia non videtur
durare niſi qnādiu viuit ipſe, quia poſt mortem ſuam coruus
non parcit pelli vel cadaueri Vulpis,immo ipſam deuorat &
manducat. Sic verè corui nigri clamoſi, carnibus & cadaue-
ribus nutriti.i.mali principes & tyranni,qui ſunt nigri colo-
ris per infamem cōuerſationem,clamoſi per pauperum terro
rem & comminationem,aliorum carnes.i.ſubſtantias tempo
rales deuorantes per rapinam & exactionem,tales dico corui
pro certo hodie ſunt amici Vnlpium.i.talium fraudulentorū
balliuorum & aduocatorum,& eos contra taurum & taxum.
i.cōtra mercatores & agricolas adiuuant & fouent,& pro ip-
ſis militant atqne pugnāt.& ſicut ratio amicitiæ corui & Vul
pis poteſt eſſe,quia ſe ad aliena cadauera comedenda aſſociāt
ſic verè inter iſtos amicitia eſt firmata quia ipſi ſunt ſocij ad
rapinā,& in exactionibus participes & coniuncti,& maximè
quia coruorum.i.principum exactiones & rapinæ per taliū
malitias palliantur. Eſa. 1. Principes eius infideles ſocij furū.
Veruntamen mortua Vulpe.i.tali ballino vel conſiliatio,pro
certo iſti amici diſtingunrur,quia ipſe coruus, id eſt ipſe ma-
lus princeps nunquam propter hoc parcit cadaueribus.i. bo
nis temporalibus vel filijs & ſucceſſoribus talium fraudulen
torum,immo ipſi principes totum accipiunt ad partem ſnam
& quos in vita ſua dilexerant,in filijs ſuis perſequi non veren
tur. Et de hoc Hiere. 19 Vnuſquiſque carnes amici ſui come
det in obſidione. Iſti igitur Vulpes,impij,fradulenti,& mali-
gni malignauerunt. Vnde. 1. Ioan. 5. Totus mundus in mali-
gno poſitus eſt. Et ideò pulchrè loquitur Caſsiodorus ſeu Si-
donius in epiſtola. Hi ſunt,inquit,in conuiuijs ſcurræ, in ex-
actionibns harpię, in colliſionibus beſtiæ, in quæſtionibus
ſtatuæ,ad intelligendum ſaxei,ad iudicandum lignei, ad co-
gnoſcēdum ferrei,ad amicitiam pardi,ad facetias Vrſi, ad fal
lendum Vulpes,ad ſuperbiendum tauri, ad conſumendum
minotauri. Deſcribitur igitur iſtorum conſilium ab intentio
nis peruerſitate. vnde Prouer. 12. Conſilia impiorum frandu-
lenta. ¶ Quartò deſcribitur ab adiunctionis ſocietate, quia.ſ. I
tales mali quamuis inter ſe per inuidias & odia ſint diuiſi ad
nocendum,tamen ad nocendum alijs ſunt concordes inuicē,
& vniti,qnod oſtenditur cum dicitur Conſilium.qnaſi cōmu
ne ſilentium,vel conſiliū idem eſt ꝙ cōcordia. Et dicitur à cō
cilio,as,ꝙ idem eſt ꝙ concordo,as,quia.ſ.tales ad militādum
contra alios ſunt cōcordes,& alter alterius adiutores. Serpēs
.n. in ore multos habet dentes acutos & recuruos, venenoſos
& nociuos inuicem coniunctos, aliqualiter tamen diuiſos &
ordinatos. Et dicuntur dentes à demendo, quia.ſ. de cibis ali-
quid ſemper demunt, vt dicit Iſido. Sic verè ſerpentes.i.mali
principes habent hodie in ore ſuo.i. in domo,curia,vel hoſpi
tio multos dentes. i.multos malos balliuos & cōſiliarios, acu
tos per rapacitatem,curuos per falſitatem cōiunctos per ma-
lam concordiam & communitatem,venenoſos per malorum
conſiliorum & accuſationum peruerſitatem,cibos.i.aliorum
dinitias demētes per exactionem & crudelitatem,diſtinctos
& ordinatos per officiorū multiplicitatem, diuiſos per inui-
diam & odium & parnalitatem. Ideò de tali communitate cō
ſilij dicit Mat. 26. Exeuntes Phariſei conſilium fecerūt aduer
ſus Ieſum. Tales enim mali inter ſe ineunt per malitioſam cō
munitatem.i.conſilium,deliberatam malignitatem adnerſus
Ieſum.i.aduerſus pauperem, per iniuſtitiam & iniquitatem.
Sic igitur patet charißimi, ꝙ conſilium talium peruerſorum
habet adiunctionem ſocietatis,cōſilium.intentionem peruer
ſitatis,malignum.turbationem communitatis,populum tuū.
prælationem ſublimitatis,ſuper inquit &c.

Adulatio.

Eſt fallax verborum ſub ſpecie amicitiæ A
deceptio. Adulator enim eſt ille qui loq-
tur placentia, vt amorem hominum & fauorem poſsit attra-
here,& exinde lucrum & emolumētum acquirere. Eſt enim
adulatio ſimilis oleo,quod eſt naturæ mollis, lenis & ſuauis,
inficit cum penetrat & corrūpit, quia vis eſt aliquod vas ita
forte quin per oleum penetretur. Apes etiam ſi oleo perfun-
dantur,moriuntur ſm Ariſto. Sed ſi aceto perfuſæ fuerint ite
rum reuiuiſcunt. Reuera tale oleum eſt adulatio, quia verè
adulatrix & ſuauis locutio auditores lenit & mollit blandien
do,commēdando,applaudendo,& complacendo, ipſos tamē
inficit & corrumpit.ſ. in ſnis vitijs confouendo, corum mala
facta iuſtificando & excuſando. Ideò dicit Hiero. Nihil tam
corrnmpit mentes hominum quā adulatio. plus.n. nocet lin-
gua adulatoris quam gladius perſecutoris. Eſt et iſtud oleum
naturæ penetratiuæ quia vis eſt aliquis ita ſibi conſtans quin
vſqne ad intima per complacētiam penetretur ſi adulationis
oleo per ſui & ſuorum recommendationem vngatur. Et ideò
ſæpe accidit ꝙ apes.i.boni viri dum iſto oleo profunduntur,
per inanem gloriam moriuntur, niſi fortè aceto correctionis
vel acris cōſiderationis & aſperæ tribulationis iterū humectē
rur,quia quod per adulationē moritur per correctionē aſpe-
rā reuiuiſcit. vnde dicit in pſal. Corripiet me iuſtus,& incre-
pabit me,oleū aūt pc̄toris nō impinguet caput meū. Et ꝑpter
hoc reprehēditur adulator Oſex. 12. Tota die (inqnit,menda
cium & vaſtitatem multiplicat,& fędus cum aſſyrijs iniſt, &
ferebat oleum in Ægypto. vbi oſtenditur ꝙ ſm quattuor pro
prietates olei,adulatio habet quattuor conditiones.

Oleum enim exterius vult apparere
Illud quod eſt interius,facit latere
Ferrum rubiginat & corrodit
Cibos lenificat atque condit.

¶ Pro certo ſm B
iſta quattuor
adulator quat-
tuor cauſis adu
latur. videlicet. Vt decipiat,mēdacium inqnit. Vt accipiat. Va
ſtitatem multiplicat. Vt placeat. Fędus cum Aſſyrijs iniſt. Vt
lateat,quia oleum in Ægypto ferebat, id eſt in tenebris. Eſt
igitur finis adulatoris decipere. Sicut enim oleum ſemper
vult eſſe in ſuperficie, & ita quis quandoque decipitur, quia
credit totnm vas plenum de oleo, & tamen ibi eſt magis de
aqua,ſic adulator ſemper vult apparere,non exiſtere, & ſuis
apparentibus ſermonibus mundum decipere & fraudare. ꝙ
oſtenditur cum dicitur Mendacium quia.ſ.tales ſunt menda-
ces in re & verbo. In re,quia vnum vidētur eſſe & aliud ſunt,
videntur eſſe amici,& ſunt inimici,vidētur boni, & ſunt ma-

lij, videntur amatores, & sunt proditores. Io verbo etiam sunt meodaces, quia vix aut ounquam proferunt vnũ verbum veritatis. vnde Hiere. 9. Docuerunt linguam suam loqui mendacium. Animalia quæ lambendo bibunt, habent labia inæqualis portionis. habet etiam dentes diuisos, linguam flexibilem & tenuem, vt melius aquam recipiant atque bibant. Sic verè charissimi, illa animalia, id est illi hoĩes qui lambere. i. adulari & applaudere consueuerunt, habent hodie labia inæqualia & dentes diuisos, quia. s. labia & verba ipsorum nõ sunt æqualia per veritatem, sed diuersa diuisa & dissimilia & disiuncta per mendacium & falsitatem, habent. n. linguam flexibilem & mutabilem iuata morem auditorum, & complacentiam & voluntatem, quia dum diuitibus adulantur, ipsi pro certo vertũt linguam multipliciter, s. nunc ad bona ipsorum, ipsa commendãdo nũc ad mala, ipsa excusando, nũc ad eorũ amicos, ipsos magnificando, nunc ad eorum inimicos, eos vituperando, & eis detrahẽdo, & eos diffamando, & hoc totum faciunt vt lãbendo, & adulando, aquam, id est emolumentum bibant, accipiant, & acquirant & vt aquam. i. diuites flexibiles atque molles ad suum amorem trahant & conuertant. Et hoc quia verè hodie nullus à talibus malis diuitibus diligitur, nisi qui eis mendaciter adulatur. Figura Iudicum. 7. vbi illi qui lambuerunt aquam, fuerunt à Gedeone e ecti, & omnes ceteri reprobati Sic verè hodie mali mundi principes & prælati aliquem ad sua officia & beneficia non eligũt, nisi eos qui adulando & applaudendo dulciter eos lambunt. 3. Reg. 22. Lambuerũt canes sanguinem Achab. Et ideò de talibus mendacibus possunt loqui huiusmodi principes & prælati illud psal. Filij alieni mentiti sunt mihi. Isti enim videntur filij, ficte diligendo, qui tamen sunt alieni à verè amaodo, mentiti sunt mihi, fallaciter adulando. Nam sicut dicitur Ozeæ. 7. In malitia sua læti ficauerunt regem, & in mendacijs suis principem. vnde Hiero. ad Fabianum. ca. 2 t. Naturali ducimur malo, & adulatoribus oostris libenter fauemus, & quamuis quisque respõdeat se indignum, ad laudem tamẽ suam intrinsecus mens letatur.

C Est igitur intentio adulatoris, vt decipiat. Mendacium. iuqt. ¶ Secundò dico φ talis est intenrio vt accipiat, quia. s. ad hoc adulatur, vt aliquid lucri acquirat. Oleum enim impurum ferrum rubiginat & corrodit. Sic verè adulatio illus quos oblectat & vngit, rodit. s. lucrum & munera eliciendo, & pro se semper acquirendo. Sicut enim videmus φ fala amplexando scindit & accumulat herbam, pratumque spoliat & denudat, sic verè adulator amplexando & applaudendo non quærit nisi lucrari, aggregare, personamque cui loquitur aliquo encenio spoliare, sicut patet de multis fatuis principibus, φ tot & tanta dant mundi adulatoribus, & histrionibus, φ ipsi aliquotiens pauperescunt. & hoc ostenditur cum dicitur. Vastitatem accumula, quia. s. adulatores dum sibi accumulãt, alios deuastãt. Nam ẽm Plinium, Lingua capræ est ulnæ exitialis & nociua, intantum φ capra lambendo oliuam, facit eam sterilescere. Sic verè charissimi linguæ adulatorum ad modum capræ fœtentium & vilium, sunt oliuis. i. alijs bonis hominibus contrariæ & nociuæ, quia verè dnm ipsos lãbunt per adulationem, faciunt eos steriles & pauperes per suorum bonorum acquisitionem. Et ideò de talibus accumulatoribus & vastatoribus dicitur Iosue. 8. Consurgetis de insidijs, & vastabitis ciuitatem. Et iouicem dicũt de alijs illud. 1. Regum. 14. Irruamus super Philistijm nocte, & deuastemus eos. Isti. n. super Philisteos, id est super diuites & potentes irrunt, & veniunt id est subito & occultè. sicut patet de histrionibus, qui veniunt non vocati, vt eos scilicet deuastẽt. Figurati Deutero. 28. vbi dicitur. Vineam plantabis & fodies & vinum nõ bibes, quoniam vastabitur vermibus. Quia verè charissimi, multi sunt principes & prælati, qui quamuis babent optimas vineas, id est magnos redditus & prouentus, tamen e ainde nullum fructum percipiunt, quia à vermibus. i. à falsis adulatoribus qui cum eis regnant, qui in suis officijs & hospitijs, perseuerant, totum diripitur & vastatur, ipsique domini fiunt pauperes, & suis diuitijs ampliantur adulatores. Ideò bene dicit Alanus de complãctu naturæ. Quid inquit, est adulatio nis vnctio, nisi donorum emunctio? Quid commendatioois

D allusio, nisi superiorum delusio? Quid laudis arrisio, nisi eorũ derisio, Est igitur adulatoris intentio vt accipiat. ¶ Tertiò est ipsius intentio vt placeat. Fœdus inquit cum Assyrijs inijt. Nam sicut oleum adhæret conglutinat, & demulcet & lenit contingentem, vt dictum est, sic adulatio semper quærit demulcere. quod ostenditur cum dicitur Fœdus. quia verè tales vt possint habere fœdus, complacentiam, & amicitiam & fauorem assyriorum (qui antiquitus fuerunt potentissimi idest mnodi domini) & magnatum, ipsi oon cessant verbaliter adulari. & maximè ad hoc mouetur ambitiosi, qui prælatorum & principum amicitias pro viribus acquirunt, vt per eos promoueantur. similes Syrenibus, quæ in auribus nautarum dulcissimè cantant, ita quòd quandoque faciunt ipsos obdormire, & tunc occultè nauem introeunt, quam ipsæ sæpius dissipant & subuertunt, ipsos nautas perimunt & occidunt. Sic verè charissimi tales. Syrenes idest tales fraudulenti adulatores dulcissimè & placentissimè nituntur cantare id est adulari, blandiri, loqui & solatiari in auribus nautarum idest illorum qui nauem ecclesiæ vel religionis vel etiam patriæ dirigunt & gubernant, videlicet principum & prælatorum, ita quod aliquando obdormiunt & delectantur, & complacent sibi in talibus adulatorijs modulaminibus, tãtum quòd ipsi dimittunt istam Syrenem idest ambitiosum intrare nauem scilicet curiam, ecclesiam, collegium, vel cõuentum, dantque sibi officium beneficium, & prębendam. & sic quando iste se radicatum viderit, totam nauem illam, id est totam domum, officium vel collegium in quo est, suis malis actibus & litibus, riais & inuidijs & turbationibus dissipat & subuertit. Figura de Iona. qui quia fuit dimissus intrare nauem, ideò nauis periclitabatur. quare oportuit quod extra projceretur. Sic verè vtile esset naui ecclesiæ vel patriæ φ tales eaterius ad diabolum vel per mortem vel alias pellerentur, quia quandiu viuunt tales malæ personæ vix aut nunquam poteſt ibi pax vel concordia conseruari. Ideò dicitur Prouerb. 22. Eijce derisorem, & exibit cum eo iurgium, cessabuntque riæ, & cootumeliæ. Isti igitur cantant vt placeant. Fœdus inquit cnm Assyrijs inijt. Ideò dicit diabolus de talibus illud Esa. 28. Percutiam eis fœdus cum bestijs agri. Diabolus enim hodie percutit fœdus inter bestiam agri, id est, inter mundi principes & tyraonos bestiales impios & crudeles, & istos iniquos adulatores, quia sicut dictum est nihil aliud quærunt nisi vt placeant. Ideo videntur dicere diuites & potentes illud Esa. 30. Loquimini oobis placentia, videre nobis errores, auferte à nobis viam, declinate à nobis semitam, cesset à facie nostra sanctus Israel. Isti loquntur placentia ne displiceant, loquuntur errores, vt demulceant, auferuot viam iustitiæ mala suggerendo, declinant & peruertunt pœniteotiæ delitias inducendo. Faciunt ab alijs cessare sanctum Israel, ipsos in cunctis iniquitatibus confouendo. vnde Cassiodorus in quadam epistola dicit. Adulatio blande omnibus applaudit, omnibus salue dicit, prodigos vocat liberales, auaros parcos & sapientes, lasciuos curiales garrulos, obstinatos constantes, pigros maturos & graues, hęc sagitta leuiter volat, & cito infigitur. Est igitur intentio adulationis vt placeat. ¶ Quartò est eius intentio vt lateat, quia scilicet nullo modo vult quod sua mala intentio derisio, atque delusio cognoscatur. Nam sicut oleum ita vult apparere, quod aquam quæ sub ipso in eodem vase latitat, cooperit atque tegit, sic verè adulatio quaoquam velit exterius apparere, aqua tamen quæ sub eo latte. s. interiore cõscientiam summopere vult latere. quod ostenditur cum dicitur. Oleum in Ægypto ferebat Ægyptus enim interpretatur tenebræ, ad designandum quòd isti summè volunt quòd sua adulatio sit tenebrosa idest latens, abscondita, & ignota, nolunt etiam quòd reputentur adulatores immo verissimi consultos. Isti sunt similes coruo, qui est auis nigra, tenebrosa & & obscura. Et tamen secundum Fulgentium. 44. modis dicitur vocem mutare. Sic verè isti qui corui idest nigri, obscuri, lateotes & abscõditi volunt esse, vt dictum est, multis & infinitis modis mutant & variant, vocem suam, quia nunc detrahunt, nunc adulantur, nunc verum dicunt nunc mentiuntur, nunc quoque turbantur. & breuiter isti variant modos suos secundum φd magis credunt hominibus complacere. Et ideò de talium varietate, oecnon & absconditá duplicitate potest intelligi illud Ezech. 27. Byssus varia de Ægypto texta est tibi in velum. Isti enim babeot B

Ornatus formositatem. Byssus

Affatus mobilitatem. Varia

Velamen deceptionis Ægypto.

Volamen ambitionis. In velum inquit. φ semper vẽto mouetũ.

¶ Et ideò pulchre loquitur Alanus in de complanctu naturæ de adulatorijs.

de adnlatorijs. Adulationis inquit pestilentia percutiuntur laterales principum, palatij canes, adnlationis artifices, fabri laudis, figuli falsitatis. Hi (inquit) in auribus diuitum citharizant, fauos mellitę locutionis eructant, caputque diuitum oleo adulationis inungunt, vt munera eliciant & emungant. Sic igitur patet charissimi, ꝙ adulator quærit

Latere
Placere
Accipere
Decipere.

¶ Adhuc nota ꝙ aial ꝙ est multorũ vberũ, est multorũ filiorum, sicut patet de porcis & caniculis quæ quia habent plura vbera, ideo plures filios & pluries generãt & producunt. Et econuerso aial habẽs vberũ paucitatẽ sicut est vacca, capra nõ generat filiorum multiplicitatẽ. Sic verè charissimi, diabolus qui est animal crudelissimum quia hodie à pte sua habet in mundo multa vbera. i. multos adulatores, cũ quibus ipse lactat & reficit mũdi diuites & potẽtes, ideò multos filios & subditos generat atq; nutrit, quia verè multi propter hmõi vbera, & ꝑpter adulatores, & eorum verba adulatoria, & deceptoria, efficiũtur filij diaboli & eius successores in hęreditate sua infernali. Ideo ipse dicit animæ adulatione deceptæ illud Osee. 2. Ego lactabo eam, & ducam eam in solitudinem vbi ostenditur quòd adulatio

Offert verbalem seductionem. Lactabo.
Confert lętalem promotionem. Ego.
F Ligat mentalem affectionem. Ducam.
Legat pœnalem damnationem. In solitudinẽ.

¶ Dico igiť qđ adulatio offert deceptionem verbalem, lactabo. Elephas ẜm philosophũ si in deserto ponuntur duæ puellæ quæ optimè incipiãt cantare, id audiẽs vadit ad eas, lambit earum mamillas, delectatur in cantu, & obdormit, & tunc vna earum subito infigit gladium, ipsumque occidit, sanguinemque eius recipiunt, vnde purpuram tandem tingunt. Sic verè charissimi, in desertu huius mundi vbi sunt Elephantes id est alti & magni diuites & potentes, conueniunt hodie plures puellæ, id est plures adulatores, qui more puellæ se præbent amicabiles atque blandos. Qui reuera circa istos Elephantes non cessant per adulationem cantare, & vbera verborum lactantium & demulcentiũ eis offerre, & ita faciunt eos dormire, id est in peccatis suis cõplacere, & delectari, ipsos quoque taliter decipiunt, ꝙ sanguinem eorum idest temporalem substantiam sibi attrahunt & acquirunt, & eos per paupertatem prostratos deserunt & dimittunt. lactabo inquit eam. Ideo de talibus dicitur Prouerb. 26. Vir iniquus lactat amicum suum, & duc t eum per viam non bonam. Lactare enim dicuntur adulatores, quia. s. sicut lac est quid dulcissimum, aliquando tamen habet venenum admixtum, sic verè verba adulatorum sunt dulcissima & placentissima, venenum tamen deceptionis, & malæ intẽtionis, & detractionis, futuræ damnationis continuè secum portant, quia vt cõmuniter ille idem qui in præsentia adulatur, in absentia detrahit atque mordet. Nam sicut Scorpio facie blanditur, & cauda pungit. Apis etiam in ore portat mel, & in cauda habet aculeum, sic verè tales in ore habent mel. i. dulcedinem adnlationis, & semper in facie in præsentia blandiuntur. Sed pro certo in cauda. i. retro, hoc est dictu, in absentia inuenitur aculeus. i. mordacitas & punctio detractionis & diffamationis. Figura secundum Iosephum. Genes 2. vbi dicitur ꝙ serpens qui sednxit Euam, habebat faciem virginalem, & caudam cũ corpore reliquo serpentinum. quia. s. tales vt dictum est, in facie & in præsentia videntur virgines, propter mel & blandimentum dulcissimæ locutionis, & in cauda. i. in absentia ipsi habent serpentinam naturam punctionis, detractionis, & diffamationis. Et ideò de talium lactatione loquitur Hier. Thre. 4. Lamiæ nudauerunt mammas, lactauerunt catulos suos. Lamiæ enim ẜm Paschasium super, Thren. sunt quædam monstra quæ ab homine incipiunt, & in bestiam terminãtur, quia cum habeant faciem hominis, pedes tamen habent equinos. Sic verè tales in facie. i. in præsentia videntur homines. i. boni & iusti blandientes & benigni, tamẽ in existentia ipsi sunt bestiæ. i. mordaces detractores & iniqui, pedes affectuum habẽtes equinos. i. luxuriosos, corporales & superbos. Vnde Seneca in epistola. Malum hominem blande loquentem agnosce tuum venenum esse, habet & insitum venenum blanda oratio. Dico igitur ꝙ adulatio offert verbalem deceptionem. Lactabo. ¶ Secundò dico ꝙ ipsa confert promotionem lętalem. qđ ostenditur cum dicitur Ego. quod est primæ personæ primi-
G tiuæ speciei. Quia. s. multi sunt qui per adulationem fiunt primæ personæ, & primi prælati, superiores, & præcellentes in dignitatibus, & officijs, & prælaturis, tam in ecclesia quam in mundo, ita ꝙ ipsi sunt primitiuæ speciei. i. de genere, de statu, & specie primitiuorum & principum & prælatorum, similes cuidam signo cęlesti qui dicitur Aquarius, qui ẜm poetas fingitur pincerna deorum fuisse, & super ipsorum manus aquas fudisse, & inde tantam gratiam acquisiuisse, ꝙ ab ipsis dijs in cœlum extitit collocatus, vt dicit Isido. Sic verè charissimi, multi sunt hodie qui quia dijs. i. superioribus & prælatis seruiunt defundendo aquam in eorum manibus. i. defundendo & dicendo verba mollia & adulatoria, ideò ab ipsis in cęlũ. i. in statum dignitatis & superioritatis promouentur & præficiuntur, ita ꝙ ipsi vocantur Ego. Et ideò illi dicunt Exodi. 3. Ego sum qui sum. quasi dicat. Ego valeo robium cũ dimidio. Et illud Ioan. 10. Ego sum pastor bonus. sed mentiuntur. sed bene possunt dicere illud psal. Ego sum vermis, & non homo opprobrium hominum, & abiectio plebis. Tales. n. sunt molles & delitiosi, quia vermes, rudes, & caliginosi, quia sunt nõ homines. i. rationales, sed viles & fastidiosi, quia ẜm veritatẽ ipsi sunt opprobrium hominum, & abiectio plebis. Confert igitur adulatio promotionem lætalem. Ego inquit. ¶ Tertiò ligat affectionem mẽtalem. Sunt enim verba adulatoria sicut H
quidam compedes & catenæ quibus amor & affectio diuitũ alligata à diabolo ducuntur vbi vult, quæ suis peccatis ne resiliant constringuntur. Ideò dicit August. super psal. Adulatorũ linguæ ligant homines in peccatis. Delectat enim ea facere in quibus non solum non metuitur, sed etiam laudatur operator. Sicut enim incantator verbis suis taliter incantat serpentem, ꝙ permittit se capi duci & palpari, Sic adulator ita verbis suis seducit homines & incantat, ꝙ per malas suas complacentias taliter ligantur ꝙ à diabolo vbicunque voluerit de vitio ad vitiũ, & tãdẽ de hoc mũdo ad æternũ suppliciũ deducuntur. Quia verè adulatio est via quæ videtur homini recta, & nouissima eius ducunt ad mortem. ligat igitur affectionem mentalem. Ducam inquit. ¶ Quartò dico ꝙ adulatio legat damnationem pœnalem, quia. s. per istam adducitur ho- I
mo in solitudinem. i. in desertum inferni. Sic enim anceps cũ sibilo suo, id est lingua adulatoris hominem attrahit in infernum. In solitudinem inquit. Ideò dicitur de istis. Errauerunt in solitudinem, in inaquoso viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Isti enim qui ab adulatoribus ducuntur in inuio & non in via & qui ab ipsis in suis erroribus cõfonẽtur, Isti pro certo sunt vel erunt in solitudine infernalis condemnationis, nec perpetuo intrabunt ciuitatem æternæ consolationis. Dico igitur ꝙ adulatio Damnationem legat. Promotionem indignè confert Deceptionem auribus offert. Et hæc de adulatione sufficiant.

Adulterium.

Tripliciter potest accipi. s. historicè Et est illud peccatum quod cõmittit A
vnus coniugum alteri fidem frangendo per luxurię corruptelam ¶ Item allegoricè, & hoc fit qñ indignus ambitiosus vel simoniacus verã vxorẽ Christi vel boni prælati. s. ecclesiã, dignitatem, officium vel beneficium sibi copulat, & quasi cum eo iniustè contrahens per indignam promotionem ad eam admittitur. ¶ Item spiritualiter & moraliter. Et hoc adulterium nihil aliud est quã quodlibet peccatum mortale, per ꝙ anima Christiana quæ debet esse vnica Christi vxor, qui eã sibi per fidem in Baptismo copulauit, cũ diabolo, carne, vel mundo ꝑ peccatũ Adę criminaliter copulatur, & exinde filios adulterinos. i. mala opera concipit & educit. Et ideò cuilibet istarũ . s. tã ecclesiæ quã mulieri q̃ animæ dicitur Osee. 2. Auferat inquit adulteria de medio vberum suorũ. Dicamus igitur aliqd de duobus primis. Et dicamus ꝙ adulter vel adultera sunt similes illi qui in terra aliena seminat Zizaniam, quod est semẽ malum, cuius fructus nihil valet. Sic verè tales in hęreditate aliena constituunt semen adulterinum, & hæredes & successores sine iure & iustitia. Et ideò tales nõ possunt ibi facere fructum nec diuturnam posteritatem habere. vnde Sap. 4. Adulterinæ plantationes non dabunt radices altas. Nota igitur ꝙ per huiusmodi adulterium.

Dissipatur regula creatæ naturę
Eneruatur copula humanæ cõiuncturæ
Excitatur regula diuinæ censuræ.

Dico igiť ꝙ ꝑ adulterium naturæ B
regula dissipatur. Est. n. regula naturę ꝙ vnũ animal non coeat cũ illis quę sunt alterius speciei. qđ tñ adulteri faciunt, qui cum alienis vxoribus copulantur, vel econuerso præterq redi dignoscuntur. Et ideò diabolus facit talibus sicut facit pastor pullis asinorũ.

Scientes enim pastores ꝙ vna species libenter non cognoscit aliam, & volunt ꝙ ex asino & equo generetur pullus, ipsum asinum, quandiu est pullus supponunt vberibus equæ in tenebris, & sic ille pullus lacte equæ nutritus, in amorem earum taliter exardescit, ꝙ contra naturam cum eis se copulat, & exinde tertiā speciem, videlicet mulum gignit. Reuera charissimi, talis pastor est diabolus. Nā ad illum finem ꝙ possit inducere hominem ad frangendum legem matrimonij & naturæ, & ad alienam speciem. i. ad vxores aliorum per luxuriam anhelare, isto vtitur artificio, quia verè ab ipsa iuuentute, quandiu sunt pulli & adolescentes, ipse nutrit eos lacte equarum. i. verbis, iocis, atque solatijs mulierum, & sic pro certo ipsos inclinat ad earū copulam appetendā. dato ꝙ sint alterius speciei. i. posito ꝙ alijs sint matrimonialiter alligatæ. Quia breuiter hoc est verum, quod illi qui vacant circa mulieres, & lacte, id est earum mulcedine pascuntur, faciliter ad adulteriū inflammantur, quia sicut dicitur Hebre. 5. Omnis. n. qui lactis est particeps, expers est sermonum iustitiæ. Et ideo dicitur Hiere. 23. Adulteris repleta est terra. Per adulterium igitur naturæ regula dissipatur. ¶ Secundò per adulterium iuncturæ copula segregatur, quia. s. illa fidelitas & illa indiuisibilis vnitas quæ inter coniuges debet esse, per adulterium dissipatur, quia. s. vir & vxor alij carnaliter copulantur, & tunc ista fidelitas minimè conseruatur. licet n. naturaliter Leęna teneatur sequi copulam Leonis, sępe tamen accidit ꝙ præ rabie libidinis pardo se copulat & coniungit. Sic verè mala mulier sæpe accidit qđ viro suo contempto extraneo per adulteriū copulatur. ita ꝙ Leopardi. i. filij spurij eainde generātur, qui à Leonis. i. à veri mariti conditionibus sunt diuersi. Ideò de talibus malis mulieribus dicitur Eze. 16. Facta es quasi mulier adultera, quæ super virum suum inducit alienum. ¶ Tertiò dico qđ per adulterium censurę ferula concitatur, quia. s. adulteri tā ſm̄ legē diuinam ꝗ̄ humanam debēt lapidari & mori. Deut. 22. Et Leuiti. 22. Lapidibus morientur adulter & adultera. Ista lex tamen hodie non seruatur, quia si adulteri & adulteræ lapidarētur, lapides qui sufficerent non inuenirentur. Verūtñ etsi pœna legis cessat, pœna tñ odij & Zeli & malitię viri cōtra mulierē, & mulieris contra virum non cessat. Narrat Geruasius in libro suo de ocijs imperialibus, qđ inuentū est vnā ciconiam cū alio quam cum suo compare carnaliter ſm̄ modum suū fuisse copulatam. Quod cū quadā die masculus suus percepisset, quasi dissimulās recessit, quę rediēs secū adduxit multitudinē aliarum, ipsamque adulteram alis & rostris pœnitus pemerūt. In quo daī intelligi ꝙ Zelus matrimonij & pœna adulteri ab ipsis aialibus habet exēplum, & à diuinis legibus habet ortū. Ezec. 16. Iudicabo te iudicijs adulterarū. Quod. s. iudiciū poniī Leui. 22. Moriẽtur mechus, & adultera. Morientur dico per copulam & etiam per mortem saltem æternam. Sic igitur in adulterio corporali

Mouetur censura
Rūpitur iunctura
Lęditur natura.

Vnde igitur præcipitur Marci. 10. Nō adulteres &c. ¶ Circa adulteria spiritualia, de quibus supra tactū est, notandum qđ ille qui est indignè promotus, adultero. i. adulteri filio comparatur. Sicut. n. adulter non ex legitimo viro concipitur, & in aliena hæreditate introducitur, in qua nullū ius assequitur, immo ad restitutionem tenetur, sic verè dignitas illa quam mater impudica, id est malus pręlatus ab adultero, id est à diabolo per precium vel fauorem in vtero sui amoris cōcipit, ita ꝙ per talem matrem, id est per simoniacum vel affectuosum prælatum ad ecclesiastica officia parturitur, sibiq; hæreditas crucifixi iniustè elargitur, ibi pro certo nullum habet jus, immo ad restitutionē tenetur. Iudicū. 11. Hęres in domo nostra esse non poteris, quia de adultera natus es. quia verè in domo ecclesiæ nō possunt esse legitimi successores, quos mater adultera. i. prælatus corruptus per fauorem vel ꝑ simoniā introducit. Heu Deus, quia verè multi moderni ecclesiarū prælati in suis ecclesijs vel collegijs vix introducūt aliquē nisi per aliquem specialem fauorem. quod patet, quia de compatriotis & carnalibus amicis insufficiētibus & idiotis replēt hodie totā ecclesiam Iesu Christi. Hier. 23. In prophetis Hierusalem vidi similitudinem adulterantium. quod figuratum est Iudicū. 11. vbi Iepthe de adultera natus princeps in Hierusalē factus est, quia plerūq; fit, ꝙ illi qui sic indebitè introducunī in ecclesiam, tandē ad prælaturas, principatus, officia ꝓmouentur. Ideò taliū posteritati loquitur derisoriè Esa. 57. Accedite inquit huc filij auguratricis, semen adulteræ & fornicariæ. Vbi ostenditur ꝙ quidam in ecclesia promouentur

Per malignitatem coniecturarum, Auguratricis.
Per cupiditatem pecuniarum, Adulteræ ab adoleo, les quod est incendere.
Per carnalitatis infectionem, Fornicariæ
Per affinitatis affectionem, Filij & semen.

¶ Et primo dico ꝙ quidam promouentur per coniecturarum malignitatem, & isti sunt qui sunt filij auguratricis. Sicut. n. augures per quasdam coniecturas & per motus & garritus auium cōijciunt de futuris, sic multi mali prælati per cōditiones auiū. i. aliquorum subditorum coniecturant de futuris, cogitando ꝙ tales si per ipsos promoueantur, erunt in futurū tā sui quam suorum defensores, vel si non, ꝙ econuerso fierent tam sui quam suorum aduersarij turbatores, & sic accidit ꝙ multi per huiusmodi coniecturas promouētur & exaltantur. vnde cuilibet tali promotori potest dici illud Esa. 57. Dilatasti cubile tuum, & suscepisti adulterum. filij inquit auguratricis. Contra quod Nume. 23. dicitur. Non est augurium in Israel. Isti igitur promouentur per coniecturarum malignitatem. Item alij promouentur per pecuniarum cupiditatem. Et isti sunt filij adulterę. Adultera. n. dicitur ab adolendo, quia per luxuriam adoletur incenditur & crematur, & exinde ad adulterium promouetur. Et signat prælatos & auaros, qui feruore cupiditatis accęnsi, per adulterium simoniacæ promotionis in hæreditate ecclesiæ constituūt spurios. i. impios successores. Oseæ. 7. Omnes adulterantes quasi clibanus. Ideò de talibus malis adulteris promotoribus dicitur Iob. 24. Oculus adulteri obseruat caliginem, quia. s. accipiunt dona sua, & cōmittunt suas adulterinas simoniacas fraudes in caligine & occulto. ¶ Item tertiò alij promouentur per infectionem carnalitatis, quia sępe accidit ꝙ per carnalia quæ inuicem habuerunt, & per fornicationes quas inuicem cōmiserunt, ipsi pręlati fornicarij ipsos promouent. Fornicariæ inquit. Ideò de talibus dicitur Oseæ. 2. Filij fornicationum sunt, quia fornicata est mater eorum. ¶ Quartò alij promouentur per affectionē affinitatis, s. consanguinei familiares, & compatriotæ. ꝙ ostenditur cum dicitur Semen & filij. Sicut. n. papilio insidens oleribus & arboribus, dimittit ibidē pestiferū semē suū, quod. s. post modum erucæ sequētes totum hortum & eius olera corrodunt, sic multi sunt mali & pestiferi superbi & ambitiosi prælati qui in horto. i. in ecclesia, abbatia vel collegio in quo sunt, tantum seminant de pestifera parentela & familia sua, ꝙ finaliter per eos totus ille hortus occupatur. Ideo dicitur Esa. 1. Vęh semini nequam, filijs sceleratis. Ideo de istis potest dici illud Heb. 2. Ergo adulteri, & non filij estis. Aduertant tamen tales ꝙ proculdubio isti filij sui sic affectuose promoti non perseuerant post eos, immo finaliter à suis beneficijs ꝑ successores prælatorum euelluntur, & alij in locis eorum ponuntur. vnde Sap. 4. Adulterinę plantationes, & spuria vitulamina non dabunt radices altas. Sequitur ibidem. 3. capit. Filij adulterorum in consummatione erunt. Et sic patet igitur talium promotio. Sed adhuc nota de tertiò adulterio spirituali, quia sicut mulier relicto proprio viro, adultero se tradit, & efficitur adultera, & ex tunc vir suus eam abominatur, dote & hæreditate spoliatur, societate viri priuatur, tandem morti secundum legem subiugatur, sic verè anima viro proprio scilicet Christo in baptismo copulata, suggestionibus & tentationibus mota, adultero id est diabolo, mundo, vel corpori, per diuersa peccata se copulat propriumque sponsum dimittit, & prædictis adulteris se cōmittit. Et ideo Christo viro suo abominabilis efficiī, dote gratiæ & virtutum exuitur, à viro suo Christo per culpam & per iudicij sententiam perpetuo diuiditur, & tandem mortis æternæ iudicio condemnatur. Sicut. enim dicit Raba. lib. 7. de naturis rerum. Meretrix est anima peccatrix, quæ cœlesti viro Christo derelicto adulterinos iniquitatis fructus de diabolo concipit. lupanar id est locus meretricosus, est conscientia peccatoris, vbi cum diabolo adulterinos perpetrat concubitus. Istam igitur adulteram, s. animam peccatricem, vir suus Christus finaliter puniet, & eā in inferno comburet. Sicut enim Leo vxorem suam cum pardo adulteratam, nisi fortè primitus lota fuerit ipsam vulnerat & inuadit, vt dicit Isido. sic verè Deus quando videt quòd vxor sua scilicet anima, pardo. i. diabolo versipelli per peccatum copulaī, nisi antequā ad ipsum veniat, per confessionē lota fit, aboīatur, occidit, & cōdemnat eam morte ęterna. figura Ezec. 16. vbi cuidam adulterę comminatur quod vestimentis

suis nuda-

suis nudabitur, nasus & aures eius præcidētur, & inimicis suis ad condemnandum dabitur. Sequitur. Scelus tuum & fornicationes tuæ fecerunt tibi hoc. Sic verè charissimi postquàm anima per peccatum adulterata fuerit, vestimenta gratiarum & virtutum perdit. Nasus.i.virtus deuotionis qua æterna suauitas odoratur, item aures obedientiæ & subiectionis eidē auferuntur, & finaliter propter scelus & fornicationes istas inimicis suis idest Demonibus commendatur, & cum eis in Inferno concluditur & bannitur &c.

A AEr. Nota ꝙ
Aere nihil inanius
Aere nihil mobilius
Aere nihil vtilius
Aere nihil subtilius
Aere nihil corruptibilius
Aere nihil damnabilius.
Aere nihil lucidius.

¶ Primo aer inanis signat vitam mortalem, quæ parum subsistit. Sap.7. Ego natus accepi cõmunem aerem, & similiter decidi in terram factam. Et illud Sap.5. Aer diuisus est, continuò in se reclusus. ¶ Item aer mobilis signat mundi prosperitatem, quę cito desistit. Aer enim subito de serenitate mutatur in turbinem, sic prosperitas in aduersitatem. Iob.37. Subito aer cogetur in nubes, & ventus transiens fugabit eas. Item aer vtilis signat gratiam & charitatem, sine qua homo non consistit, sicut.s.sine aere homo nõ viuit. Sap.17. Aerem quem nulla quis ratione effugere posset. ¶ Item aer subtilis & purus signat virũ iustum, qui corruptioni resistit. Vnde viri iusti figurantur in tentorijs vestibuli Assueri Hester.1. De quibus dicitur ꝙ tentoria erant coloris aerei.i.puri & cœlestis. ¶ Item aer passibilis seu corruptibilis, q.s.infinitis subiacet passionibus & impressionibus, signat virũ iniquum qui in bono proposito non persistit. Aer.n.semper sursum tendit, sicut patet in ligno quod in aqua submersum, per aerem inclusum emergit. vnde de superbis potest dici illud 2.Macha.5. ꝙ visi sunt equites per aera discurrentes. ¶ Item aer lucidus & amicabilis signat gloriã ęternam, quæ grata est. De qua.1.Thessal.4. Nos qui viuimus rapiemur simul cum illis obuiam Christo in aera, & sic semper cum domino erimus. His igitur præmissis nota ꝙ aer accipitur multipliciter in scriptura Accipitur enim pro

B Viro bono & perfecto
Viro vano & infecto
Mundi prosperitate
Contemplationis claritate
Æterna fęlicitate.

¶ Dico igitur ꝙ nomine aeris intelligitur vir perfectus seu status perfectionis. Et de hoc Sapien.2. Spiritus diffundetur tanquàm mollis aer. In quibus verbis ostēduntur quatuor proprietates aeris, quæ spiritualiter competũt viro iusto. Est.n.aer immaculabilis puritatis. Spiritus. Communicabilis leuitatis. Diffundetur. Representabilis qualitatis Tãquàm.qđ signat relationem ad aliud. Valde tractabilis lenitatis. Mollis aer. Et istæ pro certo proprietates debēt in quolibet nostrorũ reperiri, ad hoc ꝙ in nobis virtualis perfectio generetur. Debemus.n.esse expulsiui carnalitatis quantum ad primum. Spiritus. Expulsiui carnalitatis quantum ad secundum. Diffundetur. Expressiui conformitatis quantum ad tertium. Tanquàm. Ostensiui benignitatis quãtum ad quartum. Mollis inquit aer. ¶ Dico igitur ꝙ nos debemus esse carnalitatis expulsiui. Spiritus. Sicut n. videmus ꝙ aer naturaliter est purus, subtilis, perspicuus, atque clarus, sic verè nos debemus esse puri per innocentiam & castitatem, & per consequens nos debemus expellere à nobis omnē voluptatem & carnalitatem. Debemus esse perspicui per contemplationem, subtiles per discretionē, clari per honestam conuersationem. Et hoc ostenditur cum dicitur Spiritus: quia.s.nos debemus esse viri spirituales ab omni carnalitate abstracti. Iuxta illud Luc. 24. Palpate & videte, quoniam spiritus carnem & ossa non habet. Vbi nota quòd vir spiritualis debet habere
Existentiæ veritatem, palpate & videte inquit
Continentiæ puritatem: quia non debet habere carnem
Influentiæ pietatem: quia non debet habere ossa.

¶ Et ista pro certo sunt contra multos qui nõ detestantur opulentiam, sed indigentiam. Non amplexantur pietatem, sed crudelitatem. Non desiderant continentiam, sed luxuriam. Non cõcupiscunt existentiam, sed apparentiam. Non habent spiritualitatem, sed carnalitatem & voluptatem. Nec sunt per puritatem aerei sed per carnalitatem terrei & corporei. Et ideò figurantur Ezechie.37. vbi dicit quòd super ossa quæ erant in campo, extenta est cutis & caro, & spiritum non habebant. Quia verè charissimi, in campo mundi & ecclesiæ sunt hodie multa ossa.i.multæ personæ duræ, & insensibiles, & obstinatæ, crudeles, & indeuotę, quę reuera habent hodie carnem & cutem. Cutem dico curiosæ apparentię, carnem voluptatis & luxuriæ, sed pro certo spiritum non habent: quia verè ipsi carent spiritu, idest puritate innocentiæ, castitatis, & continentiæ. Isti sunt similes Struthioni, quæ est auis tantæ corpulentiæ & carnositatis, ꝙ magis videtur bestia terrea q̃ auis aerea: quia.s.nõ volitat sicut auis, sed in terris habitat sicut bestia. Sic verè sunt multi qui tm̃ habent de corpulentia voluptatis & carnalitatis, ꝙ ipsi pro certo videntur esse bestiæ.i.brutales, sensuales, discretione & ratione carentes, & in terra.i.in terrena prosperitate per affectum & desiderium habitantes, aues autem & aerei.i.puri, boni, spirituales, & perfecti nullo modo vidētur esse: quia nec per cõtemplationem volant, nec temporalia contēnendo à terra.i.à terrenis & infimis se elongant. Et breuiter isti non habent spiritualitatem innocētiæ & puritatis, sed magis terrestreitatem & carnalitatē luxuriæ & fęditatis. vnde Iosue 5. Dissolutum est cor eorum, non remansit in eis spiritus. Non sic charissimi non, sed si volumus esse aerei & perfecti, expellamus carnalitatem. Spiritus inquit. Secundò necesse est ꝙ excludamus cupiditatem. Diffundetur inquit. Aer talis est naturæ ꝙ seipsum dilatat, distribuit, & diffundit. Nam si aliqs locus, vel terra, vel aqua, vel aliquo alio corpore vacuaretur, statim aer ratione suæ communicabilis & diffusiuæ naturæ illuc intrat, & seipsum pręsentē exhibet, vt.s.ipsum repleat vacuatum Reuera charissimi, talis debet esse quilibet homo iustus, & pro certo ipse debet habere virtutem diffusiuam.s. clementiam & pietatem: quia verè ipse debet esse misericors atq; pius, ꝙ vbicunque viderit aliquem locum vacuum.i.aliquam personam per paupertatem vel aduersitatem diuitijs vel prosperis vacuatam, ipse statim se debet præsentare, ipsamque per pietatem & eleemosynam perficere & replere, & sic per consequēs cupiditatem & parcitatem ab ipso repellere & fugare. Diffundetur inquit. vt sic de quolibet possit exponi in bono illud Act.2. Diffusa sunt omnia viscera eius. Vnde Sap.5. Continuò aer diuisus est. quia verè viscera.i.cordiales affectus nostri debent alijs diuidi & diffundi per clementissimam pietatē. quod est contra multos qui ita sunt cupidi, tenaces, & parci, ꝙ nulli volunt diffundere seu distribuere, nec se per affectum & compassionem, nec bona sua per eleemosynam, adiutorium, & subuentionem. Tales sunt similes dolio vino pleno, qđ vinũ suum non vult dimittere nec diffundere quàmuis fuerit perforatum, nisi fortè à parte superiori etiam fiat foramen per qđ ventus possit intrare. Et ratio est: quia natura abhorret vacuũ, & ideò dolium vinum suum non vult dimittere, nec se vacuare, nisi aliud qđ ipsum impleat possit subintrare. Reuera charissimi, tales sunt cupidi & auari. Abhorrent.n mirabiliter vacuum.i.vacuitatem paupertatis & tenuitatis. Et ideò illud qđ ipsi habent, ipsi nolũt dimittere, nec diffundere vel largiri, sed sibiipsis totum retinent abhorrentes vacuum paupertatis. Dicũt.n. illud 2. Reg.3. Nolo te reuerti vacuam ad terram tuam. Non attendentes ad illud Lu.6. Date, & dabitur vobis. Et breuiter isti nolunt aliquid amittere, nec aliquid erogare, nisi forte per diuinam inspirationem isti à parte superiori.i. quantum ad bona æterna aperiantur per desiderium & affectum, & nisi ventus.i. nisi influentia Spiritus sancti corda ipsorum introeat & subintret Tales sunt similes Sanguisugæ, quæ non cessat sanguinem sugere, & illum nunquàm euomit nec diffundit, nisi fortè quãdo fortiter premitur aut crepat. Sic verè charissimi, auari non cessant sugere & acquirere sanguinem.i. substãtiam temporalem.s.rapiendo, vsurando, & fraudando, & nihil penitus vomere volunt, nec à se dimittere, nec alijs per elemosynam erogare, nisi fortè quando non possunt aliud facere.s. in morte quando ipsi crepant & rumpuntur: quia tunc sanguis ipsorum.i.temporalis substantia diffunditur, & ad vxorem & hæredes filios & executores deuoluitur, & ipsi vacui mortuī & crepati temporaliter & æternaliter dimittuntur. Vnde pulchre loquitur Eccle.14. Viro cupido & tenaci absque ratione & substantia. viro liuido ad quid aurum? coaceruat.n.& iniustè alijs congregat, & in bonis illius alius luxuriabitur. Nõ sic charissimi non, sed simus puri, aerei, & excludamus cupiditatem ¶ Tertiò si volumus esse perfecti, exprimamus conformitatem: quia.s.nos debemus esse Deo & Sanctis per imitationē C
similes

similes & conformes. quod ostenditur cum dicitur Tanquàm. quod est aduerbium similitudinis, quod ad aliud refertur, & per quod vnus terminus alteri similatur, & signat virtuté imitationis: quia quilibet debet Deo & Sanctis, gratijs & virtutibus assimilari, & ipsis pro viribus conformari. Sicut.n.videmus φ aer habet virtutem representatiuam, & impressionum similitudinem expressiuam, sicut patet in Iride, vbi aer tingiť ẜm colorem Iridis, sicut etiam patet in domo vbi aer tingitur ẜm colorem telæ quæ est in fenestra per quam transit, sic verè charissimi, nos debemus esse similitudinum representatiui: q̃a ẜm colores.i. virtutes & perfectiones fenestrarum.i. bonarum personarum per quas transimus & quibus nos associamus, nos debemus colorari.ſ. perfectiones ipsarũ in nobisipsis per imitationem representando, & totam domum, ecclesiam, vel patriam, seu collegium in quo sumus, nostrę conuersationis pulchritudine picturando. tanquàm inquit. Vnde 1. Pet. 2. Ipsi inquit tãquàm lapides viui superędificamini domos spirituales. Et Hębreo. 3. Moyses fidelis in domo domini tanquàm famulus. Vbi nota φ debemus esse similes sanctis viris in benignitatis imitatione. Moyses. qui.ſ. erat mitissimus, sicut dicitur Nume. 12. Incre 'ulitatis rectitudine, fidelis. Item in humilitudinis prõptitudine, famulus. Et ideo dico charissimi, φ nos debemus esse similes Cameleõti, qui colores circumiacentiũ parietũ in pelle sua representat: quia verè virtutes & perfectiones circumiacentium vicinorum debent per imitationem in pelle nostra.i. nostra conuersatione apparere, representari, exprimi & videri. Vnde Ezech. 16. Sumpsisti vestiméta tua multicoloria. quod est contra multos qui bonis viris atque coloratis nolunt per imitationé conformari, sed magis impijs & iniquis. Non sic charissimi non, sed exprimamus conformitatem.

D tanquàm inquit ¶ Quartò dico φ si volumus esse aerei & perfecti, necesse est φ ostédamus benignitatem. Mollis inquit aer Sicut aer est quid mollissimum & rarum, ita φ omni rei corporali cędit, & locum proprium dimittit superueniente quocunq; alio corporali, sic verè vir perfectus debet esse per benignitatem mollissimus & humillimus, ita φ omnibus alijs ipse debet per humilitatem cędere, non eis per obstinationé & malitiam contraire. Quod est cõtra multos qui etiã contra Deum & Prælatos nõ verentur se opponere, nec suis maioribus procaciter obuiare, nec dignãtur pro quocunque locum vel propositum relinquere, sed per obstinationé propositi contra oẽs ceruicosè & irreuerenter militant. Dan. 11. Nec quenquàm Deorum verebitur, sed aduersus vniuersa consurget. Dilata si vis materiam istam sicut de aduersario in auctoritate, Cucurrit contra Deum erecto collo, & pingui ceruice armatus est. super verbo ceruice. Non sic charissimi non, sed simus molles idest humiles, placabiles, & benigni: quia sicut dicitur Mat. 11. Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum: quia verè illi qui sunt induti mollitie benignitatis, digni sunt esse in domibus æternæ felicitatis, cum Regibus perpetuæ dignitatis. Et sic igitur patet charissimi, φ si volumus esse perfecti, nos debemus secundum conditiones aeris esse.

Ostensiui benignitatis
Expressiui conformitatis
Exclusiui cupiditatis
Expulsiui carnalitatis.

¶ Item nota φ nomine aeris potest intelligi vir peccator statusque peccati & status mundanæ prosperitatis. Et de hoc potest intelligi illud Psal. Tenebrosa aqua in nubibus aeris, præ fulgore eius nubes in cõspectu eius trãsierunt, grando & carbones ignis. Nam sicut aer est locus vbi generantur multæ malæ impressiones quę magna inferunt nocumenta, sic in homine peccatore in statu peccati, vel in statu prosperitatis & dignitatis, multæ impressiones peccatorum generãtur, quæ animabus faciunt nocumentum. Et ideò, videtur, sicut in aere isto generantur multæ impressiones.ſ. nubes, pluuia, ventus, coruscatio, grando, fulgur, ita φ in aere possumus videre

Quantum ad nubes, obscuritatem. Tenebrosa.
Quantum ad pluuiam, humiditatem. Aqua.
Quantum ad ventum, mobilitatem. Nubes transierunt.
Quantum ad coruscationem, lucriditatem. Præ fulgore.
Quantum ad grandinem, frigiditatem. Grando.
Quantum ad fulgur, caliditatem. Carbones ignis.

¶ Ita rectè quantum ad istas sex conditiones possumus videre in statu prædicto sex specialia vitia & peccata expressa in aere humanæ conscientiæ, & ibidem per agens diabolicum introducta. est.n. in isto aere obscuritas ruditatis, ecce nubes. Tenebrosa inquit. Humiditas voluptatis, ecce pluuia. aqua inquit. Mobilitas vanitatis, ecce ventus Nubes inquit trãsierunt. Luciditas palliationis, ecce coruscatio. præ fulgore. Quantum ad hypocritas, frigiditas indeuotionis, ecce grãdo. Caliditas tribulationis, ecce fulgur. Carbones inquit ignis. Dico igitur φ in statu peccati, prosperitatis, & dignitatis, generatur ruditatis obscuritas tenebrosa. Sicut.n. videmus φ in aere ex vaporibus ex terra & aqua surgentibus, generantur nubes, de quibus ipse aer mirabiliter obscuratur, sic verè in statu peccati & homine peccatore generantur quandoq; nubes & nebulæ erroris & ignorantiæ, quæ de vaporibus.i. ex ipsis conditionibus A terræ & aquæ.i. carnis & sanguinis insurgunt & imprimũtur, quæ ipsum reddunt turbulentum, ignoratem, infectum & obscurum. quod ostéditur cũ dicitur Tenebrosa. Vnde Prouerb. 4. Via impiorũ tenebrosa, nesciũt vbi corruunt. Figura Apoc. 9. vbi dicitur φ stella cecidit de cœlo, & data est ei clauis putei abyssi, quem cum aperuisset, exiuit de puteo fumus sicut fornacis magnæ, & obscuratus est Sol & aer de fumo putei. Iste puteus charissimi, est humana caro, quam stella quæ de cœlo cecidit.i. diabolus qui de cœlo in mundum corruit, quandoq; per vana desideria taliter aperit, φ fumus malorum appetituum & tentationum solem.i. intellectum, & aerem.i. affectum obnubilat per ignorantiam. Gen. 1. Tenebræ erant super facié abyssi. Est igitur in peccatore ruditatis obscuritas. Tenebrosa inquit. ¶ Secundò dico φ in statu peccati est voluptatis humiditas. Aqua inquit. E Nam sicut in aere generatur impressio quæ dicitur pluuia, quæ est impressio frigida & humida ex humidis vaporibus in nubis vtero generata tandem verò calore resoluta in terras inferius deriuatur. Sic verè charissimi, tot vapores.i. tot tentationes & suggestiones ascendunt quãdoq; ad interiora nubis.i. ad interiora cõscientiæ, φ ibi generať pluuia carnalitatis & voluptatis, & maximè quando calor naturalis & feruor luxurię inualescit, & sic nubem.i. hominem per vana desideria dissoluit, ipsumq; ad terram.i ad statum peccati detrahit & euellit Aqua inquit. Psal. Intrauerunt aquæ vsque ad animam meam. Aquæ.ſ. carnalitatis & voluptatis. Ideò de tali aere dicitur Deute. 28. Percutiet te dominus febre, aere corrupto, & rubigine. percutiuntur.n. tales febre.i. ardore carnalitatis, aere corrupto prosperitatis, rubigine cupiditatis. Sic igitur patet φ in statu peccati continetur voluptatis humiditas.

¶ Tertiò dico quòd in peccatore est vanitatis mobilitas. nubes F transierunt. Sicut.n. videmus φ aer est corpus leue & mobile, ita φ qñ vento impellitur, faciliter concitatur, sic verè peccator est leuis per insolentiam, est mobilis per inconstantiam. Et ideò qñ vento vanitatis impellitur per superbiam, faciliter se agitat per extollentiam & iactantiam. quod ostéditur cum dicitur Nubes transierunt Nam sicut nubes transiens vndique circuit, nec alicubi requiescit, sursum vagabũde moratur, vbi ventis & turbinibus agitatur, & finaliter euanescit & dissipatur, ita φ amplius non apparet, sed alia loco eius substituitur. Sic verè charissimi superbus non quiescit per propositi firmitatem, sed vagatur & circuit per inconstantiæ leuitaté. Sursum in statum eminentiæ ascendit per ambitionem, vbi ventis vanitatum agitatur per elationem, finaliter tñ euanescit & deficit per mortem & damnationem. Et ideò de disparẽtia, morte, & dãnatione talium nubium, & talis aeris euaporabili vanitate intelligitur illud Iob. 37. Subito aer cogetur in nubes, & ventus transiens fugabit eas. Talis.n. aer. peccator conuertitur in nubem per vanitatis sublimitatem, sed finaliter per ventũ.i. per mortis aduersitatem fugatur.ſ. ad Inferni profunditatem. Patet igitur charissimi φ in aere.i. in peccatore in statu prosperitatis vel peccati generatur vanitatis ventositas. ¶ Quartò G dico φ in tali aere generatur palliationis luciditas. Præ fulgore. Sicut.n. in aere generať coruscatio, quæ est impressio ignis à nube exeuntis aerem illuminantis, non tñ durantis & perseuerantis, sed cito deficientis & ęuanescentia, sic verè in mũdo isto generatur fulgor fictionis & palliationis vt hypocritarũ scilicet qui quamdiu durant, pręclaritate suę fictę honestę cõuersationis videntur pulcherrimi, totum mundum & patriam suis bonis operibus illustrantes, veruntamen parũ durant aut perseuerant, immo cito deficiunt atque cessant, & in nihilum redeunt atque cadunt. quia sicut dicit Sene. Omnia ficta tanq̃ flosculi dilabuntur, nihil enim simulatum potest esse diuturnum: Præ fulgore inquit. Et ideò dicitur Ezech. 21. Gladius exacutus est & limatus, vt fulgeat limatus est. Habent igitur isti palliationis luciditatem. ¶ Quintò dico φ ipsi habent in- H deuotionis frigiditatem. Grando. Sicut enim teste Aristo. impressio

presſio grandinis generatur in ventre nubis ex vapore humido & frigido quaſi in pluuiā reſoluto pre frigiditate loci congelato (Vnde grādo nihil eſt niſi ſtilla pluuiæ in medio interſtitio aeris congelata) Sic verè charisſimi, in ventre nubis.i.in humana conſcientia & in aere.i.in homine peccatore quādoq; predominatur tm̄ frigus indeuotionis, ꝙ quicquid eſt ibi humidū & pluuiale.i. quicquid eſt ibi deuotionis & pietatis per indeuotionem congelatur ita ꝙ exinde grando, hoc eſt dictu mala & indeuota opera ad alios deriuantur. vnde Pſal. Grando nix, glacies, ſpiritus procellarum pars calicis eorum. ¶ Sextò dico ꝙ ipſi habent tribulationis acerbitatē. Carbones ignis Nam ſicut, charisſimi, quandoq; in aere generatur fulmen, qđ nihil aliud eſt q̄ terreſtris materia in ventre nubis per fortem conflagrationem ignita, & dirupta nube ad nos inferius deriuata, quæ.ſ.ita eſt virtuoſa & actiua, ꝙ quicquid attingit, frangit disſipat & comburit, vt dicit Ariſtote. & Iſidorus, ſic verè in talibus generatur fulmen & ardor tribulationis, iracundiæ, & inuaſionis, ſęuitię, rapinę, & exactionis, quem comitatur tonitruum terroris & comminationis, ex quibus pro certo circunſtantes, vicini & ſubditi inflammatur, conturbantur, & infinitis aduerſitatibus tribulātur, depauperātur & conſumuntur. Carbones inqt ignis. Et de hoc figura Apoc. 16. vbi oſtenditur ꝙ vnus Angelus effudit phialam ſuam in aerem, & facta ſunt fulgura, voces, & tonitrua, & terremotus magnus. Sic verè charisſimi, quando Angelus.ſ.Sathanæ phialam ſuam.i.venenum tentationum ſuarum, & maximè peccatum impietatis & crudelitatis in aerem.i. in virum ſuperbum & peccatorem altum, vanum, & potentem, vt potè in malum Principem, & Prælatum officialem, iudicem, & ballinum fundit, tunc verè in patria circuniacenti fiunt fulgura rapinarū & exactionum, tonitrua terrorum & comminationum, terremotus aduerſitatum & tribulationum. Et ſic etiam patet charisſimi. ꝙ aer ideſt ſuperbus & peccator, vel ſtatus peccati, vel ſtatus proſperitatis, vel ſtatus etiam nepharię dignitatis, iſtas ſex malas impresſiones continet ſcilicet

I Tribulationis ardorem
Indeuotionis algorem
Palliationis ſplendorem
Ventoſitatem vanitatis
Humiditatem voluptatis
Obſcuritatem ruditatis.

Et nota ꝙ adhuc per aerem, qui eſt locus altus, & ab iſtis inferioribus ſegregatus, & ab auibus frequentatus, luce etiam illuminatus, poteſt intelligi Paradiſus vel ſtatus perfectionis & dignitatis, vbi eſt altitudo contemplationis, vbi debet eſſe ſeparatio.i.contemptus inferioris mundi, gloriæ & posſesſionis, lumen etiam diſcretionis, & ſocietas auium.i.virorum ſpiritualis conditionis. vnde 1. Theſſ. 4. Rapiemur ſimul cum illis obuiam Chriſto in aera, & ſic ſemper cum domino erimus. Et ſicut ſuperior pars aeris eſt clara, & ab iſtis impresſionibus elongata, à cunctisq; ventis & turbinibus libera & quieta, ſic verè ſtatus perfectionis, & dignitatis, & cœleſtis felicitatis, à cunctis turbinibus & tribulationibus eſt ſemota, & à cunctis peccatorum impresſionibus libera & quieta. Et allega ſi vis primam auctoritatē diuiſam. Aer eſt locus altus, ab auibus frequentatus, ventis atq; turbinibus agitatus. Sic verè ſtatus mundanarum dignitatum altus eſt per extollentiam, & ab auibus.i.à ſuperbis hominibus frequentatur, & multis impresſionibus.i. peccatis & criminibus vanitatibus & tribulationibus agitatur. Et allega ſicut ſupra, & pone ſex malas impresſiones in iſto aere, ſicut in auctoritate patet. Tenebroſa aqua. Et pone quomodo Diabolus eſt Princeps iſtius aeris. Eph. 2. Secundum Principem poteſtatis aeris huius. Et hæc de aere ſufficiant.

A Affectio. Affectus.

Nota ꝙ affectio vt communiter, accipitur pro deſiderio vel amore. Aduerte tñ ꝙ Philoſophice loquendo, affectio dicitur ab afficio, cis, quod idem eſt ꝙ affligo, gis. Et ſic affectiones ſunt quædam pasſiones animi quibus.ſ.mens imperfecta grauatur. Sic igitur dicunt ꝙ mens humana quattuor affectionibus afficitur in hac vita, quæ ſunt gaudium & dolor, de bono & malo præſenti. Spes & timor, de bono & malo futuris. Aut.n.anima gaudet de aliquo bono præſenti, aut ſperat bonū futurum. Aut de malo præſenti dolet, aut malum futurum timet. Iſta ſunt illa quattuor quæ oriuntur ex corde. Eccle. 37. Ex corde quattuor oriuntur, bonum, malum, vita & mors. Bonum.n. & malum, ſunt gaudiū & dolor. Vita & mors, ſunt ſpes & timor. Iſtę.n.ſunt quattuor affectiones quæ in bonis ſunt bonæ, in malis verò ſunt malæ. Boni.n.gaudet de virtutibus, dolent de criminibus, ſperant præmia, timent tormenta. Et ſic figurantur in arca teſtamenti Exo. 25. vbi dicitur ꝙ arca teſtamenti quæ erat de lignis ſethim incremabilibus & imputribilibus, habebat quattuor angulos, & in quattuor angulis quattuor circulos aureos. quia reuera arca teſtamenti.i.anima ſancta, vel conſcientia bona, quæ nec igne cupiditatis vritur, nec aqua voluptatis mutatur, quattuor etiā angulos.i.quattuor bonas affectiones continet. Et quattuor circulos.i.quattuor Cardinales virtutes habet: quia videlicet in anima ſancta angulū gaudij concomitatur circulus temperantię. Angulum doloris concomitatur circulus fortitudinis vel conſtantiæ. Angulum ſpei concomitari debet circulus iuſtitiæ. Angulum vero timoris concomitari debet circulus prudentiæ. Gaudiū.n.ne mentem diſſoluat, debet gubernare temperantia. Dolorē ne mentem abſorbeat, debet aſſociare fortitudo vel cōſtantia. Spem ne indebite præſumat, debet concomitari iuſtitia. Timorem verò ne per diſperationem nimis deprimat, regere prudentiā. Sic igitur in arca teſtamenti quattuor anguli quattuor circulos continebunt, quando in anima ſeu conſcientia, quattuor affectiones, quattuor virtutes cardinales, ad ſui gubernaculū posſidebūt. Vnde Exod. 37. Fudit quattuor circulos aureos quos poſuit in quattuor angulis. Iſtæ ſunt igitur bonæ affectiones bonorum. ¶ Sed adhuc dico ꝙ ſunt quattuor affectiones malorū: quia reuera malorum mens per quattuor affectiones fluctuat.

Nunc inaniter gaudendo
Nunc ſine cauſa dolendo
Nunc ſuperfluè ſperando
Nunc imbecilliter timendo.

In varias ſpecies ſe commutat. figura Dan. 7. vbi ipſe vidit quattuor ventos qui pugnabant, & in medio mari ſimiliter aſcendebant. Quattuor autem venti ſunt quattuor vanæ & volatiles affectiones, quæ in mari fluctuoſo, ideſt in corde peccatoris contra ſe inuicem pręliantur. Eſa. 57. Impij autem quaſi mare feruens, quod quieſcere non poteſt. Et ideò quattuor beſtiæ.i. quattuor peccata ſequūtur iſtos vētos.i.iſtas ventoſas affectiones concomitantur. Gaudium enim iſtorū ſequitur intemperantia: quia.ſ.ipſi neſciunt eſſe in gaudioſis temperati. Dolorem & aduerſitatem ſequitur impatientia & inconſtantia: quia.ſ.iſti nunquàm ſunt cōtra aduerſa firmati aut roborati. Spem iſtorū ſequitur pręſumptio: quia ſemper plus q̄ debeant ſunt elati. Timorem verò talium concomitatur deſperatio: quia ſupra modum per terribilia ſunt grauati. De talibus igitur vētis & ventoſis affectionibus poteſt diabolus dicere illis peccatoribus illud Zacha. 2. In quattuor vētos cœli diſperſi vos. de qua pugna dicit Seneca epiſtola 56. Quid prodeſt totius regionis ſilentium, ſi affectus fremunt? Sequitur. Nulla placida eſt quies niſi quā ratio appoſuit. ¶ His B igitur pręmisſis dicamus ꝙ affectiones alio modo in ſcriptura ſumūtur. Eſt.n.affectus ſeu affectio idē quod amor, deſideriū, vel volūtas. Et ſic dictam ꝙ inuenio affectiones bonorum, quę ſunt laudabiles. Et affectiones malorum, quę ſunt damnabiles. Sunt enim affectiones ſicut alæ, vel ſicut pedes animę, quibus ipſa ad diuerſa deferi. Vnde Aug. Pes meus eſt affectus meus, eo feror quocūq; feror. & ideò ſicut videmus ꝙ locuſtæ & talia parua animalia multiplices habent alas, quaſdam.ſ.ſurſum erectas, quaſdam lateraliter extenſas, quaſdam in longum corporis protēſas, ſic dico ꝙ ſancti & iuſti multiplices habēt bonas affectiones quaſdam.ſ.quas ad Deū & ad bona æterna erigunt, quaſdam quas lateraliter ad proximos porrigunt, quaſdam quas ad ſeipſos dirigūt. Figurati Eſaiæ 6. in Seraphin. De quibus dicitur ꝙ ſex alæ vni, & ſex alæ alteri. Et dicitur ibi ꝙ de iſtis ſex alis duæ ad faciē erectæ, duæ erga pedes erant protenſæ, duæ vero ad volandum erant extenſæ. In quo notatur ꝙ vir iuſtus alas affectionū ſuarū partim debet ſurſum ad amorem Dei & honorem æternorum erigere, partim ad proximos per pietatem & charitatem extendere, partim ad pedes proprios tegendos, ideſt ad ſeipſum dirigere 1. Paral. 28. Similitudo quaſi Cherubin extendentium alas ſuas. Nota igitur ꝙ iuſti debent habere affectionem.

Altam
Latam
Rectam &
Curtam.

Alta debent ad Deum aſcendere Lata debent ſe ad proximos extendere. Recta debent ad ſeipſum intendere. Curta debent à mundo & à carnalibus parētibus recedere. Igitur dico ꝙ affectio noſtra debet eſſe alta, Deum.ſ.cōtēplando. & æterna bona amando & affectando. Aues.n.quæ ſunt bipedes, vt communiter ſolent alta diligere, & ſurſum ad aera ſe leuare. quod cōtrarium eſt in ſerpentibus, qui.ſ.carent pedibus: quia.ſ.inferius in terra remanent,

remanent, & superius nunquàm volant. Sic verè aues spirita-
les.i.viri iusti, qui pedes bonorum affectuum habens binos, in
quantum.s.Deum & proximum diligút, sursum per desideria
ad Deum & ad bona æterna se erigunt, & in Deum diligenter
intendunt, & bona æterna summis affectibus cócupiscút. Psal.
Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis. Et Thren.3.
Leuemus corda nostra cum manibus ad dominú. quod tñ ser-
pentes.i. peccatores non faciunt: quia pedibus bonorum affe-
ctuum carent, & ideò in terrenorú latebris se abscódunt. Exo.
15 .Descenderút in profundum quasi lapis. Sic igitur affectio
nostra alta figurata est Ezech.10. vbi dicit ꝙ eleuauerút Che-
C rubin alas suas, & exaltata sunt à terra. Alæ.n. affectiones desi-
gnant: quia.s.de terra.i.à terrenis debent eleuari ad Deú. ¶ Se-
cundò dico ꝙ affectio debet esse lata, proximum.s.diligendo,
& se per pietatem ad pauperes extendendo. Metallum quanto
nobilius, tanto ductilius, & ad extendendum facilius. Patet in
auro quod in bracteas tenuissimas dilatatur. Sic verè affectio
tanto est nobilior quáto ad proximos & pauperes est per cha-
ritatem dilatatior & extensior. Figura 2.Para.3. vbi dicitur ꝙ
Cherubin facti sunt in Templo, qui sunt cooperti auro puro,
quorum alæ 20.cubitis extendebátur: quia.s.viri sancti, & ma-
ximè scictifici (quia Cherubin interpretatur plenitudo scien-
tiæ) & potissimè illi qui in Templo status ecclesiastici sunt lo-
cati, debent esse per sanctam conuersationem deaurati, alę suæ
idest ipsorum affectus ad pauperes & proximos dilatati. vnde
Apostolus. Os nostrum patet ad vos ò Corinthij, cor nostrum
dilatatum est. Sit igitur affectio nostra lata, ad proximum ex-
tendendo. ¶ Tertiò sit affectio nostra recta, se ad nosipsos diri-
gendo. Homo.n.debet affectionem rectam iustam & modera-
tam in se habere. vt.s. nihil velit aut affectet nisi rectè & iustè.
Figuratus in sanctis animalibus Ezech.1. vbi dicitur ꝙ pedes
eorum pedes recti. Pedes.n. affectus signant, vt dictum est. Vi-
de figuram istam expositam infra facies B. & leo. C. ¶ Quar-
tò sit affectio nostra curta, moderatè terrestria diligendo: quia
reuera affectus nostri dñt esse breues moderati & curti quan-
tum ad parentes carnales, & quantum ad tẽporalia mundi bo-
na. Similes illis auibus quę apodes nominantur, quæ.s.habent
tibias ita breues ꝙ nunquàm possunt incedere super terram,
immo si ad terram descéderint, nequaquàm amplius inde sur-
gunt. Et ideò istæ aues continuò sunt volantes, & quando ni-
dificant aut quiescunt, solent in rupibus quiescere, vbi.s.facili
impulsu possunt inferius cadere, & in aerem se recipere & vo-
lare, sicut experimentaliter in insula Maiorica reperitur, vbi
sunt multimodæ tales aues, & sicut etiam ponit liber de natu-
ra rerum. Reuera tales aues debemus spiritualiter esse: quia.s.
tibias & pedes affectionum debemus ita curtas & moderatas
habere, ꝙ in terra.i. amore terrenorum vel in carnali amore
ipsas non extédere, nec in terrenis negocijs ambulare, sed po-
tius sursum circa bona spiritualia volare, & in Paradisi rupi-
bus mentaliter habitare debemus. vnde Aug. super illud. Si
quis sitit, veniat ad me & bibat. Sitimus Christum, veniamus
ad eum nó pedibus, sed affectibus, non vagando, sed amando.
Et super illud Ioan. 7. Si gratiam saluatoris cognoscere volu-
mus, & ad eius visionem venire, fugienda est turba affectuum
malorum, & fugiendum est ad Templum, vt & nos Templum
Dei fieri mereamur, quos Deus inuisere, & in quibus manere
dignetur. Sic igitur patet ꝙ affectus bonorum debet esse
Altus Sed reuera Affectus malorum non est talis: quia
Latus pro certo iste est Affectus bassus, terrena cupiés.
Rectus Affectus strictus, pauperes fugiens. Affectus tor
Curuus. tus, iniqua faciens. Affectus longus, ad suos re-
D diens. Affectus altus, ardua ambiens. ¶ Habent igitur mali af-
fectum bassum seu infimum vel depressum, terrena cupienté.
similes.n. videntur fulguri, quod in se est ardens, & alta pene-
trans, & comburens, quod de cœlo versus terram semper in-
uenitur descendere, & nunquàm e cóuerso de terra versus cę-
lú ascendere. Terrestris.n. materia in fulgure dominatur. Pro-
pter quod necesse est ꝙ ad terrá finaliter deprimatur. Sic verè
impij ardentes & auari, aliorú per rapinas grauatiui, & com-
bustiui, pondere affectionum terrestrium quę in eis dominan-
tur, ad terram.i.ad terrena bona dimissis cœlestibus per desi-
derium inclinantur, nunquàm verò e conuerso de terra ad cę-
lum.i.de terrenis ad cœlestia subleuátur: quia reuera affectio-
nes eorum semper tendunt ad infima, & semper spernunt aut
deserunt cœli summa. Psal. Introibunt ad inferiora terræ, par-
tes vulpiú.i. Demonú erunt. Isti igitur habent affectú bassum,
terrena cupientem. ¶ Secúdò dico ꝙ isti habent affectú arctú,
pauperes fugientem. Non.n. dilatant affectus suos ad alios di-
ligendum, vel ad bonú eis faciendum, sed ipsos restringunt &
arctant ad seipsos amandum, & aliquid de vtilitate propria so-
lum curandum. quod est contra naturam: quia cor trásfert vi-
tam & caloré quá habet, in omnia alia membra. Isti verò non
volút fouere nisi se solos. Phil.2. Oés quæ sua sunt quęrút. ha-
bent igitur affectum arctum, pauperes fugiétem. ¶ Tertiò ha-
bent affectum tortum, iniqua molienté. sicut.s. peruersi & ma-
litiosi, quorú affectio à iustitiæ rectitudine deuiat, & ad iniqui
tates faciliter se obliquat. Similes Vulpi, cuius pedes sunt torti
& non recti. Et ideò gressus eius in omnibus sunt obliqui. Sic
verè pedes affectionum istarú rectitudine & veritate carét. Et
ideò gressus suorum operum à iustitia titubant & vacillant. Si
enim affectio sit torta & iniusta, necesse est ꝙ operatio sit ini-
qua. Sap.2. Dixerunt impij apud se cogitantes non recte. Seq-
tur. Venite circúueniamus iustum, qm inutilis est nobis, mor-
te turpissima condemnemus eum. Quia n. non erat recta affe-
ctio seu cogitatio, ideò iniqua sequit operatio. Isti similes sunt
Vulcano, de quo dicunt fabulę ꝙ quia dum Iuno ipsum pare-
ret, in terram cęcidit, ideò perpetuò claudus fuit, Et quia erat
turpissimus, ideò de cœlo & de Deorum consortio est eiectus.
Tales sunt malitiosi, quos Iuno.i. Diabolus parturit & produ-
cit. Isti.n. pro eo ꝙ ad terram.i. ad terrena per auaritiá cadunt,
claudi, torti, & malitiosi in affectione efficiuntur. & quia etiam
turpes sunt moribus, ideò à Paradiso à Dei & Angelorú con-
sortio excludútur 2.Reg.9. Erat autem Miphiboseth claudus
vtroque pede. habét igitur affectum tortum, iniqua molienté.
¶ Quartò dico ꝙ impij habent affectum lõgum, ad suos tran-
seunté, & tales potissimè sunt illi qui affectu carnali nimis di-
ligunt filios & parentes. In quo proculdubio nos ecclesiastici
sumus præ ceteris vitiosi, quos amor nepotum & filiorum ta-
liter trahit ꝙ alibi non cogitamus aut intendimus. In monti-
bus etiam Caspijs prope Alanos est vna regio vbi filij come-
dunt patres suos. Aiunt enim ꝙ melius est ipsos mortuos co-
medere, quàm terræ vermibus commendare. Sic verè nos ec-
clesiasticos filij nostri.i. parentes carnales comedunt, in quan-
tum propter nimium affectum quẽ habemus ad eos, nos cor-
rodunt, & in quantum damnationis nostræ causa & occasio
existunt. Eze.5. Filij comedent patres suos. Multi igitur eccle-
siastici similes sunt cancro, qui scilicet in tempestate solet ad-
hærere lapillis. Sic isti nullum habent solatium nisi dum am-
plexantur lapides, idest suos ignaros nepotulos, & parentes.
Iob.24. Non habentes velamen, amplexantur lapides. Habent
igitur affectum longum, ad suos transeuntem. ¶ Quintò ha-
bent affectum altum ardua ambientem. Sed vide de ambitio-
ne infra & in tabula. Et compara istos lepori, sicut infra de cir-
cuire in littera. C. Sic igitur patet ꝙ mali habent multiplicem
malum affectum.s. bassum, strictum, tortum, longum, & al-
tum &c. & sic sufficit. vide in tabula.

Afferre. idem est quod aliquid ferre. i. aliquem ferre. A
Vnde nota ꝙ in scriptura inuenitur quadru-
plex afferre scilicet afferre obedientiæ, beneuolentiæ, iniusti-
tiæ, & auaritiæ. ¶ Est igitur primo vnum afferre obedientię, &
istud est illud quo iusti bono corde, idest optimo recipiút ver-
bum, & afferunt fructum in patientia. Luc.8. Dico igitur pri-
mo ꝙ sicut arbor affert fructum suum in horto patrisfamilias,
sic & nos in horto Christi qui est ecclesia, debemus afferre fru
ctus multiplicis vbertatis. Sicut enim arbor primo affert folia
exterioris cóuersationis, sic & nos debemus afferre folia exte-
rioris cóuersationis, flores interioris affectionis, fructus vtilio
ris operationis, & sicut sunt aliquádo fructus prope terrá, qui
sunt insipidi, & superius circa summitatem, qui sunt sapidi &
maturi, sic verè nos in vita ista dum sumus circa terram, debe-
mus portare fructus gratiarum, laborum, operum, & virtu-
tum, qui pro tempore huius vitæ sunt insipidi & acerbi, sed
quando erimus in summitate culminis Paradisi, tunc fructus
dulces æternæ gloriæ proferemus. quia sicut dicitur Heb.12.
Omnis disciplina in præsenti videtur non esse gaudij, sed mæ
roris, postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam
reddet. & sicut eadem arbor quádoq; plura genera fructuum
affert, & idem homo affert quádoq; plura genera munerú, sic
& nos debemus afferre plura genera gratiarum, operum, &
virtutum. Ideò dicat homo illud Esa.60. Pro ære afferam au-
rum, & pro ferro argentú, pro lignis æs, & pro lapidibus fer-
rum In quibus ostendit ꝙ sicut terra affert quatuor genera
metallo-

metallorum scilicet aurum, argẽtum, ferrum & æs, ita nos debemus afferre quattuor virtutes scilicet

B Honestatis splendorem. Aurum
Castitatis candorem. Argentum
Conritionis mestitudinem. Æs.
Durationis fortitudinem. Ferrum.

Debemus igitur afferre splendorẽ bonestatis: q.a.s. nos debemus afferre aurũ, quod super omnia alia metalla splendet & põderat, & signat honestatem, quæ exterius in oculis hominum splendet per bonã conuersationem, exemplum, & operationem, & ponderat per maturitatem & discretionem. Ideò dicitur Esa. 60. Omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes. quia.s. nos debemus afferre aurum. i. splendorem bonestatis & pondus maturitatis, & thus redolentiæ & famositatis. Sicut enim videmus de istis fructibus qui dicuntur Citrones (qui sunt fructus aurei coloris) ꝙ illi sunt meliores qui sunt ponderosiores, & hoc quia tunc succo & humore vt communiter pleniores, sic verè charissimi, inter nos qui debemus esse aurei & honesti illi meliores debent dici, qui per maturitatem plus ponderant. Et hoc quia tunc in succo & humido deuotionis & gratiæ plus abundant & exultãt. Iste est fructus quem summe diligit Deus. Vnde dicitur Gen. 27. Affer mihi de venatione tua, vt comedam, & benedicat tibi anima mea: quia verè ipse Deus talibus fructibus recreatur. s. bonis operibus & honestis. Tales fructus nõ portant insolentes & leues personę, quę rectè sunt similes cardonibus: qui sunt herbæ spinosæ & pungitiuæ, qui loco fructus afferunt quasdã lanugines ita leues ꝙ à vento dispergutur cum quodam pestifero semine infructuoso intra incluso. Sic verè mali pungitiui & iniuriosi nullum fructum bonorum operum proferunt, sed quædam opera insolentia lanuginosa & leuia, quæ ventus vanitatis importat. quia. s. ad intentionem inanis gloriæ faciunt. quicquid agunt. Vnde Hierem. 10. Vana sunt opera & risu digna. Non sic charissimi non, sed afferamus splendorem honestatis. aurum. Nee. 8. Egredimini in montem, & afferte frondes oliuæ arborisq; pulcherrimæ idest honestatis pulchritudinem & virorem. Vnde etiã de isto argento dicitur Hiere. 10. Lignum est argento inuolutum, de Tharsis
C afferẽ afferte igitur splendorẽ honestatis. ¶ Scd̃ò debemus afferre candorem castitatis. Argentum. Per argẽtum enim quod est metallum ceteris candidius, intelligitur virtus & puritas castitatis, quæ album & purum facit suum possessorem. Figura Exod. 38. vbi dicitur ꝙ columnæ atrij tabernaculi fęderis fuerunt vestitæ argento. ad denotandum ꝙ nos alij ecclesiastici & Christiani qui sumus columnæ in atrio ecclesiæ militantis, quod quidẽ atrium stat ante tabernaculum fęderis ecclesiæ triumphantis, debemus esse vestiti argento idest candida puritate, atque mundissima castitate: quia ista est quædam vestis quam Deũs multum amat sibi afferri. Psal. Afferẽtur Regi virgines. Sed heu videtur ꝙ multis põt hodie dici illud Esa. 1. Argentum tuum versum est in scoriam, vinum tuum mixtum est aqua. quia verè sua castitas in scoriam luxuriæ & fæditatis conuertitur, & vinum suæ perfectionis & gratiæ in aquam voluptatis & gastrimargiæ commutatur. Isti sunt similes sambuco, quæ est arbor grauis odoris & in folijs & in fructu, & ista affert quosdam fructus non albos, sed nigros, non mundos, sed immundos, qui etiam maculant & contaminant contingentes. Sic verè luxuriosi hodie afferunt fructus & folia idest verba & opera quæ fætentis sunt odoris vel ardoris per infamiæ vilitatem & immunditiæ fęditatem. Nam quia fructus idest opera taliũ sunt nigra, fætida, & maculata, turpia, luxuriosa, & aliorum maculatiua & corruptiua, ideò tam de ipsorum fructibus ꝗ folijs idest tam de eorum operibus ꝗ verbis fætor infamiæ euaporat. Non sic charissimi non, sed simus sicut Magdalena Lucę, 7. Quę attulit alabastrum vnguenti. quia verè nos debemus esse Maria per acredinem pœnitentiæ. Afferre alabastrũ, qui est lapis candidus, per albedinem continentiæ. & habere vnguentum odoriferum preciosum per dulcedinem redolentiæ. Debemus igitur afferre candorem castitatis. argẽtum. Vnde Christus dicit 4. Reg. 2. Afferte mihi vas nouum idest con-
D tinentiæ puritatem. ¶ Tertiò dico ꝙ nos debemus afferre mestitudinem contritionis, quod ostenditur cũ dicitur Æs. Æs. n. qđ facit amarũ quicquid in eo continetur, signat virtutẽ confessionis & considerationis, quæ mentẽ humanam amaricat & conturbat. Figura de altari holocaustorũ cum suis vasis & instrumentis, quæ omnia fuerunt ærea, sicut bene exponitur supra ibi Accipere. C. quia verè si nos volumus esse altare Dei ita ꝙ sacrificia bonorum operum in nobis domino offerantur, necesse est ꝙ nos simus ærei per contritionem, amaritudinem, & merorem. Vnde 1. Para. 22. Pondus æris erit innumerabile. Figura Ezech. 24. vbi dicitur de quadã olla. Pone inquit eam super prunas vacuam, vt incalescat, & liquefiat ęs eius, & confletur in medio eius inquinamentũ, & cõsumatur rubigo eius. Ista olla charissimi, signat humanam conscientiam seu mentẽ, quæ semper per cogitationes & desideria fluctuat & ebullit, quæ reuera debet esse ærea per amaritudinem contritionis. vt dictum est. Ista. n. debet poni super prunas, idest super ignem Purgatorij & Inferni per tormentorum considerationem, debet esse vacua per sinę imperfectionis meditationem, debet calescere per feruorem & deuotionem, debet liquefieri per merorẽ & contritionẽ, & ira conflabitur per pœnitentiæ depurationẽ, & inquinamentũ & rubigo peccatorũ suorum cõsumetur & annihilabitur p confessionẽ & satisfactionẽ. Sicut. n. videmus ꝙ aliquæ arbores afferunt fructus amaros. qui magis sunt medicinales ꝗ dulces, sicut patet de amygdalis, sic verè charissimi, magis est nobis medicinale & vtile afferre fructus amaros ꝗ dulces i. habere amaritudinem cõtritionis, ꝗ dulcedinem mundanæ consolationis: quia beati qui nunc lugẽt, qm̃ ipsi consolabuntur. Matth. 5. quia sicut dicitur Eccles. 7. Melius est ire ad domum luctus, ꝗ ad domum conuiuij. quia pro certo plus proficit lugere per contritionem & futurorum meditationem, ꝗ conuiuari per temporalem consolationem Debemus igitur habere & afferre contritionis mestitudinem. De qua potest dici illud Daniel. 14. Attulerũt cinerem, & cribrauit per totum Templum. Æs. ¶ Quartò debemus afferre dura- E
tionis fortitudinem. Ferrum inquit. Per ferrum enim quod est fortissimum & durissimum metallum, intelligitur fortitudo, firmitas. s. perseuerantiæ & cõstantiæ, quam procerto nos debemus afferre, portare, & habere. similes lignis Sethim, quæ ita sunt fortia & durabilia ꝙ nec aqua putrescũt, nec igne cremantur. vt dicit Isid. Sic verè nos debemus esse fortes, perseuerantes, & constantes: quia nec aqua voluptatis, nec ignis aduersitatis debet nos per aliquod peccatum rumpere vel cremare Figura Exod. 25. vbi pręcipitur ꝙ arca testamenti & altare thymiamatis fierent de lignis sethim. Ad denotandum ꝙ illi qui in ecclesia sunt arca testamenti, & altare thymiamatis, idest ecclesiastici & prælati, & etiam alij Christiani, qui debẽt esse arca in qua testamentum, & tabulæ legis & fidei, manna deuotionis, & virga correctionis debẽt esse & etiam altare, in quo Deo bona debent opera immolari, nos dico debemus esse de lignis Sethim per imputribilem perseuerantiæ firmitatem. Ferrum inquit. Deut 8. Cuius inquit lapides ferrũ sunt. Nam sicut fructus quem affert arbor, tanto est melior, quãto potest diutius conseruari, sic verè opera nostra tanto sunt meliora, quanto durabiliora. Ioa. 15. Elegi vos vt eatis, & fructum afferatis & fructus vester maneat. vbi ostenditur ꝙ nos debemus habere Moralem vtilitatem. elegi vos. Profectus agilitatem. Eatis. Operum fertilitatem. Et fructum afferatis. Durantem stabilitatem. Et fructus vester maneat. Sic igitur dico ꝙ nos debemus afferre

Fortitudinem durationis
Mestitudinem contritionis
Pulchritudinem castitatis
Gratitudinem honestatis
Et supra circa hæc.

¶ Item nota ꝙ nos debemus afferre Doctrinam speculãtibus, vt informentur. Vigorem militantibus, vt roborentur. Coronam triumphantibus, vt pręmientur. Veniã pœnitentibus, vt consolentur. Fomentum indigẽtibus, vt nutriantur. Tormentum delinquentibus, vt puniantur. Vult igitur Deus afferri doctrinam speculantibus. similis soli, qui lumen suum affert mundo. Neemię. 8. Dixerunt Esdræ scribe vt afferret librum legis. Item fortitudinem militantibus. vt sol qui affert & confert fortitudinem & vigorem. Patet de homine qui de die potest melius operari ꝗ de nocte. Lucæ 7. Attulit mulier alabastrum. qui est lapis durus signans firmitatem & vigorem. Item afferri coronam triumphantibus. Zach. 11. Afferte mihi mercedẽ meam. Item vult afferri veniam pœnitentibus. Vnde Dan. 13. Afferte mihi oleum quo vngar. Deus enim in clementia facta pauperibus dicit se inungi. Mat. 25. Quod vni ex his fecistis, mihi fecistis. Item vult afferri fomẽtum indigentibus. Vnde 3. Reg. 17. Affer mihi buccellam panis. Item vult afferri tormentum delinquẽtibus 1. Regum 19. Afferte eum ad me, vt in lecto occidatur. Punitio enim malorum est quidam fructus iustitiæ, quem sibi Deus à iudicibus vult afferri 1. Reg. 17. de Dauid bono iudice dicitur ꝙ ipse attulit

tulit in Hierusalem caput Philistei. Istud est igitur obedientiæ executiuæ. ¶ Item nota q ad Deum afferuntur scilicet

Iuuenes, sicut ad doctorem
Infirmi, sicut ad curatorem
Iusti, sicut ad premiatorem
Iniusti, sicut ad correctorem.

¶ Iste enim est iuuenum & innocẽtiũ doctor Ideò dicit Psal. Afferte domino filios arietum. Et Mar. 11. Attuli ad te filium meũ. Figura 4. Reg. 2. Vbi Heliseus præcepit sibi afferri vas nouum in quo posuit sal, vt sanaretur sterilitas terræ: quia. s. quãdo homo à sua nouitate & iuuẽtute affertur ad Heliseum idest ad Deũ, & in eo cõuertitur & affertur, ipse Deus ponit in eo sal discretionis & sapientiæ, & sic terram suæ fragilis humanæ naturæ à sterilitate bonorum operũ, quæ per peccatum inducitur, liberat atq; sanat. Nam sicut multũ diuites diligũt afferri sibi fructus in ipsorum nouitate, sic Deus sibi vult conuerti homines in sua iuuentute. Numeri 13. Afferte nobis de fructibus terræ. Iste est errãtium & deuiantium ductor. Figura 1. Para. 15. vbi Dauid præcepit q afferrent arcam in locum suum. ad denotãdum q Deus illos qui per peccatum sunt extra locũ suum. i. extra statum gratiæ & salutis, ipse ibidem facit ferri & adduci. Mat. 17. Et Mar. 9. Afferte illud ad me. ¶ Item secundo. Iste est infirmorum curator. Et ideò. s. nos alij qui sumus infirmi per fragilitatem & peccatum, debemus ad eum afferri tãquàm ad medicum vt sanemur. Figura de infirmis qui ad Deũ & Apostolos afferebantur vt sanarentur. vt dicitur Marci 1. Afferebant ad eum omnes malè habentes ¶ Item iste est iustorũ pręmiator. Sap. 10. Nõ dereliquit eos donec afferret sceptrum regni. ¶ Item ipse est malorum condemnator. Ideò. s. ad eum in iudicio afferentur vt iudicentur & cõdemnentur 3. Regum 3. Afferte mihi gladium. vt dixit Salomon, & præcepit truncari puerum medium: quia. s. in iudicio ipse Rex Salomon. s. Christus gladio suæ iustitiæ truncabit & secabit per mortem æternam pueros peccatores. Esa. 65. Puer cẽtum annorum morietur. Figura 1. Reg. 19. vbi Saul pręcepit sibi afferri Dauid infirmum de lecto vt occideretur. Sic verè Christus infirmos peccatores de lecto mundanæ prosperitatis sibi faciet afferri. s. per
H mortem ad iudicium, vt in Inferno perpetuò occidatur. ¶ Nota adhuc circa hoc uerum q sicut arbor quæ bene colitur, & in bona terra plantatur, affert fructus, sic homo fructus bonorum operum producit, quando per virtutes & gratias seipsum visitat atque colit Apo. 22. Ex vtraque parte fluminis lignum vitæ afferens fructus. vbi ostenditur q sicut tria requiruntur in arbore ad hoc q possit fertiliter afferre fructum, videlicet

Vt humectetur
Vt visitetur
Vt vegetetur
Vel vt cultum subeat
Vt aqua madeat
Vt lutum habeat.

¶ Sic in arbore spirituali. s. homine ad hoc q fructũ gratiæ & & gloriæ in futuro afferat, necesse est ipsum Visitari per diligentiam curiosam. Ex vtraque parte. Humectari per influentiam virtuosam. Fluminis. Vegetari per affluentiam gratiosam: quia. s. debet esse Lignum vitæ. i. habens vitam gratiæ. ¶ Dico igitur primo q nos debemus per diligentiam visitari. Ex vtraque parte inquit Nam sicut arbor & vinea diligenter visitatur, ex omni parte circuitur, foditur & purgatur, sic verè homo debet à ratione diligenter visitari per circũspectionem: quia, scilicet ex omni parte seipsum cõsiderare. s. qualis fuit in ingressu: quia sperma fœtidum. Qualis est in progressu: quia saccus stercorum. Qualis erit in egressu: quia cibus vermium. Item se debet circuire per discussionem, quantum ad mores scilicet

Quantum deficit
Quantum officit
Quantum proficit.

¶ Item quantum ad virtutes & peccata. s. quantum omittit, quantum committit, quantum amittit. Item quantum ad bona recepta. s. quid recepit in creatione: quia essentiam. quid in recreatione: quia gratiam. quid in futura pręmiatione: quia gloriam. Item se debet adhuc circunspicere quantum ad tormenta, quid. s. homo patitur in hac vita, quid in morte, quid in purgatorio, quid in iudicio, quid in Inferno. Et ad talem circuitum faciendum monemur Esa. 23. Surge circui ciuitatem. Surge inquit per terrenorum abominationem. Circui per futurorum considerationem, ciuitatem. i. personę tuæ statum & conditionem. Et sic si fueris Circuitus per discretionem, Fossus per pœnitentiæ macerationem, Purgatus per cõfessionem. Fructus bonorum operum gratię etiam & glorię afferes & produces. quę quidẽ circunspectio ostenditur qũ dicit Ex vtraq; parte: q. s.

Et ex parte corporis
Et ex parte animæ
Et ex parte principij
Et ex parte finis

Nos debemus circũspicere nosmetipsos, similes Aquilæ de qua dicit Plinius q quando sedet super rupem, sæpissimè circunspicit. Vnde prout dicit, sua continentia est, vel respicere solem, vel suos vngues, vel respicere circũquaq;. Sic verè charissimi nos qui sedemus in rupe. i. in duritia pręsentis memorię, vel in rupe. i. in celsitudine alicuius dignitatis, debemus esse discreti & circunspecti: quia. s. nos debemus respicere Solem idest Dei ęternæ gloriæ claritatem & fęlicitatem. Item proprios vngues curuos, & de nobis nascentes. i. nostrorum defectuum & naturalium & moralium multiplicitatem, turpitudinem, & curuitatem, & nostrorum operum pungitiuam acuitatem. Item vndiq; circunspicere. s. ad exteriora, ad superiora, ad pręsentia, & ad futura scilicet considerando quanta est

Temporalium fallacitas
Supernalium fęlicitas
Infernalium crudelitas.

¶ Ex vtraq; igitur parte debemus circũspicere, vt. s. melius possimus à periculis pręcauere. Et ideò dicat quilibet illud Eccl. 24. Penetrabo inferiores partes terræ: quia. s. terram. i. terrestrem naturã nostram debemus per circunspectionem penetrare & videre, circuire & considerare, quantum ad omnes partes eius. vt sic arbor cõscientiæ nostræ bene circundata & purgata, bonos fructus afferat & producat. Figurati Apoca. 1. in illo qui habebat gladium ex vtraque parte acutum. Gladius iste est humana ratio, quæ vtraque parte sicut dictum est, debet scindere, circunspicere, & videre. & sic nos erimus de illis de quibus dicitur Mat. 13. Marc. 4. Luc. 8. Hi sunt qui corde bono & optimo suscipiũt verbum, & fructum afferunt in patientia. Debemus igitur per diligentiam visitari, circuiri, frequentari. ¶ Secũdò dico q nos I
debemus per affluentiam humectari. Fluminis. Sicut enim videmus q plantæ tunc melius afferunt fructum, quando competenter rigantur, sic verè homo tunc melius fructificat bona opera, & fructus gratiæ & gloriæ melius affert, quando spiritualiter rigatur. & ideò homo debet esse sicut Paradisus terrestris, qui sicut dicitur Gen. 2. habet quattuor fluuios ipsum cõtinuè irrigãtes. Sic vere charissimi, nos debemus quattuor fluminibus. i. quattuor virtutibus irrigari. & isti sunt fluuius deuotionis, fluuius donorum & spiritualis consolationis, fluuius pietatis & compassionis, fluuius scripturæ & instructionis & doctrinę & lectionis, vt sic spiritualiter humectati fructus multiplices afferamus. Et ideò de quolibet tali potest dici illud Ioã. 7. De ventre eius fluent aquæ viuæ. Et illud Psal. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. i. animam. et. 1. Paral. 11. Attulerunt aquam ad Dauid vt biberet. Sed heu Deus q̃ multi sunt hodie qui istis fluminibus nõ rigantur, immo fluuijs alijs contra salutem animæ multotiens irrorantur, lamẽtantes cum Dauid. Super flumina Babylonis sedimus & fleuimus. Babylon ista charissimi, quæ interpretatur confusio, signat mundum vbi omnia sunt confusa, cuius flumina sunt hodie varia atque multa scilicet

Fluxus mundanæ prosperitatis
Fluxus humanæ carnalitatis
Fluxus vesanæ aduersitatis.

Super ista igitur flumina hodie multa gña peccatorum dicuntur sedere & quiescere per desiderium & affectionem, & flere per timorem & desperationem. Sedẽt igitur super flumina prosperitatis diuites & delitiosi. Iste est nilus fluuius turbidus, qui irrigat Ægyptum, in quo sunt Crocodilli, & Hyppocampi, qui sunt equi fluuiales, qui de fluuio exeuntes circuiacentes segetes depascuntur. Sic verè in fluuio mundanæ prosperitatis qui Ægyptum idest mundum istum tenebrosum irrigat & fęcundat, habitant hodie Crocodilli idest diuites & potentes, qui more Crocodilli prę duritia obstinationis impenetrabiles possunt dici. Sunt etiam ibi Hyppocampi idest carnales & delitiosi, qui more equorum ad luxuriam & lasciuiam sunt feruentes, & per gulam & gastrimargiam omnes circuniacentes delitias sunt deuorantes. Et ideò tales reprehenduntur Hiere. 2. vbi dicitur. Et nunc quid tibi vis in via Ægypti, vt bibas aquam turbidam? Et quid tibi vis in via Assyriorum, vt bibas aquam fluminis? quasi dicat non est tibi bonum. ¶ Secundus fluuius istius Babylonis est fluuius carnalitatis. & iste similis est Euphrati, qui ad litteram transit per Babyloniam, & interpretatur humus, ad quem descendentes bubali, sicut dicit Philosophus in inguinibus circuniacentibus taliter suis cornibus alligantur, q fugere non valentes à venatoribus capiuntur. Sic verè circa fluuium carnalitatis, qui rectè potest dici

dici humus, eo q omnis carnalitas super fœdis humoribus est fundata, sunt hodie multa inguina idest multa carnalia delectabilia, vtpote pulchræ mulieres, & talia, quibus dum incautè bubali idest homines appropinquant, taliter quandoq; per malas complacentias alligantur, q vix possunt amplius resilire, quinimmo ibidem vsque ad mortem perseuerantes à venatoribus demonibus capiuntur. Et talis fluuius fuit figuratus Esa. 34. vbi dicitur. Et conuertentur torrentes eius in picem, & humus eius in sulphur, & erit terra eius in picem ardentem nocte & die, non extinguetur in sempiternum. quia verè fluuius carnalitatis habet Longum tenorem. Picem. Fœdum odorem. picē ardentē. Fortem ardorem. nocte & die nō extinguetur. ¶ Tertius fluuius est crudelitatis, & iste est fluuius igneus de quo dicitur Danielis 7. Fluuius igneus rapidusq; egrediebatur à facie sedentis in throno. Quia verè ab illis qui sedent in throno iudiciariȩ potestatis, egreditur hodie fluuius igneus crudelitatis & rapacitatis, à quo vicini & subditi absorbentur & inflammantur & deuorantur. ¶ Quartus fluuius est aduersitatis. Et iste est fluuius qui à morte & infirmitatibus incipiēs, peccatores in Infernum detrahit atque portat. Iste est fluuius damnationis, qui à fonte progrediens, ad mare terminatur: qa scilicet æterna damnatio à fonte idest à dulcedine delitiarum egreditur vbi sumit principiū. & in mari idest infernali amaritudine terminatur. Et iste est fluuius Cocyti. de quo dicitur Iob. 25. Dulcis fuit glaries Cocyti, & post se omnem hominem trahit & ante se innumerabiles. Glareæ idest lapilli Cocyti idest fluuij Infernalis, hoc est dictu, ipsi damnati inueniūt in vita ista dulcedinem prosperitatis. Et ideò finaliter trahuntur ad amaritudinem æternȩ aduersitatis. Ista igitur sunt quattuor flumina Babylonis quibus homines irrigati fructus bonorum operum non producunt. Non sic charissimi non. Non irrigemur istis fluminibus, sed fluminibus Paradisi. vt supra dictum est. Et sic afferre poterimus fructus bonos. Ezechie. 31. Flumina eius manabant in circuitu eius. Et ita nos poterimus esse sicut lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Sic igitur patet q nos debemus per affluētiam humectari. fluminis inqt. ¶ Tertiò dico q si fructus bonos volumus afferre, nos debemus per Dei gratiam vegetari. lignum inquit vitæ. Sicut enim arbor non profert fructus, nisi habeat vitam vegetatiuam intrinsecè, sic nec homo spirituales prædictos fructus potest afferre, nisi intrinsecè vita diuinæ gratiæ charitatis & influentiæ vegetet. Patet de peccatoribus qui sunt sicut lignum mortuum atque siccum, in quibus non afferuntur.

Folia sanæ locutionis
Flores puræ affectionis
Fructus bonæ operationis.

¶ Et ideo nō restat nisi q omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidatur & in ignem mittatur. Lucȩ 3. & Io. 15. Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum, & omnem qui fert fructum, purgabit eum, vt fructum plus afferat. Simus igitur lignum vitæ, vita gratiæ vegetati, vt de nobis possit intelligi illud Gene. 2. Lignum quoque vitæ in medio Paradisi. Simus dico lignum, quod naturaliter est tenerū, per pietatem teneram. habeamus vitam idest operandi virtuositatem. & sic finaliter poterimus esse in medio Paradisi per æternam beatitudinem & fœlicitatem. Patet igitur charissimi q si fuerimus vegetati, humectati, visitati, q ad modum arboris afferre poterimus bonos fructus scilicet fructus bonorum operum virtutū, & gratiæ, in præsenti, & fructus fœlicitatis & gloK riæ in futuro. patet igitur q est affectio obedientiæ. ¶ Secundò principaliter dico q est afferre beneuolentiȩ, & istud est afferre diuinum, quo scilicet Deus affert fidelibus omne bonum. Figuratus in illo ligno vitæ de quo dicitur Apoc. 22. q erat ex vtraque parte fluminis lignū vitæ afferēs fructus 12. per menses singulos. De 12. igitur fructibus salutaribus quos nobis affert arbor nostra fœcundissima Christus, vide infra vbi agitur de Christi passione. in littera O. Et breuiter iste est qui affert bonum bonis. Esa. 60. Pro ferro afferā argentum. & etiam exequando, mala malis. Hiere. 11. Afferrā enim super eos maL la. patet igitur q est afferre beneuolentiæ. ¶ Tertiò principaliter dico q est afferre iniustitiæ. & istud est afferre malorū, qui scilicet sunt similes quibusdam terris quæ ita sunt steriles, q si frumentum seminatur in illis, non afferunt nisi siliginem vel auenam. Sic mali satis possunt frumētum. i. bonam doctrinam recipere, sed semper solent auenam & siliginem. i. opera inutilia afferre, & bonum in malum mutare. Mat. 13. Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo, vnde igitur habet zizanias? Abacuc 3. Arua non afferent cibum. Isti etiam sunt similes taxo & alijs quibusdā arboribus venenosis: quia scilicet isti cum sint mali, opera ferunt mala. Mat. 7. Mala arbor malos fructus facit. Vnde nota q afferunt

Fructus proditionis
Opus adulationis
Opus crudelitatis
Opus cupiditatis.

¶ Opus proditionis dico, sicut patet 2. Reg. 4. vbi dicitur q illi qui Isboseth proditiosè occiderant attulerunt caput eius ad Dauid, de quo triste prȩmium reportarunt. Item opus adulationis. Hiere. 11. Vt quid mihi thus de saba affertis, & calamum suaue olentem? quasi dicat. Fumus adulationis non placet mihi. Item opus crudelitatis, sicut de illis 4. Reg. 10. Attulerunt capita filiorum Regis, quos. s. crudeliter occiderant. Item opus cupiditatis. Mar. 12. Afferte mihi denarium. verbū potest esse diaboli, auarum ad pecuniam inuitans. Item opus carnalitatis Iudicum 15. Attulerunt hædum ei de capris. Istud est igit afferre iniustitiȩ. ¶ Quartò principaliter dico q est afferre auaM ritiæ: qa. s. auari semper volunt sibi aliquid afferri. Similes sanguisugæ quæ semper cupit sugere. Prouer. 30. Sanguisugȩ duȩ sunt filiæ dicentes. affer affer. vnde versus. Fers aliquid? non. esto foras. fero, quid? satis. intra. Vnde nota q isti volunt q eis afferantur Carnes Gen. 27. Afferte mihi duos hedos optimos. Pisces Ioā. 21. Afferte mihi de piscibus quos prændidistis. Pecuniæ. Act. 4. Afferebant precia, & ponebant ante pedes Apostolorū. Vasa. Dan. 5. Prȩcepit afferri vasa argētea & aurea &c. Et sic patet q est Afferre auaritiæ, iniustitiæ, beneuolētiȩ, obedientiæ & hæc de afferre sufficiant.

Afficere. Nota q afficere idem est quod molestare, lȩdere, vel nocere. Et sic nota q est affectio A

Tedij vel laboris
Odij vel doloris
Vitij vel fœtoris
Supplicij vel terroris.

Afficiūtur igitur iusti fastidio vel labore. Et sic dicebat Moyses illud Num. 11. Inueniam gratiam in oculis tuis ne tātis afficiar malis ¶ Item afficiuntur boni supplicio, tædio, labore, vel dolore. quia. s. mali afficiūt bonos tribulationibus infinitis. sicut Christus Apostolis prȩdicabat Mat. 10. Consurgent filij in parētes, & morte eos afficient, & eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Sicut etiam figuraliter ponitur Mar. 12. q alium seruum capite vulnerauerunt, & contumelijs affecerūt. ¶ Item afficiuntur impij flagitio vel fœtore. s. vitio carnalitatis. vnde Apostolus loquens contra impudicos dicebat Roman. 1. Tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiā, vt contumelijs afficiant corpora sua in semetipsis. ¶ Item afficiuntur reprobi æterno incendio vel furore. Vnde dn̄s peccatrici ciuitati loquitur Nau. 3. dicens. Proijciam super te abominationes tuas, & contumelia afficiam. Sufficit: quia paucæ sunt auctoritates. vide vbi iniuria, molestia, contumelia, nocere, & lædere &c.

Affigere. Nota q affigere nihil aliud est q̄ aliquid in aliquo figere & ponere, & vt ibi fortiter adhæreat, clauis consuere vel ligare. Signat igitur affixio perseuerantiam & adhærentiā, siue bona fuerit siue mala. Et sic nota q Christus affigitur cruci vt pendeat. Iustus affigitur Templo vt ibi splendeat. Impius affigitur patibulo & ibi strideat. Gladius affigitur impio vt ipso pereat. Exemplar affigitur in pulpito vt ibi pateat. Deuotus affigitur cruci vt ibi maneat. Pȩnitens affigitur timori vt dire doleat. Dico igitur q est affixio seu confixio Christi in cruce pendentis, figurati. s. in Serpente Æneo affixo palo Nume. 21. sicut habes infra. Vnde ipse est q dicit de Iudeis Zacha. 12. Aspicient ad me quem confixerunt. & Mal. 3. Affiget homo Deum suum. ¶ Item est affixio iusti in Templo splendentis, & sic affigitur speculum in stipite, & cādelabrum in pariete, vt ibi splendeat vniuersis. Sic iusti in ecclesia perseueranter affiguntur vt cunctis luceant qui in domo sunt. Figurati 2. Para. 3. vbi dicitur q Salomon laminas aureas affixit in Templo per totum. laminȩ enim aureæ iustos signāt, qui in Templo Ecclesiæ perseueranter affixi fulgent & rutilāt sicut aurum. ¶ Itē est affixio impij in patibulo stridētis, quia. s. impij in Inferno adhærent & firmiter affiguntur. Figurati in Amon & filijs eius. de quibus legitur Hester. 8. q ipsum & filios eius affixerunt cruci. ¶ Item est affixio gladij malos occidētis. sicut de Ioab legitur 2. Regum 18. q ipse affixit tres lanceas in corde Absalon, per quas tres concupiscentiȩ intelliguntur, quȩ à Diabolo in corde peccatoris figuntur. Sicut etiā de Saul legitur 1. Regum 19. q lancea nisus est configere Dauid

uid, sed saluatus est: quia diuertit. quia scilicet Saul abutens Diabolus semper utitur lancea tentationis bonos configere, qui tamen semper debent ab eo diuertere & cauere. ¶ Item est affixio exemplaris publici patentis. quod etiam pōt referri ad sceleratos, qui in patibulis in vijs publicis affiguntur vt sint alijs in exemplum. Sicut de Moyse legitur Numeri 16. ꝙ laminas factas de thuribulis conspiratorum qui incendio perierant affixit in altari, vt exēplum essent omnibus. vt. s. timore similis pœnę à conspirationibus, & seditionibus præcauerent. ¶ Item est affixio deuoti in cruce studentis: quia. s. vir deuotus seipsum cruci Christi per deuotionem & continuam compassionē affigit. vnde Apostolus Galath. 2. Christo confixus sum cruci. ¶ Item est affixio pœnitentis dn̄m timentis. Vnde pœnitens dicit illud Psal. Confige timore tuo carnes meas. & illud Conuersus sum in erumna mea dum cōfigitur spina. & hoc de affixione & cōfixione satis dicitur. Vel si vis, nota ꝙ iustus debet esse Affixus Cruci per compassionem, Templo per deuotionē, Timori per cōtritionem. Et cetera concorda sicut supra.

A **Afflictio.** est multipliciter in scriptura, virtuosa s. & vitiosa. Virtuosa est illa qua homo ad salutem animæ suæ affligitur. & hoc interius per contritionem & considerationem, & exterius per carnis macerationē & correctionem. Et de ista dicitur Leui. 25. Omnis aīa quæ afflicta nō fuerit die isto, peribit de populo suo Et est alia afflictio vitiosa, qua. s. tyranni affligunt pauperes per crudelitatem, qua ēt auari affligunt seipsos per laborem & sedulitatem, qua etiam Demones affligunt damnatos per tormentorū æternam sæuitiam & pœnalitatē. Et ideò dicitur in Psal. Afflictus sum & humiliatus sum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei. ¶ Distinguamus igitur aliter, & dicamus ꝙ est afflictio sustinenda patienter, & est afflictio contēnenda sapiēter. Dico igitur ꝙ est afflictio in patientia sustinenda, & ista est afflictio pœnitentiæ, tribulationis & correctionis. Nā sicut videmus ꝙ vinea in hyeme sustinet multas afflictiones. s. scissiones, fossiones, & purgationes, vt in æstate fructus habeat ampliores, sic verè necesse est ꝙ in hyeme huius vitæ, afflictiones, tribulationes & cōtritiones & correctiones in patientia subeamus, vt in æstate prosperitatis fructus æternæ gloriæ habeamus: quia vt communiter, ille qui in hoc mundo affligitur in alio cōsolatur. Ideò dicitur Nume. 1. Afflixi te, non affligam te vltra, dicit dn̄s. Sicut enim videmus ꝙ medicus affligit infirmum vt eū sanet. s. dietam asperam imponendo, & medicinam amaram immittendo, sic verè Deus per multas amaritudines tribulationes & desolationes illos infirmos quos habet in cura in hoc mundo permittit affligi, vt eos per sanitatē æternæ gloriæ consoletur æternaliter. Et ideò ꝙ Deus intromittat se de omnibus tribulatis & afflictis, patet 4. Regum 14. vbi dicitur. Vidit dn̄s afflictionē Israel amaram nimis. In quibus verbis ponitur triplex ratio quare debemus huiusmodi tribulationes in patientia sustinere. videlicet Benignitas Dei contemplantis. Vidit dn̄s. Luciditas cordis speculantis. Israel. Vtilitas pœnæ tribulantis. Amaram inquit nimis. Afflictio enim quæ in patientia sustinetur, attrahit Dei respectū. Vidit dn̄s. Depurat cordis affectū: quia facit ipsum esse Israel. Procurat vitæ profectū: quia amara est.

B ¶ Dico igitur ꝙ afflictio tribulationis & contritionis diuini respectus dant benignitatem. Vidit inquit dn̄s: quia. s. dominus consueuit videre oculo suæ misericordiæ homines desolatos & afflictos. s. vt ipsos roboret, liberet, & temperet. ¶ Respicit enim tribulatos ad eos roborandum: quia verè magnum dat robur militibus, qn̄ sciunt ꝙ ille videt eos certare à quo sunt postmodum s̄m labores præmiandi. Sicut exemplificatur de Vespasiano ꝙ cum esset cum Romano exercitu in Iudea, consuluerunt Duces ne prælium ingrederetur, & hoc, ne si fortè periret, totus exercitus laberetur, tunc fecit altū scaphaldum seu solarium, vnde posset præliantem exercitum speculari. vt scilicet benefacientes possent præmiari. quod scientes milites, taliter pugnauerunt, ꝙ victoriam habuerunt. sicut ponit Iosephus in libro vbi agit de destructione Hierusalem. Ideò dicebat Hiere. Thren. 1. Vide domine afflictionem meam, quoniam erectus est inimicus. ¶ Item respicit ad liberādum. Sicut enim Afiua tantum diligit Pullum, ꝙ videns ipsum in igne, intrat ad eum liberandum, vt dicit Isido. sic verè Deus tantum diligit hominem, ꝙ ignem afflictionis & passionis intrauit, vt eum de igne æternæ tribulationis liberaret. Vnde Exod. 3. Vidi afflictionem populi mei qui est in Ægypto, & clamorē eius

C audiui, & descēdi vt liberarem eum. ¶ Tertiò respicit ad temperādum: quia sicut caladrius si respicit infirmum, signum est ꝙ eius infirmitas temperatur, & ipse sanatur, & e conuerso, si vertit ei dorsum, ille infirmus moritur, & eius infirmitas aggrauatur. Sic verè qn̄ Deus videt hominem in mūdi afflictionibus, infirmitatibus, & tribulationibus languidum, quando respicit eum oculo suæ dulcissimæ pietatis. s. consolationē immittendo, spem & fiduciam dando, & virtutem & cōstantiam largiēdo, qualem respectum petebat Dauid 2. Reg. 16. vbi dicitur. Si fortè respiciat dn̄s afflictionem meam, & reddat mihi bonū pro maledictione. s. ipsum consolando, spem & fiduciam promittendo, dolorem tribulationū & tētationū ita tēperat, ꝙ ad sanitatem prosperitatē, pacē & tēpalem ac perpetuā ipse venit. Vnde Eccle. 11. Est homo marcidus, ægens recuperatione, plus deficiens virtute, & abundans paupertate, & oculus Dei respexit illum in bono, & erexit illū ab humilitate eius. Qn̄q; autem accidit ꝙ iste caladrius vertit eius dorsum talibus tribulatis & infirmis, & tunc non iuuat eos per apertam vel occultam consolationem. Et tunc sæpe accidit ꝙ tales per impatientiam & desperationē moriuntur: quia s. multi in hoc mundo affliguntur, vt hic incipientes, in Infernum transeant de tormento ad tormentum. Exemplum de Antiocho 2. Mach. 9. Qui acerbè fuit afflictus & ibi in doloribus mortuus & dānatus. Ideò talibus dicitur Hiere 30. Dorsum & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum dicit dn̄s. Deus. n. affligit & probat, sicut Iob & Thobiam, qui erant boni, & tamen fuerunt afflicti. Iob. 2. Tu autem commouisti me vt affligerem eum frustra. Itē Deus affligit & purgat, sicut Nabuchodonosor, qui in flagellis fuit emendatus Dan. 4. Ideò dicitur Exo. 1. Præposuit eis magistros operum, qui affligebāt eos oneribus, sed quanto magis opprimebant eos, tanto magis multiplicabantur. Item Deus affligit & damnat, sicut Pharaonem induratum. Eccle 2. Afflictionem dedit dn̄s peccatori. Item affligit Deus hominem & seipsum glorificat. sicut in cæco nato Ioā. 9. Qui cæcus natus fuit non propter peccata sua aut suorum, sed vt manifestarentur opera Dei in illo. Debemus igitur mundi afflictionem sustinere patienter: quia. s. diuini respectus dat benignitatem. Vidit inquit dn̄s. Ideò dicebat Dauid in afflictione positus. Vidisti domine, ne sileas, ne discedas à me. Exod. 3. Vidi afflictionem populi mei, & descendi vt liberarem eum &c.

¶ Secūdò dico ꝙ huiusmodi afflictio mentalis affectus confert D
puritatem. Israel. quia sicut Collyrium mordificatiuū ita purificat oculos, & superfluos humores abstergit, ꝙ clarā & plenam reddit visionem, sic verè afflictio contritionis & tribulationis & correctionis, quæ mentem & carnem mordificāt atq; pungunt, cor humanum ita purificat, & ab humore carnalitatis abstergit, ꝙ visum discretionis & contemplationis sibi restituit & reducit. Ideò cōsulit Ioan. Apoca. 3. Collyrio inungē oculos tuos vt videas. Et hoc ostēditur cum dicitur ꝙ afflictio facit hominem esse Israel. i. videntem Deum. Nam sicut Iacob existens in afflictione spirituali & corporali: spirituali dico, quia tunc summe timebat Esau fratrem suum qui contra eum veniebat. Corporali: quia tunc erat in lucta actuali cum Angelo sicut dicitur Gen. 32. Tunc dico meruit vocari Israel. i. videns Deum, & ideò ipse dicit ibidem. Vidi Deum facie ad faciem, & salua facta est anima mea sic verè quando nos sumus in afflictione spirituali & corporali. Spirituali dico, quę nihil aliud est q̄ timor, contritio, & futurorum consideratio, & maximè timor aduentus Christi Iesu fratris nostri, quem. s. nos scimus contra nos ad iudicium venturum. Item corporali, quæ nihil aliud est quā correctio, tribulatio, & carnis maceratio, & contra tentationes lucta & præliatio. Tunc dico nos meremur vocari Israel. i. videntes Deū: quia. s. per tales afflictiones cor nostrum depuratur, vt Deum clarius intueatur. quæ quidem visio fit per gratiam in præsenti, & per gloriam in futuro Prima est in ænigmate & imagine, in figura & in nube. secūda autem erit aperte, nude, intrinsece, quidditatiue, essentialiter, & propriè, in quantum. s. ipsi Deo placuerit humano se intellectui præsentare. Vnde dicit Apostolus 1. ad Corin. 13. Ex parte inquit cognoscimus, & ex parte prophetamus, cum autem venerit quod perfectum est euacuabitur quod ex parte est. videmus enim per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Et ideò charissimi, tunc poterit cuilibet nostrum dici illud quod scribitur Gene. 32. Non vocaberis vltra Iacob, sed Israel erit nomen tuum. Tunc cessabit tribulatio: quia non vocaberis vltra Iacob, idest luctator. Tunc astabit contemplatio: quia tu appellaberis Israel videns Deum. Tunc vigebit vitæ

longitudo.

longitudo. erit inquit, quod denotat stabilitatem durationis,
tunc videbimus facie. sanctitudo nomen inquit tuum. Sic igi-
tur patet charissimi ꝙ hmôi afflictio mentalis affectus conti-
E net puritatem. Israel. ¶ Tertiò dico, quod huiusmodi affli-
ctio profectus confert vbertatem, quod ostenditur cum dici
tur amaram. In rebus medicinalibus vt communiter, illa
sunt vtiliora quæ sunt amariora, sicut patet de Amygdalis, si
cut infra patet de myrrha quæ est species amarissima, & ta-
men vtilissima & nobilissima. Sic vere mundi afflictio, con-
tritio, correctio, tribulatio, quamuis sensualitati, & carni sit
amara, grauis & tediosa, animæ tamen & spiritui est vtilis &
virtuosa, medicinalis, & fructuosa, quia scilicet retrahit homi
nem à peccato, facit eum contemnere præsentia, accelerare
ad futura. Vnde. 3. Regum. 8. Conuersi sunt à peccatis suis,
propter afflictionem suam. Amaram inquit. Narrat Plinius,
ꝙ palma aliquotiens propter terræ pinguedinem sterilescit,
& tunc summum est ei remedinm ponere ad radicem eius ci
nerem & salem, quæ sunt res amaræ, salsæ & acres, quæ terrę
pinguedinem consumunt, & sic palmæ vbertatem restituunt
atque reddunt. Sic verè charissimi sæpè accidit ꝙ pinguedo,
terræ, ideſt mundana prosperitas facit hominem, qui palmæ
propter æternitatem comparatur, quia scilicet teste Isido. Pal
ma est arbor longissimæ durationis, facit ipsum dico à fructi-
bus bonorum operum sterilem & inanem. sed vere, quando
sal & cinis, ideſt acredo, salsedo, & amaritudo, scilicet afflictio
nis, contritionis, correctionis, confiderationis, timoris, & tri-
bulationis ei adiungitur, iterato per bona opera fœcundatur,
& ad virtutem pristinam restauratur. Et ideò de tali amaritu
dine potest dici illud verbum Acbior, Iudith. 5. Fontes ama-
ri obdulcorati sunt, quia verè charissimi, amaritudo præsen-
tis afflictionis conuertitur in dulces fontes æternæ consolatio
nis. Et sic patet charissimi ꝙ propter vitalem profectum, qui
procuratur, Propter mentalem affectum qui depuratur, Pro
F pter diuinum affectum, qui excitatur, Afflictio huiusmodi est
in patientia sustinenda. Item nota ꝙ est afflictio crudelita-
tis, qua. s. tyranni in hoc mundo, sicut supra dictum est, affli
gunt homines per exactiones fraudes, vsuras, & rapinas, &
etiam per iniurias corporales, contra quos Ecclesia.4. Cor in
opis ne afflixeris, ipsi autem faciunt illud ps. Afflixisti popu-
los, & expulisti eos. s. de suis possessionibus & domibus. Esa-
iæ. 63. Afflixerunt spiritum sancti eius. Et ad exercendum hu-
iusmodi afflictionem crudelitatis, isti pro certo sæpe nutriũt,
afflictionem laboris & sedulitatis. quia scilicet tyranni, balli-
ui, vsurarij, & auari multipliciter affligunt se, scilicet laboran
do, vsurando, rapiendo, & alijs nocendo. Ecclesi. 10. Labor
stultorum affligit eos, & ideò de tali afflictione crudelitatis,
& de afflictione nimiæ sedulitatis isti perueniunt ad afflictio-
nem infernalis pœnalitatis, ita quòd ipsi poterunt dicere il-
lud ps. Humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos
vmbra mortis, vbi ostenditur, quòd mali in inferno triplici-
ter affliguntur. Affligunt .n. pauperes in hoc mundo, Per

Suæ præsidentiæ sublimitatem	¶ Contra quę tria
Suæ feculentiæ carnalitatem	ipsi in inferno tri-
Suæ sapientiæ subtilitatem.	plicitet affligunt,

scilicet in dignitatis depressione, humiliasti nos. voluptatis,
absterſione, quia ipsi sunt in loco afflictionis. in claritatis pri-
G uatione, quia cooperuit eos vmbra mortis. ¶ Dico igitur, ꝙ
afflictores affliguntur in depressione dignitatis. humiliasti
nos. Sicut enim videmus ꝙ nubes sursum eleuata suis grandi
nibus, tonitruis, & fulminibus terram percutit atq; lædit, fi-
naliter tamen ardor solis ipsam dissoluit, & ab alto loco aeris
vsq; ad terram inferius resoluendo, eam in pluuiam detrahit,
atq; deuoluit, sic verè nubes. i. mali & superbi dum sunt sur-
sum in loco alto aeris, ideſt in celsitudine officij vel alicuius,
dignitatis, terram subiectam. i. inferiores subditos, & vicinos
suis grandinibus iniuriarum, & exactionum, suis tonitruis cõ
minationum, suis etiam fulminibus corporalium inuasionũ,
sæpissimè percutiunt atque lædunt. ipsosq; multipliciter gra-
uant, afficiunt, & affligunt. Sed verè finaliter ardor diuini,
rigoris, ipsos percutit per suæ occultæ sententiæ fulminatio-
nem, ipsos dissoluit per corporis mortem & destructionem,
& ipsos ad terram, ideſt ad infernum & ad statum infimum,
detrahit, Per præsentis dignitatis amissionem, per æternæ,
vilitatis depressionem, per infernalis grauitatis damnationé,
& per corporis, & animæ laborem, & dolorem, & afflictio-
nem. Et hoc ostenditur cum dicitur. Humiliasti nos Deus,

quia. s. tales deprimuntur, affliguntur, & humiliantur finali-
ter in inferno. vnde ps. Humiliauerunt in compedibus pedes
eius ferrum pertransijt animam eius. Quia verè charissimi,
tales ibi perdunt, Superbiæ præsumptionem. Humiliauerunt.
Lasciuiæ decursionem, quia sunt in compedibus. Seuitiæ con
cussionem, quia. s. ferrum. i. duritia tormentorum suorum ani
mam penetrat & pertransit. Ideò de talibus dicitur Esaiæ. 2.
Humiliabitur celsitudo virorum. Et de ista afflictione, dici-
tur Eccle. 1. Vidi quoq; ꝙ in his sit vanitas, & afflictio spiri-
tus. Affliguntur igitur tales in dignitatis depressione. humilia
uerunt inquit. Eccle. 36. Extolle aduersarium, & affige ini-
micum. ¶ Secundò dico ꝙ afflictores affliguntur in volupta- H
tis absterſione. in loco afflictionis. Sicut enim videmus quòd
porcus quandiu viuit & impinguatur nullum bonũ facit, im-
mo vicinos multis damnis inquietat & affligit, finaliter occi-
ditur, caro eius in certo loco reponitur, & plurimo sale sali-
tur, vt superfluida humiditas consumatur, sic verè mali dum
viuunt in mundo, nullum bonum faciunt, immo vt impin-
guentur voluptatibus & prosperis huius mundi, vicinos suos
multis modis inquietant & affligunt. Sed verè finaliter isti oc
ciduntur, in loco certo. s. in salario inferno reponuntur, vbi
sale, ideſt tormentorum salsedine saliuntur & affliguntur, &
sic superflui humores suæ primæ prosperitatis & voluptatis,
absterguntur & consumuntur quod ostenditur cum dicitur.
In loco afflictionis, quia. s. infernus est locus afflictionis, non
consolationis & voluptatis. Vnde Sap. 3. Æstimata est afflictio
exitus illorum. & ab itinere iusto abierunt in exterminium.
Tales optimè figurantur Ionæ. 4. vbi dicitur. Afflictus est Io-
nas afflictione magna, & iratus est. Et dicitur ibidem, ꝙ Io-
nas postquam laborasset, sedit contra Orientem, & fecit sibi
vmbraculum, & ascendit quædam Hedera super caput Ionę
vt protegeret eum ab æstu, & lætatus est Ionas lętitia magna
subtus Hederam, & præparauit Deus vnum vermem, & per-
cussit hederam & exaruit, & præcepit Dominns vento cali-
do & vrenti & percussit super caput Ionæ, & æstuauit & con-
tristatus est & doluit, & tanto dolore afflictus est ꝙ petijt ani-
mæ suæ vt moreretur. Hedera ista charissimi, qui per se non
potest stare propter suam debilitatem, signat mundi prosperi
tatem & voluptatem, quæ de se nullum habet stabile funda-
mentum. Accidit igitur ꝙ dum Ionas, ideſt homo laborat in
hoc mundo vt faciat sibi vmbraculum, ideſt vt habeat aliquẽ
gradum vel statum ꝙ sit ei refrigerium & velamen, Hedera,
ideſt mundana prosperitas se offert subito super eum, quia
s. fauente fortuna sæpe accidit ꝙ homo subito peruenit ad a-
liquem magnum gradum, ita ꝙ fatuus homo in ista vmbra,
in ista eminentia, in ista prosperitate, in ista voluptate, quan-
doq; gloriatur, lætatur, & consolatur, & de futuris nihil pœ-
nitus, meditatur, ibiq; requiescit, & consolatur. Iob. 40. In
vmbra dormit in secreto thalami in locis humentibus, quod
videns Deus subito per suam occultam sententiam præparat
ei vermem i. mortem corporalem, quæ totam Hederam. i. to-
tam mundi prosperitatem & voluptatem dissipat, destruit, &
desiccat. Et adhuc istud non sufficit, quia ipse præparat ei vẽ
tum calidum & vrentem. i. feruorem, & vstionem infernaliũ
tormentorum, quæ ipsam taliter tristificat & affligit, ꝙ dolo-
re & desperatione commotus, mortem desiderat & affectat,
quia sicut dicitur Apoc. 9. Desiderabunt homines mori, &
effugiet mors ab eis. Isti igitur sunt in loco afflictionis. Et iô
de quolibet damnato dicitur Iob. 20. Deuorabit eum ignis,
qui non succenditur. i. qui non indiget sufflatorio, & affligetur
relictus in tabernaculo suo. i. in inferno & in corpore proprio.
Isti igitur afflictores affliguntur in voluptatis absterſione. I
¶ Tertiò affliguntur in claritatis priuatione, quia. s. sua clari-
tas, sapientia, & subtilitas qua in isto mundo alios decipiebãt
& affligebant, & contra eos præualebant, in obscuritatem, &
ignorantiam conuertetur, quod ostẽditur cum dr̃. Vmbra mor
tis. Et nota ꝙ ęterna damnatio & afflictio dicitur vmbra mor-
tis. Nam sicut in vmbra latitant bufones, & habitant latro-
nes, qui trãseuntes spoliãt & occidũt, sic vmbra inferni, & æter
na dãnatio est latibulũ dom⁹ & tabernaculũ bufonũ. i. inflato
rũ mundi sapientũ, q̃ more bufonis oculos habent interius lu
centes, claros, & subtiles, & tñ lumen solis. i. veritatis sapien-
tiã non diligunt nec frequentant, habitant ibi etiam latrones,
ideſt demones, qui mortẽ æternã inferunt animabus. Vmbra
inquit mortis. Prudentia enim carnis, mors est. Roman. 8.
quia. s. mortem æternam inducit, & etiam caliginem ꝑpetuæ

cæcitatis. Nam hominem qui ea indebitè abutitur, ad istum locũ inducit vbi vmbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Et de istis dicitur Eccl. 5. Perierũt in afflictione pessima. In istis igitur mundi afflictoribus perditur.

Claritatis subtilitas
Voluptatis prosperitas
Dignitatis sublimitas.

¶ Et sic igitur ostenditur, ꝙ est afflictio interior, q̃ est contritionis. Exterior, quæ est vexationis seu tribulationis. Posterior, quæ est damnationis. Sufficit. vide vbicunq; agitur de Tribulatione. &c.

A **Affluentia.** Idem sonat quod abundantia, opulentia, copia, fertilitas & vbertas. in speciali autem, affluentia idem est quod magna exuberantia prosperitatis. Nota igitur ꝙ quadruplex inuenitur affluentia.

Corporalis quæ mentem inficit
Temporalis, quę cito deficit
Spiritalis quæ multum proficit
Æternalis, quæ mentem reficit

¶ Prima est affluẽtia deliciarũ, quæ est corporalis & infectiua. Eaemplum de Sansone idololatria & luxuria infecto, qui dicebat Eccle. 2. Vadam & affluam delitijs & fruar bonis. ¶ Secunda est affluentia diuitiarum, quæ est temporalis & defectiua. Ideò dicitur in ps. Diuitiæ si affluant nolite cor apponere, ¶ Tertia est affluentia virtutum & meritorum, quæ est spiritalis & perfectiua, de qua Salomon loquens de sancta anima dicit Canti. 8. Quæ est ista quę ascendit de deserto, delitijs afflués innixa super dilectum suum? Quod exponens Grego. lib. 16. c. 9. mora. dicit sic. Anima sancta nisi verbi Dei delitijs afflueret, de deserto ascendere non valeret. delitijs igitur. affluit & ascendit, quia de mysticis pascitur, ad superna contemplanda leuatur. ¶ Quarta est affluentia gloriæ & præmiorum, quæ est æternalis & perfectiua. & ista est affluentia, quã habent animæ in patria. vnde dñs pulchrè loquitur aïæ beatæ Hiere. 35. dicens. Saluabo te de terra longinqua & semen tuum &c. Sequitur. Et reuertetur Iacob, & requiescet, & cunctis affluet bonis, & non erit quem formidet, quoniã tecũ sum

B ait dominus vt saluem te. ¶ His igitur præmissis, ꝙ .s. affluentia & prosperitas idem sunt, & quia duplex est prosperitas, tẽporalis. s. & æternalis. Ideò duplex affluentia potest dici. Tẽporalis, & hæc est quãdo homo scientijs, diuitijs, & delitijs, & eminentijs affluit & abundat, & ista est periculosa, quia sicut videmus quòd vinum quanquam de se sit bonum, si tñ immoderatè potetur, multa generat corpori nocumenta quia

Ebrietatem causat
Sensum tollit
Obliuionem inducit
Motum impedit
Corpus lędit
Incitat luxuriam
Animam damnat.

¶ Sic verè mundi prosperitas quãq̃ moderatè sumpta & bñ ministrata possit esse vtilis & proficua, si tamen immoderatè sumatur & diligatur, & si quis ea male & incautè vtatur, tũc multa mala in homine generantur. Nam generant.

Scientiæ præsumptionem
Diuitiæ elationem
Delitiæ carnalitatem
Eminentiæ pompositatem.

Talis. n. affluentia facit hominem spiritualiter ebrium. Nã ei solet auferre sensum spiritualis discretionis, inducere obliuionem diuinæ beneficentiæ, & prouisionis, & corpus eius interius. i. conscientiam taliter lædere ꝙ sibi tollit motum bonę operationis. Et ideo de tali affluentia loquitur Dauid in ps. Diuitię si affluant, nolite cor apponere. Diuitiæ mentis hæ sunt, scientiæ, diuitiæ carnis hæ sunt, delitiæ, diuitiæ rerum, sunt pecuniæ, quæ oĩa si affluant, non est ibi cor. i. amor & complacentia siue affectio apponenda, sed sic superficialiter eis vtendum vt qui habent, sint quasi non habentes. 1. Corin. 11. Et de ista affluentia, vide in alijs titulis vbi agitur de prosperitate. Sed est alia affluentia, æternalis, quam. s. anima recipit in patria, vbi. s. bonorum omnium vbertate repletur, & Deum facie ad faciem contemplatur. Sicut. n. videmus ꝙ aqua cõpiosius affluit in riuulo, quando à fonte viuo immediatè scaturit, sic æterna voluptas & prosperitas, tunc abundanter affluit in anima, quando ipsi fonti viuo. s. Deo immediatè coniungitur in patria, & quando in infinitate suæ essentiæ beatitudinem accipit atq; haurit. Et ideò animæ beatæ dicitur illud Esa. 60. Tunc videbis & afflues, & mirabitur, & dilatabitur cor tuum. vbi ostenditur, ꝙ illa affluentia consistit. In claritate cognitionis. Videbis, in voluntate fruitionis. Afflues inquit & mirabitur. In charitate dilectionis. Dilatabitur cor tuum. Habẽt igitur beati cognitionis claritaté. Tunc inquit videbis. sicut dicit Isid. Saura est genus lacertę quæ in hyeme latitat in cauernis, vbi propter nimiã moram visus eius taliter hebetatur, ꝙ mirabiliter obscuratur, sed Saura adueniente æstate de cauerna egreditur, & solẽ apertis oculis intuetur, & sic per solis influentiam visus eius roboratur, & in integrum restauratur. Sic verè charissimi anima humana quamuis de sui natura lumine discretionis intellectus & rõnis à Deo sit dotata, quia tamen in cauerna corporis dum durat hyems præsentis vitæ compellitur habitare, hinc est ꝙ propter moram quam contrahit in ista cauerna pp coniunctionem cũ corpore corruptibili, visus suæ naturalis scientiæ hebetatur, & sic suæ rationis speculum obscuratur, quia sicut dicitur Sap. 9. Corpus quod corrumpitur, aggrauat aĩam, & deprimit inhabitatio terrena sensum. Et inde est ꝙ nos, in hac vita nihil propriè videmus. Non. n. videmus essentiam, quidditatem, & intrinsecam existentiam alicuius rei, sed tantummodo apparentiam exteriorem, colorem, odorem, & saporem, figuram, qualitatem, & quantitatem. Præterita etiam obliuiscimur, præsentia non aduertimus, & futura pœnitus ignoramus. Et breuiter de nobis potest dici illud. Act. 9. Apertis oculis nihil videbat. Vnde Seneca in epistola dicit, ꝙ animus noster ad cognoscendum verum caligat. Et in fine de liberalibus artibus dicitur. Nihil est in natura nisi dubium. Et si mansipboni credimus, hoc vtique certum est nihil esse certi. Quod etiam Plinius de naturali mundi historia lib. 2. dicit. Hæc inquit singula improuidam mortalitatem inuoluunt, solum vt inter ista certum sit nihil esse certi, nec quicquam homine miserius aut superbius. Sed verè, quando æstas, idest feruor mortis aduenerit, tunc cum ista Saura, idest anima de cauerna proprij corporis exierit & extra terram, s. sursum ad Paradisum deducta fuerit, tunc inquam solem. i. claritaté diuinæ essentiæ intuebitur, & oculus suæ cognitionis perfectè illuminabitur, & omnis obscuritas erroris & ignorantiæ fugabitur, & in ipso speculo æterno, s. Deo, ipsi intellectui oĩum rerum veritas ostendetur. Vnde 1. Cor. 13. Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Est. n. triplex cognitio seu visio, videlicet.

Intuitiua
Abstractiua
Speculatiua.

Intuitiua est illa quæ videt intrinsecè res immediatè & per se. Istam nõ habemus in via, sed istam habet angeles & anima separata & maximè beata. ¶ Abstractiua est il- C
la qua consideratur res mediante sua specie, sicut in hyeme cognoscitur rosa per speciem suam, quam intellectus abstrahit, & ista est cognitio qua cognoscimus res in via. s. per abstractionem specierum. Et istam etiam potest habere Angelus & anima separata. Eaemplum de diuite. Luc. 16. qui speciem fratrum suorum in mente habebat. ¶ Tertia est cognitio speculatiua, qua. s. homo cogitat aliquid mediante aliquo representatorio ipsius, sicut patet in speculo, quod res oppositas repræsentar. Et istam etiã habet Angelus in anima beata, quia scilicet in ipso speculo æterno, scilicet in verbo, in quo omnes creaturæ relucent, & omnes earum motus, actus, & conditiones extrinsecæ, & intrinsecæ, ipsi possunt videre, & cogitare quicquid volunt, & virtutes herbarum, & numerum stellarum, & similia. Et non mirum si diabolus potestate sibi relicta ostendit Christo omnia regna mundi, sicut dicitur Mat. 4. si in ipso speculo æterno. s. in verbo & in mente diuina omnia possunt videri. Ideò de quolibet posset dici illud Esa. 33. Regem in decore suo videbunt, & oculi eius cernent terram. Veruntamen quia verbum est speculum voluntarium, ideò quantum ad aliqua se potest tenere clausum, vt pote quantum ad diem iudicij. Sed breuiter hoc est verum, ꝙ anima videt & cognoscit in verbo quicquid ipsa vult cognoscere & videre, quia alias non esset beata si aliquid videre vellet quod videre non posset. Iob. 31. Vidi solem cum fulgeret, & lunam incedentem clare. vbi ostenditur ꝙ ibi cognoscitur. Diuinitatis claritas, solem. Dubietatis veritas, cũ fulgeret. Creaturarũ qualitas lunã. ¶ Et sic ego dico ꝙ ista affluẽtia cõsistit in veritatis cognitione. Videbis inqt. Vñ Prouer. 3. Beatus hõ qui inuenit sapientiã, & q affluit prudentia, melior est acquisitio eius negociatione argẽti, & auri primi & purissimi fructus ei⁹. ¶ Secũdo dico ꝙ cõsistit in voluptatis fruitione. Afflues inquit & mirat. Sicut. n. cœlũ seruit mundo de tot & tãtis luminarib⁹, ꝙ humanus ocul⁹ præ copia & multitudine, varietate & pulchritudine, affluentia & plenitudine miratur, sicut etiã princeps magnificus, de tot, & tantis ferculis seruit in festo suo, quòd inuitati de affluentia stupefiunt. Sic verè

Deus

Deus in patria ipsis animabus inuitatis & beatis tot lumina, tot fercula & tot premia atque gaudia subministrat quòd prę nimia voluptate, vbertate, multiplicitate, & præ infinita copia, opulentia, affluentia, & abundantia ipsæ animę admirantur. Vnde Eccl. 54. Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus, & super hymbrem eius expauescit cor. Miratur enim anima.

D Diuinitatis formositatem. Pulchritudinem
Humanitatis luciditatem. Candoris inquit.
Felicitatis fertilitatem voluptatem & vbertatem, quia super hymbrem eius expauescit cor. Et ideò bene concludit apls, 1. Corin. 2. Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ preparauit Deus diligentibus se. Teste Pli. Panthera est picturis pulcberrima, liberalissima quia prędam suam omnibus communicat, fragrantissima, quia de ore suo odorem suauissimum emittit, & ideò istam bestiam omnes aliæ bestiæ libenter sequuntur, ipsamq́; diligunt, & ei obsequuntur, eamq́; vident, respiciunt, & speculantur, & eius, pulchritudinem admirantur. Reuera charissimi, talis est De⁹ Est. n. pulcherrimus, quia. s. omnis pulchritudo creaturarum, in eo eminčter relucet. Est ét liberalissimus, quia. s. ipse est qui dat omnibus affluenter, & non improperat, Iaco. 1. Solem. n. suum facit oriri super bonos & malos. Math. 5. Est etiam fragrantissimus, quia verè odorem, fragrantiam & suauitaté voluptatis æternæ animalibus distribuit & diffundit. Vnde ipse dicit illud Canti. 1. In odorem vnguentorum tuorum curremus, oleum effusum nomen tuum. Et ideò quia suauissimus, liberalissimus, & pulcherrimus est, ideò debet diligi, insequi, amari, inspici, & contemplari, adoptari, & admirari. quod potissimè faciunt sancti in patria, qui continuè vident suã claritatem, continuè gustant suam suauitatem, continuè percipiunt suam largitatem, continuè admirantur suam inexhaustibilẽ bonitatem & suam infastidibilem charitatem. Et ideo anima beata potest dicere illud Hester. 15. Conturbatum est cor meum præ timore gloriæ tuæ, valde mirabilis es domine & facies tua plena est gratiarum. Et maximè de suauitate isti⁹ affluentiæ potest dici illud Canti. 5. in persona cuiuslibet animę. Guttur eius suauissimum, & totus desiderabilis, talis est dilectus meus, & ipse est amicus meus. Ista admirabilis formositas & suauitas fuit figurata. 3. Reg. 10. vbi dicitur. Videns regina Saba omnem sapientiam Salomonis, & domum quam edificauerat & cibos mensæ eius, & habitacula seruorum, & ordines ministrantium, non babebat vltra spiritum. s. præ admiratione & stupore. Nam pro certo charissimi, quando regina Saba i. aĩa beata videt sapientiã Salomonis. i. diuitiæ scientiæ profunditatem, domum quam ædificauit. i. cœli empyrei, nobilitatem, cibos mensæ eius. i. æternæ satietatem voluptatis habitacula seruorum. i. beatorum diuersitatem, & meritorũ, varietatem, ordinemq́; ministrantium. i. Angelorum ordinatam communitatem, vere charissimi, credibile est ꝙ miretur, & ꝙ vltra non habeat spiritum præ stupore, vt dicat illud ps. Dñe dominus noster q̃ admirabile est nomen tuum in vniuersa terra. Et ideò de tali affluentia loquitur scriptura Eccle. 2. Vadam & affluam delitijs, & fruar bonis, & Zacha. 1. Affluẽt ciuitates meæ bonis, & consolabitur adhuc dñs syon, & eliget adhuc Hierusalem. Consistit igitur talis affluentia, in voluptatis fruitione vel repletione. Tertiò consistit in charitatis affectione. Dilatabitur inquit cor tuum. Sicut. n. videmus ꝙ radij quanto plus appropiuquant ad circunferentiam, tanto inter se amplius dilatantur, & quanto plus appropinquant, ad centrum, tanto amplius constringuntur, sicut patet in rota quadrigæ, sic verè homines qui sursum in cœli circunferentia locabuntur, per charitatem dilatabuntur diffundentur, & elargabuntur. Illi autem qui in centro. i. in inferno ponentur, per odium & inuidiam cõstringentur. Dilatabitur inquit cor tuum. Et de hoc. 2. Corin. 5. Os nostrum patet ad vos o Corinthij cor nostrum dilatatũ est. Sicut. n. dilatatio rei facit eã alia in se capere & recipere, sic charitas ita dilatat, & elargat cor humanum ꝙ per amorem omnia recipit in se ipso, quod maximè verum est in patria, vbi quilibet diligit Deum plus, q̃ seipsum, & proximum suum sicut seipsum, quia ſm Augu. paradisus est ciuitas cuius rex veritas, cuius lex æquitas, cui⁹ pax charitas, cuius vita æternitas. Et iõ de tali affluentia dicitur illud prædictum Canti. 8. Quæ est ista quæ ascendit, &c. Vnde Esa. 66. dicitur sic. Repleamini ab vbere consolationis, Hierusalem, vt mulgeatis, & delitijs affluatis ab omnimoda, gloria eius. Patet igitur ꝙ talis affluẽtia habet charitatem inexhaustibilem, Dilatabitur inquit cor tuum. Voluptatem inæstimabilem. Afflues inquit & mirabitur cor tuum. Charitatem inoffuscabilem, quia tunc inquit videbis. Et ideò dicitur Zacb. 2. Affluent ciuitates meæ bonis. Et hæc de affluere sufficiant.

Agar. Nota ꝙ Agar quæ fuit ancilla Saræ, & ab ea in sociam assumpta, & Abrahæ viro vt pareret substituta, potest significare in bono & in malo. In bono autem signat ecclesiã de gentibus assumptam, & quia Sara. i. antiqua vxor synagoga bonum fructum parere non poterat, Christo vero Abrahæ copulatam, quæ. s. inter genua Saræ. i. synagogę peperisse, dr̃, pro eo ꝙ ecclesiam synagogam dñam. & magistram se habuisse fatetur, Apls tñ Gal. 4. exponit econtrario, quia. s. per Agar accipit synagogam, per Sara ecclesiã. Et iõ expone sicut vis. In malo verò significato dic ꝙ Agar signat animam peccatricem. Agar. n. fuit ancilla quo ad cõditionem fuit Ægyptia quo ad nationem, dominam suam, quæ eam, in sociam assumpserat, contempsit; concepisse se videns, quo ad præsumptionem. Festiuitas vigiliæ, solennitas suscitans festa, dicitur, quantum ad interpretationem. Ab Abraham verò tandem expellitur per vindictam & punitioné, sicut oĩa patét Gen. 16. & 22. Talis pro certo est peccatrix aĩa, q̃ reuera é ancilla, quia vitijs famulatur. Ista est Ægyptia, quia angustijs, & laboribus subiugatur. Ægyptus. n. interpretatur angustia. Ista contẽnit dñam, quia diuinã sapientiã quæ eã in sociã p carnis assumptioné assumpserat, dedignat, & ei seruire detestat. Ista de conceptu superbit, quia dũ scientiã aut virtutes concepisse se sentit, statim in præsumptioné & superbiã eleuatur. Ista suscitat festa, quia in mundi festis & prosperitatibus delectatur. Ista est festiuitas vigiliæ, quia primo in vita ista festiuat, & postea in alia faciet vigiliã in inferno, vbi cõtinuè ieiunat. Finaliter aũt in iudicio ab Abraham. i. à Christo in desertũ. i. in infernũ pelletur & eijcietur, vbi miseriæ deputabit. Isti igit dicitur Gen. 16. Agar ancilla Saray vñ venis, & quo vadis? reuertere ad dominã tuã, & humiliare sub manibus eius. Vel dic ꝙ Agar est caro, quæ concipiens iniquitaté vel sæculi prosperitaté, contẽnit dominam & sociã. s. rõnem. &c. sicut supra. Vel dic ꝙ Agar signat quosdã ingratos, qui de ancillari vili, & humili statu eleuati, & in socios assumpti promotores suos contemnunt, & suos benefactores & dños, postq̃ ad statũ magnũ venerint, vilipendunt. Iob 19. Inquilini domus meæ & ancillę meæ sicut alienum habuerunt me, & quasi peregrinus fui, in oculis corũ. Isti igitur eijci & deponi merentur, & ab angelo, i. à quolibet viro iusto merito arguuntur. Gen. 31. Quid agis, Agar? q. d. male facis, quia tuũ benefactorem contemnis, &c. vide suprà de abstinentia. Et infra de ancilla.

Ager. Multipliciter accipitur in scriptura. Per agrum, n. intelligitur diuina scriptura, religio, conscientia, status pfectionis, & contemplationis, mundus, paradisus, & infernus, Et sic dico ꝙ est ager. A

Colendus
Claudendus
Videndus
Linquendus
Petendus
Horrendus.

¶ Ager igitur colendus est sacra scriptura. nam sicut in agro crescũt multa genera fructuũ & segetũ, & maximè qñ scindit, foditur, & colitur competenter, sic verè in sacra scriptura, colliguntur multa spiritualia nutrimenta doctrinæ, & documenta, qñ diligenter per studiũ & debitã expositioné fodit, colit, aratur. Hiere. 26. Syon quasi ager arabit. Figura Gen. 29. Profectus Iacob venit in terrã orientalé, vidit quoq; puteũ in agro, tresq́; greges ouiũ accũbentes. Nã Iacob. i. hõ qui vult venire ad terrã Orientalé. i. ad Paradisum, debet primo videre agrũ sacræ scripturæ, vbi pro certo, puteũ inscrutabilis profunditatis inueniet, puteũ ét doctrinæ, & lectiones, & tres greges. i. tres status ecclesiæ. s. incipientes, proficientes, & perfectos circa eum accumbentes. Iste. n. est ager gratissimæ possessionis, Difficilis cognitionis, Nobis iniunctæ frequentationis, Vtilis & profundæ meditationis. Quod iste ager sit gratissimus ad habitandum, patet in ps. vbi dominus inuitans homines ad istum agrum, ait. Cognoui omnia volatilia cœli. i. omnes subtiles, & studiosos, & pulchritudo agri mecum est. ¶ Item quòd sit ager difficillimus, ad cognoscendum, patet. 1. Paral. 11. vbi dicitur ꝙ ager illius regionis erat plenus hordeo. hordeum. n quod est inuolutũ, corticæ, & cuius medulla siue molla non habetur, nisi frangit sacrã scripturã signat, quæ cortice exterioris historiæ, seu litteræ inuoluitur, & cuius medulla sensuũ nõ cognoscit, nisi p expositionem frangatur. 2. Regum. 14. Scitis agrum Ioab

habentem messem hordei. ¶Item ꝙ iste sit ager nobis iniunctus ad frequentandum, & maximè nobis ecclesiasticis, qui in isto non in alio debemus studere, patet Ruth. 2. vbi Boos, præcepit ipsi Ruth per hunc modum. Ne vadas inquit ad colligendum in alterum agrum. Quod est contra multos ecclesiasticos, qui libentius frequentant agrum aliarum scientiarum q̃ istũ. de quibus dr Iob. 24. Alij quasi onagri, in desertũ egrediuntur ad opus suum, vigilantesq; ad prædam præparãt panem liberis, agrum non suum demetunt. Isti.n. dicuntur onagri, qui iugo disciplinæ nolunt teneri, dicuntur vigilare, ꝓ liberis, quia pro præda diuitiarum acquirenda, & pro ditandis nepotibus solent magis in alienis quam in theologicis sciẽtijs vigilare. ¶Item ꝙ iste est ager vtilissimus ad contemplandum, patet Gen. 24. vbi dicitur ꝙ Isaac exierat ad meditandũ in agro, quando adducta fuit sibi Rebecca pro vxore, sicut dicitur Gen. 24. quia.s. ad hoc ꝙ homo accipiat vxorem suam, i. sapientiam & doctrinam, necesse est ꝙ in agro sacræ scripturæ studeat & meditetur, videat & contempletur. Iste est igi-
B tur colendus. ¶Secundò dico ꝙ est alius ager qui est claudẽdus. Et iste est ager conscientiæ, quia.s. debet cum diligentia custodiri. Nam per agrum intelligitur status perfectionis, religionis, contemplationis, & cordialis affectionis. Sicut.n. videmus ꝙ ager est locus à quo homo reportat vitam, fructum, cibum, & nutrimentum, sic vere à statu perfectionis, religionis, contemplationis, & cordialis affectionis, si debito modo, colitur, magnos fructus gratiarum & meritorũ possumus reportare, vt sic possimus dicere illud Hiere. 41. Habemus thesaurum in agro frumenti, hordei, & olei, & mellis. vbi ostenditur ꝙ sicut ager corporalis seritur, clauditur, impinguatur & irrigatur, sic ager religionis & conscientiæ, & status perfectionis debet habere Saturam intentionis, frumentum. Clausuram discretionis, hordeum. Vncturam compassionis, olei, Loturam deuotionis, mellis. Debet.n. cor nostrum & statum nostrum Intentio recta seminare, Discretio sana circulare,
C Compassio mollis impinguare, Deuotio dulcis irrigare. ¶Dico igitur ꝙ ager iste debet seminari per intentionem. Frumẽtum inquit. Sicut.n. videmus ꝙ ager non profert bonum fructum nisi bonum semen ibidem fuerit iniectum & seminatũ, sic nec corpus nostrum fructum bonarum affectionum, nec fructus bonarum operationum potest producere, nisi prius semen rectę intentionis et boni propositi ibidem fuerit seminatum. Est enim intentio sicut illud semen sinapis Mat. 13. quod accipiens homo seminauit in agro suo, quod minus est omnibus seminibus, sed cum creuerit, fit maius omnibus holerib⁹, & fit arbor, ita vt volucres cœli habitent in ramis eius. Istud granum charissimi, est bona intentio, propositum & voluntas quod quamuis quandoq; sit modicum & imperfectum, quando tamen in agro conscientiæ seminatur, paulatim per diuersa incrementa, & multos motus & considerationes deuenit, ad augmentum, ita ꝙ efficitur arbor magna. i. opera consummata, ita ꝙ volucres cœli. i. angeli in istius arboris ramis. i. in istius operis particulis & conditionibus delectantur. Et istud semen datur intelligi cum dicitur. Frumenti, quia sicut frumẽtum est nobilius semen quod possit esse, sic & nos in corde debemus serere melius semen. i. melius propositum, cogitatum, & conceptum & intentionem, & cogitationem, quam poterimus vllo modo. ps. Seminauerunt agros, & plantauerunt vineas. Et nota ꝙ in lege Leuit. 19. dicitur. Non seres agrum diuerso semine. ad denotandum ꝙ duas intentiones in vno actu non debemus habere quia veh duplici corde, & homini, qui ingreditur terram duabus vijs. Eccle. 2. Debet igitur homo habere vnum simplex semen. i. vnam bonam rectam, & simplicem intentionem. Sed heu videtur ꝙ multis accidit sicut illi Mat. 13. qui seminauit bonum semen in agro suo, & occulte superuenit inimicus qui superseminauit zizaniam, & sic agrum fœdauit, nec fructum aliquem reportauit. Sic verè charissimi, sæpe accidit ꝙ quamuis homo in agro conscientię suæ seminauerit bonum semen. i. bonum propositum & volũtatem, inimicus tamen eius. s. diabolus occultè per suas suggestiones ibi superserit zizaniam. i. aliquam intentionem corruptam vel affectionem, vtporè inanem gloriam vel aliquid tale, & sic totus ager conscientiæ per huiusmodi zizaniam. i. ꝑ tales immissos malos cogitatus, motus, actus, & affectus, inficitur. maculatur & denigratur, nec fructus debitus reportatur. Fructus dico bonorum operum & gratiæ in præsenti, & gloriæ in futuro. Vnde Hierem. 13. In agro vidi abominationes tuas. Non sic charissimi non, sed seminemus frumentum, rectę intentionis, vt sic de nobis dicatur illud ps. A fructu frumenti, vini, & olei multiplicati sunt. vnde Gen. 47. Accipite semina, & serite agros, vt fruges habere possitis. Debet igitur ager iste seminari per intentionem. ¶Secundo debet circula- D
ri per discretionem, hordeum. Sicut.n. videmus ꝙ ager diligẽter clauditur & vallatur, ne fructus eius à bestijs introeuntibus deuoretur, sic verè conscientia debet claudi & vallari per discretionem & sensuum coerctionem ne bestiæ. i. mala desideria, tentationes, & peccata valeant subintrare. Quod ostenditur cum dicitur hordei, quia sicut hordeũ habet thecã seu pellem quæ medullam interiorẽ vndiq; vallat, cooperit, atq; claudit, ita ꝙ nihil est ibi detectum vel discoopertum, sic vere nos debemus habere clausuram, & coopertur am diligentis custodiæ, discretionis, & cohibitionis, per quam sensus nostri omnibus rebus nociuis claudantur, & interioris conscientiæ medulla, sine læsione seruetur. Vnde. 1. Paral. 11. Erat ager regionis illius plenus hordeo. Vbi ostenditur ꝙ conscientia debet esse Nutrimento dotata, quia ager. Complemento ditata quia plenus, velamento velata, quia hordeo. Sed heu pro dolor quam multi sunt hodie qui agrum propriæ conscientiæ non claudunt delectationibus, sed vtilibus, non criminibus, sed virtutibus, non nociuis, & damnabilibus, sed magis proficuis & salutaribus. Et ideò de multorum agris & conscientijs videtur illud impletum. Prouer. 24. Per agrum hominis pigri transiui & per vineam viri stulti, & ecce totum repleuerant vrticæ, operuerunt faciem eius spinæ, sed & maceria lapidũ destructa est. Quia verè charissimi, vinea & ager viri stulti. i. cor & conscientia hominum peruersorũ vstionis prurigine stimulatur, vrticæ punctionis acumine cruciatur, spinæ clausionis velamine desolatur. quia verè maceria lapidũ, i. custodia sensuum, murus & ambitus diuinorum mandatorũ per diuersa vitia dissipatur. Et ideò sicut videmus, ꝙ cimiteria, quæ sunt loca aperta & exposita, & ideò non clausa nullis fructibus abundant, sed vt communiter herbis & fructibus infructuosis sunt plena, & domus & receptaculum mortuorum corporum, sic vere multi sunt ita aperti & expositi mundi delectabilibus, ꝙ nullam clausuram discretionis habẽt. Et ideò bestiæ nociuæ. i. ipsi demones per tentationes ad libitum intrant, ibi etiam plantæ infructuosæ. i. inutiles cogitationes, & affectiones continuè crescunt, ibi etiã corpora mortua. i. opera mala & peccata mortalia in abundantia requiescunt. Et iõ de destructione talis clausuræ loquitur scriptura. Esa. 5. Destruam sepem eius, & erit in direptionem. Non sic charissimi non, sed sit ager cordis nostri circulatus per discretionẽ.
¶Tertiò debet esse impinguatus per compassionem. Olei in- E
quit. Sicut enim ager impinguatur vt fructificet, & ad hoc vt ibi maior pinguedo abundet solet agricola feces, & lutum ibi ponere, sic vere ad hoc ꝙ ager nostræ conscientiæ fructibus bonorum operum repleatur, necesse est ꝙ primo, per pietatem, & compassionem impinguetur. Et quòd ibi feces, & lutum nostræ vilitatis & mortalitatis per iugem recordationem ponantur, vt huiusmodi pinguedine copiosius repleatur. Olei inquit. Per oleum .n. quod famelicos pascit, ignẽ nutrit, vulnera lenit, intelligitur virtus compassionis, quæ per eleemosynas famelicos satiat, ignem charitatis ampliat, vulnera. i. mundi tribulationes lenit & temperat. Et ideò dicitur Ecclesia. 9. Oleum de capite tuo non deficiat. Sed heu proh dolor multi sunt qui in agro sui cordis istud oleum, istam pinguedinem non immittunt, immo vere oleo carnalitatis, & mundanæ prosperitatis cor suum satiant & inungunt, & istud patet per euidentiam facti, quia sicut membra quæ sunt iuuncta oleo mandragorino, & efficiuntur insensibilia, stupida, & quasi mortua, ita ꝙ vulnera & scissuras non percipiunt neq; sentiunt, vt dicit Isido. Sic multi sunt qui oleo carnalitatis, & prosperitatis inuncti, sunt taliter imbuti, & consopiti, & inuoluti, quòd rectè videntur insensibiles, quia.s. nec dolorẽ, alienæ miseriæ sentiunt per compassionem, nec propria peccata percipiunt per contritionem, nec exteriora vulnera temporalium tribulationum, nec futura mala & bona aduertunt, per considerationem. Et istud patet de mundi dilectoribus, qui ita sunt in prosperis oblectationibus immersi, quod non videntur sentire aliqua mundi tormenta, nec aliquas pœnas, quas eis Deus infligat. Quod patet, quia propter hoc ad Deum minimè conuertuntur. Ideò dicitur, Hierem. secundo. Domine verberasti eos, & non doluerunt, attriuisti eos. & renuerunt accipere disciplinam. Heu charissimi non sic. Non simus impinguati

oleo

oleo prosperitatis, sed magis oleo compassionis & pietatis, vt sic ager cordis nostri proferat bonos fructus. Ideò præcipitur Prouer. 24. Diligenter exerce agrũ tuũ, vt postea ędifices domum tuam, quia. s. quando ager conscientiæ bene colitur, per pœnitentiam, bene exercetur per diligentiam bene impinguatur per pietatem & clementiam, tunc domus cęlestis gloriæ, construitur in excelsis. Et sic ager iste figurabatur Iudi. 1. vbi Axa filia Caleph præmonita est à viro vt à patre peteret agrũ irriguum, cui. s. gementi & suspiranti irriguum superius, & inferius dedit pater. Sic verè anima à patre suo Deo debet agrum irriguum. i. cor pium & misericors petere, & cõpassionis lachrymas superius pro dilatione futuræ fælicitatis, & inferius pro incursione præsentis miseriæ, & fraternæ calamita-
F tis pro viribus impetrare. Debet igitur impinguari per compassionem. ¶ Quartò debet irrigari per deuotionem. mellis inquit. Nam sicut ager indiget irrigatione ad siccitatis temperationem, sic cor humanum indiget, irrigatione & humiditate deuotionis, vt siccitas & cruditas indeuotionis valeat temperari. Quod ostenditur cum dicitur Mellis, quia. s. per mel q̃d de rore cœlesti gignitur, & est liquor dulcissimus, intelligitur deuotio quæ cœlesti influentia nobis immittitur, & pia cordi & dulcis & sapida reperitur. Ideò dicitur Prouer. 24. Comede fili mel, quia bonum est. Comede inquit, Sicut. n. Vrsus tantum diligit mel, q non obstante corporis grauitate sursum in arboribus ascendit ad aluearia apum, vt melle ibi existẽte valeat recreari, sic verè nos ita debemus diligere mel deuotionis & spiritualis consolationis, q pro ipso inueniendo, & habendo debemus sursum ad arborem paradisi vbi apes. i. sancti & angeli conuersantur, ascendere per desideria, & affectionem, & per æternorum contemplationem, & per terrenorum contemptum, & abominationem, non obstante, q moles, & grauitas & inclinatio mentis nostræ nos inferius detrahat ad terrena. Vnde de homine deuoto dicitur Deut. 32. q Deus cõstituit eum super excelsam terram, vt comederet fructus agrorũ, vt sugeret, mel de petra, oleumq; de saxo durissimo. &c. Quod est contra multos, qui dulcedinem deuotionis nec volunt nec diligunt nec frequentant quinimo bona mundi, quæ amara sunt & dolorosa, diligunt & affectant. Figurati in filiis Israel Nume. 11. qui in deserto abhorrebant manna dulcissimum, & porros & allia quæ in Ægypto comederant affectabant, qui. s. sunt cibi acres & asperi, Sic vere charissimi, multi sunt in deserto huius mundi qui abominantur dulcedinem, mannæ. i. dulcorem bonorum spiritualium, & deuotionis, & nihil aliud desiderant quam porros, & allia, carnes & pisces, Ægypti. i. mundi huius delitias & diuitias, quæ porris & alliis comparant, quia choleram hoc est dictu ardorem luxuriæ, & auaritiæ excitant & inducunt. Quia sicut dicitur Iob 6. Animæ esurienti etiam quæ amara sunt, dulcia esse videntur. Qñ enim anima. i. appetitus esurit per auaritiam, tunc mundi bona, quæ ad litteram sunt amara. s.

Propter laborem, qui est in acquirendo
Propter timorem, qui est in conseruando
Propter dolorem, qui est in amittendo.

Et videntur esse dulcia, delectabilia bona atq; vtilia & sana. Mella verò deuotionis & spiritualiũ, bonorum illi sunt insipida & amara. Prouer. 22. Anima saturata calcabit fauum. Non sic charissimi nõ, sed agrum nostrę conscientiæ, melle. i. deuotionis dulcedine irrigemus. Figurati Iudicum. 1. Vbi Axa petiit à patre suo agrum irriguum sedendo in asino & suspirando. qui dedit ei irriguum superius, & irriguum inferius. Sic verè nos qui in asino corporis sedemus, debemus suspirare & petere vt pater noster Deus det nobis irriguum superius hoc est deuotionem, & inferius, hoc est contritionem. Patet igitur q ager nostræ conscientiæ debet.

Per deuotionem irrigari
Per compassionem impinguari
Per discretionem claudi
Per intentionem seri.

Iste igitur est ager vt visum est, videndus, & cõsiderandus Cãt. 7. Veni dilecte mi, egrediamur in
G agrum, & commoremur. ¶ Tertiò principaliter dico q inuenitur ager petendus & appetendus. & iste est ager Paradisi, quia. s. iste est Ager.

Odorosus
Speciosus
Gaudiosus
Preciosus
Copiosus
Gratiosus
Gloriosus

Est igitur ager odorosus propter sanctorum redolentiã. Gen. 27. Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni. ¶ Item est speciosus propter corporũ refulgentiam. ibi. n. est candor lilii refulgentis. Math. 6. Considerate lilia, agri quomodo crescunt, non laborãt, neq; nent. ¶ Item est gaudiosus propter bonorum abundantiam. Ideò Matth. 13. dicitur. Simile est regnum cœlorũ thesauro abscondito in agro, quem qui inuenit homo abscondit, & præ gaudio vendit omnia, & emit agrum illum. ¶ Item est preciosus propter pretii excellentiam. fuit. n. carissimè emptus. s. sanguine Christi. Vnde iste potest dici Acheldemach. i. ager sanguinis. Math. 27. & Hiere. 32. Ager pecunia emet. ¶ Item est copiosus propter nullius indigentiam. Gen. 27. Odor agri pleni cui benedixit dñs. ¶ Item est ager gratiosus propter cordium complacentiam. Vnde iste est ager contemplantium. de quo Gen. 24. vbi dicitur q Isaac egressus fuit ad meditandum in agro inclinata iam die. & potest esse ager de quo Esau rediens pro lenticula primogenita dedit. ¶ Item est ager gloriosus propter habitantium pręeminentiam. Vnde. 2. Reg. 2. Vocatum est nomen loci illius ager robustorum in Gabaõ. In isto. n. agro nullus habitat nisi fortis. i. nisi gloriosus & sanctus. Et ideò iste ager est omnibus peccatoribus alienus, vnde 2. Paral. 26. dicitur de Iosaphat q non sepelierunt eum in agro regalium sepulchrorum, eo q esset leprosus. Iste est igit̃ ager petendus seu appetendus. s. paradisus. ¶ Quartò dico q H
est quidam ager qui est contemnendus. s. mundus. iste. n. est ager vbi non crescunt nisi herbæ infructuosæ. s. homines mali, & vitia & peccata. vnde illud prædictum verbum Prouer. 24. Per agrũ hominis pigri transiui &c. Iste. n. est ager pigrorum imprudentium, & stultorum, vbi pro certo abundat vrtica. i. carnalitatis vstura & spina. i. cupiditatis punctura, & ibi deficit maceria. i. virtutũ & Dei mandatorum clausura. Et nota si vis, quòd mundus est.

Ager voracium auarorum
Ager rapacium tyrannorum
Ager mordacium detractorum
Ager fallacium deceptorum
Ager crudelium iniquorum
Ager carnalium immundorum.

¶ In agro enim huius mundi habitãt Auari voraces, figurati in canibus, famelicis, de quib' dicitur. 4. Regum. 9. q Iesabel comederunt canes in agro naboth. ¶ Item tyranni rapaces, figurati in bestiis, quæ dicũtur bestiæ, quasi vastiæ, à vastando. de quibus dicitur Ezech. 24. q facti sunt. s. pauperes in deuoratione omnium bestiarum agri. ¶ Item ibi sunt detractores mordaces. Hiere. 14. Si exiero ad agros, ecce occisi gladio. gladio inquam illo de quo dr̃ in ps. Lingua eorum gladius acutus. ¶ Item sunt ibi deceptores fallaces. i. adulatores. de quibus possunt diuites dicere illud. Esa. 43. Glorificabit me bestia agri. ¶ Item isti sunt iniqui & crudeles. Gen. 4. Cum essent ambo in agro, consurrexit Caym aduersus Abel, & occidit eum. ¶ Item isti sunt immundi, & carnales. vnde Hiere. 13. Vidi in agro abominationes. Et breuiter dicere possum q per agrum intelligitur paradisus, vbi est vbertas gloriæ. Iste est ager

Requietionis
Contemplationis
Consolationis
Durationis.

¶ Requietionis dico. ideo dicitur 3. Parali. 26. Nõ sepelierunt eum in agro regalium sepulcrorũ, eo q esset leprosus. ¶ Item contemplationis. Gen. 23. Isaac aũt egressus fuerat ad meditandũ in agro inclinata iam die. ¶ Item consolationis Mat. 13. Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito, in agro. ¶ Item durationis. Mat. 24. Qui in agro est, non reuertatur. ¶ Item nota q est ager.

Pœnalitatis
Crudelitatis
Deceptionis
Proditionis
Perditionis

¶ Est enim in mundo pœnalitas laboris, & ideò iste est ager in quo laborabat fili' senior. Lu. 15. Et de quo Esau lassus rediẽs pro lenticula primogenita dedit. Gen. 25. ¶ Item est ibi crudelitas doloris. Matt. 27 Vocatus est ager ille acheldemach. idest ager sanguinis. & Ezech. 7. Qui in agro est, gladio morietur. ¶ Item est locus proditionis, quia ipse est ager in quo proditiose surrexit Caym contra fratrem suum. Genes. 4. Est locus in quo tetendit Abimelech. Iudi. nono. ¶ Item est locus perditionis. vnde iste est ager in quo Esau venationi vacans, benedictionem perdidit. Ipsam vero Iacob non in agro, sed domi residens reportauit, sicut dicitur Genesis. vigesimoseptimo. Bene igitur dicitur. Matth. decimotertiò, Ager est mundus. Iste igitur ager est contemnendus.
¶ Quintò dico, quòd est ager abhorrendus. Et iste signat I
infernum, qui est ager omnium damnatorum, vbi. s. à demonibus infestantur. Olee. 13. Occurram eis quasi Vrsa raptis,

catulis, dirumpam interiora iecoris eorum, consumã eos quasi Leo, bestia agri scindet eos, perditio tua Israel. & 4. Reg. 9. In agro vorabunt eos aues. Et nota si vis quare demones dicuntur bestiæ, propter immanitatem. Et aues, propter superbiæ vanitatem. Patet igitur quõ inuenitur multiplex ager, scilicet horrendus, petendus, spernendus, videndus, colendus Et hæc de agro sufficiant.

A **Agere.** Idem est quod facere, operari, laborare, & exercere, & cetera similia. Nota igitur ꝙ in scriptura inuenitur agere virtuosum, & agere vitiosum. Et dico primo ꝙ vnũ agere est virtuosum, quod est agere iustorum. Vnde nota ꝙ oĩs creatura naturaliter appetit exire in actum & illos actus facere, qui sibi à natura debentur. Sicut videmus, ꝙ ignis semper querit calefacere, sol illuminare, terra fructificare, anima cogitare, & breuiter nihil est quin libenter velit exire in actum suum sibi à natura debitum & suæ virtuti proportionatum. Re uera charissimi, sic debet esse in nobis, quia verè summo desiderio & studio debemus velle exire in actum nostrum nobis debitum & iniunctum. s. in actum bonorũ operum. Et ideò nos semper quantum in nobis est debemus calefacere per dilectionem. Illuminare per discretionem: Fructificare per operationem. Cogitare per meditationem. Et ideò ad tales spiritales actus exercendos & agendos monet scriptura in ps. Expecta dominum, viriliter age. vbi ostẽditur ꝙ ad bene agendum & operandum requiritur.

Consolatrix spei certitudo.	Expecta	Debet igitur esse in agentibus, aliquod bonum
Adiutrix Dei celsitudo.	Dominum	
Roboratrix rei fortitudo.	Viriliter age	

certitudo spei consolantis. Expecta inquit. Sicut enim videmꝰ ꝙ in agibilibus semper habetur oculus ad finem, qui intenditur & desideratur, sic in moralibus semper debemus habere oculum spei ad illũ finẽ gloriosum qui ex bonis laboribus expectatur. Expecta inquit. Sicut. n. videmus ꝙ agricola non cessat per totum annũ laborare, agere, & discurrere propter spẽ, & expectationẽ futuri fructus. Romipeta etiam multis laboribus impetrat beneficium sub expectatione, sic nos in vita ista debemus laborare & bene agere sub expectatione bonæ fidei, ꝗ habemus de futura premiatione. Expecta inquit. Et de hoc in ps. Potabunt oẽs bestiæ agri, expectabunt onagri in siti sua. Onager. n. summè diligit aquã clarã, licet multum sitiat, licet etiam oẽs alias bestias videat de illa aqua bibere, ipse tñ in siti sua dicitur expectare quousq; inueniat aquam clarã. Re uera charissimi, sic debemus facere. cum. n. sint duo genera aquarũ. i. duo genera prosperitatis & voluptatis. s. vna turbida, hęc est mundi prosperitas quæ turbida est, impura obscura & cõfusa. Iste est. n. fluuius turbidus qui irrigat Ægyptum, de quo dictum est supra, vbi afferre. Alia est clara, hæc est prosperitas æterna, vbi claritas, & perspicuitas visionis æternæ relucet, bestiæ agri. i. mundi peccatores bestiales potant hodie de prima aqua turbida. i. de mundi prosperitate, quia nihil aliud diligunt q̃ prospera huius mundi. Ideò queritur. Hierem. 2. Quid tibi vis in via Ægypti, vt bibas aquam turbidam? Sic verè illi qui sunt onagri. i. boni, & iusti, de ista aqua turbida, mundanæ prosperitatis non curant, immo in siti, feruore, affectu, & desiderio aquam claram futuræ fęlicitatis cum spe, & fiducia expectant. Quia sicut dicitur Threno. 3. Bonum est præstolari cum silentio salutare Dei, Expecta igitur reexpecta ibi modicum. Esa. 28. Expectemus dominum. s. dum durat tempus huius vitæ. Iterum reexpectemus. s. dum durabit pænitentia purgatorij, quia verè ibi modicum, ibi modicum ibi. quia, s. & illud tempus & istud modicum est respectu. s. æternæ gloriæ quam speramus & expectamus. Sed scitis quid est? pro certo multi sunt similes britonibus qui semper expectant regem suum Arthurum, & non venit. Sic verè multi mali, sunt qui expectant & sperant habere gloriam in futuro quæ tamen nunq̃ adueniet, quia propter iniquitates suas spe sua fraudabuntur. Ita ꝙ ipsi poterunt dicere illud Esa. 59. Expectauimus lucẽ, & ecce tenebræ, splendorem, in tenebris ambulauimus, palpauimus, sicut cæci parietem, & quasi absque oculis attrectauimus. quia mali dum viuunt habent obscuritatem ignorantiæ, quia sunt cæci & absq; oculis. Habent cupiditatem auaritiæ, quia non cessant palpare & attractare. s. mundi bona. ideò ipsi habent inanitatem confidentiæ, quia expectant lucem, & splendorem, finaliter autem habebunt aduersitatem indigentiæ, quia ipsi poterunt dicere. Ecce tenebræ, & in tenebris ambulauimus. Non sic charissimi non, sed bene habeamus & agamus spei consolantis certitudinem. Expecta inquit vt sic cuilibet dicatur illud ps. Viriliter agite, & confortetur, cor vestrum omnes qui speratis in domino. Et illud Eccle. 6. In domesticis suis fiducialiter aget. ¶ Secundò dico ꝙ necessarium est habere Dei adiuuantis gratitudinem. Dominum B inquit. Sicut. n. videmus in naturalibus ꝙ causa secundaria nõ agit sine causa primaria, alioquin actus suus erit imperfectus sicut patet ꝙ homo non põt hominẽ generare nisi adiutus ab influentia solis, & stellarũ quæ respectu ipsius sunt causæ primariæ, sic ẽt in moralibus nullum bonũ actum possumus elicere nisi quandiu simus adiuti à Deo, & per gratiam præuenientẽ cooperantẽ, & consummantẽ spiritualiter confortati. Ideò dicit Deus in Euangelio Ioan. 15. Sine me nihil potestis facere. Et Ioan. 1. Sine ipso factum est nihil. quod ostenditur, cum dicitur dñm. vnde Act. 14. Multo tempore demorati sũt fiducialiter agentes in dño. Est. n. de anima & de Deo sicut de palma mascula, & fęmella. Nam vt dicit Plinius & Isid. Fœmella palma non fructificat nisi iuxta masculam sit taliter ex propinquo plantata ꝙ odore & vento, & influentia ipsius masculi possit perfundi. Et ideò vt dicunt, consueuerunt agricolæ semper binas palmas plantare. s. masculum & fęmellam. Sic verè charissimi palma fœmella. i. anima ita est debilis, & defectuosæ naturæ, ꝙ nihil potest bene agere, nec fructũ boni operis producere, nisi Deo masculo viro & spõso suo per charitatem coniungatur, & nisi odore & inspiratione, consolatione, & adiutorio suæ gratiæ perfundatur. Et ideò necesse est, ꝙ iuxtà ipsum per amorem & desiderium transplantetur, alioquin bonis fructibus & actibus priuaretur. Dñm inquit. Et de hoc dicitur Esa. 12. Ecce Deus saluator meus, fiducialiter agam, & non timebo, quia fortitudo mea & laus mea dñs. Sed heu proh dolor multi sunt hodie qui in actibus & in operibus istius causæ primariæ. s. Dei influentiam non recipiunt, & iõ in actionibus suis non proficiunt, nec aliquid bene agunt, immo in omnibus deficiunt & oberrant. Ideò de malis dicitur, in ps. Linguis suis dolosè agebant, venenum aspi. sub la. eorũ. Et nota ꝙ dicit venenum aspidum, quia. s. talis est naturæ, ꝙ facit hominem dormire, & dormiendo mori, & sic impedit hominem ne aliquid bene agat. Re uera charissimi, tale venenum est diabolica tentatio, delectatio, & suggestio, quia quãdo in corde hominis fuerit immissa, statim homo incipit dormire, quiescere, & delectari in mundi prosperis, & ita dum nõ aduertit, moritur per diuersa peccata, & finaliter, per mortem corporis & animæ, & sic ab actu bonorum operum impeditur, quia furor illius sicut similitudo Serpentis, sicut Aspidis surdæ & obturantis aures suas. Tales enim malè agunt, & non benè, quod vtiq; facit mens effrenata, quia furor illis mẽs venenata, ſm similitudinem serpentis. mens obstinata, obturantis aures suas. Non sic charissimi non sic, sed sit in nobis, Dei consolatoria gratitudo. Dominum. Phil. 3. Hoc agite, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum. ¶ Tertiò si benè volumus agere, dico ꝙ in nobis debet esse roboratoria fortitudo. C Viriliter inquit age. quia. s. vires spiritales debent in nobis roborari & fortificari, naturaliter. n. nihil operatur, sine virtute, & potentia naturali, quia substantia non exit in actum nisi potentia mediante, sicut videtur, ꝙ anima non intelligit nisi per potentiam intellectiuam, nec vult per potentiam volitiuam, & sic de alijs. Sic verè loquẽdo moraliter nihil boni agere possumus, nisi habeamus potentiam spiritalis fortitudinis & virtutis, quod ostenditur cum dicitur. Viriliter, q. s. virilitatem virtutis debemus habere. Vnde 1. Paralipo. 22. Confortare, viriliter age neque timeas, neq; pauescas. Quod est contra multos qui non viriliter & fortiter, sed muliebriter atq; debiliter operantur. Mulier. n. propter defectum caloris non potest fortiter agere. Sic verè multi sunt, qui patiũtur, defectum caloris charitatis, & feruoris, deuotionis, & ideò non possunt exercere actus alicuius bonæ operationis. Non sic igitur charissimi, sed habeamus mentis fortitudinem roborantem, Dei celsitudinem inspirantem, spei certitudinem consolantem, & sic poterimus bene agere. Iuxta illud Esaiæ. Quiescite agere peruersè, discite bene agere. Et si quæris quid sit bene agere. Dico ꝙ est agere.

Diligenter	Agamus igitur actus diligẽtiæ 2. Para. 19. Agite diligenter, & erit dominus vobiscum, in bonis. Item actum patientiæ. vnde in ps. Age, & confortetur
Patienter	
Sapienter	
Confidenter	
Pœnitenter.	

D

cor

cor tuum, & sustine dominum. ¶Item actus sapientiæ. 4. Regum. 18. In cunctis ad quæ procedebat, sapienter agebat. ¶Item actus confidentiæ. ps. Fiducialiter agam, & non timebo, ¶Item actus pœnitentiæ. Ezechie. 18. Conuertimini, & agite pœnitentiam. Istud est igitur agere virtuosum. ¶Secundò dico principaliter ꝙ est agere vitiosum, & istud est agere, malorum. Nam sicut potẽtia naturalis quandoq; propter indispositionem instrumenti seu organi non põt exire in actum, imò actus contrarios operatur, sicut patet in Phrenetico, in quo vis intellectiua ꝑp indispositionem cerebri non potest recte intelligere, & id conuertitur ad actum contrarium .s. ad vanas intellectiones & imaginationes cogitandas, sic verè in moralibus instrumentum rationis, videlicet voluntas, aliquádo per diuersa peccata taliter indisponitur, ꝙ nullus bonus actus ab ea agitur, imò multi actus contrarij mali & vitiosi ab ea producuntur. Ideò talibus dicitur Hiere. 9. Docuerunt linguam suam loqui mendacium, vt iniquè agerent laborauerunt. Contra quos dicitur Eccl. 15. Nemini mandauit impiè agere, & nemini dedit spacium peccandi. De quibus etiam intelligitur illud Ioann. 3. Omnis qui malè agit, odit lucem. Vbi ostenditur.

Peccatorum pluralitas. Omnis.
Iniquitas. Malè agit
Obscuritas. Odit lucem.

Pluralitas peccatorũ dico, quia stultorum infinitus est numerus Eccl. 1. Arbores agrestes plures portant fructus quàm domesticæ. Animalia etiam rapacia & gulosa plures filios generãt, quam mitia, sicut patet de Canibus & Lupis, qui multos filios generant respectu ouium & Caprarum. Sic verè in moralibus plus est hodie de male agentibus & gulosis, & de agrestibus peccatoribus, quam de domesticis, & de Bonis. Arbor. n. agrestis diabolus, qui est gulosum animal, potest dici ꝙ plures filios in mundo generat, quam Christus domesticus & benign' quod ostenditur cum dicitur. Omnis. Et de hoc Iób. 40. Ipse est rex super omnes filios superbiæ. Est igitur in eis pluralitas

E ¶Secundò dico ꝙ in eis est iniquitas. Malè inquit agit, Nam sicut arbor mala fructus malos facit, sic viri iniqui semper eõ sueuerunt malos fructus facere. Malè inquit agit. Et de hoc Dan. 12. Impie agunt impij, sicut. n. Leo, quod est animal impium, & crudele, nihil consueuit agere nisi opera crudelia & impia. s. deuorare, occidere, sanguinem bibere, carnes manducare, sic verè multi sunt hodie ita mali & impij, ꝙ nihil potius agunt in quo crudelitatis, & impietatis vitium non lucescat. Nam per vsuras, fraudes, & rapinas, accusationes, impositiones, & exactiones, alios consueuerunt lædere, persequi, & inuadere, & eorum carnem & sanguinem. i. substantiam tẽporalem deuorare. Et de talib' malis actoribus, impijs, crudelibus, & iniquis, potest intelligi illud Prouer. 16. Abominabiles regi, qui agunt impiè. Habent igitur isti iniquitatem. Malè agit inquit. F ¶Tertiò dico ꝙ malè agentes habent obscuritatem. odit inquit lucem. Nam sicut aues immundæ, & bestiæ, magis vadunt de nocte, quam de die, sic verè mali magis volunt exire ad agendũ opera sua mala de nocte. i. in abscondito & occulto & secreto quam de die. i. quam in claro & in publico & in aperto. Odit inquit lucem, quia. s. lucem claritatis, manifestationis, & publici & aperti mali oderunt & abhorrent, sicut patet de auaris, qui malos contractus suos volunt in obscuro, in secreto, & occulto facere. Patet etiam de luxuriosis. Et breuiter omnes mali oderunt lucẽ. i. manifestationem, quia sicut dicitur Ephe. 5. Omne quod manifestat, lumen est. Iõ malis potest dici illud Apo. 18. Lux lucernæ non lucebit tibi. Tales sunt similes Bubonibus & Noctuis, quæ non volant nisi de nocte. Quia tales non volant ad actus suos malos, nisi in nocte. i. in secreto & abscondito. Sicut bene dicitur. de luxuriosis, Iob. 24. Oculus adulteri obseruat caliginem dicens. Non me videbit oculus. Et ideò de talibus malè agentibus dr̃ Prouerb. 6. Iniqui de terra tollẽtur, & qui iniquè agunt auferentur ex ea. Patet igitur charissimi ꝙ malè agentes volunt,

Obscuritatem
Iniquitatem
Societatem
Pluralitatem

¶Et si vis scire qui sunt illi qui malè agũt dico ꝙ illi sunt ꝗ agũt

Imprudenter
Fraudulenter
Crudeliter
Discorditer
Negligenter.

¶Dico igitur ꝙ est malus actus, negligentiæ. 2. Paral. 24. Leuitæ egere negligentius. Item actus imprudentiæ, 2. Paral. 20. Ignoram' quid agere debeamus, Item actus fraudulentiæ. ps. Dolose egit in conspectu Dei, vt inueniatur iniquitas eius ad odium. ¶Itẽ actus sæuitiæ & impietatis. Vnde Dan. 12. Impiè agent impij. ¶Item acti' discordiæ & contrarietatis. vnde Deut. 32. Semper contentiose egistis contra Dñm. Omnes. n. isti malè agentes à Deo maledicũtur. Confundantur omnes iniqua agentes superuacuè, & à Deo finaliter damnabuntur. Vnde Roma. 1. Qui talia agunt, digni sunt morte, & qui eis consentiunt. Sic igitur patet ꝙ est agere vitiosum, & agere virtuosum. &c.

Agi,

A Agitari in passiuo idem est quod agitari vel moueri Vnde nota ꝙ est actio seu agitatio

Feruoris inflammatiui
Furoris effrenatiui
Terroris comminatiui
Doloris dissipatiui.

¶Agitur. n. hõ iustus per spiritum intellectus agitantem inspirantem, & sic aguntur sancti, & ad feruenter operandum mouentur. Rom. 8. Qui spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt. ¶Item agitur peccator per demonem instigantem. Vnde de demoniaco dr̃. Luc. 8. ꝙ ruptis vinculis agebatur de monijs in deserto. vnde de diabolo tentante dicitur Eccl. 38. ꝙ stimulo boues agitat. Et de Antiocho furibundo dr̃. 2. Macha. 9. ꝙ ipse iussit agitari currum, cœlesti eum iudicio perurgente. ¶Item agitur Dei iustitia contra quemlibet malum delinquentem, Vnde Esa. 10. Agitabit manum suam contra te. Item agitatur damnatus per pœnam & terrorem intus affligẽtem. Esa. 24. Agitatione agitabitur terra.

Actiuus.

A seu actiua vita. Nota ꝙ actiuus dicitur ab agendo & à virtualiter operando. Distinguitur. n. virtuosa in contemplatiuam & actiuam. Contemplatiua versatur circa considerationem superiorum. Actiua verò circa administrationem exteriorum. Prima directè tendit in Deum. Secunda misericorditer tendit in proximũ, & etiã per exercitium bonorum operum in seipsum. Sicut. n. videmus, ꝙ mundus habet duplicem partem. s. superiorem quæ est clara, & lympida, vbi sunt planetæ, & lux, & vbi tenebræ, & nubila non ascendunt, & inferiorem, quæ impressionibus subiacet & quæ ventis & turbinibus agitatur, sic verè in mundo spirituali. i. in ecclesia est spiritualiter duplex status. s. contemplatiuorum, qui clari sunt & quiete sursum in Deum erecti, & ab omni motu exteriorum sollicitudinum alieni, sed potius stellis. i. sanctis familiares & vicini, item status actiuorum, qui. s. terrenorum negotiorum curis aguntur, & qui hic inferius turbinibus laborum & sollicitudinum stimulantur. Deus. n. à principio de aquis creauit volucres quæ sursum ascenderent. Et de eisdem creauit pisces qui in ipsis aquis inferius remanerent, & qui in aquis continuè fluctuarent. De quo etiam dicit hymnus. Qui ex aquis ortum genus partim remittis gurgiti, partim leuas in aera. Sic verè spiritualiter Deus ex aquis humanæ fragilitatis ordinauit duo genera personarum. s. contemplatiuos, qui sursum ascenderent in altum volando & cogitando mentaliter, & pisces. i. actiuos, qui inferius in statu subdito, negotijs intenderent temporaliter. De istis duabus vitis accipitur communiter figura Luc. 10. de Maria quæ dñm quiescẽdo audiebat, & de Martha quæ circa ministerium laborabat, quia. s. contemplatiui quiete mentis insistunt. Actiui verò laboribus erga proximos assistunt. Et si tu quæris, propriè quid est actiua vita, Audi Bedam super Luc. 10. vbi dicit sic. Actiua vita est cibare esurientem, docere ignorantem, corrigere errantem, curare infirmantem, ad humilitatem reducere superbientem. De contẽplatione verò si quæris quid est. Audi Hug. lib. de arca mistica. vbi dicit ꝙ contemplatio est libera mentis perspicacia in diuinæ sapientiæ consideratione suspensa. Nota ꝙ actiua vita commendabilis est,

Quia quo ad statum est securior
Quia quo ad proximum est vtilior
Quia quo ad meritum est opulentior

I ¶Est dico primo securior. ista. n. non est ita difficilis aut ardua sicut alia, & ideò nec ita periculosa. Icarus. n. filius Dedali, idcirco perijt, quia volare altius præsumpsit. Si enim iuxtà patris præceptum mediocrius volasset, nunquam in mari calore pennis liquescentibus perijsset. Vnde versus. Icarei nati memores, estote parati Iussa paterna pati, medium tenere beati. Sic verè dico, quòd securius est in vita actiua, idest in statu mediocriter viuere, quam nimis, arduè in vita perfecta & contemplatiua velle volare. Multi enim sunt qui si inferius remanerent in actiua vita securè transirent, quiq; indiscretè appetunt ardua, damnationem incurrunt. Quod figuratum est Deuter. 20. vbi imperfecti remittuntur à bello, &c. Melius enim iudicauit legislator,

quòd domi remanerent, q̃ qꝫ in bello cederent aut perirent, vnde Iſido.g. de immobi. Vtilius eſt inquit in actiua ſaluari q̃ in contemplatiua damnari, quia & Loth in peruerſa ciuitate iuſtus fuit, & in monte peccauit. & Greg. in moral. Cum ad contemplatiuam vitam idonea diſcretione non ſufficis, ſolam actiuam ſecurius tene. Eſt igitur ſtatus ſecurior. ¶ Secundò dico qꝫ actiua vita eſt ſtatus proximo vtilior. Generaliter .n. inter fructus illi qui minus ad medicinam ſolent valere, conſueuerunt ad nutrimentum plus proficere. Vnde cũ duę ſunt ſpecies amygdalorum, dulces.ſ. & amaræ, conſtat qꝫ licet amaræ plus proficiunt medicinæ, dulces tamen plus cõpetunt nutrimento. Sic verè dico qꝫ amari.i. contemplatiui, & pœnitentiæ dediti, in ſe virtuoſiores, & ſpirituali medicinæ meliores ſunt. Dulces tñ.i. actiui ad nutriendum proximum plus proficiunt, in quantum erga alios dulces ſunt. Vnde proſper. lib. de contemplatione. Actiuus ſuſcipiendo peregrinũ, veſtiendo nudum, gubernando ſubditum, redimendo captiuum, tuendo violenter oppreſſum, ab omnibus iniquitatibus ſe depurat, & vitam ſuam bonorum operum fructibus locupletat.

C Eſt igitur vita actiua proximo vtilior. ¶ Tertiò dico, qꝫ ipſa eſt merito maior. Et terra.n. & arbor plus in valle fructificat, q̃ in monte, & animalia magis impinguantur in hyeme, quã in æſtate. Sic vere plus ſolent quandoq; fructu & pinguedine meritorum repleri illi qui in valle actiuæ vitæ & in hyeme laborum exteriorum vtilitati reipublicæ militant, quam illi, q̃ in monte, & æſtate contemplatiuæ vitæ perſeuerãt, vñ Bern. ſuper Can. ſer. 9. Noli nimis inſiſtere oculis contemplationis, quia meliora ſunt vbera prædicationis. Nam etſi Rachel fuit formoſior, Lya tñ fuit fecundior. Dicam breuiter qꝫ multi ſũt quibus actiua vita eſſet fructuoſior, vtilior, & ſecurior quam contemplatiua. Exemplo auium nocturnarum quarum oculis lux lunæ eſt contemperantior quàm lux ſolis, quia. ſ. in arduis & ſpiritualibus non ſufficiunt aſpicere, immo faciliter poſſent errare, & oculos veri intellectus perdere, qui tñ in lumine lunæ.i. in regimine terrenorum poſſent ſine periculo ptranſire. Sicut ad litteram videmus de quibuſdam ſecularib᷑, clericis & ſapientibus mundanis, qui qñ volunt de theologicis diſputare, & mentem ſuam in difficultatibus eleuare, faciliter ſolent deficere & errare, qui tamen tẽporalia iuſtè ſciũt regere, & actiuæ vitæ ſine periculo deſeruire. Et de iſtis exponit Grego. in moral. illud euangelicum. Si oculus tuus ſcandalizat te, proijce eum, &c. bonũ eſt tibi luſcum ad vitam ingredi, quam cum duobus oculis in gehennam mitti. Nam vt ait idem, melius eſt homini qꝫ oculus intellectus, quando ſe erigens ad ardua ſcandalum erroris generat, eruatur, hoc eſt qꝫ à talium inquiſitione ſuperſedeatur, & cum vno oculo, id eſt cum ſola diſcretione temporalium iuſtè & piè viuatur, q̃ qꝫ duos oculos habens.i. de vtroque ſe intromittere & iudicare volens, in tenebras exteriores mittatur. Ad quod etiam applicat idem Grego. ibidem illam figuram Exodi. 19. vbi dñs, legem in monte traditurus, præcepit populum longè ſtare, & beſtiam quæ montem tangeret, lapidari, ad denotandum, qꝫ montem & arduitatem diuinorum ſecretorum populus & beſtiæ.i. ſimplices non debent tangere curioſè inquirendo, ſed de longè ſtare, veraciter credendo, & ſimpliciter confitendo alias pro certo valde ſunt reprehendendi, & lapidibus. i. duris repræhenſionibus obruendi. vnde Grego. ibidem dicit. Nimirum inquit peruerſæ menti eſſe expedientius potuiſſet, vt occupata mundo, terrena negotia ageret, quam per contẽplationis ſtudia ad perniciẽ multorum vacare. Sic igitur patet qꝫ in multis, & quo ad multos actiua vita, præfertur contemplatiuæ. Quia

D Securior quo ad ſtatum
Vtilior quo ad proximum
Fecundior quo ad fructum.

¶ Adhuc tamen nota hic qꝫ cõtemplatiui & actiui ſũt, in differentia quadruplici, quidam ſunt ſoli actiui, & ad contemplandum pœnitus ſunt inertes. Quidam ſolum contemplatiui, & circa actiuam, ſeu negotiorum regimen pœnitus ignorantes. Quidam ſunt actiui & contemplatiui in vtroque ſtatu valentes. Quidam nec actiui nec contemplatiui, ab vtraq; vita deficientes, & vitam malam & voluptuoſam ſectantes. Triplex igitur ſtatus bonorum prædictus ſimilis videtur folliculis qui ſunt in roſa, quorum quidam ſunt ex toto, quidam ex nullo, quidam partim imberbes & partim barbati, Similes etiam ſunt Aquilis quarum ſm Pli. quidam prędantur ſolum in aere, quędam ſolũ in terra & in aqua, quædam ſurſum in aere, & quandoq; deorſũ natando in aqua. Vnde etiam ego Aquilã recolo me vidiſſe, q̃ habebat vnum pedem acutorum vnguium & digitorum fiſſorum ſicut hñt aues prædales, alium verò pedem habebat latũ & clauſum ſicut Anſer & ceteræ fluuiales, ita qꝫ cum vno pede ſurſum in aere rapiebat, cum alio verò in aqua natans inferius ſe regebat. Sic vere dico qꝫ in mundo tres ſpecies ſunt iuſtorum. Quidam ex toto barbati.i. ex toto ſpirituales & contẽplatiui, & barba ſpiritualis ſapientiæ præditi. Quidam iſta barba carent, ſicut ſunt ſimplices ſeculares & actiui. Quidã vtranq; naturam participant, ſicut ſunt prælati, qui quandoque ſunt actiui, qñq; contemplatiui. Quidam.n. iſtorum cum primis aquilis ſolum volant ſurſum cœleſtia contemplando, quidam ſolum deorſum terreſtria gubernando, quidam nũc deorſum nunc ſurſum, ſicut boni prælati ſpiritualia & tẽporalia miniſtrando. Figurati in Moyſe, qui nunc in montem ad Dñm aſcendebat, nunc in valle ad populũ deſcendebat. Quia re uera quidam ſunt optimi in ſpiritualibus, nihil vero valent in temporalibus, & ecõuerſo. Quidã qui optimè talia adminiſtrant, ſed de ſpiritualibus nihil guſtant. Quidam verò vtrinque ſe ſciunt regere, & cum contemplatiuis volare, & cum actiuis natare. Breuiter igitur concludere poſſumus qꝫ alti cõtemplatiui raro ſiunt boni actiui, ſicut ad litterã patet de magnis, & ſpeculatiuis clericis, qui in regimine temporaliũ ſunt ignari. Et econuerſo boni actiui raro ſunt ſpeculatiui. vnde Greg. 6. mora. Sæpè qui Deum quieti poterant contemplari, preſſi occupationibus ceciderunt. Et ſæpe qui occupati humanis vſibus viuerent, ſuæ quietis gladio ſunt extincti. Sic igitur patet qꝫ quibuſdam proficit plus contemplatiua, quibuſdam vero actiua & contemplatiua. Et hæc de actiua & contemplatiua generaliter ſufficiunt. Vide de ſecularis, & negotium, Labor & ſimilia.

Agilis.

Vide vbi Leuis. Motus facilis. Velox. Celer. Cito & ſimilia, quia auctoritates non ſunt. A

Agnoſcere.

Nota qꝫ agnoſcere in ſcriptura multis modis ſumitur. debet enim quilibet,

Agnoſcere Deum per fidei illuminationem
Agnoſcere ſeipſum per ſuiipſius conſiderationem
Agnoſcere proximum per charitatem & ſubuentionem
Agnoſcere ſubditum per diſcretam examinationem
Agnoſcere beneficium per gratiam & remunerationem.

¶ Dico igitur qꝫ agnoſcere debemus Deum, ipſum vere credẽdo. Omnia.n. qui ſunt, ſuperiora ſua cognoſcunt. Sicut. n. de Elephantibus legitur qꝫ ad ſtellas & lunã aſpiciunt, & eas ſuo mõ adorant, & tanquam ſuperiores ſibi intelligunt. vnde Pli. lib. 2. oſtendit, quõ oĩa quadam naturali agnitione & quodam intrinſeco ſenſu cognoſcunt motum ſyderum & naturam, ſicut exemplificat de Orige beſtia in ortu caniculæ eiulante, & de cane tunc rabiem facilius incurrente, & de oſtrea ſe in plenilunio replente, de formica in interlunio à labore ceſſante, de fibra ſm lunæ obſeruantiã ſericũ conficiente, de heliotropio ſe continuè ad ſolẽ conuertente. Et de multiplici Herba & arbore omni anno ſe ſm ſuis tempora diuerſimodè gubernante. Alibi etiam ponit idem doctor quõ Elephas nouilunium ſentit, & ad balneum vadit. Simia ſm lunam triſtis, & læta fit. Selenites lapis ſicut luna variatur in cœlo, eius imagines in ſe repreſentat & oſtendit omnia. Igitur ſtellas videtur agnoſcere, & earum influentiam repræſentare. Et illi quod ſibi in natura præponitur, obedire. Sic re uera dico, qꝫ omnis homo debet ſuum ſummum ſuperiorem à quo omnino depẽdere agnoſcitur cognoſcere. ſ. Deum coeli & eius virtutem, & influentiam percipere, & ſuam ſummam bonitatem ſentire, & p fidẽ firmiſſimã ipſum credere & tenere. Si ſ. bruta agnoſcunt ſydera, ſatis etiam congruum videtur rationi, qꝫ etiã homo rationalis ſyderum factorem agnoſcat, & qꝫ ſibi obediat atque credat. vnde Ephes. 4. Occurramus omnes in vnitatem fidei & agnitionis filij Dei. Et Colo. 1. Impleamini agnitione voluntatis eius in omni ſapientia. Sed quid pro certo de multis verificatur illud Luc. 24. qꝫ diſcipuli euntes in Emaus, qui interpretatur mater feſtiuans, cum quibus dominus in via loquebatur, ipſum minimè cognoſcebant, Tenebantur.n. inquit oculi eorum ne eum cognoſcerent. Quia re vera multi ſunt hodie etiam illi cum quibus in ſcriptura quotidie loquitur Dñs. ſ. clerici, & etiam illi cum quibus perſonaliter habitat. ſ. religioſi & preſbyteri euntes ad Emaus.i. ad matrem feſtiuantem.i. ad carnalitatem & proſperitatem, quæ ſunt duæ matres non quærentes niſi feſta & ſolatia, quorum oculi intellectuali

visco

B

viſeo cupiditatis vel lippitudine carnalitatis vel fumo vanitatis ita tenentur, & per hebetationem ignorantiæ ita ligantur, ꝙ ipſum non agnoſcunt nec ſpeculantur, quinimmo, ipſum prorſus ignorare videntur, inquantum de eo non curant nec ſibi famulantur. Vnde iam verificatur illud. ps. Non erat qui cognoſceret eum. Vnde Gen. 42. Fratres ipſe cognoſcens nõ eſt agnitus ab eis. Et Hier. 2. Sacerdotes non dixerunt vbi eſt dñs, & tenentes legem neſcierunt me, & paſtores præuaricati ſunt in me. Vnde de illis qui etiã ex operibus poterant Deũ agnoſcere, dicitur. Sap. 13. Neq; operibus attendentes, cognouerunt quis eſſet artifes. Non ſic chariſſimi, ſed agnoſcamus, eum ipſum verè credendo, quia ſicut dicitur. 1. Thimu. 2. Ipſe vult omnes homines ſaluos fieri, & ad cognitionem veritatis,

C venire. ¶ Secundò debemus agnoſcere noſmetipſos conſiderando. Oculus. n. in hoc defectuoſus dicitur, quia cognoſcit, alia & non ſeipſum. Sic vere illi defectuoſi ſunt, qui alia cognoſcentes, ſui notitiam prætermittunt. Bernar. in meditationibus ſuis dicit. Multi multa ſciunt, ſed ſeipſos neſciũt. Debet n. homo agnoſcere ſe. ſ. q̃ vilis in ingreſſu, q̃ culpabilis in progreſſu, q̃ triſtis & q̃ fragilis in egreſſu: Dicat igitur illud. 2. Reg. 19. Agnoſco ſeruus tuus peccatum meum. Sed de hoc vide infra de videre. vbi inuenies reſponſum apollinis. Aduerte tamen ꝙ multi ſunt qui in proſperis non volunt ſe cognoſcere, dum verò ſunt in flagellis, tunc incipiunt ſe videre, & cognitionem propriam preſentare, & ſe eſſe homines cogitare. Vnde de Balaam loquitur Nume. 24. ꝙ cadens apertos hẽt oculos, quia reuera qñ hõ cadit vel in infortunium vel in peccatum, tunc cognoſcit veracius ſemetipſũ, Exemplum de Adam & Eua, qui poſt peccatum cognouerũt ſe nudos, quia ſicut dicit textus. Tunc aperti ſunt oculi eorum Hõ. n. tunc cognoſcit propria fragilitatẽ, qñ ſe ſentit cecidiſſe in aliquam vilitatem. Et ideò qñq; fit ꝙ deus permittat hominem cadere, vt diſcat fragilitatem propriam cogitare. Exemplum de Petro. &c. Vide infra cadere. Homo etiam ad infortunium, & tribulationem veniẽs, ad interiora reducitur, & ab exterioribus reſiliens ſe cognoſcit. Et qui in proſperis elatus, ſeipſum ignorauerat cum labitur quanta ſit humana impotentia in ſe ſentit. Figuratus in Antiocho, de quo dicitur. 2. Macha. 9. ꝙ licet in proſperis exiſtens ſupra hominem elatus exiſteret, es graui tñ ſuperbia in agnitionem ſui ductus eſt percuſſus à Domino plaga. Agnoſcamus igitur noſmetipſos conſiderando. ¶ Tertiò agnoſcamus proximos, ipſis ſubueniendo

D Exemplo ſerpentũ, qui Marſos & Pſillos agnoſcunt. Et quamuis omnes lædere ſoleant, iſtis tñ tanquam notis & proximis parcunt, ſicut ponit Plinius & Soli. Sic verè nullus debet eſſe ita ſerpentinus & malus, quin notos, conſanguineos, & proximos recognoſcat, & quanquam alijs noceat, quin tamen ipſis faueat atq; parcat. exemplo Ioſeph qui quamuis eſſet in alto ſtatu & gradu, fratres tñ ſuos quanquam ſibi maleficos recognouit, nec ipſis nocuit, immo fauit, & eos ſecretè fauorabiliter recollegit. Vnde Gen. 45. dicitur ꝙ ipſe cauit ꝙ nullus alienus intereſſet agnitioni mutuæ. Vide ſi vis hiſtoriam, & dic ꝙ eſt contra multos, qui ſtatim vt ad aliquem magnum ſtatum veniunt, nullum dignantur agnoſcere prius notum. Eccleſi. 12. Non agnoſcetur in bonis amicus. Vnde Innocen. de ambitioſo dicit ꝙ ſtatim vt ad honorem erigitur, priores dedignatur amicos, notos ignorat, amicos contemnit, comites antiquos fugit, vultum auertit, ceruicem erigit, faſtum, oſtendit &c. Vide etiam in manipulo florum ſi vis, vel in lib. Innocen. de vilitate humanæ naturæ. Non ſic chariſſimi, ſed

E agnoſcamus proximos, ipſis ſubueniendo ¶ Quartò agnoſcamus ſubditos, ipſos examinando. competit. n. vt prælatus agnoſcat ſubditum, vt. ſ. ſciat vtrum honore vel vituperio ſit dign⁹. Vnde prouer. 27. Diligenter agnoſce vultum pecoris tui gregeſq; tuos conſidera, & bene dicit vultum. i. exteriorem conuerſationem, ex qua. ſ. cõiecturatur ex homine qualis ſit. quia ſicut dicitur Eccl. 28. ad agnitionem hominum, vultus eorũ. Nota quõ quot ſunt homines, tot ſunt vultus & etiam tot voces ſm Pli. lib. 1. ſed de hoc alibi. Aduerte tñ ꝙ multi ita mutant vultum conuerſationis ſuæ, ꝙ non poſſunt bene agnoſci, ſicut ſunt hypocritæ, falſi amici prodirores & ſimiles. Compara tales Sphyngi, quod erat monſtrum, ſm Augu. de ciui. Dei. lib. 18. de quo non poterat agnoſci vtrum eſſet quadrupes vel volatile. ſic eſt de multis. &c. Ideò de talibus dici poteſt illud Iob. 4. Stetit quidam cuius non agnoſcebam vultum imago coram oculis meis. q. d. Iſti ſunt imagines, & non res, & ideò aliud videntur eſſe quam ſint, quare non poſſunt bene cognoſci. Vnde Eccle. 16. In populo magno non agnoſcar. Non ſic, ſed agnoſcamus ſubditos ipſos examinando. ¶ Quin F
tò dico ꝙ nos debemus agnoſcere benefactores, ipſis regratiando. Vnde poteſt exponi illud. Eccl. 44. Agnouit. ſ. gratus, homo eum. ſ. benefactorem ſuum in benedictionibus ſuis, & dedit illi hæreditatem. Et tamen multi ſunt ita ingrati, ꝙ non cognoſcunt hominem niſi dum accipiuntur ab eodem, vnde tunc videntur dicere illud Gen. 38. Agnitis muneribus dixit. Iuſtior me es. Patet igiẽ ꝙ multæ ſunt bonæ agnitiones quas debet habere bona perſona, vt ſic figuretur in beato Petro, q interpretatur agnoſcens. &c. Dilata ſicut infra in titulo de Petra. vbi per Petrum intelligitur vir perfectus. vt ſic dicat illud Eccle. 24. Ego mater pulchræ dilectionis & timoris & agnitionis & ſanctæ ſpei. Et hoc de agnitione ſufficit quo ad præſens. Vide infra de Cognoſcere. Noſcere. Videre. &c.

Agnus.

Multipliciter accipitur in ſcriptura. Vnde nota ꝙ per agnum intelligere poſſumus.

Iuſtum conuerſantem moraliter
Chriſtum hic viuentem humaniter
Impium ſe regentem carnaliter

Dico igitur, ꝙ agnus ſignat virum iuſtum, dulcem, manſuetum, & pium, quia. ſ. ſicut antiquitus erãt agni pcipuæ hoſtiæ, quæ Dño offerri poſſent, ſic hodie viri iuſti ſumme ſunt acceptabiles dño quando ſibi in Eccleſia offeruntur, Et ideò videtur ꝙ de hoc poteſt exponi illud. 1. Reg. 7. Et obtulit ille holocanſtum integrũ domino. Expone ſi vis quõ vir iuſtus debet eſſe integer & nõ diuiſus, &c. Tulit itaq; Samuel agnum lactentem tenerum. Et ideò quilibet talis poteſt dicere illud Hierem. 11. Ego quaſi agnus manſuetus. Vbi oſtenditur quòd ſicut agnus

Gregem præcedit
Paſtori obedit
Matrem cognoſcit
Iraſci neſcit.

Sic vir perfectus debet Exemplariter præcedere. Ego. Regulariter ſuccedere. Quaſi. Gratificando cognoſcere. Agnus. Humiliando viteſcere. Manſuetus. ¶ Dico igitur ꝙ vir perfectus Exemplariter præcedit. Ego. Agnus. n. vt communiter vult ire ante gregem, ac ſi vellet iter alijs demonſtrare. Sic pro certo vir perfectus debet alios præcedere per bona opera & exempla, & viã vitæ vniuerſo gregi Eccleſiæ demonſtrare, quod oſtendit, cũ dicitur Ego. quia per iſtud pronomen ego, quod eſt primæ pſonæ, datur nobis intelligi ꝙ nos debemus eſſe primi exemplares, & præcipuè ad benè agendum & ad bonum exemplũ alijs oſtendendum. vt ſic quilibet dicat illud Apocal. 1. Ego ſum primus & nouiſſimus, quia. ſ. nos debemus eſſe primi per boni exempli dationem. Nouiſſimi per humilitatem & ſubiectionem. Dilata ſi vis iſtud verbum Ego, ſicut ſupra in titulo, de Agricola. Et aduentus Chriſti, adulatio. Vnde talis exemplaris agnus figuratur Apoc. 21. vbi dicitur ꝙ in ciuitate Hieruſalem lucerna eius erat agnus. Ad denotandum, ꝙ in ciuitate Dei Eccleſiæ nulla eſt pulchrior lucerna q̃ agnus. i. vir iuſtus & maximè bonus & manſuetus prælatus, qui. ſ. illuminat, exemplariter vniuerſos. vt de tali exemplari viro dicatur illud Ioan. 1. Ecce agnus Dei qui tollit peccata mundi. Talis igitur exemplariter præcedit. Ego. ¶ Secundò dico quod vir perfectus regulariter ſuccedit. quod oſtenditur cum dr Quaſi. Sicut. n. videmus ꝙ agnus ſm Iſido. talem colorem habet quales habet venas mater eius ſub lingua, vnde colori venarum, ipſius matris ipſe agnus in vellere ſe cõformat, vt dicit etiam Ariſto. de animalibus, ſic verè nos alij debemus nos per imitationem conformare & regulare per exempla bona matris noſtræ. i. noſtrorum ſuperiorum & maiorum, quia ſm ꝙ videmus eos habere venas coloratas ſub lingua. i. verba colorata, & honeſta, nos debemus vellus noſtræ conuerſationis mutare. ſ. nos eis conformando ſm regulam verborum ſuorum viuendo, eorum bonos actus imitando, quod oſtenditur, cum dicitur. Quaſi. quod eſt aduerbium ſimilitudinis, quod ex ſua natura aliquid aliud repræſentat, cum ſit aduerbium relatiuũ ad denotandum ꝙ eorum ſimilitudines, virtutes, & exempla debemus in nobiſipſis repreſentare, & ad eos per imitationis regulam nos referre. Prouerb. 7. ſtatim ſequitur. Quaſi Bos ductus eſt ad victimam, & quaſi agnus. vt ſic quilibet dicat illud Eccl. 24. Quaſi myrrha electa dedi ſuauitatem odoris. Sicut. n. myrrha eſt ſpecies amariſſima, tamen odorifera, & medicinalis, ſic verè chariſſimi, nos debemus eſſe amari p contritionem, odoriferi per famoſam conuerſationem, & medicinales per ſanctitatẽ, & perfectionẽ. Quaſi igitur myrrha electa

electa debemus eſſe, vt ſic quilibet poſſit eſſe quaſi agnus coram tondente ſe qui obmuteſcit. Eſa. 53. Debemus. n. habere, aptitudinem conformitatis, quaſi agnus. Promptitudinē mobilitatis, quia coram tondente. i. coram prælato vel rectore debemus ſemper eſſe prompti ad obediendum. Multitudinē humilitatis, quia ſemper nos debemus eſſe muti, nihil reſpondēdo, ſed humiliter tranſeundo, vt ſic quilibet dicat illud Oſeę. 14. Ero quaſi ros, & Iſrael germinabit quaſi lilium. Dico igitur ꝙ vir perfectus regulariter debet ſuccedere, quia. ſ. aliorū ſe debet regulis conformare. Quaſi inquit. 1. Reg. 15. Recenſuit eos quaſi agnos. ¶ Tertiò dico ꝙ ipſe debet efficaciter cognoſcere, Agnus inquit. Agnus. n. talem habet vim diſcretiuā ꝙ inter mille oues ipſe cognoſcit matrem ſuam quæ lactauit, & genuit eum, & ideò agnus dicitur ab agnoſcendo ſm Iſid. Sic verę chariſſimi, nos alij debemus habere virtutem diſcretiuam & cognitiuam, quia. ſ. per gratitudinem debemus matrem noſtram. i. benefactores noſtros cognoſcere, & ipſos inter alios plus amare. Agnus inquit. Ideò dicitur Apo. 21, Claritas Dei illuminabit eam, & lucerna eius eſt agnus. Agnus. n. ideſt vir perfectus. Et ideò benè lucerna dicitur, in quantum diſcreta cognitione luminoſus efficitur, gratificus, & agnoſcens ſuos benefactores, illuminat, regratiatur, clarificat, & commendat. Quod proh dolor eſt hodie contra multos, qui optimè accipiunt beneficia aliorum, nullum tamen benefactorem volunt recognoſcere, nec de ipſis amplius cogitare. cū tñ dicat Seneca in epiſtola ꝙ iuſtiſſimum eſt benefacto gratiam & iniuriæ reddere talionē. eſt. n. de hoībus, ſicut de aliquibus aīalibus quia quædam ſunt tenaces memoriæ, ſicut Canis, qui eſt animal gratificum, & optimè cognoſcit benefactorem ſuū ſicut etiam Aſinus, & Camelus. Alij ſunt obliuioſæ memorię ſicut Struthio & Columba. Solus autem homo ſm Auicennā memorat oblita, ſicut etiam dicit Ariſto. lib. 1. animalium. Sic verè inter homines magna eſt differentia, quia quidam ſunt tenacis memoriæ. ſ. boni & iuſti, qui more Canis ſunt fideles, & per debitam gratitudinem benefactorum ſuorum cognitores. Alij autem ſunt obliuioſi, quia. ſ. tāto vitio ingratitudinis, ſunt repleti, ꝙ ſtatim obliuiſcuntur ſuſcepti beneficij qualitatem. Iſti ſunt ſicut Columba ſeducta non habens cor., Oſeæ. 7. Quia non videtur habere cor ad recogitandum beneficia ſibi facta. Similes illi de quo dicitur Gen. 40. Succedentibus proſperis oblitus eſt interpretis ſui. Quapropter proh dolor videtur hodie verificatum illud dictum Simonidis, de quo dr̄ in lib. de prouerbijs philoſophorum, ꝙ cum ab eo peteretur, quid erat illud in mundo quod facilius ſeneſceret, Reſpondit beneficium. Heu charisſimi non ſic, non ſimus obliuioſæ memoriæ, ſed tenacis per gratiarum debitam actionem, nec ſimus Columbę, vel Struthiones per inſipientia inobliuionis, ſed ſimus homines per rationis lympiditatem. Simus Canes per fidelitatis certitudinem. Simus Aſini per pœnalitatis meſtitudinem. Simus Cameli per ſubiectionis promptitudinem, quia. ſ. Camelus qñ oneratur, ſuper poplites ſe inclinat. Et ſic ſimus tenacis memoriæ per beneficiorum gratitudinem. Solus. n. homo memorat oblita, quia ſ. perſona rationabilis, quāuis quandoq; videatur beneficia recepta obliuiſci, inquantū non ſtatim remunerat, quod accepit, loco tamen & tempore debet ea memorari, & retributione congrua compenſare, Agnus inquit. Communicabit Lupus cum agno, quia. ſ. dato, ꝙ aliquis ſit Lupus. i. malus, ſi tamen ab eo recipit aliquod beneficium, ipſe agnus. i. ipſe iuſtus debet nihilominus ſibi gratus eſſe, & bona ſua communicare. Eſa. 11. Habitabit Lupus cū agno, & Leo & ouis ſimul morabuntur. Sit igitur agnus. i. agnoſcens & memorans, quia ſicut dicit Chry. ſuper Matt. homil. 35. Optima benefactorum cuſtos eſt ipſa memoria eorundem, & perpetua confeſſio gratiarum. Debemus igitur chariſſimi ſi volumus eſſe perfecti, efficaciter cognoſcere. Agnus inquit.
B ¶ Quartò dico ꝙ nos debemus cordialiter vileſcere. Māſuetus, quia. ſ. quilibet præ humilitate, benignitate, & manſuetudine debet vileſcere ſibi ipſi. Nam ſicut agnus eſt animal manſuetiſſimum & humillimum. Sic verè nos debemus eſſe apud noſmetipſos cordialiter & mentaliter humillimi, & benigniſſimi & manſuetiſſimi. Manſuetus inquit, vnde in ps. Manſueti aūt hæreditabunt terram. Nam vt dicitur 2. Tymo. 2. Seruum Dei non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes Et iſtud proh dolor eſt contra multos, qui quamuis ſint in ſeruitio Dei. ſ. in ſtatu Eccleſiæ, vel religionis. non tamen deſinūt litigare, ſed orare. Non ſunt manſueti, ſed criminibus aſſueti. Non ſunt benignitate dotati, ſed magis crudelitatibus effrenati. Et ideò iſti non poſſunt dici agni, per benignitatē, ſed magis Apri & Lupi per crudelitatem. Sicut. n. Aper eſt animal iracundiſſimum, in tantum, ꝙ in ipſo furoris impetu quaſi ex certa ſcientia in venatoris gladium ſe infigit, ſic verè multi ſūt ita ſuperbi, furibundi, & iracundi, ꝙ in ipſo gladio venatoris ideſt diaboli. ſ. furore & deſperatione ſeipſos confodiunt, & transfigunt. Et ſicut aper qñ eſt calefactus, crudeliter percutit & lædit quicquid inuenit, ſegetes etiam & vineas deuorāt & deuaſtant ipſi apri, ſic verè furibundi & iracundi, crudeles & effrenati tyranni, quicquid eis obuiat & obſiſtit, non verentur rapinis, exactionibus, & corporalibus inuaſionibus infeſtare, & vineam & meſſem. i. circumadiacentem patriam deuorare, & ſuis rapinis, & exactionibus infeſtare. vnde in ps. Exterminauit eam aper de ſylua, & ſingularis ferus depaſtus eſt eā. Nō ſic chariſſimi non, ſed ſimus agni manſueti. ſimiles illi de quo dicitur. 1. Regum. 7. ꝙ Samuel obtulit agnum lactentem, tenerum integrum in holocauſtum. Expone ſi vis & dilata.

Igitur chariſſimi,

C

- Mentaliter miteſcamus
- Sagaciter cognoſcamus
- Regulariter conformemur
- Exemplariter pręſentemus

Et ſic erimus agni. i. viri boni, virtuoſi & perfecti. Et ſic de quolibet dici poterit, illud Exo. 12. Erit enim agnus ſine macula, maſculus, anniculus. Et ſi vis nota quòd iuſtus poteſt dici.

- Agnus mentaliter iucundatus
- Agnus moraliter ordinatus
- Agnus cordialiter fœderatus
- Agnus virtualiter depuratus
- Agnus ſupernaliter ſublimatus
- Agnus æternaliter præmiatus.

Eſt igitur agnus iucundus per ſpiritualem lætitiam. Sapi. 19. Tanq̄ agni exultauerunt magnificātes te dñe. Item eſt agnus ordinatus per prudentiam. Eſa. 5. Paſcentur agni iuxtà ordinem ſuum. Item eſt agnus pacificus & fœderatus per amicitiam & concordiam. Eſa. 12. Habitabit agnus cum Lupo. Itē eſt agnus purgatus per caſtitatem & munditiam. Leuit. 1. Offeret agnum anniculum & ſine macula. Item eſt agnus ſublimatus. ſ. finaliter in paradiſo per honoris excellentiam. Apo. 14. Vidi ſupra montem Sion agnum ſtantem. Item erit agnus pręmiatus per æternā gloriā. Oſeæ. 4. Paſcet eos quaſi agnos in latitudine, & hoc quia vixit quaſi agnus tribulationibus ſubiugatus per patientiam. Ego quaſi agnus manſuetus qui portatur ad victimam. Et Eſa. 53. Quaſi agnus coram tondente ſe obmuteſcit. Patet igitur ꝙ agnus ſignat virū virtuoſum. ¶ Secundò principaliter dico ꝙ agnus ſignat regem glorioſum. ſ. Chriſtum. Chriſtus. n. eſt ille agnus quem illa ouis ſimpliciſſima beata Virgo protulit in hunc mundum. Et ideò ſicut videmus ꝙ agnus eſt animal benignum & lætum, ita ꝙ ante gregem ludere, ſalire, & currere conſueuit, finaliter tamen fit aries, munitus cornibus, & totius gregis ductor, ſic vere Chriſtus humillimus, et benigniſſimus fuit, & etiā lætitia ſpiritali iucundus, quia rectè videtur quaſi ludens modis varijs, ante gregem Eccleſiæ. ſ. exemplum alijs dando, & viam ſalutis oſtendendo diuerſimodè ſaliſſe. Salijt. n. de cœlo in Virginis vterum. ecce via humilitatis. De vtero in mundum. ecce via caſtitatis, quia. ſ. ſine virili ſemine. De mundo in crucis patibulum. ecce via pœnitentiæ & aſperitatis. De cruce in infernum. ecce via miſericordiæ & pietatis. De inferno ad paradiſum. ecce via contemplationis & felicitatis. Et ideò de talibus luſibus & ſaltibus poteſt exponi illud Prouer. 7. Statim eam ſequitur quaſi Bos ductus ad victimam, & quaſi agnus. Et iō finaliter iſte factus eſt aries, ductor. ſ. gregis eccleſiæ, & cornibus. i. auſteritate iuſtitiæ pręmunitus. Et ideò de iſtius agni varijs conditionibus poteſt exponi illud Apoc. 7. Agnus qui in medio throni eſt, reget eos. In quibus verbis ſm conditiones agni deſcribitur Chriſtus.

D

- Quantum ad incarnationem
- Quantum ad conuerſationem
- Quantum ad mortem & paſſionem
- Quantum ad iudicij prælationem
- Quantum ad gloriæ durationem.

¶ Sicut enim agnus

- Habet pietatem
- Diligit ſocietatem
- Patiens eſt aduerſitatem
- Acquirit ferocitatem.

Sic verè Chriſtus fuit dulciſſimæ benignitatis. Agnus. ecce incarnatio. gratiſſimæ ſocietatis. In medio. ecce conuerſatio. Firmiſſimæ ſtabilitatis Qui ē. ecce mortis tribulatio. Fortiſſimæ auctoritatis. Throni. ecce iudicij dominatio

minatio. Altissimæ sublimitatis. Reget eos.ecce gloriæ sublimatio. Nam reuera Christus habuit,

Dulcissimam benignitatem
Gratissimam societatem
Firmissimam stabilitatem
Fortissimam auctoritatem
Dignissimam subhmitatem.

Fuit igitur in Christo, benignitas dulcissima. Et hoc ostenditur cum dicitur Agnus. Agnus, n.Græce ẽm Isid. idem est quod pius latinè, quia sicut agnus est aoimal pijssimum, & beoignissimũ, ita Christus, cuius pietas, humilitas, & benignitas summè apparuit in incarnatiooe, qõ pietate motus homo voloo fieri, vt humanum geous saluaret. Iuxta illud. Agous redemit oues, Christus innoceos patri reconciliauit peccatores. Quod prophetæ antiqoitus petebant. Esa. 16. Emitte agnum domine domioatorem terræ. Et hoc hodie est contra multos qui non habent benignitatem sed crudelitatem, non pietatem, sed austeritatem, noo mansuetudiois lenitatem, sed duritię & amaritudinis ruditatẽ. Et iõ isti nõ agnis, imò Leonibus & vrsis possunt merito comparari, qoæ.s.sunt aĩalia.

Non pia, sed crudelia
Noo simplicia, sed immitia
Non modesta, sed infesta & iniqua.

Nam sicut ista animalia domesticas, & simplices bestias deuorant, sic & homines impij & iniqui per rapinas & vsuras alios depauperant, quod maximè verum est de malis principibus, officialibus, prælatis, iudicibus, & balliuis, quorum totus appetitus est ad impietates & crudelitates, & iniustitias, exercendas. Ideò de talibus dicitur. Prouer. 28. Leo rugiẽs, & Vrsus esuriens, principes super populum pauperem. Isti enim quamuis exterius videantur agni in conuersatione, inueoiuntur Leones in malorum operum crudeli executione. Vnde illud Esai. 11. Habitabit Lupus cum Agno, & Leo & ouis simul morabuntur. q.d. Isti quamuis esse debeant, & videantur agni & oues, suot tamen in veritate lupi & leones. Apoc. 13. Habebat cornua sicut agnus, & loquebatur, sicut draco. Non sic Christus charissimi non, quia pro certo ipse habuit dulcissimam benignitatem, quia agnus.i.pius. ¶ Secun-
E dò dico ꝙ ipse habuit gratissimam societatem. In medio inquit. Agnus.n.multum diligit societatem, & de ea inuenta lætatur, de ea autem amissa tristatur. Sic verè Christus semper voluit viuere in societate, communitate, concordia, & vnitate. Et etiam hodie multũ vult ꝙ hoies per amorem & gratiam sociẽtur. Quinimmo qñ ab eo per pc̃m separantur, per pietatẽ dolore permouetur. Vnde ipse dicit Prouer. 8. Delitiæ meę esse cũ filijs hominũ, quia verè magnæ delitiæ sunt homini bono esse cum hominibus.i.habere familiaritatẽ cũ personis bonis ratione vtentibus & discretis. Et sic fecit Christus, quod ostenditur cũ dr̃ In medio. Iõ de ipso dr̃ Ioan. 20. Stetit Iesus, in medio discipulorum suorum, & dixit eis. Pax vobis vbi ostenditur ꝙ bona societas debet habere

Fidelitatis fortitudinem. Stetit
Synceritatis sanctitudinem. Iesus
Æqualitatis rectitudinem. In medio.
Humilitatis subiectionem. Discipulorum suorum
Communitatis coniunctionem. Pax vobis inquit.

¶ Et istud proh dolor est contra multos, quia reuera non sunt in medio, sed in angulo, nolunt societatem sed partialitatem, noo volunt communitatem, sed societatis & familiæ paucitatem. Sicut suot cupidi & auari, qui in domo sua nollent aliquẽ inoenire oisi se. sicut etiam sunt inuidi & superbi, qui dolent, quando in patria, villa, domo, vel collegio vident aliquos sibi pares. Et tales sunt similes Vulturibus. qui ẽm Gregorium, & Isid. non patiuntur apud se alios vultures habitare. Et hoc propter hoc quod prædæ circumiacentis patriæ non sufficerent vtrobiq;. Sic verè multi suot qui præ inuidia & auaritia, non possuot pati iuxta se in societate villa & patria, aliquem sibi similem & conformem, vt patet de mercatoribus & vsurarijs eiusdem villæ, quorum alter alteri inuidet. Et hoc est iõ, quia volũt, ꝙ ipsi soli possiot habere omoes prædas patriæ circũiacentis. s. omnes vsuras, lucra & rapinas. Ideò tales põt dicere illud Hiere. 15. Solus sedebam, qm̃ amaritudine replesti me. Non sic Christus charissimi, quia iste voluit viuere in societate, & communitate. Ideò de tali agno dicitur Apoc. 14. Vidi supra montem Syon agnum stantem, & cum eo 144. millia &c. Habuit igitur gratissimam societatem. Io medio in-
F quit. ¶ Tertiò habuit firmissimam stabilitatem, qui est inquit. Et hæc fuit firmitas patientiæ quam habuit Christus in passione. Agnus. n. est animal patientissimum. Nam siue spolietur, vellere sine cute, noo percutit neq; mordet. Ligatusq; à carnifice, captusq; ab hoste minimè se defendit. Hic videns lupum aliquandiu fugit. Sed tandem sobito gradum figit. & sibi ooo voce vel balatu, sed simplici vultu tantummodo parci petit. Reuera charissimi, talis fuit Christus in passiooe. Ibi enim fuit patientissimus, qoia dato ꝙ ab hostibus & carnificibus & Iudeis fuerit captus & ligatus, nudatus, & spoliatus. vellere, & cute.i.vestibus & pelle per expoliationem & pellis lacerationem, nullũ tñ percussit se defendendo. oec momordit iniuriando, nec balatum alicuius impatientiæ emisit detrahendo & durè respondendo, quia sicut dicitur Esa. 53. Cum malediceretur, non maledicebat. Iste aliquando videns lupũ, i. populum Iudaicum fugit. dans.s. exemplum in figuris Ioã. 10. Iesus autem se abscondit & exiuit &c. Sed finaliter adueoiente hora passionis subito gradum fixit per constaotiæ firmitatem, luporumq;.s.Iudæorum sæuitiam expectauit, & nõ pedibus fugiendo, non cornu percutiendo, oon voce iniuriãdo, sed simplici vultu patienter sustinendo, luporum istorum malitiæ se subijcieodo. Ideò dr̃ Esa. 53. Sicut ouis ad occisioõe ductus est, & sicut agous coram tondente se obmutescit, & noo aperuit os suum. De hoiusmodi agni passione habem⁹ exemplum in naturis aoimalium. Leopardus.n. qñq; domesticatur, & à veoatoribus ducitur ad prædandum, sed dr̃ ꝙ qñ prædam suam perdit, furore repletus, iosurgit in suos venatores, qui statim ostendunt ei agnum occisom & sanguinem, & sic eius feritas pacificatur & domat. Sic verè charissimi, Leopardus Deus pater, primo fuit domesticus aote peccatum, sed quando prędã suã.i.humanũ genus per peccatum Adæ perdidit, summè est iratos. in tantum ꝙ etiam venatores suos qui ipsum ducebant.i.sanctos patres qoi in ipsom credebant, deuorabat, & in inferno recludebat. Sed vere à tempore qoo agnus.i.Christus filios suus fuit occisus per passionem, pacificatus fuit, & humano generi recoociliatus.& de cetero cessauit hominibus inferre oocumenta. Figura Exodi. 12. Vbi ad hoc ꝙ filij Israel liberarentur ab angelo.s.percutiente, & de Ægypto educerentur, & in terram promissionis deducerent, dominus pręcepit occidi agnum immaculatum & masculum & eius sanguine domos filiorum Israel signari, & sic liberati sunt & saluati. Sic ad hoc ꝙ humanũ gen⁹ de Ægypto.i.de mũdo vel de inferni periculo ad terram promissioois paradisi deduceretur, & ꝙ ab angelo percussore.i.à percussione damnationis liberaretur, necesse fuit agnum immaculatum.i. Christum inooceotem occidi, & eius sanguine domus.i.conscientias hominum per compassionem intingi Apoc. 7. Vidi agnũ qoasi occisum. Nullus.n. malus angelus potest illam domum cordis vel conscientiæ percutere; qui huius agni signaculo, voluerit se signare. 1. Petri. 1. Precioso sanguioe agni immaculati redempti estis. Et sic igitur patet ꝙ Christus habuit firmissimam stabilitatem. quod ostenditur cum dicitur. Qui est, quia istud verbum est, signat stabilitatem residentiæ, vnde Apoc. 5. Dignus est agnus qui occisus est, accipere fortitudinẽ.
¶ Quartò dico ꝙ Christus habuit iustissimã auctoritatem. G
Throni inquit. Agnus.n. finaliter recipit cornua, & dute percutit. Sic verè Christus finaliter efficiet aries. s. in iudicio vbi cornua asperæ iorisdictionis suscipiet, & peccatores percutiet & prosternet. quod ostenditur cum dicitur Throni, quia s. tunc habebit sedem in throno iudiciariæ potestatis. de quo dicitur Danie. 7. Thronos eius flamme ignis, rotæ eius ignis accensus, fluuius igneus rapidusq; egrediebatur à facie eius, quia vere in iudicio.

Thronus diuioæ iurisdictioois
Rotæ aogelicæ congregationis
Flumus sententialis executionis

Toti erunt ignei ꝑ rigoris iustitiæ seueritatem, quia ignis in conspectu eius exardescet & in circuitu eius tẽpestas, valida. Ideò de isto agno dicitur Apoc. 6. in persons damnatorum. Abscondit nos à facie sedentis super thronum, & ab ira agni, qm̃ venit dies magnus iræ ipsorum. Et do malis dicitur, Apo. 17. Hi cum agno pugoabunt, & agous viocet eos. De isto agno dicitur Apoc. 5. Dignus est agous qui occisus est, aperire librum, & soluere septem signacula eius. Quia vere agnus iste soluit, legit, aperit, & percurrit librum humanæ redemptioois. & septem sigilla fuerunt.

Incarnatio
Conuersatio
Passio
Ad inferos descensio

Sic igitur dico ꝙ iste haboit iustissimam auctoritatem. Throni. ¶ Quintò dico, ꝙ ipse ha- H
buit dignissimam sublimitatẽ, quia

Resurrectio
Ascensio
Ad iudicium aduentio.

quia ipse est rex. Reget inquit eos. Agnus.n.gregem vt communiter præcedit, & lactis vbera sugit. Sic Christus per dignitatis eacellentiam gregem ecclesiæ militantis & triũphantis dicitur præcedere, gubernare, & regere, & lac æternæ beatitudinis præcipuè possidere, ipsumq; tam sibi quam alijs dare. Et de hoc Apoc. 19. Beati qui ad cęnam agni vocati sunt. Reget inquit eos. Ideò dicit, quilibet beatus illud ps. Dominos regit me, & nihil deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit. Et de ista excellentia regis potest figuraliter dici illud Apo. 14. Vidi supra montem Syon, agnom stantem, & cum eo centum qoadraginta quattuor millia habentia nomen eius & nomen patris eius scriptum in frõtibus eorum. Et dicitur ibi ꝙ coram illo erant quinq; genera, hominum. s. Citharędi illi qui empti sunt de terra, illi qui cum mulieribus non sunt coinquinati, illi qui sequuntur agnũ quocunque ierit, & illi quorum in ore non est inoentum mendacium. Omnes.n.isti cantabant canticom nouum in conspectu agni, quattuor aoimalium, & qoattuor seniorum. Agnus iste charissimi est Christus. Ioan. 1. Ecce agnus Dei. Iste stat hodie supra montem Syon.i. in eelsitudine dignitatis æternæ. quæ Syon.i. specula dicitur eo ꝙ Deus ibi continoè speculatur. Cum isto sunt quattuor animalia.i.qoattuor Euangelistę. Seniores sunt patriarchæ. Citharizantes sunt angeli laudantes. In conspectu igitur agni, animalium seniorum, & citharędorum.i.in conspectu Christi, euangelistarum, patriarcharum, sunt hodie in paradiso illi qui nomẽ Dei patris. i. fidem, sanctæ Trinitatis in fruntibus.i.in publico profitentur. Sont etiam ibi castuate fulgentes. Qui cum molieribus nõ sunt coinquinati, veritate vincentes. In quorum ore non est inoentũ, mendacium, paopertate squalentes. Qui empti sunt de terra, humiluate fluentes, Qui seqoontur agnum qoocunq; ierit. Omnes.n.isti digni sunt stare coram agno superios in regno suo, qnia aeceptos est regi minister intelligens. Iuxtà illud Apoc. 7. Qui in conspectu agni amicti sunt stolis albis, & palmæ in manibos eorum. Et clamabant voce magna, salus Deo oostro qoi sedet super thronum, & agnũ. Patet igitur charissimi ꝙ agnus noster Christus habet.

Fastigij dignitatem. Reget eos.
Iudicij potestatem. Throni
Patientiæ stabilitatem
Amicitiæ societatem
Affluentiæ benignitatem.

Et sic de Christo oota si vis, quia p agnum intelligit, vir carnalis, simplex & ignorans.

Et allega. Vitulus & agnus pascentur simul. &c. Vide supra, vbi Accumbere. vbi ponitur. Et allega contra prælatos ignorantes figuram. Vidi supra montem Syon. Et expone contrario modo. Et si vis, nota ꝙ agnus babet multas defectiuas cõditiones, videlicet.

Impotentiam in resistendo
Ignorantiam in iudicando
Insolentiam in eaultando
Immunditiam in conoersando.

Habet igitur impotentiam in resistendo. Sic verè mali sunt fragiles, ad bene operandum, & ad vitijs resistendum, permittunt enim se à carnifice diabolo pertractari, & in grege inferni finaliter congregari, & ibi p sibito deuorari. vnde Actuũ. 8. & Esa. 53. Agnos coram tondõte se obmutescet. De diabolo vero potest dici illud Esa. 40. In brachio suo congregabit agnos. Et ipsis demonibus simul illud Annos 6. Comedetis agnos de grege, & vitulos de medio armenti. Item habet ignorantiam. Sic mali sunt, vt communiter in spiritualibus ignorantes. vnde de fatuo iuoene dicitur Prouer. 7, Quasi agnus lasciuiens & ignorans, & nescit, ꝙ ad vineula stultus trahatur. Item habet insolentiam. Est.n. animal insolens petulans & ludicrum. Sic mali in vanitatibos sont valde læti. ps. Eaultauerunt montes vt Arietes, & colles sicut agni ouinm. Eccl. 47. Cum leonibus lusit quasi cũ agnis Item habet immunditiam. Est.n. animal carnosom & pingue. Sic mali per carnalitatẽ &c. Esa. 30. Pascetur agnus spatiosè. Et hoc de agno vitioso, glorioso, virtuoso sufficit.

A **Agon.** Idem est quod certamen, bellum, pugna. Et accipitur pro tribulatione, tolerantia. Sicut de Christo io passione constituto dicitur Lucæ. 22. ꝙ factus in agonia proliaius orabat. Et 2. Tymo. 2. Qoi certat in agone, non coronabitur nisi qui legitimè certauerit. Accipitur etiam pro tentationis resistentia. Et sic Ecclesiast. quarto. Pro institia agonizare pro anima tua. Vide igitur infra in alijs titulis, consimilibus.

Aggrauare. Nota ꝙ aggrauàtio nihil aliud est, vñ maioris granaminis vel ponderis appositio. Et sic propriè dicitur illud aggrauatum, quod est magis graoè difficillè & ponderosum effectum. Sic igitur breuiter nota qoòd est A

Aggrauatio diuinæ ordinationis
Aggraoatio mundanæ tribulationis
Aggrauatio criminalis obstinationis
Aggrauatio naturalis inclinationis.

¶ Deos enim aggraoat contra peccatores suam ordinàtionem, quando. s. figit snam sententiam contra ipsos. Et sic dicitur. 1. Reg. 5. Aggrauata est manus domini super azotios. Item fortuna aggrauat, contra homines fortè tribulationem. 1. Paral. 10. Aggrauatũ ẽ prælium contra Saul. Et Iob. 23. Manus plagæ meæ aggrauata est super gemitom menm. Item aggrauat peccator seipsũ, per obstinationem. Obstinatio enim & mala consuetudo faciunt bominem ad omne bonum ponderosum & graoem. Aggrauat.n. cor ne intelligat. 1. Reg. 6. Quare aggrauatis corda vestra sicut aggrauanit Ægyptus? Aggranat aures, vt libenter non audiat. Esa. 6. Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua. Er Zach. 7. Aures suas aggrauauerunt ne aodirent, & cor suum posuerunt vt adamantem. Aggrauat pedes oe ad bonom currant. Vnde de bonis dicitur. 2. Reg. 3. ꝙ pedes eorum non sunt compedibus aggrauati. Item aggrauat corpus, & animam per vitiosam inclinationem. vnde Sap. 9. Corpus quod eorrumpitur. i. corpus corruptibile aggrauat animam, & deprimit inhabitatio terrena sensum multa cogitantem. Sufficit. vide infra de Grauitate, Pondere. &c.

Aggredi. Idem est quod inuadere vel impugnare. Sed omitto pp paucitatem auctoritatum.

Agrestis. Dicitur illa arbor vel ille fructus quæ in agro vel in borto crescit. quæ. s. aut non fructificant, aot fructos acres & inutiles faciunt. signant igitur, A quia gustui sunt acria, insipida, & amara, opera penitentiæ, Et sic de agno paschali dicitur Exod. 12. ꝙ cum lactucis agrestibus manducari debeat, quæ quia verè inutiles, & infructuosæ sunt, significare possont peccatores, vel peccata vel etiam mũdi bona. Et sic pręcipitur Deot. 20. ꝙ ligna pomifera non soeciderentur. Si qua autem ligna inquit, non sunt pomifera, sed agrestia succide. &c. Non plus, quia non sunt auctoritates. dato, qnòd infinita inuenirentur eaempla. vide de agro à qoo deriuatur agrestis.

Agricola. Nota ꝙ multiplex agricola reperitur in A sacra scriptura, videlicet.

Prælatus qui colit agrum exteriorem
Perfectus qui colit agrum interiorem
Beatus qui colit agrum superiorem
Mundanus qui colit agrum inferiotem.

Prælatus.n. colit, agrum ecclesiæ, ipsum debitè regẽdo, seminàdo, purgando, & frequentando. Ioan. 15. Pater meus agricola est. ¶ Perfectus colit agrum conscientiæ, ipsum mondàdo, & herbis & arboribus. i. gratijs & virtutibns adornando. Colit etiã agrum paradisi, iosum contemplando. Agrum porgatorij, & inferni, ipsom meditando. Agtum proprij corporis, ipsum fodiendo & per pęnitentiam macerando. Agrum etiam pauperum, ipsum per eleemosynas impinguando. vnde Gen. 9. Cepit Noe vir agricola exercere terram. ¶ Beatus colit agrum, cœlestis patriæ, ibi habitando, & eius fructibus perfruendo, vnde. 2. Tymo. 2. Laborantem agricolam oportet primom, de fructibus percipere. ¶ Item mundanus colit agrum præsentis vitæ, & viæ ipsum amando, & fructum diuitiarum aggregando, & sibi, non pauperibus accumulando. Figuratus in illo diuite, cuios ager vberes fruct⁹ attulit. Luc. 12. Qui de horreis augmentandis cogitans, animam nocte illa perdidit. Figuratus etiam in illis malis agricolis, qui vineam sibi locatam retinere volentes seruos patrisfamilias affliaerunt, & ideò vineam perdere meruerunt, & perditionem, & pęnam incurrerunt, quia s. mali mondani, qui vineam mundi sibi commissã, sibi appropriant, & seruos Christi. s. pauperes fructibus eius priuant, damnationem finalem reportant. Hiere. 51. Collidã in te agricolam & iugales eius. Dicamns igitor in genere, de bono agricola & de malo. Agricola.n. est ille qui colit agrum. Et potest signare prælatum qui per diligentiam pastoralẽ colit agrum ecclesiæ vel religionis. Potest etiam significare virũ perfectũ, iustũ, & bonũ, qoi agrũ sui cordis vel corporis, p pniam visitat atq; colit. Iõ põt dicere quilibet pfectus illud, Zach. 13. Hõ agricola ego sũ. Vbi oñdit ꝙ sicut agricola corporalis tria solet facere, q. s. vt meli⁹ faciat negotiũ suũ, solet,

Spoliari

Spoliari Solet ſpoliari, ne veſtibus grauetur,
Occupari ideò homo, quod eſt animal nudum.
Roborari Item occupari vt actibus probetur,
qnia agricola, Item roborari, vt viribus iuuetur. Ego ſum inquit. Sic vere loquendo ſpiritualiter. dico q ſi volumus eſſe ſpirituales agricolæ, nos debemus

Donis terreſtribus ſpoliari. Homo
B Bonis operibus agitari. Agricola
Sanis virtutibus roborari. Ego ſum.

Debemus igitur denndari tempo ralibns. Homo, quia. ſ. vltra neceſſitatem & indigentiam ſtatus noſtri non debemus temporalia cumnlare, immo ſicut agricola vt leuior, & expeditior ſit ad laborandnm veſtimenta ſua deponit, ſic, & nos veſtimenta noſtra. i. exteriora bona mundi, debemus quantum ad effectum deponere, & noſipſos per largitatem, & eleemoſynam denudare, vt ſic ad colendum noſmetipſos per bona opera expeditiores poſſimns apparere. & hoc oſtendiẗ, cum dicitur Homo, quia homo naturaliter eſt animal nndum ad denotandum q cor noſtrum debet eſſe nudnm, & ſine affectione diuitiarum, & ab indnmentis bonorum temporalium, denudatum. Iuxta illud ps. Dinitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. vt de quolibet poſſit dici illud Ioan. 19. Ecce homo Sicut. n. videmus q omnia quæ ſunt, abijciunt ſua ſuperflua veſtimenta & paramenta, ſicut patet de Serpente qni dimittit pellem vt renouetur, de arbore quæ dimittit folia, vt tandem nouis folijs adornetur, ſic verè nos debemus dimittere, ſaltē quantum ad amorē & affectum, pelles & folia exteriorum tēporalium bonorum, vt ſic virtutibus renouemur, vt ſic oneribus alleuiemur, & vt ſic cœleſtibus gaudijs & pręmijs adornemur. Sic vere de multis videtur q non ſunt homines, imò rectè videntur eſſe ſimiæ, quia quamuis haheant effigiem humanam, non eſt tamen nnda, immo cum hirſuto vellere, pelleq́ hiſpida eſt veſtita. Sic vere in mundo ſunt mnlti, qui per auaritiam ita ſunt in pelle hirſuta. i. in veſtimentis diuitiarum & in vellere temporalis poſſeſſionis inuoluti & induti, quòd rectè non videntur eſſe homines, ſed beſtiæ ſimiales, quia. ſ. tota eorum affectio amor atq; deuotio eſt ad delitias huius mūdi. Et ideò de tali homine dicitur in ps. Homn cum in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt Iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Iumentis inquit, quia. ſ. ſicut Iumenta babent faciem pronam verſus terram, non erectam, ſicut homo, ſic verè multi ſuut quorum facies. i. mens & affectio eſt totaliter inferins ad terram. i. ad terram per auaritiam inclinata, & à cœlo & cœleſtibns pœnitus retrouerſa. Non ſic chariſſimi non, ſed ſimns agricnlæ nudi, & à terrenorum amore exuti. Homo inquit. Iuxta illnd Eſa. 61. Filij peregrinorum, agricolæ erunt, quia. ſ. ſi nos volumns eſſe veri agricolę, neceſſe eſt quòd nos habeamus.

Charitatem & humilitatem. Filij
Paupertatem & benignitatem. peregrinorū
Firmitatem & ſtabilitatem. Erunt.

Debemus igitur denudari temporaliter. &c. ¶ Secūdò dico q nos dehemus agitari actualiter. Nam ſicut agricolæ ſe ſolent cito, & ſæpè & multotiens agitare, & mouere, ſic & nos per bona opera continuè debemus moneri & agitari. ſ. de virtute iu virtutem, de bono ad bonum, de merito, ad meritum. Qnod oſtendiẗ cum dr̃ Agricola, quis agricola poteſt deriuari ab ago agis, & colo colis, co. ſ. q agendo & operādo debemus colere noſmetipſos, vt ſic de quolibet dicatur illud Gen. 9. Cepit Noe vir agricola eaercere terram, & plantauit vineam. Vnde nota q talis agricola debet

Celeriter inchoare. Cepit
Viriliter laborare. Noe
Stabiliter continuare. Vir
Viriliter ſe occupare. Eaercere.

Debet. n. homo velociter incipere. Cepit. Celeriter perficere, quia debet eſſe Noe, qui interpretatur quietus. Stabiliter iuſiſtere, quia debet eſſe vir. Feliciter perficere, qnia debet exercere terram cordis & corporis ſui per pęnitentiam & laborem. Quod eſt contra multos, qui ſunt ita pigri & in carnalibus delitijs conſopiti, q non poſſunt ſe mouere per diligentiam, & laborem, ſed ſemper volunt quieſcere & dormire per pigritiam & torporem. Non ſic ſed ſimus agitati actualiter. Agricola inquit. Vnde. 2. Macha. 12. Iudei agriculturæ operam dabant. ¶ Tertiò ſimus rohorati firmiter vel virtualiter. Ego ſum inquit. quia. ſ. homo nō poteſt eſſe bonus agricnla, niſi ſit virtuoſus & robuſtus. Quod eſt contra multos qui ita ſunt debiles, q ſi aliquando incipiūt laborare, ſtatim deſinnnt atq; ceſſant. ſimiles colnmnis, quæ ſunt de lignis mollibus. ſ. de ſalicibus, quæ non perſeuerant in ſna firmitate, immo ſtatim ſi aliquantulum onerantur, flectūtur & inclinantur franguntur & diſſipantnr. Sic verè multi, ſunt ita debiles & imperfecti, q nullum onus laboris & pœnitentiæ poſſunt ſuſtinere, immo ſtatim ſedent, ceſſant, deficiunt, nec ſubſiſtunt, contra quos dicit Sene. Vtere officio, q ſemel ſumpſiſti, turpe eſt oneri cedere. Quod oſtenditur cum dicitur. Ego ſum, quia. ſ. iſtud verbum ſum es, ſignat firmitatem & realitatem eſſentiæ. ad denotandum q eſſentiales, firmi, & reales, fortes & ſtabiles eſſe debemus, vt ſic dicamus illud Amos. 7. Armentarins ego ſum vellicans ſycomoros. Et illud Exo. 3. Ego ſum qui ſum. Et 1. Cor. 3. Dei agricultura, eſtis. Sic igitur patet q ſpiritualis agricola debet virtuti vigere, labori ſtudere, terrenis carere. Homo inquit agricola ego
ſum. Et ſic patet de bono agricola. ¶ Item nota q agricola po C
teſt mihi in malo ſignificato ſignificare mundi diuites & auaros, quorum totus appetitus eſt circa culturam & regimen agri huius mundi Ideò de ipſis poteſt dici illud Gene. 25. Factus eſt Eſau vir gnarus venandi, & homo agricola, vbi oſtēditur q diuites & auari habent hodie infectoriam carnalitatem, quia. ſ. ſunt Eſau. qui interpretatur rubens, deceptoriam ſubtilitatem, quia ſunt gnari venandi, afflictoriam cupiditatē quia ſunt homines agricolæ, quia. ſ. modernis temporibus colunt agrum huius mundi. Quidam.

Carnaliter immunda ſectando
Fallaciter fraudes frequentando
Pœnaliter lucra cumulando.

Habent igitur iſti Carnalitatis infectionem. Eſau, qui interpretatur rubens, quia. ſ. iſti ſunt per carnalitatem, & luxuriam rubei, ſanguinei, & infecti, Sicut. n. videmus q res, ſanguinolenta faciliter maculat contingentem, ſic perſonæ, ſanguineæ & carnales faciliter per ſua mala verba & exempla maculant, & inficiunt contingentes. i. ſocios & vicinos. Et iō de talibus rubeis & carnalibus perſonis poteſt dici illud Eſa. 9. Veſtimentum mixtum ſanguine erit in combuſtionem, & cibus ignis. Vere illi qui ſanguinitatem luxuriæ habēt admixtam ignea, perpetua combuſtione damnabuntur. Narrat philoſophus q Bubalus ſummè odit colorem rubeum. Et ideò videns venatorem rubeis veſtimentis indutum, ad eum currit, vt eum feriat, & occidat. Sic verè chariſſimi, Bubalus. i. Deus naturaliter videtur odire homines luxurioſos, qnorum veſtimenta. i. caro, ſanguine & rubedine luxuriæ eſt infecta. Et iō finaliter iſte Bubalus tales homines luxurioſos ruhicundos, per infirmitatem innadit, per mortem corporis percutit, & per ęternam damnationem occidit, vt de talibus rubeis & infectis carnalibus luxurioſis, & delitioſis & de tali malo agricola Eſau dicatur illud Malach. 1. Eſau autem odio habui, Iacob autem dilexi, quia. ſ. dnminus, ſicut diligit Iacob. i. luctantes, pœnitentes, & laborantes, ita odit Eſau, ideſt carnaliter viuentes, & conuerſantes. Iſti igitur habent carnalitatis infe-
ctionem. Eſau. ¶ Secundò dico q ipſi babent ſubtilitatis dece D
ptionem. quia. ſ. ipſi ſunt viri gnari venandi. Nam ſicut venator ner multas artes & fraudes decipit beſtias atq; capit, ſic mali & peruerſi in hoc mundo habēt infinitos modos decipiēdi & defraudandi, & eos diuerſimode illaqueandi, & capiendi, ſicut patet de auaris, & vſurarijs qni pauperes in ſuis malis contractibus irretiunt & inuoluunt & eos exhæredant, depauperant, & defraudant. Iſtud etiam patet de adulatoribus, & proditoribus & de hypocritis, & deceptoribus. Nam adulatores per dulcem eloquentiā, proditores per fictam amicitiam, hypocritæ per fictam apparentiam alios decipiunt, & defraudant, ipſoſq́; capiunt & venantur, gnarus inquit venandi. Ideò dicitur Eccle. 13. Venatio Leonis onager in ſolitudine, ſic & paſcua diuitum ſunt panperes, Ideò de talihus deceptoribus loquitur ſcriptura Hiere. 5. Inuenti ſunt in populo meo inſidiantes velut aucupes, laqueos ponentes ad capiēdnm viros, ſicut dicipula plena auibus, ſic domus eorum plena dolo. Sicut. n. auceps ſibilando trahit & ducit auem ad decipulam & ad mortem, ſic vere tales per ſibilos falſarum promiſſionum verborum, & palliationum, audientes decipiunt, & ſeducunt & ideò tales ſunt ſimiles viperæ, quæ ſm Phyſiolognm ſibilando detrahit murenam de flumine, ipſamque ad ſui copulam ad littus Maris attrahit & addncit. Sic verè multi ſunt, qui ſuis ſibilis, ideſt verbis fraudulentis, & deceptorijs murenas. i. pauperes ad ſui copulam. i. ad ſuos malos contractus inducunt, & de fluminibus ſuis, ideſt de ſuis omnibus beneficijs & poſſeſſionibꝰ per vſuras, fraudes, & rapinas eijciūt, & deducunt. Ideò pauperes poſſunt dicere illud Thren. 3. Ve-

natione

natione ceperunt me quasi auem. Tales.n. figurantur in ipso Nembroch Gene. 10. qui erat robustissimus venator corā domino. Quia vere hodie tales venatores & deceptores sunt in mundo ceteris fortiores, sed caueant ne eis accidat, sicut Esau, qui dum vacaret venationi, perdidit benedictionem suā, Sic vere timeo quia dum isti vacant venationibus, & deceptionibus aliorum, ꝙ benedictione cœlestis gloriæ priuabuntur. Isti igitur habent subtilitatis deceptionem. ¶ Tertiò dico ꝙ agricolæ huius mundi habent cupiditatis afflictioné, quòd ostenditur cum dicitur Homo agricola. quia sicut agricola, non habet oculum, nisi ꝙ de labore, suo habeat fructum lucrum & emolumentum, sic nec cupidi, & auari ad aliud aspiciunt, nisi quòd de suis laboribus fructum & lucrum diuitiarum acquirant. vnde tales possunt dicere illud Zacha. 13. Homo agricola ego sum. Sicut enim videmus ꝙ Vrsus est animal inquietum, quia ligatum catena quotidie laborat circa stipitem, mouetur, & agitatur, sic verè auari & cupidi huius mundi, qui stipiti, idest mundo catena auaritiæ sunt ligati, nō cessant per auaritiam laborare, discurrere, & currere, & circuire, vt lucrum temporale possint acquirere, multa & diuersa terrarum spacia peragrare, & tamen sicut labor Vrsi omnimodo caret profectu, sic verè finaliter labor auarorum nullū commodum eis confert, quinimmo damnum infernalis miseriæ eis infert. Ideò de talibus agricolis dr̄ Amos. 5. Vocabunt agricolam ad luctum & ad planctum. Quia verè charissimi, illi qui sunt agricolæ per auaritiam, vocantur à Deo per sui iudicij occultam sententiam ad luctum & ad planctum. i. infernalem miseriam. Patet igitur ꝙ tales habent.

Afflictiuam cupiditatem
Deceptiuam subtilitatem
Infectiuam carnalitatem.

Et tunc verificabitur, illud Iohel. 1. Deuastatum est triticum, cōfusum est vinum, & elanguit oleum, & confusi sunt agricolę Et hæc de agricola sufficiant. &c.

A **Ait.** Videtur esse verbum quod non habet nisi tertiam personam præteriti temporis & primam & tertiam præsentis. Quandoq; enim dicitur. Aio ait aiunt, in præsenti, cōiter vero dicitur ait in præterito. Ponitur autem ait pro dixit. Et potest poni diuersimodè in scriptura, secundum materiam in qua ponitur, scilicet.

Ordinatiuè
Determinatiuè
Deliberatiuè
Comminatiuè
Imperatiuè
Gratulatiuè

Dicitur igitur ordinatiuè, vel determinatiuè seu deliberatiuè Semper enim signat fixam, & deliberatam propositi ordinationem. sicut Gen. 35. dicitur, ꝙ Iacob conuocata omni sua domo ait. Abijcite Deos alienos. Comminatiuè etiam dicitur, vnde Ioseph comminando fratribus suis ait. Sic probabo, si pacifici estis. Gene. 42. Ponitur etiam imperatiuè vbi Christus Mat. 9. ait paralytico Surge, tolle grabatum tuum, &c. ¶ Item gratulatiuè. Mat. 25. vbi dicitur ꝙ dn̄s ait seruo bono. Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium domini tui. &c. Vide de dicere.

Ala. Alæ sunt instrumenta seu membra quibus mediantibus corpora volatilium sursum in aerem sublenanē. Et accipiuntur in scriptura in bono & in malo. In bono signāt alas animæ. s. bonas affectiones, desideria & voluntates, virtutes & perfectiones, quæ animam portant, & eleuant superius ad æterna per contemplationem, & ab infimis eleuant per terrenorum abominationem. Et de talibus alis dicitur figuraliter Apoc. 12. Datæ sunt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ vt volaret in desertū. ¶ Item signant alas ecclesiæ, & isti sunt boni, prælati, & bonæ personæ ecclesiasticæ, quæ corpus ecclesiæ suis doctrinis & exemplis deferunt, sustinent atq; portant. Et taliter accipiendo potest significare quemlibet virum perfectum, sub cuius regimine & protectione ceteri à demonibus defenduntur, & in fide ecclesiæ congregantur. vnde. Matth. 23. Congregat Gallina pullos suos sub alis. ¶ Itē signant alas diuinæ potentiæ misericordiæ & clementiæ, ad quas in tentationibus & tribulationibus debemus refugere, & per deuotionem & desiderium anhelare. vnde p̄s. Sub vmbra alarum, tuarum sperabo, donec transeat iniquitas. ¶ Item alæ accipiū-
A tur in malo. Et sunt alæ malæ affectiones, præsumptiones, & ambitiones, quibus mediantibus anima per superbiam extollitur & leuatur. ¶ Item alæ sunt malæ diuitiæ & possessiones, vel mali malorum collaterales quorum auxilio homo quandoq; iniustè ad alta dignitatum officia promouetur. Hierem. 49. Ascendet quasi Aquila, & euolabit, & extendet alas suas, B
Sic igitur nota ꝙ in scriptura inuenio alam.

Extentam ad defendendum
Erectam ad ascendendum
Retentam seu retractam ad fouendum
Perflatam ad volitandum.

Defendit ala diuinæ protectionis Per alam enim intelligitur diuinū adiutorium & misericordia, ad quam debemus fugere, sicut pulli ne à miluo diabolo rapiamur. p̄s. In tegmine alarum tuarum sperabo. Ascendit ala mentalis contemplationis seu affectionis. vnde de istis dicitur Eze. 11. Eleuauerūt Cherubin alas suas, & eleuata sunt de terra. Custodit ala prælati iurisdictionis seu charitatis & dilectionis, quia. s. ad modum Gallinę fouet subditos. vnde ipsis dicatur illud p̄s. In velamento alarum tuarum exultabo. Volitat seu extendit ala humanæ præsumptionis & elationis. De qua Esa. 18. Veh terræ Cymbalo alarum, quæ est trans flumen Ethiopiæ. ¶ Distinguamus igiť, breuiter ꝙ sunt alæ virtuosæ, quas debemus habere, & sunt alæ vitiosæ, quas debemus horrere. De bonis alis, virtuosis & spiritualibus potest exponi illud supra dictum Apoc. 12. Datæ sunt mulieri duæ alæ aquilę. In quibus verbis ostēditur ꝙ sicut alæ sunt plicabiles, sunt binæ, sunt pennatæ, sic in anima debent esse tria genera alarum spiritualium, videlicet.

Affectio desiderans, mulieri. Ecce plicatura
Dilectio confœderans. duæ. Ecce ligatura
Discretio considerans. aquilæ. Ecce pennatura

Habet igitur anima seu vir perfectus affectionem desiderantem. Mulieri inquit. Sicut. n. videmus ꝙ ala de sui natura faciliter plicatur, sic affectio faciliter debet de bono desiderio, ad bonum desiderium inclinari, plicari pariter & conuerti, quod ostenditur cum dicitur. Mulieri, quia mulier de sui natura est affectiua desideratiua. Sicut patet Gene. 3. vbi dicitur de Eua ꝙ videns mulier lignum ꝙ esset pulchrum visu, & ad vescendum suaue, statim comedere affectauit, & comedit. ad denotandum ꝙ bona spiritualia & æterna debemus desiderare, & ardenter affectare, & ad ea per affectionem superius euolare. vt sic de quolibet tali dicatur illud Apoc. 12. Apparuit in cœlo mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, Mulier enim, i. vir affectiuus & desideratiuus debet apparere in cœlo, quia s. non debet nisi cœlestia affectare. Et ideo dicitur ꝙ debet esse amicta sole, cuius claritas est indefectibilis. per quod intelliguntur bona æterna, quæ circa nos debemus ad modum amictus semper habere per desiderium & affectum. Lunam autem mutabilem & variabilem. i. defectibilia mundi bona debemus habere sub pedibus per abominationem & despectū, Debemus igitur esse similes Coturnicibus, quæ quando trāseunt mare vt veniant ad calidas regiones, descendunt quandoq; ad mare quando sunt fatigatæ volando, vt. s. aliqualiter super aquam quiescant, tunc autem ne à profectu sui itineris retardentur, miro vtuntur artificio, quia. s. vnam alam tenent sursum erectam, vt eius beneficio semper vlterius transeant, cum alia autem ala in maris fluctibus se gubernant. vt dicit Isid. Sic verè charissimi debemus facere. Constat. n. ꝙ nos habemus duas alas. s. rationem & affectionem in terra. Constat, ꝙ omnes habemus transire vltra mare. i. vltra amaritudinem huius vitæ vsq; ad regionem paradisi. Dico igitur ꝙ si fatigati tentationibus & tribulationibus quandoq; descendimus ad mare. i. ad amaram mundi prosperitatem, vt habeamus consolationem aliquam temporalem, vtpote, quia necesse habem⁹, aliquod temporale negotium ministrare, tunc ne fortè impediamus à profectu virtutum, vnam alam, videlicet affectionē debemus semper sursum erigere ad æterna desiderāda, & affectanda. Et cum alia ala. i. cum vsu debitæ rationis, prudentiæ, & discretionis, debemus nos in huius vitæ fluctibus gubernare. Et ideò de talibus alis dicitur figuraliter Ezech. 1. Eleuauerunt Cherubin alas suas, & rotæ pariter. Quia verè illi, qui sunt cherubin per scientiæ plenitudinem. Illi qui sunt rotæ per obedientiæ promptitudinem. Illi qui sunt pariter per amicitiæ vicissitudinem, dico ꝙ illi debent eleuare alas affectionis ad cœlestium beatitudinem. Et nota ꝙ illi Cherubin habebāt quattuor alas, quattuor inquit facies vni, & quattuor pennæ vni, quia. s. anima habet quattuor affectiones quæ scilicet sunt dolor & gaudium, spes & timor, quibus. s. nunc ad vnum, nunc ad aliud desiderium circunfertur. Similis. n. videtur ludolochæ monstro marino. De quo ponit liber de natura rerum allegans Aristotelem quòd quattuor habet alas, duas, scilicet in facie, & duas in dorso. Cum igitur facies denotet, præsentia,

præsentia, dorsum verò absentia vel futura, possum dicere, ꝙ quattuor istæ alæ, quattuor bonorum affectiones denotant, duas.s. quæ versantur circa res præsentes, quæ sunt.s.dolor, & gaudium. Et duas quæ sunt in dorso, quæ versantur circa res absentes & futuras, quæ sunt spes & timor. Iusti autem gaudent de præsentibus bonis quæ fecerunt, & dolent de præteritis malis, quæ commiserunt, timent veto futura supplicia, q̃ meruerunt, & sperãt futura Paradisi solatia ad quæ creati fuerunt. vnde de ista quadruplici ala affectionum, potest dici illud Dan. 7. Alas habebat auis quattuor super se. Habet igitur vir perfectus affectionem desiderantem. Mulier inquit.

D ¶Secundo habet alias alas, scilicet dilectionem confœderantem. Dux. Ala enim in corpore auis, nunquam est sola immo semper consueuerunt esse binæ & binæ. Sic verè alæ charitatis & dilectionis in anima nunquam consueuerunt esse solæ, immo semper binæ & binę, quia semper debent esse simul amor Dei & amor proximi. quod ostenditur cum dicitur. Duç quia ſm Grego. per dualitatem duplex charitas designatur, quia in his duobus tota lex pendet, & prophetæ. Mat. 22. Aquila talis est conditionis, ꝙ in nido suo nõ dimittit nisi duos, pullos, quia si forte tertium genuerit, proijcit, & emittit, & hoc, quia timet grauari si plures pullos quam duos, ipsum oporteret nutrire. sicut dicit Plin. Sic verè charissimi, in nido cordis nostri debemus fouere & nutrire duos pullos. idest duos amores Dei.s. & proximi, quia si forte tertius pullus, se ingesserit, velut amor mundi, ipsum debemus expellere, quia forte ipsum fouendo per auaritiam grauaremur. Et ideò de duabus alis figuraliter dicitur. Esa. 6. ꝙ seraphin duabus alis tegebant faciem, duabus pedes, duabus volabant. Seraphin.n. qui ab incendio denominantur, signant homines, per charitatem feruidos & incensos, quia reuera cum duabus alis idest cum duplici charitate ipsi se regunt, & tegunt, & quantum ad faciem, idest quantum ad statum interiorem, & quantum ad pedes. idest quantum ad statum exteriorem, & quantũ ad volatum.i. quantum ad statum superiorem. Et fuit hoc figuratum Exod. 36. vbi dicitur ꝙ in tabernaculo fœderis erãt duo Cherubin qui alas suas extendebãt, & se mutuo respiciebant, & super arca testamenti sedebant. Isti duo Cherubin, signant homines scientificos & perfectos, quia Cherubin interpretatur plenitudo scientiæ, qui reuera debent esse duo. quia secundum Grego. Minus quam inter duos charitas haberi non potest. Et ideò dico ꝙ isti debent esse in tabernaculo, idest infra ecclesiam militantem per fidem & deuotionem, sedere super arcam testamenti.i. super ecclesiam triumphantem per considerationem & affectionem. & se mutuo respicere per pietatem adiutorium, & subuentionem. Et de hoc, Ezech. 1. Vnumquodque duabus alis tegebat corpus suum. Debemus igitur habere dilectionem confœderantem. Duæ, inquit.

E ¶Tertiò debemus habere discretionem considerantem. Aquilæ. Nam sicut Aquila de sui natura habet esse plumosa & neruosa, sic verè anima debet esse neruosa per operationis fortitudinem, & debet esse plumosa per contemplationis celsitudinẽ, quia sicut auis plumosa facilius eleuatur ad superiora, sic nos debemus per contemplationem ad superiora consideranda & meditanda faciliter eleuari. quod ostenditur cum dicitur Aquilæ, quæ est auis velocis motus, alti volatus, & clari visus, & plumosi corporis, neruosi pectoris. Sic anima debet esse velocis motus per operationem, alti volatus per contemplationem, clari visus per considerationem, plumosi corporis per virtutem & multiplicem perfectionem, neruosi, idest animosi pectoris per feruorem & dilectionem. Vnde Exod. 19. Portauit nos super alas Aquilarum. Figura ad hæc Ezech. 17. vbi dicitur. Aquila grandis venit ad libanum, magnarum alarum, longo membrorum ductu, onusta plumis, tulit medullam cedri. Aquila illa est homo perfectus, & contemplatiuus, qui dicitur esse grandis per virtutum abundantiam, longus per stabilem perseuerantiam, magnarum alarum per contemplationis sublimitatem, plumosus, per perfectionis multiplicitatem. Et debet venire ad libanum.i. ad montem cœli per deuotionis propinquitatem. Et sic finaliter poterit habere medullam cedri, idest æternæ fruitionis, dulcissimam voluptatem. Simus igitur charissimi alati.

Per discretionem considerantiuam. Aquilæ.
Per dilectionem confœderatiuam. Duæ
Per affectionem desiderantiuam. Mulieri.

F ¶Item nota ꝙ sunt alæ hominis peccatoris, quibus in altum tollitur per promotionem, & superbiam & elationem. Et de istis dicitur Danie. 7. Ecce alia bestia quasi pardus, & habebat alas quasi auis quattuor super se, & quattuor capita erant, in bestia. Et in ista figura ostenditur, ꝙ peccator tripliciter est alatus. videlicet.

Per pectoralem elationem. Quasi pardus
Per temporalem possessionem. Habebat alas
Per supernalem promotionem. Quattuor capita.

Primo igitur dico ꝙ peccator est alatus per elationem pectoralem, quia sicut auis per alas eleuatur, extollitur & effertur, sic peccator per alas vanitatis & superbiæ super alios vult extolli, & per superbiam taliter agitatur, ꝙ seipsum nimis reprefenrat, alios vilipendit. Et hoc ostenditur cum dicitur in figura. Ecce alia bestia quasi pardus. dicitur.

Ecce propter apparentem obscurationem.
Alia, propter rationis alienationem.
Bestia, propter insensatam indiscretionem,
Pardus propter efferatam superbiam & ambitionem.

Nam sicut pardus est animal superbum, elatum, rapax & crudele, cum pelle variè picturata, sic tales superbi, & elati sunt crudeles vt communiter & raptores & pellem exterioris apparentiæ semper volunt habere diuersis & varijs ornatib⁹, & fascibus picturatam. Et ideò dicitur de talibus, & in persona talium pardorum Oseæ. 13. Quasi Pardus in via occurram, eis. De alis vero superbiæ & præsumptionis eorum dicitur Oseæ. 4. Ligauit eum spiritus in alis suis. Spiritus dico superbiæ. Isti sunt figurati in struthione. De quo dicitur Iob. 39. Cum tempus fuerit in altum alas erigit, deridet equum, & ascensorem eius. Sic igitur patet ꝙ isti sunt alati per elationẽ seu superbiam pectoralem. ¶Secundo dico ꝙ isti sunt alati, G per possessionem seu substantiam temporalem. Et hoc ostẽditur quando dicitur ꝙ ista bestia habebat alas quattuor. Nam sicut alæ sunt circumiacentes corpori, & circa corpus extenduntur & dilatantur, & illis mediantibus corpus auicnlæ sursum fertur, sic verè temporales possessiones quæ peccatorib⁹, adiacent & circunstant, multum hodie extenduntur, & dilatantur. Et ideò isti multoties per superbiam extolluntur, quia sicut dicit Augustin. Difficilè est vt superbus non sit, qui diues est. Sed nota ꝙ istæ alę dicuntur quattuor. quia.s. alę mundanę prosperitatis consistunt in quattuor rebus.

In diuitijs	Et nota ꝙ volatilia imperfecta,
In delitijs	inueniuntur cum pluribus alis,
In honoribus	quam perfecta. Sicut patet, de
In scientijs.	multis vermibus, qui habẽt sex

alas vel quattuor. Aues autem perfectæ non. Sic verè charissimi illi qui sunt hodie imperfectiores, habent alas.i. temporales possessiones ampliores. Et ideò sicut talia animalia in lege erant immunda, sic tales immundi & fœtidi apud Deum reputantur. Et ideò de istis dicitur Luc. 15. Quod altum est apud homines, abominabile est apud Deum. Isti fuerunt figurati in illa Aquila de qua supra dicitur. Quia vere isti sunt hodie aquilæ grandes per magnæ famæ reputationem. Habent magnas alas & longa membra per bonorum immobilium dilatatam possessionem. Onusti sunt plumis, per mobilium ampliationem. Veniunt etiam ad libanum.i. ad honorem, promotionem. Et tollunt medullam cedri, i. totius prosperitatis, delectationem. Sunt igitur isti alati per possessionem seu substantiam temporalem. vnde Esa 8. Extensio alarum eius implet latitudinem terrę. ¶Tertiò dico ꝙ mali sunt alati per de- H fensionem seu potentiam magistralem, seu fraternalem, quod ostenditur cum dicitur, ꝙ ista bestia habebat plura capita. Quia vere mali in isto mundo habent plura capita. i. plures capitaneos, & magistros, collaterales pariter & sodales, defensores & fautores, & promotores & adiutores, quibus mediantibus sic per quasdam alas ad alta dignitatum & officiorum sublimantur, & extolluntur, efferuntur & prouehuntur, Tales sunt similes cuidam serpenti, quem dicitur Hercules occidisse sicut dicit Isido. qui dicebatur Hydra, qui habebat, quinque capita, & quando Hercules vnũ abscindebat, duo capita pro eo nascebantur. Sic verè mali & maximè officiales aduocati & balliui vendicant sibi hodie plura capita.i. plures capitaneos & fautores, ꝙ si fortè Hercules strenuus miles.i. Deus talia capita eis auferat, ipsi pro certo statim procurant pro vno perdito duo acquirere. verunramen finaliter omnia sua talia capita eis auferentur & ipsi ab Hercule. i. à Deo temporaliter & æternaliter occidentur. Figura Apoc. 19. Vbi ille qui

qui sedebat in equo albo, pugnabat contra bestiam quæ habebat plura capita, & quæ ascenderat de abysso, & ipsam vna, cum suo pseudopropheta & cum illis, qui habebant eius characterem, in stagno ignis & sulphuris relegauit. Sic verè charissimi, Christus, qui in equo albo purissimæ humanitatis sedet, finaliter contra tales bestias, sic incapitatas, quæ vt cõmuniter veniunt de abysso idest de statu vilitatis & paupertatis, & contra pseudoprophetas eorum.i.contra eorum adiutores promotores, prochenetas & suarum nequitiarum fautores, contraq; illos qui suum portant characterem.i. contra illos, qui suum portant nomen, hoc est dictu contra suos hæredes & successores, qui.s. in suis bonis male acquisitis, eis malè succedunt, pugnabit per mortem temporalem, vt eos in stagno ignis & sulphuris.i.in inferno vbi est ignis.i. ardor inextinguibilis, sulphur, idest fetor intolerabilis, per damnationẽ, æternam perpetuò relegabit. De talibus bestijs dicitur ad Titum.1.Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, ventris pigri.vbi ostenditur ꝙ tales mali sunt.

Mentaliter errantes. Cretenses, idest tenebrosi.
Verbaliter fallentes. Mendaces.
Crudeliter furentes. Quia malæ bestiæ.
Carnaliter viuentes. Ventris pigri.

Et ideò de talibus alatis & eorum alis.i.de talibus malis & eorum fautoribus dicitur Hiere.2.In alis tuis inuentus est sanguis pauperum & innocentum. Alæ.n.diuitum & magnatum s.eorum balliui & consiliarij, quorum consilijs feruntur & gubernantur. Alæ etiam talium malorum.i.eorum magistri, & fautores, pro certo sunt hodie pleni sanguine.i.temporali substantia pauperum & innocentum, quam.s.semper per rapinã, & vsuram rapiunt & extorquent. Zacha.5. Habebat alas quasi alas Milui. quæ.s. est auis querulosa rapinæ. Et nota ꝙ tales alæ possunt figurari. Ezech. 5.vbi dicitur, ꝙ manus hominis erant sub alis. Quia verè tales alæ.i.tales capitanei, & fautores semper habent manus. s. ad accipiendum munera ab eisdem, alis enim ipsos non promouerent, nisi ab eis aliquid manualiter acciperent. Sunt igitur peccatores alati per lateralẽ promotionem, vel per fraternalem prouisionem. Item per pectoralem elationem. Item per temporalem possessionem. Pone si vis illam figuram mirabilem Zacha.5. De mulieribus, quæ habebant alas Milui, quæ portabant amphorã, &c. Item nota ꝙ inueniuntur scorpiones alati, &c. vide infra de detractoribus. Item eruca cum sit vermis, recipit alas, & fit Papilio, & volat cum auibus. Sic viles homines mediantibus alis diuitiarum quas acquirunt, fiunt milites, & volant cum nobilibus. Vide infra de nobilitate &c.

A

Albedo.

Nota ꝙ generaliter in sacra scriptura reperitur.

Albedo mentis
Albedo carnis
Albedo cutis
Albedo vestis
Albedo vultus
Albedo cultus.

Albedo igitur mentis signat interiorem innocentiã. Et de hac potest exponi illud Iohelis.1. Vineam meam decorticauit, albi facti sunt rami ei⁹. Quando.n.vinea animæ decorticatur per confessionem & denudatur, tunc conscientia, per innocentiam dealbatur. ps. Asperges me domine hysopo, & mundabor, lauabis me, & super niuem dealbabor. ¶ Item albedo carnis signat continentiam puriorem. Et de hoc videbitur infra. de qua Ioh.20. Vidit duos angelos in albis sedentes. ¶ Item albedo cutis signat corporalem pulchritudinem, & decentiam. vnde Leui.13. vbi dicitur ꝙ si caro, & cutis, q̃ ignis exusserit, albam & rufam habuerit cicatricem, contaminabitur &c. ¶ Item albedo vestis honestam signat apparentiã Math.17. dicitur quod ꝙ vestimenta Christi facta sunt alba, sicut nix. ¶ Item albedo vultus signat gloriæ refulgentiam. Vnde Apoc.7. dicitur de beatis. Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt & vnde venerunt? ¶ Item albedo cultus, ornatus signat insolentiam vel etiam temporalem designat opulentiã. Et ista est albedo de qua dicitur ꝙ Iudei illuserunt Christum indutum veste alba. &c. Dico igitur ꝙ albedo est fundamentum omnium colorum, purioris & simplicioris naturæ ceteris coloribus, pulchrioris etiam apparentiæ, faciliter tamen maculatur, & eius macula difficulter reparatur. Et talis est rectè puritas innocentiæ, seu candor nitidæ castitatis, quia vere ista est virtus ceteris purior pulchrior & gratior, & quasi fundamentum omnium aliarum. Maculatur tamen faciliter, per peccatum, & maximè per luxuriæ fœditatem. Et vix aut nunquam amplius depuratur. Circa quod nota ꝙ in sacra scriptura reperitur quadruplex albedo.s.

Albedo puritatis
Hipocriticæ fallacitatis
Æternæ fœlicitatis
Externæ prosperitatis.

De illis autem qui sunt albi albedine puritatis, põt dici illud Luc.9. Facta est species vultus eius altera, & vestitus eius albus refulgens. B In quibus verbis ostenditur triplex albedo puritatis.s.in mente. in carne, & in veste. Prima est puritas innocentiæ mentalis. Secunda est puritas continentiæ carnalis. Tertia est puritas decentiæ vel apparentiæ moralis. Dico igitur ꝙ nos debemus habere

Mentalis innocentiæ nitorem. Vultus eius.
Carnalis continentiæ candorem. Species eius altera.
Moralis apparentiæ decorem vel splendorem. Vestitus inquit eius refulgens.

Habenda est igitur innocentia mentalis. Vultus inquit eius. Vultus.n.ipsius aiæ est cor & conscientia. quia sicut vultus est illa pars corporis quæ principaliter apparet in hominibus, sic cor & conscientia est pars illa aiæ q̃ Deus principaliter intuetur, & q̃ Deo immediatius præsentat, quia sicut dr.1.Reg.16. Hoies vident ea q̃ parẽt, dñs aũt intueť cor. Et iõ sicut videm⁹ ꝙ hõ summè studet vultũ suũ purũ & mũdũ seruare, sic hõ cor suum debet pro viribus seruare in innocentiæ puritate, & omnem fœditatem peccatorum abstergere, vel purgare, vt de eo possit dici illud Iacobi 1. Hic comparabitur viro consideranti vultum in speculo natiuitatis suæ vbi ostenditur ꝙ ad puritatem innocentiæ habendam requiritur.

Supernæ claritatis speculatio. Viro consideranti
Internæ vilitatis meditatio. Natiuitatis eius.
Externæ sanctitatis imitatio. Speculo.

Sicut.n.mulier volens seruare faciem puram & albam respicit ad speculum, sic homo qui vultum cordis sui vult seruare innocentem atq; purum, sæpe debet respicere ad specula.i.ad aliorum exempla, & se s̃m eorum virtutes, & mores componere & ornare. Et de tali albedine innocentiæ dicitur figuraliter Apoc. 1. Caput eius & capilli eius candidi sunt sicut lana alba, & tanquam nix. Quia vere caput cordis intentionis, capilli cogitationis & affectionis debent habere candorem & albedinem innocentiæ, & perfectionis. Et istud proh dolor, est contra multos qui re uera non habent innocentiam, sed nequitiam, non puritatem, sed fœditatem, non albedinem, sed nigredinem, non conscientiæ sanctitatem, sed omnis iniustitiæ prauitatem. Tales sunt similes Cygno, qui quamuis exterius habeat plumam albam, habet tñ interius carnem nigram. Sic verè multi sunt qui quamuis exterius in apparentia videantur esse puri, albi, innocentes & mundi per hypocriticam fictionẽ interius tñ in conscĩetia sunt nigri, fętidi & corrupti p vitia & pctã. Iõ de talib⁹ vultibus dr̃ Esa.40. Exsiccatũ est fenũ, & cecidit flos, & decor vultus ei⁹ deperijt. Nã in peccatorib⁹ & maximè in hypocritis exsiccatur & extirpatur fenum conuersationis & flos affectionis, & sic deperit decor vultus eius.i.innocentia cordis & intentionis. Non sic charissimi, sed habeamus innocentiam mentalem. C ¶ Secundò dico ꝙ debemus habere continentiam carnalem, & hæc est albedo exterior, quę denotatur cum dicitur Facta est species altera. Species.n.humana tunc fit quasi altera, qñ per carnis continentiã dealbatur, quia.s.tenere castitatẽ videtur esse vltra & extra limites humanæ cõditionis, quia s̃m Hiero. In carne pręter carnem viuere, potius est angelicũ, q̃ humanum. Et iõ videtur, ꝙ humana natura alteratur & dealbatur sicut vapor humidus & aquosus superius in medio interstitio aeris, qui quandoque propter vincentem frigiditatem in niuis albissimæ substantiã commutatur. Sic vere charissimi, q̃uis sit hõ naturalr humid⁹ & aquosus, fluxibilis & carnalis, qñ tñ venit frigus duri timoris. ipsum qñq; taliter concutit & constringit, ꝙ ipsum in niuẽ candidã.i.in hoiem albũ, mundũ, castum & purum alterat, & conuertit, ita ꝙ ei potest dici illud. 1. Regum.10. Inuenies in quit cuneum prophetarũ, & insiliet in te spiritus domini, & mutaberis in virũ alterũ. Vbi oñditur ꝙ ad albedinẽ castitatis habendam necessariũ est cõbinari sagaciter, quia.s. homo debet sectari societatem bonam & honestam. Cuneũ inquit prophetarũ. Itẽ inspirari viuaciter. quia sicut dr̃ Sap.8. Non ero continens nisi Deus det. Insiliet inquit in te spiritus domini. Item commutari seu alterari moraliter. Mutaberis inquit in virum alterum. Sed heu proh dolor qnã pauci sunt hodie quĩ hñt talẽ alterationẽ, quinimò videtur ꝙ multi hñt contrariã, & aduersariã, quia de albedine castitatis & cõtinẽtiæ mutantur

tur in nigredinem carnalitatis & luxuriæ. Similes Piperi qđ naturaliter est album. Sed ẜm Dyoſ. à Saracenis in furno coquitur & crematur, & ſic eius Albedo in nigredinem alteratur, & virtute etiam germinãdi priuatur. Sic verè multi ſunt qui quamuis deberent eſſe Albi per caſtitatẽ, quia tñ à Saracenis ideſt à Demonibus in furno tẽtationũ & in ardore mũdanæ proſperitatis coquuntur, ideò in nigredinẽ luxuriæ alterantur, & virture germinãdi per bona opa ſpoliantur. Vnde de eis poteſt dici illud Baruch. 6. Nigrę fiunt eorum facies de fumo qui in domo fit. Fumus. n. Diabolicæ tentationis facit per infamiã & luxuriam nigreſcere faciẽ ſuæ conuerſationis. Tales fuerũt figurati Dan. 4. in Nabuchodonoſor, qui de homine mutatus eſt in beſtiam. quia quãuis tales ſint homines. i. rationales per naturam, efficiũtur tñ beſtiæ per carnalitatem & luxuriam. quia ſ. beſtialiter viuentes non videntur habere vſum alicuius rõnis. Baruch. 6. Beſtiæ meliores ſunt illis. Non ſic charisſimi, ſed ſimus albi & puri per caſtitatem: quia homines albi & caſti Deo placent. Figura Apoc. 3. Vbi Deus dicit de innocentibus. Qui vicerit, veſtietur veſtimentis albis. Ideò bene conſulitur Apoc. 3. Suadeo tibi emere aurum &c. vt veſtimentis albis induaris, vt non appareat confuſio nuditatis tuæ. Dico igitur ꝙ nos debemus habere cõti-
D nentiã carnalem. Facta eſt inquit ſpecies eius altera. ¶ Tertiò debemus hr̃e albedinem puritatis quãtũ ad apparentiã mo-
E ralẽ: quia. ſ. veſtitus noſter debet eſſe albus & refulgẽs: quia. ſ. veſtitus nr̃æ exterioris apparentiæ debet albere in ſe per ſanctitatẽ & puritatẽ, & refulgere in alios per bonũ exẽplum & honeſtatem. qđ eſt contra multos qui ſiſes ſunt Pici, quæ naturaliter eſt alba, ſed tandẽ ſup ignẽ coquiť & bullitur, & ſic in nigredinẽ cõmutať, ita ꝙ quicquid ab ea contingiť, maculať. Sic verè charisſimi, hõ naturaliter debet eſſe albus. i. modeſtus, rõnalis & honeſtus, multi tñ ita bulliũt ꝑ inſolẽtię leuitatẽ, & ita coquunť ꝑ luxuriæ fœditatẽ, ꝙ color ſuæ apparentiæ in nigredinẽ malæ & inhoneſtæ cõuerſationis mutať, ita ꝙ alij per eorũ mala exẽpla inficiũtur & maculanť. Quia ſicut dr̃ Eccle. 14. Qui tetigerit Picẽ, inqnabiť ab ea. Non ſic, ſed habeamus albedinẽ honeſtatis. Veſtitus inqt eius factus eſt albus. vt de nobis poſsit dici illud Apoc. 3. Nõ inquinauerunt veſtimẽta ſua, ideò ambulabunt mecũ in albis: qa digni ſunt. Et ſic patet charisſimi, ꝙ albedo puritatis diſtinguiť in

Innocentiam voluntatis
Incontinentiam caſtitatis
Inapparentiam honeſtatis.

¶ Item nota ꝙ albedo hypocriticę fallacitatis eſt ſicut eſt Nix, quæ exterius pulchra, feces & vias putridas cooperit atq; tegit, & ita homines decipit, ꝙ dum credunt eſſe in via bona & plana, ipſi cadunt in foueã & in lutum. Sic verè candor hypocriſis quæ exterius in homine apparet, multa immunda vitia & peccata velat atque tegit quæ interius in conſcientia latiteſcunt. Et ideò homines in talibus decipiuntur: quia dum credũt inuenire bonam viam. i. hominem virtuoſum & perfectũ, ipſi non inueniũt niſi lutum ideſt perſonam vitioſam, fætidam & corruptam. Figura Leui. 13. Cumq; color albus in cute fuerit, & capillorum mutauerit aſpectum, ipſa quoq; caro viua fuerit, lepra vetuſtisſima iudicabitur. quia verè charisſimi, quando albus color hypocriſis eſt in apparentia & in cute, capilli aũt ideſt interiores affectiones, & caro. i. cõſcientia interius ſunt corrupti, tunc eſt lepra & infectio peſsima reputanda. Nam ẜm Iſido. antiqui ſolebant equos diuerſimodẽ dedicare. vnde dicit ꝙ equi albi aeri dedicabantur. ad denotandum ꝙ illi q ſunt albi per hypocriſim, aeri & vento. i. vanitati & inani gloriæ depurantur &c. Ideò de talibus equis albis dicitur Apoc. 6. Et ecce equus albus, & qui ſedebat ſuper eum habebat arcum, & data eſt ei corona. quia verè charisſimi illi qui ſunt hodie in equo albo, ideſt in ſtatu hypocritico, ſemper habent arcum. i. punctionem detractionis & murmurationis, & talibus (quod dolendum eſt) dantur hodie coronę ideſt ſtatus & eminentiæ dignitatum. Item nota ꝙ eſt albedo curioſitatis & proſperitatis. Sicut enim color albus ſua pulchritudine viſum attrahit & delectat ipſum tamen diſgregat, lædit & diſtrahit atque aggrauat, ſic mũdi proſperitas & curioſitas quæ oculos cordis attrahit ad ſui conſiderationem, ipſos ſolet diſgregare & diſſoluere per mala deſideria & affectiones, grauare etiam & lædere per malorum appetituum ampliationẽ. & ſicut color albus faciliter maculatur, ſic proſpera faciliter deſtruuntur. Et ideò ſicut Herodes illuſit Christum quãdo ipſum remiſit ad Pylatũ qui eum crucifixit, & induit eum veſte alba, ſicut dicitur Lucæ 22. ſic Deus qñ induit homines veſte alba ideſt mundi proſperitate, ipſos pro certo videť illudere, & ad Pylatum & ad Crucem. i. ad Diabolũ. & ad Inferni tormentum finaliter deſtinare. figura Gene. 30. Iacob & Laban fecerunt pactionem, ꝙ Iacob habebat oues varias, Laban autẽ habebat albas & nigras. Sic verè Chriſtus & Diabolus videntur inuicem pepigiſſe ꝙ Iacob luctator Chriſtus ad partem ſuam varios recipit. i. virtutum varietate dotatos. Laban autem ideſt Diabolus ad partẽ ſuam accipit albas pariter atque nigras, hoc eſt dictu, illos qui albedine proſperitatis fulgent exterius, & qui nigredine peccati & iniquitatis pallent interius. Item nota ꝙ eſt albedo æternæ gloriæ & fœlicitatis: qua. ſ. iuſti in Regno patris rutilant atque fulgent. Et de hoc dicitur Iob. 20. vbi duo Angeli in albis ſedentes apparuerunt mulieribus. Albedo enim ſtatum immortalitatis & impaſsibilitatis & æternæ claritatis deſignat. Ideò dicitur Apo. 6. Datæ ſunt ſingulis ſtolæ albæ. & Apoc. 7. Hi qui amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt & vnde venerunt? ſequitur. Hi ſunt qui venerunt ex magna tribulatione. quia. ſ. in hoc mundo patiuntur aduerſitatem, in alio recipiunt ſtolam albam. i. ſtatus immortalitatem & claritatem Pſal. Niue dealbabuntur in ſelmon, mons Dei mons pinguis &c. Selmon enim qui interpretatur pax, vel ſenſus, vel fortis imago, vel virtutis vmbraculum, ſignat Paradiſum, vbi ſcilicet eſt pax quæ nõ perturbatur. Senſus qui non offuſcatur, imago quæ non deturpatur, virtutis vmbraculum vbi anima recreatur. Et ſic iſte eſt mons ſelmon, vbi anima beata claritatis reſulgentia dealbatur. Sufficit de albedine.

Aleph. Eſt prima littera alphabeti Hebraici, quę interpretatur mille, vel doctrina tẽtationum. Et eſt A
titulus præpoſitus quibuſdam pſalmis & quibuſdam Hieremiæ lamentationibus. Significat igitur illum qui eſt α & ω, principium & finis. ſ. Deum, qui dicitur mille, qui eſt maior numerus q̃ poſsit eſſe propter immenſitatẽ. Et diciť doctrina tentationũ: qa cõtra tẽtationes oẽs docet infirmitatẽ. Pſalmi igitur nr̃i & lamentationes. i. gaudia nr̃a, luctus, & proſperitates, & aduerſitates ab iſto debent intitulari, & ab eo incipere, & ad eum terminari. Dico igitur ꝙ Aleph inueniť eſſe

Titulus laudis & congratulationis.
Titulus confeſsionis
Titulus eruditionis
Titulus timoris
Titulus nitoris
Titulus vigoris.

¶ Eſt dico titulus laudis. Pſal. Aleph Benedicã dñm in omni tp̃e ſemp laus eius in ore meo. Itẽ eſt titulus cõfeſsionis. Pſal. Aleph. Confitebor tibi dñe in toto corde meo. Item eſt titulus eruditionis. Pſal. Aleph. Noli emulari in malignãtibus &c. Item eſt titulus timoris. Pſal. Aleph. Beatus vir qui timet dñm &c. Item eſt titulus nitoris & puritatis. Pſal. Aleph. Beati immaculati in via &c. ¶ Item eſt titulus vigoris. Prouer. 31. Aleph. Mulierem fortem quis inueniet. De lamentationibus verò poſſum notare, ꝙ aleph ideſt Deus eſt titulus noſtræ

Aduerſitatis
Obſcuritatis
Calamitatis
Mutabilitatis.

Igitur incipiamus ab iſto Aleph. Ab iſto titulo lamentum pro noſtra aduerſitate. ſicut fecit Hieremias volens lamentari deſtructionem Hieruſalem Threnorum 1. Aleph. Quomodo ſedet ſola ciuitas plena populo, facta eſt quaſi vidua domina gentium &c. ¶ Item lamentum pro noſtra ignorãtia & obſcuritate. Thren. 2. Aleph. Quomodo obtexit caligine filiam Syon proiecit in terram inclytam Iſrael. ¶ Itẽ lamentum pro noſtra calamitate. Thren. 3. Aleph. Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius. Item lamẽtum pro noſtra mutabilitate. Threno. 4. Quomodo obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus. Et breuiter dico ꝙ in omni actu pſalmi vel lamenti ſemper debemus præponere Aleph ideſt Deum, qui eſt principium omnium bonorum operum & virtutum. Sufficit &c.

Alexander. Nota ꝙ Alexander interpretatur allenans tenebras, vel auferens anguſtias tenebrarum. Et ſic poteſt ſignificare Chriſtum, qui alleuauit tenebras errorum, & temperauit anguſtias tribulationum & dolorum. Alexander enim fuit Rex orbis & magnificus & glorioſus, qui cum modica manu ſcilicet cũ quattuor milibus equitũ & triginta milibus peditum orbem ſubiecit ẜm Oroſium. Sic Chriſtus glorioſus & ſublimis cum paucis milibus ideſt cum paucis prędicatoribus & Apoſtolis infinitos populos ſuæ fidei ſubiugauit. Vnde 2. Machab. 1. dicitur

bus supra dictũ est, necessaria sunt nõ vni, sed omnibus. Ideò
oẽs debemus inuicẽ per amorem & concordiã, charitatem &
amicitiã conuenire, vt buiusmodi alimenta possimus proui-
dere, procurare. Similes formicis quę ad alimenta procuran-
dum simul vadunt, simul laborant, simul viuunt, & diligẽter
in æstate prouident de quo in byeme tandẽ viuant. Sic verè
nos debemus tandem simul per fędus charitatis viuere, & in
æstate ad procurandum buius vitæ alimẽta spũalia, quæ tem-
pore futurę byemis post hanc vitã nobis proficiãt & valeant,
cum diligentia laborare. Populus inquit. Et de boc potest di-
ci illud 2. Reg. 13. Ecce populos multus veniebat pariter. Si-
cut. n. Papa libẽter audit collegium, Abbas capitulũ, Rex po-
pulom, ita ꝙ eis iusimul multa cõceduntur quæ singolis oon
darentur. Sic verè nos oẽs per coucordiã & charitatem con-
ueniamus, & alimenta gratiæ & gloriæ, ceteraq; Dei benefi-
cia à dño postulemus, facilius poterimus obtinere. Quod est
contra multos qoi in congregatione amoris, voitatis & socie-
tatis nolũt viuere nec manere, quinimmo alter ab altero per
rixas, inoidias, & discordias segregantur. Et ideò non mirũ si
hmói alimenta eisdem minimè cõferantur. Et de hoc dicitur
3. Re. 16. Populus aũt diuisus est in duas partes. Nõ sic, sed sit
in nobis collectio confœderatiua. Populus. Tertiò dico ꝙ cõ-
sideratur in alimentis refectio exuberatiua. alimenta. Alimen
ta. n. possunt dici eo ꝙ alant mentem. quia sicut alimenta cor-
poralia alunt & nutriunt, impinguant & reficiuot corpus, sic
ista spiritualia cor & mẽtem nutriunt spiritualiter & impin-
guant. ideò dicebat Apoſt 1. Thimo. 6. Habentes alimenta &
quibus tegamur, bis contenti simus. Quia verè alimẽta mẽ-
talis refectionis & tegumenta moralis conuersationis dãt bo
mini sufficientiam æternæ consolationis. Contenti inquit si-
mus. Sed heo proh dolor, talia alimenta mentis & animi re-
fectiua non accipiunt hodie multi, immo alimenta carnalia,
corporalia oblectamenta, qoæ sunt tam aĩæ ꝗ̃ corporis infe-
ctiua. quod maximè faciunt auari qui aluntur diuitijs, luxu-
riosi delitijs, superbi vanitatibus iactãtijs & extollẽtijs, præ-
sumptuosi vanis scientijs, curiosi vanis lętitijs, hypocritę ina-
nibus glorijs. Sicut enim homo ab infantia veneno outritus,
venenũ recipit pro alimentis, sic tales qui ab adolescentia sua
talibus venenosis sunt notriti, & talibus mũdi bonis delectati
& assueti, non quærunt alia ootrimenta: quia scilicet de ali-
mentis spiritualibus quæ mẽtem impinguant & reficiunt, ni-
hil curant. Ideò lamentat̃ Iohel. 1. Perierunt alimenta de do-
mo dñi. s. spiritualia. quia reuera (qood dolendum est) in do-
mo domini, idest in religione vel ecclesia perierunt & defe-
cerunt alimenta deuotionis & dilectionis & eleemosynæ &
compassionis, eucharistiæ & contemplationis. Hiere. 52. Nõ
erunt alimenta populo terræ. Sed reuera alia alimenta. s. de-
litiæ & diuitiæ ibidem affluunt & abundant. nam sicut Aqui-
la nutrit pullos snos carne & sangnine, sic verè Diabolus pec
catores nutrit carne & sangnine, idest delitijs & oblectamen-
tis carnalibus & terrenis. Eccle. 40. Alit enim animam suam
cibis alienis. Bona enim mundi dicuntur aliena, quia aliunde
veniunt: quia alienis remanent, & quia à dño nos faciũt alie-
nos. Non sic charissimi, sed babeamus alimenta spiritualia,
quibus. s. Prælati debent nutrire pecora sibi commissa. Vode
Gen. 46. Viri Pastores sunt, & curam babent alendorum gre-
gum. quia reuera vt dictũ est, ista sunt alimenta, quæ tribuunt
refectionem exnberatioam, quę requirunt collectionem con-
fœderatiuam, quæ satiant affectionẽ desideratiuam. Et si vis,
nota ꝙ sunt alimenta paupetum, quæ sunt exteriora. s. elee-
mosynæ. De quo Thob. 5. dicitur ꝙ esurientes alebat nudisq;
vestimenta præbebat. Itẽ sunt alimeuta deuotorum, quæ sunt
interiora, & ista sunt lectio, deuotio, gratia, eucbaristia, qoę
interius nutriunt piam meutem. Et ista sunt alimenta quibus
debet casttum cordis esse munitum. Vnde illud pręd ictum 1.
Tbimo. 6. Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti
simus. Vnde Gen. 47. dicitur ꝙ Ioseph alebat fratres suos om-
nemq; domum patris sui præbens singulis cibaria. ¶ Item sunt
alimenta booorum qoæ sunt superiora. vode de muliere stel-
lata. i. de anima beata dicitur Apoca. 12 ꝙ ipsa sumptis alis vo
lauit in desertum, vbi alitur per tempus & tempora. ¶ Vide de
nutrimento, cibo, & manducare, & cetera similia.

A **Alienum.** Dicitur omne illud quod oõ est proprium
oostrum. Et dicitur alieous, quasi aliuode
oatus. Et potest accipi in bono & in malo. Io bono quãdo quia
est alienus à mundo, vitio, & peccato. Et sic alienus signat vi-
ros perfectos, quos mundus uon potest vocare suos. Et de boc
in persona Dei dicit Dauid. Mihi alienigenæ subditi sunt. Et
alibi. Mihi alienigenę amici facti iunt. Vnde & Iob in persona
viri iusti dicebat Iob 19. Iuquilini mei quasi alienum habue-
runt me, & quasi peregrinus fui in oculis eorum. ¶ Item potest
accipi in malo, & sic signat illos qui alieni suot à Deo, à fide, à
gratia, à moribus, à Paradiso. & ita alienus potest dici tã Dia-
bolus quàm peccator quàm mundus. Demones etiam dicuu-
tur alieni: quia quamuis in principio fuerant domestici, in ca-
su tamen facti sunt alieni. Vude dominus potuit dicere illud
Iob. 19. Noti mei quasi alieni recesserunt à me. Isti autem pro-
priè dicuntur Dij alieni: q2. s. ab illis qui sunt à fide alieni, cre-
duntur esse Dij. & ideò isti adorari prohibẽtur Gen. 35. Abij-
cite Deos alienos. Et Exod. 20. Non habebis Deos alienos. Et
ibidem. Non adorabis Deum alienum. ¶ Dico igitur ꝙ pecca- B
tor potest dici alienus. quia scilicet nihil babet cõmune cum
Deo. Sicut enim videmus ꝙ alieni seu extranei uon diligunt
sicut domestici, licet quandoq; ad tempus amplius honoran-
tur, quinimmo si sit eis solatium seu festum, cito tamen defi-
cere comprobatur, sic mali non diliguntur à Deo, licet quan-
doq; hic in mundo io diuitijs & promotionibus temporali-
bus fiat eis à domino breue festum, à quo tamen finaliter sicut
alieni recedunt, & impensos honores tãquam alienos dimit-
tunt. Hiere. 30. Non dominabuntur amplius alieni. Potissimè
autem mali ecclesiastici alieni dicũtur, pro eo ꝙ esse legitimi
viri ecclesiæ non videntur, in quantum iniustè in beneficijs
alijs personis debitis inducuntur. Ecclesia. n. modernis tem-
poribus similis videtur perdici quæ fouet filios alienos. Cu-
culus enim auis fraudulenter oua sua in nido perdicis fouen-
da ponit, quæ perdix tanquam sua fouet & diligit, ipsi tamen
finaliter suam nutricẽ dimittunt, & cũ Cuculo tẽpore suo re-
cedunt. sicut ponit liber de naturis rerum. Sic verè proh do-
lor Cuculus idest Diabolus oua sua scilicet peccatores perdi
ci idest ecclesiæ fouendos tradit, in quantum in nido suo idest
in ipsius ecclesiæ beneficijs ipsos promouet & extollit, ita ꝙ
ista mater ecclesia sic delusa istos hodie fouet & outrit, & bo-
na quæ debebantur filijs, istis alienis tradit. Ideò iam possunt
filij ecclesiæ dicere illud Thre. 4. Hæreditas mea versa est ad
alienos, domus nostra ad extraneos. Et Esa. 1. Regionem ve-
stram corã oculis vestris alieni deuorant. Isti tamen filij alie-
ni quando sunt bene foti & ditati, de outrice non curant, oec
ei bona faciunt aut procurãt, immo matri suæ Diabolo dere-
licta ecclesia se sociant. Vnde in Psal. Filij alieni inueterati
sunt, filij alieni mentiti sunt & claudicanerunt à semitis suis.
vnde Hiere. 17. Perdix fouit quæ noo peperit, fecit diuitias, &
nõ in iudicio, in medio dierum suorum derelinquet eas. Vu-
de alieois qui non curant de vtilitatibus ecclesiarum, potest
dici illud Baruch. 4. Obliti enim estis eum qui nutriuit vos, &
cõtristastis nutricem vestram Hierusalem. Sic igitur patet ꝙ
mali ministri ecclesiæ dicuntur alieni, qoos etiam tanquàm
alienos Deus à ministerio suo iudicat repellendos. Vnde isti
debet timere illud quod dicitur Nume. 3. Si quis alienus ac-
cesserit, morietur. In quibus verbis ostẽditur ꝙ sicut alienus
in terra aliena babitans, semper habet status dubietatẽ, men-
tis peruersitatem: qoia scilicet semper oititur suppeditare il-
los de partibus. Psal. Diripiant alieni labores eius, babet etiã
nullam hæreditatẽ, sępe patitur diuersitatẽ, & sic dico ꝙ pec-
cator alienus dicitur. Quia dubios & suspiciosus. Si. Quia su-
perbus & præsumptuosus. Quis. Quia egenus & pœnuriosus.
sus. Egenus. Quia afflictus & laboriosus. Morietur. ¶ Dico C
igitur ꝙ peccator agitatur dubietate. Si. Sicut enim status pe-
regrinorum & alienorum non est stabilis neque firmus, im-
mo semper habent esse in pendulo & in dubio & in incerto,
sic verè peccator in vita ista semper est in dubietate, timore,
anxietate, & incertitudinẽ status sui: quia scilicet teste Am-
bro. Et de preterito meminit habere quod doleat, & de futu-
ro videt sibi superesse quod timeat. Dubitat enim de ioterio-
ribus, scilicet propter criminum immensitatem. Dubitat de
exterioribus. s. temporalium defectum & tenuitatẽ. Dubitat
de posterioribus. s. futuræ damnationis aduersitatem. Iste igi-
tur nihil habet stabile ueque certum. quia sicut dicitur Iob.
15. Sonitus terroris in anribus impij, & cum pax sit, inimici-
tias suspicatur. quod ostenditur cum dicitur Si. quæ est cõdi-
tio naturalis dnbia & incerta. Ad denotandum ꝙ status pec-
catorũ est conditionatus, dubius & incertus, mobilis pariter
& infirmus. Ideò præ desperatione videt̃ loqui pctõr in Psal.

Quo ibo à spũ tuo, & quo à facie tua fugiã? si ascẽdero in Cœlũ, tu illic es, si descendero ad Infernũ ades. Si habitauero in extremis maris &c. Et breuiter quocunq; se vertat peccator, semper est in dubio & in incerto. Si ascẽdit in Cœlũ p considerationẽ, inde repudiatur. Si descẽderit ad Infernũ, ibi condẽnatur. Si ambulat per mare. i. p mũdũ, ibi flagellatur. Nã Colũba est auis dubia: qa si descẽdit ad terrã, dubitat de laqueo vel sagitta. Si ascẽdit ad aerẽ, dubitat de accipitre. Et breuiter nunq̃ est in tuto quousq; redierit ad foramẽ. Sic verè charissimi peccator semper dubitat & timet accipitrẽ. i. Diabolũ, sagittã. i. mortẽ, laqueũ. i. æternæ damnationis vinculũ, nec vnq̃ est certus vel tutus quousq; ad locũ & foramen suũ. i. ad Deũ & ad ecclesiã & ad statum gratiæ redierit per charitatẽ, gratiã, & amorẽ. Dubitant iterũ peccatores in hoc mundo, amittere. s. prosperitatẽ, incurrere pœnalitatẽ, & perdere carnalitatẽ. Sed proh dolor ipsi non dubitãt amittere beatorũ societatẽ, vel sanctitatẽ, offendere Dei maiestatẽ, & incurrere æternæ mestitudinis grauitatẽ. Et quare non dubitãt? certe qa nõ cogitant neq; vident aliquid de futuris. Et iõ sicut cæcus qui nihil videt, qñq; vbi esset merito dubitandũ, ibi non dubitat nec timet. Sic verè mali & p malitiam excæcati, qui pericula sibi imminentia non vident, timent vbi timere non deberẽt. s. in mundi aduersitatibus: qa trepidauerũt timore vbi nõ erat timor. Psal. Vbi aũt summè est timendũ. s. in Dei offensione & futura dãnatione, ipsi non dubitant neq; timẽt. vnde Eccle. 7. Sunt inqt impij qui ita securi sunt ac si iustorũ facta habeant. Isti sunt siles Ceruo, qui dum est in nemore, nihil videt dubitare, immo elatis cornibus circuit & discurrit. Sed qñ à venatoribus concluditur, à Canibus persequitur, in cordis & laqueis constringitur, tũc incipit lachrimari ſm Isido. dubitare pariter & timere. Sic verè charissimi, peccatores q̃uis sint in statu dubitabili & periculoso, ipsi tñ non vident aliquid timere, immo cornibus superbiæ elati, ceruicosè, obstinatè, & proteruè vndiq; efferunt. Sed proh dolor qñ multitudo Canũ. i. infirmitatũ eos inuaserit, qñ venator. i. mors eos in sepulchro cõcluserit, qñ ẽt laqueus diuinæ sñiæ eos in Inferno ligauerit, tũc timebunt & trepidabũt, tunc stridebunt & dubitabunt, tunc ẽt flebũt & formidabunt, ibi. n. erit fletus & stridor dẽtiũ. Mat. 22. Dico igit̃ charissimi ꝙ peccator agitat̃ dubietate. Si inquit. Vnde isti dubitando vidẽtur dicere illud Psal.
D Quõ cantabimus canticũ dñi in terra aliena? ¶ Scd̃o dico ꝙ peccator est alienus: qa instigatur peruersitate. s. superbia & præsumptione. Quia alienigenę vt cõiter qñ possunt habere dñium, nitũtur suppeditare illos de partibus, quibus deberẽt potius obedire, & eisdẽ pro viribus obuiare. Et hoc est qd̃ dicitur Deut. 28. Aduena qui versatur tecũ, ascẽdet super te, & erit superior, tu aũt descendes, & eris inferior. Sic verè peccator tanta aduersitate percutitur ꝙ ille qui est alienus à Deo, illos qui sunt eius compatriotæ vicini pariter & propinqui. s. bonos & iustos quibus tenetur obedire, & maximè prælatos dños & magistros ipse pro certo semper per superbiã nititur suppeditare, vilipendere, & calcare, & eisdem peruersè obsistere, atq; pro viribus cõtraire. Esa. 6. versa est in prauum vineã aliena. Vnde quilibet à talibus impulsus põt dicere illud Abdiæ. 1. Quis detrahet me in terrã? Et merito: qa sicut dicitur Iob. 9. Qui trãstulit mõtes, & nescierunt hi quos trãstulit in furore suo. Vide infra de Quis. qd̃ ondit̃ur cũ dicit̃ Quis. Istud. n. pronomen quis, cũ tota prosapia posterioritate & cõsanguinitate sua vnã habet peruersitatẽ, quia semper in omni constructione vult præire illã partẽ orationis à qua regitur & gubernat̃. vt dicit Priscianus. Ioã. 5. Alius ante me descendit. Et Ioã. 20. Alius discipulus pręcucurrit citius Petro. Et tamẽ Petrus erat Prælatus qui poterat rõnabiliter ire primus. Sic verè charissimi, mali, peruersi, superbi, & obstinati, semper volunt per superbiã præcedere, illosq; post se ponere à q̃bus debent regi, gubernari, & regulari. s. bonos prouidos & maturos. Et maximè suos Principes & Prælatos. quod potissimè videtur inter clericos & religiosos, vbi mali peruersi & obstinati & superbi, semper volunt alijs præeminere. Quis inquit. Isti sunt siles Hirco, qui q̃uis sit aĩal fœtidissimum, si tñ sit in vno grege, semper vt cõiter vult oẽs alios præcedere, & ante oẽs alios primus ire. Sic verè charissimi, q̃uis peccator sit fętentissimus per luxuriã, infamiã, & peccatum, alios tñ per superbiã vt cõiter vult anteire. Iste est igit̃ Quis. vnde Esa. 22. Tu qui es, aut quasi qs es. vbi ondit̃ur ꝙ isti sunt Despectiuæ conditionis: quia dicitur tu es. Pręsumptiuę volitionis. Quis. disiunctiuæ dissensionis. Aut. Defectiuæ durationis: quia ipsi propriè non sunt, sed quasi sunt. quasi quis es. Ideò de talibus alienis potest quilibet bonus dicere illud Psal. Alieni insurrexerunt aduersum me. quia. s. tales insurgunt cõtra bonos, quibus debuerant obedire. stimulantur igitur peruersitate. Quis inquit. ¶ Tertiò dico ꝙ peccator dicitur alienus: quia spoliat̃ hæreditate. quod ostenditur cum dicitur Alienus accesserit. E
Sicut. n. alieni vt cõiter non habent hęreditatem in terra aliena in qua sunt, sed communiter bonis mobilibus acquisitis & aduentitijs sunt contenti, sic verè charissimi, peccatores nihil habẽt in hęreditate paterna Paradisi, immo bonis mobilibus & aduentitijs. i. bonis temporalibus defectibilibus & accidẽtalibus mundanisq; prosperitatibus sunt contenti. quod ostẽditur cum dicitur Alienus. quia. s. isti quasi aliunde nati alieni sunt, & extranei ab hæreditate Paradisi. Ideò possumus dicere de eo illud Prouerb. 5. Ne des alienis honorẽ tuum, ne fortè impleantur extranei viribus tuis, & labores tui sint in domo aliena. Sed scitis ꝙ rectè videtur ꝙ talibus accidat sicut pullis Aquilæ, Aquila. n. alienat & proijcit vnum à se de pullis suis: quia vltra duos non vult nutrire. Sed est quędam auis quæ dicitur Iryn ſm Aristo. quæ inueniens huiusmodi pullũ ita à patre suo alienum & proiectum, ipsum in filium recipit & adoptat. Sic verè charissimi, qñ verus Aquila Deus homines peccatores à se alienauerit, & nido suo. i. hęreditate Paradisi priuauerit, & ipsos ab amore & gratia sua abiecerit & repudiauerit, statim inueniunt alium receptorem. s. Diabolum seu mundum, qui nullum consueuit degenerem refutare, qui statim ipsos recipit & adoptat, & bonis & prosperis huius mundi nutrit & recreat & impinguat. Et ideò de mundo & Diabolo potest dici illud Eccle. 49. Dederunt. n. Regnũ suum alijs, & gloriã suam alienæ genti. Diabolus. n. & mundus dant hodie alijs & genti alienæ. i. mundi peccatoribus à Deo & ab hæreditate Paradisi alienis Regnum suum & gloriam suam, gloriam. i. honorem totius mundanæ prosperitatis. ideò talibus dicitur illud Baruch. 4. Inueterasti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis, deputatus es cum descendentibus in Infernum. In quibus verbis ostenditur ꝙ mundus dicitur locus & Regnum alienorum. i. peccatorum quadruplici ratione, videlicet Propter pigritiæ senectutẽ. Inueterasti. Propter nequitiæ seruitutem. In terra aliena. Propter letalem societatem. coinquinatus es inquit cum mortuis. Propter finalẽ anxietatem: quia deputatus es cum descendentibus in Infernum. In terra aliena. s. huius mundi, in qua mali imperãt atq; regnant, ipsi veniunt & descendunt in Infernum, & hęreditate Paradisi perpetuò spoliant̃. Dicit̃ igitur peccator alienus: quia nõ dotatur hæreditate. ¶ Quartò dicitur alienus: qa F
flagellatur aduersitate. Morietur inquit. Sicut. n. videmus ꝙ alieni & aduenæ multis laboribus exponuntur, parũ ab alijs reputantur, & incõmoda plurima patiũtur, sic verè peccator finaliter laboribus mortis exponit̃, à Deo & Angelis & Sanctis contemnitur, tandẽ in Inferno perpetuis incõmodis subiugatur. Morietur inqt. s. morte tẽporali & æterna. Vnde Esa. 27. In gladio morientur peccatores popl̃i mei. Vnde de talibus alienis dicitur Ezec. 14. Homo de Israel si alienatus fuerit à me, faciã eum in exẽplum & in prouerbiũ, & disperdam eum. Pone si vis qũo alienati à sensu finaliter moriuntur. Figura 1. Macha. 15. Alienatus mente Antiochus &c. Vide ibi. Patet igitur ꝙ peccator dicitur alienus. quia sicut dictum est

Aduersitate grauatur
Hæreditate priuatur
Peruersitate tumescit
Dubietate tremescit.

¶ Nota vlterius ꝙ alienus dicit̃ mundus, Diabolus, tyrãnus. mundus. vñ in Psal. Relinquent alienis diuitias suas. Et Hie. 19. Alienum fecerunt locum istum. Mundana etiam prosperitas dicit̃ aliena. Prouer. 23. Puteus angustus os alienæ. Mulier etiam mala dicitur aliena. Prouer. 7. Vt eruaris ab aliena, quę verba sua dulcia facit. Et etiam omnia bona mundi aliena dicuntur, & hoc quia aliunde & ab extrinseco nobis veniunt, & alienis ẽt post nos remanent. vnde Sene. epistola 1. Omnia lucili aliena sunt, & tps tñ nostrũ est. Et breuiter mundus dicitur propriè terra aliena. Itẽ Diabolus. Oseę 2. Respiciunt Deos alienos. Item tyrãnus. Esa. 1. Corã oculis vestris regiones vras alieni deuorãt. & Oseę 7. Comederũt alieni robur eius &c. sufficit.

Alienigena. Dicitur ille qui est aliunde genitus. Et potest significare hominẽ peccatorem, sicut dictum est de alieno. Et nota ꝙ populus Philistinorum A

norum qui semper fuit filijs Israel cõtrarius & rebellis, dicebatur populus alienigenarum. ad denotandum ꝙ peccatores semper sunt Deo & populo eius contrarij & rebelles. istos in pluribus cõflictibus expugnauit Dauid, sicut ipse dicit in ps. Mihi alienigenæ subditi sunt. Ad denotandum ꝙ Dauid manu fortis.i. Christus peccatores per mortem corporis impugnabit & eos in Inferno seruituti perpetuę subiugabit. ¶ Nota igitur ꝙ per alienigenã intelligit̃ peccator multiplici ratione, videlicet quia reprobatus lętaliter. Quia maculatus carnaliter. Quia disgregatus dispariter. Quia castigatus crudeliter. Isti.n. sicut indigni à Deo reprobãtur. Non vult.n. Deus ꝙ ad altaris sacrificium admittantur, vel ꝙ ad dignitates ecclesiasticas recipiant̃. Vnde de Agno Paschali dicitur Exod. 12.ꝙ alienigena non comedet ex eo. & Neemie.13. dixit Neemias in persona boni Prælati. Mundaui eos ab omnibus alienigenis, & constitui ordines sacerdotum & leuitarũ Cuius tñ iam fit hodie contrariũ. quia.s. mali præ ceteris in ecclesia accepantur. Vnde 1. Mac. 5. dicitur. Repleta est omnis Galilea alienigenis Figura 1. Macb. 3. vbi dicitur ꝙ Antiochus misit ad conterendũ Iudeam, vt constitueret habitatores eius filios alienigenarũ. Itẽ isti vt immundi per luxuriã maculantur 2. Esdrę 8. Terra polluta est abominationibus alienigenarũ. Et ideò Neemias precepit ꝙ viri Israel.i. viri ecclesiastici dimitterent oẽs vxores alienigenas qui.s. Neemias.i. bonus Prælatus valde debet cauere ne ecclesiastici cum malis mulieribus inquinẽtur. Et tñ proh dolor de Salomone dicitur 3. Reg. 11. ꝙ ipse adamauit mulieres alienigenas. Item isti socialiter nõ ligantur. Non.n. solent mali per bonam societatem ligari, nec charitatis fœdere colligari. Nee. 3. Separauerunt oẽm alienigenam. Boni ẽt debent à talibus separari. Nee. 9. Separatũ est semen filiorũ ab omni alienigena. Nõ decet.n. ꝙ filij Israel.i. boni malorũ societatẽ sectent Et tñ proh dolor ipsi dicunt illud Psal. Mihi alienigenæ amici facti sunt. Item isti finaliter ęternaliter cruciantur & puniuntur.s. in Inferno 1. Mach. 11. Occidit alienigenarũ in die illa tria milia. qa.s. isti in Inferno collocabuntur, damnabuntur, & cruciabuntur. ita ꝙ tunc poterit dici illud Psal. Ecce alienigenæ & tyrus & pplus Æthiopum hi fuerunt illic. Illic dico.s. in mundo fuerunt Deum offendendo, & nũc illic.s. in Inferno erunt peccata luendo. Oñditur igitur hic ꝙ illic.s. in Mundo vel in Inferno erunt tria genera peccatorũ.s. Solitudinis sectatores.s. Alienigenę. Multitudinis turbatores. Tyrus. Angustians vel tribulans. lympitudinis contemptores, vel turpitudinis possessores, populus

B Æthiopum qui interpretantur caliginosi. ¶ Dico igitur ꝙ illic erunt sectatores solitudinis, qui.s. nomine alienigenarũ intelliguntur. Alienigena.n. est ille qui non est de patria, de ciuitate, vel de villa, & signat hoiem solitarium, qui.s. nõ est de ciuitate.i. de ciuium vnitate: quia oẽm communitatẽ, concordiam, & societatẽ videtur fugere, vilipendere & horrere, immo moribus & conditionibus, colloquijs & consilijs vult ab oibus separari, claudi pariter & velari. Et ideò de talibus alienigenis dicitur Nee. 9. Separatum est semen filiorũ Israel ab omnibus alienigenis. Sicut.n. teste Isido. Aues prædales quarum rostrum est curuum & vngues acuti, solent viuere solæ, & à cõitate aliarũ auiũ separari, & ab omnibus alienari & segregari, sic multi sunt mali peccatores & in seculo & in claustro, qui per quandam vitę austeritatem, solitudinẽ, & partialitatem nihil volunt habere cõmune cum alijs, sed ab omnibus esse distincti, diuisi pariter & disiuncti. Et maximè tales sunt aues rapaces & detractores, qui carnes crudas non cessant deuorare. Tales etiam sunt auari & raptores, quorum rostrum.i. verba habent curuitatẽ fallacitatis, & vngues.i. opera habent acuitatẽ rapacitatis. Isti dico soli & solitarij ẽ bonorũ societate & frequẽtia diuisi, perpetuò volũt esse soli. Thre. 3. Sedebit solitarius, & tacebit. Isti.n. habent tepiditatem. Sedebit. Horrent societatẽ. Solitarius. Tenent procacitatem. Tacebit. Et ideò de tali malorum distinctione dicitur Nume. 18. Alienigena non miscebitur vobis. & Nee. 13. Separabũt oẽm alienigenam. Isti non erant digni comedere de hostijs & sacrificijs sanctificatis, nec intrare Templum Domini, & maximè de Agno Paschali, sicut dicit̃ Exod. 12. & Leui. 22. Ad denotandum ꝙ huiusmodi solitarij alienigenæ non sunt digni ad cibum sanctificatum sacramẽti altaris accedere, nec Templum Paradisi intrare, maximè cũ tam in eucharistia q̃ in Paradiso sit maxima societas, cõmunitas, & charitas intellecta.

C Sunt igitur sectatores solitudinis. ¶ Secundò dico ꝙ illic erũt turbatores multitudinis, impij.s. & tyranni, qui populum sibi subditum & vicinum rapinis & exactionibus angustiãt & infestant quod ostenditur cum dicitur Tyrus. quia tyrus interpretatur angustians & tribulans. Et ideò Dauid inter alios q̃ ipsum infestabant & grauabant, noiat alienigenas cum habitantibus tyrum. Isti igit̃ sunt turbatores multitudinis. ¶ Ter- D tiò dico ꝙ ibi sunt possessores turpitudinis. quod ostenditur cum dicitur. Populus Æthiopum Æthiopes enim sunt populi nigri, solis ardoribus infestati, & interpretantur caliginosi Sic verè in mundo isto sunt plures peccatores, qui sunt inflãmati per auaritiam & ambitionẽ. Qui sunt denigrati per infamiam & malam cõuersationem. Qui sunt caliginosi & excęcati per ignorantiam & indiscretionem, qui.s. lympitudinẽ discretionis & sapientiæ claritatem abdicant, deserũt, & contemnunt, & omnem moralem turpitudinem atque nigredinẽ profitentur. Ideò talibus obscuris, tenebrosis, & caliginosis, nigris, & vitiosis peccatoribus dicitur Hierem. 13. Si mutare potest Æthiops pellem suam, & Pardus proprietates suas, sic & vos poteritis bonum facere cum didiceritis malum. Sunt igitur alienigenę moralis turpitudinis possessores, vulgariter multitudinis turbatores, localis solitudinis sectatores. Si vis autem per alienigenam intelliguntur cõuersi & pœnitentes. Vnde Luc. 17. Non est inuentus qui rediret & daret gloriam Deo nisi hic alienigena. Item per alienigenam intelligitur proditor & deceptor. Eccle. 11. Admitte alienigenam, & subuertet te in turbine, & alienabit te à vijs proprijs &c. sufficit.

Alius.

Idem est quod alter, & signat hominẽ, ab alio distinctum & diuersum. Et potest intelligi in bono. A Et sic alius est ille qui à mundo & mundanis vitijs est diuersus, distinctus pariter & diuisus. Et de hoc Ioã. 10. Alias oues habeo quæ non sunt ex hoc ouili. Alius etiam potest dici ille qui est superadditus & adiunctus Et ita põt significare quẽlibet bonum socium & amicũ, qui nobis in necessitatibus adiungitur, & per pietatẽ & adiutorium aggregatur. Et de hoc Prouerb. 11. Alij diuidunt propria, & ditiores sunt. ¶ Itẽ alia significant multa vniuersaliter aggregata. Ioan. 21. alia signa multa fecit Iesus. Et omnibus istis modis potest accipi in bono. ¶ Secundò dico ꝙ potest accipi in malo. Et sic alius signat hominem diuersum, diuisum & distinctũ ab alijs per odium & malignitatem, vel per vitæ dissimilem qualitatẽ. Et de talibus dicitur Prouer. 10. Alij rapiunt nõ sua, & semper in egestate sunt, Et. 1. Corin. 11. Alius quidem esurit, alius autem ebrius est. vbi nota ꝙ homo de sui natura est eiusdem speciei cum alijs non diuersæ, habet etiam os paruum. ad denotandũ ꝙ debet esse animal tẽperatum, & faciliciter satiatum. Est ẽt animal rationale atq; nudum. à quibus tribus peccator videtur esse alius triplici ratione, videlicet Propter morũ difformitatem. Alius quidem. Propter mentis cupiditatem. Esurit. Propter mundi prosperitatem, vel propter sensus obscuritatẽ. Alius aũt ebrius est. ¶ Dico igit̃ ꝙ isti sunt difformiter ab B alijs segregati. quod oñditur cũ dicitur Alius quidẽ. Dicunt enim alij: quia.s. diuisi sunt ab aliena conuersatione. Quidã ẽt sunt alij.i. singulares in sua mala conditione. Isti.n. nõ volunt esse eiusdẽ speciei cũ alijs.s. per amicitiæ vnitatẽ & charitatẽ, sed volũt esse alij per diuisionẽ & diuersitatẽ. Tales sunt similes Scyllæ Cepæ Caninæ quæ q̃ñq; inuenitur sola, & tũc mortifera est & venenosa, & est in littoribus maris s̃m Pla. Sic verè tales qui ita sunt solitarij, singulares, & difformes cõitati aliorũ qui.s. iuxta maris littus.i. iuxta fluctus mundanorũ negotiorũ semper inueniunt̃ plantati, isti dico & cõiter mortiferi sunt & venenosi p vitia & peccata, & p mala opa & exẽpla. Et iõ de taliũ difformitate dicit̃ 1. Corio. 15. Alia est caro volucrũ & alia bestiarũ. vbi oñditur ꝙ isti sunt separari difformitatibus, alia & alia inquinati carnalitatibus: quia sunt caro bestiarũ. Eleuati põpositatibus. Volucrũ inquit. Ideò de eis dicitur Sap. 2. Grauis est nobis ẽt ad videndum, q̃m dissimilis est alijs vita eius. tales sunt figurati Dan. 7. Ecce inquit bestia quarta terribilis atq; mirabilis & fortis nimis, dentes habens magnos & ferreos, comedẽs & diminuẽs, & reliqua pedibus cõculcans, dissimilis aũt erat ceteris bestijs quas viderat ante eã, & habebat cornua decẽ. Verè charissimi tales sunt hodie multi peccatores. qa isti sunt terribiles pauperibus per aduersitatẽ, mirabiles diuitibus per prosperitatem, fortes nimis per tpalem ptãtem. Dẽtes.i. verba hñtes ferrea p mordacitatem. Ideò isti comedunt alios per rapacitatem. Iterum dico ꝙ isti diminuunt.s. de fama aliorum per detractionem, & de tem-

porali substantia per rapinam, vsuram, & exactionē, & reli-
quos etiam de quibus.s. non possunt aliquod malum dicere,
conculcant & vilipendunt per suæ laudis suppressionem vel
aliqualem detractionem, vel conculcant.s.per oppressionem
& suppeditationē. Et ideo isti sunt dissimiles alijs.s.bonis per
vitæ & famæ excellentem imperfectionē. Cornuti sunt etiam
per superbiā & elationē. Ideò de talibus alijs dicitur Dan.7.
Ecce alia bestia quasi Pardus. Sic igitur patet ꝙ peccator di-
C citur alius propter morum diuersitatē. ¶ Secundò dico ꝙ di-
citur alius propter mentis cupiditatē. Esurit inquit. Peccato-
res enim per cupiditatem & ambitionē semper esuriunt & si-
tiunt bona mundi, nec possunt aliqualiter satiari, & ideò isti
sunt alij q̃ deberent. Cum.n.homo habeat inter aīalia os mi-
nimum quasi alienū, & contra propriam naturam imputatur
ei qn̄ tanta auaritia estuat, ꝙ eius appetitus nequit diuitijs sa-
tiari. Bona.n.mundi sunt sicut fons Tantali.de quo dicitur ꝙ
quanto quis magis bibebat.tanto plus sitiebat. Sic verè quan-
to plus de bonis mundi biberis & acquisieris, tanto plus sities
& esuries.i. ardor & appetitus auaritiæ magis crescet. Eccle.
24. Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibūt me, adhuc si-
tient. Mundi prosperitas loquitur, quæ non facit nisi deside-
riū prouocare. & ideò debemus esse similes Ceruo, qui qn̄ ca
lefactus est & sitibundus, dato ꝙ inueniat aliquem riuulum,
nunquàm tn̄ ibi sistit, qa scit ꝙ nō satiaretur ibi, sed desideriū
prouocaret. Et ideò currit vsq; ad fontē, vt ibi in aquę abun-
dātia suū repleat appetitū, vt dicit magister in libro proprie-
tatū. Sic verè charissimi, nos qui in hoc mundo sumus diuer-
sis tentationibus calefacti, pro Deo non sistamus in riuulo
mundanæ prosperitatis: quia verè ista non satiat neq; replet,
immo desideriū per auaritiā prouocat & accendit. Vnde Esa.
5. Nobiles eius interierūt fame, multitudo eius sibi exaruit.
Sed curramus ꝑ desideriū & affectū vsq; ad fontē viuū glorię
Paradisi, vbi ad plenum satiabit nr̄i capacitas appetitus. Psal.
Satiabor cum apparuerit gl̄ia tua. Et illud, quēadmodū desi-
derat Ceruus ad fontes aquarū &c. In mūdo aūt isto est con-
trarium: q̄a.s.bona mūdi de se non dant sufficientiā, sed indi-
gentiā. Non satietatē, sed anxietatē Non fertilitatē, sed cupi-
ditatem. Et istud patet in mūdi raptoribus & auaris, qui quā-
to plus accumulant, tanto plus indigent, desiderant & mēdi-
cant. Vnde de talibus alijs dicitur Prouer.11. Alij rapiunt nō
sua, & semper in egestate sunt. quia breuiter teste Sene. Diues
est non qui magis habet, sed qui minus cupit. Causas aūt qua-
re mūdi bona nō satiant, vide infra titulo Saturare. Bene igit̄
dico ꝙ pctōr pōt dici Alius propter mentis cupiditatē. Esurit
D inquit ¶ Tertiò dico ꝙ pctōr dicit̄ alius propter mundi pro-
speritatē vel propter sensus obscuritatē. Alius inqt ebrius est.
Homo naturaliter est nudus Iuxta illud Iob.1. Nudus egres-
sus sum de vtero matris meæ. Est ēt aīal rōnale. ideò peccator
qn̄ acquirit vestimēta tpalis prosperitatis & possessionis, qui
etiam ex hoc perdit sensum & vsum debitę rationis & discre-
tionis, alius est q̃ deberet. Et hoc ostenditur qn̄ dicitur Alius
ebrius est. Sicut.n.vinū immoderatè sumptum aufert homini
sensum & motū, & facit eū vacillare & titubare, & quasi aliū
à propria natura, sic mūdi prosperitas homini aufert sensum
debitæ rationis & discretionis & motum virtuosæ operatio-
nis, ipsumq; facit titubare ab itinere virtutis & perfectionis.
ideò de tali ebrietate dicit̄ in Psal. Turbati sunt, & moti sunt,
& nis sapientia eorum deuorata est. Rom. 14. Alius credit se
manducare oīa. Cōtra illud Leui. 10. Vinū & omne quod ine-
briare pōt, non bibetis. Et cetera vide supra de Abstinentia.
Sic igitur patet charissimi ꝙ peccator dicitur alius propter
mundi prosperitatem, vel sensus obscuritatē, mētis cupidita-
tē, morū difformitatem. Ideò alius meritò pōt dici. Et si volu-
mus notare, possumus dicere ꝙ alius pōt dici Fallacijs pallia-
tus. Seuitijs effrenatus. Negotijs occupatus. Nequitijs impli-
E catus. ¶ Dicitur inquam alius ille qui fallacijs palliatur, sicut
sunt hypocritæ, falsi amici, & proditores. Inueniuntur.n.alij
q̃ credebantur. Psal Filij alieni mētiti sunt mihi. Item illi qui
seuitijs effrenantur, sicut sunt crudeles & tyranni. De quibus
dicitur Ioh.21. Petro dictum est. Alius te cinget & ducet, sci-
licet quo tu non vis, supple violenter. Item illi qui mundi ne-
tijs occupantur. figurati in illo de quo dicitur Math.22. quòd
alius iuit ad villam suam idest ad mundi negocia, & sic à Re-
gis nuptijs est esclusus. Itē illi qui nequitijs implicantur. Vn-
de illi duo latrones dicuntur alij Luc. 23. Crucifixi sunt cum
Christo alij duo nequā. Sic igitur dico ꝙ alius signat pecca-
torem. ¶ Sed adhuc nota quòd vir perfectus potest dici alius, F
qui scilicet propter vitæ excellentiam & sanctitatem alius ab
alijs potest dici. Et de hoc 1.Corin. 12 Alij datur sermo scien
tiæ, alij sapientiæ vel spiritus, alij fides, alij gratia sanitatū, alij
operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum,
alij interpretatio sermonū. Et breuiter ille qui vult esse alius
idest singularis excellēs & perfectus in omni bono, per spiri-
tum est prouectus. Et nota ꝙ de talibus potest exponi illud 1.
Corin.15. Alia est claritas Solis, alia Lunæ, alia Stellarū. quia
verè claritas & excellentia perfectorū qui per Solem Lunam
& Stellas intelliguntur, est alia & alia.i. ab aliorum cōi vsu ꝑ
eminentiam segregata & diuisa, in quibus verbis talium per-
fectorum excellentia & claritas describitur à lucida claritate
Solis. à fluida pietate Lunę. A solida firmitate Stellarum. Ha-
bent igitur boni lucidum splendorem, quia.s.cōparātur Soli.
Nam sicut Sol pōt dici alius ab alijs luminaribus propter ex-
cellentiam claritatis, quia.s.quantum est de se, sua claritas est
inoffuscabilis, inextinguibilis, & inuariabilis. Sic verè clari-
tas bonitatis sapientiæ & discretionis & honestatis bonorum
& perfectorū non offuscatur per ignorantiā, nō variatur per
insolentiā, non extinguitur per imperseuerantiā, immo in eo-
dē statu perseuerat. Eccle.27. Omnis homo sanctus manet in
sapientia sicut Sol. Et ideò talibus alijs dicit̄ 1.Corin.12. Alij
per spiritū datur sermo sapientiæ. Habet igitur lucidū splen-
dorē. Secundò habet fluidū dulcorē. Luna inquit. Nota sicut
Luna est alia & diuersa, excellens & separata ab alijs lumina-
ribus in humiditate: quia s̄m Ambro. Luna dicitur mater ro-
ris, fons humoris, decor noctis. Sic viri perfecti alios excellūt
in humore dulcoris & compassionis. Nam ros pietatis ab eis
distillatur, & nox.i.status pauperū & egenorum ab eis deco-
ratur. Et ideò sicut videmus ꝙ Luna quantumcunq; rorē in-
ferius administret, sua tn̄ influentia ex hoc nō minuitur neq;
cessat, sic verè boni & misericordes nō minuūtur nec depau-
perantur, quàmuis rorē bñficiorū alijs largiantur, immo per
Dei ordinationē sępe fit ꝙ bonis amplianntur potioribus. Luc.
6. Date, & dabit̄ vobis. Et Esa.60. Non occidet vltra Sol tuus,
& Luna tua non minuetur amplius &c. De talibus alijs dicit̄
Prouer.11. Alij diuidūt propria, & ditiores sunt. ¶ Tertiò di- G
co ꝙ non tm̄ habent isti fluidum dulcorē, immo etiam habēt
solidū tenorē Stellę, quę dicuntur à stando quia.s.propter suā
perpetuā stabilitatē alię sunt ab aliorū corporum mutabilita-
te: quia.s.in firmamento continuè voluuntur, nunquàm tamē
deficiunt neque cadunt, immo in firmamēto perpetuò perse-
uerant. Sic verè boni & perfecti ita sunt per virtutem perse-
uerantiæ in firmamento.i. in fide ecclesiæ vel in statu gratiæ
radicati, stabiliti, & firmati, ꝙ quamuis moueantur tribula-
tionibus, agitentur tentationibus, ipsi tn̄ per peccatū nō fran-
guntur, per inconstantiā non mutantur, per impatientiam nō
turbantur, per morum insufficientiā non perduntur, sed ma-
gis & magis per firmitatē perpetuā roborantur. Vnde Dan.
12. Iusti autē fulgebunt sicut Stellæ in perpetuas æternitates.
Ideò de talibus alijs dicitur Ioan.14. Aliū paraclitū dabit vo
bis vt maneat vobiscū in ęternū. Isti dicunt̄ paracliti ꝑ aliorū
consolationē, dicūtur à patre dati ꝑ diuinā institutionē. Di-
cunt̄ manere in ęternū ꝑ perseuerātē durationē. Et iō isti di-
cuntur Stellæ à stando: quia.s. in fide & moribus sunt stabiles
atq; firmi. Sed heu proh dolor, quot sunt hodie qui habeant
Firmitatē Stellarum. Pietatē Lunarem. Claritatem Solarem?
Pro certo pauci, quod dolendū est. Claritas sapientiæ nebulis
ignorantiæ denigratur. ideò non sunt Sol. Pietas influentiæ
faculis auaritiæ desiccatur. ideò non sunt Luna. Firmitas exi-
stentiæ, iaculis ignorantiæ perforatur. Et ideò proh dolor isti
nō sunt hodie Stellæ. Non sic charissimi nō, sed pro Deo ha-
beamus sicut dictum est. Splendorem lucidum, Solis. Dulco-
rem fluidum. Lunæ. Tenorem Solidum, Stellarum. Et sic eri-
mus alij per vitam & sanctitatem eminētem & ab alijs segre-
gati. Et nota ꝙ tales alij idest tales singulares & iusti

Vtiliter solent occupari
Viriliter solent operari
Opulenter solent fęcundari
Eminenter solent exaltari
Celeriter solent agitari
Moraliter solent immutari
Salubriter solent liberari.

¶ Dico igitur ꝙ iusti vtiliter occupantur. Ioh.4. Alij laborauerunt, & vos in
labores eorum intrastis. Item viriliter operātur 1. Corin. 12.
Alij dat̄ operatio virtutū. ¶ Item opulenter fęcundantur, sup-
ple

ple fructu bonorum operum. Vnde Luc. 8. Aliud cecidit in terrá bonam,& ortum fecit fructum centuplum. ¶ Item eminenter sublimantur.s.ad honores spirituales & æternales. vnde Eph.4.dicit ꝙ Deus alios pastores,& doctores,alios, verò Euágelistas dedit. ¶ Itẽ celeriter agitant.s.obediendo próptè maioribus. vnde illud Ioan 20. Alius discipulus præcucurrit citius petro. Itẽ moraliter immutantur, supple se conuertendo ad bonũ. Vnde de Saul dicitur 1.Reg.10. ꝙ Deus immutauit sibi cor aliud.¶ Itẽ salubriter liberantur sup.in patria. Vnde Mat.27.dicitur ꝙ Christus alios saluos fecit. Sic igit patet ꝙ isti dicuntur alij, in quantũ sunt singulariter perfecti, & à cũctis vitijs alieni. vnde de Deo dicitur Esa.65.ꝙ seruos suos vocauit noie alio. Quilibet igitur bonus debet tales alios diligere,& eorum vtilitatẽ velle. Iuxta illud Phil.2.nemo quod suum est quærat.& hæc de alieno,alienigena,& alio sufficiãt.

A **Alligare.** Diuersimodè sonat in scriptura. Nota igitur ꝙ ſm ꝙ ex scriptura perpenditur, per alligaturam põt intelligi Gra,quæ ligat perfectos.Lex quæ ligat erectos.Culpa quæ ligat infectos.Pœna quæ ligat eiectos Gloria quæ ligat prouectos.¶ Nam primò per grãm & disciplinã ligant perfecti:quia pro certo ista est ſm Psal.quę sanat contritos corde,& alligat contritiones eorũ.¶ Itẽ per legẽ ligãtur dischola superbi & erecti. Mar.3. Nemo põt vasa fortis diripere,nisi prius fortẽ alliget. ¶ Itẽ per culpã ligantur infecti.i. pctõres.s. cũ vinculo malæ consuetudinis. vnde Luc.13. Xps dicit ꝙ filiã Abrahe quam alligauit Sathanas 18. annis, oportebat curare sabbato. Itẽ per pœnã alligant miseri & deiecti. vnde de Herode dr ꝙ ipse alligauit Ioannem & posuit in carcerẽ.¶ Itẽ per grãm alligantur beati.s.sursum in patria. vbi ita ligati sunt, ꝙ amplius inde cadere non possunt. vnde Eccle.6. Vincula ipsius alligatura sanitatis. Dicamus igit aliqd de alligatione morali, quę fit per grãm. Ista.n.nihil aliud est quàm mandatorũ obseruatio,religionis subiectio,legis diuinæ obligatio,charitatis cõiunctio, quibus.s.homo domitus & ligatus Deo ꝑ obedientiã subijcitur,& eidẽ debitè famulatur. Sicut.n.Leo in nemore capitur,ligatur,domatur, & tandem Regibus & Principibus præsentatur, sic verè pctõr qñ capitur per cõuersionẽ,alligatur per statutorum regularium impositionẽ,domatur per obedientiã & subiectionẽ,& tandẽ Regibus & Principibus.i.Deo & Angelis præsentatur ꝑ ęternæ gloriæ acquisitionem. sic erat alligatus Paulus Act.20.vbi dicit. Alligatus spiritu vado in Hierusalem. In quibus verbis ostenditur ꝙ sicut aial captũ & ligatũ subiugatur, instigatur, obedit,accedit, sic verè nos debemus Regulari tenaciter. Alligatus. Inspirari viuaciter. Spũ. Obedire celeriter. Vado Peruenire feliciter. In Hierusalem. ¶ Dico igitur ꝙ debemus teB naciter regulari. Alligatus inquit. Nam sicut videmus ꝙ bos alligatus & domitus regulariter & ad volũtatem ductoris in patientia circuit & laborat, sic verè homo qui ligatus & strictus est vinculis charitatis & catenis regularium statutorũ & diuinorum mandatorum, honestè, regulariter patienter & reuerenter debet se habere, & in agro ecclesiæ per pœnitentiam laborare. Alligatus inquit. Lucæ 19. Inuenietis pullum Asinæ alligatum. vbi ostenditur ꝙ hoĩem alligat Perseuerantiæ stabilitas. Inuenietis.q.d.ipse non recedet. Obediẽtiæ humilitas. Pullum. & patientiæ tranquillitas. Asinæ. Quod pro certo est contra multos qui nec perseuerantia,obedientia,vel patientia sunt ligati, immo proh dolor,tanta leuitate,proteruitate,inconstantia & inobedientia sunt elati,ꝙ nec Deo nec Prælato nec vinculis salutaribus nec statutis regularibus volunt submittere colla sua. Tales sunt superbi & elati & obstinati,& in seculo & in claustro, similes Onagro, quod est animal quod nulla arte domatur,nec aliqua industria regulatur. Sic verè multi sunt qui ita sunt obstinati & elati, ꝙ vix aut nunquàm possunt à Prælato & à superiore domari,regulari, alligari,vel subiugari. De his dicitur Iob.11. Vir vanus in superbiam erigitur, & quasi pullum Onagri se liberũ natũ putat. Sicut ẽt Rhinoceros est aial indomabile & illigabile, sic tales. Ideò Iob.39.dicitur. Nunquid alligabis Rhinocerõtem loro? q.d.impossibile est,nisi Deus apponat manũ. Sed proh dolor, ista sua indomabilitas cedit eis in præiudicium & iacturam. Sicut.n.aper est aial indomabile & indomesticabile, vt communiter, & tamen venator aliquãdo in suis retibus & catenis ipsum alligat & constringit, & tũc ense & gladio suo ipsum vulnerat & occidit, sic verè tales obstinati & proterui, qui pro tpe huius vitę nolunt per disciplinam ligari vel domari, finaliter à venatore Deo vinculis suæ sniæ ligabuntur, & æternę damnationis retibus arctabũtur,& gladio tormentorum Infernalium necabuntur. figura Dan.4. vbi de Nabuchodonosor dicitur Alligetur vinculo ferreo & ęreo,& cum feris sit pars eius,cor eius ab humano immutetur, & cor feræ detur ei. quia verè charissimi, isti sunt superbi, ceruicosi, & proterui, finaliter vinculis ferreis.i.tenacitate & perpetuitate æternæ damnationis ligabũtur, & corde humano.i discretione & sapientia præ [tor]mentorum immanitate priuabũtur. Ideò de talibus dicit Mat.14. Herodes tenuit & ligauit Ioan. & posuit ipsum in carcerem. Ideò de zizania dicitur Mat.13. Alligate eos per fasciculos ad cõburendum. vbi ostenditur ꝙ peccatores in inferno Tenaciter cõstringuntur. Alligate eos. Difformiter distinguũtur. Per fasciculos Acerbiter affliguntur. Ad comburendũ. Heu charissimi non sic,sed pro Deo alligemur stringamur domemur in vita ista regularibus disciplinis. Ne fortè oporteat finaliter alligari in Inferni incẽdijs & catenis. Sic igitur dico ꝙ debemus tenaciter vel moraliter regulari. Alligatus inquit. Exẽplo Apoli qui dicebat Act.21. Nõ solum alligari,sed mori paratus sum pro noie Iesu Christi. ¶ Secundò dico ꝙ debemus viuaciter inspirari. Spiritu in- C quit. Sicut.n.aial alligatum ad voluntatem ductoris ducitur vndequaque, sic nos ad voluntatẽ,inspirationem,suggestionẽ ductoris nostri Spiritus sancti debemus duci ad oia bona ope ra exercenda. Nam sicut spiritus.i.ventus nauem per fluctus maris ducit ad portũ,qñ in velum eius directè percutit atque sufflat, sic verè Spiritus sanctus qñ per suas inspirationes sufflat in velum voluntatis, ipsam nauem.i.ipsam aiam in huius mundi pelago fluctuantem,ad portum salutis.s.ad Paradisum pertrahit. vnde Psal. Spiritus tuus bonus deducet me in terrã rectam. Sed proh dolor videtur ꝙ multis aiabus accidit sicut naui. Est.n.ſm Isid.quidam piscis paruus vix semipedalis qui dicitur Echeneis, cuius est tanta vis adherentiæ, ꝙ qñ naui adheret, ipsam facit immobilem, & ita venti flatibus contrariatur,ꝙ nauis immobiliter sistitur,nec ad portum per vẽtum ducitur vel minatur. Sicut etiã exemplificat Pli.de naui prætoriana,quæ per talem piscem extitit arrestata. Verè charissimi,talis est amor mundi seu peccatum auaritia: quia pro certo quando naui.i.animæ adhęsit, ab obedientia & à progressu bonorum operum ipsam impedit, ita ꝙ in mari huius mundi per auaritiam sistitur, nec ad portũ Paradisi per ventũ.i.Spiritus sancti influentiam applicatur. Nõ sic charissimi, sed ab omnibus alligaturis mundani amoris caueamus, vt ligati loris mandatorũ Dei, ventũ.i. influentiæ Spiritus sancti viuaciter pareamus, vt per ipsum ad Paradisi gloriam veniamus. & sic quilibet dicat illud Ezech.8. Eleuauit me spiritus, & adduxit in Hierusalem. quia pro certo illi omnes qui taliter alligantur in terris, æternaliter ligabuntur & stabilientur in cœlis. Mat.18. Quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis &c. Debemus igitur inspirari viuaciter. ¶ Tertiò debemus obedire veraciter vel celeriter Vado inqt, D quod est præsentis temporis. Ad denotandum ꝙ sicut animal alligatum magistro suo obedit, & post eum vadit & non secundum voluntatem propriam, sed secundum voluntatem magistri se regit, sicut patet de Simia & de Vrso. Sic nos diuinis præceptis & charitatis vinculis alligati, debemus semper esse præsentes idest prę sto & parati ad obediendũ, ita ꝙ magistrum nostrum.s.Deum & Prælatum debemus sequi, & nõ secundum nostram voluntatem, sed secũdum suam dirigi seu regi. Vado inqt. Luc.7. Dico huic vade,& vadit. De quo põt dici illud Apoc. 9. Solue quattuor Angelos qui alligati sunt q.d. talis moralis alligatio est ad obediẽdum quædam liberatio & solutio. Quod est contra multos qui nõ dicunt vado in præsenti, immo vidẽtur dicere, vadam in futurum: quia semper procrastinãt obedire, nihil promptè seu celeriter facientes & adimplentes. Non sic charissimi, sed obediamus celeriter. ¶ Quartò dico ꝙ necesse est quòd perueniamus fœli- E citer. In Hierusalem inquit idest in beatitudinem Paradisi. Sicut enim bos postquàm diu alligatus in agro laborauerit, finaliter ad domum domini sui ducitur, & ad præsepe ponitur vbi impinguatur, sic verè homo postquàm in agro huius mundi per pœnitentiam laborauerit, vinculis diuini amoris & disciplinæ funibus alligatus, finaliter ad domum domini sui, scilicet ad Paradisum ducitur, & ad præsepe æternæ recreationis introducitur, & ad pręsepe vbi perpetuò recreatur. In Hierusalem inquit. vt sic dicatur illud Ecclesi.24.

In Sion firmata sum, & in ciuitate sanctificata similiter requieui, & in Hierusalem potestas mea. vbi ostenditur ꝙ beati habent Securitatem, firmata sum. Communitatem, Ciuitate. Tranquillitatem, Requieui. Auctoritatem, quia in Hierusalem potestas mea. Et cetera sicut supra de adducere, in illa auctoritate prçallegata. Eleuauit me spũs, & adduxit in Hierusalem Act. 21. Virum cuius Zona hæc est, sic alligabunt in Hierusalem &c. Sic igitur patet ꝙ nos debemus Fçliciter peruenire, Celeriter obedire, Viuaciter [illegible]spirari, Tenaciter vel moraliter regulari. Et sic patet ꝙ erimus spiritualiter alligati. Et nota si vis, ꝙ per alligaturam intelligitur cura & diligentia pastoralis, quia sicut medicus alligat vulnera infirmorum sic prælatus peccata subditorũ, & eorũ malos motus & actus alligare, stringere, vel sanare debet. Ezec. 34. Quod perierat requiram, quod abiectum erat reducam, quod confractum fuerat alligabo, & quod pingue & forte custodiam, & ꝙ infirmum consolidabo &c. sufficit.

A **Alioquin.** videtur coniunctio disiunctiua, signat. n. idem quòd vel, vel saltem seu, vel pro certo. & ideò vide infra de vel.

A **Aliquis.** Aliquid. Quia aliquis diminuit̃ à signo vniuersali. s. ab omnis, & significatum cõmune contrahit ad quid certum & limitatum, posset dici qđ de sui natura aliquis signat Christum vel quẽlibet virum perfectũ qui cõstituitur in excellenti singularitate, & qui propriè nominari nequit: sed solùm dicitur aliqs sub quadã generali dubietate. signat igitur aliquis Pauperem qui contrahitur & diminuitur à mundi prosperitate. Demonẽ qui contrahit̃ à cçli societate. Peccatorẽ qui diminuitur à grã libertate. Auarum qui contrahitur ab omni hilaritate, & constituitur in stricta partialitate. Qñqȝ demit & subtrahit à generalitate. & sic oĩs & aliquis opponũtur tanquàm singulare & vniuersale, & sic aliquis sumitur pro quidã, & isto modo dicitur aliqd idẽ qđ modicũ seu parũ. Sic. n. dicitur, nõ multum est, tñ aliquid est. Et sic sumitur vbi dicit̃. A Nazareth põt aliqd boni esse? Singularitatem etiã & à gñalitate diminutionẽ signat. Qñqȝ autẽ aliquid significat essentię certitudinẽ, & sic aliquid & nihil, & aliquis & nullus opponũtur. Et sic de Deo respectu cuius oĩa nihil sunt, & qui solus est aliquis vel aliquid, dicitur 1. Cor. 3. Nec. n. qui plantat, nec qui rigat est aliquid, sed qui incremẽtum dat Deus. His præmissis dicã ꝙ illud pronomẽ aliqd qđ
B cõponitur ab alius & quis, in bono significat & in malo. ¶ In bono. n. significat aliquid ipsius Dei perfectionem, hoĩs iusti conditionẽ, cçli bonorũ possessionẽ. Et primo dico ꝙ est vnũ aliquid qđ spectat ad Deũ, qui est aliquid singulariter Deus enim vt dictũ est, est aliquid, cetera aũt nihil sunt. Deus. n. per singularem perfectionẽ est aliquis. i. alius quis. i. ab alijs distinctus, & singulariter eminens vniuersis. Dan. 6. Non inuenimus aliquam occasionẽ nisi in Deo. Occasionẽ aliquã. i. per-
C fectionẽ. ¶ Secundò dico ꝙ est vnũ aliquid qđ spectat ad iustũ, quod est aliquid virtualiter. Iustus. n. est aliquid. s. per esse grã, peccator aũt nihil est. quia dato ꝙ sit aliquid quãtum ad esse naturę, tñ nihil aut nullus est quãtum ad esse grã. quia teste Aug. Peccatum nihil est, & nihil fiunt hoĩes cum peccãt. Ideò dicitur Gal. 6. Si quis existimat se esse aliquid, cum nihil sit, ipse se seducit. Est igitur iustus aliquis vel aliquid, quantũ ad esse naturæ veritatem, & quantum ad gratię bonitatem, & quantũ ad perfectionis singularitatẽ. Vnde Iac. 1. Voluntariè genuit nos. s. Deus verbo veritatis, vt simus initium aliquod creaturæ eius. Aduerte igitur ꝙ tales aliqui. s. viri sancti & iusti solent persistere in bonis moribus per permanẽtiam, resistere asperis casibus per patiẽtiam, desistere à malis actibus per pniam, assistere deuotis patribus per amicitiã, abstergere de fratrum cordibus omnem nequitiã. Dico igitur ꝙ ille qui est aliquis vel aliquid spiritualiter, per permanentiam in bono persistit. ex diuina enim voluntate & gratia iusti in bono permanent, & in virtute glorię perseuerant. Sap. 11. Quõ aũt posset aliquid permanere nisi voluisses? Item talis aliquis per patientiam asperis resistit. Iac. 5. Tristatur aliquis vestrũ, oret ęquo animo & psallat. per pœnitentiam à malo desistit. Vnde 2. Pe. 3. dicitur ꝙ Deus nõ vult aliquos perire, sed oẽs ad pœnitentiam reuerti. Itẽ per amicitiam precibus assistit seu consentit. Iusti. n. & sancti, qui. s. aliquid sunt, in exaudiendis aliorum iustis precibus semper sunt prompti. Ideò scriptura docet nos tales aliquos requirere, & eorum opem in necessitatibus implorare. Iob 5. Voca igitur si est qui tibi respondeat, & ad aliquẽ sctõrum conuertere. Itẽ ille oẽm nequitiã exterminat & sistit. quia vir iustus per correctionẽ & monitionẽ aliorum iniquitates depellit, ipsosqȝ per bonã cõuersationem rutilare facit. Baruch. 6. Nisi aliquis exterserit eruginem, non fulgebunt. Patet igitur ꝙ iustus est aliquid, loquendo virtualiter. ¶ Tertiò dico ꝙ peccator est aliquid loquendo crimina- D
liter. aliquid. n. vt dictũ est, habet quandam singularẽ distinctionem & etiam detractionem, & à toto diminutionẽ significat. & sic aliqd accipitur pro aliquãtulũ. qa. s. peccator semper vult esse distinctus & singularis per societatis & charitatis carentiã, & discordiæ & inuidiæ partialitatẽ, & semper solet à virtutibus detrahere seu diminuere, seu ẽt in virtutibus diminutus esse per iniquitatẽ. Ideò ꝑ aliqd intelligit̃ vel ipse peccator, vel ipsum pctm̃. Peccator dico. Iob. 6. Põt aliqs gustare qđ gustatũ aufert mortẽ? Aliqs. n. idest pctõr pctm̃ gustat qđ mortẽ ęternã sibi ꝓpinat. qa sicut dicit̃ Iac. 1. Pctm̃ cũ consummatũ fuerit, gñat mortẽ. De pctõre ẽt dicitur Apo. 21. ꝙ in ciuitatẽ nouã nõ intrabit aliquid coinquinatũ & immũdum. pctm̃ ẽt dicitur aliqd. Iudith 5. Perquire si est aliqua iniquitas eorũ. & Act. 18. Siquidem esset peccatum aliquod, aut facinus pessimum &c. Vnde etiã de ecclesia dicitur Eph. 5. ꝙ Deus dilexit eam nõ habentem maculam, neqȝ rugã, nec aliquod hmõi. patet igitur quõ peccator dicitur aliquid loquẽdo criminaliter. ¶ Quartò dico ꝙ bona mundi dicuntur aliquid diminutiuè seu contemptibiliter. Constat enim ꝙ gutta aquæ potest dici aliquid. i. modicum seu aliquantulum respectu maris. Sic bona temporalia respectu æternorum. Et nota ꝙ bona temporalia dicuntur aliquid, videlicet quia

Rapaces, auidè cupiunt	Bona igit̃ tpalia sunt ali- E
Tenaces, nullis impartiuntur	quid quod auidè cupiunt
Audaces, lætanter rapiunt	rapaces seu raptores. i. in-
Veraces pauperi iaciunt.	satiabiles auari. De quo

Ecclesiastici 23. Anima calida quasi ignis ardens non extinguet̃ donec aliquid glutiat. quasi dicat Anima ardens. i. mens auari quãdo aliquid terrenum quod cupierit, acquirit & amplectitur, tunc ad tps sitis suæ auaritiæ extinguit̃, sed cito post fortius accendetur. ¶ Item terrena aliquid sunt quod nemini diuidunt tenaces. i. homines parci. qui. s. nemini distribuunt bona sua. Similes illis Idolis Babyloniæ de quibus dicit̃ Baruc. 6. ꝙ neque infirmo neque mẽdicanti aliquid impartiuntur. ¶ Item sunt aliquid quod lętanter rapiunt rapaces. s. audaces impij & crudeles raptores De quibus Amos 3. Nunquid dabit Catulus Leonis vocẽ de cubili suo nisi aliquod apprehenderit? ¶ Itẽ sunt aliquid quod alijs erogãt veraces. hoc est dictu. viri misericordes & pij. vnde Act. 4. dicitur ꝙ nec quisquàm eorũ quæ possidebat suum aliquid esse dicebat: sed erãt eis omnia communia. q. d. Illud aliquid. idest illud modicum quod quidem habent viri pij nõ est propriè suum: quia illud communicant omnibus tanquàm commune & non propriũ. Sic igitur patet ꝙ terrena dicuntur aliquid cõtemptibiliter.
¶ Quintò dico ꝙ bona spiritualia idest æterna dicuntur aliquid essentialiter seu permãsibiliter. Terrena in respectu spiritualium non sunt aliquid, nec minimum in respectu æternorum, spiritualia autẽ & æterna bona propriè sunt aliquid: quia semper manẽt & persistunt. Vnde de illo aliquid põt intelligi illud Mat. 20. vbi dicit̃ ꝙ mater filiorũ Zebedei accessit ad Iesum petens aliquid ab eo. & cõsequẽter declarat illud aliquid dicens. dic vt sedeant &c. Et sic patet quõ ẽm diuersa significata aliquid seu aliquis diuersimodè põt sumi &c. vide infra de quidã, quod idẽ est quod aliquis. Aliqd verò vel aliquantulum signant mũdi bona, quæ valde sunt stricta, pauca, contracta & modica respectu bonorum cœlestium immensitatis. De quibus Act. 3. dicitur ꝙ Claudus respiciebat Apl̃os, sperans se aliquid acceptur ũ ab eis. De istis potes allegare & dilatare pro libito: qa hic concordantię auctoritatũ nõ hñtur.

Aliquando. Nota ꝙ aliqñ est aduerbium temporis, quod est medium inter semper & nunquàm. Signat enim interpositionem tpis vel horarum. Et potest pertinere tam ad bonos q̃ ad malos. Boni enim habent suum aliquando: quia videlicet nõ possunt semper esse in actu benefaciendi, sed aliquando redeunt ad opera virtuosa: vt qa non semper vacant circa contemplatiuam, sed quandoqȝ redeunt ad actiuam. Vnde dico ꝙ ipsi debent Aliquando A

Simplicibus prædicare	¶ Dico aliquando prædi-
Vacillantes confirmare	care. Ecclesi. 37. Anima
Cœlestia cogitare	iusti annunciat aliqñdo

Se alija

Se alijs communicare vera. Dico aliquã-
De rebus proprijs ordinare. do confirmare, sicut Petro dictum est Lu.22. Tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. ¶ Dico etiam aliquãdo alta cogitare. psal. Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. ¶ Dico insuper ꝙ ipsi debent aliquando extraneis communicare. Ecclesi. 13. Si communicabit Lupus agno aliquando. ¶ Dico nihilominus ꝙ ipsi debent aliquando circa negocia propria vacare, & de suis negocijs ordinare. Geñ. 30. Iustũ est vt aliquãdo prouideam domui meæ. Et sic per consequens põt dici de alijs actibus bonorum Non.n. oportet ꝙ homo semper circa vnum negocium sit intentus, immo oportet ꝙ aliquando nunc ad vnum, nunc ad aliud sit extentus, exemplo arboris, quæ non semper eadem mensura fructus portat, immo aliqñ do satis, aliquando parum fructificat. De malis etiam dici potest ꝙ ipsi habeant suum aliquando. Nam sicut febris habet suas interpolationes, quia.s. non solet semper æqualiter affligere, sed aliquando plus, aliquando minus vexare, & aliquando ex toto deficere & cessare, sic mali nõ semper sunt in eodẽ gradu malitiæ, sed aliquando plus, aliquando minus student iniquitati & nequitiæ, iuxta illud Ioannis. 11. Nonne. 12. horę sunt diei? Et si quandoque à malo cessant, tamen in malum iterum recidiuant. Roma. 7. Viuebam sine lege aliquãdo

A **Aliter.** Nota ꝙ aliter est aduerbium qualitatis. & quia denotat quandam alterationem, mutationem, contradictionẽ, ideò ſm ꝙ alteratio vel cõtradictio bona vel mala fuerit, secundum hoc aliter moraliter loquendo bonum vel malum significabit. In bono enim potest signare. Pęnitentes, qui se habent aliter per cõuersionem, Proficientes, qui se habent aliter per virtutum continuam additionem, Beatos, qui se habent aliter per gloriæ adeptionem, sic de alijs. In malo verò potest signare falsos amicos & hypocritas, qui se habent aliter quam appareant per fictionem, per mortis scilicet & inferni incursionem. Rebelles & dischol os, qui semper dicunt aliter per contradictionem. Diuites qui se inuenient esse aliter per prosperitatis perditionem, & per mortis & inferni incursionem. Discordes & litigiosos, qui sentiunt aliter per dissensionem, Et generaliter omnes peccatores, qui continuè peccant aliter per nouorum criminum multiplicationem. Concorda si vis de omnibus istis, & prosequere secundum naturam tituli seu signati, quia in concordantijs parum ponitur seu nihil.

A **Alloqui.** Vide infra vbi loqui.

A **Alonge.** Signat in bono & in malo. In bono signat illos qui à mundo & à mundana prosperitate sunt à longè, signat etiam hominem qui à longè stat à statibus & promotionibus, non reputans se dignum. Lucę. 18. Publicanus à longè stans &c. Item accipitur in malo per beneficiũ, sufficientiam, & subuenientiam, immo stat à longè.s. à Deo p peccatum & nequitiam, à prælato per obstinationem & irreuerentiam, à proximo per parcitatem & auaritiam. Ideò de talibus dicitur Mat. 26. Petrus autem sequebatur à longè. & cetera similia. Et illud Mat. 27. Stabant autem à longè mulieres multæ quæ secutæ fuerant à Galilea eũ &c. Vide vbi de lõgè.

A **Altare.** Est ille locus in quo Deo Hostiæ & sacrificia immolantur. Et ideò altare potest significare multipliciter in scriptura. Vnde nota ꝙ signat Cor iusti, qđ infra latitat. Statum ecclesiæ, quæ foris militat Statum glorię quæ sursum habitat. Redemptorem, quem iustus visitat. Peccatorem, qui semper hesitat. De altari interiori, s. de corde viri iusti põt dici illud. 1. Para. 22. Hæc est domus Dei & altare De statu verò ecclesiæ & de ministerio altaris dicitur in psal. Introibo ad altare Dei &c. ¶ De Paradiso qui. s. figuratur in altari thymiamatis, quod intus in sancta sanctorum latebat, ad quod summus sacerdos semel in anno & non sine sanguine introibat, sicut dicitur ad Heb. 9. quia scilicet sacerdos noster Christus per proprium sanguinem introiuit semel in sancta ęterna, redemptione inuenta, dicitur Apoca. 6. vidi sub altare Dei animas interfectorũ de ipso dicitur. 1. Corin. 9. Qui altari deseruiunt, cum altari participant. De peccatore verò potest dici illud. 1. Macha. 4. Viderunt altare prophanatum.

B ¶ Dico igitur ꝙ per altare intelligitur cor humanum & mens & conscientia viri iusti. Et hoc quia antiquitus quandoque altare fiebat de terra. Exo. 20. Altare de terra facietis mihi. Quãdoque de lapidibus, sicut dicitur Genesi. 35. Tulit lapidem & edificauit altare domino. quandoque lignis. Exod. 38. Fecit altare holocausti de lignis sethim. Quandoque de ære, sicut erat altare holocausti Exo. 25. Quandoque de auro, sicut erat altare thymiamatis. Exod. 30. Reuera talis debet esse cor seu conscientia viri iusti, quia.s. debet esse terra per humilitatem lapidea per firmitatem, lignea per paupertatis voluntariæ leuitatem, aurea per sapientiæ claritatem, ęrea per eloquentiæ sonoritatem. Et sic erit altare, in quo Deo sacrificabitur spiritus contribulatus. figuratus Exod. 38. in ipso altari holocausti, cuius figura talis erat &c. vide supra de accipere, in tertiò membro. i. auctoritatis. Et ideò tali altari dicitur Nume. 4. ca. Altare aureum inuolues hyacintho. In quibus ostenduntur tria quæ sunt necessaria ad hoc ꝙ cor nostrum sit altare Dei. quia.s. Ardor charitatis debet radicari. Aureum. Liuor vanitatis debet abdicari. Inuolues. Nitor honestatis debet vendicari. hyacintho. inquit. Debemus igitur habere charitatis ardorem. Altare inquit aureum. Nam per aurum quod rubet & splendet, charitas designatur, q.s. rubori & splẽdori igneo comparatur, eo quod animum efficit feruidum & accensum. Et istud figuratur Leui. 6. vbi dicitur. Ignis in altari meo semper ardebit. quia verè in altari cordis humani nunquam debet deficere ignis, feruor, ardor deuotionis, amoris, desiderij charitatis. Istud altare poterat figurari in lege antiqua Exod. 30. Facies quoque altare ad adolendum thymiama. Et nota ꝙ istud altare erat intra tabernaculum, erat.n. de lignis sethim incremabilibus & imputribilibus, erat vestitũ auro. in istud debebat intrare sacerdos cum igne. thymiamate, & cum sanguine sicut dicitur ibidem. Verè charissimi tale altare debet esse cor nostrum & conscientia, quæ interius in tabernaculo cordis & corporis nostri celat & latitat. Iste enim debet esse de lignis sethim, per perseuerãtiæ firmitatem, quia nec aquis carnalitatis, nec igne cupiditatis debet destrui vel cremari. Iste etiam debet esse vestitus auro. i. eminentia sanctitatis & rubore feruidę charitatis. Ad istud debet intrare homo p cõsiderationem. debet habere ignem, id est feruorem & dilectionem, thymiama, idest feruentem orationem, sanguinem id est Christi passionis & sanguinis compassionem. psal. Introibo ad altare Dei Et debetis scire ꝙ Deut. 16. præcipitur. Non plantabis lucum iuxta altare domini Dei tui. nullus enim lucus, nullum nemus, nulla vmbra debet esse iuxta altare. ad denotandum ꝙ iuxta altare cordis nostri nihil debet esse vmbrosum, vitiosum, & tenebrosum. ideò omnia debẽt esse clara, lucida, perspicua atque munda. Sed heu videtur hodie ꝙ multi non habent hodie altare aureum, sed plumbeum. sicut enim plumbum est nigrum obscurum, ponderosum, tingens & maculans quicquid tangit, sic verè altare cordis talium est nigrum & obscurum per ignorantiam, ponderosum per pigritiam, maculatiuum & infectiuum per luxuriam. & ideò tales sunt figurari in illo nequissimo Hieroboã. 3. Regum. 13. qui ędificauit altare sacrilegũ, & supposuit vitulos aureos, & eis immolauit. sic verè mali peccatores, qui dicuntur Hieroboã, qui interpretatur superbia diiudicans, quia.s. ipsi sunt superbi in se, & male iudicantes quantum ad alios, isti dico de corde suo faciunt altare sacrilegum, ipsumque dedicant diabolo & diuersis vitijs & peccatis, & maximè ibi coluntur vituli. i. delitiæ carnales, aurei. i. diuitiæ tẽporales. Vnde psal. Tũc imponent super altare tuum vitulos. Non sic charissimi non, sed habeamus altare aureum. i. cor per charitatem inflammatum Leuit. 6. Tota cremabitur in altari. & Iudi. 13. Cumque ascenderet flamma altaris in cœlum, Angelus pariter in flamma ascendit. q. d. quando in altari cordis flammescit charitas, tũc ipsum concomitatur Angelica puritas. Apoca. 8. Altare aureum quod est ante thronum Dei. Debemus igitur habere in altari cordis charitatis ardorem seu ruborem. ¶ Secundò dico quod ad hoc ꝙ cor nostrum sit altare Dei, necesse est quod horreamus vanitatis liuorem. Inuolues inquit. quia.s. non debemus cor nostrum denudare, nec ostendere per iactantiam & vanitatem, sed ipsum tenere clausum & inuolutum per discretionis sagacitatẽ. Sicut enim Ericius inter spinas suas se claudit & inuoluit, ita qđ de eo nihil pęnitus est apparens & hoc facit vt à cani & aliorum animalium morsibus se defendat, & sic charissimi, nos debemus interiora nostra.s. cor & affectum claudere per sensuum cohibitionem, inuoluere & tegere per debitam discretionem, & ab exteriori apparentia & iactantia & inani gloria abscõdere & celare, vt sic ab exterioribus nocumentis, tentationibus, & oblectamẽtis ipsum diutius tuea- C

tius tueamur. Nã ficut videmus q altaria materialia tegũtur pluribus tegumẽtis, sic verè altaria spiritualia. s. corda nostra per discretionem, custoditionem & cohibitionem tegi, inuolui pariter atq; claudi debent. Vnde figuraliter potest dici illud. Nume. 4. Mensam propositionis inuoluent hyacinthino pallio, quia verè charissimi cor nostrum debet esse mẽsa propositionis, quia sibi continuè debent proponi diuersa fercula. i. diuersa genera virtutum & gratiarum. Ista dico semper debent esse inuoluta. i. discretè & abscõditè custodita, & sub humilitatis velamine circunclusa. Iudith. 4. Altare operuerũt cilicio. Deus enim humilem & rudem conuersationem diligit quæ interiorem munditiã & sanctitatẽ custodit. Quod bene figuratum est Iosue. 8. vbi dicitur q Iosue ędificauit altare domino de lapidibus impolitis quos ferrum non tetigit q. d. Deus non exteriora polimenta, sed interiora animæ diligit ornamenta. quod est contra vanos gloriosos, qui pro certo altare cordis sui nolunt abscondere, sed ostendere, non reponere, sed exponere, non celare, sed reuelare, non per discretionem inuoluere, sed per inanem gloriam & iactantiam colere & ornare, & quicquid habent interius, volũt exterius declarare. Sicut enim Ericius quando in aqua ponitur, se extendit, & pedes quos recluserat, manifestat exterius & ostendit, sic verè illi qui in aqua mundanæ prosperitatis ponuntur statim per varia desideria & per inanem gloriam & iactantiã omnibus ostenduntur. Talia altaria similia sunt altaribus parasceues, quæ nuda hominibus ostendũtur, quia verè tales se nudos volunt hominibus reuelare. s. proprium cor alijs temere reuelando, & bona sua temere ostendendo. Ideò Deus finaliter talia altaria destruet. 2. Para. 14. Altaria peregrini cultus subuertit. Cultus enim peregrinus & extraneus est illud qđ debet esse secretum, publicè reuelare. Non sic charissimi, sed
D horreamus vanitatis liuorem. ¶ Tertiò dico qđ ad hoc q cor nostrum fiat altare Dei necesse est q teneamus honestatis nitorem. Sicut enim altaria mundè & honestè tenentur, sic verè cor mundè & honestè debet teneri, vt altare domini possit esse. quod ostẽditur cum dicitur q hyacinthino debet esse velatum pallio, qui. s. est pannus vel pellis coloris cœlestis, ad denotandum q color. i. exterior conuersatio & apparentia cęlestis spiritalis honesta debet nos tegere & velare. Hiere. 10. hyacinthus & purpura indumẽtum eorum. Quod est contra multos, qa verè sicut pauca vel nulla animalia videmus quæ sint coloris aurei cœlestis vel hyacinthini, sic verè pauci sunt hodie in mundo quorum color, id est conuersatio sit cœlestis & hyacinthina, id est spiritalis, sancta pudica & honesta. Et ideò videtur q corda multorum sunt similia altari holocaustorum, quod erat ęreum, non aureum, sicut dicitur Exo. 26. quod non hyacintho velabatur, sed non cooperiebatur. Nume. 4. in quo nõ thymiama adolebatur, sed caro & sanguis & adeps immolabatur, sicut dicitur Leui. 1. 2. 3. & quasi per totum, quod non erat in sanctuario, sed exterius in atrio seu in publico. Pro certo charissimi, tale altare videtur esse cor humanum multorum hominum peruersorum, quia verè isti nõ sunt aurei per charitatem, sed ærei & clamosi per impatientiæ & detractionis austeritatem, non sunt induti hyacintho, cœlestis apparentiæ, sed purpura, id est rubore carnalis insolentiæ. Non in eis adoletur thymiama fragrantis orationis, sed adeps carnalis affectionis, & caro & sanguis luxuriosę conuersationis. Non sunt in sanctuario per orationem & contemplationem, & spiritualium considerationem, sed potius foris in mundi atrio per temporalem negociationem per temporalium amorem & affectionem. 2. Machab. 6. Altare plenum erat illicitis quæ lege prohibebãtur. Et ideò de talium mala conuersatione dicitur Iudith. 4. Altare domini operuerunt cilicio. quod est vestis rudis & turpis. quia verè mali operiunt hodie cor suum, quod altare domini deberet esse cilicio. i. mala austera turpi & infami conuersatione. Non sic charissimi, sed teneamus honestatem, horreamus vanitatem, habeamus charitatem &c. Et sic erimus altare domi-
E ni. ¶ Et nota si vis q cor humanum ad hoc q sit altare domini, debet esse Locus timoris & turbationis, Locus amoris & dilectionis, Locus doloris & cõtritionis, Locus clamoris & orationis, Locus timoris, & gratiarũ actionis, Locus dulcoris & cõpassionis, Locus honoris & diuinæ habitationis. Igitur sit ibi ardens dilectio, quæ non extinguatur, sicut præceptum est Leui. 6. Ignis in altari meo semper ardebit. Nam sm Valerium & Titum Liuium in templo Vestæ debebat ignis inextinguibilis semper ardere, & à virginibus & mundis sacerdotibus debebat incessanter nutriri. q si extingueretur ex eorũ culpa, mortis supplicium incurrebant. sicut exemplificatur ibidem. multo fortius igitur in altari cordis semp debet ignis charitatis ardere &c. Quod tamen est contra multos similes filijs Aaron, qui alienum ignem. s. concupiscentiæ & auaritię in hoc altari inserunt, & ideò merito pereunt. ¶ Item ibi sit turbatio. Vnde Nume. 16. præcipitur quòd laminæ thuribulorum illorum qui ambitiosè ministrantes igne consumpti fuerant, altari affigerentur, vt eis visis timor similis supplicij haberetur. Item ibi sit doloris contritio. Iohel. 2. Inter vestibulum & altare plorabant sacerdotes ministri domini. Itẽ ibi sit clamans oratio. Geñ. 12. Ædificauit Abraham altare, & inuocauit ibi nomen domini. Item ibi sit canẽs gratiarũ actio seu etiam Laus & deuotio. Eccleſi. 47. Stare fecit cantores coram altari. Item ibi sit dolens compassio, & maximè compassio mortis Christi. de quo Leui. 8. Fudit sanguinem per altaris circuitum. & sic ibi erit, vltimum. s. diuina mansio & hintario. Amos. 9. Vidi dominum stantem super altare. sed proh dolor cor multorum iam non videtur esse altare domini, sed potius altare idolorum vel diaboli. nam sicut dicitur. 1. Macha. 1. Antiochus rex pessimus de templo domini tulit altare aureum in quo thymiama adolebatur, & templum suis preciosis omnibus spoliauit. Et legitur quòd solum altare ęneũ ibi reliquit, in quo tamẽ idolum Iouis poni fecit, & ipsum immũdis sacrificijs prophanauit. sicut dicitur ibidem. 1. Mach. 4. Sic rex pessimus diabolus altare aureum. i. cor sanctum de templo mentis nostræ submouet, & altare æneum. i. cor vanũ ibi retinet, quod. s. idolo. i. peccato subijcit & diuersis vitijs ipsum prophanat & inficit: ideò de talibus põt dici illud Iosuæ. 22. Cur reliquistis dominum Deum Israel, ædificantes altare sacrilegum, & à cultu ipsius recedentes? Non sic charissimi non, sed sit cor nostrum altare sanctum immaculatum domino Deo nostro, in quo sacrificia iustitiæ oblationes & holocausta domino offerantur. sed heu proh dolor quomodo altare cordis multorum est hodie prophanatum. Est enim excelsum per superbiã, diuisum per discordiã &c. Sicut infra in fine istius cap. sic igitur patet de altari cordis. ¶ Nota vlterius F
quod per altare potest intelligi status ecclesiæ, & etiã diuinus cultus. Nam sicut antiquitus & etiã nũc altare diuersis & multis cerimonijs solet cõsi & nobiliter parari & adornari, iuxta illud. 3. Re. 26. Altare thymiamatis erat paratum, sic etiã status ecclesiæ multis ritibus & cultibus occupatur: Et ideò sicut ministri qui seruiunt regibus & mensis suis, diligenter parantur, informantur & purgantur, sic ecclesiastici qui Christo regi in mensa altaris deseruiunt, debent parari per cõuersationem, informari per discretionem, deputari per confessionem. Et ideò de ministris altaris potest exponi illud Lu. 1. Apparuit Angelus stans à dextris altaris incensi. In quibus verbis ostenduntur quinque conditiones quæ in ecclesiasticis debent esse sm quinque conditiones quæ apparẽt in sacerdote quando vadit ad altare. Sacerdos enim lauatur, ornatur, erigitur ad dexteram altaris porrigitur, & per eum incensum succenditur. Sic verè charissimi ministri altaris debent habere spiritualiter. Euidentiæ claritatem. Apparuit. ecce ornamẽtum Innocentiæ puritatem. Angelus Ecce lotura. Permanentiæ firmitatem. Stans. Ecce statura. Æternalium affectionem. A dextris. ecce dextra. Pectoralium orationem. Incensi. ecce succensura. ¶ Dico igitur primo q ministri altaris debent ha- G
bere claritatem euidentię. Apparuit inquit. Sicut enim videmus q ministri altaris paramẽtis pulchris & euidẽtibus adornantur corporaliter, & sic inter alios plus apparent, sic verè ecclesiastici paramenta & ornamentą virtutum & gratiarum debent habere, vt sic per eminentiam vitæ & sanctitatis possint inter alios euidenter apparere Apparuit inquit. Nam sicut corpora cœlestia sunt lucida, & iõ magis euidẽter, apparẽt sic verè ecclesiastici q in firmamẽto. i. in statu ecclesiæ sunt locati, luce & claritate sanctitatis ita debent pollere, q inter alios debent eminere & apparere per excellentiam eminentem. Vnde Apo. 12. Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta sole, & Luna sub pedibus eius. Ecclesiastici enim dicuntur signum, propter futurorum designationem, dicuntur magnum, propter meritorum augmentationem, dicuntur apparere, propter sanctitatem & perfectionem, dicuntur esse in cœlo, propter dignitatem & prælationem, dicuntur esse mulier, propter pietatem & compassionem dicuntur amicti sole,

ſole,propter claritatem & diſcretionem,dicuntur habere lu
G nam mutabilem ſub pedibus,propter terrenorum deteſtatio
nem.Tales ſunt ſimiles floribus,qui quandiu durant,pulcher
rimę ſunt apparentiæ,facillimè tamen gelu vel ardore ſiccã-
tur,vento & pluuia diſsipantur , & ſic omnis eorum decor &
apparentia annullatur.Sic verè nos debemus eſſe per virtu-
tes & merita ita floridi,ꝙ noſtra apparentia debet eſſe omni-
bus gratioſa,ita vt oẽs de nobis poſsint dicere illud Cant. 2.
Flores apparuerunt in terra noſtra . Veruntamen aliqui ſunt
qui eſtu auaritiæ,pluuia carnalitatis , & luxuriæ , gelu mali-
gnitatis & inuidiæ percutiuntur , & ſic perdunt totius appa-
rentię pulchritudinem & decorem,& totius excellentiæ gra-
titudinem & virorem.Eſa.40.& Iaco.1.Exſiccatum eſt fœnũ
& decidit flos & decor vultus eius deperijt.Non ſic charisſi-
H mi,ſed ſit in nobis euidentiæ claritas, vt ſic de nobis poſsit di
ci illud Amos.9.Vidi dominum ſtantem ſuper altare.¶ Secũ-
dò dico ꝙ in nobis debet eſſe innocentiæ puritas. Angelus in
quit Sicut enim miniſtri altaris corporaliter purificantur mũ
dificantur & lauantur,ſic eccleſiaſtici ſpiritualiter debent eſ-
ſe puri & mundi, loti & purificati per innocentiam interius
& per continentiam exterius,iuxta illud pſal.Lauabo inter in
nocentes manus meas,& circundabo altare tuum domine. Et
hoc oſtenditur cum dicitur Angelus.Nam ſicut Angelus eſt
quoddam puriſsimum quod carnem & ſanguinem nõ habet,
ſic eccleſiaſtici debent eſſe ita puri,ꝙ nihil debet in ſuis mo-
ribus & cõditionibus apparere quod ſit ſanguineum vel car-
nale,Iuxta illud.Palpate & videte,quia ſpiritus carnẽ & oſſa
non habet.Similes pellicano, qui eſt auis ſicciſsima , intantũ
ꝙ modicum habet valde de carne.Hic filios intantum diligit
ꝙ pro eis viuificandis ſe vulnerat , & eos proprio ſanguine
quem ſuper eos effundit,viuificat.Solitudinem etiam diligit,
& frequentat,vt dicit liber de natura rerum. Sic verè chariſ-
ſimi , debemus eſſe quia verè ita debemus eſſe ſpirituales &
angelici,& ita per puritatem & continentiam deſiccati , ꝙ &
pauciſsima caro.i.rara & modica carnalis voluptas debet in
nobis inueniri . Et ideo nos debemus ſolitudinem & deſertũ
abſtinentiæ & patientiæ frequentare, iuxta illud pſal. Similis
factus ſum pellicano ſolitudinis &c.Sic etiam ſi pulli noſtri.i.
parentes ſubditi vel vicini moriuntur & deficiũt.i. ad ſtatum
paupertatis & aduerſitatis peruenerint , nos pro certo debe-
mus eos pro poſſe noſtro viuificare & adiuuare, & per beni-
gnam ſubuentionem ad ſtatum priſtinum reſtaurare , & ad
hoc ſanguinem noſtrum exponere.i.noſtram ſubſtantiam tẽ-
poralem ipſis communicare,& ſuper eos effundere . Ideò de
talibus Angelis dicitur Apo.10.Et vidi alium Angelum for-
tem deſcendentem de cœlo,amictum nube.vbi oſtenditur ꝙ
nos eccleſiaſtici debemus eſſe Excellentis ſanctitatis. Alium
Eminentis puritatis. Angelum inquit. Affluentis pietatis.ami
ctum nube. Reſidentis firmitatis.fortem. Euidentis humilita
tis.deſcendentem de cœlo . Sic igitur patet ꝙ in nobis debet
I eſſe innocentiæ puritas. Angelus inquit . ¶ Tertiò dico quod
in nobis debet eſſe reſidentia firmitatis. Stans inquit ſicut.n.
miniſtri altaris dum ſunt in actu miniſtrandi, vt communiter
habent ſtare,ſic verè nos debemus eſſe ſtantes per conſtantię
& perſeuerantiæ ſtabilitatem.Stans inquit. & de hoc Apoca.
8.Stetit Angelus iuxta aram templi. Vbi nota quòd eccleſiã-
ſtici debent ſtare

Sicut milites ad præliandum	Iſti debẽt eſ-
Sicut pedites ad ambulandum	ſe ſimiles ele
Sicut aduocati ad poſtulandum	phanti,quod
Sicut philoſophi ad contemplandum.	eſt animal ita

ponderoſum,ꝙ ſi ad terram proſternitur , vix aut nunquam
amplius erigitur.& ideò ſiue dormiat, ſiue vigilet,ſemper ha
bet ſtare.vt dicit Philo.Sic verè q̃a homo naturaliter eſt gra-
uis ad bonum faciendum,ponderoſus & inclinatus ad caden
dum in peccatum,hinc eſt ꝙ ſi quãdoq; ad terram.i.amorem
terrenorum proſternitur vel ad ſtatum alicuius vitij vel pec-
cati,vix aut difficulter aut nunquam poteſt ſurgere . Et ideò
neceſſe eſt ſibi ꝙ continuè ſtet per conſtantiam & perſeuerã-
tiam,& ꝙ ſummè caueat ꝙ ad terram i.ad ſtatum peccati vel
ad terrenas diuitias per auaritiam vel per aliud peccatum nõ
defluat neque cadat , vt dicit illud Abacuch.2. Super cuſto-
diam meam ſtabo.Vnde dicitur.Macha.7.Ingreſsi ſunt ſacer
dotes,& ſteterunt ante faciem altaris.Et iſtud eſt contra mul
tos eccleſiaſticos qui verè iuxta altare Dei non ſunt ſtantes p
conſtantiam & vigorem,ſed dormientes per negligentiam &
torporem.de quibus dicitur Amos.2.Accubuerunt iuxta om
ne altare.Non ſic,ſed ſit in nobis conſtantiæ ſeu reſidentiæ fir
mitas ſeu perfectio,¶ Quartò dico ꝙ in nobis debet eſſe ęter K
norum ſagax affectio.A dextris.per dexteram .n. intelligunt
bona æterna & proſperitas Paradiſi,ſicut per ſiniſtram intel-
liguntur bona mũdi,& proſperitas temporalis. Et ideò ſicut
videmus ꝙ miniſtri altaris pro maiori parte habent ſtare ad
partem dexteram,ſic verè ſpiritualiter eccleſiaſtici debent ſe
tenere à parte dextera bonorum æternalium per deſiderium
& affectum.quia ſicut Prouerb.4.dicitur. Vias quæ à dextris
ſunt,nouit dominus.Peruerſæ autem viæ ſunt quæ à ſiniſtris
ſunt.qđ nihil aliud eſt dicere,niſi ꝙ bonum & tutum eſt affe-
ctare bona ſpiritualia & æterna , periculoſum autem & per-
uerſum eſt amare temporalia & terrena. Et de hoc poteſt di-
ci illud.2. Paral.5. Cantores & leuitæ concrepabant ſtantes
ad orientalem plagam altaris. Orientalis autem plaga bona
æterna deſignat.Sit igitur in nobis æternorũ affectio. ¶ Quin L
tò ſit in nobis internorum feruens oratio.Incenſi inquit . Nã
ſicut ſuper altare adoletur incenſum , ſic ſuper altare cordis
interius debent eccleſiaſtici ſuper carbones feruoris & chari
tatis ponere & adolere incenſum deuotæ orationis . Nam ſi-
cut incenſum ſuperius eleuatur,ſic vere oratio feruens & de
uota ſuperius ad Deum ſicut fidelis nuncius tendit vt impe-
tret quod optatur.quia ſicut dicitur Eccleſi.35. Oratio humi
liantis ſe nubes penetrabit & ideò dicebat Dauid. Dirigatur
oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo . figura Apoca.8.
Vbi Angelo qui ſtabat iuxta altare aureum,data ſunt incenſa
multa,& aſcendit fumus aromatum in conſpectu Dei. Sic ve
rè de thuribulo cordis virorum eccleſiaſticorũ debet fumus
& incenſum deuotæ orationis erumpere coram Deo . vnde
Exo.30.dicitur.Pones altare contra velum, & ante arcam co
ram propitiatorio,& adolebit incenſum Aaron ſuper eo ſua-
ue & fragrans.Et.2.Macha.3.dicitur quòd ſacerdotes ante al
tare iactauerunt,ſe & inuocabant de cœlo dominum. Sic igi
tur patet quod eccleſiaſtici debent habere

Deuotam orationem	Si via applica hoc
Diſcretam affectionem	quomodo ſtatus ec-
Reſidentiæ firmitatem	cleſiæ debet eſſe alta-
Innocentiæ puritatem	re ſeu locus amoris,
Euidentiæ claritatem.	doloris,timoris &c.ſi

cut ſupra in littera.C.in fi.vbi notatur de altari cordis . Nota
tamen proh dolor, ꝙ hodie videtur cõtrarium præmiſſorum
vbi enim hodie circa altare, ideſt in ſtatu eccleſiaſtico oratio
vbi ſancta & cœleſtis affectio , & alia quæ pręmiſi , verè vi-
detur ꝙ ibidem totaliter pereunt, & ꝙ miniſtri altaris ritum
eius in ritum ſeculi conuerterunt.figurati.4.Reg.16.in achaz
impio rege,qui videns altare damaſci, ad ipſius ſimilitudinẽ
altare in Hieruſalem conſtruxit,& altari domini depoſito, ſu
per nouum ſacrificari mandauit. Damaſcus enim.i. ſanguinẽ
bibens,vel ſanguinem propinans,ſanguinis potus vel ſangui
nis oſculum,ſignat mundum, qui ſuis cunctis conditionibus
inuenitur ſanguineus & carnalis . quia reuera altare.i cultus
& ritus iſtius damaſci.ſ.mundi in Hieruſalẽ.i.in eccleſia trãſ-
fertur , & altare domini.ſ.cultus & ritus diuinus ibi deponiť
& aufertur, ſicut videmus ad oculũ,eccleſiaſtici noſtri mũdi
cultum & mores ſeculares acceperunt,& ritum eccleſiæ an-
tiqnum moreſque prædeceſſorum ſuorum virorum ſpiritua-
lium reliquerunt,& ſic altare domini pro altari damaſci dimi
ſerunt.De quo.2. Macha.4.Sic factum eſt inquit, vt ſacerdotes
iam non circa altaris officia dediti eſſent, ſed contempto tem
plo,& ſacrificijs neglectis,feſtinarẽt participes fieri paleſtrę
&c. Et ſequitur quod ipſi cupiebant participes fieri paleſtræ,
& patrios honores nihil habentes , his ſimiles eſſe cupiebant
quos antea hoſtes & peremptores habuerant.ſ. ſecularibus.
Non ſic chariſsimi , ſed circa cultum altaris domini diligen-
tius intendamus, ritum & cultum eccleſiaſticum teneamus,
& mores ſecularium fugiamus,& ſic domino merito placea-
mus.Eſa.56.Placebunt mihi ſuper altari meo. quia proh do-
lor ſtatus mundanus et hominum peccatorum eſt Altare ex-
celſum per ſuperbiam,Diuiſum per diſcordiam Pollutũ per
luxuriam,Ardens per auaritiam,Occidens per ſęuitiam,Ne-
minem defendens per cuſtodiam. Dico igitur quod iſtud eſt
altare ſuperbiæ & elationis. Ideò dicitˀ.4.Reg. 23. qđ Altare
excelſum deſtruxit Ioſias. Item diſcordiæ & diuiſionis.vnde
3.Reg.13. Ecce Altare ſcindetur, & effundetur cinis qui in
eo eſt. Item luxuriæ & pollutionis.vnde illud prædictum.1.

Mac.4.

Mac.4. Viderunt altare prophanatum &c. ¶ Item auaritiæ & ambitionis vnde.2. Paralip.34. dicitur ꝙ ossa sacerdotū combusta sunt in altaribus idolorum. quia.s. ossa.i. constantia & firmitas sacerdotum diaboli.i. peccatorum in altari huius mundi destruit & crematur. ¶ Item occisionis & iniustitiæ. sicut Mat.23. dicitur ꝙ filius Barachiæ fuit occisus inter templum & altare. ¶ Item est altare nullius defensionis seu custodiæ. quia scilicet nemo saluatur ibidem, sicut patet de Ioab, qui fugiens in tabernaculum & tenens cornu altaris occisus est, sicut dicitur.3. Reg.2. Et hæc sufficiunt.

A **Alter.** Idem est quod alius, extraneus, diuersus pariter & diuisus, vel alter idem est quod mutatus, variatus, alteratus, & à sua pristina conditione conuersus & alienatus, siue bona fuerit siue mala. & si vis, potes notare ꝙ Alteratur Pęnitens cum conuertitur. Iustus cum peruertitur. Mundus cum subuertitur. Vita cum euertitur. Diues cum damnatur. Pauper cum saluatur. Concorda si vis de omnibus, & si non inueneris concordantias, vide de mutatione. Dicamus igitur breuiter ꝙ duplex est alteratio seu mutatio,.s. virtuosa, & hæc est quando quis alteratur de malo ad bonum, de bono in melius, & de meliori in optimū. & de hoc Luc.9. Facta est species eius altera. Alteratio vitiosa, & signat hominem de bono in malum mutatum & alteratum. Signat etiam hominem qui non manet vnus per amorem & charitatem sed est alter, id est diuisus & diuersus per odium & partialitatem, sicut supra dictum est. Et ideò de tali altero infra dicetur in 2. Auctoritate exposita. Dicamus igitur ꝙ est alteratio virtuosa, quam debemus habere. Sicut enim videmus ꝙ omnia alterantur & variantur, sicut patet de arboribus, quæ de siccitate alterant ad viriditatem, & de aīalibus quę de iuuentute ad senectutem de fructibus qui de acerbitate alterantur in maturitatem sic verè nos debemus conuerti & mutari & alterari de siccitate indeuotionis ad humiditatem deuotionis & compassionis, de iuuentute indiscretionis & immaturitatis ad senectutem discretionis & maturitatis, de acerbitate insolentis conditionis ad maturitatem honestæ conuersationis. Et sic de nobis poterit dici illud.1. Regum.10. Insiliet in te spiritus domini, & prophetabis cum eis, & mutaberis in virum alterum. In quibus verbis ostenditur ꝙ sicut in alteratione naturali requirit causa à qua fit alteratio, modus sm quem fit permutatio, finis propter quem fit variatio, sic verè in alteratione & mutatione spirituali requiritur Causa efficiens. Spiritus inquit domini. Modus proficiens. prophetabis inquit cum eis. Finis sufficiens. mutaberis in virum alterum. Igitur charissimi sit causa, spiritus influentia. Spiritus inquit insiliet. Sit modus, bonorum assistentia. Cum eis inquit Sit finis, malorum desistentia seu virtutis continentia. Mutaberis inquit in virum alterum. Dico igitur ꝙ si volumus alterari necessarius est auctor efficiens, Sicut enim videmus ꝙ plantæ & vegetabilia non alterantur nisi causa efficiente mediante, sed quando causa superior influit.s. sol in tempore veris, tunc omnia vegetabilia alterantur reuirescunt atque mutantur, sic verè homo non potest moraliter alterari, nisi influētia solis.i. spiritussancti gratia intrinsecus operetur. sed quando ipse actor & artifex omnium, qui habet omnem virtutem.s. spiritussanctus per suæ gratiæ radium mentem tangit, tunc hominem totum in alteram speciem alterat & conuertit. quia.s. sicut sol de arbore sicca facit floridam, de sterili fructuosam, sic spiritussancti gratia de peccatore facit iustum, & de defectuoso moribus virtuosum. & sic dico ꝙ bene requiritur actor efficiens.s. spiritussanctus & gratia Dei. quod ostenditur cum dicitur Sap.s. Spiritus domini repleuit orbem terrarum. Et ideò spiritussanctus comparatur igni, quia sicut videmus ꝙ ignis de sua virtute actiua & purgatiua ita alterat rudem materiam & deformem, ꝙ in alienā speciem eam mutat, sicut patet de cinere vili & despecto, de quo mediāte igne fit vitrum lucidum atque clarum, sicut etiā patet de terra vel lapide de quo per ignis conflagrationem eliquatur metallum.s. æs vel aurum, sic verè ignis spiritussancti talis est virtutis, ꝙ quando per suam gratiam & per suam influentiam & suorum donorum redundantiā vult agere in personam licet tamen quis sit lapideus per duritiam obstinationis, ferreus per frigiditatem indeuotionis, cinereus per vilitatem conuersationis ipsum taliter alterat, ꝙ in vitrum & metallum id est in hominem perfectum & virtuosum, honestum lucidum & gratiosum ipsum cōuertit totaliter & commutat. Sicut apparuit de paulo & de Magdalena. vñ. Iob.28. Ferrū de terra tollitur, & lapis solutus calore in æs vertitur

Nam ferrea frigiditas   De homine tollitur, B
Nam ferrea infirmitas   & in æs .i. in hominē
Nam lapidea soliditas   bonum & perfectum

conuertitur, quando ignis spiritussancti caliditas intrinsecus operatur. & ideò de homine sic alterato habetur figura Luc.9. vbi dicitur ꝙ Iesus ascendit in montem oliuarū, assumpto Petro Iacobo & Ioanne, & trāsfiguratus est ante eos, & facta est species vultus eius altera, & vestitus eius albus refulgens. quia verè ille qui vult de malo in bonum, de bono in melius virtute spiritussancti alterari, primo debet ascendere in montem Paradisi per affectionem montem dico oliuarum per cōpassionem, habere secum Petrum & Iacobum.i. bonorum societatem & cōiunctionem, vel Petrum qui interpretatur agnoscens.i. sui peccati considerationem & Iacobum qui interpretatur supplantans festinantem.i. propriæ carnis quæ non quærit nisi festa macerationem, & Ioannem in quo est gratia.i. gratiam & deuotionem. & sic fiet species eius altera per conuersionem & mutationem, & vestitus eius albus & refulgens per honestam conuersationem. Requiritur igitur in tali alteratione actor efficiens spiritus domini. Ad quod facit Grego. super Ezec. dicens ꝙ spiritussanctus fecit mirabiles mutationes in sanctis hominibus. Implet enim puerum citharædam & facit psalmistam. Iuuenem & iudicem senum facit. Implet amos pastorem, & facit prophetam. Implet Petrū piscatorem & facit Apostolorum principem. Implet Paulum persecutorem, & facit prædicatorem. Implet Mattheum publicanum, & facit euangelistam. Quam igitur insani sumus qui hūc spiritum non quærimus. quod est contra multos qui isto auctore mediante, isto spiritu mouente & inspirante, isto igne calefaciente, isto radio inflammante & illustrante non mutantur nec in melius alterantur, sed potius propter ipsius defectum in deterius conuertuntur. Similes vino in quod dum calor exterior & innaturalis agit, ipsum alterat, & alterando corrumpit, & in acetum variat & conuertit, ita ꝙ illa eadem substantia quæ prius erat calida & humida.s. vinum, efficitur frigida sicca.s. acetum. Sic pro certo charissimi sunt multi qui calorem spiritussancti nolunt in suis cordibus agere, immo calori innaturali & exteriori.i. ardori auaritiæ & inflammationi exterioris prosperitatis taliter se exponunt, ꝙ ipsi in alienā speciem alterantur. quia de vino fiunt acetum, de bono fiunt malum. Nam si prius erant calidi per charitatis feruorem, humidi p pietatis dulcorē, ipsi efficiuntur frigidi per indeuotionis algorem, & sicci per incompassionis duritiam & stridorem. Et ideò de peregrino calore dicitur Iudith.8. de Manasse viro iudith ꝙ cū staret circa alligantes manipulos in agro, cecidit ęstus super caput eius & mortuus est. quia verè quādo ęstus innaturalis.i. ardor cupiditatis & prosperitatis cadit super illos qui circa manipulos.i. circa diuitias temporales in agro huius mundi vacant, facit eos per diuersā peccata deficere atque mori. Non sic charissimi, non sit ergo in nobis calor corruptiuus, sed ignis spiritussancti, purgatiuus & alteratiuus. quia verè iste est in alteratione morali Actor efficiens. Spiritus inquit domini. Ezech.37. Ingressus est in ea spiritus domini, & vixit. ¶ Secundò requiritur quod sit modus proficiens, & iste modus ostenditur cum dicitur prophetabis cum eis.i. cum alijs prophetis. per quod datur intelligi qđ si volumus moraliter alterari necesse est ꝙ simus cum prophetis.i. cum bonis personis prouidis & discretis, bonam societatem sectando. Item necesse est ꝙ prohetemus.i. ꝙ de occultis & ignotis cogitemus de morte, de iudicio, de Paradiso, de inferno, per considerationem sępius recolendo. Est igitur ad hoc necessaria occultorum consideratio. Prophetabis inquit. perfectorum conglutinatio. Cum eis inquit. Est dico necessaria consideratio rerum occultarum. prophetabis. Sicut enim cogitatio, & fortis imaginatio alterat hominem corporaliter, sicut dicitur Ecclesi.30. Ante tempus senectam adducet cogitatus, sic verè fortis imaginatio & cogitatio futurorū facit hominem alteratum moraliter & mutatum. ideò dicitur in psal. Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui. Et ideò videtur ꝙ talis prophetia.i. talis occultorum præuisio similis est cuidam lapidi qui dicitur magnes, qui si puluerizatus in quattuor angulis domus super carbones ponitur, ita commouet & alterat cerebrum & imaginatiuam, ꝙ tota domus in qua est, videtur ibi existentibus cadere & perire, vt dicit Isidorus. Sic verè charissimi, magnes.i. virtus cōsideratio C

nis, &

uis & cogitatio futurorū, si super quattuor angulos domus.i. quattuor affectiones cordis nostri superponitur, & maximè si puluerizatus fuerit per nostræ mortis & puluerizationis, meditationem, si etiam carbones desolatorij.i. consideratio ignis infernalis sibi adiuncti fuerint per tormentorum infernalium recogitationem, tunc cerebrum & imaginatio nostra taliter per timorem alterabitur, qđ tota domus in qua sumus .i.tota mundi prosperitas nobis videbitur fragilis & defectuosa, vana fluxibilis & riuulosa. & sic de nobis ipsis poteris dici illud Ioā.6. Hic est verus propheta qui venturus est in mūdū. Quod est contra multos qui nihil prophetant nec præuident de futuris, vel de Dei absconditis & secretis. dicentes illud Amos.7. Non sum Propheta, nec filius Prophetæ. Nō sic charissimi, sed sit in nobis futurorum cogitatio. Item sit in nobis perfectorum cōbinatio. Cum eis.i.cum viris perfectis bonis & iustis. Mercurius enim talis est conditionis, ꝙ planetis quibus coniungitur, faciliter se conformat, ita ꝙ beneuolis beneuolus, & maleuolis maleuolus inuenit̄. vt dicit Martianus & Tho. Sic verè charissimi est de hoīe, quia s̄m qualitates personarum quibus adiungitur & associatur, faciliter alteratur, siue boni fuerint siue mali, quia cum bonis bonus, & cum malis efficitur malus. Est ideò ad bonam alterationem habendā necesse est ꝙ cum bonis & pfectis personis associemur & adiungamur. cum eis inquit. vnde Prouerb.13. Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit. iuxta illud Sene. epistola.7. Quantum potes, cum his versare qui te meliorem facturi sunt, illos tecum admitte, quos tu potes facere meliores. vnde etiam idē Senec. episto.24. dicit. Plus sibi viua vox & conuictus quam oratio proderit, in rem præsentem venias operibus, homines enim amplius oculis quam auribus credunt, & hoc quia longum iter est per præcepta, breue & efficax per exempla. & exemplificat de Zenone Socrate & Epicuro, quorum societas & præsentia plus profecit discipulis quam doctrina, cum eis, quia cum euntibus ibant, & cum stantibus stabant. vt Ezech. 1. dicitur de sanctis animalibus. vnde ad Gal.6 Alter alterius onera portate vnde de bono amico dicit Senec. Est enim is qui est quasi alter idem. sic igitur patet ꝙ requiritur perfectorum combinatio, occultorum meditatio. & iste est modus pro
D ficiens. Prophetabis inquit cum eis. ¶ Tertiò dico ꝙ ad moralem alterationem & conuersionem requiritur finis sufficiēs. Mutaberis inquit in virum alterum. quia.s. finis conuersionis & alterationis nostræ debet esse vt possimus viri alteri fieri.i. excellentes & perfecti à communi cōuersatione aliorum, per vitæ eminentiam alteri etiam & alieni, similes corallio qui in mari rubro existens est lingum. s. radix mollis flexibilis & tenella, sed quando de aqua extrahitur, ita variatur & alteratur ꝙ in lapidem commutatur, vt dicit Isido. Sic verè charissimi quamuis homo existens in mari rubro.i. in mundo sub rubris aquis mundanæ carnalitatis & prosperitatis, sit ligneus & imperfectus, mollis fragilis & defectuosus, quādo tamen ab istis aquis per Dei inspirationem interius & per fortem tribulationem exterius extrahitur, taliter aliquotiens alteratur, ꝙ in corallium idest in lapidem preciosum.i. in virum perfectum, & virtuosum, fortem, lapideum, vigorosum, charitatiuum, rubeum, viscerosum, totaliter commutatur, ita ꝙ rectè efficitur alter hō. Mutaberis inquit in virū alterum. vnde. Apo.14. Vidi alterum Angelum volantem per medium cœli. vbi ostenditur ꝙ in nobis debet esse Euidentiæ claritas. Vidi. Excellentiæ bonitas. alterum. Innocentiæ puritas Angelum. Celsitudinis leuitas. volantem. Rectitudinis æquitas per medium cœli. Et sic erimus alterati & mutati Per finem sufficientem, Per
E modum proficientem, Per causam efficientem. ¶ Item si vis, in malo significato, dic ꝙ (sicut supra dictum est) peccator dicitur, alter qui nō est idē p amicitiam, immo est alter per diuisionem & discordiam. Non est illud quod esse videtur per existentiæ veritatem, immo alter per hypocrisis fictitiam & falsitatem. Non est idē p perseuerantiam & permanētiam, sed potius alter & alteratus per mutabilem inconstantiam. De conditionibus igitur talium malorum alterorum vel in malo alteratorum possum notare quòd isti

Inquinantur luxuriosè
Sublimantur ambitiosè
Iucundantur ludibriosè
Fœderantur malitiosè
Perturbantur seditiosè
Eleuantur præsumptuosè
Refutantur ignominiosè.

Isti dico luxuriosè fœdātur. Vnde Iob.31. Scortum sit alterius vxor mea. Item ambitiosè ditantur seu promouentur. ps. Episcopatum eius accipiat alter. Itē ludibriosè lætantur. Esa. 34. Pilosi clamabunt alter ad alterum. Item malitiosè ligatur seu fœderantur. Esa.34. Ibi congregati sunt milui alter ad alterum. Item seditiosè turbantur. vnde vaccis pinguibus Samariæ dicitur Amos.4. Exibitis altera contra alteram. Item præsumptuosè inflantur. vnde. 1. Corin. 4. Vnus aduersus alterū. Item finaliter à Deo ignominiosè fugantur & refutantur. vnde Lucę.17. dicitur ꝙ vnus assumetur, & alter relinquetur.
¶ Sed si vis, adhuc nota ꝙ alter potest significare in malo ho- F
minem alteratum & mutatum à bona conuersatione, hominem etiam diuersum & diuisum à charitate, idētitate, & vnione, & per singularitatem separatum ab aliorum communi vita & conditione. & sic accipiendo, alter nihil est aliud quam peccator. & ideò de talibus alteris vel alteratis potest exponi illud Esa.34. Ibi congregati sunt milui alter ad alterum. ibi dico.s. in mundo, iudicio, & inferno quia ibi milui.i. querulosi peccatores alter ad alterum simul & pariter congregabūtur & damnabuntur. In quibus verbis ostenduntur quatuor quę reddunt hominem à Deo alterum & diuisum. videlicet Societas illicita. Cōgregati sunt. Anxietas elicita. milui. Singularitas diuersa. alter. Mutabilitas peruersa. alterum. Est igitur in peccatoribus illicita societas, congregati sunt. qui.s. mali & peruersi ita sunt hodie combinati & coniuncti aduersus iustos & bonos. Est enim inter Lupos talis societas, ꝙ quando vnus inuenit bouem vel Asinum deuiatum, si videt quod cōtra eum non potest præualere, statim incipit vlulare & alios conuocare. Omnes autem alij propinqui vlulatum eius audientes, statim coogregantur, & sic omnes inuicem contra prædictum animal præliantur, sicut pluries & in pluribus est expertum. Reuera charissimi, sic faciunt hodie multi tam in seculo quā in claustro qui si vnus malus vel lupinus vult aliquē bouem vel asinum.i. aliquem simplicem prælatum sociū vel vicinum inuadere, ne fortè ipsum cōtingat succumbere, statim vlulat, alios socios malos & lupinos ad se conuertendo, conspirationes faciendo, dona & munera promittēdo, qui reuera statim ad eum conuocantur & congregantur. quia.s. mali semp consueuerunt malos iuuare, & ad eorum negocia interesse, & se ad eos congregare. Lucę.17. Vbicunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & Aquilæ. & sic inuicem sociati cōtra alios pręliantur. Ista combinatio summè apparet in diuitibus, balliuis, & aduocatis, qui vt communiter vnus pro altero contra omnes alios se opponunt. Neę.12. Congregati sunt vt pugnarent contra Hierusalem. Figura.1. Regum.28. Congregauerunt philistijm agmina sua, & præparauerunt se ad bellū contra Israel. & ideò de talibus malis potest intelligi illud Amos 4. Exibitis altera contra alteram. loquitur vaccis pinguibus mōtis Samariæ.s. mundi diuitibus & pinguibus à Deo alteratis, qui contra alteros.i. cōtra pauperes.i. bonos exeunt ad bellandum. Sic igitur patet qđ in istis malis alteris est societas illicita. Secundò dico qđ isti sunt à Deo alteri. quia in eis est anxietas elicita. Milui inquit. Sicut enim miluus elicit anxietatem crudelitatis & rapacitatis erga pullos innocentes, eisque mirabiliter inimicatur, eorumque carne & sanguine satiatur sic verè mundi raptores, vsurarij, & auari semper eliciunt, fabricant & conficiunt anxietatem pullorum.i. innocentiū simplicium & pauperum vicinorum, ipsosque non cessant accusationibus infestare, vexationibus anxiare, exactionibus tribulare, rapinis vsuris & fraudibus, ipsos carne & sanguine.i. sua temporali substantia spoliare. Isti dicuntur milui, quia secundum Isido. dicuntur quasi molliter volantes, quia.s. tales molliter & suauiter viuunt in bonis & rapinis pullorum vicinorum, & per ea volant hodie, & extolluntur ad altas seculi dignitates. Zach.5. Habebant alas quasi alas milui. Et de pauperibus dicitur illud psal. Epatum eius accipiat alter. quia verè charissimi, tales alteri peccatores accipiunt hodie & rapiunt episcopatus.i. domos & possessiones pauperum vicinorum. Si vis, pone hic figuram de mulieribus quæ habebāt alas milui, quæ portabant amphoram.s. in qua erat inclusa impietas &c. vide infra. Sunt igitur isti alteri propter illicitam societa- G
tem. ¶ Item propter elicitam anxietatem. Sed adhuc tertiò dico qđ isti dicuntur alteri, quia in eis est diuersa singularitas. Alteri inquit, quia.s. mali nolunt esse iidem cum alijs per concordem cōmunitatem, immo volunt esse alteri & diuersi per partialem singularitatem &c. prosequere sicut supra de alio in primo membro primæ auctoritatis diuisæ. Et compara tales squillę

les ſquillæ ſicut ibi. tales alteros uon amat Deus, immo verò ipſe amas illos qui per amiciriam, communitatem, & eharitatem voluntceum alijs eſſe vnum. cum enim ipſe ſit vous, ideò diligu vnitatem. Lucæ. 17. Vnus aſſumetur, alter relinquetur .ſ. à Deo. Eſt igiẽ iu talibus diuerſa ſiugularitas. Alter. Quartò dico ꝙ eſt in eis diuerſa mutabilitas. alterum. quia. ſ. iſti alterantur & mutantur de bono in malum, & de malo in peius. Similes hyenæ, quæ eſt beſtia quæ alteratur quandoq; & mutatur quantum ad ſeanm quia. ſ. aliquando eſt maſculus, alio tempore eſt fœmella. vt dicit Plinius. Sic verè mali non perſeueraut, ſed quandoq; re habẽt ſexum maſculinum. i. perfectionem & virtutem, ſed ibi pro eerto nou perſeuerant, quia ſtatim per diaboli mundi & carnis ſuggeſtionem totaliter alterátur, ꝙ in ſexum fęmininum. i. perſonas molles fluxibiles defectibiles imperfectas commutantur & cõuertuntur. Et ideò de talibus alteris & alteratis poteſt dici illud Luc. 9. Facta eſt ſpecies eius altera. Tales abominatur Deus. 1. Corint. 4. Vnus aduerſus alterum inflatur. Ille verè qui eſt vnus per eſſentiã. ſ. Deus, inflatur. i. indignatur per diſplicentiã aduerſus alterũ ideſt aduerſus talium alterabilem inconſtantiam. Eſt igitur charisſimi, in talibus mutabilitas peruerſa, ſingularitas diuerſa, anxietas elicita, ſocietas illicita. & iò ſuut alteri &c. ſufficit

A **Alterutrum.** Nota qđ iſtud aduerbiũ alterutrum ſemper ſignificat ſocietatem, ſiue bona fuerit ſiue mala, & ideò nota in bono quòd nos debemus

Alterutrum
Diligere
Deplangere
Extergere
Detergere
Attingere
Non lędere.

Igitur charisſimi, alterutrum diligamus firma charitate. vñ. 1. Ioan. 3. Credamus in nomine Ieſu Chriſti, & diligamua alterutrũ. ¶ Item alterutrum deplangamus, ſupple compatiendo dulci pietate. Vnde Ionatha & Dauid dicitnr. 1. Reg. 20. qđ oſculantes ſe alterutrum fleuerunt. ¶ Item alterutrum attingamus, ſemper coniunctim & coueorditer viuendo iu bona ſocietate. figurati in Cherubiu, de quibus diciẽ. 3. Reg. 6. ꝙ ala vnius alterum attiugebat. ideò dicitur Iaco. 4. Nolite detrahere alterutrum, & nolite iugemiſcere fratres in alterutrum. q. d. viuatis concorditer & pacificè. Item alterutrum detegamus, ſuppl e peccata noſtra per confeſsionem nuda varitate. Iacob. 5. Confitemini alterutrum peccata veſtra. Item alterutrum extergamus & abluamus munda puritate & correctionis ſecuritate. Vnde Ioan. 13. Et vos debetis alter alterius lauare pedes. ¶ Item alterutrum non lędamus, grata bonitate. Act. 7. Fratres eſtis, vt quid uocetis alterutrũ? Non enim mali ſic alterutrum ſe habent, nõ enim ſunt alterutrum per concordiam iuncti, immo potius per inuidiam odium & malitiam ſunt diſiuncti Geñ. 13. Diuiſi ſunt alterutrum frater à fratre ſuo. dic ſicut ſupra in pręcedenti in fine, quomodo mali ſunt litigioſi libidinoſi &c.

A **Altrinſecus.** Nota ꝙ ſicut alterutrum ſignat coniunctionem & ſocietatem, ſic altrinſecus ſignat diuerſitatem & diſparitatem. Illa enim dicuntur eſſe altrinſecus, quorum vnum eſt in vna parte, aliud in alia. & ideò expone ſecũdum materiam in bono vel in malo, quia paucæ ſuut auctoritates &c.

A **Alternus.** Alternatim idem eſt ꝙ viciſsim. Et nuta ꝙ eſt alternatio perfectorum, qui alternatim de actiua ad contemplatiuam conuertuntur, & e conuerſo. ¶ Item peccatorum qui alternatim nunc in vno, nunc in alio vitio excitantur. Item dãoatorum, qui alternatim de vno tormanto ad aliud detrahuntur, & de aquis niuium ad calorem nimium deducuntur. Beatorum, qui nunc deitatem, nũc humanitatem contemplantur. Et cetera non proſequor, quia nullæ ſunt auctoritates. vide de viciſsim. Et infra appropinquare A. manere. C.

A **Altitudo.** Nota ꝙ altitudo in ſeriptura quãdoque ſumitur pro profunditate inferiori, quando qua verò & communiter pro ſublimitate ſuperiori. ꝙ autem ſignificet profunditatem patet, quia dicitur Mar. 4. qđ ſemen aruit, quia non habebat altitudinem terræ. ꝙ verò ſignat ſublimitatem, patet Eccleſi. 1. vbi dicitur Altitudinem cœli & latitudinem terræ quis dimenſus eſt? ¶ Primo igitur dico qđ in ſcripturæ inuenitur multiplex altitudo profunda. Eſt enim altitudo. i. profunditas Diuinæ prouidentiæ, cuncta diſponentis. Mundanæ opulentiæ, mentes ſeducentis. Inferni peſtilentiæ, cuncta ſuſtinentis. Humilis ſubſiſtentiæ, cuncta ſufferentis. Stabilis permanentiæ, diu perſiſtentis. Fallacis fraudulentiæ ſeu malitiæ omnibus nocentis. De profunditate diuinæ prouidentiæ dicitur Rom. 11. O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quam incomprehẽſibilia ſunt iudicia eius & inueſtigabiles viæ eius. De profunditate verò mundanæ proſperitatis dicitur in pſal. Veni in altitudinem maris, & tẽpeſtas demerſit me. & illud. Ab altitudine diei timebo. De profunditate verò inferni dicitur Sap. 10. Ab altitudine inferorũ eduxit illos. De profunditate verò humilitatis dicitur Luc. 5. Duc in altum, & laxate retia in capturã. De profunditate autem ſtabilis perſeuerantiæ dicitur Sap. 3. Spuria vitulamina non dabunt radices altas. De profunditate autem fraudulẽtię & malitiæ dicitur Apoc. 2. Nou cognouerunt altitudinem ſathanæ. Omnibus enim iſtis modis accipitur altitudo pro profunditate. ¶ Sed adhuc dico ꝙ accipitur pro ſublimitate. & ſic dico ꝙ multipliciter diſtinguitur in ſcriptura. Eſt enim

Æterna
Temporalis
Spiritualis.

Æterna nihil aliud eſt quam celſitudo ſeu dignitas glorię. Et de hoc poteſt intelligi hoc quod dicitur Eccleſi. 24. in perſona animæ beatæ. Ego in altiſsimis habito. B Spiritualis, & hæc eſt duplex. ſ. bona. Et hæc eſt contemplatio, de qua in pſal. Altiſsimum poſuiſti refugium tuum. Mala, & hæc nihil aliud eſt quam ſuperbia vel elatio. De qua Eſa. 10. Viſitabo ſuper gloriam altitudinis oculorum aſſur. ¶ Item eſt altitudo tẽporalis, & hæc eſt duplex, bona. ſ. & mala. Bona eſt prælationis eminentia. De qua Apo. 21. diciẽ ꝙ ciuitas ſancta habebat murum magnum & altum. i. ſtatum ſuperbum & excelſum. Mala, & hæc nihil eſt aliud quam terrenæ poteſtatis & proſperitatis, excellentię & indebitæ promotionis euidẽtia. & de hac Luc. 15. quod hominibus altum eſt, abominatio eſt apud Deum. Diſtinguamus ergo breuiter qđ eſt Altitudo contemplationis, Altitudo damnationis, Altitudo prælationis, Altitudo mentalis ſuperbiæ & elationis, Altitudo virtualis excellentiæ & perfectionis, Altitudo æternæ beatitudiuis & promotionis. Eſt igitur altitudo contemplationis, qua. ſ. homo eleuat ſe ab iſtis inferioribus, ipſa vilipendendo, & cor ſuum trãſportat ad altitudinem rerum æternarum. ſ. eas ſpeculando, conſiderando, & affectãdo. Sicut enim videmus ꝙ Stellæ & luminaria non iuferius in terra ſunt locata, ſed ſuperius iu altitudine firmamenti, ſic verè charisſimi, ſi nos volumus eſſe luminaria mundi. i. viri perfecti lucidi & honeſti, ſapientes clari & diſcreti, uos nõ debemus hic in terra ſituati vel collocari per affectionem, ſed ſurſum in firmamento cœli per cęleſtium contemplationem, vt ſic quilibet poſsit dicere illud Apoc. 21. Suſtulit me in ſpiritu iu montem mag. & al. & oſtendit mihi ciui. ſanctam Hieruſalem. Ecce igitur in verbis iſtis quattuor quæ facit homo qui vult aſcendere loca alta, ſm quæ quadruplex altitudo moralis debet in homine reperiri. Homo enim qui ad alta conſcendit, ab infimis ſegregatur. Suſtulit me, Iu intimis roboratur in ſpiritu. Superius eleuatur. montem. Vlterius ſpeculatur quia. ſ. vndiq; poteſt reſpicere & videre. Ideò dicitur. Oſtendit mihi ciuitatẽ. Et ecce in iſta auctoritate oſtenditur qđ homo ſm iſta quattuor poteſt quadrupliciter exaltari. Efficitur enim altus moraliter & temporaliter & æternaliter per dignitatem promotionem temporalem & æternam, per quattuor quæ ad hoc requiruntur. videlicet Per terrenorum deteſtationem, Suſtulit me. Per internorum roborationem, in ſpiritu. Per meritorum cumulationem, in mo. al. & ma. Per æternorum contemplationem. Et oſteudit mihi ſanctam ciuitatem Hieruſalem. C Sit igitur in nobis terrenorum deteſtatio. Suſtulit inquit. quia. ſ. à terra. i. à terrenis debemus eſſe ſublati & elati, per eorum deteſtationem & contemptum & abominationem. Sicut enim vidamus ꝙ homo non poteſt ſuperius aſcendere niſi prius ab iufimis ſe ſubtrahat & elonget, ſic verè ſi ad gradum perfectionis volumus aſceudere, & ſi apud Deum volumus eſſe alti, vel etiam ad altitudinem promotionis tam tẽporalis quam æternę conſcendere, neceſſe eſt per voluntariam paupertatẽ ab affectu iſtorum exteriurum bonorum diſiungamur & diuidamur & ſeparemur, ipſa. ſ. vilipendendo, & quaſi pro nihilo reputando. Homo enim tanto eſt altior, quãto plura ponit ſub pedibus eius. Eſt igitur apud Deum altiſsimus mundus per contemptum ſub pedibus eius ponendus. Et reuera tales fuerunt philoſophi & ſancti, qui alta & ardua quæſierunt, & fortunam & caduca bona ſub pedibus calcauerunt. figurati Apoca. 12.

Apoca.12.vbi dicitur q cœlestis mulier erat amicta sole, & luna sub pedibus eius.luna dico id est variabilis & defectibilis mundus. Ideò de tali altitudine paupertatis potest intelligi illud.2.Corinr.8.Altissima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis.Res enim leues nunquam inferius morantur,nisi violenter ibidem detineantur. Ideò videmus de Aquila quæ est auis leuissima, q ad inferiora non descendit, nisi victus necessitate cogente.Ideò accepta præda sua statim ab inferioribus se elongat,& sursum in rupibus altis vbi habi-

A tat,se trāsportat. vt dicit Greg.in moral. Sic verè illi qui sunt leues, puri, boni.s.& perfecti & ad modum Aquilæ claritate discretionis sunt dotati,nunquam debent in infimis & terrenis per desiderium commorari,quinimmo si contingit quandoque eos propter humanam necessitatem ad inferiora mundi negotia descendere,statim pro certo finito & completo negotio debent se ab istis inferioribus absentare, & ipsa per affectum & desiderium dimittere, & sursum ad rupem Paradisi per contemplationem & altitudinem virtutum & per meritorum perfectionem debent quam cito poterunt euolare. Iob. 39. Eleuabitur Aquila,& in arduis ponet nidum suum. quod ostenditur cum dicitur. Sustulit me.figura Danie.7.vbi dicitur q ipse vidit vnam bestiam quæ habebat alas sicut Aquila. Et dicitur ibi qd ista bestia sublata est de terra,& super pedes quasi homo stetit, & cor eius datū est ei. Reuera tales bestiæ debemus esse,quia verè alæ nostræ.i.desideria & affectus debēt esse aquilinæ.i.spiritales & virtuosæ, & sic nos erimus

B sublati de terra per contemptum terrenæ prosperitatis. Stabimus super pedes nostros per virtutem stabilitatis. Cor nostrum dabitur nobis per aspectum sagacitatis. quia.s.discretè & sagaciter cogitare poterimus de futuris. Et ista omnia sunt contra multos, qui pro certo non detestantur terrestria, sed cœlestia,non inferiora,sed superiora,nō temporalia, sed æternalia,non se separant à mundanis per voluntariam paupertatem,sed in eis totaliter se inuoluunt per nephariam cupiditatem,& ideò isti non sunt alti, immo dici possunt infimi & depressi. Esa.2. Et incuruabitur altitudo virorum. Non sic charissimi,sed sit in nobis terrenorum detestatio.Sustulit me inquit.vnde Esa.58.Si abstuleris de medio tui catenam &c.sustollam te super altitudinem terræ,& cibabo te hæreditate Ia-

D cob.¶ Secundò dico q si volumus spiritualiter esse alti,debet esse in nobis internorum roboratio.In spiritu inquit.Sicut.n. homo qui interius habet spiritum fortem & virtutem naturalem robustam,ascendit facilius in cœlum.i.in altum,sic si interius in conscientia habuerimus fortitudinem spiritus roborantis, facilius ascendemus ad altitudinem spiritualem .s. ad altitudinem perfectionis promotionis & æternæ consolationis.In spiritu inquit.Et de tali altitudine dicitur Eze.11. Eleuauit me spiritus,& introduxit me ad portam domus domini Ista est autem altitudo affectionis. Nam sicut scintilla igne inflammata sursum eleuatur,sic verè affectio virtute ignis sancti spiritus accensa,hæc inferiora deserit,& sursum ad alta bona cœlestia desiderāda & affectanda se erigit,& ad perfectionis altitudinem se conuertit.& de tali altitudine dicitur Eze, 1.Statura quoque & altitudo erat in rotis. vbi ostenditur qd talis affectio habet Perseuerantem durationem.Statura.Promotionem remunerantem.altitudo. Subiectionem obedientem.Rotis.quæ.s.faciliter vertuntur. Et istud est contra multos quorum affectio non est igne sancti spiritus inflammata, sed per diuersa peccata ipso damnabiliter est priuata. Et isti non ascendunt per affectionem superius, sed descendunt per auaritiam & ambitionem inferius. Nam sicut scintilla extincta non altè ascendit,sed ab alto ad terram descendit, sic affectio in qua ignis spiritussancti est extinctus,non ascendit superius, alta & cœlestia desiderando, sed descendit inferius terrestria per auaritiam affectando. Non sic,sed habeamus interius spiritum roborantem,vt sic de nobis dicatur illud Sap. 3. Fulgebunt iusti,& tanquam scintillæ in arundineto discurrent. vbi ostenditur q nos debemus habere Apparentiæ pulchritudinem.Fulgebunt.Cōscientiæ rectitudinem.Iusti. Audientiæ promptitudinem.discurrent. Sit igitur in nobis inter-

E norum roboratio seu inspiratio. Spiritu inquit. ¶ Tertiò si volumus esse alti, sit in nobis meritorum cumulatio.in mōtē altum & magnum. Sicut enim res multæ simul aggregatæ faciunt magnum cumulum seu altum, sic virtutes & merita in homine aggregata faciunt per eminentiam sanctitatis & perfectionis altum sublimem & ab alijs distinctum per elongationem & disiunctum. quod ostenditur cum dicitur Montem. quia secundum Isidor. mons est cumulus terræ ceteris terræ partibus cœlo vicinior & altior. Sic verè viri perfecti virtutibus & meritis cumulati sunt cœlo.i. Deo & bonis æternis p affectionem & dilectionem viciniores.i. per vitæ eminētiam ceteris hominibus altiores.psal. Montes excelsi &c. Et illud. Ascendunt montes,& descendunt campi. Et sicut secundum Isido.montes sunt exterius solidi,versus cœlum erecti, cum terra tamen coniuncti,quandoque interius concaui sunt, & super montes aquarum attractiui,fontium & fluminū de suis interioribus eductiui,metallorum & lapidum cōtentiui, aromatum & fructuum productiui. radiorum solarium susceptiui,& solaris illuminationis diutius retentiui, Tales pro certo sunt etiam viri perfecti. Isti.n.versus cœlum eriguntur & inaltantur per affectionem, contemplationem, & eminentem perfectionem,terram tamen tangunt per inferiorum infernalium tormentorum cōsiderationem,& perpetuæ vilitatis meditationem.Sap.18.Vsque ad coelos attingebat stans in terra. Isti sunt concaui per humilitatem, vacui per voluntariā paupertatem, fontes & flumina producunt.i. lachrymarum vel compassionis.doctrinæ vel prædicationis dulcissimam largitatem.Iohel.3.Stillabunt montes dulcedinem.Istas antē aquas à Deo attrahunt per deuotionem & sedulitatem, ipsasq; alijs distribuunt per compassionem,& pietatem.psalm. Inter medium montium pertransibunt aquæ. Isti sunt solidi per constantiæ firmitatem,isti sunt lucidi per discretionis sagacitatē. Isti lapides & metalla continent.i. virtutes & merita per perfectionem & sanctitatem. Deut.8. Cuius lapides ferrei sunt, & de cuius montibus æris metalla fodiuntur. Item isti producunt aromata.i.deuotam orationem.psalm.Tange montes,& fumigabunt. Vel aromata.i.famosam conuersationem,illuminationem etiam radiorum solis.i.diuinam gratiam diutius retinent per perseuerantiam & durationem.psal. Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis. Et sic si tales mōtes fuerimus nos, erimus alti per vitæ eminentiam & perfectionem.ps. Altitudinem montium ipse conspicit.& Danie.4. Altitudo eius vsque ad cœlum, rami eius pulcherrimi, & fructus eius nimius. Si igitur volumus apud Deum esse alti, sit in nobis meritorum cumulatio. ¶ Quartò dico q in nobis debet esse æter- F

norum speculatio,ostendit inquit mihi sanctam ciuitatem. sicut enim ille qui vult videre non solum prope, immo etiam longè,solet ascendere ad aliquem locum altum, sicut dicitur de gruibus quando volunt alicubi longè ire, solent primo altissimè ascendere,vt videant terminum ad quem vadunt, ne in via deficiant & oberrent,vt dicit Isido. sic verè si nos volumus videre, cognoscere & animaduertere illa quæ sunt longè.s.bona æterna & fœlicitatem gloriæ Paradisi, nos pro certo debemus ascendere in altum per contemplationem, & ne in via huius mundi per vitia & peccata deuiemus, terminum ad quem tendimus.s. Paradisum debemus iugiter speculari. Ostendit inquit mihi ciuitatem sanctam Hierusalem. Vbi nota quod Paradisus est claritate perspicuus.Ostēdit mihi.Charitate contiguus.ciuitatem.i.ciuium vnitatem Puritate precipuus.sanctam. Vnitate continuus.Hierusalem id est pacifica. Vnde Apoca.21.Altitudo & latitudo ciuitatis erant æqualia Et Esa.19.Ciuitas solis vocabitur vna. Sic igitur dico qd debemus habere.

Æternorum speculationem
Meritorum cumulationem
Internorum roborationem
Terrenorum detestationem.

¶ Et sic poterimus quadrupliciter esse alti. 1. Regum. 10. Altior erat Saul vniuerso populo &c. ¶ Item nota q p altitudinem intelligitur status elationis,superbiæ & præsumptionis, indebitæ promotionis,mundanæ famæ & reputationis,& tēporalis iniquæ dominationis, prosperitatis,& prælationis. Sicut enim videmus qd aues rapaces altius volant quam aliæ aues, sic verè mali peccatores ad altiora beneficia & officia quandoque volitant & attingūt,quam boni & iusti. Altiores etiam iustis hominibus volunt per præsumptionem & superbiam semper esse. Et ideò de talium mala altitudine tam spirituali quam temporali potest dici in persona eorum illud qd dicebat Lucifer Esa.14. Ascendam super altitudinem nubiū. In quibus verbis ostenditur q mali in hoc mundo tripliciter inaltantur, videlicet Per præsumptionem. Ascendam. Per elationem.super altitudinem. Per promotionem.nubium. ¶ Fa- G cit igitur eos altos præsumptio pectoralis. Ascendam inquit.

Sicut

Sicut.n. videmus qđ res ignita & inflammata semper quærit sursum & in altum ascendere, sicut patet de flamma, quæ semper est in motu & agitatione, & quasi videtur violenter sursum ferri, sic verè illi quos & ardor ambitionis inflammat interius, & accendit, semper præsumptuosè volũt sursum ad alta dignitatum & officiorũ beneficia volare, & se super alios reputantes, volunt omnibus anteferri. Et ad hoc non cessant sese per labores suos & diligentiam importunitatem & vigilantiam agitare. Ascendam inquit. Ascendam.n. est verbum desiderantis ascensum, quia.s. isti summè desiderant in altum per promotionem leuari. Dicunt enim illud Cant.7. Ascendam in palmam, & apprehẽdam fructus eius. Ad litteram.n. ipsi non quærunt ascensum, nisi vt habeant fructus beneficiorum. psal. Ascendisti in altum, cepisti captiuitatem. captiuitas dicuntur beneficia & officia talium, quia.s. per ea in captiuitatem rediguntur, quando indignè ad ea promouentur. contra quos Roma. 11. Noli altum sapere, sed time. Et. 12. Non alta sapientes, sed humilibus consentientes. quia sicut dicitur Prouerb.17. Qui altam facit domum suam, quærit ruinã. Nã sicut lapis qui contra naturam propriam in altum proijcitur cito & necessariò inferius cadit, sic illi q contra naturã ꝓpriã .i. contra meritũ & debitum volunt per violentiam .i. contra Deum & rationem sursum inaltari.s. per præsumptuosam ambitionem, tales dico necesse habent cadere vsque ad inferni depressionem. Ideò illi Lucifero qui contra rationem voluerat esse similis altissimo.i. super cœlos ponere sedem suam, dicitur Esa.14. Veruntamen ad infernum detraheris, ad profundum laci. Quomodo cecidisti lucifer? &c. decidisti in terram, qui vulnerabas gentes. & ibidem. Detracta est ad infernos superbia tua. quia breuiter huiusmodi præsumptionem & ambitionem casus seu ruina & damnatio comitatur. habent igi-
H tur mali præsumptionem pectoralem. ¶ Secundò sunt elati per elationem criminalem. Super altitudinem inquit, quia.s. semper volunt super alios præferri dominari & reputari, similes oleo, quod semper vult supernatare, & nunquam ad fundum descendit nisi per violentiam. Sic verè mali elati & superbi in quocuoque, id est in quacunque villa, regione, vel religione, collegio, capitulo, vel conuentu, ipsi se semper volunt per elationem & superbiam alijs anteferri præponi & etiam superesse, quinimmo si viderint aliquem inter eos crescere reputari vel promoueri, statim inuidia stimulante ipsum conculcabunt & suppeditabunt, & eum pro viribus impugnabunt. super inquit. Deut.28. Et eris semper supra, & non subtus. Isti videntur similes capræ, quæ quamuis sit aĩal ignorans & fœtens, nihilominus semper quærit ascendere loca alta. Sic tales dato q modici sint valoris, semper tamen quærunt altius honorari & alijs anteferri. Ideò de talibus dicitur in psal. Super populum tuum malignauerunt cõsilium. Dilata sicut supra de aduocato. in. 1. mẽbro istius auctoritatis. Contra tales elatos loquitur. psal. Dixi iniquis nolite iniquè agere, & delinquentibus, nolite exaltare cornu. i. nolite extollere in altum cornu vestrum. Nolite.l.a.d.i. Isti igi-
I tur sunt alti per elationem criminalem. ¶ Tertiò mali sunt alti per promotionem temporalem. quod ostẽditur quando nubibus comparantur Nubium inquit. sicut enim nubes nihil aliud est nisi vapor ex aqua & terra superius eleuatus, q̃a vapor de terra & mari erigitur sursum, in altum porrigitur, in nubem etiam conuertitur, quæ sursum in alta parte aeris diu perseuerat, terramque sibi subiectam pluuijs, grandinibus & fulminibus verberat, ipsamque ventus vndiq; agitat, & finaliter ista nubes in aquam vel ventum resoluitur, & sic ad terram cadere compellitur, & taliter euaporat q in aere vbi fuerat, eius vestigium non apparet, sic verè vapor.i. vana & insufficiens persona quandoque de terra & de mari.i. de infimo statu, vel etiam de paupere & humili plebe per inspirationem diaboli extollitur sursum in aerem idest ad altam dignitatem seu officiũ promouet̃, ita q nubes alta.i. altus prælatus vel iudex efficitur, sursumque in statu etiam prælationis vento vanitatis & superbiæ multipliciter agitatur, & ideò terra & patria sibi subiecta ab eo ventilatur. Nam subditos suos infestat tribulationis fulminibus, & rapinæ & exactionis turbinibus, suorumque malorum exemplorum grandinibus, suæ carnalitatis pluuijs, & suarum comminationum tonitruis, sed finaliter iste per mortem resoluit̃, & ad terram.s. miseriæ & tenebrarum detrahitur, & de alto loco dignitatis sustollitur, ita q ipsius vestigium nũquam amplius in hoc seculo reperitur.

psal. Nubes inquit transierunt, grando & carbones ignis. transeunt enim per mortem nubes & grando & carbones ignis.i. isti mali & eorum vexatio quam in alios exercebant. Ideò isti possunt dicere illud psal. Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. sup. inferni. Isti igitur sunt alti per indebitam promotionem Per indomitam elationem. Per illicitam præsumptionem. Sed caueant quod dicitur Lucæ. 16. Quod altum est hominibus, abominatio est ante Deum. De altissimo vide infra &c. sufficit.

Altisimus. In superlatiuo gradu est ille qui nullũ A
habet altiorem. Et sic generaliter loquendo, Altissimus nihil aliud est nisi Deus. Nam sicut cœlum empyreum dicitur altissimum, quia nullum corpus ei superest, immo omnibus creatis corporibus supereminet, ipsaque infra se & sub se continet & recludit, sic Deus altissimus, quia nihil habet se superius altius seu maius, immo omnibus rebus supereminet, & omnia alia sub suæ maiestatis celsitudine, sub suæ potestatis fortitudine, in suæ quantitatis latitudine, in suæ infinitatis amplitudine recludit, continet, & coarctat. Et ideò sibi potest dici illud psal. Tu solus altissimus in omni terra. Et ecce q Dei summitas seu altitudo describitur ſm tres conditiones quæ in isto vocabulorũ, possunt reperiri. Est.n. tu, numeri singularis. Solus. Nominatiui casus. Altissimus. Omnis generis. In omni inq̃t terra Sic verè Deus dicitur habere Singularitatem indiuisibilem. Tu solus. Supernalitatem inattingibilem. Altissimus. Generalitatem ineuitabi-
B lem. In omni terra. ¶ Est igitur indiuisibilis singularitatis. Tu solus. Sicut.n. istud vocabulum tu, semper est numeri singularis, Sic Deus singularis potest dici propter excellentissimas conditiones quas habet. Singularis enim est Deus in quidditate, quia nullus Deus nisi ipse. In dignitate, quia omnis dignitas dependet ab eo. In bonitate, quia ipse bonus est essentialiter & simpliciter, omnia alia sunt bona ſm quid & participatiuè. In potestate, quia nõ est potestas super terram quæ comparetur ei q factus est vt nullum timeret. Iob. 41. Et ideò iste dicit̃ solus quia.s. ipse est ita solus & singularis, q nullum habet parem. Nam sicut ab vnitate omnes alij numeri sumunt ortum ipsa autem vnitas à nullo originatur vel principiatur, sic verè ab ipso Deo & solo omnia alia dependent, ipse autem
C à nemine est dependens. & ideò de ipso Deo & de sua tali altissima singularitate dicit̃ Ecclesi. 1. Vnus est altissimus creator omnium, omnipotens rex, potens & metuendus nimis. Iste est similis Phœnici, quæ est auis vnica, singularis atque sola, & contra naturam omnium animalium aliorum nullum in sua specie parem habens. Est autem auis plumis pulcherrima, similis Pauoni, victu mundissima, vita longissima, quia.s. per quingentos annos viuit, & in conditione mirabilissima. Nam cum diu vixerit, tunc aromatica ligna quærit, in quibus in feruentissimis orientis regionibus se incendit, de cuius cinere vermis nascitur qui resumptis alis in auem pristinã procreatur, & sic phœnix mirabilis renouatur. Et per talem modum sua singularis species reseruatur, & in esse perpetuatur & continuatur. hæc omnia dicit phisiologus & Amb. in hexa meron. Reuera charissimi, talis est Deus. Est.n. iste solus & singularis in sua specie, quia non est dare Deũ nisi vnũ Deut. 6. Dñs Deus tuus Deus vnus est. Nullum etiam habet parẽ vt dictum est, in conditione & potestate, in quo bene excedit naturam omniũ aliorum, quia.s. nihil est in mũdo quin aliquẽ parem habeat nisi ipse, nec etiã in humanitatis puritate, quia contra naturam omnium aliorum ad modum phœnicis fuit sine virili semine, & sine carnis propagine procreatus. ps. Non est similis tui in dijs domine &c. Et sequitur. Tu dñaris potestati maris. Iste est igitur solus in prælatione. Pulcherrimus in perfectione. Mundissimus in conditione. Diutissimus in perpetua duratione. psal. Tu autem altissimus in æternũ domine. Perpetuo.n. durat, & nunquam deficit nec mutatur solus, & in sua mirabili renouatione solus, quæ facta est carnis assumptione. Iste.n. charissimi, se mirabiliter renouauit. ipse.n. ligna aromatica.i. viscera beatæ virginis fragrantia pura & etiam sancta inuenit, & ad ipsa per incarnationem se humiliter inclinauit, & igne charitatis & dilectionis succensus, ibidem ꝑ humilitatem seipsum incinerauit, & exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens & habitu inuentus vt homo. Philip. 2. Nam inter ista ligna aromatica.i. inter viscera virginis gloriosæ ista phœnix, iste Deus in vermem.i. in mortalẽ hoĩem est mutatus. Mutatus dico, non conuersione diuinitatis

in carnem,

incarnē, ſed humanitatis aſſumptione in Deū, & finaliter per reſurrectionē & glorificationem, alas. i. quattuor dotes corporis reſumpſit, & ſic factus ē auis. i. totaliter ſpiritalis. & ad Paradiſum euolauit, & ſic ſine corruptione eſſe ſuum & naturā ſuā perpetuò cōſeruauit. Iob. 29. Gloria mea ſemper innouabitur, & ſicut palma multiplicabo Dies. Iſte eſt igitur phęnix ſolus & ſine pare, ideò ei pōt dici illud. 1. Reg. 21. Tu ſolus & nullus tecū, quia ſicut dicitur Mat. 6. Erat nauis in medio maris. & Ieſus ſolus in terra. q. d. totus mundus eſt in mari. i. motu fluxu & mutabilitate. Ieſus aūt ſolus eſt in terra. i. in firmo & in ſtabilitate. Patet igitur qđ Deus eſt incomparabilis ſingularitatis. Solus.

C ¶ Secūdò dico ꝙ ipſe eſt inſuperabilis ſupernalitatis, quia ipſe eſt altiſsimus. Nam ſicut Aquila rex auiū eſt altiſsimi volatus, intantū ꝙ humanis oculis nō videtur, & ita eſt clari viſus, ꝙ quamuis in altiſsimis ptibus aeris ſit eleuatus, piſciculos tñ in aqua videt natare, & ideò ſm voluntatē ſuā ſubito qñq; deſcendit, ipſoſq; ex improuiſo deuorat & conſumit. vt dicit Iſido. & Plinius. Sic, verè chariſsimi, eſt de Deo, iſte eſt. n. Aquila, quia. ſ. ipſe rex & dominus eſt ſingulorū. ps. Deus aūt rex noſter ante ſecula. Itē iſte volat altiſsimè, q. ſ. ipſe altiſsimæ eſt poteſtatis, dignitatis & maieſtatis. pſal. Altiſsimū poſuiſti refugium tuum. Ita. n. eſt altiſsimus, ꝙ humanus oculus ſenſus & intellectus, ſuæ dignitatis non poteſt altitudinem contemplari. Deum. n. nemo vidit vnquam, ſed nec videri poteſt, Ioan. 1. Sed verè nihilominus ipſe ſemꝑ cōſiderat atq; videt inferius in mari quicquid in fluuijs & in fluctibus huius mundi piſces, i. homines fluxibiles faciant atq; dicūt. cū. n. habeat chariſsimum viſum, i. ſcientiam infallibilē, ideò quicquid in humanis agitur, ſiue paruū fuerit, ſiue magnū ſiue bonū fuerit, ſiue malum, quamuis de hoc non caueamus ipſe conſiderat atq; videt, quia excelſus dñs, & in altis habitat, & humilia reſpicit in cœlo & in terra. Sed verè quamuis iſtam occultā viſionem piſciculi. i. peccatores non timeāt, ipſe ſubito per ſuam occultam ſententiā ad eos deſcendit, ipſoſq; per mortem corporalem percutit, & eos per damnationem animæ deuorat & conſumit. aliquandiu. n. diſsimulat, ſed finaliter durè ferit. Ideò bene dicitur Eccleſiaſtici. 5. Altiſsimus. n. eſt patiens redditor. Et ratio, quia ſicut dicitur Eccleſi. 12. Altiſsimus odio habet peccatores. ꝙ eſt contra multos qui reuera de occulta Dei præſcientia, cogitatione & ſcientia prouiſione & ſententia, iuriſdictione & iuſtitia non cogitant, nec aduertunt, & quia vident ipſum aliquandiu punitionem differre, facere multa crimina non omittunt. & ideò ſępe accidit ꝙ ſubito vindictam & iram, mortem & damnationem ab eodem recipiunt & incurrunt. ideò ipſe dicit Eſa. 42. Tacui ſemper, ſilui, patiens fui, quaſi parturiens loquar, diſsipabo & abſorbebo ſimul. vide ſupra abſorbere, vbi iſta auctoritas diuiditur & exponit. Iſte eſt igitur Aquila auis altiſsima, quia. ſ. ipſe eſt Deus inſuperabilis ſupernalitatis.

D ¶ Tertiò dico qđ ipſe eſt ineuitabilis generalitatis, quia ipſe eſt in omni terra vel genere. Extra. n. iuriſdictionem ſuam non poteſt homo fugere. Sicut. n. ſol habet generaliſsimam poteſtatem ſuper omnes inferiores creaturas, quia. ſ. ſuis radijs habet tangere, viuificare, & illuminare, non vnum, ſed omnia, non in vno loco, ſed vbiq́ue. Sic verè Deus habet generaliſsimam iuriſdictionem, quia. ſ. radius ſuæ influentiæ & miſericordiæ, ardor etiā & rigor ſuæ iuſtitiæ ad omnes tam bonos quam malos, & vbiq́ue. ſ. in cęlo, mundo, in inferno, generaliter ſe extēdit. Quod oſtenditur cum dicitur In omni terra, quia. ſ. vbiq́ue & in omnibus principatur. 2. Paral. 36. pſal. 96. Tu es altiſsimus ſuper omnem terram. Sap. 6. Generaliter eſt ei cura de omnibus. vnde pſal. omnis terra adoret te Deus. Omnes etiam inferiores quantum eſt de ſe, viuificat per gratiam, illuminat per doctrinam, ipſos dirigit atq; iuuat, regit etiam atq; gubernat. ꝙ eſt contra multos qui in mundo iuriſdictionem exercent, quia. ſ. illos qui ſibi ſubiecti ſunt, non dirigunt nec corrigunt nec adiuuāt nec ſupportant, ſed magis ipſos per rapinas & exactiones deſtituunt & conturbant, ſimiles nō Soli, ſed Saturno ſeu Marti, de quibus dicunt aſtrologi, ꝙ cunctos in dñio ſuo natos grauāt, & cum ſint planetæ mortis, in ipſis vel occiduntur vel turbātur, quādo. ſ. loca natiuitatis eorū peragrant vel frequētāt. Similes etiā ſunt leoni, qui cū ſit rex generalis animalium cęterorū, ipſe tñ non dirigit neq; iuuat, immo ipſe crudeliter occidit deuorat & cruentat. Sic verè chariſsimi multi ſunt mali & iniqui principes, iudices, & prælati, qui iuriſdictiones generales obtinent in hoc mundo, qui reuera ſuis ſubditis non prouident, ſed inuident, non ſubueniūt, ſed deficiūt non eos regulant, ſed eos ſtrangulāt, nō eos per iuſtitiam defendunt, ſed eos per iniuſtitiam crudelitatem & rapinam ſpoliant & afficiunt & offendūt. Vnde Prouer. 23. vel. 28. Leo rugiens & vrſus eſuriens, princeps impius ſuper populum pauperem. Iſti. n. ſunt Peruerſi crudelitate. Leo Immerſi carnalitate. Vrſus. Subuerſi cupiditate. Eſuriens. Imbuti malignitate. Princeps impius. Cōpluti rapacitate. Super populum pauperem. Sed chariſsimi non ſic Deus, quia verè ipſe Dominatur generaliter. In omni terra. Sublimatur ſupernaliter. Altiſſimus. Principatur ſingulariter. Solus. Et ſic bene dicitur. Tu ſolus altiſsimus in omni terra. Et hæc de alto, altiore, altiſsimo ſufficiunt.

A **Alueus.** Nota qđ alueus eſt ipſa via fluminis ſeu riui, quæ. ſ. aquis repleta nomē fluminis induit ſeu riui, & poteſt ſignificare mundum, de quo Ioſuæ. 4. Per arentem alueum tranſiui. In iſto. n. alueo non ſunt aquæ gratiarū. vnde Eſa. 19. Calamus & iuncus areſcēt, & nudabitur alueus &c. Item poteſt ſignificare ſcripturā vbi. ſ. aquæ plurimæ abundant. Vnde. 4. Reg. 3. Alueus replebitur aquis. Item poteſt ſignificare eccleſiam ſeu religionem. & ſic iſte eſt alueus iordanis, de quo dicitur Ioſuæ. 4. q. 12. lapides fuerunt aſſumpti de alueo iordanis. per quos 12. Apoſtoli vel etiam quicunque viri eccleſiaſtici deſignantur qui. ſ. ceſſante mortalitatis fluxu à iordanis alueo. i. à ſtatu præſentis militātis eccleſiæ aſſumūtur. Iſta non proſequor. vide de flumine &c.

A **Malech.** Nota ꝙ per amalech qui fuit de genere Eſau, ſicut dicit̄ Geneſ. 36. & qui filijs Iſrael ad terram promiſsionis euntibus in deſerto obuiauit, & contra eos pugnauit, ipſum tamē Ioſue ſuperauit, ſicut dicitur Exo. 17. & Saul poſtea deleuit, & Dauid debellauit, ſicut dicitur 1. Reg. 15. & 2. Reg. 1. & qui interpretatur gens bruta & populus lambens, poteſt generaliter ſignificare quoſlibet mundi peccatores. qui ſ. ab Eſau diabolo deſcēdentes, & eius filij exiſtentes, iuxta illud Ioā. 8. Vos ex patre diabolo eſtis, ſunt gens bruta per ignorantiam, ſunt populus lambens per adulatricē blāditiam & fallaciam, ſunt populus Dei. i. viris iuſtis obuiantes per diſcordiam, & eos impugnantes ꝑ iniquitatem & iniuriam. iſti bene figurantur Iudicū. 6. vbi dicitur. ꝙ cum ſeuiſſet Iſrael, madian & amalech & oriētales populi veniebant, & omnia deuaſtabant. quia reuera madian qui interpretatur iniquitas vel contradictio. i. diabolus erga humanū genus iniquus & contrarius, Amalech. i. oīs peccatorum cętus, orientales populi. i. omnes carnales motus qui. ſ. in carne noſtra oriuntur, iſti dico ſimul filijs Iſrael. i. ſanctis viris inimicantur, & ſemina virtutum ſuarū quæ ſunt ſemina interiora, vel bonorū ſuorū temporalium, quæ ſunt ſemina exteriora pro viribus depredantur. vnde. 1. Reg. 30. Amalechitæ impetum fecerunt in Sicelech. Iſti tamē à Ioſue à Saul à Dauid ducibus Iſrael. i. à Chriſto & angelis finaliter ſuperabuntur, & per damnationem perpetuam delebuntur. Vnde dominus dicit Exod. 17. delebo Amalech. de ſub cœlo. & ſi vis, nota ꝙ amalech, id eſt ſeculi peccatores

Inuicem fęderantur.
A malis honorantur.
A iuſtis flagellantur.
A Deo condēnantur.

B ¶ Dico ꝙ inuicem federantur, ſ. contra bonos, vt patet in pſal. vbi dauid dicit ꝙ cōtra ipſum ſimul fœderati & vniti venerunt Amon & Amalech alienigenę cū habitātibus Tyrum. Etenim Aſſur venit cū illis, & facti ſunt in adiutoriū filijs Loth. Expone ſi vis de malorum concordia. ſm interpretationem vocabulorum. Item ꝙ à malis honorentur & defendantur, & maximè ditiores, patet. 1 Regum. 15. vbi dicitur qđ ſaul pepercit pinguioribus Amalech. Item ꝙ à iuſtis. ſ. prælatis verberentur & flagellentur, patet. 1. Regum. 15. vbi dominus precipit ſic. Vade & percute Amalech, & demolire vniuerſa eius & non parcas ei, neq; concupiſcas aliquid ex rebus eius. ꝙ etiam à Deo deleantur & damnentur, patet in illo verbo prædicto Exo. 17. Delebo Amalech de ſub cœlo. Vel ſi vis dic quod Amalech eſt diabolus, qui. ſ. eſt lambens per blanditiam delectationum & ſuggeſtionum, & tamen populo Dei eſt inimicus & contrarius per pugnā tentationum & tribulationum &c. dic vt ſupra.

A **Amon.** Qui fuit princeps in palatio aſſueri, qui ſuper omnes eleuabatur, qui adorari gloriabatur, qui Mardocheū ſe non adorantem dedignabatur, qui iu-

deis inimicabatur,& eos occidere nitebatur; die tamen qua
erat lætior, in illo quod parauerat patibulo suspendebatur, &
qui iniquus comprimens & coangustans interpretatur, sicut
hæc omnia patent Hester 5.& deinceps,potest significare am
bitiosos & emulos peccatores,qui reuera iniqui sunt quantũ
ad conditionem,comprimentes & angustiantes alios per tri-
bulationem & vexationem.Eleuati apud reges per promotio
nem & iurisdictionem , vel exaltati in corde suo per elationẽ.
Adorari & honorari volentes per superbiam & præsumptio-
nem.Iudeis.i.bonis & iustis inimici,& eis nocentes per inui-
diam & detractionem.finaliter tamen post præsentem lætitiã
in infernali patibulo,quod malè agendo quotidie præparant,
erunt pendentes per damnationem & desperationem. Ista au
tem omnia possunt dici de diabolo.Concorda vt vis. Hester.
7.Inimicus noster iste est Amon pessimus.

A **Amare.** Amor duplex est.s.Spiritualis & temporalis,
seu diuinus & mũdanus.Diuinus est quadru
plex.s.amor Dei,amor proximi, amor virtutum , amor æter-
norum.Mundanus est quadruplex .s. amor sui,amor suorum,
amor diuitiarum,amor delitiarum . ¶ Amor Dei & proximi
dicitur charitas seu dilectio , amor æternorum & virtutum
affectio , amor diuitiarum dicitur cupiditas vel auaritia,
amor delitiarum dicitur carnalitas seu luxuria , amor au-
tem parentũ & vicinorum dicitur vana amicitia. ¶ Dicamus
igitur ꝙ est verus amor,quem debemus habere,& etiam fal-
sus amor,quem debemus horrere.Debemus igitur habere ve
rum,purum,sanctum,perfectum amorem,quia.s.Deũ & ꝓxĩ
mum bona spiritualia & æterna debemus diligere & amare.
Sicut.n.videmus ꝙ ignis aquam calefacit,& eam sursum ascẽ
dere & feruere & bullire facit,sic verè charissimi,ignis spiri-
tualis amoris cor humanum inflammat, ipsumq; feruere per
bona desideria facit,sursumq; ascẽdere & eleuari ad bona spi
ritualia & æterna.vt sic dicat illud.Fulcite me floribus , stipa
B re me malis,quia amore lãgueo.Can.2.¶ Nota igitur ꝙ amor
comparatur calori . & nota ꝙ calor naturalis habet tres effe-
ctus bonos contra tres malos effectus, quos inducit calor in-
naturalis & accidentalis.Calor.n.naturalis habet corpus ro-
borare,colorare,eleuare.Innaturalis autem habet econuerso
Corpus eneruare,deturpare,incuruare. Et pro certo talis est
differentia inter amorem spiritualem,mundanum & tempo-
ralem. Spiritualis autem
Roborat per constantiam
Colorat per decentiam
Eleuat per fiduciam.
¶ Mundanus autẽ amor
Eneruat per torporem.
Deturpat per horrorem.
Incuruat per timorem.
¶ His igitur visis ecce quòd
in ista auctoritate ostendi-
tur quòd amor spiritalis est
habendus triplici ratione,vi
delicet Quia mentem forti-
ficat quo ad interiora.Fulci
te me. Quia mentem pul-
chrificat quo ad exteriora.floribus.Quia mentẽ tutificat quo
ad posteriora Stipate me malis inquit.i.pomis.Primum facit
constantiæ fortitudo.Fulcite. Secundum facit decentiæ pul-
chritudo.floribus.Tertium facit fiduciæ certitudo.Stipate in
C quit,id est in stipite fidei adhibete. ¶ Dico igitur quòd verus
amor per constantiam fortificat . Per decentiam pulchrificat
Per fiduciam tutificat seu certificat..Fortificat igitur per con
stantiam fulcite inquit me . Calor naturalis talis est naturæ,
quòd ipse fortificat omnem substantiam in quam agit , vt pa-
tet in homine qui quandiu durat calor naturalis.s.in iuuentu
te,fortis & stabilis inuenitur , ipsoq ue deficiente in naturam
contrariam commutatur,debilitatur & eneruatur. Sic verè
amor spiritualis & bonus facit hominem spiritualiter fortem
strenuum & constantem.Nam quandiu homo calorem feruo
ris desiderij & amoris habuerit , tandiu spiritalem fortitudi-
nem,firmitatem constantiam,perseuerantiam, permanẽtiam
possidebit. quod ostenditur cum dicitur . Fulcite me.quia.s.
amor est quoddam firmissimũ fulcimẽtum,quod contra om-
nia aduersa stabilit,roborat,& confirmat , vt patet de marty-
ribus,qui ardore diuini amoris ita fuerunt stabiles & cõstan-
tes,ꝙ omnibus pœnis & cruciatibus obstiterunt,& mortẽ pro
domino sustulerunt Nam sicut animalia quæ calorem habẽt
maiorem constantiam habent fortiorem & audaciam potio-
rem,sicut patet de Leone,quod est animal calidissimum,intã
tum ꝙ semper dicitur febricitare,& oleum etiam in quo car-
nes eius coquuntur,febrem vnctis corporibus inducere , qđ
vtiq; est animal fortissimũ & audacissimũ, sic verè illi qui ca
lorem spiritalis amoris maiorem obtinent & feruorem,forti-
tudinem & constantiam in aduersis habent alijs potiorem &
etiam audaciam fortiorem,virtutem manẽtiorem,durabilio-
rem & firmiorem. Prouerb.30.Leo fortissimus bestiarum ad
nullius pauebit occursum.Leo dico per charitatis feruorem,
fortissimus per firmitatis vigorem , ad nullius pauet occur-
sum per constantiam animosam,audaciam & valorem . Sicut
n.dromedarius,ꝙ teste Constantino est animal calidum atq;
siccum,est animal cibi parcissimum, in motu velocissimum,
in labore constantissimum,quia.s.vna die potest per centum
leucas peragrare,sic verè illi qui sunt calidi per dilectionem,
& sicci per voluptatis abstersionem,parci per abstinentiæ ma
cerationem,sunt veloces per obedientiam subiectionem , &
constantes ad laboris & pœnitentiæ tolerationem , & ad oẽm
bonam operationẽ. sicut.n.dicitur Cant.8. Fortis est vt mors
dilectio, dura vt infernus æmulatio.Fulcite igitur me inquit.
Et ideò de tali fulcimento cõstantiæ potest dici illud Hester.
1.Eburneis circulis inserti erant & columnis marmoreis ful-
ciebantur.Heu pro certo charissimi,talis calor non est ardor
mundani amoris,quia verè iste non dat fulcimentum, sed de
trimentum,non iuuamentum,sed nocumentum,non constan
tiæ firmamentum , sed debilitatis & defluentiæ figmentum.
Istud patet in mundi diuitibus & peccatoribus , qui feruore
mundani caloris calescunt,qui non fortes ad bene operandũ,
nec stabiles ad resistendum,nec constantes ad perseuerandũ,
immo ꝓ omnia & in omnibus ipsi sunt debiles atq; vani. Di-
cit,n.Isido.ꝙ calor innaturalis & exterior,corpus debilitat &
eneruat,ipsumq; minorat & desiccat, & inde est vt dicit Isid.
ꝙ Æthiopes & aphri qui continuis caloribus exuruntur, par
ui sunt & sicci,inconstantes,timidi & inertes, per calorem.n.
innaturalem humores desiccantur,pori aperiuntur, spiritus
exhalant,& sic corpus interius remanet frigidum, & per con
sequens timidum & infirmum.Sic reuera charissimi , illi quã
ardore mundani amoris vruntur,& maximè illi qui auaritiæ
& luxuriæ ardoribus inflammantur,parui sunt in virtutibus,
debiles in operibus,timidi in affectibus,& sicci à gratijs spirĩ
talibus. nam iste calor exterior.s. improbus amor humores.i.
eorum virtutes & gratias desiccat,poros.i.sensus corporis &
affectus mentis per vana desideria aperit & dilatat,& spiritus
& vapores.i.interiores gratiæ & virtutes exhalãt,& timor &
inconstantia generatur, & spiritualis debilitas radicat , & ita
infirmi debiles vani & inconstantes efficiuntur & redduntur.
Ideò de tali amore dicitur Dan.13.Erãt ambo vulnerati amo
re.& Hiere.22.dicitur mundo. Cõtriti sunt amatores tui. Nõ
sic charissimi,sed habeamus diuinum amorem, non munda-
num , quia verè diuinus & spiritalis amor ita mortificat ho-
minem naturaliter,ꝙ nihil ꝙ pro amato patiatur, est sibi dif-
ficile seu graue.Vñ Aug.de viduitate. Non sunt inquit difficĩ
les labores amantium,in eo.n.qđ amatur, aut non laboratur,
aut labor amatur . Dico igitur qđ amor spiritalis fortificat ꝑ
constãtiã firmitatis.Fulcite inquit me.¶ Secũdò dico ꝙ amor D
pulchrificat per decentiã honestatis.Floribus inquit.Calorẽ
solis attingens interius ad medullam arboris facit eam pari-
ter florere & virere . Calor etiam naturalis qui est interius in
corde, causat & efficit ruborem & pulchritudinem exterius
in corpore.Et ideò quoq; corpus mortuum & calore natura-
li priuatum pulchritudinẽ & decorem inficit . Sic verè calor
naturalis.i. amor & affectio spiritalis,quo.s. Deus & bona spi
ritualia & æterna desiderantur & amantur, iste dico si sit inte
rius in conscientia,causat decorem & pulchritudinem hone
statis exterius in apparentia.facit enim hominem
Per honestatem floridum
Per venustatem nitidum
Per castitatem albidum
Per verecundiam rubicundum.
¶ Sicut enim
amor munda-
nus facit quod
homo se te-
neat mundius & pulchrius vel placeat amato,sic igitur amor
Dei,vt placeat magis Deo , floribus inquit , vt sic talis possit
dicere illud Cant.2.Flores apparuerunt in terra nostra . Sic
verè charissimi,talis non est amor improbus carnalis & mun
danus,quia iste pro certo non causat pulchritudinem,sed tur
pitudinem,non honestatem,sed leuitatem,non decorem, sed
horrorem,non spiritalem decentiã,sed corporalem insolẽtiã,
sicut patet in luxuriosis.Nam sicut videmus ꝙ calor exterius
denigrat hoĩem & deturpat , florũq; pulchritudinẽ destruit
& desiccat , sicut patet de Æthiopibus qui ꝓter intensum ca-
lorem turpes & nigri efficiuntur,sic verè charissimi,calor ex
terior idest amor tẽporalis & carnalis hominẽ inficit & de-
turpat

turpat, & florem & pulchritudinem honestatis ei aufert, ipsumq; per infamem conuersationem velut horribilẽ Æthiopem denigrat, videlicet interius per mala desideria inflammando, & exterius per leuitatis insolẽtiam offuscando. Ideò dicere possunt illud Cant. 1. Nolite considerare me ꝙ fusca sim, quia decolorauit me sol. Sol dico. i. ardor amoris & concupiscẽtiæ mundialis. Dic si vis ꝙ talibus accidit sicut piperi quod primo album est tandem per decoctionem fit nigrum Vide supra de Albedo. Iõ dicitur de talibus desiccatis & denigratis illud Thren. 4. Denigrata est facies eorum super carbones. Non sic charissimi non, sed sit nobis amor diuinus, qui verè iste per honestatem pulchrificat & decorat. Et hoc dicit Rabanus in quodam sermone Amor inquit diuinus est ignis est lux, vinum mel, & sol.

E Ignis est in affectione
Lux est in conuersione
Vinum in contemplatione
Mel in gratiarũ actione
Sol in æterna beatifica visione.

¶ Dico igiẽ ꝙ amor spiritalis pulchrificat conuersationem per decentiam. floribus inquit. ¶ Tertiò dico ꝙ amor tutificat per fiduciam. Stipate inquit me malis. Spes. n. & fiducia est quasi stipes q̃ pseruat & sustinet hominem ne per desperationem corruat atq; cadat, & maximè stipes malorum vel pomorum, hoc est dictu, spes & fiducia fructuum paradisi & bonorum æternorum. Sicut. n. calor eleuat substantiam in quam agit, sicut patet de igne qui fauillas inflammatas facit sursum ascendere, & aquam bullientem eleuari. Sic verè verus & diuinus amor facit per desideriorũ feruorem bullire, & per spẽ & fiduciam sursum ad bona æterna ascendere, & per consequens ab his inferioribus se leuare. & sicut videmus ꝙ res bene apodiata & stipata, perfectius & tutius quietatur, sic verè homo qui stipite spei est suffultus, dulcius, tutius, altius requiescit. Stipate inqt me malis. Est enim amor similis malis mandragoræ, quæ comesta vel odorata facit hominẽ taliter requiescere & dormire, ꝙ si scindatur, vulneretur vel lędatur, non percipit neque sentit. & ideò ista solent dari secandis, vt dolorem non sentiant secaturæ, vt dicit Diosco. Verè charissimi, talis conditionis est perfectus amor. facit. n. hominem per spẽ, consolationem, & contemplationẽ, in bonis ęternis requiescere & dormire, in tantum ꝙ illi qui istis malis & pomis mandragoræ sunt cibati, recreati, vel potati, in scissuras tribulationum, laborum & vexationum, quas pro Deo vel pro bonis æternis, vel pro re amata patiuntur in hoc seculo, non sentiunt nec aduertunt. Prouerbiorum. 23. Verberauerunt me, & non dolui, vulnerauerunt me, & non sensi. Et ideò Deus dedit secandis. i. suis martyribus poma. i. amorem spem & desiderium Dei & bonorum æternorum, & sic facti sunt insensibiles, quia. s. somnus suauitas & dulcedo spei ipsos taliter recreabat, ꝙ omnia in patientia sustinebant, & ac si nihil sentirent propter Deum omnia tolerabant. Ideò pulchrè loquitur de amore Bernar. in lib. de diligẽdo Deum. O iugum sancti amoris quam dulciter capis, o quam gloriosè illaqueas, quam suauiter premis, quam delectabiliter oneras quam fortiter stringis, quam prudenter erudis. O felix amor ex quo oritur strenuitas, morum puritas, affectionum subtilitas, intellectuũ & desideriorum sanctitas, operũ claritas, virtutum fęcunditas, meritorum dignitas, & sublimitas pręmiorum.

F ¶ Vnde nota quòd tantus debet esse amor noster ad deũ, quòd pro ipso si sit etiam necesse, & pro eius fide mori debemus, sicut exemplariter videmus ꝙ omnia membra morti & omni periculo pro capite se exponunt. Si enim inueniuntur homines qui amore alter alterius moriuntur, multo fortius amore ipsius Dei creatoris sui id agẽdum est, qui s. prior pro nobis mortuus est. s. Io. 4. Nos igitur diligamus Deum, quoniã ipse prior dilexit nos, ꝙ autem moriuntur homines alterutro amore, patet i infinitis exẽplis . s. de Piramo & Thylbe, de quo ponit Ouidius lib. de transformatis. Item de illo qui ante fores amicæ suæ se suspendit, supra cuius sepulcrum ipsa tandem mortua est, vt ponit ibidem lib. 3. Item quæ his temporibus aduenerunt, sicut in Florentia, vbi iuuenis quidam domicellam diligens, cum diceret quicquid ipsa peteret se facturum, & ipsa oculos ipsius petijsset, statim oculos sibi effodi fecit, & in pyxide sibi misit, quod videns ipsa, ipsum in maritum accepit, & sibi casu simili oculos effodisset, nisi quia amico suo seruire quandiu viueret voluit. Ipsi igitur cõiuges hospitale fundauerunt, & ibi cum pauperibus honestè vixerũt. Item de domina de Cossiaco in Francia, cui amicus suus castellanus qui mortuus fuerat vltra mare cor suum miserat, maritus tamen cautè fecerat qđ ipsa in pulmento comederat cor amici, quæ post tã preciosum morsellum noluit amplius manducare, sed fame & miseria se mori permisit. De alijs etiã duobus narratur quorum quilibet syncopizãdo amore alterius præsentia mortuus est. Plinius etiã lib. 7. ponit ꝙ Cienus patronum suum tantũ amauit, ꝙ cum esset mortuus, & ſm ritum qui tunc tẽporis erat, corpus eius cremaretur, idem Cienus ignem ingressus, se pariter cõcremauit. Et breuiter istud est verum ꝙ multi pro inuicem mortui sunt. quapropter multo fortius pro Christo quilibet mori debet, quẽ pro suo amore mortuum esse videt. Sicut etiã martires fecerunt, qui mortẽ domino rependerunt. Et ideò Seneca episto. 4. monet mortem fortiter sustinere. Non vides quã ex friuolis causis mora cõtemnatur? Alius ante fores pependit amicæ. Alius se præcipitauit e tecto Sequitur. Hoc igiẽ quotidie meditare, vt possis ęquo animo vitam relinquere. ¶ Et nota quomodo Christus est amicus, & quõ sicut patronus nos liberauit, ꝑ nobis occubuit. Sibi igitur debemus oculos cordis dare, & mortem spiritalem, & si necesse fuerit, corporalem pro eo tolerare. Gal. 4. Si fieri posset, oculos vestros eruissetis, & dedissetis mihi. Sed heu charissimi, pro certo talis non est amor mundanus, quia verè iste non habet annexã fidei vel fiduciæ certitudinem & dulcorẽ, immo semper tristitiam, formidine & timorẽ. Nã sicut calor exterior innaturalis corpus deprimit, incuruat, detrahit & declinat, vt patet de illis qui amant diuitias, delitias & honores, qui semper timẽt ea amittere. vñ Seneca. Quantũ successimus ad successum, tantum accessimus ad metum. Nõ sic amor diuinus quia verè iste annexã habet spem & fiduciã nõ timorem. Stipate inquit me malis. Et ideò talis qui taliter est spe bonorũ æternorũ suffultus, potest dicere illud Cant. 4. Emissiones tuæ Paradisus malorum punicorum. ¶ Vbi nota ꝙ amor causat odorẽ attractiuum. Emissiones. Splendorem perfectiuum. Paradisus. i. parãs Dei visum. Dulcorẽ allectiuũ Malorum punicorũ. quæ. s. præ ceteris malis sunt dulcia atq; bona. Sic igitur dico ꝙ diuinus & spiritalis amor debet haberi & procurari. Quia præstat fiduciæ tutificans fulcimentum Stipate. Præstat decentiæ gratificans paramẽtum. Floribus. Præstat constantiæ fortificans fundamentũ. fulcite. Adhuc nota ꝙ quicquid amatur ſm philosophũ sub ratione boni amaẽ. Sicut. n. intellectus tendit in veri cognitionem, sic affectus tendit iñ boni dilectionem. Et ideò quanto homo plus habet de bonitate, tanto plus habet de diligibilitate. Et ideò quanto qs in moribus est melior, tãto Deo & hoĩbus amabilior & acceptior reputatur. Et ideò de amore Dei ad homines, potest dici illud. 2. Reg. 1. Sicut mater vnicum amat filium. In quibus verbis amor Dei ad homines apparet

Ex viscerosa benignitate. Mater
Ea curiosa sedulitate. vnicum amat
Ea gloriosa hæreditate. Filium.

In ipso. n. benignitas ostenditur. Sedulitas impendiẽ. Hæreditas promittiẽ ¶ Dico igitur ꝙ Deus amare vẽ ea ostẽsa benignitate, quia dicitur Mat. Nihil. n. ita est piũ vel benignum vel tam amorosum sicut mater erga filiũ. Et ideò dico ꝙ Dei benignitas amor & pietas bene ostẽditur qñ Deus materno nomine nuncupatur. Ideò videtur ꝙ Deus similis est G herodio, de quo diciẽ in hexameron ꝙ super oẽs aues habet affectũ piũ & benignũ circa pullos intantũ ꝙ non solũ nutrit suos, immo etiã alienos. Nã pullum ab Aquila proiectũ & derelictũ herodius in nido suo recipit, & eum in filium adoptat, ipsumq; recreat atq; nutrit, vt diciẽ ibidẽ. Sic verè charissimi nihil est qđ tanta affectus pietate polleat sicut Deus circa pullos. i. circa homines nutriẽdos. Nam suos & non suos bonos. s. & malos, peccatores & iustos suis beneficijs recreat, suis adiutorijs ampliat, suis cõsolationibus vel spiritualibus vel temporalibus reficit & sustentat. facit. n. solem suũ oriri super bonos & malos. Mat. 5. Et maximè istud sibi cõpetit, quia illos quos Aquila. i. mũdus vel diabolus deserit, vilipendit, repulit vel repellit. s. pauperes & depressos, iste in suos specialiter adoptat, ipsosq; temporaliter sustentat, & ęternaliter recreat & confortat. Pauperes. n. elegit Deus. Iac. 2. & Deut. 10. Deus. n. amat peregrinum, & dat ei victum & vestitũ. Et sic bene dicitur Mater, quæ. s. ita bene nutrit turpes filios sicut pulchros. Vnde de ipso potest dici illud Gal. 4. Quæ sursum est Hierusalem, libera est, quæ est mater nostra. vbi nota qđ iste habet

Potentiæ firmamentum. Sursum
Concordiæ ligamentum. Hierusalem

Amare igitur videẽ

Clementiæ nutrimentum. Mater nostra. Deus homi
nes ex ostensa benignitate. q; patet maximè in incarnatione,
H & in passione &c. Dilata si vis. Mater. ¶ Secundò videtur nos
amare expensa sedulitate, vnicum inquit amat, Sicut enim pa
rentes qui non habent nisi vnicum, ipsum summè diligunt,
& in eius custodia diligenter vigilant atque student. Sic ve-
rè Deus quemlibet hominem sicut vnicum diligit, & ad eius
custodiã per suam occultam prouidentiam & adhibitam An
gelorum diligentiam sollicitè & sedule extendit. vnicum in-
quit amat. Sapi.11. Diligis.n.omnia quæ sunt, quoniam tua
sunt quia amas animas. Nota antè q; dicitur vnicus, quia.s.nõ
debet habere nisi vnicum amorem .s. diuinum charitatiuum
& spiritalem. Sicut.n. vno oculo clauso ille qui apertus rema-
net, rectius tēdit in obiectum, sicut patet de sagittantibus, sic
verè si oculum cordis ad mundanum amorem clauseris, tunc
oculum.i.respectum ad diuinum amorem in ipsum Deũ for-
tius & rectius infigere præualebis. quia sm Aristo. virtus vni
ta est fortior seipsa dispersa. Patet igitur amor Dei in expensa
sedulitate. Ioan.11. Ecce quò amabat eũ. Vnicum inquit amat
I Luc.7. Efferebatur filius vnicus matris suæ. ¶ Tertiò patet ex
promissa hæreditate. Filium inquit. Sicut.n. pater hæreditatē
reseruat filio, sic Deus hominibus hæreditatē. similis canicu-
læ, quæ sm Isidor catulos suos ad vbera sua admittit, & pin-
guiori & meliori meliorē mamillam extendit. Sic verè Deus
melioribus hominibus vbera æternæ voluptatis præparat, &
pleniorem portionem gloriæ melioribus semper præstat. Fi-
lium inquit. Ioan. 3. Tanquam filius nobis offert se Deus. Et
de isto amore dicitur Ioan.21. Ipse.n. pater amat vos, quia vos
me amastis. Amat igitur Deus, quod probat

Hæreditas collata. Filium
Sedulitas probata Vnicum diligit
Benignitas innata. Mater.

¶ Et si vis, quilibet debet studere vt sit amabilis
tam Deo quam mundo. Plus.n. est appetibile amari, quam ti-
meri, sicut etiam ipsa bruta dicuntur facere, quæ quandoque
solent hominibus applaudere, & quasi mercando humanam
amicitiam amicabiliter se habere, sicut patet de caniculis &
de simijs & de catis. Sicut etiam de Leone legitur, qui quãdo-
que videns hominem se abscondit, non (vt dicunt auctores,)
q; timeat hominem, sed potius ne ab eo timeatur. In quo pro
culdubio satis instruimur q; amabiles debemus nos reddere,
Dei & bonorum amicitiam acquirere, & plus amari q̃ timeri
studere. Iuxta illud Phili.4. De cetero fratres quæcunque san
cta, quæcunque pudica, vera, iusta, amicabilia cogitate. Sed si
quæris qui sunt illi qui sunt amabiles tam apud Deum quam
apud mundum, Respondeo quòd isti

Sunt simplices sine malitia
Humiles sine superbia
Subtiles sine arrogantia
Affabiles sine stultitia.

¶ De simplib' & innocētibus dicit. 2. Regũ. 1. q; Ionathas
qui interpretatur columba, erat amabilis super mulieres. De
humilibus dicit Hester.2. q; hester quæ interpretatur abscõ-
dita, signans humiles, qui bona sua semper abscondunt, super
omnes gratiosa & amabilis videbatur. De ingeniosis verò &
subtilibus dicit Sap. 8. Iuuenis & acutus inueniar in iudicio
& conspectu potentium amabilis ero. De affabilibus & elo-
quentibus dicitur Ecclesi.20. Sapiens in verbis seipsum ama-
bilem facit. Si igitur nos in verbis fuerimus sapientes, inge-
niosi & intelligentes, humiles & non inaniter gloriatores, sim
plices etiam & innocentes, nos pro certo erimus amabiles, &
amorem Dei & hominum promerentes, ita q; cuilibet dice-
tur illud Ezechie.16. Vidi te, & ecce tempus tuum, tempus
amantium. Ista igitur sufficiant de amore bono.

A **Amor mundi.** Nihil aliud est quã affectus & de
siderium rerum mundanarũ. Et
quia bona mundi aut sunt diuitiæ, aut delitiæ, aut honores, iõ
amor iste quantum ad ista tria consideratur. Et primo quan-
tum ad diuitias, & sic iste amor nihil aliud est quam auaritia.
Vel quantum ad delitias, & sic nihil aliud est quã luxuria vel
carnalis infectio. Vel qnãtum ad honores, & sic dicitur super
bia seu ambitio. Generaliter igitur de amore mundi dicitur
illud Prouer.21. Qui amat vinũ & pinguia, nõ ditabitur. Vbi
ostenditur quod iste amor inducit

Ambitionem Qui
Obliuionem. Vinum
Carnalitatem. Pinguia
Cupiditatem. Non ditabitur.

¶ Causat igitur ambitionis anxietatē. Qui inquit. Nã sicut q & quæ & q; & sua simi-
lia sm grammaticos videntur esse ambitiosę naturæ, qa sem-
per volunt in constructione poni ante partem a qua regũtur,
sic verè multi qui ita amant eminentias & honores, q; præ ni
mio ambitionis ardore semper nitũtur alijs ante ferri, & eos
in dignitatibus & officijs præuenire. Dicit Pli. quòd inter ele
phantes iuuenculi vadunt primi. Sic verè hodie illi qui sunt
moribus & scientijs iuniores, volunt per ambitionem ceteris
esse priores, & in officijs & beneficijs potiores. Figurati Ge-
ne.25. in Esau malo & peruerso, rufo & piloso, qui in vtero
matris colluctabatur cum Iacob fratre suo vt primus nascere
tur, qui tantum luctatus est q; obtinuit q; primus nasceretur,
& q; nomen primogeniti obtineret. Sic verè charissimi, in vte
ro matris.i. in claustro vel in collegio religionis vel ecclesiæ,
vel etiam in domo propria vel terra alicuius principis latitãt
hodie Iacob & Esau.i. boni & mali. Sed quando accidit q; ma
ter.i. prælatus vel superior necesse habet parere.i. quando va-
cat aliquod beneficiũ, ita q; necesse est q; aliquis de claustro
emittatur, & exterius promoueatur, tunc verè fit briga, lucta
inuidia, contentio, diuisio inter istos qui sunt in vtero vel in
claustro. quilibet.n. vult primus exire ad promotionem, sed
finaliter sępissime accidit q; ille qui est Esau, qui interpretat
rubens p luxuriæ carnalitatem, qui est pilosus per tempora-
lē facultatē, qui est ēt peior p omnimodã iniquitatē, Talis di-
co primus exit, primus pmouet, & ad primũ & excellẽtiorē
dignitatis gradũ assumit et q̃tũ ad pinguiorē portionē heredi
tatis mũdanæ vel ecclesiasticæ primogenitus nũcupat. Iõ de
talibus dicit Math.23. Amant.n. primos recubitus in mensis,
primas cathedras in synagogis, salutationes in foro, & vocari
ab hominibus rabi. Isti sunt de quibus in tertia canonica Ioã.
dicitur. Qui amat primatum gerere. Et illud Roma.12 Qui
præest in sollicitudine. Ideò de talibus dicitur in psal. Quis
ascendet in montem domini? quia.s. illi qui sunt quis.i. ambi-
tiosi & præsumptuosi ascendunt hodie contra ius & rationē
ad montem domini.i. ad altitudinem officiorum & dignitatũ
ita q; de ipsis possumus q̃rere illud Esa. 60. Qui sunt isti qui
vt nubes volant? Habet igitur amor mundi ambitionis anxie
tatem. Qui inquit. ¶ Secundò dico q; amor mundi inducit ob B
liuionis ebrietatem, qa dicitur Vinum. Sicut.n. vinum ratio-
nem tollit, ignorantiam & obliuionem inducit, appetitum in
flammat & accendit, sic amor mundi & mundanus rationem
& discretionem annihilat, voluntatem per mala desideria in-
flammat, & Dei & bonorum æternorum obliuionem & con-
temptum inducit facit & procurat. vnde Ecclesi. 19. Vinum
& mulieres apostatare faciunt homines. Et sicut videmus q;
vinum debile faciliter per aquæ immixtionem perdit feruo-
rem suum, sic verè mundanus amor deperit & tepescit quan-
do aqua tribulationis, paupertatis, vel afflictionis superuene-
rit. tunc enim omnis feruor mũdani amoris remittitur & ces-
sat, quando aliquid difficile imperatur. Esai.1. Vinum tuum
mixtum est aqua. Et ratio est. Nam quia mundanus amor non
quærit nisi lucrum, ideò quando mundani vident aliquem ad
aliquem statum venire, ad statum scilicet paupertatis vel ad-
uersitatis, ita quòd nullum lucrum vidēt se posse ab eo repor-
tare statim amor suus remittitur, & ab eis dimittitur qui pri-
mitus amabantur. quinimmo sicut videmus quod ribaldi vi-
no ebrij, postquam scilicet comedentes & bibentes amicitias
contraxerunt, sępissime amor eorum in odium conuertitur,
ita quod in fine alter ab altero verberatur, sic verè inter illos
qui vino mundani amoris sunt ebrij, sępe nascitur odium
post amorem. ita quod illi qui simul vt amici vixerant, in fine
per lites, odia, brigas, dissensiones, occasione modica se ver-
berant. ad quod bene facit illud quod ciuitati Hierusalem in
tribulatione positę dicitur Hiere.4. Contempserunt te ama-
tores tui, animam tuam quærēt. De tali amore dicitur. 2. Reg.
13. Maius fuit odium quo oderat eam, amore quo eam prius
dilexerat. Quod bene in anulo Moysi figuratur quem vxori
Æthiopissę dedit virtute cuius oblita est quicquid boni sibi
fecerat Moyses vir suus, ac si nũquã antea ipsum cognouisset,
sicut ponit Iosephus. Talis.n. anulus est ingratitudo, quę sem
per solet mundanum amorem concomitari, quia reuera ista
facillimè facit obliuisci beneficia habita & recepta, & anhela
re amplius ad habenda. Vñ semel petitũ est à quodã philoso-
pho quid esset q; facilius senesceret. Rñdit bñficiũ. Et iõ dicit
Seneca q; memoria bñficiorũ labilis, iniuriarũ verò tenax. ha
bet igitur amor mundi obliuiosam ebrietatē. vinum. ¶ Tertiò C
dico q; habet luxuriosam carnalitatē. pinguia. quia.s. facit ho-

minem amare pinguedinẽ delitiarũ carnalitatis, & prosperi-
tatis, pulchras mulieres, & ceteras mũdi turpitudines.s. dele-
ctabilia. tales sunt similes narcisso, qui fuit iuuenis pulcherri
mus, qui intantũ dilexit imaginẽ suã quã in fonte videbat, ꝙ
præ nimio amore oblitus periculi, cecidit in fontem, & mor-
tuus est, vt dicit Ouidius. Sic verè multi sunt qui imagines.i.
pulchras mulieres quas in fonte ꝓsperitatis considerant, ita
feruẽter amant & desiderãt qđ periculi infernalis dãnationis
obliti, in fontem mũdanæ prosperitatis ꝑ carnalitatẽ & luxu-
riã immergunẽ, & per æternã dãnationẽ finaliter moriuntur.
Figurati in Sansone Iudicum. 16. qui amauit mulierẽ quæ ha
bitabat in valle soreth, & vocabat Dalida, ex qua.s. ista mala
incurrit, quia ab ipsa Dalida fuit tõsus, philisteis fuit traditus
ab eis. fuit excęcatus & ligatus, & forti carceri mancipatus, &
finaliter cum ipsis extitit interemptus. Charissimi, vallis so-
reth signat mundi prosperitates, quia soreth interpretatur vi
tis mundi & verè prosperitas illa, & vitis quæ mundanos in-
ebriat peccatores. Hier. 2. Quomó cõuersa est mihi in prauũ
vitis aliena? Dalida igitur signat aliquam leuem & insolentẽ
mulierem, quæ in valle mundanæ prosperitatis pulchritudi
nis & formositatis habitat atq; manet. Hanc igitur dum San-
son.i. hó immoderatè & luxuriosè vult amare, necesse est qđ
multa pericula propter hoc incurrat. Namà vellere tempora
lis possessionis tondetur, quia.s. mulieres quicquid possunt ra
piunt & furantur. A visu rectę discretionis excæcatur, quia.s. lu
xuriosi videntur excęcati, qa nõ vidẽt corporis & rerũ ꝑdi-
tionẽ, famæ ꝓpriæ exinanitionẽ, & futurã dãnationẽ. Iterum
vinculis malarũ cõsuetudinũ alligãtur, philisteis.i. demoni-
bus subiuganẽ, & finaliter infernali carceri mancipanẽ, atque
morti ꝑpetuæ cõdẽnãtur. Iõ de hoibus luxuriosis dicit Hier.
5. Æqui amatores in fęminas, vnusquisq; ad vxorẽ ꝓximi sui
hinniebat. Isti igiẽ amãt pinguia.i. mũdi & carnis delectabilia
faciunt.n. iuxta illud Ezec. 24. Pinguissimũ pecus assume. Isti
sunt similes Gallo, qui Gallinã prædiligit pinguiorẽ, ipsamq;
vult habere sibi vicuniorẽ. sicut dicit Ilido. Sic verè luxuriosi
mulieres formosas diligunt, de alijs nõ curãtes. Habet igitur
D amor mũdanus luxuriosam carnalitatem. Pinguia ¶ Quartò
dico ꝙ amor mũdi habet penuriosam cupiditatem. Non dita-
bitur inquit. Nam ſm. Senec. Diues est non qui magis habet,
sed qui minus cupit. quia.s. sufficientia facit hoiem diuitẽ. Et
ecõuerso possumus dicere. Pauper est nõ q minus habet, sed
qui magis cupit. qa.s. cupiditas facit hoiem pauperẽ. Et hoc
quia facit ꝙ nihil hoi sufficiat ꝙ habeat, immo semꝑ deside-
rat & cupit plus habere, ꝙ ostẽdit cũ dicit. Nõ ditabit.i. nihil
ei præ cupiditate sufficiet. Ignis.n. nunquã dicit sufficit. Pro-
uer. 30. Ouis.n. vt communiter, nunquã est sine fame, habet
.n. duos vẽtres, quorum dũ est in pascuis non replet nisi vnũ.
Et ideò qui vacuus est, semꝑ famescit. Et inde est ꝙ ouis plus
famescit & auidius comedit in sero, quã in mane, vt dicit Ia-
cobus de Losanna. Sic verè charissimi, diuites in hoc seculo
nunquã sunt sine fame, sine penuria, & sine desiderio auari-
tiæ & cupiditatis. habent igiẽ duos ventres.i. cõsciẽtiã & bur-
sam. Et ideò quia in pascuis mundanæ ꝓsperitatis ipsi non re
plẽt diuitijs acquisitis nisi vnũ ventrẽ videlicet bursam & ar-
cã, quia.s. mũdi bona non attingunt vsq; ad animam, sed exte
rius remanent circa corpus, hinc est ꝙ alter vẽter.s. appetitus
& voluntas, vacuus remanet & inanis. Et ideò fames & ardor
cupiditatis, nunquã propter hoc quietatur, immo in sero.i. in
senectute Auidius & cupidius comedũt.i. diuitias accumulãt
& acquirũt, quã in mane iuuẽtutis faciebãt. Hoc est.n. ꝓpriũ
auaritiæ, teste Senec. qđ cum cetera vitia nobis senescentibus
senescant, sola auaritia iuuenescit. Quia.s. sicut dicitur Pro-
uer. 13. Venter impiorum insaturabilis. Isti igitur non ditan-
tur.i. nõ acquirũt sufficiẽtiã. vñ Ecclesi. 5. Qui amat diuitias,
fructus nõ capiet ex eis. Nã vt dr̃ Ecclesi. 10. Nihil iniquius q̃
amare pecuniã. Patet igiẽ ꝙ mũdanus amor cõtinet penurio
sam cupiditatẽ, luxuriosam carnalitatẽ, obliuiosam ebrietatẽ,
ambitiosam anxietatẽ. Et ideò amor iste est merito fugiẽdus.

A **Amaritudo.** Est multiplex in scriptura. Est enim
amaritudo temporalis, & amaritudo
æternalis. Temporalis etiam diuiditur in amaritudinem cul-
pæ. Vnde Hiere. 2. Vide quam malũ & quam amarum est re-
liquisse te dominũ Deum tuum. Item in amaritudinem præ-
sentis miseriæ. Et de hac Ruth. 1. Amaritudine me repleuit
omnipotens. Item in amaritudinem contritionis & pœniten-
tiæ. De qua Hiere. 6. Luctum vnigeniti fac tibi, planctũ ama-
rum. Item in amaritudinem ęternæ pestilentiæ. Threno. 5.
Et ipsa oppressa amaritudine. ¶ Distinguẽdo igitur breuiter
possumus dicere ꝙ est amaritudo sustinẽda, & est amaritudo
tuenda. Debet enim in patientia sustineri amaritudo contri-
tionis & pœnitentiæ, & amaritudo tribulationis & præsentis
miseriæ. Plinius dicit ꝙ plãtæ amaræ quamuis minus valeãt
ad nutriendum, valent tamen magis ad medicandum. Sic ve-
rè amaritudines & labores quamuis non dent in hoc mun-
do nutrimentum mundanæ recreationis, sunt tamen medici-
na spiritualis reparationis, quia.s. sanant animã à vitijs & pec
catis. Ideò consulitur cuilibet nostrum Hiere. 6. Luctum vni-
geniti fac tibi, planctum amarum, quia repente veniet vasta-
tor. In quibus verbis ostendũtur quattuor amaritudines, quę
à nobis potissime sunt habendæ, videlicet amaritudo

Mentalis contritionis. Luctum
Verbalis confessionis. Planctum
Carnalis afflictionis. Amarum
Finalis subuersionis seu moralis
considerationis. Repẽte veniet vastator.

¶ Habeamus B
igiẽ cõtritionẽ
mentalem. Lu
ctum inqt. Lu-
ctus.n. ꝓpriè
signat amaritudinẽ mẽtis, qa luctus dicit quasi lugens intus
Lugens aliter dicitur quasi luce egens, ad denotandum ꝙ in-
tus in corde debemus per contritionem lugere, quia nos vide
mus & aduertimus propter peccata nostra egere luce gratiæ
& veritatis. amara medicina interius in stomacho recepta, vẽ
trem laxat, malos humores purgat, sanitatemq; reparat & re
staurat. Sic verè charissimi, amara contritio quæ interius in
stomacho cordis recipitur, ventrem.i. conscientiam laxat per
sui ipsius emollitionem, humores.i. vitia & peccata attrahit
& aggregat per discretam meditationem, ipsos etiam emittit
& purgat per confessionem, & ita sanitatem spiritualem repa
rat per omnimodam satisfactionem. Ideò de tali amaritudine
dicitur Ezech. 25. Fili hominis ingemisce in contritione lum
borum, & in amaritudinibus ingemisces coram eis. Et nota ꝙ
dicit ingemisces quia sicut videmus ꝙ turtur multotiens can
tat, immo gemitum pro cantu reddere consueuit, & maximè
quando comparem suum amisit, quia ex tunc gemere nũquã
cessat, sic verè charissimi, cantum mundanæ lętitiæ debemus
dimittere, gemitumq; contritionis emittere, & amissionẽ cõ
paris nostri.i. Christi quẽ per peccatum perdidimus, cõtinuè
lugere & plangere. Lugere enim debemus

De peccatorum commissione
De bonorum omissione
De Dei offensione
De Paradisi amissione
De inferni acquisitione.

¶ Et non solũ de
istis debemus ha
bere amaritudi-
nẽ lachrymarũ
exterius. Ideò dr̃
Esa. 24. Cũ cantico non bibent vinũ, amara erit potio biben-
tibus illam. Vbi nota ꝙ contritio Lætitiam auellit. Cũ canti-
co non bibent. Luxuriã expellit. Vinum. Tristitiam impel-
lit. Amara erit potio bibentibus illam. Ideò de amaritudine
fletus dicitur Esa. 33. Angeli pacis flebunt amare. Contritio
enim purificat, quia facit homines Angelos, Pacificat, Ange-
li pacis, amaricat, amarè flebunt. Istud apparuit in Petro, qui
Deum negauit sed Egressus foras fleuit amarè & sic fuit
primo amaricatus, à culpa purificatus, Deo & Angelis recon
ciliatus & pacificatus. In cuius signum post resurrectionem.
ipsum in speciali mulieribus monstrauit dicens. Dicite disci-
pulis eius & Petro &c. Habeamus igitur luctum interioris
contritionis. Ecclesi. 38. Fili super mortuum produc lachry-
mas. Sequitur. Propter delaturam autem amare fer luctum.
Delatura idem est quòd accusatio, detentio, proditio. Vult igi
tur dicere quòd quãdo mortuus.i. peccatum mortale latet in
corde nostro, tũc quando videmus ꝙ est ibi delatura.i. remor
sus, accusatio, & murmuratio conscientiæ, quæ istum mortuũ
nobis accusat, prodit & manifestat, tunc pro certo nos debe-
mus facere luctum amarum contritionis. Esa. 22. Recedite à
me, amare flebo, nolite incumbere vt consolemini me. Et Eze
ch. 27. Plorabunt te in amaritudine animæ planctu amarissi-
mo. Patet igitur ꝙ est amaritudo contritionis mentalis. Lu-
ctum vnigeniti fac tibi. ¶ Secundò est amaritudo confessio- C
nis verbalis, qa.s. verba quibus cõfitemur peccata nostra, de
bent esse feruẽtia & amara. ꝙ onditur cũ dicitur Plãctũ. Plã
ctus est verbũ cũ dolore emissum, & exterius declaratũ. Iob.
10. Loquar in amaritudine aiæ meæ. Mare.n cum sit amarissi
mum, est tamẽ mortuorũ corporum emissiuũ, fontiũ atq; flu
minũ purgatiuũ, nauseæ prouocatiuũ, capitis ꝑturbatiuũ, &
sui ipsius purgatiuum, ſm Basi. & Amb. in hexameron. Sic

verè charissimi, debet esse de mari.i. de hoie penitēte. Iste.n. debet caput propriæ imaginationis turbare per timorē & cōsiderationē, fontes & flumina debet facere per lacbrymarū irrigationem, mortua corpora.i. peccata mortalia debet emittere & seipsum purgare & mundificare p amarā cōfessionē, & nauseam cōfessionis habere p vitiorū omnimodā expulsionē. vñ ps. Quorū os maledictione plenū est & amaritudine. Maledictione dico, quia .s. nobisipsis debemus maledicere, nos ipsos accusando. Dicitur q aqua transiens p amarā venā terræ, in amaritudinem commutat. Sic verè charissimi, quando vox nostra ab amara vena.i. ab amara cōscientia venit, tūc debet esse tristis, flebilis, & amara. quia quando cōscientia quæ per diuersa peccata fuit amara, p cōtritionē amaricat, tūc exinde amara, tristis, & flebilis cōfessio generat. Et de hoc Iob.

C 23. Nunc aūt in amaritudine est sermo meus, & dolor plagæ meæ aggrauatus. Et Esa.22. Vocauit te dominus ad fletum, & planctum & caluitium & cingulū facci. Vbi ostenditur q plāctus confessionis debet habere

Flebilitatem. fletum.
Humilitatem. caluitium
Pœnalitatem. Cingulum facci.

Est igitur amaritudo confessionis verbatis

¶ Tertiò est amari-

D tudo afflictionis carnalis, qñ.s. p penitentiā & abstinentiā vel per tēporalē tribulationē hō efficitur turbulentus & amarus. Amarū inquit. Et talis amaritudo multū est pcurāda & in patientia sustinenda. Et hoc duplici rōne.s. quia per huiusmodi amaritudinē hostis superat, & mēs cōsolat. Hostis dico superat. Nā sicut mustella rutā amarā comedit, et sic armata de basilisco triūphat, sic verè si rutā.i. amaritudinē pœnitētię & afflictionis habuerimus, ipsaq; armati fuerimus, Basiliscus, q sibilo occidit.i. diabolus vel caro qui sibilo suarum suggestionū & tentationū animas perimūt & occidūt, à nobis superabitur & vincet. Nam amaritudines mūdanarū tribulationū quæ nobis Deo operante vel permittente infliguntur, contra hostes spirituales sunt animæ medicina. Iō dicebat Ezechias post infirmitatem. Esa.38. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Per hanc igitur hostes superant. Iterū dico q per hāc mētes consolantur. Amaritudinē.n. pœnitētiæ, & afflictionis & tribulationis semp cōcomitat aliqua cōsolatio vel spes de breuitate, vel spes de futura prosperitate. Sicut.n. species amaræ, sicut myrrha & aloe, sunt multū medicinales, verūtñ pp suam amaritudinē nō possent sumi nisi pigmētarius spēs dulces adiūgeret, sic verè nec mūdi tribulationes & afflictiones quāq̃ vtiles possent ab hoie sustineri, nisi verus pigmētarius Deus dulcedinē cōsolationū immitteret & misceret. Sed qñ dulcedo spei de æterna psperitate q̄ p hoc acquiri solet adiungitur tūc tota amaritudo hmōi temperat. ¶ Et nota q mūdi tribulationes dulcificant p duo.s. per passionis recordationē, & per lectionis meditationē. ¶ Primo.n. dico q ad hoc valet passionis recordatio. sicut.n. aqua maris efficitur dulcis qñ sup dulces venas terræ trāsit, fm Aristo. & Isido. sic verè charissimi, quia videmus q amaritudo tribulationum trāsiuit p dulces venas.i. per sanctos viros.s. per Christū & martyres, qa quotquot Deo placuerūt, per multas tribulationes transierūt, Iudicum.8. ideò nobis alijs debent esse sapidæ atq; dulces. Figura Exo.15. vbi populus non poterat bibere de aquis Marath præ amaritudine, & Moyses statim posuit ibi lignū, & factæ sunt dulces. Sic verè charissimi, qui mundi tribulationes prę amaritudine bibere vel sustinere non possumus, pro Deo adhibeamus lignum.s. crucis, & cogitemus quantam amaritudinem in cruce Christus pro nobis passus est. & sic pro certo in ista aqua amara.i. in mundi tribulatione & pęnitentia & afflictione inueniemus dulcedinem & saporem. Eccles.38. A ligno indulcata est aqua amara. ¶ Item ipsam obdulcorat scripturæ vel lectionis meditatio. figura, 4. Reg.4. vbi cum cibus qui erat in olla, non posset manducari à filijs prophetarum præ amaritudine, miscuit ibi Heliseus farinam, & sic factum est pulmentum dulce. Sic vere charissimi, si amara pulmenta mundanarum tribulationum sustinere non possumus, farinā.i. scripturā cum suis promissionibus, comminationibus mandatis, & negationibus adhibeamus, & sic tota eorum amaritudo reputabitur quasi nihil. & nobis in dulcedinem cōuertet. Iob.6. Animæ esurienti et quæ amara sunt dulcia esse videntur. Et ista obdulcoratio erit plenissime finaliter post mortē, qa.s. pro mundanis miserijs & tormētis æterna cōsolatio cōcedetur. vñ pōt dici illud Iudith.5. Fontes amari obdulcati sunt. vbi ostendit q ista amaritudo est refrigeriū æstuantiū. Fōtes.

Est igitur amaritudo præsentis afflictionis. ¶ Quartò est ama- E ritudo sequētis turbationis. Et ista est amaritudo mortis, iudicij, & inferni, q̄ semper in mente debemus habere. Quæ ostēditur cū dicitur. Repēte veniet vastator. quia.s. semper debemus cogitare qnō repēte hora qua nescimus veniet vastator noster.i. mors, Dei occulta sententia, & iudiciū. Sicut.n. videmus q licet fluuius sit naturaliter dulcis, qñ tñ aqua maris ibi refluit, tota eius dulcedo tunc in amaritudinē conuertit, sicut de quodam fluuio qui dicit hydaspes, exemplificat Ouidius & Solinus, qui in principio currit dulcissimus, in fine tñ propter fontē exampeum amarissimū qui sibi adiungit, efficitur amarissimus. Sic verè charissimi, quāuis hō sit dulcis, lętus, cōsolatus, iucūdus, si tñ sibi adiūgatur fons amarus lęti, refluxus maris.i. cōsideratio amaritudinis infernalis & mortis, necesse erit q efficiamur amari.i. tristes, meditatiui & turbulenti. nam sicut paruulo quē mater vult ab vberibus ablactare, superponitur aliquid amarū, q dū paruulus videt q necesse est ei tāgere, à lactis dulcedine retrahitur, & ab vberibus segregat, sic verè charissimi, si ab vberibus mūdanæ consolationis volumus puerum nostrū.i. affectū & desideriū segregare, non restat nisi q amaritudinē iudicij, mortis, & inferni superponamus, & sic lactis huius dulcedinē abhorrebimus. & etiā fugiemus, vñ consulitur Hie.31. Statue tibi speculū, pone tibi amaritudines dirige pedes tuos in viā rectā in qua ambulasti. Nā qñ quis habet speculū claræ cōsiderationis, & adiungit sibi amaritudines finalis turbationis, tūc poterit dirigi in viā pacis & perfectionis. Repēte igit veniet vastator. Esa.30. Subito dū nō sperat veniet contritio tua. Et Michex.5. Nūc vastaberis filia latronis. Habēt igit amaritudinē meditationis, tribulationis, contritionis, confessionis, quia istæ sunt amaritudines vtiles atq; bonæ. Ista est amaritudo cōmendabilis. ¶ Sed nota q F est amaritudo detestabilis. Et ista est amaritudo culpæ & pœnæ æternæ. Iob.3. Occupet eū caligo, & inuoluatur amaritudine. Sicut.n. videmus q aquæ dulces finaliter veniunt ad mare, & in amaritudinē vertuntur, sic verè mundi dulces & delitiosi carnales peccatores & vitiosi finaliter necesse habent venire ad mare.i. ad amaritudinem infernalem, vbi in amari- C tudinem damnationis conuertuntur. De amaritudine igitur damnationis potest intelligi illud Deute.32. Vua eorum vua fellis & botrus amarissimus, fel draconum vinum eorū, & venenum aspidum insanabile. vbi ostenduntur quattuor amaritudines quæ in fine hominibus infligūtur. Quę quattuor amaris conditionibus comparantur, videlicet

Mortis tristitia. Vua fellis
Christi iustitia. Botrus amarissimus
Hostis sæuitia. Draconum
Pœnæ męstitia Venenum aspidum &c.

¶ Habēt igitur conditionem amaritudinis mortis. Sapor amarus. Sic verè secundum naturales magis habet de caliditate & terrestreitate, sic verè amaritudo mortis cōstat ex calore dissoluente, & ex terreitate dissolutionem patiente. Nam exactione caloris innaturalis ipsum corpus in terram redigitur & mutatur. Et hoc ostenditur cum dicitur Vua fellis. Vua enim quæ est dulcis, signat carnem dum viuit. Fel autem q ipsam viuā amaricat, signat ipsam mortem. Nam sicut inter omnia membra corporis fel est amarissimum, sic verè inter omnes hoīs contritiones, dolores afflictiones, mors est amarissima. Ideò dicitur Eccles.41. O mors quā amara est memoria tua homini. Ideò homini morienti pōt dici illud Act.8. In felle amaritudinis video te esse. De isto felle loquitur Aristo. de animalibus. lib.2. & dicit q nec inter volatilia, nec inter natatilia, nec inter reptilia est aliquod animal quin habeat fel secundum magis & minus. Sic verè charissimi, non est dare inter volatilia.i. inter nobiles & potentes, nec inter natatilia id est inter aquas delitiarum frequentantes, nec inter reptilia id est inferiores diuites circa terram & terrena repentes & laborantes, aliquod animal idest aliqua persona quæ careat felle id est amaritudine mortis. Et hoc quia sicut dicitur Hebre.9. Statutum est hominibus semel mori. Sic igitur patet amaritudo corporalis depositionis. ¶ Secūdò dico q est ama- G ritudo iudicij seu supernalis iurisdictionis. quod ostēditur cū dicitur. Botrus amarissimus. quia.s. calor excessiuus humorem desiccat, & substantiam in quam agit, in amaritudinem conuertit, sicut patet de cinere. Sic verè quia in die iudicij calor & ardor excessiui rigoris & iustitiæ in botro cypri id est in Christo dominabit, ideò iste botrus qui de se est mollis, pius & tenellus, in amaritudinē conuertetur .s. peccatoribus

qui ab-

qui ab eo damnabuntur. Habet enim sapor amarus sm Con-
stantinum virtutem incisiuā & diuisiuam. quia.s. Christus in
iudicio rigore iustitiæ amaricatus, scindet & diuidet bonos à
malis, & econuerso, dicens bonis, Venite. & malis. Ite. Et ideò
de ista amara & dura sententia dicitur Soph. 1. Vox dei domi
ni amara, tribulabitur ibi fortis. Ista est igitur amaritudo iudi
H cialis seu supernalis iurisdictionis. ¶ Tertiò est amaritudo
æternalis desolationis. Nam sicut nullus est sapor ita desolabi
lis gustus, sicut amarus, sic nulla est pœna quæ ita sit dolorosa
& afflictiua, desolabilis, & turbatiua, sicut amaritudo pœnæ
æternæ, quæ ostenditur cum dicitur. Fel draconum vinum eo
rum, & venenum aspidum insanabile. In quibus verbis osten
ditur quod infernalis damnatio habet multas amaritudines
& dolores. Habet enim

I Maculatiuam impuritatem. Fel
Inflammatiuam crudelitatem. Draconum
Perturbatiuam ebrietatem. Vinum
Eneruatiuam debilitatem. Venenum
.s. aspidum, quòd.s. dormire facit.

¶ Est ibi ipu-
ritas macula-
tiua. Fel. Nā
secūdum Cō-
stantinū, Fel
est impuritas sanguinis & humorum, sicut fex in ventre resi-
dens. Et ideò si foramina per quæ purgatur fel, oppilētur, fel
ascendens ad stomachum inficit atq; maculat totum corpus,
vt dicit Constantinus. Sic verè charissimi, pęna æterna est re
ctè quasi impuritas, fex, atq; calamitas omnium aliarū pœna
rū, & ideò inferius in inferno, sicut in profundo vasis est eius
habitaculum, locus & receptaculum sempiternū, vbi.s. tanta
est tenacitas & conclusio æternæ Dei sententiæ, q̄ exinde ne-
quit recedere vel abire, immo ibi istud fel, ista amaritudo, ista
damnatio perpetua maculat, tingit & inficit peccatores. Ideò
dicat damnatis illud psal. Dederunt in escam meam fel, & in
siti mea potauerunt me aceto. Heu Deus, adhuc deberent ad
uertere delitiosi huius mūdi, qui in vinis dulcibus, in delitijs
recreationibus quotidie consolantur, nec futurum fel amari
tudinis q̄ eis à Deo paratum est, meditantur, quia reuera ve-
niet dies, q̄ tota eorum dulcedò in felleam amaritudinē con-
uertetur. Prouer. 26. Anima aūt esuriens etiam amarum, pro
dulci sumet. Isti.n. qui modo sunt esurientes per insatiabilem
gulositatem, qui non amant nisi dulcia per delitiarum carna-
litatē tunc pro certo pro dulcibus amara sument per æternæ
damnationis amarissimam societatem. Est igitur ibi impuri-
K tas maculatiua. Fel. ¶ Secundò est ibi societas perturbatiua,
quia ibi sunt dracones.i. demones terribiles & horribiles ad
videndum. Nam sicut dracones in Æthiopia feruētissima re-
gione nascūtur, qui præ caloris ardore flammam de ore emit
tere dignoscuntur, sic verè in horribili regione inferni inue-
niuntur dracones.i. demones horribiles & crudeles, qui flam
mam crudelitatis semper emittunt, ita q̄ damnatos socios de
uorant & consumunt. Ideò de ista regione dicitur Hiere 50.
Et erit habitaculum draconum & pascua struthionum. dracō
nes.n. sunt demones, peccatores autem sunt struthiones, qui
simul in eodem habitaculo infernali habitare compelluntur.
Ideò de tali amaritudine societatis dicitur Deut. 32. Deuora-
bunt eos aues morsu amarissimo. Dentes bestiarū immittam
in eos cum furore trahentium super terram atq; serpentium.
Heu Deus ad istam societatem non aduertunt illi, qui hodie
nolunt habere socios nisi pulchros & nobiles domicellos vel
etiam domicellas, qui pauperes & infirmos contēnunt & vili
pendunt, & eorum societatem declinant atque deuitāt, & ta-
men tūc tēporis necesse habebūt habitare nō cū pauperibus,
sed cum draconibus, Non cum languentibus, sed cum fremē-
tibus, non cū delicatis hominibus, sed cum crudelissimis de-
monibus. quia sicut dicitur Esa. 34. Descendunt vnicornes cū
eis, & tauri cum potentibus. tauri.n. & vnicornes.i. diuersa ge
nera demoniorum sunt socij & vicini principum potentum
& sublimium dn̄orum. Et Eze. 2. Impij & subuersores sunt te
cum, & cum scorpionibus habitas. Est igitur ibi societas per-
L turbatiua. ¶ Tertiò est ibi ebrietas consopitiua. vinum inquit
eorum. Dicitur.n. pœna æterna vinum, quia sicut vinum red-
dit hominem ebrium ignorantem & inscium, sic ibi p̄ acer
bitate tormentorū damnati sunt ebrij.i. carentes sensu, rōne
& discretione, motu in vigore & operatione. Ad hoc deberēt
aduertere mundani sapientes, qui malitijs & astutijs, qui cau-
telis & querelis, q fraudibus & subtilitatibus alios modo de
cipiunt & seducunt, quia verè tunc erunt ebrij.i. priuati suis
subtilitatibus malitijs & cautelis. psalm. Turbati sunt & moti
sunt sicut ebrius, & omnis sapiētia eorū deuorata est. Et ideò
de tali amaritudine potest intelligi illud Prouer. 31. Noli re-
gibus dare vinum. Sequitur. Da vinum his qui amaro animo
sunt. Regibus.n.i. bonis personis se discretè regentibus non
est dandum vinum damnationis æternę. Sed veh his qui ama
ro animo sunt.i. damnatis, desperatis & amaris. Est igitur ibi
ebrietas consopitiua. ¶ Quartò est ibi anxietas eneruatiua. Ve
nenum inquit aspidum insanabile. Æterna.n. amaritudo dici-
tur venenum aspidum, quia corpus eneruat, & dissoluit homi
nem, sine euigilatione dormire facit, & ipsum in dormiendo
perimit & occidit, sicut dicit Isido. Sic verè venenum.i. inue-
nenatio demonum, & amaritudo ęterna animam destruit &
eneruat, ipsamq́ue vigore & virtute spoliat atque priuat, sibi
etiam somnum mortis æternæ tribuit, à quo perpetuo non re
surgit. Hiere. 51. Dormiat somnum sempiternum. psalm. Qui
dormit non adijciet vt resurgat. Istud est igitur venenum insa
nabile, à quo homo perpetuo non sanatur nec resurgit. Hier.
30. Insanabilis est dolor tuus, pessima plaga tua. Et ideò ista
veneni amaritudo figuratur Apoca. 8. vbi dicebatur q̄ Stella
quæ dicebatur absinthiū, cecidit in aquas quæ quia ideò ama-
ræ factæ sunt, ideò multi homines mortui sunt ex aquis. Stella
ista charissimi, est primus Angelus Lucifer, qui reuera dici
potest absinthiū amarum, qui de cœlo cecidit vsque ad aquas
miserię infernalis. Et ideò tanta est ibi hodie amaritudo, qđ
quicunque in aquis huiusmodi balneatur, morti perpetuo
deputatur. venenum igitur aspidum. Esa. 11. In foramine aspi
dis & in cauerna reguli qui ablactatus fuerit, manum suam
mittet. Illi enim qui ablactantur.i. qui lactè deuotionis & gra
tiæ sunt priuati, quando mortui fuerint condemnati, in fora-
mine aspidis & in cauerna reguli.i. in demonum habitaculo.
s. in inferno erunt perpetuo collocati. Patet igitur quod æter-
na amaritudo est eneruatiua anxietate, & consopitiua ebrie-
tate. Est satietas indelectabilis. Fel. Societas vituperabilis.
Dracones. Ebrietas ineuitabilis. Vinum. Anxietas indefecti-
bilis. Venenum aspidum insanabile. Sufficit.

Ambitio.

Prout communiter accipitur, est vitium A
animi, quod nihil aliud est quam immode
ratus appetitus & ardens desiderium habendi excellentias &
honores. Nam sicut videmus qđ ventus est inquietæ naturæ,
& ideò semper est in motu & agitatione, & semper desiderat
sursum ferri, vnde etiam ventus contentus in visceribus terrę
se fortiter agitans atque mouens, terram quandoq́ue concu-
tit atq; rūpit vt exeat & ascendat, Sic verè malitia sunt hodie
inquieti, fluctuosi & ambitiosi, q̄ semper per promotiones de
siderāt sursum ferri. Vnde etiā si in cauernis terræ.i. in colle-
gijs & cōuētibus detinenē, tāto ardore ambiūt exire, & ad ex-
teriora officia & beneficia promoueri, q̄ terrā in qua sunt cō
clusi, ecclesiam vel religionē cui sunt subiecti, p rixas appella
tiones diuisiones & tribulationes cōcutiunt & dirūpunt, ita
q̄ quasi p violentiam necesse est q̄ ad exteriora exeāt, promo
ueantur pariter & ascēdāt, alioquin terremotū tribulationū
suscitāt & procurant. Ideo de talibus dicit̄ Iob. 9. Terrā com
mouet de loco suo, & colūnæ eius cōcutiuntur. De ambitiosis
dicitur Esa. 14. Ascendam super altitudinem nubium, similis
ero altissimo. In quibus ostenditur quòd per ambitionem.

Inflammant̄ desideria Ascendam
Affectant̄ magisteria. Super altitudinē
Postponuntur viri virtuosi. Nūbium
Præponunt̄ viri vitiosi. Similis ero altissimo.

¶ Dico igit̄ q̄ B
p ambitionem
desideriū inflā
matur. Ascēdā
inqt. Vinū q̄diu est nouū & impurū, sem p solet feruere, & in-
tra doliū calefieri, & ēt sursū extra doliū ascēdere & eleuari,
q̄ si forte intra doliū ipsum voluerit aliquis p violētiā detine
re, totū destruit & dirūpit. Tales p certo sūt ambitiosi, qui ita
sunt feruētes & inflāmati p desideria, q̄ sp nitunt̄ exire ppriū
doliū.i. statū in quo sunt cōtēti & inclusi, & extra vel vltra ip-
sum ascēdere. s. ad alias dignitates officia bñficia vel pbendas.
q3.s. nō sunt cōtēti loco pprio, sed sem p ambiūt ad maiora bñ
ficia vel pbendas. Qui si forte prælatus ipsorū velit eos intra
doliū.i. intra claustrū vel cōuētū vel ēt i illo statu in quo sunt
tenere & recludere, & ab exterioribus dignitatibus vel offi-
cijs coercere, ipsi p certo q̄nq; solēt p lites & discordias oīa
dissipare, & ēt q̄nq; per apostasiā regulares obseruantias de-
struere, & exire. Dicūt igit̄. Ascendā. Et ideò ambitiosi viden-
tur se conuocare Esa. 2. Venite & ascendamus ad montem do
mini & ad montem Dei Iacob. Vbi nota quod tales sunt

Concorditer adunati. Venite
Mentaliter eleuati. Ascendamus

Tales viden-
tur esse similes

Maligniter sublimati. Ad montem Dei. Draconi. Vt dicit Isido. Draco est animal sitibundum, ardens & inflammatiuum, ita q nou potest aqua satiari. Et ideò os vẽto aperit, vt per venti frigiditatem ardor ipsius temperetur. Et quia scit q circa velum nauis flat cõmuniter ventus, ideò summè nititur ibi volare, & inde accidit q quandoque motu & impulsu & pondere sui corporis taliter concutit nauem ad cuius velum desiderat ascendere, q ipsam destruit & subuertit, vt dicit idẽ Reuera charissimi, per draconem istum possunt intelligi ambitiosi, quorum affectus appetitus & ambitus, per ardorem & desiderium habendi taliter est ignitus, q vix aut nunquã potest aquis. i. præbendis & officijs satiari, quia venter ipsorum insaturabilis. Et ideò isti summopere diligunt ventum vanæ laudis, & mundanæ prosperitatis gloriam & fauorem, & quia sciunt q satis est de tali vento in naui religionis vel ecclesiæ vel etiam in curia vel patria seculari, & maximè superius in velo. i. in altis officijs prælaturis & beneficijs & præbendis, idcirco toto studio sursum ad huiusmodi vela. i. ad altitudinem huius promotionis nituntur & ambiunt euolare, vt sic vento vanæ laudis qui ibi flat, possint ambitionis desiderium temperare. Et ideò sæpe accidit quòd per eorum ambitus, motus, ictus, nisus & impulsus, rixas, lites, discordias, appellationes & diuisiones, quas. s. tales ambitiosi Dracones p se & amicos suos suscitant, vt ad huiusmodi vela promoueantur volitent, & ascendant, tota nauis religionis vel ecclesiæ, curiæ vel patriæ in qua sunt, concutitur, subuertitur & turbatur. Istud patet ad oculum de multis collegijs & cõuentibus, quæ propter brigas & contentiones ambitiosorum ad paupertatem & solitudinem sunt redacta. Ideò de talibus draconibus loquitur scriptura Hiere. 14. Onagri steterunt in rupibus, attraxerunt ventum, quasi Dracones. Onagri qui sunt animalia syluestria & indomabilia, signant obstinatos & seditiosos, qui. s. à nullo præside vel prælato volũt corrigi vel domari. Dracones, sicut dictum est, signant inflammatos & ambitiosos. tales igitur hodie volunt stare in rupibus. i. in excelsis officijs & dignitatibus, vt ventum vanæ gloriæ possint attrahere & habere. Ambitio igitur inflammat desideria. Et hoc dicit Berñ. de cõsideratione ad Eugenium. O ambitio ambiẽtium crux, quomodo omnibus places, omnes torques. nil acrius cruciat, nil molestius inquietat, nil tamen apud miseros mortales celebrius negocijs eius. Patet igit q per ambitionem desiderium inflammatur. Ascendam inquit. q. d. humilis est mihi gradus iste, ad superiorem volabo. Dicit. n. illud. psal. Quis mibi dabit pen-

C nas columbæ, & volabo & requiescam. ¶ Secũdò dico q per ambitionem magisteriũ affectatur. Super altitudinem inquit nubium. Nihil. n. desiderant ambitiosi, nisi q possint super altitudinem ascendere, alta officia occupare, & beneficia alijs debita prece vel precio vsurpare. Balsamus quando est purus, fundum petit, si autem sophisticatus fuerit, sursum natat, sicut dicit Isido. Sic verè charissimi illi qui sunt puri & boni in ecclesia vel religione, semper per humilitatem volunt esse in fundo & in statu infimo & depresso. qa. s. sufficit eis etiam modicus status. Sed pro certo illi qui ardore ambitionis sunt sophisticati, semper volunt sursum in officijs & excellentijs natare, superesse præfici vel extolli. super altitudinem inquit. Ericius quando videt vitem vel arborem fructibus opulentã ascendit illuc, pomaque vel vuas diruit & colligit quantum potest, & tandem in illis pomis recollectis se volutat, ita qđ spinis ipsius infiguntur, & ita oueratus ad cauernã suam graditur, vbi pomis huiusmodi exoneratur, & exinde catuli ipsius nutriuntur. vt dicit Isido. lib. 11. Reuera charissimi tales sunt ambitiosi, qui more Ericij spinis. i. stimulis & sollicitudinibus sunt repleti. Isti. n. summè affectant ascendere per promotiones ad altas arbores & pomiferas. i. ad alta officia & beneficia diuitiarum fructibus opulenta, sed ista affectant, non vt prosint, non vt proficiant, sed vt inficiant, non vt acquirãt virtutes & gratias, sed vt accumulent temporales diuitias. Et istud patet. quia quando in istam arborem possunt ascendere, quando. s. tantum possunt ascendere prece vel precio, fauore vel timore, q in mundo vel in ecclesia in aliquod altum officium in aliquam altam arborem, ad aliquem altum statũ promouentur & assumuntur [illegible] indices efficiuntur vel prælati, ipsi pro certo statim se [illegible]ertunt ad poma illius arboris congreganda, ad fructus, [illegible]cra, emolumenta temporalia quæ ibi possint acquirere recolligenda & accumulanda, in quibus [illegible] auaritiam, affectum & desiderium seipsos volutant, & inuoluunt, quę quidem non in illo loco consueuerunt expendere, nec dicti loci pauperibus distribuere, sed pro certo ad cauernam propriam. s. ad patriam de qua sunt nati, p catulis. i. pro parentibus proprijs educandis ditandis & honorandis solẽt ea deportare, & dictam arborem. i. dictum locum cui præsunt, pro alijs ditãdis suis fructibus spoliare. Heu Deus quot sunt tales in ecclesia Ericij. Ideò dicitur Esa. 34. Ibi habuit foueam Ericius, & enutriuit catulos suos. Et Esaiæ. 14. Dabo eã in cauernã Ericij & in paludes aquarũ. Isti ergo volunt ascendere super altitudinem. Ideò dicunt Esai. 14. Supra astra cœli exaltabo solium meum. Ideò isti volunt ascendere super altitudinem. Astra quæ in cœlo religionis vel ecclesiæ refulgẽt, sunt diuersa notabilia & clara officia & beneficia, super quæ ambitiosi affectant præfici & eleuari. Et ideò de talibus ambitiosis pulchrè loquitur Innocentius de vtilitate lib. 2. Ambitiosus inquit statim vt est ad honorem prouectus, in superbiã extollitur, in iactantiam effrenatur, nõ curat prodesse, sed gloriatur præesse, reputat se meliorem, quo se cernit sapiẽtiorem priores amicos contemnit antiquos comites vilipendit, vultũ auertit, ceruicem erigit fastum ostendit. gaudia sublimia meditatur, præesse molitur, subditis onerosus, omnibus infestus præceps, grauis, arrogans, importunus. Dico igitur q ambitio affectat magisterium, quia vult esse super altitudinẽ. ¶ Ter- D
tiò dico qđ ambitio postponit sufficientes. Nubium. quia. s. ambitiosus vult præferri ipsis nubibus. i. viris altis sufficientibus & perfectis, qui nubibus comparantur, quia sicut nubes eleuantur, mouentur. pluunt, coruscant, fulminant atque tonant, sic viri perfecti sunt alti per contemplationem, mouentur per bonam operationem, coruscant per honestam conuersationem pluunt per pietatem & operationem, tonant per doctrinam & prædicationem, fulminant per iustitiam & correctionem, & tamen super istos volũt ambitiosi præferri per superbiam & elationẽ. Et quare? quia pro certo ipsi sunt nubes per aliam significationem. Quia sunt

Alti per superbiam
Humidi per luxuriam
Mobiles per inconstantiam
Coruscantes per iactantiam
Tonantes per discordiam
Fulminantes per sęuitiam.

Et ideò qa istę sunt nubes malæ, & volũt pferri nubibus bonis, iõ de eis põt dici illud Iudę. 1. Hi sunt nubes sine aqua, q̃ à vẽtis circũferunẽ. vbi ondit q ambitiosi habent

Obscuritatem. Nubes.
Impietatem. Sine aqua
Pompositatem. A ventis
Mobilitatem. circumfertur.

¶ Isti sunt similes hederæ, quæ quamuis sit arbor debilis, sterilis, fetida, & immunda. tamen super altas magnas arbores solet multotiens eleuari. Sic verè ambitiosi quamuis nullius meriti sint vel virtutis, quamuis sint fetidi, quantum ad conuersationem, debiles, quantum ad durationem, steriles quantum ad bonam operationem, ipsis tamen magnis & altis arboribus. i. bonis personis & sufficientibus multotiens operante diabolo præferuntur quod vtique sepissime cedit in totius ecclesiæ detrimentum, quia. s. per malum regimen talium personarum subditis multa incommoda generantur. Figura Iudic. 9. vbi parabolice dicitur q cum ficus vitis & oliua nollẽt acquiescere q alijs arboribus imperarẽt accidit q ramnus extitit in regem sublimatus, qui statim conuocatis cedris & alijs arboribus vniuersis, pcepit eis vt sub vmbra quiescerent & manerent. Quod cum vidisset ramnus arbores. s. excelsas sibi subiectas, egressus est ignis de ipso, qui omnes subiectas arbores & cedros libani deuorauit. Sic verè charissimi, loquendo spiritualiter, sepe accidit q ficus vitis & oliua quæ sunt bonæ arbores & fructiferæ. i. boni & sancti viri vilipendunt regnum & honorem regiminis huius mundi, dicentes cum Christo. Regnum meum non est de hoc mundo. Iuxta illud Ecclesi. 7. Noli quærere ab homine ducatum. quia. s. magis perfecti gloriantur subesse quam præesse, magis obedire quam præire, magis tenere humilitatem quam occupare seculi dignitatem Exemplum de Christo Ioan. 6. qui fugit quando ipsum voluerunt facere regem. Quia sicut dicitur Prouer. 16. Melius est humiliari cum mitibus, quam diuidere spolia cum superbis. Sed quid? pro certo ramnus non sic. Rãmus enim, quæ est arbor spinosa deformis, ignea, & ramosa, signat ambitiosos, spinosos per mordacem detractionem, deformes per infamem conuersationem, & ramosos per multiplicem affectionem, & igneos per inflammatam ambitionem. Et isti pro certo non refutant regnũ, quinimmo totis visceribus

ad hoc

ad hoc ambiunt & anhelant. Et ideò proh dolor sæpe accidit ꝙ tales ad Regnum sublimãtur, ita ꝙ sub vmbra suæ iurisdictionis cedros libani.i. bonas & virtuosas personas eminẽtes per vitæ sanctitatem, sibi subijciunt & supponunt. Sed verè istud est in ipsorum non modicum detrimentum: quia statim qñ tales Ranni vident se in huiusmodi regimine cõfirmatos, ipsi pro certo emittunt ignem crudelitatis, suscitant turbationes, commouent seditiones, procurant diuisiones, infligũt exactiones, imponunt subuentiones. Es sic diuersis modis arbores sibi subditas, etiam ipsas cedros libani.i. ipsos viros sublimes & perfectos turbant afficiũt & affligunt Ideò dicitur Prouerb. 28. Regnantibus impijs ruinæ hominum Isti igitur sunt ambitiosi, qui nubes.i. personas dignas & sufficiẽtes sibi subijciunt & supponunt. ¶ Dico igitur ꝙ ambitio postponit

E sufficientes. Nubium inquit. ¶ Quartò dico ꝙ ambitio præponit deficientes. Similis inqt ero altissimo. quia.s. multi sunt qui per ambitionem indignè promouentur, fiũt virorum altissimorum & sanctissimorum scilicet fundatorũ & ecclesiasticorum successores, ita ꝙ eis efficiuntur similes in dignitate & honore Luc. x. Filius altissimi vocabitur. Et sic igitur patet ꝙ per ambitionem.

Deficiens præponitur
Sufficiens postponitur
Magisterium affectatur
Desiderium inflammatur.

Adhuc nota ꝙ de ambitiosis potest exponi illud Eccle. 40. In ventre eius ignis ardebit. In quibus verbis secundũ tres conditiones quæ possunt in igne reperiri, quia.s. ignis vacuat, agitat, & inflammat, vitium ambitionis tripliciter est descriptum. Habet enim ambitio

F Irrepletam vacuitatem. Ventre
Inquietam mobilitatem. Ignis
Indiscretam cupiditatem. Ardebit.

Dico igitur ꝙ ambitio causat vacuitatẽ in vẽtre. Ignis semper babet consumere, & per cõsequens in loco in quo est vacuare. Et inde est ꝙ ignis in ventosa aerem qui locum replet, consumit, & sic ventosam vacuat, & quia natura abhorret vacuum, ideò ventosa statim attrahit sanguinem membri cui apponitur, vt eo loco cõsumpti aeris sua vacuitas repleat. Sic verè charissimi, quãdo ignis ambitionis agit in vẽtosam, idest in aliquam personam, statim reddit eam vacuam & inanem. Ambitio enim in sua imaginatione quicquid ventosam replebat.i. omnia bona quæ ambitiosus babebat, annihilat & consumit.i. facit nihilum reputari, & sic per consequens tota concauitas appetitus remanet vacua & inanis. quia.s. nihil se reputat obtinere. Iuxta illud Prouer. 13. Est quasi pauper cũ in multis diuitijs sit. Et propter hoc talis ventosa, talis ambitiosus non cessat prece vel precio procurare, attrahere & acquirere sanguinem alienũ.i. diuitias, officia præbendas & beneficia, & humorem membri cui insidet.i. substantiam ecclesiæ in qua manet, vt sui appetitus vacuitas & paupertas per huiusmodi repleat. Ideò de Pharaone dicitur Exod. 15. Dixit inimicus, persequar & comprehẽdam, diuidam spolia, & implebitur anima mea. Et ista vacuitas ostenditur cum dicitur. ventre. quia.s. venter est membrum concauum, quod multas habet vacuitates, ita ꝙ nũquam ex toto repletur. Et maximè quia cibos quos hodie recipit, egerit & emittit, vt iterum re-

G cipiat cibos nouos. ¶ Sic verè ambitiosus cõcauus, capax, insatiabilis, mentaliter vacuus, nũquam potest repleri, nũquam est cõtentus cibis.i. beneficijs acquisitis. ideò illa quæ habet, cupit egerere, permutare, dimittere, & aliud nouum recipere & habere. Ideò dicitur Prouer. 13. Venter impiorum insaturabilis. Habet igitur vacuitatem. Secundò habet mobilitatem. Ignis. Sicut.n. ignis omnem materiam in qua agit, agitat atque mouet, Sicut patet de flamma quæ nihil aliud est q̃ aer ignitus. Sic verè ambitio mẽtem quasi ignem facit, mobilem, fluxibilem, mutabilem, inconstantem. quod maximè apparet de ambitiosis, qui si modo habent vnum beneficium vel statum, volunt habere aliud, & tandem aliud & semper aliud. Semper enim sunt in motu, & nunquam sistunt circa vnum. mutabiles etiam sunt: quia.s. per permutationes nõ cessant de vno ad aliud euolare. contra illud Luc. 10. Nolite transire de domo in domum. Et iterum 1. Cor. 7. Vnusquisq; in eadẽ vocatione qua vocatus est in eadẽ permaneat. & ideò tales sunt similes Ceruo, qui omni anno proijcit cornua, & acquirit noua, omni etiam anno vsque ad septenarium semper acquirit vnum nouum cornu. vt dicit Pli. lib. 7. c. 33. ¶ Sic verè charissimi, tales non cessant mutare & permutare cornua & dignitates & beneficia status & officia sua, nulli enim talium sufficit status suus. quia sm Senecã. Improbę menti nihil satis est. omni etiam anno faciunt posse suum vt aliud nouum cornu idest aliquod nouum beneficium accrescat, quousq; veniant ad septenarium idest ad vniuersarum diuitiarum cõplementum: quia.s. ambitiosi nunquam cessant acquirere beneficia, quonsque vltra modum repleti fuerint & ditati. Ideò de talibus cornibus & cornutis potest dici figuraliter illud Dan. 8. ꝙ ipse vidit vnum Hircum venientem ab Occidente, qui habebat vnum cornũ, & ventilabat ad Orientem, & nihil poterat ei resistere, ita etiam ꝙ vnum Arietem fortissimum quem obuium habuit, comminuit & cõtriuit, & fractum est cornu eius, sed loco ipsius quattuor cornua prouenerunt. Sic verè charissimi, sæpissimè accidit ꝙ Hircus.i. aliqua vilis persona fętens & infamis, venit ab Occidente.i. ab inspiratione Diabolica vel ab Occidente.i. ab humili plebe, & ascendit super faciem terræ.i. super faciem ecclesiæ, facit etiam tãtum ꝙ acquirit vnum cornu.i. aliquod officium, beneficium, seu dignitatem, & tunc non cessat ventilare, discurrere, laborare, arietes etiam bonos & simplices impugnare, quousque de cornu suo facta sint quattuor, hoc est dictu. donec pluribus cornibus.i multis pluribus officijs pensionibus redditibus beneficijs & præbendis multipliciter fit ditatus. Abacuc. 3. Splendor eius vt lux erit, & cornua in manibus eius. Nam quia tales acquirũt cornua.i. officia & beneficia, ideò fiunt lucidi & fulgidi per gloriam temporalem. Ignis ergo, supple mobilis & inquietus. vnde dicitur in psal. Ignis succẽsus est in Iacob, & flãma ascendit in Israel. vbi ostenditur ꝙ ambitiosi habent.

Ardoris desiderium. Ignis accensus
Laboris ministerium: quia sunt Iacob idest luctatores
Honoris magisterium. Israel.

Dico igitur ꝙ ambitio habet inquietabilem mobilitatem ignis. ¶ Ter- H
tiò dico ꝙ habet inextinguibilem cupiditatem. Ardebit inqt. Sicut enim ignis comburit & ardet quicquid tangit, & tanti est ardoris ꝙ nihil potest ei sufficere. Sic verè ambitiosus omnes quos tangit.i. omnes socios & vicinos vult comburere, infestare, conculcare, & suppeditare. Et tãtus est ardor cupiditatis, ꝙ nihil potest ei sufficere, quinimmo semper desiderat ampliora. Prouerb. 30. Ignis nunquam dicit sufficit. Heu Deus, quot mala causat hodie in mũdo & in religione & ecclesia insatiabilis ardor atq; cupiditas clericorum? Nam sæpissimè accidit ꝙ propter talium ambitiosam cupiditatem, totus status in quo est, ecclesia vel religio dissipatur, turbatur & depauperatur. Dicunt Isid. & Solinus ꝙ Vipera est genus Serpentis, quæ in se concipit maximam multitudinem filiorum, aliquãdo viginti. Isti autem filij ita sunt gulosæ naturæ, ꝙ humor ventris ipsius matris suæ non potest ipsorum sufficere nutrimento, & ita tempus partus nolunt expectare, nec per viam naturæ exterius exire, immo ardorem suæ gulositatis in propriam matrem retorquẽtes faciunt sibi corrodendo foramen, & laniatis matris lateribus vi erumpũt, (& ideò dicitur vipera, quasi vi pariens) & matrem propriam interimunt dum exeunt istæ viperæ gignẽdæ. Reuera charissimi, talis vipera videtur hodie esse ecclesia vel religio, vel etiã superior & Prælatus. Nam hodie in vtero talium.i. in eorũ cõuentibus collegijs atque claustris, generantur & aggregãtur hodie multi peruersi filij.i. multi ambitiosi subditi & iniqui: qa sicut dicitur Eccle. x. Stultorum infinitus est numerus. Et pro certo isti, videlicet mali religiosi & clerici sunt hodie gulosæ naturæ.i. cõditionis ambitiosæ cupidæ & auaræ. Et ideò humor ventris istius matris, hoc est dictu, victus & vestitus, lectio, eruditio, quam in ventre istius matris.i. in suæ religionis vel ecclesiæ claustro vel conuentu possunt inuenire, non sufficit eis. Et ideò non expectant naturæ solutionem, hoc est dictu, tempus debitum suæ promotionis, non volũt expectare ꝙ mater eorum.s. ecclesia, religio, vel prælatus ipsos pariat, & ad exteriora officia vel beneficia promoueat & emittat, immo pro certo vi volunt erompere & exire. Et ideò sæpe accidit ꝙ latera matris suæ.i. statuta regularia destruũt & dirumpunt, & per rixas, lites, discordias, matrem istam.s. prælatum, religionem, vel ecclesiam corrodunt, depauperant & consumunt. Et sic violenter patiuntur: quia.s. propter eorum ambitionem & importunitatem necesse est ꝙ contra Deum & rationem extra ventrem claustri vel conuentus ad exteriora officia vel beneficia emittantur, non per viam cõmunem iustitia mediante, sed per viam extraordinariam, simonia, malitia & violentia suffragante. Et istud videmus ad oculum: qa

propter

propter ambitiones malorum filiorum, multæ Abbatię, multæ Ecclesiæ, multi Prælati sunt hodie corrosi, depauperati, & annihilati. Baru.4. Exacerbastis eam quæ nutriuit vos, & cõturbastis Hierusalem nutricem vestrã. Et ideò videtur ꝙ talis pugna in vtero matris fuit figurata in lucta Iacob & Esau in vtero matris. Gene.25. Qui taliter in vtero colluctabant appropinquante partu, vt fere mortua sit mulier mater eorũ præ tristitia & dolore. Et finaliter ille qui erat prior & pilosus. s. Esau, exiuit primus. Sic verè cum tempore ptus.i.tempore promotionis vacãre aliquo officio vel beneficio necesse est aliquem emitti & promoueri, fit pugna in claustro vel in vtero inter Iacob & Esau.i.inter diuersas partes, & sic sæpe accidit ꝙ mater eorũ.s. Ecclesia religio vel Prælatus propter talium brigas quasi periclitatur depauperatur & tribulatur. Sed finaliter Esau primo exit. quia.s. hodie illi qui sunt Esau idest rubei per carnalitatem, illi qui sunt pilosi per temporalem facultatem (vide supra de amore figuram istam) tales dico exeunt primi ad beneficij seu officij dignitatem. tales igitur habent cupiditatem insatiabilem, qui.s. ita ardenter volunt promoueri, quibus non sufficit gradus suus. Quod ostẽditur cum dicitur Ardebit. quia.s. isti per cupiditatem ardent & inflãmantur Ideò tales possunt dicere illud Luc.24. Nonne cor nostrum ardens erat. Psal. Exarsit ignis in Synagoga eorum flamma combussit peccatores. Et sic igitur charissimi, patet ꝙ ambitio habet inęstimabilem cupiditatem. ardebit. inquietabilem mobilitatem. ignis. insatiabilem vacuitatem. in ventre. Et hæc de ambitione sufficiant.

A **Ambire Ambitus.** Idẽ est quod Circuire, seu circundare. Et ideò vide infra de Circundare vel vide de vallare &c.

A **Ambo.** Idem est ꝙ duo, & signat cõiunctionem, combinationem, dualitatem, & pluralitatẽ. & ideò potest accipi in bono & in malo. In bono signat charitatem, combinãtem societatem, amicitiam & vnitatem. Et si vis nota ꝙ bona societas habet

Maturitatem in deliberando
Subtilitatem in desiderando
Stabilitatem in perseuerando
Iustitiam in operando
Amicitiam in diligendo
Concordiam in conuiuendo
Compassionem in condolendo.

Dico ergo ꝙ illi qui sunt spiritualiter ambo.i. qui sunt cõbinati in bono, coniuncti & associati debent esse maturi, prudentes, & deliberantes. Vnde põt intelligi illud quod de Abraham & Sara dicitur Gene.18. Erant autem ambo senes prouectęq; etatis, & desierant Saræ fieri muliebria. Senectus enim sensus maturitatem signat. Item debent esse subtiles & cõsiderantes. vnde de Bezeleel & Ooliab dicitur Exo. 35. ꝙ Deus ambos erudiuit sapientia vt faciant opa &c. ¶ Itẽ debent esse stabiles & perseuerãtes. vnde.n. bona societas nisi perseueret? vnde Thob. 8. Consenescamus pariter ambo sani. ¶ Item debent esse iusti & bene operantes. vnde de Zacharia & Elisabeth dicitur Luc.1. Erant autem ambo iusti coram domino. ¶ Item debent esse amici & se mutuo diligentes. vnde de Dauid & de Ionatha qui se mirabiliter diligebant, dicitur 1.Reg.20. ꝙ ambo egressi sunt in agro, & sibi amicitiam iurauerunt. Et Gene.21. dicitur ꝙ Abraham & Abymelech percusserunt ambo fœdus. ¶ Item ꝙ debeant esse pij & condolẽtes patet Thob. 10. vbi dicitur ꝙ Thobias & Sara ceperunt ambo flere.s. propter compassionem absentis filij &c. In malo verò potes dicere ꝙ mala societas, quę denotatur in isto nomine ambo, habet

Iniquitatem
Peruersitatem
Et mortis æternę pęnalitatẽ.

De iniquitate dicitur Leuit.20. Portabunt ambo iniquitatem suam. De peruersitate & contrarietate dicitur Gen.26. de vxoribus Esau ꝙ ambæ offenderant animum Isaac. De carnalitate verò dicitur de impudicis iudicibus Daniel. 13. ꝙ ambo erant vulnerati amore Susannæ. De finali verò talium damnatione dicitur Eccle.20. Perditionem ambo hæreditabũt. Et Luc.6. Ambo in foueam cadunt. Sufficit de duplici ambo. Vide infra de Duo, & Binus.

A **Ambulare.** Idem est quod ire, pergere, progredi. & accipitur dupliciter in scriptura.s. virtuosè & vitiosè. Virtuosè, & sic signat profectum & progressum de virtute in virtutem, & actum laboris & occupationis. Et de hoc Marci.2. Tolle grabatum tuum, & ambula. ¶ Item accipitur vitiosè, & sic signat malum profectũ & progressum, & malam occupationem & laborem. Sap. 5. Lassati sumus in via iniquitatis, & ambulauimus vias difficiles. Est igitur ambulãtio seu profectus virtuosus, quẽ debemus exercere. Sicut.n. videmus ꝙ omne animal viuum naturalęter appetit ambulare, sic verè nos si per gratiam sumus viui, debemus ambulare, moraliter, hoc est dictu, motũ & actũ & profectum bonorum operum exercere, vt sic nos simus de illis de quibus dicitur Esa.40. Assument pennas vt Aquilæ, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient. Ecce igitur in ista auctoritate quinque necessaria homini qui vult ambulare corporaliter contra quinque impedimenta quę talis ambulans potest habere. ſm quæ hic ostenduntur quinq; quæ sunt homini necessaria qui in via morum perfectè desiderat ambulare. Solet.n. hominem impedire casus labilitas. Ideò debet habere pennas, ne.s. inferius cadat. Visus obscuritas, ideò sit Aquila. Motus tepiditas. ideò currat. Virtutis paucitas. non laboret. Fortunæ qualitas. ideò caueat ne deficiat. Contra ista incommoda debent in nobis esse si tute volumus spiritualiter ambulare, quinque remedia opportuna. Sit igitur in nobis

Spes erigens, Pennas
Lux dirigens, Aquila
Vis diligens, Currens
Virtus fortificans, Non laborabunt
Sensus rectificans, Non deficient.

¶ Spes enim valet contra casum. Lux discretionis valet ad illuminandum visum. Motus valet contra tepiditatẽ. B
Virtus valet cõtra debilitatem. Sensus seu cautela valet contra periculorum damnositatem. Si igitur rectè velimus ambulare, sit in nobis spes erigens, pẽnas. homo qui hẽt necesse ambulare per locum vbi est lutorũ multiplicitas, fouearum profunditas, & laqueorum immensitas, Talis dico multũ indiget ꝙ habeat aliquem baculum quo erigatur sustẽtetur & subleuetur. Modo certum est ꝙ nos omnes habemus ambulare vsque ad terminum Paradisi per viam huius mundi, in quo pro certo lutum luxuriæ, fouea auaritiæ, & laqueus superbiæ reperitur. Et ideò pro certo necesse est ꝙ habeamus baculũ spei & fiduciæ, qui nos sustineat & erigat, ne per desperationem & per diuersorum vitiorum commissionem cadere compellamur. quod ostenditur cũ dicitur Pennas. Nam per alas seu pennas virtus fiduciæ & spei designatur. quia sicut alæ corpus sursum eleuant ne auis cadat, sic spes animam sursum ad cœlestia & ad Deum erigit, ne per aliquid peccatũ corruat. Et maximè ne per auaritiam cadat inferius ad terrena. vt sic de nobis possit dici illud Iob. 39. Cum tẽpus fuerit, in altum alas erigit. Sicut.n. teste Isido. & Plin. Ortygometra quandoq; mare transuolat, sed qñ præ lassitudine ad aquam descendit, vnam alam semper sursum erigit, vt beneficio venti adiuta semꝑ vlterius ambulet & procedat, ne fortè à profectu cepti itineris retardetur. Sic verè charissimi, nos qui mare huius mũdi habemus transire, semper quãdiu ibi quiescimus & moramur, debemus habere alam spei sursum ad Deum & ad bona cœlestia eleuatam, vt sic vento.i. operatione sancti spiritus operante ambulare, & per viam morũ proficere non cessemus, ne fortè per casum.s. per descensum ad mare.i. ad mũdi negocia fluctuosa, à profectu itineris salutaris, & à progressu bonorum operũ retardemur. Ideò dicitur Eccle.24. Gyrum cęli circuiui sola, & profundum abyssi penetraui, & in fluctibus maris ambulaui. vbi nota ꝙ nos debemus ambulare Per superiorum contemplationem. Gyrũ cęli, circuiui. Per inferiorum circũspectionem. profundum abyssi penetraui. Per negotiorum peragrationem. In fluctibus maris ambulaui. quia breuiter, siue cœlestia contemplemur, siue terrestria meditemur, siue circa negocia occupemur, semper tamen debemus ambulare.i. in via morum transire & proficere. Requiritur igitur ad spiritualiter ambulandũ Spes erigens alas. Vnde Esa.2. Venite ascendamus ad montem domini. sequitur. & ambulabimus in semitis eius. ¶ Secũdo requiritur lux dirigens. Aquila. homo qui habet ambulare per locum vbi est viarum multiplicitas, signorum mutabilitas, itinerantium raritas, & temporis obscuritas, est in magno periculo deuiandi. Et ideò necesse est ꝙ habeat clarum lumen. C
Modo certũ est ꝙ in isto mũdo in quo necesse habemus ambulare & transire, est viarum multiplicitas.i. conditionum & statuum & negociorum, ita ꝙ nescitur quam viã melius est transire & tenere. Est etiam ibi mutabilitas signorum. ista est falsitas hypocritarũ. qa sicut latrones in vijs publicis mutãt signa, & ponunt ibi falsa signa, vt peregrini ea sequendo veniant

niant ad speluncam suam. Sic verè Demones in via huius mundi posuerunt falsa signa.i.hypocritas falsos & fictos, vt.s. eos sequendo, eos imitando, & eis obediendo, ad speluncam nos detrahant infernalē. vnde rā possumus dicere illud Psal. Signa nostra, supple bona non vidimus, iam non est Propheta. Iterum est ibi itinerantium raritas: quia.s.pauci sunt itinerantes.i.bonum exemplum prebentes, & coram nobis ad patriam ambulantes. Ioan.6. Multi abierunt retro, & iam cum Christo non ambulant. Iterum est temporis obscuritas: quia totus mundus plenus est obscuritate ignorantiæ & erroris. Et ideò verè charissimi, dico ꝙ nos sumus in periculo deuiādi, & ad æternæ mortis supplicium veniendi. iuxta illud Psal. Nescierunt neque intellexerūt in tenebris ambulant. Et ideò necesse est ꝙ habeamus lucem dirigētem. lucem dico sapientiæ & discretionis, prudentiæ & debitæ rationis. & ita tute & sine errore poterimus ambulare. Esa.60. Ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui. Psal. Domine in lumine tuo ambulabunt. Et hoc ostenditur cum dicitur ꝙ nos debemus esse Aquila. quæ.s.est auis quę pollet clarissimo visu, ita ꝙ Solem in sua claritate irreuerberatis oculis intuetur. Sic verè charissimi, visus nostræ discretionis intellectus & rationis debet per diuinam sapiētiam taliter clarificari, ꝙ Solem iustitiæ Christum, vel Solem.i. claritatem bonorum æternorum debemus sine reuerberatione.i. absq; reflectione ad mundi bona respicere, contemplari, intueri pariter & videre: vt de nobis dicatur illud Psal. Innētus tua renouabitur vt Aquilæ. Iuuentus dico quæ.s.est ætas visus clarioris, motus fortioris, formæ pulchrioris: ad denotandum ꝙ nos debemus ambulare clarè per discretionem. Eph.5. Vt filij lucis ambulate fortiter per bonā operationem 3.Reg.19. Ambulauit in fortitudine cibi illius vsque ad montem Dei. Pulchrè per honestam conuersationem 1.Thess.4. Honestè ambuletis ad eos qui foris sunt. Requiritur igitur ad bene ambulādum

D lux dirigans. Aquila. ¶ Tertiò requiritur vis diligens. quia.s. diligentia est multum necessaria in spirituali profectu. Current inquit. Sicut.n. homo qui habet ambulare vbi est amenitas, quæ distrahit, asperitas, quæ retrahit, timor seu imbecillitas, quæ contrahit, faciliter cōtrahit moram, & ideò necesse est ꝙ sit diligens, sic verè charissimi, quia in isto mundo est amœnitas prosperitatis, qua distrahimur, asperitas aduersitatis, qua retrahimur, timiditas nostræ imbecillitatis, qua contrahimur, ideò faciliter in hoc mundo contrahitur mora, & propter hoc necesse est ꝙ simus seduli, diligentes, & curiosi. Current inquit. Currere idem est quod diligenter cito atque celeriter ambulare 1. Corin.9. Sic currite vt comprehēdatis. Sed heu proh dolor, videtur ꝙ multi ab isto cursu, ab ista sedulitate, ab ista ambulatione & profectu multipliciter retrahuntur. Nam rectè videtur ꝙ sunt similes Tigridi, quæ quādo venatorem persequitur vt fetum suum quem deportat recuperet, dum currit post ipsum, inuenit specula quæ venator in sua via posuit & dimisit, in quibus speculis dum Tigris videt vmbram propriam, credit esse Catulū suum, & ideò iam bēdo speculum sistit, & à cursu suo impeditur, & ita venator fugit, nec ipsa amplius recuperat Catulum quem amat. vt dicit Isido. Reuera charissimi, homo propriè huic Tigridi potest comparari. Constat ꝙ Catulus & fœtus noster quē summè debemus diligere, est ipsa gloria Paradisi, sed verè sæpissimè accidit ꝙ per diuersa peccata istū Catulum perdimus, nobisq; à venatore.i.à Deo subtrahitur & aufertur, ita ꝙ necesse habemus post istum venatorem Deum per bona opera proficisci, currere, progredi, ambulare, vt.s. Catulum nostrū scilicet perditam possimus gratiā & gloriam recipere & accipere & habere. Phil.4. Curro autem, si quo modo comprehendam. Sed quid? pro certo in via huius mundi per quam ambulamus, sunt hodie multa specula.i. multi diuites, præ splendore mundanæ gloriæ refulgentes, in quibus pro certo vmbra mundanæ prosperitatis, quæ ad modum vmbræ fluit & refluit, Sapi.5. Transierunt omnia, sicut vmbra rutilat & refulget. Et ideò dum fatua Tigris.i. fatuus peccator delectatur in huiusmodi vmbra mundanæ prosperitatis, quæ in istis speculis.i.in mundi diuitibus videtur relucere, & dum sistit per desiderium & affectum, & per similem gloriæ appetitū, ipse pro certo à cursu & profectu virtuosorum operum impeditur. occupatio.n. circa vmbram mundanæ prosperitatis cursum bonorum operū impedit & retardat. Et breuiter sic concludendo, Catulum suum amissum.s. gratiam & gloriam non recuperat nec receptat. De talibus dicitur Ioan.6. Multi discipulorum abierunt retro, & iam cum illo non ambulant. quia verè illi qui deberent esse discipuli.i.seduli, & astuti, diligentes & curiosi, quando retro.i.ad mundi bona, & ad vmbram mundanæ prosperitatis, quæ retro nos finaliter habent remanere, ambiunt & diuertunt. Tales dico cū Deo non ambulant neq; currunt. Non sic charissimi non.non diligamus vmbræ vanitatem, sed rei veritatem. Non mundi prosperitatem, sed cœli fœlicitatem. Non negligentiæ tarditatem, sed cursus bonorum operum velocitatem. Currite inquit. Heb. 12. Curramus ad propositum nobis certamen. vnde de diligentia dies potest illud Luc. 13. Oportet me hodie & cras & sequenti die ambulare.i.quotidie continuè & diligenter. Est igitur necessaria ad bene ambulandum vis diligens. ¶ Quartò dico ꝙ est necessaria virtus fortificans. Non laborabunt. E

debilitas.n. impedit ab ambulādo. Et ideò qui bene vult ambulare, necesse est ꝙ sit ita fortis ꝙ laboribus non grauetur. Sic verè qui vult spiritualiter in via iustitiæ & pœnitentiæ ambulare, necesse est ꝙ habeat fortitudinē, constantiæ & virtutem, ita ꝙ huiusmodi iter illi non sit difficile neque graue. Non laborabunt. q. d. ita sunt fortes & constantes, ꝙ ambulare post dominum non est eis labor. Psal. In labore hominum non sunt, & cū hominibus non flagellabuntur. Quod est cōtra multos qui ita sunt fragiles & debiles, ꝙ debite nequeunt ambulare. Ideò talibus est necessarius panis fortificans.i.nutrimentum doctrinæ & scripturæ, & aqua deuotionis & gratiæ, vt sic cum Helia ambulent in fortitudine cibi illius vsq; ad montem Dei Orab. Iuxta illud Esa.40. Ambulabūt qui liberati fuerint, & venient in Syon. Est igitur necessaria virtus fortificans &c. Quintò est necessarius sensus rectificās idest cautela ne oberremus. Non deficient inqt. quia.s. propter pe- F

ricula quæ sunt in ista vita cauere debemus ne possimus deficere vel errare. Quod est cōtra multos qui reuera in isto itinere multipliciter deficiunt & oberrant. Et ideò multa pericula incurrere dignoscunt. similes Catulo Balenæ, qui quādoq; dum ambulat post matrem suam, deficit in via, ita ꝙ sabulo & littori nimium appropinquat, ita ꝙ præ aquæ paucitate ibi circa sabulū remanet, & à piscatoribus capitur & necatur. vt dicit Iorath. Sic verè charissimi, multi sunt qui dum in hoc mundo post Deum ambulant per mare pœnitentiæ & laboris, aliquando exeunt & deficiūt à profectu huius itineris per peccatum. Nam dum arenis & littoribus idest diuitijs H

mundi incautè appropinquant per desiderium & affectum, ibi quandoq; totaliter per auaritiā irretiantur sistunt vacant & occupantur. Et sic ab isto profectu retardantur & piscatorum infernalium periculis exponuntur, à quibus tandem per mortem corporis capiuntur, & finaliter per mortem spiritus occiduntur. Isti igitur deficiunt, dicentes cum Dauid. Defecit in salutari tuo aia mea. Et pp hoc bene consulitur Eph.5. Videte quomodo cautè ambuletis. quia scilicet non est mundi littoribus appropinquandum, nec arenis huius seculi adhærendum. Sit igitur in nobis

Sensus rectificans
Virtus fortificans
Vis diligens
Lux dirigens
Spes diligens.

Item nota ꝙ de bona ambulatione potest exponi illud Eze.28 Posui te in mōte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti perfectus in vijs tuis. ¶ Et nota ꝙ sicut circa illū qui ambulat corporaliter, attenditur locus, modus, & virtus, locus; G

alliciens, modus, proficiens, virtus, sufficiēs. Sic verè charissimi, circa illum qui vult moraliter ambulare, debet attendi Locus reficiens. Ciuitas superna, in monte sancto Dei. Modus proficiēs. Charitas superna, in medio lapidum ignitorū. Virtus sufficiens. Bonitas interna, Perfectus in vijs tuis. ¶ Attēdamus igitur charissimi, Locum allectiuum supernæ ciuitatis. Nexum coniunctiuum fraternę charitatis. Motum affectiuum internæ bonitatis. Attendatur igitur à nobis ciuitatis locus alliciens. in mōte. Sicut.n. ille qui ambulat, semper habet oculum ad terminū ad quem tendit, & quanto locus pulchrior, tutior, ditior, tanto libētius ibi vadit. Sic verè charissimi, semper debemus habere oculum cordis ad terminū Paradisi, ad quem habemus ambulare, & istum terminum sæpe cogitare, affectare, præuidere, & in mente per desiderium retinere. Et maximè quia iste est locus ceteris omnibus pulchrior per amenitatem tutior per securitatem, ditior per fœlicitatem. quia verè charissimi, ibi est amenitas quæ non deformatur,

formatur, securitas quæ non perturbatur, fęlicitas quæ non minoratur. Et ideò libenter ardenter desideranter & fœliciter debemus ad huius securitatis celsitudinem, ad huius fœlicitatis plenitudinem ambulare. Quæ quidem fœlicitas, securitas, amenitas ostenditur, cũ dicitur in monte sancto Dei.

Monte. ecce securitas atque celsitudo
Sancto. ecce formositas & pulchritudo
Dei. ecce fertilitas atque plenitudo.

Ideò de ambulatione ad talem terminum dicebat Esa. 2. Venite ascendamus ad montem domini & ad domum Iacob, & ambulabimus in semitis eius. Venite, Ecce mentis concorditas. Ascendamus, ecce status sublimitas. Ad montem Dei, Ecce loci securitas. Ad domũ Dei Iacob, ecce rei formositas. Et ambulabimus in semitis eius, Ecce actus vtilitas. Simus igitur charissimi, similes Vrso, qui sentiẽs esse sursum examen apum & fauos mellis, quãquã sit grauis corpore, ibi tamen ardenter ambulat & ascẽdit. vt sic possit mellis dulcedine satiari vt dicit Plinius. Sic verè charissimi, ex quo sursum in arbore. i. in excellentia Paradisi est mel. i. dulcedo æternæ satietatis, est examen apum supernæ societatis, semper pro certo debemus ibi habere oculum cordis & voluntatis, & illam satietatem & societatẽ affectare, & ad ipsam allici & anhelare, & non obstante quacunq; cordis vel corporis grauitate, ibi pro viribus ambulare, & ibi ascẽdere, & per desideriũ nos leuare. Quia verè charissimi, iste est locus alliciens vt dictũ est, in mõte inquit sancto Dei. De quo in Psal. Mons coagulatus, mons pinguis, mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo. Habet enim iste mõs Amoris tenacitatem. Coagulatus. Dulcoris prosperitatem. Pinguis. Decoris amenitatem. Ideò beneplacitum est Deo habitare in eo. Ambulemus igitur ad locum allicientem. Figuratũ in Helia 3. Reg. 19 qui ad monitionem Angeli surrexit de sub vmbra Iuniperi, vbi dormiebat, & panem & aquam comedit, & ambulauit in fortitudine cibi illius vsque ad montem Dei. Sic verè charissimi, ad monitionem Dei Angeli testamenti, idest Christi & suorum prædicatorum vmbrã Iuniperi idest mũdanam prosperitatem, quæ dicitur vmbra propter mutabilitatem, dicitur Iuniperi, quæ. s. est arbor pungitiua, propter admistam tribulationum asperitatem, debemus dimittere & horrere, & etiam aquam & panem per abstinentiam manducare. Et sic ad montem Dei Oreb, i. ad Paradisi gloriam applicare. Psal. In domo Dei ambulauimus cum consensu. Attendatur igitur ciuitatis locus alliciens. ¶ Secundò attẽdatur

H charitatis nexus proficiens. Sicut. n. videmus ꝙ ille qui habet longè ambulare, libenter bonæ societati se copulat & adiungit. Sic verè nos qui per obscura nemora vitæ huius necesse habemus ambulare & transire, multum debemus appetere bonam societatem, & cum bonis personis prouidis & honestis debemus nos adiungere, & per charitatem & cõcordiam copulare. Quod ostenditur cum dicitur ꝙ nos debemus esse in medio lapidum ignitorum, vbi nota ꝙ bona societas debet habere Equitatis rectitudinem, in medio. Firmitatis fortitudinem. Lapidum. Charitatis amplitudinem. Ignitorũ. Et ita nos poterimus figurari per illum Apoca. 2. qui habebat septẽ stellas in dextra sua, & ambulauit in medio septem candelabrorum aureorum. Quia nos debemus habere septem stellas. i. vniuersitatem virtutum & meritorum, & ambulare in medio idest in societate cãdelabrorum aureorum, hoc est dictu, virorum bonorum charitatiuorum & perfectorum. Et nota ꝙ ad bonam societatem sectandam & charitatem cum omnibus obseruandam.

Dictat natura
Docet scriptura
Signat figura.

Dictat natura vt dicit Plinius. Castores suam speciem diligunt, gregatim viuunt, simul ad ligna præparandum domicilijs ambulant, & se mutuo adiuuant, in terris habitãt, in aquis natãt, circa flumina sibi ędificia parant, nam sine humiditate & aqua viuere nõ possunt, habent caudam de natura piscis, quam necesse est eis sæpissimè humectare, & ideo necesse habent circa flumina habitare, vt dicit Plini. Sic verè charissimi, nos debemus diligere per charitatem, gregatim viuere per societatẽ, simul ambulare per concordiam & vnitatem, alter alterum adiuuare per pietatem & largitatem in terris habitare per pœnitentię macerationẽ, in aquis natare per deuotionem, circa flumina Paradisi moram facere per contemplationem, & ibi domos & mansiones ędificare per meritorum cumulationẽ. Cum anima nostra habeat caput & caudã. i. rõnem, quæ est caput, voluntatem, quæ est cauda, pro certo ista cauda. s. volũtas est de natura piscis: quia. s. faciliter rumpitur per peccatũ, nisi sæpe in aqua deuotionis & gratiæ balneet. Et propter hoc necesse est ꝙ grex castorum. i. societas perfectorũ circa flumẽ per affectionem habitet, vt caudam suam. i. volũtatem in aquis deuotionis sæpius balneet & humectet. Ideò in nubiũ latibulis ędificant domũ. Iob. 22. Nubes latibulum suum, & circa cardines cœli perambulat. Societatẽ igitur docet natura, sed hãc ẽt docet figura. Dicit. n. de Saul ꝙ dum esset per se, nesciebat prophetare, sed inueniẽs cuneũ prophetarum, & adiũxit se in eis, & stans prophetauit cũ eis. Sic verè dato ꝙ homo quantũ est de se, nesciat aliquod bonũ facere, & maximè prophetare idest de bonis Paradisi, de supplicijs Inferni, & de alijs occultis Dei aliquid cogitare, si tñ cum prophetis. i. bonis viris & spiritualibus associetur & adiũgatur, ipse efficiẽ propheta. i. sanctus spiritualis & bonus, de rebus futuris & occultis præuidens cogitãs & aduertẽs. Et ad hoc facit scriptura Prouer. 24. Qui cũ sapientibus graditur, sapiẽs erit. Ideò de Christo dicitur ꝙ ipse erat semper in societate bona. Ioã. 20. Stetit Iesus in medio Discipulorũ suorum. Attenditur igitur in ambulatione spirituali Nexus perficiẽs. In medio inquit lapidũ ignitorum. i. in societate virorum perfectorũ & charitatiuorum. Dan. 3. Ambulabunt in medio flammę. ¶ Tertiò attẽdi- I
tur & requiriẽ virtus sufficiens. Perfectus inquit in vijs tuis. quia. s. necesse est ꝙ homo qui bene vult ambulare corporaliter, nõ sit puer vel senex, nec debilis nec infirmus, immo debet esse homo perfectus fortis agilis & vigorosus. Sic verè ꝙ moraliter vult ambulare, non debet esse puer per ignorantiã, senex per pigritiam, debilis & infirmus per inconstantiã, immo verè ipse debet esse vir. i. virtuosus per sanctitatem, vigorosus per firmitatem, agilis per obedientiæ lenitatem. Et hoc ostẽditur cum dicitur. Ambulasti perfectus in vijs tuis. q. a. s. nos debemus esse perfecti in ætate & virtute spirituali & morali. Gen. 17. Ambula coram me, & esto perfectus. vbi ista perfectio describitur à motibus operationis. ambula. A ritibus cõuersationis, coram me. A viribus perdurationis. Esto perfectus. Et sic charissimi, bene patet ꝙ nos debemus in spirituali ambulatione attẽdere Internam bonitatem, Fraternã charitatem, Supernam ciuitatẽ Quæ omnia proh dolor sunt hodie contra multos qui reuera non habent oculum ad cęli ciuitatem, sed ad mundi voluptatem, nõ ad locum allectiuum, sed ad mundum infectiuum, non ad attrahentem fęlicitatem, sed ad distrahentem prosperitatem. Iterum isti non procurãt societatem perfectam, sed infectam, non virtuosam, sed vitiosam, non spiritalem, sed carnalem, nõ honestate maturam, sed leuitate fatuam & impuram. Iterũ isti non habent perfectionem sed infectionem, nõ sunt virtuosi, sed defectuosi, nõ sunt stabiles, sed mobiles, non vigorosi, sed præ fragilitate nimia infructuosi. Et ideò pro certo charissimi, tales in via morum & virtutum non ambulant neque currunt, immo per multa vitia & peccata deuiant & discurrũt. De istis dicitur Prouer. 2. Relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebrosas. qui lætantur cũ malè fecerunt, & exultant in rebus pessimis. Tenebrosas inquit. Isti sunt similes Talpæ quæ semper in tenebris ambulat atque viuit: quia caret oculis. Et ideò licet in terra se sciat regere in suis latibulis & cauernis, extra terram posita nescit se pęnitus gubernare, immo à miluo vel alia aue rapaci comeditur & voratur. Sic verè mũdi peccatores peccatorum tenebris excęcati, quanquàm in terra. i. in vita præsenti sint astuti & sapientes, ita ꝙ in latibulis & cautelis huius vitæ sciant optimè se habere, quando tamen extra terram istam per mortem ponentur, pęnitus discreto & tuto regimine priuabuntur: quia à Miluis. i. à Demonibus rapiẽtur, & in Inferno perpetuò vorabuntur. Ideò dicitur in Psal. Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant. Non sic charissimi, non, sed pro Deo attendamus.

Locum allicientem. Supernæ ciuitatis
Nexum proficientem. Fraternæ charitatis
Actum sufficientem. Internæ bonitatis.

Et sic in via morum poterimus ambulare. Et si vis, nota ꝙ viri perfecti ambulant in vijs domini, seu in semitis legis Dei, iuxta illud prædictum Esaiæ 2. Ambulauimus in semitis eius. Et si quæris quæ sunt semitæ legis Dei, Dico quòd istæ sunt

Veritas
Charitas
Puritas

Istę enim sunt viæ spiritales per quas ambulare debemus. Et primo quidem in veritate exemplo Ezechie-

Æquitas
Simplicitas
Sedulitas
Iustitia
Prudentia
Concordia.
Spiritalis tristitia.

Exechielis qui Esa. 38. dicebat Deo. Memento quomodo ambulauerim coram te in veritate. Item in charitate. Esa 5. ambulate in lumine ignis. vnde ignis charitatem designat. Item in puritate scilicet innocétiæ & continentiæ. Psal. Perambulabam in innocentia cordis mei. Et Apo. 3. Ambulabunt mecum in albis. Et Roma. 6. In nouitate vitę ambulemus. Itẽ in ęquitate. Malach. 2. In pace & ęquitate ambulauit mecum. Item in simplicitate. quia sicut dicitur Prouerb. 11. Voluntas Dei est in his qui simpliciter ambulant. Et hoc quia sicut dicitur ibidem. Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter. Item in sedulitatem. Mich. 5. Sollicite ambulare cum Deo tuo. supple debes. Item in prudétia. Prouerb. 9. Ambulate per vias prudentiæ. Itẽ in iustitia. Prouer. 8. In vijs iustitiæ ambulo. Item in concordia. Psal. In domo Dei ambulauimus cum consensu. Item in spiritali tristi-
K tia. Malach. 3. Ambulauimus tristes coram domino. ¶ Adhuc nota ꝙ est quædam ambulatio vitiosa. Et ista est malus progressus & processus, quando. s. homo ambulat per viam vitiorum, & per eã progreditur & procedit. Nota igitur ꝙ ambulant per istam viam quidam

Nimis alte per superbiam
Nimis basse per auaritiam
Nimis molliter per luxuriam
Nimis leuiter per iactantiam
Tortuosè per fallaciam
Retrograde per iniustitiam.

Nimis alte ambulant superbi. Psal. Qui ambulant super pennas ventorum. Et Esa. 3. Ambulauerũt filię Siõ erecto collo. Item nimis basse ambulant auari. quia. s. inferius circa terrena. Eccle. 24. In fluctibus maris ambulasti. Itẽ nimis molliter ambulãt delitiosi. Miche. 6. Ambulasti in voluptatibus vt darem te in perditionem. Itẽ nimis leuiter ambulant iactatores. Iob. 6. Ambulabunt in uacuum, & peribũt. Item nimis tortuosè ambulant proditores 2. Paral. 21. Ambulauit Ioram non recte. Item nimis retrograde ambulant obstinati peccatores. Iob. 6. Multi discipulorum abierunt retro, & iam cum eo non ambulant. Sufficit.

A **Amen.** Nota ꝙ amen dictio Hebraica quæ à nemine translatorum in linguam Latinam fuit translata, immo sicut Alleluia, sic & Amen dictio assertiua fuit sine alia translatione dimissa, & ad nos cum litteris nostris Latinis in sacra scriptura transmissa, multipliciter signat in scriptura. Nam quia interpretatur, verè, veritas, fiat, seu fideliter, notare possum ꝙ signat

Assertionem determinatiuam: quia interpretatur Verè
Affectionem desideratiuam, quia interpretatur Fiat
Æternitatem nũquam defectiuã: quia interpretatur Veritas,
Fidelitaté semper permansiuã: quia interpretatur Fideliter.

Istud est. n. quadruplex Amen quod. s. habuit Christus, & qđ debet habere quilibet Christianus, & maximę vir perfectionis. quia pro certo iste debet habere Amen assertiuum in locutione, quia quicquid ipse dicit, debet dicere verè & sine mendacio & dicere amen. Amen petitiuum in affectione: qa quicquid dicitur boni, semper debet petere ꝙ fiat, & dicere amen. Amen duratiuum in cõditione: quia. s. in omnibus cõditionibus suis debet semper lucere veritas, & esse existens & verus sicut amen. Amen repletiuum in promissione: quia. s. semper debet esse fidelis, non fictus, vt quilibet possit dicere amen. Quod amen signat assertiue, ita ꝙ nihil aliud sit dicere amen quam dicere verè, ita est, patet Ioh. 3. vbi Christus ait Nicodemo Amen amen dico tibi &c. Item ꝙ dicere amẽ sic idẽ ꝙ dicere fiat, patet Apoc. 3. vbi dicitur ꝙ seniores adorauerunt Deum, dicentes Amen. Et in Psal. dicitur Amen amẽ. Fiat fiat. Et Deut. 27. vbi post interpretationes dicitur ꝙ omnis populus respondit Amen. ¶ Item ꝙ significat veritatem & existentiam sine aliqua fictione, patet Ioh. 8. vbi Christus dicit. Amen amẽ dico vobis, priusquam Abraham fieret, ego sum. Item ꝙ significat fidelitaté, patet Apo. 3. Hæc dicit amẽ testis fidelis. Præmissa igitur interpretatione amen, possum dicere ꝙ cum ceteris præmissis, amen vt communiter signat Christum, qui est veritas, vel veram immutabilem assertionẽ voluntatis diuinæ. Et sic notabo ꝙ amen, idest veritas

B Contemnit diuites
Conciliat discordantes
Collaudat credentes
Locupletat egentes
Remunerat largientes
Recommendat pœnitentes
Exterminat delinquentes
Magnificat præsidentes
Resuscitat morientes
Exasperat præsumentes
Lætificat deplangentes
Certificat supplicantes
Beatificat promerentes.

Dico primo ꝙ contemnit diuites. s. malos. Mat. 19. Amen dico vobis, diues difficile intrabit regnum cœlorum. Item humiliat supèrbientes. Mat. 18. Amen dico vobis, nisi cõuersi efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum. Itẽ conciliat discordantes Mat. 5. Esto consentiens aduersario tuo &c. ne iudex ponat te in carcerem, amen dico tibi non exibis inde. Item extollit credẽtes. Ioan. 6. Amen amen dico vobis, qa qui credit in me, habet vitã æternã. Item locupletat indigentes. i. spiritales pauperes, qui. s. propter Christum tpalia vilipendunt. Mat. 19. Amen dico vobis vos, qui secuti estis me &c. Et ois qui reliquerit domũ, agrum, patrẽ, & matrẽ &c. propter nomen meum: centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Item remunerat pauperes sua largientes. vnde ipse dicit Mat. 10. Qui dederit calicem aquæ frigidæ in nomine meo. Amen dico vobis, non perdet mercedem suam. Item recommendat pœnitentes. vnde de Ioanne in deserto pœnitentiam agente & prædicante ipse dicit Matt. 11. Amen dico vobis, inter natos mulierũ non surrexit maior Ioanne Baptista. Item ipse exterminat delinquentes. Malach. 4. Percutiam terram anathemate, amen. terram dico. i. peccatores terrenos. Item magnificat bene præsidentes. Vnde Mat. 24. de fideli seruo & bono dispensatore & vigili dicitur. Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eũ. Item resuscitat morientes. Vnde Ioan. 5. Amen amen dico vobis, quia venit hora, & nunc est, quando mortui audient vocem filij Dei, & qui audierint, viuent. Item exasperat seu redarguit de se præsumentes, sicut apparuit in beato Petro, cui dominus dixit. Amen dico tibi, antequam gallus cantet ter me negabis. Iob. 13. Itẽ lætificat seu consolatur tristes seu lugubres & plangentes Ioann. 15. Amen amen dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos &c. sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Itẽ certificat orantes seu supplicantes ibidem Ioa. 16. Amen amen dico vobis, si quid petieritis patrẽ in nomine meo, dabit vobis. Item beatificat seu satiat se diligẽtes. Vnde de Thobia & vxore amicis dicitur Thobiæ. 9. ꝙ cum omnes dixissent amen, accesserunt ad conuiuium. Sic igitur patet ꝙ Amen. i. veritas diuina, quæ est Christus, facit hominibus cuncta bona.

Amicitia. Duplex est, s. naturalis & acquisita. Naturalis est illa quæ super principia naturalia est fundata scilicet super consanguinitatem, & ista vix aut nunquam potest dissolui: quia teste Petro Blesensi in libro de Amicitia, nullum est adeò graue vitium quod delere possit extrema naturæ vestigia. Acquisita est illa quæ inter personas acquiritur, & de nouo accidentaliter copulatur. Et ista A
potissimè consurgit ex similitudine: quia similitudo rerũ secundum antiquos est causa amicitiæ earundem. Talis igitur amicitia est duplex, scilicet Vera stabilis & perfecta. Falsa mutabilis & infecta. Loquamur igitur primo de amicitia virtuosa. Circa quod dico ꝙ nos debemus esse similes membris corporis animalis, quæ inter se tãtam amicitiam & vnitatem contraxerũt, ꝙ vnum reputat bonum alterius, bonum suum, & similiter malum, & inde, ꝙ vno patiente alia compatiuntur, & e conuerso, vnum etiam pro alio periculis se exponit, sicut patet de manu, quæ pro tuitione aliorum membrorum ictibus se opponit. Et vlterius ꝙ si vnum mẽbrum alteri forẽfaciat, nunquam membrum læsum propter hoc vindictam expetit à lædente. Sic verè charissimi cum nos omnes simus membra seu particulæ corporis Christi mystici, quæ est ecclesia: quia secundum Apo. 1. Corin. 2. Multi vnum sumus in Christo, alter autem alterius membra, ideò summa amicitia debemus alter alterum diligere. Nam si aliquis nostrum aliqua prosperitate lætetur, debent alij congaudere. Si autem e conuerso aliquis nostrum aliqua infirmitate grauetur, debẽt alij cõdolere, & ipsum defendere, & iuuare, & eidem pro viribus subuenire. Alter etiã pro altero se pœnis & laboribus exponere. Si alter alterum aliquo casu lædat, non debet vindictam petere, sed potius misericorditer indulgere. dicens illud Sene. Offendit inquit, si inimicus est, fecit quod debuit, si amicus, fecit quod voluit. Hoc bene videtur innuere Eccle. Et si perduxeris ad amicum gladium, non desperes, est enim regressus ad amicitiam. quia scilicet si amicũ offenderimus,
scilicet

nunquàm est propter hoc desperandum. Et hoc ideo: quia scilicet ad ipsum pertinet indulgere. Et de talium mutua lætitia vel tristitia dicit August. in libro 83. q. Amicorum mala æquanimiter sustinemus: quia in eorum bonis delectabiliter congaudemus. Et ideò de talibus alteri compatientibus tam nos quàm Deus possumus dicere illud Ioan. 15. Vos amici mei estis. In quibus verbis ostenditur ꝙ vera amicitia cõstat ex tribus principaliter. Habet enim Concordiæ ligamentum vos. Fiduciȩ tutamentum. amici. Animi custodem constantiȩ firmamẽtum. estis. ¶ Constat igitur vera amicitia ex concordiæ ligamento. vos. Istud enim pronomen vos, significat pluralitatem aggregatam: quia vos non potest referri ad vnum solum, immo ad plures insimul congregatos ad denotandum ꝙ quamuis simus plures & diuisi in natura, debemus tamen esse vniti per amicitiam & charitatem, & congregati per cõcordiam & vnitatem. Similes Columbis, quæ sunt aues sese inuicem diligentes, simul in eodem alueari commorãtes, pacificè inuicem conuersantes, societatem frequentantes, & sibi factam iniuriam de pullis [...] sibi quotidie detrahuntur, nequaquam amplius recordates. Sic verè charissimi, nos debemus inuicem alter alterum diligere, simul in amicitia & concordia viuere, bonam societatem diligere, & illatas iniurias obliuisci nec eas amplius reminisci. Vos. Ideò de tali aggregatiua amicitia dicitur Ioan. 14. Vos autem dixi amicos. Quod autẽ veri amici debeant habere societatem & concordiam, patet per Senecam epistola 88. Non sum amicus, nisi quicquid agitur ad te pertinens, meum sit, consortium omnium rerum inter nos facit amicitia. Quia verè prospera & aduersa debent inter veros amicos esse communia, vt in prosperis simul congaudeant & lętentur, & in aduersis simul cõdoleant & tristentur. Sic igitur patet ꝙ vera amicitia constat ex concordiæ ligamento Vos. ¶ Secundò constat ex fiduciæ tutamẽto. Amicus enim dicitur ille qui ex fidelitate & securitate talis est ꝙ de ipso possumus confidere. Et hoc ostenditur cum dicitur Amici, quia amicus dicitur quasi animi custos. ad denotandum ꝙ alter amicorum debet alterum tanquam suum proprium animum custodire idest secretum & fidelitatem alterius tute fidenter secrete & fideliter custodire. Nam vt dicitur Eccle. 27. Denudare amici mysteria, desperatio est animæ infęlicis. Secretum enim fidelitatis est de iure naturæ. Et ideò secundum Theologos sub præcepto tenemur ipsum custodire. Nã sicut vas lapideum vndiq; clausum illa quæ interius ponuntur, ita contegit ꝙ exterius aliquis non videt, sic verè charissimi, nos debemus esse in fidelitate ita lapidei atque firmi, ꝙ quicquid nobis seruãdum interius committitur, & quicquid sub secreto nobis celandum commendatur, ita debet perfectè contegi seu claudi, ꝙ nulli debet homini reuelari. Quod proh dolor est contra multos qui reuera non vidẽtur esse vas aureum vel lapideum, immo videntur esse vas crystallinũ seu vitreum. Nam sicut talia vasa sunt naturæ peruiæ, claræ, perspicuæ, diaphanæ, & ideò quicquid interius ponitur, statim manifestatur, euidet, & apparet, Sic verè multi sunt qui videntur esse naturæ diaphanæ sidest conditionis falsæ & proditiosę: quia scilicet nullum secretum possunt retinere, immo quicquid eis committitur, statim per infidelitatem & per imperitiæ leuitatem alijs reuelant. De talibus loquitur Eccle. 27. Qui denudat arcana proximi, perdit fidem, & non inueniet amicum ad animum suum. Non sic charissimi non. Non simus infideles nec proditores, sed secretorum nobis commissorum sagacissimi celatores, fidelissimi consultores, & custodes verissimi vel tutores. De hoc Ambro. de officio lib. 3. Solatium huius vitæ est vt habeas cui pectus tuum aperias, vt colloces tibi fidelem virum, cui arcana pectoris committere possis, qui & in prosperis congaudeat, & in aduersis cõdoleat, in tribulationibus exhortetur, & in infortunijs consoletur. Sic igitur patet ꝙ vera amicitia constat ex fiduciæ tutamentu. Amici inquit. ¶ Tertiò dico ꝙ constat ex constantiæ firmamẽtu. quod ostenditur cum dicitur Estis. Nota ꝙ istud verbum sum, es, signat stabilitatem, durationem, & firmitatem. Patet Exod. 3. Qui est, misit me ad vos. ad denotandum ꝙ nos debemus verè amici esse, non apparere, & amicis nostris perfectè stabiliter firmiter & durabiliter inhærere, non solum in prosperis, immo etiam in aduersis. vt sic dicatur nobis illud Ioan. 14. Vos estis qui permansistis mecum in tribulationibus meis. Et ideò sic debet esse de nobis sicut de quibusdam arboribus. Sunt enim quædam arbores quæ habent humorem interius glutinosum & tenacem, quæ omni tempore virent, & in æstate videntur ridere, in hyeme autem propter frigus exterius quod ad interiora arboris calorem repercutit, videntur pallere, vt dicit Alfraganus. Reuera charissimi, tales debemus esse, quia verè humor. i. amor & affectio cordis nostri debet habere tenacitatem, veritatem firmitatem. Nam folia nostra exteriora. i. verba consolatoria, documenta & adiutoria, & cetera similia debent in nobis iugiter permanere, nec ipsa debemus amittere sed in æstate prosperitatis, & in hyeme aduersitatis, debemus in eodem statu apparentiam amicitię conseruare. & nos cum folijs beneficiorum pręsentes omnibus exhibere, diuersimodè tamen, quia in æstate prosperitatis debemus nos ostendere ridentes hilares & iucundos. f. amicis nostris congaudendo. In hyeme autem. i. in statu aduersitatis, quãdo videmus super amicos nostros infortunium aliquo casu venire, tunc dico debemus nos ostendere prę cõpassione pallidos atq; tristes. frigus. n. tribulationis quod amicum nostrum percutit, calorem nostrum. i. exterius gaudium debet repercutere & ita fugare. Et sic debemus etiã præ desolatione & compassione pallere. Ideò de tali durabili constantia amicitię dicitur Prouer. 17. Omni tempore diligit qui amicus est, & frater in angustijs comprobatur. Super quo dicit Cassiodo. in quadam epistola. Verus amicus omni tẽpore diligit. Nam tormentum non separat, labor non superat, taurea non laxat quem vera amicitia confœderat. Et istud proh dolor est hodie contra multos qui reuera in amicitia nõ sunt durabiles, sed mutabiles, non constantes, sed torpentes, nõ solidi, sed fluidi, non perseuerantes, sed occasione modica desinentes. Quia breuiter mũdani amici nõ perseuerant in asperis, sed in prosperis, non in miserijs, sed in solatijs, non in aduersitatibus, sed in fęlicitatibus, & ideò non est amor verus, sed amor debilis atq; falsus. Et propter hoc videtur ꝙ mundani amici sunt similes cuidam lapidi precioso qui dicitur solenites, qui colore candido pingitur. In quo s͠m Isido. apparet figura Lunæ, & s͠m ꝙ Luna crescit & decrescit, sic illa figura in illo lapide augetur vel minuitur, vel etiam totaliter annullatur. Tales pro certo sunt amici mundani. Isti. n. semper habent respectum & oculum ad lumen Lunæ. i. splendorem mũdanæ prosperitatis. A Nam quandiu Luna i. aliquis ipsorum amicus vel cõsanguineus vel affinis plenus est lumine prosperitatis mundanæ, tãdiu eius imago. i. amor & affectio & memoria ipsius in isto selenite plus abundat, quanto autem lumen suæ prosperitatis magis decreuerit, tãto imago & repręsentatio ipsius amicitiæ plus cessabit. Et hinc est ꝙ si Luna. i. persona dilecta lumẽ prosperitatis per eclypsim paupertatis vel aduersitatis amittat, tũc verè in selenite. i. in amicis mundanis imago eius & memoria, affectio eius & amicitia totaliter deficiet & peribit. Si autẽ ista Luna per prosperitatem iterum illuminetur, tunc eius imago in amicis fictis iterum representatur, & ab his adamatur. Et breuiter bene verificatur verbum sapientis Prouer. 19. Diuitiæ addũt amicos plurimos, à paupere autẽ & hi quos habuit, separantur. Igitur de talibus loquitur Sene. in epistolis. Negociatio est non amicitia, quæ ad commodum accedit, detrahit. n. amicitiæ qui eam parat ad bonos casus. Non sic charissimi, non respiciamus tm̃ prospera, sed improspera & aduersa, vt sic perfectam amicitiam, constantem, fidelem, concordẽ, & pacificã habeamus. Ad hoc monet Petrus Bles. in lib. de Amicitia. Amicitia inquit est diuitibus pro gloria, pauperibus pro cẽsu, exulibus pro patria, imbecillibus pro virtute, egrotis pro medicina, mortuis pro vita, infirmis pro sanitate. Vera inquit amicitia vno oculo respicit amicum diuitem & mẽdicũ, fortem & debilem, sanum & egrum, humilem & sublimẽ. Constat igitur sicut dictum est, amicitiam esse ex constantia stabilitatis, ex fiducia fidelitatis, ex concordia communitatis. Vos igitur amici mei estis. B ¶ De falsa autem & ficta amicitia nota ꝙ falsi amici non quærunt nisi proprium lucrum. Et inde est ꝙ falsi amici non diligunt aliquem, nisi ipsum in tali statu videant ꝙ ab ipso possint aliquod commodum reportare. Nam sicut videmus ꝙ vinea seruatur, visitatur, clauditur & uallatur quandiu ibi sunt fructus, sed fructibus collectis à nullo pœnitus frequentatur. Sic verè quandiu diues habet fructus diuitiarum, multos inuenit visitatores amicos & adiutores. Sed pro certo si per paupertatem vel aduersitatem istis fructibus fuerit spoliatus, tunc à nemine erit amplius visitatus,

sed

sed ab omnibus penitus derelictus. Derelinquetur filia Sion sicut vmbraculum in vinea. Esa.1. Et ideò de falsis & inconstantibus mundi amicis potest dici illud Eccle.6. Est amicus socius mēsæ, & non permanebit in die necessitatis. Vbi ostēditur q mūdanus amicus Præsentatur in prosperitate, socius mensæ. Variatur in fidelitate: quia non permanet. Absentatur in aduersitate, in die necessitatis. Isti igitur prosperitatem diligunt: quia scilicet non inueniunt nisi in prosperis. nam sicut Locusta in æstate venit, quando scilicet fructus in terra inuenit, quos comedit. In hyeme aūt qñ terra fructibus est nudata, minimè reperitur. Sic verè mundani amici tempore æstiuo.s. prosperitatis, quando terram.i. aliquem suum cognatum socium & amicum inueniunt fructibus diuitiarum abundare, ita q circa ipsum inueniunt quid comedant, quid lucrent, quid accipiunt, quid acquirant, tūc dico optimè inueniūtur, tunc circa hominem circumeunt & discurrunt. vnde Eccles. 37. Sodalis amico coniucundat in oblectatione. Sic verè charissimi, si hyems aduersitatis vel paupertatis venit, quæ terram.i. amicum ipsum fructibus diuitiarum spoliet atque priuet, tunc verè non inueniuntur, nec ei amplius obsequuntur, nec circa eum circumeunt vel morantur. Sicut.n. locusta habet pedes flexibiles versus seipsam, sic verè pedes.i. affectiones & desideria talium ad seipsos.i. ad lucrum proprium reflectuntur. Et ideò dico q tales prosperitatem diligunt. quod ostenditur cum dicitur. Est amicus socius mensæ. quia.s. dum homo est ad mensam.i. ad recreationem mundanæ prosperitatis, tunc à talibus falsis amicis laudatur, & etiam frequētatur. Et ideò de talibus dicitur Eccles 6. Est amicus fm tempus. quia.s. in æstate, non in hyeme, in prosperis, non in aduersis est amicus. Et de tali amicitia loquitur Tullius dicēs. Delicata est amicitia quæ diuitias sectatur. Isti igiť diligūt prosperitatem.

C ¶Scdò dico q mundani amici eligūt mobilitatē. Non permanet inquit q.d. non est stabilis neque firma neq; permanens nec fidelis, sed mutabilis varius & incōstans. Videmus q vnumquodq; assimilatur regulæ & exemplari suo. quia ergo mundana amicitia regulatur fm mundi prosperitatem, quæ quidem est mutabilis atque cassa, ideò dico quòd oportet eam similiter esse mutabilem atq; vanam. Non permanet igitur. Et ideò videtur q ista est similis mari. nam vt dicunt Philosophi. mare regulatur fm Lunam. Et ideò Luna existēte plena, vel à parte Cœli, vt est in nouilunio, vel à parte terræ vt in plenilunio, ex tunc mare aqua est plenum, luna etiam lumine decrescente vel à parte Cœli, vt in septima die post nouilunium, vel à parte terræ, vt est in septima die post plenilunium, tunc similiter decrescit & minuitur aqua maris. Et sic regulariter fm varios motus Lunæ variatur mare incremento vel decremento cōtinuè, sicut ponit Macrobius. Charissimi, per lumen Lunæ quæ continuè variatur, intelligitur mundi & mundanorum prosperitas, quæ continuè alteratur, & quæ in fine mensis.i. in fine huius vitæ totaliter deficit atque perit. Vnde Ecclesiastici.43. A Luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione mēsis. Per mare fluctuosum intelligo humanam amicitiam, quæ semper habet aliquid amaritudinis & defectus. Nouissima enim ipsius amara velut absynthium. Prouer. 10. Dico igitur q mare idest mundani regulantur per lumen Lunę.i. per mundi prosperitatem, ad quam.s. semper habēt aspectum. Nam si in Luna.i. in aliqua persona lux mundanæ gloriæ abundanter increscat, tunc verè in mari, idest in amicis aqua idest amicitia temporalis augmentabitur atque crescet. Si autem istud lumen defecerit & decreuerit, tūc vere aqua maris idest mundanorum amicorum affectus & amicitia deficiet similiter & decrescet: quia breuiter tantū & tādiu diligitur homo, quantū & quandiu lux mundanæ prosperitatis in eo refulget. non permanet igitur ista amicitia. Ecclesiasti.27. Stultus vt Luna mutabitur. Et ideò mundana amicitia est illa quæ breui viuens tempore repletur multis miserijs, & nūquam in eodem statu permanet. Iob.13. vbi ostenditur quod mundi amicitia habet Modicam durationem. breui viuens tēpore. Grauem afflictionem. Repletur multis miserijs. Leuem mutationem. Et nunquam in eodem statu permanet. De hoc Sene. in epistola 9 ad Lucilium. Quemadmodum cepit amicitia, sic desinat necesse est, vt initia & exitus inter se congruant. Et ideò qui vtilitatis causa assumptus est, tandiu placebit quādiu vtilis erit. re florentes amicorum turba circunsedit, circa euersos solitudo est, & inde amici fugiunt, vbi probantur. Permanet inquit.

D ¶Tertiò dico q mundani amici negligūt: quia in tempore necessitatis sup. non permanebunt: quia.s. ab aduersitate amicorum fugiunt & recedunt. Sicut enim videmus q vnum contrarium fugat aliud, sicut patet de frigore in hyeme q fugat calorē ad interiora. Sic verè mundani amici sunt molles & delitiosi, & ideò frigori tribulationum sunt oppositi. Hinc est q adueniente isto suo cōtrario.s. frigore aduersitatis vel paupertatis circa aliquem amicorū, statim isti fugiunt, & eum deserunt & dimittunt. quod ostēditur cum dicitur q isti non permanent in die necessitatis. Isti sunt similes cuidam bestiæ quæ dicitur orix. quæ fm glo. Esa. 51. est bestiola similis muri, quæ in æstate bene vigilat, sed hyeme dicitur dormitare. Sic verè charissimi, multi sunt qui in æstate idest in tempore prosperitatis bene vigilant circa personam & discurrunt. Sed verè si tempus hyemis.i. tempus aduersitatis vel paupertatis vel alicuius necessitatis aduenerit, tunc verè isti non inueniuntur, immo fugiunt & abscōduntur, & ideò dormire dicuntur: quia.s. in necessitatibus amicorū non se exercitant nec mouentur. Ioan.11. Lazarus amicus noster dormit. In die inqt necessitatis. Ideò de talibus friuolis amicis potest dici illud Deut. 32. Vbi sunt dij eorum in quibus habebāt fiduciam? Surgant, & opitulētur vobis, & in necessitate vos protegant. Nam dij.i. falsi amici qui à simplicibus & fidelibus qui in eis ponūt fiduciam suam, coluntur & honorantur sicut dij, isti dico in tempore necessitatis aliorum non surgūt, pro eis laborando, nō opitulantur, eos adiuuando, non protegunt eos defendendo. Et sic igitur patet q falsi amici Absentantur. Commutantur: Præsentantur. sunt Stabiles ad prosperitatem, socius mensæ. Habiles ad mobilitatem, non permanent. Fragiles ad aduersitatem, necessitatis.

E ¶Adhuc nota q de veris amicis potest exponi illud verbum 2. Reg. 16. Venit Chusi Arachites amicus Dauid. In quibus verbis ostenditur q quis potest dici amicus Propter sacramentum tutæ fidelitatis. Chusi. Propter iuuamētum piæ benignitatis. Arachites. Propter ligamentum puræ societatis. amicus Dauid. Debet igitur habere fidelitatis tutū sacramētum. quod ostenditur cum dicitur Chusi. quod interpretatur tenebrans, seu niger, seu secretum: quia.s. ad verum amicum pertinet q sit niger, secretus, tenebrosus, velatus pariter & vmbrosus quātum ad illa quæ sibi in fidelitate sunt commissa 2. Reg. 17. Melius est consilium Chusi. quod est cōtra multos qui non sunt secreti nec fideles, sed indiscreti expositi & aperti. De quibus dicitur Prouerb. 25. Sicut vrbs patēs absq; murorum ambitu, sic homo qui nescit in loquendo cohibere spiritum suum. Tales figurātur 2. Reg. 15. Occurrit ei Chusi scissa veste. quia.s. illi qui deberent esse chusi secretarij & fideles, habent hodie vestem scissam.i. fidelitatem destructam. vestis.n. fidelitatis quæ interiora deberet tegere & celare, est hodie in multis ita scissa, q quilibet potest videre & faciliter perscrutari quicquid eis interius est commissum. De quibus dicitur Hiere.9. Omnis amicus fraudulenter incedet, & veritatem non loquetur, & inimici hominis domestici eius. & ideò dicitur Eccle. 19. Amico & inimico noli narrare sensum tuum. Et si est tibi delictum, noli denudare. Et hoc est quod dicit Tullius lib. de Amicitia. Verus amicus raro inuenitur, est enim is qui est quasi alter idem. Et Hiero. ad Rufinū. Obsecro te ne amicitiam, quę diu quęritur, vix inuenitur, difficile seruatur. Ad quod bene facit illud Eccle.6. Amicus fidelis sit tibi quasi anima tua. Habeat igitur fidelis amicus fidelitatis tutum sacramētum. Chusi.

F ¶Secundò habet benignitatis pium iuuamentum. Arachites inquit quod interpretatur suscitans fratrem captiuum: quia verè si volumus esse veri amici tam Dei quàm hominū, necesse est q fratres nostros vicinos familiares & amicos captiuos & depauperatos & tribulatos sustineamus, consolemur & releuemus, & in suis necessitatibus adiuuemus, similes magneti qui cum ferro videtur habere amicitiam & conuenientiam: quia s. ipsum naturaliter attrahit & sibi copulat & coniungit, sicut dicit Isido. Sic verè illos cum quibus amicitiam & cōuenientiam habemus, si videmus eos fieri ferreos.i. frigidos pauperes vel tribulatos, nos pro certo debemus ipsos attrahere, & in suis necessitatibus adiuuare, & à suis miserijs releuare. Arachites inquit 2. Reg. 15. Veniente Chusi Arachite amico Dauid ingressus est Absalon in Hierusalem. Quia verè per aduentum bonorum amicorū Absalon & alij tristes & flebiles ad Hierusalem.i. ad statum pacificū cōuertuntur. Sed pro certo charissimi, pauci

mi, pau ci

mi, pauci sunt hodie tales magnetes.i. amici pij & adiutores. Et ideò videtur verificatum illud verbũ Isido: qui dicit ꝙ est species magnetis in Æthiopia quæ ferrum respuit & repellit contra conditionem propriæ speciei. Inuenitur ét magnes, vt dicit idem, qui in vno suo angulo ferrum attrahit, in alio aũt ipsum retrahit atq; fugat. Sic verè charissimi, multi sunt falsi magnetes.i. vani amici, qui nomẽ, nõ proprietatẽ portát amicitię, iuxta illud Prouer. 37. Est amicus solo nomine. Qui verè ferrum.i. pauperes & tribulatos amicos suos ad se nõ attrahunt, nõ inuitant, immo ipsos à se repellunt & abominantur, fugant, fugiunt, deuitãnt: qoia sicut dicitur Eccle. 13. Diues commotus confirmabitur ab amicis, humilis aũt cum ceciderit, expelletur ét à notis. Inueniuntur ét alij in Æthiopia huius mũdi magnetes. alij falsi amici qui ferrum istud.i. pauperes cognatos vicinos in vna parte attrahũt, in alia parte repellunt. Nam qñ sunt eis necessarij & indigẽt auxilio eorum, tunc eos optime attrahunt aduocant & eis applaudunt. Sed statim ꝙ de ipsis fecerũt, nec éis amplius indigent, tũc ostenso eis alio angulo.i alia similitudine vel facie ipsos repudiant & cõtemnunt, obliuiscuntur, fugiunt, & expellunt. quia breuiter tãta est hodie debilitas amicitiæ ꝙ nullus diligit alium nisi propter proprium commodum, & nisi quamdiu ipso se viderit indigere. Et hoc dicitur Eccle. 13. Si habueris, conuiuet tecum, si nihil habueris, derelinquet te. ideò de tali falsa amicitia dicitur Prouer. 14. etiam proximo suo pauper odiosus est, amici verò diuitum multi. Non sic charissimi nõ, sed simus Arachites.i fratres, pauperes, captiuos & miseros adiuuantes. Simus & verus magnes, ipsos.s. inuitantes & attrahentes, non repudiantes nec repellentes. quia verè ad veram amicitiam requiritur ꝙ habeamus benignitatis pium iuuamentum. Arachites inquit 1. Paralipo. 27. Chusi Arachites
G amicus Regis. ¶ Tertiò dico ꝙ ad veram amicitiam requiritur societatis purum ligamentum: quia debemus esse amici Dauid.i. bonarum personarum: quia.s. bonos socios puros & sanctos, qui possint dici Dauid.s. manu fortes per fidelitatem & constantiam, vultu desiderabiles per honestatem & apparentiam, debemus ad amicitiam recipere, & eos nobis in societate & amicitia copulare. Et de hoc põt dici illud 1. Reg. 16. Venit Dauid ad Saul, & stetit coram eo. Vbi nota ꝙ vera amicitia habet Concordiæ propinquitatem. venit ad Saul. Constantiæ fidelitatem. stetit. Perseuerantiæ sedulitatem. corã eo. Sed circa ista possumus aduertere ꝙ sunt quidam falsi amici, qui habere bene volunt societatem in laboribus, non in honoribus. In tribulatione, nõ in cõsolatione. In aduersitate, nõ prosperitate. Cum tñ dicat Paulus 2. Corin. 1. Si fuerimus socij passionum, erimus & consolationum. Et ideò isti sunt sites Apibus. Dicit Plin. libr. 11. ca. 11. ꝙ inter Apes sunt quædam imperfectæ Apes, quæ dicũtur fuci, quæ certe sunt quasi seruæ & quasi mancipia aliarum. Istæ.n. alijs cooperantur, & multum laborant ad faciendum mella. Veruntamen in verè qñ mella sunt matura, expellũt eas aliæ Apes, & mel comedere non permittunt. Sic verè charissimi est de multis in alueari ecclesiæ vel religionis: quia verè multi sunt qui fucos idest pauperes socios suos cognatos pariter & vicinos optimè recipiunt ad laborandum: quia qñ auxilio eorum indigẽt ad facienda mella.i. ad aliqua sua negocia peragenda, tũc ipsos optimè secum patiuntur, & quandiu durat tempus hyemis.i. paupertatis vel aduersitatis, ab eis sociari quàm plurimum gratulantur, sed verè qñ isti perueniunt ad tempus veris.i. ad statum prosperitatis, qñ mella diuitiarum sunt ab eis congregata, tunc verè nolunt amplius socios secum habere in prosperis, quos primitus habuerãt in aduersis, immo à melle suæ temporalis consolationis ipsos eijciunt, eosq; fugiunt, fugant, atq; despiciunt & contemnunt. Figurati in pincerna Pharaonis, qué quamuis Ioseph in carcere nutriuisset sibiq; fauorabile somnium interpretatus esset, tamẽ vt dicitur ibi.s. Gene. 40. succedentibus prosperis oblitus est interpretis sui. Sic verè charissimi, multi sunt qui quamuis ab alijs recipiãt multa bona dum sunt in aduersitate & paupertate, ipsos tamẽ obliuioni pœnitus tradunt qñ sunt in prosperitate. Non sic igitur charissimi, sed habeamus & perquiramus bonorũ societatẽ. Et eis simus boni socij & fideles. Amicus inquit Dauid. Iac. 2. Amicus Dei appellatus est. Quod est contra multos qui magis volunt esse amici & socij malorum quàm bonorum, peruersorum quàm iustorũ. Mat. 11. Ecce homo vorax, & vini potator, & publicanorum amicus. vbi ostenditur ꝙ mũdi amicitia habet Edacitatem insatiabilẽ vorax. Ebrietatem incommẽdabilem. vini potator. Societatem vituperabilem. Publicanorum amicus. Non sic igitur charissimi, sed habeamus ligamen puræ societatis amicus Dauid. Præbeamus iuuamen piæ benignitatis. Arachites. Teneamus velamẽ tutæ atque secretæ fidelitatis. Chusi inquit. Et hæc de amore Dei & mundi, & de amicitia bona & mala sufficiunt.

Amica. Nota breuiter ꝙ in scriptura triplex reperitur amica, videlicet Amica creatoris, Amica viatoris. Amica peccatoris. Prima est amica magnæ dignitatis.s. anima christiana quæ.s. creatoris est specialis amica. Istã enim cõmendat ipse creator Cant. 1. dicens. Ecce tu pulchra es amica mea columba mea, ecce tu pulchra, oculi tui columbarum. Secunda est amica magnę vtilitatis. Et ista nihil aliud est quam sapientia vel prudentia. De qua Prouerb. 7. Dic sapientiæ soror mea es, & prudentiam voca tu amicam meam. Tertia est amica magnæ securitatis. Et ista est beata Virgo, quæ est defensatrix & tutrix omnium peccatorum. Ideò quilibet debet eam in auxilium conuocare, dicens illud Cant. 2. Surge amica mea & speciosa mea, & veni colũba mea. Cum ista.n. est amicitia iungenda, & ad ipsam deuotiõ est habẽda. Ista est.n. quæ dicit 2. Reg. 3. Fac mecũ amicitias, & erit manus mea tecum. Nos verò talem amicitiam nullo modo debemus renuere, sed sibi potius consentire 1. Macha. 14. Omnium vna fuit sententia amicitijs annuere &c. Sufficit. A

Amictus. Amiciri. Nota ꝙ Amictus siue sit nomen siue participium, idem est quod tegimen, cooperculum, absconsio, vel velamen. Accipitur etiã pro vestimentu vel etiã pro ornamento. Sic ergo notabo ꝙ est Amictus Virtutis & gratiæ Salutis & gloriæ. Splẽdoris & sapientiæ. Decoris & honestatis. Doloris & pœnitentiæ. Apparentię erroris & leuis insolentiæ. Primus est Amictus iustorum, qui.s. virtutibus & gratijs Amicti sunt & ornati 2. Macha. 3. Apparuerũt duo iuuenes virtute decori, speciosiq; Amictu. Isti.n. sunt duo. Quia charitate ligati. Sunt iuuenes: quia puritate dotati. Sunt virtute decorati: quia probitate firmati. Sunt speciosi Amictu: quia honestate vallati. Ideò de tali Amictu perfectionis & sanctitatis dicitur de Aarõ Eccle. 50. In accipiendo ipsam stolam gloriæ, & vestiri eum in consummatione virtutis in ascensu altaris sancti gloriam dedit sanctitatis Amictum. ¶ Secundus est Amictus sanctorum, qui.s. sunt in patria, qui.s. luce cœlestis gloriæ sunt Amicti. sicut de beata anima dicitur Apoc. 12. ꝙ Ioãnes vidit mulierem Amictam Sole.i. ęterna claritate, & Luna mortalitatis sub pedibus eius. ideò de sanctis dicitur Apoc. 7. ꝙ ipsi sunt Amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum. ¶ Tertius est Amictus doctorũ, idest quorumlibet sapientum, qui.s. luce cœlestis gloriæ sunt Amicti. Psal. Cõfessionem & decorem induisti, Amictus lumine sicut vestimento. ¶ Quartus est Amictus męstorum.i. pœnitentium & contritorum, in quorum habitu & Amictu opera pœnitentię relucescunt. vnde de Helia & Enoch dicitur Apoc. 11. ꝙ ipsi prophetabãt Amicti saccis. ¶ Quintus est Amictus clericorum, qui.s. præ ceteris debẽt honestatis pulchritudine Amiciri. de quo. 2. Esdrę. 1. Steterunt sacerdotes & leuitæ Amicti stolis. ¶ Sextus est Amictus insolentium & vanorum, de quo Apoc. 18. In persona Babylonis dicitur. Væ væ ciuitas illa magna quæ Amicta erat bysso. Isti sunt igitur diuersi spirituales habitus vel Amictus, quibus diuersi diuersimodè sunt induti. A

Aminadab. Nota ꝙ Aminadab interpretatur populus vrbanus, populus spontaneus, populi rota. qui etiam fuit dignus ꝙ apud ipsum arca testamenti reponeretur, propter cuius repositionem fuit à domino benedictus, sicut dicitur 1. Reg. 7. & 2. Reg. 6. Potest significare homines vrbanos, ciuiles, & domesticos, qui more rotæ sunt agiles & promptè obediẽtes, & ad omne bonũ spontanei & concordes. quia reuera tales digni sunt arcam sacramentorum vel dignitatum & beneficiorum ecclesiasticorum recipere, & exinde gratiam & benedictionem nunc & in futurum habere. vt dicitur 1. Regum 7. Intulerunt arcam in domum Aminadab &c. A

Aman. Amon. Ammon. Nota ꝙ in scriptura inueniũtur tria nomina, quæ de malis personis generaliter fuerunt dicta. Vnus scribitur cum a, & iste est Amã ab Assuero exaltatus, qui scilicet ab oĩbus gaudebat flexis genibus adorari. A

Et quia Mardocheus ipsum adorare nolebat, ideo studuit nõ solum in mortem eius, immo etiam in mortem totius Iudaici generis machinari, finaliter tamen fuit suspẽsus, & in patibulo quod alteri parauerat illa die qua magis lętus fuerat, morti datus est. Sicut ponitur Hester. 5. & deinceps. Et proculdubio iste gerit figuram omnium superborũ, sicut & Absalon. &c. factum est supra in loco suo. Secundus Amõ scribitur cũ simplici m. & o. Et iste fuit filius Loth, incestnosè à filia generat⁹ qui semper fuit vna cum posteritate sua contra filios Israel, dato ꝙ eiusdem esset consanguinitatis aut generis, molestus, & sibi inuidus, & contra eos prælatus, sicut dr̃ Gen. 19. & Iudi. 10. à Dauid fuit tamen finaliter victus, & pœnis & laboribus subiugatus. sicut dicitur. 2. Reg. 12. Et iste typũ gerit omnium inuidorum, quos. s. Loth, qui interpretatur declinans, diabol⁹, qui à Dei obedientia declinauit, in filia sua, quæ est malitia generat. Et contra filios Israel. i. contra bonos generaliter ipsos armat, bonis. n. semper inuident & contrariantur, dato ꝙ eiusdem societatis vel generis viciniæ vel patriæ esse noscantur. sicut dicitur Iudicum. 10. Filij Amon Iordane transmisso vastarunt Iudam & Beniamin & Effraym, afflictusq; est Israel nimis Constat. n. ꝙ inuidus etiam proprijs nõ parcit amicis vel consanguineis. Ideò sicut alibi dixi, cum semel à quodam philosopho peteretur quid erat illud a quo ptecipuè erat cauendum. Respondit ab inuidia inquit amici, & ab iniuria inimici Dauid tñ. i. Christus istos finaliter damnabit, & æternis miserijs subiugabit. 2. Reg. 11. Percussit Amon vsq; dum incalesceret dies. Tertius amon scribitur à nonnullis cum duplici m, & ab aliquibus cum simplici. Et iste fuit filius primogenitus Dauid qui typum gerit luxuriosorum, iste. n. sororem suam corrupit, & postquam corrupisset eam, eiecit, quã frater suus Absalon vindicauit. qui Ammon in conuiuio temulentum occidit. tales sunt luxuriosi, qui proprijs consanguineis vix parcũt iuxta illud 4. Reg. 21. Ammon seruiuit immunditijs. Et quorum amicitiæ finaliter in odium conuertuntur, quia reuera tales ebrietate & temulentia sępe grauantur, & finaliter ab Absalon, qui interpretatur patris amaricatio. i. diro iudicio perimuntur. 2. Reg. 13. Cum temulentus fuerit Ammon, percutite eum & interficite. Et sic dico ꝙ tres isti. s. Aman Amõ Ammon signant luxuriosos, inuidiosos, & præsumptuosos, Dic tñ si vis ꝙ Amon seu amonitæ & filij amon signant generaliter omnes peccatores. Amon. n. interpretatur populus

B Dolens
Murmurans
Iniquus
Inutilis
Parcens
Merens.

¶ Interpretatur etiam onerans, vel onustus, nutriens vel nutritus. Et proculdubio talis est populus peccatorum, quia pro certo isti sunt populus Dolens, per tristitiam. Murmurans per inuidiam. Iniquus per malitiam. Inutilis per pigritiam. Parcens per personarum acceptionem. Merens per desperationem. Nutriens & nutritus per gulam & delectationem. Onerans, supple alios per vexationem. Onustus per finalem inferni dãnationem. Isti. n. in hoc mundo vitijs prædictis postquam fuerint obnoxij, in fine erunt per damnationem æternam onusti, & cunctis tribulationibus aggrauati. Vnde de principe exercitus Dauid. s. Ioab. i. de Christo qui est princeps exercitus Dei patris, dicitur. 1. Paral. 20. ꝙ post anni circulum qñ solẽt reges ad bella procedere, congregauit exercitũ & robur militiæ, & vastauit terram filiorum Amon. Quia Ioab qui interpretatur pater. i. Christus post circulum anni. i. post finem vitæ exercitum angelorum & sanctorum aggregabit, & terras filiorum Amon. i. mundum qui est habitatio peccatorũ, vna cum peccatoribus vastabit, & perpetuo condemnabit. Vel si vis, per Amon potest intelligi diabolus, qui iustis inimicatur, qui dolet, murmurat desperat, inuidet & cõtristatur, & qui in inferno damnatione grauatur & oneratur, & à Ioab. i. à Christo vincitur & subiugatur. Ezech. 25. Pone faciem tuam contra filios Amon &c. Vide ibi si vis dilatare. Dic si vis ꝙ Amon qui interpretatur parcens, nutriens, nutritus, dolens, donans, filius generis, onustus, matris fętus, & fidelis, potest significare virum perfectum, qui parcit indulgendo, nutrit eleemosynam dando, vel prædicando, nutritur scientiam vel deuotionem gustando, donat liberaliter sua dissipando, dolet, & gemit per contritionem, onustus per Dei timorem & considerationem, fidelis est per fidei & veritatis professionem, filius est & matris fętus per humilitatem obedientiam, charitatem & subiectionẽ. Esa. 11. Filij Amon obedientes erũt. Et sufficit.

Amorreus.

A Nota quòd amorreus fuit quidam populus terræ promissionis accola, qui tamen propter scelera sua fuit à domino contemptus, & à Iosue deletus pœnitus & expulsus, sicut patet in lib. Iosue cap. 2. & Iosue. 10. & deinceps. Interpretatur aũt amorreus amarus vel loquens vel populus scitus vel populus illuminatus. Igitur generaliter loquendo, per amorreos possunt intelligi peccatores, qui reuera amari omnibus dici possunt, quia carent suauitatis & pietatis dulcore loquentes etiam sunt præ garrulitatis & iactantiæ clangore, qui etiam in hoc mundo præ ceteris sunt illuminati prosperitatis & mundanæ subtilitatis splendore. Sciti & cogniti possunt dici famositatis & vulgaris opinionis odore, terram promissionis. i. statum diuitiarũ, inhabitant in magnificentia & honore, à qua. s. in morte repelluntur. à Iosue. i. per Christum in inferno delentur in omni tristitia & dolore. Vnde amos. 2. Exterminaui amorreum a facie eorum. s. filiorum Israel, cuius altitudo cedrorũ, & altitudo eius & fortis ipse quasi quercus, & contriui fructus eius desuper, & fructus eius subter. Vel amorreus est diabolus. qui. s. est amarus præ inuidia, illuminatus in scientia, scitus, & A cognitus præ malitia, quæ terram promissionis. i. paradisum inhabitauit, sed inde à Iosue. i. à Deo & à filijs Israel. i. ab angelis expulsus ẽ. &c. Allega vt supra.

Amos.

A Qui fuit pastor & propheta, vel Amos qui fuit pater Esaiæ prophetæ, vel generaliter istud nomen Amos quod interpretatur fortis & potens, onerans aut robustus, potest significare christum filium Dei patris, qui fuit & est pastor & princeps populi christiani, qui reuera dici potest fortis, robustus & potens, & qui etiam onere mandatorum onerat vniuersos. Nauis enim contemperatẽ onerata, securius vadit per mare quam vacua. Grues etiam mare transuolantes lapillos in pedibus solent portare, vt ipsorum onere se possint contra flatus ventorum fortius stabilire. Sic vere, quia Deus videt quòd onus diuinorum mandatorum iustos stabilit, & ab omni lenitate compescit & dum mare præsentis vitæ transuolant vel transnatant, ipsos tutiores efficit atque reddit, ideo ipsos onere mandatorum & mundi tribulationum onerat, & iugo disciplinæ & pœnitentiæ ipsos grauat. Vacuitas enim, idest libertas, est quandoque causa submersionis mortalis & damnationis æternalis, quia, scilicet homo faciliter ad vitia labitur, quando aliquo repressorio pondere non tenetur. Ideò verus Amos onerans, idest Christus dicit Matth. 11. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos, iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Talis enim Amos, idest Christi debet esse filius & imitator quilibet Esaias, idest quilibet christianus. Et sic dicitur Esa. 27. Factum est verbum domini, ad Esaiam filium Amos. Vel si vis, dic quòd Amos qui constanter idololatris rebellauit, & propter Achab prædicare in Samaria non omisit, sicut dicitur in prologo super Gene. & Amos 7. potest intelligi vir perfectus, & maximè prædicator vel prælatus, qui scilicet pastor est & propheta. Pastor dico, alios regendo, & temporaliter & spiritualiter nutriendo, & propheta profunde cogitando, & futura & incognita præuidendo & meditando. Amos. 8. Quid tu vides Amos? Iste enim debet esse spiritualiter ita fortis, & potens per constantiam, quòd nullum debet timere, veritatem dicendo, sed idololatras & peccatores redarguere, & onerare, & eorum culpas, & futuras pœnas eis ostendendo. Et sic dicetur illud Amos. septimo. Rebellauit contra te amos in medio Samariæ. Vel per Amos qui alio modo interpretatur, auellens populum, vel populi diuulsio, potest intelligi diabolus vel tyrannus, qui spiritualiter, & temporaliter populum euellunt à iustitia, vel à fide vel à temporali prosperitate, & pace. vnde ipse Amos dixit. septimo. Non sum propheta neque filius prophetæ, armentarius ego sum, vellicãs Sycomoros. Sufficit.

Amouere. tus.

A Nota ꝙ amouere idem est quod à loco mouere, tollere, vel auferre. Et nota quòd amouere quandoque pertinet ad Deũ, quandoque ad virum iustum, quandoque ad virum impiũ. Deus enim.

Amouet vitia à pœnitentibus
Amouet supplicia à patientibus
Amouet solatia à delinquentibus.

Amouet dico vitia. ideò petebat, Dauid. in psalm. Viam iniquitatis amoue à me. Item amouet supplicia, quia

ſ.non ſolum aufert culpam, immo etiam pœnam, ideò rogabat Dauid in ps. Qm̄ tu feciſti, amoue à me plagas tuas. Item aufert & amouet ſolatia, ſicut patuit, quia ipſe amouit Saul à regno, ſicut dr̄ 1. Re. 15. & 2. Reg. 7. Saul amoui à facie mea. ¶ Item iuſtus debet amouere & à ſe tollere & auferre

Carnalia, ne inficiatur
Deceptorem, ne decipiatur
Mulierem, ne alliciatur

¶ Amoueamus igitur omnem carnalem delectationem, & affectionem. ſicut.n. de Samuele legitur. 1. Reg. 1. ipſe fuit cum matre donec amoueret eum à lacte. ¶ Item amoueamus verbalem detractionem. Prouer. 4. Remoue à te os prauum, & detrahentia labia longe fac à te. ¶ Item amoueamus mulierē. i. omnem muliebrem inquinationem. Sicut de Giezi legitur, q̄ ipſe acceſſit vt amoueret Sunamitem de pedibus Heliſei. ¶ Item mali amouent à ſe bonos, nolunt.n. vt communiter ſocietatem bonorum, ſicut de Saul legitur. 1. Regum 18. q̄ Saul non rectis oculis reſpiciebat Dauid, & timuit eum, eo q̄ eſſet dn̄s cum eo, & amouit eum à ſe. Sic igitur patet q̄ inuenitur triplex amotio, ſ. Dei, iuſti & impij. Vide in alijs titulis, quia
A paucæ ſunt auctoritates.

Amplexari.

Nota q̄ amplexari idem quod aſtringere, circundare, vel ligare. Accipitur igitur vt communiter pro illa aſtrictione quam facit homo cum brachijs erga illum quem diligit. Brachia.n. habent amicitiam cum corde. Et ideò quicquid cor diligit brachia libenter amplexantur & ſtringunt, & ipſi cordi pro poſſe aſſociant & adiungunt. Sic igitur patet q̄ amplexus ſignat amorē & familiaritatē, & ſpecialis amicitiæ claritatem. Notabo igit̄, q̄ in ſcriptura inuenitur quadruplex amplexus. ſ.

	Dei		Saluatiuus.
Amplexus	Iuſti	qui eſt	Delectiuus
	Impij		Infectiuus.
	Diaboli.		Deceptiuus

¶ Deus enim iam amplexatur iuſtos, vt ipſos teneat. Vnde anima beata dicit de Deo illud Cant. 2. Leua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Manus.n. leua ſeu ſiniſtra ad portandum & ſuſtinendū eſt fortior. Manus vero dextra ad agendum & operandum eſt agilior, ſm̄ Solinum. Cum igitur Deus habeat duas manus. ſ. dextram, quæ eſt charitas, & ſiniſtram, quæ eſt pietas, benè dicit anima beata q̄ leua pietatis eſt ſub capite ad ſuſtinendum, & dextera amplexatur ad diligendum & retinendum. ¶ Item iuſtus amplexatur bona, ne ipſis careat, amplexatur enim ſapientiam velut amicā. Vnde Prouerb. 4. Glorificaberis cum ſapientiam fueris amplexatus. Iuſti enim ſe inuicem amplexantur charitatiuè diligendo, & ſe alterutrum ſocialiter aſtringendo. Vnde de Iacob dicitur Gen. 33. q̄ frater eius amplexatus eſt eum, ſtringēſque collum eius & oſculans fleuit. ¶ Item impius amplexatur terrena, vt ipſa habeat, totus enim amplexus, & totus amor malorum eſt circa terrena vel circa amorem ſuorum carnalium amicorum, quos ipſi quanquam nullius ſint ſufficientiæ, tenerè amplexantur & diligunt. Exemplo illius Piſcis qui dicitur Kyloz, qui duobus pedibus poſterioribus amplexatur lapides, & duobus alijs rapit tranſeuntes Piſces, ſicut dicit Plini. in lib. de naturis rerum. Sic verè mundani, lapides. i. inſufficientes & inſenſibiles, ignorantes carnales amicos ſuos ſolent tenere, amplexari, & ſolum erga eos occupari, cunctis vero alijs ſolent inſidiari, & contra eos litibus & vexationibus prę liari. De quibus dicitur Iob. 24. Non habentes velamen, amplexantur lapides, vim fecerunt depredantes pupillos, & vulgum pauperem ſpoliauerunt. Quod etiam mali amplexantur, & diligunt temporalia & carnalia, & etiam alios malos exemplo Simiarum quæ libenter ſe mutuo amplexantur, patet Threno. 4. vbi dicitur q̄ qui veſcebantur voluptuosè, amplexati ſunt ſtercora. ¶ Item diabolus amplexatur fatuos, vt eos mulceat, quia ſicut ſecundum Plinium Leo tunc maximè predam amplexatur, quando timet q̄ ei auferatur. Sic diabolus per proſperitatis applauſus amplexatur fatuos, ne ſcilicet eos perdat. Eſa. 5. Rugiet vt Catulus Leonis, & tenebit predam, & amplexabitur, & non erit qui eruat. &c. Vide adhærere. Apprehendere. circundare. Diligere & aſtringere vel Tenere.

A
Amplius. or. are.

Nota quòd amplius ſemper ſignat aliquod augmentum ſiue temporis ſiue loci. Et ſic amplius idem eſt quod de cetero. vt Thob. 3. Amplius ex te non videamus filium. Siue operis, & ſic amplius idem eſt quòd adhuc, ſicut in pſalm. Amplius laua me ab iniquitate mea. Siue rei ſeu muneris, & ſic amplius idem eſt quod magis. Aggei. 1. Reſpexiſtis ad amplius, & ecce factū eſt minus. Breuiter igitur Amplius idem eſt quod plus. vide infra.

Ampliare. A

Vero eſt idem quod augmentare, & ſic accipitur pro honorari, ditari, magnificari, quod poteſt ſumi in bono vel in malo. In bono dico, ſicut. 3. Regum. 1. vbi dicitur quòd ampliauit dominus nomen Salomonis. In malo verò ſicut Eccleſiaſtic. 33. Non te amplifices ſuper omnem carnem. &c. Vide de augere. Creſcere, Augmentare. Magnificare. &c. Vel amplum idem eſt q̄ latum. vide vbi latitudo.

Amputare. A

Nota quòd amputare idē eſt quod reſcindere vel ſecare vel auferre, vel ſeparare. Poteſt.n. aſſumi tripliciter in ſcriptura. Eſt.n.

Amputatio meritoria
Amputatio damnatoria
Amputatio afflictoria.

¶ Prima eſt amputatio vitiorum, quando ſcilicet à nobis ſuperfluitates & vitia, malaque malorum conſortia amputamus, & nos ab eis ſeparamus. Et ſic petebat Dauid in pſalm. Amputa opprobrium meum quod ſuſpicatus ſum, quia iudicia tua iucunda. Sic etiam dicitur de Iudith quòd Holofernis amputauit cum pugione ceruicem. Holofernes enim eſt diabolus cuius ceruix, ideſt cuius primus impetus delectationis & tentationis eſt amputandus, & ne contra nos præualeat auferendus. 2. Macha. 1. Capitibus amputatis foras proiecerunt. Secunda eſt amputatio virtutum & meritorum. Mali enim nolunt eſſe in moribus integri & perfecti. Diabolus enim ſicut crudelis carnifex amputat eis ſpiritualia membra, ſcilicet gratias & virtutes. Vnde quidam habent linguam amputatam, inquantum carent recta locutione, quidam aurem, quia carent obedientia & auditione, quidam humerum, quia carent fortitudine & patientiæ ſuſtentatione, quidam caput, quia carent bona & ſana intentione, quæ ſcilicet eſt caput in actibus moralibus quidam genitalia quia carent prædicatione, & ſpiritali filiorum productione, quidam manus quia carent omni bona operatione. Quod.n. iſti habeant linguam rectæ locutionis amputatam, patet 2. Mach. 7. vbi dicitur q̄ Antiochus fecit amputari Machabeo linguā. De aure vero obedientiæ patet Mar. 14. vbi dicitur q̄ Petrus qui interpretatur, diſſoluens ideſt diabolus qui diſſoluit mentes hominum, amputauit auriculam ſerui principis ſacerdotū. De humero patientiæ & fortitudinis patet. 2. Macha. 12. vbi dicitur quòd Iudæi peruerſi Nicanoris crus & humerum amputarunt. De capite intentionis. Patet. 1. Paralip. 10. vbi dicitur, quòd Philiſtei amputarunt caput Saul, & corpus ipſius ſuſpenderunt. De genitalibus vero ſpiritualis prædicationis & productionis patet Deuter. 23. vbi dicitur quòd Eunuchus amputatis teſticulis & abſciſſo ventre non debebat templum intrare. hoc eſt dictu quòd qui neſcit prædicare, non deberi in eccleſia beneficium obtinere. De amputatione vero manuum bonæ operationis patet Iudicum. 1. vbi dicitur quòd 60. reges amputatis ſummitatibus manuum colligebant fragmenta menſæ Adonibeſeth. Iſta eſt ergo amputatio virtutum, & meritorum. Tertia eſt amputatio honorum & gaudiorum. Et iſta eſt illa quę Deus amputat à malis gaudium & ſolamen ſupple in morte. Baruc. 4. Amputabitur exultatio multitudinis. Sufficit de amputare. &c.

AN. A

Nota q̄ iſta dictio An, eſt dictio interrogatiua, & ponitur dubitatiuè, inquiſitiuè redarguitiuè, alternatiuè, Ponitur dico dubitatiuè. Gen. 27. Accede ad me vt probem te vtrū tu ſis filius meus Eſau an non. Ponitur dico inquiſitiuè, & ſic ſumitur Iudicum, vigeſimoprimo. vbi dicitur. Debeo vltra procedere ad dimicandum contra filios Beniamin an non? Item ponitur redarguitiuè, ſeu executiuè, & ſic ſumitur. quarto. Regum. decimonono, vbi dicitur. An fiduciam habes in Ægypto propter currus & equites? & Iudicum 15. An idcirco vocaſtis nos ad nuptias, vt ſpoliaretis nos? Ponitur etiam alternatiuè, & ſic dicitur 4. Regum. 19. Vis vt aſcendat vmbra decem lineis, an non? & Rom. 8. Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio, an anguſtia, an perſecutio, an fames, an gladius, an periculum? Igitur dico q̄ per iſtud aduerbium an, monetur homo à Deo vel ſcriptura

Considerate diuinam celsitudinem & maiestatem
Vituperare mundanam plenitudinem & facultatem
Dinumerare iustorum paucitudinem & paupertatem
Reformidare demonum fortitudinẽ & prauitatem
Recogitare iudicis promptitudinem & celeritatem
Paruipendere carnalem turpitudinem & fœditatem.
Comprehendere cœlorum celsitudinem & puritatem.

¶ Igitur dico ꝙ per istud aduerbium redargutiuum & inquisitiuum nos inducimur & monemur ad Dei maiestatem considerandum. Iob 22. An cogitas ꝙ Deus excelsior cœlo sit, & super stellarum verticem sublimetur, q.d. Hæc cogitare debes. ¶ Item ad mundi vanitatem vituperandum seu detestandum 4. Reg. 18. An speras in baculo arundineo atque confracto Ægypto? i. in mundo non est sperandum, cum sit baculus arundineus. i. vanus & debilis & confractus, nõ habens quicquam solidi, seu certi. ¶ Item ad iustorum paucitatem dinumerandum. Hiere. 5. Quærite in plateis eius, an inuenietis virum facientem iudicium. q.d. vix vel raro. ¶ Item ad demonũ prauitatem & reformidandum & præmeditandum. Iob 40. An extrahere poteris Leuiathan hamo & fune ligabis linguã eius? q.d. difficile est. ¶ Item ad iudicis celeritatem recogitãdũ Mar. 13. Vigilate, nescitis.n. qũ dominus domus veniat, sero, an media nocte, an galli cantu, an mane. ¶ Item ad carnis viliuatẽ vilipendendum. 1. Cor. 6. An nescitis, quoniam qui adhæret meretrici vnum corpus efficitur. ¶ Item ad cœli puritatem comprehendendum, quæ.s. tanta est ꝙ malos & impios non admittit. 1. Corin. 6. An nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt. Et cetera omitto & transeo gratia breuitatis. Vide infra de vtrum.

A **Ananias.** Nota quod ananias ſm quod diuersarũ personarum nomen extitit, potest sic diuersimode designare, inuenio.n. Ananiam.

Bene præsidentem
Parce comedentem
Angelum generantem
Falso prophetantem
Petro mentientem.

Primus signat bonum superiorẽ, quia sicut dicitur 2. Paral. 26. Ananias numeratur inter principes, Dauid. Secũs signat virũ abstinentem & munditiæ professorem, quia Ananias numeratur inter pueros regios abstinentes. Dani. 1. ¶ Tertius signat Deum creatorem, quia.s. angelus inuenitur dixisse Thobiæ. Ego sum Azarias Ananiæ magni filius. Thobiæ. 5. Et sic Ananias bene interpretatur donum gratiæ, vel respondens gratiæ vel gratificans gratẽ dominum, quia.s. bonus prælatus. & vir perfectus est propriè donum gratiæ Dei, qui bene operando gratiæ correspondet, & qui Deo regratiatur. gratẽ. ¶ Quartus vero Ananias signat hypocritam & deceptorem. vñ Hieremias fertur dixisse Ananiæ pseudoprophetæ illud Hier. 28. Audi Anania, nõ misit dominus. &c. ¶ Quintus aũt Ananias, signat auarum & mẽtitorem, quia.s. Ananias fraudauit beatũ Petrum de precio agri, & mentitus est sibi, quapropter continuo expirauit. sicut dicitur Actuum. 5.

A **Anathema.** Nota ꝙ Anathema semper in scriptura sumitur in malo. Signat enim executionem, maledictionem, excommunicationem, & abominationem. Nota ergo quòd Deus maledicit & anathematizat aliqua genera personarum & rerum, videlicet

Idololatrarum infidelitatem
Diuitiarum temporalitatem
Superbiæ fastum & pompositatem
Omnem nequitiam & iniquitatem
Christi blasphemiam, & proteruitatem.

De idololatria patet Deutero. 13. vbi præcipitur ꝙ si quis aliquam ciuitatem ad idololatrandum intraret, ipse cum ipsa ciuitate accendi deberet, & sic omnia consumi, ꝙ nihil de illo, anathemate fideli alicui adhæreret, ipsi.n. idololatræ & hæretici & eorum ciuitates & bona tanquam res anathematizata, debent à fidelibus vilipendi, & ab omnibus refugi & horreri. ¶ De temporali opulentia potest figuraliter poni illud quod dicitur Iosue. 6. de ciuitate hierico, quæ interpretatur luna, cuius bona fuerunt anathematizata, & filijs Israel interdicta, quorum quia Achor aliquid contra mandata domini retinuit ideò lapidibus obrutus fuit. Sic reuera Hierico. i. mundus ad modum lunæ mutabilis, cum omnibus bonis suis quantũ ad effectum est filijs Israel. i. Christi fidelibus interdictus, cuius bona si quis vltra licentiam à Deo concessam habuerit, lapidationi infernalis miseriæ subijcitur. Vnde. 1. Paralipo. 2. Achor turbauit Israel, & peccauit in furto anathematis, Et hæc dicit turbauit, Achor enim interpretatur turbatio, quia reuera auari alios in mundo turbãt & finaliter infernali turbationi subiacent. Ideò ipsi Achor legitur Iosue dixisse Iosue. 7. Quia turbasti nos, conturbet te dominus in die hac. De superbia autem patet Iudith. 16. vbi dicitur ꝙ cum populus dixisset ipsi Iudith. Omnia vasa bellica & canopeum principis holofernis accipe, ipsa tamen vniuersa in anathema obliuionis tradidit. De hæresi vero & blasphemia patet Gala. 1. vbi dicitur. Licet angelus de cœlo euangelizauerit vobis præterquã euangelizauimus vobis, anathema sit. De nequitia vero & iniquitate malorum, qui.s. à Deo in iudicio anathematizabunt, excõicabuntur, & interdicentur, dr̃ in persona domini illud, Malac. 4. Veniam & percutiam terram anathemate. Sufficit. Vide de excommunicatione, Maledictione &c.

Anatoth. Nota, ꝙ anatoth interpretatur obediens domino vel respondens de obedientia vide de Respondere. A

Ancilla. Idẽ est quod famula, serua, ministra, seu subdita. Et accipitur in scriptura in bono & malo. In malo accipitur pro aĩa peccatrice, quæ carni, mundo, & diabolo subijcitur & obedit. Ista dr̃ ancilla non filia, quia.s. serua est & nõ libera. Non.n. est peccatrix aĩa sui iuris, quia sæpe cõpellitur sensualitati seruire, & carnis appetitibus obedire. Et tñ dicit. Bern. ꝙ ancillam imperare, & dñam ancillari, magna abusio est. 1. Macha. 2. Quæ erat libera, facta est ancilla. Ancilla ẽt dr̃, quia non habet hæreditatem in domo Paradisi immò finaliter eijcietur in tenebras exteriores. Genes. 21. Eijce ancillã & filiũ eius. i. aĩam peccatricem & peccatũ ipsi᷒. ¶ Itẽ per ancillã intelligit̃ caro, quæ semper vitijs ancillatur. A
Gal. 4. Qui aũt de ancilla ſm carnem natus est. ¶ Item accipitur in bono, & sic signat animam seu personam humilem, sedulam seu discretam, quæ dño famulatur. Luc. 1. Ecce ancilla dñi. Itẽ signat voluntatem, quæ debet esse ancilla rationis. ¶ Item carnem, quæ debet esse ancilla aĩæ. Item ecclesia, quæ est ancilla Christi. Psal Ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ. Dicamus igitur breuiter ꝙ ancilla signat aĩam seu personam, quæ dño desiderat famulari. Et iõ tali ancillæ põt dici illud, Gen. 16. Agar ancilla Saray, vnde venis & quo vadis. In quibus verbis ostenduntur tria quæ debemus habere si Deo dignè volumus ancillari, ſm tres conditiones quæ in bona ancilla debent reperiri. Debet.n. habere B

Humilitatem
Sedulitatem
Sagacitatem.

Sic vere charissimi ancilla spiritualis debet habere humilitatis subiectionẽ Agar quæ interpretatur aduena. Sedulitatis cõmotionẽ. ancilla Saray. Ancilla.n. dicitur à cileo. les, quod est idem quod moueo. ues. ¶ Sagacitatis discretionẽ, quia debet scire vnde venit, & quo vadit. Habeat igitur humilitatem subiectiuam. Agar. Nã sicut videmus quod ancilla solet humiliter famulari, propter sui domini dignitatem, propter magni lucri vtilitatem, propter propriæ paupertatis necessitatem. Sic vere anima vel persona debet humiliter in diuino seruitio se habere, propter diuinæ dignitatis excellentiam, propter futuræ vtilitatis opulentiam, propter propriæ necessitatis indigentiam. Et ista humilitas ostenditur cum dicitur Agar. quod interpretatur aduena, qui.s. in terra aliena vbi habitat, solet humilius se habere. ad denotandum ꝙ nos alij qui in hoc mundo sicut in terra viuimus aliena, debemus esse præ ceteris humiles & benigni. vt de nobis dicatur illud Gen. 16. Habebat ancillam Ægyptiam nomine Agar. vbi oñditur ꝙ nos debemus habere C

Diligentiam. Ancillam
Abstinentiam. Ægyptiam
Indigentiã. Agar, quæ dr̃ aduena.

Sed pro certo charissimi multi sunt non sicut aduenæ, sed sicut hæreditarij possessores, quia.s. non volunt humiliter ancillari sed superbè & crudeliter principari. Non volunt subesse sed volunt præesse, non volunt subijci, sed volunt præfici. Isti ergo non videntur esse aduenæ. i. aliunde venientes, sed magis videntur huius mundi esse filij sibi hæreditariè succedentes, Isti sunt similes auiculis, quæ qñ ad caueã de nouo apportant̃ tunc quia vident se in loco extraneo detẽtas, solẽt primit᷒ esse tristes, & vix volũt comedere vel cãtare, sed finaliter qñ inueniũt satis ad comedendũ & bibendũ, paulatim obliuiscunt̃ ꝙ alienæ sint, & ꝙ aliũde venerũt, imò rectè ibi incipiũt viuere comedere, cãtare, psallere, & tripudiare sicut in loco ꝓprio, ac si ibi essẽt genitæ, & ac si aliũde nũq̃ fuissẽt apportatæ. Sic verẽ charissimi, si auicula. i. hõ bñ cogitaret, ꝙ ĩ cauea hui᷒ mũdi ẽ

aliunde.s. per creationem apportatus, & ibi sicut in loco extraneo detentus & positus, nunquã rideret vel gauderet, nec in hoc mundo delectationem habere, dicens cum ps. Aduena ego sum apud te, & peregrinus sicut omnes patres mei. Et alibi. quõ cantabimus canticum domini in terra aliena? Sed quia multi in ista cauea in qua detinentur.s. in mundo habent ad voluntatem suam ad comedendum & bibendum hoc est dictu, mundi delectabilia & prospera, ideò suæ conditionis videntur obliti. Nam ꝙ aliunde veniunt, & à Deo, non cogitant nec aduertunt, sed hoc videtur pœnitus obliuisci, quia s. ita bibunt & comedunt, quiescunt & dormiunt, cantant, & tripudiant, saliunt & superbiunt, lætant & consolantur, in ista cauea, ac si essent perpetuo remansuri, & ac si ibi esset ipsorũ habitaculum sempiternum. Et ideo videtur ꝙ talibus dicitur illud Ephe. 2. Fratres iã non estis hospites & aduenæ sed estis ciues. cum tamen istis dici deberet illud Gen. 19. Vt aduena ingressus es. Ideò videtur, ꝙ talis per Agar sit figuratus Gen. 21. vbi dicitur ꝙ Agar ancilla Saray cum se concepisse videret, superbiuit, & contempsit dominam suam. Sic vere multi sunt qui quando vident se concepisse. i. quando vident, ꝙ in vtero suo. i. suis receptaculis domibus & habitaculis diuitias conceperunt & aggregauerunt, statim obliuiscuntur, ꝙ sint ancillæ, & contra Saray. i. contra Deum superbiunt, & eius mandata proijciunt & contemnunt. Non sic charissimi, sed simus ad modum bonæ ancillæ, & habeamus humilitatem subiectiuam. Agar inquit. Gen. 16. Ecce ancilla tua in manu tua

D est. ¶ Secũdò debemus habere sedulitatem commotiuam seu obsecutiuam, quod ostenditur cum dicitur ancilla Saray. Sicut. n. ancilla debet esse sedula & studiosa, diligens & curiosa, agilis & operosa, vt sic domino suo placeat, & maximè diligẽtia sua debet apparere in domorum mundatione, in ostiorum clausione, in commissorum custoditione, & in iniunctorum adimpletione. Sic & nos debemus esse seduli, domum conscientiæ mundificando. Studiosi, ostia sensuum claudendo, virtuosi, commissa custodiendo. Operosi labores iniunctos perficiendo. Et hoc ostenditur cum dicitur ancilla Saray. Ancilla. n. dicitur ab an, quod est circum & Cilleo les. quod idẽ est quod moueo. ues. Saray autem interpretatur angustia. Ancilla ergo Saray est ille qui in angustia per sollicitudinem est diligens, operatur & circuit & mouetur. Matth. 26. Accessit ad Petrum ancilla ostiaria. vbi ostenditur ꝙ nos debemus habere Diligentiam sedulitatis. Accessit. Residentiam stabilitatis. ad Petrũ. Euidentiam subtilitatis. Ostiaria. Vel nota ꝙ debemus esse parati ad obsequendum. Accessit inquit. Firmati ad permanendum. ad Petrum. Astuti ad discernendum, quia ostiaria. Quia. s. subtiliter debemus discernere, quid est per ostia sensuum introducendum in cameram cordis nostri, & quid repellendum. Sed heu proh dolor multi sunt nõ sic quia re uera multi sunt qui non habent sedulitatem, sed tepiditatẽ, non diligentiam, sed negligentiam, non sunt studiosi, sed desidiosi, non laboriosi, sed delitiosi. Isti sunt similes Columbæ, quæ est auis humida & luxuriosa, & quandoq; sedens super arborẽ diu deliberat quo deberet tendere, ita ꝙ dum negligenter, & tarde accipit volatum suum, subito auceps proijcit sagittã, & eam occidit, vt dicit Plini. Sic vere multi sunt qui sunt ita pigri, ita tardi. i. negligentes ad volatum bonorum operũ exequendum, ꝙ via volunt se mouere de ramis. i. de delitijs huius mundi, immo sunt semper tardi, deliberando de sua motione conuersione & mutatione cogitando, & præuidendo, nunquã tamen adimplendo, & ideò venator & auceps diabolus taliter mittit subito sagittam mortis, ipsosq; interficit antequam impleant quod proponunt, & ita sua negligentia causa est suæ mortis. Et propter hoc de talibus ancillis negligentibus dicitur. Ancillæ eius minabuntur gementes, vt Columbæ murmurantes in cordibus. Illi. n. qui sunt Columbæ. i. negligentes tepidi & carnales minabuntur. s. à demonibus in infernum, vbi in cordibus suis gement, & perpetuo murmurabunt. Tales ancillæ fuerunt figuratæ. 2. Reg. 4. vbi ancilla ostiaria quæ purgabat triticum, obdormiuit, tunc ingressi duo latrones, qui Ysboseth regem Israel occiderunt. Sic charismi, dum ancilla. i. ratio quæ ostia sensuum debet custodire ne aliquid nociuum subintret, quã dico ipsa dormit per negligentiã in mundi prosperis, tunc subito intrant latrones. i. vitia, peccata, tentationes, & demonũ suggestiões, qui regem. i. aĩam interficiũt per consensus & operationes. Fur. n. non venit nisi vt furetur, & mactet & perdat. Ioã. 10. Vel etiã quã ancilla. i. prælatus obdormit per negligentiam & torporem, pro certo sæpe fit quod multos latrones. i. multas malas personas permittit in domum ecclesiæ quam custodiebat, intrare, qui more furũ solũ de lucro solens curare, & per mala opera regem Israel Christum in semetipsis crucifigere, & eum quantum in se est, occidere, & turbare. Tho. 2. Occiderunt regem filij eius. Ideò de qualibet tali negligenti ancilla potest dici illud Deut. 5. Requiescat seruus tuus & ancilla. Non sic charissimi non, sed simus studiosi, diligentes & curiosi, & operantes, & habeamus sedulitatem occupatiuam. ¶ Tertiò debemus habere sagacitatẽ E meditatiuã, quia. s. quisq; debet aduertere vñ veniat aut quo vadat. Nam sicut ancilla sapiens optimè considerat vnde venit, quia. s. de statu paupere & humili, & quo vadit. s. si officiũ suum dimittat, quia. s. ad domum propriã ipsam oportet reuerti vbi forte non inueniet nisi paupertatẽ, & iõ ipsa nititur bñ seruire, vt in domo dñi sui diutius commoretur. Sic vere nos debemus considerare vnde venerimus. s. vilitatẽ nostræ natiuitatis. Iterum quo vadamus. s. necessitatem nostræ mortalitatis, iudicij, purgatorij, & infernalis, pœnalitatis. Et sic si sapiẽtes fuerimus, dño bene diligenter & prouide seruiemus, vt in ea domo, quæ est paradisus, continuè commoremur, & ne ad domum nřam nobis pro peccato debitam. s. ad infernum reuerti turpiter cõpellamur. Videamus ergo vnde venimus, & quo vadimus, natiuitatem; & mortem, principium, & finẽ, terminum à quo & terminum ad quẽ, quia istæ sunt duæ extremitates, in quarum medio voluitur atque vertitur vita nostra. Sed pro certo diabolus facit multis sicut formica grano, volens. n. Formica ꝙ granum non possit germinare, sed ꝙ possit in cauerna sua reseruare, & ipsum in hyeme manducare, aufert ei extremitates, & sic granum perdit virtutem germinandi, & iõ tunc ab ipsa in cauernam portatur, & in tempore hyemis deuoratur. Sic verè diabolus abstulit hodie multis suas duas extremitates. s. memoriam suorum extremorum, quia. s. non cogitant nec in fine natiuitatis vilitatem, nec mane mortis necessitatem, sicut sunt mundi diuites, qui non cogitant nisi de præsentibus, nihil autem de præteritis aut futuris. Esa. 4. Auferet à te dñs caput & caudam. Et ideò isti non germinant per bonam operationem, & ad cauernam inferni portantur, per mortis dispositionẽ, vbi in hyeme. i. in tempore post mortem deuorantur, & roduntur, p æternã damnationẽ. Non sic charissimi non, sed simus sapientes ancillæ. s. præuidentes, & meditantes in præteritis & futuris. Iuxta illud Sap. 8. Prætereta nouit, & de futuris æstimat. vnde Sene. Si prudens fuerit, animus tuus, tribus temporibus dispensetur, præterita meditare, præsentia ordinare, futura præcauere, & sic quilibet poterit dicere. Ego sum Ruth ancilla tua. Ruth. n. interpretatur videns, quia s. per discretionem & consideratione nos debemus, sicut dictũ est, videre præterita & futura. Et sic charissimi, dico ꝙ nos debemus habere sagacitatẽ meditatiuã. vñ venis & quo vadis, iõ ad eius discretam discretionem inducimur Ionæ. 1. Quod est opus tuũ, quæ terra tua, vnde venis & quo vadis, vel ex quo populo tu es? Ista oĩa debemus considerare s. actuũ qualitatẽ, quod est opus tuum. Naturæ vilitatẽ, quæ terra tua. Mortis necessitatem, quo vadis? Status nobilitatẽ, E a quo populo es tu? Et sic si nos habuerimus

Sagacitatem meditatiuam
Sedulitatem occupatiuam
Humilitatem inclinatiuam.

Sicut bonæ ancillæ Deo, & prælatis poterimus famulari, ita ꝙ nobis dicatur. Ecce ancilla domini. Luc. 1. Sufficit.

Angelus.

A Angelus teste Grego. in moral. nomen est officij, non naturæ. Et accipitur angelus dupliciter in scriptura, scilicet naturaliter, & moraliter. Naturaliter seu litteraliter est Angelus, quædam substantia spiritalis, rationalis & intellectualis, semper mobilis, arbitrio libera, incorporea, Deo ministrans, gratia non natura immortalitatem obtinens. vt dicit Damasce. Et talis angelus est duplex, bonus, scilicet & malus. Bonus qui in principio suæ creationis Deo adhæsit, æternam gloriam adeptus, per quam Dei essentiam continuè speculatur. Matth. 18. Angeli eorum semper vident faciem patris mei. Malus. quĩ creatori suo inobediens, in isto caliginoso aere est detrusus, & ad bonorum exercitium, & peruersorum supplicium deputatus. Prouerbior. 13. Semper iurgia quærit malus, angelus autem crudelis mittetur contra eum. Item accipitur moraliter, & sic potest significare viros prouidos spirituales angelicos, & cœlestes, quantum ad angelos bonos, vel malos

malos & superbos quantum ad operationem ad angelos malos. Dicamus igitur aliqua de quolibet angelo bono tam naturali, quam morali,. Et quia in scripturis doctorum Theologię quasi omnium de naturis angelorum latissimi sunt tractatus, & maximè in.2. lib.sen.& in scriptis desuper fabricatis, ideò parum intendo dicere super istis sed qui breuiter, succinctè pulchrè, clarè, dilucidè & diserte voluerit proprietatē, virtutem, conditionem, operationem, cognitionem, & rōnem gradus, & ordinis distinctionem naturæ angelicæ agnoscere, legat librum de proprietatibus rerum, vbi in secunda particula agit de angelis quæ & quot requirit, veruntamen ne de proprietatibus angelicis totaliter sileamus, aliquid huic operi adiungamus. Dicamus igitur q sicut rex in propria domo & regno habet multos milites & ministros ad diuersa officia deputatos, quorum quidam ei assistunt, alij per regnū circumeunt & discurrunt. Sic verè Deus habet exercitum angelorum, qui sunt eius spiritales milites, atq; serui, & circa ipsum per Hierarchias & ordines in diuersis officijs, constituti, quia.s. quidā ei continuò assistunt. Alij per regnum.i. per mundum ad eius exequenda mandata volitant atque vadunt. Et ideò dicitur, Angelus q idem est quod nuncius, quia.s. tales sunt Dei spiritales nuncij & ministri. Ideò de angelis potest dici illud psal. 103. Facit angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis. In quibus verbis describitur quantum

Ad creationem. Facit
B Ad subiectionem. Angelos suos
Ad conditinoem. Spiritus
Ad cognitionem. Flammam
Ad prælationem. Ignis.

¶ Dico ergo primo q angeli sunt. Creatione digniores, quia deus facit eos. Conditione puriores, spiritus. Subiectione propriores, quia sunt angeli.i. ministri dei. Cognitione clariores flammam. Prælatione fortiores. Ignis. Sunt igitur dignioris creationis. facit.s. deus. In hoc .n. priuilegiata est natura angeli, & animæ, quia non elementorum coniunctione, non ex seminū commixtione, sed ex immediata Dei creatione in esse producuntur. quanto.n. substantia est purior & perfectior tanto, à nobiliore & perfectiore artifice introducit in natura. Et quia natura angelica est nobilissima & perfectissima, ideò est rōnabile q à summo artifice deo per immediatam creationem introduceretur in natura. Ideò bene dicitur q deus facit angelos. Vnde Deus potest dicere illud Eccl.24. Ego feci in cœlis vt oriretur lumē indeficiens. Nam sm aliquos sub creatione lucis quando dicitur. Fiat lux & facta est lux. Gen.j. creatio naturæ angelicæ designatur, quæ propter suam excellentiam luci vel lumini, cōparatur. Sunt igitur angeli dignioris creationis. Facit.

C ¶ Secundò sunt purioris conditionis. Spiritus, quia.s. angelus nihil habet corporale, nihil corruptibile, nihil mortale, immo naturam habet puram spiritalem, agilem, & subtilem, iuxta illud. Palpate & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet. Nam sicut aer est naturæ purissimæ, penetrabilis & subtilis, qui quando vento impellitur, & mouetur, aliquando naues ad portum ducit, aliquando ipsas in profundum subuertit. Sic vere angeli natura sunt purissimi, Vnde & à Dionysio dicuntur algamata.i. specula purissima & clarissima. Et ista quando vento.i. inspiratione diuinæ voluntatis mouentur, naues.i. animas ad portum paradisi perducunt, vel per executionem iustam ipsas in profundum inferni pertrahunt & conducunt. Isti ergo sunt spiritus. Vnde Dionysius de diuinis nominibus. cap.6. Est inquit angelus imago Dei, manifestatio occulti luminis, speculum purum splendidum, & immaculatum & incontaminatum, recipiens totam, si fas est dicere, speciositatem bene formatæ deiformitatis. Et nota, q isti dicuntur speculum & imago. Nam sicut smaragdus est lapis purissimus, ita q more speculi imagines repręsentat, sicut dicit Isid. Sic vere angelus est ita purę & specularis naturæ q imago Trinitatis, imago diuinæ puritatis, imagines etiam vniuersæ creaturæ naturalis indicantur in eo rutilant & apparēt. Est.n. sicut dicitur Sap.8. Candor lucis æternæ, speculum sine macula, & imago claritatis vel bonitatis Dei. Sunt igitur conditionis purioris. Spiritus.

D ¶ Tertiò dico q ipsi sunt subiectionis amplioris, quia dicuntur angeli & ministri. Apes.n. regem suum sequuntur, & ei obediunt & obsequuntur, ipsumq; extra alueare concomitantur, & ei pro viribus esse proximę nituntur, & ei obediunt & assistunt, & ei per dilectionem appropriant & accedunt, & in eius officijs & ministerijs occupantur. Et sicut apes circa regem suum in diuersis cellulis sunt locatæ, sic angeli circa Deum in diuersis ordinibus, & hierarchijs, statibus & officijs sunt constituti. Ministri inquit Heb.1. Omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi. Ministri enim sunt angeli ipsius Dei deputati ad custodiam animarum, ad regimen creaturarum, ad diuinæ voluntatis adimpletionem, & ad demonum coerctionem. Custodiunt enim animas siue bonas siue malas à tempore creationis suæ vsque ad diem mortis, regunt etiam creaturas, quia quicquid in inferioribus agitur, per Dei voluntatem ab angelis ordinatur. Demones etiam coercent, ne.s. vltra posse nostrum contra nos per tentationes sæuiant, & nos per tribulationes afficiant vel impugnent. Dei etiam voluntatem implent, quia sicut causa primaria effectus suos perficit mediante secunda, sicut rex mediante senescalco. Papa mediante legato. Artifex mediante instrumento. Sic deus voluntatem implet, perficit nunciat & declarat mediante ministerio angelico. In ministerium ergo missi. Isti enim sunt similes stellis, Sicut enim stellæ rerum, & temporum sunt immutatiuæ. Nam secundum Aristo. omnia inferiora variantur alterantur, & mutantur in conditionibus suis naturalibus per stellarum & orbium influentiam & naturam. Nam secundum stellarum motus & operationes, coniunctiones & oppositiones, retrogradationes, vel constitutiones, inferiora diuersimodè variantur, quāuis hmōi influentia sit mortalibus occulta incognita & ignota, & inde est q nunc æstus, nunc frigus, nunc vētus, nūc pluuia in his inferioribus occultè & subito generat, vt dicit idem. Sic teuera charissimi, est de angelis. Nam sicut stellæ præsunt naturalibus operationibus, sic angeli voluntarijs occasionibus & accidentalibus. quia breuiter quicquid in his infimis accidit, & totum quod fit disponente Dei misericordia vel iustitia sicut dicunt aliqui doctores, angelorum occultis influentijs & ministerijs adimpletur, sicut etiam per infinita exempla tam scripturæ quam alia posset dilucidè manuduci. ideò nunc æstus nunc pluuia, idest, nunc aduersitas, nunc prosperitas subito veniunt in hac vita, secundum quòd angeli accepta diuinæ ordinationis sententia ipsam inuisibiliter exequuntur. Iob. 35. Per hos enim indicat populos, & dat escam multis mortalibus. Nam per hos, idest per horum ministerium Deus infert mortalibus iudicium aduersitatis, & eis dat escam prosperitatis, ita q quilibet angelus potest dicere illud Luc. 22. Ego in medio vestrum sum sicut qui ministrat. Et si volumus, circa ministerium angelorū possumus notare q isti solent

Increpare delinquentes
Expurgare pœnitentes
Eleuare contemplantes
Satiare famescentes
Excitare torpentes
Liberare pereuntes
Illuminare cæcutientes
Dirigere viatorem
Reprimere peccatorem
Repellere tentatorem
Reducere oberrantem
Conducere ad cœlestia transeuntem.

¶ Primo. scilicet dico q angelus solet malos increpare, vnde Iudic. 2. dicitur, quòd angelus domini apparuit ad locum flentiū & increpauit filios Israel. E

¶ Item solet bonos purgare sicut dicitur Esa.6. quòd angelus calculo ignito purgauit labia Esaiæ prophetæ. ¶ Item solet mentem eleuare, vnde de Iacob scalā contemplante dicitur Gen. 28. quòd ipse vidit angelos in somnis ascendentes & descendentes ad scalam. descendunt enim ad homines, ipsis compatiendo, & ascendunt, mentes ad Deum eleuando. ¶ Item solet famelicos. idest illos qui æterna desiderant, recreare & satiare. Figurati in angelo qui attulit panem Heliæ, & ambulauit vsque ad montem Dei. 3. Regum. 19. ¶ Item solet torpentes excitare. vnde de angelo loquitur Actuum. 12. quòd ipse illuminato carcere & percusso latere Petri excitauit eum dicens. surge velociter. Angelus.n. illuminat carcerem mētis ipsius peccatoris per sui ipsius agnitionem, percutit latus. i. cor per immissam contritioné, & eum excitat per remorsum conscientiæ, & sic eum liberat à damnatione & à potestate Herodis.i. diabolicæ versutiæ. ¶ Item angelus liberat pereuntes. vt patet Dani.3. in tribus pueris ab igne liberatis. ¶ Item illuminat cęcos vt patet Thobiæ. 11. de angelo cuius documento Thobias cæcus fuit illuminatus. ¶ Item dirigit viam, quomodo filium Thobiæ in via direxit. Thobiæ. 5. & deinceps. ¶ Item diabolum repellit, vt patet Apocalip. 20. vbi angelus ligauit

sathanam in puteum abyssi. Et Thobiæ. 8. vbi angelus relegauit demonem in desertum superioris Ægypti. ¶ Item angelus peccatori obuiat, & eius malam voluntatem reprimit sicut de Balaam, qui ibat ad maledicendum, cui angelus cōtrarius obuiauit, & ipsius malum propositum reprehendit. ¶ Item angelus errantes reducit, patet de Agar ad dominam suam per angelum reducta. Gen. 16. ¶ Item angelus ad paradisum conducit & inducit, patet Lucæ. 15. vbi factum est ꝙ moreretur Lazarus, & portaretur ab angelis in sinum Abrahæ. Et Exo. 24. Ecce ego mittam angelum meū, qui te custodiat in via, & inducat in terram quam promisi patribus vestris. Patet igitur, ꝙ angeli sunt subiectionis amplioris, quia sunt angeli. i. nuncij & ministri Matth. 4. & Luc. 4. Accesserunt angeli, & mi-
F nistrabant ei. ¶ Quartò dico ꝙ isti sunt cognitionis clarioris, quia comparantur flammæ ignis, qui. s. in se lucet interius, & alios illuminat exterius. Sic vere angeli in se lucent per clarā cognitionem, & illuminant alios per occultam inspirationem. Habent. n. cognitionem specularem, quæ est in verbo, in quo vident occulta & secreta, abstractiuam, qua. s. per species, vel innatas vel à rebus receptas possunt omnia quæ sunt cognoscere. Item intuitiuam, quia. s. ex propria ingenij perspicacitate angeli intuitiuè & intrinsecè possunt videre rerum essentias & naturas. flamma sunt ergo ignis. In cuius figura dicitur de angelo qui apparuit mulieribus, ꝙ aspectus eius erat sicut fulgur, vestimentū eius sicut nix. & ideo dicitur Apoc. 1. Capilli eius candidi, oculi eius vt flamma ignis, pedes eius similes Orichalco. videtur ꝙ angelus habet Purissimam conditionē, quia habet capillos candidos. Clarissimam cognitionem, quia habet oculos vt flamma ignis. Firmissimam durationem, quia habet pedes similes Orichalco. Patet igitur de angelis quòd angeli habent

Cognitionem clariorem
Subiectionem ampliorem
Cognitionem puriorem
Creationem digniorem.

Vide in lib. de propietatib. rerum, & inuenies qualiter, & quare angeli in scriptura diuersimodè nominantur, quibus rebus, & quare, in picturis variè figurantur. Qualiter ēt & quomodo per diuersas hierarchias & ordines disponuntur. Vide etiam si vis in Mauricio, vbi de triplici Hierarchia eleganter distinguit de natura angelica. Igitur bis habitis sileamus, & de angelo morali. i. de viro iusto & perfecto, aliquid breuiter disseramus, ¶ Dico igitur ꝙ vir perfectus potest an-
G gelo comparari, & angelus nuncupari. Et ideò de quolibet viro perfecto potest exponi illud Apoc. 10. Vidi alium angelum fortem descendētem de cœlo, amictum nube, & Iris in capite eius. Ecce igitur charissimi quinq; conditiones quæ in quolibet angelo possunt reperiri, in quibus quilibet vir perfectus, debet eum imitari ad hoc ꝙ moraliter possit angelus nuncupari. Debet igitur habere, Conditionis eminentiam. Alium inquit angelum. Durationis residentiam. Fortem. Subiectionis defluentiam, vel abiectionis subiacentiam. Descendentē de cœlo. Compassionis redundantiam. Amictum nube. Perfectionis abundantiam, seu discretionis relucētiam, quia Iris debet esse in capite eius. Dico igitur ꝙ nos debemus habere eminentiæ dignitatem. Alium. Sicut. n. angelus excellit oēs creaturas in naturæ nobilitate eminentia & dignitate, ita, ꝙ propter suam eminentem conditionem, virtutem & perfectionem quasi videtur exemptus à conditionibus variationibus, naturis & regulis omnium aliarum creaturarum. Sic vir perfectus debet per sanctitatem & eminentiam bonæ vitæ alios præcellere, & ab aliorum communibus conditionibus sese totaliter segregare, quod ostenditur cum dicitur. Vidi aliū, quia. s. nos debemus esse alij per vitæ eminentissimam sanctitatem vt de nostra eminenti conditione dicatur illud. 1. ad Cor. 15. Alia est claritas solis, alia lunæ, alia stellarum. &c. Vide eā supra de alio in littera. C. Habeamus igitur eminentiæ dignitatem. Alium Apoc. 7. Vidi alterum angelum ascendentem ab ortu. ¶ Secundo habeamus residentiæ firmitatem. Fortem in-
H quit. Sicut. n. angelus habet naturam perpetuam & constantē ita ꝙ nunquam deficit nec moritur, nec corrumpitur, nec mutatur Sic verè nos debemus esse fortes stabiles, atq; firmi per constantiæ & perseuerantiæ residentiam & virtutem, quia. s. per nullum peccatum debemus ab esse gratię deficere seu mori, nec per aliquam tentationem variam alterari destrui, vel corrumpi. 2 Reg. 14. Sicut angelus Dei, sic dn̄s meus rex, vt nec benedictione nec maledictione moueatur. Et istud proh dolor est contra multos qui reuera non habent stabilitatem, sed mobilitatem, non durationem, sed defectionem, non constantiæ soliditatem, sed insolentiæ leuitatem. Et ideò non sunt fortes, sed debiles, non perseuerantes, sed fragiles, non angeli, sed demones. Nam mali angeli quanquā à Deo creati fuerint boni, in ista tamen bonitate minimè perstiterunt, imò statim, peccauerunt, & de empyreo ceciderunt. Sic verè multi sunt qui quamuis quandoq; sint boni, in bonitate tamen minimè perseuerant, immo per diuersa peccata statim mutātur & corrumpuntur, & alterantur. Iob. 4. Ecce qui seruiunt ei, nō sunt stabiles, in angelis suis reperit prauitatem. isti sunt similes illis horrendis animalibus quæ dn̄r Gripbes, quæ à volucre incipiunt, & in bestiam terminantur. Nam à parte anteriori sunt aquilæ, in posteriori autē sunt Leones, sicut dicit Isid. & Hug. Sic verè multi sunt qui à parte ante. i. in principio in iuuentute sunt aquilæ. i. viri spirituales, & angelici, qui. s. more aquilæ clarè vident per discretionem, altè volant per contemplationem, fortiter rapiunt per bonā operationē. Sed verè tales, quē sic à volucre incipiunt, in bestiam terminantur, quia. s. in sua bona conditione non permanent nec persistunt, imò à parte posteriori. i. in senectute & in fine ipsi inueniuntur bestiæ, & Leones. i. bestiales, Leonini, mali, perfidi, & peruersi. Istud patet de multis malis prælatis & ecclesiasticis qui in suo ingressu sunt angeli, in suo progressu sunt hoies, in suo egressu sunt demones, in suo principio sunt aquilæ, in suo termino sunt leones. Et sic nullam habent constantiæ vel perseuerantiæ firmitatem, sed totius fragilitatis & inconstantiæ leuitatē. Istud potissimè patet de detractoribus, qui a parte ante hoc est dictu in præsentia videntur esse aquilæ. i. boni, spiritales. Sed ꝑ certo à parte posteriori in absentia ipsi inueniūtur Leones. i. mordaces, detractores, & susurrones. 1. Pet. 5. Aduersarius vr̄ diabolus tanquā Leo rugiens circuit quærens quē deuoret. Non sic charissimi nos. Non simus mutabiles, sed stabiles, non degenerantes, sed perseuerantes, non à statu gratiæ decidentes, sed ibi perpetuo permanentes, quod ostenditur cum dr̄. Fortem. Oseæ. 12. In fortitudine sua directus est cum angelo. vt de nobis possit dici illud. 3. Esdræ. 3. Forte est vinum fortior ē rex, fortiores sunt mulieres, vbi ostēditur, ꝙ per tria possumus esse fortes. s. Per feruorē deuotionis. vinū. Per splēdorē discretionis. Rex qui. s. bene scit regere. Per dulcorē compassionis. mulieres. Sic igit̄ debem⁹ habere, residētiæ firmitatē. Fortē in-
quit. ¶ Tertiò debemus habere humilitatis subiectionē. Descē- I
dentem inquit de cœlo. Sicut. n. angeli habent obedire Deo, & eius voluntatē implere, & ad suæ voluntatis executionē de cœlo ad terrā humiliter descendere & venire, Sic vere nos debemus Deo & nostris maioribus humiliter obedire, & in operibus virtuosis iugiter ministrare, & ad terram & ad statū infimum & ad nostræ terrenitatis considerationē per humilitatem descendere & venire. Descendentē inquit. Mat. 28. Angelus domini descendit de cœlo, & accedens reuoluit lapidē, & sedebat super eum. Angelus iste charissimi, est vir perfectus, qui de cœlo. i. de excellentia contemplationis ad terram & ad considerationē suæ terrenæ conditionis debet humiliter inclinari, lapidem etiam sepulcri sui debet per mortis memoriam continuè reuoluere, & super ipsum per feruentem meditationem continuè residere. Quod est contra multos, qui reuera nolunt descendere per obediētiā ad ministerium, sed ascendere per superbiam ad magisterium. Non descēdere per subiectionē, sed ascendere per ambitionē. Et iō isti non debēt descendere cum bonis angelis, immo debent ascendere cū lucifero & malis spiritibus & peruersis, qui. s. dicebant, Esa. 14. Ascendam super altitudinē nubium, & similis ero altissimo. Tales sunt similes fumo, qui semper sursum ascendit sed quāto plus eleuatur, tanto amplius euanescit. Sic verè mali superbi & ambitiosi semper quærunt ascendere, & non descendere, sed alijs præferri, non eis deferre, ad alta officia promoueri, non ab eis remoueri. Veruntamen quanto plus ascendunt, per promotionem, tanto plus euanescunt per superbiā & elationem. Figurati Apoc. 9. vbi de quodam puteo exiuit fumus fornacis magnæ, & obscuratus est sol de fumo putei. Sic verè charissimi, de puteo. i. de mundo vel de statu peccati emanat, hodie fumus. i. vir ambitiosus & superbus, qui. s. sursum in statu ecclesiæ promouetur, sed pro certo sol. i. status clarus ecclesiasticæ religionis, aer. i. status purus regularis conditionis hodie obscuratur de fumo putei. i. de mala vita, & infamia taliū fumorum & peruersorū ambitiosorū & superborū. Quia breuiter loquendo, & religio & ecclesia hodie inficit̄, maculat̄, & contami-

contaminatur per subditorum suorum obscurissimam fœditatem. Non sic charissimi non. Non ascendamus per vanitatẽ, & ambitionem, sed more angelico descendamus per humili-
K tatem, & subiectionem. Descendentem inquit de cœlo. ¶ Quartò dico q si moraliter volumus esse angeli, nos debemus habere benignissimam compassionem. Amictus inquit nube. Angeli. n. boni compatiuntur peccatoribus, quando vident eos à veritatis regula deuiare. quod patet, quia ipsos cõtra demones defendunt & tuentur. Exemplum de Angelo Thobiæ, qui Asmodeũ ligauit in deserto, qui occiderat maritos Annæ. Thobiæ. 7. Exemplum de Angelo qui apparuit domino consolans eum dum esset in agonia, Luc. 22. Exemplũ de Angelo qui apparuit Thobiæ, qui conduxit eum. Breuiter loquendo, concludere possum q boni Angeli iuuant peccatores, & eis compatiuntur, vnde Iudic. 2. Angelus domini apparuit ad locum flentium. Sic pro certo viri perfecti debent compati alijs per pietatem, & per compassionem misereri, ipsos in suis necessitatibus adiuuare, scilicet errantes conducendo, tristes consolando, tentatos, & tribulatos protegendo & defendendo. quod ostenditur cum dicitur. Amictus nube. Per nubem. n. quæ stillas pluit nobis & mittit, intelligitur distillatio dulcifluæ pietatis, qua. s. boni Angeli. i. viri boni angelici & perfecti debent esse amicti & operti. ps. Operit cœlum nubi. & pa. ter. plu. quando. n. Deus operit cœlum. i. virum perfectum angelicum atq; sanctum nubibus dulcissimæ pietatis, tunc certe inferioribus. i. subditis, & vicinis pluuia, hoc est dictu benefactorũ abundantia præparatur. Ideò de bonorum pietate & compassione potest dici illud Esa. 33. Angeli pacis amare flebunt. s. præ compassione super miserijs peccatorum. Quod est contra multos, qui magis sunt similes malis angelis, quam bonis, quia. s. aliorum culpis aut miserijs nõ compatiuntur, sed in eis potius delectantur. Alios etiam nõ adiuuant aut confortant, sed eos potius afficiunt & molestant ita q boni possunt dicere de talib⁹ malis angelis illud. 2. Cor. 12. Datus est mihi angelus sathanæ, qui me colaphizet. Non
L sic charissimi non, sed habeamus benignissimam compassionem. Amictus nube. ¶ Quintò habeamus sagacissimam discretionem. Nam sicut angelus est res discretissima, habẽs intellectum subtilissimum, ita q omnes rerum imagines & species in eo relucent & apparent. Sic & nos debemus habere sagacissimam & clarissimam discretionem, ita q cognitio oĩum rerum quæ pertinent ad salutem, debet in nostris cordibus relucere. quod ostenditur cum dicitur. Iris in capite eius. Per Iridem. n. in qua apparent omnes colores rerum inferiorum, intelligo humanum & discretum intellectum, qui diuersarũ rerum cognitionibus coloribus & cõditionibus debet esse totaliter picturatus. Quod re uera est hodie contra multos, qui pro certo non sunt per discretionem & sapientiam colorati, sed magis per ignorantiam obscurati. Non sunt picturati, sed excæcati, non sunt Iride coronati, sed nebulis & tenebris obfuscati. Et ideò isti non sunt Iris per representatiuam cognitionem, sed bene comparantur Iridi quantum ad aliam conditionem. Iris. n. s̃m Aristo. semper est ex opposito solis. Itẽ Iris cum duobus cornibus tangit terram. Item Iris nunquam apparet nisi tempore pluuioso. Et hoc quia Iris nihil aliud est, nisi refulgentia colorum impressa per radios solares in ventre nubis humidæ & aquosæ. Item s̃m Aristo. Iris nunquã apparet de nocte, sed semper de die, nisi forte rarissime. s. semel in quinquaginta annis. Iterum Iris nunquam apparet in puncto meridiei, quando sol est in sua maxima claritate. Hæc omnia dicunt Aristo. in lib. Metheororum, & Isid. Re uera charissimi, tales Irides sunt hodie multi in mundo, quia primo multi sunt in mundo qui semper sunt ex opposito solis. i. semper contrariantur soli iustitiæ Deo per mentis peruersitatem desperationem & obstinationem. Esa. 3. Circuit aduersus Deum erecto collo, quia manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum. Gen. 16. Iterum cum duobus cornibus s. cum intentione & affectione ipsi tangunt terram. i. temporalia & terrena per auaritiam & ambitionem Iudith. 13. Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius non est in eo. Iterum isti non videntur, non apparent, non inueniuntur nisi tempore pluuioso. i. cum tempore prosperitatis, quia. s. amici sui bene inueniunt eos in prosperis, sed nullatenus in aduersis. Et ideò dicitur q Iris videtur de die non de nocte, quia. s. multi sunt qui bene se monstrant in die prosperitatis, ita quòd isti videntur dicere illud Ioan. 12. Si quis ambulat in die, non offendit, quia lucem huius mundi videt. Sed verè in nocte. i. aduersitatis tempore se abscondunt, quia breuiter, rarissime accidit q mundani amici in nocte aduersitatis hominibus se præsentent. ps. Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt om. be. syl. quando. n. nox & tenebræ aduersitatis ponuntur circa aliquem, tunc fere omnes bestiæ syluæ. i. omnes viri bestiales peccatores & falsi amici ab ipso fugiunt, pertranseunt, & recedunt. Et ideò benè possumus concludere, vltimum. s. quia tales Irides nunquam videbuntur in puncto meridiei, quia vere quando sol Christus meridiem æternæ claritatis faciet in paradiso, tunc isti minimè videbuntur. Ita q quantum ad eos verificabitur illud Amos. 8. Occidet sol in meridie, & tenebrescere faciam terram in die luminis. Non sic ergo charissimi, non simus tales Irides, sed simus Irides reuersę causatiui colorum & specierum per sagacissimam cognitionem, vt sic ad modum Iridis seu arcus cœlestis in cœlo habeamus cõtinuè mansionem, vt sic de nobis dicatur illud Gen. 6. Apparebit arcus meus in nubibus. vbi ostenditur q talem discretionem concomitatur. Decoris euidentia, Apparebit. Rigoris inuidentia, arcus. Honoris præsidentia, in nubibus cœli. Et sic erimus angeli claræ cognitionis. Et sic de nobis dicetur illud quod de viro perfecto dicitur Malach. 2. Labia sacerdotis custodiunt scientiam. Sequitur, quia angelus domini exercituũ est. Patet ergo quòd si volumus esse angelici & perfecti, nos debemus habere clarissimam cognitionem. Iris in capite. Dulcissimam compassionem, nube. Humillimam subiectionem, descendentem. Residentiæ durationem, fortem. Eminentem conditionem, Alium. Dicitur igitur bene. Vidi alium angelũ fortem, descendentem de cœlo, amictum nube, & Iris in capite eius. &c. Et hæc de angelis sufficiat. Expositiones. n. tot figurarũ & exẽplorũ de angelis, sicut in diuina pagina reperiuntur, propter prolixitatẽ omisi. Vide supra de altari, vbi illa auctoritas, apparuit angelus dñi stans à dextris altaris incensi, exponitur & diuiditur. Et si vis, nota q angelus. i. vir angelic⁹ solet

Præcedere exemplariter	Dico primo q isti debẽt exemplariter præcedere vnde Exodi. 32. Angel⁹ meus præcedet te. Item debet socialiter conuiuere seu cõducere l hobi. 5. Angelus domini cõ comitetur vobiscum. ¶ Item debet virtualiter resistere, sed diabolo et vitijs. ps. Angelus domini coarctans eos. ¶ Item debet cordialiter accendere. s. alios ad amorem Dei & proximi. Iudi. 13 M
Conducere socialiter	
Resistere virtualiter	
Accendere cordialiter	
Defendere efficaciter	
Corrigere seuerissimè	
Instruere sagacissimè	
Degustare suauissimè	
Adorare deuotissimè	
Considerare subtilissimè	
Desiderare feruentissimè	
Prædicare doctissimè	
Ministrare promptissimè	
Et sic cum Deo poterit conregnare beatissimè.	

Angelus domini in flamma ascendit. ¶ Item debet efficaciter defendere. ps. Immittet angelus domini in circuitu timentiũ eum, & eripiet eos. ¶ Item debet seuerissimè corrigere. s. obstinatos, exemplo angeli, qui occidit exercitum Sennacherib Esa. 38. & ps. Angelus domini persequens eos. ¶ Item debet sagacissimè instruere. Apoc. 1. Significauit quæ oportet fieri cito, loquens per angelum. ¶ Item debet suauissimè degustare. s. Eucharistiam & spiritalia. ps. Panem angelorum manducauit homo. ¶ Item debet deuotissimè adorare. ps. Adorate eum omnes angeli eius. ¶ Item debet subtilissimè considerare. Mat. 18. Angeli in cœlis semper vident faciem patris. ¶ Itẽ debet feruentissimè desiderare. 1. Pet. 1. In quem desiderant angeli prospicere. ¶ Item debet altissimè prædicare. Apoc. 5. Audiui vocem angelorum multorum. ¶ Item debet humillimè ministrare. Math. 4. Accesserunt angeli, & ministrabant ei. Et sic poterit beatissimè conregnare. Math. 16. Filius hominis venturus est in gloria sua cum angelis suis. &c. Talis ergo debet esse bonus angelus, idest vir angelicus & perfectus, & diuino seruitio deputatus. Et sic dicetur de ipso illud Mat. 22. In regno Dei non nubent neque nubentur, sed sunt sicut angeli Dei. Et hæc de angelo morali sufficiunt quantum ad præsens. ¶ Et si vis nomen angeli referre ad malum signi N
ficatum, potes dicere quòd mali possunt dici angeli, quia. s. sicut angelus à natura humana & ab omnibus carnis passionibus est separatus, sic multi ita sunt præsumptuosi quòd non videntur sapere, quid humanum, & conditiones fragilitatis humanæ penitus ignorare. Et ideò alios videntur,

enntemnere, & ſe præ alijs reputare, & contra delioquentes
acerbiter debacchari. Vnde iſti ſunt Angeli crudeles, de qui-
bus dicitur Prouer. 17. Angelus crudelis mittetur contra eũ.
Nota ſi vis in vitis patrũ, lege, & dic de illo qni noluit cum fra
tre ſuo operando in cella manere, ſed dixit ſe ſicut angelum,
velle ſine potu & cibo contemplationi vacare, qui cum in ſo-
litudine ſex diebus ſine cibo manſiſſet, & præ fame deficeret,
nocte venit pulſans ad fratris ianuam, petens cibum. Aperi
frater inquit ianuam, quia fame pereo. Alius autem deridens
aperire nolebat. Tu non es inquiens frater meus, quia frater
meus Angelus factus eſt. Et ſi vis poteris dicere contra vanos
qui ſe angelos fingunt eſſe, ꝙ angelus caret corporea ſolidita-
te, & ideò non dormit, non comedit, &c. ſic mali & vani, ca-
rent ſoliditate ſubſtantiæ, & perſeuerantia durationis, dormi
tione deuotionis, cibo Euchariſtiæ, & doctrinæ & lectionis.
Et ſic iſti ſunt Angeli Sathanæ, qui ſe transfigurant in Ange
los lucis. 2. Corin. 11.

A **Angulus.** Nota ꝙ Angulus nihil aliud eſt quam con
curſus duarum linearum rectarum, in co-
num & pyramidem tendentium, & inuicem vnitarum. In ſcri
ptura igitur per angulum poſſunt multa notari. Signat. n. An-
gulus in bono animum, qui eſt angulus clauſus, & Chriſtum
qui eſt angulus rectus, prælatum ſeu quemlibet virum iuſtũ,
qui eſt angulus firmus, eccleſiæ ſtatum, qui angulus tutus.
Eſt. n. angul⁹ locus clauſior ſeu ſecretior, locus rectior, locus
firmior, locus tutior. Dico ergo ꝙ angulus eſt locus ſecretior
ſeu clauſior. In angulo. n. duæ lineæ ſimul clauduntur, & ſi-
gnat cor, quod debet eſſe ſecretum & clauſum, & ab omnium
vitiorum introitu alienum. talis locus anguloſus figurari po-
tuit. 3. Reg. 7. vbi dicitur ꝙ in angulis columnarum variæ e-
rant celaturæ, quia re uera anguli. i. corda columnarum mun
di, ſcilicet principum, prælatorum, & clericorum debent
eſſe ſculpti virtutibus & depicti, & varijs diſciplinis celati.
Quattuor. n. anguli conſtituunt rem quadratam, quæ ceteris
rebus & figuris eſt vt communiter magis firma. Sic vere quat
tuor affectiones bene ordinatæ conſtituunt cor perfectum, ip
ſumq́; faciunt ſtabile, conſtans, & firmum. Quod benè figu-
ratur Ezec, 46. vbi dicitur ꝙ atrium templi quattuor habebat
angulos: & in angulis atriola diſpoſita. Aduerte tñ quod dici
tur Iob. 1. ꝙ. ſ. filijs Iob conuiuijs vacantibus irruit ventus, à
regione deſerti, & concuſſit quattuor angulos domus, & ſub-
uerſa domo vniuerſos occidit. Sic vere dico ꝙ ſæpe fit ꝙ dum
filij Iob qui interpretatur dolens. i. bona propoſita, & bonæ
mentis conſiderationes, quæ filij ſunt doloris, circa conuiuia
delectationum ſe laxant, ventus vanitatis & ſuperbiæ, quat-
tuor angulos. i. quattuor cordis affectiones concutit, & cun-
cta deſtruit, & ſubuertit. Quod bene figuratur Exo. 27. vbi
dr̃ ꝙ in altari erant cornua per quattuor angulos quia. ſ. in al-
tari cordis malorum per quattuor angulos affectionum inue-
niuntur hodie cornua vanitatum & præſumptionum. Cum re
uera econtra, ſicut ex præcepto domini. Num. 15. In quattoor
angulis palliorum debebant inſeri fimbriæ, vt homo recorda
retur Dei mandatorum, ſic in quattuor angulis cordis debe-
rent non cornua ſuperbiæ, & vanitatis, ſed potius fimbriæ hu
militatis inſeri, vt ſic homo Dei mandatorum ſtudeat recor-
dari. Deut. 22. Funiculos in fimbrijs facies per quattuor angu
B los pallij tui. Iſte eſt ergo angulus locus ſecretior. ¶ Secundò
dico ꝙ angulus eſt locus rectior, & ſic ſignat redemptorem,
qui fuit ſemper angulus nulla vitiorum obliquitate diſtortus,
Angulus. n. eſt vnus, & tñ conſtat ex duabus lineis, duos etiã
parietes coniungit, & eos in ſe colligat atq; vnit. Sic Chriſtus
vnus eſt, & tamen ex duabus naturis conſtat, diuina. ſ. & hu-
mana, & duos parietes. i. duos populos Iudaicum. ſ. & Gen-
tilem in ſe & in fide ſua coniunxit pariter & vniuit. Ideò iſte
lapis angularis dicitur, in quo. ſ. vterq́; populus iungitur, & in
quo tota ſtructura fundamenti eccleſiæ ſuſtentatur. ps. Lapi-
dem quem repro. edifi. hic ſa. eſt in ca. an. & Eph. 2. dicitur. Ip
ſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu, in quo omnis ædifica
tio conſtructa creſcit in templum ſanctum in domino. Iſte an
gularis lapis fuit figuratus in ædificatione templi Salomonis,
vbi ſicut ponit hiſtoria ſcholaſtica, erat lapis quem artifices,
nullo loco adaptare valebant. In fine vero operis cum in ſum
mitate parietis vnicus lapis deficaret, ille lapis toties reproba
tus illi loco fuit taliter adaptatus, ac ſi propter hoc fuiſſet ſpe-
cialiter fabricatus. hic eſt ergo Chriſtus, quem priori ædifica
tores eccleſiæ. ſ. Iudei & populi Iudeorum omnino refutaue-
runt, & ad nihilum & tanquam lapidem inutilem damnaue-
runt. Iſte tñ contra ſpem eorum fuit in ædificio eccleſiæ tali-
ter adaptatus ꝙ in ſuperiori & in ſummo angulo fundamenti
fuit diſpoſitus & locatus. ps. Lapidem quem reproba. edi. hic
fa. eſt in ca. ang. De quo vtique admiratiuè dicebatur Iob. 38.
Super quo inquit baſes eius. i. terræ vel eccleſiæ ſolidatæ ſunt?
aut quis dimiſit lapidem angularẽ eius, Chriſtus ergo eſt an-
gulus qui eſt rectior. ¶ Tertiò dico, ꝙ angulus eſt locus fir- C
mior. Et ſic dico ꝙ per angulum poteſt intelligi prælatus vel
quilibet eccleſiaſticus, vel etiam quilibet in ſeculo ſuperior,
vel præfectus. Sicut. n. anguli domorum ſunt ceteris partibus
vt communiter magis fortes, & hoc quia quadratioribus, &
fortioribus lapidibus conſtruuntur, quod ideò neceſſariũ eſt,
quia ſi angulus caderet, vterque paries rueret & periret, in
cœlo etiam & in Zodiaco illa ſigna quæ domos angulares ſeu
cardinalia ſigna dicuntur, fortiora, & influendo, & ſignifican
do maiora eſſe noſcuntur. Sic verè tales qui in populo angu-
lares & principales exiſtunt, debent eſſe firmiores, & in bo-
nis operibus fortiores, & ad ſuſtentationem eccleſiæ, vel pa-
triæ meliores. Ideò de prælato poteſt dici illud Eſaiæ. 28. Ec-
ce ego ponam in fundamentis Sion lapidem probatum angu-
larem & pretioſum. Iſte eſt ergo angulus firmior. ¶ Quartò D
dico ꝙ angulus eſt locus tutior, & ſic proculdubio ſignat ſta-
tum eccleſiæ vel religionis in quo ſolo tutè & ſecurè poſſum⁹
habitare. Signat etiam ſtatum paupertatis, qui pro eo tutus
dicitur, quia inde nullus inuitus expellitur, & quia nunquam
pauperi inuidetur. Senec. In obſeſſa via pauperi pax eſt. Ideò
bene dicitur. Prouerb. 21. ꝙ melius eſt ſedere in angulo do-
matis, quam cum muliere litigioſa. Mulier. n. litigioſa eſt ſecta
infidelium, vel etiam mundana proſperitas, in qua pro certo,
non eſt tutum manere, immo melius eſt & tutius in eccleſiæ
paupertatis angulis habitare. ¶ Sic ergo patet quomodo an- E
gulus poteſt ſignare in malo, & ſic eſt angulus Obſcurior,
Deſpectior, Suſpectior, immundior. Obſcurior dico, quia ra
ro illuminatur. Deſpectior, quia pauperes & viles perſonæ in
angulo ſedere iubentur. Res etiam deſpectæ de quibus parũ
curatur, in angulo proijciuntur. Suſpectior, quia illi qui ſibi
timent in angulo latitant, & illi qui nocere volunt in angulis,
abſconduntur. Immundior etiam, quia fæces & immunditiæ,
domus in angulo reponuntur, ibi etiam mingitur, & vilitates
aliæ in angulo libentius efficiuntur, ſicut patet de cattis, qui
in angulis ſtercorizant. Dicam ergo ꝙ angulus poteſt ſignare
peccatorem, quia eſt obſcurus per falſitatem & doloſitatem,
ps. Veritas non quærit angulum. Deſpectus apud Dei ma-
ieſtatem, vnde Babylon deſerta dicitur Hier. 51. Non tollam
ex te lapidem in angulum. Suſpectus propter occultam ini-
quitatem, & propter iniquam in omnibus voluntatem. De
malis iudicibus dicitur Dan. 13. ꝙ ipſi latebant in angulo po
merij, vt Suſannæ nocerent. Immundus propter luxuriæ fœdi
tatem. vnde de luxurioſa muliere dicitur Prouer. 7. Nunc fo-
ris, nunc in plateis, nunc in angulis inſidias ponit. Vel ſi vis,
dic per angulum ſignificari diuerſa vitia. ſ.

Doloſitatem, quæ eſt obſcurior	Allega vt ſu-
Iniquitatem, quæ eſt ſuſpectior	pra, Vel dic
Carnalitatem, quæ eſt immundior	ꝙ angulus ẽ
Inſolẽtiã ſeu inuerecundiã, quæ eſt deſpectior	mundus, qui
Odium & inuidiam, quæ eſt conſtrictior.	dici põt ſtri-

ctus locus quia nulli ſufficit. Locus obſcurus, quia ſcientia &
veritas deficit. Locus ſuſpectus, quia nullus ibi proficit immo
tentator ibi inſidiatur & interficit. Locus deſpectus, quia nul
lus ſanctus ipſius habitatorem ſe efficit, ſed potius ipſum con
temnit & reijcit. Locus immundus, quia omnes inquinat & in
ficit. Allega ſicut ſupra. Et hæc de angulo ſufficiunt.

Anguſtia. Idem eſt quod tribulatio, aduerſitas, tri- A
ſtitia, ſeu pœnalitas. Et dicitur anguſtia ab
an, quod eſt contra, & guſtus, quia. ſ. guſtum humani appeti-
tus non delectat, ſed ipſum afficit & contriſtat. Dicitur etiam
anguſtia ab anguſtus, quia. ſ. per locum arctum & anguſtum,
moleſtum eſt tranſire. Sic verè per anguſtiam & tribulatio-
nem tranſire non eſt delectabile, ſed moleſtum. Nota ergo ꝙ
eſt anguſtia deteſtabilis, & eſt anguſtia damnabilis, & triſta-
bilis, delectabilis & commendabilis. ¶ Commendabilis eſt il
la quæ in hac vita pro Deo & pro ſalute animæ ſuſtinetur. Et
iſta nihil aliud eſt quam pœnitentia, contritio, abſtinentia, ſeu
afflictio in patientia tolerata. Et de hac Marci. 4. Mathei. 7.
Anguſta eſt, porta & arcta eſt via quæ ducit ad vitam. ¶ Itẽ
eſt

est angustia detestabilis. Et hæc est quæ pro mundo, pro diuitijs, pro carne, pro delitijs, pro honoribus & eminentijs, in hoc seculo sustinetur. Et de hac dicitur Danielis. 13. Angustiæ sunt mihi vndiq; & quid eligam ignoro. ¶ Item est angustia contristabilis. Et hæc est angustia infernalis. de hac in ps. Tribulatio & angustia inuenerunt me. Sapientiæ. 5. Turbabūtur timore horribili præ angustia spiritus gementes. Et threnorum. 1. Inimici eius apprehenderunt eam inter angustias. Vbi ostenditur ꝙ in angustia infernali. Securitas excluditur, quia ibi sunt inimici. Mobilitas excluditur, quia apprehenderunt eam q.d. non potest plus fugere. Pluralitas includitur, quia. s. non habet vnam solā, sed plures. Iter angustias inquit. Ergo ibi excluditur securitas, quia. s. anima est inter inimicos suos. Inimici inquit eius. Nam sicut ouis, quæ est inter lupos columba inter accipitres, asinus inter Leones, mercator inter latrones nō sunt in tuto, vel in securo loco, & hoc quia sūt inter hostes, & inimicos capitales. Sic verè nec anima sola sine adiutore à Deo & angelis derelicta, est in securitate quando est inter demones infernales, & hoc quia omnes sunt ipsius inimici, saluti ipsius inuidentes, & de eius interitu congaudentes. psal. Inimici mei viuunt, & confirmati sunt qui oderunt me. vbi ostenditur ꝙ anima damnata habet inimicos, Confęderatæ coniunctionis. quia sunt plures simul. Inimici inquit. Interminatæ durationis, quia. s. nunquam moriuntur, immo semper viuunt. Immutabilis obstinationis, quia confirmati sunt. Implacabilis affectionis, quia oderūt me gratis. Talis inimicitia est similis inimicitiæ pardi, & Leonis. Isti duo. n. sibi inuicem inimicantur, & quia pardus nō potest Leoni fortitudine præualere, ideò tali vtitur astutia. Facit. n. vnam foueam à parte anteriori latam, à posteriori strictam & angustā in qua à posteriori parte est foramen, per quod pardus qui est gracilior, potest transire, Leo autem qui est grossior, transire non posset. Videns ergo pardus ꝙ leo dormit, inuadit ipsum & prouocat ad sequendum in illam foueam, ad quam fugit, leo autem inueniens latam viam in introitu sequitur & prosequitur pardum vsque ad interiora, quæ quia nimis sunt stricta & arcta, ideò leo non potest vltra transire, immo quanto plus intrat, tanto magis se coarctat, & tunc pardus pertransiens per aliam viam per quam intrauerat, leonem angustiatū à tergo impetit & occidit. Sicut dicit Homerus in libro de pugnis & astutia bestiarum. Reuera charissimi, talis inimicitia, talis pugna, talis astutia est hodie inter diabolum & animam, qui sibi inuicem inimicantur. Figura Gen. 3. vbi serpenti. i. diabolo dicitur. Inimicitias ponam inter te & mulierem. Possum ergo dicere ꝙ sicut leo est animal generosum, sic homo, quantum ad animam. Sene. Generosus est animus hominis, & facilius ducitur quam trahatur. Pardus est diabolus versipellis, qui reuera contra leonem. i. contra hominem, non potest nisi per astutiam præualere, quia. s. non potest ipsum ad peccatum per violentiam inclinare. sed quid? pro certo iste, pardus diabolus habet vnam foueam periculosam. s. infernū, cuius pro certo introitus est multum latus, fundus autem angustus. quia mundana prosperitas, quæ est ingressus, & via istius foueæ, ē hodie delectabilis atq; lata. quia teste Mat. 7. Lata & spatiosa est via quæ ducit ad mortem, & multi ingrediūtur per eam. Sed verè fundus istius foueæ ita strictus arctus, & angustus est, ꝙ ex quo aliquis intrauerit, non poterit vlterius pertransire. Et ideò pardus iste diabolus videns ꝙ leo. i. homo incipit dormire. i. delectari & sibi complacere in mundi delectabilibus, impetit eum per suggestiones, prouocat ipsum per tentationes, & facit ꝙ per peccata & malas operationes in principio ipsum sequitur ad foueam infernalē. vbi quia inuenit foueam latam. i. viam prosperitatis ideò vsque ad intima se immergit, & vsque ad altitudinem inferni per mortem animæ, & corporis se immittit, vbi pro certo taliter constringitur seuitijs, & arctatur pœnæ supplicijs, ꝙ non potest perpetuo liberari, nec vltra progredi vel exire, immo necesse habet ibi perpetuo remanere. Et ideò inimicus suus pardus diabolus videns ꝙ non potest se de angustia liberare, ipsum audacter cruciat & affligit. Deut. 28. In angustia & vastitate opprimet te hostis. Istud fuit figuratum Nume. 22. vbi dicitur ꝙ dum Balaam esset super asinam, & ad regem Moab properaret, expectauit eum angelus euaginato gladio in angustijs, duarum maceriarum, vbi neq; ad dexteram neq; ad sinistrā, transire poterat. Sic vere charissimi, angelus. s. Sathana expectat in angusto loco inferni, vbi per angustiam duarum maceriarum. i. ipsius sepulchri & mortis, vel per angustiam corporis & animæ habemus transire, & vbi non est locus diuertendi vel fugiendi illis, qui super asinam carnalitatis & sensualitatis equitant atq; sedent, qui. s. ad mandatum regis Moab. i. ad voluntatem mundi circumeunt & discurrunt, vt. s. ipsos gladio supplicij æterni feriat, interficiat, & occidat. Et si simus sapientes, nos erimus sicut asina Balaam, quæ videns angelum cum gladio in illo loco angusto, deuitauit, & nullo modo voluit vltra progredi, sed antequam veniret ad illud angustum, stetit, & vltra procedere non præsumpsit. si bene attendimus ꝙ angelus sathana cum gladio suo expectat nos in angustia mortis & inferni statim à via peccati debemus diuertere, & nullo modo vlterius pertransire, ne forte ab isto angelo in isto angusto occidamur per dānationē, & per angustiæ, perpetuæ læsionē. De tali angustia & inimicitia loquit scriptura Luc. 21 Circūdabunt te inimici tui vallo, & coangustabūt te, & ad terrā prosternēt te. vbi osditur, ꝙ in ista inimicitia de qua loquit scriptura. Nō est locus euasionis q̃a circūdabūt te. Nō ē loc⁹ dilatiōis q̃a coangustabūt te. Nō est locus cōcordātiæ, q̃a ipsi sunt inimici tui. Non est locus residētiæ quia ad terrā prosternent te. Et ideò nō restat nisi ꝙ aīa dicat illud 1. Par. 21. Ex oī parte angustiæ me premunt. Benè ergo patet ꝙ ibi excluditur securitas. Inimici inquit. ¶ Secundo dico, ꝙ ibi concludi- B
tur libertas seu mobilitas. Apprehendunt inquit eam. Sicut. n. videmus quandiu lepus est externus, velociter circuit, & mouetur, ita ꝙ vix ab aliquo potest capi, veruntamen quando à venatore in aliquo angusto reti cōcluditur tunc sua leuis mobilitas retardatur, & ipse apprehenditur, capitur, excoriatur, & manducatur. Sic peccator quandiu est in nemore huius vitæ, non facit nisi discurrere circuire, & per forestam huius seculi euagari, ita ꝙ vix à venatore. i. à Deo qui ipsum quotidie per tribulationes persequitur, sua leuitas vagabundaq; mobilitas restringitur, sed finaliter istę inducitur in rete angustissimum. s. in mortem, de qua non potest fugere, & tunc ibi apprehenditur per diuinam sententiam à canibus. i. demonibus & eis committitur, à quibus pelle temporalis substātiæ exuitur, & ab inferni supplicijs deuoratur. Apprehendunt ergo eam. Apoc. 19. Apprehensa est bestia & pseudoprophetæ, & viui missi sunt in stagnū ignis & sulphuris &c. De tali apprehensione & angustia dicitur Iob. 15. Vallabit eum sicut regē angustia. Mobilitas ergo concluditur. ¶ Tertiò dico ꝙ pœna- C
litas includitur, quia. s. ibi sunt angustiæ in plurali. Inter angustias inquit Sunt autem istæ angustiæ, infirmitatis afflictio, prosperitatis amissio, paradisi exclusio, & mortis afflictio, & inferni damnatio. Sicut. n. serpens transeundo per angustum, & strictum foramen pellem deponit, ita ꝙ totus nudus vlterius transit. Sic verè anima quæ per strictissimum foramen mortis pertransit, pellem. i. temporalem substantiam, carnem seu corpus dimittit, & post se derelinquere debet, & tota nuda nihil secum nisi peccata portans ad inferni angustiam cogitur pertransire. Inter angustias inquit. q.d. non est vna sola angustia, immo plures Dan. 13. Angustiæ mihi sunt vndique. Est igitur anima peccatrix in angustia Propter,

Inclusam pœnalitatem
Conclusam mobilitatem
Exclusam securitatem.

Nota si vis aliquantulum curiosius distinguere. Dico quòd angustia dicitur ab ango, quod idē est ꝙ constringo vel coarcto Et sic notabis ꝙ est angustia.

Mundialis habitationis
Temporalis tribulationis
Cordialis coarctationis
Virtualis contristationis
Noxialis desperationis
Infernalis desolationis.

Prima est angustia terrenorū quæ scilicet ita sunt stricta modica, & angusta, ꝙ nullius animi capacitati sufficiunt, non sufficiunt enim bonis, quia sicut dicitur. Animo dominum contemplanti angusta est omnis creatura. Et hoc quia secundum Augu. Animam Dei capacem nihil minus Deo replere potest. Omnia autem temporalia non sunt, nisi punctus respectu æternitatis, & omnia creata non sunt nisi punctus respectu diuinæ infinitatis. Malis etiam non sufficiunt, quia semper nituntur plus habere, & semper desiderat status latitudinem ampliorem. similes vento in augusto loco viscerum terræ contento, qui locum angustum abhorrens côcutit totam terram. Sic cupidi omnia concutiunt, vt ad latitudinem exeant ab angusto. Et ideò breuiter mundanis omnibus potest dici illud Ios. 17. & 4. Reg. 6. Populus multus es,

angustus est tibi locus montis Effatim. Et ideò sancti ed modum incarcerati qui abhorrens angustiā desiderat libertatē, abborrent corporis & mundi angustiam, & cœlestis latitudinis desiderant ciuitatem, dicentes Deo illud Esa. 49. Angustus est bic mihi lecus, da mihi locum vt inhebitem. ¶ Secunda est angustia seculi flagellorum. i. tribulationnm, & afflictionum, quibus. s. boni angustiati sunt in hoc mundo. Heb. 11. Egenies, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. In tali tamen angustie possunt iusti consolari triplici ratione. Primo quia Cbristum habent ductorem. Secundò quie ipsū habebunt liberatorem. Tertio, quia ipsum hebebunt vindicatorem & defensorem. Isti. n. à Christo ducuntur. Vnde de Dauid. i. de Christo dicitur. 1. Reg. 22. ꝙ conuenerunt ad eū omnes qui erant in angustie constituti, & factus est eorum princeps. Item ꝙ ab eo liberentur, patet Prouer. 11. Iustus de angustia liberatus est. Et Prouer. 12. Effugiet iustus de angustia Item ꝙ ab eo finaliter vindicentur. patet Sapientiæ. 5. vbi dicitur ꝙ stabunt iusti in magne constantia ednersus eos qui se angustiauerunt. &c. ¶ Tertia est angustie hominum peccatorum. Peccata. n. ita angustant & strictificant cor bumanum, ꝙ non potest recipere secum Deum per gratiam, proeimum per amicitiam, virtutes per complacentiam, Vnde de peccatore dicitur Eccle. 17. Angustiabitur peccatis. Et Iob. 15. Angustia vallabit eum. ¶ Quarta est angustia hominum perfectorum seu contritorum, quia. s. iusti semper sunt in quadam angustia cordis, quia. s. semper angustiantur dolore commissorum, & dolore committendorum, de periculo viæ, & de dilatione patriæ, vnde de hoc Dauid iustus dicebat in ps. Tribulatio & angu. inue. me. & contex. me tenebræ. Quinta est angustia obstinatorum, qui. s. in angustia desperationis eeistunt, figurati in Saul qui dicebat sicut dicitur. 2. Reg. 1. Sta supra me, & interfice me, qm̄ tenent me angustiæ. ¶ Sexte est engustia damnatorum. de qna Esa. 30. Onus iumentorum austri in terre tribulationis & angustiæ. sed de iste ed plenū visum est supra. Sed si vis, edhuc potes dicere ꝼm Mauricium, ꝙ angustia trinulationis, vel timoris, & contritionis ad multa proficit, quia. s. ipse facit,

Deum cogitari mentaliter
Denm inuestigari realiter
Deum propitiari suauiter
Deum exquiri & deprecari humilirer.

Facit dico Deum recogitari. Ionæ. 2. Cum agustiaretur in me anima mea, Deū recordatus sum. Item facit Deū quæri, & inuestigeri. Ese 26. Dn̄e in angustia requisierunt te. Item facit Deū misereri & propitiari Deut. 26. Dn̄s Deus nr̄ respeeit humilitatē nostrē & laborē & angustias. Itē facit Deū orari & deprecari. Baruch. 3. Anima in angustijs & spiritus attritus clamet ad te Sufficit. Vide de tribulatione, contritione, dolore, &c.

A **Anima.** Est quædam substantia simplee, incorporea, spiritualis, & rationalis, ed viuificandnm, & monendum corpus ex nihilo à Deo create. Quia de animæ nature dicere nisi inquantum potest tangere mores, ed istud non spectat opusculum, ideò de hoc pœnitus sileamus. Sed aliquid de anima quantum ad mores inseramus. ¶ Dico igitur ꝙ anima est similis Turturi, quæ est auis simplex & casta. Est. n. turtur sociam suam multum diligens & amissione eius semper dolens. Et ideò si sociam snam perdiderit, nulli alteri amplius se coniungit, sed memor ipsius semper gemit, vt diert Isido. Reuera charissimi, talis est anima. De sni. n. natura est simplex casta pura pariter atq; munda. Et ideò aīa dr̄ ab a, quod est sine, & mene, quod ē sanguis, quia sine sanguine. i. sine macula fœditatis. Ista ēt sociam suam, cui Deus ipsam à creatione coniungit, videlicet carnem humanam miro amore diligit Quia ꝼm epostolum Eph. 5. nemo carnem suam odio bebuit, Tantus. n. est amor animæ ed corpus, ꝙ eb ipso nunquam queрit naturaliter separari, & si per mortem separeta fuerit, hoc non est sine tristitia & dolore. Mar. 14. & Matt. 26. Tristis est anima mea vsque ad mortem. Ab ipso etiam separata, nulli alteri compari. i. nulli alteri cerni vel corpori copulatur, immo contra Pythagoricam opinionem, quasi vidue, vbi Deo placuerit commoratur, & de amisse societate semper gemere perhibetur, quia ꝼm Aug. Anima beata quandiu est separata, semper babet quendam gemitum. i. quendam eppetitum inclinationem & desiderium ad ipsum corpus, & per consequens non potest perfectè beatificari, quousq; in resurrectiooe iterū corpori sit vnita. Ideò de tali naturali amicitia inter animam, & corpus potest intelligi illud Gen. 34. Conglutinata est anima eius cum ea. Et si ista amicitia inter corpus & animam seruatur ab anima circa corpus, multo fortius debet seruari, circe Deum. Iste est. n. animæ verus comper socius, & maritus, cui ipsa matrimonialiter desponsatur. Istum igitur debet summè diligere, & si per peccatum ipsum perdiderit, de hoc debet gemere & dolere, nullum præter ipsum debet admittere, sed eius aduentum continuè expectare. ps. Eapecta dominum, viriliter age. Nulli. n. alteri compari. s. nec mundo, nec carni, nec diabolo debet se coniungere per desiderium & affectum, sed ad verum sponsum suum totis visceribus anhelare. Et ratio est, quie sicut maritus habet vxorem iuuare & defendere, & prolis propegine fœcundare, sic Deus animam, quando sibi per gratiam copulatur, à demonibus & vitijs eā defendit, vt ipsam virtutibus & gratijs iungat & fœcundet. Et ita de anima quæ ita per gratiam est coniuncta, potest dici illud Hiere. 31. Et erit anima eorum quasi hortus irriguus. In quibus verbis ostenditur ꝙ anime deber habere tres conditiones morales ꝼm tres conditiones naturales quas dignoscitur obtinere. Hebet. n. anima naturaliter Durationis æternitatem. Erit. Diuinitatis conformitatem. Quasi. Potentiarum B fertilitatem, quia est hortus irriguus, vbi. s. sunt plures arbores. Sic verè in anima debet esse moraliter loquendo. Cordis stebilites perseueratura, Erit, Dei conformitas representatiua Quasi. Morum fęcunditas exuberatiua. Hortus irriguus. Habeat igitur primo perseuerantiæ stabilitatem. Erit. Nam sicut anima naturaliter est perpetua & immortalis, ita ꝙ eius essentie non potest deficere, nec perire, iuata illud Matt. 10. Animam autem non possunt occidere. Sic vere moraliter ipsa debet esse perpetua & immobilis per perseuerantiæ firmitatem. quia. s. nunquam debet deficere per peccatum, sed in esse gratiæ perpetuo manere, quod ostenditur cum dicitur Erit. quod est futuri temporis, ad denotandum quod non debemꝰ tantummodo esse in præsenti, sed etiam in futuro per constantiæ & perseuerantiæ futuram stabilitatem, & maaimè, quia istud verbum sum, es, est, signat constantiam, firmitatem, & residentiam duratiuem. Sapi. 8 Puer eram ingeniosns, & sortitus sum animam bonam. Et ideò videtur ꝙ enima debet esse similis cuidam constellationi quæ dicitur arcturus, septentrio Arctophylax sen bootes, quæ ꝼm Greg. & Isid. habet septem stellas querum tres è quattuor sunt distinctæ. Ista autem constellatio nunquem occidit, immo in omni tempore enni continuè apparet. Est. n. propinqua polo arctico stellæ maris immobili, circe eum continuè vertitur, & ideò nobis nunquam occidit vel disparet. Stella maris, charissimi, quæ est immobilis, & nauigantes dirigit, est Deus: cuius essentia, Non mouetur, Non varietur, Non vertitur, Non mutatur. Immo perpetuę est immobilitatis. Malac. 3. Ego dominus, qui non mutor. Et ideò nautas. i. homines viatores, qui mare nauigant huius mundi, ed portum dirigit paradisi. Septētrio igitur est anima, quæ septem stellis. i. septem virtutibus, quarum. s. tres Theologicæ à quattuor Cardinalibus sunt distinctæ, debet esse moraliter insignita. Figurata est Apoca. 1. in illo qui habebat septem stellas in dextera sua. Et iste pro certo nnnquam debet occidere per peccatum sed continuè & perpetuò circa polū arcticum. i. circa Deum esse & epparere per gratiam, & dilectionem, & circe eum moueri & eircuire per laborem & operationem, considerationem & contemplationem, deuotionē, & orationem. Vnde Esaiæ. 60. Non occidet vltra sol tuus. Et Can. 3. Surgem, & circuibo ciuitatem. Et illud proh dolor est contra multos, quorum animæ non videntur immortales, sed temporales, non durabiles sed defectibiles, non permanētes, sed per imperseuerentiam à firmitate boni propositi desistentes, quia multi sunt qui in bonis operibus minimè perseuerant, immo si ipsa quandoq; incipiunt, statim deficiunt, atq; cessant. Ideò tales possunt dicere illud ps. Defecit in salutare tuum anima mea. Quia sicut dicitur Ezech. 18. Anima quæ peccauerit, ipse morietur. Non sic charissimi, sed habeamus, permanentiæ stabilitatem. Erit inquit. Sepi. 4. Placita erat C Deo anime eius. ¶ Secundò habeat anima consonantiæ conformitatem. Quasi inquit. Nam sicut enime neturaliter est imago ipsius Dei, sic vere moraliter ipse debet esse eius imago, hoc est dictu habere eius conformitatem, imitationem, similitudinem & figuram quantum ad mores, gratias, & virtutes, quod ostenditur cum dicitur quesi, qnod est eduerbium, similitudinis, & signat comparationem, conformitatem, & similitudinem, & relationem. Ad denotandum ꝙ nos debemus

Deo

Deo per bona opera conformari, comparari, assimilari, & referri, & Matthei.5. Estote similes patris vestri qui in cœlis est. Et ideò videtur ꝙ anima debet esse similis cuidam lapidi precioso qui dicitur Selenites, in quo ſm Dios. & Isido. semper apparet imago lunæ, & ſm ꝙ luna recipit varias immutationes, ſm hoc illa imago in illo lapide variatur & immutatur, sic itaque ꝙ nunc noua, nunc plena, nunc in increméto, nunc in decreméto imago eius reperitur, & sic in omnibus suis mutationibus, lunæ variationibus conformatur. Sic verè cum in anima appareat & existat imago lunæ. i. beatissimæ Trinitatis, Deitatis, & diuinitatis, hinc est ꝙ quantum ad morales conditiones sibi debet totaliter conformari, & istam lunam Deum; & maximè Christum quantum ad omnes motus, & conditiones, mores & perfectiones, labores, & operationes, quas habuit in hoc mundo, debet pro viribus imitari. Vnde Apo. Imitatores Dei estote, sicut filij charissimi. Et ideò ista debet renouari per conuersionem. Crescere per meritorum cumulationem. Decrescere per humilitatem & subiectionem, & esse plena lumine per sagacitatem & discretionem. Ideò de tali assimulatione, & comparatione & mutatione qui ostenditur cũ dicitur, quasi dicit Eccles.50. Quasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi luna plena in diebus suis lucet. Anima.n. debet esse conformis Deo. Quo ad constantiæ stabilitaté, Quasi stella. quæ.s. dicitur à stando. Quo ad clementiæ benignitaté. Matutina, quæ.s. est hora diei magis humida. Quo ad concordiæ vnitatem seu communitatem. In medio, quia.s. habet coniungere extrema. Quo ad orationis feruidum vaporem. Nebulæ. Quo ad discretionis fulgidum splendorem. Quasi luna plena. Quasi inquit. vnde de anima dicitur Eccle.23. Anima calida quasi ignis. i. quasi Deus, qui dicitur ignis consumens, Deut.4. Et ista pro certo charissimi, sunt contra multos, qui Deo nolunt conformari, sed difformari, non eum imitari, sed eius moribus contrariari, non ei per virtutes assimilari, sed ei per peccata totaliter disparari. Quia proh dolor multi sunt hodie qui Deum non imitantur, sed mundo, carni, vel hosti, per diuersa vitia conformantur. Isti fuerunt figurati Apoc.13 Vbi omnes gentes acceperunt imaginem bestiæ & characterem eius. Ideò isti finaliter vna cum bestia illa missi sunt in stagnum ignis & sulphuris. Sic vere charissimi, hodie quasi totus mundus accepit in sua conuersatione imaginem bestiæ, hoc est dictu, mundi & carnis & hostis. Imago.n. mundi accipitur per auaritiam, carnis per luxuriam, hostis per superbiã mundi. Et ideò finaliter tã isti significati & imaginati tali imagine. i. tali nefaria conuersatione & imitatione, vna cum bestia quam imitantur. i. cum mũdo hoste vel carne, in stagno ignis, & sulphuris. i. infernali miseria damnabuntur. ps. Ignis sulphur & spiritus procellarum, pars calicis eorum. Nõ sic charissimi non, sed habeamus consonantiæ seu similitudinis, & virtualis efficaciæ conformitatem, qua.s. Deo & sanctis debemus esse consoni, similes, conformes, vt dictum est. vide infra de quasi, in loco suo.

D ¶ Tertiò dico ꝙ anima moraliter debet habere virtutum opulentiæ fœcunditatem. hortus irriguꝰ inquit. Nam sicut anima naturaliter habet plures potentias, s. memoriam, intellectum, & voluntatem, sic moraliter ipsa debet habere plures spirituales potencias. i. plures gratias, & virtutes. Debet habere ingenium ad contemplandum per discretionem. Voluntatem ad affectandum per dilectioné. Memoriam ad Dei beneficia recolendum per gratiarum actioné quod ostenditur cum dicitur. hortus irriguus. Nam sicut hortus irriguus producit ex se plures plantas fructificantes & formosas. Sic vere anima quæ re uera ipsius Dei hortꝰ & viridariũ pót dici iuxta illud Can.4. hortus cõclusus soror mea, hortus cõclusus fons signatus. qui. s. hortus quinq; fontibus diuini sanguinis est rigatus, multas arbores. i. multas virtutes debet habere producere & proferre, ex quibus fructus æternæ gloriæ seruabitur in futurum. Et ió vr̃ ꝙ sic est de aĩa sicut de palma. Nã vt dicit Plinius, inter palmas est dare masculũ qui propria virtute fructificat. Et est palma fœmina quæ nõ fructificat nisi ita sit plantata, ꝙ eius. s. masculi, odore, vapore redolentia & influẽtia pót rãgi. Quod si forte sibi succiditur masculus, infra bienniũ sterilescit. Re uera charissimi, talis é aĩa. Ista.n. habet vnũ masculũ, vnũ virũ s. Christũ, cui in baptismo matrimonialiter est coniuncta. & per fidei copulã desponsata. Oseæ.2. Sponsabo te mihi in fide. Sed pro certo ista fœmella, s. aĩa tunc temporis & non alias fructus bonorũ operũ producit, qñ masculo suo Christo per amoré & desiderium est coniuncta, & sibi per charitaté & gratiã est vicina, & eius odore, per deuotioné est respersa, quia aĩa tunc sicut hortus irriguus fructificat, & virtutibꝰ & gratijs fœcundatur. Esa.58. Illa terra inculta facta est, quasi hortus voluptatis. Et Esa.55. Delectabiť in crassitudine. i. in virtutũ plenitudine aĩa vestra. Sed verè charissimi, si iste masculus Christus sibi per peccatũ subtrahatur, tunc vere necesse habet ꝙ à fructu bonorũ operum sterilescat, ita ꝙ ipsa potest dicere illud Esa 49. Ego sterilis, & non pariens. Et Esa.29. Vacua est aĩa eius. Sed heu proh. dolor quot sunt tales hodie aĩæ, quæ pp defectum societatis sui veri sponsi Christi sterilitatem incurrerunt. Non sic, sed simus hortus irriguus. Et habeamus

Morum fœcunditatem	Et sic poterit dici. Erit
Dei conformitatem	aĩa eorum quasi hortus
Cordis stabilitatem.	irriguus. &c. Et si vis

notare potes ꝙ anima viri iusti seu anima iusta debet

Contristari diuino timore	Dico igitur ꝙ E
Subleuari spe seu amore	aĩa iusti spũaliter cõtristať. i.
Illustrari discreto splendore	
Operari vtili laboré	ꝑ timoré, &
Præliari cum forti vigore	cõtritioné. ps.
Perscrutari Dei consilia	Aĩa mea tur-
Contemplari cœli magnalia	bata é valde.
Occupari circa vtilia	Et Chr̃s dicit
Sustinere cum patientia	Math. 26, &
Adhęrere cum permanentia	Mar.14. Tri-
Continere cum temperantia	stis é aĩa mea,
Abstinere cum pœnitentia	vsq; ad morté
Liquescere per deuotionem	¶ Ité ꝑ spé su-
Flammescere per affectionem	perius eleuať.
Se sternere per subiectionem	Iob. 7. Elegit
Se tegere per tuitionem	suspendiũ aĩa

mea. ¶ Ité per discretioné & scientiã illustratur. ps. Aĩa mea cognoscet nimis. ¶ Ité per diligentiã operatur. Prouer.13. Anima operantium impinguabitur. ¶ Ité contra hostes spirituales viriliter præliatur. Eccle.4. Vsq; ad morté agonizare, pro aĩa tua, Ité Dei mandata & opera sagaciter perscrutatur. ps, Mirabilia testimonia tua, ió scrutata est anima mea. ¶ Ité cœli magnalia contéplatur. ps. Conuertere aĩa mea in requié tuã quia dñs benefecit tibi. Requié dico contéplationis. ¶ Item circa vtilia occupatur. Prouer.16. Anima laborantis laborat sibi. i. ad vtilitaté suã. ¶ Ité dico ꝙ aĩa iusti solet cum patientia sustinere. ps. Sustinuit aĩa mea in verbo eius. ¶ Ité solet cũ perseuerantia adhærere. ps. Adhæsit aĩa mea post te. ¶ Ité solet cũ téperantia continere. Eccl.26. Non est digna ponderatio continentis aĩæ. ¶ Ité solet cũ pœnitentia abstinere. Iob. 6. Animæ esurienti quæ amara sunt, dulcia esse videntur. ¶ Item per deuotionem debet liquescere. Cant.5. Aĩa mea liquefacta est vt dilectus locutus est. ¶ Ité per affectioné debet flãmescere. i. feruenter desiderare. ps. Quemadmodũ desiderat Ceruus ad fontes aquarũ, ita desiderat aĩa mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. ¶ Item per subiectioné, debet se sternere. i. se humiliare. Iudicũ.4. Humiliauerunt aĩas suas, in ieiunijs suis. Et Iudith.8. Humiliemus Deo aĩas nostras. ¶ Ité per tuitioné debet se custodire & protegere. Deut.4. Custodi temetipsum & aĩam tuã sollicite. Ista.n. sunt illa quę aĩa nostra debet facere, vel habere, vt sic possit coram Deo digna & acceptabilis apparere. quapropter ipsam debemꝰ Deo committere, & pro ipsa ipsiꝰ misericordiã exorare. Oret igitur vt

Liberetur	Dico vt liberetur, dicens illud psal.
Præseruetur	Educ de custodia aĩam meã ad cõfi-
Adiuuetur	tendũ nomini tuo. Et alibi. Dñe libe-
Consoletur.	ra aĩam meã à labijs iniquis, qm̃ san-

ctus sum. Ité vt consoletur. ps. Lętifica aĩam meã serui tui. &c. Sufficit igitur de aĩa in bono significato.

F ¶ Iterũ nota ꝙ de aĩa peccatrice potest exponi illud ps. Humiliata est in puluere anima nr̃a, cõglutinatus est in terra venter nr̃. In quibus verbis oñditur ꝙ aĩa peccatrix incurrit tria mala cõtra tres proprietates quę sibi naturaliter insunt. Habet.n. aĩa naturaliter

Promotionis nobilitatem	Sed verè, quando ipsa
Affectionis sublimitatem	peccat mortaliter, tunc
Conditionis simplicitatem.	non adest nobilitas, sed

flebilis calamitas cum status vilitate, quia humiliata est in puluere. Tunc non adest sublimitas, sed deprimẽs cupiditas, cũ miseri- granitate, quia conglutinatus est in terra. Tunc non est simplicitas: sed corporis impuritas cum carnis voluptate.

Venter

Venter,inquit noster. Dico igitur q anima peccatrix habet status vilitatem & indignitatem. quod ostéditur cum dicitur. Humiliata est in puluere. Sicut res quæ inferius humiliatur, necesse est q à superioribus deprimatur, & sicut res quæ in puluere dimittitur, pro vili tenetur & habetur, Sic vere anima peccatria quæ in statu infimo peccatorum, & puluere diuersorum vitiorum tegitur, & vallatur, vilis merito reputatur & à superioritate dignitatis reputationis & excellentiæ deprimitur, deponitur & humiliatur. Ideò de anima peccatrice dr̄ in ps. Humiliauerunt in compe. pe. eius. ferrum pertransiuit aiam eius. Vbi ostenditur q talis anima peccatrix

Turpiter est deiecta, quia humiliauerunt
Fortiter est iniecta, quia in compedibus
Ferociter est traiecta, quia ferrum pertransiuit animam eius.

Sicut. n. videmus q carbo inflammatus est pulcher, lucidus, & formosus, extinctus aūt est niger, immundus, maculans, & deformis. Sic vere anima inflammata per gratiam & charitatē coram Deo & angelis est lucida. pulchra, gratiosa, digna, laudabilis, & formosa. Si autam extincta fuerit per peccatum, tūc vilis & deformis efficitur, nigra pariter & infecta. Sicut enim carbo extinctus, maculatus, faciliter frangitur, stridorem emittit cum calcatur faciliter, sic vere peccator ita est niger, p infamem conuersationem, q ipse inficit & maculat quicquid eum tangit per imitationem, quia sicut dicitur Eccle. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Tales etiam finaliter franguntur per impatientiam, faciliter accenduntur per luxutiā, & auaritiam, & si calcantur per correctionem, statim strident per impatientiam & detractionem. Ideò de talibus nigris, infectis, vilibus & infamibus dicitur Thren. 4. Denigrata est facies eorum super carbones. Humiliata est igitur in puluere. Et nota q dicit in puluere. Nam sicut puluis vestimenta maculat & deturpat. Sic vere peccatum animam maculat & corrumpit & ipsam inficit, vilificat & deformat. Ad quod facit exemplum de lapide Alexandri. Dicitur. n. in quadam historia q Alexandro fuit delatus quidam lapis pretiosus qui positus in statera præponderauit omnibus ponderibus quę possēt ex alia parte poni. Sed quando lapis iste modico puluere velabatur, tunc modica palea sibi in pondere præponderabatur. Reuera charissimi, talis est anima. Ista. n. dum sine puluere & sine peccato perseuerat, tanti est ponderis, valoris, reputationis, & nobilitatis, quòd nihil potest ei præponderari, nec etiam æquiparari. vnde Eccle. 26. Non est digna ponderatio animæ continentis. Sed pro certo si isto puluere fuerit maculata, tunc ita vilis efficitur, q nihil ponderare seu valere corā Deo pœnitus reputatur. Esa. 49. Ad contemptibilem animā. Habet igitur talis anima vilitatem & indignitatem. Oseę. 2.
G Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas. ¶ Secundò habet anima peccatrix grauitatem & cupiditatem. Quia conglutinata est in terra bonis temporalibus & terrenis. Sicut. n. scintilla accensa superius ascendit, extincta aūt inferius ad terrā descendit, sic vere anima igne charitatis & gratiæ succensa, sursum ad Deum eleuatur & ad bona æterna per contemplationem & affectionem, si autem ista agnitione caruerit, & per peccatum extincta fuerit, tunc per cupiditatem & auaritiam, ima petit, & ad terram & terrena per immoderatum affectū, & desiderium se deflectit, & tali terræ. i. terrenis se copulat & committit. Conglutinata est inquit in terra. Gen. 33. Conglutinata est anima eius cum ea. Habet igitur grauitatem & cupi-
H ditatem. ¶ Tertiò habet anima peccatria voluptatem & carnalitatem. Quod ostenditur cum dicitur. Venter noster. Nam per ventrem in quo viget omnis appetitus, intelligitur appetitus & desiderium voluptatis carnalis, quia sicut in vētre est stomachus qui cibos recipit, sunt ibi renes qui ignem luxuriæ nutriunt, sic in desiderio multorum est stomachus gulosæ voracitatis, & renes igneæ carnalitatis & fœditatis. Esa. vlti. Anima eorum in abominationibus suis delectata est. Tales possunt dicere illud Iob. 32. Venter meus quasi mustum absque spiraculo. Mustum. n. in vase quod non habet spiraculum. interius ita feruet q totū vas destruit & dirumpit, sic venter talium ita feruet per malos appetitus, q seipsum per peccata dissipat & subuertit. Tales sunt similes cuidam pisci qui dicitur Caracho de quo dicit Aristo. q quasi totus est in ventre, habet. n. maximum ventrem respectu corporis sui reliqui. Et ideò vt ait, multæ feces in eius vtero continētur. Sic verè charissimi, sunt aliqui qui quasi videntur esse toti in ventre, per carnalitatis & luxuriæ voluptatē, venter. n. siue carnalis appetitus est maximus, quia venter impiorum insaturabilis. Prouerb. 13. Et ideò multæ feces. i. multa carnalia vitia & peccata in isto ventre. i. in malorum appetitu & desiderio inueniuntur. Eccle. 40. In ventre eius ignis ardebit. Vbi ostenditur q anima peccatrix habet,

Luxurię fœditatem.	In ventre	quia. s. semp nititur ascendere, & stridorem & strepitum emittit.
Superbiæ pompositatem.	Ignis	
Sęuitiæ crudelitatem.	Ardebit.	

Sic igitur patet q anima peccatrix habet carnalitatem, voluptatem, cupiditatem & grauitatem, infirmitatem & vilitatem Humiliata est igitur anima nostra in puluere, conglutinatus, est in terra venter noster. Heu charissimi, pro Deo nō sic. &c. Et nota adhuc si vis, q sicut dicitur Ezech. 18. Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Et nota q qñq; aia moritur per

Gulæ submersionem	De submersione gulæ poterit dici illud. ps. Intrauerunt aquæ vsq; ad animā meam. De cōbustione auaritiæ dicit Eccl. 23. Aīa calida quasi ignis ardēs, non extinguetur donec aliquid glutiat.
Auaritiæ combustionem	
Iracundiæ occisionem	
Mendacij deceptionem	
Luxuriæ inquinationem	
Malitiæ fraudationem.	

De occisione iræ dicitur Iob. 18. Cur perdis animam tuam in furore tuo? De mendacio dicitur Sap. 1. q os quod mentitur, occidit animam. De luxuria dicitur Prouer. 6. q mulier, viri preciosam animam rapit. Et illud. Qui autem adulter est propter cordis inopiam perdet animam suam. De malitia vero dicitur Sap. 16. Homo occidit per malitiam animam suam. ¶ Nota adhuc si vis q in scriptura quandoq; anima sumitur pro vita corporali, sicut Hier. 40. vbi dicitur q Hismael missus erat percutere animam Godolyæ. Et illud Ioan. 13. Animam meā pono pro te. Et Ioan. 12. Qui amat animam suam, perdet eā. Sed de ista anima nihil ad præsens. Vide infra de Vita. De hoc etiam q anima sumitur quandoque pro tribulatione, & pro animæ afflictione, sicut Iob. 38. Viuit dominus qui fecit nobis animam hanc, nihil ad præsens. sufficit

Animal.

Nota q animal dicitur quicquid viuit sensitiua vita. Et dicitur animal, quia animam habet, vel quia animatur. Dicamus igitur moraliter q per aial potest intelligi omnis creatura rationalis siue bona fuerit siue mala. Et sic dico q in scriptura reperitur multiplex aial. s. A

Mortale	Inuenitur dico animal mortale, & sic signat quēlibet viatorē, qui. s. dū in hoc mundo peragrat, vitam animalem ducit, & animalibus passionibus subiacet dum hic viuit.
Vitale	
Carnale	
Letale	
Æternale.	

De quo. 1. Cor. 15. Primo quod animale est, deinde quod spiritale est. Quia. s. homo nūc est animal mortale, tandem verò post resurrectionem erit animal spiritale. i. impassibile & immortale. Vnde de animalibus hic mortalitati subiectis dicitur Iohel. 1. Ingemuit animal, mugierunt greges. ¶ Item inuenitur animal vitale, quia omne animal viuit, alias non diceretur animal. Et sic animal signat hominem iustum vita gratiæ viuidum, & sensibus discretionis, munitum. De quo in ps. Aperis tu manum tuam, & imples oē animal benedictione. Sed de hoc videbitur infra latius. ¶ Itē inuenitur animal carnale. Et sic animal signat peccatorem. Animal. n. de sui natura constat ex carne & sanguine. Sic peccator ex carnali immunditia & fœditate. vnde de peccatoribus dicitur Ezech. 8. Ingressus vidi, & ecce similitudo reptilium animalium, abominatio, & vniuersa idola domus Israel. Sed de hoc etiam videbitur infra latius. ¶ Item est animal letale seu crudele. Et sic animal signat diabolum. Vnde de peccatoribus & damnatis dicitur Sapi. 17. Transitu animalium & serpentum sibilatione commoti, tremebundi peribant. ¶ Item est animal æternale. Et sic signat beatos, qui sunt animalia Dei patris. ps. Animalia tua habitabunt in ea, parasti in dulcedine tua pauperi Deus. His igitur præmissis dicendum est q sicut duo sunt genera animalium, videlicet animalia domestica, & animalia fera. Sic loquendo moraliter, duo sunt genera animalium spiritualium. s. domestici. i. boni & iusti, & syluestres. i. peccatores & impij. Dicamus igitur q per animalia, quandoque possunt intelligi viri iusti. Sicut. n. animalia habēt motum, sensum, & actū, quia. s. mouentur, sentiunt, & operantur. Sic vere iusti habent motū bonæ voluntatis & affectionis, Sensum dulcis pietatis & compassionis, quia. s. ipsi sentiunt miseriā alienā, actū bonæ & vtilis operationis. Et iō de talib' animalibus pōt dici illud Ezec. 1. q animalia ibāt & reuertebanē

in si-

in similitudinem fulguris corruscantis. Ibant dico, ecce motus voluntatis. Reuertebantur, supple ad compassionem proximi. ecce virtus pietatis. In similitudinem fulguris, quod. s. est res mirabiliter actiua. ecce actus virtutis & probitatis. Noto ergo q in scriptura inuenio animal.

B Oculatum
Eleuatum
Subiugatum
Dedicatum
Conturbatum
Affectione dotatum.

¶ Tale.n. proculdubio debet esse vir iustus, quod. s. est oculatus, circumspiciendo discretè. Est eleuatus, contemplando superna liter & altè. Est subiugatus Deo, ipsi obediendo deuotè. Est dedicatus. s. Deo, sibi seruiendo iugiter & promptè. Est conturbatus, deum & eius iudicia timendo, & recipiendo attentè. Est affectu dotatus, proximos diligendo apertè. Est igitur iustus animal oculatum per discretionem; similis. s. illi animali, quod

C dicitur Lynx, quod. s. vltra parietem dicitur videre. Similis est illis Aethiopibus quos Solinus quaternos oculos habere dicit quia. s. iustus vltra parietem corporis & rerum temporalium considerat, & varie circumspectionis oculos secum portat, figuratus Apoca. 4 vbi dicitur q ista quatuor animalia erant plena oculis ante & retro, hoc est dictu, q iusti debet esse circumspecti & oculati quantum ad præsentia, & absentia, & quantum ad præterita, & futura. Item iustus est animal eleuatum, per contemplationem, & sic potest comparari illi animali, quod dicit Gryphes, quod alas aquilæ dicitur habere, & sursum in aere volare, & Smaragdos lapides pretiosos in montibus hyperboreis diligenter seruare, vt ponunt Isid. & Pli. Sic iustus debet esse animal volatile, quia. s. alis altæ considerationis debet per contemplationem volare, & se sursum mentaliter eleuare. Ezech. 1. Cumq; eleuarentur animalia, eleuabantur pariter & rotæ. hoc est dictu q animalia. i. viri perfecti eleuantur, per côtemplationem, & rotę. i. simplices vel actiui eleuantur eorum exemplo per terrenorum contemptum & detestationem. Item iustus est animal subiugatum. s. Deo, & prælato, & potissimè bonus subditus, similis Bobus & Asinis, quæ sunt animalia viribus humanis subiecta & ad vtilitatem hominû ordinata. Sic simplices figurati sunt in asina Balaam, quam (vt patet Numeri. 22.) dominus suus contra rationem vrgebat, & quæ quamuis esset animal brutum, angelum tamen melius q ipse Balaâ, qui erat aîal rationale, videbat, quæ ad ipsum, dom. s. suum cum ab eo vrgeretur, arguendo dicebat. Nône inquit hac animal tuum ego sum, quare me percutis, ecce iâ tertio? Sic verè Balaam Hariolus. i. mali superiores non cessant asinas & animalia sibi subiecta. i. ipsos subditos suos percutere & grauare, quamuis in veritate ipsi in simplicitate sua angelum. s. Deum melius videant quam sui domini qui sunt rationabiles & discreti. Ipsi. n. dicere possunt illis. Nonne animal tuum ego sum &c. Vnde de tali subdito animali potest dici illud, Ezech. 10. Ipsum est animal quod vidi subter. Item dico q iustus est animal dedicatum. Aliqua. n. animalia fuerunt antiquitus dijs gentiû dedicata. s. Lupus Marti, Pauo Iunoni, Aequus Soli. Sic verè iusti & maximè religiosi, & clerici sunt Deo dedicati & ipsius seruitio mancipati, figurati in animalibus mundis, qui diuinis sacrificijs erant apta. Leuit. 1. Et si vis compara tales Boui, Arieti, Oui, & Agno, & hædo. Boui propter maturam prudentiam. Arieti propter constantiam. Oui propter lac. i. propter clementiam. Agno propter innocentiâ. Hædo lasciuo propter lætitiam & diuinæ laudis harmoniam. Vnde de ecclesiasticis Deum laudantibus potest dici illud. Apo. 6. Audiui tanquam vocem in mediu quatuor animaliû. Item iustus est animal conturbatum. s. diuino timore, & obedientia superioris, similis Camelo, & Pardo, quod est animal timorosum, & tamen pulchris maculis picturatum, sic. n. iusti sunt timorosi, & per virtutum colores sunt decori. Gen. 9. Sit terror super animalia tua. Item iustus est animal affectuosum & pium, quia sicut naturale est omni animali suum simile diligere, & catulos suos defendere & nutrire, sic iusti se inuicem diligunt, & pie alios nutriunt & alunt, Eccl. 13. Oê aial diligit sibi simile. Itê iustus est aial mundû, & vtilitati aliorû côgruû. Leui. 11. Hæc sunt animalia quæ comedere debetis. Et nota q in arca Noe munda animalia fuerunt plura quam immunda, quia. s. de mundis septena, de immundis vero tantûmodo fuerunt ibi bina. Sic vere in arca ecclesię plures debent esse boni quam mali, & plures mundi & sancti quam impij vel immundi. ps. Animalia tua habitabunt in ea. Cuius tû contrariû est hodie vnde iâ pôt dici illud Sap. 19. Pro natione animalium producit terra muscas. Et Hiere. 12. Consumptum est animal & volucre. Cuius tamen deberet esse contrarium, iuxta illud Exo. 9. De animalibus filiorum Israel nihil perijt. Patet igitur q per animalia possunt intelligi viri iusti. Sed adhuc dico q nomine animalium possunt intelligi viri peccatores & impij. Et sic dico q inuenio animalia.

Bruta
Muta
Immunda
Furibunda.

C ¶ Sic vere dico q peccatores sunt bruta per ignorantiam. Iude. 1. Hi aût quæcûq; quidem ignorant blasphemant, & quæcûque naturaliter tâquâ bruta animalia norunt in his corrumpuntur. Itê sunt muti per diuinæ laudis cartentiam. Sap. 11. Immisisti eis multitudinem multorum animalium in vindictam. Item sunt immundi per luxuriâ. Iô bene dicitur Leui. 7. Sanguinem oîs animalis non sumetis in cibum. i. luxuriam immundorum nô sumetis in exemplû. Item sunt furibundi per iracundiam. Vnde de simplicibus dicitur, Abacuc. 2. Vastitas animalium deterrebit eos. sufficit. côpara primos equo, quod est animal brutum. Secundos Crocodilo lingua carenti, quod est animal mutum. Tertios Porco, qd est animal immundum. Quartos Leoni vel Tigridi, quod est aial sæuum, &c. Vide infra de bestijs. Et vide infra de sanctis animalibus cum quattuor faciebus.

Animus.

Nota q animus accipitur pro

Corde
Mente
Anima
Cogitatione
Et pro interiori voluntate.

A ¶ Nota igitur q inuenio animû bonorum, & animum malorum. Et iô primo de bono animo aliquid differamus, Et dicamus q sicut camera interior Mundius tenetur, Tutius custoditur, Honestius præparatur, Sic animus, & mens nostra, vbi. s. thesaurus diuinæ gratiæ debet esse repositus, debet mundè teneri per innocentiæ puritatem. Tutè seruari per diligentiæ sedulitatem. Honestè ornari per virtutum multiplicitatem. Et nota q sicut dicit Seneca. epist. 41. animus prout à nobis tractatus est, ita nos ipse tractat. Philosophi. n. antiqui attendentes animû virtutem intellectiuâ & cognitiuam habere, ipsum Deum esse, & diuinam virtutem habere crediderunt. Et ideo ipsum virtutibus ornauerunt. Sicut videtur supponere Cato dicens. Si Deus est animus, nobis vt carmina dicunt, Hic tibi præcipuè sit pura mente colendus. Seneca. n. epist. 31. istius opinionis fuisse videtur, q. s. animus humanus sit Deus dicens. Animus inquit si rectus, bonus & magnus est quid aliud hûc voces quàm Deum in humano corpore habitantem? Idem supponit epistola. 41. circa principium, & epistol. 82. dicit Quem inquit deorum sponsorem accepisti? eum qui neminem fallit, animum boni ac recti amatorem. Et breuiter quia in animo humano est illa vis rectitudinis quæ synderesis nominatur, quæ côtrariatur naturaliter omni malo, ideò quandam vim diuinam esse animû putauerût, a quo hmôi rectitudinê emanare viderunt. Vt aût istâ opinionê ad veritatê, aliqualiter reducamus, pôt commodè sustineri q rectus & bene ordinatus & morigeratus animus Deus dicitur, pro eo, q ad nullum malum inclinatur, nulla fortuna vincitur, temporalia contemnendo supergreditur, coelestia meditatur, & quasi Deus mortalia contemplatur, & dijs immortalibus. i. angelis conformatur. Gen. 3. Eritis sicut dij scientes bonû & malum. Iâ bonû & rectû animû describens Seneca epist. 66. dicit sic. Aius inquit intuens vera, peritus fugiendorû, non ex opinione, sed ex natura precia rebus imponens, toti se inserens mundo, & in oês eius actus contemplationê suâ mittens cogitationibus intentus, in aduersis inuictus, neutri fortunæ submissus super oîa quæ hîc accidunt eminens, imperturbatus, intrepidus, infractus, quem fortuita nec deprimant nec attollant. Talis inquit animus virtus est. Et vt breuius concludam, vt ipse Sene. in episto. 65. inquit. Talis est sapientis animus, qualis mundus super lunam: Mundus. n. super lunam habet multas proprietates notabiles. s.

Claritatem sine caligine
Serenitatem sine nube
Tranquillitatem sine turbine
Perpetuitatem sine corruptione
Cęli ppinquitatê sine elôgatione
Sit' sublimitatê sine depressione.

B Sic vere bonus & sanctus animus habet claritatê pperitatis & sapiêtię. Vmbra. n. terræ. i. amor terrenorum non ascendit ad interstitiû animi sapiêtis, vt ibi noctem ignorantiæ possit causare, & lumen sapientiæ perturbare, vnde Salomon dicebat Eccle. 2. Proposui à vino abstinere carnem meam, vt transferrem animum meum ad

sapientiæ

ſapientiæ lucam. Vnde de ſapianti animo inquitur Sene. epiſt. 78. Si animus inquit tibi in vſu eſſe ſolet, ſuadebis, docebis, audiens, quæres, recordaberis, dices. Quod eſt contra mulcos, qui ſ. non videtur habere in animo ſapientiæ claritatem, quia ſ. vmbra terreni amoris ipſorum animos taliter obtenebrauit, q nullum bonum volunt eudire, nihil vtile ſciunt dicere, nihil arduum volunt quærere, in Dei operibus nolunt meditari Dei beneficiorum nolunt recordari. Vnde pro certo iſte animus non eſt ſupra lunam. i. ſupra rerum mutabilitatem poſitus, ſed infre potius conſtitutus, & ideò tenebris inuolutus. Iudith. 14. Turbati ſunt animi eorum valde. ¶ Item debet bonus animus habere Serenitatem & tranquillitatem immoderantiæ. Sicut. n. ſupre lunam non eſt turbo, ventus, vel alicui varietatis motus, ſic in bono animo non debet eſſe aliquis motus malus. ſ. motus triſtitiæ, quia mœrore animi deijcitur ſpiritus. Nec motus iracundiæ. Prouer. 16. Qui dominetur animo ſuo, melior eſt expugnatore vrbium. Item debet hebere durationem perſeuerentiæ. Res. n. quæ ſupre lunam ſunt, ſunt incorruptibiles & æternæ. Sic animi bonorum per perſeuerantiem ſunt durabiles, & per fortitudinem immortales. Sicut. n. illa non ſubſunt elementaribus paſſionibus, ſic nec animi bonorum ſubſunt vitiorum alterationibus. Ideò conſtanti viro dicitur Thobiæ. 5. Forti animo eſto, in proximo eſt vt à Deo cureris. Vnde Senece dicit epiſt. 65. Quem in mundo deus locum obtinet, hunc in corpore animus. Seruiant deteriore melioribus & fortiſſimus ſtet aduerſus fortuita. Item debet hebere ſublimitatem eminentiæ. Debet. n. animus ſurſum eſſe ad Deum erectus, & ad affectanda & contemplanda cœleſtia ſublimatus, & ab inferioribus ſegregatus. Vnde Seneca. Validiorem inquit animum excelſiorem, & ampliorem facit virtus. Nam cetere cupiditates irritant, animum deprimunt, & cum videntur extollere, inflant. quia reuera animus mundanorum, quos terrena faciunt cupidos & auaros, nunquã eſt nobilis & excelſus, ſed ſuperbus potius & inflatus. Nec ſe excuſet aliquis dicendo. ſ. ſe non ſufficere ad animum ſuum ad contẽptum terreſtrium & meditationem cœleſtium erigendũ, quia non eſt aliquis quantumcunque ruſticus vel pauper vel ignarus, quin virtuoſum animum poſſit habere & mentem ſuam de inferioribus ad ſuperiora leuare. Vnde Sen. epiſt. 66. Poteſt inquit ex caſa. i. ex paupere domo vir magnus exire, & ex deformi humiliq; corpuſculo formoſus animus atq; magnus. Et quoſdam ita fortuna generare videtur, vt approbet poſſe virtutem in omni loco naſci. Et in epiſtola. 32. Animus inquit tam in quiritem Romanum quam in libertinum quam in ſeruũ poteſt cadere. Quid eſt eques, aut libertinus, aut ſeruus? nomina ex ambitione aut iniuria nata, ſubſilire in cœlum ex angulo licet. Sic igitur patet quid eſt propriè bonus animus; & qualem debet habere eum homo iuſtus. Si vis; adhuc, nota q boni hebent animum.

C Pronum ſeu voluntarium ad obediendum
Vnum ad conſentiendum
Æquum ad iudicandum
Firmum ad tolerandum
Lætum ad ſpiritum exultandum
Amarum ad pœnitendum
Circunſpectum ad cognoſcendum
Fortem ad operandum
Triſtem ad meditandum
Audacem ad repugnandum
Purgatum ad munde viuendum
Præparatum ad Deo complacendum

¶ Sit igitur in eo pronitas obedientiæ. Exo. 35. Oĩs voluntarius & prono animo offeret domino. Et j. Paral. 28. Tu autẽ ſalomõ ſerui ei corde perfecto & animo voluntario. Item ſit ibi vnitas concordiæ & amicitiæ, ſicut de illis qui contra Holofernem, i. contra diabolum ſuperbum rebellauerunt, dicitur Iudith, 7. q omnes vno animo contradixerunt ei. Item ſit ibi æquitas omnis iuſtitiæ ad iudicandum. Iudith. 7. Æquo animo eſtote, fratres. Itẽ ſit ibi firmitas perſeuerentiæ & obedientiæ. Thob. 5. Forti animo eſto, in proximo eſt vt à Deo cureris. Item ſit ibi hilaritas gaudij & ſpiritalis lætitiæ, quia ſicut dicitur Prouer. 17. Animus gaudens ætatem floridam facit, ſpiritus vero triſtis deſiccat oſſa. Item ſit ibi amaritudo contritionis & pœnitentiæ. 1. Reg. 1. Cum eſſet Anna amaro animo, orauit dominum flens largiter. Et de Dauid qui ſignat Chriſtum, dicitur, 1. Reg. 22. q omnes qui erant oppreſſi ære alieno, & amaro animo, conuenerunt ad eum, & factus eſt eorum princeps. Itẽ ſit ibi lympitudo circunſpectionis & ſapientiæ, Eccl. 7. Luſtraui vniuerſa in animo meo, vt ſcirẽ conſiderare & quærere ſapientiã. Itẽ ſit ibi fortitudo bonæ operationis & efficaciæ. vnde Seneca epiſt. 76. Validum animum facit virtus. Itẽ ſit ibi mæſtitudo timoris meditationis & ſpiritalis triſtitiæ. Sicut de Heſter legitur Heſter. 15. q roſeo colore vultu perfuſa & gratis & nitentibus oculis celabat animum triſtem. Item ſit ibi magnitudo vigoris & audaciæ, ſicut de illo audaci iuuene dicitur. 2. Macha. 7. q mirabantur omnes adoleſcentis animum quo. ſ. penas contemnebat, & Antiocho contradicebat. Et de matre eius dicitur ibidem q fœmineæ cogitationi maſculinũ animum inſerebat. Itẽ ſit ibi ſanctitudo nitoris & munditiæ. Iacobi. 4. Purificate corda duplices aĩo. Itẽ ſit ibi pulchritudo decoris & honeſtæ apparentiæ. Prouer. 16. Hominis eſt præparare animum. Et hæc ſufficiant de aĩo virtuoſo. De aĩo vero malo & vitioſo poſſumus notare q mali dñr habere animum

D Effrenatum
Eneruatum
Deſolatum.

¶ De animo effrenato crudeli & irato dicitur. 2. Mach. 9. q Antiochus ignẽ ſpirans aĩo in Iudæos, iuſſit accelerari currum. De aĩo molli & eneruato dr̃ Eccl. 7. Noli eſſe puſillanimus in aĩo tuo. De eĩo vero triſti & deſolato dr̃ Prouer. 15. q in merore animi deijcitur ſpũs. Sufficit, vide infra de corde & voluntate, de mente, quia hic non dilataui me per exempla & figuras gratia & cauſa breuitatis. &c.

Anna.

Nota q tam in ſcriptura quã extra ſit cõiter mẽtio de quinque mulieribus dictis Anna.

Inuenitur enim
Anna mater Samuelis
Anna filie Phanuelis
Anna vxor Raguelis
Anna coniunx Thobiæ
Anna mater Mariæ.

¶ Igitur per annam quæ interpretatur gratia rñdẽs vel donãs vel donatio, põt intelligi gratia diuina, quę ſcdr̃ rñdens donãs vel donatio, quie gr̃e gloriæ correſpondet, à Deo ſolo datur; & oĩa bona donat. Iaco. 1. Oẽ datũ optimũ, & oẽ donũ perfectũ deſurſum eſt. Et reuere iſtud nomen. ſ. Anna. i. diuine gr̃a videt competere qnque generibus perſonarum, quia reuere iſta eſt

Mater obedientium
Filia Deum contemplantium
Vxor Deum in pauperibus paſcens tium, & nutrientium
Coniunx diſcretorũ & conſiderantiũ
Genitrix amarorum & pœnitentium.

¶ Dico igitur q diuina gratia concerni obedientes. Et ſic iſta ẽ Anna mater Samuelis, quĩ interpretatur exaudiens Deum. quia reuera gratia diuina illis propriè mater eſt, qui Deum & Dei mandata obediendo exaudiunt prompto corde 1. Reg. 1. Concepit Anna & peperit filium, vocauitque nomen eius Samuel. ¶ Itẽ gratia pertinet ad Deũ contemplãtes. Et iſte eſt Anne filia Phanuelis, qui interpretatur contemplans Deũ. Et iſta eſt quæ Ieſũ recepit in vlnis. Luc. 2. vnde de iſte dr̃ ibi q erat Anna propheteſſe filia Phanuel, quæ nõ diſcedebat de tẽplo ſeruiens Deo die, ac nocte. Quia reuere en na. i. diuina gr̃e propheteſſa dr̃, quia facit meditari futura. Et dr̃ filia Phanuelis, quia facit contẽplari æterna. Et dr̃ proceſſiſſe in diebus ſuis quia facit hominẽ perſeuerare. Et dr̃ à tẽplo non diſcedere, quia facit Deo ſeruire, & Deum orare. ¶ Item gratia concernit compatiẽtes. Et iſta eſt anna vxor Raguelis, qui interpretatur paſcens Deum, quia. ſ. gratia illorũ eſt vxor & ſocia, qui Deũ in perſone pauperum paſcunt. Thob. 7. Vocauit Raguel Annam vxorem ſuam. ac ſi diceret q vir & pius & compatiens nutritor pauperum tute poteſt diuinam grãm inuocare. ¶ Item gratia concernit diſcretos viros & omnia cõſiderantes, quia. ſ. diſcretio & conſideratio non poſſunt haberi ſine Anne. i. ſine gratie diuina mediante. Et iſte eſt Anna vxor Thobiæ, quia Thobias interpretatur conuertens, ſignificans illos qui Dei gratia mediante & cooperante ad conſiderationem vniuerſorum per diſcretam ſapientiam ſe conuertunt. Thob. 1. Accepit Thobias Annam vxorem de Tribu ſua. ¶ Item gratia pertinet ad amaros corde & pœnitentes, quia. ſ. ſine Anna. i. ſine gratia Dei, amaritudo contritionis & pœnitentiæ non habetur, & iſta eſt Anna mater Mariæ, quia Maria interpretatur mare amarum, ſignificans pœnitentes, quorum eſt gratia Dei mater. Et de hac Anna poteſt accipi illud quod de prima Anna dictum eſt. 1. Regũ. 1. Cum eſſet Anna amaro animo, orauit dominum flens largiter. ¶ Vel ſi per Annam vis accipere aliquem ſanctam virginem vel perſonam, vel etiam animam, dic q iſte debet eſſe Mater obedientiæ, & ſubiectionis quo ad Samuelem. Filia diuinæ ſapientiæ, & contemplationis, quo ad Phanuelem. Vxor clementiæ & piæ

pauperum nutritionis quo ad Raguelem. Continua prudentiæ & considerationis quo ad Thobiam. Genitrix pœnitentiæ & contritionis quo ad Mariam. Allega ad singula sicut supra.

A **Annus.** Nota q annus est spatium temporis contioens duodecim menses, & solis per 12. signa peragrationes. Et breuitereum annus denotet mihi durationem & tempus, possum notare q in scriptura annus potest significare tempora vniuersa, sine bona fuerint siue mala. Nota igitur q in scriptura reperitur annus

Laboris & afflictionis
Doloris & contritionis
Valoris & perfectionis
Timoris & punctionis
Mœroris & turbationis
Fœtoris & corruptionis
Horroris & damnationis
Dulcoris & salutationis.

Annus laboris signat statū vitæ præsentis, qui est primus & principiū aliorum, iuxta illud Exod. 12. Hic annus primus erit in mensib' anni. Et iste annus ad litteram currit per quattuor tempora.s.

Ver
Æstatem
Autumnum
Et hyemem.

quantum ad elementa. Vel per quattuor ætates.s. pueritiam, iuuentutem, senectutem, & senium, quantum ad corpora. Vnde de tempore huius vitæ dr in ps. Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis. Si autē in potentatibus, octuaginta anni: & amplius eorum labor & dolor. Et illud tempus proprie figuratur in sex annis laboris humani, de quibus dicitur Leuit. 25. Sex annis feres agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, septimo vero anno cessabis serere & metere. q.d. In senario annorum vitæ præsentis laborabis, in septenario vero futuræ quietis à labore cessabis. vnde de breuitate istius vitæ dicitur Iob. 16. Ecce breues anni transeunt, & semitam per quam non reuertar ambulo. Nota q annus constat ex duodecim mensibus & duodecim constat ex quattuor & tribus & quinque. Quia.s. annus præsentis vitæ, constat ex quattuor elementis quo ad corpus, ex tribus potentijs quo ad animam, ex quinque sensibus quo ad compositum vtriusque. vnde de muliere.i. de natura humana dicitur Mat

B th. 9. q sanguinis fluxum patiebat 12. annis. ¶ Annus doloris signat statum pœnitentium. Et iste status pœnitentium figuratus est in. 40. annis in quibus manserunt filij Israel in deserto. vnde Ioan. 2. dicitur q 46. annis ædificatum est templum, quia.s. templum mentis per pœnitentiam construitur, quando. 40. annis pœnitentiæ, & sex annis opus misericordiæ fabricatur, vnde Actuum. 7. dicitur de Moyse q ipse erat potens in operibus & in verbis, cum impleretur ei 40. annorum tēpus. Et de hoc etiā Neemiæ. 9. dicit Per 40. annos pauisti eos, &c. Annus valoris signat statum virtutis & gratiæ. Et iste status potest proprie comparari anno vni, annis duobus, anis tribus, anis quattuor, annis quinque, annis sex, annis septem. Anno dico vni, quia iste status continet concorditer pacis, & concordiæ vnitatem, charitatis & amicitiæ binitatem, sanctæ fidei trinitatem, Cardinalium virtutum quaternitatem cohibitionis sensuum quinitatem, operum misericordiæ sexitatē,

C Sacramentorū Ecclesiæ septitatē. ¶ Dico igitur q in statu virtuoso est vnus annus.i. vnitas pacis & concordiæ. Esa. 21. Adhuc in vno anno quasi in anno mercenarij & auferetur omnis gloria cedar, & reliquiæ sagittariorum. q.d. In vnitate pacis auferuntur sagittæ omnis controuersiæ, & diuersitatis. Quod ibi sint duo anni duplicis charitatis & amicitiæ, patet Hiere. 28. vbi dicitur. Constringam iugum Nabuchodonosor regis Babylonis post duos annos dierum. i. confringā diaboli iugum post duplicis charitatis complementum. Item ibi sint tres anni fidei trinitatis, patet. 3. Reg. 10. vbi dicitur classis Salomonis semel per tres annos ibat in Tharsis, & inde apportabat aurum. Aurum.n. sapientiæ & gratiæ acquiritur, quando in anno perfectionis trinitatis, fides creditur, &

D impletur, &c. dic sicut de alijs. ¶ De anno igitur. i. de statu virtutis & gratiæ potest dici illud quod de præceptis Dei dicitur Prouer. 3. Longitudinem dierum & annos vitæ & pacem apponent tibi. Iste autem annus figuratur in anno septimo, vbi fiebat relaxatio seruorum, & remissio tributorum, quia.s. in septenario virtutum seruitus culpæ remittitur, & tributum omnis nequitiæ relaxatur. Exod. 21. Sex annis seruiet tibi, septimo egredietur liber. Annus timoris & punitionis signat mortem & diem iudicij & executionem Dei sententiæ. De morte n. dicitur in ps. Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. De iudicio vero dicitur Esa. 63. Dies vltionis in cor de meo, annus retributionis meæ venit. Annus fœtoris, erroris vel corruptionis, signat statum peccati & nequitiæ. ps. Quæ pro nihilo habentur, eorum anni erunt. Et alibi. Defecerunt in vanitate dies eorum, & anni eorum cum festinatione. Annus horroris signat statum damnationis æternæ pœnalitatis, & miseriæ. De quo Apoc. 20. dicitur q serpens antiquus diabolus apprehensus, positus est in carcerem, & ligatus per annos mille. Annus splēdoris seu dulcoris signat statum æternę saluationis & lætitiæ. De quo in ps. Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui. Et alibi. Benedices coronæ anni benignitatis tuæ, & campi tui replebuntur vbertate. Et ista figurat in anno iubileo, vbi fiebat plena remissio & requietio & hæreditatis restitutio. Sic in anno gloriæ omnis reatus remittitur, & hæreditas Paradisi restituitur, & requies perpetua possidetur. Eccles. 26. Annos vitæ in pace implebit. &c. Vide infra de duodecim mensibus titulo de Mense, vel de duodecim.

Annunciare. Idem est quod intimare, narrare, prædicare, reuelare, declarare. Et est duplex annunciatio prout ad præsens occurrit. s. confessionis, A & prædicationis. Confessionis, de qua in ps. Iniquitatem meā annunciabo, & cogitabo pro peccato meo. Item prædicationis. De hac Ecclesiastes. 10. Qui habet pennas, annunciet sētentiam. Item est annunciatio angelicæ consolationis. Luc. 2. Annuncio vobis gaudium magnum, quia natus est vobis hodie saluator mundi. Quia ergo annuncio magis supponit pro prædicatione, ideo exponamus illud Esa. 58. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam, annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. In quibus verbis, ostēditur q quilibet prædicator debet habere. Sedulitatis prosecutionē. Clama ne cesses. Auctoritatis prolocutionem. Quasi tuba exalta vocem tuam. Asperitatis reprehensionem. Annuncia populo meo. &c. ¶ Habeat igitur diligentię sedulitatē. B Ne cesses inquit. Nam sicut videmus q corpora cœlestia nū quam cessant à motu, & cursu, sicut patet de Sole & Luna & de stellis, immo continuè incessanter & perpetuo circumeūt, & mouentur, vt sic per ea obscura illuminentur, viuentia vegetentur, & tota rerum machina in suo ordine conseruetur. Sic vere charissimi, prædicatores spirituales & ecclesiastes, & ēt alij sancti viri non cessant circumire & currere per bonorum operum sedulitatem, & per iniuncti sibi officij executionem agilitatem, sicut patuit de Paulo & primis ecclesiæ prædicatoribus & fundatoribus, qui continuè quandiu vixerunt laborauerunt, circuierunt, prædicauerunt, ita q suis doctrinis influētijs & exemplis mundum illuminauerunt, vegetauerunt, & spiritualiter nutrierunt. Non cesses ergo similis formicæ, quę non cessat in æstate discurrere, & cum magnis laboribus grana ad cauernam suam trahere, vt inde possit vitam in hyeme supportare. Sic vere prædicatores non debent cessare discurrere prædicando, vt grana. i. animas possint ad cauernam trahere paradisi, & vt inde possint tanta merita acquirere, q in hyeme. i. in statu post mortem vitam valeant gloriæ reportare. Clama ergo, ne cesses. 1. Reg. 7. Ne cesses pro nobis clamare ad dominum. Incessanter. n. debemus clamare ad dominum. s. ad Deum per orationem, ad proximum per prædicationem, ad nosmetipsos per confessionem. Et hoc est contra multos qui re vera officium prædicationis vel laborem bonæ operationis non continuant nec frequentāt, sed potius ipsum discōtinuant, & in ipso deficiunt atq; cessant. Vn recte vr, qd multis accidit sicut fluuio qui à suo incessabili cursu aliquotiens retardatur. Dicit. n. Isid. q est quidam lapis preciosus, dictus Achates, qui si ad fluuium applicatur, facit eum desistere & cessare ab ordine cursus & fluxus, facitq; arrestare, & quasi per violentiam retroire. Et ideò vt ait, magi isto lapide solēt vti. Reuera charissimi, talis lapis videtur esse amor huius mundi, & appetitus vanæ laudis, vitium negligentiæ, & prosperitas mundana. Nam quamuis aliquis sit fluuius currens & non cessans. s. persona diligens, sedula, sollicita, & bonis laboribus cursibus, motibus, prædicationibus, & annunciationibus, & operibus dedita, & maximè in speciali prædicationis officio deputata, si tamen iste lapis Achates. i. amor mundi vana gloria & vitium negligentiæ ei adiungitur, statim per inconstantiam & per imperseuerantiā à cursu & motu suo desistere cōprobatur, & p vitia & peccata à cursu & profectu bonorum operū retrouertitur, quod maximè patet de multis modernis prædicatoribus, qui non prædicant nisi vt possint habere glo-

ritam

riam & prosperitatem, quod patet, quia nô eurant de pauperibus, sed de diuitibus, non apparent in aduersis, sed in prosperis, non frequentant populum pauperẽ, sed magis diuitẽ atq; pinguem. Et si quandoq; ad prosperitatẽ & prælationẽ veniût tunc ab istis laboribus retrocedunt, figurati in Iordane Iosue 4. Qui cum recto incessanter itinere ad Mare fluere cõsueuisset, ipse tñ econuerso stetit, & etiam retrocessit, & principem Iosue cum suo populo transire permisit. Sic vere multi sunt, qui quamuis continuè habeant incessanter ire, fluere, & per bona opera currere versus mare. i. ad fluentiam Paradisi, & circa iniunctum sibi officium laborare, ipsi tamen econtrario retrocedunt per vitia & peccata, & potissime per obstinationem, & ad contraria negocia se conuertunt. vnde in p̃s. Mare vidit & fugit, Iorda. conuet. est rettorsum. Nam tales qui deberent esse mare per amaritudinem & contritionem, qui deberent esse Iordanis, qui interpretatur riuus iudicij. i. seipsos iudicantes per discretionem, & alios irrigantes per compassionem & prædicationem, stant hodie & sistunt, & cessant à fluxu bonorum operum per defectum & discontinuationem & etiam conuertuntur retrorsum per obstinationem & desperationem & per principum secularium applausum & adulationem, & per suorum criminum dissimulationẽ. Non sic ergo charissimi non, non sistamus, sed curramus, non cessemus, sed laboremus, non cursum nostrum discontinuemus, sed ipsum incessanter & iugiter frequentemus. Non cesses ergo, sed clama quia. s. incessanter per orationem, confessionẽ, gratiarũ actionẽ, & prędicationẽ, & proximorũ informationẽ, debem⁹ vociferare & clamare. p̃s. Annunciate de die in diem salutare ei⁹ i. continuè & incessanter. Et Hiere. 26. Annuncians festinus, veniet. Similes etiam Seraphin Esai. 6. qui non cessant quotidie clamare sine fine dicentes, Sanctus, Sanctus. Clama ne cessès.
C ¶ Scd'o debemus habere eloquentiæ auctoritatẽ. Quasi tuba inquit exalta vocem tuam. Quia. s. prælatus, iudex, prædicator, & annunciator debet habere vocẽ autenticã, & tubalem Nam sicut tuba sollicitat in prælijs, lætificat in conuiuijs, tristificat in supplicijs, & conuocat in diuinis officiis. Sic vere tuba prędicationis excitat auditores, ad præliandum contra tẽtationes, inuitat ad Paradisi consolationes, deterret per comminationes, lætificat per promissiones. Cõuocat ad Dei officia, condemnat. i. condemnandos indicat. s. peccatores ad inferni supplicia. Quia sicut videmus q̃ tuba est stricta à parte tenentis, & lata à parte aliorum, tuba etiam non debet esse plena, sed vacua, alias nunquam sonaret. Sic vere ille qui tubam prædicatiõis tenet & portat, debet à parte sua habere strictiorem partem, & alijs tradere largiorem, quia primo. s. ipse debet facere, post docere. Plenitudinẽ etiã mundanæ prosperitatis non debet habere, sed magis vacuitatem voluntariæ paupertatis. Et sic tuba sua peroptimè resonabit. quasi tuba ergo exalta vocem tuã. Oseæ. 8. In gutture tuo sit tuba quasi aquila super domũ dñi. Quasi aquila inquit. Sicut. n. Aquila habet vocẽ roborantẽ sonorã & clamorosam, intantum, q̃ aues prędales ipsam audientes, ita deterrentur q̃ illa die non audent secure irruere, nec sibi prædã acquirere, vt dicit Pli. Sic verè prædicator charissimi, qui reuera debet Aquilæ cõparari, & propter visum claræ discretionis, & propter volatum altæ cõtemplationis, debet habere vocẽ autenticã, comminatoriã, & clamorosam, ita q̃ aues prædales. i. mundi principes, vsurarij & raptores ita debent eum timere, q̃ audita eius voce, monitione, doctrina & correctione, ab irruitione crudelitatis, & rapacitatis debent totaliter abstinere. Tales sunt figurati Apoca. 8. vbi dicitur. Vidi & audiui vocem vnius aquilæ volantis, per medium cęlũ clamantis, veh veh veh habitantibus super terram. vbi ostenditur q̃ tales debent habere. Contemplationis celsitudinem. Volantis intellectionis lympitudinem. Aquilæ iurisdictionis rectitudinem, quia debent volare per mediũ cœlũ. Prædicationis certitudinẽ, quia. s. debent dicere & clamare maledictiones, quæ peccatoribus sunt finaliter infligendæ, dicendo veh veh veh habitantibus in terra. veh. s. in mortis supplicio. veh in tremendo iudicio. veh insuper in inferni, exterminio. Quasi tuba ergo exalta vocem tuam. Quod proh dolor charissimi, est hodie contra multos prædicatores, quorum vox non vr̃ similis tubæ, sed fistulæ, quia. s. nõ loquuntur autentice deterrendo, sed loquuntur palpatice adulando, non accipiunt partẽ strictã, sed potius partẽ latã. Nõ sunt ẽt vacui per terrenorũ contẽptum, sed potius ipsi sunt pleni p eorum desideriũ & affectũ. Et iõ vox taliũ hodie nõ percipitur, nõ timetur, nõ audit̃, non reueret̃. Isti. n. dicunt, & nõ faciunt, & q prædicant non furandũ, furantur, assumentes testamentũ Dei per os suũ. Ipsi vero gloriantur in malitia, & odiunt & fugiũt disciplinã. Et iõ verũ est hodie verbũ Greg. in homilia. qui dicit q̃ loquentis auctoritas perdit̃, qñ vox opere non iuuatur. Non. n. annunciant tristia, sed læta, nõ displicentia, sed placentia, non veritatẽ, sed palliatã adulationibus falsitatẽ. Oseæ. 4. Populus meus in ligno suo interrogauit, & baculus suus annunciauit ei. Per baculũ. n. & lignũ siccum intelligitur prædicator indeuotus, qui more baculi alios adulãdo sustentat. Nõ sic ergo charissimi non, sed habeamus locutionis auctoritatẽ, vnde de tali autentica annunciatione dr̃ Hiere. 33. Clama ad me, inquit prædicator ad populum, & annunciabo tibi grandia & firma quæ non scis. Quasi tuba exalta vocem tuã. p̃s. Eleuauerũt flumina vocẽ suã.
¶ Tertiò dico q̃ prælatus vel prędicator debet habere correctionis asperitatẽ, quod ostẽditur, D
cũ dr̃. Annuncia populo meo scelera eorũ. &c. Ad tales. n. pertinet subditis & auditoribus defectus suos ostendere, & ipsos corrigere, arguere & castigare. Sicut. n. dicit Isid. Augures dicunt q̃ cornix habet virtutẽ præsagiatiuã. Nã s̃m ipsos cornix suis cantib⁹ gestibus & motibus abscondita pericula denunciat, & ẽt futura incõmoda manifestat. Sic vere prædicatores ad modũ Cornicis debẽt esse nigri per humilitatẽ & p abstinẽtiæ macerantẽ asperitatẽ. p̃s. Bene patientes erunt vt annũciẽt, Occulta pericula, latibula, & incõmoda vitiorũ in peccatoribus, arguendo, ostendendo, cõminando, & corrigendo. Futura incõmoda. s. mortis, iudicij, & inferni, eis debent veraciter annunciare & declarare. Annũcia ergo populo meo. &c. Vt sic talis possit dicere illud Micheæ 3. Repletus sum fortitudine spũs Dei & virtute, vt annunciẽ Iacob scelus suum, & Israel peccatũ suũ. Et ista proh dolor sunt contra multos prædicatores, qui vere modernis tẽporibus vel nõ volunt vel nõ audent dicere veritatẽ. Nõ audẽt dico, quia. s. hodie de auditorib⁹ sermonũ verificatũ est illud verbũ Amos. 5. Oderunt in porta corripientẽ, loquentẽ perfectè abominati sunt. Moderni. n. non diligunt correctores, sed adulatores, nõ castigantes sed blandientes, nõ crimina improperantes, sed defect⁹ occultantes & excusantes. Quia breuiter nullus põt hodie contra mundi p̃tõres aliquid dicere, quin ab eis odiatur, persequatur, diffamet̃, & impugnetur. Gal. 4. Inimicus factus sum vera dicẽs vobis. Dicit auctor de proprietatibus. Est quædam fera nomine Louide, magnitudine Bonis, q̃ in Boemia reperit̃, quę cum à canib⁹ vel venatoribus p̃sequit̃, in quodã folliculo subtus uentũ miro mõ calefacit aquã dũ currit, quã. s. aquã super canes & venatores proijcit, & quicquid tãgit depilat & exurit & sic canes & venatores fugere, & à p̃secutione sui desistere compellit. Re uera charissimi, tales feræ sunt hodie multi peccatores, qa verè ipsi nolũt q̃ aliquis venator, vel canis. i. aliqs prælatus, vel prædicator ipsos p̃sequatur, mordeat, corrigat, vel reprehẽdat, quod si forte fecerint, statim adhibent aquam calidã, & ardentẽ. i. verba iniuriosa, diffamatoria, & peruersa q̃ cõra ipsos occultè & publicè fulminãt proijciunt atq; mittunt & sic ipsos cõpellunt fugere, & à persecutione prædicationis aut correctionis desistere & cessare. Quia sicut dr̃ Prouer. 9. Qui arguit derisorẽ, ipse sibi iniuriã facit. Ipse dico. s. derisor. Quia sicut dr̃. Prouer. 15. Non amat pestilẽs eum qui se corripit. Isti ergo nõ audẽt corripere. Iterũ alij nõ volunt. Et isti sunt adulatores, qui nõ quærunt nisi palpare, adulari, & adulatorib⁹ cõplacere. Esa. 30. Loquimini nobis placẽtia. Isti nituntur annunciare nõ displicẽtia, sed prospera, non asperã nec aduersa, figurati in falsis prophetis, de quibus dr̃ 2. Paralip. 18. Ecce oẽs vno ore bona regi annunciant. Non sic charissimi non, sed habeamus asperitatem correctionis, auctoritatem locutionis, sedulitatẽ cõmotionis, & ita erimus boni annunciatores & prædicatores. vnde p̃s. Vt annunciem omnes prædicationes tuas in portis filiæ Siõ. Et si adhuc volumus notare possumus dicere q̃ nos debemus annunciare, & dicere aliqua Deo, aliqua presbytero, aliqua proximo. Deo. n. debemus annunciare propriam necessitatem in oratione. Deus vitã meam annunciaui tibi, posuisti lachrymas meas in conspectu tuo. Presbytero propriam iniquitatem in confessione. Hiere. 4. Annunciate in Iuda, & in Hierusalem auditũ facite. Iuda interpretatur confitẽs. Et illud p̃s. Quoniam iniquitatem meã annunciabo, & cogitabo pro peccato meo. Dei sublimitatẽ proximo, & proprie salutis vtilitatem, in prædicatione. Esa. 52. quam pulchri super montes pedes annuncian-

annunciantis & prædicantis pacem, annunciantis bonum, prædicantis salutem. Et sic notabo q prædicator debet alijs de Deo annunciare.

Diuinæ laudis magnificentiam
Dei operum omnipotentiam
Dei iudicij duram iustitiam
Coelestis gloriæ munificentiam.

¶ De laude Dei dicitur in Psal. Domine labia mea aperies, & os meũ annũciabit laudem tuam. De operibus Dei dicitur in Psal. Annunciẽt opera eius in exultatione. De iudicio & iustitia diuina dicitur in Psal. Os meũ annunciabit iustitiam tuã, tota die salutare tuũ. Et Hiere. 51. Annũciens in Sion vltionẽ dñi Dei vestri &c. De gloria verò æterna dicit Ioan. 1. Annunciamus vobis vitã æternã. Et ibidẽ Annũciamus vobis qm Deus lux est. & reliqua similia. Vide infra vbi annunciare, Dicere, Docere, Prædicare, Annumerare. Vide de numerare.

A **Ante.** Nota q ante quandoq; signat tempus, quandoq; ordinem, qñq; locum. Vel ante qñq; signat temporaliter, qñq; præsentialiter, qñque ordinaliter. Ergo dicamus primo, signat igitur ante temporaliter loquẽdo, quo ad

Deum, æternam durationem
Mundum, mortalem conditionem
Virum iustum, animi præparationem
Virum doctum, cautelæ adhibitionem.

¶ Añ.n. idẽ est qđ prius. Et signat illud quod aliud habet in tẽpore præcedere, & illud qđ in ordine temporis debet alia anteire. Es quia Deus præcedit tempora ratione æternitatis, præsens vita præcedit futuram ratione mortalitatis: quia ſm Apl̃m 1. Corin. 15. prius quod animale est, deinde qđ spiritale est iustus præparat.i. ante parat aium ratione necessitatis, prudens præuidet factũ vel negociũ per cautelã sagacitatis. Ideò bene dico q ista præpositio ante, potest ad ista quattuor applicari.

B ¶ Dico ergo q ante signat diuinam æternitatẽ. vnde in Psal. dicitur. Deus autẽ Rex noster ante secula. Et alibi. Ante Solẽ permanet nomen eius. Et Alibi. Permanebit cũ Sole & ante Lunã. Et Esa. 43. Ante me non est formatus Deus, & post me non erit. Item signat præsentẽ mortalitatẽ: quia.s. præsens vita præcedit futuram, & eam necessariò antecedit. Vnde de labilitate vitæ huius & prosperitatis seu iuuentutis, quæ sunt quædam antecedentia ad futuram vitam, dr̃ Iob. 8. Cũ adhuc sit in flore, nec carpaẽ manu, ante oẽs herbas arescit. De malis verò dicitur Iob. 22. Nunquid semitam seculorum custodire cupis, quam calcauerũt viri iniqui qui sublati sunt ante tempus suum, & fluuius subuertit fundamenta eorum? Item significas diligentem præparationem seu sedulitatem. Eccl. 18. Ante orationem præpara aiam tuam. Vnde de diligentibus mulieribus dicitur Luc. 24. q ante lucem fuerunt ad monumentum. vnde etiam de diligentia potest sumi illud quod canitur in Ecclesia. Nõ sis nobis vanum mane surgere ante lucem, quia promisit dñs coronam vigilantibus. Itẽ signat præuenientem sagacitatem. Prudẽs.n. ante factum & ante negociationem solet cogitare, & omnia quæ agit, consilio & consideratione debita præuenire. Eccle. 37. Ante omnia opera verbum verax præcedat te, & ante omnem actum stabile cõsiliũ.

C ¶ Vel distinguamus aliter, & dicamus q ante signat.

Iuuentutis tempus primordiale
Sensualitatis tempus exitiale
Bonitatis tempus spirituale
Sagacitatis seu sedulitatis tempus rationale.
Fatuitatis seu celeritatis tẽpus occidentale vel nocumentale.

¶ Dico igitur q ante signat tempus iuuentutis. Sicut.o. illud quod vadit ante, præcedit illud quod venit post, sic iuuentus senectutem antecedit. Et sicut videmus q in Pueris pars anterior grauior est & debilior quàm ipsa pars posterior, quod patet, quia prę grauedine partis anterioris & prioris & superioris ipsi solent proni terram tangere, & faciliter cadere, & se in luto multipliciter inquinare. Sic verè in hominibus pars anterior.s. iuuentus est vt cõiter debilis, & ad cadendum in via facilis & proclinis. Posterior verò pars.s. senectus solet in eis esse fortior, & à vitijs liberior & tutior. vnde Seneca dicebat. Gaudeo non quia senui, sed quia in me vitia senuerunt. Es illud 2. Corin. 12. Cum aũt infirmor tunc fortis sum. Multi.n. similes sunt non poeris, sed illi Serpenti qui dicitur Dracucopedes, qui ſm Vincẽtiũ in Speculo suo Naturali, à parte ante habet faciem Virgineam, à parte verò post Serpentinam. Vnde de illa specie dicitur fuisse Serpẽs in quo Diabolus seduxit Euam. Sic verè multi sunt qui in iuuentute sunt meliores quàm in senectute: quia à parte ante.s. in iuuentute sunt aliquãdo virginei, puri simplices & humani, in parte verò posteriori.s. in senectute fiunt serpentini, malitiosi, cupidi, & iniq. Luc. 10. Sunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Melius est ergo contrarium.s. q iuuentus lasciuior antecedat, & senectus maturior post succedat. Vnde bene põt dici illud Eccl. 32. Ante grandinem præibit coruscatio. Coruscatio.n. quę clara est.i. iuuentus grandinẽ.i. senectutis frigiditatem

D præcedit. Signat ergo ante tempus iuuentutis. ¶ Secũdò signat tempus seu statum sensualitatis, vel ẽt mundanæ prosperitatis. Et istud est vnum ante, hominum peccatorum qui sensualitatem rationi anteponunt. Similes.n. videntur esse illi animali Æthiopico qđ Nalis dicitur (Æthiopibus.s.) seu Camelopardalis, cuius pars anterior posteriori præfertur: quia scilicet à parte ante est altissima, cum pedes eius anteriores & collum sint valde alti, à parte verò posteriori est bassa. Sic verè multi sunt qui cum habeant duas partes.s. anteriorem.i. carnem & sensualitatem, quæ naturaliter præcedit, & posteriorem.i. aiam & spirituale vitã & rõnem quæ aduenit & succedit, iuxta illud prædictũ 1. Corin. 15. Prius qđ aiale est, deinde qđ spũale est, sic est q in istis vincit pars anterior.i. sensualitas & carnalitas & prosperitas, quæ in vita ista tanquam præsentia antecedũt. Ista.n. apud eos sunt valde alta, & in reputatione valde magna: quia quod altũ est apud hoies, abominatio est ante Deũ. Luc. 16. Pars verò posterior.s. aia rõnalis, & spiritualis vita, & futura gloria bassa est & infima apud eos. Et ideò de tali ante malorũ, dicitur Prouer. 16. Ante ruinam exaltabitur spũs. Istud tñ ante, parum durat, sicut supra dictũ est. Iob. 8. Cũ adhuc sit in flore, nec carpatur manu &c.

B añ oẽs herbas arescit. ¶ Tertiò dico q añ signat statũ spũalitatis & sanctitatis, & ẽt statum æternæ foelicitatis. quia.s. sicut omne aial tendit semper ad partem anteriorẽ, siue Auis volando, siue Piscis natando, siue quadrupes ambulando, siue ẽt reptilia serpendo vel reptando, oia.o. naturaliter posteriora dimittunt, & ad partem anteriorem se trahunt. Sic verè cum in natura rerum sint duo gña bonorum.s. anteriora i. spũalia & æterna, quæ sunt nobiliora, & nobis tanquam meliora añ oculos antelata, & posteriora.s. temporalia quæ post nos necessario sunt dimittẽda, iustum & rõnabile est q dimissis posterioribus per affectum nos trahamus ad anteriora & contemptis tpalibus, appetamus spiritalia & æterna. Figurati in sanctis aialibus Ezech. 1. De quibus dicit q non reuertebant cum incederent, sed vnumquodq; ante faciẽ suam gradiebat. Quod est contra illos qui vadunt lateraliter ad amicos, sicut cancer, vel qui retrocedunt ad amorem terrenorũ, sicut Hippopotamus, qui exiens flumen & vadens pascere segetes, ambulat retrocedendo, ne ipsius vestigia cognoscãtur. Sic & isti faciunt, figurati in vxore Loth, quæ retro respexit & perijt: quia sicut dicitur Luc. 9. Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est Regno Dei. Dic si vis de Caco, qui retrotrahendo armẽta Herculis furabatur. ¶ Quartò dico q ante, signat statum sagacitatis vel sedulitatis: quia reuera ad oẽm hoiem pertinet q ante tempus necessitatis operet & faciat quicquid potest. Melius est.n. benefaciendo præuenire, quàm plus debito expectare. In vno.n. apparet prouidẽtia & diligentia, in alio verò negligẽtia. Formica.n. ante hyemem laborat, & aggregat vnde postea se pascat. Sic & nos ante mortem laborare debemus, vt quiete cum domino post viuamus. Nota ergo q nos debemus pręuenire

Peccata confitendo
Terrena, largiendo
Animam, præparando
Vtilia, operando
Nosipsos, perscrutando
Nosipsos, humiliando
Periculum, præcauendo

Pręueniamus igitur & anticipemus peccata confitendo. vnde Ecclesi. 17. Ante mortem cõfitere. viuens & sanus cõfiteberis. Et illud Eccle. 18. Ante languorẽ para medicinam. Et illud Iob. 4. Antequã comedam suspiro. Itẽ simus diligentes, beneficia largiendo. Ecclesi. 14. Ante mortem benefac amico tuo. Item simus anticipantes & diligentes aiam præparando. vnde illud Ecclesi. 18. Ante orationẽ præpara aiam tuã. Itẽ vtilia operando. Ecclesi. 14. Ante mortẽ operare iustitiam. Item nosmet ipsos humiliando. Ecclesi. 18. Ante languorem humilia te. Item periculum præcauendo. Ecclesi. 18. Ante iudicium præpara iustitiam. In omnibus enim istis & similibus casibus debemus antecedere, & factum & negotium præuenire. Patet igitur quo modo est vnum ante prudentiæ, diligentiæ, & sagacitatis.

G ¶Sed quinto dico q est vnum ante idest vna anticipatio stultitiæ & fatuitatis, hoc est quando scilicet homo in aliquo negotio magis anticipat & accelerat quàm deberet. Et hic nota q mali & fatui solent ante tempus.

Gaudere
Dolere
Docere.
Vires suas exercere.

¶Primum est ante magnæ vanitatis, quãdo.s. homo gaudet pro spe futuri commodi, quod forte nescit adhuc si habebit, vel quando de rebus transeuntibus quæ in vita hac antecedunt, immoderatè lætatur. Malum.n.signum est quando puer ante tempus ridet. sicut de Zoroaste exemplificat Solinus, qui risit statim cũ natus fuit, quem tandem bella Persica rapuerunt. Cantus etiam & gaudium Syrenarum si antecedat, futuram pronũciat tempestatem. Sic verè gaudia fatuorũ quæ sine causa ante tps fiunt, in futurã tristitiam terminantur. Et seculi solatia quæ ante sunt, Infernales tristitię consequuntur. Et etiam ad litteram experimur q quando gaudium immoderatum antecedit, cito tristitia post succedit. Prouer. 14. Extrema gaudij luctus occupat. Et e conuerso expertum est q si mœror & tristitia antecedit, solet lætitia post venire. Ioan. 16. Tristitia vestra vertetur in gaudium. Vnde de tali ante dicitur Prouer. 16. Contritionem præcedit superbia, & ante ruinam exaltabitur spiritus. Et Prouerb. 18. Antequam cõteratur exaltatur cor hominis, & antequam glorificetur humiliabitur. ¶Secundum est ante magnæ simplicitatis & imbecillitatis, qñ.s. homo anticipat futurum dolorẽ, vtpote qñ dolet & timet de morte futura vel de infortunio quod sibi necessario est venturũ. vñ dicit Sene. in Epistola. Stultũ est ante tps dolori suo occurrere. quare doles miser, nonne satis dolebis cũ tibi quod verebaris aduenerit? ¶Tertiũ est ante præsumptionis & fatuitatis, qñ.s. homo vult docere antequam addiscat, sicut sunt quidam qui volunt opiniones profundas & Theologicas tractare, de quibus nec studuerunt nec audiuerũt, qui.s. facile decidunt in errores, similes arboribus ante tempus & in hyeme florentibus, quas pruina decoquit & consumit. Iuxta illud prædictum Esa. 18. Ante messem totus effloruit. Et Esa. 66. Antequam parturiret peperit. Et ideò istis dicitur illud Eccl. 16. Antequam loquaris, disce. ¶Quartũ est ante audaciæ & proteruitatis qñ.s. homo vult alios in factis arduis præuenire, & vltra vires se periculis exponere, & præire. De quo illud prædictũ Eccle. 18. Ante iudiciũ interroga teipsum. i. ante negociũ recogita vires tuas. Patet ergo quõ ante accipitur multis modis qñ sumitur tpaliter.

H ¶Secundò principaliter dico q ante qñq; sumit ordinaliter, qñ.s. denotat ordinẽ personarũ, vtpote qñ dicitur. Ille vadit añ alios, ille consequenter, & ille post. Et sic dicã q ante denotat mihi duos.s. Prælatos & superiores, & ministros seu seruitores. Nam sicut videmus q homines antecedunt

Vt viam ostendant,
Vt plebem defendant,
Vt sibi alij honores faciant & impendãt,

Sic verè dico q Prælati debent esse & ire ante nos exemplariter viam ostendendo. Mat. 2. Stella quam viderant Magi in Oriẽte, antecedebat eos vsq; dum veniens staret supra vbi erat Puer. Isti.n. debent dici Stellæ à stando, propter stabilitatem boni propositi. Debent videri in Oriẽte, propter stabilitatem virtutis & meriti. Debent antecedere per ostensionem boni exempli. Debent alios ducere vbi Puer est. i. puritas per adhibitionem boni documenti. Similes.n. debent esse Stellę Lucifero, quę ante Solem pręcedit, & ante diem oritur & diem propinquam ostendit. Sic isti ante per exẽpli dationem & per futuræ diei & lucis idest gratiæ & gloriæ prænunciationem, habent præire, & viam salutis omnibus declarare. Luc. 1. Præibis.n. ante faciem domini parare vias eius, ad dandam scientiam salutis plebi eius. Figurati in Arca Testamenti, quæ filios Israel transituros Iordanem antecedebat, & in Columna ignis & nubis, quæ eis viam in Eremo demonstrabat. Quia.s. isti Prælati & Prædicatores & Doctores qui debent esse sicut Lucifer virtualiter rutilando, sicut Arca fœderis omnes charitatiue continendo, sicut Columna ignis in se stabiliter perseuerando, & ad bonum alios inflammando, & sicut Columna nubis alios doctrinis imbuendo & beneficijs irrigãdo, Isti dico debent esse ante per exemplorum bonorum ostensionem & per aliorum directionem. Ideò Pręlato põt dici illud quod dicitur Moysi Exod. 17. Antecede populum, & sume tecum de senioribus Israel, & virgã qua percussisti fluuium, tolle in manu tua. Prælati.n. & Doctores ante alios exemplariter ambulãt, seniorum. i. prudentiũ & meliorum societatem frequẽtant, & virgam seueritatis & iustitiæ qua flumina. i. carnales & fluxibiles feriant, secum portãt. Gen. 32. Antecedite & sit spatiũ inter gregẽ & gregẽ. Vnde de Pastore. i. de Prælato dr Ioa. 10. Cũ pprias oues emiserit, ante eas vadit, & oues eũ sequunt: quia sciunt vocẽ eius. Patet ergo q isti debent ire ante nos exẽplariter viam ostẽdendo. Secundò isti debent antecedere virtualiter alios defendendo. Debent.n. Prælati & superiores ante subditos, Tyrãnis Hęreticis Demonibus se obijcere, & eos in oĩbus defendere & iuuare. Sicut.n. ponit Isido. & Solinus. Coturnices Maria transeuntes, & accipitres timentes, & se ab eis non posse defendere cognoscentes, de Cornicibus Duces sibi faciunt, quæ ante eas & cum eis mare transeunt, ipsas trans mare conducunt & à nociuis Auibus defendunt, & ita pro eis pugnant, q qñque cruentæ & sanguinolentæ et vulneratæ reueniunt, sicut ẽm eos expertum exitit de quibusdam. Sic verè cum simplices qui mare huius fluctuosę vitæ habent transire, ab accipitribus. i. à Demonibus, Tyrannis & Hæreticis se timeant offendẽdos, necesse est q Duces & Prælatos & superiores qui eos in virtute præstarent, sibi eligerent & haberent, qui.s. ipsos in omni periculo possent antecedere, hostibus se opponere, & eos defendere & iuuare, dicentes.s. cuilibet imbecillo illud Esa. 45. Ego ante te ibo, & gloriosos terræ humiliabo, portas æreas conteram, & vectes ferreos cõfringam &c. Ista potissimè debent verificari de Principibus & militibus, quorũ officium est ante populum ad bella pergere, & pro eis defendendis labores prælij tolerare. Sicut de Dauid dicitur 1. Reg. 17. q armiger eius antecedebat eum. Antecedere ergo debet virtualiter alios defendendo. Tertiò antecedunt Prælati honorabiliter alijs præeminendo. Ante alios.n. sunt locandi & honorandi & alijs honorabiliter pręponendi. Vnde de honorabili Prælato potest dici illud Psal. Ante Solem permanet nomẽ eius. Ante Solem dico. i. ante quoscunq; genere & scientia elatos debent Prælati præponi &c. Misit ante eos virum. Istud ergo est ante, quod pertinet ad superiores. ¶Sed adhuc est vnũ ante quod pertinet ad ministros & seruitores, & maximè ad prędicatores: qa sicut seruitor ante dñm vadit, & sic viam præparat atque facit, sic prædicator ante dñm incedit, & populum conuertendo viam dño præparat, qui postea in corda eorum succedit. Ideò dicitur Luc. 1. Tu Puer Propheta altissimi vocaberis, præibis.n. ante faciem dñi parare vias eius. vnde Mal. 3. dicitur. Ecce mitto Angelum meũ qui præparabit viam ante faciem tuam &c. ¶Item est aliud ante, qđ pertinet ad damnatos & peccatores: quia.s. sicut latro añ seruientes ducitur, vt pro demeritis suspendatur, sic peccatores Demones ante se ducunt, & ad Inferni patibulum ipsos trahunt. Carnifices.n. latronem honorare videnť eũ anteponendo, & tñ ipsum dehonorant ad suppliciũ deducẽdo. Sic verè Demones nũc videnť peccatores honorare in quantũ eos faciunt añcedere in mũdi prosperis & præesse. Finaliter eñ ipsos ad damnationem æternam trahũt, & honorem quem sibi fecerant carè vendunt. Vnde de tali ante dicitur Thren. 1. Paruuli eorũ ducti sunt in captiuitatem ante faciem tribulantis. Sic ergo patet quõ ante sumitur ordinaliter, qñ.s. denotat ordinẽ in personis.

¶Tertiò principaliter dico q ante sumitur I
pręsentialiter. Illud.n. esse ante aliud dicit, quod sibi personaliter præsentat. Signat igit illã præsentiã qua hõ se pręsentat Deo & superiori, ei obsequendo & voluntatẽ ipsius faciẽdo. Et sic dicã gñaliter q ante sumitur pro omni genere præsentiæ, siue bona fuerit siue mala. Signat igitur præsentiam

Virtuosam & commendabilem
Gloriosam & honorabilem
Stuporosam & admirabilem
Amorosam & affectabilem
Fructuosam & delectabilem.

¶Item præsentiã insidiosam, periculosam, ruinosam fastidiosam, affectuosam. ¶Præsentia virtuosa est illa quã quis ad obsequendũ Deo vel Prælato semper exhibet per diligentiã & obedientiã.s. præsentẽ, & qua hõ habet semper añ oculos mentis suæ Deũ & eius opa & iudicia. Simus ergo añ Deũ nos sibi in statu gřæ præsentando, & nos sibi recõmendãdo deuotè. Iuxta illud Luc. 1. erant aũt ambo iusti añ Dñm. Et 1. Thess. 3. In sanctitate añ Deũ. Deo ẽt seruiẽdo & orãdo. Iuxta illud Psal. Dñe añ te omne desideriũ meum. Et ei obsequẽdo. Psal. Venite adoremus & procidamus añ Deũ, ploremus corã dño q fecit nos. Et ei per cõtẽplationẽ cõtinuè assistẽdo. Figurati in velo posito añ Arcã. De quo vide infra, vbi appẽdere, in principio. Habeamus ẽt añ oculos cõsiderationis

nostræ

nostræ illa quæ pertinent ad salutem. Iuxta illud Prouer. 23. Diligenter attende quæ sunt posita ante faciem tuam. Sit ergo ante nos & ante oculos cordis nostri, Dei misericordia, vt promereatur, Dei iustitia, vt caueatur, Dei clemẽtia, vt diligatur, nostra miseria, vt cõtemnatur, fraterna amicitia, vt compleatur. De Dei misericordia dicitur in Psal. Quoniam misericordia tua ante oculos meos est. De iustitia dicit in Psal. Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in via gressus suos. De Christo dicitur Gal. 3. Ante quorũ oculos Christus proscriptus est, & in vobis crucifixus. De nostra verò mortali cõditione ante oculos habenda dr̃ Eccles. 15. Ante hoiem vita & mors. supple debẽt esse. De fraterno vero amore, & qũo quilibet debet esse ante oculos alterius per affectionem, dr̃ Eccl. 34 Ante faciem hois similitudo alterius bois. Ista est igitur
B præsentia virtuosa. ¶ Secũda est præsentia gloriosa. Et ista est illa qua nos in gradu & statu ecclesiastico sumus & viuimus ante Deum, ei. s. in beneficijs & officijs ecclesiasticis seruiendo. quod. s. valde est gloriosum & honorabile, quamuis sit periculosum & formidabile. Sicut. n. in præsentia iudicis nõ est tutum forefacere, in præsentia Regis non est decens immundum esse, ita in statu isto vbi ante Deũ sumus, debemus mundi & ornati virtutibus apparere, vt sic quilibet dicere possit illud Thob. 12. Ego sum Raphael Angelus vnus ex septẽ qui astamus ante dñm. Et Apo. 4. dicitur q̃ procidebant seniores ante sedentem in throno, & adorabant viuẽtem in secula. Inde he si vis cõtra illos qui ante Deum in officio diuino vel in ecclia volunt esse præsentes, & qui à suis beneficijs sunt absentes. ¶ Tertia est pręsentia stuporosa. Et ista est illa qua Deus carne indutus, ante faciem hominũ voluit apparere. de qua Luc. 2. Viderunt oculi mei salutare tuum, quod parasti ante faciem omnium populorum. ¶ Quarta est præsentia studiosa. Et ista est illa qua Deus ante sa in sui memoria habet iustos, de salute eorum curam gerẽs, & illa etiã qua ante oculos dispositionis suæ habet totum mundum, ipsum ordinans & gubernans. Sap. 11. Similiter ante te est orbis terrarum. ¶ Quinta est præsentia timorosa, illa. s. qua nos omnes oportet apparere in iudicio ante Deum. De qua ad Roma. 14. & 2. Corin. 5. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt accipiat vnusquisq; prout in corpore gessit, siue bonum fuerit siue malum. Christus enim iudicans figuratur in illo Rege Luc. 19. qui abiens in regionem longinquã accipere sibi Regnum & reuerti, & rediens rebelles qui eum super se regnare noluerant, ante se fecit interfici. Accipite inquit eos & interficite ante me. quia. s. Christus qui ad Regnum Cęleste in ascensione abijt, qñ in iudicio redibit peccatores qui nunc de eo non curant, ante se cruciabit & condemnabit. Psal. Ignis ante ipsum præcedet, & inflãmabit in circuitu inimicos eius. ¶ Sexta est præsentia gaudiosa seu fructuosa. Illa. s. qua sunt beati in patria præsentialiter ante Deũ. De qua Apo. 14. Sine macula sunt añ thronũ Dei. Et loquit de his qui empti sunt de terra & qui cantabant canticũ nouum ante sedem Dei & ante quatuor aïalia. i. de sanctis, qui. s. ante Christum & quatuor Euangelistas sunt in gaudio sempiterno. ¶ Septima est præsentia insidiosa. Et ista est illa qua Diabolus semper est añ nos & nobis præsens ad insidiandum & ad vitiorum offendicula ponendum. Psal. Foderunt añ faciem meã foueã. Figuratus in illo Dracone Apoc. 12. De quo dicitur q̃ Draco stabat añ mulierẽ quæ erat masculum paritura, vt deuoraret filium eius. quia. s. Draco Diabolus semper insidiando præsens est, vt fetum boni propositi in muliere. i. in aïa perimat & occidat. Veruntñ de sic præsentibus dicitur Prouerb. 1. Frustra iacitur rete ante oculos pennatorũ. quia. s. ipsi (iusti scilicet.) sciunt insidias præcauere. ¶ Octaua est præsentia periculosa. Et ista est illa qua peccator est ante Diabolum, ei seruiẽdo & mala opera faciendo. Ideò commendantur illi de quibus dicit dñs 3. Reg. 19 & ad Roma. 11. Reseruaui mihi septẽ milia hominum qui non curuauerũt genua ante Baal idest qui nõ exhibuerunt se præsentes ad obediendum Diabolo. Præsentia etiam periculosa signat mundi bona quæ sunt hic añ nos. Sicut enim specula proijciunt ante Tigrim, vt ab itinere tardetur, retia ante Ceruum, vt à venatore capiatur grana ante Porcum, vt ad macellum trahatur. Sic Diabolus ista hic ante nos & nostrę mentis oculos obijcit, vt miser dum hic sistitur, à bona via possit tardari, ad delectabilia possit allici, & in rete Diaboli. i. in peccato inuolui, & ad damnationem trahi. vñ de malo antecessore dicitur id quod de muliere in ornatu meretricio occurrenti, Prouer. 7. q̃ fatuus statim eã sequit quasi bos ductus ad victimã, & nescit q̃ ad vincula stultus trahat. ¶ Nona est præsentia affectuosa. Illa. s. qua fatui semper in corda suo habent præsentes nepotulos & amicos, semper de eis carnaliter cogitãdo. Ante se etiam volunt habere ipsos solos in suis officijs & dignitatibus collocando & statuendo. vnde de pueris & citharędis. i. da nepotolis & adulatoribus dicit Apoc. 14. q̃ ipsi soli cantabant cãticum ante sedem. Quia reuera multi sunt hodie Principes vel Prælati ante quorũ sedẽ non gaudent aliqui nisi nepotes vel adulatores. ¶ Decima est præsentia fastidiosa. Et ista est illa qua Deus fastidit peccatores, sicut qñ aliquis odit aliquẽ videtur sibi q̃ semper habeat eum ante se prę fastidio & horrore. Naũ. 1. Ante faciem indignationis eius quis stabit? Sic ergo patet quomodo ante signat multimodam præsentiam personalem, quantum ad pręcedentiam localem, & quantum ad antecedentiam tpalem. Sufficit. vide infra de Coram, de Conspectu, & de Facie &c.

Antequam.

Nota q̃ ista dictio antequam signat quãdam acceleratãonem, festinãtiam, anticipationem, & præuentionem, siue bona fuerit siue mala. A
Potest igitur antequam referri ad Deum, ad iustum, ad mũdum, & ad impium. ¶ De Deo. n. dicã q̃ ipse antecedit Temporis æternitate, Animi sagacitate, Potenti auctoritate, Clementi benignitate. Ipse. n. prępuenit oïa æternitatis longitudine. Ioan. 8. Amen amẽ dico vobis antequam Abraham fieret ego sum. Et illud Prouer. 8 Antequam oẽs colles, ego parturiebar. Item præuenit oïa sagacitatis limpitudine. quia. s. sapientia increata fuit secum ab æuo, dicens Eccle. 24. Antequã quicquam faceret à principio cũ eo erã cuncta componẽs. Et Sap. 8. dicitur. Scit præterita, & de futuris extimat, monstra & signa scit anteq̃ fiant. Item præuenit oïa auctoritatis plenitudine & fortitudine. vnde ipse est qui dicit Hiere. 1. Priusq̃ te formarẽ in vtero noui te, & anteq̃ exires de ventre sanctificaui te, & Prophetã in gentibus dedi te. Sequitur. Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce constitui te super gentes & regna, vt euellas & destruas & ædifices & plantes. Item præuenit benignitatis prõptitudine, dicens Esa. 65. Anteq̃ clament ego exaudiam, & adhuc illis loquentibus ego audiã. ¶ De viro iusto ẽt qũo. s. ista dictio acceleratiua. s. antequã pertineat ad ipsum, dicam q̃ iustus debet præuenire. Suspirando mentaliter per contritionem. Supplicando humiliter per orationem Se mutando realiter per conuersionẽ. Degustando suauiter per deuotionem. Festinet igit mentaliter suspirare. Iob. 3. Anteq̃ comedam suspiro, & quasi inundantis aquæ, sic rugitus meus. Item festinet humiliter seu vtiliter supplicando, dicens dño illud Prouer. 30. Duo rogaui te ne deneges mihi anteq̃ moriar. Diuitias & paupertatẽ ne des mihi, sed tm̃ tribue victui meo necessaria. Item festinet moraliter se mutare. Iohel. 2. Sol conuertetur in tenebras, & Luna in sanguinẽ antequam veniat dies dñi. Item festinet suauiter degustare, dicens Luc. 22. Desiderio desideraui hoc Pascha mãducare vobiscum antequã moriar. ¶ De peccatore verò seu impio qũo antequam pertinet ad ipsum, dico q̃ accelerat Bonis inuidere, Vanis apparere, Magnis præeminere. Bonis dico inuidere. Vnde de inuidis fratribus Ioseph dicitur Gen. 37. q̃ antequam accederet ad eos, cum vidissent eum procul, cogitauerunt eum occidere. Vanis etiam satagũt eminere seu etiam apparere, dicẽtes Sapien. 2. Coronemus nos rosis antequam marcescant. Item festinant altè præeminere. vnde Prouerb. 18. Antequam conteratur exaltatur cor hominis, & antequam exaltetur, humiliatur. &c. Vide supra de ante, & infra de prius & priusquam.

B

C

Antiquus. Antiquitas.

Nota quòd in scriptura multiplex antiquitas reperitur tam in bono quàm in malo significato. Et quia infra de Senectute satis plenè tractare propono, ideò breuiter de antiquitate transeo. Dicamus igitur breuiter q̃ in scriptura reperitur Antiquitas. A

Mentaliter cogitanda
Humiliter veneranda
Moraliter imitanda
Stabiliter adamanda
Salubriter renouanda
Totaliter detestanda
Veraciter obseruanda
Sagaciter formidanda & declinanda.

Debet. n. mẽtaliter cogitari antiqtas æternalis. s. ipse Deus & res q̃ sunt ppetuę et ęternę, vel quæ à mundi

mundi principio inceperunt s. innariabilis ordo rerum, opera Dei, & mirabilia naturæ. Sic faciebat Dauid cum dicebat in Psal. Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mēte habui. Deus.n. propriè antiquus dicitur, quia sua æternitas nec incipit nec finitur. vnde de ipso & de ipsius antiquo & æterno Regno dicitur Daniel. 7. Venit antiquus dierum & indicium dedit sanctis excelsi, & Regnum obtinuerūt sancti. Secundò dico ꝙ debet humiliter venerari antiquitas temporalis. Antiqui.n. debent à iuuenibus venerari & supportari, & cum reuerentia honorari. vnde antiquis debet dicere iuuenis illud Iob. 32. Iunior sum tēpore, vos autem antiquiores: ideò demisso capite veritus sum vobis ostendere sentētiam meam. Tertiò dico ꝙ debet moraliter imitari antiqtas virtualis. ista enim est antiquitas sapientiæ, & maturitas morū. De qua dicitur Iob. 12. In antiquis est sapiētia, & in multo tēpore prudentia. Ista ergo antiquitas est habenda & imitanda triplici ratione: quia illi qui taliter sunt antiqui, tutius solent procedere, clarius solent cognoscere, cautius sciunt ab omni malo abstinere & recedere. Isti.n. tutius incedunt: quia.s. per viam virtutum & morum. Hiere. 6. Interrogate de semitis antiquis quę sit via bona, & ambulate in ęa. Item isti clarius & sapientius cognoscunt. Ideò bene dicitur Eccle. 39. Sapientiam antiquorum exquiret sapiens, & in Prophetis vacabit. Item isti cautius & fortius à malo recedunt. Ideò dicitur Mat. 5. Audistis quia dictum est antiquis. Non occides. Non mœchaberis &c. ac si diceret ꝙ si iuuenes à malo arcentur, multo fortius antiqui vitare vitia tenentur. Ista est ergo antiquitas virtualis. ¶ Quartò dico ꝙ debet amari antiquitas fraternalis. s. antiqui socij & amici, & illi sunt qui in bonis operibus & virtutibus in perseuerātia fidelis amicitiæ sunt antiquati. de qua Eccle. 9. Non derelinquas amicum antiquum, nouus.n. non erit similis illi. Vinum nouum amicus nouus, veterascet, & cum suauitate bibes illud. Quod tamen est contra illos quibus tm̄modo noua placent, & antiquos & bene probatos familiares & socios vilipendunt. Ac si eis diceretur illud Esa. 43. Priorū ne memineritis, & antiqua ne intueamini. Contra illud etiam sunt qui in scientijs nouas opiniones & adinuentiones sectantur, antiquorum verò facta & dicta detestantur, contra illud prædictum Eccle. 39. Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens. ¶ Quintò dico ꝙ debet renouari antiquitas baptismalis. i. status puritatis & innocentiæ, quem antiquitus habuimus, & hoc si per vitia fuerit deprauata Esa. 61. Ædificabunt deserta à seculo, & ruinas antiquas erigent. ¶ Sextò dico ꝙ debet detestari antiquitas criminalis. i. antiquatio in vitijs induratio & obstinatio in peccatis. qualē habebant illi qui antiquas Idolatrias sectabantur. De quibus dr̄ 4. Reg. 17. Vsq; in hodiernum diem morem sequuntur antiquum. Tales.n. in vitijs antiquati, emendari & corrigi nō dignātur, immo quod peius est, in suis vitijs gloriantur. Quod aūt isti nollēt esse meliores, patet Eccl. 16. Non exorauerunt pro peccatis suis antiqui Gigantes. Itē ꝙ gloriant̄ in sua obstinatione, patet Esaiæ 23. vbi cōtra tyrū loquitur Propheta, improperans ꝙ ipsa gloriabatur à diebus pristinis in antiquitate sua. Ista tn̄ antiquitas est abhorrenda, & per pœnitentiā in melius immutanda, sicut orabat Dauid in Psal. dicens. No memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, cito anticipent nos misericordiæ tuæ &c. ¶ Septimò dico ꝙ debet obseruari antiquitas magistralis. i. illud mandatum vel regula quæ nobis à Deo & ab antiquis patribus est iniuncta. Iuxta illud Prouer. 22. Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui idest mandata & statuta quæ tibi à Deo & ab antiquis patribus sunt tradita. qa reuera & facta & dicta antiquorum debent honorari & obseruari. Ideò nos clerici & religiosi, qui ab antiqua sanctorum patrum consuetudine nunc sumus quasi pœnitus alieni, debemus dicere domino illud Psal. Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ domine? quasi dicat vbi sunt miracula & mirabilia opera quæ sancti antiquitus faciebant, constantia quam habebant, pœnitantia quam sustinebant, zelus fidei quo feruebant, virtutes quibus pollebāt. Vtinam ergo Deus ad illas primas antiquitates nos reduceret, & nos virtutibus renouaret, dicens illud Amos 9. Suscitabo Tabernaculū Dauid quod cecidit, & quæ corruerant, restaurabo, & reædificabo eum sicut à diebus antiquis. Ipse enim est qui talem reparationem ab antiquo promisit dicens Esa. 1. Restituam iudices tuos vt fuerant prius, & cōsiliarios tuos sicut antiquitus. ¶ Octauò dico ꝙ debet declinari seu præcaueri antiquitas sagacitatis & fortitudinis. Et ista est antiquitas malitiæ Diabolicæ qui scilicet antiquus est in malitia & ętate. Ideò iste dicitur Serpens antiquus, qui scilicet more Serpētis est in malitia deuius & obliquus, de quo Apocalip. 12. Proiectus est Draco ille magnus, Serpens antiquus, qui vocatur Diabolus & Sathanas. Sic ergo patet quomodo antiquitas sumitur octo modis. Non applicaui auctoritates, exempla, vel figuras, gratia breuitatis. Vide de senectute.

Antichristus.

Nota quòd Antichristus dicitur ab anti quod est contra, & Christus quia scilicet ille futurus iniquitatis filius Antichristus, contra Christum & Christi fidem se obijciet, & eam pro viribus destruet & subuertet. Iste enim similis erit Basilisco, cuius visus interficit Draconem, cuius aspectus Aues volantes ab alto deijcit. Salmandræ, quæ tacta radice omnia poma inuenenat & inficit. quia reuera iste multos spiritualiter interficiet, volantes idest sanctos & contemplantes ab altitudine veræ fidei & contemplationis deijciet, & radicē arboris idest fundamētum fidei scilicet sacram Scripturam per malas expositiones inuenenabit, & sic omnia poma, idest oēs fideles pro magna parte erroribus destruet & corrumpet. Tunc enim prout dicit scriptura, tantus erit motus in mundo, ꝙ si fieri posset, in errorē etiam mitterentur electi. Vnde figuratur Apoc. 13 in Bestia quæ de Abysso ascendit, quæ decem cornua, decemque diademata desuper cornua, & septem capita habuit, & tanta potestate vsa est ꝙ omnes eam adorauerunt, nec sibi aliquis resistere potuerunt, ignem enim de Cœlo descendere faciebat, & mediante quadam alia Bestia cui suā dederat potestatem, omnes subiugabat, & characterem sui nominis in omnibus imprimebat. Iste tamen duę Bestię prima scilicet & secunda cum omnibus qui characterem receperant, perierunt, & finaliter (sicut Apoca. 19. dicitur) in stagno ignis & sulphuris viui missi fuerūt. Sic Antichristus de Abysso idest ab ipso Diabolo veniet, septem capita idest septem capitalia vitia habebit, decem cornua idest superbiam contra decem mādata, & decem diademata vel decem coronas idest victorias contra ipsa, ea scilicet transgrediendo & contradicendo accipiet. Quandā aliam Bestiam idest Pseudoprophetas suos per mundum destinabit & diriget, & ipsis mediantibus per falsa signa & miracula mundum decipiet, cunctos suppeditabit & conteret, & characterem sui nominis idest fidem suam vbique seminabit & mittet, & finaliter cum omnibus suis ipse peribit & succumbet, & in igne & sulphure in æternum punietur & viuet. Psal. Laborabit in ęternum, & viuet adhuc in finem. Et alibi. In ignem deijcies eos in miserijs, & nō subsistent. Et alibi. Ignis sulphur & spiritus procellarum pars calicis eorum. De isto igitur iniquitatis filio possunt multa dici secundum sanctos. De ipsius Conditione, Operatione, Duratione, & Damnatione. ¶ Iste enim filius iniquitatis B
quantum ad Conditionem erit nequissimus, quantum ad Operationem erit potentissimus & fortissimus, quantum ad Durationem erit breuissimus, quantum ad Damnationem erit miserrimus. Quantum ad conditionem enim constat secundum sanctos ꝙ ipse in Babylone de Tribu Dan generabitur, à natiuitate Demone replebitur, à quo in cunctis malis artibus instruetur, & se Messiam Iudæis promissum mentiens, à Iudæis recipietur, & ab ipsis vt Deus coletur, & sicut Rex & Dominus metuetur. vnde Apostolus 2. Thes. 2. vocat eum hominem peccati, filium perditionis, qui aduersatur & extollitur super omne quod dicitur Deus aut quod colitur, ita vt in Templo Dei ipse sedeat, ostendens se tanquam ipse sit Deus. ¶ Item quantum ad operationem constat secundum sanctos ꝙ ipse multa falsa miracula faciet, scripturas ad suum intētum exponet, quosdam miraculis, quosdam minis, quosdam blanditijs ad se conuertet, sanctos in fide firmos interficiet & conteret, Regēs subiugabit & subijciet, & in omni prosperitate & gratia conualescet. vnde ipse figuratur in illo paruo cornu quartæ Bestiæ Daniel. 7. quod habebat os loquens grandia, & oculi hominis erant in cornu illo, & faciebat bellum aduersus sanctos, & præualebat eis, donec venit antiquus dierum, & iudicium sedit. In quarta enim Bestia idest in tempore quartę Monarchiæ scilicet Romanorum, nascetur cornu modicū idest vilissimus Antichristus, qui dicitur cornu propter duritiam & superbiam, qui dicitur oculos hominis habere propter subtilitatem & malitiam: quia

quia contra ſanctos pugnabit, & eis ad litteram præualebit, & contra Deum grandia loquetur, in quantum legem Euangelicam condemnabit, & ſe Deum prædicabit, ſua tñ poteſtas deficiet quando antiquus dierum.ſ. Deus ſedebit, & ſeculum iudicabit: quia ſicut dicitur 2. Theſ. 2. Ipſum dominus Ieſus interficiet ſpiritu oris ſui. Filij.n. Iſrael qui ab Alexandro inter montes Caſpios in plaga ſeptentrionali ſuper Oceanum, vbi nunc eſt finis Imperij magni Canis, inter duo caſtra dicta God & Magod fuerũt incluſi, & ſm Ioſephum facto terremotu in conſpectu Principis, montibus cadentibus ſuper montes, ibidem partim montibus, partim muro indiſſolubili & portis ferreis obſerati, & qui adhuc ibi dicũtur eſſe incarcerati, qui.ſ. nudi ſunt, carnibus crudis & arborum fructibus viuunt, & in maximo numero conſiſtunt, & qui quadam cœleſti virtute & mõtium portarũ & murorum firmitate & Imperatoris de Cathaio.ſ. magni Canis militia obſeruati exire nequeunt excepto duntaxat: quia pro monſtro ipſe magnus Canis aliquos de eis quandoq; portis apertis extrahit, & mirabili gratia in exercitu ſuo ſecum ponit. Iſti dico Antichriſto finaliter cõiungentur, & congregatis alijs Iudeis qui ſunt per orbem diſperſi, ab eis ſimul recipietur, & ipſis mediantibus terribilia operabitur contra ſanctos. Item quantũ ad durationẽ conſtat ſm expoſitores ſcripturę ꝙ ipſe tñ in ſua potentia durabit, quantum Chriſtus in ſeculo prædicauit.ſ. per tempus & tpa, ſicut dicitur Dan. 7. Vel per dies mille ducẽtos ſexaginta, ſicut dicitur Apoc. 11. quæ faciunt tres annos cum dimidio. quia.ſ. niſi abbreuiarent dies illi, non fieret ſalua oĩs caro, ſed propter electos breuiabuntur. Mat. 24. Eſt.n. quoddam animal in Æthiopia iuxta fontem nigris dictum, quod tantæ venenoſitatis eſt, ꝙ quicquid videt, inficit & occidit natura tñ remedium poſuit: quia ſibi vultum ad terrã inclinatũ dedit. Sic verè natura naturans Deus, iſtum venenoſiſsimum Serpentẽ, qui omnia ſua malitia inuenenare ſtudebit, pro remedio electorum parum durare faciet, & vultum eius.i. vitã ipſius ad terram per mortem inclinabit & cõuertet, & ipſum ante tempus deſtruet & ſubuertet. Pſal. Non relinquet Dñs virgam peccatorum ſuper ſortem iuſtorum, vt non extendant iuſti ad iniquitatem manus ſuas. Dñs iuſtus cõcidet ceruices peccatorum. ¶ Item quãtum ad damnationẽ conſtat ſm ſanctos ꝙ poſtquam in ſumma gloria & pompa per prædictum tempus regnauerit, ſe in cœlum aſcenſurum iactabit, & montem Oliueti conſcendet, vbi ipſum de cœlo dñs fulminabit, & cum ſuis ſequacibus in ęternũ damnabit. Sed de oĩbus iſtis plenè tractatur à ſanctis & doctoribus, & maximè à Methodio martyre, cui ſm Hiero. multa in carcere reuelata ſunt de futuris temporibus Antichriſti. Item à Petro Comeſtore in Hiſtoria Scolaſtica, & alijs pluribus ideò trãſeo. Si quem aũt amplius audire delectat, videat libellũ fratris Nicolai de Argẽtina ordinis Fratrum Prædicatorum, quem de fundamentis fidei Chriſtianę direxit Baldonio Archiepiſcopo Treueren. vbi de Antichriſto & futuris tpibus multa dicit in vltima parte libri. ¶ Sed moraliter loquendo, per Antichriſtum poteſt intelligi Diabolus vel etiam quilibet vir iniquus, qui ſcilicet contra Chriſtum eſt poſitus & ei voluntate & moribus oppoſitus, & eidem contrarius & diuerſus. vnde de malis dicitur 1. Ioan. 2. Nunc Antichriſti multi facti ſunt. Sicut enim Antichriſti officium erit Deum denegare, Regẽ ſe clamare, Sanctos moleſtare, Signa perpetrare, Modicum durare, Vitam fulmine terminare. Sic mali Deum negãt per inobedientiam & rebellionem. Reges & magni æſtimari volunt per inanem gloriam & præſumptionẽ. Sanctos & bonos moleſtare non ceſſant per crudelitatem & tribulationem. Signa mirabilia videntur poſſe facere quantum ad mũdanorum & fatuorum æſtimationem per fallaciam & deceptionem. Modicum tamen inueniuntur durare per ſuæ corporalis vitæ pręuentionem, & finaliter fulmine atrocis ſupplicij perire per dãnationem. De tali ergo Antichriſto dicitur 1. Ioan. 2. Antichriſtus eſt qui negat patrem & filium. Negat dico ſcilicet malè operando: quia ſicut dicit Apoſtolus. Confitentur quidem ſe noſſe Deum, factis autem negant. Et illud 2. Ioan. 1. Hic eſt Seductor & Antichriſtus. ſufficit vide de Peccatore.

A **Antrum.** Dic ſicut de foſſa, fouea, vel cauerna.

A **Anulus.** Nota ꝙ anulus idẽ eſt quod circulus ex aliqua materia fabricatus, & forma rotunda & circulari, ſine principio & fine in ſeipſum reductus. Dico igitur ꝙ ſicut inuenio anuli materiales ad plura officia & negotia applicantur, ſic inuenio loquendo moraliter, plura genera ſpiritualium anulorum, & ad diuerſa ſpiritualia negotia congruendorum. Inuenitur ergo materialis anulus Ad ſignandum, ad portandum, Ad ſtringendum ſeu ligãdum, Ad ſubarrandum, Ad ornandum. Primus ſignat fidem, qua anima ſignatur. Secundus ſignat ſpem, qua anima portatur. Tertius ſignat charitatẽ, qua anima ſtringitur vel ligatur. Quartus ſignat gratiã, qua anima ſubarratur. Quintus ſignat gloriam, qua anima finaliter adornatur. Signat ergo anulus fidei ſignaculum, Spei ſuſtẽtaculum, Charitatis tenaculum, Gratiæ cingulum, Gloriæ titulum. ¶ Dico primo ꝙ eſt anulus ad B
conſignandum. In anulis enim principum & magnatũ præcioſi lapides inſeruntur, in quibus diuerſæ figurę ſculpũtur, cum quibus litteræ ſignantur & ſigillantur. Sic reuera Fides eſt anulus ſummi Regis, in qua & ſub qua omnia ſua ſecreta ſignantur & includuntur, & cum qua animæ fideles quodam ſpirituali charactere conſcribũtur. Iſte enim eſt anulus Pyrrhi Regis in quo lapis erat dictus Achates, in quo Apollo cũ Cithara, & nouem Muſæ cum ſuis inſignijs erant picti, figuris inquit Solinus, non ſculpeis, ſed ingenitis. Sic verè in anulo Dei idest in fide Catholica eſt Apollo cum Cithara idest Chriſtus & Sacra Scriptura, notitia de eiſdem, & nouẽ Muſæ cum ſuis inſignijs ideſt notitia de nouem ordinibus Angelorum cum proprietatibus eorundem. Anulus enim formam habet circuli, carens principio atque fine, & ſic ſignat fidem de æternitate ſeu etiam de deitate, quæ ſcilicet nec finem nec principium habet. anulus etiam in tertio digito portatur, & ſic ſignat fidem de Trinitate. Anulus inſuper de terreſtri materia efficitur, & ſic ſignat fidem de humanitate. Et ſic dico ꝙ anulus ſignat quantum ad figuram æternam deitatem, quantum ad locum vbi ponitur, perſonarum trinitatem, quantum ad materiam, humanitatem. Iſte eſt ergo anulus de quo loquitur Pythagoras in libr. Romanorum. vbi dicit ꝙ ſi Epilepticus faciat ſibi anulum de vngula Zamur ideſt Aſini nigredinem non habentis, prohibet eius caſum. Reuera ſi quis de vngula Zamur ideſt de extremitate ſeu humanitate Chriſti qui nigredinem peccati non habuit, anulum perfectæ fidei portauerit, caſum damnationis perpetuæ non timebit. quod bene figuratum eſt Daniel. 6. vbi in Lacu anulo Regis ſignato Daniel ſedens in medio Leonum non fuit ab eis deuoratus. Et Heſter. 8. vbi per litteras anulo Regis à Mardochæo ſignatas Iudęorum populus fuit à malitia Aman & à mortis periculo liberatus: quia reuera expertum eſt ꝙ anulus fidei Regis noſtri Chriſti & noſtræ Catholicæ Diſciplinæ, tantæ eſt poteſtatis & virtutis, ꝙ in Lacu Leonum, ideſt Demonum ne fidelibus noceant ora clauduntur, & eorum potentia Dei virtute ſuperatur, & per litteras tali anulo ſignatas ideſt per ſacram ſcripturam fidem Catholicam cõtinentem Iudæorum ideſt fideliũ populus liberatur. De tali ergo anulo poteſt dici illud Daniel. 14. Signantes anulo Regis abierunt. Aduerte tamen ꝙ Aman abutẽdo anulo Regis litteras mortis ſcripſit. Sed Mardochæus eodem anulo bene vtendo ſalutis litteras e contrario procurauit, ſicut dicitur Heſter. 3. et. 8. Sic verè ſæpe ſit ꝙ Aman ſuperbus Diabolus anulo fidei Chriſtianæ malè vtendo, & errores & hereſes ſeminando, litteras mortiferas ideſt corruptam doctrinam ſcribit. Sed Mardochæus ideſt doctor vel prędicator fidei, bene intelligendo eidẽ contradicit, & litteras ab eo ſcriptas ideſt doctrinam à Diabolo vel ab hæreticis propagatam reuocat & confundit. vnde Heſter. 8. dicebat Regina Heſter. Obſecro vt nouis Epiſtolis veteres Aman inſidiatoris & hoſtis litteræ corrigantur. Fides eſt ergo anulus ad conſignandum. ¶ Secundò dico ꝙ ſpes C
eſt anulus ad portandum. Anulus enim ſicut prædixi, ratione rotunditatis æternitatem deſignat. Et ideò per anulum propriè ſpes de æternitate & de æterna ſalute intelligitur, per quam anima ne in laboribus deficiat ſuſtentatur, & cum fiducia ad gloriam deportatur. mediantibus enim anulis ſolent portari Lampades in Eccleſia, ſuſpendi cortinæ, & tabulæ in parietibus affigi. Sic verè mediante ſpe cœleſtium, animæ ad Paradiſum portantur, corda ſurſum per deſiderium ſuſpenduntur, & mentes in Deo tenaciter affiguntur. Figura Exod. 30. vbi dicitur ꝙ in altari Thymiamatis ex vtroq; latere facti ſunt duo anuli, vt impoſitis vectibus portaretur.

Altare.i.cor iusti per sanctitatem aureum, quattuor virtuti-
bus quadratum, & ad Thymiama deuotionis offerendum à
Deo specialiter ordinatum. Istud inquam altare.i. iustus vel
cor iusti quantum ad duo sui latera & ad duas sui partes idest
quãtum ad animam & quantũ ad corpus, debet habere anu-
los firmæ spei: quia.s.à parte dextera quæ est anima, debet spe
rare æternam visionem & fruitionem. A parte sinistra.i.quã-
tum ad corpus debet sperare futuram resurrectionem & cor-
poris glorificationem. Isti.n.sunt quattuor anuli sanctæ spei,
quibus mediantibus, dum tamẽ adsint vectes.i.opera virtutes
& merita, homo potest ad Paradisum portari, & in tribulatio
nibus consolari, & in fide & moribus retineri. Ideò de tabu-
lis quæ erectæ super bases suas in tabernaculo ponebantur,
dicitur Exod.26. Fundes inqt in eis anulos aureos, per quos
vectes tabulata cõtineant, quos operies laminis aureis, & eri-
ges tabernaculum. Tabernaculum.n.est cor iusti, quod tabu-
lis aureis.i.sanctis considerationibus construitur, laminis au-
reis.i.virtutibus & exẽplis operitur, anulis spei tenetur, por-
tatur, & erigitur, & vectibus firmi propositi sustentatur. Spes
D ergo est anulus ad portandum seu sustinẽdum. ¶ Tertiò dico
ꝙ charitas est anulus ad constringendum, mediantibus enim
anulis Balthæa & Zonæ stringuntur, & vestimenta inuicem
coarctantur, & arma etiam circa opera coaptantur. Sic verè
mediante charitate inuicem per dilectionem stringimur, &
cum Deo & proximo colligamur figura Exod.28. vbi dicitur
ꝙ superhumerale & rationale anulos in summitatibus habe-
bãt quibus super pectus & humeros sacerdotis cũ vittis coc-
cineis stringebãtur. Quia reuera summus sacerdos Christus
superhumerali.i.bonis actiuis, & rationali.i.bonis contẽpla-
tiuis induitur, & semper vult ea anulos charitatis habere, vt
sibi adinuicem possint adstringi & fortius adherere, & vittis
hyacinthinis.i cœlestibus desiderijs mediantibus inuicem se
tenere. Vnde Exod.28. Stinges inquit rationale anulis suis cũ
anulis superhumeralis & vitta hyacinthina, vt maneat iunctu
ra fabrefacta Patet ergo ꝙ charitas est anulus ad stringendũ.
E ¶ Quartò dico ꝙ gratia est anulus ad subarrandum. Sponsæ
enim anulis à viris suis subarrantur, vt extunc sibi & nulli al-
teri coniungere se teneantur. Sic verè anima à Deo despon-
sanda & viuenda, necesse habet anulum diuinæ gratiæ ante
omnia accipere, quo.s.Deus solet aias subarrare & sibi specia
liter dedicare. Tali anulo erat subarrata beata Agnes cum di-
cebat. Recede à me pabulum facinoris: quia iam ab alio ama-
tore præuenta sum. Anulo suo subarrauit me &c. Isto et anu-
lo erat subarrata Iudith quũ Holophernẽ occidit. Quia sicut
dicitur Iudith 10. Ipsa sumpsit dextralia & lilia inaures &
anulos, & oĩbus ornamentis ornauit se, & sic Holophernem
inimicum populi dñi superauit. Iste est anulus quẽ Thamar
Iudæ Patriarchæ qui eam impregnauit ostendit, & sic se ab
incẽdio quod Iudas sibi parauerat, liberauit. Gen.38. Iste est
anulus quo pater filium Prodigũ reuertentẽ subarrari man-
dauit. Luc. 15. Induite inquit eũ stola prima, & date anulum
in manu eius Quia reuera si Holophernẽ.i. Diabolum Dei
& Sanctorum inimicum volumus superare, si ab incẽdio In-
ferni nobis pro peccatis nostris debito nos volumus libera-
re, & si ad patrem nostrum Deum per pœnitentiam reuertẽ-
tes dignè coram Deo volumus apparere, necesse est ꝙ anulũ
gratiæ suæ portemus & habeamus, & ꝙ eo nos ornemus &
præparemus, & ꝙ induti prima stola quæ est innocẽtia, anu-
lum suæ gratiæ pro arra & pro signo obtinẽdæ salutis eidem
ostendamus, dicẽtes illud Gene.38. Cognosce cuius sit anu-
lus.q.d. tuus est anulus, tuum est signum, tua est arra quã me-
cum porto, per quam ab incẽdio mortis æternæ me debeo li-
berare, & hostem humani generis superare, & me tuum filiũ
tibi recõciliatum debeo comprobare. Patet ergo ꝙ gratia est
F anulus ad subarrãdum. ¶ Quintò verò dico ꝙ gloria est anu-
lus ad adornãdum. Reges.n.& Principes, Pontifices etiam &
Abbates pro honore & gloria solent anulos portare, & Ma-
iestatem suam anulis & preciosis lapidibus decorare. Sic ve
rè sancti in patria, qui.s.Reges & Pontifices dici possunt, iux-
ta illud 1. Pet. 2. Vos estis genus electum, Regale Sacerdo-
tium.&c. anulo æternę beatitudinis decorantur, & eo beatifi-
cè & dignificè adornantur. vnde iste anulus potest figurari
1. Mach.6. vbi vocauit Rex Philippum vnum de amicis suis,
& proposuit eum super vniuersum Regnum suum, & tradi-
dit ei diadema & stolam & anulum suum. Rex.n. Regũ Do-
minus quotidie per mortem vocat ad se nunc vnũ, nũc alium
de amicis suis, & cum ad se peruenerint, dat eis stolam im-
mortalitatis, dat eis diadema.i.coronam, quæ signat trium-
phum, quia dat eis victoriam securitatis, & dat eis anulũ glo-
riæ, honoris, & perpetuæ dignitatis. vnde illud prædictũ. Tu-
lit Rex anulum suum quo vtebatur, & tradidit Mardocheo.
Hester.8. Patet ergo quomodo anulus in bono significato ac-
cipitur quinq; modis. ¶ Sed si vis, dic ꝙ anulus in malo signi-
ficato potest designare.

Mentis instabilitatem
Animi cupiditatem
Mundi vanitatem
Et seculi dignitatem.

Instabilitatem dico quia G
constat ꝙ anulus ratione
formæ rotundæ faciliter
mouetur & currit. Anuli
etiam concaui à ioculatoribus solent argento viuo repleri, &
super ignem calefieri, qui statim saltare & moueri incipiunt,
& ac si haberent animam sic discurrere. Tales sunt multi ma-
li, qui.s. sunt quasi anuli adherentes Diabolo per peccatum:
quia.s.isti sunt mobiles & instabiles, & ad omne malum ver-
tibiles & plicabiles. Nam quandoq; de multis cõtingit ꝙ ipsi
sunt vacui per defectum sufficientiæ. Sunt argento viuo idest
pecunijs repleti per cumulationẽ pecuniæ & tpalis substan-
tiæ. Sunt super ignem calefacti per ardorem auaritiæ & con-
cupiscentiæ, & sic fiunt saltatiles per instabilitatẽ inconstan-
tiæ. Patet de ambitiosis argento & pecunia plenis, igne aua-
ritiæ inflammatis, qui nõ cessant de beneficio ad beneficium,
& ad voluntatẽ ioculatoris Diaboli continuè se mouere. Ar-
gentum.n. viuum in vase calefacto quiescere nescit. Sic & pe-
cunia in ambitioso necessario se ostendit, in quantum ad ali-
quid petendum saltat continuè atque tendit. Isti figurantur
in filia Herodiadis quæ saltabat coram Rege, & complacuit
Herodi & simul discumbentibus, & impetrauit caput Ioan-
nis Baptistæ. Quia reuera tales saltatores ambitiosi faciunt
hodie tm̃ ꝙ ipsi placent Regibus & conuiuis.i. superioribus
& eorum amicis, & sic fit ꝙ ipsi caput Ioannis qui est in car-
cere.i.ecclesias & beneficia fundata de sancto Ioanne vel de
alijs sanctis, quæ tñ captiua & incarcerata solent tenere, im-
portant & reportant. Isti.n.dicunt illud Eccle.3. Tẽpus plan-
gendi, & tempus saltandi. Prælatis tñ & superioribus dicitur
illud Eccl.9. Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illam,
ne forte in efficacia ipsius pereas. Et sicut videmus ꝙ anulus
vt cõiter est fulgidus & politus, lapidibus preciosis ornatus,
in seipsum circulariter reflexus. Sic tales mali per prosperi-
tatẽ sunt fulgidi, thesauris & lapidibus preciosis pleni & mu
niti, & in seipsos.i.ad propriam vtilitatem reflexi & intenti.
Isti.n. quicquid dicant aut faciant, totum ad seipsos reflectũt,
& ad propriũ lucrum & vtilitatẽ pro posse conuertunt. Psal.
Conuersus sum in ærumna mea dum configitur spina.i. aua-
ritia. Isti ergo anuli similes sunt anulis plumbeis sophistica-
tis & falsis, qui à pueris pro argenteis recipiuntur, sed com-
perta veritate ejiciuntur, & pro nihilo reputãtur. Sic isti falsi
tñ sciunt facere & tanta palliare & fingere, ꝙ à superioribus
pro aureis & bonis recipiũtur, & eis in aliquo digito.i.in ali-
quo beneficio adherere & insidere permittuntur, qui tñ cum
fuerit valor eorum cognitus, repudiantur, & à Deo & bonis
superioribus reprobantur. vnde Hiere. 22. si fuerit Ieconias
anulus in manu dextera mea, inde extraham eum dicit domi-
nus. ¶ De anulo autem mundanæ dignitatis honoris & pro- H
speritatis potest dici ꝙ iste est anulus Reginæ Æthyopum,
de quo dicit Iosephus ꝙ vbi ipsum in digito suo posuit, sta-
tim Moysem virum suum oblita fuit, & ac si eum alias non
vidisset, de ipso non curauit. Sic verè cũ quis anulo prospe-
ritatis & mundanæ sublimitatis à Diabolo subarratur, sæpe
fit quòd virum suum Deum obliuiscitur, & ab eo elongatur.
Hiere.2. Populus meus oblitus est mei. Et in Psal. Obliuioni
datus sum tanquam mortuus. Ideò dominus minatur talibus
Esa.3. vbi dicit. In die illa auferet dominus, supple à filiabus
Sion quæ ambulabant extento collo, inaures anulos & gem-
mas &c. quia scilicet Deus tales anulos dignitatis & prospe-
ritatis solet auferre quãdo videt homines salutem suam pro-
pter hoc denegare. Patet ergo ꝙ anulus in bono sumitur &
in malo. vide infra de Circulo.

Antiochus. Antiochia.

Nota ꝙ Antio-
chus fuit Rex
iniquissimus, qui.s. Templum spoliauit, Idolum in Templo
collocauit, & adorari mãdauit, filios Israel trucidauit, muros
Hierusalem dissipauit, deseri legẽ Dei mandauit, & vitam
miserabiliter terminauit. sicut omnia patent 1. Mach. 1. 2. 3. 6.
Et 2.

Et 2. Mach. 1. vsq; ad. 9. c. Per Anthiochum intelligi potest Diabolus, vel etiam vir iniquus. Diabolus.n. Templum Ecclesiæ bonis personis spoliat, & pro posse virtutibus illud priuat, Idola.i. insufficiétes ibi collocat, & eos exaltari & honorari procurat, filios Israel.i. iustos eradicat, & diuersis tribulationibus eos turbat, muros obseruátiæ & disciplinæ, & ambitum Dei mandatorum destruit, & legem Dei impedit pro viribus & confundit. Finaliter tñ cófunditur atque perit, & damnationem ampliorem accipit & acquirit. Interpretatur aũt Antiochus pauper silens, vel pauperis silensium: qa pro certo Diabolus est pauper, propter gratiæ vacuitatem, silens idest occultè decipiens, propter malitiæ fallacitatem, & pauperum.i. peccatorum dicitur silentium, pro eo ꝙ eos facit silere à Dei laude & confessione propter verecũdiam & peruersitatem. De isto igitur 1. Macha. 1. ꝙ paratum est Regnum in manu Antiochi. qui prius dictus est radix peccatrix. &c. Vel si vis, potest dici ꝙ Antiochus.i. Diabolus Templum cõscientiæ virtutibus spoliat, Idola.i. vitia ibi collocat, filios Israel videntes Deum.i. discretas considerationes ibi trucidat, & muros disciplinæ inde tollit & eradicat. Vel si vis, dic ꝙ Antiochus est peccator. vel tyrannus qui Templum propriæ conscientiæ violat & denudat, filios Israel.i. bonos & simplices grauat & molestat, legem Dei transgreditur & dissipat, Idolum abominabile.i. peccatum colit, & in Templo cordis sui collocat, & muros Hierusalé.i. immunitates ecclesiæ pro posse dissipat & perturbat. Sicut.n. Antiocho malè successit: quia putrefactus & exul in montibus perijt, & tunc primum in agnitionem sui peruenit, sicut dicitur 2. Mach. 9. sic finaliter peccator & tyrannus exul à patria Paradisi, fętens per infamiam, & vitijs putrefactus, in montibus propriæ elationis per æternã damnationé moritur, & in desperatione & tristitia cõsummatur. Et sicut alius Antiochus iunior à tutore suo Triphone cum eo ambulante dolosè occisus est, sic peccator à Diabolo qui in vita ista ipsum tueri, & sibi associare videt, in quantum.s. sibi facit pro voto succedere, finaliter occidit, & in ęternum damnatur. Iste ergo pauper silens dicitur: quia à Dei laude silet & tacet, & in æterna paupertate moratur. Vide si vis infra in pluribus locis vbi fit mẽtio de Antiocho, sicut in tabula notatum est. ¶ De Antiochia verò quæ interpretatur paupertatis silẽtium, & pauper silens, & in qua Petrus Apostolus primo Episcopus extitit, & in qua discipuli Christi primo Christiani dicti sunt, & tonsura clericalis inuenta, sicut legitur Actuum 11. & in Historia Ecclesiastica, potest significare Ecclesiam sanctam Dei, quæ paupertatem habet, supple spiritalem, in quantum temporalia contemnit, & silentium, in quãtum sine reclamatione patienter sustinet mala quæ sentit. quia reuera ibi post Christum primus Pontifex ad literam Petrus fuit, & hęc nomen Christianitatis fidelibus erogat, & tonsuram.i. statum clericalem continet ordinat & disponit. Concorda si vis: quia transeo gratia breuitatis. Vel si vis, dic ꝙ Antiochia.i. Ecclesia est locus Tutus ad habitandum, aptus ad prædicandum Factus ad militandum. ¶ Quod sit locus tutus ad habitãdum, patet 2. Macha. 4. vbi dicitur ꝙ Onias tuto loco se cõtinebat Antiochiæ. Quod sit locus ad docendum & prædicandum, patet Act. 13. vbi dicit ꝙ in Ecclesia quæ erat Antiochiæ erant Prophetæ & doctores. Quod etiã sit locus ad militãdum, patet 1. Macha. 4. vbi dicit ꝙ Lisias abijt Antiochiã, & elegit milites &c. Sufficit.

A APpellare. Nota ꝙ appellare idem est quod reclamare, vel appellare idẽ est quod aduocare. Primo modo accipitur pro litigatione & pro superioris iurisdictionis imploratione. De quo Act. 25. Cæsarẽ appello. sequitur. Cæsarem appellasti, ad Cæsarem ibis. Secundò modo accipitur pro aliqua promotione, vt qñ aliquis vocat & appellat aliquem ad aliquam dignitatẽ vel officium exercendum. Et talis appellatio vocatio electio vel promotio potuit optimè figurari Gen. 2. vbi dicitur quòd Adam constitutus est Rex & Dominus omniũ animantium, & ideò Deus adduxit ad eum omnia animalia, vt videret qd vocaret ea. Talis est Prælatus qui constitutus est à Deo Rex Magister & Dominus aliorũ: quia oĩa animantia.i. oẽs alij de collegio debent ad eum venire sicut ad Principem & Pastorem, & ipse eos debet vocare.s. ad promotioné & consolationem, & dare eis nomen.i. gloriã & reputationé sm eorũ virtutem, conditioné, & perfectioné. Et de hoc Gen. 2. Appellauit Adam nominibus suis cuncta animantia, & cũcta volatilia cęli, & cunctas bestias terræ. Ecce igitur tria gñ́a hoium qui ab Adam.i. à Christo vocãtur, appellantur nominant, & eligũtur ad promotionem cęlesté, vel per Adam.i. à Prælato ad dignitaté Ecclesiasticã vel terrestré, videlicet Miserantes affluentissimè. Aiantia. Laborantes diligentissimè. Bestias terræ. Contemplantes eminentissimè. Volatilia cęli. ¶ Vocantur B ergo ab Adam affluentissimè miserantes, qui significant per aiantia. Res.n. aiata vegetatur & sentit & nutritur. Nã si aial aiatum pũgatur, puncturam percipit atq; sentit. Sic verè illi qui sunt animati per gratiam, vegetati atq; nutriti per deuotioné, sentiunt bene puncturas & miserias aliorũ per pietaté & compassionem. Et ideò sicus in corpore animato membra superiora semper influuns in inferiora. Sic verè inter nos illi qui sunt ditiores & superiores, debent alijs vitam & sanguinem.i. sustentationem & consolationem ministrare per largifluam pietaté. Ideò de isto sensu doloris & compassionis põt intelli illud Luc. 2. Tuam ipsius aiam pertransibit gladius. qa gladius.i. pœna & miseria aliorũ debet animam nostram per miam & compassioné transfigere & penetrare. Sed heu proh dolor videtur de multis ꝙ ipsi pro certo non sunt animati: qa ita verè sunt duri & crudeles, ꝙ ipsi non videntur sentire dolores & miserias aliorum. quod patet qñ eis non condolent, nec miserantur, nec compatiuntur, nec consolantur. Et ideo sunt similes Cæto vel Balenæ. Balena.n. vt dicit Iorath in libro suo, est pinguissimus piscis & maximus, in tñ ꝙ super dorsum suum congregatur ibi tñ materiæ ꝙ inde crescũt arbores & fructices abundanter, ita ꝙ illa belua videtur in senectute esse similis vni monti, ad quem accedentes nautæ sine periculo non euadunt. Nam belua fluctus de ore eijcis, & naues propinquas absorbet & submergit. Est.n. ista belua tãtæ pinguedinis, ꝙ licet perforetur iaculis piscatorum, ipsa tñ non sentit, ac si non esset res animata, sed mortua. Veruntamé qñ ad carnem quæ latet interius sub pinguedine peruenitur, tunc sentit, & aquæ maris amaritudinem nõ sustinens, littus petit, vbi capitur, Et qñq; de captione ipsius tota patria ditat & emẽdatur. Reuera charissimi, tales Balenæ sunt diuites & auari, qui pro certo hodie accumulant & aggregant arenas.i. diuitias tpales, quæ more arenæ difficulter aggregantur & faciliter dispergantur. vnde Abacuc. 2. Væ ei qui congregat non sua, vsquequo aggregat super se densum lutum? Et ideò potissimè fit in senectute ꝙ tunc vt cõmuniter, auaritia magis abundat, & ideò arenę diuitiarum magis tunc hominem aggrauãt. Ita ꝙ tales videntur aliquotiens præ sui status magnitudine esse mõtes.i. excellentes & eminẽtes, inflati, tumidi & superbi. Nam frutices & herbas.i. possessiones terrenas sibi per rapinas.i. fraudes aggregant abundanter. propter qd vt dictum est, in montis similitudinem augmentãtur, & ideò nõ erit tutum accedere circa istos, nec esse talium proximos vel vicinos, nam qñ super nautas maris.i. super pauperes per amaritudinem paupertatis nauigantes ad æterna, tot fluctus tribulationum, rapinarum, litium & exactionum, accusationum & impositionum immittuns, euenit ꝙ ipsos annihilant & subuertunt. vnde Hiere. 51. Ecce ego ad te mons pestifer, qui corrumpis vniuersam terram. Isti etiam tantam habent hodie pinguedinem carnalitatis prosperitatis & voluptatis, ꝙ nullum iaculum correctionis, nullam puncturam compassionis volunt hodie concipere & sentire. Et ideò videtur ꝙ ipsi nõ sunt animati, sed mortui per peccatum. vnde Prouer. 23. Verberauerunt me, & non dolui, pœnitendo, vulnerauerunt me.s. pauperes clamando & supplicando, & non sensi, compatiendo & miserando. Sed verè finaliter quando caro quæ est subtus pinguedinem.i. interior anima pũgetur.s. per puncturam sententiæ diuinæ, tunc verè bene sentient amaritudiné aquę maris & amaritudinem pœnę æternę. Nam tũc habebunt necesse ad littus maris.i. ad mortem quæ littus est finis & terminus maris fluctuosi huius vitæ, accedere & venire, vbi pro certo à Demonibus, vermibus, & ignibus, capiẽtur, & occidentur per dãnationem ęternam. Et de eorum pinguedine.i. de eorũ substantia tpali, diuitijs, officijs, & beneficijs, quando diuiduntur & distribuuntur, tota quandoq; patria emendatur, sicut patet de bñficijs moriẽtiũ clericorũ, quæ sunt saltẽ alijs conferuntur. qa.s. diuitiæ quas in vita auarè acquisierant & cõseruauerant, in morte alijs disperguntur. vnde Eccle. 14. Qui coaceruat iniustè, alijs congregat, & in bonis ipsius alius luxuriabitur. Ah charissimi non sic pro

Deo, non ſimus ita arenoſi per cupiditatem, nec ita pingues per proſperitatem & carnalitatem, q aliorum miſerias non ſentiamus per compaſsionē & pietatem. Sed ſimus animati, viui, & ſenſitiui, vt ſic ad promotionem temporalem & æternam ab Adam. i. à Prælato vel à Chriſto poſsimus appellari, vocari, nominari, & eligi. Animantia inquit. Quia ſicut dicitr̃ Gene. 2. omne quod vocauit Adam animæ viuentis ipſum eſt nomen eius. Nā pro certo ab iſto Adam. i. à Chriſto vel Prælato vocantur & appellantur, vt dictū eſt, viſceroſè miſerantes. Animantia inquit.
C ¶ Secundò dico q ab ipſo vocãtur ſtudioſè laborantes. Beſtię inquit terrę. Beſtię. n. vt communitet ſunt in motu & labore. Nam vt dicit Aug. de ciu. Dei 11. Admiranda eſt in brutis animalibus prudentia & quædam ſimilitudo rationis. Habent. n. euidentem ſolertiam & diligētiam in educatione filiorum, in edificatione manſionum & latibulorum, in medicatione vulnerum, in fuga nociuorum, in pręſagio mutationis temporum futurorum, in cognitione & diſcretione comparium & ſociorū: quia. ſ. vxores ipſas & ſocios recognoſcunt. Et poteſt etymologizari beſtia quaſi bene ſcia. Reuera charisſimi, tales debemus eſſe: quia verè circa labores & opera virtutem debemus habere prudentiā ſtudioſam, ita q in nobis appareat ſimilitudo & efficacia rationis, ne de nobis poſsit dici illud Baruc. 6. Beſtię meliores ſunt illis. Debemus igitur ſtudioſè educare filios. i. ſubditos parētes pauperes & vicinos per doctrinā & eruditionem, & ēt per eleemoſynam & cōpaſsionem. Manſiones etiam cœli nobis parare per bonam operationē. Vulnera. i. peccata medicari per pœnitentiam & confeſsionē. Nociua. ſ. mala exempla & conſortia declinare per prudētiam & diſcretionem. Mutationem tpum. i. defectum mundanæ proſperitatis, & aduētum futuræ aduerſitatis. ſ. mortis, iudicij, & Inferni præuidere per futurorum recordationem & conſiderationem. Iuxta illud. Nouit præterita, & de futuris æſtimat. Sap. 8. Notos etiā noſtros, benefactores, familiares, & amicos, ſubditos, ſocios, & vicinos debemus diligere per charitatem & affectionē, recognoſcere per adiutorium & ſubuētionē, & cum eis pacificè conuerſari per cōcordiam & amicitiæ perfectiſsimam vnionem. Et ſic dicemur beſtiæ. i. bene ſcię: quia. ſ. ſic erimus bene ſcientes, ſtudioſi, prouidi, & diſcreti, & in bonis operibus laborioſi, & ſic erimus electione, vocatione, nominatione, promotione digni, vt ſic dicat Xp̃s vel Prælatus ſuperior illud Oſeæ 2. Percutiam eis fędus cum beſtia agri. Et Iob. 5. dicitur. Beſtiæ agri pacificę erūt tibi. Heu proh dolor quàm paucæ ſunt hodie tales beſtiæ in mundo. Moderni. n. non dicūtur beſtię per ſtudioſam ſagacitatem, immo verè dicuntur beſtiæ per venenoſam crudelitatem. vbi. n. hodie (proh dolor) in modernis Pietatis educatio, Manſionum cęleſtiū præparatio, Peccatorum meditatio, Nociuorum declinatio, Futurorū cogitatio, Amicorum recognitio? Verè charisſimi, in paucisſimis: quia hodie multi ſunt qui nutrimentum alijs non parant per pietatem, ſed eis denegant per parcitatem. Non præparant cęleſtium manſionem, ſed Infernalium poſſeſsionem Non ſtudēt ſcelera meditari, ſed magis vitia cumulare. Non quęrunt nociua declinare, ſed improficua frequentare. Nō volunt futura tempora cogitare, ſed tm̃ præſentia memorari. Nō cupiūt vicinos & ſocios recognoſcere & iuuare, ſed magis eos rapinis & exactionibus, iniurijs & detractionibus impugnare. ideò de talibus beſtijs dicitur Sap. 16. Cū illis ſuperuenit ſæua beſtiarum ira, morſibus peruerſorum colubrorum exterminabantur. Tales fuerunt figurati in illa beſtia quarta Dan. 7. quæ erat fortis & terribilis, habens dentes ferreos, quæ deuorabat & cōminuebat, & reliqua pedibus conculcabat. Ea pone ſicut alibi. Ah charisſimi pro Deo non ſic non, ſed ſimus beſtiæ. i. bene ſciæ, ſtudioſæ, & laborioſæ, vt ſic ab Adā. i. à Chriſto vel Prælato appellemur & promoueamur: quia verè ipſe vocat & nominat ſtudioſè laborantes. Beſtias inquit terrę.
D ¶ Tertiò dico q ipſe promouet vocat & nominat luminoſè contemplantes. Volatilia inquit cœli. Per volatilia enim quæ clarè vident, alte volant, infirma relinquunt, ſuperioribus appropinquant, intelliguntur viri contemplatiui, qui clare vident per diſcretionem, alte volant per ſublimium meditationem infima deſerunt per terreſtrium abominationē, ſuperioribus appropinquant per æternorum deſideriū & affectionem. Et ideò tales ſunt digni vocari ad tpalem & æternalem dignitatē & promotionē. Et ideò tam Chriſtus q̃ ſuperior Prælatus pōt dicere illud Pſalmiſtæ. Cognoui oīa volatilia cœli, & pulchritudo agri meū eſt. ſed heu proh dolor q̃ pauca ſunt hodie talia volatilia: quia verè via inuenitur hodie vnus homo contēplatiuus. Ideò quaſi lamētando dr̃ Hiere. 4. Intuitus ſum, & ecce non erat homo, & omne volatile cœli receſsit. quia verè via inuenitur homo. i. perſona vtens debita ratione, nec volatile. i. homo eleuatus vel volitans in contemplatione. Non ſic charisſimi non ſic, ſed ſimus Luminoſè contemplantes, Studioſè laborantes, Viſceroſè miſerātes. Et ſic ab Adam ideſt à Chriſto vel Prælato poterimus vocari, nominari, appellari, eligi & etiam promoueri, &c.

Apparere. Nota q apparitio eſt multiplex in ſcriptura. ſ. Dei, Angeli, & hominis. Dei. q ſcilicet apparet pęnitentibus, vt eos ſaluet, & apparet peccatoribus, vt eos dānet, apparet iuſtis, vt eos ſaluet. Et iſta apparitio potiſsimè fuit in incarnatione. Gene. 9. apparebit arcus meus in nubibus. Iterū apparet damnatis. qđ potiſsimè fiet in iudicio. Sap. 6. Horrendè & cito apparebit nobis, qm̃ iudiciū duriſsimū fiet his qui præſunt. Itē eſt apparitio Angeli. Mat. 2. Ecce Angelus dn̄i apparuit in ſomnis Ioſeph. ¶ Itē eſt apparitio hominis 2. Reg. 1. Apparuit homo veniens de caſtris Saul. Dicamus ergo moraliter q apparere idem eſt quod ſe manifeſtare, reuelare, declarare & oſtendere. Et ſic apparitio idem eſt qđ exterior conuerſatio, in neceſsitate ſubuētio, cordis manifeſtatio, & criminis cōfeſsio. Et iō ſm̃ hāc ſignificationē apparere pertinet ad virum perfectum & boneſtū. Sicut. n. videmus q corpora cęleſtia propter ſuā pulchritudinē, celſitudinē, claritatē & formoſitatem plus hn̄t euidentiæ in apparentia, magisq; ſe declarāt manifeſtant & oſtēdunt, ſic verè illi qui ſunt viri perfecti cœleſtes & ſpiritales, qui plus ceteris hn̄t de claritate diſcretionis, de altitudine cōtemplationis, & de pulchritudine moralis perfectionis, ſunt hodie magis apparentes, euidentes, & ſe oſtēdentes, per apparētiam ſanctitatis & eminentis conuerſationis. Ideò de quolibet tali pōt exponi illud Apoc. 12. Signū magnum apparuit in cœlo, mulier Amicta Sole, & Luna ſub pedibus eius. Et ecce charisſimi, quia ſicut res quæ apparet, præſentatur reuelatur declaratur denudatur, ſic verè qui ſpiritaliter volunt dignè coram Deo & Angelis apparere, debent Præſentari per amicitiæ veritatem. Apparuit. Reuelari per cōſcientiæ puritatem. In cœlo. Res. n. cœleſtes ceteris ſunt puriores. Declarari per euidentiæ claritatem. Amicta Sole. Denudari per opulentiæ raritatem: quia Luna. i. mūdi proſperitas debet eſſe ſub pedibus eius. Sit igitur in nobis Amicitiæ veritas. Cōſcientiæ puritas. Euidentiæ claritas. Opulentiæ raritas. ¶ Habeamus igit̃ B
amicitiæ veritatē. Apparuit. n. Verus amicus ſemper apparet, ſemper inuenitur, ſemper videtur, non ſolū in proſperis, immo etiā in aduerſis. Sicut. n. ſtella fixa & immobilis, vt eſt polus arcticus, ſemper in omni tpe anni apparet, & in hyeme & in ęſtate. Sic verè verus fixus & firmus amicus omni tpe anni. ſ. in hyeme tribulationis, & in ęſtate proſperitatis & conſolationis ſemper apparet, ſemper eſt promptus & paratus. ſ. ad congaudendum in proſperis, & ad cōdolendum, iudicandum, cōſolandum & ſupportādum in aduerſis. quia ſicut dicitur Prouerb. 17. Omni tpe diligit qui amicus eſt. Apparuit ergo. Et iō ſicut ſtella iſta diutius & clarius apparet & videt̃ in hyeme q̃ in ęſtate, dato q omni tpe poſsit videri, ſic verè verus & fidelis amicus magis nititur apparere videri & illuminare, inueniri & adiuuare in hyeme, q̃ in æſtate, hoc eſt in tpe aduerſitatis, q̃ proſperitatis, tribulationis, q̃ cōſolationis, triſtitiæ, q̃ lętitiæ. Figura Luc. 22. vbi dum Chriſtus eſſet in A
tribulatione & agonia paſsionis, apparuit ei Angelus dn̄i cōfortans eum. Quia verè dum amici noſtri ſunt in paſsione & afflictione, in agonia & miſeria, in aduerſitate & paupertate, nos debemus eis apparere, ſi fuerimus Angelici, puri. ſ. & fideles, & eos pro viribus confortare. quod eſt contra multos falſos amicos, qui apparent non in aſperis, ſed in proſperis, non in ſupplicijs, ſed in delitijs, non in aduerſitate, ſed in fœlicitate. Iſti ſunt ſimiles Hirundinibus quæ in æſtate optimè videntur, inueniuntur, & apparent, ſed adueniente hyeme ſtatim recedunt, fugiunt, & diſparent. Sic verè tales amici falſi dū durat æſtas proſperitatis, optimè ſe oſtendunt, & circa hominem in eius obſequijs & negotijs volitant & diſcurrunt. Sed verè ſi hyems ideſt ſtatus aduerſitatis aduenerit, ſi homo ad paupertatem deſcenderit, tunc pro certo Hirundinum ideſt falſorum amicorum & adulatorū collegiū diſparebit, ipſosq; in aliquo adiutorio nullus inueniet aut videbit.

Iſtud

Istud potuit figurari Iudicum.13.vbi dicit q Manue & vxor eius proni ceciderunt in terram,& vltra non apparuit eis angelus. Angelus charissimi,qui non habet carnẽ & ossa,signat falsum amicum,qui reuera non habet osseam firmitatem,nec etiam carneam pietatẽ. quãdo ergo accidit q Manue & vxor eius.i.aliqui vicini socij vel parentes cadunt in terram.i in aliquod infortunium,& deuoluntur ad statum paupertatis vel aduersitatis,tũc pro certo angelus.i.falsus & fictus amicus vltra non apparet eis, nec ab eis in aliquo necessitatis articulo reperitur. Quia sicut dicitur Prouer.14. Fratres hominis pauperis oderunt eum, & insuper noti eius longè recesserunt ab eo. Ideò potest pauper dicere paupertati. Longè fecerũt à me notos meos, posuerunt me abominationem sibi. Ita qđ de eis possunt alij dicere illud Gen.37. Puer non comparet, & ego quo ibo? Non sic charissimi non, pro Deo non dispareamus per instabilitatem atque fictitiam falsitatem, sed appareamus & nos præsentemus per amicitiæ veritatem, apparuit. Sit igi-
C tur in nobis amicitiæ veritas. Apparuit.¶ Secundò debet esse in nobis conscientiæ puritas,quia.s.nos debemus esse in cęlo. i.in statu puro. Sicut.n.res quæ superius sunt in cœlo,sunt puræ & sine corruptione, & quando nubes quæ est intermedia tollitur,tunc talia apparent & videntur, Sic verè conscientiæ nostræ debent esse cęlestes atque puræ, & amotis nubibus & nebulis peccatorum per contritionem debent sacerdotibus apparrere,reuelari,& declarari per contritionem. Sicut.n. in cœlo sursum commotio atque tonitruum generatur,nubes rumpitur & dissipatur,ignis qui latuerat apparet & manifestatur,pluuia redundat & accumulatur, Sic verè in cœlo.i.in bona & cœlesti persona sit tonitruũ contritionis, & pluuia lachrymosæ affectionis,sit coruscatio reuelationis confessionis & sic appareat ignis latitantis intẽtionis, & dissipetur nubes. i.velamen excęcationis.i. nebula culpabilis infectionis. Ista est igitur apparitio puræ confessionis. In cœlo inquit.i.in statu puritate, quem.s.confessio introducit. De tali apparitione dicitur Gen.1. Congregentur aquę.i.peccata in locũ vnũ. s.per confessionem & considerationem, & appareat arida.i. conscientia pura & munda. Et Ezech.8. Apparuit ostiũ vnũ. i.os ipsius confitentis. Ideò de tali cœlo.i. de tali apparentiæ puritate dicitur Ecclesi.43. Species cœli in visione gloriæ. Heu proh dolor talem apparitionem non habent multi. Sunt .n.aliqui qui per confessionẽ nolunt apparere,sed latere, nolunt reuelari,sed excęcari,nolunt manifestari, sed per verecundiam occultari. Et ideò tales nolunt esse in cœlo.i.in conscientiæ puritate,sed in terra.i.in conscientiæ fęditate. Et ideò videtur q tales sunt similes Leoni,qui quando intrat in fouẽ vnde non potest exire, præ verecundia non audet apparere, sed vt lateat intrat in secundam foueam,vbi inuenit cistam in qua capitur & tenetur. Et cetera vide supra vbi abscondere in littera.O. Non sic charissimi,sed appareamus per conscientiæ puritatem. In cœlo inquit. Et ratio est, quia sicut dicitur in psal. Dominus in cœlo parauit sedem suam .i. in conscientia pura & munda apparente nudata & per cõfessionem purgata. Mat.24. Apparebit signum filij hominis in cœlo. Talis etiam apparitio est quando homo facit qđ peccata sua appareant,& q nihil lateat confessorem. Vnde Hiere.13. Nudaui femora tua ante faciem tuam,& apparuit ignominia tua. De multis tamen est contrarium,qui peccata sua non faciunt apparere. Vñ Lu.11. Veh vobis q estis vt monumẽta q̃ nõ appa-
D rent. Non sic,sed habeamus conscientiæ puritatem. ¶ Tertiò debemus apparere per euidentiæ claritatem. quod ostenditur cũ dicitur q mulier erat amicta sole. quis.s. mulier quælibet mitis persona,sole id est euidentia claritatis & pulchritudine honestatis debet esse amicta & exterius adornata. Nam sicut propter suam claritatem,summè videtur & apparet, cunctis etiam rebus lumen & pulchritudinem administrat, Sic lux splendor & species honestatis super omnes virtutes rutilat atque fulget,& est illa quæ in homine magis respicitur, & quæ per consequens plus apparet. Ista.n. virtus est exterius, aliæ possunt latere interius. Aliæ possunt occultari,istam autẽ necesse est demonstrari. & ideò ista quando bene est luminosa per bonæ conuersationis exemplarem claritatem, totam patriam suis dictis & exemplis illuminat & illustrat. Ideò de tali sole dicitur. Sol illuminãs per omnia respexit. Et de tali apparenti honestate dicitur Canti.2. Flores apparuerunt in terra nostra. Sicut.n.flos habet gratissimam apparẽtiam, suauissimam redolentiam, habet tamen debilissimam existentiam, quia.s.modico vento æstu vel pluuia dissipatur, Sic verè virtus honestatis est gratissima ad contemplandum, suauissima ad odorandum,est tamen debilissima ad subsistendum. Flos. enim est virtus honestatis,quæ modico vento superbiæ, modico ęstu auaritiæ,modica pluuia luxuriæ dissipatur. Hanc.n. dissipat luxuria per insolentiæ leuitatem, auaritia per impudentem lucri cupiditatem,superbia per iactantiæ pomposittem,per seuitiæ crudelitatem,& per extollentiæ sublimitatẽ. Iacob.1.& idem habetur Esa.40. Exiccatum est fęnum,& cecidit flos. De claritate ergo honestæ apparentiæ dicitur Mat. 2.q Stella quæ apparuit eis,antecedebat eos. Nõ sic ergo charissimi,sed habeamus euidẽtiæ claritatẽ. Amicta sole.¶ Quar- E
tò debemus habere opulẽtiæ raritatem.i. terrenorum contẽptum: Nam sicut res nudatur & detegitur vt appareat, sic verè homo se debet vestimento temporalis substantiæ nudare & detegere per abominationem & cõtemptum, vt sic coram Deo possit tutius apparere. Constat.n. q res inuoluta non bene apparet seu videtur. Sic verè illi qui diuitijs exterioribus sunt inuoluti,& exterioribus & prosperitate vallati,non propriè apparent,nec planè possunt cognosci vel videri. Si enim considerantur & attenduntur ista temporalia, nunquam apparent naturalia. Ideò Sen. Tolle inquit vniuersa fortunæ mẽdacia,intus teipsum considera.q.d. Tunc tibi apparebis,cum ab imaginatione tua omnia submoueris. quod ostẽditur cum dicitur q luna sub pedibus eius. quia verè luna.i. mutabilis mundi prosperitas,& rerum temporalium facultas, quæ subditos suos per diuersa peccata facit lunaticos.i.dementes,debet esse sub pedibus nostris,& à nobis conculcari per abominationem & contemptum,vt sic dicat quilibet nostrum illud Esai.66. Cœlum mihi sedes est, terra autem scabellum pedũ meorum. Quod est contra multos qui optimè videntur retinuisse illud E.20.23. Non apparebis in conspectu meo vacuus quis verè tales nolunt vacui diuitijs apparere. Et ideò auari sunt similes Ericio,qui qñque in spinis taliter se inuoluit, q aliquid de eo nõ apparet. Sic verè mũdi diuites & auari sunt ita inuoluti & immersi in diuitijs, quæ in modum spinarum sollicitant atque pungunt,q nulla nuditas voluntariæ & spiritalis paupertatis quæ fit per contemptum temporalis facultatis,potest in eis apparere. Dilata si vis de Ericio sicut supra Alludere, Abscõdere, Alta. Esa.34. Ibi habuit foueam ericius. quia.s.sicut ericius in cauernis & foueis se abscondit,sic auari in mundi diuitijs terreis & terrenis. Non sic charissimi nõ, sed habeamus opulentiæ raritatem,& mundanæ facultatis & prosperitatis contemptum. Iuxta illud psal. Diuitiæ si affluãt, nolite cor apponere. Figurati in illis virgis Iacob Gen.30. de quibus dicitur q in his quæ expoliata fuerant, candor apparuit. ac si diceret q tunc homo virtutibus candidatur, quando à diuitijs spoliatur. Et sic coram Deo & Angelis dignè poterimus apparere. Ezech.1. Apparuit rota vna super terram. vbi ostenditur q nos debemus habere Honestatis lucidiatẽ, Apparuit. Voluntatis mobilitatem.s. per obedientiam, Rota vna. Paupertatis agilitatem,super terram. Et sic charissimi, bene dico quòd si verè in nobis fuerit

Opulentiæ raritas	Dignè poterimus coram
Euidentiæ claritas	Deo & angelis apparere
Conscientiæ puritas	& sic finaliter eum Chri
Amicitiæ veritas,	stus apparuerit, vita ve-

stra & vos apparebitis cum ipso in gloria. Col.3. Apparuit ergo signum magnum in cœlo,mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius. Apo.12. Sed si vis adhuc circa hoc notare, potes dicere q boni debent apparere coram domino tribus modis, iuxta illud Deut.26. Tribus vicibus in anno apparebit omne masculinum in conspectu domini.quia.s. iusti Apparẽt
in statu gratiæ, vbi probantur. Apparent in statu iustitiæ.s. in iudicio,vbi iudicantur. Apparent postmodum in statu glorię .s.in cœlo,vbi coronantur.¶ Prima est apparitio decoris.quã- F
do.s.homo apparet in statu gratiæ & virtutis ante Deum honorificè decoratus,sicut de Iudith dicitur q ipsa Incomparabilis decoris oĩum oculis apparebat. Et reuera isti sunt decori

Per munditiæ candorem	Apparent enim bo-
Per iustitiæ rigorem	ni per mũditiam cã-
Per prudentiæ splendorem	didi. vnde de eis po-
Per decentiæ virorem.	test dici illud Nume

ro.12. Maria apparuit candens sicut nix.¶ Item apparent per iustitiam rigidi. vnde Iob.23. Volo enim te apparere iustum, Et illud Iudicũ.14. Apparuit catulus Leonis seuus nimis & rugiens.

rugiena. Item apparent per prudentiam ſplendidi. ſicut dicebat ille. 2. Macha. 6. Senectute quidē dignus apparebo. Itē apparent per decentiam nitidi. Prouer. 27. Apparuerunt herbæ virentes. ¶ Secunda eſt apparitio terroris, quando. ſ. homo apparebit in iudicio coram Deo, vel etiam quando ſibi dominus terribilis apparebit. Sap. 17. Perſonæ triſtes vel apparentes terrorem incutiebant. ¶ Tertia eſt apparitio dulcoris. quā do. ſ. beati apparebunt in gloria coram Deo, & quādo gloria Paradiſi omnibus apparet. pſal. Ego autem in iuſtitia apparebo in conſpectu tuo, ſatiabor cum apparuerit gloria tua. Numeri. 16. Apparuit gloria domini &c. ¶ Item nota ꝙ eſt apparitio Dei. Sicut. n. ignis ſm Dionyſium de diuinis nominibus quantum eſt de ſe eſt inuiſibilis, & non poteſt apparere, ſed quando alicui terrenæ materiæ incorporatur, ſicut aeri, ſicut ligno, aut ferro, tunc videtur ſenſibiliter & apparet, ſicut patet in flamma, carbone, & ferro ignito, Sic verè Deus qui de ſui natura humano ſenſu non poteſt percipi nec videri, nec hominibus apparere, quia. ſ. Deum nemo vidit vnquam. Ioā. 3. finaliter voluit alicui corporali materiæ, ſ. humanæ naturæ coniungi, conglutinari, & ſic factus eſt hominibus viſibilis & apparens. Ideò dicitur Geñ. 9. Apparebit arcus meus in nubibus, & erit ſignum fœderis inter me & inter terram. Arcus. n. diuinæ iuſtitiæ. ſ. filius, mediante quo Deus pater ſagittabit in iudicio peccatores, in nubibus, id eſt in puriſsimæ humanitatis carnibus ſeu in virginis viſceribus fuit ſignum quod pacem inter cœlum. i. Deum patrem & terram. i. humanum genus reformauit, & eos inuicem confœderauit & inuicem concordauit. De apparitione igitur Dei ad homines poteſt exponi illud verbum. 2. Regu. 5. Apparuit homo die tertiò veniēs de caſtris Saul veſte conſciſſa. In quibus verbis oſtenditur quòd Chriſtus quattuor modis dicitur apparere hominibus in hoc mundo

In natiuitate
In morte
In reſurrectione
In iudicio.

Apparuit igitur in hominis incarnatione quantum ad primum, apparuit homo. in ſanguinis diſtillatione quantum ad ſecundum, veſte conſciſſa. in hominis renouatione quantum ad tertium, quia Die tertiò. In turbinis fulminatione quantum ad quartū, quando. ſ. ipſe veniet de caſtris Saul. Apparuit ergo Deus in incarnatione domini Ieſu Chriſti. Apparuit inquit homo. vnde ad Titum. 3. Apparuit benignitas & humanitas ſaluatoris noſtri Dei &c. Sicut. n. ex impreſsione radiorum ſolarium in nube rorida humida & aquoſa generatur Iris quæ tandem ſenſibiliter apparet, Sic verè ea impreſsione & infuſione radij diuinitatis in vtero virginis glorioſę, quæ ad modum nubis per pietatem tota fuit reſoluta humida & aquoſa, reſultauit Iris, hoc eſt dictu, Chriſtus Dei filius incarnatus, qui in hoc mundo ſenſibiliter apparuit viſibilis & mortalis. Ad qđ facit illud ſupra de legatū Geñ. 6. Apparebit arcus meus ī nubibus cœli &c. Et ſicut Iris duobus cornibus tangit terram, in medio autem tangit cœlum, ita ꝙ cœlum & terram videtur inuicem colligare, ſic verè chariſsimi, cum Chriſtus habeat tres partes. i. tres naturas. ſ. naturam diuinitatis, naturam animæ, naturam corporis, cum vna iſtarum tangit cœlum. i. Deum patrem, & cum duabus tangit terram. i. peccatores. ſ. cum natura corporis & Animæ. Nam quantum ad diuinitatem ſimilis eſt Deo patri, quantum ad corpus, & animam ſimilis mortalibus, quia ipſe eſt in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Philip. 2. Et ideò cœlum & terram videtur coniungere, quia. ſ. incarnatus coniunxit, reconciliauit & concordauit Deum & peccatores, & cœlum. i. diuinitatem & humanitatem, ſublimitatem & humilitatem, ſtabilitatem & mortalitatem in eodem ſuppoſito copulauit, ſm illud quod canitur. In ſe reconcilians ima ſummis. Iuxta illud. Pauper & diues obuiauerunt ſibi. Prouer. 22. Et in pſ. Simul in vnum diues & pauper. Et ſicut Iris in ſe cōtinet infinitos colores, intantū ꝙ ſm Iſido. & Ariſto. nullus poſſet eos picturare, Sic verè Chriſtus pictus fuit omnium colorum morum & perfectionum pulchritudine, & de ipſis etiam tantum habuit, ꝙ nullus pictor, dictor, lector, & prædicator poſſet colores iſtos deſcribere vel narrare. Ezech. 16. Sūpſiſti veſtimēta tua multicoloria. Sicut. n. teſte Ariſtotele, colores omnium rerum refulgēt in Iride, Sic verè colores omnium virtutum exemplorum & perfectionum quæ in cunctis naturæ rebus poſſunt inueniri, in iſto principaliter refulſerunt & apparuerunt. Figura Apoca. 10. vbi Ioānes vidit vnum angelum amictum nube, & Iridem in capite eius. Iſte Angelus chariſsimi, eſt Chriſtus, qui reuera habuit nubem & Iridē. Nubem dico puriſsimæ humanitatis, qua fuit circundatus, & Iridē deitatis, qua fuit coronatus. Apparuit ergo homo. Et de hoc poteſt dici illud Iob. 25. Poteſt homo comparatus Deo apparere natus de muliere. Vbi oſtenditur ꝙ Chriſtus in incarnatione habuit Humanitatem, Homo, Deitatem, cōparatus Deo. Mortalitatem, natus, per conſequens moriturus. fragilitatem de muliere. Ideò de tali homine apparente poſſum dicere illud. 2. Reg. 18. Apparet mihi alter homo currens. Iſte enim fuit perſonaliter præſentatus, Apparet mihi. Mirabiliter immutatus, quia fuit quodammodo alter. Actualiter incarnatus, homo. Virtualiter occupatus, currēs. Patet igitur ꝙ Chriſtus hominibus apparuit in incarnatione diuinitatis. Apparuit homo. ¶ Secundò apparuit in humanitatis flagellatione. ſ. in paſsione crucis. quod oſtenditur cum dicitur. Veſte conſciſſa. vnde dr̄ in pſal. Conſcidiſti ſaccū meum, & circūdediſti me lętitia. Saccus enim humanitatis fuit cōſciſſus per paſſionem, & tandē impletus eſt lętitia per reſurrectionem. Vnde videtur ꝙ Chriſtus fuit ſimilis balſamo, cuius pellis in verè ſcinditur, & liquor ipſius diſtillat, qui à cultoribus in ampullis recipitur, & tandem medicinæ vſibus reſeruatur, vt dicit Iſido. lib. 17. Sic verè chariſsimi in tempore veris. ſ. circa feſtum paſchatis, pellis veri balſami. i. Chriſti fuit per mortē perforata, ita ꝙ liquor. ſ. ſanguis ipſius precioſus diſtillauit & emanauit, quem in ampullis cordium deuotorum fidelium debet populus recipere, & ibi per iugē Chriſti paſsionis memoriam conſeruare, vt ſibi contra infirmitates diuerſorum peccatorum medicina ſeu remedium poſsit eſſe. vnde de tali apparitione poteſt dici illud pſal. Apparuerunt fontes aquarum, reuelata ſunt fundamenta orbis terrarum. Fontes enim aquarum. i. vulnera Chriſti in paſsione apparuerunt, quę balſamum Dei in ſanguinis effuſione peccatoribus manauerunt veſte igitur conſciſſa. Ideò Chriſtus fuit figuratus Apoc. 19. vbi dicitur ꝙ ille qui ſedebat in equo albo qui vocatur fidelis & verax, quem omnis cœli exercitus ſequebatur, habebat veſtem aſperſam ſanguine. Sic verè Chriſtus, qui in equo albo puriſsimę naturæ ſedit, qui fidelis & verax eſt, quem omnes cœli angelorum exercitus ſequuntur, veſte humanitatis aſperſa ſanguine paſsionis fuit circundatus & velatus. Patet ergo ꝙ Chriſtus apparuit in humanitatis flagellatione. veſte inquit conſciſſa. ¶ Tertiò dico ꝙ Chriſtus apparuit in naturę renouatione. Die inquit tertiò. Sicut enim cinis poſtquā per ignis conflagrationem tranſiuerit alteratur & renouatur, & in vitrum quod eſt ſplēdidum & lucidum transformatur. Sic verè caro Chriſti quæ prius erat cinerea & mortalis, ꝑ ignē duriſsimę paſsionis tranſiuit, & ſic in tertia Die renouata alterata & transformata, per reſurrectionem in naturam vitreā. i. glorificatam & ſplendidā eſt mutata. quod oſtenditur cū dicitur Die tertiò, quia. ſ. reſurrectio Chriſti Die tertiò fuit facta. Narrat philoſophus de phęnice ꝙ phœnix eſt auis vnica in deſerto Arabię diutiſsimè viuēs, more Pauonis pulcherrima, ꝗ poſtꝗ diutiſsimè vixerit, ꝗrit ligna aromatica in ꝗbus æſtatis ardoribus ſe ſuccendit, de cuius puluere poſt tres dies apparet vermiculus procreatus, qui tandem alis reſumptis in auem priſtinam reformatur, & ad deſertum euolat & recedit. Sic verè chariſsimi, Chriſtus vnicus & vnigenitus dei patris & virginis matris, qui in conuerſatione & moribus pulcherrimus poterat dici, poſtquam aliquandiu in deſerto huius ſeculi vitam duxit, ligna aromatica benedictæ crucis aſſumpſit & in ea per maximę charitatis feruorem ad genus humanum ſe torruit, tandem tertia Die de iſtis cineribus. i. de iſto homine mortuo exiuit vermis id eſt ipſemet Chriſtus per reſurrectionē procreatus (qui. ſ. dicit in pſal. Ego autem ſum vermis & non homo) & in auem priſtinam reformatus & renouatus & alis etiam & plumis. i. dotibus corporis decoratus, finaliter autem in aſcenſione ad deſertum Paradiſi euolauit corporaliter glorificatus. Et ideò de iſta apparitione & Die tertio reſurrectionis dicitur Lucæ. 24. Surrexit dominus verè, & apparuit Simoni. Et Matth. 16. Oportebat eū occidi, & tertia Die reſurgere. Apparuit ergo Chriſtus in naturæ renouatione. ¶ Quartò dico ꝙ ipſe apparebit. ſ. in iudicio, vbi cauſas omnium diffiniet & diſſoluet. Veniēs inquit de caſtris Saul. Saul enim rex Iſrael ſignat Deum patrem, cuius caſtra & tentoria ſignificant manſiones Paradiſi, de quibus pro certo Chriſtus veniet, quando ad iudicandum viuos & mortuos apparebit.

Et ideò

Et ideò de tali apparitione loquitur Sap.6. Horrendè & cito apparebit vobis, quoniam iudicium durissimum fiet. Nota de hoc indicio quomodo per cometæ proprietates moralizetur. Cometa.n.est quædam Stella quæ non semper sed casualiter apparet, quæ nihil aliud est quam vapor simul aggregatus & compactus, & per feruorem accensus & illuminatus, qui semper quando apparet, solet aliqua tristia & terribilia, & maximè mortalitatem nobilium designare, secundum astrologos & sicut dicunt mathematici, quando ista apparet, signat guerras & prælium affuturum. Sic verè charissimi, Christus quando in iudicio apparebit, ardore iustitiæ totus accensus erit, ita q peccatores consumet & deuorabit, & guerras & prælia significabit, inquantum .s. per vltionem iustitiæ contra nefandos impios dimicabit. Ideò ipse dicit illud Deu.32. Ignis succẽsus in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouissima. Præliũ enim dicitur significare, quia quando Christus ad iudicium apparebit, tunc totus mundus cum suis elementis vel electis contra impios dimicabit. Sap.5. Pugnabit pro eo orbis terrarum contra insensatos. Ista.n. apparitio terribilia significabit, inquantum in iudicio impios & damnatos ad sententiam conuocabit. vnde de ipsis potest dici illud Iob.24. Si subito apparuerit aurora, arbitrantur vmbram mortis. Veniet ergo de castris Saul. Ideò de ista apparitione & aduentu dicitur Matth. 24. Sicut fulgur exit ab oriente, & apparet vsque in occidentem sic erit aduentus filij hominis. Patet igitur charissimi, q Christus apparebit in definitione districtæ censuræ, In resurrectione propriç naturæ, In collatione pœnalis iacturæ, In incarnatione supernæ præturæ. Prima apparitio fuit humanitatis, Secunda fuit stabilitatis, Tertia fuit honestatis & nouitatis, Quarta autem erit æquitatis & auctoritatis. Appareamus ergo charissimi moraliter sicut Christus. Habeamus ergo in passione vitæ nouitatem, In incarnatione stabilitatẽ, In resurrectione iustitiæ æquitatem, horribilitatem, & seueritatem, sicut Christus in iudicij discussione. Et sic finaliter habebimus æternæ gloriæ voluptatem sicut Christus in ęterna consolatione & ascẽsione. Et sic verificabitur illud Col.3. Cũ Christus apparuerit, vita vestra, & vos apparebitis cum ipso
K in gloria. ¶ De apparitione autem Dei qua apparet hominibus, potest adhuc notari quòd ipse apparet

Spiritualiter
Sacramentaliter
Potentialiter
Ministerialiter

Sacramentaliter.s. in eucharistia. de qua Leui. 16. In nube apparebo super oraculum. Potentialiter.s. in iudicio, sed de hoc dictum est. Ministerialiter.s. in epiphania, vbi ipse in ministerio Stellæ apparuit regibus. Matth.2. In ministerio aquę apparuit Baptistæ. In ministerio vini & aquæ apparuit eciuis. Ioan.3. Item apparuit vt peccata mundi tolleret, Spiritualiter. Et sic apparet quotidie hominibus sua eis beneficia largiendo. Vnde nota quòd Deus apparet homini

Erudiendo sagaciter
Influendo mentaliter
Reuelando veraciter
Consolando suauiter
Arguendo seueriter
Pręmiando feliciter.

De eruditione patet ad Titum.3. Apparuit gratia saluatoris nostri Dei oibus hominibus erudiens nos ¶ De influẽtia verò patet.3. Reg.3. vbi dominus apparuit Salomoni, eidem.s. sapientiam influendo. ¶ De reuelatione autem futurorum & occultorũ patet. Geñ. 12. Apparuit dominus abrahæ &c. ¶ De consolatione patet Luc.24. vbi dicitur q surrexit dominus verè, & apparuit Simoni. qui.s. erat in desperatione quia eum negauerat. ¶ De redargutione patet Lu.24. vbi dicitur q duobus discipulis apparuit Iesus, & exprobrauit incredulitatem eorum. ¶ De prę miatione insuper patet in psal. Satiabor cũ apparuerit gloria tua &c. Nota adhuc q quidam apparent & sunt sicut boni & perfecti, qui sunt per vitæ sanctitatem, & apparent per honestatem. Exo.24. Apparebit omne masculinum in cõspectu domini. Quidam apparent & non sunt, sicut hypocritæ. demones enim sunt sicut pictores qui operantur de eleuatura, qui.s. faciunt apparere quod non est. Videtur qđ pictura exit de pariete sic picto, tamen in superficie solum est pictura. Sic diaboli ita sophisticant hypocritas q faciunt eos apparere quod non sunt. contra quos Chryso. hypocrita aut appare quod es aut esto quod appares. Ideò de talibus hypocritis nota si vis quomodo isti sunt specula falsa, vbi res apparent alio modo quam sint. Matth.24. Sunt similes sepulcris dealbatis, quæ apparent hominibus speciosa, intus autem sunt plena spurcitia.

Quidam non apparent, & sunt, sicut multi affabiles, qui exterius videntur insolentes, cum tamen intus habeant conscientiam valde bonam. Quidam non apparent nec sunt, sicut, mali, qui non habent nec sanctitatem nec morũ honestatẽ. Sufficit. Vide infra de Parere, Videri, Oñdere, Manifestari &c.

Appendere.

Nota q appendere sumitur quandoque pro suspendere, quandoque pro
A ponderare, pro emere, vel librare. Dico ergo q loquendo materialiter, appenditur velum seu cortina vt templum ornetur Res.s. in manu, vt de valore eius deliberetur. Res.s. in statera, vt pondus ipsius comprobetur. Pecunia, vt alicui persoluatur Reus.s. in furca, vt puniatur. Vestis.s. in pertica, ne polluatur Instrumentum musicum ad clauum, ne frangatur. Sic verè dico q loquendo moraliter, in scriptura inuenitur appensio cõtemplationis, discretionis, probationis satisfactionis, punitionis, spei, desiderij vel affectionis. ¶ Est igitur appensio contẽ-
B platiuorum, quorum.s. corda sunt sicut quædam mundissimę cortinæ ante templum Paradisi per considerationem & contemplationem appẽsa. vnde Exo.26. præcipitur. Sic facies velum de hyacintho & purpura coccoque bis tincto & bysso retorta, & appendes ante quatuor columnas. Velum.n. istud est vir perfectus quatuor preciosis coloribus.i. quatuor virtutibus cardinalibus.i. hyacintho cœlesti & pura.i. prudentia, purpura, quæ decet reges.i. iustitia, cocco igneo.i. fortitudine bis tincto.s. quantum ad bona facienda, & mala tolerãda, bysso candida & in terra nata i. temperantia, retorta tamen.i. firma & longa perseuerantia compositus & confectus, & ante Deum per contemplationem appẽsus, & quatuor columnis .i. doctrinæ quatuor euangeliorum innixus. Exodi.40. Cum intulisset arcam in tabernaculum. appendit ante eam velum. Ista est ergo appensio contemplatiuorum. Item dico q est appensio discretorum seu prouectorum, qui.s. per deliberationẽ & prudentiam omnia ponderant & appendunt, librant, probant, circunspiciunt & attendunt. de qua Ecclesi.42. Quæcunque trades numera & appende, datum verò omne describe. Item est appensio iudicum & prælatorum, qui.s. sicut veri cãpsores in statera ęquitatis debent librare & ponderare, probare & examinare merita singulorũ. vnde prelatus debet dicere insufficientibus illud Dan.5. Appensus est in statera, & inuentus est minus habens. Iustus verò & sufficiens potest dicere & petere illud Ioh.31. Appendat me in statera iusta, & sciat simplicitatem meam. Tali autem modo appendere sumitur per iudicare. vnde etiam dominus appẽdere dicitur, eo q aliquid ponderat & librat, iudicat & sancit. Iob.28. Aquas appendit in mẽsura. Item est appensio fidelium debitorum, qui .s. statim q debent pecuniam, appendunt & soluunt & satisfaciunt creditori. Moraliter etiam loquendo, pecuniam nostrã.i. bona opera debemus appendere creatori. vnde de Abrahã dicitur Geñ.23. qđ pro agro sepulturæ appendit pecuniam quam ephron postulauerat. Ager enim perpetuæ sepulturæ est paradisus, pro quo pecunia bonorum operum est soluenda, & in statera iustitiæ domino appendenda. 1. Esdræ.8. Appensum est argentum & aurum in domo Dei. Fatui tamẽ nõ sic, non enim appendunt in bonis vsibus bona sua. Ideò ipsis dicitur Esa.55. Quare appenditis argentum vestrum non in panibus, & laborem vestrum non in saturitate? Item est appẽsio peccatorum, qui.s. nunc appenduntur.i. altè ponuntur & eleuantur per superbiam. vnde de superbo potest dici illud Esa.60. Appendit terram super nihili. In inferni autem patibulo finaliter appenduntur per executiuam iustitiam, sicut de proditoribus eunuchis dicitur Hest.2. q appensus vterq; est in patibulo. Item est appensio sanctorum & perfectorum, qui.s. in spe & desiderio æternorum superius sunt appẽsi. De quo Esa.40. dicitur q ipsę appendit tribus digitis molem terræ. Tres.n. digiti significant tria bona in quibus æterna beatitudo consistit.s. fruitionem, visionem, & tẽsionem. In quibus pro certo mentes sanctorum appenduntur, & ne polluantur vitijs vel frangantur tentationibus, superius eleuantur. Vnde Prouerb.21. Appendit oñnia corda dominus &c. vide infra de Suspendere.

Aperire.

Idẽ est quod detegere, Discooperire, Dissoluere, Nunciare, Reuelare, Ostẽdere, Mani- A
festare, Declarare, Demõstrare. Et est in scriptura multiplex apertio.s. Dei, hominis, scripturæ, gloriæ, cordis oris, manus affectus. Dico igitur q Deus primo dicitur aperire, sicut.n. rex quandoque aperit thesaurum suum vt suis militibus stipendia

pendia largiatur, Sic verè Deus Thesaurum misericordiæ cō tinnè aperit, vt diuersa dnna meritorum, virtutum & gratiarum suis militibus atque fidelibus cōtribuat & ministret. Vnde. 1. Macha 3. Apernit rex ærarium suum, dedit stipendia militibus suis, & maodauit eis q̄ essent parati ad omnia. In quibus verbis ostēditur q̄ nos debemns aperiri Per desiderium cordis & affectionem, aperuit ærarium. Per remnnerantem rerum largitionem, Dedit &c. Per obedientem anris attentionem, Mandauit eis. Per expeditam mētis subiectionem, quia debemus esse parati &c. Et sic dico q̄ hō debet aperire Cnr, qno ad primum. Mannm, quo ad secundum. Aurem quo ad tertium Oculos, quo ad quartum. Et sic dico qđ debent esse aperta, Cor ad diligendum, aperuit ærarium. Manus ad porrigendum, Dedit. Auris ad attendendum, Mandanit eis. Oculi ad aspiciēdum, Parati ad omnia. Aperiatur igitur cordis affectio. Ærarium suum. Concha marina seipsam ad rorem aperit, & aquam amaram in se claudit. Et ideò lapidē preciosum qui Margarita dicitnr, in se gignit, vt dicit Arist. & Isido. Sic verè charissimi, nos debemus aperire cordis nostri affectinnē per charitatem & dilectinnem ad rorem .i. ad Deum & eius gratiam & denotinnem. Clausi debemus esse ad amarā mundanæ prosperitatis possessinnem, & sic lapidem preciosum, id est Deum poterimns concipere per suæ beneuolentiæ acquisitionē. Ideò dicit psal. Aperite portas principes vestras & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Tali modo fuit aperta beata virgo, & ideò lapidem preciosum Dei filiū generauit. Tali modo etiam apertus est nobis Deus. affectio. n. cordis sni semper est aperta ad peccatores diligendum, & ad veniam recipiendum. In signnm cuius Christus in cruce habnit latus apertum, ad denotādum q̄ Deus per veram charitatem ita est hominibus apertus, q̄ ipsos paratus est recipere vsq; ad intima cordis sui. Et de hoc Can. 5. Pessulum ostij mei aperui dilecto meo. Quod ostenditur cum dicitur Ærarinm suum.. Ærarium. n. est Thesaurus Dei in qno reponit homines tam bonos quam malos, est eins affectio & misericordia quæ omnia concludit & recipit. Quod est contra multos qui per affectionem non sunt aperti, sed per partialitatem & odium sunt aperti. multi. n. sunt ita clausi, q̄ nullum volunt recipere ad suam affectinnem amicitiam & amorem, quia nec Deum nec proximum nec vicinum nec remotum volunt diligere vel amare. Hierem. 13. Ciuitates austri clansæ sunt, & nnn est qui aperiat. Auster qui est ventus mollis & calidus, signat mollitiem mundanæ prosperitatis. quia verè ciuitates austri. i. viri mundani & immūdi in ꝓsperitate vinētes, ita sunt clausi p odiū, partialitatē auaritiā, & inuidiā, q̄ nō est qui aperiat. Sed nnn sic charissimi, immo verè semper debet esse aperta cordis affectio. Et ad hoc inducit sponsus animā, Cant. 5. Aperi mihi soror mea, sponsa mea, quia Deus aperuit ærariū

B suum. i. Thesaurum milericnrdiæ suæ. ¶ Secundò debet manus aperiri, refectio. quia. s. manus misericordiæ semper debēt esse expositæ & apertæ ad dandum & largiendū. Sicut. n. fons naturaliter est apertus & expositus ita q̄ nulli volenti haurire se vetat, nec panperi nec diuiti nec bono nec malo, Sic verè exēplo Dei semper debemus esse expositi omnibus & aperti per pijssimam largitatem, ita q̄ nulli debemus nostrum auxilium denegare. Iuxta illud psal. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictinne. & istud ostēditur cum dicitur. Dedit stipendia militibus suis. quia sicut Deus nō cessat dare stipendia dona & beneficia omnibus creaturis, quia. s. solem suū facit oriri super bonos & malos, sic & nos debemus beneficia & adiutoria omnibus impartiri inquantum est possibile. psal. Dedit dona hominibus. Et hoc est pro certo hodie contra multos qui reuera non habent manus apertas ad largiendum, sed ad accipiendum. Non apertas per largitatem, sed clausas per auaritiam & parcitatem. Sic reuera sunt multi cupidi & auari qui nnn cessant à Deo beneficia recipere, sed nihil volunt ei reddere, nec aliquid suis pauperibus erogare. Contra quos Eccles. 4. dicitur. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, sed ad dandum collecta. Talibus accidit sicut pineæ, quæ ita est clausa & ita stricta, q̄ nullus potest eam aperire, nec de contentis fructibus māducare, sed finaliter pinea ista super ignē ponitur, fortiter percutitur, & sic necessario sua tenacitas relaxatur, & sic p violentiā pinea aperitur & quicquid de fructibus in ea latebat, ei aufertur, & alijs dispergitur & confertur. Sic verè charissimi, multi sunt hodie ita duri, ita astricti, ita auari, & ita tenaces per incompassibilē parcitatem, q̄ nulli pauperi se vnlunt aperire, sed quandiu viuunt, pinellos suos. i. diuitias suas sibi solnm vnlunt reseruare & nihil alijs erogare, sed verè finaliter oportebit q̄ totum dimittant. Nam morte corporali fortiter percutientur quātum ad corpus, & super pinellos. i. super carbnnes inferni ponētur quantum ad animam, & tunc oportebit q̄ aperiantur & diuidant per separationem animæ à corpore, & pinellis & bonis suis priuentur & spolientur, & q̄ diuersimodè dispergantur, tunc autem qui potest capere, capiet, q̄ aliud hæredes, aliud vxor, aliud executores habebunt, & sic miseri auari qui viscera sua pauperibus in hac vita clauserunt, nihil vtilitatis penitus reportabūt. Nō simus ergo clausi per parcitatem, sed aperti per largitatem, non sint bona nostra nobis solis reposita, sed omnibus exposita, nnn sint per parcitatem velata, sed per largitatem pauperibus reuelata, iuxta illud Prouerb. 6. Manus suas aperuit inopi. Et in psal. Aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate. Aperiatur igitur manus refectio,

C largitio. ¶ Tertiò aperiatur auris attentio. Mandauit inquit. Circa quod nota q̄ Deus aperit homini sua secreta ei reuelando, mandata sua ei iniungendo, ipsum delinquentem corrigendo, ipsum beneagentem pręmiando. Homo autem Deo debet aperiri, mandata eius diligenter auscultando, & aures cordis efficaciter aperiendo & applicando. Aperit ergo dominus secretorum absconsionem. quod maximè fit per scripturam. vnde Apoc. 5. Dignus es domine aperire librum & soluere signacula eius. Librum enim sacræ scripturæ cum suis signaculis & clausuris. i. cū suis difficultatibus obscuritatibus & figuris Deus aperit atque soluit. Lu. 24. Nonne cor nostrū ardens erat cum aperuit nobis scripturas? Et ibidem Aperuit eis sensum vt intelligerent scripturas. Et ibidem. Aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum. Item aperitur Deus p mādatorum iniunctionē. taliter fuit apertus Moysi quando mandata dedit ei. vnde in psal. Mandauit nubibus desuper, & ianuas cœli aperuit. Item aperitur per peccatorum vocationē & ad pęnitentiā cōtinuam receptionem. Apoca. 3. Dedi ante te ostium apertum quod nemo potest claudere. Istud ostium est Dei vocatio & misericordia, quæ pro tempore huius vitę semper est aperta. Item aperitur per tormentorū inflictorum vulnerationem, quia sicut venator videns bestiam aliquantulum vagabundā, subito & insperatè aperit pharetram, & mittit sagittam, & eam percutit & quandoque occidit, Sic verè Deus dum homo vagatur in mundi prosperis, subito aperit pharetram suæ occultæ sententiæ & iustitiæ, emittit sagittam mortis tribulationis vel infirmitatis, ipsumque dum non sperat per mortem vulnerat & occidit. Iob. 30. Aperuit pharetrā suā, & afflixit me. Afflixit me dico, vel in bono per correctionem & temporalem tribulationem, vel in malo per æternalē damnationem. Ad ista igitur omnia debemus attēdere. s. Dei correctionem punitionem, vocationē, reuelationem, instructionem, & mandatorum iniūctionem (Mandauit inquit eis) & aures cordis nostri ad ista omnia audienda & retinenda sagaciter aperire, vt sic nobis dicatur illud Baruch. 3. Audi Israel mandata vitæ. Et nos possumus dicere illud Esa. 50. Dominus Deus aperuit mihi aurem. Et istud est contra multos, & maximè contra inobedientes & obstinatos, qui reuera non videntur habere aures ad Dei mandata audiēdum. vnde sic est de talibus sicut de animalibus in quadam prouincia Æthiopiæ. Dicunt. n. Isido. & Pli. q̄ est in Æthiopia quædam patria vbi omnia animalia quadrupedia nascuntur sine auribus. Sic verè charissimi, in isto mundo multi sunt peccatores qui ad modum quadrupedum bestialiter viuūt, & sine auribus & sine virtute auditus, & attentione diuinorum mandatorum inueniuntur. quod patet, quia nullam correctionem monitionē prædicationem, vel instructionem volunt attendere vel audire. de istis dicitur Hiere. 6. Incircūcisæ aures eorum, & audire non possunt. Non sic charissimi, sed aperiatur in nobis auris attentio. ¶ Quartò aperiatur oculorum subiectio, quia. s. ita debemus esse expositi & aperti, qđ per veram obedientiā possimus esse ad cuncta sua beneplacita præparati. Et hoc ostenditur cum dicitur qđ essent parati ad omnia Et ideo de viris obedientibus dicitur. 1. Macha. 3. Accingimini filij potentes & estote parati. Ideò de apertura obedientiæ pōt figuraliter exponi illud verbum Act. 12. Venerunt ad portam ferream quæ ducit ad ciuitatem, quæ vltro aperta est eis. Porta n. ferrea est vir inobediens & obstinatus ferreus atque durus quæ tunc temporis vltro aperitur, quando Deo & prælatis

suis pec

suis per voluntariam obedientiam subiugatur. Aperiamur ergo charissimi per

D Promptam subiectionem
Certam attentionem
Dulcem compassionem
Veram affectionem.

¶ Item nota ꝙ adhuc est apertio oculi, & est apertio oris, & apertio cœli. Ideò de istis tribus potest dici illud Apoca.4. Vidi ostiū in cœlo. vbi ostenditur ꝙ Aperitur oculus per discretionem. Vidi. Aperitur os per locutionem. Ostium. Aperitur cœlum per receptionem. Apertum inquit in cœlis. Aperitur ergo Visus lympitudo, vt clarè discernat. Oris aptitudo, vt verba decernat. Cœli latitudo, vt bonos non spernat. Dico igitur primo ꝙ in scriptura inuenitur apertio visualis discretionis. Vidi inquit. Sicut enim in verè lacerta quæ sentit se habere visum hebetatum, exit de cauerna sua, intrat foramē Petræ, & oculos ad solem aperit, vt visus claritatem recuperet quam amisit, sicut dicit Isido. de quadam lacerta quæ dicitur saura, Sic verè charissimi, homo qui pro tempore huius vitæ habet visum discretionis multum hebetatū, de cauerna proprij cordis debet exire, carnis conditiones transcendendo, foramen petræ. i. duritiam pœnitentiæ debet intrare, parcè & temperatè viuendo, oculos cordis debet aperire ad solem. i. ad Deum eius misericordiam implorando, & sic visum claræ discretionis recipiet, lucidè considerando & contēplando & videndo. Vidēdo dico. s. inferiora, cōtemplando superiora, cōsiderādo præterita præsentia & posteriora. quod ostenditur cum dicitur Vidi. Ad hoc incitamur Baruch.2. vbi dicitur. Aperi oculos tuos & vide. vide, considera, meditare, cogita & contemplare præsentium instabilem vilitatem, cœlestium durabilē voluntatem. Peccatorum damnabilem prauitatem. Futurorum notabilem grauitatem. Et sic poteris dicere Vidi. Heu Deus quam multi sunt hodie qui non vidētur habere oculos apertos. Non illuminatos, sed excæcatos. Non discretè considerantes, sed obscuros & ignorātes. quia verè multi sunt qui hodie non vident nec considerāt aliquid quod pertineat ad salutem, similes talpæ quæ habet oculos s̄m Aristote. veruntamen non sunt aperti, immo carne & corio sunt operti, & ideò talpa nihil videt, immo perpetuò cæca manet. Sic verè multi sunt qui oculos cordis sui habent ita clausos & velatos corio carnalitatis & mundanæ prosperitatis, ꝙ visum discretionis sapientiæ & considerationis pœnitus amiserunt, & cæcitatem ignorantiæ incurrerunt. quod patet, quia ipsi non cogitāt nec aduertunt nec de mundi vanitate, nec de naturæ vilitate, nec de mortis propinquitate, nec de iudicij seueritate, nec de inferni aduersitate, nec de cœli fœlicitate, sed tantummodo cogitant de præsenti prosperitate. Et ideò carent omni spirituali iucunditate. Figurati in Thobia cæco qui dicebat Thobiæ.5. Quale gaudium mihi est qui in tenebris sedeo, & lumē cœli non video? vbi ostenditur ꝙ tales Desolationis turbantur fulmine. Nullum gaudium mihi est. Indiscretionis cæcantur turbine, In tenebris sedeo. Contemplationis priuantur lumine, Lumen cœli inquit non video. Non sic charissimi non,

E sed aperiamus oculos per discretionem. Vidi inquit. ¶ Secundò aperiamus ora per locutionem. ostium inquit apertum. quia verè ostium oris nostri semper debet esse apertū ad orationem, ad confessionem, ad gratiarum actionem, ad proximorum informationem & consolationem. ¶ Primò dico per orationem. vnde Ecclesi.39. Aperiet os suum in oratione, & pro delictis suis deprecabitur ¶ Item aperitur os ꝑ confessionem. Ezechiel.29. Dabo tibi os apertū. Quod est contra multos de quibus dicitur Esa.10. Non fuit qui moueret pennam, & qui aperiret os & ganniret. Item aperitur os per deuotionem. vnde in psal. Os meum aperui & attraxi spiritum. Item aperitur per prædicationem, instructionem, informationem. Ecclesi.15. In medio ecclesiæ aperuit os eius, & impleuit eum dominus. Contra quos dicitur Thren.2. Prophetæ tui non aperiebant iniquitatem tuam vt te ad pœnitentiam prouocarent. Item aperitur per laudem & gratiarum actionem, Esa.5. Aperuit os suum absque vllo termino. Sed econtra multi aperiunt illud per iniuriam & detractionem, iactantiam & præsumptionem, iracundiam & comminationem. Et de hoc in psal. Aperuerunt super me os suum sicut Leo rapiens & rugiens. Leo enim vt communiter habet os apertum, & ad rugiendum mordendum & rapiendum expositum & paratum. Est enim naturæ feruentissimæ, & ideò præ nimio feruore os aperire iugiter consueuit. De Salamandra etiam dicit Plin. ꝙ de ore semper emittit saliuam venenosam, quæ quicqid tangit inuenenat, & aquas in quibus cadit lymphaticas facere consueuit. Sic verè charissimi, multi sunt qui præ nimio feruore iracundiæ & præ nimio veneno malitiæ semper habent os apertum ad mordendum per detractionem, & ad saliuam venenosam malorum verborum emittendam per iniuriam & infamationē. Ideò de talibus dicitur in psal. Os tuum abundauit malitia, & lingua tua concinnabat dolos, sedens aduersus fratrem tuum loquebaris. Non sic pro Deo charissimi, non aperiamus os per detractionem, sed ipsum aperiamus per bonam & honestam locutionem. ostium inquit apertum. quia. s. os est ostium per quod verba exeūt à corde. Ideò de quolibet debet dici illud Danielis.13. Aperuit ostium pomerij. quia. s. os quod est ostium pomerij cordis nostri, semper debemus ꝑ orationem, confessionem, deuotionem, gratiarum actionem, & eruditionem aperire. Patet ergo ꝙ aperiuntur ora per locutionem. Vidi inquit ostium apertum. Actuum.16. Aperta sunt omnia ostia. ¶ Tertiò aperitur cœlum per receptionem. F

In cœlis inquit. Sicut enim porta conuiuij aperiri solet inuitatis, sic verè cœlum & gloria Paradisi aperitur bonis hominibus & perfectis, qui à Deo sunt à mūdi origine inuitati. vnde Ezech.1. Aperti sunt cœli, & vidi visiones Dei. Et Apoca.12. Apertum est templū Dei in cœlo. ¶ Circa quod debemus aduertere ꝙ cœlum aperitur contemplantibus, vt speculentur contemplantes. Act.7. Ecce video cœlos apertos & Iesum stantem. Secundò aperitur vt consolentur laborantes. Geñ.7. Catharactę cœli apertę sunt. Tertiò aperitur vt recreētur indigentes. Et de hoc in psal. Ianuas cœli aperuit, & pluit illis manna ad manducandum. Christus enim aperuit ianuam cœli in ascensione, & sic manna, id est dulcedinem æternæ voluptatis suis indigentibus erogauit. Ista ianua clausa fuit fatuis virginibus quæ lampades sine oleo, id est opera sine merito portauerunt, quæ dicebant. Domine dominē aperi nobis, sed respōsum est eis. Nescio vos. Mat.25. Et breuiter in ista ianua recipiuntur iusti, & excluduntur iniusti. Sicut enim auis non recipit ad nidum suum aliquem pullum, nec ouis vt cōmuniter aliquem agnum, nisi quos se sciuerint generasse, Sic verè nec Deus aliquem hominem ad nidum Paradisi vel ad vbera æternæ voluptatis recipit vel admittit, nisi illos quos per fidē se viderit generasse, & per gratiam nutriuisse. Et ideò peruersi & iniqui qui tali modo non sunt à Deo geniti vel nutriti, nunquā ad istud receptaculum sunt admissi. Ideò de tali bonorum receptione dicitur Esa.26. Aperite portas iustitiæ, & ingredietur gens iusta custodiēs veritatem. ¶ Et sic patet charissimi, ꝙ aperitur Paradisus ad receptionem, os & labia ad locutionem & oculi per discretionem. Et sic est apertio lucidę discretionis, & placidæ locutionis, ꝑuidę receptionis &c. Et si breuius volumus notare sequendo Mauriciū, possumus de Deo dicere quòd ipse multipliciter est apertus. Ipse enim est qui dicit Matth.7. & Lucæ.11. Pulsate & aperietur vobis. Est igitur Apertus

Ad reuelandum
Ad consolandum
Ad miserandum
Ad erogandum
Ad aspiciendum
Ad recipiendum
Ad puniendum
Ad gratiam infundendum
Ad gloriam distribuendum.

¶ Aperit ergo ad secretorū reuelationem. vnde Apo.5. dicitur ꝙ vicit Leo de Tribu Iuda aperire librum & soluere signacula eius. i. aperire secreta sapientiæ & scripturæ. Itē aperit se ad oppressorum consolationem. Ideò Baruch.2. dicitur. Aperi oculos tuos & vide inclina aurem & audi. Item aperit se per piam miserationem. vnde.2. Paral.6. Aperiantur quæso oculi tui, & aures tuæ intentæ sint ad orationem quæ &c. Item aperit se ad beneficiorum erogationem. psal. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Item aperitur ad curam & attentionem & ad suorum gubernationē. 3. Re.8. Sint oculi tui aperti super domum hanc. Item aperitur ad bonorum receptionē & beatificationem. vnde Apoc.4. Vidi ostium apertum in cœlo. Item aperitur ad malorum damnationem. Vnde Apoca.9. Data est Stellæ clauis, & aperuit puteum abyssi. Item ad gratiarum infusionem. Nume.20. Aperi populo huic Thesaurū tuum fontem aquæ viuæ. Item aperitur ad gloriæ distributionem. psal. Ianuas cœli aperuit, & pluit illis manna ad manducandum. Item de iusto potes dicere ꝙ ipse debet aperire arcā seu Thesaurū, vt subueniat. Carcerem, vt captiuos expediat.

Cor suum

Cur suum vt alienam miseriam sentiat. Oculos, vt saluti necessaris videat. Aures, vt Dei mandata audiat. Manus, vt Eleemosynas & opera pia faciat. Os, vt Deũ laudet, & alios erudiat. De primò Ecclesias.44. aperti sunt thesauri. Mat. 2. apertis thesauris suis obtulerunt munera. De secundò, Act. 5. Angelus domini aperiens carcerem eduxit eos. Item tertiò aperiamus cor ad sentiendum vel ad compatiendum, exemplo Christi, cuius latus apertum fuit ad ostendendum affectũ cõpassionis & dilectionis. Ioan. 19. Aperuit latus eius &c. Item aperiamus oculos. s. mentis ad intelligendum. Ioan 9. Quomodo aperti sunt tibi oculi? Et Lucæ. 24. Et aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt dominum. Item aperiamus aures ad audiendum. Esa. 50. Dominus aperiet mihi aurem. Item aperiamus manus ad beatificandum. Deut. 15. Præcipio tibi vt aperias manum tuam fratri tuo. Item aperiamus os ad Deum laudãdum. Lucæ. 1. Apertum est illico os Zachariæ, & loquebatur benedicens Deum. Aduerte tamen ꝙ quidam contrario modo aperiuntur, quia. s. mali aperiunt os ad maledicendum. psal. Aperuerunt super me os suum sicut Leo rapiens & rugiens. Oculos ad explorandum, aures ad inania audiendũ. Et ideo talibus erit apertus infernus ad eos recipiendum. ps. Aperta est terra, & deglutiuit dathan. Sic igitur patet quomodo apertio sumitur multis modis. Sufficit.

A **Applicare.** Nota ꝙ applicare idem est ꝙ ad se aliquid attrahere, præsentare, approximare, & adaptare. Notabo ergo ꝙ applicatio in bono sumitur & in malo. In bono enim significato inuenitur

Applicatio		
Studiosa		Ministrandum
Seriosa		Examinandum
Gratiosa	quæ fit ad	Complacendum
Gloriosa		Assistendum.

B ¶ Prima est applicatio bonorum discipulorum, qui. s. seipsos applicant & præsentes exhibent superioribus, vt obsequant. Doctoribus, vt erudiantur. Proximis, vt subueniant. Prælatis vt obediant. Nume. 3. Applica tribum leui, & fac stare in conspectu sacerdotis vt ministrent ei, & excubent & obseruent quicquid ad cultum pertinet. ¶ Secũda est applicatio prælatorum, qui. s. ad se applicant promouendos, vt eos examinent & cognoscant. vnde Exod. 40. Applicabis ad te Aaron cum filijs suis ad fores tabernaculi testimonij, & lotos aqua indues sanctis vestibus vt ministrent mihi. Isti enim promouendi debẽt applicari ad Moysen. i. ad prælatum per examinationem, debent lauari per cõfessionem & purificationem, debent indui per sanctam conuersationem, & sic poterunt ministrare per officij dignam executionem. sed de hoc vide supra de Aaron in principio. ¶ Tertia est applicatio bonorũ seu iustorum, qui. s. per baptismum & per pœnitentiam gratiam diuinam recipiunt, & sic Deo applicantur & adhærent & sibi placidi & accepti fiunt. Zach. 2. Applicabuntur multi ad dominũ. ¶ Quarta est applicatio beatorum, quos. s. Deus sibi præsentat & applicat. & eos in Paradiso sibi associat & adaptat. vnde Ecclesi. 33. Ex his benedixit & exaltauit, ex his sanctificauit & ad se applicauit. In malo vero significato potest dici ꝙ quidam applicantur diabolo sibi seruiendo, quidam carni sibi consentiẽdo, quidam mundo se ei immiscendo. De diabolo patet Dan. 11. vbi de antichristo dicitur ꝙ applicabũtur ei plurimi fraudulenter. de carne & de mala muliere dicitur Prouerbio. 9. ꝙ qui applicabitur illi, descendet ad inferos. De mundo verò potest dici. 1. Mach. 15. Applicuit Antiochus sup Dorã &c.

A **Apponere.** Nota ꝙ apponere idem est qđ aliquid ponere, sicut dicitur ꝙ cibaria apponũtur, vel ad aliud ponere, addere, seu adiungere. Signat igitur in bono & in malo. In bono enim signat virtutum appositionem, & bonorum multiplicationem. sicut Prouerb. 10. vbi dicitur quòd timor domini apponet Dies. In malo verò signat malorum operum additionem. psal. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum, & non intrent in iustitiam. Dicam ergo quòd est appositio

Virtualium		Vendicari.
Æternalium		Affectari.
Temporalium	quæ debet	Detestari.
Criminalium		Euitari.
Infernalium		Formidari.

B ¶ Est dico appositio. i. adiunctio vel præsentatio additio vel multiplicatio virtualium, & ista pertinet ad virtuosos & perfectos, qui semper de virtute in virtutem proficiunt, & virtutes virtutibus adijciunt & apponunt. Sicut enim in arbore cõtinuè noui rami adiunguntur, & noui fructus annis singulis apponuntur, Sic etiam bonis viris nouæ virtutes continuè multiplicantur. vnde Prouerbio. 3. dicitur. Præcepta inquit mea custodiat cor tuum, lõgitudinem enim dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi. Ipsi etiam viri iusti Deo & sanctis hominibus student se apponere, & eorum consortio spiritualiter aggregare. Vnde Hiere. 50. Apponẽtur ad Deum fœdere sempiterno. & de achior Iudith. 14. dicit. appositus est ad populum Israel. & Dan. 13. ca. Rex Astiages appositus est ad patres suos. Ad Deũ & ad populum sanctum & ad patres nostros id est ad bonos & antiquos viros debemus nos adiungere & apponere, nos cum eis charitatiuè tenaciter fœderare. Ista est ergo appositio spiritualis vel virtualis. Talis etiam spiritualis appositio potest dici præsentatio sacramentorum & sacræ scripturæ, quæ hic sicut quædam fercula apposita sunt hominibus. Lucæ. 10. Manducate quæ apponuntur vobis. Et est etiam virtualis appositio illa qua homo apponit ad faciendum & ad sciendum bonum diligentiam opportunam. Ecclesi. 8. Apposui cor meum vt scirem sapientiam. Item est appositio æternalis, & ista est illa qua Deus apponit bona gloriæ super bona gratiæ, sicut fit in conuiuijs vbi fercula ferculis apponuntur. vnde de Deo potest dici illud Actu. 16. Cumq; duxisset eos, s. Apostolos, in domum suam, apposuit eis mensam, & lætatus est cum omni domo sua. Item est appositio temporalis. i. temporalium bonorum, quæ. s. apponuntur in mẽsa huius mundi. Caueat tamen homo, quia in ista mensa latẽt multa venena. Ideò bene dicitur Ecclesi. 15. Apposui tibi ignem, & aquam, ad quod volueris porrige manum. & ideò tutũ est ꝙ appositis cautè & parcè vtamur. iuxta illud Ecclesi. 31. Vtere quasi homo frugi. i. quasi homo temperatus & parcus, his quæ tibi apponuntur. Iterum est appositio criminalis, & ista est qua mali peccata peccatis apponunt, & vbi pœnitere debuerant, plus delinquunt. psal. Apposuerunt adhuc peccare ei &c. Vnde de Herode dicitur Actu. 12. ꝙ nõ sufficiebat sibi Iacobum occidisse, immo videns ꝙ placeret Iudeis, apposuit vt apprehenderet & Petrum. Item est appositio noxialis, s. appositio tormentorum, quæ malis finaliter apponuntur. Et de hoc Apo. vlti. Si quis apposuerit ad verba hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro hoc. Sufficit. vide in alijs titulis synonymis &c.

Apostata. Nota ꝙ apostata idem est quod preuaricator, & legis, fidei, vel religionis transgressor, & ad ritum vel statum alium auctoritate propria temeraria declinator. A Sicut enim sm Sene. lib. de naturalibus quæstionibus, ranæ quandoque in nubibus generantur, vel ibi vẽto vel turbine raptæ introducuntur & eleuantur, quæ tandẽ rupta nube cum pluuia cadere comprobantur, Sic verè fit ꝙ illi quos turbo diabolicæ impressionis in nube religionis vel ecclesiæ, vel etiam in fide apparenter induat, cum nõ habeãt stabile fundamentum, solent cadere, & ruptis limitibus nubis, id est religionis vel fidei in qua videbantur manere, inde per apostasiam recedere, & inferius ad seculum vel ad infidelitatem descendere vel vagari. Patet in primo Angelo, apostatico, qui à nube cœlestis habitationis cecidit. In primo homine, qui à claustris Paradisi recessit. In Iuliano apostata, q nubẽ ecclesiæ & fidei dimisit. In quolibet apostata moderno, q religionem & habitum derelinquit, & cum pluuia voluptatis mundanæ inferius ad statum secularium se deflectit. Et bene cum pluuia, quia verè pluuia mũdanæ prosperitatis & carnalitatis quam desiderant, causa est ꝙ isti à statu suo cadunt, & ad mores seculares descendunt. iuxta illud Ecclesi. 19. Vinum & mulieres apostatare faciunt etiam sapientes. Tales figurantur Apoc. 16. in illis spiritibus malis qui in specie ranarum exiuerunt, & bellum in seculo commouerunt. Sic verè isti qui spiritus. i. demones propriè possunt dici ratione obstinationis, immundi ratione carnalis delectationis, & ranis similes sunt ratione loquacitatis & instabilis conditionis, à dracone. i. à diabolo emittuntur, & in terram. i. in terrenum statũ & habitum mittuntur. vbi sępe fit ꝙ per eos lites & dissensiones generantur. vt patuit in Iuliano, qui tot bella & tribulamina contra ecclesiam suscitauit. Patet etiam in renegatis qui acrius sęuiunt in fideles quam alij infideles. Bene igitur dicitur Prouerb. 6. ꝙ homo apostata vir inutilis graditur ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machina-

de machinatur malum, & in omni tempore iurgia seminat. vbi aduerte q apostata est vt communiter Fragilis in statu, qa homo. Ineptus in actu, quia vir inutilis. Malignus in affatu, quia digito loquit. Dissolutus in aspectu, quia annuit oculis. Leuis ingressu, quia terit pede. Malitiosus in cogitatu, qa corde prauo. Discors & dyscolus in conuictu, quia omni tempore iurgia seminat. Prosequere si vis contra apostatas, quia infinitæ figuræ & exempla possent poni. Sed deficiunt auctoritates. Vide in tabula in diuersis partibus huius operis, multa reperies &c.

A **Apostolus.** Idem est quod nuncius seu missus. Ad litteram enim de apostolis legitur qd à Christo missi fuerunt, & fidem eius prædicauerunt & docuerunt. siue ergo loquamur de apostolis veris & realibus, siue de apostolis spiritalibus, i. de quibuslibet viris sanctis, & maximè de prædicatoribus, possumus dicere q Christus fuit sicut rex apum, de quo scribitur q nunquam solus apparet, immo quotiens exit alueare suum, semper comitatur eundem apum circunstantium multitudo, Sic verè Christus rex regũ ab alueari cœli ad terram exiens, solus non apparuit, immo secum primo Angelorum comitiuam adduxit, & tandem sibi sanctos apostolos aggregauit, quos tanquam fratres suos & socios secum tenuit, & eos tanquam futuros fidei fundatores personaliter docuit & instruxit. Mar. 6. Conuenientes apostoli ad Iesum, renunciauerunt ei omnia quæ egerant. Vnde Lu. 6. dicit. Elegit. 12. quos Apostolos nominauit, In quibus verbis aduerte q isti fuerunt à Deo probati, In fide fundati, Mundo delegati, Gradu sublimati. Fuerunt enim In morali bonitate præcipui, quia elegit. In fidei veritate perspicui, duodecim. In officij sedulitate assidui, quia Apostoli. i. nuncij. In fastigij sublimitate perpetui, quia nominati. i. electi. In electione enim notatur bonitas. s. quia meliora solent eligi. In. 12. fidei veritas. s. propter 12. articulos. In apostolatu, officij sedulitas, quia Apostolus interpretatur legatus vel nuncius. In nominatione, status auctoritas, quia. s. prælati solẽt eligi, & à cõstituentibus nominari. Fuit enim in eis Bonitas præfectiua quo ad mores. Veritas instructiua quod ad fidem. Sedulitas executiua quo ad officium. Auctoritas imperatiua quo ad statum seu gradũ. Vel diuide aliter, & dic q isti sunt virtute cõmendati, quod notat electio. Debitè numerati, quia. 12. Propriè nominati, quia Apostoli dicti sunt. Famosè diuulgati, qa

B nomina eorum &c. ¶ Dico igitur q isti fuerunt virtutibus dotati. quod ostenditur cum dicitur q Christus elegit eos. Electio enim bonitatem supponit. quia sm philosophũ nihil est eligibile, nisi sub ratione boni. In omni enim materia semper solent eligi meliora. Natura enim in corpore animalis de cibis receptis vtilius & melius recipit, & ad corporis nutritionem custodit, illud verò quod impurum & immundum est, eijcit & dimittit. Sic verè natura naturans Deus de omnibus mũdi personis meliores elegit & Apostolos ordinauit, & per eos membra corporis ecclesię. i. vniuersos fideles fide & doctrina nutriuit. Impuros verò & peccatores & obstinatos infideles contempsit pęnitus & eiecit. Vnde Matth. 13. Elegerunt bonos in vasa sua, malos autem foras miserunt. Istud autem potissimè intelligitur quo ad Deum, cuius iudicium nõ fallitur. quia reuera quo ad mundum cuius fallax est iudiciũ sæpe contrarium reperitur. Constat enim qd in mundo isto non semper eliguntur magis boni & virtuosi, & ideò hominũ electio non semper attestatur virtuti. Sicut enim video quòd sensus humani sępissime deluduntur, ita q vnum pro alio eligere, & malum pro bono sumere dignoscuntur, incantatores enim oculos deludunt, Alchimistæ cuprum sophisticatũ pro auro vendunt, Mali apothecarij vnam speciem pro alia tradunt, & sic fit q veram electionem impediunt, ita homines malum pro bono recipiunt. Ipsa etiam natura hominis quando corrupta est & infirma, non semper recipit seu eligit de assumptis cibarijs puriora & meliora, sed sibi similiora, dato q sint corpori deteriora, membra enim corrupta & læsa, humores sibi similes attrahunt, bonos verò & vtiles dimittũt & sic propter defectum debitæ electionis, corruptionem ampliorem inducunt. Sic pro certo in mundo isto multæ sunt sophisticationes & sensus & rationis deceptiones. Incantatores enim & alchimistæ. i. adulatores exterius loquendo, & demones interius inspirando ita obnubilant & decipiunt iudiciũ quorundam superiorum, q ipsi non eligunt ad sęculi dignitatem quod bonum est, sed quod malum; corrupti enim abominabiles facti sunt in iniquitatibus suis. Et ideò corruptos & malos sibi similes ad se trahunt, & eos dimissis melioribus eligunt & præponũt, figurati in illo Bachide. 1. Mach. 9. de quo dicitur q ipse elegit viros impios & cõstituit eos dominos regionis. Talium ergo electio non attestatur bonitati, quia reuera isti non eligunt bonos in vasa sua, nec malos etiã foras mittunt, immo potius malos retinent & eligunt, bonos verò negligunt & postponunt. 3. Regum. 18. Eligite vobis bouẽ vnũ. Tales malos electos potes comparare boui propter carnositatem voluptatis carnalis. propter tarditatem pigritiæ actualis, propter cornuositatem pompæ & superbiæ secularis. Nõ sic Apostoli, quia verè mundi meliores fuerunt electi. Et ideò electio sua bene attestatur virtuti. Vnde de eis dicit Christus Ioannis. 13. Ego scio quos elegerim. q. d. ego scio q meliores elegi. Ideò de eis dicitur Actu. 1. q præcipiens Apostolis per spiritũ sanctum quos elegit, assumptus est, quibus & pręb uit seipsum viuum. Patet ergo de Apostolis q fuerũt virtutibus dotati. quod . s. designatur nomine electionis. Elegit inquit.

¶ Secundò dico q isti fuerunt debitè numerati seu sertosè signati, quia. s. isti solum fuerunt. 12. Numerus enim duodenarius est numerus & in natura & in scriptura & figura sacratus. In natura patet, quia ipsum cœlum in 12. signa, quorum quattuor dicũtur cardinalia, est distinctũ. In figura patet, qa in ciuitate sancta Hierusalem sicut dicitur Apoca. 21. duodecim erant portæ quæ. 12. margaritis erant sculptæ. Duodecim viri fuerunt à Iosue electi qui trans Iordanem arcam domini coram populo portauerunt, sicut dicitur Iosue. 4. In vestimẽto etiam Aaron fuerunt duodecim lapides preciosi quattuor ordinibus subdiuisi. In scriptura patet multis locis vbi duodenarius numerus eligitur, in quo huius numeri secreta virtus & perfectio designatur. Iacob enim. 12. Patriarchas genuit. Mulier, Apo. 12. duodecim Stellas in suo capite habuit. Et de omni Tribu Israel ante thronum Dei. 12. milia signatorum Ioãnes vidit. Per numerum igitur istum fides intelligitur catholica, quæ. 12. articulis est distincta. Et ideò propriè Apostoli. 12. eliguntur, pro eo q fidem catholicam quæ ex. 12. cõstat articulis, prædicare mittuntur. Isti enim sunt. 12. signa cęli. i. ecclesiæ Dei, qui omnes Apostoli dicti fuerunt. Quattuor tamen cardinales. i. principales fuerunt, s. euangelistæ, in eo qd euangelia conscripserunt. Iosue enim saluator, & Aaron summus sacerdos. i. Christus istos. 12. elegit, & in vestimento suo. i. in ecclesia pro ornatu preciosissimo posuit, & eos ciuitatis cœlestis Hierusalem portas fecit, & mũdi Patriarchas effecit, & tanquam Stellas. 12. pro illuminãdis mundi tenebris ordinauit. Bene ergo dicit Christus Ioann. 6. Ego duodecim vos elegi. ideò bene dicitur Luc. 9. q Christus cõuocatis duodecim apostolis dedit eis potestatem. Fuerũt igitur debitè designati scilicet in numero duodenario. Duodecim inquit.

¶ Tertiò dico quòd isti fuerunt propriè nominati, & hoc quia Apostoli sunt vocati. Apostolus enim interpretatur missus, nuncius, vel legatus. quia reuera isti tanquam Christi legati mira auctoritate suffulti fuerunt, & tanquam nuncij missi per mundum fuerunt, & Dei voluntatem hominibus nunciauerunt; fidem prædicauerunt, & populos docuerunt. Luc. 11. Mittam ad vos prophetas & Apostolos & scribas. Et bene dicuntur nunc ij seu missi, quia. s. nuncius quando mittitur quandiu est in itinere nihil possidere dignoscitur, immo semper est in sollicitudine & labore quousque ad suum dominũ reuertatur. Sic isti per mundum pauperes discurrerunt, temporales diuitias contempserunt, & tandem non sine pęnis & laboribus ad dominum redierunt. Similes enim videtur fuisse hirundinibus, quæ sm Solinum non in terra, sed in aere cibum sumunt, & non quiescendo vel sedendo, sed potius volãdo & discurrendo comedunt. Lapsura etiam menia quodam naturæ sensu cognoscunt, & ideò nunquam in talibus nidificant aut quiescunt. Inde est (vt ait idem) q hirundines in ciuitate thæbarum quæ sæpissime capta est, non habitant, nec in area Terei, qui fuit crudelis tyrannus, nidificant aut consistunt. Reuera tales fuerũt Apostoli, quia. s. isti lapsura & ruinosa męnia. i. status, gradus, & fastigia huius mundi, quæ. s. cito cadunt & labuntur & continuè ruinam minantur, noluerunt frequentare, nihilque caducum aut transitorium possidere, nec etiam in area Terei, id est in curijs principum & tyrannorum voluerunt persistere vel manere, nec in terra. i. in bonis terrenis cibum delectationum capere, nec ibidem diuitijs abundare, sed potius volando. i. per mundum tanquam

peregrini

peregrini discurrendo, in aere.i.sub diuo, sine domicilio studuerunt cibum virtutum sumere, & se non temporaliter, sed spiritualiter impinguare. Vnde isti fuerunt qui dixerũt Mat. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Isti sunt ergo Apostoli.i.missi, sicut dicitur Matth. 10. Duodecim Apostolorum nomina sunt hęc. sequitur. Hos. 12. misit Iesus, præcipiens eis & dicens. In viam gentium ne abieritis, & ciuitates samaritanorum ne intraueritis. sequitur. Nolite possidere aurum neque argentum. &c. fuerunt ergo propriè nominati, quia Apostoli. vnde nota quod apostolus est Nomen

E Humilitatis
Sedulitatis
Iucunditatis
Stabilitatis
Sagacitatis
Auctoritatis
Pœnalitatis
Fidelitatis
Charitatis
Veritatis
Potestatis
Maiestatis.

¶ Est igitur dico nomē humilitatis. Vnde ipse Paulus Apostolus per humilitatem dicebat. 1. Corint. 15. Non sum dignus vocari apostolus. Et Ioan. 13. Nec apostolus maior est eo qui misit illum. Item ꝙ sit nomen sedulitatis, patet Rom. 11. vbi Apostolatus vocatur ministeriũ. quandiu inquit sum gentium Apostolus, ministerium meum honorificabo. Item ꝙ sit officium lætitiæ & iucunditatis, patet, quia ipsi Apostoli in tribulationibus gaudebãt, & in passionibus exultabant. vnde Actu. 5. dicitur qđ ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij, quoniã digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Item ꝙ sit nomen stabilitatis, patet Actu. 8. vbi constantia stabilitatis apparuit in hoc quod dicitur, ꝙ omnes dispersi sunt.s. præ timore persecutionis per regionem iudęę & samariæ præter Apostolos. Item ꝙ sit nomen sagacitatis, patet. 2. Thi. 1. vbi dicitur. Positus sum ego prædicator & apostolus & magister gentium. Magister enim & prædicator scientiam & sagacitatem supponit. Item qđ sit nomen auctoritatis, patet, quia mandata eorum seruantur & seruabãtur pro lege Actu. 15. Perambulabat Paulus Syriam præcipiens custodiri præcepta apostolorum & seniorum. Itē ꝙ sit nomen pœnalitatis, patet, quia omnes tribulationes & martyria sunt perpessi. Luc. 11. Mittam ad vos prophetas & apostolos, & ex illis occidentur & persequentur. Item qđ sit nomen fidelitatis, patet quia ipsi apostoli in fide fuerunt ceteris firmiores. vnde Lucæ. 17. dixerunt Apostoli. Domine adauga nobis fidem. Item ꝙ sit nomen seu officium charitatis, nec non societatis & vnitatis, patet, quia apostoli cum Christo vixerunt, & inter se pacificè permanserunt. Vnde Luc. 22. Iesus discubuit, & 12. Apostoli cum eo. Item ꝙ sit nomen veritatis, patet, quia propter timorem cuiuscunque aliquam voluerunt veritatem tacere. vnde Actu. 4. dicitur ꝙ virtute magna reddebant apostoli testimoniũ resurrectionis Iesu Christi. Item ꝙ sit nomen potestatis, patet, quia ipsi habuerunt potestatem peccata soluendi, demones fugandi, & mirabilia faciendi. vnde Actu. 12. Multa prodigia & signa fiebant ꝑ apostolos in Hierusalem. Item ꝙ sit nomen Maiestatis & æternæ fœlicitatis patet, quia ipsi cum Christo regnant in æterna gloria. vnde Apoc. 21. dicitur ꝙ apostolorum nomina erant scripta in portis cœlestis Hierusalem. quia igitur isti habuerunt omnia supra dicta, bene patet ꝙ ipsi fuerunt propriè nomina
F ti. Apostoli inquit ¶ Quartò dico ꝙ hic ostenditur ꝙ ipsi fuerunt honore sublimati. quod ostenditur cum dicitur nominauit. Nominatio enim idem est ꝙ ad dignitatum assumptio & electio, & bonę famæ seu boni nominis diuulgatio. vnde Mat. 10. Apostolorum nomina sunt hæc. vide infra de nomine, si vis dilatare. Sic ergo patet quomodo sancti Apostoli summis virtutibus voluerunt pollere, & quomodo etiam nos omnes ecclesiastici apostolorum successores debemus eorum multis virtutibus relucere. Sed reuera in multis hypocritis patet cõtrarium, quia.s. isti sunt qui sicut dicitur Apocal. 2. se dicunt Apostolos esse, & non sunt, quia pro certo sicut dicitur. 2. Corint. 11. Pseudo apostoli operarij subdoli transfigurant se in Apostolos Christi. Et ideò isti sequuntur viam Iudæ, qui primo electus fuit apostolus, sed finaliter factus est diabolus. Sufficiunt ergo de Apostolo in genere quæ sunt dicta, q̃a in multis huius operis partibus de Apostolis sunt notata &c.

A **Apprehendere.** Nota qđ apprehendere idem est qđ prendere & accipere, consequi, capere, occupare. Cum istud igitur verbum referat quandoque ad Deum, quandoque ad virum iustum, quandoque ad virum impium, quandoque ad diabolum, Sic ergo notabo quòd inuenitur Apprehensio

Potentiæ summè mirabilis
Iustitiæ summè laudabilis
Nequitiæ summè damnabilis
Tormenti summè tristabilis.

B ¶ Est igit̃ apprehēsio diuina, quę est mirabilis. Sicut.n. videmus ꝙ Leo & Aquila & animalia alia nobilia apprehendunt & capiunt alia debilia animalia tanquam sua, Sic Deus homines pro voluntatis debito apprehēdit, & de ipsis prout vult ordinat & disponit. Ipse enim fecit vnam apprehēsionem quę fuit magnæ potentiæ, carnē assumendo. Figuratus in Moyse Exo. 4. qui per caudam apprehendit draconem. Cauda enim finē temporum signat, in quo Christus Draconem carneum.i. humanitatem apprehendit, & sibi personaliter aduniuit. Heb. 2. Non Angelos, sed semen Abrahæ apprehendit. Quotidie autem ipse facit quandam apprehensionem magnæ clementiæ, quia videlicet ipse aprehēdit Peccatorem, vt à vitijs educat. Iustum, vt per virtutes deducat. Beatum, vt ad gloriam perducat. Sicut enim videmus ꝙ homo qui in carcere est vel in fouea, vel in aqua, apprehenditur vt educatur, Sic verè Deus quandoque peccatorem per gratiam apprehendit, & ipsum de fouea & de carcere peccati attrahit & educit. Hier. 31. Apprehēdi manum eorum vt educerem de terra Ægypti. quod bene figuratur Mar. 1. vbi dicitur ꝙ Christus apprehensa manu leuauit & curauit socrum Simonis febricitantem. & Mar. 8. vbi dicitur ꝙ apprehensa manu extra vicũ eduxit & illuminauit cęcutientem. & Luc. 14. vbi dicitur ꝙ apprehēsa manu sanauit virum hydropisi laborantem. quia reuera Christus clementissimus medicus manum misericordiæ suæ extendit, & peccatores apprehendit; & eos à febre auaritiæ, à cæcitate ignorantiæ, ab Hydropisi seu ab inflatura superbiæ eleuat, illuminat, sanat, liberat & educit, vt sic bene possit dicere peccator illud psal. Apprehende arma & scutũ, & exurge in adiutorium mihi. Item apprehenditur puer à matre vel à nutrice, vt educatur, ne.s. errare permittatur. Sic verè Deus apprehendit iustos, ipsos per virtutes deducendo, & ne errent per vitia, protegendo. Esa. 42. Ego dominus vocaui te, & apprehēdi manum tuam & seruaui te. Item apprehenditur conuiua vt ad conuiuium introducat̃ & inducatur. Sic finaliter Deus iustos apprehendit & accipit, & eos in Paradisi conuiuium introducit. Cant. 8. Apprehendam te & ducam te in domum genitricis meę. Vnde etiam de Paulo dicitur Actu. 9. ꝙ apprehensum illum duxit ad Apostolos. Figura de Noe qui apprehensam columbam intulit in arcam. quia.s. Noe, qui interpretatur requiescens.i. Deus, qui in sua beatitudine requiescit, Columbam id est beatam animam à mundi diluuio recedentem apprehendit & recipit, & eam in arcam Paradisi reponit sicut ipsi Christo à mortuis resurgenti fuit dictũ. Iudi. 5. Surge Barach, apprehende captiuos tuos o fili Abinoen. Vide infra de surgere. Ista est ergo apprehensio diuina, quæ est, mirabilis.
C ¶ Secũdo verò dico ꝙ est apprehensio iusti, quæ est laudabilis. Iustus enim sicut auis nobilis bene docta semper apprehendit aliquam bonam prædam de qua magistrum suum Deum lętificet & confortet. Apprehensio enim possessionis valde est vtilis, quia.s. melior est conditio possidentis. Sic verè illi spiritualiter meliores sunt, q̃ bona spiritalia actualiter exequuntur, & efficaciter apprehendunt. Possessio enim talis vtilis est, quia.s. salutem operatur æternã, iuxta illud Prouer. 3. Lignum vitæ est his qui apprehendunt eam, & qui tenuerit eam, beatus. Et si volumus, possumus dicere quòd apprehendenda est

Disciplina — custodiat.
Sapientia — erudiat.
Pœnitentia — quæ nos — perficiat.
Dei gratia — alliciat.
Cœli gloria. — reficiat.

¶ De disciplina custodiente dicitur in psal. Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur dominus, & pereatis de via iusta. De sapientia erudiente dicitur Eccleſi. 15. Qui continens est iustitiæ, apprehendet illam &c. sequitur. Cibauit illum pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potabit illũ. De penitantia perficiente potest dici illud Can. 7. Ascendam in palmam, & apprehēdam fructus eius. Palma enim quę est spinosa in stipite inferius, sed superius fructuosa, pœnitentiã signat, quæ hic inferius est aspera, sursum verò in paradiso est delectabilis

diuina alliciente vel diuina scriptura nutriente potest dici illud Baruch.4. Hic est liber mandatorum Dei, & lex quæ est in æternum. omnes qui tenent eam, peruenient ad vitam, qui autem dereliquerint eam, in mortem. Conuertere Iacob, & apprehende eam. De gloria verò æterna beatificante & reficiente potest dici illud. 1. Tbi.6. Apprehende vitam æternã in qua vocatus es. Aduerte tamen ꝙ sicut canis multotiès impeditur ne prædam quam sequitur apprehendat, & hoc potissimè quando inuenit nouã prædam per cuius odorem vestigium primæ perdit, Sic verè sępe fit ꝙ homo ab apprehensione bonorum spiritualium & æternorum impeditur quãdo inuentis mundi delectabilibus occupatur. Pone de Tigride, quæ occupatur circa specula, & sic non apprehendit venatorem nec catulum ad quem currebat. ideò de mala muliere. i. de mundi prosperitate vel de carne dicitur Prouer.2. Omnes qui ingredientur ad eam, non reuertentur nec apprehendẽt semitas vitæ. Ista est ergo apprehẽsio iusti, quæ est laudabilis.

D ¶ Tertiò dico ꝙ est apprehẽsio impij, quæ est damnabilis. mali. n. apprehendunt mala, & ab eis finaliter apprehenduntur, iuxta illud Ecclesi.7. Noli facere mala, vt te non apprehẽdãt & potes notare si vis, ꝙ mali apprehendunt Bonos, vt eis inferant tribulationem. Honores, vt eos occupent per ambitionem. Mendacium, vt eo, pallient suam locutionem. Diuitias, vt eis satient suam affectionem. Mulieres, vt eas polluant per delectationem De apprehensione tribulationis potest dici illud Actu.12. ꝙ Herodes apposuit vt apprehenderet & Petrũ quem cum apprehendisset, misit in carcerem. De apprehensione ambitionis dicitur Hiere.49. Decepit te superbia tua, qui habitas in cauernis Petræ, & apprehendere niteris altitudiné collis. De apprehẽsione mendacij & vanæ locutionis dicitur Hiere.8. Apprehenderunt mendacium, noluerunt reuerti. & bene dicitur noluerunt reuerti, quia vt communiter mendaces, incorrigibiles sunt. De apprehensione verò luxuriosæ delectationis dicitur Prouerb.7. Apprehensum iuuenẽ deosculabatur eum. Ecclesi.26. Qui tenet mulierem quasi q apprehendit scorpionem. compara si vis mulierem scorpioni. De apprehensione verò temporalis possessionis dicitur Ecclesi.34. Quasi qui apprehendit vmbram, & persequitur ventum, sic & qui attendit ad visa mendacia. Res enim transitorię dicuntur vmbra & mendacia. Sapi.5. Transierunt omnia velut vmbra. Ista est ergo apprehensio impij, quæ est dã-

E nabilis. ¶ Quartò verò dico quod inuenitur apprehensio diabolica seu tormenti, quæ est tristabilis. Sicut enim Lupus & Leo & latro postquàm diu nocuerint apprehenduntur & miserabiliter puniuntur, Sic peccatores finaliter à diabolo apprehenduntur per mortem, & inferno & tormentis infernalibus deputantur. Ecclesi.23. Hic in plateis ciuitatis vindicabitur, & quasi pullus equinus fugabitur, & vbi non sperant apprehendetur. Et nota quòd mali finaliter patiuntur apprehensionem

Tremoris	¶ Primò tremoris. psalm. Conturbati sunt, commoti sunt, tre
Stuporis	mor apprehendit eos. Item stu
Pudoris	poris. Lucæ.5. capi. Stupor ap-
Languoris	prehendit omnes. Item pudo-
Laboris	ris. vnde Babyloni, quæ inter-
Doloris.	

pretatur confusio, dicitur Hiere.50. Inuenta es & apprehensa quoniam dominum prouocasti. Item lãguoris. vnde Tbre.1. Inimici eius apprehenderunt eam inter angustias. i. in carcere inferni. Item laboris. Hiere.6. Tribulatio apprehendit nos. Item doloris. i. carceris. Apoca.20. Apprehendit Draconem serpentem antiquum, & ligauit eum. Patet ergo quomodo est apprehensio pœnæ, culpæ, & diuinæ gratiæ & potentiæ. Sufficit. Vide de accipere, & de comprehendere, & acquirere, in alijs ti. similibus &c.

Appropinquare. Appropinquatio.

Item est quod adiunctio, præsentatio, aduentus, & applicatio. & sic potest significare moraliter societatẽ, amicitiam & charitatem, coniunctionem & vnitatem. Nota ergo qđ est appropinquare Dei & hominis. Appropinquat enim Deus humano generi per incarnationem, finaliter autem appropinquabit per iudicij examinationem, nũc etiam appropinquat per gratiæ infusionem, per temporalis adiutorij consolationem, & per futuram glorificationem. Homo aũt debet appropinquare Deo per mẽtis eleuationem, Per feruorem & deuotionem, Per amorem & dilectionem. Sic enim est de appropinquatione Dei ad hominem & hoĩs ad Deum, sicut de imagine in speculo. Si enim imaginem vestram videritis in speculo, & accesseritis ad ipsum, statim ipsa accedit ad vos, ꝙ si ab ipsa recesseritis & elongati fueritis, statim illa imago à vobis elongabitur & recedet. Sic verè charissimi si ad veram imaginem & exẽplar totius perfectionis. s. ad Christũ qui in speculo fragilis mortalitatis apparuit in hoc mundo, volumus accedere & appropinquare per deuotionem & amorem, statim pro certo ad nos appropinquabit per gratiam & consolationem. quòd si ab ipso elongati fuerimus per pompositatem & obstinationem, & ipse similiter recedet à nobis per cõtemptum & abominationem, per gratiæ & gloriæ subtractionẽ, & per æternæ miseriæ inflictionem. Ista appropinquatio summè apparuit in sanctis patribus qui per gratiam & deuotionẽ Deo appropinquauerunt. Ideò istam imaginem. s. filium ad se per incarnationem appropinquare fecerunt vsque ad osculũ, & ad se mirabiliter attraxerunt Ideò de tali reciproca appropinquatione dicitur Iaco.4. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. In qbus verbis ostenditur Charitatis accessus. Appropinquate. Dignitatis excessus. Deo. Humilitatis processus. appropinquabit. Vtilitatis successus. vobis. Nam charitas requiritur. Dignitas ostenditur. Humilitatis extenditur. Vtilitas impenditur. ¶ Dico igitur primo ꝙ hic ostenditur accessus requisitus intimæ charitatis. Appropinquate inquit. quia. s. Deo semper debemus esse propinqui per desiderium, deuotionem, amorem, & dilectionem, & per iugem suę potentiæ contemplationem Dicit Ambrosi. in exhameron, ꝙ apes mirabiliter diligũt regem suum, & circa ipsum volitant & discurrunt, & quęlibet quantum põt ei appropinquat & ei proxima cupit esse. Sic verè charissimi, regẽ nostrũ Christũ summè debemus diligere, & circa eum per affectum & desideriũ volitare, & nos in obsequijs eius per bona opera occupare, & ei per deuotionẽ & dilectionẽ & contemplationẽ appropinquare, quia verè quilibet summè debet appetere ꝙ prope istum regem per charitatem & gratiam possit esse. Appropinquare ergo, vt de vobis exponatur illud Lucæ.15. Erãt aũt appropinquantes Iesu publicani & peccatores. ¶ Et si vis nota ꝙ appropinquare debemus, videlicet Per orationem, vt exaudiamur. Per cõtemplationem, vt erudiamur. Per discretionem, ne decipiamur. Per pœnitẽtiam, vt in cœlo recipiamur. Per continentiã, ne inficiamur. De oĩone dicitur in psal. Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine. De cõtẽplatione erudiente dicitur Deut. penul. qui appropinquãt pedibus eius, vident de doctrina illius. De discretione præcauente dicitur Ecclesi.4. Custodi pedẽ tuũ egrediens domum domini, & appropinqua vt audias. De pœnitentia cœlũ præparante dicitur Mat.3. Agite pœnitentiam, appropinquabit enim regnum cœlorum. De continentia mundè famulante dicitur Exod.28. Facies fœminalia linea vt operiant carnem turpitudinis suæ Aaron & filij eius quãdo ingrediũtur in tabernaculum & quando appropinquant ad altare. fœminalia quæ coercent pudibunda, castitatem designant, quam potissimè illi tenentur habere, qui in altari & tabernaculo ecclesiæ officio diuino appropinquant. De qualibet ergo tali bona appropinquatione potest exponi in bono significato illud quod dicitur Luc.22. Appropinquauit Iudas vt oscularetur eum. Tunc enim Deus ab homine osculatur, quando sibi per gratiam & amorem coniungitur & vnitur. Heu Deus quã pauci sunt hodie tales qui Deo taliter appropinquant, quia reuera multi sunt qui Deo per contemplationẽ gratiã & dilectionẽ nullatenus appropinquant, sed magis per peccatum ab eo se subtrahunt & elongant, & sibi intra se non videntur esse propinqui & veri socij & amici, immo pro certo per odium & rãcorem inter se inuicem sunt longinqui. Ideò de tali elongatione dicitur Soph.3. In domino non est confisa, & ad Deum suum non appropinquauit. loquitur de qualibet mala persona. de istis dicitur in psal. Super aspidem & basiliscum ambulabis, ad te autem non appropinquabit. vbi ostenduntur duo genera hoĩm peruersorum qui Deo minimè appropinquant videlicet aspis, quæ aures suas obturat vt non audiat incantatorem. Et ista signat induratos & obstinatos in malis consuetudinibus & peccatis, qui aures cordis habent ita obturatas per malum propositum, quòd nullum incãtatorem. i. nullum prælatũ vel prædicatorẽ, correctorẽ, vel monitorẽ volũt audire nec suis sermonibus obedire p̃s. Sicut aspidis surdæ & ob-

rurantis aures suas quæ non audiet vocem incantantium.
Item Basilisci non approprinquant. & isti signant inuidos &
detractores, quorum visus & flatus aspectus & affatus est ve-
nenosus, quia omnes quos in prosperitate considerant, flatu
detractionis inuenenant & diffamant. ideò de talibus Deo nõ
appropinquantibus dicitur in psalm. Flagellum non appro-
pinquabit tabernaculn tuo. quia verè tales qui dicuntur fla-
gellum, quia. s. alios dictis & factis flagellant, Deo nec suo ta-
bernaculo. s. Paradiso nunquam appropinquant nec accedũt
immo verè sicut fluuius quanto plus fluit, tanto magis rece-
dit à fonte à quo sumit ortũ, & appropinquat ad mare, sic ma
li fluxibiles & delitiosi quanto plus fluunt & viuunt, tanto à
Deo verò fonte plus recedunt per peccatum, & appropiant
ad mare. i. ad amaritudinem infernalem. psal. Appropinqua-
uerunt vsque ad portas mortis. Non sic charissimi nõ, sed ap
propinquamus Deo per charitatem, quia verè intimæ chari
D tatis requiritur accessus. Appropinquate inquit. ¶ Secũdò di-
co ꝙ hic supernæ dignitatis prætenditur excessus. Dico inqt
quia. s. maxima est dignitas appropinquare Deo, cum ipse sit
potentissimus & nobilissimus. quia secundum psal. Deus ma
gnus dominus & rex magnus super omnes Deos Talẽ potissi
mè dignitatem habent illi qui in gradu dignitatis & prælatio
nis domino sunt propinqui, & in gradu religionis vel eccle-
siasticæ dignitatis superius sunt promoti. Tales. n. debent esse
sicut corpora cœlestia, quæ quanto sunt cœlo propinquiora
tãto clariora, nobiliora, digniora, & meliora &c. Dic sicut su-
pra vbi accedere, & dic si vis totum cum suis inuentionibus
& figuris. Nõ sic charissimi, sed appropinquemus Deo, quia
iste habet dignitatem excellẽtissimam, & ideò sui familiares
propinqui & accessores habent dignitatem & excellentiam
propinquiorẽ & specialiorem. Dico igitur ꝙ supernæ digni-
tatis prætenditur excessut. Deo inquit. vnde Nume. 16. dicit
sic. Mane notũ faciet dominus qui ad se pertineant, & sanctos
applicabit sibi, & quos elegerit, appropinquabunt ei. q. d. illi
qui à Deo electi & in gradu ecclesiastico ꝓping sunt & Deo
applicantur & accedunt, sancti debent esse si ad ipsum volue
rint pertinere. Aduerte tamẽ ꝙ de multis malis ecclesiasticis
potest dñs dicere quod de Iuda dixit Christus Mat. 26. Ecce
appropinquabit qui me tradet. Et tamẽ dicitur ꝙ cum Iudas
appropinquasset vt oscularetur dominum, dixit sibi. Amicè
ad quid venisti? Hodie. n. proh dolor illi qui appropinquant
Deo, sunt illi qui magis produnt eum & offendunt, dato ꝙ ip
sum in altari quotidie osculantur & tangunt. Ideò de his in
psal. conquerit dñs dicens Amici mei & proximi mei aduer-
sum me appropinquauerũt & steterunt. Sol. n. est fortunatus
planeta. Verũ sm astrologos planetæ qui appropinquãt so-
li, & qui cum eo in linea eclyptica perambulant, infortunati
efficiunt, & quanto sibi amplius coniunguntur, tanto magis
infortunium in his inferioribus operantur. Sic proh dolor sę
pe fit ꝙ illi qui soli iustitiæ Christo in gradu dignitatis eccle
siasticæ sunt propinqui, & sibi in linea ecclesiæ plus coniun-
cti, sunt magis infortunati impij & iniqui, & per malas suas
influentias & exempla istis inferioribus, s. secularibus & lai-
cis plus nocciui. Figura. 2 Regũ. 1. vbi dicitur ꝙ Philisteorum
currus & equites appropinquabãt regi Sauli, sed hoc erat nõ
ad adiuuãdum, sed ad nocẽdum. Sic verè isti propinqui sunt
in gradu ecclesiæ regi Christo, sed hoc nõ ad bene sed ad ma
le faciendum. 1. Paral. 10. Appropinquauerunt Philistei per-
sequens Saul & filios eius. Nõ sic charissimi &c. sed supernę
dignitatis prætendatur excessus. Deo inquit. ¶ Tertiò grãdis
E humilitatis ostenditur processus Appropinquabit inquit. qa
sicut maxima est humilitas ꝙ rex velit esse propinquus mi-
litis, dominus serui, diues pauperis, sic magna fuit humilitas
atque summa, ꝙ Deus qui dici potest rex dominus atque di-
ues, velit esse ꝓpinquus noster, familiaris pariter & vicinus
per gratiam in presenti, & per gloriam in futuro, & maximè
per beatam incarnationem, in qua proculdubio Dei filius no
bis appropinquauit, & noster propinquus factus fuit, in quo
summa humilitas relucescit. Sicut. n. sol in tempore veris in-
cipit appropinquare ad nos & mundum suis radijs illustrare
calefacere & vegetare. Sic Dei filius quando ver gratiæ ve-
nit, mundo per incarnationẽ & natiuitatem appropinquauit,
& mundum radijs suæ gratiæ vegetauit. Appropinquauit in-
F quit Iaco. 5. Aduentus domini appropinquauit. ¶ Nota ergo
ꝙ Deus ap ꝓpinquat nobis quadrupliciter. s. per carnis assum
ptionẽ Per gratiæ infusionẽ, Per gloriæ cõcessionem. Per sui
iudicij exactionem De carnis igitur assumptione dicitur Lu.
21. Appropinquat redemptio vestra. De gratiæ infusione dr
Rom. 13. Nox præcessit, dies autem appropinquabit. De glo-
riæ concessione dicitur Mat. 3. Appropinquabit regnũ cœlo-
rum. & Luc. 10. Appropinquat in vos regnum Dei. De iudi-
cij discussione dicitur Eze. 30. Veh veh diei, quia appropin-
quat dies dñi, dies nubis. Et nota ꝙ dies iudicij dicitur dies
nubis triplici ratione. Nam sicut nubem qñque cõcomitatur
tonitrui concussio, pluuiæ resolutio, fulguris inflãmatio. Sic
verè nubem diei iudicij concomitabitur tonitruum senten-
tiæ terribilis proclamationis, quantum ad omnes. Pluuia dul
corosæ consolationis, quantum ad bonos, dum. s. dicet, Venite
benedicti &c. Fulgur perpetuæ condemnationis, qtũ ad ma-
los, dum. s. ipse dicet. Ite maledicti in ignem æternum. Appro
pinquat igitur Deus hominibus Et sic dico ꝙ est grandis hu
militatis processus. Applica si vis de humilitate Christi in na
tiuitate & passione. ¶ Quartò dico ꝙ hic grãdis vtilitatis pro G
mittitur successus. Vobis inquit. quia s. nobis. i. ad vtilitatem
nostram fiunt appropinquationes Dei ad nos. Sicut. n. medi-
cus appropinquat infirmo vt eum sanet, sic Deus humano ge
neri per incarnationem & passionem, gratiam & correctio-
nem appropinquauit & appropinquat, vt sanitatem spiritalẽ
introducat. figura Lucæ. 10. vbi dicitur ꝙ Samaritanus vul-
nerato appropians alligauit vulnera eius, infundens oleũ &
vinum. Nã verus Samaritanus Christus humano generi seu
homini diuersis vitijs vulnerato appropinquauit per incarna
tionem & passionem, & etiam ei quotidie appropinquat per
gratiam, inspirationem, & correctionem, & vulnera peccato
rum alligat atque sanat, vinumq́ue consolationis, & oleum
pietatis & cõpassionis infundit, distribuit, & propinat. ideò
de tali appropinquatione & eius vtilitate dicitur Mal. 4. Orie
tur vobis sol iustitiæ timentibus nomen meum. Patet igitur
ꝙ in ista auctoritate ostẽditur Vtilitatis successus, vobis. Hu
militatis ꝓcessus, appropinquabit. Nobilitatis eacessus, Deo H
Et charitatis accessus, appropinquante. ¶ Et si vis nota quòd
mali diuersimodè appropinquant. videlicet Persecutores ini
quitati. Adulatores fallacitati Falsi amici seu proditores ma-
ligoitati. Omnes iniqui infernali pœnalitati. Luxuriosi, fœdi
tati. De persecutoribus dicitur in psal. Appropinquauerunt
persequentes me iniquitati. De adulatoribus dicitur Esai. 29.
Appropinquat populus iste ore suo, corde autem suo longè
sunt à me. De falsis amicis etiam dicitur in psal. Amici mei &
proximi mei aduersum me appropinquauerunt & steterunt.
De luxuriosis autem dicitur Iob. 33. Appropinquabit corru
ptioni anima eorum. De omnibus autem malis generaliter
quomodo appropinquant ad pœnam æternam dicitur in ps.
Appropinquauerunt vsque ad portas mortis. & si vis adhuc
nota quòd appropinquare non cessant Iudicium vt discutia-
mur, Mors corporis vt interficiamur, Diabolus vt per eum
decipiamur, Infernus vt i eo deglutiamur, paradisus vt in eo
reficiamur. De iudicio dicitur Ezech. 9. Appropinquauerũt
visitationes vrbis. De morte dicitur Ezec. 7. Finis venit, ap-
propinquauit dies. & sic de alijs. sufficit.

Aptus. Aptitudo.

Nota quod Aptitudo idẽ A
est quod dispositio, conue-
nientia, congruitas, competentia & idoneitas. Idem vt com-
muniter signant, igitur cum necesse sit quòd materia aptetur
& disponatur ad hoc quòd forma introducatur in ipsam, &
hoc quia si materia non sit idonea, nunquam ibi introducitur
bona forma, & inde est quod artifices materias suas ante om-
nia idoneant & adaptant vt ibi formam debitam introducãt,
Sic verè cum nos simus sicut materia in manu domini, & si-
cut lutum in manu figuli, Hierem. 18. Sicut lutum in manu
figuli, sic vos in manu mea domus Israel, ita qđ hoc ad vt ip-
se in nobis multiplices formas gratiæ glorię & morũ & virtu
tum introducere possit, ante omnia necesse est quod per bo-
nam voluntatem apti simus, & quod ad receptionem huius-
modi nos idoneos faciamus. vt sicut solos aptos & idoneos
prudentes reges in suis officijs ponunt, & solos idoneos pe-
ritos magnates ad conuiuia sua recipiunt, ineptos verò repu
diant & postponunt, Sic verè Christus illos qui per gratiam
& bonam voluntatem sunt apti & accepti, & per virtutes &
mores idonei, in officijs & beneficijs instituit & eos finali-
ter in Paradisi conuiuio introducit. Figuratus in rege Isael
de quo dicitur. 1. Regũ. 14. quemcunque videbat virum for-
tem & aptum ad præliũ, associabat sibi. Et ideò breuiter cui-
libet

libet bono & bene disposito & morali viro potest dici illud. 1. Macha. 10. Audiuimus de te quia vir potens sis, & aptus es vt sis amicus noster. Ista autem auctoritas potest dici cuilibet ad seruitium magnatum, vel religionis stati, vel ad ecclesię gradum, vel etiam æternæ glorię fructum recipiendum. Dic igitur ꝙ aptitudo moralis & bona dispositio virtualis tria requirit, videlicet Famam redolentis odoris. Virtutem eminentis vigoris. Zelum adhærentis amoris. Famosum odorem ꝓbat auditus vulgatus, Audiuimus inquit de te. Virtuosum vigorem probat animus firmatus, quia inquit vir potens es. Visccrosum amorem probat affectus. aptus inquit es vt sis ami-
B cus noster. ¶ Dico igitur ꝙ spiritalis aptitudo requirit vt homo sit per bonam famam redolens & odorosus. quod ostenditur cum dicitur. Audiuimus de te. q. d. fama tua vulgata est. vsq; ad aures nostras. ps. Sicut audiuimus, sic vidimus in ciuitate Dei. Et Iob. 42. Auditu auris audiui te, nũc oculus meus videt te. Primo. n. oportet qđ auditus præcedat ratione famæ vulgatæ, & nũc sequatur visus ratione vitæ probatæ. Sicut. n. apes delectantur in auditu harmoniæ, & in odore & fragrantia florum fumorum & spẽrum, Sic verè summè est delectabile spiritualiter, ꝙ de Aliquo dulcis melodia. i. bonus rumor audiatur, & odor famæ congruæ sentiatur. Ideò de aptitudine famæ potest dici illud 2. Machab. 2. Quæcunque ad ornatum apta sunt, exquirenda sunt. cuius tamen cõtrarium est de multis de quibus dicitur Hie. 13. ꝙ lumbare computruerat, vt nulli vsui aptum esset. quia reuera multi hodie ita sunt per infamiam putridi & fętidi, qđ ad omne bonum penitus
C sunt inepti. sit igitur homo per bonam famã redolens & odorosus. Audiuimus inquit de te. ¶ Secundò sit per constantiam strennus & vigorosus. quia inquit vir potens es. vir dico. i. virilis & virtuosus potens. i. in omni bono strenuus & vigorosus. nullus. n. aptus est ad prælium nisi fortis, & ideò cum militia sit vita hominis super terram, Iob. 5. nullus in vita ista aptus & idoneus dicitur, nisi qui in omni bono fortis cõstans & strenuus reperitur. Potens inquit es, supple ad bonum faciendum, ad Deo seruiendum, & malo resistendum. 1. Paral. 26. Erant apti ad bella, & pro rege contra aduersarios dimicabant. &c. 1. Mac. 3. Accingimini filij potentes, & estote parati. contrariũ tñ est de multis qui. s. ita sunt fragiles, impotẽtes & imbecilles, ꝙ ad omne bonum sunt inhabiles. de quibus Sap. 4. Confringentur rami incõsummati, fructus eorum inutiles
D & acerbi ad manducãdum, & ad nihilum apti. ¶ Tertiò dico sit fidelis & amorosus. Aptus inquit es vt sis amicus regis. Maior enim aptitudo quam possit habere seruitor, est ꝙ sit fidelis, & quòd sine fictione diligat magistrum suum. Sic verè, ille apud Deum aptus & acceptus dicitur, qui fidelis & diligens reperitur. Vnde. 1. Mac. 8. & 12. Si qui in vobis apti sunt conscribi, inter amicos nostros scribãtur, & sit pax inter nos. Et breuiter apti debemus esse, Fideliter diligendo. Viriliter persistendo. Famam vulgariter diffundendo, sicut iam visum est. aptitudo etiam nostra debet apparere. In contritione mẽtali. In correctione reali. In perseuerantia seu in permansione finali. De compunctione dicitur Hester. 14. ꝙ hester deposuit vestes regias, & luctu apta vestimenta suscepit. de correctione dicitur. 1. Macha. 14. quod quæcunque apta erant ad correctionem eorum, posuit in eis. De perseuerantia verò & duratione dicitur Luc. 9. quod nemo mittens manum ad aratrum & respiciens retro, aptus est regno Dei. Contra malos verò qui ad omne bonum inepti sunt potes dicere ꝙ isti comparãtur ligno crucis domini. De quo narrat Histo. scolasti. ꝙ artifices templi ad nullum opus ipsum poterãt adaptare, semper enim inueniebatur aut nimis lõgũ aut nimis curtum, & ideò lignum illud tanquam inutile proiecerunt in lutum &c. in eo fuit postea dominus crucifixus. Sic verè multi sunt qui nec ad vnum nec ad aliud bonum apti sunt, vbicũque enim ipsos tentaueris, inutiles inuenies & videbis, solũ. n. ad dominum crucifigendum videntur apti, & ad eum offendẽdum per iniqua opera sua semper prompti. De quibus dicitur Ro. 9. qđ isti sunt vasa iræ, apta in interitum &c. sufficit.

A **Apud.** Nota ꝙ ista præpositio apud quãdam intraneã habitationem & quoddam interius habitaculũ signat, & possum dicere quòd in scriptura in bono significato inuenio. Vnum apud Quod est, infinitæ capacitatis, Quod est insignitę nobilitatis, Quod est temporalis prosperitatis, Quod est criminalis iniquitatis, Quod est auaritiæ & cupiditatis, Quod est infernalis tenacitatis & pœnalitatis. Primum apud pertinet ad Deum, quia. s. apud ipsum omnia sunt perpetua & infinita, sicut ipse est infinitus. Deus enim secundum suum apud id est suum modum illa quæ sua sunt continendo possumus dicere quòd habeat. Vnum apud

Æternum Inæternum Supernum Fraternũ seu Externũ vel modernũ.	Apud æternum signat immutabilitatẽ ipsius deitatis, quia sicut dicit̃. Iacob. 1. Apud ipsum

non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.
¶ Apud inæternum signat filialis emanantiæ veritatem, quia B
s. filius apud eum ipsum est ab æterno. Ioan. 1. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Inæternum etiam apud ipsius Dei potest dici sua sapiẽtia increata, quæ. s. videt & cõsiderat præsentia & futura. Iob. 12. Apud ipsum est sapientia & fortitudo, ipse habet consiliũ & sapientiam. Propriè autem apud eum est notitia futurorũ Vnde de duratione vitæ humanæ dicitur Iob. 14. Numerus mensium eius apud te est, id est in dispositione & notitia tua. ¶ Apud supernum signat cœlestis gloriæ vbertatem, ipse. n. Paradisus est hospitium ipsius, apud quod in plenitudine luminis superius requiescunt beati. psal. Apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. 1. Ioan. 1. Annunciamus vobis vitam æternam, quæ erat apud patrem. ¶ Apud modernum seu fraternum signat præsentis ecclesiæ statum & securitatem, apud quam scilicet habitant fidelium cętus & extra quam alicui non est salus apud ecclesiã enim quæ est domus Dei, peccata remittuntur. psalm. Apud te propitiatio est. Animæ rediminuntur. Psalm. Apud dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Deuoti exaudiuntur. psal. Apud te oratio Deo vitæ meæ, dicam Deo susceptor meus es. Deus laudatur & ipsius magnificentiæ extolluntur. psalm. Apud te, laus mea in ecclesia magna, Iusta etiam iudicia redduntur. qa sicut dicitur Col. 3. Non est personarum acceptio apud Deũ. ibi iusti viuunt & peregrinantur. psalm. Aduena ego sum apud te. Et ibi diuina adiutoria & beneficia quotidie sentiũtur. 1. Ioan. 2. Aduocatum habemus apud patrẽ Iesum Christum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Et breuiter apud Deum, id est apud ecclesiam quæ est domus Dei debet inueniri misericordia, iustitia, propitiatio seu venia & indulgentia, oratio & deuotio, laus & gratiarum actio. Sic ergo patet quomodo apud diuersimodè refertur ad Deum. Istud est ergo apud infinitæ capacitatis, quo scilicet aliquid esse dicitur apud Deum. ¶ Secundò dico quòd est apud insignitę C
nobilitatis, & istud est illud quo aliquid esse dicitur spiritualiter apud iustum. Nam apud iustum inuenitur Deus, gratia, merita, & virtutes, hospitalitas, & alia bona multa. Vnde ipse Deus dicit Ioann. 14. Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. De hospitalitate verò dicitur Actu. 21. quòd fratres rogauerunt Paulum vt apud eos maneret aliquos Diebus. Istud enim apud bene potest bonam societatem significare, quia scilicet summè debemus appetere apud bonos & iustos homines habitare, qa ibi tutius est manere. De quo. 1. Corint. 16. Cum venerit Thymotheus, videte vt sine timore sit apud vos. Tertiò dico quòd est vnum apud temporalis prosperitatis. & istud apud signat mundum & mundanos, apud quos est abundantia diuitiarum. Gene. 24. Palearum & fœni plurimum est apud vos. ¶ Item est vnum apud criminalis iniquitatis. Et istud est illud quo aliquis habitat, vel causam ducit apud iniquos. Sicut enim periculosum est apud latrones viuere, & cum Leonibus habitare, sic periculosum est societatem iniquorum sectari, & cum Iacob dicere Gene. 32. Apud Laban peregrinatus sum. Laban enim idololatra qui mutauit septem vicibus mercedẽ Iacob, signat generaliter omnes malos. ¶ Item est vnum apud auaritiæ & cupiditatis, & hoc est quando auari apud se omnia volunt congregare. Vnde pauper potest dicere vsurario vel auaro illud psa. Substãtia mea apud te est. ¶ Item est vnum apud infernalis tenacitatis. De quo dicit̃ Ecclesiast. 9. Quodcunq; pôt facere manus tua, operare instanter, qa nec opus, nec ratio, nec sapientia est apud inferos quo tu properas. Sic ergo patet quomodo apud sumit̃ multis modis &c.

Qua. Nota quod aqua diuersimodè accipitur in scriptura. Aqua enim accipitur in bono & in malo. In bono signat gratiã & deuotionẽ, refrigeriũ. & gloriæ consolationẽ, lachrymarum inundationẽ, sapientię eru- A

ditionem, & cuiuslibet personę moralem perfectionem, & fluxibilem mortalitatis conditionem. ¶ Signat dico, gratiam & deuotioné. Et de hoc Ecclesi. 29. Initium vitæ hominis aqua & panis. Item voluptatem gloriæ & consolationem. Et de tali aqua dicitur in psalm. Desiderat ceruus ad fontes aquarũ. Item lachrymarum inundationem. vnde Hier. 9. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum? Itẽ signat sapientiæ eruditionem. Ecclesi. 15. Aqua sapientiæ salutaris potabit eum. Item signat moralem perfectionem. Apoc. 22. Ostendit mihi Angelus fluuium aquæ viuæ procedentem à sede Dei & agni. Item signat naturæ conditionem. Et ideò dicitur. 2. Regum. 14. Omnes morimur, & quasi aqua dilabimur super terram. Sic ergo accipitur aqua in bono multipliciter, Sed adhuc dico quòd potest accipi in malo, & sic potest significare peccatorum fluxibilitatem, voluptatem, & prosperitatem, leuitatem & mobilitatem, grauitatem & pœnalitatem. Signat igitur vitiorum fluxibilitatem. Et de hoc potest dici Sapi. 5. quòd anima peccatrix est quasi nauis quæ pertrãsit fluctuantem aquam. Item signat delitias & prosperitatem. Et de hoc psalm. Super aquam refectionis educauit me. Item signat pœnalitatem & aduersitatem. psalm. Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vsque ad animam meam. Et. 3. Reg. 22. Sustentate eum pano tribulationis & aqua angustiæ. Item signat æternæ damnationis acerbitatem. Et de hoc Hiere. 8. Potum dedit nobis aquam fellis. Dico igitur ꝙ per aquam intelligitur perfectio moralis. Et ideò de hoc exponamus illud prællegatum Apoca. 22. Ostendit mihi angelus fluuium aquæ vitæ splendidum tanquam crystallum. In quibus verbis ostenditur ꝙ quattuor sunt effectus perfectionis moralis seu gratiæ diuinæ in homine, secũdum quattuor effectus naturales quos in aqua possumus reperire.

Aqua enim naturaliter imagines reprę̃sentat
Terram adiacentem humectat
Herbas & arbores vegetat
Fęces & sordes purificat atque lauat.

Sic verè charissimi gratia diuina introducit in animam. Sciẽtiam repræsentatiuam, Ostendit mihi. Clementiam leuificatiuam, fluuium. Deuotionem cordis nutritiuam, vitę. Cõfessionem mentis purgatiuam, splendidum tanqum crystallum. ¶ Dico igitur charissimi, quòd aqua spiritalis signat repræsentatiuam sapientiam. Ostendit inquit. Sicut. n. videmus ꝙ aqua habet virtutem specularem, ita ꝙ rerum figuras & imagines repræsentat, quia. s. aqua est corpus perulum perspicuum, & transparens secundum philosophos naturales, Sic verè diuina sapientia, & maximè scriptura diuina, occulta & abscondita solet representare, & imagines figuras & enigmata rerum occultarum hominibus declarare. In ista. n. aqua sicut in speculo possumus cognoscere & videre de imagine conuersationis nostræ verum perfecta vel imperfecta, virtuosa vel vitiosa, bene formata vel deformata sit, qa sicut dicitur Prouě. 27. in aqua resplendet virtus respicientium. Talis aqua fuit figurata Exo. 18. & Numeri. 20. vbi dicitur ꝙ populus Israel sitiuit mirabiliter in deserto, & tunc Moyses cum virga percussit Petram, & statim fluxerunt aquæ, ita ꝙ bibit omnis populus & iumenta. Petra ista charissimi, signat sacram scripturã quæ per radicitatem sensus historialis, & per difficultatem sensus spiritalis & figuralis Petra durissima dici potest, ista m tamen quando Moyses. i. aliquis doctor vel prædicator cum virga sui ingenij percutit diuidit & exponit, tunc verè aquæ diuinæ sapientiæ & doctrinæ exinde emanant, ita ꝙ populus . i. personæ discretæ & sapientes, iumenta. i. personæ simplices & ignorãtes ibidem possunt bibere, recreari, instrui & doceri. psal. Homines & iumenta saluabis domine. Et ista repræsentatio est illa à qua doctrina & iudicium denotatur quãdo dicitur. Ostendit mihi, quia. s. Dei sapientia & scriptura est illud in quo & à quo hominibus ostéditur quicquid est necessarium ad salutem. Vbi nota ꝙ in scriptura ostenditur

Agendorum vtilitas
Tormentorum aduersitas
Gaudiorum fœlicitas.

Ostenditur dico ibi vtilitas agendorum. Apocaly. 4. Ostendã tibi quæ oportet fieri cito. Item asperitas tormentorũ. Apoc. 17. Ostendam tibi damnationem meretricis magnæ. Item ipsi ostenditur gaudiorum fęlicitas. Apo. 21. Veni ostendam tibi nouam nuptã sponsam agni. Heu proh dolor charissimi, pro certo talis aqua non est sapientia mundi, qui reuera teste Iacobo est terrena, animalis, & diabolica. quia verè ista non est speculatio per ostensam rerum veritatem, sed turbida per obscuritatem. Plus enim habet sapientia huius mundi de obscuritate quam de claritate, de fallacitate quam de veritate, de ignorantia quam de scientia, & de malitia quã de iustitia. Ista est similis nilo fluuio qui irrigat Ægyptum, qui semp est turbidus, in quo crocodilli, qui sunt animalia quæ habent cutẽ durissimam, & hippotami, qui sunt equi fluuiales q in eo habitant hodie, nutriuntur, recreantur, & versantur. Sic reuera in turbido fluuio mundanæ sapientiæ, quæ Ægyptum & mũdum irrigat & fœcundat, habitant nutriuntur, & recreantur illi qui sunt equi fluuiales per luxuriam, & illi qui sunt crocodilli per obstinationis duritiam. De hoc dicit Hiere. 2. Quid tibi vis superbia, vt bibas aquam turbidam? Istam diligunt falsi & cautelosi. Dicit enim Isido. ꝙ equus naturaliter diligit aquam turbidam, & econtrà bos diligit aquam claram. Vnde sicut equus percutiendo cum pedibus ex certa scientia turbat aquam, Sic verè charissimi, mali homines diligunt hodie aquam turbidam, sapientiam mundi, ipsamq́ue per fraudes malitias & cautelas nituntur semper turbare, sicut patet de aduocatis. Sed verè boues, id est boni & simplices viri aquam claram diuinæ sapientiæ diligunt & frequentant. Ecclesi. 5. Aqua sapientiæ salutaris potabit eum. Isti igitur turbatores figurati sunt Ezechi 32. vbi dicitur Leoni gentium assimilatus, es & Draconi qui est in mari, & vẽtilabas cornu in fluminibus tuis. Tales enim sunt Leones per crudelitatẽ, sunt Dracones per fallacitatem, ventilant cornu per pomposítatem, & turbant aquam mundanæ sapientiæ per peruersionem. Ista enim sapientia mundi est aqua contradictionis in qua iurgatus est populus contra dominũ, propter quòd Moyses & Aaron condemnati sunt ne terram promissionis intrarent. sicut dicitur Numeri. 20. Quia verè mundi sapientia nõ docet nisi litigare, contradicere & iurgare, per diuersa peccata contra dominum rebellare. Et ideò Moysen & Aaron & suos possessores priuat introitu terræ promissionis, hoc est dictu, ingressu gloriæ Paradisi. Non sic charissimi, sed habeamus scientiam representatiuam. Ostendit inquit. ¶ Secundò habeamus clementiam fortificatiuam, fluuium inquit. C Aqua enim naturaliter loca adiacentia humectat, siccitatem temperat, & ardorem refrigerat & irrigat. Reuera charissimi, talis est aqua pietatis clemẽtiæ & benignitatis. Ista enim pauperes circumiacentes irrigat, siccitatem suæ sterilitatis & paupertatis temperat, ardorem suæ desperationis & tristitiæ refrigerat, & sic eos per beneficia & adiutoria irrigat & fœcundat. quod ostéditur cum dicitur Fluuius. quia scilicet fluuius fluidæ pietatis non cessat aquam beneficiorum & eleemosynarum diffundere, & tribulatos & pauperes irrigare. Ideò de quolibet viro pio potest dici illud Ioan. 7. Flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Aqua enim viua est misericordia & eleemosyna perseuerans indeficiens atque viuens, quæ reuera de ventre id est de corde fluido atque pio debet continuè distillare. Et bene dicitur eleemosyna aqua viuẽs, quia sicut aqua viua semper scaturit, & quantum extra parturit, tãtum ab intra recipit, Sic eleemosyna & misericordia quanto plus exterius se diffundit, tãto ab occulto diuinæ prouidentiæ viuacius continuatur & venit. Ita propriè vir pius potest dici puteus aquarum viuentium quæ fluũt impetu de libano. Et breuiter dico ꝙ sicut dicitur Ioan. 4. Misericordia est fons aquę salientis in vitam ęternam. Figura Gen. 7. vbi dicitur. Multiplicatę sunt aquę, & eleuauerunt arcã in sublime à terra. quia pro certo quando aquę pietatis & misericordię in hoĩe multiplicant, arca eius, id est aĩa ad sublimitatẽ glorię Paradisi prouehit & leuatur. Heu proh dolor talem aquã nõ habẽt hodie diuites peccatores, qa reuera charissimi, isti nõ hñt pietatem, s. cupiditatem, non clementiam, sed auaritiam, nõ pietatis dulcorem, sed cupiditatis ardorem. Talis aqua videtur esse similis cuidam fonti qui est in Ægypto. de quo dicit Isido. li. 12. c. 2. ꝙ faces extinctę in eo accenduntur, & accensę in eo extinguuntur. Et sic patet quòd aqua istius fontis non est refrigeratiua, sed potius inflammatiua. Sic verè est de auaritia & de mundi voluptate, quia verè si homo quanq̃ extinctus. i. quãquã ab igne cupiditatis immunis in aqua mũdanę prosperitatis fuerit immersus, statim per mala desideria per auaritiam, iracundiam, cupiditatẽ & ambitioné accẽdet. inflãmabitur, & vretur, qa ꝓ certo aqua auaritię & ꝓsperitatis contraria est aquę miæ & pietatis. Ipsa enim non refrigerat,

gerat, immo vrit. Sap. 16. & vlti. Ignis in aqua valebat super suam naturam, & aqua extinguentis naturæ obliuiscebatur. Siqui etiam accensi sint per desiderium charitatis, & in ista aqua fuerint immersi, statim per diuersa vitia extinguentur, & charitatis incendio priuabuntur. Non sic charissimi non, sed habeamus clementiam rorificatiuam. Fluuius inquit.

D ¶ Tertiò debemus habere aliam aquam. s. deuotionem fructificatiuam. Vitæ inquit. Sicut enim videmus ꝙ aqua arbores vegetat atque nutrit, & in eis folia, flores & fructus introducit. Sic verè deuotio corda vegetat spiritaliter, nutrit, viuificat & confortat, & flores puræ procurat affectionis, folia sanę locutionis, fructus virtuosæ operationis introducit pariter & procurat. Vitæ inquit. Quia verè deuotio est vita animæ. Iob. 9. Si lotus fuero quasi aquis niuis, & fulserint tanquã mundissimæ manus meæ. Nam sine aqua deuotionis vita gratiæ non potest in homine perseuerare. Dicit Plinius & Isido. ꝙ fibrus seu castor habet caudam de natura piscis, & ideò faciliter computrescit, nisi in aqua sæpius humectetur. Charissimi, per caudam in scriptura intelligitur virtus perseuerantiæ. In lege enim animal quod carebat cauda, diuinis non acceptum fuit in oblatione, sicut dicitur Leui. 22. Ad denotandum ꝙ sine cauda finalis perseuerantiæ à domino non possumus acceptari. Sed pro certo charissimi, ista cauda est in homine de natura piscis. quia. s. necesse est ꝙ aqua deuotionis sępe humectetur, alioquin per interruptioné diuersorum peccatorum faciliter corrumpitur & mutaẽ. Et hoc est quod videmus de multis, qui quia non habent deuotionem, ideò non habent perseuerantiæ durationem. Quia reuera quando homo deuotionem obliuiscitur, nec de Deo & suis iudicijs meditatur, nec suorum criminum prauitatem, mortis propinquitatem, inferni pœnalitatem, naturæ fragilitatem, & cœli fęlicitatem sæpius contemplatur, necesse est ꝙ in diuersis vitijs dilabatur, & ꝙ sua perseuerãtia dirumpatur. De hoc Esa. 50. Computrescent pisces sine aqua, & morientur in siti. Vbi ostenditur quòd illi qui carent aqua deuotionis, incurrunt

Lętalem carnalitatem. Pisces — Quia verè
Finalem iniquitatem. morientur — charissimi defectus
Mentalé cupiditaté, quia ipsi sunt in siti. — deuo-

tionis solet causare carnalitatis infectionem, iniquitatis defectionem, cupiditatis affectionem. Habeamus igitur charissimi,

E deuotionem fructificatiuam. vitæ. Ad quod incitat Apoc. 22. Qui sitit, veniat & accipiat aquam vitæ gratis. ¶ Quartò habeamus aliam aquam, videlicet confessionem purificatiuam splendidum. Aqua enim quando est clara & munda, solet sordes abluere & mundare. Sic verè confessio si fuerit mũda, pura, integra, dilucida, serena atque clara, animam abluit, purificat atque mundat. Leui. 15. Vas lineum lauabitur aqua. Sicut enim calida aqua cum cinere vestes purificat atque lauat, Sic verè confessio quando est feruens & calida per contritionem, & cinerem vitæ mortalitatis habet admixtum per iugem considerationem, tunc animam purificat, ipsamque restituit ad mũditię puritatem. Eze. 16. Laui te aqua, & vnxi te oleo, & mundaui sanguinem tuum ex te. Vbi nota ꝙ cõfessio

Dat munditiæ puritatem. Laui te aqua — Et iõ aqua
Dat lętitiæ iucunditatem. vnxi te oleo — cõfessiõis
Dat decẽtiæ formositaté. Mũdaui inquit — & lachry-
sanguinem tuum ex te. — mosæ con

tritionis est similis aquæ viuæ fontis de quo dicit Isido. li. 12. ꝙ in Sardinia sunt fontes calidi qui sanant oculos inde lotos, nisi forte fures fuerint qui se lauant, quia tunc solet eos totaliter excęcare. Talis est fons lachrymosæ confessionis, quia verè ipsa sanat oculos mẽtis nostræ, maximè quãdo est p contritioné fortiter calefacta, nisi forte fuerimus fures & latrones, quia pro certo illi qui Deò & sacerdoti propria crimina volunt furari & subtrahere, s. ipsa in toto vel in parte vel in modo circunstantias cælando & occultãdo, per istam aquam nõ sanantur, sed per obstinationem & malam cõsuetudinem potius excęcantur, quia. s. excęcauit eos malitia eorum Sapie. 2. Non sic charissimi, sed habeamus aquam purificantis cõfessionis, quæ denotatur per fluuium splendidum sicut crystallum, quia sicut crystallus est corpus ita splẽdidum atque clarum, ꝙ quicquid intus est, potest videri, Sic verè cõfessio nostra debet esse ita dilucida atq; clara, ꝙ quicquid in corde latitat, totum debet exterius declarare. vt sic cuilibet possit dici illud Thobiæ. 13. Luce splendida fulgebit. Et Apoca. 4. Vidi mare vitreum simile crystallo. Vbi nota quòd confessio secum asperitatem contritionis debet habere, mare. fragilitaté conditionis debet videre, vitreum. luciditatem ostẽsionis debet tenere, quia debet esse similis crystallo. Et sic igitur charissimi, patet quod est quadruplex aqua moralis & virtuosa quam debemus habere scilicet aqua

Purificantis confessionis — Ostendit mihi flu-
Fructificantis deuotionis — uiũ aquæ vitę splẽdi
Rorificantis compassionis — dum tanquam cry-
Representantis discretionis. — stallum. ¶ Item nota F

ꝙ aqua potest accipi in malo, & sic signat delitias, voluptates prosperitates, aduersitates, vt superius est dictum. Tales igiẽ aquas debemus refutare, & de earũ periculis præcauere, ne earum fluctibus submergamur. Per aquam. n. intelligitur mũdi prosperitas, quæ scilicet constat

In delitiarum voluptate — Quę tamen oĩa transeunt
In diuitiarum facultate — atque pereũt si-
In bonorum celsitudine — cut aqua. De aqua er-
In corporum fortitudine. — go mundanæ prospe

ritatis potest exponi breuiter illud verbum Esai. 19. Arescet aqua de mari. In quibus verbis ostenditur ꝙ mundi prosperitas ad modum aquæ habet tria incommoda, videlicet

Infructuosam sterilitatem. Arescet — ¶ Dico igitur ꝙ G
Defectuosam labilitatem. Aqua — est infructuosę
Periculosam pœnalitaté. Mare inquit. — sterilitatis. Are-

scet. sicut. n. aqua quando nimis abundat, facit herbas & arbores ibi cõtentas arescere & desiccari, eo ꝙ consopit in eis virtutem naturalem, Sic verè mundi prosperitas illos in quibus nimis abundat, facit ab humore & virore gratię arescere, & per consequẽs à fructu bonorũ operum desiccari, vt sic dicat homo illud psal. Aruit tanquam testa virtus mea. Nam sicut arbores & herbæ quæ circa aquas inueniuntur, vt communiter infructuosæ sunt, vt salices & iuncus, Sic verè illi qui circa aquas mundanę prosperitatis sunt plantati per desiderium & affectum, vt cõiter fructu bonorum operum sunt carẽtes. Et ideò videẽ qđ talis est differentia inter aquam mundanæ prosperitatis, & aquã temporalis aduersitatis, sicut in quibusdam fontibus de quibus tractat Isid. lib. 12. Dicit. n. ꝙ in Sicilia sunt duo fontes quorũ vnus fęcũdat potatores, alter steriles facit. In Boemia etiã sunt alij duo fontes quorũ vnus memoriam, alter obliuionem inducit. Reuera charissimi, tales fontes sunt aduersitas & ꝓsperitas. Aduersitas. n. est ille fons qui memoriã inducit, & fęcunditaté bonorum operum introducit, qa pro certo dũ homo est in aduersitate, ipse melius solet illa quę sunt saluti necessaria, memorari. s. beneficiorum diuinorum vbertatem, Dei miam & pietatem, propriæ naturę fragilitatem, mortis necessitatem, iudicij austeritatem, & inferni pœnalitatem. Et sic homo mouetur ad habendum bonorum operum vbertatem Clamat. n. ad dominum dicens. Saluum me fac Deus, qm̃ intrauerũt aquæ vsq; ad aiam meã. Infixus sum in limo profundi. Ité psal. Memor fui iudiciorũ tuorum dñe quæ à seculo sunt. Nã vt dicitur Esa. 28. Vexatio dabit intellectũ auditui. Sed aqua quæ est fons mundanæ prosperitatis, est alterius naturæ, quia pro certo in suis potatoribus obliuionem Dei & suorum iudiciorũ & beneficiorũ eius inducit, & sterilitaté bonorum operum introducit. psal. Verũ tamẽ in diluuio aquarũ multarum ad eum non approximabunt. Arescet ergo. Et de hoc Gen. 1. Congregẽtur aquæ quę sub cęlo sunt, in locũ vnũ, & appareat arida. Aquæ. n. quę sub cœlo sunt mundanæ prosperitatis, quando in locũ vnum. i. in vnam personã congregantur, & applicantur, tunc verè arida . i. bonorum operũ ariditas seu sterilitas ibi patet. Talis aqua fuit figurata. 4. Reg. 2. vbi dicitur ꝙ terra hiericho erat optima, sed aquę fontis eius erant pessimæ, quę faciebant sterilescere terram. Hiericho charissimi, quę interpretatur luna, signat mundum, cuius figura ad modum lunę continuè variaẽ quia mundus transit & concupiscentia eius. Io. 3. Terra auté huius villæ signat humanam naturam, quę in hiericho. i. in mundo habitat & moratur, quę reuera optima dicitur, quia. s. super naturas inferiores & creaturas ista est nobilissima, & ad finem optimum ordinata. fons autem & aqua quę irrigat istam ciuitatem & istam terrã, est mũdana ꝓsperitas, quę reuera pessima dicitur, quia. s. ad pessimũ finé æternæ mortis hominem pertrahit & perducit, & etiam in terra hiericho q̃ irrigat. i. in hominibus quos fęcundat, sterilitatem morũ virtutum & operum introducit. Ideò talibus potest dici illud Es. 48. Venerũt tibi simul duo hęc. s. sterilitas & viduitas. Sed

sciendum ꝙ dicitur.4.Reg.2.ꝙ Helyseus accepit vas nouum
terreum, & posuit ibi sal, & misit in istum fonté, & sic sanatę
sunt aquæ illę, nec vlterius pessimæ fuerunt, nec sterilitatem
amplius induxerunt. Sic verè charissimi, si homo qui est riga
tus fonte mundanæ prosperitatis, habuerit secum sal, id est sa
pientiam & discretionem, vas terreum .i. suæ terreitatis vilita
tis & mortalitatis memoriam & considerationem, tunc pro
certo aquæ mundanæ prosperitatis ei non poterunt nocere,
nec in ipso sterilitatem inducere vel causare, quia pro certo
mundi prospera nunquam nocent eis discretè vtentibus, &
mortem præ oculis habentibus. Sed verè illis qui istis omni-
bus carent, contrariæ sunt & nociuę, & spiritalis sterilitatis in
ductiuę. Ideò quilibet talis potest dicere illud Esai. 49. Ego
sterilis, & non pariens. Et ideò Dauid multitudinem talium
aquarum horrebat, dicens in psal. Libera me de aquis multis,
& de profundis aquarum. Moderatæ enim aquę ꝓsperitatis
mundanę valent amplius quam excessiuę. Ideò leges debe-
mus ponere aquis istis. Prouer.8. Legé ponebat aquis ne tran
sirent fines suos. Est igitur mundi prosperitas infructuosæ ste
H rilitatis. Arescet inquit. ¶ Secundò dico ꝙ ipsa est defectuosę
labilitatis. ꝙ ostenditur cũ dicitur Aqua. quia sicut aqua ha-
bet debilem existẽtiam, quia .s. sm philosophos, aqua nõ sistit
termino proprio sicut corpora solida, immo quantum est de
se, semper labitur atque fluit, Sic verè mundi prosperitates si
ue sint diuitiæ, siue delitiæ, siue scientiæ, siue eminentiæ siue
pulchritudo, siue fortitudo, continuæ sunt in fluxu. Tantę .n.
sunt debilitatis, & ita modicæ existentiæ & firmitatis, ꝙ sem
per cito faciliter continuè & quotidiè variantur alterantur,
deficiunt, pereunt & labuntur. Et de hoc. 2. Reg.14. Omnes
inquit morimur, & quasi aquæ dilabimur sup terram. Et de
hoc Numeri.24. Fluit aqua de situla. Situla charissimi, est mũ
dus, qui ad modum situlæ semper vertit faciem ad fontem .i.
ad hominem quandiu est vacuus & indigens, & quandiu põt
aliquid extrahere & haurire, statim aũt quando videt se ple-
num vertit ei dorsum. Ab ista ergo situla .i. à mundo aqua mũ
danæ prosperitatis continuè fluitat & decurrit. Et ideò vide-
tur ꝙ ista aqua sit similis cuidam fonti qui est in Idumea, qui
sm. Isido. fons Iobabin appellaẽ, q nõ semp seruat eũdem co-
lorẽ, immo quater in anno se mutat. Nã vt dicit, ꝑ tres mẽses
videẽ cinereus, per tres rubeus, per tres viridis, ꝑ tres clarus.

Cinereus quantum ad terram
Rubeus quantum ad ignem
Viridis quantum ad aquam
Clarus quantum ad aerem.

Sic verè charissimi, mundi prosperitas nũquam perma-
net in eodem statu quia semper variatur & mutatur, quæ nũc
est turbida, nunc clara, nunc deficiens, nunc apparens. Nam
aliquando apparet ibi cinis & puluis terrenæ facultatis, ex
qua surgit peccatum auaritiæ. Aliquando sanguineitas cru-
delitatis, ex qua nascitur peccatum iracũdiæ. psal. Conuertit
aquas eorum in sanguinem. Aliqñ ceruleitas curiositatis, ex
qua oritur peccatum lasciuiæ & luxuriæ. Aliqñ aereitas pom
positatis, quá comitaẽ peccatum superbiæ. & sic patet ꝙ ista
aqua continuè variaẽ. Vel dic aliter, ꝙ .s. in isto fonte apparet
igneitas cupiditatis, aqueitas carnalitatis, terreitas trepidita-
tis, aereitas pompositatis. Breuiter loquendo, ista aqua non
est durabilis, sed mutabilis, nõ est firma, sed infirma, non est
proficiens, sed deficiens. & de hoc in psal. Ad nihilum deue-
nient, supple mundi prospera, tanquã aqua decurrens. Si vis,
compara isti fonti conditionem humanam quantum ad natu
rã & quãtũ ad gratiã & q̃tũ ad culpã, sicut habea in sermone
de illo q moriẽ in die natiuitatis domini. Tanq̃ sponsus proce
dẽs, de thalamo suo, sup verbo ꝓcedẽs in secũdo mẽbro prin
cipali. est igitur mũdi prosperitas defectuosę labilitatis. Aqua
I inquit. ¶ Tertiò est ista aqua periculosæ aduersitatis. & hæc
breuiter comparatur mari. Aqua inquit de mari. sicut enim
aqua maris est multum amara, cum etiam maris sint infinita
pericula, fluctus, motus, nebulæ & vẽtus, ita ꝙ naues ibidem
sępius submerguntur. Sic verè aqua prosperitatis multas ha-
bet amaritudines & sapores, męstitudines & dolorea, mise-
rias angustias & labores. ibi est ventus superbiæ, nebula igno
rantiæ, fluctus inuidię, motus iracundię. & ideò nauis ibi exi
stens id est anima seu homo multis laboribus & ꝑiculis pec-
catis etiam & vitijs subiacet, ita quòd etiam quandoque per
damnationem æternam submergitur in profundum. De hac
profunditate aquæ id est de pręsenti & futura tribulatione &
aduersitate potest dici illud psalm. Operuit aqua tribulantes
eos. Et alibi Forsitan pertransisset anima nostra aquam into-
lerabilem. Et de damnatis dicitur Hiere. 8. Cibauit nos ab-
sinthio, & potum dedit nobis aquam fellis. De mari igitur id
est de amaritudine tribulationis. Ideò de talibus potest dici
illud Abacuc.3. In mari via tua, & semitæ tuæ in aquis mul-
tis. In mari inquit via tua. Vbi nota quod in mari mundanæ
prosperitatis multa sunt pericula. Et inter cetera pericula se-
cundum Isido. est ibi vnum periculum quod dicitur charyb-
dis, quæ est quædam vorago quæ non cessat aquas ab orbere.
Aquas enim primo absorbet, & tandem ipsas euomit, & ite-
rũ resorbet. Sic verè in mari mũdanæ prosperitatis est quod-
dam maximum periculum, vbi latet vorago inferni quæ teue
ra aquas id est homines absorbet, quãdo in morte à mari mũ-
danæ prosperitatis ei mittuntur, ipsos etiam finaliter euomit.
.s. per resurrectionem vt à Christo in iudicio condemnentur
Apoca.20. Et mare dedit mortuos suos. postmodum verò sci
licet post iudicium ipsos iterum reabsorbet, vt perpetuo cru
cientur. Sic igitur charissimi, patet ex præmissis. ꝙ aqua mun
danæ prosperitatis continet periculosam aduersitatem. Mari
defectuosam labilitatem, Aqua. infructuosam stabilitatem. K
Arescet. ¶ Item nota quod sunt aquæ temporalis aduersita-
tis, quibus homo probatur. Iudi.7. Ad aquas probabo illos.
¶ Item sunt aquæ æternæ fęlicitatis, quibus iustus lætatur. Et
de hoc in psal. Flumen Dei repletum est aquis. ¶ Item sunt
aquæ moralis sanctitatis .s. virtutes q̃bus iustus rigatur. Iob.
29. Radix mea aperta est iuxta aquas. ¶ Item sunt aquæ huma
næ fragilitatis, quibus homo grauatur. psal. Assumpsit me de
aquis multis. ¶ Item sunt aquæ mortalis pœnalitatis, quibus
homo turbatur. Ecclesi. 40. Aquæ omnes in mari conuertun-
tur. ¶ Item sunt aquæ æternæ iucunditatis, à quibus Deus lau
datur .s. ipsi beati. psal. Benedicite aquæ omnes quæ super cœ
los sunt domino, Laudate eum &c. ¶ Item sunt aquæ baptis-
malis puritatis, quibus culpa lauatur. Iob.9. Si lotus fuero,
quasi aquis niuis. ¶ Itẽ sunt aquæ infernalis calamitatis, qui-
bus malus damnatur. Iob.26. Ecce gigantes gemunt sub aq̃s
& qui habitant cum eis &c. Sufficit.

Aquæductus.

Nota ꝙ aquęductus cum quo trãs- A
funditur aqua de loco ad locum, si-
gnat virginem benedictam, vel Christũ, vel humilitatis vir-
tutem, quia .s. virgo transfundit nobis Christũ, Christus hu-
militatem, humilitas gratiam, gratia gloriam &c.

Aquila.

Quoniam cõditiones Aquilę ad diuersas ma A
terias applicantur, superfluũ esset hic eas om
nes ponere, cum diuersis locis diuersimodè sunt insertæ. Bre
uitatis tamen gratia dicamus ꝙ per Aquilam in scriptura in-
telligitur vir pfectus, & hoc multiplici ratione. Aquila enim
est calida & sicca, fortis & animosa, plumosa & neruosa, alti
volatus, clari visus, fortis odoratus. Volat enim sine fatigatio
ne diutissime, videt sine obscuritate clarissime, odorat sine im
peditione remotissime, quia sicut dicit Glo. super Matth.24.
Aquila sentit cadauera vltra mare. Sic verè charissimi, si vo-
lumus esse perfecti, nos debemus esse calidi per charitatem,
sicci per voluntariam paupertatem vel per abstinentię parci
tatem, animosi per constantiæ firmitatem, alte volare per con
templationem, & hoc infatigabiliter per perseuerantiæ dura
tionem, clare videre per discretionem, longè odorare per de-
uotionem, quia vltra mare huius mundi .s. in Paradiso debe-
mus sentire & odorare prædam nostram quæ est ibi .s. ipsum
Deum & bona æterna. vnde Iob.39. dicitur. Aquila de longè
contemplatur escam, vbicunq; senserit cadauer, statim adest.
de tali Aquila põt exponi illud Apoc.8. Audiui vocem vnius
Aquilæ volantis. In quibus verbis ostenduntur quattuor con
ditiones Aquilæ, quę in quolibet perfecto & maximè præla-
to debent potissime relucere. Habet enim Aquila

Concussiuum clamorem. Audiui
Diffusiuum dulcorem. Vocem
Visualem splendorem. Aquilæ
Corporalem vigorem. Volantis.

Sic verè charissimi, vir perfe- B
ctus maximè
prelatus debet
habere omnia ista, debet .n. esse in ipso clamor concussiuus
ꝑdicationis, Audiui. dulcor diffusiuus & distributionis, Vo-
cem. quę .s. vndique se diffundit, splendor respectiuus specula
tionis, Aquilę. Vigor perfectiuus operationis, Volantis. Sit
igitur in nobis

Prædicatio rigida
Distributio fluida
Operatio solida

Dico igitur ꝙ prælatus debet
habere locutionem cõcussiuã
Audiui. quia verè ad prelatũ
& prædica-

Speculatio fulgida. & prædicatorem pertinet autẽticè loqui, ardenter pariter & feruenter, vt.s. fortius imprimat, & ne ab auditoribus contemnatur, & vt prædicatorem audiens terreatur. Dicit enim Plinius de Aquila q̃ in aspectu & auditu terribilis est auibus alterius speciei, & etiam prædalibus. vnde dicit q̃ Herodius illa die qua audit Aquilam roborantem & clamantem, super prædam irruere non præsumit. Sic verè prælatus vel prædicator debet esse & in voce & in vultu peccatoribus ipsum videntibus & audientibus terribilis, quia verè ita debet autentice & rigide loqui, corrigere, instruere, cõminari arguere & prędicare, q̃ aues p̃dales.i.peccatores ipsum debent timere, & præ timore ipsius à pręda oĩum malorũ operũ q̃escere & cessare. Oseę.8. In gutture tuo sit tuba quasi Aquila super Domum domini. Et hoc ostenditur quando dicitur Audiui: quia.s.iste debet per prædicationẽ, comminationẽ, & reprehensionem facere se audiri, & auditores facere cõcuti & terreri. Gen. 3. Vocẽ tuã dñe audiui & timui, eo q̃ nudus essem Illi.n.qui audiunt rigidos prædicatores & prælatos, timent.s. dãnationẽ futurã, & maximè qñ vident se nudos virtutibus & moribus atq; bonis. Qđ est cõtra multos prædicatores & prælatos qui ita sunt tepidi delitiosi & fluidi, q̃ nec audiuntur nec timentur. Isti sunt similes crocodilo, q̃ est animal q̃ in fluminibus habitat & moratᷓ. Et istud animal, vt dicit Plinius caret beneficio vocis, q̃a nunq̃ loqnᷓ nec audiεur. Sic verè charissimi, multi sunt prædicatores & prælati qui in fluminibus delitiarum cõtinuè volũt esse. Et ideò pro certo tales carẽt bñficio vocis, quia.s.isti per prædicationem, doctrinam & correctionẽ nõ loquuntur nec per consequens audiũtur. Nã vt dicit Chris. Mirũ est aliquid fortiter dici ab homine mollitiẽ ꝓfesso. & dato q̃ qñque prædicent, audiri tñ credi vel imitari obediri vel exaudiri ꝓ ꝓpriã vitã carnalẽ & dissimilem nõ merẽtur. Nõ sic bonus prælatus vel prædicator, quia verè se bene facit audiri & timeri. Abacuc.4. Dñe audiui auditionẽ tuã, & timui. Habeat igitur

C vir perfectus locutionẽ concussiuam. Audiui inquit. ¶ Secundò debemus hẽe diffusiuã cõpassionẽ. Vocẽ inqr. Aquila.n. ſm Pliniũ est auis liberalissima, nã prædam suã sola nõ comedit, immo auibus quæ secũ sunt, liberaliter impartit, & ideò aliæ aues prædales solẽt ipsam sequi, & eius societatẽ frequentare, vt.s. de p̃da ipsius possint aliqd vẽdicare. Sic verè charissimi, vir pfectus debet esse diffusiuus, liberalis, & cõpassiuus. nam prædã suã.i. bona sibi cõmissa nõ debet solus comedere, sed oĩbus qui secũ sunt, misericorditer diffundere, distribuere, diuidere, & liberaliter dispẽsare, et hoc siue sint bona diuitiarũ, siue bona sciẽtiarũ, siue bona quarumlibet gratiarũ, seu etiã fortunarũ, & sic ab alijs auibus.s.à pauperibus frequẽtabitur, & ab eis sicut eorũ pater & dñs insequetur. Nam piue hõ solet pauperes cõuocare, & ipsos de bonis suis liberaliter enutrire, & eorũ societatẽ patienter atq; benigniter tolerare. Multi.n.colunt personã potentis, & amici sunt, dona tribuentis. Prouer.19. Ideò talis debet dicere illud Ecclesi.24. Transite ad me omnes qui concupiscitis me, & à generationibus meis impleamini, spiritus.n.meus super mel dulcis. Et hoc ostẽditur qñ dicitur vocẽ. Vox.n.habet naturam mirabiliter diffusiuam, nam cũ sit vna, & ab vno ore emissa, in oẽs tamen circunstantes & ad oẽs tñ liberaliter dilatatur. Sic verè charissimi, vir misericors atq; pius debet bona & beneficia sua vndiq; alijs diffundere, & per pietatem & Eleemosynã alijs elargiri. Pauperes enim videntur talibus dicere illud Cant. 3. Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis, vox.n.tua dulcis, & facies tua decora. Et hoc pro certo est cõtra multos, qui reuera non habent liberalitatem, sed parcitatem, non sunt diffusiui, sed restrictiui. Alijs bona sua non distribuunt, sed aliena furantur atq; rapiunt. Tales sunt similes non Aquilæ, sed vulturi, quæ est auis illiberalis, & ideò prædam suã solus consueuit comedere, & nihil alijs erogare, immo residuum in nido suo reponere, & pro se, vxore & filijs in posterum reseruare, vbi aliquotiens consueuit totum putrescere & perire. Sic verè auari & parci bona sua alijs per pietatẽ & eleemosynam non diuidunt, sed in nidis suis arcis & abditis totum recipiunt & abscondunt, ipsa etiam soli comedunt atque rodunt & pro se vxore & filijs in posterum reseruant, ita quòd per nimis diuturnam custodiam aliquotiens computrescunt. Ideò tales bene audiunt illud Prouer. 5. Habeto eas solus, & non sint alieni participes tui. Non sic charissimi, non simus restricti, sed diffusi, non simus cupidi, sed fluidi, non totum nobis retineamus, sed alijs distribuamus. Et sic ad modum Aquilæ habebimus diffusiuam compassionem. Vocem inquit. vt & de tali Aquila dici possit illud Hiere.48. Ecce quasi Aquila volabit, extendet alas suas ad moab. Extensio enim alarum, liberalitatem & bonorum suorum dilatationem & diffusionem signat ¶ Tertiò si volu- D mus esse perfecti, dico quòd nos debemus habere discretiuam speculationem. Aquilæ inquit. Nam sicut Aquila habet visum clarissimum, ita quòd solem irreuerberatis oculis intuetur, & ideò secundum Isido.. Aquila dicitur quasi habens acutos oculos, Sic verè charissimi, prælatus & prædicator & quilibet vir perfectus debet habere visum clarissimæ discretionis, intantum quòd solem iustitiæ Christum, solem ẽt id est claritatem bonorum æternorum debet clarissimè speculari, & reuerberatione id est sine respectu habito ad bona mundi oculos mentis suæ figere & tenere. Vnde de Aquila dicitur Iob.29. quòd de longè cõtemplatur escam id est Deũ & Paradisi bona. Et sicut Aquila pullos suos docet solem respicere, & eos qui lachrymantes oculos auertunt, quasi degeneres repellit, illos autem qui eum respiciunt, quasi sibi consimiles recipit atque nutrit, Sic verè prælatus debet subditos & auditores verbis & exemplis docere & inducere ad solem iustitiæ recipiendum & desiderandum, quòd si hoc rectè faciãt, debet eos diligere & promouere. Si autem oculos ab ipso auerterint, & ad mundi bona conuerterint, debet eos repellere, tanquam degeneres refutare, & de nido suo.i.de amore & affectione ꝓpterea reijcere & fugare. Deut.32. Sicut Aquila prouocans pullos suos & super eos volitans. quia.s. prælatus debet subditos suos educere & prouocare ad volandum sursum & ad videndũ & respiciendum, aduertendum & cogitandum Dei speculationem & bonorum æternorum contemplationem, & ad terrenorum contemptum & abominationem, vt sic quilibet dicat illud Iob. 31. Vidi solem cum fulgeret, & lunam incedentem clare. vbi nota quod nos debemus

Speculari cœlestium claritatem Solem
Speculari terrestrium vanitatem. Lunam
Speculari mentalium puritatem. Clare.

Vide ergo Claritatem cœlestium vt hanc desideres, Solem. Vanitatem terrestrium, vt hanc vituperes, Lunam incedentem.i. prosperitatem mutabilem. Puritatem mentalium, vt hanc recuperes, Clare, quia.s. summè debes videre & aduertere quòd mens sit pura, lucida atque clara. Et istud est contra multos, qui reuera non habẽt oculos ad solem, sed ad terrã, non ad cęlum, s. ad mundum, nõ ad cœlestia, s. ad terrestria. Et ideò multi sunt sicut verè degeneres & spurij filij Aquilæ, qui oculos suos à sole auertunt, & ad terram id est ad terrena & mundi prospera ipsos dirigunt & cõuertunt, & ideò nidũ verę Aquilæ patris sui Christi s. Paradisum perdunt totaliter & amittunt. Vnde de Aquila dicitur Iob.39. Pulli eius lambunt sanguinem. Non sic ergo charissimi, non sed pro Deo habeamus discretiuam specu- B lationẽ. Aquilæ. ¶ Quartò si volumus esse perfecti, debemus habere perfectiuam operationem. Volantis inquit, quia.s. sicut Aquila est auis fortis & neruosa, & ideò alte cito fortiter & velociter volat. Sic nos debemus esse fortes & neruosi per constantiæ firmitatem, & alte, eminẽter, cito, velociter & feruenter volare per bonorum operũ probitatẽ. 2. Reg. 1. Aquilis velociores leonibus fortiores. Volãtis inquit. Et nota si vis quod operatio iusti debet.

Iugiter multiplicari
Firmiter continuari
Faciliter seu libenter exagitari
Ardue seu eminenter altificari

Istę enim sunt quatuor conditiones volatus Aquilæ, quia scilicet ille sit sępe, continuè, cito, & alte. Sic verè dico quòd volatus bonorum operum nostrorum debet esse multiplicatus exemplo Aquilæ, quæ suam iuuentutem renouat. psal. Iuuentus tua renouabitur vt Aquilæ. ¶ Item firmè continuatus, quia.s. Aquila quãdo incipit, valde diu & continuè volat, sic iustus in bono perseuerando. vnde Esa.40. Assument pœnas vt Aquilæ, current & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient. Vide etiam supra de Ambulando. Item libenter incboatus, Aquila enim velociter & fortiter volat. Sic iustus faciliter, & libenter, & obedienter, & fortiter debet facere bonum opus. 2. Reg. 1. Aquilis velociores, Leonibus fortiores. ¶ Item alte seu eminenter inaltatus & consummatus, Aquila enim altissimè volat & in arduis habitat. Sic iustus ardua ope-

ra aggreditur, & altã & eminentẽ vitã sectat. vnde illud Iob, 39. Ad præceptũ tuũ eleuabitur Aquila, & in arduis ponet nidum suum. Patet igitur charissimi, qđ nos debemus habere

Virtuosam operationem
Luminosam speculationem
Diffusiuam distributionem
Concussiuam prædicationem.

Et sic de Aquila sufficit. Alias autem conditiones tam in bono quã in malo vide alibi. Nota Auctoritatem illam Ezech. Aquila grandis venit ad libanum diuisam & prosecutam in sermone. Nunquid ad præceptum eleuabitur Aquila. ¶ De Aquila verò in malo significato potes dicere ꝙ sicut Aquila est naturaliter

Præceps quo ad volatum,
Acuta quo ad visum,
Rapax quo ad tactum,
Cadauer diligens quo ad gustum,
Alte se erigens quo ad statum,

Sic peccator est præceps & vindicatiuus per iracundiam. Vñ Deu. 28. Adducet dominus sup te gẽtẽ de extremis finibus ad similitudinem Aquilæ volantis cum impetu. ¶ Item est acuti visus per malitiam. vnde etiam sicut via Aquilæ in cœlo non

F potest videri, sic nec cautelæ malorum bene possunt cognosci Prouer. 30. Tria sunt mihi difficilia ad cognoscendum. Sequitur. Via Aquilæ in cœlo &c. ¶ Item est pungitiui vnguis per rapinam. i. auaritiam. Math. 24. Vbicunque fuerit corpus, congregabuntur Aquilæ. supple ad deuorandum. ¶ Item cadauera. i. corpora auium & animalium diligit per gulam & ingluuiem. Iob. 39. Vbicũque senserit cadauer adest statim. ¶ Item altius ceteris semper volat per pompositatem & superbiam. Abdiæ. 1. Si exaltatus fueris, vt Aquila, & inter sydera posueris nidum tuum, inde detrahã te dicit dominus. Dilata si vis, quia multæ sunt Aquilæ proprietates, quæ applicãtur ad malos. Vide ergo in tabula istius operis, vbi in septuaginta locis inuenies de Aquila. Sufficit.

A **Aquilo** Nota ꝙ cum Aquilo sit pars orbis septentrionalis, aliquando supponens pro ipsa parte mũdi polo arctico conuicina, aliquando pro vento frigidissimo ab illis partibus veniente, Possumus moraliter dicere qđ per Aquilonem possunt intelligi quæcunque aspera & grauia, siue proficiant, siue lædãt, tam in bono quam in malo. Inuenio enim Aquilonem

Asperum & aduersum
Miserum & diuersum
Nociuum & subuersum
Lęsiuum & immersum

Primus signat statum præsentis aduersitatis De quo Ecclesi. 43. Frigidus ventus Aquilo flabit. Secundus signat statum mundanæ cupiditatis, vbi. s. sterilitas & carentia omnium bonorum spiritualium inuenitur, sicut fit tẽporaliter in Aquilone. vnde Iob. 26. Extendit aquilonem super vacuum. Tertius Aquilo signat statum peccati seu iniquitatis, à quo. s. sol iustitiæ est remotissimus. vñ prouenit omnis flatus nociuus Hieremiæ. 1. Ab Aquilone pãdetur omne malũ super vniuersam terram. Quartus signat locum infernalis miseriæ & pœnalitatis, quia sicut in Aquilone sunt feræ immanissimæ, sic in inferno &c. Hieremiæ. 41. Venient ei prædones id est demones, ab Aquilone. Dicam ergo breuiter quòd est Aquilo.

Fetendus
B Cauendus
Timendus
Petendus

Primus igitur Aquilo signat præsentem tribulationem, quia reuera sicut Aquilo ventus est frigidus datu ꝙ sit ad sustinendũ difficilis, est tamen vt plurimum bonus & vtilis, quia. s. isto flante mares non fœminę vt cõmuniter generantur, isto flante Delphini & alij pisces melius audire perhibentur, isto flante luta siccantur, & vix mundæ efficiuntur, isto etiam flante pori exterius clauduntur, & virtutes naturales interius fortificantur, sicut omnia patent per Plinium & Isido. & alios naturales. Pars etiã mundi Aquilonaris in metallis est copiosa, quo ad populos est fortis & bellicosa, quo ad situm est altior, quo ad locum est tutior, quia. s. ibi non abundant animalia venenosa. Reuera talis est status tribulationis, quia pro certo dato qđ sit grauis & difficilis quo ad sensum, est tamen vtilis quo ad fructum. Constat enim vt communiter ꝙ plura generat bona spiritalia in nobis aduersitas quam prosperitas, quia. s. ista mares. i. viros perfectos & laboribus duratos solet generare & facere, auditum mandatorum Dei & virtutem scientiæ solet aperire & detegere, quia. s. vexatio dat intellectum E a 28. poros affectuum & sensuum exteriorum, ne. s. in vana desideria desluant, solet claudere & temperare, luta carnalium vitiorũ solet abstergere & extirpare, iuxta illud Prouerb. 25. Ventus Aquilo dissipat pluuias, virtutes solet multiplicare, & interiorem constantiam roborare, & locum altiorem. s. Paradisum finaliter vendicare, & sic solet homo ex tribulatione bona quã plurima reportare. Bene ergo dicitur Iob. 37. Ab Aquilone aurum venit, aurum dico. i. omnimoda vtilitas. Si autem quæris quæ sit vtilitas Aquilonis. i. tribulationis, paupertatis, timoris & considerationis futurorum. s. mortis, iudicij, & inferni, Dico quòd sicut ex scriptura perpendo, talis Aquilo

Sanctorum est habitatio
Virtutum est cumulatio
Malorum est eneruatio
Cœlorum acquisitio.

Dico ꝙ in tali Aquilone sancti commorantur qa. s. verè magis eligunt aduersa quam prospera, exemplo Christi qui moriturus in Hierusalem iuit. Ioan. 11. & tamen regnum accepturus fugit. Io. 7. Sicut autẽ sm Solinum coturnices mare transuolaturæ nunquam flante austro exeũt Aquiloni verò vt ait, libentius se committunt, Sic verè sancti & viri iusti qui mare huius mundi transuolare debent, & ad patrem per præsens pelagus nauigare, austrum ventum mollem. i. mundi prosperitatem tanquam sibi contrariam & nociuam solent fugere, & Aquiloni laboris, tribulationis, paupertatis & pœnitentiæ se committere, & aspera quam prospera plus amare. quod figuratur etiam in sacerdote Leui. 1. de quo dicitur ꝙ immolabit ad latus altaris quod respicit ad Aquilonem. Figuratur etiam in libro qui ad Aquilonarem partem altaris ponitur quandiu sacrificium celebratur, quia reuera illi qui sunt sacerdotes & liberi. i. viri sancti & scientifici, debent partem Aquilonarem prædictam eligere, & sacrificium laudis ibidem domino immolare. Et merito, quia reuera illi qui nunc sunt in Aquilone, finaliter erunt in austro, id est illi qui nunc sunt in tribulatione, finaliter erunt in gaudio, & econuerso illi qui nũc sunt in consolatione, finaliter erunt in tędio Dicit enim Plinius ꝙ toninos piscis quando de mari exit ad flumen, semper exit à latere dextro, quando verò redit ad mare, semper reuertitur à sinistro. Sic verè illi qui fluuiũ huius mundi intrant per partem dextram prosperitatum, finaliter reuertẽtur per partem sinistram aduersitatum, quia sicut scriptũ est Luc. 6. Veh vobis q nũc ridetis, qa lugebitis & flebitis vos. Figura ad hoc Ezec. 46. vbi dr̃ ꝙ ille qui per portã Aquilonarem templum intrabat, per australem exire debebat, & econtra ille qui per australem ingrediebatur, per Aquilonarẽ regredi tenebatur. In quo proculdubio notatur qđ illi qui nunc per Aquilonem tribulationis intrant, finaliter per austrum æternæ fœlicitatis remeabunt. Econtra qui nunc per australem prosperitatem ecclesiæ vel mundi ingrediuntur, finaliter per Aquilonem æternæ tribulationis egredi compellentur. quapropter sancti viri in præsenti vita aquilonem. i. tribulationis statum eligunt. Et ideò in exitu. i. in futuro seculo lętè viuunt. Vnde Numeri. 2. Ad Aquilonis partem castrametati sunt filij Dan. ¶ Patet ergo quomodo in Aquilonari tribu- C
latione sancti commorantur. Item dico ꝙ ibi virtutes generantur seu cumulantur. Sicut. n. dicit Isido. meliores smaragdi generantur in Aquilone quam alibi. Vnde etiam ponunt tam Isido. quam Solinus ꝙ in hyperboreis montibus, qui sunt in vltimis finibus Aquilonis arimaspi solebant esse populi, qui. s. vnicum oculum in fronte habebant, qui pro smaragdis cõtra Griphes bestias volatiles & crudelissimas dimicabant. Sic reuera dicam ꝙ Aquilo. i. status paupertatis, & tribulationis plures & etiam meliores smaragdos lapides preciosos. i. plures & maiores virtutes continet, quam australis. i. quam status prosperitatis mundanæ. Et ideò arimaspi monoculi. i. sancti viri oculo vnicæ & simplicis intentionis insigniti, qui. s. magis elegerunt cum vno oculo ad vitam ingredi. quam cũ duobus in gehennam mitti, isti dico plagam Aquilonarem. i. pœnitentiæ & aduersitatis statum inhabitauerunt, vbi pro smaragdis. i. pro virtutibus acquirendis cõtra Griphes volatiles. i. contra superbos demones pugnauerunt, & eis inuitis istos preciosos lapides habuerunt. Et breuiter hoc est verum, quia in tali Aquilone virtutes generantur & cumulãtur. vnde Hiere. 46. Victima domini in terra Aquilonis. Vnde etiam de crystallo, qui signat mentis cõstantiam, dicitur Ecclesi. 43. Frigidus ventus Aquilo flabit, & gelabit crystallus ab aquis. ¶ Ter- D
tiò dico ꝙ in tali Aquilone. i. in aduersitatis statu vitia eneruantur. Constat enim ꝙ ventus Aquilo aerem purificat, nubes & nebulas tollit, muscas & locustas occidit. Sic verè fit quòd Aquilo tribulationis nebulas vitiorum eradicat, & aerẽ con-

scientiæ

scientiæ depurat, Muscas verò & locustas quæ os habét quadrangulum.i.adulatores & falsos amicos habet fugare,& eos ostendere,& probare. Constat.n.ꝙ mali tribulationes nō sustinent, & ideò eorum vitia declarátur quæ sub hypocrisi latitabant. vnde bene dicitur illud Prouer.25.ꝙ vétus Aquilo dissipat pluuias, pluuias dico.i. falsos amicos. Est ergo talis

E Aquilo malorū eneruatio. ¶ Quartò dico ꝙ talis Aquilo est Cœlorum acquisitio. Cōstat.n.ꝙ tribulatio præsens futuram consolationem inducit. Ioan.16. In mundo præssuram habebitis, in me aūt pacem. Dicit etiam Philosophus ꝙ Turtures qui annuatim ad alias transuolant regiones, flante austro volunt habere ductorem in volando, si verò Aquilo flauerit, ipsis sufficit pro ductore, & per se transuolant sine Duce. ad denotandum ꝙ illi qui in Austro prosperitatis habitant, si ad Paradisum transuolare volunt, necesse est ꝙ ibi cum alieno adiutorio se transportét. Illi verò quos Aquilo tribulationis afflat, cum minori difficultate & facilius ibi volant. vnde de pauperibus & tribulatis dicitur Hiere. 31. Adducam eos de terra Aquilonis, & cōgregabo eos ab extremis terræ. Et Ezechie. 44. in persona cuiuslibet tribulati dicitur. Adduxit me per viam portæ Aquilonis in conspectu domus domini. Et vidi & ecce impleuit gloria domini domum. Patet igitur quomodo Aquilo tribulationis est.

F Cœlorum acquisitio	Et sic dico ꝙ est Aquilo ferendus seu sustinédus, qui signat præsentem tribulationem.
Malorum eneruatio	
Virtutum cumulatio	
Sanctorum habitatio.	

¶ Secundò principaliter dico ꝙ est Aquilo cauendus, qui signat mūdanam habitationem. Aquilo.n. feras habet terribiles & crudeles, s. Vrsos, Tigrides, Vnicornes. Aquilo feroces & crudeles habet populos, in tantum ꝙ eorum aliqui carnibus vescuntur humanis, sicut de Schitis & Danibus & Antropophagis exemplificat Solinus, quorū cibi humana erant viscera, ita ꝙ eorum metu aliæ nationes longè recesserunt ab eis, & propter hoc (vt ait) à mari Caspio iuxta quod habitabant, vsq; ad seres nullus mortalium morabatur. hodie etiam in illa plaga terrę adhuc sunt populi dicti Baelim, qui passim comedunt carnes humanas, & ad hoc etiam emunt homines vel furantur, qui populi adhuc vidétur esse de requilijs Antropophagorum, & Imperio Tartarorum de Gazaria, vltra mare Caspium ad partem resident Aquilonis. Ista ergo para Aquilonaris mundū signat, vbi. s. Frigus indeuotionis abundat, & à quo sol iustitiæ Christus valde distat, quia. s. longè est dominus ab impijs. Eccle.39. vbi reuera crudeles populi cōmorátur, quorum alter alterum comedit, deuorat, & prædatur, ibi.n. sunt Demones qui comedunt animam, homicidæ qui comedunt corpus, auari & latrones qui comedunt bona, detractores qui cumedūt famam, & sic à diuersis diuersimodè deuoratur & comeditur totus homo. vnde Hiere. 51. Ab Aquilone venient prædones. Et ideò tales Aquilonares & mundanos debemus fugere, & eorum comitiuam cōtemnere, & eos solos & solitarios dimittere & vitare. Hierem.50. Ascendet gens ab Aquilone ad ponendum terram eius in so-

G litudinem. Iste est igitur Aquilo cauendus. ¶ Tertio principaliter dico ꝙ inuenitur Aquilo timēdus, qui signat Inferni desolationem. Aquilo.n. quia longè est à solaribus radijs, est patria frigidissima, & in multis suis partibus obscurissima, sicut de Aquilonari regione quæ dicitur Apothoforon, exemplificat tam Plinius quàm Solinus, ꝙ ibi nunquam Sol lucet, sed est ibi perpetua nox, istaq; terra Solem non nouit, nec vt aiunt, vicissitudines temporum, nihilq; aliud de Cœlo recipit quàm hyemem sempiternā. Talis est Infernus: quia. s. ibi radij diuinæ gratiæ & misericordię non attingunt, & ideò ibi est nox æternæ obscuritatis, & hyems perpetuæ aduersitatis. Bene ergo dicitur Ezech. 1. Ecce inquit ventus turbinis veniebat ab Aquilone, nubes magna, & ignis inuoluens. Et sic nota ꝙ iste Aquilo

Habet ardorem qui non extinquitur	De ardore dicitur Hiere. 1. Ollam succen-
Habet tempestatem quæ non minuitur	
Habet obscuritatem quæ non illuminatur.	

sam ego video, & faciem eius ab Aquilone. De tépestate dicitur Eccle.43. Verberauit terram tempestas Aquilonis. De obscuritate verò dicit Esa. 14. Ab Aquilone.n. fumus venit. Iste est igit Aquilo timendus: quia. s. iusti semper debent habere oculos mentis ad considerandum istum Aquilonem. Figura 3. Reg. 7. vbi dicit ꝙ de Bobus qui erát sub mari Æneo tres respiciebát ad Aquilonem. Iste est igitur Aquilo timendus qui signat Inferni desolationem. ¶ Quartò principaliter H dico ꝙ est Aquilo petendus, qui signat Ecclesiæ vel Paradisi consolationem. In Aquilone.n. est Stella immobilis polus arcticus, circa quē voluitur Cœlum, & quem circumeunt omnes Stellę. Pars ēt Aquilonaris altior est ceteris partibus terræ. quod ex hoc probatur ꝙ cum mare Pōticum & Caspium quæ non sunt Aquilonaria, intrant multa nobilia flumina ab Aquilone venientia in Bosphoro Thracio & in Proponide, quæ sunt quædam stricta maris prope Constantinopolim, & etiā in stricto de Marrochio, semper fluit mare ab Aquilone versus Occidentalem Oceanum, & nunquam e conuerso, ex quo concluditur partes Aquilonares esse Occidentalibus altiores. Audiui dici ꝙ quidam Ianuensis de nouo fecit nauem in mari Albo seu Hyrcano, quod est quędam portio Aquilonaris Oceani, vt de Rossya in Cathayum & in Orientem per Aquilonis circuitum nauigaret, sed quādo fuit recte sub polo, inuenit mare ita altum, ꝙ quasi repédo supra montem nauem suam ducere oportebat, qui timens periculum in futuro descensu, retrocessit. Talis ergo Aquilo signat Paradisum qui est locus altissimus super Cœlū vel etiā supra Ecclesiam Dei. Iuxta illud Psal. Mons Syō latera Aquilonis ciuitas Regis magni. A quo omnia flumina & omnia maria i. oīa bona veniunt & descendunt: quia reuera ibi est polus immobilis.i. ipse Deus, qui est immutabilis & æternus. Mala. 3. Ego dominus qui non mutor, circa quē omnes Stellæ.i. iusti per deuotionem voluuntur, & circa quem ipsum cœlum Ecclesiæ circunfertur. Vnde de Sole.i. de quolibet viro iusto dicit Eccle. 1. Oritur Sol &c. Sequitur. Renascens gyrat per meridiē, & flectitur ad Aquilonem, lustrans vniuersa in circuitu. De Diabolo igitur qui altitudinem huius Cœli superbè petijt, vel de ambitioso qui altitudinē Cœli Ecclesię ambitiosè appetit, dicitur Esa.14. Ascendam in Cœlum, super astra Cœli exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti in lateribus Aquilonis. In isto autem Aquilone debet poni mēsa cum panibus propositionis, vt dicitur Exo.26. Quia. s. in Aquilone Ecclesiæ militantis posita est mensa scripturæ. In Aquilone verò Ecclesię triūphantis posita est mensa & refectio gloriæ. Psal. Parasti in conspectu meo mensam. Vide istam figuram melius titulo de mensa. Patet ergo quomodo inuenitur Aquilo petendus, timendus, cauendus, & sustinendus. Sufficit. vide de Septentrione &c.

Ra. Nota ꝙ Ara sumitur pro altari, hoc solum videtur esse de differétia: quia infideles vocabant Aram, quod fideles dicebant altare Vnde istud est verum ꝙ in scriptura vbicunque vt cōmuniter ponitur Ara, semper supponit pro altari Idolorū. versus. A

Est hara Porcorum, sed dicitur Ara Deorum. Dic igitur ꝙ apud malos Ara triplex inuenitur scilicet

Ara cordium, vbi offertur immunda cogitatio
Ara manuum, vbi offertur impia operatio
Ara cultuum, vbi offertur Idolatriæ immolatio.

Tales ergo Aræ à malis ædificantur, & ibidem grata Demonum sacrificia offeruntur 3.Reg.14. Et fecerūt sibi statuas & & lucos, & adoleuerunt incensum super Aras more gétium. A bonis verò destruuntur & subuertuntur. Deute. 12. Dissipate Aras eorū & confringite statuas, lucosq; succidite. Non solū.n. Ara mali affectus cogitatus & actus est destruéda, & per fidem & pœnitentiam subuertenda, immo etiam luci & obumbracula malarum excusationū & occultarum circunstantiarum sunt submouenda. Et statuæ.i. quæcunq; malæ similitudines, & inhonestæ species submouendæ. Iuxta illud. Ab omni specie mala abstinete vos. Quòd tū est contra multos Ecclesiasticos, qui Aras vitiorum, moresq; & cultus Gétilium.i. malorum nō destruunt, sed ipsas potius in Hierusalem & in Ecclesia introducunt. exemplo Achab. 3. Reg. 16. De quo dicitur ꝙ ipse posuit Aram Baal in Templo, & plantauit lucum &c. Vide supra de altari.

Arabs. Arabia.

Nota ꝙ Arabia & Arabs tam in bono quàm in malo significant. Signat.n. Arabia animam, Ecclesiam, & Idololatriam. Animā dico: quia. s. Arabia interpretatur humilis. Et est Arabia Regio in qua thus colligitur, vbi lex fuit data & in quā mōs sanctus Synai collocatur. Sic in Ecclesia vel anima sancta est humilitas & timor diuinus. Esa. 21. Onus in Arabia. A

Est etiam

Est etiam thus deuotionis, & mons altissimæ contemplationis, & aromata virtutum & omnimodę perfectionis. Vnde de Christo dicitur in Psal. ꝙ viuet & dabitur ei de auro Arabiæ. Aurum.n. Arabiæ signat virtutes Ecclesiæ vel animæ sanctæ. Quod autem significet Gentilitatem paret: quia etiam caput infidelium Machometus in Metha Ciuitate Arabiæ fuit sepultus, vbi etiam colitur hodie, & ab Arabibus populis adoratur. Interpretatur etiā callida vel insidiatrix. Vnde de Alexandro infideli dicitur 1. Macha. 11. ꝙ fugit Alexāder in Arabiam. Dicitur tū ꝙ ibi fuit illi Alexandro caput sublatum, & inimico suo missum. ad denotandum ꝙ illi qui in Arabiam.i. in mundum vel ad Idololatriam fugiunt, caput.i. animā perdunt. Sic etiā potes dicere ꝙ per Arabes possunt intelligi boni & mali. Arabes.n. qui interpretantur humiles vel Occidentales, & qui thus habent, & in tentorijs habitant, signant iustos qui.s. habent humilitatem & deuotionem, & Occidentales.i. qui cōsiderant Occasum suum per mortis meditationē. Thus habent.i. deuotionem. In tentorijs habitant, in quātum cōsiderant transitoriam & mutabilem vitæ huius peregrinationem. Isti.n. in mundo habitationem non eligunt, dicentes illud Hebre. 13. Non habemus hic manentem ciuitatem. vnde de Babylone.i. de mundo dicit Esa. 13. Non ponet ibi tentoria Arabs, nec Pastores requiescent ibi. Sed isti potius Deo obedire & seruire & spiritalia dona offerre contendunt. Psal. Reges Arabum & Saba dona adducent. ¶Item Arabes qui interpretantur callidi & insidiatores, possunt significare malos & deceptores. Vnde etiam de Zabdia Arabe dicitur 1. Macha. 11. ꝙ ipse interfecit illum qui ad ipsum cōfugerat ad refugium. Arabes.n. sunt gentes deditę latrocinijs & rapinis, sicut supponitur 2. Paralip. 22. vbi dicitur. Interfecit latrones Arabum qui irruerant in castra. Sufficit.

A **Arare.** Idem est ꝙ colere, laborare. Et ideò secundum ꝙ inuenitur multiplex spiritualis cultura, secūdū hoc potest dici multiplex aratura, quia scilicet homo debet arare & colere

Mentem per sapientiam
Corpus per pœnitentiam
Ecclesiam per diligentiam.

Hiere. 26. Syon quasi ager arabitur &c. vide de colere &c.

A **Arbitrari.** Nota ꝙ arbitrari idem est ꝙ reputare, existimare, credere, vel opinari.

Vide in alijs titulis similibus.

A **Arbor.** Nota ꝙ in scriptura arbor potest accipi multipliciter. vnde nota ꝙ in scriptura inuenitur

Arbor proficiens
Arbor deficiens
Arbor inficiens
Arbor sufficiens
Arbor reficiens.

¶Iustus.n. est arbor quæ proficit: quia.s. fructus bonorū operum producit. vnde Leuit. 26. Terra gignet germen suum, & pomis arbores replebuntur. Mundus autem seu homo est arbor quæ deficit: quia.s. sm Arist. homo dicitur arbor euersa, cuius.s. caput est radix, & membra sunt rami. Iste est arbor valde fragilis, finaliter per mortem eradicanda. Ioh 19. Quasi euulsæ arbori abstulit sepem meā. Mundus verò seu peccator est arbor quæ inficit, similis.n. Taxo, quę est arbor venenosa. vnde Mat. 7. Arbor mala fructus malos facit. Paradisus est arbor quæ sufficit. Ista est arbor in quā ascendit Zacheus vt videret Iesum. Luc. 19. Crux Christi est arbor quæ reficit. Iob. 30. Māducabant herbas & arborū cortices. His ergo omissis solum dicendū est de arbore fructuosa.s. de cruce, & tandem de arbore virtuosa.s. de viro iusto. ¶Dico igitur ꝙ per arborem potest intelligi lignum crucis, Nam sicut arbor vitem e qua vinum elicitur, sustinet & sustentat. Sic verè arbor crucis vitem nobilissimam videlicet Christū, qui dicit Ioan. 15. Ego sum vitis vera, & pater meus agricola est, ex qua preciosus liquor sui sanguinis distillauit, sustinuit & portauit. Ideò canit. Flecte ramos arbor alta &c. Nulla sylua talem profert vt superni membra Regis. De tali arbore dicitur Luc. 13. Habebat quidam arborem fici plātatam in vinea sua. In quibus verbis ostenditur ꝙ sicut naturaliter arbor

Fœcundatur, ideò dicitur Arbor fici
Radicatur, Quod plantatum est
Frequentatur, Quia vinea,

Sic verè arbor crucis quantū ad ista tria pōt dici Recreatio mendicantium. Arbor fici. Confirmatio fluctuantium. Plantatum est. Occupatio laborantium. Vinea.

¶Igitur dico ꝙ arbor crucis potest dici indigentium recrea- B
tio. Arbor inquit fici. Sicut.n. videmus ꝙ arbor naturaliter profert fructum, qui fructus est indigentibus nutrimentum. Sic pro certo arbor crucis fructum ventris virginis benedictæ protulit & portauit. Qui reuera esurientibus.i. deuotis dat salutiferum nutrimentum. quod ostenditur quando crux dicitur arbor fici. Ficus.n. est arbor quæ omni tēpore fructū portat, & est fructus eius dulcissimus, & summè corporis nutritiuus, fructus etiam eius & in æstate & in hyeme perseuerat, & vno fructu collecto alius maturescit, sicut dicit Isido. Iste etiam fructus sm ipsum habet corpus mirabiliter roborare. Vnde dicitur ꝙ tēpore Pythagorę Athletæ nutriebant talibus fructibus, vt magis in prælio fortes essent. Ficus etiam habet vnam proprietatē: quia Tauri indomiti si sub ficu fuerint ligati, facilius domantur, & melius sua lasciuia refrenant. Reuera charissimi, talis arbor & talis ficus est crux. Ista enim charissimi, portauit fructum dulcissimū Iesum Christū qui animas sibi deuotas per gratiam in præsenti, & per gloriā in futuro recreat atq; nutrit. Cant. 2. Fructus eius dulcis gutturi meo. Nam in omni tempore.s. in æstate prosperitatis, & in hyeme aduersitatis iste fructus.i. Christus crucifixus si per crucis & passionis memoriam & fiduciā assumatur, animam recreat & confortat. Athletas etiam.i. illos qui in prælio tentationum militant in hoc mundo, per constantiam roborat & supportat. Ista etiam arbor.s. crux & Christi fides, Tauros & lasciuos homines & superbos, si sub ipsa per deuotionem & compassionem & fidei susceptionem fuerint ligati, facit domitos & maturos. quod de mundi Principibus, Regibus, Imperatoribus apparuit, qui virtute crucis domiti, iugum, christianæ fidei receperunt. vnde de talibus dicitur Ioan. 1. Cum esses sub ficu, vidi te. Et nota quod dicitur de ficu. Dicit enim Dioscori. ꝙ ruta habet amicitiam cum ficu quia ruta quę sub ficu est plantata lætior, viridior, & melior inuenitur. Sic verè charissimi, ruta quæ occidit Basiliscum.i. viri pœnitentes & amari, qui Basiliscum carnem suam sciunt mortificare, debēt pro certo plantari sub ficu & sub cruce per deuotionem, & passionis compassionem, & per fiduciam & affectionem, & etiam per suæ virtutis implorationem, & sic virorem gratiæ & perfectionis, & spiritalem lętitiam poterit habere ampliorem. Et erit folium eius viride, & nō desinet facere fructum. Hierem. 17. Est igitur crux indigentium recreatio: quia.s. sua dulcedine mētes deuotas recreat atque nutrit. Arbor inquit fici. Dani. 4. Eratq; arbor illa pulcherrima, & fructus eius nimius. Mar. 24. Ab arbore fici discite parabolam, cum producit iam ex se fructum. hoc est primum. ¶Secundò dico quòd C
crux est fluctuantium sustentatio. Plantatam inquit. Sicut.n. arbor quæ est radicata & fundata, quicquid ei imponitur & innititur, sustinet & sustētat, ita ꝙ etiam arbores sicut est hędera vel vitea, altissimè sublevantur. Sic verè charissimi, arbor crucis ita est fortiter stabilita, firmata & fundata in fidei veritate, ꝙ nullis turbinibus persecutionis potuit destrui vel euelli, & ideò illos qui ei innituntur per spem & fiduciam, quamuis de se sint debiles fragiles & infirmi, sustinet atque portat, ne.s. per peccatum & desperationem cadant & defluāt in Infernum, ipsosq; sursum ad altitudinem Paradisi cōsueuit extollere & leuare. Figurata in scala Iacob, per quam vidit Angelos ascendentes in Cœlum, & dominum innixum scalæ, sicut dicitur Gen. 28. Verè talis scala per quam Angeli idest visi spirituales ad Cœlum ascendūt, est benedicta crux; quę reuera est scala. Per virtutem.n. crucis Christi, & per virtutem crucis pœnitentiæ, homines ascendunt ad Cęlum. Figura de Zachęo Lu. 19. qui ascendit in arborem Sycomorum vt videret Iesum. Quia verè arborem crucis, quæ dicitur Sycomorus seu ficus vacua: quia.s. crux est Iudeis scandalum, gentibus autem stultitia, debemus per deuotionem & pœnitentiam ascendere si Iesum volumus in Paradiso videre. Isti autem scalæ fuit dominus innixus, quando.s. per passionem in ipsa fuit positus & extentus, ad cuius exemplum ibi debemus etiam inniti per fiduciam, & amorem, passionē & compassionem: quia verè ista est laborantium sustentatio. Plantatam inquit: quia verè ista est sicut lignum quod plantatum est secus decursus aquarum. quia ergo plātatum dicitur, ideò fixum & firmum fundamētum, stabilitum & roboratum innuitur esse. Et propter hoc sumus similes Elephanti, qui fatigatus volens quiescere, quærit aliquam fortem arborem cui innititur, ne forte ad terram prosternatur, & propter pōdus,

corporis

corporis surgere nequeat, sed ibidem occidatur. vnde etiam dicit Plinius ꝙ Elephas palmã diligit & frequentat, & ei innitendo pondus suum subleuat & supportat, & de eius suauibus fructibus vescendo, seipsum recreat & cõfortat. Sic verè charissimi, quotiescunque fatigati fuerimus tẽtationibus vel tribulationibus huius mundi, nos debemus arborem & palmam crucis, per passionis deuotionem & compassionẽ adire, & fructum.s. crucifixum nobis condolendo incorporare, & eum spiritualiter mãducare, isti etiam arbori per amorem & fiduciã inniti & appodiare, & sic in crucis memoria, fiducia, deuotione & compassione requiescere & dormire. Cantico 2. Ascendam in palmam, & apprehendam fructus eius. Sed heu proh dolor multis hodie accidit sicut Elephãti. Dicit.n. Plinius ꝙ venator quandoq; dum Elephas dormit, secat arborem cui innititur, & sic propter pondus bestiæ arbor debilitata frangitur & ei subtrahitur, & Elephas cadit, prosternitur, & occiditur. Sic verè charissimi, multotiẽs accidit ꝙ venator Diabolus per delectationes & tentationes subtrahit homini arborem crucis, ipsiusq; memoriam fiduciam & amorem, & sic necesse est ꝙ cadat in diuersa peccata. vnde cũ difficilè sit resurgere, ibidem prostatus inuenitur, & sic per mortem corporis & animæ à venatore Diabolo trucidatur. Non sic charissimi non, non subtrahatur nobis arbor ista, sed ei per deuotionem & fiduciam astringamur: quia verè illa est sustẽtatio, ipsiq; firmiter innitamur, & ei per fidem & deuotionem alligemur. Iudith. 6. Alligauerunt Achior ad arborẽ. quia verè ista est sustentatio laborantium. Plantatam inquit. vnde Gen. 2. Plantauerat autẽ dñs Deus Paradisum voluptatis à principio, in quo posuit hominem quem formauerat. Si quæratur autem quis fecit crucẽ? dicitur ꝙ dñs Deus. Quo? plantando. Quando? à principio. Qualem? Paradisum voluptatis. Quare? vt ibi poneret hominem quem formauerat. s. Christum per passionem & quemlibet deuotum per cõpas-
D sionem. Patet ergo ꝙ crux est laborantium sustẽtatio. ¶Tertiò dico ꝙ ipsa est operantiũ occupatio. Vinea inquit. Sicut.n. vinea ab agricola colitur & visitatur, vt fructus ab ea reportetur, Sic verè crux debet à nobis per deuotionem coli, visitari & frequẽtari, vt fructus æternæ voluptatis valeat reportari. Ideò nobis præcipitur Mat. 20. Ite & vos in vineã meam. Iudicũ 9. Præcidentes ramos de arboribus sequebantur Ducem. Est igitur arbor crucis occupatio operantium, sustenta-
E tio laborantium, recreatio & meditatio indigentium. ¶Item nota ꝙ per arborem intelligitur vir perfectus. Nam sicut arbor habet radicem in terra fixam, à qua humorẽ attrahit ex quo nutritur. Sic verè vir perfectus habet radicem cordis fixam in Deo: quia iactat omnem cogitatũ in dño, & inde humorẽ gratiæ per deuotionem sugit, & ita crescit in virtutibus & meritis quousq; habeat vltimum complementum. s. gloriã Paradisi. Et hoc est sine dubio contra multos qui non habẽt cor fixum in terra. i. in Deo, nec ponũt ibi fiduciam, sed in diuitijs, in potentijs, in amicitijs datam. Et ideò isti nõ possunt crescere, nec ad complementum gloriæ peruenire, immo verè sicut arbor cuius radix non est in terra firmiter innixa, faciliter exsiccatur, & à viridario extirpatur, & in ignem mittitur. Sic verè isti qui non habent cor & intentionem principaliter ad Deum, perdunt humorem gratiæ & deuotionis, & virorem honestæ conuersationis. Et ideò in ignem æternum finaliter mittuntur, & ab horto Ecclesiæ auelluntur: quia oĩs arbor quæ non facit fructum bonũ, excidetur, & in ignẽ mittetur &c. Mat. & Luce 3. Non sic charissimi, sed pro Deo habeamus cor fixum in Deo, vt sic habeamus virtutũ perfectionẽ, vt de quolibet dicatur illud Dani. 4. Arborẽ vidisti sublimem & robustam, cuius altitudo vsque ad cœlum, rami eius pulcherrimi & fructus eius nimius. Ecce igitur quattuor quę debẽt esse in quolibet perfecto, ẜm quattuor cõditiones quæ sunt in arbore. Nam si vis esse perfectus, oportet ꝙ tu sis

Contemplationis turribus elatus. Cuius altitudo &c.
Conuersationis floribus velatus. Rami eius pulcherrimi
Perdurationis fructibus firmatus. Robustus
Operationis lætus vbertate. Fructus eius.

F Primo igitur dico ꝙ si vis esse perfectus, tu debes esse cõtemplationis turribus elatus. sublimem inquit. De natura.n. arboris est ꝙ licet à terra oriat, & sua radix sit in terra firma, tñ erigitur versus cœlum. Sic verè radix licet sit in terra. i. origo nostra à carne & sanguine, debemus tamen sursum erigi versus cœlum per intellectum cœlestia contemplando, per desiderium ea affectando. Sed sit quod dicit Commẽtator super lib. veg. vbi ipse dicit ꝙ illę arbores sunt ceteris altiores quæ habent corticem duriorem, patet in quercu & pinu. Sic verè charissimi, spiritualiter loquendo, illi quorum cortex. i. vita exterior & apparentia est durior quantum ad pœnitentiam & tribulationem, & grossior & asperior, hoc est dictu, illi qui duriora sustinẽt in hac vita, sunt pro certo magis eleuati sursum ad cœlestia contemplanda & affectãda. Nam sicut ẜm commentatorẽ, grossus & durus cortex non sinit humorem dilatari circunquaque, sed eum cogit superius eleuari, & ita arbor crescit in altum, sic verè charissimi, quãdo aliquis habet durum corticem. i. quando patitur duritiam, paupertatem & aduersitatẽ exterius, humor eius. i. interior amor & affectio non dilatatur circũquaq; ad temporalia & ad mũdana: quia s. nihil inuenit sibi prosperum quod appetat, immo verè quasi violẽter compellitur sursum ad Deum eleuari, & ad æterna contemplanda: quia ẜm Gregor. Mala quæ nos hic premunt, ad Deum citius venire compellunt. Quia verè tribulatio infirmitatis & paupertatis cõpellit hominem sursum per contemplationem & desiderium eleuari. Et hoc ostẽditur cum dicitur ꝙ arbor erat sublimis, & altitudo eius vsque ad cęlum. Altitudo.n. arboris. i. intellectus & voluntas viri perfecti, debet tangere super cœlum & terram. s. cõtemplando & affectando vt verè semper debet homo habere prę oculis Dei dignitatem, iucũditatem, fœlicitatem, societatem, æternitatem, vt de eo dicatur illud Sapien. 15. Vsque ad cœlos attingebat stans in terra. Sed heu proh dolor, quàm pauci sunt hodie qui sursum ad cœlestia eleuãtur, immo verè quasi omnes remanent hodie inferius circa terram, & circa bona terrena per auaritiam, cœlestia pœnitus nõ curantes. Et ideò videtur ꝙ homo impeditur hodie crescere versus cœlum ad modum arboris, propter duo. Nam quandoq; arbor impeditur crescere superius propter terræ pinguedinem, sicut palma. Aliquando etiam propter ramorum multitudinem, sicut ramnus. Dico igitur primo ꝙ palma ẜm Aristo. impedit crescere nec bene sursum eleuatur quando in terra pingui est plantata. Sic verè spiritualiter loquendo, illi qui sunt hodie plantati & situati in pinguedine mundanæ prosperitatis, qui abundant in diuitijs, delitijs, sciẽtijs, honoribus, isti dico verè propter huiusmodi pinguedinem & prosperitatem impediuntur crescere versus cœlum, quia verè isti tantũ alliciuntur à prosperitate mundana, ꝙ nihil prorsus cogitãt de æternis. Ideò Iob. 15. dicitur. Cucurrit. s. diues contra Deum erecto collo, & pingui ceruice armatus est, operuit faciem eius crassitudo, & de lateribus eius aruina depẽdet. Faciem enim idest intellectum operuit pinguedo prosperitatis, ita ꝙ non possunt intelligere quæ recta sunt. Nam Porcus quandoque propter nimiam pinguedinem perdit visum ẜm magistrum. Sic verè Porcus. i. immũdus peccator qsi impinguatur delitijs & diuitijs temporalibus ipse verè perdit visum discretionis & contemplationis. Istud patet ad oculum de diuitibus: quia verè ipsi perdiderũt hodie oculũ & visum: quia. s. nõ vident nec cõsiderant nec cogitãt nec imaginant ea quæ dñt. s.

Vitæ vtilitatem
Mundi vanitatem
Carnis fragilitatem
Mortis propinquitatem
Iudicis seueritatem
Inferni acerbitatem
Paradisi fœlicitatem.

¶Et hoc patet: quia verè si ista bene viderent & cõsiderarẽt, nunquã cõmitterẽt tot iniqua, nũquam vicinos suos taliter excoriarent & exhæredarẽt, sed verè isti recuperabunt oculos in Inferno: quia tunc optimè cogitabunt quid eis posset valere: quia sola vexatio dabit intellectum auditui. Esai. 28. Exemplum de diuite Luc. 16. qui eleuans oculos cum esset in tormentis, vidit Abraham. Heu proh dolor, tũc deficiet ista pinguedo quæ impedit hodie visum eorum: quia verè nihil habebũt prosperitatis. Similes Porco, qui licet in hyeme pinguescat, in æstate tamen macrescit, ẜm Plin. Sic verè charissimi, licet isti in hyeme. i. in vita ista turbulenta sint pingues & diuites & repleti, quando tñ veniet æstas. i. feruor diei iudicij, & ardor ignis æterni tũc cessabit pinguedo prosperitatis, & ęternę paupertatis macredine macrescẽt. Et de hoc Esa. 17. Attenuabitur gloria Iacob, & pingues carnes eius marcescent. Et hoc fuit figuratum Gen. 41. vbi primo Pharao vidit Vaccas pinguissimas in vberrimis pascuis, tandem Vaccas macerrimas quæ primarum pinguedinem consumpserunt. Et hoc fuit ad denotandum ꝙ illi qui primo

in vita

in vita hac erãt pinguissimi & ditissimi, postea fient pauperrimi & macerrimi, ita ꝙ pinguedo primaria totaliter consumetur. Istos igitur impedit crescere pinguedo terræ, sicut palmam. Sed scitis quid est? verè ſm Palladium palmę solet bene remedium adhiberi. Nam quando sal & cinis circa radicẽ palmæ ponitur, tunc pinguedo superflua consumitur, & sic palma ab eleuatione & cremento nullatenus impeditur. Reuera per sal in scriptura intelligitur sensus & discretio, ordo, pondus, & mensura. Nam sicut sal est condimẽtum omnium ciborum, ita ꝙ sine ipso nihil valent. Sic verè discretio debet omnia condire, & ad debitum saporem reducere, & omnibus mensuram & ordinẽ imponere, alias omnia nihil valẽt. Item notãdum ꝙ per cinerem mortis memoria designatur: quia. s. tunc incinerabimur & in puluerem reducemur. Quid igitur charissimi? verè si palma. i. si homo sit plantatus in nimia pinguedine. i. in magna mũdi prosperitate, adhibeat sal & cinerem, habeat discretionem debitẽ vtẽdo mundi prosperis. s. ea non diligendo, sed contemnendo, ea iuste alijs dispensando, non auare congregando, & cetera similia, habeat etiam cinerem. i. memoriam mortis præ oculis, & sic verè nũquam pinguedo ipsum impediet à cremento. Quia ſm Hiero. nõ est vitiosum habere opes, sed eis malè vti. In omni sacrificio tuo appones sal. Leuit. 2. & Eccl. 8. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua &c. Patet igitur ꝙ aliqui omittunt ad cœlestia eleuari. s. per contemplationem, sicut palma. Sed verè adhuc dico impediũtur sicut ramnus. Est. n. arbor multorum ramorum, & ideò non potest sursum alte crescere, & ratio est, quia verè humor qui deberet sursum ascendere, & arborem eleuare, ad ramos vadit circũquaq; , & sic crementum arboris impeditur. Charissimi, per ramnum, diuitem auarũ, & per ramos eius intelligo filios, vxorem & hæredem. Nã sicut ramnus est arbor multum spinosa, & non tñ stipites, sed etiam rami, in tñ ꝙ pungit & lacerat contingẽtem, & vestes & lanas tollit ab ouibus & transeuntibus. Sic verè isti diuites sunt pungentes & spinosi. s. balliui, raptores, vsurarij & auari, & non tñ ipsi, immo etiam rami eorum. i. vxor filij & familia: quia verè omnes rapiunt vsurant & acquirunt. patet maximè in vxoribus & filijs Burgensium, & etiam causidicorũ, qui sunt ardentiores ad acquirendum quàm ipsi viri. Et ideò omnes contingentes. i. omnes proximi & vicini sentiunt eorũ puncturas & rapinas: quia pars vestium & lanæ. i. suæ substãtiæ tpalis ab eis semper detrahitur & tollitur. Patet illud: quia verè isti causidici & auari nec habent vicinum à quo per fas vel per nefas aliqd non extorqueant quo qũo. s. pratu, vineã, & cetera similia. vnde Popolum meum exactores sui spoliauerunt, & mulieres dominatæ sunt eis. Esa. 3. Exactores. i. diuites, auari, causidici, balliui & officiales, qui exigunt pecunias & vsuras. Mulieres: quia verè non tñ ipsi, sed etiam vxores eorum non continent quo se sustentent. Quid igitur dicemus de istis ramnis? pro certo ipsi impediuntur crescere, & ad cœlestia per cõtẽplationem & desiderium eleuari propter multitudinem ramorum. i. filiorum & parentum. Qũo? certe quia humor. i. eorum amor & affectio cordis eorũ quæ deberent sursum ad Deum tenere & tendere, dilatatur ad ramos. i. ad filios & parentes: quia verè omnis istorum amor & affectio, cogitatio & attentio est in filijs suis. s. eis acquirendo qũo post se possint esse diuites in hac vita, & fiunt pro eis ditandis auari, vsurarij, & dolosi raptores & balliui, & in tantũ circa temporalia pro eis occupantur, ꝙ ad cœlum per contẽplationem & per desiderium non leuantur. Ideò de istis dicit Iob. 24. Vigilantes inquit ad prædam, pręparant panem liberis, agrum non suum demetuur, & vineam eius quem vi oppresserant, vindemiant, nudos dimittunt homines, vestimenta tollentes &c. Pondera bene auctoritatem. Heu proh dolor, vtinam isti aduerterent illud quod dicit magister in Historijs de ramno, Iudi. 9. verè ipse dicit ꝙ ramnus est calidissimæ naturę, & ideò in feruore ęstatis per se solet in calidis regionibus inflammari, ita ꝙ non tñ stipes, immo etiam rami, nec non & alię arbores contingentes per eum comburuntur. Sic verè timeo ꝙ erit de istis ramnis, qui sunt calidissimæ. i. ardentissimæ naturæ per auaritiam & cupiditatem: quia verè in calida regione. i. in Inferno, vbi est ignis inextinguibilis, quando æstas. i. feruor æterni ignis eos inuaserit, tunc dico comburentur & æternaliter damnabuntur, non solũ ipsi qui sunt stipes & radia, qui malè acquisiuerunt pro filijs, immo etiam ipsi rami & circumiacẽtes. i. ipsi filij & vxor & alij malè succedentes, quia verè non illi solum qui malè acquirunt, damnabuntur, immo etiã vxor filij & hæredes si in rebus malè acquisitis succedunt, & si ea conquerentibus non restituũt. vt tenentur. & ista fuerunt apertę figurata Iudi. 9. vbi dicitur ꝙ semel ramnus fuit ab arboribus sublimatus in regem, & dum aliæ arbores requiescerent sub vmbra eius, egressus est ignis de ramno, & eas combussit. Sic verè tales hodie regũt, quia habent officia, balliuias & dignitates, item isti habẽt vmbram, magnam hæreditatem, possessionem, & temporalitatẽ, quam acquisiuerunt, quæ rectè comparãtur vmbræ, quia verè ista temporalia finiunt more vmbræ. transierunt velut vmbra. Sap. 5. In ista igitur vmbra. i. in ista hęreditate requiescũt hodie aliæ arbores. i. alij homines de eadem parentela. s. vxor filij & hæredes & executores hi omnes requiescũt in vmbra ramni, omnes succedunt, quilibet pro parte sua. Sed verè taliter dum succedunt in bonis malè acquisitis, & dum non faciunt debitum suum in restituendo, pro certo ignis Inferni succẽdit eos cum ramno: quia eadem damnatio affliget malè acquirentem & malè succedentem & detinentem. Et succendetur vtrumq; simul, & non erit qui extinguat. Esa. 1. Igitur & de hoc narratur exemplum terribile de quodã sancto qui raptus ad Infernum vidit hominem supinũ in maximo igne, & de ventre exibat arbor permaxima, cuius altitudo vsq; ad summum ignis, & in diuersis ramis illius arboris erant homines suspensi qui eodem igne omnes cremabantur. Et petens ab Angelo qui eum ducebat quid hoc esset. Respondit homo inquit ille fuit quidam diues qui quandam magnã arborem. i. magnam hæreditatem acquisiuit iniustè, & hæc est arbor inquit quæ de vẽtre eius exit. Illi autem inquit qui suspẽsi sunt in ramis arboris. i. in suæ portione hæreditatis, sunt eius successores, vxor & filij & ceteri: quia quilibet adhæsit suo ramo arboris. i. portioni suæ hæreditatis. Et ideò inquit, & ille diues & mali filij & successores eodem igne, eadẽ pœna perpetuò sunt afflicti. Et ideò quid plura charissimi? verè sicut filij sunt causa damnationis parentum, quia pro eis ditandis malè acquirunt. Sic verè e conuerso patres sunt causã damnationis filiorum, in quantum bona ita malè quæsita eis relinquuntur. vnde Eccle. 41. de patre impio quæruntur filij, qm̃ per ipsum sunt in opprobio. Nam filij in Inferno murmurant de patribus suis, de hoc. s. ꝙ bona acquisiuerũt pro quibus damnantur. Et e conuerso patres de filijs, vxore & executoribus, eo. s. ꝙ propter eos primo se dicant esse damnatos. Et quia illi non fecerunt emendas sicut debuerunt. Ideò bene dicitur Eccle. 16. ꝙ melius est mori sine liberis, quàm relinquere filios impios. Isti igitur impediuntur more rãni crescere & ad cœlestia eleuari, propter multitudinem ramorum. i. filiorum. Et ideò verè Deus facit multis quos diligit sicut sapiens agricola, qui solet ramos arborum præscindere, quando vult ꝙ superius crescant versus cœlũ. Sic verè Deus multis aufert ramos. i. filios & posteritatem, & hoc quia videt ꝙ si eos haberent, fierent iniqui & auari propter eos, & sic nunquam ad cœlestia se leuarent, sed inferius in terrenis per auaritiam remanerent. Non sic charissimi, sed pro Deo erigamur ad cœlestia affectanda & contemplanda, vt dicamus ꝙ nostra conuersatio in cœlis est. Phili. 3. quia verè si vis esse perfectus, debes esse contemplationis elatus turribus. Altitudo eius vsque ad cœlum.

G ¶ Secundò dico. Si vis esse perfectus, tu debes esse velatus conuersationis floribus. Rami inquit polcherrimi. Nam sicut ad perfectionem arborum requiritur ꝙ habeat corticem quæ interiora velet, alioquin arbor siccatur. Sic verè ad perfectionem hominis requiritur ꝙ habeat exteriorem corticem. i. exteriorem honestam conuersationem, quæ interiores cogitationes & leues volitiones velet & celet. Et hoc ostenditur cum dicitur. Rami eius pulcherrimi. quia verè rami nostri. i. exterior apparentia debet esse pulcherrima. i. honestissima & maturissima, vt nihil sit ibi turpe, nihil insolens, nihil inhonestum, vt de quolibet dicatur illud Hiere. 11. Oliuam vberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocauit dominus nomen tuum. Nota oliuam. Oliua enim omni tempore reseruat pulchritudinem & virorem, & hoc quia habet humorem virtuosum & tenacem. Sic verè tu debes omni tpe. s. hyeme aduersitatis, & æstate prosperitatis habere virorem honestæ conuersationis. quod est contra insolentes qui istum virorem sæpe perdunt, & hoc quia non habent interius in corde humorem virtuosum deuotionis & cõpassionis. Non sic charissimi, sed verè si vis esse perfectus,

tu debes

H tu debes honestæ conuersationis ornari floribus. ¶ Tertiò dico. Si vis esse perfectus, tu debes perdurationis firmari viribus. Robustus inquit. Nam sicut ad perfectionem arboris requiritur q habeat stipitem fortem qui arborem sustineat. Sic verè ad perfectionem hominis requiritur q habeat stipitem idest robur boni fortis & perseuerantis propositi: quia verè debet esse robustus homo & fortis tentationibus resistendo & in statu vigoris persistendo, iuxta illud Dan. 10. Confortare, & esto robustus. Sed scitis quid est? verè nos videmus q arbores sitæ iuxta flumina & in pratis, vt sunt salices, nõ sunt fortes, sed molles & fluctuosæ. Sic verè charissimi, illi q sunt siti iuxta flumen deliciarum vel mundanæ prosperitatis, non sunt fortes ad perseuerandum & resistendum, sed molles flexibiles & fragiles ad cadendum. Istud statim apparebit post Pascha, quia verè in statu gratiæ in quo modo sunt, non perseuerabunt, immo à Diabolo more salicis vbicunq; voluerit plicabuntur, & ad pristinam vitam reuertentur. Cõtra quos Sene. dicit. Vtere officio quod semel sumpsisti, turpe est oneri cedere. & ideò vtile esset talibus q eis fieret sicut Corallo, qđ primo est radix quandiu est sub aqua in mari rubro, flexibilis & mollis, sed cum à piscatoribus de aqua extrahitur, in lapidem induratur. Sic verè quia isti qui sunt sub aquis deliciarũ, & mundanæ prosperitatis detenti, sunt flexibiles & fragiles vtile esset q exinde extraherentur per tribulationem & infirmitatem & paupertatem, vt sic fortes fierent ad resistendum. Et verè ita facit sæpe dñs illis quos diligit: quia subtrahit eis prospera, quæ auertunt à Deo per diuersa crimina quæ inducunt, & dat aduersa, quæ. s. compellunt hominem agnoscere seipsum, mundum contemnere, & ad Deum se conuertere. Iuxta illud 2. Mac. 9. In agnitionem sui ductus est percussus à dño plaga, & ita fiunt sicut Corallum duri & fortes ad mundi grauamina tolerandum, & ad diu perseuerandũ. vnde Iob. 38. In similitudinem lapidis durantur aquæ. Et hoc est tertiũ auctoritatis: quia si vis esse perfectus, tu debes perdurationis

I firmari viribus. ¶ Quartò dico q si vis esse perfectus, tu debes operationis ditari fructibus. Esca inquit vniuersa est in eis. Nam sicut ad perfectionẽ arboris requiritur q possit fructificare, sic verè homo non põt esse perfectus, nisi fructus bonorũ operũ producat. Vnde debes esse similis ficui, qui quasi omni tpe fructus habet, & vno cadẽte alter succedit. Sic verè in omni tpe debes in fructu bonorum operum abundare, ita q vno emisso aliud semper debet succedere, ita q vnũ sit in facto, aliud sit in proposito. quod ostẽditur ibi. Fructus oẽs eius. quia verè fructus operum nostrorum debent esse plurimi. Psal. Erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suũ dabit in tpe suo. Sed heu proh dolor vidẽtur multi hodie omittere fructificare ad modum aliquarum arborum, quidam sicut oliua, quidam sicut palma, quidam sicut vitis, quidam sicut piper. Et primo dico q quidam sicut oliua omittunt fructificare. oliua enim sterilis est quando à Capris lambitur. Sic verè quidam sunt qui quando lambuntur verbis fallacibus adulatorijs & fraudulentis, ipsi fiunt sine fructu bonorum operum: quia propter huiusmodi verba committunt multa crimina & peccata, & sic impediuntur fructum facere salutarem. Patet de luxuriosis qui propter verba blandientia quæ profert alter alteri, vir mulieri, & e conuerso, vetula maquerella, & cetera similia, committunt luxuriam: quia fauus distillans labia meretricis, vt patet Prouerb. 5. Patet etiã in Principibus & Prælatis qui propter blanda & seductoria verba adulatorum & balliuorũ & aliorum astantium, qui sua mala facta iustificant, & eis in suis iniquitatibus exactionibus & rapinis blandiuntur. s. subditos accusando, & cetera similia, fiunt deteriores & pęnitus superbi & elati. Certum est. n. q propter adulationes circunstantium diuites multa mala committũt &c. Exemplifica & dilata. Et ideò Esa. 9. Erunt qui beatificant, seducentes, & qui beatificantur, præcipitati, & Esa. 3. Popule meus, qui te beatũ dicunt, ipsi te decipiunt. Præcipitati inquit. quia certe dũ ipsi complacent sibi in suis actibus malis propter huiusmodi verba, ipsi præcipitantur in peccatum, & finaliter in Infernum. Vnde Diabolus facit diuitibus sicut quidã solebat facere tyrannus qui martyribus Christi vngebat melle plantas pedũ, tunc adhibebat duas Capras quæ pedes lingebant, & mel sugebant, & sic martyres ridere compellebat, & ita faciebat mori ridendo mirabiliter in tormentis. Sic verè charissimi, facit Diabolus martyribus suis. i. diuitibus & principibus, q multa martyria, multos labores sustinent pro mũdo: qa verè ipsos in hoc mundo linit & vngit melle. i. dulcedine prosperitatis, dat eis diuitias, delitias & honores, & tunc verè adhibet eis Capras. i. viles fętidas & infames personas in societate eorum. quod patet: quia verè illi qui in officijs magnatum sunt, deteriores cunctis alijs hominibus sunt. s. superbi & raptores, mendaces &c. Et ideò ipsi verè statim incipiunt lambere, adulari, applaudere, & similia. Et ita dũ lambunt, pro certo sugunt sibi mel & acquirunt dignitates, dona & præbendas. Et quid sequitur? Verè dum taliter lambunt & adulantur eisdẽ, ipsi verè faciunt eos ridere ad litteram, vel in mundi prosperis delectari, & in suis acquisitionibus complacere, & ita finaliter moriuntur in ridendo: quia. s. perseuerant vsq; ad mortem, & dum taliter rident, mortis temporalis & æternæ iaculis feriuntur. Et de hoc Prouer. 16. Vir iniquus lactat amicum suum, & ducit eum per viam non bonam. Ideò risus dolori miscebitur &c. Prouer. 14. Isti igitur omittunt fructificare sicut oliua. ¶ Item alij perdũt fructificare sicut palma. K

Palma. n. femella tandiu fructificat, quandiu palmæ masculæ est coniuncta. Si autem mascula subtrahatur, tunc cessat fructificare. Sic verè homines fęminini. i. imperfecti nõ possunt fructum bonum & bonorum operum producere, nisi palmæ masculæ. i. personis bonis & perfectis sint sociati & cõiuncti, quia verè bona societas facit hominem bonum, qua subtracta efficitur sæpe malus, & à bona fructificatione impediť. Psal. Cum sancto sanctus eris &c. Et ideò vtile est semper sectari bonam societatem. i. ad bona declinare, maximè palmæ femellæ. i. personis imperfectis. Exemplum 4. Regum. 12. vbi Ioas Rex fecit multa bona ratione boni Põtificis Ioiade quem secum habebat, qui bona suggerebat & cõsulebat, sed eo mortuo factus est Idololatra, & commisit multa mala & iniqua. Sic verè faciunt nostri Reges Principes & Pręlati: quia propter defectum bonæ societatis & boni consilij faciunt multa mala. Ideò præcipitur Eccle. 9. Viri iusti sint tibi conuiuæ. Igitur illi cessant à fructu bonorum operũ sicut palma. ¶ Sed L

adhuc sunt alij qui omittunt fructum facere sicut vitis. Vitis enim efficitur sterilis quando non foditur, qñ superfluis oneratur, & qñ in altum non leuatur super palum, & maximè sm Pli. qñ perfunditur aqua salsa. Sic verè charissimi, qñ homo non foditur per pœnitentiæ macerationem, quando non alte leuatur per contemplationem & æternorum affectionem, qñ superfluis. i. temporalibus non exoneratur per eleemosynarũ largitatem, ipse verè sterilis efficitur à fructu bonorum operum. Et maximè illi fiunt steriles qui perfunduntur aqua salsa, & scientia vel sapientia mundiali. s. causidici & ceteri mundi sapientes, quia verè tales vix aut nunquam proferunt aliquem fructum bonum, immo sunt pleni vitijs & peccatis, & ideò ista sapientia comparatur aquæ salsæ: quia sicut aqua salsa facit potantem sitibundum, sic mundus facit faciliter possessores suos siti auaritię æstuare, & nunquàm diuitijs & officijs satiari. quia ista est sapientia terrena, animalis, diabolica. Iaco. 3. Ideò talis aqua fuit figurata 4. Reg. 2. vbi dicitur q in Hierico ciuitate erat terra optima, sed ibi erat aqua pessima, quæ faciebat sterilem terrã. Charissimi per Hierico quæ interpretatur Luna, intelligo mundi sapiẽtiam: quia verè sicut Luna in principio habet parum de lumine, tandem in medio mensis habet plenum lumen, in fine autem mensis perdit penitus lumen suum. Sic verè isti in principio habent parum de lumine. i. de mundi sapientia, sed qñ sunt in medio mensis. i. in medio vitæ suæ, tunc sunt in plenilunio quia verè habent plenitudinem sapientiæ secularis, tunc totus mundus cõcurrit ad eos, deducunt omnes causas, habent pẽsiones, occupãt officia, regunt omnes curias, lucrantur omnes pecunias. Sed verè in fine mensis. i. in fine vitæ suæ in morte deficit eis pœnitus lumen suum. i. sensus & sapiẽtia qua pollebant: quia isti in morte sunt stultissimi, res suas pessimè ordinant, & cõmuniter pessimè moriuntur. Ideò Iob. 18. Nonne lux impij extinguetur? Et Ecclesi. 44. A Luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione mensis. Isti igitur sunt ciuitas Hierico. Et sicut ad ciuitatem omnia bona affluũt, sunt tñ ibi plures sordes quàm in alijs locis, sic omnia bona officia, honores & munera abundant in istis, licet pluribus fęcibus. i. pluribus peccatis & vitijs sunt fœdati. Dicitur enim q in Hierico erat terra optima. quia verè isti habent terrã optimam. i. optima naturalia, optimum intellectum & sensum naturalem, sed aqua pessima. i. mũdi sapientia qua perfunduntť,

ipsos

ipsos facit steriles à fructu bonorum operum & virtutū: quia prudētia carnis mors est. Ideò Apoc. 8. Multi homines mortui sunt ex aquis: quia amaræ factæ sunt. Patet igit̃ ꝙ isti sunt
N similes vineæ quo ad cessationem fructificationis &c. ¶Item alij omittūt fructum facere sicut Piper &c. Dic si vis quō Piper coquitur vt sterilescat. Patet igit̃ charissimi, ꝙ multi diuersimodè impediūtur facere fructus bonos. Et ideò isti debent vti consilio Aristo. qui dicit ꝙ qñ arbor cessat fructificare, potest sibi mederi hoc modo. ꝙ radix arborū debet scindi, & lapis ibi immitti, & tunc grossus humor arborū defluet, qui est causa sterilitatis, & aere subintrante poterit fęcundari. Sic verè homo si tu vides te sterilem à bonis operibus, pro Deo sciude radicem.i. cor tuum per cōtritionem, pone ibi lapidem.i. tumulum tuum per mortis tuæ recordationem. Fac humorem grossum.i. peccata tua quæ sunt causa huius sterilitatis, defluere per confessionem. attrahe aerem.i. gratiā Spiritus sancti per deuotionē. & sic poteris iterum esse fęcundus per bonam operationem. hoc est igitur remediū requisitum ad motū perfectionē.s. ꝙ erit cū dicitur. Fructus eius erit nimius: quia tu debes habere plurimos fructus, plurima bona opa, plurimas gratias & virtutes. Et hoc fuit figuratū Apoc. 22. vbi Ioan. vidit iuxta flunium multas arbores quæ erāt fęcundissimę, in tm̃ ꝙ afferebant. 12. fructus per menses singulos. Tales verò sunt viri perfecti, qui iuxta flumen deuotionis sunt siti: quia verè isti omni mense, immo etiam omni die debent producere 12. fructus.i. 12. bona opera pietatis, sex.s. corporalia quæ in isto versu cōtinentur. Visito, poto, cibo, recolligo, vestio, condo. Dilata bene & explica. Item sex opera spiritualia quæ sunt. Instrue, castiga, remitte, solare, fer, ora. Instrue.s. ignorantem. Castiga & corripe delinquētem. Remitte in te peccanti. Solare tristem & desperātem. Fer.i. supporta onerosum. Ora.s. pro peccatore. Istos igit̃ 12. fructus debes habere, & sic eris perfectus. Dico igitur sm̃ auctoritatem ꝙ tu debes habere fœcunditatem & vbertatem, Stabilitatem & firmitatem, Pulchritudinem & honestatem, Celsitudinem & dignitatem. Et hæc de arbore sufficiunt.

A **Arca.** Multipliciter accipitur in scriptura. Per arcam enim intelligitur religio, vel Paradisus, mundus, & vir perfectus. Et sic possum dicere ꝙ est arca firmæ tuitionis, quātum ad religionē vel Ecclesiam vel Paradisum. Strictæ conclusionis, quantum ad mundum. Pulchræ formationis, quantum ad virum perfectum. Primam arcam debemus ingredi.s. Ecclesiam vel religionem. Gen. 6. Ingredere arcam tu & filij tui. A secunda debemus egredi.s. à mundo & à carne. Gen. 8. Egredere de arca tu & filij tui, vxor tua, & vxores filiorum tuorum. Ad tertiam debemus progredi.s. ad virum perfectum, eum imitando & eius societatem sectando. Vnde 1. Reg. 4. Afferamus ad nos arcam fęderis dñi. De isto igit̃ vltimo modo.s. in quantum arca potest significare quēlibet virum perfectum, aliquid disseramus. Dicamus igitur ꝙ arca potest significare quamlibet personam moralē & virtuosam & perfectam. Sicut.n. videmus ꝙ arbor multis laboribus & tonsionibus percutitur, & sic ad formam arcæ deducitur, sic verè homo multis tonsionibus & percussionibus tentationū & tribulationum abstinentiæ & pœnitentię primitus flagellatur, & sic in arcam.i. in virum perfectum & virtuosum fabricatur. Nam sicut dicitur Iudith 8. quotquot Deo placuerunt, per multas tribulationes transierunt. Ideò de quolibet viro virtuoso potest dici illud Exod. 25. Fecit arcam de lignis sethim. Vbi ostenditur ꝙ sicut arca materialiter debet esse clausa, mūda, fortis & firma, sic vir perfectus vel anima debet habere prudentiam, munditiam, & constantiam. Prudentia facit conclusionem, supple sensuum, arcam inquit. quæ dicitur ab arcano. Munditia tollit infectionem: quia facit hominem esse non terreum, sed ligneum.i. mūdum & purum. De lignis inquit. Constantia tollit corruptionem: quia facit hominem esse de lignis sethim, quę sunt imputribilia. Habeamus igitur charissimi, prudentiæ regulamentum, mūditiæ subleuamentū, cōstantiæ roboramentū. Dico igitur ꝙ in nobis debet esse

B Discretionis veritas
Conditionis puritas
Durationis firmitas.

¶Primò igitur dico ꝙ nos debemus habere discretionis sagacitatē. arcam. Nā sicut videmus ꝙ arca clauditur & seratur ad claudendum & continendum, celandum & custodiendum principaliter ordinatur, sic verè vir perfectus seipsum debet per discretionē claudere, & fenestras suas idest cor & sensus per prudētem custodiam ab illicitis appetitibus coercere, & bona interiora.s. gratias & virtutes tute atque sagaciter custodire, & ab aliorum visibus occultare. Et hoc ostenditur cum dicitur arcā. Arca enim etymologizatur quasi arcana custodiens, vel quasi auri custos. & dicitur secundum Isido. ab arceo. ces. eo ꝙ visum arceat & cohibeat, ne.s. videat quod interius occultatur. Potest etiam dici ab arcano, pro eo ꝙ res arcanæ & secretę recluduntur & occultanẽ in arca. Sic verè vir perfectus debet dici arca, qui.s. aurum suæ perfectionis & virtutis debet ita sagaciter custodire & seipsum ita arctum & clausum tenere, ꝙ visus alienos possit à suæ conditionis notitia coercere. Exemplo Democriti Philosophi qui sm̃ Sene. de seipso dicebat. Veni Athenas inquit Democritus nemo vnquam me agnouit. Et ideò Senec. alibi dicit. Vis omnibus esse notus, fac vt neminem noueris.i. teneas teipsum celatum & clausum. Arca ergo. Figura Nume. 4. vbi dicitur ꝙ arcam testamenti inuoluent velamine hyacinthino quia reuera arca testamenti.i. bona & perfecta persona debet esse per discretā custodiā inuoluta, & clausa pariter & velata, similis Tortucę quæ est bestiola quæ infra quasdam thecas durissimas taliter se recludit, ꝙ aliquid ab ea exterius non videtur, immo & pes & caput & residuum corporis ab omni parte sub thecis illis concluditur & celatur. Sic verè charissimi, quilibet vir perfectus debet per discretam custodiā seipsum includere & celare, & caput suæ intentionis, pedes etiam suæ affectionis, totum etiam corpus suæ moralis conditionis debet per humilitatem & custodiam ab alijs occultare. Iuxta illud Esa. 26. Intra in cubiculum tuum, claude ostia tua super te. Quod reuera est contra multos qui pro certo nolunt claudi, sed ostendi, nolunt latere, sed apparere, nolunt occultari, sed manifestari. Tales sunt hypocritæ, qui opera sua faciunt coram hominibus vt glorificentur ab eis. Tales etiam sunt superbi & vani, qui per iactantiam omnia bona sua alijs manifestant. Sicut.n. potus bulliens etiam si non haberet nisi vnam fabam, ipsam statim producit & exterius ipsam ostēdit. Sic tales qui per appetitum vanæ laudis bulliunt, quicquid habent de bono interius totum volunt manifestari exterius. Nō sic charissimi, sed simus arca clausa, videlicet per prudentem custodiam & discretam, & sic erimus similes Tabernaculo in quo erat sm̃ Aposto. Hebre. 9. arca testamenti circumtecta ex omni parte. Habeamus igitur discretionis sagacitatem. Arcam inquit.

¶Secundò debemus habere cōditionis puritatem seu synceritatem. De lignis inquit. Sicut enim videmus ꝙ arca debet esse mūda & pura, sic verè homo perfectus debet habere cōditionem puram spiritaliter atque mundam. quod ostēditur cum dicitur de lignis. Est enim differentia inter ligna & lapides: quia ligna sunt magis aerea atque pura, & ideò in aqua superius supernatant. Lapides autem sunt naturæ terreæ atque grossæ. & ideò ad fundum inferius detrahuntur. Sic verè talis est differentia inter ligna spiritalia & lapides.i. inter perfectos & imperfectos, & inter bonos & malos: quia reuera ligna.i. viri perfecti sunt magis puri & mundi, & ideò sursum in superficiem.i. ad bona Paradisi volunt semper ascendere, & per desiderium enatare, & aquam mundanæ prosperitatis sub se deprimere, contemnere & calcare. vnde Gene. 7. Ferebatur arca super aquas. Lapides autem.i. lapidei peccatores, qui moraliter sunt terrei.i. impuri pariter & immundi, tales dico pro certo continuè fundum petunt. Nā semper inferius ad bona mundi volunt descendere, & in aqua mundanę prosperitatis seipsos inuoluere. Exo. 15. Descenderūt in profundum quasi lapis. Finaliter autem erit ibi maior differentia: quia lignei & boni superius ascendent ad Paradisum, mali aūt descēdēt inferius in Infernum. De lignis igitur. Ideò talis arca fuit figurata Gene. 6. vbi pręcepit dominus Noe. Fac tibi arcam de lignis leuigatis. & dicitur ꝙ arca ita liniretur bitumine interius & exterius, ne.s. aqua diluuij in eam posset intrare, & vniuersum semen in ea conseruaretur. In ista autē sm̃ magistrū in Historia Scholastica erat fenestra crystallina quæ.s. lucem introducebat, aquam autem ventū & puluerem excludebat. Verè charissimi, talis arca debet esse quilibet vir perfectus: quia primo ipse debet esse de lignis leuigatis.s. per carnalitatis abstersionem, & per terrenæ facultatis abdicationem. Iste debet esse purus & mundus agilis atque leuis, bitumine etiam liniri, quia verè tenaci bitumine charitatis & intrinsecus in conscientia, & exterius in apparentia debet esse vnctus, & per benignitatem & amicitiam delinitus.

C

Et sic

Et sic pro certo vniuersum semẽ gratiarum & virtutũ in ipso seruabitur, & cũ fenestra crystallina.i.cum sancta & pura discretione, quæ.s.lucẽ gratiæ & veritatis admittit, & aquã voluptatis, ventum vanitatis, & puluerem temporalis facultatis foras mittit, claudetur, oplabitur & tegetur, & super aquas mundanæ prosperitatis per contemptum & per leuitatẽ spiritalem efferetur. Quod est contra multos similes cuidam ligno quod dicitur bebenus, quod ita est solidum & ponderosum & durum, ꝙ in aqua non supernatat, sed ad fundum descendit vt lapis. vt dicit Isido. vnde dicit Aristo.ꝙ ab hebeno nigro expirat aer, & ideò submergitur. Sic verè ita sunt multi per malas consuetudines indurati, & per auaritiam aggrauati, ꝙ sursum non natant per desiderium æternorum, sed inferius descendunt per ambitum terrenorum. Aer.n.diuinæ gratiæ ab eis expirauit, & sic pondus auaritiæ ipsos inferius inclinauit, sicq; fit ꝙ finaliter tm̃ descendere comprobantur, ꝙ in lacum Inferni inferius submerguntur. Esa.14. Veruntamen in Infernum detraheris in profundum laci. Nõ sic charissimi, sed habeamus conditionis synceritatem seu sublimi-
D tatem. De lignis inquit. ¶ Tertiò dico ꝙ debemus habere durationis longeuitatem. sethim inquit. Sicut.n arca debet esse fortis, bene ferrata & serata, ne.s. thesaurus ibi positus faciliter extrahatur, sic homo debet esse fortis durabilis atque firmus & in bono proposito perseuerans, ne forte fures Infernales per tentationes thesaurum gratiarum & virtutum sibi subtrahant & furentur. Et hoc ostenditur cum dicitur ꝙ iste debet esse de lignis sethim, quia.s.ista ligna sunt ita fortia atq; dura, ꝙ nec aqua putrescunt, nec igne cremantur. Sic verè charissimi, ita debemus esse fortes strenui & constantes, ꝙ nulla aqua voluptatis debet nos corrumpere per luxuriam nullus quoq; ignis aduersitatis debet nos per peccatum aliquod corrumpere vel cremare. Psal. Transiuimus per ignem & aquam, & edu.nos in refrige. Talis arca fuit figurata Exo. 25. vbi dñs præcepit Moysi ꝙ ipse faceret arcam de lignis sethim, interius & exterius deauratam, in qua manna, tabulæ legis, & virga quæ fronduerat poneretur, quæ quadam tabula aurea quæ dicebatur propitiatorium, tegeretur, super quã duplex Cherubin locaretur. Sic verè charissimi, quilibet vir perfectus & maximè Ecclesiasticus vel Prælatus debet esse de lignis sethim per indefectibilem firmitatem. Cõtra quod videmus de multis ꝙ sicut Philistijm tempore Samuelis ceperunt arcam Dei in prælio, sic verè multi sunt qui in prælio tentationum à Philisteis.i. à tẽtationibus & vitijs capiuntur, & subsistere non valentes ab eis captiuantur 1. Reg.5. Phili-
E stijm tulerunt arcam Dei. ¶ Item ista arca debet deaurari interius per conscientię puritatem, debet deaurari exterius per asperitatem pœnitentiæ, vel apparentiæ claritatem. Item debet continere manna dulcissimum i.deuotionis leuitatẽ. Tabulas legis i. scripturæ fidei & scientiæ veritatem. Virgam Aaron, quantum ad se & ad alios correctionis & iustitiæ seueritatem. Propitiatorium etiam debet habere.i.benignitatis clementiam atque pietatem. Cherubin etiam, quæ interpretatur plenitudo scientiæ, & quæ erant figuræ Aquilarum volantium, debet secum tenere.i.cõtemplationis sublimitatem, & sic erit arca fœderis domini per perfectionem & sanctitatem, ita ꝙ ei dicetur illud Psal. Surge dñe in requiem tuam tu & arca sanctificationis tuę. Simus ergo de lignis sethim. Exo. 30. Facies altare aureum de lignis sethim. Sit igitur in nobis charissimi, longeuitas durationis, synceritas conditionis, & sagacitas discretionis. Et breuiter de ista arca potes dicere ꝙ ipsa debet Exemplariter præcedere, Supernaliter persistere, Æternaliter quiescere. Iusti.n.alios pręcedunt exemplariter. Nume.9 Arca fœderis dñi præcedebat eos. Item persistunt supernaliter.s. per contemplationem & vitæ eminentiã Gen. 7. Multiplicatæ sunt aquæ.i.virtutes, & eleuauerunt arcam in sublime. Item quiescunt æternaliter.s.in Paradiso. Genesis 8. Requieuit arca mẽse septimo. Septimus.n.numerus requiem æternam designat. vnde 3. Reg.8. Constitui locũ arcæ, in qua scilicet fœdus dñi est. Et sic de nobis bene dicetur. Fecit arcã de lignis sethim. Nota ꝙ per arcam quæ totum thesaurũ Paradisi cõtinuit, potest intelligi beata virgo &c. sicut supra in præcedenti auctoritate. Nota ꝙ ista themata quæ sequuntur, possunt applicari ad istam auctoritatem pręcedentem. Fac tibi arcam de lignis leuigatis. In cõceptione vel natiuitate Virginis, vel in electione vnius Prælati. Eleuauerunt arcam in sublime. Requieuit arca super montes Armenię. Pro electione, vel pro Virginis, vel cuiuslibet Sancti assumptione. Ferebatur arca super aquas. Reportate arcam Dei in vrbem. Pro restitutione alicuius Prelati. Ponite arcã in Sanctuario Tẽpli. Arca testamenti missa est in Tẽplo. Pro electione, vel pro quolibet Sancto. Nota ꝙ per arcã intelligitur corpus Christi. Nota de Oza qui tetigit arcam, cuius manus aruit. Nota etiam de populo Bethsames, qui vidit arcam nudam, & mortui sunt 60. milia &c. Vide infra de Eucharistia. Vel dic ꝙ per arcam intelligitur Ecclesia, ad quam nulli licet accedere nisi sancto & iusto. Iosue.3. Canete ne appropinquetis ad arcam. quod bene apparuit in Oza qui tangens arcam illicitè, mortuus est 2. Reg.6. & 2. Paralip.13. Ista est enim arca

Saluationis
Sanctificationis
Reconciliationis.

¶ Saluationis dico, quia constat ꝙ extra hanc non est salus, sicut tempore diluuij extra arcam Noe. Gen.6. Fac tibi arcam de lignis leuigatis, vt saluetur in ea vniuersum semen. Mãsiunculas in ea facies &c. Expone de diuersis statibus Ecclesiæ Sanctificationis &c. quia constat ꝙ in ista recondita sunt omnia arcana & sacramenta & sanctimoniæ nouæ legis. Psal. Surge dñe in requiem tuã tu & arca sanctifica. tuæ. Reconciliationis verò: quia.s.ibi post lapsum inuenitur per pœnitentiam reconciliatio peccatorũ. Exod.26. Pones propitiatorium super arcã. Et in Psal. Apud te propitiatio est. Et ideò finaliter ista erit arca honoris & iubilationis, quando scilicet sursum in gloria deducetur, & de militante triumphans efficietur 2. Paralip.35. Ponite arcam Dei in Sanctuario. Sufficit de arca.

Arcus. quod est instrumentum ad sagittas emittẽdum & iaciẽdum, vt communiter in scriptura signat iustitiam & rigorem, ex qua sagittæ diuersarum punitionum peccatoribus infliguntur. Arcus etiam, maximè cœlestis põt significare quemlibet perfectum, & maximè Christum, beatam etiam Virginem vel quemlibet virum sanctum, sed quia conditio arcus cœlestis in multis partibus huius libri ponitur, idcirco de ipso parum aut modicum differetur. & etiam quia de arcu in generali loquendo pauca possunt themata reperiri, ideò parũ de hac materia loqui est necesse. Nota ergo breuiter ꝙ cum arcus de sui natura significet potentiam & rigorem, possumus dicere ꝙ in scriptura reperitur arcus qui A

Flectitur
Tenditur
Extenditur
Frangitur
Pingitur.

¶ Primus est arcus diuini dulcoris.s. ipse Dei filius: qui in beata Incarnatione fuit ad nos inflexus. Abacuc.3. Suscitans suscitabis arcum tuum iuramenta tribubus quæ locutus es. Secundus est arcus seueri rigoris.i. arcus iustitiæ, quem sæpe debent tẽdere Iudices & Prælati. vnde Dauid dicebat in Psal. Posuisti vt arcum æreum brachia mea. Tertius est arcus æterni doloris.i. rigor diuinæ iustitiæ. Iste.n. arcus semper est extentus & paratus vt percutiat peccatores. Psal. Arcum suum tetendit, & parauit illum. Et in eo parauit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit. Ab isto autem arcu valde est cauẽdum: quia irreuocabilis ictus eius. Esa.21. Fugerunt à facie gladij imminentis à facie arcus extenti, à facie grauis prælij. Quartus est arcus humani vigoris idest potentiæ secularis, qui scilicet est B

Arcus fallibilis
Arcus frangibilis
Arcus damnabilis.

¶ Fallibilis dico. Oseæ.7. Facti sunt quasi arcus dolosus. Frãgibilis in Psal. Arcus fortium superatus est Et alibi. Arcus eorum confringatur. Dãnabilis insuper potest dici.s. pauperibus qui sagittantur. vnde Psal. Intenderunt arcum suum rem amaram vt sagittent in occultis immaculatum. Quintus verò arcus est virtualis decoris: quia.s.per arcum maximè cœlestẽ qui multis coloribus est decorus, intelligit vir perfectus. de quo Eccle.43. Vide arcum, & benedic qui fecit illum, quã speciosus in decore suo. His igitur præmissis dicendum est aliquid de arcu dulcoris seu etiam decoris, qui est arcus perfectionis, & sic signat quemlibet virum perfectum, & maximè beatã Virginem, vel etiam Dei filium incarnatum. Eccle.50. Quasi arcus refulgens inter nebulas gloriæ. ¶ In quibus verbis de C Christi Incarnatione ostenditur Inclinata Dei sublimitas: Arcus. Declarata morum formositas. Refulgens. Conseruatã matris Virginitas: quia istud fuit factum inter nebulas glorię idest inter purissima Virginis gloriosæ. Ibi enim Dei sublimitas inclinatur. Arcus. Arcus.n. quamuis sit lignum durum & siccum, mediante tamen chorda ipse contrahitur, inclinatur &

tur & curuatur Sic verè Dei filius quamuis ab æterno in excellentia suæ maiestatis existens ab æterno fuisset hominibus rigidus atq; durus, quod patuit in cōdemnatione Adę & Luciferi, nunc tamen per cordam suæ dulcissimæ pietatis fuit rigor suus incuruatus, & ad carnis assumptionem fuit humiliatus & inclinatus. Sicut.n.arcus cœlestis à cœlo in terram videtur descendere, cœlum & terram inuicem coniungere, sic verè filius incarnatus, à cœlo in terram.i. ab excellentia diuinitatis vsque ad depressionem terreæ humanitatis videtur mirabiliter descendisse, & cœlum & terram.i.diuinam naturam & humanam in seipso inuicem coniunxisse. Ideò de arcu diuini rigoris taliter cōtemperato & curuato potest dici illud Psal. Arcum conteret & confrin.ar. & scu. cōbu.igni. Arcus enim.i.rigor iustitiæ, arma.i.vigor potentiæ, scutum.i. stridor duritiæ, in beata Christi Incarnatione fuerunt confracta & humiliata & inclinata. Psal. Et arcus eorum cōfringatur. Quod est proh dolor cōtra multos qui reuera per pietatem non curuantur, per humilitatē nō inclinantur sed per superbiam eriguntur, & per crudelitatem eatēduntur. Tales sunt similes cuidam Serpenti qui dicitur Chelydrus qui ſm Isid. & Luca. semper vadit erectus nec se pōt flectere quoquo modo. Sic verè multi sunt ita rigidi, ita duri, ita stolidi, ita superbi, φ semper volunt ire erecti per superbiam & pomposi tatem, & extenti per duritiam & austeritatem, nec volūt aliqualiter inclinari per miam & pietatem, nec per aliquam humilitatē. quod reuera est summè vituperabile: quia verè plus diligit Deus pietatē quàm seueritatem, dulcorē q̄ rigorem, humilitatem q̄ sublimitatē. Ideò de talibus superbis dicitur Iob. 15. Cucurrit contra Deum erecto collo. Isti ergo nō sunt arcus curuati, sed arcus extenti, ad sagittandum pauperes per rapinas semper dispositi & parati. Vnde illud prædictū Psal. Intenderunt arcū rem amaram vt sagittēt in occultis immaculatum. Sicut enim ab arcu extento & parato procedunt sagittæ, sic à mundi crudelibus, potentibus & superbis, procedunt sagittæ tribulationum & exactionum. Esa. 5. Omnes arcus eius extenti. vnde illud prædictū Oseæ 7. Facti sunt quasi arcus dolosus. Sed pro certo charissimi, de talibus verificabit illud Zach. 9. Dissipabitur arcus belli. Et illud Oseæ 2. Arcū & gladium conteram de terra. quia.s. Christus finaliter tales superbos impios & crudeles dissipabit, conteret, & subuertet. Non sic charissimi Christus non, quia verè iste non fuit per superbiam extentus, sed per patientiam & humilitatem inclinatus. Ostenditur ergo Dei sublimitas inclinata. Arcus

D inquit. ¶ Secundò morū lucidicas declarata. Refulgens. Sicut enim ex impressione radiorū solariū in nube rorida arcus resultat, ita φ oēs colores rerum inferiorū ibi refulgent, sic verè ex impressione Spiritus sancti qui sunt duo radij, à Sole.i. à Deo patre quanquam diuersimodè procedētes, in nube rorida.i. in vtero Virginis gloriosæ resultauit arcus.i.mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, in quo pro certo oēs colores virtutum & perfectionum resplenduerunt, & mirabiliter reluxerunt. Refulgens inquit. Et de hoc Act. 12. Lumē refulsit in habitaculo carceris. Carcer.n. & habitaculum diuinitatis fuit corpus Christi, qui.s.diuinitatem per beatam Incarnationem in se continuit & inclusit. In quo quidem habitaculo lumen omnium perfectionum resplenduit & refulsit. Circa quod debes aduertere φ in arcu cœlesti sunt quattuor principales colores, ſm quattuor elementa. Apparet.n. ibi color viridis, quantum ad terram. Color candidus, quantum ad aerē. Color ceruleus, quantū ad aquā. Color rubeus, quantum ad ignem. Et de alijs coloribus intermedijs apparet ibi vna infinitas. Sic verè charissimi, in Christo vel in Virgine vel in quolibet viro sancto debet primo resplēdere terra per suæ mortis considerationē, & exinde debet resultare color viridis honestatis: quia.s. sicut color viridis magis placet inter colores, sic honestas, inter virtutes. Item iste debet repręsentare aerem, quod est elementum purum, per conscientiæ puritatem, & exinde resultat color candidus castitatis. Itē debet habere aquam.i. fraternam miam, ex qua resultat color ceruleus pietatis. Item debet habere ignem ardētis affectionis, ex quo resultat color rubeus charitatis. Et sic sibi poterit dici illud Ezech. 16. Sumpsisti vestimenta tua multicoloria. Vel alio modo exponendo possumus dicere φ isti quattuor colores significant quattuor virtutes Cardinales. Color enim rubeus & igneus signat asperitatem rigoris & iustitiæ. Color cādidus & aereus signat puritatem & claritatem prudentiæ. Color autem viridis & terreus signat stabilitatē constantiæ. Color verò ceruleus & aqueus signat moderamentū temperantiæ. Ignis enim vrit & inflammat, sic iustitia arguit, flagellat, punit pariter & castigat. Aer etiam illuminationem recipit & demonstrat. Sic prudentia lumina veritatis semper portat. Terra stabilis & immobilis perseuerat. Sic fortitudo in firmitate perseuerantiæ atque constantiæ semper durat. Aqua verò propter sui mollitiem & indeterminatam qualitatem ſm Isido. omnibus saporibus & coloribus se contemperat, sic temperantia omnibus se coaptat. Istos igitur colores, istas virtutes & perfectiones debet quilibet vir perfectus habere, & ipsis coram Deo & hominibus colorari & ornari. Et sic erit similis cuidam lapidi qui dicitur excoliceros, qui est lapis multorum colorum sub quadam varietate differentium, qui secundum Isid. tot habet valores, quot habet colores. Quod est contra hypocritas qui multos habent colores honestæ apparentiæ, & tamen nullos habent valores perfectionis aut existentiæ. Item sunt similes cuidam Serpenti qui dicitur Ophites, qui est Serpens multorum colorum, de quo dicit Isid. quòd, quot habet colores, tot habet dolores, & quot habet in cute picturas, tot habet artes nocendi, & venenosas puncturas. Non sic, sed habeamus colores omnium virtutum & perfectionum, vt de nobis dicatur illud Ezech. 16. Cinxi te bysso, calciaui te hyacintho, indui te subtilibus, vestiui te discoloribus. Et sic quilibet erit refulgens 2. Machab. 6. Refulsit Sol in clypeos aureos, & resplenduerunt montes ab eis. Ostenditur ergo morum luciditas declarata. Refulgēs inquit. vnde illud prædictum Eccle. 43. Vide arcum, & benedic qui fecit illum, valde gloriosus est in decore suo. Sequitur. Pulchritudinem coloris eius admirabitur oculus &c.

¶ Tertiò dico φ dicitur matris Virginitas nunquā maculata. E quod ostēditur cum dicitur. Inter nebulas glorię. Sicut enim arcus inter puras nubes & nebulas habet relucere, & ibidem per reflexionem radiorum solarium apparere, ipsas autē nebulas non solet corrumpere, sed eas sui præsentia mirabiliter decorare. Sic verè Christus in purissimis nubibus & nebulis viscerum Virginis gloriosæ per infusionem radiorum Spiritus sancti & per Incarnationem apparuit & refulsit. Quas quidem nebulas.i. quæ Virginis viscera non vitiauit vel maculauit, sed mirabiler decorauit. Nebulas inquit gloriæ. Nebula gloriæ dicitur illa quę non est obscuritate offuscata, sed claritate illuminata. & pro certo talis nebula fuit partus Virginis gloriosæ, ista.n. non habuit aliquam maculam vel aliquam obscuritatem alicuius fœditatis, voluptatis, vel carnalitatis, immo semper habuit claritatē puritatis, & lumē splendidæ Virginitatis. fuit ergo suus vterus nebula gloriæ. Ad qđ facit illud 3. Reg. 8. Dominus dixit φ habitaret in nebula. In quibus Virginitas Mariæ describit vt deificè dedicata. Dñs. quia.s. domino non alteri fuit deputata. Ezech. 44. Dominus solus intrat & exit per eam. Item vt publicè prædicata. Dicit inquit. Vt cœlicè deputata: quia.s. dicitur nebula. & ideò ista fuit similis cuidam lapidi precioso qui dicitur Iris. qui secūdum Diosco. & Isido. sic dicitur, eo φ solis radio percussus Iridē facit in proximis parietibus apparere. Et iste lapis dicitur iuuare mulieres parituras. Sic verè charissimi fuit beata Virgo, nam quādo verus radius Solis.i. Spiritus sanctus, qui reuera est radius Solis.i. Dei patris, istum lapidem interius illuminauit, quando.s. Spiritus sanctus superuenit in illam, & obumbrauit sibi Virtus altissimi, tunc verè arcus cęlestis.i. Dei filius in circunstantibus parietibus.i. in suis purissimis visceribus per beatam Incarnationē apparuit & reluxit. iuxta illud Gen. 9. Apparebit arcus meus in nubibus, & erit signū fœderis inter me & terrā. Et ideò iste lapis.s. beata Virgo mulieres parientes.i. personas laborantes, periclitantes & patientes creditur suis precibus mirabiliter adiuuare. quia verè nulla est tribulatio, miseria, vel desolatio, tristitia seu tentatio, si Mariæ suffragium deuotè imploretur, quin ipsius misericordia suffragetur. Ideò dicit beatus Bernard. in quodam sermone. Si criminū immanitate turbatus, si conscię fœditate cōfusus, horrore iudicij perterritus, si Barathro desperationis absorptus, Mariam cogita, Mariā inuoca, non recedat ab ore, non recedat à corde ipsam.n. cogitans nō erras, ipsam rogans non desperas, ipsam sequens nō deuias, ipsa tenente nō corruis, ipsa protegente nō metuis, ipsa duce [illegible] fatigaris, ipsa propitia nō damnaris, & sic in teipso poteris experiri q̄ merito sit dictū nomen Virginis Mariæ.i. Maris Stella.

Ista

Ista est igitur Iris lapis preciosus, quæ adiuuat parturientes, & quæ cœlestem Iridé repræsentat. Et ideò fuit figurata Apoca. 10. vbi Ioannes vidit angelum amictum nube, & Iris crat in capite eius, quia reuera beata Virgo, quæ propter purissimam virginitatem poterat angelus appellari, fuit amicta nube, idest castissima puritate, quia. s. secundum Hierony. semper est angelis cognata virginitas, & coronata, ornata & honorata fuit Iride. i. incarnati filij diuinitate. Sic igitur patet ꝙ hic ostenditur matris virginitas intactè seruata, mortum lucitas splendide monstrata. Dei sublimitas in carne curuata. Et sic ergo bene dicitur. Quasi arcus refulgens. &c. & hoc de arcu sufficit. Nota quòd ad istam auctoritatem potest applicari illud thema. Arcum meum ponam in nubibus. in annunciatione. Apparebit arcus meus in nubibus. In aduentu, vel natiuitate. Sume arma tua, pharetram, & arcum. In natiuitate, vel apparitione. Suscitans suscitabis arcum tuum. In annunciatione, & dirige sermonem ad Virginem. Pharetra fuit Christi humanitas, arcus Christi diuinitas, quæ fuerunt arma beatæ Virginis, quibus in annunciatione angelica fuit armata. Nota igitur, quòd per arcum intelligitur rigor iustitiæ, & vigor potentiæ, & maximè in iudicio. Iob. decimonono. Arcus meus in manu mea semper instaurabitur. &c.

A **Ardor. ardere.** Nota, quòd ardor potest accipi multipliciter in scriptura. Est enim ardor affectionis, & est ardor afflictionis. Ardor affectionis est duplex, scilicet ardor virtuosus, qui est charitas. Ardor vitiosus, qui est ambitio, nimia sollicitudo, & cupiditas. De ardore charitatis dicitur Lucæ. 24. Cor nostrum ardens erat cum aperiret nobis scripturas. De ardore cupiditatis & carnalitatis, tentationis & ambitionis dicitur Ecclesia. 40. In ventre impij ignis ardebit. Iterum est ardor afflictionis, & hic est duplex scilicet temporalis & æternalis. Temporalis aliquando est mentalis, aliquando verbalis, aliquando realis. Mentalis est nimia sollicitudo, tristitia, & iracundia. Deuter. 32. Ignis succensus est in furore meo, & ardebit, &c. Verbalis est detractio seu iniuria, seu ad luxuriam incitatio. Et de hoc Ecclesia. 9. Eloquium eius quasi ignis ardescit. Realis est tribulationis inflammatio. Et de hoc Esai. 34. Conuertetur terra eius in picem ardentem. Et Eccle. 18. Ardorem refrigerabit ros. Item est ardor afflictionis æternalis, & hic est duplex, scilicet, purgatorij & inferni. Purgatorij. Apoc. 8. Mons magnus igne ardens missus est in mare. Item est ardor afflictionis inferni. Et de hoc Deuter. 32. Ardebit vsque ad inferni nouissima. Dicamus ergo quòd est Ardor virtuosus, quem debemus habere. Ardor vitiosus, quem debemus cauere. Ardor dolorosus, quem debemus timere. De ardore igitur bono potest exponi illud Ecclesiast. 50. Quasi thus ardens in igne. In quibus verbis ostenditur triplex ardor bonus, quem summe debemus habere, videlicet ardor

B Afflictionis
Dilectionis
& Correctionis.

¶ Sicut enim res ardens seu ardor sursum tendit, calefacit, incendit, purgat & puritatem impendit, sic vere per affectionem sursum eleuamur, Thus. Per dilectionem intus inflammamur, Ardens. per correctionem à malis purgamur, Igne. Habeamus igitur ardorem affectionis sursum eleuantis. quasi thus. Nam sicut videmus ꝙ flamma quandiu ardet, semper sursum tendit, sic verè mens nostra quando per affectionem ardet, semper sursum ad Deũ & ad bona æterna affectanda & desideranda se erigit atq; leuat. Et hoc ostenditur quando dicitur thus. quia sicut thus, ardens resoluitur in fumum fragrantissimum, qui sursum in sublimibus euaporat, sic verè mens nostra si per veram affectionem arserit, sursum ad cœlestia per sana desideria resoluetur, & ab istis inferioribus erigetur, & odor bonæ famæ ab eo vndique diffundetur. vnde Cant. 4. Ibo ad montem myrrhæ & ad collem thuris. Debet enim dici vir perfectus mons per altam contemplationem. Myrrhæ, per carnis mortificationem, quia. s. myrrha est illud quo mortui inunguntur. Collis per eleuatam intentionem. Thuris, per feruentem affectioné. Heu proh dolor charissimi, quam pauci sunt hodie tales, quia reuera affectio & desiderium modernorum non tendit ad superiora, sed ad inferiora. Non superius eleuatur, sed inferius inclinatur, non quærit cœlestia, sed terrestria, non æterna, sed externa, non superiora affectat, sed per auaritiam in mundanis & infimis se delectat, & ideò tales non sunt ardentes per cœleste desiderium & affectionem, sed magis feruentes per auaritiam & ambitionem. Et ideò charissimi, videtur quod tales sint similes cuidam impressioni aeris, quæ dicitur Asub descendens, qui vapor inflammatus & à summo inferius protensus, qui à superiori parte incenditur, ita quòd flamma ad partem posteriorem, & inferiorem detrahitur & descendit. Et ideò sicut dicit Aristot. in libro Metheororum, talis impressio Asub & descendens dicitur, & à vulgo creditur stella cadens, eo scilicet quòd ille ignis rutilans & ardens à superiori ad infima deriuatur. Re uera charissimi, tales sunt auari & cupidi. Isti enim pro certo nihil aliud sunt nisi vapor inflammatus. Vapor dicitur propter indurabilem vanitatem. Iacob. quarta. Quid autem est vita nostra? vapor est ad modicum parens. Inflammati dicuntur propter auaritiam, & cupiditatem. sed quid? pro certo ista inflammatio ambitionis & auaritiæ non eos eleuat ad affectionem bonorum æternorum, immo eos semper deprimit ad cupiditatem bonorum terrenorum. Et ideò tales aptè dicuntur Asub descendens, idest stella cadens, quia scilicet tales à principio vsque ad finem, à superiori vsque ad inferius à natiuitate vsq; ad mortem non cessant ardere per cupiditatem, cadere per iniquitatem, descendere. s. ad bona mundi per auaritiam & ambitiosam voluntatem. Tales stellæ fuerunt figuratæ. Apocalip. 8. vbi dicitur quòd stella magna ardens sicut facula cecidit de cœlo in tertiam partem fontium fluminum & aquarum. Dicebatur autem stella Absynthium. Et factæ sunt aquæ in amaritudinem & Absynthium propter stellam, & multi homines mortui sunt ex aquis quia amaræ factæ sunt. Reuera charissimi, tales stellæ sunt auari & ambitiosi, qui per mala desideria ad modum faculæ semper ardent. Isti enim dicuntur cadere de cœlo in terram, quia scilicet, cœlum, idest cœlestia derelinquunt, ad terramque idest, ad terrestria se conuertunt. Isti etiam dicuntur absynthium, quia scilicet, tam in se, quàm in alijs amaritudinem introducunt. Sunt enim amari quo ad alios per iniuriam, & vexationem. vnde ipsi sunt amari velut absynthium, & acuti velut gladius biceps. Prouerbiorum primo. Sed quid? pro certo, quando talis stella cadit, habitat & moratur in aliqua patria, & maximè quando præfertur, & ad dignitatem seu officium promouetur, tunc vere fontes flumina & aquæ, quibus ipse adiungitur, amara fiunt. fontes dico idest pij, & misericordes, qui alios potant. Flumina, idest operarij, & agricultores, qui continuè currunt & laborant. Aquæ, idest delitiosi, & diuites. hoc est dictu. Omnia genera hominum qui eis subsunt, vicinantur vel sociantur, in amaritudinem conuertuntur tristitiam pariter & dolorem, propter scilicet iniurias, rapinas, fraudes & vsuras, quas ab eis patiuntur. Ideò de talibus possunt dicere sui socij & vicini. Solus sedebam, quoniam amaritudine replesti me. Hiere. 15. Ideò de talibus stellis ardentibus dicitur Esa. 10. Gloria eius succensa ardebit, quasi ignis combustio. Non sic charissimi non pro Deo. Non ardeamus per auaritiam & ambitionem, sed ardeamus per sanum desiderium & bonam affectionem. Habeamus igitur ardorem affectionis sursum eleuantis. Thus inquit. C ¶ Secundò habeamus feruorem dilectionis intus inflammantis. Ardens inquit. Sicut enim res, quæ ardet, faciliter alteri potest coniungi, sicut patet de vitro & ferro ignito quod tunc alteri ferro potest vniri, sic vere cor quod per amorem feruet, & ardet, Deo & proximo se coniungere semper studet. Ardens, inquit. Lucæ. 24. Cor nostrum ardens erat. Ad quod facit figura Leuiti. sexto. vbi dicitur. Ignis in altari meo semper ardebit. Quia reuera charissimi in altari cordis nostri ignis & ardor perfectæ charitatis semper & continuè debet inueniri. vnde Dominus de isto ardore dicit Lucæ duodecimo. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Semper inquit, quia vera charitas & perfectus amor nunquam ex toto deficit nec perit. Nam vt dicit Tullius, veræ amicitiæ perpetuæ sunt, & hoc quia in hoc mundo incipiunt, & in patria perficiuntur. Et ideò dicit Apostolus prima Corin. 13. Charitas nunquam excidit. Et ideo pro certo charissimi nos debemus esse similes cuidam lapidi precioso, qui dicitur Abeston, qui talis est conditionis, ꝙ cum semel accensus fuerit nunquã perpetuo potest extingui, immo continuè & perpetuo ardet. vnde dicit Isido. quòd in quodam templo fuit facta vna lucerna de isto lapide, qui nec vento, nec pluuia, nec tempestate potuit destrui. Re uera charissimi, tales lapides debe-

mus esse. Ardor.n.& feruor charitatis, dilectionis & amoris, tam ad Deum q̃ ad proximum, ita debet in nobis esse perfectus, ꝙ nec vento tentationis, nec tẽpestate tribulationis, nec pluuia alicuius prosperitatis vel acquisitionis deficere vel perire possit. Esa.65. Ignis ardens tota die. Et breuiter nos debemus esse tales, ꝙ nos simus digni esse lucernæ & candelabra aliorum, per dilectionem ardentes, & per discretionem lucentes, per exemplum & per bonam conuersationem alios inextinguibiliter illustrantes, & sic de quolibet tali dicetur illud, Dan. 10. Oculi eius vt lampas ardens. Hoc est contra multos quorum cor non ardet per dilectioné, sed potius per inuidiã
D iracundiam & furorem. Non sic, sed habeamus dilectionem mentes inflammantem. ¶ Tertiò debemus habere alium ardorem. s. correctionem mala castigantem. In igne inquit. Sicut.n. ignis ardens agendo in materia purgabili ipsam igniendo, & feces eius consumẽdo purificat & depurat, sic vere ardor correctionis, aduersitatis, & tribulationis, pœnitentiæ & zeli diuini de quo. s. dicitur. 1. Cor. 13. Si tradidero corpus meũ, ita vt ardeam, quando per ministerium boni prælati, vel per inflictionem occultæ Dei iustitię ferrum. i. peccatorum cor ferreũ durum & obstinatum tangit & vrit, feces & sordes suorũ peccatorũ consumit & annihilat, & sic illud purificat atq; mundat. In ignem inquit Eccle.2. In igne probatur aurũ & argentũ, sic & hoies receptabiles in camino humiliationis. sed pro certo charissimi, multis accidit hodie sicut ferro quod quandiu ardet in igne ad voluntatem artificis potest fabricari, duci & malleari, & in quamcunque figuram mutari, sed amotũ de igne & refrigeratum statim in pristinam duritiem reuertitur, & immalleabile efficitur sicut ante. Sic vere multi sunt qui dũ sunt in igne alicuius fortis tribulationis vel correctionis, fiunt molles per benignitatem, plicabiles per subiectionem & humilitatem, sed vere quando ipsi possunt sanari & refrigerari, liberari, & prosperari, tunc iterum incipiũt indurari per crudelitatem, obstinari per malignitatem, & in malam primam consuetudinem mutari. Exemplum de Pharaone, qui in plagis obediebat, extra plagas cõtradicebat. Induratum est.n. cor Pharaonis, & non dimisit populum. Et ideò verè quia tales nolsit mutari vel cõuerti per temporalem ardorem & tribulationẽ, ideò Deus ad modum fabri adhibebit fortiorẽ ardorẽ s. æternam ignis infernalis damnationẽ. Nã quia ignẽ correctionis, & tribulationis nolunt sustinere temporaliter, necesse habebunt ipsum sustinere æternaliter, quia vindicta carnis impij, ignis & vermis. Eccle. 7. Est.n. damnatus similis monti Ethnę qui est quidam mons in insula Siciliæ, qui perpetuis incendijs semper ardet. Sic pro certo damnati ex quo ad maris insulã. i. ad mortis & inferni amaritudinem peruenerint, perpetuis ardoribus cremabuntur. Figura Apoc. 8. vbi dr̃ ꝙ mõs magnus igne ardens missus est in mare. Quia vere charissimi, illi qui sunt montes per excellentiam dignitatis, qui sunt magni, per opulentiam facultatum, isti igne ardent per tormentorũ crudelitatẽ, & mittũtur in mare. i. in ꝑpetuæ amaritudinis acerbitatẽ. Esa.33. Quis ex vobis poterit habitare cũ ardoribus sempiternis? Heu charissimi nõ sic pro Deo caueamus ne incurramus istũ ardorem tribulationis, & ne incurramus æternalẽ sustineamus temporalẽ. Sic igitur patet charissimi, ꝙ est triplex ardor bonus, & ꝙ iustus tripliciter habet ardere. s. ꝑ correctionẽ exterius vrentẽ, Igne per dilectionẽ interius vrgentẽ. Ardens. per affectionẽ superius surgentẽ. Thus. Sic igit erimus quasi thus ardens in igne, ita ꝙ de quolibet nostrũ poterit dici illud Eccl.48. Surrexit Helias quasi ignis, & verbum ipsius quasi facula ardebat, quia. s. iusti nõ solũ ardent intus ꝑ amorem, imò ẽt extra in opere per pœnitentiã & dolorẽ, & in verbo per eloquentiam & feruorem. Nota ꝙ istud thema potest applicari ad istam auctoritatem. Lucernæ ardentes in manibus vestris. Oculi eius quasi lampas ardens. de Ioanne euãgelista vel Augustino vel doctore. Erat lucerna ardens & lucens. De Ioanne baptista. Spiritus gloriæ domini quasi ignis
E ardens. de Spiritusancto. &c. ¶ Nota ꝙ est ardor malus, de quo potest exponi illud Ecclesiast. 40. In ventre impij ignis ardebit. vbi ostenditur quadruplex ardor malus. s. Ardor carnalitatis. In ventre. Ardor cupiditatis. Ignis. Ardor crudelitatis. Impij. Ardor aduersitatis. s. æternæ Ardebit inquit. Ardet.n. pc̃tor per luxuriã & carnalitatẽ, per sæuitiã & crudelitatẽ, per auaritiam & cupiditatẽ, finaliter aũt per ęternã miseriã & aduersitatẽ, De ardore luxuriæ dicitur Iudith. 12. Erat.n. ardens in concupiscentia eius. De ardore sæuitiæ dr̃ Eccles.23. Aĩa calida quasi ignis ardens non acquiescet donec aliquem glutiat. De ardore auaritiæ dr̃ Esa.34. Erit terra eius in picem ardentem. De ardore æternæ miseriæ dr̃ Apoc. 19. Missi sunt in stagnũ ignis ardentis & sulphuris. Allega si vis figuras & exempla, quia satis inuenies. Isti sunt similes promõtorio Theothema in Gonlolia Æthiopiæ prouincia supra mare sito. quod ſm Pli. in perpetuo flammat & ardet. & ẽt tẽpore pluuiæ ardor eius amplius irritatur, & maioribus ignibus inflammatur. Sic vere tales mali semper & incessanter flãmis malorũ ardorum vruntur, & quanto plus hymbrium. i. diuitiarum & beneficiorum dulciumq; verborum recipiunt, amplius succenduntur. hymber enim delitiarum succendit luxuriam, hymber diuitiarum auaritiam, hymber dulcium verborum iracundiam. Et ideò hymber diuinæ misericordiæ ab eis contemptus, in eis excitabit ardoris æterni violentiam. Esa. 65. Isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die Et hoc sufficit.

Area.

Nota ꝙ area idẽ est quod platea non pauimentata nec strata, circa domos posita, excutiẽdis frugibus opportuna. Notare ergo possumus ꝙ est Area A

Exterioris opulentiæ
Interioris conscientiæ
Vtilioris residentiæ
Pęnalioris violentiæ
Superioris excellentiæ
Inferioris pestilentiæ

Est dico area opulentiæ exterioris. Iohel.2. Implebũtur areæ frumento. Et talis area est distribuẽda & pauperibus communicanda. Num. 15. De cibis vestris, sicut de areis primitias separabitis. Item est area conscientiæ interioris. Ista est.n. area areuna, quod interpretatur lumẽ uel illuminatio gratię, in qua à Dauid fuit ad vocem angeli altare constructum, sicut dicitur.2. Regnm.24. Constitues altare in area arenna Iebuzei. Et in qua à Salomone fuit postea templũ ædificatum. 2. Paral. 3. Cepit ædificare Salomon domum domini in Hierusalem in monte Moria in loco quem parauerat Dauid in area ornan Iebuzei. Quia reuera in area ornan. i. in conscientia viri iusti gratia & scientia illuminati, constitui debet domus deuotionis & charitatis, & templum totius honestatis & sanctitatis. Ideò Christus videtur dicere cuilibet illud Parali. 21. Da mihi locum areæ tuæ, vt ædificem domino altare. Itẽ est area religionis vel ecclesiæ seu residentiæ vtilioris. Ista est.n. area quæ debet inhabitari, quia. s. extra eam non est salus. Area item est quæ debet expurgari, quia fæces vitiorum non debent ibi esse. Area insuper quæ debet ventilari. i. examinari, vt. s. bona grana. i. boni viri retineantur, mali verò excutiantur. Est dico in ista area fidelium habitatio. Esdræ.2. Sedit omnis multitudo in area templi. Item est ibi vitiorũ expiatio. Math. 3. Permundabit aream suam. Item ibi est bonorum & malorum discussio & segregatio. quod potissimè fiet in die iudicij. vnde Luc.3. dicitur de Christo ꝙ ventilabrum in manu sua, & ventilabit aream suam, & congregabit triticũ in horreũ suum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Ista est ergo area residentiæ vtilioris. Item est area violentiæ seu turbulentiæ pęnalioris s. mundus, qui est area vbi continuè laboratur. Hiere. 51. Filia Babylonis quasi area trituræ. Ista est area quæ tota fuit madida, vellus vero solummodo fuit siccum. quia. s. totus mundus madefactioni carnalitatis fuit subditus præter vellus Gedeonis. i. præter virginem gloriosam, quæ ab omni vitio fuit sicca. Ista est area ex qua mali per mortem rapiuntur, & inde per turbinis violentiam exportantur. Oseæ. 13. Erunt sicut puluis turbine raptus ex area, & sicut fumus de fumario. Item est area pestilentiæ inferioris s. area inferni, de qua dicitur Dan. 2. contrita sunt pariter testa æs ferrum argentum & aurum, & redacta in fauillam æstiuæ areæ. q. d. Omnes mundanæ diuitiæ ad nihilum computantur, quando ad fauillam æstiuæ areæ. i. ad incendium areæ inferni comparantur. Item est area eminentiæ superioris. s. area paradisi, de qua Christus pro quolibet beato potest dicere illud Cantico. 6. Dilectus meus descendit, supple per mortem, in hortum suum ad Areolam aromatum, vt Lilia colligat. Sufficit de area.

Arescere. Ariditas.

Cum ariditas significet humoris defectũ possumus notare moraliter ꝙ sicut multiplex est humor, sic in scriptura multipliciter ariditas inuenit. Inuenit.n. ariditas Paupertatis, quã debes tolerare. Abstinẽtiæ & puritatis q̃ debes ꝓcurare. Indeuotionis, quam debes temperare. Senectutis, quã debes honorare. Mortis & aduersitatis, quam debes formidare. A

B formidare. ¶ Est igitur Ariditas seu arescentia lętanter tole-
randa .s. Ariditas paupertatis, quia videlicet sicut videmus ꝙ
multa sunt quæ plus valent sicca quam humida, arida quam
virentia, sicut patet de speciebus.s. de Zinzibere & Cinamo-
mo, quæ plus redolent sicca quam viridia, sic vere sępe fit, ꝙ
multis plus proficit paupertas & terrenorum bonorum aridi
tas & sterilitas quam prosperitas vel vbertas, quia.s. multi sunt
qui in ariditate paupertatis virtutibus solent fragrare, qui tñ
si humidi & diuites essent, possent vermibus vitiorum corrũ-
pi, & famæ redolentiam non habere. Talis ergo ariditas pau-
pertatis debet amari, & patienter & lætè tanquam res vtilis,
tolerari. vnde pauperes debent regratiari Deo dicentes illud
ps. Qui conuertit mare in aridam, in flumine pertransibunt
C pede, ibi lætabimur in ipso. ¶ Secundò dico ꝙ est ariditas pro
curanda.s. ariditas abstinentiæ. Res.n. aridæ melius conseruã-
tur quam humidæ. & ideò fęnũ & palea soli exponitur, vt hu-
mor superfluus desiccetur vt sic melius à putrefactione serue
tur. Sic verè caro nostra melius præseruatur à putredine vi-
tiorum, si per abstinentiam arescere compellatur, & si soli.i.
tribulationum ardoribus exponatur. Constat.n. ꝙ terra arida
& arenosa melius solet aquam habere. Sic verè vir abstinens,
& marcidus, & ab humore carnalitatis aridus melius solet a-
quam gratiæ, & scientiæ exhaurire. Figura Ezec. 37. vbi ossi-
bus aridis dicitur sic. Ossa arida audite verbum domini. sequi
tur. Introducam in vos spiritum, & viuetis, & dabo super vos
neruos & succrescere faciam in vobis carnes, & cutem. &c.
quia reuera constat ꝙ illi qui sunt per abstinentiam aridi, spi-
ritum sanctum magis sunt apti recipere per gratiam, viuere &
neruis charitatis ligari, carnibus fluidę pietatis rigari, & cutè
recentis honestatis velari. Ideò bene dicit dominus Esaiæ. 44
Effundam aquas super sitientem, & fluenta super aridam. Et
D Dauid abstinens & squalidus de seipso dicebat in ps. Ego si-
cut fęnum arui. Hæc est igitur ariditas procuranda. ¶ Tertiò
dico, ꝙ est ariditas temperanda, & etiam irriganda, scilicet
ariditas cordis, quæ nihil aliud est quam indeuotio, & defe-
ctus humoris gratiæ. quia.s. sicut videmus quòd arbor eradi-
cata propter defectum humoris arescit & penitus sterilescit,
sic vere cum quis per peccatum à Deo eradicatur, statim per
indeuotionem solet arescere, & fructibus bonorum operum
vacuatur. Figuratus in ficu maledicta, de qua dicitur Mar.
11. Rabi ecce ficus cui maledixisti, aruit. Et illud Esaiæ. 15.
Aruit herba, defecit germen, viror omnis interijt. Ista potissi-
mè sunt contra hypocritas, qui humore gratiæ carent, & iõ
viror suæ fictæ perfectionis faciliter arescit. quapropter scri-
ptura comparat tales scirpo vel carecto, quæ est herba latera-
liter sciodens, in locis paludosis crescens, & sine aqua facili-
ter exarescens. Vnde Iob. 8. Nunquid viuere potest Scirpus si
ne humore, aut Carectum viuet sine aqua? cum adhuc sit in
flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas arescit. Sequitur
Sic species hypocritæ peribit. Constat.n. quòd hypocritę sunt
scindentes.i. detractores & iniuriosi, sunt etiam carnales & pa
ludosi. Et ideò non mirum si sint aridi & virtutibus penuriosi
ps. Tanquam fænum velociter arescent, & tanquam olera her
barum cito decident. Ista est ergo ariditas temperanda. Exo.
4. Accipe aquam de flumine, & effunde super aridam. Et no-
ta quòd mali sunt aridi in omni sui parte.s. in corde per inde-
uotionem. ps. Aruit cor meum, oblitus sum comedere panẽ
meum. Manus per eneruationem, & ineptam operationem.
Mar. 3. Erat homo in synagoga habens manum aridam. Lin-
gua per ineptam locutionem. Esai. 45. Lingua eorum siti a-
ruit. Ossa per inconstantiæ remollitionem. ps. Ossa mea sicut
E cremium aruerunt. ¶ Quartò dico ꝙ est ariditas miseranda,
scilicet senectutis, de qua Iob. 7. Induta est caro mea putredi-
ne & sordibus pulueris, cutis mea aruit, & contracta est. Li-
gna enim arida citius franguntur. Sic homines senes facilius
naturaliter moriunt. ps. Mane floreat & transeat, vespere de-
F cidat induret & arescat. ¶ Quintò dico quòd est ariditas for-
midanda. Et ista est ariditas mortis, & etiam temporalis, &
æternæ aduersitatis. Sicut enim quotidie videmus, diuites a-
rescunt prosperitatem perdendo. Esa. 40. Ventus flauit in eos
& aruerunt. Mortales arescunt, corpus per mortem amitten-
do. ps. Aruit tanquam testa virtus mea, & lingua mea adhæ-
sit faucibus meis, & in puluerem mortis deduxisti me. Pec-
catores arescunt mortem æternam incurrendo. vnde de pec-
catore exponitur illud Mar. 9. Vbicunque spiritus.i. demoniũ
apprehenderit eum, allidit eũ & spumat & stridet & arescit.
Sequitur. Et frequenter in ignem & aquam misit eum vt eum
perderet. Constat enim quòd peccator in inferno demonibus
subijcitur, tribulationibus alliditur, stridet per desperationẽ
arescit per tristitiam & desolationem, spumat per malorum
verborum emissionem, in igne ponitur per æternum ardorẽ,
in quo submergitur per laboriosum sudorem vel per lachry-
mosum fluorem, ibi enim erit fletus & stridor dentium, quia
sicut dicitur Iob. 24. Ad ardorem nimiũ transibunt ab aquis
niuium. &c. Et breuiter quicquid peccator in ista vita habet
viroris & amenitatis, humoris & voluptatis, valoris & aucto
ritatis, vigoris & prosperitatis, totum in inferno siccatur, &
perit, & totum annihilatur & arescit. vnde Ioan. 15. de pec-
catore non ferente fructum dicitur ꝙ mittetur foras sicut pal
mes, & arescet, & in ignem mittetur, vt ardeat. Et ista de are
scere sufficiunt. vide infra de Societate.

Argentum. Gratia breuitatis dupliciter in scriptu-
ra accipitur Argentum. Accipitur .n. A
materialiter, & moraliter. Materialiter signat diuitias tempo
rales, sicut dicitur Actu. 3. Argentum & aurum non sunt mi
bi, quod autem habeo, hoc tibi do. Moraliter signat perso-
nas virtuosas morales & spirituales. Prouer. 10. Argentum
electum lingua iusti. ¶ Dicamus ergo quòd est argentũ quod
debemus habere, & est argentum quod debemus horrere.
Argentum quod est habendum, signat morum perfectionem
quia charissimi, per Argentum in scriptura intelligitur vir
perfectus. Est enim argentum metallum album, purum, sono
rum, balsami potissime seruatiuum, & virtutis in iaspide iuua
tiuum. Nam secundum Isid. in vase argenteo balsamus opti-
mè conseruatur, & iaspis si argento societur, virtus sua vigo-
ratur. Reuera talis est vir perfectus, quia vere talis est albus,
per castitatem & pudicitiam, purus per innocentiam, sono-
rus per eloquentiam, balsami qui summe redolet seruatiuus
per bonæ famæ redolentiam, iaspidis sibi adiuncti.i. suorum
sociorum & vicinorum iuuatiuus per pietatem & beneficen-
tiam. Et ideò de viro argenteo puro innocente, candido atq;
casto, potest dici illud Prouerb. 25. Aufer rubiginem de ar-
gento, & egredietur vas purissimum. de argentea etiam elo-
quentia dicitur in ps. Eloquia domini eloquia casta, argentũ
igne examinatum. Exponamus ergo de argento, idest de viro
perfecto illud Can. 3. Columnas eius fecit argenteas, recli-
natorium aureum. In quibus verbis ostenduntur tres condi-
tiones argenti, quæ debent esse in quolibet viro iusto. Ar-
gentum enim habet

Soliditatem. Columnas	Sic verè si volu	B
Ductilitatem. Reclinatorium	mus esse perfe-	
Lucfiditatem. Aureum.	cti, nos debem'	

habere soliditatem perseuerantiæ. Columnas. Ductilitatem
obedientiæ, quia debemus ad voluntatem prælatorum recli-
nari. Reclinatorium inquit. Luciditatem claræ scientiæ, quia
debemus esse aurei. Habeamus stabilem firmitatem, ducti-
lem voluntatem, nobilem claritatem. Sit igitur in nobis per-
manentia stabilis. Columnas. Argentum enim est metallum
naturaliter solidum atq; firmum, quod non faciliter scinditur
vel cassatur. Sic verè nos debemus esse per veritatem constan
tiæ & perseuerãtiæ solidi stabiles atq; firmi, ita ꝙ in nullo mo
do per aliquod peccatum debemus faciliter deficere vel peri
re. Nam sicut argentum in igne probatur, & si sit purum, nõ
ibi consumitur, sed purgatur & solidatur, sic verè ignem tri
bulationis debemus sustinere, & ibi per constantiam sustine-
re, & per impatientiam, & imperseuerantiam non deficere,
nec à bono desistere vel cessare. Ignis enim.i. tribulatio non
debet esse argenti idest viri iusti constantis, & stabilis con-
sumptio, sed probatio, quia.s. sicut argentum si sit purum, co
lorem & albedinem non solet in igne mutare, immo album de
igne examinatur purgatur atq; probatur. psalm. Probasti nos
Deus sicut exa. argen. Talis autem constantia fuit in Mutio,
qui manum voluntariè in igne tenuit secũdum Titum Liuiũ.
Talis fuit in Laurentio, qui in igne tyrannum derisit. Talis
fuit in tribus pueris quos ignis non læsit sed clarificauit. Et
talis constantia ostenditur cum dicitur ꝙ nos debemus habe
re columnas, quæ.s. denotant fortitudinis atq; constantiæ fir-
mitatem. Et de hoc Ecclesiasti. 26. Columnæ aureæ super ba
ses argenteas, & pedes firmi super plantas stabilis mulieris,
Tales potissimè columnas debet habere ecclesia, quia verè
ecclesiastici prælati, qui sunt eius columnæ spirituales, eo.s.
quòd totum pondus diligentiæ, & regiminis pastoralis eis

incumbit, debent esse aurei per sapientiam, argentei per eloquentiam, debent esse bases.i.sustentatio aliorum per beneficentiam, debent esse firmi & stabiles per constantiam, debent esse mulieres per clementiam. Sed pro certo charissimi, multi non sic, quia verè charissimi in multis columnis ecclesiæ non est hodie firmitas, non stabilitas, sed fragilitas, non constantia, sed imperseuerantia. Et ideò isti similes non sunt argento vero, immo argento viuo, quod nullam habet soliditatem vel firmitatem, immo est naturaliter ita mobile, quòd semper currere nititur, & continuè labitur, & mouetur, in igne etiam non durat, imò si in igne ponitur, statim euaporat, & resoluitur, & in fumum & nihilum euanescit & eliquatur. Sic verè multi sunt hodie & in ecclesia & in mundo ita mobiles, instabiles, & infirmi, q in vno proposito bono & firmo nequeunt residere, sed continuè de desiderio ad desiderium, de virtute ad vitium, de beneficio ad beneficium satagunt currere, vel transire. Vix enim possunt inuenire statum aut locum, qui eis sufficiat. Et ideò tales non habent pedes stabilis mulieris, immo sunt sicut illa fatua mulier quæ erat garrula, & vaga, quietis impatiens, & non valens in vno loco consistere Prouer.7. Isti etiam si in igne alicuius tentationis vel tribulationis ponuntur, ibidem non subsistunt, immo statim resoluuntur per imbecillitatem, euanescunt per pompositatem, deficiunt & annihilantur per desperationem impatientiam, & iniquitatem. Ideò de tali argento dicitur Hiere.6. In igne consumptum est plumbum, argentum reprobum vocate eos, quoniam dominus proijciet illos. Non sic charissimi non, sed simus argentum solidum.i.constantes, & perseuerantes, & habeamus stabilem firmitatem. Columnas inquit. Exod. 38. Columnas vesties argento.i.viros iustos, & maximè ecclesiasticos & prælatos indue constantiæ fulcimento. ¶ Secundò
C debemus habere si volumus esse argentei & perfecti, ductilé voluntatem. Reclinatoriũ. Sicut.n. argentum de sui natura est ductibile, malleabile, & in diuersas figuras fabricabile & cõuertibile, sic verè nos debemus esse ita ductiles & tractabiles per virtutem obedientiæ, q artifex noster.s. Deus vel prælatus ad voluntatem nos debet fabricare, castigare, conuertere & mutare. Nume. 10. Fac tibi tubas argenteas ductiles, quod ostenditur cum dicitur. Reclinatorium, quod dicitur à re, quod idẽ est quòd iterum, & clinare, quod est flectere & curuare. ad denotandum q ad voluntatem prælatorum nostrorũ debemus nos clinare, flectere, & diuersimodè humiliare, & curuare, & non semel s[illegible]lum, immo iterum & iterum Hester. 15. Lassa super ancillã reclinauit caput. Luc.2. Reclinauit puerum in præsepio. Quod reuera est contra multos qui ita sunt duri ceruicosi obstinati & proterui, q nec Deo, nec ecclesiæ, vel prælato volunt obedire, curuare, flectere vel clinare, similes Leoni, cuius collum est inflectibile, &c. sicut supra. Argentum.n. verum & etiam quodcunque metallum, si argentũ viuum sibi adiungitur, frangibile efficitur. Sic verè quia isti argentum viuum.i. mundi diuitias in cordibus suis viuere permittunt, ideò non obedientes, sed faciliter frangibiles & impatientes fiunt. Ezech. 22. Scoria argenti facti sunt. Non sic charissimi, sed pro Deo habeamus nobilem claritatem. Aureum inquit. Sicut enim argentum naturaliter est lucidum atque clarum, sic nos spiritualiter debemus esse clari & lucidi, & hoc interius per sapiẽtiam & discretionem, & exterius per apparentiam honestatem & bonam conuersationem. Et hoc ostenditur cum dicitur. Aureum, quia.s. res aurea inter ceteras res inferiores magis fulget & splendet. ad denotandum, quòd per sapientiam interius, & per apparentiam exterius, debemus splendere & coram Deo, & hominibus relucere, & sic de nobis poterit dici illud. 3. Regum. 7. Fecit Salomon altare aureum, mensam auream, & candelabra aurea. Vbi nota quòd ad hoc quòd possimus habere spiritualem claritatem, nos debemus habere cultum Deitatis, quia debemus esse altare, vbi scilicet, colatur Deus. Fontem pietatis, quia scilicet nos debemus esse mensa, quæ.s. recreat esurientes. Item lumen veritatis, quia.s. debemus esse candelabra aurea, quę.s. illuminant domum, & rerum veritatem ostendunt. Et sic de tali argento siue auro poterit dici illud. 2. Paral. 1. q Salomon præbuit in Hierusalem argentum & aurum quasi lapides

Sic igitur patet q nos debemus habere
Claritatis luciditatem. Aureum
Voluntatis ductilitatem. Reclinatorium
Firmitatis stabilitatem. Columnas argenteas.

Adhuc nota q per argentum in scriptura intelliguntur diuitiæ temporales. Et istud argentum charissimi, pro certo nos debemus vilipendere & horrere. Argẽtum.n. dicitur quasi ardens gentem. ad denotandũ q mundi diuitiæ suos ardent cruciant & sollicitant possessores.s.

Per laborem qui est in acquirendo
Per timorem qui est in conseruando
Et per dolorem qui est in amittendo.

Et hoc idẽ dicit quidã poeta. Diues diuitias non congregat absque labore. Non tenet absque metu, non perdit absque dolore. Est igitur in acquisitione labor, in seruatione timor, in amissione dolor. Et ideò ipsæ merito debent vilipendi abominari & horreri. De tali argento dicitur, Esa. 1. Argentum tuum versum est in scoriam, vinum tuum mixtũ est aqua. Vbi nota, q diuitiæ sunt horrendæ, quia carẽt

Stabilitate. Versum est
Nobilitate, quia dicuntur scoria
Iucunditate, quia mixtæ sunt aqua.s. tribulationis.

Habent ergo diuitiæ nobilitatem instabilem. versum est. Sicut enim videmus q niues quandiu apparent sunt delectabiles atque pulchrę, & in tantum oculos ad sui aspectum attrahunt, q visum disgregant, distrahunt atque lædunt, faciliter tamen resoluuntur & ad nihilum conuertuntur, sic diuitiæ quandiu durãt multum placent, ita q oculum cordis per vana desideria distrahunt, sed finaliter & facillimè perduntur & ad nihilum conuertuntur. Versum est inquit. Et sic possunt dicere earum possessores illud Iob. 30. Versum est in luctum cithara mea. Tale argentum nõ amauerunt sancti, quia scilicet nullam habebant durabilem firmitatem. Esaiæ. 13. Congregabo super eos medos, qui argentum non quærant, nec aurum velint. Carent ergo stabilitate. Secundò carent nobilitate. scoria. Quia vere diuitiæ feces & scoriæ reputantur à sanctis viris. Philip. 4. Omnia arbitratus sum tanquam stercora. Sapient. 7. Tanquam lutum æstimabitur argentum, & Prouerbior. 26. Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile. Argentum non erat alicuius precij in hierusalem. ¶ Tertiò carent iucunditate, quia vere vinum mundanæ prosperitatis semper est mixtum cum aqua alicuius laboris, desolationis & aduersitatis. Dederunt ei bibere vinum felle mixtum. Soph. 1. Argentum eorum & aurũ eorum non poterit liberare eos in die iræ. Et hoc de argento sufficit.

Arguere. Idem est q corrigere, reprehendere, castigare, emendare. Circa quod nota, q A castigare seu arguere pertinet principaliter ad prælatum, prædicatorem, iudicem, magistrum, vel etiam ad parentes. Prælatus enim, & iudex debent arguere subditos, Prædicator auditores, Magister discipulos, Parentes filios. Sicut enim Aquila teste Plin. rostro & vnguibus percutit, atque pungit pullos vt de nido compellat exire, atque victum quærere, & volare, sic verè prælatus, prædicator, iudex, magister, & pater debent suos filios idest inferiores & discipulos & auditores & subditos rostro idest verbis, vnguibus. idest verberibus pungere, arguere, corrigere, castigare, vt sic ad exeundum nidum carnalitatis & voluptatis, & ad quęrendũ victum gratiæ deuotionis & veritatis, & ad volandum per contemplationem ad altitudinem æternæ fœlicitatis ipsos possint compellere instruere & docere, inducere & animare, & in cunctis bonis actibus & operibus instruere & informare. Et sic etiam facit Deus, quia ipse nos arguit per scripturam commonendo & per mundi tribulationes quasi cum violentia compellendo Et ideò cuilibet tali dicitur. 2. Thimot. 4. Argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina. In quibus verbis ostenditur q omnis correctio seu argutio debet fieri

Cum concussiua seueritate. Argue inquit, increpa
Cum allectiua benignitate. Obsecra inquit
Cum dilatiua maturitate. In omni patientia
Cum discussiua sagacitate. Et doctrina inquit.

Sit igitur in maioribus. Iustitiæ seueritas concussiua, Clemẽtiæ benignitas allectiua, Scientiæ sagacitas discussiua, Prudẽtię maturitas dilatiua. Habeat igitur quilibet superior exẽplo B Dei iustitiæ seueritatẽ. Argue, Increpa. Corpora q̃ sũt alijs superiora, sunt vt cõiter seniora, & in suis qualitatib' seueriora asperiora, & excellentiora. Istud patet de igne inter elementa, dẽ sole inter planetas, de Leone inter bestias & animalia, de Aquila inter volatilia. Ignis enim suo ardore, sol suo calore, Leo sua audacia, Aquila sua sæuitia & crudelitate, alia sibi subdita corpora antecellunt. Sic verè charissimi, in

moralibus illi qui sunt superiores & maiores, debent esse per correctionē & iustitiam alijs fortiores, seniores, & seueriores, vnde pro certo isti debent esse ignei per rigorem, solares per ardorem, leones per asperitatem, aquilæ per seueritatem. Sit igitur in prælatis & in maioribus ignis & ardor correctionis, sol atque splendor cognitionis, Leo vigoris & constantię, aquila rigoris & audaciæ. Debet enim esse prælatus igneus in corrigendo, solaris in cognoscendo, Leoninus in constantia, Aquilinus in audacia. Et pro certo subditos difficiles atq; peruersos cuiuscunque status existant, debet ſm rigorem iustitiæ castigare & arguere & increpare & corrigere, & audacter seueriter & constanter contra eos militare, quia sicut de Leone dicitur Prouer. 30. Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pauebit occursum. Et hoc ostenditur quando dicitur. Argue increpa. De hoc in ps. Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum. ¶ Vbi nota quattuor genera, hominum peruersorum qui debent argui & reprehendi, increpari & vilipendi. scilicet seuientes crudelitatibus. Feras. Innitentes prosperitatibus. Arundinis inquit. s. diuites & auaros, qui in baculo arundineo Ægypti, idest in mundi fragili prosperitate confidunt. Item Combinatos per malignitatē. Congregatio inquit. Inclinatos ad carnalitatem, scilicet illos qui semper volunt esse cum vaccis populorum, idest cum mulieribus. Sit igitur in talibus iustitiæ seueritas. Sed nota, quòd ista seneritas debet esse iusta, quia scilicet non debet excedere per crudelitatem, nec debet remitti per tepiditatem Quod est contra multos qui nesciunt tenere medium, quia aut nimis acriter puniunt. scilicet excoriando, exigendo, & rapiendo, & subditos per violentiam affligendo, aut nimis tepidè arguunt malefactoribus prece vel precio indulgendo, & tyrannos & iniquos inuadere non audendo. Isti sunt similes Phaetonti, de quo dicit Ouidius quòd sol pater suus fecit eum aurigam curruum suorum. Sed quia nimis erat iuuenis, nesciuit eum tenere in medio cursu, immo aliquando ducebat nimis altè, & tunc comburebat cœlum & stellas, aliquando declinabat inferius, & tunc comburebat terram, & herbas in tantum quòd quasi totum mare desiccauit, ita quòd terra afflicta clamauit ad Iouem vt huiusmodi aurigam deponeret & anferret. Sic verè fit hodie loquendo spiritualiter. Nam verè sæpe accidit quòd sol iustitiæ Christus committit hodie filijs suis, idest mundi principibus & prælatis regimen curruum suorum, idest prælaturam, & regimen ecclesiarum, conuentuum, patriarum, & villarum. Sed verè multi sunt, qui nesciunt tenere medium. Aliquando enim nimis eleuantur per superbiam & elationem, & tunc non formidant affligere impetere & arguere cœlum & stellas, nobiles & potentes per indiscretam præsumptionem, quia. s. vix habent tales socium, vel vicinum quin eum velint affligere, & iure vel iniuria impugnare, infestare, deponere vel grauare. Hiere. 49. Superbia cordis tui extulit te heu De' quod sunt hodie tales fatui principes, balliui, iudices, & prælati, qui per superbiam neminē reuerentur, immo etiam vltraquam possunt furere, & sæuire nituntur. de quibus Esa. 16. dicitur. Vidimus superbiam Moab, superbus est valde, superbia eius & arrogantia & indignatio eius plus quàm fortitudo eius. Isti etiam nimis appropinquant inferius ad bona mundi per auaritiam, & tunc vere isti per se & malos familiares comburunt & affligunt per rapinas exactiones, impositiones, & vexationes terram sibi subditam & herbas & arbores. i. mulieres & homines, quibus præsunt, intantum enim terram & patriam suam desiccant, depauperant, consumunt, q' totum mare & totam substantiam temporalem sibi subtrahunt atque ebibunt, ita q eos clamare ad Iouem, lugere & plangere faciunt & compellunt. Ideò talibus, dicitur Esa. 14. Tu terram tuam disperdidisti, tu populum occidisti. Et Iob. 24. dicitur. De ciuitatibus fecerunt viros gemere. Heu charissimi non sic, non habeamus seuitiæ crudelitatem, sed debitæ iustitiæ seueritatem. Vnde Greg. Sit. n. amor non emolliens, sit rigor non exasperans, sit zelus non immoderatè sæuiens, sit pietas, non plus quam expedit, parcens. Habeamus igitur iustitiæ seueritatem. argue, increpa. ¶ Secundò debet habere prælatus clementiæ benignitatem. Obsecra inquit. Virga quanto in arbore est altior, tanto naturaliter est, gracilior, mollior, & flexibilior, Sic vere homo quanto in arbore huius mundi vel ecclesiæ altiorem gradum obtinet, tanto debet esse gracilior per humilitatem, & flexibilior per benignitatem. quod ostenditur cum dicitur Obsecra. Quia verè prælatus vel iudex non semper debet rigidus apparere, imò quandoq; ſm personas cum quibus agit, debet mansuetudinem tenere, & subditos suos benigniter ad bonum inducere, & obsecrando ipsos dulciter castigare, dicens. 1. Petri. 2. Obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos abstinete vos à carnalibus desiderijs. Nam aliquando in personis duris & obstinatis plus facit benignitas quàm seueritas, plus dulcedo quàm acredo, plus clementia quàm iustitia. Sicut enim adamas lapis est durissimus, qui nec ferro nec, chalybe potest frangi, qui tamen modico hircisanguine frangitur & cassatur, vt dicit Isidor. libr. 16. cap. de Crystallis, sic vere multi sunt duri & obstinati, ita quòd nec ferro nec chalybe, idest aliqua tribulatione vel duritia possunt cōuerti vel domari, qui tamē si sanguis calidus dulcis piæ & benignæ monitionis & inductionis eis adhibeatur, statim franguntur & conteruntur, pęnitent & emendant. Bene ergo dicit obsecra. Quod reuera est contra multos qui nulli delinquenti volunt parcere, nulli indulgere, nulli subuenire, cum nullo misericorditer agere, sed vsque ad vltimum cum potentia contra omnes crudeliter deseuire. Et ideò faciunt homines obstinare & desperare & superindurare. Tales figurantur in Roboam. 3. Regum. 12. & 13. qui quia rigorem noluit petenti populo remittere, necesse habuit regimē amittere. Contra istos loquitur supra epistolam. 2. Thimot. 3. Nihil furioso sceleratius præceptore, qui cum ad omnes esse debeat mansuetus, econtrario toruo vultu, trementibus labijs, rugata fronte, effrenatus cū conuicijs, facie commutata, cum clamore perstrepit, & errantes non tantum à bono retrahit, immo sua sæuitia ipsos, in peccatorum foueam præcipitat atque mergit. Non sic charissimi pro Deo, sed habeat superior clementiæ benignitatem. Obsecra inquit.

E ¶ Tertiò debet habere superior pendentiæ maturitatem. In patientia inquit. Nam charissimi, hodie necesse est quòd prælati & superiores sint prudentes & maturi, patientes, & dissimulantes, & sub dissimulatione multa transeuntes, locum scilicet, & tempus exequendæ iustitiæ expectantes. Amos. 5. Prudens in tempore illo tacebit, quoniam dies mali sunt. Sicut enim Aquila cornicem post se clamantem diu dissimulat & supportat, & ac si non videret, de ea parum curat, tamen finaliter cum locum suum inuenit, ipsaque clamare non omittat, eam vulnerat percutit atque necat, vt dicit Isido. & Pli. sic prudens prælatus vel superior quicunq; cornices. i. impios homines impunitos dissimulet, nec eos statim cum peccauerint destruat vel occidat, sed expectata debita opportunitate si cessare noluerint, eos percutiat, atque puniat. Ideò bene dicitur. In patientia, quia sicut dicitur Ecclesiasti. 2. Vsque ad tempus expectabit patiens, & postea redditio iucunditatis. Igitur prudentiæ maturitatem habeat.

F ¶ Quartò dico quod debet habere superior scientiæ sagacitatem, In doctrina inquit, quia. s. doctè, scienter, subtiliter & sapienter debet superior discutere quare, qualiter & quando debeat hominem arguere & punire. Sicut enim dicit Plini. Leo talis est discretionis, quòd quando vulneratur, miro modo attendit se tangentem primo, & contra ipsum lapides, vel iacula iacientem, ipsumque primo impetit, & inuadit. Si quis etiam contra ipsum telum misit, ipsum tamen non læserit, tunc eum rotatim corripit & prosternit, ipsum tamen aliàs nō vulnerat nec occidit. Et sic Leo inter malefactores taliter discernit, quòd consueuit quemlibet punire ſm qualitatem criminis quod commisit. In quo quidem charissimi, datur superioribus & prælatis intelligi quòd inter criminosos, & suorum criminum qualitates discretè debent discernere, discutere, examinare, & cognoscere, vt ſm quòd quemlibet viderint commisisse, punitionem, & iustitiæ executionem, & correctionem valeant adimplere. Doctrina inquit. Et hoc fuit figuratum in lege. Exod. 39. vbi dicitur quòd sacerdos summus debebat habere ante pectus quoddam paramentum quod dicebatur rationale iudicij, in quo scripta erat doctrina & veritas, ad denotandū q superiores qui sunt aliorū sacerdotes. i. duces sacri, debēt habere in pectore & in corde sani iudicij discretionē, & verū intellectū & rōnē, doctrinæ & scripturæ eruditionē, veritatis & iustitiæ executionē. Doctrina ergo debet esse doct', instruct' & informatus, vt sic ei dicat illud Mat. 22. Magister, scim' quia verax es, & viā Dei i veritate doces. Vt ipse sit de numero illorū de quibus dr Dan. 12. Verūtn docti intelligēt. Et istud p certo est contra multos modernos iudices & prælatos, qui reuera nō sunt sapientes, sed ignorantes,

tes, non ſunt inſtructi, ſed deſtructi, non diſcretè iudicant ſed diſtricte vindicant, non ſubtiliter diſcutiunt, ſed crudeliter emendas & munera eacutiunt. Es breuiter non ſunt ſapientes ad alios gubernandum, ſed ad eos exhæredandum. Heu chariſſimi, non debet hoc eſſe, quia vere ſuperior debet habere, ſapientiam doctrinam & ſcientiam, vt.ſ. ſicut dictum eſt ſupra, inter qualitates criminum ſapienter diſcernat, & vt diuerſos diuerſimodè puniat & caſtiget. Ad hoc pulchrè inducit Petrus Rauenenſis in epiſtola. Eahibe te Ioannem inceſtuoſis. Mathathian Apoſtatis, fornicantibus Phineem, Heliam idololatris, Petrum mentientibus, blaſphemantibus Chriſtũ. huius.n. vitæ breuiſſimus eſt excurſus, finis autem horribilis, & incertus. Sic igitur in prælato ſcientiæ ſagacitas atq; diſcretio. prudentiæ maturitas atq; dilatio, clementiæ benignitas atque compaſſio, iuſtitiæ ſeueritas atq; correctio. Nam chariſſimi, de his omnibus dat nobis eaemplum ipſe Deus. Habet.n. ſeueritatem. Math. 25. Dñe ſcio quia durus es. Benignitatem Oſeæ. 6. Miſericordiam volui, & non ſacrificium. Maturitatẽ, quia patienter eapectat Deus, nolens aliquem perire. Sagacitatem quia.ſ. negocia diſcutit anteqnam puniat. Et de hoc exẽplum Gen. 18. de Sodomitis, de quibus dicit ſic. Deſcendam, & videbo vtrum ſcelus quod venit ad me, opere compleuerunt. Argue ergo, Obſecra. &c.

A **Ariditas.** Vide ſupra vbi Areſcere.

A **Aries.** Nota ꝙ aries ſignat multipliciter in ſcriptura. Significat.n. Chriſtum redemptorem, iuſtum preceptorem, Chriſtum propugnatorem, carnalem peccatorem, Quod ſignificet Chriſtum, patet Gene. 22. vbi Abrahã occidit & immolauit arietem hęrentem cornibus, & ſic Iſaac extitit liberatus à morte, quia.ſ. aries Chriſtus cornibus crucis hęrens fuit Deo patri immolatus, & per eius mortem Iſaac.i. homo redemptus & liberatus. Exod. 26. Offeret arietem immaculatum de grege. &c. Aduerte tamen ꝙ iſte aries in iudicio percutiet ſine miſericordia peccatores, vermis.n. dicitur eſſe in capite arietis, ipſum mouens ad percutiendum. Et idẽ alio modo dicitur veruex quaſi vermem vehens. Sic vermis iuſtitiæ, caput.i. mentem Chriſti mouebit, & ad percutiendũ impios eacitabit. Danie. 8. Vidi arietem cornibus ventilantẽ, & omnes beſtiæ non poterant reſiſtere. ¶ Item ꝙ ſignificet bonum prælatum, patet. Aries.n. eſt dux gregis, habet cornua quibus ferit, habet lanam qua induitur, & qua alios tandem induit. Sic prælatus alios per regimen ducit, cornua dignitatis habet, lana virtutum & bonorum eaemplorum induitur, qua ceteros.ſ. ſubditos tandem veſtit. Pſalmiſta. Induti ſunt arietes ouium, & valles.i. ſubditi abundabunt frumento. Pone ſi vis figuram Daniel. 8. Vidi, & ecce aries ſtabat ſuper porta Vlay qui habebat duo cornua magna, & vnum excelſius altero. Quia pro certo ſuper portam eccleſiaſticæ dignitatis ſunt hodie arietes, i. prælati præſides conſtituti, quapropter duobus cornibus altis. i. duplici teſtamento, nouo.ſ. excelſiore, & alio.i. antiquo debent eſſe muniti. Aduerte tñ, ꝙ in Gazaria & alijs regionibus aquilonis inueniuntur magni arietes, qui latiſſimas habent caudas ad modum rotundi Clypei ordinatas. Sic vere hodie fit ꝙ multi prælati caudas. i. familiarium parentum & nepotulorum ſequelas habens ita magnas, ita etiam diuitiarum pinguedine circunſeptas, ꝙ quaſi horribile eſt videre. Ad hoc eſt etiam hodie multorum prælatorum cura, vt.ſ. multitudinem ſecum trahant, & vt in ſuis eccleſijs ipſos promoueant atque portent. Ideo breuiter de talibus arietibus & eorum ſequacibus poteſt exponi illud Eſaiæ. 60. Omne pecus cedar congregabitur tibi, arietes in Nabaioth miniſtrabunt tibi. Cedar interpretatur tenebræ, meror. Nabaioth interpretatur ſedens, concludens, requieſcens, & loquitur eccleſiæ in figura Hieruſalem, quia pro certo quando arietes Nabaioth. i. prælati quieſcentes, & carnales miniſtrant & ſedent in regimine paſtorali, tunc omne pecus cedar. i. omne genus hominum tenebroſorum. i. ineptarum & inſufficientium perſonarum ibidem per eos aggregatur. Vbi.n. fuerit corpus, congregabuntur & aquilę. Matthe. 24. Si vis compara tales ceraſtæ ſerpenti, qui nihil habet arietinum preter cornua, & tamen abſconſo corpore arietem ſe fingit. &c. ſicut ponit Plinius. Tales ſunt iſti qui nihil habent perfectionis, niſi ſolum cornibus dignitatum muniuntur, quibus ſeipſos faciunt & prætendunt eſſe arietes ideſt homines virtuoſos. Aries enim dicitur ab ares, quod eſt virtus cum tamẽ in rei veritate ſunt ſerpentes venenoſi. i. peccatores, & vitioſi. Thren. 1. Facti ſunt principes eius velut arietes. nõ dicit arietes, ſed velut arietes. &c. ¶ Item ꝙ aries ſignificet Chriſti propugnatorem. i. martyres & iuſtos, patet, quia.ſ. iſti more arietum fuerunt occiſi & Deo immolati, & proprio ſanguine rubricati, & contra idololatras pugnando multipliciter oblati, figurati in operimento tabernaculi quod erat de pellibus arietum rubricatis. quia.ſ. ornamentum & operimentum tabernaculi.i. eccleſiæ fuerunt ipſi arietes, ipſi ſancti & martyres, & pelles eorum proprio ſanguine rubricatæ. Tyranni.n. ſolebant magnam habere gloriam quando ſanctos martyres poterant velut arietes detruncare & proprio ſanguine purpurare. Eſai. 22. Ecce gaudium & lætitia iugulare arietes, comedere carnes, & bibere vinum. ¶ Item quòd aries ſignificet carnalem peccatorem, patet, quia.ſ. aries eſt animal pingue. Vnde pſalmus. Cum adipe agnorum & arietum filiorum Baſan. & cetera.

Arma. ſunt corporis munimenta ad defenſionem, vel inuaſionem ordinata. Et poſſunt ſignificare in malo & in bono. In malo ſignant. A

Potentiam popularem	Quibus pro certo mali
Subſtantiam temporalem	& impij in hoc ſeculo,
Malitiam cordialem	ſunt armati ad bonos
Scientiam ſecularem.	impugnandum & inua

dendum. Ideo talia arma ſunt abijcienda, vilipendẽda, & contemnenda 1. Mach. 8. Proiecerunt ſinguli arma ſua, & fugerunt. Figura. 1. Reg. 18. vbi Dauid cum induiſſet arma Saul, quæ erant nimis grauia, non potuit ſic incedere, & ideò ipſa expoliauit, & dimiſit, & cum alijs armis contra Goliam properauit. Sic vere chariſſimi, arma Saulis. i. diaboli.ſ. quæ ſuperius ſunt expreſſa, ſunt grauia & ponderoſa, quia.ſ. hominem deprimunt in infernum, & ideo talibus armatus & grauatus, non poteſt incedere tutè contra Goliam. i. diabolum, imò primo neceſſe eſt ꝙ iſta arma ab affectu ſuo expoliet, abijciat, & eapellat. 1. Regum. 31. Eapoliauerunt eum armis ſuis. ¶ Itẽ B poſſunt arma ſignificare in bono, & ſignant gratias & virtutes, merita & opera virtuoſa, & ſpirituales ſcientias & diuitias quibus homo ſpiritualiter armatur ad diabolum impugnandum, & ad ſe de eius impugnationibus defendendum. & ideò de talibus armis dicitur Gen. 27. Sume arma tua pharetram, & arcum, vbi oſtenditur ꝙ debemus habere. Conſtantiã fortificatiuam. Arma tua. Prudentiam commemoratiuam. Pharetram, quæ.ſ. continet ſagittas. Sic prudentia cogitat de ſagittis futurarum pęnarum. Clementiam mentis placatiuam. Arcum. Conſtantia iaculum excutit. Prudentia de fine diſcutit. Clementia placat & percutit. ¶ Sit igitur in nobis conſtantia, C quæ mentem roborat. Sume inquit arma tua. Sicut. n. miles, antequam intret prælium neceſſe eſt ꝙ armis defenſiuis optimè ſit munitus vt corpus eius ab aduerſarijs iaculis tueatur, ſic verè antequam homo debeat aggredi hoſtem diabolum in prælio tentationum, neceſſe eſt ꝙ primo accipiat arma defenſiua roboratiua & fortificatiua, ſicut eſt virtus conſtantiæ, & firmitas boni propoſiti, vt ſic in tentationibus non ſuccumbas, & vt fortis & ſtrenuus appareat. Sume ergo arma tua. Arma enim dicuntur ab armo, quia protegunt armum, ideſt latus, & ſignant gratias, & virtutes, quæ contra diabolum tuentur. Et ideò docet Apoſto. Ephe. 6. Accipite armaturam Dei vt poſſitis ſtare. Habeamus ergo arma, pro capite, vbi ſunt ſenſus, & ſic neceſſe eſt quòd habeamus galeam diſcretionis, quæ ſenſus regit & tegit. ad Epheſi. ſexto. Galeam ſalutis aſſumite. Item habeamus arma pro corde & pectore. Et ſic habeamus ſcutum fidei, quod eſt vnum, & habet tres angulos, quia ſcilicet fides eſt de vnitate & Trinitate. Et aſſumite inquit ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia tela ignea inimici extinguere. Item habeamus arma, pro toto corpore, & hæc ſunt lorica iuſtitiæ. Iuſtitia enim ſecundum Ambro. in ſermone, communis eſt virtus. Et ſic poterimus per iſta arma omnibus hoſtis iaculis obuiare. Sicut enim videmus ꝙ omnia quæ ſunt, habent aliqua arma, ad ſui defenſionem, ſicut videmus de Oſtreis, limacibus, & conchilibus quæ habent quaſdam teſtas duras & fortes in quib⁹ contra pericula ſe recludunt, & ſic à nocumentis exterioribus ſe defendunt, ſic verè chariſſimi, quotquot ſumus, iſta arma ſpiritualia & defenſiua. i. virtutem conſtantiæ, fidei, & ſapientiæ, & prudentiæ cõtinuè debemus habere, vt ſic omnibus tẽtationibus & vitijs poſſimus efficaciter obuiare, & ab omnibus

noe

nos saluare. Nam sicut turris pluribus armis vndiq; vallatur, vt ab inimicis eam obsidentibus tueatur, sic circa nos debemus habere plures gratias & virtutes, vt contra obsidionem demonis, per arma huiusmodi defendamur. Canti. 4. Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. & nota ꝙ dicit mille, quia verè tot & tanta arma virtutum debet habere, quot solet hostis iacula fulminare. Nam si iaciat iaculum superbiæ, inueniat clypeum humilitatis, si iaculum luxuriæ, inueniat clypeum castitatis, si iaculum auaritiæ, inueniat clypeum largitatis, & sic de alijs. vt sic diabolo possit dici illud; Ezech. 23. Hasta & clypeo armabuntur contra te. Heu proh dolor charissimi, quot sunt hodie apud multos talia arma. Mūdi.n. peccatores non sunt armati virtutibus, sed criminibus, non gratijs, sed vitijs, non bonis operibus, sed sceleribus, non sanctitate, sed iniquitate. Et ideo plangit hodie Eccle. 2. Reg. 1. Perierunt arma bellica, inclyti Israel flete. Multi.n. sunt hodie armati sicut Ceruus, cornibus superbiæ & elationis. Quidam sicut aper, dentibus susurri & detractionis. Quidam sicut Leo, vnguibus sęuitiæ & crudelitatis. Nam superbi armātur cornibus. Zac. 1. Hæc sunt cornua quæ ventilauerunt Iudam. Nam crudeles armantur vnguibus.i. manibus pungitiuis & rapacibus. Eccle. 27. scribitur. Leo venatori insidiatur, Nam detractor armatur dentibus. Deut. 32. Dentes bestiarū immittam in eos &c. Nam deceptor armatur viribus & venenis. Et ideò de talibus sic armatis potest dici illud ps. Filij hominum dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum vt gladius acutus. Non sic charissimi nos, sed habeamus arma defensiua gratiarum & virtutum, & maximæ constantiæ, fortitudinis & firmitatis, & sic inimicis nostris poterimus obuiare dicentes cuilibet ipsorum illud Nume. 20. Non transibis per me, alioquin armatus occurram tibi. Sit igitur in nobis constantia virtutem roborans. Arma inquit tua. vnde de tali pha

D retra memoriæ dicitur. 1. Petr. 4. Cogitatione armamini. ¶ Secundò debet esse in nobis prudentia finem considerans. quod ostenditur cum dicitur. Sume pharetram. Per pharetram.n. quæ solet continere iacula & sagittas, intelligitur virtus prudentiæ, quæ per considerationem sagittas finalium tormentorum, s. asperitatem mortis purgatorij, iudicij, inferni præmeditatur, vt ipsa. s. possimus debite præcauere. Pharetram inquit. vt de nobis dicatur illud Eccle. 26. Pharetram suam aperiet, & accipiet omnem sagittam. ¶ Tertiò debet esse in nobis clementia de longe verberans. Arcum inquit. Per arcum.n. qui est plicabilis naturæ & sagittas longè proijcit contra hostes, intelligitur virtus clementiæ & pietatis, quæ naturaliter est plicabilis atque mollis, & sagittas suas.i. eleemosynas, vel beneficia longe. s. ad pauperes vndequaque mittit contra hostē. Arcum inquit. Ideò de quolibet nostrum debet dici illud Apoc. 6. Ecce inquit equus albus, & qui sedebat super eum, habebat arcum, & data est ei corona, & exiuit vincens vt vinceret. Vbi ostenditur ꝙ nos debemus habere Carnis puritatē. Equus albus. Mentis pietatem. Habebat arcum. Et sic ex istis habebimus alia duo. s. Cordis firmitatem. Exiuit inquit vincens. Cœli maiestatem. Data est ei corona. Quia vere charissimi, clementia est quędam spiritualis armatura, quę pro certo purificat, quia dat equum album.i. corpus purum, fortificat, quia facit vincere, glorificat, quia dat coronam gloriæ. Debemus ergo habere arcum.i. flexibilitatem pietatis. Quod est contra multos, qui reuera non possunt flecti per humilitatem & pietatem, similes cuidam serpenti qui dicitur Chelidrus qui non pōt flecti. &c. Dic sicut supra de arcu primo mēbro auctoritatis diuisæ in fine primæ paginæ. Non sic charissimi non, sed rogo ꝙ sit in nobis virtus clementiæ hostem impugnantis. Arcum. virtus prudentiæ finem meditantis. Pharetrā. Virtus constantiæ mentē roborantis. Arma inquit. Sume igit̃ arma tua, pharetrā & arcū. Et sic poterimus dicere illud Num. 32. Armati & præcinti pergemus ad prælium. Talia.n. arma spiritualia sunt & nō carnalia. 2. Cor. 10. Non s̃m carnē militamus, sed s̃m spiritum. Arma.n. iustitiæ nostræ non sunt carnalia. Ista autem sunt arma.

Iustitiæ — Iustitiæ dico. 2. Cor. 6. Per arma iustitiæ
Munditiæ — à dextris & à sinistris. Munditiæ etiā. Vn
Pœnitentiæ — de illud prædictū. 2. Cor. 10. Arma mili-
Sapientiæ. — tiæ nostræ non sunt carnalia. Pœniten-

tiæ verò de quibus Rom. 13. Abijciamus opera tenebrarum & induamur arma lucis. Insuper. 2. Mach. 3. Qui sedebat in equo videbatur habere arma aurea. Talibus ergo debemus, esse muniti, vt contra hostes simus continuè præparati, sicut præcipitur in scriptura. 2. Macb. 14. Præcepit Iudas armatos esse locis opportunis. Et merito, quia sicut dicitur Luc. 11. Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt cuncta quæ possidet. Veruntamen multi sunt qui arma spiritualia proijciunt, & sic omnia bona perdunt. vnde. 1. Mach. 5. Proiecerunt arma sua, & fugerunt. Nota ad hanc auctoritatem possunt applicari ista themata. Per arma iustitiæ à dextris, & à sinistris. Induamur arma lucis. Sume arma mea, & ingredere prælium. Apprehende arma & scutum. Armati ascenderunt filij Israel. Armatus occurram tibi. Fortis armatus custodit atrium. Induite aramaturam Dei. &c. Nota quō Dauid armatus fuit funda & lapidibus & baculo contra Goliam. Infra de baculo, vel de cruce. Nota quomodo Mustella armatur ruta contra basiliscum. Vide supra. Et sufficit.

Armentum.

Nota ꝙ armenta dicuntur congregationes magnorum animalium, sicut greges pecudum minutorum. Igitur moraliter loquendo per armentum potest intelligi A

Religio, qua boni congregantur
Mundus, quo mali combinantur
Infernus, quo damnati ligantur.
¶ Est enim armentum
Iustorum
Malorum
Damnatorum.

¶ Iusti sunt armentū quod benedicitur Deut. 7. Benedicet dominus fructui vētris tui, & fructui terræ tuæ, frumento tuo atque vindemiæ, oleo & armentis. & Deut. 25. Benedictus fructus armentorum tuorum. Mali sunt armentū quod maledicitur. Deut. 28. Maledictus fructus terræ tuæ, armenta boum tuorum, & greges ouium tuarum.. Isti.n. sunt armenta bruta, muta, pinguia, & carnalia, quæ. s. finaliter de mūdi delitijs extrahuntur, & à carnifice diabolo spiritualiter occiduntur. Abacuc. 3. Absciodetur de ouili pecus, & non erit armentum in præsepibus. Damnati sunt armentum quod lupis traditur.i. demonibus in inferno. Vnde Hiere. 3. Greges eorum & armenta eorum filios eorum & filias eorum comedit confusio.i. infernus. &c. Vide infra de grege. &c.

Aromata.

Nota ꝙ aromata quæ nihil aliud sunt, q̃ species suauis odoris, delicati saporis, medicantis valoris, & condientis vigoris, quę. s. sui fragrantia A delectant olfactum, sua dulcedine reficiunt gustum, sua efficacia eradicant morbum, sua influentia condiunt mortuum cadauer, à putrefactione præseruantia, possunt inquam ista moraliter significare virtutes, & maxime orationis subfomigium, quæ. s. bonæ famæ odorem diffundunt. Cant. 4. ca. Odor vnguentorum tuorum super omnia aromata. Charitatis affectum profundunt. 1. Para. 9. Præerant simile & vino & oleo, & aromatibus. Sanitatis medelam refundunt, quia. s. vitiorum morbos curant. Cant. 5. Messui myrrham meam cum aromatibus meis. Constat.n. ꝙ myrrha medicinalis est fragilitatis, & corruptionis. Horrorem confundunt, quia. s. mortuum nō sinunt putrefieri in inferno. Vnde de Iacob mortuo dicitur, Gen. 50. ꝙ Ioseph aromatibus condiuit patrem. Et sequitur, Conditus aromatibus repositus est in locum suum. Constat enim ꝙ ille mortuus qui aromatibus virtutum conditus fuerit, vermes infernalis miseriæ non incurrit sed incorruptus, coram Deo semper sistit. Aduerte.n. ꝙ aromata seu species aromaticæ in vasis & locis clausis debent seruari, quia alias fumus & vapor odoriferus faciliter euaporaret, & sic tota eorū efficacia deperiret. Sic vere virtutes debent per humilitatem abscondi, non per iactantiam aut vanitatem publicari. Si.n. per inanem gloriam propalantur, constat ꝙ earum virtus, & meritum annullatur. Figura. Esa. 39. vbi dicitur ꝙ Ezechias rex Iuda cellam aromatum suorum & vniuersa quæ inuenta sunt in thesauris ei⁹, ostēdit nuncijs regis Babylonis, sup quo fuit acriter reprehēsus, & ꝙ oīa à Babylonijs dispereunt fuit à dn̄o cōminatus. Quia reuera sic est ꝙ qui Babylonijs,.i. secularibus & extraneis cellā cordis sui aperit, & aromatū thesauros.i. virtutū suarū ipsis per inanē gloriā ostendit, oīa meretur perdere, & nullum inde fructum aut meritum reportare. Teste.n. Greg. depredari desiderat qui thesaurum publicè portat. Sufficit de aromatibus. Vide de incenso. &c.

Arrogantia.

Vide de superbia, & plenè inuenies. A

Ars. Artifex.

Quoniam ars nihil aliud est q̃ scientia faciendi vel docendi aliquid per A

certas regulas ordinata, videtur, ꝙ per artem poſſumus intelligere in bono ſignificato induſtriam habituatam ad faciendũ bonum. De qua Eccle. 38. Vnuſquiſque in ſua arte ſapiens.i. ſapiens & induſtrius debet eſſe. In malo vero ſignificato induſtriam faciendi malum, ſicut de illo malo rege dr̃.2. Para.33. ꝙ malis artibus inſeruiebat, obſeruabat omnia, ſectabatur auguria.&c. Breuiter dico ꝙ inuenitur ars

Temporalis	Temporali vti eſt congruum, ſicut de Paulo legitur ꝙ manibus
Virtualis	
Noxialis.	proprijs laborabat. Erat.n.ſcenofactoriæ artis.

Act. 18. ¶ Virtuali vti eſt arduum. Iſta eſt ars, quæ non inuenitur in Babylone.i.in homine peccatore. Apoca.18. Omnis ars nõ inuenitur in ea. ¶ Noxiali vti eſt fatuum, de quo dicitur Act. 8. ꝙ magus Simon multo tempore populum magicis artibus dementarat. ¶ De artifice vero nota, ꝙ
B ille dicitur artifex qui facit artem, vel qui facit arte. i. qui non caſu, nec vſu, ſed per artem & ſcientiam operatur. Nota ergo ꝙ in ſcriptura inuenitur artifex

Summæ potentiæ	Primus eſt artifex cœlorum creator.ſ.ipſe Deus
Magnæ prudentię	
Vanæ ſcientiæ.	de quo Sap.1. Omnium

eſt.n.artifex, omnem habens virtutem, omnia proſpiciens. Et pro certo artifex eſt iſte qui ſcit eligere, qui ſcit conſtruere, q ſcit inſtruere. Eligere dico, quia.ſ. ſicut bonus artifex meliorẽ eligit materiam in quam agat, ſic Deus meliores eligit pro ſe ipſo. Patuit in Virgine, quam elegit vt ex ea Chriſtum hominem fabricaret. Eſa.40. Forte lignum & imputribile elegit artifex ſapiens. Conſtruere vero ſcit. vnde de ciuitate eccleſiæ militantis & triumphantis dicitur Heb.11. ꝙ ciuitatis huius artifex & conditor Deus eſt. Inſtruere etiam nouit. vnde Sap.
C 7. Omnium artifex docuit me ſapientia. ¶ Secundus eſt artifex ſui reformator. bonum.n.artificium eſt ſeipſum ſcire virtutibus & moribus idoneum fabricare, quod pertinet ad quẽlibet virum iuſtum, vel etiam alios exemplis & prædicationibus componere & formare, quod pertinet ad prædicatores, & doctores, figuratos in illis artificibus, qui templum Salomonis edificauerunt, quia.ſ. anima propria eſt templum interius, eccleſia vero & quæcunque alia perſona eſt templũ exterius. 1. Cor. 3. Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Iõ de talibus prudentibus artificibus dicitur. 2. Para. 2. Miſi tibi virum prudentem & ſcientiſſimum in auro & argento ære, & ferro. Sequitur. Qui ſciat adinuenire prudenter ſi quid neceſ-
D ſarium eſt cum artificibus tuis. ¶ Tertius eſt artifex culparum ſectator. Et ſic artifex poteſt dici quicunque malus & malitioſus homo, qui exemplo diaboli artificioſè, & cauteloſè ſcit alijs nocere. Vnde de diabolo.i.de peccatore dicitur Oſeæ.8. Artifex fecit illum, & non Deus. Et ibidem. 13. Factura artificum totum eſt. Et ſi vis diuerſis artificibus applica diuerſa genera peccatorum, ſed non proſequor, ſed tranſeo gratia breuitatis. & cetera.

A **Arx arcis.** Nota ꝙ arx idem eſt quod turris vel ſummitas ædificij, ſeu caſtri, locus.ſ.altior, locus tutior, locus ſecretior ciuitatis, & ad defenſionem aliarũ ciuitatis partium ordinatus. Moraliter ergo loquẽdo, poſſum dicere ꝙ in ſcriptura inuenitur arx

Perfectionis	Arx ſanctæ, & mundæ perfectionis eſt ipſa anima. Iſta eſt
Contemplationis	
Habitationis	.n.quam Dauid.i.Chriſtus di-

ligit, & in qua ſibi habitationem conſtruxit. 2. Regum. 5. Cepit Dauid arcem Syon, hęc eſt ciuitas Dauid. Iſta eſt .n. mundanda à vitijs, & mundè tenenda. Vnde. 1. Mach. 13. Mundauit arcem à contaminationibus. ¶ Arx altæ contemplationis, eſt militans Eccleſia. Vnde iſta dicitur Arx Syon, quæ interpretatur ſpecula, quia Deus videtur creditur & contemplatur ibidem. Sed proh dolor, hodie in multis verificatur illud, 1. Machab. 3. Filij alienigenarum erant in arce. ¶ Arx tutæ habitationis eſt cœli patria. de qua dicitur Prou. 9. ꝙ ſapientia, ſcilicet increata miſit ancillas ſuas, i. prædicatores vt vocarent ad arcem, id eſt vt inuitarent homines ad patriam. Sufficit. vide de turri.&c.

A **ASa.** Fuit rex iuda, primo bonus, poſtea malus & interpretatur ſuſtollens, factura tollẽs plaſmatio. Applica ſi vis ad bonos principes, vel ad malos. Et pone ad vtrumque propoſitum de hiſtorijs Aſa. 3. Regum. 15. & 2. Paralip. 14. & deinceps.&c.

Aſaph. Fuit de genere leuitarum, vnde nata fuit quędã A
familia miniſtrorum templi. Potiſſimè autem iſti fuerunt cantores, qui pſalmos & cantica domini iubilabat in templo, ſicut dicitur. 1. Paral. 5. & 6. Interpretatur autẽ Aſaph, congregans vel colligens, ſeu congregatio vel collectio Poteſt igitur ſignificare viros eccleſiaſticos, ſimul per charitatem vnitos & congregatos, & laudis diuinæ ſeruitio & miniſterio deputatos. 1. Para. 16. Conſtituit Dauid de leuitis coram arca domini qui miniſtrarent, & recordarentur operum eius, qui glorificarent & laudarent dominum Deum Iſrael, Aſaph principem &c. Sequitur. Aſaph autem vt cymbalis perſonaret. Expone ſi vis auctoritatem de ſeruitoribus templi, ſeu Eccleſiæ, quorum eſt eſſe coram arca.i. coram altari, per deuotionem, miniſtrare per ſubiectionem, & diligentem occupationem, opera Dei recordari per contemplationem, & conſiderationem, Deum laudare per ſpiritualem exultationẽ. Vnde. 1. Paral. 25. Igitur Dauid & magiſtratus ſegregauerũt, in miniſterio templi filios Aſaph.&c.

Aſchalon. quæ fuit ciuitas Philiſtinorum, quæ inter A
pretatur appenſa, infamis, ſeu ignis ignobilis, ſignat mundum, qui eſt habitatio peccatorum, qui dicitur appenſus, quia caret firmitate, dicitur infamis, quia abundat iniquitate, dicitur ignis, quia feruet cupiditate, dicitur ignobilis, quia plenus eſt vilitate & ruſticitate. Et ſi vis, nota, ꝙ Aſchalõ.i. mundus, ignobilis dicitur & infamis, quia caret honore, ſqualet horrore, pauet timore. In mundo.n. omnis honor perditur, & annihilatur. Amos. 1. Perdam habitatorem de Azoto, & tenentem Sceptrum de Aſchalone. Ibi etiam eſt horror, quia à iuſtis non inhabitatur. Sopho. 2. Gaſa deſtructa erit, & Aſcalon in deſertum. Ibi inſuper timor, & pauor, reperitur, & mens humana continuè ſollicitatur, Vnde Zacha. nono. Videbit Aſcalon, & timebit, & gaza dolebit nimis.

Aſcendere. Idem eſt ꝙ de infimis ad ſumma, ſur- A
gere. Nota igitur breuiter ꝙ diuerſi aſcendunt diuerſimodè, quia aſcendunt

Iuſti, mores cumulando	De aſcenſu iuſtorum, q eſt virtutum cumulatiuus, quo.ſ. aſcenditur ad magnum perfectionis gradum, dicitur Cã ti.3. ꝙ Salomon purpureum aſcenſum media
Diſcreti, alta contemplando	
Prælati, ſtatum augmentando	
Beati, cœlum vendicando	
Superbi, magna pręſumendo	
Ambitioſi, culmen appetendo	
Diuites & opulẽti, honores tenẽdo.	

charitate conſtrauit. ¶ De aſcenſu contemplatiuorum, qui eſt arduorum contemplatiuus, poteſt dici illud ps̃. Aſcendit homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. ¶ De aſcenſu prælatorum, qui eſt dignitatum occupatiuus, dicitur Lucæ. 13. ca. Amica aſcende ſuperius, tunc erit tibi gloria coram ſimul cõ
uiuantibus ¶ De aſcenſu autem beatorum, qui eſt cœlorum B
occupatiuus, dicitur in ps̃. Quis aſcendit in montem dñi.&c. ¶ De aſcenſu autem ſuperborum, qui eſt fatuè præſumptiu', dicitur in ps̃. Aſcendunt vſque ad cœlos, deſcendunt vſq; ad abyſſos. ¶ De aſcenſu ambitioſorum, qui eſt honoris appetitiuus, dicitur Apoc. 13. Vidi de Mari beſtiam aſcendentem. De aſcenſu vero diuitum & dignorum dicitur ibidem. Vidi aliam beſtiam aſcendentem de terra. ¶ Dico ergo ꝙ inuenitur in ſcriptura moraliter loquendo, duplex aſcenſus.ſ. virtuoſus, & vitioſus. Virtuoſus eſt ille quo homo relinquit ſaltem quãtum ad affectum inferiora bona mundi, & ad ſuperiora affectanda & contemplanda ſe conuertit. Ille etiam quo homo de infimitate vitiorum ad eminentiam vitæ & morum eleuatur. Ille inſuper quo homo de ſtatu & valle præſentis miſeriæ, ad cœli gloriam ſublimatur. Et de tali aſcenſu allega illam auctoritatem. 1. Reg. 2. Aſcendebat vir ille de ciuitate ſua. Vide de ardore, vbi diuiditur. Item ad hoc illa auctoritas Eſa. 14. Aſcẽdam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero altiſſimo. Vide eam ſupra, vbi altitudo. Item allega illam auctoritatem. Venite aſcendamus in Bethl. in ſermone. Surgite & ite, quia non habetis hic requiem. Item ad hoc allegatur illud Gen. 2. cap. Fons aſcendebat de terra rigans vniuerſam ſuperficiem terrę Vide eam in ſermone de aſcenſione. Aſcendet quaſi Aquila. Et quia in iſtis quattuor auctoritatibus diuiſis & proſecutis, multa poſſunt componi & contineri de bono aſcenſu, tam de aſcenſione Chriſti vel Virginis vel in cuiuſlibet Sancti, ideò de ea quo ad preſens taceamus. Eſt igitur aſcenſus virtuoſus, Item eſt aſcenſus vitioſus, & iſte eſt aſcenſus elationis, ambitionis,

sionis, iniustę promotionis. Et de hoc dic vt supra vbi ponitur illa auctoritas. Ascendam super altitudinem nubium, similis

C ero altissimo. ¶ Sed ne ita crude videamur transire, diuidamus de ascensu Christi vel beatæ Virginis vel cuiuslibet animæ saluandæ illam auctoritatem Gene. 49. Ascendisti cubile patris tui. vbi ostenditur, q sancti ascendunt in coelum, propter tria bona maxima quæ sunt ibi. Est.n. ibi securitas imperturbabilis. Ascendisti. quod est præteriti temporis. q.d. iam es in tuto, iam transmisisti. Item tranquillitas pacificabilis. cubile. hæreditas durabilis. Patris tui inquit. Est.n. ibi securitas, quæ non perturbatur, tranquillitas quæ pace lætatur, hæreditas qua iustus dotatur. Est ergo illic securitas nunquam perturbata. Ascendisti. Sicut.n. auis quando in supremis partib⁹ aeris ascendit, tunc videtur esse in tuto, quia.s. ab inferioribus periculis est exempta, sic anima ex quo ad illum locum altissimum ascenderit, à periculis omnibus tuta erit. Sicut.n. ad supremum interstitium aeris non ascendunt vapores, ideo, sm philosophos nullæ sunt ibi impressiones, vnde non generatur ibi nec ventus, nec tonitruum, nec pluuia nec grando, sic vere ad illud supremum interstitium paradisi non ascendunt vapores. i. mundi peccatores, vel diabolicæ tentationes. Et ideò nullæ sunt ibi tribulationes. Ibi enim non est ventus elationis tonitruum comminationis, fulgur & grando rapinæ, & exactionis. Et ideò dico q est ibi securitas, quia.s. hæc omnia sũt præterita & transacta. Ascendisti inquit quod est præteriti temporis. Et de hoc. 1. Mach. 5. Ascenderunt in montem Syon cũ lætitia. Et de Christo dicitur in ps. Ascendisti in altum. Nam sicut videmus q fructus qui sunt sursum in summitate arborum, sunt magis in tuto, quam illi qui sunt inferius in hac vita.. Venite ergo ascendamus ad montem domini. Et nota, q paradisus dicitur mons, quia mons est

Locus sublimitatis
Locus securitatis
Locus vbertatis
Locus claritatis.

¶ Sic pro certo Paradisus habet in situ sublimitatem, in statu securitatem, in cognitioné claritatem, in fruitione vbertatem. Compara si vis paradisum monti libani &c. Sic ergo patet q ibi est securitas imperturbata. Ascendisti. Vnde. 1. Reg. 24. Ascendunt ad loca tutiora deserti. Heu proh dolor, talis securitas nõ est in mundo, quia sicut animalia innocentia in nemoribus semper sunt in periculo q ab animalibus rapacibus & crudelibus deuorentur, sic vere hic inferius in hoc mundo semper sumus in periculo q ab animalibus. i. à demonibus & mundi tyrannis, & principibus diuersimodè perturbemur. Ascendamus ergo ad tutiora loca deserti. i. ad securitatem. Et primo quidem per desiderium & affectionem, & finaliter ibi ascendemus per æternæ gloriæ consecutionem. Est igitur ibi securitas imperturbata.

D ¶ Secundò est ibi tranquillitas pacificata. Et hoc ostenditur, quando dicitur Cubile. Ideò paradisus dicitur cubile, quia é locus pacis, quietis, tranquillitatis, & voluptatis. Nam post labores & æstus diurnos homo solet ad cubile suum recurrere, & ibidem ascendere, & quiescere & dormire. Sic vere Paradisus est locus vere quietis, pacis, & tranquillitatis. Et iõ Christus & sancti post labores huius vitæ adueniente vespera mortis ad istud cubile ascenderunt, & ibi pacificè & delectabiliter quieuerunt. Iõ de Christo põt dici. 3. Esdrę. 3. Darius rex ascendit in cubiculum & dormiuit. Heu proh dolor, tale cubile non est mundus, quia vere ibi non est tranquillitas, sed aduersitas, non quietudo, sed amaritudo, non lætitia, sed tristitia, non pacis cõcordia, sed tumultuum & litium discordia. Et iõ de tali cubili dicitur Esa. 34. Erit inquit cobile draconum, & pascua Strutionum, occurrent demonia, Onocentaurus & pilosus clamabit alter ad alterum, ibi cubauit lamia, ibi habuit foueam hericius, ibi congregati sunt Milui alter ad alterum. Vbi nota q mundus est cubile diuersorum generum peccatorum, propter quorum frequentiam est merito perturbatum, Cubant.n. ibi accubant & requiescunt inflammati cupiditate Draconum. Draco spirat ignem, & signat auaros. Aggrauati cupiditate. Strutiones. Strutio est ita ponderosa, q non potest volare, sic desidiosi. Obstinati peruersitate, demonia. Demones habent voluntatem peruersam, sic obstinati. Effrenati crudelitate. Onocentaurus, quod est animal ceruicosum, & crudele, sic tyranni. Occupati verbositate, pilosus. Saltat, clamat & ludit, sic verbosi. Inquinati carnalitate, quia ibi cubat lamia. Lamia monstrum luxuriosum, quia habet pedes equinos. Cumulati mundi facultate, Hericius, armatus spinis. i. diuitijs pungentibus cor humanum. Delectati in rapacitate, Miluus, qui.s. pullos rapit. Vide prosecutionem in locis suis. Non est igitur mundus cubile pacis, sed magis tribulationis & litis, vbi tot peruersa animalia conuersantur. Sed vere Paradisus non sic, quia pro certo ibi est tranquillitas pacifica. Vnde in ps. Exultabunt sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis.

¶ Tertiò dico q ibi est ascensus, quia ibi est hæreditas amplificata. Patris inquit tui. Paradisus.n. est cubile & habitaculum patris nostri, & ideo iure hæreditario nobis debetur. Ideo dicebat Christus. Ascendo ad patrem meum & patrem vestrum. Ioann. 16. In domo.n. patris mei mansiones multæ sunt. Obtinent igitur sancti in paradiso fructificam hæreditatem, pacificam tranquillitatem, tutam securitatem. Et ideò tutum est ascendere & volare. ¶ Item nota q per ascensum intelligitur contemptio temporalium & inferiorum. Et ideò de quolibet sic ascendente potest dici illud Gen. 2. Fons ascendebat de terra, irrigans vniuersam superficiem terræ. Vnde contemnenda sunt temporalia, vt habeas veritatis spectaculum vel lecturam. Fons. Vt præbeas pietatis oraculum vel lituram. irrigans. Vt caueas prauitatis periculum, vel iacturam. De terra. Vt teneas dignitatis pinnaculum vel præturam. i. vt obtineas dignitatem & honorem & prælationem. Ascendebat. Primo ergo temporalia sunt contemnenda, vt habeas veritatis splendorem & cognitionem. Fons inquit. Videmus naturaliter q quanto res minus habet de fœculentia, & minus de grossis humoribus, tanto plus habet de lumine, & claritate, & eo plus de opacitate quo & plus de corpulentia. Patet in stellis, Sole, & planetis, quæ quia carent grossitie ideò sunt clara & lucida & peruia. Reuera charissimi, sic loquendo spiritualiter, quanto aliquis habet minus de fecibus, & de feculentia terrenorum in corde suo per amorem, tanto clarior & verior reperitur. Quod ostenditur cum dicitur, Fõs Fons enim est naturæ peruiæ & specularis, in quo videtur, quicquid ibi est, imago etiam ibi impressa statim ibi apparet, & videtur, nisi forte fons fuerit turbatus, fęcibusque permixtus, quia tunc nihil ibi apparet. Sic verè quando homo nõ est admixtus fęcibus temporalitatis per desiderium, & amorem, & per auaritiam, tunc est clarus & verus, non fictus, non obscurus, non velatus, non hypocrita, immo quicquid est in eo interius in corde, apparet exterius in apparentia. vnde Prouer. 27. Sicut splendent vultus respicientium in aquis, sic manifesta sunt corda hominum prudentibus. Et nota q dicit prudentibus. q.d. tu non debes cor tuum ostendere, vel reuelare fatuis & insipientibus qui nesciunt celare celanda, nec dicere dicenda. s. bonis & prudentibus te debes planum verum & manifestum exhibere. Quod est contra hypocritas, & contra fraudulentos & malitiosos, qui ita sunt ficti obscuri, & velati, q non potest sciri quid habent interius in corde & cogitatione. vnum pensant interius, & aliud ostendunt exterius. fingunt se bonos, & sunt mali. fingunt se amicos, & sunt inimici. & breuiter in eis non est nisi fraus & deceptio, cautela & palliatio, malitia & fictio. O Deus quot sunt hodie tales, & quot sunt hodie de falsis amicis in mundo, qui tamen fingunt se bonos & veros quandiu possunt facere commodum suum erga personam, sed verè statim postquam non possunt plus aliquid lucrari, erga eum, vtpote quia deuenit ad paupertatem, tunc vere plane ostendunt suam falsitatem & fictionem, quia.s. nihil plus de eo curant, sed eum dimittunt, & sic cordis sui fictã amicitiam manifestant. similes Locustis, quę in æstate apparẽt quandiu inueniunt ad rodendum, quia.s. tunc sunt fructus, & herbæ. sed verè in hyeme non videntur. Sic verè isti in æstate prosperitatis quandiu inueniunt fructus & emolumentum erga personam, quandiu ab eo possunt habere aliquod cõmodũ tandiu ei apparent, eius negotijs vacant, & ei obsequuntur, & applaudunt. Sed vere si venerit hyems. i. tempus paupertatis & aduersitatis, ita q tales non inueniant amplius quod rodãt quod lucrentur, circa ipsum, vere tunc amplius non apparẽt erga eum, immo eum dedignantur videre & salutare. Tales igitur non sunt veri nec plani, immo falsi & fraudulenti, quia scilicet non querunt nisi proprium commodum, & maximè in hoc peccant quidam falsi qui se fingunt amicos vt sciant secretum aliorum postmodum eos accusant, & reuelant. de istis Eccl. 12. In labijs suis indulcat inimicus, & in corde suo insidiatur vt subuertat te in foueam. Ah charissimi non sic, sed sim⁹ veri & plani, simus sicut fons clarus, vbi fęces temporalium, non sunt mixtæ. vt de quolibet dicatur illud Zacha. 13. Erit

fons

fons patens domui Dauid in ablutionem peccatoris & menstruatæ. De Christo etiam dicitur Ecclesiast. 1. Fons sapientiæ verbnm domini in excelsis. Si prædicas de ascensione, dic nota in excelsis. Fons.n.in mente scaturiendo per conductua potest descēdere ad vallem, & iterum ad eandem altitudinem reuenire. Sic vere Christus qui est in monte paradisi, ab æterno scaturiuit, & per conductus humanitatis & vteri virginalis ad vallem huius mundi declinauit, & iterum in ipso cōductu humanitatis nostræ voluit ad eandem altitudinem.s.ad cœli palatium reuenire. ideò dicitur. In excelsis. Ideò Nume. 4. dicitur. Excelsum quidem habitaculum tuum. Iste est igitur fons. Patet igitur prima ratio quare debent temporalia sperni.s.pro habendo veritatis splendore & cognitione.

G ¶Secundò pro acquirendo pietatis dulcore & compassione, irrigans. Nubes.n.nunquam rigat terram quan diu aquam suam secū portat, immo oportet q eam prius deserat & dimittat. Sic vere homo nunquam potest rigare per pietatem, eleemosynam, & largitatem, terram.i.pauperes & egenos, quandiu aquam suam.i.bona temporalia retinet diligit & conseruat, immo vere si ipse vult habere virtutem irriguæ pietatis & largitatis, oportet necessario q pluuiam suam.i.mundi bona deijciat per contemptū, distribuat per manum, & dimittat propter Christum. Quod ostenditur cum dicitur Irrigans. q.d. tu debes alios pijs beneficijs irrigare. Sed heu videtur q multi se habent diuersimodè in huiusmodi irrigatione. Quidam.n.irrigant alios sicut nubes, quidam sicut fluuius, quidam sicut puteus, quidam sicut mare. ¶Primo quidam sicut nubes, & isti sunt boni, & iusti, quia sicut nubes irrigat terram subiacentē æqualiter, & non percipitur tantum pluuia sua in vno loco, sed in tota patria, sic vere boni & iusti eleemosynarij pluuiā suam.i.eleemosynas suas spargunt æqualiter, & non faciunt acceptionem personarum, sed breuiter omnibus indigentib⁹, & non solum in vno loco, domo, familia, vel persona, sed in patria debet influentia suæ misericordiæ deriuari. Et ideò dicit q irrigabat vniuersam superficiē terræ.i.totā patriā. Iuxta illud. Deriuent fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide Prouer. 5. Alij sunt oraculum largitatis sicut fluuius nā fluuius non irrigat nisi partes sibi coniunctas & vicinas. sic sunt multi qui nullam pietatem faciunt, nisi personis, sibi coniunctis vt vicinis familiaribus, & etiam illis qui apud eos suis obsequijs bona huiusmodi promerentur, quia.s. occupant pauperes & vicinos in suis operibus, & postea dant eis eleemosynam, & id credunt multum, cum hoc tamen non sit datio, sed solutio, non gratis datum, sed debitum. de istis dicitur Hiere. 6. Pascet vnusquisque eos qui sub manu sua sunt. Isti non pascunt nisi eos qui eis subsunt.s.illos de parentela, de vicinia, familiares. &c. Sed adhuc dico q sunt alij sicut puteus, & tales sunt putei & auari. Puteus.n.non irrigat nisi seipsum. Aqua.n. eius non exit exterius ad aliena loca, immo oportet q cum difficultate inde hauriatur, aqua etiam eius quando sæpe non mouetur per haustum, facilè contrahit corruptelam. Vere tales sunt auari, quia vere ipsi non irrigant beneficijs suis, nisi seipsos, vxorem filios, & familiam. Aquam.n. bonorum suorum temporalium non diuidunt nec communicant cuicunque per aliquam pietatem vel largitatem, immo totum reseruant sibiipsis, immo nullus potest ab eis aliquid de aqua sua, i.de diuitijs extorquere, nisi cum difficultate.s. per rapinam, vel extortionem sicut faciunt balliui, principes, & latrones, immo vere sæpe accidit q propter defectum hauriendi, propter defectum exponendi manum ad diuitias suas vt eas dent, & distribuant sæpissime putrefiunt. Patet de vino & blado diuitum, quod sæpe corrumpitur propter defectum distribuendi, tempore suo, & propter suam nimiam custodiam. Tales auari faciunt iuxta consilium Prouer. 5. Habeto inquit eas.s.diuitias, solus, & non sint alieni participes tui. Sed adhuc dico quòd quidam irrigant sicut mare. Mare enim vapores suos humidos superius ad nubes quæ nō indigent irrigatione, mittit. Sic vere multi sunt, & maximè mundi diuites, qui more maris sunt fluctuosi per lites & discordias, & per diuersas sollicitudines temporales, & amari per diuersa vitia & peccata, quia impij sicut mare feruent. Esa. 57. Tales dico mittunt humores suos.i. dona & munera superius versus nubes, idest ad principes & prælatos & alios iudices & magnates, vt.s.eorum gratiam acquirant, & vt ab eis officia & beneficia obtineant, & vt eos sustineant, & foueant causas suas, quia vt communiter hodie magis amant homines dare munera nubibus, idest potentibus, quæ non indigent, quam pauperibus. Patet quia istis fiunt magna conuiuia, alijs nihil. Et hoc est contra doctrinam saluatoris Lucæ. 14. Cum facis conuiuium, noli vocare diuites, ne & ipsi reinuitent te, & fiat tibi retributio, sed voca pauperes, & claudos, qui non habēnt vnde retribuant tibi, & pater tuus qui est in cœlis, retribuat tibi. &c. Heu charissimi nō sic, non simus mare, puteus, seu flumen. Sed simus nubes rorida, quæ æqualiter & abundanter irrigat vniuersa, sicut fuit Christus qui spiritualiter & temporaliter bona sua diuisit abundanter quod maximè apparuit tempore illo quādo pluuiam suam.i.dona spiritussancti discipulis suis dedit, pluuiam suam dico. Nam sicut vapores ascendunt à terra, & fiunt nubes, à quibus pluuia ignis, & fulgura postmodum deriuantur sic vere Christus hodie ascendit, vt tandem in Pentecoste pluuiam.i.dona & gratias Spiritussancti cum igne visibili suis discipulis destinaret, vt sic corda discipulorum arida irrigaret. similis balenæ. &c. Dic si vis sicut in sermone. Dicat igitur quilibet pius irrigator, & maximè Christus illud, Eccle. 24. Exiui de paradiso. Dixi rigabo hortum meum, &c. Si prædicas de Ascensione, dic sicut supra. Si autem de alio, quocunque festo, dimitte illud exemplum vltimum, & verbum istud de auctoritate.s. exiui de paradiso. Hoc est igitur, secundum quare.s.quare temporalia sunt contemnenda, videlicet vt habeas pietatis dulcorem & compassionem. Irrigans, inquit.

H ¶Tertiò contemnenda sunt, vt caueas prauitatis horrorem & infectionem.s.auaritiam. De terra inquit. Vtile est.n. homini repleto q ipse minuat sibi & q eijciat superfluos humores, alioquin esset in periculo mortis. Sic verè homo repletus diuitijs nisi eas eijciat, fugiat & contemnat, saltem quantum ad affectum, ipse est in periculo mortis culpæ & gehennæ. De terra inquit. Nam sicut auis surgit de terra, alioquin est in periculo capiendi visco vel laqueo, sic vere tu debes fugere contemnereque terrena, alioquin tu es in periculo, & capieris visco luxuriæ, vel laqueo auaritiæ. Ideò dicitur Abrae Gene. 12. Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui. &c.i.de mondo & carne. &c. Sed heu videtur q multi sunt sicut fatuæ aues. Auicula enim tandiu remanet in terra, q ibi capitur & necatur. Sic multi tantum delectantur in terrenis, q ibi per diuersa vitia capiuntur, sicut aneta, quæ non volat altè, nec se elongat a terra, & circa noctem volat, hæc enim videns nemus aliquantulum altum desperat trāsire, sed videns ibi fenestram apertam, eligit sibi viam illam, sed inueniens ibi rete, capitur, & retinetur. Sic vere charissimi illi qui volitant circa terram & circa terrena negotia in caligine huius mundi, qui volunt sursum eleuari per terrenorū contemptum, tales dico facilè capiuntur. Nam quando tales vident & considerant nemus magnum, i. syluam mandatorum Dei, certè ipsi timent transire, timent facere quæ iubentur. Et ideò sibi eligunt viam apertam, viam latam, viam publicam, idest viam mundi, quia scilicet fiunt mercatores, aduocati, & cetera huiusmodi. Eligunt aliquam certam fenestram, aliquem certum modū viuendi, opus aliquod vel exercitium, sed vere statim inueniunt rete diaboli, idest laqueos tētationum.s. auaritiam, superbiam, luxuriam, inuidiam. Nam ex talibus filis & similibus conficitur istud rete. Et ideò homo per diuersa vitia capitur, & per æternam miseriam cruciatur Confortati sunt in terra, de malo ad malum egressi sunt. Hiere. 9. Ah charissimi non sic, sed pro Deo temporalia contemnamus, quia verè necesse est pp euitandum periculum, i.cupiditatis horrorē & infectionē, vt obtineas dignitatis honorē, & prælationē.

I ¶Quartò est necessarium vt obtineas dignitatis honorem & prælationem. Ascendebat inquit. Sicut enim videmus q magna est dignitas corporibus cœlestibus q ab istis corruptibilibus sunt separata, sic vere honorem magnum habet homo spiritualiter quando ab istis infimis & temporalib⁹ se disiungit & separat per contemptum. Quod ostenditur cū dicitur. Et ascendebat. Et sicut ascensus, & eleuatio signum est dignitatis, sic ille qui ab istis terrenis per contemptum se eleuat, dignus & nobilis dici debet, vt de hoc dicatur Lucæ. 19. Ascendit in arborem, quia in terra Deum videre non poterat.s. Zachæus, quia sm homiliam, Deum facile nemo videt constitutus in terra. Nam sicut videmus q flamma est ita dignæ & nobilis naturæ q abhorret inferius detineri, ideò sursum semper nititur eleuari, sic vere cor nobile ista infima abhorret & vilipendit, & ea parum reputat, superiora, quoque quærit, dicens Esa. 2. & Michee. 4. Venite ascendamus ad mōtem

tem domini & docebit nos vias suas. Patet igitur charissimi, secundum anctoritatem qnomodo talis ascensus, idest terrenorum contemptus. Veritatem facit splendere. Fons. Pietatē facit madere. Irrigans. Cupiditatem facit horrere. De terra. Dignitatem facit pollere. Ascendebat. In fine autem si vis, die de illis qni bic dignè per iustam promotionem ascenduot, ꝙ isti sunt sicnt signa cœlestia, quorum ascensus, si signa sunt fortunata & bona, in istis inferioribns bonum facit. Econuerso autem malorum signorum ascensio malum significat, & in inferioribus omne malnm efficit atque causat. Sic vere dicā, quòd quando boni ascendunt ad dignitatē in mundo causant gaudia & vtilitates. Econtra autem malorum ascensio & promotio omnium inferiorum & subditorum est destructio, & turbatio. Vnde de malo ascendente, i. de malo homine dignitatem obtinente potest dici illud psalm. Ascendunt populi, & irati sunt, dolores obtinuerunt omnes habitatores Philistijm. De bono vero ascendente ad officinm dignitatis dicere potest quilibet illnd Apoc. 7. Vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis. vbi nota ꝙ hic ostendnntur qninq; quæ debet habere qui ad gradum prælationis ascendnnt. videlicet

K Decoris speculnm
Valoris cumulum
Splendoris oculnm
Nitoris flosculnm
Honoris titulum.

¶ Habeat ergo decoris conuersationem vt refulgeat. Vidi inquit. Cumolum valoris in perfectione, vt emineat. alterum. i. sit alter quam alij. Oculum splendoris in cognitione vt clare videat. Angelum inquit. Flosculum nitoris, idest puritatis in affectione vt sursum adeat. Ascendentem inquit. Titulnm honoris in promotione, vt iuste sedeat sen præsideat. ab ortu solis. idest à Deo. Bona conuersatio debet apparere. Vidi inquit. q.d. iste est visibilis, & apparens. Moralis perfectio debet præeminere. Alterum. quia ipse debet esse totus alter ab alijs per singulares virtutes. Discreta cognitio debet relucere, quia debet esse Angelus. Pura affectio ima debet horrere, quia debet ascendere ab amore terreno. Ascendentem inqnit. Alta promotio digne debet sedere, quia ipse debet venire ab ortu solis, idest à Deo, & à Dei inspiratione. Habere ergo debet decoris speculum, clare conuersando, quod ostenditur cum dicitur. Vidi. Res. n. clariores sunt vt commnniter altiores & visibiliores, patet de stellis. Sic vere dico quod illi qni in connersatione sunt clari, & qni ab alijs videntur & considerantur vt conspicui, debent esse in dignitate magis ardui. Vidi inqnit. q.d. Clarus est & visibilis per honestam conuersationem. Dignus est ascēdere per promotionem. Vnde de talibus clare conuersantibus & visibilibus promotis & ascendentibus potest dici illud 2. Reg. 28. Deos vidi ascendentes de terra. Deos inquit iuxta' illud ps. Ego dixi dij estis. Econtrario autem illis, qni non sunt dij, idest rudibus, & imperfectis dicitur Exod. 19. Caue te ne ascendatis in montem. Patet ergo ꝙ qui alte vult ascendere, debet habere decoris speculum clare conuersando.

L Vidi inquit. ¶ Secundo debet habere valoris cumulum ceteris eminendo, quia scilicet ipse debet esse alter quam alij, per singularem perfectionem. Alter inqnit. Corpora enim alta, & cœlestia sunt alterius conditionis quam inferiora elementaria & terrestria, non enim recipiunt peregrinas impressiones, nec snbiacent corruptioni vel casui. Sic vere illi qui altè per promotionem habent ascendere, singulari perfectione debent gaudere, nullius peccati corruptioni snbiacere, sed alteri quam alij per distinctam bonitatem debent apparere. Alterum inquit. Vide supra de altero. Vnde de promotione, & ascensu talis alterius potest dici illud ps. Episcopatum eius accipiat alter. Vnde Helyę & Enoch viris perfectissimis & alteris dictum fuit Apoca. 11. Ascendite huc, & ascenderunt in cœlum. Hodie tamen proh dolor sæpe fit ꝙ ad gradum dignitatum non ascendunt illi qui perfectione sunt alteri, sed potius illi qui sunt ab omni bono immutati & alterati. Vnde de nequissimo Antiocho dicitur. 1. Mach. 1. ꝙ ipse ascendit Hierusalem in moltitudine graui, & intrauit sanctificationem cō superbia. quia reuera sæpe fit ꝙ illi qui prę ceteris sunt peiores, Hierusalem. idest ecclesiæ prælaturam ascendnnt sanctificationem status ecclesiastici indignè intrant & recipiunt & multitudinem grauem suorum parentnm & amicorum carnalium secum trahunt. Hiere. 49. Ascendit quasi Leo de superbia Iordanis. Compara si vis malos præsides Leoni. &c. Non sic, sed habeamus valoris cumulum. Alterum inquit.

¶ Tertiò habeat splendoris oculum discrete iudicando. quod M
notatur cum dicitur. Angelum inquit. Nota, corpora quo sunt subtiliora, sunt communiter altiora. Patet de aere & de igne. Patet etiam de partibus aeris, quia illę quæ sunt altiores sunt subtiliores [illegible]iores. Sic vere dico, ꝙ illi qui sunt per scientiam & di[illegible]nem subtiles debent esse per promotionem sublime[illegible]lum inquit. q.d. quilibet talis debet esse angelus sub[illegible]ogitando & iudicando. Figura Iudi. 13. vbi dicitu[illegible]elus domini ascendit in cœlum in flamma, quia. s. in [illegible]a clarę cognitionis debet vir angelicus ascendere ad cœl[illegible]m prælationis. Iudi. 13. Ascendit angelus domini de Galgala ad locum flentium. Galgala interpretatur reuelatio, quia. s. tales iusti à diuina reuelatione ascensum promotionis assumunt, & ad locum flentium. i. ad laborem prælationis ascendunt. Et nota quomodo officium prælationis dicitur locus flentium. Quia reuera minus est ibi gaudij quam mœroris. Et de tali promotione plus debet homo gemere, quam ridere. vnde Esa. 15. & Hiere. 48. habetur sic. Per ascensum enim Luith flens ascendet. &c. Et in ps. dicitur. Ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarū. Angelus ergo debet esse. i. subtilis & discretus. Dic sicut vis. Aduerte tamen, ꝙ hodie sæpe fit ꝙ ad istum gradnm non semper scientes ascēdunt, sed potius ignorantes. Figura Apoca. 13. vbi dicit ꝙ ipse vidit de mari bestiam ascendentem cornibus munitam, & diadematibus insignitam, & bellum contra sanctos facientē, quia. s. bestiæ hodie. i. ignorantes non angeli gradum dignitatis ascendunt, cornuti & mitrati fiunt, diadema honorum gerunt, & sanctos, idest bonos subditos tribulant & subuertunt & tamen ascensus & promotio talium bestiarum in ecclesia prohibetur à Deo. Esa. 35. Non erit ibi Leo, & mala bestia, non ascendet super eam. Nō sic ergo, sed angelū. &c. ¶ Quar- N
tò habeat flosculum nitoris, pure affectando. Ascendentem inquit. Vapor qnanto purior, tanto altius ascendit. Sic illi qui sunt mundiores in affectione, debent esse altiores in promotione ps. Quis ascendet in montem domini? Sequitur. Innocens manibus & mundo corde. ¶ Quintò habeat titulum ho- O
noris, iuste subintrando, quia. s. ipse debet venire ab ortu solis. i. à Deo. ps. Ab ortu solis vsque ad occasum & ex syon species decoris eius. Omnes. n. stellæ incipiunt ascensum suum, ab ortu solis. Sic omnes prælati debent à Christo incipere, non à carne, non à symonia, nen à mundo. &c. Vnde ꝙ dominus tales ascendere faciat & promoueat, patet Amos. 9. vbi dicitur. Ascendere feci Israel de terra Ægypti. Sic ergo patet, quomodo quinque snnt necessaria ad dignum promotionis ascensum. Replica, & hoc snfficit. &c.

Aser. Patriarcha filius Iacob interpretatur atrium, diuitiæ, beatitudo, aut beatus erit. Iste ergo signat A
Christum vel prælatum seu virum iustum, qui est atrium, ad respiciendum, diuitiæ ad reficiendum, beatitudo ad perficiēdum, beatus erit ad sufficiendum. Iste enim proficit alijs, ideò dicitur atrium, diuitiæ, & beatitudo. Ideò de hoc dicit Gene. 49. Aser pinguis panis eius & prębebit delitias regibus. Proficit etiam sibi. Ideò dicitur. Beatus erit. Et de hoc Deu. 33. Benedictus in filijs Aser.

Asia. Gradiens seu eleuans sen auferens, aut elatus, sustollens dominum, vel plasmatio domini. Expone si A
vis de anima qnæ graditur proficiendo, de religione quæ eleuat contemplando, de mundo qui aufert damnificando, de diabolo qui est elatus superbiendo. &c.

Asinus. Est animal vile, humile, stolidnm, & rude, la- A
boribus deditum, & humanis vsibus dedicatum. Et signat illos, qui seipsos reputant viles, humiles atq; rudes, & qui continuè laborant per pęnitentiam, & vtilitatib⁹ proximorum se deputant per veram amicitiam. De talibus ergo dicitur. Gene. 49. Isachar Asinus fortis accumbens inter terminos, vidit requiem ꝙ esset bona, & supposuit humerum ad portandum, & factus est tributis seruiens. Sicut. n. Asinus post laborem accumbit, sic iusti post huius vitæ miseriā, accumbunt cum Abraham Isaac & Iacob. Diuide ergo, & prosequere auctoritatem istam sicut supra vbi accumbere. vel si vis, dic ꝙ cum Asinus sit animal solidum stolidum & hispidnm, ita ꝙ propter primum fortiter oneratur, propter secundum sensibus hebetatur, propter tertium immundum reputatur, possum dicere, ꝙ Asinus signat tria, videlicet virum iustū, simplicē, & corpus. Iustū, qui est Asinns patiens Simplicē, qui est Asinus insipiens. Corpus, quod est Asinus rudiēs.

¶ Dico

B ¶Dico ergo ꝙ Asinus signat iustum patientem qui multum, oneratur. Asinus.n. est animal patiens oneris & laboris. si iustus. vnde Eccl. 33. Cibaria & virga & onus Asino. Cibaria doctrinæ, virga disciplinæ, onus laboris & pœnitentiæ. & breuiter iustus potest dici ille asinus de quo dictum est supra. Isachar asinus fortis. &c. Item asinus signat simplicem ignorantem qui iuste supportatur. Vnde dicitur Exo. 23. & Lucæ. 14. ꝙ asinus qui in foueam cadit, debet subleuari, & à periculo, liberari. Item 3. Reg. 13. dicitur quod Leo iuxta asinum stabat, ipsumque non lædebat aut comedebat. In quo notatur, ꝙ asini. i. simplices non debent offendi ab alijs vel grauati, nec etiam spiritualiter scandalizari, sed potius eripi a periculo, & iuuari. Isti figurantur in asina quam Christus equitauit. Mat. 21. Et in alia quæ angelum melius quam propheta Balaam vidit, & cum increpauit. quia. s. simplices Deo sunt specialiter dotati, & ad videndum angelum. i. ad contemplandum spiritalia prophetis. i. viris litteratis & sapientibus sunt pares facti. Aug. Simplices rapiunt cœlum, & nos cum litteris mergimur in profundum. Item asinus signat corporis ruditatem, qui iuste stimulatur seu subiugatur. 3. Regum. 13. Sternite mihi asinum. Iste est asinus in quo sedens Axa filia Caleph suspirauit sicut dicitur Iudi. 1. Quia reuera anima filia Dei semper debet gemere quandiu se videt asino corporis insidere, sed transeo causa breuitatis.

A **Asor.** Vide interpretationem & expone s̄m hoc & s̄m historiam. Fuit.n. Asor ciuitas gentilis.

A **Aspectus. Aspicere.** Nota ꝙ aspectus in scriptura accipitur actiuè, & passiuè. Actiuè accipitur quando homo aspicit, videt, cogitat, meditatur & aduertit illa quæ sibi sunt necessaria ad salutem, videlicet ad Dei maiestatem. Micheæ. 7. Ego autem ad dominum aspiciam. Item ad mundi vanitatem Hier. 4. Aspexi terram, & ecce vacua erat, & nihil &c. Ad cordis prauitatem. ps. Iniquitatem si aspexi in corde meo. Christi pœnalitatem. Zach. 12. Aspicient in me quem confixerunt. Deus etiã aspicit homines per suam dulcissimam pietatem, ps. Protector noster aspice Deus. & ps. Aspice in me, & miserere mei. Et de his omnibus dic sicut de respicere & videre. Item aspectus accipitur passiuè, & sic aspectus hominis idem est ꝙ exterior apparentia, & conuersatio, quæ ab alijs aspicitur & videtur. Gen. 3. Vidit mulier lignum ꝙ esset pulchrum, aspectum delectabile. Nota ergo ꝙ aspectum istum debemus cõponere & ornare per virtutẽ honestatis, ne aliquid ibidem appareat quod oculos intuentis offendat. Et de tali aspectu possit dici illud Ezech. 1. c. Aspectus rotarum & opus earũ quasi si esset rota in medio rotæ, & vna similitudo ipsarum. Ista auctoritas potissime potest dici de religiosis vel clericis. In quibus verbis ostditur ꝙ ad hoc ꝙ aspectus nr̄æ cõuersationis sit apud Deũ & homines gratiosus, necesse est ꝙ ibi appareat.

B Velocitas motus
Agilitas actus
Identitas affectus
Conformitas habitus.

¶Sic igitur in aspectu cõuersationis nostræ necessaria est nobis. Velocitas obeditiua, commutatiua. Rotarum. Vtilitas executiua. Opus earum Identitas charitatiua, quia debemus esse rota in medio rotæ per charitatem mutatiuam quia debemus esse vna similitudo s. in nobis. Debemus enim habere commutationem & vnitatem, affectionem, veracem imitationem. Debemus igitur commutari velociter, quia debemus esse rotæ. rotæ inquam, quæ mouentur de loco ad locum & faciliter de superiori ad inferius declinantur. Sic vere nos debemus faciliter & velociter commutari, volui & verti moraliter & localiter per virtutem obedientiæ & subiectionis exterius, & per virtutem cõuersionis pœnitentiæ interius. Nam à superiori statu elationis & superbiæ debemus verti, volui & mutari ad inferius humilitatis & patientiæ. De loco etiam ad locum debemus velociter ad præceptum superioris volui per virtutem subiectionis & obedientiæ. Ideò de talibus rotis. i. de viris obedientibus, & seipsos moraliter conuertentibus & localiter mouentibus, dicitur Ezechi. 10. Rotas illas audiente me vocauit volubiles. Quod est contra multos qui reuera per obedientiam nõ voluuntur, per penitentiam non conuertuntur, per contritionem etiam non mutantur, immo reuera per obstinatam malitiam immobiles & immutabiles inueniuntur, quia & Deo & prælatis indurati procaciter opponuntur. Isti ergo non cõuertuntur de malo in bonum, immo potius de bono in malum, similes quibusdam lapidibus qui in hybernia generantur. Dicit enim Isid. ꝙ quidã lacus est in Noruigia hiberniæ, in quo si palus ligneus quanquam sit mollis & flexibilis infigitur, illud quod est in aqua, efficitur lapideum, quod in terra, efficitur ferrum, & sic per virtutem illius laci lignea mollities in duritiam lapideam & ferream commutatur. Reuera charissimi, multæ tales improbæ conuersiones, mutationes, alterationes, sunt hodie in lacu huius mundi. Et qui ipsum aspexerit, & cor eius humectauerit, delectauerit & attraxerit, ipse pro certo conuertitur in lapidem & in ferrum, quæ sunt res frigidæ duræ immobiles atque graues, quia scilicet isti sunt frigidi per indeuotionem, duri per obstinationem, immobiles per inobedientiam, atque graues per auaritiam. Ideo de talibus lapideis, & ferreis dicitur Exo. 15. Fiant immobiles quasi lapis. Non sic charissimi non, sed pro Deo simus rotæ volubiles & mobiles, nosipsos ad bonum conuertendo, & Deo, & superioribus obediendo. Rotarum inquit. Ezechiæ. 1. Apparuit rota vna super terram. Pulchrum est enim videre & aspicere hominem agilem & obedientem. Aspectus enim solis & cœli tanto est mirabilior, quanto dignoscitur esse mobilior. Ideò Prouerb. 22. dicitur. Vidisti hominem velocem in opere suo? coram regibus stabit. Ideò præcipitur Ecclesiasti. 31. In omni opere tuo esto velox. Vnde de aspectu talis potest exponi illud Matth. 28. vbi dicitur de angelo quòd erat aspectus eius sicut fulgur, vestimenta eius sicut nix. Quia talis debet esse angelus per sapientiam, fulgureus per obedientiam, niueus per castitatem & munditiam. Rotarum inquit. Vnde ibidem Ezech. 1. Statura quoque erat in rotis & altitudo & aspectus horribilis, & totum corpus in circuitu plenum oculis &c. Expone & dic quomodo iusti sunt horribiles. i. terribiles demonibus & iniquis. Debemus ergo agitari seu commutari velociter promptè obediendo. ¶Secundò dico ꝙ nos C debemus occupari viriliter seu vtiliter, bonum perficiendo. Opera inquit earum. Multa enim sunt quæ libenter aspiciuntur propter effectus mirables quos operantur, sicut patet de stellis & lapidibus preciosis. Sic iusti merito aspici promerẽtur, pro eo ꝙ mirabilia virtutum opera exequuntur, quemadmodum de Dauid, qui interpretatur manu fortis, dicitur. 1. Regum. 16. ꝙ ipse erat pulcher decoraque facie. sic scilicet, ꝙ illi sunt pulchriores ad aspiciendum, qui sunt fortiores ad bene operandum. Ioann. 5. Opera quæ ego facio, testimoniũ perhibent de me. Patet ergo ꝙ nos debemus vtiliter occupari, bonum perficiendo. ¶Tertiò dico ꝙ nos debemus diligere D veraciter. quia scilicet nos debemus esse rota in medio rotæ, hoc est dictu, ꝙ alter debet habere alterum in medio sui, idest in corde per dilectionem & amorem. Sicut enim inter duo specula vicina imago vnius resultat vsque ad intima alterius, ita quòd quodammodo vnum habet aliud in medio sui, inquantum scilicet imago vnius in alio resultat, sic vere inter socios & amicos & vicinos tanta debet esse identitas charitatis, quòd alter alterum debet in seipso iugiter cõtinere & portare. Rota inquit in medio rotæ. vt sic quilibet possit dicere socijs & vicinis suis illud Lucæ. 22. Ego autem in medio vestrũ sum, Et talis aspectus vbi refulget charitas, valde est gratiosus. Sicut patet de aspectu rosarum quæ coloris sunt ignei, & purpurei. Figura Ezech. 1. vbi dicitur ꝙ de sanctis animalibus exibant scintillæ quasi aspectus æris candentis. Æs enim candens & ardens signat charitatem. Rota inquit. &c. Ezech. 1. In medio earum similitudo quattuor animalium, & hic aspectus eorum. Istud tamen est contra mundanos amicos, qui non sunt sicut rota in medio rotæ, sed potius sicut rota iuxta rotam. qui. s. non se contingunt nisi modicum & in puncto. Quia reuera contactus amoris & charitatis illorum nõ est intrinsecus sed extrinsecus, & ideò valde est modicus, & ineptus. Non sic charissimi, sed sit aspectus noster charitatiuus. Debemus ergo affectare veraciter. ¶Quartò debemus imitari conformiter, quia. s. vna debet esse similitudo ipsorum quattuor. Nam quotquot sumus, debemus esse eiusdem conformitatis similitudinis & æqualitatis, communitatis, & vnitatis, s. sine partialitate & singularitate. vt sic dicamus illud Prouer. 1. Marsupium sit vnum omnium nostrum. Sicut.n. videmus ꝙ animalia quæ sunt eiusdem speciei, vnam habent similitudinẽ & figuram, sic vere illi, qui sunt eiusdem speciei & eiusdem fidei religionis ecclesiæ, vel collegij, debent habere inuicẽ conformitatem vnitatem, similitudinem, paritatem. Quod est cõtra multos, qui rectè videntur esse monstrum in natura. Est.n. B

monstrum

monſtrum in natura.quando vnum indiuiduum dioerſificatur notabiliter à ſua ſpecie, ſicut;dicit Iſidor. ꝙ in Æthiopia ſunt homines qui capite carent,& oculos habent in humeris. Sic vere multi ſunt hodie in ſeculo & in clauſtro qui in conditionibus & in moribus & in habitu & geſtu ſunt alijs diſſimiles & difformes ſicut patet de modernis religioſis ſecularibus & clericis ſe inſolite veſtientibus & gerentibus,ita ꝙ recte tales videntur eſſe hodie monſtrum in natura,quia.ſ.non ſequūtur modum,& regulam aliorum,carent enim capite rectæ intentionis. Oculi autem ſuę cōſiderationis videntur eſſe in humeris,quia.ſ.non reſpiciunt niſi ad temporalia, & ad mundi bona.i.ad mundanæ gloriæ vanitatem. Ideò de talium diſſimilitudine dicitur Sap. 2.Grauis eſt nobis ad videndum,qm̄ diſſimilis eſt alijs vita eius. Et poteſt eſſe verbum bonorum, & perfectorum,quibus pro certo graue eſt videre talia monſtra ſ.tales inſolentes ſe taliter inhoneſtè portantes & gerentes.Et hoc bene figuratur Ezec. 1.vbi dicitur ꝙ ſuper caput animalium erat quaſi ſimilitudo firmamenti,quaſi aſpectus cryſtalli horribilis.Quia reuera noſtra moderna animalia.i.noſtri religioſi & clerici videntur habere firmamenta ſuper caput,inquantum.ſ.per curioſitatem veſtium ſunt ſtellati,& more cryſtalli lucidi & ornati. Iſte tamen ornatus dicitur horribilis, quia pro certo magnus horror eſt bonis hominibus tales aſpicere,& eorum horribilem conuerſationem videre.&c. Iſtud applica contra milites & alios curioſos qui gloriantur alijs eſſe in aſpectu diſſimiles & difformes.Naum.2.Aſpectus eorum quaſi lampades & quaſi fulgura diſcurrentia.Non ſic, ſed ſit vna ſimilitudo omnium. Vnde Ezech. 1.Aſpectus rotarum ſimilitudo vna.Non ſic chariſſimi,ſed pro Deo habeamus ſimilitudinem communitatem,& conformitatem, & faciamus ſicut Chriſtus Philipen.2.qui fuit in ſimilitudinem hominum factus,& habitu inuentus vt homo.Sit igitur in nobis vnitatis, conformitas.charitatis identitas,& voluntatis mobilitas, ſic habebimus aſpectum pulchrum gratioſum laudabilem & formoſum. vt de nobis dicatur illud Ezech. 1.in fine. Vidi quaſi ſpeciem ignis ſplendentis in circuitu, velut aſpectum arcus, cum fuerit in nube in die pluuiæ.hic erat aſpectus ſplendoris per gyrum & ſimilitudo gloriæ Dei,&c. Expone de aſpectu conuerſationis iuſtorū.Et ſi vis dic quomodo aſpectus virgarum faciebat concipere oues.Gene. 30. Sic exemplum bonorum.&c. Vide vbicunque ſit mentio de conuerſatione,& exēplo. De aſpectu autem Chriſti paſſiuo quo aſpicitur à deuotis,poteſt dici ꝙ iſte inuenitur.ſ.

Specioſus,carnem aſſumendo
F Doloroſus,crucem ſuſtinendo
Gratioſus,veniam concedendo
Virtuoſus,inferos ſuperando
Rigoroſus,impios iudicando
Glorioſus,in cœlo triumphando.

¶Fuit igitur in Chriſto aſpect᷑ decoris, quia ſecundū p̄s. Iſte in carne apparens fuit ſpecioſus præ filijs. Et Gene. 39. Erat Ioſeph pulchra facie & decorus aſpectu. Item fuit in eo aſpectus doloris,quia.ſ.de iſto paſſionem ſuſtinente dicitur Eſai. 52. Inglorius erit inter viros aſpectus eius. Et ibidem 53.Vidimus eum , & non erat aſpectus.Virum dolorum & ſcientem infirmitatem.Item fuit in eo aſpectus vigoris.quia.ſ.de ipſo inferos ſuperante & à mortuis reſurgente poteſt dici illud Dani. 3. Aſpectus faciei eius immutatus eſt.Item erit in eo aſpectus rigoris.ſ. in iudicio. Vnde de filio hominis ſedente in throno dicitur Ezech. 1.Similitudo inquit throni , & quaſi aſpectus hominis deſuper, & vidi quaſi ſpeciem electri, velut aſpectum ignis intrinſecus.Expone de iudicio & igne & iuſtitiæ rigore. ¶ Item erit in eo aſpectus ſplendoris.ſ.in patria,quando aſpicietur à nobis, hæc viſio gloriæ Dei. Et iſta ſufficiant de aſpectu paſſiuo.De aſpectu vero actiuo vide infra de aſpicere,& de reſpicere,& de alijs titulis ſynonymis. Vt de nobis dicatur illud Mathęi. 28. Erat autem aſpectus eius ſicut fulgur, & veſtimenta eius, ſicut nix. Quod eſt contra multos de quibus propter aſpectum ſuæ inhoneſtæ conuerſationis poteſt dici illud Ezech. 1. Statura quoque erat in rotis, & altitudo & aſpectus horribilis. Allega themata per omnia vocabula,ſiue de aſpectu, ſiue de opere, ſiue de medio,ſiue de vno, ſiue ſimilitudine. Nota, ꝙ æquus ad aſpectum virgę incipit currere.ſic homo ex conſideratione virgæ.i.conductionis Dei vel prælati.Figura Gen.30. de ouibus quę ad aſpectum virgarum conceperunt.Vide tam de correctione quam de reſpicere. Nota quomodo Elephas ad aſpectum ſanguinis ad prælium animatur. Sic & nos ex cōſideratione ſanguinis & paſſionis debemus contra diabolum animari. Zach. 12. Aſpicient in me quem confixerunt. Heb. 12. Aſpicientes in auctorem fidei, & conſummatorem Ieſum.&c.Vide infra de Reſpicere.

Aſpergere.

Nota ꝙ aſpergere idem eſt, ꝙ aliquid ſuauiter ſpargere. Et quia inuenio, ꝙ A multa ſparguntur & diſperguntur,notabo ꝙ aſpergere poteſt ſignificare in bono & in malo. Eſt enim aſperſio

Fluminis
Sanguinis
Cineris
Pulueris
Olei
Hiſopi
Sulphuris.

¶ Prima eſt aſperſio innocentium qui aſpergūtur flumine baptiſmali.Figura Nume. 19.vbi dr̄, ꝙ qui tangebat cadauer hominis mortui,immundus efficiebatur Sed tandem aqua expiationis aſpergebatur,& taliter mundabatur. Sic verè quia nos omnes cadauer mortui Adam carnem ab ipſo ducendo tangimus,ideò immunditiam originalis culpæ contrahimus. Sed quando aqua expiationis in baptiſmo aſpergimur, tunc à tali infectione mundamur, ſi tamen fide propria ſiue parentum vtamur & fulciamur. Hebr. 10. Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aſperſi corda à conſcientia mala, & abluti corpus aqua munda. ¶ Secunda eſt aſper- B ſio ſperantium & credentium,qui.ſ.aſperguntur ſanguine virtuali.ſ.ſanguine Chriſti & meritis ſuæ paſſionis. Virtus enim ſanguinis Chriſti eſt aſperſio credentium, quia ſicut aſperſio roris ardorem aeris temperat, & aſperſio pinguedinis ignem inflammat,ſic virtus dominicę paſſionis & ſanguinis calorem concupiſcentiæ ab aere conſcientiæ refrenat, & ardorem Spiritusſancti inflammat. Chriſtus ergo figuratur in ſacerdote, qui ſanguine paſſeris occiſi leproſum ſepties aſpergebat,& ſic eum purificabat & mundabat,ſicut dicitur Leui. 4. Quia reuera ſummus ſacerdos Chriſtus , ſanguine paſſeris.i. proprij corporis immolati, leproſum.i.genus humanum aſperſit, & ſepties , hoc eſt dictu , perfectè & integrè à ſeptem peccatis mortalibus expiauit. Eſa. 42. Ipſe aſperget gentes multas. Iō fidelibus dicitur Hebr. 12. Acceſſiſtis ad ſanguinis aſperſionem melius loquentem quam Abel. Et bene melius loquitur ſanguis Chriſti,quia.ſ ſanguis Chriſti miſericordiam prædicauit. Vnde Leuit. 16. dicitur ꝙ propitiatorium ſanguine ſepties aſpergebatur.ad denotandum ꝙ propitiatio omniū peccatorum per ſanguinem Chriſti figuratum efficiebatur. Sanguis autem Abel iuſtitiam poſtulauit.Gen.4. Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra. ¶ Tertia eſt aſperſio pęniten C tium,quia.ſ.aſperguntur cineribus, vt ſuperfluitas corrodatur, Recentes enim pelles aſperguntur cinere, vt pilus cadat & euellatur. Panni etiam immundi aſperguntur lixiuio, quod fit de cinere, vt inde maculæ ſuſtollantur. Sic verè peccatores, qui ſunt putridi ſpiritualiter,& immundi,cinere qui aeris eſt ſaporis & mordificatiui vigoris.i.pęnitentiæ aſperitate aſperguntur,& ſic pili exterioris vanæ conuerſationis recedunt,& corruptio carnalitatis conſumitur, & omnis vitiorum immūditia abſtergitur, & innocentiæ munditia reparatur. Ideò anima poteſt figurari in Thamar filia Dauid, de qua ſtuprata ab Amon legitur. 2. Reg. 13. ꝙ aſpergens cinere caput & rupta talari tunica de domo corruptoris ſui recedebat clamando.Quia reuera Thamar,quę interpretatur amara & commutata.i.anima pœnitens,à priſtina conuerſatione ſe commutās videns ꝙ frater ſuus.i.corpus ipſam fędauit diuerſis vitijs, debet amara & triſtis eſſe per contritionem, tunicam conſcientiæ rumpere per cordis, & oris confeſſionem, clamare. ſ.ad Deum per orationem, caput mentis cinere aſpergere per pęnitentiæ macerationem & afflictionem, interius gemere, per amaram contritionem, & manus apponere per ſatisfactionē, & de domo corruptorum ſui.i.de mundo recedere per contemptum & abominationem. Abſalon fratrem ſuum qui interpretatur patris lucerna.i. ad.Chriſtum accedere per affectionem. De tali ergo aſperſione cineris dicitur Heb.9. Cinis vitulæ aſperſus inquinatos ſanctificat. Ideò conſulitur Hier. 25.Vlulate paſtores & clamate,aſpergite vos cinere optimates gregis.¶ Quarta eſt aſperſio morientium,qui.ſ.aſpergun- D tur puluere finali ſeu mortali,hoc eſt dictu, conſiderationis, reſolutionis, & pulueris, in quem corpus redigitur per mortem. Sicut enim video quòd pulueres ſpecierum condiunt ſalſamenta, & cibaria & carnes putreſcere non ſinunt, ſic puluis memoriæ mortis ſi inde aſperſi fuerimus, ſpiritualiter nos condiet,& ſapidos in ore Dei faciet, & per timorem inde cō-

ceptum

ceptum ad conuenientiam debitam nos reducet, & per peccata putrefieri non permittet. Idoò beno dicit Michez. 1. In domo pulueris puluere vos conſpergite. Vnde 2. Regum. 1. dicitur ſic. Die tertia apparuit bomo veniens de caſtris Saul veſto conciſa: & aſperſus puluere caput, & venit ad Dauid. Talis enim poteſt ſignificare hominem timoroſum, qui puluere, i. conſideratione mortis aſperſus, & veſte corporis per pœnitentiam conciſus, de caſtris Saul. i. de ſtatu peccati recedit, & ad Dauid. i. ad Chriſtum venit. ¶ Quinta eſt aſperſio indigentium, qui ſ. à viris pijs aſperguntur oleo. i. eleemoſyna temporali, quæ. ſ. dolores pauperum more olei mitigat atque lenit. Figura Leui. 14. digitum dextræ manus ſepties contra dominũ aſperget. quia reuera oleum miſericordiæ de ſiniſtra bonorũ temporalium ſumitur. Deatera vero bonorum æternorum intingitur, in quantum pro intentione æternorum eleemoſyna pauperibus elargitur. Septies autem contra dominum aſpergitur quando amore Dei ſeptem miſericordiæ opera efficiuntur. Vnde de tali aſperſioue olei miſericordiæ dicitur Leui. 8. ꝙ Moyſes tollens collyridam Aſperſam oleo pane & lagana tradidit eam Aaron & filijs eius. ¶ Sexta eſt aſperſio cō-
E templantium qui aſpergũtur hiſopo ſalutari. i. humilitatis virtute. quæ per hiſopum deſignatur, dicentes domino illud. ps. Aſperges me domine hiſopo, & mundabor, lauabis me, & ſuper niuem dealbabor. Hiſopo enim aſpergebatur aqua qua purificabantur mundandi, ſicut dicitur Leui. 14. ad denotandum ꝙ nulla poteſt eſſe purificatio, lotio, vel aſperſio vitiorũ, niſi humilitas intercedat. Quinimmo ſi quis aqua lachrymoſę deuotionis aſpergitur, neceſſe eſt ꝙ hiſopus immittatur. Vnde videtur ꝙ viri deuoti ſimiles ſunt auibꝰ diomedeis, quę templum Diomedis in ſylua Diomedea in mari Mediterraneo frequentabant, & quodam mirabili ritu aquam de mari in alijs portantes, aram alas excutiendo aſpergebant, & ſuo modo luſtrabant. Quia reuera viri deuoti aquam lachrymarum debent in mari. i. in amaritudine conſiderationis accipere, aram cordis inde aſpergere, templum Dei per deuotionẽ frequentare, & ſe humiliter Deo dedicare. Vnde Leuitis. i. viris eccleſiaſticis & deuotis præcipitur. Nume. 8. Aſpergantur
F aqua luſtrationis, & radant omnes pilos ſuæ carnis. ¶ Septima eſt aſperſio delinquentium, qui aſperguntur ſulphure criminali. Puluis enim ſulphuris facit fętere & ardere. Quia reuera, quando ſulphur peccati in homine ſpargitur, fętorẽ infamiæ incurrit, & ardorem gehennæ finaliter ſentit. Vnde. Ioan. 18. dicitur de peccatore. Calcet ſuper eum quaſi rex interitus. Sequitur. Aſpergatur in tabernaculo eius ſulphur. &c. Sufficit de aſpergere. Vide de Spargere. &c.

A **Aſpicere.** Nota ꝙ Aſpicere idem eſt ꝙ aliquid acutè & attentè inſpicere. Et eſt idem ꝙ conſiderare attendere & videre. Et ſic dicam breuiter ꝙ eſt idem

	Dei	Deus aſpicit cuncta diſponendo
	Iuſti	Iuſtus aſpicit dignè meditando
Aſpicere	Impij	Impius aſpicit alios explorando
	Diaboli.	Diabolus aſpicit oĩbus inſidiando.

¶ De aſpectu Dei dicitur in ps. Dominus de cœlo in terram aſpexit, vidit omnes filios hominum. De aſpectu iuſti dicitur ad Hebre. 1. Aſpicite in gentibus, videte & admiramini. De aſpectu inuidioſo impij dicitur. Michez. 7. Aſpiciet me inimica mea, & induetur confuſione. De aſpectu malitioſo diaboli dicitur Abacuc. 3. Aſpexit & diſſoluit gentes, & contriti ſunt montes ſeculi, incuruati ſunt colles mundi ab itineribus æternitatis eius. Dicamus ergo aliquid de aſpectu Dei, & iuſti. Deus enim aſpicit omnia, licet non videatur aſpicere. Sunt quædam animalia quorum oculi non videntur, ita quòd non videre vel non aſpicere crederentur, niſi videre per experientiam probarentur, ſicut patet de pulicibus & alijs minutis animalibus. Sic verè fatuo videtur ꝙ dominus non habeat oculos, & ꝙ non aſpicit facta noſtra, pro eo ꝙ multa diſſimulare, & ac ſi non videret de rebus modicum curare videtur, iuxta illud Ezech. 8. ca. Dereliquit dominus terram, & dominus non videt. Et iuxta illud Iob. 22. Nubes latibulũ eius, nec noſtra conſiderat. Et de fatuis dicitur in ps. Et dixerunt quomodo ſcit Deus, & ſi eſt ſcientia in excelſo? Et Eſa. 57. Dicit ipſe Deus. Ego tacens, & quaſi non videns. Veruntamen ſic non eſt in re, quia ipſe videt & aſpicit vniuerſa, quod licet non ſemper, quandoque tamen per experientiam manifeſtat. 2. Machab. 7. Dominus Deus aſpicit veritatem. Vnde 2. Mach. 12. vniuerſa conſpicit Deus dominus. Ideò ibidem. 15. dicitur. Honora eum qui vniuerſa conſpicit. Et ſi vis nota ꝙ Deus Aſpicit

Indigentes ad eis miſerandum
Supplicantes ad eos audiendum
Laborantes ad eos præmiandum
Delinquentes ad eos ſubuertendum.

Dico ergo ꝙ Deus aſpicit miſeros, vt eis ſubueniat B

Aſpectus enim eius eſt ſicut Caladrij, qui infirmum aſpiciendo dicitur ſanare. Ideò petebat Dauid in ps. Aſpice in me, & miſerere mei. ¶ Item aſpicit humiles, vt eos exaudiat. Vnde Eccleſiaſt. 35. Oratio humiliantis ſe nubes penetrabit, & nõ diſcedet donec altiſſimus aſpiciat. ¶ Item aſpicit bene operantes & laborantes, vt eis remunerationem faciat. Eccleſiaſtie. 24. Penetrabo inferiores partes terræ, & inſpiciã omnes dormientes & illuminabo omnes ſperantes in domino. ¶ Itẽ aſpicit malos, vt eos puniat. quod potiſſime fiet in iudicio, quando videbitur aſpectus cryſtalli horribilis ſuper capita animalium, ſicut dicitur Ezech. 1. Baſiliſcus enim niſi primo aſpiciatur ab homine, ipſum ſi aſpicit interficit, Lupus etiam ſi aſpiciat antequam aſpiciatur ab homine, raucum facit. Sic vere niſi in primo dum hic viuimus Deum aſpexerimus. ſ. per fidem & deuotionem, aſpectum eius in iudicio ſuſtinere non poterimus. Si enim expectemus ꝙ tali aſpectu primus nos videat, neceſſe eſt ꝙ ſic aſpiciens nos occidat, quapropter neceſſe eſt ꝙ à nobis primus inſpiciatur, vt aſpectus ſui violentia deuitetur. Eccl. 16. Montes ſimul & colles & fundamenta terræ cum aſpexerit illa Deus tremore concutientur. Et in ps. Veritas de terra orta eſt, & iuſtitia de cœlo proſpexit. Vnde Eccleſia. 2. dicitur. Veh qui dereliquerunt vias rectas, & diuerterunt in vias prauas, & quid facient cum inſpicere ceperit dominus? Sed de iſto aſpectu diuino, vide infra vbi Reſpicere. Sed de aſpectione viri iuſti, nota ꝙ ſicut Aquila de longe proſpicit prædã ſuam, & ideò indiguit acuto viſu, ſic quia præda noſtra. ſ. gloria Paradiſi longe diſtat à nobis, neceſſe eſt ꝙ clarum & acutum habeamus diſcretionis viſum, vt. ſ. aſpicere poſſimus illa quæ ad hãc prædam acquirendam ſunt neceſſaria de remotis. Multa. n. ſunt interim aſpicienda, conſideranda & videnda, vt finaliter preda celeſtis gloriæ non per fidem, ſed per ſpeciem aſpiciatur, & Deus Deorum in Syon videatur

Ergo nota ꝙ Iuſtus aſpicit
Seipſum ad ſe cognoſcendum
Mundum ad vilipendendum
Proximum ad ſubueniendum
Pręlatum ad obediendum
Deum ad ei ſeruiendum
Diabolum ad eum ſugiendum
Peccatum ad eijciendum
Impium ad eum deteſtandum
Infernum ad eum metuendum
Paradiſum ad eum appetendum.

C ¶ Iſtis enim decem modis vertitur aſpiciendo, & conſiderãdo oculus viri iuſti, figuratus in rota Eze.
D 1. quæ in circuitu oculis erat plena. Igitur aſpice teipſum vt te deſpicias. ſ. natiuitatẽ, quam vilis ſit, vitam quam fragilis ſit, mortem quam miſerabilis ſit. Vnde de Petro dicitur Ioann. 20. ꝙ inclinauit ſe, & aſpexit in monumentum. i. ad mortem. Item aſpice mundum vt hunc reijcias, ſ. quam ſit vanus, varius, & defectiuus. Hiere. 4. Aſpexi terram, & ecce vacua erat & nihil. Item aſpice proximum, vt huic ſubuenias. Aſpice enim dico, ſupple ad eũ ſubueniendum, ad eum diligendum, & ipſius miſeriam ſubleuandum. 2. Eſdræ 6. Præcepi & aſpexi vt adiuuent eos, qui ſunt in captiuitate Iudæorum. Item aſpice prælatum, vt. ſ. ei obedias, & vt bona exempla ab eo recipias. Exod. 25. Aſpice & fac ſm exemplar quod tibi in monte monſtratum eſt. De viro iuſto etiam & exemplari, qui ad hoc debet aſpici vt imitetur, poteſt dici illud Exod. 33. Aſpiciebant tergum Moyſi donec ingrederetur tentorium. Item aſpice Deum, vt. ſ. ei ſeruias, & vt ipſum credas & timeas. Michez. 7. Ego autem ad Dominum aſpiciam. Aſpiciendus eſt veniens in carne, tranſiens ad crucem, aſcendens ad culmen, rediens ad examen. Veniens dicò per incarnationem. ſic aſpiciebat eum Daniel, dicens Dan. 7. Aſpiciebam in viſione noctis, & ecce filius hominis veniebat. Moriẽs etiam per crucem & paſſionem, quia ſ. populus qui hunc ſerpentem pendentem in palo proſpicit, ſanatur. Nume. 21. Vnde Marci. 15. de Chriſto dicitur crucifixo. Erant autem mulieres à longe aſpicientes. Aſcendens etiam ad paradiſi culmen aſpiciendus eſt. Actu. 1. Viri Galilæi quid ſtatis aſpicientes in cœlum. &c. Aſpiciendus eſt inſuper rediens ad iudicium & examen. Vnde ipſe iudicaturus dicit

dicit Zach. 12. Aspicient ad me quem confixerunt. Aspica ergo Deum nascentem humiliter, morientem vtiliter, ascendẽtem viriliter, iudicantem seueriter, triumphantem notabiliter. 1. Petri. 1. Iste est inquit in quem desiderant angeli respicera. Item aspice diabolum, vt eum caueas. vnde de illa fera bestia Dan. 7. dicitur sic. Aspiciebam donec euulsæ sunt alæ eius. Item prospice peccatum, vt quid sit sentias. 4. Reg. 18. Ascende & aspica contra mare. i. ad amaritudinem peccati. Item aspice impium, vt eum fugias. Prouerb. 7. Prospicio per cancellos domus meæ, video vecordem iuuenem. Aspice infernum, vt eum metuas. Esa. 5. Aspeximus in terram, & ecce tenebræ tribulationis. Item aspice paradisum, vt eum cupias, vnde Micheæ cap. 4. Aspiciat in Syon oculus meus. Et Hier. 5. Circuite vias Hierusalem, & aspicite. Ista de aspicere, inspicere, conspicere, & prospicere sufficiant. Vide infra de respicere, & de oculo & videre.

A **Assiduitas.** Nota q assiduitas idem est q continuatio, Frequentatio, Assuefactio. Potest tamen accipi in bono, & in malo, sicut bene prosequitur Mauricius in suis distinctionibus. Vnde notabo, quòd in scriptura reperio assiduitatem

Virtuosam & laudabilem
Vitiosam & odibilem
Dolorosam & damnabilem
Gaudiosam & durabilem.

¶ Prima est assiduitas bonorum, qui. s. assiduè intẽdunt ad bonum. Eccle. 6. In mandatis domini assiduus esto. Secunda est assiduitas prauorum, qui. s. assiduè volunt facere mala. Vnde Eccle. 12. Non est ei bene qui assiduus est in malis. Tertia est assiduitas infernalium tormentorum, quæ. s. assiduè & continuè infliguntur damnatis. Vnde Ecclesi. 41. Filiorum impiorum peribit hæreditas, & cum semine illorum assiduitas opprobrij. ¶ Quarta est assiduitas supernalium gaudiorum. Vnde beati dicunt illud Eccle. 51. Laudabo nomen tuum assiduè. Dic ergo q est assiduitas bona, quæ debet frequentari. Sicut enim video quòd non vna gutta, sed guttarum cadentium assiduitas lapidem cauat, non vna lectio audita, sed audiendi assiduitas discipulum informat, non vnicus ictus, sed percussionum assiduitas ferrum edomat, sic reuera assiduitas bonorum operũ, bonos habitus generat, virtutes fouet, animum instruit, & finaliter gloriam æternam procurat. Et ideò pro certo nulli debet sufficere vnicus bonus actus, immo necesse est q frequentet plurimum bonum opus. oportet ergo assiduè

B Deum exorare
Bonos frequentare
Mandata seruare
Deum laudare
Corpus castigare.

De assidua oratione dicitur Iacobi. 5. Multum valet deprecatio iusti assidua. De assidua bonæ societatis frequentatione dicitur Ecclesiast. 27. In medio cogitantium legem Dei assiduus esto. De assidua mandatorum obseruantione dicitur illud prædictum Ecclesi. vlti. Laudabo nomen tuum assiduè. De assidua corporis castigatione dicitur Ecclesiastic. 30. Seruum inclinant operationes assiduę. Sed pro certo est alia assiduitas mala, quæ debet euitari. Mali enim non sunt assidui in bonis operibus, sed in malis. Sunt enim Assidui.

Vana loquendo
Falsa dicendo
Sine causa iurando
Carnalia sectando.

Isti enim assiduè loquuntur inaniter. Vnde Ecclesiasti. 20. Fabula vana in ore indisciplinatorum erit assidua. Item isti assiduè fantur mendaciter contra illud Ecclesiast. 7. Noli velle mentiri omne mendacium, assiduitas enim illius non est bona. Et ibidem. 20. Potior fur quàm assiduitas viri mendacis. Item isti assiduè peiorant sine causa iurando, contra illud Ecclesiasti. 23. Nominatio Dei non sit assidua in ore tuo, & nominibus sanctorum non admiscearis, quoniam non eris immunis ab eis. Et ibidem. Iurationi non assuescat os tuum, multi enim casus in ea sunt. Item isti assiduè delinquunt carnalia sectando, contra illud, quod iubibetur Ecclesia. 9. Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illam, ne forte pereas in efficacia ipsius. Sufficiat. Vide infra de continuè, & frequentare, & de assuescere, & consuetudine. &c.

A **Assimilari. Assimilatio.** Nota quòd assimilari idem ẽ quod comparari, conformari, similis fieri seu dici. Nota igitur breuiter, quòd boni assimilantur diuersis rebus propter diuersas virtutes & proprietates quas habent. Isti enim gerunt assimilationem

Pœnitentiæ
Sapientiæ
Eminentiæ
Obedientiæ

¶ Pœnitentiæ dico. Et sic homo potest dicere illud Iob 30. Comparatus sum luto, & assimilatus sum fauillæ & cineri. Expone quibus rebus se comparant & assimilant pęnitentes. s. luto, quia reputant se fragiles: fauillæ, quia debent esse feruentes & agiles, cineri, quia debent esse acres, discolores, & humiles, sapientiæ etiam, quia. s. quilibet valde debet, conari q sapientibus assimiletur. Matth. 7. Omnis qui audit hęc verba, assimilabitur viro sapienti qui ædificauit domum suam supra petram. Eminentiæ vero, quia. s. cœlestia contemplando debet altioribus comparari. Vnde Cantic. 7. Statura tua assimilata est palmæ. Obedientiæ insuper, quia. s. quilibet iustus debet se conformare illis qui per bonam operationem, & obedientiam sunt agiles. Cant. 8. Surge dilecte mi, assimilare capreæ, hinnuloq; Ceruorum. Auctoritati nihilominus & excellentiæ, quia. s. vir iustus, maximè prælatus debet esse autenticus & excellens. Canti. 1. Æquitatui meo assimilaui te in curribus Pharaonis. De malis vero nota quòd ipsi gerunt similitudinem

Superbiæ deuorantis
Luxuriæ inquinantis
Gastrimargiæ eneruantis.

¶ Ideò ipsis dicitur illud Ezech. 32. Leoni gẽtium assimilatus es, & draconi qui est in mari. Dic quicquid volueris de Leone, & Dracone & mari contra mundanos & contra mundum. Luxuriæ etiam. Ideò in ps. dicitur Assimilabor descendentibus in lacum. Compara luxuriam lacui Asphalti vel alteri. Gastrimargiæ insuper, quæ. s. mentes & vires eneruat. Vnde Hiere. 6. Speciosè & delicatè assimilaui &c. transeo, quia infra in littera. s. de similitudine tractabitur satis plenè.

Assistere & Astare. Assistere enim idem est quod alicui appropinquare, & sistere. Astare vero idem est quod ad latus stare. Notabo ergo q in scriptura reperitur Assistere A

Fauoris, quod fit ad adiuuandum
Honoris, quod fit ad imperandum
Vigoris, quòd fit ad ministrandum
Liuoris, quod fit ad machinandum.

Primum est assistere diuinitatis. Ista enim est semper parata assistere cuilibet in se speranti, necessitatem & indigentiam patienti. Bernard. de Deo dicit q ipse nouit vt veritas, amat vt charitas, assistit vt pietas. ps. Qui astitit à dextris pauperis, vt saluam faceret à persequentibus animam eius. Iste enim astitit dulciter carnem suinendo. Astabit acriter mundum iudicando. Astabit largiter bonos præmiando. Prima fuit assistentia grandis amoris, fuit enim tunc sicut mater assistens puero ne labatur in lutum. Eccl. 51. In conspectu astantium factus est mihi adiutor. Secunda erit assistentia magni rigoris. s. in iudicio, quando iudicaturus orbem assistet. Iaco. 5. Iudex ante ianuam assistit. Tertia erit assistentia magni vigoris, quando s. assistet sanctis in patria, præmia distributurus. De quo Hab. 9. Christus assistens pontifex futurorum bonorum. Et sic patet quomodo est vnum assistere diuinitatis. ¶ Secundum est B assistere auctoritatis. Assistere enim regi vel iudici est honoris & auctoritatis officium. Et sic dico q Deo assistunt Angeli ministratores. Beati tanquam imperatores. Iusti qui sunt in via tanquam contemplatores, & seduli seruitores. Assistit. n. Deo angelus sibi ministrando. Tho. 12. Ego sum Raphael vnus de septem qui astamus ante Deum. Assistunt Deo beati secum conregnando. Vnde de beata Virgine dicitur in ps. Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato circundata varietate. Assistit etiam Deo quilibet ecclesiasticus, ipsum cõtemplando, & in officio ecclesiæ famulando, dicens cum psalm. Mane astabo tibi, & videbo quoniam non Deus volens iniquitatem tu es. Patet ergo quomodo est vnum assistere auctoritatis. ¶ Tertiò dico q est vnum assistere sedulitatis, & istud est C assistere iustorum, qui assistunt Deo sibi seruientes, assistunt pauperibus sibi subuenientes, assistunt ignorantibus ipsos instruentes, assistunt tristibus ipsos consolantes, assistunt ægrotantibus ipsos adiuuantes. Constat enim q omnes boni suo modo assistunt Deo sibi seruitium exhibendo. Regi enim apũ assistunt intentissimè exercitus aliarum. Vnde Dan. 7. dicitur q millia milium ministrabant ei, & decies milies dena milia assistebant ei. Vnde quilibet potest dicere illud Lucæ. 1. Ego sum Gabriel qui asto ante Deum. Constat. n. quòd infirmis & pauperi-

pauperibus assistunt, ipsos misericorditer adiuuando, & eis subueniendo. vnde Rom. 16. Commendo vobis sororem phębem, vt assistatis ei in quocunque negotio vestri indiguerit. Constat insuper ꝙ ipsi libenter assistunt tristibus ipsos consolando. vnde de sanctis mulieribus pro morte domini desolatis dicitur Luc. 24. ꝙ cum consternatę essent, duo viri astiterunt iuxta illas in veste fulgenti. Constat nihilominus ꝙ assistunt, ignorantibus ipsos instruendo, ita ꝙ de quolibet doctore potest exponi illud Actu. 12. ca. Angelus domini astitit, & lumē refulsit in habitaculo carceris, lumen dico doctrinę in habitaculo conscientiæ. Et si vis, potes dicere ꝙ assistunt superioribus ipsis obediendo. Zac. 4. Isti sunt duo filij olei splendoris,
D qui assistunt dominatori. Vide eam expositā in sermone. Istud ergo est assistere sedulitatis. ¶ Quartò dico ꝙ est vnū assistere iniquitatis. quia. s. viri iniqui semper se adhibent assistentes ad omnem iniustitiam faciendam. Vnde nota ꝙ mali

Assistunt socijs ad explorandum.
Assistunt sibiinuicem ad conspirandum.
Assistunt etiam principibus ad alios superandum, & ad alijs imperandum.

Primū est assistere malitiosorū, qui. s. in omni loco volunt assistere ad explorandum quid agitur. ps. Astitit omni vię non bonæ, malitiā aūt non odiuit. Secundum est astare principū & tyrannorū, qui. s. assistunt simul ad conspirandū contra ecclesiā & contra pauperes. Vnde in ps. Astiterunt reges terræ aduersus Dñm & aduersus Christum eius. Tertium est assistere iudicum officialium & aduocatorum, qui. s. assistunt, regibus & principibus in officijs vt possint nocere inferioribus. vñ de Doech Idumeo qui assistebat Regi Saul dr̄. 1. Reg. 22. ꝙ ipse occidit sacerdotes Dñi. Sic ergo patet ꝙ est quadruplex assistere generaliter loquendo. vide exempla, figuras, & prolocutiones in alijs titulis consignificatiuis. &c.

A **Assyrij.** Nota ꝙ assyrij qui interpretantur sustollentes vigilias Dñi, fuerunt populi infideles, filiorum Israel inimici, qui. s. cum regibus suis pessimis Salmanasar, Sēnacherib, & Nabuchodonosor filios Israel molestauerunt, Hierusalem succenderunt, & populum ipsius captiuauerunt, & in Babylonem & Mediam trāstulerunt, & terram promissionis de manibus eorum sustulerunt. Igitur per istos possunt intelligi demones qui bonos occupant, & captiuant, & terra promissionis atq; cœlesti gloria eos priuant. Possunt ēt significare malos seculares, qui filios Israel viros ecclesiasticos molestant, Hierusalem. i. ecclesiam pro viribus dissipant & bona eorum rapiunt & deuastant, & eos captiuitati. i. seruituti subiugant & condemnant. 4. Regū. 17. Translatus est Israel in Assyrios. Et proh dolor sicut Deus antiquitus filios Israel pro eo ꝙ de assyrijs confidebant, & spem magis in hominibus quàm in Deo ponebant, fędus cum eis iniebant, & eorum idola adorabant, sicut patet. 3. Regum. 16. & 2. Paralip. 28. & Ezec. 23. ideò dominus ipsos in manibus assyriorū tradidit, & eos per eos dissipauit. Sic hodie ecclesiastici quia fauores secularium quęrunt, & auxilia mundana plus quàm diuina diligunt, idola eorum. i. vitia secularia apud se introducunt & colunt, ideò Deus in manibus assyriorum. i. principum & tyrannorum secularium vel etiam demonum ipsos dimittit, & ipsos per eos destruit & confundit. De Hierusalem enim dicitur Ezech. 23 ipsa insaniuit libidine in amatores suos assyrios. De Israel etiā dr̄ Oseæ. 12. ꝙ fędus cum assyrijs inijt, & oleū in Ægypto ferebat. & tamen. 4. Regum. 19. dicitur. Vere dissipauerunt Reges Assyriorum terras. Isti tamen finaliter à Iudith sub Holoferne, ab angelo sub Sennacherib fuerunt destructi & miserabiliter dissipati, quia. s. mali qui nunc premunt bonos, finaliter destruentur & auxilio Iudith. i. Beatæ Virginis & angelorum Domini subuertentur. Iudith. 15. Assyrij in fugam ibant præcipites. Isti ergo tollunt vigilias Dñi, quia. s. demones somnum peccati immittunt, & sic vigilias Dei sapientiam & diligentiam tollunt. Mali etiam & tyranni vigilias Domini dicūtur tollere, in quantum in suis molestijs Dei officium quod vigilando fit impediunt. Si vis in bono significato, dic ꝙ Assyrij interpretantur directi, vel dirigentes, & dilecti vel diligentes significantes bonos qui diligunt & diliguntur, & in bono alios dirigunt & diriguntur. Tales autem Assyrios diligit Deꝰ & eos finaliter saluat Christus. vnde Micheæ. 5. Erit ipse pax Assyrijs cum venerit in terram nostram.

Assur. Nota ꝙ assur quandoq; sumitur pro rege, quandoq; pro terra assyriorum. Et pōt significare in bono & in malo. In malo cum signat diabolum, vel quemcūque tyrannum, vel impium, vel etiam omnium malorum collegium. Est. n. Assur nomen.

Superbiæ qua quis confunditur
Seuitiæ qua quis læditur
Potentiæ qua quis minuitur
Cōcordię qua contra bonos vnit & cōiungitur
Iustitiæ qua contra bonos exequitur.

Mali. n. habēt superbiā, & elationē, quę finaliter dissipatur. Vnde Zach. 10. Humiliabitur superbia Assur. Vnde illud Esaiæ. 10. Visitabo super fructum magnifici cordis regis Assur. ¶ Item habent sæuitiam & crudelem turbationē. vnde Esa. 10. Veh Assur, virga furoris mei & baculus ipse est ¶ Item ipsi habent altam potentiam & prælationem. Ezechā. 31. Ecce Assur quasi Cedrus in libano. Sequitur. Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso Dei. De promotione malorum, & quomodo ista arbor finaliter fuit succisa, sicut dicitur ibidem, sic prosperitas malorum finaliter peribit. vnde ibidē Assur cadat in gladio &c. Item isti habent inter se contra bonos malam concordiam & confederationem. Vnde in ps. Et- A enim Assur venit cum illis & facti sunt in adiutorium filijs Loth. Item isti habent omnem iniustitiam & bonorum oppressionem. Esa. 52. In Ægypto habitauit populus meus in principio. Assur absque vlla causa calumniatus est eum. ¶ Et nota, quòd Assur interpretaē negociator aut negociatio, aut ignis illuminatio, quia. s. mali per auaritiam negociantur, per mundanam sapientiam illuminantur, & igne infernali finaliter igniuntur. Si vis in bono significato, dic ꝙ assur interpretatur dirigens seu diligens beatus seu gradiens. Et sic signat virum perfectum, qui diligit per charitatem, dirigit per veritatem, beatus est per sufficientiam, graditur per diligentiam. sufficit. & cetera.

Assumere. Assumptio. Cum Mauricius de assumptiōe diffuse tractet, ideò sub breuiloquio pertransibo. Dicam ergo A ꝙ in scriptura fit mentio de duplici assumptione, passiua. s. & actiua. Passiua dico, qua quis sumitur ad aliquid faciendum. Actiua verò qua quis assumit aliquid ad vtendum. Dicamus ergo primo de assumptione qua quis assumitur passiuè. Et sic dico ꝙ sicut principes & magnates assumunt sibi diuersimodos seruitores, varijs & diuersis officijs deputatos, sic Deus homines per suam occultam inspirationem & prouidentiam, solet assumere & de vno statu ad alium transferre, & ad vsus suos diuersimodè deputare. Sicut. n. dicitur Hiere. 18. Sicut lutum in manu figuli, sic sunt homines in manu Dei. Et ideò sicut figulus assumit lutum & inde format vasa diuersa, nunc ad vnum, nunc ad aliud officium, sic Deus de massa humani generis homines assumit, & secundum ꝙ sibi placet ad diuersos fines & status ipsos diuersimodè ordinat & disponit. Ideò possumus dicere illud psal. Domini est assumptio nostra, & sancti Israel Regis nostri. Nota igitur quòd homo assumitur.

De mundo ad religionem vt Deo seruiat
De peccato ad conuersionem vt mortem fugiat
De subiectione ad prælationem vt fructum faciat
De miseria ad saluationem vt bonum sentiat.

¶ Isti sunt enim quattuor modi quibus quis assumitur ad bonum, quia videlicet

Religiosus assumitur ad famulandum B
Penitens assumitur ad eiulandum
Prælatus assumitur ad imperandum
Beatus assumitur ad conregnandum.

A Deo assumiē ad religionē. Sicut. n. paterfamilias assumit Tauros syluestres, vt ipsos ligatos castratos, & domitos vti libet laboribus subiuget, stimulo pungat, cantu, leniat, & eos quamuis diligat nihilominus oneribus ipsos non tamen vltra vires submittat. Sic Deus homines syluestres & seculares quandoq; solet inspiratiuè assumere, iugo obedientiæ subdere, vinculo religionis ligare, stimulo timoris pungere, & à pristina conuersatione domare, & vtilibus laboribus subiugare, cantu tamen cœlestium promissionum lenire. De tali autem assumptione exponit Mauricius illud Hierem. 3. Assumam vos, vnum de ciuitate, & duos de cognatione, & introducam vos in Syon, & dabo vobis pastores iuxta cor meum, & pascent vos scientia, & doctrina. Vnum inquit & duos. &c. q. d. pauci ex multis assumuntur in Syon, quæ interpretatur specula. i. in religionem, vbi Deꝰ speculatur. Nota etiā ꝙ dicit. Dabo pastores iuxta cor meum, ad denotandum, ꝙ pastores ecclesię quadam occulta dispositione

positione iuxta cor dñi cōstituuntur, & ab ipso specialiter eliguntur. iuxta illud Heb. 5. Namo assumat sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Et illud nō solum est verum de bonis, immo etiam de malis: quia.s. sicut, dicitur Iob. 34. Sępe fit ꝙ Deus regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. Vel etiam potest dici ꝙ iusta cor dñi debent eligi, non iuxta affectionem propriā, vt.s. magis attendatur dñi voluntas ꝙ̄ priuata vtilitas. Iusta illud 1. Cor. 10. Nemo quod suum est quærat, sed quod multorum. Nota etiam ꝙ dicit. Isti debent pascere subditos scientia & doctrina. quod est contra multos qui hodie assumuntur in religionis vel ecclesiæ pastores, qui non sunt iuxta cor domini nec ad pascendum alios per scientiam eruditi. Sed de hoc vide infra de eodem titulo. N. Illi ergo qui ad religionem assumuntur, possunt dicere cum Psal. Pater meus & mater mea.i. mundus & caro dereliquerunt me, dominus autem assumpsit me. Et si vis, nota ꝙ religiosi assumuntur

Vt diligentius famulentur	Assumuntur.n. ad seruiendum diligentissimè. vnde Hierem. 35.
Vt luculentius speculentur	
Vt efficacius operentur.	

Assumpsi vniuersam domum rechabitarum & introduxi eos in domū dñi, supple, ad seruiendum Deo. Aggei. 3. Assumam te Zorobabel seruus meus. Item assumuntur ad contemplandum cœlestia & ad recipiendum reuelationem mysteriorum diuinorum. vnde Matth. 17. Assumpsit Iesus Petrū & Iacobum & Ioannem, & transfiguratus est ante eos. Et Ezech. 37. Assumam filios Israel.i. videntes dñm &c. Item assumūtur ad operandum, seu etiam ad prædicandum efficacissimè. vnde Spiritus sanctus dicit Actu. 13. Segregate mihi Barnabam & Paulū in opus ministerij ad quod assumpsi eos.s. ad officium prædicationis. Patet igitur quo quandoq; quis à Deo assumi-
C tur ad religionem. vide infra de religione. ¶ Secundò dico ꝙ qñq; quis sumitur ad conuersationem.s. qū per pœnitentiam conuertitur à peccato. Deus.n. est sicut sapiens artifex qui assumit in littore lapides preciosos quāquam rudes & impolitos: quia.s. bene scit exinde trahere vtilitatē quamuis habeat in apparentia vilitatem. Deus.n. ignobilia mundi.s. pctōres sibi assumit, & eos eligit & conuertit & inde lapides preciosos.i. hoies virtuosos facit. Patet de Paulo & alijs Aplis quos assumpsit: quia.s. ignobilia mundi eligit Deus vt confundat fortia. 1. Cor. 1. Et Psal. 17. Misit de excelso & assumpsit me
D de aquis multis, liberauit me ab inimico meo potenti. ¶ Tertiò dico ꝙ quandoq; quis assumitur ad prælationem. Prælatus.n. assumitur ab electoribus administratiuè & executiuè, A Deo verò ordinatiuè & inspiratiuè. Deus.n. debet esse auctor præcipuus in assumptione Prælati. Sicut.n. firmamētum secum assumit & rapit planetas & facit eos moueri ad proprium raptum & motum contra ipsorum inclinationem motum, sm ꝙ necessarium est ad regimen vniuersi, sic Deus homines trahit cōtra propriū appetitū inclinationē & motum, vt expedire iudicat, & in prælationis officio secū ducit. vnde Mat. 17. dicitur ꝙ Deus assumpsit Petrum Iacobum & Ioannem, & duxit eos in montem seorsum. Mons.n. prælationis significat fastigium. Ista autē assumptio, raptus, tractus, vt dictum est, dicitur esse motus violentus nō proprius: quia.s. ipsi naturali planetarum motui est contrarius, ad denotādum ꝙ ipsi sic assumpti suam promotionem non debent appetere, sed potius inuiti & violentati debent diuino tractui obedire, & sibi cum quadam displicentia consentire, dicentes illud prædictū Psal. Dñi est assumptio nostra. Et illud. Misit de excelso & accepit me, & assumpsit me. Veruntamen sic est de multis
A sicut de ipsis planetis, qñ.n. sunt retrogradi, tunc motus naturaliter eorum non est contra firmamentū. Sic verè multi mali & ambitiosi nō cum displicentia dñm promotorē sequuntur, sed voluntariè & ambitiosè & cum magna complacentia isti motui se conformant. Et ideò quando consecrantur epi, oportet ꝙ dicant volo, non.n. traherentur inuiti, quamuis dicat Grego. ꝙ ad prælationem se ingerentes sunt repellendi, se verò subtrahentes & se indignos reputantes, cum violentia sunt trahendi. Nota tñ ꝙ hodie assumuntur ad istud officium multi inhabiles & indigni, videlicet quos assumit Cognatio, Largitio, Ambitio. De cognatione patet, quia sicut patet, illi de cognatione sæpe omnibus præferuntur & efferuntur. Aiunt.n. ꝙ Christus non extraneos, sed propinquos ad Apostolatū Assumpsit. Aiunt insuper ꝙ sicut scribitur in lege Exod. 12. ad esum agni principaliter assumebantur illi de domo propria. Si aūt adhuc aliquid superesset, assumebantur vicini, cunctis alienigenis pœnitus resecatis. Sic ergo dicunt ꝙ parētes propinquos primo, vicinos verò & cōpatriotas secundo ad esum agni.i. patrimoniū crucifixi debent assumere, & de quibuscunq; alienigenis nō curare, dicentes illud Hiere. 44. Assumam Nabuchodonosor Regē Babylonis seruum meū, & ponam thronū eius super lapides istos. Et reuera sæpe fit ꝙ ad thronum dignitatū non assumūtur nisi proprij cognati & serui. Serui dico.i. familiares, vel serui.i. illi qui de donis precibus & adulationibus sciunt seruire. Tales ergo assumit cognatio. Quosdā etiā vt dixi assumit largitio, quia.s. apud multos qui prius offert, prius assumitur, sicut scribit de illis 3. Reg. 13. ꝙ quicūq; volebat implebat manū suā, & fiebat sacerdos Baal. Et verè tales propriè sunt sacerdotes Baal.i. Diaboli, non Christi. Isti videntur facere iuxta cōsiliū Prophetæ Ezechiæ. 24. vbi dicitur. Pinguissimum pecus assume. quia.s. isti pinguiores.i. ditiores assumūt. vnde Eccle. 13. Si largitus fueris, assumet te, & si non habueris, derelinquet te. ¶ Item alios assumit ambitio: quia.s. illi qui ardenter se ingerunt illi libentius assumuntur. Vnde Deut. 29. Assumat ebria sitientem. Ebrij enim sunt diuites superiores, qui.s. hodie sitientes, idest auaros & ambitiosos assumunt, dicentes illud quod dictum fuit Ieroboam pessimo Duci. 3. Reg. 11. Assumam te, & regnabis super oīa quæ desiderat aīa tua. Isti ergo non assumuntur à Deo, nisi fortè permissiuè, sed à Diabolo actiuè & procuratiuè. Mat. 4. Assumpsit eum Diabolus, & statuit eum supra pinnaculum Templi. Patet ergo quō quidā assumun-
tur ad prælationem. ¶ Quartò dico ꝙ quidam assumuntur ad E
cœlestem beatitudinem & fruitionē. Ibi.n. primo fuit assumptus Christus. Ideò dicitur Act. 1. Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum &c. Tandem assumpta est beata Virgo. vnde cantitur. Assumpta est Maria in Cœlum &c. Et quotidie assumūtur iusti. vnde Psal. Beatus quem elegisti & assumpsisti, habitabit in atrijs tuis. Sic ergo primo patet quomodo est
multiplex assumptio passiua. ¶ Sed adhuc dico ꝙ est assum- F
ptio actiua, illa scilicet qua boni assumunt bona, & mali dissimiliter sumunt mala. Nota ergo ꝙ boni assumunt & sibiipsis recipiunt

Scientiam vt ignorantes erudiantur	Ista enim oīa sunt à iustis accipienda, & à diuersis diuersimodè sunt sumenda.
Iustitiam vt mali tolerentur	
Sapientiam vt alta noscantur	
Misericordiam vt pauperes alantur	
Perseuerantiam vt bona compleantur	
Compassionem ad miserandum	
Prædicationem ad alios informandum.	

Igitur accipiant seu assumant scientiam ignorantes. secundi Esdræ. 10. Assumpsit Esdras librū coram multitudine. ¶ Item accipiunt iustitiam præsidentes. vnde Zacha 11. Assumpsi mihi duas virgas, vnam vocaui decorem, & aliam vocaui funiculum, & paui gregem. ¶ Item assumant sapientiam contemplantes. vnde sapiens de sapientia dicit Sap. 8. Quæsiui mihi sponsam assumere eam, & amator factus sum formæ illius. ¶ Item assumant misericordiam locupletes. Eccle. 29. Propter mandatum assumè pauperem & propter inopiam. ¶ Item assumant perseuerantiam bene operantes. vnde Esaia. 40. Assument pennas sicut Aquilæ; current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient. ¶ Item assumant compassionem misericordes seu condolentes. vnde Ezechi. 32. Assumè lamenta super Pharaonem Regem Ægypti. Item assumant prædicationem doctores & sapientes. Numeri. 24. Assumens Balach parabolam suam ait &c. Et illud Apostoli Ephe. 6. Gladium salutis accipite quod est verbum Dei. ¶ De assumptione verò qua Deus assumpsit hominem, possent dici multa, sed omnia tractata sunt per doctores. Vnde humana natura potest dicere illud Psal. prædictum. Misit de summo & accepit me. Dedit in opprobrium conculcantes me. Aduerte tamen ꝙ Christus non assumpsit vitia secundum naturam. Vnde nota ꝙ ipse assumpsit pœnalitates corporales & spirituales, vt famem, sitim, lassitudinem, tristitiam, gemitum, & timorē. Vnde Christus de quolibet statu assumpsit aliquid, scilicet de statu

Innocentiæ peccati immunitatem	¶ Item ipse non assumpsit pœnalitates quæ
Naturæ lapsę corporis mortalitatem	
Naturæ reparatæ gratiæ plenitudinem	
Naturæ glorificatę fruitionem.	

importanṫ vitium. vnde ipsa non assumpsit.

Ignorantiam
Infirmitatem
Malitiam
Concupiscentiam
Iracundiam
Iniuriam
Superbiam
Luxuriam
Gastrimargiam &c.

Et est assumptio idem q ad aliquē statum honoris sumptio, ecclesiastica in electione promotio siue deputatio. Et ideò de talium assumptione Christus dicit illud Hiere. 25. Assumam omnes cognationes Aquilonis. vbi ostendit q illi qui ad gloriam assumuntur, debent inspiratiuè vocari. Assumam. Charitatiuè ligari. Cognationes. Occupatiuè turbari. Aquilonis, quæ. s. est pars frigida & vētosa, assumendi inquit. Alligari veris amoribus, cognationes quæ. s. magis inuicem solent se amare. Item occupari duris laboribus. s. illi qui de regione frigida Aquilonis idest illi qui in frigore tribulationum & laborum sunt exercitati. prosequere sicut supra de accipere, in illa auctoritate. Veniam & accipiam vos ad me. Ista ergo de Assumere sufficiant.

A **Astutia.** Nota q astutia sumitur in bono, & sic accipitur pro prudentia & industria. Prouerb. 13. Astutus omnia agit cum consilio. Item assumitur in malo, & sic idem est quod malitia. vnde dicitur 2. Corin. 11. q Diabolus seduxit Euam astutia sua. &c. Vide Malitia & prudentia.

A **AT.** Nota q ista dictio At, quãdoq; sumitur pro sed, sicut Nume. 12. At nō talis seruus meus Moyses, qui in omni domo mea fidelissimus est. Quandoq; sumitur pro &, sicut illud Gen. 8. vbi de Columba dicitur. At illa venit ad eum ad vesperam. Quandoq; verò & communiter accipitur pro tunc. vnde de Abraam vocato à Deo dicitur Gen 22. At ille respondit. Assum. i. ille tūc respōdit Assum. Accipitur etiam pro statim pro certo & pro verò. Referri ergo potest ad viros iustos, & ad viros impios, & sic quandoque significare bona. Dico ergo q istud aduerbium at potest referri ad virum iustū. Et sic dicam q per at, in viro iusto potest significari

B Mentis agilitas statim obediens
Cordis stabilitas fortiter patiens
Clara subtilitas Deum aspiciens
Cordis humilitas sese subijciens
Orans sedulitas iuuamen sitiens
Actus virilitas bono proficiens
Abstinens parcitas dulcia fugiens
Mosum synceritas culpas abijciens
Rerum tenuitas æterna cupiens
Perfecta charitas animos vniens.
Laudis alacritas diuina sentiens.

Dico ergo q talis at, idest vir iustus maioribus paret agiliter: semper. n. est paratus Deo & maioribus obedire. Gen. 22. Abrahā Abrahā. At ille respōdit Assum. Laudis alacritas diuina sentiens. Exo. 8. At ille iuxta inquit verbū tuū faciam. ¶ Item res asperas sustinet fortiter 2. Mac. 6. At ille gloriosam mortem magis quàm odibilem vitam eligens voluntariè ibat ad supplicium. ¶ Item considerat Deum subtiliter. s. per contemplationem & fidem. Gen. 32. At ille, nequaquàm appellabitur nomen tuum Iacob, sed Israel erit nomen tuum. Israel enim interpretatur videns Deum. ¶ Item se subijcit cunctis humiliter. Gen. 30. At ille respondit. Tu nosti quomodo seruierim tibi. ¶ Item ad dn̄m orat seduliter 2. Paral. 18. At ille clamauit ad dominum, & auxiliatus est ei. ¶ Item continuat bona viriliter: quia. s. iustus semper studet crescere continuare & proficere in via virtutum & morū. Iudi. 19. At ille consurgens cepit velle proficisci. ¶ Item extenuat culpas synceriter, quia. s. per confessionem lachrymosam culpas suas abstergit & lauat, vt sic cœli conuiuiū mūdus introeat & ascendat. Iudicum 19. At postquam lauerunt pedes suos, recepit eos senex in conuiuium. ¶ Item cibos sumit valde tenuiter. Vnde de Dauid sitiente cui oblata fuit aqua dicitur 2. Regū. 23. At ille noluit bibere. ¶ Itē diuitias fugit sagaciter 3. Reg. 14. At ille statim abstersit puluerem de facie sua. Puluis enim bona terrena quæ faciliter vento tribulationum disperguntur, designat, quæ. s. iusti a se quantum ad affectum abstergunt. vnde de Apostolis dicitur Matth. 4. At illi continuò relictis retibus & naui secuti sunt eum, scilicet Iesum. ¶ Item iste at charitatem docet veraciter. Luc. 10. At ille dixit. Diliges dn̄m Deum tuū. vnde etiam vir charitatiuus debet proximo suo verba charitatiua semper dicere, iuxta illud Luc. 15. At ille dixit, fili tu semper mecum es, & oīa mea tua sunt. ¶ Itē Deū credi prædicat firmiter. Mar. 1. At ille egressus cepit prædicare. Et Actu. 16. At illi dixerūt. Crede in dominum Iesum. ¶ Itē Dei laudes promit alacriter. Act. 21. At illi cum audissent, magnificabant Deum. Sic ergo patet quomodo per at intelligitur homo iustus, vel quomodo per at intelligūtur opera viri iusti. ¶ Sed adhuc dico q quandoque istud aduer- C bium at signat virum malum vel opera viri mali. Sicut enim supra tetigi, At significat idem quod sed, & tunc, sed

Disiungit & exterminat
Coniungit & conglutinat
Tunc protrahit & procrastinat.

Sed dico disiūgit quia qd præmissum est exterminando, sicut cum dicitur nō fuit hoc, sed hoc. Nō veni soluere legem sed adimplere. Non veni vt faciam voluntatē meā, sed voluntatem patris mei. semper. n. sed præsupponit aliquid negatiuum, & sic semper videtur destruere quicquid in oratione ante ipsum præcedit. Et etiā in oratione semper associat & adiungit, tunc verò pro nunc, sed pro tempore futuro supponit. Per at igitur quod ista tria significat, peccator intelligitur, qui. s. disiungit & exterminat per inuidiam & detractionem. Inuidus. n. semper nititur destruere quicquid boni de aliquo sibi offertur. vnde 2. Para. 36. dicitur. Mittebat dn̄s ad illos per manus seruorum suorum. At illi subsannabant nuncios Dei, & paruipendebant sermones eius. Item adiungit & conglutinat. s. bona terrena per auaritiam & ambitionem 3. Reg. x. At ille ait. Afferte &c. ¶ Itē retardat & procrastinat per benefaciendi negligentiam & dilationem. vnde de Colūba quæ est auis volatus pigri, dicitur Gen. 8. At illa venit ad Noe ad vesperā. Vespera. n. tardior hora diei procrastinationē dilationē & negligentiam malorum signat qui. s. semper tunc & non nunc, semper vespere & non mane, semper in senectute & non in iuuentute benefacere proponunt. De tali igitur At idest de peccatore sic procrastinante per negligentiam, sic conglutināte per auaritiam, sic exterminante per detractionem & inuidiam possumus notare q iste At

Superbiæ sedet in rupibus
Luxuriæ iacet in fecibus
Seuitiæ clamat cum vocibus
Stultitiæ credit sermonibus
Ignorantiæ latet in nubibus
Violentiæ natat in fontibus
Excellentiæ pellitur sedibus.

Dico ergo q talis at. i. peccator in rupibus sedet superbiæ Exod. 14. At illi egressi erant in manu excelsa. Iob. 19. At vos contra me erigimini. Item in fecibus iacet luxuriæ. vnde Matth. 8. dicitur de immundis spiritibus. At illi exeuntes abierunt in Porcos. quia. s. immundi hoīes Porcos. i. actus luxuriosos frequentant. vnde de Dalida per quam luxuriosa mulier designatur, dicitur Iudic. 16. At illa fecit eum. s. Samsonem dormire super genua sua vbi. s. fortitudine priuatus & inimicis traditus fuit. ¶ Item talis at. s. peccator cum vocibus clamat seuitiæ. Semper. n. profert & clamat verba crudelia & iniqua. Mar. 15. At illi iterum clamauerunt crucifige eū. ¶ Itē iste sermonibus credit stultitiæ, citius. n. credit malis cōsilijs q̄ bonis. vnde de Roboam fatuo Rege 2. Pare. 10. dicitur sic. At ille reliquit consilium senū, & cum iuuenibus tractare cœpit. Sequitur. At illi responderūt vt iuuenes & vt nutriti cum eo in delitijs. ¶ Item iste at in nubibus latet ignorātiæ, seu luminibus caret prudentiæ. 3. Reg. 14. At ille non poterat videre: quia caligauerant oculi eius præ senectute. ¶ Item iste in fontibus natat violentiæ. s. in gastrimargia & ebrietate. Vnde de Loth ebrio dicitur sic Gen. 19. At ille non sensit nec qn̄ filia accubuit cum eo. ¶ Item iste at à sedibus pellitur gloriæ Paradisi. vnde de illo qui non habebat vestem nuptialem, dicitur Matth. 22. dictum est sibi. Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem, at ille obmutuit. Et sequitur q eiectus est in tenebras exteriores. Sic ergo patet quomodo per at potest intelligi vir impius & vir iustus.

Attamen. Nota q attamen sicut tn̄ & veruntamen A est quędam dictio exceptiua, excipit. n. & detrahit à sententia prænotata. Est etiam dictio assertiua, & signat idē quod pro certo. Sumitur ergo in bono & in malo. In bono enim significato videtur asserere & iniungere.

Dolorem contritionis, quæ vitia solet destruere
Valorem perfectionis, quæ defectus solet reijcere
Timorem turbationis, quæ gaudia solet recipere.

Dico ergo q scriptura per istud nomē attamē asserit habendum animi dolorem & contritionē. s. pro delictis. Iob. 14. attā dū caro eius viuet, dolebit, & aīa illius in semetipsa lugebit. ¶ Iterum asserit tenēdum virtutum valorem & perfectionem 2. Para. 15. Attamen cor Asa erat perfectum cunctis diebus eius. ¶ Item asserit timēdum diuinum honorem & prælationem. Soph. 3. Attamen timebis me suscipiens disciplinam.

¶ In malo

¶ In malo verò significato dico quòd attamen certificatiuum
Asserit
Superbos vana diligere
Brigosos lites eligere
Ingratos cœlum non tangere.

Quod superbi vana diligat, dicitur 3.Reg.3. Attamen populus immolabat in excelsis. Quod brigosi lites eligãt, patet 3.Reg.15. vbi dicitur sic. Attamen bellum fuit inter Abiam & Hieroboam. Quod ingrati verò cęlum nõ tangant aut Paradisi bona non colligãt, patet Numer.14. vbi dicitur sic. Attamen oẽs illi qui viderunt maiestatem meam & tentauerũt me iam per decem vices nec obedierunt voci meæ, non videbunt terram quam iuraui patribus eorum. Sic ergo patet quõ attñ asserit, & sic si vis potes dicere ꝙ põt denotare hominem veracẽ, vel etiam veritatis veritatem, quæ.s. audet asserere omne quod verum est siue bonũ fuerit siue malũ &c. vide de At & de Attamen.

A **Atque.** Nota ꝙ atque est quoddam aduerbium quod semper signat quandã additionẽ adiunctionem & multiplicationem. Sicut cum dicitur. Fecit illud atq; illud. Comedit atque bibit &c. Addit.n. ad præcedentẽ orationem, sicut.3.Reg.22. Iterum atque iterum adiuro te, vt non loquaris mihi nisi verum. Semper.n. atq; augmẽtum signat & crementum 1.Reg.2. Puer autem Samuel proficiebat atque crescebat. Sicut ergo infra de. Et diceẽ, possumus notare ꝙ istud aduerbium signat moraliter loquendo additamentum
Virtutum & meritorum, quo quilibet debet proficere
Criminum & vitiorum, quod quilibet debet reijcere
Pœnarum & tormentorum, quo quilibet debet tremiscere
Bonorum & gaudiorum, quod quilibet debet appetere.

B ¶ Est igitur quoddã atque quod est virtutum aggregatiuum, & istud signat istos bonos qui non cessant in bono proficere, & virtutes virtutibus aggregare, ita ꝙ ipsos possum atq; propriè nominare, sicut de Noe dicitur Gene.6. Noe vir iustus atque perfectus fuit, in generationibus suis cum Deo ambulauit. vnde nota ꝙ iste atq; creuit seu profecit
In quietudine virtutis contemplatiuæ. Noe, quiescens.
In fortitudine virtutis operatiuę. Vir
C In rectitudine virtutis iudicatiuę. Iustus.
In plenitudine virtutis consummatiuę. Perfectus.
In certitudine virtutis charitatiuę. cum Deo.
In promptitudine virtutis executiuæ seu obeditiuæ. Ambulauit.

Igitur dico ꝙ atq;.i. vir iustus & bonus & in bono perfectiuus & crescens solet quiescere cœlum contẽplando. Noe inquit, qui interpretatur requiescẽs. Nulla aũt est tã vera quies sicut est contẽplatio Dei & æternorum. Aug. Inquietum est cor meum bone Iesu nisi quiescat in te. Vnaqueq; res.n. propriè quiescit in loco suo, & vnaquęq; potẽtia in suo obiecto. Cum ergo Deus sit & locus proprius & obiectum proprium mentis nr̃æ, dico ꝙ tũc dulcius requiescit, qñ ipsum per contemplationem certius apprehẽdit. Gen 7. Ingressus est Noe in arcã. Sequitur. Multiplicatę sunt aquæ, & eleuauerunt arcam in sublime. Et in c. seq. Requieuit arca mense septimo.i. vir deuotus ingressus est mentem altam & eleuatam, & in contemplatione secreta quiescentem. vt sic de tali atq; exponatur illud Neem. 4. Prospexi atq; surrexi. Surgere.n. mentis eleuationem, & prospicere lympidam contẽplationem designat. Debet ergo talis atque quiescere alta cõtemplãdo. Noe inquit &c. Prosequre si vis sicut alibi. Et breuiter dicere possum ꝙ vir iustus significari potest per atq; propter virtutum accumulationem, vt dictum est. Oia.n. nascentia per quasdam additiones veniunt ad crementum, & perfectionis debitum complementum. Corpora.n. crescũt per additionem humorum. Nubes crescũt per additionem vaporum. Flumina crescunt per additionem riuorum. Ætates crescunt per additionem annorum. Sic verè dico ꝙ vir iustus crescit & perficitur per additionem virtutum & meritorum. ipse est ergo atque idest virtutũ aggregatiuus, vel in ipso est atque.i. virtutũ aggregatio & profectus. vnde de Dauid 2. Reg. 5. dicitur ꝙ ingrediebatur proficiẽs atq; succrescens, & dominus erat cum eo. Et si vis, nota ꝙ ille atque sibi addit & aggregat
Confessionis eloquentiam
Diuinæ legis obseruantiam
Charitatiuam amicitiam
Propugnatiuam resistenstiam
Obeditiuam diligentiam
Circunspectiuam vigilantiam
Carnis tersiuam continentiam
Ordinatiuam sapientiam
Lachrymatiuam condolentiam
Informatiuam prudentiam
Castigatiuam poenitentiam
Exultatiuam affluentiam.

Dico igitur ꝙ talis atque debet sibi superaddere confessionis eloquẽtiam. Vnde Nume. 21. dicitur ꝙ filij Israel venerunt ad Moysem atque dixerunt peccauimus. Item diuinę legis obseruãtiam. Leui. 18. Custodi leges meas atque iudicia Prouerb.3. Custodi legẽ atq; consilium meum, & erit vita aiæ tuę. ¶ Item charitatiuam amicitiam. vnde de charitate loquens scriptura dicit Canti.8. Lampades eius ignis atq; flammarum. ¶ Item contra peccata resistẽtiam. Deut.2. Ascendemus atque pugnabimus sicut præcepit dñs. ¶ Itẽ obeditiuam diligentiam. Deut.30. Diligas dñm Deum tuũ atque obedias voci eius. ¶ Item circũspectiuã vigilantiã, seu fugere peccati prouidentiam 1.Reg.19. Ille abijt, & aufugit, atque saluatus est. ¶ Item superaddere depuratricem cõtinentiam 4. Reg.5. Vade lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatem Caro tua, atque mundaberis. Item ordinatricem sapientiam 2. Parali.2. Dedit dñs Dauid Regi filium sapiẽtem atque prudentem. Eccle.1. Dediq; cor meum vt scirem prudentiã atq; doctrinam. ¶ Itẽ super addit lachrymatricẽ cõdolentiam.s. fraternã cõpassionẽ. Thob.10. Flebat mater eius atque dicebat, heu me fili mi. ¶ Item castigatricem pęnitentiam. Prouer.29. Virga atque correctio tribuet sapiẽtiam. ¶ Item exaltatricem cordis lætitiam. Prouer.29. Iustus laudabit atque gaudebit. patet ergo ꝙ est quoddam atque quod est virtutum aggregatiuum. ¶ Secundò dico ꝙ est vnũ atq; quod est criminum cumulatiuũ, & istud nihil aliud est q̃ profectus in malo & continuatio vitiorũ vel q̃ ipsum peccatũ auaritiæ vel cõgregatio terrenorũ. Notabis ergo ꝙ quotidie superadditur in malis C
Ingrata cæcitas, quę beneficia nunquam recogitat
Durata prauitas, cuius malitia mentem exagitat
Vorax cupiditas, quam auaritia viget & excitat
Mordax loquacitas, quæ maleficia refert & recitat
Rapax crudelitas, quæ iracundiam mouet & suscitat
Edax gulositas, quam vinolentia nutrit & visitat.

De ingrata cæcitate dicitur Deu.32. Generatio praua atque peruersa hæccine reddis dño populus stulte & insipiens? De durata & obstinata prauitate dicitur Deut.9. Ne aspicias duritiam populi huius & impietatem atque peccatum. De voraci cupiditate, quam.s. mali aggregãt in corde suo & quæ semper aggregat aliena, dicitur Iosue 24. Possedistis terram eorum, atque interfecistis illos. Et Iudicum 8. Occupate aquas vsq; Bethoron atque Iordanem. Auari.n. & raptores semper quęrunt alios occasionaliter vel realiter grauare & occidere, & bona eorum occupare atque possidere. Iudi.3. Eglon percussit Israel, atque possedit vrbem palmarum De detractoria mordacitate dicitur Deut. 13. Murmurastis in tabernaculis vestris, atque dixistis, odit nos dominus. De iracundia & crudelitate dicit Iob. 41. De naribus eius procedit fumus quasi ollę succensę atque feruentis. De edaci ebrietate seu gulositate dicitur Thre.4. Gaude & lętare filia Edom quæ habitas in terra Hus, ad te quoque perueniet calix inebriaberis atque nudaberis. Patet ergo ꝙ per atque patet designari superadditio vitiorum. ¶ Tertiò dico ꝙ est vnum atque quod est pęnarum augmentatiuum seu augmenti pœnarum denotatiuum. Et sic notabis ꝙ malis superadditur
Destructio suæ sublimis eminentię
Delectio sue famosę excellentiæ
Afflictio suæ mentalis scientię
Incursio gentis hostilis & potentiæ
Abstersio omnis terrenæ opulentiæ
Absconsio omnis luminis & lætitiæ.

D Destruitur enim finaliter in ipsis impijs summ' honor atque sublimitas. Deut.28. Destruantur muri tui firmi atque sublimes. Et 3. Regum 22. Altare illud excelsum destruxit atque combussit. ¶ Item delebitur in illis suum nomen atque famositas. Ios.7. Circundabunt vos Chananei atque delebunt nomen vestrum de terra. Et iudicum 9. Atque ita factum est vt fumo & igne millè homines necarentur. Fumus enim infamiam significat. Ignis verò ardorem Infernalem demonstrat. ¶ Item affligetur & desolabitur in illis sui cordis lęta iucunditas. Iosue 24. Affliget vos atque subuertet. Et Esa.3. Merebunt atque lugebunt portæ eius. ¶ Item ipsos vallabit atque grauabit hostis duri potens crudelitas, Demones enim ipsos hostiliter inuadent Iudicum 20. Atque ita factum est vt ex omni parte ab hostibus cæderentur. Item ab eis abstergetur & auferetur omnis boni grandis fertilitas. Ezech. 35. Dabo montem Seyr desolatum atque desertum.

¶ Item ab eis absc͠ōdetur omnis lucis splendor & claritas, seu omnis lętitiæ laus & iucunditas. Eccle. 5. Cunctis diebus vitæ suæ comedet in tenebris & tristitia. Patet ergo ꝙ est vnū atq; E pœnarum augmentatiuum. ¶ Quartò dico ꝙ est vnum atque glorię ministratiuum. Constat. n. ꝙ in Paradiso bona alia atq; alia ministrantur, sicut de conuiuio Assueri dicitur Hester. 1. ꝙ bibebant qui inuitati erant aureis poculis & alijs, atq; alijs vasis cibi inferebãtur. De Rege Assuero et dicitur ibidem ꝙ conuiuium illud fecit vt ostēderet diuitias gloriæ Regni sui ac magnitudinem atque iactantiam potentiæ suæ. Sic Deus faciet beatis in Paradiso: quia sicut dicitur Daniel. 6. ipse est liberator atque saluator. Sufficit de quadruplici atque. vide infra de Et.

A **Atubi.** Nota ꝙ atubi idem signat quod quando vel vbi vel postquàm &c. vide ibidem, quia atubi videtur esse compositum de at, pro, sed, & vbi, pro, postquam.

A **Attendere.** Idē est ꝙ vacare, Auscultare, Aduertere, Studere, vel ad aliquid audiēdum vel faciendum diligentiam exhibere. Nota ergo ꝙ super omnia Ecclesiastici & Pręlati debent esse solliciti & attēti. Nam sicut serui Principū solent esse attēti circa negocia sibi commissa, & nos debemus esse circa Dei officium & circa curam regiminis animarū. Ideò de talibus potest dici illud Actuum 5. Viri Israelitæ attendite vobis de hominibus istis. vbi ostenditur ꝙ nos debemus

Attendere
- Ad interiorem cordis nobilitatem. Viri
- Ad superiorem Dei sublimitatem Israelitæ, videntes Deum.
- Ad exteriorem mundi societatem. Attendi-

B te de hominibus. ¶ Est igitur attendēda interior morum nobilitas: quia. s. summè debemus attendere quomodo possimus esse viri. i. in moribus virtuosi. Sicut. n. natura ad nihil aliud attendit ex quo puer est natus nisi ꝙ per diuersa incrementa ipsum possit facere virum, sic verè ad nihil tantum debemus attendere, quàm ꝙ tot augmenta gratiarum & meritorū possimus acquirere, ꝙ nos possimus esse viri. i. virtuosi & perfecti. Ad quod monet scriptura. 1. Reg. 18. quemlibet Ecclesiasticum & Prælatum, dicens. Esto vir fortis, & præliare pręlia domini. Et aduertendum ꝙ homo qui vult attēdere ꝙ sit vir, primo & ante omnia debet attendere & cauere ab omnibus quæ cor & mentem molliunt, & quę virilitatem tollunt, sicut de Gallis Belgicis refert Iulius Celsus ꝙ mercatores ornamenta muliebria & effęminatiua ad eorum prouinciam deferentes solebant occidere, nolentes ꝙ aliquid ad eos deferretur quo mollities generaretur & virilitas tolleretur. Nota ergo ꝙ attendere debemus

- A luxuria effęminatiua
- A crapula consopitiua
- Ab hypocrisi simulatiua
- A loquacitate deliratiua
- A vana gloria se efferente
- Ab auaritia terrena diligente.

Igitur attendamus à luxuria effęminatiua. vt de muliere mala loquitur sapiens Prouerb. 7. vbi dicit. Attende fili mi verba oris mei, ne abstrahat in vijs illius mēs tua. sequitur. Multos. n. vulneratos deiecit, & fortissimi quique ab ea infecti sunt. Item attendamus à crapula cōsopiente & submergēte Luc. 21. Attendite vobis ne grauent corda vr̃a crapula & ębrietate. ¶ Item attendamus ab hypocrisi decipiente. vnde Eccle. 1. Ne fueris hypocrita in cōspectu hominum. Et Matth. 7. Attendite vobis à falsis Prophetis. ¶ Item attendamus à loquacitate nimis abundante. vnde Ecclesi. 2. Ne scandalizeris labijs tuis, attēde tibi ne fortè cadas. ¶ Item attendamus à vana gloria se offerente. vnde Matth. 5. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. Taliter ergo attendendo & præcauendo erimus viri & virtutibus validi & robusti 2. Reg. 13. Confortamini C & estote viri. ¶ Item attēdatur à nobis superior Dei sublimitas. Israelitæ. i. videntes Deum: quia. s. Deum & bona æterna debemus attendere & videre. Omnia. n. naturaliter attendūt ad suum principium. Ideò videmus ꝙ animalia quæ vultum habent inclinatum, ad terram, quæ est eorum naturale principium, semper aspiciunt & attendunt. Sic verè charissimi, quia Deus est nostrum principium, qui. s. nos creauit & tandem perditos recreauit, ideò dico ꝙ semper ad ipsum debemus attēdere, & oculos cordis nostri ad eum eleuare. Esa. 51. Attēdite ad petram vnde excisi estis. Et in signum huius habet homo staturam erectam, vt. s. ad Deum & ad bona cœlestia continuè respiciat & attendat sicut ad illum qui est principium omnium & origo. Israelitæ inquit. i. Deum videntes, vt sic de quolibet dicatur illud Ioan. 1. Hic est verè Israelita, in quo dolus non est. Sed verè charissimi, videtur hodie verbum verum verificatum quod dicitur Roma. 9. Non. n. inquit Apostolus, omnes qui ex Israel sunt, hi Israelitæ sunt. Cæcitas. n. pro parte contingit in Israel: quia reuera cum nos omnes qui sumus ex Israel. i. ex populo Christiano, vel statu Ecclesiastico, debeamus esse Israelitæ. i. diuina, cœlum, & cœlestia attendentes, videntes, & considerantes, nec istud tamen non fit: quia verè cęcitas nunc contingit in Israel: quia. s. multi sunt hodie per malitiam & peccatum taliter excæcati, ꝙ ad Deum attendere nunquam volunt. Zacha. 7. Attendere noluerunt, auerterunt scapulam recedentes. Non sic, sed attendatur à nobis superior Dei sublimitas. Israel inquit. i. vidētes Deum. Vnde Deut. 28. Attende & audi Israel. Et si quæris q̃d vel ad quid debet Israel. i. vir perfectus attendere, Respōdeo ꝙ boni debent attendere ad Deum, vt ipsum audiant. Ad legem, vt ipsam faciat. Ad Prælatos, vt eis obediant. Ad subditos, vt eis proficiant. Ad sapientiam, vt per eam instrui valeat. Ad Christi mortem, vt ei cōdoleat. Quod ergo nos debemus attendere ad Deum audiendum & diligendum patet Esa. 51. vbi dicitur. Attendite ad petram vnde excisi estis. Item ꝙ debemus attendere legem ad implendum, patet in Psal. Attendite popule meus legem tuam. Quod debeamus attēdere ad Prælatis obediendum, dicitur Esa. 51. attendite ad Abraham patrem vestrum & ad Saram quæ peperit vos. ¶ Item ad subditos gubernandū. Actu. 20. Attendite vobis & vniuerso gregi. ¶ Item ad sapientiam doctrinam & prudentiam addiscendum &c. Prouerb. 4. Vt sciatis prudentiam. & Prouerb. 5. Fili mi attende sapientiam meam. Et. 1. Thim. 4. Attendite lectioni, exhortationi, & doctrinæ. ¶ Item ad Christi mortem meditandum & condolendum. Vnde Thren. 1. O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte si est dolor similis sicut dolor meus. Ista ergo attendendo erimus Israel. i. videntes Deum & illa quæ pertinent ad salutem. Oseæ 5. Attēdite domus Israel. Attendatur ergo à nobis superior Dei sublimitas, Israel inquit. ¶ Tertiò attēdatur à nobis exterior plebis communitas: quia. s. nos debemus attendere & cauere ab hominibus. D Summè. n. est necessarium ꝙ homo caueat & attēdat cui societati se copulat & coniungat. Omnia. n. animalia naturaliter cauent & attendunt à societate aialium aliorum quæ sibi sunt contraria & nociua. Vnde videmus de aialibus domesticis ꝙ summè cauēt à societate reptilium & ferarum. Ouis. n. naturaliter attendit à Lupo, Columba ab accipitre, Pullus à Miluo, Taxus à Vulpe, Onager à Leone, hæc. n. sibi inuicem cōtrariantur. Sic verè charissimi, summè est nobis cauēdum de societate copula & amicitia, cautela & malitia reptiliū & ferarum. i. hominum impiorū, ne fortè ab eis inuenenemur, vel spiritualiter occidamur malis eorum verbis, operibus, & exēplis. Attendamus ergo à Lupina rapacitate à Vulpina calliditate, à Miluina verbositate, à Leonina crudelitate, ab accipitris pompositate. Nam per Lupum intelliguntur rapaces. s. balliui, officiales, qui oues. i. simplices depredantur. Eccl. 11. Attende tibi à pestifero. Nam per Vulpes intelliguntur fallaces. s. falsi amici & hypocritæ. De quibus Eccle. 6. Ab amicis tuis attende. Et ibidem 32. A domesticis tuis attende. Et Matth. 7. Attendite vobis à falsis Prophetis &c. Nā per Miluum intelliguntur loquaces. s. detractores, qui semper clamitant & loquuntur. Luc. 12. Attendite vobis à fermento Pharisæorum. Nam per Leonem intelliguntur mordaces. s. iniuriosi & inuasores Eccle. 8. Cum fatuo ne eas in desertum, nihil. n. est in conspectu eius sanguis. Attendamus ergo ab istis hominibus scilicet à Lupinis & rapacibus, à Vulpinis & fallacibus, à Miluinis & loquacibus, à Leoninis & mordacibus. Attendite ergo ab hominibus: quia reuera charissimi, filij hominum dētes eorum arma & sagittę, & lingua eorum gladius acutus. habent. n. impij hōies vt dictum est, rapacitatem. Ideò dicitur: quia habent arma & sagittas. Fallacitatem. Ideò dicuntur filij hominum: quia scilicet vidētur esse benigni & humani vt decipiant. Item loquacitatem, ideò dicuntur habere linguam. Mordacitatem. Ideò dicuntur habere dentes vt gladius acutus. Est igitur in istis Peruersitas atque rapacitas. Calliditas atque fallacitas. Verbositas atque loquacitas. Crudelitas atque mordacitas. attende ergo a b istis hominibus. Et si quæris à quibus hominibus necesse est attendere & cauere. Dico ꝙ attendendum est

Ab inimico

B Ab inimico ne destruat
A falso amico ne decipiat
Ab iniquo ne conficiat
A pomposo ne te subijciat
Ab hypocrita ne te inficiat.

De inimicis dicitur Eccle. 6. Ab inimicis tuis separa te, & ab amicis tuis attende. de falsis amicis dicitur Eccle. 32. à filijs tuis caue, & à domesticis tuis attende. De quo dicitur Eccle. 27. Attende ab iniquo. De pōposo seu superbo dicitur Luc. 20. Attendite vobis à scribis qui volunt ambulare in stolis, & amāt salutationes in foro. De falsis verò hypocritis & malitiosis dicitur Luc. 12. attendite à ferméto Pharisaeorum, quod est hypocrisis. Sic ergo patet ꝙ nos debemus attendere Societatem exteriorem. Sublimitatem superiorem. Nobilitatem interiorem. Attendatur ergo societas exterior ne damnemur. Sublimitas superior vt alliciamur. Nobilitas interior vt perficiamur. Viri ergo Israelitæ attendite ab hominibus. Thema. Attendite. Abraham patrem vestrum. In capella vel in claustro. attendite populi de longè. Attendite & videte si est dolor similis sicut dolor meus. In passione. attédite vobis & vniuerso gregi in quo posuit nos Spiritus sanctus scilicet in synodo.

A **Attenuatio.** Nota ꝙ attenuatio idem est quod diminutio, consumptio, & minoratio. Sed nota ꝙ in bono signat & in malo. Et sic dicā ꝙ significat
Abstinentiam, qua attenuatur carnalitas
Indigentiam, qua attenuatur temporalitas
Corporis infirmitatem, qua attenuatur antiquitas
Iniquitatem, qua attenuatur omnis bonitas
Carnalitatem, qua attenuatur omnis honestas
Aduersitatem, qua attenuatur prosperitas.

Est ergo attenuatio abstinentium, qui perdunt pinguedinem carnalitatis. Vnde Neemias de populo qui ieiunauerat, dicitur Nee. 5. ꝙ valde attenuatus erat populus. Est etiā attenuatio pauperum & indigentium, qui.s. pinguedinem bonorum terrenorum non habent. De quo Hiere 14. Si introiero in ciuitaté, ecce attenuati fame. Est insuper attenuatio senescentium & infirmātium, in quibus attenuatur virtus naturę. De quo Iob. 17. Spiritus meus attenuabitur, dies mei abbreuiabuntur, & solum mihi superest sepulcrum. Et Sophoniæ 2. Attenuabo robur eius. Est etiam attenuatio delinquentium, in quibus.s. attenuantur virtutes. Vnde de peccatore dicitur Iob. 18. attenuetur fame robur eius, & inedia inuadat costas eius. Item est attenuatio fornicantium, in quibus.s. attenuatur caro, vita, fama & substantia. vnde luxurioso Amon dictum est 2. Regum 13. Quare attenuaris macie fili Regis &c. Respondit. amor Thamar. Item est attenuatio tribulatorum seu decidentium, qui scilicet attenuantur à mundi prosperitate per tribulationem præsentem vel futuram. Vnde Esa. 17. Attenuabitur gloria Iacob, & pinguedo carnis eius marcescet. Vide de Tenuitate.

A **Atterere. Attritio.** Nota ꝙ atterere idē est quod aliquid terere, vel in puluerem reducere, vel etiam conculcare. Signat autem contemptum & conculcationem, Pœnam, Miseriam & Tribulationem. Et nota ꝙ est homo qui atteritur per
Humilitatem moraliter
Aduersitatem temporaliter
Antiquitatem corporaliter
Mortis necessitatem pœnaliter
Iniquitatem spiritualiter
Inferni pœnalitatem æternaliter.

De attritione humilitatis quę est pars contritionis qua.s. homo concipit cōtemptum sui & displicentiā peccati, dicitur Esa. 34. Attrita est ciuitas vanitatis. Sed de hac vide infra de Cōtritione. de attritione aduersitatis, qua.s. mali atterunt pauperes in hoc mūdo, dicitur Esa. 3. Quare atteritis populum meum, & facies pauperum commolitis? Tali etiā attritione fuit attritus Christus in cruce. vnde Esa. 53. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Tali etiam attritione atterit Deus quandoq; homines vt eos à malo conuertat. sed tamen sæpe fit ꝙ tribulationis attritio non proficit obstinatis. Vnde Hiere. 5. Percussisti eos & non doluerunt, attriuisti eos & renuerunt recipere disciplinam. De attritione autem antiquitatis & mortis potest dici illud Esa. 51. Terra sicut vestimētum atteretur, & habitatores eius interibunt. De attritione iniquitatis dicitur Ezech. 23. Dixi ei quæ attrita (alias fornicata) est in adulterijs. Et de ista exponitur illud Deuter. 23. Non intrabit Eunuchus attritis vel amputatis testiculis in Ecclesia Dei. Testiculi enim vbi stat virtus generatiua, virtutem producendi bona opera signant.

De attritione verò damnationis vel æternæ calamitatis dicitur Iob. 20. Filij eius scilicet Diaboli atterentur ęgestate, & manus illius reddet ei dolorem suum &c.

Atrium. Nota ꝙ atrium nihil aliud est quàm habitaculum ante domum super columnas more appendicij cōstitutum. Sumitur etiam quandoq; pro domo, pro palatio, vel pro quocunque habitaculo. Moraliter autem in bono sumitur & in malo. Sicut enim scriptura distinguit tria atria circa Templum, videlicet Atrium A
Mundorum
Mulierum
Immundorum.

Sic dicam ꝙ in mundo sunt diuersę habitationes, mansiones, & status scilicet status Mundorum, per quem intelligūtur perfecti. Mulierum, per quem intelliguntur imperfecti. Immundorum, per quem intelliguntur peccatores & imperfecti. Nota ergo primo in bono significato ꝙ inuenitur Atrium
Interius
Anterius
Superius
Exterius
Inferius.

Primum est atrium deuotorum, quod mūde & sancte debet teneri.s. atrium interius.i. interior cōscientia & voluntas. de qua dicitur 3. Reg. 8. Sāctificauit Rex mediū atrij. Istud est enim atrium in quo debent homines intrare per meditationem, & ibi spirituales hostias immolare. Psal. Tollite hostias, & introite in atria eius. Adorate dominum in atrio sancto eius. ¶ Secundum est atrium clericorum, scilicet atrium anterius idest status Ecclesiasticus figuratus in atrio maiori de quo dicitur 3. Regum 7. quòd atrium maius erat rotundum, trium ordinum, de lapidibus sectis. In statu enim Ecclesiæ quod est maius ceteris atrijs ante Templum Paradisi, tres sunt ordines personarum scilicet Prælatorum, religiosorum, & clericorum. Et si vis notare de atrio religionis vel Ecclesiæ, dic ꝙ est
Ad contemplandum subtiliter
Ad supplicandum humiliter
Ad confitendum alacriter
Ad reflorendum virtualiter
Ad concordandum vnanimiter
Ad perseuerandum immobiliter
Ad continendum corporaliter
Ad abstinendum efficaciter.

Dico ergo ꝙ istud est atriū contēplationis. Ezeche. 46. Porta atrij interioris, quæ respicit ad oriētem, erit clausa. Contemplantes enim diligunt solitudinem & clausuram. Et Esechi. 8. Introduxit me scilicet Angelus in atrium domus domini &c. Et nota si vis, quomodo Ezechiel tunc vidit abominationes quæ fiebant in Hierusalem, quas habemus supra de Abominatione in littera. N. quia pro certo qui bene cōsiderat & contemplatur, videt hodie fieri multa abominabilia in isto atrio militantis Ecclesiæ. ¶ Item istud est atrium supplicationis & orationis. Psal. Adorate dominum in atrio sancto eius. ¶ Item est atrium laudis & confessionis. Psal. Introite portas eius in confessione atria eius in Hymnis, confitemini illi. ¶ Item istud est atrium virtutis & reflorentis conuersationis. vnde in Psal. In atrijs domus Dei nostri florebunt. ¶ Item istud est atrium pacis concordiæ & vnionis 2. Esdrę 5. Cōuenerunt vnanimiter in atrium quod erat ante ianuam. Item istud est atrium perseuerantiæ & durationis. Psal. Stantes erant pedes nostri in atrijs tuis Hierusalem. ¶ Item illud est atrium continentiæ & castę affectionis. vnde Ezechię 44. dicitur. Cum ingredientur portas atrij interioris, vestibus lineis inducntur. ¶ Item istud est atrium abstinentiæ & carnalis macerationis. vnde Ezech. 44. Vinū non bibet Sacerdos quando ingressurus est atriū. Istud est ergo atrium religionis vel Ecclesiæ, vbi proculdubio multę debent esse virtutes. Sed hodie (quanquam proh dolor) videtur verificari illud 1. Machab. 4. vbi dicitur. ꝙ postquam Gentiles occupauerunt Hierusalem, viderunt sanctificationem desertam, altare prophanatum, portas exustas, & in atrijs virgulta nata. Quia enim gentiles idest mali Ecclesiastici & peccatores quandoque habitant in Hierusalem idest in Ecclesia, ideò proh dolor sanctificatio & sanctitas ibidem deseritur. Altare idest cultus altaris destituitur. Portæ idest Prælati per auaritiā esuruntur, & atria idest status Ecclesiastici particulares, virgultis idest vitijs & superfluitatibus adimplentur. Et breuiter hodie potest dici illud Ezech. 10. Nubes impleuit atrium interius. Nubes dico idest turbulentia vitiorum. ¶ Inde ergo est secūdum atrium, quod est clericorum. ¶ Tertium est atrium beatorū scilicet atrium superius idest Paradisus, quod reuera potest dici Atrium D.

Splendoris Ibi est.n.splendor inoffuscabilis vnde
Honoris Erech. 10. Atrium repletũ est splen-
Amoris dore gloriæ dñi. ¶ Item ibi est honor
Valoris inexterminabilis . vnde Hester. 5. de
Decoris aĩa btã dr̃ ꝙ ipsa indura regalibus ve
Dulcoris. stimẽtis stetit in atrio domus Regiæ.
¶ Itẽ est ibi amor inextinguibilis.vñ in ps̃. Cõcupiscit & de-
ficit aĩa mea in atria dñi. ¶ Itẽ ibi est valor incomparabilis,vñ
in ps̃. Melior est dies vna in atrijs tuis super milia. ¶ Itẽ ibi est
decor immaculabilis ps̃. Plãtati in domo dñi in atrijs domus
Dei nr̃i florebunt. Itẽ ibi est dulcor valde delectabilis.vñ Esa.
62. Comedent & laudabũt dñm, bibent in atrijs sanctis meis.
E Istud est ergo tertium atrium, quod est beatorũ . ¶ Quartum
verò est atrium mũdanorũ.s.atriũ exterius.i. mũdus in quo.s.
immundi peccatores versantur, & maximè tale atrium signat
curias principium & magnatum. vnde istud est Atrium vbi
Iustus arctatur Dico ꝙ in atrio mundi iustus arctatur
Impius exaltatur & constringitur. vnde de Hiere. dici-
Christus negatur tur Hierem. 32. ꝙ ipse erat clausus in
Auaritia inflamatur atrio carceris. Et verè in atrio & in cu
Iniustitia dominatur. rijs & domibus dñorum iusti sunt illi
qui magis sunt clausi, contẽpti, & depressi. ¶ Itẽ dico ꝙ in isto
atrio impius exaltatur & extollitur . vnde de Amã iniquo le-
gitur Hester. 6. ꝙ Aman interius atrium ipsius domus Regiæ
intrauerat . ¶ Item ibi Deus negatur & dimittit. vnde de Pe-
tro quamuis sancto legitur Matth. 26. ꝙ in atrio Principis Sa
cerdotum ter Christum negauit. Ad denotãdum ꝙ nullus est
ita sanctus, si curias dñorum & eorum atria frequentet , quin
faciliter mẽtiatur , & quin negare dñm vel verbis vel operi-
bus cõpellat. ¶ Item ibi auaritia inflammatur & instruit. vnde
Lu. 23. dicitur. ꝙ incẽso igne in medio atrij Petrus calefacie-
bat se ad ignem . ¶ Item ibidẽ iniustitia dñatur atque colitur.
vnde de atrio prętorij & de atrio Principis Sacerdotum nota
ꝙ ibi iniustissimè Christus innocens fuit delusus, percussus,
& accusatus. sicut dicitur Mat. 26. Marci. 14. Luc. 22. Ioan. 18.
Istud est igitur atrium peccatorum. s. mundus vel mundi sta-
tus, & Principum & magnatum palatia seu domus . quod fi-
guratur Apoc. 11. vbi dicitur sic. Atrium quod est foris Tem-
plum, non metiaris illud, qm̃ datum est gentibus. acsi diceret
ꝙ tale atriũ quod foris Tẽplum. i. foris Ecclesię statum est, est
F sine ordine iustitia & mẽsura. nõ metiaris inqr illud. ¶ Quin-
tum est atrium damnatorum . vnde Demonibus videtur dici
illud Ezech. 9. Contaminate domum , replere atria interfe-
ctis. i. damnatis &c. Sufficit de atrio. Vide infra de domo.

A **Auaritia.** Est vitium animi quo immoderatè moue-
tur ad bona mundi affectandum & deside-
randum . Et dicitur auarus, quasi hñs manus varas. i. curuas.
Et sm̃ Isid. lib. etym. Auarus dicitur sicut & auidus ab aueo.
es, quod idem est ꝙ cupio cupis. Et sic auaritia dicitur, quasi
auens aurum. Nota igitur ꝙ auaritia est alienũ cupere, & sua
retinere . Et ideò auarus põt comparari Gripbibus , quæ sm̃
Isido. sunt aĩalia crudelia, à parte ante Aquilæ, & à parte post
Leoni similia, quæ in montibus Hyperboreis custodiunt au-
rum & lapides preciosos qui ibi abundant , ita auidæ & aua-
ræ, ꝙ dato ꝙ sibupsis non proficiant, exinde tñ aliquid accipi
non permittunt , immo si quis aliquid inde percipere volue-
rit, ipsum inuadũt crudeliter & affligunt. Et sic propter isto-
rum auidissimam insatiabilitatem bona illa sunt inutilia , &
nulli hominũ proficua. Reuera charissimi, tales Griphes sunt
hodie mũdani cupidi & auari , qui in Hyperboreis mõtibus
idest in mundanis officijs, prælaturis & dignitatibus sæpissi-
mè conuersantur . Constat. n. ꝙ isti hodie habent in custodia
aurũ & lapides preciosos , hoc est dictu, diuitias tpales : quia
ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo obtinuerũt diui-
tias. Sed pro certo ista hodie ita auarè custodiunt, ꝙ nec ipsi
audẽt ad sufficientiã comedere, nec alijs volunt aliquid elar-
giri, sed oĩa auarè parce tenaciter & auidè custodire . Et ideò
talia bona inutilia possunt dici: quia. s. nec sibi nec alijs faciũt
hodie fructum. Eccle. 5. Qui amat diuitias, fructũ non capiet
ex eis. Et isti pro certo charissimi , dicuntur habere figuram
Aquilæ & Leonis : quia. s. isti habẽt Aquilinam superbiam &
pompositatem, Leoninam sæuitiam & crudelitatẽ, & vtriusq;
vnguium coruitatem & acuitatem. i. auaritiã, parcitatẽ, & cu-
piditatẽ. ¶ Ideò isti possunt dicere illud 2. Reg. 1. Aquilis ve-
lociores , Leonibus fortiores . Isti. n. sunt veloces vt Aquilæ,
alto volando per superbiam, & fortes vt Leones, alios impu-
gnando per sęuitiã. Isti ergo sunt auari. ideò de talibus potest
exponi illud 1. Reg. 8. Declinauerunt post auaritiam, accepe-
runt munera, & peruerterũt iudicium. Et cuilibet auaro põt
dici illud Hierem. 22. Tui verò oculi & cor ad auaritiam. vbi
ostenditur quõ auaritia vrit affectionem . cor. Cæcat discre-
tionem. oculi. Premit intentionẽ: quia. s. inclinat eam ad aua-
ritiam. Per auaritiam. n. inflammatur affectio , offuscatur di-
scretio, & inclinatur intentio. ¶ Facit ergo auaritia affectio- B
nem inflammari. quod ostenditur cũ dicitur ꝙ ipsa est in cor-
de. Cor inquit. Quia verè sicut ignis facit feruere vas cui ap-
ponitur, sic auaritia cor humanum quando ei apponitur , fa-
cit illud per cupiditatem & desiderium ebullire. Vide hic. 3.
q. 5. Accusationis circa finem, & Alanũ de Archipredio vbi
tractat de auaritia, vbi dicitur. O radix omnis malitiæ auari-
tia, seruitus Idolatriæ, mater vsuræ, genitrix symoniæ, fomes
culpę, macula gehẽnę, abyssus insatiabilis, insatiata Charyb-
dis quæ nunquam dicit sufficit. Inflammatur ergo per auari-
tiam affectio. Et ideò videtur ꝙ auari sunt similes Iaspidi vel
Ambræ , quæ fricata vel calefacta paleas eleuat atque rapit.
Sic verè quando tales calefiunt & inflammantur per vitium A
auaritiæ , tunc ad trahendum paleas. i. defectiua mundi bona
per vsuram, rapinam , falsam mercaturam sępissimè conuer-
tũtur Figurari in filijs Israel qui subiugati Imperio Pharao-
nis dispersi sunt super omnem terram Ægypti pro paleis col-
ligendis & pro diuitijs & ędificijs Pharaonis fabricandis. Sic
charissimi Pharao qui interpretatur nudans dissipans, & de-
negãs, signat vitium auaritiæ, quæ vicinos depauperat & de-
nudat, & eleemosynas & adiutoria eisdem subtrahit atq; ne-
gat. Isti ergo Pharaoni. i. peccato auaritiæ quando filij Israel,
idest homines famulantur, ad paleas bonorum temporalium
attrahendas & accumulandas, per Ægyptum idest per mun-
dum vndiq; disperguntur scilicet ad assisas, ad mercata, & ad
alia mundi lucra. Inflammat ergo affectionem. Cor inquit.
Ideò possunt dicere auari illud Luc. 24. Nonne cor nostrum
ardens erat ? Et nota, sicut ignis quando bene ardet, non po-
test lignis satiari , sed magis augeri , sic cor per auaritiam ar-
dens, lignis idest diuitijs nequit satiari , immo quanto magis
diuitiæ accumulantur , tanto ignis cupiditatis ardentius in-
flammatur , & ad habendum magis insatiabiliter inclinatur.
Prouerb. 30. Ignis autem nunquam dicit sufficit. Nam sicut
dicitur Eccle. 5. Auarus non implebitur pecunia. Causa au-
tem quare diuitiæ non implent nec satiant cor humanum, est
multiplex. Primo quia auaritia est quasi ignis, pecunia quasi
lignum , & quanto plus habet quis de lignis pecuniæ , tanto
plus crescit ignis auaritiæ, quia secundum ligna Syluæ exar-
descet ignis . Ecclesi. 28. Item pecunia implet borsam , ideò
non potest replere cor , quia nullum corpus potest implere
duo loca. Item quia pecunia est cibus bursæ , auaritia est fa-
mes cordis . ¶ Item quia cibus non satiat ventrem nisi ibi in-
tret, pecunia autem non potest intrare cor . Item pecunia est
finita , auaritia autem infinita , & ergo non ponit finem in ac-
quirendo, finitum autem non potest replere infinitum . Item
quia secũdum Augustinum animam Dei capacem nihil mi-
nus Deo replere potest , Et quia quicquid est, minus est Deo,
ideò nihil quod sit sine Deo potest animam replere . Itẽ quia
cor auari est quasi Abyssus & quasi Infernus qui repleri non
possunt, ideò bene dicitur Prouerb. 27. Infernus & perditio
non implebuntur. Sic & oculi hominum insatiabiles. Pro-
uerb. 12. Iustus comedit & replet animam suam, venter au-
tem impiorum insaturabilis. vnde Bernar. Non plus satiatur
auarus auro quàm corpus aura . Dico igitur ꝙ auaritia vrit
affectionem. Cor. Ezechiel. 33. Auaritiam suam sequitur cor
eorum . ¶ Secundò dico quòd auaritia cæcat discretionem . C
Oculi inquit . Sicut vnus denarius quanquam modicus po-
situs immediatè supra oculum priuat eum & impedit visum,
sic verè mundi bona quamuis modica sint , si immediatè &
immoderatè ponantur prope oculum cordis per auaritiam,
visum discretionis impediunt atque tollunt . Ideò de ta-
libus illud. 1. Ioannis 2. Tenebræ excæcauerunt oculos
eius. Et ideò videtur quòd auarus sit similis Vrso, qui cum
bacino ardenti ei ostenso excæcatur. Sic verè tales per ba-
cinum , idest per metalla & per diuitias huius mundi in
quibus ardor auaritiæ est inclusus, quando ipsa per aua-
ritiam respiciunt , excæcantur , & discretionis lumine
priuantur , oculi etiam cordis sui ab humore deuotio-
nis & gratiæ spoliantur. Figura. 4. Regum vltimo.

Vbi

Vbi Rex Babylonis eruit oculos Sedechiæ, & vinctũ cathenis duxit eum ad Babylonẽ. Sic verè Rex Inferni Diabolus excęcat hodie cupidos auaros, lumenq́; verę discretionis & sapientię ab eis sibi tollit, vinculisq́; malarum cõsuetudinum eos ligat, & sic eos in Babylonem. s. ad Infernum ad libitũ secum ducit. Si cęcus cęco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt. Matth. 15. & Luc. 6. Nam & cęcus Diabolus & cęcus auarus qui ei obedit, ipsumq́; sequitur, & ab eo ducitur & regitur, necesse est finaliter ꝙ cadãt in foueam Infernalem. Figuratur etiam in Thobia stercoribus Hirundinum excęcato. bona. n. mundi ab Apostolo Philip. 3. stercora nuncupantur. Ista. n. sunt quæ hominem excęcant, & veritatis lumine priuant. Vnde Eccle. 20. dicitur ꝙ exenia & dona excęcant oculos. Cæcus. n. dicitur auarus: quia non videt nec cõsiderat ad aliquid quod pertinet ad salutẽ. Non. n. cogitat de mundi vanitate, de naturæ vilitate, de cœli fœlicitate, de iudicij austeritate, de mortis propinquitate, de Inferni pœnalitate. Ideò de talibus dicitur in Psal. Oculos habent & non videbũt, nares habent & non odorabunt. Ideò Apostolus Ephesios bene docet. s. ad Ephe. 5. Auaritia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos. Patet ergo ꝙ auaritia excęcat discretionem. Oculi inquit tui.

D ¶ Tertiò dico ꝙ auaritia premit intentionẽ: quia. s. inclinat eam, cum dicitur. Ad auaritiam inquit. Dicit Isid. & Plinius ꝙ in Ægypto superiori circa fontẽ Nigrin, qui opinione quorundam caput Nili creditur, crescit quoddam animal perniciosum, quod dicitur Catoblebas, cuius est tãta venenositas, ꝙ sine remedio perimit quicquid videt, caput tamen habet ita graue ꝙ semper ipsum portat inclinatum ad terram. Tales pro certo sunt auari, qui in Ægypto huius mundi circa Nilum. i. circa flumen mũdanæ prosperitatis versantur: quia reuera isti venenosissimi sunt: quia. s. ita sunt veneno auaritiæ inebriati, ꝙ quicquid vident circa eos. s. oẽs socios & vicinos volunt per vsuras, cautelas & malitias venenare, exhęredare & depauperare. Caput enim. i. intẽtio talium est ita grauis & ponderosa per malas consuetudines & peccata, ꝙ ad terram. i. ad mundi bona & terrena semper est per auaritiam Inclinatum. quod ostenditur cũ dicitur Ad auaritiam. Ista. n. præpositio ad, signat terminũ ad quem. i. ad ipsa mundi bona, ad quæ isti sunt inclinati Hierem. 8. A minimo vsq; ad maximum auaritiam omnes sequuntur. vnde Esa. 56. Declinauerunt vnusquisq́; ad auaritiã. Ideò dicitur Amos 9. Auaritia in capite omnium & nouissimum ipsorum gladio interficiam. Et ideò dico auaritia. vbi nota ꝙ auaritia est vitiorum origo, quia ipsa est in capite. Plurimorũ rubigo, omnium inquit. Tormẽtorum prurigo, quia nouissimum eorum gladio interficiam. Est dico auaritia origo vitiorum, quia dicitur esse in capite 1. Thimo. 6. Radix omnium malorum est cupiditas. Item est rubigo plurimorum, omnium inquit. Hierem. 6. A maiore vsque ad minorem omnes auaritiæ student, à Propheta vsque ad Sacerdotem omnes faciunt dolum. Item est prurigo tormentorum: quia scilicet in nouissimo isti interficiunt. Ideò dicitur Exodi. 15. Euaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea. Constat ergo ꝙ auaritia multa mala procurat tam temporalia quàm æterna.

E Tollit enim honorem & prumotionem
Infert dolorem & afflictionem
Affert horrorem & abominationem
Infligit pœnalitatem & maledictionem
Perdit societatem & communionem.

¶ Dico ergo ꝙ ista tollit honorem & dignitatem. Cõstat enim ꝙ soli illi qui auaritiam odiunt, ad dignitates sunt assumẽdi, sicut dicitur Exod. 18. Prouide tibi viros industrios ex omni plebe qui oderint auaritiam &c. Et merito, quia sicut dicit Poeta. Non turres non arma ducem tutantur auarum. potissimę autem isti dignitate cœlesti priuantur: quia sicut dicitur 1. Cor. 6. Auari Regnum Dei non possidebunt. Et Ephe. 5. Fornicator, aut immundus, aut auarus, quod est Idolorũ seruitus, non habebit hæreditatẽ in Regno Christi & Dei. Item dico ꝙ auaritia infert dolorem & aduersitatem. Patet. n. ꝙ sicut Bubo ab omnibus infestatur auibus, sic auarus à cunctis dilaceratur. s. raptoribus, & omnibus exponit laboribus. vnde dñs Esa. 57. Propter iniquitatem auaritiæ eius iratus sum & percussi eum. vnde Hiero. Quid. n. est auarus nisi arca principum, pręda latronum, sibilus omnium. Item dico ꝙ auaritia causat horrorem & vilitatem, facit. n. hoiem abominabilem. Ephe. 5. Immunditia aut auaritia non nominetur in vobis. Facit. n. hominem ignominiosum & ignobilem. Item dico ꝙ auaritia meretur maledictionem & acerbitatẽ. Ideò dicitur Abacuc. 2. Væ qui aggregat auaritiam domui suę, vt in excelso sit nidus eius. Et Aug. dicit. Maledicatur dispensator auarus cui largus est dñs. Item dico ꝙ auaritia perdit iustorum cõionem & societatẽ: quia constat ꝙ nullus bonus frequentat libenter auarũ 1. Cor. 5. Non commisceamini fornicarijs, aut auaris, aut rapacibus. Ecce ergo quot mala facit auaritia. Sed pro certo e conuerso carentia auaritiæ plurima facit bona, facit. n. in bono perseuerare, & finaliter in cęlo hęreditare. Scriptum est. n. Prouer. 28. ꝙ qui odit auaritiã, longi fient dies eius. Et Esa. 33. dicitur ꝙ qui proijcit auaritiam ex calũnia, iste in excelso habitabit, panis ei datus est, aquæ eius fideles sunt, Regem in decore suo videbunt &c. quod nobis concedat Christus qui post sua se dat. Sic igitur patet ꝙ auaritia premit intentionem. Cęcat discretionem. Vrit affectionem. Bene ergo dicitur auaro. Tui verò cor & oculi ad auaritiam. Quia igitur de materia auaritiæ in infinitis locis agitur in opere isto: quia paucissima sunt themata in quibus nomen auaritiæ sit insertum, hinc est ꝙ de ista materia quo ad præsens sufficiunt quæ dicta sunt &c.

Audax. Audacia.

Nota ꝙ audacia potest esse virtus & vitiũ. A Est. n. audacia quæ signat cõstantiam & virtutẽ, quãdo. s. vir iustus audacter & intrepidè facit opus virtuosum, & resistit & obuiat rei malę. Exemplo Ioseph ab Arimathia, de quo dicitur Marci. 15. ꝙ audacter introiuit ad Pilatum, & petijt corpus Iesu. Alectoria. n. est lapis qui reperitur in Gallo, & facit hoiem audacem, talis est virtutis: quia iste est qui facit hoiem solidum & constantem, & in terribilibus non timentẽ. Et potissimè istud facit virtus fidei quã Gallus qui est ales diei nũcius. i. Christus nobis tradidit, & in se & ad se protulit & produxit, quæ. s. pœnis & tormentis audacter resistere facit, sicut in martyribus apparuit, qui. s. more apri tanta audacia fulti fuerunt, ꝙ se pro fide gladijs opposuerunt, & se transfigi fortissimè permiserũt, ita ꝙ de quolibet audaci & virtuoso viro potest dici illud quod de equo dicitur Iob. 39. Terrã vngula fodit, exultat audacter, in occursum pergit armatis, cõtemnit pauorem, nec cedit gladio. Nec mirum si iusti fide certa fulti & virtute fortitudinis stabiliti, in terribilibus audaces fuerunt, quia ẽt ipsi Pagani qui sine fide fuerũt, quinimmo vt in pluribus, anĩmam mori cũ corpore non timuerunt, & pluribus suis actibus audacia & constantia claruerunt, & mortem & terribilia contẽpserũt, sicut exẽplificat Sene. Epistola quadã de Mutio qui ignẽ voluntariè sustinuit. de regulo qui cruci se spõte affigi permisit, & ne iuramentum frangeret hostiũ manibus sese dedit. De Catone qui ne hosti confusibiliter seruiret gladio se trãsfixit &c. Epla ẽt quarta exemplificat de multis qui se timore pœnę confusibilioris morti tradiderũt. Multo fortius iusti audacter mori debent spe & amore gloriæ potioris. Sic faciebat Apostolus cũ dicebat 2. Cor. 11. In quo quis audet, in insipiẽtia dico, audeo & ego, sup. iustitiã, ac si diceret, si alij sunt audaces insipienter, audax esse debeo sapiẽter. Sed si vis, dic ꝙ audacia bona cessat quandoq́; in homine propter

Defectum societatis
Excessum debilitatis
Potentiam crudelitatis
Excellentiam auctoritatis.

¶ Et primo dico ꝙ homo spiritualiter nõ est audax quando sibi deficit societas charitatiua. i. Deus, gratia, vel charitas. Ideò dicit Gen. 44. ꝙ Patriarchę dicebant ꝙ non audebant videre faciem viri, nisi secum ducerent fratrem suum. Item quando excedit debilitas eneruatiua, sicut de Moyse adhuc imbecilli, qui videns rubũ ardentẽ non audebat respicere contra dñm, sicut dicitur Exod. 3. Item quãdoq́; est crudelitas stupefactiua, sicut patet de illis prædicatoribus qui non audent reprehendere potẽtes, similes Miluo, qui est auis audax cõtra Pullos, & timida contra Coruos. sicut dicitur de Leone Nume. 24. Acquiescẽs requieuit vt Leo quem suscitare nemo audebit. Item quandoq́; supereminet auctoritas prærogatiua, sicut de Deo & eius excellenti auctoritate dicitur Iob. 37. Timebũt eum viri, & non audebunt contemplari omnes qui sibi videntur sapientes. Et Ioan. 21. dicitur ꝙ nemo discumbentium audebat interrogare Iesum. Patet igitur ꝙ est audacia bona signans virtutem & constantiam. B

¶ Secundò dico ꝙ est audacia mala signans pręsumptionem & stultitiam, & ista est ꝙ homo est audax ad faciendum malum. Vnde nota ꝙ secundũ Mauriciũ in scriptura reperitur audacia Præsumptionis, quæ est hæreticorum.

Inuasionis, quæ est phreneticorum.i.tyrannorum & iracundorum. Infectinnis, quæ est luxuriosorum. Obstinationis, quę est perniciosorum. Pręsumptuosi tm̄ audaces sunt ad opiniones inueniēdum, & ad verba superflua & hęretica proferendum, similes Aquilę, quæ est auis audax & aiosa, ita ꝙ altius ceteris volat & Solem intuetur &c. Sic isti nimis alte præsumunt volare, & nimis subtiliter & clarè conantur de Deo disputare. 2. Petri. 2. Audaces sibi placentes, sectas nō metuunt inducere blasphemantes. Iracūdi etiam & furiosi sunt audaces: quia.s. nec Deum timent, nec hominē reuerentur, & maximè quando habent facere contra debiles & imbecilles. Similes.n. sunt Crocodillo, quod est animal audax contra fugaces, & timidū contra audaces. Ideò societas audacium fatuorum declinari iubetur Eccle. 8. vbi dicitur. Cum audace non eas in via, ne fortè grauet mala sua in te. Sequitur. Cum iracundo non facias rixam, & cum audace non eas in desertum, qm̄ nihil est in conspectu eius sanguis. luxuriosi etiam nimis sunt audaces ad lasciua opera facienda. vnde Eccle. 22. Patrē & virum confundit audax. Item obstinati etiam sunt audaces ad sua fatua proposita sustinenda, & ad Deum quasi ex industria irritandum. vnde Iob. 12. Abundant tabernacula prędonum qui audaciter prouocāt Deum &c. Sic patet ꝗ est audacia virtuosa & vitiosa &c. Vide de fortitudine & constantia.

A **Audire.** generaliter accipitur in scriptura pro obedire, ausculiare, consentire, & non contradicere. Et est audire Dei, & audire hominis. Deus.n. dicitur audire quando nostris precibus condescendit, cōsentit pariter & attēdit, & sic diuinum audire nihil aliud est quàm suum concedere, misereri & indulgere. Eccle. 45. Audiuit.n. vocem ipsius, & induxit eum in nube dici. Aliqnādo etiam diuinū audire signat rigorem suę iustitię. Nam sicut iudex primo audit, postea punit, sic Deus primo audit crimina attendendo, tandem punit pœnā inferendo. Et de hoc Psal. Audiuit Deus
B & spreuit, & ad nihilum redegit valde Israel. ¶ Item est audire hominis. Et sic vir audiens idem est quod vir patiēs, obediens, tacens, & consentiens. Ioan. 8. Qui ex Deo est, verba Dei audit. Nota ergo ꝙ nos debemus esse auditores verbi Dei, scripturæ & mandatorum diuinorum. dicit Isid. ꝙ Delphin mirabiliter delectaꝛ in audien.s. melodię, & ideò quandoq; ad vocem Symphonię quam faciunt nantę, isti conueniunt, saltant, gaudent atque tripudiant, & lętantur, in tantum ꝙ aliquādo sportulas & retia piscatorum ingrediuntur, & ab eis capiuntur. Et ideò Delphini dicuntur in Gręco Symones, quod idem est ꝙ auditores, eo.s. ꝙ audiēdo melodiam delectantur. Recte charissimi tales debemus esse. Nam pro certo nos debemus summè delectari in auditu melodię.i. in auditu verbi Dei vel scripturæ, quæ reuera aliquando sonat grauiter & basse loquēdo de Inferno. Aliquādo alte loquendo de Paradiso. Aliqñ dulciter per promissiones. Aliquando austere per comminationes. Psal. Vos domini super aquas, Deus maiestatis intonuit, dn̄s super aquas multas. Qñ igitur accidit ꝙ piscator.i. Deus, Prælatus, vel Prædicator sonat melodiam suam.s. prædicationem, lectionem vel eruditionem in aliqua nauicula.i. in aliqua ecclesia, cōuentu vel capitulo, vel quocunq; loco, pro certo Symones.i. deuoti & obediētes debent ad eum conuenire, & eius melodiam reuerēter & attente & obedienter audire, & gaudere spiritualiter & lętari, & per conuersionem in eius laqueis se ligare. Simus ergo sicut Maria, de qua legitur Luc. 10. Maria autem sedens secus pedes domini audiebat verbum illius. vbi nota ꝙ verbum domini est audiendum

Cum deuotione. Maria
Cum subiectione. Sedens secus pedes domini
Cum attentione. Audiebat verbum
Cum discretione. Quia illius, non alterius.

C ¶ Habeamus igitur deuotionem. Maria. Maria.n. interpretatur amara & illuminata: quia verè illi qui audiunt verbum Dei, debent illuminari per gratiæ infusionem. quia s̄m Greg. In vanum laborat lingua Prædicatoris, nisi intus fuerit gratia Saluatoris. Item debet amaricari per contritionem & deuotionem. Sicut.n. concha maris aperiendo se ad rorem concipit Margaritam, & sicut Maria aperiēs seipsam sancto Spiritui concepit Christum, sic verè homo qñ ad rorē verbi Dei per deuotionē se aperit, Christū in se spūaliter concipit atq; nutrit. Ideò de tali Maria dicitur Luc. 2. Maria aūt conseruabat oia verba hęc cōferens in corde suo. Maria inqt.i. amara. quia reuera charissimi, auditus verbi Dei inducit amaritudinē

Considerationis & timoris
Contritionis & doloris
Deuotionis & mœroris.

¶ Ideò de tali auditu dicitꝛ Abacuc. 3. Andiui & conturbatus est venter meus, à voce contremuerunt labia mea. Quod est contra multos qui in audiendo verbum Dei non hn̄t deuotionem, sed derisionem, non cordis amaricationem, sed vocis verbosam strangulationem. Isti sunt similes Gallinis in æstate, quæ non volunt audire qñ ad grana appellātur. Et ratio est quia tunc sunt plenę & satiatę, & ideò de alia satietate nō curāt. Sic verè quia tales sunt pleni & satiati prosperitate mundi & affectione carnis, ideò qñ à Prædicatore vel Prælato appellantur ad granum gloriæ sempiternę, ibi dedignantur venire & audire. Vnde Hiere. 22. Locutus sum in abūdantia tua tibi, dixisti. Non audiā. Quia reuera charissimi, illi qui hodie sunt in mūdi prosperitate, & abūdantia, sunt præ ceteris magis duri ad audiendum, obediendum, & ad diuina mandata perficiendum & exequendum. Non sic charissimi, sed audiamus cū deuotione. Maria inquit. De qua.s. dicitꝛ Luc. 1. ꝙ cum audisset Angelum, turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio. ¶ Secundò dico ꝙ necesse est ꝙ au- D
diamus cū subiectione. Sedens inquit secus pedes dn̄i Homo enim qui vult esse perfectè obediens & audiens, necesse est ꝙ habeat virtutē subiectionis, ꝙ suis maioribus per humilitatē se subijciat & submittat. Secus inqt pedes dn̄i. Vt sic de quolibet tali possit dici illud Luc. 18. Cæcus sedebat secus viam mēdicans. Nos.n. qui sumus cęci per ignorantiā, qui sedemus per negligentiā, debemus esse secus viā sacrę Scripturæ per verbi Dei audientiam, & mendicare per desiderium & appetentiam. Audiamus ergo cum subiectione. Oēs aues Aquilę naturaliter sunt subiectę. Aquila.n. est Regina auium. Et ideò iure Regio oēs alię aues suę subijciuntur iurisdictioni & potestati. Et ideò dicitur de Herodio ꝙ illa die quo Aquilam reboantem & clamantem audierit, ad prædam suam exire seu progredi nō audebit. Sic verè charissimi, cum nos oēs simus naturaliter subiecti verę Aquilę.s. Deo, sicut ordinario, vel Pręlato, sicut suo delegato, vel Prędicatori, sicut suo subdelegato, pro certo illa die qua illam Aquilā dn̄i.s. Prælatum vel Prędicatorē audierimus reboare, clamare, prędicare vel mādare, in tm̄ debemus reuereri & timere, ꝙ illa die ad nullam prædam alicuius mali debemus progredi vel volare. Ideò dicitur in Psal. Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. Qđ est cōtra multos, qui quāuis omni die Regem suum.s. Prædicatorē vel Prælatū vel Deum clamantem, docētem & prædicantē audiant, nunq̄ tñ propter hoc à vitijs & criminibus se retardant. Ideò de talibus dicitur. Mandata dn̄i audientes oia fecere cōtraria. Non sic, sed audiamus cum subiectione. ¶ Tertiò audiamus cum attentione. Audiebat in- E
quit verbum. Dicit Plinius ꝙ Panthera est aial pulchrum, & in superficie diuersis maculis picturatū, istud qñ clamat, quēdā dulcissimū vaporem emittit. Vocem inquit dulcissimam. Et ideò oia alia aialia & in odore & clamore ipsius delectata ipsam diligunt & sequunꝛ, & in eius pulchritudine recreantur, & ad eā audiendū & odorandum diligenter attendunt & occupantur. Reuera charissimi, talis Panthera est Christus, quilibet ēt bonus Prædicator vel Prælatus. Iste.n. debet hr̄e

Pulchritudinem conuersationis & honestatis
Odorem fragrantissimę famositatis
Clamorem dulcissimę loquacitatis.

¶ Et ideò alia aialia.i. oēs alij hoies debent esse attēti ad istamAntherā.i. Deum Prælatū, vel Prædicatorem audiendū, sequendū, diligendū & contemplandum, & ad vocem suorum mandatorū executioni debitè demandandū. qđ oñditur cum dicitur. Audiebat.i. ad audiendū cum diligentia attendebat. Ideò ad attēte audiendū & obediendū inducitur Esa. 49. Audite insulę, & attendite populi de longè. Nā pro certo charissimi, illi qui sunt insulę.i. fluctibus maris.i. mundi amaritudinibus vndiq; vallati, illi ēt qui sunt ppl̄i de longè.i. qui à Deo per peccatū elonganꝛ, tales dico ad attēdendū & Dei & Prælatorū mādata audiendū, & obediendū præ ceteris obliganꝛ. Sed heu proh dolor, videꝛ ꝙ multi sunt similes Draconi. Dicit.n. Plinius ꝙ cū oia animalia, vt dictum est, diligant Pantheram, & vocē eius libenter audiant & attēdant, solus Draco istam fugit & odit, & audita eius voce in cauernam suam se abscondit, odoremque eius fragrantissimum reputat pro veneno. Sic verè charissimi, multi sunt hodie ita maligni &

Draconini,

Draconini, ita per auaritiam, inuidiam, & iracundiam inflammati quòd ipsi de pãthera.i. de prælatis vel prædicatoribus, quinimmo etiam de ipso Deo pœnitus nihil curant, immo ipsum odiunt, fugiunt & deuitant, odoremque & famam suæ bonæ conuersationis & vocem suæ prædicationis, eruditionis & correctionis reijciunt & declinant. Quia sicut dicitur Prouerb. 15. non amat pestilens eum qui se corrigit. Quod potissimè de multis peccatoribus apparet, qui statim vt audiunt vocem pantheræ.i. aliquod verbum informationis dici, exeunt de societate, & fugiunt, & ad cauernam.i. ad tabernam continuo se deflectunt. Contra quos dicitur in psal. Hodie
F si vocẽ eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. Non sic ergo charissimi, sed audiamus cum attentione. ¶ Quartò debemus audire cum discretione. quod ostenditur cum dicitur. Verbum illius, quia.s. vir discretus & sapiens non audit quodcunque verbum, sed tantummodo verbum illius.s. Dei vel boni et honesti viri. Auditus.n. in anima est sicut os in corpore. Nam sicut os omnes cibos recipit, bonos autem & sapidos in ventrem mittit, malos autem repellit & reijcit, sic verè auditus qui omnes cibos.i. omnia verba in anima habet recipere, illa tantum debet admittere & ventri memoriæ commendare, quæ sunt edificatoria atque sana, illa autem quę inutilia sunt leuia & non bona, debet quãto ocyus refutare. Debes igitur audire verbum illius.i. verbum Dei, vel bonarum personarum, sicut dicitur Lucæ. 11. Beati qui audiunt verbũ Dei. Quod est contra multos, quia reuera magis delectantur audire verba leuia & scurrilia quam bona & vtilia. Similes capris, de quibus ẽm Plin. dicit Archelaus ꝙ per aures dicũtur spirare. Sic verè multi sunt hodie qui auribus dicũtur spirare, quia verè aures eorum semper pruriunt atque spirant ad rumores & insolentias audiendas. Ideò de talibus dicitur Actu. 17. Athenienses autem ad nihil aliud vacabant nisi aut
G dicere aut audire loqui aliquid noui. Non sic charissimi, sed audiamus attente, districtè distinguamus inter verba, & bona & vtilia receptemus, vana autem & inutilia refutemus, dicentes mundi vaniloquis & detractoribus illud Amos. 5. Aufer à me tumultum carminum tuorum, cantica lyrę tuæ non audiam. Et nota si vis quòd verbum Dei est audiendum multipliciter, scilicet Cum

Lætitia	Audiri.n. debet lętantur. psal. Au-
Innocentia	diant mansueti, & lętentur. Itẽ in-
Reuerentia	nocenter psal. Lauabo inter inno-
Patientia	cẽtes manus meas. sequitur. Vt au-
Obedientia	diam vocem laudis. Item reueren-
Sapientia.	ter. Ecclesi. 32. Audi tacens simul

& quærens, & pro reuerentia accedet tibi gratia bona. Item obedienter. psal. In auditu auris obediuit mihi. Item sapienter. Prouer. 1. Audiens sapiens sapientior erit. Item patienter Ecclesiasti. 6. Audi fili mi & accipe consilium. Sequitur. Subijce humerum tuũ & porta. Et si vis dicere quæ sunt illa quæ non sunt audienda, vide infra de Aure in fine. Patet igitur ꝙ nos debemus audire illa quæ sunt audienda, Cum discretione, Cum attentione, Cum subiectione, Cum deuotione. Maria ergo sedens secus pedes domini audiebat verbum illius. Sufficit.

A **Auertere.** Idem est quod cõtra aliquem se vertere. Et nota qđ omne peccatũ habet fieri per conuersionem ad bonum commutabile, vel per auersionem à bono incommutabili. Non.n. quando quis peccat intendit se auertere à Deo, sed quia peccando conuertit se ad eius oppositum.s. ad bona mundi, ideò per consequens auertit se ab ipso. Auertere ergo idem est quod contrariari & obuiare rebellare, recedere, fugere, elongare. Et potest accipi in bono & in malo. In bono, quando homo auertit se à vitijs & peccatis, iuxta illud psal. Auerte oculos tuos ne videant vanitatẽ. Item quando Deus per misericordiam auertit se ad homine, à malefactis.s. nostris, ea.s. obliuiscendo & indulgendo. psal. Auerte faciem tuam à peccatis meis. Item potest accipi in malo, & hoc quantum ad Deum, & quantum ad hominẽ. Quantum ad Deum, quãdo.s. Deus auertit se ab homine ipsum negligendo, & ipsum in peccatis dimittendo, & sibi suam gratiam denegando. Ideò dicebat Dauid. Vsquequo auertis faciem tuam à me? Item quantum ad hominem. Et hoc est quãdo homo auertit se à Deo per peccatum & obstinationem & duritiam cordis, & à bonorum societate & à statu gratiæ. Et de hoc potest dici illud Zach. 6. Auerterunt scapulam recedentes. Loquamur ergo de auersione qua Deus auertitur à nobis propter peccata nostra, quia de auersione hominis à Deo satis supra dictum est de Aduersari in illa auctoritate. Cucurrit aduersus Deũ erecto collo &c. Et dicamus ꝙ talis auersio nihil aliud est quam cõtemptus, abominatio, obliuio & adiutorij & gratiæ & finaliter gloriæ subtractio. Sicut.n. videmus ꝙ naturaliter vnumquodque se auertit à suo contrario, sicut ignis ab aqua, & econuerso, sic verè quia inter Deũ & peccatorem est maxima contrarietas, quia sicut dicitur Ecclesi. 33. Contra bonum malum est, & contra vitam mors, sic & contra virum iustum peccator, hinc est ꝙ ipse Deus à peccatoribus sicut à sibi contrarijs & rebellibus se auertit dicẽte psal. Auertisti adiutorium gladij eius, & non es auxiliatus ei in bello. In quibus verbis ostenditur ꝙ Deus à peccatoribus tripliciter se auertit, videlicet, Quia cessat corrigere. Quia nõ vult protegere. Quia differt affligere. Auersus.n. videtur Deus, quia nõ infert correctionẽ diuitibus. Gladij inquit. Non confert protectionem militibus. Non es inquit auxiliatus ei. Non differt dãmationem peccãtibus. In bello inquit. Ostendit igitur auersionem Dei à peccatore per incorrectionem. ꝙ ostẽditur cum dicitur Gladij, quia.s. quãdo Deus nõ pungit eos gladijs aut iaculis & tribulationum & aduersitatis, immo permittit eis omnia prospere succedere, signum est ꝙ Deus nõ curat de eis, & ꝙ de eorum salute desperat, sicut medicus qui desperãs de salute infirmi omittit cibare & putare, & concedit ei vinum & carnes pro libito. Ideò de talibus dicitur in psal. Dimisi eos ẽm desideria cordis eorũ ibũt in adinuentionibus suis. Ideò de talibus dicitur. 1. Macha. 9. Cessauit gladius ex Israel. De tali auersione cõquerit Dauid in psal. Quare faciem tuam auertis, obliuisceris inopiæ & tribulationis nostræ? Facies.n. domini est eius correctio, tribulatio, & à temporalibus retractio, quia istam faciẽ semper ostendit amicis suis, quia ego quos amo, arguo & castigo Apocal. 3. Dorsum autem ipsius Dei est eius temporalis prosperitas iucunditas, & sanitas corporalis. Istud.n. dorsum vertit ad inimicos suos.s. ad peccatores. quia ecce ipsi peccatores in seculo obtinuerunt diuitias. Faciem ergo auertit Deus ab homine, quãdo sibi subtrahit correctionem infirmitatem & aduersitatem. Dorsum aũt ostendit, quando mũdi prosperitate finit eum gaudere, dicẽs Hie. 30. Dorsum & non faciem ostendam eis in die perditionis ipsorũ dicit dominus. Prudẽs ergo propheta & Dei iudicia cognoscẽs dicebat. Quare faciem tuam auertis &c. Sciebat.n. ꝙ Deus est similis Caladrio de quo dicit Plini. ꝙ quando auertit faciem suam ab infirmo & vertit ei dorsum, signum est qđ ille infirmus morietur, quando aũt e conuerso vertit sibi faciem, & ipsum attentius intuetur, signum est ꝙ ipse infirmitate huiusmodi conualescet. Sic verè charissimi, quando Deus auertit à peccatore faciem suam quando.s. non dignatur respicere.i. visitare, corrigere, castigare, signum est ꝙ ille infirmus morietur, & qđ sibi mors perpetua reseruatur, & maximè quando vertit ad eum dorsum suum.i. qñ affluentiam temporaliũ sibi præstat, quia ẽm Ambro. Successus temporalium æternæ damnationis est indicium. Si autem iste Caladrius attentè respicit hominem peccatorem per continuam correctionem, tribulationem, & dorsum suum sibi subtrahit.i. temporalem consolationem, tunc verè signum est ꝙ iste veniet ad sanitatem & æternæ gloriæ recreationem, quẽ.n. Deus diligit, corripit, & quasi pater in filio complacet sibi Prouer. 3. Ideò de auersione istius faciei dicebat & timebat Dauid. Auertisti faciem tuam à me, factus sum conturbatus. Quia verè iustus multum timet & turbatur quãdo videt ꝙ Deus auertit ab eo faciem suam, & ꝙ nullam aduersitatem aut pœstilentiam sibi mittit, & ꝙ ipsum sine correctione derelinquit. Et e conuerso nũc lætatur & consolatur quando à Deo temporaliter flagellatur. Auertitur ergo Deus qñ non infert correctionem. Auertisti inquit adiutorium gladij. ¶ Secundò auerti dicitur qñ nõ cõfert protectio B
nem. Sicut.n. rex videť se auertere à milite impugnato, qñ dimittit eum in manibus hostium, nec ipsum protegit vel defendit, sic verè Deus videtur auersus ab homine qñ in prælio tentationum quibus à demonibus impugnatur ipsum dimittit succumbere, ipsum renuit adiuuare. Quod ostenditur cũ dicitur Nõ es auxiliatus ei. Esai. 63. Circunspexi, & non erat auxiliator. Qñ.n. homo non sentit aliquod auxilium spirituale in pugna tentationum & tribulationum, signum est qđ ab ipso auertit se Deus, ipsumq; deserit & dimittit. psal. Auerti-

sti nos

sti nos retror sum post inimicos nostros, & qui oderũt uos diripiebant sibi. vnde Thren. 2. Auertit dñs dexterã suam. i. auxilium suum à facie inimici, succendit in Iacob quasi ignem flammæ deuorantis in gyro. Succendit inquit. i. succendi permisit. Auertitur ergo Deus non conferendo protectionem.

C ¶ Tertiò auertitur in afferẽdo damnationem In bello inquit. quia Deus peccatoribus à quibus auertitur & recedit, in bello suo. s. in die iudicij seruat damnationem æternã. Vnde auersis & peccatoribus dicitur. 1. Macha. 4. Non cõcupiscatis spolia, quia bellum contra nos est. Patet igitur ꝙ Deus à nobis auertitur damnationem non auferendo, protectionem nõ cõferendo, correctionem non inferendo. Sed pro Deo, quæ est ratio quare Deus taliter ab homine se auertit? Certo ratio est quia homo primo à Deo per peccatum se auertit, & ad mundi bona & delectabilia se conuertit. Sunt. n. multi qui cũ statim eis aduenit tẽtatio aut tribulatio aliqualis, ipsi pro certo à Deo per peccatum & nequitiam, per iram & impatientiam se ab eo auertunt, ipsumq́; deserunt & dimittunt, & ad diabolum ei obediendo, ad mundi delectabilia ea diligendo, per superbiam, luxuriam & auaritiam se conuertunt. Talibus accidit sicut fallaci vxori potest accidere per virtutem adamantis. dicit Dioscorides & Isido. ꝙ adamas talis est virtutis, ꝙ si mulieri dormienti ponatur subtus caput, statim si fidelis est viro suo, cogitur ipsum virtute lapidis amplexari si autẽ infidelis est ei, tunc virtute & præsentia lapidis indignata dormiendo ab eo se auertit, & subito ipsum refugit, resilit & recedit. Reuera charissimi, Adamas qui attrahit ferrum, signat mundi tentationes & delectationes. Adamas etiam qui est lapis durissimus, signat mundi tribulationes. Mulier autem figuat quemlibet Christianum. Homo autem Iesum Christũ, qui cuiuslibet hominis est sponsus dñs atq; pater. Sic igit̃ accidit ꝙ adamas. i. mundi tẽtationes aut tribulationes si alicui adhibentur pro certo statim probari potest si viro suo Christo fidelis fuit aut infidelis, quia. s. si legitimus fuerit & perfectus, conuertetur ad eum amplexandum diligendum & adorandum. Anima. n. si bona fuerit, si mũdi tentationibus tribulationibus aut delectationibus tangitur, statim ad Deum regratiandum adorandum diligendũ inclinatur, sed verè si falsus fuerit aut inconstans, tunc per desperationem & impatiẽtiam ab eo auertitur & fugatur. Ideò de tali infideli auersione dicitur in psal. Auerterunt se, & non seruauerunt pactum. Deus. n. est sicut imago quæ est in speculo, quæ. s. conuertit se ad te si ad eam conuerteris. Auertit aũt se statim qñ ab ea te auertis. vnde ipse est qui dicit. 2. Paralyp. 7. Si auersi fueritis & dereliqueritis iustitias meas, euellã vos de terra &c. & Leui. 26. Si ambulaueritis contra me, ego cõtra vos aduersus incedam in furore contrario. Et aduerte si vis ꝙ mali auertuntur à Deo sicut degener pullus Aquilæ auertit̃ à solis radio. Non. n. per dilectionem ad eum vertũtur, sed per obstinationem ab eo auertũtur. Vnde. 3. Regum. 11. Iratus est dominus Salomoni, eo ꝙ auersa esset mens eius à domino. Vnde nota quod mali auertuntur

D A Deo per infidelitatem	Auertuntur dico
A proximo per impietatem	à Deo iniquitatem
A paupere per crudelitatem	& idololatriam se
A veritate per mendacium & vanitatẽ.	ctando. Vnde Iud.

8. Auersi sunt filij Israel, & fornicati sunt in baalim. Itẽ auertuntur à proximo charitatem & amicitiam denegando, contra illud Ecclesi. 41. Ne auertas faciẽ tuam à proximo tuo. Itẽ auertuntur à paupere eleemosynam, nõ impendẽdo cõtra illud Tob. 4. fac inquit eleemosyonã & noli auertere faciã tuam ab vllo paupere, ita. n. fiet vt nec à te auertat̃ facies dñi. Item auertunt̃ à verò falsitatẽ & mendaciũ & vanitatẽ frequentando. vnde. 2. Thi. 4. A veritate q̃dẽ auditũ auertent, ad fabulas autem conuertentur. E contra autem isti deberent auerti

A propria voluntate	De voluntate propria
A carnali voluptate	dicitur Ecclesi. 18. Post
Ab inepta vanitate	concupiscẽtias tuas nõ
Ab iniustitiæ prauitate.	eas, & à voluntate tua

auertere. De carnalitate autem exponitur illud Ecclesiastici 9. Auerte oculos à muliere cõpta &c. De vanitate verò dicitur in psal. Auerte oculos meos ne videant vanitatem &c. De iniustitia verò dicitur Ecclesiastici. 17. Reuertere ad dominũ & auertere ab iniustitia tua. Patet igit̃ ꝙ quia nos auertimur à Deo ꝑ peccatum ꝙ ipse auertitur à nobis multipliciter, vt dictum est. Cum tamen necesse esset nobis ꝙ ipse auerteret à nobis non se, nec misericordiam suam, sed potius iram suam, sicut supplicabat Dauid in psal. dicens. Conuerte nos deus salutaris noster, & auerte iram tuam à nobis. Et illud. Auerte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. Ista ergo de auersione sufficiant. vide supra de aduersus, & infra de conuertere, & reuerti &c.

Auferre

Auferre Nota breuiter loquendo ꝙ Deus aufert aliqua malis, & aliqua iustis. Aufert. n. malis tẽporalem aduersitatem, ne castigentur. Mundialem prosperitatem, ne consolentur. Virtutum stabilitatem, ne roborentur. Carnalem viuacitatem, vt moriantur. Æternalem fœlicitatem, vt cõdemnẽtur. ¶ Dico igitur ꝙ malis aufertur temporalis aduersitas seu correctio. Esa. 5. Auferam sepẽ eius & erit in direptionẽ. Sepes. n. quæ communiter fit de spinis significat mundi puncturas & correctiones, quæ in hoc mundo peccatoribus auferuntur, vt eis in perpetuum inferantur. Secundò aufertur ab eis prosperitas, sicut dicitur Eze. 21. Propbane impie dux Israel aufer cidarim, tolle coronam. i. depone correctionẽ. & Esa. 3. Auferet dñs ornamenta filiarum Syon. s. lunulas, torques, armillas, monilia &c & Esa. 16. Auferetur lætitia & exultatio de carmelo. Tertiò auferetur ab eis stabilitas. Ezec. 36. Auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum. Tales. n. non sunt lapidei & stabiles nec ad resistendum, nec ad virtualiter operãdum, sed magis sunt carnei & fragiles, & proni ad cadendum in peccatum & ad spiritualiter deficiẽdum. Esa. 3. Auferet dñs à Hierusalem & à Iuda validum & fortem, & omne robur panis. Item aufert̃ ab ipsis viuacitas. s. anima per mortem. vnde Lucæ. 8. Etiam id quod habere putat, auferetur ab eo. Item aufertur ab eis fœlicitas. vnde Mat. 21. Auferetur à vobis regnum Dei. ¶ Item multa sunt quæ bonis similiter auferuntur. Aufert enim deus à bonis & iustis

Cordis prauitatem	¶ Aufert igitur deus B
Rerum facultatem	à nobis cordis praui
Carnis fragilitatem	tatem. Hier. 4. Aufer
Duram aduersitatem	te præputiũ cordis
Pœnæ calamitatem.	vestri. Ezo. 34. Aufe

ras iniquitates & peccata, nosq́; possideas. Itẽ aufert ab eis rerum facultatem. Zach. 3. Auferte ab eo vestimenta sordida. i. mũdi prospera quibus exterius vestiuntur. Item aufert ab eis carnis fragilitatem. Michex. 5. Auferã equos tuos de medio tui. Equus. n. significat carnalitatem. Esai. 30. Equi eorum caro & non spũs. Item aufert ab eis duram aduersitatem. Leui. 26. Auferam malas bestias de medio tui. i. seculi crudelitates & aduersitates. Item aufert ab eis inferni pœnalitatem. Et de hoc Esa. 57. Auferte offendicula de via populi mei. Et illud Psal. Aufer à me opprobriũ & cõtemptum. Et Esa. 25. Auferet dominus omnẽ lacbrymã ab omni facie. ¶ Nota adhuc ꝙ C homo debet auferre de corde suo vitia & peccata, vt sic possit illud facere mũdum & purum habitaculum Deo patri. & ideò sibi dicitur Amos. 5. Aufer à me tumultum carminum tuorum. In quibus verbis ostenditur ꝙ nos debemus à nobis auferre Rixositatem, Tumultum. Indiscretam iucũditatem, Carminum inquit. Incompletam hæreditatem, tuorũ inquit. s. illud ꝙ tuum est debes à te auferre. Auferatur ergo à nobis rixositas inquieta, iucunditas indiscreta, hæreditas incompleta. Dico ergo ꝙ à nobis debemus auferre inquietam rixositatẽ. Aufer inquit tumultũ. Sunt. n. quædam aues quæ nõ volũt esse in frequentia & tumultu, sed magis in solitudine & quiete, sicut pellicanus & phœnix, & generaliter oẽs aues prædales. Sic verè charissimi, vir bonus & perfectus quantum potest aufert à se sollicitudinem & tumultum & interius & exterius. Interius dico. s. à corde strepitum cogitationis, affectionis, iracundiæ, auaritiæ & ambitionis. Et exterius. s. fluctus & motus negotiorũ terrenorum & superfluę occupationis. Vitam etiam solitariam & quietã, pacificam & modestam debet summè conseruare. Sicut. n. homo quietus non diligit tumultum in camera sua, sic verè nec Christus in corde nostro, vbi est camera sua, nec etiam in quacunq́; persona sibi specialiter dedicata. Aufer ergo tumultum. ideò Christus tumultuantibus & negociantibus in tẽplo dicit Ioan. 2. Auferte ista hinc, & nolite facere domũ patris mei domum negociationis. Et hoc est contra multos qui reuera non quiete, nec pacificè cõuersantur, sed magis per mũdi negocia & per rixas & discordias tumultuantur inuicem & rixantur. Esa. 3. Tumultuabitur puer contra senem & ignobilis contra nobilẽ. Dixit au-

ctor de

ctor de apibus q aliquando habent inter se bellum discordiã. & tumultum, sed dicit q si modicus puluis vel lapillus desuper projciatur, statim sua tumultuosa discordia quietat. Sic verè charissimi, ꝓh dolor in hoc mũdo apes.i. homines sunt sæpissimè in rixa, lite, discordia, & tumultu, dum durat misera vita præsens, sed pro certo quãdo modicus lapillus sepulcri eis superponetur, vel etiam modicus puluis .i. aliquantulum de terra in morte super eos projcietur, tunc omnis eorũ tumultus & discordia sedabitur & intercipietur. dicit Iob.3. Ibi impij cessauerunt à tumultu. vbi dicitur qđ in morte vel in inferno iniquorũ crudelitas coarctatur, ibi impij. Gaudiorum fęlicitas terminatur, cessauerunt. Peruersorum rixositas annullatur, à tumultu inquit. Auferamus igitur charissimi inquietam rixositatem. ¶ Secundò auferamus indiscretam iucũ
D ditatem. Carminũ inquit tuorum. sicut.n. auicula quæ se sentit captam laqueo siue visco, non potest psallere vel cantare, immo à se abdicat omnem melodiam sui cantus, sic verè nos qui in ista valle miseriæ diuersis tribulationum & infirmitatum laqueis sumus capti, omnem superfluam lętitiam & iniquam debemus pœnitus abdicare, & cogitãdo miseriam status nostri semper in merore & tristitia versari. Caminum inquit. quia reuera mundi carmina & lætitiæ, solatia temporalia debent à nobis pœnitus elongari. vnde Baruch.2. Auferã à vobis vocẽ iucunditatis, & vocẽ impij. Nam sicut dicitur Ezec.2. Liber ille vbi erat scriptũ carmen, cõtinebat etiam lamẽtationes & veh. Ad denotandum q mundi carmina seu lętitiam temporalem semper solent lamentationes & veh tristitiæ tẽporalis & perpetuæ comitari, quia sicut dicitur Prouer. 14. extrema gaudij luctus occupat. Aufert ergo indiscretã iu-
E cũditatẽ. ¶ Tertiò debemus auferre assuetam proprietatẽ, q ostenditur ibi Tuorum inquit. quia.s. illud quod est tuũ, illud quod est ꝓpria tua hæreditas & possessio, debes tibi auferre. tuus.n. est pronomen possessiuum, & signat q possessionem tuã propriã debes pro Deo abdicare. ista aũt tuã possessionẽ appello cordis volũtatẽ, carnis voluptatẽ, rerũ facultatẽ. Est .n. voluntas in nobis auferenda, ipsam obedientiæ subiugando, vt sic dicamus Deo & prælato. verũtamẽ nõ mea, sed tua voluntas fiat. Lucæ.23. Est etiam carnis voluptas astringenda, ipsam per pœnitentiã macerando quia sicut dicitur Ecclesi.22. Infirmitas carnis sobriam facit animam. & 1. Corint.9. Castigo corpus meũ, & in seruitutem redigo. Itẽ est rerũ facultas deponenda, ipsam taliter contemnẽdo, & pauperibus misericorditer erogãdo. Prouerb.3. De substantia tua da pauperibus. Ideò bene cõcludit Luc.6. Qui aufert quæ tua sunt, ne repetas quia verè si Deus vel prælatus auferunt à nobis quæ nostra sunt.s. volũtatẽ, voluptatẽ, & facultatem, nos non debemus contradicere, sed magis in patientia sustinere. Tuorum ergo. Sic igitur patet q ab affectu cordis nostri auferenda, fuganda & elonganda est hæreditas temporalis, iucunditas pectoralis, rixositas mundialis. Aufer ergo à me tumultũ carminum tuorum. thema pro sanctificatione beatæ virginis vel pro.40. Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimum &c.

A **Augere. Augmentum.** Nota q augmẽtum seu ẽt incremẽtũ pot accipi multipliciter, ſm q sunt multa quæ possunt minui vel augeri, in bono scilicet vel in malo. Deus enim augmentat iustos.

In virtutibus	Dat.n. Deus virtutum incre-
In honoribus	mentum interius, honorum
In muneribus.	supplementum exterius, mu-

nerũ cõplementũ superius & posterius. Primò igitur dico q est augmẽtũ virtutis, quæ fit interius. Sicut ergo videò quod quadã naturali virtute arbores & alia vegetanẽ & crescunt, dũ tñ vitam habeant naturalẽ, sic hoies vita gratiæ vegetati, semper debent in melius augeri, & in virtutibus & moribus cumulari. q vtiq; facit dñs, quia qñ homo culturam diligentiæ & pœnitentiæ apponit, tunc Deus incrementũ & augmẽtum virtutum multiplicat & apponit. 1. Corint.3. Ego plantaui, apollo rigauit, Deus autẽ incremẽtũ dedit. Vnde.2. Corint.9 Multiplicabit semen vestrum & augebit incrementa frugum iustitiæ vestræ. ¶ Secundò dico q est augmẽtum bonoris, qui fit exterius, quo.s. boni quãdoq; à Deo promouentur, & ad vtilitatem aliorũ in dignitatibus augmẽtantur. Influentia.n. lunaris omnia humida facit augeri, sicut patet in mari & in medullis testudinum marinarum, quia.s. luna ſm doctores mare secum solet eleuare & trahere, & sic illud, facit crescere & augere. Sic verè influẽtia & prouidẽtia Dei. bonos solet quandoque ad dignitates eleuare & trahere & superius augere, crescere & venire. psal. Auxit populum suum vehementer, & firmauit eum super inimicos eius. Tertiò dico q est augmentum valoris seu salutis quæ fit superius.s. in gloria quando beati veniunt ad vltimatum augmẽtum, sicut luna in plenilunio. vnde Prouer.4. Dabit capiti tuo augmenta gratiarũ, & corona inclyta proteget te. & Act.2. Dominus autem augebat eos qui salui fiebant. Sed si vis in malo, dic q mali augentur.

Malitijs	¶ In malitijs dico seu in vitijs. B
Diuitijs	Vnde de Pharaone dicit Exo.9.
Supplicijs.	q ipse auxit peccatum, & ingra

uatum est cor eius. & Ezec.23. dicitur q illa mala mulier auxit fornicationes suas. Et etiam numerus malorum quotidie augetur, & bonorũ diminuitur. vnde.2. Reg.15. Populus augebatur cum Absalon. Item in diuitijs, quia.s. malorũ prosperitates magis augentur q̃ bonorum. Gen.34. Augete dotem, munera postulate. Item in supplicijs, quia.s. pœnæ malorum in inferno ſm quantitatem culparum augent. Vnde Deuter. 28. Augebit dominus plagas tuas, plagas magnas & perseuerantes, infirmitates pessimas & perpetuas &c. Vide de crescere & profectu &c.

Auis. Potest significare dupliciter in scriptura. Significat.n. in malo, & in bono. In malo signat personas A volatiles ac leues, vanos pariter & elatos qui ad modum auis per aerem huius mundi vagantur. Auis.n. dicitur ab à, q est sine, & via, quasi sine via, ad denotandum q peccator non seruat regulam neq; viam, & iusta salutis semitam non se tenet. Vnde Iob.33. Semitam ignorauit auis. & ideò sicut aues multis periculis sunt subiectæ, quia aliquando capiuntur visco, laqueo, vel sagitta, sic verè vani homines & superbi multis peccatorum periculis sunt subiecti, quia pro mundi delectabilibus acquirendis aliquando ab aucupe diabolo capiuntur, & visco luxuriæ, sagitta inuidiæ laqueo auaritiæ astringuntur, quia sicut pisces capiuntur hamo, & aues laqueo, sic capiuntur homines in tempore malo. Eccles.9. Item potest auis significare hominem perfectum, & sic auis idẽ est q vir perfectus. quia sicut auis vitam ducit aeream, victualia non cõgregat, & de infimo ad superiora semper volat, sic vir pfectus vitam aereã & purã & mũdam solet ducere p castitatẽ, victualia non aggregare, per auaritiam & rapacitatẽ, de infimis verò ad superiora volare per cœlestiũ desideriũ & affectionẽ, & per terrenorũ vituperiũ & abominationẽ. ideò de tali aue potest exponi illud Iob.5. Homo nascitur ad laborem, & auis ad volãdũ. In quibus verbis ostenduntur tria quæ debẽt esse in homine perfecto moraliter, quæ sunt in qualibet aue naturaliter. Auis enim habet naturaliter

Visum splendidiorem	Sic verè vir pfectus de- B
Motum velociorem	bet habere Iudicitatem
Situm sublimiorem.	in discernendo. Homo,

quia est animal rationale. Agilitatem in operando, ad laborẽ. Sublimitatẽ in contẽplando, ad volandũ. debet enim esse vir perfectus luculẽter informatus, quia debet esse homo diligẽter occupatus, quia natus est ad laborem. Excellenter sublimatus, quia.s. ipse debet esse auis, ad volandũ per contẽplationem ordinatus. Simus igitur informati clare discernendo. homo. Sicut.n. auis naturaliter habet clarum visum, sic verè si volumus esse aues spirituales.i. viri virtuosi & perfecti, debemus habere clarũ visum discretionis, sapientiæ, & rationis. q ostẽdit cũ dicitur homo. Homo.n. est animal rationale, qđ inter bonũ & malũ, inter delectabile & tristabile, inter eligibile & refutabile naturaliter iudicat & discernit. Et signat hominẽ discretũ rationabilem, & prudentem, qui inter bonũ & malũ discernere, & eligenda eligere, refutanda etiam scit refutare. Homo ergo Iob.38. Posuit in visceribus hominis sapientiam. Et ideò homo est similis cuidã aui quæ dicit Aquila, quæ super omnes aues clarissimũ habet visum, intãtũ q solem directis oculis intuet. Sic verè &c. dicit supra de Aquila. Similis etiã debet esse cuidã aui quæ dicitur sphinx quę dr esse auis cũ facie humana & pedibus serpentis, de qua etiam Aug. de ciuitate Dei facit mẽtionẽ. quia.s. iste debet esse auis intelligendo & videndo subtiliter, hõ ratiocinãdo sagaciter, serpẽs mala præcauẽdo prudẽter. Vnde figuratur in illo animali Ezech.1. q cũ facie auis faciẽ habebat humanã. Et istud est contra

uerti & abstinere, tūc summè necesse est q os.i.auditus eius aperiat,& q aer.i.bonorū verborū puritas recipiat & audiat ne forte fœtus qui iam conceptus fuerat moriatur. Mar.7. Statim apertę sunt aures eius. Quod est contra multos qui reuera aures suas diuinis verbis non aperiunt, immo claudunt, vanitatibus autem mundi ipsas aperiunt & non claudunt. quia reuera multi sunt qui non vidantur habere aures ad audiendum verbum Dei, nec aliquam bonam informationem, sed bene videntur eas habere ad audiendum vanitatem & derisionem, detractionem & adulationem, & ideò quātum ad audiendum verbum Dei & bona documenta isti videntur similes quibusdam animalibus de quibus dicit Isido. q est in Æthiopia regio vbi omnia animalia quadrupedia nascuntur sine auribus, etiam Elephantes. quia reuera tales qui in Æthiopia huius mūdi versantur, & q sunt quadrupedes.i. qui quatuor his affectionibus per diuersa desideria feruntur, sine auribus nasci & esse dicuntur, quia.s.auditu verbi Dei, lectionis & correctionis prædicationis & instructionis priuati esse videntur, quia reuera diabolus abstulit talibus aures cordis. Vnde Eze.23. Nares tuas & aures tuas præcident. quia reuera mundi peccatores nō habent hodie nares.i.odoratū deuotionis, nec aures.i.auditū attentionis, obedientiæ & subiectionis, vel auditum sanę eruditionis. Dicit.n. Aristo.lib. de animalibus. q omnia animalia ouantia carent auribus, quia verè charissimi, illa animalia quæ faciunt & ponunt oua.i. mūdi bona & diuitias, hoc est dictu auari & cupidi, q ad modū strutionis ponunt in arenam oua sua, & obliuiscuntur vbi posuerunt ea, Iob.39. tales dico hodie carent auribus.s. quātum ad audiendū bona & vtilia documenta. Hier.6. Incircuncisę aures eorum, & audire non possunt. sed pro certo quantum ad audiendum friuola atque vana isti non carent auribus, immo maximas habent aures, similes quibusdam monstris quæ sunt in Scythia, quæ sm Isi. sunt homines dicti Onesij in insulis Leoninis habitantes, ita protensas aures habentes, q eas inde cooperiunt totum corpus Sic verè multi sunt hodie q habent aures ita magnas, q per totum corpus.i. per omnem locum, terram & patriam se diffundunt, quia.s. omnia volunt inuestigare, & maximè vanitates & rumores. Et sic tales quātum ad bene audiendum carent auribus & auditu, quantum ad vanitates autem audiendas auribus optime sunt muniti. Ideò de talibus dicitur. 2. Thi.4. Erit inquit tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, & à veritate quidem auditū auertent, ad fabulas autem conuertentur. Est igitur auris cordis nostri per diligentiā aperienda. Aures inquit.i. haurientes. Neę.8. Erant autem aures omnis populi erectè. ¶ Tertiò dico q est auris cordis nostri p cōtrouersiā experiēda. quia auris.i. virtus obedientiæ debet summè comprobari, experiri & videri, quando per correctionem seu per aliquam displicentiam pungitur & feritur. quia sicut dicitur Prouer.15. Auris quæ audit increpationes vitæ, in medio sapiētium commorabitur. quod ostēditur cum dicitur Spinis, quia.s. spinæ asperę correctionis, vel iniuriosæ locutionis, aures nostras.i. auditu obedientiæ & patientiæ summè probant. talem experiētiam habuit Christus, de quo dicitur Mat.27. & Ioan.19. qđ milites plectentes coronam spineam imposuerunt capiti Iesu. sed verè multi sunt sicut canes ignobiles, quæ cum aures eorum spinis punguntur, statim sequi prædā suam omittunt. Sic multi sunt qui puncturam alicuius correctionis vel iniuriosæ locutionis non possunt in suis auribus sustinere, immo statim indignantur & irascuntur, & ad vindictam commouētur, & sic à sequela prędę suæ.s. Christi retardantur, quem primo per patientiam sequebātur. De istis dicitur Luc.8. Et ortæ spinæ suffocauerunt semen. Est igitur auris cordis per correctionem experienda. ¶ Quartò dico q est per discretionem custodienda, quia.s. semper debemus cauere ne per aures intret aliquod verbum per quod interius anima irritetur. Sicut n. aspis audiens incantatorem cum cauda claudit aurem superiorē, & aliā claudit imprimendo eā ad terrā, ita qđ terra & cauda sunt illa cū quibus aspis claudit & custodit aures suas ne per illum qui loquitur incātetur, sicut dicit glosa super ps. sic statim qn videmus paratum incātatorē.i. diabolū qui nos vult incātare per occultā suggestionē, vel luxuriosum q nos per impudicā locutionem, vel adulatorem qui nos vult incātare per deceptionē, vel detractorē qui nos vult incātare per alterius famæ corrosionē, verè nos debemus adhibere caudā.i. memoriā finis nostri.s. memoriā mortis, iudicij, purgatorij & inferni, item terrā.i. memoriam nostræ vilitatis, & sic cū istis duobus debemus claudere & obturare aures nostras, & huiusmodi incantationes & improbas suggestiones respuere & refutare, & sic periculū captionis, incātationis, consensus, & operationis poterimus declinare. Et sic sm p'a. nos erimus similes aspidi surdę & obturanti aures suas, vt non exaudiat vocem incantantium. Quod est contra multos similes nautis qui in cantibus syrenarū delectātur & sic dormiunt & somniantur, & à syrenis deuorantur. Sic verè multi qui nō claudunt nec custodiunt aures suas à prauis suggestionibus & loquelis, immo in cātibus syrenarū.i.in verbis deceptorijs mulierum vel adulatorum taliter delectantur, q dormire.i. peccato cōsentire quasi necessario compellūtur, & sic ab istis deceptoribus deuorantur depauperantur & destruunt. Est igit auris custodienda q ostenditur cum dicitur. Noli audire verbum nequā. psal. Ego aūt tanquā surdus non audiebam. quia reuera cātus syrenarū.i. suggestio diaboli, luxuriosi, deceptoris, vel adulatoris, detractoris, vel falsi accusatoris, non est aliqualiter audienda. ideò debemus dicere illud. 1. Mach.2. Nō audiamus verba regis Antiochi. Et nota qđ multa sunt quæ à iustis audienda non sunt.s. Mendaciter fallentes. Mordaciter loquentes. Fallaciter vngentes. Inaniter lętantes. Maligniter hortantes. Carnaliter conuersantes. Igitur dico q illi qui volunt fallere mendaciter.i. viri mendaces, quia sicut dicit Prouer.29. Princeps qui libenter audit verba mendacij, omnes ministros habebit impios. Item dico q nec audiendi sunt illi qui lædere quærunt mordaciter,.s. detractores. Da quo in ps. Factus sum tanquam vas perditum. q. audi. vitu. Item nec illi audiendi sunt qui alios vngunt suauiter.s. adulatores. Amos. 5. Cantica lyrę tuæ non audiam. Item nec illi qui lætantur inaniter.s. ioculatores. psal. Locuti sunt vanitates. ego an. sur. nō au. Item nec illi qui hortantur maligniter.s. mali consiliarij, hæretici, accusatores. vnde Deut.13. Non audies verba illius prophetæ aut somniatoris. Item illi qui conuersantur carnaliter.s. malę mulieres. Vnde Ecclesi.9. Nec audias eam.s. saltatricē, ne fortè pereas in efficacia ipsius. Bene ergo dicit. Noli audire linguam nequam, hoc est dictu. Linguam mendacium mordacium, fallentium, seu etiam adulantium, ioculatorum, seu inaniter lætantium, malorum consiliariorū seu ad malum exhortātium, luxuriosorum seu ad libidinem incitantium. vnde Esa.60. Non audietur vltra iniquitas. Boni etiam principes & prælati non debent audire voces & accusationes malorum balliuorum Iob.39. Ibi non audierūt vocem exactoris. Sic igitur patet q auris nostra debet, Operiri per discretionem, Eaperiri per correctionem, Aperiri per diligentiam, Præmuniri per patientiam. Vt sic bene dicatur. Sepi aures tuas spinis, & noli audire verbum nequam. Sufficit.

Aurora. Nota q aurora quandoque sumitur pro illa hora quæ est media inter noctem præcedentem & diem sequentem, quādoque autē sumitur pro illa stella quæ in illa hora solet surgere, diem præcedere, ante solem ire, tenebras fugare, & propinquum lucis ortū sua præsentia nūciare. Dicā ergo moraliter q in scriptura inuenit Aurora

Mirabilis perfectionis	Est dico aurora quę significat moralē perfectionē, & sic per auroram
Fluxibilis conditionis	
Consolabilis refectionis.	

intelligitur beata virgo, & etiam quilibet sanctus homo. Aurora.n. habet Noctē terminare, Solem præsentare, Tenebras fugare, Lucem declarare, Latrones turbare, Ægros confortare, Cuncta decorare. Quia reuera beata virgo noctem culpę & legis etiam antiquæ terminauit, nunc etiam in suis deuotis noctem aduersitatis & culpę terminat atq; finit. Vnde de beata Cecilia canitur. Dum aurora finem daret dixit beata Cecilia. Eia milites Christi abijcite opera tenebrarū. ¶ Item ista diem gratiæ inchoauit lucem veritatis profudit, & mundum illuminauit, errorū tenebras fugauit, & solem iustitiæ Christum sicut mater filium præcessit, & aduentum ipsius nunciauit. Vnde 2. Reg.23. Lux auroræ oriente sole mane absq; nubibus rutilat. ¶ Item ista latrones turbauit, quia.s. sicut latrones videntes auroram sciunt diem esse propinquum, sed ideò turbantur, timentes ne deprehēdantur, sic demones quotiēs istam auroram.i. beatam virginem vident adesse, solent proculdubio formidare. Iob.24. Si subito apparuerit aurora, arbitrantur vmbram mortis. Item ista ægros.i. peccatores lętificauit & cōfortauit, quia.s. sicut in ortu aurorę ægri alleuiantur, &

rur,& aues cantant & modnlantur ,ſic in aduentu & ortu virginis glorioſæ, necnon in auxilio gratiæ ſuæ , omnes deſolati & peccatores fuerunr ſpiritualiter conſolati, & tribulationibus & tentationibus alleuiati,& omnes aues.i. iuſti gratulati & lętificati.vnde Gen.32. legitur qđ angelus dixit Iacob qui cum eo luctabatur.iam aſcendit aurora,dimitte me.acſi diceret.iam eſt tempus q omnis luctatio tribulationis & tentationis ceſſet,quia aurora.i.beata virgo appropinquat.Iſta eſt ergo aurora oriens,aurora progrediens,aurota in cęlo perpetuo reſidẽs.Oriens dico in natiuitate.Vnde de Iudęis & infidelibus dicitur Iob.3.Expectet lucem & non videat,nec ortũ ſurgentis aurorę.progrediens etiam in aſcenſione.vnde Can. 6.Quæ eſt iſta quæ progreditnr quaſi aurora cõſurgens &c. In cœlo etiam manens in fęlicitate & æternitate.ibi.n.perpetuo locum ſuum habet.vnde Iob.38.Quis oſtendir aurorę locum ſnum?Sic ergo dico q aurora ſignat perfectionem moralẽ i.virginẽ glorioſam.& ſi vis dic de filijs aurorę.i. de deuotis virginis glorioſæ,ſicut in fabulis reductorij tui poſuiſti.videlicet ti.N.¶Secundò dico q aurora ſignat cõditionẽ mortalem.vitam humanam,quia.ſ.ſicur aurora valde modicũ ſolet durare,& nunquam in eodem ſiſtere , ſed deficiente nocte & die ſuccedente ſtatim deficere & ceſſare,ſic vita humana ſemper eſt in proceſſu & motu,citoque ceſſat,& adueniente dię veritatis & claritatis propinquę noctem huius mũdi relinquit.Cant.6.Progreditur quaſi aurora.¶Tertiò dico q ſignat gratiam & gloriam ſuperoalem , quia.ſ. iſta eſt quæ noctem mundi tenebrarom terminat,& diem æternæ fęlicitatis præſentat.Vnde illud.2.Regum.23.Lux aurorę oriente ſole rutilat.Sufficit.

A **Aurum.** Multipliciter accipitur in ſcriptura.Accipitur.n.pro ſapientia ſpirituali,pro apparentia honeſta & virtuali,pro opulẽtia temporali,& pro omni perfectione morali . Accipitur primo pro ſapientia ſpũali . & de hoc Prouer.16.Poſside ſapientiam,quia auro melior eſt . Et de boc dilata ſicut ſupra in ti.Accedere,in primo membro illius auctoritatis,iſta ſunt quæ accipere debent, aurum & argentum & ęs.Item accipitur pro honeſta apparentia & virtuali.& de hoc poteſt dici illud Exod.47.Veſtiuit arcam auro puriſsimo.& de boc dilata ſicut ſupra vbi auferre in auctoritate,pro argento auferam aurum . Item accipitur pro opulentia temporali.& de hoc Iob.3.Poſsidẽt aurum,& replent domos ſuas argento.Et nota q iſtud aurum à malis affectatur à bonis deteſtatur peccatum concomitatur,Paradiſus per eũ aufertur,& p eum confortatur infernus.Dico q aurum mũdanę opulentiæ à malis affectatur.Et nota q aurum diligitur à formicis .Æthiopiæ,ſicut ſupra. Item quomodo ſeruatur à griphibus ſicut ſupra de auaritia. Et ideò de talibus auaris aurum diligentibus & affectantibus poteſt dici illud Eccleſi. 31.Multi ſunt in auro caſus.& ibidem. Qui diligit aurum,nõ iuſtificabitur.Itẽ dico q à bonis deteſtatur . & de hoc poteſt dici illud Iob.41.Sternet ſibi aurum quaſi lutum.& Eſai. 13. Suſcitabo ſuper eos Medos,qui argentum non quærant, nec aurum velint.Item peccatum cõcomitatur. vnde Eccleſi. 31. Qui aurum diligit,non iuſtificabitur.& Eccleſi. 31. Beatus vir qui inuentus eſt ſine macula,qui poſt aurum nõ abijt.Itẽ infernum ſolet conferre Eccleſi.8.Multos enim perdidit aurum & argentum.Paradiſum ſolet auferre.& de hoc Ioſue.7. vbi agitur de Achan qui furatus fuit regulam auream de bonis Hierico,& exinde fuit occiſus , nec terram promiſsionis B intrauit,quam alias intrauiſſet. ¶ Item accipitur aurum pro perfectione gratia & ſanctitate morali. & de boc poteſt dici illud.Viuet,& dabitur ei de auro Arabię.In qbus verbis oſtẽdit q quattuor ſunt effectus gratiæ diuinæ,ſm quattuor cõditiones quæ in auro poſſunt reperiri.eſt enim in auro naturaliter.Subtilitas duratiua.Viuet.Ductilitas extẽſiua. dabitur inquit.Luciditas oſtenſiua.auro inquit. Et grauitas depreſsiua arabiæ,quod interpretatur occidẽtalis.Res enim quæ eſt grauis,faciliter deprimitur & occidit atque cadit . Reuera tales conditiones habet aurum diuinæ gratiæ perfectionis & ſanctitatis,iſtud enim habet Firmitatis durabilem vigorem. Viuet.Largitatis ductibilem dulcorem.dabitur inquit.Refulgẽtem vitæ ſynceritatem. auro. Deprimentem mentis humilitatem. C Arabiæ.¶ Eſt igitur in auro.id eſt in homine perfecto firmitatis durabilitas. viuet.Aurum enim tantam habet durabilitatem,q.ſ.quamuis in igne liquefiat aut diſſoluatur , ibi tamen non conſumitur ſed purgatur,nec ibi deficit aut minoratur,nec pondere nec valore. Sic verè vir perfectus ita debet eſſe firmus,perſeuerans & ſtabilis atque conſtans,quòd nullus ignis tribulationis aut tẽtationis,aduerſitatis aut paupertatis,quamuis ipſum afficiat & inflammet,ibi tamen non debet per aliquod peccatum deficere vel conſumi, nec per impatientiam & deſperationem in virtutis & meriti valore ſeu pondere minorari,ſed potius à peccatis & vitijs depurari,& in veritate perfectionis & gratiæ ſine detrimento iugiter cõmorari.quod oſtenditur cum dicitur Viuet.q.d.nõ morietur, nec deficiet,nec ceſſabit , ſed in ſtatu virtutis & gratiæ durabit & perſeuerabit.Aurum enim comeſtum habet prorogare vitam ſecũdum medicos.Sic verè aurum diuinæ gratiæ facit hominem viuere,perſeuerare & durare ſpiritualiter,temporaliter,& æternaliter.quia ſicut dicitur Ioan.6. Qui manducat hunc panem,viuet in æternum. De tali auro loquitur ſcriptura Eccleſi.2.In igne probatur aurum & argentum , ſic & homines receptibiles in camino humiliationis.& ideò quilibet vir firmus ſtabilis & perſeuerans poteſt dici quaſi vas auri ſolidum,ornatum omni lapide precioſo. Eccleſi.50.Eſt igitur in homine perfecto firmitatis durabilitas. Viuet inquit. Inuehe ſi vis contra illos qui non perſeuerant neque viuunt, immo deficiunt & moriuntur.¶ Secundò eſt in homine per- D fecto largitatis ducibilitas.dabitur.Nam ſicut aurum eſt metallum quod ad voluntatem artificis ducitur, plicatur & dilatatur,intãtum quod propter ſui dilatationem in tenuiſsimas laminas cõuertitur,ſic vir perfectus per virtutem pietatis debet eſſe plicabilis & ductiuus,ita quòd circunquaque ad pauperes & vicinos debet extendi, & per adiutoria & beneficia dilatari,intantum q ſi in tenuem laminam conuertitur.i. incurrit tenuitatem paupertatis,non debet propter hoc vereri. pij enim & liberales homines ſæpe ſolẽt tenues & pauperes fieri,eo quòd virtute largitatis volunt ad alios dilatari.Et talis virtus oſtenditur cum dicitur.Dabitur.quia.ſ.tales volunt alijs dare ſe & ſua.Se dico pro alijs laborando & eos informãdo & inſtruendo,ſua dico.ſ.eleemoſynas pauperibus erogando,amicis & vicinis ſubueniendo,& Deum pijs muneribus laudando,adorando,& honorando.Matth.2.Apertis theſauris ſuis obtulerunt domino aurum, thus & myrrhã . Ideò de tali largitate & datione põt dici illud Gen.24. Prolatis vaſis argẽteis & aureis veſtibus, dedit ea Rebeccę ,p munere . vbi oſtendit q virtutẽ largitatis debet cõcomitari Candor caſtitatis,Argenteis.Rubor charitatis, Aureis. Nitor honeſtatis, veſtibus.Sic ergo patet q in nobis debet eſſe largitatis ducibilitas.Dabit.¶ Tertiò dico q vir perfectus debet habere re- E lucentem ſynceritatem auro inquit. Aurum enim dicitur ab aura,quia.ſ. aurum ad modum aurę eſt metallum purum,clarum,& ſyncerum.Sic verè vir pfectus debet eſſe purus, mũdus,clarus,caſtus & ſanctus.vt ſic de eo dicatur illud Exodi. 37.Fecit candelabrum de auro puriſsimo. Nam ſicut aurum eſt metallum ita purum q in aliquod aliud metallum nõ poteſt mutari,eſt etiam ita purum q nullam lineam nigram poteſt imprimere corpori cui confęderatur , ſic verè nos debemus eſſe ita puri & ſancti , q nullo modo debemus in aliud metallum.i.in aliam perſonam .ſ. malam peccatricem poſſe mutari quoquo modo,nec aliquam lineam nigram.i.aliquod malum opus aliqualiter operari.Habeamus igitur ſynceritatem relucentem.¶ Quartò habeamus deprimentem humili- F tatem.Arabiæ inquit.ſicut enim aurum eſt metallum ceteris grauius & ponderoſius,ita q ſi percuſſum fuerit non reſonat ſicut alia metalla,ſic verè vir perfectus debet habere pondus humilitatis,per quod debet appetere inferius ad ſtatum infimum inclinari,& tantæ debet eſſe patientiæ & firmitatis, qđ ſi percuſſus fuerit aliqua tribulatione vel correctione,nõ debet per impatientiam reſonare,& contra Deum aut prælatũ aliquatenus murmurare.quod oſtẽditur cum dicitur Arabię quod interpretatur humilitas ſeu occidentalis. Et ideò aurũ Arabiæ nihil aliud eſt quam virtus humilitatis quæ hominẽ ſuo pondere deprimit ne per vanitatem ſuperius efferatur. ideò dicit Eſa.21.Si quæritis, quærite onus in Arabia quia.ſ. onus Arabiæ.i. pondus humilitatis eſt principaliter quærendum,& procreandum.Sicut enim apis portans mel inferius volat,ſic & nos ſi mel diuinæ gratiæ habuerimus,per humilitatem inferius volitemus. Et ideò de iſto pondere auri dicit in parabolis. 28. quòd Dauid ad faciendos leunculos aureos pro qualitate menſurę pondus diſtribuit.quia verè illi qui poritiæ & maturitatis & deprimentis humilitatis pondus habent,inferius

bent, inferius volit &c. Heu proh dolor charissimi, quã pauci sunt hodie qui istis prædictis quattuor perfectionibus sunt dotati. vbi enim sunt hodie qui habent

Humilitatis grauitatem
Synceritatis claritatem
Benignitatis largitatem
Stabilitatis firmitatem?

Nam proh dolor moderni non videnẽ hodie habere firmitatem sed fragilitatem, non pietatem, sed crudelitatem, nõ claritatẽ, sed obscuritatẽ, non humilitatẽ, sed pomposiatem. Non habent dico firmitatem, quia. s. statim deficiunt & franguntur per impatientiam & imperseuerantiam. Ideò de auro dicitur Thre. 4. Filij Syon & inclyti eius amicti auro primo, reputati sunt in vasa testea. Item dico q non habẽt pietatem, quia. s. ipsi magis crudelitate & cupiditate & auaritia sunt repleti. Figurati Exod. 32. vbi dicitur q Aaron proiecit argentum in ignẽ, & mutatum est in vitulum, quem filij Israel adorauerunt. Sic verè charissimi, illi qui in ignem auaritiæ ab Aaron. i. à diabolo sunt immissi, efficiuntur vituli, quia. s. non faciunt nisi terram & terrena colere & arare, in quibus hodie ita ditantur & magnificantur, q à filijs. i. à vicinis & cõpatriotis honorantur, & adorantur. Isti ergo fiunt in similitudinem vituli comedentis fenũ psal. Item isti nõ habent puritatem, claritatem, aut synceritatẽ, sed potius diuersorũ vitiorum obscuritatem, & impuritatem. Ideò lamentatur Thre. 4. Quomodo obscuratum est aurum, immutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite oĩm plateарũ. Nã reuera hodie obscuratum est aurũ sanctitatis, mutatus est color honestatis, dispersus est lapis firmitatis. Itẽ isti nõ habẽt humilitatẽ, sed potius superbiã & vanitatẽ. Ideò de illa ciuitate superba dicit Hier. 51. Calix aureus Babylon. Et de Nabuchodonosor principe sup̃bissimo & crudelissimo dicitur Danie. 2. Tu es caput aureum. Heu charissimi pro Deo non sic. Non habeamus conditiones defectiuas, sed profectiuas, non vitiosas, sed virtuosas, non criminales, sed morales, non damnabiles, sed laudabiles. habeamus igitur

Puritatem & humilitatem
Synceritatem & puritatem
Benignitatem & pietatem
Stabilitatem & firmitatem.

Et sic erimus aurũ & aurei p perfectionẽ & sanctitatẽ, et de quo
G libet dicetur, Viuet & dabit ei de auro Arabiæ. ¶ Adhuc nota q per aurũ q rubet, qd valet, q splẽdet, potest intelligi rubor charitatis, valor gratiæ & bonitatis, splendor gloriæ & fęlicitatis. Et ideò tale aurũ debet pro posse quilibet procurare Apoc. 3. Suadeo tibi emere aurũ ignitũ probatũ, vt locuples fias, & vestimentis albis induaris. Vbi nota q aurũ ignitur & conflat, probat & purgatur, valet & reputatur, resplendet & illustratur. Tale igit aurũ debemus emere & acquirere. Acquiramus ergo Charitatis feruorẽ ignitũ, quo ad primũ. Firmitatis vigorẽ p̃batũ, quo ad s̃m. Bonitatis valorẽ, locuples fias, quo ad tertiũ. Claritatis splendorẽ, & vestimẽtis albis induaris, quo ad quartũ. Aurum. n. q rubet & in igne ponitur, signat ardorem charitatis. Aurũ q in igne p̃batur, & ibi non consumit sed purgatur, signat augmentũ virtutũ & sanctitatis. Aurum q rutilat atq; splẽdet, signat fulgorem æternę claritatis. Explica & applica, expone & allega sicut volueris. & hoc de auro sufficit.

A Auster. Australis.

Nota qd auster est ventus vnus qui venit directè à meridie, qui s̃m eius diuersas conditiones diuersimode accipitur in scriptura. Accipitur enim auster

Pro fœlicitate æternali
Pro prosperitate temporali
Pro spiritussancti influentia
Et pro virtutum affluentia.

Accipitur dico pro æternali fęlicitate. Nã sicut auster seu pars australis est cęteris mundi partibus magis feruida atq; clara, & hoc quia in illa parte est sol in sua fortiori virtute s̃m Isido. sic verè regio paradisi est clarissima per splendorẽ cognitionis, & est feruida per virtutẽ dilectionis. Nã ibi sol iustitiæ Christus Deus noster in sua maxima virtute splendet & rutilat & apparet. In figura huius dicitur Num. 8. q candelabrũ aureũ luminis ponebat in parte australi, quia. s. Christus & sancti, qui per virtutem discretionis & sapientiæ cãdelabra lucentia possunt dici, ad austrũ claritatis æternæ perpetuè sunt locati. Ezec. 40. Ostendit mihi quasi ædificium ciuitatis ad austrum. De isto austro venit Christus & spiritussanctus in hunc mundũ. Abacuc. 2. Deus ab austro veniet, & sanctus de mõte Pharã. Accipitur igitur auster pro æternali fœlicitate. ¶ Secundò accipit p temporali prosperitate est. n. auster ventus calidus & humidus, corporũ grauatiuus, infirmitatum inductiuus, nebularũ & turbinũ generatiuus. Sic verè mundi prosperitas dicit habere caliditatem & humiditatẽ. Calorẽ dico auaritiæ, humorẽ carnalitatis & luxuriæ, nebulas obscuritatis & ignorãtiæ, turbines crudelitatis & seuitiæ. Et ideò causat infirmitates iniquitatis & nequitiæ, & grauedinẽ corporũ generat. i. pondus damnationis & miseriæ. ¶ Ideò præcipitur cuilibet viro bono Eze. 21. Pone faciẽ cõtra Hierusalẽ, quæ est ad austrũ, ciuitas. s. pacis & p̃speritatis. quia verè cõtra austrũ mũdanæ prosperitatis debet quilibet seipsum ponere contemnẽdo & fugiendo. ¶ Tertiò accipit auster pro spiritussancti vel etiã pro Christi seu etiã pro diuinę gratiæ virtute & bonitate Et de tali austro dicitur Iob. 37. Nonne vestimẽta tua calida sunt, cũ perflata fuerit terra austro? In q̃bus verbis s̃m quattuor conditiones austri ostenduntur quattuor conditiones diuinæ gratiæ vel etiã Christi seu spiritussancti. Iste auster superficiẽ terræ renouat calore suo, & humore omnia vegetat, puluerem astringit & euacuat, etiã replet & fęcundat. Sic verè iste auster operat spiritualiter oĩa supradicta. Nã per hunc renouatur decor honestatis. Vestimẽta tua. Per hũc inflamatur ardor voluntatis. Calida sunt. Per hũc expiat horror prauitatis. perflata fuerit. Per hũc procurat virtus vbertatis. terra inquit. ¶ Dico ergo q p istũ honestatis decor renouat. Vestimẽta inq̃t tua. Sicut. n. auster suo calore & humore gramina & semina aperit, & terræ superficiẽ virore renouat atque polit, sic verè spũssanctus vel etiã Christus influentia suæ gratiæ superficiẽ nostræ exterioris cõuersationis p virtutẽ renouat honestatis. q ostendit eum dicit. Vestimenta. quia. s. vestimẽtum nostrę exterioris conuersationis p ipsius influentiam renouat. Ideò iste dicit Zach. 3. Auferte ab eis vestimẽta sordida. Sequit. Et induerũt eum vestibus &c. ¶ Secundò dico q p hunc volũtatis feruor inflammat. Calida inquit sunt. Est. n. auster ventus calidus, transit. q. s̃m Isido. p Zonã torridã, & à loco feruẽtissimo vbi sol est in sua maxima virtute, ad nos cõfluere cõsueuit, & ideò aerem calefacit, & poros terræ & corporũ aperit. Et ideò corporibus humores & sudores de terrę visceribus receptos suo calore educere consueuit. Sic iste auster spiritaliter venit à loco feruentissimo inextinguibilis charitatis. s. à Paradiso, & ideò terram. i. volũtatẽ p sana desideria inflammat, ipsamq; pro certo p cõfessionẽ aperit, & exinde humores & vapores. i. vitia & peccata extrahit & educit. Calida inquit sunt psal. Nõ erit qui se abscondat à calore eius. Et Neæ. 7. non aperiantur portę Hierusalem vsq; ad calorẽ solis. ¶ Tertiò per hunc prauitatis horror expiat. p̃flata C
inquit. Sicut. n. auster suo flatu puluerem abstergit & terram purificat atque mundat, sic verè flatus & influentia istius austri puluerem & lutum fęditatis & iniquitatis à nobis eliminat & abstergit Perflata inquit. Can. 4. Surge Aquilo, veni auster, p̃fla hortum meum. ¶ Quartò p hunc vbertatis valor p̃- D
curat. terra. quia sicut terra p austri influentiam fructibus fecundat, sic homo vbertate gratiarum & virtutum p influentiam & gratiam istius austri fęcundatur & replet. Terra inquit. psal. Dominus dabit benignitatẽ. & ter. no. da fru. su. Nã quando dominus. s. spiritussanctus vel Christus dat benignitatem suæ inspirationis & gratiæ, tũc verè terra nostra id est cor & voluntas nostra dat fructum suum. s. fructum gratiarũ, & operum & virtutum. Et sic patet q iste est auster. Per quẽ renouamur, Per quẽ inflamamur, Per quẽ depuramur, Per quem fœcundamur. Simus ergo similes accipitri. de quo dicit Grego. q quando in senectute se sentit pennarum pondere p̃grauatũ, expãdit alas suas cõtra solis radios flãte austro, & sic eius humores interius resoluunt, pori corporis aperiuntur, & tũc plumę veteres excutiunt et nouę plumę suscitant, & sic virtutes eius fortiores ad volãdũ efficiunt. Sic verè charissimi, q nos sumus alis. i. senectute malæ consuetudinis, & pęnnarũ. i. malorũ operũ affectionũ & cogitatuũ põdere pręgrauati, hinc est q ad radios solares. i. ad gratiã Dei, quæ corda calefacit per charitatem & ad flatum Austri idest inspirationem spiritussancti debemus alas affectuũ nostrorũ extẽdere per desiderium & amorem, & sic per eius virtutem nos dissoluemur interius per contritionem, aperiemur per cõfessionem, pennas veteres pristinæ malæ conuersationis deponemus per perfectam conuersionem & mutationem, & renouabimur per virtutum restaurationem, & sic erimus fortiores p

bonam

bonam operationem,& melius volabimus per cōtemplationem. Et de hnc dicitur Iob.39. vbi de accipitre loquitur, & possunt esse verba directa ad spiritum sanctum. Nunquid per sapientiam tuam plumescit accipiter extēdens alas suas ad austrum? Patet ergo φ auster signat spiritum sanctum vel Christum. Vestimenta ergo tua calida sunt cum perflata fuerit terra austro. Thema de aduentu vel de spiritu sancto. Veni auster, persla hortum meum. Item thema de Christi natiuitate vel incarnatione. psalm. Transtulit austrum de cœlo. & de austro sufficit.

A **Aut.** Nota φ ista dictio aut idem signat φ vel. cum igit sit disiunctiua, possumus dicere moraliter loquendo quòd significare potest

Libertatem bonorum
Vanitatem malorum
Vitæ fragilitatem
Mentis diuersitatem.

Est ergo vnum aut φ signat animi libertatem, quia.s.ad hominē liberæ cōditionis ptinet φ non sit astrictus ad vnum faciēdum, sed magis qđ possit facere hoc aut illud. & sic aut potest significare in bono & in malo, sm φ libertas potest esse bona vel mala. Vnde de vtraq; potest dici illud Matt.12. Aut facite arborē bonam & fructum eius bonum, aut malam & fructū eius malū. ¶ Itē est vnū aut φ signat incertam vanitatem .i. instabilitatem & incertitudinem voluntatis malorū, qui.s.non sunt nisi vnum aut, quia nihil habent stabile seu firmū, sed magis quicquid agunt aut dicūt, est conditionale, instabile & incertum, sicut de illis dicit Matth.6.& Luc.16. Nemo potest duobus dominis seruire, aut.n. vnū odiet & alterū diliget, aut vni adhærebit & alterū contemnet. ¶ Item est vnū aut φ signat vitæ fragilitatem. vita enim humana potest dici aut.i.alternatiua, instabilis, & incerta, & faciliter mutabilis atq; vana. Vnde Iob. 7. Quid est homo quia magnificas eum, aut quid apponis erga eū cor tuū? ¶ Item est vnū aut φ signat discordiā & diuersitatem, & sic signat discordes & detractores, & pacis & concordiæ disiunctores. Aut enim disiungit sicut & coniungit.
B vnde Ambro. Valde nobis pertimescendū est ne nauem nostram aut fluctus absorbeat, aut in æternā prædam pirata crudelis abducat. vide de vel & seu. ¶ Igitur supponendo φ aut possit significare virū iustū, qui.s.habeat nobilem & non seruilē animi libertatē, & etiā arbitrio Dei vel prælati promptā & mutabilē, & ad omne bonū vertibilē volūtatē, vt supra in principio patet, notabo igitur φ quilibet qui est talis aut,

Aliena non solet rapere
Superbiam solet refugere
Patienter solet sustinere
Sapienter solet attendere
Oris luxum solet reprimere
Deo gratus solet existere
In domino solet recūbere
Scripturis solet incumbere
Deo preces solet effundere
Castitatem solet diligere
Diuitias solet contemnere
Cum domino solet quiescere.

Dico φ talis aut.i. vir iustus liberæ ac nobilis volūtatis, alienum non rapit per auaritiam. Thobiæ.2. Non licet vobis aut edere ex furto aliquid aut contingere. Itē nō supbit p extollētiam. Thob.4. Superbiā nunquam in tuo sensu aut in tuo verbo dñari permittes. Itē solidus est p patientiam. Iob.6. Aut quis finis meus vt patienter agā? q d. Bonus erit finis. Itē clare videt per sapientiā. Ioh. 10. Nūquid oculi carnei tibi sunt, aut sicut videt homo & tu videbis? q.d.nō, immo videt melius quā homo. Item os reprimit præ abstinentia. Math.6. & Luc.12. Nolite quærere quid manducetis aut quid bibatis, aut quid induamini. Item Deo placet per innocentiam. Iob.13. Aut placebit ei quem celare nihil potest. Item in Deo gaudet per amicitiā Iob.17. Aut poterit in omnipotente delectari Item scripta studet per diligētiam. Iob.39. Aut morabitur ad præsepe tuum. præsepe est sacra scriptura. Item Deum orat per eloquentiā. Iob.40. Nūquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia? Itē carnem domat per continentiam. Iob.25. Aut apparere mundus natus de muliere? Eph.5. Fornicatio aūt & omnis immūditia aut auaritia nec nominetur in vobis. Item opes odit per temperantiam. Act.20. Argentum & aurum aut vestem nullius cōcupiui. Mat.19. Qui reliquerit domum aut fratres aut sorores &c. Item summè quietis quærit lætitiā.s. gloriam paradisi. psal. Domine quis habitabit in taberna.tuo. aut.q.re.in monte san.t. qui ingreditur sine ma &c.& alibi. Aut quis stabit in loco sancto eius. Quantum ad hoc etiam per aut intelligitur vir imperfectus, qui.s.est per dubietatē & ignorantiam incertus, quia videlicet nescit quid eligit aut qd credit.s. hoc aut illud. Ioa.8. Vos autem nescitis vnde venio aut quo vado. Per instabilitatem & inconstantiam mobilis & alternatiuus, quia.s.nescitur quid aut qualis sit, aut bonus aut malus, in eo enim nihil est certi. Luc.17. ecce hic, aut ecce illic. vt & dicere possit illud.1. Corint.13. Factus sum velut æs sonans aut cymbalum tinniens. Vnde huic potest dici illud Apo.3. Vtinam calidus esses aut frigidus, sed quia tepidus es, incipiam euomere te de ore meo. Isti enim sunt propriè hypocritæ. cōtra quos Chrys. Hypocrita aut appare quod es, aut esto qđ appares. Per separatiuam peruersitatem & discordiam disiunctiuus. vt & detractoribus disiunctiuis, seditiosis & discordibus dicatur illud Iob.6. Nunquid rugiet onager cum habuerit herbam, aut mugiet bos cum ante præsepe plenum fuerit, aut poterit comedi insulsum quod non est sale conditum, aut potest aliquis gustare quod gustatum affert mortem? q.d.talis aut.i.talis disiunctiuus & discors pōt dici onager rugiens, C
bos mugiens, insulsum, & venenum inficiens. ¶ Notare possum breuiter quòd peccator potest dici aut multiplici ratione, videlicet quia

Non curat domino complacere
Non vult alijs indulgere
Permittit pauperes indigere
Solet per iram exardere
Nescit futura præuidere
Amat insanus apparere
Tentat contra Deum valere
Nescit à furore abstinere
Solet consilio carere
Nescit in tempore tacere
Studet alienum habere
Quærit in peccatis iacere
Cogetur in inferno dolere.

Dico ergo quòd peccator dicitur aut, qa non curat Deo placere, mali.n. nunquam vellent placere Deo, nec esse boni & iusti, cum sint in suis vitijs obstinati. psal. Aut non apponat vt complacitior sit adhuc. Item quia non vult alijs culpas indulgere. Mali enim bene volunt à Deo sibi parci, sed tamen illis à quibus offensi fuerint, nunquam parcunt. psal. Aut obliuiscet misereri deus. Item quia permittit pauperes indigere, seu quia nō vult pauperes refouere, vel ipsis misericorditer condolere. Psal. Aut in finem misericordiam suam abscindet. Item quia solet iracundiæ studere, seu per iram se mouere. psal. Aut extendes iram tuam à generatione in generationem. Item quia nescit futura præuidere. psal. Aut qui finxit oculum non cōsiderat. Item quia solet furiosè ridere seu insanus apparere. Nescit.n. malus habere modū, nec in lætitia nec in ira. Sapien. 14. Aut enim dum lętantur insaniunt, aut certè vaticinātur falsa, aut viuunt iniustè, aut periurant cito. Item quia tentant contra Deum valere, semper enim repugnat malus voluntati diuinæ. Esa.10. Aut exaltabitur serra contra eum à quo trahitur. Compara istos serræ, quæ non vlterius procedendo, sed econtra & retrorsum trahendo rodit. Sic isti semper Deo & prælato contrariando agunt, de quo arguuntur Esai.36. Aut quo consilio rebellare disponis? Item quia nescit à furore abstinere. Abacuc.3. Nunquid in fluminibus iratus es domine, aut in fluminibus furor tuus, aut in mari indignatio tua. Item quia solet consilio carere. Micheæ.4. Nunquid rex A
non est tibi, aut consiliarius tuus perijt. Item quia nescit moderatè tacere, mali enim vt communiter sunt loquaces, iuxta illud Math.10. Nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. & Iob.13. Voca me & ego respondebo tibi, aut certè loquar & tu responde mihi. Item studet alienum habere. talis enim aut.i. peccator libēter vacat auaritiæ & rapinæ. & ideò Apost.1. Corint.5. docet societatem talium fugiendam.d. Si is qui frater inter vos nominatur, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cū eiusmodi nec cibum sumere. Item quia semper quærit in peccatis iacere, seu quia nunquam quærit amplius pœnitere. Hiere.13. Si mutare potest Æthiops pellem suam, aut Pardus varietates suas, sic & vos poteritis bonum facere cum didiceritis malum. Item quia iste finaliter habebit in inferno dolere seu lugere, quando præ desperatione dicere poterit domino illud Iobel.7. Nunquid mare sum ego aut cætus, quia conclusisti me carcere scilicet infernali. patet ergo quomodo aut multis rationibus signat virum malum. Sufficit de aut. Vide infra de vel.

A **Autem.** Nota q autem est aduerbium affirmatiuum, est.n idē quod verè seu certe, sumitur.n.quasi determinatiuè & certificatiuè. & breuiter dic q autē potest referri ad bonos, qui in corde verbo & opere solent veritatē habere, & etiam ad viros iniquos, qui oīa volunt mendaciter affirmare, vel ad ipsum Deum, à quo oīs certitudo & veritas solet principaliter emanare. nota ergo q autem signat

Certitudinem
- Bonitatis immutabilis, quo ad Deum
- Veritatis cōmendabilis, quo ad iustū
- Vanitatis affirmabilis, quo ad impiū.

Signat igitur autem quandam certitudinem increatam, scilicet ipsum Deum: qnia renera ipse est

Certus in
- Essentia inuatiabili
- Potentia insuperabili
- Iustitia irrefragabili
- Clementia inexterminabili
- Patientia imperturbabili
- Excellentia incomparabili
- Amicitia inseparabili

De veritate diuinæ essentiæ dicitur in Psal. Tu autem idē ipse es & anni tui non deficient. De veritate suæ potentiæ dicitur 2.Cor.9. Potens est aūt Deus. Et.3. Reg.11. potest dici de eo. Erat autē Roboam vir fortissimus. Roboam.n.interpretatur dilatās populū. De veritate aūt suæ iustitię dicitur Hiere.11. Tu aūt dn̄e Sabaoth qui iudicas iustè. De veritate verò suæ clemenriæ pōt dici illud Psal. Misericordia aūr dn̄i manet in æternum. De veritate aūt patientię suę dicitur Sap.15. Tu aūt dn̄e Deus noster suauis & verus & patiens, & in mia disponens omnia. De certitudine suæ prærogatiuę excellentiæ dicitur in Psal. Deus aūt Rex no.an.sc. De certitudine verò suę amicitiæ potest dici illud Hiere.14. Tu aūt in nobis es dn̄e, & nomen sanctum tuum inuocatum est super nos &c. Patet ergo qūo autem signat quandam certitudinē increatam, & qūo

B refertur ad Deum. ¶ Secundò dico q signat quandam certitudinem ordinatam, in quantum refertur ad virum iustum. Quilibet.n. iustus debet esse autem.i. vir certus verax & firmus quantum ad oīa facta sua. Est igitur autem.i firmus

- Miserando clementer
- Exorando feruenter
- Supplicando fidenter
- Prædicando patenter
- Occultando latenter. Item
- Seduliter ministrando
- Humiliter conuersando
- Patienter sustinendo
- Pęnitenter affligendo
- Perseueranter permanendo
- Obedienter obtemperando
- Æternaliter gloriando.

Et breuiter istud est verū q in omnibus actibus humanis debet firmitas & veritas apparere. Et primo quidē clemēter miserādo. vt dicat quilibet illud Psal. Ego autem sicut oliua fructi. in do. d. spe. in mi. al. Item feruenter adorando. Psal. Ego autē orabam. Item fidēter sperādo. Psal. Ego autem in te speraui dn̄e, dixi tu es spes mea. Item patenter prædicādo. Psal. Ego autem annunciabo in seculum, cātabo Deo Iacob. Ille.n.qui est autem.i.vir firmus verus & certus, sicut dictum est, clementer viuit, feruenter orat, fidenter sperat, patenter prædicat, item humiliter se allegat, dicens illud Psal. Ego autem sum vermis & non homo &c. Et illud. Ego autem mendicus sum & pauper &c. Itē seduliter ministrat. Luc.22. Ego autem in medio vestri sum sicut qui ministrat. Item patienter tolerat. Psal. Ego autem in flagella paratus sum. Item seueriter se castigat. Psal. Ego autem cum mihi molesti essent, induebar cilicio. Item obedienter obtemperat. Psal. Ego autem tanquàm surdus non audiebam. Item stabiliter perseuerat. Psal. Ego autem dixi in abundantia mea non mo.ine. Item efficaciter se humiliat. Psal. Ego autem humiliatus sum nimis. Item finaliter æternam gloriam acquirit & vendicat. Sap.3. Iusti autem in perpetuum viuent. Et iterum. Illi autem sunt in pace. In omnibus iustitiam operatur & seruat. Psal. Ego autem in iustitia apparebo conspectui tuo sati.cum appa.glo. tu. Sic ergo quantum ad iustum autem signat quandam certitudinem ordinatam. Tertiò dico q signat quandam certitudinem simulatam. Et sic de quolibet malo potest dici illud Math.22. Si autem dixerit malus seruus moram facit dominus meus &c. sequitur. Veniet dominus serui illius die qua non sperat, partemq; eius ponet cum infidelibus. Si verò vis consolatoriè de autem aliquid dicere, suppone q autem idest veritas & certitudo fuerit quidam valens homo qui omnia voluit esse, omnia facere, omnia dicere, omnibus se communicare. Et sic notabis q autem voluit esse Deus gloriosus, iustus virtuosus, Homo vitiosus seu dolorosus. Autem.n.signat Deum, vt dictum est, & sic dico q ipse habet maiestatem insuperabilem. Quādoq; autem signat iustum, & sic habet bonitatem incomparabilem. Qnandoq; refertur ad impium, & sic habet prauitatem inæstimabilem. Igitur dico valens homo. Dn̄s autem habet maiestatem insuperabilem, & merito, quia pro certo sicut ex scripturis potest colligi, autem est

- Rex, quia dignissimus
- Lex, quia certissimus
- Iudex, quia iustissimus
- Vindex, quia seuerissimus
- Creator, quia potentissimus
- Saluator, quia clementissimus.

C Dicam ergo q autem .i. certitudo seu veritas est quidā Rex magnæ dignitatis. autem enim est Rex perpetuus & immortalis, sicut dicit Apostolus 1.Thim.1. Regi aūt seculorum immortali inuisibili honor & gloria. & non mirum si ipse sit Rex gloriosus, immortalis: quia etiā quandoq; ipse simul fuit Rex & Deus, sicut bene testatur Dauid in Psal. Deus aūt Rex noster ante secula operatus est salutem in medio terræ. ¶ Itē autem est lex magnæ veritatis, & ideò à dn̄o suo nullus declinare deberet, sed eum potius sicut legem totius veritatis diligere & amare. Psal. A lege autem tua non declinaui. Et alibi. Legem autem tuam dilexi. De deitate autem sua & veritate simul loquitur Hieremias dicens. Hiere.10. Dn̄s autem Deus verax est. & Apostolus dicit. Est autē Deus verax, omnis aūt homo mendax. ¶ Item aūt est iudex magnæ ęquitatis. Iudex enim est qui probat & examinat diligēter, & qui punit & exterminat sapienter. Hiere.11. Tu aūt domine Sabaoth qui iudicas iustè, & probas renes & corda, videam vltionem tuam ex eis. ¶ Item autem est vindex magnę seueritatis, punit enim seueriter omnes malos & ideò de eo bene pōt dici illud Psal. Tu autem dn̄e deridebis eos, & ad ni. de. om. ge. ¶ Item dico q autem est creator maximę potentiæ. Ipse.n. est Deus qui omnia potest. In Cęlo.n. dominatur & imperat, & inde quicquid vult ordinat atque mandat. Psal. Deus autem noster in cœlo omnia quæcunq; voluit fecit. ¶ Item autem est saluator maximæ pietatis. Ipse enim à quibusdam vocatur Iesus qui interpretatur saluator: quia scilicet Iesus fuit

Saluator
- Sapiens
- Moriens
- Patiens

D Sapiens dico: quia sicut dicitur Luc.2. Iesus autē proficiebat sapientia. Moriens etiam: quia sicut dicitur Math.26. Iesus autem iterū clamans voce magna emisit spiritum. moriens.s. pro salute suorum. & Ioan.19. Ad Iesum autem cum venissent, vt viderūt eū mortuum, non fregerunt eius crura. De clementia ergo saluatoris istius autem dicitur in Psal. Deus autem noster propitius & clemens, & multæ misericordiæ, omnibus inuocātibus se. Et sic patet quomodo dominus autem.i.diuina certitudo habet maiestatem insuperabilem. ¶ Secundò dico q dominus E autem habet bonitatem incomparabilem. Istud vocabulum autem idest veritas & certitudo pertinet ad quemlibet iustū, sicut iam superius visum est in paragrapho 2. Videtur verò q multi viri iusti insimul congregati voluerunt vocari autem, & inter se vnam confratriam fecerunt & firmitatem inuicem contraxerunt. Deus autem istius congregationis voluit esse caput, qui ad eam alios inducit Iaco.1.dicens. Scitis autē fratres mei dilectissimi. Et videtur q Deus illos qui sunt autem idest qui sunt veri & iusti,

- Commendat de fideli stabilitate
- Informat in Cœli subtilitate
- Auisat de futura mortalitate
- Instruit in virtuosa humilitate
- Inducit in gaudiosa fęlicitate
- Imbuit sancti Spiritus benignitate.

Commendat dico de fideli stabilitate, dicens illud Luc.22. Vos autem estis qui permāsistis mecū in tentationibus meis. ¶ Item informat ipsos in omni veritate & subtilitate. Ioan.15. Vos autem dixi amicos: quia omnia quæcunq; audiui à patre meo, nota feci vobis. ¶ Item auisat seu præmunit illos de futura mortalitate & aduersitate, dicens scilicet illud Psal. Vos autem sicut homines moriemini. & si. v. de prin. ca. ¶ Item instruit eos in omni humilitate & sanctitate. Matthęi.22. Reges gentium dominantur eorum. Sequitur. Vos autem non sic, sed qui maior est vestrum, fiat sicut minor. vt & quilibet dicat illud Ioan.3. Illum oportet crescere, me autem minui. ¶ Item inducit eos in æternam fęlicitatem & ciuitatem. Ioan.16. Vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.

¶ Item ipſos replet Spiritus ſancti bonitate & ſanctitate. Act. 1. Vos autẽ replebimini Spiritu ſancto non poſt multos hos dies. Per autem intelliguntur viri iuſti, qui.ſ. dicunt illud 1. Theſ. 5. Nos autem qui Diei ſumus, ſobrij ſimus. Et dicunt etiam illud quod canitur in Eccleſia. Nos aũt gloriari oportet in cruce domini noſtri Ieſu Chriſti. Iſtis ẽt videtur Deus compati Mar. 8. vbi dicit. Miſereor ſuper turbã &c. Si dimiſero eos ieiunos, deficiẽt in via, quidam.n.ex eis de longè venerũt. Et breuiter tales autem ſunt illi quos ſpiritus regit, ſicut bene dicitur 1. Cor. 12. vbi dicitur ꝙ alij per ſpiritũ datur ſermo ſapientiæ, alij autem ſermo ſciæ &c. & Ephe. 4. Quoſdam aũt dedit Apoſtolos. Sic ergo patet quõ aũt habet bonitatẽ incõparabilem, in quantũ.ſ. per aũt intelligitur homo iu-
F ſtus. ¶ Tertiò aũt dico ꝙ aũt habet quandoq; prauitatẽ intolerabilem, in quantum.ſ. per autem intelligitur homo vanus, peccator.n. aũt dicitur in quantũ ſua malitia verè & certitudinaliter confirmatur. Et ſic notabo ꝙ poteſt ſignificare

Auaros, terrena diligentes	Auari ergo dicuntur
Impios, pauperes abominantes	autem. vnde Hie. 22.
Fatuos, propria negligentes	Tui aũt oculi & cor
Proteruos, capita indurantes	ad auaritiam. Item ꝙ
Verboſos, alios deridentes.	impij dicãtur autem,

patet Math. 25. vbi dicitur. Quinque autem ex eis erãt fatuę. ¶ Item ꝙ duri & obſtinati ſignificantur per autem, patet Act. 19. Cum autem quidã indurarentur & non crederent & maledicerent viam dñi, diſceſsit Paulus ab eis. ¶ Item ꝙ deriſores & linguoſi ſignificantur per autem, patet Act. 17. vbi dicitur. Quidam aũt Epicurei & Stoici Philoſophi diſputabãt cum Paulo. Et quidam dicebãt. Quid vult ſeminator verborum iſte dicere? Demoniorum nouorum videtur denũciator eſſe. Et breuiter quilibet peccator poteſt dici autem, & maximè hypocrita, ſicut in Pſal. dicitur. Peccatori aũt dixit Deus, quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentũ meum per os meum, tu verò odiſti diſciplinam? Et pro certo tales aũt Deus finaliter deſtruet, & eos in Inferno ſubuertet. Pſal. Dominus autem deridebit eum. quo. proſpi. ꝙ ve. dies eius. Patet ergo quomodo iſta dictio autem pertinet ad Deum, ad
G iuſtum, & ad impium. ¶ Si autem vis trufatoriè & conſolatoriè vlterius aliquid dicere de autem, oportet ſcire ꝙ dominus autem fuit quidam valentiſsimus, qui diuerſis cognominibus vocabatur, & diuerſis officijs vtebatur. Iſte enim quadam die voluit eſſe Apoſtolus, & fecit ſe vocari Petrum, & ſub ſpecie beati Petri voluit ſequi dominum & ei miniſtrare, & ſm veritatem non erat Petrus, ſed Andreas frater Petri, ſicut dicitur Ioan. 1. Erat autem Andreas frater Symonis Petri. Voluit autem vſurpare nomen fratris ſui Petri, eo ꝙ Senatus Apoſtolici Princeps eſſet, non tamen bene audebat à principio ſe iungere Ieſu, timens ꝙ eum cognoſceret. Ideò dicitur Math. 26. & Mar. 14. Petrus autem à longè ſecutus eſt Ieſum. immo etiam iſte nõ audebat intrare domum, ſicut dicitur. Ioan. 18. Petrus autem ſtabat ad oſtium foris. Quadam autem die dominus autem audaciam ſumens, obtulit domino ſe & ſua, & fidelitatem & perſeuerãtiam repromiſit, ſicut dicitur Luc. 24. Petrus autem dixit ad Ieſum. Et ſi omnes ſcandalizati fuerint in te, ſed non ego. Etiam ſi oportuerit me mori tecum, non te negabo. Etiam alias fuit valde audax, Chriſto aperte repugnando, & primũ in conſilijs reſpondendo, & ad oſtia pulſando fortiter & clamando. Iſte enim legitur domino contradixiſſe. Quadam.n.die miſit ſibi dñs cibaria quæ videbantur mala, & dixit ſibi. Surge macta & manduca. ſicut dicitur ibi.ſ. Act. 10. Dixit autem Petrus. Abſit à me domine. Altera verò die dñs propoſuit quæſtionẽ quem eum eſſe dicebant homines, & diuerſis diuerſa reſpõdentibus requiſiuit ſñiam huius autem, vnde Math. 16. dicitur. Vos autem quem me eſſe dicitis? Reſpondit Symon Petrus. Tu es Chriſtus filius Dei viui. Legitur etiam iſte altera vice oſtium quoddam vbi intrare volebat clauſum inueniſſe & fortiſsimè pulſaſſe & impegiſſe. ſicut dicitur Act. 12. Petrus autem perſeuerabat pulſans. Iterum altera vice voluit eſſe miles, & fecit ſe vocari Dauid. fuit enim in veritate iſte autẽ fortiſsimus: quia etiam iſte eſt qui interfecit Goliam Gigãtem. vnde ſcribitur 1. Regnũ 17. Dixit autem Dauid ad Philiſteum. Tu venis ad me cũ gladio & haſta & clypeo, ego autem venio ad te in nomine domini. & ſequitur. Vidẽtes autem Philiſtijm ꝙ mortuus eſſet fortiſsimus eorum, ceperũt fugere. Iſte autem vincebat, & omnes aduerſarios ſuperabat. & merito, quia valde in Deo ſperabat & cõfidebat. Vnde ipſemet dicebat in Pſal. Ego autem in te ſperaui domine. Et alibi. Ego autem ſperaui in miſericordia altiſsimi. Fuit etiam deuotiſsimus miles, & Deum deuotiſsimè exorabat, & multas etiam pœnitentias faciebat, ſicut ipſemet dicit. Ego autem cũ mihi moleſti eſſent induebar cilicio. & alibi. Ego autem clamaui ad te domine, dixi tu es ſpes mea. Et merito, quia ipſemet dominus Ieſus Chriſtus in propria perſona docuerat ipſum orare, & eleemoſynã facere, & de craſtino nõ curare. Docuit dico primo ipſum orare. Math. 6. Tu aũt cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & ora patrem tuum in abſcondito. Docuit etiam eũ eleemoſynam facere, dicens Math. 6. Te autem faciente eleemoſynã neſciat dextera tua quid faciat ſiniſtra tua. Docuit inſuper de craſtino non curare, & temporalia non amare. vnde Math. 6. dominus dicit ſibi. Quis autem veſtrum cogitãs poteſt adijcere ad ſtaturam ſuam cubitũ vnũ? Sequit. Nolite ergo ſolliciti eſſe in craſtinum. Poſtea autem alia vice dominus autem voluit eſſe mercator, & fecit ſe vocari Ioſeph, & voluit vacare de nocte ad ſepulturas mortuorum & alia opera pietatis. Et hoc eſt quod legitur Mar. 15. Ioſeph autem mercatus ſyndonem deponens Ieſum de cruce, inuolutum ſyndone poſuit in monumento. Iſte enim fuit ita ſapiens mercator ꝙ de modica pecunia lucrum ſciebat maximum reportare. vnde Mat. 25. dicitur ꝙ accedens autem qui duo talenta acceperat, alia duo inquit lucratus ſum. Et ſequitur remuneratio. Euge ſerue bone & fidelis intra in gaudiũ dñi tui. Iterũ alia vice ipſe voluit eſſe prædicator & facere miracula ſicut Chriſtus & homines ad ſe conuertere, & introducere ſectam nouam. Et ideò legitur Ioan. 2. Cum autem eſſet Ieſus Hieroſolymis in Paſcha in die feſto, multi crediderunt in eum videntes ſigna quæ faciebat. Non enim quærebat niſi ſalutem hominum, & quotidie prædicabat, nec famam humanam quærebat. Vnde ipſe dicebat Ioan. 5. Ego autem ab homine teſtimonium non accipio, ſed hoc dico vt ſalui ſitis. Ipſe enim Spiritũ ſanctum promittebat credentibus in ſe. ſicut dicitur Ioan. 7. Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuę. hoc autem dicebat de Spiritu ſancto quem accepturi erant credentes in eum. Item iſte alia vice voluit eſſe paterfamilias & vnius magni hoſpitij gubernator, vnum tamen modum peſsimum habebat, quia ſemper de nocte veniebat, & tamen volebat ꝙ vſque ad aduentum ipſius vigilarent, vigilantes verò præmiabat, dormiẽtes puniebat. Et hoc eſt quod dicitur Luc. 12. Dixit autem dominus. Quis putas eſt fidelis ſeruus quem cõſtituit dominus ſuper familiã ſuam? Sequitur. Beati ſerui illi quos cum venerit dominus inuenerit vigilantes. Et ſi in prima vigilia & ſi in ſecunda & ſi in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati ſunt ſerui illi. Vnde tandem ſciendum eſt ꝙ ipſe dominus aũt quadã die voluit ſe fingere eſſe Ieſum. Vnde de eo dicitur Math. 16. Venit autem Ieſus in partes Ceſareæ Philippi. De hoc tamẽ malè ſemel accidit ſibi: quiꝫ.ſ. Pilatus inuenit eum & Iudeis tradidit ad flagellãdum & etiam crucifigẽdum, ſicut dicitur Luc. 23. vbi dicitur ꝙ Pilatus dimiſit Barrabam, Ieſum autem flagellandum tradidit vt crucifigeretur. Veruntamẽ bene ſciuit prudenter euadere in alio periculo, de quo fit mentio Ioan. 8. vbi dicitur ꝙ tulerunt lapides vt iacerent in eum. Ieſus autem abſcõdit ſe, & exiuit de Templo. Et alibi dicitur cum vellent ipſum Iudęi præcipitare de ſupercilio montis, dicitur ꝙ Ieſus autem tranſiens per medium illorum ibat. Breuiter ergo iſtud eſt certum ꝙ dominus autem tãta fecit miracula ꝙ à multis creditus fuit Deus. Iuxta illud prædictum Hierem. 10. Deus autem verus eſt. Et ſi petis vbi eſt iſte Deus? reſpondet Dauid dicens. Deus autem in Cœlo. Si petis quid facit? reſpondet. Dominus autem Cœlos fecit. Applica omnia quæ ſupra dicta ſunt de autem, vbi diſtinguitur ꝙ autem eſt Rex: quia dignus &c. Iſta autem de domino autem ſufficiant gratia ſolatij. Et etiam iſta valent ad inueniendum auctoritates autem quæ in concordantijs tam veteribus quàm nouis non ponuntur &c.

Auxilium.

Idem eſt quòd adiutorium. Et ideò vide de adiutorio, vbi multa poteris hic accommodare, ſed breuiter loquendo, dico quòd eſt duplex auxilium.

Vnum ſtabile, aliud fragile	Primum au-
Vnum firmum, aliud infirmum	xilium eſt au
Vnum perfectum, aliud imperfectum.	xilium Dei,
	de quo

de quo dicitur in Pſal. Auxilium meũ à domino, qui fecit cęlum & terram. Secundum eſt auxilium mũdi, quod multum eſt defectibile atque vanum. Et de hoc Eſa. 30. Væ qui ambulatis vt deſcendatis in Ægyptum, ſperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, habentes fiduciã in vmbra Ægypti. Et nota ꝙ mundi auxilia propter ſuum inſtabilem defectum comparantur vmbræ. Sapien. 5. Tranſierunt omnia velut vmbra. ¶ Nota ſi vis, ꝙ de diuino auxilio põt exponi illud Pſal. Mittat tibi auxilium de ſancto, & de ſyon tueatur te. Vbi nota ꝙ Dei auxilium Confert puritatẽ immaculabilẽ. De ſancto inquit. Confert claritatẽ inoffuſcabilẽ. de ſyon. Confert firmitatem incõmutabilẽ. Tueatur inquit. vide ſupra de adiutorio.

A

Zarias. Nota ꝙ Azarias qui interpretatur continens Deum, vel apprehenſio domini, ſeu videns fortiter dñm, ſeu robuſta viſio dñi, vel auxiliũ dñi, ſeu adiuuãs populum, põt ſignificare quẽlibet virũ iuſtum, qui continet dñm per gratiam, videt dominum per contemplationis ſapientiam. Adiuuat populum per clementiam. Auxilium eſt domini per prædicationis induſtriam. Apprehendit finaliter dominum per fœlicitatem & gloriam. Et nota ꝙ Azarias eſt Nomen

Conſtantiæ rigoroſæ	Pertinet. n. ad virum perfectum
Potentię virtuoſæ	ꝙ ſit cõſtans & autenticus, ma-
Excellentiæ glorioſæ	los increpando. Vnde 2. Paral.
Innocentiæ precioſæ.	26. legitur ꝙ Azarias ſacerdos

ingreſſus poſt Ioſaphat Regem, qui contra dñi mãdatum incẽſum in Templo adolere volebat, cum videret eum ob hoc à Deo lepra percuſſum, ipſum attente reprehendit, & de Templo tanquam leproſum expulit & fugauit. Quia reuera vir conſtans & perfectus & maximè Pontifex vel Prælatus nec Regem nec Principem debet timere, immo ſi videt eos iura & officiã Eccleſiaſtica vſurpare, & lepra vitiorum putreſcere & fętere, debet ipſos acriter redarguere, & per excommunicationis ſententiam à Templo & ab Eccleſia coercere. Vnde ibidem dicitur ꝙ Azarias ſacerdos & octoginta ſacerdotes domini viri fortiſsimi reſtiterunt Regi. ¶ Item decet ꝙ ſit potens & magnificus. Azarias. n. eſt nomen Regium, quia. ſ. quilibet perfectus debet ſe & alios regere virtuosè. Vnde 4. Regum 15. Regnauit Azarias filius Amaſiæ. ¶ Item decet ꝙ ſit excellens & Angelicus. Angelus enim qui Thobiam iuuenem conduxit, & qui patrem cęcum illuminauit, Azariam Ananiæ filium ſe vocauit. Ananias autem interpretatur donum gratiæ, quia reuera vir perfectus debet eſſe

Angelicus in conuerſatione	Filius Ananię. i. gratię
Bonus conductor in prælatione	in virtutũ acquiſitio-
Illuminator in prædicatione.	ne. Vnde Thob. 5. Ego

ſum Azarias, Ananię magni filius. ¶ Item decet ꝙ ſit innocẽs & mirificus, ſicut patet de Azaria Dan. 3. qui innocẽs in ignẽ miſſus pro eo ꝙ Idolatrare nolebat, nihil ab incẽdio fuit paſſus. quia. ſ. vir iuſtus tantæ debet eſſe innocentiæ, ꝙ prius debet ſe permittere in ignem proijci, quàm à veritate mutari, vel alieni vitio ſeu Demonio famulari, & ſic illæſus à Deo poterit conſeruari, & Deum benedicere, & in eius laudibus occupari. Dan. 3. Benedicite Anania, Azaria, Miſael domino, laudate &c. & hæc de Azaria ſufficiant.

A Azimus. Nota ꝙ Azimus dicitur panis ſine fermento, qui. ſ. coqui conſueuit ſub cinere vel in furno. Dicitur. n. ab à ꝙ eſt ſine, & aima quod eſt fermẽtum. Et attende ꝙ ſicut per fermentum cuius modicum totã maſſam corrumpit, ſicut dicitur 1. Cor. 15. intelligitur malitia ſeu peruerſa intentio vel peccatum, ſic per azimum e contra poteſt intelligi ſimplicitas intentionis, gratia & innocentia virtualis, vel etiam Euchariſtiæ Sacramentum, quod non debet concomitari aliquod fermẽtum nequitiæ vel peccati 1. Cor. 5. Non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, ſed in azimis ſynceritatis & veritatis. Et aduerte ꝙ ſm legem Exod. 12. tempore quo Agnus Paſchalis debebat immolari, ſeptem diebus populus azima comedebat, & fermentum in ſuis tabernaculis non habebat, & ſic ad Agni comeſtionem ſe populus præparabat. Ad denotãdum ꝙ illi qui Agnum immolatum. ſ. Chriſtum in altari & in Euchariſtia volunt dignè ſumere, primo debent ſeptem diebus vniuerſaliter aaimum puritatis conſcientiæ ſibi incorporare & ſpiritaliter comedere, fermẽto peccati & malitię carere, & ſic per interiorem ſynceritatem ſpiritualiter ſe præparare. Leui. 23. Comedetis azima ſeptem diebus. i. toto tempore vitæ veſtræ puritatem conſcientiæ veſtræ ſeruabitis. ſm Grego. n. per ſeptẽnarium vniuerſitas deſignatur. Et nota ꝙ in ſcriptura reperitur azimus cum lactuca, azimus cum polenta, azimus cũ oleo, azimus cum carne, azimus cum cinere. In quo notatur ꝙ Euchariſtia debet ſumi, vel ꝙ puritas cõſcientię debet ſeruari cum lactuca. i. cum pœnitentiæ acritudine. Cum polenta, quæ inter manus fricando à ſpica excutitur. i. cum bonorũ operum plenitudine. Cum oleo. i. cum charitatis dulcedine. Cum carne. i. cum pietatis fluida mulcedine. Cum cinere. i. cum futuræ mortalitatis conſiderata męſtitudine. Iſta. n. omnia faciunt ad azimos panes Euchariſtię digne ſumendum, vel ad azima puritatis conſcientiæ obſeruandum, videlicet pœnitentiæ acredo, quæ. ſ. per lactucam intelligitur. Exo. 12. Edent carnes nocte illa aſſas ignis, & azimos panes cum lactucis agreſtibus. ¶ Item boni operis plenitudo, quæ. ſ. intelligitur per polentam. Ioſue. 5. Comederunt de fructibus terrę azimos panes & polentam. Item charitatis dulcedo, quæ. ſ. notatur in oleo. Leui. 7. Offerent panes ſine fermento cõſperſos oleo, & lagana azima vncta oleo. Itẽ pietatis fluida manſuetudo, quæ. ſ. intelligitur in carnibus quæ ſunt molles. Vnde de Gedeone dicitur Iudi. 6. ꝙ ipſe appoſuit coram Angelo azimos panes & carnes. Item conſideratæ mortis & finis męſtitudo, quæ intelligitur in cinere. vnde Exod. 12. Coxerunt farinam & fecerunt ſubcinericios panes azimos. Sufficit de azimo. vide de fermento, & de pane.

Azotus. Nota ꝙ Azotus fuit ciuitas Philiſtijm Idololatrarũ, qui Dei & filiorum Iſrael ſemper inimici fuerunt, qui tempore Hely arcam teſtamenti ceperunt & in Azotum duxerũt. Interpretatur aũt Azotus incendium vel incendens. Igitur iſta ciuitas ſignat mundum, vbi Idolatræ. i. peccatores conuerſantur, qui. ſ. filijs Iſrael. i. iuſtis inimicantur, & qui arcam Dei ad ſe trahere & moribus ſuis corrumpere nituntur. quæ etiam mundana ciuitas incẽdium dici põt, pro eo ꝙ ibi cupiditas & luxuria multipliciter ſuccenduntur 1. Macha. 10. Succendit Ionathas Azotum & ciuitates quæ erant in circuitu eius. vel poteſt Azotus ſumi pro Diabolo, qui iuſtos odit, arcam, ideſt animam captiuat, & incendens interpretatur. quia quos poteſt tẽtationibus inflammat. vel ſi per Azotum religionem vel eccleſiam intelligis, dic ꝙ Azotus ignis patrui vel incendium interpretatur, quia ibi igne charitatis Chriſti iuſti ſuccendũtur. Actuum. 8. Spiritus domini rapuit Philippum, & inuẽtus eſt in Azoto ideſt in charitatis incendio. Sufficit. A

Explicit littera. A. Incipit littera. B.

Aal. vel Baalim. Cum Baal vel Baalim in ſingulari vel plurali eſſent quædam Idola in quibus Demones loquebantur, quibus mali ſeruiebant, eis filios & filias immolabant, & generaliter ipſa Idololatræ inter Chananeos adorabãt, ſicut patet per decurſum ſacræ ſcripturæ. notandum ꝙ ſm Iſido. & Comeſtorẽ iſtud nomẽ à primitiua Idololatria proceſsit Belus enim Rex fuit Aſsyriorum qui primus in Babylone. regnauit, cui mortuo vnus filius eius ad temperãdum mortis ipſius dolorem imaginem fecit patri conſimilem, cui diuinos honores impendit, qui mos ad poſteros deuolutus Idololatriam generant. Varij enim populi horum exemplo corrupti, diuerſa ſibi Idola fecerunt, & alij Bel, & alij Belzebub, alij Belphegor, alij Baal, alij Baalim, ſm varietatem vel corruptionem linguarũ ſuum Idolũ vocauerunt. ¶ Igitur loquendo moraliter, per Baal qui erat Idolũ alicui Demonio deputatũ, & qui interpretatur vir vel vetuſtas, ſiue habens vel deuorator, poſſumus intelligere A

Hoſtem deceptorem	Intelligitur ergo per
Virum peccatorem	Baal & Baalim Dia-
Mundum voratorem.	bolus plenus mali-

tia: quia. ſ. iſte interpretatur vetuſtas. Et Diabolus dicitur hoſtis antiquus. Talis aũt antiquitas ſignat malitiam. Iſte eſt. n. ille Baal cui mali filios & filias immolant, quando auaritię & mundi lucris, necnon peccatis varijs ipſos implicant, quia ſic Demonium peccatis aptant. 4. Regum 17. Seruierunt Baal, & conſecrabant filios ſuos & filias per ignem. Iſte eſt Baal in cuius nomine falſi Prophetæ vaticinantur, cui ſtatuæ funduntur, & eius nomine adorantur, cui Reges & populi relicto domino famulãtur. Prophetę Baal ſunt mali Doctores & B

Clerici, & maximè varijs scientijs occupari. Hiere. 2. Prophetæ prophetauerunt in Baal, & Idola secuti sunt. Statuæ Baal sunt mali Prælati, qui. s. in officijs statuuntur, & ibi honorantur & adorãtur. Hodie. n. in multis Templis & Ecclesijs non videbis imagines seu Prelatos, nisi statuas Baal. i. homines statuales & inscios, & Baalim. i. Diabolo per vitia deputatos. Reges verò Baal sunt mali Principes & Tyranni, qui. s. cultũ diuinum. i. virtutum exercitium deserunt, & per diuersa peccata Baal. i. Diabolo famulantur & seruiunt. vnde de Ochosia Rege Israel dicitur 3. Reg. 22. ꝙ ipse seruiuit Baal & eũ adorauit. Patet ergo quomodo per Baal potest intelligi Diabolus plenus malitia.

C ¶ Secundò dico ꝙ per Baal potest intelligi peccator plenus nequitia. maximè iste signat Tyrãnos, qui possunt interpretari viri: quia virent prosperitate. vetustas: quia indurantur mala consuetudine & antiquitate. habentes: quia pleni sunt diuitijs & terrena facultate. deuoratores: quia aliena deuorant rapina & crudelitate. Isti. n. sunt Baal cui libamen offertur, qui in excelso colitur & adoratur. Cuius tñ domus finaliter dissipatur. Quia reuera diuitibus offertur libamen adulationis. Vnde adulatoribus dicitur Hiere. 7. Non proderit vobis iurare mendaciter, libare Baalim, & ire post Deos alienos. Ipsis etiam impenditur cultus diuini honoris & exaltationis. Hiere. 19. Libauerũt Dijs alienis. sequitur. Et edificauerunt excelsum Baalim. In istis tñ intelligitur destructio doloris & damnationis. s. in Inferno 2. Paral. 23. Destruxerunt domum Baal, & simulachra ipsius confregerunt. & Iudi. 6. dicitur Gedeoni. Destrues arã Baal. Iste est ergo peccator plenus nequitia.

D ¶ Tertiò dico ꝙ per Baal potest intelligi mundus plenus terrena opulentia: quia. s. Baal interpretatur habens. Mundus. n. non quærit nisi habere. Vnde. 4. Reg. 10. Repleta etiã est domus Baal. Et ideò sicut Baal interpretatur deuorans, sic mundus animas deuorat, in quantum facit ꝙ in Inferno animæ deuorentur &c. Sufficit de Baal.

A **Babylon. Babylonia.** Dicitur quędã Regio in Chaldæa, vbi Rex Nabuchodonosor regnauit, & vbi primus Monarchiam obtinuit Chaldæorum. fuit autem Babylõ ciuitas nobilissima. De cuius nobilitate si vis aliquid aliud agnoscere, vide Hiero. in glo. Esa. 13. & Orosium anno post vrbem cõditam 244. in titulo de Regno Persarum & Cyro Rege. vel Chronicam Nicolai Trenech. Anno 35. quintę ętatis, in quibus locis inuenies ad plenum q̃ mirabilis & gloriosa fuit ciuitas Babylonis. quę tñ tandem per Titũ subuersa & subacta, paulatim in se deficiens, mõstrorum habitaculum est effecta, vbi de hoc facit plenariam mentionem.

B ¶ Notare ergo possumus ꝙ in scriptura Babylon sumitur multis modis. Signat. n. peccatorem, mundum, & Infernum. Et sic dicam ꝙ est

Babylon interior, qui est locus confusionis
Babylon exterior, qui est locus turbationis
Babylon inferior, qui est locus damnationis.

Est dico Babylon interior. Et sic Babylon idem est quod cõsciẽtia peccatoris, vel etiã ipse peccator, in qua. s. Nabuchodonosor Diabolus dominatur, in qua sancti pueri. i. virtutes in fornace concupiscentiæ comburuntur. In qua statua aurea idest amor mundi & diuitiarum à Diabolo erigitur & exaltatur, & quæ finaliter à bestijs. i. à vitijs & à Demonibus subiugatur & occupatur, & per damnationem æternam destruitur & dissipatur. Ideò de peccatore prius in prosperitate cõstituto, & finaliter damnato & destituto, vel etiam de conscientia mala dicitur Apoca. 18. Cecidit Babylon illa magna & facta est habitatio Demoniorum, & custodia omnis spiritus immundi, & omnis volucris immundæ. Et si vis dicere quot sunt vitia seu Demonia istius ciuitatis, dic sicut in auctoritate Paragraphi sequentis, & per illas bestias intellige vitia peccatoris. De finali verò istius damnatione dici potest illud Apoc. 18. Sustulit Angelus fortis lapidem molarem, & misit in mare, dicens, hoc impetu mittetur Babylon ciuitas illa magna. Angelus enim fortis est Christus, qui malos finaliter destruet, & in mari. i. in amaritudine Infernali submerget. Ista est ergo Babylon interior.

C ¶ Secundò dico ꝙ est Babylon exterior, & ista signat mundi statum & gloriam hominum peccatorum, qui bene dicitur Babylon, quæ interpretatur confusio & translatio, pro eo ꝙ ibi omnia sunt inordinata, inania & confusa, & finaliter cuncta erunt defectibilia & translata. & bene ibi omnia sunt confusa: quia sicut dicitur Danie. 3. in Babylone statuæ aureæ adorabantur, homines verò adorare compellebantur, pueri sancti in fornace ponebantur, & sicut dicitur Daniel. 3. Idolum Belis ibi adorabatur, & Draco colebatur pro Deo. Reuera talis inordinatio & confusio est in mundo: quia pro certo ibi eriguntur & extolluntur statuæ aureæ, Idola & Dracones. i. personę diuites ignorantes & crudeles, & igni & miserię deputantur homines & pueri. i. personæ rationales scientificæ & innocentes. Quia breuiter ibi hodie promouentur peiores, & subiacent meliores. Nota ergo ꝙ ista ciuitas quæ dum esset in sua prosperitate omnia alia Regna subiugauit, destruxit & conturbauit, sicut bene dicitur Hiere. 50. & ergo signat mũdum & mundanos peccatores, quibus dũ adest prosperitas & opportunitas, non cessant alios conturbare. Vnde Hierem. 51. Calix aureus Babylon in manu domini, de ipso biberũt gentes, & ideò commotę. Sicut ergo Hierusalem signat Paradisum, sic Babylon signat mundum. Sunt enim istæ duæ ciuitates de quibus videtur tractare Aug. lib. de ciuitate Dei. s. ciuitas Christi, & ciuitas Diaboli. Prima ergo Hierusalem est eligenda. Alia autem. s. Babylon est fugienda. Et ideò de ista Babylone. i. de mundo potest exponi illa auctoritas Esa. 13. Erit inquit Babylon illa ciuitas gloriosa, requiescent ibi bestiæ, & replebuntur domus eorum Draconibus, habitabunt ibi strutiones, & pilosi saltabunt ibi, respondebunt ibi vlulæ in edibus eius, & Syrenę in delubris voluptatis. Et ecce ꝙ in ista figura ostenditur ꝙ Babylon. i. mundus est timẽdus propter plura genera hominum peruersorum qui inibi conuersantur. Sunt enim ibi

Effrenati crudelitate. Bestiæ
Inflammati cupiditate. Draconibus
Aggrauati tepiditate. Strutiones
Consolati prosperitate. Pilosi saltabunt ibi
Occupati verbositate. Vlulæ
Inquinati carnalitate. Syrenæ.

Sunt dico primo in ista Babylone homines per crudelitatem effrenati, scilicet Tyranni; raptores & inuasores. Bestiæ inquit, quæ sm̃ Isido. dicuntur à vastando. & Deu. 32. Dentes bestiarum immittam in eos cum furore trahentium super terram atque serpentium. Allega ergo de crudelibus quomodo comparantur bestijs reptilibus. Secũdò ibi sunt per cupiditatem inflammati. Draconibus. Vide de Dracone vbi auaritia. Esa. 34. Erit cubile Draconum, & pascua Strutionũ. Item tertio ibi sunt per tepiditatem aggrauati. s. pigri & negligentes, qui ad modum Strutionis ita sunt ponderosi ꝙ nequeunt volare, vel per bona opera se mouere. Strutiones inquit. Ideò quilibet qui est in mundo, potest dicere illud Iob. 30. Frater fui Draconum, & socius Strutionum. Quartò dico ꝙ ibi sunt per prosperitatem consolati. Pilosi inquit saltabunt ibi. s. qui in hoc mundo non faciunt nisi gaudere, ludere & saltare, cantare & tripudiare. Esa. 34. Onocentaurus & pilosus clamabunt alter ad alterum. ¶ Quintò dico ꝙ ibi sunt per verbositatem occupati. Vlulæ inquit. s. qui per vlulationem & detractionẽ, iactantiam & elationem semper volunt vlulare. Vide de vlula. vnde Exod. 32. Vlolatus pugnæ auditur in castris. ¶ Sextò ibi sunt per carnalitatem inquinati. Syrenæ inquit. per quas luxuriosi & carnales notantur. Vide de Syrenis. Hiero. Ad patriã properantes, mortiferum Syrenarum cantũ surdis auribus transeamus. Si vis potes dilatare de quolibet præmissorum. Ecce igitur quales sunt habitatores istius Babylonis. Vnde illud prædictum Apocalip. 18. Cecidit Babylon illa magna &c. & facta est habitatio Demoniorum &c. Et ideò proh dolor ista Babylon est fugienda, & à fidelibus contemnenda. Hiere. 50. Recedite de medio Babylonis. & merito, quia pro certo ipsa est locus languoris, locus laboris. Locus dico languoris Psal. Filia Babylonis misera. Item locus laboris. Esa. 13. Onus Babylonis quod vidit Esaias. Item locus stuporis. Hiere. 51. Facta est Babylon in stuporem. Locus

Doloris
Infamiæ
Stultitiæ
Iactantiæ
Inconstantiæ
Immunditiæ.

Locus dico doloris. Ezech. 17. In medio Babylonis moritur. Itẽ locus infamiæ. Esa. 14. Perdam Babylonis nomẽ idest famam. Itẽ locus stultitię. Vnde Dan. 2. Pręcepit Nabuchodonosor vt perirent omnes sapientes Babylonis. Item locus iactantię. vnde Nabuchodonosor dicebat Dan. 4. Nonne hæc est Babylon ciuitas magna quam ędificaui in domum Regni in robore fortitudinis meæ & in gloria decoris mei? Item locus inconstantiæ, quia. s. parum durat gloria mundi.

Apo. 18. Cecidit illa Babylon ciuitas magna. Item locus immunditiæ. Apo. 17. Babylon magna mater fornicationũ. Hęc est ergo Babylon exterior. ¶ Secũdò dico vlterius ꝙ per Babylon in scriptura pōt intelligi Infernus. De hoc pōt exponi illud Psal. Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus dum recordaremur tui syon. Vbi ostenduntur quattuor mala quæ sunt in Babylonia Infernali. Est enim ibi Cumulata pœne multitudo. Flumina inquit Babylonis. Arrestata motus aptitudo Sedimus. Insolata mentis męstitudo. Fleuimus. Memorata cœli plenitudo. Dum recordaremur tui. In ista enim ciuitate Babylonica Infernali aduersitas cumulatur: quia ibi sunt flumina Babylonis idest fructus tormētorum, quæ ad modum fluminis indefectibiliter scaturiunt & emanant. Ezechiæ. 31. Flumina eius manabunt in circuitu eius. Item ibi mobilitas coarctatur. Sedimus. quasi diceret. Non est ire nec ꝑte nec retro, oportet ibi arrestari. Thobiæ 5. In tenebris sedeo, & lumen cœli non video. Tertiò iucunditas eneruatur. Fleuimus inquit. Math. 22. Ibi erit fletus & stridor dētium. Quartò fœlicitas memoratur quia. s. ipsi semper habebunt præ oculis fœlicitatem Paradisi quam perdiderũt, quod est eis maxima desperatio atque pœna. Dum recordaremur inquit tui Syon. Psal. Obliuioni detur dextera mea si nō meminero tui. Et sic patet ꝙ in ista ciuitate Babylonica. s. in Inferno, memoratur fœlicitas, eneruatur iucunditas, arrestatur mobilitas, cumulatur aduersitas. Ideò de ista Babylone dicit Psal. Filia Babylonis misera. Hie. 20. In Babylonem veniet, & ibi morietur &c. Sufficit.

A **Baculus.** Si vis igitur nota ꝙ in scriptura reperio baculum viatoris, quo quis pertransit magis faciliter. Item Baculum senioris, quo quis subsistit magis stabiliter. Baculum pugnatoris, quo quis se defendit magis vtiliter. Baculum pręceptoris, quo quis pręest magis solenniter. Baculũ inuasoris, quo quis nocet magis crudeliter. Baculum iocatoris, quo quis ludit magis alacriter. Viator. n. indiget baculo ad trãsiendũ. Iste est baculus gratiæ, quæ summè est necessarius viatoribus huius vitæ. Gene. 32. In baculo meo trãsiui Iordanem. Item eger seu senior indiget baculo ad sustentandum, & iste est baculus panis. i. Eucharistiæ, sine quo aduersus hostes nullus resistit, nec in statu gratiæ subsistit. vnde Leuit. 26. Trademini in manus hostium postquam confregero baculum panis vestri. Item pugnator indiget baculo ad se defendēdum. Et iste baculus signat crucem, qua defendimur contra hostes. Psal. Virga tua & baculus tuus &c. sicut infra. Item præceptor indiget baculo ad castigãdum. Et iste baculus signat executionem iustitiæ, vel etiam flagellum legis diuinæ. Iste est. n. baculus quo viuificari pręcipit filius viduę 4. Reg. 4. Baculum meũ tolle in manu tua, & ponas super puerum. Item latro seu inuasor vtitur baculo ad nocēdum seu ad conterendum. Et iste baculus signat rapinam & crudelitatē, vel etiam ipsos malos. Esa. 10. Væ assur, virga furoris mei & baculus ipse est. Item ioculator vtitur baculo ad ludendũ seu ad cōsolandũ. Et iste baculus gñaliter in scriptura signat apodiamentum & sustentationem. Et ideò in scriptura inuenitur multiplex baculus. Est. n. baculus diuini adiutorij seu misericordiæ, & iste est baculus cui generaliter innituntur omnes peccatores. Iuxta illud Psal. Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Virga. n. diuinæ iustitiæ & baculus diuinæ sustentationis & misericordiæ debet homines consolari. Iste enim baculus quandoq; eis frangitur. s. quando nimio pōdere peccatorum grauantur, & ei temere homines innituntur. vnde Hiere. 48. Quomodo confecta est virga fortis, baculus gloriosus? q. d. mirum est quomodo baculus diuinæ misericordiæ potest alicui confringi, deficere vel lassari. Itē est baculus Eucharistiæ. Et iste est baculus qui concessus est pueris, debilibus & infirmis, pro tēpore huius peregrinationis. Et idem dicitur viaticum: quia. s. viatoribus solum est necessarius. vnde Exod. 21. In baculis suis profecti sunt. Itē est baculus adiutorij humani & tēporalis prosperitatis. Et iste est mirabiliter defectiuus, semper enim frãgitur & deficit in necessitate. Nullus enim qui sibi innixus fuit, extitit per eũ sustentatus. Et ideò iste est baculus arundineus Ægypti, super quem si innixus fuerit homo, confringetur & perforabit ma-

B nũ eius, sicut dicitur Esa. 36. & Ezech. 29. & 4. Reg. 18. ¶ Sed est alius baculus fortitudinis & firmitatis, & iste est baculus crucis. Crucis dico realis, quod idem est ꝙ passio Christi. vel crucis moralis, quod idem est ꝙ pœnitentia & afflictio. Iste est enim baculus qui datus fuit Thamar pro arra, quē ostendens Iudę, à morte est liberata. Quia reuera Thamar idest anima nunquam perpetuò moritur, quæ isto baculo scilicet crucis memoria subarratur. vnde ipsa potest dicere domino de baculo crucis illud prælleg atum. Virga tua & baculus tuus &c. Vbi nota ꝙ baculus crucis Dat tristitiam aduersantibus scilicet Demonibus. ideò dicitur Virga. Dat fiduciam militantibus. ideò dicitur Baculus. Dat lætitiam triumphantibus. ideò dicitur Cōsolata sunt. Est igitur iste baculus aduersantium desolatio. quod ostenditur cum dicitur Virga. Sicut enim Canis cum virga fugatur, Canis etiam virgam timet, de qua se sentit verberatum fuisse, sic Canis Diabolus cum auxilio virgæ crucis Christi fugatur vincitur & domatur. Nam per ipsam sentit se fuisse aliquando subiugatum scilicet in Christi passione. Esa. 30. Pauebit Assur virga percussus. Ideò talem virgam & baculum habuit Dauid cōtra Goliam. Primo enim arma Saulis deposuit, baculũ in manu accepit, peram, fundam, & quinque lapides assumpsit, & sic armatus Goliam superauit. sicut dicitur 1. Reg. 17. Sic verè nos debemus arma Saulis Diaboli, scilicet peccata & vitia & bona temporalia dimittere, baculum dominicæ crucis, peram interioris considerationis, fundam orationis, quæ. s. de longè percutit, quinque lapides. i. quinque vulnera dominicæ passionis assumere, & eis contra Goliam idest contra hostes spiritales per iugem recordationem spiritualiter nos armare, & sic eos poterimus subiugare, & contra eos præualere. Exod. 12. Tenentes baculos in manibus. ¶ Secundò dico ꝙ iste ba- C culus est militantium seu laborantium sustētatio. Baculus inquit. Sicut enim in periculosis passibus & in grauibus guerris & litibus homo solet sustentari baculo suo, & in eo confidere, sic verè baculus crucis est sustentatio fiducia & adiutorium & in periculis tentationum, & in bellis tribulationum. Ideò iste est similis arbori cui innititur Elephas quãdo dormit &c. Dic sicut supra de arbore in paragrapho, Secundò dico ꝙ crux est fluctuantium sustentatio. ¶ Tertiò dico ꝙ iste D baculus est triumphantium iucunditas. Cōsolata inquit sunt. Sicut enim victor consolatur in baculo suo & in armis suis quando videt ꝙ per ea de hostibus triumphauit, Prælati & Cãtores in Ecclesijs & Officijs in signũ honoris baculis vtũtur, sic homo perfectus cōsolatur spiritaliter in cruce domini, quando videt ꝙ per eius virtutem hostes suos scilicet carnem; mundum, & Diabolum subiugauit, debellauit, & expugnauit, & ad consolationem per virtutem crucis & Christi passionis attigit & applicauit. Ideò dicebat Apostolus Gala. 6. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Ideò vir perfectus cogitans in cruce potest dicere illud Psal. Secundum multitudinem dolo. me. in cor. me. consola. tuę leti. ani. me. Et nota ꝙ tria genera hominum solent portare baculũ scilicet senes & infirmi, viatores & peregrini, pugnatores seu impugnati, Pōtifices siue Prælati, qui scilicet vtuntur baculo pastorali. Sic verè spiritaliter baculus crucis est necessarius illis qui habent senectutem fragilitatis, vt sustētentur. Thob. 10. Baculum senectutis nostræ solatium vitæ nostræ. Item illis qui faciunt peregrinationem præsentis calamitatis, vt innitatur. Et ideò Christus dum esset peregrinus apud nos, istum baculum portauit, dicens. Gene. 32. In baculo meo transiui Iordanem istum, & nunc cum duabus turmis regredior. quia scilicet Christus in baculo crucis transiuit Iordanem idest fluuium passionis, & sic ad Paradisum est regressus cum duabus turmis idest cum illis qui in ipsum ex duobus populis, Iudæis scilicet & Gentilibus crediderunt. Item illis qui habent bellum & guerram aduersitatis, vt muniantur. Zach. 8. Et vir & baculus in manu eius. Item illis qui alijs præsident, vt ab alijs honorētur, & vt alijs præcellere merito videantur. Nume. 21. Ascendat puteus quem foderunt Principes in datore legis & in baculis suis. Iste enim baculus scilicet crucis memoria, vel spes diuinæ misericordiæ vel gratię, summè decet Prælatos, sicut figuratur in fabulis poetarum, vbi Esculapius filius solis semper pingitur cum Serpente in baculo inuoluto. quia reuera ipsi Prælati & Ecclesiastici qui Solis idest Dei sunt speciales filij, semper debent baculum cum Serpente idest crucem cum crucifixo tenere, & in deuotione & memoria secum habere. vnde cuilibet Prælato vel Doctori dicitur illud 4. Regum 4. Accinge lumbos tuos sicut vir, & tolle baculum meum in manu tua, & pones super faciem pueri, & viuet.

Quia pro certo quando Prælatus vel Prædicator est accinctus lūbos per contioentiam, sicut vir per coustantiam & habet bahulum Helysei. i. crucē Christi per memoriam, vel haeulum. i. diuinæ scripturæ scieotiam, seu diuini adiutorij & misericordiæ fiduciam, ipse pro certo facit pueros i. pueriles & immundos peecatores per gratiam reuiuiscere, & ad statū salutis per pœuitētiam reuenire. Crux ergo & crucis memoria est baculus dans licentiam præsidentibus. Iste est ergo baeulus dans lętitiā triūphantibus, Dans cōstantiam militantibus, dans tristitiam aduersantibos. Virga ergo tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Et hæc de baculo sufficiunt.

A **Balaam.** Balthac Balthasar. Bananias, omitto gratia breuitatis. Vide interpretatioues & historias eorum, & sic poteris expouere in bouo vel in malo &c.

A **Baltheus.** Nota ꝙ Baltheus accipitur pro cingulo qood supra vestem portatur, & maximè pro illo cingulo quod loco hooori s& gloriæ assumitur. Est enim Baltheus militū, præsulum, pogilum, & regum &c. Vide si vis Mauriciū qui de Baltheo grasiosè distinguit. Omitto. n. gratia breuitatis. Baltheus. n. stringens est charitas. Baltheus vestes retineos, est castitas seu parcitas. Baltheus ornans, est honestas seu diguitas &c. Allega si vis.

A **Baptismus. Baptizare.** Nota quòd baptismus est primum fidei sacramentum, quod reuera est quasi basis & fundamentum totius catholicę disciplinę. Et ideò à sanctis baptismus dicitur ianua sacramentorum. De hapeismo autē, io quantum est sacramentū Ecclesiæ, seu etiam in quantum pōt significare loturam & purificatiouem ipsius, siue per munditiam & castitatem, seu innocentiæ puritatem, seu ēt per coufessionem & pęnitentiæ sanctitatem, pōt breuiter exponi illud Mar. 16. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. In quibus verbis ostenditur baptismus tam realis quàm moralis q̄ ēt spiritualis. Purificatio. u. & lotura debet habere

Fidei fundamentum, cui innitatur	Habeamus
Criminum piameutum, quod exequatur	igit firmis-
Gloriæ complementum, quo concludatur.	simam sta-
¶ Dico ergo ꝙ uos debemus habere	bilitatē quā
Firmissimum fundamentum. Crediderit	tum ad in-
Purissimum rotamentum. Baptizatus fuerit	gressū, cre-
Tutissimum firmamentum, Saluus erit.	diderit in-
Primum est quantum ad principium	quit. qoia. s.
Secundum quantum ad medium	catholica fi
Tertium quantum ad terminom.	des deher es

se nrum primariū fuodamentū. Apoc. 21. Fundamētū primū est iaspis. Debemus. n. firmiter credere & simpliciter cōfiteri. Ergo dū lucē babetis, credite in lucē, vt filij lucis sitis. Compara si vis fidē iaspidi, vel cōpara eā cordi, qđ est fuodamentū vitæ. Non pōt. o. esse aliqua digna baptizatio vel lotio criminum, oisi fuodetur io catholicæ fidei edificio. Ideò bene dicit Mat. 28. Baptizantes eos in nomioe pa. & fi. & Spi. ¶ Secundò haheamus syuceritatem quātum ad progressum. Baptizatus fuerit. ¶ Nota qūo Elephātes in oooa Luna eoueniunt & ad flumen vadunt vbi se haptizaut, & oooæ Stellę se inclinaot &c. vide de Elephante. Iudith. 12. Iudith verò baptizabat se in fonte. Talis enim baptismus purificatiuus

Per gratiam iuchoatur	Ibi. n. est gratia quæ
Per pœnitentiam mediatur	viuificat. aqua. n. fa-
Per Spiritum sanctum roboratur	cit arbores & her-
Per gloriam cousummatur.	bas viuere, sic ba-

ptismus animas. Et ideò Mat. 21. dicitur Baptismus Ioanuis e cœlo erat. Ioaunes. n. interpretatur in quo est gratia. ad denotandum ꝙ ibi abundat gratia cœlestis. Item ibi est pœuitentia quæ purificat. Lu. 3. Prædicabat baptismum pœnitentiæ io remissionem peccatorum. Item ihi concurrit Spiritus sanctus qui fortificat. Act. 6. Vos autem baptizabimini Spiritu saocto uon post multos hos dies. Sequit̄. Et accipietis virtutem superuenientis Spiritus sancti in vos. Itē ibi suhsequit̄ æterna gloria qoæ saluificat. vnde 1. Petri. 3. Animæ saluæ factæ sunt per aqoam, quas & nunc similis formæ saluas facit bapeisma. Patet ergo ꝙ haptismus habet à vitijs immuoitatē quantum ad progressum. Baptizatus inquit. i. lotus & purificatus. ¶ Tertiò dico ꝙ habet gloriosam securitatem quantum ad egressum. Salous inqt erit. Nauta. n. ad boc specialiter intendit, vt iu egressu suo possit habere portum saluis & prosperitatis. Sic verē iste debet esse finis & intētio nostra, vt sic per mare huios mūdi possimus nauigare, ꝙ ad salutem & securitatē io egressu mortis possimus attingere & venire. Salous erit. Ideò dicamus cum Dauid. Saluum me fac Deus, qm̄ intrauerūt aquę vsque ad animam meam. Et nota ꝙ Dauid facit ad modum naotæ periculum patiētis, qui videt ꝙ iam aqua intrat iu nauem suam, ita ꝙ ipse est iu periculo submergendi, ideò elamat. Saluum me fac. i. pone me in securum. Sic verè quia aquæ. i. pericula tentationum iam intrant vsque ad animam, ideò debemus dicere. Saluum me fac Deus. Et uota ꝙ multa pericula sunt in mari à quihus debemus quęrere fieri salui. Est. n. in mari periculum adamantis attrahentis ferrum periculum Syrenarum qoæ indoeuot somnū: periculū Charybdis quod absorbet uauigium &c. Vide de adamāte. lib. de lapidibus c. de magnete. Item vide de Syrenis lib. de animalibus. iu ti. suo. Item vide de Charybdi in c. de mari. Homo ergo qui in talihos periculis est, debet dicere. Saloū me fac. Matth. 14. Magister salua nos, perimus. Psal. Saluasti. o. nos de affli. nos & odi. uos. disper. Ideò Act. 9. dicitur Baptizati erāt iu uomine domini Iesu. Iesus aūt ioterpretatur saluator. Sic ergo patet ꝙ baptismum eoocomitatur oecessario fœlicitas seu securitas in egressu, synceritas & mētis puritas in progressu, stabilitas atque fidelitas in iugresso. Et sic erimus spiritualiter baptizati, porificati, & mundati. Baptizetur ergo vuusquisq; vestrum in uomine pa. & fi. & Spi. Amen.

Basis. Est fundamentum pes & susteutamētum euiuslibet rei. Et pōt significare io moribus virtutem fidei & constantiæ, quæ hominem stabilit atq; firmat. Eccle. 6. Compedes illius io protectiouem fortitudinis & bases virtutis. Vbi oota ꝙ firmitas nostra debet apparere in affectus reprimendo. cōpedes, quasi coniungens & ligans pedes. Et vitijs resistendo. fortitudinis iuquit. Iu gratia suhsistendo. bases virtutis. Et sic de nobis dicetur Actu. 3. Consolidatæ sunt bases eius. Et aduerte ꝙ sicut patet ex scriptura Exo. 26. & deinceps, & 3. Reg. 7. Omnia vasa tabernaculi collocabātur supra bases. s. colomnæ, tabulæ, altare, mare Æneum seu labiom. in quo notatur ꝙ io Tabernaculo seu io Tēplo vel Ecclesia oullum debet esset vas, idest nulla persona cuiuscunq; status existāt, quin super prædictis basibus collocetur, & quio super fide spe & coustantia & perseuerātia statuatur. 1. Esdre. 3. Collocauerunt altare super hases suas. Sed aduerte qoid dicitur 4. Reg. 25. ꝙ Princeps militiæ Nabuch, tulit columnas duas & mare Æneum & bases quas fecerat Salomou in Templo domini. Sic verè hodie Diabolus videtur de Templo cordiū nostrorum sustulisse columnas rectitudinis, mare contritioois & amaritudinis, & bases fidei & constantiæ & fortitudinis, qoæ Salomō idest Christus posuerat hoc in Templo. vnde 4. Reg. 16. Tulit Rex Achaz calathos hases & luterē quī erat desuper, sed etiā mare deposuit de Bobus ęreis qui sustentabaot illud. Vel si vis per bases Ecclesiæ potes intelligere viros iustos, quos Diabolus sustulit &c. Sufficit. A

BEatitudo. Beatitudo non solum est virtus & perfectio, immo etiam est complemētum omniom perfectiooom & virtutum. Cōsistit enim beatitudo in perfectione completissima, quæ scilicet caret omoi defectu. Quod quia noo potest esse in ista vita, hinc est ꝙ propriè loquendo gloria æterna dicitur beatitudo, vbi homo est completissimus & in moribus & in scientijs & in delitijs. Quęlihet enim potentia habet suum perfectissimum complementum. Nam intellectus est perfectus in scientijs. Volūtas in delitijs. Irascibilis in emioentijs. Est enim beatitudo ibi rationalis quæ tendit in verum, & ideò perficitur in veritate scientiarum. Coucupiscibilis quæ tendit io bonum, & ideò ibi est bonitas omnium delitiarum. Irascibilis quæ tendit in arduum, & ideò ibi est arduitas omninm dignitatum, bonorum, & emineutiarum. Et sic est ibi perfecta beatitudo. Psal. Beatum dixerunt populom cui hæc sunt, beatus populus cuius dominus Deus eius. De ista ergo beatitudine quantum proficit, quantom reficit, quantum sufficit, vide infra titulo de gloria æterna, & de Paradiso. Sed breoiter loquendo, expouamus de beatitudiue illam auctoritatem Matth. 16. Beatus es Symou Bariona. ¶ Vbi nota ꝙ si ad beatitudinem istam volumus attingere, oecessaria sunt nobis tria, scilicet ꝙ realiter existamus. Es inqoit. ꝙ humiliter audiamos. Symou, qui ioterpretatur audiens. ꝙ simpliciter cōtinuamus. Bariona, qđ interpretatur A B

filius

filius Columbæ. Primú facit perseuerantia, Es. Secundú obedientia, Symon. Tertiú beneuolentia, Bariona. Primo &c. Es. quia sum es. signat existentiam, realitatem, & perseuerantiæ firmitatem. Et ideò talis debet esse similis columnæ Cypressi quæ ita est firma q nulli oneri cedit &c. Vide de Cypresso. s. de fortitudine. Quod est contra multos qui reuera sunt similes columnis factis de Salice, quæ statim deficit & plicatur. Sic isti nunquam perseuerant resistendo aut subsistêdo. Contra quos Sen. Vtere officio quod semel sumpsisti, turpe est. n. oneri cedere. Nó sic sed stabiliter subsistamus. Es inquit. Iob. Eris stabilis, & non timebis. Iac. 1. Beatus vir qui suffert tentationem. ¶ Secundò necesse est q humiliter audiamus. Symon inquit. Vide supra de audire, vbi loquitur de Syrenibus & de Delphinis qui diligunt audire melodiam &c. vide ibi. Sed nota q quidam sunt sicut Draco, qui non delectatur audire vocem Pantheræ, immo fugit &c. Vide in eodem titulo. Non sic, sed simus Symon, qui interpretatur obediens vel audiens. Eccle. 2. Si dilexeris audire, sapiens eris Apoc. 1. Beatus qui legit & qui audit verba prophetiæ huius, & seruat ea &c. Et Luc. 11. Beati qui audiút verbum Dei & custodiunt illud. ¶ Tertiò necesse est q simpliciter conuiuamus. Bariona inquit, quod interpretatur filius Columbę: quia nos debemus esse filij per subiectionem & humilitatem, & Columbæ per compassionem & simplicitatem. Mat. 10. Estote ergo prudentes sicut Serpentes & simplices sicut Columbæ. Vide de Serpente & de Columba in titulis suis. Columba. n. est Auis simplex & pauida. Prouer. 28. dicitur Beatus homo qui semper est pauidus. Et in Psal. Beatus vir qui timet dominum. Et sic igitur si nos habuerimus

Beniuolentiam in conuiuendo
Obedientiam in audiendo
Perseuerantiam in resistendo:

Pro certo finaliter erimus beati. Prouerb. 29. Qui custodit legem, beatus est. Nota adhuc q de hoc potest dici illud Iaco. 1. Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cú probatus fuerit accipiet coronam vitæ. Vbi nota q si volumus esse beati, debemus habere. s. Accumulatam perfectionem. Vir. Examinatam discussionem. Cum probatus fuerit. Auctorizatam promissionem. quia accipiet coroná vitæ. Sit igitur in nobis perfectio. Vir. Vide supra vbi attingere. in auctoritate illa. Vir pilosus occurrit nobis. ¶ Secundò sit in nobis discussio. Probatus. Iob. 23. Probauit me sicut aurum qđ per ignem transit. ¶ Tertio erit in nobis promotio. Accipiet inquit coroná vitę. Vide vbi accipere. in illa auctoritate diuisa & exposita. Accipient iusti Regnú decoris, & diadema speC cies de manu Dñi &c. ¶ Sed adhuc nota q de gloria & beatitudine æterna potest exponi illa auctoritas quam dixit Regina Saba Salomoni. 2. Paral. 9. Beati sunt serui illi qui assistunt coram te omni tépore. In quibus verbis ostéditur q illa beatitudo æterna consistit in quattuor virtutibus, cótra quattuor defectus q sunt vt cóiter in mundo. q quidé impediút ne homo habeat in hoc múdo beatitudioé & sufficientiá & cóplementú. qa fm Boe. lib. 3. de consol. beatitudo nihil aliud est q̃ status oium bonorú aggregatione perfectus. i. status cui nihil deficit. Sunt igitur in múdo quattuor defectus principales. s.

Præsumptionis vanitas
Dissensionis pronitas
Conditionis vilitas
Durationis breuitas.

Sed reuera charissimi, contra istos quattuor defectus erút in patria quattuor virtutes quę constituent hominem bonum vel beatum, videlicet Subiectio cótra præsumptioné: quia ipsi serui Dei. Serui inquit tui. Dilectio contra dissensionem: quia ipsi assistunt & appropinquant. Item prælatio contra depressionem, quia ipsi coram te. Duratio contra corruptionem: quia. s. isti durant in omni tpe. Est igitur ibi subiectio quæ non perturbatur. Serui inquit tui. Sicut. n. videmus q res corporales hńt inter se perpetuam subiectionem: quia. s. oía inferiora obediunt planetis. Planetæ autem obediunt in suis motibus firmamento. Firmamentum autem mouetur fm influentiá cœli crystallini fm Arist. Sic verè charissimi, in Paradiso est perfectissima subiectio, quia. s. tota cœlestis curia quæ ordinata est per gradus ordines & status legiones & distinctiones, sine aliqua contradictione habet perfectissimá subiectionem: qa sibiinuicem fm gradus varios Angeli & homines famulant, & tandem pariter oés subsunt & obediunt creatori. Ideò dicitur. Serui tui. Omnes enim seruiunt Deo, & quilibet est cótentus statu códitione & gradu suo. quia illud dicitur. 1. Macha. 8. Omnes obediunt vni, & zelus & inuidia non est inter eos. Ideò talibus seruis dicitur vel loquitur scriptura Apoca. 22. Serui eius seruient ei & faciem eius videbunt. Heu charissimi sic non est hodie in Ecclesia militante. quia ibi verè non est perfecta subiectio sed præsumptio. quia verè moderni non quęrunt seruire sed præire. non famulari sed dominari. nó obedire, sed obstinatè & præsumptuosè Prælatis & superioribus contraire. Heu Deus vbi est hodie & in seculo & in claustro perfecta subiectio? vbi est qui proprio statu & officio sit contentus? Vbi est qui cum amore & reuerentia & ex corde Prælatis obediat? pro certo quasi nulli, quia tanta est hodie in multis præsumptio & obstinatio, q nec Deo nec Prælato velint seruitium exhibere. Quibus optimè dicitur Hiere. 22. Locutus sum tibi, in abundantia tua dixisti. Non seruiam. Tales sunt similes quibusdam arboribus. Quærit enim Aristot. lib. de vegetabilibus, quæ est ratio quare quædam arbores sunt steriles. Et dicit q quia humor arboris aliquádo est grossus & frigidus, terreus & cópactus, ideò actioni caloris & influentiæ naturæ faciliter non obedit, immo ei obuiat & resistit, & sic humor huiusmodi propter sui resisténtiam ad ramos non dirigitur nec in fructuum substantiam commutatur, & per consequens sterilis efficitur talis arbor. Sic verè charissimi, dico etiá spiritualiter q multi sunt quorum humor idest interior affectio est ita frigida per indeuotionem ita dura & compacta per obstinationé, ita terrea per cupiditatem & ita grossa per superbiam & per ruditatem, q naturæ idest Prælato vel superiori suo nolunt obedire, sed ei quantum possunt per inobedientias rebellationes & appellationes obuiant & resistunt, & eius voluntati temere cótradicunt. Et sic pro certo tales non diriguntur nec conuertuntur, non corriguntur nec emendantur. Et ideò fructibus & bonis operibus & gratijs & virtutibus, meritis & beatitudinibus non fęcúdantur, sed sterilitatem omnium bonorú sortiuntur. Esa. 57. Venerunt tibi simul duo hæc sterilitas & viduitas. Sed non sic charissimi, in Paradiso. quia verè ibi erit perfecta obediétia & subiectio. ideò ibi est perfecta beatitudo. Serui inquit tui. Et ideò de differentia seruorum Dei qui sunt in Paradiso, & malorum seruorum Ecclesiæ qui sunt in mundo, pulchrè loquitur ipse Deus Esa. 65. Ecce serui mei comedent, & vos esurietis, ecce serui mei bibent & vos sitietis, ecce serui mei lætabuntur, & vos confundemini. Habent igitur tales serui beatitudiné: quia sicut dicitur Esa. 54. Hæc est hæreditas seruorum dñi. Ideò de ipsis potest dici illud 3. Reg. 10. Beati sunt viri tui & beati serui tui qui stát coram te semper. Est igitur ibi subiectio sine præsumptione. ¶ Secúdò D
dico q ibi est dilectio sine dissensione quod ostenditur cú dicitur. Assistunt & appropinquát: quia. s. isti semper sunt assistétes & propinqui ipsi Deo & etiá sibiipsis per verissimum amorem, & ideò sunt beati. Nomen enim assistentiæ & propinquitatis signat propinquitatem & copulam charitatis Sicut. n. videmus q stellæ quæ sunt in cęlo, sunt sibiinuicé multum propinquæ, & ipsi firmamento semper assistunt: quia. s. in eo sunt infixæ, & fm etiam motum firmamenti mouentur continuè & sine cessatione, sic verè charissimi, stellæ. i. beati qui sunt in patria, sibijnuicem sunt multú propinqui per mutuam charitatem, ipsi etiá firmamento. i. Deo semper sunt assistentes. s. diligendo & contemplando, & se in eum per dilectioné intrinsecá infigendo, ipsumq; continuè sequendo, voluntatem propriá fm voluntaté ipsius regulãdo, & ei perfectè obediendo. Ita. n. est eorú voluntas motui firmamenti. i. diuinæ voluntati conformata, q etiam si videant patrem aut filiú in Inferno, non dolebunt nec ei miserebútur nec ei condolebút: quia aliter non essent perfectè beati. Ideò de ista assistentia pōt dici illud Zacha. 4. Isti sunt duo filij olei splédoris tui, qui assistunt dñatori vniuersæ terræ. Heu Deus nó sic de nobis alijs qui sumus in hoc mundo: quia verè non possumus comparari propriè stellis fixis, sed stellis erraticis quę in firmamento non sunt fixæ, immo cótra firmamentú mouent nec sibiinuicem sunt coniunctæ, immo vna ab altera sępissimè & remotissimè elógatur. Istud patet de Sole & Luna qui sibi in plenilunio totaliter opponuntur. Sic verè charissimi, nos alij qui recte sumus sicut stellæ erraticę: quia. s. in multis deficimus & erramus, nó sumus perfectè fixi in firmaméto. i. in Deo vel in firmaméto. s. in superiori & prelato nostro per dilectionem nec ei obedimus per subiectioné, nec ipsum sequimur per imitationem, nisi fortè quando violenter ab ipso

trabimur per tribulationem & correctioné, immo verè sibi multipliciter repugnamus, & eidê per peccatum & vitia obuiamus & per obstinationes & inobediétias. Iuxta illud. Mandata domini audientes omnia fecerunt cótra. Inter nos etiam non sumus propinqui per amicitiá, immo verè sępissimè accidit q per diuersas rixas dissensiones & diuisiones alter ab altero elongamur & per magnas etiam iniurias inuicem opponimur & contrariamur. Sed verè charissimi, non sic sancti qui sunt in patria: quia verè isti babent perfectam dilectioné & contemplationem. Et de hoc pulchrè loquitur Prosper li. de vita contemplatiua. Erit inquit in vita illa intellectus sine errore, memoria sine obliuione, cognitio sine peruagatione, charitas sine simulatione, sensus sine offensione. Thobiæ 13. Beati oés qui diligunt te. Consistit igiť beatitudo in perfecta dilectione & charitate: quia. s. ibi est dilectio sine dissensione.

E ¶ Tertiò dico q ibi est prælatio sine depressione, quia. s. beati sunt in statu honoris, prælationis, & dignitatis. quod ostenditur cum dicitur. Coram te. Ipsi enim habét esse corá Deo & in præsentia summi regis, & in curia summi imperatoris. quod vtique magnus debet honor & dignitas reputari. Coram te inquit, quia sicut dicitur in psalm. Honorabile nomen eorum coram illo. ideò potest dicere quilibet eorum Deo illud psalm. Vt placeam coram Deo in lumine viuentium. Vbi ostéditur q isti sunt Acceptabiles. Placeam. Præsentiales vel præseurabiles. Coram Deo. Impassibiles, quia sunt in lumine viuentium. Sunt igitur beati, quia sicut dicit Augusti. super Beati immaculati. Si vis esse beatus, esto ímaculatus. ps. Beatus qué elegisti & assumpsisti, habitabit in atrijs tuis. Est igi-
F tur ibi prælatio sine depressione. Coram te. ¶ Quartò est duratio sine corruptione, quia. s. ipsi durant in omni tempore .i. perpetuo sine fine. sicut enim dicit Isido. est quædam insula in Hibernia vbi nunquam homines moriuntur Et est ibi alia insula vbi corpora nunquam corrumpuntur. Sic verè charissimi, Paradisus est talis insula, quia verè beati qui ibi sunt, nó incurrunt nec mortem, nec infirmitatem, nec corruptionem, nec tribulationem, immo in omni tempore semper perpetuo viuunt & sunt beati, quia iusti autem in perpetuum viuent. Ideò ipsi possunt dicere illud psal. Benedicam do. in om. tem. semper Laus eius in ore meo. Et ideò de ista immortali duratione loquitur Prosper in lib. de vita contemplatiua, vbi inquit. Erit incolumitas sine debilitate, salus sine dolore, vita sine morte, facilitas sine impedimento, securitas sine periculo, saturitas sine fastidio, & perfecta sanitas sine morbo. Vnde de ista perpetuitate dicitur in psalm. Beati qui habi. in do. tua do. in se. se. lauda. te. Sed proh dolor taliter non est in hoc mûdo quia verè charissimi, ibi non est duratio, sed corruptio, nó æternitas, sed fragilitas, non fortitudo, sed turpitudo, non stabilitas, sed infirmitas. Et ideò videtur qđ nós in hac vita sumus similes glaciei, quæ nullam habet durabilem firmitatem quia faciliter frangitur, & per calorem resoluitur, & in aquá & lutum conuertitur & mutatur. Sic verè charissimi, nos in hoc mundo sumus valde fragiles, quia per calorem modicæ infirmitatis, vel per lutum alicuius aduersitatis faciliter dissoluimur, morimur, frangimur, & cassamur. vnde Sap. 19. Facilè dissoluentur sicut glacies. sed non sic ibi non, quia verè sicut dictum est, isti habêt durationem æternam, prælationem supernam, dilectioné fraternam, subiectionem internam. Et sic bene dicitur. Beati serui tui q assistunt coram te semper.

G ¶ De beatitudine verò morali & virtuosa quá homo per virtutem consequitur in hac vita, possum notare quòd illi dicuntur beati, qui sunt

Vigiles & diligentes
Stabiles & patientes
Humiles & obedientes
Flebiles & compatientes
Subtiles & intelligentes
Pauperes & esurientes
Prudentes & sapientes
Sperantes & in Deo confidentes
Eleuati & contemplantes
Deuoti & spiritualia degustantes.

De vigilibus dicitur Luc. 12. Beati sunt serui illi quos cum venerit dominus inuenerit vigilantes. De stabilibus & patientibus dicitur. 1. Pet. 3. Si quid patimini propter iustitiam, beati. De humilibus & obedientibus dicitur in Psal. Beatus vir qui ti. do. in mádatis eius cu. ni. De flebilibus & compatientibus dicitur Matth. 5. Beati qui núc fletis, quia ridebitis. Et in psal. Beatus qui intelli. su. egenum & pau. in die ma. libe. eum do. De subtilibus & intelligétibus dicitur in psalm. Beatus homo quem tu eru. do. & de lege tua docueris eum. De pauperibus & esurientibus dicitur Matth. 5. Beati pauperes spiritu &c. Et ibidem. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. De sapientibus & prudentibus dicitur Ecclesi. 14. Beatus vir qui in sapientia morabitur. De sperantibus & in Deo confidentibus dicitur in psal. Beata gens cu. est do. de. eius. De eleuatis & contemplátibus dr Luc. 50. Beati oculi qui vidét quæ vos videtis. De deuotis verò & suauiter degustantibus dicitur Apoc. 19. Beati qui ad cęnam nuptiarum agni vocati sunt, Omnes enim isti sunt beati, immaculati in via, qui ambulant in lege domini. Quia reuera de talibus beatitudinibus quando habentur in via, peruenitur ad æternam beatitudinem quæ finaliter habebitur in patria de qua. s. dicitur. Beati mortui qui in domino moriuntur. Apoc. 14. Si vis distinguere de diuersis beatitudinibus scripturæ vide, Beati immaculati in via. Beati qui habitant in domo. Beati pauperes. & sic de alijs. Item si vis dic qđ quædam est beatitudo temporalis, quæ nihil est nisi prosperitas. vnde in psal. Beatum dixerunt populum cui hæc sunt &c. vide de prosperitate &c.

Bellum. Idem est q guerra, prælium, duellum, controuersia, litigium. Et accipitur in scriptura A
in bono & in malo. In bono quando quis temporaliter iustè bellat & militat cótra malos iustitiam exequédo, vel infideles persequendo. Spiritualiter autem accipitur quando quia contra vitia & tentationes resistit, quando contra ea per pniam abstinentiam & castitatem & cetera opera meritoria præliatur. Ideò dicitur. 1. Mach. 3. Melius est mori in bello quam videre mala gentis nostræ & sanctorum. ¶ Item potest accipi in malo, & hoc temporaliter & spiritualiter. ¶ Temporaliter, & sic bellum accipitur pro dissensione & discordia diuisione cótrouersia & murmuratione. Et de hoc. 2. Mac. 14. Bella nutriunt, & seditiones mouent, & non sinunt regnum esse quietum. Spiritualiter aút accipitur in malo, & sic bellum signat

Hostis suggestiones.
Carnis tentationes.
Mundi vexationes.
Inferni turbationes.

Et de hoc. 1. Mac. 4. Non concupiscatis spolia, quia bellum contra vos est. Dicamus igitur q bella debemus fugere & vitare, nec eorum auctores esse. Sed si nobis accidát, debemus fortiter dimicare. Et ideò de istis bellis spiritalibus quæ contrá nos quotidie per carnem mundum & hostem concitantur, potest exponi illud Esa. 42. Effudit super eum indignationem furoris sui & forte bellum, & combussit eum. Ecce ergo quod in verbis istis ostenditur bellum

Cum diligentia præcauendum.
Bellum cum patientia sustinendum.
Bellum cú tremulentia metuendum.

Bellum qđ est præcauendum, est corporalis consolatio, quæ notatur per verbum Effudit. Bellum quod est sustinendum, est temporalis tribulatio, quæ notatur in verbo indignationis & furoris. Bellum quod est metuédú, est æternalis flagellatio, quæ notatur cum dicitur forte bellú.

¶ Primum igitur bellum quod debemus facere, est bellum consolationis. Sunt enim multi quos diabolus non potest vincere per tribulationes, & ideò procurat eis mundi consolationes. s. diuitias & sic vincit eos per luxuriam, auaritiam, delitias, dignitates & eminentias, & sic vincit eos per superbiam Et huiusmodi bellum múdanæ prosperitatis notatur cum dicitur Effudit. Effundere enim idem est quod fundere, dispergere, mundare &c. Et ideò videtur q diabolus pugnat contra tales sicut crocodillus contra cętum, qui videns q cętum non potest viribus superare, effundit supra eum fumum & aquam venenosam, vt sic præualeat cótra ipsum, & ipsum inuenenet & occidat, vt dixit Iorath. Sic verè charissimi vidés diabolus q non potest præualere contra hominem, effundit supra eum aquam venenosam. s. mundanam prosperitatem, vt quia procurat sibi officium vel dignitatem, delitias vel diuitias. Et hoc pro certo ad hoc facit vt eum per vanam superbiam seu luxuriam inuenenet vel corrumpat. quia sicut videmus, multi sunt qui in statu paupertatis vel aduersitatis sunt boni, qui adueniente prosperitate vel dignitate efficiútur mali luxuriosi & superbi. Exemplum de Saul. vnde Amos. 9. Vocat aquas maris & effundit super faciem terræ. Et hoc fuit figuratum Apoca. 16. vbi quartus Angelus effudit phialá suá in solem, & datú est ei ęstu affligere homines & igne, & ęstuauerunt homines, & blasphemauerunt nomen domini. Sic verè charissimi, sępe accidit q quátus homo sit sol & vir perfectus,

fectus, lucidus & bonus, quando tamen Angelus.s. sathanas phialam venenatam mundanæ prosperitatis super eum effundit, ipse efficitur raptor, superbus & tyrannus, & homines.s. subditos & virtuosos taliter æstu & igne tribulationum & rapinarum ardore affligit, ꝙ ipsos per desperationem compellit aliquotiens nomen Dei blasphemare. Istud est igitur primum bellum diaboli, s. quando super nos effundit prosperitatem vnde. 1. Paral. 29. Vir bellator est & effundens sanguinẽ, quia.s. vir bellator.i. diabolus, sanguinem mundanæ prosperitatis quæ faciliter maculat & corrumpit, effundit super homines quantum potest. Sed reuera charissimi, contra istud bellum debet homo esse armatus virtute temperantiæ, quia.s. temperate debet vti mundi prosperis & discretè. Et sic in isto prælio poterit præualere.s. mundi prospera præcauendo fugiendo, vel saltẽ conculcando & vilipendendo. Sicut enim videmus, lignum quamuis sit in aqua mundanæ prosperitatis, debet tamen supernatare, & se sursum semper ad coelum eleuare per affectionem, & aquam sub se ponere per terrenorum contemptum & abominationem. Et hoc admonetur. Iohel. 4. c. dicens sic. Suscitate robustos, ascendant viri bellatores. Viri enim bellatores, id est viri perfecti qui sunt in mundana prosperitate, debent suscitari vt nõ descendant inferius per affectum, sed vt ascendant superius per contemptum. Ex talibus enim bellis exterioribus, videlicet ex mũdi prosperis, surgunt vt communiter bella interiora, s. motus carnis, tentationes ambitiones & iræ & ceteri mali affectus. Vnde bella & lites in vobis nõne ex concupiscentijs vestris? Debemus igitur

C præcauere bellum consolationis. ¶ Secundò dico ꝙ nos debemus sustinere bellum tribulationis. quod quidem datur intelligi quando dicitur. Indignationem furoris sui. Quia verè charissimi, indignationem, furorem & impetum mundi, tribulationum infirmitatum & tribulationum turbines debemus in patientia sustinere. Talia autem bella infert nobis mũdus, qui non cessat tribulationes & iniurias suscitare. Talia potissimè inferũt alijs mali diuites & tyranni, & maximè mali iudices, qui contra vicinos & subditos, & præcipuè contra pauperes & bonos rapiendo, iniuriando, accusando, falsa imponendo & diffamando belligerans atque pugnant. Sicut.n. Draco qui est animal inflammati coloris, habet bellum contrarium contra elephantem, & hoc ſm Auicen. quia cum elephas habeat multum de sanguine frigido & melancholico, ideo Draco cupit illum bibere ad calorem suum refrigerandum, & ideò contra eum pugnat, sic verè charissimi, quia dracones & tyranni sunt inflammati per crudelitatem vel cupiditatem, ideò sanguinem elephantis, hoc est substantias temporales subditorum & vicinorum desiderant bibere & acquirere, vt sic ardorem suæ auaritiæ vel sæuitiæ valeant temperare. Et ideò pro certo contra huiusmodi elephantes nõ cessant bella rapinarum exactionum & vsurarum immisericorditer exercere. Et tale bellum datur intelligi quando dicitur Furoris, quia.s. bellum tribulationum & aduersitatum solet cum furore & iracundia exerceri. vnde psal. Furor illis secundum simi.serpen. sicut aspidis surdę &c. Compara eos si vis aspidi, vbi supra. Et tale bellum pro certo figuratur Daniæ. 7. vbi dicitur ꝙ quoddã cornu ortum est in capite vnius bestiæ, quod habet oculos & os loquens grandia, & tria alia cornua euulsa sunt à facie eius & faciebat bellũ contra sanctos, & præualebat eis. Sic reuera in capite vnius bestiæ, id est in loco capitali vnius eminentiæ, officij, dignitatis, aliquando inuenitur inter cetera vnum cornu modicum id est aliqua vilis & mala persona ad modum cornu dura per obstinationem, acuta per punctionem, quæ habet oculos quasi hominis.i. subtilem & fallacẽ malitiam & cauillationem, & os loquens grandia.i. respectu maiorum adulationem, respectu minorum iactantiam & comminationem, respectu etiam omnium eloquẽtiæ deceptionem & verborum palliationem. Et pro certo tale cornu quãquam sit modicum originaliter.i. de humili plebe natum, taliter tamen quandoque fauente fortuna augmentatur & magnificatur, ꝙ à facie eius auellũtur alia cornua, id est alij potentes viri, quia.s. tales quandoque faciunt deponi, auelli & adnihilari potentes vel potentiores, nobiliores & antiquiores, & meliores se. Et breuiter isti faciũt hodie bellum contra sanctos, quia reuera tales inquam sanctos Dei & bonos, pauperes, simplices, subditos, & vicinos debellãt suis vexationibus & impugnant. quia reuera charissimi, sicut dicit. 2. Paralipo. 32. tales sunt similes Sennacherib, qui vertit totũ impetum belli contra Hierusalem.i. contra bonos, pacificos & modestos. Contra istud autem bellum debemus esse armati virtute patientiæ, fortitudinis, & cõstantiæ, & pro Dei amore debemus omnia fortiter tolerare. vt sic quilibet dicat illud Sap. 8. In multitudine videbor bonus, & in bello fortis. Istud est igitur secundum bellum quod debet sustineri.s. bellum tẽporalis tribulationis. Furoris. ¶ Sed tertiò dico quod est aliud D bellum quod potissimè est timendum, s. bellum infernalis cõdemnationis vel inflammationis. quod ostenditur cum dicitur. Cõbussit eũ, quia.s. istud sit bellũ à Deo contra iniquos in generali iudicio sententiatiuè, & ab igne perpetuo executiuè. Et ideò videtur ꝙ Deus bellabit cõtra iniquos sicut quędam fera quæ est in Boemia quæ dicitur Loch, vel lod in lingua Boemica, de qua dicit auctor de proprietatibus rerum ꝙ quãdo à venatoribus insequitur, recolligit, aquã in gutture suo, & per motus vehementiam ita eam calefacit quasi bullientẽ, & tandem contra venatores & canes conuertitur, & per ipsam aquam feruentissimam quam de ore eijcit, eos mirabiliter exurit & affligit, & ab eius prosecutione desistere sic compellit. Sic reuera charissimi, faciet Deus, quia.n. ipse videt ꝙ venatores & tyranni & superbi, ꝙ etiam canes.i. peccatores impudici & luxuriosi, insatiabiles & auari ipsum quotidie per diuersa vitia persequuntur, ideò quamuis modo fugere, supersedere & dissimulare videatur, in iudicio tamen ipse se conuertet contra eos, & aquam feruentissimam, & austeritatem suæ iustitiæ ardorem suæ duræ sententiæ, & ignem infernalis & gehennalis miseriæ in eos fulminabit, ipsosque comburet æternaliter & turbabit. Combussit inquit eum, quia reuera ſm psal. Ipse erit sicut ig. qui combu. syl. & sicut flã. combu. mon. Quia pro certo charissimi, iste ignis comburet montes.i. malos superiores, & syluam.i. malos inferiores. Ideò de tali bello peccatoribus inferendo dicit Iob. 20. Immittat in eum iram furoris sui, & pluat super eum bellum suum. Contra istud bellum charissimi, debemus habere arma iustitiæ. Quia reuera qui armis iustitiæ & bonorum operum armatus fuerit & munitus, in isto prælio non succumbet, dicens cum psal. Obumbrasti super caput meum in die belli. Et sic patet ꝙ est bellum præcauendum, bellum sustinẽdum, bellum metuẽdum. Sed adhuc dico ꝙ est triplex bellum meritorium.s. Bellum pęnitentiæ quo caro vincitur. Bellum patientiæ quo mundus sternitur. Bellum fidei & iustitiæ, quo demon spernitur. ¶ Bellemus igitur cõtra carnem per pęnitentiam. similes E mustellæ, quæ armata ruta contra Basiliscum mouet bellum, & præualet contra ipsum. Sic verè si ruta amara pęnitentię armati fuerimus, contra Basiliscum.i. contra carnẽ venenosam secure militabimus & vincemus. vnde ad Heb. 11. Fortes facti sunt in bello, conualuerunt de infirmitate. Quod est contra multos qui in bello carnis non superant, sed vincuntur, similes elephanti, qui in bello positus ad vocem suis seu modicæ porcellæ taliter terretur ꝙ virtutem bellandi amittit. Sic verè charissimi, multi sunt qui in bello tentationis vocẽ suis, i. carnis suggestionem taliter timent, ꝙ ab ea superari se permittunt, & virtutem bellandi amittunt. 4. Reg. 25. Viri bellatores noctem fugerunt. Bellemus igitur contra delectationes per poenitentiam. ¶ Item bellemus contra tribulationes per F patientiam. Sicut enim tortuca infra suam duram testam se recludit, & sic exteriores ictus nõ sentit, sic verè o homo qui vis exteriores ictus & tribulationes nõ sentire, necesse est duram testam te patientiæ habere, & in ipsa per humilitatem & tui considerationem te ipsum recolligere & tenere, & sic mũdi ictus & tribulationes te nunquam poterũt superare, & sic eris sicut filij Rubẽ & manasses, qui erant viri bellatores, scuta portantes. sicut dicitur. 2. paral. 5. Quod est contra multos qui si aliqua modica tribulatione feriantur, vel modica occasione tangantur, statim clamant per impatientiam & rixantur, sicut patet de litigiosis, discordibus, discolis & peruersis qui non possunt cum aliquo pacificè conuersari. Similes vrso, quod est animal impatiẽtissimum, qui si modicum percutiatur, statim se nititur vindicare, immo si secundus eum percusserit, statim dimittit primum, & persequitur secundum. Quando autem cibus suus sibi aufertur, tunc impatientius conturbatur. Sic verè iracundi & impatientes statim efferuntur ad iniuriam & vindictam. Et si cibus bonorum suorum temporalium eis per rapinam ab aliquo auferatur, tunc ad iram, tristitiam, & discordiam commouentur. De talibus ergo belligeris litigiosis potest intelligi illud. 2. Mach. 14. Bella

nutriunt

nutriunt seditiones mouent, & non sinunt regnum esse quietum. Non sic ergo, sed bellemus contra mundum per patientiam. ¶ Tertiò bellemus contra hostem per fidem & per iustitiam. Sicut enim dicit Ambro. in hexame. q apes pugnãt pro rege suo, & mori pro ipso gloriosum arbitrantur, sic verè debemus per fidei firmitatem cõtra hostem & infidelitatem & errores pro ipso rege nostro bellare, & si necesse fuerit pro suæ fidei defensione morti nos exponere & donare. Tales. n. bellatores fuerunt martyres. Vnde Baruch. 3. Ibi fuerunt gigantes nominati, qui a principio fuerunt statura magna, sciẽtes bellum. Martyres enim dicti sunt gigantes propter morũ eminentiam. Nominati, propter famæ redolentiam. Scientes bellum propter fidei permanentiã & cõstantiam. Et sic ergo patet q nos debemus bellare cõtra errores per fidelitatẽ, cootra dulcores per pœnalitatem. Et hæc de bello morali sufficiant. Vide igitur vbi pugnare, prælium, lis, discordia, nocere, inuadere &c.

A **Bene.** Circa istud aduerbium bene, quod est aduerbiũ qualitatis, nota quòd bene est quædam circunstãtia vel adiacentia virtuosa quæ vnicuique in suo genere dat efficaciam & valorem. Et sic dicitur q illæ res dicuntur bene esse, quæ nihil habent superfluum nec aliquid diminutum nec quantum ad substantiam intrinsecam nec quantum ad accidentia extrinseca. Vnde propriè istud vocabulum bene denotat mihi statum sufficientiæ & debitam proportionem omnium qualitatum sine impedimento alicuius nocumenti. Et hoc verum est non solum in corporalibus, sed etiam in spiritualibus. Quia ille homo dicitur esse bene spiritualiter, q nõ est diminutus in necessarijs. i. in fide, moribus & virtutibus, quia talibus dicit psal. Beatus es & bene tibi erit. vel qui non est abundans in superfluis. i. in vitijs & criminibus, vtpote qa non est extra locum proprium. i. extra Deum per peccatum mortale, sicut dicitur de lapide in structura, vel de membro in corpore, quæ tunc temporis nõ dicuntur esse bene quando à loco proprio sunt semota. Sic nec illi bene esse dicũtur quis per peccata extra locum suum proprium qui Deus est, vel extra exigentiam & terminos sui status per superfluitatem & excessum aliquem extolluntur. vnde Ecclesi. 12. Non est ei bene qui assiduus est in malis. Nota ergo quòd sicut ille dicitur esse bene, qui bene loquitur, qui bene graditur, qui bene odoratur, qui bene operatur, qui bene audit, qui bene cernit, qui bene gustat, qui bene palpat, sic loquendo spiritualiter, ille dicitur esse bene quo ad Deum qui bene loquitur per confessionem & orationem, & qui bene cãtat per gratiarum actionẽ. Iterum ille qui bene graditur per promptæ obedientiæ subiectionem, qui bene odoratur. s. suauitatem bonorum æternorũ per deuotionem & contemplationem, qui bene operatur per bonorum actuum executionem. Iterũ qui bene audit per prædicationem vel bonam monitionem. Et qui bene cernit per prudentiam & discretionem. Item qui bene gustat. s. aliorum miseriam per compassionem. Et qui bene tangit & palpat. s. aliorũ defectus per correctionem. Et ideò de tali qui tam bene se habet in omnibus, potest dici illud Mar. 7. Bene omnia fecit, surdos fecit audire, & mutos loq. Bene ergo nos habeamus in locutione, peccata nostra confitendo, Deum laudando magnificando, ipsum orando, gratias agendo, & supplicando. vnde de hoc in psal. 22. Cantate ei canticum nouum, bene psallite ei in vociferatione. Quod est contra multos qui omnibus huiusmodi bonis locutionibus vidẽtur carere, similes piscibus & natatilibus quæ naturaliter carent voce, quia verè mũdi peccatores & maximè pisces. i. delitiosi & voluptuosi, voce diuinæ laudis orationis & confessionis videntur penitus spoliati, quamuis multis alijs superfluis locutionibus sint multipliciter abundantes. Figurati per illum filium qui adductus est ad Iesum. sicut dicitur Mar. 9. qui quamuis esset mutus, spiritus tamen malignus quando ipsum arripiebat, faciebat ipsum spumare. Sic verè tales q à bonis locutionibus sunt muti, spuma malorum verborum. s. detractionis, adulationis, iactantiæ & discordiæ sunt imbuti. de talibus ergo meritis dicitur in psal. Muta fiunt. la. dolo. quę loquunt aduer. iu. insuper & abu Non sic charissimi, sed bene nos habeamus in locutione, vt de nobis possit dici illud Deuter. 5. Bene omnia sunt locuti. Simus ergo bene quantum ad sanam locutionem. ¶ Secũdò dico q debemus esse bene quãtum ad bonam progressionem, quia. s. bene debemus progredi, ambulare, & procedere per virtutem obedientiæ. s. Dei & prælatorum mandata sequendo, vt simus de numero illorum trium quę gradiuntur bene de quibus dicit prouer. 30. Tria sunt quæ bene gradiũtur. & nominantur ibi, scilicet

Leo
Gallus
Aries.

Leo dico qui est rex animalium, per quem intelliguntur boni superiores. Gallus lętè cantans, per quem intelliguntur viri prædicatores. Aries per quem intelliguntur boni simplices & inferiores. Tales dico bene coram Deo gradiũtur. Quod est contra multos qui rectè vidẽtur perdidisse virtutem progressiuam. i. obediẽtiam, similes lunaci quæ est super omnia animalia tardi motus, quæ etiam quãdo pungitur non ex hoc celerius progreditur, immo pęnitus tunc arrestatur. Sic verè multi sunt pigri & tardi ad bene ambulandum, & ad mandatis Dei & prælatorum obediendum, quinimmo si à Deo vel prælato pungantur per correctionem vel aliquã tribulationẽ, ex hoc celerius ad executionem bonorum operum non mouentur, immo quod est peius, per obstinationem & inobedientiam pœnitus aliquotiens arrestantur, & in testa dura obstinationis & irreuerentiæ absconduntur. Ideò de talibus dicitur Sap. 15. Pedes eorum pigri sunt ad ambulandũ. Non sic charissimi, sed ambulemus bene per obediẽtiæ progressionem. Vnde Thob. 6. Bene ambuletis, & sit Deus in itinere vestro. ¶ Tertiò habeamus nos bene quantum ad promptam auditionem, quia. s. prædicationes, documẽta bonorum & monitiones debemus libenter audire. Hierem. 42 Bene sit nobis cum audierimus, Quod est cõtra multos de quibus dicitur in psal. Noluit intelligere vt bene ageret. Ideò de talibus potest intelligi illud quod dicit Isido. in. li. etymolo. vbi dicit q in aliquibus partibus Æthiopiæ omnia quadrupedia nascuntur sine auribus etiam elephantes. Sic pro certo multi sunt in Æthiopia huius mundi qui auribus videntur carere, quia. s. nullum bonum documentum volunt audire. Vnde Exod. 51. Non audiet vos Pharao. quia sicut dicitur Prouer. 14. Qui illusor est, non audit cum arguitur. Quod etiam potest allegari de inuidis, qui nullũ bonum de alijs possunt audire. Figurati in illis Iudæis Actu. 7. qui continuerunt aures suas ne audirent Stephanum, & impetum fecerunt vnanimiter in eum. quia. s. tales non solum non audiunt, immo contra dicendo & detrahendo impetum faciunt. Non sic ergo charissimi, sed bene nos habeamus quantum ad promptam audĩtionem. ¶ Quartò habeamus nos bene quantũ ad claram discretionem seu visionẽ, vt. s. bene & discrete videamus & consideremus illa quæ pertinent ad salutẽ vt nobis dicatur illud Hier. 1. Bene vidisti, quia vigilabo super verbo meo vt faciã illud. Quod est contra multos qui bene non vident, immo ad modum talpæ videntur oculis esse priuati, quia nihil vident nec considerant de pertinentibus ad salutem, ideò non cogitant de futuris, præsentibus excęcati, excęcauit enim eos malitia eorum, sicut dicitur Sap. 2. Non sic charissimi, sed bene nos habeamus quantum ad discretionem. vt quilibet dicatur bene & religiose de resurrectione cogitans. 2. Macha. 12. Debemus ergo bene videre per discretionem. ¶ Quintò dico q bene debemus odorare per deuotionem, quia. s. suauitas æternæ fœlicitatis semper debet in cordis naribus odorari. & de hoc Luc. 6. Licet sabbatis bene facere. Sabbatum. n. signat requiem deuotionis & cõtemplationis. ¶ Sextò dico qđ debemus bene operari per bonorum actuum executionem. vnde. 1. Thimo. 3. Qui bene ministrauerint, gradum bonum sibi acquirẽt. ¶ Septimò dico q ille est bñ q bene gustat per cõpassionẽ, videlicet miserias aliorum. Prouer. 11. Bene cõsurgit diluculo, qui quærit bona. videlicet aliorum. ¶ Octauò dico q ille est bene, qui bene sedet per promotionem. Sicut. n. membrum tunc dicitur esse bene, quando est in loco proprio non nimis alte, non nimis basse, sed in loco a natura ei ordinato & sibi proportionato, sic ille dicitur esse bene, qui in isto mundo habet & tenet locum & statum suæ conditioni congruum & aptatum, vt quia non est nimis alte, sicut sunt illi qui in altis dignitatibus & officijs nullis exigentibus meritis sunt locati. qui rectè videntur esse monstrum in natura, rectè ac si pedes essent in corpore in loco capitis situati. Nec nimis basse per immoderatam depressionem, sicut sunt multi boni & sancti, qui sine promotione in statu infimo sunt relicti. qui rectè sunt sicut si caput in loco pedum esset locatum. De quadruplici indebita locatione dicitur Ecclesiast. 10. Vidi seruos in equis, & principes ambulantes quasi seruos super terram. Isti ergo nõ sunt bene, sed ille dicitur esse bene, q habet sufficientiam

ſciētiam ſm exigentiam ſui ſtatus.vnde Eſa.3. Dicito iuſto, quoniam bene fructum adinuentionum ſuarum comedet. Et ſic patet quod octo requiruntur ad hoc ꝙ aliquis dicatur integraliter eſſe bene. ¶ Sed adhuc nota quod quidam dicūtur eſſe bene ſpiritualiter, quidam temporaliter, quidam æternaliter. Spiritualiter, ſicut ſunt boni & iuſti, qui habēt cōſciam tranquillam & quietam nullo mortali crimine moleſtatam. vnde Eccleſi.1. Timenti Deum bene erit. Item temporaliter, ſicut ſunt mali qui in mundo iſto præ ceteris proſperantur. vnde Hiere. 12. Quare via impiorum proſperatur, bene eſt omnibus qui præuaricantur & iniquè agunt. Item quidam dicūtur eſſe bene æternaliter, ſicut ſunt beati quibus nihil deficit, & quibus omnia abundant. vnde in pſal. Beatus es, & bene tibi erit. Et hæc de bene ſufficiant.

A **Benedicere.** Nota ꝙ eſt benedictio qua benedicit Deus homini, item qua benedicit homo Deo, item qua benedicit homo homini. De prima dicitur in Pſal. Viduam eius benedicens ben.pau. eius ſat. pa. De ſecunda dicitur in Pſal. Benedicam do.in om.tem. ſemper laus eius in ore meo. De tertia dicitur Leui. 9. Extendens Aaron manus ad populum benedixit eis. ¶ Nota ergo ꝙ benedictio qua Deus benedicit homini, nihil aliud eſt quàm ſuæ gratiæ infuſio, ſuorum beneficiorum collatio, ęternorum præmiorū promiſſio. Sicut.n.ros cœleſtis herbas facit germinare & virere, ſic diuina gratia & beatitudo animam facit germinare per gratiam in præſenti, & fructificare per gloriam in futuro. Et ideò dicitur in Pſal. 48. Anima eius in vita benediceť. Et Gen.1. Benedixit eis Deus dicens. Creſcite & multiplicamini. Et ideò breuiter de Dei benedictione poſſumus exponere illud Gen.49. Omnipotens benedicet tibi benedictionibus cœli deſuper, benedictionibus abyſſi iacentis deorſum, benedictionibus vberum & vuluæ. Et ecce in iſta auctoritate tanguntur tria genera benedictionum quibus Deus hominibus benedicit. Prima eſt benedictio influentiæ ſpiritalis. & iſta eſt benedictio cœli deſuper. Secunda eſt benedictio affluentiæ tēporalis, & iſta eſt benedictio abyſſi deorſum. Tertia eſt benedictio opulentiæ ſupernalis, & iſta eſt benedictio vberum & vuluæ. ¶ Prima ergo Dei benedictio ſignat gratiā interiorem. Ille.n. eſt apud Deū amplius benedictus qui bonis & virtutibus ceteris amplius eſt dotatus. vnde Eſa. 44. Effundam ſpiritum meum ſuper ſemen tuum, & benedictionem meam ſuper ſtirpem tuam, & germinabūt inter herbas quaſi ſalices iuxta præterfluentes aquas. Et nota ꝙ ipſe comparat hominē taliter benedictum ſalici quæ iuxta aquas creſcens ... ſine aquis non proficit, ſibi ex aquis mollitiem acquirit, ... ꝙ efficitur arbor tenera faciliter plicabilis atque mollis. Sic pro certo homo iuxta fluēta gratiæ & diuinæ benedictionis creſcit virtutibus & meritis, & ſine iſtis nō pficit quo ad Deum. Eſa.50.c. Computreſcent piſces ſine aqua, & morientur in ſiti. Sed verè ſi iſta aqua affuerit, tunc homo in virtutibus augmentatur, & fit mollis & tener per clementiam & benignitatem, fit etiam plicabilis per obedientiæ promptam facilitatem. Vnde de tali cremēto dicitur in pſal. Benedixit eis & multiplicati ſunt nimis. Iſta eſt igitur benedictio cęli.i. gratia cœleſtis & ſpiritualis. vnde Geneſ. 27. In rore cœli & in pinguedine terræ erit benedictio tua. Et talem benedictionē videbatur habere Iob. de qua dicitur Iob. 1. Operi manuum eius benedixiſti, & poſſeſſio eius creuit in terra. Taliter non ſunt benedicti immūdi, cupidi & auari, nec ceteri peccatores quos ignis auaritiæ & luxurię ab humore gratiæ deſiccauit. Ioh. 2. Ignis conſumpſit ſpecioſa deſerti. Nō ſic ergo, ſed habeamus gratiā vel influentiā interiorem, quæ eſt prima Dei benedictio. vnde Eccl.39. benedictio Dei quaſi fluuius inundabit.

B ¶ Secundò dico ꝙ benedictio Dei quandoque ſignat opulentiam exteriorem. Nam tunc Deus dicebatur hominē antiquitus benedicere, quando faciebat ipſum in diuitijs abundare. vnde Deut.28. Veniēt ſuper te vniuerſæ benedictiones iſtæ. Benedictus eris in ciuitate, benedictus in agro, benedictus fructus vētris tui, benedicta horrea tua, & benedicta fructus terræ tuæ. Et breuiter in multis locis ve.te. temporalis proſperitas ſub benedictionis nomine deſignatur. 1. Reg. 25. Suſcipe benedictionem quam attuli tibi. Et iſta eſt benedictio abyſſi iacentis deorſum. Sicut enim abyſſus.i. mare inferius piſcibus quos nutrit dat benedictionem, vitam & recreationem, quod tamen animalibus dat quandoque interitum & ſubmerſionem, ſic verè mundi proſperitas piſcibus, id eſt bonis & deuotis & bonis actiuis, qui ipſa.ſ. proſperitate mundana bene ſciunt vti, & in ipſa ſciunt ſe bene regere, eſt cauſa benedictionis & ſalutis. quæ tamen animalibus.ſ. peccatoribus ipſa male vtentibus eſt cauſa maledictionis atq; mortis. Nam in eadem aqua lignum buxi ſubmergitur, & deſcendit ad profundum, vbi lignum abietis ſupernatat. Sic verò in aqua & abyſſo mundanæ proſperitatis buxus, quod eſt lignū ponderoſum & durum, id eſt mundi peccatores duri & obſtinati, graues & ad terrena per auaritiam inclinati, ſubmergūtur per damnationem, vbi abies quæ eſt arbor leuis.i. viri boni & iuſti ſupernatant & euadunt per ſaluationem. vnde talibus peccatoribus benedictio iſta mutatur in maledictionem vnde Malach.2. Maledicam benedictionibus veſtris. Iſti figurantur in Ægyptijs qui in mari ſunt ſubmerſi, vbi tamen filij Iſrael illæſi tranſierunt. Sic verè Ægyptij.i. mali in mari mūdanæ proſperitatis pereunt in abyſſum, vbi tamen Iſraelitici .i. boni & iuſti tranſeunt ſine danno. Ideò de malis dicit Exo. 15 Abyſſi operuerunt eos, deſcenderunt in profundum quaſi lapis. De bonis autem actiuis quibus iſta abyſſus proficit, poteſt dici illud Exe.31. Aquæ nutrierunt illum, abyſſus exaltauit eum. Iſta eſt ergo ſecunda benedictio qua benedicit Deus.ſ. per opulentiam exteriorem Benedictio inquit abyſſi iacētis deorſum.

¶ Tertia benedictio qua benedicit Deus, fit per affluentiam vberiorem vel ſuperiorem. quod oſtenditur cum dicitur. Benedictio vberū & vuluæ. C Per vbera enim intelligitur vbertas æternæ gloriæ, a qua lac.i. dulcedo voluptatis æternæ exprimitur Et iſta eſt benedictio vltima quam ſeruat paterfamilias Deus primogenitis filijs.i. bonis hominibus. dicit enim Iſido. ꝙ ſunt aliqua animalia quę primogenitis filijs dāt vbera meliora. Vnde dicit ꝙ canicula catulo ſuo primogenito & pinguiori conſueuit dare mamillam vberiorem, primā & meliorem. Sic verè Chriſtus primogenitis ſuis .i. iuſtis & bonis, de quibus dicit Exo. 4. Primogenitus meus Iſrael. & Hierem. 31. Effraym primogenitus meus, ſemper cōſueuit dare vbera meliora.i. dulcedinē benedictionis æternæ, & cœleſtis gloriæ plenitudinē. Iſta eſt benedictio de qua loquitur Matth.25. Venite benedicti pa.mei perci.reg. Sed reuera chariſſimi, multis eccleſiaſticis accidit frequenter ſicut Eſau, qui quamuis eſſet primogenitus Iſaac, & ad ipſum de iure pertineret benedictio, germanus tamen ſuus Iacob benedictionem reportauit. Sic verè chariſſimi, quamuis Eſau primogenitus Iſaac.i. quamuis eccleſiaſtici ſint de iure communi primogeniti Chriſti, & ad ipſos quodammodo præcipuè pertineat benedictio æternæ gloriæ, ſæpe tamen accidit ꝙ ſecundò geniti.i. ſeculares nobis ſpoliatis iſtam benedictionem reportāt. vnde ibidem Gen.27. dicitur. Venit germanus tuus fraudulēter & accepit benedictionem tuam. Fraudulēter inquit. Iſta eſt enim pia fraus quando Iacob poteſt ſupplātare Eſau, quando homo poteſt ſubſtitui in loco Angeli, quādo bonus ſecularis poteſt ſubſtitui in loco non boni eccleſiaſtici. Ideò de talibus dicitur in pſal. Hic accipiet bene.à do & miſe. à Deo ſal. ſuo. Iſta eſt ergo tertia benedictio Dei, quæ fit per affluētiam vberiorem vel ſuperiorem. Benedictio inquit vberum. De talibus vberibus loquitur ſponſus Can.1. Meliora ſunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis. Chriſtus etiam dicit de quolibet viro iuſto ibidem Cant. 1. Dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur. & iſta eſt benedictio quæ eſt de fructibus ſolis & lunæ. de qua loquitur Deuteronom.33. De pomis fructuū Solis ac Lunæ, & de vertice montium antiquorum, & de pomis collium æternorum. Vbi nota ꝙ iſta benedictio habet Claritatē inobfuſcabilem Solis inquit & lunę. Habet dignitatē inſuperabilem. De vertice inquit mon.au. Habet firmitatem incommutabilem. Colliū inquit æternorum. Et iſta eſt tertia Dei benedictio. Benedicit ergo Deus in affluentia æternalium internalium, per opulentiam externalium, per influētiam internalium. Et iſta ſunt tria genera benedictionis quibus benedicit Deus homini. D

¶ Item notandum ꝙ iſta benedictio diuina pluribus hominibus datur à Deo. vnde in pſal. Benedixit domui Iſrael, benedi.do. Aaron. bene. omnibus qui ti. Do. Vbi nota qđ à Deo principaliter benedicuntur tria genera hominum, ſ. illi qui habent intelligentiæ limpitudinem. Iſrael, id eſt videns deū. Perſeuerantiæ firmitudinem. Aaron, id eſt mons fortitudinis Obedientiæ promptitudinem. timent inquit dominum. Dico ergo ꝙ à Deo benedicuntur illi qui habent limpitudinem claritatis, ſ. viri diſcreti ſpūales & cōtemplatiui qui Deum vident &

dent & cœlestia meditantur. Quanro enim aer purior est tā-
to maiorem copiam lucis recipit à sole. Sic homo quanto spi-
ritualior, tanto maiorem benedictionem & gratiæ vel glorię
infusionem recipit à Christo Israel inquit.i. videns Deum.
Quod figuratur Gene.32. vbi quando Iacob fuit factus Isra-
el, & quando nomen eius fuit mutatum, dicitur ibi ꝙ Ange-
lus benedixit eum in eodem loco. vnde in psal. Benedictionē
dabit legislator, ibunt de virtu. in virtu. vide. Deus deorum
in Syon. ¶ Secundò benedicuntur illi qui habent fortitudinē
firmitatis. Aaron, qui interpretatur mons fortitudinis. Quia
sicut lux copiosius distunditur ad montes quam ad valles, sic
diuina benedictio & gratia magis diffundit ad homines for-
tes constantes & perseuerantes, altos & virtutibus eminētes.
Aaron inquit. Ecclesi.45. Excelsum fecit Aaron fratrem suū.
Et Ecclesi.36. Secundum benedictionem Aaron da populo
E &c. ¶ Tertiò benedicuntur illi qui habent promptitudinem
voluntatis.s. humiles obedientes, & Deum timentes & reue-
rentes. Qui timent inquit dominum. Sicut enim valles plus
recipiunt de pluuia quam alia terra, sic humiles de gratia &
benedictione. Ecclesi.1. Timenti Deum bene erit in extremis
& in die defunctionis suæ benedicetur &c. Si vis, vide in di-
stinctionibus Mauricij in isto titulo vbi molta inuenies. ¶ Itē
nota ꝙ est alia benedictio, quādo.s. benedicit homo Deo. De
qua Dan.3. Benedicite omnia opera domini domino &c. Et
ista bñdictio nihil aliud est q̄ laus Dei & magnificatio, gratia
rum actio & glorficatio. vnde ibidem Daniel.3. Benedicat ter
ra dominum, laudet & superexaltet eum in secula. Et ista pro
certo benedictio est ab hominibus Deo danda in prosperis,
& aduersis. vnde Tho.3. Omni tēpore benedic Deum, & pe-
te ab eo vt vias tuas dirigat. Quod est contra multos qui in
Deum benedicendo laudando & magnificando non occupā
tur nec ei de beneficijs collatis regrariantur, sed econuerso
per blasphemias, iurationes & malas locutiones ipsum male
dicere sępius dinoscuntur, & potissimè in aduersis. similes
quibusdam hominibus qui secundum Isido. in desertis Æthio
piæ commorantur, qui nihil aliud faciunt nisi solem cōtinuè
respicere, & ipsum propter ardorem quem eis infert dira im
precatione maledicere. Sic verè multi sunt qui quando sen
tiunt ardorem solis, id est aliquam tribulationem eis à sole iu
stitiæ immissam, statim ad ipsum blasphemandum & maledi
cendum conuertuntur. Figurati Apoca.16. vbi dicitur ꝙ da-
tum est soli affligere homines æstu magno & igne, & blasphe
mauerunt Deum. Non sic ergo, sed in prosperis & in aduer-
sis Deū benedicamus, & ipsum magnificemus, regratiemur,
& collaudemus, dicentes Apoca.7. Benedictio & claritas &
sapientia & gratiarum actio, honor & virtus fortitudo Deo
F nostro in secula seculorum. Amen &c. ¶ Item adhuc dico ꝙ
est alia bñdictio qua.s. bñdicit hō hoī, qua antiq̄ solebāt vti.
quę nihil aliud est quā q̄dam oratio vel imprecatio, vel quæ
dam diuini adiutorij imploratio, sicut solebant facere patres
filijs. Antiquitus.n. quasi quodam iure hæreditario patres fi-
lijs benedicebant, & eis bona futura imprecabantur, & quasi
per quandam affectionē & benedictionem ad posteros, maxi
mè ad primogenitos transmittebant, sicut patet de Isaac be-
nedicente Iacob & Esau. Geñ.27. & de Iacob Gene.38. & 39.
de Moyse Deut.32. Antiquorum enim videtur fuisse opinio,
ꝙ bonorum parentum filijs proficeret benedictio. vnde Ec-
clesi.3. Benedictio patris firmat domus filiorū. Sed istud erat
verum, quando filij bonorum parentum imitatores efficiebā
G tur qua alijs benedictio non valebat. ¶ Itē est alia benedictio
qua benedicit homo alicui rei, & ista vtitur ecclesia in rerū
ecclesiasticarum benedictione, & hoc nihil aliud est quam
quædam consecratio, vel ad diuinos vsus deputatio. De qua
potest dici illud Matth.26. Accepit Iesus Panem, & benedi-
xit &c. Et sic patent quattuor genera benedictionum. Et hoc
sufficit.

A Beneficium. Benefacere.

Nota primo ꝙ beneficium accipitur vt communiter pro gra
tia, liberalitate, curialitate, eleemosyna, adiutorio. Nota ergo
ꝙ omnia quæ sunt, nituntur summè sibi inuicem benefacere,
& vnum alterum adiuuare. Bonum enim est sui ipsius diffu-
siuum & communicatiuum. Et ideò omnis bona res semper
benefaciendo, & alijs beneficia impendendo se communicat
& diffundit. Sol enim illuminat, ignis semper calefacit, aqua
semper humectat, terra continuè fructificat. In quo datur no
his exēplum ꝙ beneficia nostra gratias & solatia semper de-
bemus alijs impendere, & infundere doctrinæ illuminatio-
nem ignorantibus. Sol inquit. Amoris calefactionem frigescē
tibus. ignis. Aquæ & vini humectationem sitiēbus. Panis. fru
ctificationem esurientibus debemus continuè distillare. vn-
de Esa.1. Quiescite agere peruersè, discite bene agere. nūquā
enim debet homo cessare quin semper alicui benefaciat, vel
sibi vel alteri. Sibi dico in bonis operibus se cōtinuè exercē-
do. Iuxta illud Hiero. Semper aliquid boni facito, vt te diabo
lus inueniat occupatum. quamuis de malis dicatur Hiere.4.
Sapiētes sunt vt faciant mala, bene autem facere nescierunt.
Alteri dico.s. aut spiritualiter instruendo, aut tēporaliter sub
ueniendo, aut actualiter consolando. Sicut enim videmus ꝙ
truncus arboris humorem continuè & nutrimentum recipit
à radice, quod tamen sibi non retinet, immo ad ramos & ad
extremas partes arboris ipsum mittit, sic verè nos qui à radi-
ce, id est à Deo humorem suorum beneficiorum.s. scientiam
literarum, vel opulentiam diuitiarum cōtinuè recipimus, ip
sa nobis totaliter retinere nō debemus, sed ipsa ad ramos po-
steriores.i. ad indigentes & pauperes trāsmittamus. Videmus
enim ꝙ pili & vellera animalium pendēt naturaliter inferius
versus pedes, sic verè vellus & indumentum diuitiarum no
strarum & bonorum nostrorum temporaliū debent inferius
ad pedes id est ad infirmos & indigentes & pauperes deriua
ri. vnde Cassiod. in quadam epistola. Pietate plenum est pere
grinantem gentem publicis beneficijs obligare, & non tantū
compatriotas ad substantiæ lucra admittere, quantum ipsos
quoque extraneos inuitare. Ad hoc facit quod dicitur Mar.
14. Pauperes semp habebitis vobiscum, & cum volu. po. eis
benefacere. Et istud pro certo est hodie contra multos qui li-
bentius benefaciunt diuitibus quam pauperibus. similes qui
busdam tantis agrestibus qui sunt in India, quorum pili non
tendunt inferius versus pedes, immo contra naturam omniū
animalium vertuntur superius versus caput, sicut dicit Plin.
Sic verè multi sunt quorum pili exteriores.i. exteriores diui-
tiæ & possessio temporalis non sunt ordinati inferius ad pau
peres nutriendum, immo verè tendunt superius ad diuites
honorandos promouendos pariter & ditandos. Contra quos
loquit Pe. rauen. in quodā sermone. Imperiti inquit & omni
no inutiles elegārioribus bñficijs & officijs amplianē, diuitię
cumulanē diuitibus, & nō est q̄ respiciat pauperē & mēdicū.
Helyseus vasa vacua implebat & deficiētibus oleū dabat, ho
die verò cōtemnunē vasa vacua, & plena sup implenē. ligna
in syluas, & aquæ in mare deferuntur, & arenti terræ subtra
huntur, & flumina quæ non indigent, irrigantur. Non sic fia-
tur, sed demus beneficia indigentibus, non superabundanti-
bus. vnde Ecclesi.14. Ante mortem benefac amico tuo, & ex
porrigens da pauperi secundum vires tuas. In quibus verbis
ostenditur de beneficio quādo debet dari, quia ante mortem
Cui debet dari, quia amico & pauperi. Quomodo debet da-
ri, quia exporrigendo.i. extensè porrigendo. Quantum debet
dari, quia secundum vires suas. ¶ Nota ergo ꝙ in beneficio cō B
ferendo debemus attendere celeritatem, quia ante mortem.
Necessitatem quia pauperi. Charitatem, quia amico. Largira
tem, quia exporrigendo. Facultatem, quia secundū vires suas
Attendamus ergo in beneficio celeritatem conferentis, quia
.s. statim cito velociter & libenter debemus beneficium im-
partiri. Nam sicut statim ꝙ membrum lęditur, natura ad eius
adiutorium sanguinem mittit ad locum læsionis, & hoc cele-
riter sponte & sine violētia aliquali, sic homo statim ꝙ videt
indigentiam alterius, sponte celeriter & libenter debet sibi
sanguinem mittere.i. necessarium subsidium erogare. Non.n.
debet expectare ꝙ rogetur vel requiratur, immo procerto
habita opportunitate & visa necessitate ipse debet petitionē
alterius præuenire. Et hoc est quod dicit Senec. lib.4. de be-
neficijs. Gratissima inquit sunt beneficia parata occurrentia
& facilia, vbi nulla mora fuit nisi in accipientis verecundia.
Optimum est eā occupare, antequam rogemur, quia probus
homo rogando rubore suffunditur, qui autem hoc tormētum
remittit, multiplicat munus suum. Sed sic non faciunt multi,
quia nullam prorsus curialitatem volunt facere alicui nisi cū
magna violentia & labore, & ideò dona & beneficia talium
non sunt spontanea neq; grata, sed potius violenta. Sicut .n.
myrrha arbor emittit duplicem liquorem.s. vnum qui primo
spontaneè de arbore emanat, & iste est optimus, & dicitur in
scriptura myrrha electa, & alio modo dicitur stacte, item ali-

quando

quando quasi violenter per inscissuras distillat, & iste illaudabilior iudicatur, sic verè inter duo genera beneficiorū illud debet illaudabilius iudicari qđ per diuersas inscissuras .i. per varias precum instantias quasi cum violentia extorquetur. Illud autem optimum dicitur quod sponte & celeriter ero-
A gatur. Ideò dicit Senec. ibidem de benefi. lib. 4. Non tulit gratis qui cum precibus accepit. Nulla res charior constat quā quæ precibus empta est molestum enim verbū & onerosum est dimisso vultu dicere, rogo. Est igitur benefaciendum celeriter. quod ostēditur cum dicitur Ante mortem benefac. hoc est dictu. s. statim celeriter ac instanter, mors enim semper est parata. & ideò cum dicitur, Ante mortem, innuitur ꝙ statim & sine dilatatione debet adimpleri. vnde. 1. Paralyp. 22. Ante mortem omnes præparauit expensas. Ideò de tali celeritate dicit idem Senec. in proue. philosophorū Beneficium bis dat q dat celeriter. Attēditur ergo in bñficio celeritas cōferētis.
C Ante mortem inquit. ¶ Secundo attendenda est necessitas patientis. quod ostenditur cum dicitur pauperi, quia. s. quanto quis est pauperior & indigentior, tanto celerius debemus sibi beneficiū elargiri. iuxta illud psal. Dispersit dedit pau. &c. Ista est ergo regula euangelica. Luc. 14. cum facis conuiuium noli vocare diuites &c. Sed voca pauperes qui nō possunt tibi retribuere, & pater tuus qui est in coelis reddet tibi. Quod vtique est contra multos qui beneficia non dant pauperibus sed potius diuitibus, vt supra dictum est. Et hoc quia in dando non considerant proximi necessitatem, sed tātum propriā vtilitatem, quia verè hodie vt communiter quotiens aliquid datur, semper de retributione speratur. Contra quos dicit veritas Lucæ. 6. Si benefeceritis his qui vobis benefaciunt, quæ vobis gratia? siquidem & peccatores hoc faciunt. Nam peccatores peccatoribus fœnerantur vt recipiant æqualia. Sequitur Benefacite, date mutuum, nihil inde sperantes. Et de hoc pulchre loquitur Sene. li. de benefi. Elige inquit eum qui gratus, non qui redditurus sit. Fœnus enim non beneficium est circūspicere non vbi optimè sed vbi studiosissimè ponas vt inde facillimè tollas. Cōsideremus ergo in beneficijs proximi ne-
D cessitatē. Pauperi inquit. ¶ Tertiò debemus cōsiderare amorem & charitatem. Amico inquit Ceteris enim paribus magis tenemur beneficium facere parentibus & amicis quā extraneis & remotis hoc enim docet natura. Cor enim magis infundit de calore membris sibi proximis, sicut sunt hepar & renes, quam remotis, sicut sunt manus & pedes. Fons etiam abundātius infundit aquam in propinquum riuulū quam in remotū. Sic reuera homo magis tenetur infundere bona sua & beneficia in amicos & parētes & propinquos quam extraneos & remotos, ceteris tamē paribus. vnde Sen. ibidem. quāuis omni petenti dare debeas, tamen in beneficio spectandi sunt recipientium mores, animus, habitatio, societas & obsequium nobis impensa. Quod est cōtra multos qui proximis vicinis & amicis non student benefacere, sed nocere. similes quibusdā porcellis seu suibos, qui omnes suos fœtus deuorare consueuerunt. Sic pro certo multi sunt qui omnes fœtus suos .i. omnes cōsanguineos vicinos & amicos exheredare, depauperare, molestare, & deuorare nituntur, nullique suorum benefaciunt ꝙ magis diligunt erga se extraneos quam propinquos. Contra quos Apostolus. 1. Thi. 5. Qui suorum & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. Attendere ergo debemus amorem & charita-
E tem. Amico inqnit. Vnde Ecclesi. 22. Fidem posside cum amico, & in tēpore paupertatis illius permane illi fidelis. ¶ Quartò dico, in benefaciendo debemus attēdere vigorem & facultatem. s. bonorum nostrorum. quod ostenditur cum dicitur. Secundum vires tuas quia. s. homo non debet dare vltra quā facultates suæ suppetunt ad continuandum. Quod est contra multos qui tantum dant vna vice, & ita prodigè & superfluè expendunt bona sua ꝙ efficiūtur pauperes & inanes, similes quibusdam arboribus quæ tantum in vno anno emittunt de fructibus ꝙ efficiuntur steriles in secūdo. Sic communiter dicitur de oliuis ꝙ tales vna vice .i. vno tempore tantum expendūt ꝙ steriles & pauperes cito fiunt, nec amplius quicquam expendunt. sicut ad sensum videmus de fatuis & prodigis nobilibus qui tribuunt vltra vires. Contra quos dicit Senec. vbi supra. Caue inquit ne beneficium maius sit facultate, sequuntur enim talem largitionem rapinæ, vt ad largiendum suppetant copiæ. cū enim dando egere cœperint, alienis bonis vim inferunt, & maiora odia consequuntur eorum quibus ademerunt, quam fauores eorum quibus dederunt. Ad quod Thobiæ. 4. Quomodo poteris, ita esto misericors, & si multū, multū & si parū parū tribue. secundum ergo vires. vnde. 1. Esdræ. 2. secundum vires suas dederunt impensas domino. Attendamus ergo in dando beneficia, vigorem & facultatem. ¶ Quin- F
tò, dico ꝙ nos debemus attēdere dulcorē & largitatē, q. a. s. largiter benigniter & dulciter sunt bñficia cōferēda. Exporrigēs inqt. s. extēsè porrigēs. Hoc est dictu. s. liberaliter & gratāter, lætanter, affluēter & abūdāter. ꝙ vtiq; non faciūt parci, & auari & ingrati, quia manus istorum est extensa ad accipiēdum, & ad dandum collecta. Ecclesi. 4. Similes Leoni qui semper habet vngues clausos & incuruatos etiam quando incedit, timens ne contra terram lædantur, nisi quando vult accipere prædam, quia tunc ipsas optimè extendit. Sic verè multi sunt quorum manus & vngues sunt semper clausæ per parcitatem, nisi forte quando accipiunt prædam .i. quādo recipiūt beneficia ab alijs, tunc enim optimè sciunt extendere manus suas. Beneficia enim tam Dei quam proximorum gratanter recipiūt, sed nullū penitus restituūt. Cōtra quos Sene. epistola. 83. Errat qui bñficiū libētius accipit q̄ reddit, hilarior. n. debet esse q soluit, q̄ q mutuat. Exporrigēs ergo .i. extēsè porrigēs vñ psa. Extēdit ma. su. in retri. Et Lu. 24. Accipiēs Panē fregit & porrige. illis. Quia si tu dicas ꝙ quia vides te multa beneficia alijs contulisse, & tamen ex nullo te commodum reportasse, attende rogo te sententiam Senec. dicentis in prædicta epistola. Post malam inquit segetem serēdum est, nā quicquid perierat infœlicis soli assidua sterilitate, vnius anni restituit vbertas. Post naufragium maria tentantur naui. cuius rei euentus incertus est, sæpe tētandus est. Nam vt alibi dicit Senec. Collecta perdenda sunt, vt semel bene ponas. Vnum autem charissimi, est in ista materia attendendum quod dicit quidā sapiens qui dicitur Simonides, sicut dicit Sene. in prouer. Petitum enim fuit ab ipso, quid erat in mundo quod facilius senescebat, qui respondit ꝙ beneficiū. Quia breuiter charissimi, apud ingratos beneficia recepta statim senescunt, id est statim dantur obliuioni. Ipsi enim videntur bibisse de vno fonte qui est in Æthiopia qui inducit obliuionem secūdum Isid. Et istud pro certo nō debet esse, quia homo q recipit beneficium, ipsum semper debet per gratiarum actionem recognoscere, & sine obliuione iugiter memorari. quia sicut dicit Hiero. Optima beneficiorum custos est confessio. Ideò pulchre loquitur Senec. lib. 2. de benefi. Hæc inquit inter duos beneficij lex est, vt alter statim obliuiscatur dati, alter autem nunquam obliuiscatur accepti. beneficium taceat qui dedit, narret qui accepit. Patet ergo charissimi, ꝙ in beneficio alteri conferendo debet concomitari facultas, charitas, largitas, necessitas, claritas. ideò bene dicitur. Ante mortem benefac amico tuo, & secundum vires tuas exporrigens da pauperi. Pro omni ergo conclusione dicatur illud Senec. lib. de benefi. ꝙ illud beneficium pulchrum est, quod nulla dilatione est suspensum, nullis præcibus redemptum, nullis meritis comparatum. Hæc ergo iā dicta de beneficijs humanis sufficiūt. ¶ De beneficijs autem diuinis vide in titulis suis, s. vbi Christi natiuitas, Christi aduentus, Christi passio, & sic de alijs.

Beneplacitum.

Componitur de bene & placeo, ces. Et est propriè loquendo be- A
neplacitum idem quod amor, complacentia, acceptabilitas, & bona voluntas alicuius personæ erga aliquam rem. vnde psalmo. Beneplacitum est do. su. ti. eum &c. & econuerso de peccatoribus Ecclesi. 34. Non sunt beneplacitę subsannationes iniustorum. Vide de bene & de placere. de complacere. de amore Dei &c.

Benignitas.

Idem est quod māsuetudo, beneuolētia, mititas & lenitas, & potest dici be- A
nignitas à bonus & ignis quasi bona igneitas. & videtur esse illa virtus quæ iracundiæ opponitur, & est virtus animi qua hominis mens est trāquilla, mitis, pacifica erga omnes. ¶ Nota ergo ꝙ ad hominem inter cetera animalia magis pertinet ꝙ sit benignus, quia secundum philosophum homo est animal mansuetum naturaliter. Vide ergo de benignitate hominis infra vbi clementia pietas & mansuetudo. quia. n. paucissimæ sunt auctoritates de isto vocabulo, iō dimitto. ¶ De benignitate autem Dei nota quòd ista apparet

In peruersorum conuersione
In peccatorum redemptione
In æternorum collatione.

Primo dico qđ apparet in peruersorum conuersione.

uersione. vnde Roma. 1. Benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit. Sicut enim pater benigniter se habet ad filium castigandum & corrigẽdum, sic Deus ad peccatorem. 4. Regum. 25. Locutus est eis benignè rex. ¶ Secundò apparet in peccatorum redẽptione, ipse enim factus est sicut agnus benignissimus pro salute hominum immolatus, nullum lędens, cunctis proficiens, omnibus benigniter rñdens. vnde ad Titum. 3. Apparuit benignitas & humanitas saluatoris nostri Dei. Sicut enim Leo est animal erga hominem placidũ & benignũ, quia hominem non nisi in magna famę comedit, prostratis mulieribus & paruulis parcere consueuit, sic Deus erga humanum genus est benignus, quia semper consueuit parcere, & misericorditer indulgere illis qui sunt mulieres per pietatem, qui sunt prostrati per paupertatem, qui sunt paruuli per humilitatẽ. ¶ Tertiò apparet Dei benignitas in præmiorum collatione. vnde in psalm. Benedices coronæ anni benignitatis tuæ, & campi tui replebun. vber. &c. Breuiter ista materia abundat in auctoritatibus & figuris & vocabulis, ideò qui voluerit exempla de benignitate videat in alijs titulis, vt dictum est.

A **Beniamin.** Fuit minor filius Iacob, quem peperit sibi Rachel, & interpretatur filius virtutis, filius dextræ, siue filius asininus, siue filius dierum, aut filius amaritudinis. Talis pro certo Beniamin est quilibet vir perfectus, & maximè talis fuit beatus Paulus, qui fuit de Tribu beniamin, sicut ipse dicit Ph. 3. Iste dum est in vita ista, debet esse filius amaritudinis per contritionem. Filius asininus per onerum tribulationem & supportationem. Filius virtutis per omnium bonorum operum executionem. Et sic in alia vita fiet filius dexteræ per æternæ prosperitatis adeptionem. Et sic fiet filius dierum per æternæ vitæ diuturnam durationem ¶ Et nota qđ beniamin fuit iunior filiorum, & ideò à Iacob præcipuè diligebatur, & fratribus ad labores exeuntibus beniamin domi retinebatur, sicut dicitur Gen. 42. scyphus etiã Ioseph in sacco beniamin est inuentus, sicut dicitur Gen. 44. In mensa etiam fratrem Ioseph & filiorum Iacob, pars beniamin quinquies ceteris erat maior. Beniamin enim erat frater Ioseph vterinus, & ideò de cibarijs mensæ suæ pinguiorem portionem quam alijs sibi dedit. Item beniamin minor & iunior, signat personas humiles & benignas, & maximè viros perfectos & contemplatiuos, quia semper erga patrem suum Deum in domo Paradisi per contemplationem morantur, dũ fratres sui. i. viri actiui ad labores mundanos exterius occupantur. vnde in psal. Ibi beniamin adolescentulus in mentis excessu. Istam auctoritatem vide si vis diuisam & prosecutam in themate de sancto Ioanne euangelista. In sacco etiam talium. i. in corde & conscientia humilium facilius inuenitur scyphus Ioseph. i. scientia diuina quæ inebriat auditores. In mensa etiam æternæ gloriæ tales habebunt pinguiorem portionem, iuxta illud Iosuæ. 18. Sors prima filiorum beniamin Et ideò ratio est, quia pro certo Ioseph. i. Christus tales beniamin. i. tales personas humiles, fratres reputat vterinos, qa. s. Christus fuit humillimus, & ideò omnes humiles reputat fratres suos, & de bonis mensę Paradisi abundantius eis donat, ipsosque ceteris magis amat. vnde Geñ. 43. Attollens oculos suos, vidit beniamin fratrem suum vterinum. Vel dic qđ Ioseph signat mundi prælatos iudices & magistros, qui fratribus suis vterinis. i. parentibus carnalibus & amicis qnãquam sint Beniamin, id est ceteris & iuniores & ignorantiores, de mensa tamen sua. i. de bonis ecclesiæ solent eis abundantius dare quam alijs antiquioribus & prouectis. vnde Abdic. ca. vnico. Beniamin possidebit galaad. Beniamin. n. quanuis esset vltimus in ordine mensę, maiorem tamẽ accepit portionem quam præcedentes. Sic verè illi qui in mẽsa ecclesiæ sunt vltimi. s. pauperes & humiles, quãdo verus Ioseph id est Christus venit distribuere bona sua. s. in iudicio, maiorẽ partem gloriæ obtinebunt quam illi qui ipsos in magnis honoribus nunc præcedunt. Vel dic ꝙ in mundo illi quandoque pinguius beneficiantur & promouentur, qui in mensa vltimi sedent. i. qui minus ceteris reputabantur, & de quibus minus sperabatur. Ecclesi. 11. Insuspicabilis portabit diadema. ¶ Si vis accipere in malo, dic ꝙ beniamin qui interpretatur filius amaritudinis & filius asininus, signat peccatorẽ, qui semper in hoc mundo habet amaritudinem peccati, & in futuro habebit amaritudinem inferni, qui ad modum asini tardus est per pigritiam carnalem. Et sic beniamin maiorem portionẽ habuit de cibis Ioseph quã alij fratres sui. Sic verè mali plus habent vt communiter de bonis huius mundi quam viri iusti & boni. vnde psalm. Ecce ipsi pec. & abun. in se. obti. diui. In sacco etiam talium inuenitur scyphus Ioseph scilicet mundi ebrietas atque gula &c.

Bestia. Nota ꝙ bestia dupliciter accipitur in scriptura A . s. in bono significato, & in malo. In bono significato per bestiam potest intelligi vir perfectus. quia sicut videmus ꝙ bestia naturaliter viget in naturalibus virtutibus, sicut patet, quia quædam bestiæ sunt magnæ prouidẽtiæ ad aggregandum, sicut est Ericius & formica, aliæ sunt magnę industrię ad venandum, sicut sunt aranee, alię sunt magnæ sagacitatis ad odorandum sicut canis, quædam magnę discretionis ad speculandum sicut lynx & caprea, quædam magnę disciplinæ ad domesticandum vt elephas, sic verè viri perfecti possunt dici bestiæ, quia sibi prouidẽt in futurum per discretionem, prædam bonorum æternorum cautè venantur & acquirunt per bonam operationem, futuram suauitatem odorãtur per deuotionem, futura etiam gaudia & tormenta. s. clarè speculantur per contemplationem & considerationem, faciliter etiam domesticantur per obiectam subiectionem & per moralem conuersionem. vnde Iudith. 11. Bestiæ terræ obtemperant illi. Et ideò tales dicuntur bestiæ, quasi bene scię, quia scilicet sunt in pluribus bene sciẽtes & discernentes. Ideò de talibus potest dici illud Esai. 13. Glorificabit me bestia agri, Dracones & strutiones. Sicut enim omnes bestiæ fętus suos diligunt, ipsosque pro viribus defendũt, & multis nocumentis & periculis pro eis se exponunt, illę etiam de vna specie se inuicem diligunt, & naturaliter sibi parcunt, nec vt communiter sese deuorant vel occidunt, sic pro certo boni viri illos de specie sua. s. parentes cognatos socios & vicinos debẽt diligere, nec alter alteri debent quoquo modo nocere. Iob. 5. c. Bestiæ terrę pacificę erunt tibi. sed potius se inuicem adiuuare, iuxta illud Gala. 6. Alter alterius onera portate &c. Filios etiam suos. i. subditos debent si sint prælati diligere & fouere, & pro posse defendere, & pro ipsis periculum non timere. Et sic nota quod tales bestiæ

Habent vnitatem
Habent charitatem
Habent bonitatem
Habent firmitatem.

De vnitate pacifica talium dicit Iob. 5 Bestię terræ pacificę erũt tibi. de charitate verò dicitur Oseæ. 2. c. Percutiam fędus cũ bestia agri. de bonitate verò dicitur Baruch. 6. Bestiæ meliores illis. De firmitate & fortitudine dicitur prouerb. 30. Leo fortissimus bestiarum, & ad nullius pauebit occursum. & sic tales erunt illę bestiæ de quibus dicitur Mar. 1. Erat Iesus cũ bestijs, & Angeli ministrabant ei. ¶ Sed adhuc dico ꝙ bestia in scriptura accipitur in malo significato, & sic per bestiam quandoque intelligitur diabolus, quandoque peccator. Bestiæ enim dicuntur secundum Isid. omnia animalia potestati hominum non subiecta. & dicuntur bestiæ, à vastando, quia. s. segetes deuorant atque vastant, animalia etiam innocentia deuorant & manducant, sic verè diabolus potest dici bestia à vastando, quia cum sit hominibus contrarius, non subiectus, omnia bona ipsorum non cessat pro viribus deuastare, & ipsos quantum potest spiritualiter deuorare. Gener. 37. Bestia deuorauit Ioseph. Et nota quòd quattuor proprietates habent bestiæ,

Odiunt humanam vtilitatem
Procurant humanam damnositatem
Exercent mentalem crudelitatem
Abhorrent moralem benignitatem.

Sic pro certo diabolus vtilitatẽ hominum non diligit, quia. s. ipse inuidet humanę naturæ quã videt per gratiam posse ascendere in cœlum, vnde ipse corruit per peccatum. Et ideò iste est illa bestia Dan. 7. quæ habebat dentes & vngues ferreos, & deuorabat & comminuebat, & reliqua pedibus conculcabat. ¶ Item iste damnositatem humanam procurat. Nam sicut omnes bestiæ semper habent aliquas armaturas quibus possint hominibus vim inferre, propter quæ periculosę sunt & timendę, sicut aper dẽtes, ceruus cornua, Leo vngues, serpens venenum, sic verè charissimi, demones habent contra hoies ꝓprias armaturas, . i. diuersos nocendi modos. Armati sunt cornibus superbiæ, & austeritatis dentibus, & vnguibus crudelitatis, veneno malitiæ & calliditatis. Et idẽ isti merito sunt timendi & summopere præcauendi, quia semper parati sunt nocumenta facere & trahere homines in peccatum,

catum, vt ipsos comedere valeát p tormentú. vnde Sap. 16. A
multitudine bestiarú exterminati sunt. & Deu. 32 Dentes be
stiarum immittam in eos &c. Et nota quod à talibus bestijs,

Liberantur beati
Deuorantur damnati
Superantur infecti
Molestantur perfecti.

Dico q à talibus beati liberantur. vnde Iob. 5. Bestiá terræ nó formida
bis. Et de Paradiso dicitur Esa. 35. Ibi non erit Leo nec bestia
mala. Et Ezech. 34. Cessare faciam bestias malas. ¶ Item isti
damnati deuorantur. vnde Ezechi. 39.. Bestijs terræ dedi te
ad deuorandú. ¶ Item infecti superátur scilicet fragiles & vo
luptuosi. vnde Ezech. 5. cap. Mittam in vos famem & bestias
pessimas. ¶ Ité ab istis bestijs perfecti molestantur. vnde Apo
ca. 17. dicitur q mulier quæ sedebat super bestiam coccineá,
erat ebria sanguine martyrum Iesu &c. Compara diabolum
diuersis bestijs. Et vide in moralitatibus Et si vis figuras, vide
Dan. 7. Apoca 13. & 17. in opusculo quod feci. ¶ Sed tertio
dico q per bestiam possunt intelligi peccatores. Circa quod
notandum q per bestias secundum septem conditiones quæ
eis insunt, possunt intelligi septem genera hominú peccato-
rum. Bestiæ enim naturaliter sunt indomitæ, immundę, ocio-
sę, voraces, tenaces, crudeles, & in noctę plus quam in die có
gaudentes. Sic verè charissimi, mundi peccatores sunt indo-
miti per superbiam, immundi per luxuriam, sunt ociosi per
accidiam, sunt voraces per gastrimargiam, sunt tenaces & ra
paces per auaritiam, sunt crudeles per iracúdiam, sunt in no
B cte. i. in tribulatione aliorum gaudentes per inuidiam. ¶ Pri-
mò ergo peccatores comparantur bestijs, quia sunt indomi-
ti per superbiam. Nam sicut bestiæ indomitę nullius viribus
sunt subiectę, & elatę sunt & vagabundę, sic verè superbi, in-
domiti & obstinati, nullius prælati viribus volút per obedié
tiam subiugari, sed elatè & superbè sicut bestiæ volunt per se
culum diuagari. vnde tales figurantur in illa bestia Danie. 7.
de qua dicit. Prima bestia quasi Leena, & alas habebat Aqui-
lę. Vbi nota q superbi pleni sunt ambitione, quia semper vo-
lunt esse primi. Prima inquit. Amant enim primos recubitus
in mensis, & primas Cathedras in synagoga, & vocari ab ho
minibus rabi. Item vacui sunt discretione, quia dicuntur be-
stia. Vnde isti sunt de illis qui habent characterem bestię in
frontibus suis. Apoca. 16, Bestiæ enim dicuntur peccatores,
quia in futuris non meditantur, sed in præsentibus delectan-
tur. Isti pleni sunt crudelitate, quia sicut Leena, in hoc. s. q est
animal crudelissimum, maximè quando habet catulos, sic. n.
& sunt superbi, potissimè quando habent filios, quia. s. pro ip
sis nutriendis & ditandis non cessant rapere & prædari. Vn-
de. Esa. 30. Ex eis Leena & Leo & regulus volans. Ité isti ple-
ni sunt pompositate, quia. s. habent alas quasi aquila. Aquila
enim signat superbos, qui alis vanitatis & pompositatis effe-
runtur. Ezech. 17. Aquila grandis venit ad libanum &c. Et
sic patet q per bestiam intelliguntur superbi & ambitiosi. Et
si vis compara eos in speciali Apro vel Leoni &c. De tali er-
go bestia potest dici illud. 4. Reg. 14. Indignatione bestiæ sal
tus conculcauerunt carduum. Solent enim superbi faciliter
indignari, & per ipsos carduus, id est pauperes conculcari.
C Isti sunt ergo bestiæ saltus. s. superbi & præsumptuosi. ¶ Se-
cundò dico q per bestiam designantur carnales & luxuriosi,
nam sicut bestiæ naturaliter sunt immundę & in immundis
antris & cubilibus requiescunt, sunt etiam vt communiter li
bidinosę, & luxuriæ actibus occupatę, sic etiam luxuriosi im
mundi sunt atque fœdi, & in actibus & societatibus vilibus
& immúdis præ ceteris delectantur. vnde Ecclesia. 3. Dixi de
filijs hominum vt probaret eos Deus, & vt ostenderet simi-
les esse bestijs. Heu Deus quot tales bestiæ habitant hodie in
ecclesia sancta Dei. Ideò lamentatur Sophonias sub figura ni
niuę ciuitatis dicens Sopho. 2. Quomodo factum est in deser
tum cubile bestiæ? Et nota quòd luxuriosi sunt bestiæ quæ
volunt viuere in

Iucunditate
Societate
Obscuritate.

In iucunditate dico, quia sicut bestię sunt petulantes & lasciuę & maximè quando sunt satiatę,
sic luxuriosi. vnde Iob. 40. Omnes bestiæ agri ludent ibi. Ité
isti volunt viuere in societate. Tales enim diligunt more be-
stiarum societatem sibi similium peccatorum. vnde Esai. 13.
Requiescent ibi bestiæ, & implebuntur domus eorum Dra-
conibus. & habitabunt ibi strutiones, & pilosi saltabunt ibi,
& respondebunt vlulę in ędibus eius, & syrenę in delubris volu-
ptatis. Vide supra de Babylone. Item volunt viuere in obscu
ritate quia. s. sicut bestiæ libentius vadunt de nocte quam de
die, & in obscuris etiam locis, antris & abditis commorantur:
sic luxuriosi in obscuritate & caligine, in antris & latibulis id
est in secretis locis volunt facere facta sua, similes vrso qui
quando vult facere illum actum, quátum potest à visibus ho-
minis se abscondit. Ideò dicitur Iob. 24. Oculus adulteri ob-
seruat caliginem. Ideo de talibus bestijs dicitur in psal. Posui
sti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes be-
stiæ siluę. quia silua dicitur à silendo secundum Isido. eo q in
silua fit silétiú propter hominú rarú accessum. ad denotádum
q tales sua malè facta volunt sileri, taceri, & cœlari. Bestię igi
tur sunt immundi & luxuriosi. ¶ Tertiò dico q per bestias de D
signantur pigrescétes & ociosi vel desidiosi. Nam sicut bestię
nullo bono exercitio occupantur, sic homines pigri nullis bo
nis exercentur. Similes limaci, quod est animal pigerrimum
&c. Ideò de talibus dicitur ad Titum. 1. Cretéses semper mé
daces, malę bestiæ, ventris pigri. ¶ Quartò dico q per bestias E
intelliguntur voraces & delitiosi, quia sicut bestiæ brutali ap
petitu feruntur in cibum, nec vllo modo se sciunt per tempe
rationé refrenare, sic gulosi brutaliter & intemperatè & sine
moderamine rationis, in cibos & potus superfluos efferuntur
Isti enim sunt bestiæ quæ non cessant deuorare. vnde Hiere.
12. Venite congregamini omnes bestiæ terræ, properate ad
deuorandú. Sic verè sicut istę bestiæ non cessant alias bestias
. s. pisces & carnes superflue deuorare; ita isti etiam nunc ab
alijs. s. à motibus & desiderijs carnalibus infestantur. Ezech.
23. Qui in agro est, bestijs tradetur ad deuorandum. Et finali
ter isti deuorabunt ab alijs bestijs s. à demonibus in inferno.
vnde. Ezech. 32. Saturabo de te vniuersas bestias terræ. Sunt
igitur bestiæ voraces gulosi delitiosi. Compara eos si vis cani
vel Leoni, qui quandoque tam superflue sumunt cibum, q ne
cesse est eos totum euomere &c. Applica bene contra ebrio-
sos. ¶ Quintò dico q per bestiam intelliguntur inuidi & ma F
litiosi. Bestiæ enim vt communiter magis gaudét in tenebris
quam in luce, & de nocte non de die quærunt victum suum.
Bestiæ etiam carnibus crudis vescuntur. Et reuera tales be-
stiæ sunt inuidi, quia in nocte. i. in tempore aduersitatis alio-
rum isti gaudent & consolantur. In die autem alienę prospe-
ritatis ipsi fugiunt & contristantur. vnde illud supradictum
psal. Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt
omnes bestiæ siluę. Ortus est sol, & congregatę sunt, & in cu-
bilibus suis collocabútur. In nocte enim. i. in aduersitate alio
rum, bestiæ. i. inuidi transeunt, & saliunt, & lętantur. Quádo
autem sol prosperitatis oritur alijs tunc præ tristitia in cubili
bus abscondútur. Tales bestię sunt similes vni bestiæ dictę ca
toblepa, quæ est in Ægypto iuxta fontem nigrin, q est apud
hesperios Æthiopes, vt plerique existimauere nisi caput, quę
tantę est venenositatis, q quicquid ipsa videt, vel quicquid ip
sam in facie respicit, continuo expirat, & ideò saluti hominú
natura prouidit, q ipsa bestia semper portat caput ad terram
inclinatum, habet enim corpus iners & caput valde graue.
Recte charissimi tales bestiæ sunt inuidi, quia verè visus eo-
rum alijs est venenum, quicquid enim vident in alijs prospe-
rum, si possunt destruunt & corrumpunt. Caput enim ad ter
ram inclinatum portant, quia. s. bona aliorum circunspicere
nunquam audent. Nam vt dicit. Senec. quot sunt bona feliciú
tot sunt supplicia inuidorum. Istę enim sunt tales bestiæ si-
cut loquitur. Sap. 11. vbi dicitur q potens erat Deus immitte-
re in aduersarios ignotas bestias, vaporem ignis spirátes, aut
odorem fumi proferentes, aut horrendas scintillas ab oculis
emittentes. Vbi nota q inuidi dicuntur ignotę bestiæ, per fal-
lacem cauillationem. Ignem spirantes, per malorum consi-
liorum machinationem. Fumum proferenets per bonę famæ
aliorum denigrationem. Scintillas ab oculis, per aliorum tri
stem & nociuam circunspectionem, emittentes. Et ideò bene
describitur inuidia in lib. Ouid. Meta. 2. fabula. 12. vbi dicit
q inuidia habebat faciem macram, vultum pallidum, visum
obliquum, dentes liuidos pectus felleum, linguam veneno-
sam, risum paruum, somnum nullum, vigiliam multam, cural
infinitam, domus eius sub terra erat, sole carebat, frigore al-
gebat, lucem non habebat carnes vipereas comedebat: Hæc
Ouidius quamuis metrice. Et dicitur ibidem q hæc inuidia
inuasit quandam filiam regis quæ dicebatur aglauros, & ip-
sam tantum verberauit & veneno suo taliter infecit q eam in
nigrum lapidem commutauit. Et hoc pro tanto dicitur, quia
inuidi

inuidi quando insurgunt cōtra aliquem, ipsum per falsas ma-
chinationes & accusationes taliter inficiunt, ꝙ ipsum lapidē
nigrū.i.pauperem & sine valore efficiūt. Et illi sunt vt com-
muniter contra bonos magis inuidi qui ceteris minus valēt.
vnde figuraliter dicitur Apocal.11.ꝙ bestia quæ ascendit de
abysso faciebat bellum contra sanctos. quia verè in quodam
collegio patria vel religione illi qui de abysso.i. de vili & infi
mo statu veniūt, bellis inuidijs & malitijs suis bonos ceteris
G plus affligunt. Sunt igitur bestiæ inuidi & malitiosi. ¶ Sextò
dico ꝙ per bestias intelliguntur iracundi & litigiosi. Sicut.n.
videmus ꝙ bestiæ naturaliter sunt crudeles, & ad percutien-
dum mordendum vel lædendum faciliter concitātur, sic ira-
cūdi faciliter & modica occasione ad iram & vindictam mo
uentur, & ad iniuriam alijs inferendam. vnde.2.Macha.4. Ni
hil dignum habebat sacerdotio animus crudelis tyranni, fe-
ræ bestiæ iram gerēs &c. Cōpara eos si vis Apro, quod est ani
mal iracundum, intantum ꝙ ardore vindictæ in venatoris gla
H dium se infigit. Sunt igitur bestiæ iracundi & litigiosi. ¶ Septi
mò dico ꝙ comparantur bestijs auari, ambitiosi. Sicut enim
bestiæ sunt rapacis conditionis, quia.s.semper insidiantur vt
rapiant & prædentur, sicut dicitur de Leone in psal. Insidia-
tur quasi Leo in spelūca sua, insidiatur vt rapiat. sunt etiā be-
stiæ tenacis naturæ, quia non libēter communicant vna alijs
prædam suam, sicut patet de vrso, qui nullo modo patitur præ
dam suam nec cibum suum sibi auferri, sicut etiam patet de
Lupo, qui prædam suam alijs non diuidit sed abscōdit, sic ve-
rè charissimi, auari sunt vt communiter rapaces & tenaces.
Rapaces dico in acquirendo, & tenaces in custodiēdo, quod
etiam vngues bestiarum figurant, qui communiter sunt cur-
ui & acuti. acuti vt rapiant, curui vt retineant. Nam sicut vi-
demus ꝙ bestiæ sunt immoderati & quasi insatiabilis appeti
tus, sic verè auari nunquam possunt diuitijs satiari. Vnde isti
sunt sicut Hydropicus, qui.s.semper sitit. Iuxta illud Iohel.
1. Bestia agri quasi area sitiens. Et in psal. Potabunt omnes be
stiæ agri, expectabunt onagri in siti sua. Sic igitur patet ꝙ per
bestias intelliguntur auari & ambitiosi, iracundi & litigiosi,
inuidi & malitiosi, voraces & delitiosi, accidiosi, & desidiosi,
carnales & luxuriosi, superbi & præsumptuosi. Ideò breuiter
de talibus bestijs potest dici illud Soph.2. In medio eius gre
ges omnes bestiæ gentium. ¶ Sed adhuc nota quòd per be-
stiam potest intelligi Christus. Omnis enim bestia vt com-
muniter mirabiliter diligit fœtus suos. Sic Christus mirabi-
liter diligit homines quos creauit. Sapi.11. Diligis enim om-
nia quæ sunt quoniam tua sunt. Et sicut bestiæ quanquam fe-
ræ, tamen quandoque efficiuntur domesticæ & mansuetæ, ma
ximè quando primo capiuntur & incatenantur &c.

A **Bibere.** Nota ꝙ bibere multipliciter accipi
tur. Accipitur enim spiritualiter. 1.
Corin.10. Bibebant autem omnes de spirituali cō
sequente eos petra. Petra autem erat Christus.
Item accipitur materialiter. vt Exodi.32. Sedit
populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere. Spiri-
tualiter autem accipitur multipliciter.s. in bono & in malo.
In bono accipitur multipliciter. quia quādoque homo bibit
per deuotionem, quandoq; p scripturæ lectionem, quandoq;
per gratiæ receptionem, quādoque per gloriæ æternæ acqui
sitionem, quandoque per tribulationem, quādoque per com-
punctionem. vnde Cant.5. Comedite amici mei & bibite. Itē
accipitur in malo, & sic per bibere intelligitur incorporatio
multorum peccatorū & vitiorum. quia sicut dicitur Iob.15.
Homo abominabilis & inutilis est qui bibit aquam iniquita-
tem. ¶ Dicamus ergo primo ꝙ bibere idem est quod attrahe-
re, haurire, incorporare. Et sic per bibere intelligitur bono-
rum spiritualium acquisitio. Sicut enim ille qui bibit, illud ꝙ
est exterius, intus attrahit & sibi incorporat & iungit, sic ho
mo bona spiritualia debet bibere, attrahere, & haurire, & ip
sa sibi incorporare & vnire. Et ideò de spirituali potatione po
B test dici illud Can.5. Comedi fauum meum cum melle meo,
bibi vinum cum lacte meo. ¶ Nota igitur in ista auctoritate
ꝙ boni bibunt tria genera potuum vtilium & bonorum. Bi-
bunt enim spiritalem suauitatem Mel. Temporalem aduersi-
tatem. vinum. Æternalem fœlicitatem. Lac. ¶ Dico igitur cha
rissimi ꝙ boni bibunt in hac vita spiritalē suauitatem, & ista
significatur per mel Cum melle inquit meo. Mel enim quod
est dulce & delectatiuum, medicinale & mundificatiuum, nu
tritiuum & impinguatiuum, signat potum gratiæ & deuotio
nis scripturæ & scientiæ & lectionis, quem pro certo homo
debet bibere per orationem & diligentis studij occupationē.
Et hoc quia talis potus delectat contemplantes, medicatur
ægrotantes, nutrit esurientes, impinguat spiritualiter maciē
tos. Ideò de melle deuotionis & lectionis & de eius potu spi
rituali dr̄ Deut.32. Cōstituit eū super excelsam terram vt co
mederet fructus agrorum, vt sugeret mel de Petra, oleumq;
de saxo durissimo. Iste enim potus dicitur fructus agrorum,
quia nutrit & impinguat. Dicitur mel, q̄a placet & delectat,
Dicitur oleum, quia illuminat. Istum potum ergo debemus
bibere. vnde cuilibet dicit̄ illud Ruth.2. Bibe aquas de qui-
bus pueri bibunt. Pueri.n.i. viri puri & sancti bibunt aquas,
.s. lectionis & deuotionis. Et ideò istæ potissimè sunt biben
dæ. quia sicut dicitur in psal. Iste est calix in manu domini vi
ni meri. Dicit Plinius. ꝙ apes non bibunt vt communiter ni-
si aquam puram & claram. Nam si apes in aqua aliqua sterco
ra sua eiecerint, ex ipsa amplius nunquā bibent. Sic verè cha
rissimi, pueri, id est viri sancti aquam claram & puram diui-
næ gratiæ & scripturæ bibere debent. Nam aquā in qua sunt
feces & stercora, id est scientiam & prosperitatem mundanā.
debent sancti viri fugere & cauere. vnde Proue.5. Bibe aquā
de cisterna tua, & fluenta putei tui. Et bene dicit tua, quia
aquæ istæ sunt virtutes, quæ propriè sunt nostræ. Aliæ autem
aquæ.s. mundi & fortunæ bona non sunt nostra, quia secundū
Sene. in epistola quadam. nihil nostrum est quod aliūdè eue-
nit. Nota de Biante prieneo philosopho qui post captiuitatē
& bonorum omnium iacturam, & domus & vrbis ruinam, læ
tus erat dicens se nihil suum amisisse, & qd̄ omnia sua secum
habebat.s. virtutes. Iste enim non biberat aquam alienam,
sed propriam, nec aquam turbidam, immo claram. Quod est
contra multos similes equis, qui aquam turbidam prædiligūt
& si clara fuerit, cum pedibus eam turbant. Sic verè mundi
sapientes plus diligunt aquam turbidam mundanæ scientiæ,
quam aquam claram diuinæ scripturæ, ipsamque per fallaciā
& cautelas non cessant continuè conturbare. quod potest al-
legari contra malos Theologos, qui aquam diuinæ scripturæ,
quæ de se clara est atq; pura, per suas falsas expositiones per-
turbant. vnde Eze.34. Cum aquam purissimam bibebatis, re
liqua pedibus vestris turbabatis, & oues meæ quæ conturba
tæ pedibus vestris fuerant, hæc bibebant. Oues enim.i. simpli
ces aqua sacræ scripturæ potantur, quæ si turbata, id est cor-
rupte exposita fuerit, moriuntur. Ideò reprehenduntur tales
Hiere.2. Quid tibi vis super via Ægypti, vt bibas aquam tur
bidam? Non sic ergo boni, quia verè isti bibūt suauitatem spi
ritualem, & potissimè isti delectantur in gustu & potu san-
guinis Iesu Christi. Nam sicut Leo delectatur bibere, sanguī
nem & de eo recreatur & nutritur, sicut etiā Leopardus san-
guine simiæ bibito ab infirmitate curat̄, sic verè vir deuotus
tunc delectatur & sanatur, quando per compassionē & deuo
tionem Christi & martyrum suorum sanguine imbibitur &
potatur. vnde Num.23. Non accubabit Leo donec rapuerit
prædā suam, & occisorum sanguinem bibat. Ideò dicit Chri-
stus Ioan.6. Qui bibit sanguinem meum, habet vitam æter-
nam. Veruntamen caueatur de isto potu ne indebitè suma-
tur. Quia verè iste est sicut liquor vnius arboris vel herbæ
quæ dicitur ferula, quæ hominū est medicina, murenis tamen
seu lampredis ipsam bibentibus est mors. Sic corpus & san-
guis Christi bibētibus bonis est vita, mors peccatori, quia si-
cut dicitur. 1. Corint.11. Qui bibit calicem domini indignè,
reus erit mortis. Bibunt ergo iusti suauitatem spiritualem.
¶ Secundò dico ꝙ boni bibunt in hoc mundo aduersitatem C
temporalem. Et hoc ostēditur cum dicitur Vinum, quia per
vinum quod vulneribus infusum inuenitur acre & mordax,
quod etiam bibitum soporem inducit, mentem turbat, forti-
tudinem tollit, intelligitur mundi aduersitas, quæ mordicat
& affligit, & corpus debilitat atque turbat. Vnde de tali vino
dicitur Esa.24. Cessauit gaudium tympanorum, quieuit so-
nitus lætantium, conticuit dulcedo citharæ cum cantico. Non
bibet vinum, amara erit potio bibentibus illam. Tale enim vi
num, id est mundi tribulationem bibit in mundo Christus.
vnde dicitur Matthæ.27. Dabant ei bibere vinum cum felle
mixtum. Tale vinum offert Christus amicis suis. Marci.10.
Calicem quidem meum bibetis. Istud vinum cum spe spi-
ritualis lætitiæ est bibendum. vnde Ecclesiast.9. Comede in
lætitia Panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum. Et no
ta ꝙ vinum tribulationum abhorrent delitiosi, diligunt per-
fecti

fecti, & virtuosi, affectant iucundi & gaudiosi. De isto ergo vino non curant delitiosi. Matth. 27. Et cum gustasset, noluit bibere. dicentes illud Matth. 26. Pater si fieri potest, transeat à me calix iste. Istud vinum diligunt perfecti & virtuosi. Iudith. 12. Bibebant vinum cum iucunditate Marc. 10. Calicẽ quidem meum bibetis. Istud vinum diligunt viri iucundi, & gaudiosi. vnde in ps. In me psallebant qui bibebant vinum.
D Bibunt igitur in hoc mundo aduersitatem temporalẽ. ¶ Tertiò dico q boni bibent fœlicitatem æternalem, quia vere de potu mundanæ tribulationis peruenitur ad potũ æternæ consolationis. vnde. De torrente in via bibit, propterea exaltabit caput. Et alibi. Calix meus inebrians quam præclarus est. Et iste potus æternæ volupeatis ostenditur cum dicitur lac. Cum lacte meo inquit. Nam per lac quod est dulcissimum, intelligitur dulcedo illius æternæ voluptatis. vnde Esai. 55. Sumite absque vlla commutatione vinum. & lac. Ideò de tali potatione põt exponi illud Eze. 25. Ipsi comedent fruges tuas. & ipsi bibent lac tuum. Et est sciendum q iste potus est potus

Charitatis
Volupeatis
Vnitatis
Dignitatis
Æquitatis.

Potus dico charitatis. Iõ dicitur Cant. 5. Comedite amici mei, & bibite, & inebriamini, charissimi. Item est potus voluptatis. vnde ps. Torrente voluptatis tuæ potabis eos. Et ideò propter voluptatem iste allicit affectum. Eccl. 24. Qui bibunt me, adhuc sitient. Item iste est potus vnitatis prouer. 9. Comedite amici mei, & bibite. Item iste est potus dignitatis, quia scilicet iste potus sumitur in mensa summi Imperatoris cum Rege & Regina paradisi. In mensa dico. vnde Luc. 22. Vt edatis & bibatis super mensam meam. Cum Rege dico. vnde Hester. 1. illi qui inuitati erant ad festum regis, bibebant omneis aureis poculis. Cum Regina etiam. i. cum beata Virgine. vnde Hester 7. Intrauit, itaque Rex & Amon ad conuiuium vt biberent vinum cum Regina. Et sic igitur est potus dignitatis. Item iste est potus æquitatis, quia scilicet quilibet æque & proportionaliter secundum merita ipsum bibit. vnde Dan. 5. dicitur q in conuiuio Balthasar vnusquisque secundum suam ætatem bibebat. Ideò potest dicere quilibet beatus illud ps. Dominus pars hæreditatis meæ & calicis mei. Et ideò de lacte isto potest exponi illud Iudicum. 4. vbi dicitur q Iahel aperuit vtrem lactis, & dedit bibere Zizaræ. Iahel interpretatur ascendens, & significat Christum, quia tenera beatis in patria vtrem lactis aperit, inquantum æternæ voluptatis abundantiam eis donat. Patet ergo quòd boni bibunt potum æternæ consolationis, potum externæ tribulationis, potum internæ inspirationis. i. gratiæ & deuotionis, scripturæ & lectionis. Et sic patet q est multiplex potus bonus. ¶ Sed adhuc est notandum q bibere accipitur in malo multipliciter. Est. n. Bibere.

E

Prosperitatis
Iniquitatis
Pœnalitatis.

Primus potus est delectabilis, sed periculosus. Secundus est delectabilis & opprobriosus. Tertius est contristabilis & laboriosus.

¶ Dicamus ergo q primus malus potus est prosperitas mundialis.
A Iste enim est potus laxatiuus, submersiuus, inuenenatiuus, & consopitiuus. Laxatiuus dico, similis succo vnius arboris, quæ dicitur Taxus, qui ita laxat bibentem quòd ipsum interficit. Sic prosperitas ita hominem laxat & eneruat p malã desideria ad delectabilia mundi, quòd ipsum interficit per diuersa peccata. Vnde iste est potus laxatiuus Sedechiæ quem bibit in præsentia Regis Babylonis, sicut dicitur in historia Scholastica, per quem potum in præsentia omnium ignominiosè laxatus est. Vnde Hiere. 25. Bibite & inebriamini & vomite. ¶ Item dico iste est potus submersiuus quia sicut ille q submergitur, ex nimio potu vias spirituum includente suffocatur, sic homo qui est in prosperitate, tantum haurit, & bibit, acquirit & attrahit de aqua diuitiarum & delitiarum, q in illis per malas complacentias & per diuersa vitia suffocatur. Istud potissimè pertinet ad gulosos, qui in vinis, & potibus submerguntur. vnde Dan. 14. Nonne vides quanta comedat & bibat omni die? Item iste est potus consopitiuus, quia sicut venenum Aspidis facit hominem qui eum bibit obdormire, & dormiendo mori, sic mundi prosperitas suos bibitores, amatores, & possessores facit in vitijs obdormire, & per mortem æternam finaliter interire. Figura ad hoc de Iahel, Iudicum. 4. quæ Zizaræ sitienti aperuit vtrem lactis, & dedit ei bibere, qui cum statim obdormiret, infixit clauum tabernaculi in temporibus eius, & mortuus est. Sic verè dum Iahel. i. diabolus homini diuitiarum sitibundo aperit vtrem lactis. i. dulcedinem prosperitatis, ipseq; ipsam imbuit & imbibit, statim pro certo conuertit se ad dormiendum, idest ad se in delitijs delectandum, & à bonis operibus tepescendum. Esa. 51. Calicem soporis bibisti. & tunc subito venit Iahel. i. diabolus qui clauum mortis in eo infingit, & ipsum per mortem æternam affligit. Istum enim potum mundanæ prosperitatis sequitur vt communiter mors infernalis acerbitatis, & etiam periculum temporalis aduersitatis. vnde Iob. 1. Et cũ filij & filiæ Iob comederent, & biberent vinum in domo fratris sui primogeniti, venit ventus subito à regione deserti qui oppressit eos. Iob charissimi signat Deum patrem, primogenitus frater noster est lucifer, qui dicitur primogenitus, quia vt dicitur Iob. 40. ipse est principium viarũ Dei, dr frater noster, quia ab eodem patre Deo creati sumus. Malachiæ. 2. Pr vnus est omnium nostrum domus eius dr mundus & mundana prosperitas. Et ideò ab apostolo iste dr Deus huius seculi, & à Christo dr princeps mundi. Io. 14. Sæpe ergo accidit, q cum filij Iob. i. christiani bibunt vinum mundanæ prosperitatis in domo fratris sui. i. in mundo, venit quandoq; fortis ventus aduersitatis qui ipsos temporaliter & æternaliter obruit & occidit. Ideò dr Luc 12. Cum ceperit seruus malus comedere, bibere, & inebriari, veniet dominus illius hora qua non sperat, & partem eius ponet cum infidelibus. Est ergo potus consopitiuus Abac. 2. Bibe tu ergo & cõsopire, inebriet te calix dexteræ domini. ¶ Item est potus venenatus. Aiam. n. per diuersa peccata venenat & corrumpit. Et hoc quandoq; per luxuria. Ezec. 23. Calicẽ sororis tuæ bibes profundum & latum & bibes illum & epotabis vsq; ad fæces. Itẽ quandoq; per auaritiam. Vñ Iob. 5. Bibant sitientes diuitias eius. Et Esa. 29. Sõniat sitiens q bibat, & cũ expergefactus fuerit, lassus adhuc sitiet. Auari. n. quanto plus bibunt de aqua prosperitatis, tãto magis sitiunt & ardescunt. vnde Ioan. 4. Qui biberit ex aqua hac, sitiet iterum. Item inuenenat per iracundiam. vnde Hiere. 25. Bibent & turbabuntur & insanient. Et iste calix potest vocari calix Babylonis, de quo Hierem. 51. Calix aureus Babylon in manu Domini, de ipso biberunt gentes, & ideò commotæ sunt. Iste enim calix aureus, scilicet splendor mundanæ prosperitatis, facit moueri ad multa vitia, & peccata suos potatores & possessores. Veruntamen potum huius calicis non debent diligere viri perfecti, sicut bene figuratum est in Rechabitis. Hierem. 35. qui de calice vini, quod eis porrexit Hieremias, bibere noluerunt, sed ad mandatum patris abstinentiam seruauerunt, & ideò ceteris pereuntibus, saluari à Domino meruerunt, sicut dicitur ibidem. A
Iste est ergo charissimi, primus malus potus, scilicet prosperitas mundialis. ¶ Secundus malus potus est. iniquitatis criminalis, & istum potum bibunt generaliter peccatores. F
Psalm. Fæx eius non est exinanita, bibent omnes peccatores terræ. Iste est potus illius fontis qui est in Æthiopia, cuius aqua bibita facit bibentem obliuiosum, quia scilicet, aqua, & fons peccati quando hominem inebriat, Deum, & eius mandata, propriam etiam vilitatem, mortem, iudicij, & inferni pœnalitatem facit obliuisci, Prouerbior. 21. Bibant & obliuiscantur egestatis suæ. Ista est aqua maledictionis quam bibens adultera dirumpebatur vterus eius, sicut dicitur Numer. quinto. quia scilicet, anima quæ adulteratur cum carne, mundo, & Diabolo per peccatum, quando aquã iniquitatis bibit, tunc vterus cordis sui per superbiam intumescit, & finaliter per mortem æternam rumpitur, atque perit. Isti enim sunt qui non dormiunt, nisi malefecerint; qui comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt. Prouerbio. quarto. Ideò Iob. 15. dicitur. Qui bibit quasi aquam iniquitatem. Potus enim peccati mortalis figuratur in calice Pharaonis, de quo dicitur Genes. 40. quòd de vite habente tres propagines, erumpebant gemmæ, veniebant flores & vuæ, ex quibus exprimebat vinũ in calicem Pharaonis. Pharao ẽ diabolus, cui' calix est pctm, vitis ẽ aia, cuius tres propagines signãt tres potentias. ab his igĩ exeũt gẽmæ malarũ suggestionũ, flores delectationũ, vuæ malorum consensuũ & volitionũ, quæ tandẽ in calicẽ peccati mortalis exprimunt per actus malarũ operationũ. Et sic Pharao diabolus lætificatur per complacentiam in complemento talium actionum. Iste est ergo potus iniquitatis criminalis. ¶ Tertius malus potus est aduersitas infernalis. Iste est po- G

B tus damnationis qoo Deus inebriat peccatores. vnde Hiere. 18. Inebriate eum calice iræ Domini. Et ideò de tali potu dicitur in ps. Igois, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, pars calicis eorum. Iob. 21. De furore omnipotentis bibent. Sicut enim ebrietas aufert sensum & motum, sic damnatio æterna & acerbitas tormentorum aufert ab ipsis damnatis sensum, idest vsum rationis, motum, idest actum virtutis, & operationis. Vode isti sunt sicot Delphinus. de quo dicit Plinius quòd quando fit tonitruum, ita fit stupefactus, quòd efficitur quasi ebrius, & cadit in profundum maris, & tunc à piscatoribus faciliter capitur. Sic verè peccatores, quando fiet judicium, vbi Christus terribiliter tonabit, tunc Delphinos idest peccatores vino furoris sui inebriabit, & sic ad profundum inferni cadent, & in perpetuæ damnationis retibus se inooluent. Ideo de isto potu dicitur Hiere. 25. Bibite, & inebriamini, & vomite & cadite, neq; surgatis à facie gladij quē ego mittam inter vos. Vbi nota q damnati

Cęcantur errore. Et inebriamini
Damnantur horror. Vomite
Priuantur vigore. Cadite
Ligantur tenore. Neq; surgatis
Turbantur terrore. A facie inquit gladij.

Et breuiter de isto potu intelligit illud Apo. 16. Sāgoinē dedisti eis bibere, idest vilitatem & infectionem & Esa. 37. Bibát vrinam equorum suorum. Ideò de tali potu dicitur in ps. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, pars calicis eorum. Et concluditur Apocalip. 14. Quia adorauit bestiā, & accepit imaginem eius, bibet de vino iræ Dei. Iste est ergo triplex malus potus. s.

Potus infernalium tormentorum
Criminalium peccatorum
Et temporalium gaudiorum.

Et sic dico q bibere accipitur spiritualiter multis modis. ¶ Sed adhuc dico q bibere accipitur materialiter. Circa quod nota q temperatè est bibendum. Exemplum de Elephāte qui potatus inuaditur à Dracone, alias non, sic diabolus libentius tentat hominem qui multum bibit. Ideò consulitur, Eccle. 31. Si bibas illud. s. vinum moderatè, eris sobrius. & Ezech. 4. Aquam tuam in mensura bibes. Nam quando excessiuè bibitur, tunc exinde detractio, lasciuia, & secretorum reuelatio, necnon & luxuria generatur. Exemplum de Loth cui filiæ dederunt bibere vinum, & inebriatus commisit incestum. Gene. 19. &c. Vide de abstinentia, de ebrietate, & de vino. Ideò benè dicitur Esa. 5. Veh qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendom ebrietatem. Et hæc de bibere sufficiant.

A **Bethel.** Interpretatur domus Dei. Et signat paradisū, ecclesiam, vel religionem, quæ pro certo est, domus & habitaculum summi Dei. In isto .o. loco dormiuit Iacob quando vidit scalam. In isto loco luctatus est cum Angelo Oseę. 12 In Bethel inuenit angelum. In isto loco ædificauit altare domino fundens oleum desuper. Gene. 35. Ad denotandum q in isto loco debemus dormire per contemplationem. Scalam. i. viam ad cœlestia videre per discretionem. Angelum inuenire, i. spiritualem conuersationem vel angelicam congregationem. Altare ędificare per orationem. Oleum fundere per compassionem. Ideò consulitur cuilibet Genes. 35. Ascende in Bethel & habita ibi. ¶ Vbi nota q iste locos est locus Dignitatis & excellentiæ. Ascende. Vbertatis & opulentiæ. Bethel. i. domus Dei. Firmitatis & confidentiæ, ideò dicitur. Habita ibi. ¶ Primo igitur dico q iste est locus sublimitatis. Ideò dicitur Can. 2. Similis est ¶ Capræ super montes Bethel. Item iste est locus auctoritatis, quia est domus Dei. Baruc. 3. O Israel quàm magna est domus Dei, & ingens locus possessionis eius. Bethel inquit. vñ de Iacob dicitur q ipse tetēdit tabernaculum suum ab Occidente habens Bethel. Gene. 12. Item iste est locus securitatis. ideo dicitur. Habita ibi. Gene. 35. Venite ascendamus in Bethel. &c. Vide auctoritatem istam diuisam & prosecutam, supra vel infra. ti. de Ascendere vel securitas. ¶ Et nota adhuc si vis, q per Bethel vbi fuit locus idololatriæ, pōt intelligi mūdus, vbi est locus vitiorū omnium. vñ. Amos. 4. Venite in Bethel, impiè agire. &c.

A **Bethleem.** Interpretatur domus panis, & significat paradisum, vbi est panis æternæ satietatis, vel etiam vbi est panis gratiæ, & sanctitatis, vel scripturam vbi est panis doctrinæ & veritatis. Et ista domus panis est in qua Dei filius

A Maria Parturitur
A Pastoribus inuenitur
A Regibus adoratur
Ab Angelis prædicatur.

Sicut dicitur Luc. 2. c. Ista est Bethleē de cuius fonte & cisterna bibere desiderabat Dauid, sicut dicitur. 1. Parallp. 11. Quia verè charissimi Dauid manu fortis, idest quilibet vir perfectus summè debet desiderare fontem, idest gloriam æternam, quæ est in Bethleem, idest in Paradiso, vel fontem gratiæ, & deuotionis, quæ est in Bethleem, idest in Ecclesia vel religione, vel fontem scientiæ, & lectionis, quæ est in Bethleem, idest in sacra scriptura. Et ideò simos de illis fortibus qui irruperunt per exercitum Philistinorum, & hauserunt aquam de ista cisterna. Et sic de quolibet dicet illud 1. Reg. 16. Venit Samuel in Bethleem, & admirati sunt seniores.

Is. Istud aduer. Bis, signat multiplicationē, iterationem, profectum, perseuerantiam & augmentationem. Et nota, q potest accipi in bono & in malo. In booo dico q per Bis intelligitur iterata operatio, vt quando homo nō est contentus semel facere bonum, nisi etiam iteret & augmentet. Et hoc potest intelligi quantum ad gratiam in præsenti, & quantum ad gloriam in futuro. Est enim in India vna insula Fauonij spiritu saluberrima, quæ dicitur crapo. vnde ibi secundum Plinium est æstas bis in anno. Et ibi etiam arbores bis in anno fructificant fructus suos. Sic verè charissimi, boni debent bis fructificare, & froctus bonorū operum, non semel, immo bis & pluries producere, & sic bis habebont ęstatem scilicet ęstatem gratiæ in præsenti, & æstatem gloriæ in futuro. Figurantur in Coccoo bis tincto qui ponebatur in veste Aaron. quia scilicet illi qui in bis tincto. idest igne & ardore charitatis, scilicet hic & in futuro tinguntur. Christi vestęs efficiuntur. Dicat ergo quilibet iustus illud Lucæ. 18. Ieiuno bis in sabbato. &c. ¶ Item accipitur iterata castigatio. Cuprum enim de prima fusione non potest esse purū nec bene aptum, immo oportet q iterum refundatur. Sic homo durus & obstinatus, & in malis consuetudinibus induratus, per vnam correctiooem & coctionē non potest bene mutari, corrigi, & conuerti, immo necesse esse eam bis, & pluries iterari. Ideò dicitur Exod. 17. & nome. 20. q Moyses percussit virga bis silicem antequam exiret aqua, quia. s. necesse est q lapidei peccatores pluries percutiantur antequam aqua lachrymarum, possit exire. ¶ Iterum per istud bis intelligitur. iterata peccatorum damnatio. Prima quę fit per culpam, secunda per pœnam. Prima quæ fit per tribulationem pręsentem, secunda per futuram. Vnde isti sunt de quibus dicit Iudas in canonica sua. Arbores autumnales infructuosæ, bis mortuæ, fluctus feri maris, dispumantes suas confusiones. Bis enim mortui dicuntur peccatores, per culpam & per cōsuetudinem, vel per mortē corporis & per mortē aiæ. &c. vñ Eccl. 21. Quasi Rumphea bis acuta oīs iniquitas. ¶ Iterū per bis intelligitur iterata inconstantiū conditio. qui similes sunt virbio, qui bis fuit vir ſm fabulas, quia isti nunquam perseuerant in vno, contra illud Eccl. 32. Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum &c. Et hæc sufficiant de Bis. A

Bini. Nota q numerus binarius potest significare in bono & in malo. Nota ergo q est A

Binarium internum
Binarium superorum
Binarium externum
Binarium æternum.

Primum est binarium, duplicis charitatis, qđ. s. interius homo in mente debet figere. Teste. n. Pl. vbi loquitur de prodigijs, quandoqne dum sacrificia fiebant, reperta sunt in vna hostia bina corda. Sic vere quicunque Deo sacrificat, & offert, bina corda, idest duplicis charitatis amorem habere tenetur, sicut figuraliter dicitur. 2. Paralipo. 4. In columnis templi bini ordines malogranatorum singulis retiaculis iungebantur. ¶ Secundum est binarium bonæ societatis. Nam sicut dicit Plin. illi qui seminant seu plantant palmas, semper consueuerunt bina semina plantare. Illi etiam qui ligant boues, semper consueuerunt binos & binos ligare. Ad denotandum quòd illi qui sunt palma per vireotē honestatem, qui sunt Boues per benignitatem & pietatē semper esse debent bini per mutuam coniunctionem, & charitatem. vnde dicitur de Christo. Luc. 10. quòd ipse designauit alios septuagintaduos discipulos, & misit illos binos, & binos ante faciem suam. Et ista combinatio charitatis figurata est Genes. 6. vbi Dominus præcepit Noe, quòd de auibus & animalibus binos & binos indocat in arcam, vt

possint

possint viuere, quia verè tam in animalibus quam in auibus, i. tam in secularibus quam in religiosis, tam in actiuis quam in contemplatiuis, tam in laicis quam in clericis, illi soli in arca ecclesiæ per gratiam possunt viuere, qui se sciunt per concordiæ vinculum combinare. Ideò Exod. 26. dicitur. Binæ bases singulis tabulis supponentur. ¶ Tertium est binarium malorum vnitaris, qui in hoc mundo contra bonos per peruersam concordiam binantur. vnde de animalibus immundis bina in arca posita sunt, de mundis verò septena, sicut dr̃ Gen. 6. ¶ Quartum est binarium supernę claritatis. s. bina stola gloriæ paradisi, corporis & animæ. vnde Gen. 45. dicitur ꝙ Ioseph dedit singulis fratribus binas stolas. ¶ Item dico, quòd binarius numerus, quandoque signat in malo. Et sic potest significare

Diuisionem.	Numerus enim binarius ē primus qui recedit ab vnitate. Et ideò à Boethio in Arithmetica sua iste dicitur
Discordiam.	
Odium.	
Dissensionem.	

numerus infamis. ad denotandum ꝙ illi ab vnitate concordiæ per discordiam & per odium & diuisionem recedunt, qui apud Deum & homines sunt infames. Vnde de tali binaria diuisione potest dici illud Ezech. 41. In duobus ostijs ex vtraq; parte bina erant ostiola

A **Byssus.** Byssus est indumentum purissimum, seu pannus albus & mundus, factus de lino Ægyptiaco, sm̃ Isido. & Pli. Et dicitur byssus à candore, quia Byssus Græcè, candor dicitur latinè. Et iste vt cõiter in scriptura signat nitorem castitatis, innocentiæ, & puritatis. Ideo de bona anima vel bona persona dicitur Prouer. 31. Byssus & purpura indumentum eius. Et nota ꝙ de bysso innocentiæ & puritatis dicuntur esse facta in scriptura plurima ornamenta circa tabernaculum fœderis & ministros. De bysso .n. facta sunt funes vittæ, & cinctoria vela, tyara, & tentoria, vestes, cortinæ, & opertoria. Sic verè carissimi, byssus innocentiæ, & castitatis est vitta, funis, & cinctorium temperantiæ, quo. s. homo stringitur, cingitur, & ligatur, ne defluat in peccatum. Est etiam velum, tyara, & tentorium excellentiæ, quia. s. magna est excellentia spiritalis homini quòd sit innocens atq; castus Est etiam vestis cortina & opertorium apparentiæ. Byssus. n. castitatis est honestior apparentia quæ sit in homine. Est igitur innocentia seu castitas, Byssus

Temperantiæ & parcitatis.	Est dico Byssus temperantiæ qua omnes superfluitates & vitia restrin
Excellentiæ & dignitatis.	
Apparentiæ & honestatis.	

guntur. Et iõ castitas est funis & illud cinctoriũ de quo Ezec. 16. Cinxi te bysso, calceaui te hyacintho. Figura ad hoc Exo. 28. vbi præcipitur Moysi ꝙ tunicam Aaron sacerdotis stringeret bysso. Quia verè tunica carnis nostræ, maximè clericorum & sacerdotum, semper debet esse stricta ligata & cincta, bysso purissime castitans. ¶ Secundò castitas est byssus excellentiæ & dignitatis. Ideò dr̃ ꝙ sacerdotes filij Aaron habuerũt Tyaras byssinas in capitibus suis. Exod. 28. Tyara. n. est signum dignitatis, & byssus est signum castitatis. ad denotandum ꝙ dignitas sacerdotis semper debet habere annexam castitatem. In cuius rei signum Episcopi moderni vestimentis & mitris lineis & byssinis vtuntur in multis officijs ecclesiæ. Figura ad hoc Ezech. 27. vbi loquitur vni excellenti ciuitati, s. Tyro sub metaphora nauis, per quam potest ecclesia designari. vbi dicitur quòd byssus varia de Ægypto texta est tibi in velum. Castitas enim dicitur byssus varia propter apparētiæ decorem. dicitur de Ægypto, quæ est Regio calida, & interpretatur angustia, propter pœnitentiæ feruorem. Dicitur esse velum nauis Ecclesiæ, propter excellentiæ honorem. Nam sicut velum in altiori ponitur loco, & per velum nauis ad portum ducitur, sic castitas in Ecclesia altior & excellentior ceteris virtutibus reputatur, & per ipsam homo ad portum salutis à vento & flatu sancti Spiritus dirigitur & portatur. ¶ Tertiò dico, quòd innocentia & castitas est byssus apparentiæ, & honestans. byssinum enim, vt dicitur Apocalip. 19. iustificationes sanctorum sunt. vnde Genes. 41. Vestiuit eum stola byssina, scilicet Pharao Ioseph. Et tale vestimentum castæ apparentiæ debent habere ecclesiastici. Figura Apocalyp. 19. vbi dicitur quòd exercitus cœlorum, qui sequebantur sedentem in equo albo, erant vestiti byssino albo & mundo. Quia verè charissimi, exercitus, & congregatio virorum ecclesiasticorum debent Regem suum Christum sedentem in equo albissimę carnis, sequi per imitationem, & habere byssinum vestimentum. id est castam & mundam conuersationem. Ideò dicitur Prouerbior. 31. byssus & purpura indumentum eius. Sed verè istud vestimentum habent quandoq; hypocritæ exterius, sed ipsi carent camisia interius, quia. s. habent castitatem in apparentia, nõ in conscientia, sicut erat diues epulo qui induebatur purpura, & bysso, & epulabatur quotidie splendidè. Luc. 16. Et sic patet ꝙ castitas & innocentia concomitantur & quodammodo inducunt apparentem honestatem, excellentem dignitatem, restringentem parcitatem. ¶ Nota si vis, ꝙ per byssum albissimum & purissimũ intelligitur candor æternæ gloriæ, quæ est vestis & tegimen beatorum. Vñ de aĩa beata dr̃ Apo. 19. Venerunt nuptiæ agni, & eius vxor parauit se, & datũ est ei vt cooperiæ se byssino splendenti & candido. Vide supra, vbi accipere, vbi inuenies auctoritatem. Ista sunt quæ accipere debetis, byssos & pilos caprarum.

Bitumen. Bitumen est terra tenax, argillosa & glutinosa, ad conglutinandum & ligandum, A naues multum apta. Et signat in bono & in malo. Vnde dic ꝙ bitumen, gratiæ & charitatis designat vnguentum. Carnalis societatis denotat cementum, mundanæ cupiditatis innuit talentum. ¶ Dico ergo quòd bitumen in bono signat gratiam, & charitatem, quæ habent coniungere & ligare per concordiæ vnitatem. Figura Genes. 6. vbi Noe præcipitur quòd arcam liniat bitumine intrinsecus. quia. s. arca ecclesiæ vel animæ debet esse linita interius bitumine charitatis, & exterius bitumine dulcis claritatis, ne ibidem intret aqua iniquitatis. Et tali bitumine linita est fiscella Moysi. Exod. 2. in qua positus infantulus nunquam in fluuio est submersus. Quia verè charissimi, si fiscella cordis nostri charitatis bitumine sit linita, nunquam aqua volupatis & mundanæ prosperitatis, quãquam in ipsa ponamur, per peccatum, & damnationem nos submerget ¶ Item dico quòd bitumen in malo signat carnalitatem & volupatem, quæ ad modum bituminis attrahit, atque ligat. quod patet de carnalibus, & luxuriosis, qui ex quo isto bitumine sunt liniti, sic in ipso per malas consuetudines alligantur, quòd amplius exire non possunt. Istud est. n. bitumen Asphalti, qui secundum Solinum & Isido. ligat indissolubiliter & attrahit & vrit, quia scilicet, luxuria vrit per malas affectiones, attrahit per malas delectationes, & ligat per malas consuetudines & occasiones. Et ideò istud est vnũ periculum maris, quod dicitur Bitalassus secundum Isidor. quod est locus bituminis in fundo maris, in quo dum nauis, impingit, ita fortiter arrestatur, quòd citius frangitur quam euadat. Sic dicitur de naui vbi erat Paulus Act. 27. Cum incidissemus inquit in Bitalassum, impegimus nauem. Et dicitur ibi quòd ipsa nauis fracta est & destructa. Sic verè charissimi, peccatum carnale ita fortiter ligat & tenet nauem, idest hominem in eum impingentem, quòd quasi perpetuo nõ potest euadere, immo per mortem facilius frangitur, quàm de tali bitumine liberetur. Ideò de tali bitumine dicitur Genes. 14. quòd ibi erat vallis syluestris, quæ habebat puteos A multos bituminis. Vallis ista est mundus, vbi pro certo sunt, putei bituminis, idest luxuriosi. quia sicut dicitur, Prouerb. 22. puteus profundus os alienę. Et Ecclesiastic. 7. dicitur de mala muliere quòd vincula sunt manus eius &c. Item dico, quòd bitumen signat cupiditatem. Bitumen enim quod dicitur Naphtha, more sulphuris nutrit ignem, & ipsum rapit, etiam à longinquo. sic mundi bona ignem cupiditatis accendunt, & mentes more bituminis alligant & stringunt. Vnde de Gigantibus, idest de diuitibus dicitur Genes. 11. quòd ipsi habuerunt lateres pro saxis, & bitumen pro cemento, in constructione turris Babylonis, quia scilicet diuites huius mundi in constructione turris idest altitudinis status sui vtuntur lateribus saxeis, idest crudelitate & duritia, & bitumine tenaci, idest cupiditate, & auaritia. Patet igitur quòd est bitumen charitatis, & concordiæ, & est bitumen voluptatis, & carnalitatis. &c.

Biuium. Nota quod Biuium secundum Isido. libr. 15. cap. vltimo, est locus duarum viarum quarum vna vadit ad dexteram, alia ad sinistram. Et est locus periculosus, & dubiosus. Periculosus dico, quia ibi bonis insidiantur latrones, & ibi etiam sedent meretrices, & lenones. Ambiguosus etiam est locus, quia scilicet ibidem de duabus vijs homo nescit, quæ est eligen-

da, ita ꝙ homo quandoq; dum credit eligere tutiorem, eligit periculosiorem. Et ideo in Biuijs solent cruces, imagines & lapides poni & erigi, vt dum homo ipsas sequitur, in itinere dirigatur. Iste locus signat mundum seu etiam vitam istam. quia vere hic est locus duarum viarum, i. duorũ statuum principalium, prima, quæ vadit ad dexteram, est via beatorum, quæ tendit ad dexteram prosperitatis æternæ. Secunda est malorum, quæ tendit ad sinistram aduersitatis inferni. Iste est locus ergo periculosus, quia vere latrones infernales. i. demones, & meretrices. i. peccatores carnales ibidem insidiantur, Figura de Thamar quæ operta pallio sedebat in Biuio, & sic decepit Iudam, qui cum vellet illam propter adulterium cõburere ostendit Arrabonem, & dimissa est. Sic mundi peccatores maximè vsurarij qui in Biuio huius mundi sedent, & quiescunt, taliter pallio cautelarum se inuoluerunt, quòd à Iuda, idest à prælatis ipsos comburere & corrigere volentibus non læduntur, sed ab eis oblatis Arrabonibus, idest, donis & muneribus liberantur. Ezech. 21. Stetit rex Babylonis in Biuio. Et ideò in isto Biuio sunt cruces, & imagines, idest viri boni & iusti, qui carnem suam crucifigunt cum vitijs & cum concupiscentijs, vt ipsos sequendo, & imitando homo à salutis itinera non diuertat. vnde Marci. 11. Inuenerunt pullum ligatum ante Ianuam foris in Biuio. Vbi nota quòd sancti viri qui in huius mundi Biuio dantur alijs in exemplum, dicuntur inueniri per fidelitatem, quia scilicet, fideles viri bene inueniuntur in necessitatibus. Dicuntur etiam pulli per benignitatem. Dicuntur etiam esse ligari per diuinorum mandatorum afflictionem. Dicuntur esse ante ianuam paradisi per exemplarem viæ moralis & spiritualis ostẽ-
B sionem. ¶ Vel dic quòd Biuium signat mortem, in qua sunt duæ viæ, scilicet dextera & bona quæ vadit ad paradisum, sinistra & mala, quæ tendit ad infernum. Et ideò iste est locus periculosus propter latrones infernales, qui tunc animæ insidiantur. Est etiam locus dubiosus, quia scilicet incertum est per quam istarum viarum anima ducetur. Et ideò necesse est quòd cruci scilicet Christi, per compassionem, & imaginibus, scilicet sanctorum per deuotionem homo principaliter innitatur, vt per viam rectam ad Paradisi hospitium deducatur. &c. Sicut enim videmus, quando duo homines sunt in via & sequitur eos canis, non potest sciri, cuius canis sit vsque ad Biuium, sed tunc viris ab inuicem recedentibus, canis magistrum suum sequitur siue ad dexterã, siue ad sinistram, & sic cognoscitur cuius erat, sic vere in via vitæ nunquam potest de cane, idest de homine sciri cuius sit, scilicet Dei vel diaboli, sed quando ad Biuium mortis peruenerit, tunc sequitur dominum suum. s. Deum ad dexteram, si sit bonus, vel diabolum ad sinistram si sit malus. Illum sequitur ad paradisum vt perpetuo gaudeat. Istum sequitur ad infernum vt in æternum doleat, vt dicat illud Iob. 23. Vestigia eius secutus est pes meus, viam eius custodiui, & non declinaui ex ea.

Landiri. Nota quod Blãdiri idem est quod applaudere, allicere, attrahere, & ad præbendum consensum super aliquo, verbis, & nutibus incitare. Et signat in bono

A Consolationem
Affabilitatem
Iucunditatem
Gratiarum actionem
Et ad aliquid faciendũ bonã inductioné.
Ad regratiandum
Deus ad alliciendum
Malus ad decipiendum.

Nota ergo ꝙ est triplex blandimẽtum, scilicet iusti, Dei, & impij. Blãditur ergo iustus. Primo dico quòd blanditur iustus ad regratiandum. Exemplum de Cane, qui blanditur domino suo vt accipiat panem. De Tigride, quæ secundum Plini. illi qui catulum suum extraxerat, vultu, & cauda blandiebatur. Ad denotandum quòd domino nostro, scilicet Deo, qui Catulum nostrum, idest animam de infernali souea liberauit, debemus deuotè blandiri, regratiari & applaudere, & ipsum ad panem æternæ gloriæ concedendum verbis deuotè orationis, nutibus bonæ operationis, totis affectibus inuitare. Quod etiam debet esse de nostris erga benefactores nostros, & amicos, quia eis debemus blandiri, & regratiari, & in tribulationibus eos consolari. Vnde Hester 15. dicitur quòd Assuerus sustentans, Hester vlnis suis, & verbis blandiebatur. Prælati etiam & prædicatores debent peccatores blandiendo allicere, & consolationem tribulatis præbere. vnde Iudi. 19. da muliere fugitina dicitur, ꝙ vir suus secutus est eam, volens ei reconciliari, atque blandiri & secum ducere. ¶ Secundò dico, ꝙ blanditur Deus ad alliciendum. Accipitur enim blandiri pro diuina benignitate & consolatione qua Deus blanditur homini, sua beneficia conferendo, vt ipsum lætificet & confortet. Exemplũ de matre quæ puero blanditur postquam eum verberauit, vt ipsum pacificet. Exemplum etiam de nutrice, quæ paruulo ploranti blanditur. Sic vere Deus blanditur homini post tribulationes conferendo consolationes, quia ipse est qui post tempestatem tranquillum facit. Thobiæ. 3. Vnde Esa. 66. Gloriam gentium sugetis, ad vbera potabimini, & super genua blandientur vobis. ¶ Tertiò dico quòd blanditur malus ad decipiendum. Et hoc potissime faciunt proditores & adulatores. Proditores dico similes Scorpioni, qui facie blanditur cauda vero pungit. quia proditor in facie, idest in apparentia blandirer alloquitur, amare se fingit & obsequitur, qui tamen in cauda à parte retro. i. in absentia pungere lędere machinare & nocere pęnitus nunquam cessat. vnde Ecclesiasti. 12. In labijs suis indulcat inimicus & in corde suo insidiatur tibi, vt subuertat te in foueam. Sic blandiebatur vxor Sansoni Iudicum. 14. Blandire inquit viro tuo & suade vt indicet tibi quid significet problema. Item blandiuntur adulatores; A
similes cani qui blanditur melius vestito. Sic isti magis diuitibus blandiuntur. vt Tho. 11. vbi dicitur quod canis Thobiæ blandimento caudę suæ gaudebat. Vnde de blandis adulatoribus dicitur Prouer. 29. Qui blandis fictisq; sermonibus loquitur amico suo, rete extendit ante pedes eius. Istud etiam patet in luxuriosis qui in blandiendo decipiunt auditores. Sicut dicitur de mala muliere Prouer. 7. Quæ procaci vultu blanditur iuueni, & blanditijs labiorum suorum protraxit illum, & sequitur quasi bos ductus ad victimam. Et sic patet quòd triplex est blandimentum, scilicet summi creatoris, iusti viatoris, & vani deceptoris.

Blasphemia. Vida vbi malefacere. Itẽ vida supra, vbi benedicere vbi agitur da benedictione qua benedicit homo Deo in inuectione. Et nota si vis, ꝙ blasphemia nihil aliud est quam iniuriose de Deo loqui, quod vtiq; sub pęna mortis in lege prohibebatur, sicut patet de blasphemo lapidato Leui. 24. Ad quod tamen non aduertunt multi, qui sicut Chelidrix spumam venenosam malorum verborum iurando & blasphemando semper emittunt. Chelidrix enim est Serpens qui semper incedit ore aperto, & semper spumam venenosam diffundit, & signat iniuriosos, & blasphemos, qui contra Deum & homines non cessant ore paruulo spumam iniuriarum & verborum horribilium seminare. vnde de talibus dicitur Esa. 1. Reliquerunt dominũ, blasphemauerunt sanctum Israel. alienati sunt retrorsum. & Hiere. 3. Pro verbis pœnitentiæ verbis superbiæ blasphemasti. Contra quos dicit glo. super ps. 68. Grauius peccant & blasphemant sedentem in cęlo, quam qui crucifixerunt ambulantem in solo. &c. Vide de blasphemia in titulis supra dictis vbi detractio, & vbi locutio mala. &c. A

Bonitas. Bonum. Bonum tripliciter accipitur in scriptura. Est. n. bonũ temporale, spirituale, & æternale. Bonum temporale signat mundanam prosperitatem, quæ multa continet bona particularia. s. diuitias, delitias, & honores, scientiam, fortitudinem, pulchritudinem, & potentiam. Et ista sunt communia bonis, & malis. Vnde Matth. 25. dicitur quod paterfamilias vocauit seruos suos & tradidit illis bona sua. Et tamen dicitur ibi, ꝙ quidam istorum seruorum malè istis bonis vtendo tormentum acquisierunt, alij autem bene vtendo gloriam à domino suo adepti fuerunt. ¶ Aliud est bonum spirituale, & istud nihil est quam gratia, virtus, meritum, & perfectio. De quo Eccle. 35. Stabilita sunt bona illius in domino. Et istud bonũ, diuiditur in diuersos titulos. Quia aliud bonum est charitas, aliud castitas, & sic de alijs. vnde ps. Declina à malo, & fac bonum. ¶ Aliud est bonum æternale, & istud nihil aliud est q̃ gloria æterna. vnde in ps. Credo videre bo. do. in. ter. vi. Et Eccle. 39. Bona bonis creata sunt à principio. De bono igitur morali seu spirituali quo efficitur moraliter homo bonus, aliquid primitus differamus. Circa quod primo notandum est, quòd homo debet habere bona omnia quæ habet erga se. Debet enim habere.

Bonam

B Bonam vitam
Bonam viam
Bonam famam
Bonam conscientiam
Bonam efficaciam
Bonam apparentiam.

Habeamus ergo bonitatem vitæ purissimæ. prouer. 16. Initiô bonæ vitæ, facere iustitiam. Secundo babeamus bonitatem viæ rectissimæ. Hie. 7. Bonas facite vias vestras. Et Hiere. 6. Hæc est via bona, ambulate in ea. Tertiò habeamus bonitatem famæ nitidissimæ, quia sm illud Prouer. 15. fama bona impinguat ossa. & Eccle. 7. Melius est nomen bonum quam vnguēta preciosa. Et Eccle. 41. Curam habe de bono noie. Quartò habeam⁹ bonitatem cōscientiæ sanioris. vnde. 1. Thimo. 1. De corde bono & consciētia bona. Quintò habeamus bonitatem efficaciæ plenioris. Matth. 5. Videât opera vestra bona Sextò babeam⁹ bonitatem apparētiæ pulchrioris. 1. Pe. 2. Cōuersationem inter gētes habētes bonam. Vlterius ergo dicamus de bonitate morali. Bonom. n. istud habet subiectum perpetuum. s. aiam rationalem. Et ideò cum ab ipso nō possit auelli nisi per peccatum, quod sm Augu. adeò est volūtarium, q̃ si nō est voluntarium, nō est peccatum, bene sequitur q̃ istud est perpetuè bonum, quia. s. aia nostra nō tollitur nisi voluntas ad hoc inclinetur. Nota ergo q̃ in omni actione naturæ nō impeditæ semper illud quod vtile & bonum est, eligitur, & illud quod malum est, refutatur, sicut patet in corpore vbi natura de cibis eligit & retinet illud quod est purum & bonum, refutat aūt & emittit quod est malum corruptum & impurum. Sic homo illud quod est bonum & vtile ad aiam nutriēdam. s. bona spiritualia debet sibi retinere & acquirere. Illa autem quæ sunt impura & mala. s. vitia & peccata, vel etiam bona temporalia debet fugere & abijcere. Amos. 5. Quærite bonum & nō malū. Si autem tu queris quæ sunt illa bona spiritualia quæ sunt præcipuè vel principaliter eligenda, audi scripturam Micheæ. 6. vbi dicitur. Indicabo tibi homo quid sit bonum, & quid requirat dominus à te. vtiq; facere iudicium, diligere misericordiam, & sollicitè ambulare cum Dño Deo tuo. Quamuis ergo bonum ad modum riuuli diuidatur, ecce tñ quattuor bona particularia quæ à nobis sunt præcipuè eligenda, & eorum opposita fugienda.

Primum est bonum iustitiæ. Facere inquit bonum
Secundum est bonum clementiæ. Diligere misericordiam
Tertium est bonū diligentiæ. Sollicitè inquit ambulare
Quartum est bonum amicitiæ. Cum Deo inquit tuo.

C ¶ Eligat quoq; homo, & maximè ecclesiasticus vel prælatus, bonum iustitiæ & æquitatis. Facere iudicium inquit. Nam sicut illud lignum in ædificijs magis reputatur bonū quod magis est rectum, sic in ædificio ecclesiæ illa vita vel ille act⁹ magis reputandus est vtilis, atque bonus, qui per virtutem iustitiæ plus est rectus. Quod potissimè pertinet ad prælatum, qui debet esse sicut abies, quę est arbor alta, leuis, & recta. Et ideò talis arbor est bona ad malum in nauibus faciendum. Sic verè illi qui habent altitudinem cōtemplatiuæ voluptatis, leuitatem voluntarię paupertatis, rectitudinem iustitiæ & ęquitatis boni debent merito reputari ad hoc q̃ in naui ecclesiæ, vt mali. s. superiores & prælati eriganeur, & q̃ ad dignitatis apicem sublimētur. Ezech. 27. Cedrum de Libano tulerunt vt facerent sibi malum. Sed verè charissimi, Istud bonum nō habent hodie multi, quia. s. multi sunt qui nō sunt iusti, æqui & recti, immo per acceptionem personarum sunt tortuosi & gibbosi, quia. s. semper magis declinant ad vnam partem quam ad aliā & in iudicija & in promotionibus, similes serpenti qui nunq̃ rectè, immo semper tortuosè incedit. Sic isti nunquam seruāt rectitudinem æquitatis, quia. s. semper declināt vel ad dexterā prece, & fauore, vel pretio, iniustè liberādo vel promouēdo, vel ad sinistram crudelitate vel odio iniustè condemnando, vel deprimendo. Isti ergo nō faciunt bonum iustitię. Vnde Micheæ 3. Nunquid nō vestrum est nosse iudicium, qui odio habetis bonum. s. iustitiæ, & diligitis malum? quasi dicat, non. Non sic ergo, sed faciamus iudicium. s. de nobis, nos per pœnitentiam puniēdo, de subditis, ipsos iustè promouendo, vel corrigendo. vt sic dicat quilibet nostrum illud ps. Feci iudicium & iustitiam, &c. quia sicut dicitur Prouerb. 13. Iustis retribuentur bona. Nam sicut dicitur Prouer. 16. Initium bonæ vitæ facere iustitiam, accepta autem est apud Deum magis quam immolare hostias. Habeamus ergo bonum iustitiæ,

D & æquitatis. Facere inquit iudicium. ¶ Secundò habeamus bonum clementiæ & pietatis, quod ostenditur cum dicitur. Diligere misericordiam. Misericordia. n. erga pauperes, est summum bonum, quod secundum apostolum ad omnia valet Sicut. n. videmus q̃ bonum est naturaliter suiipsius communicatiuum, sicut patet de bona arbore, quæ fructus nō cessat emittere bonos, & eos alijs communicare, sic verè bonus homo fructus diuitiarum suarum per misericordiam alijs largitur, & seipsum alijs diffundere, communicare, & tribuere, per pietatis opera semper studet. quia sicut dicitur Ecclesiast. 7. bonum est te sustentare iustum. vnde Matth. 7. Arbor bona bonos fructus facit, & Matth. 12. Bonus homo de bono thesauro suo profert bona. & Prouerb. 14. Misericordia, & veritas præparant bona. Diuites enim de thesauris suis debent pauperibus dare bona & non mala. Quod est contra auaros, qui semper consueuerunt dare sibi bona, & pauperibus deteriora. Contra quos est commune prouerbium, qui sibi nequam est, cui aliquando bonus erit? Isti ergo non habent bonum clementiæ. De malo enim semine, vel de mala arbore semper nascitur malus fructus. Sic isti auari qui mali sunt & pessimi, semper faciunt mala, & crudelia opera, & nunquam misericordiam seu bona. Matth. 7. Non potest arbor bona malos fructus facere, neque arbor mala fructus bonos facere. Habeamus igitur bonum clementiæ & pietatis. Ad hoc enim incitat natura, scriptura, & figura. Natura dico, exemplum de Leone, qui parcit infantibus mulieribus, & prostratis. Quia verè homo debet esse misericors, maximè erga pauperes, impotentes, & erga quoscunque prostratos & depressos. Et ad hoc facit figura de Samaritano. Lucæ. 10. qui appropians fecit misericordiam cum sauciato ipsum ad domum deferendo, & curam eius agendo, & vinū & oleum suis vulneribus infundendo. Sic verè bonus Christianus debet sauciatis & desolatis appropiare per compassionē, curam eorum gerere per diligentiam, & prouisionem, vinum etiam consolationis, & oleum pietatis infundere per beneficiorum largitionem. Ad hoc etiam facit scriptura Matth. 5. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Diligite ergo misericordiam, quia verè misericordiam & veritatem diligit Deus, gratiam & gloriam dabit dominus. Habeamus ergo bonum clementiæ & pietatis. Et hoc est secundum. ¶ Tertiò debemus babere bonum diligentiæ, & sedulitatis. quod ostenditur cum dicitur. Ambulate sollici- E tè. Motus continuus cœli est illud quod magis est nobis vtile seu bonum, quia sm philosophos per motum cœli continuum generantur omnia quæ hic inferius producuntur, nam nisi cœlum moueretur, nihil in mundo viueret vel generaretur. Sic verè charissimi, illud quod est magis vtile in homine, est motus continui exercitij, diligentiæ & laboris. Iste enim seruat à corruptione peccati per gratiam, & facit hominem viuere, & in ipso virtutes & merita generari. quod ostenditur cum dicitur quòd sollicitè debet ambulare. i. diligenter se in bonis operibus exercere. Ezech. 2. Panem suum in sollicitudine comedent. Istud potissimè patet de prælatis, quorum sollicitudo, diligentia seu cura summè est subditis vtilis, atq; bona, vt sunt sicut Simon, qui perambulans ciuitates sollicitudinem gerebat earum, sicut dicitur. 1. Macha. 15. Simus ergo sicut formica quæ de victu quærendo, & procurando, & de re sua publica regenda multum est sollicita & attenta, nunquam enim videtur dormire, sed in suis operibus semper sollicitè circuire. Sic & tu nunquam per pigritiam dormias, sed semper in executione bonorum operum circumeas & discurras. Vade ergo ad Formicam o piger, & considera vias eius, & disce sapientiam. Prouerbior. 6. Nam vt dicitur Hiere. 49 in sollicitudine quiescere non potui. Quod est contra desides seu pigros, qui non sunt similes cœlo per continuum motum, immo videntur terra per continuum statum. Terra. n. immobilis in æternum stat, sicut dicitur Ecclesiasti. 3. Sic isti quantum ad bona opera sunt immobiles, atque pigri. vnde Exod. 15. Fiant immobiles quasi lapis. Non sic, sed habeamus diligentiam executiuam, quia hoc est summum bonum. Vnde quia sicut dicitur Iaco. 4. Scienti bonum facere, & nō facienti, peccatum est illi. Ideò Ephes. 4. dicitur. Laboret operando manibus suis, quod bonum est, vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti. Sollicitè ergo ambulate, vnde Hierem. sexto. Hæc est via bona, ambulate in ea. F Habeamus igitur diligentiam executiuam. ¶ Quartò habeamus aliud bonum. scilicet amicitiam charitatiuam, cum Deo. Ista. n. præpositio cum, signat coniunctionem, societatē amicitiam & charitatem. Sicut. n. filius patrisfamilias quan-

quandiu est in potestate patris & cũ patre, non põt facere conditionem suam deteriorem, arbor quandiu est cũ terra adhærens & coniuncta, semper potest viuere, virere, & fructum facere, infans quãdiu est cum matre, semper ab ipsa defenditur, & docetur, sic homo quandiu est cum Deo per charitatẽ, tandiu non deterioratur per peccatum, & tandiu ab ipso iuuatur & tandiu viuit per deuotionem, viret per conuersationẽ fructificat per operationem. Cum Deo ergo. vnde Gene. 6. Noe vir iustus atq; perfectus fuit, & cum Deo ambulauit. Ideò de illa bona & charitatiua adhæsione loquitur ps. dicens. Mihi autem adhærere Deo bonum est. Habeamus igitur bonum amicitiæ charitatiuæ, bonum diligentiæ executiuę, bonũ clementiæ & pietatis, bonum iustitiæ & æquitatis. Et sic moraliter erimus boni, quando tot bonis moralibus erimus adimpleti. Et sic erimus sicut illa terra de qua dicitur Nume. 14. Terra quam circuiuimus, valde bona est. Hæc ergo de bono morali sufficiant.

A **Bona temporalia.** Nota ꝙ bona temporalia bonis proficiunt, & malos inficiunt, in se deficiunt, & nullis sufficiunt. Primo ergo dico ꝙ ista bona in se sunt defectiua, quia enim sua principia intrinseca sunt corrupta, ideò ista non possunt esse durabilia. Et ista comparantur illi arbori fractæ & incisæ, cui dũ innititur Elephas statim frangitur, & Elephantem cadere facit, & à venatoribus capi. Quia verè bona temporalia sunt in se debilia, & defectiua, ita ꝙ si eis homo per affectum innititur, faciliter pereunt & franguntur, & possessor & dilector eorum in desperationem labitur & in mortem, & à venatore diabolo capitur per peccata. Vnde ista arbor figuratur in baculo arundineo Ægypti, cui dum innitit homo confringitur, & innitentibus humeris laniatur, sicut dicitur Esa. 36. Sic verè bona mũdi dicuntur baculus, propter generalem sustentationem, sed dicuntur arundineus, propter facillimam corruptionem. Dicuntur esse Ægypti, quod interpretatur angustia, propter laborum & sollicitudinum annexionem. Ista igitur dicuntur eis innitentes decipere per sui defectũ, & eos perforare per multum peccatum. Ideò de indurabili fragilitate istorum bonorum dicitur Iob. 21. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferos descendunt. Figura ad hæc Luc. 12. vbi dicitur ꝙ ille diues cuius ager attulit fructus vberrimos, qui dicebat animę suæ, anima multa bona habes reposita in annos plurimos, comede, & bibe. &c. ille mortuus est, & perdidit quicquid habebat. Quia breuiter sicut dicitur Eccl. 10. Omnis potentatus breuis vita. Sunt igitur ista bona in se defectiua. ¶ Secundo sunt malis infectiua. Mandragora. n. quanquam debite sumpta sit medicinalis & bona, immoderatè tamen sumpta naturaliter est nociua, habet enim virtutem congelatiuã, consopitiuam, & mortificatiuam. Facit. n. hominem immoderatè dormire & dum dormit, congelat spiritus & humores, & virtutem mortificat naturalẽ, sicut dicit Platearius & alij auctores. Sic verè bona temporalia bene vtentibus proficiunt, sed malè vtentes inficiunt, quia hominem faciunt dormire & delectari, congaudere & complacere, & dum non aduertit, paulatim congelant ipsum per indeuotionem, & finaliter eũ mortificant per multorum criminum generationem. vnde de talibus bonis dicitur Rom. 7. Quod ergo mihi bonum est, factum est mors. Ista igitur bona malos inficiunt. ¶ Tertiò dico ꝙ ista bona nullis sufficiunt. Rationem. n. assignat Augu. quare homo bonis istis non potest satiari. Dicit ꝙ quia cor humanum capax est Dei, qui est infinitus, ideò nullum bonum finitum potest eum replere. Animam inquit Dei capacem nihil minus Deo replere potest. Ista. n. sunt de natura aceti, ꝙ habet prouocare appetitum, quia. s. ista bona semper generat ardorem habendi. vnde Iob. 30. Expectabam bona, & venerunt mihi mala. Bonum. n. i. sufficientia queritur, & expectatur, & tamen semper malum. s. auaritia generatur. ¶ Sed quartò dico ꝙ ista bona bonis proficiunt. Sicut. n. humor terræ arbori proficit, & hoc quia arbor & ad sui & ramorũ nutrimentum eum mittit, sic bona temporalia & terrena bonis actiuis proficiunt, quia ipsa ad necessitatẽ, non ad superfluitatem accipiunt, & tam ad sui & suorum, & etiam ramorum & pauperum exteriorum adiutoriũ, & nutrimentum ipsa accipiunt & acquirunt. Ideò de talibus bonis dicitur Eccle. 39. Bona bonis creata sunt à principio. Rom. 8. Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Illud. n. idem quod vni nocet, alteri quandoq; proficit. Vnde semen Iusquiani animalibus est mors, quod tñ passeribus est cibus. Sic verè temporalia bona aĩalib᷑ .i. peccatoribus & carnalibus ipsis vti nescientibus est cã mortis æternæ, passeribus aũt & auibus. i. viris discretis & spiritualibus qui eis bene sciunt vti, est cibus, adiutorium, & augmentũ. Eccl. 13. Bona est substantia cui non est peccatum, & nequissima paupertas in ore impij. Sed quæ est ratio quare illud semen quod de se est venenosum, non nocet passeribus. Respondet Auicenna & dicit ꝙ Passer habet strictissimas venas & iõ fumus seminis in ventre recepti non põt ascendere p venas vsq; ad cor ad eũ mortificandũ, cuius tñ cõtrarium est cã contraria in animalibus. Sic verè charissimi, illi qui habẽt strictas venas scientię, sicut viri iusti & scrupulosi, isto semine nõ læduntur, & hoc quia fumus eius. s. amor & affectio istorũ bonorũ temporalium ad cor eorum non attingit, iuxta illud ps. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Cuius tñ contrarium reperitur in animalibus. i. peccatoribus, qui habent venas conscientiæ multum latas, ita ꝙ fumus. i. amor diuitiarum ad cor eorum penetrat, & ipsos per auaritiam mortificat, & obscurat. vnde Eccle. 39. c. Omnia bonis in bonum, sed impijs, & peccatoribus in malum conuertuntur. Et sic patet ꝙ bona temporalia bonis proficiunt, nullis sufficiunt, malos inficiunt, & in se deficiunt, &c.

Bona æterna. Nota ꝙ bona æterna sunt appetenda, propter lucis tutissimam securitatem, propter rerum plenissimam satietatẽ, propter statua longissimam stabilitatem. Habent. n. ista bona firmamentum securitatis. & hoc probat loci celsitudo, quia. s. ista bona sunt in cęlo, vbi est locus securissimus. Ideò possunt dicere illi qui sunt ibi, illud Matt. 17. Dñe bonũ est nos hic esse. &c. Cõpara locum istum mõti Olympi, vbi pp suam altitudinẽ nec grãdo nec turbo nec aliqua mala impressio attingit. Itẽ ista bona habent complementũ fertilitatis. &c. Compara insulis Fortunatis, in quibus omnia bona sponte nascuntur. vnde in ps. Replebuntur in bonis domus. & Sapien. 7. Venerunt mihi omnia bona pariter. &c. Vnde de Sanctis potest dici illud. s. Paral. 4. Inuenerunt pascua vberrima valde bona. Vnde isti sunt qui dicebant in ps. Replebimur in bonis, domus tuæ san. est tem. tu. mira. in e. Deus enim replet in bonis desiderium eorũ & renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua. Item ista bona habẽt fundamentum stabilitatis, quia. s. perpetuo durant, & illi qos ipsa habent perpetuo viuunt. vnde Marci. 9. Bonum est tibi ad vitam ingredi. &c. Compara Paradisum insulæ Hiberniæ vbi homines non moriuntur. &c. Vide de Paradiso & de gloria æterna in suis titulis & in remissionibus. &c. Et si vis scire de talibus bonis quomodo acquiruntur, audi Dauid in ps. dicentem. Quis est homo qui vult vitam, diligit dies videre bonos? Prohibe linguam tuam à malo. &c. prosequere auctoritatem si vis. ¶ Item nota ꝙ bona æterna consistunt in visione B fruitione, & quietione. Dico in fruitione. vnde Sap. 2. Fruamur bonis quæ sunt. Dico in visione. vnde in ps. Credo videre bona Dñi. Dico insuper ꝙ cõsistunt in quietione. vnde Gene. 49. Vidit requiem ꝙ esset bona. &c.

Bos. Nota quòd Bos quandoq; signat in malo, quandoq; A signat in bono. In malo signat carnalitatem seu carnem. Nam sicut Bos est animal magnæ carnositatis, magnæ tarditatis, magnæ pœnalitatis, sic caro, idest vir carnalis, & peccator, est carnosa & pinguis per voluptatem, tarda per pigritiæ tepiditatem, pœnalis & laboriosa ad exercendũ omnem iniquitatem. Et sicut Bos vinculis cingitur, stimulis pungitur, retrocedendo pascitur secundum Plinium, sic caro & carnales vinculis malarum consuetudinum ligantur, stimulis malorum desideriorum punguntur, & retrocedendo per obstinationem & Deo & pręlatis contradicunt, & in mundi pascuis & prosperis depascuntur. Dico ꝙ isti vinculis malę consuetudinis alligantur. Ideò de carnali iuuene dicitur, Prouerb. 7. Statim eam. s. mulierem sequitur quasi Bos ductus ad victimam, & nescit ꝙ ad vincula stultus trahatur. Itẽ dico ꝙ malorum desideriorũ stimulis agitantur, vnde Ecclesiast. 38. Stimulo Boues agitat. Item dico ꝙ per contradictionem retrocedendo cibantur. vnde. 2. Reg. 6. dicitur ꝙ boues qui portabant arcam recalcitrabant. quia. s. inter nos ecclesiasticos sunt multi qui sub arca religionis vel ecclesiæ contradicere & recalcitrare non cessant, & contra Deũ & pręlatos temere rebellare. Et iõ sicut Bos maximè qui non potest bene laborare, ad hoc impinguatur vt mactetur, sic vere mũdi peccatores qui per pœnitentiã non laborant, ad hoc impinguant. in pro-

in prosperis huius mundi, vt in macello inferni postmodum trucidentur. vnde dicitur. 1.Reg. 15. ꝙ rex Saul iratus est nimis, & assumens vtrunq; boué concidit eos in frusta. Sic verè
B Deus contra tales finaliter irascetur, & eos in inferno concidet & occider. ¶ Item dico ꝙ signat in bono, & sic per boues intelliguntur boni viri & perfecti, & maximè boni prædicatores & boni actiui. vnde de eis possumus exponere illud Iob.1. Boues arabant, & Asinæ pascebantur. In quibus verbis ostenditur quòd isti propter tria possunt propriè dici Boues. Bobus enim nihil

Sedulius occupatur
Humilius subiugatur
Vtilius operatur.

Sic verè viri perfecti occupantur cũ diligentia & sedulitate. Arabant inquit. Subiugantur cum patientia & humilitate. Asinæ inquit. Operantur cum efficacia & vtilitate, quia .s. per eos Asinæ pascebantur. Dico ergo ꝙ iusti habent diligentiam in operando. Sicut.n. Boues non cessant arare & laborare, & laborem suum continuare & frequentare, & in laborando non murmurare nec recalcitrare, sic verè iusti, ad labores bonorũ operum exercendos debent sedulè vacare, & sine murmuratione & non in impatientia, sine discontinuatione & desistentia, cum omni executione & diligentia debent in agro Ecclesiæ per pœnitentiam laborare, & terram sui corporis per disciplinam colere & arare. Arabant inquit. Et sic isti erunt de illis Bobus arantibus de quibus dicitur. 3.Regum. 19. vbi dicitur ꝙ Helisæus in duobus iugis Boum arantibus vnus erat. Et sicut videmus ꝙ in arando Bos pungitur, terra scinditur, aratrum trahitur, & cum eo ligatur & astringitur, sic verè in oratione pœnitentiæ & diligentiæ, Bos.i. homo debet pungi per diuinum timorem, terra cordis debet scindi per contritionis dolorem, aratrum diuinorum mandatorum debet trahi per executionis vigorem, & ad ipsum debet homo ligari p dilectionem & amorem. Quia nemo mittens manum ad aratrum & aspiciens retro, aptus est regno Dei. Sicut.n.in aratro est & ferrum & lignum, sic in aratro diuinorum mandatorũ, est ferrea durities comminationum & lignea mollities consolationum & promissionum. Quod est contra multos similes Bobus indomitis & impinguatis qui aratrum trahere dedignãtur. Sic verè pingues & delicati, indomiti & obstinati, aratrũ mandatorum Dei trahere nunquam volunt, sed ipsum per diuersa peccata dimittunt, quod potissimè patet de multis pinguibus & diuitibus, qui præ ceteris iugum diuini timoris, & aratrum suorum mandatorum repellunt. Vnde in ps. Boues eorum crassę abundantes in gressibus suis. Non sic, sed habeamus diligentiam & sedulitatem. Arabant inquit. ¶ Secundò habeamus patientiam & humilitatem. Sicut.n. Bos collum iugo subijcit, receptum iugum non abijcit, bubulco obedit, & ei se subijcit, sic nos, maximè ecclesiastici debemus iugo disciplinæ nos humiliter subijcere, & bubulco.i. Deo vel prælato benigniter obedire. Quod figuratur. 2.Para.4. vbi dicitur, ꝙ Salomon fecit mare vnum Æneum, & de subter posuit. 12. Boues fusiles, quorum quidam respiciebant ad orientem, alij ad Occidentem, alij ad Austrum, alij ad Aquilonem. Isti boues sunt viri iusti & humiles, qui mare.i. amaritudinem tribulationum sustinent atque portant. Isti enim dicuntur. 12. qui est numerus constans ex decem & duobus, quia.s. boni debẽt cum binario charitatis custodire denarium mandatorum. Et isti pro certo debent respicere per considerationem, ad Oriẽtem natiuitatis, ad Occidentem mortalitatis, ad Meridiem iudicij vbi sol Christus erit in furore iustitiæ, & ad Aquilonem inferni. Aquilo enim est pars frigidissima, & signat infernum Ideò de ista humilitate & benignitate potest dici illud Nume 7. Obtulerunt in sacrificiu pacificorum boues duos. Sed nota ꝙ duo requiruntur ad hoc ꝙ bos domitus & subiectus efficiatur. Debet.n.à iuuentute castrari, quia tunc melius domatur, & fortius operatur, & amplius crescit & augmentatur. Item debet boui seni & antiquo coniungi & associari & copulari. Sic verè ille est subiectior & humilior, qui cum senibus & sapientibus contrahit societatem, & qui à iuuentute vouet & tenet castitatem. Simus igitur humiles & patientes. Sed pro certo multi sunt similes quibusdam Bobus indicis qui habẽt tria cornua, & pedes equinos sm Bedam in lib. de imagine mundi. Sic verè multi sunt qui pedes affectionum habent equinos per luxuriam. Et tria habent cornua per triplicem superbiam quia.s.isti superbiunt de diuitijs, de nobilitate, & de pulchritudine, vel de bonis naturæ, fortunæ, & gratiæ. Non sic, sed simus humiles. Asinæ inquit, quod est animal humile, & deiectum. vnde Gen. 12. Fuerunt Abrahæ oues & boues, & asini & serui. Habeamus ergo patientiam & humilitatem. ¶ Tertiò habeamus efficaciam, & vtilitatem, quia.s. omnia quę sunt in Boue, sunt homini vtilia.s.

Pellis ad calceandum
Fimus ad terram impinguandum
Et caro ad homines nutriendum
Sic vir bonus omnibus est vtilis.s.

Caro suæ vitę & perfectionis, pellis suæ cõuersationis fimus suæ temporalis possessionis. Alios. n. calceant per bona exempla, nutriunt per bona documenta, impinguãt per eleemosynas seu dona. Et hoc ostenditur cum dicitur. Pascebãtur, quia.s. tales boues & temporaliter & spiritualiter alios nutriunt atq; pascunt. vnde Ezechie. 34. Oues pascuntur à pastoribus. Nam sicut dicit Prouerb. 14. Vbi non sunt Boues, præsepe vacuum est. Sit ergo in nobis vtilitas, humilitas, sedulitas. Et sic erimus spirituales Boues. &c.

Brachium. Nota ꝙ per brachium in quo viget hominis maxima fortitudo, & ad operandum potior aptitudo, intelligitur communiter in scriptura potentia seu virtus. Et ideò nos inuenimus brachium diuinum & brachium humanum. Brachium diuinũ est ipse filius quo mediante pater operatur quicquid facit. vnde Luc.1. Fecit potentiam in brachio suo. Sicut.n. brachium constat ex carne, & osse & medulla, sic Christus ex interiori anima, quæ est sicut medulla, & ex corporea substantia, quæ est sicut caro, & ex Deitate, quæ est sicut ossa. Christus .n. in se habet humanitatem, & Deitatem & compositum ab vtraq;. & sicut brachiũ extenditur, & aliquando reflectitur per dulcorem. Et istud ẽt signat substantia brachij. Ossea enim substantia quæ est dura, signat iustitiam & austeritatem. Carnea aũt substantia quę est mollis, signat eius clementiã & benignitatẽ. Vñ iste est illud Brachiũ Dei patris de quo admiratiuè quęrit scriptura. Esai. 53, Brachiũ Dñi cui reuelatũ est? s. quantũ ad incarnationẽ, q.d. Paucis. Et nota ꝙ Christus seu ẽt potẽtia Dei dr̃ Brachiũ A

Punitiuum
Redemptiuum
Defensiuum.

Nam per illud ꝓuersi hoĩes puniuntur. vnde ps. In brachio virtutis tuę depo. aduer, me. vñ istud est brachiũ extentũ de quo Ezech. 20. Viuo ego dicit Dñs. In manu forti & brachio & furore effuso regnabo super vos. Secundò dico ꝙ per istud fideles populi redimuntur. Brachium enim si extracto sanguine percutitur, totũ corpus à periculo redimitur & laxatur. Sic verè istius brachij minutio facta est, corporis.i. generis humani redemptio. vnde in ps. Redemisti in brachio tuo po. tuum. fili. Ia. & Io. Tertiò dico ꝙ per istud brachium viles & debiles defenduntur. Brachiũ.n. pro toto corpore verberibus se opponit. Mater ẽt portat in brachio filios & infantes. sic isto brachio pro nobis per mortem percussos nos fuimus defensi, & ab ipso portati & sustentati. vñ Oseę B 11. Portabam eos in brachijs meis. ¶ Secundò dico ꝙ inuenitur brachiũ humanum. Et istud signat potentiã & fortitudinẽ vt dictum est. Et quia in quolibet corpore duo sunt brachia, s. dextrum & sinistrum, ideò possumus distinguere duplicem mundi seu Ecclesiæ potestatem. Prima & dextera est spiritualis, secunda & sinistra est temporalis. Prima principaliter remanet apud prælatos, secunda apud principes & præfectos. Primum est brachium defensiuum, secundũ brachium defectiuum. Defensiuum. n. brachium est potentia spiritualis, vt dr̃ ps. 17. Posuisti vt arcũ æreum brachia mea. Ista.n. brachia sunt prælati & prædicatores, quibus mediantibus boni à diabolo & à tentationibus defenduntur & proteguntur. Vñ Sapien. 5. In brachio sancto suo defendet eos. Brachia. n. sunt amica cordis. Et iõ quicquid cor amat, brachia amplexantur, & ad cor trahere nituntur. Sic verè prælati & prædicatores, & etiam quilibet boni viri, cordis.i. Dei sunt amici. & iõ ceteros nituntur verbis & exemplis ad istud cor reducere, & oẽs homines charitatiuis tenaculis amplexari. Vnde de charitatiuo amore talium brachiorum dicitur Dan.2. Pectus & brachia erant de argento. ¶ Item brachium defectiuum est potẽtia temporalis. Et istud est.

Brachium aridum
Brachium fluidum
Brachium inualidum.

Brachium dico aridum sine pietatis dulcore, figuratum Dani. 10. in illo qui loquebatur Danieli de quo scribitur, quòd brachia eius erant quasi species æris. Æs enim est durum & siccum, & clamosum Sic brachia huius mundi idest, mundi potentes sunt duri,

pleni erudelitate, ficci fine pietate, clamofi.i. pleni rixa & pō-
pofitate. Zach. 11. Brachium eius ariditate ficcabitur. Flui-
dum dico fine firmitatis vigore. Aliqua.n.funt animalia quæ
habent brachia fine offibus, ficut funt Polypi in mari, qui ta-
mē fi amplexantur hominem, ipfum faciliter fubmergunt, Ta
lia brachia funt carnales amici, & homines deliriofi, qui offi-
bus fortitudinis carentes, illos quos amplexantur & diligunt
fuis malis exemplis in peccata fubmergunt. Ideò iftud eft bra
chium carneum.2.Paral. 32. Cum eo eft brachium carneum.
& Hiere. 17. Ponit carnem brachium fuum. Inualidum dico
fine ftabilitatis tenore. vnde ps. Brachia peccatorom confrte
rentur. Cancer.n.& locuftę habent brachia quæ tñ funt val-
de fragilia atque vana. Sic multi funt ita fragiles inconftantes
& vani, q nullus poteft inuenire aliquam firmitatem. Iob. 35.
D Brachium meum cum fuis offibus conteratur. ¶ Si vis, nota
quòd adhuc in fcriptura inueniuntur quattuor fpiritualium
brachiorum genera.f.

Brachia
Superiora
Inferiora
Interiora
Exteriora.

Prima funt fancti, qui funt bra-
chia ecclefiæ triumphantis. Vñ
de quolibet fancto dici poteft il
lud Efai. 52. Parauit dñs bra-
chiū fanctū fuū. Secunda funt
iuftitiæ ecclefiæ militantis. Sicut.n. brachia funt bina, dextrū
f. & finiftrum, & feinuicem iuuantia, intantum, q dextrum
percutitur pro finiftro, & econuerfo, nifi forte fuerit materia
venenofa, funt etiam pro toto corpore fe opponentia, fic iufti
cum fint in bina differentia, quia.f. quidam funt dextri, f. diui-
tes, alij finiftri. i. pauperes, debent alter alteri fubuenire, & fi
neceffe fit, alter pro altero fuftinere, & pro toto corpore ec-
clefiæ vel fidei tyrannis & infidelibus contraire, nifi forte ta-
lis qui patitur fit venenofus.i. hæreticus vel corruptus, quia.f.
tales ab alijs non funt iuuandi, fed in tribulatione & miferia
dimittendi. Iob. 18. Cōfumat brachia eius primogenita mors
Tertia brachia funt virtutes animæ intra latentis. Vnde illud
prædictum. Pectus & brachia erant de argento. Dan. 2. Quar
ta verò funt opera corporis extra manentis. Per brachia enim
quibus mediantibus operamur, & quorum pulfus denotat in-
teriorem cordis difpofitionem, intelligitur virtus operatiua,
vel ipfa opera exteriora, quæ.f. oftendunt qualis fit virtus, &
difpofitio cordis noftri. Efa. 44. Operatus eft in brachio forti-
tudinis fuæ. Et nota quòd ficut in infirmo denudatio & dila-
ceratio brachiorom fignum eft mortis, fic in peccatore quan
do per iactantiam opera fua bona vel mala publicat & denu-
dat, fignum eft quòd ipfum mors perpetua fubfequetur. Iob.
38. Brachium excelfum confringetur. ¶ Sed fi vis, adhuc
E intellige per brachia charitatis amplexus. Nam fecundum
Plin. & Oui. Cancer fi fine brachijs fepelitur in terra, effici-
tur Scorpio. vnde Ouid. Littoris ęquorei fi demas brachia
Cancri. Cetera fupponas terræ, de parte fepulta. Scorpius exi
bit, caudaque minabitur vnca. Sic verè dicam q fi quis bra-
chia.i. virtutem binę charitatis perdat, & fe fub terra per aua
ritiam fepeliat, fcorpio.i. venenofus & peffimus efficitur, & in
proditorem & impium commutatur. 1. Cor. 13. Si charitatem
non habuero, nihil fum.&c.

A **Breuitas.** Nota q breuitas, curtitas, paruitas idem
funt. Et opponitur breuitas longitudini,
durationi, & magnitudini. Notandum ergo q triplex inueni
tur breuitas in fcriptura.f.

Vna laudabilis
Vna triftabilis
Vna damnabilis.

Prima igitur eft commenda-
bilis, & ifta eft breuitas mor-
tis confiderata. Sicut.n. aues
fluuiales breuem habent caudam, quia fi longam, impediren
tur in natando fecundum Arifto. fic verè caudam quæ fequi-
tur nos.i. finem & mortem debemus in noftra imaginatione
habere breuem & citam & velocem & celeriter affuturam,
quia verè illi qui habent longam caudam. i. qui diu fperant vi
uere, faciliter à vacatione fpirituali.i. à profectu bonorum o-
perum retardantur in flumine mundi huius. Ideò de tali bre-
uitate dicitur Eccle. 11. Breuis in volatilibus apis. 1. Cor. 7.
Tempus enim breue eft. ¶ Secunda eft breuitas contriftabi-
lis. Et ifta eft breuitas vitę. Sicut enim planeta quanto eft ter
rę vicinior, tanto circulus fuus eft breuior, & breuiori tem-
pore ad terminum attingit, ficut patet de Luna quæ eft cete-
ris terræ propinquior, nam breuiffimum habet circulum, ita
q vno menfe peragrat Zodiacum, vbi Saturnus per triginta
annos moratur, fic verè nos alij, qui fumus hic in hoc mundo
corporaliter prope terram, immo in terra conuerfantes, bre-
uem vitæ circulum circuimus, quia verè circulus vitæ huma
næ eft breuiffimus, & valde celeriter adimpletur. Vnde Iob.
10. Numerus dierum meorum finietur breui. Et Iob. 13. Ho
mo natus de muliere, breui vi. tem. re. mul. mife. Breues enim
dies hominis funt. Natus inquit de muliere, Ecce vilis ingref
fus. Breui viuens tempore, Ecce curtus progreffus. Repletur
multis miferijs, Ecce triftis egreffus. Natus de muliere, Ideò
cum reatu. Breui viuens tempore, Ideò cum fletu. Repletur
multis miferijs, Ideò cum metu. Ideò benè concluditur Iu-
dith. 7. Finis nofter breuis. vnde nota q iufti quandoq; bre-
uiter dimittuntur viuere, ne fi diu viuerent, peccato corrom
perentur, vel vt citius ad gloriam affumantur. vnde de Enoch
dicitur Sap. 4. Raptus eft iuftus, ne malitia mutaret animum
eius. Sequitur. In breui confummatus expleuit tempora mul
ta. Mali verò etiam quandoq; breuiter viuunt, & hoc ne am-
plius boni per eos lędantur, & vt ad tormenta quæ meruerūt
trahantur. Vnde Matth. 24. Nifi abbreuiati fuiffent dies illi,
non fieret falua omnis caro, fed propter electos breuiabuntur
hæc eft ergo breuitas contriftabilis. ¶ Tertia eft breuitas illau
dabilis. Et ifta eft triplex.f.

Breuitas
Iniquitatis
Profperitatis
Sublimitatis.

Breuitas iniquitatis eft qñ hō
eft ita breuis fpiritualiter, q nō
fe poteft extendere ad aliquod
bonū opus. Nā ficut tibia vul-
pis dextera breuior eft quam finiftra, quapropter neceffe eft
ipfam continuè claudicare, fic affectiones bonæ, quæ per dex
teram tibiam defignantur, in multis funt ita curtę breues, &
paucæ, q non poffunt fe extendere longè. f. ad bona paradifi
affectanda, nec ad inimicos diligendos, fed tantum ad illa quę
funt propè. f. ad bona mundi & ad amicos. Et ideò tales fpiri-
tualiter claudicant & oberrant. Ideò de tali breuitate dicitur
Efa. 28. Pallium breue vtrūq; operire non potuit. ¶ Item eft
breuitas profperitatis fimilis nebulæ quæ breuiter finitur. vn
de Efa. 30. Dabit dominus vobis panem arctum, & aquā bre-
uem. ¶ Item eft breuitas fublimitatis. vnde Ecclefi. 10. Om-
nis potentatus breuis vita. ¶ Item eft breuitas fallacitatis & in
conftantiæ & inftabilitatis. Et ifta eft breuitas durationis hy-
pocritarum, qui funt fimiles fictis ftellis quę breuiffimè du-
rant. Et etiam breuitas illorum qui quamuis bene quandoq;
incipiant, breuiter tamen durant. vnde Iob. 20. Hoc fcio q
ex quo pofitus eft homo fuper terram, q laus impiorum bre-
uis fit, & gaudium hypocritæ ad inftar puncti. Nam vt dici-
tur Eccle. 25. breuis hominis malitia. & fic patet q eft breui- B
tas laudabilis, triftabilis, damnabilis, commendabilis. ¶ Et fi
velles adhuc notare, poffes dicere q eft breuitas commendā-
da, contemnenda, fuftinenda, metuenda, appetenda, attenden
da. ¶ Commendanda dico, quia pro certo competens breui-
tas diligitur tam in operibus quam in verbis. vnde fcriptū eft
Rom. 9. q verbum abbreuiatum fecit Dominus fuper terram
vnde dicitur q breuis oratio penetrat cœlos. Efa. 28. Abbre-
uiationem audiui à Domino. Breuitas autem contemnenda,
eft quando homo in verbis & operibus ita eft breuis, q veri-
tas negocij non poteft fub tam breuibus verbis comprehendi
vel tam breui fine compleri. vnde illud Efa. 28. Breue palliū
vtrunque operire non poterit. & Micheæ. 2. dicitur. Non eft
abbreuiatus fpiritus domini vt faluare non poffit. Breuitas au
tem fuftinenda, eft & paupertas, & bonorum terrenorum te-
nuitas. de qua illud Efa. 30. Dabit vobis dominus panē ar-
ctum, & aquam breuem. f. pro tempore vitæ huius. Sed talis
breuitas generat latitudinem gloriæ paradifi. Sap. 16. Hi autē
in breui inopes effecti, nouam guftauerunt efcam. Breuitas
autem metuenda, eft acceleratio iuftitiæ diuinæ & futuri iu-
dicij. ps. Cum exarferit in breui ira eius, beati omnes qui con
fidunt in eo. Breuitas autem appetenda, eft celeritas futuro-
rum gaudiorum. Efa. 29. Adhuc in modico, & in breui cōuer
tetur libanus in chermel. Breuitas attendenda, eft breuitas
aduerfitatum, quæ ftatim tranfit. Eccl. 10. Breuem lāguorem
pręfcindit medicus. f. Chriftus. &c. Sufficit.

BVccina. Nota q Buccina feu tuba quæ
fonum facit terribilem & ftu-
pendum, poteft fignificare facram fcripturam
feu bonam doctrinam & prędicationem, quia
f. ficut buccina prius manu tangitur quam orī
applicetur, & quam fonus audiatur, fic verè
prędicator prius debet manum apponere operando, quam
fonum

sonum promere prędicando. Actuum. 1. Cepit Iesus facere & docere. Notabo ergo quod Buccina prędicationis & doctrinæ sacræ est

Exultatio conniuentibus
Exhortatio præliantibus
Reuocatio fugientibus
Conuocatio festinantibus
Conturbatio delinquentibus
Cautela seu pręuisio metuentibus.

Buccina igitur scripturæ lętificat per diuinæ, laudis iubilationem & per spiritualem consolationem 3.Reg. 1. Clangetis Buccina, & dicetis. Viuat rex Salomon. Item exhortatur & excitat.s.ad pugnandum contra vitia, & ad bene operandum, & ad inimicis resistendũ per commotionem. Iosue.6. Accipientis Buccinas quarum vsus est in bellis. Item reuocat.s.à malo per exhortationem.2.Regum.18 Cecinit autem Ioab Buccina, & retinuit populum. Item conuocat per bonam operationem atq; animationem. Iudi.6. Clãgens Gedeon Buccina, conuocauit domum Abiezer. Itẽ conturbat per comminationem, quia.s. Buccina sonus est terroris. Exod. 19. Erat mons terribilis & sonitus Buccinæ paulatim crescebat in maius. Item præmunit per insidiarum & periculorum reuelationem. vnde Ezech. 33. de speculatore dicitur quòd canere debebat Buccina, vt alij pręcauerunt. &c. Vide de Tuba.

A **Butyrum.** Nota ꝙ per Butyrum in scriptura intelligitur spiritualis perfectio, mundialis infectio, æternalis refectio Spiritualis perfectio dico, nam per Butyrũ quod habet mollire, condire, nutrire, potest intelligi gratia scientia vel scriptura, quæ remollit hominem per compassionem & contritionem, condit ipsum per discretionem, nutrit & impinguat ipsum per deuotionem & dilectionem. vnde Iob. 29. Lauabam pedes meos Butyro, & petra fundebat mihi riuos olei. Pedes nostræ affectionis debent lauari Butyro & pinguedine dilectionis vel scripturæ & lectionis, vel Butyro gratiæ & deuotionis vel discretionis. & sic petra.i. Christus necesse habebit nobis fundere riuos olei compassionis, & mel spiritualis lætitiæ & consolationis. Tale butyrum habuit Christus, & habere debet prælatus. Vnde Esa.7. Butyrum, & mel comedet, vt sciat reprobare malum, & eligere bonũ. Butyrum enim sacræ scripturæ, maximè quando mel deuotionis sibi adiungit, facit hominẽ discernere inter bonum & malũ. ¶ Nota adhuc ꝙ Butyrum quod est pinguedo lactis & inficit tangentem signat mundi voluptatem & carnalitatem. vñ istud est Butyrum quod Iahel dedit Sizare, sicut dicitur Iudic.5. In Phiala principum obtulit Butyrum. Et sequitur ꝙ ista Iahel percussit eum malleo, & infixit clauum in caput eius, quia verè propter Butyrum carnalium delitiarum incurrunt multotiens clauum mortis æternæ & malleum æternalium tormentorum. ¶ Item per Butyrum potest intelligi voluptas gloriæ paradisi, quæ impinguat animam atque lenit. Vnde Iob. 20. dicitur de impio. Non videat torrentes mellis & Butyri. Patet ergo ꝙ est Butyrum spiritalis perfectionis, mundialis infectionis, supernalis refectionis.&c. Sufficit de littera. B.

Incipit littera C.

A **CAdauer.** Nota quod Cadauer, quod sm Isid. dicitur à cadendo, signat corpus animalis mortui, carens vita, quod.s. de statu vitæ ad corruptionem cadit. Moraliter dico ꝙ signat mortis resolutionem, culpæ dissolutionem, carnis inquinationem, animæ damnationem, sanctorum deuotionem. Primum est cadauer putridum, secundum est Cadauer horridum. Tertium est Cadauer fętidum. Quartum est Cadauer aridum, Quintum est Cadauer floridum. ¶ Primum ergo est Cadauer quod debemus videre, quia scilicet cadauer nostrum futurũ & conditio corruptionis & mortis summè debet considerari & diligentius pręuideri, sicut de Sansone dicitur Iudi. 14. ꝙ ipse declinauit vt videret cadauer Leonis. & ibi dicitur ꝙ fauum mellis inuenit ibi in cadauere, Quia re uera Sanson.i. quilibet homo iustus debet quandoq; à tumultu viæ publicæ.i. secularium negotiorum declinare, vt possit de morte cogitare, & Leonum.i. tyrannorum cadauera, quia.s. ab eorum vita priori discrepant, respicere & videre, quod pro certo si sic fecerit, fauum mellis. i. dulcedinẽ deuotionis ibidem poterit reperire. Constat.n. ꝙ consideratio malorum, mortis & corruptionis corporum vniuersorum, est generatio deuotionis, & castigatio vitiorum. Teste enim Pli. quamuis Basiliscus viuens venenosus sit, cadauer tamen eius in multis proficit, quia à loco vbi est, muscas, volucres & araneas repellit. Sicut exemplificat de pergamis, qui nobile templum Apollini construxerunt, qui ibi cadauer Basilisci posuerunt, & sic ab ingressu tẽpli, prædicta animalia perpetuo submouerunt. Sic verè quamuis caro viuens sit venenosa, & vita malorum perniciosa, cadauer tamen.i. mors eorum considerata, & in templo cordis recondita, est vtilis atque bona. Inde enim aues, idest superbiam, Muscas, i. luxuriam, Araneas.i. auaritiam eijcit, vermes malarum cogitationum, ibidem ingredi non permittit. Bene ergo dicitur Eccle. 7. in fine. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Istud est ergo cadauer quod debemus videre. Esa. 66. in fine. Videbunt cadauera virorum qui præuaricati sunt in me. ¶ Secundò dico ꝙ est cadauer quod debemus horrere.s. cadauer culpæ seu peccati, vel etiam hominem peccatorem. Non est enim in mundo ita gratus & ita charus homo quin efficiatur horribilis omni viuo statim cum factus est cadauer post mortem. Sic verè dico ꝙ omnis homo viuens.i. vita gratiæ vegetatus, debet cadauer.i. mortuos peccatores horrere, & eorum societatem fugere & vitare, exemplo apũ, qui cadauera non contingunt. Figura de Leone, quod est animal nobile, quod cadauer inobedientis prophetæ non tetigit nec comedit. 3. Regum. 13. Quia.s. à Leone & ab apibus. i. à viris iustis cadauera vitiorum vel malarum personarum & corruptarum non sunt per imitationem comedenda, nec per societatem tangenda. Deut. 13. Carnibus eorum non vescimini, & cadauera non tangetis. Hoc est igitur cadauer quod debemus horrere. Aduerte tamen hic vnum notabile. Nam.4. Regum.13. dicitur quod cadauer Helysei qui fuerat propheta, cadauer hominis mortui in sepulchrum eius proiecti, resuscitauit, ipse à mortuis non surrexit. Sic verè dico, ꝙ sæpe fit ꝙ mali religiosi & clerici more cadauerum in vitijs tumulati, cũ ipsi sint prophetæ.i. homines literati, aliena cadauera. i. alios peccatores eos tangentes & frequentantes, suis doctrinis, & fictis exemplis à vitijs resuscitant, ipsi vero peccatores & mortui perseuerant. Sicut patet de malis prælatis qui alios per correctionem emendant. De malis doctoribus qui alios per prędicationem meliorant. De hypocritis qui alios bonis exemplis sanant, ipsi tamen à morte criminum non se leuant. Hoc est ergo cadauer quod debemus horrere. ¶ Tertiò dico ꝙ est cadauer quod solet fætere.s. caro humana, quę.s. plena est immunditia & fætore. Esa. 34. De cadaueribus eorum ascendet fætor. Tale autem cadauer non tangunt turtures. i. homines mundi, sed vultures.i. homines immundi. De quibus Iob.39. Vbicunque cadauer fuerit, statim adest. ¶ Quartò dico ꝙ est cadauer quod credimus ardere. Et sic cadauer quod post mortem remanet, signat animam damnatam quæ remanet post resolutionem compositi. Nã sicut in Oriente, loco sepulturæ cadauera comburuntur, sic animę peccatrices in inferno cremãtur. Hiere. 36. Cadauer eius proijcietur ad ęstum. Figura Hiere. 16. vbi comminatur peccatoribus. dicens ꝙ erunt cadauera.i. animæ eorum in escam volatilibus cœli & bestijs terræ.i. demonibus & vermibus. ¶ Quintò verò dico quòd est cadauer quod videmus florere.s. corpora & reliquiæ sanctorum. Vnde Gen. 50. Aromatibus condierunt patrem Ioseph. s. Iacob. Iste enim mos erat cadauerum cõditorum. Vide vbi corpus, & vbi caro. Sufficit.

Cadere. Nota ꝙ cadere idẽ est quod de statu alto ad statum infimum descendere & corruere, & potest significare dupliciter, in bono.s.& in malo. Et ideò notandum ꝙ homo cadit quadrupliciter. A

Virtualiter per humilitatem,
Naturaliter per mortalitatem
Criminaliter per iniquitatem,
Temporaliter per aduersitatem.

Cadit ergo primo per humilitatem virtualẽ. Cadere.n. de sui natura signat humilitatem, reuerentiam, & honorem, quando.s. homo de altitudine elationis & superbiæ ad inferiore cadit per considerationem & humilitatem, vt quia conuertit se ad considerationem mortis iudicij, & inferni, & suæ propriæ vilitatis. Sicut enim Delphini teste Arist. audito tonitruo præ timore efficiuntur quasi ebrij, & cadunt ad fundum maris, sic nos debemus audito tonitruo scripturæ diuinæ & diuinorum mandatorum inebriari per compunctionem, & ad fundum maris debemus cadere per futuram amaritudinem, & eius considerationem. Ideò de tali casu dicitur Tho. 12. Cumque audissent.sunt & ceciderunt in faciem suam. Sicut.n. illæ

aues

aues quæ lingua gallica dicuntur Crauans, latinè vero aucæ arboreæ, quæ nascuntur vice fructuum sm commentatorem super lib. Arist. vegetabi. quandiu sunt in arbore seu in ligno nullam habent vitam, quæ tandem cadentes in mare viuificantur, & in auium naturam mutantur, quod vtiq; cõtingit propter frigiditatem aquæ poros claudentem, & spiritus ne exhalent retinẽtem, & sic vitam accidentaliter generantẽ, vt idem dicit, sic verè sæpe accidit ꝙ homo dum est in arbore eminentiarum, ita est peccator & carnalis ꝙ pœnitus caret vita. Veruntamen quandoq; cadit inferius in mare.s. se conuertendo ad considerationem amaritudinum huius mundi, & sic frigus diuini timoris claudit in eo poros exteriorum sensuum & desideriorum, & sic boni spiritus.i. bonæ virtutes & affectiones in eo generantur, & vita spiritualis introducitur & habetur. Ideò de tali casu humilitatis conditionis & timoris dicit̃ Luc. 8. Semen cecidit in terram bonam & ortum fecit fructũ centuplum. & Genes. 17. Cecidit Abraham pronus in terram, & adorauit. Cadit ergo homo per humilitatem virtualem. &c.

¶ Secundò dico ꝙ cadit homo per mortalitatem naturalem, & iste casus est duplex. Primo quantum ad corpus, secundò quantum ad animam. Quantum ad corpus dico, quia sicut cadit fructus de arbore aut per violentiam aut per nimiã maturitatem, sic corpus nostrum de arbore huius vitæ cadit in terram, & putrescit aut per maturitatem nimiæ senectutis, aut per violentiam alicuius occisionis vel aduersitatis. Ideò dicitur Ezech. 29. Super faciem terræ cades. & Esa. 40. Verè fœnum est populus, exsiccatum est fœnum, cecidit flos, & decor vultus eius deperijt. Item cadit homo quantum ad animam, & hoc tripliciter. Quia quandoq; in purgatorium, sicut Elephas qui cadit arbore fracta cui innititur qui barrit & quærit auxilium aliorum, qui clamore audito statim conueniunt ad adiuuandum, vel saltem ad barriendum præ compassione. Sic homo cadit per mortem in purgatorium, vbi luget desiderans auxilium ab amicis, cum surgere non valeat per se ipsum. Et ideò amici debent per opera satisfactoria auxilium impartiri si possunt, vel saltem compatiendo plangere si non possunt. Et ideò de tali casu dicitur Esa. 24. Qui se explicuerit de laqueo, cadet in foueam. Laqueus enim est mors, quæ omnes illaqueat, sed post mortem venit fouea purgatorij, quæ mortis laqueo pertransito animas infoueat. Item quantum ad animam quandoq; cadit homo in infernum. Et iste est casus fulguris, quod quamuis luceat & ardeat, quia tamẽ habet partes terrestres admixtas, necesse habet cadere, & se in terram profundare, & nunquam amplius superius euolare. Sic verè peccator qui more fulguris in aere huius vitæ fulget, & ardet, fulget dico per prosperitatem, ardet per cupiditatem, propter terreitatem vitiorum quam habet admixtam, necesse habet per mortem cadere, & per damnationem æternam inferius in inferiora terræ introire, nec exinde perpetuo reuenire vnde Amos. 5. Cecidit & non adijciet vt resurgat. Ideò tales figurantur Apoc. 8. vbi dicitur. Stella magna cecidit de cœlo, ardens sicut facula. Esa. 24. Quomodo cecidisti Lucifer, qui mane oriebaris, corruisti in terram, qui vulnerabas gentes, detracta est ad inferos superbia tua? Mali enim dicuntur Luciferi propter splendentem prosperitatem, qui tamen cadunt ad inferni profunditatem propter eorum superbiam, & iniquitatem, & propter illatam alijs crudelitatem. vnde ps. Cadent in retiaculo eius peccatores. Item cadit homo quantum ad animam in paradisum. Et iste est bonus casus. Sicut.n. lapis naturaliter cadit ad centrum, sic anima beata ad Deũ naturaliter tendit, & quando moritur ad ipsum in paradisum cadit. Nam sicut Balaustia quæ est flos Malogranati, quando cadit solet recolligi, & in apotheca reponi, & medicinæ vsibus reseruari, sic anima bona quando de corpore cadit, ab Angelo recolligitur, & in apotheca paradisi reponitur & seruatur, vnde in ps. Impulsus euersus sum vt cade. & do. su. me. Et sic ergo patet ꝙ homo cadit diuersimodè per mortalitatem naturalem.

C ¶ Tertiò dico ꝙ homo cadit per aduersitatem temporalem. Sicut enim videmus ꝙ scintilla quandiu est igne & lumine decorata sursum discurrit per aera, quæ tamen finaliter igne isto & luce priuatur, & sic inferius cadere compellitur, vbi ex tunc vilis atque cinerea reperitur, sic homo quandoq; existens in luce prosperitatis per mundum discurrit, sed quãdo à statu suo cadit per paupertatem, & luce prosperitatis priuatur per aduersitatem, ex tunc tam ab amicis quam ab extraneis vilis & impotens reputatur. vnde de Antiocho. 2. Machab. 9. dicitur. Quem contigit impetu eunte de curru cadere. Sed nota ꝙ diuites sunt similes Catto, qui talis est conditionis, ꝙ quando de alto cadit semper cadit supra pedes suos, & semper suis pedibus sustentatur. Sic verè diuites quando cadunt per aduersitatem, vt communiter pedes sui recolligunt eos, hoc est amici, noti & vicini, & hoc quia sperant in posterum lucrum & commodum reportare, quod tñ de alijs animalibus.s. de pauperibus non est ita, quia verè si à statu suo ceciderint, non habent aliquem pedem.i. aliquem amicũ, vel adiutorem, qui ipsos velit sustinere, nec in aliquo supportare. vnde de isto casu dicitur Eccle. 13. Diuite decepto multi sunt recuperatores. Humilis vero cum ceciderit, expelletur etiam à notis. Istud bene patuit in Archade filio Iouis, & in Calistone matre sua, quæ sm fabulas à Iunone fuerat mutata in Vrsam, quia dũ Archas esset venator egregius & intrasset syluam in qua cum Vrsis degebat mater sua in Vrsam mutata, casu inuenit eam, quanquam eã non cognosceret propter pellem, ipsa tamen cognoscens filium suum voluit venire ad eum, ipsumque materno affectu respiciebat, ipse vero timebat & fugiebat, ipsamq; sagittare voluit, nisi Iupiter pater suus inhibuisset. Vide Ouid. in Met. lib. 2. fabula. 5. Sic verè quando aliquis mutat̃ de figura humana in Vrsam.i. de diuite in pauperem, de felice in miserum, de sublimi in infimum, de potente in infirmũ, tunc verè proprius filius eius Archas.i. quicunque eius carnales & mundani amici, qui Archades dici possunt pro eo quia in archa diuitias custodiunt, ipsum recognoscere dedignantur, & ipsius societatem refugere comprobantur, & quamuis ab ipso respiciantur requirantur & implorentur, ipsi tamen non exaudiunt, immo sæpe accidit, ꝙ sagittis.i. verbis & iniurijs eum lædunt. vnde Prouer. 14. Etiam proximo suo pauper odiosus erit. Amici vero diuitum multi erunt. Aduerte tamen ꝙ casus iste aduersitatis quandoq; proficit ad salutem. Constat enim ꝙ per talem casum homo in sui agnitionem ducitur, & amicorum mundanorum ignauiam experitur. vnde de Balaam qui interpretatur absque substantia, dicitur Num. 24. Aditor sermonum Dei, qui visionem omnipotentis videt, qui cadit, & aperiuntur oculi eius. Ex quo.n. aliquis efficitur absque substantia per paupertatẽ, oculi eius intellectus aperiuntur per prudẽtiæ claritatem, ita quòd post casum melius videt & audit sermonum Domini veritatem. Cadit igitur homo per aduersitatem temporalem. vnde Esai. D
40. Iuuenes in infirmitate cadunt. ¶ Quartò dico ꝙ homo cadit per iniquitatem criminalem. Et sic cadere nihil aliud est, quàm peccare, & à bono profectu & gratiæ statu deficere, desistere, & cessare. vnde in ps. Ibi ceciderunt qui oper. in. Ideò lamentando dicebat Esa. 64. Cecidimus quasi folium vniuersi, iniquitates gratis abstulerunt nos. ¶ Circa quod aduertendum est ꝙ ego inuenio quattuor genera personarum qui cadunt faciliter per peccatũ, videlicet, Excæcati, onerati, nimis iuuenes, nimis senes. Cæcitatem dat ignorantia, grauitatem dat auaritia, iuuentutem dat lascinia, senectutem facit pigritia. Cadunt igitur in peccatum per ignorantiam excæcati, sicut sunt potissimè illi qui ignorant propriam fragilitatem, & qui de proprijs meritis præsumunt, quia Deus tales dimittit cadere in peccatum vt cognoscant semetipsos, & vt discant alijs misereri. & ista fuit ratio sm Grego. quare Deus permisit cadere apostolum Petrum, vt quia futurus erat pastor Ecclesiæ, disceret ex casu suo alijs delinquentibus misereri. ¶ Sicut.n. mater quandoq; dimittit paruulum cadere in lutum, ipsumq; cautè retinet ne penitus labatur, & hoc facit vt ex tali casu magis caueat in futurum, sic Deus facit amicis suis. &c. Ideò dicitur in ps. Cum ceciderit non collidetur, quia do. su. ma. su. Septies.n. in die cadet iustus, & resurget. Prouerb. 24. Cadunt ergo per ignorantiam excæcati. Matth. 15. Cæcus si cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt. ¶ Secundò faciliter cadunt per auaritiam onerati. Sicut.n. ille qui habet aliquod graue onus, faciliter cadit, sic illi qui temporalibus diuitijs officijs & negocijs sunt onerati, faciliter corruunt in peccatum, quia.s. faciliter efficiũtur auari, crudeles & superbi. Sicut.n. Lepus currens versus vallem facillimè cadit propter anteriorum crurium breuitatem, sic verè illi qui ad vallem mundanorum negotiorum & officiorum currunt & vadunt, faciliter cadunt in diuersa peccata. vnde ps. Hi in curribus, hi in equis, ipsi obligati sunt, & ceciderunt. ¶ Tertiò faciliter cadunt per inconstantiam excitati, & isti sunt nimis iuuenes, quia sicut pueruli non habent fortitudinem standi, immo

faciliter

faciliter cadunt, nisi à nutrice teneantur, sic verè multi sunt ita debiles, leues, & ad cadendum fragiles, ꝙ nisi ad manū diuinæ misericordiæ teneantur, statim ad modicum flatum tentationis cadunt in peccatum. Esai. 40. Iuuenes in infirmitate cadent. vnde tales sunt sicut illa domus fundata supra arenā. Math. 7. contra quam flauerunt venti & venerunt flumina, & cecidit, & fuit ruina eius magna. Tales debent aduertere illud quod dicit Pli. de vngula Asini albi, quę prohibet Epilepticū à casu si factus exinde annulus portetur. Sic vere vngula .i. duritia iustitiæ & correctionis Christi, qui fuit Asinus per patiētiam, & fuit albus per continentiam, ista dico si per considerationem portentur, prohibent ne homo corruat in peccatum. Vel per istam vngulam duram intelligitur firmitas constantię Christi, quæ portata per imitationem prohibet à tali casu. Et sic erit sicut domus ædificata super firmam petram, quæ impulsa non cecidit, immo stetit sicut dicitur Matth. 7. Et ideò de talibus debet fieri sicut apes faciunt, quia secundum Ambro. apes faciunt fauos ne cadant ab alueari. Sic vere prælati, & prædicatores debent tales debiles & imperfectos fortificare & fulcire bonis documentis & exemplis ne cadant, vel ne corruant in peccatum. vnde. 2. Paral. 24. dicitur ꝙ præceptū est artificibus ꝙ instaurarent domum domini, vt quod cadere ceperat fulciretur. Cadūt igitur in peccatum illi qui sunt per inconstantiam concitati. ¶ Sed quarto dico ꝙ faciliter cadunt per somnolentiam aggrauati, vel per malitiam obstinati. Et isti sunt senes .i. in vitijs antiquati, qui faciliter cadunt in diuersa peccata & maximè in peccatum desperationis, figurati in illo Heli sene, qui sedēs super Sellam, cecidit retrorsum, & fractis ceruicibus expirauit. sicut dicitur. 1. Regum. 4. Et sic patet ꝙ per iniquitatem & peccatū cadunt faciliter ista quattuor genera personarum. Aduerte tñ ꝙ illi qui plus de se, & suis virtutibus confidunt & præsumunt, sunt illi qui facilius, & turpius cadunt. Similes. n. videntur Icaro filio Dedali, qui quia nimis alte voluit volare, & viam mediam non tenere, cecidit & submersus est. Sic verè sæpe fit ꝙ tales qui alte de se confidunt & sperant, & ita altam viam perfectionis aggrediūtur & tentant, ꝙ eos Deus dimittit cadere vt fragilitatem propriam recognoscant. Nume. 24. Cadit & aperiuntur oculi ei⁹ q. d. talis casus aperit oculos cadentium. quod. s. quandoq; est eis vtile, quia resurgunt fortiores, & sic fiunt in posterum cautiores. vnde Seneca in prouer. Cautior est in reliquis lapsus anterior. Exemplum de Petro sicut supra. Fatuum est igitur de se nimis præsumere, & alios velle antecedere & præire, & per presumptionem & superbiam alijs se pręferre. Dicit enim Pli. ꝙ Hyena bestia semper conatur ꝙ homo eam præcedat, & hoc quia quadam occulta virtute homo eam præcedens à mense alienatur, & de equo cadit, & ab eo deuoratur qui tamen si post eam vadit, non corruit. nec nutat. In hoc igitur patet ꝙ illi qui alios præcedere volunt, alieni à sensu & ratione fiunt, & à statu gratiæ spiritualiter facillimè cadunt, qui si sequi alios & humiliter se habere quærunt, in statu gratiæ & fortunæ tutius & sine periculo diu sistunt. De superbis ergo cadentibus potest dici illud Apoca. 8. Vidi stellam de coelo cecidisse. De humilibus autem dicitur. 3. Reg. 1. Si fuerit vir bonus non cadet. Bene ergo dicit Apost. 1. Cor. 10. Qui stas, videat ne cadat. ¶ Nota adhuc ꝙ faciliter consueuit cadere, & deficere præsumptuosus, ſm illam auctoritatem. Exiccatum est fænum, & cecidit flos. &c. Decor vultus eius deperijt, exsiccatum est fænum. ps. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem. Rerum prosperitas, cecidit flos. Esa. 21. Cecidit Babylō. Carnis formositas seu vana iucunditas decor vultus eius deperijt. vnde Thren. 5. Cecidit corona de capite nostro, cessauit gaudium cordis nostri. Et hoc de cadere, vel de Casu sufficit. & cetera.

Capharnaum. Nota ꝙ Capharnaum fuit ciuitas propè Hierusalē, vbi Christ⁹ quandoque personaliter habitauit & prædicauit, & miracula multa fecit, quę tñ eum non recepit, sed potius per superbiā se eleuauit quapropter ipsam dñs maledixit, sicut dicitur Mat. 4. & 8. & 11. Ista ciuitas pōt significare diuites quia Capharnaū interpretatur ager pinguedinis, quia pro certo isti qui diuitijs impinguant, & quibus Christus in scriptura prædicat & ipsis multa beneficia impartitur, sunt illi qui minus verbū Dei recipiunt, & qui plus per superbiā eriguntur ppter quod æternā maledictionē amplius promerentur, vel idem dic de clericis, apud quos Deus psonaliter habitat. s. in sacramento altaris, &c. sicut supra. qui tñ ipsum prę ceteris cōtemnunt, & in superbiā se extollunt. vnde Mat. 11. Et tu Capharnaum nonne vsq; ad coelos exaltaberis? vsq; ad infernum descendes, quia si in Sodomis factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in te, forte mansissent vsque adhuc. Vel dic ꝙ Capharnaum quæ interpretatur villa consolationis, est paradisus, quia. s. Christus postquā de tentatore diabolo triumphauit, statim in Capharnaum declinauit sicut dicitur Mat. 4. ad denotandum ꝙ illi soli paradisum villā consolationis intrant, qui de tētationibus diaboli victorizant. Ioan. 2. Descendit Iesus Capharnaum, ipse & mater eius, fratres eius, & discipuli eius, & ibi manserunt.

Caiphas. Nota ꝙ Caiphas fuit pessimus, qui dominū consuluit occidendum, & interpretatur sagax, vel inuestigator vomens ore. Et dicitur prophetasse, non A
quia propheta, sed quia pontifex, sicut dicitur Ioan. 11. Iste ergo malos Pontifices signat, qui Christum in persona pauperum crucifigunt, qui quamuis sint pessimi⁹, tamen eo ipso, ꝙ sunt pōtifices, quicquid dicūt pro prophetia reputatur Eccl. 13. Diues locutus est, & omnes tacuerunt, & verbū eius vsq; ad nubes perduxerunt. Et ideò isti dicuntur sagaces per malitiam secularem, inuestigatores. s. criminum aliorum, vt extorqueant pecunias per auaritiam singularem, & sunt ore vomētes per immundam & crudelem verborum prolationem, & emissionem. ps. Os tuum abun. malitia. &c.

Caim. Nota ꝙ Caim primogenitus Adā, inuidit Abel secundo genito, eo ꝙ eius sacrificia placebāt do- A
mino plus quam sua. ipse ergo proditoriè occidit Abel innocentē, & iō factus est vagus & profugus super terram, & signū positum est in facie eius. s. tremor capitis ſm Iosephum. & signat Iudæos, qui fratrem suum Christum innocentē per inuidiam occiderunt, vel etiam fratrem suum secundo genitū. s. populum Christianum in odiendo interimunt, inquantum fidem illius nullam dicunt. 1. Ioan. 3. Caim ex maligno spiritu occidit fratrem suum. Ideò Iudęi sunt hodie vagi, & profugi super terram, nullam habentes propriam regionem. Signum etiam habens in facie in quo esse Iudęi in omnibus cognoscūtur. Esa. 57. Abijt vagus in in via cordis sui. Vel dic ꝙ Caim qui interpretatur possessio, signat auaros, qui fratres suos innocentes & pauperes impetunt & inuadunt. Et ideò isti semper habent caput intentionis tremulum per timorem & sitibationem, & etiam semper sunt super terram. i. in terrenis negotijs vagabundi. &c.

Calamitas. Nota ꝙ est calamitas poenæ, culpæ, & miseriæ. Sed vide de miseria. &c. A

Calamus. Nota Calamus est species arundinis iunci, interius concaui, & ad scribendum li- A
teras opportunus. Antequam. n. vsus pennarum auium haberetur, Calamo scribebatur, qui mos adhuc apud Iudeos seruatur. Sunt etiam Calami in Oriente quorum medulla decoquitur, & saccarum efficitur. In Iudea etiā sunt Calami suauissimi odoris qui inter Aromata preciosissimi reputantur. Dicam ergo ꝙ Calamus intus concauus, extra politus, signat prædicatorem. ps. Lingua mea calamus scribæ, quia. s. isti esse debent intus concaui. s. in corde per humilitatem, extra vero plani per simplicitatem. Debent etiam esse vtiles ad scribendum in cordibus aliorum per doctrinā bonæ eruditionis, continui saccari. i. dulcedinis & deuotionis, & odoris fragrantissimi per odorem bonæ famæ & opinionis. Hiere. 6. Thus de Saba mihi affereris calamum suauè olentem. Ad quod facit figura Exodi. 25. vbi dicitur quod in constructione candelabri erant calami aurei qui latera ipsius vestiebant, in quo notatur ꝙ candelabrum luminis & doctrinæ construitur, quando calami. i. doctores & prædicatores cooperantur. Et sicut calami nutriuntur in locis humidis, sic verè prędicator vel doctor debet in humore deuotionis nutriri. Iob. 40. Sub vmbra manet in secreto calami in locis humentibus. Et sicut de arundinibus & calamis fiunt virgæ ad mensurandum, sicut supponit scriptura Ezec. 41. Fundata erant latera templi ad mensuram calami, sic reuera isti possunt dici calami mensuræ, vel quia sciunt alios describere & mensurare, vel quia docent alios esse mensuratos & modestos, & cognoscere & mensurare seipsos. vnde de talibus Calamis potest dici illud Ezech. 40. Ecce vir vestitus lineis, & calamus mensuræ in manu eius. ¶ Et si vis, dic ꝙ Calamus scribens est scientia. Calamus mensurans est temperantia. Calamus virens est honesta apparentia. Calamus fragrans est bonæ famæ redolentia. &c.

A **Calcare.** Vide vbi infra. Conculcare.&c.

A **Calcare. Calceamentum.** Nota ꝙ secundū moralitatem calceamena signat morum sanctitatē, mundi facultatē, Christi hnmanitatē. Et primo morū sanctitatē.s. gratias, & virtutes,& maximè exēpla sanctorum patrum præcedētiū, quibus aīa debet esset ornata & calceata. Calceamenta enim sunt de pellibus aīalium mortuorū, per quod intelliguntur viri sancti præcedentes & mortui, quorū pellis,i.quorū conuersatio exemplaris est calceamētū animæ; pellibus.n.mortuis.i. memoria mortis nostræ & aliorum debet esse quilibet calceatus. Ideò de tali calceamento dicit Apoc. Ephe.6. Calceati pedes in præparationem euangelij pacis. ¶ Item calceamētum signat mundi facultatem, & sic signat mundi bona, vel ēt mundi delectabilia & peccata, qnibus pedes.i.affectiones peccatorum & auarorum teguntur & inuoluūtnr. Et nota ꝙ ista interdicuntur tribus generibus hoīum.s. speculantibus prædicantibus,& militantibus. Militantibus dico. Iō dictū est Iosuę in militia existenti. Iosuę.5. Solue calceamenta de pedib' tuis. Speculantibns insuper, sicut patet de Moyse, qui dū speculatetur visionem rubi, dictum est sibi. Exo. 3. Solue calceamenta de pedibus tuis, locus.n.in quo stas terra sancta ē. Prædicātibus insuper. Iō Apostolis præceptum est, Mat.10. Nolite portare sacculum, neq; peram neq; baculum, neq; calceamenta.&c. Vide istam auctoritatē diuitam infra in ti.de Nolle Vbi nota, ꝙ per calceamenta Simię capinntur, quia reuera illi qui in terra sanctæ Ecclesiæ vel religionis volūt manere, nō debēt in pedibus.i.in affectibus calceamenta bonorum temporalinm & desideriorum carnalium possidere, alioquin non possent bene militare cōtra vitia cum Iosue, nec contemplari cœlestia cum Moyse, nec prædicare Dei mysteria cum Apostolorum grege. Sicut.n.calceamenta pedis sinistri nihil valēt pro dextro, sic nec ista temporalia quæ sunt sinistra & defectiua, competunt dextris pedibus.i.affectibus virtuosis. Esa. 20. Tolle calceamenta de pedibus tuis,& fecit sic vadens nudus, & discalceatus. ¶ De calceamentis igitur virtutum potest ex-
B poni illud Ezec. 16. quod dirigitur ad aīam christianam. Laui te aqua, vnxi te oleo, vestiui te discoloribus, calceaui te hyacintho, cinxi te bysso, indui te subtilibus. Vbi nota ꝙ ad hoc, ꝙ aīa sit spiritualiter calceata, ipsa debet esse. Puritate rorata Laui te aqua. Pietate rigata. Vnxi te oleo. Honestate velata. Vestiui te. Sanctitate vallata. Calceaui te hyacintho. Castitate ligata. Cinxi te, inquit, bysso. Vide expositionem trium primorum membrorū.1.titu.de Lauare, vbi ponetur. ¶ De quar-
C to autem membro ostenditur, ꝙ anima debet esse sanctitate vallata. Calciaui, inquit, te hyacintho.i.pellibus hyacinthinis. Pelles.n. hyacinthinæ quæ colorem babent cœlestem, & quibus fuit tabernaculum fœderis coopertum signāt virtutē sanctitatis,& spiritalis ac cœlestis vitæ bonitatem & perfectionē, quæ in isto mundo tabernaculum fœderis.i.ipsum Christum & sanctos cooperuit atq; texit,& ista dicitur esse de pellibus animaliū mortuorum, per quod carnis mortificatio,& mortis consideratio denotatur, quā.s.aīa debet babere. Tali ergo pelle debet esse calceata aīa per sanctorum præcedentium imitationem. Et sic dicetur ei illud Can.7. Quā pulchri sunt gressus tui in calceamentis tuis filia principis. Et nota ꝙ calceamenta debent esse pura, puncta, vncta, tincta, fortia, mollia, ad pedem aptata, compede ligata. Sic vere in calceamentis animæ, & conscientiæ perfectionis debet esse

Puritas deuotionis
Punctura timoris
Vnctura dulcoris
Tinctura decoris
Ligamen amoris
Mollities compassionis
Fortitudo durationis
Aptitudo discretionis.
Pedes.n.affectionum animæ
Compassio mortificat
Timor pungit
Dulcor vngit
Decor tingit
Amor cingit
Operatio mollificat
Duratio fortificat.
Discretio aptificat.

Talia fuerūt calceamēta Chr̄i de quib' Ioannes dicebat, Ioā.1. Non sum dignus soluere corrigiā calceamēti ei'. Talia aūt calceamēta peccatoribus auferunt, & pęnitentib' cōferuntur. Auferunt dico peccatoribus. vñ Esa.3.dr̄ ꝙ auferet dn̄s ā filiab' Syō ornamēta calceamētorū. Itē pęnitentib' conferunt. vñ de talibus dr̄ in figura Lu.15. ꝙ pr̄ filio prodigo reuerenti fecit dari stolā primā, anulū in manibus,& calceamenta in pedibus. Ad denotandū ꝙ illi qui per pęnitentiā ad Deū reuertitur, stola prima quę est gratia, conceditur, anulus bonæ operationis in eius manibus porrigitur, & calceamenta.i.sctōrum exempla in eius pedib'.i.in affectibus collocantur. Ideò breuiter cuilibet præcipit Ezec. 24. Calceamēta tua erunt in pedibus tuis. Debet ergo esse aīa sanctitate vallata. Calceaui inquit te hyacintho. vnde Baruc. 6. hyacinthus & purpura indumentū eorū. Talia calceamenta debent habere illi qui celebrant.s. ecclesiastici & religiosi. vñ Esa.5. Corrigia calceamenti eius non rūpet. Figura Deut. 29. vbi dr̄ ꝙ calceamenta filiorum Israel nō sunt attrita in deserto, sed semper integra permanserunt. Ad denotandum ꝙ filij Israel.i.viri spiritales in deserto huius mundi semper debēt calceamenta perfectionis & mortificationis & bonæ imitationis integra conseruare & durabiliter custodire. Quod est cōtra multos similes Lemenisensibus, qui vtuntur calceamentis ligneis, quę snnt grauia ad portandū, & facilia ad cōsumendū. Sic vere multi sunt qui calceamenta bonorū tēporaliū, quæ faciliter consumuntur & difficiliter possidentur, prædiligunt, ꝗ̄ ista spiritalia de quibus agitur Deut.33. Ferrum & æs calceamentum eius. Non sic ergo, sed aīa sit sanctitate vallata. ¶ Vltimo dico ꝙ aīa debet esse castitate purgata vel ligata. Cinxi inquit te bysso, quia.s. Zona castitatis debet quilibet esse cinctus restrictus pariter & ligatus.&c. vide supra de Bysso. & allega sicut ibi. Et hoc de bonis calceamentis sufficit. ¶ Sed adhuc dico ꝙ calceamenta signant humanitatem Christi. Nā sicut pes in calceamento ponitur & in eo inuoluitur, sic in calceamento humanæ mortalitatis fuit per Christi incarnationem inuolutus pes Deitatis. Istud calceamentum soluere est mysteriū Christi incarnationis tractare, cuius se esse indignū Ioannes Baptista dicebat. Ioan. 3. Cuius nō sum dignus.&c. vnde. Nō dormitabit neq; dormiet, nec soluetur cingulum renū eius, nec rumpetur corrigia calceamentorū eius. Vbi nota ꝙ Christus non habuit somnolentiam, non dormitabit. Non habuit insolentiā, quia nō soluetur. Nō habuit inconstantiā, quia habuit cingulum. Nec habuit desistentiā, quia corrigia calceamenti eius.i.nodus in vnione & assumptione carnis in verbo nunquam fuit distincta nec rupta, sed vbiq; est credita & prædicata. ps. In idumeā extendam calceamentum meum. &c.

Chaldei. Nota ꝙ Chaldei interpretatur s̄m Hieron. quasi ferę, quasi feroces, quasi demones, quasi mamillæ. Fuerunt.n. populi crudelissimi, quia filios Israel A subiugauerunt,& eis damna plurima intulerunt, qui regnum Babyloniæ tenuerūt,& regi Nabucbodonosor seruierūt. Per istos igitur intelligo mundi potētes, qui reuera dici possunt Chaldei, qnia sunt quasi ferę sine ratione. Feroces sine cōpassione. Demones cum obstinatione. Mamillæ cum lactatione, i.cum deceptione. Isti.n.crudeles & iniqui virtute regis Nabuchodonosor.i.diaboli, in Babylone.i.in mundo potētes, dominantur, & filijs Israel.i.bonis crudeliter aduersantur.2.Esdræ.4. Exterminata est Iudæa à Chaldeis. Et aduerte, ꝙ mali dicuntur Chaldei, quia ipsi sunt

Tumentes per superbiam
Feruentes per sęuitiam
Ardentes per auaritiam.

Sunt dico per superbia tumentes. vnde Esa.13.dr̄ de Babylone ꝙ ipsa erat gloriosa in regnis, inclyta in superbia Chaldeorum. ¶ Item per sæuitiam sunt feruentes. vnde Abacuc.1. dicitur. Ecce ego suscitabo Chaldeos gentem amaram & velocē, ambulantem super latitudinem terræ, vt possideat tabernacula non sua. horribilis & terribilis est, ex semetipsa.&c. ¶ Item sunt per auaritiam ardentes. Vnde de fornace Babylonis.i.de peccato auaritiæ dicitur Dan. 3. ꝙ flamma incendit quos inuenit circa fornacē Chaldeos. ¶ Vel si vis, dic ꝙ Chaldei sunt demones, qui filios Israel.i.fideles tentationibus obsident, qui quasi ferę & feroces per crudelitatem feruent, & quasi mamillæ per fallacitatem mulcent, & in Babylone.i. in confusibili A mundo isto dominantur & valent, vbi vniuersis aduersantur, & nocent. vnde Hiere.39. Domum regis & domum vulgi succenderunt Chaldei igni. Nos ergo si prudentes sumus, debemus istorum imperium fugere,& à mundo vbi ipsi imperant declinare. Hiere. 40. Recedite de medio Babylonis, & de terra Chaldeorum egredimini.

Caleph. Nota ꝙ Caleph fuit vnus de exploratoribus, qui terram promissionis præuidit, & ceteris A speculatoribus desperantibus,& populū murmurare facientibus

tibus ipſe ſolus cum Ioſue cor populi confirmauit,& ad eam,
acquirendam virtualiter animauit.Et ideò omnib' qui de .Æ-
gypto exierant in deſerto pereuntibus,ipſe cum nouo popu-
lo terram promiſſionis duce Ioſue intrauit,ſicut patet Num.
14.& Ioſue.14.Interpretatur aũt Caleph Canis, vel quaſi vi-
ride,ſeu quaſi cor. Per iſtum aũt poſſumus intelligere bonos,
& ſcientificos eccleſiaſticos. Cum.n.omnes ſint conſtituti à
domino vt certam promiſſionem paradiſi ſpeculentur, & vi-
deant,& ad eam acquirendam per bona opera populum inci
tent & inuitent,multi tñ inueniuntur mali exploratores & cle
rici,qui ſuis malis operibus & exemplis ad cõtrarium eos mo
uent. Caleph tñ.i.bonus ſciẽtificus nõ ſic reuera,ipſe.n.terrã
paradiſi explorat & ſpeculatur cõtemplando, & ad eius deſi-
derium alios animat & horratur prædicãdo,& iõ finaliter ce
teris excluſis huius promeretur ingreſſum virtualiter operan
do.Et iõ quilibet talis dr̃ canis,quia cognoſcit dñm per fideli-
tatem,vel quia latrat per prædicationẽ.Dr̃ quaſi viridis, quia
viret per honeſtatem, & per virtutem, amœnitatem,& perfe-
ctionem.Dr̃ quaſi cor,quia amat per charitatem, & dilectio-
nem.1.Mac.2.Caleph dum teſtificatur, in eccleſia accepit hę
reditatem.¶ Vel ſi vis accipere in malo,dic q̃ iſte ſignat ma-
lum prælatũ,quia dr̃ explorator per nimis curioſam de ſactis
alienis inquiſitionẽ. Dr̃ Canis per inſatiabilis auaritiæ vendi-
cationem.Dr̃ viridis per carnis & laſciuiæ maculationem. Di
citur quaſi cor per ſuorum carnalem affectionem.

A **Caleſcere.** Caleſcere.Cõcaleſcere.Incaleſcere. Ca
lor. Nota q̃ calor accipitur in ſcriptura
generaliter tribus modis.Eſt.n.calor.

Habendus
Horrendus
Timendus.

Calor habẽdus ſignat ſpiritua
lem feruorẽ quo aĩa debet eſſe
inflammata. Calor eſt princi-
palior & prior oĩum naturalium qualitatum. Et iõ ſciendum,
ſicut philoſophi diſtinxerunt duplicẽ calorem in natura , ſic
innenio calorem ſpiritalem duplicem in ſcriptura.Eſt.n.in na
tura calor cœleſtis atq; ſolaris, & calor accidentalis vel ele-
mentalis.Primus eſt viuificatiuus & conſeruatiuus,ſecundus
eſt mortificatiuus &corruptiuus.Conſeruat.n.& viuificat ca
lor naturalis,ſicut patet de calore naturali in corpore,qui eſt
cauſa vitæ.Calor aũt accidentalis mortificat,ſicut patet de ca
lore infirmitatis & febris, qui mortẽ inducit. Et iõ iſtos duos
calores poſſum diſtinguere in moribus,calorem bonũ & ma-
lum,virtuoſum & vitioſum,ſpiritualem & criminalem . Bo-
nus.n.feruor viuificat aĩam,malus occidit ipſam. Primo ergo
dicamus de calore bono & ſpiritali comparando ipſum calo-
ri naturali . Et dicamus q̃ ſicut omnia corpora quæ ſunt, in-
digent calore naturali ad ſui conſeruationem, ſic vere omnes
aiæ indigeot calore ſpiritali ad ſui perfectionem. Sicut.n.ca-
lor habet virtutem eleuatiuã quia habet motum à centro, ad
circunferentiam,& iõ materiam in qua eſt,habet eleuare ab
infimis ad ſuperiora,ſic vere calor & feruor ſpiritalis , cor in
quo eſt, facit ſurſum ferri in Deum, & ab amore inferiorum,
& temporalium eleuari, & in Deo & ſuperioribus delectari.
Et ideò dicebat Dauid in p̃s. Concaluit cor meum intra me,
& in meditatione mea exardeſcet ignis. In quibus verbis oſtẽ
dũtur quattuor genera feruorum ſpiritalium ſm̃ quattuor cõ
ditiones quas poſſum in calore naturali reperire.Calor.n.na-
turaliter habet inflammare,diſſoluere,penetrare,conſumere.
Sic dico ſpiritaliter q̃ feruor dilectionis eſt inflammatiuus.
Concaluit inquit cor. Feruor contritionis eſt penetratiuus.
Intra me inquit. Feruor deuotionis eſt reſolutiuus vel dilata-
tiuus In meditatione inquit mea.Feruor afflictionis eſt deſic-
catiuus.Exardeſcet ignis inquit. ¶Primus ergo calor ſignat
dilectionem. Sicut.n.calor naturaliter habet inflammare , &
materiam inflammando immutare,ſic charitas & amor Dei ,
& proximi animam facit per bona deſidera inflammari, & in
amatum transformari &quodammodo mutari,quia amor eſt
motus animi transformans amantem in amatum. Et ſicut ca-
lor habet coniungere diuerſas materias , ſicut patet de duo-
bus metallis quæ per calorem ignis ſimul vniuntur & conſo-
lidantur, ſic charitas vnit, conſolidat, & concordat corda cõ
traria & diuerſa.Iõ de calore iſto dicitur Eccle.4. Si duo dor
mierint ſimul, fouebuntur mutuo, vnus quomodo caleſiet ?
q.d.impoſſibile eſt. Charitas.n.requirit ſubiectum in quod a-
gat. Calor etiam habet virtutem conſeruatiuam. ſic charitas.
1. Reg.11.Cras erit vobis ſalus cum incaluerit ſol. Nota er-
go figuram de panibus propoſitionis,qui calidi offerebantur,
in templo,frigidi vero deponebantur de menſa aurea, ſicut
ſupponitur,1.Reg.21.In quo notatur q̃ nullus dignus eſt of-
ferri Deo tanquam panis viuus in eccleſia vel in templo , niſi
ſit calidus charitate,quinimmo ſi quis frigidus & indeuotus,
ibidem inueniatur, iuſtum eſt q̃ ſubſtitutis alijs deponatur.
Eſt.n.charitas ſimilis vni lapidi qui dicitur Heliotropiũ , quĩ
talis eſt conditionis,q̃ poſitus in aqua ad radios ſolis , ſtatim
facit eam bullire.Sic verè charitas quando in corde alicuius
ſubintrat,neceſſe eſt q̃ per bona deſideria ebulliat & caleſcat
Quod eſt contra multos ſimiles aliquibus fontibus quorum,
aqua non poteſt caleſieri propter ignem. Vnde dicitur, q̃ in
Caturtuno eſt quidam fons cuius aquæ propter quemcunq;
ignem non poſſunt caleſieri vel bullire. Sic verè multi ſunt ,
ita frigidi & tepidi per odium & per iram,q̃ nullo modo poſ
ſunt caleſieri per caritatem & amorem. Quod maximè patet
in multis mundi diuitibus odioſis partialibus , & iracundis ,
qui nec Deum nec proximum volunt amare. figurati in Da-
uid.3.Reg.1.de quo dr̃ q̃ cum operiretur veſtibus, non cale-
fiebat.Quia verè tales qui veſtimentis bonorum temporaliũ
ſunt cooperti ,vix aut nunquam pñt per charitatem & amorẽ
caleſieri.Quod etiam põt allegari contra hypocritas,qui ve-
ſtibus bonæ conuerſationis operiuntur, & tñ calore dilectio-
nis non inflammantur.Vnde Aggei.1.dr̃. Cooperuiſtis vos ,
& non eſtis calefacti.Non ſic ergo, ſed habeamus calorem di
lectionis.Concaluit inquit cor meum.Iob.31. De velleribus B
ouium mearum calefactus eſt. ¶Secundò habeamus feruorẽ
contritionis.Iſte.n.eſt calor penetratiuus. intra me inquit.ca
lor.n.cœleſtis & ſolaris penetrat vſque ad interiora terræ , &
ibi lapides & metalla generat & producit.Sic verè calor& fer
uor contritionis debet penetrare cor noſtrum,& ibi virtutes,
& gratias generare. Pœnitens.n.debet eſſe ſicut terra pallida
exterius,interius autem habet ignem & calorem.ſ. in inferno
& in latere habet mare.Sic pœnitens verè debet habere exte
rius pallorem mortificationis , interius ardorem contritio-
nis,& circa latera corporis ſui debet habere mare.i.amaritu-
dinem pœnitentiæ & afflictionis. Intra me igitur.Eſt.n.cõtri-
tio ſicut calor ſubintrans alenbicum,qui diſſoluit roſas,& ex-
inde facit aquam roſaceam diſtillare. Sic verè feruor contri-
tionis quando ſubintrat alẽbicum cordis noſtri,diſſoluit, &
annihilat herbas virides quæ ibi ſunt. i.vitia & peccata, & aq̃
ſ.lachrymarum facit exinde fluere & exire. Figura Ezechie.
24.vbi de quadam peccatrice ciuitate in figura cuiuſdam ol-
lę rubiginoſę dicitur ſic.Pone eam ſuper prunas vacuam, vt
incaleſcat ęs eius,& conſumetur rubigo eius. Olla iſta eſt aĩa
peccatrix,plena rubigine peccatorum,quę cum primo vacua
cunctis bonis, ſuper prunas & ſuper opera pœnitentiæ ponitẽ
æs eius.i.cor per contritionem caleſcit,liqueſcit, & diſſoluit,
& ſic inquinamentum & rubigo vitiorum annihilatur,conſla
tur,& conſumitur.Nam vt dr̃ Iob.28.Lapis ſolutus calore in
ęs vertitur.Intra me ergo.vnde de iſto intra in p̃s.dr̃.Omnia,
quæ intra me ſunt,no.ſan.ei. Iſte eſt ſecundus calor.i.feruor
contritionis.¶ Tertiò dico,q̃ per calorem intelligitur feruor
deuotionis,& iſte eſt calor dilatatiuus & reſolutiuus.Nam ſi C
cut calor habet dilatare materiam in quam agit, ſic deuotio
dilatat animam ad conſiderandum & videndum illa quæ de-
bent videri.ſ.mortem,iudicium,infernum,& paradiſum. &c.
quod oſtenditur cum dicitur. In meditatione mea.vñ p̃s. Me-
ditatus ſum nocte cum corde meo.ipſam etiam habet lique-
facere & reſoluere per amorem.vnde Exo. 16.dr̃ de manna ,
q̃ cum incaluiſſet ſol,liqueſiebat.Fons.n.tunc eſt calidior,qñ
tempus eſt frigidum,ſicut patet in hyeme.Sic verè fons deuo
tionis in homine debet eſſe calidior & feruentior, qñ hyems
tribulationis eſt in eo frigidior atque maior. Iſte eſt fons ſo-
lis,de quo narrant Iſid. Plin. & Soli. qui eſt in Aphrica circa
Debris.Vincentius in ſpeculo naturali deſcribit ſitum eius in-
ter Cyrenen & Æthiopiam,circa Garamantes.hic fons eſt de
nocte feruentiſſimus , de die vero frigidiſſimus , quia.ſ. fons
deuotionis, in nocte tribulationis feruet, in die vero proſpe-
ritatis tepet. Vnde iſte ſunt aquæ calidæ quas inuenit Anan,
in ſolitudine dum paſceret Aſinos,ſicut dicitur Gen. 36. Sed
proh dolor multi ſunt qui iſtas calidas aquas nunquam ha-
bent,quia.ſ.multi ſunt qui ſemper per indeuotionem ſunt te-
pidi,per incompaſſionem frigidi,per obſtinationem duri, p̃
imperfectionem impuri.Similes puteis & cauernis profundis
quæ in æſtate magis ſunt frigidę q̃ alias.Sic verè illi , qui ſunt
in æſtate mundanæ proſperitatis,ſunt hodie per indeuotionẽ
frigidi

frigiſcit plus quàm alij. Proſperitas.n.ſimilis eſt cuidam lapidi qui dicitur Epiſtes, qui ſm Iſid. ſi in aqua feruenti ponitur ſtatim facit eam à bullitiono ceſſare, & tandem ea toto frigeſcere. Sic vere quando mundana proſperitas in pelui cordis, per affectionem ponitur, tunc aqua feruens deuotionis à bullitione & profectu ſuo ceſſat, & frigiditas indeuotionis ſuccedit. Eccl.43. Frigidus ventus Aquilo flabit, & gelabit cryſtallus ab aquis. Non ſic ergo, ſed habeamus feruorem deuotio-

D nis. ¶ Quartò debemus habere feruorem afflictionis. Et iſto eſt calor conſumptiuus, quia ſicut calor habet comburere, & conſumere & ſuperflua deſiccare, ſic pœnitentia & afflictio, vel etiam immiſſa à Deo tribulatio habet ſuperfluitaté morũ, & vitiorum deſiccare, conſumere & vaſtare. quod oñditur cũ dř. Exardeſcet ignis. Ignis.n. pp ſuum exceſſiuũ caloré vltra modũ affligit. ps. In conſpectu eius exardeſcet ignis, & in cir. ei tempe. vali. Et aduertendum eſt quòd quadruplex inuenitur ignis, ſcilicet

E Ignis lucens ſed non vrens
Ignis vrens, ſed non lucens
Ignis lucens & vrens
Ignis nec vrens nec lucens.

Primus eſt in Empyreo. Secundus eſt In inferno. Tertius eſt in mundo, Quartus eſt in corpore humano. vñ rectè ignis qui lucet, & vrit, eſt mundana tribulatio, quia quamuis iſta vrit per afflictionem, lucet tñ per diuinæ ſcientiæ & gratiæ generationem & immiſſionem. Iſte eſt ergo calor cõſumens. vñ Eccl.23. Aĩa calida quaſi ignis ardens. vñ Iob.6 Cum incaluerit ſol, ſoluentur niues de loco ſuo. Niues.n.i. peccata, de loco.i. de corde ſoluuntur, qñ a calore ſolis, & à tribulatione, à Chriſto immiſſa caro exterius affligitur. Et ſic patet quadruplex bonus calor .ſ. calor afflictionis, deuotionis, contritionis, dilectionis. Sed adhuc eſt ſciendum, ſicut prædictum eſt, ꝙ eſt quidam calor corruptiuus & deſtructiuus, ſicut calor elemẽtalis, quia .n. calor eſt qualitas magis actiua, ideò citius & facilius corrũpit & deſtruit ſubiectũ in quod agit. Et iſte calor pòt ſignificare feruoré malorũ deſideriorũ, quæ aĩam diuerſimodè calefaciunt & inflãmant. Et quia calor iſte habet triplicem conditionem, ſcilicet

Attractiuam
Corruptiuam
Commotiuam.

Ideò ſm tres conditiones ego poſſum diſtinguere in aĩa triplicem eſſe malum appetitum & feruorem, quia calor attractiuus, eſt auaritia. Calor corruptiuus eſt petulantia. Calor commotiuus eſt iracundia. Eſt igitur primo calor, & feruor auaritiæ, qui eſt attractiuus. Nam ſicut calor de ſui natura habet attrahere humorem, ſicut patet de ſole, qui attrahit humidos vapores, ſicut etiam patet in ventoſa, vbi ignis attrahit ſanguinem membri cui apponitur, ad replementum vacuitatis loci, in quo eſt, ſic verè calor & ardor auaritiæ habet ſemper attrahere per ſas vel per nefas humores & ſanguiné, & diuitias & poſſeſſiones illorum membrorum.i. hominum, quibus apponitur, coniungitur, aſſociatur, & vicinatur, & hoc vt vacuitatem loci, in quo.ſ. eſt cor auari, quod ſemper eſt vacuum & inane, repleat diuitijs aliorum. Sicut.n. calcedoneus calefactus attrahit paleas, ſic auarus calore auaritiæ æſtuans, paleas bonorum temporalium attrahere, rapere, & acquirere nunquam ceſſat. Et ſicut Ceruus calefactus currit ad fontem vbi lautè bibit de aqua frigida, ita ꝙ ſic ibi frigeſcit & rigeſcit ꝙ amplius fugere neſcit, & capi neceſſario à venatoribus ſe permittit, ſic auarus per auaritiam calefactus, ad fontem bonorum temporalium inhiat quantum poteſt, ita ꝙ ibi frigeſcit per indeuotionem, & capi à demonibus ſe permittit, per æternam damnationem. Ideò de talibus dř Iacob.2. Calefacimini & ſaturamini. Ideò de auaro & inſatiabili ardore ſui appetitus dicitur figuraliter in perſona auari Eſa.44. Coxit pulmentum, calefactus eſt & ſaturatus eſt, & dixit vah, calefactus ſum, & vidi focum. Iſti.n. omnino calefiunt per auarã affectionem. Saturantur per temporalium acquiſitionem, & finaliter vident focum, i. infernum per ęternam damnationem. Et debet ſciri ꝙ ſicut calor excęcat, vt patet in Vrſo, qui per peluim candentem cęcatur, item indurat, deſiccat, vt patet in luto indurato per ſolem, item deuaſtat, vt patet de igne ligna conſumente, ſic auaritia facit hominem ſpiritualiter cęcũ obſtinatum, & durũ, & a bonis ſpiritualibus vacuum & vaſtatũ. Et ideò bona temporalia figurantur in illis ſtercoribus Thob. 2. vbi dř ꝙ calida ſtercora hirundinum excęcauerunt Thobiã & ideò dř Eccl.22. Aĩa calida quaſi ignis ardens non requieſcet donec aliquid glutiat. Iſte igitur eſt calor auaritiæ qui eſt

attractiuus ¶ Secundus eſt calor iracundiæ qui eſt commoti- G
uus. Sicut.n. calor habet concitare & mouere materiam, in quam agit, ſicut patet in flamma ignis quæ continuè agitatur, & mouetur, quæ non eſt aliud quam calor & ignis agẽs in materiam aeream, ſic calor iracundiæ, quando cor humanũ inflammauerit, ipſum per diuerſos appetitus mouet & agitat interius, & per malà verba & opera exterius. Talibus.n. accidit ſicut Caſtaneæ, quæ ſi ſine apertione corticis in igne ponitur, propter incluſum calorem corticem rumpit, fumum emittit, exterius ſalit & exit. Sic vere calor & furor iracundiæ, cor in quo eſt incluſus, agit atque mouet, ita ꝙ neceſſe eſt os aperire per malas locutiones, fumum emittere per aliorum infamationes, exterius ſalire, per iniurias multas, & malas operationes. Ideò de tali calore dř Oſeæ.7. Omnes calefacti ſunt quaſi Clibanus, deuorauerunt iudices ſuos. Quod de fatuis ſubditis poteſt dici, qui quando per iracundiam calefiunt, ſtatim cõtra ſuos iudices & prælatos inſurgunt. Iſte eſt ergo calor ira- H
cundiæ qui eſt commotiuus. ¶ Tertiò dicò, ꝙ eſt calor petulãtiæ ſeu luxuriæ, qui eſt corruptiuus. Sicut.n. omnis calor exterior corrumpit & turbat vinum debile in ęſtatè, niſi forte fuerit in aliquo loco frigido, infimo, & occulto, ſic verè calor, & ardor luxuriæ faciliter corrumpit hominem debilem & infectum, niſi forte ſit in loco & in ſtatu frigido per aduerſitatem & occulto & infimo per humilitatem. Hiere. 51. In calore eorum ponam pecus eorum. Patet de Aſſuero rege, de quo dicitur Heſter 1. ꝙ cum incaluiſſet rex Aſſuerus vino, iuſſit venire vaſthi. &c. Sicut.n. Metallum calefactum diſſoluitur, molle- A
ſcit & liqueſcit, ita ꝙ faciliter in diuerſas formas mutatur, ſic verè ille qui per luxuriam & carnis petulantiam calefit, facilẽter per mala deſideria diſſoluitur, & ab artifice diabolo in formas peccatorum varias tranſmutatur. Ideò dicitur 2. Petr.3. Cœli magno impetu tranſient, elementa verò calore ſoluenẽ. Et aduerte ꝙ illud peccatum neſcit dignitatem, cœli. quia ẽt viros cœleſtes inuadit. Neſcit tarditatem. Magno impetu. Mutat qualitatem. Tranſient inquit. Frangit firmitatem, ſoluentur inquit elementa. Et ſciendum ꝙ iſte calor deturpat colorem, vt patet in Pipere prius albo quod in calore nigreſcit. Item eneruat vigorem, patet in corpore quod in tempore niuis eſt vigoroſum, quando calor eſt, pigret. Item immutat decorem, ſicut patet de Æthiopibus, qui propter calorem ſolis, ſunt turpes. Sic verè calor, & ardor luxuriæ deturpat coloré, conuerſationis, eneruat vigorem conſtantiæ & perfectionis, maculat decorem totius moralis conuerſationis. Et bene dicitur in ps. Non eſt qui ſe abſcondat à calore eius. Sic ergo patet ꝙ triplex eſt malus calor. ſ. Corruptionis, qui eſt luxuria. Commotiuus, qui eſt iracundia. Attractiuus, qui eſt auaritia. Nota ſi vis ꝙ calor poteſt ſignificare pęnam ignis æterni. &c. Vide de Ardore, Iob. 24. Ad calorem nimium deſcendẽt ab aquis niuium.

Caligo. Caligare.

Nota ꝙ caligo idem eſt ꝙ obſcuritas, turbulentia, & nebuloſitas, ſecretum, & tenebroſitas oculorum. Et accipitur A
dupliciter in ſcriptura, in bonũ. ſ. & in malo. Circa quod aduertendũ eſt ꝙ multiplicé caliginé reperio in ſcriptura. ſ. caliginé

Contritionis		Caligo pœnitentiũ & flebilium.
Aſcenſionis	Sic ergo	Caligo metuentiũ & humilium.
Infectionis	dicam ꝙ	Caligo ſimulantiũ & fingentiũ.
Tribulatiõis	inuenit.	Caligo laborantium & egentiũ.
Deceptionis		Caligo delinquẽtiũ & cadentiũ.
Exeçcationis		Caligo ignorantium & errantiũ.

Dico ergo primo ꝙ eſt quędam caligo flebilium & pœnitentium, & iſta eſt caligo contritionis. Sicut.n. nebula ſurgens à mari & à terra, aerem obnubilat, caliginat, & obſcurat, ſic verè in conſcientia peccatoris nebulæ conſiderationum & affectionum quæ à mari.i. ab amaritudine peccatorum reſoluuntẽ totum aerem conſcientiæ faciunt per contritioné nebuloſum, & obſcurum. Ezec. 12. In caligine efferetis, & in tenebris portaberis. Ideò de tali caligine dř figuraliter Gen.15. ꝙ cũ occubuiſſet ſol, facta eſt caligo tenebroſa, & apparuit clibanus fumans, & lampas tranſiens. Sic vere chariſſimi, qñ ſol iuſtitiæ nobis occubuit per peccatum, tunc pro certo tria ſunt nobis neceſſaria. ſ. caligo tenebroſa contritionis, clibanus dilectionis, & lampas honeſtę conuerſationis. Et iſta eſt caligo in qua dominus habitat. Exod.19. Veniam ad te in caligine nubis. Vnde in ps. Nubes & caligo in circuitu eius. Iſta eſt ergo caligo contritionis. ¶ Secundo dico quòd eſt caligo humilium & B
metuen-

metuentium, & ista est caligo absconsionis. Et ista signat quandoq; humilitatem qua boni abscondunt bona, quod facit humilitas. Ideò de bonis potest dici illud Senec. Esto occultator virtutum, sicut alij vitiorum. Humilitas enim est quædã spiritualis caligo in qua lex diuina Moysi.i. rationi datur, & in qua dominus commoratur. Exod. enim. 20. dicitur q Moyses accepturus legem, accessit ad caliginem, quia.s. caligo humilitatis est necessaria ad hoc q homo cognoscat Dei mysteria. vnde de Deo dicitur in ps. Nubes & caligo in circuitu ei9 iusti.& iudi.cor.se.ei. Boni ergo sunt sicut Ceruus, qui quando est pinguis, quærit loca caliginosa, & absconditur, vt ibi lateat ne capiatur, sicut supra ponitur de Abscondere. Exod.
C 24. Vocauit Deus Moysen de medio caliginis. ¶ Tertiò dico, q est caligo fingentium.s. caligo & obscuritas absconsionis, & falsitatis, qua.s. mali volunt abscondere mala, & maximè vsurarij & luxuriosi. Iob. 24. Oculus adulteri obseruat caliginẽ. Tales enim sunt similes Catto, qui in loco caliginoso consueuit egerere fęces suas, quia.s. tales volunt facere in occulto fętida facta sua. Ideò de vecorde iuuene luxurioso dicitur Prouerb. 7. q ipse iuit ad fatuam mulierem in noctibus tenebrosis & caligine, aduesperascẽte die. Quod etiam verum est de vsurarijs, qui in occulto scilicet & sub caligine fictionum contractus suos fingunt. Esa. 60. Tenebræ operient terram, & caligo populos. Idem est etiam de hypocritis & proditoribus. Vnde isti finaliter diuidentur à iustis Iob. 28. Lapidem caliginis & vmbram mortis diuidet torrens à populo peregrinante
D ¶ Quartò dico q est caligo egentium & laborantium, & hæc signat tribulationis statum. Caligo enim signat carentiam lucis & solatij & prosperitatis, vnde Esa. 5. Lux obtenebrata est in caligine eius. Ista autem caligo inuenitur in triplici loco.s. in mundo, in iudicio, in inferno. Mundus enim est similis mari pontico, quod quamuis sit ceteris maribus magis dulce, est tamen amplius nebulosum, sm Isid. Sic verè charissimi, quãuis mundus & mundana prosperitas habeat dulcedinem temporalium solatiorum, habet tamen caliginem & nebulam tribulationum & tormentorum. vnde mundus est terra tenebrosa & operta mortis caligine, vbi vmbra mortis, & nullus ordo Iob. 10. Item ista inuenitur in iudicio. vnde de ista caligine dicitur Soph. 1. Dies illa dies iræ, dies calamitatis & miserię est. Item inuenitur in inferno, vbi est perpetua obscuritas, & caligo. mons enim Ethna qui semper ardet, est caliginosus & fumosus. Fontes etiam calidi communiter sunt caliginosi, & obscuri, & signant infernum qui ardet, fumat, & est obscurus. Compara si vis infernum illi loco, qui dicitur Pterophoros inter montes Ripheos. de quo dicunt Plinius & Solinus q in æternam tenebrarum mersus caliginem nihil aliud de cœlo recipit quã hyemem sempiternam. vnde Esa. 8. Ecce inquit tribulatio & tenebræ dissolutio & angustia, & caligo persequẽs vbi ostenditur q damnati patiuntur laborem, tribulationem, errorem, tenebras, dolorem, angustias, timorem. Caligo. Ista est ergo caligo damnationis & pestilentiæ. ¶ Quintò dico q
E est caligo peccantium & delinquentium. Et ista est caligo infectionis & immunditiæ, caligo.s. culpæ, quæ luci gratiæ opponitur, & tenebras errorum inducit. vnde Iob. 3. Occupet eum caligo, nec sit in recordatione. Sicut .n. ponitur in libro Haiconi de historia Tartarorum & Georgiana, est quædam prouincia dicta Auison, vbi creduntur homines in æterna caligine habitare, quia.s. in fundo cuiusdam vallis, profundissimæ inter montes, vbi est horrenda caligo, & vbi nunquam hominum, est accessus, audiuntur latratus canini, gemitus hominum, mallei fabrorum, & hinnitus equorum. Fertur.n. vt ait, quòd iste fuit quidam exercitus hominum peccatorum, qui terræmotu descenderunt ad ima, nec postmodum exierunt, sed in perpetua caligine remanserunt. Istud etiam inueneram notatum in quadam mappa mundi, antiqua in descriptione Hiberniæ seu Georgianiæ. Tales igitur videtur esse immundi peccatores, & vt communiter omnes mundani, quia reuera infra terram.i. in amore terrenorum inclusi luce gratiæ & verę scientiæ videntur priuati, & in vitiorum caligine condemnati. vnde ista est terra tenebrarum, operta mortis caligine. vnde de mundi populo potest dici illud.2. Mach. 3. Concidit in terram, eumque multa circunfusum caligine rapuerunt.
F Hæc est ergo caligo peccantium & delinquentium. ¶ Sextò dico quòd est caligo errantium, & hæc est caligo excæcationis & ignorantiæ, & ista est caligo oculorum, quando.s. oculus intellectus efficitur per ignorantiæ caliginem hebetatus, ita quòd videre non potest illa quæ pertinent ad salutem, qđ vtique quandoque accidit ex fumo superbiæ, quandoque ex humore luxuriæ, & quandoque ex puluere mundanæ opulẽtiæ. Dicit enim Pli. & Isido. quòd succus Amygdalorum dulcium cum cortice comestus generat caliginem oculorum per quod denotatur quòd fructus mundanæ prosperitatis qui cõtinet dulcedinem voluptatis & corticem temporalis facultatis, facit per ignorantiam possessorum suorum oculos intellectuales hebetari & per malam consuetudinem excæcari. vnde de Isaac dicitur Gen. 25. Senuit Isaac, & caligauerunt oculi eius, & videre non poterat. Senectus enim est voluntas in malo indurata. Isaac qui dicitur risus.i. consolatio prosperitatis humanæ vel mundanæ sunt causa caliginis spiritalis. Non sic boni & iusti, quia de eis dicitur Esa. 32. Non caligabunt, oculi videntium, & aures surdorum diligenter auscultabunt. Et sic patet sextuplex genus caliginis, scilicet ignorantium, delinquentiũ, laborãtiũ, simulantiũ, humilium, & flebiliũ. &c.

Calix.

Calix vt communiter potest significare continẽs scilicet scyphum, & contentum.s. potum. Et quã
A uis generaliter calix significet tribulationem, significat tamẽ quandoque inebriantem

Mundi consolationem
Sacræ scripturę eruditionem
Diuinæ gratiæ inspirationem
Diuini sanguinis distillationem
Humani criminis inhibitionem.

Possumus ergo dicere generaliter, q de sex generibus calicum & potuũ, videtur scriptura facere mentionem.s. de tribus bonis & de tribus malis. Calix primus est spiritalis, inspiratio.s. gratiæ, & scripturæ irrigatio Temporalis tribulatio, Æternalis recreatio. Primum calicẽ bibunt contemplantes.i. viri spirituales & deuoti, qui.s. calice gratiæ & scripturæ student inebriari. Figurati. 2. Reg. 12. in oue pauperis hominis, quę nutrita cum filijs eius, & ab eo empta, creuerat apud eum de pane eius comedẽs & de calice bibẽs, & in sinu suo dormiẽs, quia reuera anima deuota & contemplatiua à paupere Christo per passionem emitur, cum filijs.i. cum sanctis eius apud eum in ecclesia nutritur, & ibi p merita crescit & augmentatur, pane Eucharistiæ cibatur, & calice gratiæ & scripturæ potatur. De isto ergo spirituali calice dicitur in ps. Calix meus inebrians quam præclarus est. ¶ Scđm calicẽ bibunt militantes.s. calicẽ tribulationum temporalium & passionum corporalium, quem Christi milites, exemplo Christi debent bibere & in patientia sustinere. Luc. 22. Accepto calice gratias egit. Matth. 20. Calicem quidem meum bibetis. Christus enim fecit probam, quia bibit primus. Tertium calicem bibunt triumphantes, sancti.s. qui sunt in patria, qui inebriantur calice consolationis æternæ. Psal. Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei, tu es qui restitues hæreditatem meam mihi. Sed de istis tribus calicibus, vide supra in titulo de Bibere in auctoritate diuisa in tribus. ¶ Item dico q est calix & potus malus, & iste est calix

Mundanæ prosperitatis
Humanæ iniquitatis
Inferni pœnalitatis.

B Et sic de istis tribus vide in eodem titulo in distinctione in tribus membris suis. vbi inuenies de triplici malo potu concordatum & allegatum de calice. Vnum tantummodo addendum est hic circa illud membrum in quo agitur de prosperitate quod figuraliter dicitur Apocalip. 17. vbi dicitur, q ipse vidit sedere fornicariam mulierem, quæ dicebatur Babylon, super bestiam vnam quæ induebatur purpura & Bysso & plena erat nominibus blasphemiæ, ebria erat sanguine martyrum Iesu, calicem aureum portabat vbi potum abominabilem deferebat. Mulier ista signat mundi prosperitatem, quæ ad modum mulieris mutabilis est & vana. Ista dicitur induta purpura, quod est regium vestimentum, quia continet peccatum superbiæ, dicitur sedere propter peccatum accidiæ, dicitur fornicaria propter peccatum luxuriæ, dicitur plena nominibus blasphemiæ propter peccatum detractionis & inuidiæ, dicitur esse ebria propter peccatum gastrimargię. Sed dicitur q ebria erat sanguine pp peccatum iracundiæ, dr habere poculũ.i. calicem aureum propter peccatum auaritiæ, & ista mulier dicebat Babylon, quod interpretatur confusio, propter deordinationem omnimodę nequitiæ. Ideò dicitur. Hier. 51. Calix aureus Babylon &c. vide in prædicto membro.

Caluitium. Caluus.

Caluitium nihil aliud ẽ quam denudatio capitis propter defectum capillorum, vt quando capilli à capite eradicantur

dicantur vel auelluntur. Et possumus dicere q ast Caluitium virtuosum, & q est caluitium vitiosum. Caluuium. n. accipi potest in bono & in malo. In bono signat

Nuditatem confessionis
Flebilitatem contritionis
Et largitatem possassionis.

Dico q signat cõfessionis nuditatẽ, quia sicut in caluitio caput ast nudatum, & capillorum velamentum ablatũ, sic in confessione caput & intentio denudatur, & reuelatur, & omne velamen excusationis, & palliationis aufertur. Vnde Esa. 15. In cunctis capitibus eorum caluitium. ¶ Itam secundu dico q signat contritionis flebilitatem. Antiquitus enim in morte amicorum & in alijs infortunijs solebat fieri caluitium & rasio capillorum, in signum desolationis & fletus. Sic vera peccator quando videt amicam suam. s. animam mortuã per peccatum, & mortis æternæ infortunium sibi paratum, ipse pro certo debet sibi facere caluitium fletus & contritionis. Et sicut fm Constantinum, caluitium accidit ex defectu humoris, sicut patet in senibus, & siccatis, & inde ast quòd raro accidit pueris vel mulieribus qui in humore abundant, sic
A istud spirituale caluitium. s. contritio & confessio senibus, idest viris perfectis accidit. Mulieribus autem & pueris, i. personis carnalibus & peccatricibus nunquam venit, qui in humore carnalitatis abundant. Sicut enim dicit Auicenna, Camelus inter animalia solus caluescit. ad denotandum quòd illi, qui sunt spirituales, Cameli. i. viri pœnitentes oneribus pœnitentiæ assueti, debent caluascere per contritionem, & se denudare per confessionem. vnde Micheæ. 1. Dilata caluitium tuũ sicut Aquila. Ideò bene dicitur Esa. 22. Vocabit dominus ad fletum & ad luctum & ad caluitium & ad cingulum sacci. Vocabit dico ad cordis contritionem, Ad luctum inquit. Ad lachrymarum prolationem, Fletum. Ad oris confessionem, Caluitium. Ad carnis afflictionam, Cingulum inquit sacci. ¶ Item signat possessionis paucitatem vel compassionis largitatem. Capilli anim signant diuitias, quorum casus signat largitatem. quæ diuitias pauperibus dispensat, & caput intentionis à diuitijs denudat. Da tali caluitio dicitur Leui. 13. Vir de cuius capite capilli fluunt, caluus, & mundus est. Talis ergo caluitia, scilicet,

Confessio
Lachrymatio
Et eleemosynarum erogatio.

Sunt honoranda & nullatenus deridenda. Nam sicut dicitur. 4. Regum. 2. Pueri qui Helysaum caluum deriserunt, dicantes. Ascende Caloe, statim ab Vrsis ferocibus operierunt, quia. s. Vrsi infernales illos deuorant, qui iustorũ caluitiem idest bona facta derident. Christus enim in loco caluariæ crucifigebatur. ad denotandum quòd eum taliter dacaluatis manere dominus delectatur. Aduerte tamen q sicut dicitur Leui 13. in caluitio quandoque oriebatur macula alba, vel rufa, & sic talis caluus reputabatur leprosus. Sic verè sæpe fit q in spirituali virtutum caluitio nascitur macula rufa. i. hypocrisis, vel alba. i. vana gloria, vtpotè quando quis inaniter gloriatur de eleemosyna vel confessione, vel quando ad ostentationem talia facit, quia pro certo talis debet reputari non mundus, sed leprosus, non virtuosus, sed vitiosus. Et sic
B caluitium signat in bono. ¶ Sed adhuc dico, quòd est caluitiũ vitiosum. s. in quantum signat in malo. Capilli enim in quantũ sunt capitis & corporis ornamentum, signãt virtutes, Et ideò caluitium signat istorum defectum capillorum. s. meritorum, & virtutum. Et sic caluitium nihil aliud est quam paupertas, spiritualis quantum ad virtutes. Sicut. n. dicit Auicenna, Strutio sola inter aues caluascit, per quod datur intelligi q illi qui sunt sicut Strutio graues & ponderosi, pigri & carnales, ab ornatu talium capillorum faciliter decaluantur. vnde Esa. 3. Pro eo quòd eleuatæ sunt filiæ & ambulauerunt extento collo, decaluabit dominus verticem filiarum Syon, & crinem earum nudabit. Sequitur. Et arit pro suaui odore fœtor, & pro Zona funiculus, & pro crispanti crina caluitium. Sicut enim caluitium generatur ex defectu illius humoris qui est materia capillorum, cuius signum est quòd fit facilius in senectute, vbi humor est siccatus, cuius etiam signum est quia raro accidit, mulieribus & pueris quorum cerebrum multum abundat in humore, sic vere caluitium spirituale, idest carentia virtutum accidit in nobis, propter defectum humoris deuotionis, dilectionis, & compassionis, & propter siccitatem indeuotionis, dilectionis, & compassionis. Et ideò senes, idest in vitijs antiquati, istud caluitium incurrunt Hieremi. 47. Venit caluitium super Gazam. Quòd figuratum est. primo Paralipom. 19. vbi dicitur quòd Rex Aman idest diabolus pueros Dauid decaluauit. Mulieres autem, idest viri clementes, iuuenes. i. viri fortes tali caluitio non plectuntur. vnde Hie. 16. Nec caluitium fiet pro eis.

Calumnia. Calumnia accipitur pro iniuria, p malitia, pro mendacitate, pro aduersitate, pro iniquitate. Accipitur dico primo pro iniuria. vnde in ps. Redime me à calumnijs hominum. Item accipitur pro malitia. Oseæ. 12. Chanaan in manu eius statera dolosa, calumniam dilexit. Item accipitur pro mendacitate, vnde Ecclesiastic. 26. A tribus timuit cor meum, delaturam ciuitatis, collectionem populi, & calumniam mendacem. &c. Item accipitur pro aduersitate. Eccles. 5. Si videris calumniam Egenorum, ne mireris, Item accipiamos pro iniquitate. vnde Eccle. 4. Vidi calumnias quæ sub sole geruntur. &c. Vida in titulis istis, & maxime vide de Iniuria. &c. A

Camelus. Est animal onariferum, humanis viribus subiugatum, & pro portandis ponderibus deputatum, qui quando oportet onerari, super genua se incuruat. Et ideo dicitur Camelus, quia came Græcè dicitur autuum latinè, fm Isid. Et ast aduertẽdum, q Camelus, fm varias conditiones quas habet, potest significare contrarias personas & diuersas tam in bono quam in malo. Vnda videtur generaliter loquendo q Camelus potest significare hominem gratijs ornatum, Superbum vitijs deprauatum, Virũ diuitijs cumulatum, Hostem malitijs occupatum, Christum iustitiæ coronatum. Quia. s. vir perfectus ad modum Cameli onera portantis sa Deo vel prælato inclinat per subiectionẽ, & humilitatem, & oneribus pœnitentiæ se dedicat per patiẽtiæ strenuitatem. Ideò tales figurantur in illis Camelis de quibus dicitur. 3. Regum. 10. quod Regina Saba intrauit Hierusalem cum comitatu magno & multo & diuitijs, & Camelis portantibus aromata. Regina enim ista est Ecclesia, quæ reuera comitatum fidelium habet multum, & diuitias charismarum & donorum. Camelos habet. idest viros iustos, qui aromata redolentia gratiarum & virtutum non cessant continuè deportare. ¶ Secundò dico q Cameli signant superbum vitijs deprauatum. Camelus enim vltra consuetam dietã non vadit. Quod si aliquis vltra consuetum ducere voluerit, totum onus reijcit & deponit. Camelus iste est superbus, quia ad modum Cameli Gibbum, & inflaturam superbiæ secum portat, quia vera tales vltra consuetudinẽ non faciunt. Quia si onus alicuius mandati à prælatis ais magis solito imponitur totum per proteruitatem & inobedientiam ab ais repellitur. Ideò de superbis dicitur Esa. 30. Leo, leena & regulus volãs portantes super gibbum camelorũ thesauros suos. Leo leena, & regulus signant tria genera superbiæ. s. superbiam

De generis nobilitate. Leo
De rerum fœcunditate. Leena
De officiorum sublimitate. Regulus volans

Ista enim tria genera superbiæ portant hodie thesauros vitiorum & demeritorum super gibbos camelorum, idest super gibbosam conscientiam peccatorum. Et sicut Camelus, habet in ventre quatuor distinctiones quibus cibum quadruplici officio committit, vt scilicet prima distinctio seu venter primus recipiat cibũ omnino crudum, secundus agat principium digestionis, tertius digerat, quartus digestionem perficiat, sia sunt in superbo, & peccatore quattuor cellulæ in quas per ordinam recipitur peccatum. s.

Cogitatio
Delectatio,
Consensus,
Operatio

Ideò de talibus finaliter accidet illud quod dicitur, Hierem. 49. Cameli eorum erunt in direptionem. ¶ Tertiò dico quòd Camelus signat virum diuitijs cumulatũ. Camelus enim habet supra se magnum gibbum, & infra se plures ventres ad herbas & ad alia nutrimenta recipienda. Sic diues magnum habet gibbum, & cumulum diuitiarum, & plura receptacula pro eis capiendis. De talibus dicitur Matthæi decimo nono. Facilius est transire Camelum per foramen acus, quam diuitem in regnum cœlorum. ¶ Quartò dico quòd camelus signat hostis peruersitatem. Camelus enim ast inimicus equi, & est animal ruminans, & est animal gibbosum. Sic diabolus est inimicus hominis, & est ruminans per desperationem, & gibbosus per præsumptionem. Ezech. 25.

Rabach

Rabach in habitaculum camelorum erit. ¶ Quintò dico qđ camelus signare potest Christi benignitaté. Camelus enim felle caret, & ad onera se inclinat. Sic Christus felle caret p virtutem benignitatis, & ad onus mortis se inclinat per virtutem humilitatis. Et sicut camelus habet asperos pilos, sic conuersatio Christi fuit aspera per virtutem pœnitentiæ & austeritatis. Et hoc supponitur quando de beato Ioanne dicitur ꝙ vestimenta eius erant de pilis camelorum. Math. 3.

A **Caminus** Nota ꝙ caminus sicut & fornax locus est faciendum ignem ordinatus. Et sic nota quod in scriptura reperitur Caminus

Quem boni continent
Quem miseri sustinent
Quem mali retinent
Ad quem mali pertinent.

In primo camino sunt iusti amore feruentes, & iste est caminus & feruor deuotionis, contritionis & charitatis. De quo Apocal. 1. dicitur quod pedes .i. affectus filij hominis erant similes orichalco sicut in camino ardenti. Iste enim est ille caminus domini de quo dicitur Esa. 31. Dixit dominus cuius ignis est in Syon, & caminus in Hierusalem. ¶ In secundo camino sunt miseri mœrore lugentes, & iste est caminus tribulationum quem tyranni succendunt, in quo boni purgantur atque probantur. Ecclesi. 2. In igne probatur aurum & argentum, homines verò receptibiles in camino humiliationis, & Esa. 48. A dicitur. Elegi te in camino paupertatis. ¶ In tertio camino sunt iniqui furore frementes. Et iste est ardor iracundiæ, auaritiæ, luxuriæ, de quo potest exponi illud Exodi. 9. Tulerunt cinerem de camino, & sparserunt in cœlum, & facta sunt vlcera in hominibus & iumentis. Ecclesi. 22. Ante igné camini vapor & fumus inaltatur, sic ante sanguinem maledicta & contumeliæ & minę. In quarto verò camino sunt damnati stridore dolentes. Et iste est caminus inferni de quo Matthei. 13. Exibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis ardétis &c. Vide infra de Fornace.

A **Campestris.** De campestribus autem potest dici quod dicitur de campo. s. qđ signat

Conscientiam interiorem
Pœnitentiam asperiorem
Scipturam seu sapientiam lucidiorem
Ecclesiam securiorem
Mundi patriam deteriorem
Cœli gloriam fęliciorem
Inferni miseriam inferiorem.

De conscientia interiori dicitur 2. Regum. 15. Ecce ego abscódar in campestribus. De pęnitentia asperiori dicitur. 4. Regum 25. Fugit Sedechias per viam quæ ducit ad campestria deserti. ¶ De scriptura lucidiori dicitur Numeri. 36. hęc sunt mandata & iudicia quæ præcepit dominus ad filios Israel in campestribus. ¶ De ecclesia securiori potest dici illud Num. 25. Filij Israel castrametati sunt in campestribus ¶ De mundo verò interiori potest dici illud. 2. Regum. 17. Ne moreris hac nocte in campestribus. ¶ De Paradiso superiori dicitur Iosue. 13. Possessionem dimisit Moyses filijs Machir in campestribus moab trans Iordanem. ¶ De inferno inferiori dici potest illud Esai. 65. Erunt campestria in caulas gregum, & vallis achor in cubile armentorum &c. Sufficit. vide de Agro.

A **Campus.** Nota ꝙ campus ſm Isido. est locus iuxta ciuitates ad præliandum & spatiandū aptus. Et est aduertendum ꝙ secundum sex proprietates cápi possumus distinguere ses particularia loca. Nam

In campis quæruntur gratiosa solamina
In campis gignuntur fructus & semina
In campis leguntur flores & gramina
In campis labuntur fontes & flumina
In campis aguntur lites & certamina
In campis polluuntur sordis putamina.

¶ Primus est campus animę vel conscientiæ
Secundus est campus scripturæ vel sapientiæ
Tertius est campus religionis vel ecclesiæ
Quartus est campus Paradisi seu patriæ
Quintus est campus mundi seu militiæ
Sextus est campus inferni seu tristitiæ.

B ¶ In primo campo Angeli delectantur
In secundo clerici contemplantur
In tertio perfecti spatiantur
In quarto beati præmiantur
In quinto viatores præliantur
In sextò damnati cruciantur.

¶ Primus campus est gratiosus. s. anima sancta. Secundus cápus est spatiosus. s. scriptura Tertius campus est fructuosus. s. religio vel status ecclesiasticus & perfectus Sed quartus campus est gloriosus. s. Paradisus. Quintus campus est laboriosus. s. mundus. Sextus verò campus est periculosus. s. infernus ¶ Dico ergo primo ꝙ est campus gratiosus ad delectandū. & iste est campus animę seu cóscientiæ sanctæ, in quo Christus & Angeli delectantur. Luc. 6. c. Stetit Iesus in loco campestri & turba discipulorū. i. Angelorum cū eo. ¶ Secundò dico ꝙ est campus spatiosus ad meditandum seu speculádum, & hic est campus sacræ scripturæ, vbi clerici speculantur, & vbi à medicis. i. à prædicatoribus & doctoribus spirituales medicinæ recolliguntur. vnde de studiosis potest dici. 1. Macha. 11. Ante lucem vigilauerunt in campo aser. Aser interpretatur sagitta luminis hæc est scriptura, quæ est sagitta ad corrigendum, & lucerna ad dirigendū. ¶ Tertiò dico ꝙ est cápus fructuosus ad satiandū, & iste est status perfectionis. Nam sicut in cápis nascuntur fructus & fruges & flores quæ sunt tam animalium quam hominum nutrimenta, sic in statu religionis & ecclesiasticę perfectionis sunt viri floridi per honestatem, sunt fructus. i. viri fluidi per pietatem, sunt herbæ bonorum affectuū, sunt fruges bonarum operationum. Et ideò tā homines quā animalia & tam boni quā mali in talibus cápis inueniūt spiritualia nutriméta. i. bona documenta & exempla. Et si vis, dic ꝙ hic est propriè campus ecclesiæ, vbi homines per pœnitentiam reuiuiscūt. Figuratus in illo cápo Eze. 37. vbi ossa arida insufflante spiritu reuixerunt. Vnde beata virgo quæ fuit semper in campo isto s. statu perfectionis, dicebat Can. 2. Ego sum flos campi, & lilium conuallium. Vbi aduerte ꝙ iste campus est locus amęnitatis & puritatis, quia ibi est flos virginitatis, & castitatis, lilium Humilitatis & vbertatis conuallium. Et ideò quilibet qui in isto campo moratur, debet esse quasi oliua speciosa in cápis, & quasi platanus exaltata iuxta aquas. Ecclesi. 24. c. Ecclesiastici enim debent habere Compassionis dulcorem, Oliua. Perfectionis vigoré, Platanus. Affectionis celsitudinem, Exaltata. Deuotionis plenitudinem, Iuxta aquas inquit. Compara si vis ecclesiasticos oliuę & platano, & prosequere. Est igitur iste campus locus fructuosus ad satiandum. ¶ Quartò dico ꝙ est campus gloriosus ad præmiandum. s. Paradisus. Ezec. 3. Egressus sum in cápum, & ecce ibi erat gloria dominí. Sicut enim in cápo sunt fontes & flumina ad viatores recreandum & refrigerádum, aues ad modulandum, virores ad speculandum, sic in campo Paradisi sunt flumina æternæ voluptatis, aues æternæ iucunditatis, viror æternæ amænitatis, quibus beati recreãtur & satiantur, iucundantur & delectantur. vnde in psal. Campi tui replebuntur vbertate. Sequitur Pinguescent speciosa deserti & ex. col. ac. Figura Deu. 8. vbi dicitur ꝙ in terra promissionis, in campis & in montibus erumpunt fluuiorum abyssi. Vbi aduerte quòd iste locus habet excellentiam indepressibilem. In montibus inquit. Affluentiam indefectibilem. Erumpunt. Opulétiam inexhaustibilem. Fluuiorum abyssi. Et ideò dicitur breuiter Esa. 41. Aperiam in supremis collibus flumina, & in medio camporum fontes. ¶ Quintò dico quòd est cápus laboriosus ad militandum scilicet mundus. Sicut enim agricolę in campis laborant & operantur, milites certant & præliantur, aucupes venantur & insidiantur, sic verè in mundo est locus laboris & pœnitentiæ, est locus vigoris atque militiæ, est locus erroris & fallacię, ibi enim laborant & operantur boni, simplices & viatores. Ibi contra mundum hostem & carnem præliantur viri perfecti & meliores, ibi etiā insidiantur scilicet alter alteri viri callidi & deceptores. vnde nota quod mundus est

Campus pugnę & militiæ
Campus luctus & tristitiæ
Campus fraudis & malitiæ
Campus mortis & sęuitiæ
Campus tumoris & superbiæ.

C Quòd sit cápus pugnę, patet, quia militia est vita hominis super terrā. vnde de Arphaxat & Nabuchodonosor dicitur Iudith. 1. quòd isti pugnauerunt in campo. Vnde de diabolo potest dici illud. 1. Macha. 12. quòd Triphon misit exercitum magnum in campum. ¶ Item quòd sit locus tristitiæ, patet Zacha. 12. vbi dicitur. Magnus erat plāctus in Hierusalem, sicut planctus adrémon in campo magedo. ¶ Item quòd sit locus fraudulentiæ, patet, quia in campis

latenr latronum insidiæ. 2. Regum. 15. Ecce ego abscondar in campestribus deserti. ¶ Item quod sit locus sęuitiæ, patet, qa in campis Pecora à feris & Lupis deuorantur, & innocentes etiam aliquotiens à latronibus occiduntur. vnde de Iosia bono rege legitur. 2. Paralip. 25. quòd Pharao ipsum occidit in campo magedo. ¶ Item quòd sit campus superbiæ, patet Genes. 15. vbi dicitur quòd in campo ædificauerũt gigantes turrim, sicut dicitur Genes. 11. Quia verè superbi nõ cessant ędificare turres & ędificia in hoc mũdo, hoc est dictu, status eorũ nẽtiam ampliare. Ideò talibus accidit sicut Sedechiæ. de quo dicitur Hier. 39. Comprehenderunt sedechiam in campo solitudinis Hiericho. s. milites regis Babylonis. Hiericho enim quæ interpretatur luna, signat mundum, qui more lunę continuè est in fluxu quia verè in campo mundi comprehendun tur. s. a demonibus & peccatis illi qui dicũtur Sedechias, qui erat rex impius & periurus. s. peccatores & mali. Iste ergo cã
D pus est locus laboriosus ad militandum. ¶ Sextò dico qđ est campus periculosus ad habitandum. s. infernus. Sicut enim in campis iuxta ciuitates proijciuntur cadauera corrupta & omnia vilia & immunda, propter quod Lupi & canes solent ibi sępius habitare, sic verè infernus est ille campus in quo à ciuitate huius mundi proijcientur peccatores putridi, & in quo ipsos deuorabunt demones & tortores. vt Ezech. 37. vbi ipse vidit campum qui erat plenus ossibus mortuorum. Et ideo iste est campus sennaar qui interpretatur fętor, vbi ciuitas Babylon id est confusio fuit ędificata, vt dicitur Genes. 11. & vbi amphora plena impietate id est anima peccatrix fuit deleta. sicut dicitur Zacha. 5. Et sic patet multiplex campus scilicet periculosus, laboriosus, fructuosus, gloriosus, &
A gratiosus. Sufficit.

Chanaam. Chananeus seu chan.

Nota quod Chanaan fuit filius Cham filij Noe, qui patrem inebriatum derisit. Dicitur etiam chanaan ipsa terra quam ipse chanaan inhabitauit, quæ quia habitatores eius fuerunt pessimi, demonijs sacrificantes, & ipsos filios immolantes, iõ populus ille de terra illa à domino sublatus est, & filij Israel introducti. Et sic terra prius chanaan, fuit post Iudea vel Israel nominata. Dicam igitur ꝙ ista terra & iste populus ſm diuersas cõditiones & interpretationes potest significare diuersa. Significat enim

Mundum qui inficit
Auarum cui nihil sufficit
Religionem quæ perficit
Paradisum qui reficit
Infernum qui interficit.

Quod significet mundum & mundanos, pater, quia chanaan interpretať negociator vel possidens vel emulator, quia verè mundus non quærit nisi lites & negocia tractare, terras & diuitias possidere, & alijs emulari & inuidere. Et ideò patriarchę. s. Abrahã & Isaac terram chanaan dimiserunt, & in Ægyptum peregrinatum iuerunt, & vxorem ibi accipere noluerunt, sicut dicit Ge. 28. Quia pro certo sancti in mundo & eius negocijs noluerunt habitare mentaliter immo, in Ægypto, qui interpretatur tenebrę. i. in obscuritate tenerbrarũ. i. tribulationum peregrinari corporaliter. Ideò dicebat Isaac filio suo Gen. 28. Nõ accipias vxorẽ de filiabus chanaan. Et sicut chananei filias suas sacrificabant demonijs sic mundani magis volunt filios suos deputari vitijs q̃ Deo vel eius obsequijs. Et sicut manna defecit quando filij Israel attigerunt terminos terræ chanaan, sic verè filijs Israel. i. religiosis & clericis mãna deficit, & se crudos & indeuotos reperiunt quando terram chanaan. i. mũdũ & mũdi negocia plus
B debito frequentant & tangunt. Exod. 15. Obriguerũt omnes habitatores terræ chanaan &c. ¶ Item ꝙ significat hominem impium & auarũ patet, quia Chan seu Chanaan patrem nudauit, & pudenda eius derisit, & interpretatur negociator, suspirans, motus, & possidens populos. Sic auarus etiam patri non parcit, immo si potest eum denudat spoliat, & tandem de ipso ridiculum suũ facit, sicut patet de filijs impijs. hi quoque sunt in continuo motu, suspirãtes semper, raro lęti, absq; mora negociantes, & per diuitias suas in subiectione populos possidentes. Pauperes enim videntur alterutrum dicere illud Gen. 45. Onerantes iumenta ite in terram chanaan. quasi dicerent. Alibi non inueniuntur grana. vnde de auaris põt dici illud Gen. 13. Chananeus & Ferezeus habitabant in terra. Isti. n. semper pugnant contra filios Israel. i. contra bonos. Numeri. 21. Chananeus pugnauit contra filios Israel, Isti tamen non solum pugnant contra filios. i. contra ecclesiasticos, immo sunt mixti cum eis, & sibi sunt pars eorũ, quia scilicet vbique & in mundo & in ecclesia inuenietis auaros. vnde Iosue. 16. Habitauit chananeus in medio effraim. ¶ Item ꝙ signat religionem vel ecclesiam, patet, quia in terra chanaan patriarchę habitauerunt, Christus & apostoli inde fuerunt, ipsam filij Israel acquisierũt, & malis habitatoribus eiectis bonos introduxerunt. Talis est religio vel ecclesia. Ioan. 2. Nuptiæ factę sunt in Chana Galileæ. Gene. 13. Abraham habitauit in
terra chanaan. ¶ Itẽ ꝙ signat Paradisum, patet, quia chanaan interpretatur possidens donum, quia ibi possidetur propriè donum Dei. psal. Tibi dabo terram chana. fu. hære. ve. In terra chanaan habitauit Israel. i. vir videns Deum, & ibi est Hierusalẽ quæ est visio pacis, quia. s. in Paradiso est & Dei & pacis perfecta visio. Ideò ibi optabat sepeliri Iacob, dicens Gene. 50. In terra chanaan sepelies me. ¶ Item ꝙ signat diabolũ, patet, quia sicut chananei semper fuerunt Israelitis contrarij sic demones sunt fidelibus inimici. Nume. 21. Chananeus pugnauit contra filios Israel, & victor existens tulit ex eo prędã. ¶ Item ꝙ significet infernum, patet, quia interpretatur suspirans. & in inferno est suspirium sempiternum. Neę. 9. ca. Humiliasti habitatores terræ chanaan. Et ideò de damnatis põt intelligi illud Num. 4. Chananeus moratur iuxta mare, videlicet in amaritudine infernali &c. & sufficit

Candelabrum.

A Est instrumentum quo lumen in domo vel in mensa sustentatur, & per quod locus vbi est illuminatur & caligine depuratur. Et dicitur candelabrum à candela, eo ꝙ candelabrum solet esse vehiculum candelarum. Quia igitur in scriptura agitur de triplici domo illuminabili scilicet

De domo ecclesiæ,
De domo animę,
De domo cęlestis patriæ,

Itẽ possumus distinguere tria genera candelabrorũ est ergo cãdelabrũ domus interioris, domus exterioris, domus superioris. ¶ Cãdelabrũ domus interioris vel interius. s. animę est illa virtus quæ illuminat animam, & ista est splendor veritatis, quæ templũ cordis humani purificat ab errore. Et sicut videmus ꝙ candelabrum habet plures partes ad sui constitutionem. s. basim, stipitem brachia & culmen & lumen, sic verè candelabrum veritatis debet habere

Christum pro base & fundamento
Fidem pro stipite & fulcimento:
Prudentiam circa temporalia pro brachin sinistro
Scientiam circa naturalia pro brachio dextro
Sapientiam circa æternalia pro culmine supremo
Discretionem circa omnia pro lumine claro

¶ Et sic de isto cãdelabro & de anima dicitur illud Eccesi. 26. Lucerna splendẽs super cãdelabrũ sanctum, & species faciei super ætatem stabilẽ, colũnę aureę super bases argẽteas, & pedes firmi sup plãtas stabilis mulieris. Mulier ista est anima, quæ pedibus firmi propositi est fulcita, & candelabro veritatis cũ lucerna prudẽtię decorata. Et ideò istud candelabrum figuratũ est in illo cãdelabro Ex. 25. ꝙ erat ex auro purissimo & ductile, ꝙ septem habebat lucernas, & in tabernaculo fęderis ponebatur. Sic verè charissimi, cãdelabrũ veritatis ꝙ semper debet in taberoaculo cordis nostri lucere, debet esse aureum per sanctitatem, ductile per pietatem, vt semper sint simul misericordia & veritas, & debet habere septem lucernas, i. cognitionum spiritualiũ vniuersitatẽ, quia sicut dictũ est, debet secũ habere fidẽ, scripturã, prudentiam, scientiam, sapientiã, discretionem, cõtemplationem. Et sic per istas sex lucernas potest anima illuminari. Et erit similis illi qui ambulat in medio septem candelabrorũ aureorũ. Apoc. 1. Et sic dicet illud. 2. Para. 13. Est quoque apud nos cãdelabrũ aureũ & lucerna eius. Sed verè proh dolor multi sunt qui carent tali candelabro, qui. s. prædictis luminibus non illustrantur, sed peccatis & erroribus obscurantur. Figura. 1. Machab. 1. vbi dicitur quòd antiochus rex tulit de templo mensam, altare, & candelabrum. Quia reuera charissimi, antiochus id est diabolus, abstulit hodie de templo cordis multorum, compassionis dulcorem. mensam inquit. Orationis feruorem. altare inquit. Discretionis splendorem. candelabrum inquit. Non sic charissimi non, sed simus sicut illa sunamitis. 4. Regum. 4. quæ dixit viro suo quod faceret in domo sua Heliseo prophetę cœnaculum paruum, mensam, sellam, lectũ, & candelabrum. quia verè charissimi, in domo cordis nostri nos debemus

bemus verò Heliseo.i.Christo per virtutes & gratias cęnacu lum & habitaculum præparare, in quo pro certo debet poni mensa ad alios educandum,hoc est clementia. Sella ad alios iudicandum, hoc est iustitia.Lectus ad placidè quiescendum, hoc est pax & concordia. Candelabrum ad illuminandú,hoc est prudentia. Et ideò de tali candelabro dicitur. 1. Macha. 4. Intulerunt altare incensorum & candelabrum & mensam in
B templum. Istud est ergo cádelabrum luminis interioris. ¶ Secundo dico q est cádelabrum domus exterioris, quæ.s.est ecclesia. & istud candelabrum signat viros ecclesiasticos, perfectos,claros,prouidos & maturos,discretos & luminosos,qui suis doctrinis & exemplis domum ecclesiæ illuminant & illustrant. Et sic sunt viri sancti & boni prælati & prædicatores & doctores. Sicut enim candelabrum habet basim inferius qua sustinetur, stipitem in medio quo erigitur, brachia in latere quibus extenditur, sic homo perfectus habet basim.i.fidei sustentamentum, stipitem.i.spei subleuamentum, brachia id est charitatis amplexamentum. Et sicut candelabrum in medio ponitur, lumen supra ponitur, à véto & pluuia defenditur, sup fluitatibus emúgit, & purgat sic vir perfectus, & maximè prælatus, debet esse in medio æquitatis, sine personarú aut munerum acceptione. Debet habere lumen veritatis sine deceptione. Debet à vento vanitatis & pluuia voluptatis se præseruare per temperantiam. Debet à superfluitatibus di uitiarum purgari per eleemosynam & clementiam. Ideò de tali candelabru dicitur Zacha.4. Ecce candelabrum aureum
C totum, & lampas eius super caput eius. ¶ Vbi aduertendum est quod illud candelabrum debet considerari quantum ad compositionem. Aureum. Quátum ad operationem, quia debet illuminare. Lampas eius inquit. Quantum ad conuersationem debet prudenter seruari. quod ostéditur cum dicitur quòd debeat aliquid habere sup caput eius. Iste enim debet esse purus in compositione, ideò dicitur Aureum totum. Clarus in operatione, ideò dicitur habere lampadem. Cautus in sui conseruatione, quia.s.debet habere caput velatum. Super caput eius inquit. ¶ Attendatur ergo compositio moraliter, quia viri perfecti debent esse aurei toti & sancti, s. interius in conscientia, & exterius in apparentia, quia.s.non debent esse sicut hypocritæ s.aurei exterius & non interius, sed totú quic quid agunt, debet esse aureum atq; sanctum. Et figurabatur in candelabru tabernaculi q totú erat aureum, in cuius cópositione cócurrebat basis, hastile, brachia, lápades.7.oleú, lux, scyphi, calami, spherulæ, Lilia, munctoria, & vasa ad emúcta extinguenda. Sic verè ad compositionem moralem ecclesiastici & perfecti debent concurrere ista. videlicet

Aurum sapientiæ
Lux gratiæ
Basis fidei
Hastile spei
Brachia charitatis
Oleum pietatis
Septem lapades septiformia spiritus bonitatis.

Isti etiam debét habere scyphos scientiæ, calamos eloquétiæ, sphe rulas volubiles obedientiæ, Lilia castitatis & cótinentiæ, emú ctoria largitatis, vasa ad emungendum emú cta alienæ paupertatis. Vasa.n.ista erant plena aqua, & quan do superfluitates candelabrorum abstergebantur & emunge bátur, in illis vasis ne fęterent extinguebátur, & ideò per ista vasa pauperes designantur, qui aqua miseriæ sunt pleni, quia su pfluitas diuitiarum candelabri & cuiuslibet viri ecclesiastici & prælati per clementiá debet emúgi & per eleemosyná in ista vasa debet extingui, q̄nis multi faciút cótrariú, qui sup fluitates diuitiarú in vasa talia nó extinguunt, sed in diuitibus paréntibus adulatoribus totú expendunt, & ideò nó mirum si per infamiá ista fętét. Debét igit isti esse cádelabra aurea. vnde.2.Paral.4. Fecit cadelabra cú lucernis suis vt lucerent ante oraculum ex auro purissimo. & aduerte illud q dicit Isid. de quodam candelabro vel templo. Erat vnum candelabrum q cótinuè ardebat & lucebat, nec aliqua tempestate poterat extingui, factum enim erat de quodá lapide precioso qui dicitur abeston, qui semel accensus, nunquá amplius extinguit. Sic verè viri perfecti & maximè ecclesiastici & prælati in téplo ecclesiæ militantis debent esse candelabra ad alios illumi nandum docendum & dirigendum, qui sine dubio ita debét esse constantes & perseuerantes, quòd lux suorum bonorum exemplorum & documentorum nunquá debet deficere, sed continuè perdurare. vnde Prouerb. 30. Non extinguetur in nocte lucerna eius. Quod bene potest figurari Numer.8. vbi dicitur Candelabrum in parte australi erigatur. Australis ergo & meridialis pars quæ claritatem habet maiorem, signat quod claritas & splendor spiritualis istorum semper debet alijs lucere. Matth.5. Nemo accendit lucernam & ponit eam sub modio, sed súper candelabrum vt luceat omnibus qui in domo sunt. vnde adhuc aduertendum est de isto candelabro quod dicitur Nume.4. vbi præcipitur quod candelabrum aureum quotiens extra tabernaculum portabatur, debebat hyacinthino pallio esse velatum, nec debebat nudum ostédi. Ad denotandum quod viri ecclesiastici semper debeot esse velati.s. velamento honestatis & secretæ humilitatis, semper debent tenere se clausos & opertos, nec se debent aliquo modo per hypocrisim & iactantiam propalare. Quia sicut dicitur Prouerbio.25. Beatus qui custodit pallium suum in die frigoris. Et sic isti erunt de illis de quibus dicitur Apocali.11. Isti sunt duæ oliuæ & duo candelabra ante Deum lucentia. Istud est ergo candelabrum domus exterioris. ¶ Tertiò dico quod D
est candelabrum domus superioris, & istud est Christus & sancti qui sunt in patria. quia sicut dicitur Apocalip. 21. Lucerna ciuitatis est agnus. Et Zacha.4. Ecce candelabrum aureum totum. Et Apoca.1. dicitur quòd filius hominis ambulat in medio septem candelabrorum aureorum id est sanctorum. Et sic patet quod est candelabrum domus interioris, exterioris, & superioris &c.

Candor.

Quia dictum est superius de albedine, ideò A
parum intendo dicere de cádore. Vnum tamen aduertendum est.s.q candor vt communiter à frigiditate generatur. sicut.n.dicit philosophus, frigiditas est mater albedinis. Candor ergo nihil aliud est quam quædam qualitas in superficie corporis à frigido generata. Et est aduertendú, quòd secundum hoc est triplex candor corporalis,

Niueus
Lineus
Luteus.

Candor sm hoc potest significare tripliciter in scriptura. Signat enim puritatem, castitatem, & fal sitatem. Puritatem dico.s.innocentiæ, & iste est cádor niueus & ideò puris innocentibus in baptismo datur vestis candida. Angeli etiá qui sunt innocentissimi, depinguntur cú cádida veste communiter. & dicitur Marc. 16. q mulieres viderunt Angelum coopertum stola cádida. Et ideò præcipit Ecclesi. 9. Omni tempore sint vestiméta tua cádida, & oleú de capite tuo nó deficiat. Vbi aduerte q innocétia debet habere operculú honestatis. Vestimenta inquit cádida. Roraculú pietatis. Oleum. Cęnaculú firmitatis. Omni tépore inquit nó deficiat. Sit ergo innocétia lucés & perspicua, mulcés & roriflua, durans & continua. Sed verè multi perdunt illum cádoré, sicut coruus, qui secundú fabulas fuit auis cádida, sed per eius suggestionem Phebus magister suus commisit homicidiú & coronidem quam summè diligebat occidit, ideò coruum de albo in nigrum mutauit. Vide Ouidium metamorphoseos. lib. 2. fabula.7. Sic verè illi hodie perdunt candorem innocentiæ qui per relationes & adulationes faciút magistros suos committere multa mala. Iste est candor misericordiæ, & pietatis seu innocentiæ & puritatis. ¶ Secundò dico quòd est candor B
lineæ castitatis. Candor enim lineus seu byssinus signat castitatem, quia lineum est illud quod ponitur ad carnem vt seruetur pura & munda, sic castitas facit carnem esse puram & mundam. Apoca. 19 Datum est ei vt operiat se byssino splendenti & candido. Vide supra de bysso. Sed iste candor perditur sicut candor piperis &c. Non sic, sed simus candidi. Canti.5. Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus. vbi aduerte quòd castitas debet habere Charitatis ardorem, Rubicundus. Bonitatis valorem, Electus. Et nota q vir castus dicitur electus. Thus enim quanto candidus, tanto melius, & maximè quádo exit ab arbore nouella. Sic verè homo quanto candidior per castitatem, tanto melior & acceptabilior & eligibilior & vtilior debet dici. Talis potissimè fuit Christus figuratus in illo Angelo qui erat in nube candida. Apoc.1. Capilli eius candidi sicut lana alba. Istud patet per Beatam Virginem, de qua figuratiuè dicitur Apoc. 19. Vxor agni parauit se, & datum est illi vt operiat se byssino splendenti & candido. quia ista fuit vxor Christi per charitatem, parata per honestatem, bysso operta per castitatem. Ideò dicitur Ecclesi. 18. Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus. Ideò de isto candore dicitur Sapi.7. Candor est lucis æternæ, & speculum sine macula, & imago bonitatis Dei. Istam auctoritatem diuisam & prosecutam vide infra de

C lnce. Iste est igitur candor lineæ castitatis. ¶ Tertiò dico qđ est candor luteæ falsitatis. Et iste est. candor hypocritarum, qui ad modum parietis lutei exterius sunt cãdidi per fictam castitatem, interius tamen lutei & viles per iniquitatem. Iuxta illud Act. 24. Percutiet te Deus paries dealbate. Basiliscus enim licet sit bene venenosus siue venenosissimus, est tamen candido diademate coronatus. Sic hypocritę licet sint venenosi peccatores & iniqui, tamen candido diademate castitatis fictiuæ sunt coronati. Talis candor figuratur per candorē Leprę Leui. 13. vbi dicitur ꝙ candor in cute significabat aliqualiter Lepram in carne, quia scilicet candor fictiuæ castitatis significat Lepram hypocriticæ prauitatis. Et sic patet vt dictum est

	Lutena		Falsitatis	Item no
Candor	Lineus	Vel candor	Castitatis	ta si vis
	Niueus.		Puritatis.	ꝙ est cã

dor prosperitatis temporalis, fęlicitatis æternalis, formositatis corporalis. De primo Esa. 2. Si introierit vir aureum hñs anulum in veste candida. De secundò Sap. 7. Candor. n. est lucis æternæ. 2. Apoc. 20. Vidi Thronum magnum candidum. De tertiò Thre. 4. Candidiores niue, nitidiores lacte.

A **Canere. Cantare.** Sciendum in primis quòd cantus in scriptura multipliciter accipitur, videlicet tam in bono quam in malo. Cantus. n. est emissio vocis cum diuersitate concordi & proportionata, lætitiam animi demonstrans. Et signat in bono officium, orationem, laudem, & gratiarum actionem, & spiritualem consolationem, & prædicationem. Ideò de talibus cantibus dicitur. 1 Paral. 16. Sacerdotes coram arca fęderis domini iugiter canebãt. In malo aũt signat inanem lętitiam iactantiã, lasciuiã, derisionem, detractionem. Ideò de talibus malis cantricis dicitur Soph. 2. Vox cãtãtis in fenestra, coruus in superliminari. Dicamus igitur quòd in scriptura inuenitur videlicet cantus

Laudabilis & meritorius
Mirabilis & allectorius
Damnabilis & deceptorius.
¶ Primus cãtus debet frequentari
Secundus cãtus debet affectari
Sed tertius debet detestari..

Dico ergo qđ est cantus cũ diligentia frequentãdus. Ista est. n. differentia inter aues & animalia, qa aues delectantur in cantando, animalia aũt nõ. Nã aues potissimè paruulę, libenter & delectabiliter solẽt cãtare, & maximè qñ fuerint satiatę. Sic verè ista est differẽtia inter bestias spũales. i. peccatores & aues cęlestes. i. viros pfectos, bonos & iustos quia verè istę bestiæ in cãtu & lætitia spũali nullatenus se delectant, sed aues. i. viri spirituales, cãtũ salutis frequẽtant, & maximè qñ fuerint satiati. Nam boni qñ bonis temporalibus vel etiam gratijs & virtutibus à Deo satiantur, solent cantare per gratiarũ actionem. psal. Cãtabo domino qui bona tribuit mihi. quandoq; etiam satiãtur infortunijs & tribulationibus, tunc cãtare solent per compunctionem, & orationem & per spiritualem consolationem. Vnde Ezech. 32. Fili hominis cane carmẽ lugubre. ¶ Item quando satiantur à Deo, pabulo sacræ scripturæ & gratiæ, tunc verè ipsi debẽt cantare prædicationem & aliorum eruditionem. Apoc. 8. Angeli qui habebãt tubas, parauerũt se vt canerent tuba. tubę. n. sunt dictæ sacræ scripturæ, quibus habitis necesse est vt canamus. ¶ Itẽ si fuerint satiati venenosis cibis diuersorum peccatorũ, tũc pro certo ipsi debent canere per cõfessionem. De quo cantu dicitur. 1. Corin. 15. Canet. n. tuba, & mortui resurgent incorrupti. tuba. n. cõfessionis facit mortuos peccatores resurgere à corruptione dãnationis. Et ideò quia Christus fuit vnctus oleo lætitiæ præ consortibus suis, hinc est ꝙ semp tales cãtores vult secum habere, & eorum cãtus in suis auribus resonare. Figura Apoc. 14 vbi dicitur ꝙ ante sedem agni erat maxima multitudo angelorum qui cum suis citharis cantabant canticum nouũ verũtamen ibi dicitur ꝙ ipsi habebant quattuor cõditiones. Ipsi. n. erant empti de terra, erant sine macula, quia virgines cum mulieribus coinquinati non fuerunt, & in ore eorum non erat inuẽtum mendacium. & sequebãtur agnũ quocunque ibat. Iste agnus charissimi, est Christus, corã quo citharędi. i. viri spũales quotidie spũalia cantica modulãtur. Veruntamen isti debent habere quattuor cõditiones, quia. s. isti debẽt esse sine macula, sine mendacio, sequi agnum, empti de
B terra. ¶ Circa ꝙ aduertendum ꝙ spũales cãtores debent opulentiam abdicare realẽ. Empti inquit de terra. Continentiã procurare carnalẽ. Sine macula. Eloquentiã amputare verbalem. In ore inquit eorum. Extollentiam incuruare mentalem. Quia ipsi debent sequi agnũ &c. Debet igitur spũalis cantor abdicare prosperitatem. Sicut. n. fistula nõ põt bene cantare quandiu sit plena, immo necesse est ꝙ sit vacua, quia alias nõ bene sonat, sic verè homo nunquam bene cantat spũaliter, nisi ab amore temporalium vacuetur. quod ostenditur cum dicitur ꝙ isti qui cãtabant cãticum nouum, empti sunt de terra. i. de amore terrenorum empti. Auiculę. n. tunc melius cantãt quando à terra extolluntur, sic viri spirituales quando à terrenorum amore per paupertatem spiritualem erigũtur. Ideò isti possunt dicere cum Dauid. Quomodo cantabimus cãticum domini in terra aliena? quasi diceret. Nõ potest fieri nisi ab ista terra exeamus. Quod est contra auaros qui non sunt empti de terra, sed magis plantati in terra. Et ideò nullum cantum spiritualem possunt dicere coram Deo, quia nec orationem, nec confessionem, nec cõsolationem, ne monitionem possunt canere vel narrare. contra illud. Cantate domino & benedicite nomini eius. Auaritia. n. est similis Lupo, qa Lupus est animal vorax, ꝙ dum respicit hominẽ, aufert ei vocem ita ꝙ non potest canere seu loqui. Anhelitus. n. Lupi corrumpit aerem. Sic verè charissimi, auaritia quæ Lupinã voracitatem & insatiabilitatem continet, statim quãdo eos tenuerit, vocem & cantum spiritualem aufert. Ideò tales dicuntur Esa. 56. vniuersi canes muti, latrare non valẽtes. Non sic charissimi, sed abdicemus prospera temporalia. Empti inquit de terra. vt dicatur de quolibet nostrũ illud Dani. 7. Sublata est de terra & super pedes &c. ¶ Secũdò dico ꝙ si volumus bene C
cantare, necesse est ꝙ depuremus corpora nostra per castitatem. quod ostẽditur cum dicitur. Hi sunt qui cũ mulieribus non sunt coinquinati. sicut. n. tympanũ quando est pingue nõ põt bene sonare, immo necesse est ꝙ sit valde siccũ, sic verè illi qui sunt pingues per carnalitates, non possunt sonum & cãtum diuinæ laudis & orationis vel cõfessionis cantare, immo verè necesse est ꝙ hõ sit siccus per castitatẽ, & ab omni carnalitatis humore & pinguedine denudatus. Ideò talibus dicit Ecclesi. 9. Non des mulieri potestatẽ animę tuæ. Quia sicut dr ibidẽ, pp speciem mulieris multi perierũt. vñ dicit Augu. Nihil tã ab arce cõtẽplationis virilẽ animũ deijcit, sicut fęminæ blãdimẽta. Ideò à mulieribus & à carnalibus & luxuriosis actibus debet quilibet ecclesiasticus abstinere, vt coram agno immaculato Christo sit acceptabilis canere & psallere. & merito, quia verus cantus & Laus & iubilus personarum mũdarũ & pudicarũ est Deo mirabiliter gratiosus & diabolo odiosus. Cantus. n. galli albi timet ſm Isido. mirabiliter à Leone, qa reuera Leo diabolus timet odit & fugit cãtũ spũalem galli albi. i. hoĩs casti & puri. cãtus. n. orationis, pfessionis & cõfessionis laudis cõtritionis & prædicationis talis nõ põt à diabolo sustineri. Iõ de talibus debet & põt dici illud Matt. 26. Cõtinuo Gallus cãtauit, & recordatus est Petrus verbi Iesu. & seqnr. Et egressus foras fleuit amare. Ecce igr quomodo ad cantũ galli ipsum diabolus reliquit, & ille ad dñm se cõuertit. Et ſm veritatẽ cantores & Dei seruitores decet esse valde ornatos & maturos. 2. Para. 35. Cãtores steterũt in ordine suo. Figura. 1. Reg. 16. vbi dicitur ꝙ quando Dauid canebat cithara, demoniũ recedebat à Saul, & leuius ferebat. Sic verè si spũs fornicationis exagitat Saul. i. carnẽ tuã, percute citharã cordis tui, & fac ipsam sonare & cãtare per orationẽ & cõfessionẽ, & sic demoniũ supabis, & carnis stimulos leuius sustinebis. Hi sunt igr &c. Et p cõsequẽs delectabilius cãtantes. Ideò dr figuraliter de cantu illo Apo. 8. Primus Angelus tuba cecinit. Angelus signat carnis puritatem. Debemus igr
abdicare carnalitatem & prosperitatem. ¶ Tertiò si volumus D
bene cantare, debemus abdicare verbositatem & loquacitatem. In ore inquit eorum non est inuentum mendacium. Sicut enim raucedo vocis impedit cantum, sic mendacium, stultiloquium, derisio, detractio, quæ sunt quædam raucedines spirituales, non sinunt hominem bene cantare. Sub nomine enim mendacij intelligitur omnis locutio mala. Ideò dicitur Ecclesia. 7. Noli velle mentiri omne mendacium. Et ratio est, quia sicut dicitur Sapien. 1. os quod mentitur, occidit animam. Circa illud igitur est sciendum quod est multiplex malus cantus. Est enim cantus nimis altus, nimis falsus, nimis raucus, & nimis blandus. Cantus nimia altus est iactantia & elatio, & tales sunt similes cuculo, qui alte & continuè cantat, veruntamen nihil dicit nisi de seipso & suis

so & suis factis & suorum, Ideò derisoriè dicitur. Esa. 23. Be-
ne cane, frequenta cāticum meretrix obliuioni tradita, vt me
moria tui sit. q.d. Illi vident se esse in obliuione & sine memo
ria, & ideò de se canunt, contra illud Mat. 6. Noli canere tu-
ba ante te, &c. Item cātus raucus est detractio & derisio. Ideò
tales sunt similes Ranis, quæ voce sua rauca continuè volunt
cantare quandiu neminem vident. Sic detractores in absen-
tia non in præsentia semper murmurant & diffamant. Tales
enim cātant de alijs nimis raucè, idest nimis diffamatoriè, seu
malè. similes etiam vlulis, quæ sunt aues nocturnæ, quæ cla-
mando & deridendo videntur cantare. vnde possunt alij dice
re illud Iob. 30. Nunc autem derident me iuniores tempore:
& sequitur. Nunc autem in cantum eorum versus sum. Can-
tus blādus est adulatio & mala suggestio. & tales similes sunt
Syrenis, quæ suo cantu trahunt nauigantes ad naufragium,
quia. s. cantus adulatorum, luxuriosorum, & malorum sugge-
storum, & maximè hæreticorum sibi & alijs sunt causa peri-
culi sempiterni. Micheæ. 2. Cantabunt canticum cum suaui-
tate, Ideò tales possunt dicere illud Amos 5. Aufer à me tu-
multum carminum tuorum, cantica lyræ tuæ non audiam.
Cantus falsus, est lętitia mundialis & consolatio, quæ falsa est
& vana. & tales sunt similes cygno, qui est auis quæ cōmunè
in fluminibus vult conuersari, cuius cantus est signum & prę
sagium mortis suæ. Sic verè Cātus & lętitia mundialis quam
exercent homines qui in fluminibus diuitiarum viuunt, est
signum & præsagium quod mors æterna est eis præparata.
Amos 8. Conuertam omnia festa in luctum, & cantica vestra
in planctū. Ideò comminatoriè dicitur talibus Esa. 24. In can
tibus non bibent vinum, amara erit potatio bibētibus illam.
Isti igitur charissimi, non sunt in quorum ore non est inuen-
E tum mendacium. Non sic charissimi, sed abdicemus loqua-
citatem si volumus dicere canticum Deo gratum. ¶ Quartò
dico, quòd necesse est quod vendicemus humilitatem. quod
ostenditur, cum dicitur. Sequuntur agnum quocunque ierit.
sequitur signat obedientiam, imitationem, humilitatem, &
subiectionem. Qui enim bene & delectabiliter vult cantare
debet se alijs bonis cantoribus conformare. Sic verè si illos
spirituales cantus bene dicere volumus, necesse est quod bo-
nis cātoribus, s. Christo & Sanctis nos per humilitatem & su
biectionem conformemus. Ideò dicitur de sequendo Matth.
8. Sequere me, & dimitte mortuos &c. & Matth. 4. dicitur, qđ
Petrus & Andreas relictis retibus secuti sunt Christum. sicut
enim ille qui non sequitur alios in cantu vocali, dissonātiam
facit, sic in cantu spirituali ille dicitur discrepare, qui per ar-
rogantiam se dedignatur alijs conformare. Ideò talibus pul-
chre loquitur Hiero. ad Iulianum. In cithara inquit diaboli
tres sunt falsę voces. s. elatio, quam habuit in cœlo, suggestio,
quam cepit in Paradiso, desperatio, quā cepit in inferno. Mu
sica enim diaboli ab altiori cantu incepit. Inchoauit enim in
cœlo antiphonam elationis dicens. Ponam sedem meam ad
Aquilonem altius enim incepit quā debuit, ideò cecidit. Po-
stea de cœlo descendens inchoauit in Paradiso antiphonam
suggestionis, & postea in inferno antiphonam desperationis.
Differt enim musica Christi à musica diaboli, quia diaboli in
cipit ab altiori, Christi verò ab humiliori. Audi doctorē mu-
sicę spiritualis. Discite à me quia mitis sum & humilis corde.
& Matthei. 11. & 1. Machab. 6. Pars exercitus per loca humi-
lia ibat cautè & ordinatè

Habeamus igitur humilitatem	Et sic digni
Horreamus loquacitatem	erimus canta
Contemnamus prosperitatem	re nouum cā
Dimittamus carnalitatem.	ticum coram

G agno, & merito, quia pro certo Deus mirabiliter diligit bo-
nos cantus. Dicit enim Soli. fontē esse in Sicilia qui quodam
occulto instinctu naturæ videtur in cantu & Melodia dele-
ctari, si enim inata fontem aliquis ceperit canticis vel Melo-
dijs resonare, statim videbit aquam plus solito surgere, & erū
pere, & sursum se supra margines eleuare. Sic verè fons sa-
pientiæ verbum Dei in talibus spiritualibus canticis delecta
tur, & magis solito erumpit in beneficijs & lætatur. Bene er-
go dicitur in psal. Cātate, domino & benedicite nomini eius.
Et nos etiam Exod. 14. cum Moyse dicamus. Cantemos do-
mino gloriosè. igitur cantemus Deum laudando. psal. Canta
te domino canticum nouum, Laus eius in ecclesia sanctorum
Item Deum orando. psalm. Misericordiam & iudicium psal-
lam tibi domine. Item Deo regratiando. psalm. Cantate do-
mino quoniam magnificè fecit. Item Deum confitendo. psal.
Cantate domino canticum nouum. Sequitur. Confessio &
pulchritudo in conspectu eius. Item Deum prædicando. Io-
helis. 2. Canite tuba in Syon, vocate cœtum, congregate po-
pulum &c. Prædicatores tamen multis possunt dicere illud
Matthei. 11. Cecinimus vobis, & non saltastis, lamentauimus
vobis, & non planxistis. q.d. In nullo correcti estis propter cā
tum prędicationis nostræ. Iste est ergo cantus laudabilis & F
meritorius. ¶ Secundò dico ꝙ est cantus mirabilis & alle-
ctorius, s. cantus & consolatio beatorum, qui laudando & re-
gratiando iugiter cantant Deo, vt Apoca. 15. vbi Ioannes vi-
dit sanctos stantes supra mare, habentes citharas, cantantes
canticum nouum Moysi serui Dei, & canticum agni. ¶ Tertiò G
dico ꝙ inuenitur in scriptura cantus damnabilis & decepto
rius. & iste signat suggestionem diaboli & peccatorum. de
quo dicit Hiero. Cantus diaboli est cupiditas, cantus homi-
nis est voluptas. Soph. 2. Vox cantantis in fenestra, coruus in
superliminari. Et hoc sufficit. Vide infra de Laude, de Psalle-
re, de Exultare &c.

Canis. Quia canis habet tam multas bonas conditio- A
nes quàm malas, quas longum esset per omnia
declarare, ideò de ipso duxi quasi sub silentio transeundum,
sed qui plus videre voluerit, recurrat ad moralia super librū
de proprietatibus rerum, vbi inueniet quod requirit. Nota
ergo breuiter quòd canis signat quandoque

Virum virtuosum	Signat igitur canis vi-
Virum vitiosum	rum virtuosum. Et hoc
Hostem venenosum.	quadruplici ratione. s.

propter fidelitatem, propter humilitatē, propter vtilitatē, &
propter sedulitatem. Habet enim canis fidelitatem, quia etiā
secundum Plini. canis pro domino suo hostibus se opponit,
ipsumq; occisum non derelinquit, & homicidam morsu & la
tratu prodit & ostēdit. Vt in gestis Caroli Magni exemplum
habetur de Macario proditore & Leporatio, qui duellum in
insula nostræ dominę Parisius fecerūt pariter pro morte Al-
berici burgundi ductoris & ducis vxoris reginę dicti Caroli
Francię regis. Sic verè vir fidelis dominum suum, s. Deū vel
benefactorem debet diligere & cognoscere, & propter fidē
ipsius morti se opponere, & contra aduersarios fidei. s. diabo
lum & hæreticos viriliter dimicare, & ipso latratu prædica-
tionis & morsu correctionis debet acriter impugnare. Iō di-
citur Thobi. 6. qđ Thobias profectus est, & canis secutus est
eum. ¶ Item propter humilitatem. Canis enim si à domino ꝑ
cutitur, non irascit: si fugatur, non indignatur, immo si ꝑ vnā
viam deijcitur siue eijcitur, per aliam reuertitur, nec cessabit
applaudere quousq; pax ipsius reformetur. Sic verè vir hu-
milis & patiens ex despectu & depressione non debet indi-
gnari per obstinationem, sed magis cum humilitate pacē suā
& gratiam procurare. Et si per vnam viam repellitur, debet
aliam viā quærere, vt ad aliorum gratiam reuertatur. Et sicut
canis est animal magnæ memoriæ per præteritorum conside
rationem, & beneficia recognoscens per gratiarum actionē.
vnde Tho. 11. dicitur quòd canis præcurrit qui simul fuerat
in via, & quasi nuncius blandimēto caudę gaudebat, sic &c.
¶ Tertiò propter vtilitatem. lingua enim canis est medicina-
lis, extrahit enim morbum à vulnere. Reuera lingua talis est
vir iustus, quia verè lingua & locutio sua, prædicatio, erudi-
tio, monitio, correctio, & consolatio, est alijs medicina. vnde
Luc. 16. Veniebant canes & lingebant vlcera eius. Et est etiā
canis vtilis, quia latrat, mordet, & lingit, atq; feras capit. Sic
prælatus debet latrare prædicādo, debet mordere corrigēdo,
debet lingere cōsolando, & feras. i. peccatores capere, eos ad
pœnitentiam conuertendo. ¶ Quartò propter sedulitatē. Ca
nis enim sedulè custodit domum domini sui à latronibus, &
gregem à Lupis. Sic iustus, maximè prælatus vel prædicator,
debet domum Dei, quæ est ecclesia, ꝑ discretionē custodire,
& eadem morsu correctionis, latratu ꝑdicationis, debet Lu-
pos & latrones. i. dęmones & impios coercere. Ecclesis. 14.
Quæ coniunctio hominis ad canem? Et melior (Ecclesiastes
9.) est canis viuus Leone mortuo. Et sic patet canis fidelitas,
humilitas, vtilitas, & sedulitas. Pone si vis alias conditiones
adiungēdo vel inuehēdo. Signat ergo canis virū virtuosum.
¶ Secūdò signat virū vitiosum. s. peccatorē. Canis. n. est ani- B
mal vorax, famelicū, inuidū, & immundum. Sic peccator est
mordax detrahendo, vorax gulosè comedēdo, famelicus aua
rè acquirendo, inuidus de bonis aliorum dolendo, immūdus

luxuriam exercendo. est enim inuidus mordax & detractor. inuidet enim canis illi qui subintrat domum in qua est, ipsumque mordet, lacerat, atque fugat. vnde Hier. 15. Gladium ad occasionem, & canes ad lacerandum. ¶ Item per canes designantur voraces comestores, & gulosi. 3. Reg. 14. In ciuitate comedent eos canes. Item insatiabiles, auari, & ambitiosi. vnde in psalm. Famem patientur vt canes, & circuibunt ciuitatem. Item immundi & luxuriosi. 3. Regum 22. Linxerunt canes sanguinem nabath. ¶ Item per canes intelliguntur recidiuantes & peccatores. Canis enim reuertitur ad vomitum, & peccator ad peccatum confessum, & auarus ad illud quod fuerat restitutum, quia sicut dicitur Prouerb. 26. sicut canis qui reuertitur ad vomitum, sic stultus qui iterat stultitiam suam. ¶ Item per canes intelliguntur crudeles & rabiosi. Canis enim faciliter efficitur rabidus, & tunc gregi quem custodit efficitur periculosus, quia nisi teneatur, totũ inficit & occidit. Sic peccator, maximè prælatus, quando fit rabidus per crudelitatẽ gregi subditorum suorum multum nocet p rapacitatem. psalm. Circundederunt me canes multi tau. pin. ob. me. ¶ Item per canes intelliguntur adulãtes. Canis enim lambit aquam, & blanditur & applaudit melius vestito. Sic adulator magis diuitem honorat. Iudi. 7. Solent canes lambere aquam. Et nota quòd sicut canes à nobilibus conuiuijs expelluntur, & à delicatis cibarijs coercentur, sic verè tales peccatores à conuiuijs Paradisi merentur expelli Apocalip. 21. Foris canes & venefici. & à delicatis cibis corporis Christi debent merito coerceri. Nam vt secundum Plini. coriandri semẽ quod hominibus est cibus & medicina, canibus est mors, sic verè eucharistia quæ hominibus id est bonis ratione vtentibus est vtilis, canibus istis scilicet peccatoribus est damnabilis. Ideò bene præcipitur Matth. 7. Nolite sanctum dare canibus, & nolite ante porcos ponere Margaritas. Et sic patet
C quod canis signat hominem vitiosum. ¶ Tertiò dico quod canis signat hostem venenosum scilicet diabolũ. Nam sicut canis mordet, latrat, inuidet & inficit, sic diabolus inuidet saluti hominis, latrat per suggestionem, mordet per delectationem, inficit & corrumpit per consensum & operationem. Et ideò petebat Dauid. Erue à framea Deus animam meam, & de ma. can. vni. me. Est igitur canis significatiuus viri virtuosi, viri vitiosi, hostis venenosi &c. Et adiunge si vis ad quod libet membrum alias conditiones, sicut inuenies in morali. Sufficit.

A **Canities. Canus.** Nota quod canities est albedo capillorum, quæ vt communiter duo signat, videlicet prudentiam, & senectutem. Prudentiam dico pro eo quòd cani capite & antiqui, sunt vt communiter magis discreti & prouidi, & ideò cuiuscunque ætatis fuerint prudẽtes, possunt dici cani. Sapien. 4. Cani sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata &c. vnde Ecclesiasti. 6. Stude sapientiæ fili mi, & vsque ad canos inuenies eam, i. vsque ad senectutem. & Leui. 19. Coram cano capite consurge. &c. Vide de senectute & prudentia. &c.

A **Capere. Captio.** Sciendum, qđ capere primo est idem quod concludere, ligare, tenere, & subiugare. Et accipitur in scriptura aliquãdo actiuè, aliquando passiuè. Actiuè Capit

Deus
Homo
Diabolus.

Capit Deus, scilice pœnitentes per conuersionem, delinquentes per damnationem, triumphantes per saluationem. Capit dico pœnitentes, & hoc facit quandoque cum hamo suæ occultæ inspirationis, aliquando cum rete prædicationis. Ezech. 12. Extendam super te rete meum, & capieris in sagena mea. Item capit per damnationem delinquentes. Deus enim immittit canes suos ad capiendum feras, scilicet peccatores, scilicet casus, infirmitatem, & mortem, & tandem per damnationem in inferno coquit & deuorat vniuersos. Osea. 5. Ego capiam & vadam & tollam, & non est qui eruat. vnde de Dei executoribus, scilicet morte & diabolo potest dicere damnatus illud psalm. Ecce ceperunt animam meam, irruerunt in me fortes. Item capit triumphãtes per saluationem. Deus enim capit bonos ad partem suam. vnde 2. Regum. 5. Cepit Dauid arcem Syon. ¶ Secundò dico quòd est captio qua capit homo, & ista nihil aliud est quam captio & acquisitio meritorum peccatorum, terrenorum, æternorum. Homo enim capit virtutes acquisitiuè Ezech. 19. Leo factus est, & didicit prædam capere. Itẽ homines prædicatiuè. Luc. 5. Eritis iam homines capientes Item capit terrena multiplicatiuè. 2. Paralip 28. Ceperunt prædam infinitam. Item æternam gloriam beatiuè fruendo. Psalm. Vt hæreditate capias terram. ¶ Item tertiò actiuè capit diabolus, s. per culpam in præsenti, & per pœnam in futuro. & de tali captione potest dici illud Nau. 2. Leo cepit sufficienter sibi, & impleuit cubile suum præda. ¶ Sed adhuc dico quod est captio passiua, & tunc capi idem est quod concludi & contineri. & possumus dicere ꝙ Deus capitur per incarnationem, homo capitur per peccatum & damnationem. Vnde nota quòd passiuè loquendo videlicet, B

Capitur Christus cum vir efficitur
Capitur iustus quando conuertitur
Capitur iniustus quando decipitur.

Deum cepit laqueus amoris quia. s. verus amor ad nos ipsum fecit capi. videlicet capi

Virginis gremio
Breui præsepio
Crucis supplicio
Tumuli tugurio.

Deum enim cepit virginitas sed hominem capit iniquitas Deum dico cepit virginitas in incarnatione. Ipse enim fuit vnicornis quem virgo capit in gremio & concludit, quẽ venatores id est sancti patres capere nõ poterant quoquo modo. Ideò beatæ virgini dicitur. Quem cœli capere non poterant, tuo gremio contulisti. 3. Reg. 8. Si cœlum & cœli cœlorum te capere non possunt, quanto magis nec domus ista? ¶ Item dico ꝙ iustum capit stimulus doloris, quãdo. s. homo contritus & compunctus dimittit se capi, & ad bonum conuerti. Thren. 3. Venatione ceperunt me quasi auem. ¶ Item dico ꝙ capit iniustum Sibilus deceptoris i. tentatio diaboli. Sicut enim videmus qđ venatores & aucupes diuersimodè capiunt bestias & volucres, quia aliquando cum laqueo, aliquã do cum sagitta, aliquando cum visco, sic verè demones diuersimodè capiunt homines, id est animas per peccatũ. s. aliquãdo cum sagitta volante in Die, quæ est superbia, aliquãdo cũ laqueo constringente, qui est auaritia, aliquando cũ visco tenente & inficiente, qui est luxuria. Ideò de tali captione dicitur Prouer. 5. Iniquitates suæ capient impium, & funibus peccatorum suorũ cõstringetur. Et propter hoc de diuersis modis capiẽdi peccatores tam per pęnã quã per culpam põt dici illud Esa. 8. Offendẽt inquit ex eis plurimi, & cadent & cõterentur & vincientur & capientur. vbi est aduertendum ꝙ captio culpæ & pœnæ introducuntur in homine, videlicet

Per pompositatem elationis. cadent & conterentur
Per cupiditatem affectionis. Offen. inquit ex eis plu. C
Per carnalitatẽ infectionis. ꝙ ostẽditur cũ dicitur vincientur.

Capitur igitur homo à diabolo per elationem & pompositatem. ꝙ ostenditur cum dicitur Cadent. Cadere. n. propriè est ab alto ad infimũ ruere. ꝙ vtiq; pertinet ad superbos, qui in alto superbiæ cõstituunt, & inde ad culpã & ad pęnã corruũt & capiuntur. similes Pardo, qui quando sentit stercora humana sursum in arbore, vbi à venatore ex industria ponunt, sursum salit vt ea comedat, multum. n. diligit ea, & ideò super sudes acutas subtus arborem cadit, & sic capitur & perit, vt dicit Plini. sic verè dum superbi sursum ad arborem mundanarum dignitatũ ambiunt & ascendunt vt stercora mundanarũ diuitiarum & delitiarum habeant, subito super sudes acutas tormentorum inferni cadunt & sic capiuntur & pereunt. De tali autem ambitiosorũ casu dicitur in psal. Cadet cum dominatus fuerit pauperum. De tali autem captione dicitur. 2. Regum. 5. Cepit Dauid arcem Syon. Arx enim quæ est ædificiũ altum, signat superbos, qui à Dauid qui interpretatur manu fortis. i. à diabolo per superbiam capiuntur. 2. Paral. 25. Amasiam regem cepit rex Israel. Capitur ergo homo per elatiõnẽ
D & pompositatem. ¶ Secundò dico ꝙ capitur homo per affectionem & cupiditatem. quod ostenditur cum dicitur. Offendent. Offendere enim idem est quod ad aliquod obstaculum se collidere, & inde dicitur offendiculũ illud quod in via alicuius ponitur vt ad illud collidat & cadat & capiatur. & sic capiuntur auari qui ad mundi bona per immoderatum appetitum offendunt. similes Lupo, qui dum offendit ad pedicam suis, ibi capitur. Similes etiam auiculæ, quæ dum offendit & tangit laqueum, statim constringitur & capitur. Sic verè auari dum tangunt bona temporalia quæ rectè sunt pedica & laqueus ad capiendũ animas, statim per auaritiam stringuntur & à diabolo capiuntur. Nam sicut auari capiunt pauperes per suas malitias, sic diaboli capiunt auaros, & hoc per laqueum cupiditatis, finaliter autem pedica æternæ pœnalitatis.

Sicut

Sicut enim pisces & aues capiuntur laqueo, sic capiuntur homines in tempore malo. Ecclesiastes.9. Offendent ergo. Sicut enim canis rabidus ambulat vacillando, ita quòd ad omnia circumiacétia offendit, sic etiam auari ad omnia quæ sunt circa eos, scilicet ad aliorum domos, prata, vineas, & cetera bona offendunt per desiderium & affectum. vnde Ioan. 11. Qui ambulat in nocte, offendit. Isti igitur sunt fraudulentę Vulpes quas dominus præcepit capi. Cant. 2. Capite nobis Vulpes quæ demoliuntur vineas. Compara auaros Vulpi quæ semper claudicat & est fallax, & mortuam se fingit. Sic isti claudicant, quia nunquam rectam intentionem habent, sine rectæ intentione omnia faciunt, immo mortuos & simplices vt decipiant alios se confingunt. Capiuntur ergo per auari-
E tiam & cupiditatem. ¶ Tertiò capitur homo per infectionem & carnalitatem. quod ostenditur cum dicitur. Vincientur. Carnalitas enim est vinculum quo homo irretitur, vincitur, illaqueatur, est enim sicut viscus qui auiculas vincit & ligat, ita quòd in visco capiuntur, deplumantur, & comeduntur. Sic verè carnalitas ita vincit hominem, quod vsque ad mortē ipsum vinctum detinet malis cōplacētijs, delectationibus & peccatis, & sic deplumatur scilicet plumis virtutum & meritorum, plumis etiam temporalium bonorum, & tādem in inferno capitur & deuoratur. Istud patet de luxuriosis, qui aliquàndo à malis mulieribus capiuntur ita fortiter, & per malas complacentias ab eis vinciuntur tam ardenter, quod vix aut nunquam amplius liberantur, immo ab eis deplumantur & spoliantur. Ecclesiastes.7. Inueni mulierem morte amariorem, quæ laqueus venatorum est, & sagena cor eius, vincula sunt manus eius. Vnde Prouerb.7. de procaci muliere dicitur quòd ipsa erat præparata ad capiendas animas. tales capiuntur ad modum Elephantis, qui capitur ad cātum puellarum. vel ad modum naturarum in mari, qui capiuntur & somniantur ad cantum Syrenarum. Sic verè viri ad cantum & plausum malarum mulierum vinciuntur. ergo. 2 Paral.36. dicitur ꝙ Chaldei Sedechiam regem vinctum cathenis duxerunt in Babyloniam. & sic patet ꝙ quidam capiuntur per carnalitatem, quidam per cupiditatem, quidam per pomposita-tem. & hoc de capere sufficiat.

A **Capillus.** Nota quod in scriptura inueniuntur capilli portandi, capilli ligandi, capilli tondendi. Primi signant virtuales perfectiones, quæ debent portari. Secundi signant cordiales affectiones, quę debent ligari. Tertij signant temporales possessiones, quæ debent tondi. Dico ergo primo quòd per capillos intelliguntur virtuales perfectiones. & significatur per capillos triplex virtus, sm ꝙ capillus datus est propter tria animalibus, videlicet

In tegumentum propter nuditatem
In ornamentum contra ruditatem
In tutamentum contra frigiditatem.

Et sic capilli possunt significare triplicem virtutem scilicet honestatis, quæ nuditatem celat, virtutem sanctitatis, quæ vilitatem velat, virtutem charitatis, quę frigiditatem fugat. signant enim capilli videlicet honestatis conuersationem, sanctitatis præparationem, charitatis inflammationem. Dico ergo primo quod capilli signant honestatem. sicut enim capilli sunt illa pars corporis quæ apertius ostenditur, quæ exterius exponitur, & quæ diligentius componitur, & qua quicquid est interius absconditur, sic virtus honestatis præ ceteris virtutibus plus apparet, in conspectu hominum magis fulget. Et si quid est in homine defectiuum, sub hac magis absconditur atque latet. Et ideò ad ipsius compositionem decentem quilibet sapiens summè studet. De talibus capillis loquitur scriptura. 1. Corint. 11. Capilli pro velamine dati sunt. Et aduerte quod Aristot. in lib. de phisionomia dicit qđ capillus niger signat rectitudinem mentis. ad denotandum quod nigra & humilis conuersatio bonę mentis est significatio. quia secundum Gre. per hæc quæ foris apparent, quid intus lateat aperitur, sed aduerte quod dicitur Leui. 13. ꝙ quando capillus mutatur in flauum, signat Lepram. quia reuera quando cōuersatio efficitur flaua & insolens atque leuis, & ad literam quando capilli procurātur per artem fieri crocei atque flaui, signū est quod ibi interius lateat Lepra malę & corruptę voluntatis. Habeamus ergo nigros capillos atque albos, non flauos, quia. s. conuersatio nostra non debet esse flaua per insolētiam & leuitatem, sed magis nigra per humilitatem, & alba per munditiæ castitatem. vnde Dan. 7. Capilli eius tanquam lana munda. Patet igitur quòd per capillum intelligimus honestatem. ¶ Secundò dico ꝙ per capillū intelligimus virtutū multiplicitatem. sicut enim vides quod capilli sunt capitis ornamentum, & quod per capillos radicum arbores & herbæ adhærēt terræ, & in terra radicantur, sicut patet de porris, cepe & alijs, sic verè virtutes & bone affectiones animę sunt ornamentum mentis. Nam per istas cum terra i. cum Deo coniungimur & vnimur, in ipso radicamur & fundamur. De istis capillis dicitur Matth. 10. Capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Deus enim numerat & ponderat capillos id est virtutes & meritę singulorum. Figura de Absalon, cuius capilli singulis annis appendebantur. sed reuera tales capillos nō videntur habere multi. sicut enim dicunt Solinus & Plinius, Leones carentes iuba id est capillis supra collum sunt quasi degeneres à generositate & audacia Leonina, & vt dicunt, illi Leones qui de Pardi adulterio procreantur, tali insigni crinium non ornantur. Sic verè charissimi, multi sunt qui carent capillatura virtutum & bonarum affectionum. Et reuera isti carent spirituali audacia & virtute, & à probitate degenerant aliorum. quod vtique in illis apparet qui in matre sua id est in ecclesia à Pardo id est à diabolo adulterinè & malè & Symoniacè generantur & promouentur, quia vt communiter tales carent crinibus bonarum affectionum virtutū & meritorum. Figurati in Sansone Iudic. 16. qui quandiu capillos suos habuit, nec superari nec excęcari potuit, statim ergo quando crines perdidit, virtutem & fortitudinem amisit, excęcatus, ligatus, & incarceratus fuit. Sic verè homo statim quod perdit capillaturam virtutum, & potissimè septem crines idest septem virtutes, vel septem sancti spiritus dona, pro certo sua virtus & fortitudo ab eo recedit & fugit, ita qđ ex tunc Philisteis idest demonibus & peccatis non potest resistere, immo ab eis per malas complacentias capitur, & in carcere malè consuetudinis vincitur, & tandem per obstinationem & mentis obnubilationem excęcatur, & in fine in ruina domus corporis sui. s. in morte cum Philisteis, id est demonibus moritur & opprimitur atque damnatur. Istos potissimè capillos aufert Dalila, idest mala mulier, vel dalila quę interpretatur situla id est auaritia & aliorum peccatorum genera priuant hominem his capillis. Ideò peccata sua plangebat Dauid di. Multiplicatæ sunt iniquitates meę super capillos capitis mei. Non sic charissimi non, sed habeamus capillos virtutum & meritorum, iuxta illud Lucæ. 21. Capillus de capite vestro non peribit. signant ergo capilli virtutum multiplicitatem. ¶ Tertiò dico quòd capilli signant amorem & charitatem. Capilli enim dati sunt in munimētum, muniunt enim hominem contra frigoris tempestatem, & calorem nutriunt & defendunt, sicut patet de bonis & pilosis foderaturis & subductoris. Sic verè charitas per bona desideria calefacit, & animam à nocumento frigoris indeuotionis defendit. In cuius signum Nazarei quādo erant in tempore consecrationis & obseruationis suę, capillos suos non radebant, & sic sanctificationem acquirebant. Quia verè qui foderaturā charitatis seruat, virtutem & sanctitatem multiplicat. vnde Apocal. 1. Capilli eius sicut lana alba. sicut enim lana calefacit, sic & charitas. Et sic igitur patet quod capilli significent charitatis inflammationem, sanctitatis aggregationem, & honestatis conuersationem. Isti sunt ergo capilli portandi. ¶ Sed secun- B
dò dico quòd inueniuntur capilli ligandi, & isti signant cordiales affectiones. Sicut enim videmus quòd mulieres ligant, lauant, tricant & pectinant capillos suos, sic verè nos debemus nostras affectiones quæ more capillorum de nostris cordibus oriuntur, ligare, restringere, ornare, componere, pectinare, & abluere. Ligantur enim per discretionem, quia non sinunt eos effluere quantum vellent. Pectinantur etiam per confessionem, abluuntur per lachrymarum effusionem. Ideò de talibus capillis dicitur. 2. Regum. 14. Non cadet capillus capitis filij tui. Sed audi quid dicit Herodotus. quòd scilicet homines calidarum regionum, sicut Æthiopiæ, multos habent capillos nigros & reflexos, sunt tamen vt dicit corporis parui, coloris nigri, animi defectiui. Sicut verè hodie qui sunt de regione calida huius mundi, scilicet auari & luxuriosi, & superbi, multos capillos, id est multas vanas affectiones, multa desideria & ambitiones noscuntur habere. psalm. Multiplicatę sunt super capillos capitis mei veruntamen vt communiter sunt parui corporis per meritorum attenuationem, nigri coloris per malam conuer-

ſtationem, animi defectiui per cordialis conſtantiæ eneruationem. ideò de iſtis poteſt dici illud quod dicitur de illis locuſtis quæ aſcenderunt de abyſſo Apoca. 9. de quibus dicitur ꝙ habebant capillos ſicut mulieres. Iſti ergo ſunt capilli ligandi.

C ¶ Item tertiò dico ꝙ inueniuntur capilli tondendi, & iſti ſignant mundi temporales poſſeſsiones. Capilli.n. ſunt de ſuperfluitate & non de neceſsitate naturæ, ſunt enim corpori quaſi accidentales, & ideò ſine læſione poſſunt auferri. Nam quando non auferuntur calores, ſudores & vermes ibi generantur. Tales ſunt mũdi diuitiæ, ſunt.n. extra naturã hominis, & ideò iſtæ debent à corpore radi, euelli, tonderi. & pauperibus erogari. Hierem. 7. Tõde capillum tuum & proijce. nam ſi iſtæ capilli debitè tõdanẽ, iterũ ſolẽt renaſci. quia diuitiæ diſtributæ ſolẽt amplius abũdare. Exẽplũ de Sãſone cui poſt tõſionẽ capilli iterũ renati fuerũt, ita ꝙ fortitudinẽ priſtinã reſumpſit. q̃a verè pij & eleemoſynarij viri poſtq̃ ſua tẽporalia pro Chriſto tõdẽt & erogãt maiorẽ fortitudinẽ plenitudinẽ diuitiarum vt communiter conſequuntur & habent. patet de Thobia qui in fine fuit ditior. ſed verè ſi iſta per eleemoſynã non tondentur, tũc exinde calores auaritiæ, ſudores luxuriæ vermes inuidiæ generantur. Ideò ſimus ſicut Magdalena, quæ pedes domini oſculabatur, & capillis ſuis tergebat. Luc. 7. Pedes enim corporis Chriſti myſtici ſunt pauperes, qui in inferiori parte iacent, qui verè vnguento pietatis à diuitibus ſunt vngendi, & capillis bonorum temporalium ſunt tergendi. Quod eſt contra multos diuites qui capillos ſuos non extendunt ad pauperes, ſed ad ſuperiores. Non ad eleemoſynã, ſed ad põpã, nõ ad mitigandum pauperum vulnera, ſed ad offerendum diuitibus munera. Iſti ſunt ſimiles quibuſdã tauris Syluestribus qui ſunt in India, quorum capilli contra naturam omnium animalium ſuperius extenduntur verſus caput, non inferius verſus pedes. quia certè capilli diuitiarum diuitum modernorum non deſcendunt hodie inferius ad pedes id eſt ad pauperes, ſed magis contra rationem tendunt ſurſus ad diuites & maiores. quia ſcilicet pro promotionibus & officijs habendis, iſtis habent conferre magna dona, facere conuiuia, expendere magna encænia, ad pauperes enim pœnitus nihil emittũt, nec de eis aliquid curant. vnde Amos. 6. Bibentes vinum in phialis, & vnguentis optimis delibuti, nihil patiebantur ſuper contritionem Ioſeph. Non ſic ergo, ſed tondeamus capillos poſſeſsionum, conſtringamus capillos affectionum, deferamus capillos perfectionum. &c. ſufficit.

A **Capra.** eſt animal hiſpidum, ſqualidum, fœtidum. quare dico ꝙ per capram in ſcriptura ſignificatur, ſtatus pœnitentium vel pœnitentiæ, ſtatus indigentium vel indigentiæ, ſtatus delinquentium vel immunditiæ. Dico igitur quòd per capram intelligitur pœnitentia, quæ.ſ. eſt aſpera & hiſpida. Nam ſicut ouis ſignat ſimplicitatem, agnus innocentiam, aries conſtantiam, ſic capra pœnitẽtiam. Ideò Exodi. 36. dicitur quod in operimento tabernaculi erant. 11. ſaga de pilis caprarum. Ideò Num. 15. dicitur qui neſciens peccauerit, offeret capram, id eſt pœnitentiam. Item ſignat paupertatem & indigentiam, ſeu etiam ſtatum pauperum, qui more capræ ſunt ſqualidi. Prouer. 27. Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos. Item ſignat peccatum ſeu peccatorem, quia.ſ. fœtet: Eſd. 6. Obtulerunt hircos caprarum pro peccato &c.

A **Caprea.** idem eſt ꝙ Syluestris capra, hirſuta & hiſpida, agilis & leuis. & ſignat eremitas religioſos & perfectos, qui.ſ. plerumque Syluas inhabitãt habitum ſqualidum portant, & per bona opera & obediẽtiam cito volant. Canticorum. 2. Surge dilecte mi, ſimilis eſto capreæ, hinuloque ceruorum &c.

A **Captiuus Captiuitas.** Nota q̃d captiuus dicitur ille qui violenter captiuus alienæ ſubijcitur ſeruituti. Ideò dico ꝙ multiplex inuenitur captiuitas in ſcriptura, videlicet Captiuitas

Corporalis, quæ eſt miſerorum
Temporalis, quæ eſt egenorum
Virtualis, quæ eſt perfectorum
Noxialis, quæ eſt peccatorum
Paſtialis, quæ fuit ſanctorum
Æternalis, quæ eſt damnatorum.

Prima eſt captiuitas cui eſt condolendum. ſ. his qui in terris alienis capti ſunt & maximè Chriſtianis qui in terris infidelium ſunt captiui vnde Ezec. 25. Terra Iſrael deſolata eſt ſuper domum Iuda, quoniam ducti ſunt in captiuitatem. ¶ Secunda eſt captiuitas cui eſt miſerandum & ſuccurrendum. ſ. miſeriis pauperum & tribulatorum, qui hic ſub aliorum dominio infortunijs opprimũtur. Vnde iſti ſunt qui dicere poſſunt illud Tho. 3. & Thob. 7. Traditi ſumus in direptionem & captiuitatem. aduerte tamen quòd talis captiuitas id eſt tribulatio ſeruitus vel paupertas valde proficit ſuſtinẽti, ipſum enim compellit ad cor ſuum redire, & ad Deum recurrere, & orare, ſicut ponitur in lib. 2. Eſdræ. 9. & qui non eſt in vſu, ꝙ filij Iſrael in terra ſua poſiti Deum dereliquerunt, in captiuitatẽ vero tranſlati ad Deum recurrerunt, & leges ipſius ſeruauerũt, ſicut etiam nunc patet ad oculum de Iudeis. quia reuera ſæpe ſit ꝙ illis quibus pax & proſperitas officit, tribulatio & paupertas proficit. quia ſecundum Gre. aduerſitas oculos aperit, quos proſperitas claudit. Vnde Baruch. 2. Populus eſt dura ceruice, & conuertetur ad cor ſuum in terra captiuitatis ſuæ, & ſcient quia ego dominus. ¶ Tertio eſt captiuitas de qua eſt congaudendum, & iſta eſt ſeruitus obedientiæ & religionis, quæ ſ. affectiones varias & vagas ſeruituti Chriſti ſubijcit & ſuorũ imperio mandatorum. vnde de Thobia dicitur Tho. 1. ꝙ in captiuitate poſitus viam veritatis non deſeruit. Nam ſicut captiui de Babylone in Hieruſalem redierunt, & templũ domini conſtruxerunt, ſicut dicitur. 2. Eſdræ. 5. ſic ſancti religioſi & perfecti viri Babylonem id eſt mundum relinquunt, & Hieruſalem. i. ſtatum eccleſiæ & religionis aſcenderunt, & templum fidei ſuis doctrinis & exemplis ædificauerũt. 1. Eſdræ. 4. Filij captiuitatis ædificent templum. Et nota quòd tales captiui

In domino conſolantur
Cœleſtia contemplantur
A miſeria liberantur
In gloria præmiantur ſeu iucundantur.

Dico ꝙ tales captiui conſolantur ſpũaliter pſal. In conuertendo do. cap. ſy. fa. ſu. ſi. conſo. Item contemplantur ſupernaliter. Ezech. 1. Cum eſſem in medio captiuorum iuxta fluuium chobar, aperti ſunt cœli, & vidi viſiones Dei. Item liberantur finaliter. ſ. à miſerijs mundi. Eſa. 61. Spiritus domini miſit me prædicare captiuis indulgẽtiã, & clauſis apertionem carceris. Item iucundantur æternaliter. pſal. Cum auerterit do. cap. ple. ſuæ. exul. Ia. & læta. Iſrael. Eſt ergo captiuitas cui eſt congaudendum. ¶ Quarta eſt captiuitas à qua eſt fugiendum, ſ. captiuitas peccati, qua. ſ. peccatores tẽtationibus capti à peccato, id eſt à diabolo ſub iugo diuerſarum concupiſcentiarum captiui tenẽtur. Cõſtat enim ꝙ peccator, & maximè per malam conſuetudinẽ obſtinatus, nõ eſt ſui iuris, immo quaſi violenter detinetur captiuus. vnde Eſa. 5. Captiuus ductus eſt populus meus, quia non habuit ſcientiam. vnde anima talium poteſt dicere illud Eſai. 49. Ego ſterilis & non pariens, tranſmigrata & captiua. talem tamẽ captiuitatem ſolet potiſsimè facere luxuria, quæ hominem præ ceteris magis ligat, ſicut de Holoferne dicitur Iudith. 15. ꝙ pulchritudo Iudith captiuam fecit animã eius. Iſta eſt captiuitas à qua fugiendum eſt. Eſa. 52. Excutere de puluere, conſurge ſede Hieruſalẽ, ſolue vincula colli tui captiua filia Syõ. ¶ Quinta fuit captiuitas in qua fuit manendum, ſ. illa qua fuerũt ſancti in limbo, ſ. ante Chriſti incarnationem, ad quam etiã paruuli ſine baptiſmo morientes deſcenderunt. Threnorũ. 1. Paruuli ducti ſunt in captiuitatem à facie tribulantis. ſancti & patres ibi fuerunt detenti, ſed per Chriſti ſanguinẽ liberati. detẽti dico. Eſa. 23. In captiuitatem traduxerunt robuſtos. liberati verò. vnde Eſa. 49. Vtique captiuitas à forti tolletur. quod. ſ. factum eſt in reſurrectione & aſcenſione, quoniam ſm Apoſtolum, aſcendens Chriſtus in altum, captiuam duxit captiuitatem. Ephe. 4. Iſta eſt ergo captiuitas in qua fuit manẽdum ¶ Sexta eſt captiuitas à qua ſummè timendum eſt, & iſta eſt captiuitas inferni, à qua nullus relaxatur. diabolus enim eſt ſicut ſoldanus Babyloniæ, apud quem nulla eſt redemptio captiuorum, quia in inferno nulla eſt amplius ſalus damnatorũ de quibus Eſa. 46. Anima eorũ in captiuitatem ibit. vnde de Nabuchodonoſor, i. de diabolo dicitur Abacuc. 1. ꝙ ipſe congregat quaſi harenam captiuitatem &c. Vide de redimere. & ſeruitute &c.

Caput. Nota quòd caput accipitur tripliciter in ſcriptura. Accipitur enim

Litteraliter
Figuraliter
Spiritualiter.

Caput litteraliter ſignat mẽtis audaciam & vigorem, & ſtatus eminentiam & valorẽ, ſtatuſque excellentiam & honorem, & ſic accipitur in pſalm.

De Tor-

De Torrente in via bi. propte. exal. ca. Et est aduertendum q istud caput aliquando deprimitur per verecūdiam & humilitatem, aliquando erigitur per eminentiam & auctoritatem, aliquando tenetur per sapientiam & maturitatem. Humilitas enim designatur in capitis depressione. Ecclesiasti. 8. Presbytero humilia animam, & magnato humilia caput tuū 3. Reg. 21. dicitur de Achab humiliato q ipse ambulauit depresso capite vel demisso. Auctoritas. n. & audacia designatur in capitis erectione vnde Eccle. 20. Ab humilitate leuabit caput. Maturitas & prudentia designatur in capitis mediocri delatione. Vnde prudentia est illa corona aurea super caput iu-
B sti. Iob. 29. Lucerna eius lucebat super caput meum. ¶ Iterum dico q caput accipitur figuraliter, & sic caput signat mundi Capitaneos & Principes, Iudices & Prælatos. caput. n. pars est corporis superior & altior, per quam totum corpus regitur. sic tales in corpore Ecclesiæ superiorem & eminentiorē, digniorem & altiorem locum tenent, & ab eorū arbitrio dependet regimē aliorum. Et ideò de be. Petro legitur q quando Christus ipsum Prælatum & Capitaneum Ecclesiæ cōstituit, ipsum Cephas quod caput interpretatur, nominauit. Tu vocaberis inquit Cephas Ioā. 1. Cephas. n. lingua Syra idem est q caput lingua Latina, & inde dicuntur Acephali i. sine capite. De tali ergo capite loquitur Dauid in Psal. Constituit eum in caput gentium. & Deut. 28. Cōstituet te dñs in caput & non in caudam. & ideò de istis potest dici illud 1. Reg. 15. Cum esses paruulus in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es. Et aduerte in auctoritate ista q caput generaliter habet tres conditiones quæ possunt comparari ad bonos superiores. Caput enim

Ossibus armatur
Medullis rigatur
Sensibus ornatur.

Sic verè caput. i. Prælatus debet componi ossibus firmitatis. qđ ostenditur cum dicitur esses. Medullis pietatis & clementiæ. quod ostenditur cum dicitur oculis. in quibus scilicet est multus humor. Sensibus claritatis & prudentiæ. quod ostēditur cum dicitur Caput. quia secundum Isido. caput dicitur à capiendo, eo quòd capiat & contineat omnes sensus. Habeat igitur Prælatus

Constantiæ fundamentum
Clementiæ roramentum
Prudentiæ documentum.

Habeat igitur cōstantiam & perfectionem. Caput. n. habet ossa dura & fortia ad sui sustentamentum est enim membrum magis osseum quod est in corpore. Sic verè Prælatus debet habere osseitatē fortitudinis & virtutis, debet. n. esse fortis ad perseuerandum, durus ad corrigendum. Et aduerte q ossa in capite habent adiunctam pellem, & capillos ad sui tegumentum. pellis. n. quæ est mollis & plicabilis, signat benignitatem. capilli aūt qui sunt exterius, signant temporalem facultatem. quia reuera duritia Prælati. i. rigor eius & iustitia, & fortitudo & constantia superiorū debet habere adiunctam benignitatem vt condoleat, & temporalem facultatem ne indigeat. Decet. n. Prælatos habere diuitias ad eminentiam sui status sustinēdam, & ad pauperum miseriam releuādam. Exemplo Magdalenæ, quæ capillis capitis sui pedes Iesu tergebat. Ideò de tali capite dicitur Can. 5. Caput eius sicut aurum optimum, & comę eius sicut elatę palmarū. Prælatus. n. debet esse aurum per firmitatem, debet esse optimus per bonitatem, debet esse sicut palma quæ semper viret, per honestatem, debet etiam habere comas. i. temporalem facultatem. & ista ossea firmitas Prælatorum ostēditur cum dicitur. Esses. Esse. n. signat existentiam, resistentiam, & firmitatem. Ostenditur etiam hoc ipsum cū dicitur paruulus & humilis. Humilitas. n. mater est constantiæ & firmitatis, & ideò de ista humili firmitate potest dici illud Cantic. 2. Dum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit suauitatem odoris.
Habeamus igitur constantiæ fundamentum & firmitatē. vnde Ezech. 4. Firmamentum erat super caput eorum. s. sancto-
C rum animalium. ¶ Secundò habeat clementiæ roramentum & fortitudinem. sicut. n. caput est plenum cerebro medulloso, nec est aliquod membrum in corpore quod tantam medullę plenitudinem habet sicut caput, sic verè Pręlatus debet esse ille in toto corpore Ecclesiæ qui magis debet habere de medulla mansuetudinis, pietatis, & dulcoris. vnde Psal. Sicut vnguentum in capite. & Cantico 5. Caput meum plenum est rore. & Eccle. 9. Oleum de capite tuo non deficiat. Prælatus enim debet habere Rorē dulcoris & benignitatis, Vnguentum compassionis & pietatis. Oleum lætitiæ, consolationis & charitatis. quod ostēditur cū dicit in auctoritate. Oculis tuis. Oculus. n. est membrum humidissimū, & ideò faciliter habet plorare. ad denotandum q Prælatus debet habere humorem dulcissuę pietatis, & effundere lachrymas compassionis. Ideò debet Prælatus dicere illud Iob. 29. Oculus fui cęco, & pes claudo. vnde Hiere. 9. Quis dabit capiti meo aquam, & ocu-
lis meis fontem lachrymarū? ¶ Tertiò habeat Prælatus pru- D
dentiæ documentum. & hoc ostenditur cum dicitur. Caput. Caput. n. à capiendo dicitur, eo q capiat omnes sensus, videlicet oculos ad videndum, aures ad audiendum, linguam ad loquendum nares ad odorādum, & tactum totum ad tangendum. Sic verè Prælatus debet continere omnem sensum spiritualem, videlicet visum discretionis, auditum obedientiæ & subiectionis, odoratum deuotionis, loquelam sanę locutionis, gustum contemplationis, tactum passiuum clementiæ & compassionis, & tactum actiuum iustitię & correctionis. Debet enim Prælatus videlicet

Videre per discretionem
Audire per causarum discussionem
Odorare per deuotionem
Gustare per contemplationem
Loqui per eruditionem
Tangi per compassionem
Tangere per correctionem.

Ideò de tali capite idest de tali Prælato prudente et discreto pōt dici illud Esa 9. Lōgeuus & venerabilis ipse est caput. Et Eccl. 2. Sapiētis oculi in capite eius. vnde gl. interl. Leui. 16. In capite eius organum est sapientiæ. sed heu proh dolor quàm pauca sunt hodie talia capita idest tales Capitanei in Ecclesijs & communitatibus huius mūdi. vbi sunt enim hodie inter superiores qui habeant videlicet

Constantiæ fortitudinem
Clementiæ plenitudinem
Prudentiæ claritatem

Verè fortes pauci moderni sunt, nec ad resistēdum fidei vel Ecclesiæ inimicis, nec ad obuiandum tentationibus & peccatis, nec ad perseuerandum in virtutibus & Dei mādatis. Isti. n. sunt sicut caput Vrsi, quod sm Isidorum valde est debile, & ideò percussum faciliter frangitur, & fracto Vrsi capite totum corpus ipsius eneruatur. Sic verè charissimi, multi sunt Capitanei & Superiores qui sic sunt debiles ad resistendum, fragiles ad custodiendum, & labiles ad deficiendum, q modica percussione tentationis, modico ictu tribulationis, modico cōflictu vexationis statim deficiunt & franguntur, ita q eorum malis exemplis alia membra. i. alij fideles Ecclesiæ peccatis & periculis exponuntur. commune est n. prouerbium. Dū caput egrotat, cetera membra dolent. Ideò potest hodie plangere Ecclesia & dicere illud 4. Reg 4. Caput meum doleo. & in Psal. Cōuertetur dolor eius in caput eius. Isti figurantur in capite Holofernis qđ abscissum est à corpore, & suspensum est in muris Bethulię. quia verè tales mali Capitanei sunt hodie à corpore Ecclesiarum suarum abscissi & diuisi, non. n. sunt firmi ad perseuerādum cum illis, sicut patet de illis qui curias Regū & Principum, & etiam curiam Romanam circumeunt sine causa, & dimittunt Ecclesias desolatas. Et ideò bene dicitur q isti suspenduntur in muro, quia. s. tales per iactātiam & elationem, per superbiam & ambitionem, semper superius sunt suspēsi. & breuiter bene verificatur de eis illud Esa. 1. Omne caput languidum, & omne cor męrens, à planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas. Non habent ergo isti constantiæ fortitudinem. ¶ Sed adhuc dico q moderni non habent clementiæ plenitudinem. non. n. sunt medullosi, sed furiosi, non clemētes, sed sęuientes, non misericordes, sed cū Deo & hominibus sunt discordes. istud patet ex illis qui non vacant nisi ad pecuniarum exactionem, ad subditorum vexationem, ad malas & inuentitias accusationes, qui in nullo videntur esse molles & pij, sed duri & crudeles, parci, obstinati, & contra Deum & homines indurati. Tales autem Capitanei similes sunt capiti Vituli marini, quod ita est durum q vix potest ferula ferrea quassari. Sic verè tales sunt hodie ita duri & indurati, crudeles & obstinati, q non possunt ad aliquam clementiam nec etiā ferula ferrea diuini timoris ad miserādum pauperibus incitari. Non n. faciliter dant sua, sed faciliter rapiūt aliena. de quibus dicitur Ecclesiastici 25. Non est caput nequius super caput Colubri. & bene dicit malus Capitaneus caput Colubri: quia si Coluber per mediū absciinditur, pars

coniuncta

coniuncta capiti viuet, pars autem remota .f.cauda, moritur.
Sic hodie in Ecclesia illi qui sunt cōiuncti, familiares & affi-
nes capitum.i.superiorum, viuunt promouentur & exaltan-
tur, alij qui sunt remoti & ad quos non habetur affectin, fine
vita.i.fine aliqua prosperitate dimittuntur, immo quod peius
est, multis quandoq; vexationibus affligmntur. Iob.20. Caput
Aspidis surget, & occidet eum lingua viperę. ¶ Isti dicuntur
caput Aspidis, quæ dicitur ab aspirādo: quia.f. isti semper aspi
rant ad ampliores honores. dicuntur etiam lingua Viperę:
quia.f. ipsi mordent & inuenenant per rapinam. Isti possunt
dicere illud 2.Reg.3. Nunquid caput Canis ego sum? Caput
enim Canis est insatiabilis appetitus, sic isti bonis aliorum nō
satiantur. Esa.7. Caput Syriæ Damascus. Damascus interpre-
tatur bibens sanguinē. quia Capitanei huius mundi non ces-
sant bibere sanguinem alienum. ¶ Sed tertio dico q; Capita-
nei mali non habent prudentiæ limpitudinem. caput.n.pin-
gue non potest habere sensus acutos. Vnde equi qui habent
nimium pingue caput, faciliter perdunt oculos. & quia tales
hodie impinguātur diuitijs, delitijs, & adulatorum fallacijs,
iuxta illud Psal. Impinguasti in oleo caput meum. Ideò acu-
tos sensus prudentiæ & sapientiæ non videntur habere, & si
sapientes sunt in temporalibus, non tamen in spiritualibus.
quia igitur moderni Capitanei carent prudentia & discre-
tione, carent clementia & compassione, carent constantia &
duratione, ideò hodie isti sunt sine gloria & honore. Solebat
enim antiquitus corona aurea esse super caput nostrum.i.su-
per collum Prælatorum, quia antiquitus solebant honorari,
timeri, & à mūdi Principibus reuereri, hodie autem est con-
trarium: quia nec à subditis diliguntur, nec ab extraneis me-
tuuntur, nec à suis proprijs reputantur, & quod peius est, ab
omnibus raptoribus spoliantur. Et ratio potest esse naturalis:
quia sicut videmus q; capita Piscium vt communiter sunt im
mundiora, & ad lauandum & mundificandum difficiliora, sic
hodie multi Capitanei sunt ceteris immundiores, & ad mun-
dificandum & corrigendum difficiliores. Ideò plāgit Eccle-
sia Thren.4. Defecit gaudium cordis nostri, cecidit corona
de capite nostro, vę nobis quia peccauimus. Nō sic ergo cha-
rissimi, sed habeat Prælatus
E Prudentiam ad discernendum
Clementiam ad miserandum
Constantiam ad permanendum.
Et sic erit Ecclesię verum caput. accipitur ergo caput allego-
ricè vel figuraliter. Sed adhuc dico q; caput accipitur figura-
liter: quia scilicet per caput potest intelligi Christus qui est
caput Ecclesiæ & cuiuslibet Christiani, iuxta illud Ephe. 5.
Christus caput est Ecclesiæ. Dicitur autem Christus caput
Ecclesiæ, propter
Eminentiam celsiorem
Influentiam pleniorem
Continentiam ampliorem.
Christus enim omnibus emi-
net per digni-
tatem, influit per charitatem, continet per bonitatem omnes
virtutes caput enim alijs membris est altius, ecce dignitas, in
alijs membris in fluit amorem propius, ecce charitas, om-
nes corporales sensus continet plenius, ecce bonitas. Caput
enim continet carnem ossa neruos medullam & venas. Con-
tinet dico
Carnem ad vacui repletionem
Ossa ad cerebri defensionem
Neruos ad corporis ligationem
Medullas ad humoris diffusionem
Venas ad sanguinis fluitionem.
Sic Christus continet car-
nē fluidę pie-
tatis, qua re-
pletur vacui-
tas alienę paupertatis. Continet ossa firmitatis, qua sustenta-
tur debilitas nostræ fragilitatis. Continet neruos charitatis,
qua ligatur diuersitas contrarietatis. Continet medullam be-
nignitatis, ex qua fluit humor gratiæ & sanctitatis. Continet
insuper venas largitatis, qua cunctis diffunditur sanguis tem-
poralis substantiæ & facultatis. ideò de tali capite loquitur
Ose.1. Congregabūtur filij Iudę & filij Israel per iter, & po-
nent sibimet caput vnum. Ecclesia.n. figuratur in statua Na-
buchodonosor, cuius caput factū est de auro optimo. & ideò
sicut videmus q; Serpēs tm̄ diligit caput suum q; totum cor-
pus pro defensione capitis tm̄ exponit, sic verè totum corpus
Ecclesiæ & omnia membra & omnes Ecclesiæ fideles caput
suum Christum tm̄ debent diligere, q; omnibus pœnis & la-
boribus se debent pro Christo exponere, & maximè pro fi-
dei defensione. Nā sicut videmus q; à capite corpus regitur,
sensus & motus ceteris mēbris ministrantur, sic verè à Chri-
sto corpus Ecclesiæ gubernatur, & singulis membris cōpas-
sionis & motus bonę operationis conceditur & donatur. vn-
de in Psal. Sicut vnguētū in ca. quod descē. in bar. bar. Aaron.
Vnguentum enim capitis.i. influentia Christi descendit in
barbam barbam Aaron.i.in quemlibet fidelem. Tertiò dico
q; caput accipitur moraliter, & sic caput signat mentē & vo-
luntatem interiorem, ætatem & iuuētutem. signat dico men-
tem & voluntatem.i.intentionem: quia sicut caput est mem-
brum corporis principale, quo fracto moritur necessario to-
tum corpus, sic intentio est principalis pars in homine inte-
riori, quæ si per peccatum fuerit infecta, necesse est quòd tota
morum congeries destruatur. Nota ergo q; caput intentionis
debet esse videlicet
Superius erectum
Crinibus coopertum
Mundius pectinatum.
F Debet dico erigi per
affectionem, velari
per absconsionē, pur
gari per confessionem. Debet dico erigi per cœlestium affe-
ctionem. quia sicut aries dormit erecto capite, sic homo sem-
per debet esse erectus ad Deum intentione. Lu. 21. Respicite
& leuate capita vestra. quod est contra auaros, qui capita ad
cœlestia non erigunt, sed ad terrestria ipsa semper inclinant,
similes quibusdam hominibus Æthiopię qui fm Isid. & Pli.
semper incuruati vadūt, & more pęcudum caput ad terram
inclinant. Sic isti per auaritiam taliter incuruantur, q; incli-
nare caput intentionis ad terram & ad terrena continuè di-
gnoscunt 3.Reg.21. Ambulauit demisso capite. quia sicut di-
citur Amos 9. Auaritia in capite omniū & nouissima eorum
gladio interficiam. ¶ Secūdò dico q; istud caput velari debet
per absconsionem. spirituales.n. viri cum crinibus humilis &
honestæ conuersationis celant voluntatem & intentionē, nec
ipsam patefaciūt per elationem. Leui.10. Capita vestra noli-
te nudare. Figurati in Dauid, de quo dicitur 2.Re.15. q; Da-
uid ascendebat cliuum oliuarū nudis pedibus flens, & oper-
to capite. operimentum.n. capitis signat humilitatem, deuo-
tionem, verecundiam, & mortis recordationē, & exteriorum
obliuionem. & in signum huius caput mortuorū sudario te-
gitur, caput etiam lugentium vestibus operitur. ad denotan-
dum q; caput intentionis & mentis nostrę debet esse per hu-
militatem velatum, vt cōmissa lugeamus, & vt de morte me-
moria habeamus. vnde Hester.14. stercore & cinere imple-
uit caput. stercus.n. est memoria nostræ vilis generationis, ci-
nis autē est memoria nostræ terrestris & tristis resolutionis.
veletur ergo caput per absconsionem. ¶ Tertiò ergo vngatur
caput per deuotionem. Antiquitus.n. solebant vngere capita
vnguentis refrigeratiuis. Sic & nos caput mentis nostræ de-
bemus per deuotionem vngere, vt æstus concupiscentię car-
nalis possimus à nostris cordibus refrenare. Ecclesi.9. Omni
tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo
non deficiat. ¶ Quartò lauetur caput vel purgetur per con- G
fessionem. Vnde Matthæ. 6. Inunge caput tuum, & faciem
tuā laua. Sed reuera videtur q; caput intētionis nobis auferē
Per auaritiam & cupiditatem
Per negligentiam & tepiditatem
Per immunditiam & carnalitatem
Per inconstantiam & duplicitatem.
Et primo per
auaritiam, q; a
multi sunt si-
miles quibus-
dam hominibus seu monstris humanam speciem fingētibus,
qui à Plinio in India dicuntur esse, qui.f. dicuntur capita Ca-
nina habere, & ex pellibus animalium sibi faciunt vestes vel
vestimentum, & isti Cynocephali dicuntur, & nominantur à
Cynos quod est Canis, & Cephas quod est caput. Sic verè
auari non habent caput humanum.i. intentionem humanam
piam & iustam, sed magis iniustam & caninam, insatiabilem
& auaram, & ideò isti de substantijs pauperum sibi faciūt ve-
stimentum. Et ideò dicunt isti.2.Reg.3. Nunquid caput Ca-
nis sum ego? Isti moriuntur sicut vir Iudith Manasses, de quo
dicitur Iudith.8. q; cecidit æstus super caput eius & mortuus
est. ¶ Secundò perditur caput per luxuriam. sicut.n. Abime-
lech mortuus est, quia ab vna ancilla in capite percussus est.
Iudic. 9. & sicut Iudith Holepherni propter speciem suā ca-
pto caput abstulit, sic luxuriosi caput rectę intentionis per-
dunt dum à mulieribus per carnis delectamenta capiuntur.
Iudith.13. Ecce Holophernes iacēt in terra, & caput eius nō
est in eo. ¶ Tertiò perditur per negligentiam & tepiditatem.
Figura de Hysboseth Rege Israel, qui cum dormiret, & an-
cilla Hostiaria triticū purgaret, ingressi sunt duo Principes
latronum,

latronum, & abstulerunt caput Principis scilicet Regis, sicut dicitur 2.Reg.3. Ancilla Hostiaria est ratio, quę pro certo dũ exterius ad negocia vacat, & per negligentiam dormit, latrones idest Demones caput rectę intentionis tollunt. 2.Reg.16. Vadam & amputabo caput eius. ¶ Quartò perditur per incõstantiam & duplicitatem. sicut.n. vnius corporis vnum est caput, sic vnius mentis vna & simplex debet esse intẽtio. quia vir duplex animo incõstans est &c. Iaco.1. Multi.n. sunt sicut Serpens qui dicitur Amphesibena, qui s̃m Isido. duo capita dicitur habere. Sic viri inconstantes, falsi amici, & hypocritę malitiosi, plures & varias habent intentiones. Figurati in illa bestia Apoc.12. quæ.7. capita habebat, figurati etiam in Cerbero, qui plura capita habebat s̃m fabulas, sed de hoc vide in sermone. Rectas facite semitas &c. Sic ergo patet ꝙ per caput

H intelligitur mens seu intentio. ¶ Sed adhuc dico ꝙ per caput moraliter intelligitur iuuentus & vitę inceptio. quia sicut caput est prima pars corporis, sic iuuentus est prima pars vitę, & ideò sicut vitium capitis redundat in totum corpus, sic vitium iuuentutis ipsius vniuersaliter totius est destructio vitę sequẽtis. Veruntamen multi videntur similes Satyris & Faunis, quorum est quædam species quę caput habet humanum, pedes autem Caprinos habet. Nam ab humana specie incipiunt, & in figuram pecudum terminãtur. Sic verè multi sunt qui in capite & in iuuentute vitæ suæ videntur esse boni humani, rationabiles & iusti, misericordes & pij, in pedibus autem.i. in finę corporis.i. in senectute efficiuntur ipsi brutales & Caprini, luxuriosi, superbi, & auari, crudeles, impij & tyrãni. Isti etiam sunt similes Gruibus, quarum capita sunt rubea, sed pedes sunt nigri & defectiui. Isti etiam sunt similes Gryphis, quorum caput & pars anterior est Aquila, in pede autem & parte posteriori sunt Leonini. sic isti in anteriori iuuentutis sunt Aquilæ.i. viri spirituales & contẽplatiui, in posteriori autem senectutis sunt Leones.i. crudeles, impij & tyranni, mordaces pariter & raptores. Isti ergo figurantur in statua Nabuchodonosor, cuius caput erat aureum, pectus & brachia argentea, venter & fæmora erant ęrea, pedes autem pro parte erãt ferrei & pro parte terrei, ita ꝙ ista statua quanto magis à capite versus pedes procedebatur, tanto amplius deteriorabatur. Sic verè multi sunt qui quanto magis viuunt, tanto deteriores fiunt: quia caput suæ iuuentutis est aureum idest bonum & sanctum, pedes autem suæ senectutis sunt terrei per cupiditatem, sunt ferrei per crudelitatem. vnde talibus loquitur Apostolus Gala 3. Cum spiritu ceperitis, carne consummamini. Sic ergo patet ꝙ caput accipitur moraliter, quia.s. per caput intelligitur affectus vel intuẽtus. Item caput accipitur figuraliter, quia.s. per caput intelligitur Christus vel Prælatus. Item accipitur litteraliter, quia scilicet per caput intelligitur membrum hominis seu status hominis.

A **Carbones.** Nota breuiter ꝙ per carbones intelligitur quicunque ardor, siue bonus fuerit siue malus. In bono autem signat Ardorem

- Pœnitentiæ & tribulationis
- Amicitiæ & dilectionis
- Iracundiæ & tribulationis
- Pestilentiæ & damnationis.

Carbo igitur designat pœnitẽtiam & aduersitatem. vnde de illo carbone dicitur Thob.6. ꝙ Thobias iecur piscis Angeli iussu exenteratũ posuit super carbones, qui fecit fumum qui fugauit Demonium. quia.s. si carbo.i. ardor contritionis & pęnitentiæ, iecur affectionis vrit, fumus orationis statim oritur, & sic Diabolus fugit. Esa.44. Super carbones eius coxi carnes. Itẽ signat amicitiam & charitatem. vnde de sanctis animalibus dicitur Eze.1. ꝙ aspectus eorũ erat quasi carbonum ignis ardẽtium. Item signat iracundiam. Eccle.8. Ne incendas carbones peccatorum arguens eos. Item signat Inferni violentiam. Vnde de damnatis dicitur in Psal. Cadent super eos carbones, in miserijs non subsistent. & de iudicio diuino dicitur ꝙ sagittę potentis acutę cum carbonibus desolatorijs. Trãseo hic, quia paucę sunt auctoritates.

A **Carcer.** Carcer est locus clausus, ad custodiam malefactorum primitus adinuentus, verum quia quandoq; iusti pro impijs rapiuntur vel capiuntur, ideò hodie sæpissimè accidit ꝙ tam iusti quàm impij carceribus mancipentur. Act.26. Multos sanctorum in carceribus ego inclusi. Moraliter ergo accipiendo', dico ꝙ in scriptura inuenitur multiplex carcer. est enim

- Carcer eligendus
- Carcer negligendus
- Carcer confringendus
- Carcer metuendus.

Primus est status religionis qui debet eligi. Secundo est corpus corruptionis, qui debet negligi. Tertius est culpa infectionis, qui debet cõfringi. Quartus autem est pœna damnationis, qui debet corrigi siue metui. Est igitur carcer eligẽdus, & ista est clausura Dei mandatorum & regularium statutorum, & etiam mundanarum tribulationum in qua homo debet incarcerari vt ibi pęnitentiam faciat pro delictis, & vt arceatur à vitijs & peccatis. Videmus.n. ꝙ omnia quæ sunt, in proprijs carceribus sunt inclusa. Terra.n. & elementa sunt inclusa infra ambitum cœli, aues & animalia infra ambitum aeris, animæ & spiritus infra ambitum corporum, lingua etiam ne superfluè loquatur, infra carcerem dentium, oculi etiam ne nimis aspiciãt, arctati sunt carcere palpebrarum, fructus vt edentis appetitum aliquantulum remorẽtur, in carceribus pellium exterarum. Sic verò homo moraliter includitur in carcere mandatorum & temporalium tormentorum, vt refrenetur à superfluitatibus. Iste est carcer ille de quo dicitur Eccle.4. ꝙ de carcere catenisq; quandoq; egreditur quis ad Regnum, & natus in Regno inopia consumitur. Istud apparuit in Ioseph, qui de carcere eductus promotus est ad regimen totius Ægypti. Gen.41. Vnde 4.Reg.25. dicitur ꝙ Rex Babylonis subleuauit caput Ioachim Regis Iuda de carcere. iste est carcer eligendus seu sustinendus. ¶ Secũdò dico ꝙ est carcer negligẽdus, & ille est carcer corporis nostri, quem.s. debemus vilipendere, & per pœnitentiam frangere, & de eius seruitute ad libertatem Dei filiorum exire. Corpus.n. est carcer animæ. Hierem.38. Mansit Hieremias in carcere. Vnde Iob.7. Nunquid mare sum ego aut cætus, quia circundedistis me carcere? ¶ Tertiò est carcer confringendus, & iste est carcer peccati, in quo homo per malas consuetudines & per malas complacentias alligatur, & in isto carcere seruatur homo à Diabolo, vt exinde ad patibulum Inferni trahatur. Figura de Sansone, qui primo fuit tonsus, postea captus, tandem excæcatus, & postea incarceratus. quia primo capilli virtutũ auferuntur & perduntur, & sic homo per malum consensum capitur, per peccati complacentiam excæcatur, & per malas consuetudines incarceratur. vnde de malis dicitur Sap.18. Digni sunt carere luce, & pati carcerem tenebrarũ. De isto carcere homo liberabitur per Dei benignitatẽ: quia sicut Saphirus est lapis qui s̃m Diosco. & lapidarium vincula tacta dirũpit, & liberat de carcere vinctum, sic Dei misericordia de carcere peccati liberat hominem & educit. Item inde liberatur homo per contritionis austeritatem. Quod figuratũ est in Petro, qui dormiebat in carcere Herodis, vinctus catenis duabus, quem tñ percusso eius latere Angelus excitauit, & fractis vinculis de carcere liberauit. sicut dicit Act.12. Sic verè licet homo sit in carcere peccati vinctus catenis duabus.s. catenis peruersę voluntatis interius, & catenis malæ consuetudinis exterius, quñ tamen Angelus.i. Deus prædicatur, vel Prælatus ipsum percutit per duram verbalem vel realem reprehensionem, tũc excitatur per suipsius cõsiderationem & exit carcerem peccatorum per pœnitentiam & confessionem. De tali carcere loquitur Christus Esa.61. Euangelizare pauperibus misit me, prædicare annum placabilem domini, & clausis apertionem carceris. ¶ Quartò autem est alius carcer, qui est metuendus. D Et iste est duplex.s. carcer Purgatorij & Inferni. Carcer.n. Purgatorij est ille carcer in quo positus est magister pincernarum Pharaonis, quia post tres dies recordatus est Pharao ministerij sui, & restitutus est in gradum pristinũ. Isti.n. tres dies signant tres pœnas quæ sunt in purgatorio.s. dolor pro commissis, omissis, & pro immissis. vel isti tres dies sunt ignis & afflictio, visionis Dei dilatio, offensæ Dei recordatio seu contritio. Postquam.n. homo in Purgatorij carcere istis tribus diebus steterit, certum est ꝙ ad ministrandum in mensa Regis & Dei in Paradiso receptus erit. Ideò de illis qui sunt ibi, dicitur Esa.24. Claudentur ibi in carcere, & post multos dies visitabũtur. Ideò dico ꝙ alius est carcer metuendus, & est locus Inferni. Iste est carcer perpetuus peccatorũ, de quo nullus exit. vnde Matth.5. Aduersarius mittet te in carcerem amen dico tibi, non exibis inde. Istud figuratum est in Leone illo Ezech.19. qui homines deuorabat, qui tandem fuit in rete captus, & in carcere positus, ne audiretur vox ipsius supra montes. Sic verè Leones & prædones, qui homines per vsuras fraudes & rapinas deuorant & prædantur in retè mortis

inuoluuntur

innoluuntur & capiuntur, & in Inferni carcere perpetuò includuntur, ne vox terrorum suorum super montes eminentiarum huius mundi amplius audiatur. Ideò de tali carcero dicit Sapien.17. In carcere custodiebantur sinn ferro reclusi. Et sic patet quòd est carcer timendus, confringendus, negligendus, eligendus.

A **Charitas.** Charitas teste Aug. super Io. Homel.8. & ponitur de pę. distin. 2. radix est omnium bonorum. Istud.n. videtur velle Grego. in Home. qui dicit q sicut ab vna radice multi rami, sic à charitate multę virtutes procedunt, nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis, nisi maneat in radice charitatis. A radice enim procedút medulla, flos, folium, & fructus. Sic à charitate quæ nihil aliud est, quàm amor Dei & proximi, procedunt

Medulla compassionis
Flos bonę affectionis
Fobum bonę locutionis
Fructus bonę operationis.

Quia breuiter charitas omnem perfectionem includit. vnde Col. 3. Super omnia autem charitaté habere, quæ est vinculú perfectionis. quamuis ergo charitas multos & infinitos habeat effectus, tamen habet quattuor effectus spirituales. Ostenditur.n. q charitas amat veraciter: quia dicitur charitas, à charus, ra, rum. ditat fęliciter, habere. ligat tenaciter, vinculum. complet sagaciter,

B perfectionis. ¶ Dicamus ergo primo, q charitas amat veraciter, nihil n. perfectè amatur nisi per charitaté. Hæc.n. Deum taliter inflammauit, q ad hominis miseram contritionem, & ad carnis assumptioné ipsum misericorditer inclinauit. Fuit enim sicut adamas, qui attrahit ferrum, quáquam sit durissimum, quia verè quamuis Deus durus & austerus videretur, tractus est tamen funibus charitatis ad hoc vt homo efficeretur, vt per eum homo saluaretur, & ad eius consortium admitteretur. Charitas.n. dicitur quasi cara vnitas: quia.s. ista fecit hominem Deo taliter charú, q de vtroq; factú est vnum: 1. Ioan. 3. Videte qualem charitatem dedit nobis Deus, vt filij Dei nominemur & simus. Ité debet corda nostra sic inflammare, q ad diligendum Deum & proximum debemus iugiter inhiare. Sic verè charitas non apparet solum in prosperis, immo in aduersis. Etiam similis est charitas illi lapidi, qui dicitur carbunculus, qui est lapis ignei coloris, qui ita ardenter rutilat, q nocte non extinguitur splédor eius, sicut dicit Isid. Sic verè vera charitas tá erga Deum, quàm erga proximum ita debet esse firma, vera, & tenaa, q nó solum in die.i. in tempore prosperitatis debet lucere & apparere, immo potius in nocte.i. in tempore tribulationis & aduersitatis. In prosperitate.n. suorú gaudet charitas & lætatur, in aduersitate autem condolet, compatitur, & tristatur, adiuuat pariter & consolatur. Stellę.n. magis videntur de nocte lucere, quàm de die. Sic boni & charitatiui amici plus se ostendunt alijs lucentes & adiuuátes eos & cósolantes in aduersitate, quàm in prosperitate. Prouer. 31. Non extinguetur in nocte lucerna eius. Crisopassus est lapis qui de die apparet aureus, de nocte autem igneus esse videtur. Nam in die videtur pallere sicut aurum, in nocte autem rutilat sicut ignis. quia boni de die.i. in prosperitate debent splendere per lætitiam & iucunditaté.s. alijs congaudendo, pauperes adiuuando, Deum laudando & magnificando. De nocte autem.i. in aduersitate debent rubere & ardere per charitatem, ad Deum feruenter recurrendo, aduersa fortiter vilipédédo, amicos depauperatos diligendo, & feruorem suæ dilectionis erga eos amplius ostendendo: quia sicut dicitur, Prouerb. 17. omni tépore diligit qui amicus est. vnde Bern. super Cáti. sermone 20. Sit fortis & cóstans amor tuus, nec cedens terroribus, nec succumbens laboribus. amemus affectuose, circunspecte, & valide. Cuius tamen contrariú faciunt multi, & maximè falsi amici, qui non habent perseuerantem amorem: quia amor eorum tm durat in prosperis, & deficit in aduersis. Ideò isti sunt similes Soli, qui dicitur quasi Solus lucens, qui tm videtur lucere de die, & nunquam de nocte. Sic verè isti dicuntur quasi Soli lucentes: q. scilicet sibi soli volunt prospicere & lucere, & nullum alterum adiuuare. Nam amicis suis tandiu apparent in die prosperitatis, quandiu lucrari cupiunt aliquid, vel possunt erga eos, nunquam in nocte aduersitatis. Si.n. paupertas seu aduersitas venerit, statim falsorum amicorum cósortium dispare bit. Sicut.n. dicit Sen. Amicú prosperitas inuenit, aduersitas probat. Et alibi dicit q inde amici fugiunt, vbi probátur. Sed nó sic vera charitas: quia ista amat veraciter. propter qđ pulchrè loquitur August. lib. de laudibus charitatis. Charitas in aduersitatibus tolerat, in prosperitatibus temperat, in duris passionibus fortis est, in bonis operibus hilaris est, in temporalibus ditissima, in hospitalitate latissima, inter bonos fratres lętissima, inter falsos patientissima. Ad hoc etiá facit qđ dicit Hugo. lib. de charitate. vbi dicit. Magnam vim habes o Charitas, tu sola trahere Deum potuisti de cœlo ad terram. O quàm forte est vinculum tuum quo Deus ligari potuit, & homo iniquitatis vincula dirupit. Nescio quid magis in laude tua dicere possum, quàm q Deum de cœlo ad terram traxisti, & q hominem de terra ad cœlum sublenasti. Charitas igitur amat veraciter. ¶ Secundò dico, q charitas ligat tenaciter. quod ostenditur cum dicitur. Ista habent vinculú. quos C
enim vinculú perfectæ charitatis ligat, ita tenaciter eos iungit, q nec locorú diuersitas, nec statuum imparitas, nec contingentium casuum aduersitas potest ipsos amplius separare. Quod bene dicit Apostolus Ro. 8. Quis, inquit, nos separabit à charitate Christi? & sequitur. Certus sum, inquit, q neque mors, neque vita, neque instantia, neq; futura, neq; fortitudo, neque altitudo, neque profundum poterit nos separare à charitate, quę est in Christo. Charitas.n. est sicut vinculum quo ligantur Boues. quia sicut dicit Plini. Boues socios suos cum quibus ligantur solent valde diligere, societatem eorum frequétare, & se inuicem lambere, & si ab inuicem in pascuis diuidantur, solent alter alterum quærere, & pium affectú erga sociú solent męstis mugitibus declarare. Sic verè illi quos vera charitas ligat se inuicé diligunt, & frequenter lambunt, applaudunt, & salutant, & si aliquo casu ab inuicem recesserint, vtpote si charitas illorum per aliquam occasionem turbata fuerit vel disiuncta, de hoc conquæruntur & dolent, & ad eam recuperandum laborare non cessant. Est igitur charitas vinculum, ligat.n. hominem & Deum, amicum & amicum, & quod fortius est, inimicum & inimicum. In tabernaculo.n. fęderis ligabatur saccus cum sacco, cortina cum cortina superhumerale cum rationali. quia breuiter in omnibus paramentis illis vix erat aliquid quin ligaretur aliquibus ligamentis, sicut legitur Exo. 26. & deinceps. Sic verè inter nos qui sumus tabernaculum Ecclesiæ militantis, non debét esse aliqui quin per charitatis vincula sint ligati. Eze. 4. Ecce data sunt super te vincula, & ligaberis in eis. Charitas.n. nó solum vinculat homines, immo etiam vinculauit ipsum Deum. Vnde Hugo lib. de charitate dicit sic. Charitas Deum superauit, & adduxit eum vinculis suis alligatum, adduxit eum sagittis suis vulneratum. O charitas, vulnerasti impassibilem, æternum fecisti mortalem, hæc autem omnia fecisti, vt omnia corda nostra emollires. & sequitur in eo. lib. Charitas omné languorem sanat, vitiorum radices extirpat, mentem illuminat, conscientiam mundat, animam lætificat, Deum demonstrat. Animam.n. quam inhabitat charitas, superbia non inflat, inuidia non deuastat, ira non dissipat, tristitia mala non vexat, auaritia non excæcat, gula non inflammat, luxuria non coinquinat. Sed heu proh dolor quàm pauci sunt hodie qui charitatis vinculo sunt astricti. Multi sunt similes Rhinoceronti, qui nulla astutia potest, capi nec vllis potest vinculis detineri. Sic verè multi sunt ita ceruicosi & proterui, odiosi, & iniuriosi, q núquam amoris vinculis capiuntur, sed si captiui esse credátur infra ambitum amicitiæ & charitatis, subito inuenta occasione talia vincula destruunt atque frangunt. Hieremiæ 2. A seculo cófregisti iugum, rupisti vincula. sed pro certo quamuis peccatores disrumpant vincula charitatis, permittunt se tamen ligari vinculis iniquitatis. de quibus dicitur. Prouerb. 5. Iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringuntur. Et aduerte q quidam capiuntur & ligantur vel vinculantur per cupiditatem, alij per carnalitatem, alij per tepiditatem. Cor & bursam ligat cupiditas, corpus & carnem ligat carnalitas, pedes & manus ligat tepiditas. Cupidi ligátur sicut Asini mercatorum, qui vinculo capistri sui taliter inuoluuntur, q etiá à comedendo coercentur. sic vinculum auaritiæ & parcitatis homines taliter ligat, q de bonis proprijs ad sacietaté comedere non sunt ausi. Oseæ 5. Vidit Effraim languorem suum, & Iudas vinculum suú. Isti figurati sunt in Sedechia Rege 4. Reg. vl. qui captus est à Nabuchodonosor, & per ipsum excęcatus, & catenis vinctus, ductus est in Babylonem. quia reuera per auaritiam homo à Diabolo capitur, & ne seipsum cognoscat excęcatur, & ne de potestate Diaboli exeat, vinculis parcitatis & obdurate

tatæ voluntatis alligatur, & sic in Babylonem.i.in Infernum ducitur & minatur. Item alij vinculãtur per carnalitatem, sicut sunt luxuriosi. Figurati in Sansone, quem Dalila ligauit, tonsit & excæcauit, ad denotandum ꝙ qui per malas mulieres hic vinculis malarum cõcupiscentiarum ligatur, per paupertationem tondetur, per ostinationem excæcatur, per malam consuetudinem incarceratur. Ideò dicebat Salomon Eccle.7. Inueni mulierem morte amariorem, vincula sunt manus eius, sagena cor eius. Item alij ligantur per tepiditatem. quia sicut homo ligatus non potest se mouere nec fugere nec laborare, sic illi qui vinculo torporis & desidiæ sunt ligati, ad nullum bonum opus possunt se mouere. Eccle.28. Vinculum eius vinculum ferreum. non sic charissimi, sed disrumpamus vincula eorum, & proijciamus à nobis iugum eorum, & ligemur vinculis non torporis, sed amoris, non auaritiæ, sed amicitiæ, nõ carnalitatis, sed charitatis. quia reuera sicut dictum

D est, charitas ligat tenaciter. Vinculum inquit. ¶ Tertiò dico ꝙ charitas ditat feliciter. quod ostenditur cum dicitur. Habete. habeo.n.est verbum possessiuum, signat.n. possessionem alicuius rei. ad denotandum ꝙ charitas facit nos possidere merita & virtutes in præsenti, & gloriam perpetuam in futuro. teste.n.Sen. diues est non qui magis habet, sed qui minus cupit. Et quia charitas facit hominem sufficientem sibi, ideò facit eum diuitẽ. vnde Augu. lib. de laudibus charitatis. In charitate omnis pauper est diues & sine charitate omnis diues est pauper. Est.n. similis illi lapidi qui dicitur Galactites, quẽ sm Isido. & Diosco. vbera lacte replet: quia verè vbera charitatis, lac gratiæ & virtutis, lac diuitiarũ spiritualium & salutis nostræ suis possessoribus procurare nituntur. Calor.n. sm naturales est causa fęcũditatis arborum & herbarum, qđ bene apparet: quia regiones frigidæ, sicut est Neogrigia & vicinę, sunt regiones steriles & sine fructu. Sic verè charitas est causa diuitiarum & fructuum spiritualium, gratiarũ & virtutum: quia sine ista nullus potest producere bonũ fructum. Ideò potest dicere illud Phil.4. Habeo autem omnia & abundo. Et nota ꝙ dicit omnia: quia.s. omnes virtutes facit charitas nos habere. Et specialiter tres virtutes oriuntur à charitate.s. pietas & compassio, benignitas & deuotio stabilitas & duratio. charitas.n. generat cordis compassionem, mẽtis deuotionẽ, status durationem. calor.n. nubes in pluuiam resoluit, fructus in arbore dulces facit, lutum in fornace desiccat, & forte reddit. Sic charitas nubem mẽtis nostræ ita per confessionẽ resoluit, ꝙ exinde stillare pluuiam.i. eleemosynarum largitionem facit, fructus etiam cordis nostri ita dulces facit ꝙ maturantur per deuotionem, & eos humiles reddit ad Dei acceptionem, lutum etiam fragilis mentis nostræ decoquendo indurat per perfectionem, ita ꝙ efficimur stabiles ad resistendum contra omnem tentationem. Ideò de charitate dicit Apostolus 1. Corin.13. Charitas patiens est, benigna est, non agit perperam, non quærit quæ sua sunt &c. Istam auctoritatem diuisam cum 12. proprietatibus charitatis vide in sermone. Et propter hoc de diuersis virtutibus à charitate emanantibus pulchrè loquitur Bern. in Epistola 2. di. O bona mater charitas, quę siue foueat infirmos, siue exerceat prouectos, siue arguat inquietos, diuersis diuersa exhibens, sicut filios diligit vniuersos. Cum te arguit mitis est, cũ tibi blanditur simplex est, pie solet sęuire, sine dolore mulcere, patienter nouit irasci, humiliter nouit indignari, mater est non solum hominum, sed etiam Angelorum, quæ in terris & in cœlis sunt pacificauit, Deum hominibus placauit, & hominẽ Deo reconciliauit. hęc Bernar. Ostenditur ergo ꝙ charitas est habenda, q̃a ditat feliciter, quia ligat tenaciter, q̃a amat veraciter &c. Vide de charitate supra vbi amor, dilectio, ardor, calor, ignis, & in pluribus alijs titulis.

A **Carmelus.** Nota ꝙ Carmelus mõs est in India fructuosus & pinguis, et interpretatur mollis vel tenellus, seu sciens circuncisionem, aut sciẽtia circuncisionis. Dicam igitur breuiter loquendo, ꝙ iste mons signat triplicem locum seu statum, scilicet statum

Moralem virtutibus perfectum	¶ Primo dico ꝙ
Cœlestem muneribus refectum	signat virtutum
Carnalem criminibus infectum.	opulentiam, sci

licet statum hominum perfectorum, sicut est status religionis primęuę: quia.s. ibi fuit omnium virtutum vbertas. Ibi.n. fuit mollities beniuolentiæ, teneritudo pietatis & clementiæ scientia veræ prudentiæ & circuncisionis. Et ideò nota ꝙ in isto Carmelo abstinentiæ & temperantiæ.i. in religione vel Ecclesia debet & solet esse sanctorum habitatio, simplicium recreatio, deuotorum consolatio. Ibi.n. sancti solent commorari. vnde de sancto Helia dicitur ꝙ ipse fugiens à facie Iezabel, habitauit in Carmelo 3. Reg.18. Ascendit Helias in verticem Carmeli. In illo.n. statu solebant sancti frequentari, & à laicis secularibus visitari. sicut de Sunamite dicitur 4. Reg. ꝙ ipsa profecta est ad virum Dei in verticẽ Carmeli. ¶ Item dico ꝙ ibi simplices debent recreari. erat.n. Carmelus locus pascuosus vbi animalia nutriebãtur. sic simplices & laici bonis doctrinis & exemplis quæ inueniebantur in religione & Ecclesia solebant spiritualiter enutriri. Micheæ 7. In medio Carmeli pascentur. ¶ Item ibi solent deuoti consolari. vnde Hiere.2. Introduxi vos in terrã Carmeli vt comederetis fructum eius & optima illius sed heu non sic hodie: quia iam videtur verificatum illud Hierem.4. Aspexi & ecce Carmelus desertus, & vrbes eius destructæ. quia reuera quasi totus status religionis cõuersus est quo ad virtutes in solitudinem & desertum. vnde Diabolus in persona Nabuchodonosor gloriatur se destruxisse istum Carmelum Esa. 37. Saltum Carmeli ego confodi, & siccaui aquam & riuos aggerũ. & Amos 1. Exsiccatus est vertex Carmeli. Signat ergo Carmelus virtutum opulentiam. vel si vis per omnia dic idẽ de sacra Scriptura. dic ergo ꝙ Carmelus signat scripturæ sapientiam. Secundò signat cęlorum abundantiam.s. gloriam beatorũ. ideò cuilibet bono promittit dominus illud Esa.35. Gloria libani ad te veniet decor Carmeli & Saron. Tertiò potest significare mundanam affluentiam 1. Reg.25. Erat homo quispiam in solitudine Maon, & possessio eius in Carmelo, & erat vir ille magnus & diues. Et aduerte ꝙ dicitur Esa.16. Auferetur lætitia & exultatio de Carmelo &c.

Carmen. Nota ꝙ in scriptura reperitur multiplex carmen scilicet malorum, bonorum, & optimorum. Mali enim triplex vt communiter dicũt carmen videlicet carmen A

Quod allicit	¶ Carmen alliciens signat fal-
Quod deficit	laciam proditorum, qui.s. suis
Quod inficit.	fallacibus verbis decipiũt, si-

cut quidam quibusdam incantatorijs Carminibus innitẽtes. de quo Prouer.25. Acetum in vitro, qui cantat carmina corde pessimo. Ista sunt carmina Medeæ, quibus nihil erat impossibile, quia.s. per carmina sua Solem obscurabat, senes ad iuuẽtutẽ reducebat, & multa alia mirabilia faciebat. sic adulatores & falsi &c. Carmen deficiens signat lætitiam mundanorum, quæ.s. in tristitiam & luctum finaliter cõmutatur. de quo Eccle.12. Consurgent volucres ad vocem.s. in iudicio, & obsurdescẽt oẽ filiæ Carminis, excelsa quoq; timebũt, & formidabunt in via. Carmen inficiẽs signat lasciuiam malorum, scilicet luxuriosorum, & etiam Demonum, qui.s. malè suggerendo inficiunt audientes, quibus debent prudentes dicere illud Amos 5. Aufer à me tumultum carminum tuorum, canticum lyræ tuæ non audiam. ¶ Item dicam ꝙ bonũ quadruplex etiam vt communiter dicunt carmen, videlicet carmen contritionis, quod dicitur latenter. Orationis, quod dicitur feruenter. Compassionis, quod dicitur dolenter. Gratiarum actionis, quod dicitur lætanter. Contritio est carmen flebile. Vnde de libro misso Ezechieli dicitur ꝙ ibi erant lamentationes & carmen & væ. lamentationes.s. contritionis, carmen confessionis, væ pęnalis satisfactionis. Oratio est carmen vtile. de quo in Psal. Immisit dominus in os meum canticũ nouum, carmen Deo nostro. Compassio est carmen lugubre. de quo Ezech.32. Fili hominis cane carmẽ lugubre super multitudinem Ægypti. Gratiarũ actio est carmen salubre. de quo post transitum maris rubri dicitur Exod.15. ꝙ Moyses & filij Israel cecinerunt hoc carmen domino di. Cantemus domino gloriose &c. Optimi autem idest beati Deo multiplex dicunt carmen, ipsum scilicet perpetuò laudãdo, & cum eo exultando. de quo 2. Paral.7. Sacerdotes stabant in officijs suis, leuitæ in Organis Carminum domini, quæ fecit Dauid Rex ad laudandum dñm quoniam in æternum misericordia eius &c. vide supra de cantare, canere &c.

Carnalia. Nota ꝙ carnalitas idẽ est quod voluptas, A sed de carnalitate satis dictum est supra.s. penul.ti. præcedenti, item supra ti. de abstinẽtia in illa auctoritate ibi exposita. Obsecro vos &c. 1. Pe.2. itẽ infra vbi delitiæ, & in alijs multis locis, verum ne totaliter dimittam materiam

rlam Intactam, nota q carnalia sunt præcauenda triplici ratione, videlicet quia habent

Mentem excęcare
Corpus eneruare
Carnem inflammare.

Habent dico mentem excęcare. Dicit enim Pli. q Catulus Canis quanto pinguiori lacte nutritur, tanto tardius dicitur videre. Sic verè homo quanto lacte carnalitatis & voluptatis abundantius nutritur, tanto à viso discretionis considerationis & cõtemplationis amplius impeditur. Istud patet in luxuriosis & carnalibus, qui rectè videntur pœnitus excęcari. Nõ enim cogitant de futuro, nec de spiritualibus bonis. s. de morte, Iudicio, & Inferno. quia sicut dicitur 1. Corin. s. Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus. Ideò talibus loquitur Apostolus 1. Corin. 3. Ego autem non potui loqui vobis tanquam spiritualibus, sed tanquam carnalibus. vnde de carnalibus dicitur Ezec. 23. Carnes eorum sicut carnes Asinorum, & sicut equorum fluxus eorum. q.d. Isti sunt Equi & Asini. i. bturales & excęcati. cõtra illud Psal. Nolite fieri sicut Equus & Mulus. habet igitur carnalitas excęcare. ¶ Secundò dico q carnalitas habet mentem inflammare. Arbores. n. quę habent viscosum humorẽ, faciliter inflammãtur, sicut patet in Abiete & Pinu. Sic verè illi qui habent viscositatem carnalitatis, delitiarum & voluptatis, igne malorum desideriorũ consueuerunt faciliter inflammari. Caro. n. pinguis faciliter ardet. Sic proh dolor vir carnalis. Ideò consulit Apostol. Gal. 5. & Roma. 8. spiritu ambulare, & desideria carnis non perficietis. ¶ Tertiò dico q carnalitas potest eneruare. Sicut. n. arbores quæ pascuntur in paludibus, sicut sunt Salices & Platani, faciliter putrescunt, sunt. n. præ alijs arboribus debiles & infirmę, sic verè illi qui in paludibus voluptatis & carnalitatis versantur, per mortem & peccatum facilius eneruantur. Rom. 7. Ego autem carnalis sum venundatus sub peccatu s. Corin. 9. Qui seminat in carne, de carne metet corruptionem. Patet ergo q homo per carnalitatem excęcatur, inflammatur, eneruatur. & hoc sufficit.

A **Caro.** Quintupliciter accipitur in scriptura Accipit. n. pro exteriori facultate vel prosperitate, pro interiori voluptate vel carnalitate, pro misetiori vilitate vel fragilitate, pro vberiori pietate & benignitate, pro sanctæ Eucharistiæ dignitate & auctoritate. Caro. n. est illa pars corporis quæ magis apparet exterius, & sic signat mundi temporalitatem quæ extra nos est & ad modũ carnis faciliter defluit & siccatur. Et de talibus carnibus dicitur tyrannis & raptoribus qui ad modum Leonum carnibus bestiarum innocentium. s. de substantia pauperum viuunt, Micheæ 3. Violenter tollitis pelles eorum desuper eis, & carnes eorũ desuper ossibus eorum. Item caro est illud membrum quod magis ebullit interius, & sic signat carnalitatem. Gala. 5. Caro concupiscit aduersus spiritũ. Et 1. Pe. 2. Obsecro vos abstinete à carnalibus desiderijs quæ militant aduersus animam. Sed vide istam supra de abstinentia. vbi exponitur. Itẽ caro est illa pars corporis quæ facilius defluit inferius, & sic signat vitæ fragilitatem. vnde in Psal. Recordatus est quis caro sunt, spiritus vadens & nõ rediens. Item caro est illud membrum quod inuenitur mollius & humidius, & sic signat cordis benignitatem & pietatem seu charitatẽ. Gene. 2. Adherebit homo vxori suæ, & erunt duo in carne vna. & Gene. 37. Iudas ait fratribus vt Ioseph vitam tueretur. caro & frater noster est. Item caro est ille cibus qui nutrit perfectius & vberius, & sic signat corpus Christi, qui est cibus & refectio peccatorum. Ioan. 6. Caro mea verè est cibus. Dico igitur aliter ordinando quòd est

B ¶ Quædam caro quæ debet macerari
Quædam quæ debet vegetari
Quædam quæ debet manducari
Quædam quæ debet palliari.

Dic ergo q est caro per abstinẽtiam maceranda. Et ista est caro corporis nostri. Carnes. n. nimis pingues propter suã viscositatem sunt illaudabiles. Et ideò Aues nobiles vt communiter parum habent de carne, & hoc præuidet natura ne propter pondus carnis impedirentur in volando. Sic verè qñ caro nostra nimis per delicias impinguatur tunc deterior efficitur, quia. s. semper ad modum equi pinguis spiritui recalcitrare molitur, impedit. n. carnalitas & voluptas contemplationis volatum. Ioan. 6. Spiritus est qui viuificat, caro autem nõ prodest quicquam. Et ideò Aues nobiles. i. spirituales viri carnositatis pondere non grauabũtur, quia. s. per abstinẽtiam & pniam carnes suæ continuè attenuabuntur, & sic per desideriũ & affectũ ad cœlestia leniter ferentur. Luc. 24. Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet. Isti. n. poterant dicere illud 2. Corin. 10. In carne ambulantes non sm carnem militamus, arma. n. militiæ nostræ non sunt carnalia. Et ratio potest reddi per illam auctoritatem prædictam Gal. 5. vbi dicitur q caro cõcupiscit aduersus spiritum. ¶ Aduerte ergo in verbis istis triplicem rationem propter quam caro C merito est contemnenda & etiam reprimenda. s. quia cunctis virtutibus est denudata, quia prauis affectibus est inflammata, quia duris tumultibus est excitata. Ista. n. sunt tria mala carnis nostræ, videlicet turba defectuum, quia dicitur caro, quæ dicitur à carendo, eo q careat omni bono. Ardor affectuum, quia dicitur. Concupiscit. Rixa tumultuum. quia dicitur aduersus spiritum. Est. n. in carne virtutum defectus seu carentia, malorum affectus & complacẽtia, litium tumultus & dissonantia. Et dicò ibidem virtutum defectus & carentia. quia dicitur caro à carendo, quia. s. caret naturaliter omni bono. Ista est. n. terra Adam quæ fuit à Deo maledicta. Maledicta inquit terra in opere tuo, cum operatus fueris eam, nõ dabit fructus suos, spinas & tribulos germinabit tibi. spinæ. n. & tribuli. i. mala desideria & delectationes in terra ista gñantur, & ideò stultum est seminare in terra huiusmodi, quia seminat in carne, de carne metet corruptionem 2. Corint. 9. habet enim carentiam trium bonorum specialiter. Caret enim caro nostra

Mentis puritate
Status firmitate
Morum honestate.

Caret dico mentis puritate quia sicut pix, maximè resoluta est impura & D immunda, ita q quicquid tangit maculat atque fędat, sic caro potissimè si igne luxuriæ resoluitur, ita efficitur impura, q quicquid tangit. s. aĩa sibi cõiuncta vel societas sibi adiuncta per eam maculatur. Eccle. 13. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Ideò dicebat Apostolus 2. Cor. 7. Mundemus nos ab omnibus inquinamẽtis carnis. Iterum ista caret status firmitate. Caro. n. nõ stat in eodem statu, quia modo sana, modo infirma, modo tristis, modo læta, modo turpis, modo pulchra, modo viuens, modo mortua. Similis cuidam fonti Idumeæ qui ab incolis dicitur fons Iob, qui quater in annis singulis mutat colorem. In quibuslibet. n. mensibus mutatur color eius sm Isido. qa reuera caro humana semper est in motu & in fluxu. Ista. n. quasi flos egreditur, trãsit & effugit sicut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet. Iob. 13. vnde Psal. Caro mea immutata est propter oleum. quia sicut dicitur Matth. 26. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Fragilitas. n. carnis nulla duratione aut stabilitate fulcitur. Iob. 6. Nec. n. fortitudo mea vt fortitudo lapidum, nec caro mea ænea est. Et istud patet, quia necesse est q omnis caro moriatur & putrescat, iuxta illud Psal. Ad te omnis caro veniet, & ideò Iosue moriturus dicebat, Iosue 23. Viam vniuersæ carnis ingredior hodie. Ad hoc aduertant illi qui tanta cura custodiunt carnẽ suam, quia pro certo necesse est q breuiter putrefiat. Pallas. n. Gigas filius Euandri quõdam latinorum Regis filius plusquam mille quadringentis annis sub terra steterat incorruptus, qui tandem tempore Henrici tertij Imperatoris inuẽtus & ad muros Vrbis quos altitudine superabat erectus, cum ibi diu ad ventum & pluuiam incorruptus mansisset, finaliter tamẽ viam vniuersæ carnis ingressus, mortali corruptione extitit dissolutus. Psal. Defecit caro mea & cor meum. Vnde tamen inferi fidelibus consolationẽ, quia. s. certi sunt de futura carnis resurrectione. Iob. 33. Consumpta est caro eius à supplicijs, reuertatur ad dies adolescẽtiæ suę. Et in Psal. Refloruit caro mea &c. Caret ergo caro status firmitate. ¶ Item dico q caret morum honestate. Caro n. E de se est sicut Iuuenca quæ dicitur Vacca sine iugo, quæ ita est insolens atque leuis, q saltare, ludere, & insolescere non cessat, & maximè si fuerit impinguata. Sic verè caro humana si fuerit bene pasta & nutrita, nũquam cessat ludere insolenter, & inhoneste se portare, nisi fortè ferro rõnis & tẽperantiæ arceatur. vnde Apostolus ad Ephe. 2. loquẽs de seipso ante conuersionem dicebat sic. Aliquando conuersati sumus in desiderijs carnis, facientes voluntatem eius. Hiere. 46. Vitula elegans Ægyptus stimulator ab Aquilone veniet ei. Ista igitur est caro quæ caret honestate, firmitate & puritate. vnde ista est de qua dicitur 1. Pet. 1. Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos fœni, exsiccatũ est fœnũ, & cecidit flos.

Est igitur

Est igitur in carne virtutum defectus & carentia. Caro inqt.

F ¶Secundò dico q in carne est malorum affectus & complacentia. quod ostenditur cum dicitur. concupiscit. Semper.n. est caro in concupiscentia vel in cōcupiscendo & desiderando aliquid animæ nociuum. Prouerb.1. Stulti ea quę sibi sunt noxia cupiunt. Caro.n. est similis cineri Iuniperi, qui seruat ignem inextinguibilem quãdoq; per annum. Similiter etiam cuiusdam pelli Serpentis, qui ab Isido. vocatur Scitale, qui est Serpens pulcherrimus in colore, in tãtum q propter dorsi sui lucẽtem pulchritudinem ad speculationem attrahit intuentes, ita q sæpe dum non aduertũt ipsos occidit. Et pellis istius Serpẽtis tanti est feruoris, q etiam in hyemis frigoribus feruescere nunquam cessat. Reuera talis est humana caro, quia non obstante q ipsa sit cinis seu cinerea; dato q hyems paupertatis & tribulationis ipsam arceat, semper tamen per mala desideria feruet, & ignẽ malarum affectionũ nutrit. 2. Pet. 2. Pelliciunt in desiderijs carnis. Eccle.7. Quid nequius quàm quòd caro & sanguis cogitant? Ista.n. dũ exteriori pulchritudine homines attrahit, ipsos per tentationes sæpe inuenenat atque ferit. quia sicut dicitur Prouer.23. nouissimo mordebit vt coluber, & tanquã regulus venena diffundet. Et propter hoc de malis desiderijs nostræ carnis quantum noceant, quantũ moueant, patet ex ipsa Apostoli prohibitione ad Ro. 13. Curã carnis ne feceritis in desiderijs. Istud potissimè verum est de affectu carnali ad nepotulos & parentes, quos pro certo nimis diligimus & fouemus, & ipsos supra merita promouemus. Caro.n. & sanguis reuelat nobis. Allegamus.n. illud Ephe.5. Nemo carnẽ suam odio habuit. Et illud Esa.58. Cum videris nudum, operi eum; & carnem tuam ne despexeris. Cum tamen deberemus dicere illud 2. Corin.5. Neminem noui ſm carnem. oculi tamen carnei nobis insunt, quibus carnaliter aspicimus ad parentes. vnde Hiero. O quanta mala facere nos compellit carnalis affectus &c. Sunt igitur in carne malorum affectus. Concupiscit inquit. vnde 1. Ioan.2.

G Quicquid in mundo est, aut est concupiscentia oculorum, aut concupiscentia carnis, aut superbia vitæ. ¶Tertiò dico q in carne sunt litium tumultus, quia.s. semper rebellat aduersus spũm, semper.n. aut ipsum nititur inuenenare per delectationes, aut ipsum infestare per vanas cogitationes, aut ipsum molestare per mundi tribulationes, aut ipsum cõturbare per terrores & opiniones 2. Corin.7. Nullam requiẽ habuit caro mea. Et ideò eius insultus & tumultus, eius litigia & naufragia debent à sapientibus timeri, & totis viribus præcaueri. quanquam.n. Basiliscus sit Serpens modicus, de cœlo tamen attrahit Aues magnas, quas eius aspectus inuenenat & occidit. quamuis etiam sus sit animal valde vile, eius tamẽ vox ita est Elephanti horribilis, q ipsa audita retrocedit à prælio prę timore, vel saltem amittit pristinam audaciam & vigorem, vt dicit Pli. quamuis insuper Leo sit animal valde audax, tñ mirabiliter timet ignem. Sic verè charissimi quamuis homo habeat ad modum Elephantis constantiæ fortitudinem, ad modum Leonis audaciæ plenitudinem, nihilominus ipse debet timere carnem suam, quia verè ista est sicut Basiliscus per delectationes inuenenãdo, sicut sus per cogitationes inquietando, sicut ignis per affectiones mentem inflammando. Ista est igitur aduersus spiritum. ideò docet Petrus 1. Petri 2. Abstinete vos à carnalibus desiderijs quæ militant aduersus animam. Qualis autem controuersia sit inter spirtũ & carnem, ostendit Apostolus Gala.5. vbi enumerat fructus spiritus, & tandem enumerat decem & septem opera carnis ei cõtraria, quæ sunt sicut 17. machinæ vel sagittæ quibus caro aduersus spũm præliat. Dicit ergo sic. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immũditia, impudicitia, luxuria, Idolorũ seruitus, veneficia, inimicitię, cõtẽtiones, ęmulationes, iræ, rixę, dissensiones, sectę, inuidiæ, homicidia, ebrietates & comessationes. Patet ergo q in carne nostra abundant vitia supradicta.s. bonorum defectus seu carẽtia, malorum affectus & complacentia, litium tumultus & dissonantia. ¶Item dicitur Roma. 8. Qui in carne fuerint, Deo placere nõ possunt. Si igitur ſm carnem vixeritis, moriemini, si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Et sic simus de illis sanctis de quibus dicit Apostolus Gal.5. Qui autem Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs.s. resistendo eisdem.

H Et sic patet q est quædam caro quæ debet macerari. ¶Secundò dico q est quædam caro quæ debet vegetari. Et ista est caro.s. mollities & dulcedo benignitatis & pietatis. Caro.n. ſm Constantinũ est necessaria in corpore ad vacui repletionem; & ad vitalis caloris conseruationem. Sic verè pietas necessaria est in Ecclesia ad replendam pauperum vacuitatem, & ad conseruandum amorem & charitatem. Ezech.37. Succrescere faciam in vobis carnes, & dabo vobis spiritum & viuetis. Talis enim caro, scilicet pietatis dulcedo

Est pauperum nutritiua
Est domini speculatiua
Est salutis impetratiua
Est quietis procuratiua.

¶Quod sit pauperum nutritiua, patet Ephe. 5. vbi dicitur q nemo carnẽ suam odio habuit, sed nutrit & fouet eam. Vnde Phi.1. Permanere in carne.i. in pietate necessarium est. Itẽ q sit Dei speculatiua, patet Iob. 19. In carne mea videbo Deum saluatorẽ meũ. Item patet q est salutis impetratiua. Esa.40. Videbit omnis caro salutare Dei. Itẽ patet q est quietis procuratiua.s. in gloria. Psal. Caro mea requiescet in spe. Veruntamẽ videtur q multi sunt similes Hericio, qui ſm Plinium valde modicum dicitur habere de carne, & hoc quia nutrimentum eius transit in spinas & non in carnem. Sic vere Hericij.i. diuites huius mũdi qui spinis diuitiarum mentẽ pungentibus & sollicitantibus sunt induti, modicum habent de carne pietatis. Totum.n. nutrimentum suarum diuitiarum transit in spinas, & conuertitur in exteriorem possessionem, non in carnem, nõ in eleemosynarum largitionem vel fluidam compassionem. Ideò de modicitate carnis suæ dicitur Nume.12. Caro eius cõsumpta est à Lepra. Lepra.n. auaritiæ consumit in hominibus carnem & humorem clementiæ. Iob.33. Consumpta est caro mea à putredine & sordibus pulueris. Ideò crudeles pietate carentes videntur dicere illud Iob. 19. Pelli meæ.i. vitijs, consumptis carnibus pietatis adhæsit os meum.i. duritia meæ crudelitatis. Non sic, sed sit in nobis caro dulcedinis & pietatis 4. Reg. 4. Caro sua facta est sicut caro pueri Est igitur quædam caro quæ debet vegetari. I ¶Tertiò dico q est quędam caro quę debet extirpari. Et ista signat carnalitatem & voluptatem. Numer.11. Flagrauit populus desiderio carniũ. Eph.2. Aliquando conuersati sumus in desiderijs carnis nostrę, facientes voluntatem carnis cogitationum. Tales carnes comedunt delitiosi, qui in actibus carnalibus iugiter occupantur. Iob. 31. Quis det de carnibus eius vt saturemur? Istæ carnes sunt dimittendæ & execrandæ. Animalia.n. quæ carnes comedunt, vt communiter sunt immunda, nec antiquitus diuinis sacrificijs erãt apta, sic patet de Leonibus & de Lupis. Sic verè illi qui sunt immundi & in carnalitatibus conuersantur, à Deo & hominibus reprobantur. Ideò reprobantur carnales Esa. 22. Ecce gaudiũ & lætitiam, occidere Vitulos, iugulare Arietes, comedere carnes, & bibere vinum. Audiant igitur illud quod dicitur 1. Cor.15. Caro & sanguis Regnũ Dei non possidebunt. Ista est igitur caro quæ debet extirpari K ¶Quartò dico q est alia caro quæ debet mãducari. Et ista est caro Christi in Sacramento altaris. Sicut.n. caro est cibus qui inter omnia melius nutrit, sic corpus Christi digne sumptum super omnes cibos spirituales melius mẽtem impinguat. Io.6. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. L ¶Quintò est alia caro quæ non debet palpari. Et ista signat vitam & conditionem humanam, quam per detractionem non debemus comedere vel palpare. Animalia.n. & Aues quæ carnibus non vtuntur, munda & domestica reputantur, sicut patet in Bobus, Bubalis atq; Ceruis, quia verè illi qui carnes alias non deuorant detrahendo, sunt apud Deum & homines meliores. Prouer.23. Noli esse in conuiuijs potatorũ, nec eorum qui carnes offerunt ad vescendum. Quod est contra multos similes Hyenæ, quæ est bestia crudelissima, quę in comedendo carnes humanas delectatur, & ideò mortuos detumulare & deuorare fertur. Sic verè detractores nihil reputant tam sapidum, sicut carnes aliorum.i. vitam & mores hominũ lacerare. Ideò etiam sepultos & mortuos.i. illos qui per humilitatem & mortis memoriã se ab humanis laudibus intumulant & abscondunt non cessant tales impij detegere & diffamare, extrahere & deuorare, & eorum defectus si quos habeant alijs reuelare. Ideò cuilibet talium videtur dictum illud Dan.7. Surge & comede carnes plurimas. Plurimas.n. carnes deuorare dicuntur, quia vix est aliquis qui eorũ dentes euadere possit. obloquunt.n. de bonis & de malis, de magnis & de paruis, de extraneis & de propinquis. Ideò isti figurantur in illis Auibus quibus dicitur Apoca.19. Venite & congregamini, vt manducetis carnes Regum, carnes tribunorum

bunorum, carnes fortium & equorum, & carnes sedẽtium in ipsis, & carnes omnium liberorum & seruorum, pusillorum & magnorum. Et quod plus est & deterius, isti non parcunt proprijs cõsanguineis & amicis. vnde Hiere. 19. Vnusquisq; carnes amici sui comedet in obsidione. Nõ sic charissimi nõ, sed dicat quilibet illud Psal. Nũquid mãducabo carnes Taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? q.d. non debeo. Sic ergo patet ꝙ caro diuersimodè accipitur in scriptura &c.

A **Castellum.** Nota ꝙ Castellum accipitur pro Villa quæ minor est ciuitate, accipitur etiam pro munitione & fortalicio defensiuo. Dic ergo ꝙ Castellum signat mentem viri iusti, quæ est virtutum Turribus munita. Vnde de Rege Israel Iosaphat dicitur 2. Paral. 27. ꝙ ipse in saltibus ædificauit Castella & Turres. Item signat mentem viri impij quæ est vitijs stabilita. Ista est.n. munitio & fortalitium Diaboli. Vnde de Holopherne dicitur Iudith. 2. ꝙ ipse ascendit omnia Castella eorum & obtinuit omnem munitionem. Item signat mundum scilicet

In quo æmulatur criminosa paupertas
In quo vinculatur simplicium libertas
In quo dissipatur virtualis libertas.

In isto.n. Castello peccatores accumulãtur. Luc. 17. Cum ingrederetur Iesus in quoddam Castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi. Item ibi homines vitijs subijciuntur & vinculantur. Luc. 19. Ite in Castellum quod contra vos est, & inuenietis Asinam & Pullum alligatum. Item ibi virtutes destruuntur & dissipãtur. Nume. 31. Castella flamma combussit. Item per Castellum intelligitur Religio, vel status etiam perfectorum, quia.s. in isto Castello Christus hospitatur, fides prædicatur, & Christus manifestat̃. Ibi dico ꝙ Christus hospitatur per fidem & charitatẽ. vnde de sancta aĩa dicitur Luc. 10. Intrauit Iesus in quoddam Castellũ, & mulier quædam Martha nomine excepit illum in domũ suam. Ibi etiam fides prædicatur. vnde Luc. 8. dicitur ꝙ Christus ibat per Ciuitates & Castella prędicans. Ibi insuper Christus reuelatur, quia.s. isti qui sunt in isto Castello, veriorem notitiam habent de Christo. vnde Luc. 24. dicitur ꝙ Christus manifestauit se duobus discipulis in Castello nomine Emaus &c.

A **Castitas.** Nota ꝙ castitas ſm Aug. lib. de Diff. est virtus impetum carnis sub iugo rationis refrenans. Ideò videtur ꝙ ista virtus omnino sit necessaria. Caro enim quæ semper concupiscit aduersus spiritum, animam & mẽtem per mala desideria combureret nisi eam per virtutem castitatis ratio coerceret. Ista est.n. sicut quoddã genus eboris quod in terra cum lapidibus generatur ſm Plinium lib. 36. cap. 17. cui talis est virtus ꝙ corpora in eo sepulta à putredine solet præseruare. Et ideò vt dicit, in talis lapidis sepulchro fuit sepultus Darius Rex Persarũ. Sic verè dico ꝙ ebur cãdidę castitatis, & maximè illud ebur.i. illa castitas quæ sub terra.i. in humilitate & mortis memoria reperitur, solet corpus à putredine luxuriæ præseruare. Et ideò Darius qui interpretat̃ fertilis vel augmentatus.i. quicunq; vult virtutibus esse fertilis & fęcundus, seipsum ne putrescat per vitia, debet in castitatis tumulo eburneo sepelire. ideò bene docet Apostolus 1. Timo. 5. Non communicaueris peccatis alienis, teipsum castum custodi. Et ideò istam commẽdat scriptura Sap. 4. O quàm pulchra est casta generatio cum claritate, immortalis est enim memoria illius, quoniam & apud Deum nota est & apud homines. Vbi aduerte ꝙ

B Castitas est virtus formosa
Castitas est virtus fętosa
Castitas est virtus annosa
Castitas est virtus famosa.

Et ideò dico formosa quia placet cunctis gratiose. O quàm inquit pulchra es. Est fętosa quia profert multa fructuose. Generatio inquit. Est annosa, quia durat semper virtuose. Immortalis inquit est. Est famosa, quia sese fundit spatiose. Apud inquit Deum nota est & apud homines. Et sicut virtus formosa placet spectãtibus, patet quia dicitur pulchra. Ista.n. est pulchrior ceteris virtutibus, Deo Angelis & hominibus magis placens. Ideò personæ castæ dicitur Cant. 1. Pulchrę sunt genæ tuæ sicut Turturis. Turtur.n. Auis est castissima. Et ideò si Deo volumus esse pulchri & simpliciores & grati, necesse est ꝙ simus pudici & casti, res.n. immunda nõ bene placet. Et ideò videmus ꝙ nos debemus esse sicut illi ministri qui colligunt viscum quercinum. Ait enim Pli. lib. 16. ca. 44. ꝙ quædam sunt arbores quæ licet non habeant sedes proprias, quærunt tamen alibi sedes, & exemplificat de Visco, qui in terra seminatus non cresceret, in alia verò arbore bene crescit. Spiritualiter autem facit mentionem de Visco Ilicis seu Quercus, qui preciosissimus reputatur, quia etiam ſm rurales, contra morbum caducũ valere putatur. Aiebant.n. antiqui ꝙ quicquid in Visco Quercino roboris agnoscitur, de cęlo missum creditur. Igitur tanti honoris fuit iste frutex apud antiquos, ꝙ in huius collectione & consecratione duo Tauri albissimi immolabantur, lignum in sacco albo recipiebatur, sacerdos verò in veste alba cũ falce aurea istum colligere tenebatur. Reuera charissimi arbor ista de coelo missa est Dei filius benedictus, qui.s. in coelo propriam habet sedem, dicens Esa. 60 Cęlum mihi sedes est &c. Et tamen in aliena sede.s. in mundo, in arbore sacra corporis Virginalis quæsiuit personaliter sibi sedem. Ista est ergo veritas, ꝙ nos Christiani & maximè Ecclesiastici qui sumus ministri istius sacræ Arboris, quæ reuera casum dãnationis nouit impedire, debemus Tauros albos.i. corpora casta & munda eidem immolare, saccum album.i. conscientiam mundam & puram, & castam eidem præparare, & vestem albam.i. apparentiam castam & mundam in eius ministerio vendicare. Quia reuera nullus est dignus Christum in corde suo recipere vel colligere, nisi corpus conscientiam & apparentiam mundam & castam voluerit obseruare. Ad quod monet Apostolus 1. Pet. 1. Aĩas vestras castificantes, in obedientia charitatis, & fraternitatis amore, simplici corde inuicem diligite. Istud etiam apud antiquos satis figurabatur, quia.s. illi qui sacerdotes erant Deæ Cybeles, quæ dicebatur mater Deorum necessario castrabantur, & tenere castitatem perpetuò tenebantur. Et ideò isti dicebantur Gallinacei, eo ꝙ more Gallorum testiculis priuabantur, sicut ponit Ouid. lib. 4. de Fastis. In quo notatur ꝙ matri Deorũ.i. beatæ Virgini, quæ.s. Deorũ idest Christi & Sanctorum, vel naturaliter vel spiritualiter mater est, digne & laudabiliter nõ seruimus, nisi per castitatis continentiam nos castremus, iuxta illud Matth. 19. Multi sunt qui se castrauerunt propter Regnum Cœlorũ. Ad quod etiam facit figura Bibliæ Leuit. 10. vbi dicitur ꝙ qui in Templo volebant ministrare, fœminalibus lineis pudibunda tenebantur velare. Ista verò fœminalia castitatem & pudicitiam designabant. Patet ergo ꝙ castitas est virtus formosa placens spectantibus. O quàm inquit pulchra & casta generatio cum claritate. ¶ Secundò dico ꝙ ista est virtus fructuosa prægnãs C
virtutibus. quod ostẽditur cum dicitur Generatio. Ista enim virtutes generat, & tanquam mater plurium generationem magnam creat. Psal. Dominus in generatione iusta est. ¶ Ter- D
tio dico ꝙ ista est virtus annosa, carens defectibus, quia.s. ista debet esse immortalis, non debet.n. aliqua tentatione perire. Animalia.n. castrata diutius viuunt. sic illi qui se castrauerũt propter Regnum Cœlorum diu.i. semper debent perseuerare. Vnde viri casti possunt figurari in illis essenis populi Iudiæ de quibus dicũt tam Plinius quàm Solinus, ꝙ (mirum dictu) æterna gens erat cessantibus puerperis, nullaq; eis adiungebatur nisi quam prosequebatur meritum castitatis, nullus ibi generabatur, nec deficiebat hominum multitudo, & si quis impudicus volebat se cum alijs ingerere, diuinitus tollebatur. Reuera talis gens casta, perseuerans, immortalis & æterna debemus esse, & potissimè religiosi, qui ẽt sine puerperis in hominibus abundamus, quia procerto omnes tenemur castitatis merita prosequi. Quod si quis contra fecerit, meretur inde diuinitus submoueri. Nullus enim in religione debet viuere, nisi qui castitatem immortalem voluerit custodire. Immortalis inquit. vnde de corpore dicitur 1. Cor. 15. Oportet.n. mortale hoc induere immortalitatẽ. Aduerte hic ad historiam quam ponit Orosius in 5. & Valerius Max. in 6. lib. & Plutarchus in vita Marij. ꝙ cum Galli Allobroges semel horrenda strage à Romanis victi fuissent, vxores eorum petierunt à Romanis vt liceret eis in Templo Deæ Vestę castè perpetuò deseruire, quæ cum petita nõ impetrassent, omnes voluntariæ interitu occiderunt seipsas se cum proprijs liberis enecantes, malentes seipsas occidere, quàm alienæ libidini deseruire. Timeo autem ꝙ hodie non sic facerent nostræ Gallicæ mulieres. Sit ergo castitas immortalis. Aduerte tamen ꝙ castitas non potest immortalis vel durabilis esse, nisi ab humilitate regatur. Constat tamẽ ꝙ illi qui proprijs confisi viribus castitatem credunt seruare, solent turpius, ceteris cadere & perire. vnde Grego. Nulla est castitas carnis quam non commendat humilitas mentis. Ad eius etiam conseruationem

tionem

tionem multum facit charitas. quia sicut dicit Bern. in Epist. castitas sine charitate est lampas sine oleo. tolle oleum, lampas non lucet, tolle charitatem, castitas non placet. Sit igitur
E castitas annosa, carẽs defectibus. ¶ Quartò dico ꝙ debet esse famosa laudis honoribus. quod ostenditur cum dicitur ꝙ ista nota est apud Deum & homines & ꝙ ista etiam est cum claritate. Nulla enim virtus est clarior aut formosior quàm sit ista. Ista. n. virtus apud etiã infideles digna fuit laudibus abundare, & fama simul & gloria coruscare. Ponit. n. Ouidi. lib. 4. de Fastis, & Titus Liuius de bello punico. lib. 9. ꝙ cum Nauis qua de Phrygia aduecta erat Romam Dea Berecynthia, ita fortiter hæreret terræ ꝙ nulla vi moueri posset, quædam matrona dicta Claudia ita flexis genibus orauit, vt si Dij eam castam iudicarent, Nauis illa quam cingulo suo alligauerat sequeretur, & factum est. Ex quo patet ꝙ castitas non solum testimonio Dei, sed etiam testimonio Demonum est famosa & clara virtus. Cum claritate inquit. nota bene. Vnde de sancta ciuitate dicitur Apoc. 21. ꝙ claritas Dei illuminabit eam.

A **Castra.** Nota ꝙ castra vsitato vocabulo dicuntur illæ munitiones & loca quæ foueis & turribus circunsepta contra inimicorum & guerrarum pericula sunt ad tuitionem hominum ordinata. Castrũ igitur in alto loco ponitur, bonis lapidibus cõstruitur, firmis turribus & muris fortibus circuncingitur, vallibus & foueis saltibus & præcipitijs circuitur, machinis & balistis & armis competentibus stabilitur, & strenuis militibus custoditur, aquis & victualibus & si sit possibile fonte viuo vel puteo præmunitur, & cum villa vel ciuitas exterior sit pro populo vel pro vulgo, castrũ principaliter pro dño ordinatur. Dicã ergo moraliter ꝙ castrum põt significare cor seu mentem aut cõsciam viri iusti, seu ẽt statum, religionis vel sanctæ Ecclesiæ militantis. Tale. n. castrum contra discrimina guerrarum. i. tentationũ & tribulationum à dño constitutũ situatur in alto loco eminentis perfectionis, construitur lapidibus fortis constantiæ & perseuerantis durationis. Munitur muris Dei mandatorum & turribus altæ cõtemplationis, circuitur vallibus & foueis humilitatis & subiectionis. Adsunt & ibi præcipitia & saltus. i. timor mortis & casus futuræ damnationis. Sunt ibi arma & machinæ. i. verba scripturæ sciæ & lectionis. Sunt ibi vigiles. i. virtus diligentiæ prudẽtiæ & discretionis. sunt ibi milites. i. virtus audaciæ & fortitudinis contra vitia rebellionis. Sunt ibi victualia virtutum, puteus, fons, & aquæ deuotionis lachrymarum & compassionis. Talibus. n. munimentis castrum aĩę, religionis vel Ecclesiæ munitur, & cõtra hostes spirituales. i. Demones & vitia defensatur. Et ideò tale castrũ Deo & Angelis spiritualiter deputatur & ad eius vsum & seruitium ordinatur. Igitur de Angelis. i. de viris perfectis dicitur Gene. 32. ꝙ cum Iacob vidisset Angelos, dixit. Castra Dei sunt hęc. De beata Virgine verò seu etiã de anima sancta dicitur Canti. 6. ꝙ ipsa erat pulchra & decora filia Hierusalem, terribilis vt castrorũ acies ordinata. De castris verò religionis vel Ecclesiæ dicitur Deuter. 23. Sint castra tua sancta, & nihil in eis appareat fęditatis. Et ibidem dicitur ꝙ Dominus Deus ambulat in medio castrorum tuorum &c. ¶ Scriptura tamẽ non accipit castra sub tali significato, immo ꝑ castra intelligit illa tẽtoria domus seu ædificia portatilia & transitoria in quibus milites in exercitu commorantur, quæ. s. ad tempus & non ad semper ordinantur, & quæ de lignis pannis & alijs lineis materijs construuntur. Ideò videtur ꝙ talia transitoria habitacula signant status & mansiones istius mortalis & transitoriæ vitæ nostræ, in qua. s. ad tempus viuimus & manemus, & in quibus quousque veniamus ad patriam Paradisi, contra hostes & vitia militamus. Teste enim Apostolo Hebræ. 13. non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Et Didimus in Epistola ad Alexandrum dicit. Properamus ad lares paternos, quia sic venimus in hunc mundum, vt nobis non liceat sistere, sed transire. Igitur notabo ꝙ in scriptura inueniuntur castra

B Miseriæ | ¶ Castra miseriæ sunt castra tempora-
Iustitiæ | lia quæ mors intercipit. Castra iusti-
Nequitiæ | tię sunt castra spiritalia quę nullus di-
Lætitiæ | ripit. Castra nequitiæ sunt castra mun
Tristitiæ. | dialia quæ hostis decipit. Castra læti-

tiæ sunt castra supernalia quæ iustus recipit. Castra tristitiæ sunt castra Infernalia quæ hostis præcipit. Sunt ergo quædam castra corporalia significantia statum miserorum. Et ista sunt illa castra in quibus habitant omnes in hac miseria scilicet humana corpora, quæ reuera sunt quædam domus portatiles & castrenses. Et ista sunt illa castra de quibus figuraliter dicitur Num. 10. Statim vt recedebat nubes & columna ignis, mouebãtur castra. quia reuera ad motum nubis idest fortunæ instabiliter se mouentis, ad recessum columnæ igneę idest animæ corpus sustentantis & ad præceptum Angeli. i. Dei supernaliter ordinantis, necesse est ꝙ ista castra corporũ moueantur, & de vita ad mortem, de seculo ad tumulũ transferantur, vbi scilicet necesse est ꝙ finali putredine corrumpantur. Amos 4. Ascendere feci putredinem castrorum vestrorum. i. corporum, in nares vestras. ¶ Secundò dico ꝙ sunt C
castra spiritualia significantia statum perfectorum, & ista castra nihil aliud sunt quàm status Ecclesiasticus vel religiosus, vel status quorumcunq; iustè viuentium in hoc mundo. In castris. n. filii Israel morabantur, ibiq; manna cœlesti nutriebantur, & ibi soli mundi & sanctificati morari permittebantur, nulli verò immundi intrare aut manere debebãt, sed & leprosi & immundi inde eijciebantur, & iuxta motum nubis ita castra per desertũ ordinabant, & ibi Moyses & Aaron dñabantur, sicut dicitur Nume. 5. & 9. & per totum. Sic verè in religione vel Ecclesia debent filij Israel. i. viri spirituales Deum videntes & contẽplantes morari, & manna dulcis deuotionis ibi nutriri, & Moyses & Aaron. i. boni Prælati dñari; & iuxta nubis, idest gratię Dei instinctum omnia regulari; leprosi verò & immundi peccatores & symoniaci inde coerceri, & soli sanctificati & iusti ibi admitti & retineri. Vnde Maria quamuis esset soror Moysi & Aaron, quia tamen erat leprosa, exclusa est extra castra, sicut dicitur Nume. 12. Quia reuera Prælati nullam personam leprosam inutilem & indignam debẽt in castris Ecclesiæ recipere, introducere, vel tenere, dato ꝙ ipsam in gradu consanguinitatis vel alias ad se sciãt pertinere. Nume. 6. Pręcipe filijs Israel vt eijciant de castris omnem leprosum. Vacca enim rufa extra castra comburebatur, sicut dicitur Leui. 19 & 16. & hostia pro peccato populi extra castra concremabatur, sicut dicitur Leui. 9. In quo notat ꝙ illi qui sunt pro peccato oblati. i. qui sunt hostia peccatrix, & more vaccæ carnaliter lasciuientes, non sunt in istis castris offerendi, sed tanquam reprobi debent extra in mundo igne concupiscentiarum comburi, & tandem in Infernali igne cremari, vult enim Deus ꝙ ista castra mundè seruẽtur, & ꝙ vitiorum immunditiæ ibi nullatenus dimittantur, sicut dicitur Deut. 23. vbi præcepit stercora & quæcunq; immunda proijci extra castra. Dominus inquit Deus tuus ambulat in medio castrorum tuorum. Sint ergo castra tua sancta, & nihil in eis appareat fęditatis. Ista sunt ergo castra spiritualia signantia statum perfectorum. ¶ Tertio dico ꝙ sunt castra D
spiritualia significantia statum mundanorum scilicet fastus & pompas, & status, hominum secularium & iniquorũ. Ista enim figurantur in castris Philistijm, qui semper fuerunt aduersarij filijs Israel. & interpretantur populi ruentes vel dupliciter ruentes. Quia verè mali & eorũ fastus & status semper est filijs Israel, idest iustis hominibus inimicus. Quia scilicet poculo vitiorum repleti in Infernum ruunt, & dupliciter, scilicet quantum ad corpus & animam finaliter ibi cadunt. Esa. 37. Percussit Angelus domini in castris Assyriorum centumoctogintaquinq; milia. Et nota ꝙ in talibus castris scilicet in mundo, & maximè in mundi curijs & castris

Iusti cruciantur | ¶ Iusti dico cru-
Rixæ generantur | ciantur. vnde de
Cibi superfluè deuorantur | Paulo dicit Act.
Ardores auaritiæ inflammantur, | 22. quòd tribunus
Et ideò finaliter dissipantur, | iussit eum duci in
Quapropter à iustis euitantur. | castra, & flagellis

cedi. ¶ Item rixæ generantur Psal. Irritauerũt Moysen in castris, Aaron sanctum domini. & Exo. 32. Vlulatus pugnę auditur in castris. Item ibi cibi deuorantur. vnde de coturnicibus dicitur in Psal. ꝙ ceciderunt circa tabernacula eorum in medio castrorum eorum, & manducauerunt, & saturati sunt nimis. Item ibi auaritiæ inflammantur 1. Macha. 12. Accenderũt focos in castris suis. Itẽ talia castra finaliter destruunt, & à domino dissipantur. Iudic. 8. Ascendens Gedeon percussit castra hostium, qui securi erant & nihil suspicabantur. & ideò talia castra à iustis dimittuntur & euitantur. Ad Heb. 13. Exeamus ad Iesum extra castra, improperium eius portantes &c. Patet ergo quòd sunt castra temporalia &c.

E ¶Quartò dico ꝙ sunt castra supernalia significantia statum hominum beatorũ. Et ista sunt castra inexpugnabilia Paradisi. Eccle.43. Vas castrorum in excelsis in firmamentu coeli resurgens. Talia autem castra non ingreditur nisi purificatus & sanctus vnde Leui.14. dicitur de Leproso mũdato.i.de peccatore pęnitente & conuerso. Purificatus ingredietur castra.

F Ista sunt ergo castra supernalia &c. ¶Quintò dico ꝙ sunt castra Infernalia significãtia status damnatorum. de quibus dicitur 1.Mach.13.& 1.Reg.14. Turbata sunt castra.& ibidem. tumultus magnus exortus est in castris &c. Sufficit.

A **Casus.** Nota ꝙ casus accipitur pro re ex insperato & subito accidenti, & tunc dicitur casus ab accido accidis. Aut sumitur pro præcipitio vel ruina, & sic dicitur à cado cadis, de quo fuit superius satis dictum. ¶De casu verò in quantum mihi dicit accidens vel fortunam, parum dicitur in scriptura. Est.n. casus res inopinatè eueniens, quod ideò casum dicimus, quia causam ipsius ignoramus. Verum quia Deus omnium causas & rationes intelligit, ideò nihil casuale aut accidens sibi venit. Nos verò quia occultæ Dei prouidentiæ causas nescimus, ideò cum effectus eius attendimus, casum & fortunam putamus. Et ideò quia omnia ab occulta Dei ordinatione & prouidentia procedũt, ideò quo ad nos prout apparet prima facie fortunæ & casui cuncta subsunt. vnde Eccle.9. Vidi sub Sole nec velociũ esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum diuitias, nec artificum gratiam, sed tempus casumq́; in omnibus.quasi di. Nihil valent conatus humani, cum omnia per Dei prouidentiam operantem occulte quodammodo accidant casu & fortuna, sicut patet 3.Regum 22. vbi dicitur ꝙ Deus Regem Israel Achab ordinauerat in prælio occidendum, sicut prędixerat per Micheam, sic tamen factum & completum est, quia quidam in incertum sagittam mittens, casu percussit Regem

B Israel. ¶De casu verò in quãtum sumitur pro ruina; & à cadere deriuatur, nota ꝙ est casus

Internus, qui fit quando delinquimus
Externus, qui fit quando tribulationem incurrimus.
Æternus, qui fit quando decedimus.

¶Primus est casus culpæ. De quo Eccle.23. Iurationi non assuescat os tuum, multi.n. casus in illa. Secundus est casus fortunæ, quando scilicet homo cadit in tribulationem, paupertatem, & infortunium aliquale. De quo Eccle.4. Non reuerearis proximũ tuum in casu suo. Tertius est casus mortis & damnationis æternæ, quando scilicet homo primo cadit per mortem, deinde per damnationem. Eccl.20. Casus malorum festinanter veniet. Et Eccle.28. Attende ne fortè labaris in lingua, & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, & sit casus tuus insanabilis in morte. sicut.s. est casus Elephantis qui surgere non plus potest &c. Vide supra de cadere.

Cathedra. Nota ꝙ cathedra nomen est magisterij & honoris. Dicam ergo ꝙ in scriptura reperitur cathedra

Præeminentiæ, quæ est Prælatorum
Sapientię, quæ est magistrorum
Pestilentiæ, quæ est tyrannorum.

¶Est ergo cathedra in qua collocantur Prælati, & ista est iurisdictio Ecclesiastica, quæ.s. est locus magni meriti si possideatur à dignis. Sicut Iob de seipso dicebat Iob 29. Procedebam ad portas Ciuitatis, & in platea parabãt cathedram mihi. Aduerte tamen ꝙ ista cathedra licet de se sit bona vtilis & sancta, quandoq́; tamen ab ambitiosis occupatur, sicut dicitur Matth.23. Amant primos recubitus in mẽsis, primas cathedras in Synagogis, & vocari ab hominibus Rabbi. Quandoq́; etiam à superbis & elatis hoĩbus vendicantur, sicut de illo superbo Principe Tyri dicitur Ezechi.38. Eleuatum est cor tuum & dixisti, Deus sum ego & non homo, & in cathedra Dei sedi in corde maris, cum sis homo & nõ Deus. Quandoq́; insuper à symoniacis obtinetur, sicut Matth.21. dicitur ꝙ Iesus in Tẽplo cathedras vẽdentium Colũbas subuertit. quia reuera illorum cathedra & iurisdictio subuertitur, à quibus Colũba.i. sancti Spiritus gratia venditur & non datur. Ista est ergo cathedra præeminentiæ, in qua collocantur Prælati. ¶Secundò dico ꝙ est cathedra sapientiæ, in qua collocantur magistri. Ista etiam est bona cathedra, dum tñ à viris scientificis teneatur. vnde de Dauid dicitur 2.Reg.23. ꝙ Dauid sedit in cathedra sapientissimus. ¶Tertia est cathedra pestilentiæ, in qua collocantur tyrãni, & ista est cathedra & iurisdictio malorũ præpositorũ & balliuorũ. de qua Eccle.7. Noli quærere à Principe ducatum, nec à Rege cathedram honoris. quia.s. Psal. Vocat illum beatum, qui in consilio impiorum non abijt, & in via peccatorum nõ stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit. Vide infra de sedes & sedere.

Cathena. Nota ꝙ sicut de vinculo laqueo vel ligamine exponimus, sic possumus exponere de cathena. possumus ergo dicere ꝙ moraliter in scriptura reperitur. A

Cathena aurea
Cathena nubea
Cathena lignea
Cathena ferrea.

¶Cathena aurea signat vinculum amoris quo iusti vinciuntur. Et ista figuratur Exod.39. vbi dicitur ꝙ in tunica Aaron rationale & superhumerale quibusdam cathenis aureis inuicem iungebantur. Rationale.n. signat contemplatiuos, superhumerale verò laboriosos & actiuos. quia reuera in tunica Aaron.i. in Ecclesia Christi isti simul debent esse iuncti, & cathenis aureis charitatis ligari. Istę sunt cathenæ aureæ quibus Alexander Certios quosdam in collo adornauit, qui post cẽtum annos cum cathenis illis aureis in nemoribus sunt inuenti. Exod.28. Facies cathenulas auri purissimi sibinuicem cohęrentes. ¶Cathena nubea signat vinculum erroris, quo mali concluduntur.i. vinculum culpæ & tenebras consuetudinis malę. De qua Sap.17. Vna cathena tenebrarum omnes erant inclusi. ¶Cathena lignea signat vinculũ languoris quo multi affliguntur.s. tribulationem & paupertatem mũdi, quæ scilicet non est ex toto indissolubilis. Figurata in cathenis ligneis quas Hieræmias in collo suo legitur portasse. Hierem. 27. De qua Eccle.4. de carcere cathenisq́; egreditur quis ad Regnum. Ista est cathena Pauli de qua ipse 2.Timo.1. Cathenam meam non erubesco. ¶Cathena ferrea signat vinculum doloris, quo damnati premunt. Figurati in illo Leone Ezech. 19. qui homines deuorabat, sed tandem captus cathenis fortibus est ligatus. quia.s. finaliter illi cathenis æternæ damnationis ligantur, per quos hic homines iniustè deuoratur. Vnde Apoc.20. Vidi Angelum habentem clauem Abyssi & cathenam magnam, & apprehendit Draconem Serpentem antiquum qui est Diabolus & Sathanas, & ligauit eum. Angelus iste est Christus, qui.s. cathena damnationis finaliter ligabit illos qui modo sunt Dracones per auaritiã inflammati, Serpentes per malitiam caudati, Diaboli per obstinationem indurati, & Sathanas.i. aduersarij per crudelem seuiciam effrenati &c. vide de vinculo & de ligare &c.

Catulus. Nota ꝙ in scriptura parum fit mentio de Catulo, nisi de Catulo Leonis, & ideo vide infra de Leone, quia hic facere non propono. A

Cauda. Finis est corporis animalis & vltima pars in eodem, & secundum diuersas ipsius proprietates potest cauda in scriptura diuersa significare. Vnde nota breuiter ꝙ per caudam intelligitur

Perseuerantia vel longanimitas
Status senectutis seu longæuitas
Status paupertatis seu calamitas
Status falsitatis seu malignitas.

¶Dico igitur primo ꝙ per caudam intelligitur perseuerantię longanimitas. Cauda.n. est finis & complementum corporis, quæ si trũcata fuerit, totius corporis integritas deturpatur. Pro certo talis est virtus perseuerantiæ, quia ista est finis & complementũ corporis moralis idest vniuersitatis morum, sine qua anima nõ est integra vel perfecta. & aduerte quòd ista cauda est necessaria in animali ad ornamentum, ad regimentum, ad tutamentum, ad tegumentum. Adornamentũm dico, quia animal sine cauda vt communiter non est pulchrum. Ad regimentum, quia Aues cum cauda se regunt in volãdo, & Pisces in natando, & Serpentes in rependo. & inde est ꝙ Aues prædales, quæ alto & celeri volatu indigent, caudam vt communiter longam habent. Item data est ad tegumentum, vilior enim pars corporis & verecundior per caudam ne appareat operitur. Item ad tutamentum, quia animalia cum cauda à Muscis & à Culicibus se tuentur. & pro certo talis per omnia & ad hæc omnia vtilis est finalis perseuerantia. quia reuera ista est in anima.

Ornamentum quo pingitur animæ pulchritudo
Regimentum quo vehitur mentalis altitudo
Tutamentum quo pellitur mentis sollicitudo
Tegumentum quo tegitur moralis turpitudo.

¶Per perseuerantiam enim anima ornatur, contra Muscas idest contra vanas cogitationes & sollicitudines figitur

& defenditur,

& defenditur, & quicquid fit in anima turpe & defectuosum,
finali perseuerantia & pœnitentia à Dei oculis absconditur.
Ideo de perseuerantia dicit Bernar. in Epistola 129. Perseue-
rantia inquit ductrix est ad meritum, mediatrix ad pręmium,
soror patientiæ, filia cõstantiæ, amica pacis, amicitiarum no-
dus, vnanimitatis vinculũ, & propugnaculũ sanctitatis. Ad-
uerte tamen q; ista cauda .s. perseuerantia & cõsideratio mor-
tis, est similis caudæ Castoris, quæ dicitur esse de natura Pi-
scis, ad modum .n. Piscis est squamosa, & ideò faciliter putre-
scit, nisi sæpe in aqua tingatur, & inde est q; Castores solent
morari circa flumina vt caudam suam facilius tingant aquis.
Reuera talis est virtus, temperátiæ, est .n. de natura Piscis, q̃a
pro certo si aquis deuotionis, cõpassionis, lachrymosæ con-
tritionis, sæpissimè non rigetur, per peccatum cito putrescε-
re, rumpere, & deficere faciliter comprobatur. Et ideò per-
seuerare volenti semper est iuxta deuotionis fluuiũ insisten-
dũ, vt dicit illud Psal. Super flumina Babylonis illic sedimus
& fleuimus dum recordaremur tui Syon. Ista est ergo cauda
de qua dicitur Leuiti. 1. q; caput cum pedibus & adeps cum
cauda debebat Deo immolari. Nam sicut dicitur Leuitic. 22.
animal quod cauda carebat, nequaquam sacrificijs aptũ erat.
Sic verè charissimi, Deus non solum vult sibi offerri
Caput rectæ intentionis
Pedes interioris affectionis — Immo pro certo cum
Adipem pietatis & compassionis. — hoc ipse petit q; sibi
offeratur cauda finalis perseuerantiæ & durationis. Nam ho-
mo qui cauda perseuerantiæ caret, à Deo non acceptatur, sed
ab altari Paradisi perpetuò reprobatur. Nam vt dicit Ber-
nar. in Epistola. Sine perseuerantia nec fortitudo laudem, nec
obsequium mercedem, nec beneficium gratiam obtinebit,
per hanc enim solam homo æternitati redditur, propugnator
vincit, & victor coronatur, quia qui perseuerat vsque in fi-
nem, hic saluus erit. Attende tamen q; cauda considerationis
finalis perseuerantiæ videntur carere homines propter quat-
tuor, scilicet quandoq;
B Propter diuitiarum cupiditatem — ¶ Primi ergo
Propter iactantię garrulitatem — qui carẽt hu-
Propter malitiarum falsitatem — iusmodi cau-
Propter scientiarum sublimitatem. — da, sunt diui-
tes, infecti cupiditate, quia reuera Simiæ similes possunt dici,
quod est animal pilis vestitum, & vt cõmuniter cauda caret.
quia reuera mali diuites Simiæ & peruersi, qui pilis bonorũ
temporalium superindui cauda perseuerantiæ idest mortis
& finis memoria præ ceteris sunt priuati, delectantur in prę-
sentibus, nihilq; cogitant de futuris Thren. 1. Sordes eius in
pedibus eius, nec recordata est finis sui. ¶ Secundò sunt ho-
mines elati garrulitate .s. illi qui non cessant gaudere, ludere,
& cantare, & nihil de futuris cogitare, nec in bonis perseue-
rare. Similes Ranis, quæ sunt animalia clamosa, quæ primo
sunt Chabocij .i. Pisces cum cauda, & tunc carent voce, sed
finaliter cadit eis cauda, & veniunt sibi pedes, & efficiuntur
Ranæ clamosæ, lutosę, aquosę, & maculosę. Sic verè sunt mul
ti qui quandiu sunt Pisces .i. viri deuoti, & per taciturnitatem
& silentium sunt muti, tandiu cauda mortis memorię & per-
seuerantiæ in eis durat, quando verò efficiuntur Ranæ idest
personæ leues, iactantes, saltantes & ludẽtes, aquosæ, delicio-
sæ, voluptuosæ, istam caudam procul dubio statim perdunt.
Quia pro certo tales leues personæ quæ non cogitant nisi in
mundi solatijs, nec in bono perseuerant, nec de morte, nec de
fine cogitant, sed tantum in præsentibus se delectant. vnde de
talibus dicitur Esa. 47. & loquitur ciuitati Babilonicæ. Nõ es
recordata nouissimi tui, delicata & habitãs cõfidenter. ¶ Ter-
tij qui carent ista cauda, sunt homines infecti malignitate .s.
malitiosi homines & ficti, & hypocritæ & velati. Isti .n. sunt
similes Bufonibus, quæ sunt animalia venenosa & inflata, &
carentia cauda. quia verè tales malitiosi, venenosi, detracto-
res, inflati & præsumptuosi, cauda perseuerantiæ seu finis &
mortis memoria vt communiter sunt carentes. Excæcat enim
eos malitia eorum. Sap. 2. ¶ Quarti qui carent ista cauda, sunt
homines decepti subtilitate, quidam enim sunt sapientes vt
male faciant, bene autem facere nescierunt. Hierę. 4. quibus
potest dici illud Hiere. 10. & 50. Sapientia tua & scientia de-
cepit te. quia sicut dicitur 1. Corin. 8. Scientia inflat, charitas
autem ædificat. Tales dico mundi sapientes caudam perseue-
rantiæ vel finalis memoriæ non habẽt, similes homini qui est
animal rationale, & tamen caret cauda. Ideò breuiter cuili-
bet talium põt dici illud Esa. 9. Auferet à te dñs caput & cau-
dam. Non sic ergo, sed caudã debemus habere .s. caudã perfe-
ctæ perseuerantiæ, & finis & mortis memoriæ, vt sic de nobis
possit dici illud Apoca. 9. Potestas equorum in ore eorum, &
in caudis ipsorũ. Ista est ergo prima significatio caudæ .s. mor
tis memoria vel longanimitas. ¶ Item dico q; per caudã intel C
ligitur status senectutis seu longæuitatis. Sicut .n. cauda est fi-
nis corporis, sic senectus & mors sunt finis vitæ. Aduerte er-
go q; ista cauda debet esse curta & breuis in nostra imagina-
tione, quia .s. non debemus sperare de lõga vita, sed magis de
breui. Canis .n. qui longam habet caudã, non præsumitur esse
bonus. Et inde est q; canes nobiles caudam habẽt breuem &
gracilem, & sursum erectam respectu aliorum canum. Aues
et fluuiales caudã habent ceteris breuiorẽ, sicut patet de Cy-
gnis. Et hoc prouidit natura ne caudæ longitudo impediret
eos in natando & in currẽdo. Sic verè charissimi illi qui sunt
per morũ perfectionẽ nobiles, & per deuotionẽ & contritio-
nem fluuiales, debent habere caudã breuẽ, quia .s. senectutem
& mortẽ debent sperare cito affuturam, & vitã breuiter tran-
situram, ipsamq; .s. senectutẽ debẽt habere gracilẽ per humi-
litatem, & sursum erectã per æternorũ desideriũ & affectio-
nẽ. Eccle. 14. Memor esto q̃m mors non tardabit. Quia reue-
ra caudæ longitudo .i. spes longæ vitæ impedit hoiẽ .n. ad na-
tandum per deuotionem, & ad currendum per bonam ope-
rationem, sicut patet in illis qui sperant in fine pœnitere &
diu viuere, qui præ ceteris hominibus sunt iniqui. Sed vide-
tur q; de multis potest dici illud Iob. 40. Stringit cauda suam
quasi Cedrum. Istud patet in auaris, quorũ cauda .i. senectus
magis est stricta per obstinationem parcitatem & auaritiam
quàm alius. Quia sm Senecam, cũ senescente hoie cetera vi-
tia senescant, sola auaritia iuuenescit. Et ideò auari figurati
sunt in illis Vulpibus quibus ad caudas Sanson ligauit faces
ardentes & cõbusserũt segetes Philistinorũ. Quia verè Dia-
bolus ligat in caudis .i. in senectute hominũ ignem auaritiæ
& crudelitatis, & sic segetes .i. hæreditates Philistinorum .i.
pauperum per eos deuoratur. ¶ Item dico q; per caudam in- D
telligitur status paupertatis & humilitatis. Cauda .n. pars po-
sterior quæ remanet retro alia membra, signat pauperes qui
vltimi reputantur, & retro alios ponuntur, de eisq; parũ cu-
ratur. vnde Deut. 28. Constituet te dñs in caudã & non in ca-
put, & eris semper subtus & non supra. ¶ Item per caudã in- E
telligitur status seu actus malitiæ & falsitatis. Cauda .n. est re-
tro & non ante, est in fine & non in principio. Quia reuerá
malitiosi detractores & deceptores consueuerunt retro .i. in
absentia hoim nocere, & in fine totũ negociũ deturpare. Isti
sunt sicut Canis proditiosus, qui cauda blandiendo mordet.
sic isti cum fallaci blandimento non carent nephario nocu-
mento. Thob. 11. Canis verò blandimento caudę suæ gaude-
bat. Scorpio .n. nõ ore mordet, sed cauda pugnat. quia .s. mali-
tiosus nõ statim in principio nititur nocere, sed in cauda .i. in
fine venenũ suum infundit. detractor .n. nõ in facie vel à par-
te anteriori nocet .i. in præsentia hoim, sed in cauda .i. in ab-
sentia detrahit atque mordet. Apoca. 9. Habebant caudas si-
cut Scorpiones, & aculeus erat in caudis ipsorum. Et aduer-
te quod dicit Plin. q; Draco cum cauda sua ligat pedes Ele-
phãtis, & ipsum ad terram prosternit. Dracones etiam vt di-
cit, per caudas inuicem se coniungunt, vt per mare securius
transnatẽt. Sic reuera inuidi malitiosi cum caudis suarum re-
trotractarum malitiarum & proditionum alios decipiunt, ir-
retiunt, & inuoluũt, & ad terram .i. ad statum paupertatis ca-
dere compellunt, sicut patet de vsurarijs, qui suis fallacijs li-
gant obligant & exhæredant contrahentes. Vnde Apoca. 12.
dicitur q; Draco cum cauda sua trahebat in terram tertiã par-
tem stellarum. quia pro certo sicut experimento videmus, sæ-
pe fit q; vnus Draco .i. vnus magnus & diues auarus non solũ
tertiam partem stellarum .i. bonorum hominum de cęlo .i. de
patria ad terram .i. ad paupertatem detrahit & deducit, immo
totam patriam destruit & subijcit. Isti insuper seipsos colli-
gant, quia vt communiter malitiosi qui sunt in vna patria ad
nocendum alijs, seipsos confœderant & adiuuant, & sic per
mare huius seculi securius ambulant atque volant. vt patet
Iudicum 15. vbi Sanson ligauit faces ardentes ad Vulpium
caudas, idest cupiditatis ignem vsque ad mortem auaro-
rum fallacium Diabolus auget. Vnde de quolibet fallaci di-
citur Esaiæ 9. Propheta loquens mendacium, ipse est cauda.
sic ergo patet q; per caudã intelligitur mortis memorię per-

seuerantia, tempus senectutis, status paupertatis, actus malitiæ, locus absentiæ. Et hoc sufficit.

A **Cauere.** Cauere est verbum prohibitoriũ. Vnde cauere nihil aliud est quàm ab aliquo cum diligentia abstinere, seu aliquid fugere vel vitare. Et aduerte ꝙ omnia quæ sunt, debent cauere & abstinere à sibi contrarijs & nociuis. Sicut enim elementa sua cõtraria refugiunt & abhorrent, sic homo spiritualiter debet refugere & cauere à vitijs & peccatis. Caueamus igitur quattuor quæ homini sunt principaliter nociua, videlicet

Sęuitiæ furorem
Desidiæ torporem
Superbię tumorem
Spurcitię fętorem.

¶ Caueri ergo debet furor sęuitiæ. Homo.n. est animal mansuetũ naturaliter, & ideò contra propriam naturam nunquam debet aliquid crudeliter operari, sed ex consideratione præcedentium tyrannorum debet à crudelitate & sęuitia retardari. & ad hoc inducit natura. Pisces.n. ſm Auicennam valde cauent à loco effusionis sanguinis alterius Piscis, & maximè Delphini, & à loco vbi alius Piscis sui gñris est occisus, naturaliter fugiunt, aquamq; ablutionis carniũ eius dicuntur naturaliter abhorrere. Et in hoc dant exemplum hominibus, qui ab omni effusione sanguinis.i. ab omni operatione crudelitatis debent cauere. Iuxta illud Deutero. 12. Hoc solum caue, ne aliorũ sanguinem comedas. Nam aliorum occisio depredatio vel exactio nũquam debet bonis hominibus complacere. Quod est cõtra illos crudeles & tyrannos de quibus dicitur Prouer. 1. Pedes eorum ad mala currunt, & festinant vt effundant sanguinem. Iob. 36. Caue ne declines ad iniquitatem. ¶ Secundò
B dico ꝙ debet caueri torpor desidię. Inter Grues.n. ordinãtur excubię, ita ꝙ illa cui incumbit onus vigilãdi, summè caueat ne dormiat, & vt melius vigilet, solet lapillum in pede portare, vt saltem ex eius casu possit somnolentiam pręcauere. Sic verè homo summè debet cauere ne dormiat in peccato, ne fortè ad modum dormientis obliuiscatur Dei sui Iuxta illud Deut. 6. Caue diligẽter ne obliuiscaris dominum. Et ideò lapillum.i. duritiam diuini timoris, vel lapillum mortis & sepulchri, debet semper per cogitationem portare & per cõsideratiõe, vt sic possit in bonis operibus vigilare. Per timorem.n. domini declinat omnis à malo. Prouerb. 15. Ideò bene dicitur Eccle. 7. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in ęternum non peccabis. Ista potissimè pertinẽt ad Pręlatos quorum officiũ est vigilare, sicut dicitur Luc. 2. Pastores custodiebant vigilias super gregem suum. Pater.n. familias pręcipit ianitori suo vt vigilet. Et ideò beatus ille seruus quem cum venerit dominus inuenerit vigilantẽ. Luc. 12. Caueatur igitur maximè à Pręlatis torpor desidię. Hester 6.
C Caue ne quicquam de his quę locutus es pręetermittas. ¶ Tertiò debet caueri tumor superbiæ. Apes enim mel portantes, summè cauent à vento, & ideò basse volant. Sic verè illi qui mel deuotionis & gratię cupiunt continere, debent à ventu superbię & pręsumptionis quanto plus poterunt abstinere. Istud figuratur Exo. 19. vbi dicit̃ filijs Israel. Cauete ne ascendatis in montem. Mons enim superbiam signat. Superbia autem nõ solũ est in diuitibus, immo etiã in pauperibus, & potissimè in quibusdam qui pręsumunt de sanctitate sua & bonitate, & ex hoc alios vilipẽdunt, similes illi Pharisæo qui dicebat Deo Luc. 18. Ieiuno bis in sabbato &c. Talibus dicitur Iosue. 3. Cauete ne appropinquetis ad arcam. Arca enim testamenti significat Deum, ad quem pro certo homo non debet nimis appropinquare, scilicet secreta ipsius inquirendo, propinquum & amicum eius se reputando, vel de sanctitate propria pręsumendo. quia sicut dicitur Eccle. 9. Nescit homo vtrum amore dignus sit vel odio. Quia reuera quanto plus quis appropinquat.i. propinquum se reputat, tanto minoris est gratię & virtutis. similis planetis, qui quantu sunt Soli & lineę eclypticę propinquiores, tãto sunt infortunatiores. Ca-
D ueatur ergo tumor superbię. ¶ Quartò autem dico ꝙ debet caueri fętor spurcitię. Pisces enim secundum Auicennã optimè cauent no intrent sportulas immũdas. Sic verè homo debet cauere ne subintret immundam societatem, ne committat immundam iniquitatem, ne faciat immundam carnalitatem, Caueat igitur ab immũda societate. In figura cuius pręcipiebatur filijs Israel ne contraherent amicitias cum Philisteis, sicut dicitur Exod. 34. Cauete ne coniungatis amicitias cum eis. ¶ Item caueamus ab immunda carnalitate. Leuit. 15. Docebitis filios Israel vt caueant immũditias. Item caueamus ab immunda iniquitate. Thob. 4. Caue ne aliquando peccato consentias. Sic igitur vt dictum est, cauere debemus spurcitię fętorem, superbię tumorem, desidię torporem, sęuitiæ furorem &c.

Caute. Cautus. Cautela. Nota ꝙ cautus ſm Isido. dicitur à cato, tas. quod idẽ est ꝙ video. des. vel dicitur cautus quasi caudam tuens idest finem respiciens. Et breuiter cautus idem est ꝙ prudens, qui finem & negocium prudenter præuidet & ad periculum præcauẽdum adhibet remedia opportuna. Nota ergo ꝙ debemus esse cauti & astuti A

Ad vtilia procurandum.
Ad inutilia refutandum.
Ad pericula præcauendum.

¶ Apes.n. vt dicit Ambro. in hexame. mirabiliter sunt cautę in actibus suis. Nam vt dicit, Apum aliæ futuros explorant himbres, aliæ inuigilant circa victum, aliæ cellas faciunt & componũt. In vno aũt est earum maxima cautela, quia si dum sunt exterius dormire contingit eas, dormiunt supinæ, ne fortè alę earũ rore madefiant, & ne in crastino impediri valeant in volando. Sic verè cautela spiritualis seu prudentia debet in nobis consistere in istis quatuor.s. in præuidendo futura tormenta, quia Apes præuident himbres futuros. In acquirendo cœli fulcimenta: quia Apes faciunt sibi cellas ad habitandum. In procurando gratiæ nutrimẽta, quia Apes circa victum inuigilant. In contemnendo rerũ oblectamẽta, quia.s. Apes rorẽ nocturnum.i. mundi prosperitatem fugiunt, etiã faciẽ mẽtis ad cœlum per contẽplationem vertunt, & alas intellectus & voluntatis liberas custodiunt, & sic per affectum ad cœlestia volitant atque vadunt. De tali igitur cautela dicitur 1. Macha. 6. Per loca humilia ibant cautè & ordinatè. Aduerte ergo hic ꝙ homo qui cautè vult pericula præcauere, debet facere tria. Debet.n. esse in ipso conuersatio sine vanitate, quia debet ire per loca humilia. Occupatio sine tarditate, quia ipse debet continuare suã. Ibãt inqt. Cõpositio sine leuitate q.a.s. in actibus moribus & gestibus ipse debet se habere ordinate & caute. Igitur sit

In conuersatione humilitas
In operatione sedulitas
In compositione maturitas.

¶ Habeat ergo qui cautus & B prudens cupit esse, conuersationem sine superbia. Per loca inquit humilia. Quia reuera homo non debet quærere vel appetere loca alta, idest status sublimes, iudicaturus, officia, & honores, quæ suam excedunt conditionem. Iuxta illud Roma. 12. Non alta sapientes, sed humilibus consentientes. Ista est enim cautela Columbæ, quia inter accipitres prædãtes in aere & prædantes in terra discernit. Vnde si videt accipitrẽ qui prædatur in aere sursum, statim ad terram descẽdit, & loca bassa & humilia sibi quærit, & à rapina accipitris sic euadit, sicut dicit̃ super cantica. Sic verè homo qui videt ꝙ accipiter.i. Diabolus non cessat sursum in aere.i. in statu dignitatum & officiorum per diuersa tentamẽta peccatorum rapere, prædas multas accipere & multos ibidem existẽtes ad nutum trahere iuxta illud Eccle. 11. Multi potẽtes oppressi sunt valde. quia sicut dicitur Nume. 18. qui altã ædificat domum, sentiet ruinã. debet igit̃ discernere & alta pericula præcauere, & loca humilia.i. status, mores, & cõditiones humiles eligendo, superbię periculũ euitare. Ideò bene cõsulitur Eccle. 3. Humilia valde spiritũ tuũ, quia vindicta carnis impij ignis & vermes. Habeat ergo cautus homo conuersationẽ sine superbia. ¶ Secũdò ha- C beat opationem sine pigritia. Ibant inquit. Bonæ.n. operationes sunt passus per quos itur in vitã æternam. Cautus viator solet iter suũ continuare vt dietã suam perficiat ante noctem. Sic verè homo iter bonarũ operationũ debet sine pigritia frequẽtare, & quousq; ad ciuitatẽ Paradisi perueniat, diligenter cursum bonarum operationum exercere. quod ostenditur cum dicitur, Ibant, non.n. dicit eunt, quod est præsentis tpis, quia præsens tẽpus nihil durat. item non dicit ibunt quod est futuri tẽporis, quia ad bona opera faciẽda nõ debet futurum tempus expectari. item non dicit iuerãt vel iuerunt, quæ sunt præteriti perfecti & plusquam perfecti, quia bona opa nunquam ita perfectè debent præteriri quin cõtinuè perseuerẽt. sed dicit ibant quod est præteriti imperfecti tẽporis. Pręteritũ dico, quia iam diu debent opera nostra esse incepta. Imperfecti dico, q.a scilicet præteritio debet esse imperfecta, eo ꝙ semper bono operi debet succedere bonum opus. Ibant ergo. vnde Ezech. 1. Cum euntibus ibant, & cum stantibus stabant Quod est contra multos similes Ceruo, quod est aial simplex & in-

& incautum. quod ſm Iſido. & Plin. qñ fugit hominem, non continuat iter ſuum, immo qñque ſiſtit in latratu Canum, in quo delectat, ſępe.n. reſpicit retro, & ideò quandoq; à Canibus capit, & à venatore iaculis ſagittatur. Sic verè multi ſunt ſimplices & incauti qui inceptum bonū opus non cōtinuant ſed latratu Canum.i. ſuggeſtionibus Demonū & malis conſilijs malorum faciliter delectati, diſcontinuant iter ſuum, retro reſpicientes iterum ad dimiſſa mundi bona, ſeu etiam vitia & peccata, ſicut patet in multis religioſis, qui mundo renunciantes, faciliter reuertūtur ad mundana, ſicut etiam patet in multis confeſſis, qui faciliter recidiuant. Et ideò tales à Diabolo multoties ſagittantur, & æternis iaculis feriuntur, De iſtis poteſt intelligi illud Ezech. 1. Animalia ibant & reuertebantur. Iſti figurātur in vxore Loth, quæ quia non continuauit iter ſuum ſed retro reſpexit, mutata eſt in ſtatuam ſa-

D lis. Ibant ergo. ¶ Tertiò dico q cautus & prudens homo debet habere compoſitionem ſine ſtultitia. Ordinate inquit. qa ſcilicet homo debet eſſe in moribus bene compoſitus, maturus, & ordinatus. Sicut.n. Apes ordinatiſſimè faciunt ſibi cellas, ſic reuera boni viri, maximè Eccleſiaſtici & Prælati, debent quicquid faciūt ordinatiſſimè maturiſſimè & honeſtiſſimè perpetrare, vt nihil in operibus verecundū, nihil in actibus ſit inhoneſtū. vnde. 1. Cor. 14. Omnia honeſte & ſm ordinem fiant in vobis. Quod eſt contra multos ſimiles quibuſdam ſtellis erraticis quæ non ſeruant ordinem motus cœli; immo continuè contra ipſum cœlū procedunt. Sic vere quidam ſunt ita leues inconſtantes & inſolentes, q nullum ordinem cœleſtem vel ſpiritualem volunt in ſuis actibus cuſtodire. Non ſic ergo, ſed ordinate procedamus, vt ſic quilibet noſtrum ſit ſacerdos in ęternum ſm ordinem Melchiſedech. Sic ergo debemus eſſe cauti, & in noſtris operibus circunſpecti, vt ſic ſimus alijs prælecti. quia ſicut dicitur Dani. 1. Rex præcepit præpoſito Ennuchorum vt introduceret de filijs Iſrael de ſemine Regio pueros in quibus nulla eſſet macula, decoros forma, eruditos omni ſapientia, cautos ſcientia, & doctos diſciplina, qui poſſent ſtare in palatio Regis. Quia pro certo illi qui iſto modo ſunt cauti, ad ſtandum in palatijs ſunt apti, & ad obtinēdum alta officia magis digni. Et ſi quęris quis eſt cautus, certe ille qui cauet nociua. Et ideò vide ſupra de cauere, & applica hic ſi vis. Habeat ergo cautus homo in conuerſatione humilitatem, In executione ſedulitatem. In compoſitione maturitatem, & ſpiritualiter oſtendetur cautus. & hoc ſufficit. Iſta duo themata poſſunt huc applicari. Videte quomodo caute ambuletis. Item. Tenete eum & ducite eum caute. Sufficit.

A **Cauerna.** Nota q cauerna ſumitur pro quolibet loco concauo, obſcuro, concluſo, & ſecreto. Signat igitur in bono ſtatū humilitatis, videlicet cor humile vel religionem. Quandoq; ſtatum iniquitatis. ſ. mundum & auaritiam & inuolutionem in terrena, & immūditiam praui cordis, quia. ſ. cauernæ ſunt loca immunda, habitacula animalium & ferarum. Quandoq; ſtatum aduerſitatis & pęnalitatis, & ſic ſignat mortem, tumultum, vel Infernum. Allega ſi vis & proſeqre, qa paucæ ſunt auctoritates. vide de fouea.

A **Caulæ.** Sunt loca facta in campis pro ouium gregibus in nocte reponendis &c. ſignificantes religionem vel Eccleſiam, in quibus paſcuntur & habitant greges fidelium populorum &c.

A **Causa.** Idem eſt quod ratio, idē ēt eſt quod negocium, idē eſt ēt quod alicuius rei principiū. Cauſa.n. quare aliquid fit, idē eſt qđ ratio quare aliquid fit. Vnde Iob. 5. Nihil in terra ſine cauſa fit. Iterum cauſa alicuius quæ coram aliquo iudice ventilatur, nihil eſt aliud q̄ negociū. Vnde Iob. 29. Cauſam quā neſciebā diligenter inueſtigabam. Illud etiā quod eſt principium introductiuum alicuius rei, dicitur cauſa eius, & ſic Deus dicitur cauſa omniū eſſe. Cauſa.n. ſm Logicos, eſt ad cuius eſſe ſequitur aliud: Cauſa tñ aliquando diuiditur in materialem, formalem, efficientem, & finalem. De tali cauſa principali & cauſatiua dicitur de Chriſto Heb. 5. factus eſt omnibus obtemperantibus cauſa ſalutis. & Sap. 14. Infandorū Idolorū cultura, oīs mali cauſa eſt. De tali ergo cā ſuperſedeo quo ad pñs, quia auctoritates ſunt paucæ ſub iſto ſignificato. Nota igitur q eſt cauſa

B Subtiliter diſcutienda
Sagaciter inſpicienda
Salubriter reijcienda
Synceriter contemplanda.
Vtiliter procuranda.

¶ Eſt dico cauſa diſcutienda, & iſta ſignat iudicia partium quæ coram iudicibus ventilantur, quia. ſ. ad iudicem pertinet diligenter de cauſæ merito diſcutere & videre. Prouer. 26. Iudicium determinat cauſas. Iob. 35. Singulorum intuebitur cauſas, & cum dixeris non conſiderat. Quod tamen eſt contra multos malos iudices, qui. ſ. cauſarum merita non diſcutiunt, nec iuſtè iudicant inter partes. Iob. 36. Cauſa tua quaſi impij iudicata eſt. & Eſa. 1. Cauſa viduæ non ingreditur ad eos. Hic nota ſi vis quomodo per acceptionē munerum aut perſonarū malè diſcutiunt merita caſuum & cauſarum. ¶ Itē eſt cauſa inſpicienda ſagaciter. ſ. cauſa ratio vel occaſio quare aliquid fit. Et iſta eſt cauſa inſpicienda, & propriè cauſa finalis, quæ potiſſimè cōſideratur, quia à fine denominatur res, ſine.n. tali ſufficienti cauſa nihil debet fieri in hoc mundo. Debitus.n. finis debet eſſe cauſa præcipua omnium agendorū, quamuis de facto multa videantur fieri ſine cauſa ſicut dicebat ille Eſa. 49. In vanū laboraui ſine cauſa, & vane conſumpſi fortitudinem meam. & Eſa. 52. dicitur de populo Iſrael q Aſſur abſq; vlla cauſa calūniatus eſt eum. ¶ Item eſt cauſa reijcienda, & talis cauſa ſignat mūdi lites. De qua dicitur Prouerb. 22. Eijce deriſorem, & exibit cum eo iurgium, ceſſabuntq; cauſæ & contumeliæ. Itē ęſt cauſa veraciter contemplāda, & tales ſunt cauſæ rerum naturales. ſ. Deus & cauſæ ſecundariæ, quę debent à prudētibus intueri & ſolerti meditamine contemplari Turpe eſt.n. res & rerum operationes & cauſas earum neſcire. De tali cauſa effectiua dicitur illud B
Iob. 5. Nihil in terra ſine cauſa fit. ¶ Itē eſt cauſa vtiliter procuranda, & ſic per cauſam intelligitur quodcunq; negocium quod habemus 1. Reg. 24. Videat dominus & iudicet cauſam meam. Potiſſimè autē talis cauſa ſignat cauſam & negocium noſtrę ſalutis, quod ſcilicet debemus vtiliter procurare. Iſtud eſt enim propriè negocium noſtræ ſalutis, quod à principio natiuitatis noſtræ incepit coram Deo ventilari. In iſta enim cauſa Deus eſt Iudex, ratio eſt aſſeſſor, conſcientia eſt iudicis procurator, voluntas eſt reus, Diabolus eſt accuſator, teſtes ſunt bona opera vel mala, ſancti ſunt aduocati. In iſta ergo cauſa debet eſſe homo circunſpectus vt habeat iudicium pro ſe. Et ſicut videmus q homo cōualeſcit in cauſa ſeculari, aliquando precibus, aliquando muneribus, aliquando amicorum interceſſionibus, ſic verè homo lucratur cauſam ſalutis ſuæ, iudicem ideſt Deum humiliter deprecādo, vt dicat cum Dauid. Iudica me Deus &c. Item aduocatos ideſt ſanctos in ſuum auxilium inuocando. vnde Prouerb. 25. Cauſam tuam tracta cum amico tuo. Item munera ideſt eleemoſynas iudici ideſt Chriſto in perſona pauperum tribuendo, quia ſicut dicitur Prouerb. 18. Victoriam & honorē acquiret qui dat munera. vnde Prouerb. 29. Nouit iuſtus cauſam pauperis. & hoc breuiter de cauſa ſufficit.

CAecus. Cæcitas. Nota cæcitas eſt priuatio viſus. vnde cæcitas dicit mihi propriè aliquid negatiuum & nihil poſitiuū. Et dr̄ cęcus à careo cares, eo q caret viſu. Nota igit̄ generaliter, per cæcum intelligitur peccator, quia lumine veræ cognitionis & gratię multipliciter excęcatur. Cęcus enim multas miſerabiles habet conditiones. Cęcitas.n. ipſum decipit in eligendo, iudicando, & apprehendendo. Cęcus.n. ſiue carcere ligatur, in iudicando decipitur, quia. ſ. ſi credit ire ad Orientem, qñq; vadit ad Occidentem. In eligēdo ſeducitur, qa. ſ. qñq; denariū cupreū pro aureo recipit, à Cane vel à puero ducitur, ſępe vbi eſt periculū non timet, & vbi nō eſt periculū terret̄, cęcus nūquā lætus efficitur, timore cōtinuò concutitur, ſæpe accidit q qñ nudus eſt, tectū ſe reputat, & qñ latere ſe putat, ab oībus intuetur, radio ſolis ſibi pręſentato non illuminatur, ductorē ſuum qñq. percutit, qui ipſum aliquotiens tandem in ponte vel periculi medio derelinquit. Reuera talis per oīa eſt peccator. Iſte.n. cęcitate ignorantię taliter obtenebratur, q non videt illa quę pertinent ad ſalutem. Iſte ergo cęcitate peccati, quaſi carcere malę cōſuetudinis includitur. Deliberat ire ad Orientem. i. ad Paradiſum, & tñ ipſe vadit veraciter ad Occidentem. i. ad Infernum, quia ſi cęcus cęco ducatum prębeat vel pręſtet, ambo in foueam cadunt. Mat. 15. Iſte etiam cuprum auro. i. mūdum Paradiſo pręferre cernitur. Et à Cane & puero. i. à carnali ſenſualiter vndiq; ducitur, & ad oīa circūſtātia per malos appetitus offendit̄ & colliditur, ita q per diuerſa pctā cadere comprobatur. Thob. 11. A

Thobias cæcus cepit offendere pedibus. Radio etiam diuinæ gratiæ illustratur, & spirituali gaudio non lætatur. Vnde Tho. 5. Quale gaudium mihi est qui in tenebris sedeo, & lumē cęli non video? Talis.n. semper est in securitate præsumptionis, quia.s. mortis æternæ periculum vbi est nunquam videtur timere. De mundi verò infortunijs quæ timenda non sunt, solet metuere & pauere 2. Macha. 10. Cęcitate confusi, & perturbatione repleti sunt. Talis.n. cęcus ita quandoq; decipitur, q credit se esse coopertum.i. q facta sua credit ab aliquo non videri, cum tamē & fama & vita ipsius ab omnibus videatur. & breuiter tales ductorem suum.i. Christum quotidie percutiunt blasphemando & contra voluntatem ipsius faciendo, & ideò ab ipso in pontis.i. in mortis articulo dimittuntur. Soph. 1. Ambulabunt vt cęci, quia domino peccauerūt. Tales cęci possunt dicere lamētando illud Esa. 59. Palpauimus quasi cęci parietem, & quasi absque oculis attrectauimus impegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui, rugiemus quasi Vrsi, & quasi Columbæ meditātes gememus. Cuilibet igitur tali cęco potest dici illud Apocal. 3. Dicis inquit quia diues sum ego & nullius egeo, cum sis miser & miserabilis & pauper & cęcus & nudus. Aduerte ergo q sicut cęcitas corporalis introducitur per

Nimiam lucidıtatem
Nimiam obscuritatem
Nimiam cal ditatem
B Numiam humiditatem,

Sic verè cęcitatem ignorantiæ erroris vel peccati introducit in homine splendor mundanæ sapientiæ. Impegimus inquit meridie quasi in tenebris. Error duratæ pertinaciæ.i. obstinationis & malitiæ. In caliginosis inquit quasi mortui. Ardor feruentis auaritiæ. quasi Vrsi qui.s. excęcantur cum pelui ardenti. Humor fętētis immunditiæ Columbæ inquit, quę.s. sunt Aues luxuriosæ. ¶ Excęcatur igitur homo per splendorem vanæ scientiæ. Impegimus inquit meridie. Sicut enim videmus q nimius splendor lædit visum, ita q nisi homo clauderet oculos, faciliter fieret cęcus, & inde est ſm Aul cen. q aialia Palpebras dormiendo non claudentia, sicut est Lepus, valde debilem habent visum, sic verè illi qui ad splendorem & subtilitatem scientiarum indiscrete aperiunt oculos intellectus, claritatem solis iustitiæ & secreta deitatis pręsumptuosè tractando, & arcā testamenti quæ semper cooperta esse iubetur tangēdo, cęcitatem hęresis & erroris faciliter incurrunt, & à lumine veræ fidei sæpe cadunt. Nam vt dicitur Prouer. 25. qui perscrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. Vnde Eccle. 43. sol dicitur exurens montes, radijs suis oculos excęcans. vnde de talibus cęcis dicitur Esa. 56. Speculatores eius cęci omnes. Et hoc ostēditur cum dicitur Impegimus in meridie. Meridies.n. est hora diei magis luminosa, in qua homo minus deberet errare, & tamen propter excessum claritatis in ista hora Aues lucifugæ magis errant, quia ſm Philosophum, excellentia sensati corrumpit sensum. Sic verè Deus & fides sunt illa quæ de se sunt magis clara & certa, veruntamen à præsumptuosis & inuestigatoribus, ibi facilius oberratur. vnde Amos 8. Occidet Sol in meridie. Ro. 11. Cęcitas ex parte contigit in Israel. i in videntibus Deum.

C Excęcatur igitur homo per splendorem vanæ scientiæ. ¶ Secundò excęcatur per horrorem grauis malitiæ.s. per vitium obstinationis. In caliginosis inquit quasi mortui. Sicut.n. homo per diuturnas tenebras incurrit quandoq; cęcitatem, sicut patet in diuitissimè incarceratis, sicut patet in illa Lacertula quę dicitur Saura, quę propter moram diuturnam in cauernis terræ quasi totū lumen amittere cōprobatur, sic verè homo qn diu stat in carcere peccati & in cauernis mundanæ cupiditatis, qnq; ibi per malas cōsuetudines ita obduratur in malitia & obscuratur, q quasi totaliter à lumine diuinæ gratiæ spoliatur. Istud in multis peccatoribus patet, qui in vitijs antiquati nihil penitus videntur de Deo sentire. quia sicut dicitur Prouer. 24. Non habent futurorum spem mali. Lucerna impiorum extinguetur. quod ostenditur cum dicitur. In caliginosis quasi mortui Mortuus.n. nihil sentit, fœtet, sed nō aduertit, si portatur ad foueam, non diuertit. Sic verè obstinatus non sentit peccatum suum, nec fętorem suæ infamiæ, & quamuis ad foueam Inferni quotidie deferatur, hoc tn̄ nō cogitat nec attendit, nec status sui vilitatem considerat vel perpendit. Thob. 2. Non est cōtristatus eo q plaga cæcitatis euenisset ei. Eccle. 9. Mortui nihil nouerūt amplius. nā vt dicitur Matth. 12. Oblatus est ei Demonium habens cęcus & mutus. Vnde Sap. 2. Excæcauit eos malitia eorum Excęcatur igitur per horrorē malitiæ & iniquitatis. ¶ Tertiò dico q homo efficitur cęcus per ardorem auaritię & cupiditatis. quod ostenditur cum dicitur. Quasi Vrsi. Vrsus.n. est aial pilosum, quod mel Apum non cessat in arboribus comedere, & Apes in suis habitaculis molestare. Qnq; tn̄ à venatore capitur per aspectum peluis candentis, humorem oculorū desiccantis & excęcantis vt dicit Plin. & Isid. Sic verè auari & tyrāni qui mel Apū & substantias pauperum non cessant rapere, deuorare, & vastare, statim q à venatore Diabolo capti sunt per peccatū, statim ex aspectu peluis candentis.i. ex cōsideratione bonorum terrenorū, vasorū argenteorū & aliorum quæ dicūtur candere & ardere, eo q ardorem auaritiæ inflammāt, ad moralem deducuntur cęcitatē, sicut patet, quia tales non videntur videre aliquid quod pertineat ad salutem.s. mortem, indicium, Infernū &c. Vnde de talibus Vrsis dr̄ Eccle. 25. Obcæcabit faciem suam quasi Vrsus, & quasi saccū ostendet in medio proximorum. Auarus.n. dicitur Vrsus propter voracitatem, dicitur saccus propter insatiabilem capacitatē. Tales figurantur in Thobia, qui de stercoribus Hirundinum est cæcatus, sicut dicitur Thob. 2. Talia.n. stercora valde sunt calida & vrentia, & ideò humorem oculi consumendo, efficiunt aliquem cęcū. Sic verè mundi bona quæ ab Apl̄o Philippē. 3. stercora nuncupantur, humorem cōpassionis in oculo cordis desiccant, & cęcitatem obstinationis per auaritiam inducūt. Tollit.n. auaritia rectū iudiciū, sicut patet in malis iudicibus, qui per munera excęcantur. Quia sicut dicitur Deute. 16. & Ecclesi. 20. munera & dona excęcant oculos iudicum & sapientium. Catuli.n. Canis qui sunt insatiabilis appetitus, nascuntur cęci, sic filij insatiabilis auaritiæ.s. auari vt cōiter pleni sunt cęcitate ignorātiæ, & obscuritate malitiæ. vnde de auaro sicut de mendicante insatiabili & cęco pōt dici illud Mat. 20. & Luc. 18. & Marc. 10. Cęcus sedebat secus viam mendicans. Quia reuera auarus semper est famelicus & mendicus. Efficitur ergo homo spiritualiter cęcus per ardorem auaritię & cupiditatis. ¶ Quartò dico q cęcatur homo per humorem E immunditiæ & carnalitatis. Humor.n. abundans in oculo introducit aliquotiens cęcitatem, sic luxuria abundans in corde. Et hoc ostenditur cum dicitur. Columba, quę est auis immunda, quæ omni tempore luxui vacat, quę quandoq; ab aucupe excęcatur & in rete ponitur vt sit inuitatoriū aliarū. Sic verè qn Diabolus pōt capere aliquam personā simplicē pulchram & Colūbinam visco malarum delectationum & affectionū, vel alias. ipsam statim per luxuriam excęcat, & in reti carnalitatis inuoluit, vt per eius exēplum alij capiātur. Oseæ. 10. Effraim Colūba seducta non habens cor. De tali ergo cęcitate luxuriosorū & carnalium intelligitur illud Zacha. 12. Oēm equum populorū percutiam cęcitate. Equus.n. est aial luxuriosum. Hiere. 5. Æqui amatores in fœminas, vnusquisq; ad vxorē proximi sui hinniebat. Et Esa. 31. Equi eorum caro & non spiritus. Cęci.n. sunt luxuriosi præ alijs peccatoribus, quia isti non videntur aduertere vel videre suæ aiæ inquinationem, sui corporis consumptionē, suarū gratiarū perditionem, suæ famæ amissionē, suę substātiæ euacuationē. Sicut.n. dicitur Eccle. 24. oculus adulteri obseruat caliginem. Ois.n. qui malè agit, odit lucē, sicut dicitur Ioan. 3. Et ideò quia volunt tales semper esse in caligine & obscuritate ne videantur, non est mirū si præ ceteris caliginantur & excęcantur. Isti figurantur in Sansone, qui per Dalilam excęcatus & tonsus, se vna cum multis alijs interemit. figurantur etiā Gen. 19. in illis pessimis Sodomitis qui domū Loth luxurię causa introire volentes, percussi sunt ab Angelo cęcitate. Quia reuera illi qui per improbas mulieres spirituali visu & discretione priuantur, sunt causa mortis & damnationis sui & aliorum. Illi etiam qui in actibus luxuriæ sese occupare nituntur, præ omnibus mentaliter excęcantur. Threno. 4. Errauerunt cęci in plateis. Et sic patet quadruplex modus spiritualis excęcationis. Sed nota q quamuis homo sciat se esse in tenebris ignorantiæ vel peccati, semper tamen debet ad Deum recurrere, & vt per fidem & gratiā illustretur ipsum humiliter exorare. Videmus.n. q Catuli nascūtur cęci, sed tamē in cęcitate existentes matrem suam quęrunt, ad vbera ipsius currunt, & lac exinde hauriunt atque sugunt, ita q tandem ad visum perueniūt & attingunt. Sic verē peccatorū excęcatus semper debet matrē suam.i. Deum vel beatam Virginem sequi vel quęrere, & vbera suę clementię postulare, vt sic lac suę gratię hauriat, per quam ad lumen verę fidei & gratię post attingat.

Mat. 9.

Matth.9. Secuti sunt eum duo cęci & Luc.18. Cęcus sedebat
secus viam mendicans, qui.s. audiens Iesum transire clama-
uit. Fili Dauid miserere mei. Et dicitur ibi q iste meruit illu-
F minari. ¶Aduerte tamē q omnis cæcitas spiritalis quæ idem
est q error vel ignorantia, omnis hęresis vel pertinacia, om-
nis obstinatio vel malitia valde est periculosa & maximè in
Iudice vel Prælato. Sicut dicit Cyprianus Ridiculum est spe
culator cæcus, præco mutus, cursor claudus. Sicut.n. equus
cæcus se & quadrigā quā trahit subuertit, sic Pręlatus, igno-
rans, se & totum Collegiū cui præest, detrahit in profundū.
Figuratus in Sansone cęco, qui tenens colnmnas domus, se &
alios occidit. Figuratus etiam in Lamech cæco, qui tenēs ar-
cum & credens sagittare bestiam, occidit hoīem.s. Caim. Fi-
guratus etiam in Sedechia Rege Israel, qui excęcatus ductus
est in Babylonē. Quia reuera Iudex vel Prælatus qui colum-
nas.i. regimen domus Ecclesiæ tenet in manibus suis, qui ar-
cum & sagittas iudiciariæ potestatis gubernat, qui Regnum
Israel.i. tpale dñium obtinet, talis dico quando per ignoran-
tiam excæcatur, tunc tam se quàm alios spiritualiter interfi-
cit, tunc etiam quandoq; loco bestiæ.i. loco hominis bestialis
& peccatoris, hoīem.i. virum iustū occidit, tunc etiā in Baby
lonem.i. in Infernum ducitur atque vadit. Cęcus.n. si cęco du
catum præstet, ambo in foueā cadunt. Mat.15. Et sicut vide-
mus q talpa bestia cęca generat cęcos filios, sic verè Præla-
tus ignorans libenter gnat.i. libenter promouet filios suos i.
subditos ignorantes. Et ideò pro certo tales cæci.i. personæ
malæ & ignorantes non debent ad statum pręlationis proue-
hi, nec in Ecclesiā introduci 2.Reg.5. Cęcus & Claudus non
intrabunt in Templum. Cuius tñ hodie proh dolor fit cōtra-
riū, quia.s. illi qui sunt plus ignorantes & cęci, amplius in Ec-
clesia sunt promoti. Mat.21. Accesserūt ad Iesum cęci & clau
di. Vnde isti videntur dicere suis familiaribus Luc.14. Exi ci-
to per Vicos & Plateas, & quoscunq; inueneris claudos & cę
G cos, introduc huc. ¶Iterū nota hic q omne aial gulosum ge-
nerat filios cęcos, sicut exēplificat Plinius de Lupo, quod est
aial crudelissimū, de Cane, quod est animal voracissimū, de
Vulpe, quod est animal fallacissimum. Sic reuera gulosi am-
bitiosi & auari filios suos corporales generant cęcos, & eos
cęcos perpetuò esse volunt.i. prauos impios & peruersos. Si-
cut patet, quia vnus Vulpinus & fraudulentus vsurarius vel
mercator semper vellet q filij sui sibi assimilarent, & ad hoc
ipsos instruit & informat. Hoc idē patet de Canibus.i. de aua
ris insatiabilibus, & etiam de Lupis.i. de crudelibus raptori-
bus & tyrannis, oēs.n. tales magis diligunt filios suos si ipsos
sibi similes viderint & conformes, & si in cęcitate peccatorū
suorum ipsos viderint eruditos. Quia sicut dicitur Matth.15.
Cęci sunt & duces cęcorū. Istud.n. potest applicari ad patres
spirituales.s. ad Prælatos, quia verè illi qui sunt Lupini per
sęuitiam, Canini per auaritiam, Vulpini per falaciā, non ge-
nerant aliquos filios.i. non promouent aliquos subditos nisi
cęcos.i. nisi ignorantes & malos, cū tamen tales deberent po-
tius refutare, & ab vberibus beneficiorum Ecclesiæ mouere.
Sicut Dauid Hierusalem intrare volenti fuit dictum 2. Reg.
5. Nō intrabis huc nisi abstuleris cęcos & claudos. Vel isti fi-
lios suos dicuntur cęcos parere, quia.s. subditos suos propter
defectum doctrinæ, & propter exempla suæ malæ vitæ cęcāt,
& faciunt peccatores. Ioan.9. Præteriens Iesus vidit homi-
nem cęcum à natiuitate &c. Sufficit.

A **Cedere.** Nota q cedo triplicem habet intellectū li-
teralem. Sumitur.n. pro pertinere seu con-
tingere, vt qñ dicitur Nume.18. Initia frugum cedent in vsus
suos. sumitur etiam pro fugere, vel pro dimittere, vt qñ dicit
Ruth.4. Cedo iuri propinquitatis. Sumitur etiam pro scinde-
re, verberare, percutere, vel occidere, vt quando dicitur Mat.
21. q pueri Hebræorū cędebant ramos de arboribus. Et Act.
16. Iusserunt Apłos virgis cædi. Omissis primis duobus mo-
dis de tertio possent plura dici, nisi quia infra de percutere &
scindere satis dicetur. Dic tamen si vis q cæditur quis Vtili-
ter, vt corrigatur. Crudeliter, vt affligatur. Atrociter, vt oc-
B cidatur. ¶Primò modo cæduntur pueri. Secundò modo cæ-
duntur miseri. Tertiò modò cæduntur temeri. ¶Prima est er-
go cessio correctionis, qua.s. Deus & Prælati cædūt filios pe-
stilentes Vnde hostiæ immolandæ primo cædebantur, & sic
ad sacrificiū aptabant, quia verè nullus apud Deum efficitur
satis aptus, nisi primo cæsus fuerit & correctus. Leui.24. Cæ-
detur Agnus immaculatus. Potissimè autem fatui insolentes
debent cædi, sicut de Asino Balaam dicitur Nume.22. q ipse
cædebat fuste latera eius. Prouerb.10. Stultus cæditur labijs.
¶Secūda est cęsio tribulationis. Et ista est illa qua boni à ma-
lis cæduntur, & qua etiam in hoc mūdo terribiliter affligun-
tur. Vnde ēt de Christo legitur q ministri Colaphis eum cę-
debant. Marci.14. De sanctis verò dicitur ad Hebrę.11. Lapi-
dati sunt, cæsi sunt &c. Et Apłs de seipso dicebat 2. ad Corin.
11. Ter virgis cæsus sum &c. ¶Tertia cęsio est damnationis,
qua.s. impij cæduntur in Inferno, de qua Christus potest di-
cere ipsis dānatis illud 3. Reg.12. Pater meus cæcidit vos fla-
gellis, ego autem cædam vos Scorpionibus &c. Sufficit.

Cedrus. Nota q Cedrus in scriptura signat virum iu- A
stum, quandoq; etiam peccatorem. Et primo
dico q per Cedrum signatur vir iustus. Cedrus.n. est arbor
altissima, pulcberrima, fęcundissima, fragrātissima. Et signat
quemlibet virum iustum, qui est altus contemplatione, pul-
cher conuersatione, fęcūdus bona operatione, odorosus bo-
næ famæ diffusione. Ideò de tali Cedro.i. de quolibet viro iu-
sto potest dici illud Ezec.31. Ecce Assur quasi Cędrus in Li-
bano, pulcher ramis, electusq; altitudine. Vbi aduerte q per
quattuor cōditiones Cedri potest intelligi vir iustus vel per-
fectus. Cedrus enim habet.

In fructu plenitudinem.
In statu fortitudinem.
In visu pulchritudinem.
In tactu celsitudinem.

¶Sic verè vir iustus ex ope B
rum plenitudine fęcunda-
tur. Ecce inquit Assur. In
fidei fortitudine situatur,
qa in Libano. Honesta gratitudine picturatur, quia pulcher
ramis. Cœlorū celsitudine sublimatur, quia electus altitudi-
ne. Habet igitur vir iustus operum vbertatem, fidei firmita-
tem, floridam honestatem, & rectam voluntatem. Primò di-
co q vir iustus debet esse operū plenitudine fęcundatus. Ec-
ce Assur. Sicut.n. Cedrus portat multos fructus bonos & dul
ces, quoddam genus etiā gummi emittit quod Cedria dicit,
quod medicinalem habet virtutē, sic iustus debet bonorum
operū fructus abūdanter proferre, & gummi mię & pietatis
emittere, per quod aliorum indigentijs & necessitatibus suc-
curratur. Et hoc oñditur cū dicit. Ecce Assur. Assur.n. inter-
pretatur tollens acerbitatem. Istud etiam aduerbium ecce, si-
gnat præsentiam demonstratiuā, ad denotandum q vir iustus
per sua pia & bona opera debet se in necessitatibus aliorum
præsentem exhibere, & eorum acerbitatē suis pijs adiutorijs
tollere & linire. Ideò de clementia & pietate taliū pōt dici il-
lud Ezech.17. Tulit medullā Cedri &c. Et in Psal. Ligna fru-
ctifera & oēs Cedri. Ideò de isto Assur dicitur cuilibet pau-
peri indigenti illud Micheæ.7. Vsque ad te veniet Assur.i. vir
pius, qui consueuit tollere acerbitatem vulnerū & pęnarum.
& istud est contra multos impios & crudeles, qui aliorū acer
bitates & miserias non tollunt sed infligunt, non auferūt, sed
inferunt, non minorant, sed augmētant. Isti nō sunt Cedrus,
immo sunt ramnus, qui spinis & aculeis suis acerbitatem non
cōsueuit tollere sed inferre. quia reuera raptores crudeles &
iniuriosi vicinorum suorū miserias per pietatem non tollunt,
sed per crudelitates & rapinas ipsos aculeant atque pungūt.
Iudic.9. Egrediatur ignis de rāno, & deuoret Cedros libani.
Nō sic iustus, sed habeat bonorū operū vbertatem. ¶Secun- C
dò habeat fortē & stabilem firmitatem. Cedrus.n. inuenitur
in Libano, qui est mons fortis altus & solidus, nunquam defi-
ciens, sed perpetuò perseuerans. Cedrus ēt est lignum impu-
tribile, & pōt significare firmitatē fidei perpetuam & indefi-
cientē, in qua debet vir iustus stabiliter radicari, (Psal. Cedri
Libani quas plantauit.) & sine corruptione peccati in fide &
in motibus roborari. Iob 40. Strinxit caudā suā quasi Cedrus.
Qđ est cōtra multos qui in fide non sunt stabiles neq; firmi,
sed variabiles & infirmi. Quia verè multi sunt qui facilr mo-
uentur de Ecclesię fidelitate, & fidei firmitate, & de boni pro
positi stabilitate, sicut sortilegi, hęretici & scismatici, qui ab
vnitate fidei faciliter auelluntur, sicut ēt sunt carnales & volu-
ptuosi, qui p carnis immunditiā faciliter corrūpuntur. Vnde
Diabolus pōt dicere de talibus illud quod dicebat Senache-
rib. 4.Reg.19. Electas Cedros Libani ego succidi. & aduerte
q tales Cedri perdunt qñqoe suā firmitatē seu imputribilem
puritatē triplici rōne. Qñq; per superbiam & vanitatem. vn-
de Esaiæ.2. Visitabit dominus super Cedros Libani sublimes
& erectas. Et in Psal. Confringet dominus Cedros Libani.
Quandoq; per luxuriam & voluptatem. Vnde de Cedro di-
citur Ezechiæ.31. Aquæ nutrierunt illum. Quandoque per

auaritiam & cupiditatē. Zacha. 11. Aperi Libane portas tuas, transiet & comedet ignis Cedros tuas. Nō sic, sed habeamus boni propositi stabilitatem vel firmitatem, vel mentis & corporis puritatem, vt sic dominus in nobis gloriando dicat illud Cant. 1. Tigna domorum nostrarum Cedrina, laquearia
D nostra Cypressina. ¶Tertiò habeamus sanctæ decentiæ venustatem. Pulcher inquit ramis. Cedrus.n. pulcher ramis dicitur, eo ꝙ omni tēpore semper viret. Cedrus etiam suauem odorem emittit qui fugat omnia venenosa. Sic verè vir iustus debet habere omni tempore aduersitatis & prosperitatis vigorem honestæ & pulchræ apparentiæ, odorē & fragrantiam bonæ famæ, vt sic venenosi detractores non inuenientes in ipso quid mordeant, ab ipso fugiant & recedant. De ista ergo morali pulchritudine dicitur Danie. 4. Rami eius pulcherrimi. Et Canti. 5. Species eius vt Libani electus Cedri. Vbi aduerte ꝙ honesta apparentia debet consistere in virtutum decore. Species eius. In corporis candore. i. in castitate. Libani, qui interpretatur candidatio. In corporis valore. cum dicitur
E Electus. Habeamus igitur decentiæ venustatem. ¶Quartò habeamus erectam volūtatem, quia. s. sicut Cedrus est arbor ceteris altior & magis ab infimis eleuata, sic nos debemus magis spiritualiter esse alti quàm ceteri homines. s. volūtatem & affectionem ad cœlestia eleuando, & ipsam ab amore temporalium retrahendo. Electa inquit in altitudine. Vnde Eccle. 24. Quasi Cedrus exaltata sum in Libano. Amos 2. Altitudo Cedrorum altitudo eius. Et ista sunt contra multos qui reuera non eriguntur superius ad æterna, sed ad modum vepris inclinantur inferius per auaritiam ad terrena. Psal. Oculos statuerūt ad terrena declinare. Istud videmus de multis Cedris. i. de multis Ecclesiasticis personis qui magis quàm alij sunt auari. vnde isti vidētur accepisse in vxorem filiam Cardui ſm tenorem illius parabolæ quę ponitur 4. Reg. 14. Quia reuera Carduus spinosus Diabolus vxorē suam. s. auaritiam dedit talibus in vxorem. vnde illud prædictū Zacha. 11. Comedet ignis Cedros tuas. Ignis dico auaritiæ. Sic igitur si habuerimus voluntatem altam & feruidam, honestatem pulchram & lucidam, firmitatem fortem & solidam, vbertatem piam & fluidā, nos erimus verè Cedri. vt sic de quolibet dicatur illud Psal. Iustus vt palma florebit, & sicut Cedrus libani multiplicabit. De talibus Cedris solebant fieri mali nauium. i. Prælati Ecclesiarum, iuxta illam metaphoram vbi in persona nauis loquitur Ecclesiæ. Ezech. 27. Cedros de Libano tulerunt vt facerent tibi malum. De talibus Cedris edificari debet Templum Ecclesiæ triumphantis. Figura. 3. Reg. 7. vbi dicitur ꝙ Salomō tabulis Cedrinis totum Templum in circuitu vestiuit. Tabulæ Cedrinæ sunt viri iusti odorosi imputribiles & boni, ex quorum cōgregatione debet Salumon idest bonus Prælatus constituere domum suam, vt dicatur illud Esa. 41. Dabo in solitudine Cedrum. Et sic ergo patet ꝙ per Cedrum intelliguntur viri iusti. ¶Sed adhuc nota ꝙ per Cedrum intelligūtur viri diuites & alti & superbi, qui scilicet quantum ad ipsorum opinionem imputribiles sunt, quia semper vidētur sperare viuere, & nunquā putrefieri seu mori. & tamē in Psal. dicitur. Vidi impium superexaltatū & eleuatum sicut Cedros libani, transiui & ecce non erat. Item per Cedrum quę ſm Rabanum oīum arborum est Regina, cuius liquor libros linitos imputribiles seruat, potest intelligi beata Virgo oīum dña & Regina, cuius liquor clementiæ illos quos tangit præseruat à putredine mortis æternæ. Vnde ista Cedrus dicit Eccle. 24. quasi Cedrus exaltata sum in Libano. Iterum per Cedrum intelligit Christus vel crux Christi, cuius virtus & fides nūquā deficiet vel putrescet, cuius liquor. i. sanguis aīas ab ipso per deuotionem linitas præseruat à putredine vitiorū &c. Vide si vis in reductorio meo morali. lib. 12. capit. de Cedro. Si vis etiā per domum Cedrinā odoriferā imputribilē & formosam intelligitur anima vel Ecclesia vel religio vel etiam viri iusti conscientia vel insuper cęlestis patria. Isti. n. sunt domus spiritales quæ sunt habitaculum summi Regis. In cuius figura dicebat Dauid 2. Reg. 7. Vides ꝙ habitem in domo Cedrina. & de Salomone dicitur 3. Reg. 6. ꝙ ipse texit domum domini laquearibus Cedrinis. Tabulæ enim domus interioris, scilicet conscientiæ, sunt virtutes. Tabulę verò domus exterioris idest Ecclesiæ sunt viri iusti. Tabulæ domus Paradisi superioris sunt beati. Sufficit.

A **Celare.** Idē est qd abscōdere, negare, latere, & cetera similia. Sed quia de abscōdere satis dictum est superius, ideò prætermitto. vnum tamē aduerte ꝙ celare aliquando signat hypocryticam fictionem, aliquando sapientiam & discretionem, aliquando fidelitatem & rationem. De celatione hypocritarum dicitur Iob. 20. Celabit in gutture suo malum. Isti. n. sunt sicut Hericius qui celat & abscondit interiora sua in sua pelle spinosa, quia tales in spinosa cōuersatione per prauam fictionem & pœnitētiam fictam se inuoluunt, & quid & quales sunt exterius nō apparet. Tamen ipsis dicitur Amos 9. Si celauerint se in profundo maris, ibi mandabo Serpenti & mordebit eos. Profundum maris est pœnitētia, in qua quamuis hypocritæ fictæ celantur, tamen à Serpente Diabolo mordebuntur. ¶Item de celatione sapientiæ & discretionis dicitur Hester. 15. ꝙ sub Regio habitu tristem celabat animum. multa. n. à sapientibus sunt celanda, nec cuilibet reuelanda, & potissimè illa quæ sunt defectuosa & verecunda. Sicut. n. homo libenter celat & abscondit turpitudinem corporalem, sic debet etiam celare turpitudinem moralem. Eccle. 19. Si est tibi delictum, nuli denudare. Quod est contra iactatores peccatorum, qui sunt similes istis mendicis & trutanis qui horribiles infirmitates suas libentius ostendūt quàm celant, quia tales sicut dicitur Esa. 3. peccata sua sicut Sodoma prædicauerunt, nec absconderūt. ¶Tertiò de celatione fidelitatis & rationis, qua. s. homo celat secreta sibi commissa, dicitur Prouerb. 11. Qui autem fidelis est, celabit amici cōmissum. Quia sicut dicit Prouer. 25. Gloria Dei celare verbum. Quod est contra multos similes mari, quod nescit aliquid celare, immo intra se recepta statim eijcit, euomit & expellit. Sic multi sunt qui quicquid de alijs sciūt, siue quicquid ab alijs recipiūt in secreto, totum modica occasione reuelant alijs & ostendunt. Eccle. 19. A facie verbi parturit fatuus, sicut sagitta infixa in fęmore canis, sic verbum in corde stulti. Sagittam. n. extrahit statim canis de fęmore suo. Sic infideles & stulti statim de corde eijciunt aliorum secreta. Hiere. 42. Indicabo vobis nec celabo. & tamē lingua inclusa fuit à natura in duplici carcere. s. dētium & labiorum, vt sic compelleretur minus loqui, & melius celare cōmissa. Est igit celare fidelitatis, sagacitatis, & fallacitatis. De celare verò sumpto pro sculpere nihil ad præsens, quia auctoritates desunt.

Celebrare. Nota ꝙ celebrare idem est quod colere vel aliquid solēniter facere vel com- A
plere, seu aliquid cum honore & diligentia & etiam cum reuerentia exercere. Et inde dicitur celeber vel celebris, & potest spiritualiter significare reuerentiam & honorē, frequentiam, diligentiam, & amorem. vnde Nau. 1. Celebra Iuda festiuitates tuas. & ideò vide in alijs titulis, quia de se materia est valde sterilis, ideò omitto. De celebratione autem missarum potest videre vbi agetur de Eucharistia &c. Aduerte tñ si vis, ꝙ celebrare idem est ꝙ festiuitas. ¶Et ideò notandum B
est ꝙ triplex est celebritas. s. temporalis prosperitatis, spiritalis iucūditatis, æternalis fęlicitatis. Prima est peccatorum, secunda perfectorum, tertia beatorum. Prima celebratur in mundo, secunda in animo, tertia in cœlo. In prima cessatur ab operibus meritorijs, insistitur solatijs deceptorijs, Templa etiam idest hospitia, altaria idest corpora ornantur & parantur paramentis transitorijs. De tali ergo celebritate dicitur Gene. 11. dixerunt Gigantes. Ædificemus Turrim cuius altitudo pertingat vsque ad cœlum. Celebremus nomen nostrum antequam diuidamur in vniuersas terras. In secunda celebritate quæ est gratiæ, & quæ in animo celebratur, debet homo cessare à criminosis operibus. Templum animæ & altare conscientiæ debent ornari gratijs & virtutibus. Gaudia debent deduci in Dei laudibus. de tali ergo celebritate dicitur Nau. 1. Celebra Iuda festiuitates tuas. & Numeri 28. Dies septimus erit celeberrimus & sanctus vobis, omne opus seruile non facietis in eo. In tertia celebritate, quæ est in patria, cessatur ab operibus laborum, deducitur iucunditas omnium gaudiorum temporalium, corpus ornatur quattuor dotibus, altare animæ tribus. In ista celebritate Christus est Sacerdos, Deus pater est Rex, beata Virgo est Regina, Apostoli sunt Principes, Martyres sunt Milites, Virgines sunt Domicillæ, Confessores sunt Prælati, & Angeli sunt Cantores. De tali ergo celebritate dicitur 2. Paralip. 30. Facta est celebritas grandis in Hierusalem, & hoc sufficit de celebrare &c.

Cœlum, Nota ꝙ cęlū multis significationibus accipit i scriptura. Cęlū. n. signat aīam seu virū iustū.

Item

Item signat Deum seu Christum. Item signat ecclesiam militātem. Item signat ecclesiam triumphantem. Dicamus igitur primo ꝙ per cœlum potest intelligi anima viri iusti, vel etiā generaliter vir perfectus, & potissimè ecclesiasticus vel prælatus, & hoc multiplici ratione. Cœlum enim habet limpitudinem in aspectu, altitudinem in situ, latitudinem in ambitu. Sic verè vir iustus habet limpitudinem fidei seu claritatem, altitudinem spei vel sublimitatem, latitudinem charitatis vel capacitatem. Ea fidei luminositate cognoscit vera, ea spei sublimitate appetit summa, ea amoris capacitate ipse diligit omnia. Sicut.n. cœlum claritatem inoffuscabilem habet, & hoc patet, quia sol ibi continuè fulget, & Stellæ perēniter lucent, & ideò secundum Isido. cœlum dicitur à celo celas, quod idem est quod sculpo, sculpis, eo ꝙ stellę sicut quędam signacula & sculpturæ ibi appareant, sic charitas verę fidei & sapientiæ & scientiæ debet in nobis iugiter relucere, ita ꝙ sol.i. fides, stellæ.i. scientiæ tam naturales quam acquisitæ possint lumē verę cognitionis in nobis iugiter generare, vt sic Deus possit dicere de talibus cœlis illud Ecclesi.24. Ego feci in cœlis illud vt oriretur lumen indeficiens. Iterum sicut cœlum est altissimum & ab infimis eleuatum, sic & nos debemus per spem & affectionem esse alti, & sursum ad bona æterna eleuati, & ab istis infimis temporalibus segregati. Vnde Eccles.17. Virtutem altitudinis cœli ipse suspexit. Ecclesi.1. Cœlum sursum. Item sicut cœlum sua capaci latitudine omnia continet seu ambit, sic nos debemus per charitatem esse ita lati, quod infra ambitum nostri amoris debemus omnes continere, inimicos.s. & amicos, extraneos & propinquos. psal. Extendens cęlum sicut pellem, qui tegis aquis superiora eius. Et sicut videmus ꝙ sicut cœlum naturaliter in suis partibus est mobile, ita quod velocissimè continuè circumfertur, sic nos debemus esse per bonorum operum exercitium, & per virtutem obedientiæ agiles, mobiles atque leues, vt de malo ad bonum de bono in melius continuè moueamur. Iuxta illud. 2. Petri. 3. Cœli magno impetu transient. Aduertendum tamen ꝙ vir iustus dicitur cœlum, vt sic exponamus de quolibet viro per

B fecto illud Ezechiæ.1. Aperti sunt cœli, & vidi visiones Dei. ¶ Ecce enim ꝙ cœlum ceteris creaturis influit largius. Aperti sunt. Durat stabilius. Cœli. Relucet clarius. Vidi visiones Dei. Sic nos debemus habere clementiæ vel influentiæ plenitudinem, quia debemus esse aperti. Essentiæ vel permanentię firmitudinem. Sunt inquit. Decētiæ vel apparentiæ claritudinem. Vidi inquit. Fiduciæ vel confidentiæ certitudinem, quia debemus esse cœli.i. fidenter celantes commissa. Sit igitur in nobis pietatis & influentiæ plenitudo. Aperti inquit. Sicut.n. cœli semper influunt in ista inferiora, ita ꝙ eorum motus & influentia est causa omnis generationis & corruptionis inferiorum, sicut visibiliter apparet cum à cœlis nobis pluuia destillatur per quam omnia vegetantur & refrigerantur, sic verè cœli spirituales, id est viri ecclesiastici vel prælati semper debent in alios influere inuisibiliter, pro eis orando, & bona exempla eis dando, & visibiliter pluuiam temporalium bonorum & beneficiorum eis infundēdo, & per bonam doctrinam omnia mala in eis corrumpendo, & omnia bona in eis generando, quod ostenditur cum dicitur. Aperti, quia.s. semper debent esse aperti & expositi ad pietatis opera facienda. Gen.7. Cataractæ cęli apertæ sunt. Et Zac.8. Cęli dabūt rorē suum. Sed heu proh dolor, hodie videtur verificatum illud quod sequitur Gene.8. Clausi sunt omnes fontes abyssi, prohibitæ sunt pluuiæ de cœlo. Et illud quod scribitur Aggei.1. Prohibiti sunt cœli ne darent rorem suum. Quia reuera charissimi hodie sunt valde pauci qui in alios influant, vel qui rorem & pluuiam doctrinæ vel eleemosynæ alijs infundant, quia reuera tantus est hodie in multis

Defectus pietatis
Excessus crudelitatis
Siccitas parcitatis
Duritia austeritatis

Quod nihil potest ab eis distillare. Isti ergo non sunt cœli aperti, sed cœli clausi. 3. Regū.8. Si clausum fuerit cœlum. Ita ꝙ rectè potest dici de eis quod dicitur Deute.28. Sit cœlum quod supra te est, æneū, & terra quam calcas, ferrea. Cœlum enim quod supra nos est, id est illi qui sunt superiores, s. ecclesiastici respectu laicorū, & diuites respectu pauperum, iudices respectu subditorum, sunt hodie facti ænei.i. duri crudeles & iniqui, nihil pauperibus tribuentes, sed ipsos clamoribus & iniurijs multipliciter ferientes. Et ideò terra quæ calcatur.i. subditur vel deprimitur, efficiē ferrea, quia.s. ad modum ferri sunt pallidi & frigidi, & omnibus desolati, & per impatientiam sunt clamosi, dolētes, lugubres, & irati. Iob.24. De ciuitatibus fecerunt viros gemere. Nō sic charissimi, sed sit in nobis pietatis & influentiæ plenitudo. ps. Operit cęlum nubibus, & parat terræ pluuiam. ¶ Secūdò sit C

in nobis firmitatis & permanentiæ fortitudo, cū dicitur Sūt. quod est verbum substantiuum, quod realitatem signat & essentiam, quod est etiam præsentis temporis non pręteriti nec futuri. ad denotandum ꝙ nos debemus esse substantiales, fortes & existentes, semper in bono præsentes nunquam deficiētes. Cœli enim habent naturam incorruptibilem & indefectibilem, quamuis enim continuè moueantur, nunquam tamen cadunt, deficiunt, nec franguntē. Ad quod facit scriptura Iob. 37. Tu forsitā cum eo fabricatus es cœlos, qui solidissimi quasi ære fundati sunt? Sic verè viri ecclesiastici debent esse imputribiles per virtutem constantiæ, fortitudinis & firmitatis, perseuerantiæ & virtutis, quia.s. semper debent in bono proposito esse stabiles, & nunquam per peccatum deficiētes vel cadentes. vt de eis dicatur illud psalm. Verbo domini cęli firmati sunt &c. Prouerb.3. Stabiliuit cœlos prudentia. Sed reuera hodie verificatur de multis cœlis.i. ecclesiasticis illud Esa.51. Cœli sicut fumus liquescent, & terra sicut vestimentum atteretur. Quia reuera multi sunt hodie qui nō sunt solidi, sed liquidi, non stabiles, sed debiles, non permanentes, sed per vana desideria liquescentes. vnde tales non sunt similes verò cœlo, sed aeri qui abusiue dicitur cœlum, qui nō est stabilis, sed mobilis naturæ, quia.s. per vanitatem & inconstātiā valde sunt instabiles & inanes. Vnde tales euaporant sicut fumus ꝑ superbiā, liquescunt sicut cera ꝑ luxuriā, atteruntur

D sicut terra ꝑ auaritiā. ¶ Tertiò sit in nobis bonitatis & cōfidētiæ certitudo, quia.s. nos debemus esse fideles boni & certi, & tales in quibus possit quis cōfidere. ꝙ ostēdit cū dicit Cœli, ꝙ dicitur à celando, eo ꝙ cęlum omnia contineat atque celet, quia.s. secreta nobis commissa, & maximè illa quæ tangunt verecundiam sociorum, debemus fideliter continere, & in nobisipsis concludere & tenere Apoca.6. Cœlum recessit sicut liber inuolutus. Sicut enim in libro inuoluto non faciliter legitur quod est intus, sic ab homine fideli & prudenti non faciliter reuelatur quod scribitur in scrinio cordis sui. Cuius tamē in multis video contrariū, qui pro certo secreta non celant, sed reuelant, non abscondunt, sed ostendunt, non operiūt, sed aperiunt. Tales maximè sunt detractores, qui nullum malum quod sciunt de alio possunt celare. Tales etiam sunt iactatores qui & bona & mala sua iactatoriè manifestant. Tales insuper sunt proditores, qui secreta sibi in fidelitate commissa nō timent proditoriè declarare. Isti sunt sicut cœlum crystallinum quod naturam habet diaphanam. In crystallo enim quicquid intus ponitur exterius videtur. Crystallus enim nescit aliquid celare. sic isti. Ideò isti non sunt sicut liber inuolutus, sed sicut liber apertus vbi quilibet potest legere & videre. Vnde apoca.12. Apertum est cœlum, & visa est arca testamenti, etiam audita sunt fulgura & voces & tonitrua. quādo enim tales aperiuntur per insipientiam & proditionem, tunc apparet arca suæ conscientiæ per furtiuam reuelationē, tunc audiuntur tonitrua per diffamationem, tunc videntur fulgura per turbationem & inuasionem, tunc audiuntur voces quærimoniarum & quæstionum. Non sic charissimi, sed sit in nobis bonitatis & confidentiæ certitudo, vt de fidelitate talium dicatur illud Apoca.12. Hi habent potestatem clau-

dere cœlum. ¶ Quartò autem debet esse in nobis honestatis, E

& apparentiæ claritudo. Vidi inquit. Sicut enim cœlum naturaliter est valde clarum, ratione cuius magis apparet intuētibus & videtē, sic verè nos debemus lumen gratię & honestatis, sapientiæ & sanctitatis habere, vt sic libentius à circūstantibus videamur, & vt in omnium oculis vt exemplar & speculum ostendamur. Vidi inquit visiones Dei. vt sic de nobis possint alij dicere illud Actuum.7. Ecce video cœlos apertos. iuxta illud. Luceat lux vestra coram hominibus vt videāt opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cęlis est. Sed reuera multi carent hodie tali claritate, ita ꝙ de multis potest dici hodie illud Hiere.4. Aspexi terram, & ecce vacua erat & nihil, vidi cęlos, & non erat lux in eis. Vidi montes, & ecce mouebantur. Intuitus sum, & non erat homo, & omne volatile cœli recessit. Aspexi, & ecce carmelus desertus. Vbi aduerte ꝙ multi sunt qui carent hodie virtuali plenitudine, quia terra, id est ecclesia vel religio vel anima, vacua

erat

erat honeſtatis pulchritudine, quia in cœlis, id eſt in eccleſiaſticis non erat lux. Carens firmitatis fortitudino, quia mon tes, id eſt viri eminentes, mouebantur. Carent rationis limpitudino, quia ibi non erat homo, id eſt aliquis ratione vtens. Careor contemplationis celſitudine, quia omne volatile, id eſt omnis cõtemplatiuus, receſsit. Et ideò bene ſequitur. aſpexi, & ecce carmelus erat deſertus. Carmelus mons fuit fertiliſsimus & ſignas eccleſiam vel religionem, quæ hodie proh dolor, in multis ſuis partibus eſt deſerta, deſolata pariter & triſtata. Sicut enim videmus ꝙ quandoque cœli tot ſpiſsis nubibus & turbinibus inuoluuntur, ꝙ nullam claritatem habere videntur, tot etiam quandoque fulgura à talibus cœlis nobis mittuntur, ꝙ oculi inſpicientium non delectantur, ſed potius excęcantur, ſic multi ſunt hodie qui tot nubibus carnalitatis ſunt innoluti, ꝙ lumen valoris famæ & honeſtatis videntur pęnitus amiſiſſe. Nam tot fulgura, id eſt tot mala exempla alijs tranſmittũt, ꝙ viſum ſanæ diſcretionis & gratiæ eiſdem amittunt atque tollunt. ideò de talibus dicitur Eſa. 50. Induã cœlos tenebris, & ſaccum ponam operimentum eorum. Nõ ſic ergo, ſed ſit in nobis honeſtatis & apetẽtiæ claritudo. Iob. 27. Spiritus domini ornauit cœlos. Debet ergo habere cœlũ, id eſt vir cœleſtis & maaimè eccleſiaſticus vel prælatus Honeſtiſsimam claritatem. Vidi. Fideliſsimam voluntatem. Cœlos. Stabiliſsimam firmitatem. ſunt. Continuam largitatem. aperti. Et hoc ſufficit de viro iuſto vel de anima. ¶ Et ſi vis
F adhuc nota de viro iuſto quòd comparatur cœlo, quia ergo reperio Cœlum

Extentum.
Stellatum.
Clauſum.
Nouum.
Altum.
Baſſum.
Præparatum.
Menſuratum.
Igneum.
Æneum.
Obſcurum.
Securum.
Solidum.
Roridum.
Loquens.
Intelligens.
Audiens.
Benedicens.
Liqueſcens.
Confitens.
Pluens.
Tremens.
Tonans.
Dormiens.

¶ Reuera tale cęlum eſt vir iuſtus, & tale fuit beata virgo & quilibet cœli ſanctus, & talis debet eſſe qlibet eccleſiaſticus & prælatus. Sit igitur cœlum eatentum bona ſua alijs erogãdo. pſalm. Extendens cœlum ſicut pellem, qui tegis aquis ſuperiora eius. Item ſit ſtellatum. ſ. gratijs & virtutibus alijs relucendo. Geneſis. 1. Poſuit ſtellas in firmamento cœli vt luceant &c. Item ſit clauſum ſemper per diligentiam ſeu cuſtodiendo. 2. Paralyp. 6. Si clauſero cœlum & pluuia non fuerit. Item ſit nouũ puritatẽ & munditiã obſeruando. Apocalyp. 20. Vidi cęlum nouum & terram nouam. Item ſit altum æterna, & ſublimia contemplando. Eccleſiaſtici. 1. Altitudinem cœli & latitudinem quis dimenſus eſt? Item ſit cœlum baſſum humiliter conuerſando pſal. Domine inclina cœlos tuos & deſcende. Et Eſa. 64. Vtinam dirumperes cœlos & deſcenderes. Item ſit cœlum præparatum mores bonos vendicando Prouerb. 8. Quando præparabat cœlos aderam. Item ſit cœlum menſuratum maturitatem & prudentiam ſectando. Eſa. 49. Cœlos palmo ponderauit. Item ſit cœlũ igneum, per charitatem ardendo & alios inflammando, & ad charitatem incendendo & prouocando. 2. Paralipo. 7. Deſcendit ignis de Cœlo & deuorauit holocauſtum. Et. 2. Petri. 3. Cœli ardentes ſoluentur. Item ſit cœlum ęneum, ſonum diuinæ laudis promendo. Deuter. 18. Sit cœlum quod ſupra te eſt æneum. & Iob. 37. dr̃ de cęlis, ꝙ ſolididiſsimè quaſi ære fundati ſunt. Item ſit cœlum obſcurum per timorem, Dei iudicia cogitando. Eſa. 50. Induam cœlos tenebris, & ſaccum ponam operimentum eorum. Et Ezech. 32. Cœlum nube tegam. Item ſit cœlum ſecurum in Deo ſperando & confitendo. Vnde. 2. Paralipo. 6. dicitur. Reſpice de cœlo firmiſsimo habitaculo tuo domine. Item ſit cœlum ſolidum ſe per conſtantiam roborãdo. Prouer. 3. Stabiliuit cœlos prudentia. Item ſit cœlum roridum in alios doctrinæ ſtillicidia diffundendo. Zacha. 8. Cęli dabunt rorem ſuum. Et illud prædictum Gene. 37. In rore cœli erit benedictio tua. Item ſit cœlum intelligẽs quam vtilia meditando. pſal. Qui fecit cœlos in intellectu. Item ſit cęlum audiens, preces pauperum ſupplicantium admittendo. & Dei mandata attendendo, & cauſas partium decidendo. Deutero, 32. Audite cœli quæ loquar. &. 1. Macha. 2. Clamor populi aſcendit ad cœlos. & Oſeæ. 2. Exaudiam cœlos, & illi exaudient terram, & terra exaudiet triticum. Item ſit cœlum loquens, Dei iuſtitiam & gloriam prædicando. pſal. Annunciabunt cœli iuſtitiam eius. Et iterum. Cœli enarrant gloriã Dei. Item ſit cœlum benedicens domino gratias agẽdo. Dan. 3. Benedicite cęli domino. Item ſit cęlum confitens, propria crimina reuelando, & Dei mirabilia recitando. pſal. Cõfiteantur cœli mirabilia tua domine. Item ſit cęlum liqueſcens, ſe per compaſsionem ſuper aliorum miſerijs reſoluendo. Eſa. 51. Cęli ſicut fumus liqueſcent. Item ſit pluens cęlum, omnibus beneficia influendo. Eſ. 45. Rorate cęli deſuper, & nubes pluant iuſtum. Item ſit cœlum coruſcans, bona exempla omnibus præbendo. Actu. 9. Circunfulſit eum lux de cœlo. Itẽ ſit cœlum tremens Deum timendo & reuerendo, Iob. 26. Columnæ cœli contremiſcunt ad nutum eius. Item ſit cœlum tonans atque fulgurans, malos corrigendo & deterrendo. 1. Reg. 2. Formidabũt aduerſarij eius, & ſuper ipſos in cœlo tonabit. Item ſit cœlum dormiens, in Deo mentaliter quieſcendo. Iob. 38. Concentum cœli quaſi dormire facit. &c. ¶ Si vis G
per cœlum poſsit intelligi peccator, qui dicitur Cęlum clauſum, quia peccata ſua celat in confeſsione per verecundiam Altum, quia alijs ſe præfert per ſuperbiam. Latum, quia omnia continere vellet per auaritiam. Lucens, quia ornatus vult eſſe per apparentiam. Voluens, quia continuè mouetur per inconſtantiam. Tonans, quia alios terret per ſęuitiam. Coruſcans, quia coram alijs ſplendet per iactantiam. Fulminans, quia alios lędit per violentiam, Æneum, quia alios clamando ſolet diffamare Igneum, quia alios exaſperando ſolet inflammare. Obſcurum, quia ſalutaria ſolet ignorare. Liqueſcens, quia ſeipſum per luxuriam ſolet eneruare. Dormiens, quia ſemper per deſideria ſolet ſoporare. Iſta omnia poſſunt concordari per auctoritates ſupra immediate allegatas modo tamen contrario intellectas. Sic ergo patet ꝙ cœlum ſignat iu- H
ſtum pariter & iniuſtum. ¶ Item nota ꝙ per cęlum intelligitur Paradiſus, & hoc multiplici ratione. Cęlum enim habet perpetuam claritatem, Delectabilem iucunditatem, Ordinatiſsimam communitatem. Primo dico ꝙ cœlum habet claritatem inoffuſcabilem. Ibi enim eſt ſol & luna & ſtellæ quę in ſe ſunt valde luminoſa, & luminis in alijs cauſatiua. Sic verè cœlum Paradiſi continet ſolem iuſtitiæ Chriſtum in duplici natura, Lunam. i. beatam virginem, ſtellam. i. Angelos & ſanctos, qui omnes fulgẽt inæſtimabili claritate, & ſpiritualiter & etiam corporaliter, quia fulgebunt iuſti ſicut ſol &c. Vnde Eccleſi. 43. Glorioſa ſpecies cœli, gloria ſtellarum mundum I
illuminans. ¶ Item eſt ibi iucunditas inæſtimabilis. quia ſm̃ Macro. orbes cœli faciũt ſuauem Melodiam Iuxta illud Iob. 38. Concentum cœli quis dormire faciet? Sic verè paradiſus harmoniam diuinæ laudis quæ ab orbibus cęleſtibus. i. à ſanctis & Angelis inceſſanter profertur. Iob 38. Vbi eras cum me laudarent ſimul aſtra matutina, & iubilarent omnes filij K
Dei? ¶ Item ibi eſt ordo imperturbabilis. Cęlum enim eſt ordinatiſsime proceſsiuum. Orbes enim cœli inter ſe ſunt ordinati & diſtincti, & ita faciunt ordinate curſus ſuos, ꝙ infallibiliter veniunt ad puncta ſua. Ita etiam ordinate procedunt ꝙ vna ſtella locum alterius vel circulum non impedit, nec eã in actu ſuo quoquo modo retardat. Et quamuis etiam ſint diſparis claritatis, quælibet tamen loco ſuo eſt contenta. Sic reuera in Paradiſo ſunt ſancti & beati diuerſis diſtinctionibus ordinati, ſm̃ diſparitatem meritorum. Veruntamen quilibet ita eſt ſtatu & gradu ſuo contentus, ꝙ alter alterum non perturbat, ſed pace ordinatiſsima ſemper gaudent. Vnde iſtum ordinem mirabat̃ regina Saba quæ venerat de finibus terræ audire ſapientiam Salomonis, quæ regis ſapientiam, fabricã templi, & ordines miniſtrantium taliter mirabatur, ꝙ nõ habebat ſpiritum. ſ. præ ſtupore &c. Iſta eſt anima beata, de finibus terræ. i. de mundo ad cœlum tranſlata, quæ reuera miratur Dei ſapientiam imperſcrutabilem, fabricam templi. i. totius vniuerſi naturam valde laudabilem. Item ordinem miniſtrorum. i. diſcretionem beatorum imperturbabilem. Ideò cuilibet poteſt dici Iob. 38. Nunquid noſti ordinem cœli, & L
rationem eius pones in terra? ¶ Ordo enim primus continet Chriſtum, Secundus beatam virginem, Tertius Angelos, Quartus martyres & Apoſtolos, Quintus confeſſores & viros iuſtos, Sextus doctores & viros in ſpiritualibus eruditos.

Iſtius

Istius ergo ordinis cęlestis in terra ratio ponitur, quando ab homine terreno in corde suo describitur & habetur.

Loco Christi humilitas
Loco mariæ pietas
Loco Angelorum puritas
Loco martyrum patientia
Loco confessorum pœnitentia
Loco doctorum prudentia

Hieremi. 30. Templum suo ordine fundabitur. Ad istũ ergo locũ debemus totis affectibus anhelare, & ipsum totis desiderijs affectare, & ibidem es tunc per affectum & desiderium abundare, vt sic quilibet per futuram spem possit dicere illud Esa. 66. Cœlum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum. Celũ.s.i.cœlestis patria debet esse sedes nostra per ingẽ meditationem, cõtemplationem, & affectionem. Terra autem.i. temporalis facultas, debet esse scabellum sub pedibus nostris
M per contemptum & abominationem & detestationem. ¶ Et aduertamus in ista auctoritate, & inueniemus ꝙ cœlum & cęlestia bona habent quinque conditiones propter quas debẽt summopere affectari, propter quinque defectus qui sunt in bonis temporalibus huius mundi. Bona enim mundi habent annexa

Timorem & turbationem
Laborem & vexationem
Breuitatem & cessationem
Inopiam & paupertatem.
Mutationem & instabilitatem.

¶ Sed reuera cœlum & bona eius sunt contrariæ cõditionis. Et hoc quia ibi est securitas quæ non impugnatur. Cœlum quod dicitur à celando. Ibi est tranquillitas quæ non perturbatur, sedes, quæ signat quietem. Ibi est æternitas quæ non terminatur, est, quod signat durationem. Ibi est fertilitas quæ non vacuatur, terra, quæ est elemẽtum magis fertile. Ibi est stabilitas quæ non dissipatur vel qua mens sustẽtatur, scabellum, quod sustentat pedes sedentis. Primo dico ꝙ ibi est securitas inexpugnabilis, quia dicitur cœlum à celando, eo ꝙ ibi celetur & protegatur homo ab omni tribulatione. Ad partem enim superiorem aeris non ascendunt vel attingunt malæ aeris impressiones.s.turbines, grandines, niues, quæ tamẽ in inferioribus generatur, & quibus homines grauiter impugnantur. Sic verè sursum in patria non sunt aliquæ tribulationes & impugnationes, quia omnes remanent inferius in hac vita. Cœlum ergo à celando. Esa. 32: Erit inquit vir sicut qui absconditur à vento & celat se à tempestate. Ideò de illis qui sunt in isto cęlo, potest dici illud Exodi. 24. Viderunt Deum Israel, & sub pedibus eius quasi opus lapidis saphirini, & quasi cęlum cum serenum est. Est igitur ibi securitas inexpugnabilis. Et Ideò cœlum dicitur firmamentum, quia.s.possessores suos firmiter protegit & defendit. Gene. 1. Vocauit firmamentum cœlum, sequitur. Stellas posuit in firmamento cę
N li. ¶ Secundò est ibi tranquillitas pacis laudabilis, quod ostenditur cum dicitur Sedes. Se sere enim signat statum pacis & quietis. Et ideò beati qui sunt in cœlo, vbi requiescunt à laboribus suis, sedere merito dicuntur, vt de quolibet istorum dicatur illud Apoc. 4. Ecce sedes posita erat in cœlo, & super sedem sedens. Ararath enim est mons altissimus Armeniæ in quo requieuit arca post diluuium secũdum Isid. & signat paradisum, locum altissimum vbi est perfecta quies, vbi arca.i. anima post diluuium præsentis seculi requiescit. Gen. 8. Requieuit arca super montes. vnde de tali sede quietis dicitur in
O psal. Dominus in cœlo parauit sedem suam. ¶ Tertiò dico qđ ibi est æternitas indefectibilis. Est inquit. Vita enim illa non potest dici fuit vel erit, quia fundatur in æternitate, in qua nõ præteritum vel futurum, sed præsentia semper durans. Ideò de ista indefectibili æternitate dicitur vel potest dici cuilibet illic existenti illud psalm. Si ascendero in cęlum, tu illic es.
P ¶ Quartò dico ꝙ ibi est fertilitas inhaustibilis. Terra inquit, quod est elementum fructiferum, quæ pro cunctis viuẽtibus cibum gignit, & ideò ista ſm Isido. dicebatur antiquitus alma mater. talis est Paradisus, quia ibi est verus fructus, vera refectio, verum esse, & vera vita, vt sic cuilibet beato possit dici illud Gen. 27. In rore cęli & pinguedine terræ erit benedictio tua. vt sic quilibet nostrum dicat cum psal. Portio mea
Q domine sit in terra viuentium. ¶ Quintò dico ꝙ ibi est semper stabilitas durabilis. Scabellum inquit pedum meorum. Gloria enim æterna dicitur scabellum pedum, quia scabellũ est illud quod sustinet pedes nostros. ad denotandum ꝙ pedes affectionum nostrarum tunc stabiliter sustinẽtur, quãdo super æterna gloria innituntur. Bona enim temporalia non sunt scabellum sufficiens ad affectiones hominis sustinẽdas. Fatuus enim est qui talibus innititur, vel qui in talibus confidit. Dic si vis sicut de baculo arundineo Ægypti sicut supra, titulo de baculo. Sed cœlestia sunt bonum & firmum scabellum, quæ non deficiunt nec frangũtur. Et ideò sicut Elephas fortibus arboribus solet inniti dum dormit, sic nos debemus bonis æternis, quia cœli solidissimè quasi ære fundati sunt, sicut dicitur Iob. 38. Ideò de tali scabello dicitur cuilibet contemplanti illud psal. Adorate scabellum pedum eius, quoniã sanctum est. Et. 2. Paral. 9. Rex Salomon fecit thronum eburneum, & scabellum aureum. Talia enim sunt bona cęlestia, quia.s.propter istam quintuplicem conditionem sunt specialiter affectanda. Vt sic dicat quilibet illud Philiphen. 3. Conuersatio nostra in cęlis est. Sed heu proh dolor, Bona mundi quia non sunt stabilia, sed fallibilia. Non sunt fertilia, sed sterilia. Non durabilia, sed transitoria. Non sunt quieta, sed turbata. Non sunt secura, sed diuersis impugnationibus obscura & ideò non in istis temporalibus, sed in cœlestibus est mirandum, contemplandum, & affectandum, & illuc cum gemitibus anhelandum. Vt de quolibet dicatur illud Mar. 7. Suspiciens in cœlum ingemuit. Et sic accidet nobis sicut illi domicellæ quæ dicebatur Calisto, quæ cum secundum fabulas, propter fornicationem mutata fuisset in Vrsam, & quotidie gemeret & rugiret, Iupiter motus pietate, mutauit eã in stellam, & posita est in cœlo, & dicitur Vrsa maior. Sic reuera quando homo propter fornicationem peccatorum suorũ efficitur Vrsus, idest vilis & peccator, tandem fit humilis, pęnitens atque gemens, & sic sępe accidit ꝙ mutatur in stellam, idest in virum lucidum & perfectum, ita ꝙ in cęlo finaliter collocatur, s.nũc per spẽ, in fine p speciẽ, nũc affectu, tunc in actu, nũc in voluntate, tũc in re. Vnde dicat illud Ecclesi. 24. Girum cęli circuiui sola. vnde Actuum. 7. Intendens in cęlũ, vidit gloriam Dei. Et si vis dic ꝙ istud est cęlũ in quo Deus sedet ad imperandum. Esa. 66. Cęlum mihi sedes est. & in psa. Dominus in cęlo sedes eius. In quo Deus manet ad habitandum. psal. Ad te leuaui oculos meos qui habitas in cęlis. De quo Deus videt ad considerandum. psal. Dominus de cęlo ad terram aspexit, videt omnes filios hominum. De quo Deus venit ad nobis miserandum. Ioan. 6. Ego sum panis viuus qui de cęlo descendi. Ad quod Deus ascendit ad dominandum. ad Hebre. 7. Excelsior cęlis factus. A quo finaliter ad terram iterum descendet ad iudicandum. Actu 12. Angelus autem domini descendit de cęlo. Et nota ꝙ in isto cęlo est iucunditas, securitas, stabilitas &c. concorda. & hoc de cœlo sufficit. ¶ Si vis, cœlum signat altum statum cõtemplationis. Esa. 14. Ascendam in cęlo supra astra Dei &c. Item signat militantis ecclesiæ vel religionis statum cum stellis fixis & erraticis. Vide si vis in reductorio meo titulo de cœlo.

Cœna. Nota ꝙ cœna idem est quod conuiuium, prandium vel refectio corporalis, & potissimè illa A quæ fit in sero, & dicitur à cęnon quod est commune, eo qđ antiqui in communi & in patulo comedebant. Vel dicitur à scenon quod est vmbra, eo qđ cœna fiat in vespere quando Dies obumbratur. Cœna ergo signat

Refectionem gloriæ
Refectionem gratiæ
Refectionem scientiæ
Refectionẽm eucharistiæ.

¶ Refectio enim gloriæ dicitur cœna, eo ꝙ in sero mortis nobis offeratur, eo ꝙ cõmunis est cunctis intrare volentibus, vel ꝙ sanctis communicatur. En in super qđ ibi sicut in vmbra & refrigerio omnis ęstus tribulationum temperantur. Ideò de tali cœna dicitur Hester. 1. Rex Darius fecit cœnam magnam. vbi nota ꝙ ista cœna est gloriosa, quia Rex, est copiosa, quia Darius, qui interpretatur fertilis, est spatiosa, quia dicitur magna. De qua Apocalypsis. 19. Beati qui ad cœnam nuptiarum agni vocati sunt. Item est cœna gratiæ, quæ.s. Christo præparatur in cœnaculo cordis. Apocalyp. 3. Cœnabo cum ipso, & ipse mecũ Item est cœna scientiæ. In ista cęnauit beatus Ioannes in cęna, qui recubuit super pectus domini. Item est cena Eucharistiæ, & in ista debent cęnare omnes fideles, & nunquam peccatores. 1. Corinth. 11. Iam non est dominicam cœnã mãducare &c. quia.s.si indignus accedat, iudicium sibi manducat & bibit. exemplo Iudæ, de quo dicitur Ioan. 13. ꝙ cœna facta diabolus introiuit in cor eius. ¶ In malo verò significa- B to dic ꝙ inuenitur cœna iniquitatis qua demones reficiuntur

De qua

De qua Iudith. 12. Holofernes facit cœnam magnam seruis suis. Item est cœna prosperitatis, qua diuites inficiuntur, qa sibi inficitur homo peccato auaritiæ, luxuriæ, & superbiæ De qua dicitur Matthęi. 12. qđ ipsi amant primos recubitus in cœnis &c. Item est cœna æternæ aduersitatis, qua peccatores inficiuntur. s. sicut, animalia morti tradũtur in cœnis. De quo Apoca. 19. Congegamini ad cœnam magnam, vt comedatis carnes regum tribunorum & fortium. Vide infra de prandio vel conuiuio Allega si vis figuram illam Luce 14. Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocauit multos, & misit seruum suum hora cœnæ &c Applica ad gloriam æternam sicut infra vbi vocare vel ad eucharistiam.

A **Cœnaculum.** Nota qđ cœnaculum est locus seu habitaculum vbi consueuit fieri cęna. Accipitur autem & transumitur pro quolibet habitaculo gratioso. Moraliter ego notabo ꝙ in scriptura reperitur cęnaculum quod debes Sternere pulchris virtutibus. Cernere claris aspectibus. Spernere sanis despectibus. Est dico cœnaculum virtutibus sternendum, & hoc est cęnaculum conscięntiæ, vbi Christus cum homine cęnat, & vbi manet spiritualiter & se delectat. Vnde de hac cęna ipse dicit Apostolis Marci. 14. & Lucæ. 22. Ostendet vobis cœnaculum grande stratũ, & ibi parate cœnam. Cœnaculum enim cordis debet esse grãde & capax charitate, stratum virtutum multiplicitate, & tũc ibi parata est cœna de bonorum omnium vbertate. Istud cœnaculum figuratum est 4. Regum. 4. vbi de Heliseo dictum est. Animaduerto ꝙ iste vir Dei frequenter trãsit per nos. Faciamus ergo ei cœnaculum paruum, & ponamus in eo mensam, sellam, lectum & candelabrum &c. Expone sicut supra de candelabro. Tale etiam cœnaculum virtutibus ornatum debet esse religio vel ecclesia. Istud etiam est cœnaculum ꝙ à sanctis hominibus inhabitatur. Vnde Actuum. 1. dicitur ꝙ Maria & Apostoli manebant in cęnaculo. In quo peccator sanatur & viuificatur, sicut de mortuo filio Sunamitis dicitur. 3. Regum. 17. ꝙ Helias portauit eum in cœnaculum vbi manebat, & ibi resuscitauit eum. De Tabita etiã dicitur Actuũ. ꝙ quòd ipsa fuit resuscitata in cęnaculo. In quo insuper Deus oratur & honoratur. Sicut de Daniele dicitur Daniel. 6. qđ fenestris apertis in cœnaculo suo contra Hierusalem adorabat. hoc est ergo cęnaculum virtutibus sternendum. Secũdò dico ꝙ est cęnaculum aspectibus cernendum & considerandum, & hoc est cœnaculum paradisi. Paradisus enim est arca Noe, vbi sunt mansiones diuersæ, cœnacula, & tristega, pro diuersis diuersimodè præmiandis. Vnde istud est illud cœnaculum altum de quo Ezec. 41. Platea erat in rotundum ascendens sursum per cocleam, & in cœnaculum templi deferebat per girum. Tertiò dico ꝙ est cœnaculum despectibus spernẽdum, & istud est mundus & mundi gloria, seu status in quo Eglõ proditiosè occiditur. Iudicum. 3. Et à quo Ochozias cadens frangitur & interimitur. 4. Regum primo. Ideò de tali
A cœnaculo dicitur Hier. 22. Veh qui ędificat domum suam in iniustitia, & cœnacula sua non in iudicio. &c. Sufficit.

Centum. Nota ꝙ centum est numerus perfectus, & ideò perfectum & complementũ designat, siue bonum fuerit siue malum. Signat ergo complementum virtutis & gratiæ. Vnde de tentorijs tabernaculi, idest de viris virtuosis qui sunt in ecclesia, dicitur Exod. 27. Erunt tentoria de bysso retorta cubitorum centum. Centum enim cubiti perfectam virtutum dimensionem designat. Item signat complemẽtũ & perfectionem salutis & gloriæ. Vnde de Paradiso potest dici illud quod de illa ciuitate dicitur Iudicum 1. ꝙ turres posuit in altitudinem cubitorum centum. Item signat complementum præsentis laboris & miseriæ, de quo dicitur. 2. Parali. 36. ꝙ Nabuchodonosor condemnauit terram centum talentis. Item signat complementum iniquitatis & malitiæ, & sic dicitur Esa. 65. Puer centum annorum morietur, & peccator cẽtũ annorũ maledictus erit. Itẽ signat comple
A mentũ damnationis & æternæ tristitiæ. Vnde. 3. Regum vigesimo dicitur quod de syris percussi sunt cẽtũ milia & cetera.

Centurio. Centurio est ille qui habet potestatẽ supra centum, & sic potest significare quẽlibet iudicem, principem, vel prælatum. & cetera.

A **Cepit.** Verbum defectiuum. Vide infra vbi incipere, in littera I &c.

Cerimoniæ. Sunt quędã speciales obseruãtiæ leges, statuta vel disciplinæ, q̃ quęlibet secta vel religio sibi solet specialiter vẽdicare. Accipitur etiã cerimonia pro legis obseruantia vel mãdato, & ideò dic sicut infra de mandato seu lege.

Cernere. Vide de videre, respicere, & aspicere. A

Certamen. Nota ꝙ certamen accipitur pro pugna exercitio vel labore. Nota igitur ꝙ est certamen contra vitia, quod fit viriliter operando. Cõtra prospera, quod fit prudenter moderando. Contra aduersa, quod fit fortiter tolerando. Ista enim sunt tria certamina quibus debemus in hoc mundo certare. s. contra spiritualium hostium malignitatem, contra. s. mũdum, carnem & diabolum &c. Iudicum. 3. Discent filij Israel certare cum hostibus. Item contra rerum cõsolationem & prosperitatem. Istud enim est magnum certamen, s. scire per prudentem moderationem prosperitati obuiare. Hebre. 12. Curramus ad propositum nobis certamen &c. Item contra tyrannorum & tribulationum aduersitatem, & istud est certamen quod habent iusti malis resistendo. Ecclesi. 4. Vsque ad mortem certa pro iustitia. Maximè autem istud est certamen martyrum quod habuerũt pro fide militando. 2. Timo. 4. Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui. Ideò reposita est mihi corona iustitiæ. vide infra de labore & pugna &c. A

Certitudo. Nota ꝙ certus ta. tum. idem est ꝙ clarũ manifestum, cognitum, seu verum. Et dicitur à cerno cernis, eo ꝙ cernendo rem vera certitudo de ea generetur. Nota ergo ꝙ certitudo est infallibis de aliquo cognitio. Est ergo certitudo spei quæ est viatorum, certitudo fidei quæ est pugnatorum, certitudo rei quæ est beatorum. Primi cernunt Deum ipsum credendo. Secundi cernũt Deũ ipsum sperando. Tertij autem ipsum cernunt & de eo certi sunt ipsum videndo. De certitudine fidei dicitur. 2. Timo. 2. Scio cui credidi, & certus sum quia potens est depositũ meũ seruare. De certitudine spei dicitur Thobiæ. 3. Hoc pro certo habet omnis qui colit te, ꝙ vita ipsius si in probatione fuerit, coronabit, & si in tribulatione fuerit, liberabitur. Spes enim & fides dicuntur habere certitudinem, pro eo ꝙ firmiter acquiescunt veritati & certitudini patriæ. De certitudine autẽ rei quæ. s. est in patria, dicitur Roma. 8. Certus sum ꝙ neque mors neque vita &c. separabit nos à charitate Christi. ¶ Nota autem ꝙ certitudo præcipuè debet spectare ad iudices huius mundi, quia antequam procedant ad aliquid iudicãdum, semper debent esse certi, instructi & informati. Leo enim attentissimè considerat quis in eum lapidem mittit, ipsumque inter multos eligit, infallibiter inuadit, & in ipsum plus quã in alios sęuit. Sic verè iudex certitudinaliter debet considerare & inquirere de excessibus subditorum, & tandem certitudine habita debet procedere ad vindictam. vt de quolibet dicatur illud Sapiẽ. 5. Induet pro thorace iustitiam, & accipiet pro galea iudicium certum. Dic ergo breuiter circa præmissa ꝙ est certitudo verbalis, certitudo moralis, certitudo iudicialis, certitudo beatifica seu æternalis. ¶ Est ergo certitudo verbalis, quæ fit non mentiendo, quia. s. viri iusti debent habere verba certa & vera. Ecclesi. 22. Quis dabit ori meo custodiam, & super labia mea signaculum certum, vt nõ cadam in ipsis, & lingua mea perdat me? Item est certitudo moralis quæ fit firmiter permanendo, & ista est certitudo perseuerantiæ, amicitiæ & iustitiæ, vt sit homo sicut ille spiritus de quo Sapientiæ. 7. Qui est spiritus incoinquinatus, certus, suauis, amans bonum. Item est certitudo iudicialis, quæ fit causas veraciter inuestigando. De quo Ezech. 47. Certe vidisti fili hominis. & illud supra. Pro galea iudicium certũ. Item est certitudo realis & æternalis, & ista est illa quam habent beati de statu suo. Nihil enim est propriè certum in via secundũ Academicos. vnde Seneca. lib. de liberalibus artibus in fine dicebat ꝙ nausiphantes asserebat, hoc vtique certum est, nihil esse certi. Talis enim opinio de dubietate & incertitudine rerum tractatur ab Augusti. de ciui. Dei lib. 4. cap. 30. ista etiam nouiter nũc incipit insurgere apud philosophos nostros. sed non sic in patria, quia ibi est vera & mirabilis rerum omniũ certitudo. Actuum. 16. Certi facti quia vocasset Deus nos Itẽ est certitudo mortalis seu letalis, quia. s. omnes sumus certi de morte. secunda Petri. 1. Certus sum ꝙ velox est depositio tabernaculi mei &c, Vide de veritate.

Cherub. Cherubin. Nota ꝙ Cherub in singulariter, vel cherubin plura-

pluraliter, accipitur in scriptura quandoque realiter, quando que figuraliter. Realiter autem signat secūdum ordinem primæ hierarchiæ Angelorum, qui cherubin appellautur, eo q̄ dono scientiæ pręcipuè sunt dotati. Cherubin enim interpretatur plenitudo scientiæ, & de hoc dicitur de ascēsione Christi in psalm. Asceudit super cherubin & volauit. Figuraliter autem cherubin signat tripliciter in scriptura. Nam quando que signat animalia quæ vidit Ezechiel. Ezechie. 11. Eleuauerūt cherubin alas suas Quandoque signat quasdam picturas, quæ erant pictæ in parietibus templi. 2. Paralipo. 3. Celauit cherubiu in parietibus. Tertiò signat quasdam figuras auium, & forsitan Aquilarū quæ erant in sanctuario super propitiatorium, quæ erant de lignis oliuarum interius, de auro exterius, mutuo se respiciebant, super propitiatorium sedebant, alas alter ad alterum extendebant, arcam testamenti tegebāt, & alias alas ad exteriores parietes protendebant, sicut
B dicitur Exodi. 25. & 3. Regum. 6. ¶ Qualicunque autem modo accipiantur literaliter, possunt tamen significare prælatos clericos, & contemplatiuos spiritualiter, quia primo isti debent esse Augeli per puritatem, templi sanctæ ecclesiæ debēt esse pictura seu paramētū per honestatē, in sanctuario Paradisi debent esse per contemplatiuam voluntatem. 3. Regū. 6. Posuit cherubin in medio templi interioris. Arcam testamēti, idest ecclesiam debent velare per tuitionem & auctoritatem. 3. Regum. 8. Cherubin protegebant arcam. Ideò Genes. 3. dicitur quod cherub habebat gladium flammeum ad custodiam Paradisi. Super propitiatorium debent sedere per pietatem, mutuo se respicere per charitatem, alas alter ad alterum extendere per mutuam subiectionem. Alas etiam suæ protectionis ad parietes idest ad extraneos porrigere per ad iutorāum & defensionem, vt de eis dicatur. 1. Paralipo. 28. Similitudo quadrigæ cherubiu extendentium alas suas. intus esse de lignis oliuarum per cordialem compassionem. exterius esse de auro per claram & lucidam conuersationem. Exodi. 25. Facies duos cherubin aureos & productiles. Figuram debens habere auis vel Aquilæ per clarum visum & discretionem. Et sic istis poterit dici illud Ezechiel. 28. Tu cherub extentus & protegens, posui te in monte sancto Dei in medio lapidum ignitorum. Vbi aduerte quòd bonus prælatus debet esse discretione lucidus cherub, id est plenus scientia. Correctione rigidus, extentus, contemplatione feruidus, quia debet esse in monte sancto Dei, conuersatione placidus,
C quia debet esse in medio lapidum &c. ¶ Primo igitur habeat prælatus discretionis splendorem. Cherub inquit, quod interpretatur plenitudo scientiæ. quia verè prælati præ ceteris debent esse scientifici & discreti. sicut enim dicit Auicenna omne animal quod generat, habet oculos præter talpam. Sic verè illi qui ex statu & beneficio habent alios generare per gratiam & nutrire, s. prædicatores & prælati, necesse est pro certo quod habeant oculos clari intellectus, scientiæ, sapientiæ, discretionis & prudentiæ, vt. s. sciant quid facere debeāt, & in iudicijs & iu promotionibus clare & discrete videant & cognuscant, nisi forte fuerint talpa, quæ semper sub terra manet id est viri in rebus terrenis per auaritiam inuoluti. & hoc figuratur in lege, vbi à diuinis sacrificijs reprobatur omne animal carens visu, sicut dicitur Leuitici. 22. Ad denotandum quòd illi qui carent visu sapientiæ & discretionis, non debent habere iu ecclesia gradum prælationis. Oseæ. 4. Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris mihi. Sit igitur cherub, vt sic sit sicut ille cherub de quo dicitur Ezechiel. 41. Duas facies habebat cherub. Facies enim secundum Gregorium signant notitiam. cherub ergo id est prælatus, duas facies, id est duplicem notitiam seu discretionem tenetur habere, s. in spiritualibus & iu temporalibus, vt. s. de actiua ad contemplatiuam, & de contemplatiua ad actiuam veniat. Vnde Ambro. in suo pastorali. Magna sublimitas, magna debet discretione firmari, & onus grande grādiori solicitudine conuallari. Habeat igitur prælatus discretionis splendorem. Quod tamen raro inuenitur, quòd. s. prælatus inueniatur bonus actiuus & bonus contemplatiuus, in scientijs & negotijs circunspectus. in spiritualibus & temporalibus eruditus. Raro enim inuenitur animal cornutum quod in vtraque mandibula habeat dentes. Sic verè raro inueniuntur cornuti id est prælati qui habeant dentes id est discretionē superius & inferius, id est in spiritualibus & terrenis, & tamen vtrunque est valde necessę. & ideò proh dolor, quia multi moderni cherubin ecclesiastici vel p̄lati carēt hodie scientia & discretione, iō sunt pleni ignominia & depressione, & carent fama gloria & honore & reputatione. Ezec. 9. Gloria domini assumpta est de cherub. Non sic, sed habeāt D
vt dictum est, discretionis splendorem. ¶ Secundò habeant correctionis rigorem, extentus inquit. Manus enim extenta signat q̄ parata est ad percutiendum. Virga etiam extenta & recta paratior est ad feriendum, & ideò per extensionem percussio correctio & castigatio designatur, quia. s. prælati debēt esse per æquitatem extenti, & ad punctionem inferendam iuste & licite præparati, vt dicant Dyscolis & peruersis illud q̄ dicitur Ezechie. 22. In brachio extento & furore effuso regnabo super vos. Debet enim prælatus habere interius pietatem exterius seueritatē, vt. s. pie refoueat bonos, & seuere puniat iniquos. Caput enim interius habet multam medullam, & exterius ossa valde dura, quia scilicet prælatus q̄ caput est aliorum, valde debet esse mollis & pius interius in corde & in conscientia, durus autem & seuerus debet apparere in exteriori apparentia, nunquam enim vnum sine alio debet esse. Vnde Grego. 20. moral. Sit ille qui præest, in suis actibus taliter moderatus, vt nec eum nimia pietas vilem reddat, nec nimia seueritas odiosum. Iste est ergo cherub extentus. Sed nota quod adiungitur & protegens, quia sua seueritas debet esse ordinata ad innocentium tuitionem & ad ecclesiæ protectionem. & sic figurabitur in illo cherub qui habebat gladium flammeum & versatilem in ingressu Paradisi ad custodiendum lignum vitæ. Paradisus enim est ecclesia, ante cuius fores stant prælati. i. in officijs publicis constituti, qui per fores vbi iudices sedere solebant, designantur. Debet igitur gladius suæ iurisdictionis esse flammeus per correctionis ardorem, & cum hoc debet esse versatilis, vt. s. loco & tempore de rigore ad clementiam se conuertat per compassionis dulcorem. Cherub ergo extentus & protegens. 3. Regum. 8. Cherubin expandebant alas suas, & protegebant arcam. Habeant ergo correctionis rigorem seu seueritatem in corrigē- E
do. ¶ Tertiò habeant sublimitatem in contemplando. Posui inquit te in monte sancto Dei. quia. s. tales semper debent esse positi per contemplationem & affectionem in monte sancto Paradisi. Animalia siluestria sicut sunt capræ & onagri libenter morantur iu montibus, & hoc vt securius ibi sint, & vt venatores melius à longè videant venientes, & vt ibi pascantur herbas quæ ibi sunt vt communiter sapidiores & saniores. Sic verè ecclesiastici & prælati libenter debēt conuersari per contemplationem & affectionem sursum iu monte Paradisi, & hoc quia sic venatores inferni melius præuidentur, & minus timentur. Herbæ etiam idest pabula gratiæ & gloriæ ibi plenius & vberius inueniuntur. In monte ergo sancto. psalm. Fundamenta eius in montibus sanctis. Hiere. 14. Onagri steterunt in montibus. Habeant ergo sublimitatem in contemplando. Ezechie. 11. Eleuauerunt cherubin alas suas, & rotæ eum eis, & gloria Dei erat super ea. ¶ Quartò debent habere F
benignitatem in conuersando, quia. s. ipsi debent esse in medio, quia. s. societatem sociorum & subditorum debent humiliter frequentare ad ipsorum consolationem tuitionem & dilectionem. Ioan. 20. Stetit Iesus in medio discipulorum suorum. Sed nota quod dicitur in medio lapidum ignitorum. Lapides igniti sunt viri boni & iusti, qui sunt lapides per firmitatem, & igniti per charitatem. quia reuera in medio talium debet esse ecclesiasticus iudex vel prælatus, quia. s. bonorum, & non malorum debet consortium frequentare, bonos familiares & consiliarios habere, cum bonis hominibus se tenere Et sic figurabitur in illo cherub Ezechie. 41. vbi dicitur q̄d iu templo erat picta figura cherub, semper habens iuxta se figuram palmę, ad denotandum quòd cherubin. i. viri ecclesiastici & prælati semper debent secum in societate sua habere, palmas quæ semper virent. i. viros virides & honestos, sapiētes pariter & discretos. Ecclesiasti. 12. Viri iusti sint tibi conuiuæ. In medio igitur lapidum ignitorum. Vnde Ecclesi. 27. In medio insensatorum serua verbum tempori, & in medio cogitantium legem Dei assiduus esto. Ezechie. 10. Cherubin stabant à dextris. Sed proh dolor hodie non fit, quia reuera tanta est hodie in multis superioribus superbia, quod ipsi nō dignantur cum aliquo socialiter conuersari, sed potius omnes solent terrere, & pompa suæ iactantiæ & comminationis ex superbia perturbare. Ezechie. 10. Sonitus alarum cherubin audiebatur vsque in atrium exterius. Non sic, sed habeāt benigni-

benignitatem in conuersando. In medio inquit, sup. sicut decet socium & amicum. Sit igitur in medio non in occulto, nõ cõtenat socios suos sed frequentet. Et sic ratione societatis frequentatæ, ratione sublimitatis contemplatæ ratione seueritatis ordinatæ, ratione sagacitatis illustratè, debitè esse poterit bonus cherub id est ecclesiasticus vel prælatus &c.

A **Ceruix.** Nota quòd ceruix sumitur vt communiter in scriptura pro capitositate, ceruicositate, & obstinata superbia, crudelitate, & proteruitate. Exodi. 32. Populus iste duræ ceruicis est. Et nota quod in scriptura reperitur Ceruix

Impinguata.
Indurata.
Eleuata.
Inquinata,
Subiugata.
Dissipata.
Liberata.

¶ Ceruix impinguata est luxuriosorum, qui. s. ceruicem mentis ita habent per carnalitatem impinguatam, q̃ nunquam volunt à luxuria resilire. Iob. 15. Cucurrit aduersus Deum erecto collo, & pingui ceruice armatus est. Ceruix indurata est obstinatorum, qui. s. proteruo & ceruicose resistunt Dei & superiorum mandatis. Actuum. 7. Dura ceruice incircuncisis cordibus semper spirituisancto restitistis. Et Esa. 48. ca. Scio enim quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. Istud maximè dicitur de subditis & de filijs rebellibus & inobedientibus, de quibus datur illud consilium Ecclesi. 30. Curua ceruicem eius à iuuentute, & tunde latera eius dum infans est. Ceruix elata seu eleuata est superborum. Ideò contra superbiam dicitur Baruch. 5. Inclinate humerum & ceruicem. Ceruix inquinata est peccatorum. Iob. 13. Rediget in lutum ceruices vestras. Ceruix subiugata est auarorum, quia. s. auari præ ceteris sunt diabolo tyrannis & latronibus subiugati, ita q̃ auaro potest dici illud Deut. 28. Seruies inimico tuo in fame & siti & penuria, & ponet iugum ferreum super ceruicem tuam. Ceruix dissipata erit finaliter omnium iniquorum, quando. s. secundum psalm. Dominus iustus concidet ceruices peccatorum. Ceruix verò liberata erit finaliter bonorum pauperum & miserorum, quorum ceruix. i. quorum libertas & potẽtia modo est seruituti diuitum subiugata, sed finaliter in alio seculo erit à iugo miseriæ liberata. Leuiti. 27. Ego autem dominus Deus vester, qui eduxi vos de terris Ægyptiorum ne seruiretis eis, & confregi catenas ceruicum vestrarum vt incederetis erecti. Posses dilatare si velles, quoniam superbi & obstinati sunt inobedientes & ceruicosi, & ab omni iugo obedientiæ alieni, similes vnicorni, cuius tanta est ceruicositas, quòd viuus nõ capitur, immo præ dolore moritur si ligetur &c. Vide de obstinatione & superbia in multis titulis.

A **Ceruus.** Ceruus in scriptura vt communiter significat viros iustos, quia. s. sicut ceruus solet

Montes frequentare
Fontem affectare
Leuiter saltare
Citu properare.

Sic iusti montes frequentant, alta contemplando. psa. Montes excelsi ceruis petra refugium herinacijs Fontem. i. Deum desiderant, pro se recreando. psal. Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Leuiter saltant, pericula & vitia declinando & transiliendo. Esa. 35. Tunc saliet sicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum. Celeriter currunt & properant, bene operando. psalm. Perfecit pedes meos tanquam ceruorum, & super excelsa statuens me. Vide in varijs locis huius operis de conditionibus cerui. Omitto enim prosequi, quia paucæ sunt auctoritates.

A **Cessare.** Idem est quod desistere, deficere, discõtinuare, sistere, finiri, compleri, ab incepto opere arrestari, potest exponi in bono & in malo. In bono signat desistentiam à malo. Prouer. 22. Eijce derisorem, & exibit cum eo iurgium, cessabuntque rixæ & contumeliæ. Item in malo, & sic Esa. 21. dicitur. Omnem gemitum cessare fecit. Item est quædam cessatio virtuosa, quædam criminosa, quædam dolorosa, quædam gaudiosa. Virtuosa qua cessatur à criminibus. Criminosa qua cessatur à virtutibus. Gaudiosa qua cessatur à laboribus. Dolorosa qua cessatur à mundi prosperitatibus. ¶ Est igitur prima cessatio virtuosa. s. cessare à vitijs & peccatis. Homo enim libenter abstinet atq; cessat à rebus per quas sibi videt periculum imminere. Vnde dicit Plin. q̃ si Lupus aliquem persequitur, & homo aliquod signũ in via coram Lupo fecerit, vt pote si palum in medio fixerit vel aliquid, tale, statim Lupus cessabit eum persequi, timens illaqueari & in periculum incurrere propter signũ. Sic verè charissimi quando consideramus & cognoscimus quod propter illa quæ facimus, nobis potest periculum incidere vel venire, nos pro certo statim ab illo cursu, ab illo opere, ab illo actu debemus retrocedere & cessare. Iob. 3. Ibi impij cessauerunt à tumultu. quia igitur charissimi propter vitia & peccata, & etiam propter mũdi delectabilia mors æterna faciliter incurritur, necesse est vt cessetur à vitijs. Nos enim à malis faciendis cessare debemus, & omnia in nobis mala cessare debent. Nume. 17. deprecatus est Aaron, & plaga cessauit. Et Iudicum. 19. Cessate ab hac stultitia. Oseæ. 2. Cessare faciam omne gaudium eius &c. Ecclesi. 31. Cessa prior causa disciplinæ Ista est ergo cessatio virtuosa. ¶ Secundò dico q̃d est cessatio criminosa, illa. s. qua cessatur à virtutibus. Ceruus enim fugiens venatorem, quandoque in Sibilo venatoris & in latratu canum taliter delectatur, quòd currere cessat, & faciliter capitur ab eis. Tigris etiam inueniens speculum, & ibidẽ vmbram propriam videns, & suos catulos esse credẽs, cessat currere, ibique arrestatur & sistit, sic dat locum fugiendi venatori, & à recuperatione catulorum impeditur. Charissimi cursus spiritualis est exercitium virtutum. Quælibet enim virtus est vnus passus ad currendum in cœlum, veruntamen ab isto cursu cessant homines multis causis. Aliquando propter Sibilum diabolicæ suggestionis. Aliquando propter vmbrã possessionis temporalis. Aliquando propter latratum alienæ detractionis. Propter istas enim & alias causas homo à virtutibus cessat, & à motu bonorum operum retardatur, cõtinuare igitur debemus, non desistere. Et potissime tria sunt à quibus non est cessandum, s. oratio, prædicatio, eleemosyna seu compassio. De oratione dicitur Col. 1. Non cessamus orantes pro vobis. De prædicatione dicitur Esa. 58. Clama, ne cesses, quasi. tuba. ex. vo. tuã. De compassione autem & eleemosyna dicitur Ecclesi. 11. Mane semina semẽ tuũ, & vespere ne cesset manus tua. Ista igif est cessatio vitiosa. s. cessare à virtutibus. ¶ Tertiò dico q̃ est quædã cessatio dolorosa, & ista est quando necesse est per mortem vel per aliud infortunium vitam & cetera mundi prospera deficere & cessare. Vt enim dicit Greg. Sine dolore nõ amittitur quod cum amore possidetur. faciliter enim cessant mundi prospera, quia. s. ipsa carent firmo & stabili fundamento. Sicut enim torrens qui ex viuo fonte non progreditur, quãquam ex aggregatione aquarum quandoq; fortis & rapidus videatur, diu non perseuerat, immo facillime deficit atque cessat, sic pro certo charissimi quãquam mundi prosperitas quandoq; ea aggregatione aquarũ. s. diuitiarum grandis & immensa appareat, faciliter tamen & cito deficit atq; cessat. Istud patet de mundi diuitibus, quorũ gloria & memoria faciliter perit & cessat. Esa. 14. Quomodo cessauit exactor, quieuit tributum? Istud etiam patet de mundi prosperitatibus, gaudijs, honoribus, & statibus, quæ faciliter habent cessare, & potissime in morte cessabunt, quando risus dolori miscebitur, & extrema gaudij gemitus occupabit, sicut dicitur Prouer. 17. Vnde Esa. 24. Cessauit gaudium tympanorum, quieuit sonitus lætantium, cõticuit dulcedo citharæ, cum cantico non bibent vinum. amara erit potio bibentibus illam. Et ista est cessatio dolorosa. ¶ Item est cessatio gaudiosa, & ista est in paradiso, vbi cessant miseriæ & dolores. Obtento enim fine cessant quæ sunt ad finem. Flos enim cessat adueniente fructu, hyems adueniente æstate, nox succedente die, labor succedente quiete. Sic pro certo cũ quies, fructus, æstas, & dies æternæ beatitudinis aduenerit, tũc procul dubio cessabit nox obscuritatis & caliginis, hyems aduersitatis atque turbinis, flos mundanæ prosperitatis & temporalis plenitudinis. Ideò de illa gloria potest dici illud prædictũ. Omnem gemitum cessare fecit. Nume. 25. Cessauit plaga ex filijs Israel. Sic ergo inuenitur cessatio à laboribus quæ est gaudiosa. A dulcoribus quæ est tædiosa. A virtutibus quæ est vitiosa. A criminibus quæ est virtuosa. Sufficit.

Ceteri Nota q̃ ceteri idem signat quod alij. Et signat ceteri quandam disiunctionem seu diuisionem quandam extraneitatem, & ab identitate & vnitate separationem. Igitur possumus notare quòd ceteri signat A

Impios peccatores.
Miseros viatores.
Inferni possessores.

¶ De peccatoribus q̃ dicãtur ceteri & à Deo & sanctis alieni & diuisi, patet Lucæ. 18. vbi dicitur. Non sum sicut

ceteri

ceteri homines, raptores, adulteri &c. De miseris verò et pauperibus quod dicantur ceteri & extranei & ignoti, & potissimè boni viri qui hodie præ ceteris sunt repulsi, inde patet, quia diuites de pauperibus videntur dicere illud. Quid de ceteris solliciti estis? q.d. de pauperibus nulla debet esse cura. & isti ceteri maximè sunt verecundi, quia sicut dicitur Actu. 5. Ceterorum nemo audebat se coniungere illis. s. diuitibus. De damnatis verò ꝙ dicantur ceteri, patet Apoca. 19. Ceteri occisi sunt gladio. De malis ergo notabis ꝙ ipsi sunt inconstātes, nec valēt sistere Pereūtes, nec valēt viuere. Deridentes, nec volunt credere. Pestilentes, quos decet fugere. Sunt dico inconstantes, qui in tentatione non sistunt. vnde. 1. Mac. 9. Indas cecidit & ceteri fugerunt. Sunt etiā pereuntes, qui in Dei gratia non viuunt Apocal. 3. Confirma cetera quæ moritura erant. Sunt deridentes, qui in Dei filium nō credunt, sicut de incredulis dicitur Mat. 27. Ceteri autem dicebāt. Sine, videamus an veniat Helias liberans eum. Derisoriè enim loquebātur. Sunt pestilentes, à quibus boni & iusti recedunt. Vnde dicitur filijs Israel Leui. 20. Ego sum dominus Deus vester qui separaui vos à ceteris populis &c. Vide supra de alius & alienus, alter, & infra vbi extraneus.

A **Cætus.** Nota ꝙ cætus idem est quod cōgregatio, & potest multipliciter significare secundum ꝙ sunt diuersa genera personarum. Nota ergo ꝙ est cætus iustorum, quem debet sectari, cætus malorum, qui debet vitari, cætus beatorum, qui debet laudari, cætus damnatorū, qui debet abhorreri, cætus indoctorum, qui debet informari. Est dico cætus iustorum & pœnitentium, de quo Hie. 31. Congregabo eos ab extremis terræ, inter quos erunt cęcus & claudus, pręgnans & pariens, cætus magnus reuertentiū huc, in fletu venient, & in misericordia reducam eos. Item est cætus malorū & pestilentium De quo Hiere. 9. Omnes adulteri sunt, & cætus præuaricantium. Et Esa. 1. Iniqui sunt cœtus vestri &c. Item est cætus beatorum & triumphantium. De quo Miche. 2. dicitur de pecatore. Non erit mittens funiculum fortis in cętum domini. Item est cętus damnatorum & pereuntium. Prouer. 21. Vir qui errauit à via doctrinæ in cætu gigantium cōmorabitur. Item est cætus indoctorum atque simplicium seu etiam vacillantium. s. laicorum & ignorantium, quibus. s. est prædicandum. Vnde Exo. 12. Loquimini ad vniuersum cętum filiorū Israel. Et Iohel. 2. Canite tuba in Syon, sanctificate ieiunium, vocate cętum, congregate populum, sanctificate ecclesiam, coadunate senes, congregate paruulos &c.

A **Cibus.** Nota ꝙ cibus inuenitur corporalis, spiritualis, criminalis, sacramētalis, & æternalis. Cibus corporalis est sumēdus cum sobrietate. Cibus spiritualis est edēdus cum auiditate. Cibus æternalis est quęrēdus cum sedulitate. De cibo corporali dicit. Iob. 30. Radix iuniperorum erat cibus eorū. Et prouerbi. 27. Sufficiat tibi lac caprarū in cibos tuos. Talis. n. cibus sobrie est sumendus, exemplo Apostolorum armatorum, qui secundum Solinum tantæ fuerunt temperantiæ, quòd de triduo in tridum solummodo cibum sumebant. Ezech. 4. Cibus tuus quo vesceris, erit in pondere. De cibo spirituali dicitur Ioan. 4. ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. De cibo criminali. i. de peccato qui est cibus & complacentia in quorum, dicitur Leui. 7. Non sumetis sanguinem in cibos. De cibo autem sacramentali. i. de eucharistia dicitur Exod. 16. vbi loquitur de manna, ꝙ donec filij Israel venirēt in terram ha-
B bitabilem, hoc cibo aliti sunt. De cibo æternali dicitur in ps. Parasti cibum illorum &c. ¶ Cibus autem prout hic accipit moraliter in scriptura, modis pluribus potest dici. Aliquando. n. per cibum intelligitur mundi prosperitas seu possessio. Aliquando gratiæ puritas seu deuotio. Aliquando doctrinæ veritas seu instructio. Aliquādo gloriæ voluptas seu refectio. Dico ergo primo ꝙ per cibum intelligitur mundi prosperitas. Sicut. n. cibus sumptus moderate est corporis nutrimentū, sic si immoderate sumitur corpori est magis detrimētum, quia. s. ex eo infirmitates variæ generantur, febres, apostemata, & repletiones & cetera similia. Sic ꝓ certo cibus mūdanę prosperitatis si discretè & moderatè sumatur, & si recto modo eo quis vtatur, vtilis & proficuus potest esse. Vnde Eccles. 13. Bona est substantia cui non est peccatum. Sed pro certo si immoderatè & superflue & sine discretione sumatur, tunc mirabiliter est nociua. Istud patet de malis diuitibus q cibo mundanæ prosperitatis indiscretè se replent. Et ideò in ipsis febres auaritiæ, apostemata seu inflaturæ superbiæ, liuor & immunditia luxuriæ generant. De tali cibo loquitur scriptura Ecclesi. 14. Confundet te in cibis suis. s. mundus, id est diabolus im mūdana prosperitate vt exinaniat rebus vel ter. Diabolus. n. in cibis suis. i. in mundana prosperitate & temporalibus bonis quæ administrat, confundit hominem, & hoc bis vel ter, inquantum ad tria bona quæ sibi aufert. s. bona naturę bona gratiæ, bona gloriæ. Talibus autem accidit sicut Lupo qui famem valde diu dicitur sustinere, tandem arctatus fame ad prædam inhiat, ita ꝙ solet cibis mirabiliter se replere. Et tūc sunt dicit Pli. vult quiescere & ludere, & si venator fugauerit, nō potest fugere, nisi forte vt leuios efficiat cibos quos comederat velit proijcere vel euomere. Istud idem videtur de cane, qui propter cibos comestos quandoq; efficitur infirmus, ita ꝙ ipsos necessario euomit. Sed quod valde vile est, illud quod prius vomuerat, reassumit. Sic verè charissimi postquam homo diu sustinuit famem paupertatis & indigentiæ, quandoque accidit ꝙ inuenta præda. i. aliquo fortunæ lucro, cibis mundanę prosperitatis se superflue cumulat & replet, ita ꝙ tunc valde diligit quiescere & ludere, & in mundi delitijs delectari, patet, quia tunc volunt fieri milites, & viuere sicut nobiles & potentes, quando tamē venator, idest mors vel aliqua grauis infirmitas appropinquat, tunc istos cibos necesse habent dimittere & vomere, & seipsos necessario vacuare. De hoc dicitur Iob. 20. Cibos quos deuorauit euomet & de ventre illius extrahet illos Deus. Multi etiam sunt qui more canis cibos. i. diuitias quas in infirmitate vomuerant & restituerant, cum ad sanitatem venerint reassumunt. 2. Petri. 2. Canis reuersus ad vomitum, & sus lota in volutabro luti. Iste est ergo cibus mundialis possessionis, de quo quidem cibo intelligi potest illud Ecclesi. 33. Cibaria & virga & onus asino. Et bene asino, cuius cibus sunt cardones pungentes, cuiusmodi sunt diuitiæ, quas isti asini magis diligunt quā cibos gratiæ eucharistiæ & gloriæ preciosos. Thren. 1. Dederunt quęque preciosa pro cibo ad refocillandum animam. Et isti sunt fatui qui credunt animas suas bonis temporalibus refocillare & satiare, quia verè tales cibi non satiant, sed irritāt appetitū. Et hoc est, quia auaritia obliuiscitur habita, & semper inhiat ad habēda. Dicit enim Geruasius, ꝙ Lupus q ceruarius dicitur, talis est conditionis, quòd dum cibum comedit, si forte oculos diuertat alibi, statim obliuiscitur ipsum, & circuit ad alium perquirendum, maximè enim obliuionis est animal. Sic verè multi sunt mundi diuites, qui cibos diuitiarum habent apud se præ oculis abūdanter, sed reuera ipsas videntur obliuioni dedisse, quia. s. ac si nihil haberent non cessant alias quærere, & ad amplius anhelare. Obliuioni. n. dederunt quid aliquando fuerint & quid etiam modo sunt, & semper videntur cogitare quid erunt. Ideò bene dixit Seneca, ꝙ hoc habet pessimum auaritia, quia non respicit vnde veniat, sed quo vadat. Vnde Thren. 1. Senes mei in vrbe consumpti sunt, quæsierunt cibum sibi. Et bene dixit senes, in quibus. s. auaritia dominatur. Iste est igitur malus cibus, qui. s. non satiat. Ideò iusti talem cibum non debent appetere, sed horrere. Exemplo Thobię, qui à cibis gētilium abstinebat. Thobię. 1. Et sic patet ꝙ est cibus temporalis possessionis. ¶ Secundus
cibus est spiritualis deuotionis. Gratia. n. & deuotio sunt ci- C
bus animæ. sm. n. Constantinum cibus est necessarius ad humoris deperditi restaurationem, calor. n. naturalis continuè consumit humorem, & ideò membra siccitate grauarentur, & nutrimento debito fraudarentur, si cibo & potu non vegetarentur. Sic verè charissimi, cibus gratiæ & deuotionis & maximè cibus Eucharistiæ membra spiritualia, idest virtutes in esse conseruat, & humorem pietatis qui continuè per calorem auaritiæ deperditur, restituit & restaurat. Et ideò tali cibo vti debemus ne siccitatē indeuotionis incurramus. Sicut. n. dicit idem, cibus temperatus in corpore virtutem conseruat, sanguinem augmentat, ingenium acuit, vires operandi tribuit, sanitatem custodit, somnum dulcem & placidum inducit. Sic verè cibus deuotionis cōseruat virtutem perfectionis, augmentat sanguinem compassionis vel memoriæ Christi passionis, acuit ingeniū spiritualis discretionis, vires etiā fortificat ad laborem bonæ operationis, inducit etiam somnum æternæ requiei & consolationis. Ideò de his omnibus potest dici illud. 3. Regum. 19. quod cum Helias comedisset & bibisset, ambulauit in fortitudine cibi illius vsque ad montem

tem Dei, Quantum verò ad cibum eucharistię debemus aduertere quod vnus & idem cibus est vni proficuus, & alteri nociuus, sicut patet de carnibus & vino, qui sanos nutriunt, infirmos autem occidūt. Vnus enim & idem cibus conuenit sano, & nocet ægroto, proficit iuueni, & seni nocet, vtilis est laboranti, & nocet quiescenti Sic pro certo cibus eucharistię quamuis sit vnus & idem, digne tamen ipsum sumentibus ꝓficit, indigne autem sumentes interficit. Iste. n. cibus illis qui sunt infirmi per fragilitatē, illis qui sunt senes per tepiditatē, illis qui sunt quiescentes per carnalitatem, est contrarius, & nociuus. Istis loquitur apostolus Hebre. 5. Facti estis quibus lacte opus sit, nō solido cibo. Sanis verò. i. iustis & bonis proficit, & eos in esse virtutis perficit & custodit. Hebre. 5. Perfectorum solidus est cibus. Eucharistia enim similis est amygdalo, quod hominibus est cibus, Vulpibus autem venenum. vt dicit Plin. Nam sępe (vt dicit idem) quod vni prodest, alteri nocet. Sic pro certo cibus iste Vulpes. i. peccatores interficit, homines verò. i. iustos, qui sunt sani per vitæ & morum integritatem, qui sunt iuuenes per virtutes & constantiæ probitatem, qui sunt etiam laborantes per boni exercitij sedulitatem, tales dico reficit atque nutrit. Ioan. 6. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Odoricus enim ponit quod propè mare Caspium nascuntur fructus peponum, in quorum medio animal gignitur ad quātitatem cuniculi, qui vna cum matre pepone cibus efficitur incolarum. Sic verò Christus q̄ sine virili semine de pepone. i. de virgine fuit natus, fuit suis fidelibus in sacramento eucharistiæ factus cibus psalm. Parasti cibum illorū, quoniam ita est præparatio eius.

D Hic est ergo cibus spiritualis refectionis. ¶ Tertiò inuenitur cibus doctrinalis instructionis. Doctrina enim scripturæ seu prædicatio dicit̄ cibus quia s. ista habet mentē delectare, confirmare, & roborare. Et sicut videmus quod in mensa diuitis sunt plures species ciborum, & quòd diuersi cibi diuersis cōplexionibus conueniunt, sic verè in mēsa sacræ scripturæ varia sunt genera ciborum. i. documentorum, quæ secūdum diuersitatem ingeniorum varie varijs applicātur. Est enim ibi lac doctrinæ simplicioris, quæ est pro pueris. Est ibi bolus doctrinæ mediocris, quæ est ꝓ infirmis. Est ibi solidus cibus doctrinæ perfectioris, quæ est pro prouectis & speculātibus. Quia sicut dicitur in psalm. Panem Angelorum manducauit homo. cibaria misit eis in abundantia. Est ibi lac pro incipiētibus. 1. Corint. 3. Lac vobis potum dedi, non escam. Est ibi holus pro proficientibus. Roma. 14. Qui infirmus est holus manducet. De his igitur cibis tam varijs quam diuersis dicitur proue. 13. Multi cibi in noualibus patrum. Noualia enim patrum sunt libri Moysi, noui & veteris testamēti, in quibus pro certo multi sunt cibi scientiæ & doctrinæ. Talibus cibis debent doctores & prædicatores nos nutrire. Sicut enim dicit Aristo. inter coruos fœmina cubat super oua, & masculus portat sibi cibum. Sic verè inter homines masculi fęmellis, prælati subditis, doctores laicis, discreti inscijs debent cibum doctrinæ procurare & dare, maximè quia ipsi pro vtilitate publica solent circa pullos fouendos. i. circa negocia actiua laborare. Eccles. 15. Cibauit eum pane vitæ & intellectus. Et in psal. Cibauit illos ex adipe frumenti. ¶ Aduertamus tamen charissimi circa istum cibum malè se habent tria genera hominum. Quidam qui volunt comedere nimis salsum. Quidā

E qui volunt comedere nimis crudum. Quidam qui comedūt grossum & impurum. Cibum nimis salsum comedunt præsumptuosi, qui plus sapiunt quam oportet sapere, non sapientes ad sobrietatem, sicut sunt illi qui nimis profunde & subtiliter volunt inquirere vel docere, vel nouas opiniones facere vel tenere. Isti enim nimis ponunt de sale in cibo suo. Sal. n. subtilitatem discretionis signat, iuxta illud Col. 3. Omnis sermo vester sit sale conditus. Item alij sunt qui comedunt cibū crudum. Isti sunt illi qui doctrinas seculares & lucratiuas scientias frequentant., quæ. s. crudæ dicūtur, quia. s. cibus crudus & indigestus generat humores superfluos inflaturas & eructationes. Sic tales scientiæ crudæ dicūtur, quia igne charitatis non sunt coctę, quia etiam eructationem detractionis, & inuidiæ, & inflaturas superbiæ generant & inducunt. Ideò tales videntur dicere illud. 1. Reg. 2. Non accipiam à te coctū quid, sed crudum dabis mihi. Plus enim diligunt crudū quā coctum, & plus amant scientias humanas & seculares quam diuinas. Item alij comedunt cibum impurum, sicut sunt heretici, quorum. s. cibus est scientia corrupta. heretica & non sana. Porcus enim magis diligit cibaria stercoribus quam aromatibus condita. Sic isti diligunt scientias corruptas, bonas verò & sanas negligunt. de quibus Iob. 33. Abominabilis est ei in vita sua panis & cibus desiderabilis. Iste est ergo cibus doctrinalis instructionis. ¶ Quartò dico quòd est cibus ęternalis fruitionis. s. cibus glorię, quo. s. beati vtūtur, cibus enim corpus in esse conseruat, gustum comedentis delectat, vires

F naturales confortat. Sic cibus æternę volnptatis dat eis indefectibilē durationē, delectablē recreationē, cōsolabilē cōfortationē. Iste. n. est cibus Angelorū. Panis beatorū. Desideriū viatorū. Requies cōprehēsorū. De cibo isto loquitur scriptura in persona cuiuslibet beati in psa. Qui simul mecū dulces capiebas cibos, & in domo Dei ambulauimus cum cōsensu. Istum autem cibum debemus gustare per deuotionem. Appetere per orationem. Quærere per bonā operationem. Gustemus ergo cibum istum cum deuotione. Salmo enim cum gustauerit aquam dulcem & inuenit eam sapidam & suauem nūquam redit ad salsam amplius, quāquam in salsa fuerit primo genitus & nutritus. Sic verè nos qui in aqua salsa bonorū temporalium huius mundi sumus geniti seu nati, si aquam dulcē voluptatis æternæ per deuotionē bene gustauerimus,

A in ipso pro certo taliter delectabimur, ꝙ ab oī aqua salsa. i. ab oī terrenorū amore recedemus, & ī ista aqua dulci delectabimur & quiescemus. psalm. Gustate & videte quoniam suauis est dominus. Istū cibum videbatur gustasse. Ionathas. 2. Reg. 14. qui cum intinxisset virgam in fauū mellis, illuminati sunt oculi eius. Reuera charissimi si virga nostra. i. mens in isto cibo dulci & melleo per deuotionem intingitur, tunc oculi nostri intellectus clarissime illustrantur. Istud potissime verum est de beatis, qui eo ipso quod gustant istius cibi refectionem statim illuminantur per beatificam visionem. Iterum dico ꝙ istum cibum debemus petere per orationem. Sicut enim pulli coruorum cum adhuc sunt sine pēnis nigris, à proprijs parentibus non nutriuntur, sed clamare ad Deum compelluntur, ita quòd naturæ beneficio rore cęlesti pascuntur, vt dicit Aug. & vt videt̄ innuere psa. illo loco. Qui dat immētis escā ipsorū & pullis coruorū inuocātibus eū. sic verè charissimi q̄ plumas nigras. i. vitia & peccata non habent, qui etiam à parentibus suis, videlicet mundo & carne per prosperitatē non nutriuntur, tales dico pro cibo æternæ gloriæ clamare per per orationem ad dominum compelluntur, vt. s. rore illo dulcissimo & cęlesti recreari finaliter mereātur. De hoc dicitur Iob. 38. Quis præparat coruo escam suam, quando pulli eius clamant ad Deum vagientes, eo quòd non habeant cibum? Aduertamus tamen ꝙ de illis pullis dicitur ꝙ quando nigrescere incipiunt plumæ suæ, tunc à proprijs parentibus recognoscuntur, & cadaueribus nutriuntur vel cibantur. Sic pro certo illi qui habent nigras plumas. i. vitia & peccata, recognoscuntur & diliguntur à suis parentibus, à carne. s. & mundo. Isti enim parentes homines sibi similes in peccatis solent recognoscere, iuuare pariter & fouere. & cadaueribus id est mundi voluptatibus ipsos cibare atque nutrire. Hie. 6. Pascet vnusquisque ea quæ sub manu sua sunt. Isti tamen tunc temporis rore cęlesti. s. gloriæ æternæ non cibantur per deuotionem, nec pascuntur per contemplationem, quia pro certo tales plus delectantur in carnalibus quam in spiritualibus vel æternalibus. Iob. 6. Quę prius nolebant tangere anima mea, modo p̄rę amaritudine cibi mei sunt. Non sic ergo sed quæramus cibum cœlestem per orationem. Item dico quòd istum cibum debemus quærere per bonam operationem, iuxta illud Ioan. 4. Meus cibus est vt faciam voluntatem eius qui misit me, & perficiā opus eius. Sed pro certo charissimi iste cibus non diligitur hodie à tribus generibus personarum. Realiter enim cibum delicatum fastidiunt mulieres quæ de nouo conceperunt. Ægrotantes quos humores infecerunt. Comedentes qui se nimis impleuerunt. Sic verè moraliter cibū voluptatis æternę hodie vilipendunt mulieres. i. delitiosi, qui conceperunt in corde suo amorem huius seculi trāsituri. Itē ęgrotātes homines vitiosi, qui per peccata sunt infecti & corrupti. Comedentes, id est illi auari qui grossis cibarijs bonorum temporalium sunt repleti. Isti enim omnes bona temporalia, diligunt, & ab ęternalibus se diuertunt. vnde in psalm. Omnem escam abominata est aīa eorum, & appropinquauerunt vsq; ad portas mortis. Nō sic ergo, sed diligamus & appetamus & acquiramus cibū istū, quia iste est cibus delectabilis, cibus inuisibilis, cibus valde vtilis, & durabilis. Est dico dele-

co delectabilis. Vnde Abacuc. 1. Incrassata est pars eius & cibus electus. Item est inuisibilis. Vnde Thob. 12. Ego cibo inuisibili vtor. Iterum est valde vtilis, & ideò pro ipso habendo valde est laborandum. Vnde Threno. 1. Dederunt quæq; preciosa pro cibo ad refouendas animas. Sic igitur patet quo modo in scriptura habetur quadruplex cibus. s. Cibus æternæ fruitionis. Cibus doctrinæ vel lectionis. Cibus gratiæ & deuotionis. Cibus temporalis substantiæ & possessionis. Et isti quatuor cibi bene possunt notari in illo versu. ps. Cibauit eos ex adipe frumenti, & de petra melle saturauit eos. Adeps enim signat mundanam prosperitatem. Psalm. Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea. Frumentum designat deuotionis, & gratiæ fertilitatem psalm. A fructu frumenti vini & olei sui multiplicati sunt. Petra designat sacræ scripturæ soliditatem. psalm. Percussit petram, & fluxerunt aquæ. Mel denotat suauitatem æternam & fœlicitatem. Cantico. quarto. Mel & lac sublingua tua. Si vis applica membra distinctionis membris auctoritatis, & prosequere per modum diuisionis non distinctionis solum &c. Sufficit. Vide de comedere, & de esca, & de alijs similibus. De cibo vero corporali vide de ieiunio, & de gula, & de abstinentia. &c.

Ciphus.

Vide vbi sit mentio de calice.

A

Cilicium.

Nota quod cilicium est genus vestis vilissimæ & asperrimæ de pilis caprarum factæ. Et generaliter in scriptura per cilicium intelligitur pœnitentiæ asperitas & conditionis humilitas. Tali enim veste solebant homines antiquitus se induere, in signum humilitatis, & in signum pœnitentiæ & asperitatis, quando eis aliquis aduersus casus contingebat, sicut dicitur, Genes. 37. de Iacob, qui audita morte filij, scissis vestibus, indutus est cilicio, lugens filium. In quo nos instruimur quòd quando casus alicuius infortunij spiritalis, idest alicuius peccati nobis accidit, cilicium debemus induere, idest humilitatem, & pœnitentiam exercere. Vnde Iudith. 8. dicitur de Iudith, quæ timebat principem Holofernem, quòd se induit Cilicio, & posuit cinerem super caput suû, & prosternens se clamabat ad Dominum. In quibus verbis aduerte quòd cilicium pœnitentiæ debet secum habere carnis afflictionem. Cilicio. Mortis punitionem. Cinerem. Mentis deiectionem. Prosternens se. Vocis orationem. Clamauit ad Dominum. pœnitens enim, & pœnitentiæ cilicio indutus, debet carnem affligere asperis ictibus. Mortem attendere tremulis visceribus. Mentem deijcere factis humilibus. Deum requirere verbis supplicibus. Iste ergo carnem pungat pœnaliter. Ci-
B licio. Mortem cernat subtiliter. Cinere. Mentem sternat humiliter. prosternens. Deum oret suppliciter clamauit ¶ Debet enim fieri pœnitentia cum carnis mortificatione, cû mortis consideratione, cum mentis humiliatione, cum vocis pronunciatione. Habeamus ergo carnis mortificationem. & hoc ostenditur cum dicitur, Induit se cilicio. Cilicium enim est vestis asperrima, & pungitiua, quæ componitur ea pilis caprarum, & signat carnis mortificationem & virtutem pœnitentiæ, quam Capra, idest fætor peccati causat & introducit. Ista enim animales motus & carnem mollem mortificat, atque pungit. Vnde Iudith. 8. Habens super lumbos suos cilicium ieiunabat omnibus diebus vitæ suæ. Pœnitentia enim carnem pungit. sicut enim Sal habet carnes vrgere, & à vermibus & putrefactione seruare, sic pro certo charissimi, Sal idest acredo pœnitentiæ carnes nostras mortificat atque salit, ipsamque à vermibus malarum cogitationum & putrefactione malarum delectationum liberat & custodit. Talibus cilicijs solebant indui & operiri altaria in quadragesima. Saccis etiam cilicinis operiebantur antiquitus tabernaculum fœderis, ad denotandum quòd nos ecclesiastici spiritualiter debemus esse saccis cilicinis, idest asperitate pœnitentiæ velati. Threnor. 2. Consperserunt cinere capita sua, induerunt se ciliciis Quod vtique est contra multos qui pro certo non portant hodie vestes cilicinas, idest pœnitentiæ asperitatem, sed habêt potius vestes molles & peregrinas, idest delitiarum corporalium voluptatem. Contra quos dicitur Malach. primo. Visitabit Dominus super omnes qui induti sunt veste peregrina. Isti potissime sunt hypocritæ, qui exterius portant cilicium, non interius, quia scilicet exterius prætendunt asperitatem, interius autem carnalitatem, quibus præcipitur in lege Deuteron. 22. Non indueris veste lana linoque contexta. In tali enim veste lana quæ exterius apparet, signat pœnitêtiam, linum vero quod interius latitat, signat interiorem voluptatem. Non sic ergo sed habeamus cilicium, idest carnis mortificationem. Apocalip. 6. Sol factus est niger, tanquam saccus cilicinus. ¶ Secundò dico, quod nos debemus habere mortis considerationem. quod ostenditur cum dicitur quòd C
aspersit cinere caput suum. Caput enim mentis nostræ debemus cinere nostræ finalis resolutionis aspergere, videlicet ipsam continue considerando, & in ipsa continue meditando. Vnde Ionæ. 4. dicitur quòd Rex audita subuersione Niniue, descendit de solio suo, indutus est sacco & sedit in cinere. Vt enim dicit Pli. lib. 19. ca. t. si Aspis hominem momorderit, statim vertitur in soporem. Cinis autem mustelæ combustæ si cum aqua sumatur, patientem excitat à somno, & liberat à veneno. Sic vere charissimi à somno delectationis quam morsus Aspidis, idest tentatio demonis introducit, solet cinis Mustelæ combustæ, idest consideratio mortis, & incinerationis carnis nostræ mirabiliter excitare, & à peccati veneno salubriter liberare. Ecclesiasti. 7. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Quod potissime tunc est verum quando dicto cineri, idest dictæ memoriæ aqua pietatis & misericordiæ est admixta. Tali enim cinere aspergunt pauci hodie capita sua, quia reuera pauci sunt qui mortis cogitant resolutionem. Isti potissime sunt diuites & carnales, à quorum oculis mundi delitiæ, eminentiæ, & diuitiæ, mortis memoriam abstulerunt. Sunt enim similes lignis Sethim quæ neque possunt cremari neque incinerari. Isti enim semper sperant se victuros, nec vnquam cogitant se in cineres vertendos. Vnde Threnor. 2. Sordes eius in pedibus eius, nec est recordata finis sui. Quia enim in pedibus affectionis talium sunt sordes diuitiarum, & delitiarum, finis sui nunquam recordantur, & ideò non mirum si à morte præueniuntur, & si adueniente morte subito conturbantur. Isti enim debent audire consilium Senecæ dicentis in quadã Epistola. Mortem vt nunquam timeas, semper cogita. Iob 16 Operuit cinere carnem suam. Vnde Threnor. 2. Consperserunt cinere capita sua virgines Hierusalem, accinctæ sunt ciliciis. Habeamus igitur mortis considerationem. ¶ Tertiò dico quòd nos debemus habere & quærere mentis humi- D
liationem. quod ostenditur cum dicitur. Prosternens se. Quando enim Aper hominem persequitur, tutum remediû est, aut in arborem ascendere, aut se ad terram prosternere, tunc enim Aper nô potest nocere. Sic reuera charissimi côtra tentationem & persecutionem diaboli seu Apri duo tuta remedia nobis dantur scilicet vt arborem Crucis per deuotionem ascendamus, & eidem per fiduciam inhæreamus, aut ad terram per subiectionem, & humilitatem nos mentaliter prosternamus, Ille enim spiritualiter ad terram prosternitur, qui se inferiorem cogitat atque credit, & se calcari, contemni, & ab alijs vilipendi dimittit. De tali prosternatione, & subiectione loquitur scriptura Thobiæ. 12. Prostrati in faciem benedixerunt Deum. Sed pro certo pauci sunt hodie, qui se per humilitatem prosternant. Multi vero qui se per superbiam erigant atque leuent, sicut sunt præsumptuosi & ambitiosi, quibus in persona Dathan & Abiron & suæ congregationis dicitur, Numeri. 16. Multum erigimini filij Leui. Isti enim filij Leui de quibus loquitur, erant valde præsumptuosi, Præsumebant enim se esse dignos sacerdotio, erant enim valde ambitiosi, quia etiam ad summum sacerdotium anhelabant, quapropter Moysi & Aaron inuidebant, & ad eorum mandata venire contemnebant, quos vtique Deus non sustinens, fecit eos viuos absorberi, & integros ab inferis deglutiri. Pro certo charissimi, multi sunt hodie tales, qui ad sacerdotia, dignitates, & officia ambiunt & anhelant, & ideò in superbiam eriguntur, contra Moysen & Aaron. i. côtra bonas personas per fraudes atq; malitias machinantur, & ideò à terra finaliter degluttiuntur, inquantum pro huiusmodi ambitione æternaliter puniuntur. Ideò dicitur Deuter. 32. Aperta est terra & deglutiuit Dathan, & operuit super congregationem Abyron. Non sic ergo charissimi, sed habeamus mentis humiliationem. Vnde de rege humiliato dr. 4. Reg. 6. Vidit populus cilicium quo Rex indutus erat ad carnem. Et de Achab humiliato dicitur. 3. Regû. 21. Operuit cilicio carnem E
suam. ¶ Quartò dico quod requiritur quod habeamus vocis pronunciationem seu etiam orationem. quod ostenditur cum dicitur

Clamabat ad Dominum. Clamat.n. ad ipsum, qui Deum adorat, qui Deum laudat, qui Deum cogitat, qui Deum honorat. Sicut n. pulli in nido clamant ad matrem, vt cibum recipiant, pueri verberati clamant ad matrem vt ictus euadant, sic nos qui in nido hujus mundi tribulationibus varijs verberamur, multis indigentijs flagellamur, debemus ad Deũ clamare, & ipsius misericordiam implorare. ps. Ad Dominum cum tribularer clamaui. Elephas cadens ad terram cum per se surgere nequeat, altissime barrit & clamat, & per talem clamorem sociorum suorum adiutorium inuocat & implorat. Sic pro certo charissimi si per peccatum à statu gratiæ cadimus, si etiam per infortunium à statu prosperitatis decidimꝰ, necesse est vt per clamorem orationis, confessionis, & gratiarum actionis, Dei & sanctorum auxilium imploremus. Clamauit inquit ad Dominum. Hiere. 33. Clama ad me & exaudiam te, & annunciabo tibi gaudia. Sed pro certo charissimi multi sunt hodie qui in tribulationibus suis, non clamant ad Dominum per desperationem, vt pote iracundi, furiosi, & blasphemi, qui in suis tribulationibus ad Deum nõ clamant, sed ipsum blasphemant, non Deum precantur, sed contra ipsum murmurant, & loquuntur, non Deo regratiantur, sed turpiter iurando ipsum offendere non verentur. Non sic ergo charissimi, sed ad Deum pœnitendo clamemus. Esa. 49. Accingite vos cilicijs, plangite & vlulate, igitur habeamus vocalẽ orationem. Mentalem subiectionem. Mortalem præuisionem Carnalem afflictionem. Et sic habebimus cilicium spirituale, idest carnis mortificationem & asperitatem. Sufficit de cilicio, & cætera.

A **Cingulum.** Nota ꝙ Cingulum Zona & Baltheus, pro eodem supponunt in scriptura. Et est cingulum illa corrigia qua quis stringitur vel ligatur, & potest significare in bono vel in malo. In bono enim signat castitatem & continentiam, In malo autem signat partialitatem & auaritiam. Et ideò quantum ad præsens multiplex bonum cingulum possumus distinguere. Est enim cingulum castitatis, cingulum honestatis, cingulum charitatis, cingulum dignitatis. Vel distingue aliter, ꝙ inuenitur cingulum in pectore.i. circa cor. Cingulum in iecore.i. circa ventrem. Cingulũ in femore.i. erga renes. Cingulum in gutture.i. circa collum. Cingulum in corpore. Cingulum pectoris est sapientia. Ista enim stringit, & cingit pectus, nec per vanos affectus, & cogitatus vltra dimittit dilatari. Isto cingulo præcinctus erat filius hominis. Apoc. 1. Præcinctus erat Zona aurea circa pectus suum Pectus enim vbi est cor, signat rationem. Cingulum iecoris, est abstinentia, quæ.s. stringit & cingit ventrem, ne per gulositatem nimium aperiatur. De hoc cingulo dicitur. Succincti lumbos mentis vestræ, sobrij, & perfecti, sperate in Domino. Cingulum femoris est continentia quæ stringit & cingit renes, ne per carnalitatem ipsorum desiderium euagetur Vnde Esa. 5. Non dormitabit neq; dormiet, nec soluetur cingulum renum eius. Ista est Zona linea vel byssina, quæ in antiqua lege præcingi sacerdotes iubebantur. De qua Ezech. 16. Cinxi te bysso, calceaui te hyacintho, indui te subtilibus, ornaui te ornamento. Vide istam auctoritatem prosecutam alibi in hoc opere. Cingulum gutturis est obedientia, qua.s. collum.i. erectio vanitatis nostræ stringitur & cingitur ne per superbiam eleuetur. De isto dicitur Ioan. vlti. Petre cum esses iunior, cingebas te, & pergebas quo volebas, nunc autem alius te cinget & ducet te quo tu non vis. Tali cingulo præcinxit se Christus volens pedes discipulorum lauare. Ioã. 14. Cingulum in toto corpore est cingulum honestatis & iustitiæ, quo homo stringitur vt decẽtius adornetur, sicut Exo. 29. & etiam 39. præcipitur ꝙ filij Aaron ministraturi haberẽt cingulum de bysso retorta. Esa. 11. Erit iustitia cingulum lumborum eius. Et sic patet quadruplex cingulum virtuosum. Sed adhuc dico ꝙ inuenitur duplex cingulum vitiosum.s. cingulum cupiditatis, cingulum pœnalitatis. Cingulo cupiditatis ligantur auari. Vnde iste sicut dicitur Ecclesi. 33. est quasi succinctus latro, exiliens de ciuitate. vnde de Angelo dicitur, Ipse obuiauit Asinæ in angustijs duarum maceriarum quibꝰ vineæ cingebantur. Nume. 22.&c. Cingulo pœnalitatis ligantur damnati, concorda si vis. Vide vbi accingere, vbi alligare vbi anna, vbi ligamentum.&c.

A **Cinis.** Cinis ſm Isid. est puluis vi caloris de terræ substantia resolutus. Et dicitur cinis à cadendo, eo ꝙ à re combusta post humoris cõsumptionem cadat. super omnia autem cinis vilem habet colorem, & habet cinis saporem stipticum & amarum. Et ſm ista per cinerem moraliter potest intelligi carnis finalis resolutio, pœnitentiæ castigatio. Quia enim calor naturalis & innaturalis continuè agit in humidum, necesse habet finaliter ipsum consumere, & sic corpus in cinerem & puluerem resoluitur, & à vita ista in terrã cadere & recedere compellitur, quæ reuera tunc temporis in colorem turpissimum commutatur. Sap. 2. Cinis extinctus erit corpus nostrum. Ista etiam amara dicitur, quia sicut dicitur Eccle. 41. o mors quam amara est memoria tua. Generaliter ergo per cinerem potest intelligi pœnitentiæ amaritudo, vel finalis resolutionis memoria denotari. Cinis.n. est illud quod remanet à re combusta post combustionem. Et sic signat memoriam mortis vel peccati, quæ post combustionẽ mortis, vel post conflagrationem pœnitentiæ vel contritionis debet semper in cordibus nostris remanere. Iob. 13. Memoria vestra comparabitur cineri. Nota. Leui. 6. præcipitur ꝙ cinis, qui remouebatur de altari, debebat deponi in loco mũdo ad Orientem. In quo designatur ꝙ cinerem resolutionis nostræ, semper debemus in loco mundo, idest in corde puro per iugem memoriam reponere & reseruare. Ista enim sunt quæ summe mouent hominem ad humilitatem, & ad contemnendum mundi vanitatẽ.s. consideratio & memoria mortis & præteritorum peccatorum. Pauo.n. videns pulchritudinem plumarum suarum dicitur superbire, & plumas ipsas in altũ erigere & leuare, quando vero pedes suos cinereos & deformes conspicit, tunc præ tristitia plumas suas quas erexerat deponit. Sic vere charissimi, si nos propter pulchritudinem plumarum nostrarum.i. virtutum & gratiarum nostrarum, diuitiarum vel temporalium amicorum aliqualiter superbimus, non restat nisi ꝙ pedes nostros cinereos.i. finalem resolutionem & incinerationem corporis nostri, & etiam animæ nostræ consideremus, quæ.s. propter peccata nisi purgentur, cremabuntur & incinerabuntur in inferno. Respiciamus ergo, hæc & consideremus, quia vere tunc temporis fastum omnẽ superbiæ deponemus. Vt.n. dicit Hiero. in quadam epistola. Memento mortis tuæ, & non peccabis, quia qui se moriturũ quotidie recordatur, vilipendit præsentia, accelerans ad futura. De talibus ergo cineribus loquitur scriptura Hester. 14. vbi dicitur, ꝙ Hester Regina fletibus & luctui apta vestimenta suscepit, & pro vnguentis varijs cinere impleuit caput, & humiliauit corpus suum ieiunijs. In quibus verbis aduertere possumus ꝙ cinis corporalis triplicem habet proprietatem. Cinis enim habet virtutem sordium ablutiuam, virtutẽ igniũ seruatiuam, virtutem carnium corrosiuam. B ¶ Cinis. n. solet de vestibus sordes abstergere, solet in domibus ignem contegere, solet in carnibus humores rodere. Sic vere charissimi facit per omnia cinis spiritualis.i. pœnitentiæ mordificatio, vel peccatorum cogitatio, seu finalis resolutionis meditatio. Ista.n. sordes prauitatis solet expiare. quod ostenditur cum dicitur. Fletibus & luctibus. Ignem charitatis solet conseruare, quod ostenditur cum dicitur. Vestimenta, quæ.s. conseruant calorem. Carnis voluptates solet macerare, quod ostenditur, cum dicitur. Corpus suum humiliauit ieiunijs. Dico igitur primo ꝙ iste cinis solet abstergere fæces prauitatis, s. vitia & peccata. Sicut .n. cinis corporalis quando de eo fit lixiuium, sordes & maculas vestium lauat & abstergit, sic vere quando ex cinere considerationis fit lixiuium lachrymarum, & compunctionis, tunc à mente sordes peccatorum abluuntur, & etiam absterguntur. Quod ostenditur cum dicitur. Fletibus. Fletus.n. & lachrymæ lauant mentem à vitijs & peccatis. ps. Lauabo per singulas noctes lectum meum lachrymis meis. Vnde de tali cinere & de tali fletu dicitur Iob. 16. Operui cinere carnem meam, & facies mea intumuit à fletu. Istud figuratur in cinere vitulæ, de qua dr̃ Hebr. 9. Cinis vitulæ aspersus inquinatos purificat ad emundationem carnis. Sicut n. dicit Constantinus, argentum viuum cum cinere Salicis corpus à pediculis mundat. quod etiam facit vt dicit idem, cinis plumbi vsti mixtus cum oleo & aceto. Sic vere charissimi, si cinis humilitatis & considerationis mortis & peccatorum, cum argento viuo, idest cum eloquentia confessionis, cũ aceto, i. cum acredine contritionis, cũ oleo, idest cũ plenitudine compassionis misceatur, tunc vermes, & pediculos mentis nostræ, idest vitia & peccata mundificabit, & tollet. Cinis ergo iste solet abstergere fæces prauitatis. Fletibus inquit. Vnde. ps. Cinerem tanquam panem manducabam, & potũ

meum

meum cum fletu miscebam. ¶ Secundò dico q iste cinis solet accendere ignem charitatis. Cinis enim super omnia seruat ignem ne extinguatur. Sic vere consideratio mortis & humilitas optime seruat in nostris cordibus charitatem. quod ostéditur cum dicitur q Hester assumpsit vestimenta. Vestimenta enim calorem nutriunt & augmentant. Dicit enim Isidor. q cinis Iuniperi seruat ignem grecum inextinguibilem. Sic pro certo cinis.i.mortis memoria seruat ignem charitatis vel contritionis in perpetuo robore, & virtute, & maxime si iste fuerit de Iunipero. Iuniperus.n. arbor pungitiua signat impios & raptores alios pungentes & excoriantes, qui pro certo quando moriuntur, in inferno cremantur & incinerantur, Cinis iste.i.memoria mortis suæ malæ, est alijs remedium sanitatis, & etiam incendium charitatis. Lætabitur.n.iustus, cũ viderit vindictam, manus suas lauabit in sanguine peccatoris. De talibus ergo vestimentis calorem charitatis nutrientibus potest dici illud Iob. 37. Nonne vestimenta tua calida sunt? vnde de tali cinere dicitur Iob. 30. Comparatus sum luto, & assimilatus sum fauillæ, & cineri. Fauilla proprie est cinis ignitus. Iste igitur cinis solet accendere ignem charitatis.

D ¶ Tertiò dico q iste cinis solet consumere carnem voluptatis. Cinis enim habet acredinem in sapore, & ideò carnem superfluam consumit & corrodit. Cinis.n. pellibus recentibus appositus, pilos exinde cadere facit, ipsas vero pelles ne corrumpantur & fœteant conseruat & custodit. Sic pro certo charissimi, cinis spiritualis qui cordis acredinem, timorem, & amaritudinem introducit, habet à nobis tollere, & abstergere carnem superfluam.i.omnem voluptatem carnalem, itẽ pilos superfluos.i.omnem superfluam facultatem temporalẽ. Ille enim qui in morte & in peccatis se squalere considerat, carnales voluptates tẽperat, & à bonis temporalibus per eleemosynas se denudat, quod ostenditur cum dicitur. Humiliauit corpus suum ieiunijs. Dan. 9. Posui faciem meam ad Dominum meum rogare & deprecari in ieiunio, & sacco & cinere. Plinius enim dicit q Ruta in terra lateritia, & cinerea vult seminari. Vnde dicit q semini eius debet cinis admisceri vt careat erucis. quod pro certo credi debet, quia caliditas, & siccitas cineris humorem superfluum consumit, & sic ab ortu erucarum præseruat. Sic vere charissimi homo debet secum habere cinerem spiritualem.i.memoriam mortis, & peccatorum, & etiam humilitatem, tunc enim humor carnalitatis consumitur, & eruca peccati mortalis ne veniat impeditur. Vnde de sacerdotibus dicitur Iudith. 4. q præcincti cilicijs offerebant sacrificia coram Domino, & erat cinis super caput ipsorum. Sic ergo est cinis qui abstergit carnis voluptatẽ, conseruat cordis charitatem, emundat mentis prauitatem. Et nota si vis q de tali cinere debent præcipue aspergi

E
Prælati vt iustificentur
Elati vt humilientur
Viduæ vt castificentur
Virgines vt mundę seruentur
Reginæ ne male tractentur
Pœnitentes vt purificentur.

De prælatis & superioribus dr Hier. 25. Vlulate pastores & clamate, & aspergite vos cinere optimates gregis. De elatis dr Ecclesi. 9. Quid superbis terra & cinis? q.d. tu debes humiliari. ¶ De viduis dicitur Iudith. 9. q ipsa quæ erat vidua, cõmendãs Deo castitatem suam, posuit cinerem super caput suum. De virginibus vero dicitur Thren. 2. Consperserunt cinere capita sua virgines Hierusalem. De Reginis vero & magnis & delitiosis personis patet de Hester Regina, quæ timens adire præsentiam Regis, orans & ieiunans aspersit cinerem capiti. Hester 4. De pœnitentibus dicitur Iob. 42. Ipse me reprehendo, & ago pœnitentiam in fauilla & in cinere. Et breuiter omnia genera personarum indigent isto cinere, dato etiam q sint iusti & mundi. Nume. 19. Colliget autem vir mundus cineres, & effundet in loco purissimo. Et hoc sufficit, quia in pluribus alijs locis fit mentio de cinere in bono significato. ¶ Aduerte

F tamen q cinis aliquando signat diuitias. Cinis enim ignẽ conseruat, terram vbi seminatur facit sterilem, & à vento faciliter dispergitur, & difficiliter congregatur. Sic verè diuitiæ ignẽ auaritiæ seruant & nutriunt, terram cordis in qua per amorem sunt seminatæ, sterilem à bonis operibus efficiunt, à vento alicuius casus & infortunij vel tribulationum faciliter possunt perdi, quæ tamen non nisi cum labore possunt, & difficiliter acquiri. Vnde de diuite quando moritur, & diuitiæ ipsius disperguntur, potest dici illud. 3. Regum. 13. Altare scindetur, & effundetur cinis. Et sicut videmus, quòd antiquitus aspersio cineris erat signum fletus & doloris, sic etiam hodie aspersio & acquisitio diuitiarum, fletũ, dolorem ac tristitiam signat vel demonstrat. Semper enim sunt diuitiæ cum doloribus & timoribus admixtæ. ps. Cinerem tanquam panẽ manducabam, & potum meum cum fletu miscebam. Et nota si vis q quilibet peccator dicitur cinis, quia vilis coloris quo ad conuersationem, facile dispergitur per tentationem, ignis est reseruatiuus per æternam damnationem, quia.s.semper cõburet & semper viuet. De vili conuersatione dicitur Sapien. 15. Cinis est cor eius, & luto vilior vita eius. De instabilitate contra tentationem dicitur. Exod. 9. q Moyses accepit plenas manus cineribus de camino, & sparsit coram Pharaone. De futura autem deputatione ad damnationem dicitur Amos. 2. quòd ossa regis Idumeæ incensa sunt vsque ad cinerem. & cetera. Sufficit.

Circa.

Nota q circa, iuxta, prope, in circuitu, quasi idẽ signant. Et signat in scriptura vicinitatem, propinquitatem, & societatem. Et quia ista possunt esse bona, vel mala, hinc est q nos possumus distinguere q est vnũ circa vitiosum, vnum virtuosum, vnum dolorosum, vnum circa gratiosum. Nota q in scriptura reperitur Circa A

Grandis cupiditatis
Bonæ societatis
Prauæ vicinitatis
Grandis vtilitatis
Summæ iucunditatis.

¶ Circa igitur vitiosum. i. propinquitas vitiosa, est vicinitas, qua homo terrenus per auaritiam applicatur, qua homo malis hominibus copulatur, qua homo mundi negotijs implicatur. Ista enim propinquitas causa est aliquotiẽs multorum peccatorum. fructus enim qui sunt inferius circa terram, faciliter recipiunt corruptelam, non ita faciliter maturescunt. Mella enim quæ inferius circa terram sunt, malum saporem & corruptum trahunt. Et breuiter ex nimia vicinitate terræ veniũt & causantur multa mala. Sic reuera illi, qui circa terram.i.circa terrena negocia, vel circa terrenos homines versantur, exinde multis vitijs maculantur. Luna.n. quæ inter stellas vicinior est circa terram, nunquam caret macula Sic vere homo qui circa terrã.i.terrena versatur, vix est quin vitijs maculetur. Vnde Gen. 13. dicitur q Loth vidit regionẽ circa Iordanem quæ sicut paradisus irrigabatur, & habitauit ibi, & tamen cito post fuit captiuatus. quia scilicet ille à diabolo faciliter per peccatum capitur, qui circa mundi delectabilia conuersatur. Vnde de tali circa dicitur Gen. 19. Ne stes in omni circa regione, sed in monte saluum te fac. ¶ Secundò dico, quòd est circa virtuosum, & hæc est bona societas. Illæ enim stellæ quæ magis sunt circa Polum arcticum situatæ, magis sunt immobiles & stabiles, & sunt etiam magis altæ. Sic vere illi qui circa bonas personas frequentant, vel circa bona paradisi versantur & delectantur, sunt ceteris firmiores, & in bonis operibus excellentiores, & in moribus altiores. ps. Cum sancto sanctus eris, & cum peruerso. &c. Vnde Eccl. 18. Miseratio hominis circa proximum suum. B

¶ Tertiò dico q est circa dolorosum, & ista est illa propinquitas & vicinitas qua peccatores diabolo sunt proximi, qui scilicet finaliter erunt similiter circa eum per tormentum, similes Papilioni, qui primo diu circa ignem volitat, sed finaliter ab eo comburitur. Marci 5. Erat circa montem grex porcorum, idest circa diabolum legio peccatorum. Et sequitur, q omnes in mari sunt submersi. Vnde de diabolo & malis hominibus qui circa nos sunt, dicitur Threnorum primo. In circuitu eius hostes eius. ¶ Quartò dico quòd est circa fructuosum, & amorosum hoc est quando homo circa Deum est situatus, per gratiam in præsenti, & per gloriam in futuro. Pulli enim perdicis semper volitant circa matrem, & si Accipitrem viderint, ad matris alas refugiunt ad tutelam. Pulli etiam Gallinæ circa matrem volitantes, cum Miluum videre ceperint, statim ad matris gremium se conuertunt. Sic pro certo charissimi debemus circa matrem nostram Christum & Virginem gloriosam per deuotionem, & gratiam manere, non ab ipso recedere per peccatum, & si Miluum vel aucupem diabolum viderimus, qui per tentationes nos capere nitatur, statim debemus ad alas suæ misericordiæ refugere per orationem, & nos sibi committere per sui adiutorij inuocationem. Quia sicut dicitur in psalm. Prope est Dominus omnibus inuocantibus eum in veritate. Sapient. 18. Circa illum steterunt quasi rami palmæ. Et Iob. 22. dicitur. Circa Cardines cœli perambulat. & sic no- C D

ta q nos debemus esse circa Deum sicut pauperes circa elee-
mosynarium, quia iste nutrit indigentes. Sicut discipuli circa
magistrum, quia iste docet ignorantes. Sicut infirmi circa me
dicum, quia iste sanat ægrotantes. Sicut subditi circa præla-
tum, quia iste regit obedientes. Sicut Accipitres circa prædã,
quia iste recreat contemplantes. Sicut operarij in sero circa
procuratorem, quia iste remunerat laborantes. & sic ipse po-
E terit dicere illud Iob. 29. In circuitu meo pueri mei. ¶ Quin-
tò dico, q est vnum circa gaudiosum & hoc est quando san-
cti sunt in gloria circa Deum. De quo Apoc. 7. Omnes angeli
i. omnes angelici viri stabant in circuitu throni. &c. Si vis ad-
uertere, q circa sicut quasi non dicit mihi aliquod complemen
tum, sed potius aliquam imperfectionem, sicut cum dicitur,
Non est meridies sed circa meridiem. Et ideò per circa pos-
sunt intelligi viri imperfecti & nouitij, & etiam bona mundi,
quæ nullum habent complementum &c.

A **Circulus.** Nota q circulus est figura rotunda & sphe
rica in orbe in seipsam reducta, quæ inter
omnes figuras Geometricas perfectior reputatur. Et ideò di
cit Isid. q sicut infra decem, omnes numeri continentur, sic
infra circulum omnes figuræ. Circulus autem ſm diuersas p
prietates potest diuersa significare. s.

Dei perfectionem
B Vitæ dimensionem
Motua aptitudinem
Cœli possessionem
Fortem correctionem.

Et breuiter cum omnia, quæ
sunt in circulatione finiunt, &
vix est dare aliquid quin pos-
sit per circulum denotari, per
circulum igitur potest intelli
gi Dei perfectio, figura enim circularis est perfectissima, ca-
pacissima, & ad motum aptissima. Ista. n. caret principio atq;
fine. Talis pro certo est Deus. Iste enim simplicissimus est in
quidditate. Capacissimus in quantitate, omnia enim alia ab
eo continentur. Diutissimus in æternitate, qoia ipse caret prin
cipio atque fine. vnde philosophus cuidam petenti quid esset
Deus, sic dicitur respondisse. Deus inquit est sphera seu cir-
culus intellectualis, cuius centrum vbique est, circumferen-
tia vero nusquam. Et ideo est similis circulo cœli. &c. Vide su
C pra de Cœlo. ¶ Item per circulum intelligitur vitæ dimensio
Circulus enim in seipsum redit & reuertitur, & est circulus
clausura a qua nullus potest modo exire. In circulo. n. nõ sunt
ostium vel apertura. Et ideò quicquid infra circularem ambi
tum continetur, ibi perpetuo retinetur. Talis est per omnia
vita nostra. Ista enim non est nisi quædam circulatio, redit. n.
de puncto ad punctum, de statu ad statum, de terra enim facta
sunt omnia, & ad terram pariter reuertuntur. vt dicitur Ec-
cl. 3. & Nudus egressus sum de vtero matris meæ, nudus re-
uertar illuc. Iob. 1. Ista etiam est certissima clausura, & men
sura. Ambitum enim & circulum vitæ à Deo limitatum, &
præfinitum non potest aliquis prætereire, immo ſm dimensio
nem talis circuli necesse est hominem sistere & finire. Iob. 13
Constituisti dies eius qui præteriri non poterunt. Iste enim
est circulus quem facit Leo rex animalium circa animalia si-
bi subiecta, quem exire nequeunt neq; audent, ita q ille quẽ
voluerit accipit vt magister. Quia reuera rex noster Deus cir
ca animalia sua. i. circa homines constituit circulum & limi-
tes vitæ præsentis, quem pro certo nullus est qui trãsgredi va-
leat aut præsumat. Infra enim istius circuli ambitum viuere
possumus & non vltra. Et ideò iste Leo quando vult, & quem
vult, & vbi vult tollit & accipit, de circulo huius vitæ. s. per
mortem, aliquando bonos, aliquando malos, aliquando iuue
nes, aliquando senes. Vnde breuiter de isto circulo dicitur,
Eccle. 1. Oritur sol. i. homo, & occidit, & per circulos suos re
D uertitur. ¶ Tertiò dico q per circulum intelligitur motus ap
titudo. Nulla enim figura ad motum est aptior quam circula
ris. Circulus enim in puncto & in modico tangit terram, & iõ
in terra non sistit, immo moueri & discurrere semper cupit.
Sic vera vita & perfectio viri iusti semper est habilis ad mo-
tum bonorum operum exercendum. Eorum etiam voluntas
semper debet esse mobilis & agilis ad obediendum suis supe-
rioribus. Terram enim. i. terrena non debent per affectum tan
gere, nisi forte in puncto. i. quando necessitas requirit, & sic
poterunt obediendo & bene operando faciliter se mouere,
Esa. 37. Ponam circulum in naribus tuis, & frenum in labijs
tuis. Isti sunt illi circuli de quibus Ezechie. 10. dicitur quòd
colla circuli rotarum plena erant oculis. Iste circulus simi-
lis est circulo Lacteo seu Galaxiæ, quia scilicet, vita & condi-
tio bonorum per pietatem lactea potest dici, vita vero malo-
rum similis est circulo obliquo Zodiaci in quo stellæ errati-
cæ vagantur, qoia verè in circulo huius vitæ obliquo vel pro
speritatis mundanæ errant, & vagantur in diuersis signis, &
mansionibus erratici peccatores. Vnde ps. In circuitu impij
ambulant &c. ¶ Item per circulum intelligitur æterna man- E
sio, quæ. s. caret principio & fine. vnde animæ beatæ potest
Deus dicere illud Ezech. 16. Dedi circuloa in auribus tuis,
& coronam decoris in capite tuo. ¶ Item per circulum intel-
ligitur fortis correctio. Bubalus. n. non domatur nisi circulus
ferreus in eius naribus infigatur, ſm Pli. Sic vere obstinati,
& proterui non possunt corrigi vel domari, nec reduci ad o-
bedientiam, nisi circulus ferreus. i. fortis vel dura correctio
in eius naribus. i. in ipsius superbi affectibus immittatur. Iob.
40. Nunquid pones circulum in naribus eius? q. d. Alter dif-
ficile est. Patet ergo q̃uo per circulum intelligitur.

Dei conditio
Vitæ dimensio.
Motus aptitudo.
Cœli possessio.
Fortis correctio.

Item per circulum põt accipi F
penæ cõclusio. Aranea. n. nõ
potest exire de circulo olei cir
ca eam facto, imò ac si in quo
dam carcere esset inclusa, ne-
cesse habet ibi mori. Sic vere anima ex quo inclusa fuerit, &
contenta in circulo, clausura & ambitu infernali, non poterit
perpetuo exire sed necesse habebit perpetuo ibi mori. Hiere.
20. Ibi morieris, & ibi sepelieris. Vel etiam per istum circu-
lum intelligitur delitiarum infectio seu diabolica suggestio,
quibus si aliquis includatur, non poterit ad libitum exire, im-
mo vsque ad mortem nisi per auxilium diuinę gratiæ extraha
tur, habet ibi necessario remanere. Vel per istum circulum in
telligitur clausura Dei mandatorum, & etiam regularium sta
tutorum. In qua pro certo si inclusi fuerimus, exinde quãdiu
viuimus egredi non debemus. Iste est. n. circulus Leonis de
tribu Iuda quem circa homines fecit, & infra cuius ambitũ
omnes voluit homines detineri, & exinde perpetuo non exi-
re. Patet ergo q est circulus Dei conditionis. Vitalis dimen-
sionis. Motalis perfectionis. Cœlestis habitationis. Austeræ
correctionis. Finalis damnationis. Carnalis infectionis. Vir-
tutis & religionis. sufficit.

Circuire. Circuitus. Nota q circuire idem A
est quod circa ire. Com
ponitur enim a circum, & ab eo, is, it. &c. Et est circuire idem
quod discurrere & laborare, inquirere & explorare, protege
re, & defendere, concludere & vallare. Circuit. n. mercator
discurrendo patriam vt lucretur. Circuit Leo siluam vt insi-
dietur. Circuit murus ciuitatem vt protegatur. Circuit exer-
citus castrum vt capiatur. De circuitu ergo laboris & discur
soris dicitur in ps. Circuitus ipsorum, labor labiorum ipsorũ
operiet eos. de circuitu insidiosæ explorationis dicitur. 1. Pet.
5. Leo rugiens circuit quærens quem deuoret De circuitu au
tem defensionis & protectionis dicitur in ps. Montes in cir-
cuitu eius, & Dominus in circuitu populi sui. Possumus ergo
notare, q est duplex circuitus. s. bonus & malus, virtuosus, &
vitiosus. Virtuosus. n. circuitus est quando homo in bonis ope
ribus & virtutibus discurrit, circuit, & laborat. Sicut. n. stellæ
fixæ non cessant circa stellam immobilem quæ dicitur Polus
arcticus cõtinue circuire, sic pro certo boni Christiani in bo
no stabiles atq; fixi non debent cessare circa polum arcticum
i. circa ipsum Deum immobilem, inuariabilem, & æternum
circuire & discurrere per deuotionem & dilectionẽ, per con-
templationem, per obedientiam & subiectionem, per diligen
tiam & boni operis executionem. Et sic poterit quilibet dice
re illud Can. 3. Surgam & circuibo ciuitatem, quæram quẽ
diligit aĩa mea. In quib' verbis possumus aduertere q qua- B
tuor modis debemus circa res circuire. Circuire enim debe
mus coelum per affectionem cum dicitur. Surgam. Mentem
per discussionem, cum dicitur. Circuibo ciuitatem. Mundũ
per laborem & discursionem cum dicitur. Quæram. Deum
per amorem & deuotionem, cum dr. Quem diligit aĩa mea.
Circuit nanq;. Affectio cœlũ vigoroso passu. Surgã. discussio
mentẽ timoroso gressu. circuibo ciuitatẽ discursio mundũ do
loroso tractu per vicos, quæram. Deuotio ad Deum amoro-
so tactu. Quem dili. anima mea. Affectio enim debet circuire
cœlum & superiora, ipsa desiderando. Discussio debet cir-
cuire mentem & interiora, ipsa considerando. Discursio de-
bet circuire mundum & inferiora, laborando. Deuotio debet
circuire Deũ & vtiliora, ad ipsum recurrendo. Dico ergo pri
mo q circuire debem'. cœlũ & superiora cũ desiderio & affe-
ctione,

ctione. & hoc ostenditur cum dicitur. Surgam. Surgere enim
nihil aliud est quam de amore temporalium ad amorem cœ-
lestium nos transferre. Sicut.n.dicunt doctores, & patet ad
sensum, lepus nunquã currit directe contra vallem, quia pro-
pter crurium anteriorum breuitatẽ posset valde faciliter cor
ruere. Et ideò si necesse habet ad vallem descendere, semper
nititur circuire circa montem. Circumeundo enim montem
non consueuit cadere, sed semper ante canes velocissimè cur
rere, & ab eorum morsibus se saluare. Sic reuera charissimi si
nos alij necesse habuerimus ad vallem. i. ad mundi negotia
descendere, ad illa non debemus directe. i. cum impetu & cõ-
placentia currere, seu animum inclinare, quia currendo ad
vallem negociorum mundi faciliter corruimus per pecca-
tum. De hoc dicitur 1. ad Thimo. 6. Qui volunt diui.fieri, in-
ci.in laqueum & in tentationem diaboli. Quid ergo necesse
est nobis? pro certo nos debemus ad istam vallem. i. ad mun-
di negotia non ita directe seu affectuosè descendere, currere,
vel ambire, quia sicut dicitur Esa. 30. Veh qui descenditis in
Ægyptum. immo circa montem paradisi & circa bona cœle-
stia & æterna debemus per contemplationem & affectionem
continuè circuire. Vt sibi dicatur illud Ecclesi. 24. Girum cę
li circuiui sola. Sic enim currendo & circumeundo non cadi
mus in peccatum, sed à canum morsibus .i. à demonum tenta
tionibus nos saluamus. Surgam inquit. Mich. 2. Surgite, &
ite, quia non habetis hic requiem. De tali circuitu dicitur E-
sa. 60. Leua in circuitu oculos tuos, & vide. Ista tñ sunt con-
tra cupidos & auaros, qui reuera non circumeunt cœlestia,
sed terrestria, non paradisum, sed seculum, non superiora, sed
inferiora, quod patet, quia non cessant de loco ad locũ, de sta-
tu ad statum, de beneficio ad beneficium circuire. Nullo.n.
statu & gradu possunt contentari, ita q bene possunt dicere il
lud quod dixit Sathan, Iob. 1. Circuiui terram & perambula-
ui eam. Non sic, sed circumeamus cœlum, & superiora cum
C desiderio & affectione. Iosue. 6. Circuite mõtem hierico, quæ
s. interpretatur luna. ¶ Secundò dico q nos debemus circui-
re mentem & interiora cum sapientia & discretione, vel etiã
cum discussione, quod ostenditur cum dicitur. Circuibo ci-
uitatem. Ciuitatem.n. cordis nostri debemus circuire, ipsam
considerando, statum suum meditando & cogitando, & si fue
rit peccatorum ruinis dissipata, per pœnitentiam recuperãn-
do. Aranea enim diligentissime circuit telam suam, & si ibi ali
quid fractum inuenerit, statim ad reparationem intendit. Sic
pro certo telam cordis nostri semper discutere & circuire de
bemus, & si aliquam fracturam ibi inuenerimus, statim ad re
parationem spiritualem laboremus. Fundibularius circulat,
& in circuitu vertit lapidem quem altè cupit proijcere, tem-
plum etiam circuitur quando ab Episcopo consecratur. Sic
vere anima quæ se in Deum vult iacere, & se ad eum conuer
tere, & se ei consecrare & dedicare, debet seipsam circuire &
se in se reducere, & interiora scrutando ab exterioribus se re
trahere & arcere. Hier. 5. Circuite vias Hierusalem, & aspici
te, & considerate. Conscientia enim debet esse in mente sicut
est in abbatijs ille qui dicitur perscrutator, gallice la Serche,
qui. s. in sero officinas circuit cum candela, vt videat si lateret
aliquid quod non deceat. Sic conscientia cum candela discre
tionis in abbatia cordis debet omnia circuire. Eccl. 12. Cir-
cuibunt in platea plangentes. Circuibo ergo ciuitatẽ. & hoc
est quod præcipitur Esa. 23. Circuiuit ciuitatẽ meretrix obli-
uioni tradita, sume citharam, frequenta canticum, vt memo
ria sit tui. Meretrix.n. est anima peccatria, quæ multis mundi
voluptatibus est infecta, & ideò à Deo reputatur derelicta &
oblita. Et propter ista debet ciuitatem cordis sui circuire per
contritionem & discussionem, debet citharam suam sumere,
i. carnis macerationem & afflictionem, debet etiam frequen-
tare canticum per confessionem & orationem, & sic à Deo re
cordabitur, & ad gratiam pristinam reducetur per virtutum
restitutionem. Circuibo ergo ciuitatem. Vnde Hiere. 5. Cir-
cuite vias Hierusalem. Circumeamus igitur mentem nostram
D cum discussione. ¶ Tertiò debemus circuire mundum istum
cum bona operatione. Quæram inquit. Sicut.n. canis nobilis
non solet cessare discurrere & circuire donec prædam inue-
nerit quam quærit, sic nos in nemore huius mundi non debe
mus quiescere vel cessare, sed per obedientiam & subiectio-
nem & per boni operis executionem debemus discurrere, &
circuire, vt quæramus prædam paradisi. i. gratiam in præsenti
per spem, & ibi in futuro inueniamus per gloriam & speciem

Quæramus inquit. Esa. 55. Quærite Dñm dum inueniri po
test. Et Col. 3. Quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in
dextera Dei sedens. Talem circuitum faciebant antiqui san-
cti qui mundum circuibant. Quidam nemora frequentando
vt Eremitę. Quidam maioribus obediendo, vt religiosi. Qui
dam semen doctrinæ seminando, vt apostoli. Quidam actus
militares pro fide & iustitia exercendo, vt Machabei. Quidã
negotia reipublicæ gubernando, vt boni prælati. Quidam de
actiua ad contemplatiuam, & de contemplatiua ad actiuam
se transferendo, vt viri perfecti. De istis ergo circuitibus di-
citur Heb. 11. Circuierunt in melotib' & in pellib' Caprinis,
egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus,
Circuitus autem iste. s. bonorum operum, & maximè diligen
tiæ potissime pertinet ad prælatos, qui. s. per diligentem inue-
stigationem debent mores subditorum & commissa sibi nego
tia circuire, exemplo illius summi sacerdotis Eliachim, de
quo Iudith. 4. Eliachim sacerdos magnus circuibat omnem
Israel, allocutusq; est eos. &c. Circuire.n. debet

Vt corrigat. Corrigat primo delinquentes.
Vt dirigat. Dirigat oberrantes.
Vt erigat. Erigat desolatos. idest desperantes
Et vt porrigat. Porrigat. s. eleemosynas, & nutriat

indigentes. Eccl. 1. Lustrans vniuersa in circuitu pergit spiri-
tus. i. spiritualis. Circumeamus igitur mundum & inferiora
cum bonis laboribus & discursione. Quæram inquit. Sapien-
tiæ. 8. Circuibam quærens vt sumerem eam. ¶ Quartò dico,
quòd debemus circuire Deum & vtiliora cum veri amoris, E
deuotione. quod ostenditur ibi. Quem diligit anima mea. A-
pes n. regem suum diligunt, & ideò exercitus apum semper
consueuit regem ambire, & circuire, & se ad eius obsequium
promptum & paratum exhibere. Sic vere charissimi exerci-
tus fidelium debent regem suum Christum diligere, & ipsum
per deuotionem & amorem continuè circuire & se ad ei' ser
uitium & mandatum promptos & vigiles exhibere. ps. Cir-
cuiui & immolaui in tabernaculo eius hostiam vociferatio-
nis. Et Matth. 22. Diliges Dominum Deum tuum. Tales pe-
tissimè debent esse ecclesiastici, quia. s. Deum circumeunt in
officio ministrando. Iuxta illud Psalmistæ. Lauabo inter in-
nocentes manus meas, & circuibo altare tuum Domine. Sic
debent eum circuire per deuotionem, & contemplationem
frequentando, vt sic finaliter sint in paradiso in circuitu eius,
sibi præsentialiter assistendo, ita quòd de eis possit dici illud.
Filij tui sicut nouellæ oliuarum in circuitu mensæ tuæ. Et me
rito nos debemus esse in circuitu eius, quia reuera ipse, & an
geli eius semper sunt in circuitu nostro, parati, scilicet nos iu
uare & defendere si voluerimus promereri. ps. Montes. i. an-
geli in circuitu eius, & Dominus in circuitu populi sui. & Za
ch. 2. ipse dicit de quolibet iusto. Et ero ei murus igneus in
circuitu, & in gloria ero in medio eius. Ipse enim fecit ma-
gnum circuitum, de cœlo ad terram descendendo, & iterum
reuertendo. Ecclesiasti. 1. Oritur sol & occidit, & per circu-
los suos reuertitur, lustrans vniuersa in circuitu. Item per
terram vndique discurrendo & prædicando. Matth. 4. Cir-
cuibat Iesus totam Galileam docens in synagogis. Item nunc
circuit si quis se dignos inuenit perquirẽdo. Sapien. 6. Dignos
seipsa circuit quęrens. Circuit etiam suos protegendo. ps. An
gelus domini in circuitu timentium eum. Finaliter aũt ipsos
circuibit præmiando & remunerando. vnde illud prædictum
Dominus in circuitu populi sui. Patet igitur charissimi q est
Circuitus Amoris & dilectionis.

Laboris & vexationis Et sic bene dr. Et circuibo ci
Mœroris & contritionis uitatem, quæram quem diligit
Honoris & prælationis. aĩa mea, Quilibet ergo bonus

debet tales circuitus facere, & à bono circuitu non cessare.
Eccle. 1. Lustrans vniuersa in circuitu pergit spiritus. Iste est
ergo circuitus multiplex virtuosus ¶ Sed adhuc dico q ẽ mul
tiplex circuitus vitiosus. Est.n. F

Circuitus detractorum Detractores enim sunt sicut
Circuitus exactorum Lupus qui de nocte circuitina
Circuitus deceptorum. re vt pisces inueniat quos mã

ducet, quod verũ est ſm Plin. de quibusdam, Lupis qui come
dendo pisces delectantur. Et ideò si pisces non inueniunt ad
comedendum, ad illa vilia quæ de retibus suis piscatores
eijciunt se conuertunt, & etiam ad deuorandum ipsa retia
multotiens animantur, vt dicit idem. Sic pro certo detra-
ctores, qui pisces, idest bonos, & deuotos viros semper

nituntur dente detractionis lacerare, marc huius vitæ nõ cef-
fant hodie circuire.f. explorando & inuestigando cõditiones
& mores aliorum hominum, rete.n. vitæ bonorum dentibus
deuorant, & si quid ibi vile & defectuosum inueniunt illud
verbis suis detractorijs in ore recipiunt & manducant. Detra
ctio.n. & inuidia pascitur alienis malis, sicut adulatio alienis
bonis. vnde. 2. Timo. 5. Ociosè discunt circuire domos. nõ so-
lum ociosè, sed etiam verbose & curiosè loquentes, quæ non
oporret. Hic est ergo circuitus detractorum. vnde boni pos-
sunt dicere detractoribus illud ps. Audiui vituperationem
G multorum commorantium in circuitu. ¶ Secundus est circui
tus exactorum. Exactores enim, raptores, vsurarij, auari, nõ
cessant perambulare, discurrere & circuire tam per se quam
per suos, quomodo possunt homines excoriare vel spoliare,
vel in suis contractibus irretire. Auari.n. & aduocati sunt simi
les Vrso, qui circa stipitem cui alligatur circuire non cessat,
sed propter hoc de cathena sua non soluitur, sed quanto ma
gis circuit, tanto magis in cathena sua fortius inuoluit. Sic ve
re charissimi, auari circa stipitẽ diuitiarũ & possessionũ sua-
rum quibus cum cathena auaritiæ sunt ligati, non cessant cir
cuire & discurrere & laborare. f. de mercato ad mercatum,
de placito ad placitũ, de foro ad forum deambulare, nunquã
tamen à cathena auaritiæ propter hoc liberantur, sed quanto
plus viuunt, ibi amplius inuoluuntur. De talibus videtur lo-
qui Dauid dicens in ps. In circuitu impij ambulant. Balliui
etiam raptores sunt similes Leoni, qui non cessat circuire, &
discurrere vt prædam quam rapiat valeat inuenire. Quia re-
uera isti circũeunt quærunt & inuestigant qũo occasionẽ in-
ueniant rapiendi, excoriandi, & pecuniam à subditis exigen-
di, 1. Pet. 5. Aduersarius vester tanquam Leo rugiens circuit
quęrens quem deuoret. Iste est etiam circuitus diaboli, qui
circuire non cessat vt animas nostras tentet & damnet. Hic
est ergo circuitus exactorum. Vnde de circuitu tyrannorum,
& demonum potest dici illud Hier. 25. Chaldei obsident nos
in circuitu. Vide supra quomodo dicuntur Chaldei. ¶ Tertiò
H dico q est quidam circuitus deceptorum. Circũeunt.n. ambi
tiosi, luxuriosi, & malitiosi. Ambitiosi.n. laborant & circũeũt
& per varias cautelas & inductiones procurãt qũo possint su
periores decipere, & per fraudes & malitias ad alicuius sta-
tus apicem peruenire. Luxuriosi etiam multos malos circui-
tus & labores quandoq; faciunt, vt ad aliquam delectationẽ
perueniant quam intendunt. Malitiosi etiam hypocritæ & hę
retici antequam malum effectum suæ peruersitatis & malitiæ
introducant, per multos circuitus & ambitus inductiones, &
seditiones discurrunt. De quibus dicitur Matth. 23. Veh vo-
bis hypocritæ & pharisei, qui circuitis mare & aridam vt fa-
ciatis vnum proselytum, & cum factus fuerit, faciatis eum fi
lium gehennæ. Ea pone de hæreticis & luxuriosis, qui audito-
res suos faciunt filios gehennæ. Isti enim sunt similes Hyenę,
quæ sm Plin. vocem humanam fingit, tabernacula pastorum
circuit, ipsosq; de nocte sub specie vocis humanæ ad exeun-
dum excitat vt ipsos deuoret & consumat. Vocem.n. habet ita
similem voci hominis, q potest in melodijs admisceri. Sic pro
certo tales deceptores, ambitiosi, luxuriosi, & malitiosi, nõ ces
sant voces humanas fingere. i. verba blanda & adulatoria di-
cere, & per tabernacula pastorum. i. per domos & hospitia ho
minum, & maximè principum & prælatorum circuire. Et sic
solent homines ad sui amorem inducere, & ipsos spiritualiter
deuorare, damnificare, & decipere. De tali ergò circuitu dr
in ps. Nubes & caligo in circuitu eius. Nubes.n. signat vela-
tam fallacitatem. Caligo deceptoriam prauitatem. ps. Omnes
gentes circuierunt me. &c. circundantes circundederunt me
sicut apes. &c. & Exarserunt sicut ignis in spinis. Et pro certo
omnes isti mali sicut sunt corporaliter in circuitu & in motu,
ita sunt mentaliter in transitu & in fluxu. Qui enim rotæ vo-
luenti innititur, necesse est vt cum voluente circuat & vol-
uatur. Et ideò quia omnia temporalia, sicut visum est, conti-
nuè circũeunt, & voluuntur, non est mirum si mens talis qui
talibus innititur, continuè per mala desideria circuit & mu-
tatur. Solus.n. Deus mentem facit stabilem & quietam, mun-
dus vero ipsam ponit in circuitu sic fluxibilem & turbatam.
patet quia nullus talium est contentus bonis adeptis, sed de
vno ad aliud circuiens semper cogitat de habendis. Vnde fi-
guraliter isti sunt sicut ventus qui circulariter vadit. Ezec. 1.
Ventus turbinis veniebat ab Aquilone, nubes magna, &
ignis inuoluens, & splendor in circuitu. Vñde qũo dñr ventus,
turbo, nubes, ignis, & splendor. Vnum aduerte hic, q ille qui
diu circuiuit, postquam cessauerit, adhuc credit q omnia cir
cueant sicut ipse, quod facit motus spiritus visibilis qui est in
cerebro. Sic vere mali qui sunt in tali desideriorum fluxu, &
circuitu, non credunt possibile q aliquis careat tali circuitu,
seu motu, credunt.n. omnes esse talibus vitijs implicatos sicut
considerãt semetipsos. Iuxta illud Eccl. 10. Stultus aũt cũ ipse
insipiens sit, oẽs stultos existimat. Videtur ergo q mercatores
auari, & aduocati videnẽ sibi diuisisse orbẽ, vnus.n. circuit in
vna patria, alius in alia. 4. Reg. 18. Diuiserunt sibi regiones,
vt circuirent eas. Patet igitur q est circuitus detractorũ, exa
ctorũ, & deceptorũ. Et hoc de circuire sufficit.

Circundare.

Nota q circundare idem est, quod
circuire, concludere, & vallare, liga- A
re, inuoluere, & nodare. Accipitur autem in bono, & in ma-
lo. In bono.n. circundare signat conseruationem, protectionẽ.
& repletionem. Signat dico conseruationem & retentionem.
Homo.n. vestimentum suum circundat, vt illud fortius reti-
neat, & ne per venti violentiam sibi cadat, & expeditius am-
bulet & discurrat. Sic vere charissimi, virtutes & gratias de-
bemus nobis circundare, & in eis nos inuoluere, vt ipsas pos
simus securius conseruare, & post Christum in via morum
currere & saltare. vnde Act. 12. Calcea tibi caligas tuas, cir-
cunda tibi vestimentum tuum, & sequere me. & Prouer. 6. dr
Conserua fili mi præcepta patris tui, liga ea in corde tuo, &
circunda gutturi tuo. ¶ Secundò signat protectionem & de-
fensionem. Ericius .n. circundatur spinis ne à canibus mor-
deatur. Arbor etiam circundatur cortice ne exterioribus ac-
cidentibus lignum interius lædatur. Rex etiam circundatur
militibus vt per eos defendatur, & protegatur. Ciuitas etiam
circundatur muris & turribus vt per eos tueatur. Sic pro cer
to charissimi, nos debemus circundari, & vallari militia bo-
norum operum & virtualis probitatis. Cortice bonæ conuer
sationis & exterioris honestatis. Spinis pœnitentiæ & afflictio
ne corporalis prosperitatis. Muris insuper diuinæ protectio-
nis & regularis disciplinæ & auctoritatis. Et sic à cunctis hosti
bus spiritualibus protegemur, tuebimur, saluabimur, defende
mur. vnde Mat. 21. Homo quidam erat paterfamilias qui plã-
tauit vineam, & sepem circundedit ei. ¶ Tertiò dico q circũ-
date signat complementum & repletionem. vnde. ps. Concidi B
disti saccum meum, & circundedisti me lætitia. circundedisti
i. repleuisti. &c. ¶ Et adhuc nota q ecclesia circundatur bo-
nis pastoribus. Innocens circundatur Christi fauoribus. Iusti
circundantur claris virtutibus. Subditi circundantur clau-
stris & legibus. Beati circundantur multis honoribus. Paupe
res circundantur pœnis & litibus. Mali circundantur culpis
& reatibus. Damnati circundantur orci terroribus. ¶ Circũ-
dant ergo prælati ecclesiam, ipsam cum diligentia guberman-
do. ps. Circundate Syon & complectimini eã, narrate in tur
ribus eius. ¶ Item circundat Deus innocẽtes, ipsos misericor
diter protegendo. ps. Scuto circundabit te veritas eius, non
timebis à timore nocturno. ¶ Item circundantur iusti virtuti-
bus ipsas sibi moraliter aggregando. Iob. 40. Circunda tibi de
corem, & in sublimi erigere, & speciosis induere vestibus, id
est virtutibus. Istę autem vestes virtutum sunt iustitia. Esa. 61
Indumento iustitiæ circundedit me. ¶ Circundantur discipli
na seu mandatorum obseruantia. Prouerb. 6. Obserua fili mi,
præcepta patris tui, liga ea in corde tuo iugiter, & circunda
ea gutturi tuo. ¶ Circundantur misericordia. Prouerbior. 3.
Misericordia & veritas non te deserant, circunda eas guttu-
ri tuo, & describe in tabulis cordis tui. ¶ Item circundan-
tur religiosi mandatis, & legibus, se claustri obseruantijs
subijciendo. Ezech. quarto. Fili hominis ecce circundedi
te vinculis, & non conuertes te à latere tuo in latus aliud.
¶ Item beati circundantur donis, & honoribus, ipsis perpe
tuo perfruendo. vnde de beata anima dicitur in Psalm. Asti-
tit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circundata va-
rietate. ¶ Item circundantur pœnis pauperes à tyrannis,
miserias sustinendo. vnde in psalm. Circundederunt me ma
la quorum non est numerus. ¶ Item circundantur vitijs im-
pij, ipsa quotidie committendo. vnde in psalm. Circunda-
bit eam, scilicet animam peccatricem, super muros eius ini-
quitas, & labor, in medio eius & iniustitia. ¶ Item circun-
dantur tormentis iniqui, ipsa in inferno perpetuo toleran-
do. vnde in ps. Circundederunt me gemitus mortis, dolores
inferni circundederunt me. ¶ Item circundare accipitur
in

in malo, & sic idem est quod impugnare, ligare, circunuenire & decipere. vnde nota quòd nos circundamur. A mundanis tribulationibus. A corporis delectationibus. Ab hostium machinationibus. Circundant enim nos Mundi tribulationes, vt nos deglutiant. Carnis delectationes vt nos inficiant. Hostis machinationes vt nos decipiant. Malorum vexationes vt nos afficiant. Inferni turbationes, vt nos interficiant. Mundi ergo tribulationes nos circundant, & deglutiunt. psalm. Circundederunt me gemitus mortis. ¶ Item circundant nos carnis delectationes, quæ nos inficiunt. vnde de motibus carnalibus dicunt Iosue. 7. Habitatores terræ pariter conglobati circundederunt nos. Habitatores enim terræ corporis sunt delectationes, & motus carnales, quæ rectè sunt sicut funes quibus tota humana ratio circundatur & ambitur inficitur & ligatur, nisi Dei auxilio liberetur. Funes inferi circundederunt me. 2. Regum. 22. ¶ Item circundant nos hostis machinationes, quæ nos decipiunt. Diabolus enim est sicut Rex crudelis, qui diuersis machinis circundat ciuitatem, vt eam capiat, & subuertat. Sic diabolus suis machinis, idest suis tentationibus, & suggestionibus animas circuit atque vallat, vt per peccatum mortale, ipsas destruat, & prosternat. Lucæ. 19. Circundabunt te inimici tui vallo, & ad terram prosternent te. ¶ Item circundant nos malorum vexationes. Sicut enim canes circundant leporem ad deuorandum, sic vsurarij & Balliui circundant pauperes ad prædandum. psalm. Circundederunt me vituli multi, Tauri pingues obsederunt me. ¶ Item circundant nos inferni turbationes. ps. Dolores inferni circũdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis. vide de circa & de circuire

Circuncisio. Nota quòd circuncidere idem est, quod in circuitu scindere, & est circuncisio idem quod superfluorum circunquaque præcisio, & ideò in lege antiqua puer circuncidebatur, & ei caro superflua membri virilis præscindebatur. ad signandum ꝙ per sacramentum circuncisionis carnalis concupiscentia in parte auferebatur, & peccatum originale tollebatur. Aduertendũ tamen ꝙ puer octaua die debebat circuncidi, sicut dicitur Gen. 17. Ad denotandum ꝙ ad hoc ꝙ nos spiritualiter simus circuncisi, & à cunctis superfluis depurati, necesse est quòd octo Dies præcurrant. i. octo virtutes & gratiæ spirituales. Prima est dies Dominica quæ à philosophis dicitur dies solis. Ista est splendor sapientiæ. Secunda est dies Lunæ, quæ luna stellæ humidæ appropriatur. Ista est liquor misericordiæ. Tertia est dies Martis, quæ à Marte planeta feruentissimo denominatur, qui dicitur Deus belli. Ista est vigor patientiæ. Ista enim in prælijs vincit, & litigijs principatur. quia teste Salomone, melior est patiens viro forti. Quarta est dies Mercurij, quæ à Mercurio denominatur, quæ est stella valde mutabilis, quia cunctis quibus coniungitur conformatur. Ista est virtus obedientiæ, quæ omnibus quærit obedire, & complacere. Quinta est dies Iouis, quæ stella est valde beneuola, suos enim & non suos dicitur iuuare. Ista est charitas & amicitia, quæ. s. amicis & inimicis benefacit. Sexta dies Veneris quæ attribuitur Veneri seu Lucifero, stellæ fœmineæ & nocturnæ. Ista est virtus benignitatis, & clementiæ, quæ per cõplexionem fœmineam denotatur. Septima est dies Sabbati, quæ dicitur à Saturno vel dicitur à saturando. Ista est virtus, eleemosynæ vel scientiæ, quia. s. istę duæ virtutes habent homines saturare, s. eleemosyna temporaliter & scientia spiritualiter. Octaua autem dies nulli attribuitur, nec aliquo nomine designatur, per quam tamen possumus virtutem humilitatis intelligere, quæ propriam gloriam, propriam laudem & nominationem non quærit, quæ à nulla stella. i. à nulla virtute, vel gratia se nominare præsumit. Et sic igitur puer spiritalis. i. quilibet bonus homo, tunc bene à cunctis superfluitatibus circunciditur, cum vita ipsius per istorum octo dierum circulum augmentatur. vnde Gen. 17. Infans octo dierum circuncidetur. Et sicut antiquitus puero in circũcisione nomen imponebatur, sic pro certo ille qui taliter circunciditur, nomine æterno hæreditatur, & apud Deum & proximos exaltatur. Eccl. 15. & iõ de Chr̃o dr̃ ꝙ cum consummati fuissent dies octo, venerunt circuncidere puerum, & vocatum est nomen eius Iesus. Christus autem in sua circuncisione habuit alios octo speciales dies. Primus fuit natiuitatis ex matre Virgine, in quo notatur eius purissima virginitas. Et ista potest dici dies Dominica vel solis. ¶ Secundus est beati Stephani protomartyris, in quo notatur constantiæ stabilitas, & iste dicitur dies Lunæ, quia sicut Luna est prima stella quæ ascendendo de terra ad cœlum inuenitur, sic iste primus fuit qui post Christũ, per martyrium ascendit. ¶ Tertius est beati Ioannis Euangelistę qui comparatur Aquilę, in quo notatur contemplationis sublimitas. & iste est dies Martis, quia. s. mars est altior supra solem. Quartus est Innocentium, in quo notatur innocentiæ synceritas. Iste est Mercurius, quia s. innocentia more Mercurij ad voluntatem omnium se conuertit. ¶ Quintus est sancti Thomæ, qui fuit audacissimus martyr, in quo notatur spiritalis audaciæ virilitas. & iste est Iouis, quia Iuppiter ẽ stella maximę virtutis inter omnes. ¶ Sextus fuit sancti Syluestri, qui fuit sanctissimus Episcopus, in quo notatur suæ prçlationis auctoritas. & iste assimilatur Veneri seu Lucifero quia. s. Episcopi lucem scientiæ & honestatis præ ceteris debent habere. ¶ Septimus à nullo denominatur, quo notatur ipsius mirabilis humilitas. & iste potest dici à Saturno, qui est planeta terrenus, quia. s. humilias ad modum terræ ceteris se reputat viliorem. ¶ Octauus est circuncisionis, in quo notatur suæ præsentiæ asperitas. Et ideò de tali circũcisione dicit illud Exod. 4. Tulit ilico Sephora acutissimam petram, & circuncidit carnem præputij filij sui. Sephora. n. quæ interpretatur auis, est diuinitas, quæ filium suum Christum hodie circuncidit. Iste. n. non habebat nisi octo dies, & tamen iam incepit pro nobis effundere sanguinem suum preciosissimum. Aduertite tamen ꝙ illę deductiones in quantum ibi adiunguntur nomina planetarum, non possent bene dici in festo natiuitatis nisi natiuitas in dñico die veniret, alias. n. essent prætermittendæ, saltem illa quæ de planetis inseruiũt. Nota tñ moraliter ꝙ in scriptura inuenitur triplex genus circuncisionis. Inuenitur. n. B

Circuncisio cordium
Circuncisio carnium
Circuncisio vnguium.

Prima fit cum aufertur superfluitas cogitationum. Secunda fit cum resecatur superfluitas delectationũ. Tertia fit cum tollitur superfluitas operationum. ¶ Prima est circuncisio cordis, quod circuncidit virtus timoris. Timor. n. circuncidit, & tollit omne superfluum à corde. s. superfluam cogitationem, superfluã lætitiam & consolationem, superfluum amorem & affectionem superfluam superbiam & elationem. Omnia. n. ista tollit, præscindit & circuncidit timor à corde. Superflui. n. ramunculi, qui in radice arboris generantur, impediunt totius arboris incrementum. Sic vere nisi à radice cordis superfluos ramunculos cogitatuum & affectuum resecemus, & circuncidamus, crementum gratiarum & virtutum in nobis ipsis impediemus, vnde dicitur Hiere. 4. Circuncidimini viri Iuda, & auferte præputia cordium vestrorum. hoc fuit figuratum in Abrahã, Gen. 17. cui prçceptum est ꝙ ipse & filius & serui eius vernaculi & emptitij circunciderentur. Abraham charissimi, interpretatur pater multarum cogitationum. Filius eius est liberum arbitrium. Serui sunt mens & animus. Vernaculi sunt motus intellectiui. Emptitij sunt motus sensitiui. Circuncidi ergo debent ab omni superfluitate vitiorum Abraham, filij, serui vernaculi, & emptitij, quia. s. cogitatio est circuncidenda ab omni turpitudine in iudicio discussionis veritatis. Liberum arbitrium debet circuncidi ab excessu omnis leuitatis. Mens & animus debent circũcidi à promptitudine omnis vanitatis. Sensualitas debet circuncidi à superfluitate omnis voluptatis. Bene ergo dicitur Deut. 10. Circuncidite præputia cordis vestri, & ceruicem vestram ne induretis. Dicit. n. Plin. quod illi qui volunt colligere mandragoram, solent ipsam quodammodo circuncidere, faciunt. n. circa eam tres circulos in terra cum gladio, & cauent à flatu venti, & tunc post solis occubitum colligunt, & sic custodiunt præcipuas eius vires, vt dicit idem. Sic reuera charissimi, si mandragoram cordis nostri velimus de terra tollere, & eradicare. i. de affectu temporalium segregare, necesse est ꝙ ipsam spiritaliter à superfluitate circuncidamus. Faciamus igitur tres circulos, idest tres circuncisiones cum gladio diuini timoris. Primus est quo circuncidamur à superfluo præsumptionum. Secundus est quo circuncidimur à superfluo affectionum. Tertius est quo circuncidimur à superfluo cogitationum. Et sic si ventus inanis gloriæ non flauerit, ista Mandragora, idest cor colligi poterit à terra, idest à terrenorum amore, & per contemptum ab eo separari. Vnde Ezec. 44. dicitur, quòd omnis alienigena incircuncisus corde, non ingredietur san-

ctuarium meum. Ista est ergo circuncisio cordis, quæ fit per ti morem. Timor.n. Dei, mortis, iudicij, & inferni, à corde resecat omne malum, quia sicut scriptum est, per timorem Domini declinat omnis à malo. ¶ Secundo inuenitur circuncisio
C quæ fit per laborem. Carnes.n. semiputridæ à fanis præscinduntur ne per putridas sane corrumpantur. Sic vere à carne nostra circuncidendum est & auferendum omne putridum, i. omne delectabile & vitiosum, ne per peccatum fiat fortior corruptela. vnde Col. 2. Circuncisi estis in circuncisione nõ manufacta, in expoliatione carnis. Sed pro certo pauci sunt, qui hodie velint circuncidere carnẽ suam, & à superfluis de-
D lectationibus coercere, quinimmo illi qui per abstinentiam, & continentiam circunciduntur, ab alijs impetuntur. Exemplum de mulieribus quæ accusatæ & delatæ sunt circuncidisse paruulos suos, quæ ideò sunt occisæ. 2 Macha. 6. Ista est ergo circuncisio, quæ fit per laborem. ¶ Tertiò est circuncisio vnguis. i. operis quæ fit per temperantiæ rigorem. Superflua n. opera sunt resecanda, sicut fructus putridi sunt ab arbore amouendi, & mala grana ab horreo excludẽda. Et ista est circuncisio vnguis. Per vnguem.n. quo auis loco manus vtitur, materialis operatio intelligitur. Sicut.n. vngues auium prædalium præscinduntur, & à superfluis purgantur vt ad capiendum prædam habiliores efficiantur, sic vere ab vnguibus. i. ab operibus nostris debemos omne superfluum, & vitiosum præscindere & auferre, vt prædam bonorum æternorum possimus capere & habere. Istud figuratur Deu. 21. vbi dicitur ꝙ si quis in prælio pulchram mulierem viderit, quam sibi in vxorem accipere complaceret, ista dictæ mulieri erant necessaria, quia primo ipsa debebat domi duci, cæsariem capillorũ debebat radere, vngues circuncidere debebat, vestem cum qua capta est mutare, & tandem sedens in domo sua patrem, & matrẽ debebat plangere. Sic vere charissimi si anima, quæ per Christum in crucis prælio est acquisita, cum ipso cupiat, per gratiam in præsenti, & per gloriam in futuro vnorari, & coniungi, necesse est ꝙ capillos diuitiarum tondeat per eleemosynarum largitionem, & vngues. i. operationes circũcidat per omnis inhonestatis & superfluitatis resecationem. Item ꝙ vestem cum qua capta est. i. veterem peccati conuersationem continuo commutet per conuersationis renouationem & mutationem. Item ꝙ sedens in domo conscientiæ, pro patre, & matre. i. pro mundo & carne quæ ipsam in peccato genuerant defleat per compunctionem & contritionem. vnde de tali circuncisione potest dici illud Iudith. 14 Relicto gentilitatis ritu Achior circuncisus &c. Vide causas quare circuncisio fuit inuenta, item quare Christus voluit circuncidi, in Mauritio in principio huius capituli. Patet igitur ꝙ est circuncisio vnguium. i. operationum. Carnium. i. delectationum. Cordium, i. cogitationum. ¶ De circuncisione vero mala qua quis circũ-
E cidit seipsum per auaritiam & parcitatem, vel qua Iudæi adhuc se circuncidere comprobantur, potest dici illud Gal. 5. Neque circuncisio aliquid valet, neque præputium, sed noua creatura. Et illud ibidem. Si circuncidimini, Christus vobis nihil proderit. Spiritalis.n. circuncisio valet, & non carnalis, sicut superius visum est. vnde Phip. 3. Nos.n. sumus circuncisio, qui spiritu Deo seruimus.

A **Cithara.** Nota ꝙ Cithara est instrumentum musicũ, ligno sicco interius concauo fabricatũ, cordis pluribus adaptatum, quod si plectro vel manu percussum fuerit, sonum auditoribus reddit gratum. Igitur dicam quòd Cithara multum signat in scriptura, in bono pariter & in malo. Nota ergo quòd est Cithara

Inaniter gloriantium
Salubriter lamentantium
Vocaliter prædicantium
Virtualiter exultantium
Supernaliter triumphantium.

¶ Dicam ergo ꝙ inuenit Cithara inaniter gloriantiom. Et ista signat mũdi lætitiam, qua mundi peccatores citharizãt superuacuẽ exultando. Sicut enim scribitur Dan. 2. ante statuam Nabuchodonosor cum fistulis, & citharis canebatur. Et Apocalip. 14. scribitur ꝙ ante sedem agni, qui sedebat in throno, citharœdi cum canticis iocabantur. Quia reuera Nabuchodonosor Rex Babylonis. i. diabolus citharœdos, i. viros inaniter gloriantes & exultantes in sua curia vult habere, qui s. coram statuis erectis & agnis in throno sedentibus. i. coram, diuitibus, ignaris & insipientibus indigne tamen erectis, & promotis, & in thronis dignitatum præsidentibus, adulando diuersimode citharizent, & sic quasi omnes mundani in malis citharis, hoc est in mundi lætitia, prosperitate, gloria, & adulatrice fallacia se delectant. vnde Iob. 21. Tenent tympanum & citharam, gaudentque ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Et Esai. 5. dicitur his qui sunt in vanitatibus mundi gloriosi. Cithara, & Lyra & Tympanum & tibia & vinum in conuiuijs vestris, & opus Domini non respicitis. Ista tamen Cithara est vacua non solida, & ideò cito frangitur quia mundi gloria & lętitia quæ inanis est & sterilis, finaliter dissipatur. Ideò Ezech. 36. dicitur. Propheta prædicat contra Tyrum. quæ interpretatur angustia. i. contra mundum, dicens in persona Dei. Quiesce re faciam multitudinem canticorum tuorum, & sonitus cithararum tuarum non audietur amplius. Et bene dicit cithararum in plurali, quia s. mundus plures habet citharas. s. adulationem iactantiam, vanam laudem & lætitiam, & etiam diabolicam tentationem & blanditiam. De fractione etiam huius citharæ quæ fiet in iudicio & in morte, dicitur Esa. 24. Cessauit gaudium tympanorum, & quieuit sonitus lætantium, dulcedo citharæ cum cantico lyræ, non bibẽt vinum, amara erit potio bibentibus illam. Ista est igitur cithara inaniter gloriantium. ¶ Secundò dico ꝙ est cithara salubriter lamentantium, B
i. pœnitentium, & ista est pœnitentia, quæ. s. continet lignum sc. i. abstinentiæ maceratione. Chordas tensas. i. mãdatorum Dei districtam obseruationem. Appositionem manus i. bonam operationem. Sonum plectro formatum. i. confessionem, & plectro linguæ depromptam orationem. Ista est cithara lamentabilis. Iob. 30. Versa est in luctum cithara mea, & canticum meum in vocem flentiom. Ista est cithara. s. lachrymosa confessio vel humilis oratio, quæ liberat à periculo & à morte. Delphini.n. in sono citharæ delectantur. vnde narrant tam Plinius quàm Solinus ꝙ Arion procurator regis Corinthiorum occasione pecuniæ quam habebat, à nautis in mare proiectus cum prius licentiã citharizandi ad consolationem casus sui obtinuisset, statim Delphinorum affuit multitudo qui eum demersum receperunt, & ad portum incolumem deuexerunt. Quapropter Corinthij in templo suo imaginẽ æream hominis super Delphinum equitantis ad repræsentationem miraculi erexerunt. Sic reuera istud est verum quòd Delphini. i. Dei filius valde diligit sonum citharæ confessionis & orationis. Et ideò si quis tali cithara cecinerit, peccatãque confessus Deum feruenter orauerit, nunquam à nautis infernalibus ipsum submergere per damnationem conantibus periclitari poterit, immo Delphini. i. Deus statim aderit, qui eum liberabit. Figura. 1. Regum. 16. vbi Dauid canendo cithara Saul à demonio liberabat. Ideò dicat pœnitens illud Esa. 16. Venter meus quasi cithara ad Moab sonabit. Et illud ps. Confitemini Domino in cithara. Et sic patet ꝙ est cithara salubriter lamentantium. ¶ Tertiò est cithara vocaliter seu C
solenniter prædicantium. Scriptura .n. citharæ comparatur, vbi est lignum. i. historialis ruditas, concauitas interior. i. sententiarum profunditas, sonus. i. eruditionis luciditas, plectrũ i. linguæ & eloquentiæ suauitas, manus appositio. i. operationis & executionis probitas. de tali ergo cithara dicat diligens doctor & prædicator illud ps. Exurge psalterium & cithara, exurgam diluculo. ¶ Quartò dico ꝙ est cithara virtualiter, seu spiritualiter exultantium. i. iustorum, qui per laudem, & gratiarum actionem continuẽ citharizant. ps. Psallam tibi D
in cithara Deus Israel. ¶ Quintò est cithara supernaliter, seu æternaliter triumphantium. i. beatorum qui continue Deum laudant, & in æternis solatijs se delectant. vnde Apoc. 15. dr ꝙ illi qui vicerunt bestiam. i. diabolum, stant supra mare vitreũ, i. supra mundum & habent citharas Dei. &c.

Cito. Nota quòd istud aduerbium cito, vbicunque est, significat celeritatem, mobilitatem, festinantiã, & velocitatem. Et ideò possumus distinguere quòd est quædam Velocitas A

Habenda
Spernenda
Timenda
Optanda.

Prima est cititudo seu celeritas obedientiæ, de qua dicitur Esa. 5. Festinet, & veniat cito opus eius. Cito.n. debemus parere, & obedire. ¶ Secunda est celeritas inconstantiæ & imprudentiæ. Cito.n. non est à bono opere desistendum. s. sicut illi de quibus dicitur in ps. Cito fecerunt, obliti sunt beneficiorum eius. Contra illud. 2. Thessal. 2. Rogamus vt non cito moueamini à sensu vestro. nec est cito ad mala verba & opera festinandum. vnde Prouer. 25. Quæ viderunt oculi tui, non proferas in iuri-

in iurgio cito, ne postea pœniteas & emendare non possis, cum dehonestaueris amicum tuum. ¶ Tertia est velocitas trāsitus mundanæ vitæ & lætitiæ. vnde ps. Impij quasi fœnū velociter arescent, & quemadmodum Olera herbarum cito decident. ¶ Quarta est celeritas Dei clementiæ, quæ. s. in tribulationibus non deficit, immo cito & velociter si dignè requirit, subuenit & succurrit. vnde ps. Cito anticipent nos misericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis. Istud ergo est verū q bona opera & meritoria debemus cito & velociter facere, & à malis operibus cito & celeriter resilire. Est. n. quidam piscis dictus Mugil, qui secundum Isido. quando percipit laqueos & retia piscatoris, ita cito resilit ab eisdem, q volasse, magis creditur quam saltasse. Sic pro certo charissimi, quando videmus in hoc mundo q laquei, & retia piscatoris diaboli sunt parata, statim debemus citissimè saltare, à malo resiliendo, & volare bonis operibus insistendo, & ad bona cœlestia meditando. vnde Dan. 9. Adhuc loquente me, ecce vir Gabriel quem videram in visione in principio, cito volans tetigit me. In quibus verbis aduerte quòd nos debemus esse celeres seu citi ad quinque. s. B

Ad obediendum cum promptitudine. Ecce vir (titudo
Ad perficiendū cum fortitudine. Gabriel, qui interpretaī for
Ad resiliēdū à turpitudine. in principio. s. principijs obsta.
Ad transiliendum in altitudine. Cito volans inquit.
Ad compatiendū cum multitudine. Tetigit inquit, supple leniter compatiendo. Simus ergo cito

Prælatis obedientes
In bono proficientes
A malo resilientes
Ad cœlum transilientes
Proximis compatientes
. Tu ergo debes
Obedire cum veloci actu
Proficere continuo tractu
Refugere à peccati iactu
Conscendere vigoroso saltu
Succurrere amoroso pastu.

Primum probat voluntas oblata. Ecce. Scdm probitas relata. vir Gabriel, qui interpretatur fortitudo. Tertiū prauitas præoccupata in principio. Quartū virtus elata volans. Quintum autē manus applicata tetigit me. ¶ Simus. n. dico cito prælatis obedientes, quod nota cum dicitur. Ecce quod est aduerbium quod signat promptitudinem voluntatis. quia. s. quicquid prælatus præcipit, subditus statim debet respondere. Ecce. Esa. 6. Ecce ego mitto te. Inter planetas. n. ille qui est inferior prope terram, perficit citius cursum suum, sicut patet de Luna, quæ in vno mense circuit omnes circulos Zodiaci, ad quod faciendū sol per annum, Saturnus per triginta annos moratur. Sic tenera charissimi, illi qui sunt prope terram. i. qui sunt infimi p humilitatem, & qui etiam in inferiori gradu sunt quātum ad mundi prosperitatem vel qui prope terram sunt, i. considerātes propriam terram. i. vilitatem, tales dico faciliter & cito, & gratanter faciunt cursum. i. motum obedientiæ prosequuntur. Dicunt. n. Ecce. q. d. Presto sum currere, paratus sum cito, & sine contradictione per obedientiam me mouere. Esa. 52. Ego ipse qui loquebar, Ecce assum. Illi vero qui sunt alti, & superius collocati, vel per status dignitatem, vel per generis nobilitatem, vel per scientiæ claritatem, tales dico vt communiter non ambulant cito, immo tardè, quia tales sunt vt communiter non obedientes, sed ad obediendum tardi, & arrogātes. Quod figuratum est Ioannis. 21. vbi dicitur q Ioannes, qui erat iuuenis & subditus, præcucurrit citius. Petro qui erat antiquus & erat prælatus. vnde de isto cito obedientiæ dicitur Luc. 14. Dixit paterfamilias seruo suo. Exi cito in plateas & vicos ciuitatis. Superior autem dicit bono discipulo, C illud Apoc. 1. Ostendam tibi quæ oportet fieri cito. Ipse vero respondet illud quod dicitur Apoc. 3. Ecce venio cito. Simus ergo cito prælatis obedientes. Ecce. vide infra de Ecce. ¶ Secundò debemus esse cito in bono proficientes. Vir inquit Gabriel, Cito. n. debemus proficere & crescere in bono, & cito bona opera producere & facere. quod notatur cum dicitur. Vir. Vir. n. nomen est masculini sexus, qui multo citius, & fortius potest operari, quam mulier. Sicut. n. dicit Plinius, mascula palma citius fructificat quam fœmella, & in hoc masculus à fœmella cognoscitur, sicut dicit idem. Sic vere charissimi illi qui sunt spiritualiter masculini viri. s. viriles & virtuosi debent cito & velociter fructificare per bona opera virtuosa faciliter debent fructus bonorum operum producere, & in bono proficere & manere, & in hoc debent masculi distingui à fœmellis religiosi à secularibus, clerici à laicis, prælati à subditis. citius. n. debent proferre fructum bonorum operum, & virtutum. vnde Luc. 15. Cito proferte stolam primam. Et talis vir virtuosus erat ille de quo. 2. Mach. 7. Linguam postulatus cito protulit. Quod est contra multos qui similes sunt aliquibus arboribus quæ non cito, sed tardè proferunt fructus suos, sicut est Esculus, vel sm aliquos alio nomine Sorbus, quæ in hyeme in Autumno facit fructus. Quia vere multi sunt qui non cito, sed tardè, non in vere iuuentutis, sed in autumno senectutis incipiunt fructus bonorū operum procreare. Contra quos Ioannis 14. Quod facies fac citius. Non sic ergo, sed simus vir Gabriel, qui interpretatur dñi fortitudo, quia. s. fortes & virtuosi debem' esse ad bona opera facienda. 1. Reg. 17. Esto vir fortis. Et. 2. Reg. 14. Roboramini & estote D viri fortes. &c. Simus cito in bono proficientes. ¶ Tertiò sim' cito à malo resilientes, quod notatur cum dr. in principio. In principio. n. iuuētutis, vel in principio malę cogitationis est à malo resiliendū, quia qui in principio non resistit, paulatim à tentatione vincitur, delectatione mulcetur, mala consuetudine ligatur, & sic amplius resurgere impeditur. Tentatio. n. similis est veneno, cui nisi in principio & cito occurratur, velociter interficit patientem superat enim virtutem naturalem ita quod non potest amplius præualere. Ideò bene dicebat ille. Principijs obsta. In principio. n. creauit Deus cœlum, & terram. Vnde de isto cito potest dici illud Ecclesiast. 27. Nisi in timore Domini tenueris te, cito subuertetur domus tua. ¶ Quartò simus cito ad cœlum transilientes. Cito volans inquit. Castanea. n. integra & sana statim quando sentit ignem, citissime saltat & transilit versus cœlum. Sic vere charissimi, statim quando sentimus ignem vanæ cupiditatis, vel ignem carnalis voluptatis debemus ab eo resilire, & versus cœlum per contemplationem saltare pariter & volare. ps. Volabit super pennas ventorum, i. citissime. vnde Apoc. 4. Ascende ad me, & ostendam tibi quæ oportet fieri cito. ¶ Quintò simus cito proximis compatientes, quod ostenditur cum dicitur. Tetigit me. Sicut. n. videmus quod non tangit non agit, & q tangit, fortius influit, ignis. n. statim quod tangit calefacit, sic vere vir pius & cōpatiens statim q ipse tāgit & vicinatur alicui. ipse in ipsum debet influere & agere per compassionem, & beneficiorum collationem, vt sic dicere possit cuilibet quē visitat, illud Esa. 49 Extendit manum suam & tetigit os meū, & dixit mihi. Seruus meus es tu. &c. Vnde de isto cito dicitur vel potest dici illud quod dicitur Hester. 6. Cito ad cōuiuium quod Regina parauerat venire compulerunt. s. pauperes. ¶ Itē nota q cito accipitur in malo significato, & sic signat nimiam velocitatem ad malum, quam quidem non debemus habere sed ab ipsa potius abstinere. Nota ergo quòd debemus abstinere a nimis

Cita loquacitate
Cita varietate
Cita credulitate
Cita leuitate & celeritate.

Non sit igitur in nobis B cita loquacitas. Nō sim' sicut serpens qui ita cito aliquotiens mouet linguam q duas linguas videtur habere. Sic multi sunt qui ita cito linguam suam mouent loquendo, detrahendo, iactando, q non vnam linguam sed plures videntur habere. Contra quos dicitur Eccle. 4. Noli esse citus in lingua tua. ¶ Item debemus abstinere à nimis cita varietate vel mobilitate, quidam enim sunt qui non habent virtutem perseuerantiæ, quia cito & faciliter mutantur de bono ad malum, de virtute ad vitium de gratia ad peccatum. Isti sunt similes Chameleonti, qui citissime mutat colorem. Sunt etiam similes Lunæ, quæ sępissime & citissime mutat figuram. Sunt etiam similes Hienæ, quę citissime mutat naturam suam, quia. s. nunc inuenitur masculus nunc fœmella, quia. s. tales quantum ad figuram interioris bonitatis, & quantum ad colorē exterioris honestatis, & quātum ad naturam vtilioris qualitatis cito & faciliter variantur scilicet à bonis operibus desistendo, & ad mala opera diuersimode se mutando. vnde Iudicum 2. Cito deseruerunt viam per quam ingressi sunt patres eorum. Quod etiam verum est de crudelibus & raptoribus, qui nimis cito in modica occasione conuertuntur ad crudelitatem & ad rapinam. Esaiæ. 8. Accelera, spolia, detrahe, cito prædare. ¶ Tertiò debemus abstinere à nimis cita credulitate. Cuius tamen contrarium faciunt mundi diuites, & potentes, qui valde cito credunt verbis adulatorum detractorum & falsorum accusatorum. Simplices enim qui valde cito se conuertunt ad dicta hæreticorū vetularum, & deceptorum, similes possent dici Mercurio, qui

est

est plancta qui citissime conuertitur, & mutatur ad naturam illius cui coniungitur & vnitur. Sic tales valde cito se conuertunt ad volontatem eorum qui sibi coniunguntur, s. familiarium, ballioorum. &c. De quibus dicitur Eccl. 29. Qui credit cito, leuis est corde. ¶ Item abstinendum est à nimis cita celeritate, vt non simus festini in operibus uostris, quia uimis cita celeritas reprobatur, & tarda & matura deliberatio & expectatio commcodatur. Amygdalus.o. quæ nimis cito floret, gelatur facillime. Sic illi qui oimis cito volunt ardua opera pœnitentiæ incipere, prædicare, docere, bellare, & cetera similia, non attinguot vt commumiter ad profectum. Et ideò illis qui indeliberatè & cito volunt alios promouere, dicitur. 1. Thimo. 5. Manus cito nemini imposueris. Ista est ergo nimis cita Immaturitas seu leuitas. Nimis cita Credulitas. Nimis cita Mobilitas Nimus cita loquacitas. Iterum est alia citi-tas seu velocitas, qoa. s.

F Cito perit mondi gloria	De mundi gloria, &
Cito transit vitæ copia	de ipsius gloriosis di-
Cito venit mortis angustia	citur in ps. Tanquam
Cito veniet cœli lętitia	Olera herbarum cito
Et cito veniet Christi iustitia.	decident. De mortis

aotem miseria dicitur Sap. 6. Horrende & cito apparebit vobis. De Christi vero misericordia quæ cito auxiliatur, & pœnitentibus & pauperibus, dicitur in ps. Cito anticipent nos misericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis. De tali et lætitia quæ cito veniet bene agentibus, dicitur Esai. 51. Cito veniet Dominus gradiens ad aperiendum. De iudicio vero, & iustitia quæ cito venieut delinquentibus, patet Luc. 18. Veruntamen Deus cito faciet vindictam. &c. Vide infra de statim, repente, celeriter, velociter, festinanter. &c.

A **Ciuitas.** Nota ꝙ Cioitas dicitur quasi simul viuentiũ vnitas, & dicitur Ciuitas à cieo es. quod idem est ꝙ aduoco, aduocas. vel coeo. is. idem est ꝙ copolo raris, vel coniungor coniungeris. ad denotandum ꝙ ciues ad simul coeuudum & habitandum fuerunt ad ciuitates aduocati. Et ideò sub nomine ciuitatis intelligitur qnælibet concordia vnitas & coniunctio. Ciuitas euim est hominum multitudo societatis vinculo adunata, ab eodem iure simul viuentiũ vt dicit Isid. & Papias. ¶ Nota igitur ꝙ in scriptura inuenitur sextuplea ciuitas. i. sextuplea hominum congregatio. repo ritur vel inuenitur ciuitas

Fragilis	Prima signat corporis vilitatem
Labilis	Secuoda signat mondi prosperitatem
Nobilis	Tertia signat cordis sinceritatem
Flebilis	Qoarta innuit inferni acerbitatem
Fertilis	Quinta declarat instorum cõitatem
Vtilis.	Sexta vero deuotat cœlestem vnitatem.

¶ Corporis vilitas est sustentaculom valde fragile.
Mudi prosperitas est retiaculum valde labile.
Cordis syuceritas est tabernaculum valde uobile.
Inferni acerbitas est receptaculum flebile & detestabile
Iustorum cõmunitas. s. ecclesia, est habitaculum valde fertile
Cœli societas est propognaculum vtile.
¶ Corpus est ciuitas stercorum & languorum
Muudus est ciuitas bonorum & malorum
Animus est ciuitas Dei & angelorum
Iuferuus est ciuitas demouum & peccatorum
Religio est ciuitas pœnitentium & iustorum
Cœlum est ciuitas Dei & contemplantium beatorum.

B ¶ Primo ergo dico ꝙ corpus est ciuitas fragilis. habet. n. debilissimum fundamentum. s. carnem & sanguinem. habet exterins fortissimum impugnamentum. s. infirmitates & casus, habet interius discordissimum parlamentum. s. qualitatum & elementorum discordiam atq; pugnam. Nou est ergo mirum si ciuitas ista sit fragilis & si faciliter ab hoste. i. à morte, qui eam continne impognat & minatur, destruitur & cassatur. Ideò morti potest dici illod Esa. 25. Posuisti ciuitatem in cumulum, vrbem fortem in ruinam. ¶ Secundò dico ꝙ mundua est ciuitas iu qua est contrarietas ciuium, abundantia fęcium & caristia mercium, & sollicitudo mcotium. In mundo. n. est contrarietas & discordia vnde in ps. Vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate, die ac nocte circundabit eam iniqoitas, & labor in medio eius & iniustitia. Item in mundo est sordium spiritualium. s. peccatorum abundantia. Ezech. 9. Terra plena est in iudicio sanguinum, & ciuitas plena est iniquitate. Et Naum. 3. Veh ciuitas sanguinum. Item in mundo est, mentium. i. virtutum paupertas & indigentia. Vnde Zac. 14. Capietur cioitas & vastabitur. Item in mundo sunt dolores mentium seu tristitia. Iob. 24. De ciuitatibus fecerunt viros gemere. Esa. 14. Vlula porta, clama ciuitas. talis ergo ciuitas non est bene durabilis, immo necesse est ꝙ sit vana variabilis & instabilis. Mundus ergo est ciuitas labilis. ¶ Tertiò dico ꝙ inuenitur ciuitas nobilis, & ista est ciuitas cordis. Et dicitur nobilis, quia. s. ista est habitaculum summi regis. ps. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. In ista ciuitate debet esse ciuium vnitas, quia s. ciues animæ. i. potentiæ, debent esse vnum per mentalem tranquillitatem & per affectuum vnitatem. Deus .n. est nobilis princeps, qui non libenter habitat nisi in ciuitate tuta, pacifica, & munita. Et ideò ciuitas cordis non debet esse per varios effectus rumultuosa, alias non esset pro Christi habitaculo gratiosa. Ipse. n. est qui dicit illud Eccl. 24. In ciuitate sanctificata similiter requieui, & in Hierusalem potestas mea. Ista ciuitas debet esse vallata muris, fossis, aquis. Muri sunt ambitus mandatorum Dei, quibus debemus circundari & includi. 1. Macha. 1. Ædificauit ciuitatem Dauid muro magno. & 2. Phil. 8. Ciuitates muratas habentes portas & vectes & seras. Fossæ sunt virtus humilitatis vel profunditas consideratiorum ioteriorum. vnde Esa. 32. Humilitate humiliabit ciuitas. Aquæ sunt redundaoriæ lachrymationum. vnde ps. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Ista est igitur ciuitas nobilis de qua dicitur Zach. 8. Vocabitur Hierusalem ciuitas vnitatis. ¶ Quartò inuenitur ciuitas flebilis, & ista est congregatio damnatorum. 3. Regum. 14. Qui mortui fuerint, de Ieroboam, de ciuitate comedent eos canes. ¶ Quintò dico ꝙ inuenitur ciuitas fertilis, & ista proculdubio est vel debet esse ciuitas religionis & ecclesiæ, seu etiam ciuitas & communitas fidei Christianę, quę scilicet cunctis bonis spiritualibus debet esse referta. ps. Hierusalem quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipsum. & nota, quòd ista ciuitas debet esse ciuitas

Munda sine carnali fœtore	Sit igitur ciuitas
Sancta sine criminum horrore	munda, qood facie
Lęta sine tristitię mœrore	nouitas innocentię
Opulenta sine paupertatis languore	Apo. 21. vidi ciuita
Quieta sine discordiæ liuore.	tem sanctam Hie-
Clara sine falsitatis errore.	rusalem nouam, à

Deo paratam. &c. Item sit ciuitas sancta, quod facit puritas conscientiæ. Apocal. 21. Ostendit mihi angelus ciuitatẽ sanctam Hierusalem. ¶ Item sit ciuitas læta, quod facit claritas sapientiæ. i. eleuatio mentis in Deum. 4. Regum. 11. Lætatus est omnis populus terræ, & ciuitas conquieuit. ¶ Item sit ciuitas opolenta, quod facit vbertas omnis iustitiæ. i. abundantia virtutum & meritorom. Ideò dicebat Dauid. Quis deducet me in ciuitatem muuitam. &c. ¶ Item sit quieta, quod facit vnitas concordantiæ. Ideò consulitur Hiere. 29. Quærite pacem cioitatis ad quam transmigrare vos feci, & orate pro ea, quia in pace eios erit pax vestra. ¶ Item sit clara, quod facit veritas prudentiæ & scientiæ. Vnde illud prædictum Zacha. 8. Vocabitur Hierusalem ciuitas veritatis. Et Apoc. 21. Ciuitas non eget sole & luna, nam claritas Dei illuminabit eam, & lucerna eius est Agnus. Et reuera charissimi, si ciuitas. i. ecclesia talis fuerit, ibi dominus libenter habitabit. Et sic dicetur illud Ezech. 48. Nomen ciuitatis Dominus ibidẽ Sed heu proh dolor, ista ciuitas non est hodie talis, immo est quasi pœnitus desolata, & multis vitijs dissipata, & hostibus spiritalibus subiugata. Ista. n. hodie, quod dolendum est

Igne auaritiæ succenditur	¶ Iô ibi murus io-
Rixa discordiæ discinditur	stitiæ destroitur, &
Fastu superbiæ erigitur	tota ciuitas dirui-
Fæce luxoriæ inficitur.	tur. De igne auari-

tiæ patet Eccl. 49. vbi dicitur. Incenderunt electam ciuitatẽ. & de Chaldeis dicitur Hiere. 38. Ciuitatem hanc comburẽt igni. De rixa vero & diuisione discordiæ dicitur Apoca. 16 Facta sunt fulgura, voces & tonitrua, & facta ẽ ciuitas in tres partes. De fastu vero superbiæ dicitur Esa. 26. Cioitatem sublimem humiliabit. i. superbiam. De fæce luxuriæ dicitur Esa. 1. Quomodo facta est meretrix cioitas fidelis? & Ezech. 24. Veh cioitati sanguinum ollæ cuios robigo in ea est. De muro vero destructo, idest de disciplina, & de mandatorum obseruantia dissipata dicitur. 1. Mach. 5. ꝙ Antiochus mandauit destruere murum ciuitatis Hierusalem in circuitu. Non est igitur mirum si talis ciuitas ruinosa delinquitur à domino, & ab hostibus

hoſtibos impugnatur,iuxta illud Hiere. 32. Munitiones extructæ ſunt aduerſus ciuitatem vt capiatur. & ſic diabolo dimittitur poſſidenda Hiere. 34.Tradam ciuitatem hanc in manu regis Babylonis. Non ſic chariſſimi,quia debet eſſe ciuitas fertilis.¶ Sextò dico ꝙ inuenitur ciuitas vtilis.ſ. ciuitas paradiſi. Apocalip. 21. Ipſa vero ciuitas aurum mundum. Iſta enim cioitas habet

D Securitatem inexpugnahilem
Tranqoillitatem imperturbabilem
Sublimitatem iodepreſſibilem
Stabilitatem indefectibilem.

¶ Habet dico in expugnahilē ſecuritatē. Soph.2 Hæc eſt ciuitas glorioſa,habitans in confidentia.Habet etiam imperturbabilem tranquillitatem.Eccle. 24.In ciuitate ſanctificata ſimiliter requieui. Habet inſuper indepreſſibilem ſublimitatem. Prouer. 9.Miſit ancillas ſuas vt vocarent ad arcem & ad menia ciuitatis.Item habet indefectibilem ſtabilitatem.vnde Eſa.33. Oculi tui videbunt Hieruſalem ciuitatem ſolemnitatis veſtræ opulentam,tabernaculum quod nequaquam tranferri poterit.Iſta eſt ergo ciuitas aſcendenda per affectionem,&deuotionem,circūeunda per contemplationem & habitanda p meditationem.De aſcenſu deuotionis & affectionis dicitur, Prouerb. 21.Ciuitatem fortium aſcendit. De circuitu cōtemplationis dr̄ Cant. 3. Surgam & circuibo ciuitatem. &c. De habitatione meditationis iugis conſiderationis dr̄ in ps̄.Eduxi eos per viam rectam,vt irent in ciuitatem habitationis. & Hiere. 8.Venite ingrediamor in cioitatē munitam,& ſileamꝰ ibi.Sic ergo inuenitur ciuitas fragilis,nobilis, flebilis, vtilis.

E ¶ Nota tamen adhuc ꝙ per nomen ciuitatis poteſt omnis vnitas & concordia denotari. vnde nos debemus eſſe ciues ciuitatis,i. ſimul viuentes in amore & vnitate. Et ſic per ciuitatē poteſt ſtatus eccleſiæ vel religionis vel cuiuſtibet ſocietatis, vel communitatis deſignari. Talem ergo ciuitatem debemꝰ inhabitare, quia.ſ.pacem & vnitatem debemus frequentare. Illa autem quæ ſunt eiuſdem ſpeciei, habent pacem iuter ſe, vt communiter. Nunquam enim Leo comedit Leonem, Vrſus Vrſum, & ſic de alijs,quia generaliter illa quæ ſunt eiuſdem ſpeciei,nunquam ſe occidunt vel deuorant præterquam inter piſces,vbi ſemper maior comedit minorem, quamois ſint eiuſdem ſpeciei, vt dicit Plinius. Sic vere chariſſimi,nos Chriſtiani qui omnes ſumus eiuſdem ſpeciei,ideſt eiuſdem ritus cultus & fidei nunquam debemus per lites & diſcordias alter alterum impugnare,lædere,vel infeſtare,immo verè ſimol & communiter debemus pacificè habitare, & alter alterum diligere & iuuare. Et ſic erimus in ciuitate, ideſt iu ciuili & domeſtica vnitate. vude Hierem. 29. Quærite pacem ciuitatis ad quam tranſmigrare vos feci. Veruntamē multi ſunt ſicut Piſces,qui.ſ.quamuis ſint eiuſdem ſpeciei,ideſt eiuſdem patriæ,eiuſdem ciuitatis,eiuſdem collegij, eiuſdem generis, ipſi tamen contra ſe inuicem præliantur alter alterum impugnantes,alter ab altero diſcordantes, & alter alteri inuidentes. De quibus dicitur Prouerb. 29.Peſtilentes diſſipaut ciuitatem.Sicut.n.multæ ciuitates ſunt deſtructæ propter brigas, & controuerſias ciuium malignorum,ſic multæ communitates & religiones & collegia ad paupertatem & miſeriam ſunt redacta propter litigia ſuorum poſſeſſorum.De quibus dr̄ Eccleſiaſt. 49.Incenderunt electam ciuitatem.Non ſic ergo,ſed ſimus pacifici & concordes, & ſimus in ciuitate,ideſt in ciuili vuitate & concordia. Vt ſic de nobis & de noſtra communitate & vnitate poſſit dici illud Apoc.21.Vidi ciuitatem ſanctam Hieruſalem nouam deſcendentem de cœlo. In quibus verbis aduertendum ꝙ ciuitas collegij vel communitatis eccleſiæ vel religionis, debet habere conditiones quæ in qualibet ciuitate nobili couſueuerunt eſſe. Ciuitas.n.tunc eſt laudabilis,quando eſt

In loco claro
F Iu loco firmo
In loco mundo
Iu loco pacifico
In loco fœcundo.

Talis debet eſſe ciuitas noſtra Debet.n.eſſe in loco claro per morum honeſtatē. Vidi.In loco firmo per cordis probitatē Ciuitatem inqoit.Iu loco mūdo per vitæ puritatem.Sanctam,nouam. Iu loco pacifico per pacis vnitatem. Hieruſalem.io loco fœcundo per morum vbertatem. Deſcendentem, Loca enim deſcendentia, & iufima ſunt vt commuuiter magis fœcunda. ¶ Sit igitur in nobis apparentiæ claritas. Vidi inqoit. Nihil enim eſt viſibile, niſi quod habet claritatem & lucem Sic vere,nec aliquod collegium dignum eſt nec delectabile videri,niſi quod claritate honeſtatis vel moralis apparentiæ eſt illoſtratum. Et ideò proh dolor,multæ ſuut hodie ciuitates quæ non ſuut dignę reſpici vel videri, quæ tantam habent deformitatem morom, & conditionom,quòd nec à Deo nec à mundo ſunt dignæ intueri. Quia reuera chariſſimi,modernæ ciuitates & communitates ſplēdore honeſtatis & ſanctitatis ſunt priuatæ, & multis vitijs ſunt infectæ. Hodie.n.iuueniuntur.

Detractiones & inuidiæ
Exactiones & ſæuitiæ
Elationes & ſuperbiæ
Iufectiones & immunditiæ
Ambitiones & auaritiæ
Diſſenſiones & controuerſiæ.

¶ De primo dr̄ 3.Re. 14.Iu ciuitate comedent eos canes.de ſecundo Eſa.1. Qūo facta eſt meretrix ciuitas fidelis, plena iudicio? iuſtitia habitaoit in ea, nuuc autem homicidæ. De tertiò dicitur Eſa.24.Attrita eſt ciuitas vanitatis.De quarto.Naum. 3. Veh ciuitas ſanguinum.De quinto dicitur Hiere.15. Siintroiero iu ciuitatem,ecce attenuati fame.Fame dico, ideſt inſatiabilitate auaritiæ.ideò de aoaris dicitur in ps̄. Famem patientur,vt canes,& circuibunt ciuitatem. De ſexto dicitur in ps̄.Vidi contradictionem in ciuitate. Non ſic chariſimi, ſed habeamus morum houeſtatem & claritatem, vt poſſimus videri,& intueri.Vidi inquit. vnde Eſa. 33. Oculi tui videbūt Hieruſalem opulentam. &c. Sit igitur in nobis apparētiæ claritas. ¶ Secundò dico ꝙ in noſtra ciuitate debet eiſe perma G
nentiæ firmitas, & hoc oſtenditur cum dicitur.Ciuitatem. Ciuitas.n.tunc eſt fortis & permanens,quando muris & turribus circuitur,quaodo foſſis & vallibus eſt vallata, quando aquis & fluminibus eſt ambita. ſic vere communitas uoſtra, tunc eſt fortis ſpiritualiter atq; firma, quando muris diuinæ protectionis,turribns altæ contemplationis,aquis lachrymarum & deuotionis,foſſis & vallibus humilitatis & ſubiectionis circundatur & vallatur.vnde Prouerb.18. Frater qui adiuuatur à fratre, tanquam ciuitas firma,communitas.n.adiutorij & amoris eſt ſpiritalis fortitudinis firmamentum. Et iō iſta ſolet eſſe omnium babitantium tutamentum & ſaluamentum.Gen.19. Eſt ciuitas hic iuxta parua ad quam poſſum cōfugere, & ſaluabor in ea Sed reuera chariſſimi tam videtur fortitudo ciuitatis religionis & eccleſiæ cecidiſſe,& penitus defeciſſe.quod videmus temporaliter & ſpiritualiter. Temporaliter videmus qualiter defecit omnis virtus & potentia eccleſię & religionis, & qualiter à tyrannis deprimitur & ſuppeditatur. ſpiritualiter etiam videmns qualiter ab hoſtibus, & vitijs deſtruitur & ſubiugatur. Et ideò bene poteſt dici illud Eſa. 27.Ciuitas munita deſolata erit. Et ideò in iſta ciuitate multi hodie à diabolo capiuntut, & diuerſis criminibus exponuntur.Matth. 4.Aſſumpſit eum diabolus in ſanctam cioitatem. Non ſic ergo, ſed ſit in nobis permanentiæ firmitas, H
¶ Tertiò dico quòd iu noſtra ciuitate & communitate debet eſſe innocentiæ poritas. Nouam inquit. Nouitas.n. ſignat puritatem,quia.ſ.ciuitas religiouis eccleſiæ & ſocietatis cuiuſlibet vuitatis debet eſſe pura & munda,vt purus rex nouus & mundus Chriſtus nobiſcum maneat & moretur. Apes enim libenter mellificant in alueari nouo.Piſces etiam libenter ſub intrant ſportulas nouas & mundas. Sic vere Chriſtus libenter habitat & frequentat ſocietatem, & communitatem nouam,mundam,puram, & caſtam. Apoc. 3.Scribam ſuper eā nomen ciuitatis nouæ Hieruſalem. Quod eſt hodie contra multas ciuitates,ſtatus & religiones,in quibus pro certo non eſt puritas,ſed carnalitas,non eſt nouitas, ſed antiquitas,non munditia,ſed ſpurcitia,non iuſtitia, ſed nequitia. Vnde dicitur Ezech. 24. Veh ciuitati ſanguinum, ollæ cuius rubigo in ea eſt.Sit igitur in nobis innocentiæ puritas. ¶ Quartò dico I
ꝙ in nobis debet eſſe amicitiæ vnitas. Quod notatut cum dicitur Hieruſalem, quod interpretatur viſio pacis. In pace.n. & amore viuere debemus.Quia ſicut dicit Seneca,ſicut paruæ res concordia creſcunt,ſic magnæ diſcordia labuntur.vnde ps̄. Hieruſalem quæ ædificatur vt ciuitas, cuius participatio eius in idipſum. Sit igitur in nobis amicitiæ vnitas.Quod eſt contra multos,qui in ciuitate eccleſiæ ſunt diſcordes. vnde. 1. Mach.13. Factus eſt motus maguus in ciuitate.¶ Quinto ſit in nobis opulentiæ vbertas, cum dicitur.deſcendētem. Loca enim quæ ſunt in deſcenſu,magis vt cōmuniter ſunt fertilia & opulenta. Sic vere ſi ciuitas & communitas noſtra ſit in deſcenſu humilitatis, magis erit ſpiritualiter fertilis, & fęcunda, & magis in fructibus bonorum operum abundabit. Eſaiæ. 32. Humilitate humiliabitur ciuitas. ps̄. Aſcendunt

montes, & descendunt campi. Campus enim nomen est loci fertilis & opulenti. Esa. 33. Oculi tui videbunt Hierusalem, regionem opulentam. &c. Et sic ergo patet quòd ciuitas nostra debet habere

Virtutum vbertatem
Amoris vnitarem
Nitoris puritatem
Vigoris firmitatem
Splendoris claritatem.

Et sic ista erit illa ciuitas de qua dicitur in ps. Quis deducet me in ciuitatem munitam. Si p ciuitatem intelligis virũ iustum vel virginem gloriosam, dic sicut supra in litera b. de ciuitate nobili, & de ciuitate fertili. Si vero carnem intelleaeris, dic sicut supra in littera. A. vbi agitur de corpore, vel de mundo.

A **Ciuis.** Vide supra vbi Adhærere in illa auctoritate. Adhæsit vni ciuium regionis illius. quæ ibi exponit, vel diuiditur. ¶ De ciue vero potest distinguere secundum numerum ciuitatum, quia. s. quælibet ciuitas habet suos ciues. In ciuitate corporis sunt ciues motus carnales. In mundo sũt ciues viri brutales. In religione & ecclesia sunt ciues homines spirituales. Iu cœlo sunt ciues beati & Angeli immortales. In inferno suut ciues damnati & demones, impij & crudeles. In anima sunt ciues potentiæ naturales, & si bona fuerit virtutes tam Theologicæ quam morales. Si vero mala, affectus superflui & criminales. Generaliter tamen per ciues intelliguntur viri familiares & domestici, quibus si deliqnerint est parcendum & indulgendum, inter quos æqualiter est iudicandum, & à quorum societate si infamis fuerit est recedendnm & declinaudum. Parcendum dico & indulgendum. Leuit. 19. Non memor eris iniutiæ ciuium tuorum. Iudicandũ etiam. Deut. 24. Iustum iudicium iudicate, siue ciuis sit ille, siue peregrinus, nulla erit distantia personarum. Declinandũ insuper. Leui. 21. Non contaminetur sacerdos in morte ciuium suornm. &c. Sufficit.

A **CLam.** Nota q̃ Clam accipitur pro occultè, abscondite, vel secrete. Et ideò dico q̃ est vnum clam, quod est prudentiæ, vnũ clam, qnod est fallaciæ, vnum clam quod est nequitiæ. Prudentes. n. & maxime humiles volunt clam. i. secrete & absconse, non palam nec pompose facere facta sua, vnde Danid dictum est illud. 1. Reg. 18. Manebis clã, & absconderis in agro. Fallaces. n. clandestinè facinnt fraudes suas. vnde de Herode Christum occidere cupiente dicitur Matth. 2. q̃ Herodes clam vocatis magis didicit ab eis tẽpus stellæ. Iniqui etiam & crudeles clam & sub specie iustitię commitiunt multa tyrannica & peruersa. Contra quos Deu. 27. Maledictus qui clam percusserit proaimum suum. &c. Vade de Abscondere vel occulte.

A **Clamare.** Nota quòd clamare, sm Hugo. idem est qnòd cum alta voce sonare, & cordis desiderium exprimere. Et potest significare in scripeura in bono, & in malo. In bono. u. signat

Suspirium contritionis
Eloquium confessionis
Prçconium laudationis
Magisterium instructionis
Ministerium orationis

Est dico clamandũ per contritionem. Hester. 4. Hester voce magna clamabat, ostendens amaritudinem animi sui. Item est clamandum per confessionem. Vnde Esa. 38. Sicut pullus Hirundinis sic clamabo, meditabor vt columba. Item est clamandum per landationem & per gratiarum actionem. vt Marci. 11. vbi de filijs Hebræorum dicitur q̃ Domino clamabant dicentes Osanna. Item est clamandum per instructioné, seu prædicationem. Esa. 58. Clama, ne cesses, quasi tuba eaalta vocem tuam. Item est clamandum per orationem. 1. Mach. 4. Clamemus in cœlum, & miserebitur nostri Deus noster. Itẽ clamor quandoqne signat in malo, & sic inuenitur multiplex clamor, scilicet

Clamor iactantiæ & elationis
Clamor sæuitiæ & comminationis
Clamor tristitiæ & desperationis

Est ergo primo clamor iactantiæ. Hiere. 12. Clamauerũt post te plena voce. Item est clamor sæuitiæ. Et de hoc dicitur Marci. 15. Iterum clamauerunt. Crucifige crucifige eum. Item est clamor tristitiæ. Soph. 1. Voa clamoris à porta pisciũ & vlulatus à secunda. Possumus ergo distinguere quòd est bonns clamor quo debemus clamare, Et est malus clamor, à qno debemus cessare. Primus bonus clamor est quo. s. debemus clamare ad Deum

Sicut pupillus clamat ad tutorem
Sicut discipulus clamat ad doctorem
Sicut pauper clamat ad benefactorem
Sicut vim patiens clamat ad adiutorem. B

¶ Clamemus ergo ad Deum

Vt ad tutorem, vt defendamur
Vt ad doctorem, vt instruamur
Vt ad benefactorem, vt nutriamur
Vt ad adiutorem, vt eruamur

Sicut. n. dicitur Esa. 29. Miserebitur tui ad vocem clamoris tui. Et in ps. dicitur. Ad te clamauerunt, & salui facti sunt. Deus. n. clamat ad hominem vt conuertatur, homo autem clamat ad Deum vt misereatur, homo vero clamat ad hominem, vt cõpatiatur. De clamore Dei ad bominem dicitur Mich. 6. Vox domini ad ciuitatem clamabit. Et Ioannis. 7. Clamabit Iesus si quis sitit, veniat ad me, & bibat. De clamore hominis ad Deum dicitur Prouer. 21. Qui obturat anres suas ne audiat pauperem, clamabit & ipse & non eaaudietur. Clamemus igitur ad Dominum sua beneficia imploraudo, veniam peccatorum postulando, eius misericordiam supplicando. Elephas. n. cum ceciderit ad terram, videns q̃ per se surgete non potest, solet barrire fortiter & clamare, & socinrum suorum iuuamẽ talibus clamotibus implorate, vt dicit Pli. qui audito clamore statim ad eum conueniunt, & vt possunt sibi subueniunt, & succurrunt. Sic pro certo charissimi, si nos ceciderimus à statu gratiæ per peccatum, vel à statu prosperitatis per infortunium, nos pro certo debemus clamare ad socios nostros. s. ad Deũ, ad angelos, ad sanctos, & ad proaimos. Clamare dico debemus ad Deum per orationem & suorum beneficiorum implorationem, & sic statim aderit per sui benigni adiutorij manifestam & occultam collationem. vnde ps. Ad Dominũ eum tribularer clamaui, & eaaudinit me. Et alibi. Media nocte clamor factus est, ecce sponsus venit. Mat. 25. Ideo de tali clamore potest dici illud Esa. 40. Voa dicentis, clama. quid clamabo? Omnis caro fœnum. In quibus verbis aduerte q̃ est triplea bouus clamor, s. clamor

Imperatiuus
Informatiuus
Deploratiuus

Deus. n. clamat nobis imperaudo, vox inquit dicẽtis. Prædicator clamat suos informando. Clama inquit. Et peccator clamat sese deplorando. Quid clamabo inquit. Omnis caro fœnum. ¶ Dico ergo primo q̃ est quidam C clamor imperatiuus, & iste est clamor Dei ad homines, quo s. Deus clamat, & in scriptura & per prophetas, mandata sua declarando. Vox inquit dicentis. Leo. n. terribiliter rugiens, atque clamans, circa animalia facit circulum, quæ circulũ eaire non audentia, capi ab eo se permittunt. Sic Leo de tribu Iuda Deus, clamando & imperando in scriptura, circulum mandatorum uobis dedit, in qnibns debemus manere, & quousque beneplacitum suum sit nos per mortem accipere, inde debemus pœuitus non eaire. qui clamor nobis ostenditur cũ dicitur. Vox dicentis. vnde Matth. 3. & Esa. 40. Voa clamantis in deferto, parate viam Domini. Circa quod aduerte q̃ clamor istius Leonis est

Aliquando eapressiuus amoris
Aliquando iucussiuus timoris
Aliquando promissiuus valoris.

Deus. n. clamat ex primẽdo suum amorem. Vnde Lu. 23. clamans voce magna emisit spiritum. Item Deus clamat imprimendo nobis timorem. Apoc. 14. Clamauit voce magna ad angelum qui habebat falcem acutam, dicens. Mitte falcem tuam & vindemia botros vineæ terræ. Iste clamor potissimè audietur quando dicet. Ite maledicti &c. Item iste clamat promittendo magnum valorem. s. promittendo paradisum dicẽs Venite benedicti. &c. Matth. 25. vnde Ioan. 7. Clamabat Iesus, si quis sitit, veniat ad me & bibat. Hic est ergo clamor imperatiuus. Voa dicentis inquit. Mich. 6. Voa Domini ad ciuitatem clamat. ¶ Secundò dico q̃ est clamor informatiuus. Et iste est clamor prædicationis. Clama inquit. Onager. n. clamat & rugit vt inueniat vaorem suam, quando eam amisit. Aquila clamat terribiliter qnãdo vadit ad prædam, cuius clamorem audientes prædales aues, tanto terrore terrentur, q̃ via illa die ad prædandum animantur. Sic vere prædicator, qui videt q̃ vaores suas. i. animas christianas, quas tanquam vxores debet diligere, per ipsarum peccatum amisit, debet altè clamare per prædicationem & instructionem vt ipsas recuperet per pœnitentiam & conuersionem. Iste. n. debet esse sicut Aquila alte volans per contemplationem. Acute videns per discretionem. Terribiliter clamans per comminatoriam moni-

monitionem, vt sic aues prædales, i. peccatores, & raptores eius clamoribus terreantur, & ab actibus impijs retrahatur. Oseæ. 8. In gutture tuo sit tuba quasi Aquila super domum Domini. Clama ergo. Esai. 58. Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, annuncia populo meo peccata eorũ. &c. Multi tamẽ sunt hodie quasi illi quos Lupus videt, qui statim cum ipsos viderit, vocem & clamorem eis aufert. Corrumpit n. aerem contiguum qui corruptus aufert vocem & clamorẽ. Sic pro certo multi sunt quibus incumbit officium clamandi contra Lupum. i. contra diabolum, qui tamen ab aere corrupto. i. à malis mulieribus taliter inficiuntur, ꝙ vocem videntur perdidisse, inquantum clamare contra vitia non præsumunt quibus se sentiunt irretitos. vnde ps. Laboraui clamans
E rauce factæ sunt fauces meæ. Iste est ergo clamor informatiuus. ¶ Tertiò dico, quòd inuenitur clamor lamentatiuus, & iste est quando homo plangit clamat & lamentatur de miseria fragilitatis, de commissione iniquitatis, de offensa diuinæ maiestatis. quod ostenditur cum dicitur. Quid clamabo. Omnis caro fœnum. quasi diceret, tot habeo materias clamandi, ꝙ nescio vbi incipiam. quare? quia pro certo Omnis caro fœnum. Puer enim statim quando nascitur incipit clamare, signans miseriam ad quam intrat. Mandragora etiam quando eradicatur, solet clamare ſm Plinium. Ceruus insuper quando à canibus capitur, solet lachrymare, clamare, & mugire, & ad hominem quem naturaliter cognoscit esse pium, solet vltro recurrere & abire. Sic vere charissimi nos debemus plorare & clamare de miseria mundanæ habitationis, sicut puer quando nascitur, de eradicatione à terra. i. de fine mortalis defunctionis sicut mandragora quæ auellitur, de labore præsentis tribulationis sicut Ceruus qui impingitur. clamandum est ergo

Cum homo nascitur, quia nascitur ad laborem
Cum homo viuit, quia impellitur ad timorem
Cum homo auellitur à terra. i. quando moritur, quia deducitur ad dolorem. Ideò dicitur Ionæ. 2. ꝙ Ionas in ventre ceti, absorptus à mari, clamauit ad Dominum. Spiritualiter etiam loquendo, quando à terra. i. à Deo per peccatum eradicamur, quando etiam à canibus. i. à demonibus & à tentationibus impugnamur, nos pro certo debemus plangere per contritionẽ, clamare per confessionem, plorare per compunctionem dolorem & desolationem, & ad hominem idest ad Christum refugere per sui adiutorij implorationem. Iste est enim homo naturaliter pius, & ideò ad ipsum in necessitatibus est recurrendum, & in tribulationibus clamandum. Vnde de incolatu præsentis miseriæ potest dici illud Iob. 30. Consurgens in turba clamabam. Frater fui Draconum, & socius Strutionũ, i. demonum & hominum peruersorum. Ideò à turba ipsorum debemus consurgere & recedere, & ad Deum recurrere, & clamare. Iuxta illud ps. Clamabo ad Deum altissimum, qui bene fecit mihi. Iste est ergo clamor lamentatiuus, quando. s. homo lamentatur, & clamat propter mundanæ prosperitatis breuitatem, propter humanæ fragilitatis vilitatem. quod totũ ostenditur, cum dicitur. Omnis caro fęnum. vnde ibidẽ. Esai.
A 40. Vere fęnum est populus. Iaco. 1. Exortus est sol cum ardore suo, & arefecit fęnum, & flos eius decidit, & decor vultus eius deperijt. Et sic ergo patet quòd est clamor lamentatiuus informatiuus, imperatiuus. Et sic est multiplex bonꝰ clamor. ¶ De malo vero clamore nota ꝙ inuenitur clamor, Languentis, Furentis, & Dolentis. clamat.

F Egenus languens in biuio
Tyrannus furens in solio
Damnatus dolens in deuio seu incendio.

Clamori egeni debemus subuenire, quia. s. clamor alienæ miseriæ tribulationis, & angustiæ debet per compassionem in nostris auribus introire, ita quòd ipsis debemus si possumus subuenire. vnde ps. Non est oblitus clamorem pauperum. Isti enim præ tribulationibus clamant, quia. s. tyranni & mundi miseriæ eos grauãt, & quod peius est, ipsi clamare, loqui, vel contradicere tyrannorum violentijs nunquam audent. Inter alpes enim Italiæ multæ sunt horrendæ rupes quæ perpetuis niuibus sunt obsessæ. cum igitur per concauitates illorum montium quis transierit, necesse est ꝙ non clamet, quia statim nix de montibus caderet, quæ ipsum in profundum submergeret & necaret. Sic vere hodie si quis reclamando vel conquerendo de altis rupibus, idest de tyrannis diuitibus iustè vel iniustè dixerit, statim à niue, idest à frigore tribulationum, exactionum & molestiarum ab eis inuolutus erit. Et ideò hodie pauperes, & depressi, quamuis clamandi habeant materiam, clamare tamen non audent, immo tribulationes suas sustinent, quia peius incurrere timent. Iosuæ. 6. Clamabitis, neque audietur vox vestra, neque vllus sermo egredietur ex ore vestro. Iste est ergo clamor egenorum cui debet subueniri. ¶ Item est clamor tyrannorum, qui debet non audiri. Tyranni enim & diuites clamant se iactando, & alios deterrendo. vnde. 3. Reg. 1. Insonuit terra à clamore eorum. Litigiosi clamant brigando atque rixando, & alios molestando, similes ranis; quæ animalia sunt clamosa. Soph. 1. Vox clamoris à porta piscium. Detractores clamant alios infamando, & de alijs murmurando, similes Porcis, qui clamant in stercoribus rauca voce. Nee. 5. Factꝰ est clamor populi murmurantis. Patet igitur ꝙ est clamor iniquorum quem decet non audire. ¶ Item est clamor damnatorum, qui nequit deliniri, qui. s. præ tormentis & desperatione clamant. vnde de occisione primogenitorum dicitur Exo. 12. Ortus est clamor magnus in Ægypto, idest in inferno. Sic igitur patet ꝙ inuenitur

Clamor damnatorum
Clamor iniquorum
Et clamor egenorum.

Et hoc de clamore sufficit. Vide infra de Exaudire vbi inuenies auctoritatem diuisam & prosecutam. clamauit ad me, & ego exaudiam eum.

Clangor. Cum clangor nihil aliud sit nisi sonus buccinæ, seu tubæ, non oportet aliud dicere A quam dictum est de clamore, vel de buccina, vel quod de tuba infra dicetur.

Claritas. Clarus. Nota, ꝙ in scriptura potest triplex claritas inueniri. Est A .n. sibi claritas habenda, claritas quærenda, & claritas horrenda. Prima est interior. Secunda est exterior. Tertia est superior. ¶ Prima est claritas spiritualis. Secunda est claritas æternalis. Tertia est claritas temporalis. Prima signat morum honestatem, de qua potest dici illud. 1. Cor. 15. Alia est claritas solis, alia lunæ, alia stellarum. Claritas. n. solis est claritas, & sanctitas prælatorum, claritas lunæ est claritas & bonitas actiuorum, claritas stellarum est bonitas & sanctitas contemplatiuorum. ¶ Secunda signat cœli fœlicitatem, de qua Apoca. 21. Ciuitas illa non eget sole & luna, nam claritas Dei illuminat illam. ¶ Tertia signat mundi prosperitatem, quæ. s. debet contemni & horreri, vnde Iob. 31. Vidi solem cum fulgeret, & lunam incedentem clare. Luna. n. quæ est mutabilis, prosperitatem signat. Loquamur ergo aliquantulum magis diffuse de morali, spirituali, & interiori claritate, quæ nihil aliud est quam sapientia seu discretio, quam bona apparentia seu honesta conuersatio, quam bona fama seu splendida reputatio. Tales ergo claritates debemꝰ appetere, quibus in nobis ipsis, debemus clarescere, & alios clarificare. Exponamus igitur illam auctoritatem. 1. Corint. 15. Alia est claritas solis, alia lunæ, alia stellarum. In quibus verbis potest ostendi triplex claritas spiritualis, quæ in tribus statibus ecclesiæ debet principaliter abundare. s. in prælatis, actiuis, & contemplatiuis.
¶ Prima est claritas sapientiæ & discretionis quantum ad prælatos. Solis inquit. Secunda est claritas opulentiæ & bonæ operationis, quantum ad actiuos. Lunæ. Tertia est claritas apparentiæ & famosæ conuersationis quantum ad contemplatiuos. Stellarum. Prima est claritas illuminatiua. Secunda est claritas communicatiua. Tertia est claritas lætificatiua. Dico ergo primo ꝙ est claritas sapientiæ, quæ est in prælatis, & ista intelligitur in claritate solis. Alia inquit est claritas solis, claritas .n. solis totum mundum illuminat, nunquam deficit seu cessat, & cunctis alijs luminaribus lumen præstat. Sic vere sapientia prælatorum debet per doctrinã alios illuminare, nunquam debet per negligentiam vel ignorantiam cessare, vel deficere, & lumen scientiæ, & gratiæ debet alijs distribuere. vt de tali claritate possit dici illud Sap. 6. Clara est, & quæ nunquam marcessit sapientia. Sapientia enim istorum nunquam debet in indicando errare. In commonendo & informando subditos & instruendo nunquam debet esse marcescens, deficiens, seu cessans. Aduertamus tamen charissimi, ꝙ claritas solis deficit aliquotiens duplici ratione. Aliquando per lunæ interpositionem. In nouilunio. n. quando luna inter nos & solem interponitur, claritas solis quantum ad nos obscuratur, & eclypsatur. Aliquando per vnius lapidis qui dicitur Helitropia virtutem & operationem. Iste. n. lapis quadam sua mirabili

rabili virtute si in aqua ponatur, & solis radijs perfundatur, facit aquam euaporare & in nubem resolui. Et sic videtur, q sol rubeus efficitur, & q à claritate propterea eclypsatur, vt dicit Dioscorid. vnde in lapidario dicitur. Ex re nomen habens est hic Helitropia gemma. Quæ solis radijs aquæ subiecta trementi. Sanguineum reddit mutato lumine solem. Eclypsimq; nouam terris effundere cogit. Vere charissimi, istis duobus modis eclypsantur homines & deficiunt à claritate, sapientiæ, & rationis, & à recti iudicij veritate. Et primo per lunæ interpositionem. i. per mundanæ fluaibilis prosperitatis nimiam delectationem. ¶ Item per Helitropiæ operationem, i. per carnalis affectionis & per personalis acceptionis impeditionem. Helitropia. n. dr̃ ab Heli quod est sol & Tropos qđ est conuersio, quasi solis conuersio. Ista. n. duo. s. temporalium amor & ambitio, & carnalis affectio seu personarum acceptio, procurant hodie solis. i. prælatorum conuersionem. Faciunt. n. hodie solem sanguineum & obscurum, quia. s. per ista duo prælati fiunt sanguinei & carnales & à claritate veri iudicij eclypsantur. vnde Iohelis. 2. Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem. Ideò potest hodie dici multis ecclesijs illud Esa. 60. Non erit tibi sol amplius ad lucendum. i. bonus prælatus ad veraciter iudicandum vel ad sagaciter illuminandum. vnde talis ecclesia vel patria figurari potest in illis quæ dicuntur Apoc. 21. de ciuitate Hierusalem. Solem inquit non vidi in ea. ita q isti possunt dicere illud. 1. Macha. 2. Claritas nostra desolata est. Non sic ergo charissimi, sed sit in prælatis claritas sapientię. Solis inquit Esa. 60. Non occidet
C vltra sol tuus, & luna tua non minuetur. ¶ Secundò debet esse in actiuis claritas conscientiæ. Alia inquit est claritas lunæ. Luna. n. quæ est planeta terræ propinquior, signat bonos actiuos, qui prope terram. i. prope terrena negocia sunt siti, & necessario occupati qui reuera claritatem & munditiam scientiæ tenentur habere. Quia sicut luna quanquam propter vmbram terræ multotiens perdit lumen quantum ad apparentiā nostram, istud tamen verum est q illa pars lunæ quam sol respicit, semper est clara & illuminata, sic vere quamuis boni seculares & actiui ea vmbra terræ, i. ex propinquitate terrenorum negotiorum quæ administrant, contrahant sæpissime tenebras defectuum, qui variantur in diuersas & varias figuras conditionum, istud tamen debet esse certum & verum, q illa pars ipsorum, quam sol iustitiæ Deus principaliter respicit. i. cor & conscientia semper debet esse per gratiam illuminata, clara pariter atque munda. Claritas lunæ inquit. vnde illud Iob. 31. Vidi solem cum fulgeret, & lunam incedentē clare. Quod est contra multos qui pro certo magis appetunt esse clari exterius quam interius, magis in corpore quā in corde, magis in apparentia quam in conscientia. Isti sunt similes Speculo quod habet claritatem exterius & non interius; Similes enim sunt noctilucæ, quæ habet claritatem de nocte & non de die, in parte posteriori & non anteriori. Sic vere charissimi, multi sunt qui plus volunt esse & videri clari, i. famosi, curiosi & politi exterius in visu hominum, quam interius in corde, quod Deus respicit & videt. Magis. n. appetunt claritatem mundanæ gloriæ, quæ in nocte huius vitę rutilat, quā claritatem conscientiæ, quæ tamen in die futuræ vitæ nihil ęstimabitur vel lucebit. Magis volunt clari in parte posteriori esse, idest in corpore quam in anteriori, idest in mente. vnde Baruc. 6. Neque lucebunt vt sol, neque illuminabunt vt luna.
D Non sic ergo, sed habeamus claritatem conscientiæ. ¶ Tertiò dico q in contemplatiuis debet esse claritas apparentiæ, idest splendor sapientiæ & honestæ conuersationis. quod ostenditur cum dicitur. Alia est claritas stellarum. Stellæ enim sunt corpora Diaphana, habent enim claritatem non solum interius, sed etiam exterius. Sic vere contemplatiui qui more stellarum in cœlo. i. in cœlestibus per contemplationem, & affectionem debent esse siti, & fixi, iuxta illud Gene. 1. Stellas posuit in firmamento cœli. tales dico non solum debent esse clari interius per conscientiæ puritatem, immo etiam exterius per apparentiæ venustatem, & per bonæ famæ reputabilem sanctitatem. vnde. 1. Corin. 15. Stella differt à stella in claritate. quod est contra multos, qui scilicet non habent claritatem, nec interius, nec exterius. Sicut sunt insolentes & inhonesti viri, quorum exterior conuersatio potest dici magis obscura quam clara, nigra, quam alba, ingrata quam accepta. vnde tales non habent claritatem.

In aspectu — In aspectu habent deformitatem.
In habitu — In habitu habent curiositatem.
In vultu — In vultu inuerecundam frontositatem
In actu — In actu inhonestā operū multiplicitatem.

De istis ergo carentibus sic claritate, potest dici illud Leuiti. 13. vbi dicitur quòd si apparuerit candor non satis clarus, lepram signabit. Non sic ergo charissimi, sed habeamus claritatem spiritualem, quæ. s. consistit

In sapientiæ limpitudine
In conscientiæ sanctitudine
In apparentiæ pulchritudine.

Et proculdubio si talem multiplicem claritatem habuerimus, ad finalē claritatem paradisi finaliter attingemus. Iuxta illud. 2. Corin. 3. Nos vero reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur, à claritate in claritatem, à claritate dico gratiæ ad claritatem gloriæ. Et sic patet q ista est claritas spiritualis quam debemus habere. ¶ Secundo dico q est claritas æternalis quam debemus optare. Aues. n. nobiles magis diligūt loca clara quam obscura, sicut patet, quia in locis altis vbi est B

Aer purior,
Locus mundior,
Splendor clarior,

Faciunt nidos suos. sicut de Aquila dicitur Iob. 39. Eleuabitur Aquila, in arduis ponet nidum suum.

Sic reuera charissimi, si nos simus aues spirituales, virtuosi, nobiles, famosi & morales, debemus claritatem paradisi, & bonorum æternorum diligere. Et ideò in ipsis locis altissimis cœli debemus per contemplationem & affectionem nidificare. Ibi est enim

Locus purior sine fœditate
Locus clarior sine obscuritate
Locus sanior sine infirmitate.

Vnde Thob. 13. Beneductus ero si fuerint reliquiæ seminis mei ad videndum claritatem Hierusalem. Ista est claritas æternalis quam debemus optare. ¶ Tertiò dico q est claritas, mundialis prosperitatis quam debemus horrere. Et ista est E claritas & splendor mundanæ prosperitatis. Ista enim est similis splendori lampadis quam frequentant Papiliones, circa quam comburunt sæpissime alas suas. Similis etiam est splendori fulguris, qui quamuis splendeat & clarescat, vrit tamen & dissipat quicquid tangit. Sic vere claritas mundanæ prosperitatis illos qui more Papilionis circa eam ambulant, & discurrunt, facit incurrere multa vitia & peccata. oleum enim suæ claritatis ipsos inficit & inquinat, & ignis suæ prosperitatis alas, i. affectiones eorum vrit & inflammat, fulgur insuper crudelitatis ipsos dissipat & eneruat. Claritas. n. diei lædit oculos paruulorum. Claritas etiam peluis ardentis excæcat oculos Vrsorum. Sic pro certo splendor & claritas mundanæ gloriæ, pueros & vrsos. i. iuuenes, & prouectos excæcat per peccatum. vnde Act. 22. Cum non viderem per claritatē luminis illius, ad manus tractus veni Damascum. Damascus. n. interpretatur sanguinis potus, vel sanguinis osculum. Quia reuera illi qui per claritatē mundanæ gloriæ excæcātur, ad sanguinis idest ad peccati potum & osculum inclinantur, & ibi per malas complacentias attrahuntur. Patet ergo q est claritas spiritualis, claritas æternalis, claritas mundialis. Hæc ergo de claritate sufficiunt.

Claudere.

Nota quòd claudere idem est q obstruere, stringere, vel serare, abscondere, vel A occultare. Et potest accipi in bono, & in malo. In bono signat humilitatem quæ se claudit & inuoluit ne bona ipsius videantur, & ne sibi per inanem gloriam auferantur. vnde Matth. 6 Claude hostia tua super te, & ora patrem tuum, qui videt in abscondito. In malo autem signat cupiditatem & parcitatem B quæ ita claudit & stringit hominem, quod ipsum per eleemosynam aperiri aliqualiter non permittit. Hieremi. 13. Ciuitates austri clauserunt, & non est qui aperiat. Aduertamus igitur quòd est

Clausura virtuosa
Clausura vitiosa
Clausura tędiosa.

Prima clausura est qua homo infra muros disciplinæ regularis & diuinorum mandatorum absconditur & clauditur, & qua per humilitatem a visibus hominum absconditur & celatur. Ista etiam est clausura qua nos debemus sensus exteriores claudere ne intrent exteriora delectabilia corda nostra. quandiu enim pinella est clausa, pinelli ipsius non comeduntur nec sibi subtrahuntur. statim autem q super ignem ponitur ipsa aperitur & Pinelli cadunt exeunt & sumuntur. Sic vere charissimi quandiu infra prædictas clausuras clausi fuerimus & restricti, sani & integri erimus, & Pinelli nostri, i. interiores gratiæ, & virtutes nobis

nobis nullatenus ſubtrahentur, ſi vero ſuper carbones bonorum tempotalium nos ponamus, tunc per deſideria aperimur, & nubis interiores gratiæ auferuntur. Claudamur ergo. Dan. 13. Oſtia pomerij claudite. vnde Gene. 8. Adduxit ſpiritum ſuper terram, & imminutæ ſunt aquæ, & clauſi ſunt fontes abyſſi. Quãdo. n. fontes abyſſi, ideſt ſenſus exteriores clauduntur, tunc aquæ delectationum diminuuntur, & Spiritusſanctus in eis producitur & cauſatur. De tali ergo clauſura dicitur ibidem Gene. 8. Clauſi ſunt fontes abyſſi, & Cataractæ cœli, & prohibitæ ſunt pluuiæ. In quibus verbis oſtenditur ꝙ nos debemus Claudere. Senſus corporales. Fontes Abyſſi. Reſtringere Motus carnales cataractæ cœli. Arcere, Fluctus criminales. prohibitæ inquit ſunt, pluuiæ. Fontes. n. exteriorum ſenſuum ſunt claudẽdi. Ambitus interiorum mõtium ſunt reſtringendi, fluctus deteriorum actuum ſunt arcendi. Claudi ergo debet

B Senſuum vanitas
Cordium leuitas
Carnium voluptas
Seu actuum vilitas.

Clandamus ergo ſenſuum vanitatem, quod oſtenditur cum dr̃. Fontes abyſſi. Abyſſus eſt locus profundiſſimꝰ à quo omnia flumina poſſunt exire, & in quem omnia poſſunt intrare. Sic ſenſus noſtri ſunt profundiſſimi & capaciſſimi, ſicut patet, quia viſus poteſt comprehendere omnia viſibilia, auditus omnia audibilia, guſtus oĩa guſtabilia, & ſic de alijs. Omnes enim illiciti appetitus per iſtos ſenſus poſſunt intrare vſque ad cor. Hiere. 9. Mors intrat per feneſtras noſtras. Omnes etiam mali aſpectus, cogitatus, actus, per iſtos fontes poſſunt exire. Et ideò breuiter neceſſe eſt ꝙ iſti fontes claudantur & à concupiſcentijs arceantur. Quòd vtiq; ipſa ſenſuum inſtrumenta videntur ſatis ſignificare, quæ inter quaſdã clauſuras naturaliter ſunt incluſa. Oculi. n. includuntur in palpebris, aures in Cartilaginibus circunuolutis, naſus labio ſuperiori clauditur, lingua muro dentium & labiorum includitur. Et ſic breuiter loquendo, omnes ſenſus naturales quibuſdam clauſuris vallantur. quod eſt ad denotandum, ꝙ ipſos debemus claudere, & ne illicitè vagentur cum diſcretionis muro, includere & ambire. vnde Ioſue. 10. Ponite viros induſtrios qui clauſos cuſtodiant. Viri induſtrij ſunt virtutes, & diſcretio, & diſciplina, quæ pro certo ſenſus debent claudere, & à ſuperfluis vagationibus cuſtodire. ergo claudendus eſt

C Viſus ne videat vanitatem
Auditus ne audiat prauitatem
Guſtus ne comedat voluptatem
Odoratus ne odoret mundi ſuauitatem
Tactus ne nimis tangat per ſeueritatem.

¶ Primo ergo dico, ꝙ nos debemꝰ claudere oculos, ipſos à vanis aſpectibus compeſcendo. Aues. n. quæ habent acutum viſum, habent ipſum vt communiter valde clauſum. illæ autem quæ viſum habent debilẽ, oculos valde apertos, ſicut patet in Aquila, quæ clariſſime videt, cuius oculus paruus eſt, incluſus, & profundus. & in noctua, quæ debilem habet viſum, & iõ oculum habet apertum valde, & magnum. ſicut dicit Ariſto. Patet etiam de piſcibus qui parum vident, qui clauſura palpebrarum carent, & apertos oculos ſemper habent. Sic vere chariſſimi, illi qui ſunt clarius videntes. ſ. diſcreti viri aquilini, & contemplatiui, tenent vt communiter oculos ſuos clauſos, & incluſos. Oculos dico corporis ne exterius vagentur, & oculos intellectus & mentis ne ſuperflue circa ſubtilitatem ſcientiarum meditentur. vnde Eſa. 33. Claudit oculos ſuos ne videat. Sed reuera illi qui ſunt ſicut noctua, qui. ſ. per ignorantiã carent viſuali, & intellectuali claritate, tales dico præ ceteris habent apertos oculos & non clauſos. Sicut patet in illis, quĩ oculos corporales aperiunt ad aliena facta videnda & inueſtiganda, & ad aliena bona acquirenda & deſideranda. Et ſicut patet de luxurioſis, qui habent oculos apertos ad reſpiciendum impudicè vxores aliorum. In auaris, qui oculos habent apertos ad concupiſcendas diuitias alienas & cetera ſimilia. vnde Prouer. 17. Oculi ſtultorum in finibus terræ. & Eccl. 2 Oculi ſapientis in capite eius. Item iſtud patet in multis inſipientibus qui oculos ſpiritalis intellectus habent nimis apertos. ſ. ad inueſtigandum altitudinem ſcientiarum, profunditatem opinionum, & ſublimitatem rerum & Dei operationum. qui plus volunt ſapere quàm oportet ſapere, & non ad ſobrietatem. Rom. 15. qui altiora ſe volunt quærere, & in rebus ſuperuacuis curioſi eſſe, contra conſilium Eccle. 3. Tales dico non habent clauſos oculos, ſed apertos. Non ſunt circunſpecti ſed indocti, non ſunt ſapientes, ſed errantes. De iſtis dicitur Ioan. 9. Aperuit oculos cæci nati. Non ſic ergo, ſed claudamus oculos ipſos à vanis aſpectibus compeſcendo. ¶ Secundò claudamus aures ipſas à malis auditibus ipſos excludendo. Sicut. n. aſpis claudit & obturat aures ſuas ne audiat incantatorem, ſic nos debemus aures noſtras auertere & claudere ne malos incantatores. ſ. detractores, adulatores, & malorum ſuggeſtores aliqualiter audiamus. Eccl. 28. Sepi aures tuas ſpinis, & noli audire verbum nequam. ¶ Tertiò claudamus naſum à malis odorationibus. Naſus enim qui diſcernit inter odores ſignat conditionem inueſtigatiuam & exploratiuam, quia. ſ. multi ſunt qui non quærunt niſi ſentire & inueſtigare conditiones aliorum, vix enim bonum poſſunt præſumere de quocunque. Figurati. Leuit. 22. vbi dicitur ꝙ illi qui valde magnum habent naſum, ſunt à ſacerdotio repellendi. Talis ergo naſus, ideſt talis inueſtigatio odoris & famę alienæ, in nobis eſt claudendus. Narratur. n. in Fabulis ꝙ Leo præcepit Aſino ꝙ ſe oſcularetur, quo contradicto ſed finaliter facto, petijt ab eo verum fateret. Reſpondit ꝙ non, immo valde ſuauiter fragraret, Leo autem, Mentiris inquit adulator peſſime, certus ſum de contrario, cum vnguibus excoriauit ſibi caput, Tandem vocauit Lupum, qui coactus dedit oſculum ſicut alter. Et petenti à Lupo verum fateret. Reſpondit ꝙ ita, quo indignatus Leo, vulnerauit eum cum vnguibus dicens. Ribalde detractor tu dicis mihi iniuriam. Tandem vocatus Vulpes qui dato oſculo & petito verum fateret, Reſpondit, Dñe inquit pareas mihi, quia pro certo naſus meꝰ ita clauſus eſt reumate & obſtructus, ꝙ nihil pœnitus poſſum ſentire, Leo autem ex dictis iſtis contra vulpem non potuit indignari. Securius ergo eſt habere naſum clauſum quam apertum, nihil ſentire de fama aliena quam verum vel falſum dicere, tam ex vero enim quam ex falſo dicto incurruntur multæ indignationes, ea ignorantia autem vel ex taciturnitate nulla. vnde Ezech. 23. Naſum & aures præcident. ¶ Quarto dico ꝙ claudendus eſt guſtus à malis delectationibus. Os enim hominis reſpectu aliorum animalium valde eſt paruum, clauſum & minus apertum. ad denotandum ꝙ homo ſumme debet eſſe ſobrius & in illis quæ pertinent ad guſtum, & in illis quæ pertinẽt ad loquelam. Gen. 29. Os eius grandi lapide claudebatur. ¶ Quintò autem debet claudi tactus à duris correctionibus. Leo. n. ambulat pedibus & vnguibus clauſis, ne forte tangendo lapides lędat & deſtruat vngues ſuos. Sic pro certo chariſſimi ſemper & communiter debemus vngues correctionis noſtræ habere clauſos, quia. ſ. raro debemus eos aperire vel extendere ad tangendum per duritiam & crudelitatem. vnde figura Eccl. 42. vbi manus multæ ſunt clauſæ. Et ſic ergo patet quod quandoq; ſenſus diuerſimodè ſunt claudendi. Sed pro certo mundi peccatores ipſos non claudunt iſto modo, ſed potius contrario. Quia reuera multi claudunt

Aures ne audiant pauperem clamantem
Oculos ſicut talpa ne videant mortem propinquantem
Naſum ne ſentiant infirmum fętentem
Os ne doceant ſimplicem errantem
Manum ne nutriant famæ pereuntem.

Ideò breuiter omnes tales poſſunt dicere illud Hierem. 36. Ego clauſus ſum, nec intrare valeo domum Domini. Non ſic chariſſimi, non ſimus clauſi malo modo, ſed bono, & claudamus, vt dictum eſt. ſenſuum vanitatem. Sicut. n. dicitur. 4. Regum. 3. cum mulier vidua clauſiſſet portas domus ſuæ, oleum eius multiplicatum eſt & creuit. Sicut etiam dicitur Ioan. 20. Cum fores eſſent clauſæ, Chriſtus ad diſcipulos ſuos venit. Ad denotandum ꝙ tunc oleum gratiæ augmentatur interius, & Chriſtus ad nos propinquius, cum portæ ſenſuum noſtrorum caute clauduntur exterius. Claudamus ergo ſenſuũ vanitatem. Clauſi ſunt inquit fontes abyſſi. Prouer. 8. Certa lege vallabat abyſſos. Et hoc eſt primum claudendũ. ¶ Secundò dico ꝙ nos debemus claudere cordium leuitatem. Cor. n. claudendum eſt & arcendum ne nimis effluat per malas cogitationes, & ne indiſcrete ſe exterius manifeſtet per fatuas reuelationes, & ne nimis ſe erigat per altas opiniones. Quod oſtenditur cum dicitur quòd cataractæ cœli clauſæ ſunt. Cataractæ enim cœli ſunt ſecretiſſima loca aeris, in quibus pluuiæ & aliæ impreſſiones aeris generantur, & ſignant profunditatem cordis humani, à quo multæ malæ impreſſiones peccatorum procedunt, quia ſicut dicitur Marci 7. A corde exeunt cogitationes malæ, furta, homicidia, &c. Iſta ergo ſunt claudenda, nec interius tenenda, nec exterius propalanda, D

juxta

iuxta illud Prouerb. 25. Secretum extraneo ne reueles. & ecclesi. 8. Non omni homini cor tuum manifestes. ergo sunt cataractæ cœli quæ sunt claudendæ. Apoc. 11. Hi habent potestatem claudendi cœlum. Per cœlum enim intelligitur cor quod vtique debemus celare & claudere. Taxus. n. cum sua cauda pilosa claudit foramen cauernæ suæ per quod videt vẽtum intrare, secundum Plin. Sic vere charissimi cauernã cordis nostri debemus claudere cũ cauda, i. cum memoria mortis nostræ, ne ventus vanitatis possit inibi subintrare. Luc. 4. Clausum est cœlum annis tribus. Includamus ergo cordium **E** leuitatem. ¶ Tertiò dico ꝙ nos debemus claudere & includere carnium voluptatem. Prohibitæ inquit sunt pluuiæ. vnde Hierem. 3. Prohibitæ sunt stillæ pluuiarum. Claudenda ergo est

Vanitas sensuum
Leuitas cordium
Voluptas carnium.

¶ Et ista ergo est clausura virtuosa, qua. s. nos alij debemus claudi & abscondi.

Dicit. n. Dioscorides ꝙ flores Capparis si clausi colliguntur, sunt medicinales, si dilatati fuerint, nihil valent. Sic inter ecclesiasticos, & maximè religiosos, illi, qui se tenent clausos, & cautos & in proprijs claustris absconditos, boni sunt. Illi vero qui nimis manifestando, vel per mundum discurrendo dilatantur, bonitate & precio pauperantur. Sicut patet potissime de monialibus, quæ quia extra claustri clausuram indiscrete vagantur, ideo luxuria inquinantur, sicut patuit de Dina, Gene. 34. Ideò de sancta muliere, & casta Iudith dicitur, Iudith. 8. ꝙ cum puellis clausa morabatur. quod est etiam contra religiosos vagabundos & per seculum discurrentes. Ista est ergo clausura virtuosa. ¶ Sed adhuc dico secundo ꝙ inue- **F** nitur clausura vitiosa, & ista est clausura auaritiæ, clausura immundatiæ, clausura verecundiæ. Auari enim claudunt diuitias ne expendantur, immundi claudunt seipsos vt actus malos exerceant & exequantur, peccatores & obstinati per verecundiam & malam consuetudinem claudunt corda sua ne .s. confiteãtur. Auaritia enim luxuria & verecundia sunt quædam clausuræ, quidam carceres, in quibus dum diabolus hominem incluserit, de suis amplius laqueis via euadit. vnde Genes. 39. Tradidit Ioseph in carcerem, & erat ibi clausus. Ista **G** est ergo clausura vitiosa. ¶ Tertio dico, ꝙ inuenitur clausura tędiosa seu dolorosa. Et ista est clausura qua ianua paradisi reprobis clauditur. De qua dicitur Lucę. 13. Cum intrauerit paterfamilias & clauserit ostium, incipietis foris stare, vel clausura qua reproborum cetus in inferno includitur. De qua Esa. 24. Congregabuntur congregatione vnius fascis in lacum, & includentur ibi in carcere. De clausura vero vteri virginalis, quæ figurata est in porta clausa, & exemplificata in cõcha clausa, dic ꝙ ille quem cœli capere non poterant in vtero virginis est inclusus. De quo Sene. Epistola. 53. Magni artificis est clausisse totum in exiguo. & hoc de claudere sufficit quo ad præsens.

A **Claudus. Claudicare.** Nota, ꝙ claudicatio sumitur in scriptura in bono & in malo. Et sic nota quod est claudicatio in rebus, quæ est miseranda, & est claudicatio in moribus, quæ est abhorrẽda. Est dico claudicatio in rebus, & ista nihil aliud est quam infortunium vel paupertas, quia. s. miseri & pauperes à fortunato incessu & à prospero statu claudicare noscuntur, non enim incedunt in illa fortunę rectitudine qua diuites. Pœnitentes etiam claudi possunt dici, quia. s. à communi incessu mundanorum & iniquorum declinant, & deuiant, & sic bono modo claudicant. Figurati in Iacob, quia sicut dicitur, Gene. 32. tactus ab angelo luctatore, emarcuit neruus femoris eius, & sic fuit perpetuo claudus factus, quia. s. quando intrinsecus homo ab angelo, idest à Deo per inspirationem. vel extrinsecus per tribulationem tangitur, tunc in eo neruus femoris, i. carnis delectatio marcescit, & sic spiritualiter claudus fit, inquantum à motum malorum gressu & processu recedit. Iusti ergo hoc modo claudi dicuntur, quia pedes, idest affectus illorum in vna parte decurtantur. Pedes enim affectus signant, iuxta illud Aug. Pes meus affectus meus, eo feror quocunque feror. Pes ergo dexter est affectus spiritualiũ, pes sinister est affectus temporalium. Sed reuera iusti vnico pede ambulant & incedunt, quia sola spiritualia affectant, & diligunt, & temporalia vilipendunt, & sic vno pede claudicant, & altero bene vadunt. Esa. 35. Tunc saliet sicut Ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum. Si vis compara tales Ceruo, qui affectat & desiderat ad fontes aquarum, sicut supra in loco suo. Et nota ꝙ tales claudi

Ad Deum reuertuntur celeri profectu
Futura speculantur limpido prospectu
Lachrymis abluuntur pro suo defectu
A Christo inuitantur paterno affectu
Supernè consolantur in Dei conspectu

¶ Isti igitur ad Deũ reuertuntur ppę nitentiam. Hiere. 30. c. Inter quos erunt cæcus & claudus, cetus magnus reuertentium huc. Item isti æterna speculãtur, per sapientiam. Matth. 11. Cæci vident, claudi ambulant. Itẽ isti lachrymis abluuntur quo ad conscientiam. vnde Ioan. 5. dicitur ꝙ circa probaticam piscinam erat multitudo claudorum & aridorum expectantium aquæ motum. Item à Christo inuitantur per amicitiam. vnde Luc. 14 dicitur, quòd ad conuiuium patrisfamilias cæci, & claudi intrare sunt compulsi. Item supernè consolantur per æternam lætitiam. vnde illud prædictum. Tunc saliet sicut Ceruus claudus. s. præ gaudio. Sic ergo patet quomodo claudicatio sumi potest in bono

¶ Sed adhuc dico quòd sumi potest in malo, & sic dico, quòd **B** ille claudus dicitur, qui in vita & moribus non recte incedere sed deficere comprobatur, & sic generaliter omnes peccatores claudi dicuntur. Lupus enim vt Vulpes crura sinistra habent dextris longiora, & sinistris dextera breuiora, & ideò isti semper claudicant in dextera parte. Et pro certo peccatores plus abundant in affectu & desiderio terrenorum, quæ sunt defectibilia & sinistra, quam spiritualium & dexterorũ, ideò isti à parte dextera seu pede dextero claudicare dicuntur, quia deficere in spiritualibus comprobantur. Prouer. 26 Claudus pedibus iniquitatem bibens

Nota igitur ꝙ talis claudus

Ab omni dignitate debet repelli
A cœli ciuitate debet expelli
A propria hæreditate solet auelli.

Dico ꝙ talis claudus ab omni ecclesiastica dignitate iure repellitur. vnde Deu. 15. dicitur quòd animal quod erat cæcum vel claudum, immolari Domino non debebat. Homo enim cæcus & claudus ministrare in sacrificio minime dignus erat, sicut dicit Leuit. 21. ¶ Item talis claudus, à cœli ciuitate, & à Christi societate iure repellitur. Vulcan⁹ enim secundum Fabulas quia turpis erat, de cœlo fuit eiectus, & dum caderet, factus est claudus. Ponit etiam Iustinus Historiographus ꝙ Appollo responderat Lacedemonijs ꝙ tunc eorum imperium deficeret, quando regnum cum rege pariter claudicaret, quod & factum est, quia Agesilao claudo regnante cepit regnum eorum vacillare & claudicare, & tandem pœnitus necesse habuit Atheniensibus præualentib⁹ deficere & cessare. Ex hoc ergo concludo quòd taliter claudicantes non sunt digni in cœlo manere, nec regni cœlestis gloriam obtinere. Figura. 2. Regum 5. vbi Dauid præcipitur ꝙ cæcos & claudos de Hierusalem expellat & auferat. ¶ Itẽ talis claudus à propria hæreditate, scilicet gratia & gloria auellitur, sicut de Miphyboset dicitur. 2. Reg. 4. & 9. ꝙ cadẽs, factus est claudus, & tandem propria hæreditate in dimidio diminutus. Temporalia enim, & æterna sunt duæ partes hæreditatis nostræ. sed pro certo talibus claudis hæreditas dimidiatur, quando cœlestia dimissis eis temporalibus subtrahuntur. Sic ergo patet ꝙ claudicatio sumitur in malo. vsquequo ergo claudicatis in duas partes? 3. Regum. 18. Propriè autem dic ꝙ instabiles & falsi bilingues & proditores claudicare dicuntur &c. Sufficit.

Clauis. Nota ꝙ clauis est instrumentum ad claudendũ & aperiendum ordinatum. Et sic dico ꝙ spiri- **A** tualiter per clauem potest intelligi

Potentia superioris
Scientia discretioris
Iustitia veracioris.

Est dico clauis potentiæ, qua. s. superiores qui habent iurisdictionem, fores ecclesiæ aperiunt atque claudunt, in quantum. s. excommunicatos eijciunt, & absolutos inducunt, & in quantum ad sacramenta & ad statum & beneficia ecclesiastica homines recipiunt vel repellunt. Ideò Petro & successoribus prælatis dictum est Matth. 16. Tibi dabo claues regni cœlorum. Istã potestatem etiam habet Christus, qua. s. regnum cœlorum potest omnibus aperire, & animas saluare, soluere, & ligare, quia sicut dicitur Apoc. 3. Ipse habet clauem Dauid, & aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit. Et etiam ista potestas sua se extendit ad inferos, inquantum ibi potest damnatos claudere, & illos qui sunt in purgatorio, liberare. Figuratus

ratus in illo Angelo Apoc. 9. qui habebat claues putei abys-
si,& cathenam magnam,& apprehendit Draconē &c. quod
etiam ad prælatos potest pertinere,quia.s.cum claui potesta-
tiuæ iurisdictionis debent ipsos coercere. Aduerte tamen ꝙ
clauis iuridica malorum superiorum magis vacat hodie ad
flagellandum bonos quam malos. Narrat enim Geruasius ꝙ
Carolus magnus omnia idola hispaniæ confregit præter vnū
ęreum situm in terra vandalorum,id est in regno granatæ, ꝙ
frangere non potuit,& hoc,vt dicitur,quia machometus ibi
demones inclusit.Est igitur idolum ęreum super vnam colū-
nam lapideam in confinio maris situm ,quod in manu clauē
tenebat,& faciem conuertebat ad austrum,quod tantæ dice-
batur esse virtutis,ꝙ chistiani appropinquantes illico punie
bantur,saraceni verò ipsum adorantes nullatenus lędebātur.
Sic verè mali superiores sont hodie idola per ignorātiā , sunt
ærei,quia facilè sonant & feriunt vel furiunt per impatientiā
sunt super altam columnam,quia altè præsunt per præeminē
tiam & superbiam. Clauem habent in manu,id est potesta-
tem iudiciariam,qui.s.à demonibus inhabitantur per nequi-
tiam, christianos, id est bonos occidunt & grauant per iniu-
stitiam . Saracenos verò.i.malos cum adorare,id est adulari
velint non lædunt,sed eos potius diligunt & defendūt per ac
ceptationem & malitiam.Isti figurantur.Apoca.9.in illa stel
la cadente de cęlo cui data est clauis putei abyssi,quo aperto
exiuit fumus qui obscurauit solem & aerem,de quo exiuerūt
locustæ &c.Sic verè isti q deberēt esse stella stans, sunt stella
cadens , habent clauem putei abyssi , id est crudelem & im-
piam iurisdictionem,& sic fit ꝙ de puteo insatiabili cui pręsi
dent,id est de ipsorū curia exit infamiæ fumus.sicut fornacis
inquit magnæ , quia sicut fornax id est auaritia omnia deuo-
rans est apud eos conturbata & obscurata,ita sol & aer,id est
tota patria est per eos conturbata & etiam obscurata.& meri
to,quia locustæ,id est mali familiares,qui de puteo abyssi,id
est de eorum domo & curia exeunt,omnia deuorant & cor-
rodunt.Iohel.1.Residuum erucæ comedit locusta,residuum
locustæ comedit brucus &c.Quia scilicet tot sunt ibi mali fa
miliares,quòd omnia vnus post alium successiuè corrodunt
& si vis,dic de effigie istarum locustarum sicut in reductorio
B meo libro.42.ca.9.Ista est igitur clauis potentiæ. ¶Secundo
est clauis sciētiæ,quæ scilicet docet quomodo est apertio vel
ligatio facienda.Non sufficit enim prelatis prima sine secun-
da.Multi tamen habent istam qui malè vtūtur ipsa, sicut sunt
mali clerici qui sciunt bonum facere,& non faciunt,nec alios
facere sinunt. Contra quos Lucæ.11.Veh vobis Pharisei &
hypocritæ qui tulistis clauem scientiæ, & illos qui intrabant
prohibuistis intrare,ipsi verò non introistis. ¶Tertiò est cla
C uis iustitiæ , qua scilicet mediante boni debent in ecclesia &
alijs dignitatibus introduci,mali verò repelli.Esaiæ.22. Da-
bo clauem Dauid super humerum eius.Clauis Dauid est iu
stitia, iuxta illud Hieremi. 23. Suscitabo Dauid germen iu-
stum &c. ¶ Vel si vis,dic adhuc quòd clauis quæ est instru-
mentum ad aperiendum & claudendum potest significare tā
in bono quàm malo. Vnde nota quòd quia in aperiendo re-
quiritur potētia & scientia,ideò in scriptura inuenitur gene-
raliter duplex clauis. Est enim clauis potentiæ & iurisdictio
nis,& est clauis scientiæ & discretionis. Prælati enim boni
istum duplicem clauem habere tenentur, vt possint & sciant
exequi quod iubent. Et ideò in armis papalibus & in vexil
lo ecclesiæ super campo rubeo doplex clauis argentea pingi-
tur,ad denotandum quòd prælati ecclesiastici rubei,ignei &
inflammati per charitatem existunt,& adiuncto argento exa
minatæ eloquentiæ,duplici claue potentiæ & scientiæ potiō-
tur.vt de quolibet iusto prælato & qualibet tali claue intelli
gatur illud Esai.22.Dabo clauem domus Dauid super hume
rum eius,& aperiet & non erit qui claudat,& claudet & non
erit qui aperiat & figam eum pauxillum in loco fideli.Expo-
ne si vis de iurisdictione bonorum quæ dicitur clauis Dauid
qui fuit iustus prælatus.quia scilicet iustè debent claudere &
serare.Quod est contra multos qui non videntur habere cla-
uem Dauid idest iurisdictionem istam , sed potius clauem
abyssi id est iurisdictionem impiam & crudelem. Figurati
Apocalip. 9. vbi dicitur quod stella magna cecidit de cœlo,
& data est ei clauis putei abyssi,& aperuit puteum;& ascen-
dit fumus sicut fornacis , & obscuratus est sol & aer;& cum
fumo exierunt locustæ super terram,quibus data est ptās no-
cendi,& habebant aculeos scorpionum : Stella ista est malus
iudex vel prælatus vel princeps , qui reuera clauem habet
abyssi,inquantum sua potestas iuridica insatiabilitati auari-
tiæ,quæ per abyssum intelligitur,est connexa.De puteo ergo
abyssi id est de profunditate auaritiæ quæ per istos continuè
aperitur , exit fumus fornacis magnæ id est infamia valde
magna,quæ aerem & solem id est bonas personas tāgit,& eos
tristificat & obscurat.Exinde etiam exeunt locustæ id est vo-
races balliui & officiales eorum , qui sicut locustæ deuorant
vniuersa,qui aculeati vt scorpiones dicuntur,pro eo quia fal-
laciter vt scorpio adulantur,& cum hoc per rapinam punge
re comprobantur.Ideò de tali malo clauigero dicitur Apoc.
20. ꝙ ipse vidit Angelum descendentem de cœlo . qui habe-
bat clauem putei abyssi & cathenam magnam in manu sua.
Malus.n.pręlatus Angelus dicitur,qui.s.carne caret quia iste
nihil habet de carnea compassione,dicitur descendere de cę
lo,quia non residet in cœlesti cōtemplatione dicitur habere
cathenam, quia nō delectatur nisi in subditorum grauamine
punitione & cathenatione. Tales ergo sunt mali qui vtuntur
claue potentiæ non scientiæ nec iustitiæ,sed boni econtra.vn
de de bono prælato dicitur Math.16. Tibi dabo claues regni
cœlorum & sufficit,quia paucæ sunt auctoritates.

Clauus Potest significare in bono & in malo.Et nota A
quòd nos inuenimus clauos

Ad pungendum. Primi sunt claui diuini
Ad stringendum timoris , qui.s. figunt &
Ad vrgendum penetrant corda nostra.
Ad figendum. Isti sunt claui aurei qui-
bus Salomon in tēpli fabrica vsus fuit.2.Par.3.Sed & clauos
fecit aureos . Talis debet esse clauus tabernaculi cordis no-
stri.Figuratus Iudicum. 4. vbi dicitur ꝙ Iahel mulier Sisarā
filiorum Israel inimicum clauo tabernaculi in temporibus
suis immisso dormientem occidit , quia.s. sagax mulier.i.di-
screta ratio,statim quādo videt ꝙ diabolus tabernaculū cor-
dis per malā suggestionē ingredit ipsum in capite id est in co
gitatione & principio,clauo diuini timoris,& mandatorum
Dei consideratione conclauare tenetur.Iudic.5.Sinistrā ma-
nū misit ad clauū,& dexterā ad fabrorum malleos. ¶Secūdi
sunt claui ingentis amoris. Amor.n.cōsolidat atq; stringit &
etiā stare in bono proposito per perseuerātiam cogit. 3. Reg.
6.Affixit laminas clauis aureis Aurum.n. charitatē designat,
affixio stabilitatē.Item Hier.10.Clauis & malleis cōpegit il-
lud,vt nō dissoluat. ¶Tertij sunt claui mundani laboris.i. pū
cturæ tribulationū.De qbus dicit dominus Io.20. Mitte ma-
num tuam in locum clauorum.i.considera quæ sit tribulatio
quā passus sum. ¶Quarti sunt claui æterni doloris, id est pę-
na æterna. Vnde de demonibus & peccatis potest dici illud
Nume.33.vbi dominus præcepit filijs Israel ꝙ deleāt chana-
neos de terra sua,alias inquit erunt tibi sicut claui in oculis,
& lancea in lateribus.Et aduerte ꝙ sicut amygdalus antiqua
& sterilis,fertilis efficit quādo clauis in radicibus perforat,
vt dicit Plinius, sic verè si quis clauis p̄cedentibus .i. diuino
timore,tenore & futuro dolore,præsenti labore confixus fue-
rit,fertilitatē virtutū faciliter obtinebit.Ideò cōsulit Esai.54.
Lōgos fac funiculos tuos,& clauos tuos cōsolida. ¶Dic si vis B
in malo significato ꝙ claui signant tenaculum moris & ma-
lę consuetudinis.Figurati Esa.41.vbi dicitur ꝙ fabricans ido
lū cōfortauit eū clauis vt nō moueretur . Tales clauos debe-
mus dirumpere & ab ipsorū tenaculis nos seruare. Exemplo
Sansonis.de quo dicitur Iudic.16.ꝙ irruente in eo spiritu do
mini extraxit clauū cū crinibus. Vel si vis adhuc dic ꝙ clauis
possit significare in bono & in malo. In scriptura inuenitur
generaliter triplex clauus.s.clauus ad

Iungendum Clauus ad iungēdū est charitas qua bo- C
Stringendum ni cōsuunt,associātur & inuicē astringū
Pungendum. tur. Figurati in laminis aureis tēpli,de
qbus dr.3.Reg.6.ꝙ clauis aureis erant affixæ. Talibus clauis
fuit Christus clauatus. Ideò cū Thoma mittamus digitū no-
strum in locum clauorum Ioā.20 ¶ Clauus ad stringendum
seu retinendum est firmitas & propositi stabilitas,siue in bo-
no,siue in malo.In bono dico.vnde Esa.33. Nequaquam trās
ferri poterit,nec auferētur claui eius in sempiternum.In ma-
lo etiam.vnde de obstinata mente malorum dici potest illud
quod de idolo dicitur Hier.10.Clauis & malleis compegit il-
lud vt nō dissoluatur.Figura Iudicum.4. vbi dicitur ꝙ Iahel
mulier proditiosè Sisaram inuitauit ad somnum,& dum dor
miret infixit clauum in cerebrum eius , quia scilicet dū quis

in oblectamentis proditoris diaboli sopitur, clauus obstina-
tæ mentis sibi faciliter insigit, & in cerebro, id est in interiori
corde firmatur. simus tamen sicut Sanson crinitus, qui euigi-
lans clauū quem Dalila infixerat, extraxit cum crinibus. Cri
nes enim sunt virtutes, quas dum Sanson id est homo retinet
nullus clauus mali propositi quem sibi insigat Dalila, id est
diabolus, ipsum tenet. ¶ Clauus pungens est aduersitas. vnde
de punctura mortis tribulationis & inferni, potest dici illud
Iudi. 4. Vidit Barach Sisariam iacentem mortuum & clauum
infixum in tempora eius &c. Sufficit. Vide de pungere, fige-
re & similibus.

A **Clementia. Clemens.** Cum clementia sit virtus animi qua
quis facilè remittit iniurianti, & facilè compatitur desolato,
quia tamen paucæ sunt auctoritates vocales, parum potero
dicere de eadē. Notabis ergo ꝙ ista virtus præcipuè spectat
ad principes & prælatos. Et ideò Seneca fecit librum de cle-
mentia ad Neronem, qui. s. erat imperator & princeps. Nam
sicut secūdum naturales, cor est principale membrum in ho
mine, & est vt aiunt propriū domicilium sanguinis ipsiusque
generatiuum & conrentiuum & ad membra alia diffusiuum,
sic verè dicam ꝙ illi qui in corpore ecclesiæ sunt corda. idest
cordatiores, maiores & principaliores, debent esse sanguine
id est benignitate & clemētia pleniores, quia. s. ista virtus de-
bet in eis principaliter habitare, & ab ipsis ad alios emanare,
quia reuera valde decet quemcunque superiorem qđ in fa-
ctis suis clementiam habeat, & quòd benignum & amicabi-
lem in omnibus se ostendat. Ideò Seneca loquens cuidam
correctori in Prouerbiis dicit sic. Optimum est semper igno
scere tanquam si tu ipse continuè pecces. Ideò in libro de cle
mentia dicit sic. Nullum clemētia magis quam regem decet.
Sequitur. Nam maiestas pestifera vis est ad nocendum. Ad-
uerte tamen quod dicit idem Seneca. ꝙ clementia non debet
esse nec vulgaris nec promiscua nec abscisa. quia vt ait. Tam
omnibus ignoscere quam nulli, crudelitas est. & ideò suppo-
nit qđ clementia in principe semper debet cum iustitia fore
iuncta. Cerebrum enim quod est vnum de membris princi-
palibus, secundum anatomos habet duas pelles quibus tegi-
tur & vallatur, vnā quæ dicitur pia mater, & aliam quæ dici-
tur dura mater. Veruntamen illa quæ pia mater dicitur, ma-
gis cerebro coniungitur: Dura verò exterius ab eo amplius
elongatur. Talis debet esse prælatus vel princeps, quia. s. mo-
re cerebri debet sensum communem id est rationem & pru-
dentiam præ alijs continere. quia reuera tales debent habere
duas principales virtutes sibi contiguas & vicinas, quarum
potest propriè quælibet dici mater, s. clementiam, quæ est pia
mater, quia parcit, & iustitiam, quæ est dura mater, quia pu-
nit. Propius tamen debet habere piam quam duram, clemen
tiam quam iustitiam, pietatem quam seueritatem, quia. s. ista
debet semper vti quantum est de propria voluntate, altera ve
rò solum vtendū est ex necessitate. Bene ergo dicitur. 3. Re.
20. quod reges domus Israel clementes sunt. & breuiter ista
est veritas ꝙ quicunq; superior semper debet esse promptior
ad parcendum quam ad puniendum. Ad quod etiam facit fi-
ctio quam ponit Senec. lib. de naturalibus quæstionibus. vbi
ait ꝙ Iuppiter quādo mittebat fulmina prosperitatem signifi
cantia vel bonum facientia, nullius consiliū requirebat, quā-
do verò mittere volebat fulmina aduersa & lędentia, omnes
Deos ad consilium inuocabat. In quo etiam ipse notat ꝙ re-
ctores orbis facilius debēt benefacere ꝗ nocere. & difficilius
cū maiori deliberatione qū necesse est debent lædere & puni
re. Ideò concludit. Senec. lib. 1. de clementia dicens sic. Si dij
placabiles & ęqui non statim delicta peccantium fulminibus
persequuntur, quanto ęquius est hominē hominibus prępo-
situm miti animo exercere imperium? Vnde etiā Solinus ait
qđ in Trapobana alijs Taprobana insula indiæ vbi sunt ęsta-
tes duæ & duæ hyemes, & vbi flores bis vernant annis singu
lis, ille antiquitus rex eligebatur, qui spectatior moribus ha-
bebatur. Eligebant hominem inquit inueteratæ clemētię, &
etiam annis grauem, & qui nullos haberet liberos. Et nota ꝙ
clementia est habenda, quia

Stabiliter fortificat.
B Vtiliter fructificat.
Humiliter lætificat.
Finaliter beatificat.

¶ Dico igitur ꝙ clementia
habet fortificare, quia re-
uera sicut ossa plena me-
dulla sunt fortiora, nec ita
faciliter possunt frangi sicut ossa vacua, sic illi qui medulla
clemētiæ pleni sunt, fortius & stabilius perseuerant & sistūt,
patet in regibus, quia tyranni pietate carentes quotidie eij-
ciuntur & deponuntur. Pij verò & clementes principes dili-
guntur, & in regimine stabiliuntur. Prouerb. 20. Roborabi-
tur clementia Thronus regis. Patet etiam in alijs, quia gene-
raliter ille qui clementer parcit, meretur à Deo qđ sibi par-
catur, & ꝙ in peccatum cadere non permittatur, & ꝙ virtus
eius fortiter continuetur. ¶ Item dico quòd clementia habet
fructificare, procreat enim vberes fructus virtutum, similis
rori qui facit terram fructificare Proue. 16. Clementia quasi
himber serotinus. ¶ Item habet lætificare. Magna enim est cō
solatio & lætitia reo quando habet facere cū iudice clemente
Sicut de Hester legitur ꝙ contra mandatum regis faciens, ti
more percussa cecidit, in pallorem vultu mutato, sicut dicit
Hester. 15. sed vbi rex aureum sceptrum in signum clemētiæ
sibi extendit, ipsamque consolabiliter erexit, lætitia resumpta
legationem suam pro qua ierat adimpleuit. Ideò Geñ. 45. di-
citur ꝙ Ioseph clemēter dixit fratribus. accedite, nolite paue
re. ¶ Item solet beatificare, quia. s. ista procurat gloriam Para
disi. vnde prouer. 11. Clementia pręparat vitam. Ista etiā om
nia possunt probari ex Senec. lib. de clementia. s. ꝙ clementia
fortificat. vnde ibidem ait ꝙ clementia non tantum honestio
res, sed etiam tutiores facit. Et alibi. Vnum est inexpugnabile
munimentum, amor ciuium. ¶ Item lætificat. vnde idem. Nō
est quisquam cui innocentia sua tantum placeat, vt non stare
in conspectu clementiam paratam humanis erroribus gau-
deat. ¶ Sed nota adhuc ꝙ cum clementia sit virtus animi qua
quis misericorditer agit in proximum, videtur idem ꝙ miseri
cordia seu benignitas denotare. Notabo ergo breuiter quòd
est clementia habenda & tenenda multiplici ratione, s. quia

Nobis ostenditur exemplariter.
Insigitur seu inditur naturaliter.
Fortificat spiritualiter.
Beatificat æternaliter.

¶ Dico ergo ꝙ C
clemētia prętē-
ditur exempla-
riter. Deus. n. q
est omnium regula & exemplar, est clementissimus. Et ideò
iste est à nobis prout est possibile imitandus, & etiam vt no-
bis clementer parcat & indulgeat requirendus. Caput. n. ꝙ
est in corpore summum membrum, abundat præ alijs in me
dulla. Sic Deus cum sit superior atque summus, est per clemē
tiam potissime medullosus. vnde Noe. 9. Deus miserationum
& clemens tu es. Ista autem clementia apparuit in incarnatio
ne, quando figuratus in Assuero in signum clementiæ virgā
auream. i. Christum filium suum extendit ad Hester. i. ad vir-
ginem gloriosam sicut dicitur Hester. 4. & 8. Sed de hoc vide
infra vbi Signum. ¶ Item clementia inditur naturaliter. Inest D
enim naturaliter homini ꝙ sit clemens. Vnde narrat Plinius
lib. 8. c. 16. ꝙ cum Mentor syracusanus in Syria Leonē obuiū
habuisset & pauidus diuertere quæreret, Leo semper ei ob-
uiabat, & lambendo eius vestigia adulanti similem se præbe-
bat. Ostendit ergo Leo homini pedem suum tumidum & vul
neratum, & quasi naturaliter cognoscens hominem esse cle-
mentem & pium, ab eodem remedium modo quo poterat re
quirebat. Homo igitur hoc cognito, surculum de Leonis pe-
de extraxit, & eum à periculo liberauit. Pictura inquit casum
hunc testatur syracusis. Patet igitur quod etiam ipsa anima-
lia hominem clementem esse naturaliter testantur. Et ideò
nullus potest ita Leoninus esse aut ferus, quin homo ipsum li
benter adiuuare debeat si petatur. quod etiam ipsa animalia
docent, quæ quadam naturali pietate erga miseros vigent, si-
cut exemplificat Plinius de elephantibus. 30. quibus Bochus
rex nimiue quosdam captiuos ad stipites ligatos obiecit, &
quosdam pungentes & prouocantes vt sæuirent in ligatos ap
posuit, qui tamen nunquam facere potuerunt quòd Elephan
tes qui naturaliter sunt clementes, alienæ crudelitati operam
darent, & quòd in captiuos illos sęuirent. Videbantur enim
scire illud Senecę. lib. de clementia. Nullum morosius ani-
mal, nullum maiore arte tractandum quàm homo. Ista virtus
potissimè pertinet ad prælatos, qui reuera debent præ cæte-
ris esse clementes, iuxta illud. 3. Regū. 20. Audiuimus quòd
reges Israel clementes sunt. Teste enim Solino, in Taproba-
na alijs Trapobana insula non eligebatur rex nisi qui inue-
teratæ probatus erat clementiæ, & qui nullos haberet li-
beros. Et hoc fortè fiebat quia sæpe fit quòd occasione libe-
rorum ditandorum homo solet à iustitia & etiam clemen-
tia deuiare. ¶ Item clementia nos fortificat spiritualiter. E
ter. ossa enim minus sunt fortia, quando sunt vacua à me-
dulla. Sic

dulla. Sic verè ille nunquam spiritualiter est fortis, qui non est clemens, pius, medullosus & mitis. Simus ergo clementes alijs faciliter indulgendo, & misericorditer succurrẽdo, iuxta illud Senec. Alteri semper ignoscito: tibi nunquam. Et alibi dicit. Optimum est semper ignoscere tāquam quotidie tu ipse pecces. Et in libro de clemẽtia ad Neronem dicit ꝙ ex clementia omnes idem sperant, nec est quisquam cui innocentia sua tam valde placeat, vt non stare in conspectu clementiam paratam humanis erroribus gaudeat. Sola hæc virtus inter innocẽtes cessat. Ista est igit̃ q̃ fortificat & tutificat, q.a.f. qui considerata propria fragilitate ad indulgendum alijs est facilis, meretur effici constans & stabilis. Iuxta illud Bernar. qđ magna firmitas est infirmitatem propriam cogitare. Clemẽs etiam princeps tutior efficitur, inquantum à suis diligitur & tuetur, quia sicut dicit ille, clementia in suos, gladius est in hostes. vnde Senec. vbi supra scilicet lib. de clemẽtia dicit sic. Clementia non tantum honestiores, sed tutiores facit, ornamentumque piorum est simul & certissima lux. quid.n. aliud interest inter tyrannum & regem, species enim fortunæ ac licentia par est, nisi quòd illi ex voluptate sęuiũt, Isti est necessitate & causa? De tali etiam fortificatione quam spiritualiter & temporaliter facit clementia, dicitur prouer. 20. Misericordia & veritas custodiunt regẽ, & roborabitur clemẽtia thronus eius. Patet igitur quod clementia nos fortificat spiritualiter. ¶ Quartò dico quòd clementia nos beatificat æternaliter. Et hoc quia ista est quæ dat & procurat vitam æternam. vnde Hier. dicit se non meminisse hominem malè mortuum qui libenter faceret opera pietatis. Ideò prouer. 11. dicit. Clementia præparabit vitam, sectatio malorum mortem &c. Vide de pietate, misericordia, indulgentia, parcere, dimittere & remittere, & cetera similia. Sufficit.

A **Clericus.** De clericis nullæ sunt auctoritates in biblia, & ideò omitto, quia de ecclesiasticis bonis & malis in multis titulis factũ est. s. vbi de deuotione. ambitione, Aaron, sacerdos &c.

A **Clypeus.** Cum clypeus sit armatura defensiua. s. ad latus & ad cor protegendum & ictus aduersarios sustinendum & corpus à læsione seruandum, notabo ꝙ per clypeum in scriptura intelligitur

Christus expositus pęnis & ictibus.
Iustus oppositus hostium vectibus.
Diuina scriptura fęcunda fructibus.
Patiẽtiæ armatura repugnās hostibus.

Christus .n. est clypeus Dei triāgularia, quia triplicis est naturæ, inquantum. s. corpus animam & diuinitatẽ continet vnus, qui. s. expositus ictibus iudeorũ, fuit ab eis perforatus & fractus. 2. Reg. 1. Abiectus est clypeus fortium, clypeus Saul quasi nō esset vnctus oleo. Et tamen ipse Christus

B verbum patris, est ille clypeus de quo prouer. 30. Sermo Dei ignitus, clypeus sperantibus in se. ¶ Iustus etiam, & maximè prælatus, dicitur clypeus, s. pro ecclesia & patria defendendis. vnde. 1. Mac. 6. Refulsit sol in clypeos aureos & æreos, & resplenduerunt montes ab eis. Tamen proh dolor iam videtur illud verificarũ. 2. Para. 12. vbi dicitur ꝙ Sesach rex Ægypti. i. diabolus abstulit de Hierusalem clypeos aureos quos fecerat & posuerat ibi Salomon. Scripturarum etiam auctoritates dicunt̃ clypei, quibus. s. cōtra demones & hereticos pręmunimur. Vnde Cant 4. dicitur de turri Dauid, idest de scriptura, ꝙ mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortiũ. Virtus etiā patientiæ dicitur clypeus, qui habet ictus repellere & sustinere. Es. 21. Surgite principes, accipite clypeũ. ¶ In malo etiam significato potest dici ꝙ clypei diaboli, sunt tyrāni & hęretici, qui idololatrias & errores defendũt. Vnde de golya. i. de diabolo dicit̃. 1. Reg. 17. ꝙ clypeus ęreus tegebat humeros eius. ¶ Si vis adhuc dic de clypeo. cum clypeus cōmuniter accipiatur pro scuto, vel saltem pro certa specie scuti, satis videtur quòd clypeus quo corpus armatur, potius ad sui defensionem quam alterius inuasionem, potest in bono significare omnes illas virtutes quibus cōtra vitia defensamur. sicut.n. miles sine clypeo non defenditur ab ictibus hostium, sic nec sine virtutibus hō tuet̃ à tentationibus spirituũ malignorum. Ideò. 2. Para. 32. dicitur ꝙ Ezechias rex ad defensionẽ Hierusalẽ fecit oīs gñis armaturã & clypeos. Notabo ergo ꝙ boni vtuntur triplici spūali clypeo defensiuo, videlicet

C Clypeo patientiæ, qui est fortissimus.
Clypeo confidentiæ, qui est leuissimus.
Clypeo sapientiæ, qui est clarissimus.

Clypeus .n. debet esse fortis, ne cito frangatur. Leuis, vt faciliter feratur. Pulcher & pictus, vt ab alijs cognoscatur. Est igitur clypeus patiẽtiæ ceteris fortior. Iste est enim clypeus triangularis, quia. s. homo debet esse patiens & fortis in tribus, scilicet

In prolatione iniuriarum.
In illatione pœnarum.
Et in sublatione rerum.

Aper .n. habet vnũ latus ita fortissimũ, ꝙ vix potest gladio penetrari, & ideò pars illa corporis vocatur clypeus apri. aper autẽ sciens illam partem corporis ceteris fortiorem, semper solet eam obijcere iaculis venatorum. Talis est patientia, ceteris.n. partibus corporis, idest ceteris virtutibus animæ fortior est in aduersis, & ideò ipsam debemus semper cuicunque tribulationis iaculo opponere, & cum ipsa cōtra hostium impetus nos munire. Sicut.enim dicit Senec. lib. de moribus, cuiusuis doloris remedium est patientia. Ideò de Ioiada summo sacerdote dicitur. 2. Para. 26. ꝙ ipse dedit centurionibus qui astabant regi hastas & clypeos Vult enim sacerdos noster Christus ꝙ nos fideles, & maximè ecclesiastici, qui regi. i. Deo patri assistimus, hastas bonorum operum & clypeos patientiæ deferamus. sed proh dolor videtur ꝙ tales clypei hodie perierunt. Dicitur.n. 2. Par. 12. ꝙ Sesach rex Ægypti abstulit Hierusalẽ clypeos aureos quos ibi dimiserat Salomon, & positi sunt loco eorum ærei. Aurum enim quod malleatum & percussum non sonat neque finditur, patientiam significat, quæ in tribulationum ictibus sine sono murmurationis & sine crepatura discontinuationis perseuerat. Æs autem quod percussum sonat & frāgitur, impatiẽtiæ vitio cōparatur. Rex ergo Ægypti diabolus clypeos aureos. i. patiẽtiam à Hierusalẽ. i. ab ecclesia sustulit, & ibi clypeos æreos i. murmur & impatientiam seminauit. Ideò lamẽtando dicebat Dauid. 2. Reg. 1. Abiectus est clypeus fortium, Saul quasi non esset vnctus oleo. Iste est D igitur clypeus patientiæ ceteris fortior. ¶ Secundò dico ꝙ est clypeus confidentiæ. i. clypeus spei ceteris leuior. Iste etiam clypeus debet esse triangularis, quia. s. sperare oportet

Veniam peccatorum.
Euasionem tormentorum.
Et adeptionem gaudiorum.

Experimento.n. docetur apud aliquas galliæ regiones qđ si hō sit submersus, & nesciatur quo loco quæratur cadauer, & ponatur in aqua clypeus militis de genere antiquo, rotabit supernatando quousq; veniat ad locum vbi cadauer fuerit, & tunc immobilis ibi sistet. Talis est clypeus spei qui fuit antiqui militis & pugilis nostri Christi, quia. s. isto mediante & supernatante si mortui per peccatum fuerimus, à profundo vitiorum eripimur, & sepulturę Paradisi tradimur & saluamur. Ideò de spe dicitur Iosu. 8. Leua clypeum qui in manu tua est. Iste est igitur clypeus spei seu cōfidentiæ ceteris leuior. ¶ Tertiò E dico ꝙ est clypeus scripturæ seu sapientiæ ceteris pulchrior. Scriptura est.n. clypeus triangularis, quia s. iste docet præterita, præsentia, & futura. Clypeus.n. diuersis picturis & coloribus picturatur, sic scriptura varijs scientijs & auctoritatibus decoratur. Iste est clypeus Palladis crystallinus & lucidus quo munitus Perseus sm Ouid. lib. 4. fab. 19. de gorgone quæ lapidificabat homines, triumphauit. quia reuera qui clypeo sacrę scripturæ, claræ, limpidæ, sciẽtificę, crystallinæ munitus fuerit, faciliter de diabolo triumphabit. vnde proue. 30. Omnis sermo Dei ignitus, clypeus est sperantibus in se. Scriptura etiam Cant. 4. dicitur turris Dauid quæ ædificata est cum propugnaculis. Mille clypei pendent ex ea omnis armatura fortium. mille dico clypei idest mille sententiæ. Sic ergo patet quomodo tripliciter clypeus sumitur in bono. ¶ Dic si vis quòd per clypeos triangulares possunt intelligi etiam viri iusti & maximè boni ecclesiastici & pastores, qui more clypei ecclesię sunt defensores, qui pro eo triangulares existunt, quia fidem trinitatis credunt. de quibus dici potest illud. 1. Mach. 6. Refulsit sol in clypeos aureos & æreos, & resplenduerũt montes ab eis. ¶ In malo verò significato dic qđ clypeus significat

Mundi pompam & elationem.
Hostis fraudem & tentationem.
Seculi pœnam & tribulationem.

Isti sunt clypei quibus contra nos militatur, & quibus contra nos triumphatur. vnde de Goliad gigante dicitur. 1. Reg. 17. quòd clypeus æreus tegebat humeros eius. Et animæ peccatrici dicitur Ezechiel. 23. Lorica & clypeo & galea armabuntur contra te. scilicet Chaldei &c. vide infra de scuto & in tabula.

Oaxare. est ad modũ ranæ clamare. Vide vbi detrahere.

Codex. Vide infra vbi. Liber.

Cogere. Vide infra de cõpellere vio lentia & similibus.

A **Cogitatio.** Nota q̃ cogitatio est caput & principiũ omnis operationis, siue bona fuerit siue mala, est.n. sicut radix in arbore, à qua arbor vniuersa depen det. Sicut.n. à radice procedit stipes, foliũ fructus & flos, sic à cogitatione procedunt tanquã ab originali radice omnes cir cunstantiæ operis cuiuscunque, scilicet

Flos affectionis.
Folia locutionis.
Stipes perseuerantiæ.

¶ Et ideò sicut videmus q̃ à radice amata raro ꝓ greditur fructus dulcis, sic à mala cogitatione raro progreditur opus bonum. Dicit enim Plin. q̃ venenum Salamandræ radicem arboris inficiẽs atque tangens, omnes arborum fructus inficit atq; fędat. Sic verè si venenum diabolicæ tentationis, cogitationis radicem infecerit, omnes fructus exinde exeuntes inficit & corrũpit. Sap.1. Peruersæ cogitationes separant à Deo. Et aduertẽdum est q̃ cogitatio in scriptura non semper accipitur pro illo pri mo motu intellectus qui non est in nostra volũtate, immo vt communiter cogitatio idem est quod meditatio & occultorũ cõsideratio. Iuxta illud psal. Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui. Itẽ idem est q̃ deliberatio vel in ani ma ordinatio. 1. Paralip. 28. Cogitaui vt ædificarem domum domino. Itẽ est idem q̃ existimatio vel aliqualis imaginatio. vnde Math. 9. Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris? Est igitur cogitatio commendabilis, & est cogitatio detestabilis. Bona.n. cogitatio est exercenda, mala autem cogitatio est re-
B futanda. ¶ Dico ergo q̃ debemus sanctè & vtiliter cogitare, q̃a.s. ex bona cogitatiõe orit̃ bona delectatio, ex delectatione cõplacẽtia ex qua tandẽ bonus cõsensus ꝓuenit, ex quo post modum sequitur bonum opus. Sicut.n. ait ille magister de ꝓprietatibus rerũ, Aries dum dormit, semper habet caput erectum, semper etiam ruminat nisi quandiu est infirmus. Sic verè illi qui debent dici aries ab ara.i. viri ecclesiastici. & e. qui circa aram.i. circa altaris officium sunt locati, isti dico semper debent dormire & requiescere spiritualiter capite intentionis ad Deum eleuato, & semper debent ruminare, cogitare considerare aliquid vtile & honestum. Ruminent ergo id est cogitent quanta sit suorum scelerum immensitas, quanta sit misericordia Dei & longanimitas, quanta sit sui iudicij seueritas, quanta sit infernalium tormentorum asperitas, & cetera similia. Talia enim debemus cogitare & in cordis hospitio ruminare, nisi fortè per peccatum mortale infirmi fuerimus in hac parte. vnde in psal. & habetur Esa. 38. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meę. Possumus autem aliter distinguere. Dicamus igitur quòd

Est cogitatio pęnitentium.
C Est cogitatio contemplantium.
Est cogitatio delinquentium.

Pœnitentes enim cogitant circa interiora, contemplantes cogitant circa superiora, deliquentes verò cogitant circa exteriora. Simus igitur pœnitentes, & cogitemus in nostris interioribus. Iuxta illud psalm. Cogitaui vias meas, & conuerti pedes meos in testimonia tua. In quibus verbis aduerte quòd pœnitens debet cogitare circa verbum primum, propriam conditionem. Cogitaui inquit vias meas. Circa secundum cordis affectionẽ. Pedes inquit meos. Circa tertium morum mutationem. Conuerti inquit in testimonia tua. Cogitemus ergo in primo conditionem, vt eam corrigamus, in secundò cordis affectionem, vt eam erigamus in tertiò morum mutationem, vt eam compleamus. ¶ Dico
D ergo primo quòd nos debemus cogitare circa vitæ conditionem. Cogitaui inquit vias meas. Viæ enim nostræ sunt conditiones nostræ vitæ, ꝑ quas nos ambulamus & currimus, vel ad gloriam vel ad pœnam, quæ pro certo debent cogitari. Cogitemus ergo viam natiuitatis nostræ, quæ est plena fragilitate, viam vitæ præsentis, quæ est plena pœnalitate, viã mortis, quæ est plena aduersitate. Consideremus ergo viam

Peccati, quæ est plena peruersitate.
Paradisi, quæ est plena fęlicitate.
Inferni, quæ est plena crudelitate.

¶ Cogitaui ergo vias meas. psalm. Cogitabo pro peccato meo. & Hier. 2. Vide vias tuas in conualle, scito quid feceris. Nauta enim sedens in fine nauis, semper respicit ad principium & ad medium. Sic verè charissimi homo debet sedere in fine nauis.i. in fine vitæ suæ. s. in cogitatione mortis, & exinde semꝑ de principio & de me dio vitæ suæ cogitare. Cogitet ergo vnde venit, quia de vili ꝓ pagatione, de mala conuersatione, de hostis damnatione. Cogitet insuper quo vadit, quia

Ad mortis dolorem.
Ad grauem timorem.
Ad tetrum horrorem.

¶ Item cogitet vbi est, quia scilicet ipse est

In mundi anxietate.
In hostium societate.
In cordis dubietate.

Item cogitet vbi non est. Et pro certo ipse inueniet q̃ ipse nõ est in pacis trãquillitate, in Paradisi iucũditate in sui status securitate. Itẽ cogitet quid fecit, & ꝓ certo ipse inueniet quid ipse fecit. s. Contra Deũ cõtra proximum, contra semetipsum. Item cogitet quid non fecit, & pro certo ipse inueniet quid ipse non fecit, scilicet

Erga Deum quod deberet.
Erga proximum q̃ liceret.
Erga seipsum quod deceret.

Istę ergo sunt viæ nostræ quæ sunt in corde iugiter reuoluẽdæ. Cogitaui inquit vias meas. Vnde Prouẽ. 3. In omnibus vijs tuis cogita. Cogitemus ergo circa actuũ nostrorum propriã cõditionẽ. Cogitaui inquit vias meas. ¶ Secũdò cogitandũ est cir E
ca nostrorum cordiũ affectionẽ. Pedes inquit meos. Vrsus.n. valde delectat̃ lambere pedes suos. Sic verè nos debemus delectari in lambẽdo.i. in cogitando & considerãdo quales sunt pedes affectionum nostrarũ. s. in meditando affectiones interiores, vtrum. s. sint inordinatæ vel honestæ, vtrum immoderatæ vel modestæ. vnde Sap. 6. Cogitare de illa interiori affectione, sensus est consummatus. Aduertendum est tamen q̃ isti pedes affectionum & interiorum cogitationum

Sunt abstergendi.
Sunt expurgandi.
Sunt calceandi.
Sunt excutiendi.

Primũ habet fieri per correctionẽ. Correctio.n. tergit & fricat quicquid in pedibus affectionis nostræ inuenit vitiosum. Lupus.n. vadẽs ad prædam, si pes ipsius strepitũ facit, mordet eum, quasi puniens eum propterea q̃ eius strepitu sibi potuit periculum imminere, sicut dicit Pli. Sic verè charissimi si pes affectionis nostræ fecerit in corde strepitũ malarũ cogitationum & malorũ desideriorum, nos pro certo ipsum debemus reprehendere & mordere, iuxta illud Mat. 18. Si pes tuus scãdalizet te, abscinde eum, & proijce abs te. Pes .n. scandalizãs est mala affectio & cogitatio cor offendẽs, quæ pro certo est abscindenda per reprehensionem & correctionem. ¶ Item dico q̃ pedes sunt purgandi, quod fit per confessionem. Geñ. 18. Lauentur pedes vestri, & requiescite sub arbore. ¶ Itẽ sunt calceandi, quod fit per mortis meditationem. calceamenta.n. quæ sunt de pellibus animalium mortuorum signant memoriam mortis. vnde. 1. Tim. 6. Calceate pedes in præparatione euangelij pacis. ¶ Item sunt in puluere bonorum terrenorum excutiendi per eorum contemptum & abominationem. Matth. 10. Excutite puluerem pedum vestrorũ. Cogitemus ergo circa cordium affectionem. ¶ Tertiò dico q̃ F
nos debemus cogitare circa actuũ & morum immutationẽ. Conuerti inquit in testimonia tua. Cogitãdum est.n. quomodo perfectè poterimus conuerti ad dominum in futurũ. Eccles. 7. Viuens cogitat quid futurum sit. Conuersio.n. non potest pfectè fieri nisi cogitatione & præmeditatione multiplici præcedente, nisi fortè diuina inspiratio intercedat. Sicut.n. in conuersione & immutatione naturali requiritur causa materialis, causa efficiens, formalis, & finalis, sic pro certo in cõuersione ad Deum requiritur materia fundamentalis, s. bona cogitatio. Requiritur causa formalis, s. rectus modus seu discretio. Discretio enim dat formam moribus, Requiritur causa efficiens, scilicet charitas seu dilectio. Requiritur causa finalis, scilicet placẽdi Deo recta intẽtio. Et sic si ista quattuor conueniant, poterit in nobis fieri conuersio perfecta & propria, non per accidens. De tali conuersione loquitur Iohel. 2. Conuertimini ad me in ieiunio, in fletu & planctu &c. vt sic de quolibet possit dici illud. 2. Mach. 12. Iustè & religiosè de resurrectione cogitans. Conuersio enim est idem quod moralis resurrectio. Patet ergo quòd pœnitens & quilibet bonus Christianus debet cogitare

De morali conuersione.
De mentali affectione.
De primaria conditione.

G Bene ergo dicit. Cogitaui vias meas, & cõuerti pedes meos &c. Ista ẽ ergo cogi-

go cogitatio pœnitentium. ¶ Sed secundò dico ꝙ est cogitatio contemplantium, & ista est consideratio bonorum æternorũ, de qua potest dici illud Sap. 5. Cogitatio illorum apud altissimum. Prouer. 19. Multæ cogitationes versantur in corde vi-
H ri. ¶ Item tertiò est cogitatio delinquentium, & ista est mala & vana cogitatio, cui nisi immediatius occuratur, statim trahit voluntatem ad consensum. Ideò sicut cerua quæ ſm Plin. habet secundinã venenosam si terram tangat, ideò antequam ad terram descẽdat, ipsam rumpit & deuorat & consumit, sic verè homo quando videt ꝙ in corde suo oritur aliqua cogitatio venenosa, statim debet eã rũpere & intercipere, ne fortè ad terrã .i. ad consensum cadat, vel ad opus possit aliquatenus peruẽnire. Prouer. 15. Cogitationes impiorum eradicabunt. Impij .n. habent cogitationes malas & venenosas, quia sicut dicitur Gen. 8. sensus & cogitatio cordis humani intenta est in malum. Et reuera multi sunt hodie quorum cogitationes semper sunt ad nequitiam inclinatæ. De quibus dicitur Oseę. 5. Non dabunt cogitationes suas vt reuertãtur ad dominum. Circa quod notandum quòd quidam cogitant

De cupiditate.	Primi sunt auari qui cogitant in
De carnalitate.	diuitijs augmentandis & acqui
De crudelitate.	rendis. vnde Iob. 12. Lãpas con-
De malignitate.	tempta apud cogitationes diui-
De pompositate.	tum. Secundi sunt immundi qui

cogitant de delitijs. vnde. 2. Corint. 1. Quæ cogito, ſm carnẽ cogito. Tertij sunt impij qui cogitant in sæuitijs. vnde Ioã. 11. Cogitauerunt vt interficerent Iesum. Quarti sunt inuidi qui cogitant in malitijs. Esa. 32. Ipse cogitationes concinnabit ad perdendos mites. Quinti autem sunt superbi qui cogitant in eminentijs. vnde Roman. 1. Euanuerunt in cogitationibus suis. &c. Sufficit.

A Cognatio. Consanguinitas. & Parẽtela idẽ

sunt. Et est cognatio idem qđ propinquitas à carnali copula generata, & ab eodem patre originaliter deriuata. Est enim quoddam vinculum carnale. quo cũ fidelitatis nexu alter debet cum altero copulari, vt sicut ab vno patre & matre originaliter processerunt, sic inter se seruent cordiũ vnitatem. Sic
B breuiter dico ꝙ duplex cognatio in scriptura reperitur. Innenitur enim cognatio naturalis, & cognatio spiritualis. Prima includit fidelitatem, secunda charitatem. prima impedit ne alter alteri turpiter coniungatur, secunda percipit ꝙ alter alteri per amorem synceriter vniatur. Naturalis ergo cognatio debet in nobis fidelissimè cõseruari, vt .s. alterum adiuuet & diligat, & vt à commixtione sanguinis inter gradus prohibitos abstineat & caueat. Iuxta illud Leuit. 18. Vnusquisque ad proximam sui sanguinis non accedat. Istud enim docent animalia bruta. Dicit enim Aristo. ꝙ Camelus non libenter coit cum matre. Equi etiam de scientia matris copulam refugiũt. Vnde narrat idem ꝙ rex septẽtrionis equam habuit pulcherrimam & filium pulcherrimum, & volens habere filium de vtroque, fecit operiri faciem matris ne à filio cognosceretur, qui cum saltasset super eam, & tandem matrem cognouisset prę dolore fugiens præcipitauit se. Equus etiam vt dicit idẽ, dum est in grege, libentius valit cum sorore quam cum matre. & in hoc instruimur naturaliter quòd propinquas nostri sanguinis debemus naturaliter euitare, & quanto attinent nobis magis propinquius, tanto ab ipsis strictius abstinere. vnde Gen. 12. Egredere de terra tua & de cognatione tua. quia sicut dicitur Marci. 6. Non est propheta sine honore, nisi in cognatione sua. Multi tamen sunt sicut canes, qui secundum Plinium vsque ad senectutem libidini vacant, & inter matrẽ & sororem non discernunt. Sic verè multi sunt qui cognatis & consanguineis non parcentes, naturalibus vinculis non tenentur, sine lege & contra legem viuentes vsque ad senectutem luxuria maculantur. Homini enim fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens vsque ad finem. Ecclesi. 23. vnde Osę. 4. dicitur Periurium & adulterium inundauerunt super terram, & sanguis sanguinem tetigit. Et ista est causa inimicitiarum & periculorum. bitumẽ enim asphalti quod nullo modo potest dissolui, solo sanguine menstruo dissipatur secundum Plini. Sic verè quanquam inter aliquos sit indissolubile vinculum charitatis, si tamẽ interueniat sanguis menstruus id est fœditas incestus id est ruptio consanguinitatis, istud pro certo omne tale vinculum eneruat, & inimicitias perpetuas introducit. Exemplum de Semyramide Assyriorum regina, quæ post mortẽ Nini regis viri suise filium & hæredem habere mentita, diu sub spe filij imperium rexit, tandem verò proprio filio adulto, ipsum in virum recepit, & vt priuatam verecundiam publico scelere excusaret, proclamare fecit quod nulla reuerẽtia naturæ exhibita, quęcũque vellet proprium filium vel cognatum in matrimoniũ ducere posset. ipsam tamen proprius maritus & filius interfecit, scelus ꝙ commiserat vindicauit, sicut ponunt Orosius & Iustinus. Ista est ergo cognatio naturalis. ¶ Sed secundò dico C
ꝙ est quędã cognatio moralis seu spiritalis, & ista nihil aliud est quam charitas seu amor seu etiã fides. Fides enim & charitas faciũt omnes homines cognatos, notos etiam & amicos. Ab eodem enim patre & matre ecclesia prouenimus, & ideò spiritualiter cognati sumus. vnde. 3. Esdræ 4. Proximus mihi sedebis, & cognatus meus vocaberis. In quibus verbis aduerte ꝙ cognatio causat in homine .s. Societatis firmum tenorem Proximus inquit mihi. Tranquillitatis verum dulcorem. Sedebis. Sublimitatis magnum honorem. & cognatus meus vocaberis. Inter autem tales cognatos id est inter viros fideles & charitatiuos diligit dominus habitare. vnde Lucæ. 2. dicitur quod parentes Iesu requirebant eum inter cognatos & notos. Ipse etiam dicit Hieremi. 31. Ero Deus vniuersis cognationibus Israel &c.

Cognitio. Cognoscere. Nota ꝙ cognoscere idẽ est qđ

aduertere, perpendere, scire, noscere, & scientiam vel notitiã habere. Et est cognitio idem ꝙ completa rei notio. Cognitio ergo est virtus naturalis & moralis, & est idem spiritualiter, quòd discretio, scientia, fides, seu consideratio. Per istam. enim scilicet

Per fidem	Videmus .n. ꝙ etiam bruta
Per discretionem	cognoscunt quid est fugien-
Per scientiam	dũ, & quid etiã est faciendũ.
Et per prudentiam & sapiẽtiã	Discernũt .n. inter delectabi
cognoscimus cognoscenda.	lia & tristabilia, quanto ma-

gis homo vtens ratione debet cognoscere & discernere quid est faciendum & quid omittendum, quid est damnabile, & quid est vtile, quid est proficiens, & quid deficiens? Ideò bene dr̃ Hie. 11. Demonstrasti mihi, & ego cognoui. Nota ergo ꝙ virtus cognitiua & discretiua summè est necessaria, sine ista enim nec bonũ amatur, nec malum declinatur, quia ſm Aristo. nõ diligit̃ bonum nisi prius cognitum. Dicit .n. Pli. ꝙ Elephas inter omnia bruta est optimi intellectus, docetur .n. regem cognoscere & eũ adorare. Canis etiam, sicut videmus, optimè cognoscit dominum suum, & eum non aliũ solet seq. aliqui etiam equi scythici dominos suos cognoscũt, & nullos alios sessores admittũt, sicut dicit idẽ. Pro dñis etiam suis pugnant, & in morte eorum plorãt. equos .n. inquit affectũ compassionis habere certum est. Sic reuera nos christiani debemus habere sagacitatẽ intellectus, dñm .n. & regem nostrum Christum vel prælatũ debemus cognoscere, & eum sequi & adorare, & ei firmiter obedire, nullum aliũ sessorem vel magistrũ, .s. mũdũ, carnem, vel diabolũ debemus admittere, sed istum solum diligere, & sub eius obedientia nos aptare, & ẽt pro ipso & pro fide & iustitia defendenda debemus pugnare, & mortem ipsius deplorare. Ecclesi 4. Vsq; ad mortẽ certare pro iustitia. ideò bene dicitur Esa. 19. Cognoscent Ægyptij dñm. Lucæ. 24. Cognouerũt dñm in fractione panis. quãquam multi sint hodie contrariæ conditionis, quia .s. Deum benefactorem nõ cognoscunt, qui suis ipse in beneficiorũ collatione eos quotidie recognoscat. vnde Gen. 42. Fratres ipse cognoscẽs, nõ est cognitus ab eis. Actæõ .n. ſm Oui. lib. 3. fab. 2. mutatus in ceruum, bene cognoscebat canes suos, qui tamẽ ab ipsis non cognoscebat̃, sed durissimè mordebatur. Sic verè Deus qui cognoscit canes suos .s. Christianos, ipsis sua beneficia largiendo, ab ipsis hodie nõ cognoscitur nec seruitur, sed magis ab eis per diuersa peccata impugnatur, & per blasphemiam & detractionẽ mordetur grauiter & vrgetur. vnde psalm. Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc. Ista etiam videmus quotidie inter homines euenire, quamuis .n. aliquis sit Actæon .i. diues & potens, ita qđ secum ducat canes .i. familiares & sequaces suos, ipsos souẽdo, & eis benefaciendo, si tamen accidit ꝙ mutetur in ceruum, & ꝙ de homine fiat bestia .i. ꝙ de diuite fiat pauper, ipse pro certo ab eis amplius non cognoscitur, nec amatur, sed magis ab ipsis persequitur, mordetur & diffamatur, quia breuiter homo

postquàm venit ad infortunium. vix amplius inuenit qui eũ
dignetur cognoscere, quàquam non cesset auxilium implora
re. psal. Considerabam ad dexteram & videbam, & non erat
qui cognosceret me. Non sic ergo, sed cognoscamus Deũ &
benefactorem nostrum, & ipsum totis affectibus diligamus.
iuxta illud Ioan. 10. Cognosco oues meas, & cognoscunt me
meæ. & Es. 1. dicitur. Cognouit bos possessorem suum &c. In
quibus verbis nobis aduertendum est ꝙ quattuor sunt à no-
bis præcipuè cognoscenda, scilicet

Interiora. — Debemus. n. cognoscere res interio-
B Exteriora. — res & humanas. cognouit. i. cor no-
Superiora. — uit. Res exteriores & mundanas. Bos
Inferiora. — q. s. herbas bonas & malas discernit

Res superiores nobis prælatas. Possessorem. Res inferiorea
nobis subiectas. Suum inquit. Dico ergo primo ꝙ uos debe-
mus cognoscere res humanas interiores id est proprias con-
ditiones naturales. Cognoscere. n. debemus

Quam viles fuimus in gressu. — Ista enim
Quam fragiles sumus in processu. — est cogni
Quam flebiles erimus in egressu. — tio perfe-

ctissima scilicet cognoscere semetipsum. Mar. 13. Videte vos
metipsos. Alexander enim vulneratus in prælio, ista ver-
ba dixit. Omnes inquit homines me dicunt filium Iouis, sed
ego cognosco in isto vulnere me esse hominẽ. vnde dicit Hie
ro. lib. de Isaac. Sapientis, inquit, est segregare se à voluptati
bus carnis, eleuare animam atq; à corpore abducere, hoc est
cognoscere se hominem esse. Ista autem cognitio valde est
nobis necessaria.

Inducit. n. Dei timorem. — Istud figuratũ est Ge.
Vitæ præsentis horrorem — 3. vbi dicitur ꝙ postq̃
Humilitatis amorem. — Adã & Eua cognoue-

rũt se nudos, consuerunt folia ficus præ verecundia, prius. n.
antequam se nudos cognoscerent, non fuerunt verecundati
peccare, postquã autem se nudos cognouerũt, se peccasse eru
buerũt. Ex quo datur intelligi ꝙ cognitio suæ nuditatis. i. suæ
naturalis paupertatis & vilitatis, causat in nobis verecundiã
& timorem, & peccati displicẽtiã & horrorem. Quod vtique
est cõtra multos de quibus dicit Ber. in suis meditationibus.
Multi inquit multa sciunt, & seipsos nesciunt. quia reuera si-
cut oculus cognoscit & videt alia, se autem cognoscere non
potest vel videre, sic multi sunt qui seipsos non cõsiderãt nec
cognoscunt, nec suos defectus tam naturales quam morales
recogitant vel aduertunt, qui tamen alios sciunt optimè co-
gnoscere, cõsiderare, iudicare, & videre. Sicut patet in detra
ctoribus & in hypocritis, qui in oculo fratris vident festucã,
in suo autem non vident trabem. Nam vt dicit Aug. lib. 10. cõ
fessionum, curiosum est genus hominum ad cognoscendum
vitam alienam, desidiosum ad corrigendum suam. De istis di
citur in psal. Non cognoscet amplius locum suũ. Non sic cha
rissimi uõ, sed cognoscamus res humanas & interiores, quia
sicut dicit Aug. lib. de academicis. Illa est humanarũ rerum
scientia, quæ nouit lumen prudentiæ, temperantiæ decus, for
C titudinis robur, iustitiæ sanctitatem. ¶ Secundò dico qđ nos
debemus cognoscere res mundanas & exteriores. ꝙ ostendi
tur cum dicitur bos; Bos. n. animal est odoratu sagax, discer-
nit. n. inter herbas bonas & malas. Socios etiam cum quibus
iugum trahere consueuit, solet cognoscere, diligere, ipsosque
lambere, & frequentare, & si ab ipso recesserint, solet affectũ
ostendere & mugire. Sic verè charissimi nos debemus her-
bas. i. res exteriores discernere & cognoscere. s. quid vtile &
quid inutile, quid bonum & quid malum, quid honestum &
quid molestum. Num. 22. Sicut solet bos herbas carpere, con
sideratis circunstantijs & indigentijs, sic debemus etiam co-
gnoscere socios nostros & amicos cum quibus iugum eiusdẽ
fidei, religionis & societatis ducimus & trahimus, & ipsos de
bemus lambere. i. perfectè diligere & amare, & erga eos cõ-
passionis affectũ ostendere & habere. Vnde Iob. 1. Boues ara
bant, & Asinæ pascebantur. de ista cognitione dicitur. 1. Co-
rint. 13. Nunc cognosco ex parte. Et ibidem. Ex parte inquit,
id est imperfectè cognoscimus, & ex parte prophetamus. &
pro certo cognitio quam habemus in mundo isto tam de re-
bus quam de personis, bene dicit esse ex parte, quia verè vix
aut nũquam potest aliquis perfectè aliquid cognoscere. Illud
. n. videmus de hominibus, qui pro certo vix cognoscuntur,
quia sæpe qui creditur amicus, inuenitur inimicus, qui credi
tur æquus, inuenit iniquus. Tanta est etiam similitudo exte-
rius inter gẽmas veras & fictas, lapideas & vitreas, ꝙ homo
tu eligendo sæpe decipitur sicut non cognoscens quæ melior
debet esse, quia reuera inter amicos veros & fictos, inter ho-
mines bonos & malos tanta est quandoq; similitudo exterius
per malorum hypocrisim & cautelã, ꝙ vix alter ab altero co-
gnoscitur, nisi forte per opera distinguantur, quia sicut dicit
Matth. 7. A fructibus eorũ cognoscetis eos. Dypsas. n. alio no
mine Situla est serpens ita minimus ꝙ ante interficit quã vi-
deat sm Isido. à calcantibus. n. non cognoscitur, donec mor-
sus & venenũ ipsius sentiat, sic verè multi sunt qui ꝓꝑ par-
uitatem humilitatis & simplicitatis ab alijs non videtur, sed
qñ venenum malitiæ ab eis infunditur, tunc aliud esse q̃ appa D
ruerant cognoscuntur. Nõ sic ergo, sed cognoscamus res mũ
danas & exteriores. ¶ Tertiò dico ꝙ uos debemus cognosce-
re res diuinas & superiores. s. Deũ prelatum, benefactorẽ &c.
hoc ostenditur cum dr Possessorem. Illi. n. qui nos possident
& sustinent, gubernãt pariter atq; iuuant sunt cognoscẽdi, &
synceris affectibus diligendi. Apes. n. cognoscũt regẽ suũ. Ele
phas etiam Siluestris cadẽs in foueã venatoris, cognoscit illũ
qui ipsum de fouea liberat, & ipsum sequitur, & factus dome
sticus eidem obtemperat & obedit Sic verè charissimi, bene
factores, reges, prælatos & superiores, & maximè Deũ supe-
riorẽ & benefactorem debemus cognoscere, qui nos de pec-
cati & inferni fouea liberauit, & tantorum grati beneficiorũ
sibi in oĩbus obedire. Ioã. 10. Cognosco oues meas, & cogno-
scunt me meæ. Possessorem inquit. Regratietur ergo quisq;
& dicat illud Proue. 8. Dominus possedit me ab initio. sed ꝓ
certo de multis ingratis dicitur Hier. 9. Non audierunt vocẽ
possidẽtis, à volucre cœli vsq; ad pecora transmigrauerũt &
recesserunt. Volucres. n. cęli i. superbi, pecora terræ. i. auari,
vocẽ sui possessoris & benefactoris, prælati & ꝑceptoris non
audiunt, præceptis ipsius obediendo, accepta beneficia reco-
gnoscendo, sed ab ipso per mentis indurationẽ fugiũt & rece
dũt. Nõ sic, sed cognoscamus res diuinas & superiores. Qđ
etiam potest referri ad Paradisi & ad Dei occultã prouidẽtiã
& ad secreta Dei iudicia, quæ omnia debẽt à nobis cognosci,
& solerti indagine meditari. cognoscamus ergo cęlestia vt ea
contemplemur. Hie. 8. Milus in cęlo cognouit tempus suum.
Cognoscamus Dei prouidentiam vt eam admiremur. psalm.
Existimabam vt cognoscerem, hoc labor est ante me. Cogno
scamus Dei iudicia, vt per ea de malo retardemur. psalm. Co
gnoscetur dominus iudicia faciens. Cognoscamus ergo res
diuinas & superiores. ¶ Quartò cognoscamus res subiectas E
& inferiores. ꝙ ostenditur cum dicitur suum. Suum. n. est pro
nomen possessiuum, quia. s. quæ sunt in possessione & subie-
ctione, debemus cognoscere. Tria autẽ propriè possunt dici
nostra. s. Onus peccatorum. Virtus meritorum. Chorus sub-
ditorum. Cognoscuntur peccata vt dimittantur, merita vt au
geantur, subditi vt debitè gubernentur. Cognitio. n. proprio-
rum peccatorum est necessaria, quia tunc signum est ꝙ phre
neticus sanatur quando cognoscit se esse infirmum. Sic verè
signum est spiritualis sanitatis, quando homo cognoscit quã-
ta est iniquitas suæ prauitatis. Ideò dicitur in psal. Iniquitatẽ
meam ego cog. & pec. &c. Sicut. n. dicit Greg. in moralibus
quanto quis minus se videt, tanto sibi minus displicet, & quã
to maioris gratiæ lumen percipit, tanto amplius reprehensi-
bilem se esse cognoscit. Vt. n. dicit ibidem in mor. Nemo cer
titudinem suam nisi qui rectus esse cepit, comprehendit. Nã
qui omnino peruersus est, non potest videre quid est. Item co
gnitio propriorum meritorũ est necessaria, vt. s. sciamus quã-
tum proficimus. quia breuiter sm Bern. in meditationibus
suis vtile est & necesse ꝙ ab exterioribus ad interiora redeã,
& ab inferioribus ad superiora ascendam, vt possim reco-
gnoscere vnde venio, aut quo vado, quid sim, & vnde sim,
vt per cognitionem mei possim venire ad cognitionem Dei.
¶ Item necessaria est cognitio subditorum. Prælati enim
debent subditos cognoscere, vt ipsos possint secundum meri
ta, promouere, quanquam multi sunt similes Isaac, de quo di-
citur quòd cum Iacob esset pelliculis inuolutus, pater non
cognouit eum, & ideò dedit sibi benedictionem primogeni-
torum. Sic verè charissimi, quia patres moderni id est præ-
lati vident subditos mediantibus pilis & pelliculis id est me-
diante pelle carnalis affectionis, & pilis diuitiarum & tem-
poralis possessionis, ideò non possunt ipsos perfectè cogno-
scere, & propter hoc benedictionem primogenitorum id est
beneficia bonis personis debita, ipsis solẽt indebitè ministra-
re. Istud

re. Iſtud enim eſt certum, quia amor & affectio eſt acceptio perſonarum, munera etiam ambitio diuitiarum, cautela & hypocriſis & fictio malitiarum impediant prælatos ne cognoſcant conditionem ſubditorum. Vnde de talibus dicitur Gene. 38. Thamar operuit vultum ſuum pallio, vt non cognoſceretur. Sicut patet de illis qui adulatores, compatriotas, & perſonas indignas promouent & exaltant &c. Ideò Gene. 27. dicitur. Pater inquit non cognouit eũ, quia piloſæ manus fratris ſimilitudinem prætendebant. Suum inquit. Illud enim ꝙ ſuum eſt, debet cognoſcere. Vnde Tbob. 11. Cognouit veniẽtem filium ſuum. quãquam de multis malis dicatur Ioã. 1. In propria venit, & ſui eum non cognouerunt, quia ſ. mali & inſcij & ignari bene cognoſcuntur à ſuis carnalibus promotoribus & amicis, ita quòd ipſi acceptores videntur dicere illud prædictum. Ioã. 10. Cognoſco oues meas, & cognoſcunt me meæ. quia. ſ. nõ videntur hodie cognoſcere niſi ſuos, cum nulli bonum faciant niſi ipſis. Boni verò ab eis non videntur cognoſci, quod patet, quia nullus videtur per eos promoueri. Vnde Sene. in epiſtola. Veni Athenas inquit Democritus, nemo vnquam ibi me agnouit. Quod etiam hodie poſſunt dicere pauperes, quos diuites cognoſcere non dignantur, dato ꝙ etiam ſint proximi vel cognati. Ideò in perſona pauperũ dicit Chriſtus in pſal. Conſiderabam ad dexteram & videbã, & nõ erat q cognoſceret me, quinimmo multi ſunt ingrati, quia dato ꝙ quandoque fuerint ab alijs in neceſsitatibus cogniti & adiuti, ipſi tamen vice reciproca alios ſi ad neceſsitatem venerint, cognoſcere nõ dignantur, ſimiles illi ſinui qui dicitur propontis. i. brachium ſancti Georgij. De quo dicit Pli. & Soli. ꝙ aquas ponti fluentes continuè recipit, ipſas tamen refluẽdo iterum non remittit. quia. ſ. iſti aliena bona volunt bene recipere, ſua tamen nolunt alijs communicare, nec etiã per gratiarum actionem refundere, vel ad benefactorem proprium deriuare, & bene volunt in neceſsitate cognoſci, ipſi tamen ſolent alios ignorare. Vnde de Ioſeph dicitur Ge. 42. ꝙ fratres ipſe cognoſcens, non eſt agnitus ab eis. Cognoſcamus ergo chariſsimi inferiora, ſuperiora, exteriora, interiora &c. ſufficit. vide de agnoſcere ſi placet.

A **Colere.** eſt cultura. Nota ꝙ colere idẽ eſt quod honorare, frequẽtare, præparare, & alicui ſeruitiũ ſeu obſequium exhibere.

Colitur ergo Deus per reuerentiam & fidelitatem.
Colitur anima per pœnitentiam & aſperitatem.
Colitur mundus per frequentationem.
Coluntur diuites per adulationem.
Coluntur peccata per eorum executionem.
Colitur diabolus per ſuæ voluptatis adimpletionem.

Dico ergo ꝙ Deus colitur per fidẽ & reuerentiam. vnde Iudith. 11. Ego ancilla tua Deum colo. Item colitur anima per aſperitatem & pœnitentiam. Vnde Hier. 27. Colet terram & inhabitabit eam. Item colitur mundus per ſuæ proſperitatis dilectionem. Roma. 1. Coluerunt & ſeruierunt creaturæ potius quam creatori. Item colitur diabolus per peccatorũ executionem. vnde. 4. Reg. 10. Achab coluit Baal. Et. 3. Regum. 11. Colebat Salomon Aſtartem deam Sydoniorum. Item coluntur diuites per adulationem. vnde Prouer. 19. Multi colũt perſonam potentis ſeu diuitis. Et Dan. 14. Erat Draco in Babylone, & colebant eum Babylonij. Item coluntur peccata per eorum continuationem. vnde. 4. Reg. 17. Coluerunt immunditias, de quibus præceperat dominus ne facerent verbum hoc.

B ¶ De cultura ergo qua colitur Deus, vnum ſolum aduertendum eſt, ꝙ à bonis & ſanctis viris vult coli & ſeruiri. Balſamus. n. ſicut pluries repertum eſt, nũquam plene fructificat niſi à Chriſtianis colatur. Sic verè Deus fructum gratiæ & gloriæ nunquam reddit, niſi illis cultoribus qui Chriſtiani. i. ſancti & iuſti eſſe dignoſcũtur. Ideò dicitur. 2. Mach. 1. Det vobis cor omnibus vt colatis eũ, & faciatis eius voluntatem. De alijs autem dicitur Marci. 7. Inuanum. n. me colũt &c. Et nota ꝙ in mundo inueniuntur plura genera hominũ qui non colunt nec adorant Deum verum, ſed quid aliud loco Dei. Quidam. n. adorant & colunt animalia, quidam idola lignea, quidam idola lapidea. Quidam dico animalia, ſicut dicitur in lib. de mirabilibus orientis, ꝙ populus de regno columbi adorant bouem, & iſti ſunt viri carnales qui animalia i. perſonas carnales & animales frequentant, ſ. luxurioſas mulieres & huiuſmodi. quia multi ſunt qui rectè dé talibus mulieribus faciunt Deos ſuos. Sapi. 15. Animalia miſerrima colunt. & Oſeæ. 10. Vaccas bethauen coluerunt. Alij dico colũt idola lapidea, & iſti ſunt illi qui de lapidibus & metallis faciunt deos ſuos, ſicut ſunt auari. De quibus dicitur Hie. 2. Dicentes ligno, Deus meus es, & lapidibus, tu me genuiſti. Itẽ alij colunt idola lignea, & iſti ſunt fatui nobiles, qui de lignis id eſt de lanceis faciunt Deos ſuos, nihil aliud colentes & nihil aliud reputantes. Neuter. n. populi ſcythiæ ſolebant pro Dijs enſes colere, & pro ſimulacris lanceas bonorare, quæ ẽt fuit communis cultura apud antiquos ante idola, & hoc ſecundum Iuſtinum lib. vlt. vnde illud prædictum Ezechi. 20. Erimus ſicut gentes, vt colamus ligna & lapides. Si vis, dilata quomodo diuerſi idololatræ diuerſimodè colunt Deos ſuos, ſicut columbini, qui colunt bouem, de illis qui colendo idola dant eis fumum & ſibi retinent cibos &c. C

¶ Sed ſi vis adhuc diſtingue de colere. Nota quòd colere ſumitur pro frequentare, exercere, habitare, revereri, & honorare. Colitur autem ager quando frequentatur, domus quando habitatur Deus quando adoratur, diabolus quando à nobis reueretur, homo quando honoratur. Igitur loquendo moraliter, dico ꝙ in ſcriptura reperitur Cultura

Pœnitentium, quæ ſolet corpus terrere.
Contemplantium, quæ facit Deum quærere.
Oberrantium, quæ ſolet vana credere.
Adulantium, quæ ſolet vana dicere.

Eſt igitur dico cultura pœnitentium, & iſta eſt illa qua foſſorio diuini timoris & contritionis noſipſos interius penetramus, per gladium linguæ ſuperflua confitendo rumpimus, & lachrymis rigando ad fructum vitæ per ſatisfactionem nos vtiliter præparamus. Arbores. n. ſilueſtres ſecundum Pli. efficiũtur domeſticæ per culturam, exemplificat de olea, & de roſa. Sic peccatores fiunt boni per pœnitentiam. Ideò. 2. Macha. 12. dicitur. Iudei. i. confitentes, agriculturæ, operam dabant. Et merito, quia corpus noſtrum & etiam eccleſia & religio ſunt illa terra de qua dicitur. Gene. 34. Negocientur in terra & exerceant eam, quia ſpecioſa & lata eſt, & cultoribus indiget. Secundò dico ꝙ eſt cultura contemplantium ſeu ritè credentium, qui. ſ. colunt Deũ fide deuotione & bona operatione. Sicut. n. ponit hiſtoria Alexandri, ſacerdotes qui colebant arbores ſolis & lunæ, erant homines maximas aures & longos dentes habentes, ſuper terram nudi iacentes, pomis arborum & laſare & amomo viuentes. Sic verè illi qui cultores volunt eſſe Solis & lunæ ideſt Chriſti & Mariæ, debent habre aures magnas. i. virtutes obediẽtiæ, quæ omnia audit, longos dentes & magnos i. virtutem correctionis & iuſtitiæ, quæ omnia rodit, & omnia mala mordet & punit. Nudi debent iacere per virtutem contemptus rerum & corporalis indigentiæ, quæ omnia pro Dei amore vilipendit, pomis & fructibus ſacræ ſcripturæ & laſare ſeu gummi deuotionis viuere per virtutem deuotionis & clementiæ, quę omnia illibata cuſtodit, quia à talibus Chriſtus digne colitur, & ſibi digne deſeruitur, ita, ꝙ tunc poteſt dici illud. 2. Paralyp. 35. Cultura Dei ritè completa eſt. Tertiò dico ꝙ eſt cultura oberrantiũ, & eſt illa qua diuerſi diuerſos Deos aut vitia colunt & credunt. Et ſi vis, compara diuerſa moderna vitia diuerſis idolis Ideò. 2. Para. 7. dicitur. Adorauerunt Deos alienos, & coluerunt eos. Quartò dicò ꝙ eſt cultura adulantium, de quibus prouer. 19. Multi colunt perſonam potentis, & amici ſunt dona tribuentis. Figurati in illis de quibus legitur. Sapien. 12. & 15. ꝙ ſerpentes & animalia muta colebãt, quia reuera hodie qui ſunt ſerpentes. i. malitioſi, & animalia muta. i. brutales & iniuſti amplius ab adulatoribus volunt coli. Ezec. 20. Venite colamus ligna & lapidem &c.

Color. Nota qđ color ſignat exteriorem conuerſationem, vt communiter. n. color eſt illud qđ oculis obijcitur intuentis, color. n. eſt immediatum obiectum viſus. Et ideò de colore poſſumus loqui dupliciter. Accipitur quandoque pro bona conuerſatione, quandoque pro mala. Eſt igitur color delectabilis, & eſt color deteſtabilis. Color delectabilis & commẽdabilis eſt color bonę conuerſationis, virtutis & pfectionis. Sicut enim imago pulchris coloribus multis & varijs picturatur, vt pulchrior & acceptior efficiatur, ſic verè homo debet multis coloribus virtutum & morũ depingi, vt apud Deum & homines poſsit acceptior iudicari Ezechi. 16. Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria, & ornata es eis. vbi aduerte ꝙ color boneſtę conuerſationis eſt turpitudinis velamentum. Veſtimenta inquit tua. Eſt pulchritudi- B

nis paramentum multicoloria. Est sanctitatis munimentum. ornata inquit es. Dico ergo ꝙ iste color est velamentum turpitudinis, quod ostenditur cum dicitur. Vestimenta. Vestes .n. tegunt & operiunt omnem corporis deformitatem. sicut color operit omnem substantiæ nuditatem. sic bona conuersatio si sit in homine, quicquid habuerit interius in moribus turpe vel vitiosum, conteget & celabit. vnde Iudicum. 5. Vestes
B diuersorum colorum Sisaræ traduntur. & Esai. 4. Panem nostrum comedemus, & vestimentis nostris operiemur. ¶ Secundò dico ꝙ iste color est paramentum pulchritudinis, multicoloria inquit. Sicut. n. ex multis coloribus efficitur vestis pulchra, sic ex multis virtutibus efficitur conuersatio gratiosa. Et ideo simus sicut Iris, quæ multis coloribus est distincta. Simus etiam sicut Chameleon, qui colores oppositarum rerum in suæ pellis corio repræsentat. Simus sicut lapis qui dicitur pantheron, qui multis & varijs coloribus depictus est, quia sicut dicitur in lapidario, in isto est color niger, rubeus, pallidus, viridis, purpureus, roseus, secundum Dios. Sic verè charissimi nos spiritualiter multos colores variarum virtutum debemus habere, & ad colores bonarum conditionum quas in alijs videmus, pellem nostræ conuersationis transferre. Sit ergo in nobis niger color humilitatis, rubor etiam charitatis viror insuper honestatis. Hester. 15. Ipsa autem roseo colore vultum perfusa, gratis & nitentibus oculis tristē celabat animum. Sit tibi etiam pallor pœnitentiæ, purpura patientiæ, roseitas verecūdiæ. Heste. 15. Corruit inquit regina, & in pallorem colore mutato, lassa super ancillā reclinabat caput. Vnde de tali sic colorato dicitur Eze. 16. Vestita es bysso & polymito, & multis coloribus. Homo enim perfectus similis est opalo, qui est lapis in quo multarum aliarum gemmarum colores resultant, secundum Dios. Ibi. n. carbunculi ignis, purpura amethysti, viriditas smaragdi sub quadam diuersitate refulgent, secūdum Isido. & quot habet colores, tot creditur habere valores. sic per omnia vir iustus colores id est perfectiones & virtutes aliorum debet in seipso repræsentare. Sit igitur in ipso color

Igneus charitatis & amicitiæ.
Purpureus firmitatis & patientiæ.
Viridis honestatis & apparentiæ.

¶ Ista. n. omnia debent in eo diuersimodè relucere, & non solum exterius in apparentia, immo etiā interius in existentia. vnde. 1. Para. 19. dr ꝙ Dauid parauit ꝑ templo ædificādo diuersorum colorum lapides preciosos, & marmor parium abundantissime. Veruntamen aduertēdum est ꝙ quamuis colores exteriores secūdum passiones interiores mutantur, nam color mutatus delucide demonstrat interni animi gaudium & mærorem, istud tamen sæpissime fallit, quia verè sæpe accidit qđ quamuis homo multis pulchris coloribus conuersationis sit exterius picturatus, interius tamen multis criminibus est infectus, sicut patet in hypocritis, quorum pellis conuersationis est pulchra, mēs tamen interioris cogitationis est horribilis atque vana. Isti sunt similes cuidam vermi coloratissimo de quo dicit Isido. ꝙ quot habet colores, tot habet dolores. Similes etiam sunt serpenti qui dicitur scytale, qui tanta varietate colorum est pictus ꝙ ad sui cōsiderationem inuitat bestias transeuntes, quas dum circa pulchritudinem suæ pellis videt in se mussare, ipsas subito vulnerat atque pungit, sicut dicit Isido. Cerastes etiam serpens venenosissimus habet cornua pulchra & colorata, corpus autem totum in terra vel puluere abscondit, & cornua picta foras dimittit, quæ dum bestiæ vident credunt esse vermes, ad quem dum appropinquauerint, ab eo capiuntur. Rectè tales sunt hypocritæ & hæretici, isti. n. exterius in apparentia sunt multis virtutibus colorati, propter quos colores homines ad sui societatem copulam & amorem inuitant, quos finaliter decipiunt & inquinant. Istud patet in multis qui propter fictam sanctitatem quam prætendunt decipiunt iuuēculas mulieres. quod in illis maximè apparet qui sub bono colore cōfessionis vel spiritalis eruditionis, vel etiam carnalis consanguinitatis ipsas decipiunt & inquinant. & tunc bene dicitur illud Threno. 4. Mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium plateaurū. Isti figurantur Leui. 13. vbi dicitur ꝙ casus capillorū, inæqualitas cutis, color albus vel rufus significabat Leprā interiorē. Sic verè charissimi si habuerimus casum capillorum. i. defectum virtutū, inæqualitatem & discontinuitatem inconstantiæ, & colorem album hypocrisis, & rufum malitiæ, bene signum est ꝙ interius in conscientia latet Lepra idest corruptio peccatorum. Et bene dico rufum colorē malitiæ, propter malitiosos, qui semper in omni actu malitiæ suæ quærunt aliquem superficialem colorem, quia ipsi sunt sicut dicitur Sap. 15. Effigies sculpta per varios colores. Non sic, sed habeamus colorem bonæ conuersationis, quia iste est paramentū pulchritudinis. ¶ Tertiò dico ꝙ color honestę conuersationis est munimentū sanctitatis. Ornata inquit es. Pulchrius. n. ornamentum quod homo sanctus possit habere, est color honestæ conuersationis, sicut bene dicitur de Hester, Heste. 15. ꝙ Die tertiò posuit vestimenta ornatus sui, & circundata est gloria sua. & infra. Ipsa autem roseo colore vultum perfusa, & gratis ac nitentibus oculis tristem celabat animum. Iste tamen color. s. color ornatus exterioris, non est hodie in multis sanctitudinis ornamentum, sed potius libidinis incitamentum, sicut patet de multis iuuenibus & iuuēculis, qui ad hoc se sophisticāt & colorant vt alijs complaceant, & ad suum amorem alios attrahant & inducant. Stellio. n. quāquam guttis stelleis coloretur, est tamen animal venenosum. Cattus etiam quando videt ꝙ pellis sua est pulchri coloris, exinde efficitur vagabundus, nec ad domum domini sui libenter moratur, sed huc atque illuc discurrit. Sic verè charissimi, illi q pulchritudine corporis colorantur, stellantur & picturantur, sunt, quandoque præ ceteris venenosi, & aliorum etiam infectiui, sicut patet de malis mulieribus &c. Isti enim quando se vident habere pulchrā pellem, quandoque siluestres efficiūtur. s. inquātum volunt discurrere vt videant, & in domibus suis manere dedignātur patet maximè in monialibus vagabundis. Istæ sunt secūdum Apostolum. 1. Timo. 5. quæ discunt circuire domos, & cū fornicatæ fuerint, volunt nubere. Et breuiter loquendo, talis color. s. ornatus & pulchritudo corporis est quandoque rādem causa multorum malorum. Vnde Leuiti. 13. Non quæret amplius vtrum capillus in flauū colorem sit mutatus, quia apertè immūdus est. Non sic ergo, sed habeamus colorē spiritualem, non corporalem. Habeamus honestatem, non corporis curiositatem, quia pro certo, sicut dictū est, color honestæ cōuersationis est sanctitudinis munimentum, est pulchritudinis paramentum, est turpitudinis velamentum &c.

Coluber. Vide infra de serpente. Nota tamen ꝙ coluber est dictus à collabēdo, eo ꝙ collabēdo solet incedere. Vel dicitur coluber quasi colēs vmbras, eo quod in vmbris solet libenter manere. Dicam ergo breuiter quòd per colubrum possunt intelligi multa genera peccatorum, secundum ꝙ multis malis conditionibus est infectus. A

Coluber enim vmbras colit.
Simpliciter & collabendo incedit.
Acriter mordet & lędit.
Tortuosè progreditur & vadit.
Venenosè intoxicat & occidit.
Sic ergo dicam quod coluber significare potest
Deliciosos, qui volunt viuere suauiter.
Malitiosos, qui quærunt nocere fallaciter.
Tempestuosos, qui solent lædere crudeliter.
Adulatores, qui sciunt collabi subtiliter.
Et detractores, qui solent nocere mordaciter.

Signat dico delitiosos, quia sicut coluber colit vmbras, sic de istis dicitur Iob. 40. Sub vmbra dormit in secreto thalami, in locis humentibus. Vnde Gen. 49. Fiat Dan. coluber in via, cerastes in semita, id est in vmbraculis semitarum & viarū. Itē signat malitiosos. Coluber. n. tortuosè incedit, sic malitiosi nū q rectè nec planè procedūt. Iob. 26. Obstetricante manu Dei eductus est coluber tortuosus. Item signat crudeles & tempestuosos, quia sicut coluber mordet & lædit, sic crudeles iudices & tyranni, figurati in virga Moysi quæ primo fuit ordinata ad oues regendum, sicut dicitur Exod. 3. tandem tamen cōuersa fuit in colubrum ad virgas alias deuorandum, sicut dicitur Exo. 4. Quia reuera illi qui debent esse virga pastoralis ad regendum inferiores, sunt hodie facti colubri per crudelitatem & rapinam ad mordendum & deuorandum alios inferiores. Istud potissimè potest dici de maioribus principibus & prælatis, qui iurisdictiones minorum prælatorum & vasallorum impediunt, & eos molestant grauiter & confundunt, & sic virga virgam comedit, & coluber colubrum rodit. Sap. 16. A morsibus colubrorum exterminati sunt. Itē signat adulatores ac verbosos, quia sicut coluber collabēdo simpliciter incedit, sic adulatores cum lapsu complacentiæ & applausus

sciunt facere facta sua. ideò dicitur Prouerb. 30. ꝙ non est qui possit cognoscere viam colubri super petram. Itē signat detractores & venenosos. Eccle. 25. Non est caput nequius super caput Colubri. Et si vis etiam signat peccatum & Diabolum &c. Ecclesiasti. 21. Quasi à facie Colubri fuge peccatum. & Eccle. 10. Qui dissipat sepem, mordebit eum Coluber. vide infra de Serpente &c.

A **Columba.** Nota ꝙ Columba est Auis simplex, beneuola, & benigna, multis virtutibus & bonis proprietatibus naturalibus insignita, & potest significare quemlibet virum iustum, & maximè virum religiosum vel Ecclesiasticum, qui inter & super ceteros homines debet esse mitis, humilis, benignus, gratijs & virtutibus insignitus. Columba enim est

Victu munda.
Fructu fęcunda.
Cantu gemebunda.

Sic pro certo vir perfectus debet esse victu mūdus, quia sicut Columba nō comedit cadauera vel immunda, immo grana pura & munda eligit sibiipsi, in signū cuius dicitur Gen. 8. ꝙ Columba non inueniens vbi requiesceret pes eius, eo. s. ꝙ in aqua nō poterat descendere, nisi super cadauera mortuorū, reuersa est ad Noe in arcam. sic verè nos debemus in rebus mundis & puris quiescere. s. in actibus virtuosis, & in societatibus honestis, & etiam in spiritualibus bonis, & à cadaueribus fętidis, i. à vitijs, à malis socijs, à temporalibus delitijs abstinere. Ita ꝙ de quolibet bono pōt dici illud Ioan. 1. Vidi Spiritum sanctum. i. virū spiritualem & mundum tanquam Columbam descendentem. Item debet esse fructu fęcundus. Columba. n. in regione calida, sicut est Ægyptus, omni mense fructificat & pullificat. Et quāto pennosior, tāto fructuosior. Alię. n. Aues semel tm̄ in anno vt cōiter pullificant, ista autem duodecies aliquando. Sic verè charissimi quilibet vir perfectus debet esse in bonis operibus fructuosus, omni enim mense, omni tēpore debet fructus & pullos bonorum operum procreare. Ad quod principaliter pro certo duo suffragantur. s. si homo sit in calida regione idest in charitatis feruore, si sit pennosus virtutū multiplicitate. Ideò desiderabat Dauid in Psal. Quis dabit mihi pēnas sicut Columbæ scilicet vt volem & vt fructificem? Itē debet esse cantu gemebundus. Columba enim pro cantu gemitum reddit. Sic pro certo vir sanctus pro cantu mundanarum lætitiarum & humanæ cōsolationis debet habere gemitum tristis & gemebundæ meditationis. Esa. 59. Quasi Columbæ meditantes gememus. Viri sancti ergo dicuntur Columbæ, quia sicut dictum est, isti sunt.

Victu mundi.
Fructu fęcundi
Cantu gemebundi.

Vnde de talibus Colūbis loquitur Esa. 38. Vt Columba meditabor, attenuati sunt oculi mei, suspicientes in excelso. In quibus verbis ostenditur ꝙ viri perfecti fm̄ quattuor conditiones Columbę quattuor virtutibus sunt dotati. Debent. n. habere ista. s. Cordis meditationē. Meditabor inquit vt Columba. Rerum diminutionem, attenuati sunt inquit. Sensus circunspectionē, oculi suspicientes. Men-
B tis subleuationē, in excelso. ¶ Dico ergo primo ꝙ nos debemus habere sanctam cogitationē. quod ostenditur cū dr̄. Meditabor. Colūba. n. semper vadit meditando, & postquā diu meditauerit, pro omni cōclusione gemit. Sic verè charissimi nos semper debemus meditari & cogitare in aliquo spirituali bono. s. in rebus præteritis, præsentibus & futuris. Præteritis dico. s. in peccatis cōmissis, & in bonis omissis. Itē in præsentibus, s. in prosperitatis varietate, in nostrę naturę fragilitate. Itē in futuris, s. in iudicij asperitate, in mortis propinquitate, in Inferni pęnalitate, in Paradisi fęlicitate. Ista ergo debemus meditari, & exinde spiritualiter cōtristari, & ad gemēdum & plorandum actualiter commoueri. Meditabor inquit. vnde Esa. 59. Rugiemus quasi Vrsi, & quasi Columbæ meditantes gememus. Ista tamen sunt contra multos qui pro certo non cogitant nec meditantur in rebus occultis, sed in manifestis, non in futuris, sed in propinquis, non in absentibus, sed in præsentibus, non in spiritualibus, sed in temporalibus. Isti sunt similes pueris, qui non cogitant in aliquo nisi in illis delectabilibus vel tristabilibus quæ eis præsentialiter præponuntur, sic mundi peccatores proculdubio in præsentibus mundi consolationibus vel tribulationibus meditantur, de futuris vel pręteritis non curantes. Isti deberēt audire sententiā sapiētis, quæ dicit Eccl. 11. In die bonorum ne immemor sis malorum, supple præteritorum & futurorum. Meditabor inquit. vnde in Psal. Meditatus sum nocte cū corde meo &c. vnde Sene. Si prudens fuerit animus tuus, in tribus dispensetur. Præsentia inquit ordina, præterita meditare, futura præcaue. Quod potissimè est contra multos diuites qui de humili statu venerunt, qui sui generis vilitatem, sui status primitiuam paupertatem meditari non volunt. Similes cuidam Serpenti qui dicitur Scila, qui nullo modo potest respicere retro se, si enim flecteretur, creparet. sic pro certo tales nunquam flectuntur retro ad meditandum tempora retroacta. vnde di. Senec. ꝙ hoc habet pessimū cupiditas, quia non respicit vnde veniat, sed quo tendat. Nō sic ergo, sed meditabor inquit. Habeamus ergo sanctam cogitationem. ¶ Se- C
cūdò si volumus esse spirituales Columbæ, habeamus rerum diminutionē. Attenuati sunt inquit. Columba. n. de nido suo eijcit stercora. Sic nos pro certo de nido cordis nostri debemus stercora bonorum temporalium, quæ stercora ab Apostolo dicuntur, quantum ad amorem eijcere. Phili. 3. Omnia arbitratus sum sicut stercora. etiā temporaliter debemus bona nostra per eleemosynas dispergere, & nos quantū ad temporalia attenuare & spiritualiter temperare. Attenuati sunt inquit. Ista n. stercora à malis & non à bonis diligūtur & reputātur. vnde 4. Reg. 6. dicitur ꝙ in pestilentia famis quæ fuit in Samaria, carissimè vendebantur stercora Columbarum, quia reuera fames auaritiæ huius mundi facit stercora bonorum tēporalium preciosa reputari, quod tamen non est apud Columbas. i. apud viros perfectos, quia isti temporalia detestantur, & æternalia meditantur. vnde Esa. 60. Qui sunt isti qui vt nubes volant, & quasi Columbæ ad fenestras suas? Volatus. n. & leuitas attenuationem signant ponderis. Attenuati sunt ergo. Esa. 17. Attenuabitur gloria Iacob, & pingues carnes eius marcescent Sopho. 2. Attenuabo robur eius. Istud tū est contra auaros, qui reuera nūquam volunt attenuare substantiam suam, pauperibus largiendo, sed ipsam potius augmentare, diuitias acquirendo. Vnde isti nō sunt sicut Columba quæ eijcit stercora, immo rectè sunt sicut Vpupa quæ iacet in suis stercoribus, de stercoribus. n. humanis facit nidum suum. Porci etiam qui sunt animalia immundissima, stercora comedere delectātur. Leopardus etiam humana stercora diligit, ita ꝙ pro eis habēdis se capere facit. Sic pro certo Vpupa quæ portat cristā. i. Ecclesiastici Prælati seu mitrati, Porci etiam. i. Seculares voluptuosi & delicati, Leopardi insuper. i. crudeles diuites & tyranni, isti dico omnes diligunt stercora bonorum temporalium, & in ipsis morari & nidificare, ipsa acquirere & deuorare nituntur, in tantum ꝙ sæpe diuersis ex hoc criminibus à Diabolo capiuntur. Thre. 4. Qui vescebantur voluptuosè, amplexati sunt stercora. Nō sic ergo, sed more Columbæ habeamus rerum diminutionē, i. paupertatem. Attenuati sunt inquit. ¶ Tertiò dico ꝙ nos debemus habere D
sensus circunspectionem, quod ostenditur cum dicitur Oculi suspicientes. Columba. n. habet oculos claros quibus inter accipitres discernit, & quandiu insidiantes viderit, à foramine in quo latitat non recedit. Columba etiam inter grana discernit, & meliora eligit, deteriora emittit. Columba etiā super ramum sedens, quo volare debeat diu circunspicit, & nisi prius quo ire debeat diu deliberauerit, ad volatum nō attendit. Sic pro certo charissimi vir perfectus debet habere oculos intellectus per discretionem limpidos seu claros, ita ꝙ inter accipitres Infernales debet discernere. s. videndo qualiter & quomodo ipsum nitūtur varie defraudare. vnde Cant. 1. Oculi tui Columbarum. In foramine. n. petræ. i. in consideratione mortis, vel in foraminibus passionis & plagarū Christi, & super arbore crucis debet per compassionem & deuotionem & bonam operationem quiescere & manere, & ibidem continuè residere. Cant. 2. Veni Columba mea in foraminibus petrę. Et quando etiam vult volare ad aliquē actum, diu debet circūspicere & deliberare, & vndiq; ad omnia accidentia quæ possunt contingere, & potissimè ad finem, vt sic quid facere debeat, seu valeat præuidere. Socra. dicit. Diu delibera, cito facito, nil curare, hoc est insanū esse, nil posse, hoc est mortuum viuere. Et Seneca dicit in Prouer. diu deliberandum est quod semel statuendum est, omnis mora vtilis est, & facit sapientiam. & Sapiens dicit in Prouer. 4. Palpebræ præcedant gressus tuos. Ista. n. est summa discretio & prudentia cordis humani. s. diu deliberare & præcogitare in faciendis. Quod est contra fatuos qui sine deliberatione subito & quasi à casu faciunt facta sua, & ideò vt cōiter talibus malè cedit.

Vnde

Vnde Scuec.lib.de ira. Maximè sunt contraria cõsilio, velox
consilium, & ira. Velox.n.consilium sequitur pœnitẽtia. Non
sic ergo, sed sitis prudentes sicut Serpentes, & simplices sicut
Columbæ. Matth. 10. Iuxta dictum Gaij in quadam Epistola
dicentis sic. Simplicitatem Columbæ in Ecclesia serua, iu fo-
ro Serpentis astutiam. Vt ergo habeamus sensus circunspe-
ctionem, Oculi inquit. Multis tamen accidit sicut Columbæ,
cuius oculi aliquotiens excæcantur, & tunc non solum nescit
se regere, immo etiam ab aucupe in rete posita, causa est per-
ditionis aliarum quæ bene vidẽt. Exemplo.n.eius ad rete au-
cupis rtahuntur aliæ, & sic per eã decipiuntur. Sic verè cha-
rissimi sæpe accidit per illos qui cæci sunt & duces cæcorum
idest per exempla peccatorum per luxuriam vel auaritiam
excæcatorum, q alij qui sunt Columbæ vidẽtes.i.boni & iu-
sti, ad rete Diaboli rtahuntur, & eorum exemplo diuersis vi-
tijs inuoluuntur. Iob.14. Immisit in rete pedem suum, tene-
bitur planta eius laqueo. Non sic ergo, sed habeamus sensus
E circunspectionem. Oculi inquit suspicientes. ¶ Quartò dico
q nos debemus habere mẽtis eleuationem. In excelso inquit.
Columba.n.quæ naturali instinctu cognoscit accipitrem qui
prædatur in aere, ab illo qui prædatur in terra, cõtra vtrumq;
ptouidet sibi de remedio opportuno. Nam quãdo videt præ-
dantem in aere, Columba descẽdit ad terram, si autem vide-
rit illum qui in terra prædatur, sursum ad aerẽ euolat. sic ve-
rè Colũba spiritualis, vir perfectus, inter rapinas accipitrum
idest inter tentationes Demonum diiudicat. Nam si rapien-
tem in aere.i. si tentãtem de superbia & de inani gloria vide-
rit & cognouerit, tũc ad terram.i. ad memoriã mortis & pro-
priæ terreitatis per considerationem & humilitatem descen-
dit. Si verò prædantem in terra.i.tentantẽ de auaritia videat,
tunc sursum ad cœlum per contemplationem & affectionem
euolat & ascendit. quod ostenditur eum dicitur. In excelso.
vnde Esa. 33. Iste in excelsis habitabit. vnde talis potest dice-
re illud Psal. Quis dabit mihi pẽnas vt Colũbæ, & volabo &
requiescã? Debemus.n.esse sicut Columbæ, per mentis sim-
plicitatum & benigoitatem, debemus habere pẽnas.i.virtu-
tum multiplicitatem, debemus inibi requiescere per cõtem-
plationis & per spei securitatem. volatus.n. Columbæ con-
templationem signat, & eleuationem à terrenis. Sicut.n. Co-
lumba in Columbari suo vbi genita est & nutrita moratur vt
communiter & quiescit, & vbicunq; vadit ad pastum, ad ip-
sum semper reuenit atque redit, sic verè charissimi ad Colũ-
bare Paradisi & ad ipsum Deum à quo habemus esse & nu-
trimentum, semper debemus reuenire, & vbicunq; ad mun-
di negocia deflectimur, ad ipsum iterum per contemplatio-
nis studiũ reuolare. Esa. 60. Qui sunt isti qui vt nubes volãt,
& quasi Colũbæ ad fenestras suas? & Hiere. 48. Estote quasi
Columba nidificans in summo ore foraminis. Multi tamen
decipiuntur sicut Columbæ, quę si Columbam alterius Co-
lumbaris melle pastam inuenerint, ipsam sequuntur ad alte-
rius domini Columbare, vbi mel inuenientes ibidem dome-
sticãtur, & sic Columbari proprio pro mellis dulcedine pri-
uantur. Sic verè charissimi, multi dum mel prosperitatis in
alieno Colũbari i.in mũdo inueniunt, ad Columbas huius
Columbaris i.mundanos & diuites inducuntur, & cum ipsis
ad Columbare mundi & ad sua negocia deflectuntur, in qui-
bus melle & dulcore prosperitatis taliter delectantur q pro-
prium Columbare Paradisi obliuisci videntur. De tali dece-
ptione Columbarum dicitur Oseæ 7. Effraim quasi Colum-
ba seducta non habẽs cor. Columba.n.quanquã habeat mul-
tas bonas proprietates, est tñ Auis obliuiosa, & ideò quãuis
pullos suos cõtinuè perdat, & se & suos quotidie perdere vi-
deat, hoc tamen statim dat obliuioni, & ideò ibidem pullifi-
care propter hoc nunquam cessat. Sic verè sunt hodie multi
qui quamuis pullos diuitiarum sę & prædecessores suos vi-
deant in mundo perdere & etiam perdidisse, ex hoc tamen
ad pullificandum ibidem.i.ad diuitias cumulandum non ces-
sant quotidie laborare. quod tamẽ de bonis Columbis in bo-
no exponere possumus, quis bonus homo patiens & cõstans
quamuis in vno actu perdiderit, vel quamuis de aliquo facto
semel vel pluries sibi malè successerit, nõ propter hoc debet
cessare laborare iterum circa idem, quia vna hora veniet quę
quicquid est debitum restaurabit. Vnde dicit Sen. Post peri-
cula inquit Maria tentantur &c. quod etiam in beneficijs re-
peritur esse verum. Si.n.vnum beneficium factum alicui per-
dideris, non propter hoc dimittas esse in exhibendis benefi-
cijs liberalis, quia vnus veniet qui totum soluet. vnde Sen. di-
cit q multa perdẽda sunt beneficia, vt semel bena ponas, vnũ
enim beneficium bene positum, multa perdita recompen-
sat. patet ergo charissimi q si volumus esse Columbæ spiritua-
les & bonæ, nos debemus habere eleuatam affectionem. In
excelsu. illustratã discretionem. oculi. Diminutam possessio-
nem. attenuati. conturbatam intentionem. meditabor. Si vis F
potes dicere de Spiritu sancto quare Columba dicitur, pro-
pter.s.simplicitatẽ innocentiæ, quia s.Columba est Auis sim-
plex, innocens, fęcunda, nullum lædens, multis proficiẽs &c.
& applica quomodo Christus cathedras vẽdentium Colum-
bas euertit. Ioan. 2. & Matth. 21. & Mar. 11. quia verè Prælati
simoniaci qui Colũbas.i. dona & gratiã Spiritus sancti ven-
dunt, à Deo subuertuntur, & cathedræ suæ iurisdictionis &
Prælationis quandoque temporaliter destruuntur &c. Sed si
vis, dic q per Columbam possunt intelligi multi peccatores.
Columba enim habet tres malas proprietates. Est enim

Obliuiosa — Obliuiosa dico, quia.s. sicut supra-
Luxuriosa. — dictum est, ipsa obliuiscitur damna
Desidiusa. — pullorum, qui sibi quotidie subtra-

huntur. Luxuriosa etiam, quia vsque ad senectutem non ces-
sat vacare libidini communiter omni mense, contra natu-
ram aliarum quæ certis tantum temporibus ad hoc vacant,
& quod deterius est, ista Auis sexus oblita, masculus supra
masculum, fœmina supra fœminam sępe salit. Item est de-
sidiosa, quia scilicet quando est in aliquo loco antequam vo-
let, vel antequam se moueat, ita diu deliberat, & ita graue
est ei se mouere, q interim impetitur & occiditur sępius à
sagitta. Sic verè charissimi multi sunt peccatores obliuiosi,
qui pullos suos idest virtutes non recordantur, nec dolent
quotidie per vitia sibi tolli Dei beneficia & alia pertinẽtia ad
salutem. vnde Esa. 49. Nũquid obliuisci potest mulier infan-
tem suum? Item quidam sunt luxuriosi, qui.s.vsque ad sene-
ctutem omni loco & tempore non cessant actus immundissi-
mos exercere. Exemplum de duobus senibus iudicibus Dan.
13. qui luxuriari cum Susanna conabantur, quia sm quod di-
citur Eccle. 23. Homini fornicario omnis panis dulcis, nõ fa-
tigabitur transgrediens vsque in finem. Vnde Gen. 8. dicitur
q Columba emissa de arca non est amplius reuersa ad Noe.
In quo notatur q luxuriosi ex quo de arca status gratiæ per
luxuriam recesserint, nunquam amplius ad Noe.i.ad Deum
volunt per pœnitentiam reuenire, istud.n. peccatum homi-
nem perpetuò tenet. Item quidã sunt desidiosi, qui.s.non mo-
uent se de statu peccati, immo ita sunt tardi, q dum modos &
vias circunspiciunt, à sagitta tẽtationis Diabolicę percutiun-
tur, bonum propositum suum eis subtrahitur, & sic spiritua-
liter occiduntur. vnde bene consulitur Eccle. 5. Non tardes
conuerti ad dominum, nec differas de die in diem, quoniam
subito veniet ira &c. De talibus ergo bene dicitur illud præ-
allegatum Oseæ 7. Effraim Columba seducta nõ habens cor.
patet ergo q quædam sunt Columbæ luxuriosæ, quædã Co-
lumbæ obliuiosæ, quædam desidiosæ &c.

Columna. Nota q columna est stipes ad sustinen- A
dum pondus ædificij constitutus, & si-
gnat vt communiter Ecclesiæ Pręlatos, & etiam quoscunque
iudices & magnates, qui pondus negociorum Ecclesiæ vel
communitatis habent firmiter sustinere. columna.n.sustinet
ędificium ne cadat, & est media inter solum & tectum. Sic isti
negocia fidei, Ecclesię, religionis vel reipublicæ sustinent &
prohibent ne corruat seu cadat, medij sunt inter inferius &
superius.i.inter Deum & populum. Apoc. 3. Qui vicerit fa-
ciam eum columnam in Templo Dei mei. & aduertamus q
columna debet habere triplicem vel quadruplicem proprie-
tatem. debet.n.esse firma, alta, recta, pulchra. Ita q de colum-
nis spiritualibus potest exponi illud Eccle. 26. Columnæ au-
reæ super bases argenteas. In quibus verbis ostenditur q isti
debẽt habere Iustitiæ rectitudinem, quia columnæ, quæ.s.re-
ctę debent esse. Constantiæ fortitudinem, quia habent bases,
quod est fundamentum rei. Decentiæ pulchritudinem, quia
debent esse aureæ & argenteę Eminentiæ celsitudinem, quia
dicitur super, quod denotat altitudinem. ¶ Habeamus igitur B
iustitię rectitudinem. Columnæ inquit. Columna.n.debet es-
se recta, non.n. debet pendere magis ad vnam partem quàm
ad aliam, alioquin sub onere faciliter posset frangi. Sic verè
charissimi, Pręlati & Iudices & personę publicę debent esse
rectissimi & ęquissimi & in promotionibus & in iudicijs.:

Non

Non.n,debent pendere magis ad vnam partē quàm ad aliam per aliquam particularem affectionem, vel per personarum acceptionem, immo semper debēt æquè & rectè & æqualiter se tenere. Exo.38. Capita columnarum eiusdem mēsuræ operis & metalli erant. Isti.n.dicuntur capita propter superioritatem, dicuntur eiusdem mensuræ propter iustitiæ & temperantiæ ęquitatem, dicuntur esse de metallo, quia.s.esse debent sonori propter eloquentiæ venustatem. Et nota ꝙ dicit mensuræ, Nihil.n. iustius & ęquius quàm mensura, ista.n.reddit omnibus eandem quantitatem, ad denotandum ꝙ iustus Iudex vel Prælatus debet esse mensuratus & iustus, quia ceteris paribus semper debet mēsurare, & ad omnes æqualiter se habere. Sap.6. Æqualiter est ei cura de omnibus. Veruntamen circa hoc sciendum est ꝙ mensura quando cōcutitur vel agitatur, tunc solet reddere maiorem quātitatem. Sic verè multi sunt qui quando concutiuntur precibus aut muneribus aut adulationibus & suggestionibus, tunc & maiorem reddunt protectionem, & dant præbendam pinguiorem, vel sententiam iudicant fauorabiliorem. Contra quos Prouer.20. Pondus & pondus, mensura & mēsura, vtrumq; abominabile est apud Deū. Isti sunt sicut columnæ tortuosæ, quæ semper magis pendent ad vnam partem quàm ad aliam. Non sic ergo,
C sed habeamus iustitiæ rectitudinem. Columnæ inquit. ¶ Secundò habeamus constantiæ fortitudinem. Columna.n.debet esse firma. Ideò sm̄ Pli. de Cypresso solent fieri bonæ columnæ, quia.s.nunquam cedūt oneribus, nec quocunq; pondere flectuntur. Sic verè boni Prælati debēt esse fortes & firmi, constantes & perseuerantes, ita ꝙ nullo onere tribulationis debent flecti, vel à iustitia & prosecutione iuris Ecclesiæ vel reipublicæ retardari. quod ostenditur cum dicitur Basis. Basis.n. est illud in quo sustentatur & figitur columna vt firmius roboretur. Et signat constantiæ virtutem, per quam debet Prælatus quilibet stabiliri. Vnde Exod.38. Bases columnarum fuerunt æneæ. Et sic tales columnæ figurantur in illis duabus columnis quæ fuerūt positæ ante Templum, quarum vna vocabatur Ioachim.i. firma, alia vocabatur Booz.i. robur. ad denotandum ꝙ Prælati qui ante Templum Ecclesiæ positi sunt pro columnis, firmi & robusti in bonis actibus debent esse 2.Reg.24. Roboramini & estote viri fortes. habeamus igi-
D tur constantiæ fortitudinem. ¶ Tertiò dico ꝙ ipsi debent habere decentiæ pulchritudinem. quod ostenditur cum dicitur ꝙ ipsi debent esse columnæ aureæ & argenteæ, quæ sunt metalla quæ summè fulgent & lucent. ad denotandum ꝙ Prælati & Ecclesiastici debent per bona opera lucere, & per bona documenta fulgere. Aurum.n.signat sapientiam & bonæ vitę venustatem. Argentum autem signat eloquentiam, & bonæ doctrinæ veritatem. Ideò dicitur Exod. 36. ꝙ columnas quæ portabant tentorium, operuit auro. Dicitur etiam Exo.38. ꝙ columnas atrij vestiuit argento. ad denotādum ꝙ Prælati qui tentorium Ecclesiæ portant, debent esse operti auro sapiētiæ,
E & bonæ apparentiæ pulchritudine. ¶ Quartò debent habere eminentiæ celsitudinem. Colūna.n.debet esse recta, non prostrata. Sic Prælati debent esse sursum ad cœlestia per desiderium erecti, & per contemplationē eleuati. Colo.3. Quę sursum sunt quærite. & à terrenis & inferioribus per contēptum remoti & segregati. quod ostenditur cum dicitur per Psal. Qui ascendit super cęlum cęli ad Orientem. De qua columna dicitur Apoc. 10. Pedes Angeli erant tanquam columna ignis. Angelus.n.spiritualis est, & in cœlo & non in terra vt communiter moratur. Ignis etiá sursum mouetur, & morari inferius dedignatur. Sic verè Ecclesiasticus vel Pręlatus, spiritualis & angelicus debet esse, sursum in cœlo per contemplationem manere, & ibidem per affectionem & desiderium euolare. Patet ergo ꝙ isti debent esse columna, scilicet

Recta — Recta dico per iustitiam.
Firma — Firma per constantiam.
Formosa — Formosa per apparentiam.
Erecta — Erecta per eminentia.

Bene ergo dicitur vir iustus columna aurea super bases ar-
F genteas. ¶ Nota adhuc ꝙ in scriptura inueniuntur multa genera columnarum. Inueniuntur enim ibi columnæ

Nubeæ,
Igneę.
Ligneę.
Aureæ.
Argenteæ.
Marmoreæ.
Ferreę.
Æreę.

Ista pro certo octo genera columnarum signant in Ecclesia octo genera Prælatorum. Inter Prælatos.n.bonos quidā sunt nubei per doctrinæ fœcunditatē. Isti sunt boni Prędicatores, qui sunt sicut colūna nubis quæ duxit filios Israel in terram Promissionis. sicut dicitur Exo.13. De quo dicitur in Psal. In columna nubis ductor eorum fuisti. Item quidam sunt ignei per amicitię charitatē, sicut sunt viri boni & charitatiui. de quibus dicitur Apoca. 10. Pedes Angeli erant quasi columna ignis. Item quidam lignei per volūtariā paupertatem. Lignum.n.in aquis positum semper supernatat. Sic nos in aquis mundanæ prosperitatis positi, semper debemus per contemptum & displicentiam & voluntariam paupertatem sursum ad amorem cœlestium enatare. Vnde Exod.36 dominus pręcepit fieri columnas de lignis sethim. Item quidam sunt aurei per honestatem. Vnde Eccle.26. Columnæ aureę super bases argenteas. Item quidam sunt argentei per eloquentię venustatem, sicut prędicatores. De quibus Exod. 38. Columnas atrij vestiuit argento. Item quidam sunt marmorei per cōstantiæ stabilitatem, & isti sunt viri perfecti qui sua stabilitate & firmitate sustinent Ecclesiam Dei. Vnde de istis dicitur Hester.1. Columnis marmoreis fulciebantur. Et Cant.5. Crura eius columnę marmoreę. Item quidam sunt ferrei per iustitię seueritatem, sicut sunt illi qui ad modū ferri cuncta per iustitiam dure percutiunt atque domant. Hieremię 1. Dedi te in columnam ferream &c. Item quidam sunt ęrei per incōstantię debilitatē. Et isti sunt pusillanimes Prę- lati, qui more ęris faciliter & de modico clamant & conquęruntur, & faciliter deficiunt & franguntur. vnde dicitur 4.Reg. 25.& Hiere.52. ꝙ Nabuchodonosor confregit colūnas ęreas quę erant ante Templum. quia verè Diabolus qui in isto Rege significatur, tales imbecilles homines per diuersa peccata laniat atque frangit. Inueniuntur ergo in Ecclesia columnę Nubeę per sapientiam & veritatem. Igneę per amicitiam & charitatem. Ligneę per eminentiam & voluntariam paupertatem. Aureę per apparentiam & honestatem. Argenteę per eloquentiam & venustatem. Marmoreę per permanētiam & firmitatem. Ferreę per iustitiam & seueritatē. Æreę per inconstantiam & debilitatem. Et hoc de columnis sufficit. Vel dic ꝙ per columnas Nubeas Igneas Aureas Argēteas intelliguntur boni Pręlati. Per columnas verò ligneas Marmoreas Ferreas Æreas intelliguntur mali, qui sunt lignei.i. putribiles per luxuriam. Marmorei.i.insensibiles per ignorantiam. Ferrei.i. duri & indomabiles per crudelitatem Ærei & clamosi & importabiles per brigositatem &c. Sufficit.

Collidere.

Nota ꝙ collidere accipitur pro concutere, confringere, vel cassare.

Colligere. Collectio.

A Quia collectio idem est ꝙ aggregatio vel acquisitio seu apprehensio, possum breuiter notare ꝙ in scriptura reperitur Collectio Dei, iusti, impij, hostis, & mortis. Colligit.n. Deus iustorum cumulos. Iustus virtutum titulos. Impius Gazas & Loculos. Diabolus malorū populos. Mors gētes & tumulos. Colligit.n. Deus iustos vt his proficiat. Iustus virtutes vt se perficiat. Auarus pecuniam vt hanc custodiat. Diabolus animas vt has inficiat. Mors autem corpora vt hęc deglutiat. De collectione.n. Dei dicitur Esaię. 11. ꝙ ipse cōgregabit profugos Israel, & colliget dispersos Iuda à quatuor plagis terrę. Iste est enim verus agricola qui in horreo suo recipit & colligit omnes iustos. Vnde nota ꝙ ab ipso colliguntur iusti diuersimodè, scilicet

Fide Deo credendo.
A mundo recedendo.
Per mortem decedendo.
Ad cœlum accedendo.

¶ Prima ergo collectio iustorum fit quādo per fidē sibi creditur. Deus enim in agro mundi fideles colligit, in quantum ad fidem suam sacrā ipsos per prędicatorum doctrinam cōuertit. Figura 4. Reg.4. vbi Vnus de pueris collegit Colloquintidas amaras, quas tandem mixta farina Heliseus dulcorauit. quia.s.amari.i.infideles, per pueros Helisei.i.per Christi Prędicatores primitus colliguntur, & sic farina diuinę gratię postea dulcorantur. Mat. 7. Nunquid colligūt de spinis vuas.i.ex malis bonos? quasi dicat sic.
C ¶ Secunda iustorum collectio fit quando à mundo ad statum pœnitentię refugitur. Deus.n.in aliquis hortis herbas colligit quas in apotheca religionis conficit, & sic alios inde lenit. vnde sic collectis & ad religionem conuersis videtur dominus dicere illud 2.Paralip.34. Colligam te ad patres tuos. ¶ Tertia iustorum collectio fit quando per mortem hinc receditur. Agricola.n. quandoque colligit fructus immaturos,

quandoq;

quandoq; maturos. Sic Deus per mortē colligit ad placitum iuuenes & prouectos. Ideo 4. Reg. 22. dicitur. Tu autem colligeris ad sepulcrum tuum in pace. ¶ Quarta autem collectio iustorum fit quando ad gloriam quis recipitur. De quo Esa. 58. Gloria domini colliget te. Ista est igitur collectio Dei qua
C colligit iustorum cumulos. ¶ Secūdò dico q; est collectio iusti qua colligit virtutū titulos. Apothecarij. n. certo & competenti tempore colligunt herbas, quibus tandem suas conficiunt medicinas. Apes etiam colligūt flores, quibus tandem cōficiunt mella sua. Hericius etiam Poma colligit, & post retrocedendo defert ad cubiculum vt post in hyeme inde viuat. Sic reuera iusti dum durat tempus opportunum. s. tēpus merendi, colligunt & acquirunt herbas diuinarum scientiarum, flores virtutum & gratiarum, fructus præmiorū & cœlestium opulentiarum, quibus. s. in hyeme possint viuere, qñ per mortem retrocesserint, & venerit tempus angustiarum. De tali ergo bonorum collectione dicitur in Psal. Dante te illis colligent, aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate. Et bene dicit Dante te & aperiente te. q. d. sine Deo non potest fieri talis collectio. Vnde ipse dicit Matth. 12. Qui non est mecum, contra me est, & qui non colligit mecum, dispergit. & ideò iustis præcipitur illud Deut. 11. Colligatis frumētum, oleum & vinum, fœnum ex agris ad alenda iumenta. Vbi nota q; iusti debent colligere. Temporalem pasturam, qua possint enutriri. Fœnum inquit, ad alenda animalia. Spiritalem scripturam qua possint erudiri. Vinū inquit. Virtualem mixturam qua debent præmuniri. Frumentum. Æternalem vncturam qua possint deliniri. Oleum. Quia reuera loco & tempore colligenda sunt Temporalia, quæ sunt fœnum. Spiritualia, quæ sunt vinum. Virtualia, quæ sunt frumentum. Æternalia, quę sunt oleum. De temporalibus. n. quę licitè pro necessitatibus possunt colligi, dici potest illud Ioan. 6. Colligite quæ superauerunt fragmenta ne pereant. De spiritualibus. n. dicit Hiere. 40. Collegerūt vinum & messem multam. De virtualibus verò dicitur de viro iusto Cantic. 6. Dilectus meus descēdit in hortum suum ad areā aromatū vt pascatur in hortis & Lilia colligat. Lilia dico. i. virtutes. De æternalibus verò quæ notātur per oleum, dicitur Deut. 16. Die septimo. i. in requie Paradisi, collecta est domini Dei tui. Ista est
D ergo collectio iusti ¶ Tertiò dico q; est collectio impij, quia scilicet mali nō cessant superfluè terrena colligere. Vnde Salomoni reprehensiuè dicitur Eccle. 47. Collegisti quasi orichalcum aurum, & vt plumbum complesti argentum, & inclinasti fęmora tua mulieribus. ¶ Quartò est collectio Diaboli seu hostis, qui scilicet secum colligit & aggregat malos in Infernum. Matth. 13. Colligite zizania ad cōburendū &c. ¶ Quintò est collectio mortis, quę scilicet colligit bonos. Esa. 57. Viri misericordiæ colliguntur. & etiam malos. Ioan. 15. Colligent eum, & in igne &c.

A **Collis.** Nota q; colles in scriptura signant in bono & in malo. In bono enim signant

Viros eminentes
Status excellentes.
Gradus prominentes.
Signat dico
Eminentiam sanctitatis.
Excellentiam dignitatis.
Prominentiam fęlicitatis.

¶ Dico primo q; collis signat vitæ eminētiam. Nam sicut colles sunt montes in altum longius ceteris terræ partibus apparētes, sic sancti viri propter cumulum meritorum plus ceteris apparent & eminent, & versus cœlum per contēplationem & affectionem altius se exaltant. Gen. 49. Donec veniret desiderium collium æternorum. Et sicut colles sunt vt cōmuniter loca herbosa, fructuosa & luminosa, tuta insuper & non ruinosa, læta etiam & solatiosa, quia scilicet cantus auium ibi frequētius solet audiri, sic viri perfecti sunt herbidi virtutū folijs, sunt roridi doctrinæ fluuijs, sunt lucidi cōtemplationis studijs, sunt tuti atque solidi constantiæ & perseuerantiæ refugijs. Ibi dico est herbarum, idest virtutum copia, quia. s. pax & iustitia vigent ibi. Psal. Suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam. Item ibi fluit sacra scientia Esa. 40. Aperiam in supremis collibus flumina. Item ibi viget laus & lætitia. Psal. Exultatione colles accingentur. Item ibi manet vis & constantia, vel etiam spes & victoria. Vnde de Dauid legitur q; ipse manebat in locis tutissimis in colle Achile 1. Reg. 23. ¶ Item collis signat dignita-
B tis excellentiam. vnde reprehenduntur præsumptuosi Hiere. 49. Habitans in cauernis, apprehēdere niteris altitudinem collis. De superbis etiam in dignitatibus constitutis dicitur Hierem. 50. Transierunt de monte in collem, obliti sunt cubiculi sui. In istis autem collibus mundanarum dignitatum, vel etiam in collibus scilicet in mūdi altis hominibus & elatis abundant hodie mundi mala. Ibi enim est

Infectio carnalitatis.
Elatio pompositatis.
Deceptio mendacitatis.
Terremotus tribulationis.
Siccitas indeuotionis.
Sterilitas omnis perfectionis.

¶ Et faciliter cadit ibi fulmen & ruina æternæ dānationis. In collibus. n. mundanarum dignitatum homines carnalitatibus inquinantur. Hiere. 13. Super colles in agro vidi abominationes. & Ezech. 32. Implebo colles sanie. Item homines pompositatibus ventilantur in collibus, quia ibi vt communiter flat maior ventus. Sopho. 1. Cōtritio magna à collibus. Item ibidem homines ab adulatoribus defraudantur. vnde Oseæ 4. Super colles accenderunt thymiamata. Item in istis collibus homines indigni à malis superioribus promouentur. Vnde dicitur de Achab. 4. Reg. 17. q; ipse posuit statuas & lucos in omni colle sublimi. Item ibi homines faciliter mentiuntur. Hiere. 3. Verè mendaces fuerunt colles. Item ibi timor & tribulatio generantur. In collibus. n. fit facilius terręmotus, sic apud altos homines accidūt multæ tribulationes. vnde Esa. 54. Montes commouebuntur, & colles contremiscent. & Hiere. 4. Omnes colles conturbati sunt. Item siccitas indeuotionis ibi amplior reperitur. Vnde Esa. 41. Colles quasi puluerem ponens. Item ibi virtutū sterilitas horribilior inuenitur. Esa. 42. Desertos faciam montes excelsos & colles, & omne germen eorum exsiccabo. Item ibi fulmen æternæ damnationis facilius præsentitur. Deus. n. istos colles in iudicio ponderabit. Esa. 40. Iste librabit in pondere montes, & colles in statera. postea verò ipsos per damnationē conteret & cassabit. Vnde 4. Reg. 19. Erunt in ruinam collium compugnantium ciuitates munitæ. Patet ergo q; collis signat dignitatis excellentiā seu etiā præsumptionem & superbiam. ¶ Item signat fęlicitatis opu- C
lentiam. Collis. n. est terra insimul cumulata. & sic in Paradiso sunt omnia bona cumulata & aggregata, ibi. n. crescūt Poma satietatis, thura suauitatis, lac dulcedinis & voluptatis. Sunt ibi dico Poma satietatis Deute. 33. De Pomis fructuum Solis & Lunæ, de verticē antiquorum montiū, de Pomis collium æternorum. Item est ibi thus suauitatis. Cant. 4. Ascendam ad mūtem Myrrhę, & ad collem Thuris. Item est ibi lac. voluptatis. Iohel. 3. Colles fluent lac & mel. Et sic collis accipitur in bono, in malo autem statum superbiæ vel etiam ipsos superbos elatos & inflatos significat Esa. 2. Visitabo super omnes colles eleuatos &c. Sufficit.

Collocare. Nota q; collocare idē propriè est quod A
aliquid alicui ponere & firmare & radicaliter stabilire, & ideò collocare dicitur quasi complete locare. Dicam ergo breuiter q; secūdū diuersitatem locorum est diuersitas collocationum, & sic dico q; boni collocantur

In Cœlo ad contemplandum.
In Terra ad laborandum.
In Inferno ad meditandum.
In Religione ad pœnitendum.
In Ecclesia ad præsidendum.
In Scriptura ad discendum.
In Paradiso ad perfruendum.

¶ Dico ergo q; B
in cœlo est collocatio cōtemplantium. vnde de Lepore leui & fugitiuo, & qui dormit oculis apertis sm aliquos, dicitur Prouer. 30. quòd est animal sapientissimum, quia collocat in petra cubile suum. Sic cōtemplatiui leues, pauperes & vigiles, in soliditate cœlesti collocant mentaliter semetipsos. Item est collocatio laborātium. i. actiuorum, de quibus dicit Psal. q; Deus collocauit illic esurientes, & constituerunt ciuitatem habitationis. Item est collocatio meditantium. s. illorum qui pœnas meditantur æternas. Psal. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi. Itē est collocatio pœnitentium, qui. s. ponuntur in Religione & in Ecclesia, vt bonum iugiter operentur. vnde de Iuda Machabeo dicitur 1. Macha. 4. q; ipse in Hierusalem collocauit viros qui legem facerent. Item est collocatio præsidentiū. vnde Salomon dicebat 3. Reg. 2. Collocauit me dominus super solium patris mei. Item est collocatio addiscentium & scientium, qui. s. in Scriptura collocant sibi sedem. vnde de Sunamite dicitur 4. Reg. 4. q; ipsa collocauit filium suum super lectū hoīs Dei. Sunamitis. n. est ratio, quę filiū suum. i. intellectū, collocat in Scriptura, quę est lectus cuiuslibet viri Dei.
Item

Item est collocatio triumphātium scilicet beatorum, qui dicunt illud Psal. Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit &c. Vide infra de loco.

A **Collum.** Nota quod collum quod est medium inter corpus & caput, per quod cibus in corpus traijcitur, potest significare Prælatos & Prædicatores, qui inter Deum & corpus suum scilicet Ecclesiam sunt medij, & per ipsos cibus doctrinæ alijs ministratur, vel etiā cibus eleemosynæ vel subsidij temporalis corpori subditorum in necessitatibus erogatur. Et nota quod collum debet esse

Altum
Mundum.
Rectum.
Flexuosum.
Virtuosum.
Exclamosum.

¶ Altum dico, quia sicut collum in alto corporis situatur, & sursum etiam tēdit & eleuatur, sic isti pro certo debent esse alti per vitæ eminentiam, & in altum tendentes per contemplationis excellentiam. vnde Cant. 4. Sicut turris Dauid collum tuum. Item debet esse mundum. Collum.n. est vna de partibus corporis quæ mundius seruantur. Sic isti ceteris hominibus debent esse mūdiores & sanctiores. Vnde Cant. 7. Collum tuū sicut turris eburnea. Item debet esse rectum, quia. s. collum gibbosum non est commendabile. Sic isti per iustitiam debent esse recti, nō per iniustitiā tortuosi. Esa. 3. Ambulauerunt extēto collo. Quod est contra superbos qui habent gibbum in gutture & in collo, sicut in montibus Pireneis propter potum aquæ frigidæ habent multi. Item collum debet esse flexuosum. Collum.n. reflectitur ad omnem partem, sic isti debent esse flexibiles & conuertibiles & inclinabiles secundum loca & tēpora & casus. vnde Gen. 41. dicitur quod Ioseph habebat in collo suo torquem auream. Torques.n. aurea est flexuitas pietatis: Itē debet esse virtuosum, sicut patet de Bobus & alijs animalibus, & maximè de Leone, quæ maiorem fortitudinē habent in collo. Sic verè isti debent esse fortes & constantes, & in bonis actibus perseuerātes & virtuosi. Vnde Iob. 41. In collo eius morabitur fortitudo. Item debet esse sonorum seu clamosum, omnia.n. animalia per collum sonum emittūt. Sic ista colla. s. Prædicatores & Prælati debent sonum prædicationis emittere, & viam veritatis alijs proclamare. Vnde Iob. 39. Quis circūdedit collo equi hinnitum? Et sic ergo patet quod isti possunt dici collum Altum per contemplationem. Mundum per cōuersationem. Rectum per iustitiæ executionem. Flexibile per clementiam.
B Fortè per constantiam. Clamosum per eloquētiam. ¶ Quantum ad mores autem per collum intelligitur fastus superbiæ & arrogantiæ, & etiā virtus constantiæ & permanentiæ. Collum.n. est situm in loco alto. In collo etiam quando tenetur extentum, apparet signum superbiæ. Ideò de superbo dicitur Iob. 15. Cucurrit aduersus Deū erecto collo. Superbi.n. sunt similes Leoni, cuius collum est inflexibile secundum Pli. Lupus etiā collum non potest flectere nisi tantum in maio quando fiunt tonitrua, vt dicit Physiologus. Sic verè superbi collum opinionis & obstinationis & præsumptionis suæ ita habent rigidum & superbum quod ipsum flectere ad humilitatem non possunt, nec ad bonum aliquod inclinare. Neemiæ. 3. Magistratus, non supposuerunt colla sua in opere Dei sui, nisi fortè quod tonitruum alicuius terribilis diuini iudicij audiunt sonuisse, quia sicut dicitur Ecclesiasti. 33. Iugum & lorum coruāt collum durum. Ideò dicitur Luc. 17. quod vtilius est si lapis molaris suspendatur ad collum eius, & submergatur in mare. Vtile.n. est superbis quod moles tribulationum collo superbię suæ adhereat, & quod in mare tribulationum mergātur, vt exinde ad humilitatem flectantur. Iterum collum in bono signat Spei fulcimentum.
C Libertatis animæ munimentum. Fortitudinis & constantiæ firmamētum. Signat spei & fiduciæ certitudinem. Collum.n. sicut sursum erigitur versus caput, sic spes & fiducia versus Deum. ¶ Et nota quod collum est rotundū, forte, neruosum, osseum & sonorum. Sic spes debet esse rotunda, mentem in Deum circulariter reducendo. Fortis & ossea, terribilia pro domino sustinēdo. Mobilis & neruosa, per bona opera se mouendo, & se ab hostibus defendendo, & per discretionem circunspiciendo. vnde illud Canticorum 4. Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis. Signat etiam libertatis animæ magnitudinem. Omne.n. animal tunc est liberum, quando collum non habet vinculis alligatum. Sic anima tunc est libera, quando vitiorum vinculis non est vincta. & ideò sicut homo qui bene vult animal tenere, solet illud in collo ligare, sic Diabolus cathenā verecundiæ in collo assingit. i. in libertate ipsius ponit, ita quod vocē confessionis & orationis emittere nequit, & sic eam in sua potestate detinet & custodit. Ideò Diabolus videtur dicere cuilibet illud Hiere. 28. Fac tibi vincula & cathenas, & pones in collo tuo. Cuius contrarium consulitur Esa. 52. Cōsurge &c. solue vincula colli tui captiua filia Syon. Signat constantiæ firmitudinem. Ista.n. dicitur fortissima, & inflexibiles propositi in bono. Iob. 41. In collo eius morabitur fortitudo &c.

Comburere. Nota quod comburere idem est quod complete vrere & cremare. Differentia enim est inter ardere & comburi. Ardere enim de se non signat aliquam substantiæ cōsumptionem. Comburi autem signat substantiæ consumptionem & destructionem, & ideò comburi vt cōmuniter signatur in malo. Inuenitur enim triplex combustio in sacra Scriptura, scilicet Combustio

Spiritualis.
Temporalis.
Æternalis.

A ¶ Comburitur.n. homo spiritualiter criminibus, tēporaliter tribulationibus, æternaliter pœnis & ignibus. Est igitur combustio præcauenda. Combustio sustinenda. Combustio metuenda.
B ¶ Dico ergo primo quod est combustio præcauenda, & ista est combustio vitiorum. Sunt.n. aliqua vitia quæ habēt igneam naturam, quia scilicet hominem per mala desideria comburūt, cruciant, & inflammant. Psal. Flamma combussit peccatores. Specialiter autem tria vitia habent comburere, stimulare & sollicitare mentem humanam. s. Luxuria, quæ inflammat ad voluptates. Auaritia, quæ inflammat ad facultates. Inuidia, quæ inflammat ad malignitates. Luxuria.n. comburit sicut comburitur calx quæ ignem habet virtualiter inclusum, & ideò modicę aquæ superfusione totaliter comburitur, aperitur, & diuiditur, & sensibiliter fumat & ardet, & quicquid tangit vrit & lædit. Sic verè charissimi caro nostra ignem luxuriæ habet naturaliter inclusum, ita quod si aqua delitiarum aspergitur, faciliter per concupiscentiam inflammatur, & tunc fumamus per mala desideria, aperimur per mala colloquia, alios comburimus per mala exempla. Caro.n. est sicut Basiliscus qui flatu suo omne viride comburit, & non solum tangendo, sed etiam respiciendo occidit, & Aues volantes detrahit & consumit, sicut dicit Pli. Quia reuera charissimi quamuis homo sit viridis per honestam conuersationem, quamuis sit Auis volans per altam contemplationem, quanquam sit longè distans per solitariam habitationem; a Basilisco tamen. i. a carne propria vel etiā aliena sæpissimè per cōcupiscentias comburitur, & ab arce contemplationis detrahitur & aufertur. Ezech. 20. Comburam in te omne lignum viride & omne lignum aridum, non extinguetur flamma succensionis. vbi nota quod luxuria Iuuenibus insidiatur. Lignū viride. Senibus iniuriatur. Lignum aridum. Firmiter concomitatur, vel finibus non limitatur. Non extinguetur inquit Ista est ergo combustio præcauenda.
C ¶ Secundò dico quod est quædam combustio sustinenda. Et illa est combustio mūdanarum tribulationum & correctionū, sicut vstio est Spiritus sancti. Equus.n. comburitur vt sanior fiat. Phœnix seipsam comburit vt reiuuenescat. Aloe & thus comburitur vt suauis odor exinde euaporando redoleat. Sic verè boni in hoc mundo sustinent combustionum tribulationes & correctionum, vt ad sanitatē gratiæ reducantur, vt per conuersionem perfectam iuuenescant & renouentur, & vt fragrantia suæ bonæ famæ alij delectentur. Quia reuera charissimi ista combustio tria consueuit facere. s. sanitatem gratię introducere, & infirmitatem peccatorum curare. Cōditionem mutare & renouare, & per patientiam ibidem habitam famę bonæ odorem vndiq; diuulgare. Vnde de tali combustione dicitur Apoc. 8. Omne fœnum viride combustum est. Sed circa hoc nota quod comburendi sunt.

Carnales vt corrigantur.
Perfecti vt corrumpantur.
Obstinati vt destruantur.

D ¶ De carnalibus.n. dicitur Eccl. 38. Vapor ignis comburit carnes eius. Et. 1. Reg. 31. combusserunt cadauer Saul. Et in Psal. Vre renes meos & cor meum. Item de combustione bonorum dicit Iacob Gene. 31. Æstu & gelu vrebar. De obstinatis verò & malis quomodo tribulationibus vri debēt, dicitur Esa. 33. Spinæ congregatę igni comburentur.
E ¶ Sed nota hic quod quidam comburunt alios per iustitiæ seueritatem, sicut boni Iudices, quidam per sæuitiæ crudelitatē, sicut mali Principes, quidam per malitiæ peruersitatem, sicut iniuriosi & detractores. Bonus.n. Prælatus & Iudex est sicut Incolæ

regionis vbi crescit Piper, qui igne accenso siluam igni comburunt vt Serpentes fugiant, & remaneat granum purum. Sic isti in silua.i.in patria; ignem.i. fortem & asperã iustitiam exercent, vt Serpentes.i.mali extirpentur & cóburantur, boni vero in pace maneant & versentur. Leuit.16. Comburent igni tam pelles quàm carnes Vituli & Hirci. Luc. 3. Paleas comburent igni inextinguibili, triticum autem congregabũt in horreum suum. Secundi.s.Principes crudeles & Tyranni sunt sicut Draco, qui de naribus spirat ignẽ, ita q aerem inflammat & vrit. Sic verè crudeles & tyranni, qui ignem crudelitatis rapinæ & sæuitiæ semper spirãt, sunt sæpissimè causa q aer.i.patria circumiacens comburitur, & suis exactionibus destruatur. Vnde ipsi sunt sicut ignis qui cóburit siluam, & sicut flamma comburens montes. Isti.n. dicuntur ignis per crudelitatem interiorem. Comburere siluam.i.populum inferiorem. Etiam dicuntur inflammare mõtes.i.populum superiorem. Isti tertij.i.detractores sunt similes Ramno, de quo dicit Plin. q igneę est naturæ. Nã in partibus Orientis in feruore æstatis flante fauonio per se inflammatur, ita q ignis tantus ibi quandoq; accenditur, q tota silua comburitur. Sic verè à detractoribus & verborum falsis relatoribus inter partes quandoq; tantus ignis iracundiæ & discordię gignitur, q exinde guerræ & rapinæ exterius, odia verò & tristitiæ interius generantur, ex quibus & ipsi & tota patria comburuntur, depauperantur, & grauantur. Vnde Apoca.8. Tertia pars terræ combusta est. Isti igitur sunt cõbustores Diaboli, quos scilicet Diabolus mittit ad terram domini comburendã. Veruntamen illi qui comburuntur, & qui per istos malos pœnis & laboribus affliguntur, si cum patientia sustinere voluerint, gloriam consequentur ęternam, quia sicut dicitur Iac.5. Beatificamus eos qui sustinuerunt. Ista est ergo combustio sustinenda.

F ¶ Sed tertio dico q est quædam combustio metuenda scilicet combustio ignis æterni. Sic enim est in alio mundo sicut est in quadam ciuitate Indiæ quæ dicitur Columbum, quę est patria vbi Piper nascitur, de qua dicitur in lib. de Mirabilibus Orientis, q quando aliquis moritur, sepulturæ non traditur, sed igni comburitur, & non solum ipse, immo etiam vxor ipsius tota viua cum eo concrematur. Nolunt.n. q sua vxore ad aliud seculum transeat. Sic verẽ charissimi quando Indi nigri.i. Demones vidẽt aliquem peccatorem mortuum, ipsum pro certo nõ permittunt in Paradisi cemiterio sepeliri, immo ipsum in Inferno sepeliunt & comburunt, sicut patet de diuite Epulone Luc.16. & non solum ipsum immo etiã vxorẽ eius, quia reuera & vxores & similiter filij & mali cõsiliarij & fautores malorũ cum impijs Inferni ignibus mancipantur. Vnde Iudic.15. Ascenderunt Philistei, & combusserunt tam vxorem eius quàm patrem. ¶ Circa quod notandum quòd in isto igne debent comburi tria genera personarum, scilicet

G Superbia tumentes.
Luxuria fętentes.
Et sæuitia pungentes.

¶ Comburentur igitur in Inferno illi qui sunt tumentes per superbiã. vnde Psal, Montium fundamẽta comburet. Item illi qui sunt fętentes per luxuriam. Vnde Esa.9. Vestimentum mixtũ sanguinis erit in combustionem, & cibus ignis. Item illi qui sunt pungentes per sæuitiam. Vnde Esa.33. Spinæ cõgregatæ igni

H comburentur. Et sic patet q triplex est combustio. ¶ Sed nota q inueniũtur tria quæ impediunt combustionem. Primum est quidam lapis qui dicitur amatides, quo si vestis tacta fuerit, comburi non poterit, fm Ph. Secundum est Lana de terra Abraham, quia dicitur in libro de Mirabilibus Orientis, q Lana illius patriæ si vestimentum exinde fiat, præseruat hominem à combustione. ¶ Tertium est spina quæ dicitur ligna sethim, quæ incombustibilis est naturæ. ¶ Pro certo charissimi sic sunt loquendo spiritualiter, tria quæ à prædictis malis combustionibus nos præseruant. Primum est lapis amatides idest amaritudo pœnitentiæ. Secundum est vestimentum seu Lana de terra Abraam.i. decentia honestæ apparentiæ. Tertium durities lignorum sethim.i. fortitudo patientiæ. Ista.n. tria qui habet, malis ignibus non comburitur, nec in hoc seculo nec in alieno. Patet in præsenti de viris perfectis, qui licet in igne tribulationis positi sint, tamen non comburuntur per impatientiam, nec per aliquod vitium consumũtur. Vnde isti sunt sicut rubus Exod.3. qui ardebat & non comburebatur. Patet etiam in alio mundo, vbi in igne Purgatorij animæ bonæ affliguntur, & tamen ad consumptionem vltimam non deducuntur. vnde Esa.43. Cum ambulaueris per ignem non combureris &c. Vide de ardare, de igne, & de vrere.

Comedere.

A Quamuis multa significet in scriptura, siue in bono siue in malo, istud tamẽ possumus notare q quia comedere idem est quod cibum & nutrimentum recipere, ideò triplicem comestionem possumus inuenire. Est enim comestio seu receptio spiritualiũ, temporalium, & ęternalium. Comestio spiritualis est triplex; scilicet comestio seu acquisitio

Virtutum & meritorum. Primo mõ comedunt perfecti
Scientiarũ & documentorũ. Secundo modo discreti.
Eucharistiæ & sacramẽtorũ. Tertio modo deuoti.

Istis.n. tribus modis debemus comedere. s. Recipiendo

Gratiarum refectionem.
Doctrinarum instructionem.
Sacramenti communionem.

¶ De comestione seu incorporatione bonorum spiritualiũ dicitur Prouerb.13. Iustus comedit & replet animam suam, venter autem impiorum insatiabilis. De comestione seu acquisitione scientiarum dicitur Cantic.5. Comedite amici mei & bibite. De comestione sacramentalium dicitur Eccl.9. Vade comede in lętitia panem tuum. Dicamus ergo charissimi q sicut videmus, omnia mortalia & caduca indigent comestione & nutrimenti receptione, sicut patet de arboribus, quæ cótinuè recipiunt nutrimentum à terra & ab aqua; de animalibus quæ à fructibus & aere &c. Homines enim & animalia morerentur, arbores & herbæ siccarentur nisi comedendo & nutrimentum sumendo quotidie fulcirentur & sustentarentur.

Comestio enim vitalium.
Vitam conseruat.
Humorem restaurat.
Corpus roborat.
Animam lętificat.
Appetitum quietat.

¶ Sic reuera charissimi necesse est q si volumus spiritualiter viuere, cibum spiritualium comedamus. s. deuotionem, lectionẽ, Eucharistiam &c. quia verè per talem comestionem humor gratiæ reparatur, vita glorię pręparatur, fortitudo constãntiæ roboratur, anima per lætificationem consolatur, & appetitus desideriorum nostrorum in bono figitur & quietatur. & ideò Helyæ dormienti præceptum est. Surge comede, quia grandis restat tibi via. Et sequitur q ambulauit in fortitudine cibi illius vsque ad montem Dei. De comestione ergo spirituali videtur loqui Ezech.2. in fine, & in principio tertij, vbi dicitur. Aperi os tuum & comede quæcunque ego do tibi. Et vidi & ecce manus missa ad me in qua erat liber inuolutus, & scriptę erant in eo lamentationes & carmen & væ. Et dixit mihi. Fili hominis quodcunque inueneris comede, Comede volumẽ istud. Et vadens loquere filijs Israel. & sequitur. Comedi illud, & factum est in ore meo quasi mel dulce. Iste est liber sacrę Scripturę charissimi, quem manus diuinæ misericordię nobis expandit, in quo pro certo inueniuntur scriptę lamentationes viatorum, vę damnatorũ, carmen beatorum, quẽ pro certo debemus comedere, & per studiũ nobis incorporare, vt filijs Israel.i. ceteris fidelibus sciamus & possimus loqui & prędicare. Et pro certo si ipsum comederimus legerimus & studuerimus, ipsum melle dulciorẽ inueniemus. ¶ Exponamus igitur de spirituali comestione illam auctoritatem Cant. 5. Comedi fauum meum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. In quibus verbis aduerte q tria sunt comedenda principaliter. s. diuinę sapientię nutrimentum, mel. charitatis & gratię condimẽtum, vinum. panis Eucharistię Sacramentum, lac. Primum est cibus illuminatiuus vel mundificatiuus, mel. Secũdum cibus lętificatiuus, vinum. Tertium cibus viuificatiuus, lac. Mel n. sordes mundificat, vinum corda lętificat, & lac vitam prolongat seu fortificat, sicut patet in pueris. Comedamus ergo nutrimentum sanificatiuum. Mel inquit. Multa.n. comeduntur vt sani- B tas habeatur, & non solum vt corpora nutriantur. Vnde dicit Plin. de Serpente q fęniculum comedit contra visus obscuritatem. Ceruus etiam comedit quandam herbam quę dicitur Dictamus, vt virtute eius sagittas de corpore suo eijciat. Mustella comedit Rutam vt contra Basiliscum pręualeat. Sic reuera charissimi si nos fuerimus sicut Serpẽtes per prudentiam & discretionem. Mat.10. Estote prudentes sicut Serpentes, sicut Ceruus per desiderium & affectionem. Psal. Sicut Ceruus desiderat ad fontes aquarum &c. Sicut Mustella per audaciam & strenuitatem, pro certo nos debemus comedere & nobis incorporare nutrimẽtum sacrę Scripturę & sapientię diuinę

tię diuinę & sciĕtię, quia verè ista est sicut fęniculum illuminans nostram cæcitatem. Ista est Dictamus eijciĕs sagittarum Diaboli venenositatem. Ista est sicut Ruta eliminās Basilisci & carnis seu hostis potestatem & auctoritatem. Comedamus ergo eam & studeamus in ipsa, vt illuminetur nostra cæcitas obscurata, vt sanificetur nostra infirmitas vulnerata, vt etiam superetur hostis malignitas venenata. Ad istum ergo cibum comedendum inuitat scriptura Cant.5. Veniat dilectus meus in hortum suum vt comedat fructum Pomorum suorū. Hortus.n.cōmuniter omnibus nobis est sacra Scriptura, vbi sunt multæ Pomi plenæ fructibus.i.multi libri pleni sciĕtijs, quos pro certo studendo debemus colligere & gustare. Iste est ergo cibus sanificatiuus. quod ostenditur cum dicitur. Mel. Mel.n.habet virtutem mūdificatiuam, habet etiam virtutem visus depuratiuam & illuminatiuam. Abstergit.n.dissoluit & cōsumit humores grossos ab oculo. Nec mirum, cum mel ex floribus conficiatur, qui præ ceteris rebus medicinales esse noscuntur. Reuera charissimi mel est sacra Scriptura, quæ ex pluribus Apum floribus.i. ex sanctorum patrum scientijs est confecta. Ista.n.sordes ruditatum ab oculo intellectus mundificat, & visum fidei & scientiæ illuminat & illustrat, & sic sanitatem intellectus reparat & reformat. quod bene figuratum est 1.Reg.14.vbi cum Ionathas tinxisset summitatē virgæ in fauum mellis, & comedisset, illuminati sunt oculi eius. virga.i. intellectus noster, si intinctus fuerit in fauum mellis idest in studiū sacræ Scripturæ, oculi nostræ discretionis pro certo illuminabuntur. Ideò præcipitur Prouer. 24. Comede fili mi mel, quia bonum est. Aduertamus tamen φ quandoq; Araneæ circa mel faciunt telas suas, & corrūpunt mel. Qñq; etiam quædam falsæ Apes quæ dicuntur Labion à Plinio, in mel ita auide & profunde se immergunt, φ exinde exire non possunt. Istæ autem Apes à veris Apibus fugantur pūguntur & occiduntur. Sic verè charissimi circa mel sacræ Scripturæ versantur quandoq; Araneæ.i. Hęretici, qui telis suorum falsorum tractatuum & expositionum ipsam corrumpere nituntur. Item ibi morantur Labion.i. quidam fatui & simplices Theologi, qui quandoq; ita profunde se immergūt, & de rebus ita profunde tractant, φ exinde nesciunt exire, nec ad finē debitum applicare, immo quod deterius est, sępe per multas hæreses moriuntur, necnō à veris Apibus.i.à sapientibus redarguuntur, contēnuntur & arguuntur, & etiā quod peius est, deridentur. De talibus potest dici illud Prouerb.25. Sicut qui mel comedit multum, non est ei bonum, sic qui perscrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. Mel.n.indiscretē stomachum valde inflat. Sic scientia indiscretos per superbiam & præsumptionem habet inflare 1.Corin.8. Scientia inflat, charitas autem ædificat. Ideò præcipitur Ecclesi.3. Altiora te ne quæsieris, & in superuacuis rebus ne fueris curiosus. Et Ro. 12. dicitur Nō plus sapere quàm oportet sapere. Patet igitur φ nos debemus comedere nutrimentum sanificatiuum, mel.

C ¶ Secundò dico φ nos debemus comedere alimentum lætificatiuum. Vinum inquit. Per vinum.n.intelliguntur bona spiritualia.s.deuotio, contemplatio, diuinæ misericordiæ consolatio & spes, futurorum consideratio. Ista.n.sunt cibaria lætificatiua, & ad spirituale gaudium inductiua. Vinum inquit. Psal. Vinum lætificat cor hominis. Est.n.quædam herba quæ dicitur Apium risus, quæ comesta facit hominem ridere. Sic verè bonorum spes Paradisi & spiritualia bona faciunt hominem spiritualiter consolatum. De quo dicitur Eccle.9. Vade comede in lætitia panem tuum; & bibe cū gaudio vinum tuum. Illud potissimè est verum de comestione æternæ voluptatis, pro qua ad modum Formicę debemus in æstate pręsentis seculi laborare, vt illum cibum in mortis hyeme possimus manducare. Prouer.6. Formica congregat in messe quæ comedat in hyeme. Omnia.n.animalia tractant & certant pro

A comedendo, sicut patet in muribus qui prouidēt &c. Aduerte tamen φ ista comestio bonorum æternorum est ædificatiua triplici ratione. Primo quia habet fertilitatem. Numer.6. Comedes panem sine penuria. Habet suauitatem. Cāt.5. Comedi fauum meum cū melle meo, bibi vinum cū lacte meo. Habet satietatem. Leuit.26. Comedis panē in saturitate. Istud est ergo alimentum lætificatiuum. Aduerte tamen φ est quidam lapis dictus Echites qui sub cibo positus non sinit eum comedi, nec aliqualiter deglutiri, qui si motus fuerit, cibus sine difficultate aliqua transglutietur, sm Diascor. Sic verè charissimi cibus gloriæ Paradisi si lapidem peccati mortalis appositeris, à te non poterit finaliter mādncari. Exo.29. Non comedentur, quia sanctificata sunt. Si autem istum lapidem per confessionem & pœnitentiam amoueris, tunc ad comedendum istum cibum sine difficultate aliqua finaliter admitteris 2. Paralip.31. Comedimus & saturati sumus. Istud est ergo alimentum lætificatiuum. ¶ Sed tertio dico φ nos debemus comedere Sacramentum viuificatiuum, & istud est alimētum Eucharistiæ, quæ pro certo animas viuificat atq; nutrit. Ioan.6. Qui manducat carnem meam habet vitam æternam. quod ostēditur cum dicitur Lac. Lac.n.vnū est de principijs humanæ vitæ, sm sentētiam sapientis Eccl.39. Initium vitæ hominis aqua, ignis, & ferrum, sal, lac, & panis similagineus, mel, & botrus vuę, oleum & vestimentū. Ista.n.sunt decem necessaria ad vitam humanā corporaliter nutriendā, quę etiam ad vitam spiritualem necessario requiruntur, videlicet

Aqua pietatis.	Panis sacræ Scripturæ & veritatis.
Ignis charitatis.	Botrus vuę.i.memoria passionis.
Ferrum stabilitatis.	Oleum, idest lenitas compassionis.
Sal sagacitatis.	Mel, idest dulcedo deuotionis.
Lac satietatis.	Vestimentum, idest velamen bonæ

conuersationis. Ista ergo sunt nobis necessaria ad vitam moralem & spiritualem, & maximè lac corporis Christi. Lac.n. est cibus puerorum. Et corpus Christi est cibus puerorū & sanctorum 1.Corin.3. Tanquam paruulis in Christo lac dedi vobis edere. Eze.34. Lac comedebatis, & lana cooperiebamini &c. Vide supra de cibo. Aduerte tamē φ ille cibus est à nobis comedendus cum amaritudine contritionis, cū memoria mortalis corruptionis, cum dulcedine deuotionis. De primo Iob.3. Antequam comedam suspiro. & Exo.12. Cum lactucis agrestibus comederis illum. Item de secundo dicitur in Psal. Comederunt sacrificia mortuorū. De tertio aūt dicit Ezech. 16. Similam & mel & oleum comedisti, & decora facta es vehementer. Sic ergo patet triplex comestio quæ à nobis est facienda, quia.s. nos debemus comedere vt dictum est, nutrimentum scientiale &c. Vide supra de cibo, vbi multa de Sacramento altaris inuenies, & etiam de alijs. Sed nota adhuc φ est quadruplex comestio vituperabilis, videlicet Comestio

Voracitatis.	Prima est comestio gulosorum.
Rapacitatis.	Secunda est comestio auarorum.
Detractionis.	Tertia est comestio oblocutorum.
Consumptionis.	Quarta est comestio Demoniorum.

vel Infernorum tormentorum. ¶ Dico ergo, primo modo comedūt gulosi. Isti.n.sunt similes Vrso, cuius appetitus est insatiabilis, vix.n. ita satiatus fuerit, φ si sibi aliquid proijcitur, quin comedere conet. Sic verè multi sunt ita gulosi, φ quasi non possunt satiari. Esa.22. Ecce gaudium & lætitia, occidere Vitulos, iugulare Arietes, comedere carnes, bibere vinū. Vt enim dicitur Prouer. 13. iustus comedit & replet aīam suam, venter aūt impiorum insaturabilis est. ¶ Item secundo modo comedunt auari. Isti.n.comedūt bona aliorum, quæ per fraudes rapinas & vsuras deuorāt & extorquent. Iohelis 1. Ignis comedit speciosa deserti. Ignis.n.insatiabilis signat auaros & raptores, qui pro certo oīa speciosa & delectabilia huius mundi rapiunt comedunt & acquirunt. Sicut.n.videmus φ aīalia crudelia pugnant cum innocentibus vt comedant carnes eorum, vnde dicit Pli. φ causa quare Vrsus pugnat cum Asino & Tauro, est vt comedat carnes eorum, cum ipse naturaliter diligat carnes crudas, sic verè charissimi crudeles & malitiosi pugnant hodie per lites, vsuras, & rapinas cum animalibus innocentibus.i.cum pauperibus & simplicibus vt carnes eorū rodant, comedant, & acquirāt. Vnde Hier.19. Vnusquisq; carnes amici sui comedet. & bene dicit amici sui, quia pro certo tales auari non parcunt homini, ita.n.libenter exhęredant socios vt remotos, cōsanguineos vt extraneos. Vt.n.dicit August. de verbis domini, auarus nec parcit patri, nec matrē cognoscit, nec fratri obtemperat, nec amico fidem seruat. Sicut enim dicit Odoricus in lib. de Mirabilibus Oriētis, in India est quoddam Regnum dictū Dodin, quod in lingua illa idem est quod immundū, immunda.n.gens ibi habitat & moratur. Comedunt.n.carnes crudas & oēm abominationem. Comedit etiam pater filium, filius patrem, vxor maritū, & maritus vxorem. Nam cū aliquis infirmatur, statim filij eius vel amici vadunt ad Idolum suum, vt sciant si de illa infirmitate moriatur, quia si exinde mori debebat, statim ipsum suffocant & eum comedunt, & ad eum comedēdum amicos cum festiuitate inuitant. Et hoc ipsi faciunt vt dicunt, ne parētes eorum

à vermibus

à vermibus comedantur, melius est inquiunt vt comedamus amicos nostros, quàm ꝙ vermes in sepulcro comederét eos. Si autem de infirmitate conualescere debeat, tunc ipsum ad dictum Idolum dimittunt. Pro certo charissimi quanquam materialiter loquendo, iste ritus nobis sit horribilis & ignotus, loquendo tamen allegoricè, nobis esse dignoscitur notorius & cōis. Constat.n.ꝙ auari habét Idolum suum cui obediunt in hoc mundo, videlicet peccatum auaritiæ, quia fm Apl̄m Gal.5. Auaritia est Idolorũ seruitus. Isti.n. Idolo auaritiæ obediunt, fm ꝙ ab eo sollicitantur, inducuntur vel stimulantur, & nunc contra patrem, nunc contra matrem, nunc contra proximum debacchantur. Constat igitur ꝙ ad stimulationem auaritiæ pater surgit contra filium, filius cōtra matrem. Vnde dicitur Ezech.5. Patres comedent filios in medio tui, & filij comedent patres suos. Et istud nō solum verum est de filijs naturalibus, immo de spiritualibus, & etiam de Ecclesiasticis & Regularibus, & hoc est verũ. Inter istos.n. pater à filio.i. Prælatus à subdito, & econuerso, & socius à socio impugnatur, quod vtique totum facit præceptũ Idoli.i. auaritiæ corruptela. Hiere.19. Cibabo eos carnibus filiorũ suorũ & filiarum suarum. Ista etiam videmus de illis ballinis qui ad mādatum Idolorum suorum.i. dñorum suorum & magistrorum alios deuorant & corrodunt per exactiones, violentias, & rapinas. Et sic ergo patet ꝙ ista est comestio auarorum de qua dicitur Micheæ.3. Comederunt carnem populi mei. Isti etiam quanto plura comedunt de diuitijs & acquirunt, tanto maiores ab alijs reputantur. Vnde Dan.14. Nunquid est Bel viuens Deus? nonne vides quanta comedat & bibat? Ista est ergo comestio qua comedunt exactores. Isto ergo modo co-

F medunt raptores. ¶Sed adhuc dico ꝙ alio modo comedunt detractores. Isti.n. sunt similes Serpentibus qui pullos auium transglutiunt & comedunt totos viuos, qui.s. cum dentibus suis.i. cum verbis detractorijs, quæ ideò dentes dicuntur fm Isido quia demunt hominibus bonam famam, alios comedũt totos viuos. Figurati Dan.14. in illis Sacerdotibus qui occultè venientes comedebant omnia quæ ante Deos ponebantur. Quia reuera charissimi, multi sunt hodie falsi Sacerdotes in Templo Ecclesiæ qui non cessant comedere & corrodere per detractionem quicquid boni à bonis hominibus Deo offertur. Vnde Eccle.39. Comedebatis carnes, & bibebatis sanguinem eorum. Isti.n. sunt similes Leopardo, qui delectatur comedere stercus humanum, & illud suam reputat suauitatem. Similes etiam Simiæ quę scrutatur capillos hominis vt inueniat Pediculum vel immunditiā aliqualem, quod cũ inuenerit, statim comedit. Sic verè detractores in Pediculis, immunditijs, & stercoribus hominum delectantur, hoc est dictu in vitijs & criminibus aliorum, & ideò capillos eorum.i. facta & conditiones aliorum nō cessant inuestigare & scrutari, vt aliquid immunditiæ.i. aliquid reprehensibile reperiant, quod obloquendo deuorent & cōsumant. Mala.n. aliorum sunt cibus & comestio detractorum. Oseę.4. Peccata populi mei comedent. Ista est igitur tertia mala comestio, qua.s. comedunt

G detractores. ¶Quartò inuenitur comestio qua comedũt Inferni tortores. & ista comestio non est nisi pęnę exquisitio. Sicut.n. Canis comedit Ouem, & postea à Lupo comeditur, sic verè illi qui in hoc mundo alios vel alia indebite comedunt tandē in Inferno à Lupis.i. Demonibus comeduntur.s. quantum ad animam, & quantum ad corpus in sepulchro à Vermibus corroduntur. Iob.30. Qui me comedũt, non dormiũt. In quo.n. peccat quis, in hoc & punietur. Sapien.11. Ideò peccatores qui comedendo peccant, sicut sunt gulosi qui comedunt delitias, auari qui comedunt diuitias, tyrāni qui comedunt alienas iniurias, detractores qui comedunt & corrodũt aliorum famas & sufficiẽtias, tales dico multotiens in Inferno à Demonibus comeduntur. Æthiopes.n. nigri comedunt Dracones fm Glosam super Psal. Quia pro certo niger populus Æthiopum.i. Demonum, tales Dracones.i. tales peccatores finaliter comedent & vorabunt. Vnde 3.Reg.21. Canes comedent Iezabel in campo Iezrael. Et sic igitur patet ꝙ comedant & comedũtur mali & peruersi. Et ista sunt quattuor genera comestionis quæ à nobis potissimè sunt horrēda &c. Vide de cibo & de detractione & Eucharistia.

A **Commendare.** Nota ꝙ commendare quādoq; sumit pro laudare, sicut 2.Corin.10. Non.n. qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus cōmendat. Quandoq; sumitur pro cōmittere vel custodire, sicut 1.Reg.17. de Dauid dicit ꝙ ipse cōmēdauit gregem custodibus. Et isto modo accipitur vt cōiter cōmendare. Notabis ergo ꝙ commendatio dicitur illa cōmissio qua alicui datur aliquid in custodia vel cōmisso, & hoc pro tempore, non ad semper, & quod pro libito voluntatis potest repeti & auferri. Et sic notabo ꝙ in Scriptura inuenitur

	Deuotionis, quam facit orans humiliter
Commendatio	Prælationis, quam habet Regens vtiliter.
	Possessionis, quam seruat viuēs humaniter.

Prima		Commendabilis.
Secunda	Est commenda	Formidabilis.
Tertia		Miserabilis.

¶Prima est ergo cōmenda deuotorum, quia.s. ipsi cōmittunt & cōmendant dño se & sua, nihil.s. de se sperando, sed in Deo confidendo, & se & alios protectioni ipsius cōmittendo, sicut dicebat Dauid in Psal. In manus tuas dñe cōmendo spiritum meum. Et Act.20. dicit Paulus alijs discipulis. Cōmendo vos Deo. Et Act.14. Cōmendauit eos Deo in quem crediderunt. ¶Secunda est cōmenda prælatorum, qua.s. Deus vel superior cōmittit ipsis aīas subditorũ. De quo figuratiuè dr̄ Exo.22. ꝙ si quis commendauerit proximo Boué vel Asinũ & furatum fuerit, reddet dānum dño. Quia reuera talis cōmēda facta est Prælatis & custodibus tali pacto ꝙ si animę pereunt propter eorum defectum, luere vel restaurare tenebũtur, & ideò cauēdum est ne indignis fiat commissio aīarum. Ideò Apl̄s loquens 2.Timo.2. dicebat sic. Hæc cōmenda fidelibus hoībus, qui idonei sunt & alios docere. ¶Tertia est commissio terrenorũ seu etiam caducorũ omnium. Et ista est illa qua oīa nostra bona temporalia, naturalia, gratuita & fortuita, sunt nobis à Deo concessa & data, & precario commendata, & ideò more accidentium sunt nunc propria, nunc aliena, nunc pręsentia, nũc remota, & proculdubio Deus vult ꝙ nos sicut bonæ fidei cōmissarij, ista nobis commendata debite ministremus, & in melius multiplicantes, cũcta ad laudem ipsius ordinemus, sicut Mat.25. dicitur ꝙ pecunia nummularijs committenda, erat cum lucro & vsura amplius reportanda. Ideò bene dicitur Luc.12. Cui multum cōmendatum fuerit, multum exigetur ab eo &c.

Comminuere. Nota ꝙ comminuere vt cōmuniter accipitur pro destruere & dissipare, sicut in Psal. Et comminuam eos sicut puluerē ante faciem venti, vt lutum platearum delebo eos. Vide in alijs titulis consimilibus, & vide infra de minuere & de minus.

Comes. Vide de societate.

Commixtio. Vide de coniunctione & societate, et cetera similia. et infra de miserere.

Commissio. Committere. Nota ꝙ cōmittere accipitur pro cōmendare. sicut 1.Macha.8. dicitur ꝙ Romani committebant vni homini Magistratum. Raro tamē in scriptura sumitur isto modo. Item accipitur pro bellare, vel pro bellũ facere, vel pro prælio se aggregare. Vnde 2.Macha.10. Primo autem solis ortu vterque exercitus prælium commiserunt. Item sumitur pro delinquere vel peccare, & sic dicitur de illo pessimo Menelao 2.Machab.13. ꝙ multa erga aram Dei commisit delicta. Vide ergo de bellare & de peccare & de commendare &c.

Commorari. Vide infra de mora in littera M. & vide de habitare, manere, perseuerare &c.

Commouere. Commotio. Nota ꝙ commotio sumitur multipliciter in sciptura. Signat enim in bono & in malo. Et primo signat in bono Motum

Timoris, qui mentem concutit.
Doloris, qui culpas excutit.
Amoris, qui cuncta discutit.

A ¶Primus ergo motus timoris & turbationis est qui mentem habet concutere. Mens.n. viri considerans rigorem diuinæ iustitiæ mouetur & concutit̄ per timoré, sicut equus solo aspectu virgæ vel calcaris fremit & cōmouetur visibiliter in seipso. Vnde in Psal. de cōmotione timoris dicitur dño. Cōmouisti terrā & conturbasti eā, sana contritiones eius, quia commota est. Et iterũ. Cōmota est & contremuit terra. Et iterum. Conturbati sunt & cōmoti sunt, tremor apprehendit eos. ¶Secunda est motus doloris & contritionis. Ista est.n. cōmotio quā facio

status

status inspirationis diuinæ, ex qua sequitur vox & tonitruum confessionis laudis. Figura Ezech. 3. vbi dicitur ꝙ ipse audiuit post se vocē cōmotionis magnæ. s. alarum aialium percutientium alterā ad alterā, & vocem rotarū sequentium aïalia, & vocē cōmotionis magnæ, spiritus. n. vitæ erat in rotis. Quatuor aïalia sunt quatuor affectiones, rotę sequentes sunt bonę operationes, quia pro certo qñ in corde fit cōmotio cōtritionis, & ibi viget spiritus vitæ gratię & diuinæ inspirationis, tunc quatuor affectiones inuicē se concutientes, vocē cōfessionis solēt emittere, & voces rotarum sequentium. i. laudem bonorū operū faciunt sonare. Ista est igiť cōmotio contritionis de qua. 2 Macha. 13. Cōmoueantur contritione sua. Et illud Psal. Sana cōtritiones eius, quia cōmota est. ¶ Tertiò dico ꝙ est cōmotio amoris & affectionis. Et ista est qñ quis commouetur ad fraternā cōpassionē, ad fidei zelum & deuotionē, ad iustitiæ executionē. Ignis. n. solet cōmouere materiam in quam agit, patet in scintilla accensa, quæ sursum mouetur. Sic charitas mentem commouet ad oïa supradicta. De motu cōpassionis dicitur Gen. 43. ꝙ commota sunt viscera Ioseph super fratre suo. De motu zeli dicit dñs loquens de Phinees Nume. 25. Phinees zelo meo commotus est contra eos idest contra Idololatras. De cōmotione aūt iustitiæ dici potest illud Esa. 29. Visitabitur in tonitruo & commotione. Visitatio enim est idem quod iustitiæ executio. Sic ergo sumitur commotio in bono. ¶ Secundò principaliter dico ꝙ inuenitur commotio in malo, & sic dico ꝙ mali commouentur

Inconstantiæ saltu.
Iracundiæ tactu.
Discordiæ fluctu.
Męstitiæ luctu.

¶ Cōmouentur dico per incōstantiā, quæ non nouit stare. vnde de inconstantibus qui nunquā perseuerant in vnū finē, nec quantū ad se nec quantum ad alios, nec quantū ad proximū, nec quantū ad Deū, sed semper fluctuant & mouent, pōt dici illud Esa. 24. Commotione cōmouebitur terra, & concussione concutietur, & agitatione agitabitur &c. Cōmouentur ēt per iracundiā quæ solet turbare. Vñ de iracūdia Antiochi dř 1. Macha. 6. ꝙ cōmotus valde decidit in lectū. Cōmouētur insuper per discordiā, quæ solet rixari. Threu. 4. Iurgati quippe sunt & commoti. & Psal. Fundamenta montium conturbata sunt & cōmota sunt, qm iratus est eis. Commouentur etiam per męstitiam vel per fortunæ insolentiam, quæ solet grauare sicut patet, quia fortuna faciliter de statu prosperitatis cōmouet & eradicat malos, mors & Infernus turbant & cōmouent vniuersos, & maximè impios & dānatos. ideò de cōmotione fortunæ & mundanæ tribulationis potest dici illud Amos 9. Percute carnem & commoueātur superliminaria. De commotione mortis & damnationis dicitur Ezech. 39. Commouebūtur à facie mea volucres cœli & pisces maris & bestiæ terræ. Volucres dico idest superbi, qui sunt volatiles. Pisces, idest luxuriosi, qui sunt natatiles. Bestiæ terræ idest auari, q sunt gressibiles. Sed reuera à talibus malis commotionibus pręseruantur tria genera personarum, videlicet

In diuinis auxilijs confidentes.
In virtutum præsidijs residentes
In æternis fastigijs præsidentes

¶ Primi sunt deuoti, qui solēt in Deo sperare, dicētes illud Psal. A dextris est mihi dñs ne commouear. Secūdi sunt iusti, qui solent perseuerare, quia sicut dicitur Prouer. 10. Iustus in æternum non commouebitur. Tertij sunt beati, qui solent semper durare. vnde in Psal. Non commouebitur in æternum qui habitat in Hierusalem. Sufficiat igitur, vide infra de moueri.

A **Communitas.** De cōitate in quantū signat congregationem, societatē, & similia, vide in alijs titulis. s. de religione, societate &c. Et vide in tabula huius operis, vbi multa inuenies & similiter vide in tabula de singularibus, quia cōmunis vita opponitur singularitati. Sed de cōitate in quantum signat negocia reipublicæ & vtilitatē cōem, notū ꝙ Aristo. dicit. Bonū quod est communius, est diuinius. Iustum. n. & congruū est ꝙ vtilitas publica præferatur priuatæ, quod maximè spectat ad Iudices & Prælatos & alios quoscunq; qui sunt in publicis officijs constituti. Teste. n. Solino, in insulis Hębudum tantus erat amor Reipublicæ, ꝙ Rex eorum non permittebatur aliquid proprium possidere, immo alebatur de publico, & etiam vxorem nō sinebatur habere, nec liberos procreare, sed si motus esset libidine licebat ei aliorum vxoribus se vtire, quæ omnia ciues patiebanť, vt ait, quia nolebant ꝙ Rex qui in officio publico erat positus, haberet aliquid priuatū facere, sed solum cōibus vtilitatibus militare. Et ideò bene dicitur Iudi. 19. In cōe discernite quid faciendum sit. Et meritò, quia sicut dicit Leo in quodam sermone. Publica præferēda sunt ꝓprijs, & ibi intelligenda est ratio vtilitatis, vbi vigilat cura cōis. Et reuera sic faciebant antiqui. De priuata. n. vtilitate parum curabant, sed solū de vtilitate suæ cōis Reipublicæ cogitabant, & ideò ciuitates tunc & regna in prosperitate & gloria crescebant. Quid. n. fecit Decius Imperator, & post ipsum eiusdem noïs filius? Nonne vterq;, teste Tito Liuio, audito in somnis ꝙ si ipse in bello caderet, exercitus suus vinceret, & exercitus cōtrarius succumberet, & econtra, statim citatis equis se & aduersariorum exercitum inferis deuouerunt, bellum intrauerunt, & vt suū saluarent exercitū, morti se exposuerunt, quod & factū est, nam aduersarij succubuerūt & sui victoriam reportauerunt. De Curtio voraginem intrāte, de Mutio ignem sustinente, de Regulo contra salutem propriam pro vtilitate Romana consilium dante, & ad hostes sponte redeunte, de Lycurgo legum latore pro cōibus moribus reformādis exilium eligēte, de Fabritio paupere, quo ad se, in Imperio perseuerante, qui omnes cōem vtilitatē & Rempub. taliter dilexerunt, ꝙ priuatā & ꝓpriā neglexerunt, longū esset dicere, nec sufficeret calamus tantorum virorū gloriā enarrare. Vnde etiā ipse Tullius lib. de Amicitia de seipso dicit. Mihi autem non minus curæ est qualis Respublica post mortē meam futura sit, quàm qualis sit hodie. Vnde Chrysosto. super Matth. 24. vbi dicitur. Beatus seruus &c. dicebat sic. Ad vtilitatem communem oportet vti quemlibet his quæ habet, siue sit sapientia, siue rerum facultas, & non inferre alijs nocumentum. Non prosequor de communitate propter defectum auctoritatum vocalium. Sed vide infra de multitudine, de religione, de congregatione, societate, Prælato, acceptione, iustitia, æquitate, & in tabula recordare. de Apostolo communem vtilitatem præferente priuatæ, qui dicebat. Non quæro quæ mea sunt, sed quæ multorum, vt salui fiant.

Communicare. Nota ꝙ in scriptura inuenitur multiplex communicatio. s. A

Communicatio qua
Tua tribuis liberaliter.
Christum recipis salutabiliter.
Te das alijs socialiter.
Malos sequeris exemplariter.
Bonos decipis criminaliter.

¶ Est dico communicatio sua distribuēs, illa scilicet qua boni bona sua scilicet fortitudinem, sapientiam, & tēporalem substantiam in alios diffundunt, similes

Fonti aquam diffundenti
Soli lucem effundenti.
Igni calorem emittenti
Terræ fructus efferenti.

¶ Nihil. n. est in natura quin homini cōicet vno modo vel alio se & sua. Sic verè quilibet teneť se & bona sua cōicare, non sibi Soli sed alijs militare. Rom. 12. Necessitatibus sanctorum cōicantes. & maximè, quia & sapiā & bona ēt ťpalia quanto plus bono modo cōicantur, tantū amplius augmentantur, & amplius possessori sufficiunt, & melius continuantur. De sapientia & scia constat, quia sicut dicitur Eccl. 20. In sapientia abscondita & in thesauro occulto nulla est vtilitas. Sunt. n. in Cumana montes salis, humanis vsibus pro quocunq; volēti capere destinati, qui quātū ex vna parte fodiuntur & diminuūtur, statim adueniēte pluuia & fossas implente iterum redintegrantur, & aqua in salem conuersa mōtes perpetuò cōseruātur. Tales etiā montes sunt in Hispania, & maximè in Cathalonia in comitatu cardone. Accidit tñ in Cumana, non est diu, ꝙ Imperator de Sara dictos mōtes sibi volebat attribuere, & tributū à sal accipiētibus extorquere, sed tunc inuentū est ꝙ aqua pluuiæ in sal non conuertebatur, nec fossę adimplebantur, & sic montes diminuebantur, propter quod voluit vt sal sicut prius oïbus cōicaretur. Sic reuera sal sapiæ & doctrinæ cōicatum solet crescere, retentū verò solet diminui & perire. Ideò ipsa sapientia increata seipsam nobis communicauit, & se etiam per beneficia infinita nobis quotidiæ diffundit. Dicat ergo quilibet illud Sapien. 2. Hanc sine fictione didici, & sine inuidia communico, & honestatem illius non abscondo. De bonis temporalibus etiam patet, cōicata. n. amplius perseuerant, sicut Prouer. 11. dicitur Alij diuidūt propria, & ditiores fiunt. Nā apud Macrobios Æthiopes, teste Solino, in loco qui dicebať Helintrapeza, qui copiosis epulis erat refectus, cūctis vesci volētibus expositus, epulę semper abundabant, & diuinitus indefinenter crescebant.

Sic renera fit apud eos qui libenter omnibus cibos tribuunt copiosos, & qui libenter côicât se & sua, quia.s.diuinitus ipsa bona multiplicâtur, & quadã virtute occulta in melius prosperautur. Ideò bene dicitur Prouerb. 28. Qui dat pauperi, non indigebit. Et ideò nostra debemus côicare, sciêtes q hic & in fururum abûdanter habebimus & viuemus. Luc. 5. Date, & dabitur vobis. Ideò Apls consulit & scribit Timotheo dicens 1. Timo. 6. Præcipe inquit diuitibus non sublime sapere, neq; sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo, qui præstat nobis oîa abûdè ad fruendum, bene agere, facilè tribuere, diuites fieri in operibus bonis, côicare & thesaurizare fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant bonam vitam. Ista est ergo côicatio sua distribuens contra auaros, qui non libentet côicant sua, sed libenter capiunt aliena, similes Lupo & Vulturi &c. quæ sunt animalia auara non côicatiua. Vnde isti dicunt illud Psal. Non côicabo cum electis. De quibus conqueri possunt pauperes, dicentes cum Aplo ad Philippen. 4. Nulla Ecclesia cômunicauit mecum in ratione dati

B & accepti. ¶ Secundò dico q est côicatio Christum recipiês, scilicet in Sacramento altaris. Vnde de Sacramento Eucharistiæ canitur. Côione Calicis quo Deus ipse sumitur, nô vitulorum sanguine congregauit nos Dñs. De quo 1. Corin. 10. Calix cui benedicimus, nonne côicatio sanguinis dñi est, & panis quem frangimus, nonne participatio corporis est? q.d. sic. ¶ Tertiò dico q est socialis côicatio bonis consentiens, & hæc est illa qua boni bonis côicant & participant, & societatem eorum frequentant. & sic côicatio nihil aliud est quàm societas quæ semper debet fieri inter pares, quia sicut dr Eccle. 13. Pondus super se tollit qui honestiori i. ditiori se, côicat. Nô etiam decet iustum côicare cum malis. Eccle. ibidem Quæ côicatio hoîs sancti ad canem? q.d. nulla. quod est contra illos qui altiorum se & diuitiorum comitiuas frequentât, & etiam contra quosdã qui licet de se sint boni, non tñ canêt à côicationibus & societatibus iniquorum. Eccle. 13. Si côicabit Lupus cum Agno &c. q. d. Indecens est talis societas. ¶ Quartò dico q est côicatio malis obediens, & sic côicatio idem est quod societas & imitatio malorum. de qua Eccl. 13. Qui côicat superbo, induet superbiam. ¶ Quintò dico q est communicatio mala conficiens seu bonos decipiens, sicut est in malitiosis, qui alter alteri communicant malitias & cautelas, similes gorgonibus illis.s. monstris quę homines visos lapidificabant. de quibus dicitur in fabulis q vnicum oculum tres habebant, quem sibi successiuè communicabant. sic & peruersi cautelosi vt possint alios facere lapideos. i. stupidos, solent oculum nequam, idest cautelam & malitiam suam sibi inuicem communicare contra bonos, idest alter alterum informare. De auaris etiam patet, qui alijs communicant tempore caristiæ bona sua, vt eos tandem exheredêt, similes conchæ marinæ, quæ pisciculis se aperit quasi communicans se eisdem, quæ tandem se claudens ipsos deuorat atque rapit. Sic vsurarij pauperibus. Vnde Eccle. 13. Quid communicabit cacabus ad ollam? quando se colliserint confringent. &c. Vide de participare, diuidere, & societas &c.

Commutare.

Vide infra de mutare.

A Comparare.

Nota q comparare quandoq; sumitur pro emere, sicut Threnorum 5. Aquam nostram pecunia bibimus, ligna nostra precio comparauimus. Quãdoq; etiam sumitur pro assimilare, adęquare, sicut Prouerbio. 27. Tecta perstillantia & litigiosa mulieri comparâtur. Sed vide infra de similitudine & similibus. Dic tamen si vis q in scriptura reperitur Comparatio.

Præsumptiua
Existimatiua
Conformatiua.

¶ Præsumptiua dico, quæ.s. fit quando quis de se nimis pręsumens comparat se nobilioribus & melioribus, cum tñ si bene aduerterent isti, sicut exploratores de filijs Enach dicerent, & se indignos côparatione talium existimarent. Nume. 13. Ibi vidimus filios Enach, quibus comparati, locustæ videbamur. Et verè ista possunt dicere moderni Clerici, moderni Prælati, moderni Milites, moderni Philosophi, respectu antiquorum. Et tñ multi sunt ita præsumptuosi, q se antiquis non solum comparât immo præferunt, sites Niobę Reginę Thebanorum, de qua dicunt fabulæ q quia côparauit, immo prętulit in pulchritudine se Iunoni, à furijs Infernalibus in rabiem est conuersa & postea in mare se præcipitando submersa. Quia verè tales superbi qui melioribus se comparant aut præferunt, tabidi & sine sensu esse, & sic meritò perire & præcipitari merentur. Iob. 22. Nûquid Deo comparari potest homo, etiam si perfectę fuerit scientiæ? q.d. nô. Comparatio existimatiua est qñ caduca perpetuis, virtutes vitijs, boni malis comparâtur, quia.s. constat q in tali côparatione spiritualia præferûtur terrenis. vnde de sapientia dicitur Sapien. 7. Aurum in comparatione illius arena est exigua. Et Prouerb. 3. Omnia quæ desiderâtur, huic non valent comparari. Comparatio côformatiua est qñ quis alteri per imitationem se assimilat & conformat. Et ista scilicet est bona, quando quis se conformat bonis. Sapien. 7. Luci comparata inuenta est purior. Est etiam mala, qñ quis se comparat & assimilat malis. Psal. Comparatus est iumêtis insipientibus, & similis factus est illis &c. Vide infra de similis, & vbicunq; fit mentio de imitatione, & vide tabulam.

Compati. Compassio.

Nota q quia non sunt de compassione auctoritates vocales, omitto. Vide infra de fletu, luctu, pietate & misericordia &c. & vide in tabula, quia in locis multis fit mentio in hoc opere de compassione.

Compedes.

Sunt vincula quibus ligantur pedes, A & potest significare sicut vinculum, & maximè illa quibus pedes idest affectus ligantur, siue bona fuerint siue mala. Nota ergo q inueniuntur Compedes

Amoris
Timoris
Languoris
Doloris
Terroris.

¶ Compedes amoris ligant viros perfectos, quibus.s. dicitur illud Eccle. 6. Inijce pedem tuum in côpedes illius, i. sapientiæ, & in torques illius collum tuum. Compedes timoris ligant viros subiectos.s. religiosos & adhuc imperfectos, qui.s. ligantur compedibus & statutis, & diuinis compedibus & mandatis. Psal. Ad alligandos Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manibus ferreis. Compedes languoris ligant viros infectos.s. quoscunq; impios atq; malos, qui scilicet languore malorum affectuum sunt compediti. Nau. 3. Optimates eius côfixi sunt in compedibus. Vnde de duobus Demoniacis dicitur Marc. 5. q ipsi erât cathenis & côpedibus vincti. Compedes doloris ligât pauperes & tribulatos. de quibus dicitur in Psal. de Ioseph q humiliauerunt in côpedibus pedes eius. ferrum pertransiuit animam eius. Et alibi dicitur de eo Introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum. Compedes terroris ligant in Inferno miseros atque damnatos. Ecclesia. 32. Seruo maleuolo tortura & compedes &c. Si vis exempla & prosecutiones habere, vide de ligare, de vinculo, & cetera similia.

Compellere.

Est idê quod cogere. Et nota q in A scriptura reperitur multiplex côpellere, compellit enim

Deus mala dimittere
Mundus vana contemnere
Diabolus peccata facere
Prælatus bonis insistere
Dominus poenis subsistere.

¶ Est igitur côpulsio Dei qua peccata dimittimus. Deus enim habet compellere & repellere. Nam per occultas inspirationes vel per apertas tribulationes cogit prædestinatos ad bonum faciendum, & finaliter ad Paradisum obtinendum. Malos verò & reprobos repellit à sua gratia vsque ad Infernum possidendum. Similis enim est Soli, cuius radij quandoque faciunt planetas stationarios, & quandoq; retrogrados. Stationarios dico, dum eos à se recedentes attrahunt & sic stare compellunt. Retrogrados verò dum eos retro se manentes repellunt, secundum Alfraganum. Sic verè radij diuinæ gratiæ & prudentiæ quosdam occulta inspiratione attrahunt, & à malo motu stare & cessare compellunt. Quibusdam verò suis demeritis exigentibus se obijciunt, & à vita æterna repellunt. Quod aliqui compellantur à Deo, patet in Paulo, qui compulsus venit ad fidem. Vnde vox Dei loquentis Angelis potest figurari in illo patrefamilias Luc. 14. qui bona cœnæ misit seruum suum vocare inuitatos, aliquos tamen inuitatos repellendos decreuit, alios verò vocatos compellendos ad intrandum mandauit. Vnde etiam de Loth pigritante & de Sodoma exire nolente dicitur Gene. 19. quòd cogebant eum Angeli dicentes. Surge &c. De repulsione verò possunt dicere damnati illud Psal. Deus repulisti nos, iratus es, & non misertus es nobis. Hæc est igitur compulsio Dei qua peccata dimittimus. ¶ Secun- B dò dico quòd est compulsio mundi qua terrena despicimus.

Mundanæ

Mundanæ.n.tribulationes & tyrannorum & malorum vexationes sunt, sicut figuraliter dicit Luc.8. vbi procella descendit in stagnũ, & dño dormiente discipuli cõpellebãtur fluctibus, & periclitabantur, propter quod ad suscitãdum dñm recurrerunt, & salutẽ ab eo impetrauerũt. De filijs Israel etiam legitur ꝙ ab Ægyptijs cõpellebantur de Ægypto exire. Exo. 11. Quia reuera sæpe fit ꝙ dum fluctus procellas & pericula tribulationum, insultusque Ægyptiorum.i.quorumlibet iniquorũ sentimus, ad Deum clamare & recurrere cõpellimur, & sic de Ægypto.i.de peccato vel de mũdi amore exiimus, & salutem à periculis reportamus. Talibus igitur sic compulsis dicere põt dñs illud quod dixit Iepte Dux Israel ipsis Israeliticis Iudi.11. Venistis ad me necessitate cõpulsi. Pulli enim Aquilæ compulsi per proprios parentes, nidum exeũt, & victualia sibi quærunt, sicut ponit liber de proprietatibus rerũ. Sic multi à parentibus.i.à mundanis cõpelluntur ad bonum, sicut Paulus de seipso à Iudeijs parentibus & amicis grauato C dicit Act.28. Coactus sum Cæsarem appellare. ¶ Tertiò dico ꝙ est compulsio Diaboli qua deuicti delinquimus, & ista est quando Diabolus ita per malas complacentias nostros ligauit affectus, ꝙ quasi necessario cõpellimur cadere in peccatum. Psal. Compulsi sunt nec potuerunt stare. Item quarto est compulsio prælati qua coacti obedimus, quia.s. Prælatus debet compellere ad obseruãtiam disciplinæ quoscunq; dyscolos & rebelles. Sed de hac vide vbicunq; agitur de correctione. Petra.n.in deserto bis percussa est, vt quasi compulsa daret aquam. Aduertant tamen Prelati ꝙ illos quos compellunt per correctiones benefacere vel ad monasteria redire, non debent propter hoc exacerbare aut contemnere, sed potius charitatiuè tractare, iuxta illud quod figuraliter dicitur Leuit.25. Si paupertate compulsus frater tuus vendiderit se tibi, non eum opprimes seruitutẽ &c. Item quinto est compulsio Iudicis Christi, qua delinquentes deficimus & perimus. Et ista est illa qua in iudicio & in morte homo compellitur iuxta demerita sustinere. Leuit. 24. Qualem inflixerit maculam, talem sustinere cogetur &c. Vide de correctione & tribulatione.

A **Complacere.** Vide satis infra de placere in litera P.

Complere. mentum. Nota ꝙ in scripturã reperitur com-A pletio rerum, morũ, munerum, scelerum, verborũ. ¶ Et primo dico ꝙ inuenitur completio rerum, seu etiã negociorum. Cum.n. complere nihil aliud sit quàm aliquid perficere vel terminare, possumus dicere aliquid de complemento bono & malo. Et primo quidem de bono. Constat enim ꝙ nihil valet incipere, nisi incepta studeat quis complere. Natura enim nunquam cessat à profectu & motu quousq; complemẽtum attingat, patet in cremento animalium & plantarum. Sic verè homo nõ debet cessare à motu operum, & virtutum, quousq; finem assequatur debitũ, & quousq; rei habeat complementum 1.Reg.3. Incipiam & complebo. cuius tñ contrarium faciunt multi, quia.s. optimè incipiũt, sed nihil complent, similes illi fonti prouinciæ Narbon. de quo dicit Geruasius quòd aqua eius optimè bullit, sed tamen nihil coquit, cuius cõtra-B rium facit alius fons propinquus, quia.s. nũquam potest bullire, solet tamen coquere, & decoctionem complere. Sic verè dicam ꝙ sunt duo genera personarum. Quidã sunt qui.s. bulliunt & non coquunt.i. qui incipiunt & nõ cõplent, videntur enim incipiendo negocia bullire & feruere, & pretendunt se optimè negocia pertractare, nihil tamen perfectè decoquũt idest ad debitum complementum deducunt, patet in illis qui multa promittunt, nihil tamen complent aut reddunt. Prouer.25. Nubes & ventus & pluuiæ non sequentes, vir gloriosus & promissa non complens q.d. sicut quandoq; fit ꝙ signa pluuiæ.s. nubes & ventus præcedunt, & tamẽ pluuiæ nõ succedunt, sic multi sunt qui multa solent promittere & incipere, quæ non solent reddere vel complere. Dicũt enim & non faciunt. Cuius tamen contrarium faciunt boni similes alteri fonti. Non enim bulliunt & tamen coquunt, quia.s. non multa promittunt aut iactant, & tamen negocia faciũt atq; complent. Figurari ergo poterũt ista duo genera personarũ Mat. 21. in illis duobus filijs missis à patre in vineam, quorũ vnus dixit vado, & non iuit. Et alius dixit. Non vado, & tamẽ iuit. De quo tamen dicit scriptura ꝙ vltimus voluntatem patris compleuit. Quia pro certo multi sunt qui videntur in omnibus negocijs suis dicere vado & facio, & tamẽ deficiunt dum D faciliter promittunt quod feruenter incipiunt, qui tamẽ non vadunt, in quantum nihil complent atq; perficiunt & agunt. De quibus Seneca in Epistola. Mihi crede, qui nihil videtur facere, maiora agunt, quia humana simul & diuina tractant. Complenda sunt igitur bona opera, non solum incipienda, sed etiam ad finem debitum reducenda. Deut.31. Legit Moyses verba carminibus huius, & ad finem vsque cõpleuit. Fatuum est enim, vt dictum est, tanta incipere ꝙ homo nõ possit complere. Ex hoc enim multiplex sequitur incõmodum, & vituperium reportatur. Sicut enim dicũt Philosophi practici, tũc in omni misto corpore putrefactio sequitur, quando calor accidentalis plus dissoluit quàm possit consumere, quia humor dissolutus cum in se stare nequeat, & calorẽ sufficientem non inueniat qui consumat, oportet necessario ꝙ putrescat. Sic verè dico ꝙ homines vani, qui verè magis sunt accidentales quàm substãtiales, & potius superficiales quàm reales, plus dissoluunt quàm consumũt, idest plus acceptant quàm cõpleant, & plus incipiunt quàm perficiunt. mixtum inquit agunt.i. negocium quod peragunt, necessario corrumpunt & in nihilum mutant. Dicitur enim illis illud Luc. 14. Ille homo incepit ædificare, & non potuit consumare: nihil autem melius quàm aut nihil arduum incipere, aut inchoata perficere & complere, exẽplo Salom. 2.Paralip.7. Compleuit Salomon domũ dñi & domum Regis, & oĩa quæ disposuerat in corde vt faceret. Ista est igitur completio rerum.

¶ Secundò dico ꝙ est completio morum, & ista quando quis B in moribus & virtutibus taliter perficitur & cõpletur, ꝙ nihil sibi deficere reputat. Sicut enim dies inchoatur in mane, & tandem processu temporis perficitur & completur in meridie; sic moralis vita ab imperfectione incipit, & tandẽ per- A fectionem & complementum acquirit. Iob.36. Complebunt dies suos in bono. & 2. Paral. 4. Completum est omne opus quod fecit Salomon in domo domini. Sicut enim videmus ꝙ quandoq; fit ꝙ oua non complentur in ventre, quia ibi inueniuntur rubea & mollia & parua, extracta tamen indurãtur, & fortificantur, & ad condimentum debitum deducũtur, sic sæpe accidit ꝙ vitelli boni melius perficiuntur & complentur extra quàm intus, & in alieno solo quàm proprio, in aduersitate quàm in prosperitate, in pœnitentia quàm in voluptate. Et ideò vtile est homini ꝙ Deus ipsum à ventre talium voluptatum extrahat vt compleatur virtutibus atq; crescat. & ideò viri sancti terram propriam dimittentes, eremos coluerunt, viri verò docti aliena studia frequentauerũt, & ideò complementum gratiæ & scientiæ acquisiuerunt. Eccle. 48. In Hælisæo completus est spiritus Heliæ. Istud est ergo complẽmentum morum. Quod est contra multos qui nunquam complentur, sed semper inchoantur, nunquam sunt viri, sed semper sunt pueri, nunquã sunt perfecti, sed imperfecti semper &c. Nota ergo ꝙ in nobis debet esse Completum

Desiderium perfecta cupiens
Ministerium iussis obediens
Oratorium æterna sitiens
Directorium cuncta respiciens.

¶ Sit ergo in nobis cõpletus desiderans igniculũ dilectionis, quia sicut dicitur Prouerb. 13. desiderium si compleatur, delectat aĩam. Item cõpleatur in nobis obtemperans discipulus subiectionis.i. diligentia & humilitas. De quo 2.Paralip.4. Compleuit hyram omne opus Regis in domo dñi. Hyrã enim interpretatur vigilãs populo. Item compleatur in nobis reiterans riuulus orationis 3.Reg.8. Cum compleuisset Salomon orans dominum hanc orationem, surrexit de cornu altaris. Vtrumq; enim genu in terram fixerat, & erexerat manus ad C cœlum. Item compleatur in nobis cõsiderans oculus discretionis. Threno.4. Cõpleti sunt dies nostri. Dies.n. claritatem discretionis designat. Ista est igitur completio morũ. Aduerte tamẽ ꝙ pro tempore huius vitæ nullus inuenitur ita completus quin sit in pluribus diminutus. quod bene figuratur in arca testamenti, quæ quasi omnes mẽsuras habebat completas, sed tñ habebat aliquas incompletas, sicut dicitur Exo.25. Longitudo inquit arcæ habeat duos & semicubitos. Latitudo cubitum & dimidium. Altitudo cubitum & semissem. Cubitus.n. perfectionem designat, semis autem imperfectionem, ad denotandum ꝙ pro tempore vitæ huius nullus est ita arca testamenti, idest ita sanctus & iustus, quin sit in pluribus incompletus. Vnde Hiero. ad Ctesiphontem. Hæc in hominibus sola perfectio, suam imperfectionem cognoscere.

C Istud est igitur complementum morum. ¶ Tertiò dico q̄ est completio munerum.i.complementum gloriæ Paradisi, quæ est finis complens & perficiens vniuersa. vnde 2. Paralipo. 5. Compleuerat enim gloria domum domini. Illi enim qui hic complentur virtutibus & gratia, ibi complebuntur fęlicitate & gloria. Figura Exod. 40. vbi dicitur q̄ completo tabernaculo erectum est & inunctum, & ibi altare, arca, cherubin, mēsa, candelabrum, velum, & propitiatorium est immissum. Quia reuera quādo animæ hic in vita virtutibus complentur, tunc finaliter in patria erigitur & leuatur, vbi in bonis omnibus consummatur, sibi enim adiungitur oleum æternę lętitię & iubilationis, altare cum igne & ardore feruentis dilectionis, arca cum manna idest dulcedo totius deuotionis, candelabrum luminis cum cherubin, qui interpretatur plenitudo scientiæ, idest perfectio veritatis & cognitionis, mēsa fruitionis, propitiatorium diuini beneplaciti & miserationis, velum etiam & operculum diuinæ perfectionis, lauatorium æterni refrigerij & consolationis. Ideò de complemento cuiuslibet beati dicitur Sapien. 10. Iustū deduxit dominus per vias rectas, & ostendit illi Regnum Dei, & dedit illi scientiam sanctorum, honestauit illum in laboribus, & compleuit labores illius. ¶ Quartò dico q̄ est completio scelerum, quia scilicet quidam sunt ita mali, q̄ in omni malitia videtur esse completi.
D vnde Threno. 4. Completa est iniquitas tua Sion. ¶ Quintò est complementum verberum scilicet malorum, miseriarum & pœnarum. Et istud finaliter erit in Inferno. vnde dominus loquēs animæ damnatę videtur dicere illud Ezech 7. Effundam iram meam super te, & complebo furorem meum in te, & iudicabo te iuxta vias tuas. Ista ergo de complere sufficiāt. Vide de consummare & de perficere.

A **Componere.** Nota q̄ componere idem est quod conficere, ordinare, ornare, concedere, machinare. Signat dico ordinare. Prouerb. 8. Quando præparabat cœlos, aderam cum eo cuncta componēs. Signat etiam conficere. vnde de confectione thymiamatis dicitur Exo. 30. q̄ homo qui tale composuerit, peribit de populo suo. Signat insuper facere seu condere. Eccle. 43. In sermone eius cōposita sunt omnia. Signat nihilominus continuare seu machinare. Neemię. 6. Non est factum secundum verba quæ tu loqueris, de corde enim tuo componis hæc. Significat adhuc idem quod ornare. vnde in Psal. Filiæ eorum compositæ, circumornatę vt similitudo Templi. Vide ergo in titulis istis, quia longum est oīa pertractare, & vide infra de ponere &c.

A **Comprehendere.** Nota q̄ comprehendere sumitur pro capere, consequi, acquirere, vel occupare. Supponit enim comprehensio quandam prosecutionem, venationem, seu inuestigationem. Nota igitur q̄ in scriptura reperitur Comprehēsio quę causat gaudium. Satians odium. Faciens tedium.

Prima — Comprehensio est — Supernæ gloriæ.
Secunda — Comprehensio est — Hostis nequitiæ
Tertia — Comprehensio est — Grādis miseriæ.

¶ Dicam ergo primo q̄ est comprehensio supernæ fęlicitatis, quia pro certo electi sunt hic in venatione & prosecutione, in Paradiso verò erunt in obtētu & comprehensione. Nihil enim valet sequi seu currere, nisi etiam adsit consequi seu comprehendere. Ideò docet Apostolus 1. Cor. 9. Sic currite vt comprehendatis. Vide eam infra de currere. q̄ autem hic non sit perfecta comprehensio seu brauij consecutio, patet per Apostolum, qui dicit Philip. 3. Sequor autem si quo modo comprehendam in quo & comprehensus sum à Christo Iesu, fratres ego me nō arbitror comprehendisse. Ista est igi-
B tur comprehensio supernæ fęlicitatis. ¶ Secundò dico q̄ est comprehensio internæ prauitatis vel iniquitatis. Et ista est illa qua quis à Diabolo capitur & comprehēditur in peccato. Sicut enim illi qui capiunt & comprehendunt animalia, ipsa solent comprehendere vel mediante vento flante, sagitta volante, gladio feriente, vel Cane latrante, vel visco tenente, vel laqueo cōstringente, sic verè Demones animas comprehendunt quandoq; mediante flatu superbiæ. Psal. Comprehendantur in superbia sua. Quandoq; mediāte latratu detractionis & mordacis eloquentiæ. vnde detractoribus potest dici illud Matth. 26. Quid existis cum gladijs & fustibus & armis comprehendere me? Gladius enim malam linguam designat. Quandoque mediante visco luxuriæ. Psal. Persequatur inimicus animam meam, & comprehendat & conculcet in terra vitam meam, & gloriam meam in puluerem deducat. Quandoque mediante laqueo auaritiæ. Eccles. 9. Sicut aues comprehenduntur laqueo, & pisces hamo, sic capiuntur homines à Diabolo. Quandoque mediante reti inuidiæ & malitię. Iob. 5 Comprehendit sapientes in astutia sua. Ista est ergo comprehensio æternæ prauitatis. ¶ Tertiò dico q̄ inueni- C tur comprehensio æternæ calamitatis & aduersitatis. Sicut enim ferę postquam diu liberę vagatę fuerint in silua, quandoq; casu in foueam vel laqueum cadunt, vbi à venatoribus & canibus comprehensę mirabiliter occidūtur, sic peccatores qui in silua huius mundi credunt esse securi, finaliter habent in foueam per mortem cadere, vbi venatores & canes occulti, scilicet Deus iudicans, conscientia accusans & persequens, & Demon exequens, ipsos habent comprehendere & punire. Mors enim de peccatore videtur dicere illud Ezech. 17. Extendam super eum rete meum, & comprehendetur in sagena mea. Deus etiā de peccatoribus dicit illud Psal. Persequar inimicos meos & comprehendam illos, & non conuer. &c. De Chaldeis verò idest de Demonibus dicitur Hiere. 39. q̄ ipsi comprehenderūt Sedechiam idest peccatorem, & excęcatum traxerūt in Babylonem. Per Sedechiam enim, qui fuit pessimus, intelligūtur peccatores, qui à Demonibus comprehendūtur, oculis recti iudicij priuantur, & in Babylonem idest in Infernum trahuntur, vbi perpetuis vinculis carcerantur. Psal. Comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem. Ista igitur de comprehensione sufficiant. Vide de capere & concludere & de persequi & consequi & de apprehendere.

Comprimere. Vide infra de pręmere.

Comprobare. Vide de probare.

Computare. Idem est q̄ numerare. Vide infra in littera N. de numerus vbi ponitur. Et nota etiam q̄ computare quādoq; sumitur pro reputare, sicut Thob. 5. Diuitias computabamus, quod videbamus filium nostrum &c.

Computrescere. Vide vbi putrescere vel putredo.

Concedere. Paucę sunt auctoritates. vide de dare, tradere, indulgere &c.

Concidere. Nota q̄ concidere sumitur quandoq; A pro cadere, sicut Esa. 25. Munimenta sublimium murorum tuorum concident. Et Hiere. 46. Fortis impegit in fortem, & ambo pariter conciderunt. Sed vide supra de cadere in loco suo. Quandoq; verò sumitur pro scindere, lacerare, diuidere, grauare. Et sic moraliter sumēdo dico q̄ in scriptura inuenitur Concisio

Peccatum faciens
Peccata puniens
Bonis officiens
Malos afficiens.

¶ Est dico concisio fratris destructiua. Et ista est illa qua quis fratrē suum occideodo concidit, sicut illi homicidę crudeli Nabuchodonosor dicitur Abac. 2. Cōcidisti populos multos, peccauit anima tua. & illud 2. Paralipo 20. de filijs Amon dicitur q̄ in seipsos conuersi mutuis cōcidere vulneribus. ¶ Secundò est concisio culpæ puni- B tiua. Et ista est timor & contritio scindens in interiori. Pœnitentia est satisfactio scindens in exteriori. Correctio scindens à superiori. De contritione dicitur 2. Regum 1. Apparuit homo die tertia veniens de castris Saul veste concisa & puluere aspersus caput. Castra enim Saul signant statum peccati, à quibus homo venit, quando conteritur de peccatis. Sed hoc fit die tertio, quando de tribus generibus peccatorum ignorantia dolet. Tunc autem vestem habet concisam, quando per contritionem se scindit. Puluere verò caput aspergit, quando in mortis memoria asperitate & humilitate seipsum volutat & inuoluit. Ideò de tali concisura dicit pœnitens ipsi Deo. Concidisti saccum meum, & circunde. me le. Saccum dico idest vtilitatem peccatorum. De scissura autem exterioris pœnitentiæ, qua scilicet conciditur caro peccans, dicitur figuraliter Iudicum 19. & 20. q̄ leuita vxorem suam adulterio interemptam, per frusta concidit, & in omnes terminos Israel misit, & omnes ad punitionem criminis inuitauit. Quia reuera quando homo videt q̄ vxor sua idest anima, mortua est adulterio vitiorum, debet carnem eius, scilicet corpus proprium per

labores

labores & pœnitētiam scindere, & in omnes terminos Israel idest ad peregrinationes sanctorum corporaliter destinare. vnde Esdras dicebat 2. Esdræ. 8. Concidi vestimēta & sacram tunicam, & laceráss capillos capitis & barbam, sedi dolens & mœstus. De correctione verò qua Prælati habēt scindere dyscolos, sicut medici concidunt infirmos, dicitur Iob. 40. Concident eum. s. Leuiathan, amici, diuident eum negociatores.
C Ista est igitur triplex cōcisio culpæ punitiua. ¶ Tertiò est cōcisio bonis nocitiua. Et ista est concisio tribulationis præsentis, qua mali scindunt & lacerant bonos. Vnde de raptoribus & crudelibus dicitur Micheæ 3. Comederūt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoriauerunt, & ossa eorum confregerunt, & conciderunt sicut in lebete, & quasi carnes
D in medio ollę. ¶ Quartò est concisio mortis inflictiua. Et ista est finalis tribulatio & damnatio qua dominus iustus concidet ceruices peccatorum. de qua in Psal. Concidā à facie eius inimicos eius. Vnde etiam quilibet dānatus potest dicere illud Iob. 16. Circumcedit me. s. Deus iudicans vel Diabolus exequens, lanceis suis conuulnerauit lumbos meos, non pepercit, & effudit in terram viscera mea, concidit me vulnere super vulnus, irruit in me quasi gigas &c. vide infra vbi scindere vel scissura.

A **Concilium.** Nota ꝙ conciliū scriptum per c. idem est ꝙ congregatio vel conuentus hominum discretorum ad consulendum inuicē vnitorum, sicut dicitur Act. 22. Iussit Sacerdotes cōuenire ad omne concilium. Scriptum verò per. s. cōsilium sumitur pro illo dicto seu scripto inductiuo seu motiuo quod à consiliario tribuit consulenti. De quo versus. Cōsul te posco, tibi cōsulo, consilium do. De tali consilio vide infra vbi factum est. De cōcilio verò prout denotat cōgregationē, posset notari ꝙ vt cōiter in scriptura concilium semper sumitur pro conuentu vel cōgregatione malorum, sicut illud. Tradent vos in concilijs & Synagogis. & illud. Summi Sacerdotes & omne concilium quærebant aduersus Iesum quomodo eum morti traderent. & cetera similia. Aduerte tamen ꝙ mali ineunt Concilium

B Seditiosum
Malitiosum
Perniciosum.

¶ Seditiosum dico, sicut chorę, qui inito conspirationis concilio, contra Deum & Moysen rebellauit. Nume. 16. Tu chorę & omne concilium tuum hausto eras igne &c. Malitiosum etiam, quia. s. in talibus concilijs machinantur mali vt communiter omnes fraudes, ita ꝙ alij possunt dicere illud Psal. Concilium malignantiū obsedit me. Math. 26. Concilium inierunt vt Iesum dolo tenerent & occiderēt. Perniciosum insuper, quia. s. boni & inferiores subditi à talibus concilijs grauantur & molestantur. Act. 5. Ibant Apostoli gaudentes a conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliā pati &c. Vide infra de congregatione, & conuentu & societate, & infra de consilio.

Concipere. Nota ꝙ in scriptura inuenitur multiplex conceptus, videlicet conceptus Numinis, Virginis, Hominis, Criminis, Luminis. Primus fuit conceptus reuerendus, & iste est conceptus seu generatio æterna ipsius sapientiæ increatæ in patre, & à patre genitę & conceptæ, quæ. s. dicit Prouer. 8. Nondum erāt abyssi, & ego iam concepta eram. ¶ Secundus fuit conceptus stupendus. s. conceptus actiuus ipsius Virginis gloriosę quo concepit Deī filium corporaliter sine mare. Dicit. n. Pompeius ꝙ in insulis Gogdarum quædā sunt fœminę quæ concipiunt sine mare. Columbæ etiam solo osculo dicuntur concipere, & perdices solo flatu venti à masculo veniente concipiunt. Murenę verò cū omnes sint fœmellę, alterius speciei vel generis marem quærunt, & sic à Serpente conceptum recipiunt atque fœtum. Peantides etiam lapis preciosus alium in se mirabili modo parit & concipit calculum vel lapillum. Si igitur ista suos conceptus faciunt naturaliter sine mare, multo fortius virtute supernaturali sine viro concipere potuit beata Virgo, ita ꝙ solum osculo charitatiuo, flatuq; Spiritus sancti, ab aliena specie, videlicet ipso Deo cōcepit preciosum lapidem Iesum Christum 2. Macha. 10. De ignitis lapidibus igne concepto idest de Virginis visceribus Christo genito, obtulerunt sacrificia. De quo Esa. 7. Ecce Virgo concipiet & pariet filiū, & vocabitur nomen eius Emanuel. Ista est enim sicut vultur, quæ etiam dicitur cōcipere sine mare, cuius lingua portantem dicitur facere gratiosum. quia reuera ista quæ, prout dictum est, concepit & parturijt sine viro, si quis linguam eius i. ipsius orationem & intercessionem habuerit & impetrauerit, apud Deum & homines gratiosus erit. Et ideo prædicatores istius linguam & intercessionem in principio sermonum suorum quærunt & impetrant, & sic gratiosius prædicant & perorant. Prouerbio. 15. Lingua prudentium ornat scientiam. Iste ergo fuit stupendus conceptus. Gen. 16. Concepisti & paries filium. ¶ Tertius fuit conceptus spernendus B scilicet conceptus cōmunis humanus, qui scilicet habet culpam & vilitatem annexam. Culpam dico. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Immunditiam verò. Iob. 13. Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? De quo Bernard. lib. meditationum dicit ꝙ homo in conceptu & in ingressu est sperma fœtidum, in progressu saccus est stercorum, in egressu cibus vermium. Quod attendens Iob suam deplorando miseriam dicebat Iob. 3. Pereat dies in qua natus sum, & nox in qua dictum est, conceptus est homo. Sequitur. Quare non in Vulua mortuus sum? egressus ex vtero non statim perij? quare exceptus genibus? cur lactatus vberibus? &c. ¶ Quartus est conceptus horrendus, scilicet conceptus mali propo- C siti seu iniquitatis, vel conceptus diuitiarum vel mundanæ prosperitatis. Gallus enim contra naturam dicitur Ouum concipere, quod tandem confotum dicitur regulum seu Basiliscum procreare. Sic verè mali contra naturam bene ordinatā concipiunt Ouum mali propositi, ex quo sequitur partus Basilisci. i. partus mali operis & peccati. Psal. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Lacum aperuit & effodit eum, & incidit in foueam quam fecit. ¶ Quintus verò est cō- D ceptus habendus vel etiam appetendus, & iste est conceptus gratię boni propositi & virtutum, quem sequitur partus operis virtuosi. Sicut enim mulier quæ expectat successionē alicuius nobilis hæreditatis, valde appetit cōcipere bonum fœtum, sic anima quæ hæreditatis æternæ successionē expectat, conceptum boni propositi & virtutum debet appetere atque velle. Figurata in Thamar, quæ ob hoc sedit in biuio vt à Iuda conciperet transeunte, sicut dicitur Gen. 38. Thamar enim interpretatur palma, vel amara, seu commutans aut commutata, ad denotandum ꝙ anima quæ à Iuda Patriarcha idest à Christo vult concipere, debet in biuio timoris & dubietatis sedere, commutata per conuersionem, & amara per contritionem esse, & palma idest victoriosa & semper perseuerans & viridis apparere 4. Regum 4. Concepit mulier & peperit. Ista ergo debet esse sicut concha marina, quæ aperiens se rori concipit Margaritam. Sic ista rori diuinæ gratiæ & scientię debet se aperire per deuotionem & verbi Dei auditionem, & sic concipiet Christum preciosum lapidem in seipsa, & etiam fœtum propositi virtuosi. Aduerte tamen ꝙ duo sunt quæ impediunt cōceptum mulieris, scilicet fluxus sanguinis, & pinguedo. Sic verè quando sanguis idest memoria dominicę passionis à mente fluit & deficit, & pinguedo carnalitatis eacrescit, conceptus boni propositi tunc recedit. Aduerte etiam ꝙ quædam sunt quæ cōcipiunt vnum, & pariunt aliud Sicut de illa muliere de qua narrat Plinius quæ peperit Serpentem, & alia quæ peperit Elephantem, & de alia quæ peperit Onocētaurum, sicut Claudius Cęsar scribit. Dato enim ꝙ mulier quandoq; concipiat a bono parente, & impregnetur bono semine, fit tamen accidētaliter ꝙ generat & producit partum qui in nullo similis est parenti, sicut etiam exemplificat idem Plinius lib. 7. de muliere quę à pulchro viro genuit Æthiopem. Mens enim & imaginatio mutat fœtum Sic verè fit in moribus ꝙ partus idest opus videtur esse aliud quàm cōceptus. Quandoq; enim cōcipitur bonus fœtus. i. bonum propositum & bona voluntas. Semen enim. i. verbum Dei, quod causa est talis cōceptus, bonum est & syncerum, & etiam ipse seminans aut generans. i. docens vel prædicans est bonus exemplaris & virtuosus, tamen quandoq; fit ꝙ in vtero voluntatis iste conceptus corrumpitur, ita ꝙ contrarium quàm conceptū fuerat parturitur, & inde est ꝙ Æthiops Serpens, Onocētaurus, & Elephas, idest nigra malitiosa & menstruosa opera ab aliquibus operantur. Esa. 34. Cōcipietis ardorem, & stipulam parietis. Iaco. 1. Cōcupiscentia cum conceperit, parit peccatum, peccatum verò cum consummatum fuerit, generat mortem. Non sic, sed concipiamus & parturiamus bonum & bene. Esa. 26. Concepimus & quasi parturiuimus & peperimus spiritum salutis. Sic igitur patet quomodo conceptus sumitur multis modis &c.

A **Concitare.** Nota ꝙ cōcitare idem est quod prouocare seu aliquem ad iracundiam cōmouere. Et si vis, nota ꝙ dñs cōcitatur ad iracundiã contra peccatores propter multa, videlicet propter elationem superbię. Psal. Concitauerunt eum in collibus suis. Item propter seditionem discordiæ. Vnde de seditiosis dicitur in Psal. In iram concitauerunt eum in aquoso. Item propter adoratione͂ Idolatriæ. Deutero. 32. Prouocauerunt eum in Dijs alienis, & in abominationibus suis ad iracundiam concitauerunt &c. Vide de iracundia, & de prouocare.

A **Concordia.** Quasi nullę sunt auctorl tates, ideò vide in titulis Synonymis, scilicet de amore, vnitate, societate, congregatione &c.

A **Concludere.** Nota ꝙ conclusio multipliciter dicitur in scriptura, scilicet Cōclusio,

Mortis, corpus esterminana
Mentis, culpas eliminans
Carnis, motibus dominans
Hostis, vitia allegans
Regis, cuncta determinans
Necis, impios fulminans,

¶ Est igitur quædam conclusio corporũ esterminatiua & ista est mors, & ista est quasi quoddam maximum rete in quo cuncta viuentia finaliter concluduntur. De Ypochamo. n. vili belua crudelissima, quæ. s. circa littus suum homines & animalia depopulatur, dicit Plini. ꝙ dato ꝙ testa eius habeat vnum cubitum de spissitudine, propter quod vix capi valet siue lędi, in reti tñ ferreo ad hoc primitus apud Damascum fabricato, concluditur & piscatur, & percussus malleis ferreis enecatur. Sic reuera dicam de mundi potentibus qui circa se omnia deuorant & deuastant, & quos pro tempore huius vitę nullus potest lædere vel grauare, quia pro certo finaliter in reti mortis, quod ferreum dicitur propter asperitaté & duritiam, Inferni piscatores ipsos concludent & malleis æternorum tribulaminum ipsos percutient & occident. Parata sunt. n. derisoribus iudicia, & mallei percutiétes stultorum corporibus. Prouer. 19. De isto ergo reti omnium cōclusiuo dicitur Thren. 3. & videtur loqui quasi in persona hominis in sepulchro conclusi. d. sic. Circumedificauit. s. mors aduersum me, vt non egrediar, aggrauauit cōpedem meum, sed & cum clamauero & rogauero, esclusit oratione͂ meam, & conclusit vias meas lapidibus quadris. Et ista est conclusio
B corporum exterminatiua. ¶ Secundò dico ꝙ est cōclusio criminum eliminatiua, & ista est conclusio virtutum, quando. s. homo concluditur infra ambitum virtutum & mandatorum, Gal. 3. Priusquam veniret fides, sub lege custodiebamur conclusi in eam fidem. De clausura autem religionis & pœnitentiæ dicitur Exod. 14. Coarctati sunt in terra, conclusit eos desertum. ¶ Tertiò dico ꝙ est conclusio carnis domitiua & dominatiua, & ista signat virtutem virginitatis & castitatis, quę infra metas suas carnis appetitum concludit & constringit. Vnde de beata Virgine dicitur. Canti. 4. Hortus conclusus soror mea, hortus conclusus, fons signatus. ¶ Quartò dico ꝙ est conclusio hostis culpæ illaqueatiua. Hostis. n. Diabolus concludit in suis laqueis peccatores. Iste. n. est subtilissimus logicus, optimè. n. scit fallacias suas. Et ideò de varijs præmissis varias conclusiones elicit, quibus homines alligat & concludit. Psal. Inimici mei animam meam circundederũt, adipem suum concluserunt, os eorum locutum est superbiam. Dauid aũt repræsentans personã cuiuslibet iusti, videns ꝙ bene euasisset versutias Sophistę Diaboli, cōgaudẽdo dicebat in Psal. Non conclusisti me in manu inimici, statuisti in loco spatioso
C pedes meos. ¶ Quintò dico ꝙ est conclusio Regis suorũ conseruatiua seu protectiua. Amici. n. quandoq; concluduntur in fortalitijs vt defendantur & ne pereant. Phrenetici etiã concluduntur in obscuris vt non videant. Concluduntur etiam iniqui in carceribus ne alijs noceant. Sic Deus cōcludit bonos in tribulationibus ne ad vana & inutilia dilabantur, & vt ab impijs Demonibus occasionaliter tueantur. Iob. 38. Quis conclusit hostijs mare, cum ponerem nubem vestimentum eius, & caligine illud quasi pannis infantiæ inuoluerem? Ipsos verò Demones arcet & concludit ne contra bonos plus debito seuiant aut machinentur. Psal. Effunde frameam, & conclude aduersus eos qui persequuntur me. & Danie. 6. Misit Deus Angelum suũ, & conclusit ora Leonum, & non nocuerunt mihi. ¶ Sextò dico ꝙ est conclusio necis desolatiua & totaliter desperatiua, & ista signat carcerem Infernalem, in quo impij perpetuò concluduntur. De quo in Psal. Non pepercit à morte animarum eorũ, & iumenta eorum in morte conclusit &c. sufficit. Vide supra de claudere.

Conculcare. Nota ꝙ calcare seu cōculcare idem est quod sub calcaneo vel sub pede aliquid atterere vel ponere. Sic igitur sumitur pro contemptu & oppressione, pro humilitate & subiectione, pro aduersitate & damnatione. Dicam ergo ꝙ Calcat A

Deus pœnas immittendo
Prelatus proteruos arcendo
Iustus mundum contemnendo
Mundus bonos opprimendo
Diabolus bonis præualendo
Infernus malos affligendo.

¶ Dicam igitur ꝙ Deus calcat superbos per pęnarum immissioné. Imago enim Iouis pingebatur secũdum aliquos conculcans pedibus fulminatos, & hoc pro tãto, quia Gigantes exterminauerat dum viuebãt, illos. s. qui dicebantur Titanes. ad denotãdum ꝙ Deus qui est Iuppiter. i. iuuans pater, Gigantes. i. superbos solet punire & fulminare, ipsosq; superare, conténere, & calcare. Super Aspidem & Basiliscum ambulabis, & conculcabis Leo. & Draco. Item dico ꝙ Prælatus debet calcare subditos proteruos per correctionem. Sicut. n. herba quæ dicitur Gramen, tũc magis proficit & virescit, qñ pedibus cōculcatur, sic multi sunt qui in moribus nõ proficeret, nisi ipsos Prælati correctionibus, vel Deus tribulationibus submitterent & calcarent, vt sic dicant illud Eccl. 24. Excellẽtium & sublimium colla virtute calcaui. Et Threno. 1. Torcular calcauit dominus virgini filiæ Syon. Item dico ꝙ iustus debet calcare mundum per contemptum & abominationem. Nau. 3. Intra in lutum & calca. Vnde de Babylone superba dicitur Esa. 26. Deus ciuitatem sublimem humiliauit. Sequitur. Conculcauit eã pes pauperis, gressus egenorum. ¶ Item dico ꝙ mundus calcat multos per oppressio- B
nem, sicut patet de tyrannis mundanis, qui non cessant opprimere subditos & calcare. Ideò pauperes possunt dicere illud Psal. Cōculcauerũt me inimici mei tota die. Ideò Ezech. 32. dicitur tyranno. Conculcabas aquas pedibus tuis, & conculcabas flumina. Isti tamen qui alios modo calcant, finaliter calcabuntur, qñ verificabitur illud Esa. 16. Defecit qui conculcabat terram. & Esa. 28. Pede cōculcabitur corona superbiæ. Fatuum ergo est pauperes subditos nimis calcare & opprimere, quia etiam quandoq; solent irritari contra superiores, & se calcantes diuersimodè molestare. Est. n. herba dicta Menais alias Minaida ſm Pli. lib. 24. ca. 17. quæ potata valde est vtilis contra venenum. Mirum tñ dictu, vt ait, quia ista si tangatur vel pedibus conculcetur, insanabiliter inuenenat conculcantem. Sic verè dicam de multis subditis, quia potati idest suauiter & amicabiliter attracti solent proficere, calcati tñ contempti & aspernati solent qñq; ipsos oppressores inuenenare, accusare, & aggrauare, & eos multipliciter afficere & nocere. Bene ergo dicit Sene. ꝙ inimicum quamuis humilem docti est timere. Fatuum est igitur inopes conculcare. Eccle. 40. In ore imprudentis cōculcabitur inopia. q. d. Conculcatio inopum non pertinet ad prudentem. Calcat igitur pauperes mundus per oppressioné. ¶ Item calcat bonos Dia- C
bolus per tentationem & superationem. Vnde Dan. 8. dicitur ꝙ Hircus. i. Diabolus effetatus in Arietem. i. in simplicé, misit eum in terram, & diminuit cornua eius, & conculcauit eũ. Dum. n. in terram deijcitur quis . s. per consensum in peccatum, restat ꝙ cornua. i. virtutes eius diminuantur & ꝙ ipse per maiorem illaqueationem ne resurgat in vitijs conculcetur. Ideò animæ peccatrici dicitur Ezech. 16. Vidi te conculcari in sanguine tuo. Ité conculcat Infernus impios per damnationem 4. Reg. 14. Transierũt bestiæ saltus. i. Demones Infernales, & conculcauerunt carduum. Vnde de damnato dicitur Iob. 18. Calcet eum quasi Rex interitus. Sic ergo patet quomodo calcare sumitur multis modis. Et si vis, nota adhuc ꝙ calcare idem est ꝙ possidere & occupare, sicut dicitur Iosue 1. Omnem locum quem calcauerit pes vester, vester erit. Et Iob. 22. Nunquid semitam seculorum custodire cupis, quam conculcauerunt viri iniqui, qui sublati sunt ante tempus suum? &c.

Concupiscentia. Nota quòd concupiscentia idem est ꝙ desiderium, affectio, appetitus, seu complacentia de aliqua re. Et quia desiderium potest esse bonum & malum, ideò concupiscentiæ commendabiles & vituperabiles inueniri possunt. Omnia enim quæ sunt, habent quasdam naturales concupiscentias, A
affectiones,

affectiones,& inclinationes,quæ potissime ad sensitiua pertinent,sicus patet, quia Aues appetũt esse in aere, non sub terra,animalia in terra,non in aqua,pisces in aqua, non in terra. Sic verè charissimi moraliter loquendo,omnes homines aliquid concupiscunt. Istud patet de Auibus.i.de contemplatiuis,qui aerem.i.bona spiritualia & cœlestia cõcupiscunt. De animalibus.i.de actiuis,qui in terra.i.in negocijs terrenis requiescunt. De Piscibus.i.religiosis & deuotis,qui in aqua lachrymarum deuotionis & compassionis habitare diligunt. Talibus ergo loquitur scriptura 1. Pe.2. Quasi modo geniti infantes lac concupiscite , rationabiles sine dolo. In quibus verbis aduerte ꝙ nos debemus concupiscere principaliter tria,videlicet

B Innocentiæ puritatem.Infantes
Sapientiæ claritatem.Rationabiles
Affluentiæ voluptatem.Lac.

¶Concupiscamus ergo innocentiam interiorem, sapientiam clariorem,affluentiam superiorem. Dico ergo primo ꝙ nos debemus concupiscere innocẽtiæ puritatẽ. Quod ostenditur cum dicitur Infantes Serpens.n.cũ videt se antiquum, naturaliter cupit & desiderat iuuenescere,& ideò pellem antiquam deponit,& quasi totaliter iuuenescit.Senes.n.naturaliter cupiunt iuuenes fieri,quàquam sit impossibile. Et infirmi valde cupiunt ad sanitatẽ reduci.Sic verè charissimi summa concupiscentia cordis nostri debet esse vt pellẽ malę consuetudinis deponamus , vt sanitatẽ gratiæ si eam perdidimus recuperemus,& vt nos ad moralem iuuentutem renouemus & reducamus. Infantes. Infantes.n.fieri.i. puri & mundi debemus concupiscere,& ad hoc totis affectibus anhelare. Psal. Cõcupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Istud tamen est contra multos qui non concupiscũt innocentiam,sed malitiam,non bonitatem,sed prauitatẽ,non iustitiam, sed nequitiam. Tales potissimè sunt visi crudeles, qui non sunt innocentes, sed nocentes, sicut vsurarij, balliui, iniqui Iudices, exactores, quorum tota concupiscentia est ad rapinam & exactionem , sicut videmus de Lupo & Leone ꝙ totus affectus eorum & concupiscentia cordis sui est deuorare carnes,& lędere bestias innocentes.sic verè omnis appetitus talium est iustos & innocẽtes lędere & grauare.& ista est cõcupiscentia oculorum de qua 1. Ioan.2. De talibus dicitur Ezech.23.Insaniuit super eos concupiscentia oculorum suorum. Vtinam.n.isti habeant illa quæ oculi cõcupiscunt.s.bona aliena. Ideò ergo isti non sunt infantes.i.innocentes , sed nocentes , quia isti concupierunt cõcupiscentiam in deserto, & tentauerunt Deum in inaquoso. Non sic, sed simus infantes,vt sic dicatur de quolibet nostrum. Exo.2. De infantibus Hebræorum est.Cõcupiscamus ergo innocentissimã puritatem,vt quilibet possit dicere illud Thom 3.Mundam seruaui
C aĩam meam ab omni concupiscentia. ¶Secundò dico ꝙ concupiscere debemus sapientissimam veritatem vel claritatem. Rationabiles inquit.Sicut.n.cęcus concupiscit illuminari,& sicut Aues nobiles naturaliter appetunt clarũ lumen , sic verè charissimi nos qui sumus ignorãtes & cęci, quamuis à naturali origine nobiles simus & perfecti, debemus summè desiderare lumen sapientiæ & scientiæ,& ad ipsum totis affectibus anhelare. fm Philosophum.n.oẽs hoĩes naturaliter scire desiderant. Et Sap.6.dicitur ꝙ concupiscentia sapientiæ ducit ad Regnum perpetuum. Rationabile inquit, quia.s.rationabilitatem debemus concupiscere & diligere , & fm rationis vsum nos totaliter gubernare. Cetera.n.animalia in alijs conditionibus nos præcellunt, sicut aper auditu, Lynx visu, Aranea tactu,sed in vsu rationis præcellimus ceteras creaturas vnde Iob.38. Quis enarrabit cœlorum rationem ? Vnde etiam Sene.in Episto.dicit.In hac inquit i. in ratione animalia antecedimus,Deos sequimur. Quod vtiq; est cõtra multos, qui verè non cupiunt, vt apparet, fieri rationabiles , nec viuere fm vsum rationis, sed potius fm vsum sensualitatis & carnis,pilosi.n.& sicarij sunt homines siluestres . in mari etiã dicuntur esse monstra quæ similitudinem hominum repræsentant,qui quãuis in figura videantur esse rationabiles creaturæ,illud tamen non sunt , immo rectè sunt bestiæ & bestialiter viuunt,& carent omnimoda ratione,vt dicit Pli.& Soli. Sic verè in mundo isto sunt multi qui rationem & eius vsum non habẽt,nisi tantum similitudinem & figurã. Quia quamuis in apparentia videantur esse homines ratione vtentes , ad modum tamen bestiarum bestialibus cõcupiscentijs ducuntur, sicut patet de luxuriosis, qui nesciũt motus venereos refrenare,de iracundis,qui nesciunt motibus animi obuiare,sicut etiam patet de ignorantibus , qui ad modum pueri vbicunq; se inclinãt appetitus suæ sensualitatis,solent statim voluntatem & animum inclinare. Sicut etiã patet de auaris,qui ad omnia quæ vident exterius sibi vtilia solent auarum aĩum applicare. Vnde nota ꝙ superbi concupiscunt honorabilia. Auari concupiscunt bona vtilia. Luxuriosi aũt concupiscunt delectabilia. De superbis.n.ambitiosis & præsumptuosis patet, qui non desiderant nisi venire ad magnos honores & status.Prouerb.21.Tota die concupiscuns & desiderãt. & tñ tales vix possunt attingere ad statum optatũ.Iaco.4. Concupiscitis,& non habetis.Isti.n.sunt sicut locustæ,quę semper cupiũt altè volare & saltare , & tñ nunquam possunt altè ascendere, quia statim pondere suo ad terram premũtur. Item de auaris hoc apparet, qui non cupiunt nisi bona mundi, quę tñ nunquam ad satietatẽ possunt habere, similes hydropico qui semper cupit bibere,& tñ nunquam potest satiari. Vnde Ecclesia.9.Quasi ignis concupiscẽtia exardescit. Item de luxuriosis & gulosis patet,qui semper ad mundi delectabilia inardescunt. Vnde Danie.11.Erit in concupiscentijs fœminarum, Concupiscentias igitur non sequamur,quia

Renuunt remedium salutare
Acuunt incendium cordiale
Destruunt hospitium virtuale
Construunt exitium Infernale.

¶Dico.n.ꝙ concupiscentia renuit salutaria,vtpote bona documẽta &c.Mar.4. Concupiscentię introeuntes suffocant verbum,& sine fructu efficitur. Item acuit desideria. Obiectum.n.modici cõcupiscibilis incendit desiderium.similes igni,qui inflamatur aqua.Eccle.9. Concupiscentia quasi ignis exardescit. & bene cõparatur igni,quia inflamatur per suum contrariũ , sicut concupiscentia magis capit nociua & etiam prohibita.Rom.9.Concupiscentiam nesciebã nisi lex diceret.Non concupisces &c. Item destruit virtualia.Dan.13. Cõcupiscentia subuertit cor tuum.i.cordis virtutes.Item ista construit Infernalia,quia.s. præparat mortem æternam. Iac 1. Concupiscentia cum conceperit parit peccatum , peccatum cum consumatum fuerit, generat mortẽ. Istas ergo concupiscentias non debemus habere , sed ipsas à nobis pœnitus abdicare . vnde illud prædictum Thob.3. Mundam seruaui aĩam meam ab omni concupiscentia. Eccle.18.Post concupiscentias tuas non eas,quia si pręstes animæ suæ concupiscentias eius,faciet te in gaudium inimicis tuis.Concupiscamus ergo habere sapientiam,claritatem,vel veritatem. vnde Eccle.3. Audiant cum omni concupiscentia sapientiam.¶Tertiò dico ꝙ nos debemus concu- D
piscere affluentissimam voluptatem.s.bona Paradisi. Lac inquit concupiscite. Per lac enim intelligitur dulcedo bonorum æternorum.Cant.5.Lac & mel sub lingua tua. Ista.n.est concupiscentia,quia sicut pauper desiderat facultatem,infirmus sanitatem,cæcus claritatem,senex iuuentutem, obsessus securitatem,sic nos debemus illa bona concupiscere quę habent & conferunt facultatem quæ non minoratur , sanitatem quæ non infirmatur,securitatem quę non impugnatur,claritatem quæ non obtenebratur , iuuentutem quæ non maculatur. Ideò dicebat Dauid in Psal. concupiscit & deficit anima mea in atr a domini.Ceruus enim calefactus valde concupiscit fontem,vt ibidem balneetur & refrigeretur.Sic verè nos debemus concupiscere Deum & bona æterna , vt calefacti tribulationibus huius mundi , possimus ibi refrigerium & requiem inuenire . Ideò monet ipse Deus Ecclesia.24.Transite ad me omnes qui cõcupiscitis me . Et sic ergo patet quòd nos debemus concupiscere affluentiam fraternam , sapientiam æternam , innocentiam paternam . Et hoc de concupiscere sufficit.

Concutere. Vide supra de commouere . Et si vis, nota ꝙ concussio fit multipliciter,scilicet per

Tribulationis ictum
Dilectionis tractum
Turbationis tactum
Mutationis actum
Damnationis iactum.

¶Concutiunt igitur mentem & statum grauis afflictio seu tribulatio inducẽs dolorem, quia scilicet motus & flatus tribulationum facilè concutit status mundi . vnde de vento qui venit à regione , deserti dicitur Iob. 1. ꝙ ipse concussit quattuor angulos domus , & occidit filios Iob conuiuantes . Item tristis conturbatio adducens timorem. Iob. 21. Quando recordatus fuero pertimesco , & concutiet carnem meam timor & tremor .

Item chara dilectio educens amorē. vnde de Holoferne capto amore Iudith. 12. Cor autem Holofernis concussum est. erat.n.ardens in concupiscentia eius. Item rerū mutatio producens stuporem Mutationes.n.rerum & mutabilitas fortunę stupore & admiratione cōcutiunt cor discretum, sicut patet de filijs Israel, de quibus dicitur Exo. 20. ꝙ viso tam insolito miraculo.s. de monte ardente & fumante, pauore cōcussi steterunt procul. Itē mortis damnatio cōcludens horrorem. Ista est.n. vltima concussio.s. mortis quantum ad corpus, de qua Esa.24. Concutientur fundamenta terræ. & damnationis quantum ad animam, de qua potest dici illud Iob.9. ꝙ Deus transtulit montes, & nescierunt hi quos subuertit in furore suo, commouet terram de loco suo, & columnæ eius concutiuntur. Concussio enim ista comprehendit montes idest superbiam status, terram idest lasciuiam carnis, columnas idest perpetuitatem animarum &c. Vide in alijs titulis similibus sicut est timor, perturbatio, commotio &c.

A **Concurrere.** Vide infra de currere.

Condemnare. Vide de damnatione.

Conducere. Idem est quod aliquem pro mercede locare. Vide de mercede.

A **Conferre.** Sumitur pro dare, vel sumitur pro collo qui vel proferre idest dicere. Et sic dicitur à con, quod est simul, & ferre, quod est dicere, quasi simul aliquid dicere, vel tractare. Vide ergo de dare, de dicere, de colloqui, & de ferre.

Confestim. Deriuatur à festino festinas. Est.n. idē qđ cito, celeriter, statim velociter, subi-
B to, vel instanter. Dicam ergo ꝙ inuenitur confestim pertinēs

Ad Deum
Ad iustum
Ad impium
Ad Diabolum
Ad mortem seu
Ad interitum.

¶ Sic ergo nota primo ꝙ Deus solet confestim conferre luminis splendorem. Confestim auferre criminis horrorem. Cōfestim referre culminis honorem. Confestim inferre turbinis dolorem. Confestim afferre flaminis dulcorem. Dicam igitur ꝙ Deus confestim lumen gratiæ solet conferre. Nescit.n. tarda molimina Spiritus sancti gratia. vnde de cęco illuminato dicitur Luc. 18. ꝙ confestim vidit & sequebatur Iesum. Item confestim labem criminis solet auferre. vnde de leproso mundato dicitur Luc.5. ꝙ cōfestim lepra discessit ab eo. & Luc.8. dicitur de Hemorrhoissa sanata ꝙ cōfestim siccatus est fons sanguinis eius. Item confestim arcem culminis.i. statum honoris solet referre. vnde de Abacuch dicitur Danie. 14. ꝙ Angelus dñi cōfestim restituit eum in locum suum. & Luc. 13. de muliere curua dicitur ꝙ vt Christus apprehendit manum eius, confestim erecta est. Item confestim dolorem solet inferre, quod potissimè erit in iudicio, qñ cōfestim.i. cito & subito ad vindictā prorūpet. vnde Esa.29. dicit ꝙ confestim & repente visitabit.s. impius à dño Deo exercituū in tonitruo & cōmotione terræ, & voce magna turbinis & tēpestatis, & flammæ ignis deuorantis. Patet ergo quō confestim qńq; pertinet ad Deū. Secundò dico ꝙ qńq; pertinet ad Diabolū. vnde Marci. 4. Cum verbum audierint, confestim venit Sathan, & aufert verbum de corde eorum. Item pertinet ad iustum, qui confestim debet credere & Deo obedire, sicut de Paulo legitur Actu.9. ꝙ confestim ceciderunt quasi squamę de oculis eius, & illuminatus est &c. Vide in alijs titulis synonimis.

A **Confidere. Confidentia.** Cōfidere nihil aliud est q̄ aliquem in aliquo vel de aliqua re diligenter sperare. Vnde confidentia idem est quod cōpleta fidentia. Confidentia ergo est duplex, vna sana, alia vana, vna solida, alia fluida, vna virtuosa, alia defectuosa. Primo ergo est confidentia qua in Deo confiditur, de qua in Psal. In dño confido. Iterum. Bonum est confidere in dño. Secunda est confidentia qua in mundo spe-
B ratur. Amos 6. Væ vobis qui cōfiditis in mōte Samariæ. ¶ Dico ergo primo ꝙ in Deo specialiter & principaliter est sperandum & etiam confidendum. Sicut.n. videmus ꝙ in ædificijs illa quæ sunt debilia, rebus fortibus innituntur, & fragilia à stabilibus sustentantur, sic verè nos qui sumus fragiles & debiles, Deo & sanctis qui sunt fortes & stabiles, debemus per spem & fiduciam inniti, & nos eius mādatis per recommendationem & confidentiam committere, vt nos ne in peccata cadamus velint misericorditer sustinere. Cucurbitę.n. valde sunt debiles, & ideò quibusdam palis seu arboribus solent inniti, ne fructus earum circa terrā putrescant, & ne ipsa tota arbor euanescat, quod etiam de vineis vt communiter inuenitur. Nescit.n. se vinea iuuēcula per se sustinere, & ideò necesse est ipsam semper in aliquo solido sustentare. Sic verè homo de se nunquam potest per se stare, ideò necesse est ꝙ per spem & fiduciam ipsi Deo fiducialiter innitatur, quia sicut dicitur Hiere. 17. Benedictus vir qui confidit in domino. Et Prouer. 28. Iustus quasi Leo confidens absque vllo timore erit. In quibus verbis aduerte ꝙ in Deo simpliciter est confidendum triplici ratione, quia scilicet ista confidentia

Dat finalem fęlicitatem
Dat moralem strenuitatem
Dat mentalem stabilitatem.

¶ Ista enim confidentia facit C hominē fęlicem & gloriosum, quia.s. facit eum benedictum, virilem, & animosum, quia.s. facit eum virū. Vir inquit. Stabilem & virtuosum, quod ostēditur ex ratione obiecti. In dño inquit. Basis stabilitas facit virtuosum. in dño inquit. Sexus virilitas facit animosum. vir inquit. Rerum fęrtilitas facit gloriosum. benedictus. Confidamus ergo in domino charissimi, quia pro certo talis confidentia nos facit stabiles & virtuosos in domino. Res.n. quæ innititur debili fundamento, non potest esse stabilis, sed quando fundamentum est stabile, tunc quicquid desuper ponitur, securum & immobile reputatur. Sic verè charissimi est de illis qui innituntur & confidunt in debilibus fundamentis scilicet

In mundi facultatibus
In corporis viribus
Et in amicis temporalibus.

Cerui.n. fluminum transituri debiliores solent dorso fortiorum inniti ne raptu fluminis deferantur, sicut dicit Pli. Sic verè nos alij qui valde sumus debiles ad resistēdum malo, & ad sustinendum in bono, in transitu fluminis huius vitæ debemus dorso Cerui fortioris idest potentiæ & protectioni Christi & sanctorum per cōfidentiam inniti, & nos eorum adiutorio committere, & per deuotę orationis suffragium commendare. in domino ergo. Et sic à raptu fluminis mundanæ tribulationis nō rapiemur, nec ad Inferni barathrum deducemur, quia sicut mons Syon non commouebimur in æternum. Sed reuera charissimi non sic faciunt multi hodie, quia verè multi sunt qui non ponunt fiduciam suam in re forti, sed in debili, sicut sunt illi qui totam spem totam etiam fiduciam suam ponunt in bonis huius mundi scilicet

In corporis fortitudine
In diuitiarum plenitudine
In amicorum multitudine
In corporali pulchritudine.

Primi enim D sunt similes Elephanti, qui volens dormire confidit quandoq; in arbore cui innititur, quam occultè venator incidit, & sic subito & arbor & Elephas ad terram cadunt. Sic verè illi qui in arbore corporis sui confidunt, & in eius iuuentute & fortitudine sperant, dum nō aduertunt, immo dum in delectatione vanę spei dormiunt, venator, idest mors ipsos subito incidit, & sic totum deficit atq; cadit. De talibus dicitur 1. Macha. 10. Si confidis in virtutibus tuis, descēde. 2. Macha. 8. In armis confidunt non in omnipotenti Deo. Eccle. 16. Destructi sunt confidentes suæ virtuti. Secundi sunt diuites & auari, qui non confidunt nisi in diuitijs suis, quæ tamen tempore necessitatis eis deficiunt. de quo in Psal. Qui confidunt in virtute sua, & in multitudine diuitiarum suarum gloriantur. Esa. 30. Habentes fiduciam in vmbra Ægypti. Et tamen Mar. 10. dicitur ꝙ difficilè est confidentes in pecunijs Regnum Dei intrare. Tertij sunt fatui, qui confidunt in mundi amicis, qui pro certo valde sunt defectiui, similes baculo Arundineo, super quo non est multum innitendum, quia faciliter frangitur. Esa. 36. Confidis in baculo Arundineo Ægypti cui si innisus fuerit homo, confringetur. Hierem. 17. Maledictus vir qui confidit in homine. Quarti sunt vani gloriosi, qui confidunt in pulchritudine corporali, quæ qńq; est etiā causa multorum malorū. Vnde Ezech. 16. Habens fiduciam in pulchritudine tua, fornicata es. Quinti sunt præsumptuosi, qui scilicet nimis præsumunt & confidunt de sensu suo. Roma. 2. Confidens te ducem cæcorum esse, & lumen illorum qui in tenebris sunt. Et isti sunt fatui, quia sicut dicitur. Roma. 1. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Non sic ergo, sed cōfidamus in domino, quia reuera talis confidentia nos facit stabiles & virtuosos. Dani. 4. Non est confusio confidentibus in te. Ideò consulitur Ecclesiasti. 32. Confide in domino, & mane in loco tuo.

¶ Secundò

E ¶Secundò dico q ista confidentia nos facit viriles & animosos. quod ostenditur cum dicitur Vir. Vir.n.nomen est audaciæ, mulieres.n. naturaliter nõ solent esse audaces. Vnde Esa. 3. Populus tuus sicut mulieres in medio tui.i.sine audacia. Sicut enim videmus q seruitores potentum eo q confidunt in potentia magnatorum suorum, magis sunt strenui & audaces sic verè si bene in Deo confidimus, & perfectè in ipso speramus, nos contra hostes.s.carnem mundum & diabolum audacter & viriliter insurgemus. Vir inquit. Vnde psalm. Viriliter agite & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in domino. Et iterum in psalm. In te confido, non erubescam. Ista.n. fiducia est similis cuidam lapidi qui dicitur sardius. de quo dicit Dio. q in eius præsentia seu conspectu onyx qui habet aliquas malas proprietates, non potest nocere. Iste etiam pellit timorem, facit hominem audacem, & valet contra incantationes. Sic verè perfecta spes & fiducia Dei si à nobis perfectè habetur, nunquam onyx.i. diabolus, cuius proprietates sunt pessimæ, nobis inferet aliquod nocumentum. Vbi enim perfecta spes in Deo præsens est, nunquam potest periculum imminere. Ista enim tollit timorem desperationis, confert audaciam perfectionis, & obuiat incantationibus diabolicæ suggestionis. Exemplum de Susanna, quæ periculum mortis euasit, & contra adulterum audax fuit. Et ratio redditur ibidem. Erat enim fiduciam habens in domino. Et pro certo multi nõ sunt sic, quia reuera multi sunt qui non habent istam confidentiam, & ideò nõ habent in animo virilitatem, nec in actibus strennitatem. Non enim sunt audaces ad aliquod bonum aggrediendum, nec ad aliquod malum pro Christo sustinendum. Vnde pro Deo fuit in martyribus tanta audacia, vt mortem taliter vilipenderent, vt tyrannos taliter deriderent, vt publicè principum iussionibus contrairent, nisi ex maxima confidentia quam habebant in Deo? Confidebãt enim certissimè q ipsos in tormentis non dimitteret, q eis pro tormentis gloriam retribueret, q eis post tormenta corpora restitueret. De quolibet ergo talium potest dici illud Prouer. 28. Iustus verò confidens quasi Leo sine terrore erit. Vbi aduerte quòd isti habuerunt

Morum sanctitudinem. Iustus
Spei certitudinem. Confidens.
Mentis fortitudinem. Quasi Leo.

Bene ergo dicitur vir. q̃d. denotat vt dictũ est, strennitatem & animositatem. Vir enim dicitur à virtute. Et ideo in signum

Audaciæ potioris
Sapientiæ amplioris
Virtutis & constantiæ fortioris,

viri ad differentiam feminarum portant barbam, quæ signat in eis ista tria. Vnde narratur q dum discipuli philosophi cuiusdam qui Lysander dicebatur, sicut narrat Macrobius in libro saturnaliorum, quærerent ab ipso quare tã magnã barbã portaret; respondit vt dum barbam meam tango, virum me esse meminerim. q.d. Semper debet homo recordari & præ oculis habere nobilitatem suæ cõditionis & professionis, ne forte aliquod femineum.i. aliquid imperfectũ ipsum facere contingat. Simus igitur viri charissimi.i. audaces & constantes, & perfectè in domino confidentes, quia sicut dictum est,
F confidentia nos facit audaces & animosos. ¶ Tertiò dico q̃d ista confidentia nos facit diuites & gloriosos. Benedictus. Nõ enim est condecens q diues pauperem filium in eo confidentem & ad eum præcipuè recurrentem, dimittat inopẽ & mẽdicum, quinimmo solet sibi dare benedictionem suam &c. Vide de benedictione. Sic verè si nos qui filij Dei sumus per adoptionẽ, in ipsum perfectè confidimus, & ad Deum deuote recurrimus, benedictionem suam nobis dabit.s.gratiam in præsenti, & gloriam in futuro. Hebre.4. Adeamus cum fiducia ad thronum gloriæ eius. & Hebre.10. Habentes fiduciam in introitu sanctorũ &c. De ista autem benedictione dicitur in psalm. Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Syon. Et tunc dicetur illud Hiere.23. In diebus illis saluabitur Iuda, & Israel habitabit confidenter &c.
G ¶ Aduerte tamen adhuc de confidentia quam habet quis in alterum, q ista debet esse moderata, quia.s. nec nimis nec parum debet confidere in quocunque. Senec. enim epistola.3. dicit q vitium est tam omnibus credere, quam nullis. Multi tamẽ sunt ita simplices, q in omnibus confidunt, secreta sua omnibus detegunt, & ideò proditionem & deceptionem incurrunt. Sapien.14. Confidunt in idolis quæ sunt sine anima. Alij etiam sunt ita suspitiosi q in nullo volunt confidere, sed de omnibus solent timere, similes cucyci, de qua dicit Plini. lib. 10. ca 9. q est species accipitrum multum degenerans à nobilitate aliorum, quæ de nocte volat, & à nemine vult videri, nullum nidum vult facere, sed vnum ouum solum vt plurimum solet in nido alicuius alterius auis & maximè palumbi ponere, & ouum & pullum suum fouendũ alijs derelinquere. Hæc enim de propria prole timet q si ipsam fouerer, contra eam insurgeret. Et ideò ipsam fouendam alijs derelinquit, & sic semper in timore & suspitione viuit. Sic verè sunt degeneres & vecordes, qui à nemine videri, aut secreta sua sciri volunt, & hoc quia de omnibus timent, & in nemine confidunt. De proprijs etiam pullis id est consanguineis & amicis timent, & ideò ab eorum societate cauent. Et ideò proculdubio isti suspicando & de eis nõ confidendo, dant eis infidelitatis occasionem. iuxta illud Senec. episto.3. Fallere docuerunt dum timent falli. Quia reuera qui in bono viro confidit, & secreta sua ei pandit, ipsum ad fidelitatem obligat & astringit. vnde Seneca. ibidem. Fidelem si putaueris facies. In amicis ergo tutum est confidere, non de ipsis timere fatuè vel dubitare. vnde de bona muliere dicitur Prouerb. vltimo Confidit in ea cor viri sui, & spolijs non indigebit. Vide infra in tractatu. de Spe. vbi diffusius tractabitur.

Configere.

Vide supra vbi affigere.

Confirmare.

Nota q confirmare idem est quod complere, firmare, roborare, stabilire. A
Et ideò confirmatio quæ est vnum de septem sacramentis & vnum de illis tribus quæ non licet reiterare, eo q in eis imprimitur character, idem est quod completa affirmatio & stabilitio in bono. Sed loquendo moraliter, possumus dicere q vltra illam confirmationem qua spiritualiter Deus in bono suos stabilit & cõfirmat, quam petens Dauid dicebat. Spiritu principali confirma me. quæ.s. facit hominem firmum ad resistendum peccato. De qua.1. Petri.5. Confirmabit solidabitque, & qua etiam beati sunt ita cõfirmati in bono q de cetero peccare non possunt. 1. Corint.1. Confirmabit vos vsque in finẽ sine crimine. est adhuc duplex cõfirmatio.s. bona & mala, dãnabilis & laudabilis, virtuosa & vitiosa. Prima est cõfirmatio in bono, quæ fit per propositi stabilitatem. Secunda est confirmatio in malo, quæ fit per propositi peruersitatem. B Prima est confirmatio perfectorum. Secunda est obstinatorum. De prima dicitur in psalm. Spiritu principali confirma me. &. 1. Petri.5. Confirmabit solidabitque. De secunda dicitur Ezec. 24. Confirmatus est rex Babylonis aduersus Hierusalem. Verum charissimi quia nihil vt communiter à seipso in bono cõfirmatur, ideò de illa confirmatione qua confirmantur iuuenes à prouectis, simplices à perfectis, aliquid differamus, & dicamus q sicut prudens artifex videns in ędificio murũ vel columnam ruinosam & defectuosam, solet eam fulcire, & aliquando cemento, aliquando clauis, aliquando lapidibus confirmare, sic verè bonus prælatus vel prædicator quãdo videt in grege sibi commisso aliquos simplices & vacillantes, & in fide seu in moribus titubantes, ipse pro certo debet eos cõfirmare & in bono stabilire, & hoc aliquando cum cemento bonę doctrinæ & sanę eruditionis, aliquãdo cum clauis asperę verbalis increpationis, aliquando cum lapidibus durę & austerę realis correctionis & punitionis. vnde nota q isti debẽt studere ad confirmandum in bono

Ecclesiæ labilitatem
Subditorum fragilitatem
Perfectorum strennitatem.

C ¶ Debet.n. confirmari ecclesia vt subsistat, fragilis vt resistat, perfectus ne desistat. Indiget igitur ecclesia confirmatione boni prælati, vt subsistat in tribulationibus. Domus enim confirmatur & stabilitur bonis columnis vt contra impulsum ventorum fortificetur. sic ecclesia à bonis prælatis ne in tribulationibus deficiat, & ne per tyrannos corruat & labatur. vnde de bonis prælatis dicitur Esa.9. Super solium Dauid sedebit, vt confirmet illud & corroboret in iudicio & iustitia. Item fragiles indigent confirmatione vt resistant tẽtationibus. vnde in psalm. Liquefacta est terra, & om. qui ha. in ea. ergo confirmaui colum. ei. Iterum perfecti indigent confirmatione, ne desistant a bonis moribus. vnde psalm. In te confirmatus sum ex vtero. Competenter ergo prælatis & prædicatoribus dirigitur verbum illud Apocal.4. Esto vigilãs, & confirma reliqua quæ moritura erant. ¶ Vbi aduerte q qui vult alios cõfirmare, debet

re,debet esse patiēs & substantiuus. Esto diligens & perspecti
uus,vigilans,benignus,& compassiuus. Cōfirma inquit quæ
moritura erant. Ista enim tria debet habere prælatus.s.in ad-
uersis constantiam ne deficiat. Esto.in prosperis prudentiam
vt proficiat.vigilans. In miseros clementiam vt subueniat.cō
firma moritura. Habeat igitur prælatus constantiæ fortitudi
nem. Esto inquit. Columna inquit quæ habet ędificium con
firmare & sustinere, debet esse in se stabilis atque firma, non
putrida nec corrupta. Et iō solet fieri de marmore vel de ali-
quo ligno forti. Sic verè prælati qui totum ędificium ecclesię
sustinent atque firmant debent esse constantes, stabiles atque
firmi, ne fortè onere tribulationum pressi, ipsi primitus in-
fringantur,& totius ędificij firmitas dilabatur. Ideò dicitur
Ecclesiasti.5. Esto firmus in via domini. Isti ergo debent esse
marmorei, qa sicut marmor habet fortitudinē i essentia, pul-
chritudinem in apparentia, frigiditatem in qualitate, gra-
uitatem in ponderositate, sic verè illi qui prælati fiunt,& qui
ad hoc officium debent assumi, debent habere

Fortitudinem stabilitatis.
Pulchritudinem honestatis
Frigiditatem castitatis
Grauitatem maturitatis.

¶ Vnde bene dici
tur Esto. Vnde no
ta de isto esto, qđ
plątus debet esse
patientiæ dotatus viribus. Vnde.1.Reg.17. Esto vir fortis, &
præliare prælia domini. Temperantiæ subiectus. vnde.2. Ti-
mo.3. Ministerium tuū imple, sobrius esto. Amicitiæ ligatus
legibus Ecclesi.32. Esto inter eos sicut vnus ex ipsis & loquit
de prælatis. Habeat igitur, vt dictum est, constantiæ fortitudi
E nem. Esto inquit. ¶ Secundò dico ꝙ prælatus debet habere
prudentiæ limpitudinem. quod ostenditur cum dicitur Vigi
lans. Vigilare.n.prudentiam & diligentiam signat in scriptu
ra. Et ideò virgines illę in scriptura prudētes dicuntur, quas
dominus vigilantes & paratas inuenit, sicut dicitur Matt.25.
Prælati.n. debent esse sicut pisces, de quibus dicit Auicen. ꝙ
rarissime dormiunt, immo vt communiter semper vigilāt, &
hoc exinde potest perpendi, quia nunquam claudunt palpe-
bras oculorum. Sic verè charissimi, boni prælati debēt in bo
nis actibus vigilare,& ad subditorum gubernationem, confir
mationem,& instructionem totis affectibus laborare. Raro
enim debēt dormire per desidiam & torporem, nec vnquam
debent oculos cordis claudere per ignorantiam, sed semper
vigilare per diligentiam & prudentiam. vnde.1.Thessa.5. Nō
dormiamus sicut ceteri, sed vigilemus & simus sobrij. Vbi ad
uerte ꝙ vigilia.i.diligentia seu prudentia prælatorum debet
abdicare torporem. Non dormiamus inquit. Vendicare labō
rem. Vigilemus inquit. Temperare dulcorem. sobrij inquit si-
mus. Ista proculdubio sunt contra multos, quia reuera inter
ecclesiasticos & prælatos pauci quandoq; inueniuntur dili-
gentes, multi negligentes multi dormientes, pauci vigilantes
multi ignorantes, pauci sapientes. Et ideò isti sunt similes fa-
tuis virginibus quæ dormierunt & paratę nō fuerunt.i. cum
sponso ad cęlestes nuptias non intrauerunt. Vigilet ergo præ
latus, quia sicut dicitur Lucæ. 12. Beatus ille seruus quem cū
venerit dominus eius inuenerit vigilantem. Isti ergo debent
vigilare ad omnium conseruationem, ad cęlestium contem-
plationem, ad studij executionem, ad damnatorum præserua
tionem. De primo dicit Lucæ. 12. Si sciret paterfamilias qua
hora fur veniret, vigilaret vtique,& nō fineret perfodi domū
suam. De secundò dicitur in psalm. Deus deus meus ad te de
luce vigilo. De tertiò dicitur Ecclesi. 31. Vigilia honestatis
tabefaciet carnes. De vltimo dicitur Lucæ.2. Pastores erant
in regione eadem vigilātes, custodiētes vigilias noctis super
gregem suum. Et sic igitur patet ꝙ si isti suos volunt debitè
confirmare ipsi debent vigilare

Vt pastores
Vt doctores
Vt astrorum contemplatores
Vt hostium speculatores.

¶ De istis ergo di-
citur.1. Mach. 14.
Confirmauit hu-
miles populi. Iob.
4. Ecce docuisti plurimos, vacillantes cōfirmauerunt manus
tuæ,& genua trementia roborasti. Patet ergo ꝙ pro ista con-
firmatione facienda prælati debent habere prudentiæ limpi-
tudinem. ¶ Tertiò dico ꝙ ipsi debent habere clementię ple-
F nitudinem. quod ostenditur cum dicitur Confirma reliqua
quæ moritura erant. Ista.n. est clementia maxima.s. morituris
id est miseris debilibus & peccatoribus sobuenire. vnde Pro
uerb.24. Libera eos qui ducūtur ad mortem. Istud tamen est
contra multos prælatos qui reuera morituros.i. debiles & in
firmos non sustinent nec confirmant, sed magis tribulant &
confundunt, peiores Leonibus qui pueris mulieribus & pro
stratis tanquam personis miserabilibus & se defendere ne-
quientibus, parcere sunt consueti. Isti verò talibus personis
pauperibus & debilibus plus quam ceteris sunt infesti. Figu
rati.1.Reg.15. in Saul & in exercitu eius, qui pinguioribus a-
malech pepercerunt, & quicquid vile & reprobum fuit de-
moliti fuerunt. quia pro certo isti parcunt pinguioribus.i.di-
tioribus [illegible] autem & reprobos demoliuntur tribulant &
prædant [illegible] non sic ergo, sed habeant prælati

Clementiam ad compatiendum
Prudentiam ad discutiendum
Constantiam ad perseuerandum.

¶ Et sic pro
certo bene
poterūt sub
ditos confirmare, & tam temporaliter quam spiritualiter
roborare, vt ad eos dirigatur illud quod fuit dictum Petro
Lucæ.22.& tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Et
illud.2.Paralipom.28. Confirma verbum & viriliter age &c.
Hæc de confirmatione sufficiant &c. Vide infra de firmitate
& de stabilitate.

Confiteri.

Nota ꝙ confiteri idem est ꝙ complere fa A
teri.i.recognoscere & integre reuelare.

Et accipitur confessio
Quandoque pro gratiarum actione
Quandoque pro cuiuscunque veritatis recognitione
Quandoque pro sacramentali purificatione.

¶ Signat ergo confessio laudis glorificationem. Et sic dicitur
in psalm. Confitebor tibi in vasis psalm. veri.ru.de psal. tibi in
citha. sanctus Israel. Item signat cuiuscunque veritatis reco-
gnitionem. vnde Hebre.4. Teneamus spei nostræ confessio-
nem. ¶ Item signat peccatorum sacramentalem reuelationē.
vnde Prouerb.14. Qui abscondit scelera sua, nō dirigetur in
terra. Qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericor-
diam consequetur. Sicut ergo videmus ꝙ apostema aperitur
vt corruptis humoribus defluentibus sanitas recuperetur, sic
verè corda nostra debemus aperire & reuelare, & corruptio
nem peccatorum emittere per confessionem, vt sanitas spiri-
tualis recuperet per gratiæ & veniæ restitutionem. Ideo dice
bat ipse psalm. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meā B
domino. ¶ Vbi aduerte ꝙ in confessione debent esse ista quin
que.s. Sagacitas deliberatiua. Dixi inquit & proposui & deli
beraui. Integritas accumulatiua. Confitebor.i. complete fate-
bor. Veracitas contrariatiua. Aduersum me, s. me ipsum accu
sando. Virilitas sordis expulsiua. Iniustitiam meam, quæ.s. de
bet expelli. Deitas pacificatiua. Domino inquit. cuius.s. maie
stas debet pacificari. ¶ Cōfiteamur ergo charissimi sagaciter
deliberando. Dixi inquit, id est deliberaui. Sicut.n. dicit Pli-
ni. apes valde diligunt munditiam, & ideò fęces suas in vno
loco aggregant & reponunt,& tādem ipsas eijciunt & expel
lunt. Sic verè charissimi nos primo debemus ꝑ longā delibe-
rationem sordes defectuum nostrorum in vno loco consciē- F
tiæ nostræ, s. in memoria aggregare,& tandem ipsas per con-
fessionem eijcere,& à nobis penitus abdicare. Munditiam.n.
debemus diligere. Et ideò cum præcedenti deliberatione de
bemus à nobis vitia abdicare. iuxta illud Esa.1. Lauamini, mū
di estote, auferte mala cogitationum vestrarum. Ista autē de-
liberatio ostenditur cum dicitur. Dixi, id est deliberaui & de
creui. Vnde psalm. Ego dixi in excessu meo, omnis homo mē
dax. & Esa.38. Ego dixi in dimidio dierum meorum, vadam
ad portas inferi. Deliberatio.n. in omni actu necessaria est.
Quia secundum ꝙ dixit Seneca. Longa belli præparatio, celo
rem facit victoriam. Et Socrates dixit. Diu delibera, cito fac
to. Diu ergo in conscientia tua discute,& post cito tua crimi-
na confitetor. vnde psalm. Cogitatio hominis confitebitur ti-
bi. Confiteamur ergo sagaciter deliberando. Dixi inquit. Da
nielis.11. Oraui dominum,& confessus sum & dixi. ¶ Secun-
dò confiteamur integriter nos reuelando. quod ostenditur
cum dicitur Confitebor, id est complete fatebor. Nihil.n. de
bet retineri, sed totum integraliter reuelari. Vnde psal. Con-
fitebor tibi domine in toto corde meo. Infirmitas enim non
sanatur nisi causæ totales & principales eiusdem totaliter ex
cludantur. Regnum etiam nō efficitur pacificum nisi omnes
hostes regni integraliter expellantur. Domus etiam non effi-
citur munda, nisi integrè à cunctis sordibus emundetur. Sic
pro certo conscientia nostra non efficitur mūda, pacifica seu
sana, nisi à cunctis vitijs expietur. Peccata.n. sunt rectè

Sicut sordes inficientes

Et ideò propter peri-
culum

Sicut hostes inquietantes / culum ista debent
Sicut serpentes inuenenantes. / integre expelli, cũ
scilicet vnum solum peccatum mortale pœnam æternam inducat. Confitebor ergo. psalm. Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi. Debemus ergo confiteri integraliter nos reue-
D lando. ¶ Tertiò dico quòd confiteri debemus actualiter nos accusando, quod ostenditur cum dicitur. Aduersum me. Homo enim in confessione
Non debet allegare pro se, sed contra se
Non debet se excusare, sed accusare.
Non debet se iustificare, sed condemnare.
Quia sicut dicitur Prouer. 18. Iustus prior accusator sui est. Castor enim timens periculum incurrere propter virilia, solet aduersus seipsum insurgere, & ipsa proprijs dentibus detruncare. Lupus etiam pedem suum qui dum de nocte ad prędam vadit facit strepitum, solet mordere, eo q periculum sibi per ipsum potuit imminere, sicut dicit Plini. Sic pro certo charissimi quia pudibunda mentis nostræ. s. vitia & peccata, possunt æternæ mortis periculi causa esse, ideò aduersus nos debemus in confessione consurgere, & nosipsos apud Deum & sacerdotem accusare, & ipsa cum dentibus. i. in confessione sermonibus à nobis abscindere & truncare. Aduersum me ergo. vnde Hieremi. 12. Aduersum peccatum repugnantes. Vnde Iosue 7. Confitere mihi & indica quid feceris. Confi-
E teamur ergo nos actualiter accusando. ¶ Quartò dico q confiteri debemus culpas verbaliter recitãdo. Iniustitiam inquit meam. Iniustitias enim & peccata nostra debemus exprimere, non virtutes, sicut faciunt quidam fatui qui magis in confessione faciunt mentionem de suis virtutibus, quam de suis criminibus. Dicunt. n. bona quæ fecerunt, non crimina quæ commiserunt. Et isti sunt fatui, quia confessio fuit instituta ꝓ dicendis malis & non bonis. Medicinæ enim sũt ad euacuandum malos humores, & non bonos, quia si medicina humores expelleret bonos, & malos in corpore dimitteret, proculdubio non sanitatem, sed mortem inferret. Sic verè charissimi medicina confessionis ad hoc instituta fuit, vt corrupti humores peccatorum per eam expellantur, non vt boni humores, s. gratiæ & virtutes per ipsam alijs propalentur, quia verè si in confessione bona & non mala dicantur, mors spiritalis & non sanitas subsequetur. Dicamus ergo iniustitias nostras, id est peccata. vnde psalm. Propter iniustitias suas humiliati sunt Nee. 9. Confitebãtur peccata sua & patrum suorũ.
F Confiteamur ergo culpas verbaliter recitando. ¶ Quintò debemus confiteri verba sagaciter ordinãdo, quia. s. domino debemus confiteri vel eius vicario, pro eius offensa pacificãda. Ille enim cui est facta iniuria, debet recognosci, & sibi debet fieri emenda. Solsequium etiam soli aperitur & lunæ. Conchilia etiam rori se aperiunt, & non calori. Sic verè charissimi domino cui forefecimus, debemus defectus nostros recognoscere, & nos ei & eius vicario per confessionem aperire. Domino inquit. psalm. Confitebor tibi domine quo. ira. es mihi. Istud tamen est contra illos qui non confitentur domino, sed mundo, sicut sunt illi qui de suis criminibus gloriãtur, & qui ipsa iactando omnibus confitentur. Quod vtique est contra naturam. Cattus enim stercora sua ne fęteant abscondit, naturaliter etiam pudibunda animalium & cauda & quibusdam cuniculis operiuntur. In tantum etiam diligit natura verecũdiam, q secundum Pli. & Solinum, si mulier submersa fuerit inuenietur facie versa ad aquam, ad verecũdiam sui sexus occultandam, cuius, vt dicit, contrarium est de viro. Isti autem omni verecundia postposita, peiores animalibus, verecunda delicta sua cunctis impudenter reuelant, & quod peius est, de eis gloriantur. Esa. 3. Peccata sua sicut sodoma prædicauerũt, nec absconderunt. Non sic ergo, sed fiat confessio
Cum debita ordinatione, quia domino, non alij
Cum culparum enarratione, quia iniustitiã, non virtutem
Cum nostrimet accusatione, quia aduersum me, non pro me
Cum integra recognitione, quia confiteri. i. complete fateri
Cum prudenti meditatione, quia dixi. i. deliberaui &c.
In tabula inuenies titulos infinitos, in quibus facio mentionem de confessione. Vide ibi.

A **Conflare.** Nota q conflare literaliter sumitur pro simul flare, cogregare inuicem, vel miscere, & maximè pro mixtione pecuniæ vel metalli, quæ in igne solet fieri resoluendo, ita q flatus est necessarius ad ignem conflãtiuum accendendum &c. Vnde Ezechie. 22. Conflabo vos & congregabo, & succendam ignem, & conflabimini in medio fornacis &c. Igitur dicam quòd per conflaturam intelligitur
Dei iustitia, quæ pœnas accendit / Pri[illegible] con
Ficta fallacia, quæ vanos extendit / flatura solet
Vera prudentia, quæ purum ostendit. / grauare, qñ
. s. Deus cõflat comburit & punit malos, quod potissimè fiet in iudicio. In igne. n. tribulationis in rigore diuinę iustitię boni purgantur. Iob. 28. Auro locus est in quo cõflatur. Ibidem etiam mali consumuntur & examinãtur. Hie. 7. & Hiere. 42. Conflabitur indignatio mea super vos, cum ingressi fueritis Ægyptum. Secunda cõflatura solet palliare, & ista est conflatura hypocrisis, quæ aliud ostendit quam sit res. Cõflando. n. fiunt idola, imagines, & figurę, quæ vanæ esse dicũtur, q a prętẽdunt aliud quam existant. Videtur enim esse aurum quod tamen est cuprum &c. Sic hypocritę videtur boni, cum realiter sint mali. Vnde Deut. 28. & Exod. 34. Maledictus homo q facit sculptile & cõflatile. Sculptile dicitur imago de ligno vel de lapide, quæ fit sculpendo. Cõflatile verò dicitur de cupro vel metallo, quod fit cõflando. Tertia cõflatura solet probare, s. cõflatura prudentiæ, quæ. s. dicta & opera probat. Eccles. 28. Aurum tuum & argentum tuum cõfla, & verbis tuis facito stateram & ori tuo facito ostia. Et si vis, nota q cõflatilia. i. vani homines & hypocritę, vel ipsa vana & inutilia mũdi bona, quæ flatu fortunæ variantur & formantur, nullaque soliditate stabiliuntur, carent valore, scatent horrore, nec pollent honore. Quod valore careant, patet Esa. 44. vbi dicitur q conflatile ad nihil aliud est vtile. Item q fętore seu horrore scateant, patet Esaię. 30. vbi dicitur Contaminabis vestimentum cõflatilis auri tui. q. d. Ista sunt cõtaminata & immũda. Item q honorem nõ habeant patet Nau. 1. vbi dicitur sic. Cõflatile ponam sepulchrũ tuũ, quia inhonoratus es. Et ideò dicitur Leui. 19. Nolite conuerti ad idola, nec Deos cõflatiles facietis vobis. q. d. Tales non sunt digni q dij. i. honorabiles iudicentur, nec q ab hominib⁹ colantur aut adorẽtur. Quamuis pro certo multi sunt hodie fatui, qui tales propter hypocrisim honorant, & eos quasi pro dijs adorant. Contra quos Esa. 42. Confundantur confusione qui confidunt in sculptilĩ qui dicunt conflatili, vos dij nostri.

Confortare. Nota q cõfortare quandoque sumitur pro fortificare, vel pro stabilire, sicut Esa. 41. de idolo & de fabro seu factore eius dicitur. Cõfortauit eum clauis vt non moueatur. Et illud Actu. 9. Cum accepisset cibum, cõfortatus est. i. corroboratus & fortificatus. Quãdoque verò vt communiter accipitur pro consolari. psalm. Cõfortetur cor tuũ, & sustine dñm. Et illud Lu. 22. Apparuit ei Angelus de cœlo cõfortans eum. Dicamus igitr̃ q in scriptura inuenitur multiplex cõfortatio, cõsolatio, seu corroboratio, quia. s. Confortat A
Mundus inaniter suos stabiliens / Mundi cõfor
Diabolus fallaciter stultos alliciens / tatio deficit
Iustus benigniter suis proficiens / & non durat,
Christus fertiliter suos reficiens. / sicut ad litte
ram patet de mundi prosperis, & de illis qui in eis confortantur, qui cessant, & pereũt in instãti. Iob. 21. Quare inquit impij viuunt, subleuati sunt cõfortatique diuitijs? Sequitur. Ducunt in bonis dies suos, & in pũcto ad infernum descendunt. Cõfortatio diaboli inficit & indurat. Cõstat. n. q per cõfortationem diabolicam quam facit interius per fatuam spei immissionem, vel exterius per adulatorum & hęreticorum deceptionem & allocutionem, mens auditorum inficitur, & in vitijs etiam induratur. Vnde adulatoribus loquitur dominus Ezec. 13. dicens. Veh qui cõsuunt puluillos sub omni cubito, & faciunt ceruicalia sub capitibus vniuersę ętatis ad capiendas animas. Sequitur. Confortasti manus impij, vt non conuerteretur à via sua mala & viueret. Inuehe bene & expone C
contra adulatores & falsos prædicatores &c. ¶ Cõfortatio viri iusti ꝓficit & securat. Iustus enim siue sit pręlatus siue priuatus, sic solet alios & maximè desolatos & pauperes consolare & confortare. Vnde Iob dictum fuit Iob. 4. Ecce docuisti plurimos, & vacillantes confirmauerunt manus tuæ, & genua trementia confortasti. Iustus enim est sicut Angelus bonus, de quo dicunt doctores q dato q in principio apparitionis stupefaciat & contristet, in fine tamen lætificat & confortat. Sic iustus & maximè prælati & prædicatores dato qđ in principio contristent per correctionem & reprehensionem, in fine

in fine tamen debent confortare per dulcem consolationem. Figura Danielis. 10. vbi dicitur. Tetigit me quasi visio hominis & confortauit me. Tetigit me inquit. ecce correctio. Visio hominis. ecce boni esempli datio. Et confortauit me. ecce fi-
D nalis consolatio. ¶ Confortatio Dei reficit & procurat. Deus enim confortat & curroborat mentes nostras per gratiam in præsenti, & per gloriam in futuro. Margarita enim summè confortat & valde proficit contra cordis tremorem & cōtra cordiacam passionem. Sic lapis preciosus Christus per gratiam cordibus humanis applicatus, ipsos summè cōfortat, & tremorem desperationis, timoris & turbationis tollit & sanat 2. ad Timotheum. 2. Confortare in gratia quæ est in Christo. quod potissime fiet in gloria, quando anima confortabitur præsentialiter ab ipso Deo. 1. Regum. 30. Confortatus est Dauid in domino Deo suo. His igitur præmissis possum notare quòd Dei confortatio dat

Fortitudinem militantibus
Certitudinem contemplantibus
Celsitudinem imperantibus
Quietudinem laborantibus.

Quod det militantibus fortitudinem patet. Nam nec martyres contra tyrannos, nec confessores contra vitia, nec virgines contra carnem, nec religiosi contra mundū, nec quilibet iusti contra diabolum præualuissent, nisi à domino cnofortati & adiuti fuissent. Iosue primo. Confortare, & esto robustus valde. Et 1. Regum. 4. Confortamini & bellare. Col. 1. In omni virtute confortati sunt. quasi dicat ꝙ aliquis sine tali confortatione non habet robur fortitudinis aut virtutis. Ideò quilibet talis puterat dicere illud Phil. 4. omnia possum in eo qui me confortat. Item ꝙ talis confortatio dat contemplantibus seu sapientibus certitudinem, patet Luc. 2. vbi dicitur ꝙ puer crescebat & cōfortabatur plenus sapientia, & gratia Dei erat in illo. Item ꝙ dat imperantibus seu triumphantibus celsitudinē. s. gloriæ & honoris, potissime in patria, patet. 2. Para. 1. Confortatus est Salomon filius Dauid in regno Et in psalm. dicitur. Nimis honorati sont amici tui Deus, ni. confor. est prin. eorum. Item ꝙ det laborantibus quietudinē, patet Geñ. 48. vbi de Iacob senio fatigato dicitur ꝙ veniente ad se Ioseph, confortatus sedit in lectulo, quia. s. quando Ioseph. i. Christus per gratiam seu per gloriam accedit, tūc cōfortati quiescimus, & in lectulo æternæ requiei sedemus. Talis igitur confortatio est habenda, & totis viribus appetenda Iosue. 10. Confortamini & estore robusti &c. Vide de consolari, & de inuare.

A **Confringere.** Vide ī litera. s. Et si vis, nota hic ꝙ in scriptura inuenitˀ multiplex cōfringere, videlicet Coofringere quod est

Prudentiæ
Stultitiæ
Iustitiæ
Sçuitiæ
Spurcitiæ
Tristitiæ.

Dicam igitur ꝙ est quædam cōfractio prudentiæ mali repressiua. Et ista est illa qua quis scit motus inordinatos in se & alijs cōfringere & cauere. Et sic dicitur Prouerb. 25. Lingua mollis cnofringet duritiam Et. 1. Regum. 24. Cōfregit Dauid viros sermonibus, qui. s. Saulem occidere gestiebāt. Item dico ꝙ est confractio stultitiæ boni destructiua. Et hæc est illa qua quis cōfringit & dissipat sana consilia & mādata. & sic dicitur cuilibet fatuo & proteruo Hierem. 2. A seculo cōfregisti iugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti. non seruiam. Item dicò ꝙ est cōfractio iustitiæ, mali punitiua. Et istæ est qua bonus prælatus vel Deus puniendo & arguendo & etiam tribulando ad finē ꝙ emendentur, cōfringit homines ceruicosos. psa. Cornua peccatorum confringam. Leui. 15. vas fictile quod tetigit. s. immunditia, cōfringetur. Cornua inquit. i. proteruitatem & superbiam, quia. s. cōfringenda & destruēda sunt vitia, non natura. Sicut de illo bono rege habetur. 3. Regum. 15. ꝙ
B ipse cōfregit simulacrum turpissimum. s. priapi & combussit in torrente Cedron. ¶ Item dico ꝙ est cōfractio sçuitiæ bonis nociua, & ista est illa quibus tyranni cōfringunt & dilacerāt pauperes & debiles, vel in corpore vel in bonis. Et ideò tyrānis loquitor scriptura Amos 4. Audite verbum domini vaccę pingues, quæ estis in monte samariæ, quæ calumniam facitis egenis, & confringitis pauperes. & tamen dominus præcepit contrarium, s. non ꝙ homines frangantur & tribulentur, sed potius ꝙ fracti & miseri consolentur. Esa. 58. Dimitte eos qui confracti sunt liberos, & omne onus dirumpè, frange esurienti panem tuum &c. Ideò pius tribulatorum consolator debet dicere illud Ezechie. 34. Quod perierat requiram, & quod abiectum erat reducam, quod confractum fuerat alligabo, ꝙ pingue & fortè custodiam, & quod infirmum fuerat consolidabo. quæ etiam omnia debet facere prælatus, quātum ad illos qui per vitia sunt confracti. Item est confractio nequitiæ spurcitiæ mentis infectiua. Et ista est illa qua mens humana à diabolo confringitur, & à soliditate gratiæ destruitur, quando diuersis vitijs maculatur. de qua Baruch. 6. Vas hominum confractum inutile efficitur. & Eccles. 21. Cor fatui quasi vas confractum, & omnem sapientiam non tenebit. Vnde animæ peccatrici dicitur Ezech. 23. Visitasti scelus adolescētiæ tuæ, quando subacta sunt in Ægypto vbera tua confractę sunt māmę pubertatis tuæ. De demonibus verò & alijs corruptoribus dicitur Ezech. 24. Illi dormierunt cum ea in adolescētia eius, & ipsi confregerunt mammas pubertatis illius. s. animæ peccatricis. ¶ Item est confractio tristitiæ pœnæ inflictiua, & C
ista est illa qua Deus malos punit & frangit per præsentem tribulationem & per futuram damnationem. Et isto modo ve communiter sumitur confractio in scriptura. vnde in psalm. Deus confringet capita inimicorum suorum, verticem capilli perambulātium in delictis suis. Deus enim per suos executores, s. demones & tyrānos, qui. s. sunt executores diuinę iustitiæ, solet tales cōfringere, & cōfringēdos ipsos suis executoribus cōmittere atque dare. Aquila enim volens tortucam raptam in mari comedere, solet eam vt frangatur ab alto demittere, vt sic cadendo confractam possit facilius deuorare. vnde dicit Plin. lib. 10. ca. 3. ꝙ dū Aeschylus poeta caluus discooperto capite iuxta mare spatiaretur, Aquila quæ raptam tortucam durissima testa obductam altè leuarat, credens album caput poetæ fore lapidem, tortucam desuper vt frangeretur cadere permisit, quæ cadens philosophum occidit. Sic verè Aquila Deus vel per se vel per demones solet tortucas cum dura testa. i. malos obstinatos, vel etiam malos diuites & testa diuitiarum munitos, qui nunc non timent aliquem ictū de alto statu vbi nunc sunt, dimittere labi, vt per mortē æternā & temporalem, vt p infortunia confracti, possint ab alijs id est ab amicis remanentibus quantum ad substantiam, per vermes quantum ad carnem, per demones quantum ad animā deuorari. Iob. 38. Auferetur ab impijs lux sua, & brachiū excelsum confringetur. Figurati in mari, de quo dicit dominus ibidem Iob. 38. Circundedi illud terminis meis, & posui vectem & ostia, & dixi hucusq; venies, & non procedes amplius, & hic cōfringes tumentes fluctus tuos. Isti enim sunt mare fluctuosum per superbiam, quibus statutus est terminus quem prętertire non poterunt. s. tempus vitæ, vsque quo cum peruenerint, necesse habent per mortem confringi, & tumor & fluctus suæ superbiæ tenuari. Quod etiam figuratū est in nauibus Iosaphat regis Iuda, quæ in mari paratę erant ad nauigandum vt irēt in Ophir pro auro apportando, sicut dicitur. 3. Regum. 22. & in asiongaber sunt confractę. sic istē qui more nauium instabiles, vento vanitatis ducuntur, dum ad aurum acquirendum inhiant, & ad hoc per mare mundē solicite currunt & nauigant, in asiongaber, quod interpretatur faciens merentes colles sublimes id est in morte, quæ superbis & sublimibus dat męrorē, subito cōfringūtur, & in pfundū barathri submergūtur. Vnde dn̄s de talibus dicit in ps. Cōfringā eos, nec poterūt stare, cadēt subtus pedes meos. D
¶ Notabo igitur ꝙ multa genera hominum tā temporaliter quam æternaliter confringuntur, videlicet

Malitiæ squalore liuidi
Luxuriæ fętore putridi
Superbię fulgore tumidi
Sçuitię cruore rapidi
Potentiæ vigore rigidi
Excellentiæ honore fulgidē
Ignorantię errore stolidi
Auaritiæ ardore feruidi.

¶ Dico igitur primo ꝙ cōfringetur à Deo viri malitiosi, qui figurātur in serpēte, qui erat callidior ceteris terræ animātibus, sicut dicitur Geñ. 3. vnde de Rege Ezechia dicitur 4. Regum. 18. ꝙ ipse cōfregit serpentem ęneum cui populus sacrificabat. Sic Deus confringet tales qui nunc à populis honorantur. Item cōfringentur viri luxuriosi. vnde de Asa rege Iuda id est de Christo dicitur illud præmissum. 3. Regum. 15. ꝙ ipse cōfregit idolum turpissimum. s. idolum Priapi, quod pingebatur cum maximo membro virili. Item cōfringentur superbi atque pomposi, figurati in altis Cedris libani. de quibus dicitur in psalm. Vox domini cōfringentis Cedros, & cōfringet dominus Cedros libani.

dros libani. Item confringentur crudeles & furiosi. psal. Molas Leonum confringet dominus. Item potentes & rigosio. psalm. Ibi cōfregit potentias, arcum, scutum, gladium, & bellum. Item excellentes & gloriosi. psalm. Confregit in die irę suæ reges. Item ignorantes & obliuiosi. de quibus Deu. 7. Cōfringite statuas, lucosque succidite statua & lucus vmbrosus sine luce, ignorantes designant. Itē auari seu ardentes & ambitiosi figurati in Dracone qui spirat ignem. psalm. Tu cōfregisti capita draconis, dedisti eum escam populis Æthyopum. Tales igitur à Deo confringentur, & in æterno præcipitio destruentur. psal. Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos. Sufficit.

Confugere. Vbi Fugere.

A Confundere Confusio.

Nota ꝙ confusio vocaliter idē est quod mixtio, & maximè sicut videmus ꝙ metalla liquefacta simul mixta, ita cōfundūtur & vniuntur ꝙ vnū ab alio nō cognoscitur. Vnde confusio idem est quod indistincta permixtio. Moraliter tamen confusio accipitur dupliciter in scriptura. Accipitur. n. quandoque pro destructionis horrore, quandoque pro verecundiæ pudore. ¶ Primo modo dicitur Iob. 40. Respice omnes superbos, & cōfunde eos. De secundò aūt modo dicitur. 1. Esd. 9. Cōfundor leuare faciē meā. & in psal. Confusio faciei meæ cooperuit me. De bona autem confusione qua quis confunditur deliquisse, & de mala qua quis erubescit confiteri & dicere mala sua, potest dici illud Ecclesi. 4. Est confusio adducens ignorantiam, & est confusio adducens gloriam & gratiam. de qua etiam dicitur Hieremi. 6. Cōfusione non sunt confusi, erubescere nescierunt scilicet proterui & obstinati. Quia igitur vtroque modo pro maiori parte confusio signat in malo, possumus distinguere quòd est cōfusio valde

B Vitiosa
Tediosa
Dolorosa.

¶ Prima est deceptoria, & ista confusio illorum est qui cōfunduntur confiteri peccata sua, vel suas miserias & necessitates alijs explicare. Ecclesi. 4. Non confundaris dicere verum ¶ Secunda est confusio derisoria, & ista est confusio qua Deus confundit in hoc seculo peccatores, qui. s. confunduntur. i. deridentur quando suis malis desiderijs defraudantur. vnde in psal. Cōfusi sunt quoniam Deus spreuit eos. ¶ Tertia est cōfusio damnatoria, & ista est illa qua peccatores in inferno destruuntur, confunduntur, erubescunt, & deridē-
C tur. vnde Abdias. Operiet te cōfusio, & peribis. ¶ Dicam igitur ꝙ mali cōfusione, verecundiæ, ignominia, & opprobrio digni sunt, inquantum sine cōfusione & verecundia, in pręsenti delinquunt. Nam sicut homo valde confunditur quando

Deponitur à statu præeminenti,
Exuitur à veste contegenti,
Deluditur à turba circunstanti,
Reprehenditur de verbo non decenti,
Item quando
Deprehenditur in culpa præsenti,
Recluditur in antro fętenti,
Coniungitur genti non ingenti,
Superatur seu vincitur ab hoste non valenti,
Compellitur fore par egenti,
Suspenditur in cruce patenti,
Assistitur iudici potenti,

Sic verè dico ꝙ mali finaliter confundi poterūt & debēt, s. in Inferno & post mortem, quia perdent statū & gloriā. Ecclesi. 3. Non est tibi gloria sed cōfusio. Item quia perdent rerum substātiam, qua. s. modo sunt induti, vel etiam quia perdēt excusationum malitiam, quæ. s. ipsos modo cooperit sicut vestis. vnde animæ damnatę dicitur Ezech. 16. Vidi te cōculcatam in sanguine tuo. Sequitur. Et eras nuda & cōfusione plena. quia perdēt honestæ societatis decēriam. Maximè. n. cōfunditur homo qui cōsueuit sedere cum principibus, quādo necesse habet esse cū gartionibus, sicut isti in inferno cū dānatis vilibus & demonibus. Esa. 30. Omnes cōfusi sunt super populo qui eis prodesse non potuit. Item quia incurrent indignæ derisionis molestiam. Dan. 4. Facti sumus confusio & opprobrium. Item quia arguētur propter mēdacis locutionis fallaciam. Prouer. 10. Os autem stulti confusioni proximum est. Item quia probabūtur habere criminis & nequitiæ præsentiam. Hier. 2. Quomodo confunditur fur qū deprehēditur, sic cōfusæ sunt domus Israel. Itē quia superabūtur atque vincentur per hostis inepti potētiā. Magna. n. cōfusio est vinci à minus potēti. Diabolus autem & caro minus pōt quā homo, quia non vincūt nisi volētem. Ideò Hier. 48. dicitur. Cōfusus est Moab, quia conuictus est. Item quia impellētur ad summam egestatem & inopiam. Magna. n. confusio est diuiti, quādo per infortunia compellitur mēdicare. Isti autem bonis omnibus indigebunt. Esa. 65. Serui mei comedēt, & vos esurietis. Sequitur. Serui mei lętabūtur, & vos cōfundemini. Itē quia includētur in carceris spurcitia. Ezec. 32. Portabant cōfusionem suam cum his qui descenderūt in lacum. Item quia sistentur ad summi iudicis præsentiam. Magna. n. cōfusio est præsentari coram iudice punituro. Sic coram Christo iudicaturo. Vnde de peccatore tali iudici præsentato dicit Hier. 48. Deiecit ceruicem Moab, & cōfusus est. Item quia suspendētur ad infernalis patibuli ducitiam. vnde de finali cōfusione animæ damnatę dicitur Hie. 50. Capta est Babylon, confusus est bel, victus est marodach, cōfusa sunt omnia sculptilia eorum, superata sunt idola eorum, quoniam ascēdet cōtra eā gens ab Aquilone, quæ ponet terram eius solitudinem. Babylon interpretatur trasferens, & signat auaros, qui ad se transferūt quicquid possunt. Marodach interpretatur amare conteritns, & signat inuidos, qui semꝑ sunt in amaritudine & dolore. Bel interpretatur vetustus, & signat obstinatus, qui in vitijs antiquātur. Scuptilia autem signāt hypocritas, qui fictione formatur, & diuersis motibus figurātur. Idola verò auro vestita, quæ à fatuis honorātur, signāt diuites & superbos pę ceteris aureos & honoratos. Sed quid? pro certo omnes isti finaliter cōfundētur, & ab Aquilonari gente, id est à demonibus vastabūtur & superabūtur & destruētur, dicentes illud Hiere. 9. Vastati sumus & cōfusi vehemēter. Et nota si vis, ꝙ istam confusionem incurrent, videlicet

Superbi & ambitiosi
Immundi & luxuriosi
Detractores & inuidiosi
Mundi sapientes & malitiosi

De superbis dicitur Hiere. 6. Cōfusi sunt quia abominationē fecerunt Item in ps. Cōfundantur superbi, quia in &c. De luxuriosis dicit Amos. 1. Cōteram tenentem sceptrum de domo voluptatis & luxuriæ. De detractoribus dicitur in psal. Cōfundantur & deficiāt detrahētes animæ meæ. De malitiosis verò sapiētibus dicitur Hie. 8. Cōfusi sunt sapiētes, pręterriti & capti sunt & sic patet de confundere. Vide infra de erubescere & de verecundia, & destructione &c.

Congregare. Congregatio. A

Nota quòd cōgregare est idem quod in simul aggregare, & signat pluriū distinctorum in simul vnionem. Et signat cōgregatio rerum congregationem, & coniunctionem animorum. Et ideò signat amicitiam, charitatem, vnitatem, communitatem, & societatem. Possumus ergo distinguere quadruplex genus congregationis. Est enim congregatio

Virtuosa — Prima est perfectorum
Vitiosa — Secunda est communitas peccatorum
Gaudiosa — Tertia est religio beatorum
Dolorosa. — Quarta aūt est collectio reproborum.

Primo ergo modo congregantur perfecti, qui. s. semper sunt in sociali cōgregatione, amore & dilectione. 1. Parali. 13. Cōgregauit Dauid vniuersū Israel. ¶ Secūdò modo cōgregatur infecti, qui. s. cōgregāt se associāt & vniūt ad nocēdum bonis vnde. 1. Reg. 28. Cōgregauerūt philistijm agmina sua. Quod maximè pertinet ad cōspiratores & detractores, & malitiosos machinatores, qui cōgregationes faciūt cōtra bonos. Similes. n. sunt Essedonibus, qui s̄m Sol. cōgregabāt amicos ad parētum mortuorum carnes & viscera comedēda. Sic tales cōplices suos cōgregat ad alios detractorię vel rapaciter deuorandum, & maximè ad parētes proprios. i. pręlatos & superiores necnō benefactores mordēdum & infestadum. Iudic. 6. & 7. Madiā & Amalech, & oriētales populi cōgregati sunt simul. supple contra filios Israel. ¶ Tertiò modo cōgregātur beati, qui. s. in beata societate & beatorum Angelorū collegio sunt superius cōgregati. Mat. 13. Triticum cōgregate in horreum meum. & Marc. 13. dicitur ꝙ dominus congregabit electos à quattuor plagis terræ. ¶ Quartò autem modo cōgregātur dānati qui. s. in collegio inferni cū demonibus cōgregantur. vnde Esa. 24. Cōgregabūtur cōgregatione vnius fascis in lacum & claudentur ibi in carcere. Et Hie. 12. Cōgrega impios quasi gregem ad victimā & sanctifica eos in die occisionis. ¶ De B morali ergo cōgregatione vnitate & societate possumus dicere ꝙ sic

re ꝙ sicot videmus ꝙ in corpore diuersa membra vniuntur
& insimul cōgregantur, tantoque naturali nexu iunguntur,
ꝙ vnúquodq; id quod alterius est, siue id fuerit bonum siue
malum, suum esse reputat, sic charissimi in corpore religio-
nis seu ecclesiæ, nos qui naturaliter sumus diuersi.s. diuersa-
rum conditionum, regionum, & complexionum, debemus
fieri vnum, & insimul coniungi & congregari per amicitiam
& dilectionē, & hoc ita intrinsece & perfectè, ꝙ bonū vel ma
lum alterius debet suum quilibet reputare. Bonum dico con
gaudendo, & malum compatiendo, quia ſm apostolū.1. Co-
rint.12. Si quid patitur vnum membrum, compatiuntur om-
nia membra. Ro.12. Multi vnū corpus sumus in Christo. Si-
cut etiam videmus ꝙ corpora nobiliora habitant in cōgre-
gatione, sicut patet de stellis quæ in firmamento cœli sunt à
domino locatę, sic verè si nos volumus esse nobiles, stellei, &
perfecti, in cōgregatione, societate & dilectione debemus vi-
uere, & simul per vnitatem & amicitiā habitare. vnde Geñ.
1. Congregentur aquæ quæ sub cœlo sunt, in locum vnum.
In quibus verbis aduerte quòd illi qui in cōgregatione volūt
& habent viuere, debent esse

C Communiter conuiuentes — Primū ꝓbat ad-
Benigniter influentes — unatio. cōgregē-
Humiliter obedientes — tur. Secūdum vn
Synceriter diligentes. — datio aquæ. Ter

tiò subiugatio, sub cęlo. Et quartum colligatio. in locū vnum
Cōuiuamus ergo in societate. Influamus cū pietate. Obedia-
mus cū humilitate, & diligamus cū vnitate. ¶ Primo ergo di-
co ꝙ nos debemus cōicare per societatem, quod ostenditur
cum dicitur Cōgregentur. Congregatio.n. societatem desi-
gnat. Sicut.n. videmus ꝙ animalia mansueta ad vsum huma-
num vtilia, in societate & congregatione viuunt, ita ꝙ vt cōi-
ter pacē habent, sic ꝙ alter ab altero nec læditur nec grauat,
sicut patet de ouibus, de ceruis, de anseribus & columbis, sic
verè si nos pacifici fuerimus & quieti, in societate & cōgrega
tione amoris & soliditatis debemus viuere, & ꝑ amorē & cō-
cordiam inuicem habitare, pacem inter nos debemus habe-
re, & alter alterium non nocere

Animalia enim vtiliora — solent in congre
Animalia sagaciora — gatione viuere
Animalia potentiora — & inter se pacifi-

ce alter ab altero habitare. De animalibus sagacibus exēplum
habemus in formicis, in quarum prudentia humana ratio
vix attingit, quæ in cōgregatione habitāt & morātur. De vti-
libus etiam animalibus exemplum habemus in apibus, qua-
rum vtilitas cetera animalia antecellit, quæ tamen in cōgre-
gatione viuere sunt cōsuetę. de animalibus etiam fortibus &
potentibus exemplum possumus accipere in elephantibus,
quorum quātitas & potestas ceteris animalibus antefertur,
qui tamē in societate habitāt & versant. Sic pro certo charis-
simi si nos velumus esse formicę per sagacitatē, apes ꝑ vtilita
tem, elephātes per nobilitatē & strenuitatem, nos pro certo
debemus in cōgregatione viuere per vitæ comitatem, per so
cialē charitatē. vnde.2. Reg.2. Cōgregati sunt filij Beniamin
ad abner, & cōglobati sunt in vnum cuneum. Istā tamē regu
lā nō sequuntur hodie multi, quia pro certo & in seculo & in
claustro sunt hodie multi, qui in societate & cōgregatione vi
uere dedignātur, & qui per morū singularitatem ab alijs diui
dūtur, sicut patet de crudelibus & superbis, qui societatē &
cōitatē aliorum refugiunt & cōtemnūt, similes Leonibus seu
Lupis, qui gregatim nō ambulāt, sed solitudinē diligūt & fre
quētant. Istud videmus in religione & collegijs ceteris vni-
uersis, quia pro certo vt cōiter sunt semper ibi aliqui partia-
les & ab alijs singulares, qui bonū commune nō diligūt, sed
ad bonū particulare plus intēdunt. Nō sic charissimi nō, sed
viuamus in societate & in cōgregatiua comitate. Cōgrege-
mur ergo vt milites simul præliantes, vt diuites simul festiuā
res, vt scholares simul addiscētes, vt pauperes simul mēdicā-
tes. Debemus ergo cōgregari vt milites ad simul præliādum
Neē 4. Cōgregati sunt vt pugnarent. Item congregemur vt
diuites ad festiuādū. vnde.2. Esdrę.9. Cōgregati sunt vniuer-
si in Hierusalē celebrare lætitiam. Item cōgregemur vt scho-
lares ad discēdum.1. Macha.3. Cōgregatus est cōuētus vt es-
sent parati. Itē cōgregemur vt pauperes ad mēdicandum. vn
de Iudi.11. Cōgregati sunt ad eū viri inopes, quia pro certo
charissimi sicut videmus ꝙ milites cōgregātur circa ducem,
scholares circa doctorē, pauperes circa diuitē, sic nos debe-
mus inuicē cōgregari per amicitiam & amorē erga omnium
creatorē vnde in psal. Cōgregate illi sanctos eius, qui ordi.te
sta.eius. Dico ergo ꝙ nos debemus cōicare per societatē. ¶ Se D
cūdò dico ꝙ nos debemus rorificare per benignitatē, ꝙ ostē
ditur cum dicitur aquæ. Sicut.n. videmus ꝙ aqua tēperat fer
uida, virorat arida. fęcūdat sterilia, implet vacua & inania, sic
verè viri pij & misericordes pauperū tribulatorū mitigāt ca-
lamitatē, irrigāt ariditatē, fęcūdāt sterilitatē, & implēt vacui
tatē. Ideò talibus aquis dicitur in psal. Stetit vnda fluēs cō.s.
abys.in me.ma. Vir.n. pius dicit vnda fluens, quia sicut aqua
nō pōt in se sistere, immo semper habet fluere & discurrere
quousq; inuenerit aliquē locū bassum & vacuū vbi sistat, sic
verè viri misericordes sem ꝑ debēt fluere & affluere ꝑ pieta-
tē, quinimmo etiā sem per debēt discurrere & laborare, vt ali
quē locū vacuū.i. aliquē pauperē inueniant, quē suis benefi-
cijs impleāt & fęcūdēt. Zac.13. Exibūt aquæ viuę de Hierusa-
lē. Sic reuera de multis videt verificatū illud ꝙ dicit in psal.
Cōuertit aquas eorū in san.& im.eo.ne bi. Quia verè multi
sunt qui deberēt esse aquei.i. viri misericordes aquei & beni-
gni, qui tamē sunt sanguis.i. sanguinolēti, impij & tyrāni. Nō
sic ergo charissimi, sed simus rorificantes per benignitatē seu
pietatē ¶ Tertiò dico ꝙ nos debemus esse subiecti ꝑ humilita E
tem, ꝙ ostēditur cū dicit. Sub cœlo.i. sub obediētia prælato-
rum, superiorū nostrorū, virorū cęlestiū & bonorū debemus
nos submittere si i cōgregatione & societate debite volumus
habitare. psal. Qui subdis populū meū sub me. & Iob.9. Sub
quo curuātur q portāt orbē. Istud est summè necessariū hoī
qui habet viuere in societate, vt.s. sit humilis & subiectus, ma
ioribus obediens, & mediocribus & minoribus ex gratia lo-
co & tpe submittēs se. Et ideò lucifer in societate & cōgrega
tione angelorū bonorū viuere nesciuit, qa nō sub cęlo sed su
pra cęlū ascēdere voluit. Esa.14. Ascēdā super altitudinē nu-
bium &c. Multi.n. sunt hoies qui quęrūt esse supra & nō infra
quęrūt dominari & nō famulari, quęrūt præesse & nō subesse
Isti sunt superbi qui similes sunt oleo seu fumo, quæ semper
sursum appetūt ascēdere, & inferius esse dedignātur verūta-
mē quāto plus ascēderūt, tāto amplius euanescūt. In decoctio
ne saccari illud quod est spumosum & quasi nihil valens, su-
pereminet, illud aūt ꝙ est solidū atq; bonū, inferius sub fun-
do manet. Sic verè charissimi illi q boni sunt & virtuosi, sub
alijs per humilitatē descendūt, illi aūt qui fatui sunt & peruer
si, & inter alios nullius valoris vel momēti, semper sup alios
eminere volūt, & ad superioritates, dignitates, & officia am-
biunt totis viribus & ascēdūt. Figurati in cōgregatione Da
than & Abyron, qui ad sacerdotiū ambiebant, gradu & statu
suo cōtenti nō erāt, sed cōtra Dei ordinationem præesse alijs
anhelabāt. Et ideò à terra absorpti fuerunt, & viui ad inferos
descenderūt. vnde psal. Aperta est terra & deglutiuit dathan
& operuit super cōgregationē abyrō. Nō sic ergo charissimi,
nō non appetamus esse supra, sed sub. Geñ.4. Sub viri potesta
te eris. Simus ergo nos subijcientes per humilitatem. ¶ Quar F
tò dico ꝙ nos debemus esse nos cōglutinātes per charitatē, ꝙ
ostēditur cū dicit. In locū vnū.i. in vnitate amoris. Amor.n.
facit de diuersis vnū. Quia ſm Senecā, amicus fidelis quasi
alter idē. Sicut.n. plura grana in vno pane cōgregātur, & cō-
gregata vnū efficiūtur, sic ex pluribus ꝑsonis ecclesia vel col
legium cōstituitur, quæ tñ vnū esse per charitatē semper de-
bent. Oseæ.1. Cōgregabūtur filij Israel & filij Iuda pariter, &
ponēt sibimet caput vnū. Illa.n. quæ sunt eiusdē similitudinis
faciliter vniūtur quādo in simul cōgregantur, sicot patet de
metallis quæ in igne simul iuncta faciliter dum liquefiunt in
vnū cōmiscētur & vniuntur. Sic verè charissimi nos qui su-
mus eiusdē naturæ, eiusdē status, cōditionis & professionis, q
in vno collegio religionis vel fidei congregamur, debemus
vniri per charitatem & perfectè alter ab altero cōmisceri per
amicitiæ vnitatē. Esaiæ.27. Cōgregabimini vnus & vnus filij
Israel. Ista tñ sunt cōtra multos, quia pro certo multi sunt qui
quāmuis sunt eiusdē cōgregationis, eiusdē collegij vel ꝓfes-
sionis, ipsi tñ non habēt vnitatē amoris & dilectionis, immo
pro certo sunt diuersi per diuisionē odij & dissensionis. Istud
potissimè videmus de malis religionis, qui inter se nō vniū-
tur, sed diuidūtur & per partialitates alter ab altero segrega-
tur. Isti sunt similes viperis quæ i matris vtero cōgregatę sua
nimia gulositate latera matris corrodūt, & eā destruūt & oc-
cidūt. Isti etiā sunt similes vaporibus in vētre terræ aggrega-
tis, qui ita inter se coagitātur & mouētur, ꝙ terræ superficies
rumpitur

rumpitur, & terræ motus maximus generatur. Sic pro certo charissimi in vętre religionis vel ecclesiæ sunt homines multi viperei peccatores, qui in diuersarũ cogitationum gremio sunt locati, qui tamen ita sunt inter se litigiosi & rixosi, ꝙ nullam habent pęnitus perfectę amicitiæ vnitatem, quinimmo sæpe accidit ꝙ inter se taliter cõmouẽtur, & tonitru diuersarũ tribulationũ faciũt, & ꝙ ipsa ecclesia seu religio mater sua per eosdem corrodit & cassatur, & ad paupertatẽ vltimã desolatur. Nõ sic ergo, sed simus cõgregati in locũ vnũ. psa. Quoniam ecce reges congregati sunt, conuenerũt in vnum. Patet ergo quòd ad mortalem congregationem requiritur

Morum communitas	Congregentur
Cordis benignitas	Aquæ
Mentis humilitas	Sub cœlo
Amoris charitas.	In locum vnum.

Sed nota adhuc ꝙ cum duplex in genere sit cõgregatio. s. passiua quæ pertinet ad personas, quæ. s. inuicẽ diuersimodè congregatur, de qua supra dictum est: & actiua, quæ pertinet ad res, qñ. s. diuersi diuersa solẽt cõgregare & accumulare, patet ꝙ congregatio non solum denotat adunationem, immo etiã acquisitionem. Et sic potest dici congregatio

G Virtuosa	Prima est congregatio meritorum
Vitiosa	Secũda est cõgregatio peccatorũ
Onerosa	Tertia est congregatio terrenorũ
Et periculosa.	Quarta est cogregatio tormẽtorũ

Dico ergo ꝙ est cõgregatio laudabilis atque gratiosa, & ista est illa qua iusti cõgregant in anima sua gratias & virtutes. Sicut. n. videmus ꝙ aliqua animalia cogregant & accumulant suum nutrimẽtũ sm Auicen. sicut patet ꝙ formicę tempore ęstatis congregant grana, vt postea in statu hyemis quando congregare nequeunt inde viuant, sicut etiã patet de hericio qui poma congregare nõ cessat, vt in tẽpore hyemis inueniat vnde viuat, sic pro certo charissimi si nos fuerimus formicę per prudentiam, hericij aculeati per pęnitentiam, nos procul dubio debemus congregare & acquirere spiritualia nutrimẽta. s. gratias & virtutes, & hoc dũ durat tempus ęstatis. i. tempus merẽdi, vt tandẽ quãdo tempus istud defecerit, & hyems mortis aduenerit, istis cibis in cęlesti gloria possimus enutriri vnde Prouer. 31. Multæ filiæ cõgregauerunt diuitias. Istud tamen est contra auaros, qui pro certo congregant non pro futura hyeme, sed pro præsenti ęstate. Non pro tẽpore mortis, sed pro tempore vitæ præsentis. Vnde psal. Thesaurizat & ignorat cui congregabit ea. Sicut. n. quãto plures mali humores in corpore congregantur, tanto apostema grossius generatur, & mors citius sequitur & causatur, sic verè charissimi quanto auarus magis de diuitijs congregat, tanto apostema & inflatura suæ superbiæ magis crescit, & mors æterna citius appropinquat. Hie. 10. Congrega de terra confusionem. Non sic, sed congregemus gratias & virtutes. Proue. 10. Qui congregat in messe, filius sapiens est. Ista est ergo cõgregatio laudabilis & fructuosa. ¶ Secundò dico ꝙ est cõgregatio confusibilis & vitiosa. Et ista est illa qua peccator congregat & accumulat multitudinem criminum & culparum. Proue. 6. turpi-
H tudinem & ignominiam congregat sibi. ¶ Tertiò est congregatio terrenorum, quæ est inutilis & onerosa. Polypi. n. in cauernis suis solent testas cancrorum & locustarum cõgregare vt dum pisciculi ibidem quærunt, possint eos deuorare. Deprehenditur tñ polypus per taliũ testarũ congregationem, & cubile suum piscatoribus reuelatur. vt dicit Plin. lib. 9. ca. 28. Sic verè dicam ꝙ auari postquam contra cancros & locustas. i. cõtra pauperes præualuerũ, testas. i. substãtiã & diuitias eorũdẽ solẽt in cubili domus suę cõgregare & cũ eis cõgregatis alios pisciculos. i. alios indigẽtes allicere & attrahere, & vt p manus ipsos capiant fallaciter inuitare. Cum diuitijs. n. quas ab alijs congregauerunt, solent alios capere quos seducunt. Si ergo vis deprehẽdere vbi est cubile talium, vide vbi sunt testę conchilium. i. diuitiæ pauperum cõgregatę, & tunc dic illud Iob. 28. Hęc sunt ergo tabernacula iniqui, & iste est locus eius qui ignorat Deũ. Ista est ergo congregatio terrenorũ inutilis & onerosa, & etiã laboriosa. Eccles. 31. Laborat diues in congregatione substantiæ. Quartò dico ꝙ est congregatio damnabilis & dolorosa, vel etiam periculosa, & ista est cõgregatio tormẽtorũ & pęnarũ, qui in reprobis cumulãtur Deu. 32. Congregabo super eos mala, & sagittas meas cõplebo in eis. Ita ꝙ quilibet eorum potest dicere illud psal. Cõgregata sunt super me flagella &c. Vide in synonymis.

Coniunctio. Coniungere.

Nota quod coniungere A
associare, adhærere, copulare, & aggregare idem sunt. Et signat coniunctio in bono charitatem, amicitiam & societatẽ. In malo aũt designat conspirationem, & malorum, & cõitatẽ. Dico ergo primo ꝙ sicut videmus ꝙ similia in inuicem faciliter coniunguntur, sicut patet de duobus metallis, quæ si bene polita fuerint, ita inuicem consolidantur ꝙ quasi vnũ efficiũtur, & ꝙ inseparabiliter coniunguntur, sic verè charissimi nos alij & maximè ecclesiastici vel regiliosi valde debemus esse per charitatem coniuncti, & potissimè quia nos sumus eiusdẽ similitudinis, eiusdẽ status, eiusdẽ ritus, eiusdem collegij, eiusdẽ cęnobij. Nos. n. nũquam debemus per odiũ & rancorem alter ab altero diuidi, sed per charitatẽ & amicitiã inseparabiliter copulari. quia sicut dicitur Ecclesi. 13. Oĩs caro ad similẽ sibi coniungitur. Vbi est aduertendum ꝙ ad coniunctionem charitatis habendam necessaria est

Benignitas faciliter impressiua	Caro. B
Conformitas humiliter cõuersiua	Similem.
Propinquitas mentaliter affectiua.	Sibi.

Coniunguntur. n. faciliter per amorem illi qui habent

Teneritatem impressionis
Conformitatem conditionis
Intimitatem affectionis.

Primo ergo dico ꝙ ad coniunctionem charitatiuam suffragatur teneritas impressionis. Quanto. n. cera est mollior & tenerior, tanto ad se coniungendum & adhærendum cum alio est aptior & paratior. Sic verè charissimi illi qui sunt teneri & molles per naturalem benignitatem & pietatem, magis sunt coniunctibiles per amicitiam & charitatem. & hoc ostenditur cum dicitur Caro. Caro. n. naturaliter est mollis, tenera & flexibilis, quæ semper pelli & ossibus est coniuncta. Sic verè charissimi illi q sunt molles, id est pij, misericordes & benigni, sunt vt cõmuniter magis apti vt pelli & ossibus, id est vicinis & socijs per charitatis glutinum coniungantur. vnde Matth. 19. Erunt duo in carne vna. Et sequitur. Quod ergo Deus cõiunxit, homo non separet. Sicut. n. dicit Ptholemeus & Martianus, planetę quando sunt in coniunctione aliorum consimilium, maiorẽ habẽt virtutẽ. Simile. n. adiunctum suo simili, augmentat eius virtutẽ. Sic verè charissimi, boni quando sunt in coniunctione bonorum, & quando bonis sibi similibus sunt coniũcti, associati pariter & vniti, virtus vtriusque est amplior atq; maior. vnde Ecclesi. 6. In multitudine præsbyterorũ prudẽtũ sta, & prudentiæ eorum ex corde coniungere. Habeamus igitur pro ista coniũctione habenda teneritatem ad imprimẽdũ. Res. n. molles, humidę & glutinosę, tenacius & facilius coniungũtur. Quod tñ est contra multos, qui reuera nihil habẽt humiditatis vel benignitatis, & ideò nũquam possunt coniungi per glutinum charitatis. Isti sunt C
similes arenę, quæ tantæ est siccitatis, ꝙ nũquam potest inuicem glutinari. Et ista est ratio quare de sabulo nõ fit lapis, q. s. propter nimiam siccitatem non põt vna pars alteri copulari, coniũgi pariter & vniri. Sic verè charissimi, multi sunt hodie ita sicci p indeuotionẽ & incõpassionem, ꝙ pro certo nũquam possunt cõniũgi per amorem & dilectionẽ, sed semper remanent seiuncti & diuisi per rancorem & dissensionem. Sicut. n. dicitur Es. 57. Non est pax impijs dicit dominus. ¶ Sed secundò dico ꝙ ad istam coniunctionem hñdam necesse est ꝙ habeamus conformitatem ad imitandum. Similẽ inquit Maximum. n. incentiuum amoris, & maximum tenaculũ coniunctionis & charitatis, est, quãdo homo est alteri similis in moribus & conformis. Similitudo. n. est causa amoris. Et ideo sicut videmus res, quæ sunt eiusdem similitudinis & conditionis, sunt facilis cõiunctionis & amoris, sicut patet de animalibus, quę qñ sunt eiusdem speciei, eiusdẽ similitudinis & cõditionis, sibi inuicem solẽt facilius & libẽtius coniungi, associari etiam & copulari. Patet etiam in lapide magnete qui attrahit ferrum, & ipsum ad sui coniunctionem naturaliter inuitat, ꝙ vtiq; fit propter quãdam occultam similitudinem & proprietatẽ quã habẽt inter se cõem, pp q naturaliter vnũ appetit alteri copulari. Sic verè charissimi nos alij q sumus eiusdem status & ritus, & qui rõne cõis habitus seu cultus eandẽ similitudinẽ repñtamus, debemus vnus alteri coniũgi, & per charitatis glutinũ copulari. Multi tñ sunt similes lunę, quæ qñ soli coniungit, lumẽ ipsius ex hoc minuitur, sicut patet in nouilunio, vbi luna soli immediate cõiũgitur, & tamẽ quo ad nos lu-

nos lu:nę totaliter perdit,imò etiã ſępe cauſa eſt ꝙ ipſius ſolis
rit:s per coniũctionem lunę huiuſmodi eclypſatur. Sic reue
ra chariſsimi,quãquam luna,i.homines defectibilles & per
uerſi ſoli.i bonis perſonis qũq; aſſociãtur & iungũtur , tanta
eſt tñ eorum obſtinatio,ꝙ nũquã ex hoc meliores efficiũtur,
ſed potius minoris luminis & virtutis, immo etiã qñq; cauſæ
ſunt ꝙ ipſe ſol eclypſat.i.ꝙ ipſi boni eis coniuncti per eorum
malitiã peiorant.vnde Eccleſi.13.Qui tetigerit picẽ,inquina
bitur ab ea, & qui cõicauerit ſuperbo induet ſuperbiam . Si-
miles ergo & non diſpares debẽt coniungi , vt in ipſis poſsit
perfecta charitas generari.ꝙ maximè debet eſſe in coniugijs,
vbi cõiungi debet homo ſimili,non maiori,ꝙ ſi cõtrariũ fiat,
multa incõmoda ſubſequũtur.Si ergo vis nubere, nube pari.
Iob.38.Nunquid coniũgere valebis micãtes ſtellas pleiades
i. nobiles ruſticis?q.d.nõ decet Eccleſi.13.Quid cõicabit ca-
cabus ad ollã?cũ ſe colliſerint cõfringent. De iſta ſimilitudi-
ne & morum cõformitate,quæ debet eſſe inter ſocios, maxi-
mè cõiuges, dicit Gene. 2. vbi loquitur de matrimonio Euę
& Adę.Faciamus homini adiutoriũ ſimile ſibi.vt ſic quilibet
dicere poſsit illud ꝙ dicit Sap.7. Sum quidem ego mortalis
homo,ſimilis alijs hominibus. q.d. viri charitatiui debent ſe
D alijs conformare.Sic igit patet ꝙ nos debemus habere cõfor
mitatem imitatiuam.Similem inquit.¶ Tertiò dico ꝙ ſi perfe
ctè volumus coniungi,nos debemus habere intimitatem cha
ritatiuam.Sibi inquit.Iſtud.n.pronomẽ ſe & ſibi ſignãt intra
neitatem naturæ,& idẽtitatem perſonæ.Ad denotandũ ꝙ illi
qui per charitatem ſunt intimi,per ſocietatem facilius debẽt
a iungi.Sibi inquit coniungitur.Eccleſi.13. Omnis homo dili-
git proximũ ſibi.Et Eccleſi.27.Dilige proximũ tuũ , & con-
iũgere fide cũ illo.Aduerte tñ ꝙ dicit Pl.ꝙ hiena inimicatur
pãtherę.Et ideò dicit ꝙ ſi pellis hienę ſit coniuncta pelli pã-
therę,pili eius paulatim dilabũtur,& p hienę violentiam cor
rodũtur.Sic verè chariſsimi,multi ſunt homines & in ſeculo
& in clauſtro,qui tantã habẽt inter ſe contrarietatẽ rancoris
inuidiæ & horroris,ꝙ quando coniũgunt & vicinãtur , vnus
alium deſtruit & corrodit . Patet de detractoribus & inuidis
qui ſunt in vno collegio, villa,patria,vel eccleſia,ꝙ nõ ceſſa-
bũt alter alterũ verbis & iniurijs corrodere , vſquequo pilos
ſuæ exterioris cõuerſationis poſsint diffamãdo penitus annil
lare.Patet etiam in auaris,qui ſocios & vicinos ſuis vſuris &
rapinis corrodũt quotidie & conſumũt,ipſorumq; pilos.i. di
uitias temporales annihilant & deuaſtãt. Iſti ſunt ſimiles nuci
quæ dicitur à nocẽdo,eo ꝙ vmbra eius vel ſtillicidia foliorũ
eius cunctis ſibi cõtiguis & coniunctis arboribus mirabiliter
eſt nociua.Vnde de talibus poteſt dici illud Hiere.9.Inimici
hominis domeſtici eius.Non ſic ergo chariſsimi,ſed ſimus in
uicem coniuncti & vniti,ſociati pariter & ligati,vt ſic ſimus
de illis de quibus dicitur in pſal.Præuenerunt principes con
iuncti pſallenti.in me.iuuen.& tym. Vbi nota ꝙ iſta coniun-
ctio charitatiua cauſat

In motu celeritatem
In ſtatu ſublimitatem
In affectu iucunditatem
In effectu ſocietatem.

¶ Iſta.n. faciunt Ad cœlũ
properari . Præuenerunt.
Ad ſtatũ ſublimari.Princi
pes.In corde incũdari. Cõ
iuncti pſallentibus.In plebe ſociari.In medio iuuẽcularum.
Patet igitur quod iſtam coniunctionem facit , vt dictum eſt.
Intimitas affectionis.Sibi.Conformitas conditionis.Similem
Teneritas impreſsionis.Caro.Et hæc ſufficiunt.Vide in alijs
titulis.ſ.infra de iungere,& titulo de charitate,de affectione,
A de ſocietate,quia omnia pertinent ad coniunctionem.

Coniugium.

Nota qđ in ſcriptura inuenit multi-
plex coniugium, videlicet Cõiugiũ

Honoris,ꝙ Deus ordinat
Amoris,ꝙ fides cõbinat
Laboris,ꝙ multos ſarcinat
Doloris,ꝙ luctus terminat
Horroris ꝙ pœna glutinat.

¶ Dico ergo qđ eſt
coniugiũ honoris à
Deo ordinatum, &
iſtud eſt cõiugium
ſummũ quo Deus
& humana natura ſimul coniũgũtur.Mediũ quo Deus & ani
ma ſimul per gratiã & gloriã vniũtur.Infimũ quo Deus & ec
cleſia ſimul deſponſantur,& vnũ corpus myſticum efficiunt.
Iſta.n.ſunt quædam coniugia ſupernaturalia à Deo ineffabili
ter ordinata.Ideò ipſi Chriſto taliter coniugato poteſt dici il
B lud Matt.1.Ioſeph fili Dauid noli timere accipere Mariã con
iũgẽ tuam,ꝙ.n.in ea natũ eſt, de ſpũſancto eſt.¶ Item dico ꝙ
eſt cõiugiũ amoris per Deũ conbinatũ,& iſtud põt dici cha-
ritatiua coniunctio,vnitas & ſocietas bonorũ , quæ.ſ. ſit per
gratiam & pacem & concordiã,tam in præſenti ſæculo,quam
in futuro . Et maximè tale coniugium eſt coniugiũ boni viri
& mulieris qui matrimonialiter ſunt coniuncti,qui.ſ. debent
ſe inuicem diligere, & vnum corpus & vna anima ſimul eſſe.
Sunt.n.quædam animalia quæ coniugia ſua ſeruãt,ſicut de ci
conijs exẽplificat Solinus,dicens ꝙ inter ciconias ſunt coniu
gia,quæ ſibi inuicem fidem ſeruãtes,adulterãtem puniũt mi
ro modo,ſicut ſupra de adulterio fuit viſum in paragrapho.
Tertiò dico.Officia quoq; in educanda prole partiuntur.Nã
cũ fęmina nidũ ſeruat,& pullos fouet, maſculus exterius ci-
bos parat Sic verè dico ꝙ coniuges ſe debent inuicem dilige
re,ſeruare fidem,& ſe iuuare,& vna domi circa filios & filias
remanẽte,& vacãte,debet alius circa exteriora negocia labo
rare. Et dũ vxor in domicilio prolẽ fouet,debet exterius vir
neceſſaria procurare.Vnde ſapiẽs Eccleſi.25.dicit ꝙ iſta ſunt
tria quæ probata ſunt coram Deo & hominibus.ſ. concordia
fratrum,amor proximorum,& vir & mulier bene ſibi cõſen-
tientes.Et pro certo iſtud eſt vnum de maioribus bonis mun
di.ſ.coniugium legitimè cuſtoditum.Vbi quilibet timet deũ,
& coniunx ſeruat fidẽ coniugi, & vxor regit illa quæ ad fami
liam & domũ pertinẽt,vir verò ea regit quæ ad exteriora ſpe
ctant.Mulieris.n.bonæ beatus vir. vnde Thob.7. dictum fuit
Ragueli. Huic timẽti Deum debetur coniuna filia tua.Iſtud
eſt coniugium amoris per Deum combinatum.¶ Tertiò dico C
eſt coniugium ſarcinis oneratum. Et iſtud eſt coniugiũ mo-
dernorum,quia.ſ.quãdo cõiuges non propter bonũ plis , ſed
amore pecuniæ,vel luxuriæ,vel alias copulantur, multa exin
de mala ſequuntur , ita quòd huiuſmodi coniugium infęlix
& onerosum ſentitur.vnde Hugo ad ſocium ait . Quieta eſt
continens vita,quam non inquietat vxoris ſuſpitio , ancilla-
rum ſumptus peruerſitas filiorum,quæ munditiæ parit florẽ,
puritatis portat fructum,conſcientiæ ſundit odorem. Sequi-
tur.Ducuntur hodie vxores non cauſa continentiæ, ſed luxu
riæ,non cauſa prolis,ſed pecuniæ.Vnde Martia Cathonis cũ
quæreretur ab ea cur amiſſo viro denuo non nuberet,reſpon
dit,ſe nõ poſſe virum inuenire,qui ſe magis vellet quam ſua.
Potiſsime autem chariſsimi illud coniugium infęlix dicitur,
quando vir à muliere regitur,& mulier dominatur,quod ta-
men hodie,quod dolendum, fit vt plurimum , quia.ſ. vxores
volunt regere , viri verò imbecilles compelluntur vxoribus
obedire. Dic quomodo Marcus Paulus & Odoricus dicunt
in oriẽte eſſe patriam in prouincia dicta Tien alijs Tiben,vbi
vxores exteriora negocia ordinabãt,homines verò pueros fo
uebant,& penſa domi torquentes,omnia muliebria faciebãt.
Sic in modernis cõiugijs ſæpe videmus mulieres virilia,& vi
ros muliebria pertractare.Eſai.3. Populum meum exactores
ſui ſpoliauerunt,mulieres dominatę ſunt eis . Et verè hodie
mulieres dominatę ſunt.Aduerte tñ ꝙ narratur de beato Lu-
douico quondam rege Franciæ,ꝙ cum ipſe cum conſilio ſuo
diutius quoddam negocium pertractaſſent,nec ſimul cõſen-
tire poſſent,accidit ꝙ regina caſum audiẽs ſubito de negocio
ſaniſsimum conſilium dedit regi.Quod cum in craſtino corã
ſapientibus recitaſſet,& omnes conſilium approbaſſent,abſit
inquit rex,ꝙ hoc conſilium teneamus , quia dato ꝙ ſit conſi-
lium valde ſanum,quia tamen à muliere proceſsit,non decet
ꝙ à prudẽtibus viris teneatur. Sic ergo ordinauit rex ꝙ alia
via quærerent quam illa quam inuenerat vxor ſua , ne fortè
ſubiacere vxoris dñio videretur.Periculoſum eſt igitur nube
re, quia quandoq; viros oportet mulieribus ſubiacere.vnde
ſcribit Valerius ad Rufinũ.Prudẽs ille Metellus Mario quę-
renti cur filiam ſuam forma nobilem , dote diuitem , genere
claram,ſama felicem,ducere nollet,legitur reſpondiſſe.Ma-
lo inquit meos eſſe quam ſuos.Iſtud eſt igitur coniugium la-
boris ſarcinis oneratũ.Sed de hoc vide infra,de muliere. De
coniugio verò doloris & horroris , cum vtrumq; nihil aliud
ſit quam ſocietas malorum,vide de ſocietate &c.

Conſcientia.

Nota quòd conſcientia debet eſſe ſi A
cut templum magnę ſanctitatis , ſi-
cut caſtrum magnę firmitatis,ſicut antrum magnæ profundi
tatis,ſicut centrum magnę ęquitatis . Templum enim debet
habere miram puritatem . Caſtrum debet habere magnam
firmitatem.Antrum debet habere magnam profunditatem.
Centrum debet habere magnam ęqualitatem. Dicamus er-
go chariſsimi quod cõſcientia noſtra debet eſſe venuſta ſum-
ma puritate,quia.ſ conſcientia eſt lectus vbi Deus nobiſcum
habet quietari,eſt aula vbi Deus habet recreari,eſt templum
vbi Deus

vbi Deus habet adorari, quia ſicut dicitur. 1. Corin. 3. Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Omnia.n.iſta loca debẽt principaliter eſſe munda.ſ.lectus vbi quieſcitur, aula vbi comeditur, templum vbi Deus colitur. Hebre.9. Emundate conſcientiam veſtram. Piſces enim facilius intrant ſportulam mundam & nouam. Apes etiam valde diligunt locum mundum, in loco enim fętido nunquam mellificant. Taxus etiam valde diligit habitaculum mundum, & ideò ſi Vulpes ſuum habitaculum fędauerit, nunquam ibidem amplius habitabit. Sic vere chariſſimi Deus valde diligit conſcientiam mundã, & puram, ipſamq́; per gratiam ſuam faciliter ſubintrat, & ibidem etiam ſpiritualiter inhabitat. Vnde Actuum. 24. Studeo ſine offendiculo conſcientiam mundam habere ad Deum, id eſt aptam ad hoſpitandum ipſum Deum. Si autem à Vulpe.i. à diabolo maculata fuerit per peccatum, ipſam Deus pœnitus derelinquit. vnde in ps. Abominatus eſt Deus hęre.ſuã, & hæreditatem ſuam ſpreuit. Quia pro certo de peccatoribus dicitur ad Titum. 1. Inquinata ſunt eorum mens & conſcientia. debet ergo conſcientia venuſtari ſumma puritate.

B ¶ Item debet roborari ſumma firmitate, quod maximè fit in homine iuſto, in quo conſcientia eſt ita recta & firma, ꝙ nunquam poteſt flecti ad malum, immo ſemper reclamat contra iniquum, ſimilis legitimo & fideli procuratori, qui in audientia contradictarum contradicit & reclamat quando audit aliquid fieri contra Dominum ſuum. Sic conſcientia ſynderesis ſemper reclamant & dicunt. Malefactum eſt, quando voluntas facit aliquid contra Deum. Iſta enim eſt ſicut ſtrenuus miles, qui magis eligit mori quam fidem frangere domino ſuo. Vnde. 1. Pet. 2. Hæc eſt enim gratia ſi propter conſcientiam Dei continet quis triſtitiam. vnde Ber. in de conſideratione. Fortitudo tua, fiducia fidelis conſcientiæ, decor tuus, bonæ

C opinionis ſplendor eſt. ¶ Item debet profundari magna humilitate Rom. 13. Neceſſitati ſubditi eſtote propter conſcientiã. vnde Iſido. lib. 3. de ſummo bono. Conſcientia ſerui Dei ſemper triſtis & humilis eſſe debet, vt per humilitatem non ſuperbiat, & per vtilitatem mœroris ſe cor ad laſciuiam non diſſoluat. Et maximè quia conſcientia accuſat, excuſat, recuſat. Accuſat dico delinquentem. Roma. 2. Teſtimonium reddente conſcientia inter ſe cogitationum inuicem accuſantium. Item excuſat innocentem. 2. Cor. 1. Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ. Item recuſat culpam ſubintrãtem. Gen. 43. Non eſt in conſcientia noſtra quis furatus fuerit &c. Item debet menſurari magna æquitate, quia ſicut centrum quod eſt in medio, æqualiter ſe habet ad circunferentiam, ſic ſemper conſcientia debet eſſe æqualis iuſta & ęqua. Heb. 13. Confidimus enim quia bonam conſcientiam habemus, in omnibus bene volentes conuerſari. vide in alijs titulis multis vbi agitur de conſcientia.

A **Conſecrare.** Nota ꝙ conſecrata dicuntur eſſe illa quæ Deo ſunt ſacrata & dedicata, & per ſpeciale miniſterium ſolenniter applicata, ſicut ſunt perſonæ & res eccleſiaſticæ quæ Deo ſpecialiter ſunt deuotæ. In omni enim ſecta fuerunt conſecrationes & quædam ſpeciales dedicationes. Apud.n. gentiles, viri quidam in ſacerdotium, Cybeles, quæ dicebatur mater Deorum, quæ etiam Berecyntha dicta eſt.i. terra, conſecrabantur, qui Galli vulgariter dicebantur. Et hoc quia more Gallorum caſtrabantur, vt virginitatem perpetuam profiterentur, ſicut ponit Ouidius. li. 4. de Faſtis. Filiæ nobiles etiam Deæ Veſtæ conſecrabantur, & ad virginitatem perpetuam ſtringebantur, ſicut dicit idẽ Ouidius lib. prędicto. Ipſi etiam gentiles res quaſdam de ſuis muneribus dijs conſecrabant, & ipſis ſpecialiter deuouebant, ſicut patet ſm Iſido. conſecrabantur enim Coruus ſoli, Lupus Marti, Columba Veneri, Pauoq́; Iunoni. De arboribus etiã idẽ facere ſolebant. Laurum enim Apollo, Bacchus hederã, Iuppiter Nucem habebat dictatam. &c. Multo ergo fortius nos fideles, non dijs fictitijs, ſed Deo vero debemus conſecrari & ſpecialiter ſibi dedicari, & maximè nos eccleſiaſtici, qui virgines & caſti eſſe tenemur, ex quo matri Deorum, i. beatæ Virgini quæ mater eſt Dei & Regina Angelorum, ſpecialiter dedicamur. Exod. 29. Hæc facies dicit Dominus Moyſi. i. cuilibet prælato vt filij Aaron mihi in ſacerdotio conſecrentur. Et nota ꝙ ſicut dicitur. Exod. 29. ad conſecrationẽ Aaron, qui fuit primus & ſummus ſacerdos in lege diuina, plura requirebantur. Sed de illis vide ſupra Aaron, & infra in titulo de veſtibus. De Nazareis tamen dicitur Numer. 6. quod quando ſe volebant Domino conſecrare, vinum nõ debebant bibere, capillos non radere, mortuos non tangere, nec ad eos accedere, & conſecrationem ſuam vſque ad præfinitũ tempus continuare, & ſi forte intercepta fuerit iterare. Sic verè dico ꝙ ſi Domino volumus conſecrare, plura ſunt nobis neceſſaria, quia videlicet

Munditiæ floribus debemus renitere. B
Decentiæ moribus debemus non carere.
Stultitiæ gentibus debemus non adhærere.
Temperantiæ viribus debemus ſubiacere.
Perſeuerantiæ finibus debemus remanere.

Simus ergo munditiæ floribus picturati, quia.ſ. nos debemus eſſe Nazarenus, qui interpretatur floridus, quod immunditiã ſignat quia.ſ. ad illos, qui Deo conſecrati ſunt & dicati, ſumme pertinet ꝙ ſint floridi, atq; mundi. vnde ſicut Iuſtinus ponit, apud Perſas quæcũq; perſona ſolis ſeruitio dedicabatur, eidem perpetua continentia eo ipſo imponebatur. Iſi. etiã dicit ꝙ antiqui æquos albos aeri conſecrabant. Et quia aer eſt ceteris rebus purior, ideò ſibi colorem purum & mundum.ſ. Albedinem dedicabant. Nota etiam quõ in collectione viſci quercini Taurus albus immolabatur, & in ſacco albo reponebatur &c. ſic dicit Plin. li. 16. c. 44. Sic verè dicã ꝙ illi qui ſoli & aeri.i. Chriſto puriſſimo & mundiſſimo cõſecrari dignè cupiunt, colorem album i. puritatem & munditiam floridam ante omnia vendicant & recipiunt, quia reuera nullus eſt dignè Chriſto mundiſſimo conſecratus, niſi qui florido cãdore mũditiæ fuerit dealbatus. In cuius figura, Aarõ cõſecrãdus dño, ante oĩa præcipitur ſure lauandus, ſicut dr̃ Leui. 8. Vñ Num. 8. præcipitur Moyſi de Leuitis. Cum inquit lauerint veſtimẽta ſua, & mundati fuerint, conſecrabis oblatos Dño. Sit igitur quilibet Nazareus.i. floridus atq; mũdus. Vñ de Nazareo dr̃. Num. 6. Sanctificabit ſacerdos caput eius.ſ. Nazarei in die illo, & cõſecrabit dño. Iudic. 16. Nazareus, i. conſecratus ſum Dño de vtero matris meæ. Et bene dicit dño, quod eſt contra multos, qui.ſ. non videntur conſecrari dño, ſed diabolo, quia.ſ. non habent munditiæ florem, ſed luxuriæ & criminũ ſpurcitiam & fœtorem. Mundani etiam hodie filios ſuos non conſecrant Domino, nec dñi ſeruitio, ſed potius ipſos dedicãt diabolo, atq; mundo, magiſque volunt ꝙ in mundo viuant immundi, quàm ꝙ conſecrati Dño in ipſius ſeruitio eſſent mundi. vnde 4. Reg. 17. dicitur. Coluerunt immunditias. Sequitur. Seruieruntq́; Baal, & conſecrauerunt ei filios ſuos & filias ꝑ ignem. Non ſic ergo, ſed ſimus munditiæ floribus picturati. Nazareus inquit. ¶ Secundò ſimus decentiæ moribus adornati. quod notatur in capillis, qui cooperiunt nuditatem, qui ꝓcipiuntur nõ radi, quia.ſ. qui digne vult dño conſecrari, debet morum honeſtate contegi & velari. Matth. 10. Capillus de capite veſtro nõ peribit. vñ de honeſtate aurea põt dici illud 1. Paralip. 18. Oĩa vaſa aurea & argentea conſecrauit rex Dauid dño. ¶ Tertiò ſimus nequitiæ gentibus nõ alligati, ſed à C nequitiæ gentibus ſeparati. quod notatur in hoc, quia mortuos quantumcunque proximos nõ debebat tangere, nec ad eos accedere quoquo modo. ad denotandum ꝙ Dño conſecratus nõ debet mortuos.i. infames & fœtentes perſonas frequentare, ſed ab eorum conſortio præcauere. Vnde Leuit. 8. Separabis leuitas de medio filiorum Iſrael. Sequitur. Et conſecrabis eos in oblationem domini. ¶ Quartò ſimus temperantiæ viribus ſubiugati. quod notatur in hoc ꝙ Nazareus à vino & ab omni quod inebriare põt abſtinere debebat. ad denotandum ꝙ Dño conſecratus debet in omnibus abſtinens, & ſobrius eſſe, à cunctis ſuperfluis temperatus. Eccl. 2. Cogitaui à vino abſtrahere carnem meam vt animum meum trãſferrem ad ſapientiæ lucem. Vnde de Hiere. dr̃. Ecc. 49. ꝙ à vẽtre matris conſecratus eſt propheta. Venter aũt matris, delitias carnales deſignat. ¶ Quintò ſimus perſeuerantiæ finibus terminati. quod oſtenditur in hoc ꝙ taliter conſecratus debebat continuare & reiterare. vnde Leui. 8. Septem diebus finiẽ conſecratio. Septẽ.n. dies tẽpus totius vitæ præſentis deſignãt quo cõſecratio noſtra debet ſemper durare, ibiq; finiri, ideſt perfici & compleri. ¶ Si vis aũt de conſecratione potes adhuc dicere ꝙ conſecrationes quæ fiunt in eccleſia tam perſonarum quàm eccleſiarum, naturaliter exemplantur, Literaliter figurantur, Virtualiter operantur. Exemplantur dico naturaliter, quia.ſ. aliquæ ſunt res naturales, quæ ritum cuiuſdam conſecrationis obſeruare videntur. Vnde de ambus illis quæ dicuntur Diomedeæ dicunt tã Plin. quàm Solin. & ẽt in D

lib. 18. de ciui. Dei beatissimus Augusti. ꝙ in insula Diomedea quæ adiacet Italiæ, vbi fuit templum & sepulcrum principis Diomedis, aues quædam albæ cum oculis scintillantibꝰ habitant, & nunquam alibi repertæ dictam insulam frequentant. Hę quodam miro religionis ritu omni mane in aqua se solent immergere, & pennis adhuc madidis & humectis ad templum solent accedere, domum lustrare, & pennis excussis circunspergere & perfundere, & sequenti die & deinceps ritum suæ cõsecrationis & dedicationis modo mirabili iterare, sicut ponit Plinius, lib. 10. c. 44. Quia aũt istæ aues in ista insula in qua princeps Grecus Diomedes de excidio Troiano gradiens naufragium passus cũ socijs perijt, & nusquam alibi reperiuntur, crediderunt antiqui istas aues fuisse socios & milites Diomedis, qui post naufragium in istas auiculas sunt mutati, ipse vero Diomedes deificatus. Et ideò, vt aiunt, templũ Dñi sui quotidie consecrant & frequentant, sicut finxerunt fabulæ Poetarum, & ponit Ouidius lib. 13. de transformatis Fabula. 3. & lib. 14. Fabula. 10. Istæ igitur aues quodam instinctu naturæ motæ ad purificationem & consecrationem huiusmodi faciendam, exempla dant mortalibus ꝙ templa & oratoria debẽt domino dedicare, & cum aquæ benedictæ aspersione, & alijs solennitatibus consecrare. 2. Macha. 14. Libero patri templum hoc cõsecrabo. Actus .n. humani pro magna parte habuerunt initium & exemplar ab ipsis animalibus brutis. Nam vt ponit Plinius. libr. 8. cap. 20. Canis primo docuit vomitum, hippocamus phlebotomiam, Ciconia Clisteria, & sic de alijs multis. Etiam de locustis dicitur quòd militaris expeditio ordinatioque castrorum ab ipsis sumpsit initium. Bene ergo dicitur Iob. 45. quòd Deus docet nos super iumenta terræ, & in auibus cœli erudit nos. Dicam ergo quod ista cõ-
B secratio exemplatur naturaliter. ¶ Secundò commendatur, seu etiam figuratur litteraliter. patet, quia Deus præcipit consecrari ministros suos, scilicet Aaron & filios & successores ipsius, sicut dicitur Exod. 28. & deinceps. Vestimenta & vasa tabernaculi præcipiuntur quodam ritu mirabili consecrari. ad figurandum quòd etiam tempore legis nostræ sunt faciendæ consecrationes, & tam personarum quàm rerum quędam speciales Deo dedicationes. Exod. 32. Consecrastis manus vestras Domino. 1. Paralip. 22. Cõsurgite & ædificate sanctuarium Domino, vt introducatur arca Fœderis Domini, & vasa Domino consecrata. ¶ Tertiò dico, ꝙ consecratio operatur virtualiter. Si .n. consecrationes lapidum imaginum, & annulorum ſm quosdam mirabilia operãtur, sicut quandoq; per experientiam est probatum quãto magis res ipsi Deo consecratæ & officijs ecclesiasticis imprecatæ, sicut piè credendum est, virtutes consequuntur mirabiles contra potentiam inimici? In terra enim natiuitatis meæ quæ est Pictauia, prouincia Galliarum, circa Castrum quod dicitur Mirabellum, fertur esse vnum mirabile satis magnum, quia .s. quidam nobilis Commanus dictus Dominus de Podiostiso quadam occulta virtute quæ sibi & dicti loci dominis à Deo supponitur esse concessa, sola imprecatione verbali de omni loco quo ipse voluerit serpentes eijcit, & solo mandato expellit, ita ꝙ postquã serpentes inde recedere iusserit, ex tunc ibi serpentem aliquis non videbit, sicut certissimè, vt aiunt, multotiens est probatũ. Nonne ergo multo fortius credendum est imprecationes orationes & dedicationes seu consecrationes ecclesiasticis proficere, & serpentes antiquos .i. demones efficaciter effugare? Audiui enim cum semel essem Auinione, ꝙ in quodam monasterio monialium de prouincia diabolus in specie cuiusdã iuuenis cum quadam moniali carnaliter cõcumbebat, ipsamq; clausis ianuis omni nocte cognoscebat, & nesciebat qualiter extrahebatur. Accidit vero quòd quadam die Episcopus patriæ ad monasterium venit, & plures moniales, & illam inter ceteras consecrauit. Diabolus à die consecrationis ipsam tangere non potuit, sed apparens ei de longe apostatare suadebat, & tandem vacuus recedebat. Ecce ergo, quomodo consecratio operatur virtualiter. vnde Leuitic. vigesimoseptimo. Quicquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit Domino. Sic igitur patet quomodo consecratio operatur virtualiter, Figuratur literaliter, Exemplatur naturaliter.

A **Consentire. Consensus.** Cum consensus, seu voluntas sit ille actus animæ in quo consistit ratio meriti, & demeriti, vel peccati, cũ consensus & voluntas reputentur pro facto. Vide infra vbi de voluntate satis dicetur. Nota tñ ꝙ in scriptura inuenitur Consensus

Mutuus	Primus est pacis nutritiuus.
Fatuus	Secundus est necis inductiuus.
Congruus	Tertius est lucis ingressiuus.

¶ Est igitur consensus mutuus pacis generator. Et sic consentire nihil aliud est quàm inuicem acquiescere, & alter alteri concordare. Vnde in ps. Tu vero homo vnanimis, qui simul mecum dulces capiebas cibos, & in domo Dei ambulauimꝰ cum consensu. Sine etiam consensu mutuo nulla pax aut concordia celebratur. Actuum. 28. Cumq; inuicẽ nõ essent consentiẽtes, recedebãt. Finxerũt .n. Poetæ ꝙ tres fuerunt sorores quæ Gorgones sunt vocatæ, quæ vnicum oculum dicebantur habere, quem sibi inuicem mutuabãt quod ꝓ tanto dictũ est, vt supponit, quia vnius erãt volũtatis & cõis cõcordiæ & consensus, simulq; vixerunt, & semper pariter regnauerunt. Sic igit̃ in nobis debet esse vnicus & mutuus oculus & cõsensus. Mat. 5. Esto cõsentiens aduersario tuo. &c. De tali aũt cõsensu vel dissensu vide infra de discordia, & etiã de cõcordia. Iste est igit̃ cõsensus mutuus pacis generator. ¶ Scđo dico ꝙ inue-
B nit̃ consensus fatuus, necis ꝓpinator, & iste est cõsensus quo quis acquiescit suggestioni malignæ, sicut Paulus de seipso dicit Act. 8. & 22. ꝙ ipse cõsentiebat illis qui martyres occidebant, & custodiebant vestimenta illorũ. Mutuus ẽt consensus facit matrimonium. Si igit̃ aĩa diabolo cõsenserit, cõstat ꝙ ipsius cõiuxa erit. Vñ ipse est sicut Holofernes, qui Iudith consensum spontaneũ requirebat. Iudith. 12. Sponte cõsentiat habitare mecũ. Aduerte .n. sicut venenũ qñ venit ad cor penetrãs per interiores venas, solet aĩal occidere, sic peccatũ ꝑ venas affectionis & cogitationis transiens, tunc spiritualiter occidit, qñ per consensum cor & voluntatem attingit. Vnde de malo cõsensu, qui reputatur pro facto, dr̃ Rom. 1. Qm̃ qui talia agunt, digni sunt morte. Non solum qui talia agunt, sed ꝗ eis consentiunt. Et bene dicit consentiunt, quia ſm iura, agentes & consentientes, pari pœna puniunt̃. Vñ Dñs. Leuitic. 20. dicit. Succidam ipsum, .s. peccatorem, & omnes qui cõsenserũt ei vt fornicaret̃. Et applica bene si vis contra malos cõsiliarios & fautores, & contra Vetulas & Lenones. Non est igitur consentiendum peccantibus vel peccato. Thobiæ. 4. Vide ne aliquando peccato cõsentias. Hic est igitur cõsensus necis ꝓ-
C pinator. ¶ Tertiò dico ꝙ inuenit̃ consensus cõgruus, lucis ꝓcurator, & iste est ille quo quis consentit bonis rebus & bonis personis. Bonis dico rebus, sicut Apostolus, Rom. 7. qui dicebat. Cõsentio legi, quoniam bona est. Bonis etiam personis, sicut Rom. 12. consulitur. Nõ alta inquit sapientes, sed humilibus consentientes. &c. Vide de placere, Complacere, & velle, Acquiescere, voluntas.

A **Consequi.** Notabo ꝙ consequi idem est quod complete sequi, & sic sumit̃ pro assequi, & ꝓ comprehendere vel amplecti. Sicut ergo canis diuersis motibus & latratibus apprehendit & cõsequitur prædam suã, sic nos diuersis motibus operationum bonarum, & diuersis latratibus orationũ sanctarum, cõsequi debemus prædã ꝓficuã ad salutẽ, .s. bona spiritualia & æterna. vnde de Abel dr̃ Hebr. 11. Fide cõsecutus est se esse iustum. Aduerte tamẽ ꝙ illi qui currunt in stadio, tunc melius cõsequuntur, qñ non nimis à principio & feruẽter in principio currunt. melius est .n. primo moderatè currere, & in fine accelerare quàm primitus nimis ꝓcipitare, & finaliter præ lassitudine se tardare. Sic vere dicã ꝙ multi in moribus in principio nimis accelerãt, in quãtum indiscretè ardua & vires suas excedentia tentant. Isti verè non consequuntur nec perseuerãt, quia processu temporis in via deficiunt & oberrant. acres .n. in principio, frãguntur in fine. Roman. 11. Quod quærebat Israel, non est consecutus. Prudentes primo maturè, & deliberatè procedunt, & sic finem debitum cõsequuntur, & ad bonum optatum perseuerãdo accedũt. Figurati in Petro & Ioãne. Ioan. 20. vbi Ioannes qui tardius inceperat, præcucurrit citius Petro, & venit prior ad monumẽtum. &c. Vide supra de cito ibi. Item abstinẽdum est à nimis cita celeritate. Igitur notabo quòd laborare debemus ad tria principaliter consequenda, videlicet

Veniam, quæ culpam remittit.	De venia consequenda dr̃ Prouerb. 28.
Gratiam, quæ bona submittit.	
Gloriam, quæ magna promittit.	

Qui abscondit scelera sua, non dirigetur in terra, qui autem confessus fuerit, & dimiserit ea, misericordiã cõsequet̃. De gratia aũt dicit apostolus

stolus Hebræo.4. Adeamus cum fiducia thronum gratiæ eius vt misericordiam cõsequamur. De gloria vero æterna cõsequenda dicitur Iudith. 5. Annonam de cœlo consecuti sunt, &c. Vide infra de Sequi & Prosequi.

A **Conseruare.** Nota ꝙ conseruare sumitur pro custodire, pro facere, vel pro implere. Dico ergo ꝙ in scriptura reperitur, Cõseruatio actiua, conseruatio passiua. Actiua dico, qua quis conseruat idonea. Passiua vero, qua quis à rebus conseruatur idoneis. Dicam igitur de passiua primo. Sicut.n. sm naturales multa sunt, qu[illegible] humanam cõseruant, videlicet Aer, Cibus, Potus, Exe[illegible], Quies, Vigilia, Somnus, sic proculdubio multa requiruntur, ad hoc ꝙ vita spiritualis & homo interior in esse morali & virtuoso debitè conseruetur, videlicet

Aer, idest puritas & innocentia.
Cibus, idest deuotio & Eucharistia.
Potus, idest doctrina & scripturæ scientia.
Exercitium, idest labor & diligentia.
Quies, idest tranquillitas mentis & patientia.
Vigilia, idest consideratio, discretio, & sapientia.
Somnus.i. contemplatio & æternorum complacentia.

Ista.n. cõseruant vitam gratiæ, & finaliter procurãt vitam gloriæ. vnde illud Eccle.15. Si volueris mãdata cõseruare cõseruabunt te. vide infra de seruare, vbi diuiditur & exponit. Et aduerte ꝙ Deus est ille qui est cõseruator priuilegiorum nostrorum. Parum.n. valẽt priuilegia Papalia, nisi dederit cõseruatorẽ, qui ea faciat cõseruari. Sic priuilegia & beneficia quæ nobis à natura, fortuna, & gratia cõcessa sunt, cõseruatore indigẽt ipso Deo, alias cito pereũt & labũtur. Ideò petebat Dauid in ps. Cõserua me Domine, queniam speraui in te. &c. Iste.n. conseruat suos multipliciter, videlicet

Submouendo quod inficit.
Subiungendo quod proficit.
Apponendo quod sufficit.

Iste.n. cõseruat peccata quæ inficiunt submouẽdo. đ quo in epistola Iudæ circa finem. Potens est autem Deus conseruare vos sine peccato. ¶ Item cõseruat adiungendo merita quæ proficiunt, s. gratiam & virtutes. ps. Dominus cõseruet eũ, & B
viuificet eũ, & beatum faciat eũ. &c. ¶ Item cõseruat apponendo gaudia quæ sufficient, s. gloriam æternam vnde in ps. Dñs nõ derelinquet sanctos suos, in æternum cõseruabũtur. Sed est alia cõseruatio actiua, qua. s. quilibet debet conseruare illa quæ pertinent ad salutem, sicut est conseruatio mandatorum & statutorum. Vnde nota ꝙ iusti conseruant

Iustitiam, quæ mala corrigit.
Disciplinam, quæ carnem subigit.
Verbum Dei, quod mentes erigit.
Dei legem, quæ cunctos dirigit.
Tempus aptum, quod malum abigit.

De conseruatione iustitiæ dr̃ Eccle.5. Fili concupiscẽs sapientiam, conserua iustitiam. De disciplina dicitur Eccl.41. Disciplinam in pace conseruate filii. ¶ De verbo Dei dicitur Eccl.2. Qui diligunt illum, cõseruabunt verbum illius. ¶ De lege diuina dicitur Ecclesiasti. 44. Non est inuentus similis illi, qui conseruaret legem excelsi. ¶ De tempore vero opportuno dicitur Ecclesia. 4. Conserua tempus, & declina à malo, &c. vide infra de seruare, & de custodire. &c.

A **Consideratio. considerare.** Nota ꝙ cõsiderare idem est quod præuidere, cum deliberatione respicere, vel in rebus ignotis vel occultis meditari, & cogitare. Vnde moraliter loquendo, consideratio, & meditatio quasi idem sonãt vnde cõsideratio propriè loquendo, idem est quod futurorũ, seu difficilium vel dubiorum attenta meditatio. Aduertamus igitur quòd cõsideratio pertinet ad creaturam rationalem. Nam sicut videmus ꝙ aues prædales antequam volẽt diu circunspiciunt & considerant vtrum aliquam prædam videant, & ad quam partem declinare debeant, sic vere charissimi rationabiles & contemplatiui viri valde debent cautè circunspicere & videre ad quam prædam vel ad quam partem.i. ad quod antrum vel ad quem statum debeant anhelare. ps. Oculis tuis considerabis, & retributionem peccatorum videbis. Aquila.n. quando sedet super rupem, vnum de tribus solet semper considerare. Aut enim considerat vngues suos, aut considerat solem in rota sua, aut considerat circunquaque si quam prædam viderit, ad quam volet, sicut dicit Pli. Sic verè charissimi nos qui in rupe fortalitij fidei, & ecclesiæ sedemus vnum istorum trium semper considerare debemus, videlicet vngues nostras, idest nostrarum superfluitatum curuitatem, & defectuositatem. Item ipsum solem, idest bonorum æternorum claritatem & amenitatem. Item prædam nostram, idest, bonorum operum agendorum qualitatem & bonitatem. Boni.n. considerant

Horrorem scelerum, vt corrigantur.
Splendorẽ superum, vt appetantur. B
Valorem operum, vt exequantur.

De consideratione propriorum defectuũ & scelerum põt dici illud Prouer. 31. Cõsiderauit semitã domus suæ. De cõsideratione aũt bonorum superum põt dici illud Iob.37. Super omnes cœlos ipse considerat. De cõsideratione vero bonorum operũ potest dici illud. 1. Reg.25. Cõsidera & cogita quid facias. De his ergo quæ cõsiderare debemus, põt exponi breuiter illud Hiere. 2. Transite ad insulas Cethim & videte, & ĩ cedar mittite & cõsiderate vehemẽter. In quibus verbis aduertendũ est ꝙ tria sunt à nobis principaliter meditanda & consideranda, videlicet, Naufragium mundiale, quod ostẽditur nomine insularum. Insulas inquit. Exitũ infernale, quod ostenditur cum dr̃ Cedar, quod interpretatur tenebræ. Solatiũ supernale, quod ostẽditur cum dr̃ Cethim, quod interpretatur germina vel resurrectio. Et primo instruimur ad præcauendum. Et secundò inducimur ad metuendũ.
Et tertiò allicimur ad appetendum. ¶ Cõsideremus ergo mũdi naufragium vt erudiamur. Cõsideratio.n. alicuius naufragij vel periculi facit hominem magis cautum ad ipsum periculum euitandum. Et reuera charissimi mundus iste est loc⁹ multorum & magnorum periculorum, tribulationum & vexationum, quod ostẽditur cum dr̃ insulas. Insulæ.n. dñr diuersi status mundi, quia sicut insulæ mari sunt vndiq; circunseptæ, & maris fluctibus verberatæ, & piratarũ rapinis expositæ, sic verè oẽs mundi status cuiuscunq; cõditionis existant, mari, idest multis amaritudinibus sunt respersi, multis etiam tribulationum fluctibus sunt perculsi, multis insuper piratarum, i. demonum tentationibus, & vexationibus sunt impulsi. Tales ergo insulæ sunt considerandæ, vt earum delectatiões, & prosperitates cõtemnantur, vt earum pericula caueantur. Ezech. 26. Turbabuntur insulæ in mari. Mundanæ.n. insulæ, i. mundani status, sunt considerandæ, præcauendæ, & fugiendæ. In istis.n. sunt vt cõuer calores maiores, motus fortiores, latrones peiores. Calores dico maiores, quia etiam quædam sunt insulæ quæ dicuntur Eoliæ, quæ sunt in mari Siciliæ, quę perpetuũ spirãt ignem. Motus dico etiã fortiores, quia in insulis maris fit quandoq; faciliter terremotus. Latrones ẽt dico peiores. s. latrones marini, qui solent ad insulas transire, vt ibidem possint securius habitare. Sic verè charissimi, insulæ, i. status & sectæ particulares huius mundi valde debẽt hodie considerari, vt. s. homo aduertat vbi cor suum debeat ampullari, quia verè in multis statibus est hodie ignis, & calor auaritiæ, & cupiditatis, ignis etiam luxuriæ & carnalitatis, ignis etiam sęuitiæ & crudelitatis, sicut patet vt communiter in statu mundanorum, ita ꝙ in talibus insulis & statibus est hodie terremotus controuersię, discordiæ & malignitatis, vel mutationis & varietatis, sicut patet, quia omnes mundi status sunt mutati & moti à sua primaria conditione & perfectione. vnde Apoca.6. Omnes insulæ de locis suis motæ sunt. Itẽ dico ꝙ in multis talibus statibus sunt hodie latrones malitiæ, & peruersitatis, & potissimè detractores, qui bonam famam aliorum vel loquacitate denigrant, vel taciturnitate furantur. vnde Esa.23. Vlulate qui habitatis in insula. Ista sunt ergo consideranda & à discretis mentibus præcauenda. Nume.13. Considerate terram qualis sit. i. considerate mundi prosperitatem qualis sit, s. quàm vitiosa, quàm periculosa, q̃ deceptoria, q̃ transitoria. Terra.n. ista. s. terrestris substantia

Est laboriosa ad acquirendum
Est timorosa ad seruandum.
Est dolorosa ad perdendum.
¶ Hæc enim
Cum labore acquiritur.
Cum timore custoditur.
Cum dolore amittitur.

Cõsideremus ergo mũdiale naufragiũ vt erudiamur. Insulas inquit. D
¶ Secundo dico ꝙ considerare debemus infernale supplicium, vt deterreamur, quod ostẽditur cum dicitur cedar, quod interpretatur tenebræ seu obscuritas, per quod potest significari infernus, vbi est terra miseriæ & tenebrarũ, & sempiternus horror. Iob 10. Ideò de tali consideratione debet dicere homo illud ps. Habitaui cum habitantib⁹ cedar, multũ incola fuit anima mea. Cum habitantibus.n. cedar, idest cum illis qui nunc habitant in obscuritate mor-

te mortis, purgatorij vel inferni, debemus per consideratione habitare. Ista enim consideratio valde est vtilis, quia. s. timor Dei concipitur, & per consequens multa mala impediuntur, per timorem enim Dñi declinat omnis à malo. Prouer. 15. Vnde Iob. 23. Considerans ipsum, timore sollicitor. In animalibus enim iuxta iecur semper inuenitur fel, vix aut nunquam est dare aliud. Et hoc pro certo potest significare ꝙ vbicunq; fuerit iecur, quod amare cogit. i. dulcedo alicuius temporalis cōsolationis, semper pro certo debet inesse fel, idest amaritudo considerationis. Pauo enim considerās pedes suos, rotam deponit. Sic homo considerans finem suum, fastum superbiæ dimittit. Bene ergo dicitur Galat. 6. Considerans temetipsum ne & tu tenteris. Debet ergo considerari supplicium inferna
E le. ¶ Tertiò dico ꝙ considerare debemus solatium supernale, scilicet bona paradisi. Mercenarius enim semper habet oculum ad mercedem gloriæ paradisi, quā Deus in sero mortis fidelibus suis repromisit. Cum sero enim factum esset, dictum fuit. Voca operarios tuos, & redde illis mercedem. Math. 20. Et ista merces, istud bonum ostenditur, cum dicitur cethim, quod interpretatur germina vel resurrectio, quia scilicet, in paradiso sunt germina omnium bonorū, & sunt resurrectiones, idest reuelationes omnium malorum. Vel si vis cum ponitur cethim cum c, interpretatur aliter idest fixus, & signat stabilitatem gloriæ paradisi, & sic ibi est resurrectio, i. eleuatio honoris & dignitatis, germen, i. fruitio dulcoris, & voluptatis, fixio. i. duratio æternitatis & perpetuitatis, quæ omnia pro certo sunt consideranda, vt mens alliciatur ibidem. vnde Esa. 23. In cethim consurgens transfreta. De forti enim muliere dicitur Prouer. 31. Considerauit agrum, & emit illum. Ee consideratione enim & cognitione cœlestium bonorum mouetur homo ad ipsa emendum & acquirendum. Patet ergo ꝙ consideranda sunt

Cœli fastigium.
Finis supplicium.
F Mundi naufragium.

¶ Et si vis nota adhuc ꝙ iusti multa considerare solēt, videlicet

Deum, vt ipsum timeant.
Mundum, vt ipsum caueant.
Peccatum, vt ipsum horreant.
Seipsos, ne sibi placeant.
Mortem, vt tristes sedeant.
Impium, ne huic adhęreant.
Iustum, vt sibi faueant.
Infernum, ne vanè gaudeant.
Paradisum, vt illum adeant.

In istis. n. oībus debet humana mens & cōsideratio versari, & circa pmissa diuersimodè meditari. Consideret ergo Deū, qui debet timeri, quia. s. dum mira Dei iudicia ipsiusq; potentia considerantur, homo ad ipsum timendum innitatur. Oculus. n. considerans solem efficitur lachrymosus. vñ Iob dicebat. Iob. 23. A facie eius turbatus sum, & considerans eum timore sollicitor. & Iob. 27. Sta, & considera mirabilia Dei. ¶ Item consideret homo mundum, qui debet caueri. Homo. n. videns incendium vel ruinam, solet à longe considerare, nec ei audet appropinquare. Vñ Plinio philosopho melius fuisset ꝙ Ethnam montem ardentem de longe considerasset, quam ipsi nimis appropinquans, ab eo succensus fuisset. bene ergo consulitur Iosue. 2. Considerate terrā vrbemq; Hierico. ¶ Item consideret peccatum, quod debet horreri. Ideò Matth. 7. ille reprehenditur qui trabem quam habet in oculo. i. maximum peccatum quod habet in corde, nō considerat. ¶ Item consideret seipsum, quem debet vereri. vñ illud Gal. 6. Considerans temetipsum. Ista est. n. sapientia summa. s. consideratio sui. Sed de hoc vide de cognoscere de Videre. vnde de consideratione propriorum defectuum potest exponi illud Nee. 2. Considerabam murum Hierusalem dissipatum. ¶ Item consideret mortem, quæ debet terreri. Iudic. 19. Considera ꝙ dies ad occasum decliuior fit, & propinquet ad vesperam. ¶ Item consideret impium quo debet vrgeri Prouer. 7. Considero vecordem iuuenem. &c. ¶ Item consideret iustum quo debet doceri. prouer. 6. Vade ad Formicā o piger, & considera vias eius, & disce sapientiam. ¶ Item consideret infernum, quo debet horreri. ps. Oculis tuis cōsiderabis, & retributionem peccatorum videbis. ¶ Item consideret paradisum qui debet impleri. Numer. 13. Considerate terrā qualis sit. &c. vide in alijs multis locis, & titulis vbi de consideratione agitur.

A **Consilium.** Nota ꝙ consilium nihil aliud est quam ordinatio prudentium deliberatione vallata. Sicut. n. dicit Tullius in lib. 2. Rhetori. Consilium est examinandarum gubernandarum rerum subtilis animi prospectus. Et est consiliū valde necessarium illis qui habent rem publicam gubernare. Cum deliberatione. n. consilio & prudētia debent superiores facere quicquid agunt. Eccl. 32. Sine cōsilio nihil facias, & post factum non pœnitebis. Sicut. n. dicit Pli. inter Elephantes talis est regula, ꝙ maior natu ducit gre- F
gem, alij autem quanto antiquiores, tanto sibi propinquius assistunt, & tanto ad ducendum gregem ipsum amplius adiu- & confortant. Sic verè inter nos, maiores natu, idest an- res moribus & ætate, debent gregem subditorum rege ducere, & sibi præfici & præesse. Alij astit antiquiores & entiores debent ipsum in istis actibus adiuuare, & suis consilijs & auxilijs ad aliorum regimē confortare. Rector. n. communitatis sine bono cōsilio vix pōt regere bene. Et ideò bonis consiliarijs debet credere, & tales secum eligere & habere. Ideò. 3. Regum. 1. dicitur Accipe consiliū à me, & salua animam tuā. Na vt dicit Greg. Valde fortitudo destruitur, nisi per consilium fulciatur, quia quo se plus posse cōspicit, eo sine moderamine sæpe ruit. Aries. n. libētius frequētat societatē senum ouiū q̄ agnorū. Sic pro certo prę̨latus libētius sequi debet & secū admittere societatē & cōsiliū senuū prudentū q̄ iuuenū fatuorū. Roboā. n. vsus iuuenū cōsilio, perdidit regnū suum sicut dr. 3. Reg. 12. Quia reuera consilio iuuenum, i. simpliciū fatuorum nunquam à sapientibus, vt cōuer, est credendum, iuxta illud Eccle. 8. Cum fatuis consilium non habeas, non. n. poterunt eligere nisi quæ sibi placent. Aduertamus ergo quod dicit sapiens, Prouer. 11. Vbi non est gubernator, populus corruet, salus autem vbi multa consilia. ¶ Nota er- B
go ꝙ considerationem ad consiliū, & deliberationem habendum & frequentandum

Inducit natura.
Designat figura.
Præcipit scriptura.

De natura patet, quia Formicę quando mutuo se inueniūt faciunt inter se quasdam collocutiones, hoc est dictu, ꝙ vna cum alia se restat, & ita altera cum altera moram trahunt, ꝙ colloqui, & quasi de re sua publica tractare & inuicem consilium habere videntur. In quibus natura nos instruit ꝙ super negocijs publicis debent mira consilia & diuersa colloquia pertractari. quod vtiq; figura designat, quia sicut dicitur Apoca. 4. Sedens in Throno habebat circa se in diuersis sedilibus vigintiquatuor seniores ad denotandum ꝙ illi qui sedent in Throno iudiciariæ potestatis, debent iuxta se in sedibus in officijs constituere seniores. i. prudentes & meliores, vt eorum consilio & auxilio possint rempublicam gubernare. Et istud etiam præcipit scriptura Prouer. 3. Custodi legem atq; consilium. Et nota ꝙ qui habent dare consilium debent

Sagacitatem habere.
Fidelitatem tenere.
Fallacitatem horrere.

Debent ergo consiliarij habere sagacitatem. Ecclesia. 24. Ego sapientia habito in altissimis. Item debent fidelitatem tenere. Prouer. 11. Qui fidelis est, celat amici consilium. Item debent falsitatem horrere, quia. s. nunquam debent consulere aliquod malū, nec vtilitati communi cōtrarium, sed iuste & sm Deum omnia pertractare. ps. In consilio iustorum & cōgregatione. ¶ Et aduertamus adhuc ꝙ consilia sunt ordinata ad patriæ gubernatio- C
nem, ad Principum refrenationem, ad periculorum euitationem. Primo ergo dico. Boni consiliarij solent patriam regere, malis principum voluntatibus se opponere, & insuper pericula præcauere. isti ergo sunt patriæ gubernatores, irarum temperatores, malorum extirpatores. ¶ Dico ergo ꝙ per bonum consilium patria gubernatur. Secundum. n. Astrologos, per coniunctionem planetarum in diuersis signis & domibus tempora mutantur & reguntur & impressiones in aere generantur. Sic verè per coniunctiones, consilia, & collocationes planetarum, idest consiliariorū qui in signis & domibus. i. in curijs & palatijs magnatum & prælatorū collocantur, & aggregantur, quasi totius mūdi machina gubernatur, & iō si isti planetę & isti consiliarij boni fuerint, tunc bonas impressiones & bona regimina in aere subiectæ patriæ generantur. Si verò mali fuerint & iniqui, tunc pro certo per eorum cōsilia, & eloquia malæ impressiones, mala facta, rapinæ. s. & exactionet generantur & introducuntur. Ideò bene cōsulit Eccl. 37. A consiliario malo serua animam tuā, Et in ps. Super populum tuum malignauerunt consilium. Quod utique est hodie contra aliquos prælatos, & Principes & magnates, quia verè

verè multi sunt qui libentius credūt malis consiliariis, quàm bonis, magis fauēt adulatoribus quàm oratoribus, magis cōsentiunt balliuis impiis & crudelibus quàm bonis & iustis hominibus. Et sicut videmus, per istorum officialium praua cōsilia tota patria pauperatur. Dicit.n.Pli. ꝙ ossa Leonis sunt ita dura, ꝙ ex eorū collisione ignis generatur. Sic verè ossa Leonis, idest consiliarij regum & prælatorum sunt hodie ita duri, ita crudeles, ita tyrani, ꝙ ex eorum collisione, collocutione, consilio & ordinatione, ignis rapinarum & exactionū oritur, quo tota patria subiacens prægrauatur. Vnde Esa. 19. Sapientes consiliarij Pharaonis dederunt consilium insipiēs. Et Deut. 32. Gens absq; consilio & sine prudētia, vtinam saperēt & intelligerent ac nouissima prouiderent. Non sic ergo, sed sequamur & habeamus bonum consilium, quia per istud
D patria gubernatur. ¶ Secundò dico, ꝙ per istud principium impetus refrenatur. Nisi enim esset obuiatio & contrarietas planetarum, impetus & raptus firmamenti subuerteret totū orbem, sed quia motus planetarum isti raptui contrariātur, iō mundi machina illesa seruatur. Cœlum.n. Crystallinum ſm Rabanum, propter hoc factum est aqueum, vt.s. sua frigiditas calorem qui ex raptu cœli gignitur temperaret. Sic venera charissimi ad hoc planetæ, idest boni consiliarii circa firmamentum, idest circa superiores debent esse, vt.s. per sua discreta consilia ipsorum motus, iras, & læuitates possint temperare, & eisdem cum prudentia contra ire. Multi.n. superiores sunt ita mobiles per inconstantiam, sunt ita præcipites per violentiam, sunt ita feruidi per crudelitatem vel auaritiam quòd nisi eorum motibus & raptibus, planetarum idest bonorum consiliariorum sensus & bonitas contra iret, subiectam patriā, dissiparent, & per rapinas & iniurias inflammarent. Eccl. 47. Auertit gentem consilio suo. Necessarij ergo sunt boni consiliarij magnatibus. Ideo consulit Seneca in quadam Epistola. Dum tibi inquit alludit vitæ prosperitas consilia salubria tibi quære, vt ita circunspicias quo ire debeas & quousq;. Multi tamē charissimi sunt hodie ita fatui & proterui, ꝙ nunquā volunt audire alicuius consilium nisi suum, dicentes illud Esaię 46. Omne cōsilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet. Et isti sunt fatuissimi. Hiere. 38. Si consilium tibi dedero, nō me audies. Non sic ergo, sed audiamus consilia, quia per ista mentis impetus refrenātur. ¶ Tertiò dico quòd per bonū cō-
E silium damni pericula declinantur. Prouer. 2. Consilium custodiet te, & prudētia vallabit te. Patet igitur ꝙ consilium est habendum & tenendum, quia per ipsum

Subditi gubernantur.
Magistri refrenantur.
Pericula vitantur,

Et hoc de consilio sufficit. vide vbi deliberatio Item vide in titulo de Æquitate, vbi iuuenes auctoritatem diuisam & prosecutam. Meum est consilium & æquitas. &c. Et supra de aduocato vbi est illa auctoritas. Super popolum tuum malignauerunt consilium.

A **Consuetudo.** Secundum Isi. est quoddam ius moribus constitutum, quod cum lex deficit, pro lege suscipitur. Aug. etiam lib. de distinctionibus dicit ꝙ mos est simul habitantium consensus, qui inueteratus consuetudinē facit. Et breuiter istud est verum ꝙ consuetudo est quędam lex naturæ, cui cum natura subiecta fuerit, vix ab ipsius viribus se dissoluit. Et ideò valde debet homo cauere vt in bonis & non in malis consuetudinibus induresçat, vt in bonis actibus assuescat, & ne in malis moribus induresçat. Bona enim consuetudo omnia grauia & difficilia facit facilia & lęuia. Sicut enim dicit Sene. Nihil miserum quod in naturā consuetudo perducit. Econtra autem mala cōsuetudo qñ hominem ligauerit, omnia lęuia sibi difficilia videri facit. vnde Hiero. ad Seleuciam. Asperam facit virtutum viam, consuetudo nimia vitiorum. vnde nota ꝙ mala consuetudo

B Sensus obturat ne clarè videant.
Mentes indurat ne mala terreant.
Vires eneruat vt vinctæ iaceant.
Corda inneruat ne culpas exeant.
Vel vt feda placeant.

¶ Ista solet sensus excæcare, quia s. facit vtilitatem criminum nō videri. Vnde Augustin. in Enchi. cap. 82. Peccata quamuis horrenda cū in cōsuetudinem venerint, nulla aut modica reputantur, vt non solum non occultanda videantur, verumetiam prædicanda. ¶ Item ista solet mētes indurare. Est.n. sicut venenum Aspidis, quod facit ita dormire, ꝙ mors & periculum nō sentitur. vñ Aug. in sermone. Peccatum cōsuetudine vilescit, pro mortuo reputādus est qsi quis pungitur & nō dolēt. ¶ Itē solet vires eneruare. vnde Greg. 12. moral. Sæpè nōnulli exire à prauis actibus cupiunt, sed actuum suorū pōdere præssi in male cōsuetudinis carcere inclusi à seipsis resilire nequeunt. ¶ Itē solet corda inneruare seu ēt ligare. vñ Greg. li. 4. Moral. Cum culpa in vsum venerit, etiā volens anim⁹ vix resistit, quia quot vicibus prauæ frequētationis astringitur, quasi tot vinculis alligatur. Sic.n. est de illis qui taliter indurātur, sicut de aīalibus decrepitis & antiquis, quæ quāto antiquiora, tāto sunt debiliora, quæ ſm Isaac in dietis, pessimū dāt nutrimētum hoīb⁹ ꝑ duras.n. & siccas habent carnes, non facile digeruntur, nec ad nutrimentū vtiles efficiuntur. Sic pro certo illi qui antiquitate male cōsuetudinis sunt affecti, debilitati, & impotentiæ sunt subiecti, & quorum caro.i. interior volūtas diu fuerit in vitijs indurata, deteriores alijs possunt dici. Isti.n. difficiliter digerūtur.i. ab ista mala consuetudine cōuertuntur, & mala dant hominibus nutrimenta.i. mala exempla & documēta. vñ Greg. 12. moral. Tenēt malę consuetudines quod semel didicerunt, atq; quotidie duriores efficiūtur, ita ꝙ nō nisi cū peccatoris vita finiūtur. Vnde Hier. 13. Si mutare potest Æthiops pellem suam, & pardus varietates suas, & vos poteritis bonū facere, cum didiceritis malum. Bona ergo consuetudo, & nō mala tenenda est, quia sicut mala consuetudo facit ad bonū difficilem, sic & bona facilem &c. Omitto plura, quia fit mētio de consuetudine in multis locis in hoc li. Et ideò vide in tabula, vbi quasi infinita de consuetudine poteris inuenire.

Consolatio. Idem est quod in tribulatione alicuius prosperitatis vel solatij assecutio. A
Et nota ꝙ triplex generaliter consolatio inuenitur. s.

Quædam externa, quæ est damnabilis.
Quædam interna, quæ est laudabilis.
Quædam superna, quæ est durabilis.
¶ Prima est mundanæ prosperitatis.
Secunda internæ iucunditatis.
Tertia supernæ fœlicitatis.

Primo consolantur diuites peccatores, scđo letantur perfecti viatores, tertio modo iucundātur beati comprehēsores. Prima est ergo consolatio tēporalis prosperitatis, quæ est peccatorum, quæ est damnabilis. vñ ps. Renuit consolari aīa mea, memor fui. &c. Scđa est consolatio spiritalis iucūditatis, quæ est viatorum quæ est laudabilis. vñ Iob. 2. Venerūt tres amici Iob ad eum vt visitarent eum & consolarētur. Tertia est consolatio æternalis fœlicitatis, quæ est beatorum, & est durabilis. De qua dicitur in ps. Scđm multitudinē dolorum meorū in corde meo consolationes tuæ lætificauerūt aīam meam. Sicut igitur videm⁹ ꝙ mater postquam filiū verberauit, solet ei blandiri, & eū consolari, sic verè Deus cū verbere suarum tribulationū semper offert fauorem suarum cōsolationum. s. & temporalium & spiritualium & æternaliū. Deus.n. semper facit cū tētatione prouentum. 1. Corin. 10. quia sicut dicitur. 2. Corin. 1. Ipse est pater misericordiarum, & Deus totius consolationis qui consolatur nos in oī tribulatione nostra. Sicut.n. medicus post amaram medicinā dat electuarium dulce, sic Deus post tribulationes amaras dat consolationes, quod etiā debet facere prælatus, quia quamuis aliqū cogatur per iustitia amaritudinē correctionis inferre, semper tñ debet iuxta hoc dulcedinem consolationis conferre. Ideò dr̄ in ps. Virga tua & baculus tu⁹ ipsa me consolata sunt. &c. In quibus verbis triplex consolatio reperitur, est .n. cōsolatio

Spiritalis.
Temporalis.
Æternalis.

Prima est illorū qui virtutibus perficiūtur, quæ notatur in virga, quæ. s. floret, & fructificat. Secūda est illorū qui temporalibus reficiūtur, & ista designatur per baculū qui dat ad sustētandū. Tertia est illorū qui cœlestibus alliciūtur, & illa notatur in mēsa. Parasti inquit in conspectu meo mēsam. ¶ Di- B
camus ergo primo ꝙ est quædā cōsolatio spūalis, & ista est cōsolatio qua De⁹ cōsolatur bonos ipsos mētaliter inspirādo, vel prelat⁹ tribulatos, ipsos verbaliter cōfortādo. quod ōndit eū dr̄ Virga tua. Ista.n. cōsolatio pōt dici virga, quia. s. virga profert florē ad cōsolationē visus, & deinde aliqñ fructū ad cōsolationē gustus. Sic ēt sancti viri cōsolant de interioribus ꝑ gustū deuotionis, & de exteriorib⁹ per visum cōtemplationis. Vñ de tali virga dr̄ in ps. Virgā virtutis tuę emittet Dñs Syon. Talem ergo consolationē debent cōferre prædicatores & prælati, quia verè ab istis sunt tribulati & pauperes cōsolādi, obstinati aūt & diuites castigandi. Carnes.n. pingues, ſm Isaac in dietis, meliores sunt assate, carnes vero macræ in aqua

sunt lixãdę, pingulum enim viscositas igne cõsumitur, macrarum siccitas in aqua temperatur. Sic vere pingues, idest diuites peccatores igne tribulatiõis sunt assãdi, macri vero.i. pauperes in aqua pietatis misericorditer sunt coquẽdi. Per asperam enim correctionem pinguedo carnalitatis cõsumitur, & per dulcem consolationem macredo & siccitas tribulationis, & paupertatis temperatur. Aspere ergo corrigãtur diuites ne præsumant, dulciter, cõsolentur pauperes ne desperẽt. Quod etiam de spiritualibus pauperibus, s. de profundis peccatoribus verum est, quia semper sunt dulciter consolandi, vt ad pęnitentiam possint reduci. Prælatus ergo tales semper verbis cõsolatorijs debet corrigere, exemplo Ioseph, quem quamuis fratres ipsius vẽdidissent, & ipsum valde timerent, vt dicitur Gen. 50. tñ cõsolatus est eos blãde, ac leniter est locutus. Apes enim quãdo in aluearī cõtendunt, & ipsum dimittere volũt, tũc inter se pacificãtur, & ibidem moram trahere alliciũtur, qñ aqua dulci à rectore earum irrorãtur & aspergũtur, vt dicit Pli. Sic vere charissimi accidit q illi qui per peccatum & obstinationem apostatãt, & per desperationem ab aluearī gratiæ, religionis vel ecclesiæ volunt recedere, à suis malis motibus refrenãtur, & ad pacem Dei reducuntur, qñ aqua dulcis cõsolationis à rectore suo, idest à prædicatore vel prælato misericorditer seu benigniter asperguntur. Actuum 20. Visis fratribus cõsolati sunt eos. In tribulationibus. n. valde vtilis est bonorum consolatio. vñ Aug. super Iob. Si paupertas angit, si luctus męstificat, si dolor cordis inquietat, si vlla calamitas cõturbat nos, assint boni amici, qui nõ solum gaudere cum gaudẽtibus, sed etiam flere cum flentibus didicerunt, & tunc aspera leniuntur, aduersa superantur, & grauia insuper releuantur. Sed ista proh dolor sunt contra multos, quia moderni prælati, iudices & magnates cõsolationem nõ inferunt sed auferunt, quia vere pauci sunt hodie qui velint subditos consolare, & multi sunt qui ipsos nitũtur contristare, & depredari. Regula. n. iuris est q afflicto nõ est addenda afflictio sed consolatio. Isti autem afflictis dant afflictiones, & desolatis desolationes. Ideò tales possunt dicere illud ps. Quęsiui qui adiuuaret & non fuit, & qui consolatur, & non inueni. Ista etiã virtus consolatoria deficit in alijs personis, quia breuiter, nec frater fratrem, nec vicinus vicinum, nec diues pauperem volunt perfecte consolari, nec suis adiutorijs, nec eleemosynis recreare. Ideò plangit Hiere. Thren. 2. Non est qui consoletur eam ex omnibus charis eius. & Eccle. 4. dicitur. Verti me ad alia, & vidi calumnias quæ sub cœlo geruntur. & lachrymas innocentium, & consolatorem neminem. Non sic ergo

C charissimi, sed simus boni consolatores, quia ista est consolatio spiritalis. ¶ Secundò dico quòd est consolatio quædã temporalis, & ista est cõsolatio prosperitatis & mundanæ lætitiæ, quod ostenditur cum dicitur Baculus tuus. Baculus enim datur ad sustẽtationem. Veruntamen multi vtuntur Baculo ad percutiẽdum. Sic vere consolatio mundanæ prosperitatis data est ad naturæ sustentamentum, mali tamen ipsa vtuntur ad aliorum detrimentum & nocumentum. Ista est. n. consolatio deceptoria. Ista est. n. similis cõsolationi Syrenarum, quę cantant & tripudiant quando debet esse tempestas, quod vidẽtes nautę solent sibi contra tempestatis periculum præcauere. Similis etiam est consolationi Cygnorum seu Olorum, qui tũc summè consolantur, lętantur & cantant, quando in proximo debent mori. Sic vere charissimi consolatio huius mundi .i. tẽporalis lætitia seu prosperitas signum est futuræ tempestatis, & mortis. Et ideò quando videmus Syrenas, quæ dicuntur à Syren, quod est tractus, idest illos, qui ad se omnia volunt attrahere. s. cupidos & auaros, & Olores, qui semper in aqua volunt esse. i. voluptuosos, in mundi prosperis consolari, cantare pariter & lętari, & ad votum in temporalibus properare, nos pro certo debemus nobisipsis timere. Scire. n. possumus q mors & tempestas æterna circa eos appropinquat, & ideò nobis debemus cõtra periculum præcauere, quia sicut dicit quidam Philosopus, ex vitio alterius sapiens emendat suum. Cognito. n. quod per talem consolationem ad mortem venitur æternã, debet homo à talibus abstinere. Ideò dicitur Luc. 6. Veruntamen veh vobis diuitibus, qui hic habetis consolationem vestram, veh vobis qui saturati estis, quia esurietis. Ista est consolatio temporalis, quæ notatur in Baculo sustentatorio, quia. s. ista est sicut Baculus arundineus Ægypti, qui facilè frangitur, & vulnerat innitentem. sicut dicitur Esa. 38. vnde Hierem. 48. quomodo confracta est virga fortis, baculus gloriosus? Ista est igitur consolatio temporalis. ¶ Sed tertiò dico quòd est alia consolatio æternalis, & ista est illa qua post miserias huius vitæ beati in patria cõsolantur, quod ostẽditur nomine mensæ. Parasti inquit in cõspectu meo mẽsam. D

Sicut enim lætatur & consolatur periclitatus, quando venit ad portum, pugnans quando venit ad triumphum, perdens quando venit ad lucrum, sic vere iusti qui in hac vita fuerunt sicut in Naui nauigantes, sicut in stadio prælrantes, sicut in mercatura perdẽtes, valde in patria cõsolant̄ vbi peruenerũt

Ad portus securitatem.
Ad lucri fertilitatem.
Ad triumphi fœlicitatem

Vnde de taliter consolatis dr̄ Luc. 16. de paupere Lazaro, de quo dictũ est diuiti Epuloni. Fili recordare q recepisti bona in vita tua hic autem mala, nunc aũt hic cõsolatur, tu vero cruciaris, & nota q ista consolatio oritur ex Dei consolantis præsentialitate, ex loci continentis mira nobilitate, ex plebis circunstantis dulci societate. Est enim ibi Dei principalitas, quia sicut dicitur Esaiæ 5 s. Ego ipse consolabor vos. Item ibi est loci mira nobilitas, quia scilicet est Hierusalem cœlestis. Esa. 66. Consolabor vos, & in Hierusalem consolabimini. Item ibi est plebis dulcis comparitas, de qua Actuum. 16. Visis fratribus cõsolati sunt. Ista est ergo consolatio æternalis, quæ ostenditur, cum dicitur. Parasti mensam. In mensa enim consolantur famelici, sic & in paradiso egeni. vnde Ezech. 23. Sedisti in lecto pulcherrimo, & mensa ornata est ante te. Patet ergo quomodo triplex est consolatio. s. spiritalis & meritoria, temporalis & transitoria, æternalis & permansoria. Et hoc sufficit, vide de spe & lætitia.

Conspectus.

Nota q per conspectum intelligitur virtus considerationis, seu præsentia considerantis. Conspicere enim idem est quod præsentialiter aspicere. Vnde bene in ps. dicitur. Posuisti lachrymas meas in conspectu tuo. & alibi. Introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum, idest in consideratione tua, quia sicut res quę est in conspectu alicuius, continuè ab eo videtur, sic lachrymæ pœnitentium à Deo continuè considerantur, & sicut illi, qui in conspectu magnatum habent apparere, solent vestibus se parare, munera præsentare, ab inhonestis præcauere, sic vere nos qui in conspectu & præsentia Dei continuè apparemus, debemus semper vestibus virtutum nos ornare, munera oblationum vel eleemosynarum offerre & ab inhonestis vitijs abstinerę. De vestibus enim virtutum dicitur Apoc. 7. In conspectu agni amicti sunt stolis albis, & palmæ in manibus eorum. De muneribus eleemosynarum dicitur Exod. 23. Non apparebis in conspectu meo vacuus. De abstinentia etiã peccatorum dicit Boetius de consolatione, quòd magna nobis indicta est necessitas probitatis, qui cuncta facimus in cõspectu iudicis cuncta cernentis. Nota tamen si vis q in conspectu Dei stant Aliqui A

Vt comprobentur.
Vt coronentur.
Vt protegantur.
Vt iudicentur.
Vt condemnentur.

In conspectu enim Dei.
Comprobantur perfecti.
Præmiantur beati.
Proteguntur infirmi.
Iudicantur iniqui.
Condemnantur maligni.

Vide infra de præsentia, vel de coram, vel vide isra de ante. &c. B vel dic q iste est conspectus à cunctis frequentandus, à malis formidãdus, à sanctis optandus. Istum ergo conspectum debent mundi munde frequẽtare, quod potissimè verum est de ecclesiasticis, qui ratione status & gradus in cõspectu Dei sunt iugiter cõmorantes. Sicut. n. Leena cũ Pardo fornicata & maculata, nunq̃ audet Leoni apparere, nec se suo conspectui præsentare nisi in aqua primitus sit lauata, & hoc quia timet q Leo sẽtiat fętorẽ suũ ipsãq; vulneret & occidat, sicut dicit Pli. sic vere charissimi nos qui more Leenæ cũ Leone Chr̃o sumus spũaliter vxorati, & ad eius copulã & seruitium specialiter dedicati, debemus sibi mũditiã cõseruare. Et iõ si cũ Pardo, i. cũ inimico Leonis diabolo fornicati fuerimus per pc̃tm̃, nos pro certo debemus per cõfessionis lauacrum nos mũdare, vt in cõspectu Chr̃i. s. in Sacramẽto altaris aut in officio ecclesiastico possimus synceriter apparere. Eph. 1. Immaculati in cõspectu eius. Res. n. quãto sunt altiores, tãto sunt naturaliter mũdiores, patet de mõtibus respectu valliũ, de aere respectu inferiorũ, & de cęlestibus respectu terrenorũ. Sic vere nos ecclesiastici q in altiori gradu cõsistimus, & cõspectui diuino psonalit̃ assistimus,

stimus, mundi & sancti præ ceteris esse debemus. Nullus. n. cõspectui regis libẽter assisteret, qui se vilem & fętidum esse sentiret. Ecclesiastes. 2. Qui timẽt dominum, præparabunt, corda sua, & in cõspectu eius sanctificabunt animas suas. Et sic nota, quòd illi, qui assistunt diuino conspectui debent esse

Fortes & solidi.
Mundi vel nitidi.
C Recti non tortuosi
Imi non tumidi.
Flentes & humidi.
Stantes & rigidi.

Sint igitur fortes, & virtuosi. vnde Dan. 1. dr̃, ꝙ mũdissimi & doctissimi pueri electi sunt vt starent in cõspectu Regis vñ tales possunt dicere illud 2. Esdre. 8. Ecce nunc sumus in conspectu tuo. ¶ Item sint mundi & gratiosi. Iob. 11. Mundus sum in conspectu tuo. ¶ Item sint recti non tortuosi. 1. Reg. 29. Rectus es & bonus in cõspectu meo. & 3. Regum 15. Fecit asa rectum ante conspectum domini. ¶ Item sint humiles & operosi. Iacobi. 4. Humiliamini in conspectu domini. ¶ Item sint flebiles & lachrymosi. ps. Posuisti lachrymas meas in conspectu tuo. ¶ Item sint stabiles & rigorosi. ps. Cõfirmasti me in cõspectu tuo semper. Et Apoc. 8. Vidi septem Angelos stantes in conspectu Dei. ¶ Item iterum sint orantes & clamorosi. ps. Effundo in cõspectu eius orationem meam, & tribulationem meam ante ipsum pronuncio. ¶ Item sint letantes & gaudiosi. ps. Iusti epulentur, & exultent in cõspectu Dei. ¶ Item sint pœnitentes & dolorosi. vnde pœnitẽs dicit Iob. 13. Viam meam in cõspectu eius arguam. ¶ Item sint quiescentes, nõ tumultuosi. Apoc. 11. Seniores in conspectu Dei sedent Sedere enim quietem mentis signat. ¶ Item sint compatientes & viscerosi. Thren. 2. Effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Dñi. ¶ Item sint refulgẽtes & luminosi. s. per honestatem exterius, & per sapientiam interius. vnde Apoc. 11. dicitur quòd isti sunt duæ oliuæ & duo candelabra lucentia in cõspectu Domini. Sed reuera multi sunt qui in conspectu Dei aliter parati comparent. Peccatores. n. videntur esse hodie sicut Histriones in curijs, qui quanto apparent deformiores conspectui dominorum, & plus ornati insolitis paramentis, tanto credunt magis facere pulchrum iocũ. Sic hodie videntur gloriari quando in cõspectu Dei bene apparent vitijs deformati. 3. Regum. 16. Fecit Achab malum in conspectu Domini. Nota ergo quòd mali in conspectu Dei apparent

D Vacui sine bonitatis valore.
Obscuri sine venustatis splendore.
Exusti à cupiditatis ardore.
Infecti à carnalitatis horrore.

Vacui dico sine bonitate, contra illud Eccle. 35. Non apparebis ante conspectum Domini vacuus. Obscuri etiam sine claritate. Iob. 25. Ecce Lona nõ splendet, & stellæ nõ sunt mundę in conspectu eius. Exusti insuper à cupiditate. Apoc. 14. Cruciabitur igne in cõspectu sanctorum angelorum. Infecti etiã à carnalitate. Vnde de multis immundis dicitur Iob. 15. Cœli nõ sunt mundi in cõspectu eius. Multi. n. sunt qui in cõspectu Dei. s. in cõscientia quam ipse Deus præcipuè cõspicit, nihil habẽt munditiæ vel puritatis, quamquam in conspectu hominum. i. in apparentia videantur per hypocrisim valde mundi, cõtra illud Eccl. 1. Nõ sis hypocrita in cõspectu populi. Isti. n. plus volunt videri mundi & sancti in cõspectu populi, quàm Dei, in apparentia quàm in conscientia, in operatione, quàm in intẽtione. Nõ sic ergo, quia vere cõspectus diuinus est à mundis mundæ frequentandus. ¶ Secundò dico ꝙ iste ẽ
E malis instè formidandus. Sicut. n. nullum est animal quin timeat in cõspectu Basilisci apparere, pro eo ꝙ quicquid conspicit occidit, sic vere omnes mali, & bestiales & animales, qui, teste Apostolo, nesciunt quæ sunt spiritus. 1. Corin. 2. valde debent timere quãdo cogitãt ꝙ finaliter in cõspectu Christi in iudicio finali debent comparere, qui pro certo erit tunc Basiliscus malos inuenenãs & occidẽs. Latro. n. nunquam vellet cõspectui iudicis præsentari. vnde. 1. Reg. 6. Quis poterit stare in cõspectu eius. q. d. nullus malus. Et nota ꝙ cõspectus præsentiæ Dei qui erit in iudicio,

Incutiet terrores.
Discutiet errores.
Deijciet honores.
Deglutiet horrores.
Conficiet ardores.

Est igitur iste conspectus terroris incussiuus vnde territi Bethsamitę dicebant. 1. Regũ 6. Quis poterit stare ante cõspectũ Dei sancti huius? ¶ Itẽ est terroris discussiuus, quia. s. omnis obscura & occulta manifestabuntur. ps. Præ fulgore in cõspectu eius nubes transierunt. ¶ Item est honoris excussiuus, quia. s. illi qui nunc honorantur, erunt sine honore. Sap. 12. Neq; Rex, neq; tyrãnus in conspectu tuo. Item est malorum deglutiuus. ps. Ad nihilũ deductus est in cõspectu eius malignus. ¶ Item est ardorum influctiuus. ps. Ignis in cõspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida. Hic igitur conspectus est à malis iuste formidandus. ¶ Tertiò dico ꝙ Dei conspectus est à bonis F
pie affectandus. Sicut. n. delectabile est bono filio esse in conspectu patris, seruo in cõspectu Domini, militi in cõspectu Regis, sic vere beatis est delectabile in cõspectu Dei manere in patria, quia pro certo ipse est pater misericordiarum. 2. Cor. 1. Dominus dominantium, & rex Regum. Apocal. 1. de hoc dicitur in ps. Exultent iusti in conspectu Dei. Et nota si vis ꝙ iste conspectus beatificus qui est in patria,

Est satiatiuus contra penuriam.
Est consolatiuus contra tristitiam.
Est roboratiuus contra ignauiam.
Est triumphatiuus contra ignominiam.

Iste dico est satiatiuus. ps. Iusti autem epulẽtur & exultent in conspectu Dei. iste est consolatiuus. ps. Iubilate in conspectu regis Domini. Item roboratiuus seu confirmatiuus. ps. Permanet in æternum in cõspectu Dei. Item est triumphatiuus seu victorię collatiuus. Apoc. 7. Ante thronum in cõspectu Dei amicti stolis albis, & palmę in manibus eorum. Patet ergo ꝙ cõspectus iste est beatis appetibilis est iniquis detestabilis, est perfectis frequentabilis. &c.

Constantia.

Nota ꝙ constantia accipitur pro animi stabilitate & fortitudine, quæ summe decet virum autenticum atq; iustum, & maxime principem vel prælatum. Sicut. n. Leo bestiarum fortissimus & generosissimus inflexibile habet collum, Elephas genua, cypressi etiam colomna recta stat sub quocũque onere, sic vir perfectus in quibuscũque fortunæ commutationibus rectus inflexibilis debet esse, & maxime cõtra aspera & aduersa. vnde de Machabeis tribulatis dicitur. 1. Macha. 2. Mathatias, & filij eius cõstãter steterunt. vnde Sen. de tali cõstãtia loquẽs, dicit Epistola. 106. vel 107. quæ incipit, vbi est illa prudẽtia tua. primo enumeratis rerum mutationibus & infortunijs infinitis, dicit sic. Nihil miremur horum ad quæ nati sumus, quæ iõ nulli querenda sunt, quia communia sunt omnibus. Sequitur. Ad hãc legem animus noster aptandus est, hãc sequatur, huic pareat, & quæcũq; fiunt, debuisse fieri putet, nec putet, nec velit obiurgare naturam. Optimum. n. est pati quod emendare nõ possis, & Deum quo auctore cuncta proueniũt, sine murmuratione comitari. Malus miles est qui Imperatorem gemẽs sequitur. Læti ergo & alacres excipiamus imperia, nec desinamus hunc operis pulcherrimi cursum, cui quicquid patimur, intextum est. Sequitur. ducunt volẽtem fata, nolẽtem trahunt. &c. De tali ergo indifferenti animi constantia dicit Sap. 5. Stabunt iusti in magna cõstantia aduersus eos, qui se angustiauerunt. &c. Vide de fortitudine & stabilitate, quia paucę sunt auctoritates. A

Constituere.

Nota ꝙ constituere quandoq; sumitur pro assumere & ordinare. Dani. 3. A me cõstitutum est decretum. vel sumitur pro pręficere & sublimare. Luc. 12. Fidelis seruus & prudens quem cõstituit Dñs super familiam suam. &c. Vel sumitur pro disponere, & terminare, sicut Iob. 13. vbi dicitur. Constituisti terminos ei⁹ qui pręteriri nõ poterunt. Vel sumitur pro imponere vel assignare. Matth. 28. Discipuli abierunt in Galilęam in montẽ, vbi cõstituerat illis Iesus. Quocunq; ergo modo sumatur, notandum, ꝙ cõstitutio in bono sumitur, & in malo. Deus. n. cõstituit & ordinat omne bonum, & diabolus constituit omne malum. Dic igitur ꝙ Deus cõstituit perfectos virtutum culmine. Cõstituit edoctos fidei lumine. Cõstituit prælatos mundi regimine. Constituit beatos cœli cacumine. A Deo. n. diuersi diuersimode constituuntur. A

Quidam in loco tuto, vt ibi sedeant. s. religiosi.
Quidam in loco claro, vt ibi doceant. s. prædicatores.
Quidam in loco digno, vt omnes pręeant. s. prælati.
Quidam in loco alto, vt ibi maneant. s. beati. B

¶ Dico ergo primo, quòd religiosi sunt constituti vt sedeant ad contemplandum. Num. 3. Aaron & fratres eius constitue super cultum sanctuarij. vt quilibet dicat Domino illud ps. Quoniam tu domine singu. in spe con. me. Isti enim sunt constituti à Deo ad viuendum in spe & sanctificatione & cultu religionis. &c. ¶ Item dico quòd clerici sunt instituti, vt

studeant seu doceant ad prædicandum. vnde ps. Constitue
Dñe legislatorem super eos, vt sciant gentes quoniam homi-
nes sunt. ¶ Item prælati sunt constituti vt preeant ad guberná
dum. vnde illud Hier. 1. Ecce constitui te super gentes & re-
gna. vbi quatuor causæ notatur in electione necessariæ. s.

Effectiua & primordialis.
Subiectiua & materialis.
Perfectioa & hæc est formalis.
Inductiua seu finalis.

Causa dico effi-
ciens. s. De', qui
dicit. Ecce con-
stitui. Materia-
lis. s. ipse electus. te inquit. Formalis. s. ipsa promotio vel præ-
latio, quæ dat sibi esse formale, cum dicitur super. Finalis quę
est vt gubernentur gentes & regna &c. Vnde de tali constitu
tione dicitur in ps. Constitues eus principes super omnē ter
ram, memores erunt nominis tui Domine. q. d. qui in prima-
tu constituuntur, ad habendum Deum in memoria pre cete
ris obligantur. ¶ Item beati constituuntur vt gaudeant ad cō
C regnādum. Vnde de quolibet beato potest dici illud Deuter.
32. Constituit eum Dominus super excelsam terram vt come
deret fructus agrorum, vt sugeret mel de Petra, oleumq; de
saxo durissimo. vbi nota q̄ isti sic constituti sunt tuti, nec ti-
ment reuocari, quia dominus constituit eos. Sunt sani, nec ti-
ment infirmari, quia sunt super excelsam terram, quæ. s. sanior
est terra bassa. Sunt pleni, nec timent vacuari, quia ipsi come
dunt fructus agrorum. Sunt lęti, nec timent contristari, quia
ipsi sugunt oleum, quod lętificat. Sunt securi, nec timent ter-
minari, quia ipsi hauriunt illud à petra & à saxo. i. à Deo, qui
semper durat. Sunt consolati, nec timent conturbari, quia ipsi
habent mel, idest dulcedinem cōsolationis æternę. ¶ Aduerte
tamen q̄ vt communiter sumitur pro promouere seu præfice
re. Sed de hoc vide satis plene in litera. E. vbi excelsus, vbi ex
ponitur prædicta auctoritas. Constituit eum super excelsam
terram. Item in litera. C. de Custode vbi ponitur illa aucto-
ritas. Super muros tuos Hierusalem constitui, custodes. &c.
Item in litera. M. vbi Magister. vbi ponitur illa auctoritas. Si
quos in eis nouisti viros industrios, constitue magistros peco
rum. Gene. 47. Econuerso autem potest dici de mala constitu
tione. q. s. hodie constituuntur in officiis

D Viri impij sine clementia.
Viri ignari sine scientia.
Viri iniqui sine conscientia.
Viri auari sine sufficientia.

De viris impijs,
& crudelibus di
citur. 1. Mach. 7.
q̄ bachides Al-
chimum virum impium constituit in sacerdotium, & manda
uit ei facere vltionem in filios Israel. & 9. cap. dicitur, q̄ ipse
elegit viros impios, & constituit eos dominos regionis. De
viris ignaris & imprudentibus dicitur Daniel. 3. Adorate sta-
tuam quam constituit Nabuchodonosor rex. De viris autem
iniquis & peccatoribus dicitur in. ps. Constitue Domine pec
catorem super eum, & diabolus stet à dextris eius. De viris
vero auaris & nullam sufficientiam habentibus, qui scilicet,
non sunt digni constitui in aliquo officio prælaturæ, dicitur
Esaię. 3. Non sum medicus & in domo mea non est panis, neq;
vestimentum, nolite me constituere principem populi. Talis
enim paupertas auaritiæ & etiam temporalis penuriæ debet
hominem repellere ab officijs publicis, quia scilicet tales cū
promoti fuerint, solent subditos acriter exhaurire. vnde s̄m
Valerium Maximum cum de duobus Imperatoribus consti-
tuendis & cum exercitu mittendis semel in senatu tractare-
tur, quidam sapientissimus respondit neutrum esse mittendū
quia inquit vnus nihil habet, & alteri nihil sufficit. &c. Vide
vbicunque fit mentio de promotione. s. de Prælato, Rege, elē
ctione, Principe, & cetera similia.

A Consummare.

Consummatio. Nota q̄ cōsum-
matio quandoq; sumitur pro cō-
plemento perfectiuo, quandoq; pro termino finitiuo, quan-
doq; pro exterminio destructiuo. Pro complemento dico per
fectiuo. vnde de Simone Machabæo. 1. Mach. 13. Dicitur q̄ ip
se accelerauit muros Hierusalem consummare. Pro termino
etiam finitiuo dicitur Luc. 2. Consummati sunt dies octo, vt
circuncideretur puer. Pro exterminio etiam destructiuo. vn-
de Ezech. 11. Ah domine Deus consummationem tu facis re
liquiarum Israel. His ergo præmissis dicam q̄ in scriptura in-
uenitur consummatio bona, & consummatio mala. De con-
summatione enim bona notandum q̄ iusti triplici gaudent, cō
summatione. s. Consummatione.

Operis virtuosi.
B Temporis luctuosi.
Muneris gloriosi.

Prima est cōsummatio gra
tiæ complementi, secunda
consummatio moralis ex-
plementi, tertia consummatio æterni supplementi. Prima per
tinet ad viros morales, secunda pertinet ad cunctos mortales,
tertia pertinet ad sanctos supernales. ¶ Dico igitur q̄ est con-
summatio virtuosa, Et ista est illa qua boni student bona ope
ra perficere & consummare, & vsque ad consummationem,
& complementum in se virtutum cumulū aggregare. Quod-
cunque. n. naturale desiderium semper est in motu & affectu,
quousq; consummatum fuerit & completum. & ideo ad vir-
tuosum hominem pertinet q̄ opera bona aggregationemque
virtutum si inceperit perficiat compleat & consummet. Iux-
ta illud quod dictum fuit de Fabro Ferrario Ecclesi. 38. Cor
suum dabit in consummationem operum, & vigilia sua orna-
bit imperfectionem. & sequitur de figulo. Cor suum dabit vt
consummet finitionem, & vigilia sua mundabit fornacem. Et
hoc est quod dicebat Apostolus. 2. Thimo. 4. Bonum certamē
certaui, cursum consummaui, fidem seruaui, ideò reposita est
mihi corona. &c. vbi nota q̄ consummatio incipitur cum pro
fectu virtuosi laboris. Dirigitur cum prospectu luminosi splē
doris. Perficitur cum affectu gloriosi decoris seu honoris.
Primum probat pugna frequentata. Bonum certamen. Secū-
dum fides illibata. fidem seruaui inquit. Tertium corona para
ta. ideò reposita est mihi corona. Quia pro certo charissimi,
talis consummatio non fit nisi habeas laboris diligentiā pro-
fectiuam, nisi teneas fidei vigilantiam directiuam, nisi videas
gloriæ affluentiam allectiuam. Igitur ad hoc nos vrgeat vir-
tus boni laboris. Bonum inquit certamen certaui. quia reue-
ra nihil feliciter consummatur, nisi hoc quod cum diligentia
laboratur. Eccle. 4. Vsque ad mortem certa pro iustitia. vn-
de de consummatione virtuali quomodo multum requirat di
citur. 1. Mach. 4. q̄ filij Israel ædificauerunt sancta, atria san-
ctificauerunt, fecerunt vasa sancta noua, intulerunt candela-
brum & altare incensorum & mensam in templum, incen-
sum posuerunt super altare. Sequitur. Et consummauerunt
omnia opera quæ fecerunt. Igitur ædificemus sancta, idest
omnimodam virtutem & sanctitatem. Ædificemus inquit san
cta, idest faciamus in nobis sanctitatem & puritatem. Sanctifi
cemus atria, hoc est purificemus sensuum vanitatem, facia-
mus vasa sancta noua, idest habeamus cordium & affectuum
nouitatem. In templo vero mentis inferamus altare, idest sā-
ctam deuotionem, candelabrum, idest fidem & discretionem
mensam. i. clementiam & compassionem, incensum. i. feruorē,
& orationem, & sic consummabuntur in nobis virtutes per
complementum & perfectionem, ad quod. s. nos deducet, vt
dictum est, exercitium boni laboris. Bonum inquit certamen
certaui. Exemplo Christi, qui post passionis labores dixit.
Consummatum est. Ioan. 19. Igitur ad hoc nos vrgeat virtus
boni laboris. ¶ Item ad hoc nos dirigat lumen veri splēdoris,
scilicet fides. Fidem inquit seruaui. Nullum enim opus con-
summatur aut perficitur sine lumine directiuo. Sic teste apo-
stolo, sine fide impossibile est placere Deo, quia scilicet fides
est illa lux quæ nos dirigit ad Deum cognoscendum, & nos
consummat ad virtutes habendum. Sapien. 6. Cogitare de il-
lo, sensus est consummatus. Pauo enim caudam habet ocu-
latam, sic cauda & finis seu consummatio nostra moralis de-
bet oculis fidei resplendere, vt sic ille qui est lux vera illumi-
nans omnem hominem. s. Christus, dicat illud Matthæi. 28.
Ego autem vobiscum sum inquit, supple per fidem. Item ad
hoc nos erigat amor summi honoris, scilicet corona iustitiæ,
idest gloria paradisi, quæ. s. dicitur corona, quæ est rotunda,
non habens terminum aut initium, & quæ etiam datur victo
ribus pro triumpho. Sic gloria æterna, quæ est ipse Deus, mē
ti infusus & illapsus, non habet principium neq; finem, seque
dat victoribus, scilicet sanctis hominibus pro mercede. ps.
Corona aurea super caput eius. Et ista etiam videtur esse co
rona iustitiæ, pro eo q̄ iuste s̄m proportionem & differentiā
meritorum assignatur sanctis Victoribus in hac corona glo-
riæ differentia gaudiorum, & diuersorum stipendia præmio-
rum. ps. Omnis consummationis vidi finem. quasi diceret.
Visio finalis consummationis multum facit ad complemen- C.
tum virtuosæ perfectionis. Patet igitur q̄ est quædam con-
summatio virtuosa. ¶ Secundò dico q̄ est quædam consum-
matio luctuosa. Necesse est enim q̄ omnia viuentia consum
mentur per mortem, vnde etiam Christus tunc mortalis di-
xit de seipso Lucæ. 13. Ecce perficio sanitates hodie & cras,
& tertia die consummor. De Enoch etiam dicitur Sapien. 4.
q̄ con-

q consummatus in breui expleuit tempora multa. ¶ Tertiò dico q est consummatio gloriosa.s. in vita æterna, vbi cõsummabuntur & replebuntur omnia desideria beatorum. vnde de ipso Deo ibidem omnia consummante dicitur Eccle. 43. Consummatio sermonum ipse est. Et sic patet q consummatio aliquando accipitur in bono significato. ¶ In malo vero significato dic q in scriptura inuenitur consummatio

Naturæ.
D Fortunæ.
Culpæ.
Pœnæ.

Prima fit per mortem corporalem. Esa. 10. Consummationem & abominationem ipse fecit. Et Sap. 4. Iuuentus celerius consummata. Secunda fit per miseriam temporalem.s. quando fortuna in homine, p infortunia consummatur. Vnde de Luna, idest de prosperitate mundana dicitur Ecclesiast. 43. luminare quod minnitur in consummatione mensis. & Esa. 16. Consummatus est fer. &c. Tertia fit per culpam criminalem quæ.s. in malis vsq; ad consummationem crescit. ps. Consummetur nequitia peccatorum. Quarta vero fit per miseriam æternalem. De qua Dan. 9. Vsq; ad consummationem perseuerabit desolatio. &c. Sufficit. Vide de Complere, & de fine.

A **Consumere.** Nota q consumptio nihil aliud est, quam rei attenuatio vel annihilatio. Et vt communiter cõsumptio naturalis fit à calido. Igitur loquendo moraliter, possum dicere q cõsumptio in bono sumitur, & in malo. Et sic dico q in bono est cõsumptio carnis, quæ fit per abstinẽtiam. Cõsumptio culpæ, quæ fit per pœnitẽtiam. Cõsumptio malorum, quæ fit per iustitiam. Cõsumptio rerum quæ fit per eleemosynam vel clementiam. ¶ Con-
B sumunt igitur primo carnes proprias abstinẽtes, quia.s. omne voluptuosum & carnale debet quilibet cõsumere in seipso. Figuratus Deu. 13. vbi præcipitur q si aliqua ciuitas de terra Israel vellet & suggereret Deos alienos colere, habitatores eius debebãt percuti, & tota eius suppellex comburi pariter & cõsumi. Quia reuera si ciuitas carnis nostræ, quæ plena est malis ciuibus.i. malis motibus per carnalitatem corruptam nobis suggerat vt Deo derelicto dijs alienis.i. mundi voluptatibus & vitijs debeamus adhærere, ipsam debemus per temperantiam cõsumere, & per abstinẽtiam castigare, vt sic quilibet sic cõsumptus dicat illud Iob. 19. Pelli meæ cõsumptis carnibus adhæsit os meum, & derelicta sunt labia circa dentes meos. quia.s. os, i. ossea fortitudo pelli bonæ cõuersationis cõiungitur, & labia diuinæ laudis ori & dentibus applicãtur, quando per abstinẽtiam carnes superfluæ cõsumuntur. Et reuera talis cõsumptio est animæ illuminatio, & virtutum renouatio. Nam sicut in lampade lux nutritur dum oleum cõsumitur, de Saura etiam lacertula dicit Isid. q ad recuperandũ & clarificandum visum solem respicit, vt humore superfluo qui obscuritatis erat causa, consumpto, visus ipsius restauretur, sic lux animę, lux gratię, lux scientiæ nutritur, & cõualescit, dum carnalitatis oleum & humor consumitur & arescit. Vnde Iob. 11. Cum te consumptum putaueris, orieris vt lucifer, & meridianus fulgor cõsurget tibi ad vesperam, & habebis fiduciam proposita tibi spe, & defossus securus dormies, vt accedat illud quod scribitur Iob. 33. Cõsumpta caro eius à supplicijs, reuertatur ad dies adolescentiæ suæ. Consumunt
C igitur carnes proprias abstinẽtes. ¶ Secũdò dico q cõsumunt culpas noxias pœnitẽtes. Ista est.n. bona cõsumptio, quando per Dei misericordiam & indulgentiam, per sacerdotis diligentiam & absolutionem, per peccatoris pœnitentiam & cõtritionem, iniquitates animæ cõsumuntur. ps. Consumetur nequitia peccatorum. Figurata in diluuio generali, in quo sicut dicitur Gen. 7. Vniuersa quæ in terra sunt cõsumpta sunt quia.s. per lachrymarum diluuia omnia terræ, i. animæ vitia consumuntur. vnde nota q per pœnitentiam cõsumitur

Superbia mentis eleuatiua.
Lasciuia carnis inquinatiua.
Pigritia mentis aggrauatiua.

De superbia eleuãte dicitur Hier. 12. Cõsumptũ est animal & volucre. de lasciuia seu luxuria dicitur illud Iob. 33. Consumpta est caro eius à supplicijs. De pigritia vero dicitur Hiere. 6. In igne consumptum est plumbum. Consu-
D munt igitur culpas noxias pœnitentes. ¶ Tertio dico q consumunt gentes impias præsidentes, Deus videlicet & boni prælati, qui.s. consumere solent impios & peruersos, dicendo illud Oseæ. 13. Occurram eis quasi vrsa raptis Catulis, & consumam eos ibi quasi Leo. ¶ Quartò dico q consumunt opes inopibus compatientes, quia.s. consumunt & expendunt temporalia pro æternis, pauperibus eleemosynas largiendo. Deutero. 13. vniuersa consumas domino Deo tuo. Sic igitur patet q consumptio sumi potest in bono significato. ¶ Secundò E
principaliter dico q consumptio etiam sumi potest in malo. Sic igitur dicam q est consumptio

Gratiæ, quæ fit peccatis & criminibus.
Fortunæ, quæ fit tormentis & turbinibus.
Naturæ, quæ fit mortalis destructionis conaminibus.
Animæ, quæ fit finalis dominationis grauaminibus.

¶ Peccatum consumit gratiæ virorem.
Mors & infirmitas consumit naturæ decorem.
Tribulatio consumit fortunæ splendorem.
Damnatio vero finalis consumit animæ vigorem.

¶ Dico ergo q est consumptio gratiæ, quam facit culparum inflammatio. Calor.n. agens in humidum radicale, ipsum cõtinuè consumit, quare necesse est quòd animal continuè recipiat nutrimentum, alias necesse est quod incurrat ineuitabile nocumentum. Sic vere calor concupiscentiæ continuè consumit humorem radicalẽ virtutum. s. per culpas veniales seu mortales, quare necesse est q nutrimentum diuinæ gratiæ, seu doctrinæ continuè sumatur, ne forte tota virtutum cõgeries consumatur. Et ideò hodie multi spiritualiter consumuntur, quia per spiritualia nutrimenta nullatenus reficiuntur. Iob. 36. Transibunt in gladio & consumentur in stultitia. Et nota quòd talem consumptionem facit quandoq;

Flamma auaritiæ deuoratricis.
Tinea inuidiæ demolitricis.
Rubigo malitiæ & nequitiæ inquinatricis.

Flamma auaritiæ consumit pietatem. Iudic. 15. Concrematę sunt fruges, in tantum vt vineas & olíueta flamma consumeret. Tinea inuidiæ consumit æquitatem. Iob. 4. In angelis suis inuenit prauitatem, quanto magis qui habitant domos luteas & terrenum habent fundamentũ cõsumuntur velut à tinea? Rubigo autem malitiæ consumit sanctitatem. Deut. 28. Fruges terræ tuæ rubigo consumet. Et nota si vis quomodo hodie consumpta est in ecclesia vel in mundo

Constantiæ fortitudo.
Prudentiæ limpitudo.
Confessionis certitudo
Contemplationis celsitudo.

De consumptione constantiæ & fortitudinis dr Esai. 49. Inuacuũ laboraui sine causa, & vanè fortitudinem meam consumpsi. De consumptione sapientiæ dicitur Thren. 1. Senes mei in vrbe consumpti sunt. Senectus enim prudentiã signat. De consumptione autem confessionis dicitur Hier. 44. Consumẽtur oẽs viri Iuda. Iuda enim interpretatur confessio. De consumptione vero contemplationis dicitur Iob. 7. Consumitur nubes & pertransit. Nubes enim quæ est alta, signat altitudinem cõtemplationis. Ista est ergo consumptio gratiæ, quam facit culparum inflammatio.
¶ Secunda est consumptio fortunæ, quam facit contingens tri F
bulatio, quia.s. mundi tribulationes, tyrannorum impugnationes, diuersorum casuum insidiationes, fortunæ prosperitatem cõsumunt, & fortunatos destituunt & confundunt. vnde Eccle. 4. De carcere egreditur quis ad regnum, & in regno natus inopia consumitur. ¶ Tertiò est consumptio naturæ, q̃ facit mortis impugnatio. de qua Iob. 18. Consumet brachia eius primogenita mors. Et illud Iob. 14. Homo autem cum mortuus fuerit & nudatus atque consumptus, vbi quæso est? vbi describitur quilibet sic consumptus, vt fragiliter dispositus. Homo. Vt lętaliter depositus. Mortuus. Vt miserabiliter exposit⁹. Nudatus. Vt dubitabiliter repositus. vbi inquit quæso est. Ista est ergo consumptio naturæ, quam facit mortis impugnatio. Threo. 1. Senes mei in vrbe cõsumpti sunt. ¶ Quartò dico q est consumptio animæ, quam facit tormentorum aggrauatio.s. damnatio æterna, quæ consumit omne gaudiũ, ab eadem, s. anima. vnde dominus dicit Ezechie. 22. In igne iræ meæ consumpsi eos. vnde de omnibus malis potest generaliter dici illud Hiere. 16. In sterquilinium super faciem terræ erunt, gladio & famæ consumentur, & erunt cadauera eorum in escam volatilibus cœli & bestijs terræ. Et hæc de consumere sufficiant.

Consurgere. Nota quòd cõsurgere idem est qđ completè surgere, vel simul surgere, vel confestim surgere. Et signat in bono, & in malo. In A
bono signat perfectam de inferioribus ad superiora eleuationem, mentis erectionem, terrenorum contemptum, & cœlestium affectionem & contemplationem. vnde Hiere. 6. Consurgite

surgite ascendamus in meridiem. In malo vero designat citã & celerem ad malum proruptionem, malitiosam machinationem, & contra bonos conspirationem. sicut Num.14. Multitudo pessima quæ consurreait aduersum me, in deserto morietur. Et.1. Paral. 21. Cõsurrexit Sathan cõtra Israel. & Mich. 7. Filia cõsurget aduersus matrem suam. ¶ De bona igitur cõsurrectione aliquid est dicẽdum. ¶ Nam sicut signa Orientalia & stellæ Oriẽtis nõ cessant ascendere & cõsurgere quousque ad cœli medium & ad Meridiei punctum perueniant cõsurgendo, sic bona mẽs & quælibet bona persona ab inferiori terrenorum amore, & à vitiorum depressione debet cõsurgere, & sursum per affectum ad cœlestia se leuare, quousq; ad medium cœli & ad Meridiem claritatis, & fœlicitatis ipsam cõtigerit realiter peruenire. Hierem.49. Cõsurgite & ascẽdite ad gentem quietam & habitantem cõfidenter ait Domin⁹. Ideò bene cõsulitur animæ vel cuilibet viro iusto Esa.52. Cõsurge cõsurge, induere fortitudine tua Syõ. vbi aduerte quod quia mundus est locus profundus, vbi carceramur nefandus vbi spoliamur, infectus, vbi infirmamur, obscurus, vbi excæcamur, ideò cõsurgendum est vt liberemur à depressiõe mortalis itineris. Cõsurge cõsurge. Vt adornemur cõuersatione mortalis regminis. Induere. Vt roboremur solidatione vitalis flaminis. Fortitudine. Vt illustremur contemplatione mentalis luminis. Sion. Per talem enim consurrectionem erigimur à mundi carcere. Cõsurge cõsurge. Induimur virtutum pondere. Induere inquit. Solidamur spiritus robore. Fortitudine tua. Illustramur sophiæ sydere. Syon, quæ interpretatur specula. Igitur necesse est, si bene vis cõsurgere, vt dimittatur terrena bassitudo, quia locus est inficiens. Cõsurge consurge. Vt acquisatur virtutum pulchritudo, quia status est proficiens, Induere. Vt fulciatur animi firmitudo, quia virtus est sufficiens. Fortitudine. Vt videatur cœlestis plenitudo, quia fructus est alliciens Sion. ¶ Dico ergo quòd talis consurrectio facit dimitti terrenam bassitudinem, quod ostenditur cum dicitur. Cõsurge consurge. Res enim quæ cõsurgit, alta petit, & inferiora dimittit, sicut patet de elementis, quæ habẽt motum suum naturalem à centro ad circunferentiam, quæ in imo nisi violẽter detineri nõ possunt. Sic vere animus humanus cuius natura est ad alta cõsurgere, alta cõtemplari & aspicere, æterna velle & appetere, nõ debet in inferioribus, & terrenis quiescere, sed per cõtemptum ab eis velociter resilire. Cõsurge inquit cõsurge. i. cõfestim surge. quia sicut dicitur Prouerb.11. Bene cõsurgit diluculo, qui quærit bona. **B**

Bona dico æterna, cum cetera proprie non sint bona. vnde Seneca Epistola.28. Magnus erat labor ire in cœlum, vadit audacter animus cõtemptor omnium. &c. nec ad pecuniam respicit, aurum, argentumque illis in quibus iacuere tenebris dignissima nõ ad hoc estimat. Et nota si vis ꝙ cõsurgendum est ab infimis, & etiam à peccato, cum

Humili reuerentia
Stabili permanentia.
Nobili præsidentia.
Feruenti diligentia.
Decenti apparentia.
Splendenti sapientia.
Lugenti pœnitentia.

De reuerentia dr̃ Leui.19. Corã cano capite cõsurge. Et.1. Reg. 25. de Abigail dr̃ ꝙ cõsurgens adorauit prona in terram, audito, s. ꝙ Dauid ipsam in vxorem accipere volebat. de permanentia dr̃ Ezo.9. Mane, cõsurge, & sta. De præsidentia vero & eminẽtia dicitur Iob.38. ꝙ Deus aurotam super filios terræ consurgere facit. De diligentia dicitur Iob.7. Si dormiero, dico quando cõsurgam. Et Iob.1. Cõsurgens diluculo offerebat holocaustum. Consurgere enim diluculo vel mane vel de nocte, diligentiam signat. De honesta apparentia dicitur Cantic. 6. Quasi aurora cõsurgẽs, pulchra vt luna, electa vt sol. De sapientia autem, & scientia dicitur Iob.11. Meridianus fulgor cõsurget tibi ad vesperam. De pœnitentia dicitur.1. Reg.25. Cõsurgẽs Dauid venit in desertum. &c. Sed reuera multi sunt qui sic nõ cõsurgunt ad bonum, sed potius ad iniquitatem & ad malum.

¶ Vnde nota ꝙ ecõuerso mali consurgunt ad

Alios inuadendum malitiosè.
Virgines opprimendum luxuriosè.
Homines occidendum proditiosè.
Tumultum suscitandum seditiosè
Calices hauriendum delitiosè.
Iniqua cogitandum pernitiosè.

Isti dico cõsurgũt ad malitiosè inuadendum, sicut de Caim dicitur Genes.4. Cõsurrexit Caim aduersus fratrem suum Abel. Item cõsurgunt ad luxuriosè corrumpendum. vnde Deut.22. dicitur quòd oppressor Virginis cõsurreait sicut latro contra eam. Item ad proditiosè occidẽdum, vnde Iob. 24. Mane consurgit homicida ad interficiendum egenum & pauperem. Item ad seditiosè tumultuandum. Ose. 10. Consurget tumultus in populo. Item ad delitiosè viuendum seu potandum. Esaiæ.5. Veh qui potentes estis ad bibẽdum vinum, & qui mane surgitis ad ebrietatem. Item ad pernitiosè cogitandum & affectandum. Vnde Sopho. 3. Diluculo consurgentes corruperunt omnes cogitationes suas. Non sic charissimi, sed cõsurgamus ad opera virtuosa, & ad cœlestia meditanda. Iuxta illud. Colo. 3. Si consurreaistis cum Christo, quæ sursum sunt querite, vbi Christus est in Dei maiestate sedens, quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Patet igitur ꝙ spiritalis cõsurrectio facit dimitti terrenã bassitudinem. Cõsurge inquit cõsurge. Esaiæ. 51. Eleuare eleuare consurge Hierusalem, quæ bibisti in manu Domini. ¶ Secundò dico ꝙ talis cõsurrectio facit acquiri virtutum pulchritudinem. **C** Induere inquit. Indumẽta enim animæ sunt virtutes, sine quibus anima non consurgit, quia. s. sicut auis sursum nõ se eleuat sine vestimento plumarum, sic nec mens spiritualiter consurgit sine vestimento virtutum. Vnde Esaiæ. 52. Induere fortitudinem, consurge sicut in diebus antiquis. &c. Vide infra de indumentis & vestimentis in titulis suis. ¶ Tertiò dico, quòd talis cõsurrectio solet requirere animi firmitudinem. **D** Fortitudine inquit. Necesse est enim, quòd fortitudo interior operetur ad hoc ꝙ corpus volucris superius eleuetur. Sic vere necessaria est virtus spiritualis fortitudinis ad hoc ꝙ mens consurgat ab infimis. Esa.51. Consurge consurge, induere fortitudinem brachium Domini. Et. 1. Paralipo. 10. Consurrexerunt singuli virorum fortium. &c. Dilata de fortitudine sicut infra, & inuehe contra illos qui non videntur habere fortitudinem aliqualem, quia nõ consurgunt nec à vitijs, nec à terrenis. Contra quos & maximè contra auaros dicitur Hierem. 51. In calore eorum ponam potus eorum, inebriabo eos vt sopiantur & dormiant somnum sempiternũ, & non cõsurgant. Et pone bene quomodo homo quando est in calore, inordinate bibit, & non aduertit quòd inebriatur, & dormit, sic calore auaritiæ æstuans, solet inconsideratè tẽporalia bibere, & dum nõ cauet inebriatur taliter terrenorũ amore, quòd ibi per obstinationem dormire & quiescere cogitur, ita ꝙ nõ consurgit amplius aut leuatur. Nõ sic, sed qui vult bene consurgere, habeat animi firmitatem. ¶ Quartò **B** habere debet sensuum limpitudinem. Sion, idest specula. Accipiter enim quia clarum habet visum, & de longe potest videre prędam allicientem, cito solet consurgere, & altissime se leuare. Sic ille qui sensus & considerationis claritatem habet de longe. s. de isto mundo, prædam allicientem, scilicet bona paradisi videt, & sic cito terrena contemnendo deserit, & ad æterna volitat & consurgit. Sic ergo Sion, speculator clarissimus & contemplator. Canticorum.4. Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonem in Diademate. Egredimini inquit, scilicet mundum inficientem, vos animæ quæ estis Siõ, idest speculatrices per discretum sensum & intelligentem, & videte regem Christum coronatum in cœlo, vt attrahentem ad consurgendum & allicientem. & 4. Regum.4. Consurgens Israel, idest videns Deum, percussit Moab, &c. Vide infra de Sion in litera. S. Patet igitur quomodo ad consurgendum spiritualiter oportet videre fructum allicientem. Sion inquit. Oportet habere virtutem per sufficientem fortitudinem. Oportet splendere per vitam moralem atque decentem. induere. Oportet horrere locum infimum, idest mundum inficientem. Consurge consurge. &c.

Contaminare.

Nota quod contaminare idem est quòd inficere vel fędare. **A** Est igitur contaminatio loquendo moraliter, idem quod spiritualis inquinatio vel peccatum. Ideò peccatori dicitur illud Baruc. 3. Quid est Israel ꝙ in terra inimicorum es, inueterasti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis, deputatus es cũ his qui sunt in inferno, dereliquisti fontem sapientiæ? & Oseæ.5. & 6. Fornicatus est Effraim, contaminatus est Israel. Et ideò sicut qui corporaliter est contaminatus & immundus omnem locum, vbi habitat contaminat atque fœdat, sic peccator per mala dicta, opera, & exempla, polluit & cõtaminat, & locum vbi habitat, & personas quas visitat, & homines quos frequentat, quicquid enim tetigerit immundus, immundum faciet. Num.19. Ideò de malis ecclesiasticis qui fœdant, & conta-

& contaminant domum Dei, conqueritur Dominus in scriptura, dicens Hiere. 2. Ingressi contaminastis terram meã, & hereditatem meam posuistis in abominationem. Et nota si vis ꝙ mali cõtaminant suum in se, & alios cõtaminant

B Per vilis carnalitatis actum.
Per malę societatis tactum.
Per dirę crudelitatis factum.
Per lautę gulositatis victum.
Per malę loquacitatis dictum.

¶ Cõtaminãtur dico aliqui per actum luxuriosę carnalitatis. vñ Leui. 19. dicitur. Non prostituas filiam tuam vt contaminetur in terra. Figura de leproso per quem luxuriosi figurantur. de quo dicitur Leui. 13. quòd habere debebat vestimentum dissutum, os veste contectum, caput nudum, & contaminatum & sordidũ se clamare. Vnde de talibus immũdis & luxuriosis leprosis, qui scilicet vestes suę conuersationis solent per insolentiam dissuere, os suę locutionis solent per ambages & dissimulationes contegere, caput suę intentionis nesciunt bene celare, sed omnibus solent inuerecunde nudare & detegere, & propter hoc merito possunt contaminatos & sordidos se clamare, dicitur Malachiæ. 2. Contaminauit iudas sanctificationem domini. Isti igitur contaminantur per actum luxuriosę carnalitatis. ¶ Secũdo dico ꝙ quidam contaminant & cõtaminantur per tactum vitiosę societatis. In lege enim qui morticina vel etiã quęcunq; immũda animalia tangebant, contaminabantur, & polluti & immundi reputabantur. Sic vere immundus & corruptus peccator quoscunq; tãgit & associat, inficit atq; fędat. Leui. 11. Quisquis tetigerit, illud, cõtaminabitur. Ideo precipitur Leuiti. 21. ꝙ sacerdos ad mortuum non ingrediatur, ne contaminetur in morte ciuium suorum. Tertio dico ꝙ quidã cõtaminantur per factum seditiosę crudelitatis. Sãguis enim super omnia cõtaminat vestes albas. Sic homicidium & rapina quæ per sanguinem designantur. Ezech. 9. Contaminate domum, & replete atria interfectis. Et hiere. 16. Contaminauerunt terram morticinis. ¶ Quarto contaminantur per victum deliciosę gulositatis. Ezech. 9. Omnes qui comedunt, contaminabuntur. ¶ Quinto quidã contaminantur per dicta inuidiosę loquacitatis scilicet per verba detractoria & immũda. Inter cetera cõtaminatiua summe fędat & maculat fętor oris. Sic valde solet famam fędare & inficere fętẽs locutio detractoris. Ideo de semine fluente, per quem loquax & detractor intelligitur, qui. s. semen verborum malorum vbiq; seminat & diffundit, pręcipitur Numer. 5. Leprosum, & qui semine fluit, de castris eijcite, ne cõtaminent ea cum habitauerint vobiscum &c. Sufficit, vide infra de Macula in litera. M. & de polluere & Inquinare.

A **Contemnere.** Nota ꝙ cõtemnere sumitur in bono & in malo. In bono eñ signat mũdi & peccati detestationem, peccati fugam & vitationem, & omnis mali resilitionem & abominationem. De quo Hiero. ait. Facile contemnit omnia, qui se semper cogitat moriturum. In malo vero signat sui reputationem, aliorum derisionem & reiectionem, & totius boni displicẽtiã. Ecclesi. 49. Cõtempserunt timorem domini. ¶ Dicamus ergo de bono contemptu. Deus enim plantauit in anima virtutem irascibilem, vt anima per eam posset malum contemnere, & quadam virtuosa superbia vitia fugere, contra ea indignari, & a transitorijs resilire. Sicut enim videmus ꝙ anes natando cum pedibus aquam retropellunt, & quasi eam despicientes reijciunt: quod etiam remiges faciunt remigando: quia. s. nec nauis nec auis ad anteriora trahitur nisi aqua posterius repellatur: sic dico ꝙ si volumus ad anteriora cęli bona nos traducere, necesse est per contemptum omnia aquea, idest omnia fluxibilia reijcere & horrere. Nam sicut dicit Petrus Rauennas in quodam sermone. Aurum erogare, bonum reponere, malum cõtemnere, validum fugere, securum. Nam sicut vincere virtus est, sic est fęlicitas euasisse. Igitur dico ꝙ bonum est ꝙ Cõtemnas.

B Teipsum tanquam defectiuũ.
Mundum tanquam deceptiuũ.
Peccatum tanquam infectiuũ.

Contemne ergo teipsum, proprios defectus considerando: quia reuera ille faciliter se despicit, qui ad proprios defectus attendit. Nonne de pauone legitur ꝙ rotam caudę suę deponit, quando pedum deformitatem respicit? Quia vere qui bene deformitates suas & defectus respiceret, nõ faciliter alios despiceret: sed se potius vilipenderet: similis ceruo, qui quamuis sit animal magnum & velox, solet tamen cornua sępissime submittere, & aliquando. s. semel in anno deponere & dimittere ad denotandum quod cornua superbiæ sunt dimittenda, & omnis inanis gloria contemnenda. vnde Chryso. Homel. 4. Si gloriam cupis, gloriam despice, & eris omnibus gloriosior. Seneca in de beneficijs. Cõtemnit oĩa, qui ad cõtemptum sui venit. vis habere oĩa cõtemne omnia. Isti enim ſm Berñ. sunt quatuor gradus humilitatis in hoc versu. Spernere mundum, spernere nullum, spernere sese, Spernere se sperni quatuor ista De⁹ Cõtemne ergo teipsum, proprios defectus considerãdo. ¶ Secundo cõtemne mũdum, ipsius successus vituperãdo. Quia C reuera viri iusti debẽt cõtemnere tãquam vana & deceptoria oĩa bona mũdi. s. diuitias, delitias, & honores, & ipsa habere, quasi nõ habere, & in mundo esse quasi nõ esse, & sicut Nauis in mari trãsire, & ibidem nõ sistere, sed meare. Narrat. n. Pomponius ꝙ in Ægypto in lacu Chemius erat insula Natatilis, vbi nõ solum erãt arbores, immo etiam solis templum, quæ. s. in eodem loco nũquam permanebat, nec terræ aut littoribus adhærebat, sed per lacum super aquas fluitabat, & ad modicum vẽti flatum cõtinuè se mouebat. Sic vere dico, ꝙ viri iusti, quorum quidam sunt templum. i. clerici & contẽplatiui. 1. Cor. 3. Templum Dei sanctum est, quod estis vos. quidam sunt arbores, idest fructuosi & actiui, Matth. 8. Vidi homines quasi arbores. dum sunt in lacu miseriarum huius mundi, in ipsa insula mobili, idest fortunæ mobilitati subiecti nõ debẽt per complacẽtiam sistere, sed per cõtemptum mutabilium ad spiritussancti flatum tãquam peregrini & hospites in hoc seculo pertrãsire, nec aliquibus mũdi bonis per complacẽtiam adhærere, sed potius ac si de hoc mundo nõ essent ipsa cõtemnere & horrere, dicẽtes cũ Didimo rege Bragmãnorum in Epistola ad Alexãdrum. Nos nõ sumus mũdi hospites, sed aduenæ, & sic intrauimus in hũc mũdum, vt manere nobis nõ liceat, sed trãsire. Et Apostolus Heb. 13. Nõ habemus hic manẽtem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Ideò de tali mũdi cõtemptu dicit Chrys. super Heb. sermone. 25. Cõtemne diuitias, & eris locuples, gloriam, & eris gloriosus inimicorum supplicia, & eos superabis. Aduerte tamẽ ꝙ nõ solum nõ sunt cõtemnẽda mundi prospera sed etiam aspera & aduersa. vñ Señ. Epist. 107. enumeratis infinitis infortunija quæ sunt humanæ mortalitatis tributa, subdit. Effugere inquit ista nõ potes, contemnes autem si sæpè cogitaueris, & futura præsumpseris oĩs enim ad ea quæ præmeditãda sunt, durius obsistit, & cõtra imparatus etiam læuissima expanit, id quoque agẽdum est, ne quid nobis inopinatum sit. Sequitur Optimum est pati, quod emẽdare nõ possis. Cõtemne ergo mundum, ipsius successus vituperando. ¶ Tertiò oportet, ꝙ D tu cõtemnas peccatum. Illa enim quæ nobilis sunt naturæ, cõtemnunt ignobilibus se submittere, & indignari à talium seruitute deprimi, solẽt cum violẽtia resilire. patet de igne, cuius est natura sursum esse, qui si sub terra tenetur, quasi sub aliena seruitute retẽtus, solet terram rumpere & exire. Sic dico quòd mẽs humana, cuius cõditio debet esse libera, quia nõ est ancillæ filia sed liberę. Gal. 4. & quæ sursum habet circa cœlestia nobiliter cõuersari, valde debet peccatum & peccati seruitutem cõtemnere, & ei submitti pęnitus abhorrere, & cito inde cum violenta displicentia retroire. Ideò bene dicit Augu. lib. de cathecizandis rudibus, & ponitur in decreto. 38. dist. plus sunt contemnenda & præcauẽda vitia morũ, quàm verborum. Et sic patet ꝙ est triplex cõtemptus bonus E & virtuosus, s. sui, mundi, & peccati. ¶ Secũdo principaliter dico quòd est multiplex cõtemptus malus & perniciosus. Et sic dicam quòd contemnitur

Deus à peccatoribus.
Prælatus à susurronibus.
Pauper ab abundantibus.
Malus à præsumentibus.
Cruciatus à peccatoribus.
Paradisus ab ignorantibus.

Est igitur cõtemptus quo cõtemnitur diuina maiestas, quia multi sunt qui contẽnunt Dei verba & imperia, Dei mandata & iudicia, Dei bonitatem & longanimitatem, Dei potestatem & seueritatem. De contemptu verbi Dei dicitur, 2. Regum 12. Quare contempsisti verbũ Domini, vt faceres malum in conspectu eius? De contemptu imperij seu mãdati diuini dicitur Num. 19. Contempsistis imperium Domini, & non credidistis ei, & vocem eius audire noluistis. De contemptu iudiciorum diuinorum dicitur Ezech. 5. Hierusalem contẽpsit iudicia mea & præcepta, vt plus esset impia quàm gẽtes. De contemptu diuinæ bonitatis, & clemen-

ulementiæ dicitur Roma.2. An diuitias bonitatis Dei cōtemnis & patiētiæ & lōganimitatis? De cōtemptu vuro diuinæ potestatis & iustitiæ dicitur Eccl.49. Reges Iudæ defecerūt, cōtempserunt timorem Domini. & Sapi. 14. Malè senserūt, de Deo seruiētes idolis, iniustè iurauerunt in idolo, contemnētes iustitiam. Tales igitur Dei cōtemptores deberēt timere ne cōtra eos indignetur. Sicut enim dicit Iacob. in lib. de mirabilibus Oriētalium regionum. Aliqui sunt ingrati filij Pellicani, qui dato quòd se vidēt matris sanguine viuificatos, & ipsam propter sanguinem emissum debilitatam, ipsi tamē sibi nō compatiuntur, sed vilipendūt, nec eidem subueniunt, sed cōtemnunt, mater vero tādem sanata filios sui cōtemptores de nido suo eijcit, ipsosque verberat & expellit. Sic vere Deus propter nos dudum in cruce vulneratus, & pro nostra viuificatione proprio sanguine vacuatus, illos ingratos filios qui nunc ipsum contemnūt, finaliter puniet, & à nido paradisi ipsos reijciet & repellet. Leui. 26. Si nō audieritis me, & præcepta mea, si spræueritis leges meas, & iudicia mea contempseritis. sequitur. Visitabo vos velociter in ægestate & ardoru qui cōficiet oculos vestros, & cōsumet animas vestras. Patet ergo quomodo cōtemnitur diuina maiestas. ¶ Secundò dico

F ꝙ à malis cōtemnitur prælati potestas. mali.n. subditi faciliter cōtemnūt prælatum si sit benignus, & odiunt si sit seuerꝰ, sicut de Rege dato Ranis per Iouem dicitur in Fabulis, quia primo datum eis truncum in regem contempserunt, quia su nō mouebat, & postea datum Hydrum oderunt, quia eas comedebat. De talibus ergo proteruis subditis dicere potest prælatus illud quod dicebat Miphiboseth claudus de seruo suo. Seruus inquit meus cōtempsit me. quia pro certo mali serui hodie cōtemnūt Dominos suos & prælatos, & nō mirum, si hoc faciūt quādo ipsos vident defectuosos, & claudicantes, cum hoc etiam faciāt dato ꝙ sunt iusti & seueriter præsidentes. Figuratur in Vasti superba, de qua dicitur Hester 1. ꝙ ipsa cōtempsit venire ad regem Dominum suum, propter quod deposita, coronam perdidit atque regnum. Ideò cōtra istos dicitur Prouer.29. Qui corripientem se dura ceruicu cōtemnit, repētinus ei superueniet interitus ¶ Tertiò dico ꝙ à malis cōtemnitur pauperis ęgestas, facta enim vel dicta pauperum, quanquam vtilia & prudētia, ab alijs contemnūtur. Iob. 12. Deridetur iusti simplicitas, lampas cōtempta apud cogitationes diuitum, parata ad tempus statutum. et Eccl.9. Sapiētia pauperis cōtempta est. Cōtemnitur ergo à malis pauperis æ-

G gestas. ¶ Quartò dico, quòd ab indiscretis cōtemnitur malorum inhonestas. Reprehensibiles sunt enim boni qui peccatores cōtemnunt, quia magis deberēt de seipsis timere. vnde Grego.25. Mora Quod sumus hodie, nouimus, quod autem post paululum esse possumus, ignoramus. Hi vero quos forsitan despicimus, & tarde quidem possunt incipere, & vitam nostram feruētioribus studijs ante ire. Timendum itaque nobis est ne nobis cadētibus resurgat, qui nobis stantibus irridetur, quamuis stare nō nouit, qui nō stātes deridere nouit. vnde Matth. 18. Videte ne contemnatis vnum ex pusillis istis minimis. ¶ Quintò dico quòd cōtemnitur à malis & obstina-

H tis inferni cruciatus & pœnalitas. Vnde de malis qui euacuarunt timorem Dei, dicitur Iob.39. Contemnit pauorem, nec cedit gladio. & ideò de ipsis poterit dici illud Heb.12. Proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, cōfusione contēpta. quia isti dum gaudium præsentis lætitiæ eis proponitur, futuram cōfusionem cōtemnūt, & sic ad crucem, idest ad inferni cruciatum ducuntur. ¶ Sextò dico quòd contemnitur à malis paradisi successus & fœlicitas. Vnde illud Roma. secundo. An diuitias bonitatis eius cōtemnis? Omnes ergo isti sunt mali contemptores, sed reuera ordo mutabitur in futurum, quia videlicet contemptores finaliter cōtemnentur, illi vero qui nunc sunt contemptibiles, honorabuntur. contemptoribus enim dicitur Esa. 33. Veh qui spernis, nonne & ipse sperneris? cum fatigatus desieris contemnere, contemneris. De cōtemptibilibus vero & pauperibus dicitur Esai. 49. Hæc dicit Dominus ad contemptibilem animam, & ad seruum Dominorum. & 1. Corin. 1. dicitur contemptibilia mundi elegit Deus. &c. sufficiat de contemptu. vide infra indignari, fugere, & spernere, deficere.

A **Contemplatio.** Nota quòd contemplatio est virtus per quam mens à terrenis & caducis erigitur, & sursum ad considerationem æternorum leuatur, vt enim dicit Grego. 5. Moral. Mens nostra nullo modo ad vim intimę cōtemplationis rapitur, nisi prius sopiatur. Igitur cum contemplatio solum pertineat ad viros perfectos, notabo quòd sicut nobiles creaturæ sunt situ altiores, lumine clariores, apparentia pulchriores, sicut patet de stellis & de sideribus, sic verè illi qui nobilitate morum, & bonitate alios præcellunt, debent esse pulchriores in conuersatione, clariores in discretione, altiores, & eleuatiores in contemplatione. Vnde Sen. dicit Epist. 23. quòd animus debet esse fidelis, & alacer, & super omnia erectus. Nautilius.n. monstrum est Marinum quod mirabilis est naturæ sm. Plin. lib.9. cap.29. Volens enim per mare cito natare, timens propriam grauitatem, solet aquam maris de proprio corpore per fistulas eiicere, & tandem brachia cum membrana seu pellicula quam habet supra caput altè pro velo erigit, & cum posterioribus pedibus remigans & propria cauda se dirigens, seu regens per maria tutus vadit, & si tamen timendi causā habuit, deposito velo aquam, vt fiat ponderosus rebibit, & in profundum æquoris se immergit. Sic reuera dico, quòd illi, qui per mare huius mundi volunt leuiter sine periculo transire & vitam transigere, debent omnu pondus aquæ .i. fluxibiliū terrenorum reiicere contemnendo, & realiter si sit necessu pauperibus erogando. Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia. velum cordis sursum erigere cœlestia contēplando, brachia amoris sursum extendere æterna amplexando & desiderando, vt sic leuiter possit transnatare, ad æterna fœliciter volitando. Esaiæ. 23. Transi terram tuam quasi flumen filia maris. sequitur. Consurgens transfreta. Si autem talis contemplatiuus insidiatorem diabolum timuerit, vtpote quòd de vana gloria vel de alio peccato ipsum tentare contendit, statim debet hausta aqua salsa lachrymosæ contritionis ad profundum maris .i. ad considerationem amaritudinis inferni & mortis descendere, & sic à periculo poterit se saluare, quia scilicet vir perfectus loco & tempore se debet per contemplationem erigere, & loco & tempore debet per timorem & considerationem descendere. Iuxta illud Numer. 19. Ad imperiū Domini erigebant tentoria, & ad imperium Domini deponebant. vnde Abac.2. dicitur. Super custodiam meam stabo, & contemplabor vt videam. Et nota quòd contemplanda est

Æternorum opulentia, quæ reficit. B
Creaturarum excellentia, quæ perficit.
Interna sapientia, quæ sufficit.
Humana diligentia, quæ proficit.
Diuina prouidentia, quæ non deficit.

¶ De opulētia & delitijs superioribus dicitur Num.27. Ascende in montem istum Abarim, & contemplare inde terram, quam daturus sum filijs Israel. & Iob.39. dicitur, quòd de lōge contemplatur escam, & loquitur de Aquila, idest de quolibet clare vidente. De rerum excellētia potest dici illud Iob 35. Suspice cœlum, & intuere & contemplare ethera an altior te sit. De contemplanda interna sapientia dicitur Ecclesia.2. Transiui ad contemplandam sapientiam. De contemplanda externa diligentia dicitur Eccle.4. Rursus contemplatus sum omnes labores hominum & industrias. De diuina prouidentia vel prudentia dicitur Ecclesi. 1. Mens mea contemplata est multa sapienter, & didici vt scirem prudentiam. Multa possunt dici de materia contemplationis, sed deficiūt auctoritates vocales, & in infinitis titul. in hoc opere fit mentio de eadem. Vide ergo de videre, de Israel, de sursum, de ascendere, & surgere, de altitudinem, sublimis, excelsus, & cetera similia.

Contentio. Nota quòd contendere accipitur, pro contradicere, repugnare, rixari, discordare, vel rebellare. Potissimè autem sumitur in scriptura pro illa controuersia vel allegatione quæ fit in iudicio inter iudicem & partem, vel etiam inter ipsas partes. Hierem. secundo. Adhuc in iudicio contendam vobiscum. Inquantum vero denotat discordiam seu dissensionem, nota quòd contentio oritur quandoq; ex A

Inflata præsumptione.
Elata iurisdictione.
Maligna cogitatione.
Inuidia emulatione
Hypocritica carnis maceratione.
Carnali inquinatione.

Dico ergo ꝙ quidā cōtendūt ex præsumptione inflata, sicut du discipulis dr̄. Luc.22. ca. ꝙ orta est contentio inter eos, quis eorum videretur esse maior. Alij ex iu-

ex iurisdictione elata. ps. Effusa est contentio super principes. Alij contendunt ex cogitatione corrumpente. Iac. 3. Contentiones sunt in cordibus vestris. Alij contendunt ex emulatione inuida. Philip. 1. quidam propter inuidiam & contentionem Christum annunciant. Quidam cōtendunt ex maceratione & abstinentia ficta. Esaiæ. 58. Ecce ad lites & contentiones ieiunatis. Alij contendunt ex carnis inquinatione immunda, quia.s. sicut dicitur Gal. 5. Opera carnis sunt fornicatio, immundicia. &c. sequitur. Contentiones, inimicitiæ, & emulationes. A talibus ergo contentionibus est fugiendū, & sagaciter recedendum, quia sicut dicitur Prouerb. 20. Honor est homini qui separat se à contentionibus. vide de discordia, & contradictione & dissensione. &c.

A **Contritio.** Nota quod contritio in scriptura idem est quod destructio, confusio, cōsumptio & dissipatio. & ideò vt communiter contritio accipitur pro tribulatione. Hiere. 19. Conteram eos sicut conteritur vas figuli. sicut.n. res quæ conteritur, in minutas particulas diuiditur & diminuitur, sic ille dicitur conteri, qui ab integritate, & fortitudine & prosperitate ad nihilum deducitur. vñ. ps. Quasi Leo sic contriuit omnia ossa mea. Vsitatiori tamē vocabulo contritio accipitur pro quodam motu voluntatis in Deum cū displicentia peccatorum, quia tamen in pluribus huius operis partibus de contritione huiusmodi pluries est tractatum, vel tractabitur in futurum, ideò parum intendo dicere de prædictis, hoc solum adiungens, quòd sicut in musto quidam magnus calor & feruor facit totam vini substantiam ebullire, cuius virtute purum ab impuro diuiditur, & à vini substantia tota fęculentia purgatur, & ad fundum dolij descendens totam vini substantiam reddit puram, sic verè charissimi quando feruor compunctionis in corde nostro succensus fuerit, ipsum facit statim ebullire per contritionem, & purum ab impuro, diuidere per discretionem, & fæces peccatorum emittere per confessionem, ipsasq; ad fundum cordis descendere per iugē memoriam & recordationem. De tali ergo ebullitione cōtritionis potest dici illud ps. Commouisti terram, & conturbasti eam, sana cōtritiones eius, quia commota est. vel illud Hie. 14. Deducant oculi mei lachrymas per diem ac noctem, & nō taceant, quia cōtritione magna cōtrita est virgo filia mea. In quibus verbis aduerte ꝙ contritio debet

B Promi realiter.
Loqui vocaliter.
Pungi mentaliter.

Primom probat flumē liquoris. lachrymas. Secundū eloquium clamoris. non taceant. Tertium supplicium doloris. Contritione. Debet enim homo qui perfectè conteritur habere,

In oculis lachrymationem.
In labijs confessionem.
In anima compunctionem. Sit igitur.

In oculis liquoris lotura.
In labijs clamoris lectura.
In anima doloris punctura.

Dico igitur primo, ꝙ illi qui perfectè volunt conteri, debent habere loturam liquoris.s. lachrymationem. Deducant inquit oculi mei lachrymas. Sicut enim video ꝙ per igneum calorem qui est in capella rosarum, ipsę dissoluuntur, ita ꝙ per exteriora foramina aqua stillat, sicut etiam per pondus lapidis ex oliuis solet oleum distillare, sicut insuper per calorem inclusum in nube solent vapores dissolui, ita ꝙ inde solet pluuia emanare, sic pro certo quando pondus boni operis & diuini timoris præmit cor humanum, & quando ignis & calor contritionis ipsum coarctat, tunc quandoq; per compunctionem dissoluitur, ita ꝙ inde liquor & pluuia lachrymarum distillatur, ex quo pro certo aer conscientiæ serenatur, & terra corporis nostri bonis temporibus fęcundatur. vnde ps. Lachrymis meis stratum meum rigabo. &. Hiere. 9. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte? De contritione autem huiusmodi dicitur Threnor. 2. Cōsolabor tę virgo filia Syon, quia magna velut mare cōtritio tua. Vbi nota ꝙ ista lachrymatio debet esse. Mentaliter iucundans. Consolabor te. Fertiliter fęcundans magna. Salubriter inundans. velut mare. Ista tamen charissimi sunt contra multos, qui reuera faciliter lachrymantur, sed faciliter & inaniter iucundantur, & si quandoq; propter delicta ad lachrymas inclinantur, statim ad peccata pręterita reuertuntur, similes Crocodilo, qui ſm Pli. occidit hominem iuxta flumen ambulantem, quem cum viderit mortuum, pro eo lachrymatur & plorat, ipsum tñ finaliter deuorat & manducat. Sic vere charissimi, multi sunt qui hominem.i. animam quam per peccatum occiderunt, lachrymantur quandoq;, sed statim transacto luctu, & cessante contritionis dolore ad ipsam per vitia deuorandam iterum conuertuntur. Non sic charissimi nō, sed habeamus perfectas lachrymas & perseuerantes. quod ostenditur cum dicitur, Deducant oculi mei lachrymas per diem & noctem, hoc est dictu, semper & quotidie, quia.s. vlulatus & lachrymæ sunt signa contritionis perfectæ. vnde Esa. 65. Clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione spiritus vlulabitis. Patet ergo ꝙ in contritione debet esse lotura liquoris purificatiui.s. lachrymarum. ¶ Secundò dico, ꝙ ibi debet C esse lectura clamoris manifestatiui, s. clamoris confessionis. ꝙ ostenditur cum dicitur. Non taceant. Sicut.n. ignis inclusus in nube humida rumpit nubem, & facit tonitruum, sic vere charissimi ignis contritionis si in nube cordis nostri fuerit inclusus, ipsam nubem, idest ipsum cor necessario habet rumpere & aperire, & tonitruum confessionis exterius emittere. Non taceant ergo. Hierem. 51. Noli tacere super iniquitate. sicut enim cognito vbi est latro statim clamatur ad latronem cognito vbi est ignis clamatur ad ignem, ita ꝙ qui in talibus tacent, reprehendi deberēt, sic vere cognito ꝙ in domo cordis nostri est peccatum mortale, quod reuera est tanquā fur à quo virtutes furantur, quod est sicut ignis quo mens inflammatur, statim debemus per confessionem clamare, & ipsum sacerdoti velociter reuelare. Non taceant. Esaiæ. 62. Qui reminiscimini Deum, ne taceatis. Sit ergo in contritione lectura clamoris manifestatiui. Esaiæ. 15. In via aronaym clamorem contritionis leuabunt. ¶ Tertiò sit ibi punctura dolo- D ris sollicitatiui. Contritione inquit magna contrita est. Cor.n. quod perfectè conteritur, valde dolet & sollicitatur, dolet.n. de omissis, de commissis, & de amissis. Omisit enim bona, commisit mala, amisit vtilia. ideò merito debet conteri & dolere. vnde Esaiæ. 24. Contritione conteretur terra. Ezechielis. 21. Ingemisce in contritione lumborum, & in amaritudinibus. talis enim dolor cordis necessarius est in contritione, quia sicut dicitur in ps. Deus sanat contritos corde, & alligat contritiones ipsorum. Et alibi. Cor contritum & humiliatum Deus non despicies. &c. Sit igitur in nobis

Dolor pungitiuus.
Clamor expressiuus.
Humor purgatiuus.

De contritione autem inquā- E tum denotat destructionem, nota ꝙ multiplex est mala cōtritio, videlicet quia

Conteritur
Corpus naturali tractu.
Peccator criminali actu.
Pauper fortunali tactu.
Diues temporali iactu.
Damnatus æternali luctu.

Dico igitur ꝙ corp' cōterit̃ p naturalis resolutionis tractum. Et ideò scriptura comparat ipsum flori di. Iob. 13. Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs, qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra, quia pro certo homo conteritur, quia caret fortitudine roborante, quia homo natus de muliere. quia caret longitudine perdurante, quia breui viuens tempore. Quia caret quietudine cōsolante, quia repletur multis miserijs. quia viret pulchritudine defluente, quia quasi flos. quia cadet mœstitudine perimente.s. morte, quia ipse egreditur & effugit velut vmbra, & ideò non mirum si conteritur. vnde de terrena & humana natura dicitur Esa. 24. Confractione confringetur terra, contritione conteretur terra, commotione commouebitur terra, agitatione agitabitur terra. Terra enim est terrenū corpus, quod pro certo continue conteritur, commouetur, & agitatur, quousque per mortem pœnitus confringatur. Ista est ergo contritio qua conteritur corpus per naturalis resolutionis tractum. ¶ Secundò dico ꝙ est contritio qua conteritur peccator per actum criminalis dissolutionis, & sic contritio nihil aliud est quàm peccatum, per quod vires & virtutes animæ conteruntur. Esa. 1. Conteret sceleratos & peccatores. illud enim dicitur conteri, in quo nihil remanet integrum. Sic peccatores contriti dicuntur, quia in ipsis non remanet integrum aliquid virtuosum, nec caput rectæ intentionis, nec cor seu pectus affectionis, nec brachia bonæ operationis, nec venter aut viscera dulcedinis & cōpassionis, nec etiam ossa fortitudinis & perfectionis, nec insuper vestes honestæ conuersationis. ¶ De capite rectæ intentionis dicitur Gen. 3. Mulier conteret caput tuum. diabolus enim dicitur mulier, propter innatam malitiam. De corde affectionis & cogitationis dicit̃

Hierem.

Hierem.23. Contritum est cor meum in medio ventris mei.
De cõtritione brachiorum.i. bonæ operationis, dicitur in ps.
Brachia peccatorum conterentur, supple ne possint bonum
aliquod operari. De contrita & destructa dulcedine compas-
sionis potest dici illud Eccle.12. Cõteratur Hydria super fon
tem. fons.n. & Hydria humorem compassionis designãt. de cõ
tritione etiam ossium fortitudinis & perfectionis dicitur i ps.
Quasi Leo sic cõtriuit omnia ossa mea. Et bene quasi Leo, qui
ita fortissimos habet dentes, q oẽ os dum tamẽ in ore suo pos
sit recipere, solet conterere & frangere. Sic vere diabolus, si
potest aliquem in ore suggestionis ponere per delectationem,
nunquam erit ita fortis aut osseus, quin ipsum frangat & cõte
rat per peccatum & malam operationem, & per totius virtu-
tis eneruationem. Figuratus in illo potenti Rege de quo dici
tur Dan.12. q cõtra excelsum loquetur, & sanctos altissimi
conteret. De cõtritione autem vestium.i. totius honestatis, &
bonæ conuersationis dicitur Esa.50. Ecce omnes quasi vesti-
mentum conterentur. vnde Thre.3. Cõtriuit ossa mea, circũ-
dedit me felle, & labore, in tenebris sic collocauit me quasi
mortuos sempiternos. Sic igitur patet quomodo cõteruntur
animæ virtutes per actum criminalis dissolutionis. ¶ Tertiò
G dico q conteritur pauper per fortunalis impugnationis tactũ
fortuna enim tyrãnis mediantibus pauperes conterit, ipsosq;
attenuat & cõfundit. vnde de tyrannis loquitur scriptura A-
mos. 8. Audite hæc qui conteritis pauperem, & deficere fa-
citis egenos terræ. Et istud pro certo est pessimum. s. q illi qui
de se contriti sunt per fortunam cõterantur amplius & fran-
gantur totaliter per tyrannos. De Elephante.n. dicitur q quã
uis sit animal maximum, si tamen transit per gregem ouium,
vel Caprarum, quæ sunt animalia miserabilia, summe cauet,
ne de eis quicquam lædat, ita q teste Plin. nunquam post trã-
situm istius Beluæ tantę molis, inuenit animal læsum aliquod
aut contritum. Sic potentes huius seculi summè deberent ca-
uere à contritione & grauamine pauperum & egenorum exẽ
plo Christi, de quo dicitur Esa. 42. Calamum quassatum non
cõteret, & lignum fumigans non extinguet. Ideò dicitur Pro
uerb.22. Nõ conteres egenum in porta. Cuius tamen contrã-
rium faciunt tyranni, quia. s. magis nituntur conterere paupe
res quàm alios. Amos.2. Conterunt super puluerem terræ ca
H pita pauperum, & viam humilium declinant. Cõteritur ergo
pauper per fortunalis impugnationis tactum. ¶ Quartò dico
q quandoq; conteritur diues per temporalis tribulationis ia-
ctum. Nõ est .n. aliquis ita potens, quin etiã temporaliter pos-
sit conteri vel confundi. Adamas.n. seu Diamas lapis est tan-
tæ fortitudinis, q oẽs lapides vel Metalla penetrat atq; fran-
git, ipse tamen à nemine per violentiam teritur aut quassatur,
per arietem tamẽ frangitur, & qui alios dissipauerat dissipatur.
Sic dicam q nõ est dare aliquid in tanta fortunæ fortitudine
constitutum, nec in tanti regni sublimitate leuatum, quin etiã
fatorum certitudine impellente & occultę Dei prouidentiæ
celsitudine disponẽte faciliter possit cõteri atque frangi, & ab
integritate status sui immutari, Sicut.n. dicitur Iob.34. Deus
cõteret multos & innumerabiles & regnare faciet alios pro
eis. Et etiam istud est verum q quanto quis de altiori gradu
labitur, tãto terribilius ruit & cõteritur. Et ideò verum vide-
tur verbum be. Greg. di. q sæpe in altum quis tollitur vt ca-
dens fortius cõfringatur. quod vtique exemplariter videmus
vt quia communiter oẽs quos fortuna altissime promouit, &
exaltauit, finaliter terribiliter cõtriuit & strauit. Patet de Iu-
lio in Senatu occiso, de Alexandro veneno perempto, de Cy-
ro à muliere capite truncato, & in Olla sanguinis immerso,
de Creso ditissimo Lydorum Rege in cruce suspenso, & sic
de alijs, Deus.n. in spiritu vehementi quandoq; conterit na-
ues Tharsis. Nam iustum est q qui per potentiam alios iniu-
ste cõterunt, ipsi iuste forte simili cõterantur. ideò admirãdo
dicebat propheta Hiere. 50. Quomodo confracta est virga
fortis, contritus est malleus vniuersæ terræ? vnde ipse Iob in
persona talium plangens dicebat. Iob. 16. Conclusit me De⁹
apud iniquum, & manibus impiorum tradidit me. Ego ille
quondam opulentus, repente contritus sum, tenuit ceruicem
meam, & cõfregit me, & posuit sibi quasi signum. & bene di-
cit repente, quia. s. sicut dicit Seneca Episto.64. Paucis depo-
nere fœlicitatem molliter licuit. & sequitur. Nullus contra
fortunam inexpugnabilis murus est. Non cõfidãt ergo reges
aut principes aut tyranni in suis altis dominijs atque regnis,
quia. s. vt dictum est, nullus contra fortunam inexpugnabilis
est murus. Nõ est.n. dare regnum aut Imperium, quin apud
ipsum Deum à quo dependent omnia, finẽ & tempus habeãt
limitatum, quod satis perpẽdere possumus si alta quæ præces
serunt imperia, qualiter contrita & adnihilata fuerint cogite-
mus. Vbi obsecro dominium Assyriorum quod tm̃ potuit?
Vbi potestas Græcorum quæ mundum circuit? Vbi Imperiũ
Romanorum quod mundum tenuit? Vbi Torquinandorum
immanitas quæ Orientem rapuit? Vbi Carthaginensium fœ
licitas quam Italia timuit? Vbi Gallorũ ferocitas quos Græ-
cia cum Roma perhorruit? Vbi Francorum auctoritas quæ
Occidentem possedit & supposuit? Reuera vel oĩa contrita
sunt vel conteruntur, vel paulatim ad nihilum deducuntur.
verum est ergo verbum Senecæ. lib. de naturalibus quæstioni
bus, vbi de altis Imperijs loquens dicit sic. Certis eunt cũcta
temporibus, nasci debent, crescere & extingui. & ideò cuili-
bet tali in persona Tyri potẽtissimę quondam Vrbis loquitur
scriptura Ezechi. 27. Glorificata es multum in corde maris,
in aquis multis adduxerunt te remiges tui, ventus auster con
triuit te, in corde maris diuitiæ tuæ & thesauri tui, & multi-
plex instrumentum tuum, nautæ, gubernatores, & bellatores
tui in medio tui cadent. &c. Patet igitur q quandoq; conteri-
tur diues per temporalis tribulationis iactum. ¶ Quintò dico
q conteritur damnatus per ęternalis desolationis luctum. ista I
enim est vltimior & deterior contritio, quia. s. post contritio-
nem culpæ, de qua dicitur in ps. Contritio & infœlicitas in
vijs eorum, viam pacis non cognouerunt, nõ est timor Dei in
oculis eorum. sequitur contritio pœnæ æternæ. de qua dicitur
Hierem.4. Contritio super cõtritionem vocata est. s. cõtritio
pœnæ super contritionem culpæ. vnde ps. Cõtere brachium
peccatoris & maligni, quæretur peccatum illius & nõ inue-
nietur. q.d. tales digni sunt in æternum cõteri, quia dum pec-
catum eorum per sacerdotem inuestigantem in confessione
quæritur, vix aut nunquam potest inueniri, quia. s. nolunt con
fiteri. Nota ergo q Deus finaliter in inferno conteret multa
genera peccatorum, videlicet

Superbiæ flatibus inflatos.
Discordiæ motibus turbatos.
Desidiæ nexibus ligatos.
Potentiæ turribus elatos.
Fallaciæ vestibus velatos.
Opulentiæ opibus ditatos.

K Conteret ergo De⁹
superbiæ iflatos fla
tibus Leui.26. Ad-
dã correctiones ve-
stras septuplũ pp
peccata vestra, &
conteram superbiam duritiæ vestræ. ¶ Item cõteret discordię
motibus turbatos. Iudith.9. Deus qui conteris bella ab initio
Et in ps. dicitur q Dñs contriuit portas æreas, & vectes fer-
reos cõfregit. Ferrum.n. cum quo fiunt bella, & ęs quod cete-
ris metallis magis est sonorum & clamosum, signat discordiã
& etiam discordantes. Item conteret desidiæ ligatos nexib⁹,
illos. s. qui præ pigritia mouere se non possunt, similes statuis
idolorum. de quo dicitur Micheæ. 5. Statuas tuas de medio
tui conteram. ¶ Item conteret potentiæ elatos turribus, quia
s. illi qui nunc sunt potentiores, ibi erunt magis contriti, &
depressiores. Arcum enim conteret Dñs, & cõfringet arma,
& scuta comburet igni. vnde ps. Dñs cõteret dentes eorum
in ore ipsorum molas Leonum confringet Dñs. 3. Regũ. 19.
Spiritus cõterens petras. &c. ¶ Item cõteret Dñs fallaciæ ve-
latos vestibus, i. hypocritas, qui rectè similes sunt idolis, quæ
aliud sunt quàm videantur. vnde Esa.2. Idola penitus conte-
rentur. ¶ Item cõteret Dñs opulentiæ ditatos opibus. s. malos
diuites. Vnde isti figurantur in nauibus Tharsis, quæ appor-
tabant aurum Salomoni, sicut dicitur. 3. Reg.10. Vnde de fi-
nali cõtritione talium dr̃ in ps. In spiritu vehementi conteres
naues Tharsis. Sic igitur patet quomodo multi multipliciter
conteruntur. Vide infra de frangere, & supra de confringere
& in alijs titulis synonymis. &c.

Contestari.

Idem est quod aliquid constanter dice
re vel testari. vide ergo de dicere, vel A
de testari & de loqui. &c.

Continere. Continentia.

Nota q conti
nere sumitur A
multis modis. s. pro abstinere, pro capere, pro sufficientiã ha-
bere, p abstinere, & maximè à peccato, & ab omni superflui-
tate nõ necessaria. Vnde ad Titum.1. Oportet Episcopum es-
se sine cri. &c. hospitalem, humilem, iustum, sanctum, & con
tinentem. Et isto modo continẽtia sumitur vt communiter p
castitate. Vnde cum Dauid & pueri vellent comedere panes
sanctos, petitũ fuit ab Achimelech si essent mundi. 1. Reg.21.

Et

Et responsum est mundi sunt, s. ab vxoribus continnimus nos ab heri & nudiustertius. ac si apertè diceret, omnes qui panes sanctos. s. Eucharistiæ, vel panes sanctos, idest bona ecclesiæ cumedunt, debent esse continẽtes, & à cunctis carnalibus abstinentes. & hoc propter

Præceptum quod iniungitur.
B Auxilium quod impenditur.
Precium quod supponitur.
Præmium quod promittitur.

Nam cõtinentia nobis & maxime ecclesiasticis præcipitur specialiter, ita ꝙ cuilibet videtur dictum illud verbum angelicũ Tho. 6. Per tres dies continẽs esto. Item ista à diuino auxilio influitur & impẽditur salutariter, quia sicut dicitur Sap. 8. Nõ possum esse cõtinẽs, nisi Deus det. Item ista preciosa esse supponiƚ mirabiliter. vñ Eccl. 26. Nõ est digna põderatio aĩæ cõtinentis. Item pro ista honor & præmium promittitur & tribuiƚ æternaliter vnde de sapientia dr̃ Eccle 15. Qui cõtinens est iustitiæ, apprehendet illam, & obuiabit illi quasi mater honorificata. Et vide de castitate abstinentia & vbicunq; fit mẽtio de temperantia, quæ omnia continentiæ nomine designantur. & sic loquendo moraliter, notabo ꝙ est.

Continentia oris, ne vana dictes.
Continentia cordis, ne stulta cogites.
C Continentia operis, ne mala agites.

De ore continendo dr̃ Esa. 52. Continebunt reges os suum. De cõtinẽtia cordis dr̃ Eccl. 30. Miserere animæ tuæ placens Deo, & cõtine & congrega cor tuum in sanctitate. De cõtinentia operis dr̃. 2. Reg. 24. Sufficit nũc, cõtine manum tuam. Sic ergo bene loquitur in parabola, de virginibus quidam, vbi loquens de quintupartita cõtinẽtia dicit ꝙ cõtinendus est animus à voluptate oculorum, aurium, auditus, gustus, & tactus. &c. de alio vero modo quo continere sumitur pro concludere, capere vel tenere, nota quòd est continentia

Maiestatis æternæ
Potestatis externæ.
Claritatis internæ.

Est dico cõtinentia æternæ maiestatis, s. ipsius Dei, quę infra ambitum suæ infinitatis cõtinet vniuersa. Sap. 1. Et hoc quod cõtinet oĩa, scĩẽtiam habet vocis. Est etiam cõtinẽtia externæ seu terrenæ potestatis. Sap. 6. Præbete aures, qui cõtinetis multitudines. Item est cõtinẽtia internæ charitatis, quia. s. charitas nostra debet esse ita lata, ꝙ amicos & inimicos cõtinere debet. Sap. 10. Eduxit hoiem de limo terræ, & dedit illi virtutem cõtinẽdi oĩa. &c. Sufficit, vide de capere, & de claudere.

A **Contentus.** Nota ꝙ cõtentus dicitur cui sufficit id quod habet. vñ nota ꝙ nĩa debẽt esse cõtẽta bonis à natura seu à fortuna cõcessis, & nõ nimis ardẽter ambire ad amplius. vñ Apostolus dicebat. 1. Timoth. 6. Habẽtes alimẽta & quibus tegamur, his cõtẽti simus, plus. n. nõ est necessarium, nisi. s. alimẽta & vestimenta. de istis. n. dicit Señ. ꝙ ista nõ potest fortuna negare. hoc. n. inquit quod necessitati satis est, dabit licet irata. & istæ propriè sunt diuitiæ, s. ꝙ aliquis rebus habitis sit cõtẽtus. Sicut. n. dicit Senec. Si aliquis diues esse voluerit, nõ diuitijs est addẽdum, sed cupiditatibus detrahẽdum. quia sicut dicit alibi.

Diues est non qui magis habet, sed qui minus cupit.

Nota ergo breuiter ꝙ contentus debet esse

Princeps propria gloria & iurisdictione.
B Miles proprio officio & distributione.
Sacerdos necessariorum assignatione & collatione.

De principibus diciƚ. 4. Regum 14. Cõtẽtus esto gloria tua, & sede in loco tuto. quod quia Rex ille, s. Amasias ad suasum Ioas facere noluit, ideò in prælio victus fuit. Nam sæpè fit, ꝙ iusto Dei iudicio perdit sua, qui nõ cõtẽtus proprijs quærit, aut appetit aliena. Militibus vero dicitur Luc. 3. Neminem cõcusseritis, & cõtẽti estote stipẽdijs vestris. quod quia moderni milites nõ faciũt, nec proprijs stipẽdijs aut redditibus cõtẽti sunt, ideò pauperes & miseri semper viuunt. quia sicut diciƚ Prouer. 2. Alij rapiũt nõ sua, & semper in egestate sunt. Sacerdotibus vero & ecclesiasticis dr̃ Num. 18. Nihil aliud possidebunt, decimarum oblatione contenti. &c. vide de sufficientia in multis locis particularibus in alijs tit. sicut in tabula denotabitur. &c.

Continue. De cõtinuitate dic sicut de perseuerantia, & in alijs titulis similibus sicut ẽ semper & iugiter. &c. & de profectu.

A **Continuo.** Nota ꝙ cõtinuo sumitur pro statim, cito protinus. &c. Signat. n. promptam & celerem executionẽ. dic ergo ꝙ est celeritas bona & mala. quantum ad bonos dic ꝙ ipsi continuo debent

Exclamare, Dei auxilium requirendo.
Adiuuare, læsis pauperibus succurrendo.
Ministrare, socijs & fratribus seruiendo.
Obtemperare, suis maioribus obsequendo seu obediendo.

Igitur cõtinuo debes exclamare per orationem. s. requirẽdo diuinũ auxilium. vñ Matth. 9. dicitur ꝙ cõtinuo exclamans pater pueri aiebat. Credo Domine, adiuua incredulitatem meã. ¶ Item cõtinuo debes adiuuare per benignam subuentionem vnde Luc. 14. dicitur. Cuius vestrum Bos, vel Asinus cadet in foueam, & nõ cõtinuo extrahet eum? q. d. omnibus cadẽtibus & tribulatis est cõtinuo succurrendum. ¶ Item cõtinuo debes ministrare per charitatiuam dilectionem. vñ de socru Symonis sanata dicitur Luc. 13. ꝙ continuo surgens ministrabat illis. ¶ Item cõtinuo debes obtemperare per obedientiam & subiectionem. vnde de Apostolis dicitur Matt. 4. ꝙ cõtinuo relictis retibus secuti sunt Dominum. De cõtinuo vero in malo dic quòd mali continuo solent

Deficere, quia carent solida firmitate.
Decipere, quia carent lucida veritate.
Arescere, quia carent florida venustate.

Carent dico firmitate durabili, ideò continuò solent deficere. vñ isti possunt dicere illud Sap. 5. Nos vt nati sumus, cõtinuo desinimus esse. Carẽt etiam fidelitate seu veritate inuariabili, ideò cõtinuo solẽt decipere. vñ de Iuda proditore dr̃ Io. 13. cum accepisset bucellam, exiuit cõtinuo. sup. ad tradendum Dñm Iudeis. Carẽt insuper venustate amabili, & ideò continuo solent arescere. vnde de ficu dr̃ Luc. 21. ꝙ post Dñi maledictionem aruit. &c. vide supra de confestim.

Contingere. Nota ꝙ cõtingere, qñque sumitur ꝓ pertinere. vñ Luc. 15. Filius prodig⁹ A dixit patri, da mihi partem substantiæ, quæ me cõtingit. i. quæ ad me pertinet. qñque sumitur pro attingere, sicut de Cherubin dicitur. 3. Reg. 6. ꝙ alæ eorum se inuicem contingebant, qñq; sumitur pro aduenire, accidere, vel euenire, & sic sumitur vt communiter in scriptura, cõtingẽs. n. & necessarium diuiduntur, quia videlicet necessarium est illud quod est homini naturale, & quod ineuitabiliter euenire debet. Cõtingẽs est illud quod euenire potest. Sciẽdum tñ ꝙ multa sunt quę à nobis reputantur cõtingentia, quia causas ignoramus, quæ tamẽ apud Deum necessaria sunt, à quo esse causæ eorum quamuis occultæ ordinãtur, sicut de illo Io. 5. apparet qui sanatus à paralysi audiuit à Dño. Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius aliquid tibi cõtingat, ac si dixisset. Istud cõtigit tibi propter peccatum tuum, sicut expressè dr̃. 2. Esdræ. 8. Quæ cõtingunt nobis, oia sunt propter opera nostra maligna & magna peccata nostra. Ista. n. quæ quotidie in natura cõtingunt, causas suas habent superius in stellis, quæ quamuis sint nobis ignotæ, sunt tamen certæ necessariæ, & verę vt in pluribus, sicut dicit Senec. in lib. de natu. quæstionibus. illis duntaxat forsitan exceptis, quæ à libero dependent dominio seu arbitrio. Sic dicam de contingentijs infortuniorum nostrorum ꝙ sine causa occultæ Dei prouidentiæ nunquam fiunt. Nota ergo ꝙ contingit

Cæcitas obstinatis
Reuelatio prædestinatis
Mala fortuna furibundis & effrenatis.
Mors æterna reprobis & damnatis.

Est ergo cõtingentia reproborum, qua. s. excæcãtur seu indurantur in malo B de qua Ro. 11. Cęcitas ea parte cõtingit Israel. Itẽ est contingentia electorũ quæ. s. electis contingit, ꝙ à Deo vocantur, & à suis erroribus reuocantur, sicut de Paulo dr̃ Act. 9. vbi dicitur ꝙ dum iter faceret, contigit vt appropinquaret Damasco. s. qñ à Deo conuersus est & vocatus. Est et cõtingentia tyrãnorum quibus. s. cõtingunt quotidie multa mala. Vnde de illo furibundo Antiocho dr̃. 2. Mach. 9. ꝙ dũ furibundus cõtra Iudeos procederet, cõtigit illum de curru ruere & cõfringi. Est insuper contingentia damnatorũ, quia. s. malis cõtingit finaliter mors ęterna. vñ. 2. Mach. 13. Contingit tali lege præuaricatorem legis mori. vide supra. de accidere & de aduenire.

Contra. Contrarietas. Nota quòd contra, & cõtrarietas, A idem sunt, & potest esse contrarietas bona, & mala. Bona. n. est qua boni viri malis hominibus se opponunt, & qua virijs virtutes contradicunt. de qua Ecclesi. 33. Contra malum bonum

num eſt. Alia eſt mala,& iſta eſt illa qua mali inter ſe contrariãtur,& etiam bonis hominibus opponuntur & iniuriantur vnde ibidem. Cõtra vitam inquit mors ſit,& cõtra virum iuſtum pctõr. Dicã igitur primo de cõtrarietate bona,& iſta eſt illa qua quis contrariatur peccato,& cuilibet viro malo.& ſic dico quòd eſt

Contrarietas Dei	Deus contrariatur iniquis pditis.
Contrarietas prælati	Prelat⁹ cõtrariatᷣ malignis ſubditis
Contrarietas iuſti.	Iuſtus contrariatur rebus illicitis.

Eſt ergo contrarietas Dei reſpectu hominũ pditorũ.i.obſtinatorũ & peruerſorũ,qui.ſ.mõ ſunt contra dñm,ſ.peccando, & eius imperiũ cõtẽnendo. Ipſe vero finaliter erit cõtrarius illis illos morte tẽporali & æterna percutiendo & dãnando. Abſalõ.n.cõtra Dauid patrẽ ſuũ cõſpirauit,qui tñ exinde triſte ſalarium reportauit,quia.ſ.ſicut dr Ecc.46.pugnare cõtra Deũ nõ eſt facilè.vnde Dñs de peccatore dicit Leui.20. Ponam faciem meam cõtra virum illum,ſuccidamq; eum de medio populi. ¶Secundò dico ꝙ eſt contrarietas prælati reſpectu malorum ſubditorum.vnde Hier.51. Rex medorum à domino cõtra Babylonẽ ſuſcitatur.& Eſa.49.Cõſurget ſup.bonus prelatus,cõtra domũ peſſimorũ, & cõtra cõſiliũ operantiũ iniquitatẽ.Tertiò dico ꝙ eſt cõtrarietas iuſti reſpectu actuũ illicitorũ.Sicut.n.Tiriaca pp virtuoſas ſpecies aromaticas quæ ſunt ſibi,habet efficaciã cõtra venena,ſic iuſtus pp virtutes quas intra ſe cõtinet, abhorret vitia & peccata, & ſe opponit cõtra facientes delicta.Vnde nota ꝙ boni contrariantur

Tranſgreſſoribus	De tranſgreſſoribus dr Prou.
B Peccatoribus	28.Qui derelinquunt legem,
Deceptoribus	laudãt impiũ,qui cuſtodiunt
Malis ſuperioribus.	ſuccẽdunt cõtra eũ. De pctõ-

ribus aũt dr Eſa.13. Viſitabo cõtra impios iniquitates eorũ. De deceptorib⁹,i.de hypocritis,dr Iob.17.Innocẽs cõtra hypocritã ſuſcitabitᷣ, & tenebit iuſtus viam ſuam. De malis ẽt ſuperioribus,ꝙ eis ſit contradicẽdum,& ſuis malis iuſſionibus obuiãdum,patet exemplo Balaã, qui ad maledicẽdum Iſrael vocatus à Moabitarũ Rege Balac, ipſos ecõtrario benedixit Num.23.Ad maledicẽdum vocatus es,& tu ei ecõtrario benedicis. Boni.n.ſemper debẽt cõtrariũ malo facere, & ecõtrario cõtra malos ſtare.1.Pet.3.Nõ malum pro malo reddẽtes,neque maledictum pro maledicto,ſed ecõtrario benedicentes. Patet ergo ꝙ cõtrarietas ſumi poteſt in bono. Notabo ergo adhuc,ꝙ quãuis vt communiter fontes,& putei qui ſunt iuxta Oceanum,ſibi conformentur,quia.ſ.eo pleno replentur,& eo vacuo vacuantᷣ,ſicut exẽplificat Pli.de fontibus iuxta Gades, ſunt tamẽ aliqua loca vbi ſit cõtrariũ,quia.ſ.in littore Laconis, oppidũ eſt ſicut ait, vbi ſunt fontes & putei qui cõtrariũ Oceano ritũ ſeruãt,quia.ſ.eo pleno vacui ſunt,& eo vacuo ſunt repleti, ſic dicã ꝙ quamuis oẽs hoĩes debeãt ſequi & imitari motum & voluntatẽ Oceani circularis.i.ipſius Dei oĩa cõtinentis,ſeu ẽt boni prælati,vel cuiuſcunq; iuſti viri,iuxta illud Matt.8.magiſter ſequar te vbicunq; ieris,multi tamẽ ſunt qui contrarium habẽt motum,quia.ſ.cõtra mores & voluntatẽ Dei & prælati ſemper operari conantᷣ,& in oĩbus bonis eſſe cõtrarij cõprobantᷣ. Figurati Ezec.8.vbi dr ꝙ ipſe vidit hoĩes adorantes ad ortũ ſolis,habẽtes dorſum cõtra templũ. cui⁹ tamẽ cõtrariũ eſſe deberet,quia.ſ.qñ adorabãt,ſemꝑ vertere debebant faciẽ verſus templũ, ſicut dr. 3.Reg.6. Sic verè multi ſunt hodie qui faciem cordis ſolummodo vertunt ad faciẽ ſolis.i.ad gloriã & proſperitatem mundanam, & dorſum indignationis & contemptus vertunt continuè cõtra tẽplũ.i.contra eccleſiã & contra Deũ.ſ.ſibi repugnando, & eccleſiæ eius libertatibus,necnõ oĩbus bonis moribus obuiando, iuxta illud Iud.2.Mandata domini audientes,oĩa fecerunt contraria Vnde nota ꝙ hodie multi ſunt Contrarij

C Deo,quem nolunt timere	Dico ꝙ iſti ſunt contra
Legi,quam nolunt complere	Deũ, ipſum nõ timẽtes.
Sibimet,quos nolunt vrgere	Prouer.19. Stultitia ho-
Socijs,quos cogunt dolere	minis ſupplantat greſſus
Naturæ,quam faciunt ſætere	eius,& cõtra Deũ feruet
Senibus,quos ſolent horrere.	aĩo ſuo. Itẽ cõtra legem
Prælatis,quos nolunt habere.	ſunt,ipſam nõ implẽtes.

vnde deinde in ps. petebat liberari de manu cõtra legem agẽtis & iniqui. Item contra ſemetipſos ſunt, ſe non corrigentes. Prouer.1.Ipſi cõtra ſanguinẽ ſuũ contrariantur, & moliũtur fraudes cõtra aĩas ſuas. Itẽ iſti ſunt cõtra ſocios ſeu proximos ipſos moleſtantes. Eſai.19.Cõcurrere faciã Ægyptios aduerſus Ægyptios, & pugnabit vir contra fratrẽ ſuũ. Itẽ iſti ſunt contra naturã,ipſam maculantes,vnde Ro.1.Mutarunt vſum naturæ in eũ vſum qui eſt contra naturam. Item iſti ſunt contra ſenes,ipſos contemnentes. Eſa.3. Tumultuabitur puer contra ſenem,& ignobilis contra nobilem. Itẽ iſti ſunt contra prelatos,ipſis rebellantes.vnde prælati poſſunt dicere illud Cãt. 1.Filij matris meæ pugnauerunt cõtra me. Et breuiter iſta eſt veritas ꝙ mali ſicut venena,quæ vniuerſaliter humanæ complexioni ſunt contraria & nociua, & etiam quandoq; ſibiipſis inter ſe ita ſunt contraria,ꝙ ſunt alterutrum deſtructiua, ſicut exemplificat Plin.lib.27.ca.2.de Aconito quod occidit hominem,& liberat ipſum à ſcorpionis veneno. Hęc.n.inquit duo exitialia cum ſint,moriuntur inter ſe,vt homo ſuperſit. Sic pro certo ipſi mali & venenoſi bonis ſunt contrarij & nociui,& ſibiipſis inter ſe ſunt contrarij & aduerſi. Eccl. 33. Intuere in oĩa opera altiſſimi,duo cõtra duo,vnũ cõtra vnũ.&c.

D ¶Communiter tamẽ contrarietas accipitur pro diſcordia,diſſenſione,& inimicitia. Sicut.n.dicunt naturaliter oĩa corpora habent inter ſe aliquas contrarietates,per quas vnum ſemper eſt alterius corruptiuum. iſtud patet inter elementa, quorum vnum alteri contrariatur,ita ꝙ per contrarietatẽ mutuam alterum ab altero corrumpitur vel generatur. iſtud ẽt patet inter planetas,qui quandoq; ſunt in ſignis cõtrarijs, & tunc reſpiciunt ſe aſpectu oppoſito,qui eſt peſſimus,quia ſignat perfectam inimicitiã ſm Aſtrologos,& ſemper ſignat malũ. Sic pro certo chariſſimi in moribus eſt ſemper inuenire aliquos, qui.ſ.per odia & inimicitias,diſſenſiones & diſcordias contrariantur,ita ꝙ vnus ſemper nititur alterum ſibi contrariũ corrumpere,lædere,vel deſtruere, quantum poteſt, & ſe ſibi & promotioni ſuæ opponere,& eidem pro viribus contraire,qđ vtiq; valde peſſimum põt dici. Mali.n.qui Deo & hoĩbus ſunt contrarij & rebelles,ſunt ſimiles monſtro marino cui nomen eſt Acipenſer vel Elopes, cuius ſquamæ tendunt ſimul contra caput,quod in alijs contrariũ ſit vbiq; ſicut dicit Ph. & ẽt lib.de nat.rerum. Sic vere multi videntur in deſpectu naturæ facti,& ad contradicendum Deo & proximis ordinati, oẽs.n. ſquamę.i.omnes affectiones ſuæ,verba & opera videntur capiti.i.Deo & prælato cõtraire, & oĩum aliorũ voluntatib⁹ rebellare. Miche.11.In luce matutina faciũt malũ,& cõtra Deũ eſt manus eorũ. Tales aũt cõtrarietates & rebelliones potiſſimè videntᷣ in eccleſia tẽpore electionũ,quia tũc verificatur illud Mat.24. Surget gẽs cõtra gentẽ,& regnũ cõtra regnũ, & terremotus.&c.ex talibus.n.cõtrarietatibus,veniũt hodie multa mala. de tali ergo cõtrarietate dr Mich.7. Filius inquit contumeliã facit patri,& filia cõſurgit aduerſus matrẽ ſuã,& nurus cõtra ſocrũ ſuã. Poſſum⁹ ergo diſtinguere & notarᷣ ꝙ quatuor ſunt genera peccatorũ qui alijs ſunt cõtrarij & nociui.ſ.

Obſtinati per malignitatem	Contra Deũ ergo
Inflammati per rapacitatem	militãt pctõres &
Superbiæ vitio tumentes	obſtinati, contra
Inuidiæ veneno frementes.	diuites præualent

E

exactores & inflammati, contra pauperes ſunt ſuperbi,& cõtemptores, contra bonos vero inuidi & detractores. Dico ergo primo quòd eſt quædam contrarietas peccatorum, qui.ſ. contra Deum per obſtinationem ſe opponunt. Gallus.n. qui eſt ſuper cãpanile,ſemper vertit faciem contra ventum. Lupus ẽt ſm.Pli. qñ vadit ad prædã,ſemper ſolet incedere cõtra ventũ,ne.ſ.à canibus qui ſunt in illis partib⁹ ad quas vadit, pſentiatur quoquo modo. Sic verè mali & obſtinati ſemper vadunt contra ventũ.i.contra inſpirationẽ Spiritus ſancti,& per obſtinationem ſuę peruerſæ voluntatis Deo & ſuis actibus opponuntur. Mat.14. Erat.n. ventus contrarius illis. vnde Iob. 15. Cucurrit aduerſus Deum erecto collo, & pingui ceruice armatus eſt. vnde in ps. dr. Fiant contra Dñm ſemper, & diſpereat de terra memoria eorum &c. Et iſti ſunt fatui, qui. ſ. voluntati omnipotentis Dei ſe opponunt, quia finaliter oportet quòd Deus eos vincat. Act. 9. Saule durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare. vnde de talibus dicitur Eccle. 22. Sicut paleæ in excelſis, & cementa ſine impenſa poſita contra faciem venti non permanebunt, ita cor timidum in cogitatione ſtulti, contra impetum timoris non reſiſtet. Iſti ſunt ſimiles Cornici, quæ quamuis pugnare contra Aquilam non valeat, ipſam tamẽ cũ ſuis horridis clamorib⁹ inſequitur & cõturbat qđ cũ Aquila diu diſſimulat, tandem contra Cornicẽ ſe conuertit, ipſamque vulnerat & occidit. Sic vere chariſſimi, Cornices, ideſt nigri peccatores, contra Aquilam auẽ regalem,

ideſt

id est contra Deum per vitia & peccata continuè se opponũt,
ipsumque suis clamoribus, iniurijs & blasphemijs, operibus
malis & criminibus persequũtur & cõturbant. Iob. 15. Quid
tumet contra Deum spiritus tuus? Sed pro certo charissimi,
postquàm Deus diu expectauerit & dissimulauerit, cõtra ip-
sos subito se conuertet, & eos per mortem corporis & animæ
vulnerat & occidit. Sicut enim dicitur Ecclesi 26. Si ambula-
ueritis cõtra me, ego aduersus vos erectus incedam in furo-
re contrario. Ista est igitur contrarietas peccatorum. ¶ Secũ-
F dò dico quòd est contrarietas exactorum seu auarorum, qui re-
uera oĩbus hominibus, & maximè simplicibus cõtrariant &
inimicãtur. 1. Thess. 2. Deum non timent, & cunctis homini-
bus aduersantur. Isti enim omnibus se opponunt, vt ab omni
bus possint aliquid extorquere. Dicit enim Plini. quòd inter hie-
nam & pantheram mira est contrarietas, vna enim aliam val
de odit, & ideò si pellis hienæ pelli pantherę adiungitur, pili
pellis pantherę paulatim decidunt & consumuntur, & per al
terius pellis contrariam influẽtiam corroduntur. Idem dicit
de penna Aquilę & gallinę, & de corda instrumenti facta de
intestinis Lupi & ouis, quia semper illud quod crudelioris est
naturæ, suo contrario præualet, & eidem aduersatur. Sic ve-
rè charissimi perpetua contrarietas, inimicitia & diuersitas
est inter hienã Lupum & Aquilam ex vna parte. i. inter aua-
ros crudeles & tyrannos, & ouem gallinam & pantheram id
est simplices & benignos. Sap. 2. Venite circũueniamus iustũ
quoniam contrarius est operibus nostris. Nam pro certo isti
Lupini & Aquilini semper suis exactionibus & vsuris alios
diminuunt & corrodunt, & eorum lanam id est substantiam
temporalem eradicant & consumũt. de hoc Esa. 9. Vnusquis-
que carnẽ proximi sui vorabit, manasses effraim, effraim ma-
nassen, simul ipsi contra Iudam. Ista est igitur contrarietas
G auarorum. ¶ Tertia est cõtrarietas superborum, superbi enim
semper sunt contrarij maioribus, paribus, & minoribus. vn-
de de superbo populo dicitur Micheæ. 2. Populus meus ecõ-
trario aduersum me consurrexit. maiores enim & superiores
non reuerentur, mediocribus verò & paribus inimicantur,
pauperibus verò & minoribus contrariãtur, in talibus enim
nulla est pax, nullus amor, nulla concordia, sed contradictio,
dissensio, seu briga. Leo enim & Leopardus, quæ sunt anima-
lia superbissima, Draco etiam & Elephas, quæ sunt anima-
lia maxima, sibi inuicem contrariantur, & contra se pugnant
& præliantur. Ad denotandum quòd inter maiores & supe-
riores, inter superbos & elatos semper sunt controuersiæ seu
lites. Prouerb. 23. Inter superbos semper sunt iurgia. Istud
potissimè patet in statu ecclesiastico & claustrali vbi pro cer-
to tanta est inflatura superbiæ, quòd vix inueniuntur aliqui,
qui per charitatem & timorem cum prælatis suis vel etiam
cum socijs suis sunt ligati, immo vnus contra alterum vt plu
rimum sunt diuisi, & occultè vel publicè sunt inflati. De qui-
bus Matth. 12. Qui non est mecũ, contra me est. Facilè enim
est quòd mali subditi murmurent contra prælatos, & quòd
mali latrẽt cõtra bonos. vnde de Chorè seditioso & cõsortio
suo dicitur Nume. 16. Ecce inquit chore & dathan & aby-
ron consurrexerunt contra Moysen. & plerumque accidit quòd
ipsi boni contra prælatos leuiter laxant linguas sicut de Moy-
se dicitur Nume. 12. Locuta est maria & Aaron contra Moy-
sen, qui scilicet erat frater eorum. ad denotandum quòd detractio
non parcit etiam fratri suo. Istud præcipuè patet de fatuis &
superbis subditis, qui sine causa superioribus se opponunt.
similes naui quæ sine remigibus contra impetum fortis flu-
minis nititur ascendere, quæ tamen inferius quandoque vsque
ad mare compellitur descendere. Sic illi qui sine causa suis su
perioribus per superbiam se opponunt, & qui malis gradi-
bus suis volunt ascendere ad honores, impetu & potentia su
periorum finaliter deuincuntur, & ad mare id est ad tribula-
tionum amaritudinem deducuntur. De quibus Ecclesi. 4. No
li resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum
H fluuij. Ista est ergo contrarietas superborum. ¶ Quartò di-
co quòd est contrarietas inuidorum seu detractorum. Sicut
enim serpens qui naturaliter oblique respicit, ex sua natura-
li complexione contrarietatem habet cum humana natura,
intantum quòd morsus eius hominem quem mordet occidit,
sic verè charissimi natura & conditio detractorum ita est bo
nis viris contraria & nociua, quòd ipsorum morsus, id est de-
tractoria verba, alijs quibus detrahunt, sunt venena, occidũt
enim per detractionem quicquid tetigerint lingua sua, vnde
Ecclesi. 33. Vnum contra vnum, duo contra duo. Istud est
contra illud Esai. 2. Non leuabit gens contra gentem gladiũ,
nec exercebunt se vltra ad prælium. Gladium enim linguę
non debet alter contra alterum per detractionem leuare, nec
ad prælium litigiorum debemus nos amplius exercere. Pa-
tet igitur quòd est quædam contrarietas detractorum & in-
uidorum, quædam superborum & inflatorum, quædam exa-
ctorum & auarorum, quædam peccatorũ & peruersorum. &
hoc de contrarietate sufficit quo ad præsens &c.

Contradicere. Contradictio.

vide vbi discordia, & dissensio, & cetera similia.

Contremiscere.

Vbi tremor & vbi timor.

Contristari.

Quia de tristitia fit mentio in multis
locis, ideò de contristatione parum
dicam. hoc solum nota quòd sicut ex verbis scripturę reperio, quòd A
est contristatio

Concussiui terroris
Compassiui doloris
Defectiui timoris
Turbatiui stuporis
Afflictiui laboris
Pungitiui mœroris
Damnatiui languoris seu rigoris.

Dicam igitur quòd
est contristatio ter-
roris concussiui, &
ista est illa qua ho-
mo naturaliter con-
tristatur de morte.
vnde etiã ipse Chri-
stus in quantum homo, dicitur timuisse. Matth. 26. Cepit cõ-
tristari, & męstus esse &c. Item est contristatio doloris com-
passiui, & hoc est quando quis condolendo contristatur de
dolore & tristitia aliena. De qua Dauid in psalm. cõqueritur
di. Sustinui qui simul contristaretur, & non fuit, qui consola-
retur, & non inueni. & 2. Regum. 6. Contristatus est Dauid,
quia percussit dominus Ozam. Et de morte etiam absalon di-
citur. 2. Reg. 18. quòd contristatus fleuit &c. Item est contri-
statio timoris defectiui, & hæc est contristatio vitiosa, quan-
do. s. homo sine causa tristatur. Vnde de illo iuuene cui domi-
nus consuluit quod omnia sua daret pauperibus, dicitur Lu-
cæ. 18. quod contristatus est, quia diues erat valde. Item est
contristatio stuporis turbatiui, & ista est quando quis consi-
derat mortem & infernum, & deposita omni lætitia tristatur.
Vnde Dauid in psal. Contristatus sum in exercitatione mea,
& alibi. Tota die contristatus ingrediebar. Itẽ est contristatio
laboris afflictiui, & ista est illa quę incurritur propter tribula-
tiones terrenas. De qua in psalm. Contristatus incedo dum
affligit me inimicus. & Ioan. 16. Mundus gaudebit, vos autẽ
contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.
Sapiens tamen dicit Prouerb. 12. quòd non contristabit iustũ,
quicquid ei acciderit. Item est contristatio mœroris pungiti-
ui, quæ fit quando quis propter peccata sua compungitur &
tristatur. De qua. 2. Corinth. 7. Gaudeo quia contristati
estis ad pœnitentiam. Item est contristatio rigoris damnatiui
. s. tristitia damnatorum. Ideò de anima damnata potest dici il
lud Baruch. 4. Contristabitur & amputabitur exultatio mul-
titudinis eius, & gaudium eius conuertetur in luctum &c. Vi
de infra de Tristitia.

Contumelia.

Notà quòd contumelia idem est
quod iniuria, confusio, verecundia. A
Nota ergo quod inuenitur triplex contumelia, videlicet
Contumelia

Culpæ, quam mali faciunt
Miseriæ, quam boni sentiunt
Pœnæ, quam praui sitiunt.

Prima est cõtu-
melia quam cõ-
mittunt viri de-
linquentes, qui. s. peccando faciunt contumeliam sibi ipsis, si-
cut de sodomitis dicit apostolus Rom. 1. quòd tradidit eos Deus
in desideria & in immunditiam, vt contumelijs afficiant
corpora sua in semetipsis. Secunda est quam sustinent iu-
sti patientes, & sic dico quòd contumelia signat quãcunque iniu
riam temporalem, siue verbalem, siue realem. De verbali di-
citur Prouerb. 20. Os stulti miscetur contumelijs. & Prouer-
bio. 22. Eijce derisorem, & exibit cum eo iurgium, cessabũt-
que rixę & contumeliæ. De reali verò corporali seu persona-
li dicitur in persona tyrannorum Sapi. 2. Contumelia & tor-
mento interrogemus eum. Et de malis vineæ custodibus dici
tur Matth. 22. quòd seruos patrisfamilias affectos contumelijs ce
ciderunt. Tertia est contumelia quam incurrunt mali decedẽ
tes. s. damnatio æterna, de qua Ecclesi. 6. Cõtumeliam malus
hæreditabit &c. Vide de iniuria.

A **Conturbare. Conturbatus.** côturbatio. Nota quòd côturbatio nihil aliud est quam mētis cōcussio cum timore permixto. Dicam igitur spiritualiter ꝙ triplex côturbatio reperitur generaliter in scriptura, videlicet

Côturbatio iustorum, quæ est virtuosa
Côturbatio malorum, quæ est vitiosa
Côturbatio dānatorum, quæ est luctuosa.
¶ Prima est turbatio filialis timoris
Secūda est turbatio criminalis stuporis
Tertia est turbatio infernalis.

De turbatione virtuosa dicitur Hest. 11. Côturbata est gēs iustorum timētium mala sua. De côturbatione vitiosa dicitur in psal. Turbati sunt omnes insipiētes corde. De côturbatione verò infernali & dolorósa dicitur Hiere. 25. Bibēt & côturbabūtur, & insanīēt à facie gladij quem ego mittam inter eos. Igitur dicamus per ordinē de qualibet côturbationū
B istarū. ¶ Est ergo côturbatio virtuosa, & ista est illa qua iusti in vita ista turbātur, & qua ab inani lætitia refrenātur. Fit. n. ꝙ nubes ascēdēs in aerem, ipsum obfuscat & turbat, & claritate pristina ipsum priuat, quadoque etiam aer pluuiam fundit & stillat, & terram turbatus irrigat, quam clarus antea feruoribus côburebat. Sic verè dico ꝙ nubes diuinę gratiæ seu ēt alicuius côsiderationis profundę, solet quandoque aerem, id est puram côsciētiam viri iusti ascēdere, & claritatem inania lætitiæ solet tollere, côturbationem filialis timoris inducere, & pluuia lachrymarum terram proprij corporis irrigare & sic fit ꝙ terra ista tēpore côturbationis huiusmodi virtutibus fęcūdatur, quæ tempore claro. i. tempore prosperitatis & lætitię tentationibus vrebat. vt sic cuilibet bonæ animæ sic turbatę dicatur illud Lucæ. 10. Martha martha sollicita es, & turbaris erga plurima. Et bene dicit plurima, qa pro certo multa sunt quæ bonam conturbationem inducunt. Vnde nota ꝙ bonos conturbat

C Côsideratio superni numinis, id est ipsius Dei.
Desideratio æterni culminis id est æternæ gloriæ.
Præmeditatio æterni criminis. i. vitiorum nostrorum
Reuerberatio externi turbinis. i. tribulationis.
Associatio hostilis agminis. i. inimici.
Exterminatio vitalis luminis. i. mortis.
Recogitatio fratrum examinis.
Determinatio Dei examinis id est iudicij.
Accumulatio orci grauaminis.

Turbat igitur cor deuotorum Dei auctoritas côsiderata. Oculus. n. turbatur respiciēdo solem. vnde Iob. 23. dicit. A facie illius turbatus sum, & côsiderās eam timore sollicitor. Ipsa etiam anima potest dicere cum Hester. Hester. 15. Conturbatum est cor meum præ timore gloriæ tuæ, valde enim admirabilis es domine, & facies tua plena est gratiarum. ¶ Item ipsum côturbat cœli fęlicitas desiderata. Ex maximo enim desiderio turbatur iustus, quia. s. timēs ne ibi possit attingere, de dilatione turbatur, sicut videmus ꝙ canis, Leo vel accipiter turbatur præ desiderio prædę suæ. De quo Dauid in psalm. videtur dicere Memor fui Dei, & delectatus sum. sequitur. Anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus sum & non sum locutus. & Lucæ. 1. dicitur ꝙ Zacharias turbatus est vidēs Angelum. i. côsiderans fęlicitatem Angelicam. Et illud Hester. 11. Côturbatū est cor meū præ timore glorię tuæ. sup. nō. adipiscēdę. ¶ Item côturbat cor deuotum culpæ malignitas pręmeditata. Consideratio enim proprij criminis turbationem & dolorem generat sapienti, fęces enim quæ sunt in vase. s. cōscientiæ, si ipsum moueri côtigerit, mox turbatio timoris aderit. Pęnitens enim turbatur propter gratiam amissam. vnde psal. Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. Propter sapientiam seu prudentiam prætermissam. psal. Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est. Propter iniquitatem commissam. psal. Torrētes iniquitatis conturbauerunt me. ¶ Item côturbat cor deuotū rerum diuersitas inquieta. s. motus & varietates fortunę. Caput enim nouiter nauigantis turbatur, & venter turbatus ad vomitum concitatur, quando per fluctus maris huc atque illuc nauigium commouetur. Sic verè quando homo considerat & sentit in fluctibus huius vitæ motus fortunæ varios & diuersos, qui nunc eleuant, nunc deprimunt, nunc humiliāt, nunc exaltant, merito conturbatur. psalm. Exaltatus autem humiliatus sum & conturbatus, in me transierunt iræ tuæ, & terrores tui conturbauerunt me. ¶ Item conturbat cor deuotum mundi aduersitas multiplicata. Feruor enim æris & temporis vinum solet turbare in dolijs, sic tribulationum feruores conturbationes ingerunt & timores. Vnde in psal. Fulgura multiplicauit, & conturbauit eos. Fulgura enim ardorem tribulationum designant. Ad talem autem turbationem bonorum cooperantur tyranni & mali tanquam instrumentum diuinæ iustitiæ. Gal. 5. Vtinam abscindātur qui vos conturbant. ¶ Item côturbat hominem hostis peruersitas iniuriosa. Hoc est dictu, iniuria inimicorum tam spiritualium quam temporalium. canicola enim sua mala influentia turbat aerem, sic mali turbant socios & vicinos. psalm. Conturbatus sum à voce inimici, & tribulatione peccatoris. ¶ Item conturbat hominem mortis acerbitas ineuitata. Puluis enim magnetis super carbones positus cum fumo suo ita turbat cerebrum, si in quattuor angulis domus ponatur, quod præ vertigine videtur homini quòd ipsa domus ruat aut cadat, vt dicit Plinius. Sic dicam de puluere futuræ mortis, quia si in quattuor angulis domus cordis per côsiderationem ponitur, & quattuor nostris affectionibus. s. omni gaudio vel timori spei vel amori apponitur, necesse est ꝙ caput mentis conturbetur, & ꝙ ruina domus nostræ. i. corporis nostri propinqua seu imminēs videatur. Ideò dicebat Dauid in psal. Cor meū conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me. ¶ Item conturbat hominem fratrum calamitas excogitata. s. consideratio miseriæ alienę. De elitropia enim legitur in lapidario, ꝙ in aqua posita facit aerem turbari, pluuias fieri, & solem eclypsari. Sic quādo videmus alios in aqua miseriarū positos, debemus per compassionem conturbari, & ab alacritate lætitiæ eclypsari & obscurari, & ad pluuiam lachrymarum prorumpere & inclinari. Threno. 2. Defecerunt præ lachrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea, effusum est in terra iecur meum super contritione filiæ populi mei. ¶ Itē conturbat cor humanum iudicij seueritas auctorizata. tonitruum enim solo auditu & incussione motus sui turbat vina in dolijs, & oua in testis. Sic tonitrum id est terror futuri iudicij turbat cor & hilaritatem mentis. vnde Abac. 3. Audiui, & conturbatus est venter meus à voce, contremuerunt labia mea. ¶ Item conturbat hominem inferni pœnalitas determinata. Sola enim visio turbulenti & fluctuosi maris turbat oculos intuentis, & maximè quando homo est in fragili naui, & timet ibi submergi Sic sola côsideratio turbationis maris, id est amaritudinis infernalis, vbi est fluctuatio, turbatio & tribulatio sempiterna, turbat in homine oculum internę considerationis, iuxta illud psalm. Accinctus potentia, qui conturbas profundum maris, & sonum fluctuum eius. & illud Esai. 14. Infernus subtus conturbatus est. Turbat denique gehennę pœna mente pertractata, mentem & oculos nauigantis, id est cuiuslibet sapientis in fragili naui corporis constituti periculum intuentis. psalm. Terrore tui côturbauerunt me. Isti sunt ergo nouem modi qbus iusti merito conturbant, & quibus ab inani lætitia retrahuntur. & sic dico quod est quædam conturbatio virtuosa. ¶ Secundò dico ꝙ est quædam conturbatio vitiosa, & ista est qua quis sine causa tristatur, irascitur vel turbatur. Teste enim Senec. Turbatio non cadit in perfectum virum. & causam allegat, quia mala huius vitæ nō sunt propriè mala, sed potius imagines sunt malorū. vnde in psal. Veruntamen in imagine pertransit hō, sed & frustra conturbatur. Conturbantur ergo mali ratione D

Diuinę correctionis, cum immittitur
Terrenæ possessionis, cum amittitur
Auaræ affectionis, cum accenditur
Futuræ damnationis, cum attenditur.

¶ Turbat ergo malos immissa Dei correctio. vnde loquens domino Dauid in psalm. dicit sic. Fulgura coruscationem, & dissipabis eos, emitte sagittas tuas, & conturbabis eos. Item conturbat illos amissa rerum possessio, valde enim turbantur mali quando perdunt vel timent perdere bona sua. Vnde audito quòd rex Iudeorum natus esset, Herodes rex turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo, timebat enim Herodes amittere regnum suum. Item turbat malos accensa seu inflammata affectio, auarus enim semper est turbatus & nunquam quietus. Prouerb. 15. Conturbat domum suam qui sectatur auaritiam. Item conturbat malos attenta seu cogitata damnatio, quia scilicet mali pœnitere nolentes, & per consequens de cœlesti gloria desperantes, merito côturbantur. vnde psalm. Fundamenta montium conturbata sunt & commota H

mota ſunt, quoniam iratus eſt eis.ſ.dominus.Iudith.14.Turbati ſunt animi eorũ valde. Hæc eſt ergo cõturbatio vitioſa.

B ¶ Tertiò dico quòd eſt conturbatio doloroſa, & iſta eſt illa quam mali ſuſtinẽt in inferno, ibi.n.omnia ſunt turbata & nihil prorſus pacificum aut quietum, nec etiam ordinatum. vnde illud prædictũ Eſa.14.Infernus ſubtus conturbatus eſt. & 2.Mach.3.Conturbati ſunt omnes operarij iniquitatis. Et nota quòd ibi turbabuntur

Principes qui nunc dominãtur
Auari qui nunc cumulantur
Rixoſi qui nũc inflammantur
Superbi qui nũc eleuantur.

¶ De principibus dicitur Danie.5. Rex Baltathazar ſatis cõturbatus eſt. De auaris dicitur in pſal. Viderũt te aquæ Deus, & turbati ſunt abyſsi.i.auari De iracũdis dicitur Hie.51. Viri bellatores cõturbati ſunt. De ſuperbis dicitur Eſa.5. Cõturbati ſunt montes &c. ſufficit. Vide infra de Timore & Triſtitia & tremore & ſimilibus.

A **Conuallis.** Poteſt ſignificare ſtatum humilitatis & perfectę religionis ſtatum proſperitatis & terrenæ poſſeſsionis, ſtatum mentalis & internę cogitationis, ſtatum pęnalitatis & æternæ damnationis, ſtatum fęlicitatis & ſupernæ ſaluationis. Eſt igitur conuallis perfectionis ſ.eccleſiæ vel religionis ſtatus, vbi.ſ.fontes gratiarum abundant. pſal. Qui emittis fontes in conuallibus, inter medium montium pertranſibunt aquæ. In iſta.n.conualli

Abundat puritas
Abundat æquitas
Abundat probitas ſeu bonitas.

De puritate dicitur Cãtic.2. Ego flos cãpi, & lilium cõuallium. De ęquitate dicitur Baruch.5. ꝙ Deus cõſtituit valles replere in ęqualitate terræ. De bonorum operum probitate & fertilitate dicitur Canti.6. Deſcẽdi in hortum nucum vt viderẽ poma conuallium. Item eſt cõuallis mũdanæ poſſeſsionis. vnde Nume.14. dicitur ꝙ Amalechitę & chananei habitant in conuallibus. In iſta conualli tranſeunt omnia ſine ſtatu Iob.6. Sicut torrens qui raptim tranſit in conuallibus. Item eſt cõuallis cogitationis. Hiere.2. Vide vias tuas in conualli, ſcito quid feceris. Item eſt conuallis infernalis damnationis.4. Regum.23. Vaſa combuſsit in valle Cedron. Item eſt conuallis ſupernæ conſolationis. vnde Gen.18. Apparuit Deus in conualle mambre Abrahę &c. Vide infra de vale.

A **Conuenire.Conuentus.** Nota ꝙ cõuenire idẽ eſt ꝙ ſimul cohabitare ſeu venire. Et Inde cõuentus id eſt ſimul vi uentium cętus. Nota ergo quod conuentus ſignat ſocietatem congregationem, cohabitationem, & coniunctionem & vnitatem. Cum igitur ſit dare ſocietatem bonam & malam,

Notabo quòd conueniunt

Boni, vt ſimul maneant
B Mali, vt ſimul bonis noceant
Damnati, vt mala ſubeant
Beati, vt bonum habeant.

¶ Et ſic dico quòd eſt Conuentus bonus virtuosè degens. Conuentus malus vitiosè agens. Conuentus peſsimus dolorosè lugens. Conuentus optimus gaudiosè vigens. Eſt igitur conuẽtus bonorum & virtuoſorum. Iuſti enim in hac vita vnũ collegium faciunt & conuentum, quia.ſ.omnes in fide & charitate conueniunt, & ſimul charitatiuè libenter habitant atque viuunt. Video enim ꝙ animalia & volatilia eiuſdem ſpẽi ſimul ſolent conuenire, & ſimul naturaliter habitare, ſicut de ciconijs legitur ꝙ in aſia patentibus campis ſemel in anno cõueniunt, & quaſi inter ſe commurmurantes & colloquentes conſilia ſua faciunt, illam verò quæ vltima venit, puniũt verberant & occidunt, ſicut dicit Plini. lib.10.ca.23. Sic verè boni ſolent certis anni temporibus pro negocijs publicis conuenire, & de vtilitatibus communibus ſimul conſulere & tractare, tardos verò & negligentes debent acerbiter caſtigare. Cuius exemplum narrat Iulius Ceſar, ꝙ mos apud gallos eſſe ſolebat, ꝙ quando ad prælium conueniebant, illum qui veniebat vltimus occidebant, quod fiebat eo quòd quilibet libẽtius conueniebat, & ad Dietã condictam celerius & citius ſe præparabat. quo poſſumus ſatis concludere ꝙ ad bonos conuentus celebrandos quilibet debet accelerare, & ad congregationes ſeu ſocietates honeſtas & vtiles conuenire. 1. Mac.5. Conuenit eccleſia cogitare quid facerent. Notabis ergo ꝙ boni conuenire ſolent

Ad eccleſiam, ad Deo ſeruiendum
Ad bella, ad hoſtes expugnãdum
Ad capitulum, ad ducem eligẽdum
Ad mẽſam, ad ſimul cõuiuãdum
Ad funera, ad ſimul lamẽtãdum
Ad ſermonem, ad bonum audiẽdum.

Igitur cõuenire debemus in eccleſia vt Deo ſeruiamus. 1. Eſdræ.10. Conuenerunt viri Iuda & Beniamin in Hieruſalem. ¶ Item cõueniẽdum ad prælium, vt malos deuincamus & puniamus. vnde Iudicum.20. dicitur ꝙ omnes anguli populorũ & omnes tribus Iſrael cõuenerũt.ſ.cõtra Gabaonitas pro ſcelere in vxorẽ Leuitæ commiſſo. ¶ Item cõueniamus ad capitulum vt culpas corrigamus, vel etiam vt ducem eligamus. quod potiſsimè pertinet ad religioſos & eccleſiaſticos. vnde de elec. principis vel prælati dicitur. 2. Paralip.10. Illuc enim cũctus Iſrael cõuenerat, vt cõſtituerẽt regem. ¶ Item cõueniẽdum eſt ad cõuiuium, vt ſimul comedamus, ſ.ad cõuiuium eucharistiæ. Ideò apoſtolus reprehẽdit cõtrarium faciẽtes. 1. Corint.11. dicẽs ſic. Cõuenientibus vobis in vnum, iam nõ eſt dominicam cęnam mãducare. ¶ Itẽ cõueniẽdum eſt ad funera, vt ſimul defleamus. ſicut Iudic.11. dicitur ꝙ propter mortem & immolationẽ filiæ Ieptæ ſingulis annis filiæ Iſrael venerũt ad plorãdum. ¶ Item cõuenire debemus ad ſermonem, vt legem audiamus. vnde Lucę.5. Cõueniebãt turbę multę vt audirẽt Ieſum. & Act.13. Conuenit vniuerſa ciuitas audire Paulum. Iſta eſt ergo cõuẽtio vel cõuentus bonorum & virtuoſorum. ¶ Secũdò dico quod eſt cõuẽtus malorum & vitioſorum. Mali enim conueniunt

C

Cõtra Deum, dum peccãt viliter
Cõtra proximum, dum nocẽt acriter
Cõtra ſeipſos, dum cadũt turpiter.

Item cõuenerũt ad eligẽdum malos, vt habeãt fautores. Ad deponẽdum bonos, ne habeãt correctores. Ad deprimẽdum pauperes, ne habeãt accuſatores. Item conueniunt

Ad gaudendum inaniter
Ad viuẽdum rapaciter
Ad nocẽdum crudeliter & voraciter.

Quod cõueniãt contra Deum, patet pſalm. Principes cõuenerũt in vnum aduerſus dominum ¶ Item ꝙ cõueniãt cõtra proximos, patet Nume.20. Cõuenere aduerſus Moyſen & Aaron. ¶ Item quod cõueniãt cõtra ſeipſos, patet Ioſuæ.22. Cõuenerũt in ſylo vt dimicarent. ¶ Item ꝙ cõueniãt ad malos eligẽdũ & promouẽdũ, patet Dan.3. ꝙ ędictum exijt à Nabuchodonoſor rege vt omnes cõuenirẽt ad dedicationem ſtatuæ aureæ.i.mali & inutilis prælati, diuitis tamen & aurati. Et de Dauid tũc raptore & fugitiuo dicitur. 1. Regum.22. ꝙ cõuenerũt ad eum omnes qui erãt in anguſtia, & qui premebantur ære alieno, & factus eſt eis princeps. ¶ Item quòd cõueniãt ad cõſpirãdum cõtra bonos, patet Actu.4. vbi dicitur. Cõuenerũt enim aduerſus puerum tuum ſanctum Ieſum. ¶ Item quod cõueniãt ad opprimẽdum cunctos, patet Ioſue.11 vbi dicitur quod omnes reges Amorreorum cõuenerãt cõtra filios Iſrael. Et Ezechiæ.39. dicitur Dic omni volucri & vniuerſis auibus & cũctis beſtijs agri cõuenite præparate & concurrite vt comedatis carnes, & bibatis ſanguinem agnorum arietum & Hircorum fortium terræ, principum & tribunorum &c. ſufficit de conuenire. Vide de ſocietate & de congregare.

Conuerti.Conuerſus. Cõuerſio. A

Nota ꝙ cõuerti idem eſt completè verti, & ſic dico generaliter loquendo quod conuertitur

Deus admirabiliter
Iuſtus lachrymabiliter
Impius deteſtabiliter
Mũdus variabiliter

Dicam primo ꝙ eſt conuerſio Dei, quæ eſt mirabilis, de qua dicitur in pſalm. Deus tu conuerſus viuificabis nos, & plebs tua lætabitur in te. Item eſt cõuerſio iuſti, quæ eſt laudabilis. Ionæ.3. Cõuerſi ſunt de via ſua mala Item eſt cõuerſio impij, quæ eſt damnabilis. pſalm. Conuertentur ad veſperam, & fa. patien. vt canes. Item eſt conuerſio mundi ſeu fortunæ, quæ eſt mutabilis. vnde Sap.19. Agreſtia in aquatica conuertebantur. ¶ Dico ergo primo quod inuenitur conuerſio Dei cũctis mirabilis. quamuis enim Deus ſit immutabilis & æternus, iuxta illud Malac.3. Ego dominus qui non mutor. ſiunt tamen in ipſo reſpectu exteriorum creaturarum aliquæ mutationes. Sol enim quamuis de ſua natura immutabilis ſit, nec vnquam perdat ſuam propriam claritatem, quãtum ad nos tamen mutabilis inuenitur, & in variam cõuertitur claritatẽ vel qualitatem, quia ſcilicet pro- B

pter interpositionem nubium nunc est clarus,nûc turbidus,
nûc videtur rubeus,nûc obscurus.Sic verè de Deo, quia iste
est qui in se immutabilis est,sm tamê q nubes.i. homines er
ga eum diuersimodè disponûtur per vitia vel per virtutes, ip
se erga eos diuersimodè conuertitur,disponitur & mutatur.
Iohel.a.Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinem.
¶ Dicam igitur q inuenitur duplex conuersio.s.quædam gra
tiosa,& quædam rigorosa. Gratiosa est illa qua conuertitur
Deus in hominem, carnem assumêdo,sed hoc vt dicit Anast.
non conuersione diuinitatis in carnem, sed assumptione hu-
manitatis in Deum.Sicut.n.secundû fabulas Iupiter se côuer
tit & mutauit in taurum candidissimum,vt puellam Europá
posset rapere,& vltra mare in insulam Cretam portare,sicut
ponit Ouidi. sic Deus mutauit se in hominem câdidum.i.in
nocentem,& ad modum tauri seipsum domino immolâdum
vt puellam Europam.i.animam rationalem acquireret, & vl
tra mare huius fluctuosæ vitæ ad regnû suum proprium.s. ad
cœli gloriam transportaret.& talem conuersionem petebat.
Dauid in psal.Domine Deus côuertere de cœlo, respice &
vide & visita vineâ istam.conuertere dico supp.in hominem
& reuera Christus sic conuersus côtulit isti rationabili puel-
lę,s.humanę animæ multa bona,quia.s.ipsam
Viuificauit,gratiam infundendo
Pacificauit,cum Deo concordâdo
Lætificauit,benigne côsolâdo
Tutificauit,à pœna liberâdo
Purificauit,à culpa eruêdo
Rectificauit,à malis corrigêdo.
Côuersus .n.in carnem fuit morientiû viuificator. psal.
Deus tu conuersus viuificabis nos.Ipse.n.de se dicit qđ ipse est
via,veritas,& vita.Item factus est discordâtium pacificator.
Nume.1.Côuertat dñs vultum suum ad te,& det tibi pacem.
Item factus est tristium seu desperâtiû lętificator.psal.Et con
uersus consolatus es me.Item fuit periclitâtiû seu pereûtium
liberator seu tutificator.psal. Côuertere dñe & eripe animâ
meam.Item fuit peccâtium purificator seu renouator. vnde
Lucæ.22.Couersus Iesus respexit Petrum,qui.s.statim pœni-
tens fleuit amare.Item fuit delinquêtiû castigator,corrector
seu mortificator.Lu.9.Côuersus increpauit illos.& Matt.16.
C Côuersus dixit Petro.vade retro sathanas. Ista est ergo Dei
conuersio gratiosa.¶ Secundò dico q est conuersio Dei rigo
rosa, & ista est quando Deus qui de se pius & misericors est,
conuertitur nobis in seuerum propter nostra peccata. Deus
enim similis est cuidam monstro marino dicto abites,de quo
dicit Aristo.q formam,figuram & côditionem mutat. Cû.n.
primo sit animal aquaticû & in aqua habitet atq; viuat,lapsu
temporis fit q mutata forma membrorum & conditione, de
aquatico animali conuertitur in terrestre, & est tunc non in
aquis habitans,sed in terra.Talis est Deus,qa verè dato q ip-
se sit fluuialis & aquaticus,id est pius,dulcis & benignus, &
aquis misericordiæ à principio assuetus,q patet.2.Corint.2.
vbi ipse dicitur pater misericordiarum,& Deus totius conso
lationis,ita q sibi potest dici illud psal.76. In mari via tua &
semitę tuæ in aquis multis,nos tamen propter peccata nostra
sumus occasio q mutata propria qualitate nobis côuertatur
in terrenum,i.in durum iudicem & seuerû.vnde Esa.63.dici
tur de peccatoribus q ipsi ad iracundiam prouocauerunt &
afflixerunt spiritum sancti eius,& conuersus est eis in inimi-
cum.Nota quòd Deus ipsis conuertitur in
Subuersorem,qui eos destruit
Exactorem qui bonis exuit
Derisorem qui eos arguit.
Dico ergo quòd Deus sic côuersus solet malos
dire subuertere.Iosue.24.Si dimiseris dominum, & seruieris
dijs alienis,côuertet se,& affliget te atq; subuertet.Item solet
malos bonis exuere,s.bonis terrenis per sterilitatem & famê.
Osee.2.Conuertam me & sumam frumentum meum in tem
pore suo.Item sic conuersus solet malos dire confundere &
arguere.Matth.16.Conuersus Iesus dixit Petro. Vade retro
D sathanas,scandalum mihi es.Ista est ergo Dei côuersio, quæ
quandoque est rigorosa,& aliquotiens amorosa seu gratiosa.
Patet ergo q est côuersio Dei quæ est mirabilis. ¶ Secundò
principaliter dico q est conuersio iusti,quæ est laudabilis,&
ista est quando homo de malo côuertitur in bonum, & de bo
no in optimum,& istam conuersionem petebat Dauid cum
dicebat in psalm.Domine Deus conuerte nos,& ostende fa-
ciem tuam,& salui erimus. Multæ enim conuersiones fiunt
in rebus per ignis & caloris operationem, quia.s. cinis con-
uertitur in vitrum,lapis in metallum,flos in fructum Sic ve-
rè quando calor spiritussancti, & ignis contritionis interius
operatur,necesse est vt homo qui est flos in ingressu, lapis in
progressu,cinis in egressu,in fructum,metallum & vitrum.i.
in personam fructuosam,solidam & honestam per pœniten-
tiam conuertatur.Rasis etiam in quodam lib.de secretis mê-
brorum animalium dicit q cor hominis qui moritur de vene
no,nunquam potest in igne comburi, & ideò si nouem annis
teneatur in igne,in lapidem côuertitur preciosum, qui valet
mirabiliter contra venena,& valet ad victoriam obtinendâ.
Vnde narrat Alexandrum talem lapidem habuisse,quem cû
semel se balneaturus in flumine, dimisisset in ripa, statim af-
fuit serpens qui lapidem proiecit in fluuium, quasi inuidens
(vt ait) q haberet tantam potentiam in venena. Sic verè di-
cam q si ille q veneno peccati mortalis mortuus est, in igne
contritionis diutius teneatur,sæpe fit q in preciosum lapidê,
id est in virum iustum & perfectum conuertitur & mutatur,
cuius virtus & perfectio venenis.i.vitijs inimicatur, & ad vi A
ctoriam contra hostes spirituales,i.contra demones operatur.
Exemplum de Paulo qui primo fuit sicut cor vitijs venena-
tum, & tamen postea factus est lapis contra vitia preciosus.
psal.Iordanis conuersus est retrorsum.Ideò ad talem conuer
sionem inuitamur Iohel.a.vbi dicitur. Conuertimini ad me
in toto corde vestro,in ieiunio & fletu & planctu. In quibus
verbis nota quattuor quæ sunt necessaria ad veram côuersio-
nem.Nam requiritur vt
Caueas statum inficientem. Ideò conuertimini E
Videas fructum allicientem.ad me.i.ad Deum
Habeas actum perficientem, in toto corde vestro.
Teneas modum perficientem. In ieiunio inquit fletu & plan-
ctu.Igitur conuertamur,quia status inficiês debet retrahere.
Fructus alliciês debet attrahere.Virtus perficiens potest pro
ficere.Modus perficiês potest perficere. Igitur si vis bene cô-
uerti,statum inficientem debes refugere, q ostenditur cum
dicitur Côuertimini.Conuersio.n.ad vnum terminum,est fu
ga seu recessus ab altero, & ideò si ad Deum seu ad virtutes
conuertimur,oportet q ante omnia à vitijs auertamur..Hie.
3.Conuertimini filij reuertêtes.Esa.30. Côuertimini sicut in
profundum recesseratis.homo.n.qui habet faciem côuersam
ad locum aliquem horribilem & infectum, libenter côuertit
eam ad partem oppositam,sanam,delectabilem atque mun-
dam.Cum igitur status peccati sit de se fętidus & infectus,iu
stum est q abhorreatur,& q mens ad statum mundum & flo
ridum gratiæ & virtutum celeriter conuertatur. Igitur nota
quod conuerti debes
Ab iniqua cogitatione
Ab inepta operatione
A carnali delectatione
A malorum imitatione.
¶ A mala dico cogitatione.Zach.1.Côuertimini à cogitationibus vestris pessimis
Item à vana operatione.Hiere.35.Conuertimini à via vestra
pessima,& bona facite studia vestra.Itê à carnali delectatio-
ne.Ionę.3.Conuertatur vir à via sua mala, & operiantur sac-
cis homines & iumenta.Item à malorum imitatione. Baruc.
3.Conuertimini ab iniquitate patrum vestrorum. quos sup- F
ple vos imitamini.Patet ergo q statum inficiêtem debes refu
gere.¶ Secûdò si bene côuerti desideras, fructum alliciêtem
debes aspicere,s.ipsum Deum.Ad me inquit.Ipse enim Deus
& status virtutis est similis adamanti seu magneti, ad quem
propter suam attractiuam virtutem ferrû naturaliter se con
uertit.sic verè dico q cor humanum debet se naturaliter con
uertere ad dûm,& se ad eius beneplacitum inclinare tâquam
ad terminum allectiuû,perfectiuum,& attractiuum. Ad me
inquit.Osee.12.Tu ad Deum tuum conuertere, misericordiâ
& iudicium custodi, & spera in Deo tuo semper. Et nota q
nos debemus conuerti ad dominum sicut ad
Benefactorem
Castigatorem
Sustêtatorem
Informatorem
Stimulatorem
Medicatorem
Retributorem.
¶ Ipse est.n.benefactor clementissimus. Iohel.a. Côuertimini ad dñm Deum vestrum,quia benignus & misericors est Itê qa est castigator seu corrector seuerissimus. vnde ipse est qui dicit Prouer.1. Conuertimini ad cor
rectionê meam. Item quia ipse est sustentator stabilissimus.
Osee.14.Conuertere ad dñm Deum tuum, quoniâ corruisti
in iniquitate tua.q.d.conuertere, quia ipse est sustentator ne
corruas.Item quia ipse est informator sagacissimus. Mal.vl.

Conuertimini & videbitis quid sit inter iustum & impium.
Item quia est stimulator acerbissimus, dicête psal. Nisi côuar
si fueritis, gladiû suum vibrauit, arcum suû tetêdit, & parauit
illû. Itê quia ipse est curator seu medicator securissimus. vn-
de ipse dicit Esa. 45. cap. Côuertimini ad me, & salui eritis.
Item ipse est retributor seu compêsator æquissimus & iustissi
mus. di. Zach. 1. c. Côuertimi ad me, & ego conuertar ad vos.
ad istum igitur côuerti debemus sicut ad terminû allicientem
G & attrahêtem, quem debemus aspicere. ad me inquit. ¶ Ter-
tiò inquit si vis côuerti, dico q actum sufficiêtem debes per-
ficere. In toto inquit corde vestro. Duplex enim est conuersio
sm logicos. s. per accidens seu sm quid, & côuersio simplex.
Prima est conuersio non in toto, sed solum in parte. Secûda
verò conuersio est in toto, quando. s. totum conuertitur in to-
tum. Et ista est differentia inter naturam & artem, quia. s. na-
tura totum conuertit in totum, ars verò partem conuertit in
partem. natura quando conuertit aliquid, facit cônersionem
intus & extra, ars verò solummodo extra, sicut patet quando
natura & pictor formant hominem. Quia. s. quando natura
format homioem, non solum format exteriora, immo etiam
interiora, ars vero solum côuertit materiam in exteriora. Al
chimistę. n. per artem suam non faciût vt communiter veras
conuersiones nec totales metallorum, immo solû superficia-
les mutationes. natura autem quâdo de terra facit aurum, to-
tum côuertit in totum. Reuera sic dico q aliqui sunt qui ma-
gis volunt imitari artem quam naturam, magis in conuersio
ne sua facere ficta quâ vera, magis conuertere partê quâ totû,
sicut sunt illi qui nihil curant de toto homine conuertendo,
sed solum de parte. i. de vno vitio, dimissis alijs, corrigendo,
qui bene conuertût exteriorem conuersationem, sed nunquâ
interiorem affectionem & cogitationê. & etiam more alchi-
mico ipsorum conuersio non est durabilis, sed magis transito
ria & inanis. Sicut. n. aurum alchimicum prima facie videtur
verè conuersum, in igne tamê pluries positum & cinericio ap
plicatum, cessat illa conuersio & reuertitur corpus primum,
sic sunt multi qui dato q videâtur in aurû. i. in viros iustos cô
uersi, ignis tamê têtationis & tribulationis probabit pœnitus
si sint veri, quia. s. primum metallum redibit, inquâtum picta
& introducta forma & côuersio deficiet, & homo in id quod
fuerat se conuertet. psalm. Conuersus sum in erûna mea dum
configitur spina. i. conuersus sum iterû ad primam erûnâ ini-
quitatis dum configitur spina tentationis & aduersitatis.
Oportet ergo q præmeditâdo, nô per artem sed naturam ad
Deum côuertamur, & q in toto corde totaliter immutemur.
In toto inquit corde tuo. Osee. 11. Conuersum est in me cor
meum pirer. psal. In toto corde meo exquisiui tê. Patet ergo
quomodo in conuersione tua actum sufficiêtem debes perfi-
H cere. in toto inquit. ¶ Quartò dico q in tali conuersione mo-
dum conueniêtem debes perquirere, qui. s. modus ostêditur
cum dicitur. In ieiunio & fletu & planctu. Dicût. n. naturaliû
scrutatores, q serpês melius antiqua pelle exuitur, & ad iuue
nilê ętatem conuertitur, qñ prime die ieiunat, & tandem in
aquæ profluuio balneatur. sic debet & pęnitens, quia. s. in con
uersione debet modum côgruû quærere, qui. s. est ieiunio &
abstinentiæ, balneo fletus & lachrymæ vacare. Sic enim pel-
lis antiquorum vitiorum deponitur, & virtutum nouitas re-
paratur. In ieiunio inquit & fletu. Vnde de rege Ezochia legi
tur q conuersus ad parietem fleuit amare. Parietem dico. i.
congeriem vitiorum. 4. Regum. 20. vide infra de ieiunio &
fletu & planctu, de quibus omnibus dicitur figuraliter Io-
nę. 3. Homines & iumenta, pecora & boues non gustent quic
quam nec pascantur, nec aquam bibant, sed operiantur saccis
& clament ad dominum in fortitudine, & conuertatur vir à
via sua mala, & ab iniquitate quę est in manu sua. In qua figu
ra possum aduertere qd in conuersione nostra est Sapientia
seu prudentia quæ discutiat. Homines. Misericordia seu cle-
mentia quæ subueniat. iumenta, quę dicuntur à iuuando. Tê-
perantia quæ reijciat. s. superflua. Pecora, quæ. s. contenta sunt
herba. Patientia quę subijciat. abstinentia quæ nô glutiat. Nô
pascantur nec bibant nec gustent &c. Pœnitentia quæ côfi-
ciat. operiâtur saccis. Oratio quæ alliciat. clament inquit. De
uotio quæ sufficiat ad dominum inquit in fortitudine Discre
tio quæ reijciat. s. omnia vitia. conuertatur inquit vir à via sua
mala. Ista. n. sunt necessaria ad moralem conuersionem, vide
licet Sapientia circunspectiua. hoîes inquit, qui. s. rationê hñt
Mal. 3. Côuertimini, & videbitis quid sit inter iustû & impiû
inter seruientem Deo & nô seruientem ei. Item clemêtia seu
misericordia coadiuuatiua, iumêta inquit, quæ à iuuando di
cuntur. vt quilibet talis dicat illud Hierem. 12. Conuertar
& miserebor eorum. Item tpantia refrenatiua. pecora inquit.
quæ. s. modica herba côtenta sunt, nec delitias superfluas quę
runt. Sic nec debet facere pœnitês vel côuersus. Act. 15. Qui
ex Iudeis conuertuntur, abstineant se. Item patientia tolerati
ua. boues inquit, qui. s. sunt patientes laboris vnde de fortitu-
dini vini dicitur. 2. Esdræ. 3. Mêtem in securitatem vertit. For
titudo enim est patientia, quæ sm Senec. dolorum remedium
est. Item abstinentia maceratiua. non pascantur inquit nec gu
stent. psa. Conuertantur ad vesperam, & famem patientur. Itê
pœnitentia castigatiua. Operiantur inquit saccis. Eze. 18. Cô
uertimini & agi. pe. Item deuotio meditatiua. ad dñm inquit.
Oseæ. 14. Conuertere Israel ad do. Deum tu. Item oratio sup
plicatiua. clament inquit. Iob. 4. Voca ergo si est qui tibi
rñdeat, & ad aliquem sanctorum conuertere. sup. ad eum de-
precandum. Itê necessaria est discretio mali declinatiua. Cô-
uertatur inquit vir à via sua mala & iniquitate &c. Baruch.
3. Conuertemur ab iniquitate. Si vis côcordare vocaliter, vi-
de in alijs ti. s. de homine, boue, iumento. &c. similia. sic ergo
patet modus nostræ côuersionis, qui. s. fit cû adhibitione vir-
tutum, per quas. s. homo de peccatore côuertitur in perfectû,
& de misero in beatum, dicens finaliter animæ suæ illud psal.
Conuertere anima mea in requiem tuam, quia dominus be-
nefecit tibi. Sic igitur patent quattuor quæ ad nostram faciût
côuersinnem. s. modus suppletus, actus completus, fructus at
trahens, vitium retrahês. Côuertimini ergo in toto corde ve-
stro. &c. & sic dico q est côuersio iusti, quæ est laudabilis. De
qua Hester. 10. Fons paruus creuit in fluuiû, & in lucem so-
lemq; conuersus est. ¶ Tertiò principaliter dico q est côuer- I
sio impij, quæ est damnabilis, & hæc est conuersio mala, quâ
do. s. bonus conuertitur in malum, malus verò in pessimum
transformatur. in aliquibus. n. prodigijs secundum Plini. lib.
17. c. 25. factum est q oliua côuersa est in oleastrum, fructus
fici qui albi esse debuerant, conuersi sunt in nigrum, sapor
dulcis in acerbum. Sic pro certo fit quotidie in moribus, quia
scilicet oliua in oleastrum conuertitur, quando pius in im-
pium fructuosus in infructuosum mutatur. album nigrum ef
ficitur, quando munda conuersatio in infamem transforma-
tur. dulcis etiam fit acerbus, quando benignus & obediês fit
proteruus. vnde de mala conuersione istorum dicitur in psal.
Conuersi sunt in arcum prauum. Isti. n. qui conuertuntur in
malos, oîa côuertâtur istis in mala, sicut de homine leproso
vel venenoso, quibus omnia nutrimenta quæ recipiunt, con-
uertuntur in corruptam materiam & venenum. Sic verè om-
nia temporalia côuertuntur in malorum venena & detrimê-
ta, cû ipsis vti nesciât nisi in mala opera & peccata. vnde Ec-
clesi. 39. Aqua, ignis, ferrum, sal, lac, mel, botrus vue, oleû &
vestimentum, hæc omnia sanctis in bona, impijs verò & pec-
catoribus, in mala côuertitur. De côuersione ergo malorum
nota quòd mali conuertuntur in

Fetentes & luxuriosos
Tumentes & præsumptuosos
Fremêtes atque furiosos
Ardentes & ambitiosos
Pallentes & rubiginosos
Ignorâtes & obliuiosos.

Et sic dico quod est conuersio fedę luxuriæ, & sic fuerunt
conuersi socij Vlyssis à Circe maga, qui per quendam po-
tû côuersi fuerunt in porcos, qui. s. potus deliciarum facit ho
mines carnales & immûdos. psalm. Côuertit aquas eorum in
sanguinem. Itê est alia côuersio vane superbiæ. Vnde ista est
mutatio Hippomenis & Athalâte, qui à Cybele côuersi sunt
in Leones, q & currui Cybeles sunt alligati & subiugati, sm
fabulas Ouidij. lib. 10. fab. 11. Sic mali conuertuntur hodie in
Leones, id est in crudeles homines & superbos, curribus, id
est pompis & strepitibus seculi assuetos. Vnde de rege ma-
nasse, qui interpretatur obliuiosus, dicitur. 4. Regum. 21. q
conuersus ædificauit ecclesiam. Iste est superbus, qui præ
ceteris Dei & sui obliuiscitur, quia scilicet iste semper ad
excelsa negocia machinatur. Item est conuersio diræ ira-
cundiæ inuidiæ, similis Hecubæ reginę Troianę quæ in ca-
nem fingitur conuersa propter rabiem & furorem. psal. Con
uertit cor eorum vt odirent populum eius, & dolum face-
rent in seruos eius. & in psal. Conuertit in sanguinem flumi-

ua eorum. Sanguis enim crudelitatem signat. Item est conuersio auaritiæ, & ista conuersio similis est Esculapio, qui à poetis conuersus fingitur in draconem. Draco enim ignem spirans, auaros signat. Esaiç. 34. Conuertentur torrentes eius in picem ardentem &c. Item est conuersio inhonestæ apparentię, & illa est conuersio secúdum fabulas à sole, cuius ales de albo fuit conuersus in nigrum. Hierem. 30. Conuersę sunt vniuersę facies in auruginem. Item est conuersio ignorantiæ, & ista est conuersio diei in noctem. Iohe. 2. Sol conuertetur in tenebras. Talibus ergo sic male conuersis dicitur Iob. 17. Conuertimini omnes vos & venite, & non inueniam in vobis vllum sapientem. Et pro certo isti de ista mala conuersione venient ad peiorem, s. ad pęnam æternam. De qua in psal. Conuertantur peccatores in infernum, omnes gentes quæ obliuiscuntur Deum. Patet ergo quomodo est conuersio impij, quæ est damnabilis.

K ¶ Quartò dico quòd est cõuersio mũdi, quæ est mutabilis. omnia enim quæ in mundo sunt, siue sint prospera siue aduersa, in continua mutatione & conuersione sunt. Mundi enim gaudia conuertuntur in tristitiam, mundi verò tristitia conuertitur quandoque in lætitiam. de conuersione mundi gaudiorum dicitur. 1. Mac. 9. Conuersę sunt nuptiæ in luctum. De conuersione autem mundi aduersorum, quæ. s. ipsis pauperibus & depressis finaliter conuertentur in gaudia, dicitur in psalm. Conuertisti planctum meũ in gaudium mihi, concidisti saccum meum, & circundedisti me lætitia. Et sic ergo patet q multæ sunt conuersiones.

L ¶ Sed adhuc nota qđ conuerti idem est quod in contrarium verti, & ideò spiritualiter ille perfectè conuertitur, qui à malis conditionibus in contrarium vertitur & mutatur. Cõuersio autem vt communiter in bonum signat, conuerti enim debemus. i. à malo ad bonum perfectè seu complete mutari & conuerti. Sicut. n. videmus q omnia quæ sunt, vertuntur & mutantur, sicut patet in terra, quæ de sicca conuertitur in floridã, de sterili in fęcũdã, sicut etiam patet de tempore, quod de hyeme vertitur in ęstatem, de turbulentia in serenitatem, sicut etiam patet in cęlo, quod de oriente vertitur in occidentem, de obscuritate in claritatem, sic pro certo charissimi nos debemus moraliter mutari & de malo ad bonum conuerti, & de vitijs ad virtutes reduci. vnde Ionę. 3. Cooperiantur saccis homines & iumenta, & clament ad dominum in fortitudine, & cõuertatur vir à via sua mala. Exponamus ergo illud Esa. 29. In modico & in breui cõuertetur libanus in chermel & Chermel in saltum reputabitur. In quibus verbis aduerte quòd nos debemus conuerti

De impuritate ad syncesitatem
De crudelitate ad benignitatem
De tepiditate ad agilitatem.

In quibus verbis probat synceritatem pulcbritudo candoris. libanus, q interpretatur cãdor, probat benignitatem teneritudo humoris. chermel, q interpretatur teneritudo. probat agilitatem fortitudo vigoris, qđ ostenditur cum dicitur. Saltum. igitur charissimi

M Poliamur puritatis candore
Molliamur pietatis humore
Moueamur probitatis vigore.

¶ Dico ergo primo q nos debemus conuerti ad puritates candorem. sicut enim videmus q cinis per ignis cõflagrationem cõuertitur in vitrum lucidũ atq; clarum, sic homo quãdo in igne spiritus Sancti inflãmat, ipse pro certo debet cõuerti in virũ lucidũ, candidũ, clarum & purum. Plumbum. n. suspensum super acetum cõuertitur in cerulam. i. colorem albissimũ. Sic verè homo quãquam sit plumbeus, niger, & infectus, si tamẽ super acetum mortis & inferni per considerationem suspẽdatur, in hominem purum & cãdidum cõuertitur. Etiam frater Phaetontis per maximum fletum fingitur fuisse cõuersus in cygnum, quæ est auis cãdidissima ſm fabulas poetarum. Ad deuotãdum q quãdo fletu lachrymarũ, peccatorum macula tergitur, peccator in virum mũdũ albũ & nitidũ cõmutatur. Thre. j. Ipsa autem gemẽs cõuersa est retrorsum. q ostẽditur cum dicitur Libanus, quod interpretatur cãdor vel cãdidus, quia. s. viri nigri per cõuersionem efficiũtur cãdidi atque puri, vt sic de nobis dicat̃ illud Cañ. 5. Spẽs eius vt libani, electus vt Cedri. In insula. n. illa quæ dr̃ Islãda, quæ adiacet Noruegie, dr̃ esse fluuius vbi cõueniunt aues nigre, quæ lapsu tporis fiunt albe. sic etiam fit de peccatore in profluuio lachrymarũ. psal. Asperges me dñe Hisopo & mũdabor, la. me & su. ni. deal. Vnde Eaec. 47. Cõuertit me ad ripã torrẽtis. Cuius tamẽ cõtrariũ est de multis, quia verè multi sunt qui nõ cõuertũtur de nigredine ad cãdorẽ, sed ecõuerso. Sicut. n. corui qñ primo nascũtur sunt albi, ita q tunc rore cœlesti pascũtur, processu temporis in nigredinẽ cõuertũtur, & tũc à patre eorum recogniti cadaueribus nutriũtur, sicut ponit glo. super Iob. sic verè charissimi, multi sunt q in principio suæ iuuẽtutis sunt albi, puri & innocẽtes, ita q tũc rore cœlestis gratiæ à Deo nutriũtur. Ecclesi. 43. Pulchritudinẽ cãdoris eius admirabit̃ oculus. ꝓcessu tñ tpis ista puritas deficit, & nigredo vitiorũ inualescit, & sic hõ de puritate ad immũditiã, de bonitate ad malitiã, de honesta ię ad spurcitiã se cõuertit. vnde psal. Cõuersi sunt in arcũ prauũ. de quo Eze. 3. Iustus si cõuersus fuerit a iustitia sua, & fecerit iniquitatẽ ponã offendiculũ corã eo. Nõ sic ergo, sed cõuertamur in puritatis candorem. Hester. 10. Fons paruus creuit in fluuium, & in lucem solemque conuersus est.

¶ Secundò cõuertamur in pietatis dulcorem chermel inquit, q interpretat̃ tener vel mollis. sicut. n. testa quãquã dura est, si ꝑ diẽ naturalẽ in aceto dimittitur, in mollitiem conuertitur & mutat̃, sicut ẽt ferrũ in ignem durũ positũ in tãtam teneritudinẽ vertitur, q ad diuersas formas iuxta votũ artificis trãsformat̃, sic verè charissimi quãuis homo sit durus & ferreus, & per parcitatẽ & auaritiã induratus, & in vitijs obstinatus, istud est tñ verũ, q si in igne. i. in forti interiori cõtritione, vel exteriori tribulatione mittat̃, itẽ si mittat̃ in aceto. i. in mortis & in futurę acredinis cõsideratione homo positus fuerit, & immersus, nũquã pro certo erit ita durus quin ad teneritudinẽ & mollitiẽ benignitatis & pietatis reduci debeat & cõuerti, ita q ad volũtatẽ boni artificis Christi vel prædicatoris ad quicquid iustum fuerit debeat cõmutari. s. ad iniurias indulgẽdũ, ad eleemosynas largiẽdũ, & ad indigẽtibus cõpatiẽdum. vnde de cõuersione ista põt dicere qlibet sic cõuersus illud Eaę. 47. Cõuertit me ad ripã torrẽtis vbi erãt ligna multa ex vtraq; parte, & dixit mihi. Aquæ istę vadũt ad cumulos sabuli oriẽtalis, & descẽdũt ad plana deserti. Torrẽs. n. signat redũdãtiam fluminis misericordiæ & pietatis, ex quo ꝓ certo aquæ diuersarũ eleemosynarũ & beneficiorũ egrediũtur, & circa quã ligna multa. i. multi pauperes cõmorãtur, & per quam plana deserti. i. paupertatis calamitas irrigatur. Ad talẽ ergo torrẽtem. i. ad fluuiũ pietatis debemus cõuerti, & in ipso mẽtaliter balneari, quãq̃ pro certo multi sunt qui cõuersione cõtraria quotidie sint mutati, qa. s. sunt plures hodie q nõ cõuertũtur de auaritia ad pietatẽ, sed magis de clemẽtia ad cupiditatẽ, sicut patet qa multi sunt q dũ essent iuuenes, dũ essent pauperes, dũ essent subditi, dũ essent paruuli, erãt clemẽtes & misericordes, q tãdẽ facti senes, facti diuites, facti ꝓlati, facti ꝓfecti, ad auaritiã, & duritiã sunt cõuersi. De ista cõuersione dicit̃ Esai. 34. Cõuertentur torrentes in picem, & humus in picem ardentem. Ista est cõuersio diabolica, quando torrens pietatis conuertitur in picem tenacis cupiditatis. Non sic ergo. sed cõuertamur in pietatis dulcorem chermel, quod interpretatur teneritudo. vnde. 2. Reg. 23. Ipse tanquam tenerrimus ligni vermiculus. vt tam de libano quã de carmelo dicatur illud Esa. 35. Gloria libani ad te veniet, decor carmeli & saron. Vide supra de carmelo, quia de chermel nõ est alia auctoritas.

O ¶ Tertiò dico qđ debemus conuerti ad probitatis vigorem, quod ostenditur cũ dicitur. In saltum reputabitur. Saltare. n. signũ est virtutis, agilitatis & vigoris. Sicut enim processu temporis puer cõuertitur in virum, debilis in fortem, infirmus in sanum, ita q tũc potest saltũ facere cum vigore, sic nos in viros fortes & agiles debemus cõuerti, vt saltus & motus spiritales possimus exercere. vnde Cant 2. Ecce saliens in montibus, & transiliens colles. Debemus ergo conuerti & saltare

De terra ad cœlum per contemplationem
De mundo ad Deum per orationem
De mundi gloria ad infernum, per considerationem.
De exterioribus ad cor nostrum, per ipsius meditationem.

¶ Cõuertamur ergo ad cęlestia ipsa cõtẽplãdo. ps. Cõuertere aïa mea in requiẽ tuã. Itẽ cõuertamur ad Deũ ipsum deprecãdo & diligẽdo. vñ Ecclesi. 17. Conuertere ad dñm, relinque peccata tua. ¶ Itẽ cõuertamur ad infernũ, tormẽta eius cõsiderãdo. ps. Cõuertãtur peccatores in infernũ. Itẽ conuertamur ad cor nostrũ, ipsum corrigẽdo & examinãdo. ps. Loquet̃ pacẽ in plebẽ suã, & in eos q cõuertunt̃ ad cor. Itẽ cõuertamur ad mortẽ ipsam meditãdo & recogitãdo. vñ Threu. i. Ipsa aũt gemẽs & conuersa est retrorsum. Isti sunt ergo saltus, cursus cõuersiones ad quas debemus aïos inclinare. vñ Hie. 3. Conuertimini

uertimini filij reuertentes. Iſte ſunt enim bonæ conuerſiones, quia ſicut ſol ſequium ſemper ſe conuertit ad ſolem, acus etiam tacto Adamante ſemper ſe conuertit ad ſtellam marinam, ſic nos debemus conuerti ad ſolem iuſtitiæ per deuotionem, & ad ſtellam maris.ſ.ad beatam virginem per affectionem & orationem. Deus.n.dicit Ezec.18. Nolo mortem peccatoris, ſed vt magis conuertatur et viuat. Multi tamen ſunt qui aliquo modo conuerti non poſſunt. Humores.n.boni in corpore bene conuertūtur in malos, mali verò nuuquā conuertuntur in bonos. Conuerſio.n.humorum non eſt reciproca, ſicut eſt conuerſio elementorum. Sic verè multi ſunt qui poſtquā mali efficiuntur, ita in malitia obſtinantur, quod nunquam ad bonum amplius conuertuntur. Ezec.4. Non te conuertes à latere tuo in latus aliud. Non ſic charißimi, ſed conuertamur vt dictum eſt,

Ad probitatis vigorem
Ad pietatis dulcorem
Ad puritatis candorem.

¶ Iſta ergo ſufficiant de cōuerſione morali, quia in infinitis locis ſit mentio de eadem.

A **Conuerſatio.** Nota q̃ conuerſatio idem eſt q̃ ſimul verſatio & commoratio. Et eſt conuerſatio propriè morum & conditionum exteriorū cōgeries & aggregatio. Conuerſatio ergo propriè eſt ſicut cutis in animalibus, cortex in arboribus, ſicut color in imaginibus & in lapidibus, ſicut veſtis in hominibus. ſine cute.n. horribilia ſunt corpora, ſine cortice ligna ſunt corruptibilia, ſine colore imagines non appreciantur, ſine veſtibus nuditas & verecundię membra videntur. Sic verè charißimi ſi cutis, cortex, color & veſtis boneſtæ cōuerſationis deficit, tunc pro certo homines ſunt

Horribiles ad videndum
Corruptibiles ad perſeuerandum
Turpes ſine appreciatione
Viles ſine reputatione

¶ Conuerſatio ergo bona & honeſta debet haberi maximè à viris eccleſiaſticis religioſis & prælatis, quorū cōuerſatio eſt alijs in maximum exemplum. Vnde.1.Timo.4. Exemplū eſto fidelium in verbo, in charitate, in conuerſatione. Bona.n. conuerſatio eſt habenda triplici ratione, quia.ſ.iſta

B Eſt intuentibus gratioſa
Eſt imitantibus fructuoſa
Eſt poſsidentibus virtuoſa.

¶ Eſt dico gratioſa intuentibus. Sicut.n. pulchritudo pellis pantheræ propter colorum varietatē delectat oculos animalium intuētium, ipſosq; ad ſui intuitum attrahit, ſic verè pulchritudo pellis, id eſt conuerſationis, quando varietate colorum.i.virtutum & perfectionum eſt picta oculos intuētium ſolet q̃ plurimū delictare & ipſos ad bonū attrahere & inuitare. Delectabile eſt enim oculis videre lumen, ſicut dicitur Eccleſi.11. Vnde de tali viſiua & intuitiua cōuerſatione dicitur Baruch.4. Poſtea in terris viſus eſt, & cum hominibus cōuerſatus eſt. Vbi aduerte quòd bona conuerſatio debet eſſe

Humiliter radicata. In terris.
Euidenter declarata. Viſus eſt.
Sapienter ſociata. Cum hominibus.i.cum ſapientibus ratione vtentibus.

quod eſt contra multos qui magis volunt conuerſari cum fatuis quam cum ſapientibus. De quibus poteſt dici Dan.2. Quorum non eſt cum hominibus conuerſatio. Iſtud etiam eſt contra multos quorum pro certo cōuerſatio non eſt ad videndum gratioſa, ſed magis horribilis & odioſa, ſicut eſt cōuerſatio malorū, quam horribile eſt videre. Ephe.2.cap. Alienati à cōuerſatione Iſrael. Sicut enim color & ſpecies hominis mortui non eſt ad videndum delectabilis ſed horribilis, ſic conuerſatio malignorum. Sapien.2. Grauis eſt nobis etiam ad videndum, quoniam diſsimilis eſt alijs vita eius. Non ſic bona conuerſatio, quia iſta eſt gratioſa intuentibus. Aduertendum tamen eſt quòd ſunt quædam vetulæ & turpes mulieres quæ cum quibuſdam vnguentis ita ſophiſticant facies ſuas, quòd iuuenes & gratioſæ videntur, ſicut dicitur de fimo crocodili, de quo fit vnguentum quo mulierum ſenum facies inuncta, ad tempus iuuenis & pulchra videtur. verum eſt tamen q᷑ iſta pulchritudo non eſt durabilis, cito enim perit & tranſit, & turpitudo quæ latitauerat, eluceſcit. Sicut enim dicit Senec. Nihil quod ſimulatum fictum eſt, poteſt eſſe diuturnum. Sic verè charißimi multi ſunt hodie viles & turpes, qui tamen faciem ſuæ apparentiæ hypocriticæ vnguento honeſtæ conuerſationis ſophiſticant & inungunt, & ſic faciunt quòd ipſi qui turpes & viles ſunt interius in affectione, iuuenes & pulchri, id eſt honeſti & ſancti apparent exterius in ficta conuerſatione, cito tamen tranſit iſta palliatio, hypocriſis enim cito ſe manifeſtat, faciliter proculdubio talis bona conuerſatio deperit, & latens interior iniquitas declaratur. Vnde etiam dicit Senec. Omnia ficta tanquam floſculi dilabuntur. Non ſic ergo, ſed habeamus bonam veram & realem conuerſationem, quia pro certo iſta intuētibus eſt gratioſa. ¶ Secundò dico quòd ipſa eſt intuētibus fructuoſa. C Flores enim herbarum & arborum magis ſunt vtiles alijs ipſos colligentibus quam ipſis herbis. Aliquæ enim ſunt herbę quarum tota virtus eſt in flore, ſicut dicitur de thimo, & ideò flores talium recolliguntur, & vſibus medicinæ ſeruantur. Apes etiam magnam conſequuntur vtilitatem de floribus alienis. Exinde enim conficiunt mel atque ceram, per quæ fructum & vtilitatem conferunt vniuerſis. Sic verè charißimi ſæpe accidit quod flores bonæ conuerſationis magis ſunt fructuoſi & proficui ipſas colligentibus, ipſam conuerſationem imitantibus, quam ipſam habentibus. Multi enim ſunt quorum tota virtus eſt in flore conuerſationis, ſicut ſunt illi qui pollent in conuerſatione, & torpent in operatione. Quādo enim talis flos, id eſt talis conuerſatio per imitationem recolligitur, exinde mel deuotionis elicitur, & cera, id eſt prudētia & ſcientia, quæ vix luminis ſapientiæ materia generat. Iſta eſt ergo imitantibus fructuoſa. vnde.1.Petri.2. Conuerſationem inter gentes habentes bonam, vt ex bonis operibus vos conſiderantes glorificent Deum. Iſtud tamen eſt contra multos quorum pro certo conuerſatio non eſt alijs imitantibus vtilis, ſed damnabilis, non fructuoſa, ſed pernicioſa, non iuuatiua, ſed infectiua. Cortex enim cuiuſdam fructus qui dicitur cępa canina, comedentibus eſt venenum. Sic verè cortex conuerſationis malorum inſolentium & fatuorum comedentibus, id eſt ipſam imitantibus eſt nociua. Non ſic ergo, ſed ſit in nobis bona conuerſatio, quia iſta eſt fructuoſa imitantibus. ¶ Tertiò dico quòd bona conuerſatio eſt virtuoſa D poſsidentibus. Virtuoſum enim & ſanctum eſt quod homo poſsideat & teneat conuerſationem honeſtam. Conuerſatio enim exterior ſignum eſt ſanctitatis interioris. Per hæc enim quæ foris apparēt, quid intus lateat aperitur ſecūdum Greg. Ideò de Thobia dicitur Thobiæ.14. In bona vita & ſancta cōuerſatione permanſit. De perſonis autem eccleſiaſticis poteſt dici illud Deute.1. Date viros ſapientes & gnaros, quorum ſapientia ſit probata. Bona ergo cōuerſatio, vt dictum eſt, eſt virtuoſa fructuoſa & gratioſa. Et nota ſi vis quòd conuerſatio iuſtorum debet eſſe

Per humilitatem ſubiecta
Per Dei timorem deiecta
Per contemplationem erecta
Per ſapientiam directa
Per iuſtitiam correcta.

¶ Igitur reluceat in noſtra conuerſatione humilitas mentis ſubijciens. Eccleſiaſ.18. Ante languorem humiliare, & in tempore infirmitatis oſtende cōuerſationem tuam. Item appareat ibi timor Dei faſtum deijciens.2.Petri.3. Conſiderantes in timore caſtam conuerſationem veſtram. Item ſit ibi contemplatio quæ mentem erigat. Philip.3. Conuerſatio noſtra in cœlis eſt. Item ſit ibi ſapientia quæ cuncta dirigat. vnde Deutero.1. Date ex vobis ſapientes viros & gnaros, quorum conuerſatio probata ſit. Item ſit ibi iuſtitia quæ mala corrigat. Philipen.3. Secundum iuſtitiam quæ eſt in lege, conuerſatus ſum. Sed quid? pro certo talis non eſt conuerſatio malorum, quia reuera iſti conuerſantur

In erroribus mentis excæcatæ
In fœtoribus carnis inquinatæ
In fauoribus gentis deprauatæ.

¶ Conuerſantur dico in ignorantiæ ſecuritate.2.Petri.1. In errore conuerſati, libertatem ſibi promittunt. Item conuerſantur in luxuriæ carnalitate & fœditate. Oſeæ.4. Cum meretricibus conuerſantur. Item conuerſantur in malorum ſocietate. vnde Eccleſiaſ.42. Filij abominationum ſunt qui conuerſantur ſecus domos impiorum, &c. Vide ſupra de colore, de pelle, de veſte, & cetera ſimilia, quia in locis infinitis ſit mentio de conuerſatione.

A **Conuiuium.** Conuiuium poteſt accipi pro communi refectione, pro communi recreatione, pro communi delectatione. Conuiuium enim dicitur à con, quod eſt ſimul, & vino viuis. Et poteſt accipi conuiuium.

Pro refectione mundanæ prosperitatis
Pro recreatione æternæ fœlicitatis
Pro aggregatione moralis societatis,
Pro impinguatione sacsamentalis satietatis,

De conuiuio ergo mundanæ prosperitatis dicitur Danie. 5. ꝙ dum Balthazar faceret grande cōuiuium in Babylone, & lætaretur valde cū principibus & amicis suis, subito apparuit manus scribēs in pariete, ꝗ scripsit. Mane techel phares. Et in illa die captus est ille Balthazar & occisus. Sic verè charissimi qsi in babylone huius mundi homo stat in conuiuijs & solatijs, subito venit manus domini quæ in pariete corporis nostri scribit sententiam mortis, ita ꝙ subito ab inimicis nostris. s. à morte & à diabolo capimur, & huius vitæ solatijs priuamur. Ideò bene dicitur Ecclesi. 7. Melius est ire ad domū luctus quam ad domum conuiuij. Ioannes. n. Baptista in conuiuio fuit condemnatus. Filij Iob in cōuiuio mortui sunt. Filij Symonis summi sacerdotis in conuiuio sunt occisi, sicut dicitur Matth. 14. Iob. 1. & 1. Machab. 16. Quia reuera in mundi conuiuijs & solatijs, prosperitatibus & oblectationibus, boni per detractores & falsas accusationes interficiuntur, homines ad vitia inclinantur, & per casum diuersorum vitiorum obruuntur. Ibi. n. Dei obliuio generatur, ibi ocio & ebrietati vacatur, & ibi omnis inanis lætitia frequentatur. Vnde Eccle si. 31. Ne opprimaris in conuiuio vino. Et Esa. 5. Cithara, lyra, tympanum, & tibia & vinum in conuiuijs vestris, & opus

B domini non respicitis. ¶ Item de conuiuio æternæ fœlicitatis dicitur Heste. 1. de conuiuio Assueri, vbi dicitur ꝙ Assuerus fecit grande cōuiuium cunctis principibus & pueris suis, fortissimis Persarū & Medorum inclytis &c. Vbi aduerte ꝙ ad istud conuiuium admittuntur illi qui per munditiam deputantur. pueris. Illi qui iustitiam adęquatur Medorum, qui interpretantur adęquati. Illi qui per constantiam roborantur. Fortissimis. Illi qui per pœnitentiam lacerantur vel macerātur. Persarum, qui interpretantur late diffuentes. Illi qui per

C excellentiam decorantur. Inclytis & perfectis ¶ Item de conuiuio eucharistiæ seu spiritalis satietatis dicitur. 2. Regum. 3. Fecit Dauid Abner & viris qui venerant cum eo grāde conuiuium. Vbi aduerte ꝙ conuiuæ huius conuiuij debent habere Charitatis pulchritudinē. Abner, ꝙ interpretatur pater lucidus. Probitatis fortitudinem. Viris inquit. Charitatis amplitudinem. Cum eo inquit id est simul &c. Vide supra de cęna, de cibo, de comedere, & in alijs multis locis. Et si via, vide in reductorio morali lib. 3. cap. 16. vbi agitur de cibo, & cap. 18. vbi agitur de cęna.

A **Conuocare.** Nota ꝙ cōuocare idē est qđ simul vocare. Et nota ꝙ est Conuocatio

Congaudentium spiritualiter
Prædicantium literaliter seu salutariter
Conspirantium socialiter seu criminaliter

Cōuocātur boni ad simul cōgaudēdum. vnde de dragma inuēta dicitur Luc. 15. ꝙ mulier illa conuocat amicos & vicinos, di. Congra. mihi &c. Item cōuocantur populi ad simul audiendum. s. prædicationes, & concilia & præcepta. Vnde Matth. 15. dicitur ꝙ conuocatis Iesus ad se turbis dixit, Audite. Item conuocantur mali ad simul lędendum, sicut Hier. 1. Cōuocabo oēs cognationes regnorum Aquilonis, & venient, s. cōtra Hierusalem &c. De tali autem conuocatione conspiratiua dicitur. 1. Mach. 14. Ne liceat conuocare conuentum &c. Vide de vocare.

A **Cooperire.** Nota ꝙ cooperire idem est ꝙ contegere vel velare. Est igitur coopertura

Gloriæ temporalis
Gratiæ spiritalis
Miseriæ corporalis
Nequitiæ criminalis
Męstitiæ naturalis
Tristitiæ infernalis
Lętitiæ supernalis.

¶ Dico ꝙ cooperiuntur diuites vestium nitore. vnde. 2. Esdrę. 3. dicitur ꝙ rea dedit potestatē Zorobabel purpura cooperiri & bibendi in auro. Item cooperiuntur iusti gratiæ decore. Vnde Marci. 16. dicitur ꝙ mulieres inuenerunt iuuenem in monumēto Christi coopertum stola candida, & obstupuerunt. Item cooperiuntur miseri pœnarum dolore. Vnde io psal. Confusio faciei meæ cooperuit me. Item cooperiuntur mali culparum horrore. psalm. Cooperuit nos vmbra mortis. Item cooperiuntur mortui putredinis fętore. Ecclesi. 38. Festinanū mors, & cooperuit vir... m. Itē cooperiuntur dānati æterno dolore. vnde de Amā ... ur Hester. 5. ꝙ lugens cooperto capite venit ad domum suam, vbi suspensus est &c. Item operitur anima beata lętitia supernali. Ezec. 30. Ipsam nubes operiet &c. Vide infra de veste indumento, & supra de tegere, & cetera similia.

Copia. Copiosus. Nota ꝙ copia sumitur pro multitudine seu pro abundantia, & sic dico quod est copia A

Terrenorum, quæ debet timeri
Vitiorum, quæ debet deleri
Tormentorum, quæ debet terreri
Impiorum, quæ debet horreri
Meritorum, quæ debet amari
Perfectorum, quæ debet laudari
Gaudiorum, quæ debet affectari.

¶ De copia terrenorum dicitur Danie. 8. ꝙ ille rex iniquus idest diabolus, in copia rerum omnium occidet plurimos. Item de copia vitiorum dicitur. 1. Macha. 13. ꝙ triphon, id est diabolus, congregauit cōpiosum exercitum, id est multitudinem vitiorum, vt veniret & attereret terram Iuda. Item de copia tormentorum dicitur. In copia rerum omnium occidet plurimos. Dan. 8. Item de copia malorum & impiorum dicitur 1. Macha. 16. ꝙ exercitus copiosus venit illis obuiam. s. filijs Iuda. Item de copia meritorū dicitur Lucæ. 5. ꝙ Apostoli ceperunt piscium copiosam multitudinem. Piscium dico. i. meritorum. Item de copia perfectorum dicitur Ecclesi. 51. Copiosum aurum possidere. Aurum quod est metallum perfectissimum, signat virtutum quarumcunque perfectionem. De copia gaudiorum seu præmiorum dicitur Matth. 5. Merces vestra copiosa est in cœlis. Et Actu. 22. Circūfulsit me lux de cęlo copiosa &c. Vide vbi multus, plures satis, abundātia &c.

Cor. Nota ꝙ cor vt communiter accipitur in sacra scriptura pro interiori conceptu & cogitatu. Intellectus. n. videtur habere sedem suam in corde, & ideò actus intellectuales nomine cordis intelliguntur. Nomine ergo cordis mens, voluntas, cogitatio & affectio intelliguntur. Possumus ergo dicere quòd cor nostrum debet esse A

Sicut castrum magnæ firmitatis
Sicut astrum magnæ claritatis
Sicut claustrum magnæ sanctitatis.

¶ Istud castrū debet habere firmitatem patientiæ, claritatem sapientiæ, puritatem innocentiæ. Istud castrum

Est tute seruandum
Est sæpe videndum,
Est sæpe mundandum,

¶ Dico ergo qđ cor nostrū debet esse sicut castrum hostibus claudendum. Sicut. n. si portæ castri apertæ dimittūtur, quandoque hostes subintrant & regem interficiunt & reginam, sic si portæ cordis nostri. s. sensus exteriores aperti hostibus, id est mundi delectabilibus dimittuntur, faciliter introeunt vsque ad cor, id est vsque ad complacentiam & consensum, & sic rex. i. intellectus, & regina. i. voluntas, spiritualiter occiduntur. Intellectus dico à vero deuiando, & volūtas malo adhærendo. Ideò consulitur Prouer. 4. Omni diligentia serua cor tuum, quoniam ab ipso vita procedit. Apes. n. strictificant portas aluearis cum succis amaris ne subintrent araneæ vel alia aīalia venenosa. Sic verè & nos debemus cor nostrum tenere clausum & strictum, & cum amaritudine timoris diuini ipsum facere magis arctum ne venenosæ cogitationis subintrent. Amaritudo. n. tristitiæ timoris & considerationes si in corde nostro fuerint defendunt illud ab omnibus tentationibus & cogitationibus inhonestis. vnde dicitur Ecclesi. 7. Cor sapientis vbi tristitia, & cor stultorum vbi lætitia Et Prouer. 14. dicitur. Cor quod nouit amaritudinem animę suæ, in gaudio eius non morabitur extraneus. Ista tamen sunt cōtra multos, qui pro certo cor non habēt clausum, sed apertum, non à mundi delectabilibus abstractum, sed expositum & pœnitus dedicatum. Vnde nota ꝙ quidam habent cor expositum ad auaritiam sectandum. Vnde Oseæ. 7. Applicuerūt quasi clibanum cor suum. quidam ad superbiam persequendam. Vnde Dan. 4. Exaltatum est regnum Nabuchodonosor, & eleuatum est cor eius. Item quidam ad inanem lætitiam deducendam. Vnde Ecclesi. 7. Cor stultorum vbi lætitia. Quidam ad peruersam malitiam procurandam. Vnde Ecclesi. 1. Cor tuum plenum est dolo & fallacia. Nō sic charissimi, sed sit cor nostrum sicut castrum hostibus claudendum. ¶ Item C debet esse sicut astrum lumine dotandum. Lux. n. sapientię discretionis & prudentiæ debet in nostris cordibus relucere. Oculus enim Aquilæ multum habet de lumine, & hoc quia de longe habet videre prædam suam. Oculus etiam mundi. s.

sol valde

ſol valde oportet ꝙ ſit illuminoſus, qui totum mūdum debet illuminare. Sic pro certo oculus cordis noſtri debet habere lumen ſapiētiæ & doctrinæ, vt.ſ.ad modum Aquilæ prædam ſuam quæ valde diſtat ab eo, videlicet bona Paradiſi poſsit lucidius ſpeculari. Sicut.n.dicit Sapien. Prouer.14. Sapientia requieſcet in corde eius. & 18. dicitur. Cor prudens poſsidebit ſapientiam. Quidam tamen ſunt quorum cor eſt valde ſapiens ad mundi

Delitias acquirendum
Malitias cogitandum
Nequitias perpetrandum.

¶Iſti ſunt ſimiles Noctuę, quę melius videt de nocte quàm de die, de die.n. quaſi nihil videt, de nocte verò valde acute. Cattus etiam melius videt de nocte ꝗ de die. Nam de nocte non ceſſat domos circuire, & mures & beſtiolas deuorare. Sic pro certo mundi huius aduocati vſurarij & balliui, valde habent oculum cordis limpidum ac ſubtilem in nocte negociorum tēporalium, in die verò bonorum ſpiritualium ſenſum habent hebetem & obſcurum. Beſtiales.n. ideſt pauperes ſciunt optimè decipere, rapere & venari. Iſti.n. ſapiētes ſunt vt faciant mala. Hiere.4. Eſa.6. Excæca cor populi huius vt audientes non intelligant, & videntes non videant. Quod eſt contra conſilium ſapientis, dicentis Eccle.3. Sapiēs cor & intelligibile abſtinebit ſe à peccatis. Non ſic ergo, ſed
D ſit cor noſtrum ſicut aſtrum lumine dotatum. ¶Tertiò ſit cor noſtrum ſicut clauſtrum crimine mundatū. Cor.n. valde debet eſſe mundum, & purum & ſanctum, & ab omnibus ſecibus purgatum. Pſal. Cor mundum crea in me Deus. Et illud. Quis aſcendet in montem domini? Sequitur. Innocens manibus, & mundo corde. Quia ſicut dicit Matth.5. Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt. Speculum.n. quādo eſt bene mundum & politum, faciliter recipit imaginem intuentis, ipſamq; ipſius oculis intuentis repræſentat. Sic verè cor mundum ſanctum & purum imaginem Dei per gratiam recipit, ipſamq; in oculis acceptionis diuinæ gratam repræſentat & reddit. In corde.n. puro Deus ſeipſum ſpeculatur, & in eius aſpectu quàm plurimum delectatur. Et ſicut videmus ꝙ Sol puros vapores ſuperius ad ſe trahit, ſic Deus corda pura & munda ad ſui contemplationem & dilectionem inducit. Vnde Iob.34. Si direxerit ad Deum cor ſuum, ſpiritum eius & flatum ad ſe trahet. In quibus verbis aduerte ꝙ cor noſtrum debet habere

Rectitudinem intentionis
Sanctitudinem affectionis
Amplitudinem dilectionis.

¶Primum probat animus ordinatiuus. Si direxerit. Secundum flatus depuratiuus. Spiritum. Tertium modus copulatiuus. Ad ſe trahet inquit. Cor enim noſtrum eſt.

Ad Deum dirigendum
A Deo corrigendum
Cum Deo coniungendum.

¶Ipſum leuat & dirigit animi rectitudo, ſi direxerit inquit ad Deū cor ſuum. Ipſum purgat & corrigit ſpiritus ſanctitudo. ſpiritum inquit. Ipſum ligat & colligit amoris amplitudo. Flatum in-
E quit.i. deſiderium ad ſe trahet. ¶Dico ergo primo ꝙ cor noſtrum debet habere rectitudinem intentionis. Illud.n. debet eſſe rectum, quod rectè tendit ad terminum & ad finem ad quem eſt naturaliter ordinatum, & ideò ſi cor & intentio noſtra, quod ad Deum eſt ordinatū, ad ipſum fuerit directum, rectum merito poterit nominari. Sicut.n. flumina naturaliter labuntur ad mare, ſicut ignis naturaliter tendit aduerſus cęlum, ſicut viator recto tramite tendit ad terminum, ſic verè cor noſtrum rectè & intentionaliter debet tendere in Deum. Deus.n. eſt ſicut mare abundantiſsimum, ad quem ſunt animi dilabendi, ſicut cœlum excellentiſsimum, ad quem ſunt animi eleuandi, ſicut centrum ordinatiſsimum ad quem ſunt animi terminandi. Et iſte motus cordis in Deū poteſt notari cū dicitur. Si direxerit ad Deum cor ſuum, ad Deum.n. non ad mundum debet eſſe cor noſtrum directum & erectum. Hiere.31. Dirige cor tuum in viam rectam in qua ambulaſti. quod eſt contra multos qui reuera non habent in corde rectam intentionem, ſed curuam, nō dirigunt ipſum ad Deum, ſed ad mundū. De quibus dicitur in Pſal. Generatio quæ non direxit cor ſuum, neque eſt creditus cum Deo ſpiritus eius. Item. Cor eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti ſunt in teſtamento eius. Cor.n. naturale dato ꝙ ſitum ſuum habeat in parte ſiniſtra, magis tamen tendit & vergit ad dexteram quàm ad ſiniſtram, cor principium eſt caloris & humoris, ſuperius eſt latum, inferius eſt ſtrictum. Sic verè chariſsimi cor ſpiritale.i. mens ſemper debet tendere & ordinari ad dexteram bonorum æternorum, non ad ſiniſtram temporalium. Quia ſicut dicitur Eccleſi.10. Cor ſapientis in dextera eius, cor fatui in ſiniſtra illius. Caloris etiā charitatis & humorum pietatis debet eſſe origo, & à parte ſuperiori.i. quantum ad bona ſuperiora deſideranda.ſ.& amāda, debet eſſe latum & apertum, quantum autem ad inferiora & temporalia, debet eſſe clauſum & arctum, quia.ſ. reſpectu temporaliū debet eſſe clauſum, ipſa deteſtando, reſpectu verò ſuperiorum bonorum debet eſſe latum & apertum, ipſa late deſiderando. Habeamus igitur rectitudinem intentionis. Direxit inquit ad Deum. ¶Secundò dico ꝙ cor noſtrum debet habere ſcilicet ſanctitudinem affectionis. Affectio enim noſtra debet eſſe pura ſancta & munda, quod oſtenditur cum dicitur Spiritum eius. Spiritus enim ideſt ventus eſt mūdus in ſe, & alia quæ tangit habet mundificare, & ſic per conſequens quando dicitur ꝙ ibi debet eſſe Spiritus, bene notatur quod ibi debet eſſe munditia, iuxta illud Pſal. Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis. De iſta munditia cordis vide ſuperius in eodem. Mundū.n. debet eſſe vas vbi mundæ reponuntur reliquiæ. Et quia in corde reponitur ipſe Deus, ideò debet eſſe purum ſanctum & mundum. Apes.n. aluearia immunda deſerunt, noua autem & munda ſubintrant. In quo docemur ꝙ Deus corda munda inhabitat, immunda verò deſerit & refutat. & ideò conſulitur Iacob.4. Emundate manus peccatores, purificate corda duplices ani- G
mo. Sic ergo debemus habere ſanctitatē affectionis. ¶Tertiò dico ꝙ cor noſtrum debet habere amplitudinem dilectionis. quod oſtenditur cum dicitur. Flatum eius ad ſe trahet. Flatus enim.i. deſideriū cordis noſtri debet trahi ad Deū per amorem & dilectionem. Tractus.n. amorem deſignat, quia nihil fortius trahitur quàm illud quod amoris vinculis colligatur. Bos.n. ligatus trahitur ad aratrū, latro ligatus trahitur ad patibulum, Elephas ligatus trahitur & ducitur ad prælium. Sic verè homo qui vinculis amoris ligatur, faciliter poteſt trahi ad aratrum pœnitentiæ & afflictionis, ad prælium conſtantiæ & propugnationis, ad ſuſpendium miſeriæ & tribulationis. Amor.n. ſiue ſit ad Deum ſiue ad proximū, nihil inuenit graue, omnia ſunt ſibi facilia, nihil ſibi difficile. Amor.n. ſm Auguſti. nomē difficultatis erubeſcit. Amor.n. trahit & trahitur, veruntamen naturaliter, non violenter, naturale.n. eſt homini amare à quo amatur. vnde dicit Senec. Ama ſi vis amari. Non violentus etiam debet eſſe, quia amor debet eſſe liber & non ſeruus, debet eſſe voluntarius & nō coactus, nemo enim amat inuite. Tractus enim iſte aſsimilatur tractui adamantis, qui naturaliter ferrum attrahit, & naturaliter ſe ſibi iungit, quia amatum attrahit amantem, & de duobus inuicem facit vnum. De iſto tractu dicitur Oſeę 11. In funiculis Adam traham eos in vinculis charitatis. Sic ergo patet ꝙ in corde noſtro, ſicut dictum eſt, debet eſſe fortis dilectio, munda affe- H
ctio, recta intentio. ¶His ergo præmiſsis potes dicere quòd ſecundum ꝙ inuenitur in ſcriptura, boni habent multiplex cor. Habent enim

Cor
Humiliatum.
Subtiliatum.
Ampliatum.
Conciliatum.
Præparatum.
Reparatum.
Depuratum.
Conſeruatum.
Viſitatum.
Aggregatum.
Inflammatum.
Anxiatum.
Conſolatum.
Eleuatum.
Liquefactum.
Calefactum.
Madefactum.
Mundum.
Profundum vel altum.

Cor
Turbidum.
Iucundum.
Sapiens.
Sentiens.

¶Dico igitur primo ꝙ boni habent cor humiliatum per ſubiectionē. Et hoc quia tale cor Deus nō ſolet deſpicere, ſed reſpicere. Pſal. Cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies. Itē cor ſubtiliatū per diſcretionē. Hiere. 24. Dabo eis cor vt ſciāt me. Item cor ampliatū per ſpem diuinam & tuitionem. Pſal. Deus cordis mei & ſpes mea Deus in æternum. Item habent cor conciliatum per pacem, cōcordiam & vnionem. Phil. 4. Pax Dei quæ exuperat omnē ſenſum, cuſtodiat corda veſtra & intelligentias veſtras. Item habēt cor præparatū per obedientiā & bonam operationē. Pſal. Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, cantabo & pſalmum

Cor
Pariens.
Compatiens.
Lætum.
Fretum.
Discretum.
Rectum.
Directum.
Erectum.
Porrectum.
Correctum.
Tactum.
Contritum.
Apertum.
Expositum.
Illuminatum.
Dilatatum.
Renouatum.
Beatificatum.

psalmom dicam. Itẽ cor reparatum per virtutũ restaurationem 1.Reg.7. Præparate corda vestra, & dño seruite illi soli. Itẽ cor deputatum reijciendo omnem colpam & infectionem. Iacob.4. Emundate manos peccatores, purificate corda duplices animo. & Hiere.4. Laua à malitia cor tuum Hierusalem vt salua fias. Itẽ habent cor conseruatum per diligẽtem examinationem. vnde Prouerb. 4. Omni custodia serua cor tuum, qm̃ ab ipso vita procedit. Item habẽt cor visitatum per diuinam gratiã & inspirationem. Psal. Probasti cor meom, & visitasti nocte. Itẽ cor aggregatum per suipsios circunspectionem. Eccle.30. Miserere animæ tuæ placens Deo, & aggrega cor tuum in sanctitate illius. Item cor inflammatum per amorẽ & dilectionem. Psal. Inflãmatum est cor meum, & renes mei immutati sunt. & Luc.24. Non cor nostrum ardens erat in nobis? Itẽ habent cor anxiatum per dolorem & contritionẽ. Psal. Afflictus sum & humiliatus sum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei. Et alibi. Dum anxiaretur cor meum, in petra exaltasti me. Item cor consolatum in quantum sperant futuram retributionem. Psal. Lętatum est cor meum, & exultabit lingua mea, insuper & caro mea requiescet in spe. Item habent cor eleuatum per cęlestium affectionem. Threno.3. Leuemus corda nostra cum manibus ad dominum. Item habent cor liquefactũ per compassionem. Psal. Factum est cor meum tanquam cera liquescens in medio vẽtris mei. Item calefactum per deuotionem. Psal. Cõcaluit cor meum intra me. Item madefactum per lachrymationẽ. Psal. Ascensiones disposuit in corde suo in valle lachrymarum. Item habent cor mundum per sanctitatis & innocentiæ depurationẽ. Psal. Cor mundũ crea in me Deus. Et hoc quia sicut dicitur Matth.5. Beati mundo corde, qm̃ ipsi Deum videbunt. Et Prouer.22. dicitur. Qui diligit cordis munditiam habebit amicum Regem. Item habẽt profundum per futurorum meditationẽ. Psal. Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Altum.n. sumitur pro profundo. Item habent cor turbidum per stuporem & admirationem. Hester.15. Conturbatũ est cor meum præ timore gloriæ tuæ, quia valde admirabilis es domine. Item cor iocũdum per lætitiam & cõsolationem. Psal. Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Et merito, quia sicut dicitur Prouer. 15. Cor gaudens exhilarat faciem. Et Eccle.30. Non est oblectatio super cordis gaudium, quia iucunditas cordis hęc est vita hominis. Item isti habent cor sapiens per nociuorũ declinationem. Eccl.3. Sapiens cor & intelligibile abstinebit se à peccatis. Bene ergo dicitur Prouer.18. Cor prudentis obtinebit sapientiam. Item habent cor sentiens. s. propriam infirmitatem & infectionem. Ecclesia.22. Qui pungit cor, profert sensum. Item habent cor patiens per aduersorum tolerationem Eccle.2. Deprime cor tuum, & sustine. Item cor compatiens propter confraternam tribulationem. Thren.2. Effunde sicut aquam cor tuum pro animabus paruulorum tuorũ qui pereunt. Item habent cor lętum per commonem cõgratulationem. Psal. Dedisti lætitiam in corde meo. Item cor fretum propter in bono confirmationem. Psal. Si cõsistant aduersum me castra, non timebit cor meum. Et alibi. Confirmatum est cor eius, non commouebitur. Item habent cor discretum per boni & mali discussionem. vel vigilem circũspectionẽ. Cantico.5. Ego dormio, & cor meum vigilat. Item habent cor rectum per adequatam bonam intentionem. Et merito, quia sicut dicitur in Psal. Deus est qui saluos facit rectos corde. & gloriabuntur omnes recti corde. bonus Israel dominus his qui recto sunt corde. Item habẽt cor directum per rectam in Deum eleuationem 2. Thessalo.3. Dominus autẽ dirigat corda & corpora nostra in charitate Dei & patientia Christi. Hiere.31. Dirige cor tuum in viam directam. Item habẽt cor erectum per contemplationem. Vnde Ecclesia orat dicẽs. Ibi nostra fixa sint corda, vbi vera sunt gaudia. Item habent cor porrectum per eleemosynarum largitionem. Prouer.23. Fili præbe cor tuum mihi. Item habent cor correctum per pœnitentiam & cõtritionem. Vnde de populo Israel qui deliquerat, dicitur Baruch.2. ꝙ conuertetur ad cor suum in terra captiuitatis suæ. Item habent cor tactum per Dei inspiratiuam ammonitionẽ. Vnde 1.Reg.10. Abijt cum eo pars exercitus quorum Deus tetigerat corda. Item habent cor cõtritum per interiorem compũctionem. Et hoc quia sicut dicitur in Psal. Deus sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Item habent cor apertum ad diuinæ legis & gratiæ receptionem 2.Macha.1. Adaperiat dominus cor vestrum in lege sua & in præceptis suis. Item habent cor expositum ad Dei visionem & intuitionem 1.Reg.16. Deus autẽ intuetur cor. Item habent cor illuminatum per veri Dei cognitionem. Eccle.2. Diligite dominum, & illuminabũtur corda vestra. Item habẽt dilatatum per charitatiuam ampliationem. Vnde 2. Corin.6. Os nostrum patet ad vos Corin. cor nostrum dilatatum est. Item habent cor renouatũ per recuperatam omnimodam perfectionem. Ezechie.36. Dabo vobis cor nouũ & spiritum nouum ponam in medio vestri. Item habẽt cor beatificatum per finalem saluationem. Esa.60. Mirabitur & dilatabitur cor tuum quando cõuersa fuerit ad te multitudo maris. Tale igitur cor est habendum & virtutibus fabricandum. Sed quid? pro certo Pli. lib.11. c.37. ponit vnum prodigium quod accidit, quia. s. quoddam animal sacrificatum est sub Cæsare dictatore, quod inuentum est cor pœnitus non habere. Quia reuera charissimi etiam hodie illi qui Demonibus se offerũt & sacrificant, peccatores. s. corde. i. cordiali virtute & cõstantia semper carent. Audiui semel quãdam fabulam enarrari. s. ꝙ Leoni grauiter infirmanti datum est consilium per medicos ꝙ cor iuuenis Cerui comederet pro remedio medicinæ. Cum igitur fecisset edictum vt omnes iouenes venirent ad eum, & nullus veniret deuorari timentes, tandem vnos venit mandato Principis periturus, quo occiso mãdatum est Vulpi ꝙ exenteratum animal aperiret, & cor Leoni deferret. Vulpes autem cor videns pingue & tenerum comedit illud. Et tandem dixit Leoni ꝙ ille Ceruus cor non habuerat nec habebat. Credis inquit ꝙ ad te venisset si cor habuisset aliqualiter? Sic illi qui ad vocem & suggestionem Leonis Diaboli veniunt qui scilicet de hominibus præcipuè corda quærit, corde videntur carere, & cordatam constantiam non habere. Oseæ 7. Effraim Columba seducta non habens cor. & Hier. 5. Audi popule stultæ qui non habes cor. Cor inquit virtuosum & bonum. Sed pro certo bene habent cor vitiosum & malum. Vnde nota ꝙ mali habent

Cor
Malitiosum
Perniciosum.
Præsumptuosum.
Ambitiosum.
Obliuiosum.
Luxuriosum.
Obliquũ & tortuosum.
Infatuatum.
Coagulatum.
Duplicatum.
Segregatum.

¶ De corde malitioso dicitur in ps. Cor tuũ abũdauit malitia, & lingua tua concinnabat dolos. De corde iniquo & pernicioso dr̃ Prouerb.6. Cor tuum meditabitur peruersa Et Prouer.26. Septem nequitiæ sunt in corde eius. De corde superbo & præsumptuoso dicitur Iudith 1. Exaltatum est Regnum Nabuchodonosor, & eleuatum est cor eius. De corde auaro & ambitioso dicitur Oseæ 7. Applicauerunt quasi Clibanũ cor suum. Clibanus.n. ardorẽ auaritiæ signat. De corde obliuioso dicitur Deut.8. Ne eleuetur cor tuum & obliuiscaris Dei tui. De corde luxurioso dicitur 3.Reg.11. Cũ iam esset senex Salomon, depravatum est cor eius per luxuriam & per mulieres. De corde autem obliquo & tortuoso dicitur in Psal. Cor autem eorum nõ erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testamẽto eius. De corde autem infatuato dicitur Prouer. 12. Cor insipientium prouocat stultitiam. De corde coagulato & compacto seu obstinato dicitur in Psal. Coagulatum est sicut lac cor eorum. De corde duplicato dicitur Ecclesia.2. Væ duplici corde, & homini ingredienti terram duabus vijs. Et in Psal. Iniquitatem in corde & corde locuti sunt. De corde verò diuiso & ad plurima segregato dicitur Oseæ. 10. Diuisum est cor eorum, nunc interibunt. Sed si vis adhuc per cor vbi est sedes vitę, quod est clausum inferius, apertum superius &c. quod est in medio, potest intelligi Prælatus, qui scilicet est cor in Ecclesia, viuificans per doctrinam, sedẽs in medio per iustitiam, superius apertum per æternorum desiderium, inferius clausum per terrenorum contemptum &c.

Dicde

Dic de bono corde Ecclesiæ, ideſt de bono Principe, Iudice vel Prælato, omnia quæ ſuperius ſunt notata. De malo etiam ſicut inferius vltimo fuit dictum.

A **Coram.** Cum iſta præpoſitio coram ſignificet præſentiam, notabo ꝙ per corã poteſt intelligi

Præſentia Dei
Præſentia iuſti
Præſentia impij.

¶ Et primo dicamus ꝙ eſt præſentia Dei. Iſte enim omnia habet coram ſe, & ipſe etiam coram omnibus vult eſſe. Sicut enim ſol coram omnibus ſe præſentat, & ſe omnibus communicat, & à nemine ſe occultat, ſic Deus vult omnibus præſens eſſe, & ſe coram omnibus oſtendere, & adiutorem idoneum exhibere. Et ſic notabo ꝙ ipſe vult eſſe coram nobis

In carne ſicut miniſtrator
In mente ſicut informator
In ſede ſicut Imperator
In æde ſicut præmiator.

¶ In carne.n.venit dudum coram nobis ſicut medicus coram infirmo ad eum ſanãdum. Sicut eleemoſynarius coram paupere ad eum ſatiandum. Sicut redemptor coram captiuo ad eum liberandum. Et ideò iſtam præſentiam petebat Dauid in perſona generis humani dicens in Pſal. Qui ſedes ſuper Cherubin, manifeſtare corã Effraim Beniamin & Manaſſe. & ibidem. Excita potentiam tuam, & veni vt ſaluos facias nos. Vnde etiam de iſto corã.i. de iſta præſentia beatæ Incarnationis poteſt dici figuraliter illud 1. Reg. 16. ꝙ venit Dauid ad Saul, & ſtetit coram eo. Dauid.n. cithariſta ſtetit coram Saule arreptitio, vt cum Citharæ melodia curaret eũ. Quia reuera quando Dauid.i. Chriſtus coram Saul.i. coram humano genere corporaliter aſtare voluit, ipſum mediante ligno crucis à Demone eripuit & ſaluauit. Ideò de iſto corã dicitur in Pſal. ꝙ Deus corã patribus noſtris fecit mirabilia in terra Ægypti in campo Thaneos. Deus ergo coram nobis apparuit in carne ſicut miniſtrator. Secũdò dico ꝙ ipſe eſſe vult corã nobis in mente ſicut informator. Non ſolum.n. miniſter, immo etiam informator & magiſter habent eſſe coram homine & non retro. Igitur Deus vult ꝙ ipſum ſemper coram nobis in mẽtis oculis habeamus, & hoc tanquã ſpeculũ quod cõtinuè videatur.

Sicut exemplar cuius regula teneatur,
Sicut magiſtrum cuius doctrina audiatur,
Sicut librum cuius ſcientia addiſcatur.
Sicut Principem cuius miniſterio aſsiſtatur,
Sicut Iudicem cuius offenſa timeatur.

¶ Iſte.n. coram mentali cõſideratione noſtra debet trãſformari in diuerſas perſonas, ſicut de Chriſto dicitur Marci. 9. ꝙ ipſe transfiguratus eſt coram diſcipulis ſuis. Apparet ergo coram nobis in mente ſicut informator. ¶ Tertiò apparebit coram cunctis in ſede ſicut Imperator. ſ. in iudicio publicæ coram omnibus in patenti. Vnde ipſe dicit Exod. 17. En ego ſtabo coram te ibi ſupra petram horeb. ¶ Quartò dico ꝙ ipſe apparet in æde, ſ. Paradiſi, ſicut retributor ſeu remunerator, quia. ſ. cunctis & corã omnibus retribuet ſm merita perſonarum. vnde Eccle. 11. Facilè eſt coram domino in die obitus retribuere. Et merito, quia ipſe dicit Matth. 10. Qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo. ſupple vt ſibi fiat retributio condigna. Iſtud eſt igitur vnũ corã quod pertinet ad Deũ. ¶ Secũdò principaliter dico ꝙ eſt vnum coram.i. vna præſentia quæ pertinet ad quẽlibet virũ iuſtum. Et ſic dico ꝙ viri iuſti debent eſſe

B

	Deo	
Coram	Prælato	
	Populo	

¶ Coram Deo dico digne ambulantes. Gene. 17. Ambula coram me, & eſto perfectus. Corã Prælato, promptè famulantes ſeu obedientes. vnde de ſapiẽtibus Babylonis dicitur Dan. 2. ꝙ cum veniſſent, ſteterunt coram Rege. & Prouerb. 22. Vidiſti virum velocem in opere ſuo coram Regibus ſtabit. Coram populo etiam debent eſſe mũdè conuerſantes. vnde 2. Corin. 8. Prouidemus.n. bona nõ ſolum coram Deo, ſed corã omnibus hominibus. Igitur de illo coram.i. de illa præſentia qua iuſtus Dei cõſpectibus ſe præſentat, aliquid eſt dicendum. Video.n. ꝙ magni viri volunt valde ꝙ illa ſint pulchriora & meliora quæ ſuis aſpectibus ſunt frequentiora. De alijs.n. quæ ipſi non vident, non ita curãt ſicut curant de eis quæ coram eis ſæpius ſe præſentant, ſicut ad experientiam videmus tam de vtenſilibus quàm de picturis, quàm etiam de animalibus aut miniſtris. Solemnes.n. perſonæ ſemper volunt coram ſe venire & apparere illa quæ notabilia ſunt & bona. Sic verè dicã de Deo ꝙ quia homines inter ceteras creaturas inferiores plus habẽt coram Deo comparere, ideò ſummè debẽt ſtuderẽ vt boni valeant apparerẽ. Dicentes illud Luc. 1. In ſanctitate & iuſtitia coram ipſo omnibus diebus noſtris. ¶ Vbi nota ꝙ boni ſtant & comparent C
tripliciter coram Deo, videlicet

Mentaliter, quod faciet actus virtualis. In ſanctitate inquit.
Realiter, quod faciet ſtatus clericalis. In iuſtitia.
Fęliciter ſeu vitaliter, quod faciet fructus æternalis. Omnibus diebus noſtris.

Primum coram eſt in conſcientia, quam perficit vitæ ſanctitudo. In ſanctitate inquit.
Secundum coram eſt in Eccleſia, quam regulat morum rectitudo. In iuſtitia.
Tertium coram erit in patria, quam habebit longa certitudo. Omnibus diebus noſtris. Sic ergo poſſum dicere ꝙ coram iſtud pertinet

Primum		Quoſlibet bonos viatores.
Secundum	Ad	Eccleſiæ bonos ſeruitores
Tertium		Cœleſtis gloriæ beatos poſſeſſores.

Primi ſunt coram Deo vt in ſtudio. vt bonum audiant.
Secundi ſunt coram eo vt in palatio, vt promptè ſeruiant.
Tertij ſunt coram eo vt in conuiuio vt bona ſentiant.

¶ Dico ergo primo ꝙ eſt vnum coram.i. vna bonorum præſentia virtualis quam perficit morũ plenitudo. Et iſta eſt præſentia conſcientiæ quæ ſemper eſt coram Deo ſcilicet ad ipſi obediendum parata, & ſibi nuda pœnitus & aperta. In ſanctitate inquit. Sanctitas enim & innocentia eſt pulchrius vas & nobilius ferculum quod in menſa conſcientiæ poſſumus apponere coram Deo. Quot autem genera ciborum.i. virtutum ſunt in ferculo ſanctitatis? Sciendum eſt ꝙ ibi eſt

Panis ſtabilitatis
Sanguis benignitatis
Pinguedo pietatis
Agnus innocentiæ & puritatis
Vitulus lætitiæ & iucunditatis
Aries iuſtitiæ & ſeueritatis
Columba ſimplicitatis
Turtur continentiæ & caſtitatis
Oleum honeſtatis
Simila ſagacitatis.

¶ Omnes.n. iſti cibi concurrunt in ferculo ſanctitatis quod coram dño eſt apponendum, & primo panis, qui confirmat cor hominis hoc eſt boni propoſiti ſtabilitas. Exo. 18. Venerunt filij Iſrael vt comederent panẽ coram domino. Item ibi eſt ſanguis, qui eſt amicus naturæ, hic eſt dulcedo charitatis atq; benignitatis. Leui. 4. Ponet de ſanguine in cornibus altaris coram domino. Quattuor.n. cornua altaris, ſunt quattuor affectiones cordis, quæ. ſ. ſanguine benignitatis liniẽdæ ſunt Item ibi debet eſſe agnus vel hedus, hoc eſt innocentia ſeu ſimplicitas. Leui. 3. Si agnum obtulerit corã domino, ponet manum ſuper caput hoſtiæ ſuæ. Tũc.n. agno manus apponitur, quando cum interiori innocentia exterior operatio aggregatur. Item ibi debet eſſe pinguedo tenera, hoc eſt pietas. Vitulus lętus, hoc eſt ſpiritualis iucunditas. Aries percutiens, hoc eſt iuſtitia & ſeueritas. Columba gemens, hoc eſt contritio atq; ſimplicitas. Turtur alteri non nubens, hoc eſt caſtitas. Oleum nitens, hoc eſt honeſtas. Simila ſubtilis, hoc eſt diſcretio vel ſagacitas. Hæc.n. omnia ſicut patet Leuit. 1. 2. 3. 4. 5. 6. coram domino offerebantur, & pro expiatione coram eo cremabantur. Vnde Leui. 14. Hæc omnia coram domino in oſtio tabernaculi teſtimonij ſacerdos offeret. Iſta eſt igitur pręſentia virtualis. In ſanctitate inquit. Vnde de tali præſentia virtuali dicitur Exod. 29. Sanctificabis filios Aaron, eleuans coram domino. Oſtenditur igitur præſentia virtualis quã perficit morum plenitudo. In ſanctitate inquit. ¶ Secundò dico ꝙ hić D
oſtenditur præſentia perſonalis quam regulat vitæ rectitudo. Iuſtitia inquit. Et iſta eſt illa præſentia qua nos ſumus coram Deo perſonaliter conſtituti, in fide, Eccleſia, religione, vel clauſtro. Et ſic notabis ꝙ tales ſunt qui taliter coram Deo debent eſſe.

Firmitatis fulciti vigore
Veritatis ſplendidi fulgore
Honeſtatis amicti decore
Pietatis madentes humore
Dignitatis pollentes honore
Humilitatis ſtupidi tremore
Contritionis deflentes mœrore
Confeſsionis clamore loquentes
Dilectionis ardore ferventes
Orationis feruore præcantes
Compaſsionis fluore ſudantes

¶ Simus igitur coram Deo firmitatis vigore ſolidi. 2. Reg. 2. Tronus Dauid erat ſtabilitus coram domino. Itẽ ſimus coram domino veritatis ſplendore lucidi. Vnde de cãdelabro dicit Exo. 27. Vſque manę luceat coram domino.
Item

Contemplationis quiete sedentes
Consolationis iubilo gaudentes
Concordiæ modulo ludentes
Pœnitentiæ spiculo dolentes
Iustitiæ titulo florentes
Abstinentiæ poculo vincentes,

Item simus ibi honestatis decore floridi. Iohel. 2. quasi hortus voluptatis terra coram domino. & Mat. 5. Luceat lux vestra coram hominibus. Item pietatis humore fluidi. Tho. 4. Fiducia magna erit coram summo Deo eleemosyna omnibus facientibus eam. Item simus ibi dignitatis bonore fulgidi. Docet. n. seruos Christi præ cæteris prætendere dignitatem bonoris, ne vituperetur ministerium nostrum. vnde 2. Paralip. 29. Vos elegit dominus vt steris coram eo. Item simus ibi bumilitatis tremore stupidi 2. Paralip. 20. Cæciderunt Proni in terram coram domino, Cadere. n. timoris, pronitas verò bumilitatis est. Item simus coram domino contritionis merore lugétes 2. Parali. 34. Flesisti coram me, ego autem exaudiam te. Item simus ibi confessionis clamore loquentes 2. Paralip. 20. Omnis verò Iuda stabat coram domino. Iuda interpretatur confitens, quia sicut dicit dominus Matth. 10. Omnis qui confitebitur me coram hominibus, cõfitebor & ego eum coram patre meo. Item simus ibi orationis feruore præcantes. Psal. Venite adoremus & procidamus ante Deum, pro. co. do. qui. fe. nos. Item simus ibi compassionis fluore liquentes. Psal. Effundite coram illo corda vestra. Item simus corã domino contemplationis quiete sedentes. Eccle. 24. In omnibus requiem quæsiui, & in hæreditate domini morabor. sequitur. Et in habitatione sancta corã ipso ministraui. Heliæ dictum est 4. Reg. 19. Sta in monte coram domino. Itẽ simus ibi consolationis iubilo gaudentes. Esa. 9. Lætabuntur coram te sicut qui letantur in messe, sicut exultant victores capta præda quã diuidunt spolia. Item simus ibi concordiæ medulo ludentes. Cant. 8. Facta sunt coram eo quasi pacem reperiens. Item simus ibi pœnitentiæ spiculo dolentes. Vnde de Manasse Rege dicitur 2. Paralip. 33. ꝙ ipse egit pœnitentiam valde coram domino. Item simus ibi iustitiæ titulo florentes. Tbob. 13. Facite iustitiam coram domino. Item simus ibi abstinentiæ poculo vincentes. Iudicum 13. Caue ne vinũ bibas aut siceram. Tales ergo debemus esse, vt digni posimus corã domino in Ecclesiasticis officijs comparere. Vt etiam sic nos ipse dominus coram se in memoria dignetur babere & videre, dicẽs de Ecclesia illud Canti. 8. Vinea mea coram me est. Et de virtutibus nostris loquens cuilibet nostrũ dicat illud Esa. 49. Muri tui coram oculis meis semper. Ista est igitur secunda præsentia qua boni babent esse coram domino. s. præsentia personalis quam regulat vitæ rectitudo, quod ostenditur cum dicitur iustitia. Quia. s. iste statns ministrantium coram domino debet esse in iustitia cõstitutus, vt. s. reddat vnicuiq; quod suum est, sibi, Deo, & proximo. Vnde Tbo. 13. Facite iustitiã coram domino, credemus ꝙ faciet vobis misericordiã suã. vt sic quilibet dicat illud Danie. 6. Coram Deo iustitia inuenta
E est in me. ¶ Tertiò babebunt iusti vnum aliud coram, & boc erit præsentia fraternalis, quã dotabit boni plenitudo seu vitę lõgitudo. Et bæc est illa præsentia qua boni sunt in patria coram Deo, quod ostenditur cum dicitur. Omnibus diebus nostris, hoc est in æternum sine fine, quia sic de sanctis dicitur Sapien. 3. Si coram hominibus tormenta passi sunt spes illorum est immortalis in æternum, scilicet coram domino. Et nota ꝙ sancti sunt coram domino in patria

Vt contemplando clarè videant
Vt degustando bonum habeant
Vt exultando semper gaudeant
Vt assistendo digne sedeant.

¶ De clara contemplatione dicit dominus in Psal. Vt placeã coram Deo in lumine viuétium. De boni fruitione & acquisitione potest dici illud 2. Reg. 11. Vocauit Dauid Vriam vt comederet coram se & biberet, & inebriauit eum. De lætitia & exultatione dicitur Leuiti. 23. Letamini coram domino. Et illud prædictum Esa. 9. Letabuntur coram te &c. De eorum verò assistentia & honoris assecutione dicitur in Psal. Animas pauperum saluas faciet, & honorabile nomẽ eorum coram illo. Sic ergo patet secunda præsentia significata per co-
F ram. s. præsentia iusti. ¶ Tertiò principaliter dico ꝙ per istud coram denotatur præsentia impij. Es sic notabis ꝙ corã Deo in fide, Ecclesia, vel religione, apparẽt hodie multi mali, quia scilicet eius præsentiã non obstante multi sunt qui continuè faciunt malum, immo videntur sicut inimici in facto armorum, qui ex certa scientia veniunt coram alijs, faciunt peius quod possunt ad eos irritandum & prouocandum. Sic multi sunt qui ex certa sciẽtia videntur dominum irritare, & ad eum prouocãdum peccare & mala coram eo perpetrare. vnde de malo Rege Baasa dicitur 3. Reg. 16. ꝙ ipse fecit malũ coram A
domino ad irritandum eum in operibus manuum suarũ. Nota igitur ꝙ tales sunt illi qui

Fallaciter decipiunt
Voraciter accipiunt
Crudeliter interficiunt
Inaniter lęti fiunt, & ideò erunt qui finaliter coram Deo
Iudicabuntur.
Cruciabuntur
Condemnabuntur.

¶ Dico ergo ꝙ coram domino sunt hodie in Ecclesia vel in mũdo fallaciter decipientes scilicet falsi homines & fraudulenti. Vnde de malo spiritu dicitur 3. Reg. 22. Ipse stetit coram domino, & ait. Ego decipiam Achab. Item sunt ibi voraciter accipientes. i. auari similes Inferno insatiabili. de quo Prouerb. 15. Infernus & perditio coram domino. Item ibi sunt crudeliter interficientes. s. homicidę & detractores. Vnde 4. Reg. 25. Filios Sedechiæ occidit Nabuchodonosor corã eo. Sedechiam. n. Rex Iuda signat Christum, cuius. s. filij. i. boni hodie occiduntur per malos. Item ibi sunt inaniter lętantes, gaudentes seu gloriantes. Contra illos dicitur Prouerb. 25. Ne gloriosus appareas coram Rege. Et breuiter isti apparent etiam coram Deo & mundo deformiter viuẽtes, & etiam enormiter agentes. Iuxta illud Iob. 18. Reputati sumus vt iumenta, & sorduimus coram te. Et propter hoc ipsi finaliter coram eo apparebunt, scilicet in iudicio & in Inferno perenniter lugentes 2. Reg. 21. Crucifixerunt eos in monte coram domino, & cæciderunt simul occisi. Patet igitur quomodo coram signat pręsentiam impij, iusti, & Dei. Vide supra de absentia, & de ante, & infra de præsentia.

Cornu. Nota ꝙ cornu est inter cetera mẽbra animalis A
fortissimum & durissimum, quod rectè ipsis animalibus pro gladio vel alia armatura ad defensione est datum, cuius satis euidens est argumentum, quia vt communiter animalia quæ habent cornua, nunquam vtuntur dentibus ad mordendum, nec vnguibus vel aculeis ad pungẽdum, immo sufficiunt eis cornuum munimenta ad se defendendum. Dicam ergo spiritualiter loquendo, ꝙ accipi possunt in bono & in malo. Et sic dicam ꝙ secundum bonum significatum in scriptura inueniuntur

	Dei		Superius.
Cornua	Animæ	quæ sunt	Interius.
	Ecclesiæ		Exterius.
	Crucis		Inferius.

Cornua Dei sunt metuenda
Cornua animæ iusti sunt acuenda
Cornua Ecclesiæ sunt honoranda
Cornua crucis sunt ampleaanda
¶ Fortitudo & potentia sunt cornua Dei
Virtutes sunt cornua animæ seu viri iusti
Cornua Ecclesiæ sunt ipsius Prælati
Cornua crucis sunt tormenta Christi.

¶ Dico primo ꝙ Deus habet cornua summè metuẽda. Et sic per cornua Dei ipsius auctoritas et potentia, ipsius austeritas & iustitia ipsius etiam stabilitas & constantia designatur. Cornua enim quando sunt lata & magna, animalis maiestatem ostendũt, patet in Ceruo. Ecce Dei maiestas & auctoritas. Cornua semper tendunt in acutum. Ecce Dei iustitia & seueritas, quæ scilicet pũgit & punit. Cornua etiam sunt dura & solida, ecce sua permanentia & æternitas, qua. s. nunquã deficit. Sic ergo dico ꝙ Deus babet cornua maiestatis eatense qua digne dominatus. Apoca. 5. Vidi inquit in medio Throni & quatuos animalium & 24. seniorum agnum stantem habentem cornua. Habet etiam Deus cornua iustitiæ & seueritatis, quæ malis comminatur. Deute. 33. Cornua Rhinocerõtis cornua eius, in ipsis ventilabit gẽtes. Habet insuper dominus cornua æternæ permanentiæ & stabilitatis, quibus iustis opitulatur. Luc. 1. Erexit cornu salutis nobis in domo Dauid pueri sui. Talia ergo cornua diuinæ potentiæ summè sunt metuenda, ne fortè ab eis feriantur, & in Infernum prosternamur. Ceruus. n. dato ꝙ dum fugit cornua submittat, quãdo tamen prouocatur, ipsa erigit vt feriat. Sic Deus dato ꝙ nunc videatur babere cornua potentiæ & iustitiæ suæ submissa per patientiam, quia. s. nunc videtur fugerę, & de percutiendo seu puniendo homines non curare, in fine tamen quando satis fuerit prouocatus, ipsa acuet, & per æternam damnationem impios feriet & prosternet. Ista ergo cornua sunt timenda,

& na

& ne feriant præcauenda. Ponit etiam fabula Ouid. ꝙ militi dum esset estra muros vrbis magister militũ in exercitu cornua subito apparuerunt in fronte, augures autem dixerant ꝙ quicunq; militũ cornutus efficeretur, Imperium sortiretur. Audiẽs autem populus illum militem babere cornua, statim timore concussi ad eum venerũt, & enm in dominum & Regem receperunt. Sic reuera dico ꝙ quia constat ꝙ Deus habet cornua supradicta, necesse est ꝙ timeatur, & ꝙ in renerentia habeatur. Figura in Moyse. Exo. 34. cuius facies apparuit cornuta. Et ideò dicitur ibi ꝙ videntes filij Israel cornutam

B faciem Moysi, timuerunt. ¶ Secundò dico ꝙ sunt cornua insti semper acuenda & præparanda. Cornua.n. quæ data sunt ad capitis ornamentum & totius aoimalis tutamẽtum, significãt fortitudinem, audaciam, virtutem, & alias etiam animæ gratias & virtutes, quæ capitis. i. mentis sunt ornatus & tutela. Ceruns.n. quot habet annos, tot recipit in cornibus nutrimenta vsqnequo septem annos habeat in ętate. Sic verè anima qnanto plus solet in mundo manere, magis debet cornua virtutum angmentare & comulare, quonsque possit ad septennium perfectionis attingere & venire. Psal. Placebit Deo super vitulum nouellum cornua producẽtem & vngulas. De cornu ergo animæ, idest de ipsius spirituali mentis audacia & virtute potes notare ꝙ hoc est cornu quod

Tenerescit clementiæ pijs dulcoribus
Indurescit iustitiæ veris rigoribus
Innalescit potentiæ magnis vigoribus
Immadescit compassionis pijs doloribus
Insolescit contemplationis altis splendoribus
Innenescit cęli mansionis celsis honoribus.

¶ Isti.n. sunt flores virtutum quibus debẽt ornari cornua mentis nostræ. i. interiores fortitudines & effectus, quia. s. ibi debet esse clementia fluentis dulcoris Cornua.n. calefacta faciliter tenerescunt. Vnde dicit Plin. ꝙ cornua cũ cera calida ita fiunt mollia etiam in capite animalis, ꝙ in diuersas figuras sunt vertibilia, & in multas partes diuisibilia. Sic dicam de effectibus animæ, quia. s. quando calor charitatis apponitur, statim per pietatem mollitur, ita ꝙ per eleemosynam diuiditur, & per clementiam relaxatur. Psal. Exaltabitur sicut Vnicornis cornu meum, & senectus mea in misericordia vberi. Item fit ibi iustitia vigentis rigoris. Cornua.n. naturaliter dura sunt & acuta. Sic in mente debet vigere loco & tempore opportunis dura seueritas atque rigor. s. ad propria vitia puniendum, & ad hostis malicijs obuiandum, sicut de Vnicorne dicitur ꝙ cornu eius est solidum, magnum & durum, cũ quo transfixerat Elephantem. Vnde de cornu iustitiæ dicitur in Psal. Exaltabuntur cornua iusti. Item fit ibi potentia inuicti vigoris. Maior.n. fortitudo bouis videtur esse in cornibus, quod patet quia cornua principaliter ad onus trahendum ligãtur, & cornua hostibus opponũtur. Sic dico ꝙ in anima debet esse fortitudo, quæ. s. onus tribulationũ sustineat, & impugnationibus Demonum & Tyrannorum resistat. Deut. 33. Cornua Rhinocerontis cornua eius. Item fit ibi compassio benigni doloris. i. compassio passionis & sanguinis Christi. Vnde figuraliter dicitur Leui. 4. ꝙ cornu altaris erat sanguine aspergendum. Et Leui. 9. Tingens digitum sanguine tetigit cornu altaris. Item fit ibi cõtemplatio superni splendoris. Omne.n. animal babens cornua, eleua[illegible] & etiam cornua posita sunt in alto loco. s. supra caput, sic cornua mentis per contemplationẽ sunt erigenda. Psal. In beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. Item finaliter ibi erit gloriatio æterni honoris. Gloria.n. & lętitia animalis apparet in exaltatione cornuum, [illegible]od libenter facit animal quando se sentit liberum & solu[illegible]n. Sic anima cornua mentis & audaciam voluntatis in Paradiso eriget, quando gloriam & lętitiam æternam sentiet. Et [illegible]ãdo se acquisisse sempiternam libertatem perpendet. Psal. Cornu eius exaltabitur in gloria. Ista sunt igitur cornua animæ seu viri iusti semper acuenda & roboranda, quod est se-

C cundum. ¶ Tertiò dico ꝙ inueniuntur cornua Ecclesiæ quæ sunt honoranda, & ista significant Prælatos. sicut.n. corpus animalis mediãtibus cornibus defenditur, ipsa etiam cornua pro defensione totius corporis se opponere dignoscuntur, in capite etiam & in loco corporis eminentiori situantur atque ponuntur, sic in corpore Ecclesiæ Prælati sunt sicut cornua, qui sicut fortiores in potestate, altiores in dignitate, & ad defendendum alios debent esse paratiores ex sui officij necessitate. Vnde de bono Prælato pot' dici illud Ezec. 29. In die illo pullulabit cornu domus Israel. Sed reuera, proh dolor, cornua Ecclesię non sunt hodie ad hostes ipsius impugnandum, nec ad eã defendẽdum, sed potius ad proprios subditos ventilandum grauandum & molestãdum. Figurati in illo cornu modico Danie. 7. quod habebat oculos, & os loquens grandia, & faciebat bellum contra sanctos, & præualebat eis. Sic verè multi moderni Prælati proterui, cornei atque duri sunt hodie, quantum ad virtutes modici, quãtum ad malitiã oculati, quantum ad iactantiam grandiloqui, & quantum ad sanctos & pauperes impugnandum crudeles, impij, & tyranni. Ezechię. 34. Cornibus vestris ventilabitis omnia infirma pecora. Non sic boni Prælati, quia isti sunt cornua

Salutaria
Vncta
Honorata & sancta.

Dico salutaria. Luc. 1. Erexit cornu salutis nobis in domo Dauid pueri sui. Dico etiam vncta. s. rorisflua pietate. Esa. 5. Vinea facta est dilecto meo in cornu filio olei. Dico etiam honorata & sublimata 1. Reg. 2. Sublimabit cornu Christi sui. Ista ergo sunt cornua Ecclesiæ quę sunt honoranda. ¶ Quartò dico ꝙ sunt cornua crucis, quæ sunt am- D
plexanda. s. per deuotionem. Crux.n. est cornuta, figurata in altari legis quod cornua habebat quattuor, supra quod hostia immolabatur, & sanguis effundebatur, sicut dicitur Exo. 29. & 30. Sic verè crux cornuta est illud altare supra quod immolatus est dominus Iesus Christus holocaustum & hostia Deo patri, & vbi sanguis ipsius est effusus. vnde de ipso Christo dicitur Abach. 3. ꝙ cornua in manibus eius, cornua dico crucis. Figuratos in Ariete pro Isaac immolato. De quo dicitur Gene. 22. ꝙ Abraham vidit Arietem inter vepres hęrentem cornibus. Cornibus.n. crucis hęsit Aries. i. Christus corporaliter, nos etiã debemus per deuotionem adhærere spiritualiter. Ista sunt ergo cornua crucis quæ sunt amplexanda. Psal. Constituite diem in condensis vsque ad cornu altaris.
¶ Quintò dico ꝙ quãtum ad malum significatum inueniun- E
tur cornua impij quæ sunt alligãda. Et sic dico ꝙ per cornua malorum intelligitur ipsorum proteruia, duritia, superbia, præsumptio, potentia, & elatio, quibus scilicet mediantibus alios percutiunt atque lædunt. Vnde cuilibet malo potest dici illud Ezech. 32. Leoni gentium assimilatus es, & Draconi qui est in mari, & ventilabas cornu in fluminibus tuis. Tale enim cornu, idest talis malorum arrogantia

Inaniter sursum erigitur
Mendaciter in Deum loquitur
Maligniter malum exequitur
Finaliter per Deum frangitur.

¶ Quod istud cornu extollatur inaniter, patet Amos 6. Væ inquit qui lætamini in nihili & dicitis, nũquid in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua? Figurati in illo falso Propheta Sedechia, de quo dicitur 2. Reg. 22. ꝙ ipse sibi fecerat cornua ferrea. Item ꝙ istud cornu proloquatur mẽdaciter, maximè cõtra Deum, patet in Psal vbi dicitur. Nolite extollere in altum cornu vestrum, nolite loqui aduersus Deum iniquitatem. Item ꝙ istud cornu exequatur seu operetur maligniter, patet in Psal. vbi dicitur. Dixi iniquis, nolite inique agere, & delinquentibus, nolite exaltare cornu. Itẽ ꝙ istud cornu cõfringat & destruatur finaliter patet Hier. 48. vbi dicitur abscissum est cornu Moab, & brachium eius contritũ est. Et in Psal. Cornua peccatorum confringam. In Garamantia.n. teste Solino armenta tam magna & tam reflexa habẽt cornua, & ita versus terram decliuia, ꝙ os eorum non potest terram tangere, nec herbam capere, immo necesse est obliquo capite pasci, vel cornu frangere si voluerint mãducare. Talia sunt cornua superbiæ, quia scilicet in multis ita sunt magna, ꝙ cibũ gratiæ & gloriæ capere impediunt, & ideò necesse est ꝙ caput intentionis obliquetur, vel ꝙ talia cornua frangantur & deponantur ad hoc vt Paradisi pabula acquirãtur & depascãtur. Istud est.n. cornu superbiæ quod mali habent hodie ita ante oculos ꝙ videntur pęnitus excęcati, figurati in illo animali Daniel. 8. de quo dicitur ꝙ Hircus habebat cornu insigne supra oculos. Ista sunt ergo cornua impij quæ sunt alliganda & resecãda. ¶ Ses- F
tò dico ꝙ inueniuntur cornua mundi quæ sunt confringenda seu dissipanda, & ista signant Diabolum vel Tyrãnos, qui dure & crudeliter percutiunt vniuersos. Zacha. 1. Hæc sunt cornua quæ ventilauerunt Iudam. De malis ergo potes notare ꝙ ista sunt cornua scilicet

Simulata
Effrenata
Sublimata
Dissipata.

¶ Cornua simulata sunt hypocritę deceptores, figurati in cornibus altaris Bethel. de quo dicitur Amos 3. Amputabitur cornu altaris.

Cornua.n.altaris hypocritę & præsumptuosi qui sunt in Ecclesia. Effrenata sunt crudeles atq; raptores. Vnde isti figurantur in Boue cornupeta Exod. 21. qui.s. ne homines occideret debebat recludi & corporaliter coerceri. Vnde de talibus potest Diabolus dicere ipsi mundo illud Micheę.4. Cornu tuum ponā ferreum. Cornua sublimata & honorata sunt mundi Principes & Imperarores, de quibus Apoc.13. Super cornua decem diademata. Cornua dissipata erunt finaliter omnes iniqui & peccarores. Thren.2. Confregit dominus in ira furoris sui omne cornu Israel. Sic igitur patet quomodo diuersimodè sumuntur cornua in scriptura tam in bono quàm in malo &c.

A **Corona.** Cum corona detur homini in signum gloriæ & honoris, in signum excellētiæ & meriti, dicam q secundum q gloria distinguitur, distingui poterit & corona. Sic ergo nota q in sacra pagina reperitur Corona humana, & corona diuina. Et primo quidem dicamus de humana. Et sic dicamus q est

	Virtuosa	prima		Bonorum.
	Gloriosa	Secunda		Dignorum.
Corona	Fructuosa	tertia	est corona	Sanctorum.
	Vitiosa	quarta		Malorum.
	Ruinosa.	quinta		Malignorum.

Prima fit in conscientia, vbi iusti coronantur virtutibus.
Secunda fit in Ecclesia, vbi Prælati coronantur honoribus.
Tertia fit in patria, vbi sancti coronantur splendoribus.
Quarta fit in cordis curia, vbi mali coronantur criminibus.
Quinta fit in mūdi gloria, vbi diuites coronant dignitatibus.
Corona virtutum pertinet ad perfectos, de qua Prouerb.14. Corona sapientium diuitiæ eorum. Diuitiæ dico.i. virtutes. Corona dignitatis pertinet ad Prælatos, de qua 1. Macha.4. Ornauerunt faciem Templi coronis aureis. Corona gloriæ æternæ pertinet ad beatos. Psal. Gloria & honore coronasti eum domine. Corona culpæ pertinet ad peruersos, qui.s.diuersis vitijs se coronant. Vnde Esa.28. Væ coronæ superbiæ, ebrijs Effraim. Corona mundanæ gloriæ pertinet ad diuites & tyrannos, qui.s.hodie coronātur coronis temporalium dignitatū. Sicut.n.iuuenes faciunt quandoq; de vno misero sibi Regem in Pentecoste, qui est in magna gloria vna die, sed in crastino corona ab ipso tollitur, & Regno suo deficiente remanet in miseria sicut ante, sic isti nunc quidem portant coronas.i.altas seculi dignitates, momentaneū tamen erit istud, quia cito deficiet gloria sua vana. Esa.28. Pedibus conculcabitur corona superbiæ. Pone si vis de locustis illis mirabilibus Apoca.9. per quas designantur tyranni, quæ similes erāt equis paratis ad pręlium, capillos & facies habebant mulierum, aculeos in caudis, & coronas aureas supra caput, & potestas earum nocere hominibus mensibus quinque. Tales.n. sunt tyranni equini.i. superbi & luxuriosi, & ad pręliandum contra bonos parati, mulieres tamen in viribus, & pœnitus eneruati, aculeo rapinarum muniti, & terrenis dignitatibus coronati, qui tamen mensibus quinque.i.incompleto tempore viuunt, & nocent hominibus quantum possunt. Senarius ergo numerus est perfectus, quinarius imperfectus. Isti ergo mensibus quinq; non sex nocere dicuntur, quia vita talium dimidiatur, ne ita completè sicut vellent noceant hominibus quos persequuntur, quia.s.corona suæ terrenæ potestatis per mortem cadētem, ipsi de medio sustolluntur. Ezech.22. Prophanæ impiæ Dux Israel, aufer Cydarim, tolle coronam. Ita q isti plangunt cum Hieremia Threno. 5. dicentes. Defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctū chorus noster, cecidit corona capitis nostri, væ nobis quia peccauimus. Et si vis vltra dicere, dic q est corona pœnæ & miseriæ, quæ pertinet ad damnatos, quia.s.de corona culpæ quę est interius, & mundanæ gloriæ quæ est exterius, venitur ad coronam tristitiæ quæ est inferius. Esa.22. Coronās coronabit te tribulatione. His ergo præmissis de tribus primis coronis aliquid est
B dicendum. ¶ Igitur dico q est corona hominū perfectorum, quæ.s.nihil aliud est quàm copia virtutum & meritorum. Illud.n. potest dici corona, quod cedit ad gloriā & honorem. Cum igitur nihil gloriosius sit virtute, restat q per coronam poterit virtutum possessio denotari. Narratur.n.de Peone.i. de Esculapio, qui propter cōscientiam quam habebat fuit fictus filius Solis, q cum quadam die videret quendam pastorem coronatum corona florum & herbarum multarum cum Basilisco dimicare, ipsumq; nec flatu nec sibilo Serpētis videret perire, cogitauit q hoc erat propter virtutē alicuius herbę vel floris in corona ipsius existentis. Coronam ergo cum longa lancea de capite pastoris subtrahit, & statim mortuus pastor cadit, qua iterum reposita viuus surgit, & rursus deposita morti cedit. Cum ergo Basiliscus recessisset, Peon sigillatim flores & herbas ori mortui apposuit, & sic in corona illam herbam seu florē inuenit cuius virtute mortuus resurrexit. Talis ergo corona signat gratiā Dei, quæ.s.multos flores.i.multas particulares virtutes cōtinet in seipsa. Ista est.n. illa corona virtute cuius Basilisco.i. Diabolo possumus resistere, & sine qua sibi non possumus pręualere. Cum.n.ista viuimus, sine ista autem cadimus & perimus. Cum ista etiā resurgimus, & sine ista pęnitus nihil sumus. Gratia Dei sum id quod sum.1. Corint. 15. Peon.n. filius Solis.i.Christus filius Dei, cum ista nos viuificauit & à Diaboli & mortis æternæ periculis liberauit. Vnde de quolibet sic coronato dicitur in Psal. Posuisti in capite eius coronā de lapide prętioso. Vitam petijt à te, & tribuisti ei domine. Ista est corona Apoca. vbi dicitur q mulier amicta Sole, quæ Lunam habebat sub pedibus eius, habebat in capite suo coronā Stellarum duodecim. Apoca.12. Mulier ista est sancta anima vel persona, quam Sol iustitiæ Christus amicit.i.vestit & operit, & Luna.i beata Virgo, ipsam sustinet & defendit. Ista igitur corona 12. Stellarū coronata dicitur, pro eo q in corona diuinę gratię duodecim virtutes sicut 12. prętiosi lapides apponuntur. Vnde nota q in corona viri iusti concurrunt ista, videlicet

Mentis puritas & innocentia
Feruens charitas & amicitia
Dulcis pietas atque clementia
Morum dignitas & excellentia
Sensus maturitas atque prudentia
Cordis humilitas & subiacentia
Pia benignitas & complacentia
Mentis sublimitas & eminentia
Pungens asperitas & pœnitentia
Fortis stabilitas & patientia
Longa soliditas & permanentia
Dei timorositas & reuerentia.

¶ Isti sunt ergo duodecim prętiosi lapides vel duodecim Stellę in corona perfectionis cuiuslibet viri iusti. Ipsum igitur primo coronat innocentiæ puritas, quæ.s.significatur in auro, quod est metallum purissimum. Exod.25. Deaurabis mēsam auro purissimo, & facies ei coronam. Itē ipsum coronat amicitiæ seu diligentiæ charitas. Vnde charitas est illa mulier de qua Prouer.12. Mulier diligens corona est viro suo. Item ipsum coronat clementia seu misericordia & pietas. Psal. Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia & miserationibus. Item ipsum corunat morum excellentia seu nobilitas. Prouer.16. Corona dignitatis senectus, quæ in vijs iustitiæ reperitur. Item iustum coronat prudentia seu maturitas. Eccl.25. Corona senum multa peritia. Item ipsum coronat cordis mæstitia seu humilitas, quæ significatur in cinere. Vnde in persona Christi dicitur Esa.61. Spiritus domini misit me vt darem lugentibus coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Item ipsum corunat beneuolētia seu benignitas. Vnde in Psal. Benedices coronę anni benignitatis tuę. Itē ipsum coronat mentis eminentia seu stabilitas.i.contemplatio ęternorum, quę figuratur in hyacintho, qui colorem habet cœlestem. Ecclesi. 40. vtitur hyacintho, & portat coronam. Item ipsum coronat pœnitentia seu asperitas. Ioan.19. Coronam de spinis imposuerunt capiti Iesu. Item ipsum coronat patientia seu stabilitas. Et ista est coruna de rosis, quæ.s.quanto plus terūtur, tanto plus redolent. sic patientia. Sapien. 2. Coronemus nos rosis antequam marcescant. Item ipsum coronat permanentia seu lōganimitas, vel ēt mētis soliditas. Psal. Scuto bonę volūtatis tuæ coronasti eum domine. Scutum.n.firmitatem boni propositi signat. Item ipsum coronat Dei reuerētia seu ipsius timorositas. Eccle. 1. Corona sapientiæ timor domini. Sic igitur coronatus iustus potest honorabiliter incedere, & his ex coronis adornatus gloriosus potest coram hominibus comparere. Apoca.19. In capite eius multa diademata. Figuratus in Mardocheo, de quo dicitur Hester. 8. q Mardocheus de cōspectu Regis egrediens, fulgebat vestibus Regijs hyacinthinis atque aerinis, coronam auream portans in capite, & amictus pallio sericeo & purpureo, omnisq; ciuitas exultauit &c. Ista est ergo corona virtutum quæ debet hominibus virtuosis, quam tū quādoq; fatui perdunt, & per peccatū à statu gratiæ & glorię cadūt. ita q talis sic depositus pōt dicere cum

Iob illud

Sub illud Iob. 30. Expoliauit me, supple Diabolus, gloria mea, abstulit coronam de capite meo, destruxit me vndiq; & pereo, & quasi auulsæ arbori abstulit spem meam. Nō sic, sed habeamus coronam virtutum. Eccle. 50. Circa illum corona fratrum, & quasi plantatio Cedri in monte Libano, sic circa illum steterunt quasi rami palmę. Si vis prædicare de sancto Stephano, qui interpretaī corona, dic ꝙ ipse fuit corona Ecclesiæ militātis, quoniam in capite .i. in initio suo fuit Ecclesia coronata. Iustus.n. non solum habet coronam virtutum, immo ipse est ipsi Ecclesiæ pro gloria & corona, sicut dicit Apostolus Philip.4. Itaque fratres mei charissimi gaudium meū & corona mea state in domino Iesu Christo. Et sic potes dicere ꝙ quilibet sanctus est corona firmitatis, puritatis, charitatis &c. sicut supra. Patet igitur ꝙ est corona perfectorum.

C ¶Secundo dico ꝙ est corona Prælatorum.s. dignitas Ecclesiastica, vel etiam quorumlibet iustè presidentium & magnorum. Isti n. ad literam portant coronas, quæ sunt signa dignitatis & excellētiæ status sui, Quod etiam ipsa natura videtur facere, quia.s. Basiliscus qui est Rex Serpentū, debet esse quodam circulo candido coronatus. Quādoq; etiam in marmoribus scissis inuenta est imago Regalis capitis cum corona, sicut exemplificat Albertus ꝙ ipso Venetijs existente lapis magnus marmoreus fuit scissus, & caput Regis coronati apparuit in scissuris. quod naturaliter in marmore fuerat generatum. Videtur ergo natura nō solum hominem, immo etiam Regem & coronam effigiare, Ita ꝙ non solum ars & voluntas humana, immo etiā occulta ipsa natura videtur talium causa esse. De mitris etiam & capitibus mitratis ad similitudinem capitum Episcoporum, quæ.s. cum pluuia & grandine ceciderunt in prouincia Narbon. tēpore papę Ioannis, sicut narrauit mihi vir discretus dominus Petrus Villaris capellanus domini Papę, qui prædictam grandinem effigiatam sic viderat, satis videtur mirabile. quare oportet necessario causam secretam in natura talium accidentium esse. Igitur & coronæ Episcopales & Regales, & breuiter omnes dignitates Ecclesiasticę & temporales, à Deo occultè proueniunt, quæ sic in natura effigiatæ consistunt. Quapropter bene dicit Apostolus Roma. 13. Non est potestas nisi à Deo. quæ autem à Deo sunt, ordinata sunt. Et ideò de quolibet promoto dicitur ipsi domino illud Psal. Posuisti domine super caput eius coronam. & iterum. Gloria & honore coronasti eum domine, & constituisti eum super opera manuum tuarum. Et nota ꝙ coronę temporales

Dantur — Doctoribus. / Victoribus. / Rectoribus. — Sic verè dico charissimi ꝙ gloria dignitatum debet præcipuè dari

Illis qui sciunt — Instruere ignaros paruulos. / Deuincere nocentes emulus. / Dirigere subiectos populos.

Dentur ergo tales coronę docentibus subtiliter plebē ignorantem. Ad literam.n. doctoribus Biretum imponitur in locum coronæ. Poetę etiam corona laurea coronantur in Roma. Poetę etiam antiquitus coronabātur semper hedera, sm Isido. in signum viuacis ingenij, pro eo ꝙ hedera semper viret, quæ omnia signa sunt ꝙ corona dignitatum illis debetur qui alios sciunt docere & instruere. Vnde quilibet talis pōt dicere illud Esa. 61. Spiritus domini super me, eo ꝙ vnxerit me, ad annūciandum misit me, vt prædicarem &c. Sequitur. Gaudens gaudebo in domino, quia induit me dominus vestimento salutis & iustitiæ tanquam sponsum decoratum corona.

B ¶Item dentur tales coronæ vincentibus viriliter hostem rebellantem. Antiquitus.n. milites coronabātur, qñ.s. hostem superauerant & vicerant, & quando victores ad propria remeabant, sicut patet per Isid. qui dicit ꝙ lauro antiquitus victores milites coronabantur. Et ideò laurus quasi à laude dicitur, eo ꝙ victores cum laude & gloria ad propria reducebantur. Ratio verò quare laurus propriè ad coronandū milites victores ordinata fuit, potuit esse talis. dicit.n. Plin. lib. 15. ca. 30. ꝙ laurus habet virtutem fulminibus resistendi, hæc.n. arbor sola inter arbores non fulminatur. Sic voluerunt antiqui ordinare ꝙ quia milites à fulminibus .i. à violentijs hostiū vinci non potuerunt, coronari lauro tanquam inuincibili arbore debuerunt. Vnde etiā ipsa premia seu coronæ victorum laureę vocabantur, sicut patet in hymno martyrum vbi dicitur. Quæ vox quæ poterit lingua retexere, Quæ tu martyribus munera preparas? Rubri nam fluido sanguine, laureis ditantur bene fulgidis. Sic ergo dicā, quia pro certo illi qui hostibus .i. Demonibus tyrannis & rebellibus bene resistūt, eorumq; proteruiam superant atque vincunt, lauro .i. laude & corona laurea .i. dignitate, laude, & gloria digni sunt. Nam illi qui se per temperantiam, Demones per innocentiam, hæreticos per scientiam, proteruos per iustitiam sciunt vincere, digni sunt corona dignitatum fulgere, & coronari & mitrati incedere & manere. Figurati Apocali. 2. vbi dicitur. Ecce inquit equus albus, & qui sedebat super eum, habebat arcum, & data est ei corona, & exiuit vincēs vt vinceret. Quia reuera illis qui sedent in equo albo .i. in corpore mūdo per innocentiam & continentiam, & qui habent arcum .i. scientiam & iustitiam, scientiam.s. qua mali verbaliter, iustitiam, qua mali realiter sagittentur & superentur, talibus dico qui sic exeunt vincentes vt vincāt, debet merito dari corona dignitatis gloriæ triumphalis .i. mūdi & Ecclesiæ dignitates. Vnde isti sunt illi 24. seniores sedentes in sedibus ante thronum, qui habebant citharas & coronas quas ante thronum etiam submittebant. quia verè iusti qui sunt senes per prudētiam & maturitatem, digni sunt sedere ante thronū Dei per auctoritatem & maiestatem, & habere coronas .i. gloriā & dignitatē, quas tamen debent ante thronum submittere .i. Deo attribuere per reuerentiam & humilitatem. Apoc. 14. Vidi nubē candidam, & supra nubem sedentem similem filio hominis habētem in capite suo coronam auream, & in manu sua falcem acutā q.d. illis corona dignitatum debetur, qui falce acuta .i. iustitia, nube candida .i. munditia humana, similitudine .i. ratione & sapientia prædotantur. Dari ergo debent coronæ dignitatum vincentibus viriliter hostem impugnantem. De paride.n. legitur ꝙ cum esset pastor, & videret in grege Taurū pulcherrimum, fecit sibi coronam de floribus. quia alios Tauros vincebat. Secundum fabulas verò Mars in Taurum mutatus, & cum Tauro illo luctatus, ipsum vicit, propter quod paris coronā Tauro suo abstulit, & alteri Tauro dedit. Sic igitur paris à paritate iudicij dictus est, qui Alexander autea dictus fuit. Victoribus igitur vitiorum & malorum debentur coronæ & gloriæ dignitatum. Dic si vis de diuersis coronis militum & victorum.s. curialibus & muralibus &c. De quibus Plin. cap. magnum facit.

¶Item dari debent istę coronæ Regentibus vtiliter plebem subiacentem .i. illis qui bene sciunt regere & præesse. Prælato.n. & Principi non solum est necessaria scientia in docēdo, nec potētia in resistēdo, immo etiam industria in regēdo. Sicut.n. rectoribus & magnatibus datur corona materialis, sic illis qui bene sciunt regere, debet dari dignitas & auctoritas tēporalis. Vnde de Ionatha bono Duce & Rectore dicitur 1. Macha. 10. Alexander misit Ionathæ purpuram & coronam auream. Igitur tali corona digni sunt Rectores prodētissimi, Victores strenuissimi. Doctores scientissimi. Quod proh dolor hodie est cōtra multos, quia reuera hodie non consequuntur dignitatum coronam magni doctores, sed adulatores. Non fortes victores, sed diriuatores. Non iusti Rectores, sed nequam lictores. Non maturi senes, sed leues iuuenes. Nō viri zelotes, sed parui nepotes. Et ideò multi quibus in præsenti dantur dignitatum coronæ, videntur figurati in Idolis gentium, de quibus dicitur Baruch. 6. Argentea inquit & aurea sunt, & nō possunt loqui. Sequitur. Coronas certe habent aureas super capita sua. Et Ezech. 23. illi mulieri meretrici Oolibe, per quam intelligit Propheta ciuitatem Hierusalem, dicitur sic. Ornata es inquam mundo muliebri, sedisti in lecto pulcherrimo, & mensa ornata ante te, Thymiama meū & vnguētum meum posuisti super eam, & vox multitudinis exultantis in ea, & in viris qui veniebant de deserto, posuerunt armillas in manibus eorum, & coronas speciosas in capitibus eorū. Et dixi ei quę attrita erat in adulterijs, nunc fornicabitur in fornicatione sua etiam hęc. Et ingressi sunt ad eam, quasi ad mulierem meretricem ingrediebantur ad Oolibam. Ista Ooliba seu Hierusalem quondam sancta, nunc Idololatra, significare poterit Ecclesiam temporum futurorum. Ooliba.n. interpretatur Tabernaculū meum in ea, q.a.s. in Ecclesia Deus per fidē inhabitauit, & ibi suum Tabernaculū collocauit. Ista.n. in suo primęuo statu fuit Hierusalem ciuitas sancta, in fine verò quando per cultum vitiorum deprauabitur, & spiritualiter Idololatriam exequetur, vocabitur Ooliba, ciuitas meretria & infecta. Et bene meretrix, quia.s. sicut meretrix plus diligit magis dantem, sic in fine soli donatores in Ecclesia diligentur, quando ibi omnia

venalia

Corpus
Mortificum factum de carnibus
Dominicum datum hominibus.
Gentium iungit veitas
Virtutum facit sanctitas
Humanum tenet fragilitas
Diuinum parit virginitas.

Corpus
Ciuitatis legibus strmgitur
Sanctitatis moribus pingitur
Iusti aspere pungitur
Christi deuote colitur.

Sic igitur dico ꝙ est corpus Ecclesię, qđ est astringendũ amoris legibus. Corpus conuersationis bonæ, quod est compingẽdum perfectis moribus. Corpus viri iusti, quod est supponẽdum pœnis & ictibus. Corpus Iesu Christi, quod est excolendum deuotis ritibus. De isto igitur quadruplici corpore

C per ordinẽ disseramus. ¶ Est igitur primo corpus mysticum, quod debet alligari legibus amorosis. Et istud corpus est Ecclesia vel quęcũq; religio, seu cõitas fidlium adunata Christus.n.in isto corpore est pro capite, cuius locum tenẽt Papa Episcopi & Prælati. Oculi qui vident, sunt doctores. Aures quæ audiunt, sunt iudices. Lingua & labia quæ loquunť, sunt aduocati & prędicatores. Manus quæ corpus defendunt, sunt milites. Stomachus & venę quæ corpus nutriũt, sunt pij diuites. Pedes qui terrã tãgũt, sunt agricolę & pauperes, & sic de alijs. vnde de isto corpore dř Ro.12. Christus multa membra

D habet in suo corpore. Et sic nota ꝙ istud corpus habet vnum.

Fidei splendorem
Mutuum amorem.
Spei directorem.

¶ Habet dico vnum fidei splendorem. Quia sicut dicitur ad Philip.4. Vnus Deus, vna fides, vnum baptisma. vnde 1.ad Corint. 12. Omnes nos in vnum corpus baptizati sumus. De Gorgodis seu Gorgonibus monstris dicũt fabulæ ꝙ cum essent plures, vnicum habebãt oculum, quem vna alteri mutuabat. Rerum etiam species cum sint multę, vnicũ habent Solem. Sic dicam de oculo & de Sole, idest de lumine fidei, quia reuera iste debet esse vnicus & vnicus cũctis nobis. Ezech.1. Totum corpus plenum oculis, idest plenũ fidei sacramẽtis. ¶ Item habet istud corpus vnum amoris feruorem. Corpus.n non habet contrarietatem in membris, sed potius concordiam & amorem, quod patet, quia vnum de alio nõ se vindicat, sed aliud alterum adiuuat & cõfortat. Sic pax amor & concordia debent esse perpetuò inter nos. Iuxta illud Ro. 12. Multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autẽ alter alterius membra 1. Corint. 12. Mẽbra cum sint multa, vnum corpus sunt. in corpore.n. vnum membrum non ambit ad officium alterius, sed quodlibet contentatur statu suo. Sic inter nos tantus debet esse amor, ꝙ alter non debet bono alterius inuidere, sed proprio contentus esse 1. Corinth. 12. Nunc autem Deus posuit membra vnumquodq; in corpore sicut voluit. & exemplificat, ꝙ pes non indignatur si non est oculus, nec auris si non est lingua &c. Ad denotandum ꝙ in corpore Ecclesię nulla debet esse inuidia, sed amor & charitas sempiterna. Habet igitur istud corpus vnicum amoris feruorem. Iterum habere debet vnicum spei directorem seu tenorem. Vnde Philippen.4. Vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe. Istud est igitur corpus mysticum, idest Ecclesia. Sed heu proh dolor pro certo videť hodie ꝙ Deus in multis partibus habet corpus valde mõstruosum &c. Compara multas cõitates & Ecclesias corporibus mõstruosis, quę scilicet non habent membra vbi deberent, ac si pedes essent loco capitis, caput in loco pedum &c. Sic verè dico ꝙ in multis corporibus Ecclesiarum & cõmunitatũ multa sunt monstruosa & contra rationem facta, quia.s. multi sunt qui deberent esse caput, & sunt pedes, & multi tenent locum capitis, qui locũ pedũ tenere deberent, q.a.s. multi indigni sunt in dignitatibus altis, & multi digni sunt in statibus depressis & infimis. Eccl.10. Vidi seruos in equis, & Principes ambulantes super terram. Et hoc est valde irrationabile. Non est enim corpus alicuius aĩalis qđ oculos habeat in pedibus, sed potius in capite & in alto. Sic verè dico ꝙ valde est indecens ꝙ oculi.i. viri scientifici sint in pedibus, idest in statu infimo depressi, qui immo magis decet ꝙ sint in capite, idest in dignitatibus collocati. Patet igitur ꝙ est corpus mysticũ, quod est

E alligatum legibus amorosis. ¶ Secundò dico ꝙ est corpus ethicum, quod est aggregatum moribus virtuosis, & istud est corpus virtutum idest conuersatio bona, diuersis membris.i. diuersis virtutibus composita & compacta. Istud enim corpus habet caput altum, hoc est cõtemplationem. Oculos claros, hoc est discretionem. Aures audiẽtes, hoc est misericordiam & pauperum exauditionem. Cor interius, hoc est meditationem. Manus exterius, hoc est bonam operationẽ. Linguam, hoc est Dei laudem & confessionem. Dentes mordentes, hoc est iustitiam & correctionem. Pedes omnia membra sustinẽtes, hoc est patientiam, & benignam aliorum supportationem, & sic de alijs. Ro.12. In vno corpore multa membra habemus. Omnia aũt mẽbra nõn eundem actum habent. Notabis igitur ꝙ istud corpus.i. cõgeriem virtutum tuarum ipsamq; conuersationem tuam & vitam moralem debes

Abstergere ab inani motu.
Abluere lachrymoso luctu.
Abscondere ab hominum vultu.
Induere honestatis cultu.
Adornare virtuoso ritu.
Macerare abstinenti victu.
Illustrare prudentiæ visu.
Roborare constantiæ nisu.
Subleuare contemplationis ausu.
Iucundare lætitiæ plausu.

¶ Igitur dico ꝙ corpus nostræ moralis conuersationis a vanitate debet exui scilicet ab omni inani gloria. quod bene figuratur in pilis corporis qui præcipiuntur radi ad hoc ꝙ homo mũdus ab omni lepra debeat iudicari. Leuiti. 14. Radet inquit capillos capitis, barbam & supercilia, ac totius corporis pilos. Pili enim inanem gloriam, quæ oritur ex virtutibus, significant, & quoscunq; vanos cogitationum motus. Item istud corpus per compunctionem debet ablui. Vnde Nume.19. Lotis vestibus & corpore ingrediatur castra. Item per humilitatem debet abscondi Tho.4. Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum sepeli. Item per honestatem debet indui. Ecclesia.19. Amictus corporis & risus dentium annunciant de illo. Item multis virtutibus debet adornari. Iudith.10. Lauit corpus suum &c. Sequitur. Et omnibus ornamentis ornauit se. Item per abstinentiam debet macerari. Hester 14. Corpus suum humiliauit ieiunijs. Et merito, quia sicut dicitur Ecclesia.31. Sanitas animæ & corporis sobrius potus. Item per prudentiam debet illuminari. Ezech.10. Omne corpus plenum erat oculis ante & retro. Item per cõstantiam debet roborari. Vnde de illo mirabili viro dicitur Dan.10. ꝙ corpus eius quasi chrysolitus erat. Chrysolitus enim lapis durus, cõstantiam signat. Item per contemplationem debet subleuari. vnde de sanctis animalibus dicitur Ezechie. 1. ꝙ duabus alis tegebant corpus suum, & duabus volabant. Item per lętitiam debet iucũdari. Vnde de Iudith. 10. dicitur ꝙ abstulit à se cilicium, & induit se vestimentis iucunditatis, & lauit corpus suum. Sic igitur si corpus nostræ cõuersationis omnia ista habuerit, quilibet cum sapiente dicere poterit illud quod scribitur Sapien.8. Cum essem bonus, veni ad corpus coinquinatum. Patet ergo ꝙ inuenitur corpus sanctificatũ, quod est aggregatum moribus virtuosis. ¶ Tertiò dico ꝙ inuenitur in F scriptura corpus mortificũ, quod debet supponi ictibus dolorosis. Et isto modo per corpus intelligitur caro nostra mortalis, quia scilicet sicut mercatores inuoluunt merces preciosas aliquo grosso panno, qui scilicet vento & pluuię exponatur, de quo si rumpatur, non multum curatur, vt ipsę merces quæ sunt interius, conseruentur, Sic dico ꝙ Deus dedit corpus seu carnem sicut saccum vilem, qui animam preciosam contineat, & pro ea à vicijs conseruanda, pœnis & laboribus se supponat Esaiæ 50. Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus. Istud enim parum debet reputari & de ipso si rũpatur aut lænietur, cum parum valeat non curari, vt sic anima quæ de se preciosa est valeat conseruari. Matthe.10. Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Quod est contra multos, qui plus curant de corpore quàm de anima, plus de carne quàm de mente, amplius de corporis victu quàm de spiritu. Videntur enim similes corporibus elemẽtaribus, non cęlestibus, quia.s. ista plus habent de materia quàm de forma. Sic verè de multis corruptibilibus atq; vanis, quia.s. plus videntur curare de materia.i. de corpore quàm de forma.i. de anima, in quantum magis studẽt corpus quàm animam procurare. Draco.n. maris s̃m librum de natura rerum, monstrum est maximũ, quod cum corpus habeat valde magnum, caput tamẽ habet respectu corporis valde modicum atq; paruũ. Sic verè multi sunt qui caput in quo vigent sensus i. rationẽ & mentem hominis habent diminutam & paruam, corpus verò.i. carnalitate & in corporis curam habent magnam, multiplicem, atque latam,

Non sic, sed corpus istud spiritui subijciamus, & ipsum modico reputemus. Vnde Esai. 51. Posuisti vt terram corpus tuum, & quasi viam transeuntibus. Igitur de corpore nostro notabo ꝙ istud corpus debet

Castigari seueriter.
Conseruari synceriter.
Subiugari humiliter.
Roborari viriliter.
Temperari sagaciter. Et sic
Tumulo dabitur tranquilliter.
Resuscitabitur finaliter.
Glorificabitur perenniter.

Igitur charissimi corpus nostrú castigetur seueriter, ne lasciuiat. 1. Corint. 9. Castigo corpus meú, & in seruitutem redigo. Item côseruetur synceriter ne putrefiat.s. in munditia & castitate 1. Cotin. 6. Corpus non fornicationi sed domino. Eccle. 7. Filiæ tibi sunt, serua corpus illarum. Item subiugetur humiliter, ne superbiat. Hester. 14. Humiliauit corpus suum ieiunijs. Itẽ roboretur viriliter ne deficiat. Vnde de constantia sanctorum dicitur Dan. 3. Nihil habuit ignis potestatis in corporibus eorum. Et prædictum Dan. 10: Corpus eius quasi chrysolitus. Item tẽperetur sagaciter, vt proficiat. Homo enim debet corpus suum per temperantiam moderare. Ecclesi. 48. Potestatem habet in corpore tuo. Et sic sepelietur homo tranquilliter, ne rixas audiat. Eccl. 44. Corpora eorum in pace sepulta sunt. Et etiam resuscitabitur finaliter, vt vitam recipiat. Rom. 8. Deus viuificabit mortua corpora vestra. Et sic glorificabit æternaliter, ne amplius mala sentiat. Philip. 3. Reformabit Deus corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ. Istud est igitur corpus mortificum, quod debet supponi ictibus dolorosis. ¶ Quartò dico ꝙ inuenitur corpus Dominicum, quia debet excoli ritibus seriosis. Et hoc est corpus Christi, quod scilicet ipse Dei filius assumpsit sibi corpus humanum, quod tandem in Sacramento altaris hominibus dereliquit. Et breuiter de isto corpore potes notare ꝙ istud est Corpus

G

Generatum in matre Virgine.
Alligatum in crucis culmine.
Purpuratum proprio sanguine.
Tumulatum terræ voragine.
Suscitatum tertio lumine
Erogatum panis imagine.
Sublimatum cœli cacumine.

Istud ergo corpus in matre Virgine generatur. Vnde de hoc potest exponi illud Ioan. 19. vbi dicitur ꝙ erat monumentum nouum in quo nôdum quisquam positus fuerat, vbi positum est corpus Iesu. Monumentũ est beata Virgo, in qua nullus positus fuerat. i. quam nullus carnaliter cognouerat, in qua. s. corpus domini fuit positum, & ibidem diuinitus generatum. Item istud corpus in crucis culmine situatur 1. Petri. 2. Peccata. n. nostra ipse portauit in corpore super lignum. Item proprio sanguine purpuratur. Luc. 22. Hoc est corpus meũ quod pro vobis tradetur. sequitur. Hic est sanguis meus noui testamẽti. Item istud corpus terræ voragine tumulatur. Mat. 26. Accepto corpore inuoluit syndone, & posuit in monumento. Item istud corpus tertio lumine. i. in die tertio suscitatur. Luc. 24. Non inuenerunt corpus domini Iesu. Sequitur. Surrexit, nô est hic. Itẽ istud corpus panis imagine manducatur 1. Chorin. 10. Panis quem sumitis, nonne est participatio corporis domini? Item istud corpus cęli cacumine sublimatur. vt de hoc exponatur illud Dan. 5. Rore cęli corpus eius infectum est. Spiritualiter autem intelligendo, dico ꝙ simili modo istud corpus debent fideles in mundicia concipere crucifixũ & sanguine aspersum. Debemus enim in cordis stri tumulo recipere, in syndone puræ conscientiæ inuoluere, & vnguento deuotionis vngere, & tandem resurgẽtem & ascendentem credere, & in panis specie sacramẽtaliter manducare &c. Allega sicut supra. Patet ergo ꝙ est corpus Dñicum, quod debet adorari. Mortificum, quod debet macerari. Sanctificum, quod debet augmentari. Politicum seu mysticum, quod debet fęderari. Et sic pat patet quomodo corpus debet sumi in bono significato. Sed adhuc dico ꝙ sumi pôt in malo significato. ¶ Et sic dico ꝙ per corpus intelligitur

H

Iniquorum mala communitas.
Vitiorum praua connexitas.
Peruersorum vilis carnalitas

Primum est corpus Diaboli. Secundum est corpus peccati. Tertium est corpus impij. Dico ergo primo ꝙ est corpus Diaboli, quod signat malorum ciuitatẽ seu communitatẽ. Diabolus enim & omnes mali simul faciunt vnum corpus, cuius. s. Diabolus est caput, & iniqui homines membra, quia. s. ibi maliciosi locum oculorum, exploratores qui omnia volunt audire locum aurium, manus malorum milisum, pedes malorum inferiorum locum tenent, & sic de alijs. Omnia enim membra istius corporis improportionabiliter & sine ordine sunt locata. Et ideò in illa terra vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat, erunt finaliter ordinata. Côpara istud corpus corpori monstruoso sicut supra. Ideò Iob. 41. de Vehemot, alias Behemot, idest Diabolo, loquitur scriptura dicens. Corpus eius quasi scuta fusilia, & côpactum squamis sese prementibus. Secundò dico ꝙ est corpus peccati, quod signat vitiorum congeriem & connexitatem. Ipsa. n. peccata in anima peccatrice faciũt vnum corpus, idest vnam compactam congeriem & opacam. De quo loquitur Apostolus Rom. 6. Destruatur corpus peccati, vt vltra nô seruiamus peccato. Et alibi Rom. 7. Quis me liberabit de corpore mortis huius? Tertiò dico ꝙ est corpus impij, signans immundam carnalitatem. Caro enim & etiam vita carnalis designatur per corpus. Et sic notabis ꝙ istud est Corpus maculatum luxuriæ fętore. Corpus laceratum inuidiæ dolore. Corpus obfuscatum desidię squalore. Corpus dissipatum iniustitiæ furore. Corpus ergo malorum per luxuriam maculatur. Ro. 1. Côtumelijs afficientes corpora sua in semetipsis. Et loquitur de peccato sodomitico. & Sopho. 1. dicitur. Corpora eorum sunt stercora. Item per inuidiam lacerantur 2. Machab. 9. dicitur de impio Antiocho ꝙ vermes de corpore impij scaturiebant, & carnes eius in doloribus defluebant. Vermes enim corrosionem inuidiæ designant. Item per desidiam aggrauantur. Esa. 51. Posuisti vt terram corpus tuum. Item per concupiscentiam inflammantur. Rom. 6. Non regnet peccatum in mortali corpore vestro, vt obediatis concupiscentijs eius. Et ideò finaliter istud corpus per diuinam iustitiam côdemnatur, seu æternaliter verberatur. Prouerbio. 19. Parata sunt derisoribus iudicia, & mallei percutientes stultorum corpora. Istud est igitur Corpus malum de cuius periculo petebat Apostolus liberari dicens Roma. 7. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Sic ergo patet quomodo in scriptura corpus sumitur septem modis &c. Vide supra vbi caro.

Correctio. Correptio.

Idem est ꝙ castigatio & emendatio, reprehensio & punitio. Et possumus dicere ꝙ correctio semper est infligẽda cum charitate & amore. Ex amore enim debet procedere, non ex odio & vindicta, quia sicut Aquila filios suos quos naturaliter diligit vnguibus vrget & pungit, vt de nido exire compellantur, vt ad volandum erudiantur: & vt ad respiciendum Solem inducantur, sic verè Prælatus debet filios, idest subditos suos quando in nido voluptatis & carnalitatis videt eos iacere, per correctionem pungere & arcere, vt ipsos ab isto nido abstrahat & educat, & ad volatum contemplationis, ad clarum visum discretionis attrahat & inducat. Ideò dicitur Prouerbio. 15. Quem enim diligit, corripit, & quasi pater in filio complacet sibi. in quibus verbis possumus notare ꝙ correctio debet fieri Seueriter cum punitione. Benigniter cum compassione. Sagaciter cum discretione. Corrigẽs enim debet habere in opere seueritatem. Corripit inquit. In animo benignitatẽ. Diligit inquit. In sensu sagacitatem. Pater. Probat Seueritatem actus punitiuus. Corripit. Benignitatem amor affectiuus. Diligit. Sagacitatem status perfectiuus. Pater. ¶ Dico ergo primo ꝙ correctio B debet habere seueritatem punitionis. Quod enim non tangit, non angit, quod non sentitur, non operatur vt communiter. & ideò si Prælatus vult virtualiter agere & operari, necesse est ꝙ à peruersis & dyscolis faciat per correctionẽ acriter se sentiri. Corripit inquit. Sicut enim dicitur Prouerb. 29. Virga atque correctio tribuit sapientiam. Veruntamen correctio quamuis debeat esse seuera, ne negligatur, nunquam tamẽ debet esse crudelis, ne fugiatur. Plumbum. n. in igne positum liquescit & splendet, purgatur & mundatur, si tamen nimis diu in nimis forti igne teneatur, in puluerem dissoluitur. Sic verè homo qui in temperato igne correctionis positus est, emendatur & castigatur. Si nimis violenter combustus fuerit & punitus, per desperationem destruitur, & per impatientiam annullatur. Sicut enim moderata correctio proficit, sic excessiua interficit. Ideò bene consulitur Ecclesiast. 11. Priusquam interroges ne vituperes quenquam, & cũ interrogaueris, corripe iustè. Vbi nota ꝙ correctio debet esse cum præsenti inquisitione. Cum inquit interrogaueris.

A

Sine

Siue feruenti cõturbatione. Ne vituperes quẽquã. Cũ cõpetẽti castigatione. Corripe inquit iustè. Iustè.n.debet fieri correctio, vt.s.habeat iustam causam à qua oriatur. Iustum modum per quem exequatur. Iustum finem ad quem ordinetur. Ideò præcipitur Deut. 16. Iustè quod iustũ est exequaris. Debet tñ correctio esse competenter aspera plus quàm blanda, quia vt cõiter amara plus quàm dulcia competunt medicinę. Nam vt dicitur Prouer. 28. Qui corripit hominem, gratiam magis inueniet apud eum, quàm ille qui blãda locutione decipit. & Augustinus ad Marcellũ dicit ꝙ magis amat obiurgator sanans, quàm adulator dissimulans. Habeat igitur

C rector seueritatem punitionis. ¶Secundò dico ꝙ corrigens debet habere benignitatem compassionis. Quicquid.n.agat exterius seueriter exequendo, semper tamen debet diligere interius benigniter compatiendo. quod ostenditur cum dicitur Diligit. Semper enim sociare debet correctionem dilectioni. Medicus enim semper debet habere gladium ad incidendum, & vnguentum ad mitigãdum. Prælatus etiam similiter debet habere simul misericordiam & iustitiam, rigorem & dulcorem, seueritatem & benignitatem, & aliquando debet vti vna, aliquando reliqua aliquando vtraque. Eale enim est animal Indię modicum, quod duo habet cornua mobilia, ita ꝙ quandoq; dum vult præliari, vnũ cornu reflectit & remittit, aliud autem ad percutiendum acuit, ita ꝙ aliquando vno, aliquando altero, aliquando vtroque vtitur in pugnando, sicut dicit Aristot. qui vocat istam bestiam Vaccam agrestẽ. Sic pro certo Prælatus debet habere duo cornua suæ iurisdictionis, scilicet iustitiam & clemẽtiam, vertibilia & mobilia, vt scilicet loco & tempore & ex causa, vno vel alio possit vti, & sm ꝙ negocium potest requirere, aliquando remittat iustitiam, & clementia vtatur, & econuerso. Vtrunq; enim semper debet habere, quia quamuis vtatur iustitia, nunquam tamen debet deesse amor & clementia, immo etiam ipsa iustitia ex amore debet procedere, & cũ amore vniri, & ad amorem terminari. Diligit inquit. Apoca. 3. Ego quos amo, arguo & castigo. Vnde Augusti. ad Bonifacium de correctione donatistarum. Molestus est inquit medicus furenti phrenetico, pater indisciplinato filio, ille ligando, iste cedendo, vterque tamen diligendo. Veruntamen sicut videmus quòd quicquid agat medicus phrenetico, totum facit ex amore, & ad honum suum, ipso tamen phreneticus medicum ex hoc non diligit, sed contra ipsum mordendo & vituperando consurgit, sic verè multi sunt peccatores qui quamuis pro bono suo charitatiue à Prælatis corrigãtur, ipsi tamen hoc gratum non habentes, contra ipsos insurgere & eos mordere & diffamare nituntur. sicut dicitur Prouerbio. 15. Non amat pestilens eum qui corripit se. Isti sunt similes bestiæ Bonacon, quæ nascitur in locis Phrigię. Hæc cum sit debilis & imbecillis, tamen cum à venatore insequitur, stercus fętidissimũ & vrentissimum à posterioribus eijcit supra Canes, propter quam

A vstionem & fętorem Canes retrocedere compelluntur. Sic verè charissimi multi sunt qui quando vident se à Canibus & à venatoribus, idest à Prælatis & Prædicatoribus persequi vt corrigantur, ipsi pro certo stercus infamiarum & detractionum proijciunt contra eos, appellant de ipsis, diffamãt eos, detrahunt eis, & sic quandoque fit ꝙ propter verba sua vrentia & fętentia, iniuriantia & diffamantia incorrecti dimittuntur. Isti tamen debent aduertere quod dicitur Prouerb. 29. Qui corripientem se dura Ceruice contemnit, repentinus ei superueniet interitus. Heu Deus quot sunt hodie tales in Ecclesia qui non considerant corrigentis amorem, sed correctionis dolorem. Non correctionis vtilitatem sed percussionis asperitatem. Non sanitatem quæ intenditur, sed vulnus quod infligitur. Nõ sic ergo, sed diligamus correctionem, quia correctio semper debet habere benignitatẽ compassionis. Diligit inquit. Vnde Psal. Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. sicut enim dicitur Prouerb. 27. Meliora sunt vulnera diligẽtis, quàm fraudulenta oscula odien-

D tis &c. ¶Tertiò dico ꝙ correctio debet habere sagacitatem discretionis. Sagittarius enim necessario indiget acuto visu, vt longè possit discernere quid sagittet. De Lamech enim legitur Historia Scolastica quòd cum esset cęcus & duceretur à puero, loco bestiæ hominem sagittauit. Sic verè illi qui per correctionem habẽt alios sagittare & percutere, scilicet Pręlatus, necessario debet habere clarum visum discretionis, vt scilicet videat & discrete cognoscat cui parcere debeat, quẽ punire, quia alias si lumine discretionis careat, hominem pro bestia, & iustum pro impio sæpe punit. Ista discretio ostenditur cum dicitur Pater. Pater enim est nomen antiquitatis, sapientiæ & sagacitatis, maturitatis & honestatis. Vnde Genes. 27. dicitur Pater verò rem tacitus considerabat. Prælatus.n. qui debet esse pater per auctoritatem, debet rem.i.negocium considerare per subtilitatẽ, & hoc tacitè per prudentiæ maturitatem. Hebræo. 12. Quis est enim filius quem non corripiat pater? Multi tamen subditi possunt dicere hodie cõquerendo illud Threno. 5. Pupilli facti sumus absque patre, matres nostræ quasi viduæ. Quia verè charissimi multi sunt hodie filij, idest subditi qui carent patre, idest discreto & maturo Prælato. Et ideò matres nostræ scilicet Ecclesiæ & religiones sunt hodie quasi viduæ, idest bonis & discretis Pastoribus destitutę. Non sic ergo, sed sit corrector prudens ad inquirendum, pius ad ignoscendum, iustus ad puniendum. Vel si vis latius de correctione distinguere, dic ꝙ in scriptura inuenitur Correctio

Suscipienda patientissimè.
Reijcienda sapientissimè.
Respicienda metuentissimè.

¶Est igitur correctio quã debemus in patiẽtia sustinere. Siue enim Deus, siue Prçlatus nos corrigat, patienter correctio debet ferri. Ista enim valde est vtilis sustinenti, & hoc quia E

Viuificat iacentes mortuos.
Iustificat peccantes fatuos
Rectificat ad actus strenuos.
Magnificat ad sensus arduos.
Ditificat egentes vacuos.

¶Dico igitur ꝙ correctio solet iacẽtes mortuos viuificare. Apes.n. mortificant oleo, sed superfuso aceto viuificantur. Sic verè acetum.i. asperitas correctionis illos viuificat; quos oleum delitiarum mortificat. Vnde Esa. 38. Domine si sic viuitur, & in talibus vita spiritus mei, corripies me, & viuificabis me, ecce in pace amaritudo mea amarissima. Item ista solet peccantes fatuos iustificare seu emendare. Psal. Disciplina tua correxit me in finem idest emẽdauit & iustificauit. Iudith. 8. Flagella domini quasi serui qui corripimur ad emendationẽ, non ad perditionẽ nostram euenisse credamur. Psal. In quo corrigit adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos. Item correctio solet ad actus strenuos rectificare. Prouer. 21. Qui rectus est, corrigit viam suam. ¶Item solet ad status arduos magnificare. s. ad statum sapientiæ gloriæ & honoris. Prouer. 29. Virga & correctio tribuit sapientiam. Item solet egentes vacuos seu nocuos damnificare, quia.s. illi qui correctionem spernunt & odiunt, spiritualiter damnificantur. Vnde de malis & obstinatis qui corrigi nolunt, de quibus est scriptũ Amos 5. Oderunt in porta corripiẽtem, & loquentem perfectè abominati sunt, dicitur Prouer. 29. ꝙ qui corripientem se dura Ceruice contemnit, repẽtinus ei superueniet interitus. Est igitur correctio quã debemus in patientia sustinere. Eccle. 10. Vir prudens & disciplinatus non murmurabit correctus. ¶Item dico F
ꝙ est correctio quam debemus cum sapientia præcauere. Et ista est correctio malorum superiorum & hypocritarum, qui sub specie iustitiæ nituntur alios corripere, & iniurias inferre. De qua dicitur Eccl. 19. Est correctio mendax in ira contumeliosi. ¶Tertiò dico ꝙ est correctio quam debemus cum reuerentia perhorrere. Et ista est correctio futuræ Dei iustitię, quæ fiet in inflictione pęnę ęternę. De qua Dauid in Psal. dicit. Dñe ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Et istã timẽs Hieremias petebat hic in hac vita corripi, non in futuro, dicẽs Hiere. 10. Corripe me dñe, veruntamen in iudicio & non in furore tuo, ne forte ad nihilum redigas me &c. Vide in infinitis locis scilicet de iustitia, de igne, percutere, comburere, & in alijs similibus.

Corroborare.

Idem est ꝙ confirmare, consolidare, cõfortare &c. Vide de fortitudine & robore & similibus &c.

Corruere.

Nota ꝙ corruere idem est ꝙ impetuose præcipitari vel cadere. Et notabo ꝙ in A
scriptura corruere quadruplex reperitur, videlicet
Iustorum, qui corruunt ante Deum per humilitatem.
Malorum, qui corruunt ante Diabolum per iniquitatem.
Egenorum, qui corruunt ante mundum per calamitatem.
Magnorum, qui corruunt ad infortunium per aduersitatem.
Damnatorum, qui corruunt ad Infernum ad pœnalitatem.

¶ Igitur dico ꝙ corruit iustus Deum adorando per humilitatem 4. Reg. 4. Corruit illa.ſ. Sunamitis ad pedes eius.ſ. Helysei, & adorauit. Item corruit impius à ſtatu gratiæ per iniquitatem. Oſeę 14. Conuertere Iſrael ad dominũ Deũ tuum, qm̃ corruiſti in iniquitate tua. Item corruit egenus per miſeriam & calamitatem, veruntamen Deus vel hic vel in futuro ipſum releuabit per pietatẽ &c. Pſal. Alleuat dñs omnes qui corruunt, & erigit oẽs eliſos. Item corruit diues ſeu magnus, ſeu etiam mundi ſtatus per aduerſitatem. Ioſue 6. Muri Hierico corruerunt. & Ezech. 30. Corruerunt fulcientes Ægyptum. Item corruit damnatus ad pœnalitatem.ſ. Infernalem. Eſa. 14. Quomodo cecidiſti Lucifer qui mane oriebaris? Sequitur. Corruiſti in terram qui vulnerabas gentes, detracta eſt ad Inferos ſuperbia tua. His igitur præmiſsis ſiue agatur de corruitione culpæ, miſeriæ ſiue pœnæ, notari poteſt ꝙ hodie cadunt & corruunt multa genera peccatorum. Nam ſicut video, faciliter corruunt corporaliter

Nimis altè aſcendentes.
Fundamentum non habentes.
Ad ſcandalum offendentes.
Inſolenter ambulantes.
Pondus graue deportantes.
Per Lubricum incedentes.
Per impulſum vacillantes.
Per terrorem ſtupeſcentes.
Omni vigore carentes.
Debilibus innitentes.

¶ Sic verè dicã ꝙ tam in peccatum quàm in tormentũ corruunt decem gña peccatorum, videlicet illi qui nimis altè aſcendunt per ſuperbiã. illi qui in fundamento veritatis deficiũt per hypocriſim & fallaciã. Illi qui faciliter ſcandalizant & offendunt per iracũdiam. Illi qui indiſcrete currũt per imprudentiam. Illi quos onera terrenorum premunt per auaritiam. Illi qui in Lubrico ſiſtunt per luxuriam. Illi quos alij ad malum impellũt per malam ſocietatem & amicitiam. Illi quos terrores cõcutiunt per imbecillitatem & ignauiã. Illi qui vigore deficiũt per fragilitatẽ & impotentiam. Illi qui ruinoſis & caducis innituntur & confidunt per
C fiduciam & credulitatẽ. ¶ Dicã igitur ꝙ faciliter corruũt per ſuperbiã altè ſe leuãtes. Res.n. altę facilius corruunt q̃ baſſę. quia ſicut dr̃ Prouer. 17. Qui altã facit domum ſuam, quærit ruinã. Vñ Sene. docet infimũ ſtatũ tutiorem eſſe q̃ altũ. Vnde loquens pauperi dicit ſic. Potius inquit gaude, quia ad eũ te fortuna deueſit ſtatũ de quo cadere non poſsis. Experiẽtia.n. dr̃ ꝙ alti & magni hoies terribiliter corruunt qñ cadunt. De Rege.o. Pyreneo ponit Ouid. lib. 5. de Transformatis. ꝙ dum Turrẽ aſcẽdens alis ſumptis volare vellet vt Nymphas Meonides caperet & opprimeret fugientes, ad terram ſtatim corruit vbi aeri ſe commiſit. Sic verè fit ꝙ ſuperbi quorum elata mens videtur volare per aera, & ardẽter perſequitur pauperes & egenos, qñq; fit ꝙ ſubito corruũt atque cadũt, & quantum ad ſtatum gratiæ, fortunæ, & vitæ ſeu naturæ, alis diuitiarum ſuarũ & elata ſuperbia ſua non obſtantibus, in Infernum pereunt & deſcendunt. Figurati in illa altiſsima & pulcherrima arbore quæ deſcribitur Ezech. 31. & ponitur ſupra de Cedro, quæ ſubito corruit & euulſa eſt &c. Hiere. 50. Ecce ego ad te ſuperbe dicit dñs exercituum, quia venit dies tuus, tempus viſitationis tuæ, & cadet ſuperbus & corruet, & nõ erit qui ſuſcitet eum. Corruunt igitur faciliter per ſuper-
D biã altè ſe leuãtes. ¶ Secũdò dico ꝙ faciliter corruunt fundamentũ firmũ non habentes, & tales ſunt viri falſi, & qui non habent fundamẽtum virtutis, veritatis & realitatis, quia.ſ. tales cito corruunt ab apparentia quam prætendũt. Peccatores etiam qui carent gratiæ fulcimento, corruunt de vitio in vitiũ ſatis cito. Ædificia.n. quæ fundamẽto carẽt, faciliter corruũt, ſicut de domo ædificata in arena exemplificat dominus Mat. 7. quę corruit, & fuit ruina eius magna. Senec. Ficta tanquam floſculi dilabuntur. Vnde de hypocritis & quibuſuis pictis ac fictis hominibus poteſt dici illud Ezech. 26. Statuæ nobiles in terram corruent. ¶ Tertiò dico ꝙ faciliter corruũt per iracundiam paſsim offendentes. Homo.n. quãdo inuenit ſcandalũ.i. occaſionem ad iram, in via corruit. Sic illi qui ad omne offendiculum & ad omnem occaſionem offendunt & iraſcuntur, faciliter corruunt & labũtur. Vnde Ezech. 6. Qui aũt prope eſt gladio, corruet. Gladius.n. qui cor affligit, iracũdiam ſignat. Pſal. Gladius eorum intret in corda ipſorum. Vnde contra duros crudeles & iracundos dicitur Prouerb.
E 28. Qui mentis eſt duræ, corruet in malum. ¶ Quartò dico ꝙ faciliter corruunt per imprudentiam ſtultè diſcurrẽtes. Homo.n. faciliter corruit quando indiſcretè currens, vbi pedem ponere debeat, non aduertit. Sic fatui de facili corruunt in peccata, infortunia & tormẽta, pro eo ꝙ indiſcretè per vana deſideria diuagantes, non præcauent vbi pedes affectuũ ſuorum tutè collocent & reponant. Vnde de defectu prudentiæ dr̃ Prouer. 11. Vbi non eſt gubernator, populus corruet. Gubernator.n. eſt prudentia, qua deficiente in anima neceſſe eſt ꝙ corruat populus.i. congeries virtutũ, cogitatuum, actuum, & membrorum. Quintò dico ꝙ facilè corruunt per auaritiam onera ferẽtes. Facilè.n. corruit qui onus graue & intolerabile portare côtendit. Sic auari qui terrenorum oneroſis rebus ſubiacent, facilè in omne malũ corruunt dũ non cauent. Sarcina.n. mundi bonorũ per auaritiã mentẽ deprimit, ipſamq; ruere cito facit. Hiere. 51. Siquidẽ & murus Babylonis corruet. Murus.n. ſignat auarũ, qui pondus lapidũ.i. diuitiarum terreſtrium ſecũ portat. Vnde ẽt de auaro dr̃ Eſa. 8. Corruet & eſuriet, & cũ eſurierit, iraſcetur. Sextò dico ꝙ faciliter corruunt per immunditiam Lubricè incedentes. In via.n. lubricoſa faciliter corruitur. ſic in via delitiarũ carnalium. Vnde Hiere. 23. Via illorũ quaſi Lubricũ in tenebris, impellẽtur & corruent in ea. Septimò dico ꝙ faciliter corruunt aliorũ malorũ vel ẽt tentationũ impulſum ſuſtinẽtes. Ille.n. facilè corruit quem alius fortiter impellit. ſic qui malorũ exemplis & verbis nec non ſuggeſtionibus hoſtis fortiter impellitur, neceſſe eſt ꝙ corruat & labatur. Hiere. 20. Corruent gladio inimicorũ ſuorum. ¶ Octauò dico ꝙ faciliter corruũt per ignauiã nimis timentes. F Cõcuſsio.n. tonitrui vel alius timor inopinatus & magnus eſt aliquotiens cauſa caſus, ſicut de fratribus Ioſeph; qui ipſum prodiderant & vendiderant, dicitur Gene. 43. ꝙ reprehẽſi de furto ſcyphi oẽs ante eum pariter in terram corruerunt. Sic etiam loquẽdo moraliter, ille in peccatum facilè corruit, qui mundi aduerſa immoderatẽ metuit. Prouer. 29. Qui timet hominem, cito corruet. Nonò dico ꝙ facilè corruunt per infirmitatem, fragilitatem, & impotentiam deficiẽtes, quia.ſ. ſicut infirmus & deſtitutus viribus cito corruit, ſic infirmus & peccator ſeu etiam imperfectus in deterius cito cadit 2. Paral. 13. Corruerũt vulnerati ex Iſrael. Decimò dico ꝙ faciliter corruunt per fiduciam in mundi auxilijs & amicitijs innitentes. Teſte.n. Grego. Qui labenti innititur, neceſſe eſt vt cum labente labatur. Et quia mundi auxilia & mundanorum amicitiæ ſunt vt plurimũ debiles & ruinoſæ, neceſſe eſt ꝙ qui confidit in talibus, cito ruat, exemplo Alitis animalis Germanici qui more Elephantis dum ſemifractę arbori innititur, neceſſe habet corruere dũ arbor frangitur. Stultum eſt igitur in vita mortali, in opere temporali, in auxilio mũdiali, & in amicitia carnali confidere, quia ruinę cauſa plurimis poteſt eſſe. Eſa. 31. Corruet auxiliator, & cadet cui præſtatur auxilium, ſimulq; omnes cõſumentur. Et Prouer. 11. Qui cõfidit in diuitijs ſuis, corruet. Sic igitur patet quomodo multiplex eſt corruere, & multiplex cauſa ruinę &c. Vide ſupra de cadere, & infra de ruina in littera R.

Corruptio. Corrumpere.

Nota ꝙ corruptio nihil aliud eſt quàm alicuius rei diſſolutio alteratio & deſtructio. A Corruptio enim tollit & deſtruit totum eſſe rei, & propter hoc quia res conſiſtunt in quadruplici eſſe, neceſſe eſt inuenire quattuor genera corruptionũ quibus iſta eſſe corrumpantur; vt ſic vni modo eſſendi ſua correſpondeat corruptela. Igitur dico ꝙ eſt

	Naturale		Naturæ.
Eſſe	Virtuale	Eſſe	Fortunæ.
	Formale		Gratiæ.
	Æternale, ſeu		Gloriæ.

Iſti enim ſunt quattuor ſtatus rerum, videlicet inferior, qui eſt naturæ corruptibilis. Exterior, qui eſt fortunæ variabilis. Interior, qui eſt gratię commendabilis. Superior, qui eſt gloriæ delectabilis. Sic igitur dico ꝙ quadruplex inuenitur mala corruptio, videlicet Corruptio deſtruens naturam hoc eſt mors peruerſa. Deſtruens fortunam, hoc eſt ſors aduerſa. Deſtruens gratiam, hoc eſt mens euerſa, vel qua mens eſt ſubuerſa, ſcilicet culpa. Deſtruens gratiam, hoc eſt ſtya immerſa, ideſt pœna æterna.

Mors corrumpit naturæ decorem.
Sors dirumpit fortunæ vigorem.
Culpa rapit gratiæ valorem.
Pœna ſurripit gloriæ ſplendorem.

¶ Paſsiuè ergo loquendo dicamus ꝙ eſt corruptio naturæ quã faciet mortis neceſsitas. B Cõſtat.n. ꝙ tota natura inferiorũ rerũ corruptiõi ſubdita eſt. Nam

Nam contrarietas elemẽtorũ & insatiabilis appetitus materiæ, & formæ elementalis imperfectio, quia.s. appetitus materiæ terminari seu cõpleri non põt, causa sunt q nihil inferius est incorruptibile, & q oia cum tpe dilabuntur, ita q vnum corrumpitur, & aliud generetur. Eccl. 14. Omne opus corruptibile in fine deficiet. Et ideò de corpore humano dicitur q intellectus ab eo separabitur sicut perpetuum à corruptibili. Constat.n. q quantum ad corpus omnes sumus corruptibiles & mortales. Vnde notabis q nostræ corruptionis cõditio generat humilitatem, cõtemnit nobilitatem, acquirit stabilitatem. De humilitate patet quia.s. non facilè contemnit aliam qui se corruptibilem esse cogitat, & vna cum eo corrumpendum. Eccle. 8. Memento qm omnes sumus in corruptione, ne spernas hominem. De nobilitate verò propria q facilè contemnatur, qñ futura corruptio quæ propinqua est cogitatur, patet in Psal. vbi Dauid dicebat. Quæ vtilitas in sanguine meo.i. in nobilitate sanguinis mei dum descendendo in corruptionẽ? quasi diceret nulla vtilitas. De stabilitate verò futura.i. de immortalitate corporis in quam nostra corruptibilitas in resurrectione mutabitur, dicitur 1. Corin. 15. Oportet inquit corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Hæc est igitur corruptio naturæ quam facit mortis necessitas.

C ¶ Secundò dico q est corruptio fortunæ, quam facit fortis aduersitas. Ois.n. status mundanus totaq; fortunæ prosperitas finaliter corrũpitur, & per aduersitatẽ & infortuniũ dissipatur. Vnde illi cumulo oium miseriarum .s. ciuitati Babylonicæ à qua oium aliarum ciuitatum fortuna & prosperitas sub Nabuchodonosor corrumpebatur & destruebatur, dicitur Hiere. 51. Ecce ego ad te mõs pestifer, qui corrumpis vniuersam terrã. Et Naum. 2. Vastatores dissipauerunt eos, & propagines eorum corruperunt. Vnde etiam de illis quos violentia fortunæ, ignisq; acerbitas corrumpere non potuit, dicitur Dan. 3. Video viros solutos ambulantes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis est. Deus.n. suos de corruptione mundi tribulationum liberat, & ipsos per fortitudinẽ cõstantiæ in incorruptibiles mutat. Ro. 8. Creatura liberabitur à seruitute corruptionis. Hæc est igitur

D corruptio fortunæ &c. ¶ Tertiò dico q est corruptio gratiæ, quam generat culpę peruersitas. Quicquid.n. corrũpitur, à suo contrario corrumpitur. nunc autem culpa contraria est gratiæ, quia contra bonũ malũ est, & contra vitam mors. Eccle. 33. & ideò per generationem culpę in anima, necesse est q gratia corrumpatur, quia.s. generatio vnius est corruptio alterius. Psal. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus. Et nota q sicut corruptio largo modo sumpta.i. putrefactio causatur ex multis causis in carne, sic corruptio peccati causatur ex varijs actibus in mente. Causatur enim ex calore corpus inflammante. Ex humore nimis abũdante. Ex debili vigore corpus non restaurante. Ex externo dolore corpus comprimẽte. Sic dico q corruptio peccati gignitur quando calore cõcupiscentiæ aia inflammatur, & quando humore deliciarum & diuitiarum nimis oneratur, & maximè virtus rationis est ita debilis q sapienter non regitur, & exteriora accidentia & occasiones variæ ad crimina suffragantur, sic enim

	Cor	Cogitando.
	Caro	Delectando.
	Lingua	Proferendo.
Corrumpitur	Mens	Affectando.
	Sensus	Existimando.
	Opes	Terminando.
	Habitus	Conuersando.

¶ Dicam igitur q mali corrupti sunt in corde per malam cogitationẽ. Et hoc est magnũ periculum, quia.s. si radix arboris corrumpitur, necesse est q residuũ destruatur. Patet de pomo, qñ cor interius est corruptũ. sic est de cogitatione & corde. Vnde Sopho. 3. Diluculo surgentes corrumpunt oẽs cogitationes suas. Itẽ corrupti sunt in carne per luxuriæ delectationẽ. Gal. 6. Qui seminat in carne, de carne metet & corruptionẽ. Item corrũpuntur in lingua per malam locutionem. Porcus.n. qui linguã habet corruptam & leprosam, reputatur esse totus corruptus. Vnde 1. Corin. 15. Corrumpũt bonos mores colloquia praua. Item corrumpuntur in mente per peruersam intentionem 2. ad Timo. 3. Resistunt veritati homines corrupti mente & reprobi. Istud potissimè patet de simoniacis & de iniquis iudicibus, qui à iustitia & veritate deuiant per munerum corruptelam. Prouerb. 25. Vena corrupta iustus cadens coram impio. Item corrumpũtur in sensu per hebetatam cognitionẽ 2. ad Corin. 11. Timeo ne corrumpantur sensus vestri & excidant. Itẽ corrumpunt in opere per iniquam executionẽ. Psal. Corrupti sunt & abhominabiles facti sunt in studijs suis, studijs inquit.i. operibus. Iuxta illud Hiere. 7. Bona facite studia vestra. Item corrumpuntur in habitu & cõuersatione insolenter viuendo. Psal. Putruerunt & corruptę sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meę. Cicatrices quæ sunt in exteriori cute, signant vitia quæ sunt in exteriori conuersatione. Ista est igitur corruptio gratiæ quam generat culpæ peruersitas. ¶ Quartò dico q est corruptio gloriæ, quam impedit pœnę diuersitas.s. damnatio æterna. Gloria enim æterna B occasionaliter corrumpitur & destruitur, quãdo per pœnam Infernalem perpetuò impeditur. Vnde de ista corruptione pœnæ Infernalis dicitur Iob. 33. damnato. Appropinquabit corruptio animæ eius, & vita illius mortiferis. De cuius liberatione gaudens Dauid dicebat in Psal. Non derelinques animam meam in Inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Sic igitur patet quomodo mali multipliciter corrumpuntur & quomodo à bonitate mortis multipliciter alterantur &c. vide infra de putrescere.

Corus. Nota q corus sumitur quandoq; pro mensura, A sicut Luc. 16. Quantum debes domino meo? centum coros tritici. sed de isto modo nihil ad præsens. Item quandoq; sumitur pro chorea & pro congregatione ordinata lętantium & cantantium 2. Paral. 30. Locutus est Ezechias ad omnem corum leuitarum. Item quandoque sumitur pro instrumento musico. Vnde in Psal. Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo. Itẽ sumitur pro quodam vento sic appellato. Act. 27. Statuerunt nauigare ad portum Cretę respicientem ad Aphricum & ad corum. ¶ De B choro ergo in quantum sumitur pro congregatione lętitium seu pro chorea, potest distingui de lætitia spirituali, mundiali, & æternali. Chorus enim signat lætitiam spiritualem qua gaudent perfecti. Vnde de Ecclesia & eius spiritualibus lætitijs dicitur Can. 7. Quid videbis in Sunamite nisi choros castrorum? & Hiere. 31. Lętabitur virgo in choro. Itẽ signat lętitiam temporalem qua gaudẽt infecti. In chorea enim mundanorum semper itur de dextra ad sinistram. ad denotandum q mundi gaudia semper terminantur ad sinistram aduersitatis. Thren. 5. Versus est in luctum chorus noster, defecit gaudium cordis nostri, væ nobis quia peccauimus. Item signat lætitiã æternalẽ qua gaudent beati. Vnde de Deo põt dici illud 1. Reg. 21. Nõ ne huic cãtabãt per choros. Saul percussit mille, & Dauid decem milia? &c. Vide de gaudio & lætitia.

Cotidie. Illud quotidianum dicitur, quod diebus A singulis iteratur. Accipitur ergo quotidie pro sępe, pro cõiter, & pro semper. & ideò moraliter loquendo, quotidie signat diligentiam & sollicitudinẽ & continuationem feruentẽ vel in bono opere vel in malo. Et sic notabis q est quotidie pertinens ad bonos, & quotidie pertinens ad malos. Ad bonos dico, quia scilicet boni sunt diligentes de bono quotidie faciendo 2. Corin. 11. Quotidiana sollicitudo omnium Ecclesiarum. Igitur dico q boni solent Cotidie

Templa frequentare.
Vera prædicare.
Scripta perlustrare.
Bonis ministrare.
Mala tolerare.
Bona perpetrare.
Bene laborare.
Deo immolare
Bonis se sociare.
Christum degustare.
Sese augmentare.
Lassos sustentare.

¶ Dico ergo q si erga Deum diligẽtes & solliciti sumus, nos debemus quotidie Templum frequentare. De Scipione enim Pagano legitur q omni mane Templum Iouis ad adorandum intrabat, & post ad Senatum veniebat. In Templo verò diutius remanebat, ita q populus dicebat q ipse de re publica cum Ioue consultabat. quod si tunc in tempore vanæ spei faciebat Paganus, multò fortius nunc debet facere Christianus, exemplo Christi dicentis Lucæ 22. Quotidie fui vobiscum in Templo. Item debemus quotidie vera prædicare, quod maximè pertinet ad Prælatos, qui quotidie tenentur subditos informare. Esa. 58. Clama, ne cesses. & Lucæ 19. Erat quotidie docens in Templo. Item debemus quotidie scripta perlustrare scilicet studendo in sacra pagina pro veritate inuestiganda. Vnde de illis credentibus dicitur Actuum 17.

Qui susceperũt verbum, quotidie cum omni auiditate scrutabantur scripturas. Item debemus quotidie bonis ministrare.s. seruiendo & obediendo,& necessaria erogando. Hebræ. 10. Omnis quidem sacerdos præsto est quotidie ministraus, & easdem hostias sæpe offerens. Item debemus quotidie mala tolerare, scilicet pœnitentiam & laborem in patientia sustinendo. Luc. 9. Qui vult venire post me, abneget semetipsum,& tollat crucem suam quotidie,& sequatur me. Sic faciebat Apostolus dicens 1. Corin. 15. Quotidie morior. Item quotidie debemus bona perpetrare. Thobiæ 2. Anna ibat ad opus textrinũ quotidie. Item debemus quotidie bene laborare. Exod. 5. Complete opus vestrum quotidie. Item debemus Deo immolare.s. sacrificium laudis & bonorũ operum. Nume. 28. Offerebant duos Agnos anniculos immaculatos quotidie in holocaustum. Duo Agni significant bonum opus & bonam intentionem. Item debemus quotidie bonis nos sociare Actuum 2. Quotidie perdurantes vnanimiter in Templo. Et sequitur ibidem. Dominus autem augebat qui salui fiebant quotidie in idipsum. Itẽ debemus quotidie Christum degustare.s. in sacramento altaris, quia.s. licet dicat Aug. Celebrare quotidie, nec laudo nec vitupero, nihilominus viris deuotis vtile est quotidie celebrare, vel corpus domini manducare, vt dicant domino illud Luc. 11. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Item debemus vires augmentare.i. semper crescere in virtutibus. Vnde 2. Reg. 3. dicitur ꝙ Dauid proficiens semper in seipso robustior erat quotidie. De fidelibus etiam dicitur Actu. 16. ꝙ abundabant numero quotidie. Item debemus quotidie lassos & pauperes sustentare. Iudith. 7. Dabatur populis aqua quotidie. Et de Hieremia incarcerato dicitur Hiere. 37. ꝙ rex præcepit ꝙ daretur ei quotidie torta panis. Patet ergo ꝙ est vnum quotidie, idest vna

C quotidiana diligentia quæ pertinet ad viros perfectos. ¶ Secundò dico ꝙ est vnum quotidie quod pertinet ad viros infectos. Et sic notabo ꝙ mali & impij Quotidie

Viuunt voraciter
Agunt carnaliter.
Egent mentaliter.
Lugent finaliter.

Viuunt dico voraciter per quotidianam gastrimargiam. vnde de diuite Epulone dicitur Luc. 15. ꝙ induebatur purpura & bysso,& epulabatur quotidie splendide. Item agunt carnaliter per quotidianam luxuriam. Vnde de istis impudicis senibus dicitur Dan. 14. ꝙ videbant Susannam senes quotidie, & exarserunt in amorem illius. Item egent mentaliter per quotidianam auaritiam, dicẽtes illud 1. Mach. 6. Deficimus quotidie,& esca nobis modica est. Ideò sequitur ꝙ isti lugent seu lugebunt finaliter per æternam & quotidianam miseriam. Ezech. 30. Dolebit pelusium,& Alexandria erit dissipata, & in memphis angustiæ quotidianæ &c.

A **CRas. Crastinum.** Nota ꝙ sicut hodie signat tempus præsens, ita cras signat tempus futurum. & sic dico ꝙ per ista duo aduerbia possunt intelligi tempus vitæ, & tempus mortis, & tempus præsentis seculi, & futuri. Potest etiam per cras intelligi quæcunq; procrastinatio seu dilatio, siue bona fuerit siue mala. his igitur præmissis notabo ꝙ in scriptura inuenitur Cras

Deliberatiuum.
Procrastinatiuum.
Mortificatiuum.
Damnificatiuum.
Beatificatiuum.

Primum cras pertinet ad virum prudentem. Secundum cras pertinet ad pigrum tardantem. Tertium pertinet ad mortem sequentem. Quartum pertinet ad Infernum expectantem. Quintum pertinet ad Paradisum bonos recipientem.

Primum est cras discretæ prouidentiæ.
Secundum est cras neglectæ diligentiæ.
Tertium est cras mortalis violentiæ.
Quartum est cras Infernalis pestilentiæ.
Quintum est cras supernalis affluentiæ.

B ¶ Dico igitur ꝙ per cras potest intelligi discretio deliberatiua, Prudentes.n. non præcipitant nec plus debito accelerant facta sua, immo semper volunt omnia facere cum matura & debita tarditate. Vnde Exo. 16. dicitur. Cras quodcunq; operandum est facite. Cras.inquit.i. prudẽter & deliberate, quia pro certo melius est in crastinũ negocia differre, quàm præcipitãter ad executionem prorumpere. Et ideò ẜm iura nunquam in criminibus sententia est exequenda, quæ à iudice festinanter & indeliberate est prolata. De tali ergo cras, idest de virtute deliberatiua notandum ꝙ cum ista

Hostis malitias debemus vincere.
Mundi nequitias debemus fugere
Graues iustitias debemus facere.
Christi delitias debemus edere.

Ista.n. quattuor inter cetera indigent quòd cras.i. cum deliberatione, prudentia & discretione fiant. Et primo quidẽ cum volumus vincere hostis malitias. Bella.n. non solent præcipitanter, sed mediante ordine & deliberatione tractari. Et ideò apud Romanos capitis reus erat, qui extra ordinẽ contra hostẽ pugnabat. Vnde ẜm Titũ Liuiũ de Manlio Torquato Consule legit̃ ꝙ propriũ filium capite plecti fecerat, pro eo ꝙ contra ipsius & collegæ sui Decij mandatũ extra ordinẽ belli, licet vicisset contra hostem pugnauerat. Sicut.n. dr̃ Prouer. 24. Cũ dispositione initur bellum. C Nos igitur qui contra hostẽ Diabolum cum suo innumerabili exercitu vitiorum pugnare debemus, procrastinatione.i. maturitate & prudentia necessario indigemus. Exod. 17. Pugna cõtra Amalech cras. Nam qñ tale cras.i. deliberatiua prudentia adiungit̃, hostes corporis & animæ melius superantur. Iudic. 20. Cras tradam eos.s. hostes vestros in manus vestras. Itẽ indigemus isto cras.i. deliberatione, si volumus exire vel fugere mundi nequitiam Carcer n. seu locus periculosus non euaditur, nisi deliberatiua prudentia adhibeatur. Et ideò qui vult tute mundi pericula exire & fugere, debet crastinum expectare.i. deliberatiuam prudẽtiam adhibere 1. Parali. 20. Cras egrediemini,& dominus erit vobiscũ. & Nume. 14. Cras mouete castra, & reuertimini in solitudinem. ¶ Item indigemus isto cras.i prudentia dilatiua, si volumus facere fortes seu graues iustitias. D In iustitia.n. exequẽda valde est deliberatio & prudentia adhibenda. Teste.n. Sen. Nullum morosius animal, nec maiori arte tractandum quàm homo. Ibidem etiam dicit.s. li. de clementia ad Neronem, ꝙ non est homine vtendum prodige. Cuius exemplum dat nobis ipse dominus in scriptura. Nam vbi de afflictione plagarum Ægypti fit mentio, nũquam legitur aliqua plaga eadem die à domino inflicta qua cõminata vel ordinata erat immo semper in crastinum reperitur dilata. sicut de morte animalium, Ranarum & locustarũ dicitur Exo. 8. Cras erit signum istud. Et. 9. Cras faciet dominus istud Et. 10. Inducã cras locustã in finibus vestris. Vnde de Theodosio Imperatore legimus ꝙ quia sine deliberatione in impetu iræ suæ vnã ciuitatẽ deleuit, ipsum Ambrosius reprehendit, & ab introitu Ecclesiæ repressit. propter quod idem Imperator 30. dies exequendæ sententiæ pro dilatione post sententiã ordinauit, sicut ponit historia tripartita. Debet igitur quilibet iustitiam facturus, dicere illud Gen. 30. Cras respondebit mihi iustitia mea. Ista igitur deliberationis procrastinatione indigemus, quando debemus facere graues iustitias. Itẽ ista indigemus, quando debemus edere Christi delicias.s. quando volumus recipere corpus Christi. Istud.n. est cũ deliberatione faciendum, alias de incommodo est timẽdum. Medicina.n. quodam præambulo præparatorio indiget, alias non proficit, immo nocet. Ideò cras.i. deliberatiue debet recipi,& cum debita deuotione & reuerentia pertractari. Nume. 11. Cras comedetis carnes. Patet igitur quõ per istud aduerbium cras, potest intelligi discretio deliberatiua. ¶ Secũdò dico ꝙ per cras potest intelligi dilatio procrastinatiua seu etiam neglectiua. B Et istud cras est illorum qui in omnibus suis negocijs tardi sunt atque pigri,& qui more Corui semper dicunt cras. Differunt.n. totum facere quousq; deficiat potentia faciẽdi. Procrastinãt.n. Deum adorare, proximum iuuare, magna sperare. Deum dico adorare. Exod. 8. Constitue mihi tempus in quo deprecer pro te. Respondit ei Cras. Proximum iuuare etiam, contra illud Prouer. 3. Ne dicas amico tuo vade & reuertere, cras dabo tibi cum statim possis dare. Magna sperare etiã, quia multi sunt qui semper sperant in crastinum melius succedere, nec timent infortunium aduenire. dicentes illud Esa. 56. Et erit sicut hodie sic & cras,& multo amplius. Contra illud quod consulitur Prouerb. 27. Ne glorieris in crastinum, ignorans quid superuentura pariat dies. Ista est ergo dilatio procrastinatiua. ¶ Tertiò dico ꝙ per cras intelligitur conditio mortificatiua, idest dies mortis. Hodie enim est vita præsens, cras verò mors. Non enim habet homo nisi duos dies, hodie & cras, idest vitam & mortem. iuxta illud Ecclesiasti. 10. Hodie est Rex, & cras morietur. De isto ergo cras, idest de morte, potes notare quòd

Tollit

Tollit delitias corporales
Diuitias temporales
Eminentias populares
Infert molestias Infernales
Confert lætitias æternales.

Crastinum ergo mortis tollit delicias corporales. Vnde Esai. 22. Comedamus & bibamus, cras enim moriemur q. d. mors est illud per quod terminatur cibus & potus & aliæ deliciæ corporales. Item istud cras, scilicet mors tollit tẽporales diuitias. De quo Ecclesiastici 20. Hodie fœneratur quis, & cras repetit. q. d. Fortuna quæ hodie, idest in vita præsenti nobis fœneratur, diuitias dando, cras, idest in morte repetit; omnia sibi retinendo, & nihil nobis dimittẽdo. Item istud cras, scilicet mors tollit, & adnihilat seculares eminentias. vnde 1. Mach. 2. dicitur de impio & superbo diuite. Gloria eius stercus & vermis est, hodie est, & cras non inuenietur quia conuersum est in terram. Item istud cras scilicet mors infert scilicet peccatoribus Infernales mæstitias. Vnde de peccatore in igne Infernali mittendo potest dici illud Matth. 6. Fœnum agri quod hodie est, cras in clibanum mittitur. Item istud cras confert bonis æternales lætitias, idest gaudia Paradisi, de quibus 1. Regum 11. Cras erit nobis salus cum incaluerit sol. In crastino enim mortis sol iustitiæ Christus per feruorem charitatis quoniam ad bonos calescit, & sic salus æterna erga eos inualescit. Istud est igitur cras mortis quod diuersa solet efficere in diuersis. Patet igitur quomodo per cras pôt intelligi conditio mortificatiua.

F ¶ Quartò dico ꝙ per cras intelligitur afflictio damnificatiua idest pœna Infernalis. Mali enim non habent nisi duos dies, hodie & cras, vnum scilicet bonum, & alium malum. Hoc est dictu, prosperitatem præsentem, & calamitatem futuram. Hodie enim habent gaudere, cras verò habebunt dolere. Hodie rident, crastino strident. Hodie saltant, crastino nutant. Hodie sunt pleni, cras erunt egeni. Hodie sunt primi, cras erunt infimi. Hodie sunt equites, cras erunt pedites. Hodie sunt in gloria, cras erunt in miseria. Hodie abundant auro, cras erunt in Dæmonum thesauro. Et ideò de isto cras iniquorum breuiter potest dici illud Lucæ 12. Fœnum quod hodie in agro est, cras in clibanum mittitur.

¶ Quintò verò dico ꝙ per cras intelligitur consolatio lætificatiua, idest vita æterna & gloria Paradisi, quia scilicet sancti habuerunt hodie & cras, idest præsentem vitam, quæ fuit in miseria, & futuram, quæ erit in gloria. vnde quilibet sanctus potest dicere illud Hester. 5. Regina vocauit me cum Rege ad comedendum, & cras cum Rege pransurus sum. Reginam dico idest beata Virgo. Ista est enim quæ vocat beatos vt cũ Rege Christo prandeant in gloria. Et merito, quia pro certo in isto crastino erit festum & conuiuium sempiternum. Iuxta illud 1. Reg. 20. Kalendę sunt in crastino. Kalendę enim erant festa neomeniæ, idest nouę lunę. Patet ergo quomodo cras diuersimodè potest sumi.

A Creatura. Creare. Creator.

Nota ꝙ creare idem est quod aliquid de nihilo facere. Condere enim, facere, componere, fabricare, producere, generare &c. verba actiua semper præsupponunt materiam præiacentem, de cuius potentia educunt & eliciunt formam suam. Creato verò nihil præsupponit nisi fortè ideas seu formalitates seu etiam quidditates quas posuerũt aliqui ipsi Deo coæternas. Constat enim ꝙ in mente diuina ab æterno sunt ideę rerum. iuxta illud Ecclesia. 23. Antequam crearentur, omnia sunt agnita domino Deo, sic & post perfectum respicit omnia. sed de hoc nihil ad præsens. Non enim habeo alas ad tam altè volandum. Istud ergo possum dicere ꝙ creare competit soli Deo, qui est agens infinitum, qui scilicet produxit de nihilo creaturas. Moraliter ergo loquẽdo, dicam ꝙ creator denotat mihi in Deo Potentiam insuperabilem. Clementiam inexterminabilem. Scientiam indeceptibilem. Potuit enim, voluit & sciuit creare res, & ideò qui bene ordinem creaturarum considerat, bene potest dici potestatem, bonitatem, & sapientiã cognoscere & videre. Teste enim Sapien. 13. A magnitudine speciei & creaturæ poterit horum creator videri. Quia sicut dicitur Roma. 1. Inuisibilia Dei à creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Igitur cum creare dicat mihi aliquid in esse completum producere, possum dicere ꝙ creatura moraliter signat hominem factum, & in esse morali productum, & de nihilo, idest de peccato ad esse gratiæ eductum. Et sic per creaturam accipiendo hominem perfectum & moralem, exponamus illud Iudith. 16. Tibi seruiat omnis creatura tua. In quibus verbis aduerte ꝙ sicut in creatura considerantur tria, videlicet Deus a quo producitur. Tibi inquit Deus. Esse ad quod educitur. Creatura. Relatio seu subiectio in qua concluditur. Tua. & sic dico ꝙ creatura de sui significato importat quandam nobilem conditionem, quia à Deo est. Quandam virtuosam perfectionem, quia in esse est. Quandam subiectionẽ & obligationem, quia ab altero est. Sic dicam ꝙ spiritualis creatura seu creatus. i. iustus habet Dignitatem nobilem & pręeminentiam. tibi. Veritatem stabilem & residentiam. creatura. Paruitatem humilem & subiacentiam. seruiat tua. Vel dic aliter scilicet ꝙ hic bene dicitur de homine sic creato ꝙ debeat

Diligere
Eligere
Attendere
Ostendere.

B ¶ Diligatur diuinitas per quam existimus. tibi inquit scilicet o Deus. Eligatur sedulitas, qua Deo sistimus. Seruiat inquit. Attendatur nobilitas in qua consistimus. tua. Igitur dico ꝙ hic ostenditur quid à creatura sit diligendum feruentissimè scilicet ipse Deus. qui ostenditur cum dicitur tibi, s. o Deus creator. Quia sicut dicitur Hebræo. 3. Qui omnia creauit, Deus est. Naturale est enim ꝙ omnia diligunt illud à quo habent esse & bonum. Etiam ipsa animalia carentia ratione, suos cognoscunt & diligunt nutritores. Deus est igitur super omnia diligendus, quia scilicet ab ipso habemus esse, & bene & optimum esse, scilicet esse naturę, esse gratiæ, esse gloriæ. Ab ipso etiam habemus nutrimentum quantum ad naturam, quod nos reficiat. Fulcimentum quantum ad gratiam quæ nos perficiat. Complemẽtum quantum ad gloriam, quæ nobis sufficiat. Tibi inquit. Ideò dicebat Dauid in Psal. Diligam te domine fortitudo mea, dominus firmamentum meum, & refugium meũ, & liberator meus. Verumtamẽ de multis videtur cõtrarium, qui scilicet plus mundum quàm Deum, bonum creatum quàm increatum, bonum commutabile quàm æternum diligunt. Vnde sic fit ꝙ ingrati Deum obliuiscuntur, & amorem terrestrium amplectuntur. Deuter. 32. Deum qui te genuit dereliquisti, & oblitus es domini creatoris tui. Et ideo conquerẽdo dicitur ibidem. Nunquid ipse est pater tuus qui possedit & fecit & creauit te? Si ergo pater & factor, restat ꝙ sit super oĩa diligendus. Ostenditur ergo quid à creatura sit diligendum. Tibi inquit. & loquitur Deo.

C ¶ Secundò ostenditur hic quid à creatura sit eligendum deuotissimè. Seruiat inquit, quia scilicet seruitium & obedientia Dei est principaliter eligenda. Seruire enim Deo, regnare est. Istud enim est vnum officium creaturæ, seruire scilicet & obedire imperio creatoris, sicut ad litteram videmus de omnibus rebus mundi quæ in officijs sibi à natura concessis seruiunt incessanter. Vnde Sap. entiæ 16. Creatura enim tibi factori suo deseruiens &c. Quod est contra multos de quibus Roman. 1. Seruiunt creaturæ potius quàm creatori. Propterea tradidit eos Deus in passiones ignominiæ &c. Vide infra de seruire. Ostenditur ergo quid à creatura sit eligendum. Seruiat inquit.

D ¶ Tertiò ostenditur quid à creatura sit attendendum discretissimè. Omnis inquit creatura. Debet enim homo attendere quòd ipse est omnis creatura, idest in esse naturali & morali a domino compositus & creatus, vt participet cum omnibus alijs creaturis, & sic non debet se vilem reputare, sed à vilitate peccati potius resilire. Vnde de homine loquens CHRISTVS dixit Marci 16. Prædicate Euangelium omni creaturæ. Teste enim beato Gregor. in Homelia. Homo omnis creatura dicitur, quia cum omnibus participãs. intelligere cum Angelis, sentire cum brutis, viuere cum arboribus, & esse cum lapidibus comprobatur. Etiam loquendo moraliter, dico quòd homo perfectus omnis creatura merito potest dici. Ista enim in sui compositione continet Cœlum, hoc est alta contemplatio. Terram, hoc est infima humiliatio & subiectio. Mare, hoc est amara contritio & compunctio. Spiritum seu ventum, hoc est spiritus inspiratio. De cœlesti contemplatione dicitur Esa. 65. Ecce creo cœlos nouos. De terrestri humilitate & deiectione dicitur Ecclesiast. 17. Deus de terra creauit hominem. & Gene. 1. In principio creauit Deus cœlum & terram. De mari verò dicitur in Psal. Aquilonem & mare tu creasti. De spiritu verò dicitur in Psal. Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Et breuiter videns ꝙ Deus facit de viro iusto vnũ nouũ hospi-

tium ad habitandum. Et ideò ibi ponit nouam familiam virtutum. Creat igitur ibi

Iustitiam, quæ mala puniat
Sapientiam, quæ alta sentiat
Munditiam, quæ fęces fugiat
Lætitiam, quam libens audiat
Laudem, per quam iucundetur
Pacem, cum qua commoretur
Quietem, vbi hospitetur

Dico igitur ꝙ Deus in viro iusto ponit & creat iustitiam ad mala puniēdū Sap. 5. Armabit creaturam ad vltionem. Item ibi creat sapientiam ad alta cogitandum seu sentiendum. Vnde Eccle. 24. dicit. Ab initio & ante secula creata sum. Item ibi creat munditiam ad fęces vitiorum abstergendum, & ad totum hominem virtutibus renouandum. Vnde illud prædictum Psal. Cor mundum crea in me Deus. Et alibi in Psal. Emitte spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ. Item ibi creat lætitiam ad iubilandum. Ecclesi. 31. Vinum in iucunditate creatum est. Item ibi creat laudē ad eum solatiandum. Psal. Populus qui crea. lau. dominum. Item ibi creat pacem ad lites sedandum. Esa. 57. Creauit fructum labiorum pacem. Item creat ibi quietem ad suum cubiculum faciendum, & ad eum spiritualiter hospitandum. Vnde homo de Deo potest dicere illud Eccle. 24. Qui creauit me, requieuit in Tabernaculo meo. Omnia enim ista bona creat Deus in homine, ad hoc ꝙ fieri possit bonus, & ad hoc ꝙ digne recipiat ipsum bonū. Bona.n. bonis creata sunt, sicut dicitur Eccle. 39. Et sic de homine qui oīs creatura dicitur, poterit rectè dici illud 1. Timo. 4. Oīs creatura Dei bona est, & nihil reijciendū in ea. Sed heu proh dolor, videt ꝙ hodie verificat de ista omni creatura illud qđ scribit Ro. 8. Creatura vanitati subiecta est. qa pro certo hodie Diabolus ibi creat.

Superbiam, quæ alta sapiat
Sęuitiam, quæ durè feriat
Auaritiam, quæ multa cupiat
Inuidiam, quæ bonos odiat
Tristitiam, quæ mentem rapiat.

De superbia dicitur Eccle. 37. O præsumptio nequissima, vnde creata es? De sæuitia verò & crudelitate dicitur Eccle. 39 Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt. De auaritia dicitur Eccle 40. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, iugum graue super filios Adam. De inuidia dicitur Sapien. 14. Creaturæ Dei in odium factæ sunt. De tristitia verò siue de pestilentia mortis æternæ finali potest dici illud Eccle. 40. Mors sanguinis, contentio, romphea, oppressiones, fames, contritio & flagella super iniquos creata sunt. Non sic simus nos creatura, sed simus creatura à Deo creata, & virtutibus reformata, non vitijs deformata, quia sicut dicitur Gal. 5. In Christo Iesu neque circuncisio aliquid valet, neque pręputium, sed noua creatura. Et merito, quia pro certo talis creatura dato ꝙ in præsenti vita multis tristitijs desoletur, iuxta illud Roma. 8. Omnis creatura ingemiscit & parturit vsque adhuc. tamen ęterna gloria post mortem perfruetur, sicut ibidē dicitur. Creatura liberabitur à seruitute corruptionis, in libertatē glorię filiorum Dei. Patet ergo ꝙ hic ostenditur quid à creatura sit attendendum discretissime. s. ꝙ
E ipse homo est omnis creatura. ¶ Quartò verò dico ꝙ ostenditur quid à creatura sit ostendendum, quia. s. humilitas. quæ ostenditur quādo dicitur Tua. Tuum enim denotat ꝙ sit alieni iuris. Creatura enim non est suiipsius creatura, quia nihil creat seipsum, immo creatur à Deo, & ideò creatura est Dei, & sic est subiecta naturaliter ipsi Deo. Subiectio autem quæ est alterius iuris possessio, humilitaté innuit & requirit. Tua. & verè nullus est qui sit aut q habeat aliqd à se, immo qlibet iuris alterius est, & potissime ipsius creatoris Dei. Ipse.n. fecit nos, & non ipsi nos. Eccle. 36. Ab initio creaturæ tuæ sunt. Patet igitur in auctoritate præmissa ꝙ est Ostendenda humilitas nostræ subiectionis. Tua. Attendenda nobilitas nostræ conditionis. Omnis creatura. Eligēda sedulitas promptę deuotionis. Seruiat. Diligenda sublimitas diuinæ placationis.
F Tibi inquit o Deus. ¶ Si vis autem adhuc nota de Deo ꝙ ipse creator est, quia scilicet ipse creauit Cœlum ad nos cōtinendum. Terram ad nos nutriendum. Christum per Incarnationem ad nos redimendum. Hominem ad sibi seruiendum. Demonem ad nos exercendum. Medicinam ad nos liberandum. Sapientiam ad nos informandum. Pœnam æternam ad malos puniendum. Gloriam supernam ad bonos quietandum. Dico ergò ꝙ cœlum à Deo creatum est ad nos continendum. Iudith. 13. Benedictus dominus qui creauit cœlum. Item terram ad nos sustinendum. Esai. 40. Dominus creauit terminos terrę. Item creauit CHRISTVM, scilicet quantum ad humanitatem, ad nos redimendum. Hieremi. 31. Creauit dominus nouum super terram, mulier circundabit virum, idest Maria concipiet CHRISTVM. Item creauit hominem ad sibi seruiendum. Gene. 1. Creauit Deus hominem de limo terræ. Item creauit Demonem ad nos exercendum. Esaiæ 54. Ego creaui fabrum sufflātem in igne prunas. Item creauit medicinam, scilicet gratiæ & pœnitentię ad nos sanandum & liberandum. Ecclesia. 38. Altissimus de terra creauit medicinam, & vir prudens non abhorrebit eam. Item creauit sapientiam ad nos sustinendum. Ecclesi. 1. Prior omnium creata est sapientia. Item pœnam æternam ad malos puniendum. Esaiæ. 54. Ego creaui interfectorem. & Ecclesia. 39. Ignis, grando, fames & mors ad vindictam creata sunt. Item creauit gloriam æternam seu supernam ad bonos præmiandum. Esaiæ. 43. Omnem qui inuocat nomen meum, in gloriam meam creaui eum, formaui eum, & feci eum. Hæc igitur de creare & creatura sufficiant pro præsenti. De creatione verò impropriè sumpta in quantum scilicet signat promotionem, nihil ad præsens.

Credere.

Nota quòd credere quandoque sumitur pro obedire, sicut Ecclesia. 30. Tunde latera eius scilicet filij tui, dum infans est, ne fortè induret, & non credat tibi. Quandoque sumitur pro committere, sicut 1. Corint. 9. Dispensatio mihi credita est. Et Roma. 3. Credita sunt illis eloquia Dei. Quandoque verò sumitur pro consentire, & sic sumitur vt communiter in scriptura. ille enim credit, qui alterius dictis assentit. Gene. 15. Credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad iustitiā esse. Accipitur ergo credere pro assentire, opinari, existimare, seu sub nube & incertitudine quadam scire. Fides enim seu credulitas est quædam cognitio enigmatica & obscura. Scientia verò quæ erit in patria, visio erit nuda & clara, nunc enim veritati primæ magis quàm rationi proprię acquiescimus, & captiuantes intellectum nostrum in obsequium fidei, credimus quod non videmus, vel quod rationis lumine non videmus; tunc verò fides euacuabitur, quia scilicet clarè quod nunc credimus, cognoscemus, sicut aperte dicitur 1. Corinth. 13. Dicam igitur ꝙ credendum est domino, quia sicut ipse dicit Ioannis 6. Oīs qui videt filium, & credit in eum, habet vitam æternam. In quibus verbis ostenditur ꝙ credulitas fidei Christianæ tenenda est propter multa scilicet quia habet — A

Latissimum ligamentum multos conuinciens
Certissimum documentum nullum decipiens
Altissimum fundamentum nunquam deficiens
Plenissimum complementum omnes reficiens.

¶ In ipsius ligamento cuncti cōprehenduntur. Omnis inquit.
In ipsius documento falsa reprehenduntur. Videt inquit
In ipsius fundamento certa deprehenduntur. Filium inquit
In ipsius complemento bona apprehenduntur. Habet vitam æternam

Et sic dico ꝙ ista credulitas est tenenda propter

Multitudinem credentis populi. Omnis inquit.
Certitudinem docentis oculi. Videt inquit
Celsitudinem ingentis tituli. Filium inquit
Plenitudinem sequentis ferculi. Habet vitam æternam.

¶ Igitur credēdum est quod dictat fides nostra propter multitudinem populi credentis. Omnis inquit. Omnes enim vel credunt, vel credere debent fidem. Ista.n. non est fides vnius sed omnium, quia Christus non pro vno solo venit, sed pro oībus redimendis. Virtus.n. Dei est in salutem omni credēti, Ro. 1. quia ergo videmus multitudinē boīum ad fidē venisse, & oēs illos qui saluari voluerunt, credidisse Christo, merito debemus credere, & magis cum pluribus q̄ nobis solis in fidei negocio cōsentire. Naturale est.n. sequi libenter multitudinem siue in bono siue in malo. Vnde etiam de quodam magno Sarraceno narratur ꝙ cū vellet venire ad fidē Christianam, & parata esset peluis vt baptizaretur, petijt vbi plus inueniret de parentibus, qui scilicet omnes fuerant infideles, in Paradiso, an in Inferno. Responsum est sibi ꝙ in Inferno. Et ego inquit volo ire vbi plures de meis reperiam, & sic pedam à baptismo retraxit. Si ergo iste voluit sequi multitudinem malorum, multo fortius nos debemus sequi, quarum ad fidem, multitudinem fidelium & bonorum, qui. s. hanc fidem tenuerūt, & in hac vixerunt. Oīs inquit. Et merito, quia sicut dr Ro. 10. Oīs qui credit in eum, non confundetur. Et Ioan. 3. — B

Omnis qui credit in ipso, non peccat. Igitur obediendum est fidei christianę propter multitudinem populi credentis. Omnis inquit: & si vis, dic de ista multitudine, de qua .s. dicitur Actuum. 4. Multitudinis credẽtium erat cor vnum, qualis. s. sit aut fuerit, videlicet quòd

Reges
Philosophi
C In malitia obstinati
Martyres
Virgines
Confessores.

isti fidei crediderũt, & in ipsa aut ꝓ ipsa mortui sunt & vixerunt. ¶ Secundò dico ꝙ ista fides est tenẽda propter certitudinem oculi docẽtis seu etiam lucentis. i. propter certitudinem veritatis. quod ostenditur cum dicitur. Videt. Fides enim nostra, visio potest dici, quia. s. sicut inter notitias sensuales nihil certius notitia visuali, sic nec notitia fidei est in se aliquid magis certum, sicut Apostolus dicebat. 2. Timo. 1. Scio cui credidi, & certus sum quia potens est depositum meum seruare in illũ Diem. Et ideò isti debemus acquiescere & credere tanquam primę & summę & increatæ veritati. Constat enim quòd visio specularis quãdoque certior est visuali, & multa videntur in speculo, quæ videri nequeunt in sua propria essentia vel substantia. Si enim speculum in aqua posueris, tunc eclypsim solis, & lunæ coniunctionem cum ipso, quæ tibi propter altitudinem apparere non poterant, manifestè videbis. Planetæ etiam qui præ claritate solis videri non possunt, de die possunt tibi mediante speculo apparere. Speculum certum est fides, & cognitio fidei, visio dicitur specularis. 1. Corint. 13. Videmus nũc per speculum in enigmate. Et pro certo istud est verum ꝙ ista visio & cognitio magis est certa notitia rationis. Nulla enim notitia attingit ad cognitionem eclypsis solis. i. mysterij dominicę incarnationis, quomodo. s. ipsi soli iustitiæ Dei filio, luna. i. humana natura cõiũgitur & vnitur, nisi istud in speculo fidei videretur. Tanta est enim altitudo huius negocij, & aliorum quæ fide cognoscimus magnitudo, ꝙ licet in se sint certissima, nobis tamẽ sunt occulta & abscondita. Et ideò oportet ꝙ per speculum fidei mediante aqua gratiæ sint homini manifesta. Rom. 1. Quæ nota sunt Dei, manifesta sunt in illis. Sed quid? pro certo multa sunt falsa specula & concaua, quia. s. quędam ostendunt res alias quam sunt, & facies faciunt transuersales. Alia ostendũt duas vel plures facies, cum non sit nisi vna. Alia ostendunt imaginem grossam turpem & rudem, cum ad litteram sit subtilis. Sic reuera dico ꝙ specula rationis humanę specula sunt concaua. i. deceptoria atq; falsa sapientia enim huius mundi, stultitia est apud Deum. Non enim ostendunt res & negocia prout sunt, quia. s. qui ista specula sequitur, necesse est ꝙ multa falsa & fatua de rerum diuinarum negocijs opinetur. sicut apparuit de poetis, quibus speculum sui sensus ostendit plures facies, vbi non erat nisi vna, quod factum est quando plures posuerunt Deos, cum sit ad litteram vnus solus. Sicut etiã patuit in philosophis, qui speculo proprię rationis nituntur apprehendere, inuestigare, & manu tangere imaginem verbi incarnati, cum tamen tangi nequeat ratione, sicut ipse dicit Magdalenę Ioan. 20. Noli me tangere, nondum enim ascẽdi ad patrem meum. quasi dicat. Noli per rationem inuestigare mysterium incarnationis meæ, quia solum hoc poterit tangi & cognosci quando me tangetis vbi ascendero ad gloriam Paradisi. Isti enim tangere volunt imaginem, & non tangunt dicentes cum Thoma illud Ioan. 20. Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitos meos in loca clauorum, & mittam manum meam in latus eius, nõ credam, quia scilicet isti per rationem humanam ista secreta volunt inuestigare, tãgere & videre alijs non possunt credere nec sentire. Et tamen isti timere debuerant mortem Osę 2. Regum 6. qui arcam testamenti quæ tangi manibus non debebat, pręsumpsit tangere, & ideò mortuus cecidit indilate. Quia pro certo illi per hæreses moriuntur, qui secreta fidei manibus rationis tangere dinoscuntur. Tali enim visu sensuali nõ possunt cognosci, sed potius spirituali. Ideò Thomas q visu sensuali & corporali Christum videre volebat, reprehenditur à domino cum dicitur Ioa. 20. Quia vidisti me Thoma, credidisti. beati qui non viderunt, & crediderunt. Tale enim falsum speculum habuerunt hæretici, quia. s. iudicium suum & falsa ipsorum opinio ostẽdebat eis res grossiores quam essent sicut Arrio, qui Christum credidit purum hominem & non Deum. Dioscoro, qui de diuinitatis & humanitatis mixtione confusa credidit Christum factum esse &c. Nõ sic, sed habeamos verum speculum. i. veram fidem, in qua possumus videre certitudinem omnis rei. Videt inquit. s. spiritu, & non carne. Mar. 15. Videamus & credamus. & illud Ioan. 12. Dum lucem. s. fidei habetis credite in lucem, vt filij lucis sitis. Patet igitur ꝙ credendum est propter certitudinem speculi docentis. Videt inquit. D ¶ Tertiò dico ꝙ credendum est in fide propter fortitudinem seu firmitudinem tituli manẽtis. Filium inquit. Ipse enim Dei est basis & fundamentum fidei christianę, qui. s. non potest deficere nec errare. Et ideò quia tale fundamentum habemus, & quia à tali legislatore, doctore & ductore fidem tenemus, non est mirum si ei adhæreamus. Ioan. 8. Credis in filium Dei? Sequitur. Credo domine. Et 2. Paralipome. 20. Credite in domino, & securi eritis. Videt inquit filium, & credit in eum. Igitur de isto credere. i. de ista fide ꝙ firmiter sit credenda, notabo quòd ista dat

Sapientiam ignorantibus
Eloquentiam prædicantibus
Permanẽtiam militantibus
Sustinentiam patientibus
Abundantiam indigentibus
Confidẽtiam pereuntibus.

¶ Dico ergo ꝙ fidei credulitas dat appetentibus seu ignorãtibus sapięntiã. Ecclesi. 33. Homo sensatus credit legi Dei, id est ille qui credit legi Dei, est homo, id est rationalis & sensatus. Iuxta illud Esa. 43. Sciatis & credatis. ad quod facit illud Ioan. 12. Qui credit in me, nõ ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ, dicit dominus. Item dat pręd icantibus eloquentiam. psal. Credidi propter quod locutus sum. & 2. Corint. 4. Nos credimus, propter qđ & loquimur. Item dat militantibus permanentiam. Eccles. 4. Qui intuetur illam, s. fidem nostram, permanebit confidens, & si crediderit ei, permanebit. & Esaię. 7. Si non credideritis, non permanebitis. Item dat patientibus sustinentiam, quod bene patuit in martyribus. Vnde de Daniele Leonibus expo sito & ab eis non læso dicitur Danielis. 6. Nulla læsio in eo est, quia credidit Deo suo. Item dat indigentibus abundantiam. Ioan. 6. Qui credit in me, non sitiet. Item dat pereuntibus confidentiam. Actuum. 16. Crede, & saluus eris. 1. ad Corinthios. 1. Per stultitiam prędicationis saluos facit credentes. Istud est fortissimum fundamentum fidei nostræ, quia. s. ab ipso Dei filio noscitur emanasse. Vnde. 1. Ioã. 3. Credamus in nomine filij eius. Igitur credamus propter firmitudinem E tituli manentis. Filium inquit. ¶ Quartò oportet credere propter plenitudinem seu magnitudinem pręmij seu ferculi sequentis. Habet inquit vitam æternam. Libẽtius enim facit homo quod præcipitur, quando magnum est pręmium quod promittitur, & quod propter hòc reportatur. Cum igitur vita æterna sit summum pręmiũm & immensum, quod tamen credentibus est promissum, bene sequit ꝙ firmiter debemus credere, vt tantum possimus præmium reportare. Habet inquit vitam æternam &c. Ioan. 3. Qui credit in filio Dei, habet vitã æternam, Quæ est præmium

Magnificum & preciosum
Pacificum & speciosum
Lætificum & gaudiosum
Saluificum & fructuosum.

Magnificum propter bonitatem immensam. psa. Credo videre bona domini in terra viuentium. Pacificum propter tranquillitatem impensam. Heb. 4. Ingrediemur in requiem qui credimus. q. d. Illa vita quæ debetur credẽtibus, est vera requies. Lætificum propter charitatem intensam. 1. Pet. 1. Credentes exultabitis lætitia inenarrabili. Saluificum etiam propter securitatem longissimam & extensam, quia sicut dicitur Ioan. 11. Qui credit in me, non morietur in æternum. Et illud prædictum. 2. Paralipome. 20. Credite in domino, & securi eritis. Sic igit patet quomodo ista credulitas est tenenda, & ista fides firmiter est credenda, quia scilicet sicut visum est, omnis qui videt filium & credit in eum, habet vitam æternam. De diabolo verò vel Hęretico quod non sit sibi credendum patet, quia

Fallaciter cupit decipere
Veraciter nescit diligere
Crudeliter captat occidere
Faciliter non decet credere.

F Non credamus igit diabolo vel hæretico, quia pro certo iste decipere cupit fallaciter. Eccl esi. 13. Ne credas multis verbis illius, ex multa enim loquela tentabit te, & subridens interrogabit te de abscõditis tuis, sequitur. & nõ parcet de malitia & vinculis. Item iste diligere nescit veraciter. Fingit enim se amicum cum sit realiter inimicus. vnde Michee. 7. Noli

chez.7. Noli credere amico, quia filius contumeliam facit patri, & inimici hominis domestici eius. Item occidere captat crudeliter. vnde Eccless.12. Non credas inimico tuo in æternum. Sequitur. Oculis suis lachrymabitur inimicus, & cum inuenerit tempus, non satiabitur sanguine. Item quia reuera non decet credere faciliter, Cito enim credere signum est leuitatis. Quia sicut dicitur Eccles.19. Qui cito credit, leuis est corde. Ideò bene consulit ibidem. Non omni verbo credas. vnde Eccless.6. Si habes amicum, in tentatione posside eum, & non facilè credas te ipsum sibi. Et ideò de deceptoribus & hæreticis dicitur Marci 13. Siquis dixerit vobis ecce hic est Christus, ecce illic, ne credideritis, exurgent enim pseudo Christi, & pseudoprophetæ &c. Quælibet .n. hæretica secta dicit apud se esse Christum, Græcus dicit, ecce hic est Christus. Nestorianus dicit, ecce hic est. Arrianus dicit, ecce mecum est. Sed quid. Ne credideritis eis, sed solum fidelibus & catholicis. prouer. 26. Non credas ei, quoniam septem nequitiæ in corde illius sunt. Ista igitur de credere sufficiãt. Vide de aquiescere, obedire, consentire &c.

A **Crescere** Quandoque in malo, quandoque in bono designat. In malo enim designat Diuitiarum Augmentationem. Prosperitatis inquisitionem. Iniquitatis multiplicationem. Mali enim semper crescunt & crescere volunt in honoribus & prosperitatibus, & etiam in iniquitatibus. Nunquam enim veniunt ad aliquem terminum vltra quem crescere non velint, quod vtique est contra naturam. Omnia enim quæ sunt, habent terminum assignatum à natura vt communiter, vsque ad quem debent crescere, & nõ amplius, ita quod quando ibi peruenerint, cessat crescendi appetitus, & contenta est natura cremento & complemento sibi dato. Iuxta illud Senec. lib. de naturalibus quæstionibus. Certis eunt cuncta temporibus, nasci debent, crescere & extingui. secundum tamen Plini. ab ista regula excipitur Crocodilus serpens venenosus, qui ex modica quantitate. s. ex ouo quasi anserino crescit vsque ad maximam quantitatem. s. ad quantitatẽ quãdoque. 20. cubitorum, ipse tamen ex hoc non est contentus, quia quandiu viuit, semper crescit, non enim habet statum à natura præfixum, vt dicit idem. Sic verè quamuis singuli tantũ debeãt appetere vt ad statũ à Deo constitutũ. s. ad statũ sufficiẽtiæ perducantur, quidam tamen isto complemẽto & cremento nõ sunt contenti. s. auari & ambitiosi, quia quamuis ex modico ouo. i. ex humili plebe ad magnam quãtitatem creuerint, ipsi tamen quandiu viuunt, semper vltra crescere volunt. Si enim sit decanus, crescere vult quousque sit Episcopus. Si sit mercator, vult esse iudex vel prætor, & cetera similia. Quia breuiter desideria malorum sunt inquieta, crescunt .n. in infinitum. quod potissimè verum est de auaris, in quibus quanto plus crescit nummus, tanto plus crescit habendi animus. De cremento ergo talium potest dici illud quod de zizanijs dixit paterfamilias Mat. 12. Sinite ipsam crescere vsque ad messem. Et sequitur. Colligite zizaniã, & comburite &c. Istos enim permittit Deus in mundo crescere, vt ipsos possit in inferno cõburere. Et merito, quia reuera quotidie crescit in eis

Superbia cuncta iaculans
Luxuria corpora maculans
Auaritia peccata stimulans.

De superbia quod semper crescit in malis, patet Dan.4. vbi regi superbo Nabuchodonosor dicitur sic. Magnificatus es & inualuisti, & magnitudo tua creuit vsque ad cœlum. De luxuria verò dicitur Leui. 13. Si inuenerit creuisse lepram, iubebit infectum proijci extra castra. Leprosi enim id est personæ luxuriosæ, & maximè quando Lepra suæ luxuriæ non minuitur, immo crescit, debẽt eijci ab alijs & fugari. De auaritia verò dicitur Gene. 45. Crescebat quotidie fames & insatiabilitas auaritiæ. Et sic patet quid signat crescere in ma

B lo significato. ¶ Sed adhuc dico quod crescere accipitur in bono. Et sic dico quod signat profectum & augmentationem virtutũ. Omnia enim quæ sunt, naturaliter diligunt crescere, sicut patet de arboribus, herbis, & animalibus, quæ ab ortu suo crescere non cessant, quousque perueniant ad debitum complementum. Sic verè charissimi boni & iusti nunquam debent cessare à cremento boni profectus & cõtinuatione bonorum operum & virtutum quousque ad complementum gloriæ paradisi in morte valeant peruenire. Dies .n. ab ortu suo nõ cessat crescere & proficere in lumine & splẽdore, quousq; perueneritad meridiei claritatem. Riuus etiam non cessat crescere ex quo à fonte primo exit, quousque pertingat ad magni fluminis quantitatem. Planta etiam ex quo plãtata est, nõ cessat crescere quousque veniat ad altam arboris proceritatem. Sic verè charissimi vir iustus ab ortu natiuitatis suæ semper debet crescere & proficere in bono, quousque ipse veniat ad complementum gratiæ in præsenti, & gloriæ in futuro. 1. Paralip. 11. Proficiebat Dauid vadẽs atq; crescẽs, & dominus Deus exercituum erat cum eo. Crescat ergo homo sicut dies vsque

ad meridiem sapientiæ & claritatis. Prouerb.4. Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit vsque ad perfectum diem. Item crescat sicut riuus vsque ad fluuium clementiæ & pietatis. Hester. 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum, & in lucem solemque conuersus est. Item crescat sicut plantula vsque ad arborem eminentis vitæ sanctitatis. Math. 13. dicitur quod granum sinapis cum sit minus omnibus oleri- C
bus crescit in arborem magnam. ¶ De quolibet igitur sic crescente potest exponi illud prædictum, Fons paruus creuit in fluuium magnum &c. In quibus verbis ostenditur quod sicut arbor triplici ratione potest crescere, sic homo spiritualiter tripliciter recipit sacramentum. Crescit .n. arbor

Quando radicatur profunde
Quãdo irrigatur fœcũde
Quando vegetatur abũde.

Sic pro certo charissimi, homo spiritualiter crescit in meritis & virtutibus, si per humilitatem sit radicatus:

Crescit dico
Quãdo
Inferius profunde radicatur
Exterius fœcũde irrigatur
Interius abũde vegetatur.

Paruus inquit.
Si per pietatem sit irrigatus, Fons inquit in fluuium.
Si per charitatem sit vegetatus. Solem inquit & lucem.

Status humilitas habet radicare
Fontis humiditas habet irrigare
Solis caliditas habet vegetare.

Dico ergo quod vir perfectus crescit in virtutibus per mentis radicationem quam facit humilitas, quod ostenditur cum dicitur Paruus. Arbor enim quanto profundius radicatur & figitur, tanto altius crescit & extollitur, sicut patet de quercu & nuce & alijs magnis arboribus quæ profundissimas habent radices, & ideò vsque ad magnam altitudinem crescere dinoscũtur. Ad quod facit scriptura Esa. 37. Mittet radices suas deorsum, & faciet fructum sursum. Quia reuera illi qui radicem cordis habent deorsum in profundo humilitatis fundatam, sursum. s. ad altitudinem virtutum & meritorum in præsenti, bonorum etiam & præmiorũ in futuro crescere comprobantur. Paruus ergo idest humilis. vnde Gen.24. Soror nostra paruula es, crescas in mille millia Sicut enim videmus quod herba quæ calcatur & deprimitur, postea melius crescit & multiplicatur, sic verè accidit sæpe quod illi qui in hoc mundo plus calcantur, contemnuntur & humiliantur, tribulationibus & paupertatibus affliguntur, ad maius crementum temporaliter, spiritualiter, & æternaliter aliquotiens prouehuntur. Exemplum de filijs Israel Exod.1. vbi dicitur quod quanto magis opprimebantur, tãto magis multiplicabantur & crescebant Ideò dicitur in lib. de dictis philo. 22. Rem non despicias modicam, quia poterit incremẽtũ habere. Istud tamen est contra multos, qui quia non sunt parui, id est humiles, ideò vsque ad perfectionem virtutũ & meritorum nunquam crescunt. Exemplum Matthæ. 18. vbi dicit Christus discipulis quod nisi humiliati efficerẽtur sicut paruuli, nunquam regnum cœlorum intrarent. Arbor enim thuris melius crescit in locis arenosis & siccis. Sic verè homo qui in locis arenosis paupertatis & humilitatis plantatur, citius spiritualiter & æternaliter augmentatur. vnde Gen.41. Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ. Si igitur volumus crescere, habeamus mentis humilem radicationem. ¶ Secun- D
dò dico quod nos debemus habere mentis benignam irrigationem, quod ostẽditur cum dicitur Fons & fluuius. Sicut enim herbæ & arbores iuxta fontes & flumina melius crescũt, patet in platano & pinu quæ iuxta aquas & nõ alibi possunt crescere, & hoc propter humoris abundantiam, quæ transit in substantiæ nutrimentum, sic verè charissimi, qui iuxta fluenta misericordiæ, pietatis & gratiæ sunt plantati, facilius in bono crescere comprobantur, & ad complementum perfectionis temporalis & æternæ faciliter deducuntur. Humor enim pietatis, deuotionis & compassionis, est materia spiritualis quare homo habere possit spirituale crementum. Ideò dicitur. 1. Corin. 3. Ego plantaui, appollo rigauit, Deus autem incrementum dedit. Istud enim possumus generaliter dicere, quòd illi

quòd illi qui spirituali humiditate.s.gratiæ deuotionis & cōpassionis carent, nunquam spiritualiter vel tēporaliter crescere possunt. Quod bene figuratur Matthei. 13. in semine iacto supra petram, quod natum aruit, quia nō habebat humorem. Vitis enim quia multum habet naturaliter de medulla secundum Plini. nunquam est satiata crescere. Si enim debitè scindatur & colatur, quasi in infinitum crescit. Sæpe enim tantum crescit, ꝙ arbores altissimè ascendit, ꝙ etiam ciuitates & castra circuncingit, vt dicit idem. Sic verè illi qui in medulla pietatis affluunt & abundant, semper debent velle crescere & in melius proficisci. Et sæpe accidit ꝙ tales homines pij deuoti & medullosi, ad maxima perueniunt incrementa. Quandoque ad ciuitates id est ad mundanas communitates regendas & circuncingendas ordinantur. Quandoque ad altas dignitates mundi vel Paradisi prouehuntur. Fons ergo creuit in fluuium. Vir enim pius dicitur fons, quia aqua bonorū suorum temporalium distillatur alijs incessanter. Dicit etiam fluuius, quia aqua bonorum suorum distillatur alijs abundāter. Fons & fluuius non solum in se humectātur, immo etiam per ipsos circuniacentia irrigantur. vnde Zachari. 14. Erit fons patēs domui Iacob. Et ideò auari, crudeles & impij, qui nihil habent de humore gratiæ, clementiæ, & deuotionis, nūquam crescunt ad celsitudinem perfectionis vel æternæ prælationis. Iob. 8. Nunquid crescere potest carectum sine aqua? q.d. non. Deficient etiam pisces sine aqua, & morientur in siti. Non sic ergo sed habeamus mentis benignam irrigatiouē.

E ¶ Tertiò si volumus crescere spiritualiter & æternaliter, necesse est ꝙ habeamus mentis feruentem inflammationem. In lucem solemq́; inquit conuersus est. Crescere enim debemus & conuerti in lucem splendentis cognitionis, feruentis dilectionis, Calor enim naturalis est causa naturalis crementi. Et ideò illi qui nascuntur in constellatione martis, qui est planeta feruētissimus, in longitudine multum crescūt s̄m Martia. Draco etiam qui tantæ est caliditatis, ꝙ ignem dicitur spirare in tantam quantitatem crescit, ꝙ maximus serpentum efficitur. Crescit etiam quandoque ad longitudinem viginti cubitorum. Ex quibus exemplis probatur ꝙ quanto homo magis feruet interius per charitatem, tanto magis crescit ad spiritalem sanctitatem, & ad æternam fęlicitatem. In solem inquit conuersus est. Sol enim est effectiue calidissimus. Iac. 1. Exortus est sol cum ardore suo, & arefecit fęnum. Vnde de tali cremēto potest intelligi illud Ephe. 4. Veritatem facientes, in charitate crescamus. Et ideò de multis videtur verificatum dictum Plinij, qui dicit ꝙ in regionibus valde frigidis nō bene crescunt plantę, sicut sunt septentrionales. ad denotādum ꝙ illi qui in frigore indeuotionis plantantur, & calore charitatis priuantur, nunquam in moribus augmentantur, vel in cęlorum sedibus sublimātur. Crescamus igitur in virtutibus vt crescāt in nobis virtutes. In bonis enim arboribus crescūt boni fructus. In bonis terris crescunt arbores bonæ. Si enim terra bene colatur & bene claudatur & irrigetur, faciliter bene crescunt boni fructus. Sic verè si bene colamur per pœnitentiam, si bene simemur per simum, id est nostræ mortalitatis memoriam, si bene claudamur per diligentiam & per sensuum custodiam, tūc pro certo boni fructus gratiarum & virtutū in nobis poterūt crescere, & in nobis plenius abūdare, ita qđ tūc dicet illud Esa. 55. Pro saliūca ascēdet abies, & pro vrtica crescet myrtus. Saliūca.n. quæ tāgentē pūgit & saltare facit, signat peccatū inuidiæ, vrtica āt quæ tāgētē vrit, signat peccatū auaritiæ. Pro saliūca ergo ascēdit abies, qa in loco inuidiæ debet in nobis crescere abies altę cōtēplationis. Et loco vrticę auaritiæ debet in nobis crescere myrtus lenitiui dulcoris & compassionis, & sic poterit dici de uobis & virtutibus uostris. Cōsiderate Lilia agri quomodo crescunt. Matt. 6. Crescāt igitur in nobis virtutes, & uosipsi crescamus

Per charitatis inflammationem
Per pietatis irrigationem
Per humilitatis subiugationem.

F ¶ Et si vis, dic ꝙ in nobis debet crescere
Puritatis nitor mētem mūdificās
Charitatis ardor corda lætificans
Castitatis cādor carnem purificās
Veritatis splendor sensum clarificās
Pietatis liquor cūcta lenificans
Honestatis fulgor mores rectificās
Probitatis vigor actus multiplicās
Bonitatis valor sursum fructificans
Æquitatis rigor iustè diiudicās
Dignitatis honor famā magnificās.

¶ Igit crescat in nobis nitor puritatis. 1. Reg. 2. puer autē Samuel proficiebat atque crescebat, Samuel interpretatur à Deo datus quasi dicat puritas à Deo data, semper debet in nobis crescere & augeri. Item ibi crescat ardor charitatis. Ephe. 4. In charitate crescamus. Vnde de Sansone, qui interpretatur sol, significans charitatem, quæ calefacit interiora, dicitur Iudi. 13. Creuit puer Sanson, & benedixit ei Deus, & Spiritussanctus erat cum eo. Spiritus enim Sanctus semper concomitatur charitatem, cū & ipse patris & filij sit charitas. Item candor castitatis. Matt. 6. Considerate Lilia agri quomodo crescunt. Lilia enim munda & candida, castitatem designant. Item splendor veritatis Proue. 4. Lux splendens procedit & crescit. vnde de verbo domini, de quo scribitur. Sermo tuus veritas est, dicitur Coll. 1. Verbum domini fructificat & crescit. Itē liquor pietatis. vnde illud Hester. 10. Fons paruus creuit in fluuium. & de vinea quæ multum abundat in medulla, significante pietatem, dicitur Ezech. 17. ꝙ creuit in vineam latiorem. Item fulgor honestatis. Ezechie. 19. Frondes eius creuerunt ex aquis. Frōdes enim exteriorem honestatem designant. Item valor probitatis. i. virtus bene operandi. 1. Esdræ. 5. Opus illud diligenter extrahitur, & crescit in manibus eorum. De æquitate verò & iustitia dicitur. 2. Corint. 9. Multiplicabit semen vestrū, & augebit incrementa iustitiæ vestræ. De honore verò & fama dicitur Hester. 9. Fama nominis eius crescebat. Et sic erit in nobis valor totius bonitatis, quæ fructus gratiæ & gloriæ in nobis producet. Marci. 4. Dabat fructum ascendentem & crescentem. Et ita cuilibet erit illud de quo dicitur Iob primo. Operibus manuum eius benedixisti & possessio eius creuit in terra. Possessio enim virtutum debet in nobis crescere, & virtus bonorum operum abundare. De illis verò quæ virtutum impediunt incrementum, dic ꝙ multa sunt quæ arbores crescere non permittunt &c. Credo notasse supra de arbore, de ascendere, vide ibi. De alijs bonis vel malis cremētis vide in tabula quæ in fine fiet, quia in multis locis fiet mentio de crescere vel cremento.

Crimen.

Paucę sunt auctoritates, vide de peccato.

Cruciare. Crucifigere. Crux. A

Nota ꝙ crux seu cruciatus, crucifixio seu afflictio multiplex in scriptura reperitur.

Cruciatur
- Iustus per pęnitentiam virtualem.
- Pauper per violentiam temporalem.
- Impius per iustitiam criminalem.
- Damnatus per pęstilentiam infernalem.
- Christus per passionem corporalem.

Prima		Perfectorum
Secunda		Miserorum
Tertia	Est crux hominum	Iniquorum
Quarta		Damnatorū
Quinta		Deuotorum.

¶ Dico ergo ꝙ vna est crux qua crucifiguntur viri pęnitentes. Et ista nihil aliud est quam pęnitentia seu continua afflictio in qua viuunt. Tota enim vita iustorum est vna crux seu vnus cruciatus. Hanc autem aliqualiter distinguendo sequar Mauricium. Crux iustorum quattuor habet brachia, s. vnum interius, hoc est contritio quam habent, & pęna etiam quam sustinent de commissione peccatorum. Aliud exterius, hoc est compassio quam habent de miserijs ęgenorum. Aliud superius, hoc est dolor quem habet de dilatione gaudiorum. Aliud posterius, hoc est timor quem habent de incursione infernalium tormentorum. De cruciatu seu crucifixione contritionis & afflictionis potest dici illud Gal. 5. Qui autem Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscētijs. Contritio enim quam habet quis de culpis præteritis, & resistentia quam facit de præsentibus, magnus est conflictus & cruciatus. De alijs verò crucifixionibus, s. cōpassionis doloris & timoris potest dici illud Matthęi. 16. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Et bene dicit. Qui vult, q.d. talis crux pęnitentiæ debet esse voluntaria nec coacta, contra hypocritas & malos religiosos, qui crucem istam portant, sed tamen voluntariè dominum non sequuntur, immo quasi coacti crucem pœnitētiæ patiuntur. Figurati in illo Simone qui angariatus & compulsus crucem domini deportauit. Matth. 27. Magnam enim angustiam

angustiam patitur, qui vel inuitus vel fictus crucem pœnitē-
siæ portans affligitur. Aduerte enim quod de Christo legitur
quòd ipsemet crucem propriam deportauit, nec eam ipse al-
teri legitur commisisse. Ioan. 19. Baiulans sibi crucem &c. Ad
denotādum ꝙ crux seu cruciatus pœnitentiæ non debet alijs
committi, sed in persona propria deportari. Miles enim quā-
do habet cum hoste confligere, nō libēter solet arma sua alte
ri committere. Et si vis de cruce pœnitentiæ potes notare ꝙ
ibi crucifigitur & punitur
Antiquitas carnalis conuersationis
Voracitas mundanæ ambitionis
Fallacitas iniquæ deceptionis.
De antiqua cōuersatione dicitur Roma. 6. Vetus homo no-
ster crucifixus est. De mundana auaritia & ambitione dicitur
Gal. 6. Mundus mihi crucifixus est. De fallaci deceptione di-
C citur Matt. 27. Crucifixi sunt duo latrones. Ista est igitur vna
crux qua crucifiguntur viri pœnitentes. ¶ Secundò dico ꝙ
est vna crux qua crucifiguntur miseri patiētes seu pauperes
indigentes. Et ista est crux mundi tribulationum, qua tyran-
ni crucifigunt & cruciant multos bonos. De qua Matth. 23.
Ecce mitto ad vos prophetas & sapiētes & scribas, & ex illis
occidetis & crucifigetis & illudetis. &c. Tyrāni enim figuran
tur Apocal. 9. in illis locustis quæ habebant aculeos scorpio-
num, quibus datum est ꝙ nocerent hominibus, & cruciarent
eos mensibus quinque. Sic verè tyrannis aculeatis & crude-
libus datur à Deo dispensatiue, & à diabolo executiue pote-
stas nocendi, & homines tribulationibus cruciādi. Vnde de
Nabuchodonosor dicitur Iohel. 2. A facie eius cruciabūtur
populi, omnes vultus redigentur in ollam. ¶ Tertiò dico ꝙ
est crux qua crucifigūtur homines delinquentes. Et ista est
crux peccati. Quia reuera auaritia, ambitio, luxuria & vt cō-
muniter omnia vitia plus habēt de cruce & cruciatu & de tri
stitia quam de gaudio & lætitia. vnde Ber. O ambitio ambiē-
tium crux &c. Et est in peccato
Crux laboris in executione — Vnde pec-
Crux doloris in cōsciētiæ remorsione — catores fi-
Crux timoris in salutis desperatione. — gurātur in
septem filijs Saul, qui crucifixi sunt à Gabaonitis. 2. Regum.
21. Saul enim malus rex, signat diabolum, qui est rex sup om
nes filios superbiæ. Iob 40. Septem eius filij sunt vniuersi pec
catores, quia secūdum sanctum Gregorium, septenarius nu-
merus vniuersitatem designat. Septem ergo filij Saul crucifi-
guntur, quando vniuersitas peccatorum in cruciatu vitiorū
viuere comprobatur. Vnde de pistore Pharaonis, qui signat
gulosos, de Aman qui honorari cupiebat, qui signat ambitio-
sos, de rege hay, qui signat superbos & gloriosos, legitur Ge-
ne. 41. Hester. 7. & Iosue 6. ꝙ in cruce suspensi sunt. Fortiori-
bus enim fortior instat cruciatio. Hæc est ergo crux qua cru-
D ciātur cūcti delinquētes. ¶ Quartò dico ꝙ est crux qua affli-
gūtur in orco iacētes, s. damnati, & hæc est cruciatus pœnæ
æternæ. De qua Apocal. 13. & 14. Siquis adorauerit bestiam
& imaginem eius, & acceperit characterem eius in frōte sua,
cruciabitur igne & sulphure in conspectu Angelorum san-
ctorum. Bestia est bestialitas peccati, id est motus brutalis in
cogitatione, imago eius est imaginaria & falsa delectatio, cha
racter eius est impressus cōsensus, & opera. Qui igitur ista ac
ceperit, crucem & cruciatum in inferno ignis & sulphuris su
stinebit. Vnde de diabolo & peccatoribus pōt dici illud He-
ster. 7. 8. 9. ꝙ Assuerus, Amon & filios eius affixit cruci. Hæc
est ergo crux quæ cruciat in inferno degentes. ¶ Quinto ve-
rò dico ꝙ est crux quæ cruciat Christum cōtemplantes. Et
Ista est crux Christi, in qua. s. crucifigūtur, & vna cum eo cru
ciātur. Galath. 2. Christo confixus sum cruci. In arbore. n.
fructuum vitæ contingit quandoque aues nasci, & per rostrū
ad lignum pendentes, cum in mari ceciderunt viuificari. si-
cut ponit Giraldus in libro de mirabilibus hiberniæ, vbi in
multis insulis hiberniæ & scotiæ adiacētibus supra maris lit-
tus dicit aues & arbores tales esse. Sic verè dicam ꝙ arbores
crucis, aues id est viros cōtemplatiuos procreat, ipsosque ma
re pœnitentiæ viuificat & cōfortat. Vnde de grano sinapis in
orto patrisfamilias seminato, dicitur Matthęi. 13. ꝙ crescit &
fit maius omnibus oleribus, & fit arbor, ita vt volucres cœli
habitent in ramis eius. Quia pro certo sinapis aspera & acu-
ta, id est crux in agro ecclesiæ plantata, in fama & potentia
multum creuit, & ideò volucres, id est contemplatiui ipsam
visitant, & per deuotionem frequentant. De laudibus igitur
crucis possumus dicere quòd ipsa est
Humiliatrix malignātium — Per crucem E
Conciliatrix discordantium — enim demo-
Auxiliatrix impotentium — nes humiliā-
Remediatrix pereuntium. — tur, deuincū
tur, & debellantur. Augusti. ¶ Vbi signum crucis cum fide &
Dei timore præcesserit, ibi inimicus nihil nocere poterit. Et
ponitur exemplum quod beatus Grego. in libro dialogorum
describit de Iudeo qui in templo idolorum de nocte recum-
bens, videns demones suum parlamentum tenētes, solum quia
quandoque audierat crucis signum demones deterrere, se cū
eius forma digitis signauit, post cum ei nocere vellent demo
nes, nequierūt, dicētes. Vas vacuum, sed signatum. De Con-
stantino etiam legitur ꝙ ostenso sibi signo crucis in cœlo, di
ctum est ei. Cōstantine in hoc vinces. Pugnaturus enim con
tra Maxētium tyrannum, & in germania, cogitauerat quem
deorum principaliter in illo prælio inuocaret, sed viso signo
crucis, signum cūctis militibus tradidit, sic aduersarios supe-
rauit, sicut ponit historia tripertita. Dicamus ergo illud com
mune. Per signum crucis de inimicis nostris libera nos Deus
noster. ¶ Item per crucem discordantes conciliantur seu pa-
cificātur. Constat enim ꝙ per crucem Deus est humano ge-
neri pacificatus, & homo Angelis concordatus. Eph. 2. Per
crucem interficiens inimicitias in semetipsum. vnde August.
Lectum suum Christus dimisit discipulis suis. Quicunque er
go vult cum ipso quiescere in cœlo, in isto iaceat lecto, mo-
riatur in cruce, si vult Christum placatum videre. ¶ Item per
crucem propugnātes auxiliātur & adiuuātur, quia reuera in
quocunque prælio tentationis auxiliatur plurimum si habea
tur in memoria virtus crucis. Vnde Origenes. Tanta est vir-
tus crucis, ꝙ si in mente fideliter habeatur, nulla libido, nul-
la peccati præualere possit inuidia, sed continuo ad memo-
riam illius omnis peccati & mortis fugit exercitus. ¶ Itē per
crucem pereuntes remediantur, quia pro certo nullus per
desperationem perit, qui per deuotionem ad remedium cru-
cis fugit. Antiquitus enim nullum contra morsum canis rabi
di inueniebatur remedium, sicut dicit Plinius. libro. 25. ca. 2.
Sed mater cuiusdam militis à cane morsi qui propter hoc si-
ne remedio periclitabatur, vidit in somnis radicem siluestrē
cynorhodon appellatā, sibi pro remedio ostēsam, quā cū la-
cte dedit potādam filio, & sanatus est. Talis est crux. Rosa. n.
ratione ruboris sanguinei dicitur, & siluestris, id est inculta,
& inhonorabilis appellatur. Erat enim cōfusionis suppliciū,
non honoris. Igitur quicunque morsu diabolicarum tentatio
num periclitātur, crucem per deuotionem, memoriam & cō-
passionem cum lacte dominicæ charitatis & pietatis bibant,
& hoc proculdubio ipsos liberat atque sanat. vnde. 1. Corint.
1. Verbum enim crucis pereūtibus stultitia est, his qui salui
fiūt, i. nobis, virtus Dei est. ¶ Igitur his præmissis dicā & no-
tabo adhuc quòd crux est
Nauis ad transfretandum — Et breuiter om- F
Baculus ad sustentandum — nia quæ de ligno
Lancea ad propugnandum — vtilia fiūt homini-
Scala ad ascendendum — bus, possunt cru-
Sedes ad quiescendum — ci propriè adapta
Schola ad addiscendum. — ri. Ista est dico na-
uis ad transfretandum. In ista enim & per istam nauim transi
uit & trāsfretauit Christus de hoc mundo ad patrem. Et per
istam debemus transire de hoc mundo ad Paradisum. Sicut
etiam dicit Plini. cannæ in india sunt ita magnę & altæ, ꝙ in
fluuio nauigabili super vno internodio tres homines deferū-
tur. Ista est ergo nauis Christi, s. pœnitentia seu crux quæ ser
uat homines ne in mundi pelago vel in fluuio submergātur.
Sap. 14. Exiguo ligno credunt homines animas suas, & tran-
seuntes mare per ratem liberati sunt. Et bene dixit liberati
sunt, quia reuera crux est sicut lignum aloes, cuius fumus li-
berat à fœtoribus. Sicut lignum fraxini, cuius vmbra liberat à
serpentibus. Sicut lignum balsami, cuius liquor liberat ab in
firmitatibus. Ista est igitur nauis ad secure ad patriam nauigā
dum. vnde Chry. homel. 15. Crux spes est desperatorū, crux
nauigātium gubernatrix, crux periclitantium portus, crux
obsessorum murus, crux pater orphanorum, crux defensio vi
duarum. Ista est ergo nauis ad nauigandum. ¶ Secūdò dico ꝙ
crux est baculus ad sustentandum. Vineæ enim debiles & et
cucurbitæ in baculis sustentantur. Elephantes etiam quando
dormiunt sustentant se ad arbores. Peregrini insuper quando
sunt

sunt fatigati, super baculos innituntur. infirmi etiã debilitati, senes insuper & decrepiti, baculis ad sustentandum vtuntur, quibus vtique esemplis instruitur homo quòd siue sit sicut vinea aliorum lætificatiuus, sicut cucurbita medullosa aliorum per eleemosynas nutritiuus, sicut Elephas aliorum, in prælijs adiuuatiuus, sicut Peregrinus mundi laboribus fatigatus, sicut infirmus virtutum viribus pauperatus, sicut senex fortitudinibus vacuatus, & breuiter siue sit homo bonus vel malus, perfectus vel imperfectus, virtuosus vel vitiosus, semper indiget quod isto baculo sustentetur, & quod ei ex fiducia & deuotione firmiter & totaliter innitatur, vt sic dicat Christo illud psalm. Virga tua & baculus tuus ipsa me cõsolata sunt. Quod autem crux possit dici baculus, patet per Chrysosto. in homel. vbi supra, vbi dicit sic. Crux est desperatorum via, **G** crux claudorum baculus, crux consolatio pauperum, crux resurrectio diuitum, crux destructio superborum. Patet ergo quod crux est baculus ad sustentãdum. ¶ Tertiò dico quod crux est lancea ad propugnandum. Cum lanceis enim ligneis & ferreis solent pugnare homines cõtra hostes. Sagittę etiam de ligno & de ferro sunt compositę, quibus à longe hostes percutiūtur. Sic verè Christi crux datur fidelibus pro lancea, quia ibi fuit lignum & ferrum. per istam.n. Christus demones superauit, & per ipsam ipsos quotidie superamus. Si enim per memoriam & deuotionem istam lanceam habuerimus, nunquam canis inferni nos lædet, nunquã hostis subdolus nos inuadet, nunquam Leo rugiens nos confundet. Ista est ergo lancea quam rex. Saul ad caput habebat vna cum scypho pleno aqua, sicut dicitur. 1. Regum. 26. quia verè si rex Christus in corde nostro dormierit, lanceam crucis, id est memoriam passionis, & vas aquæ, id est liquorẽ deuotionis nobiscum habere debemus. Vnde de tali lancea hostium impugnatiua dicit Christo. vbi supra Crux aduersus demones triumphus, crux deuictio diaboli, crux adolescentium pedagogus, crus sustentatio inopum, crux spes desperatorum. Patet ergo Charissimi quòd nos debemus accipere crucẽ nõ solũ mentaliter in deuotione, immo etiam realiter in exteriori crucis significatione, quia crus est nauis pro trãsfretantibus, est baculus peregrinantibus, & est lancea ꝓpugnãtibus. ¶ Quartò dico quod crux est scala ad ascendendum. Figurata Genes. 28. vbi Iacob vidit scalam stantem super terram, & cacumen illius tangens cœlos, Angelos quoq; Dei ascendentes & descendentes per eam, & dominum innixum scalę. Verè scala ista est crux Sancta, quæ stetit super terram in Christi passione, & cacumen eius tetigit cœlum, solem eclypsando, & parua cœli luminaria obtenebrãdo, cum dominus Christus innixus immo cõfixus scalæ morte sua genus redemit humanum, placatum faciens Deo patri. Roma. 5. Reconciliati sumus Deo per mortem filij eius. In hac scala Angeli id est homines qui sunt cum Angelis participes rationis, ascendunt mente sursum eleuata vt Christi passionem qua redempti sunt, contempleutur. ad Heb. 2. Videmus Iesum auctorem salutis eorum per passionem consummari. Descendunt considerando Christi in terris conuersationem, & doctrinam euangelicam in terra traditam, qua leue religionis orthodoxę iugum nobis iniecimus, & legis graue onus abiecimus. De leui iugo euangelij dicitur Matth. 11. Iugum meum suaue est & onus meum leue. De legis graui onere poterat dicere Moysi gens hebrea. Durissimum iugum imposuit **H** nobis. 3. Regum. 12. ¶ Quintò dico ꝙ crux est sedes ad quiescendum, Etenim si carnem luxus agitat, si mentem tentatio sollicitat, si mundi vanitas oculos inquietat, sedeat ad Christi crucem homo, contempletur Christum prupter hominis, scelera in cruce pendentem, meditetur vulnerũ Christi squalorem, & fieri non poterit quin sentiat in se compesci impellentem ad opera nefanda furorem. Et sic sedes crucis erit causa quietis, dum homo est per crucem interficiens inimicitias. Eph. 3. Pacificans supple motum ad peccata, per sanguinem crucis Christi. Col. 1. ¶ Sextò dico quod crux est schola ad discendum. Schola enim græcè, latine vacario interpretatur. quia ibi ingenij esercitio vacatur. Huic synonymum est gymnasium quod idem sonat quod exercitiũ. Vtrũque significatũ crucis vocabulum complectitur. In ea enim vacant contemplatiui in animi amstitudine Christi passionem tractantes, immo cum Christo in cruce pendentes, ita vt quilibet eorum possit dicere Christo, confixus sum cruci. Gal. 2. Exercentur in ea actiui dum huius diuini præceptoris & magistri doctrina erudiuntur & figura. Pendet enim inclinato capite vt doceat humilitatem. Esai. 2. Incuruauit se homo & humiliatus est vir. Pendet perforatis & apertis manibus. disce ne manus tua contracta & clausa sit egentibus. Manum suam aperuit inopi. Prouerb. 31. Pendet corpore vulneribus lacero. disce ne carni tuæ sis blandus & mollis, ne tibi negetur possessio regni cœlestis. 1. Corit. 6. Neque molles regnum Dei possidebunt. Carpitur contumelijs & irrisionibus & sustinet. disce mansuetudinẽ. Eph. 4. In mãsuetudine cũ patiẽtia supportãtes. Potaĩ aceto felle misto. disce parsimoniã. Iudic. 19. Gusta paululũ panis. Sequiĩ ibidẽ. Paululũ cibi capias. Orauit ꝓ crucifigẽtibus. disce benignitatẽ. Eph. 4. Estote inuicẽ benigni. Pẽdet, nõ iacet, nec habet vbi caput reclinet. Disce & tu à strata surgere. psa. 118. Media nocte surgebã ad confitendũ tibi. Igiĩ in hac schola crucis disce septẽ vitia capitalia, septem virtutibus superare. Disce in hac schola vbi Deus est gymnasiarches, & eris beatus cum ab eo fueris eruditus. psalm. 93. Beatus homo quem tu erudieris domine. Deniq; bene dicit Christus. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Vbi est aduertendum ꝙ ad istam crucem portãdam necessaria est Propriæ volũtatis abdicatio. Abneget semetipsum. Anxiæ tarditatis excitatio. Sequatur me. Noxię volupratis detestatio. Tollat inquit crucem suam, & sequatur me. Sufficit.

Crudelitas. Crudelis.

Cum crudelitas nihil aliud sit quã punitionis excessus, **A** nulla pietate vel temperantia moderatus, notare possum quod est crudelitas metuenda. Et est crudelitas renuenda. Prima est demonum. Secunda hominum. Prima debacchatur occultè. Secũda machinatur aperte. De crudelitate demonum possum dicere secundum Mauricium ꝙ diabolus est sicut manticora animal crudelissimũ, quod alio nomine dicitur mammonetus. Hoc quamuis formam habeat humanam in facie, odit tamen & persequitur hominem miro modo. Tres ordines habet dentium, vultum hominis, & caudam scorpionis cum corpore Leonino. Sic diabolus licet in parte, s. ratione similis sit homini, crudeliter tamẽ ipsum persequitur atque odit. Tres enim ordines dentium, id est tentationum de triplici concupiscentia, s. honorum diuitiarum & deliciarum noscitur habere. Et in facie id est in principio & in ingressu figuram humanam id est dulcedinem & benignitatem nititur prætendere, sed in cauda id est in fine semper vult scorpionis aculeum. i. punitionẽ & præiudicium exercere, & post applausum pungere & nocere & crudeliter lędere & grauare. Hie. 6. Sagittam & scutum arripiet crudelis, & nõ miserebitur. Impij ergo talibus crudelibus dabuntur ad cruciandum & sine misericordia puniẽdum. vnde Esa. 19. Tradã Ægyptum in manu dominorum crudelium, & rex fortis dominabitur eorum. Iste est Angelus ille crudelis de quo loquitur scriptura Prouer. 17. Semper iurgia quærit malus, angelus autem crudelis mittetur contra eum. De crudelitate autem hominis nota ꝙ sicut dato ꝙ canis sit animal domesticũ, non valens viuere sine homine, sit tamen aliquotiens rabiosus, **B** mordens homines atque lędens, ita ꝙ nullum perniciosius humano generi est venenum. Sic dicã ꝙ dato ꝙ homo sit animal naturaliter mite, rabies tamen crudelitatis quosdam taliter inficit, ꝙ versi in furorem, alios siue conscientia puniunt atque mordent. Teste enim Plini. lib. 32. capi. 2. Orchis alio nomine ostrea, piscis est rotũdus, sine squãmis, totus capite cõstans, qui tamen inter omnes pisces durissimus est. Sic verè licet homo sit sine squãmis ipsum defendentibus per fragilitatem, rotundus, & capite vbi sensus sunt totus constans per rationis subtilitatem, inuenitur tamen quandoque esse animal durissimum per proteruiam & crudelitatem. Quærit enim Seneca lib. de moribus, quid sit immitissimum homini. Et respondet alter homo. Ideò de impijs & tyrannis dicitur Hiere. 50. Arcum & scutum arripient, crudeles sunt & nõ misericordes. Crudeles inquit, videlicet interius quo ad nullam compassionem, quia sicut dicitur Prouerb. 12. Viscera impiorum crudelia. Exterius quo ad pauperum Deiectionem. Prouerb. 12. Qui crudelis est, etiam propinquos abijcit. Vlterius quãtum ad atrocem inuasionem. 2. Paralip. 28. Occidistis eos atrociter, ita vt in cęlum attingeret crudelitas vestra. Sufficit quia in infinitis titulis sit mẽtio de crudelitate, & paucę sunt auctoritates &c.

Cubile.

A 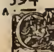

Vbile.Cubiculum. Licet cubile differata cubiculo, quia.s.cubiculum est locus hominuũ, & cubile est locus bestiarum, locus dico secretus ad habitãdum, & specialiter ad iacendum, quia tamen quandoque vnum pro alio ponitur, possum notare & dicere ꝙ vtrumque in bono sumitur & in malo. Igit in bono significato dicamus quod per cubiculum intelligitur

Cubiculum Christi, Christiani, Dei, Beati, quod est locus Purus. Securus Secretus Quietus.

Primum Secundum Tertium Quartum. Cubiculum Fuit in maria Est in ecclesia Est in conscientia Erit in patria

Primum est cubile intactę virginis, in quo Christus habitat.
Secundum est cubile fidelis agminis, in quo tute militat.
Tertium est cubile mẽtalis hominis, ꝙ Deus visitat.
Quartũ est cubile cœlestis culminis, in quo nullus dubitat.

B ¶Dico ergo ꝙ inuenitur cubiculum purum pro summo numine. Et istud nihil aliud est quam, vterus virginis gloriosæ, in quo Christus dei filius sicut in purissimo cubiculo requieuit, ibique vestes nouas nostræ humanitatis assumpsit. Et de hoc põt dici illud.3.Esdræ.3. Darius rex ascendit in cubiculo suo, & dormiuit, & expergefactus est. Darius fertilis est Dei filius, qui.s.cubiculum vteri virginalis ascẽdit & intrauit carnem assumendo, ibi dormiuit nouem mẽsibus quiescendo, tãdem expergefactus est nascẽdo & in publicum exeũdo Iohelis.2. Egrediatur spõsus de cubiculo suo. Istud enim cubiculum est semp clausum, ex quo & in quo Christus ianuis clausis exijt & intrauit. Iudit.13. Cõclusit Vagao ostium cubiculi.

C ¶Secũdò dico ꝙ inuenitur cubiculum securum pro iusto agmine. Et istud est cubile fidei, religionis, vel ecclesiæ, vbi solummodo est securitas atque salus. vnde Salomõ prouerb. 30. inter animalia sapientiora nominat Leporem, pro eo ꝙ in Petra collocat sibi cubile. Petra enim Christus est, seu suę fidei & ecclesiæ stabilis & manens securitas. De natura etiam canis legitur ꝙ si catulos de cubili suo extraxeris, mater veniens illum quem prædiligit primum ad cubile reportat. Sic verè cum diabolus per peccatum Adę omnes mortales de cubiculo salutis extraxerit, mater nostra Christus veniẽs, illos quos summe diligit, sm cõsiliũ suæ prædestinationis ad istud cubile, id est ad fidem suam portauit, ipsos etiam quos plus amat, ad secretiora cubicula ecclesiæ vel religionis transportat. exemplo pantheræ, de qua dicit Plinius ꝙ si passum hominis suis catulis insidiãtis in arena inuenerit, timens statim ad aliud cubile ipsos trãsferet & mutabit. Sic Christus timẽs insidiatorem diabolũ, de loco ad locũ, de seculo ad ecclesiasticũ statũ, de ecclesiastico ad religionis cultũ, vel forsan ad prælationis gradũ fideles suos cõsueuit mutare, vt ipsos in cubilibus fidei melius valeat præseruare. Psal. Ortus est sol, & cõgregati sunt, & in cubilibus suis collocabũtur. Et si vis, Nota ꝙ ecclesia potest dici cubiculũ seu cubile

D Bonæ famæ fragrãs odoribus.
Lætitiæ gaudẽs canoribus.
Decentiæ nitens viroribus.
Amicitiæ feruẽs amoribus.
Eminentiæ pollens honoribus.
Sapientiæ fulgens splẽdoribus.

Dico igit ꝙ cubiculũ ecclesiæ bonæ famæ fragrat odore. Prouerbi. 7. Myrrha aloe & cynamomo aspersi cubile meũ. Item Dei laudis resonat clamore, seu lætitiæ exultat decore. Psal. Exultabũt sancti in gloria, lætabũtur in cubilibus suis. Item honestatis nitescit decore. vnde Es.35. In cubilibus in quibus dracones habitare cõsueuerãt, orietur viror iunci & calami. Itẽ cordiæ feruescit amore. vnde Lucæ.11. Pueri mei mecũ sunt in cubili. Item eminẽtiæ splendescit honore. quia.s. ibi est rex Christus, cuius seruitio cũcti deputãtur fideles. vnde.3. Reg. 1. Ingressa est Bersabee ad regem in cubiculo. Item sapientiæ relucet splẽdore, qa.s. ibi est splẽdor totius veritatis. Dañ. 7. Visio capitis eius in cubili suo &c. In isto ergo cubili odoris, dulcoris, viroris, amoris, honoris, splẽdoris, tutum est habitare, & ideò dignũ est ꝙ talis locus à dignis & bonis personis inhabitet, & ꝙ inde mali homines arceantur. cuius tñ ꝓh dolor video contrarium. Quia reuera ibi habitant

Cupiditatis ardore flammantes.
Crudelitatis furore fumãtes.
Carnalitatis sulphure fætentes.
Verbositatis murmure nocentes.

¶Dico igitur ꝙ in cubili ecclesię habitãt hodie illi qui ardẽt per cupiditatẽ. vnde Hier.9. A volucre cœli vsq; ad pecora trãsmigrauerũt & recesserũt. Et dabo Hierusalem in aceruos arenę, & in cubilia Draconũ. Ad litteram.n. hodie de Hierusalem, id est de ecclesia pro magna parte defecerũt & recesserunt volucres cœli, i. cõtemplatiui pecora lanifica.i. boni actiui, & ibi ꝓ certo aduenerũt & successerũt acerui arenę, id est homines terrenis diuitijs locupletes, & Dracones, qui spirãt ignem. i. homines cupiditate & auaritia ardẽtes. & si vis, dic de malis proprietatibus Draconis, & quomodo auari sibi sunt similes, tum quia ardẽt cupiditate, quia aere, i. patriam inflammãt crudelitate, tum quia caudam inuoluũt præ falsitate, tũ quia duræ sunt testę. i. squamę, per obstinationẽ, tũ quia gregatim vadunt per mutuam cõtra alios cõfederationem, tum quia altè volitant & ascẽdũt per superbiam & ambitionem. Ideò ꝙ tales Dracones habitant hodie in cubili ecclesiæ, patet Esa.34. vbi dicitur. Erit inquit cubile Draconum, & pascua struthionum, occurrẽt ibi demonia, onocentaurus & pilosus clamabũt alter ad alterũ, ibi cubauit lamia, ibi habuit foueã ericius, ibi cõgregati sunt milui. Compara istis animalibus varia genera peccatorum, qui s. in cubiculo isto habitant atque cubant. Cubant.n. illi qui ardent per cupiditatem. Item illi qui strident per crudelitatem. O vbi hodie crudelitas, rapina vel iniquitas, nisi in aliquibus ecclesiasticis curijs & familiaribus eorundem? vnde Naũ.2. Leo cepit sufficiẽter catulis suis, & necauit lęenis suis, & impleuit speluncas suas præda, & cubile suum rapina Leo.n. est crudelis ecclesiasticus, & maximè malus rex vel prælatus, qui pro catulis, id est pro familiaribus, filijs & nepotibus, & pro Lęenis suis, id est pro cõcubinis & filiabus ad litteram studet rapere, & cubile domus suę rapina & præda replere. Amos.3. Nũquid dabit catulus Leonis vocem suam de cubili suo? Vnde etiam de talibus concubinis talium potest dici dirigendo verba ad earum scelera, illud Ezechi.19. Mater tua Leena cubauit inter Leones, in medio Leunculorum enutriuit catulos suos. Habitant ergo & cubãt in hoc cubili illi qui strident per crudelitatem, item illi qui fętent per carnalitatem. Ideò lamentando dicebat Sophonias.2. capi. Quomodo facta est in deserto cubile bestiæ? Isti enim dicũt illud.2. Reg.13. Cuba mecum soror mea. Item ibi cubant illi qui nocent per murmur & detractoriam loquacitatem. Figurati.s. in ranis Ægypti, quæ animalia sunt clamosa, de quibus dicitur Exodi.8. Ascẽdent Ranę, & ingrediẽtur domũ tuam, & cubiculum lecti tui. Vnde de detractoribus dicitur Oseæ. 7. Non clamauerunt ad me in corde suo, sed vlulabant in cubilibus suis, & super triticum & vinum ruminabant Non sic charissimi, quia pro certo nõ debet esse tale cubile, immo est & debet esse cubile securum pro iusto agmine, quod est secũdum. E

¶Tertiò dico ꝙ inuenitur cubile secretum pro sacro lumine. Et istud est cubiculum conscientiæ, vbi lumen gratiæ debet infundi, quia reuera debet esse secretum & mundum. Vnde de Iosaba filia regis Ioram dicitur ꝙ ipsa paruulum regem Ioas fratrem suum abscondit cum nutrice sua Clam in domo domini, id est cubiculo. quia scilicet quilibet nostrum in cubiculo conscientiæ debet Christum recipere spiritualiter, & nutricem sua id est diuinam gratiam cum eo collocare.4. Reg.11. Et nota quod istud debet esse

Continentię floribus ornatum
Sapiẽtiæ clauibus seratum
Pœnitẽtiæ fletibus rigatum.

Ista enim tria bene decẽt cubiculum seu secretam magni viri cameram, s.

Quod floribus ornetur.
Quod clauibus claudatur.
Quod aquis refrigeret & aspergatur.

Ornet ergo cubile mẽtis floribus continẽtiæ. Vnde Thobiæ.6. Ingressus cubiculũ per tres Dies cõtinẽs esto. Item claudatur seu seretur clauibus sapientiæ. Esa.26. Audi populus meus, intra in cubicula tua, claude ostia tua sup te. Item rigetur fletibus pœnitentiæ, seu etiam fletibus compassionis & clementiæ, sicut de Ioseph legitur Geñ.44. ꝙ videns fratres suos, introiẽs in cubiculum fleuit. Et de hoc cubili videtur loqui Iohel.c.2. vbi dicit. Cubate in sacco ministri domini &c. Istud est igitur cubile secretum in mentis lumine.

¶Quartò dico ꝙ inuenitur cubile quietum in cœli culmine, F & istud

& istud cubile nihil aliud est quam quies & consolatio gloriæ Paradisi. Vnde de beata anima dicit Hester.2. Adducta est Hester ad cubiculum regis. Et de hoc cubili ipsum.s. appetêdo, videtur loqui anima deuota ipsi Christo illud Canti.1. Indica mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie? Et sic patet quomodo cubile vel cubiculum accipitur in bonu significato.

G ¶ Sed adhuc dico quod cubile vel cubiculum sumitur in malo significato. Nam cum cubile seu cubiculum sit locus vbi dormitur, vbi etiam opera carnis secretius exercentur, notabo quod ego inuenio quattuor malorum cubicula scilicet cubile

Carnis, quod est immūdorum.
Cordis, quod est malignorum.
Mūdi, quod est auarorum.
Inferni, quod est damnatorum.

¶ In primo cubili viget Carnalitas, q̄ multos inficit. In secundò cubili viget Iniquitas, quæ semper deficit. In tertiò cubili viget Cupiditas, cui nihil sufficit. In quarto cubili viget Aduersitas, quæ malos afficit. ¶ De cubili carnalis delectationis dicitur Geñ.49. Ascēdisti cubile patris tui, non crescas. Et loquitur ibi de Rubē, qui propriam nouercam carnaliter fędauerat. Illa etiā Hester regina dicebat illud Hester.14. Detestor cubile incircumcisorum. ¶ De cubili cordis & malę conscientiæ dicitur in psal. Iniquitatem meditatus est in cubili suo, astitit omni vię nō bonæ, malitiā autem nō odiuit. Et si vis de malo cubili cordis allega illud Ezech.8. Certe vides fili hominis quæ filij Israel faciunt in tenebris, vnusquisque in abscōdito cubilis sui. Et dic illas abominationes quæ ponuntur supra titulo de abominatione in figura exposita.s. de illis qui vertebant dorsum ad altare, de alijs qui plangebant adonidem, de alijs qui thurificabāt reptilibus &c. vide ibi. ¶ De cubili mundi vbi habitant peccatores, dicit Cañ.4. vbi.s. Christus vocat & inuitat animam ad exeundū de isto cubili dicēs. Veni de libano sponsa mea. Sequitur. De cubilibus Leonum, de speluncis pardorum. In isto enim cubili cubant hodie & quiescunt mundi diuites & tyranni. Figurati in illo Dracone cui dicitur Eze.29. Ecce ego ad te Draco magne, qui cubas in medio fluminum &c. Expone figuram sicut alibi, & si vis, dic oīa quæ dixi supra eodem titulo vbi inuehis contra cubicula ecclesiæ &c. De cubili autem inferni, vbi.s. dānati perpetuo cubant, potest dici illud Esa.65. Vallis achor erit in cubile armentorum. Achor interpretatur turbatio, quia reuera vallis turbationis.s. infernus erit cubile armētalium.i. brutorum animalium i. peccatorum. Sic ergo patet quomodo cubile sumitur multis modis.

A **Cubitus** Nota ꝙ cubitus est certa quædam mensura quæ à cubito brachij taliter nuncupatur. Et quia cum tali mensurata sunt omnia quæ facta sunt in tabernaculo & in templo, & qua etiam sacra scriptura multipliciter solet vti, possum dicere ꝙ spiritualiter loquendo, per talem mensuram completam significatur dimensio virtutum qua tota quantitas vitæ nostræ mortalis vel moralis debet esse mensurata. & sic dicam ꝙ quia res non habet vt communiter vltra quattuor dimēsiones, quæ sunt longitudo, latitudo, sublimitas & profundum, igitur fm quālibet dimēsionē debēt in nobis esse diuersi cubiti diuersarū virtutū. Vnde lōgitudo perseuerātiæ & lōganimitatis, latitudo amicitiæ & charitatis, sublimitas cōtēplationis, & profunditas humilitatis, quādoqꝫ dicuntur centū vel mille cubitorum propter cōpletā pfectionē. Quādoqꝫ quinquaginta ꝑter futuri iubilci æterneqꝫ quietis expectationē. Quādoqꝫ sexaginta ꝑpter fructus sexagesimos, quæ est corona doctorum propter cōpletā sciētiarū acquisitionē. Quādoqꝫ quadraginta ꝑpter præsentis miseriæ ꝓlogationē, & pp pęnitētialē afflictionē. Quādoqꝫ triginta, pp fidei trinitatis cū decalogo mādatorū obseruationē. Quādoqꝫ viginti pp decalogū in charitate duplicatū. Quādoqꝫ decē pp decalogū simpliciter obseruatū. Quādoqꝫ nouē propter nouem ordinum angelorum consortium affectatum. Quandoqꝫ octo propter octo beatitudines. Quādoqꝫ septem propter septem virtutes morales. Quandoque sex propter sex opera pietatis. Quandoque quinque propter quinqꝫ libros Moysi, vel quinque vulnera Christi. Quādoque quattuor propter quattuor euangelia, vel quattuor cardinales virtutes. Quandoque tria propter tres virtutes theologicas. Quandoque duo propter duo præcepta charitatis. Quandoque vnum propter fidem vnius deitatis. Ista ergo applica & multiplica quotiens de cubitis diuersorum numerorum occurret, quia transeo gratia breuitatis.

Cultura. Cultus. Superius dictum est de colere & cultura. De cultu autem quasi quantum est nomen significans idem quod ritus vel ornatus, notandum est ꝙ cultus signat exteriorem ritum obseruationem & modum. Et sumitur etiam aliquotiens ꝓ ornatu. A

Notabo ergo quod inuenitur in scriptura cultus

Virtuosus, quē debes facere.
Vitiosus, quē debes fugere.
Curiosus, quem debes spernere.

Primus est cultus diuinitatis & maximè cultus altaris & obseruantiæ ecclesiasticę. Talis.n. cultus debet à fidelibus obseruari, & cum deuotione & reuerentia perfici & tractari. Numeri.18. Omnia quæ ad cultum altaris pertinent, & intra velum sunt, per sacerdotes administrabātur. Et si vis, dic quòd illi qui cultui altaris sunt dediti, debent

Pietatis inungi liquore.
Honestatis vestiri decore.
Sedulitatis citari vigore.
Longanimitatis ligari tenore.

Vel si vis, dic breuius quod cultus diuinus debet fieri & exequi, videlicet

Humiliter cū subiectione.
Seduliter cum deuotione.
Perēniter cū deuotione.
Integraliter cū perfectione.

Humiliter dico vnde Num.16. Separauit vos Deus vt seruiretis ei in cultu tabernaculi. Seruire enim humilitatem designat Seduliter verò. Exo.13. Custodies huiusmodi cultū statuto tēpore à diebus in dies.i. diligenter & ordinate. Perēniter etiā. vnde Exodi.27. Perpetuus erit cultus per successiones eorum. Integraliter insuper.2. Paral.29. Cōpletus est cultus domus domini. Iste est igitur cultus diuinitatis. ¶ Secūdò dico ꝙ est cultus iniquitatis. Et iste est cultus idolorū.s. vitiorum vel demoniorum. vnde de Iniquis dicitur.1. Petr.4. ꝙ ipsi ambulauerūt in luxurijs, desiderijs, violentijs, comessationibus, potationibus, & illicitis idolorū cultibus. ¶ Tertiò dico ꝙ est cultus curiositatis.s. cultus & ornatus exterioris, pōpę & ornatus. vnde.2. Reg.1. in plāctu Dauid dicitur ꝙ Saul præparabat ornamenta aurea cultui filiarum Israel. vnde de rege Iuda & Israel dicitur.2. Paral.23. vterqꝫ sedebant in solio suo vestiti cultu regio. & talis cultus proculdubio est tempore tristitiæ omittendus, & semper ab omni superfluitate resecādus. sicut Exo.33. de filijs Israel qui adorauerūt vitulum conflatilem, dicitur ꝙ nullus indutus est cultu suo &c. Vide de ornatu. & supra de Colere.

Cum suppositiuè. Nota ꝙ cum quandoque est aduerbium tēporis, quandoque cōiūctio siue dictio optatiua vel coniunctiua, & quandoque præpositio deseruiens ablatiuo. Primo ergo modo licet in cōcordātijs nihil dicatur de eo, tñ aliquid est dicēdum. cum.n. accipit quādoqꝫ pro qñ, sicut cum dicitur Act.1. Cū hæc dixisset, eleuatus est. Quādoque sumitur pro qm̄ sicut. Geñ.18. Loquar ad dominum, cum sim puluis & cinis. Semper autem accipitur suppositiuè. Supponit.n. semper aliud, sicut cū dicit. Loquar cum sim puluis. Et cū hoc dixisset, eleuatus est. & sic semper videtur significare finem alicuius temporis præteriti, & principium sequētis negocij futuri, sicut in psal. vbi dicitur, Cum dederit dilectis suis somnū, ecce hæreditas dñi. Et alibi. Cum exarserit in breui ira eius, beati omnes qui cōfidūt in eo. Seruit.n. semper optatiuo vel cōiūctiuo modo. Igitur cū propriè significat certū tempus ad aliquod negocium iam completum. Et moraliter loquēdo, inueniri possunt diuersa tempora diuersis negocijs applicata. & notabo quod est A

Vnum cum, pertinens ad Deum.
Vnum cum, pertinens ad iustum. B
Aliud cum, pertinens ad beatum.
Aliud cum, pertinens ad impium.
Aliud cum, pertinens ad damnatum.

Cum, signās tēpus & complementum actuum diuinorum
Cum, signans finem & explementum operum perfectorum.
Cum, signans horā & supplementum supernorum gaudiorū.
Cum, signās statum atqꝫ momētum scelerum iniquorum.
Cum, signans punctū & nocumentū verberum infernorum.

¶ Primo igitur dicam de ista dictione seu suppositione cum inquantum refertur ad tempus actuum diuinorum. Et sic dico ꝙ actus Christi possunt per dictionē istam designari. Vnde notabo quòd est

Dulcoris

	Dulcoris		Venientem.
	Laboris		Conuersantem.
	Splendoris,		Prædicantem.
	Doloris		Morientem.
Cum	Amoris	signans Christum	Redimentem.
	Vigoris		Resurgentem.
	Honoris		Ascendentem.
	Valoris		Spiritũ mittẽtẽ.
	Rigoris		Mũdũ iudicãtẽ.

¶ Dico ergo ꝙ per istud cum suppositiuè, potest intelligi tẽpus dominicæ incarnationis. vnde de Helia dicitur. 3. Reg. 19. ꝙ cum surrexisset comedit & bibit, & cũ venisset sedit in spelunca. Helias est Dei filius, qui surgẽs de sinu patris carnem assumendo, comedit & bibit se mortalem ostendendo, & sedit in spelunca vteri virginalis vel etiã mũdi, ibi personaliter assistẽdo. Et illud Matthę. 2. Cum natus esset Iesus in diebus herodis regis, ecce magi &c. Item signat tẽpus dominicę cõuersationis, quæ. s. fuit in cõuersatione & passione, in penuria & labore, figuratus in Helia sub iunipero quiescente, quæ. s. est arbor pungitiua. Vnde. 3. Reg. 19. dicitur sic. cumq; venisset & sederet subter vnam iuniperum, obdormiuit. Sequit. Ecce ad caput eius subcinericius panis, & vas aquæ. Item signat tempus dominicę prædicationis. Vnde de ipso ascendente in montem dicitur Matth. 5. ꝙ cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius, & aperiens os suum docebat eos. Item signat tempus dominicę passionis & tribulationis. vnde Marci. 15. dicitur ꝙ cũ Pilatus cognouisset ꝙ Iesus mortuus esset donauit corpus Ioseph. Item signat tẽpus dñicę redẽptionis, & ad inferos descensionis, De quo põt intelligi illud. 4. Reg. 2. Cũq; descendisset in bethel, egressi sunt filij prophetarum quia. s. cũ Christus in infernum descẽdit, inde sanctos patres extraxit. & Matth. 8. Cum descẽdisset Iesus de monte, secutæ sunt eũ turbę multæ. s. captiuorum. Item signat tempus dñicę resurrectionis. vnde Ioan. 2. dicitur ꝙ cũ Iesus resurrexisset à mortuis, recordati sunt discipuli. Item signat tempus dñicæ ascensionis vnde de Christo potest dici illud Marci. 4. ꝙ dicitur de sinapi, ꝙ cũ sit minus seminibus, cum natũ fuerit ascẽdit, & fit maius omnibus oleribus. Et. 2. Reg. 15. dicitur Cũq; ascẽderet dauid in mõtẽ, occurrit ei chusi. Chusi. n. interpretatur profunditas vel ẽt arcanum, quia arcana ꝓfunditas paradisi occurrit Christo homini ascendenti. Item signat tẽpus spiritus missionis. vnde Ioan. 14. Cũ assumptus fuero à vobis mittam vobis eum. Sequitur. Cũ aũt venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Itẽ ꝙ significet tempus iudicialis ordinationis seu punitionis, patet in psal. vbi dicit, Cum exarserit in breui ira eius, beati omnes qui cõfidunt in eo. vnde etiam de damnato dicitur in psa. Cum iudicatur, exeat cõdẽnatus. De beatis verò in iudicio coronã & præmium æternum reportantibus dicit Matth. 19. Cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super thronos.

C Sic ergo patet quomodo ista dictio cum, refertur ad tempus actuum diuinorum. ¶ Secũdò dico ꝙ refertur ad tempus seu ad complementũ operũ perfectorũ. Vnde nota ꝙ iusti & perfecti habẽt suum cũ & suum quando, & suam in bono suppositionem. Et sic dico quod ad eos pertinet cum

Diligentiæ torporem excitantis.
Sapientiæ errorem refutantis.
Reuerentiæ tumorem resecantis.
Continentiæ fætorem depurantis.
Obedientiæ sudorem non curantis.
Amoris auide diligentis.
Timoris profunde meditantis.
Doloris feruide pœnitentis.

Quod cũ ergo significet diligẽtiã, patet Matt. 24. vbi dicit. Vigilate, beatus ille seruus quẽ cũ venerit dominus eius, inuenerit sic facientem. Item ꝙ significet sapiẽtiã, patet Prouer. 24. vbi dicitur Cum vidissem posui in corde meo, & exẽplo didici disciplinã &c. 1. Reg. 19. Cum serui Saul vidissent cuneũ prophetarũ vaticinãtiũ, prophetare ceperunt etiam ipsi. Prophetia. n. & disciplina ad sapientiam spectant. Item ꝙ significet reuerẽtiam, patet. 1. Reg. 25. vbi dicitur ꝙ cum abigail vidisset Dauid, descendit de asino, & adorauit. & Iudicum 13. dicitur ꝙ cum manue & vxor angelum vidissent, ceciderũt proni in terram. Item ꝙ significet cõtinentiã, patet. 4. Reg. 4. vbi dicitur ꝙ cum vidisset eã Heliseus, ait. Ecce Sunamitis illa. Item ꝙ significet obediẽtiam & etiam humilitatem, patet Luc. 17. vbi dicitur. Cum omnia feceritis, dicite serui inutiles sumus, quæ debuimus facere, fecimus. Item ꝙ significet amorem, patet Ioan. 13. vbi de Christo dicitur. Cum dilexisset suos, in finem dilexit illos. Item ꝙ significet timorem, patet Io. 41. vbi dicitur. Cum subleuatus fuerit, timebunt eum Angeli. Et de Pilato legitur ꝙ cum audisset hunc sermonem, magis timuit. Et de phytonissa dicit. 1. Regum. 28. ꝙ cum vidisset Samuelem resuscitatum, exclamauit. Sequitur. Noli timere & c. Item ꝙ significet contritionis dolorem, patet Ioan. 16. vbi dicitur. Mulier cum parit, tristitiam habet, cum autem peperit, non meminit pressuræ propter gaudium quia natus est homo in mundum Patet igitur quomodo cũ, refert ad tempus operum perfectorum & virtuosorum ¶ Tertiò dico ꝙ cum quõque refertur ad tempus supernorum gaudiorum. Et sic dico quod cum signat

Abundantiam indefectibilem.
Excellentiam inęstimabilem.
Tranquillitatem imperturbabilem.
Securitatem interminabilem.

¶ Dico ergo ꝙ cum quantum ad tẽpus futuræ gloriæ Paradisi signat ibi esse perfectã abũdãtiã. 1. Corint. 13. Cum venerit ꝙ perfectũ est, euacuabitur ꝙ ex parte est. Item signat ibi esse honoris excellentiam. vnde Col. 3. Cũ Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cũ Ipso in gloria. Item signat quietis seu tranquillitatis cõplacentiam. psal. Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas dñi. Item signat ibi esse securitatis & æternitatis durabilem permanentiam. 1. Corint. 15. Cum mortale hoc induerit immortalitatem, tũc fiet sermo qui scriptus est. Absorpta est mors in victoria. q. d. ibi nullus amplius morietur Refertur igitur ista suppositio cum ad tempus supernorum gaudiorũ. ¶ Quartò dico ꝙ refertur ad opus hominũ impiorũ. Et sic dico ꝙ per istã dictionẽ cũ possunt significari omnia facta & opera vitiosa. ¶ Et sic dico ꝙ per istam dictionem cum significatur

Fallacia simulatiua.
Duritia obstinatiua.
Luxuria maculatiua.
Inuidia stimulatiua.
Stultitia malè meditatiua.

De fallacia patet. 2. Macha. 5. vbi de crudeli Principe Apollonio dicit ꝙ cum venisset in Hierusalem pacem simulans, multos Iudęos interfecit. De obstinationis duritia dicitur Prouer. 28. Impius cum in profundũ peccatorum venerit, contẽnit. De immunditia seu luxuria dicitur Geñ. 12. Noui ꝙ pulchra sis mulier, & cum viderint te Ægyptij, interficient me, & te seruabunt. De corruptione etiam luxuriæ potest dici illud Genes. 6. Cũq; vidisset Deus terrã esse corruptã, oĩs quippe caro corruperat viã suã dixit ad Noe. Finis vniuersæ carnis venit corã me. De inuidia verò seu nequitia patet Geñ. 37. vbi de illis iniquis fratribus inuidentibus Ioseph, dicitur ꝙ cũ vidissent eũ procul, dixerunt. Ecce somniator venit, venite occidamus eũ. De stultitia aũt dicit Eclesi. 10. Stultus iuxta viã suã ambulãs, cũ ipse insipiens sit, oẽs stultos existimat. Et sic omnia alia vitia potes applicare ad dictionẽ istã. ¶ Quintò verò dico ꝙ cũ refertur ad stragem infernalium tormentorũ. Ipsa. n. pęna æterna potest intelligi per cum, & sic potest de dãnatis dici illud. 2. Reg. 13. Cum temulentus fuerit Amon, percutite & interficite eũ. q̃a. s. postq̃ Amon. i. peccator vitijs inebriatur, finaliter in inferno interficit & punit Hie. 41. Cũ venissent ad mediũ ciuitatis. s. infernalis, interfecit eos Ismael, i. diabolus. Sufficiat ergo de cũ suppositiue sumpto, q̃a per totã bibliam sunt auctoritates infinitæ, licet in concordantijs nihil ponatur &c.

F

Cum.

Præpositio. dictum est supra de cum suppositiuo, & determinatiuo, ꝙ est cõiũctio copulatiua Nũc dicẽdũ est de cum cõiunctiuo vel colligatiuo, ꝙ est præpositio cõiunctiua. Igitur cũ istud cum sit præpositio seruiẽs ablatiuo, quæ semper est duorum media terminorũ, faciens inter ipsos copulã atq; ligam, possum dicere ꝙ per istã dictionem cum, sic assumptam potest intelligi quælibet concors societas seu ligans cõcordia inter partes diuersas, siue bona fuerit siue mala. Nota ergo quod cum signat societatem A

Maiestatis supernę
Charitatis fraternæ.
Prauitatis externæ.

Dico ꝙ est vnũ cum Dei, Iusti, & impij. Vnde possum dicere quod Deus copulat mirabiliter, iustus copulatur virtualiter, malus copulatur damnabiliter. ¶ Dicã ergo quod est vnum cum id est vna societas & charitas quæ spectat ad Dei maiestatem. Dato enim quod substantia corporis cœlestis cuicunque rei inferiori elementari misceri nequeat vllo modo, cum de incorruptibili & corruptibili per modum mixtionis nullatenus fiat vnum, virtus tamẽ cęlestis B

cum rebus

cum rebus elementaribus, in inferioribus. diuersimode coniungitur & miscetur, virtute cuius commiationis occultę inferiora præualent, & in suis actibus roborantur, & etiam sine ista coniunctione & cõmiatione oia corrumperentur & in nihilum verterentur. Omne.n.mixtum vitam habet & existentiam à superiorum influentia & virtute. Sic reuera charissimi dico ꝙ licet dignitas & auctoritas diuina talis & tanta sit, ꝙ nulla res creata sua societate sit digna, nec digne possit cũ ea copulari. Iob.9. Verè scio ꝙ ita sit ꝙ non iustificetur homo cõparatus Deo, si voluerit contendere cum eo, non poterit respondere vnum pro mille. nihilominus ex influentia gratiæ, multipliciter coniungitur vniuersis, & diuersimode societatẽ contrahit cum eisdem ipsis, & cum ipsis communicat bona. ps. Bonitatem fecisti cum seruo tuo Dñe. Ipse est.n. qui dicit Prouer. 8. Delitiæ meæ esse cum filijs hominum. Quamuis n. alia sit natura auium, & aliarum bestiarũ seu hominum, sicut dicit apostolus. 1. Corin. 15. sic tñ est ꝙ multę inueniuntur aues quæ societatem humanam diligunt, & cũ hoĩbus viuere, & intra domos humanas habitacula sua facere semper quęrũt sicut patet de Ciconijs & columbis. Sic verè illa excellens natura diuinitatis societatem hominis non refugit, sed cum ipso deliciosum esse reputat, & se sibi communicat & diffundit. Delitiæ inquit meæ cum filijs hominum. vnde Apo. 21. dicit. Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Et ipsi populus eius erunt & ipse Deus cum eis erit eorũ De⁹. In quibus verbis aduerte quadruplicem modum quo Deus est nobiscum, videlicet

Materialiter, naturam induens.
Sacramentaliter, figuram exuens.
Spiritualiter, gratiam influens.
Imperialiter, gloriam tribuens.

¶ Natura carnalis hunc vestit homine.
Figura cibalis hunc velat turbine.
Gratia mentalis hunc dat cum lumine.
Gloria realis hunc dat in culmine.

¶ Dico igitur ꝙ Christus est cum hominibus. Materialiter ꝑ carnis assumptionem. Ecce taber. Dei cum ho. Sacramentaliter per panis conuersionem. Habitabit cum illis. Spiritualiter per gratiæ infusionem. Ipsi inquit populus eius erunt, & ipse Deus. Imperialiter per gloriæ collationẽ. Cũ eis erit eorum Deus. ¶ Dico ergo primo ꝙ Deus nobiscũ est corporaliter vestitus homine, & hoc est per beatã Incarnationẽ, in qua. s. ipse personaliter venit & cũ hoĩbus visibiliter habitauit. Figuratus in Rege Saul, de quo dr̃. 1. Reg. 10. Ipse venit ad cuneũ prophetarũ, & insilijt in eũ spũs Dñi, & mutat⁹ est in virũ alterũ, & prophetauit cũ eis. Istę.n. in virũ alterũ mutat⁹ dr̃, inquantũ de Deo factus est hõ, natura duntaxat diuinitatis nullaten⁹ immutata, cũ prophetis & Apostolis personaliter prophetauit, vt de eo cũ hoĩbus visibiliter conuersante dicat illud Baruc. 3. Postea in terris visus est, & cum hoĩbus cõuersatus est. Et iõ de isto cũ. i. de ista personali societate potuit dici ipsi humanæ naturæ sic assumptæ & ẽt humano generi sic personaliter visitato, illud Deut. 31. Dñs qui ductor vester est, ipse erit tecum, non dimittet te, neq; derelinquet. Et verè tecum erit, & non dimittet te, quia. s. Dei filius nunquam per mortem naturam humanam quam assumpsit, amplius dimisit, imò fuit sẽper secum. Nam secum fuit.

De matre exiens.
Per mundum gradiens
Baptismum capiens.
Miranda faciens
Doctrinam iaciens.
In cruce moriens.
Sub tumba dormiens.
Infernum adiens.
De morte rediens.
Ad cœlum abiens.
Secum erit
De cœlo veniens.
Gloria potiens.

Istę.n. sunt duodecim reuolutiones solis iustitiæ quib⁹ personaliter stetit cum homine, dicens illud. 1. Re. 17. Fui tecum in oĩbus vbicunque ambulasti. Et. 2. Re. 14. Dñs Deus tuus tecum est. Si vis concordare de singulis, vide in cõcordantijs de Mecum, Tecum, Secum, Nobiscum, vobiscum, quia transeo gratia breuitatis. Est igitur Deus nobiscũ vestitus homine. Mat. 28. Ecce ego vobiscum sum omnib⁹ dieb. vsq; ad consummationem seculi. Et iste modus corporeus essendi nobiscum ostenditur in auctoritate cũ dictum est. Ecce tabernaculum Dei cum hominibus. Corpus.n. assumptũ vocauit tabernaculum, quod. s. per natiuitatem fuit erectum, & per mortem depositum & deiectum, & in sepulcro plicatũ, & iterum per resurrectionem extentum, nunquam tamen à Deo depositum vel dimissum. psalm. Tabernaculũ eius in circuitu eius. ¶ Secundò dico ꝙ Deus est nobiscũ sacramentaliter, velatus tegmine, quia. s. in sacramento altaris Deus est nobiscũ, D sub aliena figura & sub cooperculo accidẽtiũ. quod ostñditur cum dr̃. Habitabit cũ illis. supple in sacramento. Oculus.n. corporeus solẽ respicere vel videre nequiret, nisi ipsum nubes seu obumbraculũ operiret. Sic verè nec corpus Christi, quod gloriosum est & claritate inextimabili plenũ, oculis nostris videri nequiret, nisi ipsum aliena figura vestiret. Et iõ se voluit sub panis specie occultare, vt nobiscũ posset vsq; ad finẽ seculi habitare. Habitabit inquit cũ eis. Vñ Hier. 7. Habitabo vobiscum in loco isto. & Esa. 62. Habitabit iuuenis cũ virgine, i. habitabit Christus cum panis specie, quæ. s. virgo dr̃, eo ꝙ sterilis à panis substantia reperit. Christus ergo nobiscum est sacramentaliter sub panis tegmine. E ¶ Tertiò dico ꝙ Deus nobiscum est spiritualiter cum gratiæ lumine, quia. s. Deus est semꝑ cum hoĩe in gratia constituto. quod ostñditur cum dr̃. Ipsi populus eius erunt. Gratia.n. Dei vel ẽt ipse Deus qñ nobiscum est gratiam infundendo, facit nos populum suũ esse. ps. Nos autẽ populus eius, & oues pascuę eius. Sicut.n. sol intrat statim cameram per fenestram si aperueris, & obstaculum amoueris, ĩbiq; totum exhibet se præsentem per radios quos infundit, sic Deus statim qñ obstaculũ peccati tollis, fenestramq; i. voluntatẽ cordis sibi aperis, paratus est subintrare, radios suæ gratiæ infundere, & te per gratiã illustrare, & tecũ spiritualiter habitare, dicens illud Apoc. 3. Ecce sto ad hostium & pulso, si quis audierit vocem meã, & aperuerit ianuã, introibo ad eũ, & cenabo cum illo, & ille mecum. Ipsi inquit populus eius erunt. Vnde de isto cum. i. de ista spirituali societate Dei qua nos ipsius populum facit esse, põt dici in persona ipsius illud Oseæ. 2. Percutiã inquit fœdus in die illo cũ bestia agri, & cum volucre cęli, & cũ reptili terræ. Sequit. Et dicã nõ ꝑpłõ meo, popul⁹ me⁹ es tu. Notabo ergo ꝙ De⁹ ꝑgrãm est cũ hoĩe tanq̃

Auxiliator fortissimus.
Consiliator certissimus.
Illuminator clarissimus.
Purificator mundissimus.
Pacificator mitissimus.
Liberator tutissimus.
Consolator dulcissimus.

Dico ergo ꝙ ipse illos cum quibus est per gratiam, solet auxiliãdo fortificare. Iosue. 6. Dñs tecum virorum fortissime & Hier. 30. Dñs mecum est tanq̃ bellator fortis & Num. 23. Dñs Deus eius, cũ eo est, & clangor victoriæ regis in illo. Et hoc est quod petebat sapiens in illo Sap. 9. Mitte inquit sapientiam de sede maiestatis tuę, vt mecum sit, & mecum laboret. s. in tribulationibus huius mundi, quod annuens ipse Dñs in ps. dicebat. Cũ ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eũ. Itẽ est cum eis tanq̃ consiliator, doctor seu prædicator certificans. vñ ipse dicit Ezec. 2. Fili hois sta super pedes tuos, & loquar tecum. Itẽ cũ eis est tanq̃ illuminator clarificans. Iõ petebant lumen eius illi qui dicebant Lu. 24. Mane nobiscũ Domine, qm̃ aduesperascit. Itẽ est cum eis, tanquã purificator mundificans. Nam vbicunq; sit, purificat culpæ sordes. vnde de puero Ioanne. i. de quolibet hoie puto, dr̃ Luc. 1. Quis putas puer iste erit? etenim man⁹ Domini erat cũ illo. Item est cũ eis tanq̃ confœderator pacificans. Gene. 6. Recordabor fœderis mei quod pepigi tecũ. & 15. Pepigit dñs fœdus cum Abrahã. item est cum eis tanq̃ liberator saluificans Esa. 43. Cum transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te, cum ambulaueris in igne, non combureris. Item est cum eis tanquam consolator dulcificans. Ezech. 3. Manus Domini erat mecum confortans me. & Hierem. 1. Noli timere, quia ego tecum sum vt eruam te. & breuiter tu inuenies quòd Deus qñ est cum homine per gratiam, facit ei cuncta bona, ps. Bonitatem fecisti cum seruo tuo domine. Patet ergo quomodo Deus est nobiscum spiritualiter cum gratiæ lumine. ¶ Quartò dico quòd ipse est cum homine supernaturaliter cum gloriæ culmine, F s. in gloria paradisi. quod ostenditur cum dicitur. Deus cum eis erit eorum Deus. Cum eis.n. est Deus in patria dans

Pacem quæ non perturbatur.
Requiem quæ non molestatur.
Gloriam quæ non minoratur.
Lętitiam quæ non contristatur.

De pace dicitur. 1. Reg. 20. Vadas in pace, & sit Dominus tecum. De requie dicitur. 2. Reg. 19. Veni mecum vt requiescas securus in Hierusalem. De gloria vero dicitur in ps. Cum gloria suscepisti me. De lætitia autem dicitur in ps. Implebis me lætitia

cum vultu tuo, delectationes in dextera tua vsque in finem. Patet igitur quomodo Deus quadruplex est cum homine, & quomodo per cum intelligitur vna societas pertinēs ad Dei maiestatem. ¶ Sed quid? pro certo peccatores non possunt dicere q habeat Deum secum nec per gratiam in præsenti, nec per gloriam in futuro, & ideò non mirum si eis eueniant multa mala. Deus est.n.sicut ille lapis preciosus, qui dicitur Sapphirus. Est.n. quædam species Sapphiri, quæ sua præsentia si dignè portetur, prout dicitur in lapidario, dicitur discordes conciliare, ardores sedare, sanguinem stringere, venenis obuiare, lætitiam generare, carceres aperire, & tacta vincula reserare. Sic verè quando Deus per gratiam est cum homine, discordes pacificat, ardorem tentationum temperat, sanguinem carnalitatis stringit, venenis malitiarum & inoidiarum obuiat, lætitiam spiritualem parat, carcerem obstioationis reserat, & vincula malę consuetudinis cassat, & sic hominem à periculis liberat atq; sanat. vt sic de sapientia increata vel de Dei gratia dicat quilibet sic associatus illud Sap. 7. Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius. &c. Sed renera si iste lapis De⁹ à nobis subtrahitur. s. per peccatum, tunc mala omnia subsequuntur, similis.n. est illi herbæ cum qua Peon hominem occisum à Basilisco suscitauit, dum ori eius apposuit, subtracta vero herba ad aspectum Basilisci interibat, sicut supra posui c. de Corona. De herba etiam dicta Balim dicit Xanctus Historiarum scriptor, q homo intersectus à Dracone, per ipsius præsentiam resurrexit. Talis pro certo est Christus, quia si cum homine præsens fuerit, mortē culpæ auferet, & vitam gratiæ reparabit, eius vero absentia contrarium perpetrabit Deut. 31. Vere quia non est Deus mecum, inuenerunt me hæc mala. Et si vis scire qui sunt illi qui non habent Deum secum, dico q isti describuntur Iob. 28. vbi de sapientia Dei patris, i. de Christo dicitur sic. Sapientia vbi inuenitur, aut quis est locus intelligentiæ? Nescit homo precium eius, nec inuenit in terra suauiter viuentium. Abyssus dicit non est in me, & mare loquitur non est mecum. quattuor.n. sunt qui ista societate carent. s. homo carens cauda, suauiter viuens, Abyssus, & mare. Homo.n. qui caret cauda, signat finem non cogitantes. Suauiter viuens, signat luxuriæ vacantes. Abyssus insatiabilis, signat auaros ambientes. Mare vero quod est tumultuosum & spumat, signat superbos fluctuantes. Isti.n. de Christo possunt dicere. Non est mecum. Quia sicut ipse dicit in ps. Cum hominibus operantibus iniquitatem, & non communicabo cū electis eorum. Non sic igitur charissimi, sed faciamus q ipse semper & continuè sit nobiscum, quia pro certo si cum ipso fuerimus, ipse etiam nobiscum non dedignabitur remanere. Iuxta illud. 2. Para. 15. Dominus vobiscum, quia fuistis cū

G eo. Patet igitur quomodo per cum intelligitur quædam societas pertinens ad Dei maiestatem. ¶ Secundò dico q est vnum cum. i. vna societas pertinens ad iusti societatem seu charitatem. Animalia.n. domestica & mitia semper volunt esse vnū cum altero, odiunt.n. solitudinem, & diligunt comitiuam, sicut patet in Ceruis, ouibus, Bobus, Gallinis, Anseribus, Turturibus, & Columbis. Sic verè bonæ & domesticę personæ in sociali charitate gaudent viuere, & alter cum altero esse student. vnde Apostolus. Si fieri potest, cum omnibus hominibus pacem habentes. Vnde nota q homo debet tripliciter vti isto cum. i. ista copula sociali, s. interius, vt sit cum seipso. Exterius, vt sit cum proximo. Superius, vt sit cum Deo. Cum seipso quando exterius non occupatur. Sicut dicebat Seneca in Epistolis. Neminem inuenias cum quo malis esse quam tecū. Cum proximo est quando eidem intime copulatur. Eccl. 22. Fidem habe cum proximo tuo. Cum Deo, quando ei deuotiꝰ famulatur. vnde sibi dicit Dn̄s illud Lu. 15. Fili tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt. & breuiter de bona societate bonorum possumus exponere illud Genes. 6. Noe vir iustus atque perfectus cum Deo ambulauit. Vbi aduerte quòd viri boni debent triplicem societatem sectari, videlicet proximi, sui, & Dei. Et sic vnus de altero potest dicere Domino. Sit mecum, sit tecum, sit secum. Sit dico mecum charitatiuè: Sit secum meditatiue. Sit tecum ò Deus famulatiue. Sit mecum iunctus affectibus, & similis in gestis. Noe. Sit secum plenus virtutibus & bonis adiectis. Iustus. Sit tecum cordis aspectibus in cœlum erectis. Cum Deo. Primum probat requies charitatis fraternæ quæ facit delectari. Noe inquit, id est requiescens. Secundum probat acies bonitatis internæ quæ debet augmentari. Iustus inquit atque perfectus. Tertiū probat species Deitatis æternæ. quæ debet affectari vel etiam frequentari. Ideò dicitur. Cum Deo ambulauit. Et sic dico q vir bonus debet

Exterius sociari hominibus. Noe.
Interius coniugari cum virtutibus. Iustus.
Superius copulari cum numinibus. Cum Deo ambulauit.

Dico ergo primo q apud iustos est vnum cum exterius sociatiuum, quod facit charitas. & istud nihil aliud est quàm bona bonorum societas, quæ à bonis debet exterius frequentari. qđ ostenditur cum dr̄ Noe, quod interpretatur requiescens, quia s. nulla maior requies, quàm in amore fraterno vel societate bonorum. Esa. 11. Habitabit Lupus cum Agno, & Pardus cū Hedo accubabit, Vitulus Leo & Ouis simul morabuntur, simul requiescent Catuli eorum. Stella.n. bona si cum alia stella bona coniungitur, vtriusq; bonitas augmentatur, ita q earum virtutes meliores & efficaciores in inferioribus sentiuntur. Sic verè bonorum bonitas augetur, quando vnus cū alio mentaliter per charitatem, vel etiam realiter per personalem societatem vnitur. Noe inquit. vn̄ Gen. 7. Ingressus est Noe, filij eius vxor eius, & vxores filiorum eius cum eo in arcam. Et 8. dicitur q recordatus est Dn̄s Noe, & cunctorum animantium quæ erant cum eo. Et si vis nota quòd nos debemus manere & cohabitare

Cum
- Innocentibus, ipsos imitando.
- Indigentibus, ipsis miserando.
- Laborantibus, ipsos adiuuando.
- Pœnitentibus seu lamentantibus, ipsos consolādo.
- Delinquentibus, ipsos castigando.
- Ignorantibus, ipsos informando.
- Infirmantibus, ipsos visitando.
- Contemplantibus, ipsis ministrando.
- Prædicantibus, ipsos audiendo.
- Patientibus, ipsis condolendo.
- Triumphantibus, ipsis congaudendo.
- Præsidentibus, ipsis seruiendo.
- Seruientibus, ipsis applaudendo.

¶ Dicò igitur primò q nos debemus esse cum innocentibus, H ad eos imitandum. ps. Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris. Item cum indigentibus ad eis miserandum. exemplo Thobiæ, de quo dicitur Thob. 4. Panem tuum cum indigentibus & egenis comede, & de vestimentis tuis nudos tege. & 3. Reg. 13. Reduc eum tecum vt comedat panē. Item cū laborantibus ad eos adiuuandum, seu cum iniuriā sustinentibus ad eos liberandum. Sap. 9. Mecum sit, & mecum laboret. dicens cuilibet tribulato illud Hier. 15. Bellabunt aduersum te, & præualere non poterunt, quia tecum sum vt saluem & eruam te. Itē cum lamentantibus ad consolandū. Eccl. 7. Non desis plorantibus in consolationem, & cū lugentibus ambula. Item cū delinquentibus ad castigandum, dicens illud Ezech. 20. In manu valida, & in brachio extento, & furore effuso regnabo super vos, & adducam vos in desertum populorum, & iudicabor vobiscum. Item cum ignorantibus ad informandum seu prædicandum. Luc. 24. Locutꝰ sum ad vos cum essem vobiscum. & Mat. 26. Quotidie vobiscum eram docens in templo. Item cum infirmantibus ad visitandum. Eccl. 7. & 8. Non te pigeat visitare infirmum. Sequitur. Non litiges cum homine potente. Item cum contemplātibus ad eis ministrandum & assistendum. Apoc. 14. Vidi supra montem Syon agnum stantem, i. contemplatiuum speculantem, & cum eo centum quadraginta quatuor milia. quia pro certo viros speculatiuos & scientificos debet aliorū multitudo sectari. Itē cū prædicantibꝰ ad eos audiendū. Prou. 13. Qui cū sapientibꝰ gradit, sapiēs erit. Itē cū patiētibꝰ ad eis cōdolēdū. Vn̄ sic dicat cuilibet patienti illud Luc. 22. Paratus sū tecum & in carcerē & in mortē ire. Itē cū triūphantibus ad eis congaudendum. Rom. 12. Gaudere cum gaudentibus. Itē cum præsidentibus ad ipsis seruiendū, seu cum prælatis & maioribus ad eis obediendū. 1. Paral. 12. Tui sumus o Dauid, & tecum o fili Isai. 1. Esdræ. 10. Tuū est discernere, nosq; erimꝰ tecū. Itē cū seruientibꝰ. i. cū subditis & humilibꝰ ad eis applaudendū atq; fauēdū. Mar. 1. Erat cū bestijs, & angeli ministrabant ei. Illi.n. debet angelus ministrare, qui bestiarum, i. simplicium & pauperum familiaris & socius nouit esse. Patet igitur quō apud iustos est vnū cū exterius sociatiuū. Noe, inquit i. in amore requiescens fraterno. 2. Regū. 9. Veni vt requiescas

ſtas mecum ſecurus. & Gen.8. Noe & cum eo vniuerſa animantia & iumenta de arca egreſſa ſunt. ¶ Secundo dico ꝙ eſt
I vnum com interius fœcundatiuum, & iſtud nihil aliud eſt ꝙ illa ſocietas quam habet vir perfectus cum virtutibus, quæ.ſ. ipſum iuſtum faciunt perfectum quandiu comitatur eaſdem. quod oſtenditur cum dicitur. Vir iuſtus atq; perfectus. Virilitas.n.iuſtitia & perfectio dependent à virtutibus. Perfectū.n. dicitur cui nihil deficere comprobatur. igitur motibus ille pfectus dici meretur, quem virtutum multiplicitas comitatur. Et ſic notabo ꝙ talis debet eſſe

Cum
Iuſtitia virtutes regente
Clementia pauperes fouente.
Decentia bona tegente.
Contioentia carnem refrenante.
Sapientia totum gubernante
Patientia meotem ſolidante.

* De iuſtitia dr̄ Apo.19. Fidelis, & veraa cum iuſtitia iudicat & pugnat. De clementia dicat Dn̄s in ps. Veritas mea & miſericordia mea cum ipſo. Et ipſe dicat illud Iob. 31. Ab infantia creuit mecum miſeratio. De decentia ſeu pulchritudine honeſtatis dicat illud ps. Pulcbritudo agri mecom eſt. De continentia vero & munditia caſtitatis dr̄ illud Iob.31. Pepigi fœd⁹ cū oculis meis vt non cogitarem quidem de virgine. vt ſit de illis de quibus dr̄ Apoc.14. Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati, virgines.n. ſunt. De ſapientia dr̄. Neminem diligit Deus niſi qui cū ſapientia inhabitat. De patientia vero & fortitudine dicat illud Prouer.8. Mea eſt prudentia, mea eſt fortitudo. Sequitur. Mecum ſunt diuitiæ & gloria, npes ſuperuę & iuſtitia. Opes.n.& diuitias vocat & abundantiā virtutum, quæ idem eſt ꝙ perfectio ſeu iuſtitia. iuſtus inquit vir, & perfectus. Vide infra de viro, & de iuſtitia, & de perfectio-
K ne. Sic igitur patet ꝙ eſt vnum cum interius fęcundatiuū.&c. ¶ Tertiò dico ꝙ eſt vnum cum ſuperius copulatiuum. Et hęc eſt illa charitatiua ſocietas quæ cum Deo copulat virum iuſtum. Cum Deo inquit ambulauit. Malach.2. In pace & ęquitate ambulauit mecum. Omnia.n. volunt eſſe cum illo à quo habent eſſe. Patet de piſcibus, qui ſemper volunt eſſe cum aqua, aues cum aere, animalia cum terra, & quia totum eſſe noſtrum tam naturale quàm fortunale, quàm etiā morale à Deo eſt, iuxta illud.1.Cor. 15. Gratia Dei ſum id quod ſum. iō valde debemus appetere in eo & cum eo ſemper eſſe. Vnde nota ꝙ iuſti ſunt cū Deo in conſcientia dū ipſum diligunt, ſibi adhęrentes ſtabiliter, in ecclesia dum ipſum eligunt, ſibi ſeruiētes humiliter, in patria dū ipſum colunt, ipſo perfruentes alacriter. ¶ Dico ergo ꝙ ſunt cum Deo in conſcientia ſibi ſtabiliter adhęrentes, & iſtam copulam cum Deo facit charitas, & gratia, quæ Deum & hominem coniungunt. Vnde etiā ipſe Deus loquens homini in ſcriptura, videtur iſtam ſocietatem conſulere, dicens.4.Reg.18. Facit mecum quod vobis vtile eſt. Et ſi quæris ab eo quid ſit quod vtile eſt facere ſecum? Reſpondere poteſt per hæc verba

Mecum
Vigilate.
Properate.
Laborate.
Perſeuerate.
Aſcendite.
Diſcernite.
Addiſcite.
Diligite.
Diuidite.
Colligite.
Comedite.
Quieſcite.

Dico ergo. Mecū vigilate excuſſo ſopore. & iō ipſe eſt qui apl̄os reprehēdit, dicēs Matth. 26. Nō potuiſtis vna hora vigilare mecum. Vigilate & orate ne intretis in tentationē. itē dicit mecū properate diſcoſſo torpore. 1. Regū.16. Sanctificamini & venite mecum. Itē dicit mecū laborate robuſto vigore. Vnde laborantibus dicitur Matth.20. Ite & vos in vineam meam. Sequitur. Nonne ea denario conueniſti mecum? & illud Phil. 4. Adiuua illos qui mecum laborauerunt. Item mecum perſeuerate durandi tenore. Luc. 22. Vos eſtis qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis. Item mecum aſcendite alta contemplando. Exod.34. Stabis mecum ſuper verticem montis. Item mecū diſcernite verā iudicando. Act. 28. Qui mecum erant, lumē viderunt. Item mecum addiſcite magna perſcrutando. & merito, quia ſapientia perſeuerauit mecum. Eccle. 2. Item mecū diligite feruenter amando. 2. Reg. 3. Fac mecum amicitias. item mecum diuidite bonum occupando. Luc. 15. Filium ſemper mecum es, & oīa mea tua ſunt. Item mecum colligite ſemper bona congregando. Luc.11. Qui non eſt mecū aduerſum me eſt, & qui nō colligit mecū, diſpergit. Item mecū comedite memet deguſtando, ſ. in ſacramenro altaris. 1.Reg.9. Aſcēde ante me in excelſum, vt comedas mecū. Itē mecū quieſcite deuota ſectando. Luc.22. Hodie mecū eris in paradiſo. Viri.n. deuoti per deuotionē paradiſum frequentant. Patet ergo quō iuſti ſunt cum Deo in conſcientia ſibi ſtabiliter adhęrentes.
¶ Sed ſecundo adhuc dico ꝙ ipſi ſunt cū Deo in eccleſia ibi nobiliter præſidentes. Et iſti potiſſime ſunt viri eccleſiaſtici, qui pro eo cū Deo eſſe dn̄r, quia eius vicarij ſunt & eius officia exequunt, & ſibi perſonaliter miniſtrantes, cum ipſo quantum ad profeſſionē, & ſtatum habitant corporaliter & morātur, vnde ipſe dicit illud Luc. 11. Pueri mei męcū ſunt in cubili. Verunt ſicut qſiq; ſit ꝙ habet homo ſecū in domo ſua in ſecreto & alto officio aliquos proditores, qui dato ꝙ panē ſuū comedant oi die, aduerſarijs t ſuis magis fauent quam ſibi, ſic Deus in ſtatu eccleſiaſtico habet aliquotiens aliquos malos, alte beneficiatos, & promotos, qui quamuis panem ſuum i. ipſius ſacramentum, vel panem ſuum ad litteram. i. bona tēporalia ſua comedant & participent omni die abundāter ipſi tamen tanquam proditores & mali, hoſti ſuo. ſ. mundo, vel tyrannis, vel diabolo potius fauent & obediunt quam ſibi. De quibus conquęritur ipſe dn̄s dicens. Matth. 26. Qui intingit mecum manum in paropſide, ipſe me tradet. Iſti ergo nō ſūt cum Deo, ſed potius contra Deum. Iuxta illud prædictū Luc. 11. Qui non eſt mecū, aduerſum me eſt, imò poteſt hodie dicere illud Eſa. 63. Torcular calcaui ſolus, & de gentibus non eſt vir mecū. &c. Patet ergo ꝙ aliqui ſunt cū Deo in eccleſia nobiliter præſidentes. ¶ Sed tertio dico ꝙ iuſti ſunt cū Deo in M
patria, ibi feliciter quieſcētes, quia reuera ibi ſunt. ſ. in paradiſo

Honorabiliter ſociati.
Delectabiliter ſatiati.
Inexterminabiliter honorati.
Indefectibiliter radicati.

Aſſociati dico honorabiliter, quia ſicut dicit Matth. 8 Ipſi recumbunt cum Abraham Iſaac & Iacob in regno Dei. Item ſunt ſatiati delectabiliter. vnde illud Apoc. 3. prædictum. Ego cum illo, & ipſe mecum. item ſunt honorati inexterminabiliter. Apoc. 3. Qui vicerit, dabo ei ſedere in throno meo mecum. Item ſunt perpetuati indefectibiliter. 1. Theſſ. 4. Rapiemur obuiā Chriſto in aera, & ſic ſemper cum Dn̄o erimus. Cum Deo ergo ambulauit. Et ſi vis adhuc notare qui & quales ſunt quos Dn̄s in paradiſo ſecum vult habere, vel quales etiā ſunt quorum ſocietatem noſtrum quilibet debet velle, dico ꝙ iſti ſunt viri qui pollent

Puritatis decore florido.
Firmitatis vigore ſolido.
Sagacitatis fulgore ſplendido.
Simplicitatis dulcore ſtolido.

Dico ꝙ illorū debet Deus & homo gratā ſocietatem habere qui ſunt puritatis floridi decore. vnde de Balaam dicitur Num.22. ꝙ ipſe habebat ſecū duos pueros. Puer autem à puritate dicitur. Itē illos qui ſunt firmitatis ſolidi vigore, vnde de Moyſe dicitur Exo. 13. ꝙ ipſe tulit ſecum oſſa Ioſeph. Item illos qui ſunt ſagacitatis ſplēdidi fulgore. vnde de Moyſe dr̄ Exo.34 ꝙ ipſe aſcendit in mōtem, portans ſecum tabulas. Tabulæ.n. legis digito Dei ſcriptæ, ſignificant viros ſcientificos atq; doctos, itē illos qui ſunt ſimplicitatis ſtolidi dulcore, ſicut de Leuita legitur. Iud.19. ꝙ ipſe habebat ſecum duos aſinos. Aſini.n. ſimplices & innocētes ſignant. Patet igitur quomodo quidam ſunt cum Deo in patria, in eccleſia, in conſcientia. Cum Deo inquit ambulauit. Et hoc eſt quartum auctoritatis, in qua. ſ. per cum, tecum, ſecum, oſtenſa eſt quædam ſocietas cum Deo, cum ſeipſo, & cum proximo. Et ſic oſtenſum eſt quō eſt vnum cum pertinens ad iuſti charitatem. ¶ Tertiò principaliter dico ꝙ eſt vnum cum pertinens ad impij prauitatem. Et iſtud nihil aliud eſt quam malorum ſocietas atq; liga. Mali enim ſemper volūt ſecū habere alios malos, nec ſecū habere curant Dn̄m, neque iuſtos. Similes.n. videntur Amazonibus, quæ fuerunt mulieres ſolę ſine viris manentes, quia. ſ. nullum maſculum ſecum viuere permittebant, ſed de patria ſua aut emittebant aut occidebant, fœminas vero ſibi ſimiles reſeruabant, & mamillā dexteram ne in ſagittatu impedirentur, ipſę ſibimet adurebāt, pœnitus & deſtruebant, ſicut ponunt Oroſius & Solinus. Sic verè mali & fœminei, ideſt viri eneruati, & effęminati, maſculos, ideſt viros iuſtos, viriles & perfectos ſecum habere nolūt quinimmo ipſos à ſe reijciunt, vel perſecutionibus affligunt. dicentes illud Eſaiæ. 63. De gentibus non erat vir mecum. Fœminas vero carentes mamilla, ideſt perſonas effœminatas

natas & eneruatas mamilla pietatis carentes, tanquam sibi si-
miles & conformes secum retinent atq; seruant. Mali.n.socie
tatem volunt malorum, & comitiuas diligunt iniquorum. vn-
de Matt. 11. de spiritu nequã dicitur q ipse accepit secũ septẽ
spiritus nequiores se, & habitauerunt simul. vnde etiam cui-
libet, iusto inter societatem malorum necessario habitanti,
dicitur illud Ezech. 2. Impij & subuersores sunt tecum, &
cum Scorpionibus habitas. Et si vis, nota q per eum potest
intelligi multiplex mala societas, quæ.s. nobis à Deo interdici
tur & vetatur videlicet

Societas
- Proditiosa tractans malitias
- Litigiosa sectans discordias.
- Luxuriosa fædans munditias.
- Ambitiosa quærens diuitias.
- Præsumptuosa spernens iustitias.

¶ Et merito, quia pro certo de talibus societatibus acquiritur
societas periculosa habens tristitias. De proditiosa societate
dicitur in psalm. Loquuntur pacem cum proximo suo, mala
autem in cordibus eorum. De societate brigosa, discordi &
litigiosa, dicitur in ps. Cum his qui oderunt pacem, eram pa
cificus. De societate luxuriosa dr Eccl. 9. Ne respicias mulie
rem multiuolam, & cum saltatrice ne assiduus sis. De socieṫa
te diuite auara & ambitiosa dicitur Eccl. 13. Ditiori te ne so
cius fueris. Sequitur. Si habes conuiuet tecum. Si non habue
ris, derelinquet te. De societate præsumptuosa dicitur Eccle.
8. Cum audace ne eas in via. Et ibidem. 13. Ne communices
cum homine potente. De societate vero periculosa, quæ.s. ea
præcedentibus sequitur hoc est de societate damnatorum, di
citur in ps. Æstimatus sum cum descendentibus in lacum. Et
Esaiæ. 34. dicitur. Descendet Vnicornis cum eis, & tauri cũ
potentibus. Sequitur ibidem de inferno. Et erit cubile Dra-
conum, & pascua Strutionum, & occurrent tibi ibi demonia,
Onocentaurus & pilosus clamabunt alter ad alterum. &c. Cõ
para diuersa genera damnatorum istis animalibus quę in ista
societate concurrunt. patet igitur de cum quomodo accipitur
quo ad Deum, quo ad virum iustum, & quo ad impium. Suf
ficit ergo. Exempla vel figuras modicum allegaui, quia nimis
fuissem prolixus, & quia de societate tam bona quàm mala fit
mentio in pluribus locis in hoc opere. &c. Vide de, societate,
congregatione, simul, & similibus titulis.

A **Cunctus. ta. tum.** Quoniam cunctus & omnis vniuersitatem & multi-
tudinem signant, quæ vt communiter ad personas plusquam
ad res refertur, & in scriptura fiat mentio de multis gene-
ribus personarum, notabo quòd per istud adiectiuum po-
test intelligi

	Iustorum,	Prima solet rite regu-
	Malorum.	lari. Scđa solet mala
	Meritorum.	operari. Tertia debet
Vniuersitas	Vitiorum.	iuste vendicari. Quar
	Tormentorum.	ta debet cautè declina
	Premiorum	ri. Quinta debet mul
	Temporum	tum formidari. Sexta
	Locorum.	debet sursum affecta

ri. Septima debet ad bonum ordinari. Octaua debet in bono
frequentari. Est igitur multitudo iustorum, quia.s. cuncti de-
bent Deo & superioribus obedire, mandata seruare, fidem te
nere, & à vitijs cauere. Vnde nota q necesse est vt cuncti de
fleamus commissa scelera. Cuncti faciamus virtutum opera.
Cuncti subeamus maiorum onera. cuncti acquiramus beata
munera. Igitur commissa scelera cuncti defleamus. 2. Reg. 15.
Omnes viri flebant voce magna. Sequitur. Et cunctus popu-
lus incedebat per viam quæ respicit ad desertũ. Item virtutũ
opera cuncti compleamus. Exo. 24. Omnia quæ locutus est
Deus, faciemus. Item maiorũ onera cuncti subeamus. i. maio
rum præceptis cuncti obediamus. Gen. 41. Ad tui oris impe-
rium cunctus populus obediet. Item æterna munera cuncti
acquiramus.s. gloriam paradisi, vbi.s. est abundantia & pax æ-
terna. quia sicut dicitur Hester. 2. Rex Assuerus iussit conui-
uium permagnificum præparari cunctis principibus suis. He
ster 13. Optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Talis est
B igitur multitudo iustorum. ¶ Item inuenitur multitudo malo
rum seu impiorum, qui.s.

Cuncti sunt
- Dolosi, proximos fallentes,
- Pomposi, proximos spernentes,
- Ruinosi, deorsum cadentes,

Cuncti dico sunt dolosi. Hiere. 6. A maiori vsque ad minorẽ
cuncti auaritiæ student, à propheta vsq; ad sacerdotẽ oẽs fa-
ciunt dolũ. Cuncti ẽt sunt põposi seu ẽt superbi & præsũptuo
si. Eccl. 3. Cuncta subiacent vanitati. Iob. 15. Cunctis diebus
suis impius superbit. & Iob 40. Respice cunctos supbos. Cun
cti tales erunt finaliter ruinosi, qñ.s. in die iudicij corruent in
infernũ. Iob. 40. Videntib⁹ cũctis præcipitabiť. Patet ergo quõ
est vana cõgregatio, multitudo seu vniuersitas pctõrũ. ¶ Ter-
tiò inueniť quædam multitudo virtutũ & meritorũ. Eccle. 7.
Cuncta tentaui in sapientia. ¶ Itẽ multitudo vitiorũ. &c. omit
to, quia parũ valet. ¶ De vniuersitate vero tormẽtorũ, pręmio
rũ, locorum, vide in suis titulis & synonymis. ¶ De vniuersita
te tẽporũ & dierũ qualiter.s. cuncti dies nři sine interpellatio-
ne siue diminutione sunt ad Dei seruitiũ ordinãda multa pos-
sent dici, qa multæ sũt auctoritates ad istud ppositũ, sed omit
to gřa breuitatis, qa.s. infra in titulo de die in litera. d. satisfiet.

Cupere. Cupiens. Nota q cupere idem est, q aliquid feruenter desi- A
derare. Et potest sumi in bono & in malo. In bono. n. signat il
lud sanctum desiderium quod habent iusti de bonis spiritua-
libus & æternis. In malo vero signat illud desiderium corru-
ptum quod habent impij de vitiosis operibus, malis delecta-
tionibus, desiderijs & diuitijs caternis. Igitur de prima cupi
ditate, quia.s. boni cupiunt vtilia non nociua, possum dicere
q virtus appetitiua tunc est bene disposita naturaliter, quan-
do non cupit aliquid nisi quod suæ sanitati conuenit corpora
liter. Nam quando virtus illa non appetit nisi quod potest di-
gerere, tunc dr homo sanus esse. Sic verè dicam q ille spiritua
liter bene est dispositus, qui vitia & peccata, bona terrena, &
mundi vanitates, quæ vtiq; aiæ nociua sunt, & quæ nec regi,
nec dirigi bene possunt, non appetit, sed solũ virtutes & bona
opera quæ animæ salubria sunt cupiens, omnia cetera vilipen
dit. Et sic si vis, Nota q boni cupiunt

- Sumere doctrinæ ferculũ, quod iustos satiat, vt hos reficiat
- Struere mentale vasculum, vt multa capiat.
- Stringere fraternum vinculum, vt nullum odiat
- Videre regentem seculum, vt hos exaudiat.
- Tenere cœli latibulum, vt hos suscipiat.

¶ Dico ergo q iusti cupiũt doctrinam per quam resatientur, B
vnde de Lazaro dicitur Luc. 16. q ipse cupiebat saturari de
micis quæ cadebant de mensa diuitis. quia.s. iustus summe de
bet cupere & desiderare q de micis doctrinæ quæ de mensa
sacræ scripturæ proueniunt, à diuite viro Christo spirituali-
ter satietur. Item iusti cupiũt gratiam per quam ædificentur.
Gratia. n. ædificat spiritualiter domum mentis, vt.s. Christum
capiat cum virtutibus atq; donis. 1. Para. 2. Domus quam ædi
ficare cupio, magna est valde. Item iusti cupiunt amicitiam,
vt compatiantur. Phil. 1. Testis est mihi Deus quomodo cu-
piam vos omnes in visceribus Iesu Christi. Item cupiunt Dei
amicitiam vt eius pulchritudine alliciantur. vnde de Herode
dicitur Luc. 23. q ipse erat multo tempore cupiens videre Ie
sum. Item cupiunt cęlestem gloriam vt ibi reficiantur, & bo-
nis omnibus induantur. 2. Corin. 5. Nam in hoc ingemiscim⁹
habitationem nostram quæ de cęlo est, superindui cupientes.
Patet igitur sic quomodo cupiditas sumitur in bono. ¶ Secun C
dò dico q vt cõiter sumiť in malo. Et sic nihil aliud est q̃ aua-
ritia vel excessiuus appetitus rerũ inutiliũ & malarũ. Appeti-
tus. n. male dispositus & corruptus magis cupit nociua quàm
vtilia. sic verè mala voluntas & desiderium iniquorum. Prou.
1. Stulti ea quæ sunt sibi nociua cupiunt. Et de hac cupiditate
possent dici infinita, sed quia pauce sunt auctoritates vocales,
& in infinitis locis de auaritia & cupiditate in hoc opere tra-
ctatur, notabo q illa quæ per cupiditatem & auaritiam acqui
runtur, non satiant nec proficiunt quia solent mentem inflam
mare. Non perdurant sed deficiunt quia solent cito declinare.
Nos diffamant & inficiunt, quia solent famam obfuscare. ¶ So
lent dico mentem inflammare, vt plura petantur. vnde Eccl.
12. Insatiabilis est oculus cupidi. Solent etiam parum dele-
ctare, cum cito perdantur. vnde de auaro dicitur Iob. 20. Cũ
habuerit quod cupierat, possidere non poterit. Solent insu-
per famam obfuscare, cum iure spernantur. Vnde scriptura ip
sos vituperãs & diffamãs dicit Eccl. 14. Viro cupido & tenaci
absq; rõne est substãtia. &c. Vide de auaritia, & in titulis aua-
ritiã significantib⁹, sicut est ignis, ardere, accendere. &c.

Cur. Nota q istud aduerbium interrogatiuum cur, qñ-
que dicitur inquisitiuè. Iob. 7. Cur non tollis pec- A
catum

tatum meum, & quare non aufers iniquitatem meam? Item sumitur desolatiuè sicut Iob. 3. vbi dicitur. Quare non in vulua mortuus sum, egressus de vtero non statim perij, quare exceptus genibus, cur lactatus vberibus? &c. Item sumit. reprehensiuè & conquestiuè. & hoc modo sumitur communiter in scriptura, sicut Exod. 5. dicitur. Domine cur afflixisti populum istum? Et ideò notabo ꝙ per istam dictionem cur, reprehenduntur multa genera personarum. vnde Dñs potest dicere quæ sequuntur.

Cur
Tardaris Christi bonitatem gustare dulciter?
Scrutaris Dei maiestatem nimis subtiliter?
Furaris mundi facultatem quæ nocet grauiter?
Sectaris carnis voluptatem quæ fœdat turpiter?
Venaris fraudis prauitatem quæ fallit viliter?

¶ Dico ergo ꝙ per cur arguuntur illi qui tardant ad Deum venire, quibus. s. potest dici illud Gen. 24. Ingredere benedicte Dñi, cur foris stas? Item illi qui tractant vel certant nimis alta sentire. Vnde angelus dicit Iacob Gen. 32. Cur quæris nomen meum quod est mirabile? Item illi qui procurant mundi opes glutire. vnde Gen. 31. Cur furat' es Deos meos? Laban qui loquitur, est mundus, qui diuitias reputat Deos suos. Item illi qui amant carnis opus inire. s. luxuriosi. vnde illis qui vxorem Leuitæ stuprando occiderant, dicitur illud Iudic. 20. Cur tm̃ nephas facere voluistis? & Nume. 31. Cur fœminas reseruastis? &c. Item illi qui captant fratres fraude ferire. vnde Iosue. 9. Cur nos decipere fraude voluistis? Vide infra de Quare, vbi ponetur magis plene.

A **Cura.** Nota ꝙ cura idem est quod diligentia, industria & sollicitudo circa aliquid impensa. Et breuiter concludendo, cura proprie pertinet ad prælatos. Istis enim est commissa cura & sollicitudo de subditis gubernandis. Eccle. 32. Rectorem te posuerunt, noli extolli, curam illorum habe. &c. Et ideò isti debent esse sicut Elephantes, de quibus dicit Plin. ꝙ maxima cura est eis alteri de altero, vulneratos senes & debiles adiuuant, sanant & defendunt, prostratos etiã, & barrientes erigunt, & sibi inuicem multa amoris insignia impendunt. Parentes etiam inter eos de filijs suis maximam habent curam, ipsos enim à Draconibus defendunt, & ne oberrent ipsos præcedere faciunt, ipsos etiam ad natandum in fluminibus, ad inclinandum caput nouę lunæ & cœli luminibus, & ad præcauendum à Draconis incursibus informãt, & instruunt, vt dicit idem. Sic verè nobis alijs Christi fidelibus debet esse maxima cura & sollicitudo alteri de altero. Quia sm̃ apostolum, nos sumus alter alterius membra. Si qd vero vnum membrum patiatur, compatiantur omnia membra. Rom. 12. Si. n. socios nostros viderimus vulneratos & ꝓstratos, ipsos pro certo piè debemus adiuuare, & eisdem ꝓ viribus subuenire, & eos si possumus à suis infortunijs subleuare. Gal. 6. Alter alterius onera portate. Parentibus maximè s. prælatis & maioribus debet esse maxima cura de filijs, ipsos enim debent sollicite defendere à nociuis, & in necessarijs informare, docere. n. eos debent qualiter natabunt per deuotionem, qualiter respicient per contemplationem & affectionem, qualiter etiam à Dracone diabolo se expedient per prudentiæ circunspectionem. Isti ergo sint sicut Mardoche' de quo dicitur Hester. 2. ꝙ erat curam habens salutis Hester. Isti. n. debent curari de subditis, quia sicut dicitur Sap. 6. Æqualiter est ei cura de omnibus. Et tunc isti poterunt dicere Dño illud Gen. 46. Viri pastures sumus, serui tui, & curam habemus alendorum gregum. In quibus verbis patet ꝙ prælati debent habere curam

De resistendo viriliter. Viri.
B De præsidendo sagaciter. Pastores.
De conuersando humiliter. Serui tui.
De prouidendo vtiliter. Curam alendorũ.

Prælati. n. debent esse
Potentes ad resistendum.
Humiles ad conuersandum.
Vtiles ad promouendum.
Sagaces ad præsidendum.

Curet ergo ꝓlatus de habenda stabilitate. viri. Maxima .n. cura debet inesse duci ꝙ fortis & strenu' possit eē quia sine fortitudine nec aduersis potest resistere, nec exercitui subuenire. Sic vere prælatus qui dux est aliorum, debet valde curare de fortitudine & stabilitate spiritali habenda. viri. inquit. Quia. s. prælati debent esse viri. i. stabiles, strenui & virtuosi. 2. Regum 14. Confortamini & estote viri fortes. Vir enim dr̃ à virtute, quamuis multi sint hodie qui non dicuntur à virtute, sed à viriditate, ad modum rami viridis. Ipsi .n. carent omnimoda firmitate. Non sic ergo, sed curet vt dictum est de habẽda stabilitate. Et hoc est quod supponit, Ro. 13. vbi dr̃. Curã carnis ne feceritis in desiderijs. Curã inquit carnis, quæ, s. stabilitaté & virilitaté eneruat. ¶ Secũdo debet C
curare de habẽda sagacitate. pastores. Pastores. n. sunt illi qui gregib' pascendis & nutriendis præferunt, quibus debet inesse sapientia & pro grege pascendo, & pro grege ẽt defendendo. Sic prælati gregẽ subditorũ debẽt doctrinis & exẽplis spiritualiter pascere, & ipsum ẽt si possunt per eleemosynas tẽporaliter enutrire. pp quod sapientia indigent & doctrina. de quibus Hier. 3. Dabo vobis pastores iuxta cor meũ, & pascẽt vos scientia & doctrina. Quamuis de multis pastoribus dicat illud Ezec. 24. Veh pastoribus qui pascunt semetipsos, & derelinquunt gregẽ. &c. ¶ Tertiò dico ꝙ debet curare prælatus D
de habenda humilitate. Serui inquit tui. Prælati .n. sunt serui subditorum. Vnde Papa vocat se seruum seruorũ Dei. Prælatus. n. est generalis & vniuersalis seruus omniũ. Sap. 6 Æqualiter est ei cura de omnibus. Vnde nota ꝙ sibi debet inesse diligens cura de communi vtilitate, de iustorum communitate, de infirmorum salute & trãquillitate. De communi vtilitate dicit ille rex Antiochus. Necessarium est duci pro communi vtilitate nostri curam habere. De iustorũ communitate dr̃. 1. Mach. 14. Sacerdotes eorum consenserunt eum esse ducem, & vt cura esset illi de sanctis. De infirmorum autẽ & imperfectorum salute & sanitate dr̃ Luc. 9. de Christo, qui eos qui cura indigebant sanabat. Serui ergo. Seruus. n. dr̃ à seruiẽdo, & à seruando, quia. s. subditos tenentur seruare, & eis in spiritualibus deseruire. de quibus. 2. Reg. 15. Vniuersi serui eius ambulabant iuxta eum. Luc. 12. Beati sunt serui illi quos cum venerit Dñs, inuenerit vigilantes. Multi tamen sunt hodie qui non dicuntur serui à seruiendo, sed à seuiendo, sicut sunt crudeles prælati. de quibus Thren. 5. Ceruicibus nostris minabamur, serui dominati sunt nostri. Et. 2. Paral. 24. Consurrexerunt contra eum serui sui. ¶ Quartò dico ꝙ prælat' debet ha- E
bere curam de agenda vtilitate. Curã inquit habemus alendorũ gregum. Greges. n. subditorum debet alere, & eis in necessarijs prouidere. Thob. 1. Esurientes alebat, nudisq; vestimenta præbebat. Et sic prælati erunt figurati in illo pio stabulario qui receptum sauciatum custodiuit & curam eius egit. Curam ergo debet prælatus habere de subditis. quia sicut dicitur. 1. Timo. 5. Qui suorum & maximè domesticorum curã non habet, fidẽ negauit, & est infideli deterior. & nota adhuc si vis, ꝙ ꝓlatus debet habere curã de subditis, & ipsos ẽt curare

Æqualiter iudicando
Sæuiter castigando
Benigniter consolando
Sagaciter informando
Vtiliter visitando.

Dico ergo ꝙ curare dẽt F
de iudicando æqualiter Non .n. debet plus pendere ad vnã partẽ q̃ ad aliã. Matth. 22. Magister scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces, & nõ est tibi cura de aliquo. Cura dico specialis, sed de omnibus generalis est tibi cura. Act. 5. Afferebantur ægri ad apostolos, & curabantur omnes. & ideò de inæqualitate videbatur conqueri Martha Luc. 10. dicens. Domine non est tibi curæ ꝙ soror mea relinquit me solam ministrare? Item curare debet malos castigando sæueriter. vnde ipse debet esse sicut ignis. de quo dicitur eccle. 38. Ignis curans mitigabit dolorem. Itẽ debet curare consolando benigniter. Osee. 11. Portabam eos in brachijs, & nesciebant ꝙ curabam eos. Item curare debet informando sagaciter seu subtiliter Hiere. 33. Obducam cicatricem, & curabo eos, & reuelabo illis deprecationem pacis. Item debet curare visitando suauiter & vtiliter, dicens cum Christo illud Matth. 8. Ego veniam & curabo eum. Sed quid? proculdubio multis prælatis põt dici illud Luc. 4. Medice cura te ipsum. Si autem tu quæras qui sunt qui à Deo & ꝓlato possunt & merentur curari, dico ꝓ certo ꝙ isti sunt

Ille qui lacbrymarum stillat profluuia.
Ille qui aduersa suffert diluuia
Ille qui Domini amat consortia
Ille qui diuina sperat auxilia
Ille qui Domini orat subsidia.

Curantur G
igitur qui ꝑ lachrymosã cõpunctionem madent. Exemplo Naaman, qui in Iordane lotus, à lepra sua curatus est. 4. Regum. 5. Item aliqui curantur per temporalem tribulationem Osee. 6. Ipse cepit & curabat nos, percutiet & sanabit nos. Item alij curantur per Domini consortium & deuotam eius frequentationem. Matthæi. 15.

Aceesserunt ad eum turbæ multæ, & curauit eos. Item quidam curantur per spem fiduciam & deuotionem. 1. Petr. 5. Omnem sollicitudinem proijcientes in eum, qm ipsi cura est de vobis. Item alij curantur per humilem orationem. Eccle. 38. Ora Dominũ, & curabit te. Aduerte autem ꝙ multi sunt ita infirmi, ꝙ nullo modo possunt curari, & tales sunt desperati & obstinati. vnde de demoniaco dicitur Luc. 8. ꝙ à nullo poterat curari. & Hiere. 51. Curauimus Babylonem, & nõ est curata. Non sic, sed obediendo Deo permittamus nos curari. Matth. 17. Curatus est puer ex illa hora. Ista ergo de cura & curare sufficiant. Vide de Diligentia, Sanare, quia s. curare, idem est quod sanare, vel idem est quod de aliquo curã, & sollicitudinem gerere & habere. &c.

Currere. Cursus.

Nota ꝙ currere nihil aliud est quã festine seu velociter, versus aliquem terminum se mouere. Et signat exercitium,
A operationem, diligentiam & obedientiam. Possumus ergo distinguere quod est

Quidam cursus naturalis
Quidam cursus criminalis
Quidam cursus moralis & spiritualis.
Currit homo naturaliter de vita ad mortem
Currit homo criminaliter de gratia ad culpã
Currit homo spũaliter de gratia ad gloriam.

Cursus naturalis similis est cursui nauis in mari, in qua homo sedẽs quamnis velociter currat ad portum, istud tamẽ nõ percipit nec aduertit. Sic verè nos qui in mari huiꝰ mũdi, in naui corporis, ad portum mortis tẽdimus, nõ aduertimus quãnis celeriter trãscurramus. Lucæ. 24. Surgens Petrus cucurrit ad monumẽtũ. Iob. 9. Dies mei velociores fuerunt cursore. Cursus verò criminalis similis est cursui fluminis, q toto impetu labit & fluit versus mare. Sic sunt peccatores qui toto affectu & desiderio labunt & currũt ad mare. i. ad amaritudinẽ peccatorũ. Quod patet de raptoribꝰ & impetuosis & præcipitibꝰ iudicibus &c. Prouer. 1. Pedes eorum ad malũ currũt, & festinant vt effundant sanguinem. Hie. 23. Non mittebã prophetas, & ipsi currebãt. Cursus verò spũalis & moralis similis est cursui solis, qui omni die currit ab oriente in occidẽtem, & iterum reuertitur ad orientem, ſm ꝙ à firmamẽto & per firmamẽtũ trahitur & mouetur. Sic verè vir iustus nõ cessat circuire & currere per exercitium bonorum operũ & virtutum. Et hoc primo versus occidentẽ, s. cõsiderando circa propriç naturæ fragilitatẽ, casum & infirmitatẽ & mortẽ. Itẽ debet currere versus oriẽtẽ, i. versus Paradisum & cœlũ. s. cõsiderãdo & desiderando cçli claritatẽ, fçlicitatẽ, & vitã æternam. Et istũ pro certo cursum debet facere se conformãdo motui firmamẽti. i. voluntati Dei totaliter adhærendo. Vnde de isto cursu potest intelligi illud Esa. 40. Qui sperant in dño, mutabunt fortitudinem, assumẽt pennas vt Aquilæ, current & nõ laborabũt, ambulabunt & nõ deficiẽt. Quilibet. n. iustus potest dici cursor, quia. s. sicut cursor dũ ad terminũ accelerat, multas notitias vel amicitias in via non desiderat, grauibus sarcinis se non onerat, signa cursoris prætendit & portat, quæ. s. sunt lancea, barile cũ vino, pyxis clausa cum litteris, & pictura armorũ dñi sui, sic vir iustus qui ad terminum Paradisi solet currere in via mundi, circa delectabilia non solet sistere, mundanorum amicitias non solet quærere, sarcinis terrenorũ non solet se onerare, & signa virtutũ secũ debet gerere & præferre. Sic ergo succinctus & restrictus per tẽperantiã, habeat lanceã. i. crucis & passionis memoriã, habeat vas cũ vino. i. deuotionẽ inebriatiuã & sapiẽtiã, habeat pyxidẽ clausam. i. prudentẽ & secretã consciẽtiam, in qua habeat testimoniales litteras puritatis & innocẽtiæ, habeat arma dñi nostri Iesu Christi. i. paupertatẽ & patiẽtiã. Et sic erit ille cursor de quo dicitur. 2. Re. 2. Asael erat cursor velocissimus sicut vnus ex capreis. & illud Hier. 2. Cursor leuis &c. sicut infra. Cursus ergo moralis & spiritualis est à nobis frequentandus & cõtinuãdus. Ceruus. n. qui nõ cõtinuat cursum suum, sed sistit & delectatur in latratu canum, vel in sibilo venatorum, faciliter capitur & necatur. Tigris etiam quæ cursum suum non continuat, sed sistit circa imaginem speculorum, considerando vmbram suam, à prosecutione venatoris & à catulorum suorum recuperatione totaliter impeditur. In quibus exemplis docemur ꝙ si cursum bonorum operum non continuauerimus, sed in latratu canum id est malorum suggestionibus, in vmbræ mundanarum eminentiarum, in sibilo vanarum delitiarum & diuitiarum delectati fuerimus, & horum occasione cursum bonorum operum deseruerimus, faciliter à venatoribus inferni per diuersa vitia capiemur, nec catulos nostros id est prædam æternæ beatitudinis comprehendemus vel etiam consequemur. Debemus ergo currere, non sistere, continuare, non deuiare. comprehendere, non quiescere. vnde Apostolus docet. 1. Corint. 9. Sic currite vt comprehendatis. In quibus verbis aduerte quod cursus bonorũ operum debet habere

Modum sagaciter prosecutiuum. Sic inquit
Actum celeriter executiuum. Currite inquit B
Finem principaliter consecutiuum. Vt comprehendatis.

Sit igitur in cursu nostro modus expediens in prosecutione. ꝙ ostenditur cũ dicit. Sic. Sic. n. denotat mihi certum modum limitatum & ordinatum, ſm quẽ est aliquid faciẽdũ. ad denotãdũ ꝙ nõ à casu nec inordinate, sed ſm modũ & regulã debemus currere cursum nostrum. Cursores. n. qui nõ seruant modũ in currẽdo, faciliter fatigant, ita ꝙ ante terminum desistere cõpelluntur. & ideò Lupus quando videt canes, non statim prorumpit ad velocem cursum, immo primo vadit paulatim ne fatigetur vt postea vrgente necessitate celeriter moueatur. Lepus etiã in currẽdo vtitur certo modo, quando. n. currit ante canes, & maximè descẽdendo de monte, non currit directè versus vallem, sed anfractuose & circunuolute, nunc ascendit nunc descendit, nunc vadit rectè, nunc indirecte, nunc currit parenter, nunc iacet latenter. istũ aũt modũ currendi seruat vt canibꝰ possit illudere, & eorum malicijs obuiare. Ceruus etiam currendo seruat certum modũ. mutat. n. se de vna semita ad aliam, ne canes inueniant viam suam. ex quibus exẽplis docemur ꝙ in cursu nostro morali & spirituali certus modus, certa forma est tenẽda. Modus. n. in rebus summopere requiriẽ & ideò currẽdo per bona opera versus cœlum, seruemus modũ debitum & maturũ. Non procedamus in principio nimis celeriter sicut faciũt fatui nouitij qui in principio nimis sunt feruentes, & ideò faciliter deficiũt, q a sicut dicit philosophus Acres in principio, frãgunẽ in fine. Quod figuratũ est i Petro & Ioãne, vbi iohẽs qui citiꝰ præcucurrit in monumẽtũ tardiꝰ introiuit. Modum ergo debitũ teneamus. Et nunc curramus ascendendo ꝑ viã cõtẽplatiuã, nũc descẽdẽdo ad actiuã, nunc de semita ad semitã nos mutando per operationẽ alternatiuã. Sic inquit. Sic. n. i. per istũ modũ, canes. i. demones illudemus, & sine periculo ad terminũ veniemus, & de eorum manibus euademus. De isto ergo modo currendi dicit apostolus ibidẽ 1. Corint. 9. Sic curro non quasi in incertum, sed castigo corpus meũ & in seruitutẽ redigo. Et Iob. 1. dicitur. Sic faciebat Iob cunctis diebus. Sic inquit faciebat, id est certum modum & ordinẽ in suis bonis operibꝰ obseruabat. Quod proculdubio est contra multos fatuos & proteruos qui in suis actibꝰ siue boni fuerint siue mali, non seruant ordinem atq; modum. quibus dicitur in ꝑs. Non sic impij non sic. q. d. Impij & iniqui non seruant ordinem, regulam vel mensuram. Sit ergo in nostro spirituali cursu modus sagaciter prosecutiuꝰ. Sic inquit. vnde Ioel. 2. Quasi equites sic current ad sonitus quadrigarũ. C
¶ Secundò dico ꝙ in nostro cursu debet esse actus celeriter executiuus. quod ostenditur cum dicitur. Currite in præsenti Cito enim præsentialiter & sine dilatione debemus per bona opera currere, & Dei & prælatorum mandata per obedientiam executioni mandare. Dromedarius enim est animal siccum valde & calidum, & modico contentum, & ideò inter alia animalia velociorem & longiorem facit cursum. Currit enim per centum miliaria vna die, & ideò dicitur Dromedarius à Dromos Græcè, quod est cursus latinè. Onager est animal quod est omnino imbelle, quod semper moratur in solitudine, ita tamen velociter currit ꝙ per cursum Leonem effugit & euadit. vnde cursus suus datur ei loco naturalis armaturæ. Et ideò de Onagro dicitur Hierem. secundo. Cursor leuis explicans vias suas Onager assuetus in solitudine, ex quibus exemplis docemur quòd si fuerimus Dromedarij, scilicet calidi per charitatem, sicci per voluptatis paucitatem, modico cibo contenti per abstinentiæ parcitatem; imbelles per benignitatem, in solitudine viuentes dimittendo negociorum varietatem, nos pro certo erimus velocissimi cursores. Obediendo enim Dei & prælati mandatis, ita velociter curremus, quòd ad remotissimos paradisi terminos pertingemus, & Leonis inferni sæuitiam euademus, & sic erimus sicut Asael, de quo dicitur 2. Regum 2. quòd Asael cursor velocissimus fuit sicut vnus de capreis qui est in siluis. Currite ergo, idest Deo & prælato celeriter obedite-

re. Ideo de Abraham dicitur Gene.18. ꝙ ipse cucurrit in occursum angelorū. Et si vis, potes notare ꝙ in scriptura inuenit multiplex bon⁹ cursus, quo.s. ad Deum est currendū, qđ promittens Domin⁹ dicit Prouc.4. Ducam te per semitas æquitatis, quas cū ingressus fueris nō arctabuntur gressus tui, & currens non habebis offendiculū. vbi ostenditur ꝙ currendū est per viam iustitiæ seu mandatorum. Nam

Via	Curta	Curremus	Breuius, semitam.
	Recta		Citius, æquitatis.
	Lata		Læti⁹, non arctabuntur.
	Tuta		Certi⁹, nō hēbis offendiculū.

Ista dico est via breuis & curta, quia dr̄ semita, quæ vt communiter breuior est q̄ via publica. vide infra de semita. Et breuiter quia ista via recta est tuta, curta & lata, dico quòd ibi merito est currendum. ps. Sine iniquitate cucurri & direxi. cucurri.s.

Ad contemplandū Deum subtiliter
Ad adorandum Deum humiliter
Ad debellandum hostem viriliter
Ad exultandum Deo mentaliter
Ad obseruandum fidem veraciter
Ad triumphandū sursum fœliciter
Ad consummandū bonum finaliter

Igitur curramus ad Deū subtiliter contēplandū. Gene.18. Cū que eleuasset Abraham oculos, apparuerūt ei tres viri, quos cum vidisset, encurrit in occursum eorum. Tres enim viri tres personas trinitatis significant. Item curramus ad ipsum humiliter adorandū. vnde de Aaron legitur Numer.17. ꝙ ipse cucurrit ad multitudinem quam vastabat incendiū, & stans pro populo deprecatus est. Item curramus ad hostes viriliter debellandum 1. Reg.17. Festinauit Dauid, & cucurrit ex aduerso Philistei. & ad Hebr.12. Per patientiam curramus ad certamen nobis propositū. Item curramus ad Deū mentaliter exultandū. ps. Exultauit vt gigas ad currendam viam suam. Item curramus ad fidem veraciter obseruandū, dicentes.s. Christo illud Cant. 1. In odore vnguentorū tuorum curremus, oleum effusum nomen tuū, ideò adolescentulæ dilexerunt te. & Esa. 55. Gentes quæ te non nouerūt, & ad te current. Item curramus ad coronam fœliciter promerendum, vel ad sursum triūphandū. vnde illud. 1. Corin.9. Omnes quidem currūt, sed vnus accipit brauiū. & illud. 2. Timo.4. Cursum consummaui, ideò reposita est mihi corona. Item curramus ad consummandum bonū finaliter. ps. 118. Viam mandatorū tuorum cucurri. Etenim in Dei mandatis perfecta est bonorum consummatio, quæ est vita æterna. Ioan. 12. Scio ꝙ mandatum eius.s. patris, est vita æterna. Eccè ergo quomodo ab bonū diuersimo-

E dè sit currendum. Currite inquit. ¶ Notemus tamen ꝙ homo impeditur celeriter currere & ad terminū attingere propter tria. aliquando

Propter viæ prolixitatem
Propter oneris grauitatem
Propter virium debilitatem.

Primo modo impediuntur mundi negocijs occupati, secundo modo impediuntur mundi diuitijs onerati, tertio modo mundi delitijs eneruati. Occupati.n. in mundi negocijs habent viā prolixiorem quam alij. Plures.n. passus habent facere, i. circa plura negocia vacare, ideò ipsos est difficile ad paradisum peruenire. Quamuis enim sol & luna æquali cursu currant in firmamento, luna tamen citius peruenit valde ad terminum, & ad punctum q̄ sol, eo ꝙ valde minorem circulum habet. Sic verè quamuis vnus singularis & vnus regularis, vnus pauper & vnus diues æquali cursu bonorum contendant, pauper tamen & regularis quia circa minora occupat⁹ est, citi⁹ cursum suū finire, & ad paradisum peruenire debebit. quod figuratū est in Petro & Ioanne, de quib⁹ dicit̄ Ioan. 20. Ioannes præcucurrit citius Petro. qui .s. Petrus erat prælatus, & per consequens circa plurima occupatus. Achimaas etiam filius Sadoch cucurrit per viam compendij, & ideò prius venit ad Dauid quam chusi, quamuis alius præcessisset. sicut dicitur. 2. Regum.18. Ad denotandum ꝙ illi qui per compendium paupertatis & religionis currūt, citius ad Dauid, i. ad Christum ceteris paribus perueniunt & attingūt. vnde Ioan.20. Currebant duo simul, sed Ioannes præcucurrit citi⁹ Petro, & venit prior

F ad monumentum. ¶ Secundi qui impediuntur currere, sunt illi qui habent sarcinam grauiorem. Isti sunt diuites huius mundi, qui mundi possessionibus, amicorum suorum oblectationibus sunt grauati & onerati. Isti sunt similes Simiæ quę fugiens venatorem, vnū de filijs suis accipit in brachus aliūque super dorsum reponit, qui ita fortiter matri adhærent, ꝙ tandem onere pressa fugere vel currere non potest, sed periculo venatoris succūbit. Sic verè illi qui filijs suis, idest affectione & cura naturalium filiorum, vel temporalium bonorum immoderatè se onerant, cum vrgente auaritia ipsos dimittere nequeant, exinde currere per bona opera impediuntur, & à venatore, idest diabolo, capiuntur. Talibus potest dici illud Gal. 5. Currebatis bene, quis vos impediuit? q.d. pondus & amor temporalium. Ideò dicebat & docebat apostolus. Hebr. 12. Deponentes omne pondus & circunstans nos omne peccatum, curramus ad propositum nobis certa-

men. ¶ Tertij quorum cursus impeditur, sunt illi qui habent C virtutem debiliorem. Et isti sunt delitiosi & carnales, quos delitiæ debilitant & eneruant, equ⁹ enim pinguis non bene currit. Ceruus quanto pinguior, tanto ad currendū est ineptior, & ideò cautelam habent Cerui, ꝙ quando sunt pingues, abscondunt se, scientes ꝙ si instaret venator currere nō valerēt. Pulli etiam aquilæ quando pinguens sunt fiunt inhabiles ad volandū, & ideò mater eorum solet subtrahere sibi cibum. Quibus exemplis docemur ꝙ illi qui delitijs impinguant̄, ad currendū spūaliter impediunt̄. Talib⁹ enim est valde laboriosum currere & laborare. Vnde Hie. 12. Si cū peditibus currens laborasti, quomodo cū equis poteris contendere? & Amos.6. Nunquid in petris currere possunt equi? Omnes ergo isti non currunt velociter in via morum, sed pro certo in vijs malis valde inueniuntur fortes & parati ad currendum, sicut dicitur Hiere.22. Tui vero oculi & cor ad auaritiam & ad sanguinem innocentem fundendum, & ad cursum mali operis. De cursu autem mali operis, quis sit, possum notare quòd iste est

Cursus	Superborū, qui est præsumptuosus	De cursu
	Auarorū, qui est anfractuosus	supbiæ p̄-
	Immundorū, qui est delitiosus	sumptuoso
	Tyrannorū, qui est impetuosus	dr̄ illud Iob
	Inuidorū, qui est maliciosus	15. Cucur-
	Iracundorū, qui est tumultuosus.	rit aduersū

Deū erecto collo, & pingui ceruice armatus est. De cursu auaritiæ anfractuoso, qui.s. omnia vult ambire, & circuire dicit̄. 1. Regū 6. Viuit Dominus, quia curram post eum & accipiam ab eo aliquid. De cursu luxurioso seu immunditiæ delitioso dicitur Dan. 13. ꝙ illi duo impudici senes cum Susannam habere nequirent, cucurrit vnus & aperuit hostiū. De cursu sæuitię impetuoso dicitur. 2. Regū. 18. Cucurrerunt decem iuuenes armigeri Ioab, & percutientes interfecerunt Absalon. & Esa. 59. Pedes eorum ad malū currūt, & festinant vt effundant sanguinem. De cursu inuidiæ malitioso potest intelligi illud Numer. 11. ꝙ puer cucurrit & nunciauit Moysi, dicens Eldad & Meldad prophetant in castris, videbatur enim ex inuidia loqui. De cursu iracundiæ tumultuoso seu seditioso dicitur Dan. 8. Cucurrit ad eū in impetu fortitudinis suæ, & efferatus percussit arietem. Non sic charissimi, non curramus istis malis cursibus, sed potius bonis & virtutibus. Currite inquit exemplo illius qui curatus fuit à Domino. de quo dicitur Marci.5. Videns Iesum à longe, cucurrit, & adorauit. Ergo charissimi curramus ad bonū, & non ad malum cum celeri executione. ¶ Tertiò dico ꝙ nos debemus currere cū vtili consecutione, vt comprehendatis inquit. Ad finem enim vt brauiū vitæ æternæ possimus vtiliter consequi & habere, per bona opera debemus currere, ac etiam laborare. Cursor enim currit vt accipiat salarium. Certans in stadio pugnat vt accipiat brauiū. Fluuius currit vt perueniat ad maris spatiū. Viator currit vt de die perueniat ad hospitiū. Sic verè charissimi nos spūaliter debem⁹ currere vt ad mare toti⁹ affluentiæ Deū verū possim⁹ attingere, vt ad hospitiū paradisi possim⁹ peruenire, & brauiū & salariū gloriæ æternæ possim⁹ recipere & lucrari. Ad finem ergo rectū & vtilem debem⁹ ordinare cursum nostrū, quia s. ad Deū & ad bona æterna debem⁹ per desideriū currere & volare. exemplo Leporis, qui melius currit versus montem, quàm versus vallem. quia nos melius & libenti⁹ debem⁹ currere versus montem, idest ad Deū & ad paradisum per desideriū & affectum, quàm ad vallem temporaliū negociorū & bonorū. Ideò dicit̄ Proue. 8. Turris fortissima nomen domini, ad ipsam currit iustus, & saluabit̄. Ista autem sunt contra multos qui magis currūt contra Deū quam ad Deū, magis desiderant temporalia quàm æterna, magis vitia q̄ virtutes, ma-

gis peccata quàm merita. De istis dicitur Iob. 15. Cucurrit adocrsus Deū erecto collo,& pingui ceroice armatus est.&c. Vide eam auctoritatem expositam supra vbi aduersari. Non sic ergo, sed curramus ad bonū finem.s. vt comprehendam⁹ Deum & paradisum. Inter canes.n.quidam bene currūt, sed non bene comprebendunt seu accipiunt, quidam autē vtrunque faciunt, quia.s.bene currunt, & bene accipiunt, quidam vero neutrum habent, quia.s. nec bene currunt, nec bene accipiunt. Sic verè charissimi in muodo sunt quatoor genera bominum, quidam enim bene currunt per bona opera, & tamē iusto Dei iudicio, sed occulto, quandoq; fit ꝙ nunqnam accipiunt æterna muncra, cuios rationem assignat apostolus Roma.9. vbi dicitur. Non est volentis neque currentis, sed Dei miserantis. Alii autem sunt qui male currunt in vita.s.male viuendo & operando, qui tamen in fine quandoq; per Dei occultam prædestinationem & gratiam bene accipiunt.s. gloriā paradisi. quia sicut dicitur. 1. Cor.9. Omnes quidem currunt s. vnus accipit brauium. vnde Iob.34. Non placebit vir Deo, etiam si cucurrerit cum eo. Alij vero sunt qui nec bene currunt bene operando, nec bene accipiunt vitam ęternam consequendo. Alij bene currunt & bene accipiuut, sicut sunt boni qui bene operantur, & paradisum bene consequuntur. De quibus dicitur Esa.40. Current & non laborabuur, ambulabunt & nō deficient. Istis ergo dicitur, vt comprehendaris. vnde quilibet talis potest dicere illud Philip.3. Sequor autem si quo modo comprehēdam. Patet ergo ꝙ cursus noster debet esse vtiliter cōsecutious, velociter caecutiuus, sagaciter prosecutiuus. Et hoc de currere sufficit.

A **Currus.** Dicitur à currendo, & est currus instrumentum cum axe, temone, & cū rotis ad portandum merces & alia necessaria ordinatū, quod.s.ab equis currendo vt communiter trahitur, & ideò merito currus nuncupatur. Nota ergo ꝙ in scriptura inuenio multos currus spiritualiter intellectos, videlicet

	Christi.	Primus trahitur a sancto spiritu.
	Iusti.	Secuodus ducitur benigno transitu.
Curr⁹	Mundi	Tertios agitur pomposo strepitu.
	Diaboli.	Quartus clauditur fallaci exitu.
	Impij.	Quint⁹ vero cōiungit grādi ambitu.

B ¶Dico ergo ꝙ inoenitur currus Christi quem ducit Spiritus sanctus. Currus.n.proprie dicitur illud à quo qois vehitur, & in quo quando vehitur, continetur. & ideò quia Christus inoenitur vectus, contentus, atq; portatus, videtur ꝙ quadruplicem babet currum. Inuenitur.n.vectus

In matris ventre corporaliter
In proprio corpore personaliter
In iustorum conscientia spiritualiter
In ecclesia sacramentaliter.

Primus currus est virgineus
Secuudus est purpureus
Tertius est sydereus
Quartus vero est æthereus.

Primus componitur sacris visceribus
Secundus cōponitur puris bumoribus
Tertius componitur sacris virtutibus
Quartus componitur sanctis hominibus.

¶Isti sunt ergo quattuor currus Christi, scilicet,

Mater pura
Humana natura
Anima iusta
Ecclesia sancta.

Dicā ergo ꝙ mater Dei est curr⁹ in quo habitauit corporaliter Iste .n. currus, quatuor habuit rotas.i. quatuor speciales virtutes, videlicet, Humilitatē, Pietatem, Trāquillitatem & honestatem. Humilitas rotauit profundissime. ita .n.se profundauit ista rota in isto curru, quòd nullus audiuit eam per murmurationem stridentē, per iactantiam clamantem, per superbiam se leuantem, nec per stultitiā effrontem. & ideò ipsa dicit Luc.1. Respexit humilitatem ancillæ suæ. Et ibidem. Ecce ancilla Domini. Pietas in ea rotauit latissimè. vnde etiam de Maria legitur Ioann.2. ꝙ pietate mota dixit Christo. Dñe vinum nō habent. ita ꝙ ad eius dictum Christus de aqua in nuptijs fecit vinum. Tranquillitas, seu benignitas rotauit in ea dulcissimè. Non enim inuenietur verbum Mariæ in scriptura quin fuerit dulce. Eccle.24. Spiritus meus super mel dulcis. Honestas autem rotauit in ea gratissime, nihil.n.fuit in Maria inhonestum, incompositum, aut protectuum. Eccle.24. Ego mater pulchræ dilectionis & timoris & agnitionis & sanctæ spei. Sequitur. Et fructus mei, fruct⁹ honoris & honestatis. Vnde ista figurata est in illis basibus. 3.Reg.7. vbi erant quatuor rotæ per bases singulas, quales solent in curru fieri. Basis .n.& fundamentum fidei fuit beata Virgo quæ.s.sicut currus & vehiculum summi regis, quatuor rotis prædictis à spiritusancto fuit tracta. In isto.n. curru Spiritussanctus fuit auriga, timor Dei fuit stimulus, duo equi qui traxeruut currum istum, fuerunt Gabriel & Ioseph. Iste est igitur proprie currus Dei figuratus.a. Esdræ.3. vbi dicitur, ꝙ Darius Rex illi qui soluerit questiooem de fortitudine, promisit dona magna, purpura cooperiri, & in auro bibere, & super aurum dormire, currum cum freno aureo, cydarim Byssinam, & torqoem circa collum, & quod secoodo loco sedebit a Dario, & cognatus Darij vocabitur. Darios qui interpretatur fertilis, signat Deum patrem. Ille qui soluit quæstionem quid fortius, & qui omnib⁹ prætulit veritatem. di. Super omnia vincit veritas, veritas est Dei filius benedictus, qui reuera in tantum veritatem dilexit, & suam fortitudinem taliter prædicauit, ꝙ ipse seipsum veritatem esse dixit. Ioan. 14 Ego sum via, veritas, & vita. Iste ergo à Dario secundos dicitur, quia.s.filius secundus est à patre, cum sit secunda persona in diuinis. Cognatus etiam Darij dicitur pro eo ꝙ eiusdē est naturæ cum patre. Ego & pater vnum sumus. Ioan. 10. A Dario igitur.i.à Deo patre, isti Dei filio currus vteri & corporis virginalis præparatur, cui.s.frenum aureum, i. virtus temperantiæ additur, atqoe datur. In isto ergo curru Christus purpuram, i. humanam carnem & sanguinem induit, in auro, i. in pura virginitate bibit, & ibi nouem mensibus in vtero dormiuit & quieuit. Cydarim honoris, & torqoem charitatis & amoris super omnes filios bominum acqoisiuit, quia sicut dicitur ad Gala.3. Humiliauit semetipsum, propter quod exaltauit eum Deus, & dedit illi nomē quod est super oē nomē.&c. Beata Virgo igitur dicitur currus. vnde Cantic.1. Equitatui meo assimilaui te in currib⁹ Pharaonis. Et sic patet quòd inuenitur currus Dei in qoo habitauit corporaliter. ¶Secundò C dico quod est curr⁹ in quo habitat personaliter, & istud est proprium corpus suum. in quo sunt quattuor rotæ, s. quattuor elementa, duo equi suot, qui sunt amor quo nos dilexit, & humilitas qua nos allexit, & quæ ipsum de cœlo in terram deiecit, ductor vero istius currus fuit anima propria, quæ currū corporis quandiu fuit integrum duxit & reduxit, fractum tandem per mortem, ipsum ad tempus dimisit, & tandem per resurrectionem redintegratum resumpsit. De isto curru potest dici figuraliter illud qnod dicitur. 2. Paral. 18. Rex Israel stabat in curru suo contra Syros vsque ad vesperam, & mortu⁹ est occidente sole. Iste est.n.currus in quo moritur, & in quo rapitur. vnde iste est currus igneus habens equos igneos, in quo Helias raptus fuit in cœlum.4.Reg.2. Igneus enim dicitur, pro eo ꝙ charitatis igne mirabiliter inflammatur. Est igi- D tur currus Dei in quo babitat personaliter. ¶Tertius est currus Dei in quo babitat spiritualiter. Et iste est iustus seu anima viri iusti, in quo Deus per gratiam habitat, atqoe sedet, habens.s.quattuor rotas, i. quattuor cardinales virtutes, duos equos .i.duo charitatis præcepta. vnum aurigam, i.fidem, quę s.cum stimulo timoris & sibilo spei istum currum dedocit. De isto curro dicitur.4.Reg.2. Currus Israel & auriga eius. Et in ps. Currus Dei decem milibus multiplex, milia lætantiū in eis, Dominus in Synai in sancto. ¶Quartus est currus, in E quo habitat figuraliter seu sacramentaliter. Et iste signat ecclesiam, quæ.s.quattuor rotis.i.sub quatuor Euangelistarum fide voluitur, duobus equis, i. spe futurorum, & contemptu præsentium trabitur. vno auriga.i. à Papa vel quolibet bono prælato ducitur atque regitur. Vel si vis etiam, dic quòd iste currus est sacra scriptura, habens quatuor rotas.i.quatuor exponendi modos. duos equos.i.noui & veteris Testamenti patres. vnum aurigam.i.sanctam ecclesiæ Christi fidem. De tali ergo curru dici potest illud Act. 8. ꝙ cum vir Æthiops in curru legeret Esaiam, dictum fuit Philippo quòd adiungeret se ad currum illum. Et dicitur ibidem quòd ille qui librum legebat, Christo credidit, & baptismum accepit, quia reuera currui ecclesiæ vel scripturæ, merito per fidem & charitatem quilibet adiungitur, in quo.s.liber Esaiæ legitur, baptismus suscipitur, & Christi fides creditur & tenetur. Et sic patet quomodo sunt quatuor currus Christi quos ducit Spiritussanct⁹. F ¶Secundò principaliter dico quòd inueniuur currus iusti, per quem fit bonus transitus. Et iste est currus virtutum, in quo s. anima deuota circumuoluitur atque fertur. Currus igitur, dicitur.i.cougeries virtutum. Vnde Bern. dicit & ponit Mauricius

ricius in suis distinctionibus, quod virtutum sunt tres principales currus. s. Currus

Continentiæ
Patientiæ
Amicitiæ.

Primus currus est mundissimus omnibus præeminens. Secundus est fortissimus omnia sustinens. Tertius currus est altissimus omnia continens. ¶ De curru cutinétiæ seu pudicitiæ dicit quòd quattuor rotas babet, quæ sunt

Maceratio corporis
Continuatio laboris seu operis
Asperitas vestis
Mundicia mentis.

Equi duo istius currus sunt infirmitas cúrporalis, & inopia temporalis. Auriga autem eius qui istum currum prudétissime regit, est vt aiunt assidua meditatio mortis. In tali ergo curru sedent continentes, & potissime ibi sedet beata Virgo. Figurata in imagine Cybeles, quæ dicta est alma mater, quæ sm Isido. pingebatur in curru sedens cum corona turrita & Leonibus sequentibus & gallis, claue in manu. &c. sicut alibi. & per currum intellige continentiam. ¶ De curru etiam patientiæ dicit q habet etiã quattuor rotas. Et istæ sunt vt dicitur ibidem temporalium benigna administratio. Operosa infirmorum compassio. Tribulatorum & tentatorum consolatio. Iniuriarum læta toleratio. Duo equi possunt esse spes præmij, & euasio futuri supplicij. auriga autem istius est fortitudo. ¶ De curro autem inimicitiæ seu charitatis dicitur ibidem q quattuor babet rotas. Et istæ sunt zelus Dei, amor proximi, liquefactio cordis, dilatio mentis. Duo equi, beneficia Dei futura & præterita. Auriga autem mansuetudo. Hæc & prædicta vel quasi ponit Mauricius. Et sic dico q isti sunt currus virtutum, in quibus vehitur vir perfectus. vnde de viro perfecto potest dici illud. 4. Regum. 6. Ecce inquit mons totus plenus curribus. i. iustus plenus virtutibus. Currus. n. virtutum est ille in quo homo potest ascendere paradisum, sicut de Roboam dicitur. 3. Regũ. 12. Ascendit rex currum suum, & fugit in Hierusalem. Patet ergo quomodo inuenitur currus iusti, in quo sit tutus transi-
G tus. ¶ Tertiò principaliter dico q inuenitur currus mundi, à quo fit grandis strepitus & sic dico q currus signat mundi superbiam atque statum, magnorumq; tumultuosas potentias, & pomposas. vnde de Absalon legitur. 2. Regum. 15. q ipse fecit sibi currum & equites & quinquaginta viros qui præcederent eum. Isti sunt currus Pharaonis quos submersit dominus in mare rubrum, sicut dicitur Exo. 14. quia pro certo omnes tales currus idest omnes mundi pompæ ad mare, idest ad amaritudinem deducuntur, & in infortunia finaliter conuertuntur. vnde Exod. 15. Ingressus est. n. Pharao cum curribus, & equitibus in mare, & reduxit super eos dominus aquas maris. & ideò Dauid seculi pompam abominans dicebat in ps. Hi in curribus & hi in equis, nos autem in nomine Domini inuocabimus. Inuenitur ergo currus mundi in quo fit gran-
H dis strepitus. ¶ Quartò dico, q inuenitur currus diaboli, cuius est tristis exitus. Et talis currus nihil aliud est quàm peccator, qui. s. à diabolo sicut à Domino suo regitur, & vbi voluerit circunfertur. Postquam vero per mortem consumptus fuerit & destructus, ab ipso in igne infernali ponitur, vbi perpetuo concrematur. 4. Regum 23. Currus solis combussit igni, Sol. n. qui dicitur quasi solus lucens, diabolum signat, qui per superbiã solus appetit relucere, qui. s. currus suos. s. peccatores igne inferni finaliter solet cremare. ¶ Quintò dico q inuenitur currus impij, cuius est grauis ambitus, & sic per currum intelligitur congeries vitiorum, in quibus impius, rotatur & circuit. Vnde nota q Bern. & Mauricius ponunt tres currus impiorum principales, videlicet

	Superbiæ		Impetuosè.
Currum	Luxuriæ	qui currit	Delitiosè.
	Auaritiæ		Anfractuosè

Currus superbiæ quattuor vt aiunt babet rotas, videlicet

Sæuitiam
Audaciam
Impatientiam
Imprudentiam.

Malus currus est iste & velox ad effundẽdum sanguinem, qui. s. nec innocentia sistitur, nec patiẽtia retardatur, nec timore refrenatur, nec pudore etiam cohibetur. Trahitur autem iste currus duobus pernicibus equis ad omne nephas potissimis, videlicet libidine dominandi, & impunitate peccandi. Auriga autem potest dici mortis obliuio, cuius calcaria sunt timor succumbendi, & gloriæ amor. iste est currus & falcatus & ferreus propter crudelitatem annexam. Iudicum 5. Inhabitatores vallis falcatis curribus abundabant. Currus etiam luxuriæ vt aiunt quattuor habet rotas, quæ sunt

Ventris ingluuies
Vestis mollicies
Coitus delectatio
Soporisq; resolutio.

Duo autem equi, vitæ prosperitas, & abundãs rerum fertilitas. Auriga autem potest dici parata ad malum opportunitas. Iosue. 11. Equos eorum subneruabis, & currus igni combures. Equi. n. qui sunt animalia libidinosa, & ignis, luxuriam satis designant. Currus auaritiæ quattuor alias habet rotas, & istæ sunt

Complacentia rerum
Paupertatis timor
Claritatis defectus
Inhumanitas mentis

Equi eius sunt tenacitas & rapacitas. Auriga vero excæcatio mentis, & duritia, calcaria ei⁹ sunt sollicitudo seruandi, & timor amittendi. Iste est igitur currus igneus, qui equos babet igneos, quia. s. quicquid est in auaritia, totum ardet præ feruore acquirendi. vnde. 4. Regum. 6. dicitur quòd mons erat plenus equorum & curruum igneorũ. Sic igitur patet quomodo currus sumitur multis modis.

Curuare. Curuitas.

Nota quod curuitas seu incuruatio potest accipi multis modis. Est. n. curuitas A

Cordialis subiugationis
Temporalis tribulationis
Criminalis inquinationis
Infernalis desolationis.

Incuruantur. n. iusti interiori humili inclinatione. Incuruantur miseri exteriori flebili tribulatione. Incuruantur impij in superiori culpabili operatione. Incuruantur damnati posteriori tristabili desolatione. ¶ Dicam ergo q est curuitas seu inclinatio seu incuruatio iustorum & humilium. Ad litteram. n. homo qui humiliat se, solet se incuruare & quasi subiugare, ad significandum q sicut exterius visibiliter incuruatur, sic mentaliter humiliatur, & inclinatur. quamuis. n. Elephas sit animal maximum, & genua habeat rigida, dicit tamen Pli. q docetur regem salutare & genua coram eo curuare, seu flectere suo modo. De apibus etiam dicunt Auicenna & Ambrosi⁹, q illa dicĩ melior, quę minor, rotundior, constructior, velocior, & curuior reperĩ. Sic vere dicam q nullus est ita magnus in potentia, sciẽtiã, honore, vel dignitate, quin per humilitatem se debeat incuruare, rigorem superbiæ flectere, & ad Deum regem humiliter inclinare. Ille. n. qui sui reputatione minor, in obediendo rotundior, & ad motum habilior, per charitatẽ velocior in conscientia strictior, & per humilitatem curuior inuenĩ, apud Deum melior iudicaĩ. Vnde de tali curuitate dicĩ Baruch. 2. Anima quæ tristis est & incedit curua, & tristes & deficientes oculi dabunt gloriam & iustitiam coram domino. Et Dominus dicit Esa. 45. Mihi curuabiĩ omne genu. Et si vis notabis q inuenĩ in sacra scriptura Curuitas

Subiectionis, quæ exhibetur maioribus.
Compassionis, quæ impendiĩ pauperibus.
Orationis, quæ adhibetur numinibus.

Igitur incuruemur maioribus p subiectionem. Esaiæ 2. Incuruauit se homo, & humiliatus est vir. Gen. 27. Esto Dominus fratrum tuorum, & incuruenĩ ante te filij matris tuæ. Item incuruemur pauperibus p compassionem, exemplo Helisei, de quo dĩ. 4. Regum. 4. q incuruauit se sup mortuum, & calefacta est caro pueri. Item incuruemur numinibus. s. Deo sanctis & angelis p orationem & deuotionem. Nee. 7. Incuruati sunt & adorauerunt Deum. & Esa. 5. Incuruabiĩ omnis sublimitas hominũ. Ista est igiĩ curuitas iustorum & humilium ¶ Secundò dico, quòd inuenitur curuitas pauperum & flebilium. Et ista est illa curuitas tribulatio vel depressio, qua pauperes & miseri in vita ista premuntur, quæ. s. fieri consueuit

A Deo pœnam infligente
A mundo bonos affligente
A prælato malos corrigente.

Et sic dico q Deus curuat omnia sibi subigẽdo, vnde de eo dicitur Iob 9. Sub quo curuanĩ qui portant orbem. Istud autem potissime fiet in die iudicij, quando illi qui nunc sibi nolunt voluntariè curuari & subiugari, malis gratibus curuabuntur. Iob 34. Subito morienĩ, & media nocte curuabuntur populi. Item dicu quòd mundus & tyrannus curuant pauperes, ipsos affligendo. Vnde pauper dicit illud ps. Miser factus sum, & curuatus sum vsque in finem. Item prælatus curuat subditos ipsos corrigendo. vnde Eccle. 30. Curua ceruicem eius. s. filij tui in iuuentute, tunde latera eius dum infans est. Et ratio redditur. Eccle. 33. vbi dicitur sic. Iugum & lorum B

curuant

curuant collú durú, & seruú inclinant operationes assiduæ.
C Ista est igitur curuitas miserorú atque flebilium.¶ Tertio di-
co ꝙ inuenitur curuitas seu incuruatio peccatorum detesta-
bilium. sicut.n. rubi & vepres nunquam possunt stare erecti,
sed potius curui & inferius inclinati, spinæ etiam eorum cur-
uæ sunt, & ideò secum retinent quicquid pungunt, sic pecca-
tores nec in se sunt iusti & recti, nec sursum ad Deum & cœ-
lestia erecti, sed per diuersa vitia semper curui.

Curui dico per fallaciam nunquam recte agentem
Curui etiam per auaritiam inferius hærentem
Curui insuper per tenacem parcitatem oía retinentem
Curui nihilomin⁹ per infidelitatem demones adorantem.
Curui etiam per carnalitatem fœminis incumbentem.

De curuitate fallacitatis malitiæ & proditionis dicitur Eccle.
12. Si humiliatus vadat curuus, abijce eum, & custodi te ab
eo. De curuitate auaritiæ & ambitionis, quia. s. curuati & incli
nati sunt ad terrena, dicit in ps. Dorsa eorú semper incurua.
& Esa. 51. Dixerunt inquit, supple demones, animæ tuæ, in-
curuare, vt transeamus, & posuisti vt terram corpus tuú, &
quasi viam tráseuntib⁹. Diabol⁹ enim magis vult ꝙ anima sit
curua quam recta. De curuitate vero tenacitatis & parcitatis
nota ꝙ res curua semper forti⁹ retinet id quod semel infixú
est. Et ideò diabol⁹ est sicut piscator qui curuat clauum, vel
acum ad faciendú hamú. sic diabolus incuruat per parcitaté
auarum, vt raptum non dimittat denariú. vnde in ps. Laqueú
parauerunt pedibus meis, & incuruauerunt animam meam.
De curuitate etiam idololatriæ & infidelitatis dicitur Esa. 44.
Fecit sculptile, & incuruatus est ante illud. Isti qui sic curuan-
tur, summe à Deo odiuntur, & facientes contrarium summe
diliguntur 3. Regum. 19. Reliqui mihi septem milia virorum
qui nó curuauerunt genua sua ante Baal. De curuitate autem
luxuriæ, & carnalitatis, qua. s. viri mulieribus inclinantur, di-
citur Iob. 31. Scortum sit alterius vxor mea, & super illam in-
curuentur alij. Ista est igitur incuruatio peccatorum detesta-
bilium.¶ Quartò dico ꝙ inuenitur curuitas damnatorum mi
D serabilium. pondus .n. damnatorum ipsos perpetuo deprimit
& incuruat. Vnde ille Manasses incarceratus & ligatus dice-
bat. 2. Paral. 36. in oratione Manassis. Incuruatus sum multo
vinculo ferri. Sufficit ergo. Vide de inclinare infra, & in alijs
titulis similibus.

A Custodire. Custodia.

Nota ꝙ custodia quãque pro loco sumit
vbi aliquid custodit. Gen. 39. Dedit in manu eius omnes vin-
ctos qui in custodia tenebantur. Item quandoq; pro diligen-
tia qua aliquid custoditur. Prou. 4. Omni custodia serua cor
tuum. Item pro potestate vel officio à quo aliquid custoditur
Abac. 2. Super custodiam meam stabo. &c. Custodire tamen
communiter idem est ꝙ seruare. Et est custodia moraliter, &
spiritualiter loquendo, quoddam genus discretionis quo ho
mo tam in se, quam in alijs præcauet à nociuis. Accipit enim
custodire pro præseruare, & defendere, ꝓ iuuare. Custodire
enim debet homo aliqua quæ sunt interiora, superiora, exte-
riora. Custodiamus ergo

Interiora. s. vires animorum
B Superiora. s. leges mandatorum
Exteriora. s. greges subditorum.

Custodiamus igit mentem interioré. Deut. 4. Custodi te-
metipsum & animam tuam sollicite. Item custodiam⁹ gregem
exteriorem, quod pertinet ad prælatos, de quibus dicit Cant.
3. Inuenerunt me vigiles qui custodiunt ciuitatem. Item cu-
stodiamus legem superiorum. s. Dei & prælatorum mandata.
Eccl. 2. Qui timent Dñm, custodiunt mandata. Custodiamus
ergo charissimi virtutes interiores. Apes enim pro custodien
do melle aluearis sui valde sunt sollicitæ, & ideò contra apes
falsas. s. contra fucos mella sua rapere & comedere volentes,
acriter resistunt & pugnant sm Pli. Sic vere charissimi mella
aluearis nostri. i. virtutes & gratias cordis nostri debemus cú
omni diligentia custodire, & pro ipsis seruandis contra de-
mones rebellare. Iuxta illud Prouer. 4. Omni custodia serua
cor tuum, quoniam ab ipso vita procedit. sicut enim dicitur,
Lucæ. 11. Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace
sunt omnia quæ possidet. Multis tamen charissimi accidit si-
cut Formicis Æthiopiæ. sicut enim dicit Plinius. in Æthiopia
sunt Formicæ potentes & magnæ, quæ aurum in montibus
tanta auiditate custodiunt, ꝙ ipsum exinde asportari aliquali
ter non permittunt, quando tamen æstus æstatis venerit, tunc
cauernas terræ ingrediuntur, & sic veniunt incolæ qui aurú
eis subtrãhunt & furantur. Sic vere charissimi multi sunt qui
aurum & spiritales diuitias custodiunt in scrinio cordis sui,
ipsasq; à demonib⁹ impugnantibus tuentur & defendunt si-
cut viri sancti & perfecti, qui propter virtutem prudentiæ,
formicis merito comparantur. quod figuratur Exod. 16. vbi
posita est manna in vrna aurea, & posita est in arca, vt custo-
diatur in reliquas generationes. Veruntamen quando æstus
auaritiæ contra eos feruet, tunc pro certo intrant cauernas bo
norum temporalium per affectionem. vbi per auaritiam se ab
scondunt, & sic bona sua spiritualia eis à demonibus subtra-
huntur, ipsaq; custodire & seruare impediuntur. ps, Manda-
ta eius non custodierunt. figurati in custodibus positis circa
sepulchrum, qui dormientes Dñm perdiderunt, quia vere il-
li qui per auaritiam & alia peccata dormiunt, de sepulchro
cordis sui Deum & virtutes perdunt. ideò. 1. Reg. 26. dicitur
Quare non custodisti Dñm tuum regem? Non sic ergo, sed
custodiamus mentem interiorem. Custodi dico cor tuum, vt

Mala caueas
Pacem habeas
Vitam foueas.

Talis ergo custodia facit mala
cauere. Prouer. 22. Arma, &
gladij in via peruersi, custos
animæ suæ longe recedet ab eo. Item facit pacem tenere Phi
li. 4. Pax Dei quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda
vestra. Item facit vitam habere. Prouerb. 16. Custos animæ
suæ seruat vitam. & illud prædictum. Omni custodia serua
cor tuum, qm ab ipso vita procedit. custodiamus ergo men-
tem interiorem.¶ Secundò debemus custodire legé superio- C
rum, s. Dei & prælatorum mandata. Mare enim non transit
terminos sibi constitutos à Deo, cetera animalia non exeunt
circulum à Leone circunquaque confectum, imo quasi quod
dam imperatorium edictum ipsum custodiunt intransgressú.
Ad denotandum ꝙ terminos & circulos, fines & limites man
datorum superiorum nostrorum debemus custodire, nec ipsa
aliqualiter præterire. Vnde Iosue 23. Sitis ergo solliciti. vt cu
stodiatis cuncta quæ scripta sunt. & Iob. 23. Viam eius custo-
diui, & non declinaui ex ea. De custodia aút legis virtutú vel
mandatorú vide infra de eodem in fine. Custodi ergo legem D
superiorú.¶ Tertiò dico ꝙ debem⁹ custodire gregem exterio
rem, quod. s. pertinet ad prælatos qui gregem sibi commissú
debent cum diligentia custodire, & cótra aduersa omnia de-
fendere & iuuare vnde. 1. Regum. 17. dicitur ꝙ David com-
mendauit gregem custodibus. Pastores. n. habent greges cu-
stodire, & contra Luporú insultus sollicitè vigilare. In cuius
figura dicitur ꝙ nato Domino pastores erant in regione vigi
lantes, & custodientes vigilias noctis super gregem suú. Præ
lati sunt custodes, qui pro grege subditorú tuendo vigilare &
laborare debent, & contra lupos inferni pugnare, & per ꝑdi
cationem clamare. Hie. 31. Clamabút custodes in monte Sa-
mariæ. Aduerte tamen ꝙ quandoq; canis pugnat ꝓ osse con-
tra alios canes, & hoc vt ipsum possit solus rodere. Sic vere
multi sunt qui pugnant pro suis subditis, vt ipsos possint non
custodire, sed soli deuorare. De talib⁹ ergo custodibus dicit
Naú. 3. Custodes tui quasi locustæ, & paruuli tui, quasi locu-
stæ locustarú. &c. Applica de locustis. i. de raptorib⁹ prælatis
vel iudicib⁹, & paruulis locustarú. i. de eorú balliuis. Multi ét
sunt similes Catto quem rustic⁹ posuit in area, vt custodiret
caseum à muribus, qui tamen mures & caseum deuorauit, si-
cut narrat Michol. in li. de omni & nullo. Sic vere charissimi B
multi sunt hodie qui in arca ecclesiæ constituti sunt prælati,
vt caseú. i. subditos à murib⁹. i. à malis balliuis tyránis & vsu-
rarijs custodiant & defendant, ipsi tamen non sic, immo veré
& caseú & mures. i. subditos & balliuos deuorant & deua-
stant. Non sic charissimi, sed custodiat prælatus gregem exte
riorem. Esaiæ. 62. Sup muros tuos Hierusalem constitui cu-
stodes. In quibus verbis aduerte ꝙ prælat⁹ debet esse specula
tor clare ꝓspiciens Super. Defensator cautè circuiens, quia
debet circuire muros. Procurator iuste ingrediens, quia de-
bet esse à Deo constitut⁹. Ista .n. ordine literæ retrouerso re-
quirunt in prælato. s. innocentia in ingrediendo, quia. s. cano-
nicè & p Dei vocationé debet ingredi. Cóstitui inquit. Ité di
ligentia in circúeúdo, quia. s. circa muros & circa ambitus re
ligióis, semp debet circuire, muros inquit tuos. Ité sapientia
in ꝓspiciendo, quia. s. ipse debet esse super eminétiá discretio-
nis & contemplationis.¶ Dicamus ergo ꝙ prælatus debet ha
bere iustam & canonicam institutionem, quod ostenditur cú
dr. Deus dixit constitui, quia. s. à Deo originaliter & principa
liter, inspiratiuè & vocatiuè debet institui & ꝓmoueri. Præ-
stes

ses.n.prouinciæ non solebat institui nisi ordinante duce, custos ciuitatis non instituitur nisi faciente rege. Sic ꝓ certo prælati institui non debent, nec ad ecclesiæ custodiam admitti, nec ad prælationis honorem ꝓferri, nisi inspirante & vocante illo, qui nisi custodierit ciuitatem, frustra vigilat, qui custodit eam. Deus enim in ꝓmotione prælati principaliter debet influere. Originaliter debet instituere, Causatiue debet ordinare. Constitui inquit custodes. ps. Ego aūt constitutus sum rex ab eo super Syon montem sanctū eius. De Dauid etiam dr̄. 2. Reg. 7. ꝙ ipse posuit custodes in idumea, & facta est seruiens Dauid. Ista tamen sunt hodie contra multos qui ꝓ certo non constituunt̄ à Deo, sed à mūdo, non à iustitia, sed à symonia, non à diuina inspiratione, sed à carnali affectatione. De talib' dicit ipse Deus Oseæ. 8 Ipsi regnauerunt, sed non ex me, principes extiterūt, sed non ꝑ spiritū meū. De talibus potest intelligi illud Hie. 4. Ecce auditū est Hierusalem custodes venire de terrā longinqua. q. d. isti non instituunt̄ à Deo qui est cā ꝓpinqua, sed à carne, vel à symonia. &c. quæ sunt causæ extraordinariæ & remotæ. Heu Deus q̄ malè succedit finaliter talibus qui sic habent malū ingressū. ſm enim Pli. Si Salamandra radicem & pedem arboris infecerit veneno suo, omnes rami & poma ipsi' inficiunt̄, & venenosa efficiunt̄. Sic vere charissimi si radix & pes hominis. i. ingressus eius ad prælationē, vel ꝓmotionem veneno diaboli. s. symonia vel carnali affectione sit infect', constat ꝙ totū residuū arboris vitæ suæ isto veneno penit' maculat̄, totus enim status & tota vita taliū maculata est, & infecta, & ideò sicut videmus ad oculū, tales qui male intrant, vt communiter non ꝓsperant̄, sed sicut maculati & infecti infortunijs continuis agitant̄. Sic enim dicit Christus. Omnis plantatio quam non plantauit pater me', eradicabit̄. Istæ aūt sunt tres quæstiones ſm Aug. quas in iudicio à ꝓlatis Deus requiret. s. quomodo intrasti? quomodo rexisti? quō vixisti? Male. n. intrant quidā, vt Absalō & Iason. Absalon. n. cōspirando, Iason munera dando fuerūt ꝓmoti, sicut dr̄. 2. Reg. 15. & 2. Macbab. 4. Male vixerūt quidam, vt Antiochus & Achab, qui fuerūt Reges iniquissimi. Male vero regūt alij, vt Saul & Abimelech, & ideò omnes tales ad miserabilem exitum peruenerūt, quia malum ingressum, malam vitam, & malū regimen habuerunt. Non sic charissimi non, sed habeam' iustitiam & innocentiam in ingressu. Constitui. vt sic dicat Christus Esa. 49. Ecce constitui te sup gentes & regna. &c.
F vnde Cant. 8. loquit̄ ecclesia. Vinea fuit pacifico in ea quæ habet populos tradidit eam custodibus. ¶ Secundò dico ꝙ prælatus debet habere peritiam & diligentiam in ꝓgressu. super muros enim debet esse. i. sup particularib' officijs & bñficiis ecclesiæ sibi commissæ, superq; personis & statibus eorūdem. vel super muros. i. super statutis regularibus & clausuris, vt diligenter circueat & videat ne noctuū aliquid subintret. Custodes enim ciuitatum muros diligenter circueunt vt ciuitatem defendant ab insidijs hostium. muros inquit tuos. vnde Nee. 4. Posuimus custodes super murū. Cauis enim qui custodit gregem, custos qui custodit vineam, valde debet esse diligens circuiens & discurrens, si enim in vno loco staret, nunquam bene gregem vel vineam custodiret. Sic vere prælati, qui in vinea Domini Sabaoth. i. in ecclesia subditorū gregem habent defendere & discurrere, & tam gregem, quàm vineā visitare, quia alias si tardus & negligens esset, nunquam bene Dei ecclesiam custodiret. Et ideò multi sunt hodie istis formidinibus. i. istis figuris & imaginibus similes, quæ quasi custodes ad terrendum aues in hortis & vineis collocantur, qū enim datur eis arcus vel baculus in manu, auiculæ tunc terrentur, & ab horti deuastatione arcent̄, sed quia ista formido de loco suo non se mouet, nec aliquando de arcu suo percutit ideò auibus timor eius subtrahitur, & paulatim deuastandi hortum audacia ministratur, & tandem fit ꝙ istas imagines inquinant, & super caput ipsarum volitant atq; saltant. Sic vere charissimi est de multis prælatis in horto, & vinea summi regis, quia vere multi sunt ibi formido. s. homines negligentes & imbecilles, qui nec se mouent per diligentiam, nec arcu iustitiæ feriunt per correctionem, nec hortum ecclesiæ custodiunt per iustitiam & protectionem. Canti. 1. Posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodiui. Quando enim isti in principio veniunt, aues. i. malefactores aliquantulum terrentur, sed tandem cognita tepiditate & impotentia eorum, ab ipsis amplius non timentur, sed ab ipsis auibus. i. à peruersis hominibus contemnuntur, & iniurijs & infamijs, maculantur. Isti enim propter defectum diligentiæ non custodiunt ecclesiam, sed etiam à tyrannis & demonibus deuastari permittunt. vnde isti videntur similes idolis & statuis de quibus dicitur Baruc. 6. Sicut formido in cucumerario quæ nihil custodit. Tales figurantur in statua Nabuchodonosor, Dan. 3. figurant̄ in imaginibus Alexandri quas posuit in montibus vbi sunt portæ ferreæ, quæ erant statuæ æreæ, quæ semper tubicinabant, ad quas dū venisset quidam exercitus Tartarorū, qui à quodam rege à planicie fugabat̄, videns & audiens tubas & imagines, credidit esse alium exercitum qui ei obuiam aduenirет, sed tandem videntes ꝙ istæ imagines non se mouerunt, sed Bubones super capita eorum insederunt, cognouerūt esse non homines, sed statuas, & eas penitus confregerūt, & portas ferreas quas dictæ statuæ custodire videbantur, aperuerūt & transierunt, & ex tunc Bubones pro eo ꝙ naturam statuarum ostendebant, pro dijs adorauerūt, & ex tunc pennam Bubonis in suis pileis portauerūt, qui etiam mos inoleuit hodie apud nostros, qui in suis pileis auiū pennas ponunt. Sic vere charissimi, qñq; Alexander. i. Papa Rex totius mundi, vel quicunq; superior prælatus in montib' dignitatū super portis & muris ecclesiarum & collegiorum statuas æreas. i. prælatos negligētes ordinat & immittit, qui quāuis pro custodia positi videant̄, ipsi tamen nihil custodiunt, quia. s. nihil habent de spiritu vel de vita. i. de audacia vel vigore, non enim per diligentiam mouent̄, nec per bona opera excitant̄ quamuis tubis aliæ locutionis, comminationis, vel etiam prædicationis vociferent & loquant̄, ꝑꝑ quod qñq; veri non ficti custodes credunt̄, ita ꝙ ab eis homines exterrent̄. Hie. 31. Clamabunt custodes in monte Effraim. veruntamen quando percipiuntur esse statuæ non homines. i. bestiales non sapientes, tunc proculdubio contemnunt̄, & ab aduersarijs confringunt̄, & mur' quem custodiebant. i. regularis obseruātia cui præerant pertransit̄, & portæ etiam sibi commissæ ecclesiæ destruunt̄. De istis ergo custodibus, dr̄ Eccle. 12. Commouebunt̄ custodes domus, & nutabunt viri fortissimi. Non sic charissimi, sed habeant prælati peritiam & diligentiam in progressu ¶ Tertiò dico ꝙ ipsi debent habere prudentiam & sapientiam in ingressu, quod ostenditur cum dr̄ super. Custos enim castri vel vineæ sursum in aliquo claro & alto loco solet sæpissimè ascendere, ad insidias hostium præuidendas, & speculandas & præcauendas. Sic verè prælatus semper debet in loco claro per discretionem, & in loco alto per contemplationem ascendere, vt discretè circunspiciat & videat quid in domo sua agitur vitij vel virtutis. Super inquit. vnde Abacuc. 2. Super custodiam meam stabo, & figam gradum meum super munitionem, & contemplabor quid dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentem me. Esa. 21. Ego sum stans iugiter per diem, & super custodiam meam ego sum stans noctibus totis. Vbi aduerte ꝙ prælat' debet habere. Pœnitentiæ fortitudinem. Ego sum stans. Permanentiæ longitudinem. Iugiter per diem, & noctibus totis. Diligentiæ certitudinem. Super custodiam meam inquit. Patet ergo ꝙ prælatus debet habere, vt dictum est, Sapientiam speculatiuam, Diligentiam executiuam, Innocentiam introductiuam. Et sic ergo bene dr̄, Super muros tuos cōstitui custodes. Et hoc de custodia prælatorum sufficit. ¶ Nota ergo adhuc ꝙ sicut videmus ꝙ naturaliter omnia se custodiunt à naturalib' nocumētis sic spiritualiter oēs debemus præcauere spiritalia nocumenta, & nos ab eis custodire. Vnde nota ꝙ homo debet se custodire H

A vitio detractionis
A laqueo deceptionis
A mendacio locutionis
A nequitia arreptionis
Ab immunditia dilectionis

¶ De primo dicitur Sapien. 1. Custodite vos à murmuratione, quæ nihil prodest. de secundo dr̄ Hie. 9. Vnusquisq; à proximo suo se custodiat. De tertio dr̄ Prou. 21. Qui custodit os suum & linguam suam, custodit ab angustijs animam suam. De quartò Esa. 33. Beatus qui custodit. i. abstrahit manus suas ab omni munere. De quinto. 1. Timo. 5. Te ipsum castum custodi. ¶ Item si vis, nota ꝙ Deus custodit tria genera personarum, scilicet I

Charitate feruentes
Paupertati seruientes
Sanctitate pollentes.

De primo dr̄ in ps. Custodit Dñs oēs diligentes se. De secundo in ps. Dñs custodit adue. pupil. & vi. De tertio in ps. Custodit Dñs omnia ossa eorū, s. sanctorū. &c. Patet ergo de custodia tēporali

K rali & spirituali.&c. ¶ Item si vis adhuc nota ꝙ nos debemus custodire

Cor, ne male meditetur
Manum, ne male operetur
Oculum, ne vana contempletur
Pedem, ne stulte gradiatur
Linguam ne falsa proloquatur
Corpus, ne culpis maculetur
Animã, ne pœnis iaculetur.
¶ Item custodire debemus
Festa, vt Deo pareamus
Iustitiam, vt recta teneamus
Legem, vt bona compleamus
Scientiam, vt vera cognoscamus
Prudentiam, vt digna faciamus
Innocentiam, vt nunquam delinquam⁹
Veritatem, vt falsa negligamus
Pœnitentiam, vt mala corrigamus
Misericordiam, vt fessos erigamus.

De custodia cordis dicitur. 1. Paral. 29. Custodi ĩ æternũ voluntatem cordis. Et Prou. 3. præcepta mea cor tuũ custodiat. & illud p̃ dictũ Prouer. 4. Omni custodia serua cor tuum. de custodia manus dicitur Esai. 56. Beat⁹ vir qui faciet hæc. sequitur. Custodiens manum suam ne faciat malum. De custodia oculi dr̃ Prouer. 23. Oculi tui vias meas custodiant. & Abacuc 2. Super custodiam meam stabo, & contemplabor vt videam. &c De custodia pedis dr̃ Eccle. 4. Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei. De custodia linguæ dicitur in ps. Dixi custodiam vias meas vt non delinquam in lingua mea. & iterum. Posui ori meo custodiam, cũ consisteret peccator aduersum me. De custodia corporis seu carnis dicebat beata Agnes. Angelum Domini habeo custodem corporis mei. vnde illud prædictum Timoth. 5. Teipsum castum custodi. De custodia animæ dicitur Deut. 4. Custodite sollicitè animas vestras. Item de custodia festorum dicitur Leuit. 26. Custodite sabbata mea. De custodia iustitiæ diciẽ Eccl. 21. Qui custodit iustitiam, continebit sensum eius. De custodia legis seu mandatorum dicitur in ps. Da mihi intellectum vt custodiam mandata tua. & Prouer. 29. Qui custodit legem, beatus est. & 1. Paral. 22. Det tibi Dominus custodire legem Domini Dei tui. De custodia scientiæ dicit̃. Malach. 2. Labia sacerdotis custodiunt scientiam. De custodia prudentiæ dr̃ Prouer. 19. Custos prudentiæ inueniet bona. De custodia innocentiæ dr̃ in ps. Custodi innocentiam, & vide æquitatem. De custodia pœnitentiæ dicitur in ps. Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. De custodia vero veritatis & eloquentiæ dicitur Esa. 26. Aperite portas ingredietur gens iusta, custodiens veritatem. exemplo ipsius Dei, de quo dr̃ in ps. ꝙ ipse custodit veritatẽ, facit iudiciũ iniuriã patientibus, dat escam esurientibus. De custodia aũt clementiæ seu misericordiæ dr̃ Osee. 12. Misericordiam & iudicium custodi. Sufficit. Vide infra de seruare. &c. Explicit littera C.

Sequitur de littera D

A DAgon Nota ꝙ Dagon fuit Idolum Philistinorum, quod ab ipsis loco dei colebat̃, de quo legit̃. 1. Reg. 5. & 6. ꝙ quia iuxta arcam testamenti in eadem æqualitate fuit erectum & situm, legitur ꝙ in mane inuentum est ad terram prostratum, & depositum, quod quia ab incolis iterato fuit repositum, in alio mane inuẽtum est truncatum manus & caput, & iterum ad terram deiectum. Interpretat̃ aũt Dagon piscis mœroris, piscis tristitiæ, piscis iniquus, vel piscis inutilis. Igitur dicam ꝙ talis Dagon significare potest hypocritam, qui propriè dicitur idolum & non res, quia. s. magis habet de apparentia quàm de essentia. Chryso. O hypocrita, aut appare quod es, aut ẽsto quod appares. Iste igitur propriè nominatur, Indigne sublimatur, Aspere castigatur. Propriè dico nominatur, quia dicitur Dagon, quia reuera iste potest dici piscis propter mollitiem, & propter flexuosam malitiam. & dicitur piscis mœroris & tristitiæ, propter fictam præsentiã & mestitiam. Iuxta illud. 1. Reg. 5. Dagon pronus iacebat in terra. dicitur tamen piscis iniquus, propter malam vitam, & nequitiam. & finaliter inuenitur piscis inutilis propter vilitatem sui & inertiam. vnde de vilitate sua dicitur. 1. Reg. 5. Dagon solus truncus remansit. Item indigne sublimatur, quia reuera fit ꝙ hypocritæ propter suam fictam vitam eliguntur, & iuxta arcam fœderis. i. iuxta Christum in sublimi statu ecclesiastico aliquotiens exaltantur. Iudicum. 16. Obtulerunt hostias pacificas Dagon Deo suo. Sed reuera dico ꝙ eaiude finaliter aspere prægrauantur, quia. s. tales æternaliter & etiam temporaliter quandoq; viliter cadunt, & caput. i. animã, manus etiam, idest corpus vel ficta sua opera amittunt, vnde de Ionatha. dr̃. 1. Macha. 10. ꝙ templum Dagon succendit igni. Vel si vis dic ꝙ Dagon est diabolus, qui à malis colitur, mœrori dabitur, iniquè machinatur, inutiliter operatur, sursum fuit erectus, & finaliter deiectus. sufficit de Dagon.

Damascus. Nota ꝙ Damascus est ciuitas & caput Syriæ, constructa quondam tempore A
Abrahæ, vbi semper fuit populus Dei populo contrarius & rebellis, & ei⁹ successibus inuidiosus & nocens, qui potest ꝓpriè significare mundum & ciuitatem seu congeriem iniquorum. & hoc

Propter nomen significatiuum
Propter opus inficiatiuum
Propter finem exterminatiuum.

Propter nomẽ dico quo noiatur, quia dicitur Damascus, qui interpretatur sanguinem bibens, sanguinem propinans, sanguinis potus, sanguinis osculum. Hic enim nominatur quadruplex sanguis quo mundus vtitur in hac vita. & iste est carnalis sanguis delectationis, de quo Gen. 9. Carnem cum sanguine non comedetis. Sanguis rapinæ, & excoriationis. Hiere. 2. In alis tuis inuentus est sanguis pauperum & innocentium. Sanguis crudelitatis & occisionis. Esa. 1. Manus enim eorum sanguine plenæ sunt. Sanguis corporalis consanguinitatis, & carnalis affectionis seu cognationis, qui s. apud iniquos per luxuriã maculatur. Osee. 4. Sanguis sanguinem tetigit. Et tunc sanguis sanguinem tetigit, vbi, & per quem, & à quo mali hodie promouentur, iuxta illud Matth. 16. Caro & sanguis non reuelauit tibi. Damascus ergo. i. mundus seu mundanorum cetus, quadruplici sanguine est repletus, quia. s. sanguinem carnalis voluptatis potat, sanguinẽ crudelitatis propinat sanguinem rapinæ habet pro poculo, sanguinem carnalis affectionis habet pro osculo. Et ista sunt quatuor scelera Damasci. de quib⁹ dicitur Amos. 1. Super tribus sceleribus Damasci, & super quattuor nõ conuertam eum eo ꝙ triturauerit in plaustris ferreis Galaad. Et mittam ignem in domum Azahel, & deuorabit domum Benadach, & conteram vectem Damasci. Triturare. n. plaustris ferreis, signat sanguinem crudelitatis, & eum qui ferro vtitur. Galaad aceruus testimonij, signat sanguinem rapacitatis, qui coaceruans alienum, suæ nequitiæ testis efficitur. Ignis in domo Azahel, qui interpretatur fortitudo Dei, signat sanguinem carnalitatis, quo præcipuè Azahel. i. populus ecclesiasticus inficitur. Benadab, filius votiuus, signat sanguinem carnalis amoris & caritatis, quæ erga vicinos, fratres, filios & nepotulos à maioribus exhibetur. Per ista ergo quattuor scelera Damasci. i. mundi, vectes eius. i. ipsius fortitudo conteritur, & contra eũ Dñs indignatur. Esa. 8. Auferetur fortitudo Damasci. Damascus B
igitur signat mundum propter nomen quo nominatur. ¶ Secundò signat mundum propter opus quod operatur, Damascus. n. ciuitas dicitur operum iniquorum operatrix. In isto. n. Damasco. i. in mundo inuenitur deficere Charitatis modulus quem inuidia tollit. Firmitatis angulus, quem luxuria mollit. Pietatis riuulus, quem sæuitia pellit. Veritatis oculus, quem malitia fallit. De carentia charitatis dr̃ Esa. 17. Damascus desinet esse ciuitas. Ciuitas. i. ciuium vnitas signat charitatem. De carentia constantiæ seu firmitatis dicitur illud prædictum Esa. 8. Auferetur fortitudo Damasci. & illud prædictũ Amos 1. Conteram vectem Damasci. De carentia pietatis, & abundantia rapinæ, & iniquitatis dicitur Hiere. 49. Succendam ignem in muro Damasci. Ignem dico rapinæ, iracũdiæ, & inuidiæ. De carentia vero veritatis satis potest congrue allegari illud Act. 9. vbi dicitur ꝙ cum Paulus iret Damascũ contra discipulos Dñi, excæcatus est. Igitur Damascus mundum signat propter opus quod operatur, seu propter bonum, quo vacuatur. ¶ Tertiò dico ꝙ iste signat mundum propter finem C
quo terminatur, finis enim mundi & mundanorum peccatorum terribilis erit, & miserabilis in æternum. vnde Zacha. 9. Onus verbi domini in terra Adrach & Damasci requiei eius, sequitur in eodem ca. Ecce Dñs percutiet in mari fortitudinem eius, & hæc igni deuorabitur. Sed si vis, dic in bono significato ꝙ Damascus est ecclesia, vbi sanguis Christi est osculum, poculum, propinatio, & potatio. Et sic nota ꝙ ecclesia est Damascus, quia. s. sicut Damascus est locus. Quem hostis ambiens vsurpauit, Quem Heliseus veniens visitauit, Quem Helias fugiens habitauit, Quo Paulus gradiens prædicauit, Quem Soldanus sæuiens occupauit, Sic dico ꝙ dudũ ecclesia fuit per hostes. s. demones deuastata. 4. Reg. 16. Ascẽdit

dit rex Assyriorum in Damascum, & vastauit eam. Item fuit
per Christum dominum visitata. 4. Regum 8. Venit Heliseus
in Damascum. Item fuit à sanctis patribus inhabitata.vñ He-
liæ qui figurabat patres sanctos,dictum est.4.Regũ. 19.Vade
reuertere in Damascum per desertum.&c. Iterũ aũt pro ma-
gna parte est à malis hominibus occupata.vnde de Holofer-
ne & eius exercitu dicitur Iudi.2.ꝙ ipse descendit in campos
Damasci, & succendit omnia sata.&c.sufficit.

A **Damnare. Condemnare. con-**
demnatus. Notabo quòd condemnatio & damnatio sumi-
tur pluribus modis,quia.s.est damnatio iustitiæ,nequitiæ,stul
titiæ,sænitiæ.Prima fit in foro iudiciali,secunda fit in mundo
materiali,tertia fit in caitiali animo,quarta autem fit in iudi-
cio generali atq; finali. Est igitur quædam damnatio quam fa
ciunt iustè præsidentes,& ista est illa qua boni iudices dam-
nant & condemnant, & ad pœnam & ad punitionem obligãt
& adiudicant delinquentes,de qua dicitur Deut. 24. Quem
iustum perspexerint,illius iustitię palmam dabunt,quem im-
pium,condemnabunt.de ista etiam dicitur Act.25. Non est
B consuetudo Romana hominẽ damnare priusquam is qui ac-
cusatur,præsentes habeat accusatores. ¶ Item dico quòd est
quædam damnatio quam tolerant rerum indigentes, seu etiã
viri innocentes,vel etiam quam faciunt male iudicantes, qui
s.ad extorquendum pecunias condemnant contra iustitiam
innocentes,non attendentes illud Prou. 17.Qui iustificat im
pium,&qui condemnat iustum,vterq; abominabilis est apud
Deum,& in ps.dicitur.Captabunt in animam iusti, & sangui
nem innocentem condemnabunt,& isti sunt deteriores Leo-
nibus,qui.s.miserabilibus personis dicuntur parcere, quia, s.
proniores sunt ad condemnandum quam ad absoluendum.
contra exemplum Christi, qui deprehensam in adulterio dã
C nare noluit,sed absoluit.Ioan. 8.Nemo te condemnauit mu-
lier? nec ego te condemnabo. ¶ Item dico quòd est condem-
natio quam faciunt bonis detrahentes,stulti enim & deriso-
res, & etiam detractores,omnia opera aliena in sua extermi
natione,& sua verbali detractione vituperant atque damnãt
& solos se reputant & facta sua, damnatis alijs se solum lau-
dant,contra quos Iob.24.Quomodo tu illũ qui iustus est con
demnas? Rom.2.In quo enim iudicas alterum, teipsum con-
demnas.ideò talibus dicitur Luc.6.nolite condemnare, & nõ
D condemnabini.¶ Item est condemnatio quam sustinent mali
delinquentes, & ista est damnatio æterna,quia.s.per sententiã
vltimi iudicij impij iudicabuntur & damnabuntur ad pœnã
æternam,quod timens Iob dicebat.Iob. 10. Loquar in amari
tudine animæ meæ,dicam Deo noli me condemnare. Dam-
natio enim mundi, & damnatio iudicij vel inferni, contrariæ
sunt opinionis, & conditionis,quia.s.mundus damnat, & gra
uat innocentes,noxios liberans,infernus vero non grauat in-
nocentes, obnoxios damnans. Videtur ergo mundus,& mun
danorum iudicum conditio esse similis fonti qui dicitur esse
in Britannia Redonium, prope villam qui dicitur Falgeria
Radulphi. Suspectus enim de crimine, ad subeundum fon-
tis probam si voluerit condemnatur, proiectus ergo in fon-
tem si sit culpabilis,à fonte reijcietur, & aquam subintrare,
nescio qua virtute, vetatur,si vero innocens fuerit, in aquam
submergitur, & nisi iuuetur per homines,enecatur. Sic verè
dico ꝙ curia mundanorum malos & suspectos liberat, inno-
centes vero ad pœnam & submergium recipit& condemnat.
Exemplum habemus in Christo innocentiæ, & Barraba no-
cente,quia Christus innocens fuit ad supplicium condemna
tus, Barrabas vero homicida à supplicio est abiectus, & per
iniquos homines absolutus,sicut dr̃ Mar. 15. Omnes condẽ-
nauerunt Christum reum esse mortis. vnde illud prædictum
Prouer. 17. Qui iustificat impium.&c.Sed reuera iudicium,
& infernus vbi est ratio & iustitia, non mundi,sed Dei,con-
trarium faciunt, similes cuidam fonti Sardiniæ, vbi suspecti
de furto,si sunt culpabiles,cõdemnati ad probam fontis,cæci
statim si se aqua illa lauerint efficiuntur, si vero innocentes
fuerint non læduntur.Sic dico ꝙ sententia diuina & condẽ-
natio innocentes non lædit,culpabiles vero nocentes, & im-
pios apprehendit.iuxta illud.Qui crediderit, saluus erit, qui
E vero non crediderit,condemnabitur.¶ Et si vis potes notare,
ꝙ damnationem æternam incurrunt multa genera peccato-
rum,videlicet Superbiæ inflati tumore.Fallaciæ velati deco-
re. Proteruiæ durati rigore. Luxuriæ fœdati fœtore. Superbi

damnantur,quia se omnibus volunt præferre, falsi seu hypo-
critæ damnantur,quia se optimos volunt ostendere,proterui
damnantur, quia Deo semper quærunt resistere,luxuriosi dã
nantur,quia se & alios solent inficere. De superbis potest in-
telligi illud Lu. 20.vbi dicitur ꝙ illi qui volunt ambulare in
stolis, & amant salutationes in foro,primas cathedras in Sy-
nagogis, & primos discubitus in conuiuijs, accipiunt dam-
nationem maiorem. De falsis vero & fictis hypocritis dicitur
Iob 15.Condemnabit te os tuum, & non ego. Isti enim iuxta
dictum apostoli ad Rom.2. In quo iudicant alios, seipsos cõ
demnant,quia.s.isti dum contra malos prædicant,damnatio-
nem propriam scribunt, iudicant, atq; dictant. De proteruis
potest dici illud Rom.13. Qui ordinationi Dei resistunt, sibi
ipsis damnationem acquirunt. De luxuriosis autem dicitur
Apoc. 17. Veni, ostendam tibi damnationem meretricis ma-
gnæ.&c.Vide infra de iudicare,de pœna,punire,& similibus
&c. De condemnatione autem comparatiua,quæ fit, quando
quis est ita iustus ꝙ respectu eius vita aliorum damnatur, di-
citur Sap.4. Condemnat iustus mortuus, viuos impios. De
condemnatione etiam approbationis qua iusti in iudicio dã-
nationem malorum approbabunt, dicitur Luc. 11. ꝙ regina
Austri surget in iudicio aduersus generationem istam,& con
demnabit eam.&c.sufficit.

Damnum. Vide vbicunq; ponitur nocumẽtum &
detrimentum,& similia.

Dan. Nota ꝙ Dan est nomen hominis, & etiam est no- A
men terrę.Dan.n.fuit frater Iacob de ancilla illa,
quæ dicta fuit Balam, sicut patet Gen. 30. à quo.s. & tribus
Dan, & terra Dan, denominati sunt. Interpretatur autẽ Dan
causa vel iudicium, & potest significare in bono & in malo,
quia in bono signat bonos causidicos & iudices,qui.s. causas,
& iudicia bene tractant,qui.s.Iacob.i.nostri pugilis & luctato
ris Christi sunt filij speciales.Gen.49. Dan iudicabit populũ
suum sicut & alia tribus Israel. sequitur. Salutare tuum expe
ctabit domine. Dic quid volueris de iudice, iudicio, causa,
causidico,vel aduocato.Et potes dicere ꝙ sicut Dan inter fi-
lios Iacob fuit ignobilis, quia filius ancillæ, sic illi qui causas
& iudicia tractant ignobiliores bonis hominibus possunt di-
ci,ad quod facit illud quod scribitur. 1.Cor.6. Secularia iudi
cia si habueritis,contemptibiles qui sunt in ecclesia, consti-
tuite ad iudicandum.Contemptibiles inquit.i.minus idoneos
& perfectos,quia reuera aduocati & causidici & etiam iudi-
ces negociorum temporalium & secularium respectu clerico
rum Theologorum & Philosophorum possunt ignobiles, &
contemptibiles & rustici reputari.quod quidem clare patet,
obiecta secularium extimatione cuiuslibet intuenti. In malo
vero Dan potest significare malos causarum & iudiciorũ pa-
tronos,qui.s.causam sui Dei vel proximi male iudicãt seu tra
ctant,quia reuera de ipsis possumus notare ꝙ isti sunt
Fallacitatis fautores De talium fal
Cupiditatis autores lacitate & tor
Iniquitatis rethores tuositate dr̃,
Crudelitatis tortores. Gen.49. Fiat
Pœnalitatis toleratores.s.in inferno. Dan Coluber
in via,cerastes in semita. De eorum cupiditate dicitur Iudic.
18. Dan quærebat possessionem sibi. De ipsorum verbosa ini
quitate & maledicta verbositate potest dici illud Deuter. 27.
Isti stabunt ad maledicendum Zabulon & Dan. De ipsorum
crudelitate dicitur Deutero.33. Dan catulus Leonis. & Hie.
8. Et à Dan auditus est fremitus equorum. De ipsorum au-
tem finali in inferno pœnalitate & aduersitate dici potest
illud Iudicum. 1. Arctauit Amorreus filios Dan. Amorreus
inquit.i. diabolus.

Daniel. Nota ꝙ Daniel de Regio semine natus, pro-
pheta à Domino diuinitus inspiratus,regi ami A
cus,in alta dignitate constitutus,ab inuidis accusatus,Leoni
bus expositus,sed ab eis nullatenus læsus seu tactus,fraudis sa
cerdotum Belis inuentor,& ipsius idoli destructor, Draco-
nisq; necator prouidus, causa Dei,iudicium Dei,vel iudicãs
Deo,aut iudicauit me Dñs interpretatur.& potest significare
Christum vel quemlibet virũ sanctũ,quia reuera ad virũ iu-
stũ pertinet,Futura subtiliter cognoscere, Cum impijs humi
liter conuiuere,Iniquos sagaciter conuincere,Proteruos se-
ueriter corrigere,Iudicia vera æqualiter & iustè reddere & B
decidere. ¶ Dico ergo ꝙ bon⁹ & iustus futura scrutatur sub-
tiliter,quia.s.ipse debet de futuris,s.iudicio,morte,inferno,&
paradiso

paradiso cogitare, & ibidem quasi propheta vacare. Dani. 7. vidit Daniel somnium. & Daniel. 12. Vidi & ego Daniel. vt sic sibi dicatur illud Ezech. 28. Ecce sapientior es tu Daniel, omne secretum non est absconditum à te. Vnde cuilibet tali potest dici illud Dan. 5. Tu es Daniel de filijs captiuitatis, audiui ꝙ spiritum sanctorum deorum habeas, & ꝙ sapientia & intelligentia ampliores sunt in te inuentæ. Item cum malis conuiuit humiliter. De Daniele. n. legitur Dan. 6. & 14. quod bis fuit positus in lacum Leonum, & tamen ꝙ cum Leonibus habitans, ab ipsis nullatenus fuit læsus. Quia reuera perfecti sancti & prudentes viri etiam cum malis sciunt viuere, & sine sui præiudicio iniquorum consortia frequentare. hoc est enim consilium illius versificatoris, dicentis sic. Consulo quisquis eris, qui pacis fœdera quæris, Consonus esto Lupis cum quibus esse cupis. Vnde Daniel dicebat Danie. 6. regi respondēs sic. Deus meus misit Angelum suum, & conclusit ora Leonū,
A & non nocuerunt mihi, quia coram eo iustitia inuenta est in me. Item iustus fallaces confundit sagaciter. de Daniele. n. legitur ꝙ sacerdotum malitiam super cibarijs quæ apponebantur bel detexit, & malorum senum impudicam nequitiam diuino spiritu reuelauit. quia. s. ad virum iustum pertinet iniquorum malitiam reuelare & detegere, & innocentes protegere & iuuare. Dañ. 13. Conuicerat. n. eos Daniel falsum dixisse testimoniū. Item iste peruersos corrigit seu punit seueriter. De Daniele. n. legitur ꝙ idolum belis quod infinitos cibos appositos cum suis sacerdotibus, vxoribus & paruulis videbat omni die deuorare, destruxit, draconem verò quem adorabant babylonij, interfecit. Sic verè ad virum iustum, & maximè ad Danielem, qui interpretatur iudicans Deo. i. ad iudicem vel prælatum pertinet ꝙ idola. i. ignaros ecclesiasticos & voraces qui beneficijs appositis satiari non possunt, dissipet & deponat, & ꝙ vxoribus & paruulis concubinis & filijs sacerdotum, & malorum familiarium talium, viam cibos ecclesiæ vel pauperiæ comedendi secludat. Quodq; dracones qui ab alijs adorantur. i. auaros diuites qui à fatuis honorantur, puniat & confundat. vnde Dañ. 14. dicitur. Date nobis danielem, qui bel destruxit, & draconem interfecit. Item iustus iudicia facit æqualiter, quia dicitur iudicium Dei, causa Dei iudicās Deo. Causa. n. & iudicia Dei semper sunt æqua & iusta ad denotādum ꝙ talis Daniel semper debet habere & tenere, facere & exercere in iudicijs rectissimam æquitatem. Vnde de Daniele legitur Dañ. 13. ꝙ ipse dixit malis iudicibus. Reuertimini ad iudiciū. Et sic si homo fuerit talis Daniel, dico ꝙ cum Christo regnabit perēniter, sicut de Daniele legitur ꝙ à rege fuerit præ omnibus honoratus quia. s. iusti à Deo & à Christo perpetuo honorabuntur in cœlis. vnde Dañ. 5. Iubēte rege indutus est Daniel purpura &c. sufficit.

Dare. Nota ꝙ dare idē est ꝙ se & sua alteri cōicari, diffundere vel donare. Refertur ergo dare

Ad Deum, qui dat magnalia.
Ad iustum, qui dat vtilia.
Ad mundum, qui dat inania.
Ad impium, qui dat fallacia.
Ad diabolum, qui dat crudelia.

Dico enim ꝙ Deus est dator summus, & mirabilis. vnde illud Iaco. 1. Omne datum optimum, & omne donum perfectum, de
A sursum est descendens à patre luminum. Item iustus est dator bonus & laudabilis. vnde in ps. Erit tanquam lignū quod plantatum est secus decursus aquarum. Luc. 6. Date, & dabitur vobis. Item mundus est dator fallibilis, non dat enim nisi vana, quæ non iuuant, fœda, quæ non mundant, fragilia, quæ non durant, & ideò mundo debemus dicere illud Dan. 5. Munera tua tibi sint, & dona domus tuæ alteri da. Item impius est dator inutilis. Eccl. 18. datum insipientis non erit vtile tibi. Item diabolus est dator damnabilis & deceptibilis. Apoc. 13. dedit draco bestiæ virtutē suā, & datum est ei os loquens magna, & data est ei potestas, quia. s. draco diabolus in vita ista bestijs suis idest peccatoribus dat multa solatia, sed reuera in fine dabit eis multa supplicia, iuxta illud quod de Babylone
B dicitur Apoc. 18. Quantum glorificauit se, & in delitijs fuit, tantum date ei tormentum & luctum ¶ His igitur præmissis, dicamus primo ꝙ Deus est dator summus & mirabilis. Mirabile. n. videtur ꝙ vna res possit dare cōtraria & diuersa, quod tñ facit Deus, quia. s. sicut cœlum, quod in seipso semper est vnum & idem, dat & mittit nobis effectus varios & diuersos, quia. s. nunc illuminat, nunc fulminat, nunc pluit, nunc coruscat, nunc ningit, nunc tonat, nunc grandinat, & nunc ventat, nunc bonum influit, nunc dat malum, quod tamen totum contingit, nō ꝙ ipsum cœlū in se diuersificetur, sed ſm diuersitatem nubiū & vaporū quæ ab inferioribus eleuantur, sic dicam, dato ꝙ Deus sit vnus & vnicus, idem & non diuersus, eius tñ in inferioribus diuersi & varij sunt effectus, & circa genus humanum variè variat suos actus, & ſm ꝙ disponunt nubes & vapores defectuum humanorum, diuersimodè multiplicat suos mot' ut sic dicamus illud Iob. 1. Dominus dedit, Dñs abstulit, sicut dño placuit, ita factum est, sit nomen Dñi benedictum. Igitur notabo de Deo ꝙ ipse dat aliqua quæ tangunt suam gratiam, aliqua quæ tangunt suam iustitiam, aliqua quæ tangunt suam munificentiam, aliqua quæ tangunt suam prouidentiam atque gloriam. Primo ergo de illis quæ tangunt gratiam. Vnde nota ꝙ Deus

Dat bonis virtutum priuilegia.
Dat malis pœnarum dura tœdia.
Dat dignis bonorum alta solatia.
Dat sanctis donorum digna brauia.

C Igitur ostēdamus quomodo in istis qua tuor versantur vt cōiter data Dei. Dico primo ꝙ Deus quantum ad suam gratiam solet bonis bona porrigere influens largiter. Iste est n. qui suam gratiā bonis porrigit, sua iustitia malos corrigit, sua prouidētia dignos erigit, sua gloria sctōs diligit seu eligit.

Dat
Sapientiam postulantibus.
Eloquentiam prædicantibus.
Permanentiam militantibus
Patientiam laborantibus.
Affluentiam indigentibus.
Pacis vnitatem discordantibus.
Cordis nouitatem pœnitentibus.
Carnis puritatem continentibus.
Claram veritatem speculantibus.
Morum honestatem conuersantibus
Spei firmitatem expectantibus.
Fidei claritatem contemplantibus.
Veram charitatem diligentibus.
Sensus subtilitatem perscrutantibus.

Dat
Honoris sublimitatem triumphantibus.
Voti securitatem exorantibus.
Deuotionem meditantibus.
Discretionem præsidentibus.
Liberationem pereuntibus.
Perfectionem proficientibus.
Consolationem promerentibus.

¶ Dat dico postulantibus sapientiam. Iac. 1. Si quis vestrum indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter & Eccl. 51. danti mihi sapientiam dabo gloriam. Itē dat prædicantibus eloquentiam. ps. Dñs dabit verbum euangelizantibus virtute multa. Matth. 10. & Luc. 12. Dum steteritis ante reges & præsides, nolite cogitare qūo aut quid loquamini, dabitur. n. vobis in illa hora quid loquamini. Item dat militantibus permanentiam. patuit in martyribus, quibus tantam cōstantiam, fortitudinem & perseuerantiam dedit Deus, quòd non succubuerunt in tormentis. ps. Da nobis auxilium de tribulatione. & alibi. Ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ, benedictus Deus. & alibi. Dñs virtutem populo suo dabit. Item ipse dat laborantibus patientiam, vt. s. non superent labore, dicens illud Hiere. 1. Ecce dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in murum ferreum, & præliabuntur aduersum te, & præualere non poterunt. de quo etiam potest intelligi illud ps. Viuet, & dabitur ei de auro Arabiæ. Aurum. n. quod percussum non resonat, & quod non rumpitur, sed se dilatat, patientiam signat. Item ipse dat indigentibus affluentiam seu sufficientiam. ps. Qui dat iumentis escam illorum, & pullis coruorum inuocantibus eum. & alibi. Qui dat escam omni carni, confitemini Deo cœli. Item dico ꝙ ipse dat discordantibus pacis veritatem. Ioan. 14. Pacem relinquo vobis, pacē meam do vobis. & Esa. 26. Dñe dabis nobis pacem. Item ipse dat pœnitentibus cordis nouitatem. Ezec. 36. dabo vobis cor nouum, & spiritum meum ponam in medio vestri, auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneū. Itē ipse dat continentibus carnis puritatem. sicut. n. dicitur Sap. 9. Non ero continens, nisi Deus det. & Esa. 7. Dabit dñs ipse vobis signū. Ecce virgo cōcipiet. Itē ipse dat speculantibus, rerum veritatem. i. rerū notitiā. ps. Dedisti veritatem in corde meo & alibi. Da mihi intellectū, & scrutabor testimonia tua. Itē ipse dat cōuersantibus morū honestatē. 1. Reg. 18. Spoliauit

C uit se Ionethas tunica sua, & dedit eam Dauid. Tunice.n. honestatem designat. Vnde Sap. 10. Dedit illi scientiam sanctorum, honestauit illum in laboribus. Item ipse dat expectantibus spei firmitatē. 1. Esdræ. 9. Inclineuit super nos misericordiam suam vt daret nobis spē in Iuda & Hierusalē. & 2. Thess. 2. Ipse aūt Dñs noster qui dilexit nos, & dedit nobis cōsolationem æternā, & spem bonā in gratia, exhortetur corda vestra, & confirmet. Item ipse dat contemplantibus fidei claritatem Vnde de iusto dr̃ Sap. 10. Dedit illi scientiā sanctorū. Sequit. Dedit illi claritatē æternē. & Iob. 17. Claritatē quā dedisti mihi, dedi eis. & illud Sap. 3. Debitur illi fidei donum electū & sors in templo Dei acceptissima. Item ipse dat diligentibus veram charitatem. 1. Ioan. 3. Videte qualem charitatem dedit nobis Deus & ibidem. Diligamus alterutrum sicut mandatū dedit nobis. Item ipse dat perscrutantibus sensus subtilitatem maxime illis qui scrutantur scripturas. Sap. 8. Optaui, & datus est mihi sensus, inuocaui, & venit in me spiritus sapientię. & Marci. 4. Vobis datum est scire mysterium regni Dei. Itē ipse dat victoribus seu triumphantibus honoris sublimitatē. Apoc. 3. Qui vicerit, dabo ei sedere mecū in throno. Itē ipse dat exorantibus voti securitatē. ps. Delectare in dño, & debit tibi petitiones cordis tui. & alibi. Dedit eis petitionē cordis eorū. Item ipse dat meditantibus deuotionē, quod. s. petēs Hieremias dicebat Hier. 9. quis dabit capiti meo aquam & oculis meis fontem lachrymarū. Zach. 8. Cœli dabunt rorem suum, ros. n. & aqua deuotionem signant. Item ipse dat præsidentibus discretionē. vñ in ps. Dedisti metuentibus te significationē vt fugiant à facie arcus. & Lu. 21. dicit Christus apostolis, Ego dabo vobis os & sapientiā cui non poterunt resistere, & contradicere oēs aduersarij vestri. Itē ipse dat pereuntib⁹ saluationem seu liberationē & protectionem. ps. Dedisti protectionem salutis tuæ, & dex. tua susce. me. & alibi. Da nobis auxilium de tribulatione. Itē ipse dat perfectionem proficientibus. vñde in ps. Dñs virtutē populo suo dabit. Item ipse dat promerentibus consolationem & præmiationem. 2. Thess. 2. Ipse Dñs noster Iesus Christus dedit consolationē æternā. & Gen. 15. Ego dabo tibi mercedem. & Eccl. 36. Da mercedē sustinentibus te. Ecce ergo charissimi quō Deus est summus & liberalissimus dator. Sic ergo patet q̃ Deus aliqua dat dona,
D quæ tangunt gratiam. ¶Secundò dico q̃ Deus dat aliqua dona quæ tangunt eius iustitiam, mare.n. non semper est placidum vel placatum, sed multotiens apparet fluctuosum turbidum & commotum, littorum suorū verberatiuū, nauium cōfractiuū, & hoīum submersiuum. Sic verè dicam de Deo q̃ nō semper se ostendit placidū, vel benignū, sed q̃nq; per iustitiam asperū & seuerū. Non.n. semper dat complacentia beneficia, sed aliquotiens immittit tribulationes & supplicia. Vnde nota q̃ ipse dat sterilitatem, fructus auferendo, dat mortalitatem, corpus affligendo, dat aduersitatem, tyrannos immittēdo, dat calamitatē, indignos proponendo, dat aduersitatem, fortunem transponendo, dat pœnalitem, in inferno reponendo. Dico ergo q̃ Deus dat fructuum sterilitatem. Oseę. 9. quid dabis eis Dñe? da eis vuluam sine liberis, & vbera arentia. & Esa. 30. debit tibi dñs panem arctum, & aquam breuem. Itē dat homini mortalitatem. 1. Reg. 17. Dabo cadauera castrorum philistijm volatilibus cœli & bestijs terræ. Item ipse dat tyrannorum dationem & auctoritatem. Oseæ. 13. Dabo tibi regem in furore meo. Item ipse dat prælatorum imbecillitatē, Esa. 3. Dabo pueros principes eorum, & effœminati dñabuntur eis. Itē ipse dat fortunæ varietatē & aduersitatem. Hier. 29. Persequar eos in gladio & in peste & in fame, & dabo eos in vexationem in maledictionem & stuporem & in sibilum & in opprobrium. Item ipse dabit æternæ damnationis pœnalitatē s. damnatis & peccatoribus in inferno. vnde Ezec. 39. Bestijs terræ dedi te ad deuorandum, super faciem agri cades. Sic igi
E tur patet quō Deus aliqua dat quæ concernunt suam iustitiā. ¶Tertiò dico q̃ Deus dat aliqua quæ concernunt suā prouidentiā, & sic dico q̃ ipse dat, constituit & ordinat in mundo, & in ecclesia diuersa genera personarum, quas. s. ibi dat, instituit, & præponit. Vnde nota q̃ ipse dat pastores, qui primi sedeant. & præsint populis, dat doctores, qui vita splendeāt & cordis oculis, dat speculatores, qui longe videant in tot periculis, dat prædicatores, qui loqui audeant cunctis & singulis, dat dispensatores, qui sua studeant dare egenis, dat propugnatores qui se exhibeant hostiū iaculis. De pastorib. dr̃ Hiere. 3. Debo vobis pastores iuxta cor meum. De doctorib⁹ dr̃ Esaiæ. 42. Dedi te in fœdus populi mei, & lucem gentium vt aperires oculos cæcorum. De speculatoribus dr̃ Ezec. 3. Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel. De prædicatoribus dicitur Hiere. 1. prophetam in gentibus dedi te. sequitur. Ad omnia quæ mittam te ibis, & quæ mandauero tibi loqueris. De dispensatoribus dicitur. Gal. 1. Factus sum ego Paul⁹ minister s̄m dispensationem Dei, quæ data est mihi. Et breuiter de istis omnibus officijs dicitur Ephe. 4. Quosdam inquit dedit apostolos, quosdam vero prophetas, alios Euangelistas alios doctores, alios pastores ad consummationem sanctorū in opus ministerij. De propugnatoribus vero. s. de martyrib⁹ qui se tyrannis & Hæreticis opposuerunt pro fide, & maximè pro Christo nostrorum principe bellatorum, dicitur Gala. 1. q̃ ipse Christus semetipsum dedit pro peccatis nostris, & verè isti non suffecit dare sua, immo etiam ipse dedit se nobis, & pro nobis multipliciter. Dedit dico se

In socium, vt nos conduceret.
In precium, vt nos redimeret.
In edulium, vt nos reficeret.
In præmium, vt nos alliceret.
In refugium, vt nos protegeret.
In fastigium, vt nos erigeret.

Vnde ecclesia canit d' ipso in hymno de festo corporis Christi. Se nascens dedit socium, se moriens in precium, se vescens in edulium, se regnans dat in præmium. & ipse potuit dicere illud Esa. 50. Corpus meum dedi percutientibus & conspuentibus in me. & Hier. 12. Dedi dilectam animam in manu inimicorum eius, facta est mihi hæreditas mea quasi Leo in silua. Ecce ergo quō Deus dat aliqua quæ pertinent ad suam occultam prouidentiam. ¶Quar-
F tò dico q̃ ipse dat aliqua quæ pertinent ad suam gloriam, seu æternem magnificentiā, & ista sunt dona gloriæ paradisi quæ ipse dat beatis. Vnde nota q̃ ibi, s. in paradiso per ipsum Deū. Dantur diuitiæ inexhaustibiles. Dātur delitiæ indefectibiles. Dantur scientiæ inuariabiles. Dantur lætitiæ imperturbabiles. Dantur induciæ interminabiles. Dantur amicitiæ indissolubiles. Dantur gloriæ seu eminentiæ inęstimabiles. Illæ diuitiæ non timent aciem hostilis agminis. Illæ delitiæ non timēt maciem nec vires turbinis. Illæ scientiæ merentur faciem videre numinis. Illæ lætitiæ nesciunt glaciem nec ictum fulminis. Illæ induciæ dant pacis speciem cum longis terminis. Illę amicitiæ habent molliciem summæ dulcedinis. Illæ eminentiæ habent aciem æterni culminis. Dico igitur q̃ ibi dantur diuitiæ inexhaustibiles. Esa. 45. Dabo tibi thesauros absconditos, & arcana secretorum. Item ibi dantur delitiæ indefectibiles. Apoc. 2. Vincenti dabo ædere de ligno vitæ. & ibidem. Vincenti dabo manna absconditum. Item ibi dantur scientiæ inuariabiles, quia. s. omnia ibi videntur, & ipsa etiam Deitas facie ad faciem intuetur. Sap. 10. Dedit illi scientiam sanctorum. & Hier. 24. Plantabo eos & non euellam, & dabo eis cor vt sciant me. Item ibi dantur lætitiæ imperturbabiles. ps. Dedisti lætitiam in corde meo. & 2. Thessa. 2. Dilexit nos, & dedit consolationem æternam. Item ibi dantur induciæ. s. pacis & concordiæ interminabiles. Hiere. 14. Pacem veram dabit vobis Dñs in loco isto. 2. Thessa. 3. Deus pacis det vobis pacē. Item ibi dantur amicitiæ indissolubiles. Vnde ipsi possunt dicere illud ad Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis. Item ibi dantur gloriæ & eminentiæ inæstimabiles. ps. Pacem & misericordiam diligit Deus, gratiam & gloriam dabit Dñs. & Esa. 46. Dabo in Syon salutem, & in Hierusalem gloriam meam. De honore etiam paradisi dicitur Apoc. 3. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno. & Luc. 12. Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. Ecce ergo quanta Deus & qualia dat beatis. Vñ etiam aduertendum est q̃ quandoq; à magna abundantia ferculorū quæ sunt in aliqua magna curia, mittuntur & dantur reliquiæ pauperibus expectantibus ad ianuam, & etiam amicis morantib⁹ extra curiam. Sic dico q̃ de plenitudine huius curiæ quædam reliquię mirabiles per dispensatorem seu per eleemosynariū, s. per spiritum sanctum fuerunt missæ, s. dona spūs sancti, & hæ nobis pauperibus mortalibus qui expectamus in ecclesia militante, quæ recte cœli est ianua, distributæ. Eph. 4. Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. dedit inquit dona. s. per spiritum sanctum dispensatorem, quia sicut dicitur. 1. Cor. 12. Diuisiones gratiarū sunt, vnus aūt spiritus diuidēs singulis prout vult, alij quidē datur sermo patientiæ, alij sermo scientiæ, alij genere linguarū, alij

gratia

gratia sanitatum.&c. Vide de donis,'expone infra in titu. de
donare. Patet igitur quomodo Deus dat plurima quátum ad
G quatuor status.s.gloriæ,prouidentiæ, iustitiæ,& gratiæ. ¶ Se-
cundò principaliter dico q; est vnum dare quod pertinet ad
virum iustum. Iusti.n.sui diuersos status suos babent dare di
uersa, videlicet Exemplum, doctrinam, famam, eleemosynã.
Det igitur & effundat alijs

Doctrinam qua erudiantur.
Exemplum quo perficiantur.
Famam qua alliciantur.
Elemosynam qua reficiantur.

Danda est ergo doctrina p quá erudiuntur ignorátes. vnde Pro-
uer. 8. Nunquid non sapientia clamitat, et prudentia dat vo-
cem suam? ideò Cant. 8. dicitur. Ibi inquit me docebis, & da
bo tibi poculum ex vino condito, & mustum Malogranatorũ
meorum. Item danda est à iustis exemplaris vita per quá pro-
ficiant attendentes. de quo Baruc. 3. Stellæ dederunt lumen in
custodijs suis. Item danda est per ipsos odorosa fama, per quá
alliciant audientes. Eccl. 39. Florete flores, quasi Lilium date
odorem. & Can. 2. Vineæ florentes dederunt odorem suum,
& ibidem dicitur. Quasi Myrrha electa dedi suauitatem odo
ris. Item danda est ab ipsis eleemosyna pia, per quam reficiãt
indigentes Eccl. 14. Benefac amico tuo, & sm vires exporri-
H gens da pauperi. ¶ Quinq;.n.conditiones requiruntur in om
ni dato, quæ in hoc versiculo continentur. Est modus in dan-
do, quis, quid, cui, quõ, quando. Quis vt.s.si tu es potẽtior, da
amplius. Quid, vt.s. tu des de tuo, non alieno. Cui, vt.s. des in
digenti, non abundanti. Quõ, vt.s. tu des celeriter & hilariter.
Quando, vt.s. in tempore necessitatis magis quàm alias. bene
ficium.n. dari debet

Synceriter cum pura intentione.
Celeriter submota dilatione.
Hilariter cum grata affectione.
Sagaciter cum magna discretione.
Vtiliter pro boni finis adeptione.

Det dico synceriter.s.cum munda inten-
tione, vt.s.intentio non sit
turpis, aut rustica, de reddendo cogitans, nec inanis aut friuo
la, aut mundi laudem intendens. Iuxta illud Matth. 6. Cum fa
cis eleemosynam, noli tuba canere. Luc. 6. Date mutuum, ni
hil sperantes. Item detur celeriter cum festinatione. Prou. 3.
Non dicas amico tuo vade, & cras dabo tibi, cum statim pos
sis dare. Eccl. 4. Cor inopis ne afflixeris, & ne protrahas datũ
angustianti. Item detur hilariter cum grata affectiona 2. Co-
rin. 9. Hilarem datorem diligit Deus. Item detur sagaciter cũ
prudenti circumspectione, vt.s. ceteris paribus detur bono ma
gis quam impio, & pauperi plusquam diuiti. Eccl. 12. da bo-
no, & non respicias peccatorem. & in ps. Dispersit dedit pau
peribus, non.s. diuitibus. Item detur vtiliter cum lucri finalis
adeptione, quia.s. si debito modo datur, lucrum nõ modicum
reportatur, iuxta illud Luc. 6. Date & dabitur vobis. sed quid
dabitur? pro certo dico q; bono datori dabitur honor & glo-
ria, fauor & gratia, & bonorum copia. Remuneratur ergo lar
gitas boni datoris, quia honor & gloria ex hoc reportatur.
Prouer. 22. Victoriam & honorem acquiret qui dat munera.
Item fauor & gratia per hoc impetratur. Prouer. 18. Donum
hominis dilatat viam eius, & ante principes spatium ei facit,
quia verè homo pius & liberalis, & in mundo & in paradiso,
acquirit gloriam & honorem, & sanctorum meretur gratiã,
& fauorem. Item quia per hoc bonorum copia cumulatur.
Vnde etiam aliquæ sunt aquæ puteales quę sæpe exhaustæ cõ
sueuerunt crescere & abundare, si autem ibidem non hauriũ,
consueuerunt in se marcescere, deficere, minui & perire, si-
cut exemplificat Geruasius de quibusdam puteis Angliæ, ad
sal faciendum cum aqua salsa, à Deo ordinatis. Sic verè dicã,
q; diuitiæ datæ & communicatæ augentur & crescunt, si autẽ
per auaritiam detinentur, minuuntur, deficiunt & decrescũt,
& per raptores & latrones furantur, & pereunt. & pro certo
ista est veritas, q; quanto homines amplius solent dare, tanto
amplius à Deo occultè sibi solet dari, & quanto quis plus in
bonis vsibus expendit, tanto solent suæ diuitiæ melius conti-
nuari, & amplius augmentari. Date ergo, & dabitur vobis.
Luc. 6. quia sicut dicitur Prouer. 28. Qui dat pauperi, non
indigebit. &c. Terra quanto ab exteriori cultore plura sibi dã
tur, & quanto aliunde plura recipit.s. pluuiam humectatiuam,
culturam penetratiuam, clausuram conseruatiuam, tanto pro
certo se per plura solet emittere, & so copiosius alijs in fructifi
cando diffundere, & alijs plurima bona dare. Sic reuera nos,
qui quicquid habemus, aliunde accipimus, & ex alieno dico
habemus. Iuxta illud. 1. Cor. 4. Quid habes quod non acce
pisti? qui habemus.s. ex cœlo rorem gratiæ, & ab ecclesia cul
turam pœnitentiæ, à prælatis clausuram custodiæ & diligen-
tiæ, qui insuper accipimus aliunde

I Nutrimentum quo nutriamur
Documentum quo doceamur
Vestimentum quo vestiamur.
Nutrimentum datur à parentibus.
Documentum datur à prudentibus.
Vestimentum datur à pecudibus.

Nos dico nos ipsos debem' diffundere & cõmunicare, & bona nr̃a alijs distribuere, & dare, iuxta illud Eccl. 14. In diuisione sortis da & accipe.
ideò præcipitur Eccle. 4. Non sit porrecta manus tua ad acci-
piendum, & ad dandum collecta. & Eccle. 35. præcipitur. Da
altissimo sm donatum eius. Et Luc. 6. dicitur Date eleemosy-
nam nihil inde sperantes. quod tñ hodie non fit, quia vere cha
rissimi pauci inueniuntur hodie datores, multi vero vendito
res & libentissimi receptores, libentissime.n. aliena data reci-
piunt, sua vero rarissime distribuunt, alios volũt esse datores,
se vero exhibent venditores, si.n. aliquid dant, semper hoc fa-
ciunt cum spe recipiendi æquipollens, semper.n. est in donis
suis aliqua venditio, sicut patet de Simoniacis promotoribus
qui non dant, sed vendunt beneficia, sicut patet de iniquis iu-
dicibus, qui non dant sed vendunt iustitiam & iudicium, sicut
etiam patet de diuitibus, qui cum tanta auiditate & difficulta
te & cum tanto indigentium labore sua distribuunt, q; bene
vendunt acceptoribus sua donaria. Apostolus.n. dicit. 2. Co-
rin. 9. q; hilarem datorem diligit Deus. & ideò istos non debẽt
diligere, quia.s. nihil dant hilariter vel libenter. quod maxi-
me patet de auaris, qui sunt similes Sanguisugę, quę paulatim
de sanguine sugit, sed postquam plena fuerit, ipsum tñ nunq̃
voluntarie euomit, nisi forte quando fortiter præmitur vel cal
catur, tunc.n. malis suis gratibus emittere compellitur quod
potarat. sic vere multi sunt qui quamuis sint pleni sanguine, id
est diuitijs aliũde receptis & acquisitis, ipsi tamen nihil volũt
alijs emittere vomere seu dare, sed totum sibi volunt conti-
nuè retinere. Deus tñ ipsos quandoq; per mortem cõprimit,
& sic omnia dimittere alijs ipsos compellit. Iob. 20. Diuitias
quas deuorauit euomet, & de ventre eius extrahet eas Deus.
Isti ergo non dant, immo verius vendunt, quia nihil boni fa-
ciunt nisi coacti. Porcus.n. nihil proficit nisi quando moritur,
dum enim viuit, semper nocet. sic diuites male viuunt, vici-
nis suis non proficiunt, sed nocent, qñ vero moriuntur, solent
aliquid alijs elargiri, quod non debet esse, quia.s. libenter & hi
lariter debemus alijs dare nostra. Eccl. 35. In omni dato tuo
hilarem fac vultum tuum. debemus igitur charissimi nos, &
nostra Deo dare. Nos dico per cordis affectionem, nostra per
pietatem & largitionem. ideò bene consulit sapiens. Prouerb.
3. Honora Deum de tua substantia, & de primitijs omnium
frugum tuorum da pauperibus, & implebuntur horrea tua sa
turitate. In quibus verbis ostenditur, quid debet dari, quia de
tua substantia, non aliena, quale est quod debeat dari, quia de
bet esse de primitijs & de melioribus, non de vilioribus, quib',
debet dari, quia pauperibus, non diuitibus, quis fructus est, &
quare debet dari, quia.s. implebuntur horrea tua saturitate.
Aduertamus igitur in verbis istis q; in beneficio, seu eleemo-
syna danda, tria sunt attendenda.s. Res congruitas, pure mini-
stranda. Fratris calamitas pie sublenanda. Finis vtilitas iuste
consequenda. Debet enim habere res quæ datur, congruita-
tem, & bonitatem, quia de substantia tua, & de primitijs. Is
cui datur. habere debet calamitatem & paupertatem, paupe
ribus inquit. Id pro quo datur, habeat vtilitatem, & vberta-
K tem, implebuntur horrea. &c. ¶ Dico ergo primo q; datũ no-
strum debet esse puritatis communicatiuum, purum.n. & san
ctũ debet esse, quia.s. non debet fieri de alieno, sed de tua sub-
stantia, quia sicut dr̃ Eccl. 34. Qui offert sacrificium de sub-
stantia pauperis, quasi qui victimat filium in conspectu patris.
Item debet fieri de primitijs frugum tuarum.i. de rebus ma-
gis preciosis & bonis sm exigentiam. In primo istorum pec-
cant mundi principes & tyranni, qui quamuis multa ha-
beant dare, ipsi tamen non dant de substantia sua sed de alie-
no, consueuerunt enim rapere, talliare, & pecunias à subdi-
tis extorquere, vt exinde possint suis sequacibus multa dare,
festa & conuiuia facere, vestes & equos donare, curias
& arma frequentare, isti enim valde liberales de alieno, si-
miles sunt Aquilæ, quæ est auis valde liberalis, aues enim
innocentes occidit, & de carnibus earum alijs auibus præ-
dantibus,

danctibus, quæ ex hoc ipsam libenter sequuntur, largiri liberaliter consueuit. Veruntamen fm Pli. si præda sibi deficit ipsa solet quandoq; vnam de illis auibus rapacibus quæ eam sequebantur occidere, & eam ad deuorandum in communi alijs exponere. Reuera tales videntur esse multi nobiles tyranni, qui de carnibus auium innocentium s. de substantijs pauperum & vicinorum solent suis sequacibus. s. ballinis & officialibus multa dare, & ideò propter talium liberalitatem solent eos aliæ prædales aues, balliuis similes, frequentare. Prouer. 9. Multi colunt personam potentis, & amici sunt dona tribuentis. Istud tamen sæpe accidit q quando talibus tyrannis deficiunt prædę suę, ita q non possunt facere solitas largitates, ipsi conuertunt se ad sequaces suos. i. ad deuorandum balliuos, qui alios cum eis deuorabant, & sic iusto Dei iudicio fit vt q cũ tyrãnis alios vorabat, ipsi tãdẽ à tyrãnis vorentur, sicut ad oculũ videmus de talibus balliuis magnatũ qui postq̃ varias cũ magnatis suis exercuere rapinas, ab ipsis magnatis suis modicis inuentis occasionibus deuorantur, suspenduntur, & ẽt exhæredantur. Vnde Esaiæ. 33. Veh qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? veh qui spernis, nonne & ipse sperneris? Isti ergo dant, sed non de substantia sua, sed de aliena. Sed adhuc dico q nos debemus dare de primitijs frugum nostrorum i. de melioribus & potioribus bonis fm exigentiam personæ cui datur. Quod est contra auaros, qui non dant aliqua quousq; fiut corrupta & putrefacta. Ia. 5. Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt. vnde Senec. Pauperibus dat musca scutellas, tonitruum vinum, tinea vestes. Non sic charissimi non, sed sit datum nostrum puritatis & sanctitatis cõmunicatiuũ, quia. s. de suo nõ alieno debent dare. quod potissime est contra executores testamentorum qui de bonis defunctorum solent inuicem sibi dare & nihil restituere & pauperibus erogare. Ezec. 36. Hæ-
L reditatem meam dederunt sibi. ¶ Secundò dico q datum nostrum debet esse paupertatis subleuatiuum. Da inquit pauperibus. Dare. n. debemus indigentibus, non affluentibus, pauperibus, non diuitibus, quia sicut dicitur prouerbio. 28. Qui dat pauperi, non indigebit. quod est contra multos qui libentius solent dare diuitibus & superbis, quam pauperibus & egenis, sicut patet de illis qui in hoc mũdo desiderãt promoueri. Mũdi enim promotio acquiritur dando diuitibus, quia sicut dicitur Prouer. 18. donum hominis dilatat viam eius, & ante principes spatium ei facit. Cœli verò promotio acquiritur dando pauperibus. psal. Dispersit dedit pauperibus, iusti-
M tia eius manet in seculum seculi. ¶ Tertiò dico q datum nostrum debet esse vbertatis consecutiuum. Implebuntur (inquit) horrea tua saturitate. Ista est enim regula euangelica. Date & dabitur vobis. Luc. 6. De mari. n. exeũt flumina, & ad ipsum reuertuntur. quia verè charissimi quanto homo plus abundanter dederit, & quanto flumina beneficiorum suorũ magis effuderit, tanto sibi amplius dabitur, & tanto magis diuitiarum copia ad eum reuertetur. Sicut enim dicitur Prouerb. 11. Alij diuidunt propria, & ditiores fiunt alij autem rapiunt nõ sua, & semper in egestate sunt. Sicut enim aranea quanto plus emittit de tela, tãto plus natura sibi ministrat de materia, sic homo quãto plus facit de eleemosynis, tãto plus abũdat in diuitijs. vnde Iaco. 5. dicitur. Cœlum dedit pluuiã, & terra dedit fructus suos. Quando. n. cęlum. i. vir iustus dat pluuiam eleemosynarum, tunc terra sua, i. opes diuitiarũ augmentantur. Implebũtur (inquit) horrea tua saturitate. eleemosyna. n. implet Horreum cordis saturitate virtuali, Horreum bursæ saturitate temporali, & Horreũ animæ saturitate ęternali. Ideo bene dicitur Lucæ. 3. Triticum congregabit in horreum suum. Sic ergo patet quid debemus dare, s. nostræ substantiæ puritatem. De tua inquit substantia. Cui debemus dare. s. pauperi ad subleuandum ipsam paupertatem. Da pauperibus inquit. Quare debemus dare. s. vt habeamus spirituale & tẽporalẽ vbertatẽ. Implebuntur &c. Sic patẽt duo mẽbra principalia, quibus dare & ad Deũ & ad iustũ refert. Restant adhuc tria, quibus dare ad mũdũ, ad impiũ, ad diabolũ refertur. vide in proprijs titulis. & hoc de dare sufficit.

A **Dauid.** Nota q de nomine & de historia & de significatione Dauid multa possunt moraliter dici. Interpretatur enim manu fortis & vultu desiderabilis. Et potest significare virum perfectum, & maximè prælatum, qui pro certo debet esse vultu desiderabilis, per honestatem, & manu fortis, per strenuitatem Vultu dico desiderabilis in conuersando, manu fortis in operando. Vultu desiderabilis in subditorum exemplari informatione manu fortis in aduersitatis virtuali toleratione. vt sic dicatur de eo illud Hierem 23. Suscitabo Dauid germen iustum, & regnabit rex, & sapiens erit. In quibus verbis possunt videri quinq; ile bonæ conditiones quæ requiruntur in prælato. Debet enim habere.

B Sanctitudinem in egrediendo.
Multitudinem in indulgendo.
Rectitudinem in præsidendo.
Celsitudinem in emiuendo.
Limpitudinem in discernendo.

Quia scilicet à Deo debet venire, suscitabo. quia debet esse germẽ quod valde est teneræ naturæ, quia debet esse iustus erga se, erga Deũ erga proximum quia debet regnare, rex. autentice & fortiter se habere, quia debet esse sapiens & facere &c Habeat igitur prælatus in ingressu sanctitatem. Suscitabo inquit. A Deo. n. debet suscitari & institui, quod potissime requiritur in prælato, à quo fm Augu. Deus in iudicio quæret quo intrauerit, quo vixerit, quo rexerit. Semẽ. n. sine cęlesti influẽtia de terra nõ suscitat, nec in arborẽ erigitur. Neq;. n. qui plantat neq; qui rigat est aliquid, sed q incremẽtũ dat Deus, ipse. n. est q suscitat de puluere egenum vt sedeat cũ principibus, & soliũ gloriæ teneat. vnde de tali Dauid dicitur Amos. 9. Suscitabo tabernaculum Dauid. In cuius figura Dauid per inspirationem Dei à Samuele fuit electus. 1. Reg. 16. Quod est contra multos qui suscitantur non à Deo, sed à diabolo, non à iustitia, sed à symonia, nõ à spiritus Sancti inspiratione, sed à carnali affectione. Vnde phitonissa mulier legitur Samuelem ad instantiam regis Saulis de inferis suscitasse. 1. Reg. 25. Sic verè sæpe accidit q ad instantiam principum secularium phitonissa mulier. i. molles & affectuosi superiores prælati suscitãt mortuos de inferno. i. peccatores & minus idoneos, & ad statum prælationis promouent & exaltant. Amos. 7. Quis suscitabit Iacob, quia paruulus est? Nõ sic boni non, sed à Deo suscitantur, non ab alio. Abacuch. 3. Suscitans suscitabit arcũ suum, iuramenta tribubus quæ locutus est. Et nota q prælatus dicitur arcus, qui flectitur per clementiam, qui percutit per iustitiam, qui chorda ligatur per temperantiam. ¶ Secun-
C dò dico q ipse debet habere in animo pietatem. germen inquit. Sicut. n. germẽ est molle & humidum, & totius arboris vel herbæ principium & origo, sic verè prælatus debet esse mollis per benignitatem, humidus per pietatem, viridis per honestatem. & sic totius arboris ecclesiæ esse poterit principium, caput, & originale fundamẽtũ. In cuius signum dicitur de Dauid. 2. Reg. 22. q ipse erat quasi tenerrimus ligni vermiculus. &c. 1. Macha. 2. dicitur q Dauid in sua misericordia cõsecutus est regnum. Valde enim decet pietas in prælatis. Et ideò in figura dicitur. 2. Reg. 2. q inunxerunt Dauid vt regnaret super domum Iuda. Prælati. n. debent esse vncti. i. vnguento misericordiæ pleni, quia fm Sene. in de clementia ad Neronẽ, pietas in suos, gladius est in hostes. Arbores. n. altę sicut sunt abietes & pinus, magis solent emittere de Resina. sic alti viri. s. iudices & prælati plus debent habere de clementia. Caput enim quod est membrum altius, est ceteris membris medullosius, quamuis. n. habeat multa dura ossa, in ipsis tamen habet cerebrum q totum est de medulla. Ad denotandum q caput. i. capitanei & prælati debent præ ceteris pietatis medulla esse pleni. Nam in ossibus duris suæ seueritatis semper debet esse medulla dulcifluę pietatis. germen ergo. psal. Iustus germinabit sicut lilium, & florebit in æternum ante dñm quãq. n. homo sit iustus per ęquitatis rigorẽ, debet tñ germinare per pietatis humorẽ, debet esse sicut Lilium per castitatis candorẽ, & florere in æternũ p honestatis decorẽ. Habeat igit iste Dauid. i. prælatus in animo pietatem. germẽ inqt iustũ. Hie. 33. Germinare faciã Dauid germẽ iustitiæ, & faciet
D iudiciũ & iustitiã in omni terra. ¶ Tertiò dico q debet habere in actibus æquitatem Iustum inquit. Iustus enim ęquus & rectus debet esse. ideò dicebat Dauid in psalm. Ego autem in iustitia apparebo in conspectu tuo, satiabor cum apparuerit gloria tua. Virtutem enim iustitiæ debent habere prælati. Ista est igitur regula actuum humanorum. Et ideò prælatus debet dicere illud Iob. 29. Ita iustitia indutus sum, sicut vestimento. Et Sapien. 5. dicitur. Induet pro thorace iustitiam, & pro galea iudicium æternum &c. habeat igitur prælatus in actibus æquitatem. ¶ Quartò dico q habeat in statu sublimitatem, vel in modo auctoritatem. Regnabit inquit rex. Ad prælatum enim pertinet quòd sit autentica perso-

na,& ꝙ rigide & autentice se habeat in agendis.quod est contra multos qui ita imbecilliter & ita familiariter se habent in agendis,ꝙ ab omnibus contemnuntur, quod non debet esse. Leo.n.qui est rex animalium,habet faciem austeram,intantũ ꝙ cũctis animalibus ipsam intuentibus solet timorem incutere.Sic verè rex & prælatus debet suo modo austerum & autẽticum vultum alijs ostendere,vt malefactoribus possit timorem incutere.Nimia.n.familiaritas parit contẽptum. & ideò non debet se ostendere nimis familiarem , sed autenticum & regalem.Figura de rota Ezec.quæ habebat staturam & aspectum horribilem.quia sicur dicitur Prouerb.20. Rex qui sedet in solio iudicij sui,vultu suo omne malum dissipat. Ideò de tali Dauid dicitur Hiere. 30.Seruient ibi Deo suo, & Dauid regi suo. Ezec. 34. Princeps Dauid erit in medio eorum. Nota si vis de medio æquitatis,sicut in loco suo,quia semper rex debet tenere medium inter partes. Multi tamen sunt sicut Michol vxor Dauid,quæ loco Dauid regis posuit vnam statuam caprinis pellibus coopertam,ita ꝙ venientes serui regis,credentes inuenire Dauid,statuam vnam inuenerunt, sicut dicitur.1.Regum.19.Sic verè sępe accidit ꝙ loco Dauid, id est boni prælati,in loco eius.s.in ecclesia,ponitur quandoque vna statua.i.aliquis imbecillis & bestialis prælatus,rectè per statuam Nabuchodonosor figuratus,pellibus caprinis.i. captiuitate & ignorantia inuolutus,ita ꝓ certo ꝙ qui ibi Dauid quæreret,non ipsum,sed loco eius statuam inueniret.Nõ sic ergo,sed regnabit rex. Ecclesi.47.Dauid cum Leonibus lusit quasi cum agnis.Tales rigidi prælati de Leonibus faciũt agnos.i.de litigiosis pacificos.ideò dicitur Matthæi.1.Dauid autem rex genuit Salomonem, qui.s. pacificus interpretatur quia verè boni & potentes prælati generant & pullificant in terra sibi commissa filios & subditos pacificos & modestos. Habeat ergo prælatus in modo auctoritatem. ¶ Quintò habeat in sensu subtilitatem.Sapiens inquit erit.oculo enim qui ad regendum corpus in capite ponitur,concessa est virtus visiua,& non alteri membro.Soli etiam qui oculus mundi dicitur,& ꝑ quẽ mundus illuminatur,concessa est præ ceteris virtus illuminatiua. Sic pro certo charissimi in prælatis qui in capite dignitatum positi sunt ad regendum & illuminandum totum corpus ecclesiæ sanctæ Dei, debet virtus visiua id est virtus discretionis & sapientiæ vigere, vt sciant & cognoscãt iudicent & discernant quid & quomodo sit in negocijs procedendum.Sapiens inquit erit.vnde.2. Reg. 23. Dauid sedẽs in cathedra sapientissimus princeps inter tres.¶ Item nota ꝙ Dauid propter plurima facta sua quæ per decursum vitæ suæ in scriptura ponuntur,potest significare quemlibet virum ꝑfectum & sanctum.Et hoc quia

E Dauid magnis principibus sciuit assistere.
Gregem custodibus sciuit committere.
Demonem cithara sciuit expellere.
Armorum pondera sciuit deponere.
Ad bellum feruidus sciuit currere.
In bello Goliath sciuit occidere.
Lyra melodiam sciuit præcinere.
Ionathæ gratiam sciuit acquirere.
Fletuum copiam sciuit emittere.
Regis malitiam sciuit refugere.
Desertam patriam sciuit incolere.
Semper per gratiam sciuit proficere.
Ad regni gloriam sciuit ascendere.
Hostibus veniam sciuit concedere.
Cordis lætitiam sciuit ostendere.
Aquæ dulcedinem sciuit appetere.
Mansuetudinem sciuit prætendere.
Fortis Leonibus sciuit existere.
In salem finibus sciuit insistere.
Cum sanctis patribus sciuit quiescere.

¶ Ista enim omnia patẽt per primũ & secundum libr. Regũ. diligentius intuenti.et tenera istæ vsginti conditiones Dauid possũt competere cuilibet viro iusto,ꝙ pro certo iste principibus. scil. deo & Angelis debet assistere per familiarem contẽplationem.1.Reg.16.venit Dauid ad Saul,& stetit coram eo, & ille dilexit eum nimis. Dauid enim regis Israel scilicet Saul curiam frequentauit, & coram eo instrumẽtis musicis lusit. Sic sancti per contemplationẽ curiã Paradisi frequẽtãt,& corã rege Israel Christo per laudes diuinas egregiè citharizant.Item iste gregem affectionũ suarũ cogitatuũ & appetituũ debet custodi Deo committere per orationẽ.Dauid.n.puer quando iuit ad præliũ visitare fratres,legitur gregẽ custodi cõmisisse.Sic sancti & insti ad tribulationũ & tẽtationum prælũ accessuri,Deo debẽt cõmittere custodiã status sui.1.Reg. 16. Surrexit Dauid mane,& cõmendauit gregem custodi. Itẽ iste cũ cithara crucis debet demonẽ expellere , per Christi passionis memoriã & cõpassionem . De Dauid.n. legitꝰ ꝙ in virtute citharę suæ cũ qua canebat,de Saul demonẽ expellebat. cithara lignea crux est,quæ reuera si per cõpassionẽ & deuotionẽ tangitꝰ , statim hostis potentiam effugat. 1.Reg.16. Quandocũq; spũs malus exagitabat Saul,Dauid citharã manu ꝑcutiebat,& refocillabatꝰ,& recedebat spũs ab eo.Item iste arma põderosa .i. bona terrena debet deponere per tẽporaliũ cõtemptũ & abiectionem.De Dauid.n.legitur ꝙ contra Goliath pugnaturus , arma saulis quibus indutus erat , vt leuius incederet deposuit, & sic gigantẽ valide superauit,vt scribitur.1.Regũ.17.Sic verè quicunq; diabolum superare affectat, primũ necesse est ꝙ arma põderosa.i.bona terrena , quæ grauia sunt , saltem quo ad affectũ abijciat & dimittat.1. Regũ. 8. dixit Dauid ad saul Non possum sic incedere,& deposuit arma,& sic iste cũ baculo & quinq; lapidibus goliam prostrauit.Sic iustus cũ baculo crucis & quinq; vulneribus Christi diabolum semper vincit.Item iste ad bellum.s.contra vitia debet feruenter currere per strenuitatem & audacem affectionẽ.Vnde de Dauid legitur.1.Reg.17.Festinauit Dauid,& cucurrit ad pugnã. Itẽ iste Goliam occidit.i.propriã carnẽ vicit & superauit per tẽperantiã & orationẽ.1.Re.17.Dixit Dauid ad philisteũ . Ego venio ad te in nomine dñi,& dabit te dñs in manu mea,& ꝑcutiã te.Philisteus qui poculo ruens interpretatꝰ,est caro. Itẽ iste melodiose cecinit per laudem,cõfessionẽ,orationẽ,prædicationem,& gratiarũ actionẽ.1.Paral.13. Dauid & omnis Israel ludebãt corã dño in canticis & citharis. Item iste Ionathę,qui interpretatꝰ colũba.i. personarũ simpliciũ & bonorũ amicitiã acquisiuit per dilectionẽ.1.Reg.18. Iniierunt autem Dauid & ionathas fędus,diligebat.n.eum quasi animã suam. Item iste lachrymas emisit per dolorẽ & cõpassionẽ. 1. Reg. 18.Fleuerũt pariter Dauid & Ionathas,Dauid autẽ amplius. Item iste saulis.i.tyrannorũ malitias & iras fugit,& declinauit ꝑ discretionẽ.Vnde.1.Reg.19.dicitur Fugit Dauid, & saluatus est.Itẽ desertum inhabitauit.i.asperitatẽ pęnitẽtiæ,per proprię carnis macerationẽ.1.Reg.23. Morabatur Dauid in deserto.Itẽ semper in melius profecit per virtutũ multiplicationem.2.Reg.3.Dauid proficiẽs,& semper seipso robustior. Item regnum & dignitatem acquisiuit.psal.Elegi Dauid seruum meũ,oleo sancto meo vnxi eum. Itẽ in se peccãtibus indulsit misericorditer,patet de semey.3.Reg.16.Vnde.1.Macha.2.Dauid in sua misericordia cõsecutus est regnũ. Itẽ iste spiritualẽ lætitiam semper habuit & monstrauit.1. Parali.29. dicitur.Rex Dauid lętatus est gaudio magno. Item iste aquã Bethleem appetijt & cõcupiuit. i. dulcedinẽ mentis & deuotionem. Vnde. 2. Regũ.23. Desiderauit aquam Dauid &c. Item iste semper mansuetudinem tenuit per humilem & dulcem conuersationem.psal.Memẽto domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius . Item Leonibus.i. tyrannis & demonibus obuiauit per iustitiam & correctionẽ. Ecclesi.47.Dauid cum Leonibus lusit quasi cum agnis. Itẽ in salem seu in Hierusalem.i.in cęlo habitauit & mansit per contemplationẽ & affectionem.2.Reg.11.Dauid aũt remansit in Hierusalẽ. Itẽ senex .i. maturus & prudens cũ patribus suis.i. cum Deo & sanctis dormiuit & quieuit per perseuerantiã & deuotionis requietionem.Vnde.3.Reg.1.Rex Dauid senuerat. & 2. Dormiuit Dauid cũ patribus suis . & sic patet quò per Dauid potest intelligi vir perfectus.Et hoc de Dauid sufficit.

E. Nota ꝙ de est præpositio seruiẽs ablatiuo quæ semper signat recessum à loco, vel dependentiã à re vel à ꝑsona , & etiã à tẽpore vel à loco,vel ꝓcessum à materia vel diminutionẽ rei. Recessum dico à loco , sicut cum dicitur Exodi.32.Peccauit populus tuus quem eduxisti de Ægypto. Dependentiam etiam à re,sicut cum dicitur Ioan. 3. Qui de terra est,de terra loquitur . Item dependentiam à persona sicut cum dicitur Matthæi.2. Ite interrogate diligenter de puero.Item dependentiã à tempore,sicut dicitur Ecclesi.5, Nec differas de die in diem.Item dependẽtiam à loco,sicut in psal. Laudate dñm de cœlis. Item processum vel dependentiam à materia,sicut dicitur Geñ.1.Formauit Deus hominem de limo terræ.& illud Geñ. 6. Fac tibi arcam de lignis leuigatis. Item demptionem seu diminutionem rei , sicut cum dicitur Accipe de oleo vel de vino , minus enim importat quã si diceres, A

cerer, accipe oleum siue vinum, sicut dicitur Gen. 3. De fructu qui est de Paradiso vescemini. Breuiter autem cócludendo dico ꝙ de semper signat participationé rei, loci, temporis vel personæ, quæ ſm naturam nominum vel verború quibus adiungitur, in bono signat vel in malo. Igitur nota ꝙ in scriptura inuenitur vna participatio seu

Vnum de quod debes fugere
Vnum de quod debes quærere
Vnum de quod debes timere
B Vnum de quod debes videre

¶Dicá ergo ꝙ per de pót intelligi quędá participatio vitiosa, & ista est peccatorú, malorú hoim & locorú, quæ .s. à nobis debet refugi & vitari. Sicut.n. video, omnia libenter fugiút & dimittút illud ꝙ periculosum est eis frequentare & habere. sic verè in moribus illa summe fugienda sunt, vel quæ habita nó proficiunt, vel quæ retéta obsunt, vel quæ derelicta prosunt. Et sic dico quod nos debemus mentaliter fugere & recedere

De mundo	Nam mundus inficit.
De peccato	Peccatum officit.
De diaboli dominio	Demon interficit.
De iniquorum consortio.	Peccator non proficit.
De terrenorum desiderio.	Terrenum non sufficit.

Igitur fugere debemus de mundo, qui suos inficit. vnde Dauid dicebat in psal. Eripe me de luto vt non infigar, & de profundis aquarum. De isto.n. fugiendum est, quia est locus crudelitatis, indignitatis, carceris & pœnalitatis. Crudelitatis dico. vnde Gen. 4. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Indignitatis etiam dicitur. Can. 4. Veni de libano soror mea, veni de libano, coronaberis. q. d. in libano. i. in múdo coronari non vales. Carceris etiam seu seruitutis. ideò dicebat Dauid in psal. Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo. Igitur fuge & recedere de múdo, qui suos inficit. ibi.n. est aer valde corruptus, & ibi difficile est ꝙ aliquis viuat sanus. ideò bene cósuliit Gen. 12. Egredere de terra tua, & de cognatione tua. Et Hi. 51. Fugite de medio babylonis. Item fuge de peccato ꝙ suis officit, quia .s. peccatú est ille fumus putei abyssi de quo Apoc. 9. dicitur. Obscuratus est sol & aer de fumo putei, & de fumo exiuerút locustę. Vbi nota ꝙ peccatum veritatem fuscat sua caligine. Obscuratus est inquit sicut sol. Puritatem fędat sua fuligine. Aer de fumo Libertatem claudit sua voragine. Putei. Vbertatem rodit sua rubigine. Locustæ. explana si vis. Et breuiter peccatum abominandum est, quia procedit à diabolo & machinatur, à malo corde cogitatur, à malo ore profertur & prædicatur. A diabolo dico procedit & machinatur. Vnde Apo. 16. Vidi inquit de ore draconis, & de ore bestiæ, & de ore pseudoprophetæ exire tres spiritus immúdos in modú ranarum. Isti.n. tres spiritus tria generalia peccata designant, seu triplicem concupiscentiam, .s. luxuriam, quæ procedit de bestia cuncta maculante. Superbiam, quæ procedit de falso propheta altum appetéte. Auaritiam, quæ procedit à Dracone flammas emittente. Draco est mundus. Bestia est corpus. Falsus propheta est diabolus. Mundus de ore spirat auaritiam. similis illi fonti ignis de quo riui ignei manare videntur. de quo loquitur Plin. lib. 2. ca. 109. Ideo Christus qui auaritiam contemnebat, dicebat Ioan. 18. Regnum meum non est de hoc mundo. Corpus seu caro spirat luxuriam, q̃a sicut dicitur Gal. 6. Qui seminat in carne, de carne metet corruptioné. Diabolus verò spirat fallaciam & superbiam. Vnde diabolus est ille malus homo qui de malo thesauro suo profert mala. Matth. 12. Peccatum ergo à diabolo procedit. Sed etiam dico ꝙ à corde peruerso cogitatur. Vnde Matth. 15. De corde exeunt cogitationes malę homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiæ. A malo etiam ore prædicatur & publicatur. Matth. 15. Quæ procedunt de ore, de corde exeunt, & ea coinquinant hominem. Igitur fugiendum est à peccato ꝙ suis officit. Item fugiendum est à diabolo qui suos necat & interficit. Diabolus enim est sicut Leo mordens crudeliter, Ideò in psalm. dicitur. De ore Leonis libera me domine. Sicut hostis nocens maligniter. psalm. Eripe me de inimicis meis. Sicut serpens pungens fallaciter. Esaiæ. 14. De radice colubri egredietur regulus, & semen eius absorbens volucrem. Item fugiendum est à consortio iniquorum quod nihil proficit. Numeri. 16. Separamini de medio congregationis huius. Item fugiédum est de desiderio terrenorú, quod nunquá sufficit. vnde terrena ſm psal. fiant sicut fęnum tectorum, qđ priusquam euellatur exaruit, de quo nó impleuit manú suam qui metet. Terrena nanque habent pinguedinem carnalitatis tollunt plenitudinem fęlicitatis, inferunt inquietudinem cupiditatis. De pinguedine dicitur Deutero. 32. De quorum victimis comedebant adipes, & vinum libaminum bibebant. De plenitudine verò fęlicitatis æternæ quam tollit, potest dici illud Iosuæ. 5. qđ .s. vbi filij Israel comederunt de frugibus terræ, defecit eis mána. si n. terrenorum fruges acquiruntur, manna dulcedinis æternæ gloriæ vt communiter impeditur. De cupiditate autẽ quæ incurritur, potest dici illud Iob. 41. De ore eius lampades quasi tedæ ignis accensæ. eius inquit. i. mundi vel auari. Patet igitur ꝙ per istá dictionem de, potest intelligi participatio vitiosa, quæ est fugienda, & hoc est primum. ¶Secundò dico ꝙ per de intelligitur quædam partici- C patio virtuosa, quæ est acquirenda & promerenda, & ista est illa qua de Deo de cœlo, de virtutibus, de scriptura, de gratia, de gloria, recipimus adiutorium & solamen. Et sic notabo quod de Deo habemus

Deuotionis sapidum dulcorem.
Reuelationis splendidum fulgorem.
Exauditionis placidum fauorem.
Miserationis fluidum feruorem.
Protectionis solidum vigorem.
Refectionis sapidum liquorem.
Dilectionis feruidum ardorem.
Eruditionis perspicuum splendorem.
Consolationis irriguum humorem.
Durationis perpetuum tenorem.
Exaltationis assiduum honorem.

¶Igitur dico ꝙ de Deo sicut de principali fundaméto nostro, nos participádo recipimus dulcoré deuotionis Deut. 32. Cóstituit eú supra excelsam terrá, vt sugeret mel de petra, oleumq́; de saxo durissimo. Item fulgoré reuelationis Deutero. 4. De cœlo audire te fecit vocem suam. Item fauorem exauditionis. psal. Exaudiuit me dominus de monte sancto suo. Item feruorem miserationis. Vnde psalm. Respice de cœlo & vide, & visita vineam istam. & alibi. Veritas de terra orta est, & iustitia de cœlo prospexit. Item vigoré protectionis. psal. Angelis suis mãdauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis. Item liquorem refectionis .s. eucharistiá & cibú corporis sui. Gen. 27. Surge, sede, comede de venatione. Et Ioã. 6. Ego sum panis viuus, qui de cęlo descendi. Item ardorem dilectionis. Threno. 1. De excelso misit ignem in ossibus meis. Item splendorem eruditionis. Esa. 2. De Syon exibit lex & verbum domini de Hierusalem. Item humoré consolationis & refrigerationis Esai. 12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Et Gen. 27. Det tibi dñs de rore cęli & de pinguedine terræ benedictioné. Item tam in anima quam in corpore durationis perpetuæ conditioné. De anima Gen. 2. Inspirauit .s. Deus in faciem. i. imaginem eius, .s. hoís, spiraculum vitæ. i animam habenté in seipsa vitá perpetuá. De corpore. 1. Corin. 15. Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur. Ité honoré exaltationis Can. 4. Veni de libano, veni, coronaberis. psal. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Istud est ergo vnú de. i. vna participatio virtuosa, quæ est acquirenda. ¶Tertiò dico ꝙ per de intelligitur D vna participatio rigorosa, quæ est metuenda. Igitur timendú est de occulta Dei reprobatione, ne nos à se repellat. De aperta Dei iudicatione, ne nos foris expellat. De æterna inferni tribulatione, ne nos secum impellat. De superna cęli consolatione, ne nos à se refellat. Timendum est ergo de diuina reprobatione. de qua Exodi. 32. dicitur. Qui peccauerit in me, delebo eum de libro vitæ. Item est timendum de sui iudicij seuera executione. psal. De cœlo auditum fecisti iudicium, terra tremuit & quieuit. Item timendum est de infernali vexatione & damnatione. Deutero. 32. De vinea sodomorum vinea eorum, & de suburbanis gomorræ. Vua eorum vua fellis, & botrus amarissimus. Item timendum est de perdenda cœli beatitudine & consolatione, seu æterna duratione. Gen. 4. Ecce Adam ne fortè mittat manum suam, & videte ne sumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & viuat in æternum. Patet igitur ꝙ per de significat vna participatio rigorosa, quæ est E metuenda. ¶Quartò verò possem adhuc dicere ꝙ per de intelligitur quædam participatio luctuosa, quæ est attendenda Et ista est illa qua natura conditionis humanæ facta est de materia vili, & terminatur in materiam vilioré, quia .s. de terra est hó. Gen. 1. Formauit Deus hominem de limo terræ. & in terram etiam reuertetur. Eccles. 3. De terra facta sunt & in terram pariter reuertentur. ¶Si vis, adhuc potes dicere F quòd de pertinet ad Deum, & maximè ad Dei filium, quia

ipse est Deus de Deo, lumen de lumine, Deus verus de Deo verò, sicut dicitur in symbolo Athanasij. Vel etiã de refertur ad virum iustum, qui. s. est compositus de diuersis virtutibus. Habet enim in sua compositione morali

Humilitatem sicut fundamentum
Paupertatem sicut purgamentum.
Pietatem sicut rigamentum
Charitatem sicut complementum.

¶ De humilitate intelligitur illud Genes. 1. Produxit deus de humo omne lignũ &c. De paupertate dicitur illud Gene. 6. Fac tibi arcã de lignis leuigatis. paupertas. n. leuior est omnibus virtutibus, quia. s. põdus terrenorum nõ habet. De pietate dicit. 3. Reg. 6. Fecit in oraculo duos cherubin de lignis oliuarũ. Oliua. n. pietatem signat. De charitate autem potest intelligi illud Exo. 15. vbi præcipitur ꝙ fiat arca de lignis sethim, interius & exterius deaurata. aurum. n. rubicundum & preciosum, signat charitatem. Et nota ꝙ vtẽsilia omnia tabernaculi de auro sunt facta, sicut patet Exo. 26. ad denotandum ꝙ aurum charitatis est materia omnium bonorum virorum, & etiam omnium bonorum operum & virtutũ. De hoc aũt ꝙ designat partẽ & diminutionem, dic ꝙ in hoc intelligitur discretio, quæ nĩa non vult à se emittere & separare, sed solũ partem, sicut cũ dicitur Thob. 4. De tua substãtia da pauperibus. Non. n. dicit tuam substantiam, non. n. vult ꝙ demus to-
G tum. ¶ Vel de, præpositio & detractio signat peccatorem, qui vult præesse per superbiam, de fama aliorum demit per detractionem & infamiam, & de bonis suis nimis retinet per parcitatem, de alijs autẽ nimis impie rapit & demit per auaritiam dicens illud Eccles. 11. Nunc manducabo de bonis meis solus. Et Prouer. 17. Munus de sinu accepit impius &c. Vide supra de A. & infra de ex. Vide infra de eripere, & liberare, & eruere, & similibus.

A **Debere.** Nota ꝙ debere est verbum obligatorium, signat enim obligationem ad aliquid faciẽdũ. Et sic dicam quòd in scriptura inuenitur

Debitum mortalis iacturæ
Debitum mortalis naturæ
Debitum legalis scripturæ.
Debitum rationis puræ.
Debitum passionis duræ.
Debitum dationis securæ.

¶ Primũ est debitũ mortis nunquã euitãdũ. Sustinentia. n. mortis est illud debitũ humanæ naturæ ad ꝙ primus parẽs inobediẽs Dei iussis, se & suos obligauit. Vnde singuli possunt dicere de singulis illud Ioã. 19. Nos legẽ habemus, & ſm legem debet mori. Secũdũ est debitum carnis coniugi reddendũ, quia. s. vnus coniugũ tenetur alteri ad debitũ actus carnis. 1. Corint. 7. Vxori vir debitũ reddat, similiter vxor viro. Tertium est debitum legis semper obseruãdum, vel nunquam remittendum. Lex. n. diuina nos obligat ad multas obseruationes s. ad credẽdum articulos fidei, ad sumendum sacramẽta, ad faciendũ mandata, & ad seruandũ iniuncta, & maximè solennitates & festa. Filij. n. tenentur ad testamentum patris exequendum, alias de hæreditate gaudere non debent. Cum igitur scriptura sit testamentũ Christi, necesse est ꝙ impleatur atq; seruet, si volumus ꝙ hæreditas æternæ gloriæ nobis in hoc testamento promissa finaliter obtineatur. Vnde scriptura sancta videtur nobis dicere, illud Exo. 4. Ostendam vobis quid agere debetis. Gal. 5. Homo vniuersæ legis debitor est. ¶ Quartũ est debitũ æquitatis, ꝙ est semper tenendum, & istud est illud ad ꝙ ratio & continentia obligat hominem, quia etiã sine lege homo naturaliter sentit & scit se obligatũ multis & ad multa Deo. Debet. n. seu debitor est sibi, Deo, proximo, prælato, subdito. sed de hoc videbitur in-
B fra. Vnde Rom. 13. Reddite omnibus debita. ¶ Quintũ est debitũ æternæ aduersitatis, ꝙ à malis est necessario persoluendũ. peccata. n. sunt quædã debita, quæ nisi per pœnitẽtiã remittant, necesse est ꝙ in inferno p pœnã luendo soluantur. Matt. 5. Redde ꝙ debes, amen dico tibi, nõ exies donec reddideris. v. d. Istud autem donec est quædam cõditio quæ nũquam purificatur. Nam quia post mortẽ nũquam potest fieri Deo redditio seu satisfactio à descẽdentibus in peccato mortali, cum sola gratia, qua dãnati carent, sit pecunia quæ currit in domo dñi, & quæ ab eo solummodo acceptatur, & de qua fit sibi satisfactio pro delictis, sequit ꝙ ista debita in inferno perpetuo luãtur. de quo Sapiẽ. 12. Inimicos seruorum tuorum debitos morti cum tanta attentione cruciasti. ¶ Sextum est debitum supernæ fœlicitatis, vel etiam diuinæ charitatis, quod est promerendum & requirendum, quæ. s. bonis debetur non ex iusto, seu cõdigno, sed ex congruo. Deus. n. quia sibi placuit, fecit se debitorem nostrum, inquantũ pro nobis carnem assumpsit, & gloriam æternam promisit. Vnde Hebre. 2. dicitur q; ipse debuit per oĩa fratribus assimilari, vt misericors fieret. Iste tamen nobis plura reddit quam debeat, nos autem sibi non solum non reddimus quod debemus, sed cõtrariũ illius quod debemus. Vnde ipse est qui dicit Esa. 5. quid ergo vltra debui facere vineæ meæ, & nõ feci? expectaui ꝙ faceret vuas C
& fecit labruscas. ¶ His ergo præmissis, solum de debito rationis seu iustitiæ aliquid est dicendum. Omnes. n. quadã necessitatis lege ad aliqua sumus obligati. Non est. n. dare aliquem qui sit liber. Cũ. n. nihil habeamus à nobis sed omnia aliunde recipimus, restat vt pro acceptis, alijs debeamus. Et ideò Hugo de sancto victore in lib. 4. de arca dicit ꝙ necessitas debendi accipitur multis modis. Debẽt. n. prælati subditis prouidẽtiam. Subditi prælatis obedientiã. Æquales æqualibus charitatem & amicitiam. Sapientes insipientibus doctrinam. Diuites pauperibus alimoniam. Igitur charissimi iuxta documentum Iudi. 20. Decernite quid facere debeatis. Et vt uia concludam in vnum, dicam quod nos debemus

Reuerẽtiam summis numinibus.
Pœnitẽtiam pro malis nostris operibus.
Innocentiam proprijs cordibus.
Obedientiam nostris maioribus.
Prouidentiam nostris minoribus.
Amicitiam nostris æqualibus.
Alimoniam nostris pauperibus.
Resistentiam nephandis hostibus.
Castigationem male agentibus.
Eruditionem insipientibus.

¶ De debito reuerentiæ q̃ Deo debet dicit. 2. Thessa. 1. Gratias agere Deo debemus semper. De debito pœnitẽtiæ dici potest illud. 1. Corin. 9. Debet in spe qui arat arare, & qui triturat triturare. arare. n. & triturare, pœnitẽtiã significat per q̃. s. corpus aratur & trituratur. De debito innocẽtiæ põt dici illud Matth. 3. Ego à te debeo baptizari. De debito obedientiæ dicitur Nume. 4. Sciant singuli cui debeant oneri mãcipari. De debito prouidentiæ regiminis atq; curæ, quã. s. prælati debẽt subditis exhibere, dicitur Rom. 1. Grecis & barbaris, sapientibus & insipientibus debitor sum. De debito verò charitatis seu amicitiæ dicitur. 1. Ioan. 4. Et nos debemus alterutrum diligere. Rom. 13. Nemini quicquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis. De debito beneficentiæ seu alimoniæ ꝙ s. debetur pauperibus & infirmis, potest dici illud Rom. 15. Debemus nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere. De debito resistentiæ, qua. s. nos debemus resistere demonibus, hæreticis, & tyrannis, dici potest illud Iudicũ. 21. Exire debemus ad pugnã. De debito castigationis & iustitiæ dici potest illud. 2. Reg. 21. Virum qui oppressit nos, delere debemus. De debito autem doctrinæ & sapientiæ dici potest illud Iudicum. 4. Vir Dei veniat iterum, & doceat nos quid debeamus facere. Non plus ad præsens, quia istud verbum debere & habere ita sunt in locutione latina communia, quod non est dare verbum quin in eius expositione semper inueniamus verbum debet.

Decem. Nota ꝙ numerus denarius numerus est perfectus. Est. n. complemẽtum & perfectio nu- A
merorum, nam vsq; ad illum possunt numeri crescere, postq̃ verò denariũ attigerũt, duplicari quidẽ possunt, & per denarij adiũctionẽ vel multiplicationẽ augeri. Extũc. n. nõ est dare numerũ vbi denarius nõ cõtineat. Igitur per denariũ numerũ intelligitur in scriptura cõplemẽtũ legis diuinæ, quæ in decẽ mãdatis moralibus cõsistit. Ista est. n. vera & summa perfectio. s. legis & decẽ mãdatorũ cõplemẽtũ & obseruatio. Sicut. n. dicũt anatomi, in hepate est vna vena q̃ in decẽ ramos diuidit. Corpus ẽt humanũ nouẽ mẽsibus pficit, cũ verò denariũ attigerit tũc perfectũ & integrũ parturit, sicut bene supponit scriptura Sap. 7. vbi dicit. Decẽ mensiũ numero figuratus sum caro. De pullo etiã auis legit ꝙ postquã ad corpus pfectè fuerit lineatus, decẽ tñ diebus expectat antequam viuificet & antequã spũ sit dotatus. In quibus quidẽ potest significari ꝙ numerus denarius. i. mandatorum decẽ obseruatio, omnẽ spiritualẽ pfectionẽ continet & importat. In hepate. n. sacræ scripturæ est illa superior vena, videlicet lex diuina, quæ s. in decẽ ramos. i. in decẽ mandatorum particulas diuiditur, virtute quorũ sanguis Christi & gratiæ per oẽs partes animæ deportat. Iste. n. est numerus viuificatiuus, & ad æternã gloriã parturitiuus, quia. s. dato ꝙ homo sit quantũ ad corpus &.

corporalia

corporalia completus, & bonis naturæ vel fortunæ dotatus, nunquam tamen quo ad animam perficitur, nũquam per gratiã viuificatur, nũquam ad cœli gloriã de huius mundi vtero parturitur, quin potius tanquam vile abortiuũ in inferni sterquilinium proijcitur, nisi prius decem dierum seu mensium id est decem mãdatorũ obseruãtia accingatur. Ista est.n. quę per grãm viuificat, & quæ gloriæ parturitionẽ oĩmq; morum perfectionẽ procurat. Et ideò viri perfecti figurantur in duobus cherubin in tẽplo positis, quæ de lignis oliuarũ erãt, alas alterutrũ extendebãt, mutuo se respiciebãt, & decẽ cubitos altitudinis cõtinebãt. q.a.s. viri perfecti cherubin, quæ interpretanƒ plenitudo sciẽtiæ, dicunƒ, quia sciẽtia vigẽtes sunt. De lignis oliuarũ sunt, quia pietate & clementia sunt madẽtes. In tẽplo ecclesiæ sunt, quia Dei seruitio sunt insistentes. Mutuo se respiciũt, quia sunt per charitatem alter in alterum intendentes, & alas affectionum per beneficẽtiã ad alterutrũ extendentes. Et decẽ cubitos altitudinis habẽt, quia sunt suæ perfe-
B ctionis altitudinem in decẽ mãdatorũ obseruãtiã terminãtes. Iudic. 20. Decẽ viri eligebanƒ e cẽtum. ¶ His ergo præmissis, notare possum ꝙ denarius numerus. i. decalogus mandatorũ statusq; perfectionis & obseruãtia legis Dei multa spiritualia bona facit. Ista enim sunt Decem

Bases quibus sustentamur
Luteres quibus depuramur
Panes quibus roboramur
Cubiti quibus mensuramur
Anni quibus quietamur
Funiculi quibus alligamur
Argentei quibus pręmiamur
Chordæ quibus consolamur
Conchæ quibus irrigamur
Cortinæ quibus conuelamur
Lineæ quibus nos sanamur
Verba quibus informamur
Milia quibus sociamur
Talenta quibus nos lucramur.

¶ Dicã igitur de decem mãdatis ꝙ ista sunt bases ad sustentãdũ. 3. Re. 7. Fecit decẽ bases fusura vna, & mẽsura sculpturaque consimili. Itẽ sunt luteres ad abluendũ. oĩs.n. culpa in obseruantia decẽ mandatorũ lauaƒ. vnde 3. Re. 7. diciƒ Fecit quoq; decẽ luteres æneos. De mari etiam æneo in quo sacrificia lauabantur, diciƒ ibidem ꝙ decem cubitos in circuitu cõtinebat. ad significandũ ꝙ mare. i. amaritudo pęnitẽtiæ tũc purificat atq; lauat, qñ decẽ mãdatorũ obseruãtia ipsam iuuat. Item sunt panes ad roborandũ. vnde isti sunt decem panes quos Isai misit per filium suum Dauid ad fratres suos qui erant in exercitu & in belllo. quia. s. Deus pater per Iesum Christũ filiũ suum ad nos fratres suos istos decem panes misit, quibus in prælio huius mundi nos fortificat atque nutrit. 1. Regum. 17. Accipe decẽ panes istos, & curre ad castra, & fratres tuos visitabis. Item sunt cubiti ad mensurandum. Tota enim ambitus perfectionis humanæ isto denario mẽsuratur. Vnde istę sunt tabulæ tabernaculi, quarum quælibet decem cubitis in longitudine mensurabatur. Vnde etiam de ipso tabernaculo dicitur Exodi. 26. quod decem cubitos habebat in altum. Et de altari sacrificiorum dicitur Esdræ. 6. quòd in longitudine & altitudine decem cubitos habebat. & sic quadratum erat. Longitudo enim nostræ fidei, latitudo nostræ charitatis, & altitudo nostræ spei, quæ. s. mensuræ sunt omnis moralis structuræ decem cubitos id est decem mandatorum obseruantiam debent habere, & cum ea omnia mensurare. Item mandata ista sunt anni ad viuendum, & viuendo in Deo congaudendum, & in Deo quiescendum. De Noe enim qui interpretatur requiescens, legitur ꝙ ipse fuit decimus ab Adam. in signum ꝙ illi qui per decalogum decimi sunt, in Deo spiritualiter requiescunt. Quod etiam in penthecoste notatur, qui erat dies quinquagesimus, & in iubileo, qui erat quinquagesimus annus, vbi. s. populus lætabaƒ & gaudebat, & ab operibus quiescebat. quinquagesimus enim numerus constat ex denario quinquies ducto. in quo notatur quod illi qui cum quinario sensuum, denarium mandatorum obseruant, in Deo spiritualiter requiescunt & gaudent. 2. Paralipomenon. 14. Quieuit terra decem annis. Item sunt funiculi ad nos vinculandum. secundum enim rei veritatem mandata sunt quædam vincula quibus liganrur homines ne ad vitia dilabantur. Iosuæ. 17. Funiculi manasse decem. Item sunt argentei ad nos pręmiandum. Vnde de Thobia dicitur Thobiæ. 1. quòd ex his quibus honoratus fuerat à rege, habebat decem talenta argenti. Magnus enim honor & magnum pręmiũ est, quando à Christo rege datur homini obseruantia mandatorum. Item sunt chordę ad melodiosè domino decãtãdũ psal. In psalterio decachordo psallam tibi. Psalteriũ.n. est sacra scriptura, decem chordæ sunt decẽ mandata. Item sunt conchæ ad irrigãdũ. 2. Paral. 14. Fecit quoq;. s. Salomon conchas decem. Item sunt cortinæ ad inuoluẽdum. In nullo enim loco inuoluitur mundius quam in cortinia decem mandatorum. Exodi. 26. Facies decem cortinas de bysso retorta, purpura, hyacintho, coccoque bis tincto &c. Isti.n. quattuor preciosi colores signant quattuor cardinales virtutes, quibus. s. decem mandata originaliter compinguntur. Item sunt lineæ ad vitam præstãdam. Radij. s. solis & cœlestes qui sunt sicut quædam lineæ, recte sunt in istis inferioribus causa vitæ. sic radij mandatorum à sole iustitiæ emanantes, vitam spiritualem & æternam ministrant. Denarius.n. numerus vitæ attribuitur, sicut superius fuit visum. Vnde dicit Plini. ꝙ si vacca ante decimum mẽsem pariat, fętus non viuit, nec perficiuntur vngulę eius. Ideò Es. 38. dicitur ꝙ sol redijt retrorsum per decem lineas in horologio achab. in signũ ꝙ rex viueret, qui mori timebat. Itẽ sunt verba ad nos informãdũ. Exodi. 34. Scripsit Moyses in tabulis verba fęderis decẽ. Item sunt milia ad nos sociandũ & iuuandum. Plus enim iuuat hominem obseruantia mandatorum quam decem milia pugnatorum. Dañ. 7. Decies centena milia assistebant ei. & in psal. Currus Dei decẽ milibus milia lętantium. Istud potissime pertinet ad beatos, qui. s. decem milia dicuntur & propter obseruantiam decalogi, & propter perfectionem millenarij, & propter immensitatem lætitiæ, & gaudij, & propter assistentiam diuini consortij. Item sunt talenta ad lucrum quęrendum. Matth. 25. Date ei qui habet decem talenta quia habenti dabitur, & abũdabit. Qui enim decem talenta mandatorum voluerit habere & tenere, magnũ lucrum meritorum poterit obtinere. & maximè, quia cum istis talentis nos lucramur vitam ęternam. Ecce ergo quomodo decem mandata decennario multipliciter applicantur. C
¶ Sed si volumus, possumus adhuc dicere ꝙ per decem nõ solum intelliguntur decem mandata, immo etiam decem mandatorum obseruatores, etiam decem mandatorum transgressores & violatores. dico ergo ꝙ decem signant viros sanctos, qui. s. decem mandatorum obseruatores existunt. Fructus.n. citronum, quos nos aranchias appellamus, in decem cellulis ordinatissime est distinctus, in quibus. s. succus ille saporosus & liquidus est contẽtus. Sic dicam de viro iusto, quia pro certo in decem cellulis mandatorum, succũ gratiæ continet, quo mẽtem suam vegetat atq; fouet. Et sicut iste fructus sic denariatus, & in cellulis decuplatus, reputatur fructus bonus, & contra calores excessiuos sanus, sic vir perfectus eo ipso ꝙ decalogo mandatorum est munitus, reputari merito debet sanctus, & ad obuiandum calori cõcupiscentiæ satis aptus. Exo. 27. Quicquid decimũ venerit, sanctificabitur. Igitur de perfectis viris quod ipsi dicantur decem vel decani, notabis ꝙ ipsi possunt dici decem

Fratres
Senes.
Iuuenes.
Principes.
Mulieres.
Virgines.
Homines.
Viri.
Iusti.
Filij.
Asini.
Vituli.
Cameli.

¶ Dicam ergo ꝙ isti dicuntur decem fratres, quia cum decalogo seruant charitatem. Vnde Gene. 42. dicitur quòd decem fratres Ioseph descenderunt in Ægyptum vt frumentum emerent. Itẽ dicuntur decem senes, quia cum decalogo seruant maturitatem. Ruth. 4. Tollens Booz decem viros de senioribus ciuitatis &c. Item dicuntur decem iuuenes quia cum decalogo fortitudinis habent probitatem. 1. Regum. 25. misit Dauid decem iuuenes, & dixit ascendite in carmelum. Item dicuntur decem principes, quia cum decalogo habent dignitatem & auctoritatem, ꝙ maximè verum est de bonis principibus & prælatis. Eccle si. 7. Sapientia confirmauit sapientem super decem principes ciuitatis. Item dicuntur decem mulieres, quia cum decalogo habent dulcedinem & benignitatem. 2. Regum. 15. Reliquit rex decem mulieres concubinas ad custodiendum domum. Item virgines, quia cum decalogo seruant munditiam & puritatem. Matth. 25. Simile est regnum cœlorum decem virginibus. Itẽ dicũtur hoĩes, quia cũ decalogo habẽt rõnem & sagacitatẽ. Zach. 8. In diebus illis apprehendent decem homines fimbriã viri Iudei. i. Christi. Item sunt decem viri, quia cum decalogo ipsi habent omnem fortitudinem

& virilitatem, & virtutum multiplicitatem. Hieremi. 12. Decem viri reperti sunt inter eos qui dixerunt ad Ismael, noli occidere nos, quia habemus Thesauros in agro frumenti, & vini, & olei, & mellis. Tales enim propriè viri dicuntur quia thesauris virtutum, & maximè frumento scripturæ & lectionis, vino letitiæ & consolationis, oleo clementiæ & compassionis, melle dulcedinis & deuotionis ditantur, & tales etiam occidi à diabolo non merētur. Item sunt iusti, quia cum decalogo habēt rectitudinem & æquitatem. Gen. 18. Si reperti fuerint in Sodomis decem iusti, propter decem parcā ciuitati. Item sunt filij, quia cum decalogo habēt obedientiam & sedulitatem. 1. Re. 1. Nunquid melior sum tibi quam decem filij? Item sunt asini, quia cū decalogo habēt patientiā & firmitatem. Vnde de Ioseph dicit̄ q fratribus suis addidit decē asinos, & totidē asinas qui subueherēt ex omnibus Ægypti diuitijs. Item sunt vituli, quia cum decalogo ipsi habēt spiritualē lætitiā & iucunditatem. Nume. 29. Die quarta offeratis vitulos decem. Item sunt cameli, quia cum decalogo ipsi se inclinant ad onera per humilitatem, Camelus. n. flectit genua, & inclinat se quando oneratur. Gen. 24. Tulit Eliezer decem camelos de grege dñi sui. Ecce ergo quomodo viri sancti dicūtur decē. Et sic ostēsum est quō decem significant decem decalogi

D professores. ¶ Sed adhuc dico q in malo significato, p decem intelligūtur ipsę decē præceptorum transgressiones, vel ētiā ipsorū transgressores. De trāsgressionibus patet Apo. 13. & 17. vbi dicitur q bestia quæ ascēdit de abysso, habebat capita septē, & cornua decem. Capita. n. septem, capitalia peccata designāt. Cornua verò decē, transgressiones decē mādatorum designāt, quæ. s. omnia bestiæ abyssi. i. peccatores diaboli secū portāt. Apoc. 17. Vidi mulierē sedētem super bestiā habentē septē capita, & cornua decē. Mulier fallax est diabolus, qui sedet & equitat super tales. Apo. 12. Ecce draco magnus rufus habens capita septem, & cornua decem. De transgressoribus ēt decalogi q significentur per numerū denariū notabo q hodie plerumq; denarius Christi deficit, quia. s. illi qui sunt decē per obseruantiā decalogi, pro magna parte perierūt. 3. Reg. 2. Defuerūt de pueris Dauid decē. Sed reuera denarius diaboli cōualescit, quia. s. decalogi trāsgressores hodie abūdāt. Vnde de pessimo illo Ismael. i. de diabolo dicitur Hie. 41. q venit Ismael qui erat de semine regio, in terram Iuda, & decem viri cū eo, & occidit reliquias quas inuenit. Decē viri isti significāt generaliter oēs malos, qui. s. decē dicūtur quia decē mandata vt dictū est, trāsgrediunt̄, quia. s. cōtra bonos Ismaeli. i. diabolo famulant̄. Lucæ. 17. Occurrerunt ei decē viri Leprosi. ¶ Nota etiā q tempus peccati, in quo fit ipsa decalogi transgressio, intelligitur per decē, sicut de muliere illa dicit̄, q mulier habebat spiritū infirmitatis decē & octo annis. Decem. n. decem mādatorū transgressiones, octo verò octo beatitudinum carentiam signāt. huic illud etiā Apo. 11. Decima pars ciuitatis cecidit. Pœna etiam æterna quæ infligitur pro ista transgressione, per decē significatur, sicut Apo. 2. Habebitis tribulationem diebus decē. Item gloria æterna quæ datur pro retributione obseruātię decalogi, figuratur per decem. Vnde iste est denarius qui datur laborātibus in vinea domini. Matt. 20. Acceperūt singuli singulos denarios. Et ibidem. Nonne ex denario conuenisti mecum? &c. Sufficit. Vide iusta de denario.

A **Decimæ, Decimus.** Nota q decima est decima pars cuiuslibet rei, quam. s. ipse Deus sibi retinuit, & sibi offerri voluit & decreuit, in signum dominij & tributi. Notabo ergo q decima multipliciter sumitur in scriptura. Est enim decima

Virtualis
Temporalis
Personalis.

¶ Est dico decima virtualis, quæ Deo soli debet offerri. & sic dico q per decimā intelligitur omnis perfectio virtuosa, tum quia denarius est numerus perfectus, tum quia denarius signat numerum, tum quia iste numerus signat denarium mandatorū, sicut supra in præcedenti titulo fuit visum. Et sic loqui potest scriptura Leuiti. 27. vbi dicitur. Omnes decimæ terræ domini sunt. Omnes inquit decimæ. i. omnes perfectiones virtutum domini sunt. i. domino sunt ascribēdę. & talis decima pfectionis Deo ascribenda signatur Exodi. 22. vbi dicitur. Decimas & primitias nō tardabis Deo offerre. quia. s. decimæ & primitiæ Deo offerebantur, nouē verò partes retinebant̄. Primitiæ ergo signāt bonorum operum complemētum & perfectionem. Nouenarius verò numerus imperfectus, qui ad denarium nō attingit signat rerū & operū imperfectionē & diminutionē. Igitur dictum est q illud q est primum & decimum, Deo offertur, illud verò q est infra nouenarium, retinetur. Quia reuera primitiæ, i. cuiuslibet boni operis inchoatio, & decimæ, i. cuiuslibet boni operis complementum & perfectio, Deo sunt ascribenda & offerenda. quia. s. sine diuina gratia nullum bonum opus perficit̄ aut cōpletur. Iuxta illud Philippen. 2. Ipse est qui operatur in nobis & velle & perficere. Nouem verò partes seu nouenarius numerus. i. quæcunque imperfectio nobis est retinēda, & nobis ascribenda. Quia ſm rei veritatē quicquid perfectionis in nostris operibus est, totū sibi est attribuēdū, quicquid autem imperfectionis & defectus ibi fuerit, est nobis & nostris imperfectionibus adscribēdū. Ista est decima virtualis quæ soli Deo debet offerri. Thob. 1. Decimas & primitias fideliter offerēs. ¶ Secundò dico q est decima tempo- B
ralis, quæ Dei ministris debet cōferri, primā. s. decimā prouētuum atq; rerū ministris suis, qui suā. s. repræsentāt personā, cōferri & offerri mādauit. Nu. 18. Filijs leui dedi oēs decimas. Igit̄ cū de decimis seu decimarū iure nō intēdā aliquid profunde dicere, cū hoc theologis & canonistis dimittā, hoc solū notabo quod decimę ecclesiasticis sunt soluendæ,

Quia ante legem fuerunt ordinatæ
Quia in lege fuerunt imperatæ
Quia sub lege fuerunt obseruatæ.

¶ Ante legem. n. decimæ fuerunt ordinatæ & figuratæ. Nam ēt apud gētiles de quibusdā rebus fiebat antiquitus decimatio. Narrat. n. Pli. lib. 12. ca. 20. ad q cōcordat Soli. capi. de Æthiopia, q collecto cinamomo, sacerdos cū hasta ad hoc cōsecrata, sarmenta diuidebat, partem soli quē in illis partibus adorabāt, separabat, reliquum domino dimittebat. De thure etiam dicit idem Pli. li. 12. c. 15. q postquā erat collectum in ciuitate sabotam, per vnam specialem portam inferebat̄, & ante omnia decimabatur, nec licebat illud vēdere mercatori, donec sacerdos partem suam habuisset. Igitur talibus gētilium exemplis fuerunt decimæ originaliter etiā aliqualiter signatæ, q. s. antiquitus fuit ante legem. Vnde etiam de Melchisedech sacerdote, qui fuit ante legē, dicitur Gen. 14. q Abraham dedit sibi decimas de omnibus quæ habebat. Vnde Apostolus ad Hebre. 7. Intuemini autem quātus fuerit hic, cui & decimas dedit de præcipuis Abraham patriarcha. Fuerunt igitur decimæ ante legem ordinatæ. ¶ Item in lege fuerunt sanctificatæ & imperatæ. Lex enim diuina decimas imperauit, & quicquid decimum nascebatur, sibi dedicauit & consecrauit. Iuxta illud Leuitici. 27. Quicquid decimum venerit, sanctificabitur. Ad litteram enim quicquid decimum veniebat, domini erat, & in vsus sacerdotum cedebat, nec cum aliquo mutari debebat, sicut dicitur Leuitici 27. In quibus etiam notari potest quod decima & alię res Deo sacratæ & quæcunque bona ecclesiastica domino consecrata & dedicata, non debent in vsus alios ordinari, sed soli Deo & ministris eius reseruati. Seculares enim talia nō possunt bona conscientia tangere, nec ad vsus proprios applicare. De arca enim testamenti quæ sancta & sanctificata domino dicebatur, legitur. 1. Regum. 5. quod quandiu fuit apud philisteos, qui scilicet pagani erāt, & præsentia eius indigni, multipliciter fuerunt à domino flagellati, & agri eorum à muribus deuorati. Isti ergo timentes arcam, ipsam ad filios Israel remiserunt, & sic plagæ quas sustinuerunt, cessauerunt. Sic verè dicam quod bona ecclesiastica siue sint decimæ, siue alia domino dedicata, & pro filijs Israel id est pro ecclesiasticis ordinata; nulli philistei, id est nulli seculares digni sunt detinere vel capere. quod si fecerint, necesse est eos à Deo flagellari, & tribulamina sustinere. Quia pro certo verisimile est quod seculares tantas tribulationes sustinent propter hoc q bona ecclesiarū iniustè rapiūt atque tenent. Debent ergo dari decimæ, quia in lege fuerunt præceptæ & imperatæ, sicut ad litteram patet Numer. 8. & in alijs multis locis. Vnde Malachiæ tertio præcipitur sic. Inferte omnem decimam in horreum meum, vt sit cibus in domo mea. Super quo dicit Hieronymus. Sciatis vos perdidisse abundantiam, quia fraudastis me parte mea. Reddatis igitur mihi mea, & ego restituam vobis vestra. ¶ Item dico q decimæ sub lege fuerunt datæ & obseruatæ. In primitiua. n. ecclesia decimæ cum omni diligentia reddebantur, ecclesiæ fundabātur, & bona ecclesiasticorū per seculares non retinebātur, sed potius augebātur. Et merito, quia decimæ pro victu seruitorum

nitorum ecclesiæ fuerunt ordinatæ, & aliæ possessiones ipsis sublatæ. Nume. 18. In terra eorum nihil possidebitis, decima rum oblatione contenti. Bene ergo consulitur Ecclesi. 35. In omni dato tuo hilarem fac vultum tuum, & sanctifica in exultatione decimas tuas. Et merito, quia pro certo per legitimam dationem decimarum declinatur pęna posterior. Augmentatur census exterior. Reportatur fructus vberior. Declinatur dico pœna infernalis. Vnde August. in sermone de decimis, & ponitur. 16. q. 1. ce. decimæ. Hæc est enim inquit domini iustissima consuetudo, vt si tu illi decimam non dederis & tu ad decimam reuocaberis, hoc est ad demones, qui sunt Angulorũ pars decima, associaberis. Debis inquit impio milli quæ dare nolueris sacerdoti. Item ex hoc etiam augmentatur fructus temporalis. Vnde idem ibidem. Si decimam dederis, abundantiam fructuum, & sanitatem animæ & corporis consequeris. Item ex hoc reportatur gloria supernalis. Vnde August. ibidem. Attende inquit, ꝙ creatura decima inter intellectuales creaturas est homo, quia Angeli in nouem ordinibus consistunt, decimus verò ordo est hominum. Et ideò hominis est decimam soluere, vt ruinam Angelorum valeat

C supplere, & decimum ordinem adimplere. Ista est igitur decima temporalis, quæ Dei ministris debet conferri. ¶ Tertiò dico ꝙ inuenitur decima personalis, quæ à deuotis solet inferri. Et ista nihil aliud est quam pœnitentia vel maceratio carnis, qua. s. sancti in vita decimant & vindemiant semetipsos, qua. s. Deo de suis proprijs personis & corporibus faciunt pensionem, propter quod etiam fuit instituta quadragesima, vt in illa quæ est quasi decima pars totius anni, decima personalis in afflictione & deuotione à fidelibus solueretur: quod maximè verum debet esse de ecclesiasticis; quia. s. ipsi præ cęteris debent decimare, diminuere & per temperãtiam à suis affectibus, voluptatibus, & etiam necessitatibus subtrahere semetipsos. Vnde Hebre. 7. Leui qui decimas accepit, decimatus est. Tales autem decimas videntur soluere hypocritæ, dicentes illud Lucæ. 18. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium quæ possideo. veruntamen decimę huiusmodi Deo sunt acceptæ, quia non sunt cum bona intentione redditæ neque datæ. Et ideò illi maledicuntur Matthęi. 23. Veh vobis hypocritæ, qui decimatis mentam & anetum & cyminum, & dimittitis quæ grauia sunt legis, iudicium misericordiam, & fidem. Ista ad præsens sufficiant. Si vis de decimis & tribus decimis, & alijs istam materiam tangentibus, plenius & magis scientifice videre, vide librum numerorum per longum cum suis expositoribus, & iura canonica quæ de hoc faciunt mentionem.

A **Decere.** Nota quòd multa sunt quæ expediunt atque decent, quia scilicet

Decet iustos laudes Deo impendere
Decet Deum laudes accipere
Decet ecclesiam sanctam existere
Decet omnes fratres diligere
Decet cunctos bona facere
Decet senes primos dicere
Decet eruditos vera docere
Decet prælatos bonos apparere.

¶ Ista enim prędicta valde sũt decentia & conueniẽtia, vtilia, necessaria, & honesta. Igitur dico ꝙ iustũ decet laudes impendere. psal. Rectos decet collaudatio. Itẽ decet Deum laudes accipere. psal. Te decet hymnus Deus in Syon &c. Item decet ecclesiam sanctam existere. psal. Domũ tuam domine decet sanctitudo in lon. die. Item decet omnes fratres diligere. 1. Mac. 12. Decet meminisse fratrum. Itẽ decet cunctos optima facere Matthę. 3. Decet nos implere omnem iustitiam. Item decet senes primos proponere seu loqui vel dicere. Ecclesi. 32. Loquere tu maior natu, decet enim te primum verbum. Item decet doctos vera prædicare. ad Titũ. 2. Loquere quod decet sanam doctrinã. Item decet pręlatus bonos apparere, bona frequentare, vel bonis virtutibus abundare. Hebreo. 7. Talis enim decebat vt esset nobis põtifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cœlis factus. Et si vis esplane & ostende quot & quanta sunt quæ decent prælatum, scilicet sanctitudo, innocentia, munditia, malorum euitatio, & cœlestium contemplatio &c. Vide infra de decor & decorus.

A **Decernere. Decretum.** Cum decernere nihil aliud sit quam aliquid determinando disponere, statuere, vel ordinare, & dicitur decernere quasi de longè cernere, pro eo. s. ꝙ illa quæ decernuntur facienda vel tenenda, de longè anteà sunt cernenda & præuidenda, dicam quod decretio vel decretum id est fixa & immobilis alicuius rei ordinatio vel statutum pertinet

Ad Deum,
Ad prælatum,
Ad subditum siue iustum.

Deus decernit mundum, gubernans æternaliter. Prælatus decernit plebem disponens temporaliter. Iustus decernæ sese componens virtualiter. Dei decreta regunt vniuersum æternis legibus. Pręlati decreta regunt populum æternis viribus. Iusti decreta regunt seipsum æternis motibus. ¶ Dicam igitur ꝙ ad Deum pertinet decernere de regimine vniuersali. B
Ipse. n. est ille summus & per maximus princeps, per cuius æternam & occultam prouidentiam omnia creata reguntur, & omnia ordinantur & decernuntur, & suis decretis & legibus gubernantur. Nec obstat astrologorum sententia si vera est, qua. s. creditur ꝙ omnia quæ sunt vel fiunt, fiant à cœlo, & à stellarum influentijs habeãt ortum, quia si ista vera sunt dicerem fortè verum esse quantum ad corpus, anima verò & liberum arbitrium soli Deo subiacet. Vel dicerem quod tunc cœlum esset sicut liber vbi à principio ipse Deus sua decreta & suas occultas & secretas & æternas ordinationes conscripsit, aut fortè ꝙ sm decreta ipsius mẽtis diuinæ, quæ scriptę sunt in libro, hæc omnia gubernantur. vnde ipse est qui dicit Prouerb. 8. Per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt. Per me principes decernunt iustitiã. Vnde nota ꝙ ab istis decretis diuinis procedunt

Omnia quæ tangunt salutis securitatem
Omnia quæ tangunt fortunæ varietatem
Omnia quæ tangunt mortalem necessitatem.

Ista. n. sunt tria in quibus omnia humana versantur.

Salus æterna & damnatio
Fortunæ duplicitatis variatio
Vitæ vel mortis dispositio.

Quod igitur à decreto diuinæ & æternæ prędestinationis procedat salutis vel damnationis ordinatio, patet Hester. 13. vbi dicitur. Domine Deus omnipotens in ditione tua cuncta sunt posita, & nõ est qui tuæ possit resistere voluntati, si decreueris saluare nos, cõtinuo liberabimur quasi dicat si nõ decreueris, dãnabimur. Itẽ ꝙ ad eius decretum pertinet fortunę prosperę vel aduersæ dispositio vel variatio, patet Esai. 14. Dominus exercituum decreuit, & quis poterit infirmare? manus eius extenta, & quis auertet eam? & loquitur de subuersione babylonis. Item ꝙ ab isto decreto procedat vitæ & mortis terminatiõ, patet Danielis. 4. vbi dicitur. Succidite arborem, & præcidite ramos eius, excutite folia eius, & dispergite fructus eius. Sequitur. Decretum est à sententia vigilum. quia reuera cuiuslibet arboris, id est hominis succisio ramorum suorum, id est amicorum præcisio, foliorum id est bonorum suorum excussio, fructuum, id est diuitiarum suarum dispersio, & quæcunque ad mortem eius pertinent vel vitam, totum dependet ab occulto decreto & ordinatione vigilum æternorum, id est Dei & Angelorum. Patet igitur quomodo ad Deum spectat decernere de regimine vniuersali. ¶ Secũdò dico ꝙ ad prælatum pertinet decernere de C
regimine populari. Vnde Esdræ, qui erat princeps populi, dictum fuit à populi illud. 1. Esdræ. 10. Surge tuum est decernere, & nos erimus tecum. Et nota ꝙ prælati & præsides debent decernere

Decreta deuotionis quo ad Deum
Decreta discretionis quo ad proximum
Decreta correctionis, quo ad seipsum

Igitur decernei cũ deuotione Deo famulari. vnde ad eum pertinet circa regimen ecclesiæ intendere, iuxta illud. 2. Paralip. 2. Decreuit Salomon ædificare domum. Sacramentum altaris deuote recipere. 2. Paralipome. 30. Decreuerunt vt facerent phase. Bona sua in vsus diuinos expendere, sicut de Dario dicitur. 2. Esdrę. 6. qui de bonis suis proprijs mandeuit expensas sacrificiorum in domo Dei fieri. Et sequitur. Ego rex Darius decreui quem diligẽtissime. Itẽ decernat prælatus vel princeps cum discretione plebi dominari, quia. s. ipse debet decernere & ordinare ꝙ boni promoueantur. dicens illud. 2. Macha. 11. Genti Iudeorum decernimus bene. Simplices verò & imperfectos in inferiori gradu dimitti, sicut de Gabaonitis dicitur Iosuæ. 9. quod Iosuæ decreuit illos esse in ministerium filiorum Israel. Omnibus nobis æqua iudicia reddantur, & exhibeantur. vnde Prouerbi. 31. Aperi os tuum, decerne quod iustũ est, & iudica inopem:

& pauperem, Item decernat prælatus eum correctione sese castigari. Vnde regi Israel dictum fuit.2. Regum.20. hoc est iudicium tuum quod ipse decreuisti. quia.s. reges & prælati debent seipsos punire, & secundum proprias leges & decreta seipsos iudicare, iuxta illud. Patere legem quam ipse tuleris. Exemplo illius regis qui cum decreuisset deprehēsum in adulterio duos oculos perdere, & tandem filius eius primogenitus deprehensus fuisset, rex ne proprio decreto esset contrarius, sibi vnum, & filio alterum oculum fecit erui, vt legi satisfaceret, & filio qui post ipsum regnare debebat, vnicum saltem oculum reseruaret. Pertinet igitur ad prælatum decernere de regimine populari. Tertiò decernere debet subditus de regimine proprio singulari & particulari. Et sic debet decernere

Humiliter se subiugare,
Simpliciter Deum rogare,
Sagaciter facta deliberare.

De humili subiectione dicitur. 2. Machabeo.6. Decreuimus seruire patri tuo. De supplici oratione dicitur Iob.22. Rogabis eum, & exaudiet te, & vota tua teddes, decernes rem, & veniet tibi. De sagaci factorū seu faciendorum deliberatione, potest dici illud Iudi.19. In commnoe decernit quid facto opus sit. Sic ergo patet quomodo sunt decreta priuata, publica, & diuina.

A **Decidere.** Nota φ decidere idem est qđ deorsum cadere. Et ideò dic sicut supra de cadere & dic si vis, quòd homo

Decidit per culpam criminaliter
Decidit per mortem corporaliter
Decidit per infortunium temporaliter
Decidit per damnationem æternaliter.

¶ De casu culpæ dicitur Ecclesi. 19. Qui spernit modica, paulatim decidet. De casu mortis dicitur. 1. Macha. 1. post hæc decidit in lectum, & cognouit φ moreretur. De casu infortuniorum dicitur Actuum.27. Cum decidissemus in locum bithalassum, impegerūt nauem. Bithalassus est periculum maris, vbi duo Maria concurrunt. De casu autem damnationis dicitur de impijs in psal. Quemadmodū olera herbarum cito decideot &c. vide supra de cadere.

A **Decipere.** Nota φ decipere idem est φ defraudare & breuiter loquendo, possumus notare quòd homines in hoc mundo decipiuntur

Adulatorum locutionibus
Mundi bonorum infectionibus
Demoniorum suggestionibus.

¶ Dico ergo quod nos decipit locutio adulatorum. Sicut.n. Elephas decipitur in deserto ex cantu puellarum, secundum physiologum, intantum φ dulcedine cantus lambēdo mamillas earum obdormiens, permittit se ab eis occidi, & sanguine denudari, sic verè multi hodie, & maximè diuites, decipiuntur mamillis & cantibus, id est verbis & oblectationibus adulatorum, & mundi falsorum amicorum, & maximè mulierum, intantum φ per eas ad mortem inferni deducuntur, & sanguine bonorum temporalium pauperātur. Adulator enim decipit. vnde Prouerb. 11. Simulator ore decipit amicum suum, & ducit eum per viam malam. Proditor etiā vel falsus amicus decipit. vnde Thre. 1. Vocaui amicos meos, & ipsi deceperunt me. & Esai.4. Popule meus qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt. Mulier etiam decipit, exemplum de dalila & Sāsone, cui dictum est Iudicum. 16. Decipe eum, & disce in quo sit maxima fortitudo sua. Istos ergo decipit locu

B tio adulatorum. ¶ Secundò dico φ quosdam decipit infectio mundi bonorum. Sicut enim tigris decipitur in vmbra sua quam videt in speculo, ibique sistens perdit catulum quē sequebatur, sicut etiam canis transiens super pontem, habens caseum in ore deceptus fuit per vmbram casei quam in aqua videbat, quia dū ipsum vellet accipere, aperuit os, & sic perdidit vtrunque, sic verè fatui mundani decipiuntur per vmbram bonorum temporalium, de quibus dicitur Sap.5. φ trāsierunt omnia velut vmbra. Dum enim os cordis sui id est affectum aperiunt ad ea amplexādum, dum circa eas nimis vacant ad ea acquirendum, & illud quod habebant, perdunt.s. Dei gratiam, & illud quod quærebant, non assequuntur.s. cęli gloriam. Istis ergo dicitur Iudicum.9. Vmbras mōtium vides quasi hominum capita, & hoc errore deciperis. Hos er

C go decipit infectio mundi bonorum. ¶ Tertiò dico φ quosdā decipit suggestio demoniorum. Vnde sicut ceruus decipitur & capitur sibilo venatoris, sicut murena de fluuio extrahitur ad sibilum serpentis, sicut bestiæ & aues detrahuntur ad laqueum sibilo aucupis, sic verè peccator decipitur, & de fluuio deuotionis & gratiæ extrahitur, & ad laqueum peccati ducitur, & ad mortem inferni trahitur per sibilum diabolicæ suggestionis. Amos.2. Deceperunt eos idola sua. Patet ergo exemplo quomodo decipiuntur homines diuersimodè à diuersis. f. ex diaboli suggestione, ex terrenorum infectione, ex adulatorum fraudatione. ¶ Igitur notabis qđ homo in via D morum, & in via propriè salutis, in iudicio rationis decipiuntur multis modis. Ipsum enim decipit

Tentatoris mendax fallacia
Detractoris mordax versutia
Proditoris fallax sæuitia
Adulatoris loquax blanditia
Simulatoris fugax decentia
Fęneratoris rapax nequitia
Mulieris procax malitia
Diuitiæ mentem inflammantes
Delitię corpus eneruantes
Scientiæ spiritum inflantes
Stultitiæ alta attentantes
Nequitiæ mala cogitantes.

¶ Decipitur ergo homo ꝑ mendacē fallaciam tentatoris. Vnde illi spiritui qui dixit. 3. Reg. 22. Ero spiritus mēdax in ore omnium ꝓphetarū, dictum est. Decipies, & præualebis. Item per mordacem versutiam detractatoris. Gen.3. Serpens decepit me. Item per fallacem sæuitiam proditoris. Vnde illud Prouerb. 11. Simulator ore decipit amicum suum, & ducit eum per viam non bonam. Item per loquacem blanditiam adulatoris. Ideò Ecclesi.7. dicitur, Melius est à sapiente corripi, quam stultorum adulatione decipi. Item per fugacem seu non veracem decentiam simulatoris id est hypocritę. psā. Decipiet homo de vanitate in ipsum & illud Amos.2. Deceperunt eos idola sua. Idola enim sunt fictiones & nō res. Item per rapacem nequitiam fęneratoris. Esa.19. Deceperunt Ægyptū, angulum populorum eius. Anguli enim mundi videntur esse diuites alios sustentantes. Isti sunt illi falsi prophetę de quibus dr Eze.13. Deceperunt populum meum, dicentes. Pax pax, & non erat pax. Isti enim videntur loqui pacifice, & tamen ipsi operantur tyrannice vel dolose. Item decipiuntur per procacem malitiam mulieris. Vnde dalilę dictum est de Sansone Iudicum 16. Decipe eum & disce in quo sit maxima fortitudo eius. & Numer.31. Cur fęminas reseruastis? Nōne istę sunt quæ deceperūt filios Israel? Item decipitur homo per inflammationem diuitiarum. Marc. 4. Erumnę seculi & deceptio diuitiarum & circa reliqua concupiscentiæ introeuntes suffocant verbum. Item per eneruationem delitiarum. Aba.2. Vinum, potantem se, decipit. Item per inflationem scientiarum. Esai.47. Sapientia tua & scientia tua hęc decipiunt te. Item per attentationem stultitiarum. Prouer.5. Morietur quia non habuit disciplinam, in multitudine stultitiæ suæ decipietur. Item per executionem seu cogitationem nequitiarum. Prouer.10. Iter impiorum decipiet eos. Patet ergo quomodo multipliciter sunt decepti. Si velles applicare exempla ad omnia prædicta, vide in tabula reductorij. Et nota quomodo sensus hominum, circa obiecta ꝓpria multipliciter decipiuntur, & maximè visus. Nota etiam quomodo pisces bestiæ & aues, diuersimodè decipiuntur ab aucupibus suis & piscatoribus & venatoribus. Longum esset de omnibus prosequi, ideò transeo causa breuitatis.

Declarare. Nota quòd declarare idem est quod manifestare &c. Transeo quia paucæ sunt auctoritates

Declinare. Nota φ declinare quandoque sumitur A pro deriuare. sicut Esai.66. Declinabo super eam quasi fluuium pacis. Quandoq; sumitur pro deorsum inclinare, sicut.2. Reg.6. Calcitrauerunt boues, & declinauerunt arcam. Quandoque sumitur pro accedere seu appropinquare, sicut cum dicitur Genes.19. Declinate ad domum pueri mei. Quandoque sumitur pro deficere seu descēdere, sicut cum dicitur Lucæ.9. Dies cepit declinare. Quandoque etiam communiter sumitur pro cedere seu etiam deuiare, sicut cū dicitur in psa. Declinate à me maligni, & scrutamini mandata Dei mei. Notabo ergo breuiter quod in scriptura inuenitur Declinatio

Naturæ
Culpæ
Gratiæ
Pœnæ.

¶ Declinat enim homo cū moritur corporaliter. psalm. Sicut vmbra cum declinat, ablatus sum. Declinat iustus quādo peccat criminaliter. Deutero.31. Declinabitis cito de via quam ostendi vobis. Declinat potēs

cum

cum cõuertitur virtualiter. Ezech. 10. Ad locum ad quem ire declinabat, quæ prima erat sequebantur & ceterę. Declinat damnatus cum iudicatur sententialiter. vnde dominus in Psal. B dicit. Viri sanguinum declinate à me. ¶ Dicã igitur his præmissis, ꝙ signat recessum à termino à quo, vel accessum ad terminum ad quem. Et sic dico ꝙ in bono sumitur & in malo. Declinare. n. à malo, est bonum, & declinare à bono, est malum. Et econtra declinare ad bonum, est bonum, & declinare ad malum, est malum. Terminus enim à quo, & terminus ad quem, cõtrariç sunt naturæ. Igitur de bona declinatione primius est dicendum. Sicut. n. videò ꝙ Nautæ libẽter declinãt pericula maris dum nauigant, videlicet Charybdim ne absorbeantur, Scyllam ne confringantur aut conterantur, Bithalassum ne arrestẽtur aut inuiscentur, Syrtes ne arenis detineantur, Monstra ne deuorentur, Piratas ne spolientur, sic dicam ꝙ nos qui per mare huius fluctuosæ vitæ nauigamus ad mortem., & nauẽ animæ nostræ cum velo spei & gubernaculo fidei deducere proponimus ad salutem, summè debemus cauere & declinare, vitare & refutare spiritualia pericula huius maris. i. mundi, videlicet Charybdim absorbentem, hoc est auaritiam. Scyllam cõfringentem, hoc est superbiam. Bithalassum tenentem & inuiscãtem, hoc est luxuriam. Syrtes. i. arenarum cumulum arrestãtem, hoc est diuitiarũ abundantiam. Monstra quæ deuorant, hoc est malorum hominum societates & amicitias. Piratas qui spoliãt, hoc est Demonum fallacias, & crudelem violentiam. Et sic declinauit Dauid, de quo dicitur 1. Reg. 18. ꝙ cum Saul vellet ipsum lancea transfigere, declinauit à facie eius. Ista est. n. veritas, ꝙ tutissimum est à periculis vitiorum quibus Diaboli nos transfigere procurant, declinare, occasiones fugere, & à mala via deuiare. & istas declinationes facit timor Dei. Prouerb. 15. Per timorem domini declinat omnis à malo. Vnde Prouerb. 14. Sapiens timet & declinat à malo. Psal. Declina à malo, & fac bonum, C inquire pacem &c. ¶ In quibus verbis ostenditur quintuplex causa propter quam est à malis operibus declinandum, videlicet propter

Prouidum consilium quod nobis datur. Declina.
Horridum flagitium quod demonstratur. A malo.
Tutum exercitium quod imperatur. Fac.
Sanum artificium quod declaratur. Bonum.
Summum beneficium quod impetratur. Pacem.

Per hæc. n. obedimus iubenti literę quæ dicit Declina. Dissentimus à culpę scelere. A malo. Occupamur virtutum opere. Fac. Delectamur optimo munere. Bonũ. Quietamur ęterno fędere. Pacem. Declinãdum est ergo à malo, propter prouidum cõsilium quod nobis datur. Declina inquit. imperando & consulendo loquitur. Consilium est medici super declinatione nociuorum. bene est faciẽdum infirmo. Igitur declina. Ruth. 4. Declina paulisper, & sede hic. Item. declinandum est à malo propter flagitium seu propter exercitiũ quod euitatur. A malo. Ipsum. n. malum habet in se tm̃ horrorẽ & tantam deformitatem, ꝙ debet merito declinari. Esa. 42. Declinate de semita, auferte offendicula. Prouer. 14. Sapiens timet, & declinat à malo. Item declinãdum est à malo propter exercitium quod frequentatur. Fac inquit. quandiu. n. homo est in peccato, nihil facit, quia etsi peccatum faciat, nihil est, quia peccatum nihil est, & nihil fiunt homines cum peccant, sm̃ Augu. Cum autem à peccato declinauerit & caiuerit, tũc aliquid facit, quia. s. in bono se occupat, & multa merita bene operando acquirit. Vnde 1. Petri 4. Declinet à malo, & faciat bonum. Item declinandum est à malo propter artificiũ quod declaratur. Bonum inquit. Bonum. n. de sui natura debet allicere & attrahere, & per consequens à malo fugare & retrahere. Eccle. 4. Declina pauperi aurem tuam. Ecclesi. 15. Ante hominem bonum, & malum, quod placuerit ei, dabitur illi. Item declinandum est à malo propter beneficium quod impetratur. Pacem inquit. Constat. n. ꝙ per recessum seu declinationẽ à malo acquiritur pax interior, exterior, & superior. Nullus. n. modus melior acquirẽdi pacem, quàm fugere à locis, rebus & negocijs quæ sunt causæ guerrę. talia sunt peccata. Vnde de Asina Balaam dicitur Nume. 22. Nisi Asina declinasset de via, occidissem te, quasi dicat. Per declinationem à via iniquitatis, quam Asina. i. caro facit, anima ab occisione liberatur æterna, & in pace multiplici requiescit 1. Machab. 11. Proiecerunt arma, & fecerunt pacem. quia. s. illi qui arma Diaboli. i. peccata proijciunt, pacem temporalem, & æternam acquirent. Ista quinque membra possent dilatari & prosequi, sed trãseo. Si vis exempla & figuras, vide vbi fugere, recedere, cauere, & similia. Patet ergo ꝙ quandoq; declinare sumitur in malo, & hoc est quando quis declinat & deuiat à rectitudine veritatis. Sol. n. nunquã fit retrogradus nec vnquam declinat à linea eclyptica per quã vadit, omnes autem alij planetæ declinant, & retrogradi sæpe fiunt. Sic verè sol iustitiæ Christus, paucis exceptis, solus fuit qui nunquam à linea iustitiæ declinauit, omnes autem alij qui retrogradi per aliquod peccatum fuerũt, à iustitiæ limitibus declinauerunt. Psal. Omnes declinauerũt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Cor. n. humanum faciliter declinat ad malum, cuius signũ est ipsa dispositio ipsius cordis, quod. s. vergit & declinat ad sinistram partem, non ad dexteram. Ad denotãdum ꝙ prauum est cor hominis & inscrutabile, & magis declinat ad vitia quàm ad virtutes, ad sinistram plus quàm ad dexterã, ad malum amplius quàm ad bonum. Figuratũ in Loth, qui interpretatur declinãs, qui dimisit societatem Abrahę, & habitauit in Sodomis, sicut dicitur Gene. 14. & 18. quia. s. mali & decliues à bono & à bonorum societate declinant, & malorum consortia inhabitant & frequentant, contra illud 1. Reg. 12. Nolite declinare post vana. Mali. n. nunquam volunt in rectitudine viuere, sed semper à via domini declinare. Dicit. n. illud Esa. 30 Loquimini nobis placentia, videte nobis errores, auferte à me viã, declinate à me semitã, cesset à facie nostra sanctus Israel. Sic videntur loqui mali iudices, qui à iustitiæ veritate declinant, contra illud Deutero. 16. Iudicent populum iusto iudicio, nec in alteram partem declinent. ¶ Igitur notabis quòd mali declinant

A iustitiæ recto libramento
A clementiæ piæ teramento
A mandatorum iusto complemento
A supernorum claro speculamento.
Et pro certo econtrario ipsi declinant
Ad luxuriæ fœdum horrorem
Ad malitiæ pallidum liuorem
Ad auaritiæ feruidum ardorem.

D ¶ Dico ꝙ mali declinant à iustitia ne recta iubeant. Esa. 59. Declinauerunt frustra à iusto. Itẽ à clementia ne sua præbeant, sicut de malis filijs Heli dicitur 1. Reg. 8. ꝙ ipsi declinauerunt post auaritiam. contra illud Ecclesia. 4. Declina pauperi aurem tuam. Item à Dei mandatis ne ipsa impleant. Dan. 9. Declinauimus à mandatis tuis. econtra Dauid in Psal. A lege autem tua non declinaui. Et merito, quia sicut dicitur Prouerb. 28. Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit esecrabilis. Item à rebus superis ne Deum timeant, sicut de illis malis iudicibus dicitur Dan. 13. ꝙ declinauerunt oculos suos ne viderent cœlum, nec recordarentur iudiciorum iustorum. Item declinant ad luxuriam, vt satis fœteant. Vnde mala mulier loquitur Prouer. 9. dicens. Si quis est paruulus, declinet ad me. Item declinant ad malitiam, vt malis studeant. Esa. 53. Vnusquisq; in malitiam suam declinauit. Econtra Dauid in Psal. Non declinet cor meum in verba malitię. Item ad auaritiam vt semper ferueãt. Esa. 9. Declinabit ad dexteram, & esuriet, & ad sinistram, & non saturabitur. Et in Psal. Statuerunt oculos suos declinare in terram. Sic igitur patet quomodo declinare in bono sumitur & in malo.

Decor. Decorare. Decorus. A

Nota ꝙ decor non solum dicit mihi pulchritudinẽ, sed etiam pulchritudinem gratam, acceptabilem & decentem. Multa enim sunt quæ sunt decora, quia pulchritudo eorum non decet. Si. n. pulchritudo & decor idem omnino significarẽt, superfluè diceretur pulchra es & decora. quia tamen pleri mq; vnũ pro alio sumitur, ideò generaliter distinguam. Ideò cum decor accipi posit in bono & in malo, dicam primo ꝙ sicut materialiter omnia quãto magis decora sunt & pulchra, tanto plus sunt placida atque grata. Inter ceteras. n. gratias pulchritudo valde allicit intuentẽ. Vnde de hominibus magnis, & maximè de illis qui magis sunt iuuenes & decori, patet ꝙ valde placet eis habere pulchram vxorẽ, pulchram vestem, pulchrum thesaurũ. Sic verè est de Deo, & debet esse de homine, quia. s. iste diligit decorem & pulchritudinem in vxore sua, hoc est in anima. Psal. Audi filia & vide &c. sequitur. Et concupiscet Rex decorem tuum. In veste sua, hoc est corporali substantia, quæ. s. fuit decora, maximè qñ fuit glorificata. Psal.

Psal. Dominus regnauit decorem indutus est. Iste tamen decor in passione fuit obfuscatus. Esa. 53. Nō est ei species neq; decor. In domo sua, hoc est Ecclesia. Psal. Dilexi decorē domus tuę idest Ecclesiæ. In thesauro suo hoc est æterna gloria. Psal. Ex syon species decoris eius. De homine etiam idē dico, quia pro certo ipse debet velle habere decorem in vxorē sua.i. in cōscientia. In domo sua.i. in carne vel in carnis munditia. In veste.i. in exteriori apparētia. In lecto.i. in finali voluptate seu gloria. Ideò dicitur animæ suæ seu personæ virtuosę illud Cāt. 6. quam pulchra es amica mea, suauis & decora sicut Hierusalem. In quibus verbis ostēditur triplex decor quo fidelis persona vel anima decoratur, videlicet

B Virtualis & interior, qui mentem perficit
Visualis & exterior, qui gentes allicit
Actualis & superior, qui nunquam deficit.

¶Primus est decor mētalis conscientiæ. Pulchra es amica mea. Secundus est decor moralis apparentiæ. Decora & suauis. Tertius est decor finalis affluentiæ seu gloriæ. Hierusalem. Et sic adhuc dicam. Primus est decor gratiæ virtuosæ, quæ tollit criminum egestatem. Pulchra. Secundus est decor apparentiæ gratiosæ, quæ confert moribus honestatem. Decora. Tertius est decor gloriæ gaudiosæ, quæ præstat animæ maiestatem, sicut Hierusalem. Dico ergo primo q̄ in anima virtuosa inuenitur decor virtutum qui est in conscientia, quod ostenditur cum dicitur Pulchra es amica mea. Sicut enim pulchritudo corporalis consistit in varietate proportionata colorum, sic decor spiritualis in anima causatur ex varietate virtutū. Virtutes.n. sunt quæ faciunt animam pulchram & decoram, & summi Regis sponsam, filiā & amicam. Pulchra es inquit amica mea. Iste autem virtutum decor consistit principaliter in cōscientia & in mēte. Conscientia.n. est propria camera viri iusti, vbi.s. continuè debet manere, studere, gaudere, lugere. Et ideò sicut videmus q̄ diuites summè curant q̄ eorum cameræ ornatæ sint & decorę, sic valde curare debemus q̄ camerę conscientiarum nostrarum, virtutum pulchritudine decorentur, & præclaris virtutibus adornentur. Cōscientia.n. facies est animę, quæ si decora fuerit, tota ipsa anima reputatur decora, ita q̄ sibi potest dici illud Ezech. 16. Similam & mel & oleum comedisti, & decora facta es vehementer. Expone. Simila signat sacrā scripturam, quæ cum mola intellectus trita, & cribro prudentiæ cribrata, & à furfure rudis historiæ separata, sanum dat animæ nutrimentum. Mel est deuotio. Oleū verò compassio, quia.s. ista sunt quæ conscientiam decorant atque ornant. Vt sic cuilibet viro sancto virtutibus decorato, dicatur illud Can. 1. Ecce tu pulcher es dilecte mi & decorus. Vt etiam cuilibet virgini vel ipsi animæ dicatur illud Canti. ibidem. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra, oculi tui columbarum. De tali igitur virtuoso decore potest dici domino illud Psal. Domine in voluntate tua præstitisti decori meo virtutem. & bene dicit virtutem, quia.s. multipliciter virtus est necessaria ad decorem animæ componendum. Non.n. mulier decora diceretur, quę non haberet nisi vnicum membrum pulchrum, nasum videlicet siue manum. Pictura etiam decora non esset, nisi color multiplex & varius ibi esset, ex multis enim membris pulchris resultare debet in anima sanctus decor. Et ideò dico q̄ ibi debet esse decor

Continentiæ quæ candore nitescit
Abstinentiæ quæ pallore tepescit
Permanentiæ quæ vigore virescit
Eloquentiæ quæ nitore splendescit
Gratiarum actionis
Innocentiæ quæ decore valescit
Amicitiæ quæ feruore rubescit
Sapientiæ quæ splendore lucescit.

¶Sit igitur in mente decor continentiæ qui semper est candidus. Vnde de libano qui interpretatur candor, dicitur animæ illud Esa. 30. Gloria libani data est ei, decor carmeli & saron. Gene. 24. Erat rebecca puella decora nimis, virgoq; pulcherrima. Item sit ibi decor abstinentiæ, qui semper est pallidus. De abstinentibus pueris dicitur Dan. 1. q̄ ipsi sunt electi ad standū in palatio, quia decori forma, cautiq; scientia. Item sit ibi decor permanentiæ, qui semper est solidus. Prouerb. 31. Fortitudo & decor indumentum eius. Item sit ibi decor eloquētiæ, qui semper est nitidus. Eloquentiæ dico.s. confessionis. Psal. Confessionem & decorē induisti. Gratiarum actionis. Nee. 12. In decore gratiarum actionis Sacerdotes & Leuitas. Dulcis prædicationis & monitionis. Can. 2. Vox.n. tua dulcis, & facies tua decora. Item sit ibi decor innocentiæ, qui semper est floridus. Sicut de Absalon dicitur 2. Reg. 14. q̄ ipse erat decorus valde, ita q̄ à planta pedis vsque ad verticem non erat in eo vlla macula. Item sit in eo decor amicitiæ, qui semper est feruidus 2. Reg. 1. Saul & Ionathas amabiles in vita sua, in morte quoque nō sunt diuisi. Item sit ibi decor sapientiæ, qui semper est fulgidus. Psal. Cōfessionem & decorem induisti amictus lumine. Patet ergo quo modo in anima debet esse decor virtutū qui est conscientia. Pulchra es inquit amica mea. Sed proh dolor talis decor virtutum multotiens in aīa destruitur. Nam sicut decor imaginis bene pictę & pulchrę aliquando destruitur per lutum quo maculatur, aliquando per ignem quo crematur, aliquando per fumū quo denigratur, aliquando per gladium quo dissecatur, aliquando per aquam qua madidatur, & aliquando per antiquitatem qua corrumpitur, sic verè dico q̄ decor animæ perit & destruitur, quando fędatur luto luxuriæ, quando crematur igne auaritiæ, quando obfuscatur fumo superbiæ, quando secatur gladio inuidiæ, quando humectatur aqua gulæ & delitiarum ingluuie, quando corpus aggrauatur antiquitate accidiæ. & tunc pro certo plangendo dicitur Thren. 1. Omnes portæ eius destructæ, Sacerdotes eius gementes, virgines eius squalidæ, & ipsa repleta est amaritudine. Sequitur. Et egressus est à filia Syon, omnis decor eius. Et loquitur ad modum ciuitatis prius decorę, tandem ab hostibus captę, & desolatę & deturpatę, quia.s. anima virtuosa est Deo creatori suo valde decora. Thre. 2. Hęccine est vrbs dicentes, perfecti decoris, gaudium vniuersæ terræ? Quādo tamen portę exteriorum sensuum per vitia destruuntur, Sacerdotes eius.s. deuotio & oratio desolantur, virgines eius.i. puritas mentis, & castitas carnis deturpantur; & ipsa amaritudine vitiorum aspergitur & grauatur, non mirum si decor eius spiritualis ab ipsa egreditur, & si ipsa quæ prius placebat, abominabilis efficitur. Vnde animæ sic deturpatę loquitur dominus Ezech. 16. Perfecta eras in decore meo quem posuerā super te, & habens fiduciā in pulchritudine tua, fornicata es. Sequitur. Ædificasti tibi Lupanar, & ad omne caput vię posuisti signū prostitutionis tuæ, & abominabilē fecisti decorē tuum valde. & loquitur animæ seu personæ peccatrici sub figura meretricis, prius in virginitate & puritate vitæ per virtutes decorę, tandem per vitia prostitutę, & Deo abominabili & despectę, quæ.s. signum prostitutionis suæ.s. mala verba, impudicos nutus, inanes fastus, deformes habitus, inhonestos ritus, exterius in sua conuersatione ponit, & cunctis vitijs se exponens, decorem virtutum perdit, & Deo & Angelis abominabilem se facit. vnde tali loquitur Deus. Ezech. 28. Adducam super te alienos.s. permissiuè Demones vel peccata. Sequitur. & pollucnt decorem tuum, & interficient & detrahent te. Non sic charissimi, sed sit in nobis decor virtutum qui est in conscientia. ¶Secundò dico q̄ in C
nobis debet esse decor honestatis, qui est in apparentia, qui ostēditur cum dicitur. Decora & suauis. In muliere.n. decor interiorum seu tectorum vestibus membrorum non sufficeret, nisi etiā in facie decor esset. Facies.n. quæ aspectibus hominū opponitur, ampliori decore indiget, quapropter mundius tenetur, & amplius adornatur. Cum igitur exterior apparentia & conuersatio sit propriè facies animæ, In qua quidem facie videntur dispositiones interiorum, quia sicut dicitur Eccle. 19. Ab occursu faciei cognoscitur sensatus. dico q̄ ibi decor virtutum debet principaliter relucere, & honestas, morumq; pulchritudo specialiter abundare, sicut de Ioseph dicitur Gene. 39. Erat autē Ioseph pulcher facie, decorusque aspectu. Vnde scriptura consulit Iob. 40. dicens. Circunda tibi decorem, & in sublimi erigere, & esto gloriosus, & speciosis induere vestibus. Vide de erigere, & vestibus, vbi inuenies satis. Decor.n. conuersationis multum stat in hoc q̄ homo erigatur in sublimi per cęlestium affectionem. Sit gloriosus & iucundus per spem in domino & consolationem. Speciosis induatur vestibus per bonorum morum & virtuosorum emulationem vel cumulationē. De isto ergo decore apparentiæ dicitur 2. Mach. 3. Apparuerunt duo iuuenes virtute decori, optimi gloria, speciosiq; amictu. Si vis, pone quomodo decor honestatis perditur sicut imaginis, sicut supra in Paragrapho præcedenti immediate. Patet igitur q̄ est decor honestatis qui est in apparentia. ¶Tertiò dico q̄ est decor fęlicitatis qui est in gloria, seu in gloriæ affluentia, quæ ostenditur cum dicitur Hierusalem, quæ interpretatur visio pacis. Vide infra de Hierusalē. Iste.n. est decor summus in quo nihil

pœnitus

pœnitus indecorum est. Sicut.n.tunc sponsę solent maiori & ornatiori decore nitescere quando sponsis suis nuptialiter copulantur, sic animæ beatæ in gloria, vbi in nuptijs æternis cum sponso dignissimo & altissimo copulantur, æternæ gloriæ decore inoffuscabiliter splendescunt. Psal. Magna est gloria eius in salutari tuo, gloriam & magnum decorem impones super eum. Et nota quòd iste decur consistit in multis, videlicet

In dominatione potentiori
In contemplatione splendidiori
In delectatione vberiori.

¶ Beati.n. in patria regnant & imperant gloriose. Sap. 5. Accipiēt iusti Regnum decoris, & diadema speciei de manu domini. Item Deum considerant luminose. Esa. 33. Regem in decore suo videbit. Et in Psal. illud prædictum. Confessionem & decorem induisti amictus lumine. Itē semper exuberant copiosè, quia.s.ipsi sunt in gloria, quæ est status omnium bonorū aggregatione perfectus. Baruch. 5. Exue te Hierusalem stola luctus & vexationis tuæ, indue te decore & honore, quæ à Deo tibi est sempiterna gloria. Hierusalem inquit. Esa. 46. Dabo in Syon salutem, & in Hierusalem gloriam meam. Sic igitur patet quomodo decor accipitur in

E bono. ¶ Sed adhuc dico ꝙ decor accipi potest in malo significato. Et sic dicam ꝙ inuenitur Decor corporis, qui est vanissimus & fragilis. Decor hypocrisis, qui est falsissimus & inutilis. Decor prosperitatis, qui est leuissimus & mutabilis. Decor corporis videntes attrahit ad luxuriam. Vnde de impudicis iudicibus dicitur Dan. 13. ꝙ ipsi fecerunt discooperiri faciem Susannę, vt vel sic satiarentur decore eius. Ideò consulitur Eccle. 9 Virginem inquit ne conspicias, ne fortè scandalizeris in decore illius. Decor hypocrisis videntes decipit per fallaciam. Vnde Principi Tyri sub specie Luciferi loquitur scriptura Ezech. 28. dicens sic. Tu signaculum similitudinis, plenus sapiētia, & perfectus decore, omnis lapis preciosus operimentum tuum, aurum opus decoris tui. Sequitur. Repleta sunt viscera tua iniquitate, peccasti, & ejeci te. Tales ad litteram nō sunt res, sed signaculū & similitudo rei, quia.s. non sunt boni, sed videntur esse. Sunt quandoq; pleni sapientia, quia sunt homines litterati, perfecti sunt decore honestatis & omni lapide precioso, idest omni virtute sunt exterius cooperti. Aurū tamē est opus decoris eorum, quia.s.isti propter aurum.i. propter diuitias acquirendas sunt taliter fictis virtutibus adornati, & tamen interiora cordis eorum iniquitatē plena sunt, & propter hoc à Deo finaliter isti ejciuntur & cadūt. Teste.n. Seneca, nihil quod simulatum fictumq; est, potest esse diuturnum. Decor mundanæ prosperitatis dum splendet, deficit per desistentiam. Iste.n. est decor iridis, qui valde speciosus est in cœlo dum durat, veruntamen ad resolutionem modicę pluuię deficit, & dum nubes mutatur, in

C pluuiā pœnitus euanescit. Sic mūdi prosperitas apud multos non modici est decoris quandiu est in statu, modica tamen pluuia tribulationis solet deficere, & prorsus euanescere & perire. Hiere. 25. Dominus rugiēs rugiet super decorem aduersus omnes habitatores terræ. Et si vis, potes notare ꝙ iste decor mundanæ gloriæ

Superbiam solet parere
Iactantiam solet gignere
Prudentiam solet tollere
Pestilentiam solet inducere.

Hoc.n. superbiam solet procreare. Ezech. 28. Eleuatum est cor tuum in decore tuo. & Dan. 4. dicitur ꝙ Nabuchodonosor deambulabat in Aula Babylonis iactādo, dicens. Nōne ista est Babylon, ciuitas magna, quā ædificaui in domum Regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? Item prudentiam solet offuscare. Ezech. 28. Perdidisti sapientiā in decore tuo. & ideò finaliter pestilentiam solet procreare, sicut Ezech. 27. dicit ꝙ illa ciuitas Tyrus gloriando dicebat. Perfecti decoris ego sum, & in corde maris sita. Sequit. In aquis multis adduxerūt te remiges tui, vētus auster cōtriuit te &c. Sufficit, vide de pulchritudine.

Decretum.

Vide supra de cernere, edicere.

A Dedicatio.

Nota ꝙ, sicut elegāter prosequit Mauricius, triplex est dedicatio, videlicet

Quædam generalis
Quædam specialis
Quædam spiritalis.

¶ Generalis est illa qua quis dedicat aliquid ad aliquod opus vel officium. Et sic dedicatio nihil aliud est quàm ad aliquid certum alicuius rei ordinatio & dispositio, sicut cum dicitur, ego dedicaui talem rem ad tale opus, vel talem personā ad tale officium exequendum. sicut 1. Paralip. 25. dicitur. Separauerunt in ministerio filios Asaph qui prophetarant in Citharis &c. Sequitur, dedicato sibi officio seruiētes. Specialis est illa qua Templum vel Ecclesia, vel minister Ecclesiæ, seu quæcunq; res Ecclesiastica dedicatur, & diuinis vsibus deputatur, & ab alijs communibus vsibus segregatur 1. Macha. 4. Dedicauerunt portas & pastofaria &c. Spiritualis est illa qua quis Dei seruitio dedicat conscientiam suam, & eam in domum spiritualem Spiritus sancti deputat atq; sacrat. De istis ergo duabus vltimis prosequitur Mauricius, & primo de conscientia. Ista est.n. domini dedicāda, & in habitationem Spiritus sancti totaliter deputanda. Sicut.n. domus quæ est in Ecclesiam dedicāda, ante omnia mūdatur, & post hoc certis ritibus dedicatur & consecratur, sic conscientia domino consecranda, debet à vitijs primo purgari, & post diuinis vsibus deputari, & ab omnibus alijs separari. vnde 2. Parali. 15. dicitur ꝙ Asa abstulit Idola de omni terra Iuda, & dedicauit altare domi- B
ni. ¶ Et aduerte ꝙ ista spiritualis dedicatio debet fieri ad similitudinem dedicationis Ecclesiæ materialis. Requirit enim ꝙ Ecclesia sexies ab Episcopo circueatur, ꝙ intus & extra cruce signetur, ꝙ aqua benedicta aspergatur, incenso suffumigetur, litteris alphabeti in circuitu depingatur, ignis, sal, cinis, vinum, chrisma, lucernę adhibeantur. Et sic patet ꝙ 12. sunt ibi necessaria s. circuitus, cruces, litterę, aqua benedicta, ignis, thus, sal, cinis, vinum, chrisma, lucernę, & ministrorum cantus. Sic verè dico ꝙ in dedicatione mentis necessarius est Episcopus seruens & diligens, spiritus virtutibus infulatus, qui.s. primo mentem circueat per iugem meditationē, & hoc non solum semel, immo sexies, vt.s. consideret propriè originis vilitatem, vitæ præsentis mutabilitatem, mundi & fortunæ varietatem, mortis necessitatem, Inferni calamitatem, & cœli fęlicitatem. Isti.n. sunt sex circuitus spirituales, qui necessarij sunt ad dedicationem istā. De ciuitate.n. Hierico legitur ꝙ ipsa tunc fuit pœnitus subuersa, dū à filijs Israel circuiretur, quia.s. ciuitas Diaboli.i. vitiorum congeries rumpitur, dum per considerationem multiplicē circuitur, & econuerso bona Christi ciuitas.i. bona cōscientia spiritualiter dedicatur. Hiere. 5. Circuite vias Hierusalem, & aspicite & cōsiderate & quęrite in plateis eius. Item apponat cruces.i. crucis & passionis memoriam & compassionem. Alphabetum seu literas.i. diuinam scripturam & lectionem. Aquam benedictam.i. lachrymas & compunctionem. Ignem.i. charitatem & dilectionem. Thus.i. orationem. Sal.i. discretionē. Cinerem.i. mortis recordationem. Vinum.i. spiritualē lætitiam & consolationem. Chrisma.i. proximorum cōpassionem. Lucernas ardentes.i. bonorum exemplorum administrationem seu exhibitionem. Cantum.i. laudem & gratiarum actionem. His.n. factis, mens nostra spiritualiter cōsecratur, & Deo singulariter dedicatur 3. Reg. 8. Dedicauerūt Templum domini Rex & filij Israel. Ista fuerunt antiquitus figurata, quia sicut in diuersis scripturæ passibus legitur, qđ ad dedicationē Templi, altaris & rerum aliarum diuinarum multa requirebantur, videlicet vnctio, oblatio, adornatio, exultatio, animalium mactatio, sanguinis aspersio, sic verè in ista dedicatione debet esse vnctio deuotionis. Oblatio eleemosynę & largitionis. Nume. 7. Obtulerunt duces in dedicationem altaris, die qua inunctum est, oblationem suam ante altare. Item ornatus bonę conuersationis, & lætitia gratiarū actionis, laudis etiam & in Deo cantus exultationis 1. Mach. 4. Fecerunt filij Israel dedicationem altaris diebus octo. Sequitur. Et ornauerūt faciem Templi coronis aureis. Item animalium mactatio.i. districtus abstinētiæ & macerationis. Sanguinis aspersio.i. memoria dominicæ passionis. vnde 3. Reg. 8. dicitur ꝙ in dedicatione Templi mactauit Salomō hostias pacificas boum 22. milia. & Hebręo. 9. dicitur ꝙ nec primum quidem testamentum sine sanguine dedicatum est. ¶ Aduerte tamen ꝙ tres le- C
gūtur in veteri testamēto dedicatores fuisse, videlicet Moyses, qui fuit benignissimus & mitissimus. Salomō, qui fuit sapientissimus & doctissimus. Iudas Machabeus, qui fuit seuerissimus & iustissimus. De Moyse dicitur Nume. 7. & Salomone 3. Reg. 8. De Machabeo. 1. Macha 4. In quo.s. notatur ꝙ illi qui Ecclesias realiter dedicant.s. Prælati, seu etiam qui seipsos dedicant spūaliter, Christiani deuoti, debent esse clemētes & mitissimi, sagaces et doctissimi, seueri et iustissimi.

Ista

Ista omnia pro maiori parte tractata sunt in Mauricio, & qa paucę sunt auctoritates vocales, de meo paurum pono, sed vide supra de consecrare &c.

A **Deducere.** Nota φ deducere idē est φ de locis ducere. Signat.n. quādam associationem, vel quandam directionem & gubernationem. Igitur ſm naturam locorum iu quibus vel ad quos fit deductio, vel etiam personarum à quibus fit deductio, vel in quibus passiuè est ipsa deductio, possumus distinguere φ est actiuè loquendo, deductio multiplex, videlicet

Deductio bona, quæ fit à Deo
Deductio sancta, quæ fit à iusto
Deductio mala, quæ fit à Diabolo.

¶Quia videlicet Deus deducit iustos ipsos custodiens. Sapien. 10. Iustum deduxit dominus per vias rectas, & ostēdit illi Regnum Dei. Pueri.n. nobilium à custodibus suis deducuntur vndique, vt ostēdantur eis festa & gesta solēnia. Item iustus deducit lachrymas peccata diluens. Thre.2. Deduc quasi torrentem lachrymas per diem & noctem, non des requiem tibi, & non taceat pupilla oculi tui. & Hiere. 9 & 13. Deducant oculi mei lachrymas. Item Diabolus deducit malos ipsos decipiēs. Oseæ 9. Effraim deducet ad interfectorem filios suos. De bona ergo deductione quam facit Deus, vel de mala, quam facit Diabolus, aliquid est dicendum. Dicam ergo primo φ Deus est sicut nutrix, quę deducit puerum vt ipsum ire doceat. Sicut medicus, qui deducit infirmū ne nimis iaceat seu torpeat. Sicut amicus, qui ad spatium deducit amicum vt ibi gaudeat. Sicut Pędagogus, qui de schola ad scholam deducit discipulum vt melius studeat. Sicut bonus miles, qui ad facta bellica suū deducit filium vt duris assuescat, & multa videat. Quia reuera dominus ab ortu vsque ad occasum non cessat iustos diuersimodè deducere, & per diuersos casus nunc ad aspera, nūc ad prospera trahere, vt sic possit eos meliores facere, & ad cœlestem patriam introducere. In istis tamen deductionibus summam de eis curam gerit, ne ipsos contingat per vitia & tormenta perire. Deuter. 32. Circūduxit eū & docuit & custodiuit quasi pupillam oculi. Ideò de multiplici iustorum deductione potest dici illud 1. Reg. 2. Dominus mortificat, & viuificat, deducit ad Inferos, & reducit. ¶In quibus verbis ostēduntur quattuor vię in quibus iusti à Deo diuersimodè deducuntur, videlicet

Via naturæ — In prima fit deductio corpora vapulans.
Via gratiæ — In secunda fit deductio virtutes copulans.
Via miseriæ — In tertia fit deductio per pœnas stimulans.
Via gloriæ. — In quarta verò fit deductio pręmia cumulās.

Prima via deducimur ad mortis necessitatem. Dominus inquit mortificat. Secūda via deducimur ad virtutum immensitatem. Dominus viuificat. Tertia via deducimur ad temporalem aduersitatem. Dominus deducit ad Inferos. Quarta via deducimur ad æternalem fęlicitatem. Dominus reducit ab Inferis. Nos enim

B Per naturam mortificamur
Per virtutes viuificamur
Per aduersitatem tristificamur
Per fęlicitatem lętificamur

¶Dicam igitur φ iusti deducuntur per viam naturæ ad metā finalem. quod ostēditur cum dicitur. Dominus mortificat. quamuis.n. scriptum sit Sapien. 1. φ Deus mortem non fecit, nec lętatur in perditione viuorum, & hoc quia mors nihil aliud est nisi priuatio vitæ, cum igitur solum priuationem importet, pro tanto tamē Deus dicitur mortificare, quia ipse hominem fecit mortalem, & quia etiam ipsum ad finem vitæ, & ad terminum suę durationis deducit, mors.n. est ostium vitę futurę, & ideò qui ad vitam futuram intrare nititur necesse est vt ad mortē tanquam ad ostium deducatur, de quo dicebat Dauid in Psal. Aruit tanquam testa virtus mea, & lingua mea adhęsit faucibus meis, & in puluerem mortis deduxit me. Et bene dicit in puluerem, quia pro certo aliqui alchimistę volētes meliorare & purgare metalla, ipsa primo calcinant & comburunt, & in puluerem deducunt, & tandem ipsa iterum in corpus clarius & purius reducunt. Sic Deus homines per mortem calcinat, & eos finaliter de pulueribus resuscitat & exaltat. Psal. Gloriam meam in puluerem deducat. Sap. 16. Tu es dominus qui vitæ & mortis habes potestatem, & deducis vsq; ad portas mortis, & reducis. Iusti ergo deducuntur per viam naturæ ad casum finalem. Dominus inquit mortificat. ¶Secundò
C dico φ iusti deducūtur per viam gratiæ ad statum moralem, quod ostenditur cum dicitur. Viuificat. gratia.n. & virtutes animā viuificant, & à morte culpę liberant atque sanant. Psal. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam, propter nomē tuum domine viuificabis me in ęquitate tua. Via.n. recta est status virtutum, in qua quisquis deducitur, finaliter ad portum salutis ducitur. Sapien. 10. Iustum deduxit dominus per vias rectas. Sicut.n. ponit liber de natura rerum, mus maris oua in terra parit, quæ terra statim operit atque claudit, vbi dierum 30. spatio fętus formantur, postea viuificātur ibidē. Dū igit ipsos viuos viderit, eos statim recognoscit, & cæcos secum vsque ad mare vbi visum recipiunt, ducit. De vacca etiam maris dicit Arist. & Plinius φ filios suos summè diligit, & eos diutius & quasi continuè secum ducit. Sic verò Deus ex quo quis à fouea peccati exiens, vitam gratiæ recoperit, nūquam cessat ipsum de virtute in virtutem secum deducere, quousq; visum æternæ contemplationis & visionis in mari affluētiæ Paradisi inuenerit, & videre meruerit opportune. Hic.n. in vita ista nihil propriè videmus, vbi de nullo negocio secundum Academicos certi sumus, in mari autem Paradisi cum Deus ibi nos deduxerit, videbimus Deum non nude contemplando, sed fidem in spem conuertendo. Esa. 40. Tunc videbis, & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando conuersa fuerit ad te multitudo maris. Et notabis si vis, φ Deus deducit, conducit, & perducit iustos

Per ęquitatis limitem
Per veritatis tramitem
Per simplicitatis fomitem
Per iucunditatis palmitem
Per securitatis militem
Per tranquillitatis hospitem.

Deducit dico eos per ęquitatē & iustitiam. Psal. Deduxit me super semitas iustitiæ propter nomē suum. Item deducit eos per veritatem & scientiam, seu per considerationis diligentiam. Vnde vir meditatiuus dicit illud Psal. Si ascendero in cęlum, tu illic es, si descendero ad Infernum, ades. Si sumpsero pennas meas dilu. & habi. in extremis maris, etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dex. tua q.d. Vbicunq; me vertero ad veritatem contemplandam, necesse est φ manus tua me teneat & deducat. Item deducit eos per simplicitatem & innocentiam. Psal. Deduxisti sicut oues populum tuum in manu Moysi & Aaron. Item deducit eos per iucūditatem & lætitiā. Abacuch. 3. Super excelsa deducet me victor in Psalmis canētem. Item deducit eos per securitatem & fiduciam. Psal. Deduxit eos in spe, & non timuerunt. & alibi. Deduxisti me, quia tu factus es spes mea, turris fortitudinis à facie inimici. Item per pacis tranquillitatem & abundantiam. Esa. 55. In pace deducemini &c. Istę sunt.n. viæ virtutū, per quas deducit dominus suos, vt.ſ. per istas vias deducat ad plena gaudia Paradisi. Ideò dicebat Dauid in Psal. Deduc me domine in semita man. tuo. quia ipsam volui. Patet ergo φ iusti deducūtur, per viam gratiæ, ad statum moralem. Viuificat inquit. Apocal. 7 Agnus qui est in medio throni, reget eos, & dedu-
cet eos ad vitæ fontes. ¶Tertiò dico φ iusti deducuntur per D
viam miseriæ ad luctum pœnalem. i. ad mundi tribulationes. quod ostēditur cum dicitur. Deducit ad Inferos. Inferi.n. statū tribulationis designant, quia pro certo Deus nunc in præsenti non deducit iustos per vias placidas prosperitatis, sed ꝑ vias asperas aduersitatis. Sap. 5. Delicati mei ambulauerūt vias difficiles. Moyses.n. quando ducebat filios Israel ad terram promissionis, non deduxit eos per viam Edon & Moab, quæ erat regio fructuosa & magis plana, sed potius per viam deserti, quæ erat mōtuosa, sterilis, & aspera. Sic Deus suos ad pœnitentiam conducit & deducit non per plana consolationum sed per aspera tribulationū. Ad Inferos inquit. Per Inferos.n. intelligitur mūdana tribulatio, iudicij terror & turbatio, Purgatorij dolor & afflictio, vbi.ſ. iusti ducūtur & deducuntur. Thob. 13. Magnus es domine in æternum, & in seculum Regnum tuum, quoniam tu flagellas & saluas, deducis ad Inferos, & reducis. Isti ergo deducuntur per viam mi-
seriæ ad luctum pęnalem. ¶Quartò dico φ iusti deducuntur E
per viam gloriæ ad fructum vitalem. i. ad voluptatem vitæ æternæ, quod ostenditur cum dicitur. Reducit. Reducere.n. de Inferis. i. tribulationibus non fit nisi per suum oppositum, idest per gaudia glorię Paradisi. Nam sicut deductio ad Inferos, signat tribulationes, sic reductio ab Inferis, signat æternas consolationes. Reducit inquit. Esa. 57. Sanaui eum, & reduxi eum, & reddidi consolationem sibi, & creaui fructum labiorum pacem. & Hierem. 12. Miserebor eorum & reducam eos, virum ad hæreditatem suam, & virū in terrā suam.

In ista

In ista ergo reductione quæ fit per gratiam, deducuntur beati, & ibi quasi in spatio cōsolantur, & ibi sicut in Regno proprio dominantur. Sap.6. Concupiscentia sapientię deducit ad Regnum perpetuum. Ibi.n. est locus victoriæ, locus lætitiæ, locus complacentiæ, locus opulentiæ. De victoria Abacuh 3. Super excelsa deducet me victor. De lætitia 2. Reg.6. & 1. Paralip.15. Deducebant arcam testamenti .i. animam beatā, cum lætitia. De complacentia dicitur in Psal. Deduxit eos in portum voluntatis eorū De opulentia verò dicitur in Psal. Quis deducet me in ciuitatem munitam? Patet igitur ꝙ iusti deducuntur per viam gloriæ sicut triumphantes. Reduxit. per viam miseriæ seu pugnę sicut militantes. Inferos. per viā gratiæ sicut proficientes. Viuificat. per viam naturæ sicut incipientes & etiam deficientes. mortificat. Deductio ergo, sicut
F patet, quandoq; accipitur in bono. ¶ Sed secundo dico quòd deductio quandoque accipitur in malo. Et sic dico quòd mali deducuntur

Per viam culpæ, quæ ipsos imbuit.
Per viam fortunæ, qua quisque corruit.
Per viam pœnæ, quæ ipsos destruit.

Deducuntur ergo mali per viā peccatorum Sicut.n. Simia à magistro suo ducitur vndequaque, & etiā saltare compellitur coram eo, sic tales à Diabolo de peccato ad peccatum deducuntur, & de malo in malum saltare cogūtur Eccle.9. Filij hominum implentur malitia & contemptu, & postea ad Inferos deducentur. Item deducūtur per viam infortuniorum, quia.s. Deus consueuit tales de prosperitate ad infortunium deducere. Psal. Ad nihilū deduces omnes gentes Esa. 23. Cogitauit dominus vt detraheret superbiam omnis gloriæ, & ad ignominiā deduceret omnes inclytos terræ.
G Item deducuntur per viam Infernalium tormentorum. Psal. Tu verò Deus deduces eos in puteum interitus. Accipitur ergo deductio in bono & in malo. vide infra de ducere, & supra de adducere.

A **Deesse.** Nota ꝙ deesse, deficere, carere, abesse, idem important. Nota ergo breuiter si vis ꝙ inuenitur in scriptura

Deesse miserorum.
Deesse imperfectorum.
Deesse malorum.
Deesse iustorum.

Deest miseris bonorum affluentia. Num.21. Deest panis, & nō est aqua. Deest imperfectis virtutum opulentia. Marci.10. & Luc.18. Vnū tibi deest, si vis perfectus esse, vade & vēde omnia quæ habes, & da pauperibus. Deest malis gratiæ sufficientia 1. Thessa.3. Orantes vt videamus faciem vestram, & compleamus quæ desunt fidei vestrę. Fidei enim non potest aliquid deesse nisi gratia. Deest iustis gloriæ magnificentia. Luc.18. Adhuc tibi vnum deest. E conuerso autem Deus curat vt iustis necessarium nihil desit. Vnde nota ꝙ ipse ordinat & procurat ꝙ

Nihil deest de sapientia mentis illuminatiua.
Nihil deest de prouidentia carnis nutritiua.
Nihil deest de opulentia beatificatiua.

Non deest ergo iustis lumen mandatorū. Exo.13. Nunquam defuit columna ignis per noctem. Nō deest ipsis etiam cibus viatorum, seu etiam copia ciborum. Luc.22. Quādo misi vos sine sacculo, nunquid aliquid defuit vobis? dicunt ei nihil. Non deest ipsis gloria præmiorum. Psal. Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuę ibi me collocauit. Nos etiam non debemus deesse, sed nos præsentes omnibus exhibere. Eccle.7. Non desis plorantibus in consolationem. Virtutes etiam à nobis deesse non debent. Eccle.44. Viri misericordiæ sunt, quorum pietates non defuerunt &c. Vide supra de abesse, & de abstinentia, & deficere, & cessare, & absit.

A **Defendere.** Nota ꝙ defendere est actus charitatis & pietatis, probitatis & potestatis, fidelitatis & bonitatis. Et sic notabis ꝙ

Defendit Deus protegens potenter
Defendit Prælatus subditos feruenter.
Defendit vir pius miseros clementer.
Defendit iustus seipsum latenter.
Defendit impius crimina patenter.

¶ Dico ergo ꝙ inuenitur defensio Dei summi bellatoris, ipse.n. est qui nos ab hoste, & à peccato, & à morte æterna defendit. Seleucides.n. Aues sunt quarum generatio est occulta. Incolę.n. montis Casij sicut dicit liber proprietatum rerum, istas (vt fingunt poetæ) à Ioue solebant precibus impetrare pro suis finibus à locustis tuendis, quæ subito aduenientes consumebant locustas, & sic defensa patria recedebant. Sic dicam de Christo dudum à sanctis patribus precibus impetrato, vel etiam de Deo & Angelis, quorum.s. ad litteram generatio & conditio hominibus est occulta. quia reuera quādo locustę .i. Demones vel tyranni nos impugnant, & agros rerum & virtutum deuastant, ipsos debemus precibus inuitare, & eorum auxiliū orationibus impetrare. quod si debite fecerimus, statim aderunt, & nos defendent benigniter & iuuabunt. Et sic faciebat Dauid in Psal. dicens Tu autem domine ne elongaueris auxilium tuum à me, ad defensionem meam conspice. Isti.n. scilicet Deus & Angeli sunt humilium defensores, & contra omnia protectores. Vnde de Deo dicit̃ Iudith.5. Deus eorum defendit illos. De Angelis verò potest intelligi illud Iudith.7. Filij Israel non in lancea nec in sagitta confidūt, sed montes defendunt illos. Montes dico .i. Angeli seu sancti. Ista est ergo defensio Dei summi protectoris. ¶ Secundò inuenitur defensio Prælati fortis pugnatoris. Pastor.n. à lupis tenetur defendere gregem suum. Omnia etiā animalia filios suos defendunt, & pro eis defendēdis aduersarijs se opponunt. vnde de Syluro alias Silmo Monstro fluuiali dicit liber de natura rerum ꝙ Catulos suos mira sollicitudine custodit, & per quinquaginta dies postquā fęmella sua ipsos peperit circunducit, & à nociuis defendit. Sic debet Prælatus, qui.s. illos quos vxor sua .i. Ecclesia sponsa sibi peperit & subdidit, debet summè diligere, & eos à cunctis nociuis defendere, & à periculis custodire. Vnde de Onia summo Sacerdote dicitur 2. Macha.4. ꝙ ipse erat prouisor ciuitatis, defensor gentis suæ, & ęmulator legis Dei. ¶ Tertiò inuenit̃ defensio viri pij, dulcis adiutoris. Istud est.n. officiū humanitatis.s. defendere miseros & oppressos. Esa.1. Subuenite oppresso defendite viduam &c. ¶ Quartò inuenitur defensio iusti sui protectoris. & ista est quando homo resistit viriliter tentationibus hostis, & quando seipsum virtuose defendit. Exemplo animaliū, quę aut fugiendo aut resistendo vsque ad mortem se defendunt. Omnibus.n. data sunt munimenta ad sui defensionem.s. leuitas pedum, proceritas cornuum, acuties dentium, Pernicies venenorum. Sic verè ostenditur homini data esse potētia resistendi, & se à Diabolo defendēdi, ita vt nisi velit, vinci non poterit & confundi. Simus ergo sicut Nabuchodonosor, de quo dicitur Iudith.1. Iurauit per thronum suum ꝙ defenderet se ab omnibus. Et reuera si quis faciens quod in se est, viriliter se defendat, statim adest dominus qui ipsum adiuuat & confortat 2. Timo.4. In prima mea defensione nemo mihi affuit, sed omnes dereliquerūt me, dominus autem mihi astitit, & confortauit me. ¶ Quintò inuenitur defensio impij, sui excusatoris, quia.s. mali nunquam volunt puniri aut conuinci, immo quantum possunt mendaciter se excusant. contra illud Roman.12. Non vos defendentes charissimi, sed date locum irę &c. Vide de pugnare, bellare, resistere, & liberare, adiuuare, & similia.

Deferre. Cum deferre idem sit ꝙ aliquid alicubi vel ad aliquem portare, nota ꝙ iusti sicut bonus nuncius, vel sicut bona arbor, A

Deferunt Deo sacrificia
Deferunt proximo beneficia
Deferunt malis maleficia.

¶ Deferunt dico sacrificia ad Deū placādum 2. Parali. 32. Multi deferebāt hostias & sacrificia domino in Hierusalem. Item deferunt beneficia ad bonos adiuuandum Vnde 1. Reg. 17. Decē formellas casei has deferas ad tribunum. Et Gen.43. Sumite de optimis terræ frugibus, & deferte viro munera. Item deferūt supplicia seu maleficia ad malos castigandum. vnde Nume.11. dicitur ꝙ ventus arreptas coturnices detulit in mare. Mare.n. amaritudinē correctionis signat. Et si volumus possumus dicere ꝙ iusti debent deferre

Deo deuotionem & innocentiam.
Pauperi subuentionem & sustinentiam
Maioribus subiectionem & reuerentiam.
Sibiipsis macerationem & abstinentiam.

¶ Deferas ergo Deo innocentiam & deuotionem. De innocētia dicitur Leuiti.12. Deferet Agnum anniculum in holocaustum, & Pullum Columbę seu Turturē. Ista enim animalia simplicia innocentiam significant. De deuotione verò potest intelligi illud Leuitic. 2. Ponet thus & oleum desuper similam, & deferet ad filios Aarō. Item deferas pauperi eleemosynam & subuentionem 4. Regum 4. Venit vir quidam de Bethsaida deferens viro Dei panes. De Coruis etiam dicitur 3. Reg.17. ꝙ ipsi deferebant Helię in deserto moranti carnes mane & vespere. In quo notatur ꝙ nullus est ita coruinus B

aut ma-

aut malus, quin Heliç.i. cuicunq; in deserto paupertatis languenti, & maximè fratribus pauperibus & seruis Dei, virisq; propheticis & scientificis debeat subuenire. Itẽ deferas Prælato obediẽtiam & subiectionem. Vnde de seruis Salomonis dicitur 3. Reg. 9. ꝙ sumptum es ophir aurum detulerunt ad Regem. Aurum quod summè est ductile & plicabile, quod percussum modicum facit sonum, obedientiam & patiẽtiam signat. Item deferas tibiipsi abstinẽtiam & afflictionẽ. exemplo Iudith, quæ noluit comedere de cibarijs Holofernis, sed dixit. Ex his quæ mecum detuli, manducabo &c. Vide supra de afferre, & infra de ferre & offerre.

A **Deficere. Defectus.** Nota ꝙ defectus quandoq; sumitur pro non fruitione seu carẽtia. Vnde sic sumendo, nihil aliud est quàm deesse. Vnde Iosue 5. dicitur. Defecit mãna postquam comederunt de fructibus terræ. Sumitur etiam pro peccare vel errare, sicut cũ dicitur. Multum defecisti.i. valde deliquisti vel errasti. Psal. Defecerunt scrutantes scrutinio. & alibi. Deficiãt peccatores à terra. Aduerte tamen ꝙ in isto significato licet communis sit vsus loquendi paucissimę sunt auctoritates, qa vt communiter deficere in scriptura semper sumitur pro perire, desistere vel cessare, quamuis quãdoq; referatur ad peccatum.i. ad defectum seu carẽtiam bonorum operum & vir-
B tutum. ¶ His ergo pręmissis, notabo ꝙ in scriptura multiplex inuenitur defectus tam actiuè q̃ passiuè sumendo, videlicet

Defectus mortalis qui fit per naturã, quẽ debes considerare,
Defectus moralis qui fit per gratiam, quẽ debes desiderare.
Defectus letalis qui fit per culpam, quem debes recuperare.
Defectus fatalis qui fit per fortunam, quẽ debes exuperare.
Defectus pœnalis qui fit per iactantiã, quẽ debes vituperare.

Primus est defectus cunctorum. Secũdus est defectus iustorum. Tertius est defectus malorũ. Quartus est defectus miserorum. Quintus est defectus damnatorum. Dicam ergo primo ꝙ inuenitur defectus naturalis qui non euitatur. Et iste est defectus mortis & corruptionis. Omnia enim elemẽtaria & composita isti defectiui subiacent incessanter, quia omnia viua moriuntur, & omnia animalia corrumpuntur. Sicut enim dicitur Eccle. 14. Omne opus corruptibile in fine deficiet. & pro certo iste defectus multum est cõsiderandus, quia

Potest mentem à superbia retrahere.
Potest mentem ad inuocandum Dei auxilium inducere.
Põt vitam futurã & ęternam facere considerare & appetere.
Potest docere mentem omnia caduca spernere & contemnere

Omnis.n. natura abhorret suipsius defectum, & adnihilationem & finem. In hoc tamen cõsolari debet humana natura, quia quo ad animã se immortalem considerat, quo ad corpus verò resurrecturũ sperat. Deficit.n. humana conditio per doloris acerbitatem, per ætatis antiquitatem, per mortis necessitatem. de doloribus dicitur in Psal. Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. De senectute dicit̃ in Psal. Ne proijcias me in tempore senectutis, cum defecerit virtus mea. De mortis verò necessitate dicitur Iob. 33. Deficiet omnis caro, simul & in cinerem reuertetur. Et breuiter, humana natura similis est quibusdam fluminibus, quæ.s. super terram aliquandiu fluunt, tandem verò in medio itinere absorbentur arenis, & diutissimè sub terris labũtur, donec iterum resurgant in fontes & iterum super terram fluant & currant. sicut de Euphrate Nilo & Eridano in auctoribus inuenitur. Vnde si vis lege Senecam libro de Naturalibus quæstionibus, vbi de Nilo, & Solinum, & Plinium. &c. Sic dico ꝙ cum homo aliquandiu super terram vixerit aut discurrerit, finaliter terra ipsum sorbente per mortem deficit atque perit. In fine tamẽ.s. in iudicio per resurrectionem iterum reuertetur, & super terram apparebit vt fluat, & vt viuat iterum orietur, figura Iosue. 3. vbi de Iordane dicitur ꝙ aquę inferiores intrauerunt mare, & defecerunt. In sequenti verò capitulo dicitur ꝙ tandem reuersę sunt aquæ in alueum suum, & fluebãt sicut ante fecerant. Quia reuera aqua.i. humanæ naturæ fluxibilitas, quæ nunc per mare.i. per mortis amaritudinem absorpta deficit, iterum per resurrectionẽ fluet, & ad pristinum statum reuertetur & viuet. Eccle. 1. Ad mare vnde exeũt flumina reuertuntur vt iterum fluant. Iste est ergo defectus naturalis qui non euitatur. Iudic. 4. Soporem morti socians, de-
C fecit, & mortuus est. ¶ Secũdò dico ꝙ inuenitur defectus virtualis quẽ iustus sectatur. Et iste est defectus animi, qui.s. ita feruẽter diligit, ꝙ non valens amplius progredi, nec in amore seu contemplatione resolui, deficit in seipso. Vnde iste defectus est quidam sanctus languor, quo mẽs nõ valens attingere quod vult, languet & deficit in seipsa. Sicut de Philomena dicitur ꝙ ita plena est gaudio & amore, ꝙ ex excessu gaudij quandoq; moritur in cantando. Sic homo quasi à carne abstractus, in Deo deficit, & præ amore & gaudio in Deum euanescit. Psal. Defecit in salutare tuum anima mea. Et nota ꝙ tali defectu spirituali

Deficit quis dum zelat ardenter.
Deficit quis dum amat feruenter.
Deficit quis dum spectat potenter.
Deficit quis dum sperat fidenter.
Deficit quis dum expectat indesinenter.

Dico ergo ꝙ iustus deficit zelo exuberans. vnde pro zelo legis diuinæ dixit Dauid in Psal. Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquẽtibus legem tuam. Item spiritualiter deficit magna desiderãs. Vnde Dauid Paradisum summè desiderans, concupiscens & amans, dicebat in Psal. Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Item spiritualiter deficit alta considerans. sicut ad litteram patet de homine speculatiuo, quia dum considerat Dei maiestatem, pietatem & potestatem, cum non possit attingere ad plenam eius cognitionem, necesse est ꝙ in seipso deficiens resipiscat, dicens illud Psal. Defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum. Et Baruch. 2. dicitur. Oculi deficiẽtes, & anima esuriens dant tibi gloriam. Item spiritualiter deficit spe se euiscerãs, sicut.s. est ille qui dicebat in Psal. Defecit caro mea & cor meum Deus cordis mei & spes mea Deus in æternum. Item deficit spiritualiter longa tœdia tolerans. Psal. Defecerunt oculi mei, dicentes, quando cõsolaberis me? Iste est ergo defectus virtualis quem iustus sectatur. ¶ Tertiò in- D
uenitur defectus criminalis, quo malus grauat̃. Et iste est ille defectus quo peccator deficit ab esse virtutum, vel quo virtutes deficiunt in eodem. Galat. 6. Benefacientes non deficiatis. Et. 2. Thes. 3. Nolite deficere benefacientes. Ad quod pro A
certo mali non attendunt, quia.s. continuè peccãt & deficiũt. similes.n. sunt Lunæ, quæ quanto plus ad finẽ Lunationis accedit, tanto amplius à lumine deficit & recedit. Et ideò Luna Græce dicitur Mene, quod est defectus. Et inde dicitur Neomenia.i. festiuitas nouæ Lunæ. Sic verè isti nõ cessant à lumine gratiæ peccando deficere, quousq; ne ipsos contingat ad finem suæ Lunationis.i. finem præsentis vitæ venire. Psal. Deficientes quemadmodum fumus deficient. Et notabis ꝙ malis deficiunt merita & virtutes. figurati in illo Balthasar quĩ appensus est in statera, & inuentus est minus habens. Daniel. 5. quia.s. isti deficiunt in põdere bonitatis. Multa.n. grana virtutum deficiunt eis ad hoc ꝙ legitimi sint ponderis. vnde dico ꝙ peccatori

Deficit humilitas, cum per superbiam intumescit.
Deficit pietas, cum per auaritiam exarescit.
Deficit castitas, cum per luxuriam insolescit.
Deficit veritas, cum per fallaciam tenebrescit.
Deficit firmitas, cum per accidiam computrescit.
Deficit charitas, cum per inuidiam refrigescit
Deficit honestas, cum per insolentiam expallescit.
Deficit iucunditas, cum per tristitiam obstupescit
Deficit vnitas, cum per discordiam euanescit.
Deficit perseuerantiæ stabilitas, cũ per desistentiã dissuescit.
Deficit fidei synceritas, cum per doctrinæ carentiam consenescit.

Dico ergo ꝙ in ipsis superba facit deficere humilitatẽ. Psal. Defecerũt in vanitate dies eorum. Item in ipsis facit auaritia deficere pietatẽ. Psal. Defecerũt sicut fumus dies mei, & ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sum vt fœnum, & aruit cor meũ. Et illud Psal. Esurientes & sitientes, anima eorum in ipsis defecit. Esurire.n. & sitire, ardorem & insatiabilitatem auaritiæ signat. Pietas.n. nõ auaritia deficit apud eos, quia sicut in Psal. dicitur. Non defecit de plateis eius vsura & dolus. Item luxuria deficere facit castitatem. Vnde Eccle. 26. In filia non auertẽte se, firmam custodiam adhibe, ne inuenta occasione abutatur se. Sequitur. Contra omnem sagittã aperiet pharetram donec deficiat. Contra quod consulit illud sapiens ꝙ candor castitatis & nitor honestatis deficere non debeant, dicens Eccle. 9. Omni tẽpore sint vestimenta tua candida, oleum de capite tuo non deficiat. Item fallacia facit deficere veritatem. Vnde in Psal. Saluum me fac dñe quoniam defecit sanctus, quoniã diminutę sunt veritates à filij hoium.

Item

Item accidia facit deficere firmitatem. Firmitas.n. coostantiæ per uullum vitium taliter eneruatur sicut per accidiã & torporé. De quo potest intelligi illud Eccle. 22. Super mortuum plora, defecit.u. lux eius, & super fatuum plora, defecit.n. sensu. Mortuus.n. qui non põt se mouere, & fatuus qui non vult laborare, desidiosum designat. Itẽ inuidia facit in eis deficere charitaté, de quo Hiere. 6. Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum. Econtra autem præcipitur Leuiti. 6. Ignis non deficiat in altari meo. Ignis inquit.i. charitatis feruor. Item insolẽtia facit deficere honestatem. Esa. 15. Defecit gramen, virnr omnis interijt. Item tristitia facit deficere iucunditatem. Vnde Threno. 5. Defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctũ chorus noster, cecidit corona capitis nostri, væ nobis quia peccauimus. Item discordia facit deficere pacis vnitatem. Vnde Zacha. 13. Percute pastorem, & dispergentur oues gregis. Sequitur. Duę partes eius dispergẽtur, & deficient. Dispersio.n discordiam & diuisioné significat. Item desistentia facit desistere perseuerantiæ stabilitatem seu longanimitatem. Vnde de inconstantibus dicitur Esa. 40. Deficient pueri & laborabunt, & iuuenes in infirmitate cadent. Pueri.n. & iuuenes.i. homines imbecilles ad modicam tribulationem seu infirmitatem vel laborem solẽt desistere & deficere, & per impatientiam turbari, & per inconstantiam deperire, similes illi Pisci qui dicitur Loligo, qui alas habet, & quandoq; aliquandiu sursum volat, sed ad modicum flatum venti deficit atque cadit. Sic tales magna quidem quandoque incipiunt & alte se volare prætendunt, subito tamen deficiũt atque cadunt, quando flatum tribulationis sentiunt & aduertunt. Iob. 4. Nunc autem venit super te plaga, & defecisti, tetigit te, & conturbatus es. cõtra illud Prouer. 3. Disciplinam domini ne abijcias, nec deficias cum ab eo corriperis, quem enim diligit dominus, còrrigit. Boni & perfecti viri non sic, quia.s. isti non habẽt alas Piscis, sed Aquilæ, & ideò volatum suum in bonis operibus continuate possunt, quapropter sub onere tribulationum non deficiunt, nec cessant à bonis operibus aut desistunt. Esa. 40. Qui sperant in domino, mutabũt fortitudinem, assument pennas vt Aquilæ, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient. Mali auté, vt dictum est, non sic, quia.s. incõstantia facit in eis deficere perseuerantiæ longanimitatem, contra illud 2. Reg. 22. Dilatasti gressus meos subtus me, non deficient tali mei. Tali.n. qui sunt finis corporis, finalem perseuerantiam significãt, sicut patet de tunica talari Ioseph. Item dico ꝙ istius doctrinæ carentia facit in eis deficere fidei syncaritatem. Vnde Amos 8. Deficere facitis egenos terræ. & dominus Marci. 8. Misereor super turbam &c. Sequitur. Et si dimisero eos ieiunos, deficient in via, multi.n. eorũ de longe venerunt. Loquitur.n. de nouiter conuersis, qui de longe.i. de statu peccati venerunt, quia longe à peccatoribus salus, quia reuera talibus ne deficiant per errores, est valde necessarius cibus scientiæ & doctrinæ. Patet ergo qũo multus defectus vitiorum & multæ carẽtiæ virtutum sunt in peccatoribus. contra illud Iaco. 1. Sitis perfecti & integri, in nullo deficiẽtes. Inuenitur ergo defectus criminalis

E quo malus grauatur. ¶ Quartò dico ꝙ inuenit̃ defectus temporalis, quo miser arctatur Et iste est defectus fortunæ seu rerum terrenarum, quæ cito deficiũt & nihil durant. Similia.n. videntur illi fonti Iouis qui fuit apud Dodonem, de quo dicit Plinius lib. 2. c. 106. ꝙ media nocte semper abundat, deinde continuò deficit & decrescit, ita ꝙ in meridie quando erat magis necessarius, totaliter nihil habet de aqua. Sic verè bona mundi in nocte præsentis vitæ abundare videntur, in meridie verò, i. in feruore mortis & in tribulatione alterius vitę, quando.s. refrigeriũ & consolatio magis esset vtilis, deficiunt poenitus ista bona, quia tunc de istis nihil pęnitus inuenitur. Vnde illud prædictum Eccle. 14. Omne opus corruptibile in fine deficiet. Quod etiam ad mundi diuites possumus applicare, quia.s. dato ꝙ multas aquas diuitiarũ quandoq; videantur habere, sæpe tamen fit ꝙ ad feruorem meridiei.i. ad ardorem alicuius incumbentis aduersitatis, faciliter deficiunt & siccantur, & aquis mundanæ prosperitatis priuãtur. vnde de talibus potest dici illud Esa. 19. Arescet aqua de mari, & fluuius desolabitur atque siccabitur, & deficient flumina. Et in Psal. dicitur. Sicut deficit fumus deficiant, sicut fluit cera à facie ignis, sic pereãt peccatores à facie Dei.i. à statu prosperitatis. Vnde 1. Mach. 3. Ablata est voluptas à Iacob, & defecit ibi tibia & Cithara. Patet ergo quod est defectus temporalis quo malus arctatur. ¶ Quintò dico quòd inuenitur defectus F æternalis, qui malis paratur. Et iste proculdubio est defectus poenæ æternæ, vbi deficit omne bonũ. Ibi.n. est defectus omnium delectabilium. Et ideò Infernus dicitur, quasi auernus quasi sine verè, & Acheron, quasi sine bono. Et breuiter ibi deficit lætitia consolatiua abundãtia satiatiua, libertas delectatiua. De defectu lætitiæ dicitur illud prædictum Threno. 5. Defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster &c. De defectu abundãtiæ dicere possunt damnati illud 1. Reg. 9. Panis defecit in cisternis nostris. De defectu verò libertatis dicitur Deute. 32. Clausi quoque defecerunt, residuiq; consumpti sunt. Sic igitur patet quomodo defectus sumitur quinq; modis.s. damnatorum, miserorum, malorum, iustorum, cunctorum. Vel etiam defectus æternalis, temporalis, criminalis, virtualis, & naturalis. ¶ Si vis adhuc notare, dic generaliter loquendo, defectui subiacent tria, videlicet

Mundi prosperitas.
Carnis fragilitas.
Mentis mobilitas.

¶ Deficit.n. mundi prosperitas per aduersitaté. G Carnis fragilitas per infirmitatem. Mentis labilitas per iniquitatem. Mũdi.n. prosperitas similis est Lunæ, quæ cõtinuè variatur, & in fine mensis deficit. Vnde de splendore mundanæ gloriæ potest dici illud Eccle. 17. Quid lucidius Sole? & hic deficiet. Carnis autem fragilitas similis est candelę, quæ continuè cõsumitur, & in fine deficit consumpto humido radicali. Vnde Psal. Defecit caro mea & cor meum. Mẽtis vero labilitas similis est folio arboris, quod nihil habet firmitatis, sed ad modicũ flatum venti cõcutitur, deficit atque cadit. Quia verè natura humanæ mentis est valde mobilis atque vana. Vento.n. malorũ desideriorũ concutitur, & finaliter per consensum in peccatum deficit & corrumpitur. Psal. Subito defecerunt & perierunt propter iniquitatem suam. In vno autem potissimè video defectum mentalis mobilitatis, videlicet in amicitia, quia verè mundani amici non sunt stabiles vel perseuerãtes, sed magis deficientes & desistentes, & isti sunt similes imagine quæ est in speculo, cui si arriseris, ridet, si autem ridere desieris, deficiet risus suus. Sic verè quandiu talibus arridemus, beneficiã eis dando, tandiu nobis arrident, fictam amicitiam ostendendo, & grata seruitia impendendo. Sed verè si arridẽdo & benefaciendo cessauerimus, statim deficient & cessabunt. Hie. 20. Defeci, ferre non sustinens. Illud etiam videmus de falsis amicis & seruitoribus Dei, qui quãdiu Deus per prosperitates eis arridet, tandiu in illius obsequijs perseuerat, si autem immissa tribulatione eis arridere desierit, statim eorũ risus.s. amor deuotio & seruitium per impatiẽtiam deficiet & cessabit, dicẽtes illud Threno. 5. Defecit gaudiũ cordis nostri &c. Non sic ergo non, non deficiamus in tribulationibus, sed ad modum ignis, qui per ventum non deficit sed augetur, quanto magis tribulationibus impellimur, tanto ad Deum fortius insistere debemus 2. Thessa. 3. Nolite deficere benefacientes. vt cuilibet dicat̃ illud Apoc. 2. Sustinuisti propter nomen meũ, & non defecisti. Homo.n. qui in operando habet rectam regulam & exemplar, ipsam sequendo non potest deficere. sic quia Deus regula est actuum nostrorum, si ipsum per imitationem sequamur, nunquam poterimus deficere vel errare. Ideò de sanctis dicitur Esa. 40. Assument pennas vt Aquilæ, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient &c. Si vis vide istam auctoritatem diuisam & prosecutam supra titulo de Aquila &c. Vel de ambulare &c.

Defunctus.

Nota ꝙ defunctus dicitur à de, & fungor. geris. Est enim idem quod mortuus, eo ꝙ ille qui moritur, iam defunctus est officio vitæ suę. Et breuiter quicquid dicitur de mortuo, potest dici & de defuncto. Signat enim A

Vitæ terminum naturalem.
Virum luminum virtualem.
Statum criminum noxialem.

Est dico defunctio naturalis. Actuum 7. Descendit Iacob in Ægyptum, & mortuus est. Item est defunctio virtualis, qa scilicet per defunctum qui punctus non recalcitrat, iniuriatus non dolet, verberatus non clamat, qui.s. non comedit, non loquitur, nec se mouet, intelligit̃ vir perfectus, per abstinentiam non comedens per patientiam nõ sentiens, per stabilem perseuerantiam se non mouens. Vnde Actuum 2. Dauid defunctus & sepultus est. et 2. Machab. 4. Recordatus defuncti sobrietatem, fleuit. Item est defunctio criminalis vel etiã noxialis, & sic defunctus qui est grauis ad portandum, horridus ad viden-

ad videndum, fętidus ad sentiēdum, signat peccatorem, cuius conditio est intolerabilis, cuius aspectus seu conuersatio est horribilis, cuius fętor seu infamia est abominabilis. Vnde de peccatoribus dicitur Sapien. 3. Si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem in die agnitionis, idest in die iudicij. Matth. 2. Defuncti sunt qui quęrebant animam pueri &c. Vide infra de morte & mortuo.

Deijcere.

Nota ꝙ deijcere est de alto ad imum impellere. Vnde deijcere idem est ꝙ deorsum iacere. Et aduertendū est ꝙ in scriptura inuenitur quintuplex deiectio quæ fit tam in bono quàm in malo videlicet
Deiectio virtuosa, quæ fit per mentalem humilitatem.
Deiectio luctuosa, quæ fit per finalem calamitatem.
Deiectio ruinosa, quæ fit per temporalem aduersitatem.
Deiectio vitiosa, quę per mortalem iniquitatem.
Deiectio dolorosa, quæ fit per Infernalem pœnalitatem.
Prima ergo est deiectio humilium & perfectorum, qui. s. per superbiam non se erigunt aut extollunt, sed potius se deijciūt & prosternunt. Prouerb. 15. In męrore animi deijcitur spiritus. vnde Apostolus 1. Cor. 4. de se & alijs humilibus & perfectis dicebat sic. Vsque in hanc horā & esurimus & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cedimur, & instabiles sumus, & laboramus operantes manibus nostris. Maledicimur & benedicimus, persecutionem patimur & sustinemus, blasphemamur & obsecramus, deijcimur sed non perimus. ¶ Secūda est deiectio flebilium mortuorū, Ista est. n. lex naturæ, vt. s. postquam homo aliquādiu steterit in hac vita, per mortem deijciatur in terram. Vnde Eccle. 14. Alia generātur, & alia deijciuntur. ¶ Tertia est deiectio fragilium miserorum, qui. s. de statu fortunæ quandoq; deijciuntur in preceps. Vnde de tyranno Nabuchodonosor dicitur Thren. 2. ꝙ munitiones virginis Iuda deiecit in terram. De superbo etiam Pharaone & exercitu eius dicitur Exod. 15. ꝙ dominus æquum & ascen-
B sorē deiecit in mare. ¶ Quarta est deiectio criminalium iniquorum, qui scilicet de statu gratiæ quotidie per Diabolum deijciuntur in diuersa vitia corruentes. vnde Diabolus est sicut luctator fortis & fallax qui multis vitijs ipsos decipit, & in peccatum deijcit. Deijcit
Dum eleuantur per superbiam.
Dum collabuntur per luxuriam
Dum alligantur per pigritiam.
Dum inflammantur per auaritiam
Dum sagittantur per inuidiam.
Dum segregantur per discordiam.
Dū potant & impinguātur p gastrimargiā.

Isti. n. sunt modi quibus luctator deijcere potest aduersariū suum facilius, scilicet quando ipsum eleuat in alto, quando ipsum ponit in Lubrico, quādo pedes eius ligat, pede proprio interposito, quando aduersarius nimis fatigatur & æstuat, quando ipsum gladio percutit & sagittat, quando ipsum à socijs suis diuidit aut segregat, quando ipsum satiatum & pinguem inuenit dū pugnat. Sic igitur dico ꝙ deijciuntur mali dum per superbiam eleuātur. Psal. Deiecisti eos dum alleuarentur. Item dum per luxuriam collabuntur. Vnde de mala muliere dicitur Prouerb. 7. Multos. n. vulneratos deiecit, & fortissimi quiq; interfecti sunt ab ea. Item dum per pigritiam alligantur. Prouerb. 18. Pigrum deijcit timor, animæ autem effœminatorum esurient. Item dum per auaritiam æstuant seu inflammantur. Vnde de Hierusalem. i. de anima dicitur in Psal. In securi & ascia deiecerunt eam, incenderūt igni sanctuarium in terra. Item dum per inuidiam sagittātur 4. Reg. 19. Reuertet in terram suam, & deijciam eum gladio. Item cum per discordiam separantur. Vnde Eccle. 22. Mittēs lapidē inter volatilia deijciet illa, sic & qui conuiciatur amico, dissoluit amicitiam. Itē dū per gulam seu gastrimargiam impinguantur. Vnde Hiere. 48. Super messem tuam & vindemiam tuā predō irruet. Sequitur. Deiecit ceruicē Moab, & confusus est. Ecce ergo quomodo Diabolus deijcit istos in foueā peccati. Vnde ipse est ille Hircus de quo dicitur Dan. 8. ꝙ cornu eius magnificatum est vsque ad fortitudinem cœli, & deiecit de stellis, & conculcauit eas. Stellę de cœlo deijciuntur, quando iusti de statu gratiæ per tētationem Diaboli ad vitia detrahuntur. Ista est ergo quarta deiectio quę est cri-
C minalium iniquorum. ¶ Quinta est deiectio Infernaliū damnatorum, qui. s. in carcerem & in fornacem Inferni deijciuntur à Deo. Psal. In ignem deijcies eos, in miserijs non subsistent. Et. 2. Macha. 13. In cinerem deijci iussit sacrilegum. Sufficit. Vide de abijcere & proijcere.

Deinceps. Deinde. De cetero.

Nota ꝙ deinceps supponit pro iterū, pro de cetero, & pro deinde. Signat. n. quandā iterationem, additionem & continuationem, & posteriorū cum primis copulationem. Moraliter ergo loquēdo, tam deinde quàm deinceps quàm de cetero finalem designant perseuerantiam seu etiam continuationem & profectum, siue bonum siue malum. vnde dico ꝙ est A
Vnum deinde continuatiuum bonorum operum.
Vnum deinceps multiplicatiuum malorum scelerum.
Vnum de cetero perpetuatiuum Inferni verberum.
Vnum vlterius accumulatiuum summorum munerum.
Dicam ergo ꝙ ista aduerbia temporis signant bonorum profectum & cōtinuationem 1. Cor. 15. Prius quod aīale est, deinde quod spirituale est. In cōuersione & profectu bonorum semper inuenitur voū deinceps, quia. s. si primo fuerint mali, tandē deinceps fiunt boni. Et postquā boni incipiunt esse, deinceps continuare volunt, & de malo in bonū, de bono verò in melius se mutare. vnde Mar. 4. Vltro. n. terra fructificat primo herbā, deinde spicam, deinde plenū frumentū. Vnde nota ꝙ deinde signat iterationem seu ēt continuitatem, videlicet
Subiectionis æternæ.
Orationis supernæ.
Dilectionis fraternæ.
Contemplationis æternæ.

De humilitate dicit Ioā. 13. ꝙ deinde Iesus misit aquam in peluim, & lauit pedes discipulorum De oratione dicitur Hebræo. 7. ꝙ Sacerdos necesse habet orare pro se, deinde pro populo. De dilectione verò fraterna dicit Gal. 1. Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum. De contemplatione verò potest dici illud Gal. 2. Deinde ascendi iterū Hierosolymam cū Barnaba & Tito ſm reuelationem. Ista ergo verba signant bonorum operum continuationem. ¶ Secūdò dico ꝙ qñq; signant vitiorum seu scelerum multi- B
plicationem, sicut si diceretur. Iste peccauit in hoc, & deinde in hoc. Vnde de tali mala cōtinuatione dicitur Iaco. 1. Vnusquisq; tentatur à concupiscentia sua, deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum, peccatum verò, cū consummatum fuerit, generat mortem. Mali. n. de bono in malū procedūt, & de malo in peius deficiunt 1. Tim. 2. Adam. n. primo formatus est, deinde Eua. q. d. primo faciunt quod melius est, deinde quod deterius. ¶ Tertiò verò ꝙ ista aduerbia significent futurorum perpetuationem, patet per Sene. in Epistola. vbi dicit ꝙ eius lex est state de cetero. Vnde etiā de iustis & beatis dicitur 1. Thess. 4. Deinde nos qui viuimus & qui residui sumus, rapiemur simul obuiā Christo in aera, & sic semper cum domino erimus. ¶ De quartò verò deinde, scilicet de tempore mortis & Inferni, quod postea succedit, potest dici illud Sapient. 17. Deinde si quis eorum decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. ¶ Si vis etiam notabis quòd
De cetero debes recordari crucis supplicia.
De cetero debes gratulari summa lætitia.
De cetero debes meditari cuncta vtilia.
De cetero debes deprecari Dei magnalia.
De cetero debes reformari omni iustitia, seu cumulari virtutum copia. Igitur de cetero recordemur crucis supplicia. Gal. 6. De cetero nemo mihi molestus sit, ego. n. stigmata dñi nostri Iesu Christi in corporē meo porto. Itē de cetero gratulemur summa lætitia. s. exultando in dño & sperando. Philip. 3. De cetero fratres mei gaudete in dño. & Ephes. 6. De cetero fratres mei confortamini in domino. Item de cetero meditemur nobis vtilia. Philip 4. De cetero fratres quæcunque sunt vera, iusta, pudica, sancta, & bonæ famæ, hæc cogitate. Item de cetero deprecemur Dei magnalia 2. Thes. 3. de cetero fratres orate pro nobis, vt sermo Dei currat. Item de cetero cumulemur virtutum copia 2. Corin. 13. De cetero fratres gaudete, perfecti estote, exhortamini, idem sapite &c. sufficit, quia paucas inuenio auctoritates.

Delectare. Delectatio.

Nota ꝙ delectatio in bono sumi- A
tur & in malo. Et primo quidem sumi pōt in malo. Quāmuis enim potentia bene ordinata non delectetur nisi in apprehensione proprij obiecti sibi bene comparati & proportionati, fit tñ qñque ꝙ ex infectione sensus & corruptione appetitus, ipsa delectetur in illo quod de se est tristabile & tristetur in illo quod de se est delectabile. Sicut patet de gustu, qui quandoq; ita corrumpitur, ꝙ in saporibus horribilibus & amaris delecta-

delectatur, in bonis verò & suauibus cōtristatur. Vnde etiam de mulieribus prægnantibus sæpe visum est q carbones & alios cibos horribiles comedebant, bonos verò & sapidos abhorrebant. De Demoniacis verò & melancholicis idem vidi. Et inde est q astrologi dicunt q illi qui in constellatione Saturni nascuntur, in rebus immundis & vilibus delectātur. De Mida etiam Rege dicitur in fabula q cum pan Deus rurali fistula, & Apollo, idest sol Lyra canerent, & Midas iudex esset quis horum meliorem melodiam faciebat, accidit q iste in cātu Dei ruralis magis fuerit delectatus, quàm in Cithara Apollinis, & ideò pro eo iudicauit, quapropter quia malè delectatus malè iudicauerat, Apollo aures Asini sibi dedit. Ouidius lib. 11. fabula 4. Ista applicabo ad peccatores, quorum sensus & ratio per peccatum taliter sunt corrupti, q debite non iudicant de obiectis, quia reuera plus delectantur de immundis rebus quàm de mundis, & in malis operibus quàm in bonis. Vnde nota q malorum quidam delectantur in facultatibus, quidam in voluptatibus, quidam in dignitatibus. Breuiter enim dicere possum q peccatores similes sunt Hallecibus, quæ vbicunq; lumen viderint, ibidem taliter delectantur, q illuc concurrunt & capiuntur. Cætus etiam delectatur in fistulis, obdormit enim, & tunc ferro vulneratur & capitur. Vnicornis etiam delectatur in pulchritudine Virginis, & in eius gremio trucidatur. & sic de alijs. Sic verè mali in malis delectationibus delectantur & sic à Diabolo diuersimodè capiuntur. quidam enim delectantur in lumine scientiarum mundialium, quidam in melodia lætitiarum secularium, quidam in pulchritudine fœminarum, & delitiarum corporalium. Hos ergo per tales delectationes venator Diabolus decipit, ferrū mali propositi infigit, & eos per peccatum occidit, & ad littus Inferni finaliter secum trahit. Sicut de muliere dicitur Genes. 3. q videns lignum prohibitum q esset suaue pulchrumque visu, & aspectu delectabile, fructus ipsius concupiuit, & comedens Paradisum amisit. quia scilicet dum mulier, idest quæcunque mollis & imbecillis persona, in rebus delectabilibus plus debito se delectat, ipsas faciliter desiderat, & sic cōtra Deum grauiter peccat. Vnde Esa. 66. In abominationibus anima eorū delectata est. contra consilium sapientis, qui dicit Prouerbior. 4. Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorū via. Sed de tali mala delectatione vide infra de delitijs. Sumitur ergo delectari in

B malo. ¶ Sed adhuc dico quòd sumi potest in bono, & istud est quando mens bene disposita delectatur in bono. Sicut enim dicunt Philosophi, habitus virtutis facit faciliter & delectabiliter operari. Dicunt etiam astronomi q illi qui nascuntur in costellatione bona, naturaliter disponuntur ad bonum, & delectantur in bono. Sic verè illi in quibus bona costellatio, idest diuina gratia dominatur, in bono generaliter delectantur. Vnde de gratia dicitur 2. Macha. 15. q filij Israel superauerunt aduersarios suos, præsentia Dei magnificè roborati vel delectati. Dicant ergo quilibet iusti illud Psal. Repleti sumus mane mīa tua, exultauimus & delectati sumus. In qbus verbis ostenditur quòd iusti tripliciter delectantur, videlicet

Ex quadam multitudine copiosa.
Ex quadam certitudine gaudiosa.
Ex quadam plenitudine gloriosa.

¶ Primā facit fructus virtutum & possessio, Repleti sumus. Secundam facit spes futurorum & affectio. Exultauimus. Tertiā facit dos pręmiorū & adeptio. Delectati sumus. Delectatur .n. iustus virtutes possidens. Delectatur contemplatiuus spe sursum residens. Delectatur beatus in cœlo præsidens. Vis meritorum facit ditari. Repleti sumus. Spes futurorum facit lętari. Exultauimus. Lux præmiorum facit beari. Delectati sumus. ¶ Dico ergo q est quædam delectatio quæ

C consurgit ex virtutum obtenta multitudine. Repleti inquit sumus mane misericordia tua. Mane enim signat tempus vitæ, sicut sero signat vitam futuram, quia scilicet iusti in isto mane, idest in vita præsenti Dei misericordia replentur, in quantum virtutibus cumulantur. Repleti inquit sumus. Cor enim humanum tanę est capacitatis, quòd nullo perfecte repletur nisi Deo, in nullo perfecte delectatur, nisi in Deo. Deus autem si in corde nostro habitauerit, ipsum pro certo cunctis virtutibus perficiet & replebit. Sicut enim lux Solis in domum in quam intrare solet, non solum sui pręsentia, immo etiam infinitis radijs ipsam replet, sic Deus & Dei gr̄a si in mentē nostram venerit, radijs virtutum oium hanc replebit. Eccl. 36. Reple Syon inenarrabilibus virtutibus tuis. Ista est proculdubio maxima delectatio quæ omne delectamentum faciebat in ore, sicut dicitur Sapiē. 16. quia pro certo iste omnem complacentiam generabit in corde. Et sic notabo q iusti replentur & delectantur in virtutibus, quia videlicet

Delectat sapientia studiosos.
Delectat diligentia curiosos.
Delectat p̄ntia seu reuerentia timorosos.
Delectat adherentia amorosos.
Delectat contemplatio luminosos.
Delectat exultatio gaudiosos.

Ecce ergo qūo iusti diuersimodè delectantur. Dicam igitur q quidam delectantur in sapientia studiosa, quia sicut dr̄ Sap. 8. Immortalis est sapientia, & in amicitia illius delectatio bona. Et ideò Sap 6. cōsulit scriptura sic. Si ergo delectamini in sedibus & sceptris perpetuis o Reges seculi, diligite sapientiā .i. primo delectamini in sapientia. Itē quidam delectantur in diligentia curiosa seu obsequiosa. Eccle. 26. Gratia mulieris sedulę delectabit virum suum. Mulier .n. sedula est diligentia seu obediētia, quæ .s. virum suum .i. suum possessorem delectant. Item quidam delectantur in reuerentia timorosa. Eccle. 1. Timor dn̄i delectabit cor. Item quidam delectātur in adhærētia amorosa, qui .s. Deo & proximo charitatiuè adhærent, & cū ipso loqui per orationem & laudem amant. Psal. Iucūdum sit ei eloquiū meum, ego verò delectabor in dn̄o. Et Prouer. 15. In amore eius delectare iugiter. Itē quidā delectantur in contēplatione luminosa, quia .s. contemplari Deum & operū suorū mirabilia, maxima est delectatio. De Deo .n. dr̄ in Psal. Memor fui Dei, & delectatus sum De operibus etiam eius dr̄ in Psal. Delectasti me dn̄e in factura tua, & in operibus manuū tuarū exultabo. Item quidā delectantur, in exultatione in Deū, & in gratiarū actione, de quo in Psal. dr̄. Exultent iusti in conspectu Dei, & delectent̄ in lætia. Ecce ergo qūo repleti sunt virtutibus. Ista est igit̄ quædā delectatio quæ cōsurgit ex virtutū operatione multa. Repleti sumus (inquit) mane mīa tua. Psal. Replebimur in bonis domus tuę. sequitur ibidem. Exitus matutini & vesperę delectabis. ¶ Secūdò dico q est quædam iustorū delectatio quæ con- D
surgit ex futurorum sperata certitudine, quæ ostenditur cum dicitur. Exultauimus. Spes .n. certa futurorum bonorum, est hoīum maxima delectatio, & summa & gaudiosa exultatio, in tm̄ q aliquę sunt regiones in quibus tanta est spes futuræ vitæ, q in mortibus amicorum magis exultant q̄ plorāt. Sicut est apud Indos s̄m Odoricum & Valeriū Maximū. li. 2. c. 40. sicut etiam fuit apud Gallos s̄m Pōponium, quibus fuit mos q amici viuētes in ignibus amicorum mortuorum (corpora enim eorum loco sepulturæ cremabantur) se inijciebāt gaudentes, tanquā vna victuri cū eis. De Thracibus etiam dicit q apud eos lętabunda erant funera, luctuosa aūt puerperia, dum aīam putent nō mori, sed transire. Ad quod etiā videtur nos informare natura, quia .s. quędā sunt aialia quæ moriēdo cantare & exultare dicuntur, quod de Cygno aue dr̄, cuius exemplum ponam satis extraneum. Est enim mons in Æthiopia sicut ponitur in lib. de Natura locorum, in cuius cacumine sunt aliqui adamantes, qui carnes humanas attrahunt, & hominem quamuis ligatum suis vinculis ferreis, statim quasi saluum violenter ridendo ad se rapiunt atque præmunt. Est igitur signum in illo monte, vltra quod nullus audet transire, simplices verò crediderunt in monte illo esse Paradisum Terrestrem, ego verò magis credo fieri per violentiam adamātis, quocunq; tn̄ modo fiat, huic monti comparabo Paradisum Celestē, cuius est tanta vis attractiua, q qui bene considerat illā vitā, nullis impedietur vinculis corporis vel cuiuscunq; tēporalis amoris, quin in spe illius taliter delectabitur, quòd ridendo & exultādo illuc cordialiter attrahetur. Si enim Vultur vltra mare sentit exercitum, & odorem cadauerum, multo fortius vltra vitam istam debemus sentire illum odorē suauissimū Paradisi, & in eo super oīa delectari, quia sicut dr̄ Prouer. 27. Vnguēto & varijs odoribus delectabitur cor. Vnde Esa. 58. Delectaberis inquit super Domino, & sustollam te super altitudinē terræ, & cibabo te hæreditate patris tui Iacob. Loquitur enim de futuro, quia spes est de rebus futuris, non præsentibus. Exultauimus ergo, supple in spe futurorum. vnde Actuū 2. Delectatum est cor meum, & exultauit lingua mea, insuper & caro mea requiescet in spe. Patet ergo q est quædam iustorum delectatio, quæ consurgit ex futurorū sperata certitudine. Exultauimus inquit. ¶ Ter- E
tiò dico q inuenitur quędā iustorum delectatio, quę consurgit ex pręmiorum beata plenitudine, & hoc ostēditur cum di-

ctũ est. Delectati sumus oĩbus diebus nostris. Illa est.n. summa & perfecta delectatio, quando scilicet homo Deum unde videt, & intuitiuè Deo suauissimè fruitur & charitatiuè. Deo etiam perpetuò adhęret sensitiuè & æternatiuè, ibi enim est delectatio. Nam

Delectantur, quia vident Deum clarissimè.
Delectantur, quia Deum gustant dolcissimè.
Delectantur, quia tenent Deum firmissimè.
Delectantur, quia gaudent secum lætissimè.
Delectantur, quia hærent ei tutissimè.
Delectantur, quia complent vota plenissimè.

Dico ergo q beatorum delectatio consistit in Deum clarissimè videndo Ecclesi. 11. Delectabile est oculis videre lumen. Item consistit in Deo dulcissimè fruendo. Vnde Esa. 55. Omnes sitientes venite ad aquas. Sequitur. Venite & comedite bonum, & delectabitur in crassitudine anima vestra Itẽ consistit in Deũ firmissimè seu longissimè tenendo, idest in perpetua securitate. Vnde in Psal. Notas fecisti mihi vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo, delectationes in dextera tua vsque in finem. Item cõsistit in Deo lętissimè gaudendo. Vnde illud prædictum Psal. Exultent iusti in conspectu Dei, & delectentur in lætitia. Item consistit in tranquillissimè viuendo. Psal. Mansueti autem hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis, Item consistit in plenissimè vota complendo, quia scilicet omnes appetitus animæ satiantur, & omnia vota & desideria cumulãtur. vnde Prouerbio. 13. Desiderium si compleatur, delectat animã. Et in Psal. Delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. vnde Aug. 22. de ciuitate Dei. Ipse erit finis desideriorum nostrorum, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur, hic nutus, hic affectus, hic actus erit omnibus sicut vita æterna communis. Patet igitur q est triplex delectatio bonorum, videlicet vna quę est in beata plenitudine gaudiorum seu præmiorum, Alia quæ consistit in sperata certitudine supernorum seu futurorum. Alia quæ consistit in obtenta multitudine meritorum seu virtutum atque donorum. Sufficit ergo. Vide infra de delitijs &c.

A **Delere.** Nota q delere idem signat q destruere, dissipare, vel pœnitus annullare. Moraliter ergo loquendo, dico q delere potest in bono & in malo significare. In bono. s. qñ vitia delẽtur ab aĩa, quod fit per gratię introductionẽ, quia. s. Deus est sicut pictor, qui volens murum depingere, solet ante oĩa antiquas imagines delere, & ipsum murum dealbare, & postea nouas imagines nouis coloribus figurare. Sic verè Deus qñ vult depingere animam peccatricẽ, & virtutum imaginibus decorare, primo & ante oĩa oportet q antiquas imagines vitiorũ deleat, aquã suæ grãæ immittendo, & albedinẽ innocentiæ inducẽdo, quibus factis facilè est nouas imagines virtutum introducere, & totã ipsam aĩam morali pulchritudine colorare. Propter quod Dauid petebat in Psal. dicens Deo. Miserere mei Deus sm magnã mĩam tuam. Et sm multitudinem miserationũ tuarum, dele iniquitatẽ meam. Et merito, quia pro certo ipse est solus qui põt delere iniquitates. Ipse.n. habet apud se librum vitæ, vbi scripta sunt merita iustorum, & librum mortui, vbi scripta sunt delicta malorum. Cum ergo iustus peccat delentur de libro Vitæ ipsius merita. iuxta illud Exod. 32. Qui peccauerit mihi, delebo eum de libro meo. quasi dicat ecõuerso. Illi qui mihi non peccant, de libro hoc nõ delentur. Apoc. 3. Qui vicerit, vestietur vestimẽtis albis & non delebo eũ de libro Vitę. Cum aũt pctõr cõuertitur, delentur de libru Mortis ipsius delicta. Vñ dñs dicit Esa. 43. Ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor. Et Esa. 44. Deleui vt nubẽ iniquitates tuas, & quasi nebulam pctã tua. Si aũt vis scire quid sit liber Vitę, & qd sit liber Mortis, vide infra de libro in lrã L. Sicut ergo hoĩes multũ libenter laborãt ad delendũ malas bestias, & etiam latrones & hostes de suis finibus, sic nos debemus laborare ad delẽdum vitia & peccata de nr̃is mentibus. Deut. 3. & Deut. 13. Percussimus eos & deleuimus. Aduerte aũt q lrę scriptę in pergameno optimè delentur vel qñ aqua abluuntur, vel pẽnicidio raduntur. Sic dico q tũc iniquitates nr̃as de libro notitiæ diuinæ bene delemus, qñ aquam lachrymarũ, vel pœnitentiæ rasorium & abstersoriũ adhibemus. Gen. 7. Tam reptile q̃ volucres cœli deleta sunt de terra. Reptilia.n. sunt peccata quæ reptant in carne. Volucres verò sunt peccata quæ volant in mente, quæ. s. omnia debent deleri. Duo tamen attendenda sunt circa delectionem vitiorũ. Sunt. n. dicitur Deute. 7. dato q dñs præciperet filijs Israel q delerẽt nationes de terra sua, dicitur tamẽ ibi q non poterãt eas delere pariter, immo consuluit q paulatim vnus populus post alium deleatur. Sic verè quidam fatui sunt qui nationes omnium vitiorum de terra cordis sui simul eradicare volunt, & nimis altam viam perfectionis accipiũt, & subito sancti fieri posse credunt. Sic autem non debet fieri, quia. s. successiuè & modestè debet homo ad pœnitentiæ asperitatẽ & ad actus perfectionis procedere, & non nimis velociter festinare. Sicut.n. Reges quandoque habent aduersarios populos in terris suis ita radicatos & multiplicatos, q ipsos quidem subiugare possunt, delere antẽ non possunt, sic peccata, & maximè carnis, ita sunt in nostris corporibus radicata, q ipsa possumus rationis dñio subiugare, & seruire compellere sub tributo, delere autem pœnitus nõ valemus, immo ipsos nobiscum viuere necessario sustinemus. Iudicum 1. Zabulon non deleuit habitatores Thetron & Naalon, sed habitauit Chananeus in medio eius, factusq; est ei tributarius. Patet ergo q delere sumi potest in bono. ¶ Sed B
adhuc dico q delere dici potest in malo significato. Et sic dico q homo deleri dicitur, quando spiritualiter quo ad gratiam, temporaliter quo ad fortunam, æternaliter quo ad gloriam dissipatur. Sic igitur notabo q triplex deletio inuenitur in malo significato, videlicet

Deletio vitiosa, quæ fit interius.
Deletio rigorosa, quæ fit exterius.
Deletio dolorosa, quæ fit posterius.
Primam facit hostis, virtutes cauens.
Secundam facit mundus, terrena diffluens.
Tertiam facit Deus, damnatos destruens.

Dico ergo q est quædam deletio quæ fit interius in cõscientia, & ista est deletio gratiæ & virtutũ, & imaginis trinitatis, quæ oĩa delentur ab aĩa per peccatum. vnde Diabolus videtur dicere illud Psal. Cominuam eos vt puluerẽ ante faciem venti, vt lutum platearum delebo eos. Deletur.n. peccator de libro diuinæ acceptionis, de fama mundanæ reputationis, de statu exterioris cõuersationis. Deletur dico primo quantum ad gratiam, quæ ipsum cum sanctis asscribit. Psal. Deleantur de libro viuentium, & cũ iustis non scribantur. Item quãtum ad famã quæ ipsum laudãdum describit. Psal. In generatione vna deleatur nomen eius. & Exod. 17. Ad hoc delebo memoriam Amalech de sub cœlo. Item quantũ ad conuersationem ad quam ipsum honestas conscribit 4. Reg. 21. Delebo Hierusalem sicut deleri solent tabulę, delens vertam & ducã crebrius stilum super faciem eius. Ista est igitur deletio gratuitorum quæ fit interius in conscientia. ¶ Secũdò dico q inue- C
nitur deletio fortuitorũ quæ fit exterius in apparentia. Et ista proculdubio est illa qua status gloriæ mundanæ, ipsaq; bona fortunæ per tribulationes & per tyrannorum oppressiones delentur 2. Reg. 16. Deleuit Zambri omnem domum Baasa. Tyranni.n. delent & grauant alios vt ipsi soli dominentur in terra. Exemplo Aman, qui solum odio & inuidia Mardochei qui sibi non assurgebat, delere voluit omnes filios Israel, nisi dñs aliud ordinasset, sicut dicitur Hester. 3. & 8. Et ideò Hester. 9. dicitur. Hostis aduersarius Iudęorum cogitauit contra eos malum, vt occideret eos atq; deleret. Ista est ergo deletio fortuitorũ quæ fit exterius in apparentia. ¶ Tertiò inuenitur D
deletio damnatorum, quæ fit posterius seu inferius in pestilentia. Damnati.n. à Deo delentur. s. quantum ad gaudium & consolationem, non quantum ad substãtiam & naturam. Vnde de damnatis à Deo per Demones deletis & dissipatis potest exponi illud 2. Parali. 20. Filij Amon & Moab consurrexerunt aduersus habitatores Seyr vt interficerent eos atque delerent. Isti.n. non delentur quantum ad peccatum, quia de peccatis eorum dicitur Neę. 3. Peccatum eorum coram facie tua non deleatur. Delebitur tamen quantum ad beatificum statum, non quem habuerunt, sed quem habuissent nisi peccassent. Deute. 9. Transibit ante te ignis consumens, qui conterat eos atque deleat. Patet ergo quomodo delere in bono sumitur & in malo.

Deliberatio. Vide de prudentia & in tabula, quia in scriptura sacra quasi nullæ sunt auctoritates vocales, & in infinitis locis fit mentio de eadem.

Delitiæ. Delectatio. Quamuis delectatio possit distingui in virtuosam,

tuosam, in vitiosam, & gloriosam, in virtuosam dico quã habent perfecti, qui scilicet delectantur in spiritualibus. vnde in Psal. Delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. in vitiosam, quã habent infecti qui delectantur in corporalibus. vnde Apoc. 18. Ne participes sitis delitiarum, scilicet mulieris meretricis. in gloriosam quam habent beati, qui delectantur in æternalibus. vnde in Psal. Et lętabuntur in multitudine pacis. Possumus tamen dicere ꝙ quamuis delectatio sonet in bonum vt communiter in scriptura, delitiæ tamen vt communiter sonãt in malum. Gratia ergo breuitatis de multis mundi delitijs aliquãtulum differamus, & dicamus ꝙ istę delitiæ sunt spernendę triplici ratione,

B Primo, quia deficiunt.
Secundo, quia inficiunt.
Tertio, quia decipiunt.

Primo quia deficiunt. Delitiæ enim non perseuerant post recessum suæ causæ, sicut patet de delitijs gustus, quæ non durant post recessum cibi. De delitijs auditus quæ non durant post recessum organici instrumenti. De delitijs tactus, quæ non perseuerant post recessum delectabilis obiecti. Et breuiter, delitiæ nihil habent dilationis, & existentiam non habent, statim enim deficiunt, & quod dulce fuerat, fit amarum. Hierem. 49. Defluxit vallis tua filia delicata. Et ideò mundi delitiæ similes sunt Mirobolanis, quæ sunt quidã fructus satis admirandæ naturę In principio enim sunt dulces, sed finaliter dulcedo sua deficit, & efficiuntur amari. Sic verè quamuis mundi delitiæ aliquandiu dulcescant, in fine tamen amaricantur, quia scilicet ipsis cessantibus vel deficientibus, homo propter eas ad Inferni amaritudinem destinatur. Ideò delitiosis dicitur Apocal. 18. Quantum glorificauit se, & in delitijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum. Delitiæ
C ergo deficiunt. ¶ Secundò dico ꝙ delitiæ inficiunt. Delitiæ enim comparantur oleo, quod est naturę infectiuę. Inter omnes enim pinguedines magis maculat vestem quàm aliquid aliud. Oleum enim Mandragorarum facit inunctum statim obdormire. Oleum vbi bullitur caro Leonis, facit inunctum statim febricitare. Oleum etiam vnctum solet omnia vasa lignea penetrare. Oleum etiã quodcunq; sit illud, habet Apes occidere & mortificare. Sic verè charissimi oleum & pinguedo mundanarum delitiarum habet hominem ipso inunctum & linitum penetrare per malas suggestiones, facere dormire per malas delectationes, facere febricitare per mala desideria & affectiones. Ideò bene dicitur 1. Timo. 5. Vidua in deli-
D tijs viuens, mortua est. Delitiæ ergo inficiunt. ¶ Tertiò dico ꝙ delitiæ decipiunt. Auis enim nec laqueo capitur, nec Piscis hamo prenditur, nisi alicuius delectationis pabulo decipiatur. Sic verè & homo communiter in mundo non decipitur, nisi quia aliquo delectabili indiscrete vel indebite delectatur. Hoc patet exemplis varijs. Delectantur enim nautę in cantu Syrenarum, & idcirco dormientes decipiuntur & occiduntur. Delectantur Vrsi in comedẽdo mel, & ideò ascendendo arborem cadunt aliquotiens & moriuntur. Delectantur Cerui audiendo sibilum venatorum, & propter hoc sistendo à cursu, sagittãtur & capiuntur. Et breuiter omnis deceptio semper solet esse aliqua delectatione præcedente. Sic pro certo illi quo ad Deum decipiuntur, capiuntur & moriuntur, qui delitijs & oblectationibus oblectantur. quod figuratum est in Salomone, qui dicit Eccle. 2. Vadã & affluam delitijs. qui per mulieres præ alijs est deceptus, quia dicitur Prouerb. 20. Quicunq; his delectatur non erit sapiens. Patet ergo ꝙ contemnendę sunt delitiæ, quia deficiunt, inficiunt,
E decipiunt &c. ¶ Si vis autem adhuc potes dicere de delitijs ꝙ sunt delitię corporales, spirituales, & æternales. Sunt dico delitię corporales, quæ sunt peccatorum, & istę sunt proculdubio fugiendę, quia pro certo istę sunt quæ

Vires eneruant.
Mentes proteruant.
Culpas aceruant.
Pœnas reseruant.

Vires dico eneruant & priuant fortitudinem, similes. s. illi fonti de quo sępe dictum est qui dicitur Salmacis, qui est in Caria. In quo secundum Ouidium viri efficiuntur obscena mentis mollitie sicut fęminę. quod scilicet pro eo poetice fictum est, quia viri ibidem se balneantes eneruantur, ita ꝙ viri ibidem effœminãtur. Sic verè in fonte delitiarũ omnis virilitas confunditur, & omnis fortitudo & constantia eneruatur. Quod in Hester, quæ interpretatur abscondita, potuit figurari, quia de ipsa legitur Hester. 15. ꝙ præ delitijs & nimia teneritudine cor suum ferre nõ sustinebat. quia pro certo illi qui in abscondito nimijs delitijs se saginãt, vires suas attenuãt & eneruant. Vnde 1. Tim. 5. Vidua in delitijs viuẽs, mortua est. Mortuus autem non habet fortitudinẽ aliqualem, nec ad malo resistendum, nec ad onus sustinendum, nec ad opus aliquod faciendum. Sic nec delitiosus. Vnde Cassiodorus. lib. 4. Epistolarum. Facile onus afflictionis sentit, qui vti delitijs consueuit. Ideò personę delitiosę & delitijs eneruatę dicitur Hiere. 31. Vsquequo delitijs dissolueris filia vaga? Istę sunt quæ vires eneruant, & priuant fortitudinem. ¶ Secundò dico ꝙ istę mentes proteruant in mali magnitudine, quia. s. istę sunt quibus mentes indurantur & obstinantur in malũ, similes illi lacui Hibernię vbi baculus immissus partim induratur in lapidem, partim cõmutatur in ferrum. Et illi fluuio dicto Silari, vbi ſm Pli. non solum ligna, immo etiã volatilia lapidescunt, quia. s. si ibi auem aliquam inieceris post tempus in lapidem cõmutatam videbis. Talis est fons & fluuius delitiarum quia pro certo quisquis ibi immergitur, in ferrum & lapidem. i. in obstinationem & duritiam commutatur, & in cunctis malis vitijs induratur. Exemplũ de Roboã, qui ad consilium iuuenum qui secum in iuuentute in delitijs fuerant enutriti, dura responsa populo dedit, & ideò Regni sui decem partes amisit, sicut dicitur 2. Parali. 10. Ideò bene dicitur Eccle. 29. Qui delicate à pueritia nutrit seruum suum, ipsum in fine sentiet contumacem. Istę sunt ergo quę mentes proteruant in mali magnitudine. ¶ Tertiò dico ꝙ delitiæ culpas aceruãt in mali magnitudine. Sicut enim paludes & loca humida & stagnosa solẽt multas herbas inutiles generare, Ranasq; & Sanguisugas, & alia immunda animalia generare, sic dicam de paludibus delitiarum, quia multas malas herbas, idest multas malas conditiones generant, & multa vitia procreant & promulgant. Istę sunt enim quæ generant scilicet

Luxurię fœditatem.
Inuidię prauitatem.
Insolentię leuitatem.
Auaritię faculatem.

Luxuriæ dico fœditatem. vnde 2. Petri 2. Delitijs affluentes, in conuiuijs luxuriãtes vobiscum, oculos habẽtes plenos adulterij. Item inuidię prauitatẽ. Deute. 28. Homo delicatus & vitę luxuriosę, valde inuidebit fratri suo. Item ornatus seu insolentiæ leuitatem. Vnde filiabus Syon loquitur Dauid dicẽs 2. Reg. 1. Saul vestiebat vos coccino in delitijs Item auaritię ruditatẽ. Vnde Iob. 30. Esse sub sentibus delitias computabãt. Patet ergo quomodo delitię culpas aceruant in magna multitudine. ¶ Quartò dico ꝙ pœnas reseruant cum graui męstitudine, scilicet pœnas Infernales. quia scilicet delitiæ nunc sunt dulces suis possessoribus, finaliter verò erunt amarę, scilicet in Inferno pœnas pro ipsis sentientibus. Vnde sunt sicut fluuius Scythicus dictus Hipanis qui in suo principio dulcis est, in fine verò amarus. fons enim infamis Exampeus ductus ex mõtibus Apenninis ipsum subintrat, qui totam eius substantiã in amaritudinem mutat, sicut dicit Solinus. sic verè est fluuius delitiarum. In principio enim. i. in vita dulcis est bibentibus & gustantibus, cum verò fons infamis exampeus, idest mors se sibi adiunxerit, tunc amarissimus malis erit, in quantum scilicet Deus propter huiusmodi fluuium, pœnarum amaritudinem ipsis dabit. Vnde de mala muliere. i. de carnis voluptate, & mundi delitiosa prosperitate dicitur Prouerb. 5. Fauus distillans labia meretricis, nouissima verò eius amara velut absynthium. Ideò de ciuitate Babylonica prius delitiosa dicitur Apoc. 18. Quantum glorificauit se, & in delitijs fuit, tantum date ei tormentum & luctum. & Baruch. 4. Delicati vestri ambulauerunt vias asperas. Sic ergo patet ꝙ sunt delitiæ corporales, quę sunt abijciendę. ¶ Secundò dicam ꝙ sunt de- F
litię spirituales, quę sunt recipiendę. & istę sunt illę in quibus delectatur vir perfectus, & affectus bene dispositus, & per gratiam moderatus. Et sequendo Mauricium distingue super hoc, & dic ꝙ tres potentię animę in iustis suas habent delitias speciales, quia scilicet

Rationalis, quę tendit in verum, petit delitias scientiarum.
Irascibilis, quę tendit in arduum, petit delitias eminẽtiarum.
Concupiscibilis, quę tendit in bonum, petit delitias amicitiarum.

& sic dico ꝙ delectat Rationalis in veritate. Irascibilis in dignitatẽ. Concupiscibilis in bonitate & charitate. Dicam ergo ꝙ viro iusto valdę sunt delitiosę scientię mentem illuminantes. Psal. Nox illuminatio mea in delitijs meis Item eminentię ima vilipendentes, scilicet excellentię virtutum. Vnde Cantico. 8. Quæ est ista quæ ascendit de

deserto, delitijs affluens, innixa super dilectum suum? Anima enim de deserto, i. de sterilitate peccati ascẽdit, virtutum eminentiam appetendo, delicijs affluit, virtutum affluentiam occupando, super dilectum suum Christum innititur, in virtutum excellentia quiescendo. Item iustum delectant amicitiæ bonos recipientes. de quo Prouerb. 8. Delitiæ meæ esse cum filijs hominum. Magnæ enim sunt delitiæ habere secum quem quis diligit. Istæ sunt ergo deliciæ iustorum, quæ scilicet consistunt in amore delectabili, in honore admirabili, in splendore demõstrabili. Iste sunt ergo delitiæ spirituales quæ
G sunt recipiendæ. ¶ Tertio dico q sunt delitiæ supernales, quę sunt concupiscendæ scilicet delitiæ gloriæ Paradisi, scilicet quæ sunt sanctorum & beatorum, & hoc maximè

Propter loci amænitatem ineaterminabilem.
Propter rei immensitatem incorporabilem.
Propter rei vicinitatem inseparabilem.
Propter pacis tranquillitatem interminabilem.
Propter corporis formositatẽ seu claritatem inoffuscabilem.

Ibi.n.est loci amenitas ineaterminabilis, s. Paradisus. Eze. 28. Tu signaculũ similitudinis, plenus sapientia, & perfectus decore, in delitijs Paradisi Dei fuisti, omnis lapis preciosus operimentum tuũ. Item ibi est rei immẽsitas incõparabilis, q.a.s. sancti hauriunt ibi in plenitudine quicquid volunt. Eccle. 2. Nonne melius est comedere & bibere, & ostendere aiæ suæ bona de laboribus suis? & hoc de manu Dei est. quis deuorabit, & delitijs affluet sicut ego? Item ibi est Dei vicinitas indissolubilis. vnde de anima beata potest dici illud prædictum Canticor. 8 Delitijs affluens, innixa super dilectum suum. Et illud Iob. 22. Super omnipotẽtem delitijs afflues. Item ibi est pacis tranquillitas imperturbabilis. Vnde Esa. 66. Repleamini vberibus consolationis eius, vt mulgeatis & delitijs affluatis ab omnimoda gloria eius, quia hæc dicit dominus. Ecce ego declinabo super eam quasi fluuium pacis. Itẽ ibi est formositas seu claritas inoffuscabilis. Vnde animæ beatæ dicitur Canti. 7. quàm pulchra es, & quàm decora charissima mea in delitijs tuis, statura tua consimilata est palmæ. Sic ergo patet quomodo delitiæ sunt supernales, quæ sunt beatorum. Spirituales, quæ sunt perfectorum. Æternales seu corporales quæ sunt peccatorum. Sufficit. Vide supra de delectari.

A Delictum. Delinquere.

Nota q delictũ dicit quasi derelictum, & delinquo quasi derelinquo. Delicta enim sunt peccata quæ per omissionem & derelictionẽ cõmittunt. Pctã aũt sunt illa quæ per cõmissionem fiunt, quamuis vnum pro alio aliquotiens assumatur. Notabis ergo q delicta sunt

Profundè meditanda.
Abundè vacuanda.
Rotundè declaranda.
Sagaciter detegenda
Humiliter petenda.

Igitur dico q debent profundè meditari per compunctionem. Illa enim est virtuosa medicina quę attrahit de profundo. sic est contritio & cõpunctio. De peccatore.n. legitur Prouer. 18. q cum in profundũ peccatorum venerit, cõtẽnit. Necessaria est ergo fortis cõpunctio & contritio, vt de isto profundo obstinationis attrahat & extrahat congeriem delictorũ. Vnde de ista medicina põt exponi illud Sap. 10. Hæc venditũ iustum non dereliquit, & eduxit illum à delicto suo. Itẽ debent abunde vacuari per confessionẽ, dicẽs Sacerdoti suo & Deo illud Psal. Delicta mea à te nõ sunt abscõdita. Dic de illo Leone in desertis Aphricę, qui lignum & spinam habens in pede, recurrit ad hoiem ad arborem timore eius fugientem, & ostendens pedẽ applaudens & lambens misericordiã implorabat, quod videns homo truncũ extraxit. Leo videns q sanatus erat, in præmium venationes ei attulit, sicut ponit Plin. Sic & tu delicta debes homini. i. Sacerdoti discreto & rationabili ostẽdere vt te possit à periculo liberare.
B Vnde in Psal. Delictum meum cognitum tibi feci. ¶ Item debent rotundè declarari per circunscriptionem. Nam nude & clare debẽt oĩa dici, & non cumulate nec inuolute debemus in confessione vitia declarare 2. Para. 28. Quare vultis adijcere super peccata vestra & cumulare delicta? ¶ Item debẽt sagaciter reuelari per verecundã confessionẽ, excepta.n. confessione sacramẽtali, nullus debet delicta sua dicere vel propalando publicare, nec de malis suis aliqualiter se iactare, sed potius ipsa discrete abscondere & velare. Exemplo Catti & Putoysij qui quodam instinctu naturæ sua stercora student cum egesta sunt operire. Vnde Eccle. 19. Si est tibi delictum, noli denudare. Item debẽt humiliter precari per orationem, hoc est dictũ q pro peccatis suis debet quilibet Deũ & sanctos humiliter deprecari, dicens domino illud Psal. Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris domine. Eccle. 29. Aperiet os suum in oratione, & pro delictis suis deprecabitur. Et breuiter peccata, scelera, & delicta nostra omnino sunt dimittenda, abstergenda, abluẽda & delenda, alias procul dubio erunt in Inferno terribiliter puniẽda, quoniam scilicet teste scriptura. Eccle. 27. Conteretur cũ delinquente delictum. Quia pro certo delictum quod hic per pęnitentiam non diluitur, puniendum in Inferno perpetuò reseruatur, & sub secreto diuinæ expectationis signatur. Iob. 14. Signasti quasi in sacculo delicta mea. Debẽt igitur ista nũc deleri & euacuari. Et si forsitan ignorantur, debet eorum noticia à Deo precibus impetrari. Exemplo Iob, qui dicebat domino. Iob. 14. Quantas habeo iniquitates & peccata, scelera mea atque delicta ostende mihi. Sufficiant ista de delicto. Vide infra vbi peccatũ, de delictis particularibus, sicut est auaritia, de qua Eccle. 11. Si diues fueris, non eris immunis à delicto. Superbia illud Psal. Priusquam humiliarer ego deliqui. Luxuria 2. Petri 2. Oculos habentes plenos adulterij & insatiabilis delicti &c. Vide si vis in titulis particularibus.

De longè.

Quia illud dicitur esse longè seu longinquum ab altero quod valde distat seu separatur ab eo, termini verò longinqui & distãtes sunt, Deus, qui distat à peccatore, Paradisus, qui distat ab isto mũdo, peccati status, qui distat à Deo, mors iudicium & Infernus, qui distant à corde peruerso, notabo breuiter q in scriptura est A

Vnum de longè quo iusti morantur
Vnum de longè quo sancti lætantur
Vnum de longè quo mali vagantur
Vnum de longè quo praui grauantur.

Dico ergo q est vnũ de longè seu à longê, idest vna longinquitas virorum iustorum. Et ista pro certo est vna quæ stimulat amorem, quæ est quando iustus sentit se in vita ista esse à Deo personaliter remotum & longinquum, conquerens de incolatu miseriæ cum Dauid, dicens illud Psal. Heu mihi domine quia incolatus meus prolongatus est. Ista etiam est vna longinquitas quæ incutit timorem. Et hoc est quando homo reputat se esse longè à Deo per peccatum, quando etiam se dignum reputat longè stare, nec ad Deum requirendum nimis prope, idest familiariter audet accedere, nec ad statum dignitatis procedere seu appetere, sed potius in humilitate, timore & reuerentia solet de longè deprecari. sicut de illo publicano legitur Lucæ 18. Publicanus à longè stans nolebat nec oculos suos ad cœlum leuare, sed percutiebat pectus suum, dicens. Deus propitius esto mihi peccatori. & sequitur quòd iste iustificatus descendit in domum suam. Ista est etiam vna longinquitas fugiens horrorem, idest periculum & peccatum, quia scilicet ille qui in statu gratię commoratur, à peccato & Inferni periculo elongatur, & etiam quandoque personaliter à mundo & à mundi tumultu ad religionem vel eremum fugiens segregatur. Psal. Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. & talis est ergo bona longinquitas. Sicut enim naturaliter fit quòd planetæ qui aliquantulum longè distant à Sole, magis fortunantur ab ipso quàm alij qui nimis ambulant prope eum, quia videlicet omnes illi qui sibi in linea eclyptica coniunguntur, omnes à suis radijs comburuntur, vt dicunt astronomi, sic dico quòd illi qui tali longinquitate à Deo reputant se distantes, maiora bona & spiritualia & æterna ab ipso recipiunt, quàm illi qui per præsumptionem se ipsius familiares reputant & propinquos, sicut de Publicano & Phariseo fuit visum Luc. 18. Igitur breuiter notabo q nos debemus

De longè contemplari cœlestem beatitudinem
De longè memorari diuinam celsitudinem
De longè perscrutari propriam magnitudinem
De longè comitari supernam altitudinem
De longè clamare Deum collaudando
De longè plorare culpas recordando
De longè currere salutem rogando
De longè sistere vltra non audendo
De longè tremere pœnas attendendo.

¶ Igitur de isto de longè supradicto modo tripliciter exposito possumus acute cœlum contemplari, quia scilicet licet simus in præsenti vita longè à Paradiso & à cœlo eius, tamen bona contemplari valemus. De monte Athos enim qui est in Græcia, legitur quòd vmbra eius vsque in Lemnon insu- B

lam per

lam per tredecim milia passuum longissimè protenditur, sicut ponit Solinus. Sic dicã ꝙ licet nos qui sumus in insula huius mundi, remoti & longinqui sumus à monte Paradisi, vmbra tamen suæ opinionis & famæ venit ad nos, ita ꝙ ipsum montem saltem sub vmbra & enigmate possumus contemplari, & eius fęlicitatem & bona cognoscere & videre. exemplo Aquilæ de longè contemplantis escam, sicut dicitur Iob. 33. Regem in decore suo videbunt, oculi eius cernent terram de longè. Item de isto de longè possumus astute amicitiam Dei recordari. Homo enim licet sit in terra lõginqua, tamen semper consueuit recordari de suis benefactoribus & amicis. Sic nos de mundo isto & alijs prædictis longinquis locis recordari debemus de Deo & de Sanctis. Zacha. 10 Seminabo eos in populis, de longè recordabuntur mei, & viuent. Item de isto de lõgè possumus profunde rememorari, quia scilicet de isto statu debemus attendere ad illa quæ ante longè fuerunt, & quę in tẽpus longinquum erũt, scilicet quid fuimus, quid fecimus, quid faciemus, & quid erimus. Ideò dicit Esa. 49. Audite insulæ, & attẽdite populi de longè. Compara hominem insulæ quę de longè distat à terra, & continuè marinis fluctibus verberatur, quibus etiam cingitur & arctatur. Sic nos qui hic à terra viuentium longè distamus, fluctus tribulationum continuè sustinemus. & ideò anima sancta in ista longinqua regione exulans, cõparatur naui quæ de longè venit ad portum, & quæ à Deo per creationem amissa, ad hanc longinquam regionem missa, inde redit ad portum Paradisi virtutum mercibus onerata. Prouerb. 31. Facta est quasi nauis institoris, de longè portans panem suum. Item de isto de longè possumus Deum comitari, scilicet per gratiam & charitatem. vnde de mulieribus quæ venerant à longè & de longè, dicitur Marci. 15. Erãt autem ibi mulieres de longè aspicientes, scilicet Maria Magdalena &c. Simus ergo sicut Regina Saba, quæ de longè venit Salomonem videre. Sic & nos de mundo isto vsque ad Paradisum vadamus videre Christum, per spem, desiderium & amorem, dicentes Deo & Angelis illud quod dixerunt Gabaonitæ Iosuę. 9. De terra longinqua venimus serui tui, vobiscum pacem facere cupientes. Item de isto de longè possumus Deum deprecari. Vox enim de longinquo potest audiri. Sic oratio humiliãtis se penetrabit nubes. Ecclesiast 35. vnde Esdræ 5. dicitur ꝙ tuba canebant magnificè, ita vt à longè audiri posset. Itẽ de isto de longè possumus culpas lamẽtari. exẽplo Petri, qui fleuisse amare legitur, quia de ipso legitur Matth. 28. Marci. 14. Lucæ 22. ꝙ ipse à lõgè dominum sequebatur. Item possumus de isto longinquo affectu Deo copulari. Exemplo illius de quo dicitur Lucæ 5. ꝙ videns Iesum à longè cucurrit & adorauit eum. De tali enim longinquitate venitur & appropinquatur ad Deum. Esa. 60. Filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere surgent. quod finaliter erit in Paradiso, quia nullus ibi recipitur, nisi veniat de tali longinquo. Esa. 49. Miserator eorum reget eos, & ad fontem aquarũ potabit illos. Ecce isti de longè veniẽt &c. Item de isto de longè possumus remore à Deo morari, scilicet nos reputare indignos accedere familiarius ad Deum, sed cum timore & reuerentia longè stare, sicut supra dictum est de publicano. Vnde Lucæ 17. dicitur de decem leprosis ꝙ steterunt à longè, & leuauerũt vocem, dicentes. Iesu præceptor miserere nostri. Et sequitur ꝙ isti à domino sunt sanati. quia scilicet illi à Deo melius sanantur, qui se indignos Dei præsentia opinantur, & qui longè se esse meditantur. Deus enim vult ꝙ homo non nimis de se confidat, sed ꝙ culpas præteritas recolẽs in suo animo, longè sistat. exemplo Absalonis, qui licet reconciliatus esset patri suo Dauid, noluit tamẽ Rex ꝙ faciem eius statim videret, sed ꝙ aliquantulum longè ab eo in domo Ioab remaneret, tandem verò finaliter ipsum ad propriam domũ recepit, & ad osculum pacis admisit 2. Reg. 13. Sic verè dato ꝙ peccator sit Deo recõciliatus per pęnitentiam, & dato ꝙ veniam obtinuit delictorum, non debet tamen statim de salute præsumere, nec Regi patri suo Deo familiarius se iungere, sed adhuc cum timore & reuerentia longè stare, quousque spiritalibus assuetus, possit paulatim summi secreti palatium per contemplationem & deuotionem intrare, Regis faciem videre, & osculum charitatis habere. Vnde de amicis Christi dicitur Lucæ 23. Stabant autem omnes noti eius à longè. Item de isto de longè timendo possumus pœnis conturbari. De longè enim possumus videre Inferni tormẽta. Mons Ethna qui semper ardet, de longè videtur. Vnde de filijs Israel legitur Exod. 20. ꝙ totus populus audiebat voces, & videbat lampades, montemq́ fumigãtem. & sequitur. Stetitq́; populus de longè &c. Sic igitur visum est ꝙ est vnũ longè seu vna longinquitas hoĩm iustorũ. ¶ Secundò dico ꝙ est vna longinquitas hoium sanctorum, & etiam beatorũ, & ista est Paradisus, quæ longè distat à mundo, & etiã à peccatore. Hiere. 46. Saluum te faciam de longinquo. De isto ergo longinquo Christus venit ad nos redimendũ. In isto longinquo manet beatus ad Deũ vidẽdum. Vnde de Christo inde veniente dicitur Esaiæ 46. Vocans ab Oriente auem, & de terra longinqua virum voluntatis meæ. De iusto verò ibi Deum vidente & Deo fruẽte põt dici illud Iob. 39. De longè oculi eius prospiciunt. ¶ Sed tertiò dico ꝙ est vna longinquitas hoium peccatorum, qui. s. de longè stant per mentis obstinationẽ, nec Deo appropinquant per charitatem & dilectionẽ. Vnde de peccatore in figura filij Prodigi dicitur Luc. 15. ꝙ peregre profectus est in regionem longinquam. i. in statum peccati, in quo. s. morantur hoĩes qui semper studeant alijs malefacere, sicut dicitur Hiere. 5. Adducam super vos gentem de longinquo. Et Deut. 28. Adducet dominus super te gentem de longinquo gentem procacissimã, quę non deferat seni, nec misereatur paruuli. ¶ Sed quarto dico ꝙ est vna longinquitas hoium damnatorum, qui. s. longè sunt à Deo, ab amicis, & ab omni solatio. Vnde de Deo tales punicnte dicitur Michex 4. Iudicabit inter populos multos, & corripiet gentes fortes vsque ad longinquum. Ista gens est sicut insula Tyle, vbi in hyeme pro eo ꝙ valde lõgè est à Sole, nulla lux Solis lucet, immo quasi per medium anni continuam habet noctem, sicut per alium annum medium semper habuerat diẽ. Sic verè de peccatoribus, qui à Sole iustitiæ Deo sunt valde longè, quia. s. longè à peccatoribus salus, isti dico quia per medium annum. i. in vita præsenti quasi cõtinuũ habent diem mũdanę prosperitatis, ideò ibi per alium medium annum. i. per totum tempus vitæ futuræ habebunt noctem æternæ & continuæ aduersitatis. Vnde de talibus tribulatis potest dici illud Hiere. 8. Dolor meus super dolorem, in me cor meum męrens, & ecce vox clamoris filiæ populi mei de terra lõginqua. Sic ergo visum est ꝙ de longè summitur multis modis. Vide infra in littera L vbi longè.

Delubra.

Nota ꝙ delubra dicebantur Idolorum Templa, per quæ possunt intelligi viri peccatores & eorum status & domus, quia. s. ista delubra A

Diuitijs cumulantur
Lætitijs iucundatur
Finaliter tamen mæstitijs atterũtur.

¶ Ibi ergo inueniuntur diuitię temporales. vnde Iohel. 3. Argentũ. n. & aurum desiderabilia & pulcherrima intulistis in delubra vestra. Item ibi inueniuntur lætitiæ mundiales. Vnde Esa. 13. dr̃ ꝙ ibi respondebũt vlulæ in ędibus eius, & syrenę in delubris voluptatis. Itẽ ibi inueniuntur finaliter mæstitiæ æternales. Esa. 27. Non stabunt luci & delubra. quia sicut dicit Hiere. 43. Deus delubra deorum Ægypti comburet igni &c.

Demoliri.

Nota ꝙ demoliri idẽ est quod destruere, dissipare, vel delere. Et dicitur à de & mola, ac si diceretur ꝙ res tũc prope est demolita vel destructa, quando acsi cum mola esset pœnitus comminuta. Signat ergo ꝙ est demolitio triplex, scilicet A

Interior, quæ est culpæ, quæ virtutes frangit
Exterior, quæ est miseriæ, & terrena tangit
Posterior, quæ est pœnæ, & animas angit.

Sic ergo dico ꝙ

Demolitur conscientia peccatis oppressa
Demolitur Ecclesia tyrannis obsessa
Demolitur anima tormentis immersa.

Dico ergo ꝙ cõsciencia p peccata demolitur spiritualiter. Vnde illi ciuitati peccatrici dr̃ Ezech. 16. demolientur, sup. Demones, prostibulum tuum, nudabunt te vestimentis tuis, & auferent vasa decoris tui. Item Ecclesia per tyrannos demolitur temporaliter. per tyrãnos dico exteriores, quales sunt Principes seculares 2. Paralip. 36. Incenderunt hostes domum Dei, & destruxerunt murum Hierusalem, & quicquid preciosum fuerat demoliti sunt. Seu etiam per tyrannos inferiores, quales sunt mali Prælati, qui. s. Ecclesias suas spũaliter & tpaliter demoliunt & grauãt, ita ꝙ de quolibet põt dici illud Thre. 2. Dissipauit quasi hortũ tentoriũ suũ, demolitus est tabernaculũ suum. & illud Hiere. 12. Pastores multi demoliti sunt vineã meam. Itẽ per tormẽta demolitur impius seu aia æternaliter 1. Reg. 15. Percute Amalech, & demolire vniuersa eius.

B ¶Et nota ſi vis vlterius, ꝙ ſiue agatur de demolitione ſpirituali, temporali, vel æternali, Deus demolitur vel demoliri paritur multa genera perſonarum, videlicet

Superbos & præſumptuoſos
Immundos & volupruoſos
Auaros & ambitioſos
Hypocritas & ſuperſtitioſos.

De ſuperbis patet Prouer. 15. vbi dicitur. Domos ſuperborũ demolietur dominus. & 2. Paralip. 31. Demoliti ſunt excelſa. de immũdis verò & luxurioſis poteſt dici illud 1. Reg. 15. Quicquid vile & reprohũ fuerit, demoliti ſunt. De auaris etiam poteſt intelligi illud Iohel. 1. Deſtructæ ſunt apothecæ, demolita ſunt horrea &c. Horrea enim vbi aggregantur grana, diuites auaros ſignant, in quibus ſcilicet diuitiæ congregantur. De hypocritis autem & falſis religioſis dici poteſt illud Ezech. 6. diſperdam excelſa veſtra, demoliar aras veſtras, cõfringentur ſimulachra veſtra &c. Vide vbi deſtruere, & in alijs ſimilibus.

A Demon. Demones. Demonium.

De Demonibus quid ſunt in natura, in culpa, in officio, in exercitio, nihil ad præſens. In ſecundo enim li. ſententiarum & in ſcriptis magiſtrorum inuenies de eiſdem. De opinione autem quorundam antiquorum, videlicet Platonis, Trimegiſti, & aliorum de differentia Demonũ & Cacodemonum, & alijs pluribus, vide Aug. de ciui. Dei lib. 8. 9. 16. &c. Hoc ergo ſolum notabis, ꝙ per Demonem vel Demonium poteſt intelligi peccatũ vel peccator. Et primo dicamus ꝙ per Demonium poteſt intelligi peccator, qui ſcilicet Demone inſtigante, Demonia. i. peccata ſecum continens, Demoniacus efficitur & malignus. Demon. n. interpretatur ſanguineus, mœror, ſeu iniquitas ſufficiens, ſecundum Hierony. Sic dicam ꝙ peccator eſt ſanguineus, quia maculatus infectione. Eſt mœror, quia contriſtatur deſperatione. Eſt iniquitas ſufficiens, quia. i. ſatis eſt iniquus vt eſſe debeat in damnatione. Talis ergo Demon, Demonium vel Demoniacus, poteſt figurari in illo de quo dicitur Matth. 12. Oblatus eſt ei Demonium habens, cæcus & mutus. Et ſi vis notare de tali Demonio, dic ꝙ iſti ſunt Demones, quia

B Inuicem ſunt ligati
Lumine ſunt priuati
Loquela ſunt orbati
Legibus ſunt ſoluti
Veſtibus ſunt exuti
Fœcibus ſunt imbuti
Omnibus ſunt acuti, ideſt infeſti
Senſibus ſunt aſtuti.

Sunt ergo Demones vel Demonia, quia glomerantur ſocialiter, vnus. n. iuuat alium cõtra bonos. vnde Eſa. 34. Occurrent tibi Demonia, Onocentaurus & piloſus clamabunt vnus ad alterum. Item excæcantur cordialiter. Demon. n. per obſtinationem excæcatus eſt, ſic & peccator. Lumen enim oculi dextri perdidit, ſcilicet gratiam, lumẽ verò oculi ſiniſtri habet lippum & obſcurum, ſcilicet fidem. Vnde illud prædictum Mat. 12. Oblatus eſt ei Demonium habẽs. Item iſti obmuteſcunt dãnabiliter. Multi enim ſunt à laude Dei, confeſſione & oratione. vnde Luc. 11. Erat Ieſus eijciẽs Demonium, & illud erat mutum. Item inſoleſcunt mirabiliter. De Demoniaco enim dicitur Marci. 5. ꝙ omnia vincula dirumpebat, in monumentis latebat, & per deſerta currebat. Sic & mali ita ſunt inſolentes, ꝙ omnia vincula mandatorum & ſtatutorum dirumpunt, in monumẽtis, ideſt in fœtoribus carnalitatis incumbunt, & per deſerta huius mundi vagabundi diſcurrunt. Item nudi ſunt confuſibiliter, quia ſcilicet veſtes virtutum & honeſtæ conuerſationis abijciunt, & ſic cõfuſibiliter nudi ſiunt. Vnde de illo Demoniaco legitur Luc. 8. & 9. ꝙ iam multis temporibus non induebatur veſtimento, nec in domo manebat. Item immundi ſunt indicibiliter, quia ſcilicet aliqua ſunt Demonia quæ in immunditijs procurandis delectantur. Sic peccatores in carnalibus immunditijs occupantur. Vnde de Demonibus regionis Geraſenorum dicitur Matt. 8. ꝙ petebãt ꝙ mitterentur in Porcos. Porci autem voluptates carnalitatis deſignãt. De alio Demoniaco dicitur Luc. 8. ꝙ in monumentis & non in domo manebat. Monumẽtum enim vbi eſt cadauer & putredo, quod exterius pulchrum eſt, intus fœtidum, & quod à monendo dicitur monumentum, malam mulierem deſignat, quæ ad libidinem eſt admonitiua, corruptionis eſt contentiua, & exterioris pulchritudinis eſt oſtenſiua. Item aſtuti ſunt incredibiliter quia ſcilicet more Demonum magnæ ſunt fallaciæ atque fraudis. Legi enim ꝙ quidam clericus vultu turpiſsimus, volens habere ingreſſum ad Papam qui erat tunc temporis, percuſsit ad Ianuam fortiſsimè, & petenti Ianitori quis eſſet, reſpondit ſe eſſe Demonem, qui omnino loqui Papæ volebat. Ianitor viſa facie eius turpi & terribili, ſtatim cucurrit ad Papam, aſſerens Demonem eſſe ad Ianuam qui omnino ſibi loqui volebat. Papa autem commẽdans ſe Deo, ipſum venire mandauit. Qui cum veniſſet, Papa credens ipſum eſſe Demonem propter deformitatem vultus, petijt ab eo vtrum eſſet Demon. Ita inquit ſum, quia Demon eſt ſpiritus ſciẽtificus, & ego ſum ſimiliter clericus literatus. Iſta inquit finxi Ianitoribus tuis, vt ingreſſum haberem ad te. Per iſtam ergo aſtutiam à Papa habuit quod petebat. Ecce ergo quomodo nomen Demonis aſtutiæ applicatur. Ideò de mala talium aſtutia poteſt intelligi illud 1. Timo. 4. Diſcedent quidã à fide, credentes ſpiritibus erroris, & doctrinę Demoniorum ¶ Item cunctis nocent inſatiabiliter. De Demonibus. n. C legitur ꝙ quos inhabitant, vexant mirabiliter & moleſtant. Et ideò magnum erat gaudium quando Demon de obſeſſo corpore fugabatur. Sic mali ſemper ſuis nocent ſocijs & vicinis. Matth. 15. Filia mea malè à Demonio vexatur. Quapropter nihil melius, niſi ꝙ tales eijciantur, & de ſocietate & patria expellantur. Marci. 16. In nomine meo Demonia eijciẽt. Patet ergo quomodo per Demonem ſeu Demonium poteſt intelligi vir iniquus. Sed ſi vis, per demonem ad litteram intelligitur Diabolus, quia ſicut in ſcriptura reperio,

Fallaciter fraudes machinatur
Rapaciter bonis aduerſatur
Tenaciter pœnis alligatur.

Iſte dico fraudes machinatur fallaciter. Vnde Apocalyp. 16. dicitur ꝙ de ore pſeudoprophetæ exierunt ſpiritus Demoniorum facientes ſigna. Item bonis aduerſatur rapaciter. Vnde in Pſal. A negocio perambulante in tenebris, ab incurſu & Demonio meridiano. Item pœnis alligatur tenaciter, ſcilicet poſt iudicium. Vnde Thob. 8. dicitur ꝙ Raphael Angelus apprehendit Demonium, & religauit eum in deſertum &c. Vide de Diabolo, de tentationibus aut fraudibus & nequitijs Demonum, ſm tabulam in vocabulis infinitis.

Demonſtrare.

Nota ꝙ demonſtratio eſt certa & immutabilis alicuius rei oſtenſio & manifeſtatio. A Igitur dico ꝙ cum tres ſint animæ potentiæ, ſcilicet rationabilis, cõcupiſcibilis, & iraſcibilis, hinc eſt ꝙ quælibet naturaliter appetit ſuum obiectum ſibi monſtrari & oſtendi. Et ſic dico ꝙ rationabilis vult ſibi demonſtrari vera, concupiſcibilis bona, iraſcibilis ſumma. Appetimus ergo nobis demonſtrari fidei certitudinem, quæ eſt veriſsima. Virtutum ſanctitudinem, quæ eſt boniſsima. Gloriæ plenitudinem, quæ eſt altiſsima. De veritate fidei dici poteſt illud Hiere. 11. Domine demonſtraſti mihi, & cognoui. quia ſicut dicitur Ioan. 5. Pater diligit filium, & omnia demonſtrat ei. De bonitate virtutum dici poteſt illud Pſal. Vias tuas domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me. De celſitudine verò gloriæ poteſt dici illud Ioan. 5. Maiora demonſtrabit ei. et. 1. Corin. 12. Adhuc excellentiorem viam vobis demõſtro. Prima ergo demonſtratio pertinet ad ſcientiam directiuam, ſecunda pertinet ad gloriam perfectiuam, tertia pertinet ad gloriam electiuam & beatificatiuam. Iſta non proſequor. Vide de oſtendere.

Denarius.

Cum denarius ſit illud cum quo omnia A appreciãtur, & ad eius precium omnia commutantur, videtur propriè ꝙ denarius poteſt ſignificare gloriam Paradiſi, quæ pro eo denarius dicitur, quia pro obſeruantia decalogi tribuitur, & quia iſto mediante precio ad decimum ordinẽ peruenitur. Denarius ergo eſt illa res cum qua fiunt ſolutiones & retributiones omnium quę debentur. Sic ergo notabo ꝙ denarius æternæ retributionis

Ex debito redditur laborantibus
Ex condigno traditur obſequentibus
Ex gratia dabitur indigentibus
Ex præcepto reſtituitur præſidentibus.

Iſta ſunt enim quattuor genera perſonarũ quibus denarij leguntur impenſi vel pro eis expenſi, videlicet. Illi qui laborant bene operando. Vnde Matth. 20. dicitur ꝙ conuentio fuit facta cum operarijs vineæ ex denario diurno, & in ſero acceperunt ſinguli ſingulos denarios. q̃a videlicet illi q̃ in die præſentis vitæ in vinea Eccleſiæ bene operando laborant in ſero mortis denarium æternæ retributionis reportant. ¶ Itẽ illi qui præſident bene obſequẽdo atque regẽdo. Vnde Prælati figurantur in ſtabulario Luc. 10. cui pro cura ſanciati

Samaritanus

Samaritanus obtulit duos denarios. quia scilicet Prælatis pro obsequio quod subditis impendunt, dabitur duplex denarius. i. retributio gloriæ, quãtum ad animam, & quantũ ad corpus. ¶ Item illi qui indigent pie supplicãdo. De pauperibus. n. & famelicis dr̃ Mar. 6. Euntes emamus ducentorum denariorum panes, supple pro istis famelicis nutriendis. Ad denotandum ꝙ retributio æterna multis datur ex mera gratia saluatoris, dato ꝙ sint pauperes virtutibus & inanes, nullo merito præcedente, sicut etiam nunc damus denariũ pauperi supplicanti. ¶ Item illi qui imperant bene gubernando. Christus. n. præcepit denarium dari Cæsari. Luc. 20. Ostendite mihi denarium. Sequitur. Reddite quę sunt Cęsaris Cęsari. Ad denotãdum ꝙ etiam ipsi Principes seculi si bene rexerint, non erũt exortes huius denarij. Circa quæ omniũ aduerte quod dicitur Apoca. 6. Bilibris tritici denario, & tres bilibres hordei denario vno. Bilibris. n. sunt duę librę, tres bilibres sunt sex libræ. Igitur pro tribus bilibribus hordei datur denarius, & pro vna bilibri tritici datur similiter denarius, quia. s. propter preciositatem grani tantum precium datur pro duabus libris tritici, sicut pro sex hordei. In quo notatur ꝙ denarius æternæ retributionis & datur pro tritico, & datur pro hordeo. i. datur pro magnis meritis, & pro paruis, datur perfectis hominibus qui sunt triticũ, & datur imperfectis, qui sunt hordeum. Diuersimodè tamen datur, quia scilicet tantum datur pro duabus libris tritici, sicut pro sex hordei. quia scilicet tantam gloriam percipiet vnus perfectus, sicut sex simplices, qui scilicet sine meritis ex sola gratia Dei saluantur. Vide supra de Decem & decima.

Denegare.
Vide infra negare.

A

Dentes.
Nota ꝙ dentes in corpore triplex habent officium, per quod triplex virtus in anima designatur. Dentes. n. debent mordere. Dentes habent masticare. Dentes habent claudere. Dentibus. n. illos quibus nocere volumus, laceramus. Dẽtibus cibos quos intus trahimus masticamus. Dentibus os & linguam claudimus & arctamus. Et ideò per dẽtes potest intelligi virtus correctionis qua delinquẽtes puniũtur. Virtus discretionis qua cibi. i. actus & opera masticantur, examinantur, & discutiuntur. Virtus locutionis circunspectæ qua nociuæ locutiones obserantur & clauduntur. Tales dentes habere debent viri Ecclesiastici, maximè Prælati. Sicut. n. dicit quidam Philosophus dictus Enigidios, filij aprorum cum dentibus nascuntur, apros. n. inquit, dentatos nasci probatum est. Et hoc quia pro certo viri perfecti cum spiritualibus dentibus nasci debẽt, hoc est ꝙ ab ipso natiuitatis suæ tempore in prædictis virtutibus se tenentur exercitare. Can. 4. Dentes tui sicut greges tonsarum ouium quæ ascenderunt de lauacro. Dentes inquit tuæ asperæ correctionis, dentes tuæ honestæ locutionis, dentes tuæ districtę discussionis, dentes tuæ perfectæ conclusionis. His dentes debent esse sicut greges qui ascendunt loti de lauacro. i. de puritatis & innocentis conditionis statu, quia. s. semper debẽt esse mũdi & loti. Gen. 49. Dentes eius lacte candidiores. Isti dentes debent in nobis perseuerare, sicut de Moyse dicitur Deu. 34. ꝙ vsque ad mortem non caligauerunt oculi eius, nec dentes ipsius moti sunt. In quibus verbis aduerte ꝙ sicut dentes sunt ornamentum oris, sic prædictæ virtutes sunt ornamentum animæ, & ideò possumus dicere ꝙ Pręlatus debet habere pro dentibus

B Discretionis subtilitatem. Oculi eius non caligauerunt.
Correctionis asperitatem. Dentes, quia sunt duri & asperi.
Durationis stabilitatem. Non sunt moti inquit.

Dentes. n. sunt clari & albi, & cibos, vt dictũ est, habent masticare. Sunt naturaliter acuti & duri. Sunt etiam vt communiter stabiles & firmi. Et ideò per claritatem notatur correctio, per stabilitatem designatur in bono perseuerãs duratio. Habeamus ergo dentes masticatiuæ discretionis. Dentes castigatiuæ correctionis. Dentes confirmatiuæ durationis. De dẽtibus discretionis videtur loqui Iob. 19. Derelicta sunt labia circa dentes meos. Labia. n. eloquentiæ debent semper esse circa dentes discretionis & sapientiæ. De dentibus correctionis dicitur Iohel. 1. Dẽtes eius vt Leonis. Vnde de bestia quarta dicitur Dan. 7. Dentes habebat ferreos, deuorabat & comminuebat, & reliqua pedibus conculcabat &c. ¶ Dentes enim correctionis Prælati debent esse acuti & ferrei contra malos, vt ipsos suppeditent & conculcent, & edoment pariter & castigent. Aduertamus tamen ꝙ aliqua animalia sunt quæ dentibus suis lædunt tantummodo alias malas bestias, sicut sunt Canes domestici, qui non habent mordere nisi Lupos & latrones. &c. Alia autẽ sunt quæ magis lædunt & mordent tam bonas bestias quàm malas, sicut Leones & Lupi, qui libentius mordent Agnos & hædos quam Leopardos & apros. Sic verè in mundo isto sunt duo genera Prælatorum, iudicum & correctorum, scilicet quidam boni & domestici, qui non mordẽt nec premunt nisi malos. Alij verò sunt crudeles & mali, qui plus mordent & puniunt bonos quam malos, pauperes quàm diuites, innocentes quàm nocentes. De quibus dicitur Deut. 32. Dentes bestiarum immittam in eos, cum furore trahentium super terram atque serpentium. In quibus verbis ostenditur ꝙ malis dentibus vtuntur gulosi & voratores. isti sunt dentes bestiarum. Rapaces & exactores, isti sunt furor trahentium. Linguosi & detractores. isti sunt venenum serpentium. Isti sunt tres ordines malorum dentium de quibus dicitur Dan. 7. ꝙ bestia habebat tres ordines dentium, qui dicebant ei. Surge, comede carnes plurimas. quia verè ista tria vitia, gula rapina & detractio, carnes dicuntur plurimas deuorare, quia scilicet gula comedit carnes mortuas. Nume. 11. Adhuc carnes in dentibus eorum. Rapina deuorat carnes mysticas scilicet diuitias aliorum. Iob. 21. De dentibus illius auferebam prædam. Detractio comedit carnes viuas. Prouerb. 30. Gens quæ pro dentibus habet gladios. Et in Psal. dicitur. Filij hominum dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Isti ergo sunt tres ordines dentium qui malè sunt pungitiui, mordaces & punitiui. Non sic habeat Prælatus dentes, sed iustæ duræ & asperæ correctionis. ¶ Tertiò habeat dentes constantis perfectionis & durationis, quod ostenditur cum dicitur ꝙ dentes eius non sunt moti. C Dentes enim debent esse stabiles atque firmi. Dentes etiam inter cetera ossa minus sunt putribiles seu corruptibiles. sunt enim quasi perpetuò durabiles, vt dicit Plinius. Sic verè spirituales dentes, scilicet prædictę virtutes, videlicet discretio, contritio, & sana locutio debẽt in nobis esse stabiles, perseuerantes, & immoti. Quando enim dentes mouentur vel cadunt, signum est ꝙ homo est nimis iuuenis vel nimis senex. Istis enim duobus solet contingere casus dentium. Sic verè charissimi si dentes nostri spirituales sint mobiles & defectiui, nec in vllo stabili perseuerantes, signum est ꝙ nos sumus senes per impotentiam, vel pueri per ignorãtiam. non debẽt ergo moueri dẽtes nostri. Iob. 41. In dentibus eius morabitur fortitudo. Quamuis hodie multi possent dicere illud Threno. 3. Confregit ad numerum dentes meos &c. Quod est contra illos qui comedunt res acerbas, quorum dentes fiunt ita stupidi, quòd non possunt pungere vel mordere. Sic vere munera & fauores faciunt dentes correctionis stupidos & imbecilles. Amos 4. Dedi vobis stuporem dentium, & indigentiam panum. Non sic, sed habeamus dentes perseuerantis durationis. Dentes exasperatiuæ correctionis. Dentes considerantis discretionis. Et hæc gratia breuitatis sufficiunt de dentibus. Ego autem dicam de dentibus in quantum signant Diaboli crudelitatem & tirannorum iniquitatem, infra in pluribus exemplis. vide in tabula.

Denudare.
A Sumitur pro reuelare secretum. Ecclesia. 19. Si est tibi delictũ, noli denudare. Item pro spoliare vestimentum seu etiam pro depauperare diuitiarum fundamentum. Esa. 24. Dissipauit dominus terram, & denudauit eam. Item pro spoliare & publicare delictum. Ezech. 23. Denudauit fornicationes suas &c. Vide infra de nuditate, reuelare.

Denunciare.
Vide supra vbi annunciare.

Denuo.
Vide vbi iterum rursus & deinde.

Deorsum.
A Nota ꝙ istud aduerbiũ deorsum signat inferiorem deiectionem & statum, siue bono siue malo modo sumatur. Et sic possum dicere ꝙ in scriptura inuenitur

Deorsum gratiæ interius latentis
Deorsum fortunæ inferius iacentis
Deorsum culpæ terrena possidentis
Deorsum poenæ Inferna continentis.

Primum est deorsum quo humiles solent iacere. Secũdum est deorsum quo pauperes solent egere. Tertiũ est deorsum quo auari solẽt vigere. Quartum est deorsum quo dãnati solent lugere.

Dicam ergo ꝙ inuenitur vnū deorsum humilium & perfectorum, & istud nihil aliud est quàm humilitas mētis & suiipsius deiectio & contēptus. Iusti.n.semper volunt esse deorsum & non sursum, deiecti & nō erecti, humiles & nō superbi. Luc.4. Si filius Dei es, mitte te deorsum. Deorsum.n.in terræ visceribus latent lapides preciosi. Sic verè in humilitatis profundo semper volunt latere & iacere hoīes virtuosi. Pone exēplum de mōstro maximo Nautilo quod ab alijs dr̄ Pompilos, quod hausta aqua amara, videns & timēs tēpestatem, in maris profundū deorsum descendit ad ima, sicut supra posui titulo de aqua. Sic ne tempestas te obruat delictorum, aquam amaram.i. Inferni amaritudinem per considerationem bibe, & deorsum per humilitatem descēde. exēplo Christi, de quo legitur Ioā.8. ꝙ inclinās se deorsum, digito scribebat in terra. & merito, quia pro certo deorsum humilitatis concomitātur.

B Feruor charitatis
Valor bonitatis
Decor honestatis
Splendor veritatis.

Deorsum dico inuenies charitatis feruorē. Deorsum.n.in terræ visceribus, teste Sene. latet ignis, qui in Ethna & alijs multis locis perpetua habet spiracula. sic charitas deorsum in corde humilis summè viget. Vñ Ezec.1. dr̄ ꝙ in illo mirabili filio hoīs quē ipse describit, à lūbis eius vsque deorsum vidit quasi speciē ignis splendētis. Itē deorsum inuenies virtutum seu bonitatis valorem. Arbor.n. quanto deorsum amplius radicatur, tanto solet vberius fructificare Sic quanto maior inferior humilitas, tāto virtutum potior est vbertas. Esa. 37. Mittet radices deorsum, & faciet fructum sursum. Vnde etiam de illis qui sunt diuites virtutibus, dr̄ Eccle.10. Vidi seruos in equis, & diuites sedere deorsum. Item deorsum inuenies decorem honestatis. Nihil.n.ita honeste incedit sicut humilitas. Nonne pars Panonis posterior pulchrior est? Ideò de tunica Aaron, quæ virtutem honestatis designat dr̄ Exod.28. ꝙ deorsum ad pedes tunicæ superhumeralis erant quasi mala punica, ex Hyacintho, purpura, & Cocco bis tincto, & Bysso retorta. expone si vis de quatuor virtutibus Cardinalibus sicut alibi, quo in tunica honestatis cum deorsum humilitatis refulgent. Item deorsum inuenies splendorem veritatis. Aquæ.n. magis fluunt deorsum q̄ sursum, scientiæ magis abūdant in humilibus q̄ elatis. Vnde de Arca Noe per quam intelligit sacra Scriptura, dicitur Gene.6. ꝙ ostium positum fuit in latere deorsum. Deorsum enim.i. in humilitate inuenitur Arcæ.i. Scripturæ ostium & ingressus, quia.s.nullus ibi profunde ingreditur, nisi qui ibidem humiliter immoratur. Vnde de quodam sancto narratur ꝙ cum attentissimè Deum aliquandiu rogasset ꝙ sibi quendam Scripturæ passum quem intelligere non poterat declararet, nec exaudiretur supplicans multis diebus, proposuit ire ad alium quēdam sanctum vt peteret ab eodem. Dum ergo iret, reuelatum est ei per Angelum ꝙ plus meruerat humilitas quam alterum requirendo cōceperat, q̄ oratio quam tandiu fecerat. Bene ergo dicit sapiēs q, vbi humilitas, ꝙ ibi etiam sapiētia. Vnde Ezech.8. dicitur. Deorsum ignis, & sursum quasi aspectus splendoris, & visio electri. Istud est igitur

C deorsum humiliū & perfectorū. ¶ Secundò dico ꝙ est vnum deorsum flebilium & deiectorum seu pauperum & miserorū, quos.s. rota fortunę deorsum deiecit ad tribulationis seu infortunij statū. Vnde de pauperibus deorsum in misero statu iacentibus potest dici illud Iob. 18. Deorsum radices eius siccentur, & sursum atteratur messis eius. Aduerte tamen ꝙ tutius est in naui esse deorsum q̄ sursum, q.a.s. sursum fluctus & flatus hominem cōcutiunt. Illi autem qui deorsum in fundo nauis sunt, à talibus tuti sunt. Sic verè tutius est quo ad salutē animæ ꝙ homo sit deorsum in statu subiectionis & paupertatis, q̄ sursum in statu prosperitatis & dignitatis. Ibi.n. flatus elationum & fluctus tribulationum homines tribulāt, hic autem quies & securitas mentem trāquillant. Ideò de tali deorsum & de bonis sic occulto Dei iudicio ad deorsum & ad statum depressum descendentibus dici potest illud Marci, 15. Velum Templi scissum est à summo vsque deorsum. Patet

D ergo ꝙ est vnum deorsum flebilium & miserorum. ¶ Tertiò dico ꝙ est vnum deorsum peccantium & auarorum, & istud est propriè status peccati, qui.s. deorsum est & non sursum, in ignominia & non in gloria, in vilitate nō in dignitate. Iste est potissimè status auarorum, qui.s. sunt deorsum circa terrena, & obliuiscuntur illa quæ sursum sunt.s. cœlestia & æterna. Boni ergo possunt dicere peccatoribus & auaris illud Ioannis 8. Ego de sursum sum, vos deorsum estis, & merito, quia.s. sicut in vino & oleo meliora sursum, sunt deteriora vero deorsum, sic in hominibus meliores petunt superiora & cœlestia, mali verò & deteriores petūt illud quod est deorsum.s. mundana & terrestria. Vnde Prouerb.25. Cœlum sursum, & terra deorsum. Istud est igitur deorsum peccantiū & auarorum.

¶ Quartò dico ꝙ est vnum deorsum lugentium & damnatorum. quia.s.isti sunt deorsum in Infernali profundo carcere constituti. Vnde de impijssima Iezabele dicitur 4.Reg.9. ꝙ Iehu Rex Israel istam fecit præcipitari deorsum de fenestra palatij, quam sic deorsum proiectā canes deuorauerunt. quia scilicet Rex Israel Deus impios de palatio mundanæ prosperitatis, deorsum in Infernum facit proijci, vbi constat eos à Canibus.i.à Demonibus deuorari. vnde etiam ad considerationem illius deorsum.s. Inferni, nos inuitat scriptura Esa.51. vbi dicitur sic. Leuate in cœlum oculos vestros, & videte sub terra deorsum, quia cœli sicut fumus liquescēt, & terra sicut vestimentum atteretur, & habitatores eius interibunt. Eccl. 3. dubitādo dicit sapiens. Quis nouit si spiritus filiorū Adam ascendat sursum, & spiritus iumentorum deorsum? q.d. Istud est rationabile.s. ꝙ filij Adam.i. boni sursum ascendāt ad Paradisum, iumenta vero.i. mali deorsum corruant in Inferorū. ita vt quilibet illorum dicere possit illud Eccle. 51. Vita mea appropinquans erat in Inferno deorsum. circundederūt me, & non fuit qui adiuuaret. Patet igitur quomodo deorsum est locus damnatorum, auarorum, miserorum, & perfectorum, diuersimodè deorsum considerato. Vide infra de inferius, & desuper, & sursum, & de descendere in profundum, & alijs titulis similibus.

Deponere.

A Nota ꝙ deponere idem est quod deorsum ponere. Sumitur autem deponere pro committere, sicut cum dicitur. Depono pecuniam ad custodiendum Item sumitur pro dimittere, sicut cum dicitur. Deponite vestimēta vestra. Item sumitur pro dimittere, idest pro deorsum mittere vel detrahere, sicut cum dicitur. Talis est depositus de alto loco, officio siue statu. quocunq; tamen modo sumatur litteraliter, notabo ꝙ tam in bono quàm in malo significato multiplex est depositio, videlicet

Depositio luctuosa
Depositio virtuosa
Depositio vitiosa
Depositio dolorosa.

Luctuose deponitur corpus nostrum mortale. Virtuose dimittitur opus omne letale. Vitiose relinquitur omne bonum vitale. Dolorose deijcitur omne omen fatale.

Prima est depositio corporum,
Secunda est depositio scelerum,
Tertia est depositio virtutum seu operum,
Quarta est depositio dignitatum seu munerum,

¶ Luctuosè enim deponitur natura,
Virtuosè deponitur culpa,
Vitiosè deponitur gratia,
Dolorosè deponitur fortuna.

B Dicam ergo ꝙ inuenitur quędā depositio luctuosa, & ista est illa qua necesse habemus deponere & exuere corpus nostrum more Serpentis, qui in stricto foramine deponit & deserit pellem suam veterem. Sic & nos in foramine diræ mortis deponemus finaliter pellem carnis. Vnde 2. Petri 1. Certus sum quia velox est depositio tabernaculi mei. Mors.n. depositio dicitur, vel pro eo ꝙ in morte corpus deponitur & dimittitur, vel pro eo ꝙ terrę per modum depositi cōmittitur, vt iterū in resurrectione vltima recuperetur. vnde Luc. 23. dicitur ꝙ Ioseph depositū corpus Christi inuoluit syndone, & posuit illud in monumēto. Ista est ergo depositio luctuosa.

C ¶ Secundò dico ꝙ est depositio virtuosa. Et ista est pro certo illa qua quis virtuosè mouetur ad deponendum vitia & omnia impedientia & nociua. Quodam enim instinctu naturali animalia deponūt voluntariè illa quę sibi videntur periculi causa esse, sicut de Elephante dicitur quòd dentes deponit & rumpit, pro quibus se sentit prosequi à venatore, & castor etiā testiculos. Alia etiā aīalia sunt quæ renouando ætatē, antiqua munimenta deponunt, sicut patet de Aquila & accipitre, quæ deponunt veteres pennas. De cācris tam fluuialibus q̄ marinis, qui deponunt veteres testas. De equis, qui deponunt pristinos dentes. De Ceruis, qui deponūt cornua seu branchas. Sic verè dico ꝙ nos debemus deponere & dimittere omnia vitiosa & periculosa, siue sint testæ carnalis delectationis, siue dentes detractionis, siue plumæ leuitatis & inconstantis affectionis, siue cornua elationis, siue coria siue testæ exterioris malæ conuersationis. vnde Ephes. 4.

Deponite vos sm pristinam conuersationem veterem hominem qui corrumpitur sm desideria erroris, & renouamini spiritu mentis vestræ, & induite nouum hominem qui sm Deum creatus est in iustitia & sanctitate. quia.s.mala conuersatio & peccata debēt deponi, Figura Deu.21. vbi dicitur. q captiua mulier debebat deponere vestes in quibus capta fuerat, & lauare corpus, & vngues præscindere ad hoc q de captiua fieri posset vxor. quia.s.anima peccatrix nunquā fit per gratiam vxor Christi nisi primo vngues malorū operum rescindat, immunditiam malarum cogitationum abstergat & abluat, & vestem malæ conuersationis deponat. Et sic notare potes quod tu debes & teneris.

Deponere maliciam in corde latentem

Deponere fallaciam in ore vigentem

Deponere substantiam cupidos prementem.

Igitur deponamus malitiam quæ corda molestat. Gal.3. Deponite à vobis omnem iram, indignationem, malitiam. Item deponamus fallaciam quæ os dehonestat. Eph.4. Deponētes mendacium, loquimini veritatem. Item deponamus substantiam quę grauamen præstat. Grauamen dico.i. pondus auaritiæ & amoris terrenorum. Heb.12. Deponentes omne pondus & circunstans nos peccatum &c. exemplo.s. Dauid, qui armatus de armis Saulis ponderosis, deposuit ea, vt leuius cōtra Goliam dimicaret, sicut dicitur. 1. Regum. 17. Sic & tu arma mundi, id est diuitias debes saltem mentaliter deponere,
D si vis contra diabolum præualere. Ista est igitur depositio virtuosa. ¶ Tertiò dico q est quædam depositio vitiosa, & ista est depositio virtutum & bonorum operum & meritorū, quam quidem mali faciunt, qui.s. virtutes deponunt & deserunt, vitia verò retinent & custodiunt. Figurati in illis qui beatum Stephanum occiderunt, qui vestimenta sua vt lenius malum facerent ad pedes Sauli deposuerunt sicut dicitur Actuum. 7. Vestes enim virtutum solent deponere, qui volunt se in malis actibus occupare. Vnde de illa fornicatrice Thamar dicitur Gen. 38. q depositis vestibus viduitatis, assumpsit teristrum, id est vestem meretriciam, & mutato habitu sedit in biuio, vbi.s. fornicata est cum socero suo, quia.s. malę personę vestes viduitatis.i. virtutem, gratiam & honestatem deponūt, habitum peccatorum assumunt, & sic cum diabolo fornican
E tur & conueniunt. Ista est igitur depositio vitiosa. ¶ Quartò dico q est quædam depositio dolorosa. Et ista est depositio fortunæ & temporalis dignitatis & gloriæ, siue capiatur actiuè siue passiue. Actiue dico, vt quando quis cogitur deponere & dimittere gloriam temporalem. Passiue autem quando ipse deponitur à fortuna vel gloria temporali. Sicut enim Lupus à venatore & canibus instigatus, necessario compellitur deponere & dimittere prædam quam rapuerat, sic homo in fine compulsus à canibus, s.a morte, infirmitate & calamitatibus, compellitur deponere & dimittere quicquid habēt. Hester. 14. Cum deposuisset vestes regias, fletibus & luctui apta indumenta suscepit. Sicut enim video q vela nauium finito nauigio deponuntur, sic mundi diuites qui nunc sunt in pelago sursum erecti, & in altis dignitatibus constituti, & vento vanæ laudis expositi, finaliter per mortem deponentur. nunc etiam in hoc mundo per infortunia aliquotiens deprimūtur Nume.4. Deponent velum quod pendet ante fores. Ponit.n. Geruasius & narrat q in castro de Liurione diocesis valentinæ in prouincia, est altissima turris quædam quæ nullum custodem admittit, quia.s. si quis ibi vigilat aut custos pernoctare voluerit, de mane sine læsione ad pedem turris se inueniet depositum, & quis deposuerit, non percipiet nec videbit. Talis turris proculdubio signat excellentes mundi status, quia reuera mundi dignitates bene permittunt se possideri de die, non de nocte, id est in vita præsenti, non in morte. quia reuera cum nox mortis aduenerit, quilibet à turri & à statu mundanæ magnificentiæ deponitur, ita q inferius in pede turris id est in sepulchro vel inferno seu purgatorio reperitur. psal. Depone eos protector noster domine, & comprehendantur in supbia sua. Ista potissime possunt dici de malis iudicibus & prælatis, quia.s. tales à suis superioribus debent deponi, & alij substitui loco sui. vnde Luc.1. Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Talibus.n. accidit sicut nubi, quæ primo est vapor tenuis & modicus de terra & aqua productus, qui s. paulatim sursum erigitur, ita qd finaliter nubes magna & humorosa efficitur, finaliter tamen adueniente tempestate resoluitur, & tota sua substantia subito deficit & annihilatur, & à sua altitudine cadit & deponitur. Sic verè dicam de multis q de infimo statu, terra.s. & mari, id est infimo genere vel sufficientia valde parua paulatim & successiue sursum ad mundi dignitates & officia se erigunt, ita q aliquādiu in aere præsentis vitæ superius in dignitatibus alti sistunt, fit tamen quādoque q sole iustitiæ Christo ipsos percutiente, & statum & magnificentiam resoluente, isti subito cadunt, pereunt, & à statu quem laboriose acquisierāt, tempestate tribulationum vrgente deponuntur & ruunt. Dicit enim Sene. q paucis deponere fælicitatem molliter licuit. Grauia enim & ponderosa magis impetuose ruūt quam leuia, & magni homines alijs impetuosius deponuntur ad ima, sicut de illa ciuitate gloriosa Hierusalem dicitur Thren.1. Deposita est vehementer, nō habens consolatorem. Tales autem depositiones subitæ maximè apparent in illis quos fortuna subito prouehit, quia illos ipsos etiam subito deponit. Nume.2. Quomodo erigetur, ita & deponetur. Vtile est enim qd mali superiores inferius deponantur, & q à statu publico in quo male regūt, ad priuatum officium reducantur. De scorpionibus enim legitur qd cum mater plures peperit, ipsos tamen omnes deuorat & occidit. fit tamen quandoque q vltimus fratrum matris crudelitatē præcauens, super clunes eius salit, & eam occidit & interficit & sic fratrum suorum mortem vindicat atque punit. Sic verè multi sunt mali prælati, iudices & tyranni, qui more istius impiæ matris omnes filios suos, id est omnes socios & subditos grauant, afficiunt & affligunt, fit tamen quandoque quod ibi est aliquis vltimus.i. aliquis subditus ceteris magis audax qui cōtra talē matrē se erigit, ipsamq; inuadit & accusat, & à statu suo ipsam deponi procurat, & sic fratrum iniurias vindicat. Vnde de depositione talium dicitur illud Iosuæ.8. Regem hay suspenderunt in patibulo, & tandem deposuerunt cadauer de cruce. Tales enim mali reges quando promouentur, dicuntur suspendi, propter elationem quam incurrunt, esse in patibulo & in cruce, pro eo quia semper in labore & pœna viuunt, dicuntur finaliter esse cadauer, quia per luxuriam corrupti sunt, & ideò deponi dicuntur, quia isti in fine de statu suo deponuntur & cadunt. De phoca siue boca.i. bone monstro marino, legitur in libro de natura rerum, q contra vxorem suam perpetuum gerit bellum, nec cessat contra eam atrociter pugnare, quousq; eam occidat, & statim aliam super inducit, & sic deinceps. Fit tamen, vt aiunt, q quandoque ab vxore interficitur, & sic mors aliarum præcedentium vindicatur. Sic verè sunt multi qui contra vxorem propriam id est contra propriam dignitatem vel ecclesiam sibi cōmissam non cessant bellum gerere, & eā rapinis & exactionibus, occidere.i. destruere & depauperare, & cum vnam consumpserint, statim solent ad aliam anhelare, & sic vsque ad finem de statu ad statum, de ecclesia ad ecclesiam continue se mutare, & vbicunque fuerint, male regere, & quamcunque sponsam duxerint, opprimere & grauare. Quapropter necesse est q aliqua vxorum, id est aliqua ecclesiarum per eum oppressarum tot exemplis & iniurijs stimulata, contra eum insurgat & eū vulneret & occidat.i. à statu suo deijciat & deponat, dicens illud Esaiæ.22. Expellam te de statione tua, & de ministerio tuo deponā te. Vnde de illo rege malo Nabuchodonosor dicitur Daā.5. q eleuatum est cor eius, & spiritus eius obfirmatus est ad superbiam, depositus est de solio regni sui, & gloria eius ablata est ei, & à filijs hominū abiectus est. Patet ergo quomodo inuenitur depositio dolorosa. ¶ Depositio ve F
rò alio modo sumpta, inquantum.s. signat rem in custodia traditam & commissam, potest dici q est quædam depositio fructuosa. Et ista est depositio fidei vel gratiæ, quas Deus committit homini & apud eum deponit, vt inde fructum æternæ gloriæ cōsequatur. Et ideò sicut fidelis homo multum debet cauere ne depositū in manibus eius perdatur, sic & nos multum cauere debemus ne illa quę sunt à Deo apud nos custodienda deposita, s. fides, anima, gratia & virtutes tam naturales quam morales perdantur, vel contra voluntatem domini dispensentur. 1.Tim.6. O Timothee, depositum custodi. Tale etiam depositum non debemus negare, immo ipsum habere à Deo non à nobis, debemus iugiter æstimare, & de custodiēdo sedule cogitare. 2.Timo.1. Bonum depositum custodi. Et bene dicit Bonum, quia scilicet peccata quæ diabolus apud nos deposuit, sicut furtum, non sunt custodienda, sed iudici, id est sacerdoti per confessionem dicenda. Ista ergo de depositione sufficiant

A **Deprecari. Deprecatio** Preces. Cum deprecari sit actus humilitatis, opus necessitatis, tributum maiestatis, videtur ꝙ ad preces Deo & sanctis faciendas debet quilibet incitari, & ad hoc totis visceribus animari. Omnis enim natura in necessitatis articulo libenter quærit remedium opportunum. Cum igitur nos omnes hic in periculo constituti simus à quo nos eripi proprijs meritis non valemus, vtile est ꝙ per orationem aliunde remedium impetremus, & ꝙ preces coram Deo humiliter effundamus. iuxta illud Tho.8. Deprecemur dominum hodie & cras, & secundum cras, quia his tribus noctibus Deo iũgemur. In quibus verbis satis possumus attendere quicquid ad deprecationem perfectam necesse est pertinere, quia scilicet ibi debet interesse

Mentis subiectin deuote supplicans. Deprecemur
Cordis affectio discrete applicans. Dominum
Præceos inuectio se prompte explicans. Hodie
Continuatio sæpius replicans. Cras & secundum cras
Obtenebratio dolorem implicans. Noctibus
Certa dimensio plurima prædicans. Tribus
Vera deuotio suprema vendicans. Deo iungemur.

¶ Et sic dico quod preces debent esse humiliter subiectæ, deprecemur. Sagaciter porrectæ, dominum. Celeriter inuectæ, hodie. Incessanter inuectæ, cras & cras. Dolore cõfectę, noctibus. Copiose pfectæ, tribus. Amorose directę, iũgemur.
Probat humilitatẽ orator optatiuus. Deprecemur inquit.
Probat sagacitatem dator præstatiuus. Dominũ inquit. (prudentia enim est orare illum qui potest iuuare.)
Probat celeritatem actus non dilatiuus. Hodie inquit.
Probat continuitatem feruor frequentatiuus. Cras inquit & secundum cras.
Probat dolorositatem horror obscuratiuus. noctibus inquit.
Probat pluralitatẽ numerus progressiuus. Tribus inquit.
Probat affectuositatẽ nodulus coniunctiuus. Deo iungemur.
Quia breuiter loquẽdo, preces nostræ debent esse Humiles, Discretæ, Citæ, Continuæ, Dolorosæ, copiosæ, & affectuosæ.
¶ Dicam ergo primo ꝙ deprecatio nostra debet habere humilitatem subiectam. Deprecemur inquit. Plus enim placet & facilius exauditur oratio humilis quam elata, quia sicut dicitur Iudith.9. Mansuetorum & humilium tibi semper placuit deprecatio. Deprecemur inquit, optatiue enim & humiliter loquitur, sicut Dauid dicens.4.Reg.3. Deprecemur dominum. Et Zach.8. Deprecemur faciem domini. & in psalm. Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo domine. Et.
B 2.Para.6. Audias preces quas fundit famulus tuus. ¶ Secundò dico ꝙ debet habere sagacitatem discretam. dominum inquit. Nullus.n. discrete deprecatur aliquidui, si illum qui iuuare potest. Cum autem iste solus sit Deus, qui omnia potest præstare, omnes potest in omnibus necessitatibus iuuare, restat ꝙ iste solus discrete deprecetur. vnde de hester dicitur Hester.14. ꝙ cum deposuisset vestes regias, fletibus & luctus apta indumenta suscepit, pro vnguentis varijs cinere impleuit caput, & humiliauit corpus suum ieiunijs, & deprecabatur dominum Deum Israel. Istud inuehe si vis contra illos qui deprecantur diabolum non dominum, & qui recurrunt ad vetulas & sortilegas, nõ ad Deum neque sanctos. Isti sunt .n. sicut dicitur Esa.45. qui leuãt signum sculpturæ suæ, & rogant Deum non saluantem. vnde Es.46. pulchre inuehit propheta contra fatuos idololatras, qui idola fabricabant & portabant, & tandem erigebant & statuebant, & deprecantes humiliter adorabant. Vnde Sap.13. Non erubescit inquit loqui, cum illo qui sine anima est, & pro sanitate infirmum deprecatur, & pro vita mortuum rogat. Vnde non deprecemur talia, sed dominũ, qui. s. potest exaudire & iuuare. Hester.13. Mardocheus autem deprecatus est dominum, memor omnium
C operum eius. Debet igitur habere sagacitatẽ discretam. Dominum inquit. ¶ Tertiò habere debet celeritatem completã. hodie inquit. Non enim debemus protrahere orationem de die in diem, sed hodie, i. statim, immo quasi quotidie Deum rogare. psalm. Venite adoremus, & procidamus ante Deum. Sequitur. Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. Istud est enim summum & supremũ remedium in necessitatibus, s. cito & celeriter recurrere ad dominum deprecandum, sicut de filijs Israel dicitur Nume.16. & Nume.17. ꝙ cum ipsos vastaret incendium, dixit Moyses Aaron sacerdoti. Tolle inquit thuribulum, & hausto igne de altari mitte incensum desuper, pergens cito ad populum vt roges pro eis. & sequitur. Et stans Aaron inter mortuos & viuentes deprecatus est ꝓ populo, & plaga cessauit. ¶ Quartò habeat oratio continuitatem porrectam. quod ostenditur cum dicitur. Cras & secundum cras, hoc est continuè & incessanter, quia. s. dicitur Iaco.5. Multum valet deprecatio iusti assidua. Assidue autem & continuè orare dicitur qui continue à malo abstinet, vel qui continue bonum operatur. vnde Ecclesi. 35. Qui conseruat legem, multiplicat orationem. Salutare sacrificium est attendere mandatis, & deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia. Grues. n. quando ad terras habitationis volant, semper & continue quasi querulosi, clamitant, & quasi pro terra adipiscenda voces suas querulosas promulgant. Sic dico ꝙ nos qui ad terram Paradisi tendimus, & de mundo ad patrem continue pertransimus, & nouam habitationem pro futura hyeme mortis quærimus, & optamus vbi habitemus, debemus continue deprecando dominum querimoniam facere, & incessanter dominum exorare. Vnde apostolus. Sine intermissione orantes. Cras ergo & secundũ cras vnde Exodi.8. Constitue mihi tempus quando deprecer pro te dominum. Respondit ei. Cras. Habeat ergo oratio nostra continuitatem porrectam. ¶ Quintò habeat dolorositatem, inuectam. noctibus. Deprecatio enim debet fieri cum lachrymis & contritione cordis, & dolore & timore. Cor contri-
D tum enim & humiliatum Deus non despiciet. Noctibus inquit. Nox. n. tenebrositatem & contritionem cordis designat. Melius. n. audiũtur voces noctibus quam diebus, quia. s. vox orationis melius exauditur quando quis de nocte, id est in cõpuncta & doloro à mente dominum deprecatur. De Iudith legitur Iudith.12. qđ ipsa petijt vt daretur ei copia nocte & ante lucem egrediendi foras ad orationem, & deprecandi dominum. Sequitur. Et exibat noctibus in vallem Bethuliæ, & baptizabat se, & adorabat dominum. Habeat ergo dolorositatem inuectam. ¶ Sextò habeat oratio seu deprecatio multiplicitatem adiectam. Nõ enim de vna re tantum deprecari debemus, sed de pluribus, cũ plura sint nobis necessaria. quod ostenditur cum dicitur. Tribus. Tria. n. sunt pro quibus principaliter deprecari debemus, videlicet

Pro præteritis, vt dimittantur
Pro præsentibus, vt dirigantur
Pro futuris, vt disponantur.

Deprecemur ergo dominũ pro malis prę teritis dimittendis. vnde Ecclesi.21. Fili peccasti, ne adijcias iterum, sed de pristinis deprecare vt tibi dimittãtur. Item deprecemur pro præsentibus ordinandis, quia scilicet dominũ deprecari debemus

Vt culpas auferat
Vt vires inferat
Vt gratiam afferat
Vt pœnas differat
Vt virtutes proferat.

Vnde ecclesi. 37. Deprecare altissimum vt in veritate dirigat viam tuam. Item deprecemur pro futuris & sequentibus ad salutem nostram disponendis. Et sic pro certo debemus deprecari

Vt liberemur ab hoste
Vt præseruemur à peste
Vt collocemur cum rege
Vt recreemur cum grege.

Vnde pro liberatione ab hoste dicebat Dauid in psal. Exaudi Deus orationem meam cum deprecor, à timore inimici eripe animam meam. De liberatione autem à pœna infernali seu à peste dicitur Ecclesi.51. Pro morte defluente deprecatus sum. De glorificatione verò cum summo rege vel de adipiscenda felicitate & salute dici potest illud psal. Ædificauit dominus Syon, & videbitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium, & non spreuit precem eorum. Et Iob.8. Si diluculo consurrexeris ad dominum, & omnipotentem fueris deprecatus, statim euigilabit ad te, pacatum reddet habitaculum iustitiæ tuæ &c. Habeat ergo deprecatio nostra multiplicitatem adiectam. Tribus inquit. Ionę.2. Tribus diebus & tribus noctibus orauit Ionas ad dominũ. Tribus inquit diebus & noctibus, s. præteritis temporibus, præsentibus, & futuris.
E ¶ Septimò habeat oratio charitatem seu vicinitatem deuotã. Deo inquit iungemur. Iungi enim Deo, charitatem & familiaritatem & etiam deuotionem designat. quæ pro certo in oratione valde sunt necessaria, quia reuera nihil valet oratio nisi familiaris fuerit & deuota. Deute.7. Vobis iunctus est dominus, & elegit nos. Et aduerte ꝙ deuota deprecatio nos Deo iungit & familiariter connectit, & etiam se exaudibilẽ reddit

Quando

Quando confidit intime,
Quando prorumpunt lachrymæ,
Quaodo allegat optime,
Quando nil agit pessime,

¶ Quando dico confidit intime. Spes.n. & fiducia obtinendi valde iuuant orantem. Ideò dicebat Iudith.9. Exaudi domine me miseram deprecantem, & de tua misericordia cõfidentem. Item quando prorumpunt lachrymæ. Vnde Thobiæ.3. Anna cum lachrymis deprecabatur dominum & 1. Regum.1. de Anna alia flente & cibum non capiente, dicitur ꝙ ipsa cum lachrymis multiplicauit preces coram domino. Et Dan. 9. dicitur qđ ipse cepit rogare & deprecari in sacco, & ieiunijs, & cinere. Item cum allegat optime. Allegare.n. debet ille qui dominum deprecatur, ipsius Dei potestatem, charitatem & pietatem, suiipsius paupertatem, debilitatem, & indignitatem, negocij verò pro quo agit, necessitatem vtilitatẽ & difficultatem. Sic.n. mouetur Deus ad exaudiendum. Sic eleuatur animus ad sperandum & confidendum. Sic disponitur homo ad impetrandum & obtinendum. Vnde de talibus allegationibus potest intelligi illud Sapien. 18. Properans homo sine querela deprecari pro populis, proferens seruitutis suæ scutum orationem, & per incensum deprecationem allegans, restitit iræ & finem imposuit necessitati. Item quando nil agit pessime, quando. s. deprecans est mundus & sanctus. vnde Iob. 16. Facies mea intumuit à fletu, & palpebræ meæ caligauerunt, hæc passus sum absque iniquitate manus meæ, cum haberem mundas ad Deum preces. Ecce ergo quomodo deprecatio debet esse Deuota, Multiplicata, Dolorosa, Cõtinua, Cita, Discreta, & Subiecta &c. Vide infra de oratione & de exaudire, & in alijs titulis infinitis, sicut est Os, loqui, Vox, & similibus.

Deprehendere.

Vide de comprehendere & apprehendere.

A Deprimere. Depressio.

Nota ꝙ deprimere idem est quod deorsum premere, vel aliquid inferius aggrauare. Fit ergo depressio quando adhibetur alicuius ponderis impositio, & sic nota quod

Deprimit mortalitas viuos flusuosos.
Deprimit humilitas viros virtuosos
Deprimit iniquitas viros vitiosos
Deprimit aduersitas pauperes fluctuosos
Deprimit calamitas damnatos luctuosos.

Est igitur quædam depssio quam facit pondus mortalitatis, de qua dicitur Sap.9. Deprimit inhabitatio terrena sensum multa cogitantem. Item est depressio quam facit pondus humilitatis, de qua Ecclesi.2. Deprime cor tuũ & sustine. Item est depressio quam facit pondus iniquitatis. Ionę.1. Surge, inuoca Deum tuum, quid tu sopore deprimeris? Item est depressio quam facit pondus aduersitatis. Neę.5. Ministri depresserunt populum. & ideò præcipitur. Esai.57. Solue fasciculos deprimentes. Item est depressio quam facit pondus æternæ calamitatis. Esa.5. Oculi sublimium deprimẽtur. Vide de pondus, Onus, Aggrauare, & similibus.

A Derelinquere.

Nota ꝙ derelinquere linquere relinquere & dimittere, & respuere cum alijs similibus in bono signant & in malo. Dicã ergo quòd est derelinquere multiplex, scilicet

Derelinquere Dei, quod est formidandum
Derelinquere iusti, quod est commendandum
Derelinquere mundi, quod est attendendum
Derelinquere diaboli, quod est præuidendum.
Derelinquere impij, quod est abhorrendum.

Est dico vnum derelinquere formidandũ ꝙ fecit deus. Deus.n. est sicut paterfamilias, qui quandoq; data portione bonorum suorum filijs, derelinquit eos & dimittit vti pro libito bonis ipsis, & hoc vt prudentiam eorum experiatur, vt ipsi ad cogitandum de seipsis diligentius inducantur. Prouerbium.n. gallicum est. Metem soul à parsoy, il pensera de soy. hoc est dictum. Derelinquatis fatuum stare per se ipsũ cogitabit de se. Sic proculdubio facit Deus, quia quandoq; derelinquit homines in manu propriç libertatis, & eos ad multa exponit, vt det causam experiendi virtutem. & ideò de sua dissimulatione dici potest illud Ezech.8. Derelinquit dominus terram, & dominus non videt. q.d. dominus in multis se habet per modum derelinquentis, & per modum etiam non videntis. Sic ergo notabo quòd Deus

B Derelinquit iustos, vt mala subeant
Derelinquit malos, vt culpas habeant
Derelinquit impios, vt bonis gaudeant
Derelinquit iniquos, vt pœnis lugeant.

¶ Dicam ergo ꝙ Deus derelinquit iustos sub graui pondere tribulationum, & sic etiã videtur dereliquisse proprium filium in passione cum dicebat illud euangelicũ Hely, hely, lamazabathani, hoc est Deus meus Deus meus quare me dereliquisti? Matthæi.27. & in psal. Constat enim ꝙ Deus quandoq; permittit tribulari & tentari bonos, ita ꝙ quasi videtur eos derelinquere, & quasi de eis non curare. quòd vtique ex certo consilio secretæ prouidentiæ suæ facit, vt. s. sibi dimissi, compellantur experiri propriam fragilitatem, & recurrere ad diuini auxilij pietatẽ, exemplo Petri qui in tentatione fuit ad tempus derelictus, inde tamẽ post tẽpus melior effectus. Vnde.2. Paralipome.32. Dereliquit eum dominus vt tentaretur. Nutrix enim volens paruulum docere ad ambulandum, ipsum quandoque derelinquit sibiipsi, quem videns propinquum casui, statim ipsi manum porrigit & eum manu tenet ne corruat, si verò iam ceciderat, ipsum leuat. Sic verè dico de Deo, ad tempus enim quandoque derelinquit hominem in tribulatione vel tentatione, & subtrahit auxilium suum sibi. vult enim ꝙ faciat quod in se est. Sed reuera finaliter ipsum respicit, manum ad interesse sibi porrigit, ipsum saluat, erigit & custodit. & sic fit ꝙ qui eum dereliquisse videbatur, ampliorem de eo curam gerit. Vnde ipse loquens ciuitati Hierusalem dicit Esa.54. Ad pũctum & in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis cõgregabo te, in momento indignationis abscõdi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui. Et breuiter istud est verum, qđ Deus sanctos suos solet ad tempus in tribulationibus & tentationibus relinquere, vt eos possit diutius adiuuare, sicut patet de pauperibus & egenis, qui videntur à Deo derelicti, qui tamen finaliter ab eo non sunt obliti. vnde Esa 60. pro eo quia fuisti derelicta & odio habita, ponam te in superbiam seculorum, gaudium in generatione & generationem. Sicut.n. dicitur in psal. Tibi enim derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor. Licet.n. Deus sanctos in præsenti dereliquisse videatur, ipsos tamen finaliter nunquã derelinquit. vnde in psal. Quoniam non derelinquet dominus sanctos suos, & in ęternum conseruabũtur. Iunior enim fui, etenim senui, & non vidi iustum derelictum, sicut dicitur in psal. Vult tamen dominus ꝙ homo quod in se est faciat, viriliter resistendo, & quòd etiam ad eum recurrat, eius auxilium requirendo, dicens illud. Ne proijcias me in tempore senectutis, cum defecerit virtus mea, non derelinquas me. Et tunc pro certo statim dominus respondebit illud Iosue.1. Sicut fui cum Moyse, ero tecum, non dimittam te neque derelinquam, confortare, & esto robustus. Vnde aduerte quod ipse non derelinquit

Pauperes & indigentes
Captiuos & seruientes
Fideles in se credentes
Deuotos in se sperantes
Oppressos ad se clamantes
Mortuos subtus latentes.

Non derelinquũtur ergo à Deo pauperes licet indigeãt. 2. Corint. 4. Aporiamur, sed non destituimur, psecutionem patimur, sed non derelinquimur. Itẽ non derelinquuntur captiui licet subiaceant. vnde de sapientia increata dicitur Sap. 10. ꝙ venditum iustum non dereliquit, sed à peccatoribus liberauit eum, descẽditque cum illo in foueã, & vinculis non dereliquit eum. Item non delinquuntur fideles dum fidẽ teneant. Et ideò fidem allegando, dicebat Hieremias. Hier. 14. Tu autem in nobis es domine, & nomen sanctũ tuũ inuocatũ est super nos, ne derelinquas nos dñe Deus noster. Item non derelinquuntur sperantes, licet nil videant, supple quod eos in præsenti adiuuet. vnde Iudith.6. Non derelinquis præsumentes de te, & de sua virtute gloriantes humilias. Item non derelinquuntur oppressi licet sustineant. vnde Neæ.9. Tradidisti eos in manibus populorum exterorum. Sequitur. Non fecisti eos in consummationem, nec dereliquisti eos. Item non derelinquuntur mortui licet nunc doleant. s. in purgatorio. psal. Non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Tales ergo non derelinquuntur licet derelinqui à Deo videantur. Vnde breuiter cuilibet talium potest dici illud Deutero. 31. Dominus Deus Israel ipse est ductor tuus, non dimittet te, neq; derelinquet. Patet igitur ꝙ Deus derelinquit iustos sub graui pondere. ¶ Secundò dico ꝙ Deus derelinquit malos sub grandi scelere. Constat.n. ꝙ Deus quãdoque videns hominem

minem in vitijs obstinatum, derelinquit eum propriæ voluntati, sicut medicus, qui desperãs de ęgroto ipsum derelinquit & quicquid appetit ei cõcedit. vnde Neæ.9. Dereliquisti eos in manibus inimicorum suorum, & possidebunt eos. Cõstat .n. ꝙ isti Deum & mandata ipsius derelinquunt, & ideò ab ipso in peccatis & tribulationibus derelinquuntur, nec per ipsum iuuantur aut consolantur. vnde. 2. Para. 24. Dereliquistis dominum vt ipse derelinqueret vos. Deus enim nũquam derelinquit aliquem nisi prius derelinquatur ab ipso, sed sicut fidelis dominus quandoq̃ue infidelem vasallum, qui .s. cum quandoque dereliquerat & eius hostibus adhæserat derelinquit, & eum ab hostibus diripiendum exponit, & sibi nõ subuenit aut succurrit, sic Deus se deserentes deserit, & se dimittentes dimittit. 4. Reg. 22. Quia dereliquerunt me, & seruierunt dijs alienis, irritantes me in cunctis operibus manuum suarum, succenderur indignatio mea in loco hoc. 2. Paral. 12. Vos reliquistis me, & ego reliqui vos in manu Iesacb. Deus igitur derelinquit malos in suo scelere. ¶ Tertiò dico ꝙ Deus derelinquit impios lętari munere .s. temporali. quia .s. Deus dimittit malos gaudere præsentibus bonis, videns ꝙ ipsi carebunt futuris. Et de hoc potest exponi illud Esa. 6. Terra derelinquetur deserta, & multiplicabitur quæ derelicta fuerat. Terra inquit .i. persona à Deo deserta & derelicta, multiplicabitur .s. in bonis temporalibus aliorũ. Esa. 49. dixit Syon. Dereliquit me dominus. sequit. Viuo ego, quia his omnibus velut ornamento vestieris &c. Et breuiter loquendo, istud experiẽtia dicitur, ꝙ illi qui a deo derelinquũtur, ampliori ꝓsperitate fruuntur. Derelinquit ergo Deus impios lætari munere. ¶ Quartò dico ꝙ ipse derelinquit iniquos in inferni carcere. Anima .n. damnata, à Deo est pęnitus derelicta, & carceri perpetuo mancipata, tormẽtisque & verberibus subiugata. Eze. 16. Denudabunt te vestimentis tuis, anferentur vasa decoris tui, derelinquẽt te nudam, & plenam ignominia. Sic ergo patet quomodo est vnum derelinquere formidandũ, quod facit
D Deus, & hoc est primum principale. ¶ Secundo principaliter dico ꝙ est vnum derelinquere commendãdum, ꝙ facit iustus & istud est qñ iustus derelinquit & deserit illa quæ suæ sunt contraria saluti. Vbi etiam notabo ꝙ derelinquendæ sunt

Nequitiæ quæ mentem corrumpunt. — Igitur dere-
Diuitiæ quæ corda disrumpunt — linque cor-
Amicitiæ quæ mores corrumpunt. — dis nequitias

Esa. 55. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas &c. Itẽ derelinque mundi diuitias. 4. Reg. 7. Dereliquerunt tẽtoria sua, fugeruntq́; animas saluare cupientes. Et de derelictione mundi põt dici illud. 1. Para. 10. Viri Israel qui habitabant in campestribus, fugerunt, & dereliquerũt vrbes suas. Item derelinque malorum amicitias. Num. 32. Iumenta derelinquemus in vrbibus. Hoc est igitur ꝫm principale, .s. vnũ derelinquere commendandum, quod facit iustus. ¶ Tertiò principaliter dico ꝙ est vnum dereliquere attendẽdum, ꝙ facit mundus. Et istud nihil aliud est quam illa derelictio quam facit mundus & etiam mundi fortuna in morte, quia .s. longam perseuerantiam videbatur promittere, & tamen cito solet hominem derelinquere, & sicut latro omnia secum retinere. Iob. 19. Derelicta sunt tãtummodo labia circa dentes meos, .s. consumptis carnibus in sepulcro. & istud fit quotidie, quia si fortuna derelinquit hominem, statim mundani homines derelinquunt eum. Figura de Babylone, quæ quando capta est à cyro, dixerunt auxiliatores sui illud Hier. 51. Derelinquamus eam, & eamus vnusquisq; in terram suã Vnde etiam ipse Helyas à Iesabele persecutus, dicebat. 3. Rogum. 19. Prophetas tuos occiderunt, & derelictus sum ego solus, & quærunt animam meam. Pauperes .n. propriè derelicti dicuntur, quia .s. à mundo a diuitibus, & falsis amicis contemnuntur & derelinquuntur. psal. Pater meus & mater mea dereliquerunt me, dominus autem assumpsit me. Et bene dicit dominus autem assumpsit me, quia pro certo dominus illos plus diligit & ad partem suam assumit, quos mundus deserit & derelinquit. Aliqua .n. animalia sunt quæ libenter fouent & nutriunt pullos ab alijs derelictos, sicut de asina dicitur & de equa. Sic Deus illos qui nunc à mundo prorsua derelicti videntur, finaliter in cœlo recolliget, & benigniter recipiet & reponet, dicens animæ seu personæ taliter derelictæ. Non vocaberis vltra derelicta, & terra tua non vocabitur amplius desolata, sed vocaberis voluntas mea in ea, & terra tua inhabitabitur. Istud est igitur vnum derelinquere attendẽdum, quod facit mundus. ¶ Quarto dico ꝙ est vnum derelinquere præuidendum, quod facit diabolus. & istud est quando diabolus E
qui suis nunc videtur fauere, multaque suggerendo promittere, in necessitate solet tamen eos derelinquere, & vacuatos virtutibus ad infernalem carcerem destinare. Vnde de anima peccatrice potest dici illud Esa. 1. Et derelinquetur filia Syõ sicut vmbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario. Fructibus .n. recollectis custos vineæ derelinquit suum vmbraculum. Sic & virtutibus vindemiatis, diabolus derelinquit animæ domicilium. diabolus enim est malus pastor, qui ouem solet in manibus Luporũ dimittere, quia .s. animas solet inferni tormẽtis exponere & derelinquere. Istud est igitur vnum derelinquere attendendum, quod facit diabolus. Quintò dico ꝙ est vnum derelinquere contemnendum seu abhorrendum, quod facit impius vel iniustus. Et istud est illud quo vtilia derelinquit & spernit, noxia verò retinet & assumit. Malus ergo

Derelinquit Deum dum studet peccare.
Derelinquit proximum dum negat iuuare.
Derelinquit seipsum dum amat errare.
Derelinquit suum dum nequit portare.

¶ Dico ergo ꝙ malus Deũ sæpius peccando derelinquit Peccator .n. eo quod diabolo cõsentit, & bona mundi contra Dei voluntatem diligit, & ipsius Dei mandata spernit & negligit dominum merito derelinquit. de quo reprehẽduntur in scriptura Iosuæ. 22. Cur dereliquistis dominum Deũ Israel? quasi dicat malè pro vobis. & merito, quia pro certo homo relinquendo Deum, derelinquit

Fontem viuum quo potest portari. — Dico ergo ꝙ F
Legem sanctam qua potest saluari — isti derelinquũt
Patrem verum quo potest amari, — Deum qui est
Plastem magnum quo potest creari. — fons & satia-
Ipse enim est fons & satiator — tor. Hie. 2. Me
Lex & reformator — dereliquerũt,
Pater & amator — fontem aquæ
Plastes & creator. — viuæ, & fode-

runt sibi cisternas dissipatas. Item derelinquunt Deũ qui est lex & reformator. Eccles. 41. Veh vobis viri impij qui dereliquistis legem domini. Item derelinquũt Deũ qui est pater & generator. Deute. 32. Deũ qui te genuit, dereliquisti. Item derelinquunt Deũ qui est plastes atq; creator. Ibidem. Dereliquit Deũ factorem suum, & recessit à Deo salutari suo. De peccatoribus ergo ipsum derelinquẽtibus, conqueritur dominus Baruc. 3. dicens. Quid est inquit o Israel ꝙ in terra inimicorum es, inueterasti in terra aliena, conquinatus es cum mortuis, deputatus es cũ his qui in inferno sunt, dereliquisti fontem sapientiæ? Expone si vis. Patet ergo ꝙ malus derelinquit G
Deum sæpius peccando. ¶ Secũdò dico ꝙ malus derelinquit proximum, ipsum non iuuãdo. Tria .n. sunt genera malorum hominum qui derelinquunt proximos, videlicet

Mali diuites qui derelinquunt egenos.
Falsi amici qui derelinquunt socios.
Mali prælati qui derelinquunt subditos.

¶ De malis diuitibus egenos derelinquentibus dicitur Eccles. 13. Diues iniustè egit, & fremebit, pauper autem lęsus tacebit. Si largitus fuerit, conuiuet tecum, si nihil habueris, derelinquet te. De falsis verò amicis proximis & vicinis non succurrentibus, dicitur Iob. 19 Dereliquerunt me proximi mei, & qui nouerunt me, obliti sunt mei. De malis verò prælatis subditos malè regentibus dicitur Zach. 11. Suscitabo pastorẽ in terra qui derelicta non visitabit, dispersa non quæret, & cõtritũ nõ sanabit, & quod stat nõ enutriet, carnes pinguium comedet, & vngulas eorum dissoluet. O pastor & idolum derelinquens gregẽ. Malus ergo derelinquit proximum ipsum non iuuãdo. ¶ Tertiò dico ꝙ malus dereliquit seipsum, se nõ emẽdando. Multi enim sunt qui alios volunt cognoscere & corrigere, non seipsos. vnde in psalm. Cor meum conturbatum est in me, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorũ, & ipsum nõ est mecum. ¶ Quartò dico ꝙ malus derelinquit sua ferre non valendo .s. diuitias & bona terrena. Ista enim post se derelinquunt, quia secum portare nõ possunt. Et ideò peccatoribus morientibus loquitur scriptura Esai. 10. dicens sic. Ad cuius confugietis auxilium, & cui dereliquistis gloriã vestram? Sic ergo patet quomodo aliqua derelinquunt. Malus, Diabolus, Mundus, Iustus, Deus. De derelinquere verò inquantum signat reliquias nostras, .s. bona vel mala exempla vel dicta

vel dicta, filios & discipulos, quæ post nos derelinquimus, nihil ad præsens &c. Vide de relinquere, dimittere, sinere, deserere, & similibus.

A **Derisio. Deridere.** Nota ꝙ derisio, Illusio, Subsannario, pro eodem videntur supponere. Differunt enim solum in signis exterioribus, non in rebus. Signat autem derisio idem quod vituperatio vel contemptus. Sic igitur breuiter dico quod inuenitur in scriptura

Derisio bona vituperans.
Derisio malis improperans.
Derisio malos exasperans.

Deridetur iustus à malis ingiter. Iob. 12. Deridetur iusti simplicitas, lampas contempta apud cogitationes diuitũ parata ad tempus statutum. Deridebit Deus peruersos acriter, quod. s. fiet potissime in iudicio quãdo verificabitur illud psal. Et tu domine deridebis eos, & ad nihilum deduces omnes gentes. & illud. Dominus deridebit eum, quoniam prospicit ꝙ veniat dies eius. Deridebit diabolus damnatos turpiter

B ita ꝙ ipsi poterunt dicere illud psal. Facti sumus in subsannationem & derisum his qui in circuitu nostro sunt. His ergo præmissis, de derisione quã faciunt mali, aliquid diutius protrahamus. Dico ergo ꝙ mali & fatui libẽter vituperant & derident quicquid suis moribus est obuersum, & omne illud vituperabile iudicant, quod suis conditionibus videtur contrarium. Tales. n. valde sunt garruli, & ideò à detractionibus & derisionibus & verbosis & quasi illusorijs insultationibus abstinere non possunt, similes illi aui quæ dicitur graculus, seu garrulus, quæ sicut dicitur in libro de natura rerũ, solet quicquid audit, deridendo repetere, verba hominum & aliorum animalium addiscere, & ea cum derisione replicare. Hoc. n. facit, vt dicit ille liber, non ad sui delectationem, sed potius ad aliorum derisionem. Et ideò à garriendo seu a garrulãdo garrulus dicitur, quia. s. de omnibus deridet, garrulat & iocatur. Sic verè sunt q. s. de oĩbus volũt facere iocos suos, & suos insultus pestiferos & derisus. psal. Videntes me deriserũt me, locuti sunt labijs & mouerunt caput. studẽt. n. aliorum dicta & facta discere vt ea possint repetere & replicare, & ad confusionem & opprobrium aliorum deridẽdo coram alijs propalare, sicut de Thobia dicitur Thobi. 2. ꝙ sicut beato Iob insultabant reges, ita parentes & cognati eius irridebant vitam eius Videtur autem ꝙ derisores possint comparari peroptimè vni turri quę erat antiquitus in cyzico, alias Azato ciuitate, vbi si quis vocem emitteret, statim septies replicabatur sonus, & resonantia verbi sui, sicut dicit Plini. Erant. n. ibi loca cõcaua tali artificio ordinata, ꝙ vox quæ in vno recipiebatur statim ad alium mittebatur, & sic sonus multorum duplicabatur. Sic verè sunt derisores, quibus dicta vel facta aliorum nõ sufficit semel repetere, immo quicquid audiunt, solent multotiens replicare, & vnus alteri dicere, & alter post alterum derisoriè recitare. Ecclesi. 20. Quotiens & quanti irridebunt illum? Sequitur. Lapsus falsæ linguæ quasi in pauimento cadẽs De talibus ergo dici potest quod isti

C Bonis inimicantur.
A bonis detestantur.
Ad pęnam reseruantur.

Bonis dico inimicantur, qa ꝓ certo isti solẽt bona oĩa deridere, & sibi in malis & manibus cõplacere. Vñ nota ꝙ isti derident
Antiquos viros & eorum sapientiam.
Prædicatores & eorum eloquentiam.
Contribulatos & eorum patientiam.
Bene agentes & eorum efficaciam.
Proprios notos & eorum amicitiam.
Bonos prælatos & eorum excellentiam.
Sanctam ecclesiam & ipsius reuerentiam.
Omnem disciplinam & pęnitentiam.
Inferni tormentorum & pestilentiam.
Vitamque futuram & cœlestem abundantiam.

Dico ergo ꝙ isti derident sapientiam antiquorum. vnde Iob de seipso dicebat illud Iob. 30. Nunc autem derident me iuniores, quorum non dignabar patres ponere cũ canibus gregis mei isti etiam derident eloquentiam prædicatorum, videlicet verbum Dei. Vnde Hieremi. 20. Factus est sermo domini in opprobrium & derisum tota die. Item ipsi derident patientiam miserorum. Vnde ipse Hieremias qui tunc erat tribulatione & patientia, dicit de seipso ibidem. Factus sum in derisum tota die, omnes subsannant me. Et illud psal. prædictum. Omnes videntes me, deriserunt me. Item isti deridẽt efficaciam, idest bona opera sanctorum atque iustorum Vnde de Christo legitur Lucæ. 8. ꝙ quando ipse resuscitabat filiã Iayri, turbæ quæ aderant, deridebant eum. Item ipsi derident amicitiam sociorum & suorum notorum. Hiere. 9. Omnis amicus fraudulenter incedet, vir fratrem deridebit, & veritatem non loquetur. Item derident excellentiam prælatorũ Iob. 39. In altum alas erigit, deridet equum & ascensorem. loquitur de struthione. i. de pigro subdito. Item deridet ecclesiam & reuerentiam solemniorum & sacramentorum. vnde Threno. 1. Viderunt eum hostes, & deriserunt sabbata eius. Item derident pęnitentiam & disciplinam. Prouer. 9. Qui arguit derisoram, ipse sibi iniuriam facit. s. derisor. Et ibidẽ. Noli arguere derisorem, ne odiat te. Item derident pœnam inferni & pestilentiam tormentorum. Iob. 41. Quasi stipulam ęstimabit malleum, & deridebit vibrantem hastam. Item derident futuram gloriam, & abundantiam præmiorum. Actuũ. D 17. Cum autem audissent resurrectionem mortuorum, deridebant. Et vt breuiter concludam, mali derident & contemnunt quicquid suæ necessarium est saluti. Patet igitur quomodo derisores omnibus bonis aduersantur & inimicantur. ¶ Secundò dico ꝙ derisores à bonis odiuntur & vituperãtur. Prouer. 22. Eijce derisorem, & exibit cum eo iurgium, cessabuntq́; rixæ & contumeliæ. ¶ Tertiò verò dico ꝙ isti puniuntur atque verberantur. Proue. 19. Parata sunt derisoribus iudicia, & mallei percutientes stultorum corporibus. Vnde et in persona eorum qui gloriam sanctorum nunc deridẽt, quã illos in iudicio futuro frui attendent, dicitur Sapi. 5. Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum & in similitudinẽ improperij, ecce quomodo cõputati sunt inter filios Dei. Patet ergo ꝙ derisores à Deo puniunt, à cũctis odiũtur, Bonis omnibus opponũtur &c. Vide de Contemnere, Despicere, Subsannare, Illudere, & similibus.

A **Descendere. Descensus.** Nota ꝙ descẽdere multipiciter accipitur in scriptura. Est. n. descensus humanus, diuinus, & diabolicus, Et primo quidẽ dico ꝙ est descẽsus humanus. Et iste pro certo triplex est, videlicet

Descensus virtuosus.
Descensus vitiosus.
Descensus dolorosus.

Primus est quo descenditur à superbiæ pompositate, de quo dicitur in psal. Ascendũt montes, & descendunt campi &c. Secundus est quo descenditur à virtutum sublimitate. & iste est descensus ad amorẽ temporalium, & laborem mundi negociorum. Vnde Luc. 10. Homo quidam descendebat à Hierusalem in Hierico, & incidit in latrones. Tertius est quo desenditur à statu mũdanæ prosperitatis. Et iste est descensus in infirmitatem, aduersitatem, vel mortem, vel pœnam æternam. Iob. 17. In profundissimum infernum descendent omnia mea. & Nu. 16. Descẽdẽt in inferuum viuentes. Dicimus ergo ꝙ est descensus humilitatis. Est descensus iniquitatis. Est descensus pœnalitatis. Primus est habendus. Secundus est cauendus. Tertius est horrẽdus. Ergo descendamus per humilitatem. Sicut. n. aqua deorsum naturaliter tendit & descendit, sicut etiam radix arboris quanto descendit profundius, tanto fructificat vberius, sicut insuper balsamus non suscitatus descendit ad fundum vasis, alias supernatat, sic ꝓ certo homo spiritualis si vult esse sicut aqua per pietatis dulcorẽ, sicut radix per firmitatis tenorem, sicut balsamum per famositatis odorem, ipse pro certo debet per humilitatem descendere, & se inferius sub obediẽtia maiori humiliter inclinare. Ideò præcipitur Esa. 47. Descẽde, sede in puluere virgo filia Babylonis. Vbi aduerte ꝙ descẽsus humilitatis facit mẽtem quietare. Sede inquit, quod signum est quietis. Facit mortem meditari. In puluere inquit, in mortis solutione. Facit carnem expiari. Virgo inquit, quæ. s. hanc prauitatem carnis purgat. Facit vultum inclinari. Babylonis inquit, quæ interpretatur confusio. Humilitas. n. charissimi

Est mentis quietatiua
Est mortis meditatiua
Est carnis expiatiua
Est vultus inclinatiua.

Dico ergo qđ descensus humilitatis est mẽtis quietatiuus, quod ostenditur cum dicitur Sede. Facit enim animam esse quietam tranquillitate & pace. Sicut enim videmus qđ lapis sursum in aere nõ quietatur nec cessat à motu, quando verò ad centrum & locum suum descendit, tunc immobiliter quiescit, sic videmus ꝙ mens humana quandiu sursum in aere, & circa mundi & negocia, dignitates promotiones per desiderium

derium vagatur, nunquam est in perfecta quiete, semper .n. est in motu & fluxu desideriorum, & hoc quia ipsa est sicut hospes extra domum, sicut lapis extra centrum, sicut peregrinus extra patriam & locum. Ideò anima cum sponso coniuncta, dicat illud Cañ. 1. Indica mihi vbi cubes in meridie, ne vagari incipiam &c. Quando verò mens descendit, per humilitatem, & quando flectitur ad seipsam, & quando proprija contenta in partibus cum centro, idest cum Deo coniungitur, tunc verè perfectissime quietatur. Sede inquit. Ita quod ipsa potest dicere illud Apoc. 18.

Sedeo vt regina, & vidua non sum.
Sedet enim doctor ad discipulos instruendum,
Sedet discipulus ad magistrum audiendum,
Sedet clericus ad libros imaginandum,
Sedet miles ad hostes impugnandum,
Sedet iudex ad populos iudicandum.

¶ Sic pro certo charissimi nos debemus per bumilitatem descendere & quiescere, & sedere, & in quiete mentis manere, istis rationibus, s. vt instruamus inferiores & discretiores, vt in libris diuinæ prouidentiæ semper cogitemus, vt hostes spirituales debellemus, vt nos alios iuste iuuitemus. Sede ergo. vnde in psal. Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dum recordaremur tui Syon. Et nota de fluminibus Ba bylonis. iste est ergo descẽsus quietatiuus. Auis enim sursum existens in aere, nõ est tuta ab accipitre, si verò ad fluctuum riuum descenderit, tuta manet, quapropter aucupes solent ipsas facere sursum ascendere, vt ab accipitre capiantur. Sic verè bomo sursum per elationem & vanitatem mentis residens semper est in periculo captionis. Si autem per humilitatem descenderit, tunc à periculo tutus erit, & maximè si in fluminibus Babylonis & confusionis, in fluminibus compunctionis & lachrymationis fecerit mansionem. Et ideò nos videmus de illis qui semper volunt ascendere, sicut sunt ambitiosi, q nunquam habent quietem. Ignis .n. qui sursum ascendere quærit, nunquam à motu & circuitu requiescit. quare pro certo tales nunquam ponunt finem in ascendendo. De canonico enim volunt fieri archidiaconi, de archidiacono episcopi, & de episcopo archiepiscopi, & deinde cardinales &c. Isti figurantur in lucifero, qui quamuis esset in altissimo loco, s. in cœlo empireo, ipse tamen dicebat. Ascendam in cœlum, super astra Dei exaltabo solium meum, sedebo in lateribus Aquilonis &c. Esai. 14. Sedere .n. idest quiescere volebat, vbi proculdubio non est quies, s. in eminentia dignitatis, & ideò, sm sanctos, quia ascẽsum & quietem quæsiuit, ideò casum & laborem inuenit. Nõ sic ergo, sed descendamus, quia iste motus est mẽtis quietatiuus. Sede inquit. Iosuæ. 3. Steterũt aquæ descendentes. & Hie. 48. Descende de gloria, sede in siti habi
C tatio filiæ dybon. ¶ Secundò dico q iste motus est mortis meditatiuus. In puluere inquit. Motus .n. descensus semper tendit inferius versus terram. ad denotandum q motus humilitatis semper facit hominem ad terram descẽdere, idest ad cogitandum terreitatem, mortalitatem & resolutionem suam. In puluere inquit. Vt sic dicam cum Iob. Ecce nunc in puluere dormio. Iob. 7. De tali descensu videtur loqui Hie. 49. Descendite in voraginem habitatores dedam. Vorago .n. signat sepulchrũ mortem vel infernum, in quẽ pro certo debemus per considerationem descendere, & ibi per iugem memoriã habitare. psal. Descendant in infernum viuentes. Animalia enim parua habitant vt communiter in pabulo, in puluere, & sub terra, vt sunt cuniculi, ibique faciunt foueas, vbi fugiẽtes saluantur, & ab impugnantibus liberantur. Sic pro certo personæ bumiles & deuotæ, sub terra, i. in cogitatione mortis & sepulchri morantur & impulsi tentationibus ad ipsas fugiunt & saluantur, quia isti sunt qui babitant domos luteas qui terrenum habent fundamentum. Iob. 3. Et sic bene patet
D quod humilitatis descensus est mortis meditatiuus. ¶ Tertiò dico quod iste motus est sordis depuratiuus. Virgo inquit. Humilitas enim soror & mater est virginitatis & puritatis, quæ in beata virgine apparuit, quæ quia fuit bumilissima ideò fuit virgo purissima. Loca enim quæ sunt in descensu & in valle, sunt aliquotiens magis pura, & hoc quia ibi aquæ cõfluunt abundantius, quæ sunt causa maioris puritatis. Sic verè illæ personæ quæ magis sunt in descensu humilitatis, habent vt communiter maiorem abundantiam puritatis, & castitatis. quod vtique potest cõtingere, quia maior copia aquarum idest gratiarum & virtutum ad tales confluit, quæ ipsos reddit & efficit puriores, quæ apparuit in virgine, ad quam descendit gratia sicut pluuia in vellus, & sicut stillicidia stillantia super terram, ad quam descẽdit dilectus vt in hortum suum specialissimum, sicut dicitur Cantico. 5. & Canti. 6. Et ideò tantis gratijs fuit plenissima, quia à cunctis vitijs fuit purissima. Habeamus igitur humilitatem, vt habere possimus mentis & corporis puritatem. Virgo inquit. 2. Corint. 11. Despondi enim vos voi viro, virginem castam exhibere Christo. Ideò de descensu isto ad puritatem potest intelligi illud Ioan. 5. Angelus domini descendebat in piscinam secundum tempus. Illi enim qui sunt Angeli per innocentissimam voluntatem, descendunt per humilitatem ad piscinam, idest ad mentis & corporis puritatem. Virgo inquit. Vnde de rebecca dicitur Geñ. 24. q ipsa erat puella decora nimis, virgoque pulcherrima, descenditque ad fontem aquæ, & impleuerat
hydriam. Iste est igitur descẽsus sordis depuratiuus. ¶ Quar E
tò dico quod iste descẽsus bumilitatis est vultus inclinatiuus. Babylonis inquit, quod ioterpretatur confusio. Humilitas enim generat verecundiam & bonam confusionem, quæ adducunt gloriam, sicut dicitur Ecclesi. 4. Vnde humilitas est sicut vnguentum in capite, quod descẽdit in barbam, barbam Aaron. Caput enim inferius declinatum, signat humilitatem quæ. s. in capite & in barba ostendit intuentibus signa sua. Babylon inquit. Vnde Hieremi. 51. Quomodo facta est babylõ in stuporem. Vnde etiam de verecunda pnella Rebecca dicitur Gene. 24. quòd viso Isaac descẽdit de camelo, & accipiẽs pallium cooperuit se. scilicet præ verecundia. Et sic patet, vt dictum est, quod per descensum bumilitatis mens quietatur,
mors meditatur, caro purgatur, vultus inclinatur. Et iste est F
igitur descensus diligendus & frequentandus. ¶ Sed adhuc dico secundò principaliter quod est quidam descensus præcauendus & fugiendus. Et iste est descensus auaritiæ, quo scilicet homo descendit ad temporalia & mundana, & etiam cuiuslibet nequitiæ, quo scilicet de virtute labitur ad peccata. Et primo quidem iste est descensus auaritiæ. Lepus enim nõ libenter descendit, & hoc quia descendẽdo & ad vallem currendo faciliter consueuit cadere, cum eius pedes posteriores sint longiores anterioribus pedibus Sic verè bomo non debet descendere per desiderium & affectum ad vallem mundanorum negociorum & terrenorum bonorum, alias faciliter corruit in diuersa vitia & peccata De talibus enim dicitur in psal. Qui descendunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis. Non est enim aqua tam dulcis in flumine vel in fonte, quin efficiatur amara quando descẽdit ad mare. Sic verè non est ita bonus & sanctus bomo, quin efficiatur malus quando ad mare mundi negociorum corde & opere se inclinat. & ideò sicut Lepus quando ad vallem currere compellitur, non descendit directo inferius versus vallem, ne forte cadat, sed semper descendit circulariter contra montem, sic & nos si ex iniuncto nobis officio ad mundum & mundana habemus necessario descendere, non debemus directe nec cum toto impetu vel affectu ad temporalia currere sed circulariter circa montem Paradisi ambulare, & ibi quãto plus possumus per affectum & desiderium nos tenere, & nunc ascendamus cum Moyse ad dominum, nunc descendamus cum ipso ad populum iuxta illud psalm, Ascendunt mõtes, & descendunt campi &c. Illi enim qui toto corde descendunt inferius ad terrena, primo cadunt in vitia, & finaliter in tormenta. psal. Cadent omnes qui descendunt in terram. Sic sunt cupidi & auari, qui non cogitant nisi de terrenis. de quibus Exodi. 15. Abyssi operuerunt eos, descenderunt in profundum quasi lapis. Et isti sunt maledicti, Esaiæ. 30. Veh qui ambulatis vt descendatis in Ægyptum, properantes in auxilium in fortitudine Pharaonis. Generaliter enim secundum astrologos, illa signa sunt nobiliora, quæ sunt ascendentia, quam illa quæ sunt descendentia. Influentiæ enim stellarum computantur principalius à signis ascendentibus quam à descendentibus. quia reuera spiritualiter illi meliores & nobiliores debent simpliciter dici, qui ascendunt superius per cõtemplationem & desiderium ad æterna, quam illi qui descendunt per auaritiam ad terrena. Vnde de differentia bonorum & malorum potest dici illud Ecclesiast. 3. Spiritus filiorum Adam ascendit sursum, spiritus iumentorum deorsum. Iste est ergo descensus præcauendus & fugiendus. ¶ Sed tertiò dico quod est alius descensus timendus & abhorrendus, & iste est descensus in infernum de quo Hierem. 48. Iuuenes eius de-

ꝑius deſcenderunt in occiſionem. & in pſalm. Æſtimatus ſum cum deſcendentibus in lacum. Fęces enim & immunditiæ ciuitatum ſolent deſcendere ad foueam & lacus. Fœces etiam vini ſolent deſcendere ad fundum dolij. Sic verè peccatores qui in dolio & ciuitate eccleſiæ ſunt fœces fętidæ & immundę, ad fundum & ad lacum ipſius inferni habent deſcendere & venire. Vnde de quodam magno peccatore dicitur Ezec. 3 s. Commoui gentes cum deducerem eum in infernum cum his qui deſcēdebant in lacum. Sic ergo patet ꝙ triplex eſt deſcenſus ad perfectam bumilitatem. Et hoc de deſcendere ſuf**H**ficit. ¶ Sed ſi vis adhuc aliter diſtinguere, dico ꝙ quintuplex eſt humanus deſcenſus, videlicet

Ruinoſus.	Primus eſt cunctorum.
Virtuoſus.	Secundus eſt iuſtorum.
Vitioſus.	Tertius eſt malorum.
Doloroſus.	Quartus miſerorum.
Et periculoſus.	Quintus damnatorum.

¶ Dicam ergo primo de deſcēſu ruinoſo qui eſt ſingulorum, quia. ſ. per mortem oportet omnes in corruptionem deſcendere. pſal. Quæ vtilitas in ſanguine meo, dum deſcēdo in corruptionem? Vnde etiam de quolibet mortuo poteſt dici illud Iudicum. 15. Deſcendens habitauit in ſpelunca. ſed de iſto ni**I**hil amplius. ¶ Secundò dico de deſcēſu virtuoſo qui eſt iuſtorum. Vnde dico de iuſtis ꝙ ipſi deſcendunt ad opera virtuoſa ſicut etiam viſum eſt ſatis plane. Sicut enim video ꝙ incolæ caſtri in loco altiſsimo conſtituti, ſolent in vallem deſcendere, & ibi pro vtilitate ſua exercere varia opera, ſic homo dato ꝙ ſit in alto caſtro. i. in alta ſanguinis nobilitate, vel in alto caſtro, ideſt in alta ſeculi dignitate, vel in alto caſtro. i. in alta perfectionis eminentia vel contemplationis ſublimitate conſtitutus, debet tamen inferius ad ſtatum bumilitatis deſcendere, & ibi varijs bonis operibus inſudare & quandoque cōtēplationis opus intermittere. vt poſsit actiuè fructuoſa opera exercere. exemplo coturnicis, quæ mare tranſuolans, fatigata deſcendit quandoque ad mare, ſed vnam alam erectam tenet tanquam velum quo continue ducatur, aliam alam extentam ſuper aquam dimittit, vt ibi nauiget atque regatur. Ad denotandum ꝙ nos qui ad mare huius mundi neceſſario tanquam peregrini ſępe dum trāſimus ad patriam, habemus, deſcendere, ſemper alam ſpei debemus ad Deum erigere, alam verò diſcretionis debemus in mundi fluctibus ad nos prudenter regendum extētam & dilatatam habere. Geñ. 12. Deſcendit Abraham in Ægyptum vt peregrinaretur ibi. Deſcēſus enim Abrahæ fuit de terra promiſsionis in Ægyptum, ſed hoc fuit nō ad manendum, ſed ad peregrinādum. Sic verè dico ꝙ ſi quandoque deſcendere oporteat à terra promiſsionis ad Ægyptum, id eſt à vita contemplatiua ad actiuam, de religione ad mūdum, de ſpiritualibus ad terrena negocia, ibi pro certo peregrinari non manere debemus, quia. ſ. pro tempore quo bona opera habemus tractare, ibi peregrinari licebit, & rurſum ad contemplatiuam reuerti oportebit. De deſcenſu ergo quo deſcendit vir iuſtus ad opera virtuoſa, notabo quòd iſte debet

Deſcendere ad culpas abluendum ſynceriter.
Deſcendere ad mortem præuidendum ſagaciter.
Deſcendere ad hoſtem impugnandum viriliter.
Deſcendere ad virtutes procurandum vtiliter.
Deſcendere ad iuſtitiam perquirendum ſeduliter.
Deſcendere ad pauperes fouendum benigniter.
Deſcendere ad res examinandum ſubtiliter.
Deſcendere ad malos corrigendum ſeueriter.
Deſcendere ad ignaros inſtruendum veraciter.
Deſcendere ad triſtes conſolandum bumiliter.
Deſcendere ad preſſos liberandum alacriter,
Deſcendere ad iuſtos præmiandum liberaliter.

¶ Iſti enim ſunt duodecim deſcēſus boni & virtuoſi ad quos diuerſimodè conſueuit deſcendere vir perfectus, ſiue ſit ſubditus ſiue prælatus. ¶ Dico igitur ꝙ boni deſcendunt ad culpas ſynceriter abluendum, quod. ſ. propriè debent facere pœnitentes, Figurati in Naaman Leproſo, de quo dicitur. 4. Regum. 5. ꝙ ipſe deſcendit, & lauit ſe ſepties in iordane, & reſtituta eſt caro eius ſicut caro pueri. Item ad mortem ſagaciter meditandum. vnde illud prædictum Eſa. 47. Deſcēde, ſede in puluere virgo filia Babylonis. Et Iudicum. 15. Deſcēdens habitauit in ſpelunca. In ſpelunca inquit, ideſt in ſepulcro per conſiderationem. Et. 1. Reg. 26. Deſcendit Saul in deſertum.

Item ad hoſtem viriliter impugnandum. i. contra diabolum & vitia præliandum. 2. Reg. 2 s. Deſcēdit Dauid & ſerui eius cum eo, & pugnauerunt contra philiſtijm. Item deſcendunt ad virtutes vtiliter procurandum. Geñ. 42. Deſcēdite & emite nobis neceſſaria. Illa enim quæ ſuper omnia ſunt neceſſaria, ſunt virtutes. Item deſcendunt ad iuſtitiam ſeduliter perquirendum. 1. Machab. 2. Deſcendunt multi quærentes iudicium & iuſtitiam in deſertum. Item deſcendunt ad pauperes benigniter refouendum. Vnde de Zacheo dicitur Luc. 19. ꝙ feſtinans deſcendit & ſuſcepit illum gaudens in domum ſuā, dicens. Ecce dimidium bonorum meorū do pauperibus &c. Item deſcendunt ad negocia ſubtiliter examinandum, quod maximè pertinet ad iudices & prælatos. Vnde Geneſ. 18. Deſcendam ego, & videbo vtrum clamorem qui venit ad me, opere compleuerint. ſ. Sodomitæ. Item deſcendūt ad malos ſeueriter corrigendum. 2. Reg. 23. Banaias filius Ioiadæ viri fortiſsimi magnorum operū de capſeel, ipſe percuſsit duos Leones moab, & ipſe deſcendit & percuſsit Leonem in ciſterna in diebus niuis. Item deſcendunt ad ſtultos veraciter inſtruendum & informandum. Exodi. 19. Deſcende & conteſtare populum ne velit tranſgredi terminos. Item deſcendūt ad triſtes bilariter confortandum. Dañ. 3. Deſcendit Angelus domini cum azaria in fornacem, & fecit medium fornacis quaſi ventum roris flantem. Item deſcēdunt ad oppreſſos alacriter liberandum. Exodi. 3. Vidi afflictionem populi mei qui eſt in Ægypto, & deſcendi liberare eum. Item deſcendūt & condeſcendunt ad bonos liberaliter pręmiandum & promouendum, quia ſicut dicitur Iacob. 1. Omne datum perfectum deſurſum eſt deſcendens à patre luminum. Et Exod. 19. Deſcendit Moyſes ad populum, & ſanctificauit eos. ideſt promouit, & vt ſanctos honorauit. Patet igitur quomodo multiplex eſt deſcenſus iuſtorum. ¶ Tertiò dico quod multi- **K**
plex eſt deſcenſus malorum peccatorum. Peccator enim cū peccat, dicitur deſcendere, pro eo ꝙ à rectitudine iuſtitię curuatur, & de bono incommutabili ad bonum commutabile inclinatur, & à Deo gratia & perfectione cadere & recedere comprobatur. De vulture enim legitur ꝙ tarde & lente volitat & aſcendit, cito tamen & impetuoſe deſcendit. Ponderoſa enim auis eſt, & ideò viſo cadauere inferius ſtatim ruit. Sic dico de peccatore, quia pro certo pronior eſt ad deſcenſum vitiorum, quam ad aſcenſum virtutum. Difficiliter enim aſcēdit ad opera virtuoſa, faciliter verò deſcendit ad cadauera, id eſt ad peccata & ad opera vitioſa. Geñ. 15. Deſcenderūt aues ſuper cadauera. Vnde notabis ꝙ mali multipliciter deſcendunt ad mala. Deſcendunt enim

Ad fluuium delitiarum, vt ibi lauentur,
Ad lectum pigritiarum, vt ibi pauſentur.
Ad mare diuitiarum, vt ibi turbentur.
Ad curias eminentiarum, vt ibi honorentur.
Ad profundum nequitiarum, vt ibi ligentur.

Deſcendunt dico ad fluuium delitiarum. Vnde de filia Pharaonis dicitur Exo. 2. ꝙ ipſa deſcenderat ad fluuium Ægypti vt lauaretur in flumine. Ægyptus enim interpretatur tenebrę quia. ſ. fluuius deliciarum obſcurat & obtenebrat mentes delitioſorum. Item ipſi deſcendunt ad locum pigritiarum vnde Ionæ. 1. dicitur ꝙ ionas deſcēdit ad inferiora nauis, & dormiebat ſopore graui. Item deſcendunt ad mare diuitiarum. Diuitiæ enim mare dici poſſunt, & hoc propter amaritudinē quam habent in acquirendo, poſsidendo, & amittendo. Eze. 47. Aquæ iſtæ deſcendunt ad plana deſerti, & intrabunt mare. Item deſcendunt ad curias eminentiarum. Eſa. 30. Veh qui aſcenditis in Ægyptum, ſperantes auxilium in fortitudine pharaonis. Item deſcendunt in profundum nequitiarum. vnde Hiere. 40. Fugite, terga vertite, deſcendite in voraginem habitatores dedan. Vorago enim profundum vitiorum deſignat. Deutero. 32. Deſcenderunt in profundum quaſi lapis. Iſte eſt igitur deſcenſus malorum. ¶ Quartò dico ꝙ inuenitur deſcenſus miſerorum. Et iſte eſt quādo quis de ſtatu eminentis fortunæ deſcendit & ruit per infortunia ad ſtatum infimum & depreſſum. Nihil enim infęlicius quam aliquando fuiſſe felicem. Status enim fortunæ mundanæ non eſt niſi quidam aſcenſus & deſcenſus. Similis enim videtur illis arenarum periculis quæ dicūtur Syrtes maiores & minores. Sunt enim arenæ quaſi continue bullientes, & vento ab interiori flante, nunc in montes aſcendentes, nunc in voragines deſcendentes. Nam vbi hodie montes arenarum videris, ibi

cras

eras vallem & inane videbis, vt dicunt tam Isidorus quam
Solinus. Vnde etiam dicunt q per loca ista nulla certa via co
gnoscitur, immo quisquis forte illuc ambulat, necesse est vt
per sydera sicut in equore dirigatur. Sic reuera gubernat for
tuna. Semper enim est in quadam ebullitione & motu, nun-
quam permanens in eodem. Nam quos aliquãdo facit in mõ-
tes, idest in altos viros crescere & ascendere, subito facit peri
re & descendere, & vbi hodie cumulos arenarum idest diui-
tiarum aggregat, inde subito vacuat & elongat, & sic fit q il-
li qui flatu fortunæ ad magnos status ascendunt, faciliter con
trario flatu suo ad ima redeunt & descendunt. psal. Ascendũt
montes, & descendunt campi in locũ quem fundasti eis. Fun-
dasti inquit. tu ô fortuna, idest occulta Dei prouidẽtia. Vnde
etiam ipsi misero & infelici potest dici illud Deuter. 29. Ipse
ascendet super te, & erit superior, tu autem descendes, & eris
inferior. quasi diceret, quandoque fit q ille qui fuit inferior,
fit superior, & ille qui quandoq; ascenderat, descendit. Vn-
de de tali descensu & infortunijs magnorum dicitur Ezech.
26. Commouebuntur insulæ, & descendent de sedibus suis
omnes principes maris. & auferent exuuias suas, & vestimen
ta sua abijcient, & induetur stupore. Iste autem descensus fit
quandoq; vt dictum est in hoc mundo per infortunia. sem-
per autem vbiq; fit per mortis & inferni supplicia infortu-
nata. Mors enim hominem à statu temporalis eminentiæ ne-
cessario facit descendere, & sub terram cum vermibus introi
re. Ezech. 32. Quo pulchrior es, descẽde & dormi. Iste est igi
M tur descensus miserorum. ¶ Quintò autem dico q inuenitur
descensus damnatorum, qui. s. descendunt inferius in infernũ.
De quibus dicitur Baruc. 3. Exterminati sunt, & ad inferos
descenderunt, & alij in locum eorum surrexerunt. Et si vis,
notabis quod ad locum istum descendunt omnes mali, vi-
delicet

Illi qui superbia alta sunt eleuati.
Illi qui sæuitia dura sunt obdurati.
Illi qui lætitia vana sunt recreati.
Illi qui luxuria fœda sunt inquinati.

¶ Dico ergo q illuc, s. ad in fernum descẽdũt illi q sunt
eleuati magna superbia. Vnde Esa. 5. Descendent fortes eius,
& sublimes gloriosiq; eius. s. in infernum, qui dilatauit ani-
mam suam, & aperuit os suum. Item ibi descendunt illi qui
sunt obdurati fera sæuitia, s. tyranni & crudeles. De quo Esai.
34. Descendent vnicornes cum eis, & tauri cum potentibus.
Item ibi descẽdũt qui sunt recreati vana lætitia. Iob. 21. Gau-
dent ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos, & in pun-
cto ad inferos descendunt. Item ibi descendunt illi qui sunt
inquinati fœda luxuria. Vnde de mala muliere dicitur Pro-
uerb. 9. q qui applicabitur ei, descendet ad inferos, & qui ab
scesserit ab ea, saluabitur. Isti igitur & alij peccatores ad infe
ros descendunt, & hoc celeriter sine dilatione, profunditer si
ne euasione, crudeliter sine consolatione. Celeriter dico. Vn
de illud Iob. 21. In puncto ad inferna descendunt. Profundi-
ter etiam. Vnde illud Iob. 17. In profundissimum inferni de-
scendent omnia mea. Crudeliter & incõsolabiliter. psa. Æsti-
matus sum cum descẽdentibus in lacum, factus sum sicut ho-
mo sine adiutorio. Iste est igitur descensus damnatorum. &
sic iterum patet quomodo quadruplex est descensus huma-
N nus. ¶ Secundò verò principaliter dico q inuenitur descen-
sus diuinus. Et iste procul dubio est ille quo Deus diuersimo-
dè descendit ad hominem. Ipse enim tam in præterito quam
in præsenti quam in futuro

Descendit carnem sumpturus in matris lilio
Descendit habitaturus in cordis folio
Descendet iudicaturus in regni solio.
¶ Primus fuit descensus humilis & amorosus.
Secundus est descensus vtilis & fructuosus.
Tertius erit descensus terribilis & rigorosus.
¶ Primo descensu venit hominem liberare
Secundò descensu venit hominem visitare
Tertiò descensu veniet hominem iudicare.
¶ Primum descensum fecit charitas
Secundum descensum fecit bonitas
Tertium descensum faciet æquitas.

Primus fuit amicitiæ, secũdus fuit gratiæ, tertius est iustitiæ.
¶ Dico ergo primo q Deus descendit carnem sumpturus in
matris lilio, id est in castis visceribus virginis benedictæ.
Amœnitas enim horti & florum & fructuum in eodem, quan
doq; allicit hominem ad descendendum in ipsum. Apes etiã
ad hortos descendunt, floridas herbas & arbores quærunt, &
ibi substantiam mellis accipiunt. Sic verè sanctitas beatæ vir
ginis, & flores & fructus virtutum, Deum ad descendendum
& carnem assumendum in ea traxerunt & inuitauerũt. Cant.
6. Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aro-
matis, vt pascatur in hortis, & lilia colligat. Ibi. n. materiam
mellis. i. materiam suæ sanctæ humanitatis assumpsit, & eam
nouem mensibus sicut bonus apothecarius composuit & cõ-
fecit, dicens illud Cant. 6. Descendi in hortum nucum vt vi-
derem poma conuallium, & inspicerem si floruisset vinea, &
germinassent mala punica.

In istum enim hortum descendit Christus, & hoc
Propter poma conuallium humilitatis.
Propter flores vineæ virginitatis & puritatis.
Propter mala punica sitæ purpureæ charitatis.
¶ Et si vis, notabis quod iste descendit.
Sicut lux ad illuminandum tenebras erroris.
Sicut ros ad temperandum latebras ardoris.
Sicut medicus ad liberandum grauamen doloris.
Sicut amicus ad visitandum populum languoris.

¶ Descendit dico sicut lux ad erroris tenebras illustrandum.
vnde in psal. Inclinauit cœlos, & descendit, & caligo sub pe-
dibus eius. Item descendit sicut ros ad ardoris incendia tem-
peranda. vnde Dañ. 3. Descendit Angelus domini in forna-
cem, & fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem.
Item descendit sicut medicus ad doloris periculum auferen
dum atque curandum. psal. Domine inclina cœlos tuos, & de
scende, tange montes, & fumigabunt. Item descendit sicut
amicus ad languidum populum visitãdum. vnde Esa. 64. Vti-
nam dirumperes cœlos & descenderes, à facie tua mõtes de-
fluerent &c. Sic igitur dico quod Christus descendit carnem
sumpturus in matris lilio. ¶ Secundò dico q ipse descendit O
habitaturus in cordis folio seu hospitio. Christus enim quoti
die in cor humanum per gratiam descendit. & ipsum ad bo-
num incitat & accendit. Descendit enim ibi sicut panis satia-
tiuus omnis ægestatis. Sicut fluuius irrigatiuus omnis siccita
tis. Sicut ignis seu sicut sol illuminatiuus omnis obscuritatis.
Sicut murus sustentatiuus omnis fragilitatis. Est enim iste de-
scensus satiatiuus cordis auidi. Ioan. 6. Ego sum panis viuus
qui de cœlo descendi. Item est irrigatiuus cordis aridi. psal.
Descendit sicut pluuia in vellus, & sicut stillicidia stillantia
super terram. Item est illustratiuus cordis horridi. Vnde iste
est sol qui descendit per lineas quibus reuersus fuerat in ho-
rologio achaz. 4. Reg. 20. Et breuiter, descensus iste est robo-
ratiuus seu etiam sustentatiuus cordis stupidi. vnde Exod. 33.
Descendebat columna nubis, & stabat ante ostium taberna-
culi fœderis. Columna. n. sustentationem designat. Patet ergo
q Christus quotidie descendit habitaturus in cordis folio.
¶ Tertiò dico quod ipse descendet iudicaturus in regni solio. P
& istud erit in extremo iudicio, quando scilicet Christus de-
scendet super montem oliueti iudicaturus orbem. Et procul
dubio iste erit

Descensus terroris
Descensus erroris
Descensus valoris.

Ibi enim descẽdet Christus cunctis terribilis. Vñ Exo.
19. dicitur q totus mons Synai fumabat, eo q dominus descẽ
disset super eum in igne, eratq; mons totus terribilis, & so-
nitus buccinę crescebat, & descendit dominus super montẽ.
Item descendet malis horribilis, quia. s. ipsos ibi destruet &
cõburet. 4. Reg. 1. Descendat ignis de cœlo & cõburat te, &
quinquaginta tuos. Item descendet cunctis mirabilis & insu-
perabilis, quia ipse est ille Angelus quem vidit Ioan. Apoca.
20. vbi dicit sic. Vidi inquit angelum descendentẽ de cœlo,
habẽtem clauem abyssi, & cathenam magnam, & apprehen-
dit draconem &c. Sic ergo patet q est descensus Christi in
regni solio, In cordis hospitio, In matris vtero. Et iste est igi- Q
tur descensus diuinus, & hoc est secundum principale. ¶ Ter
tiò verò dico q est descensus diabolicus. Diabolus. n. descẽdit
de cęlo ad terrã qñ cecidit superbiẽdo, nũc ẽt quotidie descẽ
dit ad nos qñ nos tẽtat suggerendo atq; nocẽdo. vnde Apoca.
12. Veh terræ & mari, quia descendit diabolus ad vos, habẽs
irã magnã, sciẽs qm modicũ tẽpus habet. sed nõ plus de isto.
Patet ergo q est descensus humanus, diuinus, & diabolicus.

Describere.

Nota q descriptio sumitur pro decla A
ratione, numeratione, & mensuratio-
ne rerum omnium. Describitur enim res vt intelligatur, vel
memoriæ

memoriæ committatur, & eius series clarior videatur. Est igitur descriptio Dei, & iusti. A Deo.n. omnia sunt descripta, & antequam fiant ab eo ordinata, Lucæ.2. Exijt edictum à Cęsare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis. Potissime autem describitur ab ipsa anima vel ecclesia, pro eo ꝙ de eis maxima est sibi cura. Describitur dico.s. in mente sua per prædestinationem æternam vel per prouidentiam & ordinationem quotidianam. Et sic loquitur Deus ecclesiæ vel animæ, Esai. 49. dicens. In manibus meis descripsi te, & muri tui corā oculis meis sunt semper. Iustus etiam facit descriptionem suam. Describit.n. & dipingit in tabulis cordis sui.

Legem diuinam, ne eam obliuiscatur.
Misericordiam, vt eius reminiscatur.
Mondi tentationem, ne per hanc vincatur.
Cœli possessionem, vt eam adipiscatur.
Orbis dominationem, vt breuis esse noscatur.

B Igitur describe tibi in mente tua legem diuinam, vt eam memoreris. Vnde de principe dicitur Deuter.17. quòd postquā sederit in solio suo, describet Deuteronomium legis huius. Item describe tibi misericordiam, vt per hanc honoreris. Prouer.3. Misericordia & veritas non te deserant, describe eas in tabulis cordis tui, & inuenies gratiam coram Deo & hoibus. Item describe mundi tentationem, ne in hac supereris. vnde Ezech. præcipitur ꝙ describat sibi ciuitatem Hierusalem, & Regem Babylonis ipsam impugnantem & obsidentem. Item describe cœli possessionem, vt eam amplexeris. Vnde de Iosue legitur Iosue.18. ꝙ ipse misit ad describendum terrā promissionis, vt sorte diuideretur filijs Israel. Vnde dicit ibidem. Item describite terram, & reuertimini. Item describe mundi regionem & iurisdictionem, vt eam minus apprecieris. vñ illud prędictum Luc.2. Exijt edictū à Cæsare Augusto vt describeretur vniuersus orbis. Nihil plus ad præsens. Vide vbi Scribere, Liber, Ordinare, Prædestinatio, & similia. &c.

A **Deserere. Desertus.** Nota ꝙ deserere, idem est ꝙ dimittere & derelinquere. Res.n. deserta dicitur, quando nullus de ea curat, sed à cunctis deseritur, derelinquitur, & fugitur. Est igitur desertio actiua, & desertio passiua. Actiua est quando quis deserit illud quod tenebat, & ista vt communiter accipitur in malo, quia.s. mali solent deserere

Viam rectam & ęquitatem.
Iustitiam & veritatem.
Clementiam & pietatem.

Deserunt dico viā rectam per quam ambulant.s. viam mandatorum & legis diuinæ. de quo Deut.9. Deseruerunt velociter viam quam demonstrasti eis. E contra de iustis & bonis dr̄ in persona Iob, illud Iob.27. Iustificationem meam quam cepi, tenere non deseram. & meritò, quia pro certo sicut dicitur Prouer.13. Ægestas & ignominia ei qui deserit disciplinam. Item deserunt veritatem quam prius seruabant. Prouerb.28. Pro bucella panis deserunt veritatem. E contra de Thobia dr̄ Thob.1. ꝙ in captiuitate positus, viam veritatis non deseruit. Item deserunt pietatem qua Deo placebant, cū tñ deberent dicere illud Iudic.9. Nunquid possum deserere dulcedinem meam? Iuxta illud Prou.3. Misericordia & veritas non te de-
B serant. Et ista est desertio actiua quæ semper est mala. ¶ Sed adhuc dico ꝙ est desertio passiua, & ista proculdubio pōt significare Statum culpæ, Statum miseriæ, Statum pœnæ.

Deseritur enim peccator gratijs orbatus.
Deseritur pauper fortuna grauatus.
Deseritur damnatus gloria priuatus.

Et primo quidem dico ꝙ peccator deseritur & desertū efficitur & desertus. Deseritur.n. à Deo & in manib⁹ diaboli dimittitur, & exponitur qñ peccat. Sicut.n. res quæ nihil valet à Dño suo solet deseri, & cuiuis occupanti relinqui, res aūt bonæ & vtiles solent summopere custodiri, sic peccator ex quo Dei gratiam perdidit, ad nihil valet vltra, & ideò à Domino deserit & derelinquitur. Exemplo etiam terræ vel arboris, quæ sic sine cultura deseritur, quando fructificare non vult Hierem. 46. Memphis in solitudinem erit, & deseretur inhabitabilis. Bonos autem viros fructuosos & vtiles Deus nunquam deserit, sed eos diligit & custodit. Iudith.13. Non deserit sperātes in se. quod petens ille dicebat.2. Macha.1. Exaudiat De⁹ orationes vestras, & reconcilietur vobis, nec vos deserat in tempore malo. quia peccator est sicut terra deserta,

Quæ est sterilis & sine fructibus.
Quæ est arida & sine fontibus.
Quæ est sola & sine gentibus.

Et dico sterilis, carens fructuū vbertate. Nam quia peccator non colitur per pœnitentiam, ideò necesse est, ꝙ non habeat bonos fructus idest, bonorum operum & virtutum abundantiam. Vnde de solitudine conquerebantur filij Israel Num.20. dicentes Moysi. Cur induxisti nos in locū istum pessimum, qui seri non potest, nec ficum gignit, & insuper aquas non habet ad bibendum? quia pro certo peccator dicitur locus pessimus & desertus, vbi non sunt aquæ deuotionis, ficus dulcis compassionis, nec semen gratiæ seu scientiæ & locutionis. Matth.14. Desertus est locus hic. Vñ ēt Exo. 16. dr̄. Cur induxisti nos in desertum, vt interficeres nos fame? q.d. Peccator est locus penuriosus & desertus, vbi nullū bonum reperitur, de quo aliena indigentia suppleatur. Vnde lamētando dicebat Esaias Esa.1. Terra vestra deserta, ciuitates vestræ succensæ sunt igni. Terra nostra corpus est, quæ ē deserta, quia non colitur p pœnitentiā. Ciuitates nostræ sunt sensus, qui igne cremati sunt per auaritiam. Peccator igitur desertus & sterilis est, quia caret fructuū vbertate. ¶ Secundò C desertus est, quia caret fontium voluptate seu humiditate, quia pro certo peccator dicitur sm Psalmistam. Terra deserta inuia & inaquosa. Ibi.n. deficit fons lachrymarum qui purificat, fons deuotionis qui lætificat, fons doctrinæ, qui satiat, atque fons gratię qui saluificat. ideò Esa.15. dicitur. Aquę Nemrim desertæ erunt. Aduerte tamen ꝙ aquæ amaræ bene inueniuntur in desertis, sicut de Alexandro magno legitur ꝙ ipse fluuium quendam inuenit amariorem omni helleboro, sicut etiam de filijs Israel legitur Exodi.15. quòd ipsi in Marath inuenerunt aquam amaram, quam bibere non valebant. Sic vere dico ꝙ peccatores carent fontibus aquarum dulciū supradictis. Abundant tamen fontibus amaris diuersorum vitiorum.s. fonte luxuriæ, gulæ, auaritiæ, qui pro certo amari dicuntur, quia qui his potati fuerint, ad inferni amaritudinem deducuntur. vnde Hieremias Hierem.2. vocat desertū terram inhabitabilem & inuiam, terram sitis, & imaginem mortis. Caret ergo peccator fontium voluptate. ¶ Tertiò caret gentium charitate. Locus enim desertus dicitur quando à nemine inhabitatur. Sic peccator merito potest dici desertus, quia Deus per gratiam ipsum non habitat, angelus per amicitiam ipsum non visitat iustus per charitatem ipsum nō frequentat, pauper ad ipsius pietatem sæpe non clamitat. ps. Fiat habitatio eorum deserta, & in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. Peccator igitur dicitur desertus, & etiā status peccati dici potest desertum. Vnde de peccatore dicitur, Hierem.4. Aspexi, & ecce Carmelus desertus erat. De statu vero peccati dicit Dominus Leuit.27. Offendisti me in deserto Syon, in contradictione multitudinis. Vide infra vbi desertum comparatur mundo. Patet ergo quòd peccator dese- D
ritur cum gratijs orbatur. ¶ Secundò dico principaliter ꝙ deseritur pauper cum fortuna grauatur. Pauper.n. & paupertatis status comparantur desertu, quotiens.n. ipsos fortuna deserit, oēs alij deserunt eos. Et iō tales desertū seu deserti merito nuncupantur. Vnde Hier.6. Desolabuntur ciuitates sine habitatore, & domus sine hoīe, & terra relinquet̄ deserta. Quia breuiter illi, qui ad desertum paupertatis deducuntur, statim ab omnibus relinquuntur, & etiam à proprijs amicis & parentibus deseruntur. Et aduerte ꝙ tria genera personarū deducuntur hodie ad desertum, videlicet

Status principum secularium
Status clericorum & regularium
Status hypocritarum singularium.

De principibus secularibus patet quòd ipsos quandoque fortuna detrahat ad desertum. Isti enim quandoq; ad miserrimam fortunam deueniunt. Vnde Dominus superbiæ talium minatur Ezec.35. dicens. Ecce ego ad te mons Seyr, & extendā manum meam super te, & dabo te desolatum atque desertum vrbes tuas demoliar, & tu desertus eris. Exemplifica de Dionysio tyranno, & alijs. Isti potissimè in morte deseruntur quia tunc substitutis alijs de eis non curatur. Exemplifica de morte magnorum. ¶ De personis etiam ecclesiasticis, & regularibus patet quia hodie isti deseruntur & destituunt̄, & bonis spiritualibus & temporalibus desolantur. Vnde de montibus Israel.i. de viris ecclesiasticis dr̄ Ezec.35. & loquit̄ in persona demonum & tyrannorum. Montes Israel deserti, nobis dati sunt ad deuorandum. Vnde etiam de ipsa ecclesia nunc spiritualiter & temporaliter desolata dicitur, 1. Machabe.4. Viderunt sanctificationem desertam, & altare prophanatum portas exustas, & in atrijs virgulta nata, si-

cut in falsibus. Sanctificatio.n.est ecclesia, altare sunt religiosi, portè sunt prælati, atria sunt subditi & clerici. Et tñ proh dolor omnia hodie sunt deserta, & à sua primaria cõditiõe destituta, & temporaliter & spiritualiter desolata. Ignis .n. consumpsit speciosa deserti. &c. Iohelis. 2. vide infra titulo seqnẽti, & vide de deserto mundi, & applica ad ecclesiam modernã per modum infectionis. ¶ De hypocritis vero singularibus, qui etiam deserti sunt ab omni bono, qni deserto comparari possunt, pro eo.s. quia per abstinentiam suam sicci & steriles sunt, & tñ fructu bonorum operum omnino carent, põt dici illud Aggei 1. Domus mea deserta est. q.d. illi qni videntur esse domus mea per sanctitatem, deserti sunt per bonorum operum paucitatem & sterilitatem. Vnde etiam isti sunt Vulpes falsitatis de quibus qnasi ad prophetas insipientes qni seqnũtur sensum suum, dicitur Ezech. 13. Quasi Vulpes in deserto prophetæ tui Israel erant. Sicut.n. dicit Solinus. in desertis Aphricæ prope Athlantem montem apparent de nocte imagines, videntur lumina, audiuntur tympana, & mirabilia esse videntur, si tamen quis propè accesserit, nihil inuenit, & exinde, vt ait, Panũ & Ægypanum incepit opinio. Crediti sunt n. panes & Ægypanes dij rurares animalibus præsidentes, nũquam nisi quando volunt apparentes, statum suum ignotum agentes, & de nocte plus quàm alias se monstrantes. Geruasius etiam dicit ꝙ in desertis Aphricæ subito apparent imagines, quasi homines subito apparentes, & subito disparentes. De talibus autem phantasijs feci mentionem in meo reductorio morali in prologo libri. 14. Tales autem videntur esse hypocritæ, qui in deserto ecclesiæ sunt deserti, quia. s. isti videntur esse & non sunt, apparent & disparent, esse creduntur & tamen existentes non inueniuntur, quia. s. in ipsis apparent imagines falsæ apparentiæ, audiuntur voces falsæ eloquentiæ videntur lumina exemplaris conuersationis fictitiæ, nihil tamen ibi est veritatis seu bonæ existentiæ. Vnde de talibus inconstantibus atque fictis dicitur Hier. 13. Disseminabo eos quasi stipulam quæ vento rapitur in deserto. Patet igitur, ꝙ hodie in multis desertis inueniuntur hypocritæ, singulares, clerici vel regulares, principes etiam seculares. Et ista est desertio fortunæ. Et sic dico, ꝙ deseritur pauper cum fortuna
E grauatur. ¶ Tertiò dico ꝙ deseritur damnatus cum gloria priuatur. Nullus enim est tam desertus, nec tam in deserto, sicut est damnatus. Deseritur enim à Deo, angelis sanctis, necnon ab omni auxilio, subsidio, consolatione, gaudio, & lætitia. Et breuiter de congregatione malorum qui sunt in inferno, potest dici illud. 2. Esdræ. 2. Ciuitas ista deserta est. vnde etiam de illo loco & habitatoribus eius potest dici illud Esai. 24. Deserta est omnis lætitia, translatum est gaudium terræ, relicta est in Vrbe solitudo & calamitas opprimet portas ei⁹. Et nota si vis quod infernus cum suis possessoribus sunt deserti

Propter ignem voracissimum. — Viget æstubus,
Propter laborem immensissimum. — Arcet laborib⁹,
Propter hostem potentissimum. — Scatet hostib⁹,
Propter locum arduissimum. — Terret rupib⁹,
Propter gladium acutissimum. — Caret fontibus,
Propter situm sterilissimum. — Vrget flatibus,
Propter flatum horrendissimum. — Eget fructibus,

In deserto.n. inferni est ignis æstuans qui non extinguitur. Esai. 1. Terra vestra deserta, ciuitates vestræ succensæ sunt igni. Est labor qui non minuitur, Desertum.n. locus est asper, & laboriosus. vnde Hiere. 49. Per meipsum iuraui dicit Dñs, ꝙ in solitudinem & in desertum, in maledictionem & in opprobrium erit Bosra. Bosra.n. interpretatur angustia vel tribulatio. Ibi est hostis viduans qui non repellitur. In deserto n. sunt latrones feræ & serpentes, sic in inferno demones. Esa. 37. Vere enim Dñe deus, desertas fecerunt reges Assyriorum terras. Vnde infernus potest dici Idumea, quæ interpretatur sanguinea quia. s. ibi viget crudelitas, quæ nomine sanguinis designatur. vnde Iohelis. 3. Erit Idumea in desertum perditionis. Est etiam ibi squalor afficiens, quia. s. turpitudo, & horror. vnde de quolibet damnato potest dici illud ps. Inuenit eum in terra deserta, in loco horroris & vastæ solitudinis. Item est ibi aqua deficiens. In deserto enim inferni deficit aqua .i. refrigerium consolationis. Hiere. 23. Arefacta sunt arua deserti. Item ibi est fames conficiens, sterilitas.n. omnium bonorum est ibi. ps. Nunquid poterit Deus parare mensam in deserto? Item ibi est ventus percutiens. vnde Hierem. 4. Ventus vrens in viis deserti. Et breuiter siue per desertum intelligatur damnatus, siue etiam infernus, constat ꝙ ibi sunt multa mala, & multæ miseriæ, & tormenta. Vnde comminãdo potest dici peccatoribus illud Iudicum. 8. Conteram carnes vestras cum spinis tribulisq; deserti. Vnde ẽt de ipsis peccatorib⁹ põt dici illud Hier. 51. Cõmouebit terra & turbabit quia vigilauit cõtra Babylonẽ cogitatio Dñi vt ponat Babylonẽ desertã & inhabitabilẽ. Patet ergo qũo triplex est desertio vel desertũ. s. damnatorum, miserorũ, & peccatorum.

Desertum.

Dicitur autem desertũ à desero. ris. s. quia loc⁹ ab hoib⁹ deserit, & quia à paucis vel à nemine habitatur. Et est desertũ locus siccitatis & sterilitatis, & signat in bono statum pœnitentiæ & religionis. A
Esa. 51. Ponam desertum ei⁹ qnasi delitias. In malo aũt signat statũ mundanæ conuersationis. Sopho. 2. Qũo factum est desertũ cubile bestiæ? In peiori vero signat calorẽ infernalis doloris & afflictionis. Vnde Thob. 8. dr̃ ꝙ demonium Asmode⁹ nomine. ab angelo fuit religatus in deserto superiori. ¶ Dicã igitur ꝙ est desertum frequentandum, deuitandum, & formidandum. Desertum frequentandum est locus & status pœnitentiæ & religionis. frequentatur .n. quandoq; desertũ pp aquas quę ibi solent fluere, propter herbas quæ ibi solent florere, propter aues quæ ibi solent canere. In deserto.n. plusquã in alijs inueniuntur ista tria. s. aquæ fluentes, herbæ florentes, aues canentes. Sic pro certo charissimi dico ꝙ locus & status pœnitentiæ & religionis debet à nobis merito frequentari. Ibi.n. aquæ lachrymarum & deuotionis labuntur & fluunt. Ibi flores exemplorum & honestæ conuersationis florent, & maturescunt. Ibi aues. i. viri spiritualis conditionis & perfectionis modulantur & canunt. Istud apparuit in beato Ioanne, qui fuit auis spiritualis, qui dicebat Luc. 3. Ego vox clamantis in deserto. Et Luc. 1: dicitur ꝙ ipse erat in deserto vsque ad diem ostensionis suæ ad populum. Et de Christo etiam dr̃ Luc. 4. ꝙ ipse ductus est à spiritu in desertum vt tentaretur à diabolo. Frequentemus igitur istum locum. i. pœnitentiæ asperitatem, quia sicut dicitur Iohel. 2. Nolite timere animalia regionis, quia germinauerunt speciosa deserti, lignum protulit fructum suum, ficus & vinea dederunt virtutem suam. Vñ de triplici actu pęnitentiæ dicitur Esa. 35. Aperta erit lingua mutorum, ecce confessio. Scissæ sunt aquæ in deserto, ecce cõpunctio. In locis Draconum orietur viror myrti, & calami, ecce conuersio & conuersatio. De isto ergo dicitur in ps. Pinguescent speciosa deserti, & exultatione colles accingentur. Vbi aduerte ꝙ sicut desertum est.

Locus gratus ad habitandum
Locus ad meditandum.
Locus ad militandum.

Sic vere dico ꝙ desertũ pœnitentiæ est loc⁹ ad habitandũ, gratus pp floridã conuersationẽ. Speciosa inquit. Ad ambulandum locus per diuinę laudis frequentationem. Exultatione. Ad militandum locus per scandalorum resecationem. Accingentur inquit. Curramus igitur ad istud desertum.

Vt recreemur ipsius floribus.
Vt iucundemur diuinis laudibus.
Vt prælìemur cum nostris hostibus.

Dico ergo primo ꝙ in isto deserto possumus recreari virtutum floribus, quod ostenditur cum dicitur. Speciosa deserti. Per speciosa.n. deserti intelligitur amœnitas florum & herbarum, quæ in locis desertis & incultis solent copiosius inueniri, & per quos quidem flores, & herbas nitor honestæ conuersationis, & abundantia virtutis & gratiarum designatur, quæ proculdubio in isto deserto solent præcipuè reperiri. Ibi.n. debent esse flores Rosæ charitatis, flores Lilij castitatis, flores Violæ humilitatis, flores Oliuæ pietatis. Vnde de istis speciositatibus dicitur illud prædictum Iohelis. 2. Germinauerunt speciosa deserti, Vnde de multiplicib⁹ floribus & plantis huius deserti potest dici illud Esa. 41. Ponam desertum in stagna aquarum, dabo in solitudinem Cedrũ, & Spinam & Myrtum, & lignum Oliuæ. Ponam in deserto abietem, & Vlmum, & Buxum simul. Compara omnia ista vel diuersis virtuosis personis, vel etiam diuersis virtutibus in deserto religionis & pœnitẽtiæ habitantibus. Sed pro certo hodie plangit illud propheta Iohel. 1. dicens sic. Ad te Dñe clamabo, qm ignis comedit speciosa deserti, flamma combussit omnia ligna regionis. Ignis .n. charissimi, signat peccatũ auaritiæ, peccatum luxuriæ, peccatum inuidiæ. Ignis auaritiæ vrit mentem, luxuriæ vrit carnem, inuidiæ vrit vtranq;. Iste.n. est ignis vsq; ad cõsummationem deuorans. Iob. 31. Ignis iste E

iste

iste hodie consumpsit speciosa deserti.i. virtutes status pœnitentiæ & religionis. Ignis luxuriæ deuorat lilium castitatis. Ignis vero inuidiæ consumit rosam & feruorē amoris & charitatis. Nam pro certo charissimi sicut in desertis naturalibus habitant quandoq; animalia ignē spirantia & producentia, sicut sunt Dracones, & sicut erant illi Serpentes de quibus dicitur Deute.8. ꝙ in deserto erat Dypsas & serpens flatu vrēs, sic verè in deserto status pœnitentiæ, s. in religione sunt hodie multi Dracones sitibundi per auaritiam, & multi flatu verborum vrentes per detractionem & inuidiam. Malac. 1. Posui montem Seyr in solitudinem, & hæreditatem eius in Dracones deserti. Isti.n. nituntur comburere, & corrodere flatu detractionum suarum prælatos & superiores, socios & mediocriores, subditos & inferiores. Et ideò isti figurantur in ipsis filijs Israel, qui quamuis erepti à Pharaonis imperio ad desertum introissent & quamuis pericula inimicorum euasissent, quamuis etiam pane cœli nutriti fuissent, in deserto tamen suis exigentibus demeritis, pro maiori parte igne consumpti sunt, & plagis varijs interempti, sicut patet. Num.17. & in alijs multis locis. Sic vere multi sunt religiosi, qui quāuis de Dominio Pharaonis diaboli, ad desertum pœnitentiæ transiuerint, quamuis mundi pericula euaserint, quamuis pane de cœlo, idest cœli doctrina & scriptura nutriti fuerint, igne tñ detractionis & inuidiæ in deserto religionis taliter inflammantur, ꝙ quasi omnes eius incendio deuastantur. Ignis ergo comedit speciosa deserti. Vnde de isto igne potest intelligi illud Ecclesi. 43. Deuorabit montes, & exuret desertum & extinguet omne viride. Non sic ergo, sed in deserto pœni-

C tentiæ recreemur virtutū floribus. ¶ Secundò dico ꝙ in isto deserto debemus esse vt modulemur diuinis laudibus. Exultatione inquit. Aues.n. in deserto solent secretius habitare, & dulcius modulari. Ad denotādum ꝙ si volumus esse in secreto mentis per contemplationem, & perfectè modulari, per gratiarum actionem & per diuinæ laudis frequentationem, necesse est ꝙ ad desertum pœnitentiæ fugiamus, & ꝙ à turbis mundanorum secedamus & à tumultu. exemplo beati Ioannis, qui fugiens ad antra deserti, modulabatur, & clamabat, agite pœnitentiam. &c. Luc. 4. Aues.n. quæ sunt mundæ vitæ & quæ melodiosè cantant solent frequentare desertum, quia s. ibi inueniuntur herbarum grana, vnde recipiunt victum suum. Aues vero quę sunt immundæ vitæ, & quæ horribiliter cantant, sicut sunt Cornices & Corui, non cantant in deserto, & hoc quia carnibus, & cadaueribus nutriuntur, quæ vt communiter in deserto non inueniuntur. Sic proculdubio viri spirituales & mundi diligunt desertū pœnitentiæ, vbi granis sacræ Scripturæ pascuntur, & vbi per deuotionem orationem & laudem Deo dulciter modulantur. Sed pro certo aues immundæ, Corui nigri, & peccatores, qui carnibus deliciarum & immunditijs nutriuntur, qui Deo non modulantur, sed horribiliter contra Deum & proximum clamant & garrulant, isti dico nunquam volunt desertum pœnitentiæ frequentare, scientes ꝙ cadauera deliciarum ibidem non habentur. Iste ergo locus debet frequentari vt iucundemur diuinis laudibus. Esa. 52. Gaudete & laudate simul deserta Hierusalem. quod ostenditur cum dicitur. Exultatione & in ps. Exultationes Dei in gutture eorum. Esa. 54. Lauda sterilis quæ non parturis, quia multi filii desertæ magis quàm eius qui habet virū

D i. multo plus sunt bona opera continentium quàm coniugatorum. ¶ Tertiò dico ꝙ frequentare debemus desertum pœnitentiæ ne superemur à nostris hostibus. Accingentur. Accingi.n. signat armaturam contra hostes. Desertum.n. est locus valde aptus vt ibi ad militandum contra hostes accingamur. Locus.n. est latus, vbi sunt multa diuerticula, quod valet ad ictus hostium declinandum. Locus ēt est desertus, vbi sunt multa adminicula, quod valet ad potestatem hostium subtrahendam. Talis ergo locus est status pœnitentiæ, ibi.n. tutum est militare cōtra vitia, quia s. ibi multa sunt diuerticula, multæ viæ, multa subterfugia per quæ potest homo hostium malicias declinare. Idō dicebat Dauid. Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Item ibi non sunt offendicula mundi delectabilium, quæ hominibus sunt causa ruinæ. Item ibi non sunt occasiones & adminicula vitiorum, quæ sunt hostiū contra nos instrumenta seu machinæ. Istis igitur rationibus tutū est ibi cū diabolo & vitijs inire bellum, exemplo Christi, qui ductus est in desertum contra diabolum præliaturus, & ab eo tentandus. Luc. 4. Accingentur ergo in desertum pœnitentiæ ad pugnandum, & contra vitia armabuntur. Numer. 10. Tu nosti in quibus locis per desertum castra ponere debem⁹ Accingentur inquit. vnde Hier. 4. Accingite vos cilicijs, & plangite. Sequitur. Ventus vrens in vijs quæ sunt in deserto, 1. Macha. 3. Accingimini filij potentes, & estote parati. Patet ergo ꝙ istud desertum est frequentandum, vt cōtra vitia pręliemur, vt ibi laudibus iucundemur, vt virtutum floribus recreemur. Ibi.n. vt dictum est, est locus amęnus ad recreandū est locus quietus ad modulandū, est locus paratus ad militandum. Pinguescent ergo speciosa deserti, & exultatione colles accingent. Et si vis, nota de isto deserto. s. de ecclesia vel religione ꝙ frequentandum est multiplici ratione, s. quia est

Locus lætitiæ & exultationis
Locus iustitiæ & iurisdictionis.
Locus clementiæ & recreationis.
Locus scientiæ & contemplationis.
Locus cōplacentiæ & delectationis.
Locus pœnitentiæ & macerationis
Locus eloquentiæ & prædicationis.
Locus diuinæ reuerētiæ & immolationis
Locus amicitiæ & congregationis.
Locus confidentiæ & tutæ habitationis.

Est dico locus exultatiōis & lætitiæ. Vñ illud Esa. 35 Lætabitur deserta & inuia. Item est locus iurisdictionis & iustitiæ. E Macha. a. Descēdūt multi ad eū quærentes iudicium & iustitiam in deserto. Itē locus recreationis. s. pauperum & clementiæ. ps. Nunquid poterit parare mensam in deserto, nunquid & panem poterit dare? Item locus contemplationis & scientiæ. ps. In terra deserta inuia, & inaquosa sic in sancto apparui tibi, vt viderem virtutē tuā, & gloriam tuam. Item locus delectationis & complacentiæ. Esa. 51. Ponam desertū quasi delitias. Item locus macerationis & pœnitentiæ. Vnde de Ioanne Baptista dr̃ Matth. 3. ꝙ ipse erat in deserto prædicans baptismum pœnitentiæ. Item locus prædicationis & eloquentię. Esa. 40. Vox clamantis in deserto, parate viam Dñi. Item locus est immolationis & diuinæ reuerentiæ. Ibi.n. immolat Deus homo seipsum Exod. 5. Dimitte populum meum vt sacrificet mihi in deserto. Item est locus congregationis & amicitiæ, quia scilicet ibi habitant boni viri. 1. Regum 23. Dauid & viri eius erant in deserto. ¶ Item est locus habitationis & securæ confidentiæ. 1. Regum 23. Morabatur Dauid in deserto in locis firmissimis. Sic igitur accipitur desertum in bono, & pro statu pœnitentiæ virtuosæ. ¶ Sed adhuc dico quòd, quandoque desertum

F sumitur pro statu huius seculi vitioso. Mundus .n. iste deserto comparatur pluribus rationibus. Desertum enim, vt communiter

Est locus insidiarum & deceptionis
Est locus molestiarum & afflictionis.
Est locus penuriarum & defectionis.

In deserto n. aues, & animalia capiuntur. Serpentes & reptilia commorantur. Fructus, & victualia non habentur. Fugiatur ergo istud desertum, quia locus est insidiarum & deceptionis. Ibi.n. communiter morantur latrones ad insidiandum, venatores & aucupes ad animalia capiendum, sicut patet quia s̃m Physiologum, Elephas in deserto decipitur cantu puellarum. Rhinoceros in deserto decipitur & capitur specie virginis qui gremium sibi tendit, sicut superius in locis pluribus iam est dictum. Sic vere charissimi desertum huius mundi locus est insidiarum. Ibi.n. latrones aucupes & venatores infernales, ad capiendum animas insidiant̃. & ideò Elephantes qui sunt animalia maxima, Rhinocerontes qui sunt animalia fortissima. i. viri iusti magni, & perfecti ibidem diuersimodè capiuntur. Quidam.n. decipiuntur per duas puellas. s. per diabolum & per mundum, & hoc quia diabolus cantat cantilenam superbiæ, mundus vero cantilenam auaritiæ, virgo vero. i. natura mulieris aperit sinum luxuriæ, & sic in isto deserto diuersi diuersimodè attrahunt̃, & in peccati laqueis inuoluuntur. Locus est insidiarum & deceptionis, ibi.n. insidiantur mali bonis, & mali malis. Threno. 4. In deserto insidiati sunt nobis. ¶ Secundò dico ꝙ hic est lo-

G cus molestiarum & vexationis. in deserto. n. solent habitare animalia & reptilia venenosa & crudelia, propter quæ molestum est ibi transire. Sic vere in mundo isto inueniuntur multa genera peccatorum qui multa bonis inferunt nocumenta. Et potissime videtur ꝙ s̃m scripturam in deserto habitāt tria genera bestiarum. s.

Onagri, qui sunt animalia magnæ vagabilitatis
Strutiones, quæ sunt animalia magnæ crudelitatis
Vulpes, quæ sunt animalia magnæ fallacitatis.

Habitant igitur ibi Onagri pleni vagabilitatis. Onager. n. est animal indomabile, quod societatem humanam valde fugit, nulli. n. iugo subijcitur, sed in deserto continue diuagatur, vbi sæpe à Leonibus deuoratur. Isti ergo significant superbos, & obstinatos, qui per seculum nulli iugo disciplinæ se subijciũt, nec alicui superiori vt deberent obediunt. Isti. n. societatem hominum, i. virorum rationabilium fugiunt. Quia sicut dicit Iob. 39. Quis dimisit Onagrum liberum, & vincula eius quis soluit? cui dedi in deserto locum. Ista potissime possunt dici de apostatis qui fracto iugo religionis, ad libertatem reduci cupientes, per desertum huius seculi diuagantur, sicut de demoniaco dicitur Mar. 5. q̃m nullus poterat eum ligare, imò sæpe ligatus fuerat, sed ruptis vinculis agitabatur à demonijs in deserto. Et ideò tales quando sic vagantes inueniuntur, à Leonibus. i. à demonibus, morte æterna damnantur, quia sicut dicitur Eccl. 13. Venatio Leonis Onager in eremo. Sunt ergo in hoc deserto Onagri sine stabilitate. ¶ Secundò dico q ibi sunt strutiones plenæ crudelitate. Strutio. n. crudelis dicitur, quia contra proprios filios induratur. Iob. 39. Induratur ad filios suos quasi non sint sui. & significant quosdam auaros parcos & tenaces, qui tam suis quam alienis negãt crudeliter subuenire. Thren. 4. Filia populi mei crudelis sicut Strutio in deserto. ¶ Tertiò dico q sunt Vulpes plenæ fallacitatis. Isti potissimè sunt aduocati inter seculares, hypocritæ inter regulares. De quibus dicitur Ezech. 13. quasi ad prophetas insipientes, qui sequuntur spiritum suũ. Quasi Vulpes in deserto prophetæ tui Israel erant. Ab istis igitur animalibus inferuntur hodie bonis multæ molestiæ in deserto huius mundi, & propter hoc dicitur locus molestiarum & turbationis.
Sed quartò dico q iste est locus penuriarum & defectionis. In deserto. n. est sterilitas omnis boni temporalis, sic in mundo, spiritualis. Matth. 14. Desertus est locus hic. Istis ergo rationibus debet desertum huius mundi relinqui, nec à nobis debet per affectum frequentari. Sumitur ergo desertum,
H pro statu seculi vitioso. ¶ Sed adhuc dico tertiò principaliter q quandoq; sumitur pro loco inferni doloroso. Ideò peccatori dicitur Ezech. 29. Proijciam te in desertum. Desertum. n. est locus qui communiter caret fructibus, squalet æstibus, viget vepribus, scatet Serpentibus, abundat hostibus. &c. Pone sicut supra in titu. deserere.

A Desiderare. Desiderium.

Desiderium idẽ est quod feruens appetitus seu feruẽs affectio cordialis, & ẽ desideriũ, aliquotiens vitiosum, aliquotiens virtuosum. Vitiosum. n. est desiderium quo desiderantur delitiæ carnales, Eminentiæ superales, Diuitiæ temporales. Prouer. 21. Anima impij desiderabit malum. Micheæ. 7. Immaturas ficus desiderauit anima mea. Virtuosum enim desiderium est quando desiderantur illa quæ sunt vtilia & honesta. Illa dico quæ sunt nobis proficientia, proximo vero necessaria non nocentia, Deo placentia & acceptabilia. Ista desiderabat Dauid in ps. di. Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Omnia. n. desiderant naturaliter attingere suum terminũ, peruenire ad suum centrum, coniungi cum suo principio, quiescere in suo loco. & inde est quòd corpora leuia sicut est ignis & aer, semper desiderant fore sursum, vbi. s. est suũ principium, suum centrum, suus locus, suus terminus, sua regio, sua complexio. Sic pro certo charissimi nos debemus desiderare & optare vt sursum ad bona spiritualia prouehamur, vt Deo qui est principium omnis creaturæ, per amoris incendium coniungamur, vt in loco nostro paradisi perẽniter quiescamus, vt ad centrum immobilis ciuitatis fœliciter attingamus. Sic desiderabat propheta dicens. Sicut desiderat Ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Vbi ostenditur q nos debemus desiderare Deum & bona æterna. Vt quid commotiuum nostræ tarditatis. Sicut Ceruus. Vt quid mundatiuum nostræ fœditatis. Desiderat ad fon. aquarum. Vt quid contentiuum omnis bonitatis. Ita desiderat anima mea ad te Deus. Vel si vis, diuido aliter, & dic q desiderium nostrum debet esse

B Velox sine tarditate. Ceruus
Purum sine fœditate. fontes aquarum
Sanctum sine vanitate. ad te Deus.

Dico ergo quòd desiderare debemus celeriter & ferue nter, & hoc hortatur quando dicit quòd nos debemus desiderare, s. Deum & bona æterna, sicut Ceruus. Ceruus enim animal est velocissimum, & ideò per velocitatem cursus Cerui, celeritas, & feruor desiderij nostri ad Deum potest congrue designari. Ideò dicit sponsa. Cant. 8. Fuge dilecte mi, & assimilare Capreæ hinnuloq; ceruorum super montes Bethel. Nos enim debemus assimilari Capreæ per simplicitatem, hinnulo Ceruorum per feruentis desiderij celeritatem, & esse super montes Bethel, idest paradisi contemplationis sublimitatem, Desiderium autem Cerui est potissimum quando est calefactus & à canibus insecutus, vt inueniat fontem. Non. n. consueuit sistere in riuulo, sciens q ibi ad plenum non possit recreari, sed currit vsque ad fontem, vbi perfectè recreatur, & refrigeratur. Sic verè desiderium nostrum non debet esse ad riuulum mundi bonorum, immo debemus celeriter recurrere per bona opera ad fontem paradisi, vbi perfectè poterimus recreari. In temporalibus enim non potest esse perfecta recreatio, sed in æternis, & ideò in illis non est sistendum. Vnde in ps Perfecit pedes meos tanquam ceruorum, & super excelsa statuens me. Et Esaiæ 35. dicitur. Tunc saliet sicut ceruus, claudus. & c. q. d. Nos debemus esse sicut Cerui, qui per feruens desiderium ad bona æterna cito, & feruenter debemus currere & saltare. vnde Hierem. 2. dicitur, Cursor leuis explicans vias suas, Onager assuetus in solitudine, in desiderio animæ suæ attraxit ventum. Desideremus igitur Deum & bona spiritualia celeriter atque feruenter. Quia sicut dicitur Prouer. 13. Desiderium si compleatur, delectat animam. ¶ Secundò dico quòd ipsi de- C
bemus desiderare synceriter atque innocenter. desiderium. n. nostrum debet esse purum, quia scilicet non debemus appetere turpia, & immunda, sicut Porcus, qui non desiderat nisi lutum. Roman. 13. Curam carnis ne feceritis in desiderijs, sed pura atque munda, quod ostenditur cum dicitur. Fontes aquarum. Fontes enim aquarum denotant loturam puritatis, munditiæ & affectionis, quia sicut dicitur Prouerbior. 11. Desiderium iustorum omne bonum est. vnde de ista puritate potest dici illud. 2. Regum. 23. Dauid desiderauit aquam de cisterna quæ est in Bethleem. In hoc debemus esse similes Asino, de quo dicit Plin. quòd licet multum sitiat, raro tamen vult bibere nisi ad fontes assuetos, & claros. Vide de Onagro qui est Asinus siluestris, quanquam multum sitiat, nunquam tamen vult bibere aquam turbidã, immo expectat quousque inueniat claram. vnde illud ps. Expectabunt Onagri in siti sua. In quo proculdubio instruimur quòd sitis & ardor desiderij nostri nunquam debet appetere aquas turbidas voluptatis, sed aquas claras & mundas gratiarum & virtutum. quod vtique est contra peccatores fœtidos & immundos, qui magis desiderant aquam turbidam, q̃ limpidam, temporalia, quàm æterna, carnis voluptatem quã munditiæ sanctitatem. Isti sunt similes illis qui nascuntur in constellatione Saturni, qui naturaliter desiderant vestimenta immunda, animalia immunda tangere, & in locis immundis habitare, sicut dicunt Astrologi. Sic vero mundi peccatores immunditias diligunt & frequentant. Isti enim diligũt immunditiam vestimentorum. i. bonorum temporalium, & immunda animalia. i. mulieres viles. &c. Vnde Roma. 1. Tradidit eos in desideria cordis eorum, & in immunditiam. Ephe. 2. Conuersati sumus in desiderio carnis nostræ. Non sic ergo sed habeamus desideria pura & munda, & desideremus synceriter atque innocenter. ¶ Tertiò dico quòd desiderare de- D
bemus sagaciter atque prudenter, quia scilicet desideria nostra debent ordinari ad te Deus, tanquam ad finem & terminum omnium bonorum completiuum. Homo. n. naturaliter habet vultum sursum & erectum. Apes etiam dormiunt supinæ, versa facie versus cœlum. Ceruus sentiens pruritum in cornibus, ad arborem fricat ipsa. Sic pro certo charissimi, vultus cordis nostri sursum debet ad Deum & ad bona opera esse per desiderium eleuatus, non ad terram & terrena more pecudum inclinatus. Ad arborem. n. i. ad Christum debemus pruritus desideriorum extinguere, & quando in bonis temporalis quiescimus & dormimus, semper debemus faciẽ cordis nostri sursum ad bona æterna per desiderium supinare, vertere pariter & leuare. Ad te ergo Deus. Esa. 26. Anima mea desiderauit te in nocte. Desiderium omnium animalium est videre Pantheram propter pulchritudinem pellis suæ. Et ideò s̃m Isid. dicitur Panthera à pan, quod est omne, eo quòd oculos & desiderium omnium ad se trahat. Omnes etiam homines, (sicut dicitur in 1. lib. Metaphysicæ,) naturaliter

liter scire desiderant, omnia etiam imperfecta naturaliter desiderant perfici & compleri. quia igitur in paradiso est complementum sine diminutione, est scientia sine erroris offuscatione, est pulchritudo sine turpitudinis deformatiõe, ideò locum istum desiderare debemus, quia ibi est omnium bonorum complementum alliciens, quia allicit affectum, ibi est scientia perficiens intellectum, ibi est pulchritudo alliciens aspectum. Pulchritudo.n. ipsius Pantheræ.i.ipsius Dei tanta est, q omnes eius aspectu desiderant recreari. vnde Eccle. 40. Gratiam & speciem desiderabit oculus. Et. 1. Pet. 1. dicitur q Deus est in quem desiderant angeli prospicere. Scientia etiam ipsius est tanta, q omnes eius visione desiderant informari. vnde 2. Paralip. 9. Omnes gentes desiderabant videre faciem Salomonis, & audire sapientiam eius. Complementum etiam suæ bonitatis tantum est, quòd omnes sua gloria desiderant satiari. vnde Prouer. 13. Desiderium si compleatur, delectat animam. Deum igitur & bona æterna desideremus. Non similes illis qui abhorrentes cibari manna, apud terram promissionis, flagrauerunt desiderio carnium. Num. 11. propter quod multa milia perierunt, sed simus sicut Apostolus, (Phil. 1.) qui desiderium habebat dissolui, & esse cum Christo. Sit igitur desiderium nostrum sagax & sanctum sine prauitate, purum & mundum sine fæditate, velox & citum

E sine tarditate. Et hoc de desiderio sufficit. ¶ Sed si volumus prosequi latius materiam istam, possum⁹ notare quòd ſm naturam desiderabilium possumus distinguere naturam desideriorum. Cum igitur res quæ desiderantur sint in triplici differentia, quia.s. aut sunt spirituales, aut sunt tẽporales, aut sunt æternales, notabo q tria sunt genera desideriorum.s. perfectorum, qui desiderant spiritualia. Iniquorum, qui desiderant tẽporalia, Beatorum, qui desiderant æternalia. Primum desiderium ad bonum terminatur, quia sicut dicitur Prouer. 11. Desiderium iustorum omne bonum est. Secundum desideriũ in vanis delectatur. Prouer. 21. Anima impij desiderat malum. Tertiũ desideriũ in summo quietatur.s. in Deo quo fruitur in paradiso. Prouer. 10. Desiderium suum iustis dabitur. ¶ Dicamus igitur aliquid de desiderio iustorum, quod.s. habẽt dum transigunt vitam istam. omnia.n. quæ sunt, videntur habere desiderium inquietum. Cœlestia n. desiderant iugiter parere. Rationabilia vero, sicut sunt animæ, desiderant semper existere, & breuiter, omnis res semper est in desiderio & in motu. Materia.n. est in potentia ad formas infinitas, & ideò semper desiderat nouas formas quousq; inueniat aliquam formã ita completam, q terminari possit ipsius appetitus. Sic verè dicã loquendo spiritualiter, q reuera mens iustorum semper debet esse in desiderio & in motu, quia.s. semper debet desiderare vt currat & moueatur per bonam affectionem, vt pariat p bonam operationem, vt existat per bonam perseuerantiam, & durationem. Virtutes.n. & bona spiritualia sunt quædã bona desiderabilia, quia sicut dicitur in ps. Ista sunt desiderabilia super aurũ & lapidem preciosum multum & dulciora super mel & fauum. Et ideò iusti talia bona solum desiderant & affectant, & in eis tantummodo se delectant. Et sic ergo notabo q boni & iusti desiderant

Bonum operari cum iugi profectu
Deum imitari toto affectu
Deum amplexari amoris affatu
Vera contẽplari splendoris aspectu
Donis inspirari spiritus iniectu
Crucem venerari doloris obiectu
Bonis sociari feruoris adiectu
Iustè conuersari sine defectu
Sursum honorari omisso despectu
Vitam prolongari in Dei conspectu.

In istis enim decem debet precipuè volui desiderium viri iusti. Desideret igitur bonum operari. Ecclesiast. 42. quam desiderabilia sunt opera eius. Item desideret Deum imitari. Micheæ. 7. Dominum Deum tuum desiderabunt, Item desideret Deum amplexari, dicẽs de Deo illud quod dicit sponsa Can. 5. quia guttur eius suauissimum, & totus desiderabilis. Vnde de deuotione viri iusti dicitur Esa. 53. Desiderauimus eum virum dolorum, & ferentem infirmitatem. Item desideret vera contemplari. Vnde de sapientia quæ consistit in contemplatione veritatis, dicitur Prouer. 3. q sapientia preciosior est cunctis operibus, & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. Itẽ desideret donis inspirari, donis.s. Spiritussancti. vnde Hiere. 14. de Onagro dicitur q in desiderio animę suæ attraxit ventum. Item desideret crucẽ venerari. Can. 2. Sub vmbra illius quẽ desiderabam sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Itẽ desideret bonis sociari, dicens cum Apostolo. Rom. 1. Desidero n. vos videre, vt aliquid vobis impartiar. Item desideret iustè conuersari. ps. Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Item desideret sursum recreari.s. in paradiso cum Deo, dicens illud Phil. 1. Desiderium habeo dissolui, & esse cum Christo. & ps. Desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Item desideret vitam prolongari seu etiam perpetuari. ps. Desideriũ animæ eius tribuisti ei Dñe. sequitur. Vitam petijt à te, & tribuisti ei Domine longitudinem dierum. &c. Ecce igitur quæ sunt desiderabilia viro iusto. Ista.n. desiderant iusti, & tamen à suo desiderio non fraudantur ſm ps. Nõ sunt fraudati à desiderio suo. sed istud eorum desiderium in omnibus perficiẽ, & repletur. ps. Replet in bonis desiderium tuum, renouabitur vt Aquilæ iuuentus tua. Patet igitur q est vnum desiderium quod est iustorũ, & hoc est primũ. ¶ Secundò dico quod F est vnum desiderium quod est malorum Infirmi.n. desiderãt contraria & nociua. Porci etiam desiderant stercora, & generaliter animalia immunda. Sic peccatores qui infirmi sunt & immundi, immunda peccata desiderant, & in eis plus quã virtutibus se delectant. Mali.n. non cessant desiderare, & res immundas & inutiles affectare, similes mari, quod semper est in fluxu & in motu, & maximè in hyeme, nisi forte quando auis illa quæ dicitur Halcyone, nidificat inter vndas, tunc.n. per 14. dies, vt dicit Pli. & etiam liber rerum, & ad hoc concordat Ouidius, mare cessat à fluctibus, & vt aui det spatium fouendi pullos, quietum efficitur & serenum. Quia reuera cor humanum, quod mari spumoso & fluctuoso comparatur, per mala desideria semper mouetur, & fluctibus cõcupiscentiarum inutilium agitatur. Vnde Prouerb. 21. Desideria occidunt pigrum, noluerunt.n. quicquam manus eius operari. tota die concupiscit & desiderat. Tunc.n. solum quando alta auis Halcyone.i. Deus cor humanum per gratiam inhabitat, & ibi moratur & nidificat, pullos bonorum affectuum ibi parturit & generat, tandiu solum cor humanum per varia desideria non fluctuat, & fixum quietum & stabile perseuerat, statim vero quòd ista Halcyone.i. Christi nidificatio cessat, motus vanorum desideriorum, mare cordis agitat atque turbat quia reuera solius Dei præsentia ipsum facit quietum, Dei vero absentia turbulentum. Et inde est quòd boni qui secum Deum habent, non desiderant superflua. iuxta illud 1. Thess. 4. Nullius aliquid desideretis. Mali vero qui vtique Deo carent, semper desiderant contraria & nociua. Micheæ. 7. Immaturas Ficus desiderauit anima mea. Maturę.n. Ficus sunt bona spiritualia & æterna. De quibus Hieremi. 24. vbi iusto Calarbo comparato dicitur q Ficus bonas habebat oimis. Ficus vero immaturæ sunt bona temporalia & terrena, etiã illa quæ ab eis subsequuntur, delectabilia & peccata. De quibus ibidem quantum ad malos dicitur. Ficus habebat malas nimis, ita vt comedi non possent. Immaturas ergo Ficus.i. bona commutabilia & terrena, & etiam quælibet vitia desiderant ipsi mali, & ad ea appetenda sunt auidi, atq; prompti. vnde. 1. Timo. 6. dicitur q mali incidunt in desideria multa inutilia, & nociua, quæ mergunt hominem in interitum. Ista autẽ desideria ſm Sen. Epist. 16. vocantur innaturalia, quæ.s. nõ habeot vbi desinant, quia nullus terminus illis est, cum, vt ait, naturalia finita sint. vnde ait in fine Epistolæ. Si longè progresso semper aliquid longius restat, scito illud naturale nõ esse. Notabo igitur, quòd mali desiderant multa mala, videlicet

Carnalia, quæ inficiunt
Temporalia, quæ deficiunt
Secularia, quæ non proficiunt.

Desiderant dico delitias carnales. Vnde de malis dicitur. 1. Pet. 4. q ipsi ambulauerunt in luxurijs desiderijs & violentijs contra illud. 1. Pet. 2. Abstinere vos à carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam. Et illud Rom. 13. Curã carnis ne feceritis in desiderijs. Itẽ desiderant diuitias tẽporales, contra illud Prouer. 23. Non desideres de cibis eius in quo ẽ panis mendacij. Noli laborare vt diteris. Item desiderãt eminentias populares. Iob 30. Abstulit quasi ventus desideriũ meum. Ventus enim signat fauores & dignitates, propter inanis gloriæ vanitatem, quas tñ quidã affectant, iuxta illud prędictum Hierem. 14. In desiderio animæ suæ attraxit ventum. Tales ergo mali desideratores sunt fatui, quia videlicet per talia vana, carnalia, temporalia & secularia desideria,

mors sequitur sempiterna. Rom. 1. Exarserunt in desiderijs
suis.&c.Sequitur. Quoniam qui talia agunt digni sunt mor-
te.Bene ergo docet Apostolus.2.Timo.2. di. Iuuenilia deside
G ria fuge.Istud est igitur desiderium quod est malorum. ¶Ter
tiò dico q est vnum desideriũ quod est sanctorũ, & istud est
illud quo beati in patria delectantur.In illa.n.fit delectatio si
ne desiderio,quia sicut dicitur Prouer. 13.Desiderium si cõ-
pleatur,animam delectat. Cum igitur in paradiso sit summa
delectatio,restat q ibi est desiderium valde magnum. Istud
autem desiderium nihil aliud est quam amor feruentissimus,
quo.s.beati feruntur in Deum,ipso fruentes desiderando, &
ipsum desiderantes fruendo & possidẽdo. Et aduerte q istud
desiderium quietatur propter plura,videlicet

Quia videt omnem veritatem
Quia gustat oẽm voluptatem
Quia habet altam dignitatem
Quia complet suam voluntatem
Quia tenet longam æternitatem.

¶Primum desi
derium perficit
Deum contem
plando.vnde il-
lud prædictum.
2. Paral.9. Omnis terra desiderabat videre faciem Salomo-
nis,& audire sapiẽtiam eius. Et pone quomodo Regina Saba
i.anima veniens, & videns, non habebat vltra spiritum præ
timore. Tanta.n.& tam miranda videntur in illo speculo æter
no, q non mirũ si aĩa vidẽs stupeat & miret,dicens illud Pro
uer.7.Victimas pro salute deuoui, hodie reddidi vota mea.
Idcirco egressa sum in occursum tuũ,desiderans te videre &
reperi.¶Secundũ desideriũ perficitur bona degustando. vñ
illud prædictum Prou.13.Desideriũ si compleatur, delectat
animam.ps. Replet in bonis desiderium tuũ. ¶Tertiũ deside
riũ perficitur alte præsidendo.3.Reg. 9. Regnabis super om-
nia quæ desiderat aĩa tua.¶Quartũ vero desideriũ perficitur
vota adimplendo. Eccl.6.Nihil deest ea omnibus quæ deside
rat.& in ps.Desideriũ aĩæ eius tribuisti ei Dñe, & voluntate
labiorum eius non fraudasti eum. & iterũ ps. Desideriũ pau
perũ exaudiuit Dñs.& Prouer. 10. Desiderium suũ iustis da
bitur.¶Quintò vero desideriũ perficitur in diu viuendo,vel
perpetuo perseuerando. vnde illud prædictum, Replet in bo
nis desiderium tuũ. renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. Pa-
tet igitur quomodo inuenitur desideriũ sanctorum, & beato
rũ, malorũ & iniquorum,bonorũ & perfectorum. ¶De desi-
derabili vero posset notari,q multa sunt quæ à iustis debent
desiderabilia reputari,videlicet

H Scriptura.
Virtutes.
Ecclesia vel religio.
Gloria paradisi.

¶De scriptura potest dici illud
Prouer.8.Preciosior est sapien-
tia cunctis opibus,& omne desi-
derabile ei non potest compara-
ri.De virtutibus dr à Deo ipsi aĩæ virtuosæ illud Esa. 54. Ster
nam per ordinem lapides tuos, fundabo te in Sapphiris, po-
nam iaspidẽ propugnacula tua, & oẽs portas tuas in lapides
sculptos, & omnes terminos tuos in lapides desiderabiles.
Diabolus tñ qñq; ciuitatem aĩæ destruit, & oĩa desiderabilia
sua & virtualia secum tollit. Vnde Hierusalem destructa plã-
gendo dr Threno.1. Manum suam misit hostis ad omnia desi
derabilia eius.& Oseæ.13.dr de diabolo q ipse diripiet the-
saurũ omnis vasis desiderabilis. De ecclesia vero vel religio-
ne qũo antiquitus propter abundantiam virtutum & bonarũ
psonarũ fuit delectabilis & desiderabilis,patet, quia propter
suam moralem pulchritudinem antiquitus omnes principes,
ecclesiam diligebant,& desiderabant,& eam diuitijs & priui
legijs desiderabilibus ampliabant. Vnde de Dauid Rege legi
tur.2.Reg.23.q ipse desiderauit aquam de Cisterna quæ est
iuxta portam Bethleem.sed reuera hodiernis temporib⁹ ista
apud istos iã non est desiderabilis,sed potius vilis & vitupera
bilis. Quod patet,quia ipsam non honorant nec ditant,sed po
tius depauperãt & molestant,& bona quæ prædecessores eo-
rum ecclesiæ contulerant,secũ portant. De quo conquerens
Dñs dicit Iohelis.3.Argentũ meũ & aurũ meũ tulistis. & de-
siderabilia mea & pulcherrima intulistis in delubra vestra.
Exemplifica qũo principes quicquid possunt de ecclesia ra-
piunt, & delubra sua.i.domos & palatia sua inde replent, &
ornant. & breuiter isti ecclesiam Christi desiderabilem solẽt
contemnere.ps.Pro nihilo habuerunt terram desiderabilem.
Solent subuertere. Hiere. 12.Dederunt portionem meam de
siderabilẽ in desertum.Solent diripere. vnde illud prædictũ
Thren.1 Manũ suã misit hostis ad omnia desiderabilia eius.
Et ratio sequitur,quia vidit gentes ingressas sanctuariũ tuũ,
de quibus præceperas ne intrarent ecclesiã tuã. q.d. eã quare

desiderabilia sua auferuntur hodie ab ecclesia, est, quia
habet tales ecclesiasticos sicut solebat,imò pro certo tale
bet de quibus præceptũ est ne intrent ecclesiam.s. homine
uersos & malos,de quibus ẽt ecclesia moderna recordãs,
gemere,iuxta illud Thre.1.Recordata est Hierusalẽ oĩum
siderabiliũ suorũ quæ habuerat à dieb⁹ antiquis, cũ cade
popul⁹ eius in manu hostili.q.d.bene põt delere Hierĩm.
clesia,qñ recordat antiqua desiderabilia & moderna, vid
cet hostilia & crudelia.Ista ẽt oĩa potes applicare ad spiri
lia desiderabilia ecclesiæ.s.ad virtutes,& ad virtuosas per
nas, quibus ẽt ipsam tyranni.i.demones priuauerunt,& i
litudinẽ reduxerunt.De quo lamẽtando dr Esa.32. Plang
inquit sup regione desiderabili,sup vinea fertili.sup hum
populi mei spinæ & vepres ascẽdent. De gloria vero æter
quæ.s.summè desiderabilis est,hoc solũ ad præsens dico,
peccatores iuxta illud prædictũ ps.Pro nihilo habuerũt te
desiderabilẽ.&c.sufficiat ergo de desiderio desiderabili,&
siderare.Vide de concupiscere,affectio,& appetere.&c.

Desinere.

Nota q desinere idem est quod ab opẽ
vel à duratione cessare. Nota igitur, q
scriptura inuenitur

Desinere naturæ
Desinere gratiæ.
Desinere culpæ.
Desinere fortunæ.
Desinere pœnæ.

Natura desinimus
mortem deficiẽdo.S.
5.Nos statim nati,co
nuo desinim⁹ esse.G
tia desinimus à malis
sipiscendo.ps.Desine ab ira, & derelinque furorem.& Ecc
28.Memento nouissimorũ,& desine inimicari. Culpa desi
mus,virtutes obliuiscendo,vel a bonis cessando, & discon
nuando,quod tñ non debet esse, quia.s. nullus debet à bo
desinere aut cessare. Iuxta illud Hier.17. vbi de bona arb
dr q aliqñ non desinet facere fructũ. Võ etiã de perseuerã
in bono dr illud Eccl. 24. Ab initio & ante secula creata s
& vsq; ad futurũ seculũ non desinam.Istud.n.est desinere
pæ,qñ homo cessat à bono opere & virtute. Fortuna defi
mus, à prosperis cadendo & corruendo.De quo Esa.7. De
net Effraim esse populus. Pœna s.æterna desinimus, glori
nunquam habendo,quia.s.Deus cessat & definit influere
lis gloriam sempiternam,quam tamen beatis & bonis influ
& donat incessanter, dicens illud Hieremi.32. Feriam c
eis pactum sempiternum,& non desinam eis benefacere.&
Vide supra de cessare.

Desolatio. Desolatus. Desolar

Nota q desolatio accipitur pro tristitia. Et sic notabo q in
nitur in scriptura multiplex desolatio,videlicet

Quędam bona virtualis & meritoria
Quædam mala criminalis & inturbatoria
Quædam vana temporalis & afflictoria
Quædam pessima infernalis & damnatoria.

Desolant
.n. iusti p
fundè m
ditates,qu
s.iusti qui profundè cogitant in grauitate præcedentiũ pec
torum in paucitate meritorũ,in seueritate Dei iudiciorũ,
acerbitate tormentorũ,& in prolongatione supernaliũ ga
diorũ,solent quadam spirituali desolatione tristari, & timo
congruo conturbari. Vnde aĩa sic spiritualiter & virtuali
desolata potest dicere illud Thren.1.Posuit me Dñs desola
tota die mœrore confectam.De quo potest etiam intelligi
lud quod dicit dominus Esa.44.Dico Hierusalem, habitab
ris,& ciuitatibus Iudæ,ædificabimini,& deserta eius suscit
bo.qui dico profundo,desolare, & flumina tua are faciam.
illud Hiere.2.Obstupescite cœli desuper,& portæ cœli des
lamini vehementer.¶Item desolantur mali de Deo despera
tes.Mali.n.qui spem suam non posuerunt in Deo, occasio
facili desolantur. Vnde de peccatoribus dicit ps. Quomo
facti sunt in desolationẽ,subito defecerunt,perierunt prop
iniquitatẽ suã? Et Math.12.de malis dicitur q oẽ regnum
seipsum diuisum desolabitur.Res.n.dicitur desolata, quan
destructis ædificijs bona omnia sunt consumpta. Sic pecc
tor desolatus dr,quando spiritualiter destruitur,& bonis s
ritualibus spoliatur.Ezech.15.Dedi terram eorum in viã,
desolatam. Item etiam religio & ecclesia pro eo q à suo p
stino & spirituali statu est destructa, & virtutibus pro mag
parte priuata,dici potest merito desolata. Vnde Ezechiel.2
Euge super sanctuarium meum, quia pollutum est, & s
per terram Israel, quia desolata est, & super domum I
da, quia ducti sunt in captiuitatem. ¶ Item desolant
mise

miseri fortunæ succumbentes & ista est proprie desolatio.s. infortunium vel tribulatio, qua.s. quis consolatione prosperitatis destituitur, & bonis temporalibus spoliatur. vnde Hie. 18. Facta est terra nostra in desolationem & sibilum. Esaiæ. 24. Deserta est omnis lætitia, translatum est gaudium terræ. & Nee.2. Hierusalem deserta est. Item desolantur damnati in inferno lugentes. Illa est.n. summa & suprema desolatio, vbi nihil prorsus speratur consolabile. Daniel.9. Post finem belli statuta desolatio. Et si vis, nota ꝙ ibi desolabuntur.

Illi qui nunc fulgent principali statu.
Illi qui nunc sordent in carnali statu
Illi qui nunc carent visuali actu
Illi qui nunc tument cordiali fluctu.

Desolabunt dico finaliter in inferno, illi qui nunc pollēt statu principali, s. mali principes & tyranni. Ezec. 33. Desolabūtur montes Israel. Montes.n. superbos & tyrannos significāt. Item desolabuntur ibi illi qui nunc sordent in statu carnali. s. luxuriosi. Vnde de mala muliere dicitur Apoc. 17. Hi sunt odientes fornicariam, & desolatam faciem illam. & Ezec.35 Dabo montem, Seyr desolatum. Seyr .n. interpretatur Hircus, significans luxuriosos, fœtidos & immundos. Item desolabuntur ibi illi qui nunc carent actu visuali. s. illi qui sunt spiritualiter cæci. s. obstinati & vitijs obtenebrati. Vnde de Ægypto, quæ interpretatur tenebræ, dicitur Iohelis. 3. Ægyptus in desolatione erit. Item desolabuntur ibidem illi qui nunc tument fluctu cordiali. s. superbi & præsumptuosi. Sap.4. Dirumpet illos inflatos & sine voce, & commouebit illos. à fundamentis desolabuntur.

A **Desperatio.** Nota ꝙ desperatio est vltimum vitiorum. Istud est.n. cui nullum potest remedium adhiberi, quandiu.n. sumus in vita ista, semper debemus viuere in spe veniæ & salutis, cum pro tempore vitæ huius nunquam sit clausa ianua redeunti. Duo.n. sunt vitia valde periculosa, vnū quo periclitantur quādoq; boni, aliud quo periclitantur ipsi mali, videlicet, Præsumptio de meritis & desperatio de peccatis. Quia boni de meritis præsumētes, faciliter corruunt. Mali vero desperātes, sine remedio se subuertunt. Oportet ergo de virtutibus non præsumere, & non de criminibus desperare, quia. s. iustus quandoq; cadit & perit, impius vero quandoq; pœnitet & resurgit. Vnde Augu. lib. de symbolo dicit sic. Latro agnouit, & Petrus negauit. Caueat ergo bonus ne præsumat per superbiam, malus vero ne desperet per malitiam. ¶ Et breuiter, desperatio fugienda est

B & timenda, quia

Animam iugulat à bonis euertens
Crimina cumulat à recto peruertens
A cœlis exulat ad ima diuertens
Inferis copulat penitus subuertens.

Dico ergo ꝙ desperatio à bonis euertit animam iugulans. Desperatio.n. proprie est aiæ totalis euersio & ipsius spiritualis iugulatio, quia. s. anima per desperationem à virtutibus & à fide euertitur, captaq; ad infernum trahitur, & ibi perpetuo iugulatur. Ponit.n. liber de Natu. rerum, ꝙ Testudo maris sic capitur. Habet.n. testam, in qua concluditur præter pedes & caput, cuius testę leuitas impedit ne in aquā se valeat profundare, immo semper solet superius enatare. Piscator ergo ad eam vadens, ipsam ante omnia inuersat, quæ ex tunc, se reuersare non potest, statimq; pedes eius illigātur, & ad litus tracta occiditur. Sic vere facit piscator diabolus, videns enim hominem in testa malæ consuetudinis & duræ obstinationis inclusum, nunquam. s. in aquam maris. i. in amaritudinem mortis & inferni per considerationem se profundantē, sed sursum in mundi superficie per superbiam libere diuagātem, statim nititur ipsum euertere à fide, & cum à virtutibus inuersare. sicq; ligatis pedibus affectionum, s. cum amplius se reuersare vel ad rectitudinem reducere non posse existimat, miser peccator, ad litus inferni trahitur, vbi tormētis variis occiditur vel grauatur. Quia breuiter, vt dictum est, desperatio est totalis animæ euersio, & ad mortem æternam sine remedio deductio, quia qui semel desperatus fuerit, ad salutē amplius via redibit, dicens illud Hierem.2. Desperaui, nequaquam faciam. & Iob 7. Desperaui nequaquam vltra iam viuam. Isti sunt similes Rhinoceronti, quæ viua non, aut vix potest capi, statim enim quòd capta est, præ indignatione moritur, sicut dicit Solinus. Sic multi sunt quibus non sufficit infortunium captionis, quod hoc est, quòd à diabolo per peccata varia capiantur, immo pro certo addere volunt mortem desperationis, quia. s. quando à diabolo vident se diuersis vitijs illigatos, non recurrunt ad pœnitentiæ remedium, sed potius ad desperationis mortem, & naufragium. Vnde ipsi videntur dicere illud Hiere. 18. Desperauimus, post cogitationes nostras ibimus. Et istud est summum periculum, quia. s. ille qui se posse bonum fieri desperat, nunquam laborat vt bonus fiat, quia sicut dicit Senec. lib. de moribus. Nunquam se mutat, qui se posse mutari desperat. Patet ergo, ꝙ desperatio à bonis euertit, animam iugulans. Ista est enim laqueus qui iugulauit Iudam. ¶ Secundo dico quòd desperatio à recto peruertit, crimina cumulans. Constat enim quòd C illi qui spem futuræ gloriæ non habent, & qui se saluari desperant, ad omnia vitia se exhibent. Solent.n. quicquid mali possunt facere, vt saltem in hac vita possint suis malis appetitibus complacere. Nauis.n. quando anchora perdita, & amisso gubernaculo subuertitur, tunc verso dorso versus cœlum, tota eius latitudo & capacitas ad mare conuertitur, & aqua amara repletur. Sic anima quando anchoram spei perdidit, & gubernaculum rationis amisit, & per desperationem subuertitur, statim dorsum obliuionis & contemptus ad cœlum vertit, inquantum de cœlesti gloria desperat penitus & diffidit, faciem vero & latitudinem cordis & affectionum vertit ad aquam. i. ad fluxum omnium vitiorum, quæ. s. libenter amplectitur, & in quibus penitus se immergit. Eph.4. Desperantes, semetipsos tradiderunt omni immunditiæ & auaritię. Ista ergo à recto peruertit, crimina cumulans. ¶ Tertiò dico quòd desperatio ad ima diuertit à cœlis exulans, ista est D enim durissima ancilla, quæ claudit ianuam paradisi, vt extra exulet miser homo. Taxus enim dicitur cum cauda sua villosa, foramina cauernæ suæ nunc contra Australem, nūc contra Aquilonarem flatum obstruere, ne ventus valeat subintrare. sic verè peccator qui in cauerna cordis sui duo habebat foramina. i. duas cognitiones. s. vnam australem, per quam considerabatur fęlicitas paradisi, aliam Aquilonarem per quam considerabatur acerbitas inferni, nolens ꝙ per aliquam istarum flatus Spiritussancti ad ipsum posset intrare, solet cum sua cauda villosa, idest cum sua finali desperatione, & impatientia, ista foramina obstruere, vt scilicet nec de cœli gloria quam amisit, nec de inferni miseria quam acquirit, de cetero valeat cogitare, vnde Chrysostom. lib. de reparatione lapsi, dicit quod illius supernæ ciuitatis ianuas desperatio claudit, quas tamen spes aperit, & pietas patefacit. Sic ergo dico quòd ista ad ima diuertit, à cœlis exulans. De quo potest intelligi illud verbum Dauid. 1. Reg. 27. Fugiam. &c. vt desperet Saul, cessetq; me quærere. Dauid enim qui interpretatur vultu desiderabilis, designat Deum, maxime in gloria vultum suum desiderabilem ostēdentem, quem tñ homo desperans non quærit sed ab ipso pœnitens exulat & recedit. E ¶ Quartò dico ꝙ desperatio penitus subuertit, inferis copulans. Ista est.n. sicut equus indomitus, qui magistrum suum præcipitat in profundum, & procul dubio periculosum est equitare talem equum. 2. Reg.2. An ignoras ꝙ periculosa sit desperatio? Vnde ipsi damnati sunt proprie desperati, quia. s. extra omnem spem veniæ perpetuo sunt puniti. Aqua.n. quę de olla Vulcani seruet. i. de puteo bullienti qui est propè Viterbium in Italia, non solum propter sui ardorem omnia iniecta consumit, immo etiam terram quam tangit riuus ipsius in lapidem commutat & conuertit, sicut dicit Geruasius in lib. de otijs Imperialibus, sic verè aqua illa feruentissima pœnæ æternę, quæ in olla inferni feruet, non solum affligit, & lędit, immo lapideitatem & duritiam obstinationis in dānatis peccatoribus introducit. Istam.n. pœnam ignis & vermis concomitatur lapideitas duræ & obstinatæ desperationis, ita ꝙ ipsi damnati possunt dicere illud Hier. 15. Factus est dolor meus perpetuus, & plaga mea desperabilis. Patet igitur quomodo desperatio inferno copulat, à cœlis exulat, crimina cumulat animam iugulat. Aduerte tñ si vis, ꝙ desperatio prouenit qñque ex imbecillitate & difficultate pœnitendi, qñq; ex confusione confitendi, quandoq; ex enormitate delicti. Considerat enim homo propriam imbecillitatem, & hostium multiplicitatem, & euadendi seu resurgendi difficultatem, peccati enormitatem, & confitendi confusibilitatem, & sic desperans, proponit non recurrere ad diuinam misericordiam, & pietatem. Vnde de Dauid legitur ꝙ cum Saul, i. diabolus, & viri eius cingerent eum in modum coronæ, desperauit posse euadere à facie Saul. &c. Vide in multis locis in hoc opere sicut tabula dirigit te, & vide de obstinatione.

Despicere. Nota q despicere idem est quod vilipēdere, contemnere, vel negligere, odire, fugere, abhorrere. Et est differentia inter despicere & contemnere, quia despicere communiter accipitur in malo, vt il lud.2. Reg. 6. Despexit cū in corde suo, s. michol Dauid, quia ludebat coram arca. Contemnere vt communiter accipitur in bono sicut dicitor contemnere diuitias, contemnere seipsum, & contemnere ab alio contemni. Quia secundum Senec. Ad honesta contendenti, contemnendus est ipse contemptus. Etsi volumus, possumus notare q tria sunt à nobis amore Dei principaliter contemnenda. Contemnamus ergo

Bonorum proprietates — Primū facit amor paupertatis.
Dolorum anxietates — Sed secundum vigor ꝓbitatis.
Honorum varietates. — Sed tertium vis humilitatis.

Dico ergo q contemni debent mundi diuitiæ seu facultates. Apes.n. in volando eijciunt stercus suum. Columbæ etiā de nidis proprijs eijciunt stercora. Sic pro certo charissimi stercora temporaliū (quæ ab apostolo stercora dicuntor) non debemus in nido cordis nostri tenere per affectionem, sed ipsa eiicere & expellere per contemptum & abominationem. Oleum.n. tāto est purius, quanto cū terra minus fuerit permixtum. Vinū ēt tanto est clarius, quanto magis est à fæcibus elōgatū. Sic homo quanto à terrenis est per contemptum remotior, tanto apud Deū est sanctior & purior. Idem dicit Chrysost. super Hebr. sermone 25. Contemne diuitias, & eris locuples, gloriam, & eris gloriosus. quamuis.n. diuitias habeamus, ipsas tñ contemnere debemus. Non.n. nocent ipsas habentibus & contemnentibus, sed ipsas habentibus & diligentibus. Iusquiamus.n. cibus est passerum, & mors hominū. Et rō reddit, quia passeres habent strictas venas, ita q fum' iusquiami non potest penetrare ad cor. Cuius contrarium est in habentibus latas venas. Sic verè charissimi, licet diuitiæ sint mortiferæ & venenosæ illis qui venas conscientiæ latas habent, eo. s. q fumus. i. affectio diuitiarum vsq; ad cor ascendit, contra illud ps. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere, passeribus tñ i. sanctis viris, quorum venæ conscientiæ strictæ sunt, nocere non possunt, quia. s. dato q diuitias habeant, fumus tñ. i. affectio earū ad cor per auaritiā non ascendit, sed in stomacho. i. longè à corde remanet per contemptum. Cōtēnantur ergo diuitiæ, & non nocebunt, quia sicut dicit Valerius Maximus li. 4. c. 3. Fabricius aurū sampnitum contempsit & repulit, maiusq; auro iudicauit regias opes contemnere. Multi.n. sunt qui contemnunt diuitias verbis & non re, sicut hypocritæ religiosi, qui diuitias verbis abdicant, ipsas tñ qñ possunt affectu & actu vendicant. Vnde Sen. in Prouer. Sunt plurimi qui multa verbo, non re contemnunt, sed ipsa quæ palam spernunt, clam furantur. hypocritæ.n. se fingunt spernere mundi gloriam & diuitias temporales, quas tñ clam nō cessant furari, procurare & vendicarē. Non sic ergo, sed spernamus diuitias temporales. ¶ Secundò dico q contemnere

B debemus mœstitias corporales. s. pœnas & miserias huius mūdi, sicut fecerunt martyres, qui mortem & tormenta contempserunt, vt post mortem vitam & delitias inuenirent. vnde Chrysost. vbi supra. Contemne supplicia, & ea superabis, cōtemno remissionem & quietem & eas inuenies. Iō de fortitudine martyrum loquitur Iob. 39. in figura equi, & dicit sic. Contemnit pauorem, nec cedit gladio. ¶ Tertiò dico q debemus eminentias contemnere personales. s. genus, pulchritudinem, fortitudinem, scientiam, Pauo.n. videns deformitatē pedum, contemnit totā pulchritudinem suam, & iō tunc solet plumas suas deponere, quas antea erigebat. Sic verè charissimi, si pedem. i. finem corporis nostri. s. mortem conspexerimus, nosipsos contemnemus & vilipendemus, & plumas nostras, i. gratias personales deponemus mentaliter, & in nihilum reputabimus, quia ſm Hiero. in prologo Bibliæ in fine. Facile contēnit oia, qui se semper cogitat moriturum. Et Sen. Epist. 85. dicit Facilè contemnit oia, qui ad contemptū sui venit. vis ergo omnia habere? contemne omnia.

Et hoc de bono contemptu sufficit.

C ¶ De malo autem despectu, quia despectus pertinet ad malos, possumus breuiter dicere q tria sunt quæ à malis despiciuntur. Despiciunt.n. mali

Iustorum simplicitatem
Pauperum calamitatem
Doctorum sagacitatem.

Despiciunt ergo simplicitatem. vnde Prouer. 14. Ambulans recto itinere & timens Deum, despicitur ab eo qui infami graditur via. Item despiciunt calamitatem degentium. Ideò dr̄ Prouer. 17. Qui despicit pauperē, exprobrat factori eius. Item despiciunt sagacitatem prudentū. Prouer. 1. Sapientiā atq; doctrinam stulti despiciunt. ¶ Sed si vis adhuc de despectione, nota q triplex est despectio, videlicet

Iusti.
Impij.
Et Dei.

Iustus.n. despicit inania, Impius despicit vtilia, Deus vero despicit sublimia. Igitur sequendo Mauricium, dico q est quædam despectio quæ est iustorū. Iusti.n. despiciunt omnia vana, oia vitia & vitiosa, oiaq; corruptibilia & ruinosa. Argentum.n. viuum videtur refugere, & despicere omnia illa quibus admiscetur, nisi prius mortificetur & congeletur. Sic verè mens viua sancta & perfecta, nulli rei corruptibili se debet per affectionem, & reputationem iungere, sed potius omnia refugere & despicere, & ab omnibus abstinere. Soli.n. mortificati & congelati, & vita & viuacitate diuinæ gratiæ priuati, rebus corruptibilibus per affectionem miscentur, & eas non despiciunt, sed potius amplexantur. Vnde Senec. Epistol. 29. vbi loquitur de viro perfecto, dicit q iste ponet se extra fortunæ iurisdictionem, qui secunda temperabit, aduersa comminuet, & alijs admirand. despiciet. sequitur. Magni animi est magna contemnere, & mediocria malle quàm nimia. Alibi etiam dicit Sene. q nihil magnū nisi animus magna despiciens. magna dico. i. illa quæ ab alijs reputantur magna. Iustus ergo despicit seipsum, despicit mundum, despicit diabolum. Isti.n. tres sunt hostes animæ. s. propria caro, diabolus, & mundus, qui tñ à iusto despiciuntur, & cum Dei adiutorio superantur. ps. Dñs mihi adiutor & ego despiciam inimicos meus. Ista est ergo despectio iustorum. ¶ Secundo dico q est despectio malorum. Mali.n. solent omnia bona & vtilia despicere. Bonas.n. & prudentes personas solent vilipendere & horrere. Despiciunt.n. bonos quia isti sunt qui despiciunt

Deum & eius ethera
Iustum & eius opera
Amicum & eius fœdera
Prælatum & eius verbera
Parentem & eius vbera
Penitentem & eius aspera
Mortuum & eius funera
Pauperem & eius onera
Doctorem & verba supera.

Mali ergo solent despicere Dei maiestatem. Vnde ipse dicit illud Iob. 19. Stulti autem despiciebant me, & cum ab eis recessissem detrahebant mihi. & Leui. 26. Leges meas despexerunt. Et. 2. Reg. 12. dr̄ q comminando dixit Dñs Dauid postquam occidisset Vriam. Non recedet inquit gladius de domo tua, eo q despexeris me. Vnde etiā contra tales qui Dei mandata & consilia despiciunt, dicit ipse Dñs illud Prouer. 1. Despexistis inquit omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis, ego autem in interitu vestro ridebo, &c. Item mali despiciunt iusti bonitatem. Sicut.n. dr̄ Prouer. 14. Ambulans recto itinere, & timens Deū, despicitur ab eo qui infami graditur via. Contra illud Eccle. 10. Noli despicere hominem iustū pauperem, & noli magnificare hominem peccatorem diuitem. Item isti despiciunt amicum & eius charitatem. Cōtra illud Prouer. 14. Qui despicit proximum, peccat. & ibidem. 1 Et qui despicit amicum, indigens est corde, & merito, cum proximi nostri sint eadem caro nobiscum, & tamen de propria carne legitur q nemo vnquam carnē suam odio habuit Eph. 5. vnde & Esa. 58. præcipitur. Carnem tuam ne despexeris. Item mali despiciunt prælatum & auctoritatem. Nonne de Agar ancilla Saræ legitur Gen. 16. q concepisse se videns, despexit dominam suam? Sic verè multi sunt qui statim q considerant se concepisse & acquisisse aliquid de scientia, vel de temporali substantia, vel de fauore alicuius potentis, seu de seculari potentia, dominos suos & prælatos solent despicere, & contra eos superbire, sicut de Golia superbo legitur. 1. Regum. 17. q cum vidisset Dauid, despexit eum, qui. s. inunctus erat in regem. Item mali despiciunt parentes & eorum pietatem. Prouer. 15. Filius sapiens lætificat patrem & stultus homo despicit matrem suam. Item mali despiciunt pœnitentes, & eorum asperitatem seu simplicitatem, contra illud Eccle. 7. Ne despicias hominem auertentem se à peccato. cuius tamen contrarium faciunt mali, qui. s. illos potissime despiciunt, qui à peccatis per pœnitentiam diuertuntur & qui Dño seruire contendunt. Exemplo Michol Reginæ de qua legitur q videns Dauid nudatum ludere coram arca

fœde

Fœderia, despexit eum in corde suo, sicut dicitur 2. Regū 6. quia illi hodie à fatuis contemnuntur, qui libenter corā Deo per confessionem se nudant, & in Domino iucundantur. Itē mali despiciunt mortuos, & suorum funerum obsequiosam sedulitatem, contra illud Eccle. 38. Fili super mortuum produc lachrymas; & ne despexeris sepulturam illius. ¶ Item isti despiciunt pauperes & eorum aduersitatem, & tamen dicitur Prouer. 17. q̀ qui despicit pauperem, exprobrat factori eius. Vnde etiam de Deo dicitur in ps. q̀ ipse non spreuit neque despexerit deprecationem pauperis. Item præcipitur Eccle. 4. Animam inopis, alias esurientem ne despexeris. Ideò Dauid in persona pauperū dicebat in ps. Factus sum inquit, opprobrium abundantibus, & despectio superbis. Et breuiter hoc est verum, q̀ mali libenter despiciunt illos qui sunt in paupertate. Deute. 22. Si videris Asinum fratris tui aut Bouem cecidisse in via, non despicies, sed subleuabis cum eo. Item mali despiciunt doctores & eorum doctrinam & veritatem, vt communiter. n. mali despiciunt omnia bona verba, contra illud Eccl. 8. Ne despicias narrationem presbyterorū prudentium. Et Prouer. 1 dicitur. Sapientiam atq; doctrinā stulti despiciunt. Patet ergo q̀ inuenitur despectio superbo-
F rum peruersorum. ¶ Tertiò vero dico q̀ inuenitur despectio Dei, & sanctorum. Constat. n. q̀ mali à Deo & sanctis despiciuntur, & in loco vili & despecto, s. in inferno finaliter reponuntur. Vnde ipse dicit illud ps. Despexit oculus meus inimicos meos, & ab insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea. Deus enim despicit seu videtur despicere iustos & malos, videlicet

Iustorum petitiones differendo
Iustos in tribulationibus dimittendo
Malos in inferno languere permittēdo.

De dilatione. n. exauditionis nostræ, dicebat Dauid in ps. Exaudi Deus orationem meam, & ne despexeris deprecationem meam. De despectu etiam iustorum dicitur in ps. Despicis in opportunitatibus in tribulatione. De despectu vero salutis malorum, & de eorum finali damnatione, dicitur Iob 12. Effudit despectionem super principes, & ista est vltima & pessima despectio, quando. s. peccator à Deo taliter reprobatur & despicitur, q̀ in loco despectissimo perpetuo incarceratur. Vnde cuilibet damnato dicitur Naum. 3. Inebriaberis, & eris despectus. Est enim despectio culpæ mentalis, miseriæ temporalis, & pœnæ infernalis & æternalia. Peccatores. n. à Deo & mundo despici merentur. vnde Dan. 11. dicit, Stabit in loco eius despectus. E contra autem de iustis dicitur in ps. Cor contritum & humiliatum Deus non despicies. Miseri etiam & infortunati ab alijs despiciuntur, & etiam p̄ nunc à Deo despici videntur. Vnde in persona talium dicebat Dauid i ps. Miserere nostri Domine, miserere nostri, quia multum repleti sumus despectione. Et tamen s̄m veritatem Dn̄s tales non despicit, sed loco & tempore ipsos compatiendo respicit. ps. Exaudiuit pauperes Dn̄s, & vinctos suos non despexit. Damnati vero isti realiter despiciuntur quia perpetuo non aspiciuntur, sed in loco despectissimo proiiciuntur. Nee. 4. Conuerte opprobrium super caput ipsorū, & da eos in despectionem. Quam quidem despectionem timens Dauid dicebat orando. Adiutor meus esto Domine, ne derelinquas me, neq; despicias me De⁹ salutaris meus. & alibi. Opera manuum tuarum ne despicias. Ista ergo sufficiant de despectu. vide supra de contemnere.

A **Desponsare. Desponsatio.** Nota q̀ p̄ desponsationem intelligitur quęcunque vnio seu coniunctio, siue sit vnio seu despōsatio animæ cum corpore, quæ fit per naturā, seu animæ cum Deo, in via, quæ fit per fidem, vel per charitatem, & gratiam, seu animæ, cum Deo in patria, quæ fit per gloriam, seu Christi & Ecclesiæ, quæ fit per sacramentalem figuram, seu Deitatis cum humanitate, quæ fit supra naturā, & creaturæ potentiam, siue sit cuiuslibet personæ, quæ fit p̄ corporalem coniugij copulam, seu etiam quæ fit per quamlibet charitatiuam vnionem, seu per quamcunque bonam societatē. Et sic possem applicare auctoritates s̄m diuersa genera desponsationum, tam in bono, quam in malo, sed quia paucę sunt, transeo. Vide supra de coniugio, & infra de sponsus.

Destinare. Nota quòd destinare idem est quod aliquid proponere, disponere, vel ordinare. Et ideò vide in alijs titulis synonymis, quia hic sunt paucę auctoritates.

Destruere. Nota q̀ destruere idem est quod dissipare, vel de esse ad nihilum aliquid reducere. Et s̄m hoc q̀ sunt diuersa genera rerum, aliqua. s. bona, & aliqua mala, s̄m hoc etiam ponuntur diuersæ species destructionum, quia. s. destructio mali est bona, destructio boni est mala, & sic de alijs. Igitur notabo q̀ in scriptura inuenitur multiplex destructio, videlicet A

Destructio virtutum, quæ est vitiosa & culpabilis
Destructio criminum, quæ est virtuosa & laudabilis.
Destructio rerum, quæ est ruinosa & instabilis
Destructio malorum, quæ est rigorosa & tristabilis
Destructio aiarum, quæ est luctuosa & damnabilis.

Et sic dico q̀ destruuntur virtutes culpa mediante
Destruuntur culpæ gratia fauente
Destruuntur res fortuna mutante
Destruuntur mali iustitia faciente
Destruuntur damnati pœna puniente.

¶ Dico ergo primo q̀ est quædam destructio culpabilis & vitiosa, & ista est illa qua virtutes destruuntur & dissipantur, ex qua animæ à statu gratiæ euelluntur & euertuntur. Aia. n. est sicut ciuitas in medio hostium sita, & ab ipsis continuè obsessa, tentationibus varijs impugnata, quę si per peccatum capitur, tota sua moralis fabrica, virtutum ædificatio & structura spiritualiter destruitur, & tota sua virtualis series dissipatur. Vnde animæ peccatrici in figura ciuitatis Tyri captæ, & destructæ loquitur scriptura. Ezech. 26. dicens sic: Vastabunt inquit opes tuas, diripient negociationes tuas, & destruent muros tuos & domos tuas pręclaras subuertent, lapides tuos, ligna tua, & puluerem tuum in medio aquarum ponent. Capta. n. ciuitate animæ per peccatum, constat q̀ opes gratiarum in ea vastantur, negociatio contemplationum diripitur, domus spiritualis quietis in ea subuertuntur, lapides constantiæ, ligna leuis obedientiæ, puluis mortis memoriæ ab ea tolluntur, & muri diuinorum mandatorum in ea penitus destruuntur. Esa. 50. Ceciderunt fundamenta eius, destructi sunt muri eius. vnde etiā de diabolo potest dici illud. 1. Macha. 9. Præcepit Alchimus destrui muros domus sanctæ interioris, & destrui opera prophetarū, & cœpit destruere. Et aduerte si vis, q̀ ad modū ciuitatis desolatæ Alchimus (qui interpretatur fermentum varij consilij) .i. diabolus, qui fermento malitiæ suę totam massam vanè consulendo corrūpit, solet in anima destruere cuncta bona. Destruit. n. sibi B

Muros & clausuram legalis obseruationis
Turres & speculam sublimis contemplationis
Portas & ingressuram pietatis & compassionis
Altaria & aras orationis & deuotionis.

Muri enim tuentur & circumeunt ciuitates
Turres autem ascendunt altius eminentes
Portæ vero recipiunt subintrantes
Altaria nihilominus suscipiunt immolantes.

Sic igitur in anima muri mandatorum circumeunt
Turres contemplationis adeunt
Portæ pietatis extraneos admittunt
Altaria deuotionis fumum emittunt.

Fumum dico. i. orationem. Sed quid? pro certo sicut dictum est, diabolus oīa ista destruit in aīa quando peccat. Vn̄ d̄ muris Dei mandatorum & legalis obseruantiæ dr̄. 4. Regū. 25. q̀ Nabuzardan princeps militiæ Regis Babylonis oēm domū combussit, & muros Hierusalem in circuitu destruxit. quia, s. per malū principē diabolū, per concupiscentiam in aīa peccatrice crimina ædificantur, & mandatorū obseruantiæ destruuntur. 2. Paral. 25. Destruxit Ioas muros Hierusalē. De destructione vero turrium contemplationis & altæ eminentiæ dicitur Ezec. 26. Adducam inquit ad Tyrum Nabuchodonosor, regem Babylonis, & leuabit contra te clypeum, muros tuos & turres destruet in armatura sua. De portis vero pietatis & compassionis destructis dicitur Thren. 1. Viæ Syō lugent. &c. omnes portæ eius destructæ, sacerdotes eius gementes, virgines eius squalidæ, & ipsa repleta amaritudine, q. d. In Syon lugent, i. in aīa peccatrice, destructæ sunt portæ, quæ vniuersos recipiunt. i. pietas. Sacerdotes, quæ diuina tractant, hoc est, fides & charitas. Virgines, quæ incorruptæ manent, hoc est puritas atq; castitas. De altaribus vero deuotionis & orationis qualiter destruuntur, ibidem dicitur. 2 Para. 30. Destruxerunt altaria quæ erant in Hierusalem. Ista est destructio culpabilis & vitiosa, qua. s. anima destruitur, quantum ad esse gratiæ per peccatum. Vnde ista est illa vi-

nea de qua dr̃ Prouer.24. ꝙ totum repleuerant vrticæ, operuerant superficiem eius spinæ, sed & maceria lapidũ destructa erat. Est igitur destructio quædam culpabilis & vitiosa.

C ¶ Secundò dico ꝙ inuenitur quædam destructio laudabilis, & virtuosa, & ista est illa qua homo in seipso destruit vitia & malos mores, vt ibi construat virtutes & merita. Constat.n. ꝙ sæpe antiqua & turpia ædificia destruuntur, vt in eodẽ loco noua & placentia construantur. Sic dico ꝙ homo debet facere, quia.s.in anima sua debet omnia vitiosa culparũ ædificia, quæ operante pessimo artifice diabolo ibi constructa fuerant, destruere, & sub nouo artifice Christo, ibidem bona & spiritualia ædificia virtutum & meritorum congeriem fabricare. vnde Rom.6. Vetus homo noster crucifixus est, vt destruatur corpus peccati, vt vltra non seruiamus peccato. Destruat ergo ibi

Ædificium nimis altum, hæc est superbia
Ædificium nimis bassum, hæc est auaritia
Ædificium nimis immundum, hæc est luxuria
Ædificium nimis ruinosum, hæc est gula siue ingluuia.

Destruat igitur altitudinem superbiæ. 2. Paral. 32. Nunquid non est iste Ezechias qui excelsa destruxit? Itẽ destruat bassitudinem auaritiæ, dicens.s.illud Luc. 12. Sciam quid faciam, destruam horrea mea, & maiora faciam. q.d. Ego destruam horrea auaritiæ, quæ solum possunt capere parua.i. terrena, & ædificabo maiora.i.affectionem æternorũ, quæ longè sunt ampliora. Item destruat immunditiam luxuriæ. Ezec. 16. Destruent Lupanar tuum, & demolientur prostibulum tuum. Item destruat insatiabilitatem gulæ, seu ingluuiæ. Figuratus in Daniele, de quo dicitur. Daniel. 14. quòd Bel destruxit, & Draconem interfecit. Bel enim dicebatur esse Deus qui omni die cibos innumeros deuorabat, significans peccatum gulæ, quod à Daniele.i.à quolibet viro iusto debet destrui & cassari. 1. Cor. 6. Esca ventri, & venter escis, Deus autem, & hunc & hanc destruet. Et breuiter omnia mala debent in nobis destrui, omnia vero bona ibidem ædificari & plantari. Hier. 1. Ecce constitui te vt euellas & destruas, & ædifices,
D & plantes. Ista est igitur destructio laudabilis & virtuosa.

¶ Tertiò dico ꝙ inuenitur quædam destructio instabilis, & ruinosa. Et ista est destructio rerum temporalium, quæ.s.ita sunt instabilia & debilis durationis, ꝙ facillimè destruuntur. Destruuntur.n.bona naturæ per mortem & infirmitatẽ. Iob 19. Destruxit me vndiq;, & pereo, & quasi euulsæ arbori abstulit spem meam. Destruuntur.n.bona fortunæ per infortunium & aduersitatem. Eccl. 10. Sedes ducum superborum destruxit Dominus, & sedere fecit mites pro eis. Deus.n.mediante fortuna quandoq; temporaliter aliquem exaltat, & construit, quem tandem adnihilat, subuertit, & destruit, dicens illud Hierem. 45. Ecce quos ædificaui destruo, & quos plantaui ego euello. Nemo ergo glorietur si se videt in alto statu plantatum, quia quando sibi placuerit, per ipsum sentiet se destructum. Vnde de tali mutabilitate fortunæ cõqueritur Dauid in ps̃. dicens. Vineam inquit ex Ægypto transtulisti, eiecisti gentes & plantasti eam. Sequitur. Vt quid destruxisti maceriam eius, & vindemiant eã omnes qui prætergrediuntur viam? Et loquitur de diuite & excellente persona, prius fortunata & opulenta, tandem vero à Deo destructa, & dissipata. Quod etiam ad status, regna & imperia alta potest referri, quæ omnia habent tempora apud Deum ordinata, quibus.s.construi debeant aut euelli. Quia sicut dicit Sen. Certis eunt cuncta temporibus, nasci debent, crescere, & extingui. Sicut etiam de ciuitatibus magnis patet. Vbi est hodie Niniue? vbi Babylon? vbi Mycene? vbi Athenæ? vbi Antiochia? vbi Troia? vbi Carthago? vbi etiam Roma? Omnes enim vel in toto vel in parte sunt destructæ, & respectu primæ gloriæ quasi ad nihilum sunt redactæ. Hierem. 4. Vidi inquit montes, & ecce mouebantur, & colles conturbati sunt. sequitur. Ecce Carmelus desertus, & omnes vrbes eius destructæ sunt à facie Domini. Ista est ergo quædam destructio instabilis & ruinosa. ¶ Quartò dico ꝙ est quædam destructio tristabilis & rigorosa. Et ista est illa qua boni prælati per rigorem iustitiæ destruunt impios & proteruos. Vnde cuilibet bono prælato potest Dominus dicere illud prædictũ Hier. 1. Ecce constitui te super gentes & regna, vt euellas, & destruas, & ædifices, & plantes. Sequitur. Accinge lumbos tuos, & surge, & loquere ad eos omnia quæ ego præcipio tibi, ne formides à facie eorum, ego quippe dedi te in colum-

nam ferream, & in ciuitatem munitam. &c. ¶ Quintò dico ꝙ
inuenitur alia destructio formidabilis & periculosa. Et ist
est illa qua Deus malos destruet in inferno. Deus.n.est sicu
nobilis artifex, qui volens facere aliquod opus pulchrũ, ple
runq; inuenit materiam ita indispositam & rebellem, ꝙ non
potest inde facere quod volebat, qui indignatus quandoqu
percutit totum, vel destruit atq; frangit, aut in ignem proij
cit & consumit. Sic verè cum Deus intendat de quolibet face
re pulchrum opus, & de qualibet persona aliquam particu
lam sui coelestis ædificij fabricare, cum ipse sit omnium arti
fex omnem habens virtutem, omnia prospiciens, sicut dici
Sap. 7. nihilominus sæpe fit ꝙ multi se reddunt indispositio
per peccatum, ita ꝙ ipsos non potest ad bonum deducere si
cut vellet. Quapropter contra ipsos finaliter indignabitur, &
eos æterna damnatione destruet, & malleis suæ sententiæ fr
get, & æterno igni destinabit & cõburet. Vnde peccatori di
citur illud ps̃. Quid gloriaris in malitia, qui potens es in ini
quitate? Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua. &c. sequit
Propterea Deus destruet te in finem, euellet te, & emigrab
te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium
Et aduerte ꝙ ibi præcipuè destruuntur illi, qui hic alios de
struere moliuntur, s. impij. De quibus Eccl. 16. Non exorau
runt pro peccatis suis antiqui Gigantes qui destructi sunt, c
fidentes suæ virtuti. Vnde nota ꝙ ibi destruuntur

Diuites auari, qui modo pauperes vsuris destruunt
Principes superbi, qui modo subditos rapinis exuunt
Pugiles proterui, qui modo miseros sanguine ebibunt.

¶ Destruuntur dico illi qui nunc diuitijs sunt cumulati. Ec
cle. 28. Ciuitates diuitum destruxit. Item illi qui nunc potẽ
tijs sunt eleuati. s. superbi. Eccl. 10. Sedes ducum superbor
destruxit Dominus. Item illi qui nunc sæuitijs sunt effrenat
Prouer. 21. Ciuitatem fortium ascendit sapiens, s. Christu
& destruxit robur eius. Et breuiter, omnes mali destruuni
ibidem, sed hoc est irreparabiliter. Iuxta illud Iob. 12. Si d
struxerit, nemo est qui ædificet. ita ꝙ omnes damnati plan
gendo possunt dicere illud ps̃. Deus repulisti nos, & destru
xisti. Et hoc potissimè potest dici à demonibus, qui repul
sunt & destructi. Vnde narratur ꝙ quidam bonus homo in
trauit nemus permaximum, vbi demone pertrãseũte talite
deuiauit, ꝙ tota nocte per nemus obscurum, cũ bona tame
patientia, expers omnis itineris peragrauit. Igitur videns m
sericordia diuina patientiam eius, circa auroram compul
demones qui ipsum errare fecerant, sibi remedium imperti
ri. Demones ergo ex ordinatione diuina fabricato quodam
monasterio, campanam quasi pro matutinis sonãt, quam v
Dei audiens, qui.s.in nemore vagabat, illuc statim adijt, mo
nasterium intrauit, abbatem cũ monachis ad matutinas ir
volentibus inuenit, qui panem & vinum sibi ministrari m
dauit. Illo igitur comedente, & conuentu monachorum ma
tutinas dicente, videbatur sibi ꝙ illi monachi nihil dicebit
nisi verba Psalterij supradicta. s. Deus repulisti nos, & dest
xisti nos, iratus es. &c. Finitis ergo matutinis venit ad cu
Abbas rogans eum ꝙ capitulum intraret, & verbũ Dei mo
nachis prædicaret, quod annuens cepit in capitulo prædica
re, & de ruina malorum angelorum multa dicere. Quibu
auditis, monachi ceperunt vnus post alium capitulum ex
re. Solo ergo Abbate cum eo remanente, petijt homo sanc
ab abbate causam quare recesserant fratres sui, qui statim c
fessus est se & illos esse demones, qui ipsum in nocte præce
dente fecerant in nemore deuiare. Deus vero videns bona
patientiam eius, compulit eos monasterium fabricare, & e
recreare, verum quia prædicando de ruina angelica tetige
rat, cum ipse, & ipsi eius cõditionis essent, verecundati o
nes vnus post alium recesserũt, quibus dictis, statim euanui
abbas ille cum monasterio suo ficto. Sanctus vero iam illuc
scente die ad viam suam redijt, Deum de patientia quam h
buerat benedicens. Pro tanto ergo dixi, quia demones, cu
dãnatis propriè sunt destructi, & ꝙ isti sunt qui propriè po
sent dicere illud prædictum. Deus repulisti nos, & destrux
sti nos. Vnde alibi in ps̃. Destrues illos, & non ædificabis e
Sic ergo patet ꝙ inuenitur destructio formidabilis & peri
losa. Si vellemus autem possemus dicere ꝙ est quædam d
structio honorabilis, & gloriosa, & ista est illa qua Deus
iudicio destruet omnem mortalitatem, & construet perp
tuam vitam & immortalitatem, de qua. 1. Cor. 15. Nouissim
autem inimica destruetur mors. Vnde etiam de Christo
gi

gitur Heb.2.ꝙ ipse participauit hominibus destruens illum per mortem, qui mortis habet imperium. Patet ergo ꝙ est destructio gloriosa, periculosa, rigorosa, ruinosa, virtuosa, & vitiosa. &c. sufficit vide de dissipare & alijs synonymis.

A **Desuper. Desursum.** Nota ꝙ desuper quãque sumitur pro re superiori, sicut dicitur in ps. Mandauit nubibus desuper, & ianuas cœli aperuit. quãdoq; uero sumit̃ pro parte exteriori, sicut cum dicitur Num.4. Extendent desuper operimentũ hyacinthinũ. qñq; sumit̃ pro parte posteriori, sicut cum dr̃ Num.16. Ponite desuper Thymiama, i. ponite vltimo cũ alijs Thymiama, quia tñ communiter sumitur pro parte superiori, vel exteriori, breuiter notabo ꝙ multiplex desuper inuenitur, videlicet

Desuper diuinorum
Desuper prælatorum
Desuper perfectorum
Desuper terrenorum
Desuper contemplatiuorum
Desuper superborum.

Et sic est vnum desuper æternæ damnationis. Vnũ desuper supernæ iurisdictionis. Vnũ desuper moralis conuersationis. Vnum desuper terrenæ possessionis. Vnum desuper erectæ contemplationis,

B Vnũ desuper supbæ eleuationis. ¶ Dicã ergo ꝙ est vnũ desup dominationis supernæ, & istud proprie pertinet ad Deum & ad sanctos, & ad gloriam paradisi. qui. s. desuper sunt, & cuncta bona desuper nobis immittunt, quia sicut dr̃ Iaco.1. Omne datum optimũ, & oẽ donũ perfectũ, desursum est descendens à patre luminum. Super. n. & sursum denotant superioritatẽ ad partẽ inferiorẽ, non relatam, sed in suo esse superius permansiuam. Desuper vero & desursum superioritatem signant, inferius tñ influxiuam. Constat. n. ꝙ desuper, s. de cœlo multa & varia descendunt, s.

Radij ad illuminandum
Fulmen ad examinandum
Tonitruum ad mundum terrendum
Pluuia ad terram rigandum
Fulmina ad terram vrendum.

Sic verè dico ꝙ à Deo nobis influitur & mittitur desuper. Lumen illuminans veræ cognitionis. Fulmen examinans duræ correctionis. Sonus verberãs tristis comminationis. Aqua refrigerans dulcis consolationis Constat. n. ꝙ desuper nobis veniat clara cognitio quæ nos illuminat. Vnde illud prædictum. Desursum est descendens à patre luminũ, quod bene figuratur. Ezec.1. in sanctis animalib⁹ vbi dr̃. Facies Aquilæ desuper ipsorum quatuor. Et quasi aspectus hois desuper. Aquila. n quæ habet clarissimum visum, & homo qui ratione pollet, limpidam & clarã cognitionẽ designat, quæ. s. desuper est in Deo & angelis, à quibus etiam nobis inspiratur. 3. Reg.7. Lucernas desuper aureas, quia reuera nulla est vera fides sapientia aut cognitio, nisi sit desuper inspirata. Vnde de vana mundi sapientia dicitur Iaco.3. Nõ est inquit ista sapientia desursum descendens, sed terrena, aĩalis & diabolica. sequitur. Quæ autem desursum est sapientia, pudica est, pacifica, & modesta. Venit ergo nobis desuper clara cognitio, quæ nos illuminat. Itẽ desuper nobis venit dura correctio, quæ nos examinat. constat. n. ꝙ fulmen diuinæ sententiæ & suæ tribulationis notoriæ vel occultæ desuper mittit, vt populos peccatis sequiens puniatur. vnde Baruc.6. Ignis missus desuper vt cõsumat montes & siluas, facit quod præceptũ est ei. Item desuper nobis venit monitio verbis exuberãs, seu sonus reuerberãs. s. sonus & tonitruũ sacræ scripturæ, quæ nobis desuper inspiratur. Vnde de Deo dr̃ in ps. ꝙ ipse aduocauit cœlũ desursum, & terrã discernere populũ. quæ etiã realiter fient in iudicio, vbi Christus desup veniens cũ suo populo disceptabit, vbi etiã post tonitruũ diræ sententiæ pœnã æternã peccatoribus intentabit, dicens illud Ezech.13. Dabo lapides pergrandes, & desuper irruentes, & ventum procellæ dissipantẽ. Itẽ desuper nobis venit cõsolatio cuncta refrigerans, s. aqua & pluuia gratiæ in præsenti, & refrigeriũ gloriæ in futuro, quia. s. & gratia & gloria sunt desuper, non de mundo. ps. Mandauit nubibus desuper, & ianuas cœli aperuit, & pluuit illis manna ad manducandum. &c. Patet igitur quõ est vnũ desuper dñationis æternæ. Et si vis etiam per istud desuper potes intelligere spiritum sctm̃ vel filium Dei desuper nobis missum, qui dicit Ioan.8. Vos deorsum estis, ego desuperius sum. qui. s. nos illuminauerunt, examinauerunt, reuerberauerunt, & refrigerauerũt, &c. ¶ Secundò dico ꝙ est vnũ desup iurisdictionis supernæ, & istud est illud desuper in quo prælati præsideant & residens supra plebem. Res. n. nobiliores, & meliores solent desuper præeminere, sicut patet de corporib⁹ cœlestibus, sicut etiam patet in corpore humano, vbi illa mẽbra quæ sunt desuper. s. caput, oculi, cor, & hepar, sunt ceteris membris inferioribus meliora. sic verè in corpore Christi mystico, quod est Ecclesia, illi qui sunt in moribus & in scientijs meliores, debent esse desuper, i. in dignitatibus celsiores, & si vis, dic quòd in isto desuper. i. in superiori statu debent collocati illi qui sunt

Scientiæ splendore lucidi.
Prudentiæ tenore prouidi
Iustitiæ rigore feruidi.
Decentiæ decore fulgidi.

Sint ergo splendidi luce sciẽtiæ figurati in Aquila, quæ habet visum acutissimum. Ezech.1. vbi dicitur. Facies Aquilæ desup. Sint etiam prouidi norma prudentiæ. figurati in natura humana quæ habet sensum prudentissimum. Ezech.1. vbi dicitur. Quasi aspectus hominis desuper. Sint deniq; feruidi zelo iustitiæ, figurati in Ariete, qui est animal ad percutiendum paratissimum, de quo Num.23. Imposui vitulum & Arietem desuper. Sint insuper fulgidi seu nitidi forma decentiæ. figurati in humerali Aaron, quod erat ornamentum formosissimum, de quo dicitur Leui 8. ꝙ desuper humerale imposuit. & breuiter, prælati sunt desuper alijs tanquam honorabilius præsidẽtes, & tanquam curæ eorum diligentius inuigilantes, & Ecclesiam protegentes & defendentes. figurati in illis Cherubin 4. Reg.7. & 8. de quibus dicitur ꝙ Cherubin expandebãt alas suas super arcam, & protegebant eam, & vectes eius desuper. Si vis, compara prælatos Cherubin, sicut supra de Cherubin in titulo suo. Isti etiam figurantur in illa nube quæ desuper filios Israel præcedebat, & ad terram promissionis ducebat, sicut dicitur Num.11. Est igitur vnum desuper iurisdictionis supernæ. ¶ Tertio dico ꝙ est vnum desuper conuersationis externæ. Illa. n. vestimenta quæ magis apparent, sunt illa quæ desuper alia extra iacent. ideò per istam distinctionẽ, desuper, conuersatio intelligitur, qua quis exterius & desup inuestitur. Vnde de sanctis viris ꝙ desuper habere debeãt pulchram & honestam conuersationem dicitur figuraliter Nume.4. ꝙ omnia altaria & omnia vasa quibus ministratur in sãctuario, inuoluent, hyacinthino pallio, extendentq; desuper operimentum pellium hyacinthinarum. Hyacinthinæ. n. pelles quæ habent cœlestem colorem, bonam & sanctam conuersationem significant, qua. s. minister sanctuarij. i. Christiani & maximè ecclesiastici cooperire se debent. Et si vis nota ꝙ in conuersatione viri sancti debet esse. D

Oratio superos adiens
Compassio pauperes liniens
Deuotio æterna sentiens
Discretio soluta vinciens.

De oratione potest intelligi illud Num. 17 Hausto igne de altari mitte incensum. q. d. In conuersatione ignea & feruenti debet incensum orationis apponi. De compassione potest dici illud Gen. 28. ꝙ Iacob erexit lapidem in titulum, fundens oleum desuper. q. d. ꝙ in titulo honestæ conuersationis semper debet esse oleum piæ compassionis. De deuotione dici potest illud Numer. 16. Tollat vnusquisq; thuribulum suum, & hausto igne ponite desuper Thymiama. Thymiama. n. quod suauissimè fragrabat, deuotionem significabat. De discretione vero dicitur & exponitur illud Num.19. vbi dicitur ꝙ vas quod non habuerit operculum, nec ligaturam desuper, immundum erit. Ligatura. n. discretionem signat, quæ omnia prudenter operit & comprehẽdit & ligat, quia. s. ille per vitia immundus dicitur, qui vinculis prudentiæ non ligatur. Ista est. n. tunica inconsutilis quæ desuper erat contexta per totum, sicut dicitur Ioan.19. Et tñ de multis constat ꝙ & tunicam & pallium bonæ conuersationis perdunt. Itaq; nudè & inhonestè incedunt. vnde Mich. 2. Desuper tunicam pallium sustulistis. Patet ergo ꝙ est vnũ desuper conuersationis externæ. ¶ Quartò dico ꝙ est vnum desuper possessionis terrenæ, quia. s. terrena possessio est sicut quædam vestis adiacens possessori. Vnde de pauperibus quibus à tyrannis talis pellis subtrahitur, dicitur Micheæ 3. Violenter tollitis pelles eorum desuper eos, & carnes eorum desuper ossibus eorum. ¶ Quintò dico ꝙ est vnum desuper cõtemplationis perfectæ, & istud est illud quo. s. boni per contẽplationem & affectionem desuper volunt esse. s. cœlestia appetendo, & terrestria contemnendo. Ioan. 3. Qui de terra est, de terra loquitur, qui desursum venit, super omnes est. diabol⁹ tñ semper nitit̃ hoiem de isto desuper detrahere, s. de cœlestibus ad tẽporalia. figurat⁹ in Rege Achaz, de quo dr̃. 4. Re.16. E

ꝙ lu-

ꝙ Interem qui erat desuper & mare deposuit de Bobus æreis qui sustentabant illud. ¶ Sextò vero dico ꝙ est vnum desuper affectionis elatæ, s. superborum qui semper volunt desuper præeminere. & de hoc potest exponi illud Iudicum. 9. vbi dr̃ ꝙ ancilla Fragmen molę desuper iaciens occidit Abimelech quia. s. desuper superbiæ semper solet succedere fragmen molę. i. dura percussio pœnæ æternæ. Sic ergo patet ꝙ desuper sumitur multis modis. vide infra vbi super & sursum. &c.

Deterior. Nota ꝙ deterior idem est ꝙ peior, & iò vide infra de malo, vel de peius. &c.

A **Detestari.** Nota ꝙ detestari idem est ꝙ abominari, seu idem ꝙ refugere vel horrere & quia naturale est ꝙ vnumquodq; suum contrarium detestatur, & refugit, inde satis appatet euidenter ꝙ boni detestantur mala mali vero econtrario detestantur bona. Dicam ergo ꝙ

Detestatur Deus cuncta nefaria.
Detestatur iustus mala contraria.
Detestatur malus bona salubria.

Dico ergo ꝙ Deus detestatur omnẽ superbiam, dicens Amos. 6. Detestor ego superbiam Iacob. Itẽ dico ꝙ iustus detestatur omnem nequitiam. Nequitiam dico impietatis. Prouerb. 8. Labia mea detestabuntur impiũ. Detestatur nequitiã carnalitatis Hester. 14. Detestor cubile incircumcisorum. Detestatur nequitiam vanæ loquacitatis. Prouer. 13. Verbum mendax iustus detestabitur. Item dico ꝙ malus detestatur omnem iustitiam. Iustitiam dico simplicitatis, Gen. 46. Detestantur Ægyptij omnes pastores ouium. Detestantur iustitiam sagacitatis & bonitatis. Prouer. 13. Detestantur stulti eos qui fugiunt mala. Detestantur iustitiam æquitatis & seueritatis. Prouer. 5. Detestatus sum disciplinam, & increpationibus non acquieuit cor meum. &c. vide de abominari. &c.

A **Detinere.** Nota quòd detinere semper sumitur pro perfecte tenere. vnde nota ꝙ detinentur, simplices in ignorantia, detinentur obstinati in iniustitia, detinentur damnati in pestilentia, detinentur beati in opulentia. &c. Dic ꝙ detentio est quasi quędã firma & cõtinua collocatio & habitatio. &c. omitto propter paucas auctoritates.

A **Detrahere.** Nota ꝙ detrahere idem est ꝙ aliquid deorsum trahere, vel aliquid de aliquo trahere. & sic loquendo moraliter, dico quod est detractio ab honoribus, à rebus, & à moribus. Ab honoribus dico vt cum dicit Abd. si inter sydera posuerint nidum suum, inde detraham eos. A rebus etiam & sic detrahere idẽ est quòd aliquid decerpere. Esai. 8. Accelera, spolia detrahe. A moribus autẽ, vt cum famę vel scientiæ vel vitæ alicuius fit verbalis detractio, vel diminutio aliqualis, de quo Iac. 4. Nolite detrahere alterutrum. Dicam ergo quòd est

Detractio virtuosa.
Detractio rigorosa.
Detractio vitiosa.

Est dico detractio virtuosa, & ista est illa qua quis à se vel ab altero vitia detrahit & deponit. à se dico, sicut enim dicitur Leuit. 1. Detracta pelle hostiæ, artus in frusta concident. quasi diceret. quilibet debet de seipso pellem veteris consuetudinis detrahere, & artus membrorum suorum in varias bonorum operum occupationes & diuisiones concidere. Ab alto, sicut cum dicitur Prouer. 21. Excogitat iustus de domo impij, vt detrahat impios à malis. Ista est igitur detractio virtuosa. ¶ Secundò dico ꝙ inuenitur detractio rigorosa, & ista est illa quã facit Deus vel prælatus, quando. s. de alto gradu vel statu hominem detrahunt & deponunt. Esa. 24. Detraxit fortes in fortitudine sua. Vnde etiam cuilibet superbo à gloria mundana per mortem detracto & deposito, dicitur Esa. 14. Detracta est ad inferos superbia tua, concidit cadauer tuum, subter te sternetur tinea, & operimentum tuum vermes erunt. Sed de hoc vide infra in fine ¶ Tertiò verò inuenitur detractio vitiosa, &

B illa est mordax oblocutio peruersorum. &c. ¶ Item nota ꝙ detractio est vitium locutionis, & est detrahere, idem quod de fama alicuius diminuere. Vnde detractores nihil aliud sunt q̃ famæ alicuius peruersi oblocutores. Et est detractio idẽ, quod oblocutio, murmuratio, susurratio, diffamatio, duplicitas, simulatio, & alia similia. Istud est ergo vitium valde cauendũ. Est enim Deo & hominibus odiosum. Ideò bene præcipitur Sap. 1. Abstinete vos à detractione, quæ nihil prodest. & Prouer. 24. Abominatio hominum detractor. Et addiscamus, ꝙ ista duo vitia. s. detractio & adulatio quamuis aliquotiens sint extrinseca, vt communiter tamen sunt contraria. Adulatio. n.

est in præsentia. Detractio in absentia. Adulatio vngit, detra
ctio vero pungit. Adulatio quemq; commendat, detractio v
cunq; vituperat. Coniuncta tamen sunt ad ista vitia quando
que, quia sæpe accidit quod ille idem qui in præsentia adula
tur, in absentia detrahit & obloquitur. Dicã ergo quòd istud
vitium est contemnendum & fugiendum triplici ratione. E
enim detractio

In corde dolorosa.
In ore formosa.
In aure venenosa.

Ista. n. in corde torquet obloquẽt
In ore lædit non præsentem.
In aure fœdat audientem.

Detractio. n. est sicut ignis in corde, sicut gladius in ore, sic
venenum in aure. Est dico sicut ignis in corde. Detractio. n
igni comparatur, quia. s. ipsa vrit, torquet, molestat, & inqui
tat suum possessorem. Detractor. n. omnibus bonis inuidet
omnibus malefactis arridet, secreta vult inuestigare, vt ip
possit reuelare. Mala solet augmentare. Bona solet diminuer
vel tacere. Detractor. n. nunquam caret inuidia. Etiò detra
ctio est sicut Vipera, quæ primo antequam aliquid lædat, m
trem propriam in vtero existens corrodæ vulnerat & occ
dit. Sic vere peccatum detractionis & inuidiæ antequam l
dat alios, lędit suos. Antequam. n. de ventre exeat, & antequ
ad os veniat, ipsa solet matrem, s. ipsum detractorem intus
corde corrodere, & per iram & inuidiam cruciare. Ideò
detractore potest intelligi hoc commune prouerbium. M
in pera, serpens in sinu, ignis in stuppa, male remunerant h
spites suos. Ideò bene dicitur Eccl. 10. Si mordeat Serpens
silentio, nihil eo minus habet qui occultè detrahit, s. proxim
suo. Detractio ergo vrit obloquentem. ¶ Secundò dico qu
detractio lædit non præsentẽ. Scorpio lædit retro, non ante h
bet. n. aculeum in cauda, non in facie, in parte retro, non
parte ante. Sic isti detractores retro. i. in absentia mordent
pungunt, in facie autem, i. in præsentia nihil dicunt. aculen
enim detractionis habent in cauda non in facie, in parte r
tro non in ante. i. in absentia, quando sunt retro, homines p
gunt, non in præsentia, quando sunt ante. Vnde Ezech. 2. In
pij & subuersores sunt tecum, cum Scorpionibus habitas.
na in præsentia hominum parum clamat, sed si homo rece
rit, statim cantat. Sic verè detractores in absentia hominu
coaxant & detrahunt, sed si præsentes fuerint, nihil dicu
immo quod peius est, isti adulantur & applaudunt in præs
tia, in absentia detrahunt & obloquunt, similes vni generi
gnetis seu Adamantis quod est in Æthiopia, quod in vno a
gulo suo ferrum attrahit, sed si vertatur ad alium angulum
trarium facit, quia. s. ferrum à se reijcit & repellit, sm Isid
Sic vere tales in vna sua dispositione, s. dum sunt in præsen
attrahunt ferrum, quia. s. hominibus loquuntur attrahenti
allicientia & adulantia verba, quando tamen cõuertuntur
alium angulum, s. ad absentiam, tunc ipsi contrariũ obloqu
tur, quia. s. detrahendo & mordendo, quod prius amare v
fuerant, repellunt, vituperant, & detestantur. Isti sunt dup
ces. & ideò maledicti, quia sicut dicitur Eccl. 3. Veh dupl
corde, & ingredienti terram duabus vijs. Vnde Eccl. 28. S
surro & bilinguis maledictus, multos. n. turbauit pacem h
bentes. Ideò præcipitur Eccle. 5. Non appelleris susurro
via tua. Detractio ergo lędit non præsentem. ¶ Tertiò dico
detractio fœdat audientem. inficit. n. non solum illum qui d
famatur, immo etiam illum cui diffamatio narratur, in qua
tum. s. per talia verba in corde ipsius mala opinio generat
Secundum Bern. n. in libro de Consideratione, detractor &
bens auditor vterq; diabolũ portat in lingua. Ideò dicit qu
dam glosa super Prou. 25. Ibi ventus Aquilo dissipat pluui
& facies tristes linguam detrahentem. Si inquæ hilari vu
audieris detractorem, sibi ministras fomitem detrahendi,
scit. n. detractor non libenter dicere, quod te nouerit non
benter audire. Non audiamus igitur charissimi tales det
ctores, sed more Aspidis aures nostras claudamus. Iuxta
lud Eccle. 28. Sepi aures tuas spinis, & noli audire verba
quam. simus ergo similes Electro, cuius proprietas est ve
num deprehendere sm Isido. Si. n. in vase de Electro vene
aliquod infundatur, solet stridere, & in varios colores se m
tare & ita veneni præsentiam declarare, quapropter cau
malefici ne venenum offerant in Electro. Sic pro certo ch
simi debent esse viri sancti, quia si venenum detractionis
funditur in auribus alicuius Electri. i. alicuius sancti viri,
tim procul dubio debet stridere per detractionis reprehe
nem, & vultum suũ debet in colores varios mutare p di
cen

centiæ ostensionem, & sic detractor cauebit in talibus venenum effundere. i. coram ipsis verba detractoria & infamatoria declarare. vnde Hiero. in quadam Epistola. Tam lingua quam auribus fuge vitium detrahendi, quia detractor vix audebit dicere, quod audienti viderit displicere. Patet ergo quò fugienda est detractio, quia interius torquet obloquentē, exterius lędit innocentem vel non præsentem, vlterius turbat, seu fędat audientem. & hoc de vitio detractionis loqui sufficit.

E ¶ Sed nota q vocabulum detrahendi aliter accipitur in scriptura. detrahere. n. est desursum aliquid inferius trahere, & sic detractio idē est quòd superioris dānatio, & de altitudine huius mundi ad infernum deductio. Vnde de Lucifero dicitur Esa. 14. Veruntamen in infernum detraheris in profundum laci. Et amos 9. Si ascenderint in cœlum, inde detraham eos, scdm. n. Plinium. Cameleon tantæ est virtutis contra accipitres, q eos violenter detrahit à volatu, & præbet ceteris animalibus deuorandos. quod valde videtur mirabile. Accipiter charissimi qui dicitur ab accipiendo, & qui altissime volat, signat mundi superbos & raptores, qui in altum volant per superbiæ vanitatem, & aliena accipiunt per rapinam & crudelitatem. Cameleon autem. i. Deus tales Accipitres odit, & de alto volatu superbi status sui ipsos ad mortem & ad infortunia & ad inferos detrahit, & sic eos deuorandos alijs animalibus. s. alijs raptoribus in hac vita, & demonibus post mortem in inferis eos distribuit & comedit. Sicut. n. videmus, Deus sępissime tyrannos & malos diuites detrahit de alto in bassum, idest de fortuna ad infortunium, de diuitijs ad paupertatem, de honoribus ad vilitatem, vt sicut alios deuorauerunt, dum regnabant, sic Dei regnum si perdiderint, ab alijs raptoribus deuorentur. Iuxta illud Esa. 33. Veh qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? cum fatigatus desieris deprædari, dānaberis. Et Zacha. 2. dicitur, Erunt prędę eis, qui seruierant sibi. Spiritualiter etiam videmus q illi qui in isto mundo sunt altissimi, subito de vita ad mortem, de mundo ad infernum, de gloria ad pœnam à Deo detrahuntur, & à vermibus in sepulchro, à demonibus in inferno lacerantur & deuorantur. De tali ergo detractore dicitur Esa. 26. Terram gigantum detrahes in ruinam. vnde. 2. Pet. 2. Peccantibus inquit non pe

A pereit, sed rudentibus inferni detractos in Tartarum tradidit cruciandos. &c.

Deuotio.

Quia deuotio est illa virtus qua quis se totum Deo deuouet & dedicat, qua etiam totus vacat virtutibus, & vitia à se euellit & eradicat, qua insuper totus fertur in cœlestia, & terrena vilipendit, & abdicat, videtur q vir deuotus est idem quod vir perfectus, virtutib', & gratijs totus plenus. quia ergo in infinitis locis fit mētio de viro perfecto, sancto, iusto, & bono, paucissimę vero sunt auctoritates in scriptura de deuotione, ideò omitto. Vide ergo de gratia, & de perfectione. Vide etiam in tabula, vbi in locis

B pluribus inuenies de deuotione. Sed si vis aliquid dicere, nota q deuotio teste Hugo. est feruor bonæ voluntatis, quam mens cohibere non valens, certis indicijs manifestat.

Quam dator munerum scipso largitur.
Qua factor siderum hac vita sentitur.
Qua quicquid asperum dulciter lenitur

Est ergo deuotio virtus, quam per seipsum Deus solet largiri. Cor. n. humanum nunquam per deuotionem madefieret, nisi ros diuinæ gratiæ ibidem à Deo desuper veniret & descenderet. Deus. n. est sicut vinea balsami, quæ preciosissimam deuotionis guttam in phialis diuersorum cordium diuersimodè fundit, ideò enim vbi est ad hoc datur, & à diuersis diuersimodè recipitur & hauritur. & hoc est q dicit Bern. super cantica. Non inquit omnibus æqualiter deuotio ministratur. Nam Thomas in latere. Ioannes in pectore. Petrus in sinu patris. Paulus in tertio cœlo secreti huius gratiam inuenerūt. Maria. n. in humilitate. Magdalena in spe. Thomas in fide. Petrus in veritate. Ioannes in charitate, Paulus in sapientia apud diuersas sponsi mansiones, diuersimodè istam gratiam assecuti sunt. Ista est ergo virtus quam per seipsum Deus solet largiri. ¶ Secundò dico q ista est illa qua in fonte suo Deus solet sentiri, & qua in terris potest percipi, & hauriri, nulla. n. alia virtus gustat ita Deum sicut deuotio. Sicut. n. dicit Aug. super Ioan. Deus nec sonus est qui auribus audiatur, nec color qui oculis destinatur, nec odor qui à naribus capiatur, nec sapor qui faucibus iudicatur, nec durum nec molle, quod digitis attrectetur, & tñ aliquid est quod sentire facilè est, explicare vero impossibile. Ista est ergo virtus qua prę ceteris Deus pōt sentiri. ¶ Tertiò dico q ista est illa, qua omnę asperum dulciter potest leniri. Constat. n. q deuotio omnem tristitiam fugat, omnem amorem gratificat, omnē spem certificat, & quicquid in rebus est onerosum & asperū, dulce facit & lenificat. Et ideò dicebat Bernar. super Cantic. Est inquit vnguentum compunctionis pungitiuum, dolorem faciens, vnguentum deuotionis temperatiuum, dolorem leniens. &c. sufficit, quia alibi multa dicuntur.

Deuorare.

Nota q multiplex est deuoratio. Nā terra deuorat homines morientes. A

Diabolus deuorat impios delinquentes,
Tyrannus deuorat pauperes indigentes,
Infernus deuorat damnatos descendentes.

Est igitur deuoratio carnis consumptoria, quam facit terra respectu morientium. Numer. 16. Aperiens terra os suum deuorauit chore, &c. Item est deuoratio virtutum abstersiua, quam facit diabolus respectu delinquentium, quia. s. quicunque peccat, à diabolo deuoratur, & corpori ipsius intimat. 1. Petri. 5. Aduersarius vester diabolus tanquam Leo rugiēs circuit quęrens quem deuoret. Item est deuoratio rerū sublatiua, quam facit tyrannus respectu innocentium seu pauperū indigentium. ps. Deuorant plebem meam sicut escam panis, & alibi. Sicut eius qui deuorat pauperem in abscondito. Item est deuoratio animæ læsiua, quam facit infernus respectu dānatorum pereuntium. De quo Leuiti. 10. Ignis deuorauit eos, & mortui sunt. His ergo præmissis, dicamus q deuorare moraliter accipiendo, idem est quod nocere, destruere, dissipare absorbere, & totaliter extirpare. Est etiam deuorare idem quod auide & sine temperamento comedere. Et iō sicut comedere pertinet ad homines, sic deuorare ad animalia crudelia & gulosa. ¶ Possumus ergo notare quòd triplex est voracitas seu deuoratio.

Prima est gulositatis & carnalitatis. B
Secunda est rapacitatis & crudelitatis.
Tertia est pœnalitatis & aduersitatis.
Cibaria. n. deuorantur per voracitatem gulosorum.
Pauperes deuorantur per rapacitatem tyrannorum.
Aiæ deuorantur in inferno per crudelitatem tormentorum.

Est igitur quædam voracitas insatiabilis gulositatis. Gulosi. n. non possunt satiari cibarijs, immo ad modum irrationabilium bestiarum non cessant cibaria superfluè sumere dicentes Eccl. 2. Quis ita deuorabit, & delitijs affluet, sicut ego? Item est deuoratio rapacitatis seu iniquitatis. Cupidi. n. & rapaces sunt similes animalibus crudelibus, quæ non cessant carnes bestiarū innocentium deuorare. Similes sunt igiē igni, qui res sibi contiguas subito deuorat & consumit. Sic vere isti auari, innocentes & pauperes per rapinas deuorare nō cessant, & ipsos diuersis tribulationibus infirmare. Vnde Esa. 1. Regionem vestram coram oculis vestris alieni deuorant. Amos. 2. Mittam ignem in Iuda, & deuorabit ædes Hierusalem. Isti. n. tyranni propriè dicuntur deuoratores, quia sicut vorago sua insatiabili capacitate quasi infinita recipit & absorbet, de receptis autem nullum vestigium apparet, sic vere tales quasi infinita de alienis bonis rapiunt deuorant & assumunt, in eis tamen vt communiter nullum diuitiarum vestigium apparet, immo quasi continuè sunt pauperes, & verificatur in eis verbum sapientis, qui dicit Prouer. 11. Alij diuidunt propria, & ditiores sunt. Alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt. Ista est ergo deuoratio rapacitatis, sed huic potest subalternari deuoratio detractorum, qui verbis suis detractorijs alios deuorant & corrodunt. Vnde Gene. 37. Fera pessima deuorabit filium meum Ioseph. Et Deutero. 32. Gladius meus deuorabit carnes. Et possumus subdistinguere, q sicut mundi peccatores solent alios diuersimodè deuorare, ita iusto Dei iudicio per diuersa peccata diuersimodè deuorantur. Vnde nota q quidam deuorantur per peccatum auaritiæ, quidam per peccatum inuidiæ, quidam per peccatum luxuriæ. Primi figurantur in illis qui deuorati sunt à terra. Nume. 16. Terra. n. idest terrena prosperitas & negociatio per auaritiam deuorat & consumit. Num. 13. Terra quam illustrauimus, deuorat habitatores suos. &c. Secundi figurantur in illis qui deuorati sunt ab igne Leuit. 10. Egressus ignis à Domino deuorauit eos & mortui sunt. Ignis enim signat peccatum inuidiæ, quod possessorem suum stimulat, & comburit, ipsumque mente & corpore deuorat & siccat. Iohel. 1. Ignis deuorabit speciosa deserti. Tertij figurantur in illis qui deuorantur

rantur à lepra. Lepra.n. quę non solum possessorem suum imo etiam alios habet inficere, signat luxuriam, quæ primo suos, deinde alienos per suos contactus habet inficere & corrumpere. Num. 12. Medium carnis eius à lepra deuoratum est. Ista est ergo deuoratio iniquitatis. Tertiò dico q est deuoratio pœnalitatis, & ista est qua peccatores in Inferno deuorantur. Vnde de peccatoribus dicitur Iob. 20. Deuorabit eum ignis qui non succenditur, affligetur relictus in tabernaculo suo. Aurum.n. in igne non deuoratur nec consumitur, sed purgatur. Plumbum vero ibi consumitur, & penitus si ibi sit diu deuoratur. Sic vere boni in inferno non deuorantur, immo ibi per ignem depurantur. Mali vero ibi destruuntur, & perpetuo cruciantur. Ezech. 23. Nouissimum tuum deuorabit ignis. Et nota q ignis inferni deuorabit multa genera peccatorum, videlicet

Terrenis opibus implicatos. | Dico igitur q
Superbis turribus sublimatos. | igne inferni,
Prauis muneribus inquinatos. | finaliter deuo
Virtutum fructibus spoliatos. | rabuntur im-
Profundis mentibus obstinatos. | plicati terre-
Malignis cordibus discordatos. | nis actibus.

Deut. 32. Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsq; ad inferni nouissima, deuorabit terram cum germine suo, & montium fundamenta comburet. Item deuorabuntur eleuati superbis montibus. Iudic. 9. Egrediatur ignis de rhamno, & deuoret cedros Libani. Item deuorantur isto igne inquinati prauis muneribus, quia sicut dicitur Iob 15. Ignis deuorabit tabernacula eorum qui libenter munera accipiunt. Item spoliati virtutum fructibus. Eccl. 43. Deuorabit montes, & exuret desertum. Item ibi deuorabuntur obstinati profundis mentibus. Vnde Amos 7. Ecce vocabit Dñs iudicium ad ignem, & deuorabit abyssum multam. Item deuorabuntur discordati malignis cordibus. ps. Ignis hostes tuos deuoret. Et hoc de deuorare sufficit.

A **Deus.** Quamuis.n. nomen Dei mirabile sit affatu & inscrutabile cogitatu, & sicut dicit Iob 36. Magnus Deus, & vincens scientiã nostram, & inde est q Dñs & laudabilis nimis, & sapientiæ eius non est numerus, ideò perfectionem ipsius expauescens, loqui de ipso longius pertimesco, verum si fari nescio, propter hoc non cessabo aliquid balbutire. Dicamus ergo q quamuis de diuina essentia non possumus aliquid dignum loqui, de ipsius tamen effectibus, aliqua breuiter possunt dici. Essentia.n. Dei est inperscrutabilis pro tempore huius vitæ. Vnde narratur q cum quidam Rex, petijsset à quodam philosopho quid est Deus, dixit philosophus. da mihi inducias. 15. dierum, qua concessa & completa, petijt inducias vnius mensis, & tandem duorum mẽsium, ita q semper inducias duplicabat, de quo admiranti regi, & quęrenti, respondit philosophus. Certe inquit tot dilationes quęro, quia quanto magis inquiro quid sit Deus, tanto minus inuenio. Ideò diuinam essentiam describens semel quidam philosophus dixit sic. Deus est sphera incircunscriptibilis, cuius centrum vbiq; est, circunferentia autem nusquam. De diuina ergo essentia non quęrentes, solũ de isto vocabulo Deus
B disseramus. Dicamus ergo q Deus, habet

Eminentiam superiorem. | ¶ Habet dico Deus
Sapientiam limpidiorem. | eminentiam cuncta
Prudentiam occultiorem. | pręcellentem. Sapiẽ
Amicitiam præclariorem. | tiam cuncta cogno-

scentem. Prouidentiam cuncta gubernantem. Amicitiam cũcta diligentem. Habet ergo Deus superiorem eminentiam. Deus.n. eminet & superest omnibus rebus dignitate, bonitate, potestate. ps. Quoniam Deus rex magnus Dñs, terribilis super omnem terram. Rex inquit, ecce dignitas. Terribilis, ecce potestas. Super omnem terram, ecce bonitas. Ista ergo pręeminentia est cunctis superior. Item in ipso est sapientia cunctis limpidior, vt.n. dicitur Eccle. 1. Omnis sapientia à Dño Deo est. Et Sap. 6. dicitur q Deus sapientiæ dux est, & sapiẽtium emendator. Item in ipso est prouidentia cunctis discretior, seu cunctis occultior. Sicut.n. per occultam & inuisibilẽ Lunæ influentiam mare visibiliter regitur & mouetur, sic p Dei prouidentiam mundus iste disponitur, & sensibiliter gubernatur. Ideò dr̃ in ps. Qm̃ Rex omnis terrę Deus, psallite sapienter. Rex.n. dicitur.i. rector. Iste habet amicitiam præclariorẽ. Io. 2. Cor. 13. ipse dr̃ Deus pacis & dilectionis. Sicut.n. Sap. 11. dr̃. ipse diligit oĩa quæ sunt, qm̃ sua sunt. Propter istas ergo & alias perfectiones diuinas est ipse Deus colẽdus, honorandus, & metuendus, Coli.n. debet pp Deitatẽ, honorari propter dignitatẽ, formidari propter potestatem. Quo aũt sit declaratur in ps. Deus iudex iustus, fortis & patiens.

Iste est Deus, ideò adorandus
Iste est iudex, ideò formidandus.
Iste est iustus, ideò honorandus.
Iste est fortis, ideò amplexandus.
Iste est patiens, ideò diligendus.
Iste est clemens, ideò requirendus.
Iste enim habet plenitudinem sanctitatis, quia Deus.
Celsitudinem dignitatis, quia iudex.
Rectitudinem veritatis, quia iustus.
Magnitudinem potestatis, quia fortis.
Fortitudinem firmitatis, quia patiens.
Mititudinem pietatis, quia non irascitur.

¶ Dico ergo q Deus est adorandus propter excellentiã Deitatis. C
Iste est.n. Deus solus. Deuter. 6. Tuus Deus vnus est. Iõ præcipitur ibidem. Dñm Deum tuum adorabis & illi soli seruies. Elephas.n. est animal valde disciplinabile, s̃m Pli. dicitur.n. cognoscere regem, & eum adorare, Sic vere nos debemus cognoscere regem, s. Dñm, qui est Rex noster ante secula, & qui operatus est salutem in medio terrarum, per fidẽ, & dilectionem, & debemus adorare per reuerentiã, & deuotionẽ. Deus inquit. Vnde Apoc. 19. dicit angelus Ioanni eũ adorare volenti. Vide ne feceris, conseruus tuus.n. sum & fratrũ tuorum, Deũ adora. q.d. Noli adorare creaturam, sed creatorẽ. Quod est cõtra idololatras. sortilegos. &c. Et si vis, de Dei excellentia potes notare q ipse est

Lux illuminans nostram cæcitatem. | Est dico lux
Rex examinans nostram prauitatem. | mentes illu
Lex determinans omnem veritatem. | minans. 1.
Fons eliminans omnem fœditatem. | Ioan. 1. Deus

lux est, & tenebræ in eo non sunt vllæ. Itẽ ipse est Rex culpas examinans. ps. Deus aũt Rex nr̃ ante secula. Et illud ps. Deus Deorũ dñs locutus est, & vocauit terrã. Itẽ ipse est lex cũcta determinans. ps. Deus stetit in Synagoga Deorum, in medio aũt Deus diiudicat. Itẽ est fons sordes eliminans. Eccl. 1. Fons sapientiæ verbũ Dei. Deus igitur est honorandus. ¶ Secundò D
dico q ipse est formidandus, quia. s. iudex. Aues.n. timent Aquilã, bestię Leonẽ, malefactores iudicẽ. Aues.n. prædales audita voce Aquilæ, ipsa die non audent prædari. Bestiæ etiam de circulo à Leone facto non audent egredi. Latrones et in præsentia iudicis non audent furari. Sic vere nos debemus timere Leonem, Aquilam, & Iudicem nostrum, s. Deum, ita quòd in eius præsentia, qui vbiq; est, non debemus audere aliquid forefacere, nec de circulo mandatorum suorum egredi, vel exire. Amos 3. Leo rugiet, quis non timebit? & Oseæ 11. dr̃. Ipse rugiet, & formidabunt filij matris. Vnde Eccl. 12. Deũ time, & mandata eius obserua. & Apoc. 14. Timete Dñm, & date illi honorem, & adorate eum. &c. Dic si vis de lapide Excolicero, qui facit oculos temulosos, sicut supra, vel dic de cornice & de Aquila. sicut sup. Sicut.n. dr̃ Eccl. 8. quia non profertur contra malos sententia cito, iõ absq; vllo timore filij hominum perpetrant mala. Non sic, sed timeatur Deus, quia iudex. Esa. 29. Dñs rex nr̃, Dñs iudex noster, Dñs legifer noster. Et merito quia pro certo.

Hic non variatur verbis aut præcibus.
Hic non immutatur donis vel opibus.
Hic non inclinatur minis vel verberibus.
Hic non defraudatur falsorum fraudibus.
Hic non deluditur blandis sermonibus.
Hic non decipitur cęcis erroribus.

Merito ergo concludit q iste est iudex terribilis & formidandus. ps. Terra tremuit, & quieuit dum resurgeret in iudicio Deus. Ipse est.n. iudex subtilissimus ad iudicandũ seuerissimus ad puniendum & vindicandum. De sua sagacitate dr̃ in. ps. Iustitia tua iustitia in æternũ. &c. De seueritate vero sua dicitur in ps. Deus vltionũ Dñs, Deus vltionum liberè egit. Est E
igitur Deus formidandus &c. Iudex inquit. ¶ Tertiò dico q Deus est dignè & iure venerandus. Iustus inquit. Inter ceteras.n. virtutes iustitia magis placet. Hanc.n. impressit Deus in corpore humano in illa superiori parte rationis quæ synderesis appellatur, quæ. s. in omnibus iustitiam sequitur, & si quis contrafecerit, statim contradicere & reclamare sentit. Quia ergo Deus per se & simpliciter iustus est, pp hoc à natura hu

mana debet diligi & omni diligentia venerari. Iustus.n.est qa nemini iniuriam facit, vnicuiq; ius suum tribuit, & à veritatis iustitia & rõnis regula non diuertit. Vnde ipse dicit Esai. 45. Deus iust' & saluãs non est præter me. Vnde Dan. 9. Iustus Dñs deus noster in oibus operibus suis. Est igit Deus diligendus & venerandus. Iustus inquit. Et si vis nota q Deus iust' dicitur, & iustitia ipsius inuenitur,

Quia recipit dignè pœnitentes.
Quia adiuuat in se confidentes
Quia reprimit sibi resistentes.
Quia punit malos delinquentes.
Quia saluat bona facientes.
¶ Isti enim sunt qñq; actus iustitiæ, s.
Remittere pœnitentibus.
Succurrere confidentibus
Resistere rebellantibus.
Pœnas inferre delinquentibus.
Bona conferre promerentibus.

Dicam igitur Deum iustum, quia remittit pœnitentibus. Iustũ.n.est vt qui perfectè pœnitet misericordiam & venia cõsequat. vnde Act. 11 dr q Deus pœnitentiã ad vitã dedit. vñ Eccl. 12. Altissimus odio habet pctõres, & misertus est pœnitentibus. Item quia succurrit.s. confidentibus seu in se sperantibus. Danie. 12. Benedixerunt Deũ qui saluat sperantes in se. Item quia obuiat præsumentibus. vnde Iaco. 4. De' superbis resistit, humilib' aũt dat gratiã. Itẽ quia pœnas infligit delinquentibus. vñ Deut. 4. & Heb. 12. De' nr ignis cõsumens est. Et illud. ps. prædictũ. Deus vltionũ Dominus. &c. Itẽ quia benefacit promerẽtibus, hoc est quia gloriã æternam dat benefacientibus. vnde in ps. Pacẽ & veritatẽ diligit Deus, gratiam & gloriã dabit Dñs. Patet ergo qũo De' est diligendus & venerandus, & hoc quia iustus. Iustus inquit.
F Vnde in ps. Qm̃ Deus iustus dñs. &c. ¶ Quartò dico q ipse ẽ appetend', & p spem amplexãdus, & hoc quia fortis. Melius est.n. inniti rei forti q̃ debili. Vnde ẽt de illo pisce qui dr Nautilius, legitur q statim q tempestatẽ sentit, ad fundũ descẽdit, & alicui rupi vel lapidi adhæret firmissimè, vt põdere lapidis teneat, ne fluctib' eijciat à mari. Etiã vrsus & Elephas fortẽ arborẽ cui innituñt dũ dormiũt solẽt quærere, ne cõtingat eos dũ dormiũt cadere vel perire. Sic & nos Deo, qui fortissimus est, per spem & desideriũ innitamur, & eũ affectionis brachiis amplexemur, vt à fluctib' tentationũ & tribulationũ ipsi' fortitudine liberemur. 2. Reg. 22. Deus meus fortis, Deus me', & sperabo in eũ. Et. 2. Reg. 23. Deus Israel mihi locutus est fortis Israel. Et verè fortis, quia iste fortis est

Ad propugnandum pro nobis validè.
Ad adiuuandum cadentes prouidè.
Ad sustentandũ depressores solidè.
Ad debellandum demones rigidè.

¶ Fortis ergo est quia p hunc hostes expugnanẽ. Nee. 4. Deus nr pugnabit pro nobis. Itẽ quia per hunc debiles iuuantur. ps. Deus adjutor noster in æternũ. & alibi. Beat' cuius est Dña adiutor eius, spes eius in Dño Deo ipsius qui fecit cœlũ, & terrã. Itẽ quia p hũc infirmi sustentanẽ. ps. Deus nr refugiũ & virtus. Itẽ quia p hunc tyrãni reprimunẽ, seu ẽt demones refrenanẽ. Dan. 6. Paueãt & cõtremiscãt Deũ Danielis, ipse.n. est viuẽs, qui.s. cõcluserat ora Leonũ. Et breuiter Deus ẽ fortissim', quia sicut dr Num. 23. Deus est cui' fortitudo similis est Rhinocerõti, quia sicut dr. Esa. 9. Ipse est De' fortis, pater futuri seculi, princeps pacis. Patet ergo q iste est appetendus
G & amplexãd', quia fortis inquit. ¶ Quintò dico q De' est diligend' & frequentand', & hoc quia patiẽs. Hõ.n. qui est mitis dulcis & patiens, libentius ab alijs frequentatur, & plus diligitur & amaẽ. Iste est.n. patiens, quia nõ cito prorũpit ad puniendũ. Quia faciliter erũpit ad indulgẽdũ. Finaliter tñ dirũpit ad vindicandum. Non dico solet ad puniendum cito prorumpere. Iob 35. Non ergo frustra audiet Deus. Sequiẽ. Nũc autem non infert furorem suum, nec vlciscitur scelus valde. Item facile solet ad indulgendum libens erumpere. Ipse.n. magis est misericors quàm iustus, quantum apparet in effectib', ps. De' meus misericordia eius pueniet me. Itẽ finaliter solet ad vindicandũ feruẽs dirũpere, quia.s. postq̃ diu patienter expectauerit, feruenter ad vindicandum insurget. vnde Ecclesiast. 5. Altissimus est patiens redditor. Vnde Esai. 42. Hæc dicit Dominus Deus, creans cœlos. Sequitur. Tacui semper silui, patiens fui, quasi parturiens loquar, dissipabo, & absorbebo simul. Ipse enim nunc videtur esse patiẽs, quia
H sicut dicitur. 2. Petri. 3. Patienter expectat Deus, nolens aliquem perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti. ¶ Sextò est plẽ requirendus, quia non irascitur per singulos dies. Iudit. 8. Non.n. quasi homo sic Deus comminabitur, nec vt fili' hominis ad iracundiam concitabitur. Veruntamen quanto sua patientia est longior, tanto nisi conuersi fuerimus, erit pœna grauior & acerbior. Nisi.n. conuersi fuerimus, gladium suũ vibrauit, arcum suum tetendit, & parauit illum. Vnde Rom. 2. dicitur. An diuitias bonitatis Dei longanimitatis & patientiæ contemnis? an ignoras qm̃ benignitas Dei ad pœnitentiã te adducit? sm aũt duritiam tuam & impœnitens cor tuum thesaurizas tibi irã in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei. Patet igitur qualiter Deus est patiens, fortis, iustus, iudex, & Deus. Et ideo

Vt vnum adorandus, quia Deus.
Formidandus, quia iudex.
Venerandus, quia iustus.
Amplexandus, quia fortis.
Frequentandus, quia patiens.
Requirendus, quia non irascitur.

Sufficit, quia in infinitis locis fit mẽtio de Deo, & maxime de Deo quãtũ ad suos effect', s. de Dei iustitia, misericordia, patientia. &c.

Deus pro creatura.

Nota q nomen Deitatis non solum refertur A ad creatorem, immo etiam quandoq; transfertur ad creaturã Et sic dico q inuenio in scriptura quinq; genera deorum, videlicet iustos, demones, peccata, tyrannos, & hypocritas.

Primi sunt Dij quos iustitia facit perfectos.
Secundi sunt Dij quos stultitia facit rectos.
Tertij sunt Dij quos nequitia reddit infectos.
Quarti sunt Dij quos potentia dedit prouectos.
Quinti sunt Dij quos fallacia fecit correctos.

Dicam ergo q inueniuntur Dij magnæ iustitiæ & perfectionis, & sic per Deos intelliguntur viri iusti, qui à communib' conditionibus sunt separati, & ab humanis vitijs alieni, qui s. sunt in cœlis cœlestia contemplando. Sunt immortales semper in statu gratiæ perseuerando. Sunt inuisibiles se à visibus humanis per humilitatem occultando. Sunt omniscientes diuinam sapientiam amplexando. Sunt omnipotentes mirabilia opera faciendo, & terribilia sustinendo. Istis igitur loquitur Dauid in ps. Ego dixi. Dij estis, & filij excelsi omnes. Isti.n. dij dicuntur, quia præcellunt alios eleuata affectione. Præcellunt alios singulari conuersatione, præcellunt, alios pia & humili deuotione & compassione. Isti.n. ad cœlestia præ ceteris eleuantur. Vnde de Samuelo suscitato & alijs associãtibus eũ, dicitur. 1. Regum. 28. Deos vidi ascendentes de terra. Item super mortales singulariter conuersantur. Dani. 2. Præter Deos quorum non est cum hominibus conuersatio. Item ad homines misericorditer & humiliter inclinantur. Vnde de Paulo, & Barnaba dictum fuit Actuum. 14. Dij similes facti hominibus descenderunt ad nos. Isti sunt ergo dij magnæ bonitatis & perfectionis. ¶ Secundò dico q inueniuntur Dij magnæ B vanitatis & deceptionis, & isti sunt demonia & idola, quæ dij ab hominibus sunt putata, de quibus in ps. Omnes dij gentium demonia. Isti etiam dicuntur dij alieni, quia.s. quicquid aliud à Deo vero creditur, alienum & inutile reputatur. Exo. 20. Nõ habebis Deos alienos. Qũo autem humana rõ à cultu veri Dei declinauerit, & dijs æstimatis.s. demonibus & idolis adhæserit, stellasq; & virtutes rerum Deos putauerit, & non vnum, sed plures crediderit & adorauerit, vide Lactantium de ortu falsæ religionis Deorum, qui super hoc multa ponit. Vide etiam Sap. 13. Sicut.n. dicitur. 4. Reg. 17. Vnaquæq; gens fabricata est Deum suum. Sed Dauid in ps. Non est Deus pter Dñm, & non erit Deus præter Deum nostrum. Et ideò in ps. Non erit in te Deus recens, neq; adorabis Deum alienum. Et Deute. 32. Videte q ego sim solus, & non sit alius Deus pter me. ¶ Tertiò dico q inueniuntur Dij magnæ prauitatis, C & infectionis. Et sic dico q peccata & etiam bona terrena, quæ à malis super omnia diliguntur, & quibus à malis seruitur & obeditur, Dij eorum reputantur. Illud n. quod quisque præ ceteris colit atqe diligit, Deum suum facit. & inde est, q auari faciant Deum suum de pecunia. Delitiosi de gula & luxuria. Superbi de seculari eminentia & potentia. De auaritia patet, quia auaritia dicitur idolorum seruitus ab apostolo. De gula etiam patet, quia sicut dicitur Philip. 3 Horum Deus venter est, & gloria in confusione, qui terrena sapiunt. De superbia & mundi eminentia dici potest illud. 2. Cor. 4. Deus huius seculi excæcauit mentes infidelium. & illud. 3. Regũ. 20. Dij montium sunt dij eorum. Legitur.n. qũo incolæ terræ pmissionis ibidem per Nabuchodonosor instituti fecerunt sibi diuersos Deos, ita quòd veri Dei cultum non seruauerunt,

sed

sed singuli ſm morē terræ de qua venerant, diuersos Deos fabricauerunt & adorauerunt, propter quod à Leonibus Dei judicio molestati fuerunt, sicut dicitur. 4. Reg. 17. Nesciebāt n. legitima Dei terræ, sicut dicitur ibidem. Sic vere dico ꝙ multi sunt in terra promissionis. i. in ecclesia vel fide Christiana qui legitima Dei terræ. i. Dei mandata relinquunt, & Deos alienos. i. peccata quibus seruiunt, introducunt. Et ideo non mirum si Leones infernales ipsos ad mortem æternam deducunt. Hierem. 16. Seruietis dijs alienis, qui non dabunt vobis requiem die ac nocte. Expone si vis quomodo mundi bona, vel etiam vitia & delectabilia nunquam dant requiem possessoribus suis. Solus. n. Deus est in quo potest quiescere mēs humana, iuxta illud August. Inquietum est cor meum bone Iesu, nisi quiescat in te. Tales igitur qui Deum verum relinquūt & de terrenis bonis & vitijs Deos sibi faciunt, figurari possunt in illo Rege Israel Amasia, de quo. 2. Paral. 25. dicitur ꝙ allatos Deos filiarum Seyr statuit Deos sibi. Seyr. n. qui interpretatur Hispidus vel Hirsutus, mundanos signat, qui s. per malam conuersationem sunt hirsuti & hirsuta pelle diuitiarū induti. Dij autem istorum, bona terrena signant, ad quæ colenda omnino sunt dediti atq; dati. Igitur Rex Israel Deos filiorum Seyr in Deos sibi accepit, quando vir ecclesiasticus, bona & vitia mundanorū in seipso collocat atq; ponit, & q̄si ipsa amplexatur, & colit, contra illud prædictum ps. Non erit in te Deus recens, neq; adorabis Deum alienum, ego. n. sum Dñs Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti. Isti sunt ergo dij magnæ prauitatis & infectionis. ¶ Quartò dico ꝙ inueniū-

D tur dij duræ potestatis & inuasionis, & isti pro certo signāt mundi diuites & tyrannos, qui s. honores diuinos à subditis, & pauperibus videntur exigere, & se Deos inter alios reputare. Nonne Saturnus & Iupiter reges Cretę fuerunt, qui tñ à simplici populo se Deos credi & appellari fecerunt, & vt magis timerent & honorarent à subditis, se Deos & immortales finxerunt. Sic ergo hodie videntur nostri diuites & tyranni facere, quia. s. vltra humanam naturam videntur se esse aliquid credere, & ad hoc etiā acsi de mortalitate aliquid nō haberent, omnibus se præferre. Isti videntur figurati in Nabuchodonosor rege superbo, qui suæ mortalitatis oblit⁹, præceperat omnes Deos terræ exterminari, vt ipse solus De⁹ terræ diceretur, sicut dicitur Iudit. 3. Sic proculdubio mundi diuites & tyranni soli dij. i. magni. & autentici in sua patria apparere volunt, & ideò omnes alios pro posse suo eradicant & confundunt. Et isti proprie dicuntur Nabuchodonosor, qui interpretatur sedens in angustia, quia pro certo tales multis, angustijs se subijciunt, vt dij vocari & magni homines reputari & alijs præferri possint, tñ tamen faciunt ꝙ ipsi quasi dij reputantur, ita ꝙ simplices dicunt illud Iudit. 5. Nabuchodonosor Deus terræ est. & nota ꝙ tales dij

Per superbiam solent eleuari.	Dico ergo
A simplicibus solent honorari.	ꝙ isti in su-
Cum sæuitia solent principari.	perbiā mul-
Cum iustitia solent dissipari.	tum eleuan

tur. ps. Dij fortes terrę vehementer eleuati sunt. Item à simplicibus nimis honorantur, quia. s. simplices magis honorāt istos quam Deum. ps. Immolauerunt demonijs, & non Deo, dijs quos ignorabant. Item cum sæuitia plebi principantur, quia. s. isti præ crudelitate sunt sicut demones. ps. Omnes dij gentium demonia. Item hi finaliter à Deo dissipantur. vnde de Deo dicitur Paralip. 26. ꝙ ipse est horribilis super omnes Deos. quia. s. ipse verus Deus & æternus, super omnes tales malos Deos in iudicio terribilis erit. Vnde Esa. 28. Vere desertas fecerunt Reges Assyriorum terras, & Deos eorum dederunt igni. Patet ergo quomodo inueniuntur dij iure pote-

B statis inuasionis seu elationis. ¶ Quintò dico ꝙ inueniuntur dij perfectæ fictæ vanitatis & palliationis. Et per istos intelligo quosdam singulares vel hypocritas qui sunt in Ecclesia, vel religione, qui. s. quibusdam singularitatibus morum ab alijs gloriantur differre. Vnde acsi essent dij non homines, alios solent contemnere, & se præferre. Istis loquitur Dominus Ezech. 28. dicens. Eleuatum est cor tuum, & dixisti. Deus sum ego, & non homo, & in cathedra Dei sedi in corde maris, cum sis homo, & non Deus, & dedisti cor tuum quasi cor Dei. Et reuera multi sunt ita præsumptuosi, ꝙ statim ꝙ vidēt se esse in cathedra Dei. i. in officio prælaturæ, videnť se Deos magis q̄ hoīes credere, cum tñ eos mortales sicut alios hoīes, constet esse. ps. Ego dixi dij estis, & filij excelsi, s. in statu iusti-

tiæ. Sequitur vos aūt sicut hoīes moriemini, & sicut vnus de principibus cadetis. Et isti propriè sunt dij alieni, quia. s. acsi differrēt specie ab alijs hominibus, se reputant ab eis alienos, & propter hoc isti sunt ab hominibus contemnendi, & de aliorum medio submouendi. Iosuę. 24. Auferte Deos alienos de medio vestri. Illi. n. qui propriam & humanam fragilitatē non cognoscunt, nesciunt cum alijs cōmorari, nec ēt ab alijs honorari, sed tanquā dij in sua vana cœlesti pfectione sciunt gloriari. Isti. n. propriè sunt dij conflatiles, q. s. nihil existentiæ habent, sed ad modum flatus, seu venti pleni sunt vanitate. Leuit. 19. Nec Deos conflatiles facietis vobis Et breuiter, quia alij perfectiores se putant Deitate, totius pfectionis carent integritate. Hier. 2. Certe ipsi non sunt dij. Patet igitur quomodo dij & Deus moraliter loquendo, multis modis sumuntur. vide de idolo & simulacro & similibus.

Dexter. Dextera.

A Nota ꝙ dextera quandoque sumitur pro parte meridiana. Vñ Lucæ. 1. dř ꝙ Zachariæ apparuit Angelus Dñi stans à dexteris altaris incensi. Nota ꝙ cū dextera sit pars fortior, calidior, & pfectior, per dexterā semper pōt intelligi aliquid in suo gñe virtuosum. Notabo igiť ꝙ in scriptura iuenif, B

Dextera iusti.	¶ Dextera iusti signat eius bonita
Dextera impij.	tem & perfectionem. Dextera im
Dextera Dei.	pij signat eius prauitatem & dece
Dextera mundi.	ptionem. Dextera Dei signat vo-

luntatē & operationem. Dextera mundi signat eius prosperitatem & delectationem. De istis ergo quattuor aliquid est dicendū. Et primo quidē dicendū est de dextera viri iusti, quæ signat eius bonitatē. Pars. n. dextera est potior pars corporis & ad operandum agilior. Vñ Solinus dicit ꝙ sinistra est ad sustinendum onus stabilior, dextera vero ad operandum habilior. Et ideò cum iustus habeat duas partes, animam. s. & corpus, & inde est ꝙ circa duo meus eius versari habeat, s. circa spiritualia & æterna, quæ concernunt animam, & circa temporalia & terrena, quæ concernunt corpus, iō necesse est ꝙ dexteram habeat & sinistram. i. duplicem virtutum speciem, & naturam, qua. s. dupliciter se regat. s. in spiritualibus & terrenis, vt & sic habere videatur in omnibus tam dexteram, q̄ sinistram. Inter cetera autem apparet ꝙ homo habet dexterā & sinistram in manibus quibus operatur. In naribus quibus odoratur. In oculis quibus speculatur. In auribus quibus audit. In pedibus cum quibus vadit. Sic vere dicam quòd siue agatur de manibus bonæ operationis, siue de naribus futuræ meditationis, de oculis præsentis discretionis, de auribus intellectiuæ cognitionis seu obedientiæ attentionis, de pedibus amoris & affectionis, semper est ibi inuenire dexteram & sinistram, vnum s. perfectum, & aliud imperfectum, quia. s. & discretio, & affectio, & operatio, & cogitatio, & cognitio quam habemus, debet volui non solum ad dexteram spiritualium & terrenorum, immo etiam ad sinistram temporalium & terrenorum, vt. s. in vtroq; bene & debitè nos habētes, & bonam dexteram & bonam sinistram videamur habere. Iuxta illud apostol. 2. Cor. 6. In omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros, in multa patientiā. &c. Per arma iustitiæ à dextris & à sinistris. Veruntamen semper debet præcellere pars dextera, quia. s. magis debemus vacare circa spiritualia, quàm terrena. Ideò iusto & prouidenti viro potest dici illud Ezech. 21. Exacuere, vade ad dexterā siue ad sinistram, quocunq; faciei tuæ est appetitus. q. d. quicquid faciat iustus, siue operando, siue intelligendo, &c. siue pertineat ad temporalia siue ad spiritualia, totum est bonum. Vnde nota ꝙ quidā sunt qui vtraq; manu vtuntur pro dextera, qui dicuntur ab Hippocrate ambidextri. Quidam qui dexteram habent fortiorē, quam sinistram. Quidam sunt qui sinistra vtuntur pro dextera. Quidā verò qui neutra vtuntur pro dextera, quia vtrasq; manus valde debiles habent. Illi qui vtraque vtunť pro dextera, signant viros valde perfectos & discretos, qui. s. vbicunque sciunt dextera dexteraliter. i. perfectè & spiritualiter se habere, & vtilitatem spiritualem etiam in temporalibus inuenire, quales vtiq; debēt potissime esse prælati, figurati in illis de quibus fit mentio Iudi. 4. qui vtraq; manu pro dextera vtebantur. ad quod tñ imperfecti attingere nunq̄ possunt. Quia sicut dicit hipocrates in Aphoris. Mulier non fit ambidexter. Mulier inquit, i. mollis & imperfectus. Tales autem ambidextri sunt illi qui aduersa tolerando, & pspera moderādo, se habent fortiter & prudenter, eū teste Ioan. Cassia. lib. 12. in collatione

satione Theodori abbatis. Tunc ambidextri cum actor esse poterimus, si prospera quæ de sinistra sunt, bono rectoq; vsu ad partem dexteram pertinere fecerimus. Et sequitur ibidẽ. Ambidextrum merito dixerim Ioseph, qui in prosperis gratior patri, religiosior fratribus, acceptior Deo, in aduersis, fidelis carceri, castus domino, mitissimus vinctis, iniuriarum immemor, beneficus fuit inimicis. Erimusque & nos ambidextri, quando nos rerũ copia & inopia non mutauerit, qualem se verus ambidexter Paulus fuisse testatur dicens. Scio humiliari, scio abundare, & scio penuriam pati. hæc cassianus vbi supra. Illi autem qui dexteram habent perfectam, & sinistram imperfectam, signẽt minus perfectos. quia. s. ista est regula communis, q illi qui in dextera spiritualium sunt perfecti, sunt in sinistra administrationis temporalium imperfecti, sicut patet de multis contemplatiuis, qui in spiritualibus sunt optimi, in terrenis verò totaliter sunt inepti. E conuerso autem fit de multis, qui. s. sinistra vtuntur pro dexterã, quia in sinistra temporalium sunt prudentes, in spiritualium verò regimine sunt pœnitus imbecilles, quia. s. mere actiuus parũ valet in spiritualibus, & mere contemplatiuus in temporalibus. Tales ergo actiui & cõtẽplatiui sibi alternatiuè possunt dicere illud quod dixit Abraham, idest cõtemplatiuus, Loth nepoti, qui interpretatur declinans. i. actiuo. Recede inquit à me obsecro. q. d. Contemplatio & actio vix possunt simul conuenire. & sequitur. Si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo. Si verò dexteram elegeris, ego ad sinistram ibo. Illi qui in dextera & in sinistra nihil valent, sunt illi qui in spiritualibus & in temporalibus sinistri sunt, s. mali & imbecilles, qui apud Deum & apud seculum nihil possunt. Isti sunt sicut illi pueri niniuenses, de quibus dicitur Ionæ. 4. quod ipsi nesciũt quid sit inter dexterã & sinistrã. Ista est ergo dextera iustorũ vbi stat dominus vt eos tueatur. psal. A dextris est mihi dominus, ne commouear. & vbi finaliter stabit vt per eum saluentur & liberentur. psal. Astitit à dextris pauperis vt saluam faceret à persequentibus animam meam. Vnum tamen aduertamus hic quod dicitur Matth. 5. q si oculus vel manus dextera scandalizet nos, debemus ea à nobis eruere & abscindere, quia melius est cum vno ad vitam ingredi, quã cum duobus ad mortem intrare. In quo notatur q si in nostra dextera spiritualis virtutis & operationis scandalum præsumptionis oritur, quod vtique fit quando de virtutibus & scientijs superbitur, ista omnino eruenda sunt, quinimmo melius est. i. minus malum quod homo dextero oculo limpidæ cognitionis, & dextera manu perfectæ & virtuosæ operationis careat, & quod solis sinistris inhæreat. i. minus perfectus existat, quam quod ex virtutibus superbus fiat, & sic vitam æternam amittat. Cõstat enim quod melius est cum modicis virtutibus ad vitam ingredi, quam magna opera facere, & magna & alta videre & cognoscere, & tamen per superbiam mortem perdere. Istud bene signatum est Lucæ. 6. vbi dicitur q erat homo in synagoga & dextera manus eius erat arida. Et tamen dicitur ibi q iste à domino fuit curatus. ad denotandum quod homo nũquã à Deo curatur, & sanitatem æternam percipit, etiam si sine dextera alicuius perfectionis existat: sicut etiam de illo patet cuius fuit amputata auris dextera, quæ tamen à domino fuit curata, sicut dicitur Luc. 22. Patet ergo q in scriptura inuenitur dextera viri iusti, quæ signat eius bonitatẽ, & hoc est primum. **C** ¶ Secundò dico q in scriptura inuenitur dextera impij, quæ signat eius prauitatem. Dextera. n. impij nihil est quã eius virtus operatiua, vel eius potentia ad faciendum malũ. Vnde de malis dicitur in psal. Dextera eorum dextera iniquitatis. Et nota quod dextera malorum:

Est porrecta ad capiendum.
Est erecta ad percutiendum.
Est extenta ad decipiendum.
Est contracta ad benefaciendum.
Est deputata ad mala sentiendum.

¶ Dicã ergo q dextera malorum libenter solet munus accipere. psa. Dextera eorum repleta est muneribus. Itẽ faciliter solent pauperes percutere. Iudic. 5. Sinistram misit iahel ad clauum & dexteram ad fabrorum malleum, percussitq; Sisaram. Itẽ faciliter solent amplexando fallere & decipere. Vnde de Ioab legitur. 1. Reg. 20. q ipsa dextera apprehẽdit mentum Amasę dicens. Salue mi frater. & sic fraudulenter occidit eũ. Item faciliter solet ad benefaciendum deficere & arescere. Vnde de peccatore dicitur Zacha. 11. Brachium eius ariditate siccabitur, & oculus eius dexter tenebrescens obscurabitur. & illud Lucæ. 6. Erat manus eius dextera arida. Item finaliter solet in inferno perire & deficere. Vnde. 1. Machab, 7. dicitur q Iudas fecit amputari dexteram Nicanoris, quam extenderat cõtra templum. Et. 2. Machab. 9. dicitur q dextera pars hostiũ contrita est à Iuda. & in psal. dicitur de peccatore. Dextera eorum dextera iniquitatis. vbi eius dextera signat eius prauitatem. **D** ¶ Tertiò dicitur quod inuenitur dextera Dei, quę signat eius voluntatem. Deus enim habere dicitur dexteram & sinistram, Dextera eius signat eius amorem & clementiam. Sinistra verò eius rigorem & iustitiã. Boni dicuntur esse ad eius dexteram, quia saluabuntur. Mali verò sunt ei sinistri, quia dãnabuntur. Sicut enim dicitur Prouerb. 4. Vias quæ à dextris sunt, nouit dominus, peruersæ autem sunt quæ à sinistris sunt. Legitur enim in libro de natura rerum, q in dextera parte vẽtris gallinę generantur oua oblonga, de quibus masculi procreantur. In sinistra verò parte oua rotunda, de quibus procreantur femellę. Talis gallina est Deus seu Christus, ipse. n. ad Hierusalem dicit Matthæi. 24. & Lucæ. 13. quod ipse congregat filios quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alis. Constat autem quod ista gallina duas habet principales partes in ventre suæ occultissimę dispositionis, s. dexterã, quæ signat eius prædestinationem ad bonum, sinistram, quæ signat eius reprobationem ad malum: figuratę Matthæi. 27. in duobus latronibus qui suspensi sunt, vnus à dextris Christi, & alius à sinistris, quorum. s. vnus fuit bonus & alius malus. Ista est ergo veritas, quod illa oua, id est illæ personæ quæ sunt in parte dextra prædestinationis illius gallinę Christi, faciunt pullos masculos, idest bona opera, & per consequens habẽt salutari. figurati in Beniamin, qui interpretatur filius dexteræ, qui fuit Iacob filius specialis. Illi verò qui in sinistra suæ reprobationis procreãtur, pullos fęmellos. i. muliebria & mala opera faciunt, & per consequens in fine pereunt. Sic ergo fit secundum occulta Dei iudicia, quod illi qui sunt à dextris saluantur. Illi autem qui sunt à sinistris, damnantur. figurati Matth. 25 vbi filius hominis agnos ad hædis diuidit. id est bonos à malis secundum illam æternam suam & occultam sapientiam secernit, & secundum exigentiam meritorum omnium (quæ ab æterno habet præsentia) alios quidem dextros alios sinistros facit, & illos quidem secum in regnum recipit, istos verò in infernum reprobat & repellit. Dicit enim, vt dicitur ibidem, his qui à dextris sunt, Venite benedicti. His verò qui à sinistris sunt, Ite maledicti &c. Vnum tamen aduertẽ q ille qui est alicui dexter, potest sibi fieri sinister per contrariam loci mutationem, & conuerso ille qui est alteri sinister, si conuertat se in partem contrariam, fieri potest dexter, etiam sola cõuersio illius cui dextri sunt alij vel sinistri, facit quidem dextros sinistros, & sinistros etiam facit dextros. Ista applicabo ad malorum deprauationem, qui mutando se de statu gratiæ in peccatum, dexteram quidem Dei dimittunt, & ad sinistram accedunt, & ad malorum cõuersationem, qui. s. quando pro peccatis dimissis bona faciunt, ex sinistris similiter dextri fiunt. Istud etiam applicabo ad Dei iustitiam occultam & prædestinationem, quæ. s. multos qui nunc videntur esse dextri, finaliter faciet idest fieri permittet malos & sinistros, multos verò de sinistris & malis faciet dextros & bonos. Nam & Iudas quandoque fuit dexter, & factus fuit sinister. Paulus verò quandoque fuit sinister, & finaliter fuit dexter. Conuersio enim Dei ad vnum, & diuersio ab altero, aliũ fecit dextrum, & aliũ è conuerso sinistrum. Figuratus in Iacob, qui cancellatis manibus super filios Ioseph, illum qui stabat ad dexteram fecit sinistrũ, illum verò qui sinister fuerat, dextrum fecit; Et inde secutum est q ille qui primogenitus erat, secundo genituræ iura sortitus est, ille verò qui secundo genitus erat, fuit primogenitus reputatus. Sic verè quotidie facit Deus, quia. s. super homines manus cancellat, & bonos, malos, sinistros, dextros, pro libito voluntatis ordinat. Ipse. n. est qui dicit Rom. 9. Miserebor cuius voluero, & clemẽs ero in quem mihi placuerit. De illis ergo qui de dextris fiunt sinistri, & de bonis fiunt mali, dicere videtur dominus illud Hiere. 22. Si fuerit Iechonias anulus in manu dextera mea, inde euellam eum, & dabo te in manu quærentium animam tuã. Quod etiam quandoque de sinistris faciat dextros, potest dici illud Ezech. 4. Dormies inquit super latus tuum sinistrum, & consequitur, Et post dormies super latus tuum dextrum. **E** ¶ His ergo præmissis, de dextera voluntatis diuinæ possumus notare quod Deus habet triplicẽ dexteram scilicet [illegible]

Dextera sublevatiua, qua vtitur ad liberandum.
Dextera potestatiua, qua vtitur ad operandum.
Dextera amplexatiua, qua vtitur ad munerandum.

Est igitur quædam diuina dextera qua mundus liberatur, & ista est persona filij, quæ dicitur dextera Dei patris, quā.s. ad nos per incarnationem extendit, & ea mediante nos subleuauit & erexit, & à peccatis liberauit & traxit. Vnde potest dicere humana natura ipsi Deo patri illud psalm. Suscepit me dextera tua. Et etiam totum humanum genus illud psal. Dextera domini fecit virtutem, dextera domini exaltauit me, dextera domini fecit virtutem. In isto enim versu ponitur triplex dextera ad denotandum triplicem naturam ipsius redemptoris, qui.s. fuit dextera quo ad deitatem, quæ fecit virtutem hostem repellendo. Fuit dextera quantum ad naturam corporis quæ exaltauit humanum genus, pro eo satisfaciendo & moriendo. Fuit etiam dextera quantum ad naturam animæ, quæ fecit virtutem respectu corporis, corpus resumendo & resuscitando. Fuit.n. Christus dextera verè salutis quæ mundum saluauit. psal. Saluauit sibi dextera eius. & alibi. Brachium eorum non saluauit eos, sed dextera tua & brachium tuum & illuminatio vultus tui, quoniam complacuisti in eis. Dextera virtutis quæ cuncta patrauit Esa. 48. Manus mea fundauit terram & dextera mea mensa est cœlos. Dextera veritatis quæ nos reformauit. Deuter. 33. In dextera eius ignea lex. Dextera fœlicitatis quæ nos beatificauit & glorificauit & perpetuauit. Eccles. 36. Glorifica manū & dextrum brachium. & Prouerb. 3. Longitudo dierum in dextera eius. Ista est ergo dextera qua mundus liberatur.

F ¶ Sed dico adhuc q est quædā Dei dextera diuina qua Deus operatur, & ista est dextera diuinæ voluntatis, siue diuinæ potentiæ & virtutis, qua scilicet omnia fiunt, & qua ipse dixit & facta sunt. Sicut ergo videmus quod dextera ad omne propositum potest flecti, sicut patet

Quia.
Clauditur ab retinendum
Extenditur ad largiendum
Dilatatur ad amplexandum
Vibratur ad comminandum
Impellitur ad percutiendum
Producitur ad fœdus ineundum.
Protenditur ad veniam concedendum
Acuitur ad aliquid ostendendum
Educitur ad aliquid defendendum & protegendum.

¶ Sic dicam de dextera voluntatis diuinę, quia pro certo
Ista nos retinet ne in peccatum cadamus.
Ista nobis donat ne paupertate ruamus.
Ista nos amplexatur vt charitate seruemus.
Ista nos percutit & comminatur vt à prauitate resurgamus.
Ista nobis pacem facit vt in securitate viuamus.
Ista nobis oīa ostēdit informādo ne erroribus confundamur.
Ista nos defendit & protegit ne in tētationibus succūbamus.
Ista nobis veniam dat ne desperando pereamus.

¶ Sic igitur dicam q dexteræ potestatis & voluntatis diuinæ multiplices sunt effectus. Dico igitur q ista dextera quantū in se est, semper est parata ad nos retinendum & sustinendū. psal. Tenebit me dextera tua. Item ad nos præmiādum & largiendum. psal. Operi manuum tuarum porriges dexteram. Item ad nos adamādum & amplexandum. Canti. 2. Leuā eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me. Item ad nos iustè percutiendum & castigādum. psal. Iustitia plena est dextera tua. Item ad nobiscum paciscendum. Vnde. 2. Machab. 11. Da nobis inquit dextras. & sequitur. Proiecerunt arma, & fecerunt pacem. Item parata est ad nobis omnia ostendendum, & ad nos instruendum & informandum. Vnde de ipso legitur q ipse habebat librum in dextera eius. Apoca. 5. Accepit inquit librum de dextera sedentis in throno. Legitur etiam q in dextera eius erant septem stellę, i. septem spiritus Sancti dona, ad nos illuminandum & instruendum. Apocal. 1. Item ista parata est ad nos protegendum & defendendum. Sapi. 5. Dextera tua teget nos. Item ad veniam & misericordiam concedendum, & ad nos recipiendum & subleuandum. Esai. 41. Suscepit me dextera iusti. & Actuum. 3. dicitur de claudo q dextera leuauit eum. Ecce ergo quomodo dextera Dei multipliciter variat actus suos. Ideò bene dr̃ in psal. Hæc mutatio E dexteræ excelsi. Secundum.n. q diuersimodè agit, diuersimodè & nominatur, quia.s. dextera Dei, nunc iustitia, nunc misericordia, nunc sapientia, nunc clementia vocatur. Patet ergo q est quædam diuina dextera qua Deus operat.

¶ Sed tertiò dico q est quædam diuina dextera qua iustus muneratur, & ista est fœlicitas gloriæ sempiternę. Illi.n. qui ibi sunt, dicuntur esse ad dexteram Dei.i. in bonis potioribus Paradisi. Ibi etiam collocantur iusti nunc per spem, finaliter aūt per realē adeptionem & fruitionem. Et aduerte si vis, q in ista dextera G

Est splendor inoffuscabilis.
Est decor inęstimabilis.
Est dulcor inopinabilis.
Est honor incomparabilis.

Est ibi dico limpitudo splendoris q nō offuscat. Apoc. 1. Habet septem stellas in dextera sua. Et ideò de cherubin, qui interpretatur plenitudo scientiæ, dicitur Ezech. 10. q cherubin stabant ad dexteram. Ibi est pulchritudo decoris qui non deturpatur. psal. Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circundata varietate. Regina est quælibet anima beata, & maximè beata virgo. Item est plenitudo dulcoris qui non amaricatur psal. Delectationes in dextera tua vsque in finem. Item est ibi altitudo honoris, qui non minoratur. psal. Dextera domini exaltauit me. Et ideò quia in ista dextera sunt omnia bona, merito debent ibi esse nunc per deuotionem, nunc per contemplationem, nunc per affectionem, nostræ cogitationes & corda. Istud est naturale in omni animali, q hepar iacet in parte dextra, splen verò in sinistra. hepar, quod amare cogit, signat desiderium & amorem, splen verò, q est sedes melancholiæ, signat tristitiam & timorem. Dico igitur q hepar in dextera debet esse, inquantum.s. summa desideriorum & affectuū nostrorum ad dexteram æternæ fœlicitatis debet tendere. Splē verò sinistram respicit, inquantum timor & tristitia & eorū displicētia sinistram bonorum temporalium attendit. Quia breuiter, semper est de bonis æternis sperandum, & ad ea anhelandum. De terrenis verò, quæ sinistra sunt, est fugiendum & timendum. Aduerte tamen vnum mirabile q ponit liber de natura rerum. Dicit.n. q est vnum monstrum marinum q dicitur kylion alias kylion q cōtra naturam oīm animalium hepar habet in sinistra, splen verò habet in dextera. Sic verè monstruosi peccatores hepar affectionis habent ad sinistram temporalium, splen verò displicentiæ & horroris habent ad dexteram æternorū. quia videlicet tales plus affectant temporalia quam æterna, & magis horrent æternalia quam terrena. Vnde Eccles. 10. Cor sapientis in dextera eius, & cor stulti in sinistra illius. Patet ergo q est triplex dextera Dei quæ signat eius voluntatem seu etiam bonitatem. & hoc est tertium principale.

¶ Quarto dico q est dextera mundi quæ signat eius prosperitatem. Communiter.n. in scriptura per dexterā intelligitur prosperitas siue temporalis siue æterna. Per sinistram verò æterna seu temporalis aduersitas designatur. Et ideò quodammodo sunt in sinistra aduersitatis qui finaliter erant in dextera summę felicitatis. Quidam verò econuerso sunt in dextera mundanæ prosperitatis, & postea erunt in sinistra æternæ aduersitatis. Melius est igitur q simus sinistri, vt tandem efficiamur dextri. Nutrix.n. gestat puerum in sinistra, vt ipsum nutriat & pascat cū dextera. Sic verè deus pueros suos in sinistra aduersitatis modo tenet & portat, vt tandem cum dextera suæ æternæ fęlicitatis ipsos nutriat atq; pascat. Cantic. 2. Leua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Illos enim quorum capiti id est corpori leua seu sinistra aduersitatis supponitur, finaliter dextera prosperitatis amplexatur. Aries enim in dormiendo mutat latus, à vere vsque ad autumnum dormit in vno latere, deinde ab autumno vsque ad ver in alio. Sic proculdubio illi qui in vere ipprosentis dormiunt super dextrum latus prosperitatis mundanæ, finaliter in autumno & in hyeme mortis dormient super latus sinistrum aduersitatis æternæ. & econuerso, illi qui modo sunt in aduersitate seu paupertate sinistra, finaliter mutabuntur in æternæ prosperitatis dexteram, ita q vnus poterit dicere alteri illud Gene. 13. & 14. Si tu sinistram elegeris, ego dexteram tenebo. Si ad dexteram ieris, ego ad sinistram ibo. Quod etiam figuratum est in alia prædicta figura aliter intellecta Gene. 48. vbi dicitur quod Iacob volens benedicere duos filios Ioseph, quorum primogenitus erat ei à dextris, vnigenitus à sinistris, ipse tantum cancellauit manus, & manum sinistram posuit super illum qui erat à dextris, & dexteram super illum qui situs fuerat à sinistris, & sic factum est quod ille qui fuerat ei dexter, factus fuit sibi sinister, ille verò qui sinister prius erat, dexter est factus, & benedictionem ampliorem reportauit. Sic verè primogeniti sunt

diuites & potentes, qui modo sunt ad dexteram prosperitatis secundo verò geniti sunt pauperes, modo sedentes ad sinistrã aduersitatis. sed pro certo Iacob.1. Deus finaliter cancellabit & mutabit manus distributionis suæ, & dexteram prosperitatis supernæ extendet iunioribus & sinistris, id est pauperibus & depressis, sinistram verò maledictionis æternæ extendet diuitibus & peruersis, & sic erunt sinistri qui fuerant dextri, & dextri qui fuerant sinistri, & primi qui fuerant nouissimi, & nouissimi qui fuerant primi. Io.14. Operi manuum tuarũ porriges dexteram. Ipse enim, sicut dicitur Matth.25. statuet oues quidẽ à dextris, hædos verò à sinistris. Et hoc est quod figuraliter dicitur Apoca. 10. ꝙ Angelus posuit pedem dextrum super mare, sinistrum verò super terram, quia verè pes diuinæ affectionis super mare .i. homines amaros & pauperes ponitur. Pes verò sinister diuinæ vltionis super terram.i. in peccatores terrenos imprimit. Nota ꝙ Leo & camelus semper mouent pedem dextrum primum. Mulier etiam pregnãs puero masculo si subito vocata fuerit, primum pedem dextrũ mouebit. Sic verè charissimi pes dexter noster spiritualis affectionis.i. desiderium æternæ gloriæ semper debet præponi pedi sinistro.i. desiderio & affectioni terrenorũ. quod potissime accidit in illis qui puerum Christum masculum in corde concipiunt per amorem. Multi tamen sunt similes vulpi, qui dexteram tibiam habet breuiorem quam sinistram, & ideò semper claudicando incedit. Sic verè multi sunt quorum tibiæ dextræ.i. affectus & desideria bonorum æternorum sunt valde breues, quia.s. parum cogitant de æternis, tibiæ vero sinistræ.i. affectus supernorum sunt in eis valde longi, quia.s. ad multa desideranda & affectanda se extendunt. Et ideò tales vt communiter in moribus sunt claudicantes. De istis ergo dicitur Zach.11. Brachium eius dextrum eradicabitur & siccabitur, & oculus eius dexter tenebrescens obscurabitur. Nota adhuc ꝙ per dexteram quandoq; intelligitur gloria æterna, per sinistram gloria temporalis, sicut Prouerbi.3. dicitur. Longitudo dierum in dextera eius, & in sinistra illius gloria & diuitiæ &c. Sufficit.

A **Diabolus.** Cum de diabolo & eius fraudibus plurima possint dici, tamẽ in diuersis titulis, s. de tentatione, deceptione, nocere, hoste, inimico, dracone, aduersario, & similibus fit mentio de eius

Subtilitate viuaci
Crudelitate voraci
Iniquitate fallaci.

Cũ reuera ipse sit subtilis & malitiosus, quia sicut dicitur Sap.4. Malitia diabolica intrauit mors in orbem terrarũ. Crudelis & perniciosus, quia ipse est aduersarius vester diabolus, qui tanquam Leo rugiens circuit quærens quem deuoret. 1. Petri.5. Deceptor & insidiosus. Vnde Apostolus monet induere armaturam Dei, vt possimus stare aduersus insidias diaboli: Ephe.6. Ideò cum de eius natura, officio & dãnatione tractare magis sit theologicũ quam morale, de eo supersedeo quo ad præsens. Hoc solum addens secundum Petrum Rauen. vbi tractat illud Matt.4. Ductus est Iesus in desertum vt tentaretur à diabolo. Diabolus mali actor, nequitiæ origo, rerum hostis, corruptor seculi, semper hominis inimicus, laqueos tendit, lapsus parat, foueas fodit, aptat ruinas, stimulat corpus, pungit animas, cogitationes suggerit, immittit iras, dat virtutes odio, vitia addit amori, errores serit, discordias nutrit, pacem turbat, affectus dissipat, humana violat, & diui-
B na tẽtat. ¶ Igitur omisso de diabolo reali humani generis inimico, dicamus de diabolo morali id est de peccatore quolibet vel iniquo. Moraliter ergo diabolus signat quemlibet peruersum hominem & iniquum. Ioan.6. Vnus ex vobis diabolus est. Sicut enim diabolus habet naturam inuisibilem, malitiam immutabilem, habet etiam sæuitiam immitigabilem, sic verè immundi & peruersi.s. peccatores sunt inuisibilis apparentiæ, sicut patet de luxuriosis, qui in occulto faciunt facta sua. Vsurarij etiam contractus suos faciunt in occulto, quia omnis qui male agit, odit lucem Ioan.3. Item ipsi sunt immutabilis malitiæ, obstinati sunt in peccatis suis, & in ipsis continue perseuerant. 1. Ioan.3. Ab initio diabolus peccat &c. Itẽ ipsi sunt immitigabilis sæuitiæ, quia.s. vicinos suos & pauperes crudeliter persequuntur. vnde.1. Petri.5. Aduersarius vester diabolus tanquam Leo rugiens circuit quærens quem deuoret. Tales enim habent in mente malignitatem. Aduersarius inquit. quia sicut dicitur.1. Thessa.2. Deo non placent & omnibus hominibus aduersantur. Habent in animo crudelitatem. Leo rugiens. Amos.3. Leo rugiet. quis non timebit? Item habent in laborando sedulitatem. Circuit inquit. Ideò dicit Iob.1. Circuiui terram, perambulaui eam. Item in malignando habent rapacitatem, quia quærit quem deuoret. Vnde Abacuch. 3. Exultatio eorum sicut eius qui deuorant pauperẽ in abscondito. ¶ Et sic dico ꝙ mali dicuntur diaboli C

Propter patrem quem imitantur
Propter fraudes quas machinantur
Propter iras quas operantur
Propter pœnas ad quas seruantur.

Isti.n. sunt diaboli imitatores. Io.8. Vos ex patre diabolo estis. Item isti sunt fraudum imitatores. vnde Matth.17. Inimicus qui seminauit Zizania, est diabolus. Item isti sunt infidelium operatores. Apocaly.12. Veh terræ & mari, quia descendit ad vos diabolus habens iram magnam. Itẽ isti sunt vel erunt pœnarum toleratores.s. ignis æterni, quia sicut dicitur Matt.25. Ignis æternus paratus est diabolo, & angelis eius &c. Sufficit.

Diadema. Nota ꝙ diadema idem est ꝙ corona regis, & signat generaliter excellentiam, gloriam, & honorem. Et quia duplex est gloria.s. temporalis & æterna, infima pariter & superna, ideò possumus distinguere de duplici diademate. Dico ergo ꝙ est diadema supernale, ꝙ est appetendum. Et diadema temporale gloriæ, ꝙ est contemnendum. Appetamus ergo diadema gloriæ supernalis. Sicut.n. reges & reginæ in signum auctoritatis & maiestatis diademate coronantur, sic sancti & sanctæ coronantur & honorantur diademate Paradisi. Figura ad hoc Hester.1. vbi rex Assuerus posuit diadema super caput reginæ, vt ostẽderet cũctis populis illius pulchritudinẽ. Sicut.n. in diademate regis sunt plures lapides preciosi, sic in diademate Paradisi sunt plura particularia gaudia, & multæ gloriæ speciales. De quolibet autẽ sancto potest dici illud Cant.3. Videte regem Salomonem in diademate. Vbi habetur ꝙ istud diadema scilicet gloria æterna

Habet mirabilem qualitatẽ, ideò admiratiuè dicitur Videte.
Habet notabilẽ dignitatẽ, quia quilibet est rex. Regẽ inquit.
Habet amabilẽ charitatẽ, quia q̃libet est Salomõ.i. pacificus.

Ideò de talibus dicitur Sapien.5. Accipiẽt.s. iusti regnum decoris, & diadema speciei de manu domini. Vide istam auctoritatem diuisam & prosecutam supra vbi accipere. Istud est diadema ardenter appetendum. ¶ Secundò dico ꝙ est aliud B
diadema ꝙ est prudenter contemnendum, & istud est diadema gloriæ temporalis, quo mali.s. coronãtur. Basiliscus enim quamuis sit serpens venenosissimus, est tamen candido circulo ad instar diadematis coronatus. Rex enim serpentium dicitur, quia in venenositate alijs omnibus antefertur. Sic verè peruersi peccatores quãquam præ alijs veneno criminis sint imbuti, sunt tamen præ alijs diademate mundi gloriæ insigniti. Reges enim sunt serpentium.i. aliorum peccatorũ, & quanto plura habent in se vitia, tantu plura habent diademata. Figurati, Apoc.12. in illo dracone qui insidiabatur cuidam mulieri prægnanti, qui habebat septem capita & septem diademata. Sic pro certo dracones.i. inflammati, cupidi & auari, qui non cessant mulieribus & simplicibus insidiari, maximè quando ipsos prægnãtes & diuites viderint atque plenos, tales dico habent plura capita.i. plures magistros, & plura etiam diademata, & plures dignitates, præbendas & officia. Vnde.1. Macha.11. Imposuit duo diademata capiti suo. Sic ergo patet ꝙ est quoddam diadema gloriæ temporalis, ꝙ est contemnendum. Et est gloriæ diadema supernalis, ꝙ est appetendum. Vide superius de corona.

Dicere. Nota quod dicere idem est quod conceptum mentis verbaliter producere. Siue dicere idẽ A
est ꝙ narrare, loqui, perorare, & prõnũciare. Et est differẽtia inter dicere diuinum & humanum. Dicere.n. diuinum

Habet virtutem imperatiuam
Habet virtutem demonstratiuam
Habet virtutem operatiuam.

Habet dico virtutẽ imperatiuam, ideò est ei obediendum. Vnde Ioan.2. Omnia quæcunque dixerint vobis, facite. Item habet virtutem demõstratiuã. Ideò est ei prompte credendum, sicut Luc.19. Inuenerunt sicut dixit Iesus. Et Lucæ.20. Omnia recta dicis & doces. Item habet virtutem operatiuam, ideo ei est acquiescendum. psal. Quoniam ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt. Dicere verò humanum habet contrariam naturam.

Non enim est imperatiuum, propter carentiam dignitatis
Non est demonstratiuum, propter carentiam veritatis
Non est operatiuum, propter careuriam potestatis.

B ¶ Nota q dicere idem est quod aliquid cũ deliberatione proferre, & sic dicere est idem quod deliberare, proponere, denunciare, aliquid ordinare. Et sic loquitur psalm. Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Signat etiá aliquid cum auctoritate statuere vel edicere, sicut de Christo legitur q ipse dixit Lucæ. 17. Adolescens tibi dico surge. Nota ergo quod cum deliberatione & ordinato proposito aliqua sunt dicenda, videlicet

Deuotæ orationes
Culparum confessiones
Vtiles instructiones.

¶ Dicamus igitur humiliter orationes Dauid in psal. Ego dixi. domine miserere mei, sana animam meam, quia peccaui tibi. Item dicamus subtiliter confessiones. psalm. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Item dicantur vtiliter instructiones. Lucæ. 20. Omnia recte dicis & doces. Vide de dicere in alijs titulis, vbi agitur de adulatione, Detractione, Locutione, Cõfessione, Oratione, Gratiarum actione, quia omnia ista pertinẽt
C ad dicere, & ideò breuiter transeo. ¶ His ergo præmissis, cũ in scriptura inueniatur dicere Dei, Dicere iusti, Dicere impij, Dicere diaboli, dicam quod

Deus dicit verba magnifica
Iustus dicit verba verifica
Impius dicit verba falsidica
Diabolus dicit verba venefica.

Est ergo vnum dicere dei, quòd est magnificum. Suum enim dicere est suum facere. & meritò, quia ipse dicit mediante verbo suo, i. filio, de quo loquitur Ioã. 1. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Et vt breuiter transeam, notabo quod Deus dicit & docet

Verba potentiæ cuncta producendo
Verba clementiæ malos conuertendo
Verba iustitiæ malos subuertendo
Verba modestiæ pacem diligendo
Verba munificentiæ magna promittendo.

Quod ab ipso dicantur verba potẽtiæ, patet Geñ. 1. vbi dicitur. Dixit quoq; Deus. Fiat lux. Fiat firmamentũ. &c. Et factum est ita &c. Item quod ipse dicat verba clementiæ seu indulgentiæ & veniæ, patet Iohelis. 2. Hæc dicit dominus Deus Cõuertimini ad me in toto corde vestro. Item q dicat verba iustitię, patet in psal. Dixit dñs, ex basan conuertam, cõuertam in profundum maris. Conuertam inquit, i. subuertã. & Hiere. 39. Dixit dominus peccatoribus. Ecce mittam eis gladium, & pestem, & famem &c. Ista. n. sunt verba rigoris & iustitiæ. Item q dicat verba pacis & modestiæ, patet Esai. 66. vbi dicitur. Hæc dicit dñs. Ecce ego declinabo super Hierusalem quasi fluuium pacis. Item q ipse dicat verba gratiæ & largæ munificẽtiæ, patet Iohel. 2. vbi dicitur. Respõdit dñs
D populo suo, & dixit ei. Ecce ego mitto vobis frumẽtũ & oleũ & vinũ, & replebimini in eis. Istud est ergo dicere Dei, q est magnificum. ¶ Secundò dico q est dicere iusti, q est veridicum. Et nota quod iustus studet dicere

Verba laudis & iubilationis
Verba precis & deprecationis
Verba timoris & meditationis
Verba feruoris & contemplationis
Verba sapientiæ atque discretionis.

Dicit ergo iustus verba laudis & exultationis. psalm. Psalmum dicite nomini eius, date gloriam laudi eius. Item verba precis atque orationis. Iohel. 2. Plorabunt sacerdotes ministri dñi, & dicent. Parce domine, parce populo tuo &c. Item verba profundæ meditationis, s. loquendo de morte & inferno & similibus. Esa. 40. Et dixi. Quid clamabo? Omnis caro fęnũ. Et Dauid in psal. Ego dixi in excessu meo, omnis homo mẽdax. Itẽ verba feruentis contemplationis. psal. Ego dixi. Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Itẽ ver
E ba sapientiæ & dilectionis. Proue. 7. Dixi sapiẽtiæ, soror mea es, & prudẽtiam vocaui amicam meã. & cetera similia. ¶ Sed tertiò dico q inuenitur dicere impij, q est pestificum seu falsidicum. Et sic notabo quod mali dicunt

Verba fallaciæ vera relinquentes
Verba nequitiæ semper delinquentes
Verba superbiæ alta præsumentes
Verba ignauiæ vana metuentes
Verba stultitiæ Deum blasphemantes
Verba sæuitiæ pauperes grauantes
Verba malitiæ mentem obstinantes
Verba luxuriæ carnem impinguantes.

Dico ergo q mali dicunt verba fallaciæ vera relinquẽdo. Ecclesi. 12. Ab inmundo quis mundabitur & à mendace quid veri dicetur? Item dicunt verba nequitiæ semper delinquendo. psalm. Dixit iniustus vt delinquat in semetipso, non est timor Dei ante oculos eius. Item dicunt verba superbiæ alta ambiendo. Esaiæ. 14. Dicebas in corde tuo. In cęlum conscendam, super astra cęli exaltabo soliũ meum. Item dicunt verba ignauiæ, se nõ mouẽdo, seu vane metuẽdo Prouer. 13. Dixi piger. Leo est in via, occidendus sum. Item dicunt verba stultitiæ Deũ blasphemando. psa. Dixit insipiẽs in corde suo. non est Deus. Item dicunt verba sęuitiæ, pauperes grauando. Exo. 15. Dixit inimicus. persequar, & cõprehẽdam, & diuidam spolia, implebitur anima mea. Item dicunt verba malitię, aures obturãdo. Hier. 22. Locutus sum ad te in abundantia tua, dixisti. non audiam Item dicunt verba luxuriæ, carnem impinguando. Ecclesi. 2. Dixi in corde meo, vadam, & affluam delitijs, & fruar bonis. & sic potes multiplicare de malo dicere quantum volueris. Istud est ergo dicere im F
pij, q est pestificum. ¶ Quartò dico q inuenitur dicere diaboli, q est veneficum. Diabolus. n. per suum dicere semper intendit animam inuenenare, mala suggerendo & fallaciter decipiendo. sicut de eua apparuit, de qua dicitur Geñ. 3. q serpens dixit ad mulierem. Nequaquam moriemini, sed eritis sicut dij, sciẽtes bonum & malum &c. Sufficit, quia in locis varijs fit mentio de dicere &c.

Dies.

Dies. Nota q dies nihil aliud est loquendo naturaliter, A
quam latio solis super terram. Dies. n. dicitur illud spatium temporis quod per solis præsentiam illuminatur, sicut nox dicitur illud spatium temporis quod per solis absentiam obscuratur. Moraliter autẽ accipiendo, dico quòd dies quadrupliciter dicitur in scriptura. Signat. n. dies in bono & malo. In bono. n. signat gratiæ syncæritatem, & glorię fœlicitatem. In malo verò designat præsentem prosperitatem, & futuram aduersitatem. Dico igitur q per diem significatur status gratiæ. Prouerbio. 4. Iustorum semita quasi lux splẽdoris procedit, & crescit vsque ad perfectam diem. Item per diem designatur status gloriæ. psal. Hæc est dies quam fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. Item per diem intelligitur præsens prosperitas. Vnde Hieremi. 17. Diem hominis non desideraui. Et in psal. dicitur de die præsentis vitæ. Dies enim tanquam flos agri sic efflorebit. Item per diem intelligitur sequens aduersitas scilicet dies iudicij, de quo Sophoniæ. 1. Dies iræ dies illa, dies tribulationis & angustiæ, dies calamitatis & miseriæ, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis &c. ¶ Dicamus igitur q per diem intelligitur status gratiæ in præsenti, & status gloriæ in futuro. Et ideò sicut videmus q aues nobiles diligunt diem, ita q de die non de nocte volitant & quærunt sibi prædam, aues verò ignobiles & diem & claritatem ipsius detestantur, in nocte verò volitant & delectantur, sic verè nobiles atque boni in claritate Dei & & gratiæ & gloriæ delectãtur, & in ipso opera sua spiritualia operantur. Ioan. 9. Me oportet operari donec dies est. Mali vero & ignobiles de die gratiæ & gloriæ parum curant, in nocte verò præsentis prosperitatis omnimode delectantur. psal. Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestiæ siluæ. In die ergo gratiæ debemus modo manere, vt finaliter possimus ad diem gloriæ peruenire, vt sic dies diei eructet verbum, & vt dies super dies regis adijciantur, & ille qui intus est homo noster, de die in diem renouetur. De talibus ergo diem gratiæ diligentibus, & ad diem gloriæ festinantibus, potest intelligi illud. 1. Thessa. 5. Omnes enim filij lucis estis, & filij diei. ¶ Et aduerte quod sicut dies habet in se splendorem cognitionis, lucis feruorem & decorem, sic verè status gratiæ & glorię habet splendorem cognitionis. Lucis inquit. Habet feruorem dilectionis. Filij. Habet decorem perfectionis. Diei inquit. Est igitur ibi cognitionis splendor, quod ostenditur cum dicitur Lucis. Lux enim solis de die splendet, non de nocte. Sic lux verę sapientiæ cognitionis & veritatis in die gratię & glorię inuenitur, non in nocte turbulentię peccatoris. Paradisus enim & etiam status perfectionis est sicut ęther, qui est pars orbis sursum eleuata, in quo planetę habitare dicuntur, vbi scilicet perpetua dies est, quia scilicet vbi vmbra terrę quę habet noctem introducere, non ascendit, sm Isido. Sic verè status perfectionis siue in via siue in gloria habet diẽ claræ cognitionis in æternum.

Non

Non enim patiuntur noctem ignorantiæ vel erroris, optimè enim sciunt & vident cuncta quæ pertinēt ad salutem, & hoc quia à septem planetis, idest à septem donis sancti Spiritus illustrantur, & ab vmbra terræ, idest amore terrenorum qui ad eos non ascendit, nunquàm mentaliter obscurātur, & sic nox ignorantiæ vel peccati in ipsis nullatenus generatur. Lucis inquit. De ista ergo luce & die dicitur Ioan. 11. Qui ambulat in die, non offendit, quia lucem huius mundi videt. Vbi nota ꝙ ista dies habet

In motu fortitudinem. Ambulat
In actu rectitudinem. Non offendit.
In visu certitudinem. Videt inquit.

De illa etiam die dicitur Roman. 13. Nox præcessit, dies autem appropinquauit. sequitur. Et induamur arma lucis. Talis dies pro certo charissimi non est in hoc mūdo, quia verè lux claræ cognitionis ibi nullatenus refulget. Ibi enim est nox, & non dies. Ibi obscuritas, & non claritas. Ibi est falsitas, & non veritas. Ideò dicitur Ioan. 11. Qui ambulat in nocte, offendit, quia nescit vnde veniat, aut quo vadat. Dies ergo gratiæ

B & gloriæ habet cognitionis splendorem. Lucis inquit. ¶ Secundò dico ꝙ ista dies habet dilectionis feruorē, quod ostenditur cum dicitur. Filij. Filius enim dicitur & est nomē amoris, amat enim naturaliter patrem suum, & à patre suo naturaliter adamatur. Sicut enim videmus ꝙ dies propter Solis præsentiam est calidior quàm nox, sic status gratiæ & gloriæ propter Solis iustitiæ pręsentiam, charitatem continet & feruorem. Filij enim qui sunt in statu gratiæ, se debent diligere sicut filij eiusdem patris. Illi verò qui sunt in statu gloriæ, se diligant vt filij & hæredes eiusdem hæreditatis. Filij inquit. Dicunt enim illud Gene. 42. Omnes filij vnius viri sumus. Ista tamē non possunt dici de multis, qui scilicet non videntur esse in die gratiæ, sed in nocte peccati, quia scilicet charitatem feruoris non habēt, sed magis peccatorum sunt frigore congelati. Sicut enim solsequium de die propter calorem aperitur, de nocte verò propter frigus clauditur & obstruitur, sic illi qui sunt in die gratiæ vel etiam glorię, semper sunt aperti ad Deum per desiderium & amorē. Illi verò qui sunt in nocte peccati, semper sunt clausi per desidiam & torporē. Tales ergo sunt quasi Lilia, quæ sunt in transitu aquæ, & quasi Thus redolens in æstatis tempore, idest in diebus æstatis. Ecclesia. 50. Ista ergo dies habet dilectionis feruorem. Malachiæ 4. Dies domini succensa quasi caminus. ¶ Tertiò dico ꝙ ista dies habet perfectionis decorem. Diei inquit. Homini enim nihil est pulchrius vel delectabilius quàm sit dies. Et ideò propter speciem & decorem diei, aues die adueniente habent incipere modulari. Infirmi solent ab infirmitate recreari. Homines etiam deuiati solent magnis lætitijs iucundari. Sic proculdubio charissimi, illi qui sunt in statu gratiæ, Deo per gratiarum actiones modulantur, à peccati infirmitatibus liberantur, & ab errore deuio reducuntur. Quilibet ergo iustus & bonus potest dici quasi arcus refulgens inter nebulas gloriæ, & quasi flos rosarum in diebus vernis. Eccle. 50. Vbi nota ꝙ decor istius diei scilicet gratiæ vel gloriæ cōsistit principaliter in tribus, scilicet

In apparentia luminosa. Refulgens.
In opulentia copiosa. Gloriæ.
In redolentia virtuosa. Flos rosarum.

Patet ergo ꝙ per diem intelligitur status gratiæ & gloriæ, qui hic continet Decorem honestatis. Feruorē charitatis. Splen-

C dorem veritatis. ¶ Sed adhuc dico ꝙ per diem intelligitur status prosperitatis, siue etiam vitę præsentis. Sicut enim dies in eodem non consistit, immo continuè de mane ad meridiem crescit, de meridie ad vesperā decrescit, sic vita humana vel prosperitas humana nunquam in eodem perseuerat, semper enim aut crescit aut decrescit. Nam si in aliquo tempore videatur crescere, & ad meridiem alicuius perfectionis attingere, finaliter decrescere & deficere compellitur, quousque ad noctis, idest ad mortis & aduersitatis tenebras deuenit. De tali ergo die loquitur Iob. 10. Paucitas dierum meorum finietur breui. Et in Psal. Defecerunt sicut fumus dies mei, & ossa mea sicut cremium aruerunt. De tali die loquitur dominus flens super Hierusalem Lucæ 19. Si cognouisses inquit, & tu, supple fleres, nunc quidem inquit in hac die, quę ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis, quia venient dies, & circundabunt te inimici tui vallo, & ad terram prosternent te. Loquit enim homini qui est in die prosperitatis, qui non considerat de futuris diebus mortis & aduersitatis. Ista ergo dies non est desideranda, nec diligenda, sicut nec faciebat Hieremias Hieremię 17. Diem hominis non desideraui. Ceruus enim quādo est pinguis, de die non vadit ad pascua, sed de nocte, timet enim ꝙ si inueniretur, se nō posse fuggere, & faciliter caperetur, vt dicit Plinius. Sic verè boni & iusti gratijs & virtutibus impinguati, diem prosperitatis fugiunt, & in nocte aduersitatis pascua sua quærunt. Timent. n. ꝙ in die prosperitatis per diuersa peccata à Demonibus caperentur, si ibi indiscrete vagarentur & morarentur. Dicunt enim cum Dauid. Ab altitudine diei timebo. Altitudo diei signat altum statum in mundi prosperitate, qui proculdubio est timendus. In isto enim statu

Malorum prauitas effrenatur
Bonorum claritas offuscatur
Virtutum puritas desiccatur.

Dico igitur ꝙ in ista die effrenatur malorū prauitas, quia verè sicut Serpentes plus nocent & magis sęuiunt de die quàm de nocte, & plus in æstate quàm in hyeme, sicut dicit Isido. sic pro certo mali & Serpentini plus nocent alijs dum sunt in die prosperitatis, quàm dum sunt in nocte aduersitatis. Tunc enim feruor auaritiæ magis viget, & venenum suæ malitiæ magis mouet, quo scilicet pauperes & vicinos magis infestant & inuenenant per rapinas. vnde 1. Macha. 2. dicitur ꝙ milites Regis Antiochi construerunt aduersus filios Israel prælium in die Sabbatorum. Effrenatur ergo malorum prauitas. ¶ Secundò dico ꝙ in ista die, scilicet in statu prosperitatis, obcæcatur bonorum claritas. Sicut enim stellæ de die non videntur lucere, quæ tandem de nocte rutilāt atq; lucent, sic verè sancti dum durat dies vitæ prosperitatis, non videntur lucere, quia scilicet hodie nigri reputantur, sed finaliter de nocte, idest post mortem tunc fulgebunt iusti, & tanquam scintillæ in arundineto discurrent. Sapientiæ 4. Sæpe etiam accidit ꝙ in die mundanæ prosperitatis lucem gratiæ multi perdunt, quam tamen in nocte aduersitatis recuperant & acquirunt. Multi enim sunt similes Chrysoprasso, qui est lapis preciosus quem secundum Isido. lux celat, & prodit obscuritas, de die enim vix apparet, de nocte autem ignei coloris est. Sic verè charissimi, multi sunt qui in die prosperitatis nihil valēt tepidi enim sunt, & sine aliqua claritate. Amos 8. Tenebrescere faciam terram in die luminis. De nocte verò videntur ignei, quia scilicet per noctem aduersitatis excitantur & tunc per charitatem fortiter inflammantur. De talibus ergo diebus potest dici illud Psal. Dies formabuntur, & nemo in eis. Obscuratur ergo bonorum claritas. Tertiò dico ꝙ in isto die desiccatur virtutis puritas. Sicut enim Ros qui de nocte descendit, in die desiccatur & perit, sic gratiæ & virtutes quæ in nocte tribulationis acquirunt, prosperitatis tempore destruuntur. Amos 8. In die illa deficient virgines pulchræ. Sic igitur patet qualiter dies prosperitatis est timenda, & etiam fugienda. Sicut enim dies semper ad noctem terminatur, sic prosperitas à nocte peruersitatis claudit. Extrema enim gaudij luctus occupat. Prouerb. 14. Vnde 1. Machab. 1. Dies festi eius conuersi sunt in luctum. Tylæ enim est vltima insula Occeani inter Septentrionalem & Occidentalem plagam, vbi dies durāt per totam æstatem, scilicet per dimidium annum, sed pro certo nox longissima sequitur, quæ per totam hyemem dilatatur. Sic verè charissimi, illi qui in æstate præsentis vitæ continuè habebunt noctem aduersitatis, quia scilicet quantum habens hic de gloria, tantum habebunt finaliter de miseria, quia quantum glorificauit se & in delitijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum. Apocalyp. 18. ¶ Sed D adhuc si vis aliquid de die vel de diebus dicere, notabis ꝙ in scriptura multiplices inueniuntur dies, videlicet

Dies
- Fluxibilis, quæ cito labitur
- Mutabilis, quam turbo sequitur
- Tristabilis, qua lux excludisur
- Laudabilis, qua splendor oritur
- Durabilis, quæ læte ducitur
- Damnabilis, quæ nocte clauditur
- Turbabilis, qua malus sternitur
- Horribilis, qua miser vritur.

De istis autem diebus tam multiplicibus dico ꝙ est dies

Prima	Vitæ, qua sumus languidi.
Secunda	Fortunæ, qua sumus timidi.
Tertia	Mortis, qua sumus stupidi:
Quarta.	Gratiæ, qua sumus floridi

Quinta — Gloriæ, qua ſumus fulgidi.
Sexta — Culpæ, qua ſumus marcidi.
Septima — Iudicij, qua ſumus trepidi.
Octaua — Inferni, qua ſumus horridi.

¶ Igitur dicam quod inuenitur dies vitæ, quæ eſt fluaibilis & cito labitur. Vita enim præſens, ſicut dictum eſt, ſimilis eſt diei quæ ſcilicet ab ortu ſolis vſque ad occaſum non ſtat in eodē ſtatu, nec ceſſat variari & fluere quouſque termini noctis terminentur. ſic nec vita noſtra. Vnde iſta eſt ſicut horologium, quod ſemper vſque ad certum punctum diſcurrit, & tunc ſubitu cadit, & campanellas tangit, & eas circumeundo ſonum facere cogit. Sic verè vita noſtra ſemper fluit vſque ad punctum præfinitum à patre, ſcilicet ad horā mortis. Tunc enim cadit & deficit, & campanellæ. i. amici morientis, per compaſſionem tacti, ſonum & planctum faciunt circa eum. De diebus ergo vitæ huius tranſitoriæ dicitur Iob. 7. Dies mei velocius tranſierunt quam à texente tela ſucciditur. Et nota quòd ipſe comparat vitā telæ, quæ ſcilicet diu & cum tædio & difficultate texitur, texta parum ſeruatur, & finaliter velociſsime rūpitur aut ſuccinditur. Sic vita & diu & difficiliter texta parum durat, & tandem ſubitu rūpitur & euolat Iob. 9. Dies mei velociores fuerunt curſore. Dic ſi vis quomodo poetæ finxerūt quod in inferno erant tria fata quæ vitam regebant atque fatabant, & quicquid erat ad vitam pertinens, inuiolabiliter ordinabant, quæ etiam parcæ per antiphraſim ſeu etiam tres ſorores dicebantur. Dicebatur enim vna nere vel filare, alia texere, alia rumpere. pro eo ſcilicet quod fataliter, vt dicebant, vita in vtero netur, filetur, ſeu originetur, in mundo texitur, in fine rumpitur. Eſa. 38. Præciſa eſt velut a texente vita mea, dū adhuc ordirer, ſuccidit me. Et ideo de breuitate & fluaibilitate vitæ dicitur in pſal. Defecerunt in vanitate dies eorum, & anni eorum cum feſtinatione. Et ſi vis notare de iſtis diebus, potes notare quod iſti ſunt Dies laboris, Dies doloris, Dies timoris &c. Patet ergo quod inuenitur dies vitæ, quæ eſt fluxibilis, & cito labitur. Vide ſupra in eodem e. ſ. ¶ Secundò dico quod inuenitur dies fortunæ, quæ eſt mutabilis, quam turbo ſequitur. Dies enim ſignat proſperitatem, non verè aduerſitatem. Sed de iſta die turbida & mutabili nebuloſa, (de qua poteſt intelligi illud Micheæ. 3. Obtenebrabitur ſuper eos dies.) vide ſuf-
E ficienter ſupra e. ſ. ¶ Tertiò inuenitur dies mortis, quæ eſt triſtabilis, quo lux excluditur. Dies enim ſtatum mortis poteſt ſignificare, quia ſicut ros nocturnus in die conſumitur, ſic humidum radicale in morte penitus deſiccatur. Et etiam ſunt aliqua animalia quæ de nocte apparent, de die verò latitant & diſparent, ſicut de hippopotamo equo fluuiali dicit Plini. quod de die latet, de nocte verò ſegetes depaſcitur. Sic verè homo in nocte præſentis vitæ, quæ obſcura eſt & nocturna, deambulat & diſcurrit, & ſegetes alienas bonaque terrena aliorum depaſcitur & corrodit. Inde tamen mortis die abſconditur, & in aquis miſeriæ ſepelitur, ita quod amplius non videtur. de quo poteſt intelligi illud Sopho. 2. Abſcondamini in die furoris domini. Iſta eſt igitur dies mortis, quæ proculdubio eſt dies

Subito veniens.
Non cito tranſiens.
Iniuſtos puniens.
Iuſtis proficiens.
In corpus ſęuiens.

Eſt dico Dies mortis ſubito veniēs Iohel. 2. Prope eſt dies tenebrarum & caliginis. Item eſt dies non cito tranſiens, durabit enim iſta vſque ad diem iudicij quando omnes reſurgent, & inimica deſtruetur mors. Tunc enim mortui aſcendēt de terra, quia magnus dies Iſrael. Item iſte eſt dies iniuſtos puniens. In regionibus enim calidis & feruētibus, ſicut eſt Æthiopia, dies magis nocet quam proficit corporibus maximè in æſtate, & hoc propter exceſsiuum calorem. Sic mors magis nocebit malis quā vita, quia ſcilicet ardor damnationis ęternæ tunc temporis vret eos. Eſaiæ. 27. In illa die viſitabit dominus in gladio ſuo duro & grandi ſuper leuiathan. Item iſte eſt dies iuſtis proficiens. Eccleſi. 7. Melior eſt dies mortis die natiuitatis. Melior inquit, ſcilicet iuſtis, qui vadunt ad gloriam. Item iſte eſt dies in corpus ſęuiens, quia ſcilicet omnia corpora deuorantur in morte Deute. 32. Iuxta eſt dies perditionis, & adeſſe feſtināt tempora. Sequitur. Inebriabo ſagittas meas ſanguine, & gladius meus deuorabit carnes. Patet ergo quod inuenitur dies mortis, quo lux excluditur. Vnde Amos. 5. Dies illa tenebræ,
F & non lux. ¶ Quartò dico quod inuenitur dies gratiæ, qua ſplendor oritur. Sed de iſta viſum eſt ſupra in principio, vbi ponitur auctoritas diuiſa. Sed ſi vis vltra aliquid dicere, dic quòd dies accipitur pro ſole veniente, pro ſole manente & illuminante, pro ſole redeunte. Sic verè ſtatus gratiæ ſumitur pro præſentia ſolis iuſtitiæ,

Qui venit & ſe præſentat dum carnem induit
Qui manet & illuminat dum mentem imbuit.
Qui redit & nos renouat dum ſe reſtituit.

Prima fuit dies miſericordiæ cum ſe exhibuit, de quo Hieremiæ. 51. Ecce dies veniet dicit dominus, & viſitabo Iſrael. Secunda eſt dies qua nunc ſe exhibet perſeuerantibus. De quo Eſa. 4. In die illa erit germen domini in magnificentia. Vnde etiam de aduentu eius in mentem poteſt dici illud Ioan. 20. Cum eſſet ſero die illa vna ſabbatorū, venit Ieſus ianuis clauſis, & ſtetit in medio diſcipulorum. ¶ Tertia eſt dies qua ſe reſtituit pœnitentibus, de quo Amos. 9. In die illa ſuſcitabo tabernaculum Dauid, quod cecidit. De quo etiam Eccleſ. 48. In diebus illis retro redijt ſol, & addidit vitam regi. Igitur dicamus aliquid de iſta triplici die gratiæ, videlicet de die

Mundi viſitatiua.
Mentis illuſtratiua
Morum reparatiua.

Prima ergo fuit dies ī qua dominus mundum viſitauit. Et hoc fuit quando poſt mortem legis antiquę nouæ legis dies in ipſius ſolis Chriſti ortu & præſentia nobis datus eſt. Iſte enim fuit dies in quo omnes virtutes & gratiæ diuinitus effluxerunt. Dico ergo quòd dato quod ſcriptura dicat Malachiæ. 4. quòd nullus propriè poteſt cogitare diem aduentus eius, & hoc quia ipſe fuit quaſi ignis conflans & ſicut herba fullonum, nihilominus poſſumus dicere quod iſte fuit dies lętitiæ, in quo Angeli cecinerunt dicentes. Gloria in excelſis Deo &c. Iuxta illud pſalmo. Hæc eſt dies quam fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. Item iſta fuit dies clarę ſcientiæ, in qua errorum noctes & caligines defecerunt. pſalmo. Dies illuminabitur, ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius. id eſt ſecundum quòd magnæ errorum tenebræ proceſſerunt, ita magna lumina fidei & ſcientiæ ſurrexerunt. Item iſta fuit dies fiduciæ, in qua vitiorum infirmitates ſanatæ ſunt, & virtutes & ſecuritas ſucceſſerunt. Hieremiæ. 23. In diebus illis ſaluabitur Iuda, & Iſrael habitabit confidenter. Item iſta eſt dies miſericordiæ, in qua dona, virtutes & gratiæ effluxerunt. Iohelis. 3. In die illa ſtillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac & mel. Item iſta fuit dies iuſtitiæ, in qua pax & concordia reluxerunt. pſalm. Orietur in diebus eius iuſtitia & abundantia pacis. Iſta eſt ergo prima dies gratię in qua dominus mundum viſi-
G tauit. ¶ Secunda eſt dies gratiæ, in qua dominus mundum illuſtrauit. Et iſta dies propriè eſt fides noſtra, quæ fuit illuminatiua, & errorū & hæreſum ſublatiua. Eccleſi. 50. Sicut luna in diebus ſuis lucet. Iſta eſt etiam dies claræ contemplationis & ſcientiæ, de qua ſupra eodem titulo in principio. Iſta eſt etiam dies virtutum, quia. ſ. per dies intelliguntur virtutes particulares, quæ ſimul aggregatæ annum perfectionis componunt. Virtutes enim ſunt

Dies pleni.
Dies longi.
Dies boni.
Dies læti.
Dies quieti.
Dies ſalutiferi.
Dies fructiferi,
Dies ſancti.

Sunt dico dies pleni gratiæ ſine vacuitate. pſalm. Dies pleni inuenientur in eis. Sunt dies longi perſeuerantiæ longanimitate. pſal. Vitam petijt à te, & tribuiſti ei longitudinem dierum in ſeculum ſeculi. Sunt etiam dies boni ſine culpæ prauitate & iniquitate. pſalm. Quis eſt homo qui vult vitam, diligit dies videre bonos? Prohibe linguam tuam &c. Io. 36. Complebunt dies ſuos in bono, & annos ſuos in gloria. Item ſunt dies læti cum ſpirituali iucunditate. pſalm. Pſalmos noſtros cantabimus cunctis diebus vitæ noſtræ in domo domini. Item ſunt dies quieti ſine diſcordiæ peruerſitate ſeu malignitate. Eſaiæ. 39. Fiat pax & veritas in diebus meis. Item ſunt dies ſalutiferi pleni omni ſuauitate, & ſancti ſpiritus charitate. Actuum. 1. Vos autem implebimini ſpiritu ſancto non poſt multos hos dies. Item ſunt dies fructiferi cum bonorum omnium vbertate & fertilitate, Prouerbio. 9. Per me multiplicabuntur dies tui. Et breuiter, virtutes ſunt illi ſpirituales & ſancti dies de quibus dicitur de Dauid. 1. Paralipome. 29. quod mortuus eſt in

ſenectute

senectute bona, plenus dierum & diuitijs. Tales ergo dies debemus appetere, & eorum multiplicationem & numerum affectare, & renouationem & reparationem eorum, humiliter dicentes illud Threnorum. 5. Innoua dies nostros sicut à principio. Et tamen hodie, proh dolor, possumus plangere cū Iob. 17. dicentes. Sipritus meus attenuabitur, dies mei breuiabuntur, & solū mihi superest sepulchrū. Et bene dicit breuiabuntur, quia. s. quanto sol magis distat à nobis, tāto sunt dies breuiores. Patet de solstitio hyemali, quod summè distat à nobis, & ideò breuissimos habet dies. Sic, proh dolor, dicam quod quia sol iustitiæ Christus à nobis distat propter nostrorum obicem delictorum, ideò dies virtutum nostrarum pauci sunt atque breues. Iob. 13. Breues dies hominis sunt. & in psalm. Fiant dies eius pauci. Ecce ergo quomodo sub diebus gratiæ continētur ipsę virtutes. Et si vis, dic ꝙ etiam per dies significantur viri iusti, quibus scilicet sol iustitiæ Christus semper est præsens. dies enim stellas occultat & abscondit, nox verò ipsas manifestat & prodit. sic verè iustus stellas suas id est virtutes solet abscondere per humilitatem. Nox verò. i. peccator, stellas suas id est virtutes & sufficientias si quas habet, solet manifestare & ostendere per iactantiæ & inanis gloriæ vanitatem. Vnde Seneca libro morum. Esto occultator virtutum, sicut & alij vitiorum. Isti ergo sunt dies pleni, dies longi, dies boni, sicut supra immediate. Et merito, quia isti sunt filij illius indefectibilis Dei Christi, de quo. 1. Thessa. 5. Omnes vos filij lucis estis, & filij Dei. Et nota quod iusti sunt dies

Qui perseuerando continuantur
Qui exuberando discriminantur
Qui sese docendo erudiuntur
Qui semper crescendo perficiuntur.

Iusti enim perseuerāt nō deficiētes. Proue. 20. Iustus in æternum non commouebitur. & in psa. Ordinatione tua perseuerant dies. Et Esaiæ. 65. Secūdum enim dies ligni erunt dies populi mei. Iusti etiam inter se differūt alter alterum præeuntes. Ecclesi. 33. Dies diem superat, & lux lucem. Iusti insuper alterutrum se informant se in scientijs & moribus instruentes. psal. Dies diei eructat verbū & nox nocti indicat scientiam. Iusti nihilominus continue crescunt semper in virtutibus proficientes. Prouerbio. 4. Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit vsque ad perfe-
B ctum diem. Patet igitur quomodo diuersimodè sumitur secūda dies gratiæ, qua Deus seculum illustrauit. ¶ Sed tertiò dico ꝙ est alia dies gratiæ, qua Deus seculū reformauit. Et illa est dies pœnitentię, in quo nox peccati recedit, & lux gratiæ restituitur & accedit. De talibus ergo diebus intelligitur illud. 2. Corinthio. 6. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nūc dies salutis. Et illud Romano. 13. Nox præcessit, dies autem appropinquauit. Abijciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sic vt in die honeste ambulemus. Vbi notabis quod dies pœnitentiæ

Expellit vanitatis errorem
Generat meritorum splendorem
Dissipat vitiorum horrorem
Excutit tarditatis soporem
Excitat probitatis laborem.
Renouat deperditum vigorem.

Præparat venustatis decorē & sapientiam. Vanitatis recedūt errores. Nox pcessit. Veritatis succedunt splendores. Dies autem appropinquauit. Prauitatis decedunt horrores. Abijciamus ergo opera. Tepiditatis pelluntur sopores. Tenebrarum inquit. Vtilitatis aguntur labores. Induamur arma. Strenuitatis virescunt vigores. Lucis inquit. Amænitatis splendescunt decores. Sic inquit vt in die honeste ambulemus. Istę sunt. n. septem diei proprietates quę ad pœnitentiam applicantur, quia videlicet

In die nox finitur.
Lux sentitur.
Nebula exhauritur.
Sopor excutitur.
Labor & opus cunctis indicitur.
Virus in corpore vigoratur & renouatur.
Et m nia honesta propter lucrum & præsentiam hominum tunc melius perpetrantur.

Dicam ergo quod dies pœnitentiæ falsitatis auellit errorem, Nox inquit præcessit. quasi dicat. De obscuritate præcedentium errorum nihil est ibi. Constat quod homo qui est in nocte culpæ in multis errat, quando verò venit ad diem pœnitētiæ, errores illos corrigit, & ab eis se præseruat. Vnde illud Ioan. 11. Si quis ambulauerit in nocte, offendit quia lux non est in eo. Item dico quod dies pœnitentiæ veritatis continet splendorem. Dies inquit appropinquauit. In die enim apparent viæ rectæ, quæ in nocte non apparent. Sic in statu pœnitentiæ multæ viæ salutis apparent. Sapientiæ. 10. Iustum deduxit dominus per vias rectas & ostendit illi gloriam Dei. Sequitur. Fuit illis in velamento diei & in luce stellarum per noctem, & transtulit eos per mare rubrum id est per amaram pœnitentiam. Item dico quod dies pœnitentiæ prauitatis cōsumit horrorem. Abijciamus inquit. Constat quod nubes & nebulæ & grossities aeris quæ in nocte inualuerant, de die consumuntur. Sic nebulæ peccatorum in die pœnitentiæ deponuntur. Esaiæ. 2. In die illa idola pœnitus contererentur. Sequitur. In die illa proijciet homo idola &c. id est peccata. Item dico quod dies pœnitentiæ, tepiditatis excutit torporē: Opera inquit tenebrarū. Opera enim tenebrarum id est opera noctis, sunt dormire & iacere. De die autem minus dormitur. Sic status pœnitentiæ non est vt per pigritiam dormiamus, sed vt potius per diligentiam vigilemus, & tenebrarum opera id est pigritiam & somnolentiam expellamus, vt sic nobis possit dici illud. 1. Thessa. 5. Omnes vos filij lucis estis, & filij diei. & post. Nos autem qui diei summus, sobrij simus. Item dico quod dies pœnitentiæ vtilitatis imprimit laborē. Induamur inquit arma. Arma. n. induūtur ad labores sustinēdum. Constat enim quod dies magis est ordinatus ad laborem quam nox. sic status pœnitentiæ. psalm. Operamini donec dies est. Induamur ergo arma, scilicet pœnitentiæ ad militandum contra hostes spirituales, vt sic perfecte conuertamur ad dominum, & de vitijs in virtutes immutemur dum contra vitia præliamur. Iob. 14. Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Induamur inquit scilicet cilicium & ieiunia. Vnde Ionæ. 3. dicitur quod postquam Ionas prędicasset dicens. Adhuc quadraginta dies & Niniue subuertetur. audiēs rex niniue, descendit de solio suo, & indutus sacco, sedit in cinere. Saccus enim & cinis sunt arma pœnitentium. Vnde Esa. 22. dicitur. quod in die illa vocauit dominus ad fletum & plāctum, & caluitium & cingulum sacci &c. Item dico sextò quod dies pœnitentiæ strenuitatis renouat vigorem. Lucis inquit. Sicut enim lux diei renouat vires corporum per noctis frigus & tenebras depressorū, quod maximè apparet in infirmis, qui leuius habent adueniente die, sic die pœnitentiæ adueniente, & luce gratiæ influente, vigor animæ reparatur, & infirmitas peccati minuitur, & animæ debilitas releuatur, & sic anima ad statum pristinū prius per peccatū perditū restauratur. Quod etiam notatur in verbo lucis. Virtus enim lucis arbores siccatas omni anno renouat, & omnium rerum vires vigorat & sustentat. exemplum de Paulo Actuum. 9. quem circunfulsit de cœlo lux copiosa, qui cum fuisset tribus noctibus non manducans neque bibens, tandem baptizatus, conuersus, & renouatus est. Quia reuera quando lux gratiæ interius fulget, & triplex dies, id est triplex pœnitentiæ actus, scilicet contritio, confessio, & satisfactio per ieiunium corpus arcet, tunc homo ad Deum conuertitur, & in moribus pœnitus renouatur, & spiritualiter reparatur. Gene. 40. Tres adhuc dies sunt post quos recordabitur Pharao ministerij tui, & restituet te in gradum pristinum. Tres inquit dies id est tres pœnitentiæ partes. De quo Exodi. 3. Viam trium dierum ibimus in solitudinem, vt immolemus domino. Et illud Marc. 8. Iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent. Est ergo pœnitentia dies strenuitatis renouans vigorem. Item dico quod dies pœnitentiæ venustatis seu amenitatis reparat decorem. In die inquit honestè ambulemus. Constat enim quod se magis tenet homo honestè de die quam de nocte. De nocte enim & in obscuro fiunt multa inhonesta, quæ nullo modo fierent in aperto. Sic verè dico quòd dies pœnitentiæ multa honestè facienda suggerit, nox verò culpæ inhonesta plurima fieri facit. Vnde. 1. Mach. 10. Induit se Ionathas stola sancta in die solenni Stola enim sancta, honesta est conuersatio, quam super omnia pœnitentes debent habere. 1. Corinthio. 14. Omnia honestè & secundum ordinem fiant in vobis. Patet ergo quomodo dies gratiæ refertur ad pœnitentiam mundum reformantem, ad iustum clare se formantem, ad virtutem mentem illustrantem, ad gratiam intus influentem, ad Christum carnem assumentem. Et sic dico quod inuenitur dies gratiæ, qua splendor oritur. &

I ista est quarta Dies. ¶ Quintò verò dico quod inuenitur dies gloriæ, quæ læte ducitur. Constat enim quod dies naturaliter est lætior quam nox. Solis enim præsentia lætificat omnem carné. Vnde dicit Plinius libr. 12. c. in insula Tylis quæ est in India, arbor est flore roseo, quæ de solis præsentia gaudere videtur. Fertur enim ibi ab incolis, vt ait, quod ista arbor dormit & vigilat. Nam de nocte clauditur acsi dormiret, de die acsi vigilaret, in solis præsentia aperitur, ita quod in meridie pœnitus dilatatur. Sic verè qui in nocte vitæ præsentis somnolenti, clausi, & quasi mortui videntur esse, finaliter quando dies æternæ claritatis eis aduenerit, euigilabunt, & corda sua in Dei laudibus dilatabunt, & in solis Christi præsentia perpetuo iubilabunt. Esa. 60. Surge, illuminare Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria domini super te orta est. Sequitur. Tunc videbis & afflues, & mirabitur, & dilatabitur cor tuum. sequitur. Non erit tibi amplius sol ad lucendum per Diem, nec splendor lunæ illuminabit te, sed erit tibi dominus in lucem sempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam

Et breuiter nota quod ista est dies

Gaudiosa insistens laudibus
Copiosa non carens dapibus
Radiosa infundens sensibus
Gloriosa pollens honoribus.

Quod ista sit dies gaudiosa, patet Esaiæ. 26. In die illa cantabitur canticum in terra Iuda. vrbs fortitudinis nostræ Syon, saluator ponetur in ea murus. Item quod ista sit Dies cópiosa, patet Ioannis. 2. vbi dicitur quod die tertia nuptiæ factæ sunt in chana galileę. Et Esaiæ. 4. dicitur quod in illa die erit germen domini in magnificentia. Item quod sit dies radiosa & luminosa, vbi scilicet nihil occultatur beatis, patet Esaiæ. 60. vbi dicitur. Non occidet vltra sol tuus, & luna tua non minuetur, quia dominus erit ibi in lucem sempiternam, & complebuntur dies luctus tui. Item quod sit dies gloriosa, patet Esaiæ. 28. vbi dicitur. In illa die erit dominus exercituum corona gloriæ, & sertum exultationis residuo populi

K mei. Ista est ergo dies gloriæ qua læte viuimus. ¶ Sextò dico quod inuenitur dies culpæ, qua malus graditur, seu quæ nocte clauditur. Dies enim ad literam semper terminatur ad noctem. Sic verè status culpæ semper terminatur ad pœnam æternam. Ipse enim status peccatorum & etiam ipse peccator dicitur dies,

Propter instabilem conditionem
Propter laborem & afflictionem
Propter facilem obnubilationem
Et propter finalem noctis conclusionem.

Sic verè status culpę vel etiam ipse impius dicitur dies quia instabilis in affectibus variatur. Laboribus & tribulationibus vexatur. Faciliter vitijs obnubilaē. Et nocte mortis ęternæ, vt dictum est, terminatur. Prouerb. 16. Dies impij ad malum. Et nota quod dies culpæ est dies

Laboris & pœnalitatis.
Fętoris & calamitatis.
Furoris & pomposıtatis.
Cruoris & crudelitatis.
Palloris & fallacitatis.

Quod sit dies laboris & miseriæ, patet Ecclesiasti. 40. vbi dicitur. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, onus graue super filios Adam, à die exitus de vẽtre matris eorum vsque in diem sepulturæ. Item quòd sit dies fętoris & luxuriæ, patet Ezechiel. 16. vbi loquens dominus illi peccatrici ciuitati, in similitudinem meretricis, dicit sic. In die ortus tui non est pręcisus vmbilicus tuus, & aqua non es lota in salutem, nec sale salita, nec inuoluta pannis. quæ potissime possunt referri ad peccatum originale. Item quod sit dies furoris & superbiæ, patet Iob. 15. Cunctis diebus suis impius superbit. Item quod sit dies cruoris & sęuitiæ, patet Esaiæ. 22. vbi dicitur. Dies conculcationis & interfectionis est. & Malachi. 4. Dies veniet succensa quasi caminus. Item quòd sit dies palloris & fallaciæ, potissime quantum ad hypocritas, qui semper fallaciter agunt, & aliud videntur quam sunt, potest dici illud Iob. 17. Noctem verterunt in diē, quia scilicet vitam suam, quæ peccatrix est & nocturna, apparere faciunt diurnam. Isti enim aliud de die prætendunt, & aliud de nocte faciunt, similes Penelopę puellę, quæ amorem suum omnibus promittebat quando telam suam quam texebat, compleuisset, sic tamẽ procos & adolescẽtes deludebat, quia quicquid de die ordiebatur & faciebat, de nocte rumpebat & deordiebatur, sicut ponit Ouidius. Sic verè hypocritæ, homines deludunt, quia quod de die in apparentia hominum faciunt, de nocte idest in occulto destruunt. Nam in aperto faciunt multa bona, sed plura mala in occulto. Hypocrita ergo est falsus amicus, de quo dicitur Ecclesi. 6. Est amicus socius mensę, & non permanet in die necessitatis. Ista est igitur dies culpæ, quæ nocte clauditur. ¶ Septimò dico quod inuenitur L dies iudicij, qua malus sternitur. De ista ergo die, quam terribilis, quam horribilis, quam mirabilis. quam infugibilis seu ineuitabilis sit, patet in plerisque scripturarum locis. sicut. n. possum perpendere, ista erit dies

Clara, qua cuncta videbuntur.
Æqua, qua mali cuncti iudicabuntur
Magna, qua cuncti congregabuntur
Aspera, qua lęta contristabuntur
Austera, qua alta conculcabuntur
Amara, qua fortia tribulabuntur.

Ista est ergo dies clarissimę veritatis ad omnia cognoscendum. vnde ista dies dicitur reuelationis, quia scilicet corda singulorum singulis erunt clara. Vnde Roma. 2. In die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique iuxta opera sua. Et. 1. ad Corinth. 3. Vniuscuiusque opus manifestum erit, dies enim domini declarabit. Item ista est dies æquissimę seueritatis ad pessimos puniendos. Iodith. 16. Veh genti insurgenti super genus meum, dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die iudicij visitabit illos. Ista est dies latissimę capacitatis ad omnia continendum, ibi enim congregabuntur omnes homines qui ab Adam vsque ad finem mundi fuerunt. Iohel. 3. Ecce in diebus illis & in tempore illo congregabo omnes gentes, & deducam illos in vallem Iosaphat, & disceptabo cum eis. Item ista est dies excellentissimę potestatis ad cuncta sublimis deprimendum. psalm. Confregit, scilicet dominus, in die iræ suæ reges, conquassabit capita in terra multorum. Item ista est dies amarissimę seruitutis ad cuncta fortia tribulandum. Sopho. 1. Dies domini amara, tribulabitur ibi fortis. Ista est ergo dies iudicij, qua malus M sternitur. ¶ Octauo dico quod inuenitur dies inferni, qua miser vritur. Tempus enim illud quo damnati viuunt in inferno, potest diei

Dies indignationis
Dies separationis
Dies tribulationis
Dies desperationis
Dies perditionis
Dies percussionis
Dies combustionis
Dies obliuionis.

Est dico dies indignationis, qa scilicet Deus perpetuo indignatur damnatis. Hierem. 18. Dorsum & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Item est dies separationis, Separantur enim mali de medio iustorum, vt mittantur in caminũ ignis, sicut dicitur Matt. 13. Vnde Amos. 6. Separati estis in diem malum & appropinquatis solio iniquitatis. Item est dies tribulationis. Sopho. 1. Dies iræ dies illa, dies tribulationis & angustię, dies calamitatis & miseriæ, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubę & clangoris. Sequitur. Et tribulabo homines, & ambulabunt vt cęci, quia domino peccauerunt. Item est dies desperationis. Prouerb. 24. Si desperaueris in die angustię &c. Item est dies percussionis. psalm. In die illa percutiam omnem equum in stuporem. Item est dies obliuionis. Esa. 23. Vlulate naues maris, quia vastata est fortitudo vestra. Et erit in die illa, obliuioni eris o tyre. Item est dies combustionis. Iudith. 16. Deus in die iudicij visitabit illos. Dabit enim ignem & vermes in carnes eorum, vt vrantur & sentiant vsque in sempiternum. quia sicut dicitur Esaiæ. 66. Ignis eorum non extinguetur, & vermis eorum non morietur. Hæc igitur sufficiant de die &c.

Diffamare.

Nota quòd diffamare quandoque sumitur pro fama diuulgare scilicet sicut de illis demoniacis a Christo curatis dicitur Matthæi. 9. quod ipsi diffamauerunt eum per totam illam terram. Et illud. 2. Esdræ. 4. Quomodo non præcellet rex qui ita diffamatur? Quandoque verò sumitur, & communiter, pro famam auferre & attenuare, sicut de villico iniquitatis dicitur Lucæ. 16. quod quidam habebat villicum, & hic diffamatus est apud eum quod dissipasset bona ipsius. Sed de hoc vide in diuersis titulis, s. vbi detractio, lingua, dentes &c.

Differre. Nota ꝙ differre quandoque sumitur pro quadam inęqualitate rerũ. Res enim creatę sunt in quadam differentia. Vna enim præcellit aliam in virtute, sicut cum dicitur 1. Corint. 15. Stella differt à stella in claritate. Omnia enim habent suas proprias differentias, per quas ab inuicem distinguuntur. Ideò vide de diuidere & distinguere & similibus. Quandoque verò differre accipitur pro tardatione seu dilatione. Et istud quandoque pertinet ad occultam Dei sapientiam, sicut cum dicitur Deuterono. 32. Propter iram inimicorum distuli, ne fortè superbirẽt hostes eorum. Secundum enim suam occultam sapientiam ipse differt gloriam Paradisi, vt ardentius appetatur. Vnde Prouerbio. 13. Spes quæ differtur, affligit animam, lignum vitæ, desiderium veniens. Quandoque ad deliberatiuam prudentiam pertinet, sicut illud Catonis. Vindictam differ donec pertranseat ira. Vnde Prouerbio. 29. Totum spiritum suum profert stultus, sapiens differt & reseruat in posterum. Quandoque pertinet ad torporem & desidiam, quia scilicet mali semper procrastinant & differunt benefacere, contra illud Ecclesia. 5. Fili ne tardes conuerti ad dominum, neque differas de die in diem. Sed de istis vide supra de cras, & in tabula vbicunque fit mentio de deliberatione, & ita de tarditate &c.

Difficultas. Nota ꝙ difficultas est illud, & difficilè dicitur illud, quod ad faciendum, est graue, fieri tamen non est impossibile. Est igitur difficultas

Nobilis virtutis excitatiua
Debilis vigoris suffocatiua
Merti maioris augmentatiua.

Dico ergo ꝙ difficultas in quocũq; suo genere est virtutis excitatiua. Virtus est enim de bono & difficili. Circa enim facilia non est virtus, sed circa difficilia. Non enim est virtuosum facere quod est facilè, sed potius quod est graue & difficilè. Virtus etiam excitatur, augmentatur & irritatur, quando sibi obiectum difficilè præsentatur. Ignis enim tunc fortius ardet, quando alicuius aquæ aspergimine lignum madet. Tunc etiam fortius intellectus acuitur, quando ad imaginandum difficilia occupatur. Etiam virtus animi magis crescit, quando contra ipsum aliquod arduum & terribile inualescit. Et inde est quòd viri strenui quando ad ardua & difficilia facta mittebantur, gaudebant, & ipsa irritatione virtutis difficilia superabant, patet de Iasone misso ad vellus aureum rapiendum, de Hercule misso ad Chimeram occidendum, de Perseo misso ad caput Gorgonicum succidẽdum. Isti enim viri fortes talia difficilia aggrediebantur, in talibus quæ videbantur impossibilia exercitabantur, & sic famam & gloriam perpetuam merebantur. De nostris etiam martyribus quid dicam? qui scilicet ipsam difficultatem mortis pro Christo vilipendebant, & multiplicata virtute, occasione difficiliũ gaudentes, ad supplicia properabant. Apud homines virtuosos igitur virtus difficoltare acuitur, & ad ardua fortius aulmatur. Vnde Grego. in Morali. dicit quòd sicut ignis flatu premitur vt crescat, sic iustus aduersitatibus comprimuntur, vt virtus eius plus vigeat. Patet
B ergo ꝙ difficultas est virtutis nobilis excitatiua. ¶Secundò dico ꝙ ista est virtutis debilis suffocatiua. Constat enim quòd modica virtus difficultate deperit, vbi magna irritatur & crescit. Nam forti flatu candela extinguitur, vbi ignis magnus fortius inflammatur. Reprehendi ergo debent quidam præsumptuosi & fatui, qui vires suas non metientes, ardua & difficilia aggrediuntur, in quibus multotiens destruuntur. Vnde de Raguele dicitur Gene. 35. ꝙ ipsa difficultate partus periclitabatur. Ista est ergo virtutis debilis suffocatiua. ¶Tertiò dico ꝙ difficultas est meriti sublimis occupatiua. Constat enim ꝙ quanto actus virtutis est difficilior, tanto debet esse merces maior & melior. vnde Grego. in Morali. Afflicti terrena perdimus, sed afflictionem patienter sustinentes, coelestia promeremur. Et ideò benè docet Bernar. in quodam sermone dicẽs sic. Cum simus velut in campo certaminis in hoc mundo, qui hic dolores, miserias & plagas non acceperit, in futura gloria non apparebit. Breuiter concludam sicut concludit sapiens Eccle. 1. dicens. Cunctę res difficiles, non potest eas homo explicare sermone. Inuenitur enim difficultas in addiscendo, in intelligendo, in laborando, in operando, in sustinendo, in viuendo & moriendo, & tamen nisi homo per difficultates transierit, æternum premium non habebit. Non coronabitur enim, vt ait Apostolus, nisi qui legitimè certauerit. ¶De illis autem quæ in scriptura reputantur difficilia, C
possum notare ꝙ difficilis reputatur

Cognitio secretorum
Correctio peruersorum
Subuersio perfectorum
Saluatio superborum

De cognitione secretorum quod sit difficilis, patet Prouerbio. 30. vbi dicitur. Tria sunt mihi difficilia, & quartum pœnitus ignoro, scilicet viam Aquilæ in cœlo, viam Colubri super petram, viam Nauis in medio mari, & viam viri in adolescentia sua. De correctione peruersorum & obstinatorum ꝙ sit difficilis, patet Ecclesi. 1. vbi dicitur Peruersi difficilè corriguntur, & stultorum infinitus est numerus. De subuersione etiam perfectorum atque iustorum ꝙ sit difficilis, patet Eccl. 4. vbi dicitur. Funiculus triplex difficilè rumpitur. Funiculus inquit triplex, idest iustus in fide Trinitatis fundatus, tribus Theologicis virtutibus firmatus, vel tribus nodis religionis ligatus. De saluatione verò superborum & opulentorũ ꝙ sit difficilis, patet Matth. 19. vbi dicitur Diues difficilè intrabit in Regnum Coelorum. quia sicut dicitur Matth. 10. Facilius est transire Camelum per foramen Acus, quàm diuitem intrare in Regnum Cęlorum. Diuitem dico, idest diuitias amantem, diuitijs malè vtentem, & diuitijs subiacentem &c. Vide infra vbi facis.

Digitus. Cum digiti sint illa membra quibus immediatius operamur, videtur ꝙ per digitos potest intelligi virtus operatiua. Et ideò quia Deus & iustus, diuersimodè operantur, notare possumus ꝙ in scriptura reperiuntur diuersa genera digitorum. Inuenitur enim A

Digitus Dei, qui operatur mirabiliter
Digitus impij, qui operatur damnabiliter
Digitus iusti, qui operatur laudabiliter.

Est enim digitus Dei, qui operatur mirabiliter, idest faciens mirabilia. Et iste nihil aliud est quàm virtus & potentia, bonitas & clementia, splendor & sapiẽtia Dei patris, hoc est dictu. Ipse Spiritus sanctus vel ipse Dei filius benedictus. Digitus enim est idem cum manu. Digitus ex tribus constat iuncturis. Digitus facilè plicatur & erigitur. In digito vis tactiua summè viget, (qua dispositio rerum tangibilium sentitur) & in extremitate sui vngue vestitur. Talis proculdubio est filius Dei, ex tribus. n. cõstat substantijs, scilicet deitate, anima, & corpore. idem est cum manu, idest cum essentia deitatis. Per pietatem fuit sui plicatiuus, per iustitiam sui porrectiuus, per summam sapientiam dispositionis omnium cognitiuus, & vngue, idest corporea carne fuit in extremitate temporum vestitus, vt de ipso propriè dicatur illud Exo. 8. Digitus Dei est hic. In manu enim sunt digiti quinq;, scilicet Pollex, qui dicitur sic, eo ꝙ præ ceteris in virtute præpolleat. Index, qui sic dicitur, eo ꝙ homo cum illo oĩa indicet & ostendat. Medius, qui sic dicitur, eo ꝙ in manu medium locum teneat. Anularis, qui sic dicitur, eo ꝙ homo anulum in eo defert. Auricularis, qui sic dicitur, eo ꝙ homo cum illo libentius aures scalpat. Sic verè Christus Dei digitus dicitur, & omni digito merito comparatur. Dicitur. n. Pollex quia virtute & potentia summè polluit & viguit. Dicitur index, quia inspirando, prædicando, omnia indicauit atq; docuit. Dicitur medius, quia mediator Dei & hominum apparuit. Dicitur anularis, quia anulo fidei nos subarrauit. Dicitur auricularis, quia doctrinam sanctam humanis auribus instillauit. Igitur hoc bene figuratum fuit Marci. 7. vbi dicitur quòd Christus misit digitos suos in auricolam muti & surdi, & expuens tetigit linguam eius, & sic apertę sunt aures eius, & solutum est vinculum linguę eius. Quia reuera humanum genus quod per peccatum Adę surdum & mutum fuerat factũ, ita ꝙ bonum non poterat dicere vel audire, mediante digito Dei viui scilicet Dei filio benedicto, & etiam mediãte sputo gratię sanatum est & saluatum, & ad loquendum & vtilia audiendũ reparatum. ¶Et notabis ꝙ sicut ad sensum patet, digitis

Agimus.
Pungimus.
Vngimus.
Tangimus.
Pingimus.

Sic verè dico ꝙ Deus pater mediante digito, i. suo filio benedicto, cuncta producendo agit & generat. Malos puniendo pungit & vulnerat. Bonos leniendo vngit & temperat. Verã discernendo tangit & ponderat. Mentes instruendo pingit & alterat. ¶Dicam ergo ꝙ Christus primo modo dicitur digitus potentiæ, quo cuncta generantur. Psal. Videbo Coelos tuos, opera digitorum tuorum. B

¶Secundò

¶ Secundò modo Christus dicitur digitus iustitiæ, quo mali vulnerantur, q.s. fiet in iudicio. Luc. 11. In digito Dei deijcio demonia. Vnde Deus potest dicere illud Cant. 5. Digiti mei pleni sunt myrrha probatissima. Myrrha.n. est amara gustui, sed odorifera olfactui. Amaritudinem & asperitatem signat iustitiæ, quæ.s. virtus est valde redolēs & famosa, quamuis sit ad sustinendum & ad gustandum difficilis & rigorosa. ¶ Tertiò modo Christus dicit digitus misericordiæ & clementiæ, quo miser vngitur & temperatur. vnde in mūdificatione præcipitur sic Leui. 16. de olei sextario. Tinget digitum dextrum, & asperget oleum cōtra dominum septies. Deus.n. intinxit digitum suum dextrum.i. filium in oleo misericordiæ, quo septies.i. per septem misericordiæ opera vel spiritussancti dona aspergit & linit dolores humanæ miseriæ. ¶ Quartò modo Christus dicitur digitus scientiæ & prudentiæ, qua cuncta tā guntur & cognoscuntur, reguntur etiam & ponderantur. Vnde illud Esa. 40. Appendit tribus digitis molē terræ. Christus .n. dicitur tres digiti, propter naturam triplicem quam habet vt dictū est. Vnde de eius virtute actiua & discretiua dicitur Leui. 8. Tincto digito tanget cornua altaris. ¶ Quintò autem modo Christus dicitur digitus, quo cuncta pinguntur & exarantur, seu quo bona scribuntur & reuelantur. Vnde iste est digitus quo legis tabulę fuerunt scriptæ, Deutero. 9. Iste etiā est digitus quo sententia condemnatoria cōtra Balthasar fuit scripta, quando digiti Dei apparuerunt scribentes in pariete. Mane tethel phares. Dan. 5. Quo etiam sententia absolutoria scripta fuit, quando Christus inclinans se, digito scribebat in
C terram, vbi deprehensam in adulterio liberauit. Ioānis. 8. Patet igitur q inuenitur digitus dei faciens mirabilia. ¶ Secundo dico q inuenitur digitus impij, qui operatur damnabilia. Digiti.n. luporum & Leonum curui sunt per fallacitatē, acuti verò per rapacitatem. Sunt acuti, & ad faciendum crudelia quam ad faciendum vtilia magis apti. Sic verè digiti malorum sunt curui per fallacitatem, apti & docti ad operandum omnem iniquitatem. Esa. 59. Digiti eorum pleni sunt iniquitate. Et si vis notare de digitis & de operatione malorum, dic quod isti sunt

Digiti extenti, ad alios irridendum
Digiti distorti, ad modicum faciendum
Digiti multiplicati seu superflui, ad vilia peragendum
Digiti debiles seu deflui, ad lassitudinem faciliter incurrēdū
Digiti mobiles seu superflui, ad icōstāter in eisdē pseuerādū.

¶ Dico ergo q mali habent digitos extentos ad alios deridendum procaciter. Ideò dicitur Esa. 58. Si abstuleris de medio tui cathenam, & desieris digitum extendere, orietur in tenebris lux tua. Item mali habent digitos distortos ad opera faciēdum ignauiter. Vnde de pigris & hypocritis dicitur Matt. 23. qđ ipsi imponunt onera grauia & importabilia in humeris hominum, digito autem suo nolunt ea mouere. Item mali habent digitos multiplicatos ad superflua peragēdum. Vnde. 2. Regum. 21. fit mentio de quodam viro excelso qui habebat senos digitos in manibus & pedibus, qui à Ionatha milite Dauid fuit occisus. Superfluitas enim digitorum superfluitatem denotat affectionum & operationum. Item mali habēt digitos debiles seu fragiles ad faciliter à bono desistendum. Vnde de statua Nabuchodonosor dicitur Daniel. 2. Vidisti digitorum pedum partem testeam. Item habent mali digitos mobiles ad inconstanter in omnibus se habēdū. Vnde de malo dicitur Prouerb. 6. qđ ipse annuit oculis, terit pede, digito loquitur, & corde peruerso machinatur malum. Patet ergo q inuenitur digitus impij qui operatur damnabilia. ¶ Tertiò dico q inuenitur digitus iusti, qui operatur laudabilia. Digi-
D tus enim, idest operatio iusti, digito cōparatur, quia.s. ex tribus iuncturis constat, inquātum.s. omnis operatio iusti ad triplex tempus.s. præteritum præsens & futurum debite debet ordinari, vel inquantum in debitis, numero pondere & mensura, debet consistere & fundari. Vnde illud Esa. 40. Quis appendit molem terræ tribus digitis? Et notabis plures digitos spirituales, videlicet

Digitum scientiæ & verę cognitionis.	Habet ergo iustus digitū veræ cognitionis &
Digitum prudentiæ & sanę discretionis	
Digitum clementiæ & pię compassionis	
Digitum potentiæ & bonæ operationis	
Digitum iustitiæ & asperę castigationis	

scientiæ. Et iste propriè est digitus fidei. quia.s. sicut in digito latet vis cognitiua, & pulsus dispositionisque corporis apprehensiua, sic fides est ille digitus quo mediante veritates terrā cognoscimus, & sine cuius tactu & actu omnia salutaria ignoramus. Vnde Ioan. 20. dicit thomas. Nisi inquit mittam manum meam in latus eius, & digitum meum in locum clauorū non credam. Sequitur. Infer digitum tuum huc, & noli esse incredulus, sed fidelis. qui statim perfecte credidit, dicens. Dominus meus, & Deus meus. ¶ Item habet digitum sanæ discretionis & prudentiæ. Discretio enim est digitus

Quo legem tenemus	Digito.n. ad litterā possumus aliquid tenere, aliquid ostēdere vel docere, aliquid claudere vel arcere.
Quo bonum docemus	
Quo superflua cohibemus.	

Digitus ergo discretionis legem Dei tenet & possidet. Prouer. 7. Liga legem in digitis tuis, & scribe eam in tabulis cordis tui. Vtilia monstrat & edocet. vnde de Ioanne baptista supponitur quod ipse ostendit digito saluatorem, dicens. Ecce agnus Dei. Ioan. 1. Et Ioan. 8. Inclināns se, digito scribebat in terram. Superflua arcet & cohibet. Iob. 29. Principes cessabant loqui, & digitū super ponebant ori suo. Iste est ergo digitus sanę discretionis scientiæ. ¶ Item habet iustus digitum piæ compassiones & clementiæ. Digitus enim aptus est ad vnguendum & suauiter scalpendum. sic clementia benigniter vngit & lenit. Vnde de diuite in tormentis iacēte legitur Lucæ. 16. q ipse petijt vt Lazarus intingeret extremum digiti sui in aquam, & refrigeraret linguam eius. Potissime autē digitus compassionis debet sanguine Christi inungi, vt s. de passione eius clementer compatiamur. vnde Leui. 4. Tollet sacerdos de sanguine hostię, & tanget digito cornu altaris. Altaris enim cornu in quo Christus fuit immolatus, est crux, quæ.s. à digito nostræ com
passionis continuè debet tangi. ¶ Item habet iustus digitum B
bonæ operationis & potentiæ, s. virtutem bene operandi, & spiritualibus hostibus resistendi. psalm. Benedictus dominus Deus meus qui docet manus meas ad præliū, & digitos meos ad bellum. Vnde etiam de illa bona muliere dicitur Prouer. 31. q manum suam misit ad fortia, & digiti eius apprehenderunt fusum. Item habet iustus digitum correctionis & iustitiæ. Digitus enim vngue armatur, quo. s. quis pungitur & aliquotiens laceratur. Sic mediante iustitia malos pungimus, & eos si necesse est, vulneramus. vt sic dicat iustus illud. 3. Reg. 12. Digitus meus minimus grossior est dorso patris mei. Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cedam vos scorpionibus. Isti sunt ergo quandoque digiti viri iusti. Vel si vis, et dic q ipse iustus dicitur digitus triplici iunctura. i. fide trinitatis compositus, ad operandum, tangendum, vnguendū &c. sicut supra, deinde est aptus & dispositus &c. Et nota vnum valde mirabile de digito, quia digitus ante prādium grossior est quam post prandium. Anulus enim qui ante prandium cū difficultate mittitur, post prādium sine difficultate in digito ponitur, quod eo contingere potest, quia sumpto cibo, sanguis ad stomachum pro digestione trahitur; & sic membrū exterius propter absentiam istius sanguinis gracilius reperitur. Talis est proculdubio vir perfectus quia reuera cū cibis diuitiarum & bonorum temporalium vel etiam spiritualium est repletus, tūc magis humilis & gracilis reperitur. Boni.n. ex acquisitis diuitijs per superbiam non inflantur, sed per humilitatem potius attenuantur. Vnde in talibus completur illud Eccles. 3. Quanto maior es, humilia te. De quolibet ergo tali pōt dici illud Exo. 8. Digitus Dei est hic. Vbi nota q vir perfectus operatur cum sedulitate, ideò dicitur digitus. Copulatur cum diuinitate, ideò dicitur digitus Dei. Præsentiat in necessitate, ideò dicitur, est hic &c. Sic ergo patet q est digitus Dei, impij, & iusti.

Dignus. Dignitas.

Nota q dignus dicitur ille qui est aptus vel con- A
gruus ad aliquid habendum vel faciendum, siue bonum fuerit siue malum. Cum enim culpa & pœna sibi correspondeāt potest dici q mali digni sunt pœna, & indigni gloria. Boni verò sunt digni gloria, & indigni pœna. Dicamus ergo q dignū potest referri ad bonos & ad malos. Boni enim quia omnia digne. i. congrue debite & honeste faciunt, iuxta illud Col. 1. Ambuletis digne, Deo per omnia placentes. ideò digni sunt omni bono. Constat enim q secundum nobilitatem & dignitatem materiæ debet forma nobilior & dignior in eam introduci. ¶ Sic dicam q quia viri iusti digne & laudabiliter se disponunt, ideò formas virtutum dignas & nobiles accipiunt, & accipere digni sunt. ¶ Notabis ergo q iusti digni sunt

Scriptu-

B Scripturas aperire.
Pro Christo interire.
Gratiam inuenire.
Ardua diffinire.
Noxia superare.
Præmia reportare.
Dulcia degustare.
Cum Christo regnare.
Honores vendicare.

Dico ergo ꝙ iusti digni sunt scripturas aperire Plus.n. proficit ad scripturas intelligendum, humilitas quã subtilitas, plus sanctitas quam auctoritas. Deus.n. ipsas abscondit à sapientibus & prudentibus, & reuelat eas paruulis. Matth.23. Ideo cuilibet iusto sciẽtifico potest dici illud Apo.5. Dignus es domine aperire librum, & soluere signacula eius. Item iusti digni sunt tormentis interire, s. pro Christo. Magna enim dignitas est ꝙ homo à Deo eligatur vt tormentum pro eo patiatur. Vnde Actuum.5. dicitur ꝙ Apostoli ibant gaudentes à conspectu consilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Item dico ꝙ iusti digni sunt gratiam inuenire, s. apud Deum. Vnde Sap.3. dicitur ꝙ Deus tentauit illos, & inuenit illos dignos se. Nam sicut dicitur Sap.5. Ipsa sapientia increata dignos se circuit quærens. Item dico ꝙ iusti sunt digni ardua diffinire. vnde Sap.7. dicitur sic. Mihi autem dedit Deus dicere ex sententia, & præsumere digna horum quæ mihi dantur. Item dico ꝙ iusti digni sunt noxia superare. vnde.2. Macha.15. de Deo dicitur ꝙ ipse dat dignis victoriam. Item dico ꝙ iusti sunt digni præmia reportare. Lucæ.10. Dignus est operarius mercede sua. Item dico ꝙ iusti sunt digni dulcia degustare, s. comedere corpus Christi. De quo Matth.10. Dignus est operarius cibo suo. Dignus.n. debet esse, idest iustus & mundus, qui comedit istum cibum, quia sicut dicitur.1. ad Corint.11. Quicunque manducauerit panem hunc, aut biberit calicem domini indigne, reus erit corporis & sanguinis domini. Item dico ꝙ iusti digni sunt honores vendicare.1. Tim.5. Qui bene præsunt presbyteri, dupli ci honore digni sunt cum Christo conregnare. quia sicut dicitur Rom.8. Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Veruntamẽ Col.1. dicitur ꝙ Deus nos fecit dignos in partem sortis sanctorũ in lumine. Et.2. Thess.1. Digni habeamini in regno Dei, pro

C quo & patimini. Patet ergo quòd iusti digni sunt omni bono. ¶ Sed adhuc dico ꝙ mali digni sunt omni malo. Nam Sapiẽ.16. dicitur. Propter hæc & similia passi sunt digne tormenta. quasi dicat, quia commiserũt multitudinẽ peccatorum dignè & iustè passi sunt multitudinem tormentorum. Vnde nota quòd mali digni sunt

Carcere ligari.
Bestijs lacerari.
Gladijs detruncari.
Sanguine satiari.
Morte dura necari.

Digni sunt ergo vt includantur carcere corporis & desidię. Sap.18. Digni quidem illi carere luce & pati carcerem tenebrarum. Item digni sunt vt lacerentur à bestijs carnalitatis & luxuriæ. Sapien.15. Illos.n. locustarũ & muscarum occiderunt morsus, & non est inuenta sanitas animę illorum, quia digni erant ab huiusmodi exterminari. Muscę.n. & locustę signant carnis motus. Item digni sunt vt detruncentur gladio detractionis & infamiæ. Iudith.6. Cum dignas gladij mei poenas exceperint, ipse simul vltioni subiaceas. Item digni sunt vt satientur sanguine crudelitatis & sęuitiæ. Apoc.16. Iustus es domine. quia sanguinem prophetarum tuorum funderunt, sanguinem dedisti eis bibere, vt digni sunt. Item digni sunt vt occidantur morte poenarum & miseriæ, s. in inferno. Rom.1. Qui talia agunt, digni sunt morte. non solum qui talia agunt, sed etiam qui eis consentiunt. Talibus ergo malis & similibus mali digni sunt, & se indignos omnibus bonis reddunt. Et si vis, dic negatiuè quod mali non sunt digni scripturas soluere, Christum recipere, bonis se iungere, Christum diligere, coelo comedere, cum Christo viuere. Dico ergo ꝙ mali indigni sunt scripturas intelligere. Ioan.1. Nõ sum dignus vt soluam corrigiam calceamẽti eius. Soluere.n. calceamenta Christi, nihil aliud est quam intelligere mysteria scripturarum sanctarum. Item non sunt digni Christum in sacramento altaris recipere. Vnde Matth.8. Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum. Item non sunt digni bonos secum habere seu colere. Vnde Hebre.11. enumeratis sanctis hominibus, dicit ꝙ dignus non erat mundus. Item non sunt digni Christo adhęrere, vel eum accedere, seu ipsum diligere. Matth.10. Qui amat patrem aut matrẽ plusquam me, non est me dignus. Item non sunt ad nuptias parati intrare vel comedere. Matth.22. Nuptiæ quidem paratę sunt, sed qui inuitati erant, non fuerunt digni. Item nõ sunt digni sempiternè viuere. Iob.30. Vita ipsa putabãtur indigni Et breuiter, mali, indigni infames & vilissimi reputabũtur. Et ideò dignitatibus ecclesiæ carere iubentur, iuxta illud. In famibus portę dignitatum nõ patebunt. Et à dignitate coelestis gloriæ expellentur. Dan.11. Stabit in loco eius vilissimus & indignus decore regio &c.

Dignitas.

A Nota quod dignitas sumitur pro statu eminentiæ & honoris, & pro officio prælaturę, & dominij magistratu, vel etiã quãdoque pro ipsa bonitate, sufficiẽtia, & auctoritate personæ. Et sic dico quinuenit

Dignitas virtualis.
Dignitas secularis.
Dignitas regularis.
Dignitas singularis.

Dignitas virtualis est idem quod bonitas & sanctitas prudentia & honestas, sicut dicitur Prouerb.20. Dignitas senum canities. Canities dico.i. prudentia. Dignitas secularis nihil aliud est quam damnatio in temporalibus. De qua Prouerb.14. In multitudine populi dignitas regis. quæ etiam plerumque malis hominibus consueuit conferri, & faciliter solet auferri. hæc.n. sæpe impijs confertur. vnde Ecclesi.10. dicitur. Vidi sub sole quasi per errorem egrediẽs à facie principis, positum stultum in dignitate sublimi, & diuites sedere deorsum. Hæc etiam cito perditur & aufertur. Ezechi.24. Tollam ab eis fortitudinem & gaudium dignitatis. Dignitas regularis est dignitas ecclesiastica, quæ.s. bonis hominibus dignis scientificis atque sanctis semper debet conferri. Vnde de bono prælato dicitur Ecclesi.45. Statuit illi testamẽtum pacis, & principem fecit eum vt sit illi sacerdotij dignitas inęternum. Dignitas singularis seu æternalis est excellentia gloriæ Paradisi, quam.s. principaliter Deus possidet. Hester.10. Rex assuerus omnem terram & cunctas insulas maris fecit sibi tributarias. cuius est imperium & fortitudo, & dignitas & sublimitas. De dignitate igitur officio & prælatura, quomodo solis dignis debeant concedi, & quomodo malis multotiens concedantur, possent infinita dici, sed deficiunt auctoritates vocales, & in infinitis locis mentio fit de illis. Vide ergo de rege, prælato, altitudine, coelum, & alijs titulis similibus, sicut in tabula

Diligere. Dilectio.

A Nota ꝙ dilectio quandoque accipitur pro omni amore, siue bono siue malo. Accipitur.n. quandoque pro amore virtuoso, aliquando pro amore vitioso. Aliquãdo pro amore naturali, aliquando pro amore supernali. Virtuosus est amor charitatis, de quo dicitur Matth.22. Diliges proximum tuum sicut te ipsum. &c. Amor vitiosus est amor cupiditatis, de quo Esa.1. Omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. & in psal. Qui diligit iniquitatem, odit animam suam. Itẽ amor naturalis est amor necessitatis, quo.s. homo cõpellitur naturaliter diligere genitorem, fratrem, amicum & benefactorem, de quo Ecclesi.13. Omne animal diligit sibi simile. Amor verò supernaturalis est amor diuinitatis, quo.s. nos diligimus Deum vt creatorem & conseruatorem, de quo Matthæi.22. Diliges dominum Deum tuũ ex toto corde tuo &c.

B ¶ De dilectione igitur qua tenemur Deum diligere, & qua Deus diligit nos, aliquid breuiter disseramus. Deus diligit omnia quæ sunt, quoniam sua sunt. Diligit enim iustos & peccatores. & sic dicitur Matthę.5. Solem suum facit oriri super bonos & malos. Caniculus enim filios & catulos suos quanquam cęcos valde diligit, ipsosque latratu & morsu defendit, & ita cęcos sicut videntes fouet cum diligentia atque nutrit. Sic pro certo Deus catulos suos.i. homines & cęcos & videntes bonos & malos valde diligit, ipsosque per suam occultã prouidentiam recreat, fouet & alit. Sapien.11. Diligis.n. omnia quæ sunt, & nihil odisti eorum quæ fecisti. Deum etiã debent omnia diligere. Et cum secundum Aristotelem nihil sit diligibile nisi sub ratione boni, sequitur ꝙ cum Deus bonitatẽ habeat infinitam, in infinitũ diligi debet & in immẽsum. Iosuę.23. Diligentissime præcauete vt diligatis dominum Deum vestrum. Boni enim tenentur Deum diligere & amare. Res enim recta cum alia re bene recta faciliter & immediate potest coniungi, sicut patet de duabus regulis simul coniunctis, quæ immediatissime se coniungunt. Et quia igitur rectus est dñs Deus noster, & nõ est iniquitas in eo, recti & iusti debẽt cum eo per dilectionem coniungi. Canti.1. Recti diligunt te.

Mali

Mali etiam tenẽtur diligere. Nam Catuli cęci matrem suam
diligũt, ipsam naturaliter cognoscũt, & ad eius vbera recur-
runt. Sic verè homo quanquam sit cęcus & peccator, Deum
tamen tenetur diligere, & vt creatorem recognoscere, & ad
vbera suæ misericordię reuenire. quia.n. Deus (vt dictum est)
non dedignatur diligere peccatores, in quantum sunt ipsius
creaturæ, ideò ab ipsis est merito diligendus, quia sicut dici-
tur Luc. 6. Peccatores diligentes se diligunt. Diligamus igi-
tur charissimi Deum, quia ipse prior dilexit nos 1. Ioã. 3. Di-
cat igitur Deo quilibet illud Psal. Diligam te domine forti-
tudo mea, dominus firmamẽtum meum, & refugium meum,
& liberator meus. Igitur ostenditur ꝙ Deus est diligendus,
Quia sustẽtator robustissimus, quia fortitudo mea. Quia re-
ceptator secretissimus, quia refugium meum. Quia defensa-
tor clemẽtissimus, liberator inqt meus. Deus.n. est sustenta-
tor defluentium. Receptator fugiẽtium. Defensator seu libe-
C rator pereuntiũ. ¶ Diligatur ergo Deus vt defluentiũ susten-
tator. Fortitudo inquit mea, & refugium meum, & firmamen
tum meum. Infirmus.n. valde debet diligere baculum fortem
quo secure possit sustẽtari. Elephas.n. quando vult dormire,
fortem arborem quærit, cui innititur quando dormit. Cerui
etiam quando volunt aliquem magnum fluuium pertransire,
solent fortioribus inniti, vt eorum fortitudine sustentari pos-
sint, & securius trãsfretare. Sic verè nos qui valde debiles su-
mus & infirmi, summè debemus Deum diligere, cuius forti-
tudo est sicut Rhinocerõtis, sicut dicit Balaam Num. 24. Ipsi
enim possumus secure inniti per spem & confidentiam, vt sic
tute possimus fluuium huius seculi pertrãsire. Fortitudo in-
quit mea. Vnde in Psal. Fortitudo mea & laus mea dominus,
& factus est mihi in salutem. Iste ergo est defluentium susten-
tator. Cantic. 8. Fortis est vt mors dilectio. ¶ Secũdò diligen-
dus est vt fugientium receptator. Refugium inquit. Ceruus
enim à Canibus infestatus, sentiens se non posse euadere, na-
turali intuitu sciens hominem animal mansuetum natura, ad
ipsum vltro refugit vt saluetur, vt dicit Plin. Sic verè cũ scia-
mus Deum esse clementissimum & benignum, si à Canibus,
idest Demonibus vel tribulationibus infestemur, ad ipsum
debemus refugere per deuotionem, & ipsius clemẽtiam pijs
orationibus implorare, dicentes cum Psal. Deus noster refu-
giũ & virtus, adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos
nimis. Iste est ergo ad ipsum fugientium receptator. ¶ Tertiò
D diligendus est, quia ipse est defensator pereuntium & salua-
tor. Liberator inquit meus. Quãdo.n. Elephas in foueam cę-
cidit vnde per se non potest exire, venatorem illum valde di-
ligit, qui ipsum de fouea liberat & extrahit, ipsumq; sequitur,
& ei obedit. Sic pro certo charissimi cum de fouea peccati
exire vel surgere non possemus, & venator Christus nos cle-
menter eripuerit & extraxerit, propter hoc ipsum debemus
diligere, & sibi dulciter obedire. Liberator inquit meus. Vn-
de in Psal. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Ad-
iutorium nostrum in nomine domini, qui fecit cęlum & ter-
ram. Quia igitur charissimi Deus est, vt dictum est, liberator
clementissimus, receptator benignissimus, sustentator robu-
stissimus, dico quòd hic est merito diligendus. Psal. Dili-
gite dominum omnes sancti eis. Beatus ergo vir qui suffert
tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coro-
nam vitæ, quam repromisit Deus diligentes se. Iacob. 1.
Istud tamen est contra multos qui Deum non videntur di-
ligere verè, nec eidem per constantiam vel fiduciam adhę-
rere, sicut sunt mundi peccatores, qui Deum non vidẽtur di-
ligere, eo ꝙ per diuersa peccata noscuntur ipsum offendere,
& Diabolo cõsentire Nemo.i. potest duobus dominis serui-
re, aut.n. vnum diliget, & alterum odiet, aut vni adhęrebit, &
alterum contemnet. Non sic igitur charissimi, sed Deum fir-
miter diligamus. Iuxta mãdatum Augu. lib. de spiritu & ani-
ma, qui dicit sic. O quãtum debeo diligere dominum meum,
qui me fecit cum non eram, redemit cum perieram, & edu-
xit de exilio, redemit de seruitio, vnxit me lætitiæ oleo, voca-
uit me nomine suo, vt ab vnguento dicerer vnctus, & à Chri-
sto dicerer Christianus Et vide supra de amore, amicitia, &
charitate. ¶ His ergo præmissis, notandum est ꝙ Deus est di-
ligendus, quia ipsum diligentes

Ab ipso diliguntur teneriter.
E Per ipsum proteguntur securiter.
Cum ipso vniuntur concorditer.
Ab ipso respiciuntur benigniter.

¶ Dico ergò ꝙ
diligẽtes Deũ
ab ipso tenere
diligunt. Pro-

Mandata exequuntur fideliter.
Peccata detestantur sagaciter.
Omnia eis cooperantur vtiliter.
Delicta eis remittuntur salubriter.
Gaudia eis ingeruntur mentaliter.
Animi ipsorum illuminantur syncerìter.
A Deo exaudiuntur veraciter.
Gloriam consequuntur fęliciter.

uerb. 8. Ego di
ligẽtes me di-
ligo. Itẽ per ip
sum secure pro
teguntur. Psal.
Custodit do-
minus omnes
diligentes se.

Item cum omnibus pacificè vniuntur. Psal. Pax multa dili-
gentibus legem tuam. Item à Deo benigne respiciuntur. Ec-
cle. 34. Oculi domini in diligentes se. Item mandata fideliter
exequuntur. Ioan. 14. Si diligitis me, mandata mea seruate.
Item peccata veraciter detestantur. Psal. Qui diligitis domi-
num, odite malum. Itẽ omnia ipsis cooperantur vtiliter Ro.
8. Diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. Item
delicta eis salubriter remittũtur. Luc. 7. Dimittuntur ei pec-
cata multa, q̃m dilexit multum. Item in Deo gaudent hilari-
ter & gloriantur. Psal. Gloriabuntur in te omnes qui diligũt
nomen tuum. Item per gratiã illuminantur subtiliter. Eccl. 2.
Qui timetis dominum, odite malum, & diligite dominum, &
illuminabuntur corda vestra. Item isti à Deo gaudẽter exau-
diuntur. Psal. Dilexi, quoniam exaudiet dominus. Item glo-
riam consequuntur finaliter. Iacob. 1. Beatus vir qui suffert
tentationẽ, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam
vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se. Ergo bonum est
homini diligere Deum, & non solum Deum, sed etiam om-
nia quæ pertinent ad Deum scilicet omnia virtuosa & hone-
sta Diligant ergo

Iusti misericordiam, pauperibus compatientes.
Iustitiam, peccatores percutientes.
Disciplinam, semetipsos discutientes.
Sapientiam, in semetipsis aspicientes.
Legem, christi mandatis obedientes.
Concordiam, pacificè viuentes.
Propriam salutem, à periculis resilientes.
Cœlestem gloriam, nihil aliud concupiscentes.

Diligant ergo iusti misericordiam, egenis succurrendo. Mi-
cheę 6. Indicabo tibi homo quid sit bonum, vtique facere iu-
dicium, & diligere misericordiam. Item diligant iustitiã, per-
uersis occurrendo. Psal. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquita-
tem, propterea vnxit te Deus oleo iustitiæ. Item diligant di-
sciplinam seipsos castigando. Prouerb. 12. Qui diligit disci-
plinam, diligit scientiam. Item diligant sapientiam, vtilia co-
gnoscentes. Sapẽ 6. Diligite lumen sapientiæ, omnes qui præ-
estis populis. Item diligant legem, Dei mandatis obediendo.
Psal. Dilexi mandata super aurum & topazion. Et ibidẽ. Le-
gem autem tuam dilexi. Item diligant concordiam, pacificè
viuendo. Zach. 8. Veritatem & pacem diligite. Item diligant
salutem & securitatem, à periculis sapienter præcauẽdo. Sa-
pien. 7. Super salutem & speciem dilexi sapientiam. Item dili-
gant cœli gloriam, ipsam appetendo. Psal. Domine dilexi de-
corem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Sed pro
certo mali non diligunt talia, sed potius omnia mala & inuti-
lia. Et tamen scriptum est, quòd qui diligit iniquitatem, odit
animam suam. Psal. De malis igitur possumus dicere quòd
ipsi diligunt

Verba velocia plena falsitate.
Verba mendacia plena vanitate.
Opera noxia plena prauitate.
Scelera grauia plena iniquitate.
Facta fallacia sine benignitate.
Gesta mobilia sine stabilitate.

Diligunt dico
verba velocia,
quę loquuntur
sine discretio-
ne. Psal. Dile-
xisti omnia ver

ba præcipitationis lingua dolosa. Item diligunt dicta menda-
cia cum vana locutione. Psal. Filij hominum, vsquequo graui
corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?
Item diligunt opera noxia cum puerili affectione. Prouerb.
1. Vsquequo paruuli diligitis infantiam, & stulti ea quæ sunt
sibi noxia cupiunt? Item diligunt scelera grauia cum terri-
bili damnatione. Psal. Dilexit maledictionem; & veniet ei, &
noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. Item diligunt
facta fallacia cum malitiosa proditione. Psal. Dilexisti mali-
tiam super benignitatem, iniquitatẽ magis quàm loqui ęqui-
tatem. Item diligunt gesta mobilia sine stabili directione.
Hiere. 14. Dilexit mouere pedem suum, & domino non pla-
cuit. ¶ Sed adhuc si vis scire quæ sunt illæ personæ quæ dili- F
gunt Deum, dico ꝙ sunt isti qui sunt

Puritate loti.
Pietate foti.
Veritate noti.
Sedulitate moti.
Integritate toti.

Dico ꝙ ad diligendum operatur puritas & innocentia. vnde de Ionatha, qui interpretatur Colũba, dicitur 1. Regum 18. Dilexit Dauid Ionathas quasi animam suam. Itẽ pietas atque clementia. Cant. 1. Oleum effusum nomen tuum, ideò adolescentulę dilexerunt te nimis. Item veritas & iustitia. Canti. 1. Recti diligunt te. Item sedulitas & diligentia. Cantic. 3. Surgam, & circuibo ciuitatem, quęram quem diligit anima mea. Item integritas & existentia. Deutero. 5. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota aĩa tua. Si autem vis adhuc scire quę sunt illa quæ diligit Deus, dico ꝙ ipse diligit

Illos qui clarissimè speculantur.
Illos qui dulcissimè miserentur.
Illos qui certissimè proloquuntur.
Illos qui simplicissimè conuersantur.
Illos qui sapientissimè meditantur.

Diligit.n. Deus clarissimè speculantes. Vnde de Syõ, quæ interpretatur specula dicitur in Psal. Diligit dominus portas Syon. Et alibi. Montem Syon, quem dilexit. Item diligit dulcissimè compatiẽtes. Psal. Misericordiam & iudicium diligit Deus. Item diligit certissimè loquentes. Psal. Ecce.n. veritatem dilexisti incerta &c. Item diligit simplicissimè conuersantes. Prouerb. 29. Scio Deus meus quia simplicitatem diligas. Item diligit prudentissimè meditantes seu sapientes. Sapien. 7. Neminem diligit Deus, nisi eum qui cum sapientia inhabitat. De dilectione verò Dei in genere, quomodo ipsa operatur in homine fortitudinem, quia fortis est vt mors dilectio. Cantic. 8. Sollicitudinem, quia cura disciplinę dilectio est. Sapien. 6. Quietudinem 2. Corin. 13. Deus pacis & dilectionis erit vobiscum. Perseuerantiæ longitudinem. Ioan. 15. Manete in dilectione mea. Fidelitatis certitudinẽ. Sapien. 3. Fideles in dilectione acquiescent illi. Veritatis rectitudinem. Roman. 12. Dilectio sine simulatione. multa possent dici, sed transeo gratia breuitatis. Vide supra de amore, & amicitia, & charitate &c.

A **Dilectus. & Dilecta.** Quia pro sponso & sponsa, amico & amica supponunt, videtur ꝙ loquẽdo spiritualiter, dilectus & dilecta idem sunt quod Deus & anima, Christus & Ecclesia. Igitur dicam ꝙ Christus potest dici dilectus respectu animæ seu Ecclesię, seu etiã Pręlatus vel quilibet vir perfectus respectu Dei vel cuiuslibet personę. Dico ergo ꝙ Deus seu Christus dicitur dilectus, quia scilicet iste diligitur.

A patre, qui eum amat æternaliter.
A matre, quę eum amat naturaliter.
Ab Ecclesia, quæ eum amat virtualiter.
Ab anima, quæ eum amat cordialiter.

Iste.n. fuit dilectus patris, qa hunc amat ęternali amore. Vnde Matth. 3. dicitur ꝙ cum Christus baptizaretur, vox patris audita est. Hic est filius meus dilectus. & Lucæ 3. dicitur. Tu es filius meus dilectus. Item iste fuit dilectus matris, quia hunc amauit naturali amore, idest dulcore. vnde de ipso carnem assumpturo potest dici in persona matris suæ illud Cantic. 5. Pessulum hostij mei aperui dilecto meo. Item iste est dilectus Ecclesiæ, quem adamat virtuali amore in vigore. Cãti. 2. Dilectus meus mihi, & ego illi. Item iste est dilectus animæ quem adamat cordiali feruore, dicens illud Cantic. 5. Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. Christus ergo dicitur dilectus, & à Deo, & à qualibet sancta anima prælectus.

Sicut enim amica seu dilecta pro dilecto suo
Solet suspirare profunde cogitans, cum hunc non habeat,
Solet aspirare parum hęsitans, cum hunc non videat,
Solet quiescere ardenter flagrans cum ipsum teneat,
Solet timescere secrete latitans, vt tute gaudeat,
Solet nitescere ornate visitans, vt sponso placeat,

Sic verè dico ꝙ anima pro filio suo dilecto Christo, quẽ modo non habet, solet & debet cum desiderio suspirare, dicens illud Cantico. 5. Si inueneritis dilectum meum, nunciate illi quia amore langueo. Item debet ad actus copulam aspirare. Copulam dico, quæ hic in præsenti fit per gratiam, in futuro fiet per gloriam. Vnde talem copulam appetebat spõsa Cantico. 5. Veniat dilectus meus in hortum suum. Hortus enim Christi est mens animæ deuotę. Item debet dilectum amplexans liquescere. Deuota.n. anima quando amoris sponsi succẽsa est desiderio, ipsum se cogitat amplexari, etiam quasi ad osculum dignam admitti, solet per amorem liquescere, & in seipsam resolui, & quasi in Deum exhalare, & quasi vnũ cum ipso fieri, & eum eo se miscere. Vnde illud prædictum Cant. 5. Anima mea liquefacta est. Vt de anima sic liquefacta dicatur illud Cant. 8. Quæ est ista delitijs affluẽs, innixa super dilectum? Item debet videri metuens tremescere. Dilecta postquam habuit amplexus dilecti, summè nititur amorem communem secrete seruare, & per humilitatem abscondi, nõ per iactantiã reuelari. Canti. 5. Venter meus intremuit ad tactum eius, surrexi vt aperirem dilecto meo. Vnde etiam de anima deuota potest dici illud Cantic. 2. Adiuro vos ne euigilare faciatis dilectam. Aĩa.n. tunc ab occulto mentis euigilat, quando amorem quem habet ad Deum, propalat exterius & publicat. Item debet vt sponso placeat nitescere. Ad sponsam.n. idest ad animam deuotam pertinet ꝙ varijs virtutibus se poliat, vt dilecto suo Christo placeat. Cãt. 6. Dilectus meus mihi, qui pascit inter Lilia. Pulchra es amica mea suauis & decora sicut Hierusalẽ. Ecce ergo qualẽ se debet exhibere dilecta respectu Christi dilecti sui. Et merito. Tantę.n. sunt perfectiones & virtutes istius dilecti ꝙ ipse est merito diligendus. Vnde de aĩa de dilecti virtuosa pulchritudine gloriante põt dici illud Cãti. 5. Qualis est dilectus tuus, o pulcherrima inter mulieres? Ipsa aũt potest respondere illud quod sequitur ibidem. Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex milibus. ¶ Vnde nota ꝙ de isto hic commendatur, & etiam tali modo describitur. Bonitas acceptabilis, quia omnibus placebat, quia dilectus. Castitas delectabilis, quia lucide splendebat, quia candidus. Charitas admirabilis, quia intime feruebat, quia rubicundus. Dignitas honorabilis, quia alios excellebat, quia electus ex militibus. Et ista patent, quia B

Bonitas à cunctis diligitur.
Castitas candore pingitur.
Charitas rubore inflammatur.
Dignitas alijs antefertur.

Igitur siue ista referãtur ad ipsum, siue ad quemlibet iustum dico ꝙ iste diligẽdus est propter bonitatem acceptabilem quæ ostenditur cum dicitur. Dilectus meus. Nihil.n. est diligibile nisi sub ratione boni, & ideò quia dilectus dicitur, necesse est per consequens ꝙ bonus intelligatur. Et si vis dicere quæ sunt illę bonitates quæ iustum dilectum acceptabilem reddiderunt, dico ꝙ istę fuerunt

Amara pœnitentia, qua fuit maceratus.
Famosa redolentia, qua fuit diuulgatus.
Honesta apparentia, qua fuit picturatus.
Doctrinę redundantia, qua fuit ampliatus.
Operum abundantia, qua fuit ampliatus.
Puritatis innocentia, qua fuit quietatus.
Contemplationis sapientia, qua fuit illustratus.
Perorans eloquentia, qua fuit illustratus.

¶ Iste.n. per pœnitentiam seipsum amaricauit. vnde Canti. 1. Fasciculus myrrhę dilectus meus. Myrrha.n. species amara sed medicinalis & odorosa. Item per famę redolentiam se diuulgauit. Vnde de fragrantia suæ famę potest dominus dicere illud Canti. 7. Mandragorę dederũt odorem suum in portis nostris, omnia poma noua & vetera dilecte mi seruaui tibi. Item per honestam apparentiam se decorauit. Cant. 1. Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus. Lectulus noster floridus. Itẽ per doctrinę influẽtiam se distillauit. Vnde iste comparatur botro, à quo eliquatur vinum. Cant. 1. Botrus Cypri dilectus meus. Item per operum abundantiam fructificauit. vnde. Sicut malus inter ligna siluarũ, ita dilectus meus, supple est fructuosus. Item iste se per ipsius innocentiam purificauit. Matth. 12. Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus, in quo bene complacuit animæ meę. Item per pacem & concordiam se quietauit. Eccle. 47. Ad insulas longè diuulgatum est nomen tuum, & dilectus es in pace tua. Item contemplationis eminentia seu sapientia hunc illustrauit. Vnde iste fuit Israel videns Deum. Vnde de sapientia dicitur Baruch. 3. ꝙ dedit Deus illã Iacob puero suo, & Israel dilecto suo. Item orationis eloquentia hunc gratificauit Cantic. 2. En dilectus meus loquitur mihi. Sic ergo apparet qualiter iste habet & habuit multiplicem bonitatem propter quam fuit dilectus, & Deo & hominibus acceptabilis atque gratus. Dilectus inquit meus. Ecclesiasti. 45. Dilectus Deo & hominibus Moyses. Et Sapien. 4. Placens Deo, factus dilectus & inter peccatores viuens, translatus est. Iste ergo dilectus dicitur propter bonitatem acceptabilem. Dilectus meus inquit.

¶ Secundò

C ¶Secundò dico q dilectus est propter castitatem delectabilem, quæ ostenditur cũ dicitur. Candidus. Res.n. puræ, mundæ, & candidæ amplius diliguntur. Sic illi qui per castitatem sunt candidi, à Deo amplius sunt dilecti. Ideo de hoie casto dicitur Cãt.6. Dilectus meus pascitur inter Lilia. Lilia.n. quæ candida sunt, castitatem designãt. Canti.6. Dilectus meus descendit in hortum suum ad areolam aromatis, vt pascatur in hortis, & Lilia colligat. Quia reuera in horto Ecclesiæ aromata virtutum, & specialiter Lilia castitatis à Christo vel à viro iusto Deo dilecto debent quæri, & ibi per cõplacentiam depasci. Candidus inquit. Apoc.14. Vidi, & ecce nubem candidam. Compara iustum, & maximè Prælatum, nubi roris, que pietatis & cãdoris, propter pulchritudinem pietatis & castitatis. quæ tamen sunt, proh dolor, cõtra multos, qui.s. in horto Ecclesiæ Lilia castitatis non colligunt, sed ibi immunde & luxuriosè viuunt. De quo conqueritur dñs Hierem. 11. dicẽs Quid est quod dilectus meus in domo mea facit scelera multa? Nõ sic, sed sit homo propter castitatem delectabilis. Candidus inquit. Vide supra de candore & albedine. ¶Tertiò dico q dilectus est propter charitatem amicabilem seu admirabilem. Ille enim qui magis diligit, magis vt communiter est dilectus. Prouerbio.8. Ego diligentes me diligo. Quia igitur iste dominum & proximum per charitatem diligit, restat vt necessario dilectus sit. Charitas autem in isto denotatur, cum dicitur Rubicundus, quia scilicet color rubicundus, igneus & sanguineus, charitatem & feruorem signat. Vnde de charitate istius dilecti dicitur. Cantico. 1. Dilectus meus inter vbera mea commorabitur. De sanctis etiam charitatiuis dicitur Thren.4. q ipsi sunt rubicundiores ebore

E antiquo, sapphiro pulchriores. ¶Quartò dico q dilectus fuit iste propter dignitatẽ honorabilem. Electus ex milibus. Electio.n. dignitatem importat. Res.n. quæ tanquam meliores & conuenientiores eliguntur, tanquã digniores præ alijs diligi promerentur. quia ergo iste electus dicitur, per consequens dicitur dignior, & diligibilior iudicatur. vnde illud prædictũ Matth. 12. Ecce puer meus quem elegi, dilectus meus. vide infra de electione. Tales.n. dicuntur, qui dilecti sunt per charitatem & dilectionem, quia electi propter bonitatem & perfectionem, & hoc dico electi per æternam Dei prædestinationem 2. Thessa.2. Fratres dilecti à Deo, qui elegit vos. Patet ergo quomodo propter dignitatem, charitatem, castitatem, & bonitatem quis à Deo & hominibus diligitur, & dilectus propriè nominatur. Dilectus.n. fuit, quia recessit à malo. Cãtic.8. Fuge dilecte mi, similis esto Capreæ, hinnuloq; Ceruorum. Quia resedit in bono. Cant.6. Descẽdit dilectus in hortum suum &c. Quia etiam per deuotionẽ requieuit in somno. Psal. Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas domini &c. Et breuiter de Christo vel quolibet sancto vel Prælato potest dici illud Ecclesi.46. Dilectus à domino Deo suo Samuel. Pone si vis de interpretatione Samuelis. Igitur ad illam quæstionem qua petitum est supra ab Ecclesia vel anima. Qualis est dilectus tuus, respondere potest ipsa illud quod sequitur ibidem. Canti.5. Talis est dilectus meus, & ipse est amicus meus. Hæc ergo de dilecto Christo, Prælato vel quolibet sancto sufficiant.

A **Diligentia.** Diligentia nihil aliud est quàm feruor seu motus animi ad aliquid cito apetẽdũ & summo desiderio peragendũ. Et est diligentia quædam virtus quæ potissimè requiritur in Prælatis. Cõitas.n. non bene regitur, nisi rector vigilet, & diligens habeatur. Canis.n. de custodia domini sui valde est diligens & attẽtus. Quando.n. alij dormiunt, Canis vigilat, & de nocte magis q de die circa domum valde circuit & discurrit, fures etiam & latrones latratu & morsu impetit & inuadit. Sic verè Prælatus bonus circa gregem domini sui sibi commissum tenetur sollicite vigilare, & plus de nocte quàm de die.i. magis in aduersitate quàm in prosperitate debet per diligentiam circuire, latrones.i. Dæmones & peccata habẽtes, morsu correptionis & latratu prædicationis debet sollicite impugnare. Amethystus est quidam lapis qui facit hominem vigilem & solertem, aufert.n. ebrietatem, & somnũ, & malum cogitatum, & bonum efficit s̃m Dioscoridem. Sic verè virtus diligẽtiæ facit possessorem suum vigilem super fratrem suum. Apoca. 3. Esto vigilans & confirma cetera quæ moritura erant. Ad literam enim bona diligẽtia tollit ebrietatem, & confert sagacitatem, & aufert cogitatuum prauitatem. Debet ergo Prælatus esse diligens, & in suis actibus circunspectus. Ideò de bono Prælato potest dici illud 2. Paralip.11. Habitauit Ro- B boam in Hierusalem, & ædificauit ciuitates muratas, & firmauit eas summa diligentia. In quibus verbis ostenditur q Prælatus debet esse diligens principaliter quo ad tria. Debet enim iniquos per iustitiam castigare. Roboam, qui interpretatur impetus vel dissipans populos. Discordes ad concordiã reuocare. Ædificauit ciuitates.i. ciuium vnitates. Debiles per potentiam roborare. Firmauit inquit eas. Sit igitur diligens Prælatus vt (inquit) castigentur, quod ostenditur cum dicitur Roboam, quod interpretatur impetus seu dissipans populos. quia verè cum rigore & impetu iustitiæ debet peruersos populos.i. proteruos subditos dissipare. Teste.n. Hugone, genus misericordiæ est, malos cito occidere. Multi.n. sunt ita proterui & obstinati, q per benignitatem seu clementiam minimè corrigũtur. Ergo necesse est q per rigorem & iustitiã puniantur. Elephas.n. Siluestris quando capitur, per verba non domesticatur, sed per verbera. Quando.n. percutitur, timet & obedit, & maximè quãdo sentit q venator personaliter sedet super eum, vt dicit Plin. Sic verè multi sunt ita siluestres & proterui, q nunquam possunt nisi per verbera castigari. Nihil.n. in talibus mansuetudo facit, quia misereamur impio, & non discet facere iustitiam. Esa.26. Sed quando percutiantur & corriguntur, & maximè quando vident q venator.i. Prælatus sedet per continuam diligentiam super eos, tunc dico q necessario timent & corrigũtur, obediunt & castigantur. Bene ergo dicitur Eccle.30. Qui diligit filiũ suum, assiduet ei flagella. Iste ergo debet esse Roboã, ita q de quolibet tali & de eius rigore & audacia possit dici illud 2. Paralip.12. Confortatus est Roboam in Hierusalem, & regnauit. Cõfortari.n. debet Prælatus ad audaciam, & regnare in Hierusalem.i. in Ecclesia per iustitiam & rigorem. Debet ergo esse diligens vt impij castigentur. ¶Secundò debet esse dili- G gens vt rebelles concordentur. Debet.n. ædificare ciuitates.i. ciuiũ vnitates. Sicut.n. dicit Macrobius in lib. de expositione somnij Scipionis, in harmonia planetarum sol tenet medium locum, quem tenet media chorda in instrumẽto musico, quia scilicet sonos aliorum planetarũ qui sunt contrarij & diuer- A si, ad concordiam reuocat & reducit, & quatuor etiam elementa quæ sunt contrariarum & diuersarũ qualitatum, nunquam possent in vno mixto perfectè coniungi vel vniri, nisi per virtutem essentiæ quintæ.i. nisi per influentiam stellarum orbis ad concordantiam reducãtur. Sic proculdubio cum in vno collegio Ecclesia vel patria sint diuersę chordę & personę contrarię nationis & cõditionis, nunquam perfectè vnanimes fierent & concordes, nisi solis & orbis.i. boni Prælati & superioris influentia & diligentia circa hæc operetur. Per Solem.n. qui est Rex Planetarum, bonus Prælatus intelligitur, qui est Rex & Rector aliorum. quia pro certo iste est qui inter Planetas & subditos in ciuitate Ecclę cõcordiã procurat. Iuxta illud Iob.25. Facit concordiã in sublimibus suis. vñ Esa.30. dicitur. Ciuitas Solis vocabitũ vna. Ciuitas.n. Solis.i. collegium vel ẽt boni Prælati diligentia vocabitur vna, quia scilicet per eius diligentiam ad vnitatem trahitur concordię & amoris. Quod vtiq; est contra malos Prælatos, qui reuera inter subditos non seminant concordiam, sed discordiã. Non amorem, sed rancorem. Non pacem, sed litem. Non charitatem, sed diuersitatem. Non sic charissimi, sed sit Prælatus diligens vt rebelles concordentur. Prælati.n. sunt legati Dei. iuxta illud Apostoli Ephe.6. Legatione pro Christo fungimur. & ideò summè debent conari pacem inter homines facere, vt possint cum subditis pacificè habitare, vt de eis dicatur illud 2. Mach.8. Diligenter omnia composuerunt. ¶Ter- D tiò debet esse diligens vt debiles & infirmi roborentur. Firmauit inquit eas. Agricola.n. sapiens solet esse diligens circa debile fouendo, & solidum roborando. Medicus etiam diligẽs debet esse de infirmo quem habet in cura, q fortificetur, & q ad sanitatem reducatur. Sic verè bonus Prælatus debet esse valde diligẽs vt illi subditi sui qui in fide & moribus sunt debiles & infirmi, per virtutem constantiæ roborentur, & in fide & moribus confirmentur, dicens illud 2. Paralip.9. Confortamini, & diligenter agite. Firmauit inquit eas. Ecclesi.3. Benedictio patris firmat domos filiorum. Prælatus debet esse sicut mulier Euangelica, quæ perditam dragmam diligenter quærit donec inueniat. Sit igitur Prælatus diligens erga subditos. quia inter Elephantes maxima est cura alteri de altero,

parentibus de filijs, maioribus de paruulis, fortioribus de infirmis, ideò dicitur Prouerb. 27. Diligenter agnosce vultum pecoris tui. Agnosci enim & considerari debet vultus pecoris, idest status subditi scilicet vtrum sit bonus vel malus, vt scilicet secundum meritum promoueatur, vel vt secúdum demeritum puniatur. Multi enim sunt qui bene considerant vultum pecoris, vtrum scilicet sit pinguis vel macer, diues vel pauper, & hoc vt excorietur & tondeatur. Non sic ergo, sed sit Prælatus diligens

Ad proteruos iustè corrigendum.
Ad rebelles piè concordandum.
Ad infirmos iure roborandum.

Bene ergo præcipitur Prouer. 24. Diligenter exerce agrum tuum, & postea ædificabis domum tuam. Vnde dicit Iob. 39. Pater fui pauperum, & cósolator viduarum,
E & causam quam nesciebam, diligenter inuestigabam &c. His ergo præmissis patet quòd tam ad Prælatos quàm quoslibet viros iustos pertinet omnia diligenter facere, & quicquid necesse fieri est, cum diligentia exercere. Iuxta illud 2. Paralip. 19. Sit timor domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite. Et sic nota quòd nos debemus

Diligenter excutere Dei oblitionem.
Diligenter inquirere veri cognitionem.
Diligenter refugere morum corruptionem.
Diligenter inspicere rerum conditionem.
Diligenter attendere cœli possessionem.
Diligenter extendere manus subuentionem.
Diligenter cognoscere patrum perfectionem.
Diligenter perlegere scripturæ rationem.
Diligenter intendere ad verbi dictionem.
Diligenter differere doctrinæ lectionem.

Dicam ergo quòd diligenter est excutiendus torpor obliuionis Dei. Deute. 6. Caue diligéter ne obliuiscaris dominum. Item diligenter est exquirendus splendor cognitionis, quia.s. virtus negotiorum & causarum debet diligenter inquiri, maximè vbi agitur de præiuditio alieno. De punitione.n. falsi Prophetæ, absque cunctatione sententia est exequéda, sed de punitione vrbis Idololatræ idololatrare volétis, dicitur Deu. 13. Quære inquit diligenter rei veritate perspecta, si inueneris ista perpetrata, percuties habitatores eius in ore gladij, & delebis vrbem illam. Item diligenter est refugiendus horror corruptionis peccati. Deutero. 24. Obserua diligenter ne incurras plagam lepræ. Item diligenter est aspiciendus & explorandus actus terrenæ conditionis Iudic. 18. Miserunt filij Dan viros fortissimos, vt explorarent terram, & diligéter inspicerent. Item diligenter est contemplandus motus cœlestis
A ordinationis, vnde de Herode dicitur Matth. 2. Clam vocatis magis diligenter didicit ab eis tempus stellæ. Item diligenter est exequédus actus compassionis seu liberalis largitionis 1. Esdræ 8. Quæcunque petierit Esdra, diligéter dentur ei. Item diligenter est attendendus valor antiquæ parentum conuersationis. Iob. 8. Interroga generationem pristinam, diligenter inuestiga patrum memoriam. Item diligenter est legédus atque studendus sensus scripturæ & diuinæ lectionis. Esa. 34. Requirite diligenter in libro domini. Item diligenter est audiendus & intelligendus sonus prædicationis. Esa. 32. Aures surdorum diligenter auscultabút. Item diligenter est docendus & diffundendus fructus doctrinæ & bonæ eruditionis. Act. 18. Docebat diligenter ea quæ sunt Iesu &c. Vide in alijs titulis, vbi scilicet sollicitudo, vigilia, labor.

A **Diluculum.** Nota quòd diluculum est principium diei, & signat multipliciter in scriptura. Et generaliter loquendo, per diluculum possunt intelligi tria scilicet

Status gratiæ spiritualis.
Status prosperitatis temporalis.
Status iuuentutis corporalis.

Comparatur enim diluculo status gratiæ & sanctitatis, eo scilicet quòd in diluculo tenebræ deficiant, & incipit lux oriri. In statu etiam gratiæ tenebræ erroris & peccati deficiunt, & lux veræ fidei & cognitionis suboritur. Et sic per diluculú intelligitur fides, quæ est principium diei veræ cognitionis, pœnitentia, quæ est principium sanctæ conuersationis, diligentia,
A quæ est principium bonæ operationis. De fide dicitur Threno. 3. Noui diluculo, multa est fides tua. De pœnitétia & conuersione dicitur in Psal. Reuertebátur, & diluculo veniebát ad eum. De diligenti verò cóperatione dicitur 4. Reg. 6. Consurgens diluculo minister Dei egressus est. Item dico quòd per diluculum intelligitur status mundanæ prosperitatis. Sicut enim diluculum est inceptio quædam temporis, quæ quasi pœnitus nihil durat, immo continuò transit & cessat. Iob. 7. Visitas eum diluculo, & subito probas illum. homo.n. quandoque in diluculo prosperitatis visitatur per cósolationes, sed tamen subito probatur per tribulationes. & sicut videmus quòd diluculo solent nebulæ abundare, quæ quandoque in fructibus multas corruptiones inducunt, sic verè in diluculo mundanæ prosperitatis nebula erroris & peccati abundat, quæ corruptionem cogitationum & sensuum spiritualiter operatur. De quo Soph. 3. Diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes suas. Et de hoc potest exponi illud Ionæ. 4. Præparauit dominus vermem ascensu diluculi in crastinum, & percussit Hederá & exaruit. In diluculo.n. prosperitatis, vermis, idest morsa domino aliquotiens præparatur, per quem Hedera, idest viror iuuentutis & status etiam secularis amœnitatis desiccatur. Item per diluculum intelligitur status iuuétutis. Sicut.n. diluculum est prior hora diei in qua incipiút aues modulari, gétes operari, flores aperiri, sic verè tempus iuuentutis non est nisi initium vitæ nostræ, in quo pro certo nos debemus incipere modulari per diuinæ laudis executionem. Operari per bonorum actuum inchoationé. Aperiri per bonorum desideriorum affectionem. Sicut.n. viator nisi diluculo incipiat iter suum, vix aut nunquam potest dietam suam adimplere, sic verè homo nisi à iuuentute incipiat bene operari, vix poterit ad complemétum virtutum attingere & venire. Ideò Marci. 1. dicitur de Ioanne. Diluculo consurgens, egressus ibat in desertú, ibique orabat. ¶ In quibus verbis ad- B
uerte quòd tria principaliter sunt in diluculo, idest in iuuentutis tempore facienda. Debet.n. in tali diluculo Carnalitas detestari. Consurgés inquit. Pœnalitas frequentari. Ibat inquit in desertum. Deitas contemplari. Ibique orabat inquit A iuuentute igitur carnalitas detestetur. Consurgens inquit idest de lecto prosperitatis & carnalitatis completè surgens & exinde mentaliter recedens. vnde Prouerb. 11. Bene consurgit diluculo, qui quærit bona. Sicut enim Aues diluculo de nido exeunt, & ad quærendum pastum volitant & discurrunt, sic homo à diluculo iuuentutis de nido carnalitatis debet surgere & exire, vt pastum gratiæ & gloriæ sibi valeat procurare. Dicitur.n. in figura 1. Reg. 5. quòd Azotéses diluculo surgentes, inuenerunt Dagon Idolum suum prostratum in terra. Quia verè illi qui in diluculo iuuentutis ad exercitium bonorum operum consurgunt, Dagon, qui interpretatur Piscis inutilis.i. carnem propriam superatam inueniunt & prostratam. diluculo ergo consurgens. Istud tamen est contra multos similes fatuo viatori, qui quamuis diluculo surgat, tarde tamen perficit dietam, & hoc vel quia nimis festinat in principio, ita quòd cito fatigatur, vel quia diuertit ad vmbracula & tabernas, & ab itinere retardatur. Sic verè multi sunt qui diluculo videntur surgere, quia in iuuentute optimè incipiunt sæpe operari, sæpe tamen accidit quòd isti cito fatigantur & ge- A.
tædiantur, ita quòd circa tabernas & vmbracula, idest circa mundi delectabilia diuagantur, & sic à cepto bono itinere retardantur. Multi enim sunt qui incipiunt optimè, qui malè finiút dies suos, quod maximè accidit in religione, vbi vt communiter nouitij sunt magis deuoti quàm antiqui. Aetes enim in principio, franguntur in fine, secundum Aristo. Arbor.n. quæ in principio multú fructificat, cito desiccatur, vt dicit Arist. lib. de Plantis. quia quando arbor se euiscerat in fructificado, humor naturalis qui arborem nutrire debebat, transit in fructum. Sic verè charissimi, illi qui in principio iuuentutis nimis se euiscerant fructificádo.i. bona opera faciendo & producendo, cito vt communiter desiccantur, quia scilicet non continuant quod cœperant, immo sæpe deficiunt per peccatú. Vnde Prouerbio. 20. Hæreditas ad quam festinatur in principio, in fine benedictione carebit. Isti sunt similes Chrysolito, qui est lapis diluculo valde pulcher, sed quando dies magis crescit, tanto plus sua deficit pulchritudo, sicut dicit Isidor. libro Etymolog. capi. de gemmis aureis. Sic verè isti in diluculo iuuentutis valde pulchri sunt & honesti, sed quanto dies vitæ suæ magis crescit, tanto moralis pulchritudo amplius deficit & decrescit. vnde 1. Corin. 11. Non laudo quòd non in melius, sed in deterius conuenitis. & sic fiunt nouissima hominis peiora prioribus 2. Petri. 2. Non sic charissimi, sed cum bono profectu & continuatione à diluculo iuuentutis carnalitas detestetur. Consurgens inquit. Psal.

Nunc

Nunc exurgam dicit dominus, consurgam diluculo. Exod. 8.
C Consurge diluculo, & sta coram Pharaone. ¶ Secundò dico quod necesse est quod ab isto diluculo pœnalitas frequẽtetur, quod ostenditur cum dicitur. Ibat in desertum. Aquila enim adhuc Pullis suis iuuenibus cibos subtrahit, ipsosque exire de nido compellit, vt ipsos ad volandum excitet & inducat. Sic verè à iuuentute homo debet Pullum suum, Idest corpus percutere & castigare per pœnitentiam, & cibum sibi subtrahere per abstinentiam, vt de nido mundani amoris per contẽptum exire cogatur, & vt volare ad cœlestia per desiderium cõpellatur. Ibat igitur in desertum. Desertus enim est locus pœnitentiæ Apoca. 12. Datę sunt mulieri alæ duæ Aquilæ, vt volaret in desertum. Alæ enim duę mulieris, idest animæ, sunt timor & amor, quę ipsam faciunt ad desertum pœnitentiæ trãsuolare. Laboribus. n. pœnitentiæ & disciplinæ debent subijci iuniores, ne carnalitatibus assuescant, & ne vltra debitum insolescant. Quod est contra multos, qui à iuuentute non volant ad desertum, sed ad delictum. Nõ ad laborem, sed ad honorem. Non ad disciplinam, sed ad vitiorum semitam. vnde Soph. 3. Diluculo surgentes, corruperunt cogitationes suas. Non sic ergo, sed à diluculo iuuentutis pœnalitas frequentetur.
D ¶ Tertiò dico quod necesse est quod ab isto diluculo diuinitas contempletur. Et ibi inquit orabat. Sicut enim filij Aquilæ à iuuentute dum adhuc sunt in nido, paulatim assuescunt aspicere Solem, & ad ipsum oculos aperire, sic proculdubio homo dũ adhuc est iuuenis; ipse debet assuescere respicere Solem iustitiæ per deuotionem, orationem, & contẽplationem. Quia sicut dicitur Eccle. 39. Iustus cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad dominum, qui fecit illum, & in conspectu altissimi deprecabitur. Sic ergo patet quod à diluculo iuuentutis debet detestari carnalitas. Debet frequentari pœnalitas, Debet cõtemplari diuinitas. Siue ergo diluculo sumatur pro diligentia, pro pœnitentia, pro gratia, vel pro fide, vel etiam pro prosperitate vel iuuentute, notare possum quod in tali mane seu diluculo nos debemus facere, seu etiam perseuerare, videlicet diluculo

Volare pro cœlestibus contemplandis.
Rogare pro criminibus dimittendis.
Immolare pro muneribus seruiendis.
Prædicare pro simplicibus instruendis.

Igitur vola sursum diluculo contemplando. Psal. Si sumpsero pennas meas diluculo, &c. Et ibidem, Si ascendero in cœlum, tu illic es &c. Item ora Deum diluculo deprecãdo. Psal. Oculi mei ad te diluculo. Itẽ immola Deo diluculo, bona opera faciendo. Iob. 1. Surgensque diluculo offerebat holocaustũ. Item prædica populo diluculo simplices instruendo Hiere. 32. Verterunt ad me dorsum & non faciem cum docerẽ eos diluculo. Vnde de Apostolis dicitur Act. 5. quod ipsi intrauerunt diluculo in Templum, & docebant. Hæc ergo sufficiant de diluculo. Vide infra de Mane

A Dilatare. Eleuatio & extensio.

Idem videntur significara Et sic dilatatio naturaliter dicitur à calido. Calor enim habet naturaliter dilatare materiam in quam agit, de centro ad circũferentiam eleuare. Et ideò quia duplex est calor spiritalis in scriptura, scilicet bonus, qui est charitas, malus, qui est cupiditas, ideò duplicẽ dilatationem possumus notare. Virtuosam vnam, & aliam vitiosam. ¶ Dilatatio virtuosa est quando cor dilatatur & extẽditur in alium per amorem, siue in Deum siue in proximum. In Deum dico per charitatem, in proximum per eleemosynã & largitatem. Ad Deum enim debemus dilatari, extẽdi & eleuari per contemplationem, deuotionem & dilectionẽ. Vnde Esa. 60. Tunc videbis & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum. Vbi nota quod homo debet dilatari in Deum, scilicet ad cõtemplandum Dei maiestatem. Tunc videbis inquit. Ad meditandum supernam dignitatem. Mirabitur inquit. Ad affectandũ summam bonitatem. Dilatabitur inquit cor tuũ. Sicut enim aqua quando feruet & bullit, dilatatur & extenditur, & sursum leuatur, sic mens quãdo per diuinum amorem est feruida, sursum ad Deum per contemplationem & affectionem erigitur, & ad proximum per beneficia extenditur. Vnde 2. Corin. 6. Os nostrum patet ad vos o Corinthij, & cor nostrum dilatatum est. Sicut enim sutor cum lignis & formis per violẽtiam dilatat calceamenta, vt ibi melius intretur, sic Deus cor humanũ. Vnde in Psal. In tribulatione dilatasti mihi. ¶ Sed adhuc dico quod est quædam dilatatio vitiosa, & ista est cupiditas. Cor enim auari nunquam est cõtentum diuitijs suis, semper enim ad alia desideranda & inquirenda extenditur, & ad ampliora habenda continuè dilatatur. Vnde Abacuch. 2. Dilatauit quasi Infernus animam suam, & ipse quasi mors, & non adimplebitur. Vnde nota quod dilatatio auarorũ habet crudelitatẽ immitigabilem, quia dicitur Infernus, in quo animæ affliguntur, quia. s. auari omnes alios affligunt. Item habet auiditatem ineuitabilem, quia dicitur mors, quæ. s. nulli parcit, sed ineuitabiliter omnes rapit. Item habet cupiditatem insatiabilem, quia. s. non adimpletur. Nota etiam quod quidam dilatantur per superbiam vel iactantiam. Quidam per sæuitiam & iracundiam. Quidam per potestatem & violentiam. Quidam etiam dilatantur per gulam & luxuriam. Quidam dico dilatantur per superbiam. Isti sunt magniloqui iactantes, qui ad modũ vesicę extenduntur, quãto vento vanitatis inflantur. Isti. n. sunt qui dilatant philateria sua, & magnificant fimbrias. Matth. 23. & Prouer. 28. Qui se iactat & dilatat, iurgia concitat. Item quidam dilatantur per iracundiam. Isti. n. sunt similes Castaneę, quæ si sine apertura pellis in igne ponitur, eius substantia ita dilatatur, quod necesse est pellem rumpi, & sonum & strepitum exaudiri. Sic verè quando iracundi & inuidi igne irę & inuidiæ interius incalescunt, eũe ad facienda & dicenda mala multa dilatantur. Rũpuntur. n. & aperiuntur per stultiloquium, ita quod sonus & tonitruum. i. lites & iurgia ab ipsis sępius generantur. vnde in Psal. Dilatauerunt super me os suum sicut Leo rapiens & rugiens, dixerunt. euge euge, viderunt oculi nostri. ¶ Item quidam dilatãtur per potentiam & violentiam, sicut sunt raptores & vsurarij, qui ad modum fluminis dilatant terminos suos paulatim, & corrodunt & diripiunt decipiunt & corrumpunt alienos. De quibus Esa. 54. Dilata locum tentori, & funiculos tuos extende. Auari enim & raptores dilatant se, & suos promouẽt. 1. Machab. 14. Dilatauit fines gentis suæ. ¶ Quidam etiam dilatantur per gulam & luxuriam. Constat. n. quod pellis vncta & madefacta facilius dilatatur. Sic persona delitijs & luxurijs delibuta, ad vitia & mala desideria faciliter eleuatur. De gula etiam dicitur Deuter. 32. Impinguatus est dilectus, & recalcitrauit, impinguatus, incrassatus, dilatatus. De luxuria autem dicitur Esa. 57. Discooperuisti te, suscepisti adulterum, dilatasti cubile tuum. De illa autem dilatatione qua dilatantur beati in patria, scilicet qui strictè vixerant in hoc mundo, potest dici illud Gene. 26. Nunc dilatauit nos. Et Gen. 9. Dilatet dominus Iaphet. Et sic patet quod est dilatatio virtuosa, vitiosa, & gloriosa.

Diluuium. Cum diluuium nihil aliud sit quam abundantia & inũdatio imbriũ & aquarum, & maximè talis quod per eam submergi homines & necari videntur, videtur moraliter loquendo quod secundum naturam aquarum potest inueniri diuersitas diluuiorum. Dicam ergo quod inuenitur A

Diluuium & abundantia gratiarum.
Diluuium & redundantia nequitiarum.
Diluuium & inundantia miseriarum.

¶ Diluuium gratię submergit omnem iniquitatem. Istud est. n. illud de quo dicitur in Psal. Dominus diluuium inhabitare facit. Vnde Gene. 7. Factum est diluuium quadraginta diebus. Sequitur. Consumptaque est omnis caro. Quadraginta. n. dies, pœnitentiæ tempus significant, in quo diluuium gratiarum inũdat, quod omnem carnem, idest omnem carnalitatem consumit & suffocat. Diluuium culpę submergit omnem virtutem & honestatem. A Et ideò pre timore istius diluuij quilibet debet in arca Ecclesiæ & gratię se saluare. vnde Gen. 7. Ingressus est Noe in arcam propter aquas diluuij. Diluuium pœnæ seu miseriæ consumit omne gaudiũ & prosperitatem. Et etiam diluuium Inferni finaliter cõsumet omnem malorum communitatem, ita quod dici poterit illud Luc. 17. Venit diluuium, & perdidit omnes &c. Vide de aqua & vbi inundare & similia.

Dimicare. Vide de bello, pugna, & prælio &c.

Dimittere. Cum dimittere sumatur pro remittere, sicut ibi. Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Matt. 6. A Pro sustinere, sicut cum dicitur. Dimitte me vt plangã paululum dolorem meum. Iob. 10. Pro liberare. Esa. 58. Dimitte eos qui confracti sunt liberos. Pro derelinquere abijcere seu etiam separare

feparare & diuidere, ficut ibi. Dimittunt nudos homines, veſtimenta tollentes. Iob. 24. dicere poſſum ꝙ inuenitur Vnum dimittere Dei. Vnum iuſti. Vnum impij. Primo ergo quãtum ad Deum dicam ꝙ eſt

Dimiſsio remiſsionis
Dimiſsio dilationis.
Dimiſsio obliuionis.
Dimiſsio durationis.

Dimittit ergo Deus peccata remittẽdo & indulgẽdo. Deus.n. miſericors & benignus remittit liberaliter pœnitenti, & veniam & gratiam poſtulanti & imploranti. Eſt.n. ficut arbor onuſta fructibus maturis, quę ſi aliquantulum impellatur, ſtatim dimittit cadere fructus ſuos, quia.ſ. ſi pijs orationibus impulerimus ipſum, ſtatim dimittet & emittet liberaliter quod petimus. Sua.n. dimittit, ſcilicet ſuam gratiam, quam infert, ſuam iniuriã & noſtrã iniquitatem, quam aufert, pęnam nobis debitam, quam in parte vel pœnitus tollit & aufert. Quando.n. peccamus, eidem nosipſos ad pœnam ęternã obligamus, & eius rei captiui efficimur atque ſumus. quando autem pœnitemus, illa obligatio nobis remittitur, & debitum huiuſmodi relaxatur. Marci. 2. Fili remittuntur tibi peccata tua. Iſta autem dimiſsio fit à Deo, non ab homine. Propitiatorium.n. erat intra velum & non extra, ficut dicitur Exod. 26. Ad denotandum ꝙ propitiatio peccatorum ab interiori voluntate diuina, non ab homine exterius prouenit, & ab ea inſpirante deriuatur originaliter & succedit. Pſal. Apud te propitiatio eſt. vnde etiã illud Marc. 2. Quis poteſt dimittere peccata niſi ſolus Deus? q.d. nullus. Virtus autem ſuæ paſsionis, eſt ſatisfactio iſtius remiſsionis. Legitur enim Leuit. 14. ꝙ in purificatione leproſi duo paſſeres accipiebantur, quorum vnus occidebatur, alter verò aſperſus occiſi ſanguine, liber abire dimittebat. Sic verè dico ꝙ ad hoc ꝙ lepra, ideſt peccatum tolleretur & purgaretur, duo paſſeres, ſcilicet Christus & genus humanum conuenerunt, quorum vnus, ſ. Chriſtus, occiſus eſt. Roma 5. Chriſtus cum adhuc infirmi eſſemus, ſm tẽpus pro impijs mortuus eſt. Alter verò, ſ. homo, dimiſſus, relaxatus & liberatus eſt. Gal. 3. Chriſtus nos redemit. Sed aduerte ꝙ talis dimiſsio conſueuit perſonaliter fieri certis generibus perſonarum, ſcilicet

Amoroſè diligentibus.
Viſceroſè indulgentibus.
Affectuoſè deprecantibus.

De dilectione patet Luc. 8. Dimiſſa ſunt ei peccata multa, ſ. Mariæ Magdalenæ, quoniam dilexit multum. De indultione ſeu remiſsione dicitur Luc. 6. Dimittite, & dimittemini. quia ficut dicitur Matth. 6. Si non dimiſeritis hominibus, nec pater veſter dimittet vobis. De oratione verò dicitur Matth. 18. Omne debitum dimiſi tibi, qm̃ rogaſti me. Et ideò in oratione dominica ponitur vna petitio de dimiſsione peccatorum. Dimitte nobis inquit debita noſtra. Luc. 11. Ad denotandum ꝙ Deus vult de dimiſsione rogari. Patet ergo
B ꝙ eſt vna dimiſsio remiſsionis. ¶ Secũdò dico ꝙ eſt dimiſsio diuinæ tolerationis & dilationis. Deus.n. quandoq; dimittit electos in hac vita, & hoc, vt tempus habeant ad ſe reuertendi, & peccata emendandi, vel diutius bene operandi, & amplius promerẽdi. vnde Iob talem petitionem ſeu dilationem petebat, Iob. 10. dicens dño. Dimitte me, vt plangã paululum dolorem meum, antequã vadam & non reuertar ad terrã tenebroſam &c. Si.n. Deus ſtatim punire vellet, nec hominem pęnitere permitteret, quaſi nullus eſſet qui euaderet. Et ideò de acceleratione hmôi cõquerendo dicebat Iob. 7. Vſquequo non parcis mihi, nec dimittis me vt glutiam ſaliuam meam? ¶ Sed tertiò dico ꝙ apud Deum eſt remiſsio, ideſt dimiſsio obliuionis ſeu repulſionis. Illud.n. dimittitur, de quo habẽdo parũ aut nihil curatur. Sic verè Deus malos videtur dimittere, & de illis pœnitus non curare, illorum obliuiſci & à iugo diſciplinę abſoluere. De quo admirãs Iob dicebat Iob. 39. Quis dimiſit onagrum liberum, & vincula eius quis ſoluit? cui dedi in ſolitudine domũ, & tabernacula eius in terra ſalſuginis. Ad litteram enim Deus in iſto mundo videtur multos malos liberos dimiſiſſe, quia.ſ. nullo vinculo diſciplinę tenentur, nec laqueis mandatorum ligantur, nec timore mortis à malis arcentur, ſed in terra ſalſuginis huius mundi domos & habitacula facere & habere & diuitijs abundare noſcuntur. De quibus etiam dicit dñs in Pſal. Dimiſi eos ſm deſideria cordis eorũ, ibunt in adinuentionibus ſuis. Eſa. 50. In ſceleribus veſtris dimiſi matrem veſtram. Et illud Luc. 1. Diuites dimiſit inanes. Iſti.n. tanquam reprobi & indigni correptione iudicantur. Et ideò vti mũdi proſperis pro libito voluntatis, & de malo in malum currere dimittuntur. Deus autem bonos totaliter nõ dimittit, nec eos ſine correptione deſerit, nec Diabolo nec peccatis exponit, ſed ficut pius pater, de eis curã gerit, & eos caſtigat, liberat, adiuuat & cuſtodit. Ioſuæ. 1. Sicut fui cũ Moyſe, ita ero tecum, non dimittam te neq; derelinquam. Iſta eſt ergo dimiſsio diuinæ obliuionis & repulſionis. ¶ Quartò dico ꝙ eſt dimiſsio diuinæ ordinatio- C
nis & poſitionis ſeu durationis & inſtitutionis. Et iſta eſt illa qua Deus bonos ad bonũ conuertit, & finaliter in Paradiſum reponit, ipſosq; ibi perpetuò gaudere dimittit. De quo poteſt intelligi illud Ezech. 40. Et facta eſt ſuper me manus dñi, & adduxit me in terrã Iſrael, & dimiſit me ibi ſuper mõtem excelſum nimis. Sic ergo patet ꝙ eſt quædã dimiſsio quæ refertur ad Deũ. ¶ Adhuc dico ꝙ eſt quædam dimiſsio quæ refer- D
tur ad iuſtum. Conſtat.n. ꝙ iuſtus dimittit & derelinquit illa quæ ſaluti ſuæ ſunt contraria, & quæ ſaluti ſuę ſunt neceſſaria & vtilia, retinet & cuſtodit. Et ſic notabis ꝙ iuſtus

Dimittit rancores & iniurias.
Dimittit fętores & luxurias.
Dimittit honores & diuitias.

De dimiſsione iniuriarum dicitur Matth. 18. Si peccauerit in me frater meus, dimittam ei vſq; ſepties? Reſpondit Ieſus. nõ dico tibi vſq; ſepties, ſed vſq; ad ſeptuagieſſepties. & illud prædictum Eſa. 58. Dimitte eos qui confracti ſunt liberos & omne onus dirumpe &c. De dimiſsione aũt carnalium deliciarum põt intelligi illud 2. Eſdræ. 9. Coniunxerunt ſibi, ſ. filij Iſrael, vxores alienigenas, & dimiſerunt eas. De dimiſsione verò honorum & diuitiarum dicitur Luc. 18. Ecce nos dimiſimus omnia, & ſecuti ſumus te. Sed econuerſo notabo ꝙ iuſtus non libenter dimittit

Pauperem, quin per eum dulciter recreetur.
Statum ſuum, quin in eo iugiter commoretur.
Legem Dei, quin in ipſa firmiter meditetur.
Diſciplinam, quin per ipſam pariter reformetur.
Amicitiam, quin in ipſa fideliter confirmetur.

¶ Igitur dico ꝙ iuſtus nunquam dimittit pauperem, ſcilicet B
per illiberalitatem. Vnde ipſe dicit illud Matth. 15. Non habent inquit quod manducent, & dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in via. Item nunquam dimittit locum ſeu ſtatum ſuum per inſtabilitatem vel per cuiuſcunq; aduerſitatẽ iniuriæ. Eccle. 10. Si ſpiritus poteſtatem habentis aſcẽderit ſuper te, locum tuum ne dimiſeris. Item nunquam dimittit legem Dei per trãſgreſsionem aut iniquitatem. Prouerb. 1. Audi fili mi præcepta patris tui, & ne dimittas legẽ matris tuæ. Patris inquit & matris. i. Chriſti & Eccleſiæ. Item nũquam dimittit diſciplinam per obſtinatam voluntatem. Prouerb. 4. Tene diſciplinam, ne dimittas eam. Itẽ nunquam dimittit amicitiam per inconſtantiam vel fidelitatem. Prouerb. 27. Amicũ tuum & amicum patris tui ne dimiſeris. Iſta eſt ergo dimiſsio pertinens ad iuſtum. ¶ Vltimo dico ꝙ eſt vna dimiſsio pertinens ad iuſtum. ¶ Vltimò dico ꝙ eſt vna dimiſsio pertinens ad impium. Et iſta eſt illa qua impius dimittit

Deum, de ipſo non curando.
Pauperem, eundem ſpoliando.
Iuſtum, ſibi non ſuccurrendo.
Impium, ipſum non corrigendo.

De dimiſsione Dei dicit Iudi. 10. Reliquiſtis me, & coluiſtis Deos alios. De dimiſsione pauperũ dicitur Iob. 24. Nudos dimittunt homines, veſtimenta tollentes. De dimiſsione iuſti dicitur Iob. 22. Nudos inquit ſpoliaſti veſtibus, aquam laſſo non dediſti, & eſurienti ſubtraxiſti panem. Sequitur. Viduas dimiſiſti vacuas. De dimiſsione verò impij non correpti dicitur Matth. 8. Dimitte mortuos ſepelire mortuos &c. Vide ſupra de derelinquere, & infra vbi relinquere & dimittere & permittere.

Dimidium.

Dimidium & medium in hoc differt, quia medium ſignat quicquid cõtinetur inter extrema. Dimidium verò ſignat illum cẽtricũ punctum qui eſt in medio extremorum, & ſe habet æqualiter ad extrema. Dicam ergo ꝙ dimidium ſignificat. A

Motum imperfectionem.
Largam diſtributionem.
Vitæ breuiationem.

Dico ergò ꝙ dimidium ſignat quãq; imperfectionẽ. Illud.n. quod eſt dimidium, nõ eſt integrum nec completũ. Et hoc bene figuratur Exod. 25. vbi in compoſitione arce ſemper additur dimidium in menſuris. Habebat enim in longitudine duos cubitos & ſemis, in latum cubitum cum dimidio, in altum totidẽ. Ad denotandum ꝙ arce, ideſt animæ vel dimenſiones trium virtutum Theo-

logicarum, scilicet lõgitudo fidei, altitudo spei, latitudo charitatis, prout sunt pro tẽpore huius vitæ, aliqualiter sunt imperfectę. Semper enim habent aliquid quod est dimidium, i. aliquid quod est imperfectum & incõpletum. Ex parte enim cognoscimus, & ex parte Prophetamus 1. Corin. 13. Ista enim imperfectio denotatur in Christo, qui solum tribus annis cum dimidio prædicauit populo, scilicet per tempus & tempora, & dimidium temporis. Apoc. 12. Ad denotandumꝙ nihil est in hac vita quin sit in pluribus diminutũ, etiã in ipsis viris spiritualibus & perfectis. Sicut etiam bene figuratũ est in seruis Dauid, quibus Rex Amon dimidiam rasit barbam, sicut dicitur 2. Reg. 10. Quia verè nullus est ita sufficiens seruus Christi, quin Rex Amon Diabolus pro viribus nitatur dimidiare & radere barbam suam, idest virtutes ipsius atque mores. Apoca. 8. Factum est silentium in cœlo quasi media hora. Signat ergo dimidium, morum imperfectionem. Vide
B infra de semis. ¶ Item signat largam distributionem. Satis.n. liberaliter tribuit, qui bonorum suorum dimidium alijs dedit. Sicut.n. Assuerus tunc liberaliter est locutus, quando visa Hester, Regni sui dimidium dare promisit. Hester. 5. Quid petis vt detur tibi? etiam si dimidium Regni mei petieris, impetrabis. Etiam Zacheus liberaliter erogauit, quando bonorum suorum dimidium dedit dicẽs. Luc. 19. Domine, ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus. ¶ Item signat vitæ breuiationem. Vita.n. tunc potissimè breuis dicitur quando vltra dimidium non protenditur. Ideò timens Ezechias Rex dicebat Esa. 38. Ego dixi in dimidio dierũ meorum vadam ad portas Inferi. & in Psal. Ne reuoces me in dimidio dierum meorum &c. Vide infra de medio.

A Dirigere. Directio.

Dirigere sumitur pro rectè agere seu rectè ducere. Tunc enim res dirigitur, quãdo de via deuia ad viam congruam reuocatur. Est igitur dirigere

Officium sapientis
Officium præsidentis.
Officium instruentis
Officium pœnitentis.

Et sic notabo ꝙ sicut æquus per sessorem ipsum regẽtem, & per seipsum sessori suo obediente in via sua dirigitur, sic homo qui in via morũ vult bene dirigi, necesse est ꝙ Deum pro ductore habeat, & ꝙ eius directioni obediat atque pareat, quia. s. Deus est sicut ductor qui hominem dirigit inspirãdo vel instruendo. Prouerb. 20. A dño diriguntur gressus viri. Homo etiam dirigit seipsum Deo & Prælato obediendo, pœnitẽdo, & à mala via diuertẽdo. Prouer. 15. Vir prudens dirigit gressus suos. Et ideò Prouer. 16. dicitur de vtroque. Cor hois disponit viam suam, sed dñi est dirigere gressus eius. Igitur qui ad viam vitæ & in via morum vult bene dirigi, debet dicere illud Psal. Dirige me in veritate tua, quia tu es Deus Saluator meus. In quibus verbis ostẽditur ꝙ qui bene in moribus vult dirigi, quatuor sunt sibi necessaria. Iste enim est sicut nauigans, qui ad hoc ꝙ dirigatur indiget gubernatore, sicut causa regente efficiente. Indiget lumine ductore & viæ ostensore. Indiget vento & remigibus, tanquam auxilio cooperante atque mouente. Indiget termino ad quem vadit, tanquam loco trahente & alliciente. Sic verè dico ꝙ homo qui nauigat in fluctuoso mari huius vitę, ad hoc ꝙ debite possit dirigi in via iustitiæ, & ad portũ salutis, ipse indiget summo Rege vt persona Remige. Ideò dicit Deo. Dirige me, s. tu Deus. Indiget certa lege tanquam ductrice. Ideò dicit. In veritate tua, quæ scilicet est lex certa. Indiget sancto grege, sicut causa motrice. doces me inquit, scilicet mediante flatu Spiritus sancti, & hoibus bonis & sanctis. Indiget alto auge, vt anchora tractrice. Saluator inquit. Aux dicitur locus altior ad quẽ pôt ascendere planeta aduersus polum, significans altitudinem Paradisi, quæ debet nos trahere & allicere, & per consequens ad bene operandum dirigere, quod ostenditur in verbo Saluator, q.a. s. salus æterna est ille portus & ille fructus ad quẽ nauigatur & itur. Dicã igitur ꝙ directio nostra debet habere

B Deum pro rectore
Legem pro splendore
Iustum pro motore
Cœlũ seu Paradisum pro tractore.

Deum dico pro rectore Dirige me inquo Deus. Supponunt.n. Philosophi & Theologi ꝙ corpora cœlestia intelligentias habent motrices, & suorum motuum directrices. Nũquam enim ita ordinatos motus haberent, nec ita infallibiliter currerent, nisi causæ infallibiles, hoc est spiritus intelligibiles ipsa dirigerent & mouerent Sic verè dico ꝙ homo nũquam ad bonum mouetur aut ducitur nisi à re intellectuali, s. ipso Deo spiritualiter dirigatur. Deus enim ipse in nostris actibus est director, & nostrorũ actuum infallibilis ordinator. Et ideò dicit. Dirige me. s. o Deus, q.d. ad te pertinet ista directio, non ad alium. Hieremias.n. Hier. 10. dicit. Scio dñe ꝙ non est hois via eius, nec viri vt ambulet & dirigat gressus suos. Dauid verò dicit in Psal. ꝙ apud dñm gressus hois diriguntur. Ex quibus duobus cõcluditur ꝙ homo se à seipso non potest dirigere, immo necesse est ꝙ à dño dirigatur. Dirige inquit me. Dirige dico me in tua præsentia, vt viuam honeste. Psal. Dirige in conspectu tuo viam meam. Item dirige me in semita recta, vt viuam discrete. Psal. Dirige me in semita recta propter inimicos meos. Item dirige me in tua gratia vt agam modeste. Psal. Sit splẽdor dñi nostri .s. super nos, & opera manuũ nostrarũ dirige. Ad Deũ ergo pertinet principaliter talis. s. retrogradatio, stationatio, & directio. Dicunt Astrologi ꝙ ista diuersitas motuum ab ipso Sole procedit, cuius radij qui sunt fortissimi, aliquos planetas attrahunt & faciunt stare, aliquos repellunt & faciunt retrocedere, aliquos ante se pellunt & faciũt directe currere. Sic verè dico ꝙ cum inter planetas. i. inter hoies sint diuersi diuersimodè in moribus incedentes, quia. s. aliqui sunt retrogradi malè operando Hiere. 7. Facti sunt retrorsum, & non in ante. alij sunt stationarij, in bono perseuerantes. 2. Corin. 10. Qui stat, videat ne cadat. alij directi semper in melius proficiẽdo. Esa. 48. Adduxi eũ, & directa est via eius. istud tamen est certum ꝙ omnia ista à Sole iustitię Christo fiunt, qui. s. quosdam repellit & reprobat, quosdã stabiles facit & continuat, quosdam verò dirigit & ad melius operandum informat. Dirige inquit. Eccles. 36. Dirige nos in viam iustitiæ. Et nota ꝙ Deus dirigit tria genera personarum, scilicet

Iustitiæ viribus adęquatos
Modestiæ motibus antiquatos
Constantiæ viribus roboratos.

Dirigit dico iustitiæ subiectos viribus. Psal. Dirigẽs iustum, scrutans corda & renes Deus. Item dirigit modestiæ formatos moribus. Psal. Diriget mansuetos in iudicio, docebit mites vias suas. Item dirigit cõstantiæ roboratos viribus. Prouer. 20. Diriguntur à dño gressus viri. i. hois constantis & virtuosi. Dirige ergo me. Et nota ꝙ iste loquitur supplicando cũ dicit. Dirige quia pro certo sicut cæcus qui est in vię periculo consuetus, nauigans qui est in aqua fluctuosa, & in naui putrida & ruinosa, debilis miles qui est in pugna furiosa, ductorem suum solet rogare vt debite eum regat, & secure & prudenter dirigat, sic nos qui in hac vita sumus sicut cęci in magno deuio, sicut nauigantes in fluctu vario, & dormientes in putrido nauigio sicut pugnantes in forti prælio, multipliciter indigemus ꝙ discrete regamur. Et ideò humiliter Deo supplicare debemus vt tute ab eo dirigamur. Dirige me inquit. Ad quam quidem humilem supplicationẽ faciẽdam instruimur Tbob. 4. vbi dicitur. Omni tẽpore benedic Deum, & pete ab eo vt vias tuas dirigat, & cõsilia tua in ipso permaneant. Et ideò ille sanctus Iosaphat vidẽs filios Amon Moab, & Idumeorum, contra se congregatos, orando Deum deuote dicebat 2. Paral. 20. Hoc solum habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te. Igit̃ dico ꝙ nos indigemus ꝙ Deus

Dirigat corda ad bene cogitandum
Consilia ad caute ordinandum
Vias ad rectè ambulandum
Voces ad Deum adorandum
Pedes ad nunquam declinandum
Oculos ad verè contemplandum
Manus ad bene operandum
Linguam ad dignè perorandum
Corpus ad pœnas tolerandum.

Igitur dico ꝙ necesse est ꝙ dirigantur corda vt sanctè meditemur Sap. 9. In directione cordis iudiciũ iudicat. Et Hierem. 31. Dirige cor tuum in viam rectã. Cuius tñ contrarium faciunt mali, de quibus dr̃ in Psal. ꝙ ipsi sunt generatio quæ nõ direxit cor suum, neq; est creditus cũ Deo spiritus eius. Et tñ Iob. 24. promittitur ꝙ si homo direxerit ad Deum cor suum, spiritum eius & flatum ad se trahet. Item necesse est ꝙ dirigantur consilia vt caute regulemur & ordinemur, Vnde de iusto dicitur Ecclesi. 39. ꝙ in oratione confitebitur domino, & ipse diriget consilium eius & disciplinam. Item ꝙ dirigantur viæ nostræ vt tute gradiamur. Psal. Dirigantur vię meæ ad custodiendas iustificationes tuas. Item ꝙ dirigantur voces vt deuote loquamur, scilicet per orationem. Psal. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Item ꝙ dirigantur pedes vt non in culpam labantur. Psal. C

Pes meus

Pes meus stetit in directo in Ecclesijs, benedicam te domine.
Vnde etiam de Vaccis quæ portabant arcam, dicitur 1. Reg.
6. quod ibant in directum pergentes, & non declinabant neque
ad dexteram neque ad sinistram, & tamen istæ erant Vaccæ
fętæ, quæ nunquam alias iugum tulerant, & quæ Vitulos do-
mi inclusos habebant. Ad denotandum quod nullus est ita inso-
lens & sine iugo, etiam si Vituli sui i. carnales & amici ipsum
ad contrarium incitent, cum tamen sit quod ipse ad portandum
arcam Ecclesiæ vel Scripturæ per prælaturam vel regularem
disciplinam submittitur & ordinatur, quin debeat directè in
via morum incedere, & nequaquam per vitia declinare. Esa.
35. Hæc erit vobis directa via. Item quod dirigatur visus vt vera
contemplemur. Hiere. 3. Leua oculos tuos in directum, & vi-
de vbi prostrata sis. Item quod dirigantur manus vt bonum ope-
remur. Psal. Opus manuum nostrarum dirige & 1. Macha. 3.
Directa est salus in manu eius. Item quod dirigatur lingua vt di-
gnè fabulemur, quia vt dicitur in Psal. Qui loquitur iniqua,
non direxit in conspectu oculorum meorum. Item quod diriga-
tur corpus vt patienter sustentemur 2. Thes. 3. Dominus au-
tem dirigat corda & corpora nostra in charitate Dei & pa-
tientia Christi. Talibus ergo modis dirigitur homo. Dicat er-
go illud Psal. Direxit gressus meos subtus me, & non sunt in-
firmata vestigia mea. Patet igitur quod directio nostra debet ha
D bere Deum pro rectore. Dirige me inquit. ¶ Secundò dico quod
ista debet habere legem pro splendore seu ductore. In veri-
tate inquit. Nihil enim potest bene dirigi sine lumine. Lux
enim solet viam rectam ostendere, & sic potest dirigi quo de-
beat declinare. Sic verè quia mandatum lucerna est & lex &
lux & via vitæ & increpatio disciplinæ, sicut dicitur Prouer.
6. ideò legis lumen necessarium est viatori, si scilicet in via
morum recte vult dirigi & deduci. Ista autem lex ostenditur
cum dicitur. In veritate. quia scilicet sicut in Psal. dicitur.
Mandata tua veritas, & lex tua veritas. Pone si vis quomodo
ad aspectum stellę maris seu poli, vel etiam orionis vel arctu-
ri, nautæ dirigunt gressus suos, sic verè super omnia dirigit
veritas, idest lumen fidei & legis diuinæ. Vnde Eccle. 37. De-
precare altissimum vt dirigat in veritate viam tuam. Ista au-
tem veritas directiua summè necessaria est in confessione.
Quia sicut dicitur Prouer. 28. Qui abscondit scelera sua, non
dirigetur, qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, miseri-
cordiam consequetur. Patet ergo quomodo directio nostra
E debet habere legem pro splendore In veritate inquit. ¶ Ter-
tiò dico quod ipsa debet habere iustum pro motore. Remiges
enim sunt necessarij ad directionem nauis. Sic viri boni, Prę-
lati, Prædicatores & Consiliarij necessarij sunt ad nostram
directionem, & ad doctrinam & exemplarē informationem.
quod scilicet ostenditur cū dicitur Deo, doce me, supple per
Prælatos, Prædicatores, & iustos, quia scilicet Deus non do-
cet hominem immediate per seipsum, sed mediātibus supra-
dictis. Teste enim Solino, in capnea insula nunquam appa-
ret stella maris, & ideò nautæ per stellas ibidem nūquam di-
riguntur, immo secum in nauibus portant Aues quæ terram
naturaliter sentientes, semper se vertunt & volitant versus il-
lam partem vbi propius sentiunt terram esse, & sic median-
tibus Auibus diriguntur, vt ait. Sic verè dico quod in insula hu-
ius mūdi, stella fixa Deus visibiliter non apparet nec nos ap-
parenter dirigit siue docet, ergo necesse est quod aues, idest vi-
ros iustos, Doctores scilicet & Prælatos habeamus, ad quo-
rum motus & gestus & documenta pariter & exempla, vias
nostras in domino dirigamus. Quia enim in odoratu deuotio
nis terram Paradisi sentiunt, ideò nos bene docent & diri-
gunt. Iob. 35. Docet nos super iumēta terræ, & in auibus eru-
dit nos. Vnde de tali directione facta per iustos potest dici il-
lud Sapien. 10. Direxit opera eorum in manibus Prophetæ
sancti. Habeat ergo nostra directio iustum promotorem.
F ¶ Quartò dico quod ista debet habere cœlum pro tractore seu
allectore, quod ostenditur cum dicitur. Saluator, quia tu in-
quit es Deus saluator meus. Salus enim æterna, quæ alibi non
habetur quàm in cœlo, est obiectum alliciens & attractiuum
vt nos ad portum debitum dirigat. vnde 1. Machabe. 3. Dire-
cta est salus in manu eius. Et talem directionem videtur do-
minus iniungere Gene. 13. Leua oculos tuos in directum, &
vide. Sequitur. Omnem terram quam circunspicis, tibi dabo.
Ista est enim terra promissionis, scilicet Paradisus, cuius tra-
ctus debet dirigere gressus nostros. Sicut enim adamantinæ
rupes in mari naues ita fortiter attrahunt, quod ita impetuose ibi
currunt, vt se quandoque destruant & confringāt, sic pro cer-
to gloria æterna sanctos taliter alleait & attraxit, quod tanto im-
petu & feruore versus eam cucurrerunt, & iter suum ad eam
direxerunt, quòd multi se per martyrium confregerunt, con-
fringi & conteri dimiserunt. Exod. 12. In fortitudine sua di-
rectus est cum Angelo. Patet ergo quomodo homo in bonis
actibus potest dirigi
Per gloriæ visa solatia
Per iustorum sana auxilia
Per diuinæ legis clara consilia
Per ipsius Dei pia suffragia.
Bene ergo dicit. Dirige in veritate, &c. Sufficit. Vide infra de
via, & de recto.

Diripere.

Potest notari de diripere, sicut de rapere, A
scilicet quod aliqui diripiuntur spiritualiter
gratiam amittentes. Psal. Qui oderunt nos, diripiebant sibi.
Alij diripiuntur temporaliter, terrena dimittentes. Psal. Di-
ripiant alieni labores eius. Alij diripiuntur æternaliter, tor-
menta patientes. vnde de Demonibus animas diripientibus
potest dici illud 1. Reg. 23. Philistijm oppugnant Ceilam, &
diripiunt areas. Tria enim sunt bona, scilicet Gratiæ, Fortu-
næ, Gloriæ. Prima diripiuntur per tentatores, Secunda per
tyrannos, Tertia per tortores &c. Vide infra de rapere &c.

Diruere. Dirutus.

Vide destruere.

Dirumpere.

Vide vbi Rumpere.

Discedere.

Cum discedere denotet mihi quandam A
separationem & diuisionem, & à loco
vel à persona elongationem vel disiunctionem, possum nota-
re quod in scriptura reperio
Vnum discedere Dei, quod est metuendum
Vnum discedere Diaboli, quod est diligendum
Vnum discedere iusti, quod est eligendum
Vnum discedere impij, quod est negligendum.
¶ Discedit enim ab homine Deus dum per culpas cōtamina-
tur. Discedit ab eo Diabolus dum culpas abominatur. Disce-
dit à malo iustus dum virtutibus illuminatur. Discedit à bo-
no impius dum vitijs coinquinatur. De discessione ergo Dei,
quæ est metuenda, qua scilicet Deus discedit à peccatore,
ipsum in peccato dimittendo, ipsum non corrigendo, &
eum propter vitia abhorrendo, dicit Dauid in Psal. sic.
Ne discesseris à me, quoniam tribulatio proxima est, & non
est qui adiuuet. & alio psalmo dicit. Domine ne discedas à
me, exurge & intende iudicio meo &c. De discessione autem
Diaboli, quæ est appetēda, dicitur 2. Corin. 12. Datus est mi-
hi Angelus Sathanæ, qui me collaphiset, propter quod ter do
minum rogaui, vt discederet à me. De discessione verò viri
iusti, quæ est commendanda, quia scilicet bonus non discedit
nisi à malo, potest dici illud 2. Timo. 2. Discedat ab iniquitate
omnis qui inuocat nomē domini. De discessione verò impij,
quæ est abhorrenda & contemnēda, quia scilicet semper di-
scedit à bono, dicitur 1. Corin. 7. Infidelis si discedit, discedat.
¶ His ergo præmissis, dicamus solum de discessu iusti, qui est B
virtuosus, & de discessu impij, qui est vitiosus. Est igitur di-
scessus iusti, qui est virtuosus. Elementa enim nobilia natura-
liter separantur & discedunt ab ignobilibus, sicut patet, quia
ignis hic in aliqua materia grossa detentus, non cessat sursum
ascēdere, acsi velit discedere & abire. Sic verè nobiles & iu-
sti semper ab omni ignobilitate discedunt, & ab omni malo
se separant & seiungunt 1. Reg. 15. Abite, recedite atque di-
scedite. Vnde nota quod iustus discedit.
Ab iniqua societate, ne per eam decipiatur
A vitiorum iniquitate, ne per eam inficiatur.
A seculari auctoritate, ne propter eam eijciatur.
Discedat ergo à mala societate, ne per eam decipiatur. Eccle.
7. Discede ab iniquo, & deficient mala à te. Malos etiam de-
bet iustus à se reijcere, & discedere compellere, dicens illud
Psal. Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Item
discedat ab iniquitate. Eccl. 35. Salutare sacrificium attende-
re mandatis, & discedere ab iniquitate. Item discedat à seculi
pōpositate. Eccle. 13. Aduocatus à potentiore discede Hic est
ergo discessus iusti, qui est virtuosus. ¶ Secūdò dico quod est di- C
scessus impij, qui est vitiosus. Et sic nota quod mali
Discedunt à Deo per peccatum & malitiam
Discedunt à seipsis per dissensionem & discordiam

Discedunt à fide per infidelitatem & Idololatriam
Discedunt verò à Christo per finalem condemnationem & miseriam scilicet in iudicio.

¶ Dicam ergo ꝙ est quidam discessus malorũ, qui est nequitiæ, & iste est ille quo peccator discedit & separat à Deo per peccatum. Psal. Spreuisti omnes discedentes à te. Itẽ est quidam discessus superborum & iracũdorum, qui est discordiæ. Act. 28. Cumq; inuicẽ non essent consentientes, discedebant. Item quidam discessus malorũ infidelium & peruersorum, qui est Idololatriæ 1. Timo. 4. In nouissimis diebus quidam discedent à fide, & adhærebunt spiritibus erroris. Itẽ est quidam discessus miserorũ & damnatorum, qui erit desolationis & tristitiæ, ille. s. quo damnati compellentur à societate Dei Angelorum & Sanctorum discedere, & in ignem æternum cum Dæmonibus recedere & abire. Mat. 25. Tunc dicet scilicet Christus his qui in sinistris sunt. Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius &c. Vide infra de Recedere.

A **Discere.** Discere idem est quod scire incipere. Discere. n. est in fieri, scire in facto esse. Debent aũt discere nouitij, & ignorantes, & Discipuli. Et ideò à discere dicit disciplina, & ab vtroq; Discipulus nominatur. Et verè discere valde est necessariũ, quia oĩs ars & scientia ignoratur, nisi primitus addiscatur. Ideò dicit Orige. super Exod. Punge oculum, & dabit lachrymam, stringe mentẽ, & dabit intellectũ. Nihil. n. est tam incredibile quin dicẽdo fiat probabile. Isido. ety. li. no. de synonymis dixit. Disce quod nescis, ne doctor inutilis inueniaris. Ista. n. duo valde proficiunt studentibus. s. inquirere quod nesciunt, & docere quod sciunt. Vnde ibidem. Bonum quod audieris, dic, bonum quod didicisti, doce, discendi atque docendi non contemnas studium. Dando. n. sapientiã, largior fit, & dũ plus largitur, plus abundat. Possumus ergo notare ꝙ duo principaliter sunt discẽda, scilicet bonum sapere, & bonum facere. Bonum sapere, pertinet ad sapientiam, bonum facere, pertinet ad vitam. Discere ergo debemus sapiẽtiam dum temporis oppurtunitatem habemus. Sed pro certo ad hoc ꝙ quis bene studeat vel addiscat, plura sunt necessaria, videlicet

B Congruitas doctoris
Sedulitas laboris
Tenuitas prosperitatis
Habilitas societatis
Longinquitas natiuitatis.

¶ Necessarium est ergo habere doctoris congruitatem. Pueri. n. à lacte nutricis si fuerit corruptum, corrumpũtur. Si verò putum fuerit, impinguantur. Et ideò dicit Plinius ꝙ Cerua quando parturit, solet herbas medicinales comedere, vt suis filijs posit lac salubrius ministrare. Tandem qñ crescũt, docet eos currere & fugere & pericula declinare, & ducens eos per prærupta, docet eos saltare. Sic proculdubio dico ꝙ puer qui bene vult addiscere, necesse est ꝙ bonam nutricem & bonum doctorem per prædicationẽ sibi procuret, qui herbas sanæ scientiæ comedere, & sibi incorporare studeat, vt tandem suis posit Discipulis lac salubris doctrinæ ministrare. Qui etiã eos doceat per bona opera currere, vitia & scelera fugere, & prærupta Inferni & alia pericula euitare. Ideò Christus bonus Doctor prædicabat Matth. 11. Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem aĩabus vestris. Vbi nota ꝙ à tali Doctore est discendum propter eius sublimitatem seu auctoritatem. A me inquit, qui. s. sum talis & tantus. Item propter eius benignitatem, quia mitis & humilis. Propter nostram vtilitatẽ, quia inuenietis requiem aĩabus vestris. vnde Hierem. 9. Didicerunt à patribus suis. Et breuiter ꝙ homo debeat discere & à persona, & in loco vbi posit sciẽtiam inuenire, patet Baruc. 3. vbi dicitur. Disce vbi sit sapientia, vbi sit virtus, vbi sit scientia, vbi sit lumen oculorum, & pax &c. Ea pone quis locus studij est eligendus, vbi sit sciẽtia & pax &c. A me ergo discite. Matth. 2. Herodes didicit ab eis. s. a magis, tẽpus stellæ. Est ergo necessaria docto-

C ris congruitas. ¶ Secundò est necessaria laboris sedulitas. Sedule. n. & stabiliter debet homo laborare, audire. s. & studere, si ad scientiam cupiat peruenire. Sicut. n. oues quãdo sunt in bonis pascuis, sistunt, & auide comedunt herbas quousq; ad radicem vadunt, & continuẽ ibi sistunt, & inde non recedunt quousq; fuerint satiatæ, sic verè boni auditores qñ bona pascua. i. bonum Doctorem inueniunt quousque satiati. i. scia pleni fuerint, exinde recedere vel abire nõ solent. vñ 2. Timo. 3. Permane in his quæ didicisti. Quod est cõtra multos similes Capreis. Capreæ. n. vt dicit Plinius, nunquam in eisdem pascuis perseuerant immo de loco ad locũ sæpissimè se commouent. Herbas etiam vsq; ad radicem non comedũt, immo solum extremitates frondium & herbarum rodunt. Sic verè multi sunt qui in vna pascua. i. in vno studio vel scia non perseuerant. Discurrunt. n. de pascua ad pascuã, de studio ad studium, de facultate ad facultatem, & tales proculdubio nõ rodunt herbas vsq; ad radicem. i. non acquirunt sciam vsque ad fundamentũ & profunditatẽ, immo solummodo ad extremitatem & superficiem acquirunt. de istis dr̃ 1. Timo. 5. Discunt circuire domos, nõ solũ otiosè, sed verbosè & curiosè loquentes quæ non oportet. De istis ẽt põt intelligi illud 2. Timo. 3. Semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes. Cõtra tales loquitur Senec. Epistola 2. Nihil ita sanitatem impedit vt remediorum crebra mutatio. Non cõualescit planta quæ sæpe trãsfertur, nihil tã vtile est quod in transitu prosit. Sic ergo stulti sunt qui libros statim fastidiũt quos viderint. Cum ergo multa percurreris, vnũ excipe quod illa die coquas. Necessaria est ergo laboris sedulitas seu continuitas. Quod bene facit Thomas Philosophus qui post 107. annos moriebatur qñ discere incipiebat. ¶ Tertiò necessaria D
est virtus seu rerum tenuitas & paupertas. Pergamenum. n. pingue malẽ retinet scripturã impressam. Sic verè homo pinguis in delitijs atque diuitijs enutritus, vt cõiter nõ bene retinet nec addiscit. Ideò dicit Senec. in 17. Epistola. Studijs & diuitijs pariter vacare non potes. Si verò vacare vis, pauper sis, aut pauperi similis. Multis. n. ad philosophandum obstitere diuitiæ, paupertas verò expedita est & secura. Necessaria est ergo rerum tenuitas. Quartò dico ꝙ necessaria est bona societas. Facile. n. addiscitur quod à socijs frequentatur. Et ideò qui bene addiscere vult, debet bonos socios frequẽtare. Vnde Sene. Illos tecum admitte, qui te possunt facere meliorem. Ideò de malis dicitur in Psal. ꝙ commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum & seruierunt sculptilibus eorum. ¶ Quintò dico ꝙ necessaria est terræ longinquitas. i. patriæ extraneitas. Olus enim & pomum non proficiunt in terra vbi seminantur. Ideò ad hoc ꝙ crescant & proficiant, necesse est vt alibi transplantentur. Apes etiã in alueari suo non acquirunt mel, immo necesse est ꝙ extra aluearia sua longè exeant, vbi odoriferos flores quærant, in quibus mel inueniunt, de quo cum oneratæ fuerint, ad aluearia redeunt, vt dicit Plin. Sic proculdubio in loco vbi seminatur. i. vbi quis nascitur, inter amicos & notos parũ potest proficere, nec aliquid addiscere vel valere. Nemo enim acceptus est Propheta in patria sua. Familiaritas. n. & notitia personarum valde impedit ad bene discendum. Necesse est ergo ꝙ homo alibi, scilicet ad terram extraneam transplantetur, & ꝙ extra aluearia domus propriæ longè ad studium accedat, vbi melle scientiæ se repleat vt inde plenus & oneratus ad patria reueniat & accedat. Sicut enim dicit Hugo, ista sunt necessaria homini qui vult discere, scilicet victus tenuis, & terra ignota. Ideò bene consulitur Gene. 12. Egredere de terra tua & de cognatione tua. Sic ergo patet ꝙ discere debemus scientialia. ¶ Sed ad- E
huc dico ꝙ discere debemus operabilia. Melius est enim discere facienda & dicenda quàm scienda. Ideò Esaiæ 1. dicitur. Quiescite agere peruersè, discite bene facere. Et aduertamus ꝙ sicut animalia bruta humanos actus nesciunt facere adhuc tamen coguntur addiscere, & ad hoc quandoque verbis, quãdoq; verberibus edocentur, sicut patet de Simia, quæ discit ludere & saltare, de Elephante, qui scilicet secundum Plinium discit & docetur & Regem cognoscere & adorare, de Vitulo Marino, qui sm eundem discit & docetur mugitu & vultu hoĩes salutare, sic verè charissimi licet nos alij brutales & animales, actus humanos, i. actus rectos virtuosos & rationabiles facere naturaliter nesciamus, adhuc tamen debemus discere, & nos totis affectibus applicare. quia sicut dr̃ Prouerb. 17. Qui euitat discere, incidit in mala. Nota ergo ꝙ quidam discunt benefacere diuinis inspirationibus, sicut sunt multi qui per seipsos docentur & instruuntur. Gal. 1. Neque enim illud ab homine didici, sed per reuelationem. Quidam etiam exemplis & inductionibus. Ideò dicitur Prouerbio. 6. Vade ad Formicam o piger, & considera vias eius, & disce sapientiam. & Prouerbio. 24. Exemplo didicisti disciplinam. Quidã etiam pœnis & correctionibus, sicut Elephas, qui verberibus

beribus domesticatur, & obedire docetur. Vnde Hebræ. 5. Didicit ex his quæ passus est, obedientiam. Discere ergo debemus res vtiles & necessarias ad salutem. Iuxta consiliũ Baruc. 3. Disce vbi sit prudẽtia, vbi sit virtus, vbi sit intellectus, vt scias simul vbi sit longiturnitas vitę & victus, vbi sit lumen oculorum & pax. Vbi ostẽditur ꝙ nos debemus discere mentalis prouidentiæ sedulitatem. Disce inquit vbi sit prudentia. Virtutis patientiæ stabilitatem, longiturnitas inquit. Cęlestis affluentię fęlicitatem, quia scilicet debemus discere vbi sit vita victus lumen & pax. Debemus ergo discere exteriora prouide gubernare, prudentia. Asperiora solidè tolerare, longiturnitas. Superiora feruide affectare, vita inquit, lumẽ & pax. Discamus ergo gubernare exteriora prudentia, quæ.s. pertinet ad regimẽ exteriorum 1. Timo. 5. Discat primum domum suam regere. Item discamus asperiora.i. mundi tribulationes tolerare. Vnde Isido. de no. synonymis. Disce mala magis tolerare quàm facere. Itẽ discamos affectare superiora, scilicet bona æterna, quæ ponuntur in istis tribus, vita, victus, lumen & pax. Vnde Sapiẽ. 7. Abscondita & improuisa didici &c. Et ista de Addiscere sufficiant.

Disciplina. Nota ꝙ licet disciplina aliquotiens sumatur pro morum compositione, sicut Eccle. 10. Vir prudens & disciplinatus nõ murmurabit correctus. Cõiter tamen sumitur pro correctione, sicut dicitur Prouerb. 22. Stultitia colligata est in corde pueri, & virga disciplinæ fugabit eã. Possumus ergo dicere ꝙ disciplina quandoq; accipitur pro morali perfectione, item pro pœnali correctione. Accipitur dico pro perfectione seu conditione morali, sicut homo dicitur bene disciplinatus, qui quantũ ad gestum vestitum, motum, affatum est bene dispositus & maturus. Et sic loquitur Hugo Epistola 13. Disciplina inquit ceruicem disponit, vultum cõponit, oculos ligat, cachinnos cohibet, moderatur linguam, gulam cedit, iram fugat. Itẽ accipitur pro correctione pœnali. & sic accipitur in Psal. Disciplina tua correxit me in finẽ, disciplina tua ipsa me docebit. Quocunq; ergo modo accipiatur, disciplina est tenenda, seruanda, sustinenda. Disciplinam enim & sapientiam qui abijcit, infęlix est. Sapientiæ 3. Disciplina enim, correctio seu tribulatio, siue inferatur à Deo, siue à Prælato, siue etiam à mundo, semper est proficua sustinẽti. Sicut enim videmus ꝙ equi indomiti multis punctionibus & vexationibus, disciplinis & correctionibus edomantur, & humanis vsibus deputantur, Vrsi & Elephantes & Simiæ per correctiones & afflictiones disciplinati & docti efficiũtur, ita ꝙ postmodum inter homines digni sunt habitare, qui prius siluestres erant, & inter feras solummodo habitabant, sic verè charissimi sine disciplina & correctione efficitur homo totus rudis, siluestris & indoctus, & bestialibus moribus informatus, si tamen disciplinatus fuerit & correctus, & pœnis & laboribus subiugatus, ita quandoq; doctus & perfectus efficitur, ꝙ inter homines, idest inter sapientes & bonos habitare dignus habetur. Disciplinam ergo domini sustinere debemus, quia sicut dicitur Ecclesia. 33. Cibaria & virga & onus Asino, panis & disciplina & opus seruo. Et aduerte quòd disciplina & correctio tria specialiter operantur.

Ista enim infert corpori dolorem, quia dicitur Virga.
Aufert otij torporem, quia dicitur Onus & Opus.
Confert gloriæ dulcorem. Cibaria inquit & panis.

B ¶ Dico enim quòd per disciplinam corpori dolor infertur, & hoc ostẽditur cum dicitur. Disciplina. Disciplina enim comparatur virgæ. Virga enim sicut dicit Isid. dicitur quasi vi regens. ad denotandum ꝙ per virgam correctionis & disciplinæ homo violenter regitur, & ad bonum inclinatur: vnde Prouerb. 23. Si percusseris eum virga, non morietur, tu virga percuties eum, & animam de Inferno liberabis. Et nota ꝙ virga vtuntur

Magistri ad pueros verberandum
Reges ad populis imperandum
Pastores ad gregem dirigendum
Pauperes ad Canes repellendum.

Sic verè virga correctionis & disciplinæ valde est necessaria omnibus personis iurisdictionem habentibus, s. Prælatis, Pastoribus, Magistris, & Iudicibus, dominis atque Regibus. Cum tali enim virga, idest cum aspera correctione & disciplina, pueri.i. simplices instruũtur, greges & inferiores gubernãtur, Canes & peruersiores reprimuntur. De ista ergo virga dicitur in Psal. Reges eos in virga ferrea &c. Visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum. Ista tamen sunt contra multos, qui reuera ita sunt peruersi, ꝙ per virgam non emendantur, immo quanto plus per virgam correctionis verberãtur, tanto amplius indisciplinatiores efficiuntur. similes Leoni, qui est animal quod nunquam virga domatur, immo quanto plus percutitur, tãto plus irascitur & crudelis efficitur. Rhinoceros etiam animal est indomabile, immo si aliquo casu à venatore capitur, ante triduum præ desperatione & dolore moritur. Sic verè multi sunt quos virga disciplinæ non corrigit nec emendat, sed ipsos potius ad desperationem & in obstinationem incitat & inflammat. Siue enim percutiantur ab homine per correctionem siue à Deo per tribulationem, ipsi tamen non emendantur, sed potius in malo indurantur. Hiere. 5. Percussisti eos, & non doluerũt, attriuisti eos, & renuerũt accipere disciplinam. Patet ergo ꝙ per disciplinam corpori dolor infertur, quia sicut dicitur Hebræ. 12. Omnis disciplina in pręsenti non videtur esse gaudij, sed męroris. Virga ergo ista est virga disciplinæ, quæ fugat stultitiam de corpore pueri, sicut dicitur. Prouerb. 22. Per hanc ergo corpori dolor infertur. ¶ Secundò dico ꝙ per istam otij torpor aufertur. quod ostẽditur cum dicitur. onus & opus. Onus enim & quies, opus & otium sunt contraria, & ideò quando supponitur onus & opus, bene sequitur ꝙ per disciplinam torpor & ociũ eũtaĩ. Homo.n. qui disciplinis & correctionibus subijcitur, à torpore & otio segregatur. Ideò bene consulitur. Hebræo. 12. In disciplina perseuerate sicut filij. Otium enim est vituperabile in scriptura, omnes enim creaturæ otium detestantur. Cœlum.n. optimè seruat disciplinam & regulã motus sui. Formicæ etiam quæ sunt minimæ creaturę, nunquam cessant ab opere & à motu, continuè enim laborant pro granis aggregandis. Apes etiam vt dicit Ambrosius & Plinius, maximam disciplinam seruant inter se, nulla enim inter ipsas est otiosa, immo otiosas à se eijciunt, ipsasq; puniũt & expellunt. Sic verè charissimi inter nos debet esse maxima disciplina quantum ad otium vitandum. quia.s. nunquam debemus à motu bonorũ operũ cessare, nec otio vel torpori vacare, immo semper nos debemus in bonis operibus exercere. Opus inquit. vnde Eccle. 33. Operaĩ io disciplina, & quæris requiescere. Multi tamen sunt qui disciplinam correctionis non accipiunt, immo in torpore & otio se inuoluunt Amant.n. delitias, non laborem, & ociũ, non sudorem. Vnde in Psal. Tu verò audisti disciplinã, & proiecisti sermones meos retrorsum. Non ergo sic, sed per disciplinã ocij torpor auferatur. ¶ Tertiò dico ꝙ disciplina est tenenda, quia per hanc glorię dulcor confertur, & hoc ostẽditur cum dicitur. Cibaria & panis. Sicut.n. per diligentiam & disciplinam acquiritur panis & cibus, iuxta illud Matth. 10. Dignus est operarius cibo suo, sic proculdubio illi qui in correctione & disciplina volũt viuere in hoc mondo, digni sunt in cœlesti conuiuio mãducare. Esa. 29. Panis ei datus est, aquę eius fideles sunt. Ideò bene dicitur Prouer. 13. Egestas & ignominia ei qui deserit disciplinã. Sapientiæ 3. Disciplinam qui abijcit, infęlix est. quasi diceret ꝙ per disciplinã acquiritur fęlicitas Paradisi, sicut per oneris dimissionẽ infęlicitas Inferni. Et sic dico ꝙ per disciplinam fælicitas acquiritur, tepiditas excutitur, pœnalitas imprimitur &c. Et breuiter si vis, adhuc potes dicere ꝙ disciplina & compositio morum tenenda est, videlicet

Ne dominus peccantibus irascatur
Vt à culpis quis grauibus corrigatur
Vt quis docte in sensibos instruatur
Vt deuote parentibus pareatur
Nec peccati mors impia incurratur
Ne de via per inuia, discurratur
Vt diuina scientia acquiratur
Vt æterna fęlicitas non perdatur
Vt fraterna benignitas habeatur
Vt inanis loquacitas caueatur
Vt in pace tranquillitas teneatur
Vt cordium peruersitas molliatur
Vt regalis sublimitas adeatur.

Disciplina.n. facit ne Deus irascatur. Psal. Apprehendite disciplinam, ne quãdo irascatur dominus, & pereatis de via iusta. Itẽ facit vt culpa corrigatur. Psal. Disciplina tua ipsa me correxit in finem. Item facit vt homo doceatur. Psal. Disciplina tua ipsa me docebit. & Iob. 23. dicitur de Deo quòd Deus aperit aures virorum, & erudiens eos instruit. disciplina..

Item facit vt patri pareatur, patri dico corporali & spirituali. Prouer. 1. Audi fili mi disciplinam patris tui &c. Item facit ne iustus moriatur. Vnde de iniusto dicitur econuerso Prouerb. 5. ꝙ ipse morietur, quia non habuit disciplinam. Item facit vt rite gradiatur, quia. s. sicut dicitur Prouerb. 6. Mandatum lucerna est & lex & lux, & via vitę, increpatio disciplinę. Item facit vt sapiens quis dicatur, iuxta illud Prouer. 12. Qui diligit disciplinam, diligit scientiam. Et ibidem 19. Suscipe disciplinam, vt sis sapiens. Itē facit vt fęlix habeatur, quia sicut econuerso dicitur Sapien. 3. Disciplinam qui abijcit, infęlix est. Item facit vt fratri succurratur. Vnde de filijs Israel dicitur ꝙ cum misericordia disciplinam acceperunt. Item facit ne vanè quis loquatur 2. Timo. 2. Stultas autem & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quoniam generant lites. Item facit vt in pace viuatur. Eccle. 41. Disciplina pacis nostræ super eum. Item facit vt cor remolliatur. vnde econuerso de induratis dicitur Hiere. 5. Renuerunt accipere disciplinam, indurauerunt faciem suam supra petram. Item vt Christo assistatur. vnde Daniel. 1. pręcipitur ꝙ pueri de semine Regio, in quibus nulla esset macula, docti disciplina, & eruditi omni sapientia, quærerentur, vt possent stare in palatio coram Rege. Et breuiter, sine disciplina morali nullus est dignus stare coram Rege Christo. sed pro certo qui taliter disciplinatus fuerit, omnia nocua præcauebit, vtilia procurabit, & æternam gloriam finaliter possidebit &c.

A **Discipulus & famulus.** Quandoq; signāt idem præter hoc ꝙ famulus deputatus est ad seruiēdum, discipulus ad discendum. Et ideò discipulus est

Nomen obedientiæ & humilitatis
Nomen seruitij & ledulitatis
Nomen timoris & simplicitatis
Nomen insuper industriæ & docilitatis
Nomen etiam amicitiæ & familiaritatis.

¶ Simus ergo serui & discipuli Dei & Sanctorū bonorum Doctorum, nostrorum Prælatorū. Aduerte. n. quod Christus dicit Luc. 14. Qui non baiulat crucē suam, & sequitur me, non pōt esse meus Discipulus. ¶ Vbi nota ꝙ ad hoc ꝙ simus Discipuli Dei. i. obediētes & subditi, requiritur labor & asperitas quæ sustineatur, quia debemus baiulare crucem, idest sustinere cruciamētum laborū. Dulcor & humilitas quo exerceatur, quia debemus sequi, idest subijci & obedire. Honor & sublimitas cui obediatur, quia dicitur, me. per quod notatur auctoritas diuina. Illi ergo qui Christi & Sanctorum volunt esse imitatores & Discipuli, debēt sustinere asperitatem laboris quod ostenditur cum dicitur ꝙ imitatores Christi debent baiulare, idest portare crucem, per quam designatur afflictio corporis, quia scilicet boni serui secundum Apostolum tenentur crucifigere carnem suam cum vitijs & cū concupiscētijs. Crux. n. ſm Augustinum, à cruciatu dicitur. Debet. n. bonus Christi Discipulus cruciari per mētis sedulitatem, Per motus agilitatem, Per victus tenuitatē. vñ Matt. 12. Discipuli esurientes ceperunt euellere spicas. Et Mat. 9. dixerūt Discipuli Ioannis. Quare nos & Pharisei ieiunamus frequenter? Scholares. n. & Discipuli dum instruuntur in primitiuis, solent verberari & castigari, vt finaliter possint ad Magistratum & Cathedrā sublimari. Sic verè nos qui sumus in vita ista sicut in Scholis primitiuorum, debemus sustinere cruciatus laboris, vt finaliter in Paradiso attingamus ad Cathedram excellentiæ & honoris. Baiulat inquit crucem. Vnde Matth. 16. Omnis qui venit ad me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Sustineamus ergo aspe-
B ritatem & laborem. ¶ Secundò exerceant humilitatis dulcorem. Sequitur inquit. Sequi enim humilitatē & amorem designat. Bos. n. ligatus, & equus bene infrenatus, bene sequuntur ductores suos. Quia verè illi qui per obedientiam sunt ligati, & qui per disciplinam sunt infrenati, sequi debent doctores suos & Doctores, & Christum & alios superiores. Sequi dico, eis per amorem adherendo. Lucæ 7. Ibant cum illo Discipuli eius. Ioan. 13. Discipuli mei estis, si dilectionē habueritis. Sequi etiam ipsos imitando. Matth. 6. Accesserunt ad eum Discipuli eius. Sequi insuper eis obsequēdo. Ioan. 19. Vidit Discipulum stantem quem diligebat Iesus. Stantem dico, vt paratum ad obediendum & obsequendum. De tali ergo sequela dicitur Matth. 8. Magister, sequar te quocunq; ieris. Columbas enim quæ melle fuerint pastæ, aliæ Columbæ sequuntur, & vsque ad ipsarum Columbarū dulcedine mellis quod gestant in ore, trahuntur & producuntur. Sic verè charissimi Christum & Sanctos, qui mel dulcis prædicationis & doctrinæ in ore gerebant, debemus sequi per humilitatem & imitationem, & vsque ad Columbarium Paradisi eos prosequi per bonam operationem. Ezech. 1. Quocunq; declinabant, scilicet animalia, spiritus rotæ quæ prima erant sequebantur &c. Ista sunt cōtra multos Discipulos Dei, s. contra malos Ecclesiasticos & Religiosos, & etiam Christianos, qui verè non sequuntur Christum vel Prælatū per obedientiam & humilitatē, & q̄nq; quod peius est, per apostasiam ab ipso fugiunt & obstinationē. vñ Ioan. 6. Multi Discipulorum abierunt retro, sed iam cum eo non ambulabant. Non sic ergo, sed qui volunt esse Christi Discipuli, exerceant humilitatis dulcorem. ¶ Tertiò necessarium est ꝙ obtineant dignita- C
tis honorem. quod ostēditur cum dicitur in persona Christi. Me. Discipulus. n. debet timere Magistrum, quia sicut dicitur Luc. 6. Non est Discipulus super Magistrum. Discipulus. n. qui Magistrum non timet, non bene potest proficere. Omnia enim naturaliter timent suum superiorem, sic animalia Leonem, Aues Aquilam, & quanto superior est potentior, honorabilior & melior, tanto plus à Discipulis est timēdus & amplius honorandus. Quia igitur Deus est Rex & superior omnibus creaturis, ideò meritò debet timeri, & à cunctis viuentibus adorari. Me inquit. Vnde Hiere. 10. Quis non timebit te o Rex gentium? Apoca. 14. Timete dominum, & date illi honorem. & aduerte ꝙ sicut boni Discipuli gaudent in aduentu boni magistri, gregatim etiam in Scholis solent morari, irato Magistro solent timere, & præcipienti solent obedire, sic verè boni Christiani Ecclesiastici vel subditi, de bono Magistro vel superiore debent gaudere per bonam affectionem. Ioan. 20. Gauisi sunt Discipuli viso domino. Gregatim etiam debent viuere per amorem & concordiam & dilectionem. Act. 2. Erant omnes Discipuli pariter. Ipsum etiam debent timere & venerari per obedientiam & subiectionem. Ioan. 2. Crediderunt in eum oēs Discipuli eius. Sic igitur pater ꝙ necessarium est homini ad hoc ꝙ sit Discipulus dñi, ꝙ timeat sublimitatem, ꝙ habeat humilitatem, ꝙ sustineat pęnalitatem &c. Nota adhuc ꝙ Discipulus debet esse

Diligens & studiosus.
Patiens & timorosus.
Fidelis & amorosus.
Humilis & obsequiosus.
Agilis & industriosus.
Subtilis & ingeniosus.
Pacificus non seditiosus.
Credulus non suspitiosus.
Iucundus & gaudiosus.
Fęcundus & copiosus.

Videtur ꝙ per Discipulum intelligitur quilibet homo iustus & maximè religiosus & perfectus, quia reuera talis debet esse perfectus, & diligēs & studiosus per obedientiam & sedulitatem. D Vnde de quolibet diligente potest intelligi illud Ioan. 19. Vidit illum Discipulum stantem quem diligebat Iesus, & dixit ei. Ecce mater tua. Maria enim quæ cū festinatione abijt in montana, sicut dicitur Lucę 1. signat virtutem diligentiæ, quæ reuera mater est & matrona illorum Discipulorum qui inueniuntur stantes, semper scilicet parati ad aliquid faciendum. Item talis debet esse patiēs & timorosus per reuerentiam & dubietatem. Semper enim debet timere ne offendat Magistrum, Deum scilicet vel Prælatum. Vnde de Ioseph dicitur Matth. 27. ꝙ ipse Discipulus erat Iesu, occultus tamen propter metum. Item talis debet esse fidelis & amorosus. Discipulus enim tenetur diligere Deum, Magistrum, se, & socium. Ideò Christus Ioan. 14. dicit sic. Tunc Discipuli mei eritis, si dilectionem habueritis. Et Ioan. 15. Efficiamini mei Discipuli. sequitur. Manete in dilectione mea. Item talis debet esse humilis & obsequiosus, debet enim Magistrum sequi, & ei seruire, & ministrare & obsequi. Matthæ. 8. Secuti sunt eum Discipuli eius. Item talis debet esse agilis & industriosus. Debet enim cito & velociter discurrere, & in omnibus agiliter se habere. Ioan. 20. Ille alius Discipulus pręcucurrit citius Petro, & venit prior ad monumentum. Item talis debet esse subtilis & ingeniosus, quia scilicet ad bonum Discipulum pertinet interrogare & addiscere. vnde Marci. 9. Discipuli secreto interrogabant. Et Lucæ 11. dicit vnus ex Discipulis eius. Domine, doce nos orare. Item debet esse talis pacificus, non seditiosus, quia scilicet boni Discipuli debent cōcorditer viuere, & cum Magistris, & cum socijs. Cum Magistris dico. Matth. 2.

Diſcumbebant cum Ieſu Diſcipuli eius. quaſi diceret ad Diſcipulum pertinet aſſociari Magiſtro. Luc. 7. Ibant cum Ieſu Diſcipuli eius Gum ſocijs verò. Act. 2. Erãt omnes Diſcipuli pariter in eodem loco. Item talis debet eſſe credulus, non ſuſpicioſus. Diſcipulus enim firmiter debet Magiſtro credere, alias vix aut nunquam poterit doctus eſſe. Chriſto ergo, ideſt Prælato, Magiſtris & Doctoribus noſtris credamus, & eis aſſentiamus & obediamus. Ioan. 2. Crediderunt in eum Diſcipuli eius. Item talis debet eſſe iucũdus & gaudioſus. Ioan. 20. Gauiſi ſunt Diſcipuli viſo domino. Item debet eſſe talis fecundus & copioſus, ſcilicet alijs dando. Non enim debet eſſe auarus Diſcipulus, qui liberalem habet Magiſtrum, ſ. Chriſtum. vnde Act. 11. dicitur ꝙ Diſcipuli prout quiſq; habebat, miſerunt Sanctis qui erant in Hieruſalem. Iſta ergo de bonis dicta ſunt Diſcipulis, i. de quibuſuis ſanctis hominibus, religioſis & iuſtis & etiam de bonis Scholaribus & honeſtis. Sed pro certo de malis Diſcipulis Scholaribus & Religioſis & quibuſlibet Chriſtianis poteſt dici econuerſo, ꝙ ipſi ſunt

Litigioſi non concordes
Meticuloſi ſunt & vecordes
Præſumptuoſi ſunt & diſcordes.

Sunt dico mali Diſcipuli, non concordes, ſed litigioſi. Exemplum Luc. 22. vbi de Diſcipulis dicitur, ꝙ orta eſt contentio inter eos, quis eorum videretur eſſe maior. Item iſti ſunt vecordes & meticuloſi. vnde Matth. 26. Diſcipuli relicto Ieſu fugerunt. Item ſunt diſcordes & defectuoſi, quis ſcilicet iſti non perſeuerãt in ſocietate Dei. Ioan. 6. Multi Diſcipulorum abierunt retro, & iam cum Chriſto non ambulant. Tales ergo potius ſunt Diſcipuli Diaboli quàm Dei & magis carnis & mundi, quàm Chriſti vel boni Prælati ſeu Magiſtri. Similes enim ſunt Simiæ, quæ Magiſtro ſuo obedit ad ludos & ad vana faciendum, nunquam autem ad aliquid vtile exercendum. Sic illi Diſcipuli ſunt Diaboli, & non Dei. Et ideò in vanis & in inutilibus ſibi obediunt, & non in vtilibus Chriſto credunt. Iſti ergo Chriſti Diſcipulatum contemnentes, videntur dicere cum Iudæis illud Ioan. 9. Tu Diſcipulus eius ſis, nos autem Moyſi erimus &c. Vide de Obedientia, Seruite, Subiectio &c.

Diſcordia.

Vide infra vbi diſſenſio.

Diſcretio.

Nullæ ſunt auctoritates vocales. Vide in titulis Synonymis, ſcilicet de Sapientia, Prudentia, & ſimilia.

A Diſcumbere.

Nota ꝙ diſcumbere ſumitur pro in conuiuio ſedere. Vnde propriè illi diſcumbunt, qui in conuiuio ſedent, reſident aut quieſcunt. Secundum autem naturam & diuerſitatem conuiuiorum, diſtingue diuerſitatem diſcumbentium. Dic ergo ꝙ eſt diſcubitus gratiæ, culpæ, Eccleſiæ, & gloriæ

In primo diſcumbunt iuſti viatores
In ſecundo diſcumbunt vani peccatores
In tertio diſcumbunt Chriſti ſeruitores
In quarto diſcumbunt cœli poſſeſſores.

Eſt igitur primo diſcubitus gratiæ, qui eſt perfectorum. Iſte eſt diſcubitus quo Chriſtus diſcumbit cum hominibus ipſos ſpiritualiter viſitando, ſicut dicitur Luc. 7. Ingreſſus Ieſus domum Phariſei diſcubuit. quod pro certo cum ſenſerit mulier. i. anima vel voluntas, ſtatim debet vnguentum deuotionis accipere, & effundere ſuper caput ipſius recumbentis, ſicut dicitur de Maria Magdalena Matth. 26. & quo etiã homines diſcumbunt cum Deo, eius gratiam, ſcientiam & Eu-
C charistiam deguſtando. Diſcũbunt enim cum Chriſto in viridario gratiæ per charitatem & humilitatem. Matthæi 15. Præcepit Ieſus turbæ diſcumbere ſuper terram. Diſcumbũt etiam cum eo in prato ſacræ Scripturæ per ſcientiam & ſagacitatem. Vnde Prædicatoribus videtur dominus loqui Ioan. 6. vbi volens turbas de quinque panibus. i. de quinque libris Moyſi, & duobus piſcibus. i. Prophetis & Euangelijs ſatiare, dixit. Facite homines diſcumbere. erat enim fœnum multum in loco. diſcubuerunt ergo viri quaſi quinque milia, & accepit panes, & cum gratias egiſſet, diſtribuit diſcumbentibus. Et dicitur ibidem ꝙ plus remanſit de cibis, quàm primo fuerunt diſtributi. Ad denotandum ꝙ cibus Scripturæ quanto plus auditoribus diſtribuitur, tãto doctrina eius amplius augmentatur. Diſcumbunt inſuper iuſti cũ Chriſto in conuiuio Euchariſtiæ per ſui corporis aſſumptam humanitatem. Luc. 24. Diſcumbens cum illis, accepit panem, & fregit, & porrigebat illis. Talibus ergo ſic cum Chriſto diſcumbentibus apparet Chriſtus, & eos inſtruit in credendis. Marc. 16. Recumbentibus vndecim Diſcipulis apparuit illis Ieſus, & exprobrauit incredulitatem illorum &c. Iſte eſt ergo diſcubitus gratiæ, qui eſt perfectorum. ¶ Secundò dico ꝙ eſt diſcubitus culpæ, qui eſt peccatorum. Diabolus enim fecit conuiuium omnibus malis, in quo ſcilicet diſcumbunt

Carnales & luxurioſi
Auari & ambitioſi
Crudeles & inceſtuoſi
Superbi & præſumptuoſi.

B De carnalibus poteſt dici illud Ioan. 12. Lazarus vnus erat de diſcumbentibus. Lazarus. n. qui leproſus fuerat ſm aliquos, corruptos & luxurioſos põt ſignificare. De auaris verò põt dici illud quod de ſocru Symonis febricitante dr̃ Marc. 1. Recumbebat aũt ſocrus Symonis febricitans. Febris. n. quæ caloré habet & ſitim prouocat, ſignat auaritiam, quæ ardere & ſitire facit auarum. De crudelibus verò dicitur Marc. 6. ꝙ cum Herodiadis filia ſaltans placuiſſet Herodi, ſimulq; diſcũbentibus, fecit occidi Ioannem baptiſtã, & caput eius in conuiuio apportari. De ſuperbis verò dr̃ Matth. 23. ꝙ ipſi amãt primos recubitus in cœnis, primas Cathedras in Synagogis, ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Iſte ergo eſt diſcubitus culpæ, qui eſt peccatorũ. ¶ Tertiò di- C
co ꝙ eſt diſcubitus Eccleſiæ, qui eſt clericorum. Deus. n. fecit magnũ conuiuium oĩbus ſeruitoribus ſuis, & poſuit eis menſam fertilem atque pinguem ſ. méſam ſtatus Eccleſiaſtici, vbi diuerſa ſunt fercula diuerſorum beneficiorũ & dignitatũ & officiorũ. Ad iſtud conuiuium diſcũbentes cum Chriſto diuerſimodè ſedent, ſed ſicut ſupponitur, oẽs vltimum locum eligere & ornari virtutibus debent. In talibus. n. diſcumbentibus. i. in viris Eccleſiaſticis requirit humilitas & honeſtas, vt nec ſint ambitioſi, magna quærẽdo, nec ſint inhoneſti, ma- A
lè agendo. & ſic de humilitate dr̃ Luc. 14. Cum inuitatus fueris ad nuptias, non diſcumbas in primo loco, ſed recumbe in nouiſſimo, vt veniens qui te inuitauit, dicat tibi. Amice, aſcen de ſuperius. & erit tibi gloria coram ſimul diſcumbentibus. Omnis. n. qui ſe humiliat exaltabitur &c. q. d. In conuiuio illi qui humilibus locis & ſtatibus cõtenti ſunt ad ardua ſunt ſublimandi. Econuerſo, illi qui prima & ſublimia quærunt, & qui ad dignitates ambiunt, ad baſſa & humilia ſunt cogendi. Sic etiam de honeſtate vitæ quæ in iſtis diſcũbentibus requiritur, exponitur parabola Matth. 22. vbi dr̃ ꝙ nuptiæ impletæ ſunt diſcũbentibus, ſed Rex tandem intrãs, vidẽs hoiem non veſtitũ veſte nuptiali, dixit. Amice, quõ intraſti huc non habens veſtem nuptialem? & ſequitur ꝙ ipſum in tenebras exteriores, vbi fletus & ſtridor dentium continebantur, fecit recludi, quia teuera in nuptijs Eccleſię militantis, neceſſe eſt ꝙ omnes diſcũbẽtes. i. omnes beneficiati, veſte nuptiali, ideſt virtute, gratia & honeſtate accedant, alias accedentes ad hũc diſcubitum, à Rege Chriſto ad iudicandum veniente, in tenebras exteriores & Infernales mittentur, & æternis fletibus & ſtridoribus affligentur. Et tamen, pro dolor, de multis per timeſcendũ eſt ꝙ ad iſtas tenebras expellentur, quia pro certo in Eccleſia diſcumbũt, & tamen virtutum nuptialibus veſtibus nullatenus induuntur. Vnde iam videtur impletum illud Marc. 2. Multi Publicani & peccatores diſcumbebant cũ Ieſu. Iſte eſt ergo diſcubitus Eccleſię, qui eſt Clericorum. ¶ Quartò verò dico ꝙ eſt diſcubitus gloriæ ſeu patrię, qui eſt beatorũ. Et de hoc dicitur Matth. 8. Multi venient ab Oriente & Occidente, & recumbẽt cum Abraham, Iſaac & Iacob, in Regno Dei. Et Lucæ 12. de Chriſto dicitur. Amen dico vobis ꝙ præcinget ſe, & faciet illos, ideſt bonos ſeruos, diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis. Fęlix illa menſa vbi Deus & Angeli miniſtrant &c. Sufficit. vide ſupra de accumbere.

Diſcurrere. A

Nota quòd diſcurſus idem eſt quod continuus & frequentatus curſus, & ſignat profectum ſeu motum boni operis ſeu mali. Et ideò breuiter nos poſſumus diſtinguere quòd duplex eſt diſcurſus, ſcilicet commendabilis & deteſtabilis. Commendabilis diſcurſus eſt perfectio operis virtuoſi. Sicut enim orbis & planetæ non ceſſant diſcurrere & ſine dilatione officium ſuum exercere, ſic pro certo boni & ſancti non debent ceſſare à bonorum operum circuitu & diſcurſu. Non enim debent per negligentiam retardari, ſed per bonorum operum exercitium in bono iugiter occupari. Scintilla quandiu eſt ignita, ſolet ſurſum diſcurrere & aſcendere, ſtatim verò

ꝙ mortua fuerit & extincta, solet inferius descẽdere, & à motu & discursu quiescere & cessare. Sic proculdubio viri sancti igne charitatis accensi, sursum ad bona æterna solent per profectum bonorũ operum discurrere & volare Si verò extincti fuerint à peccato mortali, tũc à bono profectu cessant, & ad terram, idest ad terrenum amorem per auaritiã descendunt. Ideò de bonis dicitur illud Sapientiæ 3. Fulgebunt iusti, & tanquam scintillæ in arundineto discurrent. In quibus verbis ostẽduntur tria quæ valde sunt necessaria ad spiritualem profectum seu discursum, videlicet

Viæ rectitudo. Iusti inquit
Motus fortitudo. Scintillæ.
Rerum paucitudo. In arundineto.
¶ Primum facit actus veritatis. Iusti.
Sed secundum virtus charitatis. Scintillæ.
Sed tertium status paupertatis. In arundineto.

¶ In arundineto qui est locus sterilissimus. Homo enim qui vult bene discurrere, necesse est ꝙ vadat per rectam viam, quam facit veritas. Item necesse est ꝙ interius sit fortis & voluntarius ad discurrendum, quod facit charitas. Item necesse est ꝙ non sit oneratus pondere terrenorum, quod facit paupertas. De tali ergo discursu potest dici illud Ezech. 1. Hæc erat visio discurrẽs, & in medio animaliũ splendor ignis &c. Iste est ergo discursus virtuosus. ¶ Sed secundo dico ꝙ est alius discursus vitiosus, & iste est labor & profectus in malis operibus & peruersis. Quod potissimè pertinet ad auaros, qui ad modum Formicæ non cessat discurrere pro granis, idest pro diuitijs congregandis. Exod. 9. Dominus dedit tonitrua & grandinem, & discurrentia fulgura super terram &c. Vide supra de Currere.

A Dissensio. Discordia.

Quamuis de dissensione & discordia paucæ sint auctoritates, vtpote de Bello, Pugna, Aduersus, Contrarietas, & similia, & etiam in titulis oppositis, sicut est pax, Coniunctio, Congregatio, Societas &c. ne tamen istam materiam omittere videar, aliquid hic notabo, & aliqua originalia cum scripturæ auctoritates deficiãt allegabo. Dicam ergo ꝙ multi sunt qui plus delectantur in discordia q̃ in pace. Cum.n. causa partium conglutinatiua & immixtiua sit humiditas, restat econtrario ꝙ causa disiunctiua, & dissolutiua erit siccitas. Partes.n. ab inuicem dissoluuntur quando ipsum mixtum cõsumpto radicali humido desiccatur, sicut patet in luto incinerato & combusto. Sic verè dico ꝙ in omni corpore mixto.i. in omni congregatione vnitas societatis deficit, & diuisio.i. discordia partium conualescit, quãdo siccitas indeuotionis excrescit, qua humidum radicale gratiæ & dilectionis arescit. Tanta est.n. hodie in partibus mixtio, & in personis contrarietas, ꝙ modica occasione ibi deficit vnitas & societas. Act. 15. Facta est dissensio vt discederent ab inuicem. Vnde breuiter notare possumus ꝙ discordia generatur

B Ex detractorum peruersitate loquaci
Ex auarorum cupiditate voraci
Ex animorum diuersitate procaci
Ex superborum crudelitate rapaci
Ex tentatorum iniquitate fallaci.

Dicam ergo ꝙ dissensionem seu discordiã consueuit generare detractorum loquax peruersitas. Constat.n. ꝙ vox rauca & dissona discordiam solet harmoniç generare. Vnus.n. malè & raucè cantans, in multis bene & consonè cantantibus discordiam generabit. Sic verè dico ꝙ in societate & cõgregatione multorum bene cõcordantium, vnus homo discors, litigiosus & dissonus, detractor inuidiosus & loquax, litem dissensionem & discordiam generat, & multorũ pacificè viuentium pacẽ turbat. Ideò bene dicitur Eccle. 28. Susurro & Bilinguis maledictus, multos.n. turbauit pacem habentes. Ideò Grego. 4. Moral. dicit ꝙ per linguæ incontinentiam discordia propinatur. Vide infra de lingua, & supra de detractore. Patet ergo ꝙ discordiam generat detractorũ loquax peruersitas. ¶ Secundò dico ꝙ ipsam generat auarorum vorax cupiditas. Cupiditas.n. habendi fuit discordiæ prima causa. Ista.n. duo pronomina, meum & tuum, discordiam genuerunt. Et ideò dicit Senec. ꝙ quietissimè viuerent homines, si ista duo pronomina tollerẽtur. s. meum & tuum. Illa.n. infirmitas quæ ruptura dicitur, s̃m medicos quãdoq; venit ex calore, quia.s. quando calore pellis illa quæ tenet intestina, dissoluitur, tunc ruptura sequitur & causatur. Sic verè ruptura & diuisio dissensionis & discordiæ ex calore auaritiæ quandoq; proueniens quæ societatem dissipat & disrumpit. Exemplum de Abraham & Loth, de quibus dicitur Gen. 13. ꝙ nequibant habitare pariter, quia possessio eorum erat nimia. Ideò de auaris loquens Ambro. lib. de Patriarchis dicit sic. Nulla inquit spatia satis sunt discordibus, quietis autem & pacificis etiam angusta abundant. Et Seneca in Prouer. dicit ꝙ principiũ discordiæ est aliquid ex cõi suum facere. De duobus.n. Eremitis legi ꝙ admirantes quare hoies poterant litigare & inuicem discordare, dixit vnus. Faciamus litem. & posuerunt vnam tegulam in medio. Et dixit vnus. Ista tegula mea est. Crediderat.n. ꝙ alius diceret non, quasi contestando litem. Alius aũt respondit. Si tua est, tolle eã. Si sic hodie procederetur parum in iudicijs contenderetur. Patet ergo quõ discordiam generat auarorum vorax cupiditas. ¶ Tertiò dico ꝙ auaritiam introduxit animorum magna diuersitas. Quando.n. hoies vnius congregationis sunt diuersarũ cõditionũ, faciliter solent inuicem discordare. Et ideò necesse est alterũ alteri conformari, si concordiã inter se cupiũt enutriri. In historia.n. Alexãdri legitur ꝙ parũ ante mortẽ suã in exercitu suo mulier peperit vnũ Monstrũ, qđ superius erat homo, inferius verò terminabat̃ in bestiã, circa renes diuersorũ aĩaliũ capitibus circũcinctũ. Ibi.n. erãt capita Leonis, Apri, Leopardi &c. Augures verò respõderunt Monstrum illud significare Regem in breui moriturũ, & hoc quia homo in bestiam terminabatur. successores verò eius graues inter se discordias habituros, eo scilicet ꝙ Monstrum diuersitate capitũ cingebatur. Istud aũt pro tanto allego, quia diuersitas personarum & aĩorum varietas, controuersias & dissensiones parit, & inuidias & odia. seu discordias introducit. Quando.n. vnus est Leo per superbiam, alius Vrsus dulcia diligens per luxuriam, alius Canis semper famelicus per auaritiã, alius Leopardus semper versipellis per fallaciam & malitiam, necesse est ꝙ pax & vnitas confundantur, & lis & discordia generetur. De tali ergo cõditionum mentium & animorum discordi diuersitate dicitur Act. 23. Facta est dissensio inter Phariseos & Saduceos. Patet ergo ꝙ discordiã generat animorũ grauis diuersitas. ¶ Quartò dico ꝙ ipsam generat tyrãnorũ seu superborũ rapax crudelitas. Superbus.n. semper habet cũ alijs discordiã. Nullum enim reputat sua amicitia aut societate dignum, & inde est ꝙ ex superbia cordiũ, lites & discordiæ generantur. Fumus.n. & vapor de terra & mari ascendens, causa est s̃m naturales, nubiũ, turbinũ, fulminum, tonitruorũ, pluuiarũ &c. quæ inferiora patiuntur. Sic pro certo cor superbia inflãmatũ, exhalat nubes & turbines tribulationum, fulmina rapinarũ, tonitrua discordiarũ, & pluuias lachrymarũ. Guerrç.n. & discordiæ, de quibus veniunt subditorum lachrymæ & miseriæ, ex superbijs principum vel superbiæ principijs solẽt procedere, & hoc quia alter se credit altero præualere. Ideò bene dicit sapiens Prouer. 13. Inter superbos semper sunt iurgia. Isti cõparari possunt Gallo, qui est Auis cristata, erectè incedens cauda leuata, libenter cantans, & calcaribus ornata, faciliter tamen pugnans cum Gallis. Sic verè dicam ꝙ nostri nobiles & milites, qui hodie præ ceteris erecti sunt & superbi, videntur alios contemnere, inaniter cantare, lætari atque psallere, calcaribus & ensibus armati esse, caudam vestium suarũ detruncare & succidere, nec ad aliud videntur nati, nisi ꝙ bella & pugnas inter se possint facere, & lites & discordias enutrire. De talibus superbis videt̃ loqui scriptura Prouerb. 30. vbi dr̃. Gallus succinctus lũbos suos, & aries, nec est Rex quĩ resistat ei. Patet ergo quomodo discordiã generat tyrannorum seu superborũ ferox crudelitas. ¶ Quintò dico ꝙ discordiam generat tentatorum seu deceptorum fallax iniqtas. i. tentatio & deceptio Demonum. Sciens.n. Diabolus ꝙ (sicut dicit glo. super illud Eccle. 25.) obiurgatio & iniuria adnullabunt substantiam, concordia minimę res crescunt, discordia maximæ dilabuntur, summè nititur inter bonos discordias generare, & eas inter pacificos suis tentationibus excitare. Scit enim ꝙ ista vita & ciuitates & regna scilicet per dissensiones ciuium faciliter destruuntur, & homines ad iniquitates varias deducuntur. Ex discordijs enim nascuntur Odia, Inuidiæ, Rapinæ, Proditiones, & alia multa mala. Vegetius enim dicit ꝙ inter hostes discordias seminare, sapientis est ducis. Et merito, quia facilius vincuntur disiuncti & separati, quàm simul cõcordes & vniti. Cũ igitur Princeps Diabolus militet contra nos, nosq; reputet hostes suos, summè nititur seminare discordias inter nos, vt facilius obtineat, & faciat esse suos. C D

Iste est

Iste est.n. ille de quo dicitur prouerbio. 6. qui habet mendacem linguam, cor machinans cogitationes pessimas, & seminat inter fratres discordias. Compara illum si vis illi lapidi syderiti, de quo dicit Solinus ꝙ maleficus est lapis ille, quia vbicunque sit discordias excitat. Patet ergo quomodo discordiã generat tentatorum fallax iniquitas. Quod etiam potest dici de proditoribus, quia in præiudicium illorum quos prodere volunt, solent eis per cautelas suas discordias generare, & inter ipsos & subditos vel amicos cõtrouersias excitare. Discordia enim maximum est malum. Et ideò istam docet scriptura fugere, & pacem & concordiam custodire. vnde Cassiodorus super psal. Summopere inquit iurgia fuge, nam cum pari contendere inhonestum est, cum inferiore sordidum cum superiore furiosum, absentem lædit, qui cũ ebrioso litigat. Hęc ergo de Discordia sufficiunt.

A **Dissimilis.** Vide infra vbi similis, & vbicunq; fit mẽtio de similatione & similibus &c.

Dissipare. Cum dissipare nihil aliud sit quã aliquid constructum & ædificatum destruere, potest dici ꝙ secundum naturam & conditionem rerum dissipatarum inuenitur diuersitas dissipationum. Quia igitur de homine quandoque reperitur

Ædificium culparum & vitiorum
Ædificium virtutum & meritorum
Ædificium diuitiarum & terrenorum
Ædificium corporum & animarum,

Dico ꝙ in scriptura ĩuenit dissipatio Criminũ, quæ est bona & virtuosa. Virtutũ, quæ est vitiosa. Fortunæ, quæ est dolorosa. Animæ, quæ est luctuosa. Et sic dico charissimi. Dissipatur culparum ædificium gratiæ lumine. Dissipatur virtutum ædificium culpa vel crimine. Dissipatur fortunæ beneficiũ aduerso turbine. Dissipatur animę fortalitium inferni fulmine.
B ¶ Dico ergo ꝙ culpę ædificium dissipatur gratiæ splendore. Sicut.n. lux subintraus dissipat tenebras, sic gratia à Deo veniens, dissipat culparum latebras. Eclesi. 12. Florebit amygdalus, impinguabitur locusta, dissipabitur capparis. Quando.n. amygdalus, id est homo per gratiam floret tunc locusta, id est anima virtutibus impinguatur & capparis.i. peccatũ dissipatur. Peccata.n. sunt ædificia diabolica in anima fabricata, quæ pro certo iusti debent destruere, & per gratiam & pœnitentiam dissipare. exemplo regis Ezech. de quo dicitur. 4. Regum. 18. ꝙ ipse dissipauit excelsa idest altaria prohibita, in montibus constituta. Secundò dicitur ꝙ virtutis ædificium dissipatur culparum horrore. Peccata enim sunt diabolicæ machinæ, quibus diabolus dissipat in anima ædificium virtutis. vnde Neę. 1. Murus Hierusalem dissipatus est. Murus enim animæ, congeries est virtutũ, quibus.s. contra hostes anima clauditur & vallatur. Et tamen Eclesis. 10. scribitur ꝙ qui dissipat sepem, mordebit eum coluber. ¶ Tertiò dico ꝙ fortunæ beneficium dissipatur pœnarum terrore.i. mundi tribulatione & ardore. Vnde de dissipatione status diuitum, qui.s. quotidie per infortunium dissipatur, potest exponi illud Esaiæ. 24. Dissipatione dissipabitur terra, & direptione prædabitur. Sequitur. Luxit & defluxit
C terra, & infirmata est. ¶ Quarto verò dico ꝙ animæ fortalitium dissipatur gehennæ dolore. psal. Dissipata sunt ossa mea secus infernum. Ista autem est propriè dissipatio, quæ. s. fit à Deo puniente, & malorum potentiam destruente. vnde Esai. 42. ipse dicit. Tacui, patiens fui, semper silui, quasi parturiens loquar, dissipabo & absorbebo simul. Quia reuera Deus postquam satis expectauerit, dissimulauerit, & patiens fuerit, solet indignationem suam ostendere & malos temporaliter & æternaliter dissipare, diuersa genera peccatorum nostrorum videlicet

Fallaces machinatores, qui prauè cogitant
Nugaces adulatores, qui cunctis placitant
Audaces propugnatores, qui male militant
Sublimes imperatores, qui vane volitant
Crudeles deuoratores, qui bonos agitant
Rebelles & peccatores, qui mala suscitant.

Igitur dico ꝙ à Deo principaliter finaliter dissipabuntur fallaces machinatores. vnde Iob. 5. dicitur ꝙ ipse apprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium prauorum dissipat. Vnde etiam. 2. Regum. 17. dicitur ꝙ dissipatum est consilium Achitofel, ipse verò postea se suspendit. Item dissipabuntur nugaces adulatores, illi.s. qui non quærunt nisi adulando placere. psal. Deus dissipabit ossa eorum qui hominibus placent: Item dissipabuntur bellorum procuratores seu dilectores, illi.s. qui non amant nisi discordias, atque bella volunt. Itẽ dissipabuntur superbi imperatores seu superiores, figurati in illa arbore altissima opulentissima & pulcherrima Daniel. 4. de qua dicitur ibidem. Succidite arborem, & dissipate illam. Item dissipabuntur crudeles atque raptores. Iob. 4. Tigris periit, eo ꝙ non haberet prædam, & catuli Leonũ dissipati sunt. Item dissipabuntur iniqui peccatores seu malefactores. Hiere. 47. Vastabuntur omnes philistijm, & dissipabuntur tyrus & sydon. Philistijm enim interpretati poculo ruentes, significant ebrios & gulosos. Tyrus id est angustia, signat tristes & inuidiosos. Sydon, id est venatio, signat auaros & prædę seu rapinæ quoslibet quęrulosos. quia reuera omnes isti finaliter à Deo dissipabuntur, & in æterna miseria dãnabũtur. psa. Fulgura coruscationem, & dissipabis eos, & emitte sagittas tuas & conturbabis eos. Ista ergo de dissipatione sufficiant. Vide de destruere. Et si velles dilatare exempla, posses ponere, & dicere qđ quidam dissipantur spiritaliter sicut alta ædificia per ruinam superbiæ, sicut lignum per putrefactionem luxuriæ, sicut domus per combustionem auaritiæ, sicut homo per venationem inuidiæ

Dissolutio. Dissoluere. Cũ dissolutio nihil aliud sit quam rei ligatæ vel incathenatæ expeditio seu elargitio, seu rei cõpactę & induratæ liquefactio vel remollitio, possumus moraliter dicere ꝙ in bono signat & in malo. Et primo quidem in bono. Sicut.n. metalla ab artifice dissoluũtur, & in figuras varias transformantur, artifex etiam non semel, immo pluries metallum dissoluit aut fundit, & sic illud purificat, & etiam mundum reddit, sic dico ꝙ nullus à vitijs purificatur, nec in formas virtutum transfiguratur, nisi primo per artificẽ Deũ à compactione obstinationis & duritiæ dissoluatur. Spiritus enim sanctus ignis est, qui corda diuersimode solet dissoluere, & in bonos mores conuertere & mutare. Dicam ergo ꝙ quidam dissoluuntur A

A duritia iniquitatis per contritionis dolorem
A duritia crudelitatis per compassionis feruorem
A duritia cupiditatis per largitionis dulcorem
A duritia temeritatis per considerationis timorem
A duritia captiuitatis per liberationis valorem.

¶ Et vt breuius concludam, dicam ꝙ est Dissolutio doloris. Dissolutio timoris, Dissolutio valoris. Dissoluuntur ergo iusti per dolorem cõtritionis. Calor enim solis dissoluit nubes & in pluuiam cõuertit. Sic gratia Dei corda per iniquitatem gelata, per contritionem soluit, ita ꝙ inde facit pluuiam lachrymarum stillare. Vnde potest dici illud Naum. 1. Contremuit terra à facie eius. Sequit. Et Petræ dissolutæ sunt ab eo. Item dissoluuntur quando per dilectionem Dei & compassionem proximi inflammantur. Ignis enim candelam dissoluit, & sic in vsus hominum eam conuertit. Sic verè dicam ꝙ homo alijs nunquam vtilis efficitur, nisi prius per dilectionẽ & compassionem fortiter dissoluatur. Et sicut candela igne & lumine dissoluta vt alijs proficiat, seipsam solet consumere sic homo per dilectionem & compassionem feruidè dissolutus, se & sua solet alijs erogare, & docẽdo, obsequendo & largiendo solet cunctis proficere & valere, & etiam vt alios repleat, se solet temporaliter vacuare, quos tamen Deus solet finaliter in melius reparare. Marci. 14. Dissoluam templũ hoc, & in triduo recuperabo illud. Isti ergo dissoluuntur per feruorem dilectionis. Item aliqui dissoluuntur per timorẽ considerationis. Sicut enim visus ex aspectu solis dissoluitur, disgregatur & obtunditur, sic verè ex consideratione maiestatis diuinæ, videlicet quomodo

In iudicijs est profundissima,
In sententijs est iustissima,
In discernendo est certissima
In præmiando est largissima,
In puniendo est durissima,
In ordinando est sagacissima,

Homo stupẽs timẽs & admirans in seipso dissoluit, & factus sine viribus, ad humilitatẽ reducitur, & ab omni præsumptione mutatur. Sic fuit dissolutus Daniel viso filio hominis in sua maiestate, sicut dicitur Daniel. 10. vbi primo præ timore ad terram prostratus, tandem confortatus, dixit. Domine in visione tua dissolutæ sunt compages meæ, & nihil remansit in me virium. Item aliqui dissoluuntur per valorem liberationis, sicut incarcerati, captiuati & incathenati, quos pij homines liberãt misericorditer

diter & dissoluit. Esa. 58. Solue fasciculos deprimentes, dissolue colligationes impietatis, & omne onus dirumpe. Sicut & sunt in purgatorio detēti & alligati, quos. s. Dei pietas sanctorum orationibus & eleemosynis solet dissoluere, & à suis miserijs liberare. Gene. 49. Dissoluta sunt vincula manuum Ioseph per manus potentis Iacob. Sicut etiam sunt sancti qui per mortem dissoluto corpore liberantur, & ad libertatē gloriæ deducuntur. Phil. 1. Desiderium habens dissolui, & esse cum Christo. Et. 2. Tim. 4. Ego enim iam delibor, & tempus meæ resolutionis instat. Patet ergo quomodo solutio sumi potest & vt communiter sumitur in malo. Ponit enim Isido. ꝙ ille serpens qui dicitur seps, habet venenum ita dissolutiuum, ꝙ non solum carnem, immo etiam ossa dissoluit. Vnde Lucanus dicit. Ossaque dissoluens tabificus seps. Vnde audiui non est diu, ꝙ quidam miles peregrinus in syria quendam vermē cum lancea tetigit & occidit, & ex hoc inuenenatus, totum corpus eius in massam carneam horrendam dissolutum est, omni distinctione membrorum sub mota. Talis serpens igitur est diabolus, quia reuera illos quos per tentationes inuenenat, ita dissoluit à virtutibus & eneruat, quod viles & horribiles eos faciens, distinctione & ordine virtuteque & forti-
C tudine eos priuat. Abacuch. 3. Aspexit, & dissoluit gentes, & contriti sunt montes seculi. Dissoluit inquit. Dissolutio enim de sui natura signat

Dissipationem virium.
Separationem partium.
Remollitionem fortium.
Perturbationem mentium.
Tremulationem genuum.
Debilitationem motuum.
Adnihilationem actuum.
Omnem destructionem rerum.
Omnem diffamationem morum.

Sic ergo dicā ꝙ mali per diuersa peccata diuersimode dissoluunt & euanescunt & à fortitudine constantiæ deficiunt & tepescunt. & ideò notare possum ꝙ malo modo soluuntur Luxuriosi, quos dissoluit calor feruidus. Delitiosi, quos dissoluit humor fluidus. Præsumptuosi, quos dissoluit vapor fumidus. Desidiosi, quos dissoluit läguor marcidus. Formidolosi, quos dissoluit timor gelidus. Litigiosi, quos dissoluit furor rabid⁹. Diuites gloriosi, quos dissoluit dolor rapidus. Dic ergo ꝙ est dissolutio luxuriosorum. Vnde de Iudith & Holoferne luxurioso dicitur Iudit. 16. Iudith filia merore in specie faciei suæ dissoluit eum. Sequitur. Sandalia eius rapuerunt oculos eius pulchritudo eius captiuam fecit animam eius. Luxuriosi dissoluuntur interius in affectione per concupiscentiam, & exterius in conuersatione per morum inhonestam insolentiam. vnde diabolo qui ipsos dissoluit, in persona Pharaonis dicit Ezech. 29. Lacerasti omnem humerum eorum, & dissoluisti renes eorum. A renibus enim procedit luxuria. Item est dissolutio deliciosorum. s. illorum qui cibis & potibus, diuitijs & prosperitatibus delibuti, ab omni fortitudine dissoluūtur, & ad omne bonum opus enerues & inhabiles inueniuntur. Mūdi enim prosperitas similis est vni fonti germaniæ, de quo dicit Plinius lib. 25. ca. 3. ꝙ dulcis quidem apparebat bibentibus, sed ita erat dissolutiuæ & relaxatiuæ naturæ, ꝙ bibentes infra triduum dentes perdebant. Sic facit mundi deliciosi prosperitas. Mentem enim & cor per tot inania dissoluit, ꝙ dentes & ossa. i. omnem fortitudinem tollit. Iosuæ. 5. Dissolutum est cor eorum, & non remansit in eis spiritus. Bene ergo admonetur anima Hierem. 31. vbi dicitur. Reuertere ad ciuitates tuas vsque quo delitijs dissolueris filia vaga? Item est dissolutio præsumptuosorum, seu etiam superborum, qui. s. dissoluuntur & euanescunt in vanis cogitationibus & elatis Sapien. 2. Vita nostra sicut vestigia nubis, & tanquam nebula dissoluetur. Item est dissolutio desidiosorum seu pigrorum, quorum. s. virtus ita est dissoluta & ignaua, ꝙ ad nullum bonum opus attendunt, & ideò miseriam & calamitatem æternam incurrunt. Sicut enim dicitur Prouerb. 19. Anima dissoluta esuriet. Et Hiere. 6. Dissolutæ sunt manus nostræ, tribulatio apprehendit nos. Item est dissolutio meticulosorum, illorum. s. qui sine causa timent & turbātur, & præ timore dissoluuntur, & sine fortitudine efficiuntur. Vnde. 2. Parali. 4. & 2. Regū. 4. Audiuit Isboseth ꝙ cecidisset Abner, & dissolutæ sunt manus eius. Item est dissolutio litigiosorum, qui. s. faciliter abinuicem segregantur, ita ꝙ pax & concordia inter eos dissoluuntur. De quo Ecclesi. 22. Qui conuiciatur amico, dissoluit amicitiam. Et Ezech. 17. Qui dissoluit pactum, nunquam effugiet. Ista autem dissolutio discordiè potissimæ fit per maledicos & linguosos, qui seminant discordiam inter fratres. Vnde Ecclesi. 28. Lingua tertia multos commouit. Sequitur. Virtutes populorum concidit, & gentes fortes dissoluit. Item est dissolutio diuitum & gloriosorum, quorum. s. status quandoque à Deo per infortunia, corpora per mortem, animæ per tormenta dissoluuntur. Vnde Hierem. 49. Dissoluta est damascus, versa est in fugam, angustia & dolores tenuerunt eam. Sic ergo patet quomodo sufflante diabolo peccatores diuersimodè dissoluuntur.

Dispensator.

Dispensator propriè dicitur ille qui aliena bona habet distribuere & alijs erogare. Iste ergo prælatos signat, qui. s. bona ecclesiarū à dño sicut ministri & dispensatores recipiunt, ipsaq́; pauperibus & alijs s̄m conditionem & merita distribuunt & dispergunt. Isti enim habent dispensare

Sacramenta fidelibus.
Beneficia sufficientibus.
Bona temporalia diligentibus.

Vnde. 1. Petr. 4. Vnusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei. Nota ergo ꝙ isti debent dispensare

Humiliter sine arrogantiæ tumore.
Vtiliter cum beneuolentiæ dulcore.
Fideliter sine fraudulentiæ liuore.
Æqualiter siue iustitiæ tortuore.

¶ De omnibus ergo vt breuius concludatur satis potest dici illud. 1. Corint. 4. Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei, hic iam quæritur inter dispensatores vt fidelis quis inueniat &c. Vide in titulis synonymis.

Disperdere.

Disperdere semꝑ sonat in malo. Est enim idem quod destruere, corrumpere &c. ¶ Quia ergo peccator dissipatur & perditur tripliciter, s. Interius per vitia, Exterius per infortunia, Posterius verò per tormenta atque supplicia, sicut de disperditione culparum quæ fit interius dicitur in psal. Misit cynomiam, & comedit eos, ranam, & disperdidit eos. De disperditione verò temporalis infortunij quod fit exterius, dicit ipsi Nabuchodonosor tyranno. Tu terram tuam disperdidisti, tu populum tuum occidisti. & illud in psal. in persona tyrannorum Venite & disperdamus eos de gente, & non memoretur nomen Israel vltra. De disperditione autem dānationis æternæ, quæ fiet posterius, dicitur. In malicia eorum disperdet illos. multa de qualibet possunt dici, verū quia de istis omnibus in pluribus locis satis dicitur, cum prima disperditio significet peccati corruptionem, secunda mūdanam tribulationem, tertia futuram damnationem, omnia complectendo, dicam quod Deus disperdit seu disperdi permittit omnia genera peccatorum. psa. Omnes peccatores disperdet. Potissime autem ipse disperdet tam temporaliter quam æternaliter

Superbos, qui vana sequuntur.
Mendaces, qui falsa loquuntur.
Hypocritas, qui fictis vtuntur.
Malitiosos, qui nequam creduntur.
Proteruos, qui nullis subduntur.
Auaros, qui terra fruuntur.
Carnales, qui cito labuntur.
Iracundos, qui rixis aguntur.

Primo ergo ꝙ Deus disperdat superbos, & præsumptuosos, patet Zac. 9. vbi dic. Disperdam superbiam philistinorum. Item ꝙ disperdat mendaces & falsos verbosos, patet in psal. Disperdat dominus vniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam. Item ꝙ disperdat hypocritas ficticiosos, patet Amos. 1. vbi dicitur. Disperdam habitatores de campo idoli. Campus enim idoli est status hypocritarum. quia. s. idolum quod est aliud quam videatur, hypocritas signat. Item ꝙ disperdat fraudulentos & malitiosos, patet in psal. vbi dicitur. In malitia eorum disperdat illos dominus Deus noster. Item ꝙ disperdat proteruos inofficiosos. i. illos q̄ nulli legi vel mādato subijci volunt, patet Deute. 11. vbi de gentibus. i. proteruis sine lege viuentibus dicitur. Disperdet dominus omnes gentes. & in psal. Manus tua gentes disperdidit. gentes inquit id est sine lege viuentes. Item ꝙ disperdat auaros & ambitiosos, patet Amos. 1. vbi dicitur. Disperdā habitatores de Azoto. Azotus enim, qui interpretatur incendium vel incendēs, signat ambitiosos & auaros, qui continue per terrenorum affectum incenduntur & ardent. Itē ꝙ dominus disperdat carnales & delitiosos, qui. s. non quærunt nisi cibaria deuorare, patet. 4. Regum. 10. vbi dicitur ꝙ rex Israel insidiosè agebat vt disperderet

ut disperderet cultores Baal, qui interpretatur deuorans, id est cultores ventris, qui non quærunt nisi deuorare. Item ꝙ ipse disperdat iracundos & seditiosos, seu etiam discordes & tumultuosos, patet Zacha.9. vbi dicitur. Dispergam quadrigam ex effraim, Quadriga enim tumultum iracundiæ & discordiæ signat. Sufficit. vide supra de destruere, & dissipare, & infra de perdere.

A **Dispergere.** Nota quod dispergere nihil aliud est quam res ab inuicem separare, Vnde nota quod dispersio est

Virtuosa.
Vitiosa.
Dolorosa.

Nam sicut scriptura videtur innuere, virtuosè dispergitur opum fecunditas, vitiosè dirimitur concors fraternitas, dolorosè disiũgitur mala communitas. Nam dispergitur rerum substãtia, vt detur pauperi. Dirimitur fratrum concordia, vt vacet sceleri. Disiungitur concors nequitia, vt subsit oneri. Dicam ergo primo ꝙ est quædam dispersio virtuosa, quæ fit cum diuitiæ distribuuntur. Video enim ꝙ omnia naturalia dispergunt & communicant se & sua, & maximè illæ res in quibus Deus plenitudinem bonorum posuit, vt sint alijs quasi fortia fundamenta. Sol.n. dispergit radios, vt illuminet. Mare dispergit aquas & fluuios, vt terram quæ arida est humectet & vegetet. Fons dispergit riuulos, vt se communiter communicet. Agricola dispergit semen, vt illud multiplicet. quia pro certo per tales dispersiones

B Mundus illustratur.
Terra fecundatur.
Sitis releuatur.
Fructus reportatur.

Istud etiam patet in humano corpore, vbi natura primo spiritus & humores in quibusdam principalibus & fundamentalibus mẽbris cõgregat, & deinde spiritus animales per neruos, spiritus vitales per arterias, spiritus naturales in sanguine per venas ad omnia membra dispergit & mandat, & sic corpus mouet viuificat & alimentat. Sic verè dico ꝙ quilibet homo iustus, & maximè talis cui Deus plenitudinem & abundantiam rerũ dedit, (Rerum dico vel sciẽtialium, sicut sunt doctores & clerici, vel temporalium, sicut sunt diuites & magnifici, vel virtualium, sicut sunt viri exemplares & catholici) debent illa liberaliter alijs dispergere, & alijs abundanter erogare. Sic.n. illuminatur ignorantium intellectus per scientificos libenter docentes. Sic refrigeratur indigentium affectus per munificos sua largientes. Sic fructificatur & multiplicatur simplicium actus & effectus per viros virtuosos & deificos alios dirigentes. Vt sic de quolibet istorum possit intelligi illud psal. Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi. Ista etiam ad dispersionem personarum possunt referri qui in studijs & collegijs proficiũt & instruuntur, & tandem ad regimen & vtilitatem totius reipublicæ dispergũtur. Plus enim proficiunt dispersi quam fecerũt cõgregati. sicut de apostolis constat, quos tribulationes spiritu sancto mediante ab inuicem disperserunt, & sic in locis pluribus prædicantes, fidem docuerunt, & omnibus profuerunt. De hoc Actuum.8. dicitur. Facta est persecutio magna Hierosolymis, & omnes dispersi sunt per regiones Vnde etiam Deus videtur de eis dixisse illud Geñ.49. Diuidam eos in Iacob, & dispergam eos in Israel. Tales enim qui sic ad vtilitatem aliorum ad prædicãdum & ad regendum, ad militandum & ad alios iuuandum, ad peregrinandum & ad bona opera faciendum dispergunt, finaliter ad Deum, & à Deo in Paradiso congregabũtur, vbi simul perpetuo lætabuntur. psal. Dispersiones Israelis cõgregabit. Et Ioan.11. Christus inquit. Moriturus sum, non solum pro gente, sed vt filios Dei qui erant dispersi, congregaret in vnũ. Multa autem de talibus dispersionibus possunt dici, sed nullas alias auctoritates reperi de dispergere in significato bono. Ista est ergo dispersio virtuosa, quæ fit cum diuitiæ distribuuntur. ¶ Secundò dico ꝙ est dispersio vitiosa quæ fit cũ concordiæ destituuntur. Sicut enim vnitas commendatur, quia omnia coniuncta fortius conualescunt, sic diuisio & dispersio illaudabilis est, quia omnia segregata & dispersa facilius deficiunt & euanescunt. Sic proculdubio dicam in moribus. Homines enim quandiu simul per charitatem iuncti & vniti sunt, vigent, præualent & fortificãtur, si verò per discordias & odia diuisi sunt & dispersi, statim debilitantur, & per diuersa vitia destruuntur. In bellis enim & conflictibus maximè nocet dispersio, & ideò sapiens dux summè studet aduersarios simul iunctos ab inuicem, dispergere & seiungere, quia sic consueuit de eis facilius triumphare. quod bene supponitur.2. Reg.18. vbi causam nuncius reddens quomodo Absalõ & totus Israel à paucis Dauid militibus fuerunt victi, dicit. Fuit autem ibi prælium dispersum super faciem omnis terræ & mortui sunt.20.milia. Sic verè diabolus, qui secundum veritatem dux est contra nos potentissimus, & ad nocendum sagacissimus, in prælio tentationum, quod continuè agit contra nos, appetens triumphare, nos pro posse disgregat & dispergit, & sic faciliter nos superat atque vincit. Ista enim est cautela Lupi, quia.s. si duos boues vel equos simul inueniat pascentes, quasi ludendo ipsos abinuicem dispergit & separat, & post sigillatim ipsos inuadit & vorat. Sic diabolus societatem & vnitatem ante omnia nititur rumpere, vt de dispersis valeat triũphare. Ioan.10. Lupus rapit & dispergit oues Et si volumus possumus notare ꝙ triplex est mala dispersio quam diabolus in nobis procurat, s.

Dispersio distractionis, qua quis disgregatur.
Dispersio dissensionis, qua quis ab altero segregatur.
Dispersio diffusionis, qua quis ad vitia dilatatur C

¶ Prima est dispersio propriæ integritatis.
Secunda est dispersio fraternæ communitatis.
Tertia est dispersio à nexu diuinitatis.

Igitur dico ꝙ dispersio propriæ distractionis, qua quis exterius disgregatur. Et ista propriè nihil aliud est quam euagatio mentis circa bona exteriora, & recessus ab illa integritate qua quis seipso cõtentus, solum Deum appetebat, & sic vnus cum vno, simplex cum simplici, & integer cum integro permanebat. Dicunt enim naturales ꝙ virtus vnita fortior est seipsa dispersa. Et ratio est, quia omnis euaporatiua quanto magis dispergitur, tãto amplius debilitatur. Patet in fumo superius ascendente, & semper se per aera dispergente & finaliter deficiente. Patet in spiritu visiuo, qui ad aspectum obiecti valde luminosi attrahitur, & exterius disgregatur & dispergitur & sic quandoque penitus perit & extinguitur, ita homo aliquotiens excæcatur. Etiam haustus aeris nimis calidi, sicut est illorum qui in fornace vel in balneo moriuntur, virtutem interiorem facit dispergi, quia.s. calor excessiuus exterior, interiores spiritus cordis facit dispergi & exhalari, & sic necesse est hominem statim mori. Sic mortuus est Plinius philosophus, dum nauigans per mare, nimis appropinquare voluit ad montem ethnam, qui est mons in Sicilia, semper ardens, certius causas incendij contemplari volens, qui ibi præ caliditate aeris spiritum exhalauit. Sic etiam mortui sunt illi milites Romani de quibus facit Titus Liuius mẽtionem, ꝙ cum ciuitas illa quæ prius Romanorum erat, Hannibali romanorum hosti se proditiose traderet, romanos milites qui i eis erãt in præsidio, ceperunt, & fauore dicti Hannibalis, tandiu in balneis tenuerunt, ꝙ præ calore disperso & euaporescẽte spiritu vitali, animas exhalarũt. Sic fit verè in moribus, quia omnis pro certo virtus spiritualis, s. gratia & deuotio, & etiam ipsa virtus animi naturalis, s. intellectus & affectio, tunc temporis prorsus perit & confunditur, quando cooperante calore auaritiæ exterius, ad terrena per affectus & complacentias dispergitur, & ibidem fluctuans, dimissis interioribus diuagatur. Quando enim recluditur & recolligitur & in seipso, & de exterioribus nihil curans, circa mentem & interiora solũmodo occupatur, tunc virtutes eius melius conseruantur. Mens verò quæ circa appetitus exteriorum se dispergit, semper ad inania euaporabit, & finaliter per diuersa vitia dispe ribit. De tali ergo dispersione loquitur Dauid in psal. dicens in persona peccatoris. Circumdederunt me vituli multi. i. demones vel lasciui homines atq; mali, aperuerunt super me os suum sicut Leo rapiens & rugiens, supple in tentando, & ad malum inducendo. & sic sequitur. sicut aqua effusus sum, & dispersa sunt omnia ossa mea. Ossa dico id est tota fortitudo & virtus interior cordis mei. Ista potissime apparent in religiosis, qui interiora. s. conscientiam & claustrum dimittunt, & affectus suos ad exteriora mundi negocia dispergunt & sic spiritualiter pereunt, insuper auari & superbi fiunt, ita ꝙ diabolo qui eos sic dispergit, potest dici illud Esa.41. Triturabis inquit montes & comminues, & colles quasi puluerem pones religiosos & clericos, superiores & inferiores, qui debẽt esse contemplatiui & alti. Sequitur. Et ventilabis eos, & ventus tollet eos. Et ideò talem ecclesiasticorum dispersionem & diffusionem circa terrena plangit Hieremias flebiliter Threno,

4.dicens

4. Dicens Quomodo inquit obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum? Vide rogo te quomodo lapides sanctuarij, s. religiosi, clerici, prælati, hodie disperguntur in capitibus omnium platearum, idest in foris, audientijs, & nundinis & mercatis, villis & plateis, regum domibus & curijs dispersos inuenies omnes tales. De tali ergo dispersione & euagatione mentali potest dici illud Sap. 17. In obscuris peccatis, tenebroso obliuionis velamento dispersi sunt. Et bene dicit obliuionis, quia verè postquam homo ad mundi negocia taliter est dispersus, ipse obliuiscitur se & Deũ, ita q nũquam amplius per se ad perfectionem pristinam reuertitur, nisi à domino reducatur. psalm. Ædificans Hierusalem dominus, dispersiones Israel congregabit. Patet ergo q est dispersio propriæ distra-
D ctionis qua quis exterius disgregatur seu etiã euagatur. ¶ Adhuc dico q est dispersio anaiæ dissensionis, qua quis ab altero segregatur. Et talis dispersio nihil aliud est quam abinuicem diuisio, charitatis & vnitatis ruptio, & odij & inuidiæ discordiæ & malitiæ disiunctio, & singularitatis introductio, & à charitatiua societate & concordia separatio. Vnde. 1. Regum. 11. de tali discordi dispersione dicitur sic. Reliqui dispersi sunt, ita vt non inuenirentur duo pariter. Ista potissime apparent in falsis amicis, qui statim quod vident alicui tribulationem venire, solent ab eo fugere & dispergi. 4. Regum. 25. Bellatores qui erãt cum rege, dispersi sunt. Vnde de falsa amicitia talium potest dici illud Hierem. 13. Implebo omnes habitatores Hierusalem ebrietate, & dispergã eos, virum à fratre suo, & patres & filios pariter. Et si vis, potes notare quod talis odiosa dispersio fit

Quandoque ex defectu pastoris.	Sic verè di-
Quandoque ex impulsu raptoris.	co quod in
Quandoque ex excessu furoris.	grege fide-
Tunc enim grex solet dispergi & perdi.	lium gene-
Quando à pastore non bene regitur.	ratur disper
Quando à raptore impulsus angitur.	sio odij di-
Quando à furore rabidus agitur.	scordiæ &

partialitatis & iræ, propter defectum prælati qui nescit regere. Zach. 13. & Matth. 26. Percutiam pastorem, & dispergentur oues gregis. Item propter impulsum detractoris vel diaboli, qui solet angere seu etiam pungere. Vnde illud prædictum Iob. 20. Lupus rapit & dispergit oues. & Ezech. 34. dicitur de ouibus q dispersæ fuerãt in die nubis & caliginis. Nubes enim & caligo significant tentationem diabolicam & vitia detractorum, quæ semper fiunt in obscuro. i. in abscondito & secreto. Item propter excessum furoris. i. propriæ malitiæ & inuidiæ, quæ solet eos vrgere. seu quia. s. multi sunt ita peruersi atque superbi, q voluntariè se dispergunt & separant à societatibus aliorum. Lucæ. 1. Dispersit superbos mente cordis sui. Ista est ergo dispersio anaiæ dissensionis qua quis ab al-
E tero disgregatur. ¶ Denique verò dico quod est dispersio noxiæ diffusionis qua quis ad vitia dilatatur. Et ista est quando homo ab altitudine mentis quam timor introducebat diuinus, dilatatur & dispergitur, & ad diuersa vitia relaxatur. Et sic nota quod

Quidam disperguntur ad acquirendum nocuas facultates.
Quidam disperguntur ad obtinendum arduas dignitates.
Quidam disperguntur ad exquirendum fatuas voluntates.
Quidam disperguntur ad assumendum viduas voluptates.

Viduas dico idest steriles. Primi sunt illi qui sectantur auaritiam. figurati in filijs Israel Exod. 5. qui de mandato Pharaonis dispersi sunt per vniuersam terram Ægypti ad paleas colligendas. Paleæ enim designant temporalia, quæ more paleæ faciliter destruuntur. Secundi sunt illi qui appetunt excellentiam. 3. Reg. 22. Vidi cunctum Israel dispersum in montibus. Tertij sunt illi qui cupiunt vanam gloriam & iactantiam. Zacha. 2. Dispersi vos in quattuor ventos. Quattuor enim venti significant vanitates quæ sunt in quattuor climatibus mũdi. Quarti vero sunt illi qui sequuntur gulam & gastrimargiam psal. Ipsi disperguntur ad manducandum, si verò non fuerint saturati, murmurabunt. Sic igitur patet quomodo est triplex mala dispersio, videlicet

Diffusionis dilatiuæ	¶ Et hoc est
Dissensionis segregatiuæ	secũdum prin
Distractionis disgregatiuæ.	cipaliter tactũ

Ostenditur ergo dispersio vitiosa, quæ fit cum concordiæ destruuntur. ¶ Tertiò principaliter dico q est dispersio dolerosa, quæ fit cum blanditiæ longe pelluntur. Et ista. s. est illa dispersio qua Deus malos abinuicem diuidit, & à præsentibus confœderationibus & amicitijs quas inter se habent, & mundi delectamentis quibus simul gaudent, per tribulationem & mortem segregat & dispergit. psalm. disperge illos in virtute tua, & depone eos protector noster dñe. Deus enim dispergit malos quandoq; per præsentem captiuitatẽ quã immittit, sicut patet in Iudeis per vniuersum orbem dispersis in vindictam mortis Christi. Baruch. 3. In captiuitate nostra sumus, qua nos dispersisti in improperium & maledictum. Quandoque etiam dispergit eos per mortem, quãdo scilicet vnum post alium ad infernum transmittit. Hier. 49. Dispergam eos in omnem ventum. Et illud prædictum Esai. 41. Ventus tollet eos & turbo disperget illos. Patet ergo quomodo triplex principaliter inuenitur dispersio. Vide vbi diuidere & separare &c. A

Disperire.

Nota quod est disperitio qua disperitur homo per culpam temporalẽ & miseriã. A Et alia qua disperitur per æternalem pœnam. Sed vt breuiter transeam, notabo q omnia peccatorum genera finaliter disperiuntur, & maximè scilicet

Illi qui vestiuntur diuitiarum veste.
Illi qui imbuuntur malitiarum reste.
Illi qui corrumpuntur deliciarum peste.
Illi qui abutuntur iustitiarum fuste.

Dicam ergo q disperiri digni sunt illi qui sunt diuitijs opulenti, scilicet mali diuites. de quibus dr Soph. 1. Disperierunt omnes inuoluti argento. Sequitur in fine. Argentum & aurũ eorum non poterit eos liberare in die iræ domini. Item disperiri digni sunt malicijs fraudulenti, s. falsi homines & malitiosi. Vnde Thren. 5. Contenebratum est cor meum propter mõtem Syon quia disperijt, vulpes ambulauerunt in eo. Vulpes inquit idest fallaces. Item disperiri merentur illi qui sunt delicijs temulenti seu fæculenti psal. Disperierunt in Endor, facti sunt vt stercus terræ. Itẽ disperiri merent illi q sunt iniustitijs virulenti. psalm. Iniusti autem disperibunt simul reliquiæ impiorum interibunt &c. Vide infra de Perire. Sufficit.

Displicere.

Nota q est displicentia Dei, iusti, & impij. Nam Deo displicet omnia iniquitas. A Nam iusto displicet scelus & prauitas. Nam malis displicet virtus & bonitas. Est ergo displicentia Dei, qua sibi displicẽt malorum opera. Altissimus enim odio habet peccatores, sicut dicitur Ecclesi. 12. Et ideò non mirum si eorum opera sibi displicent, cum sint mala. Vnde. 2. Reg. 11. dicitur q cum Dauid proditiose occidisset Vriam, & vxorem eius fœdasset, displicuit verbum hoc quod fecerat Dauid coram domino. Et merito, quia Dauid erat rex & propheta, & à domino expresse promotus ad regnum. quia. s. plus displicent Deo opera magnorum hominum quam paruorum, prophetarum idest sacerdotum, quam secularium, & senum etiam magis quã iuuenum, & maximè quãdo inuenit eos ingratos suorum beneficiorum. Sicut enim dicit Auicenna, minus nocet punctura apum iuuenum quam senum. Plus enim lædunt serpentes de die quam de nocte. Sic verè Deum plus offendunt & ei plus displicent senes & prouecti male facientes quam iuuenes, & plus diurni quam nocturni, idest plus clare videntes & sapientes, quam simplices & ignorantes. Deo ergo displicet actus carnalis immunditiæ, sicut hic in Dauid vxorẽ alienam fœdãte. Actus præsumptionis & superbiæ, qui fuit in Dauid populum numerante. De quo. 1. Paralyp. 21. dicitur q displicuit Deo & percussit Israel. Actus infidelitatis & inconstantiæ. Ecclesi. 5. Displicet ei infidelis & stulta promissio. Ista est ergo displicentia Dei qua sibi displicent malorũ opera. ¶ Est etiam alia displicentia qua iustis displicent propria scelera. Sicut enim infirmo plus displicet propria infirmitas quam aliena, & hoc quia melius sentit illam, sic iusto plus displicet peccatum proprium quam alienum. Ceruus enim fel habet in intestinis circa fæces, secũdũ Auicennam. Sic iustus fel iracundiæ, indignationis & displicentiæ suæ debet magis habere erga fæces proprias, idest erga propria delicta quam alibi. Ezech. 36. Recordabimini viarum vestrarum pessimarum, studiorumque non bonorum, & displicebunt vobis iniquitates vestræ. Et reuera iustis displicent iniquitates, non solum illæ quas commiserunt, immo etiam illæ quas actualiter committunt. Valde enim displicet iusto cum ex tentatione labitur in peccatum. Talis enim differentia est inter iustum & impium

impium peccantes, ſicut inter fulgur & lapidem deſurſum ad terram cadentes. Lapis.n. impetuoſè & directè cadit, cum nõ habeat aliquod retinaculum quod impediat eius caſum, eſt enim frigidus & ſiccus, quæ ſunt qualitates quæ ad centrum inferius habent motum. Fulgur autem non directè nec ſine reuolutione cadit, immo circunflexuoſè, nunc ſurſum, nunc deorſum, nunc dextrorſum, nũc ſiniſtrorſum flectitur, & ita cum quadam diſplicentia propriæ naturæ, inferius deſcendit. Nam etſi pondus propriæ terreſtritatis, cũ ſit de terreſtribus vaporibus inflammatis, ipſum inferius detrahat, vis tamen ignea, quæ iſtud ſurſum pro viribus eleuat, iſtum deſcenſum impedit & retardat. Sic verè dico ꝙ peccator q̃ totus eſt terreus, grauis, ſ. & ponderoſus, frigidus & indeuotus, quando peccando labitur, directè ſine conſideratione & diſplicentia cadere comprobatur. Iuſtus verò propter igneum charitatis calorem quem habebat, etſi pondere tẽtationis ad peccatum pellitur, cum quadam tamen circunflexione, conſideratione & dolore ab impetu retardatur, & cum quadam diſplicentia ad peccatum deſcendere comprobatur. Ezec. 20. Diſplicebitis vobis in conſpectu veſtro in omnibus malicijs veſtris &c.
B Iſta eſt ergo diſplicentia qua iuſtis diſplicent propria ſcelera. ¶ Tertiò eſt diſplicentia qua malis diſplicent virtutũ munera. Sicut.n. iuſtis diſplicent omnia vitioſa, ſic malis omnia virtuoſa. Vnicuique enim rei diſplicet ſuum contrarium. Et ideò dicit Sen. libr. de moribus. Malis diſplicere, laudari eſt. Et ideò Eccleſi. 21. dicitur. Verbum ſapiẽs iuſtus laudabit, audiuit luxurioſus, & diſplicebit ei. Patet ergo ꝙ eſt diſplicẽtia Dei, iuſti, & impij &c. Vide infra de Placere.

A **Diſponere.** Res bene diſpoſita dicitur, quæ bene in ſuis qualitatibus ordinatur, & quæ vltra debitam rationem non minuitur nec augetur. Eſt igitur diſpoſitio idem quod ordinatio & prouiſio regularis, & cuiuſnis ad ſtatum debitum reductio. Breuiter ergo notabo quod in ſcriptura ſacra fit mẽtio de diſpoſitione diuina, & de diſpoſitione humana. Deus enim & diuina ſapientia, vel occultè vel manifeſto omnia diſponit, & ſiue ſint naturalia ſiue ſpiritualia, ſiue fortuita & accidentalia, omnia ordinat & componit. Sapientia enim ſeu prouidentia diuina eſt illa quæ ſicut dicitur Sapien. 8. attingit à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter. Domus enim quæ per rationem regitur, neceſſe eſt ꝙ per patrẽfamilias principaliter diſponatur, quamuis ſub ipſo per ſubſtitutos miniſtros in minoribus gubernetur. Sic verè domus & regimen mundi per Deum principaliter ſicut per principalem dominum diſponitur, quamuis ipſo ordinante per ſubſtitutos miniſtros ſcilicet Angelos, ſtellas, qualitates elementorũ, voluntates hominem, adminicula maiorum, ſecundariũ miniſtretur. Sapi. 12. Cum ergo ſis iuſtus, iuſte omnia diſponis. Igitur notabo ꝙ à diuina ordinatione & prouiſione prouenit

B Diſpoſitio naturalis.
Diſpoſitio ſpiritualis.
Diſpoſitio ſupernalis.

Prima ſit in rebus exterioribus & hæc ẽ illa qua Deus diſponit viciſsitudines temporum, variationes rerum, mutationes & tribulationes regnorum, de qua dicitur Sapiẽ. 12. Tu autem dominator virtutis, cum trãquillitate iudicas, & cum magna reuerentia diſponis nos. Diſponit enim nos Deus quantum ad exteriora regimina mediantibus Angelis miniſtrantibus, planetis influentibus, prælatis regẽtibus, magiſtris inſtruentibus, vt dictum eſt. vnde Eccleſi. 3. Vidi afflictionem quam dedit Deus filijs hominum vt diſtendantur in ea, cuncta fecit bona in tempore ſuo, & mundum tradidit diſpoſitionẽ eorum. Prima ergo Dei diſpoſitio fit in rebus exterioribus. ¶ Secunda Dei diſpoſitio fit in rebus interioribus. ſcilicet diſponẽdo homines quãtũ ad mores, Deus enim diſponit hominem per gratiam, vt tandem fiat habilis ad gloriam. Actus enim actiuorum ſunt in patiente prædiſpoſito. & ad hoc ꝙ forma in materiam introducatur, neceſſe eſt ꝙ antea diſponatur. Sic ad hoc ꝙ Deus introducat in hominem gloriam. neceſſe eſt ꝙ ipſum diſponat primitus per gratiam. Tali ergo diſpoſitioni cooperatur ſapiẽtia ſicut lucerna. Eccleſi. 19. Sapientia diſpoſitio legis eſt. Lex diuina ſicut regula. Act. 7. Accepiſtis legem in diſpoſitione Angelorum. Tribulatio ſicut ferula. Sapi. 3. In paucis vexati, in multis bene diſponentur. Iſtis ergo cooperantibus, Deus per gratiam hominem diſponit, & ſic in eo finaliter gratiam introducit. pſalm. Diſpoſui teſtamentum electis meis. Gratia enim Dei teſtamẽtum dicitur, eo q̃d eius virtute hæreditas gloriæ reportatur. Iſta eſt ergo tertia diſpoſitio quæ fit in rebus ſuperioribus. ſ. in gloria æterna quam ipſe ordinauit & diſponit nobis dare. Lu. 22. Et ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnum, vt edatis & bibatis ſuper mẽſam meã in regno meo. Iſta eſt igitur diſpoſitio diuina. ¶ Secundò dico ꝙ eſt diſpoſitio humana. Et iſta eſt vel paſsiua vel actiua. Paſsiua dico, C
quæ eſt quãdo quis eſt moraliter bene diſpoſitus. vtpote quãdo non eſt grauatus vitijs vel infirmus. Vnde etiam diſpoſiti dicuntur iuſti, quando in ædificio eccleſiæ in locis ſuis & ſtatibus ſecundum virtutes & merita ſunt debitè ordinati. Heſter. 1. Super pauimentum diſpoſiti erant, quod mira varietate pictura decorabat. Actiua verò iuſtorum diſpoſitio eſt illa qua iuſti diſponunt virtualiter ſe & ſua. Eſt igitur diſpoſitio nomen

Auctoritatis.
Sagacitatis.
Vtilitatis.

Auctoritatis dico q. ſ. diſpoſitio de ſubditis, de eccleſia, vel de regno, pertinet ad ſuperiorem. Vnde de bono prælato poteſt intelligi illud Thob. 5. Credo ꝙ bonus Angelus domini comitetur ei, & bene diſponat omnia quæ circa eum geruntur. Sagacitatis etiã, quia. ſ. bene diſponere negocia, pertinet ad prudentem. 2. Para. 7. Compleuit Salomon omnia quæ diſpoſuerat. Vtilitatis inſuper, quia. ſ. in omni negocio valde eſt vtilis diſpoſitio & ordinatio bona. 2. Paral. 30. Steterunt. ſ. leuitæ, in ordine ſuo ſecũdum diſpoſitionem & legem Moyſi. Notabo ergo quod nos debemus bene & modeſtè nos diſponere.

Ad debellandum hoſtes viriliter.
Ad gubernandum vitam ſalubriter.
Ad contemplandum cœlum ſubtiliter.
Ad ordinandum verba ſagaciter.
Ad gubernandum domum vtiliter.
Ad regulandum plebem ciuiliter.
Ad occupandum cœlum finaliter.

Igitur diſponamus nos ad hoſtes viriliter impugnandũ. Prouerb. 24. Cum diſpoſitione initur bellum, ſalus autẽ vbi multa conſilia. Item ad viam ſeu ad vitam ſalubriter gubernandum. Prouerb. 16. Cor hominis diſponit viam, ſed domini eſt dirigere greſſus. Item ad cœlum ſubtiliter contemplandum. pſalm. Aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lachrymarum, in loco quem poſuit. Aſcenſio enim contemplationem ſignat. Item ad verba ſagaciter ordinandum. pſal. Iucundus homo miſeretur & commodat, diſponet ſermones ſuos in iudicio. Item ad domum vtiliter regulandum. Domum dico id eſt familiam vel conſcientiam, vel ſubiectam patriam, curiã vel eccleſiam. Eſa. 38. Diſpone domui tuæ, quia morieris tu, & non viues. Item ad plebem ciuiliter gubernandũ, ſicut apoſtolus faciebat. vnde ad Titum. 1. Reliqui inquit te crete, vt ea quæ deſunt, ordines, & conſtituas per ciuitates presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi. Item diſponuntur ad cœlum finaliter poſsidendum & vendicandum. Vnde illud Luc. 22. Pater meus diſpoſuit vobis regnũ &c. Sic ergo patet ꝙ ſunt diſpoſitiones quædam pertinentes ad Deum, & quædam pertinentes ad iuſtum. ¶ Sed ſi vis, dico quod ſunt quædam perti- D
nentes ad impium. Impij enim ordinant & diſponunt, machinantur & cogitant ſemper malum, & illa quæ ſunt Deo contraria & ſaluti, ſicut dicitur in pſal. Aduerſum te teſtimoniũ diſpoſuerunt tabernaculum idum earum & Iſmaelite. & illud. 1. Macha. 1. In diebus illis exiuerunt ex Iſrael viri iniquĩ & ſuaſerunt multis dicentes. Eamus & diſponamus teſtamentum cum gentibus i. gentilibus, quæ circa nos ſunt &c. Patet ergo quomodo ſecũdum ſcripturam diſpoſitio ſumitur multis modis.

Diſputatio. Nota quod diſputatio nihil aliud eſt quam diuerſorum opinatio, varia aſ- A
ſertio, & verbalis diſceptatio, allegatio & altercatio. Fit ergo diſputatio

A bonis vt cognoſcatur veritas.
A malis vt aſſeratur falſitas.
A multis vt oſtendatur vanitas
A ſanctis vt promoueatur bonitas.

Boni ergo diſputant ad cognoſcẽdũ, & inueſtigandũ rerũ veritatẽ. Sic diſputauit Salomon ſuper lignis, à Cedro vſque ad Hyſopum, ſicut dicitur. 3. Regum. 4. Sic etiam dicitur de Paulo Actu. 9. ꝙ loquebatur gẽtibus, & diſputabat cum græcis. Mali diſputant ad falſitatem aſtruendum, aſſerendum, & ſuſtinẽdum, ſicut de Iudæis dicitur Actu. 6. ꝙ ſurrexerunt de ſynagoga di-

tum emere, ignitum probatum, vt locuples fias. Adhuc dico q de bemus esse spiritualiter diuites, per possessionem castitatis & pudicitiæ, & hoc ostenditur cum dicitur. Argentū. Per argentum.n. quod est candidum, & quod manus tangētis nō macular neque fędat, pudor & castitas denotatur, quæ alios non inficit nec inquinat, iuxta illud psal. Eloquia domini eloquia casta, argētum igne eaamhatum. Et reuera istæ sunt magnæ diuitiæ spirituales.s. castitas atque puritas corporalis. Piper.n. nascitur candidum atque planum, & quandiu sic permanet, fructificare potest si fuerit seminatū, sarraceni ipsum tamen in furno decoquunt, & sic candorem & planiciē amittit, & rugosum efficitur atque nigrum, & virtutem fructificādi amittit. Sic verè charissimi quandiu homo perseuerauerit in cādore castitatis, & in planiciē veritatis, tandiu potest fructum bonorum operum procreare. Si verò igne concupiscentiæ carnalis à sarracenis.i. à demonibus fuerit inflammatus, tunc candorem continentiæ perdit, & nigredinem malæ conuersationis acquirit, rugosus per falsitatem efficitur, & à fructu bonorum operum impeditur. Isti ergo non habent argentum, idest candorem castitatis. vnde Esa. 1. Argentuum tuum versum est in scoriam. Bene ergo consulitur Prouerb. 25. Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimū. Istæ sunt igitur magnę diuitiæ, quia sine istis fama hominis nihil est. ideò bene dicitur Ecclesi. 31. Beatus diues qui inuētus est sine macula. Habeamus igitur diuitias castitatis & pudicitiæ Denique babeamus diuitias bonitatis & excellentiæ, quod ostenditur cum dicitur. Lapidis preciosi. Per lapides enim preciosos quibus inter diuitias regias nihil nobilius reputatur, virtus & bonitas denotatur, valor & excellentia meritorum comparatur, quibus in Thesauro Dei nihil charius vel melius vel excellētius inuenitur. Istos enim qui habet, diues est, istis qui caret, pauper est. Talibus enim lapidibus ornati fuerunt sancti, & ideò plus ceteris apud Deū valuerunt. Ezechi. 28. Omnis lapis præciosus operimentum tuum. Isti ergo fuerunt spiritualiter diuites, quia.s. virtutibus claruerunt Istę enim diuitiæ regnant cum paupertate temporali, & ecōuerso, spiritualis paupertas idest carentia virtutum cum temporalibus diuitijs sæpe manet, vnde Prouerb. 13. Est quasi diues, cum nihil babeat, & quasi pauper, cum in multis diuitijs sit. Istæ ergo sunt diuitiæ spirituales.s. bonitas moralis & excellentia. Castitas carnalis & continentia. Charitas mentalis & amicitia. Patet igitur quod sunt quædam diuitiæ spiritua-

C les. ¶ Secundò dico quod sunt quædam diuitiæ temporales, & istæ pro certo sunt in bonis bonæ & vtiles, in malis verò malæ & illaudabiles. Bonæ sunt enim & meritorię ipsis bene administrantibus. Malę verò sunt & damnatoriæ ipsas indebitè seruantibus & amantibus. Auaris enim sunt diuitiæ valde damnabiles, liberalibus verò sunt vtiles & commendabiles. Sicut enim ad sensum apparet, aliqua sunt aliquibus valde vtilia, quæ valde sunt alijs nociua. Amygdalus enim secundū Plini. homines nutrit, quæ Vulpem si comederet, interficeret & occideret. Semen etiam Iu'qu iami passeres pascit, & homines occidit. Gummi quod dicitur ferula, mutenas necat, quod tamen multos morbos in hominibus sanat. Sic re-uora faciunt diuitiæ, quia verè alijs sunt vtiles & fructuosæ, alijs nociuæ periculosę. Quosdam enim sanant à peccato per eleemosynas, quas conferunt. Occidunt per peccatum ratione auaritiæ & superbiæ, quas inducunt. Quosdam verò interficiunt per tormentum fallacitatis & nequitiæ, quæ istos comitantur. Ideò dicit Ambro. Discant diuites non in facultatibus crimen esse, sed in his qui vti nesciunt. Nā diuitiæ vt sunt impedimenta reprobis, ita virtutum sunt adiuuamenta probis Aug. etiam dicit super psalm. 68. quod diuites in affectione reprobat dominus, non in arca vel in domo Nō igitur charissimi diuitiarum possessio, sed earum amor & affectio reprobatur, iuxta illud psal. Diuitiæ si affluāt, nolite cor apponere.

D ¶ Et ideò possumus notare q diuitiæ quantū ad affectum debent detestari multiplici ratione, videlicet quia faciunt

Mentem esurire.
Corda superbire.
Lites suboriri.
Laborem subiri.
Cœlum denegari.
Deum non amari.

Contemnamus ergo diuitias, quia pro certo dico quod istæ faciunt mentem esurire. Diuitiæ enim si amantur, nunquam satiant cor humanū, sed ipsum ad plus habendū & acquirendum amplius excitant & inflammant. Hydropicus enim quāto plus potat, tanto plus sitit. Canis etiam habet insatiabilem appetitum. Illum etiam quem situla serpens momorderit, vsque ad mortem eum sitire facit. Venenum enim subtile corpori effusum, tātum ardorē sitis generat, quod vsque ad mortem patientem grauat & cruciat & flagellat. Reuera charissimi sic accidit habentibus & amātibus diuitias. Istę enim sunt in eis sicut quoddam venenum, quod sitis ardorem & appetitum habendi multiplicat & augmentat. Diuitijs enim acquisitis no satiantur, sed cruciantur, non replentur, sed vacuantur, non delectantur, sed molestantur. Quantò enim de eis plus acquirunt, tanto amplius appetunt & exquirunt. Ideo tales quibus nihil sufficit, propriè diuites non sunt. quia secundum Senec. Diues est non qui magis habet, sed qui minus eu pit. Sufficientia enim diuites facit. Nam vt dicit idem in epistola, qui sibi satis est, cum diuitijs natus est. Et ideò possunt dici simul & semel diuites & pauperes, iuata illud psalm. Semul in vnum diues & pauper. Pauperes enim mentaliter, diuites sunt temporaliter, ita q propriè cuilibet potest dici illud Apoc. 3. Dicis, diues sum & locupletatus, & nullius egeo & nescis quia tu es miser & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus. Ad quod facit verbum August. in quodam sermone de quadr. vbi dici sic. Quomodo sunt diuitiæ qbus crescētibus crescit inopia, quæ amatoribus suis quāto sunt ampliores, non auferunt satietatem, sed inflammat cupiditatem? Diuitem tu putas qui minus eget? minus egeret si minus haberet. Nam video quosdam cum paucam haberent pecuniam, paruis lucris fuisse lætatos, sed vbi abundare ceperunt, lucra modica contempserunt. credis eos esse satiatos? fallum est. Nam pecunia fauces auaritiæ non claudit, sed extendit, non irrigat, sed accendit, poculum respuunt, quia fluuium sitiunt Diuitiæ ergo faciunt esurire idest ampliora concupiscere & affectare. vnde psal. Diuites eguerunt & esurierunt. Et. 2. Corint. 8. Egenus factus est cum diues esset. ¶ Iterum dico quod E diuitię sunt spernendę, quia faciunt corda superbire. Sicut.n. dicit Augu. in sermone. 29. Difficile est vt superbus nō sit qui diues est. Tolle superbiam, diuitiæ non nocebunt. Sicut enim mali humores congregati faciunt apostema, & inflaturam inducunt, à quo mors postmodum sequitur, sic verè humores mali idest diuitiæ malè acquisitæ quando multiplicantur, & augmentantur, solent in homine apostema & inflaturam superbiæ generare, & mortem inferni introducere & causare. Et in figuram huius, diues in euangelio camelo comparatur, Mar. 10. Facilius est intrare camelum per foramen acus, quā diuitem in regnum cœlorum. Camelus enim cum gibbo & inflatura supra dorsum diuitem superbum designat, qui pro certo difficile regnum cœlorum intrabit. Esaiæ. 30. Portātes super humerum iumentorum diuitias suas, & super gibbum camelorum Thesauros suos &c. Diuitiæ ergo faciunt superbire. Vnde narratur quod quidam miles iniuriosè percussit regem in facie, qui tandem veniam postulans, dixit quod illo tempore tanta superbia inflatus fuerat, quod videbatur sibi quod crepasset, nisi regem in facie percussisset. Rex vero prudenter considerans locum vbi tunc miles stabat, perfodi, fecit & magnum thesaurum ibi inuenit, di. Bene sciebam inquit quod nihil ita facit hominem superbire sicut diuitiæ. Bene ergo dicitur Prouer. 8. Opes superbiæ & diuitiæ. Dico ergo quod contemnendę sunt, quia faciunt mentem superbire.
¶ Adhuc dico quia faciūt lites prouenire. Diuitiæ enim sunt F causa litium & guerrarum. propter enim istas lites mouentur, homines à raptoribus impetuntur, à latronibus occiduntur, à principibus inuaduntur. A pauperibus enim nihil quæritur, sed pro extorquendis pecunijs plura diuitibus imponūtur. Serpens enim dimittit & fugit hominem nudum, audacter tamen insilit in vestitum, secundum Greg. quia verè serpentes idest ballini & raptores, à nudis idest pauperibus nihil quærunt, qui tamen vestitos idest diuites continue rapiūt & inuadunt. Vnde dicit Hiero. quòd auarus nihil aliud est quam arca principum, bursa latronum, sibilus omnium Propter diuitias etiam inter se diuites, sæpe litigant, & inter se veram concordiam nunquam babent. Vnde Gen. 13. dicitur quod Loth & Abraham diuites erant, & nequibant habitare simul. Diuitiæ ergo faciunt lites suboriri. ¶ Denique dico G quod istę faciunt laborem subiri. diues enim nunquam est in quiete, semper enim aut laborat in acquirendo, aut vigilat in conseruando, aut timet in amittendo. sicut dicitur Ecclesi. 5. Saturitas diuitis non sinit dormire eum. Ideò in euangelio

Lucę. 4.

Lucæ.8.diuitiæ spinis comparantur,eo,s.quod puncturam & sollicitudinem introducunt.De talibus dicit Petrus Rauen. Auri custos,argenti seruator, securitatem non habet, & nescit quietem.pœna diues est ille,non censu. Diues enim similis est vrso,qui pellem habet hispidam valde & hirsutam, & tamen animal inquietissimum est, est enim in continuo motu.Sic procul dubio illi qui pellem exterioris facultatis grossam habent & hirsutam, s. diuites, nunquam sunt propriè in quiete,semper enim sunt in motu tribulationum & laborum Aut enim circuneunt, vt dictum est solliciti de acquirendo aut de augendo,aut de non perdẽdo.Pellis enim hericij plena est spinis,quæ quamuis sint pungitiuè valde,Hericius tamen puncturam earum non sentit. Sic verè quanquam diuitiæ spinas sollicitudinum & laborum habeant, istud tamen à diuitibus non sentitur,immo in his pũcturis & laboribus delectantur.Talibus ergo dicitur Ezech.27.In corde maris,idest in profundo amaritudinis diuitiæ tuæ.Iste ergo faciunt laborem subiri.Ecclesi.31. Laborauit diues in congregatione

H substantiæ.¶ Deinde dico ꝙ contemnendę sunt,quia faciunt cœlum denegari vel non adiri.Nam vt dicitur Matthæi. 19. Diues difficile intrabit in regnum cœlorum. Aliquę.n.sunt arbores quæ si vno anno fructificant,in alio nihil portant,sicut dicitur de Amygdalo & oliua. Arbores etiam, vt dicit Aristo. quæ in iuuentute multum fructum producunt, faciliter sterilescunt,ita ꝙ in tempore senectutis remanent pœnitus sine fructu.Ita pro certo est de hominibus. Illi enim qui in vno anno.s.in vita præsenti fructum diuitiarum abundanter habent,in alio anno.s. post mortem in vita alia fructibus æternæ gloriæ carebunt. Nam qui in iuuentute præsentis vitæ diuites sunt,in senectute mortis pauperes & steriles fiunt, si tamen diuitijs malè vsi fuerint,vt dictum est.Diuitiæ enim sunt talibus pro precio,pro solatio,pro Paradiso,pro portione,pro successione,pro præmio vnde Ecclesi.5.Hac est pars

I eius,& omni homini cui Deus dedit diuitias & substantiam. Ista ergo faciunt cœlum denegari,vel non haberi. ¶ Rursus dico quod faciunt Deum non timeri.Amor enim diuitiarum tollit de corde hominis timorem Dei & amorem. Venenum enim aspidis facit hominem obdormire,& dormiendo etiam interire. Sic verè venenum diuitiarum postquam homo ipsum biberit & sibi incorporauerit per amorem,statim obdormit in vitijs & peccatis,timorem Dei obliuiscitur, & in mundi ludibrijs delectatur. Sed verè dum dormit,moritur. Quia subito dum non aduertit,venit sibi mors,qua temporaliter & æternaliter vulneratur & occiditur.Iob.27. Diues cum dormierit,nihil secum auferet.Et ideò dicit Apostolus. 1.Corin. 4.Iam diuites facti estis,sine nobis regnatis.Istud patet de diuite epulone Lucæ.16. qui Lazaro misereri noluit,qui sepultus est in inferno.Patet etiã de illo homine diuite cuius ager vberes fructus attulit,qui cum de seruando diuitias cogitare subito sibi dictum est.Stulte hac nocte repetent à te animam tuam,sicut dicitur Lucæ.12.Ecce ergo quot mala faciũt malè diuitiæ.Iste enim,vt dictum est,

Tollunt Dei amorem.
Tollunt cœli dulcorem.
Causant.durum laborem.
Causant litis rancorem.
Causant mentis tumorem.
Causant famis ardorem.
¶Per diuitias enim causantur.
Ardor auaritiæ.
Tumor superbiæ.
Clamor discordiæ.
Per istas etiam perditur.
Quies & securitas.
Diuina charitas.
Cœli fœlicitas.

Et ideò bene dico ꝙ istę sunt merito contemnendæ,Et ideò bene dicit Bernar.sermone.4. Filij ad genus auarum, quid nobis cum terrenis diuitijs, quæ nec verè nostrę sunt? Aurum enim & argẽtum terra rubea sunt & alba,quæ solus error hominum facit reputari prętiosa. Itaq; si vestra sunt,tollite ea vobiscum. Patet igitur ꝙ sunt diuitiæ eligendę,& sunt diuitiæ contemnendæ. Et si vis scire quæ sunt istę diuitiæ seu isti lapides preciosi.i iste virtutes quæ hominem spiritualiter locupletant,atque ditant,pro certo dico quod istę sunt

Fidei certitudo,veritate fundata.
Animi fortitudo,firmitate locata.
Timoris mœstitudo,charitate turbata.
Sapientiæ limpitudo,subtiliter illustrata.
Patientiæ firmitudo,stabiliter radicata.
Obedientiæ mititudo,humiliter explicata.
Sufficientiæ plenitudo,alacriter ampliata.

Istę sunt ergo virtutes quæ spiritualiter hominem ditant. Fit enim homo spiritualiter diues per fidei certitudinem. Iaco.2. Pauperes in hoc mundo elegit dñs,diuites in fide. Itẽ per animi fortitudinem.Proue.10.Substantia diuitis vrbs fortitudinis eius. Vnde de Berzellai qui interpretatur fortitudo,dicitur.2.Reg.19.Erat autem berzellai diues valde.Prouerb.11. Robusti habebunt diuitias. Item per diuini timoris mœstitudinem.Timor.n.domini diuitiæ sunt Esai.33. Diuitiæ salutis sapientia & sciẽtia, timor domini ipse est Thesaurus eius.Itẽ per sapientiæ limpitudinem.Sap.8.Si diuitiæ appetuntur,quid sapientia locupletius? Item per patientiæ firmitudinem. Vnde Heb.11.dicitur ꝙ maiores Moyses diuitias reputauit improperium Christi,Thesauris Ægyptiorum.Improperiũ dico Christi.i.patientiam in improperio propter Christũ. Itẽ per obedientiæ mititudinem.Obedientia.n.& humilitas magnæ diuitiæ reputantur.Iaco.1.Glorietur diues in humilitate sua.Item per sufficientiæ plenitudinem.Sufficientia.n.diuitem facit.1.Reg.2.Dominus pauperẽ facit,& ditat.&.2. Corint.8.Paupertas eorum abundauit in diuitias.quia sicut dicitur Prouerbio.12.Melior est pauper & sufficiens sibi, quam gloriosus indigens &c.Sed si adhuc contra malos diuites vis notare,dic quod isti K

Superbiæ flatibus inflantur.
Tristitiæ motibus turbantur.
Luxuriæ fęcibus fædantur.
Inuidiæ facibus cremantur.
Discordiæ litibus rixantur.
Lasciuię vocibus iocantur.
Nequitiæ nexibus ligantur.
Iustitiæ viribus priuantur.
Iactantiæ ausibus effantur.
Fallaciæ fraudibus locantur.
Angustiæ fluctibus vexantur.
Auaritiæ ęstibus inflammantur.
Sufficientiæ fontibus non potantur.
Substantiæ vestibus spoliantur.
Ignorantiæ obscuris nubibus excæcant.
A gloriæ foribus relegantur.
In immunditiæ domibus tumulantur.

Ista ergo sunt vitia communia diuitum & reliquę influentiæ diuitiarum. Igitur dico qđ diuites vt communiter superbiæ inflammantur flatibus.Et inde est ꝙ malus diues solet alios ꝓ superbiã execrari & contemnere, & se solũ præ alijs reputare.Ecclesi.13. Sicut abominatio est superbo humilitas,sic & execratio diuitis pauper. Item tristitiæ turbantur motibus.Diues.n. vt communiter nũquam est lætus,sicut de illo principe dicitur Luc.18. Contristatus est, quia diues erat.Item luxuriæ fædantur fęcibus.vnde de Naaman dicitur.4.Regum.5.ꝙ ipse erat diues valde, sed Leprosus.Lepra.n.quæ inficit,luxuriam signat. Inuidiæ torrentur facibus.vnde Prouer.19.Diues torquẽs labia sua, & insipiẽs. Item discordiæ rixantur litibus.Vnde illud Geñ.13.Erant.n. diuites valde,& nequibant habitare simul. Item lasciuiæ iocantur lusibus. Luc.6. Veh vobis diuitibus,qui hic habetis consolationem vestram.Item nequitiæ ligantur nexibus.Michæ.6.Diuites eius repleti sunt iniquitate. Item iustitiæ priuantur legibus.Ecclesi.13.Diues iniustè egit,& fremebit.Itẽ iactantiæ efferuntur vocibus.Prouer.18. Diues autem effabitur rigidè. & illud Prouerbio.13. Est quasi diues, cum nihil habeat.Et Apocaly.3. Et dicis.quia diues sum & locupletatus,& nullius egeo.Item fallacię vtuntur actibus.s.mendacijs fallacibus.psalm. Sedet in insidijs cum diuitibus in occultis,vt interficiant innocentem. Item angustiæ vexantur fluctibus,scilicet laboribus & sollicitudinibus.Ecclesi.31.Laborauit diues in congregatione substantiæ.Et Ecclesi.5. Saturitas diuitis non sinit dormire eum, scilicet præ timore & sollicitudine.Item inflammantur auaritiæ feruidis æstibus. Vnde de diuite epulone legitur Lucæ. 16. quod eleuans oculos dum esset in tormentis,aquam petens pro refrigerio,dicebat. Crucior in hac flamma.Flãma aũt diuitis nihil aliud est quam desiderium acquirendi,quod est auaritia.Item sufficiẽtiæ non potantur repletis fontibus,nihil enim eis sufficit.Prouerbio.13. Est quasi pauper,cum in multis diuitijs sit. Ideò bene dicitur Lucæ.1.Diuites dimisit inanes. Et illud psalm. Diuites eguerunt & esurierunt Item substantiæ spoliantur pristinis opibus,quia scilicet latrones & raptores semper vacant ad diuites spoliandum, quod potissime patet in morte, quando mundus eos taliter spoliabit,quod nihil secum portabunt.

rabunt.Iob.20.Diuitias quas deuorauit euomet,& de ventre eius extrahet eas Deus. Item ignoranti§ excęcantur obscuris nubibus. Vnde Luc.19. dicitur Zacheus erat princeps publicanorum,& ipse diues,& non poterat videre Iesum. Tales enim non vident ea quæ pertinēt ad salutem. Vnde illud prędictum Apoc.3. Dicis quia diues sum &c.cum sis miser & miserabilis,& pauper & cęcus & nudus. Item isti à gloriæ relegantur foribus. Vnde Christus videtur illud præcipere, sicut patet Lucę.14. Cum facis prandium aut cenam, noli vocare diuites.q.d. Diuites non debent intrare ad conuiuium paradisi. Matth.19. Diues difficile intrabit in regnum cœlorum. Item isti in miseriæ tumulantur inferni domibus. Lucæ.16. Mortus est diues,& sepultus est in inferno. vnde Apocal. 18. dicitur quòd diuites longè stabant ab ea.s.à Babylone, flentes & lugentes. quia.s.tales à Babylonis.i.à mundi prosperitate longè in inferno positi sunt. Mors depascet eos Psalm. 48. Bene ergo dicitur Eccle.5. quòd diuitiæ congregantur in malum domini sui. Et Eccle.41. quòd mortis amara est memoria homini iniusto, & pacem habenti in diuitijs suis. Patet ergo de malis diuitibus quod incommodis tam in temporalibus quàm æternis molestentur, de bonis verò diuitibus benè, iustè, discretè & modestè diuitias administrantibus, possumus aliquid dicere. Constat enim quòd multi boni diuites fuerunt,& hoc quia diuitias non dilexerunt, sicut de Ioseph ab arimathia, Matthei.27. dicitur. De Ioachim viro Susannæ, Daniel.13. De Iosaphat rege Iuda.2.Paralip.18. & de multis alijs in scriptura legitur quod iusti erant,& tamen diL uitias possederunt. Igitur nota quòd diuitiæ sunt vtiles, dum tamen

In mente non habeantur.
Pauperi distribuantur.
Iniquè non acquirantur.
Auere non custodiantur.

Tales enim diuitiæ animam solent redimere Solēt bonam famā spargere. Gloriam solent tribuere. Amicos solent acquirere. Bene ergo dicitur Prouer.13.q redemptio animæ viri, diuitiæ. Bene ergo dicitur in Psal Pasceris in diuitijs eius. & Eccle.31. Eleemosynas illius enarrabit omnis ecclesia Sanctorum. Bene ergo dicitur Prouerb.14. quòd corona sapientium, diuitię. Insuper bene dicitur Prouer.19. quòd diuitiæ addunt amicos plurimos. quòd ergo diues nō debeat diuitias amare, patet Eccle. 31. vbi dicitur quòd beatus diues qui post aurum non abijt, nec sperauit in pecuniæ thesauris, quòd etiam propter diuitias non debeat aliquis superbire, sed eas humiliter pauperibus erogare, patet vtrumq;. Primum patet per Apostolum, qui dicit.1.Tim.6. Diuitibus huius seculi pręcipe non sublime sapere. & Hiere.9. Non glorietur diues in diuitijs. Secundum patet Matth.6. Cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te.q autem facienda sit eleemosyna, patet Eccle.7. Eleemosynam facere ne despicias. quòd ipsas etiā nullus debeat male acquirere, nec auarè conseruare, sed potius distribuere, patet Luc.19. in prædicto Zacheo, de quo ibidem dicitur quòd erat diues, qui tamen legitur dixisse. Ecce dimidiū bonorum meorum do pauperibus &c. Tali ergo modo diuitiæ possunt proficere,& tamen si habeantur, non sunt amandę, sed vt dictum est, potius contēnendę. Et hoc est secūdum M principale. ¶ Tertio autem principaliter dico quòd sunt diuitiæ affectandę. Et istę proculdubio sunt diuitiæ gloriæ paradisi, quæ.s. sunt diuitiæ ipsius dei, quas ipse distribuit Sanctis suis. Vnde ipse est qui dicit Prouerb. 8. Mecum sunt diuitiæ gloria, opes supernę & iustitia. Melior est fructus meus auro & omni lapide precioso. Illę enim sunt verę diuitiæ & veraciter commendandę, quæ habent societatem honorabilem. scilicet ipsum deum. Mecum inquit sunt

Satietatem delectabilem, quia diuitiæ.i.diuinæ lętitię.
Immensitatem admirabilem, gloria, quæ.s.est status omnium bonorum aggregatione perfectus.
Vtilitatem commendabilem, quia opes id est opē ferētes &c.

Bene ergo dicit Grego. Si vere inquit diuites cupitis esse, veras diuitias amate. Istę sunt enim diuitiæ gloriosę, propter annexum honorem. Psal. Gloria & diuitiæ in domo eius. & Roma.11. O altitudo diuitiarum &c. Istę sunt diuitiæ dulcorosę propter connexum amorem. Vnde Col. 2. dicitur q Sancti sunt instructi in charitate, & in omnes diuitias plenitudinis. Istę sunt diuitię copiosę propter immensum decorem seu dulcorem. Phil.4. Deus autem meus impleat omne desiderium vestrum, secundum diuitias eius. Ista ergo de diuitijs vitiosis virtuosis & gloriosis sufficiant &c.

Diuidere.

Nota quod diuidere idē est quod disiungere, segregare, dispergere, distribuere. A

Accipitur enim diuidere generaliter in scriptura, in bono scilicet & in malo,

Pro largitate distributiua.
Pro prudentia ordinatiua.
Pro discordia segregatiua.

Accipitur enim pro largitatis distributione. Et sic accipitur in Psal.77. Diuisit eis terram in funiculo distributionis. Itē accipitur pro prudentiæ ordinatione. Et sic sumitur Exo. 11. Scias quanto miraculo diuidat deus Aegyptios & Israel. Et sic etiam præcipitur Leui.11. quòd omne quod habet diuisam vngulam & ruminat mundum esset. Vngulam enim diuidere, nihil aliud est quam opus suum districte facere distinguere,& ordinare. Item accipitur pro discordiæ dissensionę. Vnde Lucę.11. Omne regnum in se diuisum desolabitur. & Actuum.14. Diuisa est multitudo ciuitatis &c. ¶ Dicamus ergo quod est quædam diuisio vitiosa. Et sic dicamus aliqua de diuisione inquantum potest significare discordiæ separationem. Sicut enim vnitas & integritas amoris & concordię dissipatur; sicut etiam secundum Aristo. apes in eodem aluearì quandoq; in plures partes diuiduntur, ita quod vna pars sequitur vnum regem, altera alteri copulatur, sic vere charissimi in aluearì religionis & ecclesiæ multi sunt hodie diuisi, & per discordiam segregati,& non est ibi vnitas perfecti amoris. Vnus enim sequitur vnum regem Christum vel bonum prælatum, alius pro certo alium.s. malum prælatum vel Diabolum vult habere. Ista potissimè apparent in electionibus, in quibus vt communiter homines per particulas se diuidūt, ita quod singuli suum sequuntur & eligunt, & alter ab altero per discordiam se diuidunt & seiungūt. Gene.13. Diuisi sunt alterutrum à fratre suo. Et.3.Reg.16. dicitur. Diuisus est populus in duas partes. Talis ergo diuisio fugienda est, & penitus abhorrenda. Filij enim eiusdem patris quamdiu sunt insimul, melius tenent hospitium quam diuisi. Milites bene vniti fortius faciunt prælium. Chorizantes etiam bene coniuncti pulchrius faciūt tripudium, si vero diuisi fuerint abinuicem, tunc facilius hospitium dilabitur tunc prælium faciliter vincitur, tunc & tripudium diffamatur,& turpius iudicatur. Sic reuera charissimi si vniti fuerimus per concordiam & amorem tunc pro certo domum & hospitium communitatis nostræ melius gubernamus, contra hostes melius militamus, & coram deo melius per bona opera ludimus & tripudiamus. Si vero per discordiam diuisi fuerimus, tunc vero virtus nostra diminuitur,& ad omne bonum operandum debiles inuenimur. De tali ergo diuisione loquitur Iob.38. Lapidem caliginis & vmbram mortis diuidet torrens. Et illud. 1.Machabeo.9. Diuisi sunt equites in duas partes. Et possumus notare si volumus, q talis diuisio & discordia oriri solet

A supernorum obliuione
A terrenorum ambitione
A detractorum suggestione.

¶ Fit igitur diuisio discordiæ supernorum obli- C uione. Sicut.n. fila in tela araneę quāto plus à cētro elongantur tanto plus à se inuicem distinguuntur seu diuiduntur,& quanto plus appropinquant ad centrum, tanto magis inuicem coniunguntur, sic pro certo homines quanto à centro, id est à Deo & à bonis terrenis per obliuionem amplius sunt remoti tāto pro certo abinuicem magis per discordiam sunt diuisi. & econuerso, illi qui centro, id est deo per amorem & desiderium coniunguntur, inter se concorditer & vnanimiter connectuntur. Vnde enim charissimi diuisiones & dissensiones inter nos, nisi quia à Deo sumus per peccatum remoti? Si enim Deo per charitatem appropinquaremus semper inter nos vnitatem & concordiam haberemus. Ideo dicitur Iudic. quinto. Diuiso contra se Rube magnanimorum contentio reperta est. Si enim à Ruben.i. à Deo prius per peccatum diuidimur, necesse est vt inter nos contentio generetur. Causatur ergo illa diuisio ex supernorum obliuione Alio modo causatur ex terrenorum affectione. Sicut enim testę pineę strictę & coniunctę, si super ignem ponuntur, statim abinuicem diuiduntur, sic vere illi qui inter se debent esse stricti. Iuncti & vnanimes & concordes, si in igne auaritię fuerint calefacti, per rixas, & discordias diu deutur,& per lites & odia seiungentur. Ardor enim & amor acquirendi terrena, sæpe solet discordiā generare. Ideo de Loth & Abrahā dicitur Gen.13.q cū essent val.

de diuites, nequibant habitare communiter, sed diuisi sunt alterutrum à fratre suo. Causatur ergo ex terrenorum affectione. Iterum causatur ex detractorum suggestione. Stannum enim talis est naturę, quod si misceatur cum alijs metallis inuicem coniunctis & mixtis, solet ipsa diuidere, & etiam ab inuicem penitus separare. Et ideo secundum Isid. stannum gręcę etymologizatur separans & discernens. Sic verè charissimi si detractor misceatur & adiungatur in aliqua societate vbi metalla. i. personæ diuersæ per amorem & concordiam sunt vnitę, ipsos proculdubio suis verbis detractorijs, suis falsis relationibus & infamationibus, suis inuidijs, & malignis conspirationibus, ab inuicem diuidet & separabit, & per lites discordiam & odia, ab amore & concordia mutuis segregabit. de quo potest dici illud 4. Reg. 2. Currus igneus & equi ignei diuiserũt vtrumque. Detractores enim dicuntur currus, propter strepitum detractionis: dicuntur equi, propter supercilium elationis, dicuntur ignei, propter violentiam afflictionis. Affliguntur enim more ignis omnes cum quibus conuersantur. Et isti pro certo habent alios diuidere. i. ab amore mutuo separare, ita quòd quilibet talis potest vocari phaleg, quod interpretatur diuisio. Nam iuxta illud Gene. 10. Nomen viri phaleg, eo quòd in diebus eius diuisa est terra. Ista est ergo diuisio vitiosa.

D ¶ Sed adhuc dico quòd quædam est diuisio virtuosa. Et sic diuisio accipitur pro erogare, pro dispergere, pro distribuere. Sicut enim in medulla seruatur humor arboris radicaliter, & ibi naturaliter generatur, qui postmodum ad nutriendum ramos arboris diuiditur & à natura distribuitur & erogatur, sic pro certo charissimi, arbor. i. bonus homo & pius, humorem bonorum naturalium quem in medulla sua. i. in secretis suis absconditis & in areis acquisiuit & aggregauit, debet loco & tempore ramis. i. pauperibus diuidere & misericorditer erogare, secundum quòd quemlibet viderit indigere. Iuxta illud Actu. 2. Diuidebant omnia omnibus, prout vnicuique opus erat. Fimus enim nihil valet quamdiu est insimul, cum vero diuisus, & per terras dispersus fuerit, tunc facit terram fructificare. Sic verè diuitiæ quamdiu sunt congregatæ, nihil proficiũt possessori, si verò diuisę fuerint & debitè erogatę, tunc verè faciunt magnum fructum, & in præsenti seculo & futuro. In præsenti dico seculo, quia vt communiter illi qui libenter sua donant (dum tamen dent debitè & discretè) solét recipere potiora, iuxta illud Prouer. 11. Alij diuidunt propria & ditiores fiunt, alij rapiunt non sua, & semper in egestate sunt.

E ¶ De diuisione ergo liberalitatis potest exponi illud Prouer. 5. Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide. In quibus verbis ostenditur quod talem diuisionem tria solent communiter comitari. s.

Terrenorum multiplicatio
Egenorum refrigeratio
Vitiorum eliminatio.

Per eleemosynam enim terrena multiplicantur, quod ostenditur nomine fontis, qui quanto plus de aqua sua diuidit, tanto amplius ab interiori recipit. Item egeni refrigerantur, quod ostenditur cum dicitur. Deriuentur foras. i. ad pauperes & extraneos. Item peccata purificantur, quod ostenditur cum dicitur, Aquas, quæ s. habent sordes lauare. ¶ Primo ergo dico quod per talem diuisionem. i. per eleemosynarum distributionem terrena multiplicantur quod ostenditur cum dicitur. Fontes. Fontes enim aquam suam continuè habent distribuere. Vnde quanto plus de aquis suis diuidũt & distribuunt exterius tanto plures ibi veniunt ab interius. Sic proculdubio est de bonis diuisoribus, & distributoribus, Continuè enim aquas bonorum suorum temporalium alijs distribuunt & largiuntur, sed quanto plura solent alijs distribuere, tanto plures aquę & plura bona solent eis ab interiori & ab occulta Dei prouidentia & gratia prouenire. Iuxta illud prædictũ Prouer. 11. Alij diuidunt propria, & ditiores fiunt &c. Isti ergo sunt fontes. Ideo de talibus pijs, & benignis personis potest dici illud Esaiæ. 58. Eris sicut hortus irriguus, & sicut fons aquarum cuius non deficient aquæ. Pauperibus etiam potest dici illud Esa. 12. Haurietis in gaudio aquas de fontibus saluatoris. Vnde de tali fontali diuisione dicitur Gene. 2. quod fons paradisi diuiditur in quattuor flumina. Dic si vis quod isti sunt similes lapidi qui dicitur emphydros, sicut supra dixi. Diuidamus ergo bona nostra, vt terrena multiplicentur. Deinde debemus ea diuidere, vt egenti refrigerentur seu dulcificentur, quod ostenditur cum dicitur. Foras. Fontes enim habent aquam suam continuè distribuere, quod ostenditur cum dicitur. Foras deriuẽtur. Per foras enim intelligũtur illi qui sunt remoti, & nobis incogniti & ignoti. s. pauperes ad quos proculdubio debemus bona nostra deriuare & erogare. Vnde in persona hominis pij & misericordis dicitur Iob. 31. Foris nõ mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit. Et istud est contra multos qui bona sua non diuidunt foras, immo intus. i. nõ ignotis, sed cognitis, nõ remotis sed propinquis, non pauperibus, sed ditioribus, non melioribus, sed peioribus. Istud (vt de alijs taceam) optimè patet in multis ecclesiarum prælatis, qui verè bona beneficia ecclesiarum suarum optimè diuidunt illis qui intus sunt, non illis qui foris sunt & extranei, sed seruis indignis, compatriotis, familiaribus, & parentibus. Illi verò qui foris sunt. s. extranei & remoti, quan tãcunque sufficientiam habeant, nihil reportant, similes Saturno qui suos tantum iuuat omnibus autem alijs nocet. Iuxta illud Prouer. 17. Inter fratres hæreditatem diuidet. Istud autem figuratũ est Ioannis. 18. vbi dicitur quod Petrus stabat ad ostium foris. Discipulus autem ille qui erat notus pontifici, introduxit eum in atrium &c. Petrus enim. i. quilibet bonus hodie foris stat, & nisi notitia pontificis. i. prælati familiaritas operetur, foris perpetuo stabit iuxta illud quod dictum est Christo Lucę 18. Fratres tui foris stant. Fratres enim Christi sunt boni pauperes & sapientes & docti, qui proculdubio foris multotiens extra statum promotionis dimittuntur vbi insufficientes plurimi introducuntur. Iuxta illud quod in persona Christi dicitur in Psal. Amici mei & proximi mei delonge steterunt. Non sic ergo, sed diuisiones distributionum nostrarum taliter fiant vt egeni refrigerentur. Exemplo Christi de quo dicitur quod quinque panes & duos pisces diuisit hominibus. Ioan. 6. Denique dico quod taliter debent fieri, quod crimina purificentur. quod ostenditur cum dicitur. Aquas. Aquis enim temporalia seu diuitiæ seu eleemosynæ comparantur. Aquas inquit tuas. Sicut enim aqua extinguit ignem, sic eleemosyna extinguit peccatum, secundum, quod dicitur Eccle. 3. Istę ergo aquæ sunt pro deo diuidendę. Exod. 14. Extende manum tuam supra mare, & diuide illud. & Genesis. 1. Diuisit aquas ab aquis dominus. Bene ergo dico quod talis diuisio & erogatio

Facit crimina purificari.
Facit pauperes refrigerari
Facit terrena multiplicari.

Ista est ergo diuisio virtuosa. sed si aliquã tulum magis complete vis distinguere, dic quod tam in bono quàm in malo significatu multiplex diuisio reperitur, videlicet

Diuisio qua vtitur Deus
Diuisio qua vtitur iustus
Diuisio qua vtitur malus.

F ¶ Deus enim aliqua diuidit ordinatiuè, distributiuè, separatiuè. Diuidit enim Deus rerum negotia, distinguendo cuncta sapienter, & hoc est vnum diuidere ordinatiuum, sicut Gene. 1. dicitur quòd Deus diuisit aquas quæ erant sub firmamento, ab aquis quæ erant super firmamentum. Diuisit inquit, id est distinxit. Vnde de diebus à Deo ordinatis dicitur Eccle. 33. Facto sole & præceptum custodiente, per Dei sapientiam diuiduntur. Item diuidit Deus sua stipendia largiendo cunctis affluenter. Et sic pro certo Deus diuidit

Gratiam iustis Spiritualiter
Terrena multis liberaliter
Æterna beatis supernaliter.

Diuidit inquit & distribuit gratiam suis deuotis & fidelibus. 1. Corin. 12. Diuisiones gratiarum sunt, vnus autem Spiritus diuidens singulis prout vult. Diuidit etiam terrena cunctis mortalibus. Constat enim quòd etiam quo ad temporalia, status cuiusque à Deo sibi distribuitur, & ipsa terrena à Deo diuersis diuersimodè diuiduntur. Psalm. Sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis. Diuidit insuper æterna præmia beatis promerentibus, de quo dicitur. 1. Paral. 16. quòd ipse benedixit populum in nomine domini, & ipse diuisit vniuersis per singulos cibaria. Vnde de illa diuisione bonorum dicitur Esaiæ. 9. Exultant victores capta prędа, quando diuidunt spolia. Et sic patet quod Deus diuidit sua stipendia, quæ sunt, sua gratia, terrena bona, & æterna præmia, largiendo cunctis affluenter. Item diuidit dominus sua supplicia, seiungendo multos condolenter seu violenter. Et ista est illa diuisio qua Deus homines ab inuicem diuidit contra propriam voluntatẽ. Prima enim diuisio Dei pertinet ad eius sapientiam. Secunda pertinet ad eius gratiam. Tertia pertinet ad eius seueritatem & iustitia. Prima, vt dictum est, fuit ordinatiua. Secunda fuit distributiua. Ista

ua. Ista autem tertia. s. separatiua est semper actiua & molestiua. Et secundum istam dico ꝙ Deus diuidit

Animam à carnis societate
Iustos à mundi prosperitate
Damnatos à sanctorum communitate.

Diuisionem carnis & animę facit deus cum mortis gladio.

Mors enim est ille acutissimus gladius, qui diuidit scindit & soluit vnitatem iuncturę. s. copulam & presentiam amicorum vnitatem mundanæ Gloriæ, vel pręturę. De gladio ergo mortis omnia taliter diuidente, potest dici illud 3. Regum. 3. Dixit autem rex. Afferte mihi gladium. sequitur. Diuidite infantem viuum in duas partes. Ista enim est diuisio flebilissima, quia non solū mors corpus ab anima solet diuidere, imo etiā vermes corpus in multas partes sibi condiuidunt & qđ peius est, demones animam forsitan tormentis scindunt. Vnde plorans & eiulans dicere potest homo illud Psal. Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortē. Etiam illud potest applicari ad bona terrena ipsorum humanorum, & ad eorum potentiam secularē, quæ. s. a Deo per mortē, vel infortunia, diuiduntur, & secundum occultam Dei prouidentiam in diuersas particulas distinguuntur. De illo enim maximo flumine Gange dicit Orosius quòd quamuis habeat centum passus in profunditate, octo milia passuum & quandoq; viginti milia in latitudine, Cyrus tamen rex persarum ipsum in mille trecentos & sexaginta alueos diuisit, & sic fluuium illum maximum vadabilem exercitui suo fecit. Sic verè dico quòd non est dare fluuium, id est fluxibilem & mortalem hominem ita magnum, quem Deus non quandoq; per mortem & infortunia diuidat, & potentiam eius diminuat atq; scindat. Magnus enim fluuius absorbens omnia fuit Alexander, cuius tamen imperium statim eo mortuo in quattuor imperia est diuisum, sicut dicitur. 1. Macha. 10. Maximus fluuius fuit Romanum Imperium, per quod proculdubio absorptę sunt multę gentes, & in quo multę horrendę beluæ habitauerunt quæ mundum suis temporibus molestarunt. Nunc verò in quot partes diuisum sit attendite, & quòd nihil habeat integrum videte. Rex enim Cyrus qui Esaię. 45. dicitur, Christus Dei. i. Christus dominus, sicut per suam occultam prouidentiam certis solet temporibus diuersa simul coniungere de multis vnum imperium facere, sic etiam solet econuerso illa omnia sic iuncta diuidere, & peccatis exigentibus abinuicem deunire. Et non mirum. Nam si illa quæ naturaliter vnum fiunt. s. diuersa elemēta in omni re, & anima & corpus in homine necessario abinuicem diuiduntur, multo magis illa quæ per violentiam fiunt vnum. s. regna & imperia, quæ in aliorum præiudicium magna & maxima quandoq; fiunt per violētiam & rapinā, diu durare sine diuisione nō possunt. Cum secundum Senecam. Nihil violentum diuturnum. imo scinduntur & diuiduntur, & quandoq; prorsus desinunt & deficiunt. vnde Danie. 5. illi magno regi Balthasar dictum est per manum in pariete scribentem. Manethethel phares. Et sequitur. Diuisum est regnum tuum, & datum Persis & Medis. Tales ergo diuisiones figurantur in mari rubro & Iordane, quorum aquæ mirabiliter sunt diuisæ, sicut de Iordane dicitur Iosuę. 2. & de mari rubro Exodi. 14. Extende manum tuam supra mare, & diuide illud. quia. s. mare & flumina i. potentes & eorum regimina diuinæ subiacent ordinationi, & finaliter necesse est quòd per mortem & infortunia subsint miseriæ & diuisioni. Psal. Diuisit mare rubrum in diuisiones. Diuisionem ergo animæ & corporis facit Deus cum mortis gladio. Diuisionem iustorum à mūdi prosperitate facit Deus cum infortunio. Facit enim sicut nutrix, quæ volens puerum lacte diuidere & separare, solet aliquod amarum super mamillam ponere, cuius gustu puer mamillam cogitur abhorrere. Sic Deus pueris suis amara tribulamina in mundo tribuit, quorum gustu ipsos ab amōre prosperitatis seiungit, vt iustis dicere possit illud Esaiæ. 56. Separatione diuidet me dominus. Diuisionem autem impij & a se & Sanctorum societate facit dominus duro iudicio, quia scilicet in iudicio mali à Deo a paradiso & à Sanctorum consortio diuidentur. De quo Exo. 8. videtur loqui Pharaoni. i. Diabolo, dicens sic. Ponam diuisionem inter populum meum & populum tuum. Et ideo mons oliueti, in quo fiet iudicium, poterit dici mons diuisionum. 1. Parali. 13. Nomen loci diuisio. Deus etiam poterit dici phaleg, quia sicut dicitur Gene. 10. In diebus eius diuisa est terra. Sic ergo patet quòd multiplex est
G diuisio qua vtitur Deus, quod est primum principale. ¶ Secundo principaliter dico quòd est alia diuisio qua vtitur iustus. Iusti enim multis vtuntur bonis & Sanctis diuisionibus, quia. s. isti Diuidunt

Seipsos omnibus vtiliter obsequendo
Communia inter se pacificè discernendo
Se à malis, horum consortia fugiendo
Propria, alijs gratificè succurrendo
Peccata ipsa in confessione debitè distinguendo.

Dico ergo quòd iusti seipsos diuidunt cunctis vtiliter obsequentes. Teste enim Tullio in officijs. Partem patria, partem liberi, partem amici in nobis sibi vendicant. quia. s. sicut idem dicit alibi, non nobis solis nati sumus, sed potius alter alterius causa. Cepa enim croci si scissa & diuisa fuerit, de qualibet particula crescit planta, quæ si integra consisteret, sola vna planta nasceretur. Sic verè si homo in multas partes ad aliorum obsequia & vtilitates se diuidat, de qualibet particula, id est de quolibet obsequio Spiritalem fructum & meritum à Deo recipit & reportat. Si verò solus & integer voluerit remanere, & sibi soli proficere & de alijs non curare, minus de fructu meritorum habebit à Deo reportare. Actiua enim vita ex hoc fructuosior contemplatiua dicitur, quia pluribus proficere comprobatur. Vtilis est ergo & meritoria suiipsius diuisio, & ad alienas vtilitates applicatio, vt de tali diuisione intelligi possit illud Lucę. 12. Erunt quinq; in vna domo diuisi duo in tres, & tres in duo diuidentur. Et isti figurantur in animalibus de quibus dicitur Leuit. 11. quòd illa quæ diuidunt vngulam erūt munda. Vngulam enim diuidere, nihil aliud est quàm opera sua in plures partes distinguere. Vngula enim quæ est extremitas pedis, signat opus quo illa extremitas terminatur. Pes est affectus cordis, quia sicut pes vngula induitur, sic affectus exteriori opera circuitur. Patet ergo quomodo iusti se diuidunt cunctis vtiliter obsequentes. Adhuc dico quòd iusti diuidunt se ab alijs, maximè à malis, ipsorum consortia fugientes. Apostolus enim dicit quòd non est participatio lucis ad tenebras. Et ideo Gene. 1. dicitur quòd Deus vidit lucem quòd esset bona, & diuisit lucem à tenebris. Bona inquit, quia. s. iustorum bonitas deprauatur, nisi à malorum consortijs diuidatur. ¶ Iterum iusti diuidunt communia inter se pacificè. quilibet enim est contentus iure suo, & ideo non appetit alienum, & ideo pacificè condiuidunt diuidenda. 2. Regum. 19. Tu & Siba diuidite possessionem. Iosuę. 11. & Iosuę. 22. Omnem prædam diuiserunt sibi. Deniq; dico quòd iusti diuidunt alijs gratificè largientes. Iusti enim sua solent alijs diuidere, & de bonis suis alios refouere. bonis dico suis, scilicet diuitijs temporalibus. Sicut de Thobia legitur Thobiæ. 1. quòd diuidebat vnicuiq; prout poterat de facultatibus suis. Sed de istis vide supra ad plenum. De scientijs etiam salutaribus, quas. s. iusti debent alijs diuidere docendo & prædicando, dicitur Prouerbi. 5. In plateis aquas tuas diuide. vnde de sapiente doctore dicitur Prouerbi. 17. Seruus sapiens dominabitur filijs stultis, & inter fratres hæreditatem diuidet. Hæreditatem dico. s. doctrinæ & scripturę. De exemplis etiam & virtutibus, correctionibus & orationibus, dico quòd scilicet omnia ista debemus alijs impendere & diuidere, & ipsos bonis nostris exemplis correctionibus & exemplaribus informationibus adiuuare, dicendo scilicet illud Psal. Exultabo & diuidam Sichimam, & conuallem tabernaculorum metibor. Rursum autem dico quod iusti diuidunt propria peccata, ipsa confitendo, debitè distinguentes. Vnde de Behemoth, per quē intelligitur corpus peccati vel ipse Diabolus, dicitur Iob. 40. ꝙ cōcidēt ipsum amici, diuidēt illū negociatores. quia. s. negociatores virtutū. s. viri iusti, debēt Behemoth. i. peccatū propriū in cōfessione scindere & diuidere, & ipsū distinctè dicere & narrare. Sic ergo patet quo est multiplex diuisio qua vtitur iustus. Et hoc est secundum principale istius vltimæ distinctionis. ¶ Tertio principaliter H
dico ꝙ est diuisio qua vtitur malus. Et sic nota ꝙ mali & peruersi homines tam in pręsenti quàm in futuro diuiduntur

A seipsis, dum per negocia distrahuntur.
A deo, dum per nequitias dissoluuntur
Ab ecclesia, quando per scismata disiunguntur
A proximis, quando discordijs dirimuntur.
A paradiso, quando in inferis includuntur.

Et diuidunt mali aliena etiam, dum ipsa rapiunt & furantur. Bona etiam eorum sortiūdum detractoriè proloquūtur. Ista est enim quin-

tuplex malorum diuisio passiua, & duplex actiua. Diuiduntur ergo mali à seipsis, dum distrahuntur per negocia. Ois.n. qui in exterioribus occupatur, necesse est ꝙ per multas sollicitudines diuidatur, & ꝙ ab interioribus deuotionis & contemplationis vel studij meditationibus distrahatur, sicut Marthæ dictum fuit Ioann. 11. Martha Martha sollicita es, & turbaris erga plurima. vnde. 1. Cor. 7. de vxoratis, & mundanis dicitur. Qui cum vxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, & diuisus est. Item diuiduntur à Deo dum corrumpuntur à nequitia. Peccatum.n. mortale diuidit animam à Deo. Esa. 59. Iniquitates vestræ diuiserunt inter vos & Deum vestrum. ¶ Item diuiduntur ab ecclesia & etiam à fide, per Scismaticã dissonantiam. Scismatici.n. sunt illi qui se à fide Catholica, & vnitate per diuersa diuidunt, & qui etiam ipsum Christum & eius fidem quantum in se est destruunt atq; scindunt, peiores s. ipsis militibus qui Christum crucifixerunt, quia. s. ossa ipsius non fregerunt, & tunicam Christi inconsutilem (per q̃ fides Christi vel ecclesia designatur) indiuisam, & integram dimiserunt, dicentes. Non scindamus eam, sed sortiamur cuius sit. De istis tamen potest Dñs dicere illud ps. Diuiserunt sibi vestimenta mea. Tales erant primi illi Christiani qui baptismum diuidebant, & ipsum qñ ab vno dabatur, meliorem q̃ datum ab altero reputabant, dicentes. 1. Corin. 1. Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephe, ego autem Christi, quos statim reprehendit apostolus dicens. Ergo diuisus est Christus. q.d. Non debet sic esse. Isti ergo diuiduntur à Christo & ecclesia per Scismaticam dissonantiam. ¶ Itẽ diuiduntur à proximis dissensione & discordia, contra quod commendatur Saul & Ionathas. 2. Reg. 1. de hoc. s. ꝙ amabiles erant in vita sua, in morte quoq; non sunt diuisi. Sed de diuisione discordiæ dictum est supra eodem satis plene. Itẽ diuiduntur à paradiso damnatione & tristitia, seu à Dei punitione & iustitia. Vnde in iudicio verificabitur illud Iob. 28. Lapidem caliginis & vmbram mortis diuidet torrens à populo peregrinante. Mali.n. qui lapis propter obstinationem, vmbra & caligo propter obnubilatam in eis rationem dicuntur, torrẽs i. impetus iudicij diuidet, ne cum populo peregrinante. i. cum sanctis in cœlorum habitaculis hospitentur. Vñ de Deo tunc irato contra eos, dicitur in ps. Diuisi sunt ab ira vultus eius. Et merito, quia tunc de Deo verificabitur illud Esa. 28. Dominus in monte diuisionum stabit. Item dico ꝙ mali diuidũt s. inter se & suos aliena bona cum rapina & iniustitia. Vnde de raptoribus loquitur. ps. dicens. Dixit inimicus persequar, & comprehendam, diuidam spolia, implebitur anima mea. De quibus conqueritur Dñs Iohel. 3. dicens. Terram meam diuiserunt sibi, & super populum meum miserunt sortem. Ad literam.n. tyranni hodie inter se diuidunt & terram & spolia i. possessiones & mobilia aliorum. ¶ Item diuidunt alios detractoria eloquentia, quia. s. detractio est illud quod plus solet in communitate dissensionem & diuisionem & discordiã generare. Vnde de quolibet detractore dici potest illud. 1. Reg. 23. Vocauerunt hunc locum petram diuidentem. Vt figuret in illo Azahele Rege Syriæ, cui dictum est. 4. Reg. 8. Ciuitates succendes, & iuuenes interficies gladio, paruulos allides & prægnantes diuides. Constat.n. ꝙ per verba detractorum & maledicorum, ciuitates. i. ciuium vnitates, & quęlibet concordes communitates per iracundiam succenduntur. Multi etiã per eos ad litteram interficiuntur, & illi qui sunt pregnantes sufficientijs & meritis, quandoq; per discordiam & odia diuiduntur. Sic ergo patet triplex generalis diuisio. s. Vna qua vtitur impius. Alia qua vtitur iustus. Alia qua vtitur Deus. sufficit. vide de separare, & similibus.

A **Diuinus. Diuinare.** Diuinare proprie dicitur res diuinas sibi attribuere, vel diuina opera exercere, videlicet de occultis & futuris scientiam vendicare. Sicut ergo prophetia vt communiter accipitur in bono, tanquam. s. à Spiritusancto inspirata, & reuelata, sic diuinatio in malo sumitur, tanquam res ad diuinos pertinens vsurpata, & per reuelationes demonum publicata. De talibus ergo ꝙ isti sunt fallaces & seductores, patet Hiere. 27. & Hier. 29. Non vos seducant diuini vestri, & ne attendatis ad somnia, ꝙ sint etiam mendaces prolocutores, patet Zach. 10. vbi dicitur. Diuini viderũt mendaciũ, & somniantes frustra locuti sunt. quòd etiam sint finaliter confusionis & verecundiæ possessores, & successores, patet Mich. 3. vbi dicitur. Confundentur diuini, & operient vultus suos omnes. ¶ Sed si vis, moraliter loquendo, dic ꝙ per diuinos intelliguntur illi qui futura sperant inaniter, sicut. s. sunt illi qui quicquid imaginantur futurum, aduenire credunt, & maxime illi qui sperant diu viuere, & in fine pœnitere, & similia. Diuinare enim videntur de futuris illud quod forsitan nunquam erit. Sicut etiam sunt illi qui de alijs male existimant nimis faciliter, sicut. s. sunt illi qui modica occasione diuinant & præsumunt malum vel bonum inesse homini cuicunq; &c. similia. De rebus autem vel personis diuinis nihil dico ad præsens, sed solum ꝙ illud negocium dicitur diuinum, quod est catholicum atq; sanctum. Sicut dicitur lex diuina, virtus diuina, plaga diuina. &c.

DOcere. Doctrina. Nota ꝙ docere nomen est auctoritatis. Doceri est nomẽ vtilitatis. Doctores.n. valde sunt necessarij in ecclesia militãte. Omnis.n. ars & scientia ignoratur, nisi per aliquem doceatur. Doctores .n. sunt in ecclesia sicut os in animali, & sicut radix in arbore. Os.n. cibos recipit, quos tandem ad corpus nutriendum transmittit. Radix etiam de terra sugit humorem, de quo tandem rami arboris nutriũtur. Aquila etiam quando videt ꝙ pulli nimis iuuenes sunt, nec adhuc carnem possunt comedere, solet de præda sanguinem sugere & pullis esurientibus ministrare. Sic vere charissimi, doctores de terra. i. de Deo, vel à libris humorem scientiæ, & doctrinæ primo solent studendo sugere, bibere & acquirere, & tandem in filios, idest in auditores & subditos docendo, & prædicando diffundere, & eos verbo Dei salubriter enutrire. Ideò in persona cuiuslibet doctoris dicit Dauid in ps. Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos. Aduerte tamen ꝙ ille qui vult alios docere, necesse est vt primitus doceatur. Vt.n. dicit quidam sapiens. Non debet formam doctoris accipere, qui formam discipuli non assumpsit. Nonne ad hoc quod animal quodcunq; vt communiter lac possit habere, & fœtus lacte nutrire, necesse est ꝙ primitus imprægnet? Certe sic, prægnities enim lactationem præcedit. Sic vere dico ꝙ ad hoc ꝙ aliquis possit alijs lac doctrinæ distillare, necesse est ꝙ ipse prius scientia impregnetur, & bonis doctrinis & vtilibus fœcunderur. quia breuiter, qui alios vult docere, debet primo doctrina & sapientia prægnans esse. vnde Dan. 11. Docti in populo docebunt plurimos, q.d. ad doctos nõ ad alios pertinet alios docere. Multi tamen sunt hodie, qui prius volunt docere quam addiscere, prius esse magistri, quã discipuli, prius esse doctores quàm auditores. Isti sunt similes Gramini. Sicut enim Plinius dicit, Gramen est quædam herba minuta, quæ quanto plus colligitur, tanto plus multiplicatur. Si enim ad libitum crescere dimittatur, valde libẽter prorumpit in semen, & sic faciliter desiccatur, & perdit pulchritudinem & decorem. Sic proculdubio charissimi, homo quanto plus conculcatur vilipenditur & disciplinatur, tãto vt communiter magis valet vel viret. ps. Miserere mei Deus qm̃ conculcauit me homo. Multi enim sunt ita præsumptuosi quòd si ad libitum dimittuntur, statim volunt in semen prorumpere, & semen doctrinæ alijs effundere, aliosq; instruere & docere. Et quia ista nesciunt, accidit ꝙ virorem famæ, & gratiæ cito perdunt. Et de talibus loquitur Hiero. ad Demetriadem. Multi (inquit) iuxta vetus elogium, cum loqui nesciunt, tacere non possunt, docentq; scripturas quas non intelligunt, & prius volunt esse imperitorum magistri quam doctorum discipuli. Prudentes igitur docere & prædicare debent, nõ imperiti. Officium. n. generandi viris non mulieribus est concessum. Sic & officium prædicandi prudentibus, non ignorantibus est mandatum vel creditum, siue licitum, & honestum. 1. Timo. 2. Docere autem mulieribus non permitto. Prius igitur debemus discere, post docere. Vnde videt mihi ꝙ regula doctorum optime traditur. 1. Esdr. 7. Esdras parauit cor suum vt inuestigaret legem Dñi, & faceret & doceret. Vbi ostenditur ꝙ doctor debet A

Voluptatem horrere, parauit inquit cor suum
Sollicite studere, inuestigauit inquit legem Domini. B
Dicta factis implere, doceret inquit & faceret.

Debet dico doctor nocumenta tollere, quod ostenditur cum dicitur. Parauit inquit cor suum. Cor enim nostrum debet parari per vitiorum resecationem, & per virtutum acquisitionem. Sicut enim dicitur Sapien. 1. In maliuolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis,

peccatis. Ideò debet dicere quilibet talis illud ps. Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, cantabo & psallam in gloria mea. Cor.n.doctoris vel prædicatoris debet esse paratum per puram intentionem, quia sicut vas corruptum, vinū positū ibi corrumpit, sic cor vitijs infectum doctrinā & scientiam inficit & peruertit. 1. Cor.5. Modicum fermentū totam massam corrumpit. Et ideò Hypocritæ qui magis parant corporis conuersationē quam cordis intentionē, nō bene possunt docere vel prædicare. Peccatori.n.dicit Deus. Quare tu enarras iustitias meas? &c.& Rom.2. Qui aliū doces, teipsum nō doces, qui prædicas non furandū, furaris.&c. Nō sic pro certo, sed ipse debet nocumēta delere. ¶ Scdō dico ꝙ doctor habet cōtinuè studere. Inuestigauit inquit legē Dñi, Sicut.n.dicit Sene. Sine studio æger est animus. Et Eccles. 39. Sapientiā omnium antiquorū exquiret sapiens. Sicut.n. sapiens medicus cum diligentia solet herbas salutiferas inuestigare & quærere, de malis verò & inutilibus non curare, sic vere doctor vel prædicator debet studendo & reuoluēdo inuestigare, & quærere salubria documenta, vana vero & inutilia relinquere, & etiam refutare. Vnde Hugo.in lib.de Dyascalon. Prudēs inquit lector omnes libenter audit, omnia legit, non scripturam non doctrinam, non personam respuit, ab omnibus indifferenter quod sibi deesse videt, quærit, non quantum sciat, sed quātum ignorat considerat. Inuestigare ergo debet legem Dñi. Vnde Eccl.6. Inuestiga illam, & manifestabitur tibi, & continens factus, ne derelinquas eam. Debet igitur sollicite studere. ¶ Tertiò debet dicta factis implere, vt doceret inquit & faH ceret. Sicut.n.inquit Greg.in Homel. Loquentis auctoritas perditur, quando vox in opere non iuuatur. Et ideò de Christo legitur Act.1. Cepit Iesus facere & docere. Sicut etiam dicitur Iudicum.7. illi ad prælium fuerunt electi, qui aquam cū manu lambendo biberunt, & aquam prius manu, quàm lingua tetigerūt, Sic illi ad prædicandum contra vitia sunt accepti, qui aquam scientiæ & doctrinæ prius tangunt cum manu per operis executionem, quam cum lingua per doctrinæ eruditionem. Psitacus.n. & Pellicanus pede vtuntur loco manus, quia quicquid ab ipsis in ore sumitur, prius ad modum hominis, vngulis accipitur & palpatur. Sic vere charissimi quicquid in os vt doceamus ponimus, decet vt faciendo & implendo manibus primitus contingamus. Vt enim dicit Grego.in Moral. Tunc doctrina cum omni imperio docetur, cum prius agitur quam dicatur. Nam doctrinæ fiduciam subtrahit, cum linguę conscientia contradicit. Doctor igitur charissimi, vitia deleat

C pœnitendo, quid dicat studeat addiscēdo, quòd dicit impleat operando. Et hæc de doctore sufficiant. ¶ Sed nos possumus adhuc dicere quòd nos debemus valde velle instrui & doceri in rebus vtilibus & honestis, non in rebus inutilibus atque vanis. Columba.n.distinguit inter grana, meliora enim, & puriora recipit, & alia prætermittit. Sic proculdubio nos debemus puram doctrinam, bona & honesta documenta eligere, de vanis autem & inutilibus non curare, vt sic Deo, vel cuicunq; bono doctori dicatur. ps. Bonitatem, & disciplinā & scientiam doce me. Vbi nota quòd in tribus velle debemus principaliter edoceri.s.

Ad habendum morum perfectionem. Bonitatem inquit
Ad ferendum duram correctionem. Disciplinam inquit
Ad addiscendum rerum cognitionem. Scientiam inquit.

Nobis.n.est necessaria
Morum perfectio
Dura correctio
Rerum cognitio.

Illa auctoritas prudēciam & iustitiā & virtutem docet. &c. quæ scribitur. Sap.8.& ponetur infra in titulo de spiritu, innuit tria vltima documenta videlicet ꝙ homo

Doceatur bona frequentare.
Doceatur dura tolerare
Doceatur vera cogitare.

Petit ergo iustus vt instruatur & doceat. Ad sequēdū virtutū regulā. Bonitatem inquit. Ad ferendū pœnarū ferulam. Disciplinā. Ad habendū cunctorū speculā. Scientiā doce me. ¶ Primū notat bonitatis placidus titulus. Bonitatē inquit. Scdm notat disciplinæ rigidus stimulus. Disciplinam inquit. Tertium notat scientiæ fulgidus oculus. Et scientiam inquit doce me. Bene ergo dicit. Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me. Dico ergo I primo ꝙ nos debamus petere & velle doceri, ad acquirendū virtutum titulum gloriosum, vt ipsum sciamus iugiter frequētare. Et hoc ostenditur cum dicitur. Bonitatem. Bonitas.n. omne genus virtutum signat. Et pro certo omnis homo bonus in bonitate desiderat edoceri. Ista est.n.doctrina peroptima, per quam.s.non docetur nec discitur nisi bonum. Narrat n.Plin. ꝙ in quibusdam partibus abundant herbæ venenosæ, & ideò dicit ꝙ apes illarum partium pro eo ꝙ floribus illarū herbarum pascuntur, mel conficiunt venenosum, & inde factum sit, vt ait, ꝙ populus illarum terrarum, tributa faciebat Romanis de Cera, & non de melle, aliæ vero Prouinciæ, quæ talibus non abundant, semper mel simul cum Cera in tributū portabant. Tale ergo mel quamuis esset dulce, non propter hoc erat bonum, sed potius pestiferum & nociuum, & à cunctis prudentibus præcauendum. Sic vere dicam ꝙ apes.i.doctores qui in bonis floribus, i. in bonis & sanis libris pascuntur & student, & à bonis doctoribus audiunt atque discunt, tales dico bonum mel, i. bonam doctrinam conficiunt, & cōponunt, Illi vero, qui in floribus venenosis.i.in scientijs perniciosis & libris superstitiosis student, mel venenosum.i. malā, & periculosam doctrinam alijs propinant, & docent, quapropter omnis Romanus.i.quicunque sapiens & iustus talia debet horrere, & tanquam pessima refutare. Vnde de malis doctoribus hæreticis & corruptis potest dici illud quod de illis corruptis populis dicitur Deute.20. De his autem ciuitatibus nullum permittes viuere, ne forte doceant te cunctas abominationes quas ipsi operati sunt. Bonitatem ergo doce me inquit. ¶ Et si vis, nota, ꝙ sub nomine bonitatis continentur omnia illa in quibus debemus petere & appetere à Deo, vel ab homine edoceri, videlicet res & opera virtuosa, & illa, quæ necessaria sunt saluti. Ipsa.n.animalia docent filios suos vtilia eligere, nociua præcauere, sicut de Vitulo marino legitur, ꝙ catulos suos, in terra genitos taudē ad mare ducit, & eos natare docet & instruit. De Ceruis etiam legitur ꝙ filios suos solent ad præcipitia montium docere, & docent eos currere & saltare. Aquila etiam desuper volitando, volare docet pullos, & eos exemplariter ad hoc instruit & exercet. Sic verè Christus exemplariter, in scriptura litteraliter, & prædicando vocaliter, eligere bonum, & reprobare malum fideles docuit, & bonitatem sequi & facere eos instruxit. quod etiam debēt prælati & doctores facere, quia.s.auditores & subditos debēt in bonis actibus exercere, & exemplariter, & verbaliter edocere. quia sicut dicitur Eccl.30. Qui docet filium laudabitur in illo, & qui docet filium, in zelum mittit inimicum suum. Vnde etiā dicitur de Thobia Thob.1. ꝙ filium suū à pueritia timere Deum docuit, & recedere ab oī peccato. Notabo ergo ꝙ bonitatē docet Deus, docet iustus, docet impius. Docet inquit Deus. Et dico ꝙ nos debemus per affectionem & contemplationem ascendere ad Deum vt doceamur à Deo, sicut bonus discipulus ad studiū vt doceaṫ à magistro. Moraliter n.magister noster Deus in loco altissimo, & ideò ipse vult ꝙ inferiora mundi negocia dimittamus, & superis per amorem cœlestium ascendamus, vt spiritualiter doceamur ab ipso. Quod aduertens Esaias dicebat. Esai.2. Venite ascendamus ad montem Domini, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius. Quæ autem sunt viæ Dei, per quas peruenitur ad Deum? proculdubio sunt virtutes. Ipsę.n.sunt viæ, per quas ipse voluit ambulare, & p quas nos docet Deus incedere & calcare. ps. Diriget mansuetos in iudicio, docebit mites vias suas. Vniuersæ autem viæ Dñi misericordia & veritas. Magna.n.mia & gratia fit illi qui debet ire ad loca remota, & ignota si quis doceat eū viā. Et iō viā eūdi ad paradisum .i.viā virtutū petebat Dauid à Deo sibi doceri cū dicebat i ps. Vias tuas Dñe demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua, & doce me, quia tu es saluator meus. D

¶ Dico ergo ꝙ Deus docet

Viam æquitatis & iustitiæ, quæ nunquam deficie
Viam pietatis & clementiæ, quæ multos reficit
Viam veritatis & scientiæ, quæ falsa reijcit
Viam claritatis & sapientiæ, quæ cunctis proficit
Viam sobrietatis & temperantiæ, quæ bonis sufficit
Viam taciturnitatis & moderamiæ, quæ mores perficit.

Docet ergo Deus æquitatem & iustitiam. psalm. Bonus es tu, & in bonitate tua doce me iustificationes tuas. Item docet pietatem & clementiam. Ioann.7. Clamabat Iesus docens in templo. sequitur. Qui sitit, veniat ad me, & bibat. Vnde Eccle. 18. Misericordia Dei super omnem carnē, qui miam habet, docet & erudit, sicut pastor gregem suum. Item docet veritatem & scientiā. Matth.22. Magister, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces. Item docet men-

tis claritatem & sapientiam. Iob. 33. Tace, & ego docebo te, sapientiam. Et merito, cum ipsa sapientia dicat. Sap. 7. Omniũ artifex docuit me sapientia. Item docet sobrietatem & temperantiam. Sap. 8. Sobrietatẽ. n. & prudentiam docet, & iustitiã, & veritatem & patientiam. Iob. 34. Si erraui, tu doce me, & si male locutus sum, vltra nõ addam. Et illud prædictum Iob 33. Tace, & ego docebo te sapientiam. Istę ergo sunt bonitates quas docet Deus, & quas veniens docuit Iesus Christus. Deute. 4. De cœlo te fecit audire vocem suam, vt doceret te. De multis tñ dicere potest illud Hiere. 32. Verterunt ad me terga & non faciem cum docerẽ eos diluculo. Bonitatem igit̃ docet Deus. ¶ Item dico q̀ bonitatem etiam docet iustus, s. bonus doctor prædicator vel prælatus. Et sic notabis q̀ boni doctores docere debent & docent

E Noxia fugere.
Diuina colere.
Hosti resistere.
Secure sistere.
Malos conuertere.
Peccata plangere.
Docte discernere.
Futura cernere.
Æterna quærere.

Docent ergo boni doctores immunda fugere, sancte cõuersando. Leuit. 15. Docebit filios Israel, vt caueant immunditiam. Diuina colere, Deum reuerendo, seu sancta frequentãdo. 4. Regũ 17. Cum venisset vnus de sacerdotib', docebat eos quomodo colerent dominum. Item hosti resistere, minimè peccando. ps. Docet manus meas ad prælium. & 2. Reg. 1. Præcepit ergo Dauid vt docerent filios Iuda arcum & sagittam. sup. ad impugnandum hostes. Item securè viuere, timorem pellendo. Iob 4. Ecce docuisti plurimos, & manus lassas roborasti, & vacillantes confirmauerunt manus tuæ. Item malos conuertere, peccata linquendo. ps. Docebo iniquos vias tuas & impij ad te conuertentur. Item peccata plangere, corde pœnitendo. Hierem. 9. Docete filias vestras lamentum. Item bene discernere, iuste meditando. Ezec. 44. Docebunt filios Israel quid sit inter sanctum & prophanum. Item futura cernere, alte contemplando. Daniel. 10. Veni vt docerem te quæ ventura sunt. Item æterna quærere cœlum affectando. Matt. 22. Docebat eos de regno. Sic ergo patet quomodo bonitatẽ

F etiam docet iustus. ¶ Sed adhuc dico q̀ bonitatem aliquando docet impius. Constat. n. quòd multi sunt mali, qui tamen sunt doctores subtiles, & scientifici, qui etsi non verentur mala facere, student tamen vera prædicare, & vtilia dicere & docere. Sicut. n. videmus q̀ homines in multis fuerunt edocti per bruta, sicut exemplificat Plinius de Hippopotamo, qui docuit Phleubotomiam, de cane, qui docuit vomitum, de Ciconia, quæ docuit Formaciam, de Ceruo, qui docuit virtutẽ dictami extrahendo de corpore ferrum, de Mustela, quæ docuit vires Rutæ, dum dimicauit contra Basiliscum, sic procul dubio à brutis. i. à peccatoribus & malis doctoribus & Hypocritis edocemur quotidie multa bona, quapropter & si ipsorum opera imitari non debeamus, eorum tamen documenta retinere debemus, & quæ dicunt facere, facere, quæ autem faciunt, nequaquam facere. Et sic verificatur illud Iob. 35. q̀ s. Deus docet nos super iumenta terræ, & in auibus cœli erudit nos. Et Iob. 12. Interroga iumenta, & docebunt te. Audiui. n. & in scripturis legi de quadam vinea quam oculis vidi in ciuitate Vticen. q̀ fructus eius nec Canis nec Porcus volunt comedere, vinum tamen quod inde fit, est valde bonum. Sic vere sunt multi quorum fructus. i. quorum opera nec Canis nec Porcus. i. quicunq; & quantumcunq; vilis peccator non dignaretur comedere. i. imitari, aut facere, ita. s. sunt horribilia facta sua, & tamen isti bonum vinum. i. bonam doctrinam faciunt, & bene docent vtilia, quæ non agunt. tales videntur ab Apostolo & à Saluatore redargui. Dicit. n. talibus Apostolus, Rom. 2. Qui alium doces, teipsum non doces. Qui dicis non mechandum, mecharis. &c. Christus etiam dicit, Matth. 5. Qui ergo soluerit i. mandata non fecerit, & docuerit, minimus vocabitur in regno cœlorum, idest parum reputari debebit. Qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum. Patet ergo quomodo bonitatem moralem docet impius, iustus, Deus. Patet ergo quòd debemus edoceri ad acquirendum virtutum titulum gloriosum, qui. s. notatur sub nomine bonitatis. Bonitatem inquit. ps. In bonitate tua doce me. Et Prouerb. 13. Doctrina bona dabit gratiam. Et Nee. 9. Spiritum bonum dedisti ei, qui doceret eos. Et istud est primum auctoritatis. Bonitatem ergo.

G ¶ Secundò dico quòd nos debemus appetere edoceri ad tolerandum rigoris stimulum fructuosum, quod ostenditur cum dicitur. Disciplinam. Disciplina enim asperitatem correctionis importat, in qua. s. patienter & prudenter sustinenda debemus velle & petere edoceri. De Vrso enim legitur, quòd cum præ longo somno ventrem suum constrictum, & visum suum senserit hebetatum, lac comedit, vt laxetur, & apibus pungi circa oculos gaudet, vt fluente sanguine visus claritas reparetur. In quo quidem instruimur quòd mel bonæ doctrinæ debemus appetere, & puncturas apum, idest correctiones doctorũ & reprehensiones prælatorum & prædicatorum diligere, & appetere, disciplinęque & tribulationum aculeos in patientia tolerare. Ex disciplina enim & tribulatione, timor Dei concipitur, qui super omnia necessarius est homini & vtilis vt in eo doceatur. Deuteron. 12. Docete filios Israel vt metuant Dominum. ps. Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos, q. d. Ista sit prima lectio vestra, quia sicut dicitur in ps. & Eccle. 1. Initium sapientiæ, timor Domini. De disciplina vero dicitur Eccle. 50. quòd doctrinam sapiẽtiæ & disciplinæ scripsit in Codice isto Iesus filius Sirach q. d. sapientia & disciplina sorores sunt, quia scilicet de disciplina ad doctrinam sapientiæ peruenitur, Petamus igit̃ edoceri ad tolerandum rigoris stimulum fructuosum. Disciplinã. Et merito, quia pro certo illi qui disciplinati sunt atque docti, reputantur ad standum coram regibus esse digni. Vnde Danie. 1. præceptum est præposito Eunuchorum vt introduceret pueros, in quibus nulla esset macula, eruditos omni sapientia, decoros forma, cautos scientia, & doctos disciplina qui possent stare in palatio Regis, vt doceret eos litteras, & H linguam Chaldæorum. ¶ Tertiò vero dico quòd appetere debemus edoceri ad procurandum splendoris oculum luminosum. Scientiã inquit doce me. Istud ẽ. n. in quo tota natura humana appetit informari, scilicet in scientia. & cognitione rerum. Omnes enim homines naturaliter scire desiderant, vt dicit Aristote. 1. Meta. ps. Qui docet homines scientiam, Dominus scit cogitationes hominum. sequitur. Beatus quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum, Patet igitur quomodo appetenda est à nobis doctrina, quæ facit ad rerum cognitionem. Doctrina quæ facit ad mali perpessionem. Doctrina quæ facit ad honesti perfectionem seu ad boni adeptionem. Bene ergo. Bonitatem & disciplinam & scientiã doce me. Ista est. n. bona & sana doctrina, quæ habet

Subtilitatem
Vtilitatem
Suauitatem
Facilitatem
Auctoritatem
Preciositatem.

Habet dico subtilitatem. Exod. 28. Pones in rationali iudicij doctrinam & veritatem. q. d. Istam doctrinam concomitatur iudicium ratio & veritas. Item habet vtilitatem, exinde enim prouenient fructus bonorum operum & virtutum, & ideò ista rori & pluuiæ comparatur in ps. & habetur Deuterono. 32. Concrescat in pluuiam doctrina mea, fluat vt ros eloquium meum. Item habet suauitatem. Prouerbior. 24. Fauum dulcissimum gutturi tuo, sic & doctrina sapientiæ. Item habet facilitatem. Prouerbior. 14. Doctrina prudentium facilis. Item habet auctoritatem. A Deo enim procedit, non ab homine, quilibet enim doctor potest dicere illud Ioann. 7. Mea doctrina non est mea; sed eius qui misit me patris. Itẽ habet preciositatem, quia nihil comparatur eidem. vnde Prouer. 8. Accipite disciplinam meam, & non pecuniam, doctrinam magis quam aurum eligite. Melior est enim sapientia cunctis opibus preciosissimis. Talem igitur doctrinam tam facilem, tam vtilem, tam nobilem, tam subtilem

Iusti recipiunt
Docti respiciunt
Stulti despiciunt

Iusti inquit recipiunt. Prouer. 9. Doce iustũ, & festinabit accipere. Docti etiam aspiciunt. Dan. 12. Docti autem intelligent. & Prouer. 18 Auris sapientũ quærit doctrinã. Mali ẽt despiciunt. Prouer. 1. Sapiẽtiã atq; doctrinam stulti despiciunt. Et ideò bene consulitur, Prouerb. 23. In auribus insipientium ne loquaris, quia despicient doctrinam eloquij tui. Fatui. n. i. obstinati & malitiosi, docere non debent, quia doctrinã non respiciunt, sed derident. Eccle. 22. Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testã. q. d. In vanum laborat, & ibidem. Cõpedes in pedibus stulti doctrina. Hæc igitur de bona doctrina sufficiãt. ¶ Sed si vis, dic I adhuc quòd mali de bona doctrina nõ curant, malam aũt doctrinã mundanã & vanã diligunt & affectãt. patet de modernis q̀ nõ quęrũt nec addiscũt nisi sciẽtias lucratiuas, leges, canones,

hinnes, medicinam, vel etiam scientias perniciosas, & vanas, sicut est Negromantia, Pyromantia, Aerimantia, Geomansia, Hydromantia Spatulamantia, augurimãtia, & ceteræ sciẽtiæ diuinatoriæ, quæ si forte fundatæ sunt in aliqua veritate, & in aliqua occulta & secreta naturæ maiestate, multum tamen abundant in curiositate & vanitate, & multum distrahunt hominem à salutis necessitate & vtilitate, contra ipsos loquitur Apost. 2. Timo. 4. Erit tamen tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur. Similes illi monstro marino quod dicitur Kaloz, quod pluuia occidit & excæcat, quæ tñ alios pisces impinguat, sicut dicit liber de natura Rerum. Sic vere sunt multi quibus pluuia desursum veniens. s. doctrina sancta & sana Theologica mors est & excæcatio & obstinatio mentis suæ, tñ bonis est impinguatio gratiarum. Nihil. n. ita lædit eos sicut gustare pluuiam salutarem. i. audire doctrinam salutiferam atq; sanctam. Nihil etiã tñ placet eis sicut audire doctrinam pestiferam & inanem, & tamen scriptum est Prouerb. 21. quòd vir qui errauerit à via doctrinæ, in cœtu gigantium commorabitur. Notabis ergo quòd isti diligũt & doceri & docere.

Doctrinam mendacem
Doctrinam fallacem
Doctrinam tenacem
Doctrinam voracem.

Volũt. n. edoceri loqui mẽdaciter. Hier. 9. Docuerũt linguam suam loqui mẽdaciũ, vt iniquè agerent laborauerunt. Itẽ student et edoceri fallaciter. 1. Timo. 4. In nouissimis quidẽ temporibus discedent quidã à fide attendentes, spiritibus erroris, & doctrinis demoniorũ. Itẽ amant edoceri viuere tenaciter. Doctrinæ. n. mundanæ ad nihil aliud videnẽ tendere, quam ad auaritiam. & ad diuitias obtinendas. Istæ. n. sunt doctrinæ hoium, de quibus dr̃ Mat. 15. Sine cã aũt colũt me, docentes doctrinas & mandata hoium. Isti. n. affectant edoceri viuere voraciter & carnaliter, sicut illi, qui legẽ & doctrinam Machometi sectantur, qui pro eo eã amant, quia gulã & coitũ cõmendant. De quo Apo. 2. Habes inquit tenẽtes, doctrinã Balaã, qui docebat de sacrificijs idolorũ & fornicari. Sic ergo patet quomodo docere & doctrina in bono significant & in malo.

A **Dolor. Dolere.** Nota q̃ dolor multipliciter sumitur in scriptura. Est. n.

Dolor virtuosus
Dolor vitiosus
Dolor tędiosus.

Dolor virtuosus est dolor pœnitentiæ & compũctionis. Dolor vitiosus est dolor auaritiæ siue inuidiæ & detractionis. Dolor tædiosus est dolor violentiæ & damnationis.

Primo / Secundo / Tertiò — dolore dolent — Perfecti / Infecti / Deiecti seu damnati.

Dolor compunctionis est laudabilis. ps. Dñs opẽ ferat illi super lectum doloris eius. Dolor detractionis vel ambitionis ẽ odibilis. ps. Sub lingua eius labor & dolor. Dolor damnationis est terribilis. Eccl. 2. Cuncti dies eius doloribus & erumnis
B pleni sunt.

Primus dolor est appetendus
Sed secundus est fugiendus
Sed tertius est formidandus

Dicamus igitur aliquid de primo dolore, sm̃. s. quòd dolor potest mihi assignare.

Mentis compunctionem.
Carnis afflictionem
Rerum amissionem.

Omnis. n. talis dolor medicinalis est animæ & ad salutẽ plurimum operaẽ, Et iõ talis dolor debet in patientia sustineri, dolor. n. infertur infirmis, vt sanitatẽ consequantur, discipulis, vt assequantur sagacitatem. pueris, vt obliuiscantur lactis dulcorem & voluptatem. Cum dolore. n. curantur infirmi. Cum dolore & verbere docentur iusti Cum dolore etiam & amaritudine pueri à lactis vbere ablactantur. Sic reuera charissimi dolor cõpunctionis & afflictionis facit vulnera peccatorum sanari, virtutes & bonos mores addisci, & lac mundanæ dulcedinis obliuisci. Dolor igitur iste vtilis est, qui quanuis primo det desolationem, dat tamen multiplicem consolationem. Vnde in ps. dicitur. Secundum multitudinem dolorum in corde meo, consolationes tuæ lætificauerunt animam meam. Dolere debemus igitur in hoc seculo. vt gaudeamus in alio. Ita videbatur dolere Iob. 6. dicens sic. Verba mea dolore sunt plena, & sagittæ Domini in me sunt, & terrores eius militant contra me. In quibus verbis notatur q̃ dolor cõpunctionis & compassionis debet ex tribus causis in nobis generaliter introduci, primo videlicet

Ex terrore criminis commissi
Præ furore turbinis immissi
Præ timore luminis amissi

¶ Vel dico q̃ dolere debemus ex cõmissione lętalium delictorum. Verba mea inquit. Ex immissione præsentiũ tormentorum. Sagittæ inquit Dñi. Ex ammissione finalium gaudiorum. Terrores inquit eius militant contra me. Debem᷒ igitur dolere pro delictorum commissione, quod ostendit cum dicitur. Verba mea dolore plena sunt. Quando. n. cor pro delictis commissis dolet & compungitur, verba dolore plena in confessione sequuntur. Iuxta illud. 1. Regum. 1. Ex multitudine doloris mœrorisq; mei locuta sum. De peccans. n. dolere, debet homo, quia se videt homo Deum offendisse, gratiam perdidisse, infernum acquisisse. ideò debet quilibet dicere illud Hier. 8. Dolor meus super dolorem, in me cor meũ mœrens. Agnus. n. valde dolet quando matrem amisit, & ideò nõ cessat balare, & clamare quousq; ipsam inuenerit. Equus ẽt sicut dicit Plin. lætatur in præliando, gaudet si vicerit, dolet verò si victus fuerit. Sic vere charissimi quando homo per peccatum à diabolo vincitur, & a matre sua. s. Christo diuiditur & seiungitur, tunc pro certo valde debet per contritionẽ dolere, & dolorosum balatum per confessionem & orationẽ emittere, quousque istam matrem Deum. s. possit per pœnitentiam & gratiam inuenire. vt sic possit dici de quolibet illud Gen. 6. Tactus dolore cordis intrinsecus pœnituit. Dolea- C
mus igitur de peccatorum commissione. ¶ Secundò debemus dolere de tormentorum immissione, s. de tribulationibus, & miserijs huius mundi, quæ in nobis & in alijs cernimus omni die. Istæ. n. debent nos mouere ad dolendum & condolendũ, & ad mundi solatia contemnendum, quod quidem ostendit, cum dicitur. Sagittæ Domini. Mundi. n. miseriæ & tribulationes sunt sagittæ Domini, quibus vulnerat, & affligit. Sagitta enim infixa, dolorem infert, & quærere remedium compellit. Sic verè mundi miseria & tribulatio debet inferre dolorem cordi nostro, & nos mouere, & impellere, vt alibi solatium requiramus, s. in gloria paradisi. ps. Sagittæ tuæ infixæ sunt mihi, & confirmasti super mè manum tuam. Dolor etiam compassionis de miseria aliorum, debet transfigere corda. Equus enim sm̃ Plinium, dicitur ad modum hominis, affectum compassionis habere, & pro morte Domini sui lachrymari & dolere. Passeres etiam vno ipsorum illaqueato solent dolere, & ibidem conuenire, & ipsum si possint, de laqueo liberare. Boues etiam ad socios suos afficiuntur, & si ipsos amiserint, præ dolore mugiunt & tristantur. De Elephantibus etiam dicitur q̃ ad casum sociorum conueniunt, ipsosq; si possint erigunt, quod si nequiuerint, præ dolore clamant & barriunt. Et breuiter omnia dolore compassionis transfiguntur, & dolentib᷒ alijs condolent pariter & tristantur. Sic dolebat Dauid. 2. Regum. 1. dicens. Doleo super te frater mi Ionatha, decore nimius, & amabilis super amorem mulierum. Quia reuera charissimi de dolore, casu, miseria, & tribulatione amicorum, & vicinorum debemus tristari, & dolere, & ipsos prout possumus releuare. ¶ Sed dico etiam adhuc q̃ dolor tribulationis exterioris debet transfigere corda nostra. Quando. n. à Deo exterius sagittamur, tunc ad dolorem & timorẽ necnõ ad pœnitentiam incitamur, quamuis multi homines possint dicere illud Prouer. 23. Vulnerauerunt me, & nõ sensi. Misera. n. mũdi prosperitas ita allicit miseros peccatores, q̃ dolorem miseriarum mundi nõ sentiunt nec aduertunt. Mandragora. n. facit homines dormire, ita q̃ si scinduntur vel læduntur, nõ sentiunt pœnitus neque dolent. Talem etiam virtutem habet lapis qui dicitur Menophitis. Si. n. cum aqua vel aceto positus sit seu tritus vel permistus, & inde membra secanda fuerint perlinita, ita facit membra obstupescere, q̃ dolorem nõ sentiunt secationis. Sic vere charissimi talis Menophitis, & talis Mandragora est prosperitas temporalis, quia vere illi qui ipsa fuerint perliniti, virtutem sensitiuam amittunt. Ita. n. delectantur & oblectantur in mundi prosperis, q̃ quamuis magnis tribulationibus feriantur, quamuis pœnis & miserijs sagittentur, isti tñ nõ sentiunt neq; dolent, sed lætantur amplius atque gaudent, nec propter hoc à suis peccatis & vitijs recedũt Vnde in persona Christi dr̃ talibus illud Hiere. 5. Percussisti eos, & nõ doluerunt, attriuisti eos, & renuerũt accipere disciplinã, indurauerũt facies suas super petrã, & noluerũt reuerti.

Non sic ergo, sed doleamus præ tormentorum immissione. Sagitte. &c. Et sic nota ꝙ in hoc mundo multiplex sentitur dolor, scilicet

Dolor naturæ, quæ semper deficit
Dolor senectutis, quæ multum afficit
Dolor infirmitatis, quæ corpus affligit
Dolor tribulationis, quæ mundum efficit
Dolor sollicitudinis, quæ mentem conficit
Dolor peccati, quod cunctos inficit
Dolor fortunæ, quæ nullum reficit
Dolor mortis, quæ nos interficit.

Sentimus ergo hic dolorem naturæ, quæ continuè solet deficere. De quo Eccl. 2. Cuncti dies eius doloribus & ærumnis pleni sunt. Item dolorem senectutis, quæ finaliter solet accedere. Psalmista. Si autem in potentatibus, octuaginta anni, & amplius eorum labor & dolor. Item doloré infirmitatis, quæ nos quandoq; solet affligere, de qua Psalmista. Dñs opem ferat illi super lectum doloris eius. Item dolorem tribulationis quæ sæpissime solet contra nos insurgere. Psalmista. Ibi dolores vt parturientis in spiritu vehementi conteres naues Tharsis. Item sollicitudinis, quæ multas curas solet adducere. Psalmista. Surgite postquam sederitis qui manducatis panem doloris. Et Iob. 9. Cómuto facié meam, & dolore torqueor. &c. Item dolorem peccati, quod in omnibus volumus repetere. Psal. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Dolorem dico inuidiæ Psalmista. Sub lingua eius labor & dolor. Luxuriæ Esa. 21. Lumbi mei repleti sunt dolore. Gulæ. Iob. 20. Cum satiatus fuerit, arctabitur, & omnis dolor irruet in eum. Detractionis. Iob 4. Qui seminant dolores & metunt, eos vidi flante Deo perijsse. De talibus ergo plangebat Iob 10. dicens. Dimitte me vt plangam paululum dolorem meum. Item dolorem sentimus fortunæ, quæ in eodem non solet sistere. Prouer. 14. Risus dolori miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Item mortis dolorem, quæ finaliter solet occidere. Baruc 2. Mortui sunt in doloribus pessimis. Talibus ergo doloribus vanis affligitur anima nostra, i. vita. Psalmista. Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Et istę sunt sagittæ quibus continuè sagittatur misera sors humana. Sagittę ergo Domini in me sunt. ps. Sagittę potentis acute cum carbonibus desolatorijs. Doleamus ergo præ tormentorum immissione.

E ¶ Tertiò dico ꝙ dolere debemus de gaudiorum amissione Nihil. n. est tam dolorosum, tam tristabile, sicut amittere gaudia paradisi. Istud ostenditur cum dicitur. Terrores eius militant supra me. Isti. n. terrores potissimè debent nos terrere. s. timor de amittendo gaudia cœlestia. Iste. n. dolor est de quo loquitur Dauid in ps. Circundederunt me dolores mortis. Mors. n. propriè est cœlestium amissio gaudiorum. Vnde in ps. Dolores tui contriuauerunt me. Et sic patet ꝙ dolendum est multipliciter in hoc mundo, s. pro futuro solatio, ne amittatur. Pro præsenti supplicio, ne incurratur. Pro commisso flagitio, vt deleatur. De dolore autem quo dolent miseri in inferno, notare potes ꝙ ipse est dolor

Perpetuus, qui semper durabit
Continuus, qui nunquam cessabit
Eximius, quem nullus curabit
Mœstitius, qui corda grauabit.

Est dico dolor perpetuus. Hie. 15. Factus est dolor meus perpetuus, & plaga mea desperabilis. Item continuus. Iob. 16. Si locutus fuero, non quiescet dolor meus, & si tacuero, non recedet à me, nunc autem oppressit me dolor meus, & in nihilum redacti sunt omnes artus mei. Item eximius. Hierem. 8. Dolor meus super dolorem. Et Threno. 1. O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte si est dolor sicut dolor meus. Item mœstitius seu turbatitius. 2. Macha. 9. Apprehendit eú dolor durus viscerum. s. pessimum Antiochum Hier. 50. Angustia apprehendit eum, dolor quasi parturientem. Apo. 16. Commanducauerunt linguas suas præ dolore. Beati vero in patria tales dolores non sentient. Apocal. 21. Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, & mors vltra non erit neque luctus clamor neque dolor erit vltra, quæ prima abierunt. &c. Sufficit.

A Dolus.

Nota ꝙ dolus, fraus, astutia, deceptio, idé sunt. Et est propriè dolus quando aliquid fit sub aliena dissimulatione, quando vnum intenditur, & aliud simulat. Et sic accipitur Eccl. 19. Est qui nequiter se humiliat, & interiora eius sunt plena dolo. Et sic dolus & veritas contrariant. Sicut igitur veritatem debemus amare, sic tenemur dolum fugere & vitare. Et debemus notare ꝙ triplex est dolus. s.

Dolus detractorum
Dolus auarorum
Dolus deceptorum, s. hypocritarum.

Est dico dolus detractorú. Tales. n. dolosè loquuntur. Isti. n. hominem cui volunt detrahere, solent primitus commendare, vt dum charitatiuè loqui videntur, eis in detrahendo melius credatur. Sunt. n. sicut Barbitonsor, qui primo vngit, postea pungit. Isti sunt similes Serpenti, qui ita sæpe & cito mouet linguam, ꝙ duas linguas habere videtur. Detractores. n. pro certo duas videntur habere linguas, quia s. nunc dicunt vnum, nunc aliud, nunc vngunt adulando, núc mordent & pungunt detrahendo. Hier. 9. Sagitta vulnerans lingua eorum, dolum locuta est in ore suo, pace cum amico suo loquitur, & occultè ponit ei insidias. Iste est dolus detractorum. B

¶ Secundò est dolus auarorum. Isti. n. fraudulenter, & dolosè inuoluunt pauperes in suis contractibus & vsuris, vt ipsos exhæredent & deuastent. Similes Araneæ, quæ occultatur in foramine suo, sed qñ videt Muscam captam in tela sua, statim currit, & eam occidit, & humiditatem eius sugit. Sic verè vsurarij & auari statim ꝙ percipiunt aliquem suis laqueis & malicijs bene ligatum & inuolutum, solent ipsum inuadere, & exhæredare, & humorem suorum bonorum sugere, & subripere, ipsumq; depauperare & vacuare. ps. Non defecit de plateis eius vsura & dolus. Iste est igitur dolus auarorum. Hiere. 6. A maiore vsque ad minorem omnes auaritiæ student, à propheta, vsq; ad sacerdotem omnes faciunt dolú.

¶ Tertiò dico ꝙ est dolus proditorum seu deceptorum. Tales n. fingunt se esse fideles, vt de eis amplius confidatur, qui cú sciuerint secreta hominis, produnt ipsum. vnde. 1. Macb. 5. Locutus est eis verba pacifica in dolo. Daniel. 11. Post amicitias cum eo faciet dolum. His ergo præmissis, patet ꝙ omnis dolus & fallacia debet detestari, & nunquam diligi vel sectari. Vnde nota ꝙ illa debent vitari,

Quia dolosos Deus detestatur
Quia ipsorum vita breuiatur
Quia ipsis malum imprecatur
Quia dolosus bonis aduersatur
Dolosus malus prædicatur
Dolosè semper meditatur
Mendaciter loquitur & fatur
Fraudulenter mala machinatur
Cuncta mala dolus operatur.

Dico ergo ꝙ falsos & dolosos Dñs detestatur. ps. Virum sanguinum & dolosum abominabitur dominus. Item vita talium breuiatur. ps. Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos. Item scriptura malum talibus imprecatur. ps. Disperdat Dñs vniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam. Item bonis omnibus talis aduersatur. ps. Muta fiant labia dolosa, quæ loquuntur aduersus iustum in superbia & abusione. Ité talis malus prædicatur. quia s. vnus dolosus postquam cognitus est, ab omnibus diffamatur. Prouer. 14. Filio doloso nihil erit boni. & Prouer. 20. Statera dolosa non est bona. Item talis dolosè meditatur. ps. Locuti sunt vanitates & dolos tota die meditabantur. Item talis verba falsa continuè fatur. ps. Verbis oris eius iniquitas & dolus. Contra illud. Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Item talis mala semper machinatur. ps. Lingua tua semper concinnabat dolos. Et alibi. Sicut nouacula acuta fecisti dolum. Ité talis malum semper operatur. Omnia. n. mala opera ortum habent à dolo videlicet

Deceptio cunctorum
Destructio regnorum
Occisio iustorum.

Cunctorum dico est deceptio. Eccl. 11. Multę sunt insidiæ dolosi. Et ibi. Ab vno doloso augetur sanguis. i. regnorum translatio & destructio. Eccl. 10. Regnum transfertur de gente in gentem, propter iniustitias & iniurias & molestias & diuersos dolos. Iustorum etiam occisio & interfectio. Vnde de Abner dicitur. 2. Regú, 3. ꝙ adduxit eum Ioab ad medium portę, vt loqueretur ei in dolo, & interfecit eum. &c.

Dominus. Dominari.

A Dominus nomen auctoritatis & potestatis, iurisdictionis & prælationis, superioritatis & sublimitatis est. Et ideò nomen dominij in duo principaliter est diuidendum. s. in diuinum & humanum. Diuinum. n. dominiú est cum omni reuerentia venerandum, humanum vero cum omni temperantia est moderandum. Dicamus ergo primo de dominio.

dominio cœlesti & superiori. Istud.n. valde est timendum, & honorandum. Omnia n. seruiunt & obediunt suo superiori, & per eius influentiam se regulant & gubernant. Planetæ.n. dominantur rebus inferioribus. Et ideò sicut videmus, ſm eorum motus & operationes, coniunctiones, oppositiones, in signis varijs & diuersis, omnia ista inferiora mutantur, & diuersimodè gubernantur. Et proculdubio quia sancti & Deus nobis dominantur & præsunt, ideò eis debemus obedire, & ſm motum voluntatis ipsorum nos regere & gubernare nosque in suis conditionibus & moribus conformare. Bene ergo dr Deuter. 6. Dominum Deum tuum timebis, & illi soli seruies. Vbi aduerte q iste dñs est timendus, amandus, & seruiendus propter tria. seruies illi inquit soli. s.

Quia habet conditionem liberiorem, quia Dñs est
Quia habet dilectionem vberiorem, quia tuus est
Quia habet prælationem superiorem, quia solus est.

Est igitur liberioris conditionis, quia dominus, & per consequens non seruus. Res.n. cœlestes à corruptione sunt libere, res vero elementares non sunt sine corruptione. Deus ergo qui non solum est cœlestis, sed supercelestis, corruptioni, & mutationi non subiacet, sed ab omnibus liber manet. Malach. 3. Ego Dñs qui non mutor. Alij.n. Dñi non sunt propriè liberi, habent. n. alium cui subsunt, iste vero nulli subijcitur, sed cunctis alijs dominatur. Iuxta illud Daniel. 11. Surget vero rex fortis, & dominabitur ditione (alias potestate) multa. Vbi nota q in isto est

Maiestas incomprehensibilis, quia Rex
Stabilitas inconcussibilis, quia fortis
Auctoritas indepressibilis, quia dominabitur ditione multa.

Nam sicut dicit Richar. lib. 2. de Trinita. c. 15. Ille est veraciter Dñs, cuius maiestas nulla potestate præmitur, cuius potestas nulla possibilitate præpeditur. Veraciter autem dici dñs non poterit, qui alienæ potestati inuitus seruit, aut seruituti cedit. Impossibile est ergo plures dominos esse. Est igitur
B iste liberioris conditionis. Dñm inquit. ¶ Item dico q iste est vberioris dilectionis, quod ostenditur cum dicitur. Tuus. Ipse. n. factus est tuus per charitatem & pietatē. Ipse. n. dat seipsum nobis per sua beneficia, dicens in ps. Ego. n. sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti. Ita q quilibet, potest dicere illud Ioan. 20. Dominus meus & Deus meus. Ipse. n. est de natura lucis, quæ liberaliter omnibus se donat, Statim. n. q homo aperit fenestram, lux subintrat, & domum illuminat & illustrat. Sic vere Deus valde liberalis est naturæ. Vbiq;. n. per suam gratiam se dare consueuit, omnibus se per diuersa beneficia distribuit, & si fenestram cordis nostri apertam sine obiectione peccati inuenerit, tibi liberaliter subintrabit. Apoc. 3. Ecce sto ad hostium, & pulso, si quis aperuerit ianuas, intrabo ad eum. Iste ergo est Dñs liberalis. Vnde ipse est sicut Iupiter, planeta beniuolus, qui est Dñs sagittarij, & signi piscium, & sub ipso continetur honor, diuitiæ, sapientia, & ratio, ſm Astronomos. Sic vere charissimi si nos fuerimus Sagittarij, peccata nostra sagittantes per contritionem, pisces, in aqua gratiæ conuersantes, per deuotionem, tunc vere in bonis dominabitur, Iupiter Deus. i. iuuans pater, qui finaliter in paradiso honores & diuitias, rationem, & sapientiā nobis dabit. Ipse ergo est tuus. Bene ergo dicitur Matth. 22. Diliges Dñm Deum tuum. Est igitur vberioris dilectionis,
C vel compassionis. ¶ Deniq; dico q ipse est superioris prælationis, quod ostenditur cum dicitur. Illi soli. Iste. n. est solus p excellentiam singularem, & ideò solus & singulariter ē amādus. In Sicilia. n. sunt equi qui Dominos suos cognoscunt, & ipsos solos ad sedendum supra se & nullos alios admittunt, ſm Isido. & Solinum. Sic vere nos Christiani debemus Dominum nostrum. s. Deum cognoscere, & quantum ad fidem ipsum solū recipere, & ei singulariter obedire. Nullus. n. alius debet à nobis recipi vel admitti in Deum vel magistrū, quia scilicet non debemus recipere

Mundum, qui dominari quęrit per auaritiam
Non carnem, qui dominari quęrit per luxuriam.
Non diabolum, qui quęrit dominari per superbiam.

Immo omnes istos dominos debemus respuere, & istum solummodo per fidem & charitatem recipere & habere, Illi; inquit soli seruies. Iuxta illud Deutero. 32. Dñs solus dux eius fuit, & non erat cum eo Deus alienus. Quod est hodie contra multos, qui de carne mundo & diabolo faciunt Deum suū & Dominum pariter & magistrum, ita q illi nō seruiunt Deo soli, sed potius dijs pluribus & magistris. Sicut. n. dicitur Roma. 6. Eius serui estis, cui obedistis. Et quia tales obediunt mundo, auare congregando, carnī luxuriosæ viuendo. Diabolo, superbæ se habendo, ideò talium dominorum seruos se efficiunt, & à Deo fugiunt & recedunt. Et tamen q nos debeamus istos tres Dominos. s. superbiam, auaritiam, & luxuriam, euitare, & fugere, patet per scripturam. De superbia. n. & de diabolo dicitur Thob. 4. Superbiam in tuo sensu nunq̄ dominari permittas. De auaritia etiam & de mundo dicitur, in ps. Non dominetur mei iniquitas, i. auaritia, quæ æquitatē non seruat, quia. s. vni dat, & alij aufert, vni dat multum, & alij parum. Vnde & de mundo potest dici, illud. Prouerb. 19. Non docent stultum diuitiæ, nec seruum dominari principibus. De carne vero & de luxuria dicitur. 1. ad Timo. 2. Docere mulieri non permitto, nec dominari in virum. Tales dominos & dominia debemus horrere, & ab eisdem fugere & cauere. Cuius proh dolor fit contrarium. Vnde de hoc plangendo dicitur. Thren. 5. Serui dominati sunt nostri. Et in ps. Dominati sunt eorum qui oderunt eos. Ideò de talibus potest dici illud Hiere. 16. Seruietis dijs alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem. Esa. 26. Domine deus noster possederunt nos Domini absq; te. Isti. n. dij & domini. s. mundus, caro, demonia, non dant seruitoribus suis requiem, sed laborē. Notum. n. est omnibus quantum luxuriosi pro luxuria laborant complenda. quantum superbi pro superbia sua honoranda militant, quantum auari pro auaritia sua seruanda circumeunt & certant. In seruitio. n. talium dominorum non debemus morari, qui. s. nec in die huius mundi, nec in nocte alterius sæculi requiem suis seruitoribus donant. Sicut. n. dicunt Astrologi, illi in quibus signum Sagittarij & cœlestis constellatio dominatur, sunt homines valde mobiles, & in motu, q̄ plurimum delectantur. Sic verè charissimi illi peccatores in quibus isti domini principantur, semper in motu & labore viuunt, & in illo quamplurimum se delectant. Non seruiamus ergo talibus dominis qui suis seruitoribus dant laborem, sed seruiamus illi soli, s. Deo qui ſm psalm. Solus est altissimus, in omni terra. Vnde Chryso. super Matth. Christus solus est dominus non solum animalium, sed etiam omnium hominum. Rom. 10. Idem Dominus. Et. 1. Cor. 8. Nobis autem est vnus dominus Iesus Christus. Patet igitur q iste dominus est seruandus & amandus, quia habet, vt dictum est.

Prælationem superiorem. Et hoc de dominio cœlesti sufficit quoad p̄sens.
Dilectionem vberiorem.
Conditionem liberiorem.

Et si vis adhuc probare, q Dñs debet à nobis honorari, amari, & reuereri, nota re potes q hoc debet esse, quia pro certo est

Sapiens & luminosus, ad cunctos gubernandum.
Potens & virtuosus, ad malos eneruandum.
Dulcis & amorosus, ad bonos sociandum.
Iustus & rigorosus, ad rectè iudicandum.
Humilis & obsequiosus, ad cunctis famulandum.
Pius, & solatiosus, ad tristes confortandum.
Altus & gloriosus, ad cunctis imperandum.
Placidus & gratiosus, ad bonos delectandum.

¶ Dico ergo q ille est ad nos gubernandum seu iter monstrādum clarus & luminosus. Esa. 60. Erit tibi Dominus in lucem sempiternam. Item ad malos eneruandum, potens & virtuosus. ps. Dominus fortis & potens, dominus potens in prælio. Item ad bonos associandum, dulcis & amorosus, ps. Dñs virtutum nobiscum. Et 2. Paralip. 15. Dominus vobiscum, quia fuistis cum eo. Item ad rectè iudicandum, iustus & rigorosus. Hierem. 23. Hoc est nomen quod vocabunt eum, Dominus iustus noster. Et Esaiæ. 23. Dominus iudex noster, Dominus legifer noster. Et Iobel. 2. Rectæ viæ Domini, iusti ambulabunt in eis. Item est ad nobis famulandum, humilis, & obsequiosus. Gala. 4. Nihil differt à seruo, cum sit Dominus, omnium. Item ad nos confortandum, benignus & solatiosus. Ezechie. 3. Manus autem Domini erat mecum cōfortans me. Item ipse est ad cunctis imperandum, celsus & gloriosus. Esa. 6. Vidi Dominum sedentem super solium excelsum. Item est ad omnes delectandum, placens & gratiosus, quod potissimè fiet in patria, quando verificabitur illud Ioan. 20. Gauisi sunt discipuli viso Domino. Talis ergo Dominus debet timeri propter potentiam. ps. Timete Dominum omnes sancti eius. Debet. n. vereri. propter iustitiam. ps. Iustus dominus, & iustitias dilexit. Debet amari propter clemētiam. ps. Misericors & misera-

miserator dominus patiens & multum misericors. Sic ergo patet q est vnum dominnoi summũ & cœleste. ¶ Secundo prin
D cipaliter dico q est vnum dominium prælationis. De quo. 1. Reg. 9. Ecce vir qnem dixeram tibi, iste dominabitur populo meo. Et hoc est humanum dominium seu terrestre. Et sic dominium accipitur pro quacunque iurisdictione, prælatione, & superioritate. Debet igitur homo dominari. Primo sibi, Secundo alijs. Sibi dico, regulando motus mentis interiores, & refrenando actus carnis exteriores, faciendo fruct⁹ morum vtiliores. Alijs etiam.s. subditis, ordinando & gubernando personas inferiores. Dominari ergo debemus interioribus, exterioribus, & inferioribus. Dominemur igitur interioribus .i. mentis appetitibus & voluptatibus, quia sicut dicitur. Prouer. 16. Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium. Item dominetur exterioribus carnis desiderijs & voluptatibus. Vnde Baruch. 3. Dominantur super bestias quæ sunt super terram. Item dominemur subditis inferioribus. Genes. 32. Esto dominus fratrum tuorum. Et Luc. 22. Reges gentium dominantur eorum. De talibus igitur dominijs potest exponi illud Gen. 1. Dominamini piscibus maris & volatilibus cœli & vniuersis animantibus quæ mouentur in terra. Vbi nota q volucres cœli sunt animi motus. Pisces maris sunt carnis affectus. Animantia terræ sunt subditorum cœtus. De bono igitur domino, qui tã sibi quam alijs dominatur, potest intelligi illud Gen. 27. Esto Dominns fratrum tuorum, & incuruentur ante te filij matris tuæ. Ecce hic tres conditiones quæ in bono homine iudice vel domino vel prælato debent potissimè reperiri.

Debet enim habere

Constantiæ vigorem. Esto inquit.

Clementiæ dulcorem. Fratrum inquit tuorum.

Iustitiæ rigorem. Incuruentur inquit ante te.

E ¶ Sit igitur iudex vel prælatus constans & solidus & immutabilis, dulcis & fluidus, & incompassibilis, fortis & rigidus & inflexibilis. Habeat igitur dominns moralis.s. superior, vel prælatus, constantiæ vigorem. Debet.n. esse constans, & in bono proposito perseuerans. Quod ostenditur cum dicitur. Esto inquit. Istud.n. verbum sum es signat essentiæ vel existentiæ, veritatem. ad denotandum q illi qui sibi & alijs volunt debitè dominari, non debent esse mutabiles & inanes, sed magis stabiles atq; firmi. Superiora enim sunt magis stabilia & durabilia quàm inferiora, sicut patet de cœlo & stellis, quorum essentia non mutatur. In quo instruimur q illi qui sunt superiores & domini, debent esse stabiles atq; firmi. Superiora.n. sunt magis stabilia quam inferiora. Non.n. debent variari vel mutari ad modum puerorum, quia vere nec verba detractoria nec adulatoria sibi dicta debent ipsos faciliter immutare. Sicut enim dicit Hippocrates, subitę mutatiões fallaces sunt & naturæ pœnitus inimicæ. Et ista sunt contra multos similes Hyenę, quę est bestia mutabilis, mutatur enim sexus de masculo in fœmellam. Similes etiam quidam fonti Idumeæ, qui dicitur fons Iob, qui quater in anno mutat colorem. Similes etiam speculo, quod ad faciem cuiuslibet superuenientis nouam recipit imaginem. Sic proculdubio multi sunt hodie domini & prælati valde varij & mutabiles, nunc enim inueniuntur masculi per strenuitatem, nunc fœminæ per imbecillitatem. contra illud Deutero. 22. Non induetur vir veste fœminea. Et Esa. 3. Mulieres dominatæ sunt eis. Ad impressionem.n. cuiuslibet superuenientis, siue sit detractor alios accusans, siue sit adulator sibimet applaudẽs, nouam faciem ostendunt, ita q nunc in lætitiam, nunc in tristitiam, nunc in iram, nunc in clementiam, vultum vertunt. Non sic debet esse charissimi, quia vere bonus homo vel dñs & prælatus debet habere constantiæ atq; propositi firmitatem. Esto inquit. vnde 1. Reg. 18. Esto vir fortis, & præliare prælium domini. & Eccle. 5. Esto firmus in via Domini. Habeat ergo constantiæ vigorem. ¶ Iterum debet habere clementiæ dulcorem. Quod
F ostenditur cum dicitur. Fratrum tuorum. Subditos enim debet reputare fratres, & ad eos vt ad fratres clementer, & benigniter se habere. Gene. 27. Fratres tuos visitabis si rectè agant. Dicat igitur quilibet subdito suo. Ne quæso sit iurgiũ inter te & me, fratres enim sumus. Magis enim debet vti prælatus fraterna admonitione, quam aspera correctione. Vt.n. dicit Seneca lib. de Clementia ad Neronem, seruis imperare moderatè, laus est. Et ibidem dicitur. Remissius imperanti, melius paretur. Quod vtique est contra multos dominos, & prælatos qui non habent clementiam, sed sæuitiam, non pietatem, sed crudelitatem, non æquitatem, sed iniquitatem, ita quòd ipsi non reputant alios fratres suos, sed magis famulos atque seruos. Istud patet in iudicibus & prælatis, exactoribus & tyrannis, qui rectè sunt similes Scorpioni. est enim secundum Plinium, genus Scorpionis quod quindecim filios parit sed postquam ipsos peperit, omnes eos interficit, & occidit. Quia vere multi sunt qui proprijs filijs.s. fratribus & subditis taliter sunt infesti, q per rapinas & exactiones ipsos depopulant & occidunt, cum tamen possent eos per clementiam castigare. De talibus ergo malis dominis dicitur Esa. 52. Dominatores eius iniquè agunt. De diabolo ergo potest dici illud, quod de Bachide dicitur. 1. Machab. 9. quòd ipse elegit impios viros, & constituit eos dominos regionis. Non sic ergo sed habeat clementiæ dulcorem. ¶ Debet insuper habere iu- G
stitiæ rigorem, quod ostenditur cum dicitur. Incuruentur ante te filij matris tuæ. Curuare enim debet per iustitiam illos, quos nequit per clementiam emendare. vt.n. dicit Gaius in epistola. Qui corripit peccantem, peccare impedit. Et ideo dicitur Eccle. 32. Iugum & Lorum curuant collum durum. Animalia n. siluestria verberibus domantur, sicut Vrsus & Elephas. Bubalus etiam tantæ est ferocitatis q nunquã vult laborare, nisi quandiu anulo ferreo trahitur in eius naribus immisso, quo ab agricola ducitur & tenetur. Sic vere multi sunt ita peruersi & siluestres & indomiti, quòd nunquam nisi cum manu potenti & brachio excelso possunt corrigi, vel domari. Necesse est enim quòd cum annulo ferreo, i. cum forti & dura correctione manuteneantur, & ad disciplinam, & obedientiam compellantur. Esa. 19. Rex fortis dominabitur eorum. Et ps. 88. Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum eius tu mitigas, Mare enim subditum proteruum & fluctuosum designat. Dominus enim habens bouem cornupetam, nõ debet ipsum libere dimittere, sed magis clausum tenere alias si hominem occideret, teneretur homicidij, sicut dicitur Exod. 21, Bos cornupeta est subditus proteruus & insolens, qui pro certo sub clausura disciplinæ & correctionis debet teneri per prælatum, alias crimina quæ cõmitteret, in prælatum & dominum redundabunt. Incuruentur ergo. Eccl. 30. Curua ceruicem eius, (s. filij tui) in iuuentute, & tunde latera eius dum infans est. Sic ergo patet quòd bonus prælatus & dominus debet esse rigidus per iustitiam, fluidus per clementiam, solidus per constantiam. Sed si vis, inuehe & dic quòd moderni domini superiores, prælati, iudices & principes non sunt tales, immo pro certo sunt molles sine constãtia, crudeles sine clementia, imbecilles sine audacia, ignobiles sine excellentia. Domini ergo moderni stabilitate carent, quia.s. ipsi sunt effœminati & sine virtute. Esa. 3. Dabo pueros principes eorum, & effœminati dominabuntur eis. Item isti crudelitate ardent seu feruent. Esai. 19. Dabo Ægyptum in manu dominorum crudelium. Item isti crudelitate virent, seu imbecillitate marcent, quia.s. ipsi homines non sunt nisi mulieres. 2. Esdr. 4. Scire ergo o viri vos oportet, quoniam mulieres dominantur vestri. Item nobilitate carent. Threno. 5. Serui dominati sunt nostri, non fuit qui redimeret de manu eorum. Serui dico.s. vitiorum & iniquitatum. Et tamẽ scriptum est Prouer. 19. Non decet seruum dominari principibus, idest malos bonis. &c. Et hoc de domino sufficit quo ad præsens. De domino vero prout sumitur literaliter respectu seruorum, nihil volui ponere, pro eo quòd opus istud non intendit agere de rebus nisi prout possunt moraliter intelligi, & ad salutem animarum exponi.

Domus.

Nota quòd domus multipliciter sumitur in scriptura. Est enim domus humana, domus diuina, & domus mundana. Primo dico quòd domus humana est triplex. A

Prima est corpus, in qua anima commoratur.

Secunda est mundus, in qua totus mundus hospitatur.

Tertia est sepulchrum, in qua corpus siue anima copulatur.

De domo corporis dicitur. 2. Corin. 5. Terrestris domus nostra huius habitationis dissoluitur. De domo huius mundi dicitur Hierem. 7. Spelunca latronis facta est domus ista. De domo sepulchri dicitur Eccle. 12. Ibit homo in domum æternitatis suæ. Et in ps. dicitur. Sepulchra eorum domus illorum in æternum. Istę sunt ergo domus humanæ. ¶ Secundò dico, quòd sunt domus diuinæ, & istę sunt sex. habet B
enim Deus

Domum interiorem.
Domum exteriorem.
Domum inferiorem.
Domum secretiorem.
Domum nobiliorem.
Domum superiorem.

Domus interior est conscientia, de qua potest dici illud ps. Domum tuam decet sanctitudo. Domus exterior est religio vel ecclesia, de qua Marci. 11. Domus mea, domus orationis vocabitur. Domus inferior est sacra scriptura, de qua Prouer. 9. Sapientia ædificauit sibi domum. Domus secretior, est virgo Maria. 1. Paralipom. 28. Cogitaui ædificare domum in qua requiesceret arca Domini. Domus nobilior est caro propria, quæ scilicet est domus Diuinitatis. Vnde de Hierusalem idest de beata Virgine, & de domo propriæ humanitatis dicitur Zacha. 1. Reuertar ad Hierusalē in misericordia, domus mea ædificabitur in ea. Domus superior est cœli patria, de qua in ps. Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Istę igitur sunt domus diuinæ. ¶ Tertiò dico quod sunt etiam domus mundanæ,
C & illę sunt status & habitationes hominum mundanorum qui generaliter possunt esse tres. s.

Status mundanæ prosperitatis.
Status mundanæ aduersitatis.
Status infernæ pœnalitatis.

In domo prosperitatis diuites lætantur, quia sicut dicitur in ps. Gloria & diuitiæ in domo eius. In domo aduersitatis miseri tristantur. De quo Eccl. 7. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum conuiuij. In domo pœnalitatis damnati versantur, s. in inferno dicentes illud Iob. 17. Infernus domus mea est, & in tenebris straui lectulum meum. Sic igitur patet quòd sunt aliquæ domus diuinæ, aliquæ domus humanæ, aliquæ domus mundanæ. De istis ergo domibus parum intendo dicere, quia satis dixi in tractatu de Sermonibus, in
D sermone de purificatione qui dicitur. Adduxit eum in domo Domini. ¶ Ne tamen ita remaneat ista materia hic intacta, possumus notare quod est

Domus laboris.
Domus honoris.
Domus dulcoris.
Domus horroris.

Prima est dom⁹ laboris, quę est domus huius mundi. Ista est enim plena miserijs & tribulationibus infinitis, Ista est illa domus de qua dicitur quòd venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt super domum illam, & cecidit. Istam ergo domum debemus fugere & horrere. Formicæ. n. in bono odore delectantur, & ideo si quis domos suas fumo malo & fætido suffumigauerit, ipsas continuè dimittunt, vt dicit Plinius. Taxus etiam inueniens domum suam stercore Vulpis fætidam, dimittit eam. Sic vere charissimi quia dom⁹ huius mundi est fumo. s. superbiæ & vanitatis plena, & est plena stercore fætido luxuriæ & fœditatis, ideò debemus ipsam dimittere, & eam cordialiter abhorrere. Esa. 6. Domus impleta est fumo. Et 2. Para. 36. Polluerunt templum Domini. Ista est ergo domus laboris, quia ibi nulla perfecta requies inuenitur. Vnde ista est sicut quædam domus cœlestis, i. quoddam cœleste signum. s. quod dicitur Scorpius, quod secundum Misael est domus mortis, timoris, delicti, & laboris, belli, & damni. Sic vere charissimi mundus potest dici domus mortis, quia ad mortem æternam deducit. Prouer. 2. Inclinata est ad mortem domus eius. Item domus est timoris. In mundo. n. nulla est securitas. Ideò dicitur Eccle. 27. Nisi in timore Domini tenueris te, instanter subuertetur domus tua. Item mundus est domus delicti, laboris, belli, & damni, quia ad litteram in mundo non est nisi scelus & corruptio, nisi labor & vexatio, nisi bellum & dissensio, nisi damnum & perditio. Vnde ista ē domus de qua dicitur Hiere. 9. Ascendit mors per fenestras vestras, ingressa est domus vestras. Et sic ergo patet quòd ista est domus laboris. Prouerb. 5. Labores tui erunt in domo alie
E na. ¶ Secunda est domus honoris, & ista est domus status ecclesiæ & religionis, qui vere status est decoris & honoris. Ista vero domus debet esse mundissima, quia sicut dicitur in ps. Domum tuam Domine decet sanctitudo. Apes. n. valde diligunt munditiam, & ideò intra domos suas sextiles vbi manēt nunquam aliquid stercorizant, immo vt dicit Plin. antequam intrent domos suas foris dimittunt & eijciunt fæces suas. Sic vere charissimi domum ecclesiæ, vel religionis in qua sumus debemus mundissimè seruare & tenere, nec ipsam debem⁹ fæcibus alicuius peccati luxuriæ maculare, sed omnia foras eijcere & fugare. ps. Perambulaui in innocentia cordis mei in medio domus meæ. Et debemus notare, quòd in ista domo debent esse flores

Honestæ conuersationis.
Fructus vberis compassionis.
Laudes diuinæ exultationis.

Sit igitur in ista domo conuersatio speciosa. ps. Plantati in domo Domini, in atrijs Domini Dei nostri florebunt. Sit etiam cōpassio vel operatio fructuosa. ps. Vxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ. Vxor est bona voluntas, quæ debet bonis fructibus abundare. Sit insuper ibi exultatio gaudiosa, s. lætitia spiritualis & laus diuina & gratiarum actio. &c. ps. Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te. Sed proh dolor charissimi hodie conqueritur Dominus de multis malis ecclesiasticis, qui sunt in ista domo, dicens Hierem. 11. Quid est quod dilect⁹ meus in domo mea facit scelera multa? Scelera enim multa, in ista domo hodie committuntur, ita quod de illa domo potest dici illud quod dicitur Esa. 13. Replebuntur domus eorum Draconibus, & habitabunt ibi Strutiones, & pilosi saltabunt ibi, & respondebunt ibi Vlulæ in ædibus eius, & Syrenæ in delubris voluptatis. Dracones, enim qui ignem spirant, sunt illi, qui per auaritiam inflammantur. Strutiones aues ponderosissimę sunt illi qui pigritia aggrauantur. Pilosi qui videntur esse homines & tamen sunt bestiæ, sunt illi qui per hypocrisim palliantur. Vlulę quæ sunt aues horribiliter clamātes, sunt illi qui per inuidiam obloquuntur. Syrenæ quæ sunt mōstra fœminea, sunt illi qui per luxuriam maculātur. Tales igitur bestiæ charissimi sunt personæ in Ecclesia sancta Dei, in magnis officijs constitutæ, bonæ vero & dignæ extra domum dimittuntur, & loco earum maligni & indigni substituuntur. Ideò isti possunt plangere illud Threno. 5. Hæreditas nostra versa est ad alienos, domus nostræ ad extraneos. Non sic ergo, sed illi qui sunt in ista domo, sint boni & sancti, quia est do
mus honoris. ¶ Tertiò dico quòd est domus dulcoris, & illa F
est domus gloriæ paradisi, vbi sancti dulcissime recreantur, vbi angeli dulcissime modulantur, vbi Deus dulcissime speculatur, vbi homo dulcissime iucundatur. De ista domo dicit Dauid in ps. Lętatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. In ista domo est claritas sine obscuritate, fertilitas, sine paupertate, & charitas sine odio, & satietas sine fastidio. Bene ergo dicitur in ps. Replebimur, in bonis domus tuæ, sanctum est templum tuum, mirabile in æquitate. Signum enim Leonis est domus solis. In isto enim signo fuit Sol creatus & factus, & in ipso etiam est ipsius solis summa exaltatio. Et ista domus secundum Misael dicitur esse domus filiorum, notorum vestimentorum, librorum pariter, & honorum. Ista domus charissimi est paradisus, quæ pro certo est illa domus in qua sol iustitiæ Dei filius fuit æternaliter generatus, & in qua est humaniter exaltatus. Quia vere charissimi, ista est domus filiorum, ecce charitas. Notorum vestimentorum, ecce puritas, Librorum, ecce scientia. Honorum ecce eminentia. In ista enim domo est charitas, quia omnes sunt eiusdem patris filij. Est puritas, quia omnes sunt noui. Est scientia, quia omnes sunt libri digito Dei scripti. Est eminentia, quia omnes sunt honorati. De ista ergo domo dicitur Baruch. 3. O Israel quam magna est domus Dei, & ingens
locus possessionis eius. Ista est ergo domus dulcoris. ¶ Quar- G
tò dico quòd est domus horroris, & ista est domus infernalis vbi vmbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. De ista domo potest dicere quilibet damnatus, vel damnandus illud præallegatum Iob decimoseptimo. Si dormiero domus mea infernus est. Patet ergo quòd est quædam domus. H

Abhorrenda.
Affectanda.
Habitanda.
Detestanda.

¶ Sed adhuc nota quod nos possumus loqui

De domo Dei secretiori.
De domo Dei interiori.
De domo Dei exteriori.
De domo Dei illustriori.

Prima est Virgo Maria.
Secunda est conscientia.
Tertia est præsens ecclesia.
Quarta vero cęlestis patria.

Prima est frequentanda per

¶ Prima ergo dom⁹ est frequentanda per deuotionē. ista ē Virgo Maria, quę fuit secretissima domus Dei. &c. Hæc est ergo domus frequentanda per deuotionem. Secundò dico, quod est domus frequētanda per compunctionem, & ista est conscientia. Debet ergo frequentari domus conscientiæ, per compun

deuotionem.
Secunda per componctionem.
Tertia per orationem
Quarta vero per contemplationem
& affectionem.

compunctioné, cótritioné, & considerationem. Vnde Luc. 15. dr de muliere quę dragmá perdidit, ꝙ accendit lucernam, & euertit domum, & quærit diligenter donec inueniat. Mulier ista est ratio, quæ pro certo quando se videt per peccatum dragmam diuinæ gratiæ amisisse, lucernam discretionis debet accendere, & domú conscientiæ per compunctionem & discussionem debet euertera, & per diligentem sui examinationem debet inquirere, vt sic dragmam quam amiserat. i. gratiam & gloriam possit retinere vel habere. Ista est domus Dei in qua principaliter dormit Et ideò pro certo debet esse, Domus pura, Domus clara, Domus secura. Pura dico per innocentiam. Clara per sapientiá, Secura per spem & fiduciam, Strata per humilitatem. Lata per caritatem, Apta per contemplationis sublimitatem, quia sicut dicitur in ps. Domum tuam Domine decet sanctitudo in lógitudine dierum. De ista domo potest exponi illud quod dicit ille astrolog' Misael de domo solis. i. de signo Leonis, quia est quædam cœli regio quæ continet duodecimam eius portionem, quia sicut dicit ipse signum, Leóis est igneú, masculum, diurnum, fixum. Domus Solis est signú eius, exaltatio cuius prima facies est Saturni, secunda Iouis, tertia Martis. Et ista etiam dicitur domus filiorum, librorum, nouorum vestimentorum, & honorum. Revera charissimi ista. s. conscientia debet dici
Domus Solis. i. Christi per gratiæ habitationem.
Domus ignea per charitatem & dilectionem.
Domus masculina per probitatem & perfectionem.
Domus diurna per verbi diuini illuminationem.
Domus firma quæ fundata supra firmam petram, fidei non cecidit ad impulsum ventorum, sicut dicitur Matth. 7. quamuis forte de multis possit verificari illud Hiere. 43. vbi dicitur ꝙ vnus rex conteret statuas domus Solis. Et ideò bene sequitur ꝙ in tali domo bene debent hospitari tres hospites. i. tres spirituales stellæ, s. Saturnus, Iuppiter, & Mars. Saturnus qui dicitur à Saturando; signat virtutem pietatis, quæ habet alios saturare. Iuppiter qui ætymologizatur iuuans pater, qui est planeta beneuolus, signat virtutem benignitatis, quæ habet benigniter adiuuare. Mars qui dicitur Deus belli, signat virtutem constantiæ & probitatis, vel virtutem audaciæ & strénuitatis, quæ habet vitia debellare. Quia vere charissimi istę tres virtutes. s. pietas, & benignitas & strenuitas debent in domo conscientiæ nostræ & maxime prælatorú & ecclesiasticorum iugiter hospitari. Et sic illa dicetur domus filiorum, librorum, & nouorum vestimentorum. Quia vere charissimi illi qui sunt filij Dei per adoptionem, qui sunt libri per literarum eruditionem, qui sunt noua vestimenta per innocentiæ renouationem, debét tales domos, s. conscientias puras habere, & in talibus habitare, iuxta illud ps. Habitare fecit sterilem in domo, matrem filiorum lętantem. Ista est ergo domus Dei per compunctionem frequentanda, s. conscientia, quę est domus solis. i. Christi, qui ibidem per gratiam requiescit. Ista enim figuratur in illis domibus in quibus legitur Dominus introisse, s. in domo Symonis, vbi febricitantem sanauit. Luc. 4. Item in domo Symonis leprosi, vbi Magdalenam absoluit, Luc. 7. Item in domo Zachei, vbi eum ad adamare eleemosynas inspirauit. Luc. 19. Item in domo Iayri, vbi filiam mortuam suscitauit. Marc. 5. & sic de alijs. Quia vere cum Christus domum conscientiæ nostræ ingreditur per gratiam, túc febris auaritiæ curatur, filia. i. anima mortua suscitatur, culpa remittitur, & mens ad dandum eleemosynas dilatatur. Sed pro certo charissimi multi sunt hodie qui habent domum cóscientiæ ruinosam per inconstantiam, luxuriosam per immunditiam, obscuram per ignorantiam, litigiosam per discordiá, fœdam & immundam per luxuriam. Et ideò pro certo Christus in tali domo non quiescit, immo sicut Taxus inueniens domum suam fœdatam à Vulpe, ipsam abhorret & deserit. sic Christus domos. i. conscientiá talium à diabolo per diuersa vitia maculatam abhorret & derelinquit, dicens illud Hierem. 7. Spelunca latronum facta est domus ista. ¶ Et si vis, dic ꝙ
I conscientia impij potest dici domus
Ruinosa, quia nimis inaltatur per superbiam.
Lata, quia nimis dilatatur per auaritiam.
Obscura, quia nimis obfuscatur per ignorantiam.
Non secura, quia bellis impugnatur per iracundiam.
Diuisa, quia nimis dissipatur per discordiam.
Vacua, quia bonis spoliatur per nequitiam.
Immunda, quia nimis maculatur per luxuriam.
Et deserta, quia non habitatur per gratiam & iustitiam.

¶ Dico ergo ꝙ conscientia malorum domus est alta, quia superbia eleuatur. & tamen scriptum est Prouer. 17. Qui altam facit domum, quærit ruinam. Et Prouer. 15. Domos superborum demolitur Dominus. Item domus est lata, quia per auaritiam ampliatur. Omnia. n. ambit & appetit. Et tñ scriptum est Prouer. 15. ꝙ conturbat domum suam, qui sectatur auaritiam. Item domus est obscura, quia per ignorantiam obfuscatur. ps. Repleti sunt qui obscurati sunt terræ domibus iniquitatum. Et Esa. 6. Impleta est domus fumo. Item domus non est secura, quia à culpis omnibus impugnatur. Vñ Benadab, i. diabolus, dicit 3. Reg. 20. Mittam seruos meos ad te, & scrutabuntur domum tuam. Item domus est diuisa, quia per discordiam dissipatur. Prouer. 17. Melior est buccella sicca, cú gaudio, quam domus plena victimis cum iurgio. Item dom' est vacua, quia bonis omnibus spoliatur. Prouer. 3. Egestas à Domino in domo impij. Item domus est immunda, quia luxuriæ fæcibus inquinatur. Iob. 4. Qui habitat domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut à tinea. Item domus est deserta, quia à Deo nullatenus, sed magis à latronibus. i. à demonibus habitatur. Iob 15. Habitabit in ciuitatibus desolatis, & in domibus desertis, quæ in cumulos sunt redactæ. Non sic charissimi, sed habeamus conscientiam purá & mundam, quia pro certo ista est domus interior frequétanda. s. conscientia. ¶ Et si vis notare de domo conscientiæ, potes dicere ꝙ illa debet esse domus
Tuta, quod facit fidei fortitudo.
Lata, quod facit amoris amplitudo.
Alta, quod facit spei seu fidei celsitudo.
Longa, quod facit perseuerantię certitudo.
Clara, quod facit sapientiæ limpitudo.
Clausa, quod facit diligentiæ sollicitudo.
Secreta, quod facit pœnitentiæ solitudo.
Munda, quod facit continentiæ gratitudo.
Picta, quod facit apparentiæ pulchritudo.

Sit igitur tuta & firma per fidei fortitudinem inconcussibilé Eccle. 3. Benedictio patris firmat domos filiorum. Benedictio est fides. Item sit lata per charitatis amplitudinem incoarctabilem. Debet. n. ista esse lata, ita ꝙ amicos & inimicos valeat continere. 2. Paralipo. 2. Domus quam ædificare cupio, magna est. Magnus. n. est Deus noster, quem. s. charitas in hac domo debet recipere. Item sit alta per spei celsitudinem indepressibilem. 3. Regum. 7. Ædificauit Salomon domum saltus Libani. Saltus. n. idem est quod altum promontorium. Itē sit longa per perseuerantiæ certitudinem indefectibilem: ps. Domum tuam Domine decet sanctitudo in longitudine dierum. Item sit clara per scientiæ limpitudinem inobfuscabilé, Matth. 5. Ponit lucernam super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Item sit clausa per diligentem sollicitudinem circumspectibilem. Esa. 24. Clausa est omnis domus nullo introeunte. Item est secreta per pœnitentiæ solitudinem inaccessibilem. Iob. 39. Cui. s. Onagro, dedi in solitudine domum, & tabernacula eius in terra salsuginis. Item sit múda per continentiæ puritudinem immaculabilem. 3. Regum 10. Vniuersa supellex domus saltus Libani erat ex auro purissimo. Libanus interpretatur candor, & signat castitatem. Item sit picta per apparentiæ pulchritudinem indeturpabilé. Eccl. 26. Mulieris bonæ species in ornamentum domus suæ. Ista est ergo domus interior frequentanda per discussionem.
¶ Tertiò dico ꝙ est alia domus Dei exterior frequentanda, p orationem. Et ista pro certo charissimi est domus ecclesiæ & materialis & spiritualis. De qua dicitur Esai. 56. Matth. 21. & Ioann. 2. Domus mea, domus orationis vocabitur. Quia reuera charissimi, illi qui sunt de domo ecclesiæ. s. viri catholici & Christiani, & maxime ecclesiastici & religiosi, debent vacare Dei seruitio & orationi, laudi diuinæ, & gratiarum actioni. Num pro certo de ista domo videtur intelligi illud quod dicit Misael de quadam domo cœlesti, i. de quadam regione, & de quodam signo quod dicitur esse domus itineris, fidei, sapientiæ, magisterij, honoris, astrorum diuinationis, & somniorum, illos etiam qui in eius constellatione nascuntur, facit in motu litterarum, vt dicit idem. Sic vere charissimi domus ecclesię

ecclesiæ & religionis qoæ domus sumus nos, ſm apostolum, debet dici domus itineris, quia pro certo nos alij, potissimè ecclesiastici, debemus esse in mundo sicut in itinere & peregrinatione, s. quousq; ad patriam.i.ad cœlestia possimus peruenire, quia qnandiu sumus in corpore, peregrinamur à Domino. Illud vtiq; est contra multos qui sunt in ecclesia & religione, qui nō sunt sicut io peregrinatione, sed sicut in patria, quia.s.præsentibus non vtuntur, sed fruuntur. Item ista debet esse domus fidei, quia vere fides catholica & fidelitas amoris debet io religione & ecclesia potissimè inueniri, quod est cōtra multos, qui pro certo & quantum ad Deum, & quantum ad proaimum, & quantum ad ecclesiam, sunt proditores, & infideles, sicut hæretici, qui sunt cōtra Deum, Scismatici, qui sunt contra ecclesiam, falsi amici, qui sunt infideles contra proximum. Iō Prouer. 20. dicitur. Virum aūt fidelem qnis inueniet? Item ista debet esse domos sapientiæ, magisterij, & honoris, quia reuera viri ecclesiastici debent esse præ ceteris sapientes, & per consequens magistri, ductores & doctores aliorum, & sic erunt præ ceteris honorati. Ista.n. se debent habere per ordinem.s. sapiētia & magisterium & honor. Quod est cootra multos, quia reuera non habent sapientiam, sed igoorantiam, non magisterium, sed vituperium, noo honorem, sed horrorem. Ideò de talibus dicitur Hiere. 49. Non vltra est sapientia in Theman, perijt cōsilium à filijs. Item ista debet esse domus astrorom & diuinationis, quia vere charissimi de istis astris & cœlestibus.i. de bonis æterois & perpetuis debemos diuinare, cogitare, & tractare. Gen. 15. Suspice cœlum, & numera stellas si potes. Quod est contra multos, qui non diuinant, nec præcogitant de æternis, sed potius de terrenis, sicut sunt auari, qui oculos snos statuerunt declinare in terram. Item ista debet esse domus somniorum, qnia reuera boni somniare debent de occultis per considerationem, s. cogitando de præteritis.i. de peccatorum peruersitate, de præsentibus.i. de muodana volubilitate, de futuris, i. de mortis & iudicij acerbitate, de inferioribus.i. de ignis infernalis asperitate, de superioribus, i. de patriæ supernalis iucunditate. Ideò de talibus somnijs dicitur Dan. 1. Et Danieli dedit Deus intelligentiam omninm visionum & somoiorum. Et sic bene dico charissimi ꝙ status ecclesiasticus potest dici domus Dei qnæ debet frequentari per deuotionem. Quia etiam si quis ab ista domo abierit peccando, statim illuc per pœnitentiam reuenire debebit emendando, dicens illud Luc. 11. Reuertar in domum meā vnde exiui. Et de hoc potest exponi illnd quod de Moyse dicitur Actuum. 7. Nutritus est tribus mensibns in domo patris sui. Tres.n. menses snnt pœnitentiæ partes, quib⁹ oportet in domo ecclesiæ vinere & maoere. Ista est ergo propriè domus Dei, in qua multæ sunt cameræ.i. multi status & officia, iuxta illud supradictum Ioan. 14. In domo patris mei, mansiones multæ sunt. Vnde de illa domo dicitur. 3. Reg. 10. Videns Regina Saba omnem sapientiam Salomonis, & domum qnam ædificauerat, & cibos mensæ eius, & habitacula seruorum, & ordines ministrantium, vestesq; eorum, & pincernas, & holocausta quæ offerebat io domo Domini, nō habebat vltra spiritum. Quia reuera charissimi pulchrum est videre in domo Salomonis. i. in ecclesia sancta cibos mensæ eius, i. sacræ scripturæ refectionem, habitacula seruorum, i. diuersorum statuum discretionem, ordinem ministrantium, i. Dei seruorum ordinatam cooscientiæ conditionē, vestes eorum.i. exteriorem honestam conuersationem, pincernas qui vinnm funduot, i. prædicatores lætificantes per consolationē, holocausta Domini, idest bonorum operum immolationem. Et ideò de ista domo dicitur Prouer. 9. Sapientia ædificauit sibi domum, miscuit vioum & posuit mensam. Et nota ꝙ ecclesia est domus qnam debent inhabitare, & in eius dignitatibus præeminere viri boni & non mali. Iuxta illnd Ecclesiast. 11. Non omnem hominem inducas in domum tuam.

L Sint ergo ibi
Simplices & ionoceotes.
Stabiles & patientes.
Humiles & abstinentes.
Pauperes & indigentes.
Concordes & consonantes.
Flebiles & pœnitentes.
Subtiles & contemplantes.
Diuites & abundantes.

¶ Ibi ergo habitare debent viri simplicitatis & inocētię. ps. Perambulabā ī innocentia cordis mei in medio dom⁹ meæ. Item viri stabilitatis & permanentiæ. ps. Qui statis in atrijs domus Dei nostri. Item viri humilitatis & abstinentiæ. Humilitatis dico. ps. Non habitabit in medio domns meæ qui facit superbiam. Et abstinentiæ. Prouer. 27. Sufficiat tibi lac Caprarum in necessaria domus tuæ. Item viri calamitatis & indigentiæ. Ad domum enim Dei non vadunt diuites, sed pauperes, sic oec ad beneficia ecclesiæ. Luc. 14. Voca pauperes, & nudos, & compelle intrare, vt impleatur domus meā. Item viri concorditatis & amicitiæ. ps. In domo Dei ambulauim⁹, cum consensu. Item viri flebilitatis & pœnitentiæ. Vnde de Ezec. dicitur. Esa. 37. ꝙ obuolutus est sacco, & intrauit domum Domini. Item viri subtilitatis & æminentiæ, s. viri qui cœlestia contemplantur. Esa. 2. Venite ascendamus ad montem domini. & ad domum Dei Iacob. Item viri spiritualis facultatis & abundantiæ, s. qui in virtutibus sunt diuites. ps. Gloria & diuitiæ io domo eius. Et alibi in ps. Replebimur in bonis domus tuæ. Sed heu proh dolor, pro certo tales oon videntur esse habitatores in domo Dei, qnæ est ecclesia. Noo. n. hodie promouentur talea sufficientes viri, sed potius inhabiles & inepti. Vode Hiere. 32. Posuerunt idola sua in domo in qua iouocatum est nomen meum, vt polluerent eam. Idola inquit sua, idest oepotes & parentes, fatuales & ignorantes. Et ideò ista domus iam oon videtur à seculari statu differre, sicut.n. populus, sic sacerdos. Esa. 24. vnde Ezec. 25. Ecce sicut omoes gentes, domus Iuda, qnia sicut dicitur Ezech. 22. Versa est mihi in scoriam domus Israel. Et Oseæ. 6. dicitur: In domo Israel vidi horreoda. Notabis ergo ꝙ domus ecclesiæ potest hodie dici domus

Ardoris & auaritiæ.
Erroris & ignorantiæ.
Horroris & immunditiæ.
Furoris & pestilentiæ.
Gulositatis & castrimargiæ.
Pompositatis atque superbiæ.
Vacuitatis & indigentiæ.
Impietatis & iniustitiæ.
Rapacitatis & violentiæ.
Mendacitatis atq; fallaciæ
Dolositatis & fraudulentiæ.
Aduersitatis atq; miseriæ.

Dico ergo ꝙ ista est domus auaritiæ & ardoris. Abdię. 1. Erit domus Iacob ignis & domus Ioseph flamma. Item est domus ignorantiæ & erroris Ezech. 10. Domus repleta est nube. Itē est domus immonditiæ, & horroris. Vnde illud prædictum Oseæ. 6. In domo Israel vidi horrenda. & Hier. 5. Equi amatores in fœminas, in domo meretricis luxuriabantnr. Item est domus pestilentiæ & furoris. Et tamen dicitur Eccle. 4. Noli esse sicut Leo in domo tua, euertens domesticos tuos. Item ista est domus vinolentiæ & gulositatis Amos. 2. Vinnm damnatorū bibebant in domo Dei sui. Item est domns superbiæ & pompositatis. Amos. 6. Væ vobis qui opulenti estis in Syoo optimates, capita populorum, ingredientes pompatice domnm Israel. Item domus est indigentiæ & vacuitatis. Pauca.n. bona spiritualia suot ibi. Aggei. 1. Domus mea deserta est. Item domus est in institiæ & impietatis. 2. Paralip. 36. Interfecit iuuenes eorum gladio in domo sanctuarij. Item domus est violentiæ & rapacitatis. Esa. 3. Rapina pauperis in domo vestra. Item domus est fallaciæ & mendacitatis. Micheæ. 1. Domos mendacij in deceptionem Regibus Israel. Item domns est fraudulentiæ & dolositatis. Hier. 5. Domns eorum plenæ sunt dolo. Item domns est miseriæ & adnersitatis, quia.s. propter prædicta mala vitia acciduot hodie domui ecclesiæ multa aduersa. Soph. 1. Erit fortitudo eorum in direptionem, & domus eorum in desertum. Non sic debet esse charissimi non, sed potius domus freqnentanda per deuotionem. ¶ Qnartò M dico ꝙ est alia domus Dei.s. cœlestis patria, quæ est frequentanda per affectionem & contemplationem, quia reuera isti debet contemplari & desiderari, & hoc quia vere charissimi, ista videtur esse illa domus seu regio cęlestis quę dicitur aries quæ est ſm Misael signum igneum & diurnum, vbi est solis exaltatio, & istud signum dicitur domus vitæ, sic vere charissimi domus paradisi est domus ignea propter feruorē inextinguibilis charitatis. Est domus diurna propter splendorem inoffuscabilis claritatis. Est domns vitæ propter vigorē indefectibilis firmitatis, quia.s. ibi perpetuo viuitur, & sine fine. vnde. ps. Beati qni habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te. Et ideò bene dicitur ꝙ ibi est solis exaltatio, quia vere in domo paradisi sol, idest boni & insti promouentur, & etiam exaltantur, quia reuera ista est domus

Refulgens & speciosa.

Dico speciosa. ps. Abun-

Abundans & copiosa.
Relucens & luminosa,
Suauis & odorosa.
Honorabilis & gloriosa.
Exultans & gaudiosa.
Delectabilis & dulcorosa.
Admirabilis & stuporosa.

Domine dilexi decorem domus tuæ & locum habitationis gloriæ tuæ. Et Thren.2. Hęccine est vrbs perfecti decoris & gaudium vniuersę terræ, Speciosa. Baruc.3. O Israel quàm magna est domus dei. Copiosa. vnde in psal. Replebimur in bonis domus tuæ. Luminosa etiam: quia. s. ibi est beata visio & cógregatio. psal. Deus in domibus eius cognoscetur. Item odorosa. Io.12. Impleta est domus ex odore vnguenti. Itẽ gloriosa. vnde Aggei.2. Implebo domum istam gloria & Esa.11 Domum maiestatis meæ glorificabo. Item gaudiosa. vnde illud psal. Beati qui habitãt in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te. Et alibi. Qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum lętãtem. Et illud Psalm. Psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo domini. Item dulcorosa, quia. s. ista est dulcissima fruitio. Psal. Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrẽte voluptatis potabis eos. Item stuporosa, quia. s. ista est pręcunctis admiranda. Psal. Introibo in locum tabernaculi admirabilis, vsq; ad domũ dei. Ista ergo est domus speciosa, copiosa, luminosa, odorosa, gloriosa, gaudiosa, dulcorosa, stuporosa. Sed reuera charissimi talis domus non est miserabilis, sed mundus, quia verè iste ostenditur esse domus tota cõtraria & diuersa. Et ideo de mũdo potest intelligi illud quod dicit Misael de illa domo, seu signo aut regione cęlesti, quæ dicitur Pisces, quæ est domus inimicitiæ, & signat laborem, susurrationẽ, tristitiam, dolum, maleuolentiam, & carcerem. Quia reuera charissimi ad litteram, Mũdus quidem domus est miseriæ & laboris, lamentationis & doloris, tristitiæ & męroris, s. doli maleuolentiæ, inuidiæ & liuoris, carceris etiam & languoris. Ideo de tali domo loquitur Esa.13. Replebuntur domus eorum draconibus &c. Vide ibi. Non sic paradisus charissimi non, quia iste est domus dei illustrior. Non sic ecclesia quia est domus dei exterior. Non sic etiam bona conscientia quia ista est domus dei interior. Non sic etiam beata Virgo, quia ista est domus dei secretior. &c. Sufficit.

A **Donare. Donum.** Quia supra satis dictum est de date, parum dicendum est de donare. Nota ergo q̃ est donum dei, donum iusti, donum impij, donum mundi. Deus enim est principalis donator & datur, quia sicut scriptum est Iacob.1. Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est descendens à patre luminũ. Primo dico q̃ deus dat hominibus spiritualia, temporalia, ęternalia. Donat spiritualia. s. gratias & virtutes. Gratia enim à solo deo datur. Fides etiam sine merito præcedente à domino conceditur & donatur. Vnde Ephe.2. Gratia enim estis saluati per fidem & hoc non ex vobis. Dei enim donum est, non ex operibus, vt ne quis glorietur, ipsius enim sumus factura. Vnde etiam de Christo ascendente legitur Ephe.4. q̃ ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Dona dico videlicet Spiritussancti, quia. s. deus pater & deus filius miserũt nobis Spiritũ Sanctum, quem dederunt nobis, dispensatorem domus suæ, per quem dederunt etiam multa Dona. Spiritus enim Sanctus dicitur & donum & donans. Donum dico. Hebreo.6. Illuminati gustauerunt donum cœleste, participes effecti Spiritussancti, Donans etiam dicitur quia. s. iste est qui dat hominibus septem dona Spiritualia, quæ. s. sibi specialiter appropriantur, videlicet.

Donum timoris, vt deum in reuerentia habeamus.
Donum consilij, vt bona prudenter eligamus.
Donum pietatis, vt proximo clementer subueniamus.
Donum fortitudinis, vt mala valenter sustineamus.
Donum scientiæ, vt naturalia & materialia sciamus & cognoscamus.
Donum intellectus, vt spiritualia contemplemur & videamus. Donum sapientiæ, vt supernaturalia degustemus & sapiamus.

¶ Ista enim sunt septem dona Spiritussancti communia quę enumerantur Esa.11. vbi de flore qui egreditur de radice Iesse, dicitur q̃ requiescet super eam Spiritus domini, Spiritus sapientiæ & intellectus, Spiritus consilij & fortitudinis, Spiritus scientię & pietatis & replebit eum Spiritus timoris domini. Igitur talia dona à Spiritu sancto dantur, & diuersis diuersimode conceduntur. 1. Corin.7. vnusquisq; proprium donum habet, alius sic, alius autem sic. Et bene dicitur proprium. Sicut enim video quòd vnaquęq; persona propriam sibi vẽdicat faciem seu faciei imaginem & figuram, in quo valde differre videntur vniuersi mortales, sic etiam in facie interiori. s. in mente tanta est dissimilitudo & diuersitas, quòd vnusquisq; proprium habet donum. Et inde est quòd vnus præcellit in vno, & alius in alio, & quòd vnus est sapiẽs ad vnam scientiam, alius ad aliam, vni placet vna virtus & alteri altera, quia. s. Spiritussanctus diuidit singulis dona sua, iuxta illud Ephe.4. Vnicuiq; autem nostrum data est Gratia secundum mensuram donationis Christi. Consulit ergo scriptura Actuum.2. dicens Pęnitentiam agite, & accipietis donum Spiritussancti. Donum dico fidei, quæ dirigit in credendis. Donum disciplinę, quæ dirigit in cauendis. Donum prudentiæ, quæ dirigit in agendis. De fide dicitur Sapien.3. Dabitur inquit illi (. s. iusto) fidei donum electum, & sors in templo dei acceptissima. De disciplina dicitur Sapien.7. Participes facti sunt amicitiæ dei, propter disciplinæ dona commendati. De prudentia verò dicitur Prouer.4. Attendite vt sciatis prudentiam, donum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis. Pater ergo quòd deus donat Spiritalia. ¶ Adhuc dico quòd ipse donat temporalia. B
Vnde etiam Iacob de gregibus missis Esau Gene.33. dixit. Suscipe donationem, alias benedictionem, quam donauit mihi deus. & ibidem de liberis dicitur. Paruuli sunt quos donauit mihi deus. quasi diceret. Et filij & bona alia à deo dãtur. Denique dico quòd deus donat æternalia. s. gloriam paradisi. De qua Sapien.3. Fideles in dilectione acquiescent illi, quoniam donum & pax est electis dei. Ita quòd deus videtur dicere beatis illud Danielis.2. Præmia & dona, & bonorem multum accipietis à me. Istud est igitur donum dei, quod concupiscendum est. ¶ Secũdo principaliter dico quòd inuenitur donum iusti, quod est remunerandum. Iusti enim & se & sua consueuerunt donare, & charitatiuè distribuere & communicare. Speculum enim receptam imaginem continuo repręsentat & si etiam obijciatur sibi aliud speculum, illam quam recepit imaginem, sibi statim communicat. Et si illi aliud speculum obijcitur, etiam & illud sumptam imaginem sibi donat. In speculis ergo virtus donatiua & communicatiua abundat, quia alterum alteri quod habet, dat. Talia ergo specula Spiritualiter debemus esse, quia bona nostra (quæ proculdubio non à nobis, sed aliunde habemus) alterutrum communicare, dare, & distribuere debemus, exemplo Dauid, qui sicut dicitur.1. Reg.30. misit dona de pręda senioribus Iuda. Talem etiam virtutem liberalem & donatiuam dicebat se habere Paulus.2. Corin.2. dicens. Si cui autem aliquid donastis, & ego donaui. Et pro certo donandum est, quia donum discretè & liberaliter datum, iram iudicis solet placare, amicitiam solet captare, cœli Gloriam solet præstare. Dicam ergo quòd dona bene posita placare solent iracundiam. Prouer.21. Munus absconditum extinguit iram, & donum in sinu, indignationem maximam. Et bene dicitur absconditum & in sinu, quia. s. dona & munera & enxenia siue dentur deo siue pauperibus, sine etiam dentur diuitibus, occultè non publicè debent dari, quia dare publicè deo, esset hypocrisis, pauperi, esset iactantia, diuiti, esset stultitia. Dico etiam quòd dona solent amicitiam captare. s. amicitiam illius cui dantur, & etiam dei & Sanctorum. Vnde Prouer.19. Multi colunt personam potentis, & amici sunt dona tribuentis. Item talia dona præstare solent cœli Gloriam. Ideo dicitur Prouer.18. quòd donum hominis dilatat viam eius, & ante principes. s. deum & Angelos, spatium ei facit. Istud est igitur donum iusti, quod est remunerandum. ¶ Tertio dico quòd C
inuenitur donum impij, quod est abominandum seu vituperandum. Tales enim solent dona donare & accipere. Donare dico, quia cum parum habeant de sufficientia virtutum, nesciunt habere recursum nisi ad munera danda. Exemplo illius Menelai, qui aurea vasa furatus est de templo quæ donauit vt interficeretur Onias, sicut dicitur.2. Macha.4. Dona enim malorum semper dantur vel malè. i. de malè acquisitis, sicut patet de illis qui dant eleemosynas de alieno, vel ad malum finem, sicut est de illis qui dant vt Spiritualia acquirant, vel vt proximo præiudicium faciant. De talibus enim donis dicitur Eccle.34. Dona iniquorum non probat altissimus. Solent etiam mali libenter

dona recipere, sicut patet in malis iudicibus, qui dona accipiunt pro iudicio subuertendo, vel in malis prælatis qui dona accipiunt pro beneficio conferendo. Isti enim malè faciunt, quia sicut dicitur Eccle. 20. Exenia & dona excæcāt oculos iudicum. Nō sic debet persona publica facere; sed potius cuicunq; dona inhonestè offerenti, debet illud quod Danie. 5. scribitur, respōdere. Munera tua tibi sint, & dona domus tuæ alteri da. Sic ergo patet quomodo inuenitur Donum dei, insti, & impij. Vide supra de dare, vbi multa notaui, vide etiam infra vbi munus &c.

A **Donec.** Cum donec quod idē est quod vsq; vel vsquequo sit aduerbium temporis, semper signans aliquam temporis præfinitionem, terminationem & præcisionem, & præcedentis suspensionis seu conditionis certificationem & purificationem, & ideo donec semper supponit aliquid suspensum & dubium quod præcedit, & aliquid certum & solidum quod succedit; possum bene moraliter dicere q per istam dictionem donec possunt significari omnia dubia & suspensa & omnia etiam præfinita & certa. Donec enim ponitur quādoq; exclusiuè, quia. s. excludit quicquid est præcedens, sicut illud Psal. Persequar inimicos meos, & compræhendam illos, & non conuertar donec deficiat. quasi diceret. Quando defecerit tunc cessabit & excludetur persecutio. Quandoq; etiam ponitur inclusiuè, & hoc quando ponitur localiter, sicut cum dicitur. 1. Regum. 15. Percussit Saul Amalech ab Euila donec venit ad Assur. Donec. n. includit illud spatium terræ quod erat inter Euili & Assur. Quādoq; etiā ponitur adiūctiuè sicut cum Iudicum. 4. dicitur. Forti manu filij Israel opprimebant Iabin regem Chanaan donec delerēt eum. Istud enim donec addit ad præcedentem oppressionē. Quia tamen donec vt communiter ponitur exclusiuè, notabo quòd per donec potest intelligi

Tempus aduentus Christi, q excludit legis austeritatem.
Tempus pœnitentiæ, quod excludit culparum peruersitatē.
Tempus peccati, quod excludit virtutum vtilitatem.
Tempus futuræ mortis, q excludit mundi vanitatem
Tempus futuri iudicij, q excludit magnorum nobilitatem
Tempus damnationis & inferni, quod excludit omnem iocunditatem.
Tempus gloriæ paradisi, q excludit omnem aduersitatem.

Ista sunt enim septem donec per quæ omnia suspensa, & dubia
B terminantur & etiam excluduntur. ¶ Dicam ergo q inuenitur donec excludēs legales austeritates. Et istud fuit donec aduentus Christi, in quo expectatio patrum quæ suspēsa fuerat ab origine mundi, fuit terminata, & legis austeritas tēperata. Ideo bene dicitur Gene. 49. Nō auferetur sceptrū de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. & si vis nota q istud fuit

Donec recreatiuum.
Donec informatiuum.
Donec benedictiuum.
Donec charitatiuum.
Donec illustratiuum.
Donec roboratiuum.

Recreatiuū dico quia Christus veniens egenos satiauit. 1. Reg. 9. Non enim comesturus est populus donec veniat Samuel, ipse enim benedicet hostiæ, tunc comedent qui vocati sunt. Informatiuum etiā, quia Christus veniens obscura declarauit. 1. Reg. 10. Septem diebus expectabis me donec veniam ad te & ostendam tibi quid facturus sis. Benedictiuū etiam. Matth. 23. Nō me videbitis amodo donec dicatis Benedictus qui venit in nomine domini. Item charitatiuum, quia tunc fuit ostēsa maxima charitas inter Christum & ecclesiam spōsam suā. Cantico. 2. Dilectus meus mihi, & ego illi qui pascitur in hortis donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ. Illuminatiuum etiam fuit. Vnde Esa. 62. Esaias de Christi aduentu dicit sic. Propter syon non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam, donec egrediatur vt splendor iustus eius, & Sanctus eius vt lampas accendatur. Fuit insuper stabilitiuum & roboratiuum. Vnde ibidem videtur loqui Sanctis patribus de hoc donec. i. de Christi aduentu, dicēs. Ne taceatis, & ne detis silentium ei donec stabiliat, & donec ponat Hierusalem laudē in terra. Istud igitur fuit vnum donec excludens legales antiquitates, seu donec confortans Sanctorum patrum anxietates.
C ¶ Secundo dico quòd est vnum donec excludens culparum peruersitates. Et istud est donec gratiæ, & donec pœnitentiæ, per quas omnia vitia excluduntur, & bona omnia generantur. 2. Reg. 10. Manete in hierico donec crescat Barba vestra. Hierico Luna interpretatur, quam gratia & pœnitentia designatur, quibus mens illuminatur, & Barba, idest virtutum cæsaries, augmentatur. Et nota q donec gratiæ seu pœnitentiæ est

Donec virium fortificatiuum.
Donec virtutum continuatiuum.
Donec operum ædificatiuum.
Donec hostium exterminatiuum.
Donec lachrymarum exuberatiuum.
Donec voluptatum suppeditatiuum.
Donec operum fructificatiuum.
Donec orationis accumulatiuum.
Donec diuinitatis recogitatiuum.

¶ Istud est igitur vnum donec q vires solet fortificare. Vnde Iudi. 5. Cessauerunt fortes Israel donec surgeret delbora. Delbora enim, quæ interpretatur apex vel eloquens, est Gratia, quæ est apex eloquens per cōfessionis anxietatem. Item istud est vnum donec quod virtutes solet continuare. Psal. Persequar inimicos, & compræhendam illos, & non conuertar donec deficiant. quasi dicat, ego perseuerabo donec victoriam obtineam. Item est vnum donec quod bona opera solet facere & fabricare. Nee. 4. Nos ipsi faciamus opus media pars nostrum teneat lanceas, donec egrediantur castra. Item est vnū donec q hostes solet exterminare. 2. Reg. 22. Inimicos meos conteram & non conuertar donec consumam eos, & confringam vt non consurgant. Item est vnum donec quod fletu solet exuberare. 1. Regum. 30. Leuauit Dauid & populus qui erat cum eo voces suas, & planxerunt donec deficerēt in eis lachrymæ. Item est vnum donec quòd carnem suppeditat, quia. s. istud aufert ei delitias. 1. Reg. 1. Mulier lactauit puerum suum, donec ablactaret eum. Item est vnū donec quod valde solet fructificare. fructus enim bonorum operum gignit. 1. Reg. 2. Repleti prius, pro panibus se locauerunt, idest impinguati & diuites abstinuerunt & mendicauerunt, & famelici isti tandem virtutibus saturati sunt, donec sterilis idest pœnitentia peperit plurimos. i. plurimas virtutes. Item est vnum donec quod orationes solet multiplicare. Eccle. 35. Oratio humiliantis se nubes penetrabit, & donec ꝓpinquet, consolabitur, & non descendet donec aspiciat altissimus. Itē est vnum donec quod dei virtutem solet manifestare. Vnde Nabuchodonosor dicitur Daniel. 4. Fœnum quasi bos comedes, & rore cœli infunderis, & septem tempora mutabuntur super te, donec scias q dominetur excelsus in regno hominum. Patet ergo q inuenitur vnum donec excludens culparum peruersitates,
D ¶ Tertio dico q inuenitur vnum donec excludens virtutum vtilitates, & istud nihil aliud est quàm peccatum. s. quod est vnum

Donec quod excitat diuinum furorem.
Donec quod maculat animæ candorem.
Donec quod infestat iustorum valorem.
Donec quod transportat ad orci dolorem.
Donec quod vacuat virtutum vigorem.
Donec quod æstuat per mentis ardorem.
Donec quod aggregat pauperum humorem.
Donec quod simulat perfectum amorem.

Peccatum dico est vnum donec, idest vna mera exclusiua q diuinū furorem solet excitare. Vnde de peccatoribus dicitur 2. Para. 36. q parui pendebant sermones domini, & illudebāt prophetis eius, donec ascenderet furor domini in populum suum, & nulla esset curatio. Item peccatum est vnum donec quod animi candorem solet maculare. Et ideo propriè sanguini comparatur. 4. Reg. 24. Sanguinem innoxium multum nimis fudit Manasses, donec impleretur Hierusalem. s. sanguine peccati vsq; ad os. Item est vnum donec q iustorum valorem seu quietem solet infestare. Vnde illi impij dicebant de filijs Israel Nee. 4. Nesciant donec veniamus & interficiamus eos. Item est vnum donec quod ad orci seu inferni dolorem solet transportare. Peccatum enim post mundi prosperitates transfert peccatores ad inferni pœnalitates. Vnde peccatum videtur peccatoribus dicere illud. 4. Regum. 18. Egredimini ad me, & comedat vnusquisque de vinea & de ficu sua, donec transferam vos. Item est vnum donec quod virtutum vigorem solet vacuare. Vnde de peccato gulæ dicitur Eccle. 13. Confundet te in cibis suis, donec te exinaniat. Item est vnum donec quod per auaritiam solet æstuare. Eccle. 14. Insatiabilis oculus cupidi, non satiabitur donec

nec consumat animam suam. Item est vnum donec quod per rapinam solet diuitias aggregare. Eccl. 23. Anima calida quasi ignis ardens, non extinguetur donec aliquid gluriat. & Nume. 23. Non accubabit leo donec rapuerit prædam, & occisorum sanguinem bibat. Sanguinem inquit. i. diuitias. Item est vnum donec quod perfectum amorem solet dissimulare, & istud est peccatum adulationis, vnde de adulatoribus & fallacibus dicitur Eccle. 29. Dum accipiunt, osculantur manus dantis. Istud est igitur vnum donec excludens virtutum vtilita-
E tes. ¶ Quarto dico quod est vnum donec excludens mundanas vanitates. Et istud est meta mortis, quæ. s. est donec

Omnium immutatiuum.
Terrarum desolatiuum.
Diuitum relegatiuum.
Statuum varietatiuum.

Est dico mors donec immutatiuum. In morte enim mutatur status naturæ, & status fortunę. Vnde Iob. 14. Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Item est mors donec desolatiuum. Esaiæ. 6. Vsquequo domine? (supple veniet homo) & respondet. donec desolentur ciuitates absq; habitatore & dom⁹ sine homine. Itē mors est donec relegatiuum. Vnde de Sedechia à Nabuchodonosor relegando dicitur Hiere. 32. Ducet eum in Babylonem, ibiq; erit donec visitem eum. Item mors est donec varietatiuum. Vnde in Psal. Singulariter sum donec transeam. Item est igitur vnum donec excludēs mundanas prosperitates seu vanitates. ¶ Quinto dico, quod inuenitur vnum donec excludēs magnorum nobilitates. Et istud est donec seu meta iudicij, vbi. s. finis erit & terminus potentiæ tyrannorum. Et nota quod iudicium est donec

Superborum eliminatiuum.
Meritorum remuneratiuum.
Mortuorum resuscitatiuum.
Perfectorum beatificatiuum.

Vnum donec in quo superbi eliminabuntur. Vnde Eccle. 35. Dominus inquit iudicabit iustos, & faciet iudiciū. Sequitur. Donec tollat plenitudinem superborum & sceptra superborum contribulet. Item istud est vnum donec in quo merita remunerabuntur. Vnde ibidem. Donec reddat hominibus secundum actus suos & secundum opera ade, & secundum pręsumptionem illius. Item istud est vnum donec in quo mortui resuscitabuntur. vnde Iob. 14. Homo cum dormierit, non resurget, donec atteratur cœlum, non euigilabit. Quando cœlum attereretur. i. in iudicio quando cœlum & terra transibūt. Item istud est vnum donec in quo Sancti seu perfecti beatificabuntur. vnde Eccl. 35. Dominus inquit faciet iudiciū plebi suę, & oblectabit iustos misericordia sua. Patet ergo quomodo est vnum donec excludens magnorum nobilitates. s. tempus iu-
F dicij. ¶ Sexto dico quod inuenitur vnum donec excludens gaudiorum iocunditates. Et istud est tempus inferni, quod proculdubio potest dici vnum donec quod habet

Blandium consumptiuum.
Carcerem constrictiuum.
Infert tędium subiectiuum.
Aufert gaudium refectiuum.

Dico ergo quòd infernus est vnū donec quod gladio solet occidere. Hiere. 9. Mittam post eos gladium donec consumantur. Item est vnum donec quod carcere solet constringere. Matth. 5. Aduersarius ponet te in carcerem. Amen dico tibi non exibis inde donec reddas nouissimum quadrantem. Item est vnum donec quod subiectione solet deprimere. Vnde de excęcato & captiuo Sedechia dicitur. 2. Paral. 36. quod ductus in Babylonem seruiuit regi & filijs suis post eum donec imperaret Cyrus rex persarum, qui scilicet interpretatur hæreditator. Deus, qui hæreditauit in omnibus gentibus, quia scilicet damnati seruiunt regi Babylonis Diabolo donec. i. quamdiu Deus imperabit, hoc est in æternum. Item infernus est vnum donec quod desolatione solet Affligere, quia. s. per istud relegatur homo à dei præsentia & Sanctorum, & ab eorum consortio gaudioso, quod secundum Sanctos maior est pœna damnatis quàm sit ignis inferni. Vnde. 4. Reg. 24. Irascebatur dominus cōtra Hierusalem & contra Iudam donec proijceret eos à facie sua. Patet igitur quomodo est vnum donec excludens gaudiorum iocunditates. ¶ Septimo dico quod est vnum donec excludens inferni pęnalitates. Et istud est donec seu tempus paradisi, quod pro certo est vnum donec quod est

Dei speculatiuum.
Hostis subiugatiuum.
Gaudij cumulatiuum.
Desiderij satiatiuum.

Dico igitur quòd tēpus in quo beati sunt in patria, est vnū donec quo Deus speculatur. Matth. 16. Sunt de hic stantibus qui non gustabunt mortem, donec videant filium hominis in regno suo. i. quamdiu videbunt filium hominis, quod. s. erit semper. Item est vnum donec quo hostis iugulatur seu etiam subiugatur. Psal. Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedū tuorum. donec inquam. i. quamdiu. hoc est dictu semper. Itē est vnum donec quo gaudium exaltatur seu cumulatur. Iob. 8. Deus nō proijciet simplicem, nec porriget manū malignis donec impleatur risu os tuum & labia tua iubilo. i. in illo donec in quo deus implebit risu os tuum, ipse non proijciet simplicem nec adiuuabit malignum. Item est vnum donec quo desiderium satiatur seu etiam refrigeratur. Vnde Iob. 24. Recede paululum ab eo vt quiescat donec optata veniat sicut mercenarij dies eius. Mercenarij dico, qui. s. valde gaudet quando finito labore diurno quiescit, & quando facto seruitio mercedem recipit. Sic ergo patet quomodo ista dictio donec, & istud determinatum tempus significat Tempus gloriæ supernalis. Tempus tristitiæ infernalis. Tempus iudicij finalis. Tempus mortis seu defluentiæ corporalis. Tempus culpæ seu nequitiæ criminalis. Tempus gratiæ seu pœnitentiæ virtualis. Tempus Christi aduentus seu pœnitentiæ personalis. Sufficit, vide de vsq;, & de Vsquequo &, de quousq; &c. A

Dormire.

Nota quod dormire pluribus modis sumitur in scriptura. Est enim dormitio

Virtuosa.
Vitiosa.
Dolorosa.
Gloriosa

¶ Dormitio virtuosa est quies contemplationis & deuotionis. Matth. 26. Dormite iam & requiescite. Itē est dormitio vitiosa, quæ est status peccati. Peccator enim dicitur dormiens, quia sicut dormiēs caret vsu sensuum corporalium, sic peccator spiritualium. Vnde. 1. Regum. 26. Inuenerunt Saul iacentem & dormientem in tentorio. Item est dormitio dolorosa, & sic dormitio signat mortē. Vnde Iob. 7. Ecce nunc in puluere dormio. Item est dormitio gloriosa, & ista signat quietē gloriæ paradisi, de qua Marci. 5. Non est mortua puella sed dormit. Dormitio ergo quandoq; signat in bono, quādoq; in malo. In bono enim signat quietem deuotionis vel cōtemplationis. In malo verò signat quietem peccati & infectionis & mundanæ consolationis. Dicamus ergo primo de primo modo dormitionis. s. de deuotione & contemplatione, & possumus dicere quod ista est quędam dormitio valde appetenda. Multa enim sunt animalia quæ cum dormiunt impinguantur, & illa dormitio potissimè accidit in tēpore hyemis, sicut patet de gliribus, quæ per totam hyemem dormiunt & impinguantur, & in tempore æstatis euigilant, & à pristina pinguedine macerantur, vt dicit auctor proprietatum. Sic verè charissimi illi qui bene dormiunt per deuotionem & cōtemplationem, bene impinguantur per virtutum & gratiarum acquisitionem. Istud vero maximè accidit in hyeme. i. in tempore tribulationis, & paupertatis. Tunc enim solet somnus deuotionis facilius accidere, & pinguedo gratiarū & meritorū amplius abūdare Psa Dormiui cōturbatus. Æstas enim mundanę prosperitatis istū somnū impedit, & virtutū macredinē seu paupertatē introducit. vnde de Apostolis nō legitur quod dormirent, nisi quādo erant in tristitia & dolore. s. in nocte quādo dominus fuit captus, tunc enim dicit quod Christus inuenit eos dormiētes præ tristitia. Luce. 22. Et in psal. Ego dormiui, soporatus sum, & exurrexi, quia dominus suscepit me. De homine igitur qui taliter dormit pot intelligi verbum illud Iob. 40. Sub vmbra dormit, in secreto B
thalami, in locis humentibus. ¶ Et aduerte, quod qui quiete dormire desiderat, à tribus cauere debet, videlicet

A nimio calore. Sub vmbra inquit
A nimio clamore. Ideo debet esse in secreto
A nimio horrore seu fętore. Quia debet esse in thalamo, qui solet esse viridis & purus. Sic vere charissimi illi qui per deuotionem volunt dormire, debent esse sine calore auaritiæ, quia sub vmbra. Sine clamore iracundiæ, in secreto. Sine horrore immunditiæ, thalami. Simus igitur sine auaritiæ feruore. Sub vmbra inquit. Vmbra enim signat refrigerium pietatis, loci humentes designant dulcedinem benignitatis. Benignitas enim & pietas ardorem refrigerant cupiditatis. Dormite iam & requiescite De Christo legitur Matt. 8. quòd motus magnus factus est in mari,

itaye

B ita vt nauicula operiretur fluctibus, ipse verò dormiebat. Ad denotandum q sancti per deuotionem & contemplationem melius dormiunt & requiescunt, quando motus fortiorum tribulationum insurgunt. Exemplo infantium, qui tunc facilius dormiunt, quando cunabula eorum nutrices vibrant & concutiunt. psal. Dormiui conturbatus. Dicat ergo quilibet deuotus illud prædictum psalm. Ego dormiui, & somnum cepi &c. Vt per deuotionem homines dormiant & quiescant. Sub vmbra inquit dormit. Vnde de Helia dicitur. 3. Reg. 19. q ille obdormiuit sub vmbra iuniperi. Draco est animal calidissimum, & ardentissimum & sitientissimum, rarissimè dormit, immo sm Plinium, quasi continuè vigilat. Ad denotandum q illi qui per auaritiam sunt feruentes, & qui bona mundi sunt continue sitientes, sunt in continua vigilia sollicitudine & labore, & sine quietis & deuotionis dulcedine & sapore. Vnde dicitur Ecclesi. 5. Saturitas diuitis non sinit dormire
C eum. Simus ergo sine auaritiæ feruore. ¶ Adhuc dico q si volumus per deuotionem dormire, nos debemus esse sine iracundiæ clamore, q ostenditur cum dicitur. In secreto. Sicut .n. clamor & tumultus impedit dormitionem, sic lites & contentiones, ira & detractiones impediunt deuotiones. In secreto .n. debemus esse, & à mundanorum negociorum strepitu segregati, si per deuotionem volumus quiescere & dormire. Vt .n. dicit Auicenna, animalia quæ habent palpebras, dum dormiunt claudũt eas. Et ideò pisces non dormiunt, eo q palpebras nullas habent. Sic reuera charissimi si dormire volumus per deuotionem, necesse est q oculos cordis claudamus per sensuum resecationem, & q à mundi negocijs & tumultibus nos abstrahamus per pacis & concordiæ vnionem. Iuxta illud psal. In pace in idipsum dormiam & requiescam. Nam pro certo charissimi illi qui carent talibus palpebris & clausuris, & qui ad exercenda negocia exteriora, mundi solatia & litigia, oculos cordis habent apertos, nunquam possunt per deuotionem pausare, nec per contẽplationem quiescere vel dormire. In secreto ergo extra turbas. vnde Iudith. 8. In superioribus domus suæ fecit cubiculum secretum sibi. Superior .n. pars est Paradisus, in qua pro certo debemus cubiculũ nostrũ facere per contemplationem, q debet esse secretius per exteriorum negociorũ resecationem. Simus ergo sine iracondiæ seu discordiæ clamore. Deniq; si volumus dormire spiritualiter, nos debemus esse sine luxuriæ fœtore. In loco .n. florido, viridi, mundo & gratioso, melius dormitur, horror .n. & fœtor loci impedit dormitionem. Sic verè charissimi si per deuotionem dormire volumus, necesse est vt floridam castitatis mũdiciã habeamus, & q horrore & fœtore luxuriæ carcamus. q ostenditur cum dicitur. Calami. Calami .n. & iunci in cameris sparguntur, vt mũdiores & gratiores habeantur, & vt ibi suauius dormiatur, vt cuilibet viro mũdo & puro dicatur illud Ezec. 26. Stactẽ & calamus in negociatione tua. Stactẽ .n. est pura myrrha & probatissima, quæ est species valde amara, p quam pœnitentia denotatur. quia verè tunc mundicia optimè seruatur, qñ amaritudo pœnitentiæ comitatur. Apes .n. valde diligunt locum mundum habitare, & ibi dormire & cubare. Verũtamen cum mundicia quam habent interius, semper volũt habere amaritudinem exterius, quia vt dicit Pli. orificium aluearis sui solent succis amaris linire, ne subintrent animalia venenosa. Et sic verè charissimi, si mũdiciam castitatis & puritatis & charitatis volumus interius seruare, & in ipsa quiescere & dormire, necesse est succis amaris .i. amaritudine pœnitentiæ exterius nos linire, ne forte animalia venenosa .i. vitia, valeant nos per immondiciam maculare. Dicat igitur ille qui taliter vult dormire, illud Proue. 7. Myrrha aloe & cynamomo aspersi cubile meũ. De quo potest intelligi illud Esai. 50. In doloribus dormietis. In doloribus enim pœnitentiæ & contritionis debemus per deuotionem dormire. Sic bene dico q si per deuotionem seu contemplationem dormire volumus, necesse est q immundicia, discordia, & auaritia careamus.
D mus. Ista est igitur dormitio virtuosa & appetẽda. ¶ Secundò principaliter dico q est quædam dormitio detestãda. Et ista est dormitio peccati. Peccator .n. & dormiens æquiparantur. Vt .n. dicit Aristo. somnus est quædã mortis imago. Sicut .n. dormiens & mortuus carent actu omnium sensuum corporalium, sic peccator spiritualium.

Iste non audit, per obedientiam & subiectionem.

Non loquitur, per diuinam laudem & confessionem.

Non sentit, per clementiam & compassionem.

Non se mouet, per bonam & vtilem operationem.

Et ideo bñ dico q talis dormitio .i. quies & delectatio peccati est vituperabilis & detestãda. Ideò nos monet sapiens Proue. 6. dicẽs Vsquequo piger dormis? Et Ephe. 5. dicitur Surge q dormis, exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Peccatũ .n. simile est veneno aspidis, q patientem facit dormire, & dum dormit, ipsum interficit & occidit. Sic verè charissimi peccatũ cũ hoiem inuenenauerit, ipsum in vanis delectationibus & affectionibus dormire & quiescere facit. Verũtñ dũ in peccatis suis dormit & delectatur, sæpe fit q morte tẽporali præuenitur, & tãdẽ q morte perpetua punitur. Isti figurantur Iudic. 4. vbi dr q Sizara potatus lacte obdormiuit, & tũc venit Iahel, quæ infixo clauo in tẽporibus dormiẽtis, soporẽ morti socians defecit, & mortuus est. Sic reuera charissimi cũ Sizara, .i. peccator, lacte & dulcedine delectationis oblectatus obdormit, & quiescit in peccato, subito dũ nõ aduertit, venit Iahel .i. diabolus, qui claua & clauo mortis tẽporalis eũ infigit, & ipsum tẽporaliter & æternaliter occidit, ita q de tali dormitione potest dici illud psa. Qui dormit, nõ adijciet vt resurgat. Ista est igitur dormitio vituperabilis. ¶ Et possumus notare generaliter q quattuor sunt quæ faciunt hominẽ in peccato dormire E

Primum est adulatoris deceptio.

Secundum est carnalitatis infectio.

Tertium est cupiditatis affectio:

Quartũ est tepiditatis seu negligentiæ compactio.

Quidã igitur obdormiũt per deceptorũ verbositatẽ. Et isti sunt principes vanigloriosi & superbi, qui libenter audiũt adulatores ipsos cõmẽdantes, & sua facta iustificantes, in quorũ verbis delectantur, ita q in verbis dormiũt .i. in peccato & moriuntur. Isti sunt similes crocodilo, q est maximũ animal & crudele, qui qñ quiescit iuxta fluuiũ, venit ad eum trochilos auis parua, quæ in Italia dicitur rex auiũ, quæ ante ipsum volitãs intrat in os eius, & primo leniter eũ vnguibus scalpit, ita q bellua præ delectatione obdormit, & ita trochilos qui pẽnas habet scindẽtes, in ipsius ventrẽ intrat, & ipsum perforat atq; necat, vt dicit Pli. Sic verè charissimi ante magnos crocodilos, .i. ante principes & tyrãnos, volitant & discurrũt adulatores, qui reges auiũ possunt dici, eo q tales præ alijs generibus hominũ regnant hodie & prosperantur in mundo. Ideò dicit quidã versificator. Si quis honorari desiderat atq; ditari, discat adulari, quia tales sunt modo chari. Isti igitur charissimi scalpũt & liniũt eos suis blandis sermonibus, adulationibus atq; verbis & sic aliquãdo in peccatis obdormiũt, q finaliter per eos depauperantur, & tẽporaliter pereũt & succũbunt Adulatores .n. nõ quærunt nisi verba placẽtia dicere, nisi hoies sopire & decipere, facta mala eorũ iustificare, ipsos à bonis tẽporalibus depauperare, & lucrũ & cõmodũ reportare, & in suis iniquitatibus enutrire. De tali ergo dormitione .i. de superborum delectatione põt intelligi illud Esa. 14. Omnes reges dormierunt, vnusquisq; in gloria sua. Item isti adulatores sunt similes syrenis. quæ dulcedine sui cãtus nautas faciunt obdormire, vt tandem possint carnes dormiẽtiũ deuorare. Totus .n. finis & intẽtio istorũ est, vt per cãtus & dulcia verba hoies sopiãt, vt carnes eorũ .i. tẽporalẽ substãtiã ipsorũ deuorẽt & cõsumãt. Mercurius .n. (sicut dr in fabulis poetarũ) cũ virga somnifera, cũ dulci cãtu fistulæ fecit Argũ dormire, qui cẽtũ habebat oculos, vt vnã vaccã q custodiebat, sibi posset subripere & furari. Sic verè accidit q adulatores cũ fistula suorũ dulcium & fallaciũ verborũ, Argũ .i. principes & prælatos, quãtũcunq; discretos & oculatos, faciunt obdormire, & hoc solũ vt vaccã q habet in custodia .i. officiũ vel beneficiũ vel aliud tẽporale lucrũ possint subripere & habere. vnde talibus dicitur in psa. Sicut vulnerati dormiẽtes in sepulchris, quorũ nõ es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt. Istud tamen nõ debet esse, quia p certo custodes gregũ nunq̃ dormire sed semper vigilare leguntur. Vnde in psa. dicitur. Ecce non dormitabit neq; dormiet qui custodit Israel. Isti ergo obdormiunt pp deceptoriã verbositatẽ. ¶ Sunt aliqui qui dormiũt G pp infectoriã carnalitatẽ. Isti sunt luxuriosi, qui rectè videntur similes elephãti, qui in deserto audito cãtu puellarum vadit ad eas, ad delambendum mamillas earum, ergo obdormit & ab eisdẽ occiditur, & sanguis p tingẽda purpura recipitur ab eisdẽ, vt dicit Plinius. Sic pro certo charissimi luxuriosi in deserto huius mũdi cãtibus, lusibus, & fallacijs puellarũ & mulierũ decipiũtur, delectantur & attrahuntur, qui tũc in earũ amore obdormiũt & indurantur, in tãtũ q Dei & honoris & famæ

propriè obliuiſcuntur, & ſic per iſtas mulieres ſpiritualiter occiduntur, & per furta & rapinas, ſanguine.i. temporali ſubſtantia vacuantur. Ad hoc.n. tendit fallacia mulieris, primo attrahere & decipere, & tandem conſopite, & in amore ſuo inuoluere, & finaliter ſpoliare atq; rapere. Iſtud propriè figuratum eſt in Dalida Iudic. 16. quæ primo fecit Sanſon ſuper genua ſua dormire ipſumq; dormientem totondit, & cû ab eo receſsiſſet fortitudo, ipſum deſeruit, & fugit. Sic verè mala mulier ſtatim ꝙ videt hominē ſuper eius genua dormientem i. in amorem ipſius intendentem, non vacat niſi ad rapiēdum, tondendum & furandum. Cû verò receſſerit fortitudo ab homine.i. ſtatus & diuitiæ & pſperitas temporalis, ipſum pro certo dimittere, & vilipendere conſueuit. iuxta illud Eccleſi. 13. Si habueris, conuiuet tecum, ſi nihil habueris, derelinquet te. Communiter talibus qui ſic in corporis delitijs obdormiunt, loquitur ſcriptura Amos. 6. Veh qui dormitis in lectis eburneis, & laſciuitis in ſtratis veſtris. Iſti igitur obdor-

G miunt & ſopiuntur in infectiua carnalitate. ¶ Denique ſunt qui ſopiuntur & dormiunt per affectiuam cupiditatem. Cupiditas.n. quanquam multum ſollicitet & affligat, in ipſa tamen delectantur auari, & ibi obdormiunt & indurantur, ita ꝙ quandiu viaerint, actibus talibus occupantur. Bona.n. mûdi ſimilia ſunt ſemini papaueris, ꝙ facit hominem dormire, habet.n. virtutem ſomniferam. Quia verè ſemen bonorum temporalium facit hominem per auaritiam obdormire, intātum ꝙ ex quo, iſto vitio imbutus fuerit, non quærit amplius reſilire. Diabolus.n. eſt ſicut vitulus marinus, qui habet duas penulas cum quibus ſe regit in mari in natando, quarum dextera ſi capiti alicuius fuerit ſuppoſita, ſtatim ſomno vehemētiſsimo ſopietur, vt dicit Plin. Sic verè chariſsimi diabolus in mari huius mundi vtitur duabus pennulis: quarum dextera eſt proſperitas, ſiniſtra eſt aduerſitas. Illi igitur qui iſtam dexteram habuerint, & qui in proſperitate bonorum temporalium fuerint, faciliter in peccato auaritiæ obdormiunt & ſuccumbunt. Sicut.n. ille qui dormit non cogitat de futuris, ſed per longum corporis ſuper terram ſe extendit, ſic verè auari nec de futuris bonis Paradiſi, nec de tormentis inferni cogitāt ſed ex toto corde & etiam corpore in terra.i. in temporalibus ſe occupant & delectant. pſal. Dormierunt ſomnum ſuû & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus ſuis. Diuitiæ.n. nihil dicûtur, eo ꝙ nullam ſoliditatem habere noſcuntur. Diuitiæ ergo quas in ſuis manibus inueniunt, nihil ſunt, & qui eas amant, tanquam aqua decurrens ad nihilum deueniunt. Amos. 6. Qui lætamini in nihili. & iſtud chariſsimi non debet eſſe, quia verè quamuis delitijs affluamus, quâuis delitijs abundemus, & quamuis in his delectemur & dormiamus, ad terrā tamen.i. ad terrena nunquam debemus nos per immoderatum affectum deprimere, nec ibidem per auaritiam inclinare. Apes enim quando extra alueare dormiunt dicuntur dormire verſa facie verſus cœlum. Apes etiam ſemper ſolent dormire erecto capite. Elephas etiam quando dormit, nunquam ad terram penitus ſe proſternit, immo ſtans ſuper duos pedes ſemierectus, ſuper aliquam arborem ſe inflectit. quibus quidem exemplis inſtruimur & docemur ꝙ ſi in mundi proſperitate aliquotiens dormire contingat, nūquam ex toto affectu debemus ad terram.i. ad amorem terrenorum nos proſternere, ſed ſemper caput cordis noſtri & faciem mētis noſtræ ad Deum erigere & leuare, & ad Deum & ad bona æterna ſemper principaliter habere, dicentes illud Cantico. 5. Ego dormio, & cor meû vigilat. Iſtud potiſsimè debet eſſe in prælatis & paſtoribus. Iſti per negligentiam nunquam deberent dormire, ſed ſemper per diligentiam vigilare. Inter Grues enim & apes illę quæ excubias cuſtodiunt, nunquam dormiunt, immo ſemper vigilare dicuntur, dum ſunt in officio prædicto. ſic & iſti debent eſſe ſimiles Leoni, qui.ſ. dormit oculis apertis. ſic &c. Vnde Nume. 24. Accubans dormiuit vt Leo & quaſi Leęna. Bene ergo conſulit Apoſtolus. 1. Theſſal. 5. dicens. Nô dormiamus ſicut cęteri, ſed vigilemus, & ſobrij ſimus. Et pro certo non ſic auari, quia pro certo ipſi dormiût

H per affectiuam cupiditatem. ¶ Adhuc ſunt mali qui dormiût per neglectiuam cupiditatem. Negligentia enim comparatur dormitioni, quia.ſ. ſicut dormiens nihil operatur, ſic negligens in nullis bonis actibus occupatur. Iſti.n. videtur pati lęthargiam, quæ occidit hominem dormiendo. ſic & pigritia Vnde Prou. 6. Vſquequo piger dormis? paululû dormies, paululû dormitabis, paululû côſeres manus tuas vt dormias, & veniet tibi quaſi viator egeſtas, & paupertas quaſi vir armatus. Patet ergo ꝙ inuenitur quadruplex mala dormitio, ſ.

Negligentium atque pigrorum
Cupientium & auarorum
Incontinentium & immundorum
Adulatores audientium & deceptorum.

Iſta ergo dormitio vituperabilis eſt, quę eſt deteſtanda.

Iſta eſt.n. multipliciter mala dormitio, ex qua pro certo ſequitur damnum & damnatio. Raro.n. legitur ex dormitione bonum veniſſe, ſæpe autem inuenitur ex dormitione malum côtigiſſe. Lege obſecro ſcripturæ paſſus, & vide, vbi vnquam niſi rariſsimè dormitio profuit, quinimmo magis ſibi vel alijs obfuerit & nocuerit. De Chriſto.n. legitur Matthæi. 8. ꝙ ipſo dormiente nauis periclitabatͬ. De Iona etiam legitͬ ꝙ ipſo dormiente nauigium cum nauigantibus ſubmergebatur, quouſque ipſe in mare proijciebatur. Ionæ. 1. De Isboſeth rege Iſrael etiam legitͬ ꝙ dum dormiret, Latrones cameram eius intrabant, à quibus trucidabatur, & regnum eius ad exterorû potentiam & dominiû vertebatur, ſicut dicitͬ. 2. Reg. 4. Chriſtus .n. legiſlator ſignat prælatos, Ionas propheta ſignat prædicatores & clericos, Isboſeth rex ſignat mundi ſeculares principes, iudices & magiſtros. quia verè ſi tales per negligentiam dormiunt & per malas complacentias ſomno vitiorû ſuccûbunt, pro certo tûc naniculę.i. eccleſiæ vel patriæ eis ſubditę & eorum regimini commendatę diſſoluuntur & fluctuant & ipſi ſubditi naufragātur & pereunt. Et pro certo de multis neceſſe eſt ꝙ finaliter de nauicula eccleſiæ vel patriæ eijciantͬ & deponātur, & de multis ēt accidit ꝙ malè occidunͬ & moriûtur, & eniû regna & regimina ad cæteros deuoluûtur. De alijs verò neceſſe eſt ꝙ ſaltē à ſubditis excitentͬ & ſtimulentͬ, & vt vigilēt moleſtentͬ, ſicut etiā de Chriſto dormiente legimus & apoſtoli excitauerût eû, dicētes. Dñe ſalua nos, perimus. vbi ſupra Math. 8. De ipſo etiam legitur ibidē ꝙ excitatus à dormitione, imperauit vētis & mari, & facta eſt tranquillitas magna. Quia reuera ſæpe ſit ꝙ prælatus negligēs à ſubditis excitatus, impulſus & ſtimulatus ad curā paſtoralē euigilat, & debitè regēdo cûcta pacificat & tranquillat. Vnde illud præfatû. Ego dormiui, & ſoporatus ſum & exurrexi, quia dominus ſuſcepit me. Debet.n. rector cômunitatis, vt dictum eſt, eſſe non negligens, ſed diligens, nô dormiēs immo ſurgēs ita ꝙ iſte præ ſollicitudine debet dicere illud Iob. 7. Si dormiero, dicam. qñ conſurgā? & rurſus expectabo veſperam, & implebor doloribus vſq; ad tenebras. Et breuiter côtra malā dormitionē poſſum dicere ꝙ Sanſon dormiens fuit depilatus Iudi. 16. Isboſeth dormiēs regno fuit priuatus. 2. Regû. 4. Ionas dormiēs fuit naufragatus. Ionæ. 2. Thobias dormiēs fuit excæcatus. Thobiæ. 2. Sizara dormiens fuit trucidatus. Iudi. 4. Holofernes dormiēs fuit detrûcatus. Iudith. 13. Saul dormiens aqua & lancea fuit ſpoliatus. 1. Reg. 26. Chriſtus dormiēs fuit excitatus. Mat. 8. & Mar. 4. Seruus dormiēs increpatͬ vt poteſt elici ex littera Marci. 13. Cętus virginum dormiens fuit à nuptijs relegatus. Mat. 25. Paterfamilias dormiens fuit Zizania locupletatus. Mat. 13. Quia pro certo chariſsimi illi qui per negligentiam dormiunt, more Sanſonis capillis virtutum ſpoliantur, more Isboſeth vita & regno gratiæ priuantur, more Ionæ in mare.i. in amaritudinem tribulationum proijciuntur, more Thobiæ à lumine veræ ſapientiæ per ſtercora bonorum terrenorum excæcantur, more Sizaræ clauo deſperationis infiguntur, more Holofernis capite rectę intentionis priuantur, more Saulis aqua deuotionis & lancea orationis ſpoliantur, more Chriſti excitantur & moleſtijs ſtimulantur, more ſerui negligentis & non vigilantis à domino veniēte ad iudiciû vel in morte icrepanͬ & arguunͬ, more fatuarû virginû à nuptijs cęleſtis patrię finaliter excluduntͬ, & more patrisfamilias Zizania malorû cogitatuû & affectuum in agro ſuæ côſciētiæ per diabolû ſeminata fructibus malorum operû cumulanͬ. Nô debemus ergo malo modo dormire, ſed à ſomno neglıgētiæ ſurgere, & in bonis pęnitentiæ operibus vigilare. Iuxta côſiliû ſapiētis Proue. 6. vbi dicit ſic. Ne dederis ſomnû oculis tuis, ne dormitēt palpebrę tuæ. Eruere quaſi damula de manu, & quaſi auis de inſidijs aucupis. Patet ergo qûo eſt vna dormitio vituperabilis & vitioſa, quæ eſt deteſtāda, ꝙ eſt ſm principale. ¶ Tertiò dico ꝙ eſt ǭdā dormitio I
ineuitabilis & doloroſa, quæ eſt expectāda. Et iſta eſt dormitio mortis. Nomine.n. dormitionis, mors ēt litteraliter deſignatͬ. De qua. 3. Re. 2. Dormiuit Dauid cû patrib' ſuis. Et iſta dormitio ꝓ certo eſt iuſtis ſuauis & pacifica, eſt malis infęlix & ter-

& terrifica, est cunctis fatalis & fatidica. Est dico iustis amorosa, quia per hanc deducuntur ad cœli gloriam. psal. In pace in idipsum dormiam & requiescam. Est etiam malis terribilis & dolorosa, quia per hanc deducuntur ad inferni miseriam. Hieremi. 51. Dormiant somnum sempiternum, & non consurgant dicit dominus, & deducam eos quasi agnos ad victimam. De ista etiam dicitur Iob. 27. Diues cum dormierit, nihil secum auferet. Et de damnatis dormientibus in inferno dicitur Ezechiæ. 32. Descenderunt & dormierunt incircuncisi cum interfectis gladio. Sequitur. Quorũ sepulchra sunt in nouissimis locis. Est etiam omnibus miserabilis & timorosa, quia per hanc deducũtur ad pristinam materiam. Iob. 21. Moriũtur in amaritudine animæ suæ absq; vllis opibus, & tamen simul in puluere dormient, & vermes operient eos. Ista est ergo dormitio ineuitabilis, quæ est expectanda ¶ Quartò
X dico ꝙ est quædam dormitio summè laudabilis & gloriosa, quæ est affectanda. Et ista est quies & dormitio gloriæ Paradisi. Sicut. n. video ꝙ in dormiendo infirmitates terminantur, vires corporis reparãtur, visiones inspirantur & somniãtur, omnes potentiæ sensitiuę fortificantur, & membra omnia delectantur, sic verè dicam ꝙ illi qui dormiunt per quieté gloriæ Paradisi, cunctis infirmitatibus & languoribus sunt absoluti, perpetuis sanitatibus sunt restituti, viribus & virtutibus sunt instituti, claris visionibus & speculationibus sunt illuminati & imbuti, & cunctis delectationibus delibuti. Iob. 33. Quando irruit sopor super homines & dormiunt in lectulo, tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina Et merito, quia pro certo isti

Dormiũt quieti sine laboribus
Dormiunt securi sine terroribus
Dormiunt concordes sine rancoribus
Dormiunt illustres magnis honoribus.

Dormiunt dico quieti cunctis laboribus abdicatis. Ecclesi. 31. Dormiendo non laboribus. Et Oseæ. 2. Arcum & gladium & bellum conteram de terra, & dormire eos faciam fiducialiter. Item dormiunt securi terroribus amputatis. Eze. 34. Saluabo gregem, & non erit vltra in rapinam. Sequitur. Cessare faciam bestias pessimas de terra, & securi dormient in saltibus. Et Iob. 11. Defossus securus dormies, requiesces, & non erit qui te exterreat. Item dormiunt cõcordes, cunctis rancoribus. s. resecatis. Iob. 38. Concentum cœli quis dormire faciat? Concentus enim cœli, concordia est sanctorum. Item dormiunt illustres cunctis honoribus vendicatis. Iob. 3. Nũc enim dormiens silerem, & somno meo requiescerem cum regibus & principibus terræ. i. cum Angelis & sanctis. Patet igitur ꝙ est quadruplex dormitio, videlicet Gloriosa, quæ fit in Æthera. Dolorosa, quæ sopit corpora. Vitiosa, quæ fouet scelera. Virtuosa, quæ facit opera. Et hoc de dormitione sufficit &c. Vide de quiete, requie & somno &c.

A **Dorsum.** Cum dorsum sit illa pars corporis quæ retro est, & quæ non videtur, illa pars quę in fuga ostenditur & obijcitur, acsi de ea minus curetur, quæ semper secum portatur atq; trahitur, illa pars quæ tanquam fortior oneribus supponitur, aut verberibus exponitur, illa pars vbi inhonestum membrum latitat, & quæ magis tegitur vel operitur, potero dicere ꝙ dorsum quandoque signat

Despectum & displicentiam
Quandoque fugam & desistentiam
Quandoque fortitudinem & patientiam.

Igitur notabo ꝙ in scriptura inuenitur dorsum Dei, quod signat ipsius displicẽtiam & indignationem. Iusti, quod signat ipsius patientiam & tolerationem. Impij, quod signat ipsius negligentiam & obliuionem. Est igitur dorsum diuinæ indignationis. Indignatio enim, reprobatio, condemnatio, contemptus & punitio Dei, dorsum eius dicitur, pro eo ꝙ ad illos de quibus non curat, immo quos odit & ad pœnas reseruat, istud dorsum. i. indignationem suam & obliuionem vertit, & eos indignos faciei suæ gratiæ denotat & ostẽdit. psalm. Quoniam pones eos dorsum in reliquijs tuis. q. d. parum de eis curabis, sicut parum curatur de reliquijs. Et isti sunt potissimè illi qui nunc prosperitate gaudent, & iniquitate non carent. Crucifixus etiam in ecclesia & imagines sanctorum, faciem habent ad occidentem, dorsum verò versus orientem ad denotandum ꝙ dorsum diuinæ indignationis ad orientales. i. ad illos qui claritate prosperitatis rutilant, vertitur, facies verò suæ gratiæ, occidentales, id est frigidos & pauperes amplexatur. De quo dicit ipse Dominus. Hier. 18. Dorsum & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum. De dorso verò Christi ꝙ signat ipsius humanitaté, quæ. s. est eius para posterior & indignior, potest dici illud psa. Pennę columbę deargentatę, & posteriora dorsi eius in pallore auri. & etiam de corpore Christi mystico. i. de ecclesia potest dici, quia. s. pennę eius. i. prælati & doctores deargentati per eloquẽtiam posteriora verò dorsi. i. subditi aurei esse debent per sanctimoniam. Et de talibus dorsis nihil ad præsens. Est ergo dorsum diuinæ indignationis. ¶ Secundò dico ꝙ est dorsum perfectæ B
sustentationis. Et istud. s. est dorsum spirituale iustorum. i. ipsorũ patiẽtia, quæ parata est aduersa tolerare, seu eorum sensus atq; prudẽtia, quæ parata est nociua fugere. Dorsum. n. habẽt. i. fortitudiné patiẽtiæ, quam supponũt cũctis oneribus similes illis cãmelis oriẽtalibus de quibus dicit Solinus ꝙ dorsa habẽt ossea. quia. s. illorũ patientia debet esse fortis ad omnia tolerandũ. Iuxta illud psa. Supra dorsum meũ fabricauerunt peccatores. Et Amos. 8. dicitur. Inducam super oẽ dorsum saccum, & super omne caput caluitium. Dorsum etiam habent iusti, i. cautelã fugę, q̃ ostendunt cũctis criminibus, & cunctis malis occasionibus. Est. n. vnum mõstrum marinum quod dicitur ludolocram ſm librũ de natura rerũ, ꝙ. s. duas alas habet in facie, & duas in dorso, quia natat & volat. Facies signat præsentiã & audaciã ad vlterius & alterius procedendum. Dorsum verò signat fugã & prudentiam ad (si necesse est) retrocedendum Alę verò signãt agilitatem ad vtrũque, cũ necesse est, faciẽdũ. Igitur iusti exemplo ludolocrę nõ solum in facie, immo etiam in dorso alas habere dicuntur, q. a. s. nõ solũ debẽt velociter & audacter ad vtilia procedere, immo eadem facilitate & agilitate debent à nociuis fugere & retrocedere, & dorsum ostendere, & ibi alas suæ prudentiæ extendere, quia. s. non tam est prudentia in audacter aggrediendo, sicut in prudẽter celeriter (cũ necesse est) fugiẽdo. Quod bñ figurat Eze. 9. in fine, vbi ipse vidit virũ indutũ lineis, q̃ habebat atramẽtariũ scriptoris, in dorso eius Atramẽtariũ. n. scriptoris, prudẽtiã signat, quæ principaliter acquirit ex scripturis, & quæ in dorso appẽdit, pro eo ꝙ inuenitur in fugiẽdis nociuis. Istud est ergo dorsum iusti, s. cautela mali, culpę fugitiua, & patientia mali, pœnæ toleratiua. Dorsum ergo patientiæ iustorum oneratur tribulationibus in præsenti. psal. Imposuisti tribulationes in dorso nostro. Ab ipsis tamen liberabitur in futuro. ps. Diuertit ab oneribus dorsum eius. Patet igitur ꝙ est vnum dorsum perfectæ sustẽtationis seu constantis tolerationis. ¶ Tertiò dico ꝙ est vnum dorsum peruersę obsti C
nationis seu etiam obliuionis negligentiæ, iniuriæ & ignorãtiæ, quo mali proijciunt Deum & etiam verba sua. Figurati in illis qui dorsum habebant versum contra templum. Vide eam bene dilatatã supra de abhominatione. Ideò de verbo sapientiæ dicitur Ecclesi. 21. Audiet luxuriosus, & displicebit ei, & post dorsum suum proijciet illud. Compara malos si vis illi qui vult habere vmbram ante faciem suam, quia talis necesse est ꝙ dorsum suum vertat ad solem. Ad denotandum ꝙ illi qui in vmbra mundanę vitæ & gloriæ delectantur, quiq; eam habent præ oculis & in ea gloriantur, solé iustitiæ Christum retro se ponunt, & dorsum suæ obliuionis & obstinationis contra eum obijciunt atque vertunt. 2. Paralipom. 29. Auerterunt faciem suam à tabernaculo Dei sui, & præbuerũt dorsa. Patet ergo aliquid de dorso impij, iusti, & Dei. Vide infra de tergum.

Draco. Cum Draco sit rex serpentum, & animal regium reputetur, venenosum tamẽ, maximum & potentissimum, quod solo attractu aues sursum volãtes absorbet & deglutit, cauda sua elephãté ligat & interficit, possum dicere ꝙ per Draconem intelligit diabolus, vel quilibet magnus & crudelis tyrannus, vel peccator malitiosus & auarus. Diabolus est. n. rex serpentum, cum & ipse sit rex super omnes filios superbiæ. Iob. 40. Aues. i. viros spirituales deuorat, cauda suæ malitiæ etiã elephãtes. i. magnos viros ligat, & casum eorum procurat, aeremq; humanę volũtatis flatu suæ tentationis inflammat. Diabolus enim est Draco A

Ad nocendum præparatus
Ad resistendum angelis ordinatus.
Ad deuorandũ animas dilatatus
A Christo mirabiliter subiugatus
Ad infernũ perẽniter cõdẽnatus.

¶ Iste est enim contra homines fallax insidiator. Psalm. Draco iste quem formasti ad illudẽdum ei &c. Item iste est contra Angelos proteruus rebellator. Apocalypsis. 12. Michael & Angeli eius præliabantur cũ Dracone, & Draco

pugnabat, & Angeli eius. Itē iste est ad animas deglutiēdum rapacissimus deuorator. Vnde sibi dicitur Ezechie. 32. Leoni gentium assimilatus es, & Draconi quiest in mari. Item de isto fuit Christus admirabilis triumphator, qui. s. ipsum vicit in cruce. Psal. Super aspidem & basiliscum ambulabis, & cōculcabis Leonem & Draconē. Item iste est & erit inferni perpetuus habitator. Vnde de inferno dicitur Esa. 34. ꝙ erit cubile Draconum, & pascua strutionum. Quicūque etiam peccator Draco dicit̄, & quilibet malus, draconis nomine designatur. Vnde notabis ꝙ Draco potest dici quilibet

Superbus & præsumptuosus
Anarus & ambitiosus
Iracundus & litigiosus
Proditor & malitiosus
Gulosus & delitiosus.

¶ Dico ergo ꝙ signat superbos, & præsumptuosos. Draco enim ventum attrahit, cristam super caput portat, & caudam maximam post se trahit. Sic superbus vēto vanę laudis vult pasci, cauda pompę & magnæ familiæ vult associari, & crista, id est mitra vel corona dignitatis & gloriæ vult coronari. Hieremi. 14. Onagri steterunt in rupibus, attraxerunt ventum quasi Dracones. Vnde superbus figuratur in Dracone Babylonico, de quo dicitur Daniel. 14. Erat Draco magnus in illo loco quem colebant Babylonij. quia superbus ab omnibus vult coli, & ab omnibus honorari. Item signat auaros & ambitiosos. Draco enim est animal sitibundum, mare pro habendo refrigerio & pro deuorandis piscibus inhabitans, & pro venti desiderio sursum ad nauium malos volans. Sic auarus semper sitit diuitias, propter quod mare, id est fluctus mundi negociorum solet inhabitare, vt possit pisces, id est simplices deuorare. Ad malos etiam nauium, id est ad altas dignitates solet per ambitionem volare, vt ardorem suæ auaritiæ valeat satiare. Draco enim virtutem habet attractiuam & absorptiuam, & auium sursum volantium inferius detractiuam, vt dicit Plinius. Sic auarus aliena solet attrahere & absorbere, ita ꝙ aues, id est nobiles p vsuras suas ad terram & paupertatem scit detrahere & deducere. Hiere. 51. Absorbuit me quasi Draco, impleuit ventrem suum teneritudine mea. Item signat iracundos & litigiosos. Draco. n. habet guerram & odium perpetuum cum Elephante. Sic iracundi & inter se inuicem, & etiam contra alios mouent bella vnde de talium iracundia dicitur Deute. 32. Fel Draconum vinum eorū. Itē signat proditores & malitiosos. Vnde Augu. in sermone. Leo aperte irascitur, Draco occultè insidiatur. Item signat gulosos & deliciosos. Draco enim animal est gulosum. vnde Ezechiæ. 29. Ecce ego ad te Draco magne, qui cubas in medio fluminum. Flumina enim mollicìem delitiarum designant.

C Tales ergo Dracones
Bonis aduersantur
Mundo dominantur
A Deo tribulantur
Et in inferno finaliter relegantur.

¶ Bonis dico solēt aduersari. vnde Iob de consortio aduersariorū suorum conquęrens, dicit. Iob. 30. Frater fui Draconum, & socius strutionum. In mundo etiam solent dominari, quia. s. isti sunt qui occupant hodie totum mundum. vnde Esaiæ. 13. Domus eorum replebuntur Draconibus. A Deo tamen temporaliter aliquotiens destruuntur, & ad infortunia deducuntur. psalm. Contribulasti capita Draconum in aquis, dedisti eum escam populis Æthiopum. Constat enim quod tales postquam bonos molestauerint, à Deo per infortunia contribulantur, & populis Æthiopum, id est balliuis & alijs exactoribus deuorandi traduntur. Isti etiam in inferno finaliter solent recludi & religari. Vnde de Babylone deserta loquitur scriptura Hierem. 50. dicens quod ibi habitabunt Dracones cum fatuis sicarijs, id est peccatores cum demonibus effrenatis. Sicarij enim idem sunt quod fauni id est panes, satyri, vel pilosi, animalia. s. humanam figuram habētia, ratione tamē carentia. Patet ergo quomodo peccator intelligitur per Draconē. ¶ Si autem vis
D per Draconem potes intelligere Christum, qui. s. Draco dicitur quia nostræ carnis peccati & venenosi similitudinem assumpsit, figuratus in virga Moysi, quæ conuersa est in Draconem. Exodi. 7. quia Dei filius de cœlo dimissus conuersus est in carnem. Et nota quod iste est rex & dominus omniū. Draco enim diademate cādido coronatur &c. Si vis etiam dic ꝙ Draco est iustus. Draco. n. est animal cautū, animal etiā gratum, sicut exemplificat Plinius de dracunculo nutrito, tandem in desertum ducto, & libertati dimisso, qui post magna tempora nutritorem suū à latronibus in deserto oppressum intelligens clamantem liberauit & iuuit. in Æthiopia accidit hoc, vt dicit. Sic debet quilibet esse gratus &c. & erga Deum & erga proximum. vnde Esa. 43. Glorificabit me bestia agri, Dracones & strutiones. vnde etiam pęnitens debet dicere illud Micheæ. 1. Faciam planctum velut Dracoues, & luctum sicut strutiones. Patet ergo ꝙ per Draconem potest intelligi iustus, Christus, impius, & diabolus. Vide in tabula, quia in hoc opere in multis locis fit mentio de Dracone.

DVbitare. Cum pro tempore huius vitæ cūcta sint dubia & incerta, intantum ꝙ academici Philosophi dicere voluerunt ꝙ nihil certius, q̄ nihil esse certi, multa de dubietate dici possent, nisi auctoritates deficerent & deessent. Constat enim quod est dubitatio

Sapientium
Imbecillium
Desperantium.

Sapientes. n. nihil temere, volunt asserere, sed potius volūt negocia prudenter sub quodā dubio palliare. Et de hoc dicit̄ ꝙ dubitare de singulis, non est inutile. Imbecilles verò solent vbi timor nō est, trepidare, & nunq̄ securi esse, sed in omnibus dubitare. ꝙ. s. pertinet ad suspitiosos, qui de oībus dubitant, & in nullo confidunt. Ad timorosos, q pro nihilo dubitant, & facilè diffidunt. Ad hæreticos, q in fide vacillāt, & firmiter nō credūt, quos reprehendit dñs dicēs. Modicæ fidei, quare dubitasti? Matth. 14. Desperantes etiam solent dubitare de salute æterna, nō sperare, propter ꝙ solent ad mala oīa se laxare. Matth. 28. Quidam autem dubitauerunt. Vide ergo infra de timere, & de certitudine &c.

Ducere. Dux. Ductor. Nota qđ ducere idē est & aliquid A
ad aliquem locum dirigere. Est idem quasi iter ostendere & docere. Et ideò ducere denotat discretionē & iurisdictionē. Duci vero denotat ignorantiam, obedientiam, & subiectionem. Per nomen igit̄ ducis pōt prælatus vel superior & prædicator vel quicunq; discretior designari, q alios habet ducere, regere & docere, & quē habēt sequi, & ei credere & obedire, iuxta illud Iudic. 9. Præcidentes ramos de arboribus sequebātur ducem. Sicut ergo videmus ꝙ ille qui aliū ducit, debet esse eo discretior & præstantior, sic verè prælatus q alios habet ducere & regere, in scientijs & moribus debet alijs pręualere. Dux. n. & rex apum duplo præstantiori & maior est quam aliæ apes. Inter Elephantes etiam ille qui maior est natu ducit gregem, sicut dicit Plini. In quibus exemplis innuit natura ꝙ prælati & principes & alij qui alios habent ducere, debent in scientijs & moribus alijs plus valere. Debent enim esse maiores natu, id est antiquiores per sensum & discretionem. Debent etiam alijs esse duplo maiores, quantum ad moralem perfectionē, vt sicut sunt maiores in dignitate, sic sint maiores in bonitate. Ideò Ionathas q erat melior alijs, factus est eorum dux. Dicunt itaq;. Te eligimus hodie esse nobis in principem, & in ducem ad bellandum bellum. De quolibet ergo à Deo vel à prælato bene ducto potest exponi verbum illud Sapien. 10. Iustum deduxit dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, & dedit illi sciētiam. In quibus ostēditur ꝙ prælati & prædicatores debent alios ducere tempore claritatis, per viam veritatis, Ad locum vbertatis. Ad ista enim tria debet homo gradatim duci. ¶ Primo ad veri cognitionem. Ideò dicitur. Dedit illi scientiam. Ad iusti perfectionem. Ideò dicitur. per vias rectas. Tertiò ad boni dilectionem. Ideò dicitur. Ostendit illi regnum Dei. Primum enim debet intelligere. Secundum debet eligere. Tertium debet diligere. ¶ Ducere ergo debet prælatus vel prædicator subdi- B
tos vel auditores ad veritatis cognitionem. Dedit inquit illi scientiam. Ad hoc enim debet homo conduci, instrui & deduci, vt sciat quæ sunt necessaria ad salutem. Nemo enim bene conducitur, nisi de die, quando habet lucem. Sic nec homo bene potest spiritualiter duci, nisi lumen fidei & scientiæ habuerit. Ideò dicitur in psalm. Deduxit eos in nube diei, & in luce stellarum nocte. Lux enim diei & nubes rorisq; doctrinę necessariæ sunt ductori. Aries enim q est dux gregis, duobus cornibus tortis & reflexis est munitus. Quod vtiq; significare pōt ꝙ illi qui alios bene volunt ducere, debēt duo cornua, id est duo testamenta. i. duorum testamentorū sciētiā habere, & ipsam cum suis difficultatibus cōtinere, vt sic sciant alios instruere & docere. Istud signant duo cornua mitrę episcopalis. Debet ergo ductor alios ducere ad veritatis cognitionem.

gnitionem. Dedit inquit illi scientiam, doce me. ¶ Secundò debet eos ducere ad sanctitatis perfectionem, quod ostenditur cum dicitur. Deduxit eos per vias rectas. Viç enim rectę, sunt viæ virtutum, quibus homo rectè deducitur in hac vita, vt ad terminũ veniat Paradisi. Et possumus notare quod tres sunt viæ rectę ad eundum in cœlum: Vna secura. Alia pura. Alia duta.

Prima est paupertatis
Secunda castitatis
Tertia pœnitentiæ vel pœnalitatis.

Via enim quæ est sine offendiculo & sine diuitijs, est paupertas. Via munda & sine carnalitate, est castitas. Via breuis est pœnitentia & æquitas. In istis igitur tribus vijs debemus deduci dum sumus in hac vita. Iuxta illud Prouerb. 4. Ducam te per semitas æquitatis, quas cum ingressus fueris, non arctabũtur gressus tui, & currens non habebis offendiculum. Elephãtes enim ducunt paruulos suos ad fluuium, & docent eos natare, & se balneare, & lunę & syderibus inclinare. Vitulus etiam marinus in terra dicitur parere, sed tandem post duodecim dies catulos suos ad mare ducit, & ipsos ad natandum instruit & docet. Quibus exemplis docemur φ qui alios habent docere & regere; debent eos ducere ad fluuium deuotionis, & ad mare pœnitentiæ & contritionis, vt purificentur lauacro confessionis, & vt lunæ & syderibus id est sanctis eius, inclinentur per virtutem orationis, vt sic dicat talis ductor illud Oseæ. 2. Ego lactabo eam, & adducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius. Debet loqui ad cor subditorum prædicando, & debet eos lactare benigniter inducendo, vel temporaliter nutriendo. Debet ipsos etiam ducere in solitudinem, id est in pœnitentiæ asperitaté, ipsos salubriter corrigendo. Per vias ergo rectas non ducunt adulatores, quia sicut dicitur Prouerbio. 16. Vir iniquus lactat amicum suum, & ducit per viam non bonam. Talis via non est via mundanę prosperitatis, quia ista est via quæ videtur homini recta, cuius nouissima ducunt ad mortem. Prouerb. 14. Ducant ergo eos ad sanctitatis perfectionem. ¶ Tertiò dico φ ipsi debent eos ducere ad cœlestiũ affectionem, vel ad vbertatis repletionem, s. ad regnum æternum. Ostendit inquit illi regnum Dei. Abacuch. 3. Super excelsa deducet me victor, in psalmis canentem. Debet. n. dicere auditoribus illud Matthæ. 25. Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum. Et sic patet φ si bene volumus ducere, necessaria sunt, lux, via, terminus. Lux. s. scientiæ. Via iustitiæ. Terminus gloriæ. Lux veritatis, via sanctitatis,
C terminus fœlicitatis &c. ¶ Adhuc etiam possum notare & dicere quod ducere pertinet Ad Deum, Ad iustum seu prælatum, Ad impium, Ad diabolum. Duci verò pertinet ad bonum hominem & iniquum. Ista enim sunt sex genera ductionum, quorum quattuor sunt actiuæ, & duæ sunt passiuæ. Inuenio igitur in scriptura, ducere

Auctoritatis æternæ
Benignitatis paternę
Iniquitatis externę
Fœlicitatis supernę
Humilitatis fraternę
Fragilitatis internę
Ducit enim Deus regens sagaciter
Ducit prælatus mouens suauiter
Ducit diabolus trahens fallaciter
Ducitur iustus parens humiliter
Ducitur iniquus currens faciliter

Dico ergo primo φ est ductus Dei, quo omnia reguntur. Omnia. n. quæ sunt, per ipsum summum ductorem Deum certis & inuariabilibus legibus ad certos fines ducunt, & ad hoc suis proprijs motibus inclinãtur. Sicut enim video φ in omnibus rebus sunt suæ occultæ & ꝓpriç qualitates, quæ ipsas ducunt ad fines & terminos sibi datos à natura, sicut est virtus & qualitas leuium, quæ ducit ea sursum, grauium, quæ ducit ea deorsum, & sic de alijs, sic in intellectualibus necesse est dare inhabitare vnã superiorem virtutem, & quãdam perpetuam legem. s. ipsum Deum, qui actus eorum ducit ad hoc intentum. Deute. 31. Dominus Deus ipse est ductor tuus. Cõstat enim φ homo percipit in seipso, si bene & diligenter attendit, φ occulta quadã lege magis ducitur, quam, per ꝓpriũ liberum arbitrium deducat? Nonne firmamentũ ducit secum planetas contra suũ propriũ cursum. Nonne luna mare circũ agitat & deducit, & fluxũ & refluxum ipsius regulat & componit? Nonne nutrix ducit & regit puerum, cum regere non valeat semetipsum? pedagogus etiam discipulum ad scholas ducit, & eum ad addiscendum sollicitat & inducit? Sic dicam necesse est φ nos à Deo principaliter ducamur, & qđ ab ipso in agendis credendis & cauendis specialiter dirigamur. Istã ergo virtutem occultæ prouidentiæ actuũ humanorũ ductiua atq; tractiuam vocauerãt philosophi fatũ. Cuius leges crediderunt incommutabiles atq; certas, æterna serie causarum sub certi ordinis nexu cũcta inexorabiliter constringentes. De tali tamen ductu diuino tam ineffabili & stupẽdo nihil intendo dicere, nec de regimine sapientiæ suæ, quo. s. cũctas rerum naturas, earumq; effectus amplectit (cũ hoc vires excedat ingenij mei, nihil audeo diffinite, hoc solũ dicens, quia sicut dicit Sapien. 7. Sapientiæ dux est & sapientium emendator. In manu. n. illius nos & sermones nostri, & omnis sapientia & operũ scientiæ disciplina, quantũ tamen ad ductũ gratiæ, quo. s. in via morũ iustos ducere cõsueuit, iuxta illud prædictũ. Iustũ deduxit dñs per vias rectas, aliquid est dicendũ. Sicut. n. video φ ad hoc φ nauis discrete & sine periculo ducatur ad terminũ, multa sunt necessaria, videlicet rector gubernans, ventus portans, remigum ministerium adiuuans, veli & chordarũ adiutorium cooperans, sic dicã φ ad hoc φ anima bene ducat in via morũ per fluctuosa Maria vitæ eius, necesse est φ ibi intersit gubernator. i. Deus, qui eam ducat, flatus. i. Spũs sanctus, qui eam deferat, remigũ. i. angelorũ ministeriũ, qui opem afferant, veli. i. sacræ scripturæ, chordatũque. i. Dei mandatorũ beneficium, quod vires conferat. Sic enim à Deo ductore anima deducetur ad portum, & Angelis sanctis, scriptura & lege diuina cooperantibus, fœlicem conducet ad terminũ. Constat enim φ Deus ducit hominẽ ꝑ viam iustitiæ, quandoq; interius inspirando, quandoq; per Angelos consulendo & cõfortando, qñq; per tribulationes impellendo, qñq; per sacrã scripturam per prędicatores & doctores viam ostẽdẽdo, & de necessarijs erudiẽdo. Vnde propriè Deus pater est ductor. Deute. 1. Dñs Deus qui ductor est noster, ipse pugnabit pro nobis. Filius est reductor. Deute. 19. Reducet te dñs Deus tuus. Spiritus sanctus est deductor. psa. Spũs tuus bonus deducet me in terram rectã. & Esa. 63. Spiritus dñi ductor eius fuit. Angelus est conductor, sicut Raphael legit dixisse Thobię. Thob. 5. Sanum ducam & reducam filium tuum. Et aduerte φ Deus ducens filios Israel ad terram promissionis, adhibuit duo remedia, s. & nubem in Die, quę ardorem refrigeraret, & ignem in nocte, qui lumen & calorem præstaret. vnde Exod. 13. dicit. Dominus autẽ pręcedebat eos, ad ostendendũ viam per diem in colũna nubis, & per noctem, in colũna ignis, vt dux esset itineris in vtroq; tempore. Sic reuera in isto ductu suo vtit & colũna nubis, hęc est misericordia, & colũna ignis illuminãtis & comburentis, hæc est iustitia. quia pro certo sicut pastor qñq; ducit gregem sibilando & vocando, & qñq; percutiendo & impellendo, sic Deus suos ducit ad gloriam, qñq; sibilando, inspirando, & consolãdo misericorditer. Exodi. 15. Dux fuisti in misericordia tua populo quem redemisti. Et qñq; impellendo & tribulãdo seueriter. Deuter. 8. Ductor tuus fuit in solitudine magna & terribili, vbi erat serpens flatu vrens, scorpio & dipsas. Et si vis nota quod iste ducit nos ad D

Baptismum vt ibi mundemur
Desertum vt ibi probemur
Iudicium vt ibi examinemur
Paradisum vt ibi coniocundemur.

¶ Ducit ergo ad lauacrũ purificatiuũ. s. ad baptismũ. Eze. 47. Ducit & cõuertit me ad ripam torrentis. Item ducit ad desertũ mortificatiuũ, s. ad statũ pœnitentiæ. Oseæ. 2. Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius. Item ducit ad iudiciũ examinatiuũ. Iohel. 3. Congregabo omnes gentes, & ducam eas in vallem Iosaphat, & disceptabo cũ eis ibi. Item ducit ad palatiũ glorificatiuũ seu ad conuiuiũ lætificatiuũ, s. ad paradisum. Abacuc. 3. Super excelsa deducet me victor in psalmis canentem. Nos igit habemus bonum ducem, qui scilicet nos

Defendit ab hostibus venenosis
Dilatat virtutibus copiosis
Exultat honoribus gloriosis.

Defendit dico, ne ab hostibus superemur. 2. Paralip. 13. Ergo in exercitu nostro dux Deus est. Item dilatat nos vt virtutibus fœcũdemur. psa. Dux itineris fuisti in conspectu eius plantasti radices eius, & impleuit terrã. Itẽ nos exaltat. s. finaliter in Paradiso, vt præmiemur seu honoremur. Deut. 32. Dñs solus dux eius fuit, & non erat cũ eo Deus alienus. Cõstituit eũ sup celsam terram vt comederet fructus agrorum, vt sugeret mel de Petra. Patet ergo quomodo est ductus Dei quo omnia regunt. ¶ Secũdò principaliter dico φ est ductus ꝓlati quo sub-

E diti ducuntur. Prælatus.n.& prædicator duces dicuntur, co q subditi per eos & per eorum regimen. vitam exemplũ, doctrinam, & gloriam ducunt. Ad ducem.n.pertinet q sit audacior ad præcedendum, Discretior ad ordinandum seu dirigendum. Validior ad propugnandum. Debet enim dux plebem præcedere, vt demat timorem. Plebem dirigere, vt tollat errorem. Plebem defendere, vt monstret amorem. Sic reuera ille qui vult digne populi dux vocari, & prælati vel principis digne nomen sortiri, debet esse audaa & animosus, alios præcedẽs eaẽplariter. Debet esse sagax & industriosus, alios ordinans regulariter debet esse viuax & virtuosus alios defendens virtualiter. Sit dico audaa alios præcedendo, quia .s.ad ducẽ rectorem populi pertinet q bene & virtuosè agẽdo, omnibus exemplum det, q quam alios bene agendo præcedat, si vult q populus ad idem audacter & animosè procedat, exemplo .s.illius imperatoris famosi, de quo dicit Suetonius quod legitur militibus diaisse. dicitur quod Dauid ducem futurum esse decreuit, qui primus hostes, .s.Iebuseos percuteret, & primus Hierusalem quam obsidebat intraret, & fistulas domatum tangeret, & cæcos & claudos exinde tolleret & auferet. quod quia Ioab saruiæ filius fecit primus, factus fuit decetero princeps & dua. Sic verè dico qđ ille dux est & princeps esse meretur, qui ad hostes nostros, .s. peccata & demones virtutibus impugnandum alios præcedere comprobatur, qui etiã de Hierusalem, id est de ecclesia scit Iebuseum, id est diabolum repellere, fistulas domatum, id est falsa dogmata & doctrinas inde eijcere, & cæcos & claudos id est ignorantes & vacillantes inde pœnitus eatirpare. De tali ergo duce sic aliorum præcelsiuo & malorum impugnatiuo & eradicatiuo dicitur Iudic. 10. Qui primus ex nobis contra filios Amõ ceperit dimicare, erit dua. Sit ergo audaa alios præcedendo. Item sit sagax alios dirigendo. Ille enim qui alium ducit, debet clare videre. Scriptum est.n.quod si cæcus ducatum præstet cæco, ambo in foueam cadunt. Matth. 15. Nautę enim ad portum ducuntur, eo quod per aspectum stellarum, quæ .s.luminosę sunt, diriguntur. Sic verè dico quod ille qui ducatum prælationis vult recipere, debet per prudentiam videns & luminosus esse, alias si cæcus per ignorantiam fuerit, & se & alios poterit præcipitare. Vnde de Salomone sapientissimo diait Dauid. 3. Regum. 1. Ipse regnabit post me, illique præcipiam vt sit dua super Israel. Item sit viuaa alios defendendo. Dux.n.belli debet esse fortis, vt se & alios possit defendere, quia si per ipsum succumbere contingeret, statim totus exercitus deflueret & periret. quod etiam esse inter apes dicitur, vbi maior & fortior dominatur. Sic verè prælatus alijs constantior & virtuosior debet esse, vt se possit & alios adiuuare, sicut dicit̃. 1. Par. 7. q filij Aser principes cognationũ electi fortissimi duces ducum. Quod satis figuraliter in Saule potest videri, quem Deus in ducem Israel mandauit inungi, sicut dicitur. 1. Regum. 9. q in Israel similis illi non erat, & q omnem populum ab humero superius excedebat. De isto ergo dominus Samueli. 1. Regum. 9. dicit sic. Cras mittam ad te virum de terra beniamin, & vnges eum ducem super po-

F pulum meum Israel. ¶ Vbi nota quod bonus dua describitur quantum ad tria, videlicet Quantum ad propriam conditionem, quia debet esse vir de terra beniamin. quãtum ad ipsius electionem, quia Deus debet eum mittere. Cras inquit mittam ad te quantũ ad ipsius prælationem, quia ipse debet inungi dux sup populũ. Igit̃ dico q hic describit Eius cõditio virtuosa, Eius electio seriosa, Eius p̃latio gloriosa. Eius dico cõditio virtuosa, q ostẽditur cũ dicit̃. Virum de terra beniamin Vbi nota primo quod qui vult in ducem eligi, debet esse

Ætate pronectus — Primum facit discretio vitalis exi
In mente deiectus — stentiæ. Virum inquit. Sed secun-
Virtute perfectus. — dum cognitio fatalis defluentię .s.

mortalitaris, de terra inquit. Sed tertium additio moralis eaeellentiæ. Beniamin inquit, qui .s.interpretatur filius virtutum. vt sic ętatis ratio possit viriliter operari. Virum. Mentis cognitio possit humiliter meditari, .s.se esse de terra. Morum perfectio possit nobiliter conuersari. Beniamin. Debet ergo qui debet esse dua, habere ętatis debitum & sufficiens complementum, quia .s.ipse debet esse vir, non puer. Virum inquit Nemo.n.iuuenes eligit duces, eo q non constat esse sapientes, vt dicit Aristo. Vnde etiam vt supra dictum est, inter Elephantes maior natu ducit gregem. In quo docet nos natura qđ illi qui sunt ętatis prouectioris, & de quibus præsumptio est qđ plura sciuerint atque viderint, & q maturius debeãt in suis factis procedere, eligi debent principes atque duces. Virum inquit. q. d. non puerum neque decrepitum, sed ætate & prudentia virtuosum, vt & puerili insolentia careat, & decrepitam impotentiam & pigritiã non habeat. 2. Paral. 8. Ipsi .s.filij Israel erant viri bellatores, & duces populi. sæpe.n.potest contingere q prudẽtia supplet ætatem, quia sicut dicitur Sapien. 4. Senectus venerabilis est, non diuturna neque annorum numero computata. Sequitur. Cani sunt sensus hominis & ętas senectutis vita immaculata. Constat.n. q multi sunt ætate iuuenes, qui tamen virtute & prudentia sunt viriles, sicut de illo puero malos senes reprehendẽte dicitur Dañ. 14. Dixerunt ei senes. veni & sede in medio nostrum, quia tibi dedit Deus honorem senectutis. Et ideò de puero legitur Matthæi. 18. q Christus statuit eum in medio, & ipsum prætulit alijs commendando, dicens. Qui nõ humiliauerit se sicut paruulus iste, nõ intrabit i regnũ cęlorũ. De adolescẽte etiã Ioãne legitur q ipsum Christus iuuenem ad Apostolatum vocauit, & eum præ ceteris prædilexit, sicut dicitur Matthæi. 4. & Ioannis. 20. Etiam apud Romanos Octauianus fuit viginti annorum consul & imperator electus. Scipio etiam aphricanus valde ętate tenera fuit dua hispaniarum effectus quorum tamen quilibet alijs in factis egregijs est prælatus. Non ergo ętas corporis semper respicitur, quia sæpe fit q iuuenis prudens, & senex fatuus reperitur. Ideò bene dicitur Esaiæ. 65. Puer centum annorum maledictus erit. Ceteris tamen paribus dua & prælatus debet esse vir, id est ętate congrua pollere, & virtuosis viribus renitere. 1. Reg. 9. Ecce vir quem diaeram tibi, ipse dominabitur populo meo. Vnde de pronecta ętate prælati potest intelligi illud quód scribitur Prouerbio. 28. Vita dulcis longior erit. Cuius tamen contrarium fit hodie, quia .s.non viri, sed pueri dominantur in orbe, illi .s. qui pueri sunt & sapientia & ętate. Esaiæ. 3. Dabo pueros principes eorum, & effęminati dominabuntur eis. Non sic ergo, sed habeat qui vult esse dux, ętatis debitum complementum. Virum inquit. Eaemplo .s.Christi, qui virilis ætatis voluit esse antequam prædicationis vel prælationis officium vellet ostẽdere seu habere, sicut dicitur Luc. 3. ¶ Adhuc dico q ille qui G vult esse dux debet habere humilitatis solidum fundamentum, quia .s.ipse semper debet se considerare esse de terra, idest esse hominem terreum & mortalem, & exinde concipere humilitatem & deiectionem mentalem. De terra inquit. Vnde etiam apud imperatores constantinopol. solebat esse statutum qđ die inthronizationis suæ, vbi erat in maximo festo & gaudio, veniebant duo latomi coram populo, portantes in manibus lapides quosdam marmoreos, & dicentes. Iubeat dominus imperator de quo genere marmoris vult fieri sepulchrum suum. Hoc autem introductum erat, vt consideratio mortis futuræ, gloriam illam inanem reprimeret, & vt humilitate concepta erga subditos modestius se haberet. Sicut etiam apud fi!canum solenne galliarum monasterium ordinatum est, q dum abbas est in mensa, semper omni die certus numerus pauperum puerorum in aula sua reficitur, qui coram abbate pluries venientes hæc verba loquuntur. Domine vos moriemini de terra. Sicut.n.dicit̃ Ecclesiasti. 17. Deus creauit de terra hominem. & Ecclesi. 40. Omnia quæ de terra sunt, in terram conuertent̃. Consideratio ergo proprię terrestreitatis vtilis est in duce. Quia etiã omnia animalia habent vultũ suũ inclinatũ inferius versus terram, homo etiam q habet staturam erectam, sæpius ad terrã respicit quam ad cęlũ. Ad denotandũ q omnes debemus terram nostræ mortalis cõditionis respicere, & nos de terra genitos ad terrã redituros iterum cogitare. Vnde Salomoni qui erat dua & rex, dicitur Ecclesi. 47. Terram retexit anima tua. & Esai. 8. dicitur. Aspiciet cœlum sursum, & ad terram intuebitur, Sed proh dolor pro certo de multis ducibus & maioribus nostris videtur hodie q ipsi nõ credũt se esse de terra, nec esse terreos aut mortales, immo magis videntur se credere esse de cœlo, id est Deos & immortales. Exemplo illius Aleaandri, qui se vt Deum adorari mandauit, & se Iouis filium appellari, sicut ponit Seneca. Exemplo etiam illius Gaij imperatoris, qui se voluit credi Deum, & idolum suum posuit iuxta Iouis idolum, vt simul cum eo adoraretur per populum, sicut ponunt historię Romanorum imperatorum. De Nabuchodonosor etiam legit̃ q oẽs deos terræ mandauit exterminari, & se solũ terræ Deũ vocari. Qui etsi aliquãdo recolũt sui terreitatem,

nec tamen

nec tamen eainde concipiunt humilitatem. Iuata illud Ezechiel. 30. Dna de terra Ægypti non erit amplius. Et propter boc tales debent timere futuram damnationem & aduersitatē, quia s. Eccles. 10. dicitur q sedea dueum superborum destruait Deus. Non sic, sed habeat dua humilitatis solidū fun-
H damentum. ¶ Deniq; dico q talis qui vult in ducem & recto rem assumi, debet habere moralitatis inclytum ornamētū. i. ornamentū virtutum, q ostendit cum dicitur Beniamin, q interpretatur filius dexteræ, filius virtutū filius asininus, siue filius asinorum. quia s. tales debent esse filij propter humilitatem & charitatem, debent etiam esse filij deatræ propter perseuerantiæ diuturnitatem. dicitur filius virtutū, propter perfectionis multiplicitatem, dicitur filius dextræ propter bonorum operū strenuitatem, dicitur filius asinorum propter sanctorum qui portauerunt onera, imitatem, sanctitatem, bonitatem &c. die sicut supra de Beniamin. Vnde de tali duce sic virtuoso potest dici illud Nu. 10. cap. In tribu Beniamin erat dux Abidam, filius Gedeonis. Abidam interpretatur pater meus iudex, Gedeon circuiens & diligens laborando. Patet ergo q qui aliorum dua & prælatus digne esse voluerit, virtutum nobilitatem, mentalem humilitatem, & ętatis congruitatem obtinere debebit. Ista est igitur in ducē vel principē promouēdi conditio virtuosa, quæ ostensa est cū dictū est in au-
I ctoritate. Virū de terra Beniamin ¶ Secundò dico q hic ostēdit ipsius ad ducatū seu prælationis officiū promouēdi electio seriosa. Et hoc ostenditur cum dicitur. Cras mittā ad te. Quęcunque enim electio debet

Debite protelari.	Quia s. ista debet esse ad
Desuper ordinari.	tempua dilata, vt debite
Subditis destinari.	possit eaaminari. Cras in

quit. Vnde electores debent alter alteri dicere illud Iosuæ. 7. Sanctificamini in crastinum & illud Exod. 16. Cras quodcūque est operādū facite. Cras inquit, hoc est dictu, deliberate. Vide supra de cras circa principium. De qua quidem deliberatione potest intelligi illud Regum. 5. Tu eris dua super Israel. Non. n. dicit tu es, vel tu sis, sed tu eris in futuro. Deliberatè enim vult procedere. Quod est contra illos qui non craa sed hodie, id est nimis celeriter ad electiones prorumpunt, quibus vt communiter malè cedit, dicentes illud. 1. Machab. 10. Constituimus te bodie summum sacerdotem gentis tuæ. Habeat ergo discretam dilationem ad hoc vt debite sit examinata. Cras inquit. Item habeat à Deo sollicitationē seu inspirationem ad hoc vt canonice vt originata. Nulla enim electio canonica dici debet, nisi illa quam Deus inspirādo facit & promouet. Teste n. Apostolo Rom. 13. Non est potestas nisi à Deo. Et Hebreo. 5 dicitur q nemo assumat sibi honorem nisi q vocatus est à Deo sicut Aaron & hoc est q dicitur hic quia ipsemet dominus dicit. Adducam, s. ego Deus. vt sic de tali desuper facta à Deo ordinatione dicat qlibet rite electua domino regratiando illud. 2. Regum. 6. Elegit me, supple dominus, & præcepit mihi vt essem dua super populum suum Israel. quasi diceret. nullua se debet ingerere, sed præceptum inspirationem & impulsum domini expectare. Iuxta illud Ecclesiastici. 7. Noli quærere ab homine ducatum. Expectet ergo q ipsum adducat dominus ad ducatum. vt & dominua possit dicere illud Esai. 56. Adducam eos in montem sanctū meum, & lætificabo eos in domo orationis meę. Habeat ergo electio ducis à Deo progressionem, vt canonice sit originata. Adducam inquit. Item habeat debitam intentionem ad hoc vt vtiliter sit determinata, s. & ad vsum & ad vtilitatem populi. Ad te inquit id est ad vtilitatem tuam. Quod est cōtra multos qui non eliguntur ad te, sed ad se, quia s. electio & promotio sua tota vertitur ad vtilitatem sui & suorū, ac si Deua ad se, non ad te, id est ad vtilitatem propriam non communē creasset eos. Contra illud quod dictum fuit Moysi duci Israel. Numer. 27. Ibis & tu ad populum tuum. Etiam contra illud quod dicit dominus filijs Israel prælituris contra Beniamin de Iuda. Iudicum. 20. Iudas sit dua vester, id est ad vtilitatem vestram creatus. Igitur dico quod talis electio debet fieri cum populi vtilitate, ad te. A superna diuinitate, adducam. Cum discreta maturitate, cras. Et sic patet ipsius ducis electio seriosa, quod est secundum principale auctoritatis
K quod ostensum est cum dictum est. Cras adducā ad te. ¶ Tertiò principaliter dico quod hic ostenditur ipsius electi prælatio gloriosa vel fructuosa, quæ ostenditur cum dicitur. Vnges eum directe super populum meum Israel. Vbi aduerte quod talis sic conditionatus, electus & promotus, vt dictum est debet

Benigniter conuinere	Probat benignitatem dul
Vtiliter dirigere.	cedinis vnctura, vnges in
Seduliter intendere.	quit eum. Probat vtilita-

tem regiminis di ctura, ducem inquit. Probat sedulitatem ligaminis iunctura, super populum meum Israel. quia s. ipse semper debet esse super populum per diligentiam circunspectam. Dico ergo quod iste debet conuiuere valde benigniter. Vnges inquit. Res enim vncta magis est suauis & dulcis, & minus exasperat contingentem. Et ideò reges & prælati & sacerdotes consueuerunt inūgi, ad denotandum quod ipsi debent mites, dulces, suaues & misericordes præ alijs inueniri. psalm. Vnait te Deus. Et Eaodi. 15. Dux fuisti in misericordia tua &c. Dic de misericordia prælati, sicut infra de rege. Et vide infra de vngere. Sed reuera hodie non sic, quia nos non babemus duces vnctos, sed duces vncosos. Non duces clementes, sed duces dementes. Non duces misericordes, sed duces vecordes. Nō duces fideles, sed duces crudeles. De his videtur loqui Dauid in psalm. dicens Herodij domus dux est eorum, montes excelsi ceruis, Petra refugium herinacijs. Herodius enim auis rapaa, signat duces crudeles cum mente rapaci. Ceruus animal cornutum, signat duces superbos cum pompa minaci Herinaceius autem spinis indutus, & animal nullius status, signat duces diuites & minaces cum manu tenaci, quia pro certo illi qui tenent montes excelsos, id est ecclesiæ vel seculi dignitates, & qui in Petra, id est in Petri nauicula dominantur, aut sunt rapaces & furiosi, aut minaces, superbi atque pomposi, aut sunt auari, tenaces atque spinosi, & more Ericij in seipsis cōstricti, parci, viles & inglo riosi. Itaque si diues es, sunt Herodij ad rapiendum. Si eges sunt cerui in altis montibus, id est dignitatibus ad despiciendum. Si iure vrges, sunt Hericij ad se spinarum, id est violentiarum armis defendendum. Dilata si via de conditionibus Herodij, cerui, & Hericij, cōtra modernos duces, cōtra quos dicit. 2. Esdræ. 1. Duces populi domini multa inique gesserūt & impie gesserunt super immundicias gentium, & polluerunt templum domini. Nō sic bonus dua & vnctus. debet ergo conuiuere valde benigniter. Vnges eum inquit. ¶ Adhuc
dico quod iste debet dirigere suos vtiliter. Et hoc importat L
etiam nomen ducis, qui dicitur à ducendo. Ducem inquit, quia reuera iste tenetur ducere & dirigere suos subditos per semitas ęquitatis. Matth. 2. Ex te enim exiet dua qui regat populum meū Israel. Et si vis notare, potes dicere quod bonua dux debet subditos ducere

Ad Montem contemplationis.	¶ Isti ergo sunt boni du
Ad Fontem consolationis.	ces q subditos suoa du-
Ad Pontem eruditionis.	cūt ad contemplationis
Ad Sortem tribulationis.	mōtē Iudi. 4 Duc exer-
Ad Artem diuinæ famulationis.	citū in montem thabor.
Ad Partem æternæ delectationis.	Thab n. interpretatur lu

minis aduētus q a. s. prælatua debet alios ducere ad mōtē ęterni luminis contemplandum. Exemplo Christi, de quo dicitur Matthæi. 17. Assumpsit Iesus Petrum Iacobum & Ioannem, & duait eos in montem excelsum seorsum. Et bene dicit seorsum, quia cōtemplatio melius fit seorsum & secretè & ad partem, quam in publico. Item eos deducunt ad consolationis fontem. Iudicum. 7. Duc eos ad aquaa, & ibi probabo eos. Aquę enim quæ refrigerant, consolationem designant. Item ducunt eos ad eruditionis pontem. Doctores enim & prædicatores pontes sunt, quibus mediantibus pertransimus in cœlum. Actuum. 9. Barnabas autem apprehensum Paulum duait ad Apostolos. Item ducunt eos ad tribulationis sortem scilicet ad laborem pœnitentiæ. Osee. 2. Ducam eum in solitudinem, & loquar ad cor eius. & Matthæi. 4. Ductus est Iesus in desertum vt tentaretur &c. Et etiam ad pugnam cōtra vitia. Vnde. 1. Regum. 17. Duxerunt aciem ad pugnandum contra Philistijm. Exemplo Christi, de quo scribitur Esaiæ. 53. Sicut ouia ad occisionem inquit, id est ad mortis & tribulationis tolerationem, ducetur. Item ipsos ducunt ad artem diuinæ famulationis. artem, scilicet ad seruitium Dei. Eaemplo Samuelis, de quo dicitur. 1. Regum. 1. quod mater sua duxit eum vt appareret coram domino. Item finaliter ducunt eoa ad æternæ delectationis partem, scilicet ad gloriam Paradisi. vnde Hester. 2. dicitur quod Hester ducta est ad cubiculum regis. Vbi etiam ipsi consequuntur fu-

pernæ promotionis & exaltationis partem seu sorté. Vnde in psal. Duxit eum in monté sanctificationis. Patet ergo qũo bonus dux debet dirigere suos vtiliter. Ducem inquit. 1. Macb. 9. Nunc itaq; te hodie eligimus esse principé & in ducem ad bellandũ bellũ nostrũ. ¶ Deniq; dico ꝙ bonus dux debet assistere suis seduliter, quod ostéditur cũ dicitur. Super populũ meum. Sicut.n. gallina super pullos incubat vt eas custodiat & foueat diligéter, sic bonus superior subditos suos incubare debet scilicet ipsos visitando, monendo, fouendo, & curam pastoralis regiminis diligentius exercendo. Super populum inquit meũ. Vnde. 2. Reg. 7. Ego te tuli de pascuis sequentem greges, vt esses dux super populũ meũ Israel. Quod est cótra multos, qui.s. super populũ suum per diligentiã non incubãt, nec eũ per personalem præsentiã visitãt aut frequentant, sed sumptis spolijs & emolumẽtis de subditis nihil curant. Isti ergo nõ sunt super populum sed retro populũ, de quibus loquitur dominus. Hie. 23. Ecce ego ad pastores qui pascunt populum meum vos dispersistis gregé meũ, eiecistis eos, & non visitastis eos &c. Ista etiã sunt cõtra aliquos alios malos duces. qui.s. sunt plusquã necesse est, diligentes, quia.s. bene volunt esse super populum, ipsum.s. visitando, crimina inuestigando exactiones faciendo, machinaméta adinuentendo, & populũ multipliciter molestando, contra quos dicitur. Super populũ tuũ malignauerũt consiliũ, cogitauerũt aduersus sanctos tuos vt habetur in psal. Vide eam supra de aduocato. Nõ sic ergo, sed sit dux super populũ, quia ipse debet assistere suis seduliter. Super populũ inquit. 3. Regũ. 16. Posui te ducem super populũ meũ Israel. Igi: patet qũo ſm auctoritaté ille qui digno dux & superior esse voluerit, suis seduliter debet assistere, suos vtiliter debet dirigere, cunctis benigniter debet conuiuere. Et hoc quantum ad fructum suæ prælationis. Ité patet qũo iste debuit esse maturè electus, à Deo datus, subditis oblatus, & hoc quantum ad actum suæ electionis. Ité patet qũo iste erat ætate prouectus, In mente deiectus, Virtute perfectus. Et hoc quantum ad statum suæ conditionis. Et sic patét tria præsentia, & nouem subprincipalia in auctoritate prædicta. Cras adducam ad te virum de terra Beniamin, & vnges eum ducem super populũ meũ Israel. Et sic patet ſm principale.s. ꝙ est ductus prælati quo subditi ducuntur. ¶ Tertiò dico ꝙ est ductus iniqui per quem mali aguntur. Sicut.n. boni
N duces solent ad bonũ deducere bonos, sic mali duces solent ad malum ducere malos. Omnia.n. quæ violenter ducũtur, solent omnia quæ sibi adhærent, secum ducere, & ad eam parté ad quam tendunt, omnia se sequentia inclinare. Patet in rota, quæ clauos in se infixos secum ducit & voluit. Sic reuera mali quos diabolus quadam malę consuetudinis necessitate ducit ad impia, alios sibi adhærentes.s. suam societatem sectãtes suo dominio subiacentes, & doctrinam malam suam audientes, facile ducunt ad similia. Mus maris animal est, ꝙ in terra facta fossa oua ponit, & terra operit, post triginta verò dies aperta fossa catulos genitos reperit, quos tãdé ad mare ducit, & ad natãdum erudit, sicut ponit liber de natura rerũ, & Pli. lib. 9. c. 18. Sic verè mali pullos.i. subditos & filios, auditores & discipulos, solent in terra, i. in terrenorũ amore parturire, & eos ad mare.i. ad peccatorũ fluctus & ad ĩferni amaritudinem verbis & exemplis ducere, & eos in vitijs enutrire. Patet de malis prælatis & hæreticis doctoribus, de vsurarijs & mundanis peccatoribus, qui omnes nituntur filios suos tam naturales quam spirituales, socios.s. & vicinos, subditos, discipulos & parentes, in amore & industria terrenorum gignere. & ad peccata plus quã ad virtutes pro præsenti tempore, & ad mortem æternã plus quã ad gloriã ducere & docere. Ductio.n. talium nihil aliud est quam quædam tractio ad morté æternã, & ad mare.i. ad amaritudiné infernalem. Osee. 9. Effraim ducet ad interfectioné filios suos. Isti.n. ducunt eos in via mala, s. in via errorũ, vitiorũ, & mũdi fluctuum negociorum. Et pro certo tales viæ licet prima facie videantur eis rectæ, ducunt eos tamen ad terminũ tormétorum. quia sicut dicitur Prouer. 14. Est via quæ videtur homini recta, nouissima aũt eius ducũt ad morté. Quia.s. sicut iustitia est via quæ ducit ad Paradisum, sic mũdi prosperitas & nequitia vię sunt quæ ducunt hoies ad infernum. Prouer. 12. In semita iustitiæ vita, iter aũt deuium ducit ad morté. Et si vis notabis ꝙ mali per suos malos ductores, s. per diabolũ & peccatores, per prosperitaté & mulieres ducunt atq. trahunt ad voluptates, quæ mentes maculant luxuriæ fęce. Ad dignitates, quæ mentes iugulãt superbiæ nece. Ad facultates, quæ mentes stimulãt vulcanica face. Ad seruitutes, quæ malos vinculant barathrica cruce. Ducuntur ergo mali

- Ad luxuriæ fæces
- Ad superbiæ neces
- Ad auaritiæ faces
- Ad ęternę pestilẽtię cruces.

Ducunt dico ad fęces luxuriæ, quæ carnem maculat. Vnde de iuuene à mala muliere allocuto dr̃ Prouer. 7. ꝙ statim eã sequié quasi bos ductus ad victimam, & nescit ꝙ ad vincula stultus trahatur. Vnde etiã de Salomone narratiuè dr̃ Neę. 13. ꝙ in multis gentibus nõ erat similis illi, & tñ ad peccatũ ipsum duxerũt mulieres alienigenæ. Ité ducunt ad neces superbiæ, quæ malos iugulant. Vnde Luc. 4. dicit ꝙ illi mali Iudæi duxerunt Iesum ad præcipitium mõtis, super ꝙ ciuitas sua sita erat, vt præcipitarent eum, ꝙ fecissent, nisi diuertisset. Item ducũtur ad faces auaritiæ quæ mentes stimulant, contra illud Deute. 18. Nõ inueniatur in te qui lustret filium suum aut filiam, ducens per ignem. Item finaliter ducũtur ad cruces infernalis continentiæ seu pestilentiæ, quæ captos vinculant, s. ad pœnã & ad seruitutem inferni. Ibi.n. ducuntur vt captiui nunquam euasuri. Vt peregrini nunquam redituri. Vt damnati pœnas subituri. Dico vt captiui, qui a carcere nunq̃ exeant. Esa. 5. c. Propterea captiuus ductus est populus meus, quia nõ habuit scientiam. Et Thre. 1. Paruuli eius ducti in captiuitatem à facie tribulãtis. Ité ducũtur illuc vt peregrini, qui nũquam redeant. Esa. 23. Longè ducent eum pedes eius ad peregrinãdũ. Item ducũtur vt damnati, qui pœnas subeant. Baruch. 4. Ducti sunt vt grex direptus ab inimicis. Illi ergo nõ sunt boni duces qui ad tales terminos ducũt suos. Vnde nota ꝙ multi sunt hodie duces in ecclesia & in mundo, qui scilicet sunt

- Duces pauperes & indigentes
- Duces inscij & imprudentes
- Duces crudeles & sęuientes
- Duces infideles & mentientes.

¶ Dico ergo qđ isti sunt duces miseri quibus nihil põt sufficere. Vnde Prouer. 28. Dux indigens prudentia, multos opprimet. Item isti sunt duces inscij qui neminem sciunt instruere. Vnde Michee. 3 Duces domus Israel nũquid nõ vestrũ est scire iudiciũ, qui odio habetis bonũ, & diligitis malũ? Item isti sunt duces crudeles atq; impij, q nemini volũt cõdescẽdere. Ideò cuilibet tali dicitur Ezech. 21. Prophane, impie dux Israel, pone cydarim tolle coronam. quasi diceret. Dux crudelis non est dignus tenere regimen vel ducatũ. Item isti sunt duces infideles atq; noxij, q amicos solẽt decipere. Ideò bene dicitur Micheę. 7. Nolite credere amico, & nolite cõfidere in duce. Igitur tales mali duces digni sunt ad inferios duci, & ibidem cõcuti & cõfringi. ꝙ vtiq; faciet dñs finaliter, qn ipsos iudicabit seueriter Hie. 51. Collidam in te duces & magistratus. Et Nu. 24. Consurget virga Dei Israel, & percutiet duces moab. Sic ergo patet ꝙ est ductus impij, quo multi sternunt seu lædunt. ¶ De alijs aũt generibus ductionũ nihil amplius, qa bene possunt sub præcedentibus contineri. Bene ergo dicitur ꝙ est

- Ductio mali rectoris.
- Ductio boni prætoris.
- Ductio summi creatoris.

¶ Quia.s. oĩa sicut dictũ est, vel actiue vel passiue diuersimode possunt intelligi &c. Vide supra de adducere & deducere, Et infra de introducere. & inducere.

Dulcedo. Dulcis.

Nota ꝙ dulcedo multipliciter sumitur in scriptura. A

Est enim Dulcedo

- Detestabilis & vitiosa
- Commendabilis & virtuosa.
- Appetibilis & dolorosa

¶ Dulcedo vitiosa est triplex, s.

- Dulcedo mũdanæ prosperitatis
- Dulcedo carnalis impuritatis
- Dulcedo verbalis fallacitatis.

¶ De dulcedine prosperitatis & iucunditatis, põt intelligi illud Esai. 24. capitulo Cessauit gaudiũ tympanorũ, quieuit sonitus lætantiũ, cõticuit dulcedo citharæ cũ cãtico, nõ biberũt vinũ, amara erit potio bibentibus illam. Prosperitas similis est qbusdam fructibus qui dicũtur myrobolani, q in principio dũ sunt viridés, sunt dulces, in fine verò qñ maturi sunt, sunt amari. Sic verè charissimi mũdi prosperitas modo est dulcis, finaliter tñ accidit ꝙ in inferno inuenitur amara, qñ.s. oĩs mundana dulcedo in amaritudiné cõuertetur. Iob. 6. Anima esuriens, i. anima damnata, etiam amarũ pro dulci sumet, i. pœnã ęternam loco mũdanæ prosperitatis. contra q̃ dicit de diuitibus Esa. 24. Cessauit gaudiũ tympanorũ, quieuit sonitus lætantiũ cõticuit dulcedo citharæ cũ cantico, non biberũt vinũ, amara erit potio bibẽtibus illam. Item de dulcedine carnalitatis põt dici illud Prouer.

Prouerb.5. Fauus distillans labia meretricis, & oitidius oleo gottur ei', nouissima verò illius amara velut absinthiú, & lingua eius acuta velut gladius biceps. Mala.n.mulier similis est cuidã pisci qui dicit Fastè, in cuius ore, vt Iorath auctor est, aqua maris dulcescit, cuius aquæ dolcedine allecti alieri pisces intrant in os eius, & ab eo deuorantur. Sic verè charissimi mulieres per dulcediné oris sui attrahunt hoies ad peccatum, quos finaliter tpaliter deuorant & consumuot, & Inferous ipsos post morté cruciat atq; damoat. Ideò dr Prouer.7. Dic sapientiæ vt custodiat te à muliere extranea, quæ verba sua facit dulcia. Contra carnales ēt & gulosos finaliter pôt dici illud Iohel.1. Vlulate qui bibitis vinú in dulcedine, qm̃ perijt ab ore vestro. De dulcedine verò fallacitatis.s.adulationis & deceptionis, dicit Prouerb.20. Suauis est homini panis médacij. & Iob.20. Cum dulce fuerit in ore eius malum, abscondit illud sub lingua sua. Et illud Rom.16. Per dulces sermones & benedictiones decipiunt mentes innocentium. Ista

B est igitur triplex dulcedo vitiosa. ¶ Item dico q est dulcedo virtuosa, & illa similiter triplex est, scilicet

Dulcedo in ore — Dulcedo oris est locutio verbalis.
Dulcedo io corde — Dulcedo cordis est deuotio mentalis.
Dulcedo io opere — Dulcedo operis est operatio realis.

Sit igitur in nobis
Dulcis locotio
Dolcis deuotio
Dulcis compassio.

Vt sic quantum ad ista quilibet possit dicere illud Ecclesia. 24. Spiritus meus super mel dulcis. Vbi ostenditur q in nobis debet esse.

Dulcedo locutionis
Dulcedo deuotionis
Dulcedo compassionis.

Primum ostéditur cum dr spiritus, quia per spiritum intelligitur locutionis flatus. Secundum osteoditur cum dr mel, quia per mel intelligitur deuotionis virtus. Tertium verò ostenditur cú dr dulcis per quod intelligitur compassionis actus, qoia.s.res dulces melius nutriunt. Habeamus igitur dulcediné locutionis. Dulciter.n.& benigniter debemos loqui inferioribus, & respódere superioribus, quod potissimè pertinet ad Prædicatores, qui dulcedioe verborum debeot alios attrahere ad virtutem, vt sic eis possit dici illud Canti.2. Ostende mihi faciem tuam, sooet vox tua io auribus meis. Vox.o.tna dulcis, & facies tua decora. Nihil.o.nobis debet esse ita dulce, sicot scia nobis per studium vel Prædicatoris eloquium propinata. vt Ezech.3.& Apoca.10. vbi dr q liber comestus fuit in ore sicut mel dolce. Nos.n.debemus habere polchritudinem io pelle conuersationis, & dulcedinem in voce locutionis, similes Páthere, quod est aīal quod babet pellem pulcherrimá, & ex ore emittit vaporé suauissimum. Et ideò vt dicit Pli.oia aīalia ipsum sequuntur, diligút & admirant, & in odore oris sui & pellis pulchritudine delectantur. Sic verè charissimi nos debemus babere in pelle.i.in conuersatione, pulcbritudiné honcstatis. Et in ore.i.in locutiooe, dulcediné benigoitatis, & sic fiet q à cunctis boibus diligemur. Sicut.n.dr Eccl.6. Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Habeamus ergo dulcedicem locutionis. Spiritus inquit. Per spiritum.n.qñq; intelligitur flatus & locutio quæ procedit ab ore. Vode Iobel.3. Stillabunt mótes dolcedinem, & colles fluent lac. Montes.n.& colles dici possunt. Vnde Prædicatori pôt dici illud Psal. Emitte spiritú tuum,.i. verbum tuum, & creabuntur, & reoouabis faciem terræ. Spiritus oris oostri Christus dñs. Et alibi. Verbo dñi cęli firmati sunt, & spiritu oris eius oīs virtus eorom. Qoamuis pro certo de multis possit dici illud Psal. Neq;.n. est spiritus in ore ipsorum. Item debemus habere dulcedioē deuotionis. Mel inqoit. Per mel intelligitor dulcedo deootionis & contemplationis quia proculdubio debēt viri spirituales outriri, & maximè litterati. Apes.n.quæ pascuntur in floribus temperatis, sicot Amygdalorum, faciunt mel valde dulce. Somētes verò flores herbarum amararú, sicut est Absinthium, faciunt mel minus dulce. Sic verè charissimi illi qui versaoi circa flores dulces,.i. circa scias & scripturas diuioas, mel deuotionis & contemplationis faciuot dulcius, illi verò qui herbas amaras sciarum mondialium & negociorú terrenorum frequentaot, mel deuotionis non cōficiút ita dulce. Bene ergo dr Prouer.24. Comede fili mi mel quod bonú est, & fauú dolcissimum gutturi tuo. Habeamos ergo dulcediné deootionis. Simus similes Salmoni, qoi postquam inuenerit aquam dulcem, nunquam redit amplius ad amaram. Sic verè nec nos postquam deuotionem dulcedinis inuenerimus, ad amaritudinem peccatorum vel booorum terrenorú, nunquam redire debemus.

Cuius tñ contrarium faciebant filij Israel, qui manna dulcissimum abhorrentes, Pepones Ægyptiacos affectabát, sicut dr Num.11. Habere ergo debemus dulcedinem deuotionis, dicentes dño illud Psal. Quá dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Demum dico q babere debemus dulcedinem coíopassionis, quæ ostéditur cum dr. Dulcis. Res.n.dulces sunt magis nutritiuæ. ad denotandum q illi qui per compassionem & pietatem sunt dulces, egenorú & pauperú sunt nutrices. Psal. Parasti in dulcedine tua pauperi. Ista est igitur dulcedo virtuosa. ¶ Tertiò dico q est dulcedo gloriosa, s. dul- C
cedo gloriæ Paradisi. Et ista similiter est triplex, scilicet

Dulcedo visioois — Ibi.n.dulciter Deus videtur. Eccle.11.
Dulcedo fruitioois — Dulce lumeo, & delectabile est oculis
Dulcedo dilectionis. — videre Solem.

Ibi ēt Deus dulciter gustatur. vnde Psal. Gustate & videte qm̃ suauis est dñs. Ibi insuper Deus dulciter amatur. Psal. Dulcis & rectus dñs &c. Patet q est triplex dolcedo.s.gloriosa, quæ cōsistit in visione, fruitione, dilectione. De qua.s.in ps. Quá magna multitudo dulcedinis tuę dñe, quá abscondisti timentibus te. Virtuosa, quæ consistit in locutione verbali, in deuotione mentali, in cōpassione reali. Can.2. Fructus eius dulcis gutturi meo. Vitiosa, quę consistit in prosperitate, carnalitate & verbositate. De qoa Iac.3. de eodē fonte stillat dulcis & amara aqua. q.a.s. talis mala dulcedo plus habet de amaro quàm de dulci.

Duo. Nota q numerus binarius multipliciter in scriptura reperit. Signat.n.in bono.s.& in malo. A
Ille.n.numerus sigoat distinctiooé ab vnitate, & sic s̃m Aritbmeticá, iste vocatur numerus infamis, quia primus ab vnitate recedit, & sic signat discordes cōtrarios & diuersos, qoia verè isti ab vnitate amoris & concordiæ recedunt. Tales.n. non sunt vnú per charitatem, immo sunt duo per diuersitaté & contrarietatem. Io cœlo.o.sunt duę stellæ seo duę circulorú stellarú sectiooes, quarú vna dr caput Dracoois, alia cauda Draconis, & istę ita diuersæ & contrariæ sunt, q quádo vna est io Oriente, alia semper est in Occidēte, quia si vna est in voo signo, alia semper est in opposito In signo ēt Geminorum duæ sunt stellæ, quarum vna dr Castor, alia Pollux, quæ táram inter se habent contrarietatem, q in æstate dum vna nobis oritur, alia occidit. Et ideò à poetis fictę suot fuisse duo fratres, quorum vous cœlos, alius Ioferos dr possedisse. Polus ēt Arcticus & Polus Aotarcticus duæ sunt stellæ immobiles, quæ tñ in duobus cęli Angulis oppositis Diametraliter sunt locatę. Ecce igitur qúo dualitas diuersitaté sigoat, & qúo illa quæ constituta sunt io dualitate, sunt constituta in cōtrarietate & diuersitate. Beoe igitur dico q per oumerum binariú intelliguntor illi qui ab vnitate charitatis recedunt & diuiduntur, & qoi io diuisione discordiæ cōstituuntur. Eccle.33. Intuere in oia opera altissimi, vnum contra vnum, duo cōtra duo. Sic igit̃ oumerus iste sigoat in malo. Et ideò de discordibus qui semper sunt duo, & nuoquam suot vnum, pôt dici illud Luc.12. q duo in tres, & tres in duos diuidentur. Et illud Matth.27. Velum Tépli scissum est io duo. Vode ēt de cōcordia viri & vxoris dr Matth.19. Itaque iam oó sunt duo, sed voa caro. ¶ Sed adhuc dico q iste oumerus sigoat in bono, & sic signat aggregationé, charitaté & coiunctioné, concordiá & vnitaté. Iste.o.oumerus est primus in quo vnitates plures iouicem aggregantur, & ideò ille videtur concordiam & amorem designare, per quem plures persooæ iouicé voluntur & sociantur. Matt.18. Vbi duo vel tres cógregati sunt in noīe meo, ibi sum in medio eorú. Gregorius ēt dicit q minus q̃ inter duos charitas haberi nó pôt. In signú cuius prout dr Luc.10. Christus Discipulos suos binos ante facié suam misit. Et aduerte q iste numerus.s.dualitas charitatis est numerus magoę prerogatiuę. Iste.n.inuenitur in multis naturis. Iste designatur in multis figuris. Iste commēdatur in multis scripturis. ¶ Dico B
igitur q iste numerus in multis oaturis iouenit. Et vide primo in animalibus qúo membra oīa sunt binata. Homo.n.habet duos pedes duas manus, duas aures, duos oculos, duas nares. Vide ēt in sexibus qúo Deus posuit ibi dualitatem. Nó.n. voluit q in gñatione conueoirent tres vel quattuor, sed duo solum.s.masculus & fęmella. Io quibus pro certo innuitur q si perfecti esse volomus, semper duo & bini.i.per charitatem ligati esse debemus. Natura.n.solitudinem abhorret, & ideò sub dualitate videtur oia gñasse. Iste igitur numerus inuenitur in oaturis. ¶ Itē dico q iste oumerus designatur io figuris quas de dualitate reperimus. Vide pro Deo quot in sacra

Scriptura

Scriptura figuras de dualitate reperimus. Duæ.n. fuerunt fidei tabulæ lapideæ. Exod.34. Duæ fuerūt tubę argēteę. Num. 10. Duę ēt fuerunt columnæ æreę.f. in Templo S. lo uonis 3. Reg.7. Duo fuerūt Cherubin in propitiatorio. Exo.27. Duo fuerunt altaria in tabernaculo,f. altare holocausti, & thymiamatis. Exod.27. Duo insuper fuerunt ostia in Templo. Ezec. 41. Apostolorum ēt fuerunt duo gladij. Luc 22. Circa sepulchrum iouenti sunt doo Angeli. Luc.24. Ascendente insuper dño, allocuti sunt Apłos duo viri. Act.1. Ecce igit̃ q̃uo dualitas charitatis & amoris in figuris designatur. ¶ Sed adhuc illa dualitas in scripturis cōmendatur. Et hoc pro certo in veteri & in nouo testamēto. Dr̃.o. Eccle 4. Melius est esse duo simul q̃ vnum. In nouo verò testō dr̃ q in his duobus lex pēdet tota & prophetæ. Matth.22. Ecce igitur patet q̃uo per istū numerum intelligitur liga & copula charitatis, ita q de talibus pōt dici illod Apoc.12. Hi sunt duæ oliuæ, & duo candelabra lucentia io conspectu dñi terrę stantes. In quibus verbis aduerte q sicut illi qui sunt duo, sunt clementiores, sunt sciētiores, sunt cōstāriores. Clemētiores dico, qa vous pōt alij misereri. Sciētiores ēt quia vnus pōt ab alio doceri. Constantiores insuper, quia vnus potest ab alio adiuuari & tueri, sic verè dico spiritualiter q isti qui sunt duo, idest charitatiue combinati,

Habent clementiam ampliorem, quia sunt duæ oliuæ.

Habent scientiam clariorem, quia sunt duo candelabra.

Habent constantia fortiorē, quia sunt stantes in cōspectu Dei

C ¶ Dico ergo primo charissimi q si fuerimus duo p charitatē nos erimus clemētię largioris. Duę inqt oliuę Palmę. n. qñ binę & binę sūt plātatę, melius solēt fructificare, & ideò agricolę qñ semināt illas, semper solent simul duo germina ponere, vt sic duæ plantę nascantur, f. vna mascula, alia fœmella vt ēt sic per vnius influentiam alia fructuosior habeatur. Sic verè charissimi illi qui sunt cōiūcti per charitatē, sunt vt cōiter fecūdi & fructiferi per pietatem. Illi qui sunt charitatiui, sunt elemosynarum emissiui Et ideò bini & bini sunt plantādi, vt in pietatis operibus sint fęcundi Quod quidē ostēditur cum dr̃ q isti debent esse duæ oliuæ. Oliua.n. à qua oleum eliquatur, signat viros pios, à quibus pietatis & elemosynarū oleum distillatur, qū per charitatis f. copulam combinātur. Istud figuratur in illis duobus Cherubin quæ versis inuicem vultibus, super propitiatorium ponebantur, quæ quidem de lignis oliuarū facta fuisse perhibentur, sicut dicitur 3. Reg.6. Ista.n. Cherubin quæ erant figuræ & imagines Aquilarum, significant viros pios. Aquila.n. est Auis valde liberalis, alijs distribuens prædam suā. Et ideò isti dicuntur duo per charitatem. Dicuntur oliuæ per pietatē, dicuntur se mutuo respicere per bonorum suorum cōicationem. Dicūtur ēt propitiatorio incumbere, per facilem iniuriarum indulgentiam & remissionem. Et sic breuiter dicetur illud Zacha 4. vbi quæritur quid sunt duæ oliuæ istæ. Et respondetur post pauca. Isti sunt duo filij oliuarum. Et nota q per oliuam pax & cōcordia designatur. In cuius signum Legati Romanorum cum oliuarum ramis solebāt mitti. In signum ēt cuius Columba Deum mundo placatum denūcians, cum ramo oliuæ ad Noe dr̃ redijsse, sicut habetur Gen.8. In quo pro certo docemur q si duo per charitatem & amicitiam pietatemq; fuerimus, tunc pacem & concordiam habebimus. Amor.n. & pietas sunt duæ sorores, quæ se semper inuicem comitantur. Vnde Zach.6. Cōsilium pacis erit inter duo. Simus ergo doo, vt sic simus clementiæ amplioris

D ¶ Secundò debemus duo esse, vt simus sciæ clarioris. Duo inquit candelabra lucentia. Melius.n. illuminant luminaria qū sunt duo, q̃ qñ nō est nisi vnum. Sic verè viri sancti, qñ sunt duo, i. per charitatem iuncti & combinati, melius lucent per sciam, & melius illuminant per doctrinam. Scia.n. vnius addit ad sciam alterius. Et ideò quantumcunq; sit modicus socius, nunqoam est vilipendēdus, quia sępissimè fit q ab vno egeno & simplici scit̃, quod à Doctoribus ignoratur. Ideò bonum est charitatiuè cū omnibus se habere, vt ab omnibus possimus addiscere, & sic per sciam lucere, & per doctrinam docere. Candelabra inquit lucentia. Istud habemus in scriptura & in natura. Deus.n à principio fecit duo luminaria principalia, f. luminare maius, & lumioare minus, & hoc vt lucerent super terrā &c. q vtiq; dr̃ in scriptura Gen.1. In quibus innuitur q illi qui volunt esse luminaria lucentia per doctrinam & prædicationem debent esse duo per charitatem & dilectionem, & per bonorum associationem. Vnde Hugo in Didascolon dicens q̃uo illi qui volunt esse sapiētes, debēt oēs diligere, & ab omnibus quod eis deficit inquirere, nullius societatem vilipendere, dixit sic. Sicut inquit qui ab omnibus accipiūt, sunt omnibus ditiores, sic qui ab omnibus volunt discere, sunt sapiētiores. Audi inquit Chrysippum in Prouer. Quæ tu nō nosti, fortassis nouit Ophillus. Simus ergo duo, vt simus sciæ clarioris. Cādelabra inquit. vt de quolibet dicatur illud Zach 4. Vide cādelabrum aureum totum.

¶ Tertiò simus duo, vt simus cōstantiæ fortioris. quod ostenditur cū dr̃. Stantes. Duo.n. melius portant onus q̃ vnus. Duo ēt melius resistunt vni aduersario q̃ vnus solus. Sic verè charissimi illi qui sunt duo per charitatē, sunt fortiores per constantię probitatem. Melius.n. sustinent tribulationum & tentationum aduersitatē, quia vnus ab alio adiuuatur, & tā precibus q̃ consolationibus roboratur. Vnde ēt dr̃ Prouerb.18. Frater qui adiuuat̃ à fratre, quasi ciuitas firma. Ideò dr̃ Eccl. 4. Si quispiam præualuerit contra vnum, duo resistent ei. Isti ergo sunt stantes io conspectu dñi Dei terræ. Sap.5. Stabunt iusti in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerūt. Et sic igitur patet q nos debemus esse duo per charitatē. Vt possimus sustinere potenter. Vt possimus lucere patenter. Vt possimus indulgere clementer. Vel vt habeamus clemētiam ad miserandum. Sciam ad informandum. Cōstantiam ad sustinendum. Sed heu proh dolor, multi sunt hodie qui ista carent dualitate. i. amore & charitate. Hodie.n. quasi oēs volūt esse soli per singularitatem & partialitatem, & ideò non habent cōstantiam, sciam vel pietatem. Eccle.4. Væ homini soli, quia si ceciderit nō est qui subleuet eum Duo igitur simus, & dualitatem.f. amorem & charitatem habeamus. Aquila n. semper in nido suo duos lapides echites dr̃ habere, vt facilius possit parere, & vt Pullos possit à reptilibus defendere. Sic verè charissimi si nidū cordis nostri à venenosis reptilibus, i. à malis cogitationibus volumus defendere, & à tētationibus volumus custodire, & si partum bonorum operum volumus celeriter emittere, nos pro certo duos lapides. i duplicē charitatem & amorem, f. Dei & proximi ibi debemus ponere & tenere. Et sic nidus iste à prędictis reptilibus totus erit, & partos bonorum operum faciliter parietur. Viri.n. pleni charitate, solent emittere bona opera sine difficultate. In æstate.n. calor Solis Myrrham arborem preciosum liquorem qui stacte dr̃, facit voluntariè & sine difficultate aliqua distillare, vt dicit Isido. Quia verè qñ Sol & calor perfectę charitatis corda nostra inflammat, tunc sine coactione liquorē pietatis & bonorum operum à nobis distillare procurat. Vt.n. dicit Grego. Nunquā est amor Dei ociosus, operatur.n. magna si est, si aūt renuit operari, amor non est. Sic igitur patet charissimi q est quædam dualitas virtuosa, quædā dualitas vitiosa. Si vis notare de istis qui sunt duo, & qui sunt in bono combinati, associati, & coniuncti dic q

Fulgent clarissimè
Sciunt doctissimè.
Gemunt tristissimè.
Volant citissimè.
Pugnant fortissimè.
Fantur verissimè.
Meditantur profundissimè.
Fęderantur coniunctissimè.
Famulantur strenuissimè.
Contemplantur limpidissimè.

F Dico igitur q duo i. viri charitatiui conuersando sunt clarissimi. Fecit Deus duo magna luminaria. Itē cognoscēdo sunt doctissimi. Vñ isti sunt Cherubin, q interpretant̃ plenitudo sciæ. Exo.37. Fecit duos Cherubin ex auro purissimo. Itē pœnitendo sunt tristissimi. Vnde isti figurantur in Turturibus & Columbis Deo oblatis, quæ sunt volucres gemebundę. Leui. 14. Offeret duos Turtures aut duos Pullos Colūbarum. Item isti discurrendo sunt citissimi, quia valde cito debent discurrere per opera virtuosa. Ioan.20. Currebant duo simul. Item isti propugnando sunt fortissimi. Deute.32. Duo fugabāt decem milia. Item isti ad proloquendum sunt verissimi. Deute. 17. & 2. Cor.13. In ore duorum testiū stat omne verbū. Item isti meditando sunt profundissimi.f. meditando de morte 1. Reg.10. Inuenies duos viros iuxta sepulchrū Rachelis. Item isti fęderando sunt coniunctissimi. Illi sunt.n. duo de quibus dr̃ Matth.4. Vidit Iesus duos fratres Simonem & Andream. Boni.n. ita sunt inuicem confœderati & charitatiuè ligati, q magis videntur vnum q̃ duo 2. Reg.6. Opus vnū erat in duobus. Item isti famulando sunt strenuissimi. Vnde isti sunt Discipuli qui bini & bini fuerunt missi, sicut dr̃ Lucæ 10. Vnde Marc.11. dicitur q Iesus misit duos discipulos, & ait illis. Ite. Item isti contemplando sunt certissimi, vel limpidissimi.

Vnde

Vnde Marc. 16. dr̃ de duobus Discipulis euntibus in Emaus Offensus est Iesus in alia effigie. Item isti laborando sunt occupatissimi. Matth.24. Erunt duo in agro. Item quiescendo sunt deuotissimi. Ibidem. Erunt duo in lecto. Et breuiter dico ꝙ de illis qui dualitatem charitatis & bonæ societatis sectantur, dici potest ꝙ sint.

Duo Arietes.
Duo Leones.
Duo Boues.
Duo Passeres.
Duo Agni.
Duo Viri.
Duo filij.
Duo Deuoti.

Duo dico Arietes, quia alios prudẽter solent deducere. Exo.29. Tolle Arietes duos immaculatos &c. Item sunt duo Leones, quia impios per iustitiam solent corrigere seu corrodere. Vnde in sedili Throno Solomonis erãt duo Leones sculpti altrinsecus, sicut dr̃ 2. Paralip. Itẽ duo sunt Boues, quia omnibus per patientiã solẽt succumbere 3. Reg. 18. Dentur nobis duo Boues. Itẽ sunt duo Passeres, quia per Dei prouidẽtiã solent se regere. Matth. 10. Nonne duo Passeres asse veneunt? & vnus non cadit in terrã sine patre vestro. i. sine prouidẽtia patris. Itẽ sunt duo Agni, quia mentalem innocentiã solent eligere. Num.28. Offeres Agnos anniculos immaculatos duos. Item sunt duo viri, qui per fortem patientiã solent subsistere. Num. 11. Remanserunt in castris duo viri. Et Luc.24. Ecce duo viri astiterũt. Item duo filij, quia per verã amicitiã solẽt diligere. Matt.21. Homo quidã habebat duos filios. Itẽ sunt duo deuoti, q̃a humiliter solẽt petere & appetere. Luc. 18. Duo hoĩes ascẽderũt in Templũ. Ecce ergo q̃uo dualitatẽ charitatis concomitantur alia bona. Ideò de talibus duobus, i. de quibuslibet charitatiuis & iustis põt dici illud prædictum Gal.4. Abraham duos filios habuit. Quia reuera oẽs tales sic dualitati & combinati possunt dici Abraham, idest Dei filij & cognati. Et si vis adhuc commendare duos sanctos vel duas sanctas vel duo charitatis præcepta, seu etiam duo Scripturæ sacræ testamenta, dic ꝙ isti sunt

G Duo brachia
Duo ostia.
Duo vbera.
Duo ligna.
Duo talenta.
Duo calami.
Duo anuli.
Duo gladij.
Duæ tabulæ.
Duæ columnæ.
Duæ tubæ.
Duæ cathenæ.
Duæ virgæ.
Duæ pennæ.
Duæ mensæ.

Dico ergo ꝙ hæc sunt duo brachia ad nos amplexãdum. Vnde de throno Salomonis dr̃ 2. Parali.9. ꝙ habebat brachiola duo altrinsecus. Item duo ostia nos ad fidem introducendum. Ezech.41. Duo ostia erãt in Templo. Item duo vbera ad nos lactãdum & consolandum. Vnde sponsę dr̃ Canti.4. Duo vbera tua sunt duo hinnuli. Item duo ligna ad nos sustentandum & iuuitandum 3. Reg.17. En colligo duo ligna &c. Item duo talenta ad nos ditandũ & redimendũ. Matth.25. Dñe duo talenta tradidisti mihi ecce alia duo lucratus sum. Item duo calami ad veritatem scribendũ atque docendũ. Exod.25. Sint spherulę sub duobus calamis. Item duo anuli ad nos æterna gloria subarrandum & honorãdum. Vnde de corona quæ dicebatur aureola, dicitur Moysi Exod. 30. Facies duos anulos aureos sub corona. Et Exo.28. dr̃. Facies duos anulos aureos, & pones in summitate rationalis iudicij. Item sunt duo gladij ad verum à falso truncandum & diuidendum. Luc.22. Ecce duo gladij hic. Itẽ sunt duæ tabulæ ad legem Dei cõtinẽdum & ostendendũ. Exo.32. Reuersus est Moyses de monte portans duas tabulas scriptas ex vtraq; parte, & factas opere dñi. Item sunt duæ colũnæ ad nos per spem & fiduciam sustinendum 3. Reg. 7. finxit duas columnas æreas, quas statuit in porticu Templi. Itẽ sunt duæ tubæ ad nos ad fidem & pœnitentiam vocandum & excitandum. Num. 10. Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus conuocare possis multitudinẽ. Item sunt duæ cathenæ ad nos infra Dei mandata tenendum & alligandum Exo.39. Anulos posuerunt in vtroq; latere rationalis, ex quibus pẽderent duę cathenæ aureæ. Item sunt duæ virgę ad nos dirigendũ & corrigẽdum. Zacha.11. Assumpsi mihi duas virgas, vnam vocaui decoram, alteram vocaui funiculum. Item sunt duę pennę ad sursum volandum, & cœlestia contemplandũ. Apoc.12. Datę sunt mulieri alæ duæ, & volauit. Et Esa.6. Duabus alis velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, & duabus volabant. Item sunt duæ mensæ ad nos nutriendum, & spiritualiter refocillandum. Ezechie. 40. In vestibulo portæ duæ mensæ hinc, & duæ mensæ inde. & breuiter omnes istę dualitates possunt applicari

H Ad duo testamenta deitatis, vbi sunt ostia
Est sponsa charitatis, quæ habet vbera.
Est silua venustatis, quæ habet ligna.
Est bursa largitatis, quæ habet talenta.
Est candelabrũ honestatis, quod habet calamos.
Est rationale veritatis, quod habet anulos.
Est manus seueritatis, quæ habet gladios, & sic de alijs.

Si ẽt de sctĩs hoĩbus id dixeris, dic ꝙ isti habẽt duo brachia, i. duos amplexus charitatiuos, s. amorem Dei & proximi. Duo ostia, i. duos affectus hospitatiuos, quia. s. notos & ignotos debent recipere. Iob. 30. Ostiũ meũ viatori patuit. Duo vbera, i. duos affectus cõsolatiuos seu pietatiuos, s. opera pietatis corporalia & spiritualia. Duo ligna, i. duo brachia, crucis & passionis deuotionem. Duo talenta, i. rectam intẽtionem, & bonam operationẽ. Duos calamos, i. veri & falsi descriptionem. Duos anulos, i. fidei & charitatis subarrationẽ. Duos gladios, .i. sui & aliorũ correctionem & punitionem. Duas tabulas, i. noui & veteris testamenti cognitionem. Duas columnas, i. in prosperis & in aduersis stabilem perfectionẽ. Duas tubas, i. de virtutibus & vitijs eloquentem prædicationem. Duas cathenas. i. appetitus carnis & mentis coerctionem & vinculationem. Duas virgas, i. sui & aliorũ directionẽ. Duas pẽnas, i. ad considerationẽ Inferni & Paradisi, volatũ & meditationẽ. Duas mensas, i. spũalem & tpalem, s. ignorantiũ & pauperum refectionẽ &c. Allega sicut supra. Dicat igitur quilibet Deo illud Prouer.30. Duo rogaui te ne deneges mihi. Duo inquit, .i. quamlibet dualitatem prædictam. Patet ergo q̃uo dualitas signat bonã concordiam & virtuosam. ¶ Sed adhuc notabis ꝙ non solum dualitatem virtuosam, sed etiam vitiosam est inuenire. ergo dico ꝙ in malo significato inuenitur

Dualitas distractiua.
Dualitas deceptiua.
Dualitas coniunctiua.
Dualitas disiunctiua.

I Est igitur quædam dualitas diuidẽs subiectum, & ista est q̃n quis per variam mentis varietatẽ & inconstantiam, ab vnitate & integritate constantiæ, & soliditate mẽtis diuiditur in seipso. De quo põt dici illud Marc.15. Velum Templi scissum est in duo. Et talis sic diuisus non põt habere quietem, sed potius sollicitudinem & dolorẽ, sicut bene dicitur Eccle.3. Cor ingrediens duas vias, non inueniet requiem. Item est quędã dualitas illudens obiectum. Et ista est dualitas duplicitatis, q̃n. s. homo habet duas intentiones, vnam apparentem, & aliam occultam, & q̃n creditur esse fidelis & simplex, & ipse est varius atque duplex. Quandoque. n. monstruosè contingit ꝙ in vno corpore sunt duo capita. sic in vno opere duo intentionum gñа. Et tales figurantur in veste lana linoq; contexa, de qua præcipitur Leui. 19. Veste quæ ex duobus texta est, non indueris. Et ideò talis maledicitur Ecclesi.2. vbi dicitur sic. Væ duplici corde, labijs scęlestis, manibus malefaciẽtibus & peccatori ingredienti terram duabus vijs. Item est alia dualitas coniungens affectum, & ista signat malam concordiam, combinationem vel societatem malorum. De qua societate potest dici illud quod scribitur Luc.23. Ducebantur alij duo nequam vt interficerentur. Teste. n. Plinio, inter Serpentes sunt coniugia, duoq; simul cohabitare solent, s. masculus & fœmella. Sic verè inter malos sunt societates, fędera & cõsortia, quia. s. isti adinuicem combinantur ad faciendum opera sua mala. Hierem.24. Ecce duo calathi pleni ficis. & sequitur. Ficus malas, malas valde. Item est alia dualitas disiungens effectum, seu contineus despectum, s. dualitas parcitatis, diuisionis, inuidiæ & discordię separatæ. De quo. 3. Reg.16. Tunc diuisus est populus Israel in duas partes, vna pars sequebat Ambri, & alia sequebatur Zambri. & illud Gen.25. Duo populi ex ventre tuo diuidentur. Hoc autem de duobus pueris in ventre Rebecę colluctantibus, scilicet Esau & Iacob, fuit dictum. Quocunq; prędictorum modorum mali possunt dici duo. Et sic dices quòd mali, duo, merito dici possunt, quia

Duobus funibus ligantur.
Duobus oculis priuantur.
Duobus Asinis comitantur.
Duobus filijs orbantur.
Duobus cornibus ornantur.
Duobus vitijs grauantur.
Duobus Vitulis famulantur.
Duabus vijs peregrinantur.
Et sic pro certo isti qui tales dualitates habent, possunt dici
Duo falsi.
Duo cęci.
Duo Vrsi.

Dico ergo ꝙ tales dicuntur duo, quia duobus funibus ligantur, quod facit obstinatio, & isti duo funes sunt complacẽtia faciẽdi malum, & difficultas faciendi bonum, & de hoc Iudic. 15. dicitur ꝙ Philistei ligauerũt Sansonem duobus funibus. Item isti duobus oculis priuantur, quod facit indiscretio, quia. s. isti perdunt

Duo Eunuchi.
Duo Domini.
Duo Dracones.
Duo latrones.
Duo debitores.
Duo senes.
Duę meretrices.
Duæ deglutrices.

dunt discretionem declinandi à malo, & faciendi bonum. Vnde de Sansone legitur q Philistijm abstulerūt sibi duos oculos, sicut ipsemet supponit Iudic. 16. vbi dicit. Redde mihi Deus pristinā fortitudinem, vt pro amissione duorum luminū, vnā recipiam vitionem. Item isti duobus Asinis associantur, quod facit rationis hebetatio, quia.s.hebetes sunt ad præsentia gubernādum, & ad futura præuidēdum. Vnde de Leuita dr̄ Iudic. 19. q ipse habebat secum vnum puerum, & duos Asinos. Puer.n. signat carnalem immundiciam. Asini verò duo significant præsentium & futurorum ignorantiam & inaduertētiam. & talibus pro certo accidit sicut leuitę prędicto, cuius vxor à viris Gabaa fuit oppressa, & abutendo necata. quia.s. vxor, i. caro seu voluntas talium ab immūdis actibus vel cogitationibus opprimitur, & per diuersa vitia suffocatur 1.Reg.30. Duæ vxores Dauid captiuę ductę fuerant. Itē isti duobus filijs orbantur, quod facit eneruatio. Aīa.n. habet duos filios, i. duas fortissimas virtutes, s. fortitudinem ad acquirēdum Paradisum, & ad euitādum Infernum, qui tn̄ filij dū peccat aīa, moriuntur 1.Reg.4. Duo filij eius mortui sunt. Vel dic q duo filij aīæ, sunt intellectus & affectus, qa.s.qn̄ peccat homo, intellectus moritur malè opinando, affectus malè concupiscendo. Itē isti duobus cornibus ornant. quod facit superbia & elatio. Isti.n. duplici cornu superbiæ sunt elati, s. de se præsumendo & alios contemnendo. Dan.8. Efferatus Hircus in Arietem, comminuit duo cornua eius. Hircus est mors. Aries est superbus. Itē duobus vitijs grauantur, quod facit mali executio, & boni omissio & declinatio. Mali.n. habēt duo gn̄alia vitia, quæ sunt declinare à bono, & facere malū. Hiere.2. Duo mala fecit pp̄lus meus. Dereliquerunt fontem aquæ viuæ. & foderunt sibi cisternas dissipatas. Item isti duobus Vitulis famulantur, quod facit verbalis adulatio, quia.s. adulatores, Vitulos aureos, i. diuites auro locupletes, & aureis refulgentes, adorāt & honorāt. Vnde 3.Reg.12. dr̄ q Hieroboam fecit duos Vitulos aureos, & dixit. Isti sunt Dij tui Israel. Et sic pro certo qui tales dualitates malas habent, possunt dici duo testes falsi, quia carent vera locutione. Pptissimè aūt adulatores dicuntur duo falsi testes, quia.s. isti falso vituperant cōmendāda, similes Lamię mōstro, quod faciē habet humanā, pedes equinos, quod duabus Mammis Catulos lactat, post eos laniat, sm̄ Isido. Sic isti prædictis duabus Mammis lactāt &c. Matth.26. Nouissimè aūt venerunt alij duo falsi testes. Item sunt duo cęci, quia carent vera discretione. Matt.20. Ecce duo cęci sedētes secus viam. Sunt duo Vrsi, quia deuorant cum gulosa comestione. Vrsus.n. aīal est gulosum 4. Reg. 2. Egressi sunt duo Vrsi de saltu, & lacerauerūt eos. Sunt duo Eunuchi, quia carent bonorum operum generatione. Vnde isti sunt illi duo mali Eunuchi qui machinauerant occidere Assuerum. Hester. 2. Sunt duo mali domini, quia alios premunt tyrannica iurisdictione. Matth.6. Nemo potes duobus dn̄is seruire. Sunt duo Dracones, quia inflāmati sunt auara & ambitiosa affectione. Hester.10. Duo aūt Dracones ego & Aman. Sunt duo latrones, quia suspēduntur in æterna dānatione. Matth.26. & Luc. 23. Crucifixi sunt cum eo duo latrones. Sunt duo debitores, quia ptēssi sunt obligatione. Luc.7. Duo debitores erant cuidam fęneratori. Sunt duo senes, quia indurati sunt per uersa obstinatione. Vnde isti sunt duo mali senes qui accusauerunt Susannam. Dan.13. Sunt duæ meretrices, quia fętent carnali inquinatione 3.Reg.3. Duę mulieres meretrices venerunt ad Regē Salomonē. Sunt duæ deglutrices, quia feruēt alienorū bonorū cupiditate & ambitione. Prouer.30. Sanguisugæ duæ filiæ sunt dicentes, affer, affer. Sic ergo patet q̄uo dualitas pōt significare in malo diuersimodè &c. Vide supra vbi binus.

A **Duodecim.** Duodenarius numerus pōt significare in bono & in malo. Numerus enim istę cōstat ex denario & ex binario. Et ideò per istum numerū significatur perfectio legis veteris & legis nouę. Lex.n. vetus consistit in denario decalogi, lex verò noua cōsistit in binario charitatis. Et ideò per numerum duodenariū bene pōt oīs virtus atque perfectio denotari. Vnde videtur q iste numerus in exemplis commēdatur, igitur & in rerum naturis. Pauo.n. duodecim oua ponit. Camela duodecim mensibus partū suū portat. Lepus duodecim vicibus & diebus in anno gñiat. Cœlum duodecim signa continet. Dies artificialis duodecim horas habet. Iste ergo numerus exemplis cōmēdatur. Itē iste figuris designatur. Duodecim.n. fuerūt fontes in Helym, sicut dr̄ Exo.15. Duodecim fuerunt filij Iacob. Gen.35. Erāt aūt filij Iacob duodecim. Duodecim.n. fuerūt Apostoli Christi, sicut dr̄ Luc.9. & Matth.10. Itē iste numerus in scripturis prædicatur. Vnde Ioan.6. Nonne duodecim vos elegi? & Ioan.11. Duodecim sunt horę diei. Aduerte ergo gn̄aliter q per istum numerum pōt intelligi Vtriusq; legis perfectio, Operum pietatis impletio, Discipulorum Christi collectio, Articulorum fidei deductio. Duodecim.n. sunt legis mandata, s. decem legis antiquę, & duo legis nouę. Duodecim sunt pietatis opera, s. sex corporalia, & sex spiritualia. Duodecim sunt articuli fidei. Duodecim Apostoli Christi. Est igitur

Quædam duodena tenenda.
Quędam habenda.
Quædam credenda.
Quædam imitanda.
Quædam affectanda.
Quædam detestanda.

Duodena est tenēda, i. duodena mandatorum legis antiquę & legis nouę. Ista.n. sunt duodecim signa cęli sacrę Scripturæ, in quibus & infra quorum ambitum planetę. i. viri perfecti dum sunt in vita præsenti, solent cōtinuè peragrare. Figurata in duodecim panibus propositionis, qui in mensa coram dn̄o semper esse debebant, quos sacerdotes in fine septimanę, & illi qui de Tribu Sacerdotali & mundi erant, comedebant, quia mensa Scripturæ istos duodecim panes continet, quos nullus nisi Sacerdos, i. vir bonus & sanctus comedit aut adimplet. Leui.24. Accipies similā, & coques ex ea duodecim panes. Ista est ergo duodena tenēda ¶ Secunda duodena est habēda. s. duodena operum pietatis, s. sex corporalū quæ in isto versu ponūtur. Vestio, Poto, Ciboq;, Recolligo, Visito, Condo. Et sex spūalia quæ in isto versu notant. Instrue Castigaq;, Remitte, Solare, Fer, Ora. Ista sunt duodecim oua quę Pauo, i. quilibet vir perfectus debet ponere, emittere & producere. Isti sunt duodecim fontes in Helym, quod interpretat deficiens, quia.s. deficientes & pauperes debemus cū duodecim fontibus. i. cū duodecim pietatis operibus refrigerare, & ipsos spiritualiter & corporaliter recreare. Et sic erimus sicut illa arbor Apoca.22. quæ singulis mensibus fructus duodecim afferebat, & erant fructus eius in cibum, folia in medicinam. Duodecim.n. fructus, sunt duodecim opera pietatis, quibus esurientes tam spiritualiter q̄ corporaliter recreantur. Et ista possunt figurari ēt in duodecim cophinis fragmētorum quæ superauerunt de panibus & piscibus multiplicatis, sicut dicit Matt.14. Mar.6. Luc.9. & Ioā.6. In ista.n. mēsa Christi plus superfuit q̄ appositū fuerat. ad significandū q qui per pietatem alios pascit, bona sua Deus taliter multiplicat, q magis recipit q̄ expendit. Folia verò, bona sunt verba & documēta, quibus spūaliter peccatorum vulnera medicantur. ¶ Tertia duodena est credēda. s. duodena articulorū fidei. Istę sunt.n. duodecim horę diei, & duodecim distinctiones & particulę veritatis & Christianę fidei. Isti sunt duodecim anni quos Christus habebat qn̄ in Templo cū Doctoribus disputabat, sicut dr̄ Luc.2. Ad denotādum q illi qui duodecim fidei articulos perfectè credunt de fide in veritate coram sapientibus loqui possunt. Isti ēt sunt duodecim portę & duodecim fundamenta pietatis ciuitatis Hierusālem, i. Ecclesię sanctę Dei, de quibus fit mentio Apoca.21. s. articuli fidei sunt portę quibus ad Dei cognitionem intramus, & fundamenta quibus sustentamur ne per errores deficiamus. Ista est ēt illa linea duodecim cubitorū quæ mare Templi ambiebat. 3. Reg.7. quia.s. fides, i. mare, quæ nunc fluctuat, militantē Ecclesiā ambit, quæ duodecim cubitos, i. duodecim articulos habet &c. Ista igit duodena est credenda. ¶ Quarta duodena ēst imitanda. Ista est duodena Apostolorū, per quam ēt denotatur cętus omnium sanctorum & virorum quorumlibet perfectorū, qui pro tanto duodecim dicuntur, quia duodecim Apl̄os imitant. Duodecim articulis imbuuntur. Duodecim mandata prędicta sequuntur & exequuntur. Duodecim gaudia spūs præstolātur. Ista est ergo duodena imitanda. ¶ Quintò dico q inuenitur duodena affectanda. Et ista est gloria Paradisi. quæ sm Bernardum in quodam numero duodenario continetur. Vnde ipse dicit in quodā sermone, q ibi erit memoria sine obliuione, Ratio sine deuiatione, Voluntas sine perturbatione, Impassibilitas sine corruptione, Corporis claritas sine obscuritate, Agilitas sine retardatione, Subtilitas sine obtusione.

B

C

Diligere

Diligere proximum ſicut te. Videre proximum diligētem te ſicut ſe. Diligere Deū plus q̄ ſe. Diligere ſeipſum tantummodo propter Deum. Videre Deum diligentem te plus q̄ diligas teipſum. Iſta ſunt duodecim gaudia aīæ beatę, de qua pōt dici illud Apoc. 12. vbi dr̄ ꝙ ipſe vidit mulierem amictam Sole, & Luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarū duodecim. Mulier eſt aīa beata, quæ Sole veſtitur, i. immortali claritate, & calcat Lunam, i. mutabilem mortalitatem, & quæ coronam habet duodecim ſtellarum. Mulier eſt aīa beata, quæ Sole veſtitur, i. immortali claritate, i. prædictorū gaudiorum duodecim multiplicitate. Iſta eſt ergo duodena affectanda.

D ¶ Sextò dico ꝙ inuenitur duodena deteſtāda. Et iſta eſt congregatio omnium iniquorum, quę. ſ. duodena dicūtur, quia. ſ. duodecim articulis & duodecim miæ operibus cōtrariantur. Et iſti ſunt proditores pleni fallacia. Matth. 26. & Luc. 22. Iudas aūt Scarioth vnus de duodecim, init ad Principes Sacerdotum &c. Sunt carnales & luxurioſi, figurati in muliere quę duodecim annis patiebatur fluxū. Sunt diſcordes & litigioſi, figurati in pallio Ayæ qd̄ diuiſit in duodecim partes 3. Reg. 11. Iſti ſunt duodecim leunculi quos Leo de tribu Iuda Chriſtus noſcitur genuiſſe, quibus rugiētibus per prædicationem terra tremuit. Et ideò iſti figurant in duodecim leunculis aureis qui erant ſub ſex gradibus throni eburnei Salomonis 3. Reg. 10. Figurantur ēt in duodecim bobus ęreis qui portabāt mare Æneum in ingreſſu Templi, ſicut habetur 3. Reg. 7. Per iſtud mare Æneum quod erat quoddā lauacrum in ingreſſu Templi vbi Sacerdotes lauabantur, pōt figurari Eccleſia militans & fides Chriſtiana, per quam & in qua peccatores purificantur. Per thronum verò eburneum deſignatur Eccleſia triūphans, vbi beati ſedent & quietātur. Per ſex gradus iſtius throni poſſunt ſignificari ſex pietatis opa, per quæ ad iſtum thronum aſcenditur & intratur. Iſti ergo duodecim Leones & duodecim Boues ſignāt duodecim Apl̄os, q̄ reuera fuerūt.

Boues per patientiam.
Leones per audaciam.
Aurei per ſapiētiā.
Ærei per eloquentiā.

¶ Iſti igiť ſuſtentauerunt mare Ecclię militantis & prędicando & docendo per mundū portauerunt. Iſta eſt ergo duodena imitāda, & ēt honoranda, quia. ſ. ibi ſunt qui à Deo per prædeſtinationis grām ſunt ſignati. Apoc. 7. De Tribu Ruben duodecim milia ſignati. qui ēt ſub duodecimo numero continentur, & iſti etiā ſunt qui in ciuitate Hir̄lm finaliter collocantur. & hoc eſt qd̄ ſupponitur Apoca. 21. vbi illius ciuitatis portæ, anguli, lapides, fundamenta & tituli ſub titulo duodenario continentur &c.

A Duplex. Duplicitas.

Illud dicitur duplum, quod bis eſt multiplicatum & additum. Et poſſumus notare ꝙ multiplex duplicatio ſeu duplicitas reperitur in ſcriptura. Eſt enim

Duplicitas gratiæ, quā debes quęrere.
Duplicitas culpę, quam debes fugere.
Duplicitas pœnæ, quam debes tremere.
Duplicitas gloriæ, quam debes petere.

¶ Eſt ergo quædā duplatio virtuoſa, & iſta eſt duplatio meritorū & operum virtuoſorum & bonorum, quam. ſ. ſancti appetunt & requirunt, dicētes illud 4. Reg. 2. Fiat ſpiritus tuus duplex in me. Diuites. n. non vno veſtimento contenti ſunt, immo vt cōiter habent plura & dupla veſtimenta. Etiam corpora aīalium membra habēt raro ſingularia, immo ſemper multiplicata & duplicia, ſicut patet ꝙ oculi, aures, nares, manus, pedes, alæ, cornua, & alia ſimilia oīa ſunt dupla. Voluit. n. ſagax oīa duplicare natura, vt ſi vnum membrum caſu aliquo deperiret, ſaltē aliud regnaret. Sic verè dico ꝙ oēs virtutes in aīa debēt eſſe duplatę & multiplicatę, & cōtinuè in melius augmentatę. Si. n. vnam virtutem acquirimus, ſtatim melius proficiendo ipſam duplicare debemus. Exēplo illius negociatoris qui à dn̄o duo talenta recepit, qui propter hoc commēdatur, quia ipſa duplicata dn̄o reportauit. Matth. 25. Et Eſa. 61. In terra ſua duplicia poſſidebunt, Et bene duplicia, ſ. oculos diſcretionis in ſpūalibus & terrenis. Aures auditionis, tā correctionum q̄ conſolationum. Nares odorabilis meditationis tam ſuauitatis ſupernorū, q̄ fętoris Infernorū, & ſic de alijs. quia verè oēs virtutes debēt in nobis eſſe duplices, ſ. in quantum poſſunt cernere Deum & proximum, vel in quātum reſpiciunt ſpūalia & terrena, figuratę in illo indumento Aaron quod dicebatur rationale, quod quatuor precioſis coloribus erat contextū, & quadrangulū, & duplex erat, ſicut dr̄ Exod. 28. Sic veſtis virtuoſę cōuerſationis iuſtorū debet, vt dictum eſt, duplex eſſe. &c. Expone. Vnde de domeſticis Eccl̄iæ, i. de ſanctis hominibus dicitur quòd omnes domeſtici eius veſtiti ſunt duplicibus. Et Eccl. 42. Omnia duplicia. Iſta eſt ergo duplatio virtuoſa.

B ¶ Secundò dico ꝙ inuenitur duplatio vitioſa, & iſta eſt duplatio vitiorum, ſicut qn̄ peccator habet duplex odium ſeu contemptum, ſ. Dei & proximi, duplicē luxuriā, ſ. mentis & carnis, duplicem auaritiam, ſ. acquirēdi & retinendi, duplicem ſuperbiam, ſ. de ſe præſumendo, & alios cōtemnendo, & ſic de alijs modis eſt dare. Eccle. 12. Duplicia mala inuenies. Et aduerte ꝙ duplicitas inconſtantiæ eſt potiſsimè vitioſa, qn̄. ſ. homo non eſt fidelis aut certus, nec integer, nec ſolidus, ſed duplex, varius & incertus, ſimilis Lepori, qui duplicem habet ſexum. Similis Taxo, qui in cauerna ſua ſemper duplicem habet introitū. Similis quibuſdam hoībus Scythiæ qui ſicut patet cōpatriotis vicinis, duplicem habent vultum, humanū. ſ. & Taurinum. quia reuera tales in omnibus inueniuntur duplices, & variæ & infideliter ſe habentes, vnū realiter exiſtentes, & aliud viſibiliter apparentes. Semper. n. volunt habere duos exitus, vel ēt duos vultus, ita vt vbicunq; ſe verterint, nunquā appareāt eſſe idē 3. Reg. 6. Vtrunq; oſtium duplex erat. Quibus loquitur ſcriptura Iaco. 4. dicens. Emendate manus peccatores, purificate corda duplices aīo. Et aduerte ꝙ iſti ſunt duplices corde, ore, opere. Haben. n. duplicitatē in cordiali intentione. In verbali locutione. In manuali operatione ſeu in vſuali conuerſatione. Dico ergo ꝙ quidam habent duplicitatē intentionis, & iſtud pro certo fit qn̄. ſ. homo non pōt in vna cogitatione ſeu propoſito permanere, ſed de vno ad aliud ſolet faciliter ſe trāſferre. Alia eſt duplicitas oris, & iſta eſt duplicitas adulatorum & detractorū, qui modo dicūt vnū, modo aliud. In præſentia adulantur, in abſentia obloquūtur. Itē eſt duplicitas operis, & iſta eſt duplicitas hypocritarum, qui vnum habent in conſcientia, aliud in apparentia. Vnum faciunt in publico, & aliud in occulto. Vnum apparent, & aliud ſunt. Notemus igitur ꝙ eſt duplicitas

Cogitationis.
Adulationis.
Simulationis.

C ¶ Et ideò de iſtis tribus poteſt exponi illud Eccleſi. 2. Væ duplici corde, labijs ſceleſtis, manibus malefacientibus, & peccatori terrā ingredienti duabus vijs. Væ inquit duplici corde, ecce duplicitas in intentione. Et labijs ſceleſtis, ecce duplicitas in locutione. Et malefacientibus manibus &c. ecce duplicitas in operatione. ¶ Quidam igitur habent duplicitatem intentionis, quæ proculdubio eſt contra naturam. Natura. n. non dedit niſi vnum cor homini. ad denotādum ꝙ ipſe debet habere vnitatem & ſtabilitatem intentionis. Iaco. 1. Vir duplex aīo, inconſtans eſt in oībus vijs. Plin. tn̄ lib. 11. c. 38. dicit ꝙ ſemel prodigioſè accidit ꝙ cum Marcellus ſacrificaret, cor duplex in hoſtia fuit inuentum. Sic tales duplicem habent mentem, cōtra illud Eccle. 1. Et ne acceſſeris ad Deum duplici corde, nec fueris hypocrita in conſpectu hominum. Et 1. Parali. 12. Nō in corde duplici. quia ſicut dr̄ Iaco. 1. Vir duplex aīo, incōſtans eſt in oībus vijs. ¶ Alij habēt duplicitatē locutionis, quia tales cito mutant & duplicant linguam ſuam, loquendo & pro, & contra. Similes Catto, qui linguam habet valde flexibilem & vertibilem, valde ēt leuem & ſuauē. Similes etiam quibuſdam Scorpionibus qui duplices habent aculeos, ſicut dicit Plin. Similes ēt illis Serpentibus quos Alexāder vidit in India, ſicut ipſe dicit in Epiſtola, qui duo habebant capita, & in quolibet capite linguas duas. Quia verè multi ſunt qui linguam habēt variam & duplam, ita ꝙ ad omnem partem flectunt & duplicant verba ſua, nunc. ſ. ad adulandum, nunc ad detrahendū. Vnde Eccle. 5. Peccator probatur in duplici lingua. Iſta eſt ergo duplicitas locutionis. ¶ Alij habēt duplicitatem operationis. Et iſta eſt duplicitas hypocritarum, qui ſimiles ſunt Hermophroditis, qui ſunt hoīes habentes vtrunq; ſexum, ſ. ſcilicet maſculinum & fœmininum, quia iſti in præſentia ſunt maſculini. i. boni, in abſentia verò fœminei ſunt, i. mali. Similes. n. ſunt Sambuco, quæ eſt arbor habēs duplicem corticem, & cuius flores redolent, & fructus fętēt. Cortex. n. ſuæ exterioris conditionis duplex eſt, quia. ſ. flos ſuæ conuerſationis eſt redolens, fructus verò ſuæ operationis eſt fętens & olens. &c. concorda. Vide in titulo de conſtantia. Eccle. 42. Oīa duplicia, vnum contra vnum. Iſta eſt ergo duplatio virtuoſa.

D ¶ Tertiò verò dico ꝙ inuenitur duplatio doloroſa. Et iſta eſt duplatio tormentorum, quia. ſ. tormenta malorum duplicia dicuntur, pro eo ꝙ in corpore & anima patiuntur. Pro eo ꝙ bonis perpetuis priuabuntur, & malis perpetuis affligentur. Hoc eſt dictu ꝙ pœna damni & pœna ſenſus mutabuntur. de quo Hiere. 17.

Hiere. 17. Duplici contritione contere eos dñe Deus noster. Et illud Esa. 40. Suscepit de manu dñi duplicia pro oībus peccatis suis. Vñ dñs de mundo & dãnato peccatore loquitur sic Apoc. 18. ad malos dirigẽs verba sua, & dixit sic in figura Babylonis destructæ. Reddite ei sicut & ipsa reddidit vobis, duplicate duplicia ſm opera eius, in poculo quo miscuit vobis,
E miscete ei duplum. Ista est ergo duplatio dolorosa. ¶ Quartò verò dico q est duplatio gaudiosa, videlicet gloriæ Paradisi, quę pro tãto duplex dr̃, qa de diuinitate & humanitate Christi perficietur. Vel quia in aīa & corpore recipietur, qñ. s. homo stola duplici, hoc est dictu, gloria aīæ & corporis vestietur. Cuncti. n. domestici Dei vestiti sunt duplicibus, qñ corpus resurget & glorificabitur. Tunc. n. gloria quam nunc habet aīa beata separatim, duplicata dicetur, in quantũ. s. in corpus Christi diffundetur. Talis. n. duplex gloria dabitur patientibus, præsidentibus, largiẽtibus. Patientibus dico mundanas tribulationes. Vnde de Iob patiente qui interpretatur dolẽs, dr̃ Iob 42. q post eius percussionem addidit dñs oīa quæ fuerant Iob, duplicia. Præsidentibus per multas dñationes, quia sicut dr̃ 1. Timo. 5. Qui bene præsunt præsbyteri, duplici honore digni sunt. Largientibus ẽt, s. elemosynas & subuentiones. Eccle. 20. Est datum cuius retributio duplex. Sancti. n. & iusti sunt primogeniti, de quibus scribitur Deut. 21. q ipsi dabunt de bonis patris sui cuncta duplicia. De manna etiã cibo dulcissimo legitur q duplum die veneris recolligebat, vt inde in die sabbati (in quo non erat laborare licitũ) viueretur, sicut dr̃ Exo. 16. Ad denotandum q dulcedo duplicandę gloriæ Paradisi in festa die, i. nũc in ista festa ætate pręsentis vitę debet promerendo recolligi, & per merita apud iustitiam diuinæ retributionis à nobis per bona opera pro nostris futuris vsibus aggregari, vt inde in sabbato æternæ & futuræ requiei, quando laborare vel amplius mereri non poterimus, possimus viuere, & sursum cum Deo gloriari. Exod. 16. Die sexta collegerunt cibos duplices. Patet ergo quomodo inuenitur quadruplex duplatio. videlicet Gloriosa, Dolorosa, Vitiosa, & virtuosa. Vide supra de duo.

A **Duritia. Durus.** Nota q duritia in scriptura sumitur multis modis. Sumit. n. in bono & in malo. In bono. n. designat Asperam correctionem, Constantem perfectionem. Boni. n. duri sunt cõtra impios corrigendos diu perseuerando. Res. n. durę diutius solẽt durare. Item constanter sustinendo. Sicut. n. res quæ est dura, melius sustinet res duras, sic homo fortis, constans & perseuerans, melius sustinet res asperas & duratas, s. correctiones, tribulationes, pœnitentias & afflictiones. Psal. Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. ¶ Item duritia in malo designat Mentis obstinationẽ, Morum indurationem, Mundi tribulationem, Inferni afflictionem. Dicamus igitur generaliter q tam in bono quàm in malo accipiendo, est

Quædam duritia virtuosa.
Quædam vitiosa.
Quædam dolorosa.
¶ Prima est habenda.
Secunda cauenda.
Tertia timenda.

¶ Est igit duritia virtuosa, quæ debet haberi, & ista est duritia constantiæ, pœnitentię, & iustitiæ. Duri & cõstantes debemus esse more adamãtis, qui ita durus est, q nec igne põt secari. qa verè ita debemus esse constantes & patientes, q nullus ictus tribulationis, nullus ignis tentationis, debet nos per peccatum destruere, nec per impatientiã dissipare. Vnde Ezech. 3. Dedi frõtem tuam duriorem frontibus eorum, quasi silicem & adamantem faciem tuam. Item duri iusti & rigorosi nobis & alijs debemus esse, sicut melogranatum, quod est pomum interius valde humidum, exterius, valde durum, corticem enim habet duram exterius, medullam verò valde habet humidam interius. Sic verè charissimi in cortice exterioris cõuersationis debemus habere magnã duritiam, scilicet duritiam pœnitentiæ & constantiæ, quantũ ad nos, duritiã verò correctionis & iustitiæ quantum ad alios. Sed reuera interius in corde debemus esse molles & teneri per pietatem & compassionem, humidi & fluidi per pietatem & deuotionẽ. Istud potissimè pertinet ad Prælatos, quia verè semper debent esse duri, quia iusti exterius in apparẽtia, molles verò, pij & benigni interius in cõscientia. Duros. n. iustos & rigorosos se debent exterius ostendere, ne fortè familiaritas pariat contemptum, & ne fortè facilitas fit alijs occasio delinquendi. Quicquid tñ agant exterius, semper interius in corde humorẽ pietatis & compassionis, gratiæ & deuotionis debent habere, ita q possint exteriorem iustitiam tẽperare. Similes. n. debẽt esse ossibus, quę quãuis exterius valde sint dura, intus tñ medulla sunt plena. Sic proculdubio iudices & Prælati quamuis sunt exterius duri, iustitiam exequendo, tñ intus debent esse medullosi, clementiam conseruando, vt de quolibet tali possit dici illud Math. 25. Scio quia homo durus es. Isti enim debent esse homines, quod est animal mansuetum per pietatẽ & cõpassionem. Et debent esse duri per iustitiam & correctionem. Quod est contra multos qui solam habent iustitiam, & non clementiam, rigorem & non dulcorum, seueritatem, & non pietatem, vt sic subditi iusta dictum domini scilicet Deuter. 32. sugere valeant mel de petra, oleumq; de saxo durissimo. Isti sunt similes ossibus leonis, quæ ita sunt dura & solida, q nihil habẽt interius de medulla. Ita etiam sunt sicca q ex collisione eorum exit ignis. Sic verè multi sunt iudices & prælati qui intus per crudelitatem, & exterius per austeritatẽ sunt durissimi, quia nihil habent de medulla pietatis interius, & ideo ignem crudelitatis emittunt exterius. Threno. 1. De excelso misit ignem in ossibus meis. Isti debent considerare illud quod scribitur. 3. Regum. 12. vbi dicitur q cum populus peteret à Roboam filio Salomonis q minueret paululum de iugo durissimo quo ipsos grauauerat pater suus. Respõdit populo dura, propter quod ab eius dñio recesserũt, & aliũ Regem elegerũt. Constat. n. q duritia & austeritas qñ nimis excedunt in superiore, faciunt ei multa mala dãna. Exo. 6. Non acquieuit ppl̃s propter angustiam & opus durissimũ. Nõ sic charissimi nõ simus ex toto duri, sed potius sub exteriori duritia benignitatem & mollitiem interiorem habeamus, iuxta illud Deut. 8. Eduxit riuos de petra durissima. Non sic ergo, sed cum duritia habeamus clemẽtiam, & sic erit duritia virtuosa, quæ debet haberi. ¶ Secundò dico q est duritia vitiosa, B
quæ debet caueri. & ista est duritia obstinationis, male cõsuetudinis & crudelitatis. Tales. n. duritias nõ debemus habere, sed ipsas fugere & cauere, quia sicut dr̃ Eccle. 3. Cor durum malè habebit in nouissimo. Obstinati. n. sites sunt Crocodilo, qđ est aīal cuius cutis & dorsum sunt dura, qa nec ictibus læduntur, nec gladijs perforant̃. Sic verè charissimi, multi sunt ita duri per obstinationem: & ita indurati per malam assuefactionem q quãuis à Deo vel à mundo ictibus tribulationum feriantur, quãuis à Prælatis & Prædicatoribus iaculis correctionũ & repræhensionũ percutiantur: ipsi tñ non penetrãtur nec emendantur per cõuersionem. ipsis ergo dr̃ illud Esa. 48. Scivi. n. qa durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua. In Ægypto. n. crescunt fabæ quæ ita durę sunt q nullo igne coquunt̃, nec vlla aqua possunt mollificari, vt dicit Plin. Sic verè multi sunt ita obstinati in malis consuetudinibus & indurati: q nec igne correctionis vel tribulationis coquuntur, nec aqua dulcis monitionis & inductionis ad cõpassionẽ aliquã inclinantur. Istud patet de multis peccatoribus, maximè in auaris & parcis, & etiã in luxuriosis, & multis alijs fatuis & obstinatis, qui nec aqua nec igne possunt corrigi vel decoqui, nec à sua duritia tẽperari. vñ Cor eius indurabit̃ quasi lapis, & restringet̃ quasi malleatoris incus. Iob. 41. Et nota q mali duri sunt

In verbo durè respondendo.
In intellectu parum retinendo.
In corde fidem non credendo.
In capite non obediendo.
In opere seu manibus alios grauãdo.

Verbo dico. Gen. 43. Locutus est nobis dñs terrę durę. & tñ dicit̃. Prouerb. 15. q rñsio mollis frangit irã, sermo durus excitat furorem. Item in intellectu. Esa. 46. Audite me duro corde, & qui lõgè estis à iustitia. & tñ Prouer. 28. dr̃ q qui mentis est duræ, corruet in malum. Itẽ in corde. Vnde de incredulis dr̃ Marc. 16. q Iesus exprobrauit incredulitatẽ illorum & duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexisse, nõ crediderant. Item in capite. Exo. 33. Populus durę ceruicis es. Et Act. 7. Dura ceruice & incircuncisis cordibus, semper spiritui sancto restitistis. Itẽ in manu. Vnde pauperes possunt dicere illud 1. Reg. 5. Dura est manus eius super nos. Ista est ergo duritia vitiosa, quæ debet caueri. ¶ Tertiò dico q C
est quædam duritia dolorosa, quæ debet timeri. Et ista est duritia Infernalium tormentorum & iudicij dñi. Deus. n. modo est sicut Agnus, peccatores benigniter sustinẽdo, sed pro certo in fine. i. in iudicio erit aries cum duris cornibus, peccatores durè iudicando, & in Inferno durius cõdemnando. Quia reuera charissimi nostris peccatis exigentibus sic fiet q ille qui dulcissimus est & benignissimus, crudelis fiet & durissimus, ita q quilibet damnatus poterit sibi dicere illud Iob. 30.

Mutatus

Mutatus es mihi io crudelẽ, & io duritia manus tuæ aduersatis mihi. Sic.n.de Deo est sicut de Corallo, qui qoandiu est io aqua iuxta mare vbi gñatur, radix est lignea atq; mollis, qñ verò de aqua extrahitur, tunc io naturã lapidis induratur. Sic verè charissimi Deus mó latitat intra mare Paradisi in isto intermedio vsq; ad diem iudicij, io quo à mortalibus non vr̃. Ille proculdubio est sicut radix, lignea.s.plicabilis atque mollis per pietatẽ atq; benignitatẽ quia sicut dr̃ Sap.12. ipse dissimulat peccata hoium propter pniam. Sed verè qñ apparebit & qñ exibit extra illud mare in die iudicij, qñ de Paradiso ad vallem Iosaphat veniet, tunc pro certo indurabitur contra peccatores per iustitiam & rigorẽ, & lapis efficietur ad ipsos percutieodum per damnatioois furorem. Ipse.o.vt dr̃.Sap.5. Acuet iram duram in lanceam, & pugnabit cum eo orbis terrarum coutra insensatos. De ista ergo duritia diuina põt dici illud Iob.28. Io similitudinem lapidis durantur aquæ. Sic ergo charissimi dico q̃ ista est duritia timenda. Alia verò est quæ est cauenda. Alia autem quæ est habenda &c. Sufficit.

A **Dum.** Nota q̃ dum, dudum, & nondum seu necdum, sunt aduerbia tpis, semper.o.significant tp̃s præseos, prętеritũ, & futurũ. Dum.n.sigoat tp̃s præsens. Dudum signat tp̃s præteritũ. Nondum signat tp̃s futurũ. De dudũ aũt propter defectum auctoritatũ vocalium nihil pono, sed vide vbi olim & quondã. De noodũ & necdũ, vide in loco suo. De dum verò aliquid est dicẽdũ. Notabis ergo q̃ dũ aduerbium tpis semper sigoat tp̃s præsens cũ qoadã tñ suspensiua seu defluxiua dilatione. Vnde dũ sumitur pro cũ vel pro qñ sou pro tpe quo, sicut cum dr̃ Gene.24. Dum hoc mecum tacitus voluerẽ, apparuit Rebecca, i. tpe quo seu cum vel qñ talia mecum voluebam. Nota ergo q̃ oos inuenimus in scripturis.

Vnom dom
Deflnxibile.
Non durabile.
Miserabile.
Terminabile.
Commendabile.
Execrabile.
Formidabile.

¶ Primom est dum Naturæ labentis scilicet vitę.
Secundom est dnm Fortunæ fluentis.
Tertium est dum Fortunæ lędentis.
Qnartum est dum Iacturæ sequentis scilicet mortis.
Quintum est dum Gratiæ valentis.
Sextum est dum Peccati fętentis.
Septimum est dum Tormenti furentis seu inferuentis.

Igiuur dico q̃ nos innenimus vnom dum oaturæ influentis, qđ est singulorũ. Et istud nihil aliud est q̃ vita nostra, quæ.s. non est nisi vnnm dum, i. vnum modicum tpis suspensiuum, breue videlicet & incertũ. Et istud est vnũ tp̃s valde dubium, qnia.s. vbi perseoerare creditur, terminaẽ. Iuxta illud Esa.38. Dum adhuc ordirer, succidit me. Et ideò sicut homo qui modicum habet tpis determinatum ad aliquid faciendum, solet pro viribus in assumpto negocio festinare, sicut patet in electionibus per viam scrutinij & io alijs pluribus, vbi certa candela ardẽs electoribus assignatur, quæ dom durat, possunt ad electionem procedere, & ea finita amplius nihil possunt. Cauent.n.oẽs electores vt dũ durat candela, faciant & cõpleant quod cęperunt, ne forte ipsa extincta amplius oihil possint. Charissimi vita nostra candela propriè põt dici, vbi.s.ignis.i. aia, grossæ materiæ, i. corpori est coniuncta. Dum.n.ignis & candela, i. corpus & aia simul viuunt, hoies bene operari & bene mereri possunt, ipsa verò mortua vel extincta, virtus merendi nobis prorsus excloditur. Et ideò necesse est q̃ homo dum viuit, & durat cãdela vitæ præsentis, bonom opus celeriter operetur. Vnde Gala.6. Dum tp̃s habemus, operemur bonum oẽs. Figura ad hæc Matth.5. vbi dr̃. Esto consentiens aduersario tuo dnm es io via cũ eo, ne fortè tradat te aduersarius tuus iudici, & iudex tradat te ministro, & io carcerem mittaris. Amen dico tibi noo exibis inde. Charissimi, aduersarius noster est sinderesis conscientiæ oostræ. Iste est.n. procurator fisci, i. Dei, quem.s. pro iure suo seruãdo posuit in curia cordis nostri. Statim.n.q̃ aliquid mali facimus, iste protinus cootradicit & clamat, & pro posse suo in quocunq; actu peccati nobis obuiat & rebellat. Igitur dum sumus in via vitæ præsentis, simol com isto aduersatio viuimus, ipsumq; pro peccatis nnstris nobis aduersari, & per remorsum rebellare, & pro iure Dei & iustitiæ stare sentimus, nos pro certo sibi consentire, & cum eo pacem facere, & sibi per pœnitentiam satisfacere debemus, diceodo.s. sibi illud Gene.13. Ne quæso sit iurgiũ inter me & te, fratres.n. sumus. Alias proculdubio iudici Deo tradimur, & per ipsum ministro Diabolo subijcimur, & carceri perpetuò mancipamur. Bene ergo dr̃ de isto dum, Eccle.33. Dum adhuc superes & aspiras, non immutabit te oĩs homo, supple à bono opere & proposito. Bene ergo dicit ille verificator. Fac bene dum viuis post mortem viuere si vis. Vt & de corpore oostro dicaẽ illud Eccle.30. Tunde latera illius dum infans est. Patet ergo q̃ est dare vnũ dum naturæ fluentis. ¶ Secundò dico q̃ est dare voum dum fortunæ florentis seu ẽr labentis. Mundana.n. gloria non est nisi vnnm dum, i. voum tp̃s modicum, & vna mora breuis. quia.s. gloria mundana possessores suos etsi in muodanis honoribus altè leuat, ipsns tñ subito detrahit atq; grauat. Vnde in Psal. Deiecisti eos dum alleuarẽtur. Sequitur. Facti sunt in desolationem, subito defecerunt, perierunt propter iniquitatem suam. Et bene dicit subito, quia.s. isti dum sunt in mundi prosperis, taliter excæcantur, q̃ de futuris oihil adnertunt, quare subito dissipantur. Esa.30. Subito dum noo speratur, veniet contritio eius. Et merito tales subito pereunt, quia pro certo suom breue dum, i. suam durationem modicã non attendunt, immo super alios per superbiam se erigũt, & pauperes suppeditant atq; lędunt. ps. Dũ superbit impius, incenditur pauper. Istud est ergo vnũ dum fortunæ labentis seu florẽtis. ¶ Tertiò dico q̃ est dare vnũ dnm fortunæ lędẽtis. Aduersa.n. fortuna sicut & prospera habet suum dum, i. suam duratioẽ transitoriam atque breuem. dum tamen ista est in furore suo, constat q̃ illi qui per eam opprimuntur, sustinent multa mala, videlicet

Mordaces detractiones.
Nugaces derisiones.
Audaces inuasiones.

¶ De mordacibus detractionibus dr̃ in Psal. Dum Appropriant super me nocentes vt edant carnes meas, qui tribulant me inimici mei. De nogacibus derisionibus dr̃ in Psal. Dum confringuntur ossa mea, exprobrauerũt mihi, qni tribulant me inimici mei, dum mihi dicunt per singulos dies. vbi est Deus tuus? De audacibos autẽ inflictionibus & oppressionibus dr̃ in Psal. Cootristatus incedo dũ affligit me inimicos, & dum confringuntur ossa mea. Istud est igitur vnum dum fortunæ lędentis. ¶ Quartò dico q̃ innenitur vnum dnm iacturæ prementis, sen clansuræ stringentis. Hoc est dictu mortis cuncta finaliter terminantis. Mors.n. est vnum dum, i. vna breuis hora ad qnam oportet finaliter peruenire, vt de qualibet persona possit dici illud Ioan.20. Dum ergo fleret, inclinauit se, & prospexit in monumẽtũ. ¶ Quiotò C dico q̃ est dare vnũ dũ grãæ fulgentis. Status.n. gratiæ est vnũ dũ, i. vna certa dimẽsio in qua iusti manẽt & transeũt, dũ rite seruiunt creatori, & dom ad patrem transeunt de hoc mũdo. Et sic notabis de isto dnm. i. de tpe & statu gratiæ, q̃ hoc est

Vnum dum
Dolentis cootritionis.
Stringeutis purgationis.
Fluentis compunctionis.
Feruentis affectionis.
Petentis orationis.
Splendentis discretionis.
Voum dum
Manentis durationis.
Loquentis instructionis.
Sequeutis saluationis.

¶ Dico ergo q̃ in isto dum, i. in statu gratiæ inuenitur doleos cõtritio, quæ mentem stimolat Psalm. Cõuersus sum in erũoa, mea dnm configitur spina.

Vt sic homo pœnitẽs & abstinens dicat illod 2.Reg.12. Propter infantem dum adhuc viueret ieiunaui & fleui. Item ibi innenitur stringens purgatio, quæ animam & corpus per pęnitẽtiam cruciat. Iob.14. Caro eius dom viuet. dolebit, & aia illius super semetipso lugebit. Item ibi inuenitur fluens compunctio, quæ sese vapulat. & sic Dauid dicebat in Psal. Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dũ recordaremur tui syon. Itẽ inueniẽ ibi feruens affectio, quæ quęrẽs circulat. qa.s. affectio circuit per oẽs vias iustitiæ dñm quærens. Esa.55. Quęrite dñm dũ inueniri põt. Itẽ inoeniẽ petens oratio, quæ laudes iubilat. Esa.55. Inuocate eum dnm prope est. Item inuenitor ibi spleodens discretio, quæ clare rutilat. Ioã.12. Ambulate dum lucem habetis, vt non tenebrę vos comprehendãt. Et ibidem. Dum lucem habetis, credite in lucem, vt filij lncis sitis Inuenitur ibi manens duratio, quę nnnqnam tremulat, i. perseuerantię virtus. De qua.s. dr̃ Iudith.5. q̃ filij Israel vsque dum non peccassent in conspectu Dei sui, erant cum eis bona. Itẽ inuenitut ibi sermocinatio, quæ verba pullulat, quia.s. iusti dum in statu gratiæ viuunt, prædicando & sermocinando

sermocinando alios instruunt. Prædicator. o. est ille de quo dicitur Luc. 8. & Matth. 14. ꝙ exijt qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat, aliud cecidit secus viam, aliud supra petrá, aliud inter spinas, aliud io terrá boná &c. Dum.n. prædicator prędicat semen verbi Dei, diuersimodè recipitur per diuersos. prædicator aũt dum nõ debitũ suum faciat, meritum à dño semper reportat 1. Macha. 2. Caleph dum testificatur io Ecclesia, accepit hæreditaté. Ité inoenitur ibi plena saluatio, quæ booa cumulat.s. finalis gloria Paradisi. De qua 2. Macha. 2. Iesum dum impleuit verbũ, factos est Dux Israel. Helyas dum zelat zelum legis, receptus est in cœlum. Ibidem. Istud.n. dum, idest status & duratio gloriæ Paradisi,

Caret timore. Caret dico timore. quia.s. beati noo timẽt
Fragrat odore. in patria dum vident peccatores io Infer-
Pollet honore. nu stupeotes, Et ideò isti dicunt in Psal.

Noo timebimus dum turbabitur terra, & transferẽtur montes in cor maris. Fragrat etiam odore. Vnde anima beata põt dicere illud Canti. 1. Dum esset Rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. Pollet insuper hoaore. vt sic beatis ad Regnum Paradisi promotis dicatur illud Psal. Dũ discernit cœlestis Reges super eam niue dealbabuntur in Selmon, mons Dei mõs pinguis. Selmon.n. interpretatur pax vel seosus, seu virtutis vmbraculum. Mons ergo Dei Selmõ, qui est mons pinguis, & omnibus bonis opulẽtus dicitur, significat Paradisum, vbi scilicet est

Pax æterna, quæ non perturbatur.
Lux æterna, quæ non obscuratur, scilicet sensus & cognitio certa & vera.
Vmbraculum & refrigerium. Magisterium dico Regiæ
Pugnaculum & magisterium. Maiestatis, in quo beati à Deo discernuntur & constituunt, & niue candoris seu splendoris perpetui candidantur. Sic igitur patet ꝙ est dare vnum dum gratiæ fulgentis. ¶ Sextò verò dico ꝙ est dare vnũ dum peccati nocentis. Status enim peccatorum dum dicitur, pro eo ꝙ semper differunt bonum facere, & ꝙ à bono faciendo plus debito suspendunrur, & pro eo ꝙ dum in isto statu permanent, multa mala facere comprobatur. & sic nota ꝙ apud impios inuenitur vnum dum quod quærit

Iras. De talium ira dicitur Eccle. 28. Ipse dũ ca-
Turbationes ro sic reseruat iram. De talium turbatione
Dilationes. dicitur in Psal. Quare contristatus incedo,

dum affligit me inimicus? De talium dilatione seu inepta occupatione dicitur Matth. 25. de fatuis virginibus ꝙ dum irẽt emere, venit sponsus, & clausa est ianua. ¶ Septimo dico ꝙ est vnum dum tormenti furentis, i. pœnę Infernalis, seu damnatorum. Misera.n. damnatorum conditio dr̃ Dum, quod significat præsens tempus, quia nulla est eis spes de tp̃e futuræ liberationis, sed eis semper præsens est calamitas horridę passionis. de talium finali desperatione & damnatione dicitur in Psal. Dum non est qui redimat, neque qui saluum faciat. Et sic ergo patet quomodo est dare vnum dum, quod est

Damnatorum.
Peccatorum.
Iustorum.
Mortuorum.
Miserorum.
Mundanorum.
Singulorum seu viuorum. &c. sufficit

Finis primæ partis Dictionarij Petri Berchorij.

Series Chartarum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z,
AA BB CC DD EE FF GG HH II KK.

Omnes sunt Quaterniones.

VENETIIS Apud Hæredem Hieronymi Scoti.
M D L X X I I I I.